

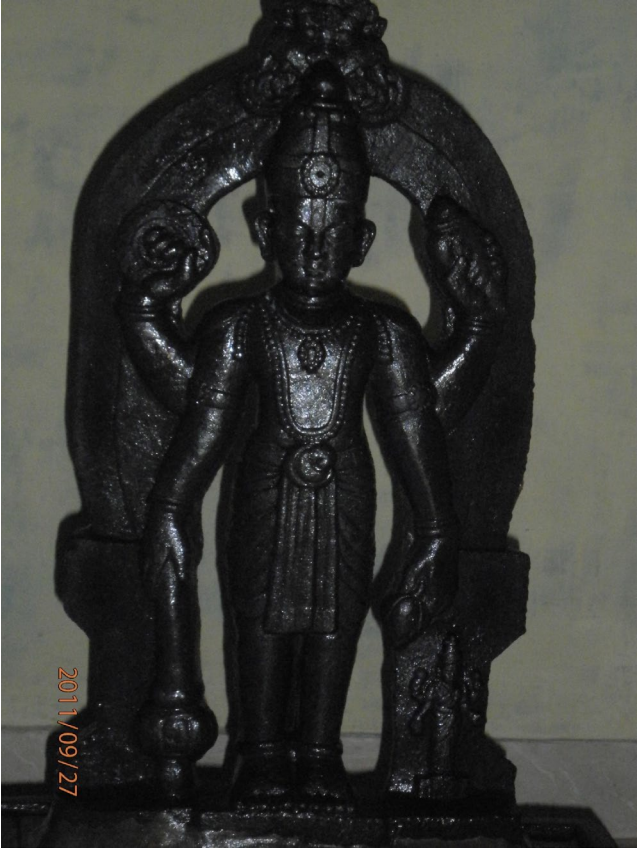
ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತ

ವ್ಯಾಸ ಮಹಾಭಾರತದ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳೊಂದಿಗೆ
ಸರಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ

ಶಾಂತಿ ಪರ್ವ: ಭಾಗ 2

ಅನುವಾದಕ: ರಮೇಶ್ ಬಿ.ಎಮ್.

ಬನದಕೊಪ್ಪದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವರು

ಪರಿವಿಡಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವ	7
ಸೇನಜಿತ್-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂವಾದ; ಪಿಂಗಲ ಗೀತೆ	8
ಪಿತಾ-ಪುತ್ರ ಸಂವಾದ.....	25
ಶಮ್ಯಾಕಗೀತಾ.....	39
ಮಂಕಿಗೀತಾ.....	46
ಪ್ರಹ್ಲಾದ-ಆಜಗರ ಸಂವಾದ	68
ಕಾಶ್ಯಪ-ಸೃಗಾಲ ಸಂವಾದ.....	82
ಭೃಗು-ಭರದ್ವಾಜ ಸಂವಾದ.....	106
ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಕಥನ	211
ಧ್ಯಾನಯೋಗ	231
ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನ.....	237
ಮನು-ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಸಂವಾದ.....	306
ಕೇಶವ ಮಹಾತ್ಮೆ	361
ದಿಕ್ಷಾಲಕೀರ್ತನ	375
ವರಾಹರೂಪ.....	384
ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮ (ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ).....	394

ಜನಕ-ಪಂಚಶಿಖಿ ಸಂವಾದ.....	470
ಇಂದ್ರ-ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಸಂವಾದ.....	523
ಬಲಿ-ವಾಸವ ಸಂವಾದ.....	534
ಶಕ್ರ-ನಮುಚಿ ಸಂವಾದ	572
ಬಲಿ-ವಾಸವ ಸಂವಾದ.....	581
ಶ್ರೀ-ವಾಸವ ಸಂವಾದ	613
ಜೈಗೀಶವ್ಯಾಸಿತ ಸಂವಾದ.....	641
ವಾಸುದೇವ-ಉಗ್ರಸೇನ ಸಂವಾದ	649
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೆ.....	658
ಧರ್ಮ ಪ್ರಮಾಣ್ಯಾಕ್ಷೇಪ.....	889
ತುಲಾಧಾರಜಾಜಲಿಸಂವಾದ	897
ವಿಚಿಕ್ಷು ಗೀತಾ.....	951
ಚಿರಕಾರಿಕೋಪಖ್ಯಾನ.....	955
ಸತ್ಯವಾನ-ದ್ಯುಮತ್ಸೇನ ಸಂವಾದ	977
ಗೋಕಪಿಲೀಯ	988
ಕುಂಡಧಾರೋಪಖ್ಯಾನ.....	1037

ಉಂಚವೃತ್ತಿಯ ಪರಾವೃತ್ತ.....	1053
ನಾರದ-ದೇವಲ ಸಂವಾದ.....	1071
ಮಾಂಡವ್ಯ-ಜನಕ ಸಂವಾದ.....	1081
ಹಾರೀತಗೀತ	1086
ವೃತ್ತಗೀತ	1093
ವೃತ್ತವಧೆ.....	1129
ಜ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿ.....	1157
ನಾರದ-ಸಮಂಗ ಸಂವಾದ	1172
ನಾರದ-ಗಾಲವ ಸಂವಾದ.....	1179
ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ-ಸಗರ ಸಂವಾದ	1196
ಕಾವ್ಯೋಪಾಖ್ಯಾನ.....	1209
ಪರಾಶರಗೀತಾ.....	1219
ಹಂಸಗೀತೆ.....	1309
ಯೋಗವಿಧಿ.....	1329
ಸಾಂಖ್ಯವರ್ಣನ.....	1346
ವಸಿಷ್ಠ-ಕರಾಲಜನಕ ಸಂವಾದ.....	1379

ಭೃಗು-ಜನಕ ಸಂವಾದ	1470
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ-ಜನಕ ಸಂವಾದ	1478
ಪಂಚಶಿಖಿ-ಜನಕ ಸಂವಾದ.....	1564
ಸುಲಭಾ-ಜನಕ ಸಂವಾದ	1569
ಯಾವಕಾಧ್ಯಾಯ (ದ್ವೈಪಾಯನ-ಶುಕ ಸಂವಾದ)	1623
ಶುಕಚರಿತ.....	1652
ನಾರಾಯಣೀಯಂ	1780
ಮಹಾಪುರುಷಸ್ತವ.....	1835
ಭಗವನ್ನಾಮ ನಿರ್ವಚನ.....	1903
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಹಾತ್ಮೆ-ಅಗ್ನಿಷೋಮೀಯಾತ್ಮಕ.....	1917
ಭಗವನ್ನಾಮ ನಿರ್ವಚನ.....	1952
ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಖ್ಯಾನ	2086

||ಓಂ ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ|| ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ||

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ವೇದವ್ಯಾಸ ವಿರಚಿತ

ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತ

ಶಾಂತಿಪರ್ವ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವ

೧೬೮

ಸೇನಜಿತ್-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂವಾದ;

ಪಿಂಗಲ ಗೀತೆ

ಶೋಕಾಕುಲ ಚಿತ್ತದ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ರಾಜಾ ಸೇನಜಿತ್ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಪಿಂಗಲಗೀತೆ (1-53).

12168001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12168001a ಧರ್ಮಾಃ ಪಿತಾಮಹೇನೋಕ್ತಾ ರಾಜಧರ್ಮಾ ಶ್ರಿತಾಃ ಶುಭಾಃ|

12168001c ಧರ್ಮ ಮಾಶ್ರಮಿಣಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಪಾರ್ಥಿವ! ಇದೂವರೆಗೆ ನೀನು ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರ ಶುಭ ಧರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ ಆಶ್ರಮಿಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕು.”

12168002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12168002a ಸರ್ವತ್ರ ವಿಹಿತೋ ಧರ್ಮಃ ಸ್ವರ್ಗ್ಯಃ ಸತ್ಯಫಲಂ ತಪಃ|

12168002c ಬಹುದ್ವಾರಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ನೇಹಾಸ್ತಿ ವಿಫಲಾ ಕ್ರಿಯಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ವರ್ಗಸಂಬಂಧೀ ಸತ್ಯಫಲವನ್ನು ನೀಡುವ ತಪಸ್ಸಿನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ದ್ವಾರಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ವಿಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12168003a ಯಸ್ಮಿನ್ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತು ವಿನಯೇ¹ ಯೋ ಯೋ ಯಾತಿ ವಿನಿಶ್ಚ ಯಮ್|

¹ ವಿಷಯೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್). ಈ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ವಿಷಯೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನೇ

12168003c ಸ ತಮೇವಾಭಿಜಾನಾತಿ ನಾನ್ಯಂ ಭರತಸತ್ತಮ||

ಭರತಸತ್ತಮ! ಯಾರ್ಯಾರು ಯಾವ್ಯಾವ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಪೂರ್ಣ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೋ ಅವನ್ನೇ ಅವರು ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯವನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

12168004a ಯಥಾ ಯಥಾ ಚ ಪರ್ಯೇತಿ ಲೋಕತಂತ್ರಮಸಾರವತ್|

12168004c ತಥಾ ತಥಾ ವಿರಾಗೋಽತ್ರ ಜಾಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಸಂಸಾರದ ವಿಷಯಗಳು ಸಾರಹೀನವೆಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12168005a ಏವಂ ವ್ಯವಸಿತೇ ಲೋಕೇ ಬಹುದೋಷೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ|

12168005c ಆತ್ಮಮೋಕ್ಷನಿಮಿತ್ತಂ ವೈ ಯತೇತ ಮತಿಮಾನ್ನರಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಹೀಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.”

12168006 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12168006a ನಷ್ಟೇ ಧನೇ ವಾ ದಾರೇ ವಾ ಪುತ್ರೇ ಪಿತರಿ ವಾ ಮೃತೇ|

12168006c ಯಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ನುದೇಚ್ಛೋಕಂ ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಧನನಷ್ಟವಾದಾಗ ಅಥವಾ ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರ ಅಥವಾ ತಂದೆಯ ಮೃತ್ಯುವಾದಾಗ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ

ಸರಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಶೋಕವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12168007 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12168007a ನಷ್ಟೇ ಧನೇ ವಾ ದಾರೇ ವಾ ಪುತ್ರೇ ಪಿತರಿ ವಾ ಮೃತೇ|

12168007c ಅಹೋ ದುಃಖಮಿತಿ ಧ್ಯಾಯನ್ ಶೋಕಸ್ಯಾಪಚಿತಿಂ ಚರೇತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಧನವು ನಷ್ಟವಾದರೆ ಅಥವಾ ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರ ಅಥವಾ ತಂದೆಯು ಮೃತರಾದರೆ “ಅಯ್ಯೋ ದುಃಖವೇ!” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಶೋಕವನ್ನು ದೂರಗೊಳಿಸುವಂಥದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

12168008a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12168008c ಯಥಾ ಸೇನಜಿತಂ ವಿಪ್ರಃ ಕಶ್ಚಿ ದಿತ್ಯಬ್ರವೀದ್ವಚಃ||

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಓರ್ವ ವಿಪ್ರನು ಸೇನಜಿತುವಿಗೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12168009a ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತಂ ರಾಜಾನಂ ಶೋಕವಿಹ್ವಲಮ್|

12168009c ವಿಷಣ್ಣವದನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಪ್ರೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತನಾದ ಮತ್ತು ಶೋಕವಿಹ್ವಲನಾದ ಹಾಗೂ ವಿಷಣ್ಣವದನನಾಗಿದ್ದ ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಪ್ರನು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12168010a ಕಿಂ ನು ಖಿಲ್ವಸಿ ಮೂಢಸ್ತ್ವಂ² ಶೋಚ್ಯಃ ಕಿಮನುಶೋಚಸಿ|

² ಕಿಂ ನು ಮುಹ್ಯಸಿ ಮೂಢಸ್ತ್ವಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12168010c ಯದಾ ತ್ವಾಮಪಿ ಶೋಚಂತಃ ಶೋಚ್ಯಾ ಯಾಸ್ಯಂತಿ ತಾಂ ಗತಿಮ್||

“ನೀನು ಮೂಢನಲ್ಲವೇ? ನೀನೇ ಶೋಚನೀಯನಾಗಿರುವಾಗ
ಯಾರಿಗಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆ? ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ
ಶೋಚನೀಯ ಮನುಷ್ಯನು ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಾ ಇದೇ
ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12168011a ತ್ವಂ ಚೈವಾಹಂ ಚ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ತ್ವಾಂ ರಾಜನ್ವರ್ಯುಪಾಸತೇ|

12168011c ಸರ್ವೇ ತತ್ರ ಗಮಿಷ್ಯಾಮೋ ಯತ ಏವಾಗತಾ ವಯಮ್||

ರಾಜನ್! ನಾನು, ನೀನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಎಲ್ಲರೂ
ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇವೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.”

12168012 ಸೇನಜಿದುವಾಚ|

12168012a ಕಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಕಿಂ ತಪೋ ವಿಪ್ರ ಕಃ ಸಮಾಧಿಸ್ತಪೋಧನ|

12168012c ಕಿಂ ಜ್ಞಾನಂ ಕಿಂ ಶ್ರುತಂ ವಾ ತೇ ಯತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ ನ ವಿಷೀದಸಿ³||

ಸೇನಜಿತುವು ಹೇಳಿದನು: “ತಪೋಧನ! ವಿಪ್ರ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ
ಬುದ್ಧಿಯಿದೆ ಅಥವಾ ತಪಸ್ಸಿದೆ ಅಥವಾ ಸಮಾಧಿ ಅಥವಾ
ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವಿದೆ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಯಾವುದೇ ತರಹದ ವಿಷಾದವೂ
ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ?”

12168013 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

---

³ ಇದರ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಹೃಷ್ಯಂತಮವಸೀದಂತಂ
ಸುಖದುಃಖವಿಪರ್ಯಯೇ| ಆತ್ಮಾನಮನುಶೋಚಾಮಿ ಮಮೈಷ ಹೃದಿ
ಸಂಸ್ಥಿತಃ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್)

12168013a ಪಶ್ಯ ಭೂತಾನಿ ದುಃಖೇನ ವ್ಯತಿಷಕ್ತಾನಿ ಸರ್ವಶಃ|

⁴12168013c ಆತ್ಮಾಪಿ ಚಾಯಂ ನ ಮಮ ಸರ್ವಾ ವಾ ಪೃಥಿವೀ ಮಮ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನೋಡು! ಈ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳೂ ದುಃಖಗ್ರಸ್ತರಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು. ಈ ಶರೀರವೂ ನನ್ನದಲ್ಲ ಅಥವಾ ಇಡೀ ಪೃಥ್ವಿಯೂ ನನ್ನದಲ್ಲ.

12168014a ಯಥಾ ಮಮ ತಥಾನ್ಯೇಷಾಮಿತಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ನ ಮೇ ವ್ಯಥಾ|

12168014c ಏತಾಂ ಬುದ್ಧಿಮಹಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯೇ ನ ಚ ವ್ಯಥೇ||

ಈ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳು ಹೇಗೆ ನನ್ನವೋ ಹಾಗೆ ಇತರರಿಗೂ ಸೇರಿವೆ. ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯಥೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ವಿಚಾರದಿಂದ ನನಗೆ ಹರ್ಷವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಶೋಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12168015a ಯಥಾ ಕಾಷ್ಠಂ ಚ ಕಾಷ್ಠಂ ಚ ಸಮೇಯಾತಾಂ ಮಹೋದಧೌ|

12168015c ಸಮೇತ್ಯ ಚ ವ್ಯಪೇಯಾತಾಂ ತದ್ವದ್ ಭೂತಸಮಾಗಮಃ||

ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡನ್ನು ಸೇರಿ ಮತ್ತೆ ಬೇರಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಮಾಗಮವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12168016a ಏವಂ ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಪೌತ್ರಾಶ್ಚ ಜ್ಞಾತಯೋ ಬಾಂಧವಾಸ್ತಥಾ|

⁴ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಉತ್ತಮಾಧಮಮಧ್ಯಾನಿ ತೇಷು ತೇಷ್ವಿಹ ಕರ್ಮಸು| ಅಹಮೇಕೋ ನ ಮೇ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಹಮನ್ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್| ನ ತಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯಸ್ಯಾಹಂ ತಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯೋ ಮಮ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12168016c ತೇಷು ಸ್ನೇಹೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯೋ ವಿಪ್ರಯೋಗೋ ಹಿ ತೈರ್ಧ್ರುವಮ್||

ಹೀಗೆಯೇ ಪುತ್ರರು, ಪೌತ್ರರು, ಜ್ಞಾತಿ-ಬಾಂಧವರು ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕುರಿತು ಎಂದೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಅವರು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ.

12168017a ಅದರ್ಶನಾದಾಪತಿತಃ ಪುನಶ್ಚಾದರ್ಶನಂ ಗತಃ|

12168017c ನ ತ್ವಾಸೌ ವೇದ ನ ತ್ವಂ ತಂ ಕಃ ಸನ್ಯಮನುಶೋಚಸಿ||

ನಿನ್ನ ಮಗನು ಕಾಣದಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಪುನಃ ಕಾಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನಿನಗೆ ಪರಿಚಿತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಿತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಏನೆಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆ?

12168018a ತೃಷ್ಣಾರ್ತಿಪ್ರಭವಂ ದುಃಖಂ ದುಃಖಾರ್ತಿಪ್ರಭವಂ ಸುಖಮ್|

12168018c ಸುಖಾತ್ಸಂಜಾಯತೇ ದುಃಖಮೇವಮೇತತ್ಪುನಃ ಪುನಃ|

12168018e ಸುಖಸ್ಯಾನಂತರಂ ದುಃಖಂ ದುಃಖಸ್ಯಾನಂತರಂ ಸುಖಮ್⁵||

ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ದುಃಖವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದುಃಖದ ನಾಶವೇ ಸುಖವು. ಸುಖದ ನಂತರ ದುಃಖವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ದುಃಖವೇ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸುಖದ ನಂತರ ದುಃಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದುಃಖದ ನಂತರ ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12168019a ಸುಖಾತ್ತ್ವಂ ದುಃಖಮಾಪನ್ನಃ ಪುನರಾಪತ್ಸ್ಯ ಸೇ ಸುಖಮ್|

⁵ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸುಖದುಃಖೇ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಚಕ್ರವತ್ ಪರಿವರ್ತತಃ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12168019c ನ ನಿತ್ಯಂ ಲಭತೇ ದುಃಖಂ ನ ನಿತ್ಯಂ ಲಭತೇ ಸುಖಮ್||

ಈಗ ನೀನು ಸುಖದಿಂದ ದುಃಖವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ. ಪುನಃ
ನಿನಗೆ ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ನಿತ್ಯವೂ ದುಃಖವು
ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯ ಸುಖವೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

⁶12168020a ನಾಲಂ ಸುಖಾಯ ಸುಹೃದೋ ನಾಲಂ ದುಃಖಾಯ ಶತ್ರವಃ|

12168020c ನ ಚ ಪ್ರಜ್ಞಾಲಮರ್ಥಾನಾಂ ನ ಸುಖಾನಾಮಲಂ ಧನಮ್||

ಸುಹೃದನು ಸುಖವನ್ನು ನೀಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶತ್ರುವು
ದುಃಖವನ್ನು ನೀಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಧನವನ್ನು

---

⁶ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಲ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಶರೀರಮೇವಾಯತನಂ
ಸುಖಸ್ಯ ದುಃಖಸ್ಯ ಚಾಪ್ಯಾಯತನಂ ಶರೀರಮ್| ಯದ್ಯಚ್ಛರೀರೇಣ ಕರೋತಿ
ಕರ್ಮ ತೇನೈವ ದೇಹೀ ಸಮುಪಾಶ್ನತೇ ತತ್|| ಜೀವಿತಂ ಚ ಶರೀರೇಣ
ಜಾತ್ಯೈವ ಸಹ ಜಾಯತೇ| ಉಭೇ ಸಹ ವಿವರ್ತೇತೇ ಉಭೇ ಸಹ ವಿನಶ್ಯತ||
ಸ್ನೇಹಪಾಶೈರ್ಬಹುವಿಧೈರಾವಿಷ್ಟವಿಷಯಾ ಜನಾಃ| ಅಕೃತಾರ್ಥಾಶ್ಚ
ಸೀದಂತೇ ಜಲೈಃ ಸೈಕತಸೇತವಃ|| ಸ್ನೇಹೇನ ತಿಲವತ್ಸರ್ವಂ ಸರ್ಗ ಚಕ್ರೇ
ನಿಪೀಡ್ಯತೇ| ತಿಲಪೀಡ್ಯರಿವಾಕ್ರಮ್ಯ ಕ್ಲೇಶೈರಜ್ಞಾನಸಂಭವೈಃ||
ಸಂಚಿನೋತ್ಯಶುಭಂ ಕರ್ಮ ಕಲತ್ರಾಪೇಕ್ಷಯಾ ನರಃ| ಏಕಃ ಕ್ಲೇಶಾನವಾಪ್ನೋತಿ
ಪರತ್ರೇಹ ಚ ಮಾನವಃ|| ಪುತ್ರದಾರಕುಟುಂಬೇಷು ಪ್ರಸಕ್ತಾಃ
ಸರ್ವಮಾನವಾಃ| ಶೋಕಪಂಕಾಣವೇ ಮಗ್ನಾ ಜೀರ್ಣಾ ವನಗಜಾ ಇವ||
ಪುತ್ರನಾಶೇ ವಿತ್ತನಾಶೇ ಜ್ಞಾತಿಸಂಬಂಧಿನಾಮಪಿ| ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸುಮಹದ್ದುಃಖಂ
ದಾವಾಗ್ನಿಪ್ರತಿಮಂ ವಿಭೋ| ದೈವಾಯತ್ತಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಸುಖದುಃಖೇ
ಭವಾಭವೌ|| ಅಸುಹೃತ್ಸಸುಹೃಚ್ಚಾಪಿ ಸಶತ್ರುರ್ಮಿತ್ರವಾನಪಿ| ಸಪ್ರಜ್ಞಃ
ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಹೀನೋ ದೈವೇನ ಲಭತೇ ಸುಖಮ್|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್)

ನೀಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಧನಕ್ಕೆ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ
ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12168021a ನ ಬುದ್ಧಿಧರ್ನಲಾಭಾಯ ನ ಜಾಡ್ಯಮಸಮೃದ್ಧಯೇ|

12168021c ಲೋಕಪರ್ಯಾಯವೃತ್ತಾಂತಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಜಾನಾತಿ ನೇತರಃ||

ಬುದ್ಧಿಯು ಧನಲಾಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮೂರ್ಖತನವು
ಬಡತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಂಸಾರಚಕ್ರದ ಗತಿಯು
ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಇತರರಿಗೆ ಇದು
ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

12168022a ಬುದ್ಧಿಮಂತಂ ಚ ಮೂಢಂ ಚ ಶೂರಂ ಭೀರುಂ ಜಡಂ ಕವಿಮ್||

12168022c ದುರ್ಬಲಂ ಬಲವಂತಂ ಚ ಭಾಗಿನಂ ಭಜತೇ ಸುಖಮ್||

ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿರಲಿ, ಮೂಢನಾಗಿರಲಿ, ಶೂರನಾಗಿರಲಿ,
ಹೇಡಿಯಾಗಿರಲಿ, ಮೂರ್ಖನಾಗಿರಲಿ, ಕವಿಯಾಗಿರಲಿ,
ದುರ್ಬಲನಾಗಿರಲಿ ಮತ್ತು ಬಲವಂತನಾಗಿರಲಿ - ದೈವವು ಯಾರಿಗೆ
ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವುದೋ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೇ ಸುಖವು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

12168023a ಧೇನುರ್ವತ್ಸಸ್ಯ ಗೋಪಸ್ಯ ಸ್ವಾಮಿನಸ್ತಸ್ಯುರಸ್ಯ ಚ|

12168023c ಪಯಃ ಪಿಬತಿ ಯಸ್ತಸ್ಯಾ ಧೇನುಸ್ತಸ್ಯೇತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ||

ಹಾಲುನೀಡುವ ಹಸುವು ಅದರ ಕರುವಿನದ್ದೋ? ಅಥವಾ ಅದರ
ಹಾಲುಕರೆಯುವವನದ್ದೋ? ಅದರ ಮಾಲೀಕನದ್ದೋ? ಅದನ್ನು
ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋದವನದ್ದೋ? ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಯಾರು ಅದರ

ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೋ ಹಸುವು ಅವನದಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು
ವಿದ್ವಾಂಸರ ನಿಶ್ಚಯವು.

12168024a ಯೇ ಚ ಮೂಢತಮಾ ಲೋಕೇ ಯೇ ಚ ಬುದ್ಧೇಃ ಪರಂ ಗತಾಃ|

12168024c ತೇ ನರಾಃ ಸುಖಮೇಧಂತೇ ಕ್ಲಿಶ್ಯತ್ಯಂತರಿತೋ ಜನಃ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮೂಢನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ
ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿರುವವನು ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಸುಖವನ್ನು
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಜನರು ಕಷ್ಟವನ್ನೇ
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

12168025a ಅಂತ್ಯೇಷು ರೇಮಿರೇ ಧೀರಾ ನ ತೇ ಮಧ್ಯೇಷು ರೇಮಿರೇ|

12168025c ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಂ ಸುಖಾಮಾಹುರ್ದುಃಖಮಂತರಮಂತಯೋಃ||

ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಸುಖವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆದಿ ಮತ್ತು
ಅಂತ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯವು ದುಃಖರೂಪವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

⁷12168026a ಯೇ ತು ಬುದ್ಧಿಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತಾ ವಿಮತ್ಸರಾಃ|

12168026c ತಾನ್ವೈವಾರ್ಥಾ ನ ಚಾನರ್ಥಾ ವ್ಯಥಯಂತಿ ಕದಾ ಚನ||

ಆದರೆ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತರಾದ ಮತ್ತು ವಿಮತ್ಸರರಾದವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಜನಿತ

---

⁷ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ

ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸುಖಂ ಸ್ವಪಿತಿ ದುರ್ಮೇಧಾಃ ಸ್ವಾನಿ

ಕರ್ಮಾಣ್ಯಚಿಂತಯನ್| ಅವಿಜ್ಞಾನೇನ ಮಹತಾ ಕಂಬಲೇನೇವ ಸಂವೃತಃ||

(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್)

ಸುಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರನ್ನು ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅನರ್ಥ
ಎರಡೂ ಎಂದೂ ಪೀಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12168027a ಅಥ ಯೇ ಬುದ್ಧಿಮಪ್ರಾಪ್ತಾ ವ್ಯತಿಕ್ರಾಂತಾಶ್ಚ ಮೂಢತಾಮ್||

12168027c ತೇಽತಿವೇಲಂ ಪ್ರಹೃಷ್ಯಂತಿ ಸಂತಾಪಮುಪಯಾಂತಿ ಚ||

ಮೂಢತೆಯನ್ನು ದಾಟಿರುವ ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರದ ಜನರು ಸುಖದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಾಗ ಅತ್ಯಂತ
ಹರ್ಷದಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ದುಃಖದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಾಗ
ಅತಿಶಯ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

12168028a ನಿತ್ಯಪ್ರಮುದಿತಾ ಮೂಢಾ ದಿವಿ ದೇವಗಣಾ ಇವ|

12168028c ಅವಲೇಪೇನ ಮಹತಾ ಪರಿದೃಬ್ಧಾ⁸ ವಿಚೇತಸಃ||

ಮೂಢರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಸದಾ ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿ
ಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಚಿತ್ತವು ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯ
ಕೆಸರನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮಹಾ ಮೋಹಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

12168029a ಸುಖಂ ದುಃಖಾಂತಮಾಲಸ್ಯಂ ದುಃಖಂ ದಾಕ್ಷ್ಯಂ ಸುಖೋದಯಮ್||

12168029c ಭೂತಿಶ್ಚೈವ ಶ್ರಿಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ದಕ್ಷೇ ವಸತಿ ನಾಲಸೇ||

ಮೊದಮೊದಲು ಆಲಸ್ಯವು ಸುಖವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು
ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖದಾಯಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯಕೌಶಲವು
ದುಃಖಕರವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಅದು ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
ಕಾರ್ಯಕೌಶಲ ಪುರುಷನಲ್ಲಿಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತ ಐಶ್ವರ್ಯವು

⁸ ಪರಿಭೂತ್ಯಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ನಿವಾಸಿಸುತ್ತದೆ; ಆಲಸಿಯಲ್ಲ.

12168030a ಸುಖಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ದುಃಖಂ ದ್ವೇಷ್ಯಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಪ್ರಿಯಮ್

12168030c ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮುಪಾಸೀತ ಹೃದಯೇನಾಪರಾಜಿತಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಸುಖವಾಗಲೀ, ದುಃಖವಾಗಲೀ, ಪ್ರಿಯವಾಗಲೀ, ಅಪ್ರಿಯವಾದುದಾಗಲೀ, ಯಾವುದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಹೃದಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕು. ಎಂದೂ ಸೋಲಬಾರದು.

12168031a ಶೋಕಸ್ಥಾನಸಹಸ್ರಾಣಿ ಹರ್ಷಸ್ಥಾನಶತಾನಿ⁹ ಚ|

12168031c ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಮೂಢಮಾವಿಶಂತಿ ನ ಪಂಡಿತಮ್¹⁰||

ಶೋಕದ ಸಾವಿರಾರು ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಹರ್ಷದ ನೂರಾರು ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮೂರ್ಖರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಜ್ಞಾನಿಯ ಮೇಲಲ್ಲ.

12168032a ಬುದ್ಧಿಮಂತಂ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞಂ ಶುಶ್ರೂಷುಮನಸೂಯಕಮ್|

12168032c ದಾಂತಂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಂ ಚಾಪಿ ಶೋಕೋ ನ ಸ್ಪೃಶತೇ ನರಮ್||

ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಕೃತಪ್ರಜ್ಞ, ಕೇಳುವ, ಅನಸೂಯಕ, ದಾಂತ, ಮತ್ತು

---

⁹ ಭಯಸ್ಥಾನಶತಾನಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹⁰ ಇದೇ ಶ್ಲೋಕವು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇತರ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ಬರುತ್ತದೆ: [ಅರಣ್ಯಕ ಪರ್ವದ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ](#), [ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವದ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ](#) ಮತ್ತು [ಇದೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೨೬ರಲ್ಲಿ](#) ಮತ್ತು [೩೧೨ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ](#).

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ನರನನ್ನು ಶೋಕವು ಮುಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12168033a ಏತಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಗುಪ್ತಚಿತ್ತಶ್ಚ ರೇದ್ಬಧಃ|

12168033c ಉದಯಾಸ್ತಮಯಜ್ಞಂ ಹಿ ನ ಶೋಕಃ ಸ್ತುಷ್ಟಮರ್ಹತಿ||

ವಿದ್ವಾಂಸನು ಇದೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಾದಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿನಾಶಗಳನ್ನು ತತ್ತ್ವ ತಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನನ್ನು ಶೋಕವು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

12168034a ಯನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ಭವೇಚ್ಛೋಕಸ್ತಾಸೋ¹¹ ವಾ ದುಃಖಮೇವ ವಾ|

12168034c ಆಯಾಸೋ ವಾ ಯತೋಮೂಲಸ್ತದೇಕಾಂಗಮಪಿ ತ್ಯಜೇತ್||

ಯಾವುದರಿಂದ ಶೋಕ, ಸಂಕಟ ಅಥವಾ ದುಃಖವುಂಟಾಗುವುದೋ ಅಥವಾ ಆಯಾಸವಾಗುವುದೋ ಅದರ ಮೂಲವು ದೇಹದ ಒಂದು ಅಂಗವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12168035a ಯದ್ಯತ್ತ್ಯಜತಿ ಕಾಮಾನಾಂ ತತ್ಸುಖಸ್ಯಾಭಿಪೂರ್ಯತೇ|

12168035c ಕಾಮಾನುಸಾರೀ ಪುರುಷಃ ಕಾಮಾನನು ವಿನಶ್ಯತಿ||

ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತೇವೋ ಅವೇ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವಂಥಹುದಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವ ಪುರುಷನು ಕಾಮನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12168036a ಯಚ್ಚ ಕಾಮಸುಖಂ ಲೋಕೇ ಯಚ್ಚ ದಿವ್ಯಂ ಮಹತ್ಸುಖಮ್|

¹¹ ಭವೇಚ್ಛೋಕಸ್ತಾಪೋ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12168036c ತೃಷ್ಣಾಕ್ಷಯಸುಖಿಸ್ತ್ಯತೇ ನಾರ್ಹತಃ ಷೋಡಶೀಂ ಕಲಾಮ್||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಾಗುವ ಕಾಮ ಸುಖ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮಹಾ ಸುಖ ಇವುಗಳು ತೃಷ್ಣಾಕ್ಷಯದ ಸುಖದ ಹದಿನಾರನೇ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೂ ಹೋಲುವುದಿಲ್ಲ.

12168037a ಪೂರ್ವದೇಹಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಶುಭಂ ವಾ ಯದಿ ವಾಶುಭಮ್|

12168037c ಪ್ರಾಜ್ಞಂ ಮೂಢಂ ತಥಾ ಶೂರಂ ಭಜತೇ ಯಾದೃಶಂ ಕೃತಮ್||

ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿರಲಿ, ಮೂಢನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಶೂರನಾಗಿರಲಿ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಆ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12168038a ಏವಮೇವ ಕಿಲೈತಾನಿ ಪ್ರಿಯಾಣ್ಯೇವಾಪ್ರಿಯಾಣಿ ಚ|

12168038c ಜೀವೇಷು ಪರಿವರ್ತಂತೇ ದುಃಖಾನಿ ಚ ಸುಖಾನಿ ಚ||

ಹೀಗೆ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

12168039a ತದೇವಂ ಬುದ್ಧಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಸುಖಂ ಜೀವೇದ್ಗುಣಾನ್ವಿತಃ|

12168039c ಸರ್ವಾನ್ಯಾಮಾನ್ವು ಗುಪ್ತೇತ ಸಂಗಾನ್ಯುರ್ವೀತ ಪೃಷ್ಠತಃ|

12168039e ವೃತ್ತ ಏಷ ಹೃದಿ ಪ್ರೌಢೋ ಮೃತ್ಯುರೇಷ ಮನೋಮಯಃ¹²||

¹² ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಕ್ರೋಧೋ ನಾಮ ಶರೀರಸ್ಥೋ ದೇಹಿನಾಂ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಬುಧೈಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಇದೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನು ಗುಣಾನ್ವಿತನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಕಾಮನೆಯಗಳನ್ನೂ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ನೋಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕಾಮನೆಗಳು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡು ಅದೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೃತ್ಯುವಾಗುತ್ತದೆ.

12168040a ಯದಾ ಸಂಹರತೇ ಕಾಮಾನ್ಯೂರ್ಮೋಽಂಗಳಾನೀವ ಸರ್ವಶಃ|

12168040c ತದಾತ್ಮಜ್ಯೋತಿರಾತ್ಮಾ ಚ ಆತ್ಮನ್ಯೇವ ಪ್ರಸೀದತಿ||

ಆಮೆಯು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಒಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಈ ಜೀವವು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಕೋಚಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ತನ್ನ ವಿಶುದ್ಧ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12168041a ಕಿಂ ಚಿದೇವ ಮಮತ್ವೇನ ಯದಾ ಭವತಿ ಕಲ್ಪಿತಮ್|

12168041c ತದೇವ ಪರಿತಾಪಾರ್ಥಂ ಸರ್ವಂ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಮತ್ವವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12168042a ನ ಬಿಭೇತಿ ಯದಾ ಚಾಯಂ ಯದಾ ಚಾಸ್ಮಾನ್ನ ಬಿಭ್ಯತಿ|

12168042c ಯದಾ ನೇಚ್ಚತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಯಾವಾಗ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಭಯವಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಯಾರೂ ಅವನಿಗೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವಾಗ ಅವನು

ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾರನ್ನೂ
ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಅವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

12168043a ಉಭೇ ಸತ್ಯಾನ್ಯತೇ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಶೋಕಾನಂದೌ ಭಯಾಭಯೇ|

12168043c ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮಾ ಭವಿಷ್ಯಸಿ||

ಸತ್ಯ-ಅಸತ್ಯ, ಶೋಕ-ಆನಂದ, ಭಯ-ಅಭಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯ-
ಅಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿದವನು ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12168044a ಯದಾ ನ ಕುರುತೇ ಧೀರಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಪಾಪಕಮ್|

12168044c ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಯಾವ ಧೀರನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಮನಸಾ-ವಾಚಾ ಮತ್ತು
ಕರ್ಮಣಾ ಪಾಪವನ್ನೆಸಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12168045a ಯಾ ದುಸ್ತ್ಯಜಾ ದುರ್ಮತಿಭಿರ್ಯಾ ನ ಜೀರ್ಯತಿ ಜೀರ್ಯತಃ|

12168045c ಯೋಽಸೌ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕೋ ರೋಗಸ್ತಾಂ ತೃಷ್ಟಾಂ ತೃಜತಃ ಸುಖಮ್||

ದುರ್ಮತಿಗಳಿಗೆ ತೃಜಿಸಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ, ಶರೀರವು
ಜೀರ್ಣವಾದರೂ ಜೀರ್ಣವಾಗದ, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ
ರೋಗದಂತಿರುವ ತೃಷ್ಟೆಯನ್ನು ತೃಜಿಸುವವನಿಗೆ ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12168046a ಅತ್ರ ಪಿಂಗಲಯಾ ಗೀತಾ ಗಾಥಾಃ ಶ್ರುಯಂತಿ ಪಾರ್ಥಿವ|

12168046c ಯಥಾ ಸಾ ಕೃಚ್ಛೈಕಾಲೇಽಪಿ ಲೇಭೇ ಧರ್ಮಂ ಸನಾತನಮ್||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಿಂಗಲೆಯು ಹಾಡಿದ್ದ ಗಾಥೆಗಳು

ಕೇಳಿಬರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅವಳು ಸಂಕಟಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ
ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

12168047a ಸಂಕೇತೇ ಪಿಂಗಲಾ ವೇಶ್ಯಾ ಕಾಂತೇನಾಸೀದ್ವಿನಾಕೃತಾ|

12168047c ಅಥ ಕೃಚ್ಛ ಗತಾ ಶಾಂತಾಂ ಬುದ್ಧಿಮಾಸ್ಥಾಪಯತ್ತದಾ||

ಒಮ್ಮೆ ವೇಶ್ಯಾ ಪಿಂಗಲೆಯು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸಂಕೇತಿಸಿದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಪ್ರಿಯತಮನು ಅವಳ ಬಳಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.
ಆಗ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶಾಂತಳಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವಳು ಹೀಗೆ
ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು:

12168048 ಪಿಂಗಲೋವಾಚ|

12168048a ಉನ್ಮತ್ತಾಹಮನುನ್ಮತ್ತಂ ಕಾಂತಮನ್ವವಸಂ ಚಿರಮ್|

12168048c ಅಂತಿಕೇ ರಮಣಂ ಸಂತಂ ನೈನಮಧ್ಯಗಮಂ ಪುರಾ||

ಪಿಂಗಲೆಯು ಹೇಳಿದಳು: “ನನ್ನ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಿಯತಮನು
ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಸದಾ ನಾನು ಅವನ
ಜೊತೆಯೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಅವನು ಎಂದೂ ಉನ್ಮತ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ
ನಾನು ಎಷ್ಟು ಉನ್ಮತ್ತಳಾಗಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಅವನನ್ನು
ನಾನು ಗುರುತಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ!

12168049a ಏಕಸ್ಥೂಣಂ ನವದ್ವಾರಮಪಿಧಾಸ್ಯಾಮ್ಯಗಾರಕಮ್|

12168049c ಕಾ ಹಿ ಕಾಂತಮಿಹಾಯಾಂತಮಯಂ ಕಾಂತೇತಿ ಮಂಸ್ಯತೇ||

ಒಂದೇ ಕಂಭವಿರುವ ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತು ದ್ವಾರಗಳಿರುವ ಈ
ಶರೀರವೆಂಬ ಮನೆಯನ್ನು ಇಂದಿನಿಂದ ಇತರರಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಆ ಸತ್ಯ ಪ್ರಿಯತಮನನ್ನು ತಿಳಿದೂ ಕೂಡ ಯಾವ ನಾರಿಯು ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಎಲುಬು-ಮಾಂಸಗಳ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಯಾಳು?

12168050a ಅಕಾಮಾಃ ಕಾಮರೂಪೇಣ ಧೂರ್ತಾ ನರಕರೂಪಿಣಃ|

12168050c ನ ಪುನರ್ವಂಚಯಿಷ್ಯಂತಿ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಾಸ್ಮಿ ಜಾಗೃಮಿ||

ಈಗ ನಾನು ಮೋಹನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಎಚ್ಚೆತ್ತೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ನರಕರೂಪಿ ಧೂರ್ತ ಮನುಷ್ಯರು ಕಾಮದ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಇನ್ನು ನನಗೆ ಮೋಸಮಾಡಲಾರರು.

12168051a ಅನರ್ಥೋಽಪಿ ಭವತ್ಯರ್ಥೋ ದೈವಾತ್ಪೂರ್ವಕೃತೇನ ವಾ|

12168051c ಸಂಬುದ್ಧಾಹಂ ನಿರಾಕಾರಾ ನಾಹಮದ್ಯಾಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾ||

ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಕೃತ ಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನರ್ಥವೂ ಅರ್ಥರೂಪವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರಾಶಳಾದ ನಾನು ಇಂದು ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದು ನಾನು ಅಜಿತೇಂದ್ರಿಯಳಾಗಿಲ್ಲ.

12168052a ಸುಖಂ ನಿರಾಶಃ ಸ್ವಪಿತಿ ನೈರಾಶ್ಯಂ ಪರಮಂ ಸುಖಮ್|

12168052c ಆಶಾಮನಾಶಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಹಿ ಸುಖಂ ಸ್ವಪಿತಿ ಪಿಂಗಲಾ||

ಆಶಯಗಳಿಲ್ಲದವನು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆಶಯಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಪರಮ ಸುಖವು. ಆಶಯಗಳನ್ನು

ನಿರಾಶಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಿಂಗಲೆಯು ಸುಖವಾಗಿ

ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾಳೆ.”””

12168053 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12168053a ಏತೈಶ್ಚಾನ್ವೈಶ್ಚ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಹೇತುಮದ್ಭಿಃ ಪ್ರಭಾಷಿತೈಃ|

12168053c ಪರ್ಯವಸ್ಥಾಪಿತೋ ರಾಜಾ ಸೇನಜಿನ್ಮುಮುದೇ ಸುಖಿಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಈ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳಿಂದ ರಾಜಾ ಸೇತಜಿತುವಿನ ಚಿತ್ತವು ಸ್ಥಿರಗೊಂಡಿತು. ಅವನು ಶೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸುಖಿಯಾದನು ಮತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರತೊಡಗಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸೇನಜಿತ್ಸಂವಾದಕಥನೇ ಅಷ್ಟಷಷ್ಟ್ಯ ಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸೇನಜಿತ್ಸಂವಾದಕಥನ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾರವತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೬೯

ಪಿತಾ-ಪುತ್ರ ಸಂವಾದ

ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ
ಕುರಿತು ಮಗನು ತಂದೆಗಿತ್ತ ಉಪದೇಶ¹³ (1-37).

¹³ ಮಗನು ತಂದೆಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವುದೇ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ವಿಶೇಷತೆ.

12169001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12169001a ಅತಿಕ್ರಾಮತಿ ಕಾಲೇಽಸ್ಮಿನ್ನರ್ವಭೂತಕ್ಷಯಾವಹೇ|

12169001c ಕಿಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರತಿಪದ್ಯೇತ ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷಯಗೊಳಿಸುವ ಈ ಕಾಲವು ಕಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12169002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12169002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12169002c ಪಿತುಃ ಪುತ್ರೇಣ ಸಂವಾದಂ ತನ್ನಿಬೋಧ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ಒಂದು ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ತಂದೆ-ಮಗನ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12169003a ದ್ವಿಜಾತೇಃ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ತಾರ್ಥ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯನಿರತಸ್ಯ ವೈ|

12169003c ಬಭೂವ ಪುತ್ರೋ ಮೇಧಾವೀ ಮೇಧಾವೀ ನಾಮ ನಾಮತಃ||

ಪಾರ್ಥ! ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯನಿರತನಾದ ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಮೇಧಾವೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಓರ್ವ ಮೇಧಾವೀ ಪುತ್ರನಾದನು.

12169004a ಸೋಽಬ್ರವೀತ್ಪಿತರಂ ಪುತ್ರಃ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಕರಣೇ ರತಮ್|

12169004c ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕುಶಲೋ ಲೋಕತತ್ತ್ವ ವಿಚಕ್ಷಣಃ||

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಲೋಕತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು

ಅರಿತಿದ್ದ ಆ ಪುತ್ರನು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12169005a ಧೀರಃ ಕಿಂ ಸ್ವಿತ್ತಾತ ಕುರ್ಯಾತ್ ಪ್ರಜಾನನ್
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಹ್ಯಾಯುರ್ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಮಾನವಾನಾಮ್|

12169005c ಪಿತಸ್ತದಾಚಕ್ಷ್ವ ಯಥಾರ್ಥಯೋಗಂ
ಮಮಾನುಪೂರ್ವ್ಯಾ ಯೇನ ಧರ್ಮಂ ಚರೇಯಮ್||

“ಅಪ್ಪಾ! ಮನುಷ್ಯನ ಆಯಸ್ಸು ತೀವ್ರ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದೂ ಧೀರನಾದವನು ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲನು? ತಂದೆಯೇ! ನನಗೆ ಆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸು. ಅದರಂತೆ ನಾನು ಧರ್ಮ ಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.”

12169006 ಪಿತೋವಾಚ|

12169006a ವೇದಾನಧೀತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ಪುತ್ರ
ಪುತ್ರಾನಿಚ್ಛೇತ್ಪಾವನಾರ್ಥಂ ಪಿತೃಣಾಮ್|

12169006c ಅಗ್ನಿನಾಧಾಯ ವಿಧಿವಚ್ಛೇಷ್ವಯಜ್ಞೋ
ವನಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯಾಥ ಮುನಿರ್ಬುಭೂಷೇತ್||

ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದನು: “ಪುತ್ರ! ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸಲು ಪುತ್ರರನ್ನು ಬಯಸಬೇಕು. ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುನಿಯಾಗಿರಬೇಕು.”

12169007 ಪುತ್ರ ಉವಾಚ|

12169007a ಏವಮಭ್ಯಾಹತೇ ಲೋಕೇ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿವಾರಿತೇ|

12169007c ಅಮೋಘಾಸು ಪತಂತೀಷು ಕಿಂ ಧೀರ ಇವ ಭಾಷಸೇ||

ಮಗನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಲೋಕವೇ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವಾಗ, ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸಿಲುಕಿರುವಾಗ, ಯಶಸ್ವಿಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನು ಧೀರನಂತೆ ಎಂಥಹ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವೆ!”

12169008 ಪಿತೋವಾಚ|

12169008a ಕಥಮಭ್ಯಾಹತೋ ಲೋಕಃ ಕೇನ ವಾ ಪರಿವಾರಿತಃ|

12169008c ಅಮೋಘಾಃ ಕಾಃ ಪತಂತೀಹ ಕಿಂ ನು ಭೀಷಯಸೀವ ಮಾಮ್||

ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ನೀನು ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ? ಈ ಲೋಕವು ಯಾರ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದೆ? ಯಾರು ಇದನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ? ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂರೈಸಿದ ಯಾರು ತಾನೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?”

12169009 ಪುತ್ರ ಉವಾಚ|

12169009a ಮೃತ್ಯುನಾಭ್ಯಾಹತೋ ಲೋಕೋ ಜರಯಾ ಪರಿವಾರಿತಃ|

12169009c ಅಹೋರಾತ್ರಾಃ ಪತಂತ್ಯೇತೇ ನನು ಕಸ್ಮಾನ್ನ ಬುಧ್ಯಸೇ||

ಮಗನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಲೋಕವು ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಮುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳು ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಇದನ್ನು ನೀನು ಏಕೆ ಅರಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ?”

¹⁴12169010a ಯದಾಹಮೇತಜ್ಞಾನಾಮಿ ನ ಮೃತ್ಯುಸ್ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಹ|

12169010c ಸೋಽಹಂ ಕಥಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಷ್ಯೇ ಜಾಲೇನಾಪಿಹಿತಶ್ಚ ರನ್||

ಮೃತ್ಯುವು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಾನು ಅದರ
ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದೂ ನಾನು
ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯವಾದರೂ ಹೇಗೆ ಕಾಯಬಲ್ಲೆನು?

12169011a ರಾತ್ಯಾಂ ರಾತ್ಯಾಂ ವ್ಯತೀತಾಯಾಮಾಯರಲ್ಪತರಂ ಯದಾ|

12169011c ಗಾಧೋದಕೇ ಮತ್ಸ್ಯ ಇವ ಸುಖಂ ವಿಂದೇತ ಕಸ್ತದಾ|

12169011e ತದೇವ ವಂಧ್ಯಂ ದಿವಸಮಿತಿ ವಿದ್ಯಾದ್ವಿಚಕ್ಷಣಃ||

ಒಂದೊಂದು ರಾತ್ರಿಯೂ ಕಳೆಯಲು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆಯಸ್ಸು ಕೂಡ
ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೀನಿನಂತೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸುಖವನ್ನು
ಹೊಂದಬಲ್ಲೆನು?

¹⁵12169012a ಅನವಾಪ್ತೇಷು ಕಾಮೇಷು ಮೃತ್ಯುರಭ್ಯೇತಿ ಮಾನವಮ್|

---

¹⁴ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಅಮೋಘಾ
ರಾತ್ರಯಶ್ಚಾಪಿ ನಿತ್ಯಮಾಯಂತಿ ಯಾಂತಿ ಚ| ಅರ್ಥಾತ್: ಈ ಅಮೋಘ
ರಾತ್ರಿಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹⁵ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಯಸ್ಯಾಂ ರಾತ್ಯಾಂ
ವ್ಯತೀತಾಯಾಂ ನ ಕಿಂಚಿಚ್ಛು ಭಮಾಚರೇತ್| ತದೈವ ವಂಧ್ಯಂ ದಿವಸಮಿತಿ
ವಿದ್ಯಾದ್ವಿಚಕ್ಷಣಃ|| ಅರ್ಥಾತ್: ಯಾವುದೇ ಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ
ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದುಹೋದರೆ ಆ ದಿನವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸನು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತೆಂದೇ
ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12169012c ಶಿಷ್ಟಾಣೀವ ವಿಚಿನ್ವಂತಮನ್ಯತ್ರಗತಮಾನಸಮ್|

12169012e ವೃಕೀವೋರಣಮಾಸಾದ್ಯ ಮೃತ್ಯುರಾದಾಯ ಗಚ್ಚತಿ||

ಮಾನವನು ತನ್ನ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದರೊಳಗೆ ಮೃತ್ಯುವು ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಡಿನ ಬಳಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹುಲಿಯು ಬಂದು ಅದನ್ನು ದೋಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಮೃತ್ಯುವು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

12169013a ಅದ್ವೈವ ಕುರು ಯಚ್ಚೇಯೋ ಮಾ ತ್ವಾ ಕಾಲೋಽತ್ಯಗಾದಯಮ್|

12169013c ಅಕೃತೇಷ್ಟೇವ ಕಾರ್ಯೇಷು ಮೃತ್ಯುವೈ ಸಂಪ್ರಕರ್ಷತಿ||

ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೇಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇಂದೇ ಮಾಡು. ಈ ಕಾಲವು ತಪ್ಪಿ ಹೋಗದಿರಲಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಮೃತ್ಯುವು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳೂ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತವೆ.

12169014a ಶ್ವಃಕಾರ್ಯಮದ್ಯ ಕುರ್ವೀತ ಪೂರ್ವಾಹ್ಲೇ ಚಾಪರಾಹ್ಲಿಕಮ್|

12169014c ನ ಹಿ ಪ್ರತೀಕ್ಷತೇ ಮೃತ್ಯುಃ ಕೃತಂ ವಾಸ್ಯ ನ ವಾ ಕೃತಮ್|

12169014e ಕೋ ಹಿ ಜಾನಾತಿ ಕಸ್ಯಾದ್ಯ ಮೃತ್ಯುಸೇನಾ ನಿವೇಕ್ಷ್ಯತೇ¹⁶||

ನಾಳೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇಂದೇ ಮಾಡಬೇಕು.

---

¹⁶ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ನ ಮೃತ್ಯುರಾಮಂತ್ರಯತೇ ಹರ್ತುಕಾಮೋ ಜಗತ್ಪ್ರಭುಃ|| ಅರ್ಥಾತ್: ಜಗತ್ಪ್ರಭು ಮೃತ್ಯುವು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ನಿಮಂತ್ರಣವನ್ನಿತ್ತು ಬರುವುದಿಲ್ಲ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸಾಯಂಕಾಲ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದಿದ್ದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಮೃತ್ಯುವು ಯಾರ ಕೆಲಸವು ಮುಗಿದಿದೆ ಮತ್ತು ಯಾರ ಕೆಲಸವು ಮುಗಿದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕಾಲವು ಇಂದೇ ಎಂದು ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ?

12169015a ಯುವೈವ ಧರ್ಮಶೀಲಃ ಸ್ಯಾದನಿಮಿತ್ತಂ ಹಿ ಜೀವಿತಮ್|

12169015c ಕೃತೇ ಧರ್ಮೇ ಭವೇತ್ಕೀರ್ತಿರಿಹ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚ ವೈ ಸುಖಮ್||

ಆದುದರಿಂದ ಯುವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಜೀವನವು ಅನಿತ್ಯವು. ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಕೀರ್ತಿಯು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಸುಖವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12169016a ಮೋಹೇನ ಹಿ ಸಮಾವಿಷ್ಟಃ ಪುತ್ರದಾರಾರ್ಥಮುದ್ಯತಃ|

12169016c ಕೃತ್ವಾ ಕಾರ್ಯಮಕಾರ್ಯಂ ವಾ ಪುಷ್ಟಿಮೇಷಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ||

ಮೋಹದಿಂದ ಸಮಾವಿಷ್ಟನಾದವನು ಪುತ್ರ-ಪತ್ನಿಯರಿಗಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗಶೀಲನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾಡಬಾರದುದನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಪಾಲನ-ಪೋಷಣೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

12169017a ತಂ ಪುತ್ರಪಶುಸಂಮತ್ತಂ ವ್ಯಾಸಕ್ತಮನಸಂ ನರಮ್|

12169017c ಸುಪ್ತಂ ವ್ಯಾಘ್ರಂ ಮಹೌಘೋ ವಾ ಮೃತ್ಯುರಾದಾಯ ಗಚ್ಛತಿ||

ಮಲಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹುಲಿಯು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಪುತ್ರ-ಪಶುಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿನ

ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದವನನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ಮೃತ್ಯುವು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

12169018a ಸಂಚಿನ್ವಾನಕಮೇವೈಕಂ ಕಾಮಾನಾಮವಿತೃಪ್ತಕಮ್||

12169018c ವ್ಯಾಘ್ರಃ ಪಶುಮಿವಾದಾಯ ಮೃತ್ಯುರಾದಾಯ ಗಚ್ಚತಿ||

ಹುಲಿಯು ಪಶುವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮೃತ್ಯುವು ಕೇವಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರುವ ಮತ್ತು ಕಾಮನೆಗಳ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

12169019a ಇದಂ ಕೃತಮಿದಂ ಕಾರ್ಯಮಿದಮನ್ಯತ್ ಕೃತಾಕೃತಮ್||

12169019c ಏವಮೀಹಾಸುಖಾಸಕ್ತಂ ಕೃತಾಂತಃ ಕುರುತೇ ವಶೇ||

ಇದನ್ನು ಮಾಡಿಯಾಯಿತು, ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಇದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಈಹಾಸುಖಾಸಕ್ತನಾದವನ್ನು ಕೃತಾಂತ ಕಾಲನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12169020a ಕೃತಾನಾಂ ಫಲಮಪ್ರಾಪ್ತಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಫಲಸಂಗಿನಮ್||

12169020c ಕ್ಷೇತ್ರಾಪಣಗೃಹಾಸಕ್ತಂ ಮೃತ್ಯುರಾದಾಯ ಗಚ್ಚತಿ||

ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಹೊಲ, ಅಂಗಡಿ ಮತ್ತು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವು ದೊರಕುವ ಮೊದಲೇ ಆ ಕರ್ಮಾಸಕ್ತನನ್ನು ಮೃತ್ಯುವು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

1712169021a ಮೃತ್ಯುರ್ಜರಾ ಚ ವ್ಯಾಧಿಶ್ಚ ದುಃಖಂ ಚಾನೇಕಕಾರಣಮ್|

12169021c ಅನುಷಕ್ತಂ ಯದಾ ದೇಹೇ ಕಿಂ ಸ್ವಸ್ಥ ಇವ ತಿಷ್ಠಸಿ||

ಈ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಮೃತ್ಯು, ಮುಷ್ಟು, ವ್ಯಾಧಿ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ದುಃಖ ಇವುಗಳ ಆಕ್ರಮಣವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?

12169022a ಜಾತಮೇವಾಂತಕೋಽಂತಾಯ ಜರಾ ಚಾನ್ವೇತಿ ದೇಹಿನಮ್|

12169022c ಅನುಷಕ್ತಾ ದ್ವಯೇನೈತೇ ಭಾವಾಃ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾಃ||

ದೇಹಧಾರೀ ಜೀವವು ಜನ್ಮವೆತ್ತುತ್ತಲೇ ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಲು ಮೃತ್ಯು ಮತ್ತು ಮುಷ್ಟುಗಳು ಅದರ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಸ್ತ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೂ ಇವೆರಡರಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

12169023a ಮೃತ್ಯೋರ್ವಾ ಗೃಹಮೇವೈತದ್ಯಾ ಗ್ರಾಮೇ ವಸತೋ ರತಿಃ|

12169023c ದೇವಾನಾಮೇಷ ವೈ ಗೋಷ್ಠೋ ಯದರಣ್ಯಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ||

ಗ್ರಾಮ-ನಗರಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪತ್ನೀ-ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ

---

17 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ದುರ್ಬಲಂ ಬಲವಂತಂ ಚ ಶೂರಂ ಭೀರುಂ ಜಡಂ ಕವಿಮ್| ಅಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸರ್ವಕಾಮಾರ್ಥಾನ್ ಮೃತ್ಯುರಾದಾಯ ಗಚ್ಛತಿ|| ಅರ್ಥಾತ್: ದುರ್ಬಲನಾಗಿರಲೀ ಅಥವಾ ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿರಲಿ, ಶೂರನಾಗಿರಲೀ ಅಥವಾ ಹೇಡಿಯಾಗಿರಲಿ, ಮೂರ್ಖನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ವಿದ್ವಾನನಾಗಿರಲಿ ಮೃತ್ಯುವು ಅವನ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದರ ಮೊದಲೇ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವುದೇ ಮೃತ್ಯುವು. ವನದಲ್ಲಿರುವವನು ಈ
ಇಂದ್ರಿಯರೂಪೀ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಿರುವ ಗೂಟದಂತೆ ಎಂದು
ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

12169024a ನಿಬಂಧನೀ ರಜ್ಜು ರೇಷಾ ಯಾ ಗ್ರಾಮೇ ವಸತೋ ರತಿಃ|

12169024c ಚಿತ್ತೈನಾಂ ಸುಕೃತೋ ಯಾಂತಿ ನೈನಾಂ ಚಿಂದಂತಿ ದುಷ್ಕೃತಃ||

ಗ್ರಾಮ-ನಗರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಪತ್ನಿ-ಪುತ್ರ ಮೊದಲಾದ
ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಜೀವನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಹಗ್ಗವು.
ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನೇ ಇದನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಬಲ್ಲನು.
ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ತುಂಡರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12169025a ನ ಹಿಂಸಯತಿ ಯಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಹೇತುಭಿಃ|

12169025c ಜೀವಿತಾರ್ಥಾಪನಯನೈಃ ಕರ್ಮಭಿರ್ನ ಸ ಬಧ್ಯತೇ¹⁸||

ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು ಮತ್ತು ಶರೀರಗಳಿಂದ ಯಾರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು
ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನ ಜೀವಿತಾರ್ಥ ಕರ್ಮಗಳು ಅವನನ್ನು
ಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12169026a ನ ಮೃತ್ಯುಸೇನಾಮಾಯಾಂತೀಂ ಜಾತು ಕಶ್ಚಿತ್ ಪ್ರಬಾಧತೇ|

12169026c ಋತೇ ಸತ್ಯಮಸಂತ್ಯಾಜ್ಯಂ ಸತ್ಯೇ ಹ್ಯಮೃತಮಾಶ್ರಿತಮ್||

ಸತ್ಯವಂತನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಎದುರಾಗಿ ಬರುವ
ಮೃತ್ಯುಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರನು. ಆದುದರಿಂದ ಅಸತ್ಯವನ್ನು

¹⁸ ಜೀವಿತಾರ್ಥಾಪನಯನೈಃ ಪ್ರಾಣಿಭಿರ್ನ ಸ ಹಿಂಸ್ಯತೇ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಅಮೃತತ್ವವು ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ.

12169027a ತಸ್ಮಾತ್ಸತ್ಯವ್ರತಾಚಾರಃ ಸತ್ಯಯೋಗಪರಾಯಣಃ|

12169027c ಸತ್ಯಾರಾಮಃ ಸಮೋ ದಾಂತಃ¹⁹ ಸತ್ಯೇನೈವಾಂತಕಂ ಜಯೇತ್||

ಆದುದರಿಂದ ಸತ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಸತ್ಯಯೋಗಪರಾಯಣನಾಗಿರಬೇಕು. ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ರಮಿಸಬೇಕು.

ಸಮನಾಗಿರುವ, ದಾಂತನಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಂತನಾಗಿರುವವನು ಅಂತಕನನ್ನು ಜಯಿಸಬಲ್ಲನು.

12169028a ಅಮೃತಂ ಚೈವ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ದ್ವಯಂ ದೇಹೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್|

12169028c ಮೃತ್ಯುಮಾಪದ್ಯತೇ ಮೋಹಾತ್ಸತ್ಯೇನಾಪದ್ಯತೇಽಮೃತಮ್||

ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯು ಇವೆರಡೂ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿವೆ.

ಮೋಹದಿಂದ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಮತ್ತು ಸತ್ಯದಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ²⁰.

12169029a ಸೋಽಹಂ ಹ್ಯಹಿಸ್ತಃ ಸತ್ಯಾರ್ಥೀ ಕಾಮಕ್ರೋಧಬಹಿಷ್ಕೃತಃ|

12169029c ಸಮದುಃಖಸುಖಃ ಕ್ಷೇಮೀ ಮೃತ್ಯುಂ ಹಾಸ್ಯಾಮ್ಯಮರ್ತ್ಯವತ್||

ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತೊರೆದು

---

¹⁹ ಸತ್ಯಾಗಮಃ ಸದಾ ದಾಂತಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁰ ಪ್ರಮಾದವೇ ಮೃತ್ಯುವೆಂದೂ ಅಪ್ರಮಾದವೇ ಅಮೃತತ್ವವೆಂದೂ ಸನತ್ತುಜಾತನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಿದೆ: ಪ್ರಮಾದಂ ವೈ ಮೃತ್ಯುಮಹಂ ಬ್ರವೀಮಿ| ಸದಾಪ್ರಮಾದಮಮೃತತ್ವಂ ಬ್ರವೀಮಿ|| ([ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವ, ಸನತ್ತುಜಾತ ಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೪೨](#)).

ಸತ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ. ಕ್ರಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಕಲ್ಯಾಣಕರನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಮೃತ್ಯುಭಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

12169030a ಶಾಂತಿಯಿಷ್ಟರತೋ ದಾಂತೋ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞೇ ಸ್ಥಿತೋ ಮುನಿಃ|

12169030c ವಾಙ್ಮನಃಕರ್ಮಯಜ್ಞಶ್ಚ ಭವಿಷ್ಯಾಮ್ಯದಗಾಯನೇ||

ನಾನು ನಿವೃತ್ತಿಪರನಾಗಿ ಶಾಂತಿಮಯ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತೇನೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತೇನೆ. ಉತ್ತರಾಯಣ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ನಾನು ಜಪ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯರೂಪೀ ವಾಗ್ಯಜ್ಞ, ಧ್ಯಾನರೂಪೀ ಮನೋಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುರುಶುಶ್ರೂಷಾದಿರೂಪೀ ಕರ್ಮಯಜ್ಞವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

12169031a ಪಶುಯಜ್ಞೈಃ ಕಥಂ ಹಿಂಸ್ರೈರ್ಮಾದೃಶೋ ಯಷ್ಟುಮರ್ಹತಿ|

12169031c ಅಂತವದ್ಭಿರುತ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಕ್ಷತ್ರಯಜ್ಞೈಃ²¹ ಪಿಶಾಚವತ್||

ನನ್ನಂತಹ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಹಿಂಸಾಯುಕ್ತವಾದ ಪಶುಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಪಿಶಾಚಿಯಂತೆ ತನ್ನ ರಕ್ತ-ಮಾಂಸದಿಂದಲೇ ಮಾಡುವ ಕ್ಷತ್ರಯಜ್ಞವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಮಾಡಬಲ್ಲನು?

12169032a ಯಸ್ಯ ವಾಙ್ಮನಸೀ ಸ್ಯಾತಾಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಣಿಹಿತೇ ಸದಾ|

12169032c ತಪಸ್ತ್ವಾಗಶ್ಚ ಯೋಗಶ್ಚ ಸ ವೈ ಸರ್ವಮವಾಪ್ನುಯಾತ್||

²¹ ಕ್ಷೇತ್ರಯಜ್ಞೈಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಯಾರ ಮಾತು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳು ಸರಿಯಾದ

ಏಕಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿರುವವೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ತ್ಯಾಗ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸತ್ಯಸಂಪನ್ನರಾಗಿರುವರೋ ಅವರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12169033a ನಾಸ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಸಮಂ ಚಕ್ಷುರ್ನಾಸ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಸಮಂ ಬಲಮ್|

12169033c ನಾಸ್ತಿ ರಾಗಸಮಂ ದುಃಖಂ ನಾಸ್ತಿ ತ್ಯಾಗಸಮಂ ಸುಖಮ್²²||

ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಮನಾದ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ; ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಮನಾದ ಬಲವಿಲ್ಲ. ಬಯಕೆಯ ಸಮನಾದ ದುಃಖವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಸುಖವಿಲ್ಲ.

12169034a ಆತ್ಮನೈವಾತ್ಮನಾ ಜಾತ ಆತ್ಮನಿಷ್ಕೋಽಪ್ರಜೋಽಪಿ ವಾ|

12169034c ಆತ್ಮನೈವ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ನ ಮಾಂ ತಾರಯತಿ ಪ್ರಜಾ||

ನಾನು ಸಂತಾನರಹಿತನಾದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಮುಂದೆಯೂ ಕೂಡ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಸಂತಾನವು ನನ್ನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

12169035a ನೈತಾದ್ಯಶಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯಾಸ್ತಿ ವಿತ್ತಂ

ಯಥೈಕತಾ ಸಮತಾ ಸತ್ಯತಾ ಚ|

12169035c ಶೀಲೇ ಸ್ಥಿತಿರ್ದಂಡನಿಧಾನಮಾರ್ಜವಂ

---

²² ಇದೇ ಶ್ಲೋಕವು ಪುನಃ ಮುಂದೆ [ಶಾಂತಿಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೩೧೬](#) ರಲ್ಲಿ (ಶ್ಲೋಕ ೬) ನಾರದನು ಶುಕನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಸನತ್ಕುಮಾರನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ತತಸ್ತತಶ್ಚೋಪರಮಃ ಕ್ರಿಯಾಭ್ಯಃ||

ಪರಮಾತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮತೆ, ಸತ್ಯಭಾಷೆ, ಸದಾಚಾರ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠೆ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಕಾಮ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ - ಇವುಗಳಂಥಹ ಬೇರೆ ಯಾವ ಧನವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12169036a ಕಿಂ ತೇ ಧನ್ಯೈರ್ಬಾಂಧವೈರ್ವಾಪಿ ಕಿಂ ತೇ
ಕಿಂ ತೇ ದಾರೈರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯೋ ಮರಿಷ್ಯಸಿ|

12169036c ಆತ್ಮಾನಮನ್ವಿಚ್ಛ ಗುಹಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಯಂ
ಪಿತಾಮಹಸ್ತೇ ಕ್ವ ಗತಃ ಪಿತಾ ಚ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಂದೆಯೇ! ನೀನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತೀಯಾದುದರಿಂದ ಈ ಧನದ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು ಅಥವಾ ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ನಿನಗಿರುವ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಏನು ಮತ್ತು ಪತ್ನಿ-ಪುತ್ರರಿಂದ ನಿನಗೆ ದೊರೆಯುವ ಲಾಭವಾದರೂ ಏನು? ನಿನ್ನ ಹೃದಯರೂಪಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹುಡುಕು. ನಿನ್ನ ಪಿತ-ಪಿತಾಮಹರು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನಾದರೂ ಯೋಚಿಸು!”

12169037 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12169037a ಪುತ್ರಸ್ತ್ವೈತದ್ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಥಾಕಾರ್ಷೀತ್ಪಿತಾ ನೃಪ|

12169037c ತಥಾ ತ್ವಮಪಿ ವರ್ತಸ್ವ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನೃಪ! ಮಗನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಂದೆಯು ಹೇಗೆ ಸತ್ಯಧರ್ಮದ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನೋ ಹಾಗೆ ನೀನೂ

ಕೂಡ ಸತ್ಯಧರ್ಮನಿರತನಾಗಿರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಪಿತಾಪುತ್ರಸಂವಾದಕಥನೇ ಏಕೋನಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಿತಾಪುತ್ರಸಂವಾದಕಥನ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾಅರವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೨೦

ಶಮ್ಯಾಕಗೀತಾ²³

ತ್ಯಾಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಮ್ಯಾಕಗೀತೆ (1-21).

12170001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12170001a ಧನಿನೋ ವಾಧನಾ ಯೇ ಚ ವರ್ತಯಂತಿ ಸ್ವತಂತ್ರಿಣಃ|

12170001c ಸುಖಿದುಃಖಾಗಮಸ್ತೇಷಾಂ ಕಃ ಕಥಂ ವಾ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಧನಿಕ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧನಿಕ
ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವತಂತ್ರತಾಪೂರ್ವಕ ವ್ಯವಹರಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ
ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಸುಖಿದುಃಖಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ?”

²³ ಶಂಪಾಕಗೀತಾ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವೂ ಇದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್; ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12170002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12170002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12170002c ಶಮ್ಯಾಕೇನ ವಿಮುಕ್ತೇನ²⁴ ಗೀತಂ ಶಾಂತಿಗತೇನ ಹ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ವಿಮುಕ್ತನಾದ ಶಮ್ಯಾಕನ ಗೀತೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12170003a ಅಬ್ರವೀನ್ಮಾಂ ಪುರಾ ಕಶ್ಚಿದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತ್ಯಾಗಮಾಸ್ಥಿತಃ|

12170003c ಕ್ಲಿಶ್ಯಮಾನಃ ಕುದಾರೇಣ ಕುಚೈಲೇನ ಬುಭುಕ್ಷಯಾ||

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕುಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಹಳೆಯ ಹರಿದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಟ್ಟಿದ್ದ ತ್ಯಾಗೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋರ್ವನು ನನ್ನ ಬಳಿಬಂದು ಹೇಳಿದನು:

12170004a ಉತ್ಪನ್ನಮಿಹ ಲೋಕೇ ವೈ ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ಮಾನವಮ್|

12170004c ವಿವಿಧಾನ್ಯುಪವರ್ತಂತೇ ದುಃಖಾನಿ ಚ ಸುಖಾನಿ ಚ||

“ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ವಿವಿಧ ಸುಖ ದುಃಖಗಳು ಒಂದರ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

12170005a ತಯೋರೇಕತರೇ ಮಾರ್ಗೇ ಯದ್ಯೇನಮಭಿಸಂನಯೇತ್|

12170005c ನ ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಂಹೃಷ್ಯೇನ್ನ ದುಃಖಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಂಜ್ವರೇತ್||

²⁴ ಶಂಪೇಕೇನೇಹ ಮುಕ್ತೇನ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿಧಾತನು ಅವರನ್ನು ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದವನು
ಹರ್ಷಿತನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ದುಃಖವನ್ನು ಪಡೆದವನು
ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12170006a ನ ವೈ ಚರಸಿ ಯಚ್ಚೈಯ ಆತ್ಮನೋ ವಾ ಯದೀಹಸೇ|

12170006c ಅಕಾಮಾತ್ಮಾಪಿ ಹಿ ಸದಾ ಧುರಮುದ್ಯಮ್ಯ ಚೈವ ಹಿ||

ನೀನು ಕಾಮನಾರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧಕ
ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ರಾಜ್ಯಭಾರದ
ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವೆ.

12170007a ಅಕಿಂಚನಃ ಪರಿಪತನ್ಸುಖಮಾಸ್ವಾದಯಿಷ್ಯಸಿ|

12170007c ಅಕಿಂಚನಃ ಸುಖಂ ಶೇತೇ ಸಮುತ್ತಿಷ್ಠತಿ ಚೈವ ಹಿ||

ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಅಕಿಂಚನನಾದರೆ ನೀನು
ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಕಡೆ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೀಯೆ.
ಅಕಿಂಚನನ ಬಳಿ ಏನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನು
ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸುಖವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12170008a ಆಕಿಂಚನ್ಯಂ ಸುಖಂ ಲೋಕೇ ಪಥ್ಯಂ ಶಿವಮನಾಮಯಮ್|

12170008c ಅನಮಿತ್ರಮಥೋ ಹ್ಯೇತದ್ದುರ್ಲಭಂ ಸುಲಭಂ ಸತಾಮ್²⁵||

²⁵ ಅನಮಿತ್ರಪಥೋ ಹ್ಯೇಷ ದುರ್ಲಭಃ ಸುಲಭೋ ಮನಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್;
ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು ಸುಖಕರವಾದುದು,
ಹಿತಕರವಾದುದು ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದುದು. ಇದು
ಶತ್ರುಗಳಿಲ್ಲದಿರುವಂಥಹುದು. ಇದು ದುರ್ಲಭವಾದುದು ಮತ್ತು
ಸತ್ತುರುಷರಿಗೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥಹುದು.

12170009a ಅಕಿಂಚನಸ್ಯ ಶುದ್ಧಸ್ಯ ಉಪಪನ್ನಸ್ಯ ಸರ್ವಶಃ|

12170009c ಅವೇಕ್ಷಮಾಣಸ್ತ್ರೀಽಲ್ಲೋಕಾನ್ನ ತುಲ್ಯಮುಪಲಕ್ಷಯೇ||

ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ನಾನು ಶುದ್ಧ, ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನ
ಅಕಿಂಚನನ ಸಮಾನ ಪುರುಷನನ್ನು ಇದೂವರೆಗೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ.

12170010a ಆಕಿಂಚನ್ಯಂ ಚ ರಾಜ್ಯಂ ಚ ತುಲಯಾ ಸಮತೋಲಯಮ್|

12170010c ಅತ್ಯರಿಚ್ಯತ ದಾರಿದ್ರ್ಯಂ ರಾಜ್ಯಾದಪಿ ಗುಣಾಧಿಕಮ್||

ಅಕಿಂಚನನನ್ನೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೂಗಿದರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಿಂತ
ಅಕಿಂಚನನ ಭಾರವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12170011a ಆಕಿಂಚನ್ಯೇ ಚ ರಾಜ್ಯೇ ಚ ವಿಶೇಷಃ ಸುಮಹಾನಯಮ್|

12170011c ನಿತ್ಯೋದ್ವಿಗ್ನೋ ಹಿ ಧನವಾನ್ಮೃತ್ಯೋರಾಸ್ಯಗತೋ ಯಥಾ||

ಅಕಿಂಚನನಿಗೂ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಇರುವ ವಿಶೇಷವಾದ ಒಂದು
ಅಂತರವೆಂದರೆ - ಧನವಂತನು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವನಂತೆ
ಸದಾ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

12170012a ನೈವಾಸ್ಯಾಗ್ನಿರ್ನ ಚಾದಿತ್ಯೋ ನ ಮೃತ್ಯುರ್ನ ಚ ದಸ್ಯವಃ|

12170012c ಪ್ರಭವಂತಿ ಧನಜ್ಯಾನಿರ್ಮುಕ್ತಸ್ಯ ನಿರಾಶಿಷಃ||

ಆದರೆ ಧನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಧನಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ

ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವವಿಧದ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ
ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರದವನಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೂ ಭಯವಿಲ್ಲ, ಅಶುಭಗಳೂ
ಇಲ್ಲ, ಮೃತ್ಯುವಿನ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಳ್ಳರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ.

12170013a ತಂ ವೈ ಸದಾ ಕಾಮಚರಮನುಪಸ್ತೀರ್ಣಶಾಯಿನಮ್|

12170013c ಬಾಹೂಪಧಾನಂ ಶಾಮ್ಯಂತಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ದಿವೌಕಸಃ||

ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ, ಹಾಸಲು ಯಾವುದೇ
ಹಚ್ಚಡವಾಗಲೀ ಹೊದೆಯಲು ಹೊದಿಕೆಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದೇ
ತೋಳುಗಳನ್ನೇ ತಲೆದಿಂಬನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವ
ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12170014a ಧನವಾನ್ ಕ್ರೋಧಲೋಭಾಭ್ಯಾಮಾವಿಷ್ಟೋ ನಷ್ಟಚೇತನಃ|

12170014c ತಿಯೇಗೀಕ್ಷಃ ಶುಷ್ಕಮುಖಃ ಪಾಪಕೋ ಭುಕುಟೀಮುಖಃ||

ಧನವಂತನು ಕ್ರೋಧ-ಲೋಭಗಳಿಂದ ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿ
ಬುದ್ಧಿಗೆಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಕುಟಿಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ
ಇತರರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಮುಖವು ಯಾವಾಗಲೂ
ಬಾಡಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ ಅವನು
ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಗಂಟಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

12170015a ನಿರ್ದಶಂಶ್ಚಾಧರೋಷಂ ಚ ಕ್ರುದ್ಧೋ ದಾರುಣಭಾಷಿತಾ|

12170015c ಕಸ್ತಮಿಚ್ಛೇತ್ಪರಿದ್ರಷ್ಟುಂ ದಾತುಮಿಚ್ಛತಿ ಚೇನ್ಮಹೀಮ್||

ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅಂತಹ ಧನವಂತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೆಳತುಟಿಯನ್ನು
ಕಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಠೋರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥವನು

ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡಲು ಬಂದರೂ ಯಾರು ತಾನೇ
ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ?

12170016a ಶ್ರಿಯಾ ಹ್ಯಭೀಕ್ಷಂ ಸಂವಾಸೋ ಮೋಹಯತ್ಯವಿಚಕ್ಷಣಮ್|

12170016c ಸಾ ತಸ್ಯ ಚಿತ್ತಂ ಹರತಿ ಶಾರದಾಭ್ರಮಿವಾನಿಲಃ||

ಧನಸಂಪತ್ತಿಯ ನಿರಂತರ ಸಹವಾಸವು ಮೂರ್ಖನನ್ನು
ಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯು ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೇಘಗಳನ್ನು
ಚದುರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತಿಯು ಮೂರ್ಖನ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

12170017a ಅಧೈನಂ ರೂಪಮಾನಶ್ಚ ಧನಮಾನಶ್ಚ ವಿಂದತಿ|

12170017c ಅಭಿಜಾತೋಽಸ್ಮಿ ಸಿದ್ಧೋಽಸ್ಮಿ ನಾಸ್ಮಿ ಕೇವಲಮಾನುಷಃ|

12170017e ಇತ್ಯೇಭಿಃ ಕಾರಣೈಸ್ತಸ್ಯ ತ್ರಿಭಿಶ್ಚಿತ್ತಂ ಪ್ರಸಿಚ್ಯತೇ||

ಆಗ ಅವನನ್ನು ರೂಪ ಮತ್ತು ಧನದ ಅಭಿಮಾನಗಳು ಆವರಿಸುತ್ತವೆ.
ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ಸಾಧಿಸಿದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಮತ್ತು ನಾನು
ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ ಎಂಬ ಈ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವನ
ಮನಸ್ಸು ಎಚ್ಚರತಪ್ಪುತ್ತದೆ.

12170018a ಸ ಪ್ರಸಿಕ್ತಮನಾ ಭೋಗಾನ್ವಿಸೃಜ್ಯ ಪಿತೃಸಂಚಿತಾನ್|

12170018c ಪರಿಕ್ಷೀಣಃ ಪರಸ್ವಾನಾಮಾದಾನಂ ಸಾಧು ಮನ್ಯತೇ||

ಭೋಗಾಸಕ್ತನಾಗಿ ದುಂದುವೆಚ್ಚ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪಿತೃರ್ಜಿತ ಸಂಪತ್ತನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದರಿದ್ರನಾಗಿ ಇತರರ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದೇ
ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12170019a ತಮತಿಕ್ರಾಂತಮರ್ಯಾದಮಾದದಾನಂ ತತಸ್ತತಃ|

12170019c ಪ್ರತಿಷೇಧಂತಿ ರಾಜಾನೋ ಲುಬ್ಧಾ ಮೃಗಮಿವೇಷುಭಿಃ||

ಹೀಗೆ ಲೋಕಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿ ಧನಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಬೇಡರು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸುವಂತೆ ರಾಜರು ದಂಡನೆಗಳಿಂದ ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

12170020a ಏವಮೇತಾನಿ ದುಃಖಾನಿ ತಾನಿ ತಾನೀಹ ಮಾನವಮ್|

12170020c ವಿವಿಧಾನ್ಯುಪವರ್ತಂತೇ ಗಾತ್ರಸಂಸ್ಪರ್ಶಜಾನಿ ಚ||

ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪರಿತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಶರೀರಕ್ಕೂ ಘಾಸಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ವಿವಿಧ ದುಃಖಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗಾಗುತ್ತವೆ.

12170021a ತೇಷಾಂ ಪರಮದುಃಖಾನಾಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಭೈಷಜ್ಯಮಾಚರೇತ್|

12170021c ಲೋಕಧರ್ಮಂ ಸಮಾಜ್ಞಾಯ²⁶ ಧ್ರುವಾಣಾಮಧ್ಯವೈಃ ಸಹ||

ಅನಿತ್ಯವಾದ ಶರೀರದೊಡನೆ ಸೇರಿಬಂದಿರುವ ಆ ಪರಮದುಃಖಗಳಿಗೆ ಲೋಕಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಶಾಶ್ವತ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

12170022a ನಾತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸುಖಮಾಪ್ನೋತಿ ನಾತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ವಿಂದತೇ ಪರಮ್|

12170022c ನಾತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಚಾಭಯಃ ಶೇತೇ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ಸುಖೀ ಭವ||

²⁶ ಲೋಕಧರ್ಮಮವಜ್ಞಾಯ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್, ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ತ್ಯಾಗಮಾಡದೇ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ತ್ಯಾಗಮಾಡದೇ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತ್ಯಾಗಮಾಡದೇ ಅಭಯನಾಗಿ ನಿರ್ದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸುಖಿಯಾಗಿರು.”

12170023a ಇತ್ಯೇತದ್ಧಾಸ್ತಿನಪುರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನೋಪವರ್ಣಿತಮ್|

12170023c ಶಮ್ಯಾಕೇನ ಪುರಾ ಮಹ್ಯಂ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ಯಾಗಃ ಪರೋ ಮತಃ||

ಹಿಂದೆ ನಾನು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಮ್ಯಾಕನು ನನಗೆ ತ್ಯಾಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ತ್ಯಾಗವೇ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಮತವಿದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶಮ್ಯಾಕಗೀತಾಯಾಂ ಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಮ್ಯಾಕಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಏಪ್ಪತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೭೧

ಮಂಕಿಗೀತಾ

ಧನಾದಿಗಳ ತೃಷ್ಣೆಯೇ ದುಃಖ ಮತ್ತು ತೃಷ್ಣತ್ಯಾಗವೇ ಸುಖ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮಂಕಿಗೀತಾ (1-54). ಜನಕನ ಉಕ್ತಿ ಮತ್ತು ರಾಜಾ ನಹುಷನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ರೂಪೀ ಬೋಧ್ಯಗೀತಾ (55-61).

12171001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12171001a ಈಹಮಾನಃ ಸಮಾರಂಭಾನ್ಯದಿ ನಾಸಾದಯೇದ್ಧನಮ್|

12171001c ಧನತ್ಯಷ್ಟಾಭಿಭೂತಶ್ಚ ಕಿಂ ಕುರ್ವನ್ಸುಖಮಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಧನದಾಹಿಯು ವಿವಿಧ

ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಂದಲೂ ಬಯಸಿದಷ್ಟು ಧನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗದಿದ್ದರೆ

ಏನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ?”

12171002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12171002a ಸರ್ವ ಸಾಮ್ಯಮನಾಯಾಸಃ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯಂ ಚ ಭಾರತ|

12171002c ನಿರ್ವೇದಶ್ಚಾವಿವಿತ್ಸಾ ಚ ಯಸ್ಯ ಸ್ಯಾತ್ಸು ಸುಖೀ ನರಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಭಾವ,

ಅನಾಯಾಸ, ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ

ನಿರಾಸಕ್ತಿ - ಇವುಗಳಿರುವ ನರನೇ ಸುಖಿಯು.

12171003a ಏತಾನ್ಯೇವ ಪದಾನ್ಯಾಹುಃ ಪಂಚ ವೃದ್ಧಾಃ ಪ್ರಶಾಂತಯೇ|

12171003c ಏಷ ಸ್ವರ್ಗಶ್ಚ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಸುಖಂ ಚಾನುತ್ತಮಂ ಸತಾಮ್²⁷||

ವೃದ್ಧರು ಈ ಐದನ್ನೇ ಶಾಂತಿಸಾಧನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಇದೇ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಇದೇ ಸತ್ಪುರುಷರ ಉತ್ತಮ

ಸುಖವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12171004a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12171004c ನಿರ್ವೇದಾನ್ಮಂಕಿನಾ ಗೀತಂ ತನ್ನಿಬೋಧ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

²⁷ ಮತಮ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್, ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ
ಭೋಗಮುಕ್ತ ಮುನಿ ಮಂಕಿಯ ಗೀತೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12171005a ಈಹಮಾನೋ ಧನಂ ಮಂಕಿರ್ಭಗ್ನೇಹಶ್ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12171005c ಕೇನ ಚಿದ್ಧನಶೇಷೇಣ ಕ್ರೀತವಾನ್ದಮ್ಯಗೋಯುಗಮ್||

ಧನಕ್ಕಾಗಿ ಮಂಕಿಯ ಅನೇಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ

ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಉಳಿದಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಧನದಿಂದ ಅವನು ಎರಡು
ಹಸುವಿನ ಕರುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡನು.

12171006a ಸುಸಂಬದ್ಧೌ ತು ತೌ ದಮ್ಯೌ ದಮನಾಯಾಭಿನಿಸ್ಯತೌ|

12171006c ಆಸೀನಮುಷ್ಠಂ ಮಧ್ಯೇನ ಸಹಸ್ಯೈವಾಭ್ಯಧಾವತಾಮ್||

ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ಆ ಎರಡು ಕರುಗಳನ್ನೂ ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ನೇಗಿಲು
ನಡೆಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತಿದ್ದ ಒಂದು ಒಂಟಿಯನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎರಡು
ಹೋರಿಗಳೂ ಬಹಳ ಬೇಗ ಮುಂದೆ ಹೋದವು.

12171007a ತಯೋಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಯೋರುಷ್ಠಃ ಸ್ಕಂಧದೇಶಮಮರ್ಷಣಃ|

12171007c ಉತ್ಥಾಯೋತ್ಕ್ಷಿಪ್ಯ ತೌ ದಮ್ಯೌ ಪ್ರಸಸಾರ ಮಹಾಜವಃ||

ಆ ಎರಡು ಹೋರಿಗಳೂ ಒಂಟಿಯ ಹೆಗಲನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಲೇ
ಕೋಪದಿಂದ ಒಂಟಿಯು ಮೇಲೆದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು
ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ ನೊಗವನ್ನು ಹೋರಿಗಳ ಸಹಿತ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಒಂಟಿಯು
ವೇಗದಿಂದ ಓಡ ತೊಡಗಿತು.

12171008a ಹ್ರಿಯಮಾಣೌ ತು ತೌ ದಮ್ಯೌ ತೇನೋಷ್ಟ್ರೇಣ ಪ್ರಮಾಧಿನಾ|

12171008c ಮ್ನಿಯಮಾಣೌ ಚ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಮಂಕಿಸ್ತತ್ರಾಬ್ರವೀದಿದಮ್||

ಬಲಿಷ್ಠ ಒಂಟಿಯು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು
ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ
ಹೋರಿಗಳು ಸಾಯುವವು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮಂಕಿಯು ಹೇಳಿದನು:

12171009a ನ ಚೈವಾವಿಹಿತಂ ಶಕ್ಯಂ ದಕ್ಷೇಣಾಪೀಹಿತುಂ ಧನಮ್|

12171009c ಯುಕ್ತೇನ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಸಮ್ಯಗೀಹಾಂ ಸಮನುತಿಷ್ಠತಾ||

“ಮನುಷ್ಯನು ಎಷ್ಟೇ ದಕ್ಷನಾಗಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ
ಧನಸಂಪಾದನೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ದೈವವು ನೀಡದ ಧನವನ್ನು
ಅವನು ಸಂಪಾದಿಸಲಾರನು.

12171010a ಕೃತಸ್ಯ ಪೂರ್ವಂ ಚಾನರ್ಥೈರ್ಯುಕ್ತಸ್ಯಾಪ್ಯನುತಿಷ್ಠತಃ|

12171010c ಇಮಂ ಪಶ್ಯತ ಸಂಗತ್ಯಾ ಮಮ ದೈವಮುಪಪ್ಲವಮ್||

ಹಿಂದೆ ನಾನು ಅರ್ಥಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಅನರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಗೊಂಡವು. ಆದರೂ ನಿರಾಶನಾಗದೇ
ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಧನಸಂಪಾದನೆಗೆಂದು ತಂದ ಈ
ಹೋರಿಗಳ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನನಗಾದ ದೈವದ
ಉಪದ್ರವವನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿ !

12171011a ಉದ್ಯಮ್ಯೋದ್ಯಮ್ಯ ಮೇ ದಮ್ಯೌ ವಿಷಮೇಣೇವ ಗಚ್ಚತಿ|

12171011c ಉತ್ಪ್ಲಿಪ್ಯ ಕಾಕತಾಲೀಯಮುನ್ಮಾಥೇನೇವ ಜಂಬುಕಃ||

12171012a ಮಣೀ ವೋಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಲಂಬೇತೇ ಪ್ರಿಯೌ ವತ್ಸತರೌ ಮಮ|

12171012c ಶುದ್ಧಂ ಹಿ ದೈವಮೇವೇದಮತೋ ನೈವಾಸ್ತಿ ಪೌರುಷಮ್||

ಉದ್ಯಮೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾದ ಹೋರಿಗಳನ್ನು ಒಂಟೆಯು ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಳ್ಳ-ತಿಟ್ಟುಗಳಿರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಕಾಕತಾಳೀಯ ನ್ಯಾಯ²⁸ದಂತೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂಟೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ನನ್ನ ಹೋರಿಗಳು ಹೋದವು ಮತ್ತು ಒಡನೆಯೇ ಒಂಟೆಯು ಮೇಲೆದ್ದು ನೊಗದೊಡನೆ ಎರಡು ಹೋರಿಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನಬಂದಂತೆ ಓಡುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಹೋರಿಗಳು ಒಂಟೆಯ ಎರಡು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಣಿಗಳಂತೆ ನೇತಾಡುತ್ತಿವೆ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಇದು ದೈವಲೀಲೆಯು. ಆದುದರಿಂದ ಹಠದಿಂದ ಮಾಡುವ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ.

12171013a ಯದಿ ವಾಪ್ಯುಪಪದ್ಯೇತ ಪೌರುಷಂ ನಾಮ ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್||

12171013c ಅನ್ವಿಷ್ಯಮಾಣಂ ತದಪಿ ದೈವಮೇವಾವತಿಷ್ಠತೇ||

ಯಾವಾಗಲಾದರೊಮ್ಮೆ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನವು ಸಫಲವಾಯಿತೆಂದು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಫಲಿತಾಂಶದ ಕಾರಣವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ದೈವದ ಸಹಯೋಗವಿದೆಯೆಂದು ನಮಗೆ

---

²⁸ ತಾಳೆಯ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಕಾಗೆಯೊಂದು ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಾಗ, ಮತ್ತು ಆಗಲೇ ಮಾಗಿದ ತಾಳೇಹಣ್ಣು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದವನು ಕಾಗೆಯು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತಾಳೇ ಹಣ್ಣು ಬಿದ್ದಿತು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಕಾಕತಾಳೀಯ ನ್ಯಾಯ. ಎರಡು ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯಫಲ.

ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

12171014a ತಸ್ಮಾನ್ನಿವೇದ ಏವೇಹ ಗಂತವ್ಯಃ ಸುಖಮೀಪ್ಸತಾ|

12171014c ಸುಖಂ ಸ್ವಪಿತಿ ನಿರ್ವಿಣ್ಣೋ ನಿರಾಶಶ್ಚಾರ್ಥಸಾಧನೇ||

ಆದುದರಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಧನಾದಿಗಳಿಂದ
ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಅರ್ಥಸಾಧನೆಯ ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದೇ
ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾದವನು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12171015a ಅಹೋ ಸಮ್ಯಕ್ಶುಕೇನೋಕ್ತಂ ಸರ್ವತಃ ಪರಿಮುಚ್ಯತಾ|

12171015c ಪ್ರತಿಷ್ಠತಾ ಮಹಾರಣ್ಯಂ ಜನಕಸ್ಯ ನಿವೇಶನಾತ್||

ಅಹೋ ! ಶುಕಮುನಿಯು ಜನಕನ ನಿವೇಶನದಿಂದ²⁹ ಮಹಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ
ಹೊರಡುವಾಗ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಧನಮುಕ್ತನಾಗಿ ಎಂಥಹ
ಉತ್ತಮ ಮಾತನ್ನಾಡಿದ್ದನು !

12171016a ಯಃ ಕಾಮಾನ್ವಾಪ್ನುಯಾತ್ಸರ್ವಾನ್ಶ್ಚೈನಾನ್ಯೇವಲಾಂಘ್ರಜೇತ್|

12171016c ಪ್ರಾಪಣಾತ್ಸರ್ವ ಕಾಮಾನಾಂ ಪರಿತ್ಯಾಗೋ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ||

“ಸರ್ವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಕೇವಲ ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದು - ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವು.

12171017a ನಾಂತಂ ಸರ್ವವಿವಿತ್ಸಾನಾಂ ಗತಪೂರ್ವೋಽಸ್ಮಿ ಕಶ್ಚನ|

²⁹ ಜನಕಸ್ಯ ನಿವೇಶನಾತ್ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ತಂದೆ ವ್ಯಾಸನ ಆಶ್ರಮ ಎಂದೂ
ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ). ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಜನಕನ
ಭವನವೆನ್ನುವುದೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್) ಸರಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

12171017c ಶರೀರೇ ಜೀವಿತೇ ಚೈವ ತೃಷ್ಣಾ ಮಂದಸ್ಯ ವರ್ಧತೇ||

ಸಕಲವಿಧದ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ತಲುಪಿದವರ್ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಶರೀರ ಮತ್ತು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖನ ತೃಷ್ಣೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.”

12171018a ನಿವರ್ತಸ್ವ ವಿವಿತ್ಸಾಭ್ಯಃ ಶಾಮ್ಯ ನಿರ್ವಿದ್ಯ ಮಾಮಕ³⁰||

12171018c ಅಸಕೃಚ್ಚಾಸಿ ನಿಕೃತೋ ನ ಚ ನಿರ್ವಿದ್ಯಸೇ ತನೋ||

ಮಾಮಕ! ಸಕಲ ಕಾಮನೆಗಳಿಂದಲೂ ವಿಮುಕ್ತನಾಗು. ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೋ. ಧನಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಹಲವು ಬಾರಿ ವಂಚಿತನಾಗಿರುವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ಧನಸಂಗ್ರಹದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೀಯೆ!

12171019a ಯದಿ ನಾಹಂ ವಿನಾಶ್ಯಸ್ತೇ ಯದ್ಯೇವಂ ರಮಸೇ ಮಯಾ|

12171019c ಮಾ ಮಾಂ ಯೋಜಯ ಲೋಭೇನ ವೃಥಾ ತ್ವಂ ವಿತ್ತಕಾಮಕ||

ವಿತ್ತಕಾಮಕ ಮನಸ್ಸೇ! ನನ್ನನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನೊಡನೆ ಆನಂದದಿಂದಿರಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ನನ್ನನ್ನು ವೃಥಾ ಲೋಭದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಡ.

12171020a ಸಂಚಿತಂ ಸಂಚಿತಂ ದ್ರವ್ಯಂ ನಷ್ಟಂ ತವ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12171020c ಕದಾ ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ಮೂಢ ಧನೇಹಾಂ ಧನಕಾಮಕ||

ಧನಕಾಮಕನೇ! ಧನವನ್ನು ಸಂಚಯಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವೆ.

³⁰ ಕಾಮಕ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸಂಚಯಿಸಿದಂತೆ ಧನವು ಪುನಃ ಪುನಃ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಓ
ಮೂಢ ಮನಸ್ಸೇ! ಯಾವಾಗ ನೀನು ಈ ಧನದ ಆಸೆಯಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೀಯೆ?

12171021a ಅಹೋ ನು ಮಮ ಬಾಲಿಶ್ಯಂ ಯೋಽಹಂ ಕ್ರೀಡನಕಸ್ತವ|

12171021c ಕಿಂ ನೈವ ಜಾತು ಪುರುಷಃ ಪರೇಷಾಂ ಪ್ರೇಷ್ಯತಾಮಿಯಾತ್||

ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನದು ಎಂಥಹ ಮೂರ್ಖತನ! ಮನಸ್ಸೇ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು
ಆಟದ ಬೊಂಬೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಕ-ತಕನೆ ಕುಣಿಸುತ್ತಿರುವೆ.
ಇಲ್ಲವಾದರೆ ವಿವೇಕಿ ಪುರುಷನು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಇತರರಿಗೆ
ದಾಸನಾಗುತ್ತಾನೆಯೇ?

12171022a ನ ಪೂರ್ವೇ ನಾಪರೇ ಜಾತು ಕಾಮಾನಾಮಂತಮಾಪ್ನುವನ್|

12171022c ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸರ್ವಸಮಾರಂಭಾನ್ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧೋಽಸ್ಮಿ ಜಾಗೃಮಿ||

ಹಿಂದಾಗಲೀ ಈಗಾಗಲೀ ಯಾರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಮನೆಗಳ
ಕೊನೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೂ ಯಾರೂ
ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ತ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು
ಉಪಭೋಗಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಉಪಭೋಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಆಸೆಯು
ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಸರ್ವ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೂ
ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಪುನಃ ಆಸೆಯು ತಲೆದೋರದಂತೆ
ಜಾಗರೂಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12171023a ನೂನಂ ತೇ ಹೃದಯಂ ಕಾಮ ವಜ್ರಸಾರಮಯಂ ದೃಢಮ್|

12171023c ಯದನರ್ಥಶತಾವಿಷ್ಟಂ ಶತಧಾ ನ ವಿದೀರ್ಯತೇ||

ಕಾಮವೇ! ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು ವಜ್ರಸಾರಮಯವಾಗಿ
ದೃಢವಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೂರಾರು ಅನರ್ಥಗಳನ್ನು
ಎದುರಿಸಿಯೂ ಈ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

12171024a ತ್ಯಜಾಮಿ³¹ ಕಾಮ ತ್ವಾಂ ಚೈವ ಯಚ್ಚ ಕಿಂ ಚಿತ್ ಪ್ರಿಯಂ ತವ|

12171024c ತವಾಹಂ ಸುಖಮನ್ವಿಚ್ಛನ್ನಾತ್ಮನ್ಯುಪಲಭೇ ಸುಖಮ್||

ಕಾಮವೇ! ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನೂ
ತ್ಯಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಸುಖಾನುಭವವೇ
ಆಗಿಲ್ಲ.

12171025a ಕಾಮ ಜಾನಾಮಿ ತೇ ಮೂಲಂ ಸಂಕಲ್ಪಾತ್ಕಿಲ ಜಾಯಸೇ|

12171025c ನ ತ್ವಾಂ ಸಂಕಲ್ಪಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಮೂಲೋ ನ ಭವಿಷ್ಯಸಿ||

ಕಾಮವೇ! ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ
ಹುಟ್ಟುತ್ತೀಯಲ್ಲವೇ? ನಾನಿನ್ನು ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನೇ
ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನೀನು ಸಮೂಲವಾಗಿ
ನಾಶಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ.

12171026a ಈಹಾ ಧನಸ್ಯ ನ ಸುಖಾ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಚಿಂತಾ ಚ ಭೂಯಸೀ|

12171026c ಲಬ್ಧನಾಶೋ ಯಥಾ ಮೃತ್ಯುರ್ಲಭಂ ಭವತಿ ವಾ ನ ವಾ||

ಧನವನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಅಥವಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಸುಖಕರವಲ್ಲ.
ಧನವನ್ನೂ ಪಡೆದರೂ ಮತ್ತೆ ಚಿಂತೆಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ

³¹ ಜಾನಾಮಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಧನವು ನಾಶವಾದರೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಹೊಂದಿದಷ್ಟೇ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.
ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಧನವು ದೊರಕಬಹುದು ಅಥವಾ ದೊರಕದೆಯೂ
ಇರಬಹುದು.

12171027a ಪರೇತ್ಯ ಯೋ ನ ಲಭತೇ³² ತತೋ ದುಃಖಿತರಂ ನು ಕಿಮ್|

12171027c ನ ಚ ತುಷ್ಯತಿ ಲಭ್ಧೇನ ಭೂಯ ಏವ ಚ ಮಾರ್ಗ ತಿ||

ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೂ ಧನವು ಲಭಿಸಲಾರದೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ದುಃಖಿತರವಾದುದು ಯಾವುದಿದೆ? ದೊರಕಿದುದಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸು
ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು
ಹುಡುಕುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

12171028a ಅನುತರ್ಪುಲ ಏವಾರ್ಥಃ ಸ್ವಾದು ಗಾಂಗಮಿವೋದಕಮ್|

12171028c ಮದ್ವಿಲಾಪನಮೇತತ್ತು ಪ್ರತಿಬುದ್ಧೋಽಸ್ಮಿ ಸಂತ್ಯಜ||

ರುಚಿಯಾದ ಗಂಗಾಜಲದಂತೆ ಧನವು ಧನದ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು
ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ನನ್ನ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋಗು.

12171029a ಯ ಇಮಂ ಮಾಮಕಂ ದೇಹಂ ಭೂತಗ್ರಾಮಃ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ|

12171029c ಸ ಯಾತ್ತಿತೋ ಯಥಾಕಾಮಂ ವಸತಾಂ ವಾ ಯಥಾಸುಖಿಮ್||

ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳು ಬಯಸಿದರೆ
ಹೊರಟುಹೋಗಲಿ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ನನಗಂತೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ

---

³² ಪರಿತ್ಯಾಗೇ ನ ಲಭ್ಯತೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆಸೆ-ಆಸಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲ.

12171030a ನ ಯುಷ್ಮಾಸ್ವಿಹ ಮೇ ಪ್ರೀತಿಃ ಕಾಮಲೋಭಾನುಸಾರಿಷು|

12171030c ತಸ್ಮಾದ್ತ್ವಜ್ಯ ಸರ್ವಾನ್ವಃ ಸತ್ಯಮೇವಾಶ್ರಯಾಮ್ಯಹಮ್³³||

ಕಾಮ-ಲೋಭಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೂ ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇನೆ.

12171031a ಸರ್ವ ಭೂತಾನ್ಯಹಂ ದೇಹೇ ಪಶ್ಯನ್ಮನಸಿ ಚಾತ್ಮನಃ|

12171031c ಯೋಗೇ ಬುದ್ಧಿಂ ಶ್ರುತೇ ಸತ್ತ್ವಂ ಮನೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಧಾರಯನ್||

12171032a ವಿಹರಿಷ್ಯಾಮ್ಯನಾಸಕ್ತಃ ಸುಖೀ ಲೋಕಾನ್ನಿರಾಮಯಃ|

12171032c ಯಥಾ ಮಾ ತ್ವಂ ಪುನರ್ನೈವಂ ದುಃಖೇಷು ಪ್ರಣಿಧಾಸ್ಯಸಿ||

ನಾನು ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೂತಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತವನ್ನು ಶ್ರವಣ-ಮನನ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ರೋಗ-ಶೋಕರಹಿತನಾಗಿ ಸುಖಿಯಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತ ಭಾವದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುನಃ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಲಾರೆ.

12171033a ತ್ವಯಾ ಹಿ ಮೇ ಪ್ರಣುನ್ನಸ್ಯ ಗತಿರನ್ಯಾ ನ ವಿದ್ಯತೇ|

12171033c ತೃಷ್ಣಾಶೋಕಶ್ರಮಾಣಾಂ ಹಿ ತ್ವಂ ಕಾಮ ಪ್ರಭವಃ ಸದಾ||

ಕಾಮವೇ! ತೃಷ್ಣೆ, ಶೋಕ ಮತ್ತು ಪರಿಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ನೀನು ಉತ್ಪತ್ತಿ

³³ ಸತ್ಯಮೇವಾಶ್ರಯಾಮ್ಯಹಮ್|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ
ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತೀಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನನಗೆ ಬೇರೆ
ಯಾವ ಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

12171034a ಧನನಾಶೋಽಧಿಕಂ ದುಃಖಂ ಮನ್ಯೇ ಸರ್ವಮಹತ್ತರಮ್|

12171034c ಜ್ಞಾತಯೋ ಹ್ಯವಮನ್ಯಂತೇ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಚ ಧನಚ್ಯುತಮ್³⁴||

ಧನನಾಶದಿಂದಾಗುವ ದುಃಖವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ನಾನು
ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಧನದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾದವನನ್ನು
ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವರು ಮತ್ತು ಮಿತ್ರರು ಅಪಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

12171035a ಅವಜ್ಞಾನಸಹಸ್ರೈಸ್ತು ದೋಷಾಃ ಕಷ್ಟತರಾಧನೇ|

12171035c ಧನೇ ಸುಖಕಲಾ ಯಾ ಚ ಸಾಪಿ ದುಃಖೈರ್ವಿಧೀಯತೇ||

ದರಿದ್ರನಿಗೆ ಸಹಸ್ರಾರು ತಿರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
ಆದುದರಿಂದ ನಿರ್ಧನನಾಗಿರುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕರ ದೋಷವು.
ಧನದಿಂದ ಯಾವ ಸುಖದ ಲೇಶವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಅದೂ
ಕೂಡ ದುಃಖದಿಂದಲೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12171036a ಧನಮಸ್ಯೇತಿ ಪುರುಷಂ ಪುರಾ ನಿಘ್ನಂತಿ ದಸ್ಯವಃ|

12171036c ಕ್ಲಿಶ್ಯಂತಿ ವಿವಿಧೈರ್ದಂಡೈರ್ನಿತ್ಯಮುದ್ವೇಜಯಂತಿ ಚ||

ಧನವಿರುವುದೆಂದು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ದಸ್ಯುಗಳು
ಪುರುಷನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಧ ದಂಡಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸಿ ಅವನನ್ನು

³⁴ ಧನಾಚ್ಯುತಮ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರದ ದರ್ಶನ).

ನಿತ್ಯವೂ ಉದ್ವೇಗಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12171037a ಮಂದಲೋಲುಪತಾ³⁵ ದುಃಖಮಿತಿ ಬುದ್ಧಂ ಚಿರಾನ್ಮಯಾ|

12171037c ಯದ್ಯದಾಲಂಬಸೇ ಕಾಮ ತತ್ತದೇವಾನುರುಧ್ಯಸೇ||

ಮೂರ್ಖ ಧನದಾಸೆಯು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಎಂದು ನನಗೆ ತಡವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು. ನೀನು ಯಾವುದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವೆಯೋ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತೀಯೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತೀಯೆ.

12171038a ಅತತ್ತ್ವಜ್ಞೋಽಸಿ ಬಾಲಶ್ಚ ದುಸ್ತೋಷೋಽಪೂರಣೋಽನಲಃ|

12171038c ನೈವ ತ್ವಂ ವೇತ್ಥ ಸುಲಭಂ ನೈವ ತ್ವಂ ವೇತ್ಥ ದುರ್ಲಭಮ್||

ಕಾಮವೇ! ನೀನು ತತ್ತ್ವಜ್ಞನಲ್ಲ. ಬಾಲಬುದ್ಧಿಯಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು ದುಷ್ಕರವಾದುದು. ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಕಷ್ಟ ಎನ್ನುವುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಸುಲಭವಾದವುಗಳನ್ನೂ ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ ಮತ್ತು ದುರ್ಲಭವಾದುದನ್ನೂ ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ. ದೊರೆಯದ ವಸ್ತುವಾದರೂ ಮಹಾಕಷ್ಟವನ್ನು ಪಟ್ಟಾದರೂ ತಂದೊಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತೀಯೆ.

12171039a ಪಾತಾಲಮಿವ ದುಷ್ಟೋರೋ ಮಾಂ ದುಃಖೈರ್ಯೋಕ್ತುಮಿಚ್ಛಸಿ|

12171039c ನಾಹಮದ್ಯ ಸಮಾವೇಷ್ಟುಂ ಶಕ್ಯಃ ಕಾಮ ಪುನಸ್ತ್ವಯಾ||

ತುಂಬಲಾರದ ಪಾತಾಳದಂತೆ ನಿನ್ನ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು

³⁵ ಅರ್ಥಲೋಲುಪತಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವು. ಪುನಃ ಪುನಃ ನನ್ನನ್ನು ದುಃಖಭಾಗಿಯನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ. ಕಾಮವೇ! ಇಂದು ನನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು
ನಿನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12171040a ನಿರ್ವೇದಮಹಮಾಸಾದ್ಯ ದ್ರವ್ಯನಾಶಾದ್ಯದೃಚ್ಛಯಾ|

12171040c ನಿರ್ವೃತ್ತಿಂ ಪರಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನಾದ್ಯ ಕಾಮಾನ್ವಿಚಿಂತಯೇ||

ದೈವೇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ದ್ರವ್ಯರೂಪದ ಹೋರಿಗಳ
ನಾಶವಾದುದರಿಂದ ನನಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಪರಮ ಸುಖವು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ನಾನು ಕಾಮಗಳ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12171041a ಅತಿಕ್ಲೇಶಾನ್ಸಹಾಮೀಹ ನಾಹಂ ಬುಧ್ಯಾಪ್ಯಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

12171041c ನಿಕ್ಯತೋ ಧನನಾಶೇನ ಶಯೇ ಸರ್ವಾಂಗವಿಜ್ವರಃ||

ಹಿಂದೆ ನಾನು ನಿನಗಾಗಿ ಬಹಳ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನು.
ಮೂರ್ಖನಾದ ನಾನು ಈ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈ
ಧನನಾಶದಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಿ ನಾನು ಸರ್ವಾಂಗಗಳ ತಾಪವನ್ನೂ
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12171042a ಪರಿತ್ಯಜಾಮಿ ಕಾಮ ತ್ವಾಂ ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವಮನೋಗತೀ|

12171042c ನ ತ್ವಂ ಮಯಾ ಪುನಃ ಕಾಮ ನಸ್ಯೋತೇನೇವ ರಂಸ್ಯಸೇ||

ಕಾಮವೇ! ನನ್ನ ಸರ್ವ ಮನೋಗತಿಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನು
ಪರಿತ್ಯಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ನೀನು ನನ್ನೊಡನಿರಲಾರೆ ಮತ್ತು
ನನ್ನೊಡನೆ ರಮಿಸಲಾರೆ.

12171043a ಕ್ಷಮಿಷ್ಯೇಽಕ್ಷಮಮಾಣಾನಾಂ³⁶ ನ ಹಿಂಸಿಷ್ಯೇ ಚ ಹಿಂಸಿತಃ|

12171043c ದ್ವೇಷ್ಯಮುಕ್ತಃ ಪ್ರಿಯಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯನಾದೃತ್ಯ ತದಪ್ರಿಯಮ್||

ಕ್ಷಮಿಸದೇ ಇಲ್ಲದವರನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂಸೆಮಾಡುವವರನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದ್ವೇಷದಿಂದ ಮಾತನಾಡುವವನೊಂದಿಗೂ ಅವನ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ.

12171044a ತೃಪ್ತಃ ಸ್ವಸ್ಥೇಂದ್ರಿಯೋ ನಿತ್ಯಂ ಯಥಾಲಭ್ಧೇನ ವರ್ತಯನ್|

12171044c ನ ಸಕಾಮಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಮಹಂ ಶತ್ರುಮಾತ್ಮನಃ||

ತೃಪ್ತನಾಗಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ, ನಿತ್ಯವೂ ಯಾವುದು ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಅದರಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಶತ್ರುವಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಸಕಾಮನನ್ನಾಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12171045a ನಿರ್ವೇದಂ ನಿರ್ವೃತಿಂ ತೃಪ್ತಿಂ ಶಾಂತಿಂ ಸತ್ಯಂ ದಮಂ ಕ್ಷಮಾಮ್|

12171045c ಸರ್ವಭೂತದಯಾಂ ಚೈವ ವಿಧಿ ಮಾಂ ಶರಣಾಗತಮ್³⁷||

ನಾನೀಗ ವೈರಾಗ್ಯ, ಸುಖ, ತೃಪ್ತಿ, ಶಾಂತಿ, ಸತ್ಯ, ದಮ, ಕ್ಷಮೆ, ಸರ್ವಭೂತದಯೆಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ.

12171046a ತಸ್ಮಾತ್ಕಾಮಶ್ಚ ಲೋಭಶ್ಚ ತೃಷ್ಣಾ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಮೇವ ಚ|

12171046c ತ್ಯಜಂತು ಮಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಂತಂ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥೋ ಹ್ಯಸ್ಮಿ ಸಾಂಪ್ರತಮ್||

ಆದುದರಿಂದ ಕಾಮ, ಲೋಭ, ತೃಷ್ಣೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳು

³⁶ ಕ್ಷಮಿಷ್ಯೇ ಕ್ಷಿಪಮಾಣಾನಾಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

³⁷ ಸಮುಪಾಗತಮ್|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗಲಿ.
ನಾನೀಗ ಸತ್ತ ದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12171047a ಪ್ರಹಾಯ ಕಾಮಂ ಲೋಭಂ ಚ ಕ್ರೋಧಂ ಪಾರುಷ್ಯಮೇವ ಚ³⁸ |

12171047c ನಾದ್ಯ ಲೋಭವಶಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ದುಃಖಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಾಪ್ಯನಾತ್ಮವಾನ್ ||

ಇಂದು ನಾನು ಕಾಮ, ಲೋಭ, ಕ್ರೋಧ ಮತ್ತು ಪೌರುಷಗಳನ್ನು
ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಪುನಃ ಲೋಭವಶನಾಗಿ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12171048a ಯದ್ಯತ್ತ್ಯಜತಿ ಕಾಮಾನಾಂ ತತ್ಸುಖಸ್ಯಾಭಿಪೂರ್ಯತೇ |

12171048c ಕಾಮಸ್ಯ ವಶಗೋ ನಿತ್ಯಂ ದುಃಖಮೇವ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ ||

ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೋ
ನಿರಸ್ತವಾದ ಆ ಕಾಮನೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿಯೇ
ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾಮಕ್ಕೆ ವಶನಾದವನು ಸದಾ ದುಃಖವನ್ನೇ
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12171049a ಕಾಮಾನ್ವ್ಯ ದಸ್ಯ ಧುನುತೇ³⁹ ಯತ್ಕಿಂ ಚಿತ್ತುರುಷೋ ರಜಃ |

12171049c ಕಾಮಕ್ರೋಧೋದ್ಭವಂ ದುಃಖಮಹೀರರತಿರೇವ ಚ ||

ಕಾಮಕ್ಕೆ ಬಂಧಿಸುವ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ರಜೋಗುಣವಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನು
ಅದನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಬೇಕು. ದುಃಖ, ನಿರ್ಲಜ್ಜೆ ಮತ್ತು ಅಸಂತೋಷ
ಇವು ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವವು⁴⁰.

³⁸ ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ | (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

³⁹ ಕಾಮಾನುಬಂಧಂ ನುದತೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁴⁰ ರಜಸ್ಸು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಗುಣ. ಇದು ಕಾಮನಾಸಂಬಂಧವನ್ನು

12171050a ಏಷ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರವಿಷ್ಟೋಽಹಂ ಗ್ರೀಷ್ಮೈ ಶೀತಮಿವ ಹ್ರದಮ್|

12171050c ಶಾಮ್ಯಾಮಿ ಪರಿನಿರ್ವಾಮಿ ಸುಖಮಾಸೇ ಚ ಕೇವಲಮ್||

ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನ ಉರಿಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಶೀತಲ ಸರೋವರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ
ಆನಂದ ಪಡುವಂತೆ ನಾನು ಸಂಸಾರದ ಬೇಗೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು
ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಆಸಕ್ತಿರಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಶಾಂತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ದುಃಖರಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.
ಈಗ ಕೇವಲ ಸುಖವನ್ನೇ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ.

12171051a ಯಚ್ಚ ಕಾಮಸುಖಂ ಲೋಕೇ ಯಚ್ಚ ದಿವ್ಯಂ ಮಹತ್ಸುಖಮ್|

12171051c ತೃಷ್ಣಾಕ್ಷಯಸುಖಸ್ತ್ವಿತೇ ನಾರ್ಹತಃ ಷೋಡಶೀಂ ಕಲಾಮ್⁴¹||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾಮಸುಖ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯ ಮಹಾಸುಖಗಳಿಗಿಂತಲೂ
ಅವುಗಳು ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಕ್ಷಯಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸುಖದ ಹದಿನಾರನೆಯ
ಒಂದು ಅಂಶಕ್ಕೂ ಸಮನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12171052a ಆತ್ಮನಾ ಸಪ್ತಮಂ ಕಾಮಂ ಹತ್ವಾ ಶತ್ರುಮಿವೋತ್ತಮಮ್|

12171052c ಪ್ರಾಪ್ಯಾವಧ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಂ ರಾಜೇವ ಸ್ಯಾಮಹಂ ಸುಖೀ||

ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಆದುದರಿಂದ
ಪುರುಷನು ನಾಚಿಕೆಯನ್ನೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು
ಸರ್ವಾನರ್ಥಮೂಲವಾದ ರಜೋಗುಣವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಅದನ್ನು
ದೂರಮಾಡಬೇಕು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

41 ಇದೇ ಶ್ಲೋಕವು ಮುಂದೆ [ಹರಿವಂಶದಲ್ಲಿ ೩೦ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ](#)
ಯಯಾತಿಯು ಹಾಡಿದ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆತ್ಮನಿಂದ ಏಳನೆಯವನಾದ⁴² ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಶತ್ರುವಾದ

⁴² ಆತ್ಮನಾ ಸಪ್ತಮಂ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಆತ್ಮನಾ - ಸ್ಥೂಲದೇಹೇನ ಸಹ ಗಣನಾಯಾಂ - ಸ್ಥೂಲದೇಹವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಗಣನೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಸಪ್ತಮಃ ಕಾಮಃ - ಏಳನೆಯವನು ಕಾಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ: ಅನ್ನಮಯ ಪ್ರಾಣಮಯ ಮನೋಮಯ ವಿಜ್ಞಾನಮಯಾಶ್ಚ ತ್ವಾರಃ ಕೋಶಾಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮತ್ಸ್ಯ ದ್ರಜಃ ಪ್ರಧಾನಾಃ - ಅನ್ನಮಯ, ಪ್ರಾಣಮಯ, ಮನೋಮಯ, ವಿಜ್ಞಾನಮಯಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಕೋಶಗಳು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದರಿಂದ ರಜೋಗುಣ ಪ್ರಧಾನವಾದವುಗಳು. ಆನಂದಮಯಃ ಅವರಣರೂಪತ್ವಾ ತ್ತಮಃ ಪ್ರಧಾನಃ ಪಂಚಮಃ - ಆನಂದಮಯ ಕೋಶವು ಅವರಣರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತಪಃ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಇದು ಐದನೆಯದು. ತತಃ ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವ ಪ್ರಧಾನ್ಯಾತ್ ಸಜೀವಸಮಧಿಃ ಆನಂದಾಖ್ಯಃ ಷಷ್ಠಃ - ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಆನಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸಜೀವ ಸಮಾಧಿಯು ಆರನೆಯದು. ತಸ್ಯಾಪಿ ಮೂಲಮಸ್ಮಿತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಮಾತ್ರಶರೀರೋ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವಾ ಖ್ಯಃ ಸರ್ವಾನರ್ಥಬೀಜಭೂತಃ ಚರಮಃ ಕಾಮಃ ಸಪ್ತಮಃ - ಆನಂದಾಖ್ಯವಾದ ಸಜೀವ ಸಮಾಧಿಗೂ ಮೂಲವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಸ್ಮಿ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಮಾತ್ರ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ವೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವ, ಸಕಲ ವಿಧದ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೂ ಬೀಜಭೂತವಾದ ಕಡೆಯದಾದ ಕಾಮವೇ ಏಳನೆಯದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಾದಿ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮವೇ ಮೊದಲನೆಯದಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿಂದ ಅಂದರೆ ದೇಹದಿಂದ ಕಾಮನು ಸಪ್ತಮನು ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ. ಕಾಮವು ಸಮಾಧಿಯ ಆನಂದಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಗೀತೆಯ

ಕಾಮನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮಪುರವನ್ನು ಸೇರಿ
ರಾಜನಂತೆ ಸುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.”

12171053a ಏತಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಮಂಕಿರ್ನಿವೇದಮಾಗತಃ|

12171053c ಸರ್ವಾನ್ಯಾಮಾನ್ವರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹತ್ಸುಖಿಮ್||

ಈ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮಂಕಿಯು ಸರ್ವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ
ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ತಾಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ
ಪರಮ ಸುಖಿಯಾದನು.

12171054a ದಮ್ಯನಾಶಕೃತೇ ಮಂಕಿರಮರತ್ವಂ ಕಿಲಾಗಮತ್|

12171054c ಅಚ್ಚಿನತ್ಕಾಮಮೂಲಂ ಸ ತೇನ ಪ್ರಾಪ ಮಹತ್ಸುಖಿಮ್||

ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಹೋರಿಗಳು ನಾಶವಾದುದರಿಂದ ಮಂಕಿಯು

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸರಳವೂ ಸಾಧುವೂ ಆದ ಉತ್ತರವಿದೆ: ವಿಷಯಾ
ವಿನಿವರ್ತಂತೇ ನೀರಾಹಾರಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ| ರಸವರ್ಜಂ ಸರೋಽಪ್ಯಸ್ಯ ಪರಂ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿವರ್ತತೇ|| (ಭೀಷ್ಮಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೨೪, ಶ್ಲೋಕ ೫೯).

ವಿಷಯಗಳು ಐದು. ಆರನೆಯದು ರಸ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ರಾಗ.

ಆತ್ಮನಾ ಸಪ್ತಮಂ ಕಾಮಂ ಎಂಬಂತೆ ಆತ್ಮವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಕಾಮವು
ಏಳನೆಯದಾಗುತ್ತದೆ. ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಆರನೆಯ ಮನಸ್ಸು, ಮತ್ತು
ಏಳನೆಯದು ಇವಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಕಾಮ ಅಥವಾ ರಸ.

ಆತ್ಮ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅವರೋಹಣ ಕ್ರಮದಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ “ಪರಮಾತ್ಮ”

ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೇಳಿದರೂ ಕಾಮವು ಏಳನೆಯದಾಗುತ್ತದೆ:

ಪರಮಾತ್ಮ, ಜೀವ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಮಹತ್ತು, ಅಹಂಕಾರ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ
ಜನಿಸಿದ ಕಾಮ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅಮೃತತ್ವ ವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಅವನು ಕಾಮದ ಮೂಲವನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿ ಮಹಾಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

⁴³12171055a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್||

12171055c ಗೀತಂ ವಿದೇಹರಾಜೇನ ಜನಕೇನ ಪ್ರಶಾಮ್ಯತಾ||

ಇದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ವಿದೇಹರಾಜ ಜನಕನು ಶಾಂತಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹಾಡಿದ ಗೀತೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12171056a ಅನಂತಂ ಬತ ಮೇ ವಿತ್ತಂ ಯಸ್ಯ ಮೇ ನಾಸ್ತಿ ಕಿಂ ಚನ⁴⁴||

12171056c ಮಿಥಿಲಾಯಾಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಯಾಂ ನ ಮೇ ದಹ್ಯತಿ ಕಿಂ ಚನ||

“ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಧನ-ವೈಭವಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮಿಥಿಲಾಪುರಿಗೆ ಬೆಂಕಿಹತ್ತಿಕೊಂಡರೂ ನನ್ನದಾದ ಏನೂ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.”

12171057a ಅತ್ರೈವೋದಾಹರಂತೀಮಂ ಬೋಧ್ಯಸ್ಯ ಪದಸಂಚಯಮ್||

12171057c ನಿರ್ವೇದಂ ಪ್ರತಿ ವಿನ್ಯಸ್ತಂ ಪ್ರತಿಬೋಧ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು

---

⁴³ ಮುಂದಿನ ೬ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧ್ಯಗೀತೆಯೆಂದು ಬೇರೆಯೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

⁴⁴ ಈ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ: ನಾನು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲದ ದರಿದ್ರನು. ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂಬ ಅನಂತವಾದ ಸಂಪತ್ತು ತುಂಬಿದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಬೋಧ್ಯಮುನಿಯು ಹೇಳಿದ ಪದಸಂಚಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12171058a ಬೋಧ್ಯಂ ದಾಂತಮೃಷಿಂ ರಾಜಾ ನಹುಷಃ ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛತ|

12171058c ನಿರ್ವೇದಾಚ್ಚಾಂತಿಮಾಪನ್ನಂ ಶಾಂತಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನತರ್ಪಿತಮ್||

ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಶಾಂತ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ
ಪರಿತ್ಯಾಜನಾಗಿದ್ದ ದಾಂತ ಋಷಿ ಬೋಧ್ಯನನ್ನು ರಾಜಾ ನಹುಷನು
ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು:

12171059a ಉಪದೇಶಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಶಮಸ್ಯೋಪದಿಶಸ್ವ ಮೇ|

12171059c ಕಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಸಮನುಧ್ಯಾಯ ಶಾಂತಶ್ಚರಸಿ ನಿರ್ವೃತಃ||

“ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ನನಗೆ ಶಾಂತಿಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡು. ಯಾವ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನೀನು ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷದಿಂದ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?”

12171060 ಬೋಧ್ಯ ಉವಾಚ|

12171060a ಉಪದೇಶೇನ ವರ್ತಾಮಿ ನಾನುಶಾಸ್ತ್ರೀಹ ಕಂ ಚನ|

12171060c ಲಕ್ಷಣಂ ತಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯೇಽಹಂ ತತ್ಸ್ವಯಂ ಪ್ರವಿಮೃಶ್ಯತಾಮ್||

ಬೋಧ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಉಪದೇಶವನ್ನು
ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಉಪದೇಶದಂತೆ
ಆಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾರಿಂದ ಸ್ವಯಂ ನಾನು ಉಪದೇಶವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವೆನೋ ಅವರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12171061a ಪಿಂಗಲಾ ಕುರರಃ ಸರ್ಪಃ ಸಾರಂಗಾನ್ವೇಷಣಂ ವನೇ|

ವೇಶ್ಯೆ ಪಿಂಗಲಾ, ಕುರರಪಕ್ಷಿ, ಸರ್ಪ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾರಂಗದ
ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಬಾಣವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಕುಮಾರೀ -
ಇವರೇ ನನ್ನ ಆರು ಗುರುಗಳು.””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಮಂಕಿಗೀತಾಯಾಂ ಏಕಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಂಕಿಗೀತಾ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾವುಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

⁴⁵ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಕೆಳಗಿನ ೬ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|
ಆಶಾ ಬಲವತೀ ರಜನ್ವೈರಾಶ್ಯಂ ಪರಮಂ ಸುಖಮ್| ಆಶಾಂ ನಿರಾಶಾಂ
ಕೃತ್ವಾ ತು ಸುಖಂ ಸ್ವಪಿತಿ ಪಿಂಗಲಾ|| ಸಾಮಿಷಂ ಕುರರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ
ವದ್ಯಮಾನಂ ನಿರಾಮಿಷ್ಯೈಃ| ಆಮಿಷಸ್ಯ ಪರಿತ್ಯಾಗತ್ ಕುರರಃ ಸುಖಮೇಧತೇ||
ಗೃಹಾರಂಭೋ ಹಿ ದುಃಖಾಯ ನ ಸುಖಾಯ ಕದಾಚನ| ಸರ್ಪಃ ಪರಕೃತಂ
ವೇಶ್ಮ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸುಖಮೇಧತೇ|| ಸುಖಂ ಜೀವಂತಿ ಮುನಯೋ ಭೈಕ್ಷ್ಯವೃತ್ತಿಂ
ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ| ಅದ್ರೋಹೇಣೈವ ಭೂತಾನಾಮ್ ಸಾರಂಗಾ ಇವ ಪಕ್ಷಿಣಃ||
ಇಷುಕಾರೋ ನರಃ ಕಶ್ಚಿ ದ್ವಿಷಾವಾಸಕ್ರಮಾನಸಃ| ಸಮೀಪೇನಾಪಿ ಗಚ್ಛಂತಂ
ರಾಜಾನಂ ನಾವಬುದ್ಧವಾನ್|| ಬಹೂನಾಂ ಕಲಹೋ ನಿತ್ಯಂ ದ್ವಯೋಃ
ಸಂಕಥನಂ ಧೃವಮ್| ಏಕಾಕೀ ವಿಚರಿಷ್ಯಾಮಿ ಕುಮಾರೀಸಂಖಿಕೋ ಯಥಾ||
(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪ್ರಹ್ಲಾದ-ಆಜಗರ ಸಂವಾದ

ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಮತ್ತು ಆಜಗರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುನಿಯ ಸಂವಾದ
(1-37).

12172001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12172001a ಕೇನ ವೃತ್ತೇನ ವೃತ್ತಜ್ಞ ವೀತಶೋಕಶ್ಚ ರೇನ್ಮಹೀಮ್|

12172001c ಕಿಂ ಚ ಕುರ್ವನ್ನರೋ ಲೋಕೇ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸದಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಪಿತಾಮಹ !
ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದ ಶೋಕರಹಿತನಾಗಿ
ಪ್ರಪಂಚಪರ್ಯಟನ ಮಾಡಬಲ್ಲನು ಮತ್ತು ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ?”

12172002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12172002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12172002c ಪ್ರಹ್ಲಾದಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಂ ಮುನೇರಾಜಗರಸ್ಯ ಚ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ
ಇತಿಹಾಸವಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದ⁴⁶ ಮತ್ತು ಅಜಗರ ವೃತ್ತಿಯ ಮುನಿಯ
ನಡುವಿನ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

⁴⁶ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12172003a ಚಿರಂತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಕಂ ಚಿತ್ಕಲ್ಯಾಚಿತ್ತಮನಾಮಯಮ್⁴⁷ |

12172003c ಪಪ್ರಚ್ಛ ರಾಜನ್ಬ್ರಹ್ಮಾದೋ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ಪ್ರಾಜ್ಞಸಂಮತಃ ||

ರಾಜನ್! ಪ್ರಪಂಚಪರ್ಯಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಓರ್ವ ಸುದೃಢಚಿತ್ತ
ದುಃಖ-ಶೋಕರಹಿತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಜ್ಞಸಮ್ಮತ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಕೇಳಿದನು:

12172004a ಸ್ವಸ್ಥಃ ಶಕ್ತೋ ಮೃದುರ್ದಾಂತೋ ನಿರ್ವಿವಿತ್ಸೋಽನಸೂಯಕಃ |

12172004c ಸುವಾಗ್ಬಹುಮತೋ ಲೋಕೇ ಪ್ರಾಜ್ಞಶ್ಚರಸಿ ಬಾಲವತ್ ||

“ಸ್ವಸ್ಥ, ಶಕ್ತಿವಂತ, ಮೃದು, ದಾಂತ, ಕರ್ಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಮಾಡದ,
ಅನಸೂಯಕ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ, ಬಹುಮತ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ
ನೀನು ಬಾಲಕನಂತೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

12172005a ನೈವ ಪ್ರಾರ್ಥಯಸೇ ಲಾಭಂ ನಾಲಾಭೇಷ್ಟನುಶೋಚಸಿ |

12172005c ನಿತ್ಯತೃಪ್ತ ಇವ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನ ಕಿಂ ಚಿದವಮನ್ಯಸೇ⁴⁸ ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನೀನು ಯಾವ ಲಾಭವನ್ನೂ ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು
ಹಾನಿಯಾದಾಗ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶೋಕಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನಾಗಿರುವ ನೀನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12172006a ಸ್ಮೋತಸಾ ಹ್ರಿಯಮಾಣಾಸು ಪ್ರಜಾಸ್ವವಿಮನಾ ಇವ |

12172006c ಧರ್ಮ ಕಾಮಾರ್ಥ ಕಾರ್ಯೇಷು ಕೂಟಸ್ಥ ಇವ ಲಕ್ಷ್ಯಸೇ ||

47 ಕಲ್ಪಚಿತ್ತಮನಾಮಯಮ್ | (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

48 ಕಿಂಚಿದಿವ ಮನ್ಯಸೇ | (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಮಾಕ್ರೋಧಾದಿ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು
ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಂತಿದ್ದು
ಧರ್ಮ ಕಾಮಾರ್ಥ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಟಸ್ಥನಂತೆ⁴⁹ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ.

12172007a ನಾನುತಿಷ್ಠಸಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥೌ ನ ಕಾಮೇ ಚಾಪಿ ವರ್ತಸೇ|

12172007c ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾನನಾದ್ಯತ್ಯ ಮುಕ್ತಶ್ಚ ರಸಿ ಸಾಕ್ಷಿವತ್||

ನೀನು ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಸಂಬಂಧೀ ಕಾರ್ಯಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ
ಮತ್ತು ಕಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ನೀನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ
ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತೆ ಮುಕ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

12172008a ಕಾ ನು ಪ್ರಜ್ಞಾ ಶ್ರುತಂ ವಾ ಕಿಂ ವೃತ್ತಿರ್ವಾ ಕಾ ನು ತೇ ಮುನೇ|

12172008c ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಶ್ರೇಯೋ ಯದಿಹ ಮನ್ಯಸೇ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಮುನೇ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಎಂಥಹುದು? ನೀನು ಏನನ್ನು
ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿರುವೆಯೆಂದು ಹೀಗಿರುವೆ? ನಿನ್ನ ವೃತ್ತಿಯು
ಯಾವುದು? ಇಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಯಾವುದು
ಎಂದು ನಿನ್ನ ಮತ? ಬೇಗನೇ ಹೇಳು.”

12172009a ಅನುಯುಕ್ತಃ ಸ ಮೇಧಾವೀ ಲೋಕಧರ್ಮ ವಿಧಾನವಿತ್|

12172009c ಉವಾಚ ಶ್ಲಕ್ಷಯಾ ವಾಚಾ ಪ್ರಹ್ರಾದಮನಪಾರ್ಥಯಾ||

ಪ್ರಹ್ರಾದನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಲೋಕಧರ್ಮದ ವಿಧಾನವನ್ನು
ತಿಳಿದಿದ್ದ ಮೇಧಾವೀ ಮುನಿಯು ಮಧುರವಾದ ಅರ್ಥ ಯುಕ್ತವಾದ ಈ

⁴⁹ ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರನಂತೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

12172010a ಪಶ್ಯನ್ ಪ್ರಹ್ರಾದ ಭೂತಾನಾಮುತ್ಪತ್ತಿಮನಿಮಿತ್ತತಃ|

12172010c ಹ್ರಾಸಂ ವೃದ್ಧಿಂ ವಿನಾಶಂ ಚ ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯೇ ನ ಚ ವ್ಯಥೇ||

“ಪ್ರಹ್ರಾದ ! ನೋಡು ! ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ವೃತ್ತಿ
ಅವನತಿ ಮತ್ತು ವಿನಾಶ - ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆಯೇ
ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಹರ್ಷಪಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ.
ವ್ಯಥೆಪಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12172011a ಸ್ವಭಾವಾದೇವ ಸಂದೃಶ್ಯ ವರ್ತಮಾನಾಃ ಪ್ರವೃತ್ತಯಃ|

12172011c ಸ್ವಭಾವನಿರತಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಪರಿತಪ್ಯೇ⁵⁰ ನ ಕೇನ ಚಿತ್||

ಪೂರ್ವಕೃತ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ
ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವರ್ತಮಾನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ
ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ
ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಶ್ರಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ
ಯಾವುದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿತಪಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

12172012a ಪಶ್ಯನ್ಪ್ರಹ್ರಾದ ಸಂಯೋಗಾನ್ವಿಪ್ರಯೋಗಪರಾಯಣಾನ್|

12172012c ಸಂಚಯಾಂಶ್ಚ ವಿನಾಶಾಂತಾನ್ನ ಕ್ವ ಚಿದ್ವಿದಧೇ ಮನಃ||

ಪ್ರಹ್ರಾದ ! ನೋಡು ! ಸಂಯೋಗಗಳು ವಿಯೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಂಚಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿನಾಶದಲ್ಲಿಯೇ
ಅಂತ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಂಯೋಗ-

⁵⁰ ಪರಿತುಷ್ಯೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸಂಚಯಗಳಿಂದ ದೂರಸರಿದಿದೆ. ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿಲ್ಲ.

12172013a ಅಂತವಂತಿ ಚ ಭೂತಾನಿ ಗುಣಯುಕ್ತಾನಿ ಪಶ್ಯತಃ|

12172013c ಉತ್ಪತ್ತಿನಿಧನಜ್ಞಸ್ಯ ಕಿಂ ಕಾರ್ಯಮವಶಿಷ್ಯತೇ||

ಸತ್ತ್ವ-ರಜೋ-ತಮೋಗುಣಯುಕ್ತವಾದ ಭೂತಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಅಂತ್ಯವಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವವನಿಗೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪತ್ತಿ-
ನಿಧನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ
ಕಾರ್ಯವಾದರೂ ಏನು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ?

12172014a ಜಲಜಾನಾಮಪಿ ಹ್ಯಂತಂ ಪರ್ಯಾಯೇಣೋಪಲಕ್ಷಯೇ|

12172014c ಮಹತಾಮಪಿ ಕಾಯಾನಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಾಂ ಚ ಮಹೋದಧೌ||

ಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಶಾಲ ಶರೀರಗಳ
ತಿಮಿಂಗಿಲಗಳೂ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಗಳೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ
ವಿನಾಶಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

12172015a ಜಂಗಮಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಚ ಭೂತಾನಾಮಸುರಾಧಿಪ|

12172015c ಪಾರ್ಥಿವಾನಾಮಪಿ ವ್ಯಕ್ತಂ ಮೃತ್ಯುಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಶಃ||

ಅಸುರಾಧಿಪ! ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ
ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೃತ್ಯುಹೊಂದುವುದನ್ನು ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12172016a ಅಂತರಿಕ್ಷಚರಾಣಾಂ ಚ ದಾನವೋತ್ತಮ ಪಕ್ಷಿಣಾಮ್|

12172016c ಉತ್ತಿಷ್ಠತಿ ಯಥಾಕಾಲಂ ಮೃತ್ಯುರ್ಬಲವತಾಮಪಿ||

ದಾನವೋತ್ತಮ! ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಮಹಾಬಲಶಾಲೀ

ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

12172017a ದಿವಿ ಸಂಚರಮಾಣಾನಿ ಹ್ರಸ್ವಾನಿ ಚ ಮಹಾಂತಿ ಚ|

12172017c ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ ಚ ಯಥಾಕಾಲಂ ಪತಮಾನಾನಿ ಲಕ್ಷಯೇ||

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಚಿಕ್ಕ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದು ತೋರುತ್ತದೆ.

12172018a ಇತಿ ಭೂತಾನಿ ಸಂಪಶ್ಯನ್ನನುಷಕ್ತಾನಿ ಮೃತ್ಯುನಾ|

12172018c ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯತೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಕೃತಕೃತ್ಯಃ ಸುಖಂ ಸ್ವಪೇ||

ಹೀಗೆ ನಾನು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೂ ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ

ಬಂಧಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತತ್ತ್ವವನ್ನು

ತಿಳಿದು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ಎಲ್ಲದರ ಕುರಿತು ಸಮಾನ

ಭಾವವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12172019a ಸುಮಹಾಂತಮಪಿ ಗ್ರಾಸಂ ಗ್ರಸೇ ಲಬ್ಧಂ ಯದ್ಯಚ್ಚಯಾ|

12172019c ಶಯೇ ಪುನರಭುಂಜಾನೋ ದಿವಸಾನಿ ಬಹೂನ್ಯಪಿ||

ದೈವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಹಾರವು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ

ಅಷ್ಟನ್ನೂ ತಿಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅದೂ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಅನೇಕ ದಿವಸಗಳ

ವರೆಗೆ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೇ ಮಲಗುತ್ತೇನೆ.

12172020a ಆಸ್ರವತ್ಯಪಿ⁵¹ ಮಾಮನ್ನಂ ಪುನರ್ಬಹುಗುಣಂ ಬಹು|

12172020c ಪುನರಲ್ಪಗುಣಂ ಸ್ತೋಕಂ ಪುನರ್ನೈವೋಪಪದ್ಯತೇ||

⁵¹ ಅಶಯಂತ್ಯಪಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಹುಗುಣಯುಕ್ತ ಸಮೃದ್ಧ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಆಹಾರವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಆಹಾರವು ದೊರಕಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಹಾರವೇ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

12172021a ಕಣಾನ್ಯದಾ ಚಿತ್ಪಾದಾಮಿ ಪಿಣ್ಯಾಕಮಪಿ ಚ ಗ್ರಸೇ|

12172021c ಭಕ್ಷಯೇ ಶಾಲಿಮಾಂಸಾನಿ ಭಕ್ಷಾಂಶ್ಚೋಚ್ಚಾ ವಚಾನ್ಪುನಃ||

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಾಳಿನ ಕಿರುನುಚ್ಚನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎಣ್ಣೆತೆಗೆದ ಹಿಂಡಿಯನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಾಲ್ಯಾನ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಕ್ಷಗಳು ದೊರಕಿದಾಗ ಅವನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ.

12172022a ಶಯೇ ಕದಾ ಚಿತ್ಪರ್ಯಂಕೇ ಭೂಮಾವಪಿ ಪುನಃ ಶಯೇ|

12172022c ಪ್ರಾಸಾದೇಽಪಿ ಚ ಮೇ ಶಯ್ಯಾ ಕದಾ ಚಿದುಪಪದ್ಯತೇ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪರ್ಯಂಕದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತೇನೆ. ಪುನಃ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಲಗಲು ಭವನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಾದಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

12172023a ಧಾರಯಾಮಿ ಚ ಚೀರಾಣಿ ಶಾಣೀಂ ಕ್ಷೌಮಾಜಿನಾನಿ ಚ|

12172023c ಮಹಾರ್ಹಾಣಿ ಚ ವಾಸಾಂಸಿ ಧಾರಯಾಮ್ಯಹಮೇಕದಾ||

ನಾರುಮಡಿಯನ್ನುಡುತ್ತೇನೆ. ಸೆಣಬಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರೇಷ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೃಗಚರ್ಮವನ್ನೂ ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪೀತಾಂಬರಗಳನ್ನೂ ಉಡುತ್ತೇನೆ.

12172024a ನ ಸಂನಿಪತಿತಂ ಧರ್ಮ್ಯಮುಪಭೋಗಂ ಯದ್ಯಚ್ಚಯಾ|

12172024c ಪ್ರತ್ಯಾಚಕ್ಷೇ ನ ಚಾಪ್ಯೇನಮನುರುದ್ಧೇ ಸುದುರ್ಲಭಮ್||

ದೈವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಧರ್ಮಾನುಕೂಲವಾದ
ಭೋಗ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳು ದೊರಕಿದರೆ ಅವನ್ನು ನಾನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಂಥಹ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಾನು
ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದುರ್ಲಭವಾದ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಎಂದೂ ಬಯಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12172025a ಅಚಲಮನಿಧನಂ ಶಿವಂ ವಿಶೋಕಂ

ಶುಚಿಮತುಲಂ ವಿದುಷಾಂ ಮತೇ ನಿವಿಷ್ಯಮ್|

12172025c ಅನಭಿಮತಮಸೇವಿತಂ ಚ ಮೂಢೈರ್

ವ್ರತಮಿದಮಾಜಗರಂ ಶುಚಿಶ್ಚ ರಾಮಿ||

ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸುದೃಢವಾದ,
ಅಮೃತರೂಪವಾದ, ಮಂಗಳಕರವಾದ, ಶೋಕರಹಿತವಾದ,
ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ, ಅನುಪಮವಾದ, ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಮತಕ್ಕೆ
ಅನುಗುಣವಾದ, ಮೂಢರು ಅನುಮೋದಿಸದ, ಮತ್ತು ಆಚರಿಸಲು
ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಆಜಗರವ್ರತ⁵²ವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತೇನೆ.

---

⁵² ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಇಲ್ಲದೇ ಜೀವಿಸುವ ಹೆಬ್ಬಾವಿನ ವ್ರತವನ್ನು ಹೋಲುವ ವ್ರತ,
ಹೆಬ್ಬಾವಿನ ವ್ರತ. ಅಜಗರ ಎಂದರೆ ಹೆಬ್ಬಾವು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮರದ
ಕೆಳಗೆ ಹೆಬ್ಬಾವು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ಥೂಲಶರೀರಿಯಾದ ಅದು ಎಲ್ಲಿಗೂ
ಹೋಗದೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮರದ ಕೊರಡಿನಂತೆಯೇ
ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಯು
ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಅದನ್ನು ಬಿಡದೇ ನುಂಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಾಣಿಯು ಯಾವಾಗ

12172026a ಅಚಲಿತಮತಿರಚ್ಯುತಃ ಸ್ವಧರ್ಮಾತ್

ಪರಿಮಿತಸಂಸರಣಃ ಪರಾವರಜ್ಞಃ|

12172026c ವಿಗತಭಯಕಷಾಯಲೋಭಮೋಹೋ

ವ್ರತಮಿದಮಾಜಗರಂ ಶುಚಿಶ್ಚ ರಾಮಿ||

ಅಚಲಿತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗದೇ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಮಿತವಾದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಭಯ-ಅನುರಾಗ-ಲೋಭ ಮತ್ತು ಮೋಹಗಳಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಈ ಆಜಗರವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12172027a ಅನಿಯತಫಲಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಪೇಯಂ

ವಿಧಿಪರಿಣಾಮವಿಭಕ್ತದೇಶಕಾಲಮ್|

12172027c ಹೃದಯಸುಖಮಸೇವಿತಂ ಕದರ್ಯೈರ್

ವ್ರತಮಿದಮಾಜಗರಂ ಶುಚಿಶ್ಚ ರಾಮಿ||

ಈ ಆಜಗರ ವ್ರತವು ನನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಕ್ಷ್ಯ-ಭೋಜ್ಯ, ಪೇಯ ಮತ್ತು ಫಲ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ದೊರೆಯಲು ಯಾವುದೇ ನಿಯತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಿಯತರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಅದರಿಂದಲೇ

ಬರುತ್ತದೆ, ಹೇಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯೇನೂ ಅದಕ್ಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೃಷ್ಟಾಯುಕ್ತವಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿಯು ಯಾವಾಗಲೋ ಬಂದು ಆ ಹಾವಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಜಗರವ್ರತವೆಂದು ಹೆಸರು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ನಿರ್ವಾಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ದೇಶ ಮತ್ತು ಕಾಲಗಳ ವಿಭಾಗವು ನಿಯತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಷಯಲೋಲುಪ ನೀಚ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ನಡೆಸಲಾರನು. ನಾನು ಪವಿತ್ರ ಭಾವದಿಂದ ಇದೇ ವ್ರತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12172028a ಇದಮಿದಮಿತಿ ತೃಷ್ಣಯಾಭಿಭೂತಂ
ಜನಮನವಾಪ್ತಧನಂ ವಿಷೀದಮಾನಮ್||

12172028c ನಿಪುಣಮನುನಿಶಾಮ್ಯ ತತ್ತ್ವ ಬುದ್ಧ್ಯಾ
ವ್ರತಮಿದಮಾಜಗರಂ ಶುಚಿಶ್ಚ ರಾಮಿ||

ಇದು ಬೇಕು, ಅದು ಬೇಕು, ಎಲ್ಲವೂ ಬೇಕು ಎಂದು ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವರನ್ನೂ, ಧನವು ಸಿಗದೇ ಇರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿರಂತರ ವಿಷಾದಹೊಂದುವವರ ದಶೆಯನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾದ ನಾನು ಪವಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಆಜಗರವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12172029a ಬಹುವಿಧಮನುದೃಶ್ಯ ಚಾರ್ಥಹೇತೋಃ
ಕೃಪಣಮಿಹಾರ್ಯಮನಾರ್ಯಮಾಶ್ರಯಂತಮ್||

12172029c ಉಪಶಮರುಚಿರಾತ್ಮವಾನ್ ಪ್ರಶಾಂತೋ
ವ್ರತಮಿದಮಾಜಗರಂ ಶುಚಿಶ್ಚ ರಾಮಿ||

ಧನಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರೂ ನೀಚ ಪುರುಷರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಧನದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ರುಚಿಯು ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸರ್ವಥಾ ಶಾಂತನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಆಜಗರ

ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12172030a ಸುಖಮಸುಖಮನರ್ಥಮರ್ಥಲಾಭಂ

ರತಿಮರತಿಂ ಮರಣಂ ಚ ಜೀವಿತಂ ಚ|

12172030c ವಿಧಿನಿಯತಮವೇಕ್ಷ್ಯ ತತ್ತ್ವತೋಽಹಂ

ವ್ರತಮಿದಮಾಜಗರಂ ಶುಚಿಶ್ಚ ರಾಮಿ||

ಸುಖ-ಅಸುಖ, ಲಾಭ-ಹಾನಿ, ಅನುಕೂಲ-ಪ್ರತಿಕೂಲ ಹಾಗೂ ಜೀವನ-ಮರಣ - ಇವೆಲ್ಲವೂ ದೈವಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ಯಥಾರ್ಥರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಾನು ಶುದ್ಧಭಾವದಿಂದ ಈ ಆಜಗರವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12172031a ಅಪಗತಭಯರಾಗಮೋಹದರ್ಪೋಃ

ಧೃತಿಮತಿಬುದ್ಧಿಸಮನ್ವಿತಃ ಪ್ರಶಾಂತಃ|

12172031c ಉಪಗತಫಲಭೋಗಿನೋ ನಿಶಾಮ್ಯ

ವ್ರತಮಿದಮಾಜಗರಂ ಶುಚಿಶ್ಚ ರಾಮಿ||

ನನ್ನ ಭಯ, ರಾಗ, ಮೋಹ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ನಾನು ಧೃತಿ, ಮತಿ, ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಪ್ರಶಾಂತನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾರಬ್ಧವಶ ತಾನಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಸಮೀಪ ಬರುವ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಉಪಭೋಗಮಾಡುವವರನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಪವಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಆಜಗರ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12172032a ಅನಿಯತಶಯನಾಸನಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ

ದಮನಿಯಮವ್ರತಸತ್ಯಶೌಚಯುಕ್ತಃ|

12172032c ಅಪಗತಫಲಸಂಚಯಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಣೋ

ವ್ರತಮಿದಮಾಜಗರಂ ಶುಚಿಶ್ಚರಾಮಿ||

ನನಗೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ನಿಯತ
ಸ್ಥಾನವ್ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಸ್ವಭಾವತಃ ದಮ, ನಿಯಮ, ವ್ರತ, ಸತ್ಯ
ಮತ್ತು ಶೌಚಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನನು. ನನ್ನ ಕರ್ಮಫಲಸಂಚಯವು
ನಾಶವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನತಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಪವಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಆಜಗರ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12172033a ಅಭಿಗತ⁵³ಮಸುಖಾರ್ಥಮೀಹನಾರ್ಥೈರ್

ಉಪಗತಬುದ್ಧಿರವೇಕ್ಷ್ಯ ಚಾತ್ಮಸಂಸ್ಥಃ|

12172033c ತೃಷಿತಮನಿಯತಂ ಮನೋ ನಿಯಂತುಂ

ವ್ರತಮಿದಮಾಜಗರಂ ಶುಚಿಶ್ಚರಾಮಿ||

ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಾಮ್ಯಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತರಾದ
ಆತ್ಮನಿಷ್ಠ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಸುಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆಸೆಯಿಂದ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು
ಚಂಚಲವಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲೋಸುಗ ನಾನು ಈ
ಆಜಗರ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12172034a ನ ಹೃದಯಮನುರುದ್ಯತೇ ಮನೋ ವಾ⁵⁴

ಪ್ರಿಯಸುಖದುರ್ಲಭತಾಮನಿತ್ಯತಾಂ ಚ|

12172034c ತದುಭಯಮುಪಲಕ್ಷಯನ್ನಿವಾಹಂ

⁵³ ಅಪಗತ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁵⁴ ನ ಹೃದಯಮನುರುದ್ಯ ವಾಙ್ಮನೋ ವಾ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ವ್ರತಮಿದಮಾಜಗರಂ ಶುಚಿಶ್ಚರಾಮಿ||

ಹೃದಯವನ್ನಾಗಲೀ ಮನಸ್ಸನ್ನಾಗಲೀ ನಿರೋಧಿಸದೇ
ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿಷಯಸುಖಗಳಿಗಾಗಿಯೇ
ಹಾತೊರೆಯುವವರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಆ ವಿಷಯಸುಖಗಳು ಅವರಿಗೆ
ಲಭಿಸದೇ ಇರುವುದನ್ನೂ, ಲಭಿಸಿದರೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯದೇ
ಇರುವುದನ್ನೂ - ಈ ಎರಡನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ನೋಡುವವನಂತೆ ನಾನು
ಅವೇಕ್ಷಿಸಿ ಇದಕ್ಕೆ ಔಷಧಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವ ಈ ಆಜಗರವ್ರತವನ್ನು
ಪವಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12172035a ಬಹು ಕಥಿತಮಿದಂ ಹಿ ಬುದ್ಧಿಮದ್ಭಿಃ
ಕವಿಭಿರಭಿಪ್ರಥಯದ್ಭಿರಾತ್ಮಕೀರ್ತಿಮ್||

12172035c ಇದಮಿದಮಿತಿ ತತ್ರ ತತ್ರ ತತ್ತತ್
ಸ್ವಪರಮತೈರ್ಗಹನಂ ಪ್ರತರ್ಕಯದ್ಭಿಃ||

ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ತಮ್ಮ ಮತ್ತು
ಇತರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ಗಹನವಾದ ಈ ವ್ರತದ ವಿಷಯವಾಗಿ
ತರ್ಕ-ವಿತರ್ಕಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ, ಇದನ್ನು
ಹೀಗೆಯೇ ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

12172036a ತದಹಮನುನಿಶಾಮ್ಯ ವಿಪ್ರಯಾತಂ
ಪೃಥಗಭಿಪನ್ನಮಿಹಾಬುಧೈರ್ಮನುಷ್ಠೈಃ||

12172036c ಅನವಸಿತಮನಂತದೋಷಪಾರಂ
ನೃಷು ವಿಹರಾಮಿ ವಿನೀತರೋಷತ್ಯಷ್ಟಃ||

ಮೂರ್ಖಮನುಷ್ಯರು ಈ ವ್ರತದ ನಿಯಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಪ್ರಪಾತದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವರಂತೆ ಭಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರು ಇದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅಜ್ಞಾನನಾಶಕವೆಂದೂ ಸಮಸ್ತ ದೋಷಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವುದೆಂದೂ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ತೃಷ್ಣಾದೋಷದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ನಾನು ಮನುಷ್ಯರ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

12172037 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12172037a ಅಜಗರಚರಿತಂ ವ್ರತಂ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಯ ಇಹ ನರೋಽನುಚರೇದ್ವಿನೀತರಾಗಃ|

12172037c ಅಪಗತಭಯಮನ್ಯುಲೋಭಮೋಹಃ

ಸ ಖಿಲು ಸುಖೀ ವಿಹರೇದಿಮಂ ವಿಹಾರಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾವ ಮಹಾಪುರುಷನು ರಾಗ, ಭಯ, ಲೋಭ, ಮೋಹ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಈ ಆಜಗರ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಅಜಗರಪ್ರಹ್ಲಾದಸಂವಾದೇ ದ್ವಿಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಜಗರಪ್ರಹ್ಲಾದಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾವಪುತ್ರರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಕಾಶ್ಯಪ-ಸೃಗಾಲ ಸಂವಾದ

ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಕಾಶ್ಯಪ ಮತ್ತು ನರಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂದ್ರನ ಸಂವಾದ (1-52).

12173001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12173001a ಬಾಂಧವಾಃ ಕರ್ಮ ವಿತ್ತಂ ವಾ ಪ್ರಜ್ಞಾ ವೇಹ ಪಿತಾಮಹ|

12173001c ನರಸ್ಯ ಕಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸ್ಯಾದೇತತ್ ಪೃಷ್ಠೋ ವದಸ್ವ ಮೇ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಮನುಷ್ಯನು ಬಾಂಧವರು, ಕರ್ಮ, ವಿತ್ತ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು? ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸು.”

12173002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12173002a ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಲಾಭಃ ಪರೋ ಮತಃ|

12173002c ಪ್ರಜ್ಞಾ ನೈಶ್ರೇಯಸೀ ಲೋಕೇ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಸ್ವರ್ಗೋ ಮತಃ ಸತಾಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಪರಮ ಲಾಭವು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸತ್ತುರುಷರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗವು.

12173003a ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಪ್ರಾಪಿತಾರ್ಥೋ ಹಿ ಬಲಿರೈಶ್ವರ್ಯಸಂಕ್ಷಯೇ|

12173003c ಪ್ರಹ್ಲಾದೋ ನಮುಚಿರ್ಮಂಕಿಸ್ತಸ್ಯಾಃ ಕಿಂ ವಿದ್ಯತೇ ಪರಮ್||

ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಕ್ಷೀಣವಾದಾಗ ಬಲಿಯು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ನಮುಚಿ, ಮಂಕಿ ಇವರೂ ಕೂಡ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿ ನದು ಯಾವುದಿದೆ?

12173004a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12173004c ಇಂದ್ರಕಾಶ್ಯಪಸಂವಾದಂ ತನ್ನಿಬೋಧ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಯಪರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12173005a ವೈಶ್ಯಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಯುಷಿಂ ತಾತ ಕಾಶ್ಯಪಂ ಸಂಶಿತವ್ರತಮ್|

12173005c ರಥೇನ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದೃಪ್ತಸ್ತಪಸ್ವಿನಮ್||

ಅಯ್ಯಾ! ಶ್ರೀಮಂತ ವೈಶ್ಯನೊಬ್ಬನು ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಓರ್ವ ಸಂಶಿತವ್ರತ ಋಷಿ ಕಾಶ್ಯಪ ತಪಸ್ವಿಯನ್ನು ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಿಸಿದನು.

12173006a ಆರ್ತಃ ಸ ಪತಿತಃ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತುಕ್ತ್ವಾತ್ಮಾನಮಥಾಬ್ರವೀತ್|

12173006c ಮರಿಷ್ಯಾಮ್ಯಧನಸ್ಯೇಹ ಜೀವಿತಾರ್ಥೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಆರ್ತನಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅವನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು: “ಈಗ ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧನ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನವು ವ್ಯರ್ಥವಾದುದು.”

12173007a ತಥಾ ಮುಮೂರ್ಷು ಮಾಸೀನಮಕೂಜಂತಮಚೀತಸಮ್|

12173007c ಇಂದ್ರಃ ಸ್ಯುಗಾಲರೂಪೇಣ ಬಭಾಷೇ ಕ್ರುದ್ಧಮಾನಸಮ್||

ಹೀಗೆ ಸಾಯುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ

ಏನನ್ನೂ ಮಾತನಾಡದೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಧನಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಡುತ್ತಿದ್ದ
 ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರನು ನರಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ
 ಕ್ರುದ್ಧಮಾನಸನಾಗಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12173008a ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಮಿಚ್ಚಂತಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಶಃ|

12173008c ಮನುಷ್ಯತ್ವೇ ಚ ವಿಪ್ರತ್ವಂ ಸರ್ವ ಏವಾಭಿನಂದತಿ||

“ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಯನ್ನು
 ಬಯಸುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ
 ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12173009a ಮನುಷ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ಚಾಸಿ ಶ್ಲೋತ್ರಿಯಶ್ಚಾಸಿ ಕಾಶ್ಯಪ|

12173009c ಸುದುರ್ಲಭಮವಾಪ್ಸ್ಯೇತದದೋಷಾನ್ಮರ್ತುಮಿಚ್ಚಸಿ||

ಕಾಶ್ಯಪ! ನೀನಾದರೂ ಮನುಷ್ಯನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲೂ
 ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದವನು. ಇಂಥಹ ಪರಮ ದುರ್ಲಭ
 ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದೋಷವನ್ನು ಕಂಡು
 ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ.

12173010a ಸರ್ವೇ ಲಾಭಾಃ ಸಾಭಿಮಾನಾ ಇತಿ ಸತ್ಯಾ ಬತ ಶ್ರುತಿಃ|

12173010c ಸಂತೋಷಣೀಯರೂಪೋಽಸಿ ಲೋಭಾದ್ಯದಭಿಮನ್ಯಸೇ||

ಎಲ್ಲ ಲಾಭಗಳೂ ಅಭಿಮಾನಯುಕ್ತವಾದವು ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು
 ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ನಿನ್ನ ರೂಪವಾದರೋ
 ಸಂತೋಷಣೀಯವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಲೋಭವಶನಾಗಿ ಅದರ
 ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ.

12173011a ಅಹೋ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥತಾ ತೇಷಾಂ ಯೇಷಾಂ ಸಂತೀಹ ಪಾಣಯಃ|

⁵⁵12173011c ಪಾಣಿಮದ್ಭ್ಯಃ ಸ್ಪೃಹಾಸ್ಮಾಕಂ ಯಥಾ ತವ ಧನಸ್ಯ ವೈ||

ಅಹೋ! ಯಾರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೈಗಳಿವೆಯೋ ಅವನನ್ನೇ ಕೃತಾರ್ಥನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಧನದ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ನನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿರುತ್ತದೆ.

12173012a ನ ಪಾಣಿಲಾಭಾದಧಿಕೋ ಲಾಭಃ ಕಶ್ಚನ ವಿದ್ಯತೇ|

12173012c ಅಪಾಣಿತ್ವಾದ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯಂಟಕಾನ್ನೋದ್ಧರಾಮಹೇ⁵⁶||

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಕೈಗಳು ದೊರೆಯುವಷ್ಟು ಅಧಿಕ ಲಾಭವು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳುಗಳು ಚುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕೈಯಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಕಾರಣ ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೀಳಲಾರೆವು.

12173013a ಅಥ ಯೇಷಾಂ ಪುನಃ ಪಾಣೀ ದೇವದತ್ತೌ ದಶಾಂಗುಲೀ|

12173013c ಉದ್ಧರಂತಿ ಕೃಮೀನಂಗಾದ್ಧಶಮಾನಾನ್ಯಷಂತಿ ಚ||

ಆದರೆ ದೇವದತ್ತವಾದ ಹತ್ತು ಬೆರಳುಗಳಿರುವ ಎರಡು ಕೈಗಳು ಯಾರಿಗಿದೆಯೋ ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ ಕೀಟಗಳನ್ನು

---

⁵⁵ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಅತೀವ ಸ್ಪೃಹಯೇ ತೇಷಾಂ ಯೇಷಾಂ ಸಂತೀಹ ಪಾಣಯಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁵⁶ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ಜಂತೂನುಚ್ಚಾವಚಾನಂಗೇ ದಶತೋ ನ ಕಷಾಮ ವಾ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅಂಗಳಿಂದ ಕೀಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಾಯಿಸಬಹುದು.

12173014a ಹಿಮವರ್ಷಾ ತಪಾನಾಂ ಚ ಪರಿತ್ರಾಣಾನಿ ಕುರ್ವತೇ|

12173014c ಚೇಲಮನ್ನಂ ಸುಖಿಂ ಶಯ್ಯಾಂ ನಿವಾತಂ ಚೋಪಭುಂಜತೇ||

ಛಳಿ-ಮಳೆ-ಬಿಸಿಲುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಖವಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಉಣ್ಣುತ್ತಾರೆ. ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಏಕಾಂತವನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

12173015a ಅಧಿಷ್ಠಾಯ ಚ ಗಾಂ ಲೋಕೇ ಭುಂಜತೇ ವಾಹಯಂತಿ ಚ|

12173015c ಉಪಾಯೈರ್ಬಹುಭಿಶ್ಚೈವ ವಶ್ಯಾನಾತ್ಮನಿ ಕುರ್ವತೇ||

ಕೈಗಳಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅದನ್ನು ಚಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಪಶುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12173016a ಯೇ ಖಿಲ್ವಜಿಹ್ವಾಃ ಕೃಪಣಾ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಾ ಅಪಾಣಯಃ|

12173016c ಸಹಂತೇ ತಾನಿ ದುಃಖಾನಿ ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ತ್ವಂ ನ ತಥಾ ಮುನೇ||

ಮುನೇ! ಕೈಗಳಿಲ್ಲದೇ ದೀನ ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಯಾವ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ನಿಮಗೆ ಸಹಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

12173017a ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ತ್ವಂ ನ ಸೃಗಾಲೋ ವೈ ನ ಕೃಮಿರ್ನ ಚ ಮೂಷಕಃ|

12173017c ನ ಸರ್ಪೋ ನ ಚ ಮಂಡೂಕೋ ನ ಚಾನ್ಯಃ ಪಾಪಯೋನಿಜಃ||

ಇದು ನಿನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ನರಿಯಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಮಿಯಲ್ಲಿ, ಇಲಿಯಲ್ಲಿ, ಸರ್ಪವಲ್ಲಿ, ಕಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಪಾಪಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ

ಹುಟ್ಟಿದವನಲ್ಲ.

12173018a ಏತಾವತಾಪಿ ಲಾಭೇನ ತೋಷ್ಟುಮರ್ಹಸಿ ಕಾಶ್ಯಪ|

12173018c ಕಿಂ ಪುನರ್ಯೋಽಸಿ ಸತ್ತ್ವಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮಃ||

ಕಾಶ್ಯಪ! ಇಷ್ಟೇ ಲಾಭದಿಂದ ನೀನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಬೇಕು. ನೀನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಲಾಭವಾದರೂ ಯಾವುದಿದೆ?

12173019a ಇಮೇ ಮಾಂ ಕೃಮಯೋಽದಂತಿ ತೇಷಾಮುದ್ಧರಣಾಯ ಮೇ|

12173019c ನಾಸ್ತಿ ಶಕ್ತಿರಪಾಣಿತ್ವಾತ್ಪಶ್ಯಾವಸ್ಥಾಮಿಮಾಂ ಮಮ||

ನನ್ನನ್ನು ಈ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿಮಿಗಳಲ್ಲದೇ ಉಂಟಾದ ನನ್ನ ಈ ದುರ್ದಶೆಯನ್ನು ನೀನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

12173020a ಅಕಾರ್ಯಮಿತಿ ಚೈವೇಮಂ ನಾತ್ಮಾನಂ ಸಂತ್ಯಜಾಮ್ಯಹಮ್|

12173020c ನೇತಃ ಪಾಪೀಯಸೀಂ ಯೋನಿಂ ಪತೇಯಮಪರಾಮಿತಿ||

ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಪಾಪ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿಯೇ ನಾನು ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪಾಪೀಯವಾದ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಭಯವಿದೆ.

12173021a ಮಧ್ಯೇ ವೈ ಪಾಪಯೋನೀನಾಂ ಸಾರ್ಗಾಲೀ ಯಾಮಹಂ ಗತಃ|

12173021c ಪಾಪೀಯಸ್ಯೋ ಬಹುತರಾ ಇತೋಽನ್ಯಾಃ ಪಾಪಯೋನಯಃ||

ನನ್ನ ಈಗಿನ ಈ ನರಿಯೋನಿಯು ಪಾಪಯೋನಿಗಳ ಗಣನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನೀಚ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ

ಪಾಪಯೋನಿಗಳಿವೆ.

12173022a ಜಾತ್ಯೈವೈಕೇ ಸುಖಿತರಾಃ ಸಂತ್ಯನ್ಯೇ ಭೃಶದುಃಖಿತಾಃ|

12173022c ನೈಕಾಂತಸುಖಮೇವೇಹ ಕ್ವ ಚಿತ್ಪಶ್ಯಾಮಿ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್||

ಕೆಲವು ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಒಂದು ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸುಖವೇ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ.

12173023a ಮನುಷ್ಯಾ ಹ್ಯಾಧ್ಯತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ರಾಜ್ಯಮಿಚ್ಚಂತ್ಯನಂತರಮ್|

12173023c ರಾಜ್ಯಾದ್ದೇವತ್ವಮಿಚ್ಚಂತಿ ದೇವತ್ವಾದಿಂದ್ರತಾಮಪಿ||

ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದನಂತರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಜ್ಯದಿಂದ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ದೇವತ್ವದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ.

12173024a ಭವೇಸ್ತ್ವಂ ಯದ್ಯಪಿ ತ್ವಾಢ್ಯೋ ನ ರಾಜಾ ನ ಚ ದೈವತಮ್|

12173024c ದೇವತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚೇಂದ್ರತ್ವಂ ನೈವ ತುಷ್ಯೇಸ್ತಥಾ ಸತಿ||

ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಧನಿಕನಾಗಿದ್ದರೂ ರಾಜನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ರಾಜನಾದರೂ ದೇವತೆಯಾಗಲಾರೆ. ದೇವತ್ವ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೂ ನೀನು ಅದರಿಂದಲೂ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಲಾರೆ.

12173025a ನ ತೃಪ್ತಿಃ ಪ್ರಿಯಲಾಭೇಽಸ್ತಿ ತೃಷ್ಣಾ ನಾದ್ಭಿಃ ಪ್ರಶಾಮ್ಯತಿ|

12173025c ಸಂಪ್ರಜ್ವಲತಿ ಸಾ ಭೂಯಃ ಸಮಿದ್ಭಿರಿವ ಪಾವಕಃ||

ಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ತೃಷ್ಣೆಯು ಎಂದೂ ಶಾಂತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ತ್ತಿರುವ ತೃಷ್ಣೆಯು ನೀರಿನಿಂದಲೂ ತಣ್ಣಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಗೆ ಇಂಧನವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಅದು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

12173026a ಅಸ್ತೇವ ತ್ವಯಿ ಶೋಕೋ ವೈ ಹರ್ಷಶ್ಚಾಸ್ತಿ ತಥಾ ತ್ವಯಿ|

12173026c ಸುಖದುಃಖೇ ತಥಾ ಚೋಭೇ ತತ್ರ ಕಾ ಪರಿದೇವನಾ||

ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಶೋಕವಿದೆ ಮತ್ತು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಹರ್ಷವೂ ಇದೆ. ಸುಖದುಃಖಗಳೆರಡೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಾಗ ಈ ಪರಿವೇದನೆಯು ಏಕೆ?

12173027a ಪರಿಚ್ಛಿದ್ಭ್ರವ ಕಾಮಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚೈವ ಕರ್ಮಣಾಮ್|

12173027c ಮೂಲಂ ರುಂಧೀಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ⁵⁷ ಶಕುಂತಾನಿವ ಪಂಜರೇ||

ಎಲ್ಲ ಕಾಮನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪಂಜರದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ತಡೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಆಗ ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12173028a ನ ಖಿಲ್ವಪ್ಯರಸಂಘಸ್ಯ ಕಾಮಃ ಕ್ವ ಚನ ಜಾಯತೇ|

12173028c ಸಂಸ್ಪರ್ಶಾದ್ಧರ್ಶನಾದ್ವಾಪಿ ಶ್ರವಣಾದ್ವಾಪಿ ಜಾಯತೇ||

⁵⁷ ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ರಸವನ್ನು ತಿಳಿಯದವನಿಗೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಕಾಮನೆಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಪರ್ಶ,
ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಕಾಮನೆಗಳ
ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.

12173029a ನ ತ್ವಂ ಸ್ಮರಸಿ ವಾರುಣ್ಯಾ ಲಟ್ವಾಕಾನಾಂ ಚ ಪಕ್ಷಿಣಾಮ್ |
12173029c ತಾಭ್ಯಾಂ ಚಾಭ್ಯಧಿಕೋ ಭಕ್ಷ್ಯೋ ನ ಕಶ್ಚಿದ್ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ವ ಚಿತ್ ||

ನೀನು ವಾರುಣೀ ಮದ್ಯದ ಮತ್ತು ಲಟ್ವಾಕವೆಂಬ ಪಕ್ಷಿಯ ಮಾಂಸದ
ರುಚಿಯನ್ನು ಎಂದೂ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ಮದ್ಯ-
ಮಾಂಸಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಂದವರ
ಪ್ರಕಾರ ಇವೆರಡಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಪೇಯ-ಭಕ್ಷ್ಯಗಳೇ
ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ.

12173030a ಯಾನಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ದೂರೇಷು⁵⁸ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಾನಿ ಕಾಶ್ಯಪ |
12173030c ಯೇಷಾಮಭುಕ್ತಪೂರ್ವಂ ತೇ ತೇಷಾಮಸ್ಮೃತಿರೇವ ಚ ||

ಕಾಶ್ಯಪ! ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಯಾವ ಭೋಜನವು ಪ್ರಿಯವಾದುದು
ಎನ್ನುವುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ನೀನು ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದೇ
ಇರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯೂ ನಿನಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ
ಅವುಗಳ ಅಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ದುಃಖವೂ ನಿನಗಿಲ್ಲ.

12173031a ಅಪ್ರಾಶನಮಸಂಸ್ಪರ್ಶಮಸಂದರ್ಶನಮೇವ ಚ |
12173031c ಪುರುಷಸ್ತ್ವೈಷ ನಿಯಮೋ ಮನ್ಯೇ ಶ್ರೇಯೋ ನ ಸಂಶಯಃ ||

⁵⁸ ಭೂತೇಷು (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕುಡಿಯದೇ ಇರುವುದು ಅಥವಾ ತಿನ್ನದೇ ಇರುವುದು, ಮುಟ್ಟದೇ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ನೋಡದೇ ಇರುವುದು - ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಪುರುಷನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

12173032a ಪಾಣಿಮಂತೋ ಧನ್ಯೈರ್ಯುಕ್ತಾ ಬಲವಂತೋ ನ ಸಂಶಯಃ|

12173032c ಮನುಷ್ಯಾ ಮಾನುಷ್ಯರೇವ ದಾಸತ್ವಮುಪಪಾದಿತಾಃ||

ಕೈಗಳಿರುವವರು ಬಲಿಷ್ಠರು ಮತ್ತು ಧನವಂತರು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಧನವಂತ ಮನುಷ್ಯರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನೇ ದಾಸರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12173033a ವಧಬಂಧಪರಿಕ್ಷೇಶೈಃ ಕ್ಲಿಶ್ಯಂತೇ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12173033c ತೇ ಖಿಲ್ವಪಿ ರಮಂತೇ ಚ ಮೋದಂತೇ ಚ ಹಸಂತಿ ಚ||

ಧನವಂತರಿಂದ ದಾಸರು ವಧೆ-ಬಂಧನ ಮೊದಲಾದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಪೀಡಿತರಾದವರೂ ಕೂಡ ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನಗುತ್ತಾರೆ.

12173034a ಅಪರೇ ಬಾಹುಬಲಿನಃ ಕೃತವಿದ್ಯಾ ಮನಸ್ವಿನಃ|

12173034c ಜುಗುಪ್ಸಿತಾಂ ಸುಕೃಪಣಾಂ ಪಾಪಾಂ ವೃತ್ತಿಮುಪಾಸತೇ||

ಬಾಹುಬಲವುಳ್ಳ, ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ಮತ್ತು ಮನಸ್ವೀ ಜನರು ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಜುಗುಪ್ಸಿತ, ನಿಂದ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪಪೂರ್ಣ ವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12173035a ಉತ್ಸಹಂತೇ ಚ ತೇ ವೃತ್ತಿಮನ್ಯಾಮಪ್ಯುಪಸೇವಿತುಮ್|

12173035c ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತು ನಿಯತಂ ಭವಿತವ್ಯಂ ತು ತತ್ತಥಾ||

ಪಾಪವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವರು ಅನ್ಯ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಯಾವ ವೃತ್ತಿಯು ಅವರಿಗೆ ನಿಯತವಾಗಿರುವುದೋ ಅದೇ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದುದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

12173036a ನ ಪುಲ್ಕಸೋ ನ ಚಂಡಾಲ ಆತ್ಮಾನಂ ತ್ಯಕ್ತುಮಿಚ್ಛತಿ|

12173036c ಅಸಂತುಷ್ಟಃ ಸ್ವಯಾ ಯೋನ್ಯಾ ಮಾಯಾಂ ಪಶ್ಯಸ್ವ ಯಾದೃಶೀಮ್||

ಪುಲ್ಕಸನಾಗಲೀ ಚಾಂಡಾಲನಾಗಲೀ ಕೀಳು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಣಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಂತನ ಮಾಯೆಯು ಹೇಗಿರುವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನಾದರೂ ನೋಡು !

12173037a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕುಣೇನ್ವಕ್ಷಹತಾನ್ಮನುಷ್ಯಾನಾಮಯಾವಿನಃ|

12173037c ಸುಸಂಪೂರ್ಣಃ ಸ್ವಯಾ ಯೋನ್ಯಾ ಲಬ್ಧಲಾಭೋಽಸಿ ಕಾಶ್ಯಪ||

ಕಾಶ್ಯಪ ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕುರುಡರಿದ್ದಾರೆ, ಕಿವುಡರಿದ್ದಾರೆ, ಹೆಳವರಿದ್ದಾರೆ, ಕುಂಟರಿದ್ದಾರೆ, ಪಾರ್ಶ್ವಹೊಡೆದು ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವವರಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ರೋಗಸ್ಥರಾಗಿರುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಯಾವ ನ್ಯೂನತೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೇ ನೀನು ಸರ್ವಾಂಗಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವೆ. ಜನ್ಮದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವು ನಿನಗೆ ಲಭಿಸಿದೆ. ಇದು ನಿನಗೆ ಲಾಭದಾಯಕವಲ್ಲವೇ?

12173038a ಯದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇಹಸ್ತೇ ನಿರಾತಂಕೋ ನಿರಾಮಯಃ|

12173038c ಅಂಗಾನಿ ಚ ಸಮಗ್ರಾಣಿ ನ ಚ ಲೋಕೇಷು ಧಿಕ್ಕೃತಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ! ನಿನ್ನ ದೇಹವು ನಿರಾತಂಕವೂ ನಿರಾಮಯವೂ ಆಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಅಂಗಗಳು ಸಮಗ್ರವಾಗಿವೆ. ಲೋಕವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12173039a ನ ಕೇನ ಚಿತ್ ಪ್ರವಾದೇನ ಸತ್ಯೇನೈವಾಪಹಾರಿಣಾ|

12173039c ಧರ್ಮಾಯೋತ್ತಿಷ್ಠ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ನಾತ್ಮಾನಂ ತ್ಯಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ! ಜಾತಿಭ್ರಂಶಕವಾದ ಸತ್ಯವಾದ ಯಾವ ಕಳಂಕವೂ ನಿನಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಎದ್ದೇಳು. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

12173040a ಯದಿ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಶೃಣೋಷ್ಯೇತಚ್ಚ ದ್ವಧಾಸಿ ಚ ಮೇ ವಚಃ|

12173040c ವೇದೋಕ್ತಸ್ಯ ಚ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಫಲಂ ಮುಖ್ಯಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್ ! ನೀನೇನಾದರೂ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವುದಾದರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಡುವುದಾದರೆ, ವೇದೋಕ್ತ ಧರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಫಲವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ.

12173041a ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಮಗ್ನಿಸಂಸ್ಕಾರಮಪ್ರಮತ್ತೋಽನುಪಾಲಯ|

12173041c ಸತ್ಯಂ ದಮಂ ಚ ದಾನಂ ಚ ಸ್ಪರ್ಧಿಷ್ಠಾ ಮಾ ಚ ಕೇನ ಚಿತ್||

ನೀನು ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸು. ಸತ್ಯ, ದಮ, ದಾನಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸು ಮತ್ತು ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಬೇಡ.

12173042a ಯೇ ಕೇ ಚನ ಸ್ವಧ್ಯಯನಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಯಜನಯಾಜನಮ್|

12173042c ಕಥಂ ತೇ ಜಾತು ಶೋಚೇಯುರ್ಧ್ಯಾಯೇಯರ್ವಾಪ್ಯಶೋಭನಮ್||

ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಯಜ್ಞ-ಯಾಜನಗಳಲ್ಲಿ
ನಿರತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ದುಃಖಪಡುತ್ತಾರೆ?
ಪ್ರಾಣಪರಿತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಅಶುಭಕಾರ್ಯವನ್ನು ಏಕೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾರೆ?

12173043a ಇಚ್ಛಂತಸ್ತೇ ವಿಹಾರಾಯ ಸುಖಂ ಮಹದವಾಪ್ನುಯುಃ|

12173043c ಉತ ಜಾತಾಃ ಸುನಕ್ಷತ್ರೇ ಸುತೀರ್ಥಾಃ ಸುಮುಹೂರ್ತ ಜಾಃ||

ಒಳ್ಳೆಯ ನಕ್ಷತ್ರ. ಶುಭತಿಥಿ, ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದವರು ಯಜ್ಞ-ಯಾಜನಗಳನ್ನು ಬಯಸಿ ಮಹಾ ಸುಖವನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

12173044a ನಕ್ಷತ್ರೇಷ್ಟುಸುರೇಷ್ಟ್ಯೈ ದುಸ್ತೀರ್ಥಾ ದುರ್ಮುಹೂರ್ತ ಜಾಃ|

12173044c ಸಂಪತಂತ್ಯಾಸುರೀಂ ಯೋನಿಂ ಯಜ್ಞಪ್ರಸವವರ್ಜಿತಾಮ್||

ಅಸುರನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ, ದೂಷಿತ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಅಶುಭ
ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಕೆಲವರು ಯಜ್ಞಮಾಡದೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಅವಸಾನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಸುರೀ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

12173045a ಅಹಮಾಸಂ ಪಂಡಿತಕೋ ಹೈತುಕೋ ವೇದನಿಂದಕಃ|

12173045c ಆನ್ವೀಕ್ಷಿಕೀಂ ತರ್ಕವಿದ್ಯಾಮನುರಕ್ತೋ ನಿರರ್ಥಿಕಾಮ್||

ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಓರ್ವ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದೆ. ಕುತರ್ಕಗಳನ್ನು
ಬಳಸಿ ವೇದಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣವನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ
ನಿರರ್ಥಕ ತರ್ಕವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುರಾಗವಿತ್ತು.

12173046a ಹೇತುವಾದಾನ್ ಪ್ರವದಿತಾ ವಕ್ತಾ ಸಂಸತ್ತು ಹೇತುಮತ್||

12173046c ಆಕ್ರೋಷ್ವಾ ಚಾಭಿವಕ್ತಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞೇಷು ವೈ ದ್ವಿಜಾನ್||

ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತಮಾತುಗಳನ್ನು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಇತರ ದ್ವಿಜರು ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು ಮತ್ತು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು.

12173047a ನಾಸ್ತಿಕಃ ಸರ್ವಶಂಕೀ ಚ ಮೂರ್ಖಃ ಪಂಡಿತಮಾನಿಕಃ|

12173047c ತಸ್ಯೇಯಂ ಫಲನಿರ್ವೃತ್ತಿಃ ಸೃಗಾಲತ್ವಂ ಮಮ ದ್ವಿಜ||

ದ್ವಿಜ ! ನಾನು ನಾಸ್ತಿಕನಾಗಿದ್ದೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಶಯದಿಂದಲೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮೂರ್ಖನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ನಾನೊಬ್ಬ ಮಹಾಪಂಡಿತನೆಂಬ ದುರಭಿಮಾನವಿತ್ತು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಈಗ ನನಗೆ ಈ ನರಿಯ ಜನ್ಮವುಂಟಾಗಿದೆ.

12173048a ಅಪಿ ಚಾತು ತಥಾ ತತ್ ಸ್ಯಾದಹೋರಾತ್ರಶತ್ಯೈರಪಿ|

12173048c ಯದಹಂ ಮಾನುಷೀಂ ಯೋನಿಂ ಸೃಗಾಲಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾಂ ಪುನಃ||

ನರಿಯಾಗಿರುವ ನಾನು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ನೂರಾರು ದಿನಗಳು ಅನವರತವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಮುಂದೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಯೇ?

12173049a ಸಂತುಷ್ಟಶ್ಚಾ ಪ್ರಮತ್ತಶ್ಚ ಯಜ್ಞದಾನತಪೋರತಿಃ|

12173049c ಜ್ಞೇಯಜ್ಞಾತಾ ಭವೇಯಂ ವೈ ವರ್ಜ್ಯವರ್ಜಯಿತಾ ತಥಾ||

ಮುಂದೇನಾದರೂ ನಾನು ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ

ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಯಜ್ಞ-ದಾನ-
ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೋ ಅದನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

12173050a ತತಃ ಸ ಮುನಿರುತ್ಥಾಯ ಕಾಶ್ಯಪಸ್ತಮುವಾಚ ಹ|

12173050c ಅಹೋ ಬತಾಸಿ ಕುಶಲೋ ಬುದ್ಧಿಮಾನಿತಿ ವಿಸ್ಮಿತಃ||

ಆಗ ಮುನಿ ಕಾಶ್ಯಪನು ಮೇಲೆದ್ದು ಹೇಳಿದನು: “ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ ! ನೀನು
ಮಾತನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾಗಿರುವೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ
ಆಗಿರುವೆ!”

12173051a ಸಮವೈಕ್ಷತ ತಂ ವಿಷ್ಣೋ ಜ್ಞಾನದೀರ್ಘೇಣ ಚಕ್ಷುಷಾ|

12173051c ದದರ್ಶ ಚೈನಂ ದೇವಾನಾಮಿಂದ್ರಂ ದೇವಂ ಶಚೀಪತಿಮ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ವಿಪ್ರನು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ನರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆಗ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಇಂದ್ರ ದೇವ ಶಚೀಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡನು.

12173052a ತತಃ ಸಂಪೂಜಯಾಮಾಸ ಕಾಶ್ಯಪೋ ಹರಿವಾಹನಮ್|

12173052c ಅನುಜ್ಞಾತಶ್ಚ ತೇನಾಥ ಪ್ರವಿವೇಶ ಸ್ವಮಾಶ್ರಮಮ್||

ಆಗ ಕಾಶ್ಯಪನು ಹರಿವಾಹನನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅವನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಸೃಗಾಲಕಾಶ್ಯಪಸಂವಾದೇ ತ್ರಿಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೃಗಾಲಕಾಶ್ಯಪಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾವನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೭೪

ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕರ್ತನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ
ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (1-20).

12174001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12174001a ಯದ್ಯಸ್ತಿ ದತ್ತಮಿಷ್ಟಂ ವಾ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ತಥೈವ ಚ|

12174001c ಗುರೂಣಾಂ ಚಾಪಿ ಶುಶ್ರೂಷಾ ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ದಾನ, ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸು ಅಥವಾ ಗುರುಶುಶ್ರೂಷಾದಿಗಳು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಫಲಗಳ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12174002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12174002a ಆತ್ಮನಾನರ್ಥಯುಕ್ತೇನ ಪಾಪೇ ನಿವಿಶತೇ ಮನಃ|

12174002c ಸ ಕರ್ಮ ಕಲುಷಂ ಕೃತ್ವಾ ಕ್ಲೇಶೇ ಮಹತಿ ಧೀಯತೇ⁵⁹||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಾದಿ ದೋಷಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಕಲುಷ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನು ಮಹಾ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12174003a ದುರ್ಭಿಕ್ಷಾದೇವ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಂ ಕ್ಲೇಶಾತ್ಕ್ಲೇಶಂ ಭಯಾದ್ಭಯಮ್|

12174003c ಮೃತೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಮೃತಂ ಯಾಂತಿ ದರಿದ್ರಾಃ ಪಾಪಕಾರಿಣಃ||

ಪಾಪಿಯು ದುರ್ಭಿಕ್ಷದಿಂದ ದುರ್ಭಿಕ್ಷ, ಕ್ಲೇಶದಿಂದ ಕ್ಲೇಶ, ಭಯದಿಂದ ಭಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಮೃತರಾದವರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಬಾರಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12174004a ಉತ್ಸವಾದುತ್ಸವಂ ಯಾಂತಿ ಸ್ವರ್ಗಾತ್ಸ್ವರ್ಗಂ ಸುಖಾತ್ಸುಖಮ್|

12174004c ಶ್ರದ್ಧದಾನಾಶ್ಚ ದಾಂತಾಶ್ಚ ಧನಾಡ್ಯಾಃ ಶುಭಕಾರಿಣಃ||

ಶ್ರದ್ಧದಾನ, ದಾಂತ, ಧನಾಡ್ಯ ಶುಭಕಾರಿಗಳು ಉತ್ಸವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು

⁵⁹ ಸ್ವಕರ್ಮಕಲುಷಂ ಕೃತ್ವಾ ಕೃಚ್ಛೇ ಲೋಕೇ ವಿಧೀಯತೇ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

12174005a ವ್ಯಾಲಕುಂಜರದುರ್ಗೇಷು ಸರ್ಪಚೋರಭಯೇಷು ಚ|

12174005c ಹಸ್ತಾವಾಪೇನ ಗಚ್ಚಂತಿ ನಾಸ್ತಿಕಾಃ ಕಿಮತಃ ಪರಮ್||

ನಾಸ್ತಿಕರನ್ನು ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದ ಕೈಕಟ್ಟಿ ದುಷ್ಟ ಆನೆಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾದ ಸರ್ಪ ಮತ್ತು ಕಳ್ಳಕಾಕರ ಭಯವಿರುವ ದುರ್ಗಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ದಂಡವು ಬೇರೆಯಾವುದಿದೆ?

12174006a ಪ್ರಿಯದೇವಾತಿಥೇಯಾಶ್ಚ ವದಾನ್ಯಾಃ ಪ್ರಿಯಸಾಧವಃ|

12174006c ಕ್ಷೇಮ್ಯಮಾತ್ಮವತಾಂ ಮಾರ್ಗಮಾಸ್ಥಿತಾ ಹಸ್ತದಕ್ಷಿಣಮ್⁶⁰||

ದೇವಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಪೂಜೆಗಳು ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ, ಉದಾರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಸತ್ಪುರುಷರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಮನುಷ್ಯರು ದಾನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಕ್ಷೇಮಕರವಾದ ಆತ್ಮದರ್ಶಿಗಳ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

12174007a ಪುಲಾಕಾ ಇವ ಧಾನ್ಯೇಷು ಪುತ್ತಿಕಾ ಇವ ಪಕ್ಷಿಷು|

12174007c ತದ್ವಿಧಾಸ್ತೇ ಮನುಷ್ಯೇಷು ಯೇಷಾಂ ಧರ್ಮೋ ನ ಕಾರಣಮ್||

ಧರ್ಮವು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಲ್ಲದವರು ಮನುಷ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ

---

⁶⁰ ಹಸ್ತದಕ್ಷಿಣಂ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರೌ ಹಸ್ತೋಪಲಕ್ಷಿತೇನ ತತ್ಕರ್ತವ್ಯೇನ ದಾನಾದಿನಾ ಕರ್ಮಣಾ ದಕ್ಷಿಣಂ ಅನುಕೂಲಂ ಅರ್ಥಾತ್ ಹಸ್ತೋಪಲಕ್ಷಿತವಾದ ದಾನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅನುಕೂಲವಾದ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿರುತ್ತಾರೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುವ ಜೊಳ್ಳಿನಂತೆ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಹೆಣ್ಣು ಪತಂಗದ ಹುಳದಂತಿರುತ್ತಾರೆ.

12174008a ಸುಶೀಘ್ರಮಪಿ ಧಾವಂತಂ ವಿಧಾನಮನುಧಾವತಿ|

12174008c ಶೇತೇ ಸಹ ಶಯಾನೇನ ಯೇನ ಯೇನ ಯಥಾ ಕೃತಮ್||

12174009a ಉಪತಿಷ್ಠತಿ ತಿಷ್ಠಂತಂ ಗಚ್ಚಂತಮನುಗಚ್ಚತಿ|

12174009c ಕರೋತಿ ಕುರ್ವತಃ ಕರ್ಮ ಚಾಯೇವಾನುವಿಧೀಯತೇ||

ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವು ಯಾವಾಗಲೂ ಕರ್ತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಕರ್ತೃವು ವೇಗದಿಂದ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕರ್ಮವೂ ಅಷ್ಟೇ ವೇಗದಿಂದ ಓಡುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮಲಗಿದ್ದರೆ ಕರ್ಮಫಲವೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಂತಿದ್ದರೆ ತಾನೂ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೆ ಕರ್ಮಫಲವು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನೆರಳಿನಂತೆ ಕರ್ಮಫಲವು ಯಾವಾಗಲೂ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

12174010a ಯೇನ ಯೇನ ಯಥಾ ಯದ್ಯತ್ಪುರಾ ಕರ್ಮ ಸಮಾಚಿತಮ್|

12174010c ತತ್ತದೇವ ನರೋ ಭುಂಕ್ತೇ ನಿತ್ಯಂ ವಿಹಿತಮಾತ್ಮನಾ||

ಯಾವ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೋ ಅವರು ತಾವೇ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ತಾವೊಬ್ಬರೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

12174011a ಸ್ವಕರ್ಮಫಲವಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ವಿಧಾನಪರಿರಕ್ಷಿತಮ್⁶¹ |

12174011c ಭೂತಗ್ರಾಮಮಿಮಂ ಕಾಲಃ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿಕರ್ಷತಿ ||

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಫಲಗಳು ಒಂದು ನಿಕ್ಷೇಪರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಆ ನಿಧಿಯು ವಿಧಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಉಪಯುಕ್ತ ಅವಕಾಶವು ಬಂದಾಗ ಕಾಲವು ಆ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಯ ಬಳಿ ಎಳೆದು ತರುತ್ತದೆ.

12174012a ಅಚೋದ್ಯಮಾನಾನಿ ಯಥಾ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ |

12174012c ಸ್ವಕಾಲಂ ನಾತಿವರ್ತಂತೇ ತಥಾ ಕರ್ಮ ಪುರಾಕೃತಮ್ ||

ಯಾರ ಪ್ರಚೋದನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೇ ಪುಷ್ಪ-ಫಲಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು ತಮ್ಮ ಫಲಭೋಗದ ಸಮಯವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12174013a ಸಂಮಾನಶ್ಚಾವಮಾನಶ್ಚ ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಕ್ಷಯೋದಯೌ |

12174013c ಪ್ರವೃತ್ತಾವಿವಿವರ್ತಂತೇ ವಿಧಾನಾಂತೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ||

ಸನ್ಮಾನ-ಅಪಮಾನ, ಲಾಭ-ನಷ್ಟ, ಉನ್ನತಿ-ಅವನತಿ ಇವುಗಳು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಕರ್ಮಫಲಾನುಭವಗಳು ಮುಗಿದನಂತರ ಎಲ್ಲವೂ ನಿವೃತ್ತಿಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12174014a ಆತ್ಮನಾ ವಿಹಿತಂ ದುಃಖಮಾತ್ಮನಾ ವಿಹಿತಂ ಸುಖಮ್ |

⁶¹ ವಿಧಾನಪರಿರಕ್ಷಿತಮ್ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಜನಿತ ಅದೃಷ್ಟದಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವ ಎಂಬ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12174014c ಗರ್ಭಶಯ್ಯಾಮುಪಾದಾಯ ಭುಜ್ಯತೇ ಪೌರ್ವದೇಹಿಕಮ್||

ದುಃಖವು ತಾನೇ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲ ಮತ್ತು ಸುಖವೂ ತಾನೇ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲ. ಜೀವವು ಗರ್ಭವನ್ನು ಸೇರಿದೊಡನೆಯೇ ಪೂರ್ವಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ.

12174015a ಬಾಲೋ ಯುವಾ ಚ ವೃದ್ಧಶ್ಚ ಯತ್ಕರೋತಿ ಶುಭಾಶುಭಮ್|

12174015c ತಸ್ಯಾಂ ತಸ್ಯಾಮವಸ್ಥಾಯಾಂ ಭುಂಕ್ತೇ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ||

ಬಾಲಕನಾಗಿರಲಿ, ಯುವಕನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ವೃದ್ಧನಾಗಿರಲಿ - ಮಾಡಿದ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12174016a ಯಥಾ ಧೇನುಸಹಸ್ರೇಷು ವತ್ಸೋ ವಿಂದತಿ ಮಾತರಮ್|

12174016c ತಥಾ ಪೂರ್ವಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಕರ್ತಾರಮನುಗಚ್ಚತಿ⁶²||

ಸಾವಿರ ಹಸುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕರುವು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನೇ ಹೋಗಿ ಸೇರುವುದೋ ಹಾಗೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಫಲವು ತನ್ನ ಕರ್ತೃವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತದೆ.

12174017a ಸಮುನ್ನಮಗ್ರತೋ ವಸ್ತ್ರಂ ಪಶ್ಚಾಚ್ಚುಧ್ಯತಿ ಕರ್ಮಣಾ|

12174017c ಉಪವಾಸ್ಯಃ ಪ್ರತಪ್ತಾನಾಂ ದೀರ್ಘಂ ಸುಖಮನಂತಕಮ್||

⁶² ಇದೇ ಶ್ಲೋಕವು ಪುನಃ ಮುಂದೆ ಅನುಶಾಸನ ಪರ್ವದ

ದಾನಧರ್ಮಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೭ ರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ (ಶ್ಲೋಕ ೨೨).

ಉಪ್ಪುನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ವಿಷಯತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಉಪವಾಸದ ಮೂಲಕ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದವರ ಸುಖವು ಸುದೀರ್ಘವೂ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದುದೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

12174018a ದೀರ್ಘಕಾಲೇನ ತಪಸಾ ಸೇವಿತೇನ ತಪೋವನೇ|

12174018c ಧರ್ಮನಿರ್ಧೂತಪಾಪಾನಾಂ ಸಂಸಿದ್ಧ್ಯಂತೇ ಮನೋರಥಾಃ||

ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಯಾರ ಪಾಪವು ತೊಳೆದುಹೋಗುವುದೋ ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನೋರಥಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

12174019a ಶಕುನೀನಾಮಿವಾಕಾಶೇ ಮತ್ಸ್ಯಾನಾಮಿವ ಚೋದಕೇ|

12174019c ಪದಂ ಯಥಾ ನ ದೃಶ್ಯೇತ ತಥಾ ಜ್ಞಾನವಿದಾಂ ಗತಿಃ||

ಹೇಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳ ಪಾದಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12174020a ಅಲಮನ್ಶ್ವೇರುಪಾಲಂಭೈಃ ಕೀರ್ತಿತೈಶ್ಚ ವ್ಯತಿಕ್ರಮೈಃ|

12174020c ಪೇಶಲಂ ಚಾನುರೂಪಂ ಚ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಹಿತಮಾತ್ಮನಃ||

ಇತರರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ಇತರರು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದರಿಂದಾಗಲೀ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾರ್ಯವು ಮನೋಹರವೂ ಅನುಕೂಲವೂ ಮತ್ತು ಹಿತಕರವೂ ಆಗಿರುವುದೋ ಅಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ

ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಚತುಃಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನೂರಾವಿಂತ್ತೆತ್ತೆತ್ತೆ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೭೫

ಭೃಗು-ಭರದ್ವಾಜ ಸಂವಾದ

ಭೃಗು ಮತ್ತು ಭರದ್ವಾಜರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು
ವಿಭಿನ್ನ ತತ್ತ್ವಗಳ ವರ್ಣನೆ (1-37).

12175001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12175001a ಕುತಃ ಸೃಷ್ಟ್ಯಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ಜಗತ್ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್|

12175001c ಪ್ರಲಯೇ ಚ ಕಮಭ್ಯೇತಿ ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಾವರ-
ಜಂಗಮ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಆಯಿತು?

ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ? ಇದನ್ನು
ನನಗೆ ಹೇಳು.

12175002a ಸಸಾಗರಃ ಸಗಗನಃ ಸಶೈಲಃ ಸಬಲಾಹಕಃ|

12175002c ಸಭೂಮಿಃ ಸಾಗ್ನಿಪವನೋ ಲೋಕೋಽಯಂ ಕೇನ ನಿರ್ಮಿತಃ||

ಸಮುದ್ರ, ಗಗನ, ಪರ್ವತ, ಮೇಘ, ಭೂಮಿ, ಅಗ್ನಿ, ಮತ್ತು
ವಾಯುಸಹಿತ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಯಾರು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದರು?

12175003a ಕಥಂ ಸೃಷ್ಟ್ವಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಕಥಂ ವರ್ಣವಿಭಕ್ತಯಃ|

12175003c ಶೌಚಾಶೌಚಂ ಕಥಂ ತೇಷಾಂ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾವಧೋ ಕಥಮ್||

ಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಹೇಗಾಯಿತು? ವರ್ಣವಿಭಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ
ಉಂಟಾಯಿತು? ಹಾಗೂ ಶೌಚ-ಅಶೌಚಗಳ ವಿಭಜನೆಯು
ಹೇಗಾಯಿತು? ಮತ್ತು ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳ ವಿಭಜನೆಯೂ
ಹೇಗಾಯಿತು?

12175004a ಕೀದೃಶೋ ಜೀವತಾಂ ಜೀವಃ ಕ್ವ ವಾ ಗಚ್ಚಂತಿ ಯೇ ಮೃತಾಃ|

12175004c ಅಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾದಮುಂ ಲೋಕಂ ಸರ್ವಂ ಶಂಸತು ನೋ ಭವಾನ್||

ಜೀವಿತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವವು ಹೇಗಿದೆ? ಮೃತರಾದವರು ಎಲ್ಲಿಗೆ
ಹೋಗುತ್ತಾರೆ? ಈ ಲೋಕದಿಂದ ಆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ
ಕ್ರಮವ್ಯಾವುದು? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12175005 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12175005a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12175005c ಭೃಗುಣಾಭಿಹಿತಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಭರದ್ವಾಜಾಯ ಪೃಚ್ಛತೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ
ಭರದ್ವಾಜನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಭೃಗುವು ನೀಡಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉತ್ತರವನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12175006a ಕೈಲಾಸಶಿಖರೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೀಪ್ಯಮಾನಮಿವೌಜಸಾ|

12175006c ಭೃಗುಂ ಮಹರ್ಷಿಮಾಸೀನಂ ಭರದ್ವಾಜೋಽನ್ವಪೃಚ್ಛತ||

ಕೈಲಾಸಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಓಜಸ್ಸಿನಿಂದ ದೀಪ್ತಮಾನನಾಗಿದ್ದ ಮಹರ್ಷಿ
ಭೃಗುವು ಕುಳಿತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಭರದ್ವಾಜನು ಕೇಳಿದನು:

12175007a ಸಸಾಗರಃ ಸಗಗನಃ ಸಶೈಲಃ ಸಬಲಾಹಕಃ|

12175007c ಸಭೂಮಿಃ ಸಾಗ್ನಿಪವನೋ ಲೋಕೋಽಯಂ ಕೇನ ನಿರ್ಮಿತಃ||

“ಸಮುದ್ರ, ಗಗನ, ಪರ್ವತ, ಮೇಘ, ಭೂಮಿ, ಅಗ್ನಿ, ಮತ್ತು
ವಾಯುಸಹಿತ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಯಾರು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದರು?

12175008a ಕಥಂ ಸೃಷ್ಟ್ವಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಕಥಂ ವರ್ಣವಿಭಕ್ತಯಃ|

12175008c ಶೌಚಾಶೌಚಂ ಕಥಂ ತೇಷಾಂ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾವಧೋ ಕಥಮ್||

ಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಹೇಗಾಯಿತು? ವರ್ಣವಿಭಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ
ಉಂಟಾಯಿತು? ಹಾಗೂ ಶೌಚ-ಅಶೌಚಗಳ ವಿಭಜನೆಯು
ಹೇಗಾಯಿತು? ಮತ್ತು ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳ ವಿಭಜನೆಯು
ಹೇಗಾಯಿತು?

12175009a ಕೀದೃಶೋ ಜೀವತಾಂ ಜೀವಃ ಕ್ವ ವಾ ಗಚ್ಛಂತಿ ಯೇ ಮೃತಾಃ|

12175009c ಪರಲೋಕಮಿಮಂ ಚಾಪಿ ಸರ್ವಂ ಶಂಸತು ನೋ ಭವಾನ್||

ಜೀವಿತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವವು ಹೇಗಿದೆ? ಮೃತರಾದವರು ಎಲ್ಲಿಗೆ
ಹೋಗುತ್ತಾರೆ? ಪರಲೋಕವು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ
ಹೇಳಬೇಕು.”

12175010a ಏವಂ ಸ ಭಗವಾನ್ ಪೃಷ್ಟ್ವೋ ಭರದ್ವಾಜೇನ ಸಂಶಯಮ್|

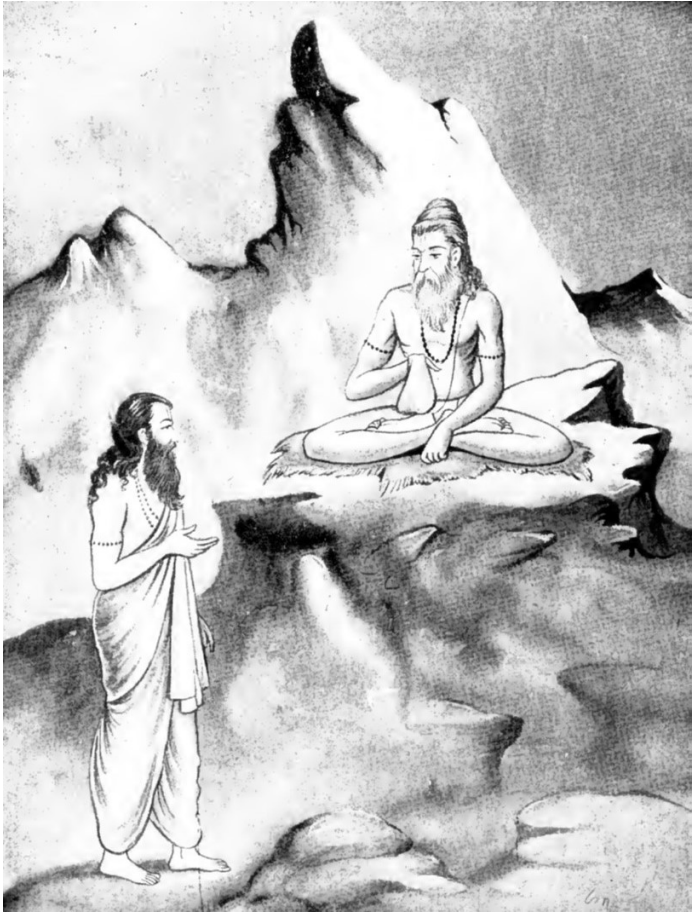
12175010c ಮಹರ್ಷಿಬ್ರಹ್ಮಸಂಕಾಶಃ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಮೈ ತತೋಽಬ್ರವೀತ್||

ಭಗವಾನ್ ಭರದ್ವಾಜನು ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಕೇಳಲು
ಬ್ರಹ್ಮಸಂಕಾಶ ಮಹರ್ಷಿಯು ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು.

⁶³12175011a ಮಾನಸೋ ನಾಮ ವಿಖ್ಯಾತಃ ಶ್ರುತಪೂರ್ವೋ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ|

---

⁶³ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಎರಡು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ನಾರಾಯಣೋ
ಜಗನ್ನೂರ್ತಿ ರಂತರಾತ್ಮಾ ಸನಾತನಃ| ಕೂಟಸ್ಥೋಽಕ್ಷರ ಅವ್ಯಕ್ತೋ
ನಿರ್ಲೇಪೋ ವ್ಯಾಪಕಃ ಪ್ರಭುಃ|| ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರತೋ
ನಿತ್ಯಮಿಂದ್ರಿಯೈರಪ್ಯಗೋಚರಃ| ಸ ಸಿಸೃಕ್ಷುಃ ಸಹಸ್ರಾಂಶಾದಸೃಜತ್
ಪುರುಷಂ ಪ್ರಭುಃ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12175011c ಅನಾದಿನಿಧನೋ ದೇವಸ್ತಥಾಭೇದ್ಯೋಽಜರಾಮರಃ||

“ಹಿಂದೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮಾನಸನೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಅನಾದಿನಿಧನ

ಅಭೇದ್ಯ, ಅಜರಾಮರ ದೇವನ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12175012a ಅವ್ಯಕ್ತ ಇತಿ ವಿಖ್ಯಾತಃ ಶಾಶ್ವತೋಽಥಾಕ್ಷರೋಽವ್ಯಯಃ|

12175012c ಯತಃ ಸೃಷ್ಟಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ಚ ಮ್ನಿಯಂತಿ ಚ||

ಅವನೇ ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದೂ ವಿಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ಶಾಶ್ವತ, ಅಕ್ಷಯ, ಮತ್ತು ಅವಿನಾಶಿಯು. ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭೂತಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12175013a ಸೋಽಸೃಜತ್ಪಥಮಂ ದೇವೋ ಮಹಾಂತಂ ನಾಮ ನಾಮತಃ|

⁶⁴12175013c ಆಕಾಶಮಿತಿ ವಿಖ್ಯಾತಂ ಸರ್ವ ಭೂತಧರಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಆ ದೇವನು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಸರ್ವ ಭೂತಧರನಾದ ಅವನು ಆಕಾಶವೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತವಾದುದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12175014a ಆಕಾಶಾದಭವದ್ವಾರಿ ಸಲಿಲಾದಗ್ನಿಮಾರುತೌ|

12175014c ಅಗ್ನಿಮಾರುತಸಂಯೋಗಾತ್ತತಃ ಸಮಭವನ್ಮಹೀ||

ಆಕಾಶದಿಂದ ಜಲ ಮತ್ತು ಜಲದಿಂದ ಅಗ್ನಿ-ವಾಯುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವಾಯುವಿನ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಯು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು⁶⁵.

⁶⁴ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ಮಹಾನ್ಸರ್ಜಾಹಂಕಾರಂ ಸ ಚಾಪಿ ಭಗವಾನಥ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁶⁵ ತೈತ್ತರೀಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಾದ್ವಾಯುಃ| ವಾಯೋರಗ್ನಿಃ| ಅಗ್ನೋರಾಪಃ| ಅದ್ಭ್ಯಃ ಪೃಥಿವೀ| ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಓಷಧಯಃ| ಎಂದು

12175015a ತತಸ್ತೇಜೋಮಯಂ ದಿವ್ಯಂ ಪದ್ಮಂ ಸೃಷ್ಟಂ ಸ್ವಯಂಭುವಾ|

12175015c ತಸ್ಮಾತ್ಪದ್ಮಾತ್ಸಮಭವದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ವೇದಮಯೋ ನಿಧಿಃ||

ಅನಂತರ ಸ್ವಯಂಭು ಮಾನಸದೇವನು ತೇಜೋಮಯವಾದ ದಿವ್ಯ ಪದ್ಮವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ವೇದಮಯ ನಿಧಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

12175016a ಅಹಂಕಾರ ಇತಿ ಖ್ಯಾತಃ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಕೃತ್|

12175016c ಬ್ರಹ್ಮಾ ವೈ ಸುಮಹಾತೇಜಾ ಯ ಏತೇ ಪಂಚ ಧಾತವಃ||

ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಅಹಂಕಾರ ಎಂದು ಖ್ಯಾತನಾದ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಕೃತ್ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಐದು ಧಾತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾನೆ.

12175017a ಶೈಲಾಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ಥಿಸಂಜ್ಞಾಸ್ತು ಮೇದೋ ಮಾಂಸಂ ಚ ಮೇದಿನೀ|

12175017c ಸಮುದ್ರಾಸ್ತಸ್ಯ ರುಧಿರಮಾಕಾಶಮುದರಂ ತಥಾ||

ಪರ್ವತಗಳು ಅವನ ಎಲುಬುಗಳು ಮತ್ತು ಮೇದಿನಿಯು ಅವನ ಮೇದ-ಮಾಂಸವು. ಸಮುದ್ರವು ಅವನ ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಆಕಾಶವು ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆ.

12175018a ಪವನಶ್ಚೈವ ನಿಶ್ವಾಸಸ್ತೇಜೋಽಗ್ನಿನಿಷ್ಕಾಮ್ನಾಃ ಸಿರಾಃ|

12175018c ಅಗ್ನಿಷೋಮೌ ತು ಚಂದ್ರಾಕೌ ನಯನೇ ತಸ್ಯ ವಿಶ್ರುತೇ||

ವಾಯುವು ಅವನ ನಿಶ್ವಾಸ, ಅಗ್ನಿಯು ತೇಜಸ್ಸು, ನದಿಗಳು ನಾಡಿಗಳು ಹಾಗೂ ಯಾರನ್ನು ಅಗ್ನಿ-ಸೋಮರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೋ ಆ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು.

ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12175019a ನಭಶ್ಚೋರ್ಧ್ವಂ ಶಿರಸ್ತಸ್ಯ ಕ್ಷಿತಿಃ ಪಾದೌ ದಿಶೋ ಭುಜೌ|

12175019c ದುರ್ವಿ ಜ್ಞೇಯೋ ಹ್ಯನಂತತ್ವಾತ್ಸಿದ್ಧೈರಪಿ⁶⁶ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಆಕಾಶದ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ಅವನ ಶಿರಸ್ಸು, ಭೂಮಿಯು ಪಾದಗಳು, ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳು ಭುಜಗಳು. ಅವನ ಅನಂತತ್ವದಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲು ಅಸಾಧ್ಯನು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12175020a ಸ ಏವ ಭಗವಾನ್ವಿಷ್ಟುರನಂತ ಇತಿ ವಿಶ್ರುತಃ|

12175020c ಸರ್ವ ಭೂತಾತ್ಮ ಭೂತಸ್ಥೋ ದುರ್ವಿ ಜ್ಞೇಯೋಽಕೃತಾತ್ಮ ಭಿಃ||

ಆ ಸ್ವಯಂಭುವೇ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಟು. ಅವನು ಅನಂತನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಕೃತಾತ್ಮರಿಗೆ ಅವನು ತಿಳಿಯಲಸಾಧ್ಯನು.

12175021a ಅಹಂಕಾರಸ್ಯ ಯಃ ಸ್ತಷ್ಟ್ವಾ ಸರ್ವ ಭೂತಭವಾಯ ವೈ|

12175021c ಯತಃ ಸಮಭವದ್ವಿಶ್ವಂ ಪೃಷ್ಟೋಽಹಂ ಯದಿಹ ತ್ವಯಾ||

ಅವನೇ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಜಗತ್ತು ಯಾವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂಬ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

12175022 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12175022a ಗಗನಸ್ಯ ದಿಶಾಂ ಚೈವ ಭೂತಲಸ್ಯಾನಿಲಸ್ಯ ಚ|

12175022c ಕಾನ್ಯತ್ರ ಪರಿಮಾಣಾನಿ ಸಂಶಯಂ ಚಿಂಧಿ ಮೇಽರ್ಥ ತಃ||

⁶⁶ ಹ್ಯಚಿಂತಾತ್ಮಾ ಸಿದ್ಧೈರಪಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಕಾಶ, ದಿಕ್ಕುಗಳು, ಭೂತಲ ಮತ್ತು ವಾಯುವಿನ ಪರಿಮಾಣಗಳೇನು? ಅರ್ಥತಃ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸು.”

12175023 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12175023a ಅನಂತಮೇತದಾಕಾಶಂ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತಮ್|

12175023c ರಮ್ಯಂ ನಾನಾಶ್ರಯಾಕೀರ್ಣಂ ಯಸ್ಯಾಂತೋ ನಾಧಿಗಮ್ಯತೇ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಆಕಾಶವು ಅನಂತವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ-ಚಾರಣರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನಾ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವ ಇದು ರಮ್ಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇದರ ಕೊನೆಯೇ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

12175024a ಊರ್ಧ್ವಂ ಗತೇರಧಸ್ತಾತ್ತು ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯೈ ನ ದೃಶ್ಯತಃ|

12175024c ತತ್ರ ದೇವಾಃ ಸ್ವಯಂ ದೀಪ್ತಾ ಭಾಸ್ವರಾಶ್ಚಾಗ್ನಿವರ್ಚಸಃ||

ಅದರ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಕೆಳಗೆ ಹೋದರೆ ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯರು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿವರ್ಚಸ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12175025a ತೇ ಚಾಪ್ಯಂತಂ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ನಭಸಃ ಪ್ರಥಿತೌಜಸಃ|

12175025c ದುರ್ಗಮತ್ವಾದನಂತತ್ವಾದಿತಿ ಮೇ ವಿದ್ಧಿ ಮಾನದ||

ಮಾನದ ! ಆದರೆ ಆ ತೇಜಸ್ವೀ ನಕ್ಷತ್ರ ಸ್ವರೂಪೀ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಆಕಾಶದ ಕೊನೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ದುರ್ಗಮ ಮತ್ತು ಅನಂತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೋ.

12175026a ಉಪರಿಷ್ಟೋಪರಿಷ್ಟಾತ್ತು ಪ್ರಜ್ವಲದ್ಭಿಃ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೈಃ|

12175026c ನಿರುದ್ಧಮೇತದಾಕಾಶಮಪ್ರಮೇಯಂ ಸುರೈರಪಿ||

ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಈ ಅಪ್ರಮೇಯ ಆಕಾಶವು ತುಂಬಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

12175027a ಪೃಥಿವ್ಯಂತೇ ಸಮುದ್ರಾಸ್ತು ಸಮುದ್ರಾಂತೇ ತಮಃ ಸ್ತೃತಮ್|

12175027c ತಮಸೋಽಂತೇ ಜಲಂ ಪ್ರಾಹುರ್ಜಲಸ್ಯಾಂತೇಽಗ್ನಿರೇವ ಚ||

ಪೃಥ್ವಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಸಮುದ್ರದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಘೋರ ಅಂಧಕಾರವಿದೆ. ಅಂಧಕಾರದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಲವಿದೆ ಮತ್ತು ಜಲದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12175028a ರಸಾತಲಾಂತೇ ಸಲಿಲಂ ಜಲಾಂತೇ ಪನ್ನಗಾಧಿಪಃ|

12175028c ತದಂತೇ ಪುನರಾಕಾಶಮಾಕಾಶಾಂತೇ ಪುನರ್ಜಲಮ್||

ರಸಾತಲದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿದೆ. ನೀರಿನ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಗರಾಜ ಶೇಷನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ನಂತರ ಪುನಃ ಆಕಾಶವಿದೆ ಮತ್ತು ಆಕಾಶದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಜಲವಿದೆ.

12175029a ಏವಮಂತಂ ಭಗವತಃ ಪ್ರಮಾಣಂ ಸಲಿಲಸ್ಯ ಚ|

12175029c ಅಗ್ನಿಮಾರುತತೋಯೇಭ್ಯೋ ದುರ್ಜ್ಞೇಯಂ ದೈವತೈರಪಿ||

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತ, ಆಕಾಶ, ಜಲ, ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ-ವಾಯುಗಳ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಿದೆ.

12175030a ಅಗ್ನಿಮಾರುತತೋಯಾನಾಂ ವರ್ಣಾಃ ಕ್ಷಿತಿತಲಸ್ಯ ಚ|

12175030c ಆಕಾಶಸದೃಶಾ ಹ್ಯೇತೇ ಭಿದ್ಯಂತೇ ತತ್ತ್ವದರ್ಶನಾತ್||

ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಜಲ ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿ - ಇವುಗಳ ವರ್ಣ-ರೂಪಗಳು ಆಕಾಶದಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವು ಆಕಾಶಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಲ್ಲ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

12175031a ಪಠಂತಿ ಚೈವ ಮುನಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ವಿವಿಧೇಷು ಚ|

12175031c ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇ ಸಾಗರೇ ಚೈವ ಪ್ರಮಾಣಂ ವಿಹಿತಂ ಯಥಾ|

12175031e ಅದೃಶ್ಯಾಯ ತ್ವಗಮ್ಯಾಯ ಕಃ ಪ್ರಮಾಣಮುದಾಹರೇತ್||

12175032a ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಚ ಯದಾ ಪರಿಮಿತಾ ಗತಿಃ|

ಋಷಿಗಳು ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ನಿಶ್ಚಿತ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲರು? ಈ ಸಿದ್ಧರು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಜ್ಞಾನವೂ ಕೂಡ ಪರಿಮಿತವಾದುದಲ್ಲವೇ?

12175032c ತದಾ ಗೌಣಮನಂತಸ್ಯ ನಾಮಾನಂತೇತಿ ವಿಶ್ರುತಮ್|

12175032e ನಾಮಧೇಯಾನುರೂಪಸ್ಯ ಮಾನಸಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮ ಮಾನಸದೇವನು ತನ್ನ ನಾಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಅನಂತನು. ಅವನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅನಂತ ನಾಮವು ಅವನ ಗುಣಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

12175033a ಯದಾ ತು ದಿವ್ಯಂ ತದ್ರೂಪಂ ಹ್ರಸತೇ ವರ್ಧತೇ ಪುನಃ|

12175033c ಕೋಽನ್ಯಸ್ತದ್ವೇದಿತುಂ ಶಕ್ತೋ ಯೋಽಪಿ ಸ್ಯಾತ್ತದ್ವಿಧೋಽಪರಃ||

ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ರೂಪವು ಚಿಕ್ಕದಾದಾಗ ಮತ್ತು ಪುನಃ
ದೊಡ್ಡದಾದಾಗ ಅವನ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥ ತಿಳಿಯಲು
ಶಕ್ಯನಾದ, ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನನಾದ ಬೇರೆ ಯಾವ
ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಿದ್ದಾನೆ?

12175034a ತತಃ ಪುಷ್ಕರತಃ ಸೃಷ್ಟಃ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಮೂರ್ತಿಮಾನ್ಪ್ರಭುಃ|

12175034c ಬ್ರಹ್ಮಾ ಧರ್ಮಮಯಃ ಪೂರ್ವಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರನುತ್ತಮಃ||

ಅನಂತರ ಪದ್ಮದಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ, ಮೂರ್ತಿಮಾನ್, ಪ್ರಭಾವಶಾಲೀ,
ಪರಮ ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಧರ್ಮಮಯ ಬ್ರಹ್ಮನ
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವಾಯಿತು.”

12175035 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12175035a ಪುಷ್ಕರಾದ್ಯದಿ ಸಂಭೂತೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ಭವತಿ ಪುಷ್ಕರಮ್|

12175035c ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಪೂರ್ವಜಂ ಚಾಹ ಭವಾನ್ಸಂದೇಹ ಏವ ಮೇ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನು ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದರೆ
ಕಮಲವೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠವಾದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು
ಪೂರ್ವಜ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಈ ಸಂದೇಹವು
ಉಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದೆ.”

12175036 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12175036a ಮಾನಸಸ್ಯೇಹ ಯಾ ಮೂರ್ತಿಬ್ರಹ್ಮತ್ವಂ ಸಮುಪಾಗತಾ|

12175036c ತಸ್ಯಾಸನವಿಧಾನಾರ್ಥಂ ಪೃಥಿವೀ ಪದ್ಮಮುಚ್ಯತೇ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಮಾನಸದೇವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇನು

ಹೇಳಿದನೋ ಅದೇ ಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಸನವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಪದ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12175037a ಕರ್ಣಿಕಾ ತಸ್ಯ ಪದ್ಮಸ್ಯ ಮೇರುರ್ಗಗನಮುಚ್ಚಿ ತಃ|

12175037c ತಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತೋ ಲೋಕಾನ್ ಸೃಜತೇ ಜಗತಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಈ ಕಮಲದ ದಂಟು ಆಕಾಶದ ಎತ್ತರದ ವರೆಗೂ ಹೋಗಿರುವ ಮೇರು ಪರ್ವತವು. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿ ಪ್ರಭುವು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ ಪಂಚಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾಐಪತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೭೬

ಆಕಾಶದಿಂದ ಅನ್ಯ ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥೂಲಭೂತಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ವರ್ಣನೆ (1-17).

12176001 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12176001a ಪ್ರಜಾವಿಸರ್ಗಂ ವಿವಿಧಂ ಕಥಂ ಸ ಸೃಜತೇ ಪ್ರಭುಃ|

12176001c ಮೇರುಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತದ್ಭೂಹಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ಮೇರುಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾದ

ಬ್ರಹ್ಮನು ವಿವಿಧ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12176002 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12176002a ಪ್ರಜಾವಿಸರ್ಗಂ ವಿವಿಧಂ ಮಾನಸೋ ಮನಸಾಸೃಜತ್|

12176002c ಸಂಧುಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ⁶⁷ ಭೂತಾನಾಂ ಸೃಷ್ಟಂ ಪ್ರಥಮತೋ ಜಲಮ್||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಮಾನಸ ದೇವನು ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ
ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ವಿವಿಧ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅವನು
ಭೂತಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಜಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12176003a ಯತ್ಪ್ರಾಣಾಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವರ್ಧಂತೇ ಯೇನ ಚ ಪ್ರಜಾಃ|

12176003c ಪರಿತ್ಯಕ್ತಾಶ್ಚ ನಶ್ಯಂತಿ ತೇನೇದಂ ಸರ್ವಮಾವೃತಮ್||

ಅದೇ ಜಲವು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಪ್ರಾಣವು. ಅದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಜೆಗಳ
ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜಲವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.
ಅದರಿಂದಲೇ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಆವೃತವಾಗಿದೆ.

12176004a ಪೃಥಿವೀ ಪರ್ವತಾ ಮೇಘಾ ಮೂರ್ತಿಮಂತಶ್ಚ ಯೇ ಪರೇ|

12176004c ಸರ್ವಂ ತದ್ವಾರುಣಂ ಜ್ಞೇಯಮಾಪಸ್ತಸ್ತಂಭಿರೇ ಪುನಃ||

ಪೃಥ್ವಿ, ಪರ್ವತ, ಮೇಘಗಳು, ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಯಾವ ಮೂರ್ತಿವಂತ
ವಸ್ತುಗಳಿವೆಯೋ ಆ ಎಲ್ಲವೂ ಜಲಮಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.
ಏಕೆಂದರೆ ಜಲವೇ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಿಸಿದೆ.”

⁶⁷ ಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12176005 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12176005a ಕಥಂ ಸಲಿಲಮುತ್ತನ್ನಂ ಕಥಂ ಚೈವಾಗ್ನಿಮಾರುತೌ|

12176005c ಕಥಂ ಚ ಮೇದಿನೀ ಸೃಷ್ಟೇತ್ಯತ್ರ ಮೇ ಸಂಶಯೋ ಮಹಾನ್||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಜಲದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಹೇಗಾಯಿತು? ಆಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವಾಯುಗಳ ಉತ್ಪನ್ನವು ಹೇಗಾಯಿತು? ಪೃಥ್ವಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಹೇಗಾಯಿತು? ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಸಂಶಯವಿದೆ.”

12176006 ಭೃಗುರುವಾಚ

12176006a ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪೇ ಪುರಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೀಣಾಂ ಸಮಾಗಮೇ|

12176006c ಲೋಕಸಂಭವಸಂದೇಹಃ ಸಮುತ್ತನ್ನೋ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳ ಸಮಾಗಮವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿತ್ತು.

12176007a ತೇಽತಿಷ್ಠನ್ ಧ್ಯಾನಮಾಲಂಬ್ಯ ಮೌನಮಾಸ್ಥಾಯ ನಿಶ್ಚಲಾಃ|

12176007c ತ್ಯಕ್ತಾಹಾರಾಃ ಪವನಪಾ ದಿವ್ಯಂ ವರ್ಷಶತಂ ದ್ವಿಜಾಃ||

ಆ ದ್ವಿಜರು ಆಹಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಗಾಳಿಯನ್ನೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ನೂರು ದಿವ್ಯವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಮೌನವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ನಿಶ್ಚಲರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

12176008a ತೇಷಾಂ ಧರ್ಮಮಯೀ ವಾಣೀ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶ್ರೋತ್ರಮಾಗಮತ್|

12176008c ದಿವ್ಯಾ ಸರಸ್ವತೀ ತತ್ರ ಸಂಬಭೂವ ನಭಸ್ತಲಾತ್||

ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಅವರೆಲ್ಲರ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಮಯೀ ವಾಣಿಯು

ಕೇಳಿಬಂದಿತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಸರಸ್ವತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು:

12176009a ಪುರಾ ಸ್ತಿಮಿತನಿಃಶಬ್ದಮಾಕಾಶಮಚಲೋಪಮಮ್

12176009c ನಷ್ಟಚಂದ್ರಾರ್ಕಪವನಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಮಿವ ಸಂಬಭೌ||

“ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಆಕಾಶವು ಪರ್ವತದಂತೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ವಾಯು ಯಾರೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

12176010a ತತಃ ಸಲಿಲಮುತ್ಪನ್ನಂ ತಮಸೀವಾಪರಂ ತಮಃ|

12176010c ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಸಲಿಲೋತ್ಪೀಡಾದುದತಿಷ್ಠತ ಮಾರುತಃ||

ಆಗ ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಧಕಾರವು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಂತೆ ಆಕಾಶದಿಂದ ಜಲವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಆ ಜಲಪ್ರವಾಹದಿಂದ ವಾಯುವು ಮೇಲೆದ್ದನು.

12176011a ಯಥಾ ಭಾಜನಮಚ್ಚಿದ್ರಂ ನಿಃಶಬ್ದಮಿವ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ|

12176011c ತಚ್ಚಾಂಭಸಾ ಪೂರ್ಯಮಾಣಂ ಸಶಬ್ದಂ ಕುರುತೇಽನಿಲಃ||

ರಂಧ್ರವಿಲ್ಲದ ಪಾತ್ರೆಯು ಹೇಗೆ ನಿಃಶಬ್ದವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆಯೋ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಸುವಾಗ ಹೇಗೆ ವಾಯುವು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ವಾಯುವು ಚಲಿಸತೊಡಗಿತು.

12176012a ತಥಾ ಸಲಿಲಸಂರುದ್ಧೇ ನಭಸೋಽಂತೇ ನಿರಂತರೇ|

12176012c ಭಿತ್ತ್ವಾ ಣ್ಣವತಲಂ ವಾಯುಃ ಸಮುತ್ಪತ್ತಿ ಘೋಷವಾನ್||

ಹೀಗೆ ಆಕಾಶದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಜಾಗವಿಲ್ಲದೇ ನೀರೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆಗ ಆ ಏಕಾಣವ ಜಲಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ವಾಯುವು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು.

12176013a ಸ ಏಷ ಚರತೇ ವಾಯುರಣವೋತ್ತೀಡಸಂಭವಃ|

12176013c ಆಕಾಶಸ್ಥಾನಮಾಸಾದ್ಯ ಪ್ರಶಾಂತಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಹೀಗೆ ಸಮುದ್ರದ ಜಲಸಮುದಾಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ವಾಯುವು ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿತು ಮತ್ತು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ತಲುಪಿದರೂ ಅದು ಶಾಂತವಾಗಲಿಲ್ಲ.

12176014a ತಸ್ಮಿನ್ವಾಯ್ವಂಬುಸಂಘರ್ಷೇ ದೀಪ್ತತೇಜಾ ಮಹಾಬಲಃ|

12176014c ಪ್ರಾದುರ್ಭವತ್ಯೂರ್ಧ್ವಶಿಖಃ ಕೃತ್ವಾ ವಿತಿಮಿರಂ ನಭಃ||

ವಾಯು ಮತ್ತು ಜಲದ ಆ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ತೇಜೋಮಯ ಮಹಾಬಲೀ ಅಗ್ನಿದೇವನ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಅವನ ಜ್ವಾಲೆಗಳು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಅಗ್ನಿಯು ಆಕಾಶದ ಎಲ್ಲ ಅಂಧಕಾರವನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.

12176015a ಅಗ್ನಿಃ ಪವನಸಂಯುಕ್ತಃ ಖಾತ್ಸಮುತ್ಪತತೇ ಜಲಮ್|

12176015c ಸೋಽಗ್ನಿರ್ಮಾರುತಸಂಯೋಗಾದ್ಧನತ್ವಮುಪಪದ್ಯತೇ||

ವಾಯುವಿನ ಸಂಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅಗ್ನಿಯು ಜಲವನ್ನು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ಅನಂತರ ಅದೇ ಜಲ, ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವಾಯುಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಘನೀಭೂತವಾಯಿತು.

12176016a ತಸ್ಯಾಕಾಶೇ ನಿಪತಿತಃ ಸ್ನೇಹಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಯೋಽಪರಃ|

12176016c ಸ ಸಂಘಾತತ್ವಮಾಪನ್ನೋ ಭೂಮಿತ್ವಮುಪಗಚ್ಚತಿ||

ಅದರ ಆ ತೇವವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಅದೇ ಘನೀಭೂತವಾಗಿ
ಪೃಥ್ವಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಯಿತು.

12176017a ರಸಾನಾಂ ಸರ್ವಗಂಧಾನಾಂ ಸ್ನೇಹಾನಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ತಥಾ|

12176017c ಭೂಮಿಯೋನಿರಿಹ ಜ್ಞೇಯಾ ಯಸ್ಯಾಂ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಸೂಯತೇ||

ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಸ, ಗಂಧ, ಸ್ನೇಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ
ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವುಗಳ
ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ ಮಾನಸಭೂತೋತ್ಪತ್ತಿಕಥನೇ

ಷಟ್ಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ

ಮಾನಸಭೂತೋತ್ಪತ್ತಿಕಥನ ಎನ್ನುವ ನೂರಾವಿಂತ್ತಾರನೇ

ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೭೭

ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ ಗುಣಗಳ ವಿಸ್ತೃತ ವರ್ಣನೆ (1-39).

12177001 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12177001a ಏತೇ ತೇ ಧಾತವಃ ಪಂಚ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಯಾನಸ್ಯಜತ್ಪುರಾ|

12177001c ಆವೃತಾ ಯೈರಿಮೇ ಲೋಕಾ ಮಹಾಭೂತಾಭಿಸಂಜ್ಞಿತೈಃ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಆವೃತವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಈ ಅದಿ ಧಾತುಗಳು ಮಹಾಭೂತಗಳು ಎಂದು ಸೂಚಿತಗೊಂಡಿವೆ.

12177002a ಯದಾಸ್ಯಜತ್ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಭೂತಾನಾಂ ಸ ಮಹಾಮತಿಃ|

12177002c ಪಂಚಾನಾಮೇವ ಭೂತತ್ವಂ ಕಥಂ ಸಮುಪಪದ್ಯತೇ||

ಆ ಮಹಾಮತಿಯು ಸಹಸ್ರಾರು ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವಾಗ ಈ ಐದಕ್ಕೇ ಹೇಗೆ ಭೂತತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು?”

12177003 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12177003a ಅಮಿತಾನಾಂ ಮಹಾಶಬ್ದೋ ಯಾಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಸಂಭವಮ್|

12177003c ತತಸ್ತೇಷಾಂ ಮಹಾಭೂತಶಬ್ದೋಽಯಮುಪಪದ್ಯತೇ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಇವುಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮಹಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಭೂತಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೇ ಮಹಾಭೂತಗಳು ಎನ್ನುವುದು ಸುಸಂಗತವಾಗಿದೆ.

12177004a ಚೇಷ್ಟಾ ವಯೋಃ ಖಮಾಕಾಶಮೂಷ್ಮಾಗ್ನಿಃ ಸಲಿಲಂ ದ್ರವಃ|

12177004c ಪೃಥಿವೀ ಚಾತ್ರ ಸಂಘಾತಃ ಶರೀರಂ ಪಾಂಚಭೌತಿಕಮ್||

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರವು ಈ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳ ಸಂಘಾತವೇ ಆಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚೇಷ್ಟೆಯು ವಾಯುವಿನ ಭಾಗ, ಉದರವು ಆಕಾಶದ

ಅಂಶ, ಉಷ್ಣವು ಅಗ್ನಿಯ ಅಂಶ, ದ್ರವಗಳು ಜಲದ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಎಲುಬು-ಮಾಂಸಗಳು ಪೃಥ್ವಿಯ ಅಂಶಗಳು.

12177005a ಇತ್ಯೇತ್ಯಃ ಪಂಚಭಿರ್ಭೂತೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್|

12177005c ಶ್ರೋತ್ರಂ ಘ್ರಾಣಂ ರಸಃ ಸ್ಪರ್ಶೋ ದೃಷ್ಟಿಶ್ಚೇಂದ್ರಿಯಸಂಜ್ಞಿತಾಃ||

ಹೀಗೆ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಐದು ಭೂತಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಂಶಗಳೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕೇಳುವುದು, ಮೂಸುವುದು, ರುಚಿ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿ.”

12177006 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12177006a ಪಂಚಭಿಯದಿ ಭೂತೈಸ್ತು ಯುಕ್ತಾಃ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾಃ|

12177006c ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ನ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಶರೀರೇ ಪಂಚ ಧಾತವಃ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಒಂದುವೇಳೆ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದವುಗಳೆಂದರೆ ಸ್ಥಾವರಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಐದು ಧಾತುಗಳಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

12177007a ಅನೂಷ್ಮಣಾಮಚೇಷ್ಟಾನಾಂ ಘನಾನಾಂ ಚೈವ ತತ್ತ್ವತಃ|

12177007c ವೃಕ್ಷಾಣಾಂ ನೋಪಲಭ್ಯಂತೇ ಶರೀರೇ ಪಂಚ ಧಾತವಃ||

ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಚಲನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವು ಘನವಾದವುಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಐದೂ ಭೂತಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12177008a ನ ಶೃಣ್ವಂತಿ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ನ ಗಂಧರಸವೇದಿನಃ|

12177008c ನ ಚ ಸ್ಪರ್ಶಂ ವಿಜಾನಂತಿ ತೇ ಕಥಂ ಪಾಂಚಭೌತಿಕಾಃ||

ವೃಕ್ಷಗಳು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಗಂಧ-ರಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನೂ ಅವು ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವು ಹೇಗೆ ಪಂಚಭೌತಿಕಗಳಾದವು?

12177009a ಅದ್ರವತ್ವಾದನಗ್ನಿತ್ವಾದಭೌಮತ್ವಾದವಾಯುತಃ|

12177009c ಆಕಾಶಸ್ಯಾಪ್ರಮೇಯತ್ವಾದ್ವೃಕ್ಷಾಣಾಂ ನಾಸ್ತಿ ಭೌತಿಕಮ್||

ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರವತ್ವವಾಗಲೀ, ಅಗ್ನಿತ್ವವಾಗಲೀ, ಭೌಮತ್ವವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ವಾಯುತ್ವವಾಗಲೀ ನೋಡಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪ್ರಮೇಯ ಆಕಾಶವೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವೃಕ್ಷಗಳು ಪಂಚಭೌತಿಕವಾದವುಗಳು ಎಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

12177010 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12177010a ಘನಾನಾಮಪಿ ವೃಕ್ಷಾಣಾಮಾಕಾಶೋಽಸ್ತಿ ನ ಸಂಶಯಃ|

12177010c ತೇಷಾಂ ಪುಷ್ಪಫಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಸಮುಪಲಭ್ಯತೇ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಘನವಾಗಿದ್ದರೂ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶತತ್ತ್ವವಿದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಲೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12177011a ಊಷ್ಮತೋ ಗ್ಲಾನಪರ್ಣಾನಾಂ ತ್ವಕ್ಪಲಂ ಪುಷ್ಪಮೇವ ಚ|

12177011c ಮ್ಲಾಯತೇ ಚೈವ ಶೀತೇ ನ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ತೇನಾತ್ರ ವಿದ್ಯತೇ||

ಉಷ್ಣದಿಂದಲೇ ಎಲೆಗಳು ಒಣಗುತ್ತವೆ; ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳು ಬಾಡುತ್ತವೆ. ತೊಗಡೆಯು ಒಣಗುತ್ತದೆ. ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಅವು ಬಾಡುತ್ತವೆ ಅಥವಾ

ಉದುರಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶ ಈ ಎರಡೂ ಗುಣಗಳಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

12177012a ವಾಯುಗ್ನ್ಯ ಶನಿಷ್ಠೇಷ್ಯೈಃ ಫಲಪುಷ್ಪಂ ವಿಶೀರ್ಯತೇ|

12177012c ಶ್ರೋತ್ರೇಣ ಗೃಹ್ಯತೇ ಶಬ್ದಸ್ತಸ್ಮಾಚ್ಚೈವಂತಿ ಪಾದಪಾಃ||

ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಸಿಡಿಲುಗಳ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಫಲ-
ಪುಷ್ಪಗಳು ಶೀರ್ಣವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ವೃಕ್ಷಗಳು
ಶ್ರೋತ್ರದಿಂದಲೇ ಶಬ್ದವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವೂ ಕೂಡ
ಕೇಳುತ್ತವೆ.

12177013a ವಲ್ಲಿ ವೇಷ್ವಯತೇ ವೃಕ್ಷಂ ಸರ್ವತಶ್ಚೈವ ಗಚ್ಚತಿ|

12177013c ನ ಹೃದ್ಯಷ್ಟೇಶ್ಚ ಮಾರ್ಗೋಽಸ್ತಿ ತಸ್ಮಾತ್ಪಶ್ಯಂತಿ ಪಾದಪಾಃ||

ಬಳ್ಳಿಯು ಮರವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ.
ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧ. ಆದುದರಿಂದ
ವೃಕ್ಷಗಳೂ ನೋಡುತ್ತವೆ.

12177014a ಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯೈಸ್ತಥಾ ಗಂಧೈರ್ಧೂಪೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರಪಿ|

12177014c ಅರೋಗಾಃ ಪುಷ್ಪಿತಾಃ ಸಂತಿ ತಸ್ಮಾಜ್ಜಿಘ್ರಂತಿ ಪಾದಪಾಃ||

ಪವಿತ್ರ-ಅಪವಿತ್ರ ವಿವಿಧ ಗಂಧ-ಧೂಪಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೊಳಗಾದ
ವೃಕ್ಷಗಳು ರೋಗರಹಿತಗೊಂಡು ಪುಷ್ಪ-ಫಲಗಳಿಂದ
ಸಮೃದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ವಾಸನೆಯನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12177015a ಪಾದ್ಯೈಃ ಸಲಿಲಪಾನಂ ಚ ವ್ಯಾಧೀನಾಮಪಿ ದರ್ಶನಮ್|

12177015c ವ್ಯಾಧಿಪ್ರತಿಕ್ರಿಯತ್ವಾಚ್ಚ ವಿದ್ಯತೇ ರಸನಂ ದ್ಯುಮೇ||

ಅವು ಬೇರುಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಧಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ಔಷಧಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೂ ರಸಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

12177016a ವಕ್ತ್ರೇಣೋತ್ಪಲನಾಲೇನ ಯಥೋರ್ಧ್ವಂ ಜಲಮಾದದೇತ್|

12177016c ತಥಾ ಪವನಸಂಯುಕ್ತಃ ಪಾದ್ಯೈಃ ಪಿಬತಿ ಪಾದಪಃ||

ಕಮಲದ ನಾಳವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಸಿರನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ನೀರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ವೃಕ್ಷಗಳು ವಾಯುವಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬೇರುಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಳಗಿರುವ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತವೆ.

12177017a ಗ್ರಹಣಾತ್ಸುಖದುಃಖಸ್ಯ ಚಿನ್ನಸ್ಯ⁶⁸ ಚ ವಿರೋಹಣಾತ್|

12177017c ಜೀವಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವೃಕ್ಷಾಣಾಮಚೈತನ್ಯಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ವೃಕ್ಷಗಳು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದವನು ಹತ್ತಿರ ಹೋದರೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತವೆ. ನೀರೆರೆಯುವವನು ಹತ್ತಿರ ಹೋದರೆ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತವೆ. ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಪುನಃ ಅದು ಚಿಗುರುತ್ತದೆ. ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ಅವು ಅಚೇತನಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

12177018a ತೇನ ತಜ್ಜಲಮಾದತ್ತಂ ಜರಯತ್ಯಗ್ನಿಮಾರುತೌ|

⁶⁸ ಸುಖದುಃಖಯೋಶ್ಚ ಗ್ರಹಣಾಚ್ಚಿನ್ನಸ್ಯ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12177018c ಆಹಾರಪರಿಣಾಮಾಚ್ಚ ಸ್ನೇಹೋ ವೃದ್ಧಿಶ್ಚ ಜಾಯತೇ||

ಬೇರುಗಳಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನೀರನ್ನು ವೃಕ್ಷದೊಳಗಿರುವ ಅಗ್ನಿ-
ಮಾರುತಗಳು ಅರಗಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಆಹಾರದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ
ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸ್ನಿಗ್ಧತೆಯಿದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

12177019a ಜಂಗಮಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶರೀರೇ ಪಂಚ ಧಾತವಃ|

12177019c ಪ್ರತ್ಯೇಕಶಃ ಪ್ರಭಿದ್ಯಂತೇ ಯೈಃ ಶರೀರಂ ವಿಚೇಷ್ಟತೇ||

ಸರ್ವ ಜಂಗಮಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಚಧಾತುಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ
ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿದೆ. ಆ ಪಂಚಭೂತಗಳ
ಸಹಯೋಗದಿಂದಲೇ ಶರೀರವು ಚಲಿಸುತ್ತದೆ.

12177020a ತ್ವಕ್ಚ ಮಾಂಸಂ ತಥಾಸ್ಥೀನಿ ಮಜ್ಜಾ ಸ್ನಾಯು ಚ ಪಂಚಮಮ್||

12177020c ಇತ್ಯೇತದಿಹ ಸಂಖ್ಯಾತಂ ಶರೀರೇ ಪೃಥಿವೀಮಯಮ್||

ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಮ, ಮಾಂಸ, ಎಲುಬು, ಮಜ್ಜೆ ಮತ್ತು ಸ್ನಾಯು - ಈ
ಐದು ವಸ್ತುಗಳ ಸಮುದಾಯವು ಪೃಥಿವೀಮಯವು.

12177021a ತೇಜೋಽಗ್ನಿಶ್ಚ ತಥಾ ಕ್ರೋಧಶ್ಚಕ್ಷುರೂಷ್ಮಾ ತಥೈವ ಚ|

12177021c ಅಗ್ನಿರ್ಜರಯತೇ ಚಾಪಿ ಪಂಚಾಗ್ನೇಯಾಃ ಶರೀರಿಣಃ||

ತೇಜಸ್ಸು, ಕ್ರೋಧ, ನೇತ್ರ, ಉಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ಜಠರಾನಲ -
ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಐದು ವಸ್ತುಗಳು ಅಗ್ನಿಮಯವು.

12177022a ಶ್ರೋತ್ರಂ ಘ್ರಾಣಮಥಾಸ್ಯಂ ಚ ಹೃದಯಂ ಕೋಷ್ಠಮೇವ ಚ|

12177022c ಆಕಾಶಾತ್ಪ್ರಾಣಿನಾಮೇತೇ ಶರೀರೇ ಪಂಚ ಧಾತವಃ||

ಕಿವಿಗಳು, ಮೂಗು, ಮುಖ, ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆ - ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಐದು ಧಾತುಗಳು ಆಕಾಶದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದವುಗಳು.

12177023a ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ಪಿತ್ತಮಥ ಸ್ವೇದೋ ವಸಾ ಶೋಣಿತಮೇವ ಚ|

12177023c ಇತ್ಯಾಪಃ ಪಂಚಧಾ ದೇಹೇ ಭವಂತಿ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಸದಾ||

ಕಫ, ಪಿತ್ತ, ಬೆವರು, ಕೊಬ್ಬು ಮತ್ತು ರಕ್ತ - ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಐದು ವಸ್ತುಗಳು ಜಲರೂಪಗಳು⁶⁹.

12177024a ಪ್ರಾಣಾತ್ಮಣೀಯತೇ ಪ್ರಾಣೇ ವ್ಯಾನಾದ್ವ್ಯಾಯಚ್ಚತೇ ತಥಾ|

12177024c ಗಚ್ಚತ್ಯಪಾನೋಽವಾಕ್ಚೈವ ಸಮಾನೋ ಹೃದ್ಯವಸ್ಥಿತಃ||

12177025a ಉದಾನಾದುಚ್ಚ್ಚ್ವಸಿತಿ ಚ ಪ್ರತಿಭೇದಾಚ್ಚ ಭಾಷತೇ|

12177025c ಇತ್ಯೇತೇ ವಾಯವಃ ಪಂಚ ಚೇಷ್ಟಯಂತೀಹ ದೇಹಿನಮ್||

⁶⁹ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಅಸ್ತಿ ಮಾಂಸಂ ನಖಂ ಚೈವ ನಾಡೀ ತ್ವಕ್ಷೇತಿ ಪಂಚಮೀ| ಪೃಥ್ವೀ ಪಂಚಗುಣಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೇನ ಭಾಷಿತಮ್||೧|| ಮಲಂ ಮೂತ್ರಂ ತಥಾ ಶುಕ್ರಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ಶೋಣಿತಮೇವ ಚ| ತೋಯಂ ಪಂಚಗುಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೇನ ಭಾಷಿತಮ್||೨|| ಹ್ರಾಸೋ ನಿದ್ರಾ ಕ್ಷುಧಾ ಚೈವ ಭ್ರಾಂತಿರಾಲಸ್ಯಮೇವ ಚ| ತೇಜಃ ಪಂಚಗುಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೇನ ಭಾಷಿತಮ್||೩|| ಧಾರಣಂ ಚಾಲನಂ ಕ್ಷೇಪಃ ಸಂಕೋಚಃ ಪ್ರಸಸ್ತಥಾ| ವಾಯುಃ ಪಂಚಗುಣಃ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೇನ ಭಾಷಿತಮ್||೪|| ಕಾಮಃ ಕ್ರೋಧಸ್ತಥಾ ಲೋಭಸ್ತಪಾ ಮೋಹಶ್ಚ ಪಂಚಮಃ| ನಭಃ ಪಂಚಗುಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೇನ ಭಾಷಿತಮ್||೫|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಯು ಚಲಿಸುತ್ತವೆ. ವ್ಯಾನದಿಂದ ವ್ಯಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅಪಾನ ವಾಯುವು ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾನ ವಾಯುವು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾನದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಯು ಉಚ್ಚಾಸ್ವ ಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಕಂಠ-ತಾಲುಗಳ ಭೇದದಿಂದ ಶಬ್ದ-ಅಕ್ಷರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಐದು ವಾಯುಗಳು ದೇಹಿಯು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ⁷⁰.

12177026a ಭೂಮೇರ್ಗಂಧಗುಣಾನ್ವೇತ್ತಿ ರಸಂ ಚಾದ್ಭ್ಯಃ ಶರೀರವಾನ್|

12177026c ಜ್ಯೋತಿಃ ಪಶ್ಯತಿ ಚಕ್ಷುರ್ಭ್ಯಾಂ ಸ್ಪರ್ಶಂ ವೇತ್ತಿ ಚ ವಾಯುನಾ||

ಶರೀರವಂತನು ಭೂಮಿಯಿಂದ ಗಂಧಗುಣವನ್ನು ಮತ್ತು ನೀರಿನಿಂದ ರಸವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ವಾಯುವಿನಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

⁷¹12177027a ತಸ್ಯ ಗಂಧಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವಿಸ್ತರಾಭಿಹಿತಾನ್ಗುಣಾನ್|

12177027c ಇಷ್ಟಶ್ಚಾನಿಷ್ಟಗಂಧಶ್ಚ ಮಧುರಃ ಕಟುರೇವ ಚ||

12177028a ನಿರ್ಹಾರೀ ಸಂಹತಃ ಸ್ನಿಗ್ಧೋ ರೂಕ್ಷೋ ವಿಶದ ಏವ ಚ|

⁷⁰ ಅಮರಸಿಂಹನು ಪಂಚವಾಯುಗಳಿರುವ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ: ಹೃದಿ ಪ್ರಾಣೋ ಗುದೇಽಪಾನಃ ಸಮಾನೋ ನಾಭಿಸಂಸ್ಥಿತಃ| ಉದಾನಃ ಕಂಠದೇಶಸ್ಥೋ ವ್ಯಾನಃ ಸರ್ವ ಶರೀರಗಃ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁷¹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಗಂಧಸ್ಪರ್ಶೋ ರಸೋ ರೂಪಂ ಶಬ್ದಶ್ಚಾತ್ರ ಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಧದ ಗುಣಗಳ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟ-ಅನಿಷ್ಟ ಗಂಧಗಳು, ಮಧುರ-ಕಟು ಗಂಧಗಳು, ನಿರ್ಹಾರೀ, ಸಂಹತ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ರೂಕ್ಷ, ವಿಶದ - ಹೀಗೆ ಭೂಸಂಬಂಧವಾದ ಒಂಭತ್ತು ಬಗೆಯ ಗಂಧಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ⁷³.

⁷² ಮುಂದೆ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕ ಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೪೯ರ ಅನುಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹತ್ತು ಗಂಧಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದುದು ಇದೆ (ಶ್ಲೋಕ ೪೨): ಇಷ್ಟಶ್ಚಾನಿಷ್ಟ ಗಂಧಶ್ಚ ಮಧುರೋಽಮ್ಲಃ ಕಟುಸ್ತಥಾ| ನಿರ್ಹಾರೀ ಸಂಹತಃ ಸ್ನಿಗ್ಧೋ ರೂಕ್ಷೋ ವಿಶದ ಏವ ಚ| ಏವಂ ದಶವಿಧೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಪಾರ್ಥಿವೋ ಗಂಧ ಇತ್ಯುತ||

⁷³ ಈ ಒಂಭತ್ತು ಬಗೆಯ ಗಂಧಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಈ ರೀತಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ: (೧) ಇಷ್ಟ ಗಂಧ - ಕಸ್ತೂರಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸುಗಂಧಗಳು (೨) ಅನಿಷ್ಟ ಗಂಧ - ಶವವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ದುರ್ಗಂಧ (೩) ಮಧುರ ಗಂಧ - ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಬರುವ ಸುವಾಸನೆ (೪) ಕಟು ಗಂಧ - ಮೆಣಸಿನ ಪುಡಿಯ ವಾಸನೆ (೫) ನಿರ್ಹಾರಿ - ಉಳಿದ ವಾಸನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಇಂಗು-ಈರುಳ್ಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ (೬) ಸಂಹತ - ಅನೇಕ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಬರುವ ವಾಸನೆ (೭) ಸ್ನಿಗ್ಧ - ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ತುಪ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಾಸನೆ (೮) ರೂಕ್ಷ - ಸಾಸಿವೆ ಎಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಾಸನೆ (೯) ವಿಶದ - ಶಾಲ್ಯನ್ನಾದಿಗಳ ಪರಿಮಳ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

74^{12177029a} ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ರೂಪಂ ಚ ರಸಶ್ಚಾಪಾಂ⁷⁵ ಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|
12177029c ರಸಜ್ಞಾನಂ ತು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತನ್ನೇ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು||

ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ಮತ್ತು ರಸಗಳು ಜಲದ ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ರಸಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12177030a ರಸೋ ಬಹುವಿಧಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸೂರಿಭಿಃ⁷⁶ ಪ್ರಥಿತಾತ್ಮಭಿಃ|
12177030c ಮಧುರೋ ಲವಣಸ್ತಿಕ್ತಃ ಕಷಾಯೋಽಮ್ಲಃ ಕಟುಸ್ತಥಾ|
12177030e ಏಷ ಷಡ್ವಿಧವಿಸ್ತಾರೋ ರಸೋ ವಾರಿಮಯಃ ಸ್ಮೃತಃ⁷⁷||

ರಸವು ಬಹುವಿಧವೆಂದು ಸುವಿಖ್ಯಾತ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಿಹಿ, ಉಪ್ಪು, ಕಹಿ, ಒಗರು, ಹುಳಿ ಮತ್ತು ಖಾರ - ಈ ಆರು ಜಲಮಯ ರಸಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12177031a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ರೂಪಂ ಚ ತ್ರಿಗುಣಂ ಜ್ಯೋತಿರುಚ್ಯತೇ|
12177031c ಜ್ಯೋತಿಃ ಪಶ್ಯತಿ ರೂಪಾಣಿ ರೂಪಂ ಚ ಬಹುಧಾ ಸ್ಮೃತಮ್||

ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ರೂಪ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಯೋತಿಯು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು

---

74 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಜ್ಯೋತಿಃ ಪಶ್ಯತಿ ಚಕ್ಷುರ್ಭ್ಯಾಂ ಸ್ಪರ್ಶಂ ವೇತ್ತಿ ಚ ವಾಯುನಾ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

75 ರಸಶ್ಚಾಪಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

76 ಋಷಿಭಿಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

77 ಇದೇ ಶ್ಲೋಕವು ಮುಂದೆ [ಅಶ್ವಮೇಧಿಕ ಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೪೯ರ](#) ಅನುಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕ ೪೪ ರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ರೂಪಗಳು ಅನೇಕ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12177032a ಹ್ರಸ್ವೋ ದೀರ್ಘಸ್ತಥಾ ಸ್ಥೂಲಶ್ಚ ತುರಸ್ತ್ರೋಽಣು ವೃತ್ತವಾನ್|

12177032c ಶುಕ್ಲಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತಥಾ ರಕ್ತೋ ನೀಲಃ ಪೀತೋಽರುಣಸ್ತಥಾ|

12177032e ಏವಂ ದ್ವಾದಶವಿಸ್ತಾರೋ ಜ್ಯೋತೀರೂಪಗುಣಃ ಸ್ಮೃತಃ⁷⁸||

ಹ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ, ಸ್ಥೂಲ, ಚಚ್ಚೈಕ, ಅಣು, ವೃತ್ತ, ಬಿಳಿಪು, ಕಪ್ಪು, ಕೆಂಪು, ನೀಲಿ, ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಶನೀಲಿ ಬಣ್ಣ - ಹೀಗೆ ಜ್ಯೋತಿಯ ರೂಪಗುಣಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12177033a ಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶೌ ತು ವಿಜ್ಞೇಯೌ ದ್ವಿಗುಣೋ ವಾಯುರುಚ್ಯತೇ|

12177033c ವಾಯವ್ಯಸ್ತು ಗುಣಃ ಸ್ಪರ್ಶಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಸ್ಮೃತಃ||

ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶಗಳು ವಾಯುವಿನ ಎರಡು ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವಾಯುವಿನ ಪ್ರಮುಖ ಗುಣವು ಸ್ಪರ್ಶ. ಸ್ಪರ್ಶದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಭೇದಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12177034a ಕಠಿನಶ್ಚಿಕ್ಕಣಃ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಃ ಪಿಚ್ಚಲೋ ಮೃದುದಾರುಣಃ|

12177034c ಉಷ್ಣಃ ಶೀತಃ ಸುಖೋ ದುಃಖಃ ಸ್ನಿಗ್ಧೋ ವಿಶದ ಏವ ಚ|

⁷⁸ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ತೇಜಸ್ಸಿನ ರೂಪಗಳ ಕುರಿತು ಮುಂದೆ [ಅಶ್ವಮೇಧಿಕ ಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೪೯](#)ರ ಅನುಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕ ೪೬ ರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿ-ರೂಪದ ಗುಣವು ಹದಿನಾರು ಎಂದಿದೆ: ಹ್ರಸ್ವೋ ದೀರ್ಘಸ್ತಥಾ ಸ್ಥೂಲಶ್ಚ ತುರಸ್ತ್ರೋಽನುವೃತ್ತವಾನ್| ಶುಕ್ಲಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತಥಾ ರಕ್ತಃ ಪೀತೋ ನೀಲಾರುಣಸ್ತಥಾ|| ಕಠಿನಶ್ಚಿಕ್ಕಣಃ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಃ ಪಿಚ್ಚಲೋ ಮೃದುದಾರುಣಃ| ಏವಂ ಷೋಡಶವಿಸ್ತಾರೋ ಜೋತೀರೂಪಗುಣಃ ಸ್ಮೃತಃ||

12177034e ಏವಂ ದ್ವಾದಶವಿಸ್ತಾರೋ ವಾಯವ್ಯೋ ಗುಣ ಉಚ್ಯತೇ⁷⁹||

ಕಠಿನ, ನುಣುಪು, ತೆಳವು, ಜಿಡ್ಡು, ಮೃದು, ದಾರುಣ, ಉಷ್ಣ, ಶೀತ, ಸುಖ, ದುಃಖ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ವಿಶದ - ಹೀಗೆ ವಾಯುವಿನ ವಿಸ್ತಾರ ಗುಣಗಳು ಹನ್ನೆರಡು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12177035a ತತ್ರೈಕಗುಣಮಾಕಾಶಂ ಶಬ್ದ ಇತ್ಯೇವ ತತ್ ಸ್ಮೃತಮ್|

12177035c ತಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವಿಸ್ತರಂ ವಿವಿಧಾತ್ಮಕಮ್||

ಆಕಾಶದ ಗುಣವು ಒಂದೆ - ಶಬ್ದ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶಬ್ದದ ವಿವಿಧಾತ್ಮಕ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12177036a ಷಡ್ಜ ಋಷಭಗಾಂಧಾರೌ ಮಧ್ಯಮಃ ಪಂಚಮಸ್ತಥಾ|

12177036c ಧೈವತಶ್ಚಾಪಿ ವಿಜ್ಞೇಯಸ್ತಥಾ ಚಾಪಿ ನಿಷಾದಕಃ||

12177037a ಏಷ ಸಪ್ತವಿಧಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಗುಣ ಆಕಾಶಲಕ್ಷಣಃ|

12177037c ತ್ರೈಸ್ವರ್ಯೇಣ⁸⁰ ತು ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ಥಿತೋಽಪಿ ಪಟಹಾದಿಷು⁸¹||

⁷⁹ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ವಾಯು/ಸ್ಪರ್ಶದ ಕುರಿತು ಮುಂದೆ [ಅಶ್ವಮೇಧಿಕ ಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೪೯](#)ರ ಅನುಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕ ೪೯ ರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶ-ವಾಯುವಿನ ಬೇರೆಯೇ ಹನ್ನೆರಡು ಗುಣಗಳ ಕುರಿತಿದೆ: ಉಷ್ಣಃ ಶೀತಃ ಸುಖೋ ದುಃಖಃ ಸ್ನಿಗ್ಧೋ ವಿಶದ ಏವ ಚ| ತಥಾ ಖರೋ ಮೃದೂ ರೂಕ್ಷೋ ಲಘುಗುರುತರೋಽಪಿ ಚ| ಏವಂ ದ್ವಾದಶಧಾ ಸ್ವರ್ಶೋ ವಾಯವ್ಯೋ ಗುಣ ಉಚ್ಯತೇ||

⁸⁰ ಐಶ್ವರ್ಯೇಣ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁸¹ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಮೃದಂಗಭೇರೀಶಂಖಾಣಾಂ

ಷಡ್ಜ, ಋಷಭ, ಗಾಂಧಾರ, ಮಧ್ಯಮ, ಪಂಚಮ, ಧೈವತ ಮತ್ತು ನಿಷಾದ - ಇವು ಆಕಾಶದ ಏಳು ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶಬ್ದವು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ನಗಾರಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ವಿಷೇಷರೂಪದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

12177038a ಆಕಾಶಜಂ ಶಬ್ದಮಾಹುರೇಭಿರ್ವಾಯುಗುಣೈಃ ಸಹ|

12177038c ಅವ್ಯಾಹತೈಶ್ಚೇತಯತೇ ನ ವೇತ್ತಿ ವಿಷಮಾಗತೈಃ||

ವಾಯುಸಂಬಂಧ ಗುಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಬ್ದವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಾಯುಸಂಬಂಧೀ ಗುಣವು ಬಾಧಿತವಾಗದೇ ಶಬ್ದದೊಡನಿರುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

12177039a ಆಪ್ಯಾಯಂತೇ ಚ ತೇ ನಿತ್ಯಂ ಧಾತವಸ್ತೈಸ್ತು ಧಾತುಭಿಃ|

12177039c ಆಪೋಽಗ್ನಿರ್ಮಾರುತಶ್ಚೈವ ನಿತ್ಯಂ ಜಾಗ್ರತಿ ದೇಹಿಷು⁸²||

ಶಬ್ದಾದಿಗಳ ಉತ್ಪಾದಕ ಧಾತುವು ಧಾತುಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಪೋಷಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಜಲ, ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವಾಯು ಇವು ಮೂರು

ಸ್ತನಯಿತ್ತೋ ರಥಸ್ಯ ಚ| ಯಃ ಕಶ್ಚಿಚ್ಛ್ರಯತೇ ಶಬ್ದಃ
ಪ್ರಾಣಿನೋಽಪ್ರಾಣಿನೋಽಪಿ ವಾ|| ಏತೇಷಾಮೇವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿಷಯೇ
ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ| ಏವಂ ಬಹುವಿಧಾಕಾರಃ ಶಬ್ದ ಆಕಾಶಸಂಭವಃ|| (ಗೀತಾ
ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁸² ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಮೂಲಮೇತೇ
ಶರೀರಸ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನಿಹ ಸ್ಥಿತಾಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ದೇಹಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ ಸಪ್ತಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾವತ್ತೆಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೭೮

ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಜಠರಾನಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನಾದಿ ವಾಯುಗಳ
ವರ್ಣನೆ (1-17).

12178001 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ

12178001a ಪಾರ್ಥಿವಂ ಧಾತುಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಶಾರೀರೋಽಗ್ನಿಃ ಕಥಂ ಭವೇತ್⁸³|

12178001c ಅವಕಾಶವಿಶೇಷೇಣ ಕಥಂ ವರ್ತಯತೇಽನಿಲಃ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯು
ಪೃಥ್ವೀಧಾತುವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ವಾಯುವೂ ಕೂಡ
ಪೃಥ್ವೀಧಾತುವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಅವಕಾಶ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಹೇಗೆ
ಶರೀರವನ್ನು ಚಲನಾಶೀಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ?”

12178002 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12178002a ವಾಯೋರ್ಗ ತಿಮಹಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಕೀರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇಽನಘ|

⁸³ ಪ್ರಭೋ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12178002c ಪ್ರಾಣಿನಾಮನಿಲೋ ದೇಹಾನ್ಯಥಾ ಚೇಷ್ಟಯತೇ ಬಲೀ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಘ! ಬ್ರಹ್ಮನ್! ವಾಯುವಿನ ಗತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬಲಶಾಲೀ ವಾಯುವು ಹೇಗೆ ದೇಹಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12178003a ಶ್ರಿತೋ ಮೂರ್ಧಾನಮಗ್ನಿಸ್ತು⁸⁴ ಶರೀರಂ ಪರಿಪಾಲಯನ್|

12178003c ಪ್ರಾಣೋ ಮೂರ್ಧನಿ ಚಾಗ್ನೌ ಚ ವರ್ತಮಾನೋ ವಿಚೇಷ್ಟತೇ||

ಅಗ್ನಿಯು ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಹಸ್ರಾರವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಶರೀರವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣ-ಅಗ್ನಿ ಇವೆರಡೂ ಶರೀರವು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

12178004a ಸ ಜಂತುಃ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಾ ಪುರುಷಃ ಸ ಸನಾತನಃ|

12178004c ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರಹಂಕಾರೋ ಭೂತಾನಿ ವಿಷಯಾಶ್ಚ ಸಃ||

ಆ ಪ್ರಾಣಸಂಯುಕ್ತ ಅಗ್ನಿಯೇ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನು. ಅವನೇ ಸನಾತನ ಪುರುಷನು. ಅವನೇ ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಅಹಂಕಾರ, ಪಂಚಭೂತಗಳು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳು.

12178005a ಏವಂ ತ್ವಿಹ ಸ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಾಣೇನ ಪರಿಪಾಲ್ಯತೇ|

12178005c ಪೃಷ್ಠತಶ್ಚ ಸಮಾನೇನ ಸ್ವಾಂ ಸ್ವಾಂ ಗತಿಮುಪಾಶ್ರಿತಃ||

ಹೀಗೆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಶರೀರದೊಳಗಿನ ಸಮಸ್ತ ವಿಭಾಗಗಳೂ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ಬಾಹ್ಯ ಅಂಗಗಳೂ

⁸⁴ ಮೂರ್ಧಾನಮಾತ್ಮಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಚಲಿಸುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣವು ಸಮಾನವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡು
ತನ್ನ ಗತಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಶರೀರದ ಸಂಚಾಲಕವಾಗುತ್ತದೆ.

12178006a ವಸ್ತಿಮೂಲಂ⁸⁵ ಗುದಂ ಚೈವ ಪಾವಕಂ ಚ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ|

12178006c ವಹನ್ಮೂತ್ರಂ ಪುರೀಷಂ ಚಾಪ್ಯಪಾನಃ ಪರಿವರ್ತತೇ||

ಅಪಾನ ವಾಯುವು ಜಠರಾನಲ, ಮೂತ್ರಾಶಯ ಮತ್ತು
ಗುದಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲಿಂದ
ಕೆಳಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12178007a ಪ್ರಯತ್ನೇ ಕರ್ಮಣಿ ಬಲೇ ಯ ಏಕಸ್ತಿಷು ವರ್ತತೇ|

12178007c ಉದಾನ ಇತಿ ತಂ ಪ್ರಾಹುರಧ್ಯಾತ್ಮವಿದುಷೋ ಜನಾಃ||

ಪ್ರಯತ್ನ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಬಲ ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿಯೂ
ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿರುವ ಆ ಒಂದು ವಾಯುವನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದುಷ ಜನರು
ಉದಾನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12178008a ಸಂಧಿಷ್ಟಪಿ ಚ ಸರ್ವೇಷು ಸಂನಿವಿಷ್ಟಸ್ತಥಾನಿಲಃ|

12178008c ಶರೀರೇಷು ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ವ್ಯಾನ ಇತ್ಯುಪದಿಶ್ಯತೇ||

ಶರೀರದ ಸಂಧಿಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ
ವಾಯುವನ್ನು ವ್ಯಾನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12178009a ಧಾತುಷ್ಟಗ್ನಿಸ್ತು ವಿತತಃ ಸಮಾನೇನ ಸಮೀರಿತಃ|

12178009c ರಸಾನ್ಧಾತುಂಶ್ಚ ದೋಷಾಂಶ್ಚ ವರ್ತಯನ್ನವತಿಷ್ಠತಿ||

---

⁸⁵ ಬಸ್ತಿಮೂಲಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಶರೀರದ ಸಮಸ್ತ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಮಾನ ವಾಯುವು ಸಂಚಾಲಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಾನವಾಯುವೇ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ರಸಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಫ ಇತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸಂಚಲಿಸುತ್ತಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ.

12178010a ಅಪಾನಪ್ರಾಣಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಸಮಾಹಿತಃ|

12178010c ಸಮನ್ವಿತಃ ಸ್ವಧಿಷ್ಠಾನಃ ಸಮ್ಯಕ್ಪಚತಿ ಪಾವಕಃ||

ಅಪಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣ ವಾಯುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಾಭಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಅಪಾನವಾಯುಗಳ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವ ಜಠರಾಗ್ನಿಯು ತಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಚನಮಾಡುತ್ತದೆ.

12178011a ಆಸ್ಯಂ ಹಿ ಪಾಯುಸಂಯುಕ್ತಮಂತೇ ಸ್ಯಾದ್ಗುದಸಂಜ್ಞಿತಮ್|

12178011c ಸ್ತ್ರೋತಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಜಾಯಂತೇ ಸರ್ವಸ್ತ್ರೋತಾಂಸಿ ದೇಹಿನಾಮ್||

ಬಾಯಿಯಿಂದ ಪಾಯುವಿನವರೆಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಾಣಪ್ರವಹಿಸುವ ಮಾರ್ಗದ ತುದಿಗೇ ಗುದವೆಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಅದೇ ಮಹಾಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೇಹಧಾರಿಗಳ ಅನ್ಯ ಎಲ್ಲ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ.

12178012a ಪ್ರಾಣಾನಾಂ ಸಂನಿಪಾತಾಚ್ಚ ಸಂನಿಪಾತಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ|

12178012c ಊಷ್ಮಾ ಚಾಗ್ನಿರಿತಿ ಜ್ವೇಯೋ ಯೋಽನ್ನಂ ಪಚತಿ ದೇಹಿನಾಮ್||

ಆ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣದ ಪ್ರಸಾರವು ಆಗುವುದರಿಂದ ಜಠರಾಗ್ನಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಣದೊಡನೆ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಉಷ್ಣತೆಯು ಶರೀರಿಗಳು ತಿನ್ನುವ ಅನ್ನವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸುವ

ಜಠರಾಗ್ನಿಯ ತಾಪ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12178013a ಅಗ್ನಿವೇಗವಹಃ ಪ್ರಾಣೋ ಗುದಾಂತೇ ಪ್ರತಿಹನ್ಯತೇ|

12178013c ಸ ಊರ್ಧ್ವಮಾಗಮ್ಯ ಪುನಃ ಸಮುತ್ಕ್ಷಿಪತಿ ಪಾವಕಮ್||

ಅಗ್ನಿಯ ವೇಗದಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ಗುದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಹತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುನಃ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುತ್ತದೆ.

12178014a ಪಕ್ವಾಶಯಸ್ತ್ವ ಧೋ ನಾಭೇರೂರ್ಧ್ವಮಾಮಾಶಯಃ ಸ್ಥಿತಃ|

12178014c ನಾಭಿಮಧ್ಯೇ ಶರೀರಸ್ಯ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಾಃ ಸಮಾಹಿತಾಃ||

ನಾಭಿಯ ಕೆಳಭಾಗವು ತಿಂದ ಆಹಾರವು ಜೀರ್ಣವಾಗುವ ಸ್ಥಳ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಕ್ವಾಶಯವೆಂದು ಹೆಸರು. ನಾಭಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ತಿಂದ ಆಹಾರವು ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ ಸ್ಥಳ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಮಾಶಯವೆಂದು ಹೆಸರು. ನಾಭಿಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶರೀರದ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳೂ ಇವೆ.

12178015a ಪ್ರಸೃತಾ⁸⁶ ಹೃದಯಾತ್ಸರ್ವೇ ತೀರ್ಯಗೂರ್ಧ್ವಮಧಸ್ತಥಾ|

12178015c ವಹಂತ್ಯನ್ನರಸಾನ್ನಾಡ್ಯೋ ದಶ ಪ್ರಾಣಪ್ರಚೋದಿತಾಃ||

ಹೃದಯದಿಂದ ಹೊರಟು ಮೇಲಕ್ಕೂ, ಕೆಳಗೂ, ಮತ್ತು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಿಗೂ ಹೋಗುವ ನಾಡಿಗಳು ದಶಪ್ರಾಣವಾಯುಗಳಿಂದ⁸⁷

⁸⁶ ಪ್ರಸೃತಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁸⁷ ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ಸಮಾನ, ವ್ಯಾನ, ಉದಾನ, ನಾಗ, ಕೂರ್ಮ, ಕೃಕರ, ದೇವದತ್ತ ಮತ್ತು ಧನಂಜಯ ಇವೇ ದಶಪ್ರಾಣವಾಯುಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಐದು ಪಂಚ ಉಪವಾಯುಗಳು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪ್ರಚೋದಿತಗೊಂಡು ಅನ್ನರಸವನ್ನು ಶರೀರಾದ್ಯಂತ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ.

12178016a ಏಷ ಮಾರ್ಗೋಽಥ ಯೋಗಾನಾಂ ಯೇನ ಗಚ್ಚಂತಿ ತತ್ಪದಮ್|

12178016c ಚಿತಕ್ಲಮಾಸನಾ ಧೀರಾ ಮೂರ್ಧನ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾದಧುಃ||

ಮುಖದಿಂದ ಗುದದವರೆಗಿನ ವಾಯುಪ್ರವಾಹಮಾರ್ಗವೇ ಯೋಗಿಗಳ ಮಾರ್ಗವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕವೇ ಕ್ಲೇಷಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಸರ್ವಸಮಭಾವದಿಂದಿರುವ ಧೀರ ಯೋಗಿಗಳು ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸಹಸ್ರಾರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

12178017a ಏವಂ ಸರ್ವೇಷು ವಿಹಿತಃ ಪ್ರಾಣಾಪಾನೇಷು ದೇಹಿನಾಮ್|

12178017c ತಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿತೋ ನಿತ್ಯಮಗ್ನಿಃ ಸ್ಥೂಲ್ಯಾಮಿವ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವವಾಯುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿರುವ ಜಠರಾಗ್ನಿಯು ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಅಷ್ಟಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ

ನೂರಾಏಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೭೯

ಭರದ್ವಾಜನು ಜೀವದ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಕುರಿತಾದ ತನ್ನ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು

ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದುದು (1-15).

12179001 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12179001a ಯದಿ ಪ್ರಾಣಾಯತೇ ವಾಯುರ್ವಾಯುರೇವ ವಿಚೇಷ್ಟತೇ|

12179001c ಶ್ವಸಿತ್ಯಾಭಾಷತೇ ಚೈವ ತಸ್ಮಾಜ್ಜೀವೋ ನಿರರ್ಥಕಃ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಒಂದುವೇಳೆ ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ವಾಯುವೇ ದೇಹಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣಯುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಅದೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಅದೇ ಉಚ್ಚ್ವಾಸ-ನಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಮತ್ತು ಮಾತಿಗೂ ವಾಯುವೇ ಕಾರಣವಾದರೆ - ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಎಂಬ ಬೇರೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ.

12179002a ಯದ್ಯೂಷ್ಮಭಾವ ಆಗ್ನೇಯೋ ವಹ್ನಿನಾ ಪಚ್ಯತೇ ಯದಿ|

12179002c ಅಗ್ನಿರ್ಜರಯತೇ ಚೈವ ತಸ್ಮಾಜ್ಜೀವೋ ನಿರರ್ಥಕಃ||

ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಉಷ್ಣವು ಅಗ್ನಿ ತಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಚನಮಾಡುವುದು ಅಗ್ನಿ ಜೀರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು ಅಗ್ನಿ ಎಂದಾದರೆ ಜೀವ ಎಂಬ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವು ಶರೀರದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ನಿರರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ.

12179003a ಜಂತೋಃ ಪ್ರಮೀಯಮಾಣಸ್ಯ ಜೀವೋ ನೈವೋಪಲಭ್ಯತೇ|

12179003c ವಾಯುರೇವ ಜಹಾತ್ಯೇನಮೂಷ್ಮಭಾವಶ್ಚ ನಶ್ಯತಿ||

ಜಂತುವು ಮರಣಹೊಂದಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಜೀವವು ಉಪಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಯುವೂ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುತ್ತದೆ

ಮತ್ತು ಉಷ್ಣಭಾವವೂ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12179004a ಯದಿ ವಾತೋಪಮೋ⁸⁸ ಜೀವಃ ಸಂಶ್ಲೇಷೋ ಯದಿ ವಾಯುನಾ|

12179004c ವಾಯುಮಂಡಲವದ್ಧ್ವಶ್ಶೋ ಗಚ್ಚೇತ್ಸಹ ಮರುದ್ಗಣೈಃ||

ಒಂದು ವೇಳೆ ಜೀವವು ವಾಯುಸಮ ಮತ್ತು ಜೀವಕ್ಕೆ
ವಾಯುವಿನೊಡನೆ ಅತಿ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂದಾದರೆ
ವಾಯುಮಂಡಲದಂತೆ ಅದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವವು ಆಗಬೇಕು.
ಮರಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಾಯುವು ಹೋಗುವುದು
ಕಾಣಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

12179005a ಶ್ಲೇಷೋ ಯದಿ ಚ ವಾತೇನ ಯದಿ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ|

12179005c ಮಹಾರ್ಣವವಿಮುಕ್ತತ್ವಾದನ್ಯತ್ಸಲಿಲಭಾಜನಮ್||

ವಾಯುವಿನೊಂದಿಗೆ ಜೀವದ ಗಾಢ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ
ನಂತರ ಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ ನೀರುತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು
ಬರಿದುಮಾಡುವಂತೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ವಾಯುವಿನ ಕೇವಲ
ಸ್ಥಳಾಂತರವಾಯಿತೆಂದಾಯಿತಲ್ಲವೇ?

12179006a ಕೂಪೇ ವಾ ಸಲಿಲಂ ದದ್ಯಾತ್ಪ್ರದೀಪಂ ವಾ ಹುತಾಶನೇ|

12179006c ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಂ ನಶ್ಯತಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಯಥಾ ನಶ್ಯತ್ಯಸೌ ತಥಾ||

12179007a ಪಂಚಸಾಧಾರಣೇ ಹ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಶರೀರೇ ಜೀವಿತಂ ಕುತಃ|

12179007c ಯೇಷಾಮನ್ಯತರತ್ಯಾಗಾಚ್ಚ ತುರ್ಣಾಂ ನಾಸ್ತಿ ಸಂಗ್ರಹಃ||

ಅಥವಾ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸುರಿದರೆ ಅಥವಾ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ

⁸⁸ ವಾಯುಮಯೋ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಬೆಂಕಿಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೀಪವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಅವೆರಡೂ
 ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು
 ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೌತಿಕ ಶರೀರವು
 ನಾಶವಾದಾಗ ಜೀವವೂ ಕೂಡ ಐದೂ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಂಡು
 ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದಾದರೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ
 ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಲ್ಲಿದೆ? ಇದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ:
 ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸಂಘಾತದ ಹೊರತಾಗಿ ಜೀವ ಎನ್ನುವುದು
 ಪ್ರತ್ಯೇಕವಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿರುವ ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ
 ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರ ಅಭಾವವಾದರೂ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು
 ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ಮೃತ್ಯು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12179008a ನಶ್ಯಂತ್ಯಾಪೋ ಹ್ಯನಾಹಾರಾದ್ವಾಯುರುಚ್ಚ್ವಾ ಸನಿಗ್ರಹಾತ್|

12179008c ನಶ್ಯತೇ ಕೋಷ್ಠಭೇದಾತ್ಪಮಗ್ನಿರ್ನಶ್ಯತ್ಯಭೋಜನಾತ್||

ಪ್ರಾಣಿಯು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ಜಲತತ್ತ್ವವು
 ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ವಾಸವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ
 ವಾಯುತತ್ತ್ವವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೀಳುವುದರಿಂದ
 ಆಕಾಶತತ್ತ್ವವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಊಟಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ
 ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೆ ಅಗ್ನಿತತ್ತ್ವವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

12179009a ವ್ಯಾಧಿವ್ರಣಪರಿಕ್ಷೇಶ್ಯರ್ಮೇ ದಿನೀ ಚೈವ ಶೀರ್ಯತೇ|

12179009c ಪೀಡಿತೇಽನ್ಯತರೇ ಹ್ಯೇಷಾಂ ಸಂಘಾತೋ ಯಾತಿ ಪಂಚಧಾ||

ವ್ಯಾಧಿ-ವ್ರಣಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಕ್ಷೇಶಗಳಿಂದ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ
 ಪೃಥ್ವಿತತ್ತ್ವವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಐದು

ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾದರೂ ಸಮೂಹವೇ
ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

12179010a ತಸ್ಮಿನ್ವಂಚತ್ವಮಾಪನ್ನೇ ಜೀವಃ ಕಿಮನುಧಾವತಿ|

12179010c ಕಿಂ ವೇದಯತಿ ವಾ ಜೀವಃ ಕಿಂ ಶೃಣೋತಿ ಬ್ರವೀತಿ ವಾ||

ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸಂಘಾತದಿಂದುಂಟಾಗಿರುವ ಈ ಶರೀರವು
ನಾಶವಾದ ಬಳಿಕ ಜೀವವು ಇರುವುದೇ ಆದರೆ ಅದು
ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ?
ಪಂಚತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ವಿಹೀನವಾದ ಆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಯಾವ
ಅನುಭವಾಗುತ್ತದೆ? ಅದು ಏನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಏನನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತದೆ?

12179011a ಏಷಾ ಗೌಃ ಪರಲೋಕಸ್ಥಂ ತಾರಯಿಷ್ಯತಿ ಮಾಮಿತಿ|

12179011c ಯೋ ದತ್ತ್ವಾ ಮ್ರಿಯತೇ ಜಂತುಃ ಸಾ ಗೌಃ ಕಂ ತಾರಯಿಷ್ಯತಿ||

ಮೃತ್ಯುಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜನರು ಗೋವು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ
ನನ್ನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಗೋದಾನವನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಜೀವವಾದರೋ ಗೋದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ
ಸತ್ತುಹೋದ ನಂತರ ಆ ಗೋವು ಯಾರನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುತ್ತದೆ⁸⁹?

---

⁸⁹ ಮನುಷ್ಯನು ಮರಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ಈ ಹಸುವು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ
ಹೋಗಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ದಾನಕೊಟ್ಟು
ಮರಣಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ದಾನಕೊಟ್ಟು ಹಸುವಿಗೆ ದಾನಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೂ ಆ ಹಸುವು ಯಾರನ್ನು

12179012a ಗೌಶ್ಚ ಪ್ರತಿಗ್ರಹೀತಾ ಚ ದಾತಾ ಚೈವ ಸಮಂ ಯದಾ|

12179012c ಇಹೈವ ವಿಲಯಂ ಯಾಂತಿ ಕುತಸ್ತೇಷಾಂ ಸಮಾಗಮಃ||

ಗೋವು, ಗೋದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಮತ್ತು ಗೋವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡವನು - ಈ ಮೂವರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿಹೋದನಂತರ
ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಮಾಗಮವು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ?

12179013a ವಿಹಗೈರುಪಯುಕ್ತಸ್ಯ ಶೈಲಾಗ್ರಾತ್ಪತಿತಸ್ಯ ವಾ|

12179013c ಅಗ್ನಿನಾ ಚೋಪಯುಕ್ತಸ್ಯ ಕುತಃ ಸಂಜೀವನಂ ಪುನಃ||

ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸಾಯುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನು ಪಕ್ಷಿಗಳು
ತಂದುಬಿಡುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಅವು ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು
ಚೂರು ಚೂರಾಗುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು
ಭಸ್ಮವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪುನಃ ಅವರು
ಜೀವಿತರಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

12179014a ಚಿನ್ನಸ್ಯ ಯದಿ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ನ ಮೂಲಂ ಪ್ರತಿರೋಹತಿ|

12179014c ಬೀಜಾನ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಮೃತಃ ಕ್ವ ಪುನರೇಷ್ಯತಿ||

ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಬುಡಸಹಿತ ಕಿತ್ತಮೇಲೆ ಅದು ಪುನಃ ಚಿಗುರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ
ವೃಕ್ಷದ ಬೀಜಗಳು ಮಾತ್ರ ಅಂಕುರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ
ಸತ್ತುಹೋದವನು ಪುನಃ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಾನೆ?

12179015a ಬೀಜಮಾತ್ರಂ ಪುರಾ ಸೃಷ್ಟ್ಯಂ ಯದೇತತ್ಪರಿವರ್ತತೇ|

ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ? ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನೇ ಅಥವಾ
ಜೀವನನ್ನೇ? (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12179015c ಮೃತಾ ಮೃತಾಃ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತಿ ಬೀಜಾದ್ಬೀಜಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಜಮಾತ್ರದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಅದರಿಂದಲೇ ಈ ಜಗತ್ತು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಸತ್ತವರು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬೀಜದಿಂದ ಬೀಜವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಜೀವಸ್ಯರೂಪಾಪೇಕ್ಷೇ ಏಕೋನಾಶೀತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜೀವಸ್ಯರೂಪಾಪೇಕ್ಷ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾವಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮೦

ಭೃಗುವು ಜೀವದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯತೆಯನ್ನು ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ
ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದುದು (1-30).

12180001 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12180001a ನ ಪ್ರಣಾಶೋಽಸ್ತಿ ಜೀವಾನಾಂ ದತ್ತಸ್ಯ ಚ ಕೃತಸ್ಯ ಚ|

12180001c ಯಾತಿ ದೇಹಾಂತರಂ ಪ್ರಾಣೀ ಶರೀರಂ ತು ವಿಶೀರ್ಯತೇ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ದೇಹ ನಾಶವಾದರೂ ಜೀವವು
ನಾಶಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟ ದಾನವಾಗಲೀ ಮಾಡಿದ
ಕರ್ಮಫಲವಾಗಲೀ ಎಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶರೀರ ಮಾತ್ರ
ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಯು ದೇಹಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

12180002a ನ ಶರೀರಾಶ್ರಿತೋ ಜೀವಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಷ್ಟೇ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ|

12180002c ಯಥಾ ಸಮಿತ್ಸು ದಗ್ಧಾಸು ನ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ಪಾವಕಃ||

ಸಮಿತ್ತು ಸುಟ್ಟುಹೋದರೂ ಹೇಗೆ ಅಗ್ನಿಯು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಹಾಗೆ ಶರೀರವು ನಾಶವಾದರೆ ಶರೀರಾಶ್ರಿತ ಜೀವವು
ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

12180003 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12180003a ಅಗ್ನೇರ್ಯಥಾ ತಥಾ ತಸ್ಯ ಯದಿ ನಾಶೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ|

12180003c ಇಂಧನಸ್ಯೋಪಯೋಗಾಂತೇ ಸ ಚಾಗ್ನಿನೋಪಲಭ್ಯತೇ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಜೀವದ
ನಾಶವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ಇಂಧನವು ಸುಟ್ಟುಹೋದ ನಂತರ
ಅಗ್ನಿಯು ಆರಿಹೋಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಆಗ ಅಗ್ನಿಯು
ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12180004a ನಶ್ಯತೀತ್ಯೇವ ಜಾನಾಮಿ ಶಾಂತಮಗ್ನಿಮನಿಂಧನಮ್|

12180004c ಗತಿಯಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಂ ವಾ ಸಂಸ್ಥಾನಂ ವಾ ನ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಆದುದರಿಂದ ಇಂಧನರಹಿತ ಆರಿಹೋಗಿರುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು
ನಷ್ಟವಾದುದೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದರ ಗತಿ,
ಪ್ರಮಾಣ ಅಥವಾ ಸ್ಥಿತಿಯಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ನಾಶವಾದುದೆಂದೇ
ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವದ್ದೂ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ.”

12180005 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12180005a ಸಮಿಧಾಮುಪಯೋಗಾಂತೇ ಸನ್ನೇವಾಗ್ನಿರ್ನ ದೃಶ್ಯತೇ⁹⁰||

12180005c ಆಕಾಶಾನುಗತತ್ವಾದ್ಧಿ ದುರ್ಗ್ರಹಃ ಸ ನಿರಾಶ್ರಯಃ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ನಂತರ ಅಗ್ನಿಯು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ. ಅದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಶ್ರಯರಹಿತ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣ.

12180006a ತಥಾ ಶರೀರಸಂತ್ಯಾಗೇ ಜೀವೋ ಹ್ಯಾಕಾಶವತ್ ಸ್ಥಿತಃ|

12180006c ನ ಗೃಹ್ಯತೇ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಾದ್ಯಥಾ ಜ್ಯೋತಿರ್ನ ಸಂಶಯಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಶರೀರಸಂತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಜೀವವು ಆಕಾಶವನ್ನು ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದರ ಕಾರಣ ಆರಿಹೋದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೂ ಅದು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

12180007a ಪ್ರಾಣಾನ್ಧಾರಯತೇ ಹ್ಯಗ್ನಿಃ ಸ ಜೀವ ಉಪಧಾರ್ಯತಾಮ್|

12180007c ವಾಯುಸಂಧಾರಣೋ ಹ್ಯಗ್ನಿರ್ನಶ್ಯತ್ಯುಚ್ಚ್ವಾಸನಿಗ್ರಹಾತ್||

ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೇ ಜೀವವೆಂದು ತಿಳಿ. ಆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ವಾಯುವು ದೇಹದೊಳಗೆ ಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ವಾಸವು ನಿಂತಾಗ ವಾಯುವಿನೊಂದಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯೂ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

12180008a ತಸ್ಮಿನ್ನಷ್ಟೇ ಶರೀರಾಗ್ನೌ ಶರೀರಂ ತದಚೇತನಮ್|

12180008c ಪತಿತಂ ಯಾತಿ ಭೂಮಿತ್ವಮಯನಂ ತಸ್ಯ ಹಿ ಕ್ಷಿತಿಃ||

⁹⁰ ಯಥಾಗ್ನಿನೋಪಲಭ್ಯತೇ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12180009a ಜಂಗಮಾನಾಂ ಹಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ತಥೈವ ಚ|

12180009c ಆಕಾಶಂ ಪವನೋಽಭ್ಯೇತಿ ಜ್ಯೋತಿಸ್ತಮನುಗಚ್ಚತಿ|

12180009e ತತ್ರ ತ್ರಯಾಣಾಮೇಕತ್ವಂ ದ್ವಯಂ ಭೂಮೌ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್||

ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯು ನಷ್ಟವಾದಾಗ ಅಚೇತನ ಶರೀರವು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಭೂಮಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅಚೇತನ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಭೂಮಿಯೇ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವು. ಸರ್ವ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳ ಪ್ರಾಣವಾಯುವೂ ಆಕಾಶವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಯೂ ವಾಯುವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಆಕಾಶ, ವಾಯು ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಗಳು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿದ ನಂತರ ಜಲತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಭೂಮಿತತ್ತ್ವಗಳು ಶವರೂಪದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುತ್ತವೆ.

12180010a ಯತ್ರ ಖಂ ತತ್ರ ಪವನಸ್ತತ್ರಾಗ್ನಿಯತ್ರ ಮಾರುತಃ|

12180010c ಅಮೂರ್ತಯಸ್ತೇ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಆಪೋ ಮೂರ್ತಾಸ್ತಥಾ ಕ್ಷಿತಿಃ⁹¹||

ಎಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರೂ ತತ್ತ್ವಗಳು ನಿರಾಕಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಜಲ ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಆಕಾರಗಳಿವೆ.”

12180011 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12180011a ಯದ್ಯಗ್ನಿಮಾರುತೌ ಭೂಮಿಃ ಖಮಾಪಶ್ಚ ಶರೀರಿಷು|

12180011c ಜೀವಃ ಕಿಂಲಕ್ಷಣಸ್ತತ್ರೇತೈತದಾಚಕ್ಷ್ವ ಮೇಽನಘ||

⁹¹ ಮೂರ್ತಿಮಂತಃ ಶರೀರಿಣಾಮ್|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಘ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ದೇಹಧಾರಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಜಲತತ್ತ್ವಗಳೇ ಇರುವುದಾದರೆ ಆ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೀವದ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನು? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

12180012a ಪಂಚಾತ್ಮಕೇ ಪಂಚರತೌ ಪಂಚವಿಜ್ಞಾನಸಂಯುತೇ|

12180012c ಶರೀರೇ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಜೀವಂ ಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಯಾದೃಶಮ್||

ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದಾದ, ಪಂಚವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಪಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜೀವವು ಎಂಥಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12180013a ಮಾಂಸಶೋಣಿತಸಂಘಾತೇ ಮೇದಃಸ್ನಾಯ್ವಸ್ಥಿಸಂಚಯೇ|

12180013c ಭಿದ್ಯಮಾನೇ ಶರೀರೇ ತು ಜೀವೋ ನೈವೋಪಲಭ್ಯತೇ||

ರಕ್ತ-ಮಾಂಸಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಮೇಧಸ್ಸು-ಕರುಳು ಮತ್ತು ಮೂಳೆಗಳ ಸಂಚಯದಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಜೀವವು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

12180014a ಯದ್ಯಜೀವಂ ಶರೀರಂ ತು ಪಂಚಭೂತಸಮನ್ವಿತಮ್|

12180014c ಶಾರೀರೇ ಮಾನಸೇ ದುಃಖೇ ಕಸ್ತಾಂ ವೇದಯತೇ ರುಜಮ್||

ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಿಕ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದರೆ ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರು ಯಾರು?

12180015a ಶೃಣೋತಿ ಕಥಿತಂ ಜೀವಃ ಕರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ನ ಶೃಣೋತಿ ತತ್||

12180015c ಮಹರ್ಷೇ ಮನಸಿ ವ್ಯಗ್ರೇ ತಸ್ಮಾಜ್ಜೀವೋ ನಿರರ್ಥಕಃ||

ಮಹರ್ಷೇ ! ಜೀವನು ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು
ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು
ವ್ಯಗ್ರವಾಯಿತೆಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.
ಆದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿರಿಕ್ತವಾದ ಜೀವದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು
ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

12180016a ಸರ್ವಂ ಪಶ್ಯತಿ ಯದ್ವಶ್ಯಂ ಮನೋಯುಕ್ತೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ|

12180016c ಮನಸಿ ವ್ಯಾಕುಲೇ ತದ್ಧಿ ಪಶ್ಯನ್ನಪಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ||

ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.
ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಗ್ರವಾಯಿತೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಕಾಣುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳು
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಗ್ರಹಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

12180017a ನ ಪಶ್ಯತಿ ನ ಚ ಬ್ರೂತೇ ನ ಶೃಣೋತಿ ನ ಜಿಘ್ರತಿ|

12180017c ನ ಚ ಸ್ಪರ್ಶರಸೌ ವೇತ್ತಿ ನಿದ್ರಾವಶಗತಃ ಪುನಃ||

ಪುನಃ ನಿದ್ರಾವಶನಾದವನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ, ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ,
ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಮೂಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸ್ಪರ್ಶ-ರಸಗಳನ್ನೂ
ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

12180018a ಹೃಷ್ಯತಿ ಕ್ರುಧ್ಯತಿ ಚ ಕಃ ಶೋಚತ್ಯುದ್ವಿಜತೇ ಚ ಕಃ|

12180018c ಇಚ್ಛತಿ ಧ್ಯಾಯತಿ ದ್ವೇಷ್ಠಿ ವಾಚಮೀರಯತೇ ಚ ಕಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಂತಾಗುತ್ತದೆ - ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ

ಯಾರು ಹರ್ಷಪಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾರು ಕ್ರೋಧಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ?
ಯಾರಿಗೆ ಶೋಕ ಮತ್ತು ಉದ್ವೇಗಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ? ಇಚ್ಛೆ, ಧ್ಯಾನ,
ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?”

12180019 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12180019a ನ ಪಂಚಸಾಧಾರಣಮತ್ರ ಕಿಂ ಚಿತ್

ಚರೀರಮೇಕೋ ವಹತೇಽಂತರಾತ್ಮಾ|

12180019c ಸ ವೇತ್ತಿ ಗಂಧಾಂಶ್ಚ ರಸಾನ್ ಶ್ರುತಿಂ ಚ

ಸ್ಪರ್ಶಂ ಚ ರೂಪಂ ಚ ಗುಣಾಶ್ಚ ಯೇಽನ್ಯೇ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ-ರಸ-ಗಂಧಗಳ
ಸಂಬಂಧವು ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು
ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವೇ ಆಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಈ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗಿಂತಲೂ
ಭಿನ್ನವಾದ ತತ್ತ್ವವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಶರೀರನಿರ್ವಾಹಕವಲ್ಲ.
ಅಂತರಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ಶಬ್ದ-
ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ-ರಸ-ಗಂಧಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಗುಣಗಳನ್ನೂ
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12180020a ಪಂಚಾತ್ಮಕೇ ಪಂಚಗುಣಪ್ರದರ್ಶೀ

ಸ ಸರ್ವಗಾತ್ರಾನುಗತೋಽಂತರಾತ್ಮಾ|

12180020c ಸ ವೇತ್ತಿ ದುಃಖಾನಿ ಸುಖಾನಿ ಚಾತ್ರ

ತದ್ವಿಪ್ರಯೋಗಾತ್ತು ನ ವೇತ್ತಿ ದೇಹಃ||

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಡುವವನು
ಆ ಅಂತರಾತ್ಮನೇ ಮತ್ತು ಅವನೇ ಈ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕ ಶರೀರದ

ಸಂಪೂರ್ಣ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗ ಶರೀರದೊಡನೆ ಅವನ ಸಂಬಂಧವು ಮುರಿದುಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಅನುಭವವಾಗುವುದಿಲ್ಲ⁹².

12180021a ಯದಾ ನ ರೂಪಂ ನ ಸ್ಪರ್ಶೋ ನೋಷ್ಮಭಾವಶ್ಚ ಪಾವಕೇ|

12180021c ತದಾ ಶಾಂತೇ ಶರೀರಾಗ್ನೌ ದೇಹಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸ ನಶ್ಯತಿ||

ಯಾವಾಗ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಿಕ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರೂಪ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣದ ಭಾವಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದೋ ಆಗ ಶರೀರಸ್ಥ ಅಗ್ನಿಯು ಆರಿಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಜೀವಾತ್ಮನು ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೂ ನಾಶಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12180022a ಅಮೃಯಂ ಸರ್ವಮೇವೇದಮಾಪೋ⁹³ ಮೂರ್ತಿಃ ಶರೀರಿಣಾಮ್|

12180022c ತತ್ರಾತ್ಮಾ ಮಾನಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಲೋಕಕೃತ್||

ಸರ್ವವೂ ಜಲಮಯವು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳೂ ಜಲಮಯವು. ಈ ಜಲಮಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆತ್ಮನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಮತ್ತು ಸರ್ವಲೋಕಗಳ ಕರ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮ⁹⁴.

⁹² ಇದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಅತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಅದರ ಸಾಕ್ಷೀ ಆತ್ಮದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁹³ ಆಪೋಮಯಮಿದಂ ಸರ್ವಮಾಪೋ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁹⁴ ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರವೇ ನೀರು, ಅದರಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಶೇಷಶಾಯೀ ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಅವನ ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ - ಈ ಕಲ್ಪನೆಯು

⁹⁵12180023a ಆತ್ಮಾನಂ ತಂ ವಿಜಾನೀಹಿ ಸರ್ವಲೋಕಹಿತಾತ್ಮಕಮ್||

12180023c ತಸ್ಮಿನ್ಯಃ ಸಂಶ್ರಿತೋ ದೇಹೇ ಹ್ಯಬ್ಬಿಂದುರಿವ ಪುಷ್ಕರೇ||

ಆತ್ಮನು ಸರ್ವಲೋಕಹಿತಾತ್ಮಕನೆಂದು ತಿಳಿ. ಅವನು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ - ಕಮಲಪತ್ರದ ಮೇಲಿರುವ ನೀರಿನ ಬಿಂದುವು ಕಮಲಪತ್ರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಯೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರದಂತೆ - ಇರುತ್ತಾನೆ.

12180024a ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ತಂ ವಿಜಾನೀಹಿ ನಿತ್ಯಂ ಲೋಕಹಿತಾತ್ಮಕಮ್||

12180024c ತಮೋ ರಜಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ವಿದ್ಧಿ ಜೀವಗುಣಾನಿಮಾನ್||

ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ನಿತ್ಯವೂ ಲೋಕಹಿತಾತ್ಮಕನೆನ್ನುವುದೆಂದು ತಿಳಿ. ತಮೋ, ರಜ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವಗಳು ಜೀವದ ಗುಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿ.

12180025a ಸಚೇತನಂ ಜೀವಗುಣಂ ವದಂತಿ

ಸ ಚೇಷ್ಟತೇ ಚೇಷ್ಟಯತೇ ಚ ಸರ್ವಮ್||

12180025c ತತಃ ಪರಂ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದಂ ವದಂತಿ

ಪ್ರಾವರ್ತಯದ್ಯೋ ಭುವನಾನಿ ಸಪ್ತ||

ಬರುತ್ತದೆ.

⁹⁵ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಆತ್ಮಾ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಕೃತ್ಯೈರ್ಗುಣೈಃ| ತೈರೇವ ತು ವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಪರಮಾತ್ಮೈತ್ಯದಾಹೃತಃ|| ಅರ್ಥಾತ್: ಆತ್ಮನು ಯಾವಾಗ ಪ್ರಾಕೃತಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಅಥವಾ ಜೀವ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಗಳಿಂದ ಆತ್ಮನು ಮುಕ್ತನಾದಾಗ ಅವನು ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಜೀವಗುಣವು ಚೇತನಾಯುಕ್ತವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸ್ವಯಂ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಚಲನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶರೀರತತ್ತ್ವ ವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಾದ ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ಏಳು ಭುವನಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12180026a ನ ಜೀವನಾಶೋಽಸ್ತಿ ಹಿ ದೇಹಭೇದೇ
ಮಿಥ್ಯೈತದಾಹುರ್ಮೃತ ಇತ್ಯಬುದ್ಧಾಃ|

12180026c ಜೀವಸ್ತು ದೇಹಾಂತರಿತಃ ಪ್ರಯಾತಿ
ದಶಾರ್ಧತೈವಾಸ್ಯ ಶರೀರಭೇದಃ||

ದೇಹವು ನಾಶವಾದರೂ ಜೀವವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಜೀವವು ಮೃತನಾದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೀವವಾದರೋ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬೇರೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಶರೀರದ ನಾಶ.

12180027a ಏವಂ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಗೂಢಶ್ಚರತಿ ಸಂವೃತಃ|

12180027c ದೃಶ್ಯತೇ ತ್ವಗ್ರ್ಯಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಯಾ ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಭಿಃ||

ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆತ್ಮನು ನಿಗೂಢನಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಗಳ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

12180028a ತಂ ಪೂರ್ವಾಪರರಾತ್ರೇಷು ಯಂಜಾನಃ ಸತತಂ ಬುಧಃ|

12180028c ಲಘ್ವಾಹಾರೋ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ||

ಲಘುವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲ ಮತ್ತು
ಚರಮ ಪ್ರಹರಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಯೋಗವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಾ
ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಆ ಆತ್ಮವನ್ನು
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

12180029a ಚಿತ್ತಸ್ಯ ಹಿ ಪ್ರಸಾದೇನ ಹಿತ್ವಾ ಕರ್ಮ ಶುಭಾಶುಭಮ್|

12180029c ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾತ್ಮನಿ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಸುಖಮಕ್ಷಯಮಶ್ನುತೇ||

ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಾದ ನಂತರ ಅವನು ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ತನ್ನ
ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತನಾಗಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅನಂತ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12180030a ಮಾನಸೋಽಗ್ನಿಃ ಶರೀರೇಷು ಜೀವ ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ|

12180030c ಸೃಷ್ಟಿಃ ಪ್ರಜಾಪತೇರೇಷಾ ಭೂತಾಧ್ಯಾತ್ಮವಿನ್ಶಯೇ||

ಸಮಸ್ತ ಶರೀರಗಳೊಳಗಿರುವ ಅಗ್ನಿಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪ
ಚೈತನ್ಯವೇನಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಸಮಷ್ಟಿ ಜೀವಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಜಾಪತಿ
ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಿಂದ ಈ
ಸೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಯೇ ಇದನ್ನು
ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಜೀವಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣೇ ಆಶೀತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜೀವಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ ಎನ್ನುವ

೧೮೧

ವರ್ಣವಿಭಾಗಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ
ಸೃಷ್ಟಿವರ್ಣನೆ (1-20).

12181001 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12181001a ಅಸೃಜದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನೇವ ಪೂರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

12181001c ಆತ್ಮತೇಜೋಭಿರ್ನಿರ್ವೃತ್ತಾನ್ ಭಾಸ್ಕರಾಗ್ನಿಸಮಪ್ರಭಾನ್||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ
ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಸಮಾನ ಪ್ರಭೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12181002a ತತಃ ಸತ್ಯಂ ಚ ಧರ್ಮಂ ಚ ತಪೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಚ ಶಾಶ್ವತಮ್|

12181002c ಆಚಾರಂ ಚೈವ ಶೌಚಂ ಚ ಸ್ವರ್ಗಾಯ ವಿದಧೇ ಪ್ರಭುಃ||

ಅನಂತರ ಪ್ರಭುವು ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಾಧಕಗಳಾದ ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮ,
ತಪಸ್ಸು, ಸನಾತನ ವೇದ, ಆಚಾರ ಮತ್ತು ಶೌಚಗಳ ನಿಯಮಗಳನ್ನು
ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12181003a ದೇವದಾನವಗಂಧರ್ವದೈತ್ಯಾಸುರಮಹೋರಗಾಃ|

12181003c ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸನಾಗಾಶ್ಚ ಪಿಶಾಚಾ ಮನುಜಾಸ್ತಥಾ||

ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳು, ದಾನವರು, ಗಂಧರ್ವರು, ದೈತ್ಯರು,
ಅಸುರರು, ಮಹೋರಗರು, ಯಕ್ಷರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ನಾಗರು, ಪಿಶಾಚಿಗಳು

ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12181004a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ವೈಶ್ಯಾಃ ಶೂದ್ರಾಶ್ಚ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

12181004c ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಭೂತಸಂಘಾನಾಂ ಸಂಘಾಸ್ತಾಂಶ್ಚಾಪಿ ನಿರ್ಮಮೇ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಅನಂತರ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಪಂಗಡದ ಪ್ರಾಣಿಸಮೂಹಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

12181005a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಸಿತೋ ವರ್ಣಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ತು ಲೋಹಿತಃ|

12181005c ವೈಶ್ಯಾನಾಂ ಪೀತಕೋ ವರ್ಣಃ ಶೂದ್ರಾಣಾಮಸಿತಸ್ತಥಾ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವರ್ಣವು ಶ್ವೇತ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ವರ್ಣವು ಕೆಂಪು, ವೈಶ್ಯರ ವರ್ಣವು ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರ ವರ್ಣವು ಕಪ್ಪು ಎಂದಾಯಿತು.”

12181006 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12181006a ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಸ್ಯ ವರ್ಣೇನ ಯದಿ ವರ್ಣೋ ವಿಭಜ್ಯತೇ|

12181006c ಸರ್ವೇಷಾಂ ಖಿಲು ವರ್ಣಾನಾಂ ದೃಶ್ಯತೇ ವರ್ಣಸಂಕರಃ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ವರ್ಣಭೇದವಿದೆಯೆಂದಾದರೆ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಭಿನ್ನ ಬಣ್ಣದ ಮನುಷ್ಯರಿರುವುದರಿಂದ ವರ್ಣಸಂಕರವೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

12181007a ಕಾಮಃ ಕ್ರೋಧೋ ಭಯಂ ಲೋಭಃ ಶೋಕಶ್ಚಿಂತಾ ಕ್ಷುಧಾ ಶ್ರಮಃ|

12181007c ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಃ ಪ್ರಭವತಿ ಕಸ್ಮಾದ್ವರ್ಣೋ ವಿಭಜ್ಯತೇ||

ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಭಯ, ಲೋಭ, ಶೋಕ, ಚಿಂತೆ, ಹಸಿವು ಮತ್ತು ಬಳಲಿಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವಾಗ ವರ್ಣಭೇದಕ್ಕೆ

ಕಾರಣವೇನು?

12181008a ಸ್ವೇದಮೂತ್ರಪುರೀಷಾಣಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ಪಿತ್ತಂ ಸಶೋಣಿತಮ್|

12181008c ತನುಃ ಕ್ಷರತಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಕಸ್ಮಾದ್ವರ್ಣೋ ವಿಭಜ್ಯತೇ||

ಎಲ್ಲರ ಶರೀರಗಳಿಂದಲೂ ಬೆವರು, ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳು, ಕಫ, ಪಿತ್ತ, ಮತ್ತು ರಕ್ತಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ವರ್ಣಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿರುವುದರ ಕಾರಣವೇನು?

12181009a ಜಂಗಮಾನಾಮಸಂಖ್ಯೇಯಾಃ ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಚ ಜಾತಯಃ|

12181009c ತೇಷಾಂ ವಿವಿಧವರ್ಣಾನಾಂ ಕುತೋ ವರ್ಣವಿनिಶ್ಚಯಃ||

ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ-ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಜಂಗಮಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೃಕ್ಷವೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಾವರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜಾತಿಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನಾನಾ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?"

12181010 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12181010a ನ ವಿಶೇಷೋಽಸ್ಮಿ ವರ್ಣಾನಾಂ ಸರ್ವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಮಿದಂ ಜಗತ್|

12181010c ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಪೂರ್ವಸೃಷ್ಟಂ ಹಿ ಕರ್ಮಭಿವರ್ಣತಾಂ ಗತಮ್||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: "ಮೊದಲು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಂತರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ಈ ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇ ಆಗಿತ್ತು. ನಂತರ ವಿಭಿನ್ನ ಕರ್ಮಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಭೇದವುಂಟಾಯಿತು.

12181011a ಕಾಮಭೋಗಪ್ರಿಯಾಸ್ತಿಕ್ವಾಃ ಕ್ರೋಧನಾಃ ಪ್ರಿಯಸಾಹಸಾಃ|

12181011c ತ್ಯಕ್ತಸ್ವಧರ್ಮಾ ರಕ್ತಾಂಗಾಸ್ತೇ ದ್ವಿಜಾಃ ಕ್ಷತ್ರತಾಂ ಗತಾಃ||

ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಮಭೋಗಗಳ ಪ್ರೇಮೀ, ತೀಕ್ಷ್ಣಸ್ವಭಾವದ, ಕ್ರೋಧೀ ಮತ್ತು ಸಾಹಸಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವವರ ಶರೀರಗಳು ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣವನ್ನು ತಾಳಿತು ಮತ್ತು ಅಂಥಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕ್ಷತ್ರಿಯಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

12181012a ಗೋಷು ವೃತ್ತಿಂ ಸಮಾಧಾಯ ಪೀತಾಃ ಕೃಷ್ಯುಪಜೀವಿನಃ|

12181012c ಸ್ವಧರ್ಮಂ ನಾನುತಿಷ್ಠಂತಿ ತೇ ದ್ವಿಜಾ ವೈಶ್ಯತಾಂ ಗತಾಃ||

ಸ್ವಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡದೇ ಗೋಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಗಳಿಂದ ಉಪಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವವರ ಶರೀರವು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಳೆಯಿತು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೈಶ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

12181013a ಹಿಂಸಾನ್ಯತಪ್ತಿಯಾ ಲುಬ್ಧಾಃ ಸರ್ವಕರ್ಮೋಪಜೀವಿನಃ|

12181013c ಕೃಷ್ಣಾಃ ಶೌಚಪರಿಭ್ರಷ್ಟಾಸ್ತೇ ದ್ವಿಜಾಃ ಶೂದ್ರತಾಂ ಗತಾಃ||

ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶೌಚ ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಲೋಭವಶರಾಗಿ ಎಲ್ಲಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದರೋ ಅವರ ಶರೀರವು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಾಳಿತು ಮತ್ತು ಅವರು ಶೂದ್ರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

12181014a ಇತ್ಯೇತೈಃ ಕರ್ಮಭಿರ್ವ್ಯಸ್ತಾ ದ್ವಿಜಾ ವರ್ಣಾಂತರಂ ಗತಾಃ|

12181014c ಧರ್ಮೋ ಯಜ್ಞಕ್ರಿಯಾ ಚೈಷಾಂ ನಿತ್ಯಂ ನ ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧತೇ||

ಇಂತಹ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವರ್ಣಾಂತರವನ್ನು

ಹೊಂದಿದರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ನಿತ್ಯಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿಲ್ಲ.

12181015a ವರ್ಣಾಶ್ಚತ್ವಾರ ಏತೇ ಹಿ ಯೇಷಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸರಸ್ವತೀ|

12181015c ವಿಹಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಪೂರ್ವಂ ಲೋಭಾತ್ಪ್ವಜ್ಞಾನತಾಂ ಗತಾಃ||

ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳುಂಟಾದಾಗ ಅವರಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸರಸ್ವತಿ ವೇದವಾಣಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಲೋಭವಿಶೇಷದ ಕಾರಣ ಅಜ್ಞಾನಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿಬಿಟ್ಟರು.

12181016a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಧರ್ಮತಂತ್ರಸ್ಥಾಸ್ತಪಸ್ತೇಷಾಂ ನ ನಶ್ಯತಿ|

12181016c ಬ್ರಹ್ಮ ಧಾರಯತಾಂ ನಿತ್ಯಂ ವ್ರತಾನಿ ನಿಯಮಾಂಸ್ತಥಾ||

ವೇದದ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವ, ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಮತ್ತು ಸದಾ ವ್ರತಾದಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ತಪಸ್ಸು ಎಂದೂ ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12181017a ಬ್ರಹ್ಮ ಚೈತತ್ಪುರಾ ಸೃಷ್ಟ್ಯಂ ಯೇ ನ ಜಾನಂತ್ಯತದ್ವಿದಃ|

12181017c ತೇಷಾಂ ಬಹುವಿಧಾಸ್ವನ್ಯಾಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ಹಿ ಜಾತಯಃ||

ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವವರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡಲು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಇಂಥವರು ಬಹುವಿಧದ ಅನ್ಯ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12181018a ಪಿಶಾಚಾ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಪ್ರೇತಾ ಬಹುಧಾ ಮ್ಲೇಚ್ಛಜಾತಯಃ|

12181018c ಪ್ರನಷ್ಟಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಾಃ ಸ್ವಚ್ಛಂದಾಚಾರಬೇಷ್ಟಿತಾಃ||

ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನವಿಹೀನರಾದ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳು ಪಿಶಾಚಿ, ರಾಕ್ಷಸ, ಪ್ರೇತ ಮತ್ತು ನಾನಾವಿಧದ ಮ್ಲೇಚ್ಛಜಾತಿಗಳವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12181019a ಪ್ರಜಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂಸ್ಕಾರಾಃ ಸ್ವಧರ್ಮಕೃತನಿಶ್ಚಯಾಃ|

12181019c ಋಷಿಭಿಃ ಸ್ವೇನ ತಪಸಾ ಸೃಜ್ಯಂತೇ ಚಾಪರೇ ಪರೈಃ||

ಹಿಂದಿನ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿನ ಬಲದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂಸ್ಕಾರ ಸಂಪನ್ನ ಸ್ವಧರ್ಮದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳ ಸಂತಾನಗಳನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಬೇರೆಯವರು ಇತರರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

12181020a ಆದಿದೇವಸಮುದ್ಯುತಾ ಬ್ರಹ್ಮಮೂಲಾಕ್ಷಯಾವ್ಯಯಾ|

12181020c ಸಾ ಸೃಷ್ಟಿರ್ಮಾನಸೀ ನಾಮ ಧರ್ಮತಂತ್ರಪರಾಯಣಾ||

ಬ್ರಹ್ಮಮೂಲವೂ, ಅಕ್ಷರವೂ, ಅವಿಕಾರಿಯೂ ಮತ್ತು ಧರ್ಮತಂತ್ರವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಆದಿದೇವ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಮಾನಸೀ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ ವರ್ಣವಿಭಾಗಕಥನೇ

ಏಕಾಶೀತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ
ವರ್ಣವಿಭಾಗಕಥನ ಎನ್ನುವ ನೂರಾವಂಭತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮೨

ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರಗಳ
ವರ್ಣನೆ; ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ (1-17).

12182001 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12182001a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕೇನ ಭವತಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ವಾ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

12182001c ವೈಶ್ಯಃ ಶೂದ್ರಶ್ಚ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ತದ್ಬ್ರೂಹಿ ವದತಾಂ ವರ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ವಿಪ್ರರ್ಷೇ !
ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ! ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಅಥವಾ
ಶೂದ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.”

12182002 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12182002a ಜಾತಕರ್ಮಾದಿಭಿಯಸ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರೈಃ ಸಂಸ್ಕೃತಃ ಶುಚಿಃ|

12182002c ವೇದಾಧ್ಯಯನಸಂಪನ್ನಃ ಷಟ್ಸು ಕರ್ಮಸ್ವವಸ್ಥಿತಃ||

12182003a ಶೌಚಾಚಾರಸ್ಥಿತಃ ಸಮ್ಯಗ್ವಿಘ್ನಸಾಶೀ ಗುರುಪ್ರಿಯಃ|

12182003c ನಿತ್ಯವ್ರತೀ ಸತ್ಯಪರಃ ಸ ವೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉಚ್ಯತೇ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಜಾತಕರ್ಮಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ
ಸಂಸ್ಕೃತನಾಗಿ ಶುಚಿಯಾಗಿರುವ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಆರು

ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ⁹⁶ ವ್ಯವಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ, ಶೌಚ ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ, ಉತ್ತಮ ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟವನ್ನೇ ಉಣ್ಣುವ, ಗುರುಪ್ರಿಯ, ನಿತ್ಯವ್ರತಿ, ಸತ್ಯಪರನನ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12182004a ಸತ್ಯಂ ದಾನಂ ದಮೋಽದ್ರೋಹ ಆನೃಶಂಸ್ಯಂ ಕ್ಷಮಾ⁹⁷ ಘೃಣಾ|

12182004c ತಪಶ್ಚ ದೃಶ್ಯತೇ ಯತ್ರ ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ||

ಸತ್ಯ, ದಾನ, ದಮ, ಅದ್ರೋಹ, ಆನೃಶಂಸ್ಯತ್ವ, ಕ್ಷಮೆ, ದಯೆ ಮತ್ತು ತಪಗಳು ಯಾರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆಯೋ ಅವನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12182005a ಕ್ಷತ್ರಜಂ ಸೇವತೇ ಕರ್ಮ ವೇದಾಧ್ಯಯನಸಂಮತಃ|

12182005c ದಾನಾದಾನರತಿಯಶ್ಚ ಸ ವೈ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಉಚ್ಯತೇ||

ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತ ಯುದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ, ದಾನನೀಡುವ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಕರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12182006a ಕೃಷಿಗೋರಕ್ಷ್ಯ ವಾಣಿಜ್ಯಂ ಯೋ ವಿಶತ್ಯನಿಶಂ ಶುಚಿಃ⁹⁸|

⁹⁶ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ, ಯಜ್ಞ, ಯಾಜನ, ದಾನ ಮತ್ತು ಪರಿಗ್ರಹಗಳು ಆರು ಕರ್ಮಗಳು.

⁹⁷ ತ್ರಪಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁹⁸ ವಾಣಿಜ್ಯಪಶುರಕ್ಷಾ ಚ ಕೃಷ್ಯಾದಾನರತಿಃ ಶುಚಿಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12182006c ವೇದಾಧ್ಯಯನಸಂಪನ್ನಃ ಸ ವೈಶ್ಯ ಇತಿ ಸಂಜ್ಞಿತಃ||

ಕೃಷಿ, ಗೋಪಾಲನೆ, ವಾಣಿಜ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ, ಸರ್ವದಾ ಶುಚಿಯಾಗಿರುವ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಸಂಪನ್ನನನ್ನು ವೈಶ್ಯನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12182007a ಸರ್ವ ಭಕ್ಷರತಿನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವ ಕರ್ಮ ಕರೋಽಶುಚಿಃ|

12182007c ತ್ಯಕ್ತವೇದಸ್ತ್ವನಾಚಾರಃ ಸ ವೈ ಶೂದ್ರ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ||

ವೇದಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿನ್ನುವ, ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವ, ಅಶುಚಿಯೂ ಅನಿತ್ಯನೂ ಆದವನನ್ನು ಶೂದ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12182008a ಶೂದ್ರೇ ಚೈತದ್ಭವೇಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ ದ್ವಿಜೇ ಚೈತನ್ನ ವಿದ್ಯತೇ|

12182008c ನ ವೈ ಶೂದ್ರೋ ಭವೇಚ್ಛೂದ್ರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ||

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಶೂದ್ರನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವನು ಶೂದ್ರನಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

12182009a ಸರ್ವೋಪಾಯೈಸ್ತು ಲೋಭಸ್ಯ ಕ್ರೋಧಸ್ಯ ಚ ವಿನಿಗ್ರಹಃ|

12182009c ಏತತ್ಪವಿತ್ರಂ ಜ್ಞಾತವ್ಯಂ ತಥಾ ಚೈವಾತ್ಮಸಂಯಮಃ||

ಸರ್ವೋಪಾಯಗಳಿಂದ ಲೋಭ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಆತ್ಮಸಂಯಮವು ಪವಿತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

⁹⁹12182010a ನಿತ್ಯಂ ಕ್ರೋಧಾತ್ತಮೋ ರಕ್ಷೇಚ್ಛ್ರಿಯಂ ರಕ್ಷೇತ ಮತ್ಸರಾತ್¹⁰⁰||

12182010c ವಿದ್ಯಾಂ ಮಾನಾವಮಾನಾಭ್ಯಾಮಾತ್ಮಾನಂ ತು ಪ್ರಮಾದತಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮತ್ಸರದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾನಾಪಮಾನದಿಂದ ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12182011a ಯಸ್ಯ ಸರ್ವೇ ಸಮಾರಂಭಾ ನಿರಾಶೀರ್ಬಂಧನಾಸ್ವಿಹ|

12182011c ತ್ಯಾಗೇ ಯಸ್ಯ ಹುತಂ ಸರ್ವಂ ಸ ತ್ಯಾಗೀ ಸ ಚ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕಾಮನೆಗಳ ಬಂಧನರಹಿತವನ್ನಾಗಿಸಿ ತ್ಯಾಗದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಹೋಮಮಾಡಿದವನೇ ತ್ಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವನೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನು.

12182012a ಅಹಿಂಸ್ರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಮೈತ್ರಾಯಣಗತಶ್ಚ ರೇತೌ|

12182012c ಅವಿಸ್ರಂಭೇ ನ ಗಂತವ್ಯಂ ವಿಸ್ರಂಭೇ ಧಾರಯೇನ್ಮನಃ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಹಿಂಸೆಮಾಡದೇ ಮೈತ್ರೀಭಾವದಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು. ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಲ್ಲದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಾರದು. ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

---

⁹⁹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ವಾಯೋ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ತೌ ಹಿ ಶ್ರೇಯೋಘಾತಾರ್ಥಮುಚ್ಛ್ರಿತೌ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁰⁰ ನಿತ್ಯಂ ಕ್ರೋಧಾಚ್ಛ್ರಿಯಂ ರಕ್ಷೇತ್ತಮೋ ರಕ್ಷೇಚ್ಛ್ರ ಮತ್ಸರಾತ್ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12182013a ಪರಿಗ್ರಹಾನ್ವರಿತ್ಯಜ್ಯ ಭವೇದ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12182013c ಅಶೋಕಂ ಸ್ಥಾನಮಾತಿಷ್ಠೇದಿಹ ಚಾಮುತ್ರ ಚಾಭಯಮ್||

ಮಮತೆ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಯ-ಶೋಕರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು.

12182014a ತಪೋನಿತ್ಯೇನ ದಾಂತೇನ ಮುನಿನಾ ಸಂಯತಾತ್ಮನಾ|

12182014c ಅಜಿತಂ ಜೇತುಕಾಮೇನ ಭಾವ್ಯಂ ಸಂಗೇಷ್ಟಸಂಗಿನಾ||

ಗೆಲ್ಲಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಜಯಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಮುನಿಯು ನಿತ್ಯವೂ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ದಮನಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಯಮಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಆಶ್ರಯಭೂತಗಳಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು.

12182015a ಇಂದ್ರಿಯೈರ್ಗೃಹ್ಯತೇ ಯದ್ಯತ್ತತ್ತದ್ವ್ಯಕ್ತಮಿತಿ ಸ್ಥಿತಿಃ|

12182015c ಅವ್ಯಕ್ತಮಿತಿ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಲಿಂಗಗ್ರಾಹ್ಯಮತೀಂದ್ರಿಯಮ್||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಯಾವುದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅತೀತವಾದುದೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ಅನುಮಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12182016a ಮನಃ ಪ್ರಾಣೇ ನಿಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ಪ್ರಾಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಧಾರಯೇತ್|

12182016c ನಿರ್ವಾಣಾದೇವ ನಿರ್ವಾಣೋ¹⁰¹ ನ ಚ ಕಿಂ ಚಿದ್ವಿಚಿಂತಯೇತ್|

¹⁰¹ ನಿರ್ವೇದಾದೇವ ನಿರ್ವಾಣಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12182016e ಸುಖಂ ವೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ ವೈ ತೇನಾಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದಲೇ ನಿರ್ವಾಣವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪಡೆದವನು ಯಾವುದೇ ಅನಾತ್ಮ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12182017a ಶೌಚೇನ ಸತತಂ ಯುಕ್ತಸ್ತಥಾಚಾರಸಮನ್ವಿತಃ|

12182017c ಸಾನುಕ್ರೋಶಶ್ಚ ಭೂತೇಷು ತದ್ವಿಜಾತಿಷು ಲಕ್ಷಣಮ್||

ಯಾವಾಗಲೂ ಶೌಚ ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯಾಭಾವದಿಂದಿರುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಲಕ್ಷಣ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ ವರ್ಣಸ್ವರೂಪಕಥನೇ

ದ್ವಾಶೀತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ

ವರ್ಣಸ್ವರೂಪಕಥನ ಎನ್ನುವ ನೂರಾವಿಂಭತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮೩

ಸತ್ಯದ ಮಹಿಮೆ, ಅಸತ್ಯದ ದೋಷ ಮತ್ತು ಇಹಲೋಕ-ಪರಲೋಕಗಳ

ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ವಿವೇಚನೆ (1-16).

12183001 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12183001a ಸತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಪಃ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಸೃಜತಿ ಚ ಪ್ರಜಾಃ|

12183001c ಸತ್ಯೇನ ಧಾರ್ಯತೇ ಲೋಕಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಸತ್ಯೇನ ಗಚ್ಛತಿ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ಯವೇ ಬ್ರಹ್ಮ. ಸತ್ಯವೇ ತಪಸ್ಸು. ಸತ್ಯವೇ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯವೇ ಲೋಕವನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

12183002a ಅನ್ಯತಂ ತಮಸೋ ರೂಪಂ ತಮಸಾ ನೀಯತೇ ಹ್ಯಧಃ|

12183002c ತಮೋಗ್ರಸ್ತಾ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಪ್ರಕಾಶಂ ತಮಸಾವೃತಮ್||

ಅಸತ್ಯವು ಅಂಧಕಾರ ರೂಪವು. ತಮಸ್ಸು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ಆವೃತನಾದವನು ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

12183003a ಸ್ವರ್ಗಃ ಪ್ರಕಾಶ ಇತ್ಯಾಹುರ್ನರಕಂ ತಮ ಏವ ಚ|

12183003c ಸತ್ಯಾನ್ಯತಾತ್ತದುಭಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಜಗತೀಚರೈಃ||

ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶವೆಂದೂ ನರಕವನ್ನು ಅಂಧಕಾರವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನೋನಿಯು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನ ಇವೆರಡರ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12183004a ತತ್ರ ತ್ವೇವಂವಿಧಾ ವೃತ್ತಿಲೋಕೇ ಸತ್ಯಾನ್ಯತಾ ಭವೇತ್|

12183004c ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೌ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ ತಮೋ ದುಃಖಂ ಸುಖಂ ತಥಾ||

ಈ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯಗಳು ಲೋಕದ ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವೇ ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳು, ಪ್ರಕಾಶ-ಅಂಧಕಾರಗಳು

ಮತ್ತು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು.

12183005A ತತ್ರ ಯತ್ಸತ್ಯಂ ಸ ಧರ್ಮೋ ಯೋ ಧರ್ಮಃ ಸ ಪ್ರಕಾಶೋ
ಯಃ ಪ್ರಕಾಶಸ್ತತ್ಸುಖಮಿತಿ|

12183005B ತತ್ರ ಯದನೃತಂ ಸೋಽಧರ್ಮೋ ಯೋಽಧರ್ಮಸ್ತತ್ತಮೋ
ಯತ್ತಮಸ್ತದ್ಧುಃಖಮಿತಿ||

ಎಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿದೆಯೋ ಅದೇ ಧರ್ಮ. ಎಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿದೆಯೋ ಅದೇ
ಪ್ರಕಾಶ. ಪ್ರಕಾಶವೇ ಸುಖ. ಇದೇ ರೀತಿ ಎಲ್ಲಿ ಅನೃತವಿದೆಯೋ ಅದು
ಅಧರ್ಮ. ಯಾವುದು ಅಧರ್ಮವೋ ಅದು ಅಂಧಕಾರ. ಮತ್ತು
ಅಂಧಕಾರವೇ ದುಃಖ.

12183006A ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ|

12183006a ಶಾರೀರೈರ್ಮಾನಸೈರ್ದುಃಖೈಃ ಸುಖೈಶ್ಚಾಪ್ಯಸುಖೋದಯೈಃ|

12183006c ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಂ ಪ್ರಪಶ್ಯಂತೋ ನ ಮುಹ್ಯಂತಿ ವಿಚಕ್ಷಣಾಃ||

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ
ದುಃಖಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಸುಖಕರವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ
ದುಃಖವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಈ ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು
ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ
ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12183007a ತತ್ರ ದುಃಖವಿಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಪ್ರಯತೇತ ವಿಚಕ್ಷಣಃ|

12183007c ಸುಖಂ ಹ್ಯನಿತ್ಯಂ ಭೂತಾನಾಮಿಹ ಲೋಕೇ ಪರತ್ರ ಚ||

ಆದುದರಿಂದ ವಿಚಕ್ಷಣರು ದುಃಖವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಸದಾ

ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಹಲೋಕ ಮತ್ತು
ಪರಲೋಕಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸಿಗುವ ಸುಖವು
ಅನಿತ್ಯವಾದುದು.

12183008a ರಾಹುಗ್ರಸ್ತಸ್ಯ ಸೋಮಸ್ಯ ಯಥಾ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ಮಾ ನ ಭಾಸತೇ|

12183008c ತಥಾ ತಮೋಭಿಭೂತಾನಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಸುಖಮ್||

ರಾಹುಗ್ರಸ್ತನಾದ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಹಾಗೆ ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸುಖವೂ
ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

12183009A ತತ್ಪಲು ದ್ವಿವಿಧಂ ಸುಖಮುಚ್ಯತೇ ಶಾರೀರಂ ಮಾನಸಂ ಚ|

12183009B ಇಹ ಖಿಲ್ವಮುಷ್ಮಿಂಶ್ಚ ಲೋಕೇ ಸರ್ವಾರಂಭಪ್ರವೃತ್ತಯಃ¹⁰²

ಸುಖಾರ್ಥಾ ಅಭಿಧೀಯಂತೇ||

12183009C ನ ಹ್ಯತಸ್ತ್ರಿವರ್ಗಫಲಂ ವಿಶಿಷ್ಟತರಮಸ್ತಿ|

12183009D ಸ ಏಷ ಕಾಮೋ ಗುಣವಿಶೇಷೋ

ಧರ್ಮಾರ್ಥಯೋರಾರಂಭಸ್ತದ್ಧೇತುರಸ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿಃ

ಸುಖಪ್ರಯೋಜನಾ¹⁰³||

ಸುಖವು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದವುಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಶಾರೀರಕ ಮತ್ತು
ಮಾನಸಿಕ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾರಂಭ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ
ಸುಖಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸುಖವಲ್ಲದೇ ಧರ್ಮ-
ಅರ್ಥ-ಕಾಮವೆಂಬ ತ್ರಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಫಲವೂ

¹⁰² ವಸ್ತುಪ್ರವೃತ್ತಯಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹⁰³ ಸುಖಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥಂ ಆರಂಭಃ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಾಮ್ಯ ಗುಣವಿಶೇಷವು. ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥಗಳು
ಯಾವುದರ ಅಂಗವೋ ಆ ಸುಖಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೇ
ಉದ್ಯಮಗಳ ಉದ್ದೇಶ. ಆದುದರಿಂದ ಸುಖದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆ.”

12183010 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12183010A ಯದೇತದ್ಭವತಾಭಿಹಿತಂ ಸುಖಾನಾಂ ಪರಮಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯ ಇತಿ
ತನ್ನ ಗೃಹ್ಣೀಮಃ|

12183010B ನ ಹ್ಯೇಷಾಮೃಷೀಣಾಂ ಮಹತಿ ಸ್ಥಿತಾನಾಮಪ್ರಾಪ್ಯ ಏಷ
ಗುಣವಿಶೇಷೋ ನ ಚೈನಮಭಿಲಷಂತಿ||

12183010C ಶ್ರೂಯತೇ ಚ ಭಗವಾಂಸ್ತ್ರಲೋಕಕೃದ್ಭ್ರಹ್ಮಾ
ಪ್ರಭುರೇಕಾಕೀ ತಿಷ್ಠತಿ|

12183010D ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ನ ಕಾಮಸುಖೇಷ್ವಾತ್ಮಾನಮವದಧಾತಿ||

12183010E ಅಪಿ ಚ ಭಗವಾನ್ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಉಮಾಪತಿಃ

ಕಾಮಮಭಿವರ್ತಮಾನಮನಂಗತ್ವೇನ ಶಮಮನಯತ್|

12183010F ತಸ್ಮಾದ್ಭ್ರೂಮೋ ನ ಮಹಾತ್ಮಭಿರಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹೀತೋ ನ
ತ್ವೇಷ ತಾವದ್ವಿಶಿಷ್ಟೋ ಗುಣ ಇತಿ ನೈತದ್ಭಗವತಃ
ಪ್ರತ್ಯೇಮಿ||

12183010G ಭಗವತಾ ತೂಕ್ತಂ ಸುಖಾನಾಂ ಪರಮಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯ ಇತಿ|

12183010H ಲೋಕಪ್ರವಾದೋಽಪಿ ಚ ಭವತಿ ದ್ವಿವಿಧಃ ಫಲೋದಯಃ
ಸುಕೃತಾತ್ಸುಖಮವಾಪ್ಯತೇ ದುಷ್ಕೃತಾದ್ಧುಃಖಮಿತಿ||

12183010I ಅತ್ರೋಚ್ಯತಾಮ್|

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಸುಖಕ್ಕೆ ಉಚ್ಛ್ರಾಂತನಾದೆ ಮತ್ತು ಸುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದ ಫಲವು ತ್ರಿವರ್ಗಗಳಿಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತು ನನಗೆ ಸರಿಯೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಹಾ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಈ ವಾಂಛನೀಯ ಗುಣವಿಶೇಷ ಸುಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ ಅವರು ಅದನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರೂಲೋಕಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾ ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನು ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕಾಮಸುಖದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಭಗವತೀ ಉಮೆಯ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭ ಭಗವಾನ್ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಎದಿರು ಬಂದ ಕಾಮನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಅನಂಗನನ್ನಾಗಿಸಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮಪುರುಷರು ಇದನ್ನು ಎಂದೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಮತ. ಅವರಿಗೆ ಈ ಕಾಮ ಸುಖವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖವಿಶೇಷವಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ನನಗೆ ಇದೇ ಪ್ರತೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನಾದರೂ ಈ ಸುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಫಲವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದ ದುಃಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.”

12183011 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12183011A ಅನೃತಾತ್ಮಲು ತಮಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಂ ತಮೋಗ್ರಸ್ತಾ
ಅಧರ್ಮಮೇವಾನುವರ್ತಂತೇ ನ ಧರ್ಮಮ್|

12183011B ಕ್ರೋಧಲೋಭಮೋಹಮಾನಾನ್ಯತಾದಿಭಿರವಚ್ಚನ್ನಾ ನ

ಖಿಲ್ವಸ್ತಿಽಲ್ಲೋಕೇ ನ ಚಾಮುತ್ರ ಸುಖಮಾಪ್ನುವಂತಿ||

12183011C ವಿವಿಧವ್ಯಾಧಿಗಣೋಪತಾಪೈರವಕೀರ್ಯಂತೇ|

12183011D ವಧಬಂಧರೋಗಪರಿಕ್ಷೇಶಾದಿಭಿಶ್ಚ

ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾಶ್ರಮಕೃತ್ಯೈರುಪತಾಪೈರುಪತಪ್ಯಂತೇ||

12183011E ಚಂಡವಾತಾತ್ಯುಷ್ಣಾತಿಶೀತಕೃತ್ಯೈಶ್ಚ ಪ್ರತಿಭಯೈಃ

ಶಾರೀರೈರ್ದುಃಖೈರುಪತಪ್ಯಂತೇ|

12183011F ಬಂಧುಧನವಿನಾಶವಿಪ್ರಯೋಗಕೃತ್ಯೈಶ್ಚ ಮಾನಸೈಃ

ಶೋಕೈರಭಿಭೂಯಂತೇ ಜರಾಮೃತ್ಯುಕೃತ್ಯೈಶ್ಚಾನ್ವೈರಿತಿ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಅಸತ್ಯದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ತಮೋಗ್ರಸ್ತ ಮನುಷ್ಯನು ಅಧರ್ಮವನ್ನೇ

ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ,

ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತರಾದವರು ಈ

ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ

ಸುಖಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನಾನಾ ವಿಧದ ರೋಗ, ವ್ಯಾಧಿ ಮತ್ತು

ತಾಪಗಳಿಂದ ಸಂತಪ್ತರಾಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ವಧೆ-ಬಂಧನ ಮೊದಲಾದ

ಕ್ಷೇಶಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆ-ಆಯಾಸಗಳ

ಸಂತಾಪದಿಂದಲೂ ಪೀಡಿತರಾಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಅವರಿಗೆ

ಭಿರುಗಾಳಿ, ಪ್ರವಾಹ, ಅತಿಯಾದ ಬೇಸಗೆ ಮತ್ತು ಅತಿಯಾದ

ಛಳಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಭಯಂಕರ ಶಾರೀರಿಕ ಕಷ್ಟವನ್ನೂ

ಸಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರ ಮೃತ್ಯು, ಧನನಾಶ, ಮತ್ತು

ಪ್ರೇಮಿಗಳ ವಿಯೋಗಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಮಾನಸಿಕ ಶೋಕಗಳನ್ನೂ

ಸಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುಗಳಿಂದಾಗುವ ಇನ್ನೂ

ಅನೇಕ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12183012A ಯಸ್ವೇತೈಃ ಶಾರೀರೈರ್ಮಾನಸೈರ್ದುಃಖೈರ್ನ ಸ್ಪೃಶ್ಯತೇ ಸ
ಸುಖಂ ವೇದ|

12183012B ನ ಚೈತೇ ದೋಷಾಃ ಸ್ವರ್ಗೇ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಂತಿ|

12183012C ತತ್ರ ಭವತಿ ಖಿಲು||

ಈ ರೀತಿಯ ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ

ದುಃಖರಹಿತರಾಗಿರುವವರಿಗೇ ಸುಖದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದುಃಖರೂಪ ದೋಷಗಳು

ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಈಗ ಹೇಳುವ ವಿಷಯಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ.

12183013a ಸುಸುಖಃ ಪವನಃ ಸ್ವರ್ಗೇ ಗಂಧಶ್ಚ ಸುರಭಿಸ್ತಥಾ|

12183013c ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾಶ್ರಮೋ ನಾಸ್ತಿ ನ ಜರಾ ನ ಚ ಪಾಪಕಮ್||

ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖಕರವಾದ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತದೆ. ಮನೋಹರ

ಸುಗಂಧವೂ ಪಸರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಆಯಾಸ,

ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪದ ಫಲಗಳ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಎಂದೂ

ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12183014a ನಿತ್ಯಮೇವ ಸುಖಂ ಸ್ವರ್ಗೇ ಸುಖಂ ದುಃಖಮಿಹೋಭಯಮ್|

12183014c ನರಕೇ ದುಃಖಮೇವಾಹುಃ ಸಮಂ ತು ಪರಮಂ ಪದಮ್||

ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಸುಖವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖ-

ದುಃಖ ಎರಡೂ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನರಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ದುಃಖವೆಂದು

ಹೇಳಿದ್ದರೆ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾದರೋ ಪರಮಪದಸ್ವರೂಪ

ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನೇ.

12183015a ಪೃಥಿವೀ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಜನಿತ್ರೀ ತದ್ವಿಧಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ|

12183015c ಪುಮಾನ್ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತತ್ರ ಶುಕ್ರಂ ತೇಜೋಮಯಂ ವಿದುಃ||

ಪೃಥ್ವಿಯು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಜನನಿಯು. ಸಂಸಾರದ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಕೂಡ ಪೃಥ್ವಿಯಂತೆ ಸಂತಾನಗಳ ಜನನಿಯರು. ಪುರುಷನೇ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಮಾನನು. ಪುರುಷನ ವೀರ್ಯವು ತೇಜಃಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12183016a ಇತ್ಯೇತಲ್ಲೋಕನಿರ್ಮಾಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಹಿತಂ ಪುರಾ|

12183016c ಪ್ರಜಾ ವಿಪರಿವರ್ತಂತೇ ಸ್ವೈಃ ಸ್ವೈಃ ಕರ್ಮಭಿರಾವೃತಾಃ||

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಈ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷಸ್ವರೂಪ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಮಗಳಿಂದ ಆವೃತಗೊಂಡು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ ತ್ರ್ಯಾಶೀತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾವಿಂಭತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮೪

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳ ವರ್ಣನೆ (1-18).

12184001 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12184001a ದಾನಸ್ಯ ಕಿಂ ಫಲಂ ಪ್ರಾಹುರ್ಧರ್ಮಸ್ಯ ಚರಿತಸ್ಯ ಚ|

12184001c ತಪಸಶ್ಚ ಸುತಪ್ತಸ್ಯ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಸ್ಯ ಹುತಸ್ಯ ಚ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ದಾನದ ಫಲವೇನು? ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಫಲವೇನು? ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಪಿಸಿದ ತಪಸ್ಸಿನ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಫಲಗಳು ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ?”

12184002 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12184002a ಹುತೇನ ಶಾಮ್ಯತೇ ಪಾಪಂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೇ ಶಾಂತಿರುತ್ತಮಾ|

12184002c ದಾನೇನ ಭೋಗ ಇತ್ಯಾಹುಸ್ತಪಸಾ ಸರ್ವ ಮಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದಿಂದ ಪಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಶಾಂತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ದಾನದಿಂದ ಭೋಗ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12184003a ದಾನಂ ತು ದ್ವಿವಿಧಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಪರತ್ರಾರ್ಥಮಿಹೈವ ಚ|

12184003c ಸದ್ಭೋ ಯದ್ಧೀಯತೇ ಕಿಂ ಚಿತ್ತತ್ಪರತ್ರೋಪತಿಷ್ಠತಿ||

ದಾನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಪರಲೋಕಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಇಹಲೋಕಕ್ಕಾಗಿ. ಸತ್ತುರುಷರಿಗೆ ನೀಡುವ ಅಲ್ಪದಾನವೂ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ.

12184004a ಅಸತ್ಸು ದೀಯತೇ ಯತ್ತು ತದ್ದಾನಮಿಹ ಭುಜ್ಯತೇ|

12184004c ಯಾದ್ಯಶಂ ದೀಯತೇ ದಾನಂ ತಾದ್ಯಶಂ ಫಲಮಾಪ್ಯತೇ||

ಅಸತ್ತುರುಷರಿಗೆ ನೀಡುವ ದಾನವು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ
ಭೋಗಾದಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ದಾನವು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಯೋ
ಅದರ ಫಲವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.”

12184005 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12184005a ಕಿಂ ಕಸ್ಯ ಧರ್ಮಚರಣಂ ಕಿಂ ವಾ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಮ್|

12184005c ಧರ್ಮಃ ಕತಿವಿಧೋ ವಾಪಿ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾವ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯು ಯಾರಿಗೆ
ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ? ಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷಣವೇನು? ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು
ವಿಧಗಳಿವೆ? ಇದನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಬೇಕು.”

12184006 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12184006a ಸ್ವಧರ್ಮಚರಣೇ ಯುಕ್ತಾಯೇ ಭವಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

12184006c ತೇಷಾಂ ಧರ್ಮಃ¹⁰⁴ಫಲಾವಾಪ್ತಿಯೋಽನ್ಯಥಾ ಸ ವಿಮುಹ್ಯತಿ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಸ್ವಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ
ಮನೀಷಿಣರಿಗೆ ಧರ್ಮಫಲಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವಧರ್ಮಕ್ಕೆ
ವಿರುದ್ಧವಾದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು
ಮೋಹವಶರಾಗುತ್ತಾರೆ¹⁰⁵.”

¹⁰⁴ ಸ್ವರ್ಗ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

¹⁰⁵ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭರದ್ವಾಜನ ಮೂರೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಿದೆ: (೧)

ಸ್ವಧರ್ಮಾಚರಣೆಯೇ ಎಲ್ಲರ ಧರ್ಮವು. (೨) ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳ

ಅನುಷ್ಠಾನವೇ ಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು (೩) ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಗಳಿವೆಯೋ ಮತ್ತು

12184007 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12184007a ಯದೇತಚ್ಚಾತುರಾಶ್ರಮ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿವಿಹಿತಂ ಪುರಾ|

12184007c ತೇಷಾಂ ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಯ ಆಚಾರಾಸ್ತಾನೈ ವಕ್ತುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ವಿಂಗಡಿಸಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಧರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12184008 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12184008A ಪೂರ್ವಮೇವ ಭಗವತಾ ಲೋಕಹಿತಮನುತಿಷ್ಠತಾ

ಧರ್ಮಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಮಾಶ್ರಮಾಶ್ಚ ತ್ವಾರೋಽಭಿನಿದಿಷ್ವಾಃ|

12184008B ತತ್ರ ಗುರುಕುಲವಾಸಮೇವ

ತಾವತ್ಪ್ರಥಮಮಾಶ್ರಮಮುದಾಹರಂತಿ||

12184008C ಸಮ್ಯಗತ್ರ ಶೌಚಸಂಸ್ಕಾರವಿನಯನಿಯಮಪ್ರಣೀತೋ

ವಿನೀತಾತ್ಮಾ ಉಭೇ ಸಂಧ್ಯೇ

ಭಾಸ್ಕರಾಗ್ನಿದೈವತಾನ್ಯುಪಸ್ಥಾಯ ವಿಹಾಯ ತಂದ್ರಾಲಸ್ಯೇ

ಗುರೋರಭಿವಾದನವೇದಾಭ್ಯಾಸಶ್ರವಣಪವಿತ್ರೀಕೃತಾಂತರ

ತ್ಮಾ ತ್ರಿಷವಣಮುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಗ್ನಿಪರಿಚರಣಗುರುಶುಶ್ರೂಷಾನಿತ್ಯೋ

ಭೈಕ್ಷಾದಿಸರ್ವನಿವೇದಿತಾಂತರಾತ್ಮಾ

ಗುರುವಚನನಿರ್ದೇಶಾನುಷ್ಠಾನಾಪ್ರತಿಕೂಲೋ

ಗುರುಪ್ರಸಾದಲಬ್ಧಸ್ವಾಧ್ಯಾಯತತ್ಪರಃ ಸ್ಯಾತ್|

ಎಷ್ಟು ಆಶ್ರಮಗಳಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟು ವಿಧದ ಧರ್ಮಗಳಿವೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನು
 ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೋಸುಗ ನಾಲ್ಕು
 ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು -
 ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಪಾಲನೆಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುಕುಲವಾಸ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ
 ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಅಂತಃಶುದ್ಧಿ-ಬಹಿಃಶುದ್ಧಿ, ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು
 ವ್ರತ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು
 ವಶದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಎರಡೂ
 ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆ, ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು
 ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಅಗ್ನಿದೇವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಆಯಾಸ
 ಮತ್ತು ಆಲಸ್ಯಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಪ್ರತಿದಿನ ಗುರುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು
 ಮತ್ತು ವೇದಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ-ಶ್ರವಣಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಅಂತರಾತ್ಮವನ್ನು
 ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಸಾಯಂಕಾಲ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ
 ಮೂರೂ ಹೊತ್ತು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪಾಲನೆ,
 ಅಗ್ನಿಯ ಉಪಾಸನೆ ಮತ್ತು ಗುರುವಿನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.
 ಪ್ರತಿದಿನ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ತರಬೇಕು. ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದಷ್ಟನ್ನೂ ಗುರುವಿಗೆ
 ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ಅಂತರಾತ್ಮವನ್ನೇ ಗುರುವಿನ
 ಚರಣಗಳಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಗುರುವು ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ, ಯಾವುದೇ
 ಸೂಚನೆಯನ್ನಿತ್ತರೂ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತರೂ
 ಅದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಗುರುವಿನ
 ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ
 ತತ್ಪರನಾಗಿರಬೇಕು.

12184009A ಭವತಿ ಚಾತ್ರ ಶ್ಲೋಕಃ||

12184009a ಗುರುಂ ಯಸ್ತು ಸಮಾರಾಧ್ಯ ದ್ವಿಜೋ ವೇದಮವಾಪ್ನುಯಾತ್|

12184009c ತಸ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಫಲಾವಾಪ್ತಿಃ ಸಿದ್ಧತೇ ಚಾಸ್ಯ ಮಾನಸಮ್||

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಯಾರು ಗುರುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ
ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕವು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕಲ್ಪವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

12184010A ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಂ ಖಿಲು ದ್ವಿತೀಯಮಾಶ್ರಮಂ ವದಂತಿ|

12184010B ತಸ್ಯ ಸಮುದಾಚಾರಲಕ್ಷಣಂ ಸರ್ವಮನುವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಃ||

12184010C ಸಮಾವೃತ್ತಾನಾಂ ಸದಾರಾಣಾಂ

ಸಹಧರ್ಮಚರ್ಯಾಫಲಾರ್ಥಿನಾಂ ಗೃಹಾಶ್ರಮೋ
ವಿಧೀಯತೇ|

12184010D ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಾವಾಪ್ತಿಹ್ಯಕ್ರ

ತ್ರಿವರ್ಗಸಾಧನಮವೇಕ್ಷ್ಯಾಗರ್ಹಿತೇನ ಕರ್ಮಣಾ
ಧನಾನ್ಯಾದಾಯ

ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಪ್ರಕರ್ಮೋಪಲಭ್ಧೇನ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿನಿರ್ಮಿತೇನ ವಾ
ಅದ್ರಿಸಾರಗತೇನ ವಾ

ಹವ್ಯನಿಯಮಾಭ್ಯಾಸದೈವತಪ್ರಸಾದೋಪಲಭ್ಧೇನ ವಾ
ಧನೇನ ಗೃಹಸ್ಥೋ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಂ ಪ್ರವರ್ತಯೇತ್||

12184010E ತದ್ಧಿ ಸರ್ವಾಶ್ರಮಾಣಾಂ ಮೂಲಮುದಾಹರಂತಿ|

12184010F ಗುರುಕುಲವಾಸಿನಃ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ

ಸಂಕಲ್ಪಿತವ್ರತನಿಯಮಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾಯಿನಸ್ತೇಷಾಮಪ್ಯತ
ಏವ ಭಿಕ್ಷಾಬಲಿಸಂವಿಭಾಗಾಃ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ||

ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯವು ಎರಡನೇ ಆಶ್ರಮವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ನಾನು
 ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ತ ಉತ್ತಮ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು
 ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಗುಲಕುಲದಿಂದ ಸ್ನಾತಕನಾಗಿ
 ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಸದಾಚಾರೀ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಒಂದುವೇಳೆ
 ಸಹಧರ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಅದರ
 ಫಲದ ಇಚ್ಛೆಯಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ
 ವಿಧಿಯಿದೆ. ಈ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಕಾಮ ಈ
 ಮೂರರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ತ್ರಿವರ್ಗಸಾಧನೆಯನ್ನು
 ಬಯಸಿ ಗೃಹಸ್ಥನಾದವನು ಉತ್ತಮ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಧನಸಂಗ್ರಹ
 ಮಾಡಬೇಕು ಅರ್ಥಾತ್ ಅವನು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ
 ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ
 ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪರ್ವತದಿಂದ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುವ
 ಅದರ ಸಾರಭೂತ ಮಣಿ-ರತ್ನ, ದಿವ್ಯೌಷಧಿ, ಮತ್ತು ಚಿನ್ನ ಮೊದಲಾದ
 ಧನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಹವ್ಯ, ಕವ್ಯ, ನಿಯಮ,
 ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ದೊರೆತ ಧನದ
 ಮೂಲಕ ಗೃಹಸ್ಥನು ತನ್ನ ಗೃಹಸ್ಥಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ
 ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಆಶ್ರಮವು ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಗಳ ಮೂಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
 ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ವನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು
 ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರ ವ್ರತ, ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ
 ವಿವಿಧ ವಾನಪ್ರಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಸರ್ವವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸರ್ವತ್ರ
 ಸಂಚರಿಸುವ ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯಿಂದಲೇ ಭಿಕ್ಷಾ,
 ಉಡುಗೊರೆ, ಉಪಹಾರ ಮತ್ತು ದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ

ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12184011A ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾನಾಂ ದ್ರವ್ಯೋಪಸ್ಕಾರ ಇತಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಖಿಲ್ವೇತೇ
ಸಾಧವಃ ಸಾಧುಪಥ್ಯದರ್ಶನಾಃ
ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಪ್ರಸಂಗಿನಸ್ತೀರ್ಥಾ ಭಿಗಮನದೇಶದರ್ಶನಾರ್ಥಂ
ಪೃಥಿವೀಂ ಪರ್ಯಟಂತಿ|

12184011B ತೇಷಾಂ

ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾನಾಭಿವಾದನಾನಸೂಯಾವಾಕ್ತ್ಯದಾನಸೌಮುಖ್ಯಶ
ಕ್ತ್ಯಾಸನ ಶಯನಾಭ್ಯವಹಾರಸತ್ತ್ವಿಯಾಶ್ಚೇತಿ||

ವಾನಪ್ರಸ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಧನಸಂಗ್ರಹವು ನಿಷಿದ್ಧವು. ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶುದ್ಧ-ಹಿತಕರ ಅನ್ನಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ-ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ-ದೇಶ ದರ್ಶನದ ನಿಮಿತ್ತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಗೃಹಸ್ಥನು ಎದ್ದು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಯನ್ನಿಡಬೇಕು. ದೋಷದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಡದೇ ಅವರೊಡನೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸುಖಕರ ಆಸನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಸುಖಕರ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಮಲಗಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಭೋಜನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇದೇ ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರ ಕುರಿತು ಗೃಹಸ್ಥನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

12184012A ಭವತಿ ಚಾತ್ರ ಶ್ಲೋಕಃ|

12184012a ಅತಿಥಿಯಸ್ಯ ಭಗ್ನಾಶೋ ಗೃಹಾತ್ ಪ್ರತಿನಿವರ್ತತೇ|

12184012c ಸ ದತ್ವಾ ದುಷ್ಕೃತಂ ತಸ್ಯೈ ಪುಣ್ಯಮಾದಾಯ ಗಚ್ಚತಿ||

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕವೊಂದಿದೆ: ಯಾವ ಗೃಹಸ್ಥನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಯಾರೇ ಅತಿಥಿಯು ಭಿಕ್ಷೆಯು ದೊರೆಯದೇ ನಿರಾಶನಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೋ ಆ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಅವನು ತನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

12184013A ಅಪಿ ಚಾತ್ರ ಯಜ್ಞಕ್ರಿಯಾಭಿದೇವತಾಃ ಪ್ರೀಯಂತೇ
ನಿವಾಪೇನ ಪಿತರೋ ವೇದಾಭ್ಯಾಸಶ್ರವಣಧಾರಣೇನ
ಋಷಯಃ||

12184013B ಅಪತ್ಯೋತ್ಪಾದನೇನ ಪ್ರಜಾಪತಿರಿತಿ|

ಇದಲ್ಲದೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಯಜ್ಞಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು, ಶ್ರಾದ್ಧ-ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳು, ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಶ್ರವಣ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಧಾರಣೆಗಳಿಂದ ಋಷಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಜಾಪತಿ - ಇವರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12184014A ಶ್ಲೋಕೌ ಚಾತ್ರ ಭವತಃ||

12184014a ವತ್ಸಲಾಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವಾಚ್ಯಾಃ ಶ್ರುತ್ರಸುಖಾ ಗಿರಃ|

12184014c ಪರಿವಾದೋಪಘಾತೌ ಚ¹⁰⁶ ಪಾರುಷ್ಯಂ ಚಾತ್ರ ಗರ್ಹಿತಮ್||

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿರುವ ಮತ್ತು ಕೇಳಲು ಸುಖಕರವಾಗಿರುವ ಮಾತನ್ನು

¹⁰⁶ ಪರಿತಾಪೋಪಘಾತಶ್ಚ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆಡಬೇಕು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು,
ಘಾತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಕಠೋರ ಮಾತನಾಡುವುದು
ನಿಂದನೀಯವು.

12184015a ಅವಜ್ಞಾನಮಹಂಕಾರೋ ದಂಭಶ್ಚೈವ ವಿಗರ್ಹಿತಃ|

12184015c ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯಮಕ್ರೋಧಃ ಸರ್ವಾಶ್ರಮಗತಂ ತಪಃ||

ಪರತಿರಸ್ಕಾರ, ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ದಾಂಭಿಕತೆ - ಇವುಗಳು
ನಿಂದನೀಯವು. ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಕ್ರೋಧ - ಇವುಗಳು ಎಲ್ಲ
ಆಶ್ರಮಿಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿರುವ ತಪಸ್ಸು.

12184016A ಅಪಿ ಚಾತ್ರ

ಮಾಲ್ಯಾಭರಣವಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಂಗಗಂಧೋಪಭೋಗನೃತ್ಯಗೀತವಾದಿತ್ರ
ಶ್ರುತಿಸುಖನಯನಾಭಿರಾಮಸಂದರ್ಶನಾನಾಂ
ಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭಕ್ತ್ಯಭೋಜ್ಯಪೇಯಲೇಹ್ಯಚೋಷ್ಯಾಣಾಮಭ್ಯವಹಾರ್ಯಾಣಾಂ
ವಿವಿಧಾನಾಮುಪಭೋಗಃ ಸ್ವದಾರವಿಹಾರಸಂತೋಷಃ
ಕಾಮಸುಖಾವಾಪ್ತಿರಿತಿ

ಇವಲ್ಲದೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳು, ನಾನಾ ವಿಧದ
ಆಭೂಷಣಗಳು, ವಸ್ತ್ರ, ಅಭ್ಯಂಗ, ಗಂಧೋಪಭೋಗ, ನೃತ್ಯ-ಗೀತ-
ವಾದ್ಯಗಳು, ಕಣ್ಣು-ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದೃಶ್ಯಗಳು,
ಭಕ್ಷ-ಭೋಜ್ಯ-ಪೇಯ-ಲೇಹ ಮತ್ತು ಚೋಷ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.
ಉದ್ಯಾನವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.
ಭಾರ್ಯೆಯೊಡನೆ ಕಾಮಸುಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು.

12184017a ತ್ರಿವರ್ಗಗುಣನಿರ್ವೃತ್ತಿಯೈಸ್ತು ನಿತ್ಯಂ ಗೃಹಾಶ್ರಮೇ|

12184017c ಸ ಸುಖಾನ್ಯನುಭೂಯೇಹ ಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ಗತಿಮಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಸುಖಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟ ಪುರುಷನು ಹೊಂದುವ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12184018a ಉಂಚವೃತ್ತಿಗೃಹಸ್ಥೋ ಯಃ ಸ್ವಧರ್ಮಚರಣೇ ರತಃ|

12184018c ತ್ಯಕ್ತಕಾಮಸುಖಾರಂಭಸ್ತಸ್ಯ ಸ್ವಗೋ ನ ದುರ್ಲಭಃ||

ಸ್ವಧರ್ಮಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಉಂಭವೃತ್ತಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ಕಾಮಸುಖಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವು ದುರ್ಲಭವಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ ಚತುರಾಶೀತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾವಿಂಭತ್ಯಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮೫

ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳ ವರ್ಣನೆ,
ಹಿಮಾಲಯದ ಉತ್ತರ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಲೋಕದ
ವಿಲಕ್ಷಣತೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ತ್ವದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ, ಭೃಗು-
ಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದದ ಉಪಸಂಹಾರ (1-27).

12185001 ಭೃಗುರುವಾಚ

12185001A ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಃ ಖಿಲು ಋಷಿಧರ್ಮಮನುಸರಂತಃ ಪುಣ್ಯಾನಿ
ತೀರ್ಥಾನಿ ನದೀಪ್ರಸ್ಥವಣಾನಿ ಸುವಿವಿಕ್ತೇಷ್ಟರಣ್ಯೇಷು
ಮೃಗಮಹಿಷವರಾಹಸ್ಯಮರಗಜಾಕೀರ್ಣೇಷು
ತಪಸ್ಯಂತೋಽನುಸಂಚರಂತಿ|

12185001B ತ್ಯಕ್ತಗ್ರಾಮ್ಯವಸ್ತ್ರಾಹಾರೋಪಭೋಗಾ
ವನ್ಯೈಷಧಿಮೂಲಫಲಪರ್ಣಪರಿಮಿತವಿಚಿತ್ರನಿಯತಾಹಾರಾಃ
ಸ್ಥಾನಾಸನಿನೋ
ಭೂಮಿಪಾಷಾಣಸಿಕತಾಶರ್ಕರಾವಾಲುಕಾಭಸ್ಮಶಾಯಿನಃ
ಕಾಶಕುಶಚರ್ಮವಲ್ಕಲಸಂವೃತಾಂಗಾಃ
ಕೇಶಶ್ಮಶ್ರುನಖರೋಮಧಾರಿಣೋ
ನಿಯತಕಾಲೋಪಸ್ಪರ್ಶನಾ
ಅಸ್ಕನ್ನಹೋಮಬಲಿಕಾಲಾನುಷ್ಠಾಯಿನಃ
ಸಮಿತ್ಕುಶಕುಸುಮೋಪಹಾರಹೋಮಾರ್ಜನಲಬ್ಧವಿಶ್ರಾಮಾಃ
ಶೀತೋಷ್ಣಪವನನಿಷ್ಟಪ್ತವಿಭಿನ್ನಸರ್ವತ್ವಚೋ
ವಿವಿಧನಿಯಮಯೋಗಚರ್ಯಾವಿಹಿತಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಹೃತಮಾಂ
ಸಶೋಣಿತಾಸ್ವಗ್ನಿಭೂತಾ ಧೃತಿಪರಾಃ
ಸತ್ತ್ವಯೋಗಾಚ್ಚರೀರಾಣ್ಯದ್ವಹಂತಿ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಮೂರನೇ ಆಶ್ರಮ ವಾನಪ್ರಸ್ಥವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ
ಮನುಷ್ಯರು ಧರ್ಮಾನುಸರಣಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಪವಿತ್ರ
ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ನದೀತೀರಗಳಲ್ಲಿ, ಚಿಲುಮೆಗಳ ಬಳಿ ಹಾಗೂ ಜಿಂಕೆ,
ಎಮ್ಮೆ, ಹಂದಿ, ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಕಾಡಾನೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಏಕಾಂತ
ವನಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಾ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥರ

ಉಪಭೋಗಕ್ಕಾಗುವ ಗ್ರಾಮಜನೋಚಿತ ಸುಂದರ ವಸ್ತ್ರ, ಸ್ವಾದಿಷ್ಟ
 ಭೋಜನ ಮತ್ತು ವಿಷಯಭೋಗಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಅವರು
 ವನಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ದೊರೆಯುವ ಅನ್ನ, ಫಲ, ಮೂಲ
 ಹಾಗೂ ಎಲೆಗಳ ಪರಿಮಿತ, ವಿಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ನಿಯತ ಆಹಾರವನ್ನು
 ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನೆಲ, ಕಲ್ಲು,
 ಮರಳು, ನುರುಜುಗಲ್ಲು, ಬೂದಿ - ಇವುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ.
 ಕಾಶ, ಕುಶ, ಮೃಗಚರ್ಮ ಮತ್ತು ವಲ್ಕಲಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ
 ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೇ ಉಡುತ್ತಾರೆ. ಗಡ್ಡ-ಮೀಸೆ-ಉಗುರು-ಜಟೆಗಳನ್ನು
 ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಿಯತ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ
 ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಾ ನಿಶ್ಚಿತ ಕಾಲಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸದೇ ಬಲಿ,
 ವೈಶ್ವದೇವ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
 ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ-ಪೂಜಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಮಿತ್ತು-ದರ್ಭೆ-ಫಲ-
 ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ
 ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಶೀತೋಷ್ಣ-ವೃಷ್ಟಿ-ವಾತಗಳ
 ಪ್ರಖರತೆಯನ್ನು ಸದಾ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳ
 ಚರ್ಮವು ಒಡೆದುಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾನಾ ವಿಧದ ಕಠೋರ
 ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವ
 ಅವರ ರಕ್ತ-ಮಾಂಸಗಳು ಒಣಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ಚರ್ಮ-ಮೂಳೆಗಳು
 ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಅವರು
 ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಕೇವಲ ಸತ್ತ್ವ ಯೋಗದಿಂದ ಶರೀರಧಾರಣೆ
 ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

12185002a ಯಸ್ವೇತಾಂ ನಿಯತಶ್ಚರ್ಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿವಿಹಿತಾಂ ಚರೇತ್ |

12185002c ಸ ದಹೇದಗ್ನಿವದ್ಧೋಷಾನ್ ಜಯೇಲ್ಲೋಕಾಂಶ್ಚ ದುರ್ಜ ಯಾನ್||

ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳಿಂದಲೇ ವಿಹಿತವಾಗಿರುವ ಈ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು
ನಿಯಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವವನು
ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಸ್ಮಮಾಡಿ ದುರ್ಲಭ
ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12185003A ಪರಿವ್ರಾಜಕಾನಾಂ ಪುನರಾಚಾರಸ್ತದ್ಯಥಾ|

12185003B ವಿಮುಚ್ಯಾಗ್ನಿಧನಕಲತ್ರಪರಿಬರ್ಹ ಸಂಗಾನಾತ್ಮನಃ

ಸ್ನೇಹಪಾಶಾನವಧೂಯ ಪರಿವ್ರಜಂತಿ

ಸಮಲೋಷ್ವಾಶ್ಮಕಾಂಚನಾಸ್ತ್ರಿವರ್ಗಪ್ರಪೃತ್ತೇಷ್ಟ್ವಿ

ಆರಂಭೇಷ್ಟಸಕ್ತಬುದ್ಧಯೋಽರಿಮಿತ್ರೋದಾಸೀನೇಷು

ತುಲ್ಯವೃತ್ತಯಃ

ಸ್ಥಾವರಜರಾಯುಜಾಂಡಜಸ್ವೇದಜೋದ್ಭಿಜ್ಜಾನಾಂ

ಭೂತಾನಾಂ

ವಾಘ್ನಿನಃಕರ್ಮಭಿರನಭಿದ್ರೋಹಿಣೋಽನಿಕೇತಾಃ

ಪರ್ವತಪುಲಿನವೃಕ್ಷಮೂಲದೇವತಾಯತನಾನ್ಯನುಚರಂತೋ

ವಾಸಾರ್ಥಮುಪೇಯುರ್ನಗರಂ ಗ್ರಾಮಂ ವಾ ನಗರೇ

ಪಂಚರಾತ್ರಿಕಾ ಗ್ರಾಮೈಕರಾತ್ರಿಕಾಃ||

12185003C ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಚ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮಾತ್ರಾರ್ಥಂ ದ್ವಿಜಾತೀನಾಂ

ಭವನಾನ್ಯಸಂಕೀರ್ಣಕರ್ಮಣಾಮುಪತಿಷ್ಠೇಯಃ

ಪಾತ್ರಪತಿತಾಯಾಚಿತಭೈಕ್ಷಾಃ

ಕಾಮಕ್ರೋಧದರ್ಪಮೋಹಲೋಭಕಾರ್ಪಣ್ಯದಂಭಪರಿವಾದಾಭಿ

ಮಾನಹಿಂಸಾನಿವೃತ್ತಾ ಇತಿ|

ಈಗ ನಾನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.
 ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ, ಧನ, ಕಳತ್ರ
 ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ಭೋಗಗಳನ್ನು ತೊರೆದು,
 ಸ್ನೇಹಪಾಶಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.
 ಮಣ್ಣುಹೆಂಟೆ, ಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಚಿನ್ನಗಳು ಸಮವೆಂದು ಅವರು
 ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು ತ್ರಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
 ಶತ್ರು-ಮಿತ್ರ-ಉದಾಸೀನರಲ್ಲಿ ಅವರು
 ಸಮಾನದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಥಾವರ, ಜರಾಯುಜ, ಅಂಡಜ,
 ಸ್ವೇದಜ ಮತ್ತು ಉದ್ಭುಜ್ಜ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತು-ಮನಸ್ಸು
 ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ದ್ರೋಹವನ್ನು
 ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಶ್ರಮ ಮಠಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
 ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿಯ
 ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗುಹೆಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ನದೀ ತೀರಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ,
 ವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಾಗಲೀ, ದೇವಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ,
 ನಗರಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ತಂಗುತ್ತಾರೆ. ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ರಾತ್ರಿಗಿಂತಲೂ
 ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು
 ತಂಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಶುದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ
 ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಕ್ಷತ್ರಿಯ-ವೈಶ್ಯರ ಮನೆಗಳ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ತಮ್ಮ
 ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳದೇ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು
 ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವುದೋ ಅಷ್ಟನ್ನೇ ತಿಂದು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾಮ-
 ಕ್ರೋಧ-ಲೋಭ-ಮೋಹ-ಕೃಪಣತೆ-ದಂಭ-ನಿಂದೆ-ಅಪಮಾನ-

ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

12185004A ಭವತಿ ಚಾತ್ರ ಶ್ಲೋಕಃ||

12185004a ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದತ್ತ್ವಾ ಚರತಿ ಯೋ ಮುನಿಃ|

12185004c ನ ತಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ಭಯಮುತ್ಪದ್ಯತೇ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಭಯಪ್ರದಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುನಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಯಾವವಿಧದ ಭಯವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12185005a ಕೃತ್ವಾಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ಸ್ವಶರೀರಸಂಸ್ಥಂ

ಶಾರೀರಮಗ್ನಿಂ ಸ್ವಮುಖೇ ಜುಹೋತಿ|

12185005c ಯೋ ಭೈಕ್ಷಚರ್ಯೋ ಪಗತ್ಯೈರ್ಹ ವಿರ್ಭಿಶ್

ಚಿತಾಗ್ನಿನಾಂ ಸ ವ್ಯತಿಯಾತಿ ಲೋಕಾನ್||

ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಶರೀರವನ್ನೇ ಇಷ್ಟಕಾಚಿತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಾಯಿಯ ಮೂಲಕ ಭಿಕ್ಷಾರೂಪದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಹೋಮಮಾಡುವ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಅಗ್ನಿಚಯನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯು ಹೋಗುವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

12185006a ಮೋಕ್ಷಾಶ್ರಮಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಯಥೋಕ್ತಂ

ಶುಚಿಃ ಸುಸಂಕಲ್ಪಿತಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಃ¹⁰⁷|

¹⁰⁷ ಸುಸಂಕಲ್ಪಿತಮುಕ್ತಬುದ್ಧಿಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12185006c ಅನಿಂಧನಂ ಜ್ಯೋತಿರಿವ ಪ್ರಶಾಂತಂ

ಸ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಶ್ರಯತೇ ದ್ವಿಜಾತಿಃ¹⁰⁸||

ಸುಸಂಕಲ್ಪಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಶುಚಿಯಾಗಿ ಯಥೋಕ್ತವಾದ
ಮೋಕ್ಷಾಶ್ರಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ದ್ವಿಜಾತಿಯವನು ಇಂಧನ
ರಹಿತವಾದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪರಮಶಾಂತ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ
ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

12185007 ಭರದ್ವಾಜ ಉವಾಚ|

12185007a ಅಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾತ್ಪರೋ ಲೋಕಃ ಶ್ರೂಯತೇ ನೋಪಲಭ್ಯತೇ|

12185007c ತಮಹಂ ಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಭರದ್ವಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಲೋಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
ಲೋಕವಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅದು ನೋಡಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಅದರ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.”

12185008 ಭೃಗುರುವಾಚ|

12185008a ಉತ್ತರೇ ಹಿಮವತ್ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಪುಣ್ಯೇ ಸರ್ವಗುಣಾನ್ವಿತೇ|

12185008c ಪುಣ್ಯಃ ಕ್ಷೇಮ್ಯಶ್ಚ ಕಾಮ್ಯಶ್ಚ ಸ ವರೋ ಲೋಕ ಉಚ್ಯತೇ||

ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು: “ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ
ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನ ಪುಣ್ಯಮಯ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಅದನ್ನು
ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೋಕವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಪವಿತ್ರವೂ,

¹⁰⁸ ಮನುಷ್ಯಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕ್ಷೇಮ್ಯವೂ ಮತ್ತು ಕಾಮ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ.¹⁰⁹

12185009a ತತ್ರ ಹ್ಯಪಾಪಕರ್ಮಾಣಃ ಶುಚಯೋಽತ್ಯಂತನಿರ್ಮಲಾಃ|

12185009c ಲೋಭಮೋಹಪರಿತ್ಯಕ್ತಾ ಮಾನವಾ ನಿರುಪದ್ರವಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಪಾಪಕರ್ಮರಹಿತ, ಪವಿತ್ರ, ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಲ, ಲೋಭ-
ಮೋಹಶೂನ್ಯ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಉಪದ್ರವರಹಿತ ಮಾನವರು
ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12185010a ಸ ಸ್ವರ್ಗಸದೃಶೋ ದೇಶಸ್ತತ್ರ ಹ್ಯುಕ್ತಾಃ ಶುಭಾ ಗುಣಾಃ|

12185010c ಕಾಲೇ ಮೃತ್ಯುಃ ಪ್ರಭವತಿ ಸ್ಪೃಶಂತಿ ವ್ಯಾಧಯೋ ನ ಚ||

ಸ್ವರ್ಗಸದೃಶವಾದ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶುಭಗುಣಗಳೂ ಇವೆ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೃತ್ಯುವಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗ-
ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಯಾರನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12185011a ನ ಲೋಭಃ ಪರದಾರೇಷು ಸ್ವದಾರನಿರತೋ ಜನಃ|

12185011c ನ ಚಾನ್ಯೋನ್ಯವಧಸ್ತತ್ರ¹¹⁰ ದ್ರವ್ಯೇಷು ನ ಚ ವಿಸ್ಮಯಃ|

12185011e ಪರೋಕ್ಷಧರ್ಮೋ¹¹¹ ನೈವಾಸ್ತಿ ಸಂದೇಹೋ ನಾಪಿ

---

¹⁰⁹ ಆಚಾರ್ಯ ನೀಲಕಂಠನು ಶ್ಲೋಕ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಐದು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಪರಲೋಕ ಅಥವಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ
ಲೋಕದ ಅರ್ಥವು ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ
ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾನೆ
(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹¹⁰ ನಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ವಧ್ಯತೇ ತತ್ರ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹¹¹ ಪರೋ ಹ್ಯಧರ್ಮೋ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಜಾಯತೇ||

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರೊಡನೆ ಇರುವ ಆ ಜನರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಕುರಿತು ಲೋಭವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಧನಕ್ಕಾಗಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಅಧರ್ಮವು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದೇಹವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12185012a ಕೃತಸ್ಯ ತು ಫಲಂ ತತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮುಪಲಭ್ಯತೇ|

12185012c ಶಯ್ಯಾಯಾನಾಸನೋಪೇತಾಃ ಪ್ರಾಸಾದಭವನಾಶ್ರಯಾಃ|

12185012e ಸರ್ವಕಾಮೈರ್ವೃತಾಃ ಕೇ ಚಿದ್ಧೇಮಾಭರಣಭೂಷಿತಾಃ||

12185013a ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮಾತ್ರಂ ತು ಕೇಷಾಂ ಚಿದುಪಪದ್ಯತೇ|

12185013c ಶ್ರಮೇಣ ಮಹತಾ ಕೇ ಚಿತ್ಕುರ್ವಂತಿ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮ್||

ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಜನರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಭವನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತಮ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನಾಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಸುಖವರ್ಣಮಯ ಆಭೂಷಣಗಳಿಂದ ವಿಭೂಷಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಭೋಜನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಜನರು ಬಹಳ ಪರಿಶ್ರಮಯುಕ್ತ ತಪೋಮಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

12185014a ಇಹ ಧರ್ಮಪರಾಃ ಕೇ ಚಿತ್ಯೇ ಚಿನ್ಮೈಕೃತಿಕಾ ನರಾಃ|

12185014c ಸುಖಿತಾ ದುಃಖಿತಾಃ ಕೇ ಚಿನ್ನಿರ್ಧನಾ ಧನಿನೋಽಪರೇ||

ಆದರೆ ಈ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು
ಧರ್ಮಪರಾಯಣರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ವಂಚಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
ಕೆಲವರು ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಧನಿಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು
ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ದರಿದ್ರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12185015a ಇಹ ಶ್ರಮೋ ಭಯಂ ಮೋಹಃ ಕ್ಷುಧಾ ತೀವ್ರಾ ಚ ಜಾಯತೇ|

12185015c ಲೋಭಶ್ಚಾರ್ಥಕೃತೋ ನೃಣಾಂ ಯೇನ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಿದೆ. ಭಯವಿದೆ. ಮೋಹವಿದೆ. ತೀವ್ರವಾದ
ಹಸಿವೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಧನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ
ಲೋಭಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಪಂಡಿತರೂ
ಮೋಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12185016a ಇಹ ಚಿಂತಾ¹¹² ಬಹುವಿಧಾ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ|

12185016c ಯಸ್ತದ್ವೇದೋಭಯಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಪಾಪ್ಮನಾ ನ ಸ ಲಿಪ್ಯತೇ||

ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಬಹುವಿಧದ ಚಿಂತನೆಗಳು
ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡರ ಸ್ವರೂಪ-ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವನು
ಪಾಪದಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12185017a ಸೋಪಧಂ ನಿಕೃತಿಃ ಸ್ತೇಯಂ ಪರಿವಾದೋಽಭ್ಯಸೂಯತಾ|

12185017c ಪರೋಪಘಾತೋ ಹಿಂಸಾ ಚ ಪೈಶುನ್ಯಮನ್ಯತಂ ತಥಾ||

12185018a ಏತಾನಾಸೇವತೇ ಯಸ್ತು ತಪಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಹೀಯತೇ|

¹¹² ವಾರ್ತಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12185018c ಯಸ್ವೇತಾನ್ನಾಚರೇದ್ವಿದ್ವಾಂಸ್ತಪಸ್ತಸ್ಯಾಭಿವರ್ಧತೇ||

ಕಪಟ, ವಂಚನೆ, ಚೌರ್ಯ, ಪರನಿಂದೆ, ಅಸೂಯೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ, ಚಾಡಿಹೇಳುವುದು, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದು - ಈ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವವನು ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸದೇ ಇರುವ ವಿದ್ವಾಂಸನ ತಪಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

¹¹³12185019a ಕರ್ಮ ಭೂಮಿರಿಯಂ ಲೋಕ ಇಹ ಕೃತ್ವಾ ಶುಭಾಶುಭಮ್||

12185019c ಶುಭೈಃ ಶುಭಮವಾಪ್ನೋತಿ ಕೃತ್ವಾಶುಭಮತೋಽನ್ಯಥಾ||

ಈ ಲೋಕವು ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯು. ಇಲ್ಲಿ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಶುಭವನ್ನೂ ಅಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅಶುಭವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

12185020a ಇಹ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪೂರ್ವಂ ದೇವಾಃ ಸರ್ಷಿಗಣಾಸ್ತಥಾ|

12185020c ಇಷ್ಟೈಷ್ಟ್ಯತಪಸಃ ಪೂತಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮುಪಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಜಾಪತಿ, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಣಗಳು ಯಜ್ಞವನ್ನೂ ಅಭೀಷ್ಟ್ಯ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಪವಿತ್ರಾತ್ಮರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

12185021a ಉತ್ತರಃ ಪೃಥಿವೀಭಾಗಃ ಸರ್ವಪುಣ್ಯತಮಃ ಶುಭಃ|

12185021c ಇಹತ್ಯಾಸ್ತತ್ರ ಜಾಯಂತೇ ಯೇ ವೈ ಪುಣ್ಯಕೃತೋ ಜನಾಃ||

---

113 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಇಹ ಚಿಂತಾ ಬಹುವಿಧಾ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪೃಥ್ವಿಯ ಉತ್ತರಭಾಗವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪುಣ್ಯತಮ ಮತ್ತು ಶುಭವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

12185022a ಅಸತ್ಯಮಾರ್ಗಣಿ ಕುರ್ವಂತಸ್ತಿಯಗ್ರೋನಿಷು ಚಾಪರೇ|

12185022c ಕ್ಷೀಣಾಯುಷಸ್ತಥೈವಾನ್ಯೇ ನಶ್ಯಂತಿ ಪೃಥಿವೀತಲೇ||

ಪಾಪಕರ್ಮಿಗಳು ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆದನಂತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12185023a ಅನ್ಯೋನ್ಯಭಕ್ಷಣೇ ಸಕ್ತಾ ಲೋಭಮೋಹಸಮನ್ವಿತಾಃ|

12185023c ಇಹೈವ ಪರಿವರ್ತಂತೇ ನ ತೇ ಯಾಂತ್ಯುತ್ತರಾಂ ದಿಶಮ್||

ಲೋಭ-ಮೋಹವಶರಾಗಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವವರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಂದಿಗೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

12185024a ಯೇ ಗುರೂನುಪಸೇವಂತೇ ನಿಯತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ|

12185024c ಪಂಥಾನಂ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ತೇ ಜಾನಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಗುರುವನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ನಿಯತ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಮನೀಷಿಣರು ಸರ್ವಲೋಕಗಳ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12185025a ಇತ್ಯುಕ್ತೋಽಯಂ ಮಯಾ ಧರ್ಮಃ ಸಂಕ್ಷೇಪಾದ್ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ಮಿತಃ|

12185025c ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೌ ಹಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಯೋ ವೈ ವೇತ್ತಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಹೀಗೆ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು
ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದಿರುವವನೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನು.”

12185026 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12185026a ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಭೃಗುಣಾ ರಾಜನ್ ಭರದ್ವಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

12185026c ಭೃಗುಂ ಪರಮಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ವಿಸ್ಮಿತಃ ಪ್ರತ್ಯಪೂಜಯತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಭೃಗುವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು
ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಪರಮಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಭರದ್ವಾಜನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ
ಭೃಗುವನ್ನು ಪ್ರತಿಪೂಜಿಸಿದನು.

12185027a ಏಷ ತೇ ಪ್ರಭವೋ ರಾಜನ್ ಜಗತಃ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ|

12185027c ನಿಖಿಲೇನ ಮಹಾಪ್ರಾಙ್ಗ ಕಿಂ ಭೂಯಃ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ರಾಜನ್! ಇದೋ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕುರಿತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ಹೇಳಿಯಾಯಿತು. ಮಹಾಪ್ರಾಙ್ಗ! ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನು
ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೀಯೆ?”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದೇ ಪಂಚಾಶೀತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೃಗುಭರದ್ವಾಜಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾಂಭತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮೬

ಶಿಷ್ಯಾಚಾರದ ವರ್ಣನೆ, ಪಾಪವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವುದರ ಹಾನಿ ಮತ್ತು
ಧರ್ಮದ ಪ್ರಶಂಸೆ (1-32).

12186001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12186001a ಆಚಾರಸ್ಯ ವಿಧಿಂ ತಾತ ಶ್ರೋಚ್ಯಮಾನಂ ತ್ವಯಾನಘ|

12186001c ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಹ್ಯಸಿ ಮೇ ಮತಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ತಾತ! ಅನಘ! ಧರ್ಮಜ್ಞ! ನೀನು ಹೇಳಿದ
ಆಚಾರದ ವಿಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ನೀನು
ಸರ್ವಜ್ಞನು.”

12186002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12186002a ದುರಾಚಾರಾ ದುರ್ವಿಚೇಷ್ಟಾ ದುಷ್ಟಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಿಯಸಾಹಸಾಃ|

12186002c ಅಸಂತೋ ಹ್ಯಭಿವಿಖ್ಯಾತಾಃ ಸಂತಶ್ಚಾಚಾರಲಕ್ಷಣಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ದುರಾಚಾರಿಗಳು, ದುರ್ವಿಚೇಷ್ಟರು,
ದುಷ್ಟಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಸಾಹಸಪ್ರಿಯರು ಅಸಂತರೆಂದು
ವಿಖ್ಯಾತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸದಾಚಾರವೇ ಸಂತರ ಲಕ್ಷಣ.

12186003a ಪುರೀಷಂ ಯದಿ ವಾ ಮೂತ್ರಂ ಯೇ ನ ಕುರ್ವಂತಿ ಮಾನವಾಃ|

12186003c ರಾಜಮಾರ್ಗೇ ಗವಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಧಾನ್ಯಮಧ್ಯೇ ಚ ತೇ ಶುಭಾಃ||

ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಗೋವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮತ್ತು ಧಾನ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಲ
ಅಥವಾ ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದೇ ಇರುವ ಮಾನವರು
ಶುಭಮಾನವರು.

12186004a ಶೌಚಮಾವಶ್ಯಕಂ ಕೃತ್ವಾ ದೇವತಾನಾಂ ಚ ತರ್ಪಣಮ್|

12186004c ಧರ್ಮಮಾಹುರ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಮುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ನದೀಂ ತರೇತ್||

ಆವಶ್ಯಕ ಶೌಚವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12186005a ಸೂರ್ಯಂ ಸದೋಪತಿಷ್ಠೇತ ನ ಸ್ವಪ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ಕರೋದಯೇ|

12186005c ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರ್ಜಪನ್ಸಂಧ್ಯಾಂ ತಿಷ್ಠೇತ್ಪೂರ್ವಾಂ ತಥಾಪರಾಮ್||

ಸದಾ ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಜಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

12186006a ಪಂಚಾದ್ಯೋ ಭೋಜನಂ ಕುರ್ಯತ್ಪ್ರಾಜ್ಞುಖೋ ಮೌನಮಾಸ್ಥಿತಃ|

12186006c ನ ನಿಂದೇದನ್ನಭಕ್ಷ್ಯಂಶ್ಚ ಸ್ವಾದ್ವಸ್ವಾದು ಚ ಭಕ್ಷಯೇತ್||

ಪಂಚ ಅಂಗಗಳನ್ನು¹¹⁴ ತೊಳೆದು, ಪೂರ್ವಮುಖನಾಗಿ, ಮೌನವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಡಿಸಿದ ಅನ್ನ-ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಾರದು. ರುಚಿಯಾಗಿರಲಿ ರುಚಿಯಾಗದೇ ಇರಲಿ ತಿನ್ನಬೇಕು.

12186007a ನಾರ್ದ್ರಪಾಣಿಃ ಸಮುತ್ಪಿಷ್ಠೇನ್ನಾರ್ದ್ರಪಾದಃ ಸ್ವಪೇನ್ನಿಶ್||

¹¹⁴ ಊಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಎರಡು ಕೈಗಳು, ಎರಡು ಕಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಮುಖ ಈ ಐದು ಅಂಗಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12186007c ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದಪ್ರೋಕ್ತಮೇತದಾಚಾರಲಕ್ಷಣಮ್||

ಭೋಜನಾನಂತರ ಕೈತೊಳೆದು ಏಳಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಒದ್ದೆಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು. ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದನು ಇವುಗಳನ್ನು ಸದಾಚಾರಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

12186008a ಶುಚಿಕಾಮಮನಡ್ವಾಹಂ ದೇವಗೋಷ್ಠಂ ಚತುಷ್ಟಥಮ್|

12186008c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಧಾರ್ಮಿಕಂ ಚೈವ ನಿತ್ಯಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮ್||

ಯಜ್ಞಶಾಲಾದಿ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಾನಗಳು, ಎತ್ತು, ದೇವಾಲಯ, ಚೌಕ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಚೈತ್ಯ - ಇವುಗಳನ್ನು ಸದಾ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆಯಬೇಕು.

12186009a ಅತಿಥಿನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರೇಷ್ಯಾಣಾಂ ಸ್ವಜನಸ್ಯ ಚ|

12186009c ಸಾಮಾನ್ಯಂ ಭೋಜನಂ ಭೃತ್ಯೈಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ||

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ, ಎಲ್ಲ ಸೇವಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಜನರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಪುರುಷನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12186010a ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಮಶನಂ ದೇವನಿರ್ಮಿತಮ್|

12186010c ನಾಂತರಾ ಭೋಜನಂ ದೃಷ್ಟಮುಪವಾಸೀ ತಥಾ ಭವೇತ್||

ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಎರಡೇ ಹೊತ್ತಿನ ಭೋಜನವು ವೇದನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೋಜನಮಾಡುವುದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಪಾಲನೆಯೇ ಉಪವಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

12186011a ಹೋಮಕಾಲೇ ತಥಾ ಜುಹ್ವನ್ಮತುಕಾಲೇ ತಥಾ ವ್ರಜನ್|

12186011c ಅನನ್ಯಸ್ತ್ರೀಜನಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ತಥಾ ಭವೇತ್||

ಹೋಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಾ ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯ
ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸೇರುವ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12186012a ಅಮೃತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಚ್ಚಿಷ್ಟಂ ಜನನ್ಯಾ ಹೃದಯಂ ಕೃತಮ್||

12186012c ಉಪಾಸೀತ ಜನಃ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಸಂತ ಉಪಾಸತೇ¹¹⁵||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಊಟಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಅನ್ನವು ಅಮೃತಸಮಾನವು.
ಅದು ಜನನಿಯ ಸ್ತನಪಾನದಷ್ಟು ಹಿತಕರವು. ಅದನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವ
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರು ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಉಪಾಸಿಸಿದಂತೆ.

¹¹⁶12186013a ಯಜುಷಾ ಸಂಸ್ಕೃತಂ ಮಾಂಸಂ ನಿವೃತ್ತೋ ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣಾತ್||

12186013c ನ ಭಕ್ಷಯೇದ್ವೃಥಾಮಾಂಸಂ ಪೃಷ್ಠಮಾಂಸಂ ಚ ವರ್ಜಯೇತ್||

ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನದೇ ಇರುವವನು ಯಜುರ್ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ
ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳಿಸಿದ ಮಾಂಸವನ್ನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು. ವೃಥಾ ಮಾಂಸ
ಮತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧಶೇಷ ಮಾಂಸವನ್ನೂ ಅವನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12186014a ಸ್ವದೇಶೇ ಪರದೇಶೇ ವಾ ಅತಿಥಿಂ ನೋಪವಾಸಯೇತ್||

12186014c ಕಾಮ್ಯಂ ಕರ್ಮಫಲಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಗುರೂಣಾಮುಪಪಾದಯೇತ್||

¹¹⁵ ಸಮಾಸತೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹¹⁶ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಲೋಷ್ಟಮದಾ
ತೃಣಚ್ಛೇತಾ ನಖಖಾದೀ ತು ಯೋ ನರಃ| ನಿತ್ಯೋಚ್ಚಿಷ್ಟಃ ಶಂಕುಶುಕೋ
ನೇಹಾಯುರ್ವಿಂದತೇ ಮಹತ್|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪರದೇಶದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಉಪವಾಸವಿಡಬಾರದು. ತಾನು ಪಡೆದ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು.

12186015a ಗುರುಭ್ಯ ಆಸನಂ ದೇಯಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಚಾಭಿವಾದನಮ್|

12186015c ಗುರೂನಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಯುಜ್ಯಂತೇ ಆಯುಷಾ ಯಶಸಾ ಶ್ರಿಯಾ||

ಗುರುಗಳಿಗೆ ಆಸನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಗುರುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಆಯಸ್ಸು, ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಸಂಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12186016a ನೇಕ್ಷೇತಾದಿತ್ಯಮುದ್ಯಂತಂ ನ ಚ ನಗ್ನಾಂ ಪರಸ್ತ್ರಿಯಮ್|

12186016c ಮೈಥುನಂ ಸಮಯೇ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಗುಹ್ಯಂ ಚೈವ ಸಮಾಚರೇತ್||

ಉದಯವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ನಗ್ನ ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೂ ನೋಡಬಾರದು. ಧರ್ಮಾನುಸಾರ ಋತುಕಾಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಥುನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

12186017a ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಹೃದಯಂ ತೀರ್ಥಂ ಶುಚೀನಾಂ ಹೃದಯಂ ಶುಚಿಃ|

12186017c ಸರ್ವಮಾರ್ಯಕೃತಂ ಶೌಚಂ ವಾಲಸಂಸ್ಪರ್ಶನಾನಿ ಚ||

ಹೃದಯವು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೀರ್ಥವು ಮತ್ತು ಹೃದಯವು ಶುಚಿಯಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶುಚಿಯು. ಆರ್ಯರು ಮಾಡುವ ಸರ್ವವೂ ಶೌಚವೇ. ಹಸುವಿನ ಬಾಲವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದೂ ಶೌಚವೇ.

12186018a ದರ್ಶನೇ ದರ್ಶನೇ ನಿತ್ಯಂ ಸುಖಪ್ರಶ್ನಮುದಾಹರೇತ್|

12186018c ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತಶ್ಚ ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಪ್ರದಿಷ್ಟಮಭಿವಾದನಮ್||

ನಿತ್ಯವೂ ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆದೇಶ.

12186019a ದೇವಗೋಷ್ಠೇ ಗವಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಕ್ರಿಯಾಪಥೇ|

12186019c ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೇ ಭೋಜನೇ ಚೈವ ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಾಣಿಮುದ್ಧರೇತ್||

ದೇವಮಂದಿರದಲ್ಲಿ, ಗೋವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕ್ರಿಯಾಪಥದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭೋಜನದಲ್ಲಿ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

¹¹⁷12186020a ಪಣ್ಯಾನಾಂ ಶೋಭನಂ ಪಣ್ಯಂ ಕೃಷೀಣಾಂ ಬಾದ್ಯತೇ ಕೃಷಿಃ|

12186020c ಬಹುಕಾರಂ ಚ ಸಸ್ಯಾನಾಂ ವಾಹ್ಯೇ ವಾಹ್ಯಂ ತಥಾ ಗವಾಮ್||

ವರ್ತಕರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಶೋಭನೀಯವು ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಕೃಷಿಯೇ ಫಲವನ್ನೀಯುತ್ತದೆ. ಸಸ್ಯಗಳು ಅಧಿಕ ಬೆಳೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿನ ವಾಹನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ¹¹⁸.

¹¹⁷ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತಶ್ಚ ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಪೂಜನಂ ಚ ಯಥಾವಿಧಿ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹¹⁸ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇತರ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ: ಪ್ರಾತಃಕಾಲ-

ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತ್ರೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ

ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಫಲವು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು

ಸತ್ಕರಿಸಿದವನ ವಾಣಿಜ್ಯ-ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಇತರರ ವಾಣಿಜ್ಯ-

ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಹೊಲ-

ಗದ್ದೆಗಳು ಇತರರ ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಫಲವತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಅವನ

ಸಸ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯು ಇತರರ ಸಸ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12186021a ಸಂಪನ್ನಂ ಭೋಜನೇ ನಿತ್ಯಂ ಪಾನೀಯೇ ತರ್ಪಣಂ ತಥಾ|

12186021c ಸುಶೃತಂ ಪಾಯಸೇ ಬ್ರೂಯಾದ್ಯವಾಗ್ವಾಂ ಕೃಸರೇ ತಥಾ||

ನಿತ್ಯವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಯಜಮಾನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು “ಭೋಜನವು ಸಂಪನ್ನವಾಯಿತೇ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು “ಸುಸಂಪನ್ನಂ” ಅರ್ಥಾತ್ “ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು” ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಅದೇರೀತಿ ನೀರು ಕುಡಿದ ನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ “ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತೇ?” ಎಂದು ಯಜಮಾನನು ಕೇಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು “ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು” ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪಾಯಸವನ್ನು ಕುಡಿದನಂತರ ಯಜಮಾನನು “ಪಾಯಸವು ರುಚಿಕರವಾಗಿದೆಯೇ? ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಯೇ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು “ಅತ್ಯಂತ ರುಚಿಕರವಾಗಿದೆ. ಬಹಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ಸಜ್ಜಿಗೆ-ಎಳ್ಳನ್ನಗಳನ್ನು ತಿಂದನಂತರವೂ ಯಜಮಾನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು “ರುಚಿಯಾಗಿದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು “ಬಹಳ ರುಚಿಯಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು.

12186022a ಶ್ಮಶ್ರುಕರ್ಮಣಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕ್ಷುತೇ ಸ್ನಾನೇಽಥ ಭೋಜನೇ|

12186022c ವ್ಯಾಧಿತಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಮಾಯುಷ್ಯಮಭಿನಂದನಮ್||

ಚೌರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ, ಶೀನಿದಾಗ ಮತ್ತು

ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾಹನವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪೂಜಕನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಭೋಜನವಾದನಂತರ ಸ್ವಸ್ತಿ, ಸುಸ್ನಾತಂ, ಸುಭುಕ್ತಂ, ಲಘುಶರೀರಂ -
 ಶುಭವಾಗಲಿ, ಸ್ನಾನವು ಶುಭವಾಯಿತೇ? ಶುಭವಾದ
 ಭೋಜನವಾಯಿತೇ? ದೇಹವು ಲಘುವಾಗಿದೆಯೇ? ಇತ್ಯಾದಿ
 ವಚನಗಳಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ರೋಗವು
 ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯುಸ್ಸೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

12186023a ಪ್ರತ್ಯಾದಿತ್ಯಂ ನ ಮೇಹೇತ ನ ಪಶ್ಯೇದಾತ್ಮನಃ ಶಕೃತ್|

12186023c ಸುತಸ್ತ್ರಿಯಾ ಚ ಶಯನಂ ಸಹಭೋಜ್ಯಂ ಚ ವರ್ಜಯೇತ್||

ಸೂರ್ಯನ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಮಲ-ಮೂತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು
 ವಿಸರ್ಜಿಸಬಾರದು. ತನ್ನ ಮಲವನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಸ್ತ್ರೀಯೊಡನೆ
 ಒಂದೇ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು. ಸ್ತ್ರೀಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ
 ಕುಳಿತು ಊಟಮಾಡಬಾರದು.

12186024a ತ್ವಂಕಾರಂ ನಾಮಧೇಯಂ ಚ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾನಾಂ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್|

12186024c ಅವರಾಣಾಂ ಸಮಾನಾನಾಮುಭಯೇಷಾಂ ನ ದುಷ್ಯತಿ||

ತನಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡವರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುವುದಾಗಲೀ
 ಅವರನ್ನು “ನೀನು” ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದಾಗಲೀ ಕೂಡದು.
 ತನಗೆ ಸಮಾನರಾದವರನ್ನೂ ಮತ್ತು ತನಗಿಂತಲೂ ಚಿಕ್ಕವರನ್ನು
 ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕರೆದರೆ ಮತ್ತು “ನೀನು” ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದರೆ
 ದೋಷವಿಲ್ಲ.

12186025a ಹೃದಯಂ ಪಾಪವೃತ್ತಾನಾಂ ಪಾಪಮಾಖ್ಯಾತಿ ವೈಕೃತಮ್|

12186025c ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಂ ವಿನಶ್ಯಂತಿ ಗೂಹಮಾನಾ ಮಹಾಜನೇ||

ಪಾಪಿಗಳ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಣ್ಣು-ಮುಖಗಳೇ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ತಿಳಿದೂ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು ಮಹಾಪುರುಷರಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಡುವವರು ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12186026a ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಂ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಚಾದಯಂತ್ಯಬಹುಶ್ರುತಾಃ|

12186026c ನೈನಂ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ತ್ರಿದಿವೌಕಸಃ||

ತಿಳಿದೂ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು ಮೂರ್ಖನು ಮಾತ್ರ ಬಚ್ಚಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

12186027a ಪಾಪೇನ ಹಿ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಪಾಪಮೇವಾನುವರ್ತತೇ|

¹¹⁹12186027c ಧಾರ್ಮಿಕೇಣ ಕೃತೋ ಧರ್ಮಃ ಕರ್ತಾರಮನುವರ್ತತೇ||

ಪಾಪಿಯು ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಅವನ ಪಾಪವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದು ನಂತರದ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕನು ಆಚರಿಸಿದ ಧರ್ಮವು ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಗೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

12186028a ಪಾಪಂ ಕೃತಂ ನ ಸ್ಮರತೀಹ ಮೂಢೋ

ವಿವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ತದೇತಿ ಕರ್ತುಃ|

---

¹¹⁹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಧರ್ಮೇಣಾಪಿಹಿತೋ ಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮಮೇವಾನುವರ್ತತೇ| ಅರ್ಥಾತ್ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನು ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸದೇ ಗುಟ್ಟಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದರಿಂದ ಅವನ ಧರ್ಮವು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಂತರದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅದು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12186028c ರಾಹುರ್ಯಥಾ ಚಂದ್ರಮುಪೈತಿ ಚಾಪಿ

ತಥಾಬುಧಂ ಪಾಪಮುಪೈತಿ ಕರ್ಮ||

ಮೂರ್ಖನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕರ್ತೃವು ಅದನ್ನು
ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ರಾಹುವು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ
ಹೋಗುವಂತೆ ಪಾಪಕರ್ಮವು ಮೂರ್ಖನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ
ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12186029a ಆಶಯಾ ಸಂಚಿತಂ ದ್ರವ್ಯಂ ಯತ್ಕಾಲೇ ನೇಹ ಭುಜ್ಯತೇ¹²⁰

12186029c ತದ್ಬುಧಾ ನ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಮರಣಂ ನ ಪ್ರತೀಕ್ಷತೇ||

ಆಶೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಮರಣದ ಮೊದಲೇ
ಬೋಗಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು
ದ್ರವ್ಯಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಸೆಯು
ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ವರೆಗೆ ಮರಣವು ಕಾಯುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12186030a ಮಾನಸಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಧರ್ಮಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ|

12186030c ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಮನಸಾ ಶಿವಮಾಚರೇತ್||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮವೇ
ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಮನೀಷಿಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ
ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಶಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

12186031a ಏಕ ಏವ ಚರೇದ್ಧರ್ಮಂ ನಾಸ್ತಿ ಧರ್ಮೇ ಸಹಾಯತಾ|

¹²⁰ ದುಃಖೇನ್ಯೈವೋಪಭುಜ್ಯತೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12186031c ಕೇವಲಂ ವಿಧಿಮಾಸಾದ್ಯ ಸಹಾಯಃ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ಏಕಾಕಿಯಾಗಿಯೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವೂ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಹಾಯಮಾಡಬಲ್ಲನು?

12186032a ದೇವಾ ಯೋನಿರ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ದೇವಾನಾಮಮೃತಂ ದಿವಿ|

12186032c ಪ್ರೇತ್ಯಭಾವೇ ಸುಖಂ ಧರ್ಮಾಚ್ಚ ಶ್ವತ್ಪೈರುಪಭುಜ್ಯತೇ||

ಧರ್ಮವೇ ಮನುಷ್ಯರ ಯೋನಿ. ಅದೇ ಧರ್ಮವೇ ದಿವಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಮೃತವಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮರು ಧರ್ಮದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಮರಣಾನಂತರ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮಯುಧಿಷ್ಠಿರಸಂವಾದೇ ಆಚಾರವಿಧೌ
ಷಷ್ಠ್ಯಾ ಶೀತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮಯುಧಿಷ್ಠಿರಸಂವಾದೇ ಆಚಾರವಿಧಿ
ಎನ್ನುವ ನೂರಾವಿಂಭತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮೭

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನ

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನದ ನಿರೂಪಣೆ (1-60).

12187001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12187001a ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ನಾಮ ಯದಿದಂ ಪುರುಷಸ್ಯೇಹ ಚಿಂತ್ಯತೇ|

12187001c ಯದಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಯತಶ್ಚೈತತ್ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ¹²¹||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಮನುಷ್ಯನಿಗಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಯಾವ ವಿಚಾರವಿದೆಯೋ ಆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ಯಾವುದು? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12187002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12187002a ಅಧ್ಯಾತ್ಮಮಿತಿ ಮಾಂ ಪಾರ್ಥ ಯದೇತದನುಪೃಚ್ಛಸಿ|

12187002c ತದ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ತೇ ತಾತ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರತರಂ ಸುಖಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥ! ನೀನು ಯಾವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆಯೋ ನಿನಗಾಗಿ ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಯ್ಯಾ! ಇದು ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೂ ಸುಖಕರವೂ ಆಗಿದೆ.

¹²²12187003a ಯಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪುರುಷೋ ಲೋಕೇ ಪ್ರೀತಿಂ ಸೌಖ್ಯಂ ಚ ವಿಂದತಿ|

12187003c ಫಲಲಾಭಶ್ಚ ಸದ್ಯಃ ಸ್ಯಾತ್ಸರ್ವಭೂತಹಿತಂ ಚ ತತ್||

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಪುರುಷನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು

---

¹²¹ ಇದರ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಕೃತಃ ಸೃಷ್ಟಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್| ಪ್ರಲಯೇ ಕಥಮಭ್ಯೇತಿ ತನ್ಮೇ ವಕ್ಷುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹²² ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಲಯಸಂಯುಕ್ತಮಾಚಾರ್ಯಃ ಪರಿದರ್ಶಿತಮ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಫಲಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನವು ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಹಿತಕರವಾಗಿದೆ.

12187004a ಪೃಥಿವೀ ವಾಯುರಾಕಾಶಮಾಪೋ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಪಂಚಮಮ್|

12187004c ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ||

ಪೃಥ್ವೀ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಜಲ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ - ಈ ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಲಗಳ ಸ್ಥಾನಗಳು.

12187005a ತತಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾನಿ ತತ್ರೈವ ತಾನಿ ಯಾಂತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12187005c ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಭೂತೇಷು ಸಾಗರಸ್ಯೋರ್ಮಯೋ ಯಥಾ||

ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಲೆಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಪುನಃ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಈ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳೂ ಕೂಡ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿವೆಯೋ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಹಿತ ಪುನಃ ಪುನಃ ಲೀನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12187006a ಪ್ರಸಾರ್ಯ ಚ ಯಥಾಂಗಾನಿ ಕೂರ್ಮಃ ಸಂಹರತೇ ಪುನಃ|

12187006c ತದ್ವದ್ಯೂತಾನಿ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಂಹರತೇ ಪುನಃ||

ಆಮೆಯು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಅಂಗಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಒಳಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತಾನು ರಚಿಸಿದ ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಪುನಃ ತನ್ನ ಒಳಗೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12187007a ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚೈವ ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ಭೂತಕೃತ್|

12187007c ಅಕರೋತ್ತೇಷು ವೈಷಮ್ಯಂ ತತ್ತು ಜೀವೋಽನು ಪಶ್ಯತಿ||

ಭೂತಕೃತುವು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಐದೇ ಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೈಷಮ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆ ವೈಷಮ್ಯತೆಯು ಜೀವಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12187008a ಶಬ್ದಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ ತಥಾ ಖಾನಿ ತ್ರಯಮಾಕಾಶಯೋನಿಜಮ್||

12187008c ವಾಯೋಸ್ಪೃಶ್ಚ ಸ್ಪರ್ಶ ಚೇಷ್ಟಾಶ್ಚ ವಾಗ್ಗಿತ್ಯೇತಚ್ಚ ತುಷ್ಟಯಮ್¹²³||

ಶಬ್ದ, ಶ್ರೋತ್ರ, ಮತ್ತು ಛಿದ್ರ - ಈ ಮೂರು ಆಕಾಶದ ಕಾರ್ಯಗಳು. ಸ್ಪರ್ಶ, ಚೇಷ್ಟಾ, ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಮಾತು - ಈ ನಾಲ್ಕು ವಾಯುವಿನ ಕಾರ್ಯಗಳು.

12187009a ರೂಪಂ ಚಕ್ಷುಸ್ತಥಾ ಪಕ್ತಿಸ್ತ್ರಿವಿಧಂ¹²⁴ ತೇಜ ಉಚ್ಯತೇ|

12187009c ರಸಃ ಕ್ಲೇದಶ್ಚ ಜಿಹ್ವಾ ಚ ತ್ರಯೋ ಜಲಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ||

ರೂಪ, ಚಕ್ಷು ಮತ್ತು ಪಚನ ಈ ಮೂರು ತೇಜದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಸ, ತೇವ ಮತ್ತು ನಾಲಿಗೆ ಈ ಮೂರು ಜಲದ ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12187010a ಘ್ರೇಯಂ ಘ್ರಾಣಂ ಶರೀರಂ ಚ ತೇ ತು ಭೂಮಿಗುಣಾಸ್ತ್ರಯಃ|

12187010c ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚೈವ ಷಷ್ಠಂ ತು ಮನ ಉಚ್ಯತೇ||

¹²³ ವಾಯೋಃ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ತಥಾ ಚೇಷ್ಟಾ ತ್ವಕ್ಶೈವ ತ್ರಿತಯಂ ಸ್ಮೃತಮ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹²⁴ ಪಾಕಸ್ತ್ರಿವಿಧಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಗಂಧ, ಫ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ, ಮತ್ತು ಶರೀರ ಈ ಮೂರು ಭೂಮಿಯ
ಗುಣಗಳು. ಮಹಾಭೂತಗಳು ಐದು ಮತ್ತು ಆರನೆಯದು ಮನಸ್ಸು
ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12187011a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನಶ್ಚೈವ ವಿಜ್ಞಾನಾನ್ಯಸ್ಯ ಭಾರತ|

12187011c ಸಪ್ತಮೀ ಬುದ್ಧಿರತ್ಯಾಹುಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಪುನರಷ್ಟಮಃ||

ಭಾರತ ! ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ವಿಷಯಗಳ
ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಏಳನೆಯದು ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪುನಃ
ಎಂಟನೆಯದು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12187012a ಚಕ್ಷುರಾಲೋಕನಾಯೈವ ಸಂಶಯಂ ಕುರುತೇ ಮನಃ|

12187012c ಬುದ್ಧಿರಧ್ಯವಸಾಯಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಸಾಕ್ಷಿವತ್ ಸ್ಥಿತಃ||

ಚಕ್ಷು ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ.
ಮನಸ್ಸು ಸಂಶಯ ತಾಳುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು
ಸಾಕ್ಷಿಯು.

12187013a ಊರ್ಧ್ವಂ ಪಾದತಲಾಭ್ಯಾಂ ಯದರ್ವಾಗೂರ್ಧ್ವಂ ಚ ಪಶ್ಯತಿ|

12187013c ಏತೇನ ಸರ್ವಮೇವೇದಂ ವಿದ್ಧ್ಯ ಭಿವ್ಯಾಪ್ತಮಂತರಮ್||

ಪಾದತಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮೇಲಿನವರೆಗಿರುವ ಶರೀರವನ್ನು
ಸಾಕ್ಷಿಭೂತ ಚೇತನವು ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತದೆ.
ಅದು ಈ ಶರೀರದ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.
ಇದನ್ನು ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೋ.

12187014a ಪುರುಷೇ ಚೇಂದ್ರಿಯಾಣೀಹ ವೇದಿತವ್ಯಾನಿ ಕೃತ್ಸ್ನ ಶಃ|

12187014c ತಮೋ ರಜಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ವಿದ್ಧಿ ಭಾವಾಂಸ್ತದಾಶ್ರಯಾನ್||

ಪುರುಷನು ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳ
ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ
ಸತ್ತ್ವ-ರಜ-ತಮೋ ಗುಣಗಳು ಇವುಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.

12187015a ಏತಾಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ನರೋ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಭೂತಾನಾಮಾಗತಿಂ ಗತಿಮ್|

12187015c ಸಮವೇಕ್ಷ್ಯ ಶನ್ಯೈಶ್ಚೈವ ಲಭತೇ ಶಮಮುತ್ತಮಮ್||

ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಬಲದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಉತ್ತಮ ಶಾಂತಿಯನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12187016a ಗುಣಾನೇನೀಯತೇ ಬುದ್ಧಿಬುಧ್ಧಿರೇವೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಪಿ|

12187016c ಮನಃಷಷ್ಠಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಬುದ್ಧ್ಯ ಭಾವೇ ಕುತೋ ಗುಣಾಃ||

ಸತ್ತ್ವ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಷಯಗಳ
ಬಳಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಬುದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸು-ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ
ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಮಸ್ತ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ವಿಷಯಗಳತ್ತ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೇ ಗುಣಗಳು ಹೇಗೆ ಇರಬಲ್ಲವು?

12187017a ಇತಿ ತನ್ಮಯಮೇವೈತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್|

12187017c ಪ್ರಲೀಯತೇ ಚೋದ್ಭವತಿ ತಸ್ಮಾನ್ನಿರ್ದಿಶ್ಯತೇ ತಥಾ||

ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮ ಸಹಿತವಾದ ಎಲ್ಲವೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಉದಯದಿಂದಲೇ
ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯ ಲಯದೊಡನೆಯೇ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ.
ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಬುದ್ಧಿಮಯವೇ ಆಗಿದೆ.

ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಬುದ್ಧಿರೂಪವಾಗಿರುವುದೆಂಬ
ನಿರ್ದೇಶವಿದೆ.

12187018a ಯೇನ ಪಶ್ಯತಿ ತಚ್ಚಕ್ಷುಃ ಶೃಣೋತಿ ಶ್ರೋತ್ರಮುಚ್ಯತೇ|

12187018c ಜಿಘ್ರತಿ ಘ್ರಾಣಮಿತ್ಯಾಹೂ ರಸಂ ಜಾನಾತಿ ಜಿಹ್ವಯಾ||

ಬುದ್ಧಿಯು ಯಾವುದರಿಂದ ನೋಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಕಣ್ಣು, ಮತ್ತು
ಯಾವುದರಿಂದ ಕೇಳುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಶ್ರೋತ್ರ ಎಂದು
ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಯಾವುದರಿಂದ ಮೂಸುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು
ಮೂಗೆಂದೂ ಮತ್ತು ಯಾವುದರಿಂದ ಅದು ರಸವನ್ನು
ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಾಲಿಗೆಯೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12187019a ತ್ವಚಾ ಸ್ಪೃಶತಿ ಚ ಸ್ಪರ್ಶಾನ್ಬುದ್ಧಿವಿಕ್ರಿಯತೇಽಸಕ್ಯತ್|

12187019c ಯೇನ ಸಂಕಲ್ಪಯತ್ಯರ್ಥಂ ಕಿಂ ಚಿದ್ಭವತಿ ತನ್ಮನಃ||

ಬುದ್ಧಿಯು ತ್ವಚೆಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ
ಮನಃ ಮನಃ ವಿಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವ ಕರಣದಿಂದ
ಯಾವ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಯಸುತ್ತದೆಯೋ ಮನಸ್ಸು
ಅದರದ್ದೇ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

12187020a ಅಧಿಷ್ಠಾನಾನಿ ಬುದ್ಧೇರ್ಹಿ ಪೃಥಗರ್ಥಾನಿ ಪಂಚಧಾ|

12187020c ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಯಾನ್ಯಾಹುಸ್ತಾನ್ಯದೃಶ್ಯೋಽಧಿಷ್ಠತಿ||

ಬುದ್ಧಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಇರುವ ಐದು
ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳನ್ನೇ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೃಶ್ಯ
ಜೀವಾತ್ಮನು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಅಥವಾ ಪ್ರೇರಕ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12187021a ಪುರುಷಾಧಿಷ್ಠಿತಾ¹²⁵ ಬುದ್ಧಿಸ್ಥಿಷು ಭಾವೇಷು ವರ್ತತೇ|

12187021c ಕದಾ ಚಿಲ್ಲಭತೇ ಪ್ರೀತಿಂ ಕದಾ ಚಿದನುಶೋಚತಿ||

12187022a ನ ಸುಖೇನ ನ ದುಃಖೇನ ಕದಾ ಚಿದಪಿ ವರ್ತತೇ|

ಪುರುಷನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಮೂರು ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಶೋಕಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

12187022c ಏವಂ ನರಾಣಾಂ ಮನಸಿ ತ್ರಿಷು ಭಾವೇಷ್ವವಸ್ಥಿತಾ||

12187023a ಸೇಯಂ ಭಾವಾತ್ಮಿಕಾ ಭಾವಾಂಸ್ತ್ರೀನೇತಾನ್ನಾತಿವರ್ತತೇ|

12187023c ಸರಿತಾಂ ಸಾಗರೋ ಭರ್ತಾ ಮಹಾವೇಲಾಮಿವೋರ್ಮಿಮಾನ್||

ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾವಗಳಿವೆ. ಈ ಭಾವಾತ್ಮಿಕ ಬುದ್ಧಿಯು ನದಿಗಳ ಒಡೆಯ ಊರ್ಮಿಮಂತ ಸಾಗರವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ¹²⁶ ತೀರವನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಈ ಮೂರು ಭಾವಗಳನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

12187024a ಅತಿಭಾವಗತಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಭಾವೇ ಮನಸಿ ವರ್ತತೇ|

12187024c ಪ್ರವರ್ತಮಾನಂ ಹಿ ರಜಸ್ತದ್ಭಾವಮನುವರ್ತತೇ||

ಹೀಗೆ ಭಾವಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದರೂ ಬುದ್ಧಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ

---

¹²⁵ ಪುರುಷೇ ತಿಷ್ಠತೀ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹²⁶ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಗುಣ-ಭಾವಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇರುತ್ತದೆ. ಮರಳಿ ಬಂದನಂತರ ಬುದ್ಧಿಯು ರಜೋಗುಣದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ¹²⁷.

12187025a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಹಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಪ್ರದರ್ಶಯತಿ ಸಾ ಸದಾ¹²⁸ |

¹²⁹12187025c ಪ್ರೀತಿಃ ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಃ ಶೋಕಸ್ತಮೋ ಮೋಹಶ್ಚ ತೇ ತ್ರಯಃ ||

ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಅದೇ ಮೂರು ಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರೀತಿಯು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣ. ಶೋಕವು ರಜೋಗುಣ, ಮತ್ತು ಮೋಹವು ತಮೋಗುಣ.

12187026a ಯೇ ಯೇ ಚ ಭಾವಾ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನರ್ವೇಷ್ಟೇತೇಷು ತೇ ತ್ರಿಷು |

12187026c ಇತಿ ಬುದ್ಧಿಗತಿಃ ಸರ್ವಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ ತವ ಭಾರತ ||

ಭಾರತ ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಭಾವಗಳಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಮೂರು ಭಾವಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿವೆ. ಭಾರತ ! ಹೀಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರವಹಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ.

---

¹²⁷ ಹೀಗೆ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖ-ದುಃಖ-ಮೋಹಗಳೆಂಬ ಅಥವಾ ಸತ್ತ್ವ - ರಜಸ್ಸು-ತಮಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋದಾಗಲೂ ಬುದ್ಧಿಯು ಭಾವಾತ್ಮಕ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಎದ್ದ ನಂತರ ಪ್ರವೃತ್ತಾತ್ಮಕವಾದ ರಜೋಗುಣವು ಬುದ್ಧಿಭಾವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹²⁸ ಪ್ರವರ್ತಯತಿ ಸಾ ತದಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹²⁹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ತತಃ ಸತ್ತ್ವಂ ತಮೋಭಾವಃ ಪ್ರೀತಿಯೋಗಾತ್ಪ್ರವರ್ತತೇ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12187027a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ಸರ್ವಾಣಿ ವಿಜೇತವ್ಯಾನಿ ಧೀಮತಾ|

12187027c ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮಶ್ಚೈವ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಸಂಶ್ರಿತಾಃ ಸದಾ||

12187028a ತ್ರಿವಿಧಾ ವೇದನಾ ಚೈವ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವೇಷು ದೃಶ್ಯತೇ|

12187028c ಸಾತ್ತ್ವಿಕೇ ರಾಜಸೀ ಚೈವ ತಾಮಸೀ ಚೇತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಸತ್ತ್ವ, ರಜ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳು ಸದಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ - ಸಾತ್ತ್ವಿಕೇ, ರಾಜಸೀ ಮತ್ತು ತಾಮಸೀ - ಎಂಬ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಅನುಭೂತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

12187029a ಸುಖಸ್ಪರ್ಶಃ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣೋ ದುಃಖಸ್ಪರ್ಶೋ ರಜೋಗುಣಃ|

12187029c ತಮೋಗುಣೇನ ಸಂಯುಕ್ತೌ ಭವತೋಽವ್ಯಾವಹಾರಿಕೌ||

ಸುಖಸ್ಪರ್ಶವು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣ. ದುಃಖಸ್ಪರ್ಶವು ರಜೋಗುಣ. ಇವೆರಡೂ ತಮೋಗುಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಾಗ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೆರಡೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

12187030a ತತ್ರ ಯತ್ಪ್ರೀತಿಸಂಯುಕ್ತಂ ಕಾಯೇ ಮನಸಿ ವಾ ಭವೇತ್|

12187030c ವರ್ತತೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೋ ಭಾವ ಇತ್ಯವೇಕ್ಷೇತ ತತ್ತದಾ||

ಶರೀರ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾದರೆ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಭಾವವು ಉದಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12187031a ಅಥ ಯದ್ದುಃಖಸಂಯುಕ್ತಮತುಷ್ಟಿಕರ¹³⁰ ಮಾತ್ಮನಃ|

¹³⁰ ಅಪ್ರೀತಿಕರ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12187031c ಪ್ರವೃತ್ತಂ ರಜ ಇತ್ಯೇವ ತನ್ನಸಂರಭ್ಯ ಚಿಂತಯೇತ್||

ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ದುಃಖಸಂಯುಕ್ತ ಅಸಂತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾದಾಗ ರಜೋಗುಣವು ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದರ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬಾರದು.

12187032a ಅಥ ಯನೋಹಸಂಯುಕ್ತಮವ್ಯಕ್ತಮಿವ ಯದ್ಭವೇತ್|

12187032c ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮವಿಜ್ಞೇಯಂ ತಮಸ್ತದುಪಧಾರಯೇತ್||

ಯಾವಾಗ ಮೋಹಸಂಯುಕ್ತವಾದ ಏನೊಂದೂ ತಿಳಿಯದಂತಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ತಮೋಗುಣವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12187033a ಪ್ರಹರ್ಷಃ ಪ್ರೀತಿರಾನಂದಃ ಸುಖಂ ಸಂಶಾಂತಚಿತ್ತತಾ|

12187033c ಕಥಂ ಚಿದಭಿವರ್ತಂತ ಇತ್ಯೇತೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ಗುಣಾಃ||

ಅತಿ ಹರ್ಷ, ಪ್ರೀತಿ, ಆನಂದ, ಸುಖ, ಮತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಳುಂಟಾದಾಗ ಇವು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಗುಣಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12187034a ಅತುಷ್ಟಿಃ ಪರಿತಾಪಶ್ಚ ಶೋಕೋ ಲೋಭಸ್ತಥಾಕ್ಷಮಾ|

12187034c ಲಿಂಗಾನಿ ರಜಸಸ್ತಾನಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಹೇತ್ವಹೇತುಭಿಃ||

ಕಾರಣದೊಂದಿಗೆ ಅಥವಾ ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಅತ್ಯಪ್ತಿ, ಪರಿತಾಪ, ಶೋಕ, ಲೋಭ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷಮೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳುಂಟಾದರೆ ಅವು ರಜೋಗುಣವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

12187035a ಅಭಿಮಾನ¹³¹ ಸ್ತಥಾ ಮೋಹಃ ಪ್ರಮಾದಃ ಸ್ವಪ್ನತಂದ್ರಿತಾ|

12187035c ಕಥಂ ಚಿದಭಿವರ್ತಂತೇ ವಿವಿಧಾಸ್ತಾಮಸಾ ಗುಣಾಃ||

ಅಭಿಮಾನ, ಮೋಹ, ಪ್ರಮಾದ, ಸ್ವಪ್ನ ಮತ್ತು ಆಲಸ್ಯ - ಇವುಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೇಗೋ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವು ವಿವಿಧ ತಾಮಸ ಗುಣಗಳು.

12187036a ದೂರಗಂ ಬಹುಧಾಗಾಮಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಸಂಶಯಾತ್ಮಕಮ್|

12187036c ಮನಃ ಸುನಿಯತಂ ಯಸ್ಯ ಸ ಸುಖೀ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ||

ದೂರಹೋಗುವ, ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ, ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಯಸುವ ಮತ್ತು ಸಂಶಯಾತ್ಮಕ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾರು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಇಹ ಮತ್ತು ಪರಗಳಲ್ಲಿರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12187037a ಸತ್ತ್ವಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರೇತದಂತರಂ ಪಶ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಯೋಃ|

12187037c ಸೃಜತೇ ತು ಗುಣಾನೇಕ ಏಕೋ ನ ಸೃಜತೇ ಗುಣಾನ್||

ಸತ್ತ್ವ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಅಥವಾ ಆತ್ಮ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿನ ಅಂತರವನ್ನು ನೋಡು. ಒಂದು ಅನೇಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12187038a ಮಶಕೋದುಂಬರೌ ಚಾಪಿ ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತೌ ಯಥಾ ಸದಾ|

12187038c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮನ್ಯೌ ಚ ಯಥಾ ಸಂಪ್ರಯೋಗಸ್ತಥಾ ತಯೋಃ||

¹³¹ ಅವಮಾನ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅತ್ತಿಯ ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಳು ಮತ್ತು ಹುಳಗಳು ಹೇಗೆ ಏಕತ್ರವಿದ್ದರೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವೋ ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಇವೆರಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿವೆ.

12187039a ಪೃಥಗ್ಭೃತೌ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ತೌ ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತೌ ಚ ಸರ್ವದಾ|

12187039c ಯಥಾ ಮತ್ಯೋ ಜಲಂ ಚೈವ ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತೌ ತಥೈವ ತೌ||

ನೀರು ಮತ್ತು ಮೀನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದರೂ ಹೇಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವವೋ ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳು ಸ್ವಭಾವತಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಸದಾ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ¹³².

12187040a ನ ಗುಣಾ ವಿದುರಾತ್ಮಾನಂ ಸ ಗುಣಾನ್ವೇತ್ತಿ ಸರ್ವಶಃ|

12187040c ಪರಿದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಗುಣಾನಾಂ ಚ ಸಂಸ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಮನ್ಯತೇ ಸದಾ||

ಸತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳು ಜಡವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಆದರೆ ಆತ್ಮವು ಚೇತನವು. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಗುಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮವು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ತನ್ನನ್ನು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ.

12187041a ಇಂದ್ರಿಯೈಸ್ತು ಪ್ರದೀಪಾರ್ಥಂ ಕುರುತೇ ಬುದ್ಧಿಸಪ್ತಮೈಃ|

12187041c ನಿರ್ವಿಚೇಷ್ಟೈರಜಾನದ್ಭಿಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರದೀಪವತ್||

¹³² ನೀರಿಲ್ಲದೇ ಹೇಗೆ ಮೀನು ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ಆತ್ಮನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ದೀಪವು ಗಡಿಗೆಯ ರಂಧ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಗೆ ಹೊರಗಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಚೈತನ್ಯರೂಪ ಆತ್ಮನು ಚೇಷ್ಟಾರಹಿತವಾದ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವಾದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ - ಈ ಏಳು ರಂಧ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಗಿನ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12187042a ಸೃಜತೇ ಹಿ ಗುಣಾನ್ಸತ್ತ್ವಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಪರಿಪಶ್ಯತಿ|

12187042c ಸಂಪ್ರಯೋಗಸ್ತಯೋರೇಷ ಸತ್ತ್ವಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರ್ಧ್ರುವಃ||

ಬುದ್ಧಿಯು ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ¹³³ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳ ಈ ಸಂಯೋಗವು ಅನಾದಿಯು.

12187043a ಆಶ್ರಯೋ ನಾಸ್ತಿ ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸ್ಯ ಚ ಕಶ್ಚನ|

12187043c ಸತ್ತ್ವಂ ಮನಃ ಸಂಸೃಜತಿ ನ ಗುಣಾನ್ವೈ ಕದಾ ಚನ||

¹³³ ಬುದ್ಧಿಯು ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು ಮುಂದೆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗುಣಗಳೊಡನೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಭಾರತ ದರ್ಶನ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ ಅನುವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಷಃ ಇಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ೪೮ ನೇ ಶ್ಲೋಕದ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮವೇ ಗುಣಗಳನ್ನು ಜೇಡರ ಬಲೆಯಂತೆ ಹೆಣೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದಿದೆ.

ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆತ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಿಗೂ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಯು ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ
ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗುಣಗಳೊಡನೆ
ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

12187044a ರಶ್ಮಿಂಸ್ತೇಷಾಂ ಸ ಮನಸಾ ಯದಾ ಸಮ್ಯಜ್ಜೇಯಚ್ಛತಿ|

12187044c ತದಾ ಪ್ರಕಾಶತೇಽಸ್ಯಾತ್ಮಾ ಘಟೇ ದೀಪೋ ಜ್ವಲನ್ನಿವ||

ಬುದ್ಧಿಯ ರಶ್ಮಿಗಳಂತಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ
ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದಾಗ ಘಟಸ್ಥವಾಗಿರುವ ದೀಪವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಆತ್ಮನು
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

12187045a ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಯಃ ಪ್ರಾಕೃತಂ ಕರ್ಮ ನಿತ್ಯಮಾತ್ಮರತಿರ್ಮುನಿ|

12187045c ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಃ ಸ್ಯಾತ್ಸ ಗಚ್ಛೇತ್ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿತ್ಯವೂ ಆತ್ಮರತಿಯಾಗಿರುವ
ಮುನಿಯು ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನಾಗಿ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12187046a ಯಥಾ ವಾರಿಚರಃ ಪಕ್ಷೀ ಲಿಪ್ಯಮಾನೋ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ|

12187046c ಏವಮೇವ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞೋ ಭೂತೇಷು ಪರಿವರ್ತತೇ||

ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪಕ್ಷಿಯು ಹೇಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ನೆನೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಹಾಗೆ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞನು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ
ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ.

12187047a ಏವಂಸ್ವಭಾವಮೇವೈತತ್ ಸ್ವಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿಹರೇನ್ನರಃ|

12187047c ಅಶೋಚನ್ನಪ್ರಹೃಷ್ಯಂಶ್ಚ ಚರೇದ್ವಿಗತಮತ್ಸರಃ||

ಆತ್ಮತತ್ವವು ಹೀಗೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ವಿಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವದ್ದೆಂದು ಬುದ್ಧಿಯ
ಮೂಲಕ ತಿಳಿದು ನರನು ಶೋಕ-ಹರ್ಷ-ಮಾತ್ಸರ್ಯರಹಿತನಾಗಿ
ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಭಾವದಿಂದಿರಬೇಕು.

12187048a ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧ್ಯಾ ಸಂಸಿದ್ಧ್ಯಾನ್¹³⁴ ನಿತ್ಯಂ ಸೃಜತೇ ಗುಣಾನ್|
12187048c ಊರ್ಣನಾಭಿಯಥಾ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಜ್ಞೇಯಾಸ್ತಂತುವದ್ಗುಣಾಃ||

ಜೇಡರ ಹುಳವು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಬಲೆಯನ್ನು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು
ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಹಾಗೆ ಅತ್ಮನು ತನ್ನ
ಸ್ವಭಾವಯುಕ್ತನಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.
ಗುಣಗಳೇ ಆ ಬಲೆಯ ತಂತುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12187049a ಪ್ರದ್ವಸ್ತಾ ನ ನಿವರ್ತಂತೇ ನಿವೃತ್ತಿನೋರ್ಪಲಭ್ಯತೇ|
12187049c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ ಪರೋಕ್ಷಂ ತದನುಮಾನೇನ ಸಿದ್ಧತಿ||
12187050a ಏವಮೇಕೇ ವ್ಯವಸ್ಯಂತಿ ನಿವೃತ್ತಿರಿತಿ ಚಾಪರೇ|
12187050c ಉಭಯಂ ಸಂಪ್ರಧಾಯೈ ತದಧ್ಯವಸ್ಯೇದ್ಯಥಾಮತಿ||

ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದಾಗ ಗುಣಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆಯಾದರೂ
ಅವು ಸರ್ವಥಾ ನಿರ್ವೃತ್ತಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳ
ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದು
ಪರೋಕ್ಷವೋ ಅದನ್ನು ಕೇವಲ ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ
ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಶ್ರೇಣಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ
ನಿಶ್ಚಯವು. ಇತರರು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಗುಣಗಳು ಸರ್ವಥಾ

¹³⁴ ಸ್ವಭಾವಯುಕ್ತ್ಯಾ ಯುಕ್ತಸ್ತು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡೂ ಮತಗಳ ಕುರಿತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿಯೇ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಅನುಸಾರ ಯಥಾರ್ಥ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕು.

12187051a ಇತೀಮಂ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಂ ಬುದ್ಧಿಭೇದಮಯಂ ದೃಢಮ್|

12187051c ವಿಮುಚ್ಛ್ಯ ಸುಖಮಾಸೀತ ನ ಶೋಚೇಚ್ಚಿನ್ನಸಂಶಯಃ||

ಬುದ್ಧಿಯು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಈ ಭೇದವೇ ಹೃದಯದ ಸುದೃಢ ಗಂಟು. ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಸಂಶಯರಹಿತನಾದ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷನು ಸುಖದಿಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಂದೂ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12187052a ಮಲಿನಾಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಃ ಶುದ್ಧಂ ಯಥಾ ಪೂರ್ಣಾಂ ನದೀಂ ನರಾಃ|

12187052c ಅವಗಾಹ್ಯ ಸುವಿದ್ವಂಸೋ ವಿದ್ಧಿ ಜ್ಞಾನಮಿದಂ ತಥಾ||

ಶರೀರವು ಕೊಳೆಯಾದಾಗ ಮನುಷ್ಯರು ತುಂಬಿದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧರೂ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿ.

12187053a ಮಹಾನದೀಂ ಹಿ ಪಾರಜ್ಞಸ್ತಪ್ಯತೇ ನ ತರನ್ಯಥಾ|

12187053c ಏವಂ ಯೇ ವಿದುರಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಕೈವಲ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಮ್||

ಮಹಾನದಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ದಡಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ದಾಟಲು ನೌಕೆ-ನಾವಿಕನ ಸಾಧನವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧನಗಳು ದೊರೆಯುವವರೆಗೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು

ಯಾವುದೇ ಬಾಹ್ಯ ಸಾಧನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವನು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರದ ಸರಪಳಿಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಕಳಚಿಬೀಳುತ್ತವೆ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವು ಸ್ವಯಂ ಫಲಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ.

¹³⁵12187054a ಏತಾಂ ಬುದ್ಧ್ವಾನರಃ ಸರ್ವಾಂ ಭೂತಾನಾಮಾಗತಿಂ ಗತಿಮ್ |
12187054c ಅವೇಕ್ಷ್ಯ ಚ ಶನ್ಯೈರ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಲಭತೇ ಶಂ ಪರಂ ತತಃ ||

ಈ ರೀತಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಅವನಿಗೆ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12187055a ತ್ರಿವರ್ಗೋ ಯಸ್ಯ ವಿದಿತಃ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೇತಿಃ ಸ ವಿಮುಚ್ಯತೇ¹³⁶ |
12187055c ಅನ್ವಿಷ್ಯ ಮನಸಾ ಯುಕ್ತಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿ ನಿರುತ್ಸುಕಃ ||

ತ್ರಿವರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ, ಮೊದಲೇ ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ ಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರುತ್ಸುಹಿಯಾಗಿರುವವನು ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಯು.

12187056a ನ ಚಾತ್ಮಾ ಶಕ್ಯತೇ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಂದ್ರಿಯೇಷು ವಿಭಾಗಶಃ |

¹³⁵ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಏವಂ ಯೇ ವಿದುರಾಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಕೇವಲಂ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಮ್ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹³⁶ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಯಶ್ಚ ವಿಮುಂಚತಿ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12187056c ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಸೃಷ್ಟೇಷು ದುರ್ಜಯೇಷ್ಟಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ||¹³⁷

ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರದ, ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳ
ಕುರಿತು ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು
ಶಕ್ಯರಾಗದವರು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು
ಸಮರ್ಥರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12187057a ಏತದ್ಬುದ್ಧ್ವಾ ಭವೇದ್ಬದ್ಧಃ ಕಿಮನ್ಯದ್ಬದ್ಧಲಕ್ಷಣಮ್|

12187057c ವಿಜ್ಞಾಯ ತದ್ಧಿ ಮನ್ಯಂತೇ ಕೃತಕೃತ್ಯಾ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದರಂತೆ ಮನಸ್ಸು-ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡವನು ಬುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನಿಯ ಲಕ್ಷಣವು ಬೇರೆ
ಯಾವುದಿದೆ? ಮನೀಷಿಣರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೇ
ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದೆವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

12187058a ನ ಭವತಿ ವಿದುಷಾಂ ತತೋ ಭಯಂ

ಯದವಿದುಷಾಂ ಸುಮಹದ್ಭಯಂ ಭವೇತ್|

12187058c ನ ಹಿ ಗತಿರಧಿಕಾಸ್ತಿ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್

ಸತಿ ಹಿ ಗುಣೇ ಪ್ರವದಂತ್ಯತುಲ್ಯತಾಮ್||

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಿರುವ ಮಹಾಭಯವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಾದಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ವಿಧದ

¹³⁷ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ಲೋಕಮಾತುರಮಸೂಯತೇಜನಸ್ತಸ್ಯ ತಜ್ಜ ನಯತೀಹ ಸರ್ವತಃ| (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಮುಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಉತ್ಪನ್ನತೆಯ ಗತಿಯು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧವಿರುವವರೆಗೆ ತಾರತಮ್ಯ. ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿದರೆ ಸಾಮ್ಯ.

12187059a ಯತ್ಕರೋತ್ಯನಭಿಸಂಧಿಪೂರ್ವಕಂ

ತಚ್ಚ ನಿರ್ಣುದತಿ ಯತ್ಪುರಾ ಕೃತಮ್||

12187059c ನಾಪ್ರಿಯಂ ತದುಭಯಂ ಕುತಃ ಪ್ರಿಯಂ

ತಸ್ಯ ತಜ್ಜನಯತೀಹ ಕುರ್ವತಃ||

ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವದಿಂದ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಫಲಗಳು ಕರ್ತೃವು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊಳೆದುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಅಥವಾ ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

12187060a ಲೋಕ ಆತುರಜನಾನ್ವಿರಾವಿಣಸ್

ತತ್ತದೇವ ಬಹು ಪಶ್ಯ ಶೋಚತಃ|

12187060c ತತ್ರ ಪಶ್ಯ ಕುಶಲಾನಶೋಚತೋ

ಯೇ ವಿದುಸ್ತದುಭಯಂ ಪದಂ ಸದಾ¹³⁸||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆತುರಜನರು ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಹುವಾಗಿ ಶೋಕಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಶೋಕಿಸದೇ ಇರುವ ಕುಶಲರನ್ನು ನೋಡು. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಶೋಕಪಡುವುದಕ್ಕೆ

¹³⁸ ಸತಾಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ಶೋಕಪಡದೇ ಇರಲು ಕಾರಣ -
 ಇವೆರಡನ್ನೂ ಯಾರು ಸತತ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರೋ
 ಅವರು ಉತ್ತಮ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
 ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನೇ ಸಪ್ತಾಶ್ವಿನ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನ ಎನ್ನುವ
 ನೂರಾವಂಭತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮೮

ಧ್ಯಾನಯೋಗ

ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ವರ್ಣನೆ (1-22).

12188001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12188001a ಹಂತ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಪಾರ್ಥ ಧ್ಯಾನಯೋಗಂ ಚತುರ್ವಿಧಮ್|

12188001c ಯಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಾಶ್ವತೀಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಪರಮರ್ಷಯಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥ ! ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ
 ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಪರಮ
 ಋಷಿಗಳು ಶಾಶ್ವತ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

12188002a ಯಥಾ ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಂ ಧ್ಯಾನಂ ತಥಾ ಕುರ್ವಂತಿ ಯೋಗಿನಃ|

12188002c ಮಹರ್ಷಯೋ ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತಾ ನಿರ್ವಾಣಗತಮಾನಸಾಃ||

ನಿರ್ವಾಣದ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿದ ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತ ಮಹರ್ಷಿ ಯೋಗಿಗಳು
ಇದೇ ಧ್ಯಾನವಿಧಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12188003a ನಾವರ್ತಂತೇ ಪುನಃ ಪಾರ್ಥ ಮುಕ್ತಾಃ ಸಂಸಾರದೋಷತಃ|

12188003c ಜನ್ಮದೋಷಪರಿಕ್ಷೀಣಾಃ ಸ್ವಭಾವೇ ಪರ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ||

ಪಾರ್ಥ ! ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾದ ಅವರು
ಸಂಸಾರದೋಷಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಜನ್ಮದೋಷಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ.

12188004a ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಾ ನಿತ್ಯಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾ ವಿಮುಕ್ತಾ ನಿತ್ಯಮಾಶ್ರಿತಾಃ¹³⁹|

12188004c ಅಸಂಗೀನ್ಯವಿವಾದೀನಿ ಮನಃಶಾಂತಿಕರಾಣಿ ಚ||

12188005a ತತ್ರ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಸಂಶ್ಲಿಷ್ಯಮೇಕಾಗ್ರಂ ಧಾರಯೇನ್ಮನಃ|

12188005c ಪಿಂಡೀಕೃತ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಮಾಸೀನಃ ಕಾಷ್ಠವನ್ಮುನಿಃ||

ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ಸಾಧಕನು ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ನಿತ್ಯವೂ
ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ
ನಿತ್ಯವೂ ಧ್ಯಾನವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಅವನು ಅಸಂಗನಾಗಿ
ಧ್ಯಾನವಿರೋಧಿ ವಸ್ತುಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಿಷಯಗಳಿಂದ
ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ಸ್ಥಿರಭಾವದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು
ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ

¹³⁹ ನಿಯಮಸ್ಥಿತಾಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ತೊಡಗಬೇಕು.

12188006a ಶಬ್ದಂ ನ ವಿಂದೇಚ್ಛೋತ್ರೇಣ ಸ್ಪರ್ಶಂ ತ್ವಚಾ ನ ವೇದಯೇತ್|

12188006c ರೂಪಂ ನ ಚಕ್ಷುಷಾ ವಿದ್ಯಾಜ್ಜಿಹ್ವಯಾ ನ ರಸಾಂಸ್ತಥಾ||

12188007a ಪ್ರೇಯಾಣ್ಯಪಿ ಚ ಸರ್ವಾಣಿ ಜಹ್ಯಾದ್ಧ್ಯಾನೇನ ಯೋಗವಿತ್|

12188007c ಪಂಚವರ್ಗಪ್ರಮಾಥೀನಿ ನೇಚ್ಛೇಚ್ಛೈತಾನಿ ವೀರ್ಯವಾನ್||

ವೀರ್ಯವಾನ್ ಧ್ಯಾನಯೋಗಿಯು ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಬಾರದು. ಚರ್ಮದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶದ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಬಾರದು. ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬಾರದು ಮತ್ತು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ರಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಯೋಗವಿದುವು ಮೂಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮಠಿಸುವ ಈ ವಿಷಯಗಳ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ತೆಗೆದುಹಾಕಬೇಕು.

12188008a ತತೋ ಮನಸಿ ಸಂಸಜ್ಯ¹⁴⁰ ಪಂಚವರ್ಗಂ ವಿಚಕ್ಷಣಃ|

12188008c ಸಮಾದಧ್ಯಾನ್ಮನೋ ಭ್ರಾಂತಮಿಂದ್ರಿಯೈಃ ಸಹ ಪಂಚಭಿಃ||

ಅನಂತರ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕು.

12188009a ವಿಸಂಚಾರಿ ನಿರಾಲಂಬಂ ಪಂಚದ್ವಾರಂ ಚಲಾಚಲಮ್|

12188009c ಪೂರ್ವೇ ಧ್ಯಾನಪಥೇ ಧೀರಃ ಸಮಾದಧ್ಯಾನ್ಮನೋಽಂತರಮ್||

¹⁴⁰ ಸಂಗೃಹ್ಯ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ, ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರದ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಲು ಐದು ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಚಂಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಧೀರ ಯೋಗಿಯು ಧ್ಯಾನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕು.

12188010a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನಶ್ಚೈವ ಯದಾ ಪಿಂಡೀಕರೋತ್ಯಯಮ್|

12188010c ಏಷ ಧ್ಯಾನಪಥಃ ಪೂರ್ವೋ ಮಯಾ ಸಮನುವರ್ಣಿತಃ||

ಯಾವಾಗ ಯೋಗಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಹಿತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೋ ಆಗಲೇ ಅವನ ಧ್ಯಾನಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೋ ನಾನು ನಿನಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಥಮ ವಿಧಾನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12188011a ತಸ್ಯ ತತ್ಪೂರ್ವಸಂರುದ್ಧಂ ಮನಃಷಷ್ಠಮನಂತರಮ್|

12188011c ಸ್ಫುರಿಷ್ಯತಿ ಸಮುದ್ಭ್ರಾಂತಂ ವಿದ್ಯುದಂಬುಧರೇ ಯಥಾ||

ಹೀಗೆ ಮೊದಲು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಲ ಸಮಯ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ ಹರಿದುಹೋಗಲು ಚಂಚಲಗೊಂಡು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12188012a ಜಲಬಿಂದುರ್ಯಥಾ ಲೋಲಃ ಪರ್ಣಸ್ಥಃ ಸರ್ವತಶ್ಚ ಲಃ|

12188012c ಏವಮೇವಾಸ್ಯ ತಚ್ಚಿತ್ತಂ ಭವತಿ ಧ್ಯಾನವತ್ಮನಿ||

ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ನೀರಿನ ಹನಿಯು ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲಕಡೆ

ಸಿಡಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಧ್ಯಾನಮಾರ್ಗಸ್ಥನಾದ ಸಾಧಕನ
ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಚಂಚಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12188013a ಸಮಾಹಿತಂ ಕ್ಷಣಂ ಕಿಂ ಚಿದ್ಧ್ಯಾನವತ್ಮನಿ ತಿಷ್ಠತಿ|

12188013c ಪುನರ್ವಾಯುಪಥಂ ಭ್ರಾಂತಂ ಮನೋ ಭವತಿ ವಾಯುವತ್||

ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಅದು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪುನಃ ಅದು ನಾಡೀ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಲುಪಿ
ಭ್ರಾಂತಗೊಂಡು ಗಾಳಿಯಂತೆ ಚಂಚಲವಾಗಿ ಮೇಲೇಳುತ್ತದೆ.

12188014a ಅನಿವೇದೋ ಗತಕ್ಷೇಶೋ ಗತತಂದ್ರೀರಮತ್ಸರಃ|

12188014c ಸಮಾದಧ್ಯಾತ್ಪುನಶ್ಚೇತೋ ಧ್ಯಾನೇನ ಧ್ಯಾನಯೋಗವಿತೌ||

ಧ್ಯಾನಯೋಗವಿದುವು ಆಗ ಖೇದಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕ್ಲೇಷವನ್ನು
ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು ಮತ್ಸರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪುನಃ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

12188015a ವಿಚಾರಶ್ಚ ವಿತರ್ಕಶ್ಚ ವಿವೇಕಶ್ಚೋಪಜಾಯತೇ|

12188015c ಮುನೇಃ ಸಮಾದಧಾನಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಂ ಧ್ಯಾನಮಾದಿತಃ||

ಮುನಿಯು ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ಮೊದಲು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಧ್ಯಾನವಿಷಯಕ ವಿಚಾರ, ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ವಿತರ್ಕಗಳು
ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ.

12188016a ಮನಸಾ ಕ್ಲಿಶ್ಯಮಾನಸ್ತು ಸಮಾಧಾನಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್|

12188016c ನ ನಿವೇದಂ ಮುನಿರ್ಗಚ್ಛೇತ್ಕುರ್ಯಾದೇವಾತ್ಮನೋ ಹಿತಮ್||

ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟೇ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೊಳಗಾದರೂ ಅದನ್ನು

ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಮುನಿಯು ದುಃಖಕ್ಕೊಳಗಾಗದೇ ಸದಾ ತನಗೆ ಹಿತವಾಗುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು.

12188017a ಪಾಂಸುಭಸ್ತು ಕರೀಷಾಣಾಂ ಯಥಾ ವೈ ರಾಶಯಶ್ಚಿತಾಃ|

12188017c ಸಹಸಾ ವಾರಿಣಾ ಸಿಕ್ತಾ ನ ಯಾಂತಿ ಪರಿಭಾವನಾಮ್||

12188018a ಕಿಂ ಚಿತ್ಸಿಗ್ಧಂ ಯಥಾ ಚ ಸ್ಯಾಚ್ಚುಷ್ಯಚೂರ್ಣಮಭಾವಿತಮ್|

12188018c ಕ್ರಮಶಸ್ತು ಶನೈರ್ಗಚ್ಛೇತ್ಸರ್ವಂ ತತ್ಪರಿಭಾವನಮ್||

12188019a ಏವಮೇವೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ ಶನೈಃ ಸಂಪರಿಭಾವಯೇತ್|

12188019c ಸಂಹರೇತ್ಯ ಮಶಶ್ಚೈವ ಸ ಸಮ್ಯಕ್ಶಶಮಿಷ್ಯತಿ||

ಹುಡಿಮಣ್ಣು, ಬೂದಿ ಮತ್ತು ಒಣಗಿದ ಸಗಣಿಯ ಕುರುಳುಗಳ ರಾಶಿಗಳ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸಿದರೆ ಕೂಡಲೇ ಅವು ಒದ್ದೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲಭಾಗವು ಒದ್ದೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಭಾಗವು ಒಣಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಿಮುಕಿಸಿ ಕಲೆಸಿದಾಗ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೆನೆದು ಮುದ್ದೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೇ ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಚಿತ್ತವು ಉತ್ತಮ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12188020a ಸ್ವಯಮೇವ ಮನಶ್ಚೈವ ಪಂಚವರ್ಗಶ್ಚ ಭಾರತ|

12188020c ಪೂರ್ವಂ ಧ್ಯಾನಪಥಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನಿತ್ಯಯೋಗೇನ ಶಾಮ್ಯತಿ||

ಭಾರತ ! ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸನೂ ಮತ್ತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಪಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನಿತ್ಯವೂ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪರಮ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12188021a ನ ತತ್ಪುರುಷಕಾರೇಣ ನ ಚ ದೈವೇನ ಕೇನ ಚಿತ್|

12188021c ಸುಖಮೇಷ್ಯತಿ ತತ್ತಸ್ಯ ಯದೇವಂ ಸಂಯತಾತ್ಮನಃ||

ಹೀಗೆ ಸಂಯತಾತ್ಮನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೊರೆಯುವ
ಸುಖವು ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ
ದೈವಯೋಗದಿಂದಾಗಲೀ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

12188022a ಸುಖೇನ ತೇನ ಸಂಯುಕ್ತೋ ರಂಸ್ಯತೇ ಧ್ಯಾನಕರ್ಮಣಿ|

12188022c ಗಚ್ಚಂತಿ ಯೋಗಿನೋ ಹ್ಯೇವಂ ನಿರ್ವಾಣಂ ತನ್ನಿರಾಮಯಮ್||

ಆ ಸುಖದಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತನಾದವನು ಧ್ಯಾನಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ
ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥಹ ಯೋಗಿಗಳು ನಿರಾಮಯವಾದ
ನಿರ್ವಾಣಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಧ್ಯಾನಯೋಗಕಥನೇ ಅಷ್ಟಾಶೀತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಯೋಗಕಥನ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾವಂಭತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮೯

ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನ

ಜಪಯಜ್ಞದ ಕುರಿತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕುತ್ತರವಾಗಿ
ಜಪ-ಧ್ಯಾನಗಳ ಮಹಿಮೆ-ಫಲಗಳು (1-21).

12189001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12189001a ಚಾತುರಾಶ್ರಮ್ಯಮುಕ್ತಂ ತೇ ರಾಜಧರ್ಮಾಸ್ತಥೈವ ಚ|

12189001c ನಾನಾಶ್ರಯಾಶ್ಚ ಬಹವ ಇತಿಹಾಸಾಃ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜಧರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ ಮತ್ತು ನಾನಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಧದ ಅನೇಕ ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ.

12189002a ಶ್ರುತಾಸ್ತು ತ್ವಃ ಕಥಾಶ್ಚೈವ ಧರ್ಮಯುಕ್ತಾ ಮಹಾಮತೇ|

12189002c ಸಂದೇಹೋಽಸ್ಮಿ ತು ಕಶ್ಚಿನ್ನೇ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಮಹಾಮತೇ! ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದ ಧರ್ಮಯುಕ್ತ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದೆ. ಆದರೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂದೇಹಗಳಿವೆ. ಅದರ ಕುರಿತು ನೀನು ಹೇಳಬೇಕು.

12189003a ಜಾಪಕಾನಾಂ ಫಲಾವಾಪ್ತಿಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭಾರತ|

12189003c ಕಿಂ ಫಲಂ ಜಪತಾಮುಕ್ತಂ ಕ್ವ ವಾ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಜಾಪಕಾಃ||

ಭಾರತ! ಜಪಮಾಡುವವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಫಲವು ಎಂಥಹುದು? ಜಾಪಕರಿಗೆ ಜಪದ ಫಲವು ಯಾವುದು ಅಥವಾ ಜಪ ಮಾಡುವವರು ಯಾವ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ?

12189004a ಜಪಸ್ಯ ಚ ವಿಧಿಂ ಕೃತ್ಸುಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಮೇಽನಘ|

12189004c ಜಾಪಕಾ ಇತಿ ಕಿಂ ಚೈತತ್ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಕ್ರಿಯಾವಿಧಿಃ||

ಅನಘ! ಜಪದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. “ಜಾಪಕ”

ಪದದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು? ಇದು ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ, ಧ್ಯಾನಯೋಗ
ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗ ಯಾವುದರ ಅನುಷ್ಠಾನವು?

12189005a ಕಿಂ ಯಜ್ಞವಿಧಿರೇವೈಷ ಕಿಮೇತಜ್ಜಪ್ಯಮುಚ್ಯತೇ|

12189005c ಏತನ್ಮೇ ಸರ್ವಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಹ್ಯಸಿ ಮೇ ಮತಃ||

ಅಥವಾ ಈ ಜಪವೂ ಒಂದು ಯಜ್ಞವಿಧಿಯೇ? ಯಾವುದರ ಕುರಿತು
ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳು. ನೀನು
ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂದೇ ನನ್ನ ಮತ.”

12189006 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12189006a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12189006c ಯಮಸ್ಯ ಯತ್ಪುರಾ ವೃತ್ತಂ ಕಾಲಸ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಚ||

ಭೀಷ್ಮ ನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದರ ಕುರಿತು ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ
ಯಮ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನಡುವೆ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಈ
ಘಟನೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

¹⁴¹12189007a ಸಂನ್ಯಾಸ ಏವ ವೇದಾಂತೇ ವರ್ತತೇ ಜಪನಂ ಪ್ರತಿ|

12189007c ವೇದವಾದಾಭಿನಿವೃತ್ತಾ ಶಾಂತಿಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯವಸ್ಥಿತೌ|

¹⁴²12189007e ಮಾರ್ಗೌ ತಾವಪ್ಯುಭಾವೇತೌ ಸಂಶ್ರಿತೌ ನ ಚ ಸಂಶ್ರಿತೌ||

---

141 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೌ ತು
ಯಾವುಕ್ತೌ ಮುನಿಭಿರ್ಮೋಕ್ಷದರ್ಶಿಭಿಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

142 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೌ
ತು ಯಾವುಕ್ತೌ ಮುನಿಭಿಃ ಸಮದರ್ಶಿಭಿಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಜಪದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
 ವೇದವಾದಗಳು ನಿರ್ವೃತ್ತಿ, ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠೆಯ
 ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.¹⁴³ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನಯೋಗ
 ಇವೆರಡು ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಜಪವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಯೂ ಇವೆ,
 ಆಶ್ರಯಿಸದೆಯೂ ಇವೆ.¹⁴⁴

12189008a ಯಥಾ ಸಂಶ್ರೂಯತೇ ರಾಜನ್ಯಾರಣಂ ಚಾತ್ರ ವಕ್ಷ್ಯತೇ|

12189008c ಮನಃಸಮಾಧಿರತ್ರಾಪಿ ತಥೇಂದ್ರಿಯಜಯಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ರಾಜನ್! ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇವೋ ಹಾಗೆಯೇ
 ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗ - ಇವೆರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ
 ಮನೋನಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿವೆ.

12189009a ಸತ್ಯಮಗ್ನಿಪರೀಚಾರೋ ವಿವಿಕ್ತಾನಾಂ ಚ ಸೇವನಮ್|

12189009c ಧ್ಯಾನಂ ತಪೋ ದಮಃ ಕ್ಷಾಂತಿರನಸೂಯಾ ಮಿತಾಶನಮ್||

12189010a ವಿಷಯಪ್ರತಿಸಂಹಾರೋ ಮಿತಜಲ್ಪಸ್ತಥಾ ಶಮಃ|

12189010c ಏಷ ಪ್ರವೃತ್ತಕೋ ಧರ್ಮೋ ನಿವೃತ್ತಕಮಥೋ ಶೃಣು||

ಸತ್ಯ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ, ಏಕಾಂತವಾಸ, ಧ್ಯಾನ, ತಪಸ್ಸು, ದಮ, ಕ್ಷಮೆ,
 ಅಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಮಿತಾಹಾರ, ವಿಷಯಗಳನ್ನು

¹⁴³ ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಜಪದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁴⁴ ಆ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಜಪವನ್ನು
 ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಾದ ನಂತರ ಜಪವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ
 (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸಂಕುಚಿತಗೊಳಿಸುವುದು, ಮಿತಭಾಷಣ ಮತ್ತು ಶಮೆ - ಇವು ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರವರ್ತಕ ಯಜ್ಞಗಳು. ಈಗ ಯೋಗವಿರುದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸದೇ ಇರುವ ನಿವೃತ್ತಕ ಯಜ್ಞದ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12189011a ಯಥಾ ನಿವರ್ತತೇ ಕರ್ಮ ಜಪತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ|

12189011c ಏತತ್ಸರ್ವಮಶೇಷೇಣ ಯಥೋಕ್ತಂ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್¹⁴⁵|

12189011e ತ್ರಿವಿಧಂ¹⁴⁶ ಮಾರ್ಗಮಾಸಾದ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಮನಾಶ್ರಯಮ್||

ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಕರ್ಮಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಹೊಂದುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಅನಾಶ್ರಯ ಎಂಬ ಈ ತ್ರಿವಿಧ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12189012a ಕುಶೋಚ್ಚಯನಿಷಣ್ಣಃ ಸನ್ಕುಶಹಸ್ತಃ ಕುಶೈಃ ಶಿಖೀ|

12189012c ಚೀರೈಃ ಪರಿವೃತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಧ್ಯೇ ಚನ್ನಃ ಕುಶೈಸ್ತಥಾ||

ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವನು ದರ್ಬೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ದರ್ಬೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರಬೇಕು. ಶಿಖೆಯನ್ನೂ ದರ್ಬೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದರ್ಬೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಬೇಕು.

12189013a ವಿಷಯೇಭ್ಯೋ ನಮಸ್ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಷಯಾನ್ನ ಚ ಭಾವಯೇತ್|

145 ಪರಿವರ್ತಯೇತ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

146 ನಿವೃತ್ತಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12189013c ಸಾಮ್ಯಮುತ್ಪಾದ್ಯ ಮನಸೋ ಮನಸ್ಯೇವ ಮನೋ ದಧತ್||

ದೂರದಿಂದಲೇ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಬಾರದು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಲಯಗೊಳಿಸಬೇಕು.

12189014a ತದ್ಧಿಯಾ ಧ್ಯಾಯತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಪನ್ವೈ ಸಂಹಿತಾಂ ಹಿತಾಮ್||

12189014c ಸಂನ್ಯಸ್ಯತ್ಯಥ ವಾ ತಾಂ ವೈ ಸಮಾಧೌ ಪರ್ಯವಸ್ಥಿತಃ||

ಅನಂತರ ಹಿತವಾದ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು¹⁴⁷ ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾದ ನಂತರ ಆ ಸಂಹಿತೆಯ ಜಪವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು.

12189015a ಧ್ಯಾನಮುತ್ಪಾದಯತ್ಯತ್ರ ಸಂಹಿತಾಬಲಸಂಶ್ರಯಾತ್||

12189015c ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ತಪಸಾ ದಾಂತೋ ನಿವೃತ್ತದ್ವೇಷಕಾಮವಾನ್||

12189016a ಅರಾಗಮೋಹೋ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ನ ಶೋಚತಿ ನ ಸಜ್ಜತೇ||

12189016c ನ ಕರ್ತಾ ಕರಣೀಯಾನಾಂ ನ ಕಾರ್ಯಾಣಾಮಿತಿ ಸ್ಥಿತಿಃ||

ಸಂಹಿತೆಯ ಜಪದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಬಲವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಧ್ಯಾನದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧ-ರಾಗ-ಮೋಹ ರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದ್ವೇಷ-ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನಾಗಿ ಶೋಕಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ

¹⁴⁷ ಉಪನಿಷತ್ಸಂಹಿತೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ), ವೇದಸಂಹಿತೆಯ ಪ್ರಣವ ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಆಸಕ್ತನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನೆಂದಾಗಲೀ
ಕರ್ತೃವೆಂದಾಗಲೀ ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ
ಅಭಿಮಾನರಹಿತನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12189017a ನ ಚಾಹಂಕಾರಯೋಗೇನ ಮನಃ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಯೇತ್ಕೃಚಿತ್ |
12189017c ನ ಚಾತ್ಮಗ್ರಹಣೇ¹⁴⁸ ಯುಕ್ತೋ ನಾವಮಾನೀ ನ ಚಾಕ್ರಿಯಃ ||

ಅವನು ಎಂದೂ ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು
ಜೋಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸ್ವಾರ್ಥಸಾದನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದಿಲ್ಲ,
ಯಾರನ್ನೂ ಅಪಮಾನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಕರ್ಮಣ್ಯನೂ
ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12189018a ಧ್ಯಾನಕ್ರಿಯಾಪರೋ ಯುಕ್ತೋ ಧ್ಯಾನವಾನ್ ಧ್ಯಾನನಿಶ್ಚಯಃ |
12189018c ಧ್ಯಾನೇ ಸಮಾಧಿಮುತ್ಪಾದ್ಯ ತದಪಿ ತ್ಯಜತಿ ಕ್ರಮಾತ್ ||

ಧ್ಯಾನಕ್ರಿಯಾಪರನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಧ್ಯಾನದ
ಮೂಲಕವೇ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ
ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಜಪವನ್ನೂ
ಧ್ಯಾನಕರ್ಮವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

12189019a ಸ ವೈ ತಸ್ಯಾಮವಸ್ಥಾಯಾಂ ಸರ್ವತ್ಯಾಗಕೃತಃ ಸುಖೀ |
12189019c ನಿರೀಹಸ್ತ್ವಜತಿ¹⁴⁹ ಪ್ರಾಣಾನ್ಬ್ರಾಹ್ಮಿಂ ಸಂಶ್ರಯತೇ ತನುಮ್ ||

ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಸರ್ವವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ

148 ಚಾರ್ಥಗ್ರಹಣೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

149 ನಿರಿಚ್ಛಸ್ತ್ವಜತಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಏನನ್ನೂ ಬಯಸದೇ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ
ವಿಶುದ್ಧ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

12189020a ಅಥ ವಾ ನೇಚ್ಚತೇ ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯನಿಷೇವಣಮ್||

12189020c ಉತ್ಕ್ರಮತಿ ಚ ಮಾರ್ಗಸ್ಥೋ ನೈವ ಕ್ವ ಚನ ಜಾಯತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೇವಯಾನದ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕ್ರಮಿಸಿ ಮೇಲಿನ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
ಅಂಥವರು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

12189021a ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಶಾಂತೀಭೂತೋ ನಿರಾಮಯಃ|

12189021c ಅಮೃತಂ ವಿರಜಃಶುದ್ಧಮಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಆತ್ಮಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಯೋಗಿಯು ರಜೋಗುಣರಹಿತನಾಗಿ
ನಿರ್ಮಲನಾಗಿ ಶಾಂತಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪವಾದ ವಿಶುದ್ಧ
ಆತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ಏಕೋನನವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ

ನೂರಾಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯೦

ಜಪಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೋಷವುಂಟಾದರೆ ನರಕ (ಪುನರ್ಜನ್ಮ) ಪ್ರಾಪ್ತಿ (1-

12190001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12190001a ಗತೀನಾಮುತ್ತಮಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಕಥಿತಾ ಜಾಪಕೇಷ್ಟಿಹ|

12190001c ಏಕೈವೈಷಾ ಗತಿಸ್ತೇಷಾಮುತ ಯಾಂತ್ಯಪರಾಮಖಿ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಜಾಪಕರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಗತಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೋ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೋ¹⁵⁰?”

12190002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12190002a ಶೃಣುಷ್ವಾವಹಿತೋ ರಾಜನ್ಜ್ಞಾಪಕಾನಾಂ ಗತಿಂ ವಿಭೋ|

12190002c ಯಥಾ ಗಚ್ಚಂತಿ ನಿರಯಮನೇಕಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಪುರುಷರ್ಷಭ! ವಿಭೋ! ಜಾಪಕರು ಹೇಗೆ ಅನೇಕ ನರಕಗಳಿಗೂ¹⁵¹ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು

¹⁵⁰ ಏಕೈವೈಷಾ ಗತಿಸ್ತೇಷಾಮುತ ಯಾಂತ್ಯಪರಾಮಖಿ| ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇತರ ಅನುವಾದಗಳೂ ಇವೆ: ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು ಇದೊಂದೇ ಸ್ಥಾನವೇ? ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೂ ಅವರು ಹೋಗುವರೇ? (ಭಾರತ ದರ್ಶನ). ಅವರಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಗತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಅಥವಾ ಅವರು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಗತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಯೇ? (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹⁵¹ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ನಿರಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯದ ಗತಿ ಅಥವಾ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಫಲಾಭಿಸಂಧಿಯಿಲ್ಲದೇ ಮಹಾಮಂತ್ರಗಳ ಜಪದ ಮೂಲಕ

ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು.

12190003a ಯಥೋಕ್ತಮೇತತ್ಪೂರ್ವಂ ಯೋ ನಾನುತಿಷ್ಠತಿ ಜಾಪಕಃ|

12190003c ಏಕದೇಶಕ್ರಿಯಶ್ಚಾತ್ರ ನಿರಯಂ ಸ ನಿಗಚ್ಛತಿ||

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡದೇ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಾಲಿಸುವವನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಧ್ಯಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠನಾದರೆ ಅಂತಹ ಯೋಗಿಗೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಜಪದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕಾಮ್ಯಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಜಪಮಾಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಜಪದಿಂದಲೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿಯಿಂದ ಜಪಮಾಡಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ಅದು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಫಲಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಜಪಮಾಡುವವನು ಬ್ರಹ್ಮಭಾವದಿಂದ ಬಹಳ ದೂರವಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥವನಿಗೆ ಸಾಂಸಾರಚಕ್ರವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ - ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಯೋಗಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂಸಾರವೇ ನರಕಪ್ರಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ). ಆದುದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿರಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ. (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್). ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ದೇವಲೋಕವೂ ನರಕವೇ ಸರಿ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ.

12190004a ಅವಜ್ಞಾನೇನ ಕುರುತೇ ನ ತುಷ್ಯತಿ ನ ಶೋಚತಿ¹⁵² |

12190004c ಈದೃಶೋ ಜಾಪಕೋ ಯಾತಿ ನಿರಯಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ||

ಜಪವಿಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೇ ಜಪಮಾಡುವ, ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಜಪಮಾಡುವ, ಜಪಮಾಡಿ ಶೋಕಿಸುವ ಜಾಪಕನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12190005a ಅಹಂಕಾರಕೃತಶ್ಚೈವ ಸರ್ವೇ ನಿರಯಗಾಮಿನಃ |

12190005c ಪರಾವಮಾನೀ ಪುರುಷೋ ಭವಿತಾ ನಿರಯೋಪಗಃ ||

ಜಪದಿಂದ ಅಹಂಕಾರಪಡುವ ಎಲ್ಲರೂ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇತರರನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸುವ ಪುರುಷನೂ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

12190006a ಅಭಿಧ್ಯಾಪೂರ್ವಕಂ ಜಪ್ಯಂ ಕುರುತೇ ಯಶ್ಚ ಮೋಹಿತಃ |

12190006c ಯತ್ರಾಭಿಧ್ಯಾಂ ಸ ಕುರುತೇ ತಂ ವೈ ನಿರಯಮೃಚ್ಛತಿ ||

ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಫಲದ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜಪಮಾಡುವವನು ಯಾವ ಫಲದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ¹⁵³.

---

¹⁵² ಅವಮಾನೇನ ಕುರುತೇ ನ ಪ್ರೀಯತಿ ನ ಹೃಷ್ಯತಿ | (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁵³ ಯಾರು ವರ್ಣ-ರತಿ-ಪ್ರಮೋದ ಮೊದಲಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಮೋಹವಶನಾಗಿ ಜಪಮಾಡುವನೋ ಮತ್ತು ಹೊಂದಬೇಕಾದ ಫಲವನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುವನೋ ಅಂಥವನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12190007a ಅಧೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಃ ಸಂಜಾಪಕಸ್ತತ್ರ ರಜ್ಯತೇ|

12190007c ಸ ಏವ ನಿರಯಸ್ತಸ್ಯ ನಾಸೌ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ||

ಒಂದು ವೇಳೆ ಜಪಮಾಡುವ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಮತ್ತು ಅವನು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಕ್ತನಾದರೆ ಅದೇ ಅವನಿಗೆ ನರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಎಂದೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12190008a ರಾಗೇಣ ಜಾಪಕೋ ಜಪ್ಯಂ ಕುರುತೇ ತತ್ರ ಮೋಹಿತಃ|

12190008c ಯತ್ರಾಸ್ಯ ರಾಗಃ ಪತತಿ ತತ್ರ ತತ್ರೋಪಜಾಯತೇ||

ಮೋಹವಶನಾಗಿ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಜಪಮಾಡುವ ಜಾಪಕನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾಗಿರುವುದೋ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಶರೀರವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.¹⁵⁴

12190009a ದುರ್ಬುದ್ಧಿರಕೃತಪ್ರಜ್ಞಶ್ಚಲೇ ಮನಸಿ ತಿಷ್ಠತಿ|

12190009c ಚಲಾಮೇವ ಗತಿಂ ಯಾತಿ ನಿರಯಂ ವಾಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅವಿವೇಕೀ ಜಾಪಕನು ಮನಸ್ಸು

---

¹⁵⁴ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಅರಮನೆಯು ಬೇಕೆಂದು ಜಪಮಾಡಿದರೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ರಾಜನಾಗಿ ಅರಮನೆಯ ಸುಖವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಜಾಪಕನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ, ವಿಷಯ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ವಿಷಯೋಪಭೋಗಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಜನ್ಮವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಚಂಚಲವಾಗಿರುವಾಗ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಚಂಚಲ ಗತಿಯನ್ನೇ¹⁵⁵
ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.

12190010a ಅಕೃತಪ್ರಜ್ಞಕೋ ಬಾಲೋ ಮೋಹಂ ಗಚ್ಚತಿ ಜಾಪಕಃ|

12190010c ಸ ಮೋಹಾನ್ನಿರಯಂ ಯಾತಿ ತತ್ರ ಗತ್ವಾನುಶೋಚತಿ||

ವಿವೇಕಶೂನ್ಯ ಮೂಢ ಜಾಪಕನು ಮೋಹಗ್ರಸ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದೇ
ಮೋಹದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅವನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ
ಶೋಕಿಸುತ್ತಾನೆ.

12190011a ದೃಢಗ್ರಾಹೀ ಕರೋಮೀತಿ ಜಪ್ಯಂ ಜಪತಿ ಜಾಪಕಃ|

12190011c ನ ಸಂಪೂರ್ಣೋ ನ ವಾ ಯುಕ್ತೋ ನಿರಯಂ ಸೋಽಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ದೃಢನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಜಾಪಕನು
ಜಪವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡದೇ
ಇದ್ದರೆ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.”

12190012 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12190012a ಅನಿಮಿತ್ತಂ¹⁵⁶ ಪರಂ ಯತ್ತದವ್ಯಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತಮ್|

12190012c ಸದ್ಭೂತೋ ಜಾಪಕಃ ಕಸ್ಮಾತ್ಸ ಶರೀರಮಥಾವಿಶೇತ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಿಮಿತ್ತವಾದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ¹⁵⁷

---

155 ಚಲಾಮೇವ ಗತಿಂ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವಿನಾಶಶೀಲ ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ
ವಿಚಲಿತ ಸ್ವಭಾವವಿರುವ ಲೋಕಗಳು ಎಂಬ ಅನುವಾದವಿದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

156 ಅನಿಮಿತ್ತಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

157 ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರ ಎಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್ ನಲ್ಲಿ

ಸ್ಥಿತನಾದ ಜಾಪಕನು ಯಾವಕಾರಣದಿಂದ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ?”

12190013 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12190013a ದುಷ್ಪ್ರಜ್ಞಾನೇನ ನಿರಯಾ ಬಹವಃ ಸಮುದಾಹೃತಾಃ|

12190013c ಪ್ರಶಸ್ತಂ ಜಾಪಕತ್ವಂ ಚ ದೋಷಾಶ್ಚೈತೇ ತದಾತ್ಮಕಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಕಾಮಾದಿ ಬುದ್ಧಿದೋಷಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಜಾಪಕನಿಗೆ ಅನೇಕ ನರಕಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಾನಾ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾಪಕತ್ವವು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದೋಷಗಳು ಜಾಪಕನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ನವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾತೊಂಬತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯೧

ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಜಾಪಕನಿಗೆ ದೇವಲೋಕವೂ
ನರಕಸದೃಶವೆನ್ನುವುದರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (1-11).

12191001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

ಗಾಯತ್ರೀ ಎಂದಿದೆ.

12191001a ಕೀದೃಶೋ ಜಾಪಕೋ ಯಾತಿ ನಿರಯಂ ವರ್ಣಯಸ್ವ ಮೇ|

12191001c ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ ಜಾತಂ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಜಾಪಕನು ಎಂತಹ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸು. ನನಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗಿದೆ. ಅದರ ಕುರಿತು ನೀನು ಹೇಳಬೇಕು.”

12191002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12191002a ಧರ್ಮಸ್ಯಾಂಶಃ ಪ್ರಸೂತೋಽಸಿ ಧರ್ಮಿಷ್ಠೋಽಸಿ ಸ್ವಭಾವತಃ|

12191002c ಧರ್ಮಮೂಲಾಶ್ರಯಂ ವಾಕ್ಯಂ ಶೃಣುಷ್ವಾವಹಿತೋಽನಘ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಘ! ನೀನು ಧರ್ಮನ ಅಂಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವೆ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾಗಿರುವೆ. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು.

12191003a ಅಮೂನಿ ಯಾನಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ ದೇವಾನಾಂ ಪರಮಾತ್ಮನಾಮ್|

12191003c ನಾನಾಸಂಸ್ಥಾನವರ್ಣಾನಿ ನಾನಾರೂಪಫಲಾನಿ ಚ||

12191004a ದಿವ್ಯಾನಿ ಕಾಮಚಾರೀಣಿ ವಿಮಾನಾನಿ ಸಭಾಸ್ತಥಾ|

12191004c ಆಕ್ರೀಡಾ ವಿವಿಧಾ ರಾಜನ್ ಪದ್ಮಿನ್ಯಶ್ಚಾಮಲೋದಕಾಃ¹⁵⁸||

ರಾಜನ್! ಪರಮ ಬುದ್ಧಿಶಾಲೀ ದೇವತೆಗಳಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನಗಳು ಅನೇಕ ರೂಪ-ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಫಲಗಳೂ ನಾನಾರೀತಿಯವು. ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಸಂಚರಿಸಲು ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನಗಳು ಮತ್ತು ದಿವ್ಯ ಸಭೆಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ

¹⁵⁸ ಪದ್ಮಿನ್ಯಶ್ಚೈವ ಕಾಂಚನಾಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕ್ರೀಡಾಂಗಣಗಳೂ ಮತ್ತು ಕಾಂಚನ ಪದ್ಮಗಳ ದಿವ್ಯ ಸರೋವರಗಳೂ ಇವೆ.

12191005a ಚತುರ್ಣಾಂ ಲೋಕಪಾಲಾನಾಂ ಶುಕ್ರಸ್ಯಾಥ ಬೃಹಸ್ಪತೇಃ|

12191005c ಮರುತಾಂ ವಿಶ್ವೇದೇವಾನಾಂ ಸಾಧ್ಯಾನಾಮಶ್ವಿನೋರಪಿ||

12191006a ರುದ್ರಾದಿತ್ಯವಸೂನಾಂ ಚ ತಥಾನ್ಯೇಷಾಂ ದಿವೌಕಸಾಮ್|

12191006c ಏತೇ ವೈ ನಿರಯಾಸ್ತಾತ ಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ವರುಣ, ಕುಬೇರ, ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಯಮ - ಈ ನಾಲ್ವರು ಲೋಕಪಾಲಕರು, ಶುಕ್ರ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಮರುದ್ಗಣ, ವಿಶ್ವೇದೇವರು, ಸಾಧ್ಯರು, ಅಶ್ವಿನಿಯರು, ರುದ್ರರು, ಆದಿತ್ಯರು, ವಸುಗಳು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ದಿವೌಕಸರು ಇರುವ ಸ್ಥಾನಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಂಧಾಮದ ಎದಿರು ನರಕಗಳೇ ಅಲ್ಲವೇ?

12191007a ಅಭಯಂ ಚಾನಿಮಿತ್ತಂ ಚ ನ ಚ ಕ್ಲೇಶಭಯಾವೃತಮ್|

12191007c ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಮುಕ್ತಂ ತ್ರಿಭಿರ್ಮುಕ್ತಮಷ್ಟಾಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿರೇವ ಚ||

ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಂಧಾಮದಲ್ಲಿ ವಿನಾಶದ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಕಾರಣರಹಿತ ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ¹⁵⁹. ಅಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಲ್ಲ¹⁶⁰. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ-ಅಪ್ರೀತಿಗಳೆಂಬ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಲ್ಲ¹⁶¹. ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು

¹⁵⁹ ಅನಿಮಿತ್ತಂ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣಾತೀತ ಎನ್ನುವ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁶⁰ ಅಲ್ಲಿ ಅವಿದ್ಯಾ, ಅಸ್ಮಿತಾ, ರಾಗ, ದೋಷ ಮತ್ತು ಅಭಿನಿವೇಶ ಎಂಬ ಪಂಚಕ್ಷೇಶಗಳಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅನುವಾದವಿದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁶¹ ಅಶರೀರಂ ವಾವಸಂತಂ ನ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ ಸ್ಪೃಶತಃ| ಎಂಬ

ಎಂಟು ಪುರಿಗಳಿಂದಲೂ¹⁶² ಅದು ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದು ಭೂತ-
ಭವಿಷ್ಯತ್-ವರ್ತಮಾನಗಳೆಂಬ ಮೂರರಿಂದಲೂ¹⁶³ ರಹಿತವಾಗಿದೆ.

12191008a ಚತುರ್ಲಕ್ಷಣವರ್ಜಂ ತು ಚತುಷ್ಕಾರಣವರ್ಜಿತಮ್||

12191008c ಅಪ್ರಹರ್ಷಮನಾನಂದಮಶೋಕಂ ವಿಗತಕ್ಲಮಮ್||

ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಂಧಾಮವು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ¹⁶⁴
ರಹಿತವಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ¹⁶⁵ ವರ್ಜಿತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ
ಹರ್ಷವಿಲ್ಲ. ಆನಂದವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಶೋಕವಿಲ್ಲ. ಶ್ರಮವೂ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯವಿದೆ. (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁶² ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಮನೋಬುದ್ಧಿವಾಸನಾಕರ್ಮವಾಯವಃ| ಅವಿದ್ಯಾ
ಚೇತ್ಯಮುಂ ವರ್ಗಮಾಹುಃ ಪುರ್ಯಷ್ಟಕಂ ಬುಧಾಃ|| ಅರ್ಥಾತ್ ಭೂತ,
ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಉಪಾಸನೆ, ಕರ್ಮ, ಪ್ರಾಣ, ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯೆ ಇವು
ಎಂಟು ಪುರಿಗಳು. (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁶³ ಈ ಮೂರನ್ನು ಜ್ಞಾತಾ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞೇಯ ಎಂದೂ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ
(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹⁶⁴ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಣಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ: ನ
ದೃಷ್ಟೇದ್ರ್ವಷ್ಟಾರಂ ಪಶ್ಯೇರ್ನ ಶ್ರುತೇಃ ಶ್ರುತಾರಂ ಶೃಣುಯಾ ನ
ಮತೇರ್ಮಂತಾರಮನ್ವೀಯಾ ನ ವಿಜ್ಞಾತೇರ್ವಿಜ್ಞಾತಾರಂ ವಿಜಾನೀಯಾಃ||
(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁶⁵ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತಗಳಾದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನುಮಾನ, ಉಪಮಾನ ಮತ್ತು
ಶಬ್ದಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಎಂಬ ಅನುವಾದವಿದೆ (ಗೀತಾ
ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12191009a ಕಾಲಃ ಸಂಪಚ್ಯತೇ¹⁶⁶ ತತ್ರ ನ ಕಾಲಸ್ತತ್ರ ವೈ ಪ್ರಭುಃ|

12191009c ಸ ಕಾಲಸ್ಯ ಪ್ರಭೂ ರಾಜನ್ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯಾಪಿ ತಥೇಶ್ವರಃ||

ರಾಜನ್! ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಂಧಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲವು ಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲವು ತನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಡೆಸಲಾರದು. ಅಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಕಾಲದ ಪ್ರಭುವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12191010a ಆತ್ಮಕೇವಲತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಶೋಚತಿ|

12191010c ಈದೃಶಂ ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ನಿರಯಾಸ್ತೇ ಚ ತಾದೃಶಾಃ||

ಕೇವಲಾತ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಂಧಾಮವು ಇಂತಹ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇತರ ಲೋಕಗಳು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೂ ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ನರಕಗಳಂತೆಯೇ.

12191011a ಏತೇ ತೇ ನಿರಯಾಃ ಸ್ತೋಕ್ತಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ಯಥಾತಥಮ್|

12191011c ತಸ್ಯ ಸ್ಥಾನವರಸ್ಯೇಹ ಸರ್ವೇ ನಿರಯಸಂಜ್ಞಿತಾಃ||

ಹೀಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ನರಕಗಳ ಕುರಿತು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಂಧಾಮದ ಮುಂದೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ ನರಕಗಳೆಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಚಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ಏಕನವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

¹⁶⁶ ಸಂಪದ್ಯತೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾತೊಂಬತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯೨

ಜಾಪಕನಿಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ವರದಾನ (1-17); ಜಾಪಕನ ಬಳಿ ಧರ್ಮ,
ಯಮ ಮತ್ತು ಕಾಲರ ಆಗಮನ (18-33), ಇಕ್ಷ್ವಾಕುರಾಜ ಮತ್ತು
ಜಾಪಕಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂವಾದ (34-116), ಜಾಪಕನಿಗೆ ಲಭಿಸುವ
ಪರಮ ಗತಿಯ ವರ್ಣನೆ (117-127).

12192001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12192001a ಕಾಲಮೃತ್ಯುಯಮಾನಾಂ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಚ ಸತ್ತಮ¹⁶⁷|

12192001c ವಿವಾದೋ ವ್ಯಾಹೃತಃ ಪೂರ್ವಂ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ತಮ ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ಕಾಲ, ಮೃತ್ಯು,
ಯಮ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ವಿವಾದದ ಕುರಿತು
ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕು.”

12192002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12192002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12192002c ಇಕ್ಷ್ವಾಕೋಃ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರಸ್ಯ ಯದ್ವೃತ್ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಚ||

12192003a ಕಾಲಸ್ಯ ಮೃತ್ಯೋಶ್ಚ ತಥಾ ಯದ್ವೃತ್ತಂ ತನ್ನಿಬೋಧ ಮೇ|

12192003c ಯಥಾ ಸ ತೇಷಾಂ ಸಂವಾದೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಾನೇಽಪಿ ಚಾಭವತ್||

¹⁶⁷ ಇಕ್ಷ್ವಾಕೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಚ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು, ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ ಯಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುವಿನ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಈ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಂವಾದವು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12192004a ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಜಾಪಕಃ ಕಶ್ಚಿ ದ್ಧರ್ಮವೃತ್ತೋ ಮಹಾಯಶಾಃ|

12192004c ಷಡಂಗವಿನ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಪೈಪ್ಪಲಾದಿಃ ಸ ಕೌಶಿಕಃ||

12192005a ತಸ್ಯಾಪರೋಕ್ಷಂ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಷಡಂಗೇಷು ತಥೈವ ಚ|

12192005c ವೇದೇಷು ಚೈವ ನಿಷ್ಣಾತೋ ಹಿಮವತ್ಪಾದಸಂಶ್ರಯಃ||

ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಾಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಧರ್ಮವೃತ್ತನಾದ ಓರ್ವ ಜಾಪಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಕೌಶಿಕ ವಂಶದ ಪಿಪ್ಪಲಾದನ ಮಗನಾದ ಆ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನು ಷಡಂಡಯುಕ್ತ ವೇದಗಳನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದನು. ವೇದದ ಆರೂ ಅಂಗಗಳ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದ್ದವು. ಹಾಗೆ ಅವನು ವೇದನಿಷ್ಣಾತನಾಗಿದ್ದನು.

12192006a ಸೋಽಂತ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ತಪಸ್ತೇಪೇ ಸಂಹಿತಾಂ ಸಂಯತೋ ಜಪನ್|

12192006c ತಸ್ಯ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಂ ತು ನಿಯಮೇನ ತಥಾ ಗತಮ್||

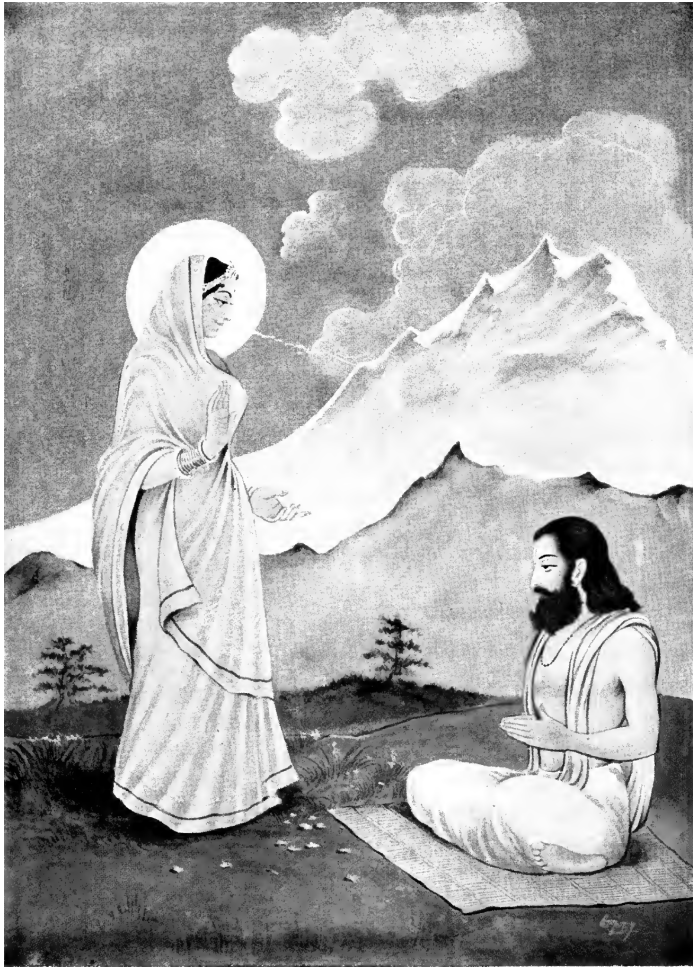
ಅವನು ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಇಂದ್ರಿಯಸಂಯಮದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಚಿತ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದನು. ನಿಯಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವನು ಜಪ-ತಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು.

12192007a ಸ ದೇವ್ಯಾ ದರ್ಶಿತಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರೀತಾಸ್ತ್ರೀತಿ ತದಾ ಕಿಲ|

12192007c ಜಪ್ಯಮಾವರ್ತಯಂಸ್ತೃಷ್ಟೀಂ ನ ಚ ತಾಂ ಕಿಂ ಚಿದಬ್ರವೀತ್||

ಅವನ ಆ ಜಪದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿ ದೇವಿಯು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು “ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು

ಹೇಳಿದಳು. ಆದರೂ ಜಪವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಅವಳಿಗೆ
ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೇ ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು.

12192008a ತಸ್ಯಾನುಕಂಪಯಾ ದೇವೀ ಪ್ರೀತಾ ಸಮಭವತ್ತದಾ|

12192008c ವೇದಮಾತಾ ತತಸ್ತಸ್ಯ ತಜ್ಜಪ್ಯಂ ಸಮಪೂಜಯತ್||

ಅವನ ಮೇಲಿನ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ದೇವಿಯು ಇನ್ನೂ ಪ್ರೀತಳಾದಳು.
ವೇದಮಾತೆಯು ಅವನ ಆ ಜಪವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದಳು.

12192009a ಸಮಾಪ್ತಜಪ್ಯಸ್ತುತ್ಥಾಯ ಶಿರಸಾ ಪಾದಯೋಸ್ತಥಾ|

12192009c ಪಪಾತ ದೇವ್ಯಾ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ವಚನಂ ಚೇದಮಬ್ರವೀತ್||

ಜಪವು ಸಮಾಪ್ತವಾದ ನಂತರ ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ಎದ್ದು ದೇವಿಯ
ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದನು:

12192010a ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ದೇವಿ ಪ್ರಸನ್ನಾ ತ್ವಂ ದರ್ಶನಂ ಚಾಗತಾ ಮಮ|

12192010c ಯದಿ ವಾಪಿ ಪ್ರಸನ್ನಾಸಿ ಜಪ್ಯೇ ಮೇ ರಮತಾಂ ಮನಃ||

“ದೇವಿ! ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿ ನನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತಿದುದು ನನ್ನ
ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ. ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು
ಜಪದಲ್ಲಿಯೇ ರಮಿಸುವಂತೆ ಕೃಪೆಮಾಡು.”

12192011 ಸಾವಿತ್ರ್ಯವಾಚ|

12192011a ಕಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಸಿ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಕಿಂ ಚೇಷ್ಟಂ ಕರವಾಣಿ ತೇ|

12192011c ಪ್ರಬ್ರುಹಿ ಜಪತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸರ್ವಂ ತತ್ತೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ವಿಪ್ರರ್ಷೇ! ನೀನು ಏನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?
ನಿನಗಿಷ್ಟವಾದ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲಿ? ಜಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಅದನ್ನು ಹೇಳು.

ಅವೆಲ್ಲವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.””

12192012 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12192012a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತದಾ ದೇವ್ಯಾ ವಿಪ್ರಃ ಶ್ರೋವಾಚ ಧರ್ಮವಿತೌ|

12192012c ಜಪ್ಯಂ ಪ್ರತಿ ಮಮೇಚ್ಛೇಯಂ ವರ್ಧತ್ವಿತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಆ ಧರ್ಮವಿದು ವಿಪ್ರನು ಪುನಃ ಪುನಃ: “ಜಪದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು ಇನ್ನೂ ವರ್ಧಿಸಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

12192013a ಮನಸಶ್ಚ ಸಮಾಧಿರ್ಮೇ ವರ್ಧೇತಾಹರಹಃ ಶುಭೇ|

12192013c ತತ್ತಥೇತಿ ತತೋ ದೇವೀ ಮಧುರಂ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ||

“ಶುಭೇ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯು ದಿನದಿನವೂ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರಲಿ!” ಆಗ ದೇವಿಯು ಮಧುರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ “ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದಳು.

12192014a ಇದಂ ಚೈವಾಪರಂ ಪ್ರಾಹ ದೇವೀ ತತ್ತ್ರಿಯಕಾಮ್ಯಯಾ|

12192014c ನಿರಯಂ ನೈವ ಯಾತಾಸಿ ಯತ್ರ ಯಾತಾ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ||

ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ದೇವಿಯು ಈ ಅನ್ಯ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳಿದಳು: “ದ್ವಿಜರ್ಷಭರು ಹೋಗುವ ನರಕಗಳಿಗೆ ನೀನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

12192015a ಯಾಸ್ಯಾಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ಥಾನಮನಿಮಿತ್ತಮನಿಂದಿತಮ್|

12192015c ಸಾಧಯೇ ಭವಿತಾ ಚೈತದ್ಯತ್ತ್ವಯಾಹಮಿಹಾರ್ಥಿತಾ||

ನೀನು ಅನಿಮಿತ್ತವೂ ಅನಿಂದಿತವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಪದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ. ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದು ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಾನು ಅದು

ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಸುತ್ತೇನೆ.

12192016a ನಿಯತೋ ಜಪ ಚೈಕಾಗ್ರೋ ಧರ್ಮಸ್ವಾಂ ಸಮುಪೈಷ್ಯತಿ|

12192016c ಕಾಲೋ ಮೃತ್ಯುರ್ಯಮಶ್ಚೈವ ಸಮಾಯಾಸ್ಯಂತಿ ತೇಽಂತಿಕಮ್||

12192016E ಭವಿತಾ ಚ ವಿವಾದೋಽತ್ರ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಧರ್ಮತಃ||

ನೀನು ನಿಯತನಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಜಪಿಸು. ಧರ್ಮನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲ, ಮೃತ್ಯು ಮತ್ತು ಯಮನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಧರ್ಮತಃ ವಿವಾದವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.”

12192017a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಭಗವತೀ ಜಗಾಮ ಭವನಂ ಸ್ವಕಮ್|

12192017c ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಪಿ ಜಪನ್ನಾಸ್ತೇ ದಿವ್ಯಂ ವರ್ಷಶತಂ ತದಾ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಭಗವತಿಯು ತನ್ನ ಭವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಕೂಡ ನೂರು ದಿವ್ಯ ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಜಪದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದನು.

¹⁶⁸12192018a ಸಮಾಪ್ತೇ ನಿಯಮೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಥ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

12192018c ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರೀತಸ್ತದಾ ಧರ್ಮೋ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ತಂ ದ್ವಿಜಮ್||

ಆ ಧೀಮತ ವಿಪ್ರನ ನಿಯಮವು ಸಮಾಪ್ತವಾಗಲು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಧರ್ಮನು ದ್ವಿಜನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು.

12192019 ಧರ್ಮ ಉವಾಚ|

12192019a ದ್ವಿಜಾತೇ ಪಶ್ಯ ಮಾಂ ಧರ್ಮಮಹಂ ತ್ವಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಾಗತಃ|

¹⁶⁸ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸದಾ ದಾಂತೋ ಜಿತಕ್ರೋಧಃ ಸತ್ಯಸಂಧೋಽನಸೂಯಕಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12192019c ಜಪ್ಯಸ್ಯ ಚ ಫಲಂ ಯತ್ತೇ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ತಚ್ಚ ಮೇ ಶೃಣು||

ಧರ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜಾತೀಯನೇ! ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು. ನಾನು ಧರ್ಮ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಜಪದಿಂದ ನೀನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಫಲಗಳ ಕುರಿತು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳು.

12192020a ಚಿತಾ ಲೋಕಾಸ್ವ ಯಾ ಸರ್ವೇ ಯೇ ದಿವ್ಯಾ ಯೇ ಚ ಮಾನುಷಾಃ|

12192020c ದೇವಾನಾಂ ನಿರಯಾನ್ಸಾಧೋ ಸರ್ವಾನುತ್ಕಮ್ಯ ಯಾಸ್ಯಸಿ||

ನೀನು ಎಲ್ಲ ದಿವ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾನುಷ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಸಾಧೋ! ನೀನು ದೇವತೆಗಳ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾಟಿ ಅದಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ.

12192021a ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಂ ಕುರು ಮುನೇ ಗಚ್ಚ ಲೋಕಾನ್ಯಥೇಪ್ಸಿತಾನ್|

12192021c ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತ್ಮನಃ ಶರೀರಂ ಚ ತತೋ ಲೋಕಾನವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ||

ಮುನೇ! ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಬಯಸಿದ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಯೇ ನೀನು ಆ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ.”

12192022 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192022a ಕೃತಂ ಲೋಕೈಹಿ ಮೇ ಧರ್ಮ ಗಚ್ಚ ಚ ತ್ವಂ ಯಥಾಸುಖಮ್|

12192022c ಬಹುದುಃಖಸುಖಂ ದೇಹಂ ನೋತ್ಸ್ರಜೇಯಮಹಂ ವಿಭೋ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಧರ್ಮ! ನಾನು ಆ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ? ನೀನು ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗು. ವಿಭೋ! ನಾನು ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದುಃಖ-ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಾನು

ತ್ಯಜಿಸಲಾರೆ.”

12192023 ಧರ್ಮ ಉವಾಚ|

12192023a ಅವಶ್ಯಂ ಭೋಃ ಶರೀರಂ ತೇ ತ್ಯಕ್ತವ್ಯಂ ಮುನಿಪುಂಗವ|

12192023c ಸ್ವರ್ಗ ಆರೋಹ್ಯತಾಂ ವಿಪ್ರ ಕಿಂ ವಾ ತೇ ರೋಚತೇಽನಘ||

ಧರ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭೋ ಮುನಿಪುಂಗವ! ಅನಘ!

ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೂ ನಿನಗೆ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರ!
ಈಗ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇರು. ಅಥವಾ ನೀನು ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ?”

12192024 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192024a ನ ರೋಚಯೇ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಂ ವಿನಾ ದೇಹಾದಹಂ ವಿಭೋ|

12192024c ಗಚ್ಚ ಧರ್ಮ ನ ಮೇ ಶ್ರದ್ಧಾ ಸ್ವರ್ಗಂ ಗಂತುಂ ವಿನಾತ್ಮನಾ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಭೋ! ಈ ದೇಹವಿಲ್ಲದೇ

ಸ್ವರ್ಗವಾಸವನ್ನು ನಾನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮ!

ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗು. ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ
ಹೋಗಲು ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲ.”

12192025 ಧರ್ಮ ಉವಾಚ|

12192025a ಅಲಂ ದೇಹೇ ಮನಃ ಕೃತ್ವಾ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ಸುಖೀ ಭವ|

12192025c ಗಚ್ಚ ಲೋಕಾನರಜಸೋ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಶೋಚಸಿ||

ಧರ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವುದು

ಸರಿಯಲ್ಲ. ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸುಖಿಯಾಗು. ಆ ರಜೋಗುಣರಹಿತ

ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೀನು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

12192026 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192026a ರಮೇ ಜಪನ್ಮಹಾಭಾಗ ಕೃತಂ ಲೋಕೈಃ ಸನಾತನೈಃ|

12192026c ಸಶರೀರೇಣ ಗಂತವ್ಯೋ ಮಯಾ ಸ್ವರ್ಗೋ ನ ವಾ ವಿಭೋ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಭಾಗ! ವಿಭೋ! ನಾನು ಜಪದಲ್ಲಿಯೇ ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸನಾತನ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ? ನಾನು ಸಶರೀರನಾಗಿಯೇ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆನೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳು.”

12192027 ಧರ್ಮ ಉವಾಚ|

12192027a ಯದಿ ತ್ವಂ ನೇಚ್ಚ ಸಿ ತ್ಯಕ್ತುಂ ಶರೀರಂ ಪಶ್ಯ ವೈ ದ್ವಿಜ|

12192027c ಏಷ ಕಾಲಸ್ತಥಾ ಮೃತ್ಯುರ್ಯಮಶ್ಚ ತ್ವಾಮುಪಾಗತಾಃ||

ಧರ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜ! ನೀನು ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಇಗೋ ನೋಡು! ಕಾಲ, ಮೃತ್ಯು ಮತ್ತು ಯಮ ಇವರು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.”

12192028 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12192028a ಅಥ ವೈವಸ್ವತಃ ಕಾಲೋ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ತ್ರಿತಯಂ ವಿಭೋ|

12192028c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ತಂ ಮಹಾಭಾಗಮುಪಾಗಮ್ಯೇದಮಬ್ರುವನ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಭೋ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ವೈವಸ್ವತ ಯಮ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯು ಈ ಮೂವರೂ ಆ ಮಹಾಭಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಳಿಬಂದು ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದರು:

¹⁶⁹12192029a ತಪಸೋಽಸ್ಯ ಸುತಪ್ತಸ್ಯ ತಥಾ ಸುಚರಿತಸ್ಯ ಚ|

12192029c ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಸ್ತವ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಯಮೋಽಹಂ ತ್ವಾಮುಪಬ್ಧುವೇ||

“ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಪಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಈ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಸುಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದಾಗಿ
ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ
ನಾನು ಯಮ.”

¹⁷⁰12192030a ಯಥಾವದಸ್ಯ ಜಪ್ಯಸ್ಯ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಮುತ್ತಮಮ್|

12192030c ಕಾಲಸ್ತೇ ಸ್ವರ್ಗಮಾರೋಢುಂ ಕಾಲೋಽಹಂ ತ್ವಾಮುಪಾಗತಃ||

“ನಿನ್ನ ಈ ಜಪದ ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಫಲವು ನಿನಗೆ
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನಿನಗೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ
ಸಮಯವು ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಲು ನಾನು ಕಾಲನು ನಿನ್ನ
ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.”

¹⁷¹12192031a ಮೃತ್ಯುಂ ಮಾ ವಿದ್ಧಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ರೂಪಿಣಂ ಸ್ವಯಮಾಗತಮ್|

12192031c ಕಾಲೇನ ಚೋದಿತಂ ವಿಪ್ರ ತ್ವಾಮಿತೋ ನೇತುಮದ್ಯ ವೈ||

“ಧರ್ಮಜ್ಞ! ನನ್ನನ್ನು ಮೃತ್ಯು ಎಂದು ತಿಳಿ. ನಾನು ಸ್ವಯಂ
ಶರೀರಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ವಿಪ್ರ! ಕಾಲನಿಂದ
ಪ್ರಚೋದಿತನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಯ್ಯಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.”

---

¹⁶⁹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಯಮ ಉವಾಚ| ಎಂದಿದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹⁷⁰ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕಾಲ ಉವಾಚ| ಎಂದಿದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹⁷¹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮೃತ್ಯುರುವಾಚ| ಎಂದಿದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12192032 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192032a ಸ್ವಾಗತಂ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರಾಯ ಕಾಲಾಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನೇ|

12192032c ಮೃತ್ಯುವೇ ಚಾಥ ಧರ್ಮಾಯ ಕಿಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕರವಾಣಿ ವಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಿಗೆ, ಮಹಾತ್ಮ ಕಾಲನಿಗೆ, ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವಾಗತವು. ನಿಮಗಾಗಿ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ?”

12192033 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12192033a ಅರ್ಘ್ಯಂ ಪಾದ್ಯಂ ಚ ದತ್ತ್ವಾ ಸ ತೇಭ್ಯಸ್ತತ್ರ ಸಮಾಗಮೇ|

12192033c ಅಬ್ರವೀತ್ಪರಮಪ್ರೀತಃ ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ವಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವರೆಲ್ಲರ ಆ ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸ್ವಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಷ್ಟು ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪರಮಪ್ರೀತನಾಗಿ “ನಿಮಗಾಗಿ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

12192034a ತಸ್ಮಿನ್ನೇವಾಥ ಕಾಲೇ ತು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಮುಪಾಗತಃ|

12192034c ಇಕ್ಷ್ವಾಕುರಗಮತ್ತತ್ರ ಸಮೇತಾ ಯತ್ರ ತೇ ವಿಭೋ||

ವಿಭೋ! ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಾ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವೂ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

12192035a ಸರ್ವಾನೇವ ತು ರಾಜರ್ಷಿಃ ಸಂಪೂಜ್ಯಾಭಿಪ್ರಣಮ್ಯ ಚ|

12192035c ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನಮಕರೋತ್ಸರ್ವೇಷಾಂ ರಾಜಸತ್ತಮಃ||

ರಾಜಸತ್ತಮ ರಾಜರ್ಷಿಯು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

12192036a ತಸ್ಮೈ ಸೋಽಥಾಸನಂ ದತ್ತ್ವಾ ಪಾದ್ಯಮರ್ಘ್ಯಂ ತಥೈವ ಚ|

12192036c ಅಬ್ರವೀದ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾಕ್ಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಕುಶಲಸಂವಿದಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಕೂಡ ರಾಜನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯ ಮತ್ತು ಆಸನಗಳನ್ನಿತ್ತು
ಕುಶಲ-ಮಂಗಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಂತರ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12192037a ಸ್ವಾಗತಂ ತೇ ಮಹಾರಾಜ ಬ್ರೂಹಿ ಯದ್ಯದಿಹೇಚ್ಛಸಿ|

12192037c ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ ಕಿಂ ಕರೋಮೀಹ ತದ್ ಭವಾನ್ ಪ್ರಬ್ರವೀತು ಮೇ||

“ಮಹಾರಾಜ ! ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ ! ನೀನು ಎನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೋ
ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳು. ನಾನು ನನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ನಿನಗೆ ಯಾವ
ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ಅದನ್ನು ನೀನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12192038 ರಾಜೋವಾಚ|

12192038a ರಾಜಾಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ಚ ತ್ವಂ ಯದಿ ಷಟ್ಕರ್ಮಸಂಸ್ಥಿತಃ|

12192038c ದದಾಮಿ ವಸು ಕಿಂ ಚಿತ್ತೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಂ ತದ್ವದಸ್ವ ಮೇ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನು ನಾನು. ನೀನು ಷಟ್ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಿತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳು. ನೀನು ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

12192039 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192039a ದ್ವಿವಿಧಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ರಾಜನ್ ಧರ್ಮಶ್ಚ ದ್ವಿವಿಧಃ ಸ್ಮೃತಃ|

12192039c ಪ್ರವೃತ್ತಶ್ಚ ನಿವೃತ್ತಶ್ಚ ನಿವೃತ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಾತ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಎರಡು ವಿಧದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ನಿವೃತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು.

12192040a ತೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಯಚ್ಛ ದಾನಾನಿ ಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತಾ ನರಾಧಿಪ|

12192040c ಅಹಂ ನ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಾಣಾಮಿ ಕಿಮಿಷ್ಟಂ ಕಿಂ ದದಾನಿ ತೇ|

12192040E ಬ್ರೂಹಿ ತ್ವಂ ನೃಪತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ತಪಸಾ ಸಾಧಯಾಮಿ ಕಿಮ್||

ನರಾಧಿಪ! ನೀನು ಪ್ರವೃತ್ತಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ನೀಡು. ನಾನು ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಈಗ ಯಾವುದು ಇಷ್ಟ? ನಿನಗೆ ನಾನು ಏನನ್ನು ಕೊಡಲಿ? ಹೇಳು. ನೃಪತಿಶ್ರೇಷ್ಠ! ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿನ್ನ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ?”

12192041 ರಾಜೋವಾಚ|

12192041a ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಽಹಂ ನ ಜಾನಾಮಿ ದೇಹೀತಿ ವಚನಂ ಕ್ವ ಚಿತ್|

12192041c ಪ್ರಯಚ್ಛ ಯದ್ಧಮಿತ್ಯೇವಂ ವಾದಿನಃ ಸ್ಮೃ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ನಾನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು. “ದೇಹಿ” ಎಂಬ ವಚನವನ್ನು ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅರಿತಿಲ್ಲ. ಬೇಡುವುದಾದರೆ ನಾವು ಸದಾ “ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೀಡು” ಎಂದೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.”

12192042 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192042a ತುಷ್ಯಸಿ ತ್ವಂ ಸ್ವಧರ್ಮೇಣ ತಥಾ ತುಷ್ಟಾ ವಯಂ ನೃಪ|

12192042c ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯೋತ್ತರಂ ನಾಸ್ತಿ ಯದಿಷ್ಟಂ ತತ್ಸಮಾಚರ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನೃಪ! ನೀನು ಹೇಗೆ ನಿನ್ನ ಸ್ವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವೆಯೋ ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಂತರವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವುದು ಇಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಮಾಡು.”

12192043 ರಾಜೋವಾಚ|

12192043a ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾಹಂ ದದಾನೀತಿ ತ್ವಯಾ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಭಾಷಿತಮ್|

12192043c ಯಾಚೇ ತ್ವಾಂ ದೀಯತಾಂ ಮಹ್ಯಂ ಜಪ್ಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಫಲಂ ದ್ವಿಜ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ನೀನು “ಸ್ವಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ದ್ವಿಜ! ನಿನ್ನ ಜಪದ ಫಲವನ್ನೇ ನನಗೆ ನೀಡು ಎಂದು ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

12192044 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192044a ಯುದ್ಧಂ ಮಮ ಸದಾ ವಾಣೀ ಯಾಚತೀತಿ ವಿಕತ್ಲಸೇ|

12192044c ನ ಚ ಯುದ್ಧಂ ಮಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ಕಿಮರ್ಥಂ ಯಾಚಸೇ ಪುನಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನಾದರೋ “ಸದಾ ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ನಾನು ಯಾಚಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಜಂಬಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ಏಕೆ ಪುನಃ

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ?”

12192045 ರಾಜೋವಾಚ|

12192045a ವಾಗ್ವಿಜ್ರಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪೋಕ್ತಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಬಾಹುಜೀವಿನಃ|

12192045c ವಾಗ್ಬ್ರೂಹ್ಮಂ ತದಿದಂ ತೀವ್ರಂ ಮಮ ವಿಪ್ರ ತ್ವಯಾ ಸಹ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಪ್ರ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಾತೇ ವಜ್ರದಂತಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಬಾಹುಜೀವಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಈ ತೀವ್ರ ವಾಗ್ಬ್ರೂಹ್ಮವು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.”

12192046 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192046a ಸೈವಾದ್ಯಾಪಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಮೇ ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ ಕಿಂ ಪ್ರದೀಯತಾಮ್|

12192046c ಬ್ರೂಹಿ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ವಿಭವೇ ಸತಿ ಮಾಚಿರಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜೇಂದ್ರ! ಈಗಲೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಅದೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಿದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಅನುಸಾರ ನಿನಗೆ ಏನನ್ನು ನೀಡಲಿ? ಹೇಳು. ತಡಮಾಡಬೇಡ.”

12192047 ರಾಜೋವಾಚ|

12192047a ಯತ್ತದ್ವರ್ಷಶತಂ ಪೂರ್ಣಂ ಜಪ್ಯಂ ವೈ ಜಪತಾ ತ್ವಯಾ|

12192047c ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ತತ್ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮಮ ದಿತ್ಸುರ್ಭವಾನ್ಯದಿ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ನೀಡುವುದನ್ನೇ ಬಯಸಿದರೆ ನನಗೆ ಈ ಪೂರ್ಣ ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ನೀನು ಜಪಿಸಿದ ಜಪದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡು.”

12192048 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192048a ಪರಮಂ ಗೃಹ್ಯತಾಂ ತಸ್ಯ ಫಲಂ ಯಜ್ಞಪಿತಂ ಮಯಾ|

12192048c ಅರ್ಧಂ ತ್ವಮವಿಚಾರೇಣ ಫಲಂ ತಸ್ಯ ಸಮಾಪ್ನುಹಿ||

12192049a ಅಥ ವಾ ಸರ್ವಮೇವೇಹ ಜಪ್ಯಕಂ ಮಾಮಕಂ ಫಲಮ್|

12192049c ರಾಜನ್ ಪ್ರಾಪ್ನುಹಿ ಕಾಮಂ ತ್ವಂ ಯದಿ ಸರ್ವಮಿಹೇಚ್ಚ ಸಿ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ನಾನು ಮಾಡಿದ ಜಪದ ಈ ಉತ್ತಮ ಫಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನನ್ನ ಅರ್ಧ ಫಲವನ್ನು ನೀನು ಏನನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸದೆಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಅಥವಾ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಈ ಜಪದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವೆಯಾದರೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೋ!”

12192050 ರಾಜೋವಾಚ|

12192050a ಕೃತಂ ಸರ್ವೇಣ ಭದ್ರಂ ತೇ ಜಪ್ಯಂ ಯದ್ಯಾಚಿತಂ ಮಯಾ|

12192050c ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇಽಸ್ತು ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಿಂ ಚ ತಸ್ಯ ಫಲಂ ವದ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಕೇಳಿದ ಜಪದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನಾನಿನ್ನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಆ ಫಲವೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳು.”

12192051 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192051a ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಂ ನ ಜಾನಾಮಿ ದತ್ತಂ ಯಜ್ಞಪಿತಂ ಮಯಾ|

12192051c ಅಯಂ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಕಾಲಶ್ಚ ಯಮೋ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ಸಾಕ್ಷಿಣಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ನಿನಗೆ ನೀಡಿದ ಜಪದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇನೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಜಪಿಸಿದುದರ ಸರ್ವ ಫಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಧರ್ಮ, ಯಮ, ಮೃತ್ಯು

ಮತ್ತು ಕಾಲ ಇವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು.”

12192052 ರಾಜೋವಾಚ|

12192052a ಅಜ್ಞಾತಮಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಫಲಂ ಮೇ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ|

¹⁷²12192052c ಪ್ರಾಪ್ನೋತು ತತ್ಫಲಂ ವಿಪ್ರೋ ನಾಹಮಿಚ್ಛೇ
ಸಸಂಶಯಮ್||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ಈ ಧರ್ಮದ ಫಲದಿಂದ
ನಾನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ? ವಿಪ್ರ! ಆ ಎಲ್ಲ ಫಲಗಳನ್ನೂ ನೀನೇ
ಇಟ್ಟುಕೋ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.”

12192053 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192053a ನಾದದೇಽಪರವಕ್ತವ್ಯಂ ದತ್ತಂ ವಾಚಾ ಫಲಂ ಮಯಾ|

12192053c ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ರಾಜರ್ಷೇ ಮಮಾಪಿ ತವ ಚೈವ ಹಿ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜರ್ಷೇ ! ನಾನಾದರೋ ನನ್ನ ಜಪದ
ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅನ್ಯ ಮಾತನ್ನು ನಾನು
ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳೇ
ಪ್ರಮಾಣಗಳು.

12192054a ನಾಭಿಸಂಧಿರ್ಮಯಾ ಜಪ್ಯೇ ಕೃತಪೂರ್ವಃ ಕಥಂ ಚನ|

12192054c ಜಪ್ಯಸ್ಯ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಕಥಂ ಜ್ಞಾಸ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಫಲಮ್||

ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ! ನಾನು ಜಪಮಾಡುವಾಗ ಎಂದೂ ಫಲವನ್ನು

---

¹⁷² ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಫಲಂ ಬ್ರವೀಷಿ
ಧರ್ಮಸ್ಯ ನ ಚೇಜ್ಜಪ್ಯಕೃತಸ್ಯ ಮಾಮ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜಪದ ಫಲವೇನೆನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೇನು?

12192055a ದದಸ್ವೇತಿ ತ್ವಯಾ ಚೋಕ್ತಂ ದದಾಮೀತಿ ತಥಾ ಮಯಾ|

12192055c ನ ವಾಚಂ ದೂಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸತ್ಯಂ ರಕ್ಷ ಸ್ಥಿರೋ ಭವ||

ಕೊಡು ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಿದೆ. ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ದೂಷಿತಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸತ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರನಾಗಿರು.

12192056a ಅಥೈವಂ ವದತೋ ಮೇಽದ್ಯ ವಚನಂ ನ ಕರಿಷ್ಯಸಿ|

12192056c ಮಹಾನಧರ್ಮೋ ಭವಿತಾ ತವ ರಾಜನ್ಮೃಷಾಕೃತಃ||

ರಾಜನ್! ಈ ರೀತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಪಾಲಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಅಸತ್ಯದ ಮಹಾಪಾಪವು ತಗಲುತ್ತದೆ.

12192057a ನ ಯುಕ್ತಂ ತು ಮೃಷಾ ವಾಣೀ ತ್ವಯಾ ವಕ್ತುಮರಿಂದಮ|

12192057c ತಥಾ ಮಯಾಪ್ಯಭ್ಯಧಿಕಂ ಮೃಷಾ ವಕ್ತುಂ ನ ಶಕ್ಯತೇ||

ಅರಿಂದಮ! ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ನಿನಗೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನಾನೂ ಕೂಡ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿಸಲಾರೆ.

12192058a ಸಂಶ್ರುತಂ ಚ ಮಯಾ ಪೂರ್ವಂ ದದಾನೀತ್ಯವಿಚಾರಿತಮ್|

12192058c ತದ್ಗೃಹ್ಣೀಷ್ವಾವಿಚಾರೇಣ ಯದಿ ಸತ್ಯೇ ಸ್ಥಿತೋ ಭವಾನ್||

ನಾನು ಏನನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸದೇ ಮೊದಲೇ ನಿನಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನೂ ಕೂಡ ಏನನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸದೇ

ನಾನು ನೀಡಿದ್ದುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನೀನು ಸತ್ಯಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವೆಯಾದರೆ
ಇದನ್ನೇ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

12192059a ಇಹಾಗಮ್ಯ ಹಿ ಮಾಂ ರಾಜನ್ ಜಾಪ್ಯಂ ಫಲಮಯಾಚಿಥಾಃ|

12192059c ತನ್ನನ್ನಿಸೃಷ್ಟಂ ಗೃಹ್ಣೀಷ್ಟ ಭವ ಸತ್ಯೇ ಸ್ಥಿರೋಽಪಿ ಚ||

ರಾಜನ್! ನೀನು ಸ್ವಯಂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಜಪದ ಫಲವನ್ನು
ಯಾಚಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ನಾನು ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.
ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಿರನಾಗಿರಬೇಕು.

12192060a ನಾಯಂ ಲೋಕೋಽಸ್ತಿ ನ ಪರೋ ನ ಚ ಪೂರ್ವಾನ್ಸ ತಾರಯೇತ್|

12192060c ಕುತ ಏವಾವರಾನ್ಪ್ರಾಜನ್ಮೃಷಾವಾದಪರಾಯಣಃ||

ರಾಜನ್! ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುವವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ
ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಸುಖವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ
ಪೂರ್ವಜರನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಲಾರ. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸಂತತಿಯ
ಉದ್ಧಾರವನ್ನಾದರೂ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಯಾನು?

12192061a ನ ಯಜ್ಞಾಧ್ಯಯನೇ ದಾನಂ ನಿಯಮಾಸ್ತಾರಯಂತಿ ಹಿ|

12192061c ತಥಾ ಸತ್ಯಂ ಪರೇ ಲೋಕೇ ಯಥಾ ವೈ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವು ಉದ್ಧರಿಸುವಷ್ಟು
ಯಜ್ಞವಾಗಲೀ, ವೇದಾಧ್ಯಯನವಾಗಲೀ, ದಾನವಾಗಲೀ ಮತ್ತು
ನಿಯಮಗಳಾಗಲೀ ಉದ್ಧರಿಸಲಾರವು.

12192062a ತಪಾಂಸಿ ಯಾನಿ ಚೀರ್ಣಾನಿ ಚರಿಷ್ಯಸಿ ಚ ಯತ್ತಪಃ|

12192062c ಸಮಾಃ ಶತೈಃ ಸಹಸ್ರೈಶ್ಚ ತತ್ಸತ್ಯಾನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ||

ಜನರು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾಡಿರುವ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ತಪಸ್ಸು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ನೂರು ಪಟ್ಟು ಅಥವಾ ಸಾವಿರಪಟ್ಟು ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿಟ್ಟರೂ ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವು ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

12192063a ಸತ್ಯಮೇಕಾಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯಮೇಕಾಕ್ಷರಂ ತಪಃ|

12192063c ಸತ್ಯಮೇಕಾಕ್ಷರೋ ಯಜ್ಞಃ ಸತ್ಯಮೇಕಾಕ್ಷರಂ ಶ್ರುತಮ್||

ಸತ್ಯವೇ ಏಕಮಾತ್ರ ಅವಿನಾಶೀ ಬ್ರಹ್ಮವು. ಸತ್ಯವೇ ಏಕಮಾತ್ರ ಅಕ್ಷಯ ತಪವು. ಸತ್ಯವೇ ಏಕಮಾತ್ರ ಅವಿನಾಶೀ ಯಜ್ಞವು. ಮತ್ತು ಸತ್ಯವೇ ಏಕಮಾತ್ರ ನಾಶರಹಿತ ಸನಾತನ ವೇದವು.

12192064a ಸತ್ಯಂ ವೇದೇಷು ಜಾಗರ್ತಿ ಫಲಂ ಸತ್ಯೇ ಪರಂ ಸ್ಮೃತಮ್|

12192064c ಸತ್ಯಾದ್ಧರ್ಮೋ ದಮಶ್ಚೈವ ಸರ್ವಂ ಸತ್ಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್||

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೇ ಎಚ್ಚಿತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೇ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯದ ಫಲವು ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಗಳೂ ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸರ್ವವೂ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ.

12192065a ಸತ್ಯಂ ವೇದಾಸ್ತಥಾಂಗಾನಿ ಸತ್ಯಂ ಯಜ್ಞ¹⁷³ಸ್ತಥಾ ವಿಧಿಃ|

12192065c ವ್ರತಚರ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಸತ್ಯಮೋಂಕಾರಃ ಸತ್ಯಮೇವ ಚ||

¹⁷³ ವಿದ್ಯಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸತ್ಯವೇ ವೇದ ಮತ್ತು ವೇದಾಂಗಗಳು. ಸತ್ಯವೇ ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞವಿಧಿ. ವ್ರತಾಚರಣೆಗಳೂ ಸತ್ಯವೇ. ಓಂಕಾರವೂ ಸತ್ಯವೇ.

12192066a ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಜನನಂ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಸಂತತಿರೇವ ಚ|

12192066c ಸತ್ಯೇನ ವಾಯುರಭ್ಯೇತಿ ಸತ್ಯೇನ ತಪತೇ ರವಿಃ||

ಸತ್ಯವು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯವೇ ಸಂತತಿಯು. ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ವಾಯುವು ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ರವಿಯು ಸುಡುತ್ತಾನೆ.

12192067a ಸತ್ಯೇನ ಚಾಗ್ನಿದ್ವಹತಿ ಸ್ವರ್ಗಃ ಸತ್ಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ|

12192067c ಸತ್ಯಂ ಯಜ್ಞಸ್ತಪೋ ವೇದಾಃ ಸ್ತೋಭಾ ಮಂತ್ರಾಃ ಸರಸ್ವತೀ||

ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಅಗ್ನಿಯು ದಹಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗವೂ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸು, ವೇದಗಳು, ಸ್ತೋಭ¹⁷⁴, ಮಂತ್ರ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತೀ ಎಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

12192068a ತುಲಾಮಾರೋಪಿತೋ ಧರ್ಮಃ ಸತ್ಯಂ ಚೈವೇತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್|

12192068c ಸಮಾಂ ಕಕ್ಷಾಂ ಧಾರಯತೋ ಯತಃ ಸತ್ಯಂ ತತೋಽಧಿಕಮ್||

ಒಮ್ಮೆ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ತೂಗಿದರೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆಗ ಯಾವಕಡೆ ಸತ್ಯವಿತ್ತೋ ಅದೇ ಅಧಿಕ ಭಾರವಾಗಿತ್ತಂತೆ.

12192069a ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತಃ ಸತ್ಯಂ ಸರ್ವಂ ಸತ್ಯೇನ ವರ್ಧತೇ|

174 ಸಾಮವೇದದ ಒಂದು ಭಾಗ (ಸಂಸ್ಕೃತ-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು, ಜಿ.ಎನ್. ಚಕ್ರವರ್ತಿ).

12192069c ಕಿಮರ್ಥಮನ್ಯತಂ ಕರ್ಮ ಕರ್ತುಂ ರಾಜಂಸ್ವ ಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಎಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿದೆ. ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲದರ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜನ್! ನೀನು ಏಕೆ ಅಸತ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೀಯೆ?

12192070a ಸತ್ಯೇ ಕುರು ಸ್ಥಿರಂ ಭಾವಂ ಮಾ ರಾಜನ್ನನ್ಯತಂ ಕೃಥಾಃ|

12192070c ಕಸ್ಮಾತ್ತ್ವ ಮನ್ಯತಂ ವಾಕ್ಯಂ ದೇಹೀತಿ ಕುರುಷೇಽಶುಭಮ್||

ರಾಜನ್! ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸು.

ಮಿಥ್ಯಾಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೇ ಬೇಡವಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನೇಕೆ ಕೊಡು ಎಂಬ ಅಶುಭ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ?

12192071a ಯದಿ ಜಪ್ಯಫಲಂ ದತ್ತಂ ಮಯಾ ನೇಷಿಷ್ಯಸೇ ನೃಪ|

12192071c ಸ್ವಧರ್ಮೇಭ್ಯಃ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟೋ ಲೋಕಾನನುಚರಿಷ್ಯಸಿ||

ನೃಪ! ನಾನು ನೀಡಿದ ಈ ಜಪದ ಫಲವನ್ನು ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತೀಯೆ.

12192072a ಸಂಶ್ರುತ್ಯ ಯೋ ನ ದಿತ್ಸೇತ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಯಶ್ಚ ನೇಚ್ಛತಿ|

12192072c ಉಭಾವಾನ್ಯತಿಕಾವೇತೌ ನ ಮೃಷಾ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಮೊದಲು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ನಂತರ ಕೊಡಲು ಇಚ್ಛಿಸದ ಮತ್ತು ಮೊದಲು ಕೇಳಿ ನಂತರ ದೊರಕಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸದ ಇಬ್ಬರೂ ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಇಬ್ಬರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿಸಬೇಡ!"

12192073 ರಾಜೋವಾಚ|

12192073a ಯೋದ್ಧವ್ಯಂ ರಕ್ಷಿತವ್ಯಂ ಚ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಃ ಕಿಲ ದ್ವಿಜ|

12192073c ದಾತಾರಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಗೃಹ್ಣೀಯಾಂ ಭವತಃ ಕಥಮ್||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜ ! ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಧರ್ಮವಾದರೋ ಪ್ರಜಾರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧ ಇವೆರಡಲ್ಲವೇ? ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ದಾತರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿರಲು ಅವನು ದಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು?”

12192074 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192074a ನ ಚಂದಯಾಮಿ ತೇ ರಾಜನ್ನಾಪಿ ತೇ ಗೃಹಮಾವ್ರಜಮ್|

12192074c ಇಹಾಗಮ್ಯ ತು ಯಾಚಿತ್ವಾ ನ ಗೃಹ್ಣೀಷೇ ಪುನಃ ಕಥಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ದಾನವನ್ನು ಕೇಳಲು ನಾನು ನಿನಗೆ ಅನುರೋಧ ಅಥವಾ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ನಾನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೇನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂ ನೀನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಯಾಚಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಏಕೆ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿರುವೆ?”

12192075 ಧರ್ಮ ಉವಾಚ|

12192075a ಅವಿವಾದೋಽಸ್ತು ಯವಯೋರ್ವಿತ್ತಂ ಮಾಂ ಧರ್ಮಮಾಗತಮ್|

12192075c ದ್ವಿಜೋ ದಾನಫಲೈರ್ಯುಕ್ತೋ ರಾಜಾ ಸತ್ಯಫಲೇನ ಚ||

ಧರ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ವಿವಾದವು ಬೇಡ. ನಾನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಧರ್ಮನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ದ್ವಿಜನು ದಾನಫಲಯುಕ್ತನಾಗಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜನು

ಸತ್ಯಫಲಯುಕ್ತನಾಗಲಿ.”

12192076 ಸ್ವರ್ಗ ಉವಾಚ|

12192076a ಸ್ವರ್ಗಂ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ರೂಪಿಣಂ ಸ್ವಯಮಾಗತಮ್|

12192076c ಅವಿವಾದೋಽಸ್ತು ಯವಯೋರುಭೌ ತುಲ್ಯಫಲೌ ಯವಾಮ್||

ಸ್ವರ್ಗವು ಹೇಳಿತು: “ರಾಜೇಂದ್ರ! ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವರ್ಗ ಎಂದು ತಿಳಿ.

ರೂಪಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಯಂ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ
ವಿವಾದವು ಬೇಡ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ಫಲಗಳ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದೀರಿ.”

12192077 ರಾಜೋವಾಚ|

12192077a ಕೃತಂ ಸ್ವರ್ಗೇಣ ಮೇ ಕಾರ್ಯಂ ಗಚ್ಛ ಸ್ವರ್ಗ ಯಥಾಸುಖಮ್|

12192077c ವಿಷ್ಣೋ ಯದೀಚ್ಛತೇ ದಾತುಂ ಪ್ರತೀಚ್ಛತು ಚ ಮೇ ಧನಮ್||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ಸ್ವರ್ಗ !

ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ವಿಪ್ರನು
ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬಯಸಿದರೆ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ಅವನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ.”

12192078 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192078a ಬಾಲ್ಯೇ ಯದಿ ಸ್ಯಾದಜ್ಞಾನಾನ್ಮಯಾ ಹಸ್ತಃ ಪ್ರಸಾರಿತಃ|

12192078c ನಿವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಂ ಧರ್ಮಮುಪಾಸೇ ಸಂಹಿತಾಂ ಜಪನ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವಶನಾಗಿ ನಾನು

ಎಂದಾದರೂ ಯಾರ ಎದುರಿಗೂ ಕೈಚಾಚಿದ್ದುದು ನನ್ನ
ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗಂತೂ ನಾನು ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾ
ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12192079a ನಿವೃತ್ತಂ ಮಾಂ ಚಿರಂ ರಾಜನ್ವಿಪ್ರಂ ಲೋಭಯಸೇ ಕಥಮ್|

12192079c ಸ್ವೇನ ಕಾರ್ಯಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವತ್ತೋ ನೇಚ್ಛೇ ಫಲಂ ನೃಪ|

12192079E ತಪಃಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಶೀಲೋಽಹಂ ನಿವೃತ್ತಶ್ಚ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಾತ್||

ನೃಪ! ನಿವೃತ್ತಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಬಹಳ ಸಮಯದಿಂದ ಲೋಭಗೊಳಿಸಲು ಏಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ? ನಾನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಶೀಲನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

12192080 ರಾಜೋವಾಚ|

12192080a ಯದಿ ವಿಪ್ರ ನಿಃಸೃಷ್ಟಂ ತೇ ಜಪ್ಯಸ್ಯ ಫಲಮುತ್ತಮಮ್|

12192080c ಆವಯೋರ್ಯತ್ಫಲಂ ಕಿಂ ಚಿತ್ಸಹಿತಂ ನೌ ತದಸ್ತಿ ಹ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಪ್ರ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಜಪದ ಉತ್ತಮ ಫಲವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇ ಆದರೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪುಣ್ಯಫಲಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಅದನ್ನು ಭೋಗಿಸೋಣ. ಅದರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅಧಿಕಾರವೂ ಸಮನಾಗಿರಲಿ.

12192081a ದ್ವಿಜಾಃ ಪ್ರತಿಗ್ರಹೇ ಯುಕ್ತಾ ದಾತಾರೋ ರಾಜವಂಶಜಾಃ|

12192081c ಯದಿ ಧರ್ಮಃ ಶ್ರುತೋ ವಿಪ್ರ ಸಹೈವ ಫಲಮಸ್ತು ನೌ||

ದ್ವಿಜರಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಕೇವಲ ದಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೀನೂ ಕೂಡ ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ವಿಪ್ರ! ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಾರ್ಯಫಲಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಉಪಯೋಗಿಸೋಣ.

12192082a ಮಾ ವಾ ಭೂತ್ಸಹಭೋಜ್ಯಂ ನೌ ಮದೀಯಂ ಫಲಮಾಪ್ನುಹಿ|

12192082c ಪ್ರತೀಚ್ಛ ಮತ್ಸ್ಯ ತಂ ಧರ್ಮಂ ಯದಿ ತೇ ಮಯ್ಯನುಗ್ರಹಃ||

ಅಥವಾ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇನೆಂದರೆ ಒಂದುವೇಳೆ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವಿದ್ದರೆ ನೀನು ನನ್ನ ಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನಾನು ಎಷ್ಟೇ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.”

12192083 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12192083a ತತೋ ವಿಕೃತಚೇಷ್ಟೌ ದ್ವೌ ಪುರುಷೌ ಸಮುಪಸ್ಥಿತೌ|

12192083c ಗೃಹೀತ್ವಾನ್ಯೋನ್ಯಮಾವೇಷ್ಟ್ಯ ಕುಚೇಲಾವೂಚತುರ್ವ ಚಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ವಿಕರಾಲ ವೇಷದ ಇಬ್ಬರು ಪುರುಷರು ಉಪಸ್ಥಿತರಾದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರರ ಕೈಹಿಡಿದು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಮಲಿನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು:

12192084a ನ ಮೇ ಧಾರಯಸೀತ್ಯೇಕೋ ಧಾರಯಾಮೀತಿ ಚಾಪರಃ|

12192084c ಇಹಾಸ್ತಿ ನೌ ವಿವಾದೋಽಯಮಯಂ ರಾಜಾನುಶಾಸಕಃ||

“ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಯಾವ ಋಣವೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಒಬ್ಬನು ಹೇಳಿದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು “ಇಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಋಣಿಯು”. ಆಗ ಮೊದಲನೆಯವನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಾಸನಮಾಡುವ ಈ ರಾಜನು ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ವಿವಾದದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿ.”

12192085a ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮ್ಯಹಮಿದಂ ನ ಮೇ ಧಾರಯತೇ ಭವಾನ್|

12192085c ಅನ್ಯತಂ ವದಸೀಹ ತ್ವಮೃಣಂ ತೇ ಧಾರಯಾಮ್ಯಹಮ್||

ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಋಣವೂ ಇಲ್ಲ.” ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಸುಳ್ಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಋಣವಿದೆ.”

12192086a ತಾವುಭೌ ಭೃಶಸಂತಪ್ತೌ ರಾಜಾನಮಿದಮೂಚತುಃ|

12192086c ಪರೀಕ್ಷ್ಯತಾಂ ಯಥಾ ಸ್ಯಾವ ನಾವಾಮಿಹ ವಿಗರ್ಹಿತೌ||

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತುಂಬಾ ಸಂತಪ್ತರಾಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ನೀನು ನಮ್ಮ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ದೋಷಕ್ಕೆ ಭಾಗೀ ಮತ್ತು ನಿಂದೆಗೆ ಪ್ರಾತ್ರರಾಗದಂತೆ ನಿರ್ಣಯ ನೀಡಬೇಕು.”

12192087 ವಿರೂಪ ಉವಾಚ|

12192087a ಧಾರಯಾಮಿ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ವಿಕ್ಯತಸ್ಯೇಹ ಗೋಃ ಫಲಮ್|

12192087c ದದತಶ್ಚ ನ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ವಿಕೃತೋ ಮೇ ಮಹೀಪತೇ||

ವಿರೂಪನು ಹೇಳಿದನು: “ನರವ್ಯಾಘ್ರ! ಮಹೀಪತೇ! ವಿಕೃತನ ಒಂದು ಗೋದಾನದ ಫಲವನ್ನು ನಾನು ಸಾಲವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಇಂದು ನಾನು ಆ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅವನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ.”

12192088 ವಿಕೃತ ಉವಾಚ|

12192088a ನ ಮೇ ಧಾರಯತೇ ಕಿಂ ಚಿದ್ವಿರೂಪೋಽಯಂ ನರಾಧಿಪ|

12192088c ಮಿಥ್ಯಾ ಬ್ರವೀತ್ಯಯಂ ಹಿ ತ್ವಾ ಮಿಥ್ಯಾಭಾಸಂ¹⁷⁵ ನರಾಧಿಪ||

ವಿಕೃತನು ಹೇಳಿದನು: “ನರಾಧಿಪ! ಈ ವಿರೂಪನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಯಾವ ಸಾಲವೂ ಇಲ್ಲ. ನರಾಧಿಪ! ಇವನು ಸುಳ್ಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಮಿಥ್ಯಾಭಾಸವು.”

12192089 ರಾಜೋವಾಚ|

12192089a ವಿರೂಪ ಕಿಂ ಧಾರಯತೇ ಭವಾನಸ್ಯ ವದಸ್ವ ಮೇ|

12192089c ಶ್ರುತ್ವಾ ತಥಾ ಕರಿಷ್ಯಾಮೀತ್ಯೇವಂ ಮೇ ಧೀಯತೇ ಮತಿಃ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿರೂಪ! ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಕೃತನ ಯಾವ ಋಣವಿದೆ ಹೇಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮತಿಯು ಅದನ್ನೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ.”

12192090 ವಿರೂಪ ಉವಾಚ|

12192090a ಶೃಣುಷ್ವಾವಹಿತೋ ರಾಜನ್ಯಥೈತದ್ಧಾರಯಾಮ್ಯಹಮ್|

12192090c ವಿಕೃತಸ್ಯಾಸ್ಯ ರಾಜರ್ಷೇ ನಿಖಿಲೇನ ನರರ್ಷಭ||

ವಿರೂಪನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ರಾಜರ್ಷೇ! ನರರ್ಷಭ! ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು. ಈ ವಿಕೃತನ ಋಣವನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12192091a ಅನೇನ ಧರ್ಮಪ್ರಾಪ್ತರ್ಥಂ ಶುಭಾ ದತ್ತಾ ಪುರಾನಘ|

12192091c ಧೇನುವಿಪ್ರಾಯ ರಾಜರ್ಷೇ ತಪಃಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಶೀಲಿನೇ||

¹⁷⁵ ಸತ್ಯಾಭಾಸಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅನಘ! ರಾಜರ್ಷಿ! ಇವನು ಧರ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಓರ್ವ ತಪಸ್ವೀ
ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಶೀಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಹಾಲುಕೊಡುವ ಶುಭ
ಗೋವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ್ದನು.

12192092a ತಸ್ಯಾಶ್ಚಾಯಂ ಮಯಾ ರಾಜನ್ ಫಲಮಭ್ಯೇತ್ಯ ಯಾಚಿತಃ|

12192092c ವಿಕೃತೇನ ಚ ಮೇ ದತ್ತಂ ವಿಶುದ್ಧೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ||

ರಾಜನ್! ನಾನು ಇವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಂದ ಆ ಗೋದಾನದ
ಫಲವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ವಿಕೃತನು ಶುದ್ಧಹೃದಯದಿಂದ ಅದನ್ನು
ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು.

12192093a ತತೋ ಮೇ ಸುಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಕೃತಮಾತ್ಮವಿಶುದ್ಧಯೇ|

12192093c ಗಾವೌ ಹಿ ಕಪಿಲೇ ಕ್ರೀತ್ವಾ ವತ್ಸಲೇ ಬಹುದೋಹನೇ||

12192094a ತೇ ಚೋಂಚವೃತ್ತಯೇ ರಾಜನ್ಮಯಾ ಸಮಪವರ್ಜಿತೇ|

12192094c ಯಥಾವಿಧಿ ಯಥಾಶ್ರದ್ಧಂ ತದಸ್ಯಾಹಂ ಪುನಃ ಪ್ರಭೋ||

ರಾಜನ್! ಅನಂತರ ನಾನೂ ಕೂಡ ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ

ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಿದೆನು. ಎರಡು ಅಧಿಕ ಹಾಲನ್ನು ನೀಡುವ ಕಪಿಲೆ
ಗೋವುಗಳನ್ನು, ಕರುಗಳ ಸಹಿತ, ಖರೀದಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಓರ್ವ
ಉಂಛವೃತ್ತಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ವಿಧಿ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕ
ದಾನಮಾಡಿದೆ. ಪ್ರಭೋ! ಅದೇ ಗೋದಾನದ ಫಲವನ್ನು ನಾನು ಪುನಃ
ಇವನಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12192095a ಇಹಾದ್ಯ ವೈ ಗೃಹೀತ್ವಾ ತತ್ಪ್ರಯಚ್ಛೇ ದ್ವಿಗುಣಂ ಫಲಮ್|

12192095c ಏಕಸ್ಯಾಃ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಃ ಕಃ ಶುದ್ಧಃ ಕೋಽತ್ರ ದೋಷವಾನ್||

ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೇ ! ಇವನಿಂದ ಒಂದು ಗೋದಾನದ ಫಲವನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇಂದು ನಾನು ಅದರ ಎರಡು ಪಟ್ಟು ಫಲವನ್ನು
ಹಿಂದಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶುದ್ಧ
ಮತ್ತು ಯಾರು ದೋಷೀ ಎಂದು ನೀನೇ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡು.

12192096a ಏವಂ ವಿವದಮಾನೌ ಸ್ವಸ್ತ್ವಾಮಿಹಾಭ್ಯಾಗತೌ ನೃಪ|

12192096c ಕುರು ಧರ್ಮಮಧರ್ಮಂ ವಾ ವಿನಯೇ ನೌ ಸಮಾಧಯ||

ನೃಪ ! ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ವಿವಾದಮಾಡುತ್ತಾ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ
ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನೀನೇ ನಿರ್ಣಯಿಸು. ಬೇಕಾದರೆ ನೀನು
ಧರ್ಮವನ್ನೆಸಗು ಅಥವಾ ಅಧರ್ಮವನ್ನೆಸಗು. ಈ ಜಗಳವನ್ನು
ಬಿಡಿಸು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ
ಮಾಡು.

12192097a ಯದಿ ನೇಚ್ಚತಿ ಮೇ ದಾನಂ ಯಥಾ ದತ್ತಮನೇನ ವೈ|

12192097c ಭವಾನತ್ರ ಸ್ಥಿರೋ ಭೂತ್ವಾ ಮಾರ್ಗೇ ಸ್ಥಾಪಯತು ಪ್ರಭುಃ||

ಇವನು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ದಾನವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದನೋ ಹಾಗೆ ಇವನು ನನ್ನಿಂದ
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಸ್ವಯಂ ನೀನು
ಸುಸ್ಥಿರನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಾಪಿಸು !”

12192098 ರಾಜೋವಾಚ|

12192098a ದೀಯಮಾನಂ ನ ಗೃಹ್ಣಾಸಿ ಋಣಂ ಕಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮದ್ಯ ವೈ|

12192098c ಯಥೈವ ತೇಽಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಂ ತಥಾ ಗೃಹ್ಣೇಷ್ವ ಮಾಚಿರಮ್||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿರೂಪನು ನಿನಗೆ ನೀನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಋಣವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನು ಏಕೆ ಇಂದು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ? ನೀನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುದನ್ನು ಅವನು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದನೋ ಹಾಗೆ ಅವನು ನೀಡಿದುದನ್ನು ನೀನೂ ಕೂಡ ಸ್ವೀಕರಿಸು. ತಡಮಾಡಬೇಡ.”

12192099 ವಿಕೃತ ಉವಾಚ|

12192099a ದೀಯತಾಮಿತ್ಯನೇನೋಕ್ತಂ ದದಾನೀತಿ ತಥಾ ಮಯಾ|

12192099c ನಾಯಂ ಮೇ ಧಾರಯತ್ಯತ್ರ ಗಮ್ಯತಾಂ ಯತ್ರ ವಾಂಚತಿ||

ವಿಕೃತನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಋಣವನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಇವನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಈಗ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ನಾನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಾನ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದರ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಯಾವ ಋಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಇವನು ಎಲ್ಲಿಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಲಿ.”

12192100 ರಾಜೋವಾಚ|

12192100a ದದತೋಽಸ್ಯ ನ ಗೃಹ್ಣಾಸಿ ವಿಷಮಂ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮೇ|

12192100c ದಂಡ್ಯೋ ಹಿ ತ್ವಂ ಮಮ ಮತೋ ನಾಸ್ತುತ್ರ ಖಿಲು ಸಂಶಯಃ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಕೃತ! ಇವನು ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ನನಗೆ ಅನುಚಿತ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ದಂಡನೀಯನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.”

12192101 ವಿಕೃತ ಉವಾಚ|

12192101a ಮಯಾಸ್ಯ ದತ್ತಂ ರಾಜರ್ಷೇ ಗೃಹ್ಣೀಯಾಂ ತತ್ಕಥಂ ಪುನಃ|

12192101c ಕಾಮಮತ್ರಾಪರಾರ್ಥೋ ಮೇ ದಂಡ್ಯಮಾಜ್ಞಾಪಯ ಪ್ರಭೋ||

ವಿಕೃತನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜರ್ಷೇ ! ನಾನು ಇವನಿಗೆ ದಾನವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದೆನು. ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಹೇಗೆ ನಾನು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು? ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇ ಅಪರಾಧವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ದಾನವನ್ನು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಪ್ರಭೋ ! ನನಗೆ ದಂಡವನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸು !”

12192102 ವಿರೂಪ ಉವಾಚ|

12192102a ದೀಯಮಾನಂ ಯದಿ ಮಯಾ ನೇಷಿಷ್ಯಸಿ ಕಥಂ ಚನ|

12192102c ನಿಯಂಸ್ಯತಿ ತ್ವಾ ನೃಪತಿರಯಂ ಧರ್ಮಾನುಶಾಸಕಃ||

ವಿರೂಪನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಕೃತ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ನೀಡುವುದನ್ನು ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಈ ಧರ್ಮಾನುಶಾಸಕ ನೃಪತಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತಾನೆ.”

12192103 ವಿಕೃತ ಉವಾಚ|

12192103a ಸ್ವಂ ಮಯಾ ಯಾಚಿತೇನೇಹ ದತ್ತಂ ಕಥಮಿಹಾದ್ಯ ತತ್|

12192103c ಗೃಹ್ಣೀಯಾಂ ಗಚ್ಛತು ಭವಾನಭ್ಯನುಜ್ಞಾಂ ದದಾನಿ ತೇ||

ವಿಕೃತನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಕೇಳಿದಾಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ? ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಋಣವಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೋಗಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀನನ್ನು ಹೋಗು.”

12192104 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192104a ಶ್ರುತಮೇತತ್ತ್ವಯಾ ರಾಜನ್ನನಯೋಃ ಕಥಿತಂ ದ್ವಯೋಃ|

12192104c ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ಮಯಾ ಯತ್ತೇ ತದ್ಗೃಹಾಣಾವಿಚಾರಿತಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಾತನ್ನೂ ನೀನು ಕೇಳಿದೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಏನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದೆನೋ ಅದರ ಅನುಸಾರ ನೀನು ನನ್ನ ದಾನವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.”

12192105 ರಾಜೋವಾಚ|

12192105a ಪ್ರಸ್ತುತಂ ಸುಮಹತ್ಕಾರ್ಯಮಾವಯೋರ್ಗಹ್ವರಂ ಯಥಾ|

12192105c ಜಾಪಕಸ್ಯ ದೃಢೀಕಾರಃ ಕಥಮೇತದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಗಹನ ಗುಹೆಯಂತೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗದೆ ನಿಗೂಢ ಮಾಹಾಕಾರ್ಯವು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿದೆ. ಜಾಪಕನೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಗಬಹುದು?

12192106a ಯದಿ ತಾವನ್ನ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನಾಪವರ್ಜಿತಮ್|

12192106c ಕಥಂ ನ ಲಿಪ್ಯೇಯಮಹಂ ದೋಷೇಣ ಮಹತಾದ್ಯವೈ||

ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಆ ಮಹಾದೋಷದಿಂದ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ?”

12192107 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12192107a ತೌ ಚೋವಾಚ ಸ ರಾಜರ್ಷಿಃ ಕೃತಕಾರ್ಯೌ ಗಮಿಷ್ಯಥಃ|

12192107c ನೇದಾನೀಂ ಮಾಮಿಹಾಸಾದ್ಯ ರಾಜಧರ್ಮೋ ಭವೇನ್ಮೃಷಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ರಾಜರ್ಷಿಯು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:
 “ನೀವಿಬ್ಬರೂ ವಿವಾದದ ನಿರ್ಣಯದ ನಂತರವೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಿ.
 ನನ್ನ ಬಳಿಬಂದು ಕಾರ್ಯವಾಗದೇ ನೀವು ಹೋಗಬಾರದು.
 ರಾಜಧರ್ಮವು ಕಳಂಕಿತವಾಗಬಾರದು.

12192108a ಸ್ವಧರ್ಮಃ ಪರಿಪಾಲ್ಯಶ್ಚ ರಾಜ್ಞಾಮೇಷ ವಿನಿಶ್ಚಯಃ|

12192108c ವಿಪ್ರಧರ್ಮಶ್ಚ ಸುಗುರುರ್ಮಾಮನಾತ್ಮಾನಮಾವಿಶತ್||

ರಾಜರಿಗೆ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನೇ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ನಿಶ್ಚಯವು. ಆದರೆ
 ಗಹನವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧರ್ಮವು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಲ್ಲದ ನನ್ನನ್ನು
 ಪ್ರವೇಶಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು.”

12192109 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192109a ಗೃಹಾಣ ಧಾರಯೇಹಂ ತೇ ಯಾಚಿತಂ ತೇ ಶ್ರುತಂ ಮಯಾ|

12192109c ನ ಚೇದ್ಗೃಹೀಷ್ಯಸೇ ರಾಜನ್ ಶಪಿಷ್ಯೇ ತ್ವಾಂ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಯಾಚಿಸಿರುವ ಮತ್ತು ನಾನು
 ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿರುವ ಈ ಜಪಫಲವನ್ನು ನಿನಗೆ
 ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅದನ್ನು
 ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸು. ಅದನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು
 ಶಪಿಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.”

12192110 ರಾಜೋವಾಚ|

12192110a ಧಿಗ್ರಾಜಧರ್ಮಂ ಯಸ್ಯಾಯಂ ಕಾರ್ಯಸ್ಯೇಹ ವಿನಿಶ್ಚಯಃ|

12192110c ಇತ್ಯರ್ಥಂ ಮೇ ಗೃಹೀತವ್ಯಂ ಕಥಂ ತುಲ್ಯಂ ಭವೇದಿತಿ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾವುದರಿಂದ ಇಂದು ಈ ಪರಣಾಮವುಂಟಾಗಿದೆಯೋ ಆ ರಾಜಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ನನಗೆ ಸಮಾನ ಫಲವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನನಗೆ ಈ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

12192111a ಏಷ ಪಾಣಿರಪೂರ್ವಂ ಭೋ ನಿಕ್ಷೇಪಾರ್ಥಂ ಪ್ರಸಾರಿತಃ|

12192111c ಯನ್ಮೇ ಧಾರಯಸೇ ವಿಪ್ರ ತದಿದಾನೀಂ ಪ್ರದೀಯತಾಮ್||

ವಿಪ್ರ! ಹಿಂದೆ ಯಾರ ಎದಿರೂ ಚಾಚದೇ ಇದ್ದ ಈ ಕೈಯನ್ನು ನೀನು ಎರೆದ ಧಾರೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಚಾಚುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡಬೇಕು.”

12192112 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12192112a ಸಂಹಿತಾಂ ಜಪತಾ ಯಾವಾನ್ಮಯಾ ಕಶ್ಚಿದ್ಗುಣಃ ಕೃತಃ|

12192112c ತತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣೀಷ್ವ ಯದಿ ಕಿಂ ಚಿದಿಹಾಸ್ತಿ ಮೇ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಯಾವ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆನೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಇದಲ್ಲದೆಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪುಣ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.”

12192113 ರಾಜೋವಾಚ|

12192113a ಜಲಮೇತನ್ನಿಪತಿತಂ ಮಮ ಪಾಣೌ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

12192113c ಸಮಮಸ್ತು ಸಹೈವಾಸ್ತು ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತು ವೈ ಭವಾನ್||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ನನ್ನ ಕೈಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಸಂಕಲ್ಪದ ಜಲವು ಬಿದ್ದಿದೆ. ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯಗಳು ಸಮವಾಗಲಿ

ಮತ್ತು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಅದನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುವಂತಾಗಲಿ. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನೀನು ನಾನು ಕೊಡುವ ದಾನವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.”

12192114 ವಿರೂಪ ಉವಾಚ|

12192114a ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ವಿದ್ಧಿ ನೌ ತ್ವಮಾವಾಭ್ಯಾಂ ಕಾರಿತೋ ಭವಾನ್|

12192114c ಸಮೇತಿ ಚ ಯದುಕ್ತಂ ತೇ ಸಮಾ ಲೋಕಾಸ್ತವಾಸ್ಯ ಚ||

ವಿರೂಪನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳೆಂದು ತಿಳಿ. ನಾವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದೆವು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಭೋಗಿಸುವ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ ಅದರಂತೆ ನಿನಗೆ ಮತ್ತು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾದ ಲೋಕವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

12192115a ನಾಯಂ ಧಾರಯತೇ ಕಿಂ ಚಿಜ್ಜಿಜ್ಞಾಸಾ ತ್ವತ್ಕೃತೇ ಕೃತಾ|

12192115c ಕಾಲೋ ಧರ್ಮಸ್ತಥಾ ಮೃತ್ಯುಃ ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ತಥಾ ಯುವಾಮ್||

12192116a ಸರ್ವಮನ್ಯೋನ್ಯನಿಕಷೇ ನಿಘೃಷ್ಟಂ ಪಶ್ಯತಸ್ತವ|

12192116c ಗಚ್ಚ ಲೋಕಾನ್ ಜಿತಾನ್ಸ್ವೇನ ಕರ್ಮಣಾ ಯತ್ರ ವಾಂಚಸಿ||

ಈ ನನ್ನ ಜೊತೆಗಿರುವವನು ಏನನ್ನೂ ಧಾರಣೆಮಾಡಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇವನ ಯಾವ ಋಣವೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲೋಸುಗವೇ ನಾವು ಈ ಆಟವನ್ನು ಆಡಿದೆವು. ಕಾಲ, ಧರ್ಮ, ಮೃತ್ಯು, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ ಮತ್ತು ನೀವಿಬ್ಬರೂ - ಇವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚಿಂಬುದರ ಕುರಿತು ನಿನ್ನ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿಯೇ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ನಡೆಯಿತು. ಈಗ ನೀನು ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಜಯಿಸಿರುವ ಪುಣ್ಯ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಯಸುತ್ತೀಯೋ ಆ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು.”

12192117 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12192117a ಜಾಪಕಾನಾಂ ಫಲಾವಾಪ್ತಿರ್ಮಯಾ ತೇ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ|

12192117c ಗತಿಃ ಸ್ಥಾನಂ ಚ ಲೋಕಾಶ್ಚ ಜಾಪಕೇನ ಯಥಾ ಚಿತಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಜಾಪಕರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಫಲಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು ನಿನಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಜಾಪಕನು ಯಾವ ಗತಿ, ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12192118a ಪ್ರಯಾತಿ ಸಂಹಿತಾಧ್ಯಾಯೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಪರಮೇಷ್ಟಿನಮ್|

12192118c ಅಥ ವಾಗ್ನಿಂ ಸಮಾಯಾತಿ ಸೂರ್ಯಮಾವಿಶತೇಽಪಿ ವಾ||

ಸಂಹಿತೆಯ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಿಯು ಪರಮೇಷ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

12192119a ಸ ತೈಜಸೇನ ಭಾವೇನ ಯದಿ ತತ್ರಾಶ್ನತೇ ರತಿಮ್|

12192119c ಗುಣಾಂಸ್ತೇಷಾಂ ಸಮಾದತ್ತೇ ರಾಗೇಣ ಪ್ರತಿಮೋಹಿತಃ||

ತೇಜೋಮಯ ಶರೀರದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ರಾಗದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಅದೇ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12192120a ಏವಂ ಸೋಮೇ ತಥಾ ವಾಯೌ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಶರೀರಗಃ|

12192120c ಸರಾಗಸ್ತತ್ರ ವಸತಿ ಗುಣಾಂಸ್ತೇಷಾಂ ಸಮಾಚರನ್||

ಹೀಗೆ ರಾಗಯುಕ್ತನಾದವನು ಸೋಮಲೋಕ, ವಾಯುಲೋಕ, ಭೂಮಿಲೋಕ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷಲೋಕಗಳ ಯೋಗ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು

ಧರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಆ ಲೋಕಗಳಿರುವ ಗುಣಗಳನ್ನು
ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12192121a ಅಥ ತತ್ರ ವಿರಾಗೀ ಸ ಗಚ್ಚತಿ ತ್ವಥ ಸಂಶಯಮ್|

12192121c ಪರಮವ್ಯಯಮಿಚ್ಛನ್ಸ ತಮೇವಾವಿಶತೇ ಪುನಃ||

ಆ ಲೋಕಗಳ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಸಂಶಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ
ವಿರಕ್ತನಾದರೆ ಅವನು ಪರಮ ಅವ್ಯಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಪುನಃ
ಅದೇ ಪರಮೇಷ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

12192122a ಅಮೃತಾಚ್ಛಾಮೃತಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಶೀತೀಭೂತೋ ನಿರಾತ್ಮವಾನ್|

12192122c ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಃ ಸ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಃ ಸುಖೀ ಶಾಂತೋ ನಿರಾಮಯಃ||

ಅಮೃತದಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅವನು ನಿಷ್ಕಾಮನಾಗಿ
ನಿರಂಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಭೂತನಾದ ಅವನು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನೂ,
ಸುಖಿಯೂ, ಶಾಂತನೂ ಮತ್ತು ನಿರಾಮಯನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12192123a ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನಮನಾವರ್ತಮೇಕಮಕ್ಷರಸಂಜ್ಞಕಮ್|

12192123c ಅದುಃಖಮಜರಂ ಶಾಂತಂ ಸ್ಥಾನಂ ತತ್ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನವು ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾದುದು. ಅಖಂಡವು,
ಅವಿನಾಶಿಯು ಮತ್ತು ಒಂಕಾರ ಸಂಜ್ಞಕವಾದುದು. ಅದುಃಖವೂ,
ಅಜರವೂ ಆಗಿರುವ ಆ ಶಾಂತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಜಾಪಕನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12192124a ಚತುರ್ಭಿರ್ಲಕ್ಷಣೈರ್ಹೀನಂ ತಥಾ ಷಡ್ಭಿಃ ಸಮೋಡಶೈಃ|

12192124c ಪುರುಷಂ ಸಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ಆಕಾಶಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಜಾಪಕನು ಆ ಪುರುಷನನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ¹⁷⁶,
ಆರು ಗುಣಗಳಿಂದ¹⁷⁷ ಮತ್ತು ಹದಿನಾರು ಗುಣಗಳಿಂದ¹⁷⁸ ರಹಿತವಾದ
ಆಕಾಶತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12192125a ಅಥ ವೇಚ್ಛತಿ¹⁷⁹ ರಾಗಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಂ ತದಧಿತಿಷ್ಠತಿ|

12192125c ಯಚ್ಚ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇ ತಚ್ಚ ಮನಸಾ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಜಾಪಕನು ಬಯಸಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮನಸಾರೆ
ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನೋ ಅದನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12192126a ಅಥ ವಾ ವೀಕ್ಷತೇ ಲೋಕಾನ್ಸರ್ವಾನ್ನಿರಯಸಂಸ್ಥಿತಾನ್|

12192126c ನಿಃಸ್ಪೃಹಃ ಸರ್ವತೋ ಮುಕ್ತಸ್ತತ್ತ್ಯವ ರಮತೇ ಸುಖೀ||

ಅಥವಾ ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನರಕಗಳೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಅವುಗಳ
ಕುರಿತು ನಿಃಸ್ಪೃಹನಾಗಿದ್ದು ಮುಕ್ತನಾಗುವ ಜಾಪಕನು
ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ರಮಿಸಿ ಸುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12192127a ಏವಮೇಷಾ ಮಹಾರಾಜ ಜಾಪಕಸ್ಯ ಗತಿಯಥಾ|

---

¹⁷⁶ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಣಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ: ನ
ದೃಷ್ಟೇದ್ರ್ವಷ್ಟಾರಂ ಪಶ್ಯೇರ್ನ ಶ್ರುತೇಃ ಶ್ರೋತಾರಂ ಶೃಣುಯಾ ನ
ಮತೇರ್ಮಂತಾರಮನ್ವೀಯಾ ನ ವಿಜ್ಞಾತೇರ್ವಿಜ್ಞಾತಾರಂ ವಿಜಾನೀಯಾಃ||
(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁷⁷ ಕ್ಷುತ್ತ್ವಿಪಾಸಾಶೋಕಮೋಹಜರಾಮೃತ್ಯುಗಳು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁷⁸ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳು
ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁷⁹ ನೇಚ್ಛತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12192127c ಏತತ್ತೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ಕಿಂ ಭೂಯಃ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಹೀಗೆ ಜಾಪಕನ ಗತಿಯ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ?”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ವಿನವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾತೊಂಬತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯೩

ಜಾಪಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಗತಿಗಳು
ಲಭಿಸಿದುದು; ಜಾಪಕನಿಗೆ ಲಭಿಸುವ ಫಲದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ (1-32).

12193001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12193001a ಕಿಮುತ್ತರಂ ತದಾ ತೌ ಸ್ಮ ಚಕ್ರತುಸ್ತೇನ ಭಾಷಿತೇ|

12193001c ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾಥ ವಾ ರಾಜಾ ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ ! ವಿರೂಪನು ತನ್ನ
ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ ಮತ್ತು ರಾಜನಿಗೂ ಸಮಾನ
ಲೋಕಗಳೇ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲೀ
ಅಥವಾ ರಾಜನಾಗಲೀ ಏನು ಮಾಡಿದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ
ಹೇಳು.

12193002a ಅಥ ವಾ ತೌ ಗತೌ ತತ್ರ ಯದೇತತ್ಕೀರ್ತಿತಂ ತ್ವಯಾ|

12193002c ಸಂವಾದೋ ವಾ ತಯೋಃ ಕೋಽಭೂತ್ಕಿಂ ವಾ ತೌ ತತ್ರ ಚಕ್ರತುಃ||

ಅಥವಾ ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪುಣ್ಯಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರೇ? ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಯಾವ ಸಂವಾದವು ನಡೆಯಿತು? ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಿದರು?”

12193003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12193003a ತಥೇತ್ಯೇವಂ ಪ್ರತಿಶ್ರುತ್ಯ ಧರ್ಮಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಚಾಭಿಭೋ|

12193003c ಯಮಂ ಕಾಲಂ ಚ ಮೃತ್ಯುಂ ಚ ಸ್ವರ್ಗಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಚಾರ್ಹತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಭೋ! ರಾಜನ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಧರ್ಮ, ಯಮ, ಕಾಲ, ಮೃತ್ಯು ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗ ಇವರನ್ನು ಯಥಾರ್ಹವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದನು.

12193004a ಪೂರ್ವಂ ಯೇ ಚಾಪರೇ ತತ್ರ ಸಮೇತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಷಭಾಃ|

12193004c ಸರ್ವಾನ್ಸಂಪೂಜ್ಯ ಶಿರಸಾ ರಾಜಾನಂ ಸೋಽಬ್ರವೀದ್ವಚಃ||

ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ತು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಷಿಭರಲ್ಲರನ್ನೂ ಶಿರಸಾ ಪೂಜಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ರಾಜನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

12193005a ಫಲೇನಾನೇನ ಸಂಯುಕ್ತೋ ರಾಜರ್ಷೇ ಗಚ್ಚ ಪುಣ್ಯತಾಮ್|

12193005c ಭವತಾ ಚಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾತೋ ಜಪೇಯಂ ಭೂಯ ಏವ ಹಿ||

“ರಾಜರ್ಷೇ ! ನಾನು ನೀಡಿದ ಈ ಜಪಫಲದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪುಣ್ಯಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು

ಪುನಃ ಜಪದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತೇನೆ.

12193006a ವರಶ್ಚ ಮಮ ಪೂರ್ವಂ ಹಿ ದೇವ್ಯಾ ದತ್ತೋ ಮಹಾಬಲ|

12193006c ಶ್ರದ್ಧಾ ತೇ ಜಪತೋ ನಿತ್ಯಂ ಭವಿತೇತಿ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ಮಹಾಬಲ ! ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಹಿಂದೆ ದೇವಿಯು “ನಿನಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಜಪದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರಲಿ” ಎಂಬ ವರವನ್ನಿತ್ತಳು.”

12193007 ರಾಜೋವಾಚ|

12193007a ಯದ್ಯೇವಮಫಲಾ ಸಿದ್ಧಿಃ ಶ್ರದ್ಧಾ ಚ ಜಪಿತುಂ ತವ|

12193007c ಗಚ್ಛ ವಿಪ್ರ ಮಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ಜಾಪಕಂ ಫಲಮಾಪ್ನುಹಿ||

ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು: “ಇನ್ನೂ ಜಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿನಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪ್ರ ! ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಾ ! ನನ್ನೊಡನೆ ನೀನು ಜಪದ ಫಲವನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸಬಹುದು.”

12193008 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12193008a ಕೃತಃ ಪ್ರಯತ್ನಃ ಸುಮಹಾನ್ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಂನಿಧಾವಿಹ|

12193008c ಸಹ ತುಲ್ಯಫಲೌ ಚಾವಾಂ ಗಚ್ಛಾವೋ ಯತ್ರ ನೌ ಗತಿಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಜಪಫಲವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿನಗೆ ನೀಡಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮನಾದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಯಾವ ಗತಿಗಳಿವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹೋಗೋಣ.”

12193009 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12193009a ವ್ಯವಸಾಯಂ ತಯೋಸ್ತತ್ರ ವಿದಿತ್ವಾ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರಃ|

12193009c ಸಹ ದೇವೈರುಪಯಯೌ ಲೋಕಪಾಲೈಸ್ತಥೈವ ಚ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವರಿಬ್ಬರ ಆ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತಿಳಿದ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರನು ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಲೋಕಪಾಲರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

12193010a ಸಾಧ್ಯಾ ವಿಶ್ವೇಽಥ ಮರುತೋ ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ¹⁸⁰ ಸುಮಹಾಂತಿ ಚ|

12193010c ನದ್ಯಃ ಶೈಲಾಃ ಸಮುದ್ರಾಶ್ಚ ತೀರ್ಥಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ||

12193011a ತಪಾಂಸಿ ಸಂಯೋಗವಿಧಿರ್ವೇದಾಃ ಸ್ತೋಭಾಃ ಸರಸ್ವತೀ|

12193011c ನಾರದಃ ಪರ್ವತಶ್ಚೈವ ವಿಶ್ವಾವಸುರ್ಹಹಾ ಹುಹೂಃ||

12193012a ಗಂಧರ್ವಶ್ಚಿತ್ರಸೇನಶ್ಚ ಪರಿವಾರಗಣೈರ್ಯುತಃ|

12193012c ನಾಗಾಃ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಮುನಯೋ ದೇವದೇವಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

12193012e ವಿಷ್ಣುಃ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಶ್ಚ ದೇವೋಽಚಿಂತ್ಯಃ ಸಮಾಗಮತ್||

ಅವನೊಡನೆ ಸಾಧ್ಯರು, ವಿಶ್ವೇದೇವರು, ಮರುತ್ತರು, ಮಹಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ನದಿಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು, ಸಮುದ್ರಗಳು, ವಿವಿಧ ತೀರ್ಥಗಳು, ತಪಸ್ಸುಗಳು, ಸಂಯೋಗವಿಧಿಗಳು, ವೇದಗಳು, ಸ್ತೋಭಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ನಾರದ, ಪರ್ವತ, ವಿಶ್ವಾವಸು, ಹಹಾ, ಹುಹೂ, ಪರಿವಾರ ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಂಧರ್ವ ಚಿತ್ರಸೇನ, ನಾಗರು, ಸಿದ್ಧರು, ಮುನಿಗಳು, ದೇವದೇವ ಪ್ರಜಾಪತಿ, ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷ ದೇವ ಅಚಿಂತ್ಯ ವಿಷ್ಣು - ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು.

¹⁸⁰ ವಾದ್ಯಾನಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12193013a ಅವಾದ್ಯಂತಾಂತರಿಕ್ಷೇ ಚ ಭೇರ್ಯಸ್ತೂರ್ಯಾಣಿ ಚಾಭಿಭೋ|

12193013c ಪುಷ್ಪವರ್ಷಾಣಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ತತ್ರ ತೇಷಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್|

12193013e ನನೃತುಶ್ಚಾಪ್ಸರಃಸಂಘಾಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ಸಮಂತತಃ||

ವಿಭೋ! ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭೇರಿ-ತೂರ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಮೇಲೆ ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯೂ ಆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಅಪ್ಸರಗಣಗಳು ನರ್ತಿಸಿದವು.

12193014a ಅಥ ಸ್ವರ್ಗಸ್ತಥಾ ರೂಪೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್|

12193014c ಸಂಸಿದ್ಧಸ್ವಂ ಮಹಾಭಾಗ ತ್ವಂ ಚ ಸಿದ್ಧಸ್ತಥಾ ನೃಪ||

ಆಗ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಗಪುರುಷನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ರಾಜರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಭಾಗ! ನೀನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವೆ. ನೃಪ! ನೀನೂ ಸಂಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆ.”

12193015a ಅಥ ತೌ ಸಹಿತೌ ರಾಜನ್ಮನ್ಯೋನ್ಯೇನ ವಿಧಾನತಃ|

12193015c ವಿಷಯಪ್ರತಿಸಂಹಾರಮುಭಾವೇವ ಪ್ರಚಕ್ರತುಃ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಿಧಿಯಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೇ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಹಿಂತೆಗೆದರು.

12193016a ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ತಥೋದಾನಂ ಸಮಾನಂ ವ್ಯಾನಮೇವ ಚ|

12193016c ಏವಂ ತಾನ್ಮನಸಿ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ದಧತುಃ ಪ್ರಾಣಯೋರ್ಮನಃ||

ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನ-ಉದಾನ-ಸಮಾನ-ವ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಆ ಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

12193017a ಉಪಸ್ಥಿತಕೃತೌ ತತ್ರ ನಾಸಿಕಾಗ್ರಮಧೋ ಭುವೌ|

12193017c ಕುಂಕುಣ್ಯಾಂ ಚೈವ ಮನಸಾ ಶನ್ಯೈರ್ಧಾರಯತಃ ಸ್ಮ ತೌ||

ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಎರಡು ಹುಬ್ಬುಗಳ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ
ನಾಸಿಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಭೃಕುಟಿಯಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ
ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳನ್ನು ಆಜ್ಞಾಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

12193018a ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಾಭ್ಯಾಂ ಶರೀರಾಭ್ಯಾಂ ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟೀ ಸಮಾಹಿತೌ|

12193018c ಜಿತಾಸನೌ ತಥಾಧಾಯ ಮೂರ್ಧನ್ಯಾತ್ಮಾನಮೇವ ಚ||

ಹೀಗೆ ಅವರು ಚೇಷ್ಟಾರಹಿತ ಶರೀರವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಜಿತಾತ್ಮರಾಗಿ
ಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆಜ್ಞಾಚಕ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು
ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳೊಂದಿಗಿದ್ದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯ ಮೂಲಕ
ಸಹಸ್ರಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

12193019a ತಾಲುದೇಶಮಥೋದ್ದಾಲ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12193019c ಜ್ಯೋತಿರ್ಜ್ವಾಲಾ ಸುಮಹತೀ ಜಗಾಮ ತ್ರಿದಿವಂ ತದಾ||

ಆಗ ಮಹಾತ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ತಾಲುದೇಶ¹⁸¹ವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು
ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ವಿಶಾಲ ಜ್ವಾಲೆಯೊಂದು ಹೊರಬಂದು
ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಕಡೆ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು.

12193020a ಹಾಹಾಕಾರಸ್ತತೋ ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಸುಮಹಾನಭೂತ್|

12193020c ತಜ್ಜೋತಿಃ ಸ್ತೂಯಮಾನಂ ಸ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಪ್ರಾವಿಶತ್ತದಾ||

¹⁸¹ ವಿಶುದ್ಧ ಚಕ್ರ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12193021a ತತಃ ಸ್ವಾಗತಮಿತ್ಯಾಹ ತತ್ತೇಜಃ ಸ ಪಿತಾಮಹಃ|

12193021c ಪ್ರಾದೇಶಮಾತ್ರಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಗಮ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ಸರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯ ಹಾಹಾಕಾರವುಂಟಾಯಿತು. ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಜ್ಯೋತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಆಗ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನು ಆ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮುಂದೆಹೋಗಿ ಚೋಟುದ್ಧಮಾತ್ರವಿದ್ದ ಆ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ಪುರುಷನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

12193022a ಭೂಯಶ್ಚೈವಾಪರಂ ಪ್ರಾಹ ವಚನಂ ಮಧುರಂ ಸ್ಮ ಸಃ|

12193022c ಜಾಪಕೈಸ್ತುಲ್ಯಫಲತಾ ಯೋಗಾನಾಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಅನಂತರ ಅವನಿಗೆ ಈ ಮಧುರ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಆಡಿದನು:
“ಜಾಪಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಯೋಗಶೀಲರಿಗೆ ಸಮಾನ ಫಲವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12193023a ಯೋಗಸ್ಯ ತಾವದೇತೇಭ್ಯಃ ಫಲಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನಮ್|

12193023c ಜಾಪಕಾನಾಂ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ತು ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾನಂ ಸಮಾಧಿಕಮ್¹⁸²||

ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಫಲವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಾಪಕರಿಗೆ ಯೋಗಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲವು ದೊರಕುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಆಸನದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದೆ.

12193024a ಉಷ್ಯತಾಂ ಮಯಿ ಚೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಚೇತಯತ್ಸ ತತಃ ಪುನಃ|

12193024c ಅಥಾಸ್ಯ ಪ್ರವಿವೇಶಾಸ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಿಗತಜ್ವರಃ||

¹⁸² ಸಮಾಹಿತಮ್| (ಗೀಟಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸು!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ
ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಿಗತಜ್ವರನಾಗಿ
ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12193025a ರಾಜಾಪ್ಯೇತೇನ ವಿಧಿನಾ ಭಗವಂತಂ ಪಿತಾಮಹಮ್|

12193025c ಯಥೈವ ದ್ವಿಜಶಾರ್ದೂಲಸ್ತಥೈವ ಪ್ರಾವಿಶತ್ತದಾ||

ರಾಜನೂ ಕೂಡ ಅದೇ ವಿಧಿಯಿಂದ ಪಿತಾಮಹ ಭಗವಂತನನ್ನು
ದ್ವಿಜಶಾರ್ದೂಲನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12193026a ಸ್ವಯಂಭುವಮಥೋ ದೇವಾ ಅಭಿವಾದ್ಯ ತತೋಽಬ್ರುವನ್|

¹⁸³12193026c ಜಾಪಕಾರ್ಥಮಯಂ ಯತ್ನಸ್ತದರ್ಥಂ ವಯಮಾಗತಾಃ||

ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವಯಂಭುವಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಹೇಳಿದರು:
“ಜಾಪಕನಿಗಾಗಿ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಈ ಯತ್ನವನ್ನು ನೋಡಲೋಸುಗವೇ
ನಾವು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ.

12193027a ಕೃತಪೂಜಾವಿಮೌ ತುಲ್ಯಂ ತ್ವಯಾ ತುಲ್ಯಫಲಾವಿಮೌ|

12193027c ಯೋಗಜಾಪಕಯೋರ್ದೃಷ್ಟಂ ಫಲಂ ಸುಮಹದದ್ಯ ವೈ|

12193027e ಸರ್ವಾಽಲ್ಲೋಕಾನತೀತ್ಯೈತೌ ಗಚ್ಛೇತಾಂ ಯತ್ರ ವಾಂಚಿತಮ್||

ನೀನು ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಮಾನರೂಪದಿಂದ ಆದರಿಸಿದೆ ಮತ್ತು
ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಲುಪಿ ಸಮಾನ ಫಲಗಳಿಗೆ
ಭಾಗಿಗಳಾದರು. ಯೋಗಿ ಮತ್ತು ಜಾಪಕರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ

---

183 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಜಾಪಕಾನಾಂ ವಿಶಿಷ್ಟಂ
ತು ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾನಂ ಸಮಾಹಿತಮ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಮಹಾಫಲಗಳನ್ನು ನಾವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿದೆವು. ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಹಾರಿ ಅವರಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲರು.”

12193028 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚೆ|

12193028a ಮಹಾಸ್ಮೃತಿಂ ಪಠೇದ್ಯಸ್ತು ತಥೈವಾನುಸ್ಮೃತಿಂ ಶುಭಾಮ್|

12193028c ತಾವಪ್ಯೇತೇನ ವಿಧಿನಾ ಗಚ್ಛೇತಾಂ ಮತ್ಸಲೋಕತಾಮ್||

12193029a ಯಶ್ಚ ಯೋಗೇ ಭವೇದ್ಭಕ್ತಃ ಸೋಽಪಿ ನಾಸ್ತ್ಯತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

12193029c ವಿಧಿನಾನೇನ ದೇಹಾಂತೇ ಮಮ ಲೋಕಾನವಾಪ್ನುಯಾತ್|

12193029e ಗಮ್ಯತಾಂ ಸಾಧಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಸ್ಥಾನಾನಿ ಸಿದ್ಧಯೇ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಶುಭ ಅನುಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಪಠಿಸುವವನೂ ಇದೇ ವಿಧಾನದಿಂದ ನನ್ನ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಯೋಗದ ಭಕ್ತನಾಗಿರುವವನೂ ಕೂಡ ಇದೇ ವಿಧಿಯಿಂದ ದೇಹಾಂತದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೀವು ಯಥಾಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿರಿ. ನಾನೂ ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.”

12193030 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚೆ|

12193030a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ ತದಾ ದೇವಸ್ತತ್ತ್ಯವಾಂತರಧೀಯತ|

12193030c ಆಮಂತ್ರೈ ತಂ ತತೋ ದೇವಾ ಯಯುಃ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ನಿವೇಶನಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ದೇವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಅವನ ಅನುಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿವೇಶನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

12193031a ತೇ ಚ ಸರ್ವೇ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಧರ್ಮಂ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ತತ್ರ ವೈ|

12193031c ಪೃಷ್ಠತೋಽನುಯಯೂ ರಾಜನ್ಸರ್ವೇ ಸುಪ್ರೀತಮಾನಸಾಃ||

ರಾಜನ್! ಯಮ, ಕಾಲ, ಮೃತ್ಯು - ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಕೂಡ ಧರ್ಮನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಸುಪ್ರೀತಮಾನಸರಾಗಿ ಅವನನ್ನೇ ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ತೆರಳಿದರು.

12193032a ಏತತ್ಫಲಂ ಜಾಪಕಾನಾಂ ಗತಿಶ್ಚೈವ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ|

12193032c ಯಥಾಶ್ರುತಂ ಮಹಾರಾಜ ಕಿಂ ಭೂಯಃ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಮಹಾರಾಜ! ಹೀಗೆ ಜಾಪಕರ ಫಲ ಮತ್ತು ಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ?"

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ತ್ರಿನವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಾಪಕೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ

ನೂರಾತೊಂಬತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯೪

ಮನು-ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಸಂವಾದ

ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಮನುವು ಕಾಮನಾ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದುದು; ಪರಮಾತ್ಮತತ್ವದ ನಿರೂಪಣೆ (1-24).

12194001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12194001a ಕಿಂ ಫಲಂ ಜ್ಞಾನಯೋಗಸ್ಯ ವೇದಾನಾಂ ನಿಯಮಸ್ಯ ಚ|

12194001c ಭೂತಾತ್ಮಾ ವಾ ಕಥಂ ಜ್ಞೇಯಸ್ತನ್ನೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ವೇದಗಳು

ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳು ಇವುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು?

ಭೂತಾತ್ಮನನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆವು? ಅದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12194002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12194002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12194002c ಮನೋಃ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ವಾದಂ ಮಹರ್ಷೇಶ್ಚ ಬೃಹಸ್ಪತೇಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ

ಇತಿಹಾಸವಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಮನು ಮತ್ತು ಮಹರ್ಷಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ

ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12194003a ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ

ದೇವರ್ಷಿಸಂಘಪ್ರವರೋ ಮಹರ್ಷಿಃ|

12194003c ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ಪ್ರಶ್ನಮಿಮಂ ಪುರಾಣಂ

ಪಪ್ರಚ್ಛ ಶಿಷ್ಯೋಽಥ ಗುರುಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ||

ದೇವ-ಋಷಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖನಾದ ಮಹರ್ಷಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು

ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿಗೆ ಹೇಗೋ

ಹಾಗೆ ವಂದಿಸಿ ಈ ಪುರಾಣ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು:

12194004a ಯತ್ಕಾರಣಂ ಮಂತ್ರ¹⁸⁴ವಿಧಿಃ ಪ್ರವೃತ್ತೋ
ಜ್ಞಾನೇ ಫಲಂ ಯತ್ಪ್ರವದಂತಿ ವಿಪ್ರಾಃ|

12194004c ಯನ್ಮಂತ್ರಶಬ್ದೈರಕೃತಪ್ರಕಾಶಂ
ತದುಚ್ಯತಾಂ ಮೇ ಭಗವನ್ಯಥಾವತ್||

“ಭಗವನ್! ಯಾವ ಜಗತ್ಕಾರಣದ ಕುರಿತು ಮಂತ್ರವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ
ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೋ, ಯಾವುದು ಜ್ಞಾನದ ಫಲವೆಂದು ವಿಪ್ರರು
ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಮಂತ್ರ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ
ಸಂಪೂರ್ಣಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ
ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು.

12194005a ಯದರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಮಂತ್ರವಿದ್ಭಿರ್
ಯಜ್ಞೈರನೇಕೈರ್ವರಗೋಪ್ರದಾನೈಃ|

12194005c ಫಲಂ ಮಹದ್ಭಿಯದುಪಾಸ್ಯತೇ ಚ
ತತ್ಕಿಂ ಕಥಂ ವಾ ಭವಿತಾ ಕ್ವ ವಾ ತತ್||

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ-ಆಗಮ ಮಂತ್ರಗಳ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳು
ಮತ್ತು ಗೋದಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪಾಸಿಸುವ ಆ ಸುವಿಮಯ ಫಲವು
ಯಾವುದು? ಅದು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ಥಿತಿಯೇನು?

12194006a ಮಹೀ ಮಹೀಜಾಃ ಪವನೋಽಂತರಿಕ್ಷಂ
ಜಲೌಕಸಶ್ಚೈವ ಜಲಂ ದಿವಂ ಚ|

12194006c ದಿವೌಕಸಶ್ಚೈವ ಯತಃ ಪ್ರಸೂತಾಸ್

¹⁸⁴ ಯತ್ರ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ತದುಚ್ಯತಾಂ ಮೇ ಭಗವನ್ನುರಾಣಮ್||

ಭಗವನ್! ಭೂಮಿ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳು, ಪವನ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಜಲಜಂತುಗಳು, ಜಲ, ಸ್ವರ್ಗ, ದಿವೌಕಸರು ಯಾವುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿವೆಯೋ ಆ ಪುರಾತನ ವಸ್ತುವು ಯಾವುದು? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

12194007a ಜ್ಞಾನಂ ಯತಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇ ನರೋ ವೈ
ತತಸ್ತದರ್ಥಾ ಭವತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ|

12194007c ನ ಚಾಪ್ಯಹಂ ವೇದ ಪರಂ ಪುರಾಣಂ
ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ಕಥಂ ನು ಕುರ್ಯಾಮ್||

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದನ್ನೇ ಅವನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಆ ಪರಮ ಪುರಾಣ ವಸ್ತುವಿನ ಕುರಿತು ಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಏಕೆ ಮಾಡಬೇಕು?

12194008a ಋಕ್ಸಾಮಸಂಘಾಂಶ್ಚ ಯಜುಂಷಿ ಚಾಹಂ
ಚಂದಾಂಸಿ ನಕ್ಷತ್ರಗತಿಂ ನಿರುಕ್ತಮ್|

12194008c ಅಧೀತ್ಯ ಚ ವ್ಯಾಕರಣಂ ಸಕಲ್ಪಂ
ಶಿಕ್ಷಾಂ ಚ ಭೂತಪ್ರಕೃತಿಂ ನ ವೇದ್ಮಿ||

ನಾನು ಋಕ್, ಸಾಮ ಮತ್ತು ಯಜುರ್ವೇದ ಹಾಗೂ ಛಂದ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಗತಿ, ನಿರುಕ್ತ ವ್ಯಾಕರಣ, ಕಲ್ಪ, ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಯೂ ನನಗೆ ಆಕಾಶವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗಿಲ್ಲ.

12194009a ಸ ಮೇ ಭವಾನ್ ಶಂಸತು ಸರ್ವಮೇತಜ್

¹⁸⁵ಜ್ಞಾನೇ ಫಲಂ ಕರ್ಮಣಿ ವಾ ಯದಸ್ತಿ|

12194009c ಯಥಾ ಚ ದೇಹಾಚ್ಚ ವತೇ ಶರೀರೀ

ಪುನಃ ಶರೀರಂ ಚ ಯಥಾಭ್ಯುಪೈತಿ||

ಜ್ಞಾನದ ಫಲವೇನು? ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವೇನು? ಶರೀರಿಯು ದೇಹದಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಶರೀರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ವರ್ಣಿಸಬೇಕು.”

12194010 ಮನುರುವಾಚ|

12194010a ಯದ್ಯತ್ಪ್ರಿಯಂ ಯಸ್ಯ ಸುಖಂ ತದಾಹುಸ್

ತದೇವ ದುಃಖಂ ಪ್ರವದಂತ್ಯನಿಷ್ಠಮ್|

12194010c ಇಷ್ಟಂ ಚ ಮೇ ಸ್ಯಾದಿತರಚ್ಚ ನ ಸ್ಯಾದ್

ಏತತ್ಕೃತೇ ಕರ್ಮವಿಧಿಃ ಪ್ರವೃತ್ತಃ|

12194010e ಇಷ್ಟಂ ತ್ವನಿಷ್ಟಂ ಚ ನ ಮಾಂ ಭಜೇತೇತ್ಯ್

ಏತತ್ಕೃತೇ ಜ್ಞಾನವಿಧಿಃ ಪ್ರವೃತ್ತಃ||

ಮನುವು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾರಿಗೆ ಯಾವುದು ಪ್ರಿಯವೋ ಅದನ್ನೇ ಸುಖವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ದುಃಖವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದು ಆಗಲಿ ಮತ್ತು ಅನಿಷ್ಟದ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಕರ್ಮವಿಧಿಯು

---

¹⁸⁵ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸಾಮಾನ್ಯಶಬ್ದೈಶ್ಚ ವಿಶೇಷಣೈಶ್ಚ ಸ ಮೇ ಭವಾನ್ ಶಂಸತು ತಾವದೇತ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಇಷ್ಟ-ಅನಿಷ್ಟಗಳೆರಡೂ ನನಗೆ
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದಿರಲೆಂದು ಜ್ಞಾನವಿಧಿಯು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು.

12194011a ಕಾಮಾತ್ಮಕಾಶ್ಚಂದಸಿ ಕರ್ಮಯೋಗಾ
ಏಭಿರ್ವಿಮುಕ್ತಃ ಪರಮಶ್ಚವೀತ|

12194011c ನಾನಾವಿಧೇ ಕರ್ಮಪಥೇ ಸುಖಾರ್ಥೀ
ನರಃ ಪ್ರವೃತ್ತೋ ನ ಪರಂ ಪ್ರಯಾತಿ|

186^{12194011e} ಪರಂ ಹಿ ತತ್ಕರ್ಮಪಥಾದಪೇತಂ

ನಿರಾಶಿಷಂ ಬ್ರಹ್ಮಪರಂ ಹ್ಯವಶ್ಯಮ್||

ವೇದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ಮಯೋಗಗಳು ಕಾಮಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ.

ಇವುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದವನೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನು.

ಸುಖಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ನಾನಾ ವಿಧದ ಕರ್ಮಪಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತನಾದ

ನರನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಷ್ಕಾಮನಾಗಿ

ಅದೇ ಕರ್ಮಪಥದಲ್ಲಿರುವವನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು

ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12194012a ಪ್ರಚಾಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಮನಸಾ ಕರ್ಮಣಾ ಚ

ದ್ವಾವಪ್ಯೇತೌ ಸತ್ಪಥೌ ಲೋಕಜುಷ್ಪೌ|

186 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ| ಇಷ್ಟಂ

ತ್ವನಿಷ್ಟಂ ಚ ಸುಖಾಸುಖೇ ಚ ಸಾಶೀಸ್ತ್ವ ವಚ್ಛಂದತಿ ಕರ್ಮಭಿಶ್ಚ|

ಮನುರುವಾಚ| ಏಭಿರ್ವಿಮುಕ್ತಃ ಪರಮಾವಿವೇಶ ಏತತ್ಕೃತೇ ದರ್ಮವಿಧಿಃ

ಪ್ರವೃತ್ತಃ| ಕಾಮಾತ್ಮಕಾಂಶ್ಚಂದತಿ ಕರ್ಮಯೋಗ ಏಭಿರ್ವಿಮುಕ್ತಃ

ಪರಮಾದದೀತ|| ಆತ್ಮಾದಿಭಿಃ ಕರ್ಮಭಿರಿಂಧ್ರಮಾನೋ ಧರ್ಮೇ ಪ್ರವೃತ್ತೋ

ದ್ಯುತಿಮಾನುಷಾರ್ಥೀ| ಅರ್ಥಾತ್: ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಸುಖವು

ಇಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದುಃಖವು ಅನಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸುಖದ

ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.”

ಮನುವು ಹೇಳಿದನು: “ಕಾಮಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವದಿಂದ

ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಈ

ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಯೋಗವೆಂಬ ವಿಧಿಯು ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದೆ.

(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12194012c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕರ್ಮ ಶಾಶ್ವತಂ ಚಾಂತವಚ್ಚ
ಮನಸ್ತ್ವಾಗಃ ಕಾರಣಂ ನಾನ್ಯದಸ್ತಿ||

ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು.
ಆದುದರಿಂದ ಇವೆರಡೂ ಲೋಕಸೇವಿತ ಸನ್ಮಾರ್ಗರೂಪಗಳಾಗಿವೆ.
ನೋಡಿದರೆ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಮತ್ತು ನಶ್ವರ.¹⁸⁷ ಎಂಬ ಎರಡು
ವಿಧಗಳಿವೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಕರ್ಮಫಲದ ತ್ಯಾಗವೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

12194013a ಸ್ವೇನಾತ್ಮನಾ ಚಕ್ಷುರಿವ ಪ್ರಣೇತಾ
ನಿಶಾತ್ಯಯೇ ತಮಸಾ ಸಂವೃತಾತ್ಮಾ|

12194013c ಜ್ಞಾನಂ ತು ವಿಜ್ಞಾನಗುಣೇನ ಯುಕ್ತಂ
ಕರ್ಮಾಶುಭಂ ಪಶ್ಯತಿ ವರ್ಜನೀಯಮ್||

ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದು ಅಂಧಕಾರದ ಆವರಣವು ಹೊರಟು ಹೋಗಲು
ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ, ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಮುಳ್ಳು-ಕಲ್ಲು
ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮೋಹದ ಪರೆಯು ಸರಿದು
ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಕೂಡ ತ್ಯಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ
ಅಶುಭಕರ್ಮಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

12194014a ಸರ್ಪಾನ್ ಕುಶಾಗ್ರಾಣಿ ತಥೋದಪಾನಂ

¹⁸⁷ ಮೋಕ್ಷದ ಹೇತುಭೂತ ಕರ್ಮವು ಸನಾತನವು ಮತ್ತು ನಶ್ವರ ಭೋಗಗಳ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳು ನಾಶಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳು (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪರಿವರ್ಜಯಂತಿ|

12194014c ಅಜ್ಞಾನತಸ್ತತ್ರ ಪತಂತಿ ಮೂಢಾ

ಜ್ಞಾನೇ ಫಲಂ ಪಶ್ಯ ಯಥಾ ವಿಶಿಷ್ಟಮ್||

ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಗಳಿವೆ, ಮುಳ್ಳುಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಬಾವಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಅವುಗಳನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ವರ್ಜಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳಿರುವ ಕಡೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಢ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನದ ಫಲವು ಎಷ್ಟು ವಿಶಿಷ್ಟವನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡು.

12194015a ಕೃತ್ಸ್ನು ಮಂತ್ರೋ ವಿಧಿವತ್ ಪ್ರಯುಕ್ತೋ

ಯಜ್ಞಾ ಯಥೋಕ್ತಾಸ್ವ ಥ ದಕ್ಷಿಣಾಶ್ಚ|

12194015c ಅನ್ನಪ್ರದಾನಂ ಮನಸಃ ಸಮಾಧಿಃ

ಪಂಚಾತ್ಮಕಂ ಕರ್ಮಫಲಂ ವದಂತಿ||

ಮಂತ್ರವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು, ವೇದೋಕ್ತವಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಯಥೋಕ್ತ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಅನ್ನದಾನ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿರುವುದು - ಈ ಪಂಚಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮಗಳೇ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12194016a ಗುಣಾತ್ಮಕಂ ಕರ್ಮ ವದಂತಿ ವೇದಾಸ್

ತಸ್ಮಾನ್ಮಂತ್ರಾ ಮಂತ್ರಮೂಲಂ ಹಿ ಕರ್ಮ|

12194016c ವಿಧಿವಿಧೇಯಂ ಮನಸೋಪಪತ್ತಿಃ

ಫಲಸ್ಯ ಭೋಕ್ತಾ ತು ಯಥಾ ಶರೀರೀ||

ಕರ್ಮಗಳು ಗುಣಾತ್ಮಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗುಣಭೇದಗಳಿವೆ¹⁸⁸. ಈ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗುಣಭೇದಗಳಿವೆ. ಈ ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಸತ್ತ್ವ - ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶಯಗಳೂ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಕೂಡ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ, ರಾಜಸಿಕ ಅಥವಾ ತಾಮಸಿಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12194017a ಶಬ್ದಾಶ್ಚ ರೂಪಾಣಿ ರಸಾಶ್ಚ ಪುಣ್ಯಾಃ
ಸ್ಪರ್ಶಾಶ್ಚ ಗಂಧಾಶ್ಚ ಶುಭಾಸ್ತಥೈವ|

12194017c ನರೋ ನಸಂಸ್ಥಾನಗತಃ ಪ್ರಭುಃ ಸ್ಯಾದ್
ಏತತ್ಫಲಂ ಸಿದ್ಧೃತಿ ಕರ್ಮಲೋಕೇ||

ಕರ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳು, ರೂಪಗಳು, ರಸಗಳು, ಪುಣ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶಗಳೂ, ಶುಭಗಂಧಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಸಕಾಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಾಮೀಪ್ಯವು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

12194018a ಯದ್ಯಚ್ಚ ರೀರೇಣ ಕರೋತಿ ಕರ್ಮ
ಶರೀರಯುಕ್ತಃ ಸಮುಪಾಶ್ಚತೇ ತತ್|

12194018c ಶರೀರಮೇವಾಯತನಂ ಸುಖಸ್ಯ

¹⁸⁸ ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಮಂತ್ರ. ಇಷ್ಟತ್ವೋರ್ಜೇತ್ವಾ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ರಾಜಸಮಂತ್ರ. ಸರ್ವಂ ಪ್ರವಿಧ್ಯ ಹೃದಯಂ ಪ್ರವಿಧ್ಯ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ತಾಮಸ ಮಂತ್ರ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ದುಃಖಿಸ್ಯ ಚಾಪ್ಯಾಯತನಂ ಶರೀರಮ್||

ಶರೀರದಿಂದ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಶರೀರಯುಕ್ತನಾಗಿಯೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶರೀರವೇ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅನುಭವಸ್ಥಾನವು ಮತ್ತು ಶರೀರವೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಅನುಭವಸ್ಥಾನವು.

12194019a ವಾಚಾ ತು ಯತ್ಕರ್ಮ ಕರೋತಿ ಕಿಂ ಚಿದ್

ವಾಚೈವ ಸರ್ವಂ ಸಮುಪಾಶ್ನತೇ ತತ್|

12194019c ಮನಸ್ತು ಯತ್ಕರ್ಮ ಕರೋತಿ ಕಿಂ ಚಿನ್

ಮನಃಸ್ಥ ಏವಾಯಮುಪಾಶ್ನತೇ ತತ್||

ಮನುಷ್ಯನು ಮಾತಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಫಲವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕವೇ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12194020a ಯಥಾಗುಣಂ ಕರ್ಮಗಣಂ¹⁸⁹ ಫಲಾರ್ಥೀ

ಕರೋತ್ಯಯಂ ಕರ್ಮಫಲೇ ನಿವಿಷ್ಯಃ|

12194020c ತಥಾ ತಥಾಯಂ ಗುಣಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಃ

ಶುಭಾಶುಭಂ ಕರ್ಮಫಲಂ ಭುನಕ್ತಿ||

ಸತ್ತ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ಫಲಾರ್ಥಿಯು ಯಾವ ಗುಣದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವನೋ ಆಯಾ ಕರ್ಮಗಳ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಿಕ ರೂಪದ ಫಲವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

¹⁸⁹ ಯಥಾ ಯಥಾ ಕರ್ಮಗುಣಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12194021a ಮತ್ಸ್ಯೋ ಯಥಾ ಸ್ತೋತ ಇವಾಭಿಪಾತೀ
ತಥಾ ಕೃತಂ ಪೂರ್ವಮುಪೈತಿ ಕರ್ಮ |

12194021c ಶುಭೇ ತ್ವಸೌ ತುಷ್ಯತಿ ದುಷ್ಯತೇ ತು
ನ ತುಷ್ಯತೇ ವೈ ಪರಮಃ ಶರೀರೀ ||

ಮೀನುಗಳು ಪ್ರವಾಹವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು
ಹಿಂದೆಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಫಲಗಳೊಡನೆ ಈ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ
ತೇಲಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮನುಷ್ಯನ
ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವವು ಶುಭಫಲಗಳಿಂದ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು
ದುಷ್ಫಲಗಳಿಂದ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾನೆ.

12194022a ಯತೋ ಜಗತ್ಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರಸೂತಂ
ಜ್ಞಾತ್ವಾತ್ಮವಂತೋ ವ್ಯತಿಯಾಂತಿ ಯತ್ತತ್ |

12194022c ಯನ್ಮಂತ್ರಶಬ್ದೈರಕೃತಪ್ರಕಾಶಂ
ತದುಚ್ಯಮಾನಂ ಶೃಣು ಮೇ ಪರಂ ಯತ್ ||

ಯಾವುದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೋ, ಯಾವುದರ
ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆತ್ಮವಂತರು ಪರಮಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು
ಯಾವುದನ್ನು ಮಂತ್ರಶಬ್ದಗಳೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾರವೋ
ಆ ಪರಮ ವಸ್ತುವಿನ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳು.

12194023a ರಸೈರ್ವಿಯುಕ್ತಂ ವಿವಿಧೈಶ್ಚ ಗಂಧೈರ್
ಅಶಬ್ದಮಸ್ಪರ್ಶಮರೂಪವಚ್ಚ |

12194023c ಅಗ್ರಾಹ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಮವರ್ಣಮೇಕಂ
ಪಂಚಪ್ರಕಾರಂ ಸಸೃಜೇ ಪ್ರಜಾನಾಮಾ ||

ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ವಿವಿಧ ರಸಗಳಿಂದಲೂ ವಿವಿಧ ಗಂಧಗಳಿಂದಲೂ
ವಿಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ, ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ರೂಪವೂ ಇಲ್ಲ.
ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವ್ಯಕ್ತವು. ಅವರ್ಣನೀಯವು.
ಅದು ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಐದು ಪ್ರಕಾರದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

12194024a ನ ಸ್ತ್ರೀ ಪುಮಾನ್ವಾಪಿ ನಪುಂಸಕಂ ಚ

ನ ಸನ್ನ ಚಾಸತ್ಸದಸಚ್ಚ ತನ್ನ|

12194024c ಪಶ್ಯಂತಿ ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮವಿದೋ ಮನುಷ್ಯಾಸ್

ತದಕ್ಷರಂ ನ ಕ್ಷರತೀತಿ ವಿದ್ಧಿ||

ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಅಲ್ಲ ಪುರುಷನೂ ಅಲ್ಲ, ನಪುಂಸಕನೂ
ಅಲ್ಲ. ಅದು ಇದೆ. ಅದು ಇಲ್ಲ ಕೂಡ. ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ
ಕಾಣುವ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಅಕ್ಷರವಾದುದು. ಅದಕ್ಕೆ
ನಾಶವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದೇ ಚತುರ್ನವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ

ನೂರಾತೊಂಬತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯೫

ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಕೃತ ಪದಾರ್ಥಗಳ

ವಿವೇಚನೆ; ಆತ್ಮತತ್ವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಉಪಾಯ (1-23).

12195001 ಮನುರುವಾಚೆ|

12195001a ಅಕ್ಷರಾತ್ಮಂ ತತೋ ವಾಯುರ್ವಾಯೋರ್ಜ್ಯೋ ತಿಸ್ತತೋ ಜಲಮ್|

12195001c ಜಲಾತ್ ಪ್ರಸೂತಾ ಜಗತೀ ಜಗತ್ಯಾಂ ಜಾಯತೇ ಜಗತ್||

ಮನುವು ಹೇಳಿದನು: “ಅಕ್ಷರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಆಕಾಶ, ಆಕಾಶದಿಂದ ವಾಯು, ವಾಯುವಿನಿಂದ ಅಗ್ನಿ, ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಜಲ ಮತ್ತು ಜಲದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾರಕ್ಕೊಳಪಡುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

12195002a ಇಮೇ ಶರೀರೈರ್ಜಲಮೇವ ಗತ್ವಾ

ಜಲಾಚ್ಚ ತೇಜಃ ಪವನೋಽಂತರಿಕ್ಷಮ್|

12195002c ಖಾದ್ವೈ ನಿವರ್ತಂತಿ ನಭಾವಿನಸ್ತೇ

ಯೇ ಭಾವಿನಸ್ತೇ ಪರಮಾಪ್ನುವಂತಿ||

ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆಯುಸ್ಸು ಕಳೆದೊಡನೆಯೇ ಆರೋಹಣಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಜಲದಲ್ಲಿ, ನಂತರ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ನಂತರ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಂತರ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ. ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರೋಹಣಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಾನಾಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆಕಾಶತತ್ವದಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಪರಮಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

12195003a ನೋಷ್ಣಂ ನ ಶೀತಂ ಮೃದು ನಾಪಿ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ

ನಾಮ್ನಂ ಕಷಾಯಂ ಮಧುರಂ ನ ತಿಕ್ತಮ್|

12195003c ನ ಶಬ್ದವನ್ನಾಪಿ ಚ ಗಂಧವತ್ತನ್
ನ ರೂಪವತ್ತತ್ಪರಮಸ್ವಭಾವಮ್||

ಆ ಪರಮತತ್ತ್ವವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬಿಸಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ,
ತಣ್ಣಗಾಗಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಮೃದುವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ
ತೀಕ್ಷ್ಣವೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ರುಚಿಯು ಆಮ್ಲವಾಗಿಯೂ,
ಕಷಾಯವಾಗಿಯೂ, ಸಿಹಿಯಾಗಿಯೂ ಅಥವಾ ಖಾರವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ.
ಅದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದವೂ ಇಲ್ಲ. ವಾಸನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ರೂಪವೂ ಇಲ್ಲ.

12195004a ಸ್ಪರ್ಶಂ ತನುವೇದ ರಸಂ ತು ಜಿಹ್ವಾ
ಘ್ರಾಣಂ ಚ ಗಂಧಾನ್ ಶ್ರವಣೇ ಚ ಶಬ್ದಾನ್|

12195004c ರೂಪಾಣಿ ಚಕ್ಷುರ್ನ ಚ ತತ್ಪರಂ ಯದ್
ಗೃಹ್ಣಂತ್ಯನಧ್ಯಾತ್ಮವಿದೋ ಮನುಷ್ಯಾಃ||

ತನುವು ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಾಲಿಗೆಯು ರಸವನ್ನು, ಮೂಗು
ವಾಸನೆಯನ್ನು, ಕಿವಿಯು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು, ಕಣ್ಣು ರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.
ಆದರೆ ಅವು ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ
ಅಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯರು ಪರಮಾತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು
ಅನುಭವಿಸಲಾರರು.

12195005a ನಿವರ್ತಯಿತ್ವಾ ರಸನಂ ರಸೇಭ್ಯೋ
ಘ್ರಾಣಂ ಚ ಗಂಧಾಚ್ಛ್ರವಣೇ ಚ ಶಬ್ದಾತ್|

12195005c ಸ್ಪರ್ಶಾತ್ತನುಂ ರೂಪಗುಣಾತ್ತು ಚಕ್ಷುಸ್
ತತಃ ಪರಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸ್ವಂ ಸ್ವಭಾವಮ್||

ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ರಸಗಳಿಂದಲೂ, ಮೂಗನ್ನು ಗಂಧಗಳಿಂದಲೂ,

ಕಿವಿಯನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ, ತ್ವಚೆಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದಲೂ,
ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ರೂಪಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರವೇ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಮೂಲಸ್ವರೂಪ
ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12195006a ಯತೋ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಹಿ ಕರೋತಿ ಯಚ್ಚ
ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ತಾಮಾರಭತೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮ್|

12195006c ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಯದ್ಯೇನ ಚ ಯಶ್ಚ ಕರ್ತಾ
ತತ್ಕಾರಣಂ ತಂ ಸಮುಪಾಯಮಾಹುಃ¹⁹⁰||

ಯಾವ ಕರ್ತನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಯಾವ ಫಲವನ್ನುದೇಶಿಸಿ
ಯಾವ ದೇಶ-ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಮತ್ತು ಯಾವುದರ
ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಯಾವ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಇವುಗಳ ಕಾರಣವೇ ಎಲ್ಲವುಗಳ
ಸ್ವರೂಪಭೂತ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ¹⁹¹.

12195007a ಯಚ್ಚಾಭಿಭೂಃ ಸಾಧಕಂ ವ್ಯಾಪಕಂ ಚ¹⁹²

¹⁹⁰ ಸಮುದಾಯಮಾಹುಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

¹⁹¹ ಯಸ್ಮಿನ್ನರ್ವಂ ಯತಃ ಸರ್ವಂ ಯಃ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವತಶ್ಚ ಯಃ| ಯಶ್ಚ
ಸರ್ವಮಯೋ ನಿತ್ಯಂ ತಸ್ಮೈ ಸರ್ವಾತ್ಮನೇ ನಮಃ|| ಪರಮಾತ್ಮನು
ಸರ್ವಸ್ವರೂಪೀ. ಸರ್ವಾಧಾರ. ಸರ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿಗಲಿಗೂ ಅಧಿಕರಣ ಮತ್ತು
ಕಾರಣ. ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕಾರಣಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅವನೇ ಕಾರಣ. (ಶಾಂತಿ
ಪರ್ವ, ರಾಜಧರ್ಮಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೪೭, ಶ್ಲೋಕ ೫೪).

¹⁹² ಯದ್ವ್ಯಾಪ್ಯಭೂದ್ವ್ಯಾಪಕಂ ಸಾಧಕಂ ಚ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಯನ್ಮಂತ್ರವಚ್ಚಂಸ್ಯತೇ ಚೈವ ಲೋಕೇ|

12195007c ಯಃ ಸರ್ವಹೇತುಃ ಪರಮಾರ್ಥಕಾರೀ

ತತ್ಕಾರಣಂ ಕಾರ್ಯಮತೋ ಯದನ್ಯತ್||

ವ್ಯಾಪಕ-ವ್ಯಾಪ್ಯಗಳ ಸಾಧನವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಕೂಟಸ್ಥನಾಗಿರುವ, ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಅವನೇ ಸರ್ವ ಕಾರಣನು. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲವೂ ಕಾರ್ಯ ಮಾತ್ರವು.

12195008a ಯಥಾ ಚ ಕಶ್ಚಿತ್ಸುಕ್ಯತೈರ್ಮನುಷ್ಯಃ

ಶುಭಾಶುಭಂ ಪ್ರಾಪ್ನುತೇಽಥಾವಿರೋಧಾತ್|

12195008c ಏವಂ ಶರೀರೇಷು ಶುಭಾಶುಭೇಷು

ಸ್ವಕರ್ಮ ಜೈಜ್ಞಾನಮಿದಂ ನಿಬದ್ಧಮ್||

ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಶುಭಾಶುಭಫಲಗಳನ್ನು ಯಾವ ಅಡೆತಡೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಶುಭಾಶುಭಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಚಿನ್ಮಯ ಜ್ಞಾನವು ಯಾವುದೇ ಅಡೆತಡೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆ.

12195009a ಯಥಾ ಪ್ರದೀಪಃ ಪುರತಃ ಪ್ರದೀಪ್ತಃ

ಪ್ರಕಾಶಮನ್ಯಸ್ಯ ಕರೋತಿ ದೀಪ್ಯನ್|

12195009c ತಥೇಹ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯದೀಪವೃಕ್ಷಾ

ಜ್ಞಾನಪ್ರದೀಪ್ತಾಃ ಪರವಂತ ಏವ||

ದೀಪವು ಹೇಗೆ ಸ್ವತಃ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿರುವವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಶರೀರರೂಪ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಚೈತನ್ಯರೂಪೀ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ
ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಂಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ¹⁹³.

12195010a ಯಥಾ ಹಿ ರಾಜ್ಞೋ ಬಹವೋ ಹ್ಯಮಾತ್ಮಾಃ
ಪೃಥಕ್ ಪ್ರಮಾಣಂ ಪ್ರವದಂತಿ ಯುಕ್ತಾಃ|

12195010c ತದ್ವಚ್ಚ ರೀರೇಷು ಭವಂತಿ ಪಂಚ
ಜ್ಞಾನೈಕದೇಶಃ ಪರಮಃ ಸ ತೇಭ್ಯಃ||

ಅನೇಕ ಅಮಾತ್ಯರು ರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿ ಕಾಲ-ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ
ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವಂತೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ
ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ
ಬುದ್ಧಿಗೂ ಮತ್ತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಗಳಿಗೂ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವ
ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪೀ ಆತ್ಮವೊಂದೇ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ-ಬುದ್ಧಿ-
ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

12195011a ಯಥಾರ್ಚಿಷೋಽಗ್ನೇಃ ಪವನಸ್ಯ ವೇಗಾ
ಮರೀಚಯೋಽರ್ಕಸ್ಯ ನದೀಷು ಚಾಪಃ|

12195011c ಗಚ್ಚಂತಿ ಚಾಯಾಂತಿ ಚ ತನ್ಯಮಾನಾಸ್
ತದ್ವಚ್ಚ ರೀರಾಣಿ ಶರೀರಿಣಾಂ ತು||

¹⁹³ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರಕಾಶವು ಚಿನ್ಮಯಪ್ರಕಾಶದ ಅಧೀನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಅವು ಪರಾಧೀನವಾಗಿವೆ. ಅವು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಲ್ಲ
(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳು, ವಾಯುವಿನ ವೇಗ, ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಮತ್ತು ನದಿಯ ನೀರು - ಇವು ಹೇಗೆ ಬಂದು-ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಶರೀರಿಗಳ ಶರೀರಗಳೂ ಕೂಡ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12195012a ಯಥಾ ಚ ಕಶ್ಚಿತ್ಪರಶುಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ
ಧೂಮಂ ನ ಪಶ್ಯೇಜ್ಜ್ವಲನಂ ಚ ಕಾಷ್ಠೇ|

12195012c ತದ್ವಚ್ಚ ರೀರೋದರಪಾಣಿಪಾದಂ
ಚಿತ್ವಾ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ತತೋ ಯದನ್ಯತ್||

ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಸೀಳಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಾಗಲೀ ಬೆಂಕಿಯಾಗಲೀ ಹೇಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರವನ್ನಾಗಲೀ, ಹೊಟ್ಟೆ-ಕೈ-ಕಾಲುಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಶರೀರಸ್ಥನಾಗಿರುವ ಆದರೆ ಶರೀರದಿಂದ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12195013a ತಾನೈವ ಕಾಷ್ಠಾನಿ ಯಥಾ ವಿಮಥ್ಯ
ಧೂಮಂ ಚ ಪಶ್ಯೇಜ್ಜ್ವಲನಂ ಚ ಯೋಗಾತ್|

12195013c ತದ್ವತ್ಸುಬುದ್ಧಿಃ ಸಮಮಿಂದ್ರಿಯತ್ವಾದ್
ಬುಧಃ ಪರಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸ್ವಂ ಸ್ವಭಾವಮ್||

ಆದರೆ ಅದೇ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಥಿಸುವುದರಿಂದ ಹೊಗೆ ಮತ್ತು ಬೆಂಕಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣಬಹುದೋ ಹಾಗೆ ಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮಥಿಸಿದಾಗ ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12195014a ಯಥಾತ್ಮನೋಽಂಗಂ ಪತಿತಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ

ಸ್ವಪ್ನಾಂತರೇ ಪಶ್ಯತಿ ಚಾತ್ಮನೋಽನ್ಯತ್|

12195014c ಶ್ರೋತ್ರಾದಿಯುಕ್ತಃ ಸುಮನಾಃ ಸುಬುದ್ಧಿರ್

ಲಿಂಗಾತ್ಪಥಾ ಗಚ್ಚತಿ ಲಿಂಗಮನ್ಯತ್||

ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಂಗಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡವನು ಸ್ವಪ್ನದ ನಂತರ ಅದು ತಾನಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ತಾನು ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ತಾನು ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನಾದವನು ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಯು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12195015a ಉತ್ಪತ್ತಿವೃದ್ಧಿಕ್ಷಯಸಂನಿಪಾತ್ಯೈರ್

ನ ಯುಜ್ಯತೇಽಸೌ ಪರಮಃ ಶರೀರೀ|

12195015c ಅನೇನ ಲಿಂಗೇನ ತು ಲಿಂಗಮನ್ಯದ್

ಗಚ್ಚತ್ಯದೃಷ್ಟಃ ಪ್ರತಿಸಂಧಿಯೋಗಾತ್¹⁹⁴||

ಆತ್ಮವು ಶರೀರದಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಶರೀರದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ವೃದ್ಧಿ, ಕ್ಷಯ, ಮೃತ್ಯು ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳ ಲೇಪವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಸಂಧಿಯೋಗ¹⁹⁵ದಿಂದಾಗಿ ಅದೃಷ್ಟವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರವು ಒಂದು ಶರೀರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12195016a ನ ಚಕ್ಷುಷಾ ಪಶ್ಯತಿ ರೂಪಮಾತ್ಮನೋ

194 ಫಲಸಂನಿಯೋಗಾತ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

195 ಪೂರ್ವಕೃತಕರ್ಮಫಲಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ನ ಚಾಪಿ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಮುಪೈತಿ ಕಿಂ ಚಿತ್|

12195016c ನ ಚಾಪಿ ತೈಃ ಸಾಧಯತೇಽಥ ಕಾರ್ಯಂ

ತೇ ತಂ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸ ಪಶ್ಯತೇ ತಾನ್||

ಆತ್ಮನ ರೂಪವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಲೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಇದು ಎಂದು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಯೂ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ್ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12195017a ಯಥಾ ಪ್ರದೀಪೇ¹⁹⁶ ಜ್ವಲತೋಽನಲಸ್ಯ

ಸಂತಾಪಜಂ ರೂಪಮುಪೈತಿ ಕಿಂ ಚಿತ್|

12195017c ನ ಚಾಂತರಂ ರೂಪಗುಣಂ ಬಿಭರ್ತಿ

ತಥೈವ ತದ್ಧೃಶ್ಯತೇ ರೂಪಮಸ್ಯ||

ಬೆಂಕಿಯ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳು ಅಗ್ನಿಯ ತಾಪ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯ ಸುಡುವ ಗುಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಅವು ಅಗ್ನಿಯ ರೂಪಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಆತ್ಮನ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆತ್ಮನ ಚೇತನರೂಪೀ ಗುಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಅವು ಆತ್ಮನ ಸಂಪೂರ್ಣಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮೀಪವಿರುವ ಅಗ್ನಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತುವು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಅಗ್ನಿಯೂ

¹⁹⁶ ಸಮೀಪೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಕೂಡ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ರೂಪದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಆ ವಸ್ತುವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12195018a ಯಥಾ ಮನುಷ್ಯಃ ಪರಿಮುಚ್ಯ ಕಾಯಮ್
ಅದೃಶ್ಯಮನ್ಯದ್ವಿಶತೇ ಶರೀರಮ್|

12195018c ವಿಸೃಜ್ಯ ಭೂತೇಷು ಮಹತ್ಸು ದೇಹಂ
ತದಾಶ್ರಯಂ ಚೈವ ಬಿಭರ್ತಿ ರೂಪಮ್||

ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ತೊರೆದು ಇನ್ನೊಂದು
ಅದೃಶ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ
ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದರ
ರೂಪವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12195019a ಖಿಂ ವಾಯುಮಗ್ನಿಂ ಸಲಿಲಂ ತಥೋರ್ವೀಂ
ಸಮಂತತೋಽಭ್ಯಾವಿಶತೇ ಶರೀರೀ|

12195019c ನಾನಾಶ್ರಯಾಃ ಕರ್ಮಸು ವರ್ತಮಾನಾಃ
ಶ್ರೋತ್ರಾದಯಃ ಪಂಚ ಗುಣಾನ್ ಶ್ರಯಂತೇ||

ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಜೀವವು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಡುವಾಗ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದ
ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ನೀರು ಮತ್ತು ಭೂ ತತ್ತ್ವಗಳು
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಯಾ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ
ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಪಂಚತತ್ತ್ವಗಳು
ಲೀನವಾಗದೇ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು
ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರದ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಆಶ್ರಯವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12195020a ಶ್ರೋತ್ರಂ ಖಿತೋ ಘ್ರಾಣಮಥೋ ಪೃಥಿವ್ಯಾಸ್

ತೇಜೋಮಯಂ ರೂಪಮಥೋ ವಿಪಾಕಃ|

12195020c ಜಲಾಶ್ರಯಃ ಸ್ವೇದ ಉಕ್ತೋ ರಸಶ್ಚ

ವಾಯ್ವಾತ್ಮಕಃ ಸ್ಪರ್ಶಕೃತೋ ಗುಣಶ್ಚ||

ಆಕಾಶದಿಂದ ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯ (ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಷಯವಾದ ಶಬ್ದ) ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಯಿಂದ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ (ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಷಯವಾದ ವಾಸನೆ) ಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ರೂಪ-ವಿಪಾಕಗಳು ತೇಜೋಮಯವು. ಬೆವರು ಮತ್ತು ರಸ ಇವು ಜಲಾಶ್ರಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಸ್ಪರ್ಶಗುಣವು ವಾಯ್ವಾತ್ಮಕವು.

12195021a ಮಹತ್ಸು ಭೂತೇಷು ವಸಂತಿ ಪಂಚ

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಶ್ಚ ತಥೇಂದ್ರಿಯೇಷು|

12195021c ಸರ್ವಾಣಿ ಚೈತಾನಿ ಮನೋನುಗಾನಿ

ಬುದ್ಧಿಂ ಮನೋಽನ್ವೇತಿ ಮನಃ ಸ್ವಭಾವಮ್||

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅವುಗಳ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ನಿವಾಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಅನುಗಾಮಿಗಳು. ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯು ಆತ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

12195022a ಶುಭಾಶುಭಂ ಕರ್ಮ ಕೃತಂ ಯದಸ್ಯ

ತದೇವ ಪ್ರತ್ಯಾದದತೇ ಸ್ವದೇಹೇ|

12195022c ಮನೋಽನುವರ್ತಂತಿ ಪರಾವರಾಣಿ

ಜಲೌಕಸಃ ಸ್ತೋತ ಇವಾನುಕೂಲಮ್||

ಜೀವಾತ್ಮವು ಒಂದು ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹವನ್ನು

ಸೇರಿದಾಗ ಅದು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನೀರು ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಪೂರ್ವಕೃತ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12195023a ಚಲಂ ಯಥಾ ದೃಷ್ಟಿಪಥಂ¹⁹⁷ ಪರೈತಿ

ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಮಹದ್ರೂಪಮಿವಾಭಿಪಾತಿ|

12195023c ಸ್ವರೂಪಮಾಲೋಚಯತೇ ಚ ರೂಪಂ

ಪರಂ ತಥಾ ಬುದ್ಧಿಪಥಂ ಪರೈತಿ||

ವೇಗವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಹನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವವನಿಗೆ ಮಾರ್ಗದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಮರ-ಗಿಡಗಳು ಓಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವು ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕೂಟಸ್ಥನು ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿದ್ದರೂ ಬುದ್ಧಿಯ ವಿಕಾರದಿಂದ ಅವನೂ ವಿಕೃತನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪದಾರ್ಥವು ಭೂತಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಆತ್ಮವು ಬುದ್ಧಿಯ ಗೋಚರದಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಆತ್ಮವೂ ತನ್ನ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮುಖವು ವಿಕಾರವಾಗಿಲ್ಲದೇ ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೊಲಸಾದ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖನೋಡಿಕೊಂಡಾಗ ಹೊಲಸಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವಂತೆ ನಿತ್ಯಶುದ್ಧನಾದ ಆತ್ಮನು ಬುದ್ಧಿಯ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.”

¹⁹⁷ ದೃಷ್ಟಿಕಥಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದೇ ಪಂಚನವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾತೊಂಬತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯೬

ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯ-ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿರಿಕ್ತನಾದ ಆತ್ಮನ
ನಿತ್ಯತ್ವದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (1-23).

12196001 ಮನುರುವಾಚ|

12196001a ಯದಿಂದ್ರಿಯೈಸ್ತೂಪಕೃತಾನ್ಪುರಸ್ತಾತ್
ಪ್ರಾಪ್ತಾನ್ಗುಣಾನ್ಸಂಸ್ಕರತೇ ಚಿರಾಯ|

12196001c ತೇಷ್ಟಿಂದ್ರಿಯೇಷೂಪಹತೇಷು ಪಶ್ಚಾತ್
ಸ ಬುದ್ಧಿರೂಪಃ ಪರಮಃ ಸ್ವಭಾವಃ||

ಮನುವು ಹೇಳಿದನು: “ಬುದ್ಧಿರೂಪನಾದ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಜೀವನು
ಹಿಂದಿನ ಶರೀರದಿಂದ ನೂತನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದ
ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಅವುಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
ಸಂಸ್ಕಾರರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದಿನ
ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಭವಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
ಬಹಳ ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

12196002a ಯಥೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾನ್ಯುಗಪತ್ಸಮಸ್ತಾನ್

ನಾವೇಕ್ಷತೇ ಕೃತ್ಸು ಮತುಲ್ಯಕಾಲಮ್|

12196002c ಯಥಾಬಲಂ ಸಂಚರತೇ ಸ ವಿದ್ವಾಂಸ್

ತಸ್ಮಾತ್ಸ ಏಕಃ ಪರಮಃ ಶರೀರೇ||

ಜೀವಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಅನುಭವಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಾನೊಬ್ಬನೇ
ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಜಾಗೃತ್-ಸ್ವಪ್ನ-ಸುಷುಪ್ತಿಗಳೆಂಬ ಬೇರೆ
ಬೇರೆ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕಾಲ-ಅವಸ್ಥೆ-
ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ
ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಜೀವಾತ್ಮನೇ ಪರಮ ವಿದ್ವಾಂಸನು.

12196003a ರಜಸ್ತಮಃ ಸತ್ತ್ವ ಮಥೋ ತೃತೀಯಂ

ಗಚ್ಚತ್ಯಸೌ ಜ್ಞಾನಗುಣಾನ್ವಿರೂಪಾನ್|

12196003c ತಥೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಾವಿಶತೇ ಶರೀರೇ

ಹುತಾಶನಂ ವಾಯುರಿವೇಂಧನಸ್ಥಮ್||

ಜೀವವು ರಜ, ತಮ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯದಾದ ಸತ್ತ್ವಗಳೆಂಬ ವಿರೂಪ
ಜ್ಞಾನಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಅವುಗಳಿಗಿಂತ
ಅತಿರಿಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ವಾಯುವು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಜೀವವು ಶರೀರಸ್ಥ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

12196004a ನ ಚಕ್ಷುಷಾ ಪಶ್ಯತಿ ರೂಪಮಾತ್ಮನೋ

ನ ಪಶ್ಯತಿ ಸ್ಪರ್ಶಮಿಂದ್ರಿಯೇಂದ್ರಿಯಮ್|

12196004c ನ ಶ್ರೋತ್ರಲಿಂಗಂ ಶ್ರವಣೇ ನಿದರ್ಶನಂ

ತಥಾಗತಂ¹⁹⁸ ಪಶ್ಯತಿ ತದ್ವಿನಶ್ಯತಿ||

ಆತ್ಮದ ರೂಪವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಸ್ಪರ್ಶೇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೂ ಈ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಆತ್ಮದ ರೂಪವನ್ನು ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
ಯಾವಾಗ ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ
ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12196005a ಶ್ರೋತ್ರಾದೀನಿ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸ್ವಂ ಸ್ವಮಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ|

12196005c ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವದರ್ಶಿ ಚ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸ್ತಾನಿ ಪಶ್ಯತಿ||

ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ವಯಂ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರವು¹⁹⁹. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಅವು ಸರ್ವಜ್ಞನೂ
ಸರ್ವದರ್ಶಿಯೂ ಆದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಅರಿಯಬಲ್ಲವು?

12196006a ಯಥಾ ಹಿಮವತಃ ಪಾರ್ಶ್ವಂ ಪೃಷ್ಠಂ ಚಂದ್ರಮಸೋ ಯಥಾ|

12196006c ನ ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಂ ಮನುಷ್ಯೈರ್ನ ಚ ತನ್ನಾಸ್ತಿ ತಾವತಾ||

ಹಿಮಾಲಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನ
ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಎಂದೂ ನೋಡಿರದೇ ಇದ್ದರೂ ಅವು
ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

¹⁹⁸ ತಥಾ ಕೃತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

¹⁹⁹ ತನಗೆ ರೆಪ್ಪೆಗಳಿವೆಯೇ? ಕಪ್ಪಾಗಿರುವುದೇ? ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ ಬಿಳಿಯ
ಛಾಯಾಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದೇ? ಎಂಬ ಅರಿವು ಸ್ವತಃ ಕಣ್ಣಿಗೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
(ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12196007a ತದ್ವದ್ಭೂತೇಷು ಭೂತಾತ್ಮಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮೋ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮವಾನಸೌ|

12196007c ಅದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಶ್ಚಕ್ಷುರ್ಭ್ಯಾಂ ನ ಚಾಸೌ ನಾಸ್ತಿ ತಾವತಾ||

ಹಾಗೆಯೇ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಆತ್ಮನು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12196008a ಪಶ್ಯನ್ನಪಿ ಯಥಾ ಲಕ್ಷ್ಮ ಜಗತ್ಸೋಮೇ ನ ವಿಂದತಿ|

12196008c ಏವಮಸ್ತಿ ನ ವೇತ್ಯೇತನ್ನ ಚ ತನ್ನ ಪರಾಯಣಮ್||

ಜನರು ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಕಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡದೇ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅರಿಯದಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಮಗೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಮೂಲವಾದ ಆತ್ಮವು ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

12196009a ರೂಪವಂತಮರೂಪತ್ವಾದುದಯಾಸ್ತಮಯೇ ಬುಧಾಃ|

12196009c ಧಿಯಾ ಸಮನುಪಶ್ಯಂತಿ ತದ್ಗತಾಃ ಸವಿತುರ್ಗತಿಮ್||

ವಿದ್ವಾಂಸರು ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತನಾಗುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಂಗತನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12196010a ತಥಾ ಬುದ್ಧಿಪ್ರದೀಪೇನ ದೂರಸ್ಥಂ ಸುವಿಪಶ್ಚಿ ತಃ|

12196010c ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನಂ ನಿ ನೀಷಂತಿ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನಾಭಿಸಂಹಿತಮ್||

ಹಾಗೆಯೇ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ

ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಜ್ಞೇಯ,
 ಜ್ಞಾನಶಬ್ದದಿಂದ ಸೂಚಿತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
 ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಪ್ರಕಾಶದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

- 12196011a ನ ಹಿ ಖಿಲ್ವನುಪಾಯೇನ ಕಶ್ಚಿ ದರ್ಥೋಽಭಿಸಿದ್ಯತಿ|
 12196011c ಸೂತ್ರಜಾಲೈರ್ಯಥಾ ಮತ್ಯಾನ್ವೃದ್ಧಂತಿ ಜಲಜೀವಿನಃ||
 12196012a ಮೃಗೈರ್ಮೃಗಾಣಾಂ ಗ್ರಹಣಂ ಪಕ್ಷಿಣಾಂ ಪಕ್ಷಿಭಿರ್ಯಥಾ|
 12196012c ಗಜಾನಾಂ ಚ ಗಜೈರೇವಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನೇನ ಗೃಹ್ಯತೇ||

ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಯಾವುದೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜಲಜೀವಿ ಬೆಸ್ತರು
 ಬಲೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮೀನನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬೇಡರು ಮೃಗಗಳನ್ನು
 ಬಳಸಿ ಮೃಗಗಳನ್ನೂ, ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ, ಆನೆಗಳನ್ನು
 ಬಳಸಿ ಆನೆಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ
 ಜ್ಞೇಯನನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

- 12196013a ಅಹಿರೇವ ಹ್ಯಹೇಃ ಪಾದಾನ್ವಶ್ಯತೀತಿ ನಿದರ್ಶನಮ್|
 12196013c ತದ್ವನ್ಮೂರ್ತಿಷು ಮೂರ್ತಿಷ್ಠಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನೇನ ಪಶ್ಯತಿ||

ಹಾವು ಮಾತ್ರ ಅದರ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ
 ನಿದರ್ಶನವಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಜ್ಞಾನಿಯು ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ
 ಶರೀರಸ್ಥನಾಗಿರುವ ಜ್ಞೇಯನನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕವೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

- 12196014a ನೋತ್ಸಹಂತೇ ಯಥಾ ವೇತ್ತುಮಿಂದ್ರಿಯೈರಿಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಪಿ|
 12196014c ತಥೈವೇಹ ಪರಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಪರಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ನ ಪಶ್ಯತಿ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನನ್ನು ಹೇಗೆ

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರವೋ ಹಾಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ
ಬುದ್ಧಿಯೂ ಕೂಡ ಪರಮಬೋಧ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು
ನೋಡಲಾರದು.

12196015a ಯಥಾ ಚಂದ್ರೋ ಹ್ಯಮಾವಾಸ್ಯಾಮಲಿಂಗತ್ವಾನ್ನ ದೃಶ್ಯತೇ|

12196015c ನ ಚ ನಾಶೋಽಸ್ಯ ಭವತಿ ತಥಾ ವಿದ್ಧಿ ಶರೀರಿಣಮ್||

ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಚಂದ್ರನು ಅವನ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ
ಇದ್ದರೂ ಹೇಗೆ ನಾಶವಾಗಿರದೇ ಇರುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ
ಆತ್ಮವು ಕಾಣದೇ ಇದ್ದರೂ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಯಿತೆಂದು
ತಿಳಿಯಬಾರದು.

12196016a ಕ್ಷೀಣಕೋಶೋ ಹ್ಯಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ಚಂದ್ರಮಾ ನ ಪ್ರಕಾಶತೇ|

12196016c ತದ್ವನ್ಮೂರ್ತಿವಿಯುಕ್ತಃ ಸನ್ ಶರೀರೀ ನೋಪಲಭ್ಯತೇ||

ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಮನು ಕ್ಷೀಣಕೋಶನಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಶರೀರದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದ ಶರೀರಿಯು
ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

12196017a ಯಥಾ ಕೋಶಾಂತರಂ²⁰⁰ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚಂದ್ರಮಾ ಭ್ರಾಜತೇ ಪುನಃ|

12196017c ತದ್ವಲ್ಲಿಂಗಾಂತರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶರೀರೀ ಭ್ರಾಜತೇ ಪುನಃ||

ಬೇರೆ ಕೋಶವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಚಂದ್ರನು ಬೆಳಗುವಂತೆ
ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮವು ಪುನಃ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ.

²⁰⁰ ಯಥಾಕಾಶಾಂತರಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12196018a ಜನ್ಮವೃದ್ಧಿಕ್ಷಯಶ್ಚಾಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣೋಪಲಭ್ಯತೇ|

12196018c ಸಾ ತು ಚಂದ್ರಮಸೋ ವ್ಯಕ್ತಿನಃ ತು ತಸ್ಯ ಶರೀರಿಣಃ||

ಯಾವ ಜನ್ಮ, ವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷಯಗಳು ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅವು ವಸ್ತುತಃ ಚಂದ್ರನ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವೃತ್ತಿಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಜನ್ಮ-ವೃದ್ಧಿ-ಕ್ಷಯಗಳು ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಾಗಿವೆಯೇ ಹೊರತು ದೇಹಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಲ್ಲ.

12196019a ಉತ್ಪತ್ತಿವೃದ್ಧಿವ್ಯಯತೋ ಯಥಾ ಸ ಇತಿ ಗೃಹ್ಯತೇ|

12196019c ಚಂದ್ರ ಏವ ತ್ವಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ತಥಾ ಭವತಿ ಮೂರ್ತಿಮಾನ್||

ಉತ್ಪತ್ತಿ-ವೃದ್ಧಿ-ವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಚಂದ್ರನು ಅವನೇ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಸ್ಥೆಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವವನೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12196020a ನಾಭಿಸರ್ಪ ದ್ವಿಮುಂಚದ್ವಾ ಶಶಿನಂ ದೃಶ್ಯತೇ ತಮಃ|

12196020c ವಿಸೃಜಂಶ್ಚೋಪಸರ್ಪಂಶ್ಚ ತದ್ವತ್ಪಶ್ಯ ಶರೀರಿಣಮ್||

ಅಂಧಕಾರರೂಪನಾದ ರಾಹುವು ಚಂದ್ರನನ್ನು ನುಂಗುವುದಾಗಲೀ ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದಾಗಲೀ ಹೇಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಆತ್ಮವು ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

12196021a ಯಥಾ ಚಂದ್ರಾರ್ಕಸಂಯುಕ್ತಂ ತಮಸ್ತದುಪಲಭ್ಯತೇ|

12196021c ತದ್ವಚ್ಚ ರೀರಸಂಯುಕ್ತಃ ಶರೀರೀತ್ಯುಪಲಭ್ಯತೇ||

ಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರೊಡನೆ ಸೇರಿರುವ ತಮಸ್ಸಿನ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಶರೀರದೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಾಗ ಆತ್ಮನು ಶರೀರಿಯಾಗಿಯೇ ಪ್ರತೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12196022a ಯಥಾ ಚಂದ್ರಾರ್ಕನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಸ ರಾಹುನೋಪಲಭ್ಯತೇ|

12196022c ತದ್ವಚ್ಚರೀರನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಶರೀರೀ ನೋಪಲಭ್ಯತೇ||

ಗ್ರಹಣಾನಂತರ ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ರಾಹುವು ಹೇಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಶರೀರದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದ ಆತ್ಮನೂ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

12196023a ಯಥಾ ಚಂದ್ರೋ ಹ್ಯಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ನಕ್ಷತ್ರೈರ್ಯುಜ್ಯತೇ ಗತಃ|

12196023c ತದ್ವಚ್ಚರೀರನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಫಲೈರ್ಯುಜ್ಯತಿ ಕರ್ಮಣಃ||

ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ನಂತರ ಚಂದ್ರನು ಹೇಗೆ ಪುನಃ ದೃಶ್ಯನಾಗಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುತ್ತಾನೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಒಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಆತ್ಮನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಫಲಗಳೊಡನೆ ದೇಹಾಂತರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದೇ ಷಟ್ಪವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾತೊಂಭತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಉಪಾಯ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ (1-20).

12197001 ಮನುರುವಾಚ|

12197001a ಯಥಾ ವ್ಯಕ್ತಮಿದಂ ಶೇತೇ ಸ್ವಪ್ನೇ ಚರತಿ ಚೇತನಮ್|

12197001c ಜ್ಞಾನಮಿಂದ್ರಿಯಸಂಯುಕ್ತಂ ತದ್ವತ್ ಪ್ರೇತ್ಯ ಭವಾಭವೌ||

ಮನುವು ಹೇಳಿದನು: “ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶರೀರವು ಮಲಗಿದ್ದರೂ ಚೇತನವು ಹೇಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ ಹಾಗೆ ಮರಣಾನಂತರ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿ ಆತ್ಮವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಪುನಃ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಸುಷುಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12197002a ಯಥಾಂಭಸಿ ಪ್ರಸನ್ನೇ ತು ರೂಪಂ ಪಶ್ಯತಿ ಚಕ್ಷುಷಾ|

12197002c ತದ್ವತ್ ಪ್ರಸನ್ನೇಂದ್ರಿಯವಾನ್ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನೇನ ಪಶ್ಯತಿ||

ತಿಳಿಯಾದ ಮತ್ತು ನಿಂತ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೋ ಹಾಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡವನು ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಜ್ಞೇಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12197003a ಸ ಏವ ಉಲಿತೇ ತಸ್ಮಿನ್ಯಥಾ ರೂಪಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ|

12197003c ತಥೇಂದ್ರಿಯಾಕುಲೀಭಾವೇ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನೇ ನ ಪಶ್ಯತಿ||

ಕೊಳೆಯಾದ ಮತ್ತು ಚಂಚಲವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ

ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಕಲಕಲ್ಪಟ್ಟ ಅಸ್ಥಿರ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನು ಜ್ಞೇಯನನ್ನು
ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನೋಡಲಾರನು.

12197004a ಅಬುದ್ಧಿರಜ್ಞಾನಕೃತಾ ಅಬುದ್ಧ್ಯಾ ದುಷ್ಯತೇ ಮನಃ|

12197004c ದುಷ್ಪ್ರಸ್ಯ ಮನಸಃ ಪಂಚ ಸಂಪ್ರದುಷ್ಯಂತಿ ಮಾನಸಾಃ||

ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿಗೇಡಿತನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಳಿಗೇಡಿತನದಿಂದ
ಮನಸ್ಸು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ದೂಷಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ದೂಷಿತ ಮನಸ್ಸು
ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ದೂಷಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

12197005a ಅಜ್ಞಾನತ್ರಪ್ತೋ ವಿಷಯೇಷ್ವವಗಾಢೋ ನ ದೃಶ್ಯತೇ|

12197005c ಅದೃಷ್ಟೈವ ತು ಪೂತಾತ್ಮಾ ವಿಷಯೇಭ್ಯೋ ನಿವರ್ತತೇ||

ಅಜ್ಞಾನತ್ರಪ್ತನಾದವನು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿರುವುದು
ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದೃಷ್ಟದಿಂದಲೇ ಅವನು ಪೂತಾತ್ಮನಾಗಿ
ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆಸರಿಯುತ್ತಾನೆ.

12197006a ತರ್ಷಚ್ಛೇದೋ ನ ಭವತಿ ಪುರುಷಸ್ಯೇಹ ಕಲ್ಮಷಾತ್|

12197006c ನಿವರ್ತತೇ ತಥಾ ತರ್ಷಃ ಪಾಪಮಂತಂ ಗತಂ ಯಥಾ||

ಪಾಪಕಲ್ಮಷದ ಕಾರಣದಿಂದ ಪುರುಷನಿಗೆ ತೃಷ್ಣೆಯು
ಶಮನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ
ಅವನ ತೃಷ್ಣೆಯೂ ನಿವೃತ್ತಿಹೊಂದುತ್ತದೆ.

12197007a ವಿಷಯೇಷು ಚ ಸಂಸರ್ಗಾ ಚ್ಚಾಶ್ವತಸ್ಯ ನಸಂಶ್ರಯಾತ್|

12197007c ಮನಸಾ ಚಾನ್ಯದಾಕಾಂಕ್ಷನ್ವರಂ ನ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ವಿಷಯಗಳ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದಾಗಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಷಗಳನ್ನೇ
 ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲದ ಅನ್ಯ
 ವಿಷಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಕಲ್ಮಶತ್ವವನ್ನು
 ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಿಳಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12197008a ಜ್ಞಾನಮುತ್ಪದ್ಯತೇ ಪುಂಸಾಂ ಕ್ಷಯಾತ್ಪಾಪಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ|

12197008c ಅಥಾದರ್ಶತಲಪ್ರಖ್ಯೇ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ||

ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ನಾಶವಾದಾಗಲೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
 ಆಗ ಅವನು ಸ್ವಚ್ಛ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ
 ಆತ್ಮವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

12197009a ಪ್ರಸೃತ್ಯೇರಿಂದ್ರಿಯೈರ್ದುಃಖೀ ತೈರೇವ ನಿಯತೈಃ ಸುಖೀ|

12197009c ತಸ್ಮಾದಿಂದ್ರಿಯರೂಪೇಭ್ಯೋ ಯಚ್ಚೇದಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ ಹರಿಯ ಬಿಟ್ಟರೆ
 ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೇ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಕೊಂಡರೆ
 ಸುಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯರೂಪಗಳಾದ ಮನಸ್ಸು
 ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡವನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು
 ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12197010a ಇಂದ್ರಿಯೇಭ್ಯೋ ಮನಃ ಪೂರ್ವಂ ಬುದ್ಧಿಃ ಪರತರಾ ತತಃ|

12197010c ಬುದ್ಧೇಃ ಪರತರಂ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಪರತರಂ ಪರಮ್||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ
 ಬುದ್ಧಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ ಜ್ಞಾನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯನಾದ ಪರಾತ್ಪರ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು.

12197011a ಅವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮ ಸ್ತುತಂ ಜ್ಞಾನಂ ತತೋ ಬುದ್ಧಿಸ್ತತೋ ಮನಃ|

12197011c ಮನಃ ಶ್ರೋತ್ರಾದಿಭಿಯುಕ್ತಂ ಶಬ್ದಾದೀನ್ನಾಧು ಪಶ್ಯತಿ||

ಆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುವವು. ಆ ಮನಸ್ಸೇ ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡು ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.

12197012a ಯಸ್ತಾಂಸ್ತ್ವಜತಿ ಶಬ್ದಾದೀನ್ವಾಶ್ಚ ವ್ಯಕ್ತಯಸ್ತಥಾ|

12197012c ವಿಮುಂಚತ್ಯಾಕೃತಿಗ್ರಾಮಾಂಸ್ತಾನ್ಮುಕ್ತ್ವಾಮೃತಮಶ್ನುತೇ||

ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಭೂತವಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಸಮುದಾಯಗಳಾದ ವ್ಯಕ್ತ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದವನು ಅಮೃತಪಾನಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12197013a ಉದ್ಯನ್ ಹಿ ಸವಿತಾ ಯದ್ವತ್ಸ್ವಜತೇ ರಶ್ಮಿಮಂಡಲಮ್|

12197013c ಸ ಏವಾಸ್ತಮುಪಾಗಚ್ಚಂಸ್ತದೇವಾತ್ಮನಿ ಯಚ್ಚತಿ||

12197014a ಅಂತರಾತ್ಮಾ ತಥಾ ದೇಹಮಾವಿಶ್ಯೇಂದ್ರಿಯರಶ್ಮಿಭಿಃ|

12197014c ಪ್ರಾಪ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗುಣಾನ್ವಂಚ ಸೋಽಸ್ತಮಾವೃತ್ಯ ಗಚ್ಚತಿ||

ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ರಶ್ಮಿಮಂಡಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಅಸ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನು ತನ್ನ ರಶ್ಮಿಮಂಡಲವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ರಶ್ಮಿಗಳ ಸಮೇತನಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು

ಹೊಕ್ಕು ಆ ದೇಹದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು
ಗ್ರಹಣಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪುನಃ ಜೀವನು ಆ ಶರೀರವನ್ನು
ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವಾಗ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ
ಉಪಸಂಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

12197015a ಪ್ರಣೀತಂ ಕರ್ಮಣಾ ಮಾರ್ಗಂ ನೀಯಮಾನಃ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12197015c ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಯಂ ಕರ್ಮಫಲಂ ಪ್ರವೃದ್ಧಂ ಧರ್ಮಮಾತ್ಮವಾನ್||

ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ
ಪ್ರವೃತ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಥವಾ ರಾಜಸಿಕ ಗುಣಪ್ರಧಾನ ಜೀವಾತ್ಮವು
ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಸೆಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಸುಖ-ದುಃಖ ರೂಪ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನೇ
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12197016a ವಿಷಯಾ ವಿನಿವರ್ತಂತೇ ನಿರಾಹಾರಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ|

12197016c ರಸವರ್ಜಂ ರಸೋಽಪ್ಯಸ್ಯ ಪರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿವರ್ತತೇ||

ನಿರಾಹಾರೀ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.
ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯ ಸುಖಗಳು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ
ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಾತ್ಪರನಾದ
ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯೂ
ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ.

12197017a ಬುದ್ಧಿಃ ಕರ್ಮಗುಣೈರ್ಹೀನಾ ಯದಾ ಮನಸಿ ವರ್ತತೇ|

12197017c ತದಾ ಸಂಪದ್ಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ತ್ವೈವ ಪ್ರಲಯಂ ಗತಮ್||

ಬುದ್ಧಿಯು ಕರ್ಮಗುಣರಹಿತವಾಗಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದಾಗ
ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ
ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ.

12197018a ಅಸ್ಪರ್ಶನಮಶೃಣ್ವಾನಮನಾಸ್ವಾದಮದರ್ಶನಮ್|

12197018c ಅಘ್ರಾಣಮವಿತರ್ಕಂ ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಪ್ರವಿಶತೇ ಪರಮ್||

ಸ್ಪರ್ಶ-ಶ್ರವಣ-ರಸನ-ದರ್ಶನ-ಘ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಲ್ಲದ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪರಮ ಸತ್ತ್ವವು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ, ಅರ್ಥಾತ್
ಜೀವಾತ್ಮವು ಸತ್ತ್ವಗುಣಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ.

12197019a ಮನಸ್ಯಾಕೃತಯೋ ಮಗ್ನಾ ಮನಸ್ತ್ವತಿಗತಂ ಮತಿಮ್|

12197019c ಮತಿಸ್ತ್ವತಿಗತಾ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಂ ತ್ವಭಿಗತಂ ಪರಮ್||

ವಿಷಯರೂಪವಾದ ಶಬ್ದಾದಿ ಸಕಲ ಆಕೃತಿಗಳೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಲಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಯು
ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಜ್ಞಾನವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ
ಲಯಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12197020a ಇಂದ್ರಿಯೈರ್ಮನಸಃ ಸಿದ್ಧಿರ್ನ ಬುದ್ಧಿಂ ಬುಧ್ಯತೇ ಮನಃ|

12197020c ನ ಬುದ್ಧಿರ್ಬುಧ್ಯತೇಽವ್ಯಕ್ತಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ವೇತಾನಿ ಪಶ್ಯತಿ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಆತ್ಮವನ್ನು
ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಆ ಆತ್ಮವು ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು,
ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳು - ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ

ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದೇ ಸಪ್ತನವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾತೊಂಬತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯೮

ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಉಪಾಯ (1-18).

12198001 ಮನುರುವಾಚ|

²⁰¹12198001a ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಾಭಿನಿವೃತ್ತಂ ವಿದ್ಧಿ ಜ್ಞಾನಗುಣಂ ಮನಃ|

²⁰¹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ದುಃಖೋಪಘಾತೇ ಶರೀರೇ
ಮಾನಸೇ ಚಾಪ್ಯುಪಸ್ಥಿತೇ| ಯಸ್ಮಿನ್ನ ಶಕ್ಯತೇ ಕರ್ತುಂ ಯತ್ನಸ್ತಂ
ನಾನುಚಿಂತಯೇತ್|| ಭೃಷಜ್ಯಮೇತದ್ಧುಃಖಸ್ಯ ಯದೇತನ್ನಾನುಚಿಂತಯೇತ್|
ಚಿಂತಮಾನಂ ಹಿ ಚಾಭ್ಯೇತಿ ಭೂಯಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರವರ್ತತೇ|| ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಮಾನಸಂ
ದುಃಖಂ ಹನ್ಯಾತ್ಯಾರೀರಮೌಷಧೈಃ| ಏತದ್ವಿಜ್ಞಾನಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ನ ಬಾಲೈಃ
ಸಮತಾಮಿಯಾತ್|| ಅನಿತ್ಯಂ ಯೌವನಂ ರೂಪಂ ಜೀವಿತಂ ದ್ರವ್ಯಸಂಚಯಃ|
ಆರೋಗ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಸಂವಾಸೋ ಗೃಧ್ಯೇತ್ತತ್ರ ನ ಪಂಡಿತಃ|| ನ ಜಾನಪದಿಕಂ
ದುಃಖಮೇಕಃ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹತಿ| ಅಶೋಚನ್ತ್ವತಿ ಕುರ್ವೀತ ಯದಿ
ಪಶ್ಯೇದುಪಕ್ರಮಮ್|| ಸುಖಾದ್ಧುಃಖತರಂ ದುಃಖಂ ಜೀವಿತೇ ನಾಸ್ತಿ ಸಂಶಯಃ|

12198001c ಪ್ರಜ್ಞಾಕರಣಸಂಯುಕ್ತಂ ತತೋ ಬುದ್ಧಿಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಮನುವು ಹೇಳಿದನು: “ಜ್ಞೇಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ತಿಳಿ. ಜ್ಞಾನದ ಗುಣವುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಜ್ಞಾಕರಣಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡಾಗ ಬುದ್ಧಿಯೂ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

12198002a ಯದಾ ಕರ್ಮಗುಣೋಪೇತಾ²⁰² ಬುದ್ಧಿರ್ಮನಸಿ ವರ್ತತೇ|

12198002c ತದಾ ಪ್ರಜ್ಞಾಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಧ್ಯಾನಯೋಗಸಮಾಧಿನಾ||

ಕರ್ಮಗುಣೋಪೇತ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಯೋಗಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12198003a ಸೇಯಂ ಗುಣವತೀ ಬುದ್ಧಿರ್ಗುಣೇಷ್ಟೇವಾಭಿವರ್ತತೇ|

12198003c ಅವತಾರಾಭಿನಿಸ್ತೋತಂ ಗಿರೇಃ ಶೃಂಗಾದಿವೋದಕಮ್||

ಅದೇ ಬುದ್ಧಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗುಣಯುಕ್ತವಾದರೆ ನದಿಯ ನೀರು ಶಿಖರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಳಗೆ ಹರಿಯುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಚ್ಯುತವಾಗಿ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೇ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಿಗ್ಧಸ್ಯ ಚೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ಮೋಹಾನ್ಮರಣಪ್ರಿಯಮ್|| ಪರಿತ್ಯಜತಿ ಯೋ ದುಃಖಂ ಸುಖಂ ವಾಪ್ಯುಭಯಂ ನರಃ| ಅಭ್ಯೇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೋಽತ್ಯಂತಂ ನ ತೇ ಶೋಚಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ|| ದುಃಖಮರ್ಥಾ ಹಿ ಯುಜ್ಯಂತ ನ ಚ ತೇ ಸುಖಮ್| ದುಃಖೇನ ಚಾಧಿಗಮ್ಯಂತೇ ನಾಶಮೇಷಾಂ ನ ಚಿಂತಯೇತ್|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁰² ಕರ್ಮಗುಣೈರ್ಹೀನಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12198004a ಯದಾ ನಿರ್ಗುಣಮಾಪ್ನೋತಿ ಧ್ಯಾನಂ ಮನಸಿ ಪೂರ್ವಜಮ್|

12198004c ತದಾ ಪ್ರಜ್ಞಾಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿಕಷ್ಯಂ ನಿಕಷೇ ಯಥಾ||

ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಬುದ್ಧಿಯು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜ ಆತ್ಮನ ನಿರ್ಗುಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಾಗ ಒರೆಗೆಲ್ಲಿಗೆ ತಾಗಿಸಿದ ಚಿನ್ನದ ರೇಖೆಯಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12198005a ಮನಸ್ತ್ವ ಪಹೃತಂ ಬುದ್ಧಿಮಿಂದ್ರಿಯಾರ್ಥನಿದರ್ಶನಮ್|

12198005c ನ ಸಮಕ್ಷಂ ಗುಣಾವೇಕ್ಷಿ ನಿರ್ಗುಣಸ್ಯ ನಿದರ್ಶನಮ್||

ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಪಹೃತವಾದ ಗುಣಾವೇಕ್ಷಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಎದುರಿರುವ ನಿರ್ಗುಣತ್ವದ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

12198006a ಸರ್ವಾಣ್ಯೇತಾನಿ ಸಂವಾಯ್ ದ್ವಾರಾಣಿ ಮನಸಿ ಸ್ಥಿತಃ|

12198006c ಮನಸ್ಯೇಕಾಗ್ರತಾಂ ಕೃತ್ವಾ ತತ್ಪರಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಗೊಂಡಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಈ ಎಲ್ಲ ದ್ವಾರಗಳನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಆ ತತ್ ಎನ್ನುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

12198007a ಯಥಾ ಮಹಾಂತಿ ಭೂತಾನಿ ನಿವರ್ತಂತೇ ಗುಣಕ್ಷಯೇ|

12198007c ತಥೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯುಪಾದಾಯ ಬುದ್ಧಿರ್ಮನಸಿ ವರ್ತತೇ||

ಗುಣಗಳು ಕ್ಷಯವಾದಾಗ ಹೇಗೆ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು ಹಿಂದಿರುಗಿಹೋಗುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟರೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಸಹಿತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ

ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುತ್ತದೆ.

12198008a ಯದಾ ಮನಸಿ ಸಾ ಬುದ್ಧಿವರ್ತತೇಽಂತರಚಾರಿಣೀ|

12198008c ವ್ಯವಸಾಯಗುಣೋಪೇತಾ ತದಾ ಸಂಪದ್ಯತೇ ಮನಃ||

ಆ ಬುದ್ಧಿಯು ತನ್ನೊಳಗೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದಾಗ ಅದು ಜ್ಞಾನಮಯವೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

12198009a ಗುಣವದ್ಭಿರ್ಗುಣೋಪೇತಂ ಯದಾ ಧ್ಯಾನಗುಣಂ ಮನಃ|

12198009c ತದಾ ಸರ್ವಗುಣಾನ್ ಹಿತ್ವಾ ನಿರ್ಗುಣಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿರುವ ಮನಸ್ಸು ಧ್ಯಾನಯೋಗಸಂಪನ್ನವಾದಾಗ ಸರ್ವಗುಣಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿರ್ಗುಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12198010a ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ಯೇಹ ವಿಜ್ಞಾನೇ ನಾಸ್ತಿ ತುಲ್ಯಂ ನಿದರ್ಶನಮ್|

12198010c ಯತ್ರ ನಾಸ್ತಿ ಪದನ್ಯಾಸಃ ಕಸ್ತಂ ವಿಷಯಮಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಅವ್ಯಕ್ತಬ್ರಹ್ಮದ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯ ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ನಿದರ್ಶನವೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವುದರ ಕುರಿತಾದ ಪದನ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಯಾರು ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು?

12198011a ತಪಸಾ ಚಾನುಮಾನೇನ ಗುಣೈರ್ಜಾತ್ಯಾ ಶ್ರುತೇನ ಚ|

12198011c ನಿನೀಷೇತ್ತತ್ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಶುದ್ಧೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ||

ತಪಸ್ಸು, ಅನುಮಾನ, ಗುಣಗಳು, ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವೇದಗಳಿಂದ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಇಚ್ಛಿಸಬೇಕು.

12198012a ಗುಣಹೀನೋ ಹಿ ತಂ ಮಾರ್ಗಂ ಬಹಿಃ ಸಮನುವರ್ತತೇ|

12198012c ಗುಣಾಭಾವಾತ್ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಚ ನಿಸ್ತರ್ಕ್ಯಂ ಜ್ಞೇಯಸಂಮಿತಮ್||

ತಪ್ಪಿಸಿನ ಗುಣಗಳಿಂದ ವಿಹೀನನಾದವನು ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ
ಆಧ್ಯಾತ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞೇಯಸಂಮಿತನಾದ
ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ
ತರ್ಕಕ್ಕೆ ವಿಷಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12198013a ನೈರ್ಗುಣ್ಯಾದ್ಯಹ್ಮ ಚಾಪ್ನೋತಿ ಸಗುಣತ್ವಾನ್ನಿವರ್ತತೇ|

12198013c ಗುಣಪ್ರಸಾರಿಣೀ ಬುದ್ಧಿಹರ್ತಾಶನ ಇವೇಂಧನೇ||

ಗುಣಪ್ರಸಾರಿಣೀ ಬುದ್ಧಿಯು ಇಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ
ನಿರ್ಗುಣತ್ವದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಸಾರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಗುಣತ್ವದಿಂದ
ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ.

12198014a ಯಥಾ ಪಂಚ ವಿಮುಕ್ತಾನಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ|

12198014c ತಥಾ ತತ್ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಮುಕ್ತಂ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಮ್||

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯರೂಪಗಳಾದ ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶಾದಿ
ಗುಣಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವಂತೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವೂ ಸದಾ
ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಸರ್ವಥಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.

12198015a ಏವಂ ಪ್ರಕೃತಿತಃ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಭವಂತಿ ಶರೀರೀಣಃ|

12198015c ನಿವರ್ತಂತೇ ನಿವೃತ್ತೌ ಚ ಸರ್ಗಂ ನೈವೋಪಯಾಂತಿ ಚ||

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟು-
ಸಾವುಗಳೆಂಬ ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ

ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವು ಸಂಸಾರನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12198016a ಪುರುಷಃ ಪ್ರಕೃತಿಬುಧ್ಧಿವಿಶೇಷಾಶ್ಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ|

12198016c ಅಹಂಕಾರೋಽಭಿಮಾನಶ್ಚ ಸಂಭೂತೋ ಭೂತಸಂಕ್ಷಕಃ||

ಪುರುಷ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಬುಧ್ಧಿ, ಶಬ್ದಾದಿ ಐದು ವಿಶೇಷಗಳು ಅಥವಾ ವಿಷಯಗಳು ಹಾಗೂ ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು²⁰³, ಅಹಂಕಾರ, ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳು - ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು “ಭೂತ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12198017a ಏಕಸ್ಯಾದ್ಯಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಸ್ತು ಪ್ರಧಾನಾತ್ ಸಂಪ್ರವರ್ತತೇ|

12198017c ದ್ವಿತೀಯಾ ಮಿಥುನವ್ಯಕ್ತಿಮವಿಶೇಷಾನ್ನಿಯಚ್ಛತಿ||

ಬುಧ್ಧಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮೂಹದ ಮೊದಲಿನ ತತ್ತ್ವಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡನೇ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಮೈಥುನಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

12198018a ಧರ್ಮಾದುತ್ಕೃಷ್ಯತೇ ಶ್ರೇಯಸ್ತಥಾಶ್ರೇಯೋಽಪ್ಯಧರ್ಮತಃ|

12198018c ರಾಗವಾನ್ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಹ್ಯೇತಿ ವಿರಕ್ತೋ ಜ್ಞಾನವಾನ್ಭವೇತ್||

ಧರ್ಮದಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಅಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಗವಂತನು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ವಿರಕ್ತನು ಜ್ಞಾನವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

²⁰³ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದೇ ಅಷ್ಟನವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾತೊಂಬತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯೯

ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವನಿರೂಪಣೆ (1-32).

12199001 ಮನುರುವಾಚ|

12199001a ಯದಾ ತೇ ಪಂಚಭಿಃ ಪಂಚ ವಿಮುಕ್ತಾ ಮನಸಾ ಸಹ|

12199001c ಅಥ ತದ್ವಕ್ಷ್ಯಸೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಣೌ ಸೂತ್ರಮಿವಾರ್ಪಿತಮ್||

ಮನುವು ಹೇಳಿದನು: “ಶಬ್ದವೇ ಮೊದಲಾದ ಐದು
ವಿಷಯಯುಕ್ತವಾದ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ
ಸೇರಿಕೊಂಡಾಗ ಮಣಿಗಳಿಂದ ಪೋಣಿತವಾದ ದಾರದಂತಿರುವ
ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮಾನವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12199002a ತದೇವ ಚ ಯಥಾ ಸೂತ್ರಂ ಸುವರ್ಣೇ ವರ್ತತೇ ಪುನಃ|

12199002c ಮುಕ್ತಾಸ್ವಥ ಪ್ರವಾಲೇಷು ಮೃನ್ಮಯೇ ರಾಜತೇ ತಥಾ||

12199003a ತದ್ವದ್ಗೋಷು ಮನುಷ್ಯೇಷು ತದ್ವದ್ಧಸ್ತಿಮೃಗಾದಿಷು|

12199003c ತದ್ವತ್ಕ್ವೀಟಪತಂಗೇಷು ಪ್ರಸಕ್ತಾತ್ಮಾ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ||

ಒಂದೇ ದಾರವು ಸುವರ್ಣದ ಮಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ,
ಹವಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮಣ್ಣಿನ ಮಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ

ಮಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ವಿರಾಜಿಸುವಂತೆ ಒಬ್ಬನೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಗೋವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕುದುರೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ, ಆನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕೀಟ-ಪತಂಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಕರ್ಮಫಲಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12199004a ಯೇನ ಯೇನ ಶರೀರೇಣ ಯದ್ಯತ್ಕರ್ಮ ಕರೋತ್ಯಯಮ್|

12199004c ತೇನ ತೇನ ಶರೀರೇಣ ತತ್ತತ್ಫಲಮುಪಾಶ್ನುತೇ||

ಜೀವನು ಯಾವ ಯಾವ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೋ ಅವೇ ಶರೀರಗಳಿಂದ ಅದೇ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12199005a ಯಥಾ ಹ್ಯೇಕರಸಾ ಭೂಮಿರೋಷಧ್ಯಾತ್ಮಾನುಸಾರಿಣೀ|

12199005c ತಥಾ ಕರ್ಮಾನುಗಾ ಬುದ್ಧಿರಂತರಾತ್ಮಾನುದರ್ಶಿನೀ||

ಒಂದೇ ವಿಧದ ಸಾರವಿರುವ ಭೂಮಿಯು ಹೇಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಧವಿಧದ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಏಕರಸವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವನ್ನೇ ಸದಾ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12199006a ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವೋದ್ಭವಾ ಲಿಪ್ಸಾ ಲಿಪ್ಸಾಪೂರ್ವಾಭಿಸಂಧಿತಾ|

12199006c ಅಭಿಸಂಧಿಪೂರ್ವಕಂ ಕರ್ಮ ಕರ್ಮಮೂಲಂ ತತಃ ಫಲಮ್||

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮೊದಲು ವಿಷಯಗಳ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ
 ಬಯಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ
 ಅಭಿಲಾಷೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಬಳಿಕ ಆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ
 ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿ ಕಾರ್ಯವು
 ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಕರ್ಮದಿಂದ ಫಲವು ದೊರಕುತ್ತದೆ.

12199007a ಫಲಂ ಕರ್ಮಾತ್ಮಕಂ ವಿದ್ಯಾತ್ಕರ್ಮ ಜ್ಞೇಯಾತ್ಮಕಂ ತಥಾ|
 12199007c ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಂ ವಿದ್ಯಾಜ್ಞಾನಂ ಸದಸದಾತ್ಮಕಮ್||

ಫಲವು ಕರ್ಮಾತ್ಮಕವೆಂದೂ ಕರ್ಮವು ಜ್ಞೇಯಾತ್ಮಕವೆಂದೂ
 ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಜ್ಞೇಯವು ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವೆಂದೂ ಜ್ಞಾನವು
 ಸದಸದಾತ್ಮಕವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12199008a ಜ್ಞಾನಾನಾಂ ಚ ಫಲಾನಾಂ ಚ ಜ್ಞೇಯಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ತಥಾ|
 12199008c ಕ್ಷಯಾಂತೇ ತತ್ಫಲಂ ದಿವ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್||

ಜ್ಞಾನ, ಫಲ, ಜ್ಞೇಯ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳು ಅಂತ್ಯವಾದಾಗ
 ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನಫಲವೇ ಜ್ಞೇಯಸ್ವರೂಪ
 ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿ.

12199009a ಮಹದ್ಧಿ ಪರಮಂ ಭೂತಂ ಯುಕ್ತಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ಯೋಗಿನಃ|
 12199009c ಅಬುಧಾಸ್ತಂ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಹ್ಯಾತ್ಮಸ್ಥಾ ಗುಣಬುದ್ಧಯಃ||

ಆ ಮಹಾತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪರಮ ಯೋಗಿಗಳು ಮಾತ್ರ ನೋಡಬಲ್ಲರು.
 ಗಣಬುದ್ಧಿಗಳಾದ ಅಬುದ್ಧರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
 ನೋಡಲಾರರು.

12199010a ಪೃಥಿವೀರೂಪತೋ ರೂಪಮಪಾಮಿಹ ಮಹತ್ತರಮ್|

12199010c ಅದ್ಭೋ ಮಹತ್ತರಂ ತೇಜಸ್ತೇಜಸಃ ಪವನೋ ಮಹಾನ್||

12199011a ಪವನಾಚ್ಚ ಮಹದ್ಭೋಮ ತಸ್ಮಾತ್ಪರತರಂ ಮನಃ|

12199011c ಮನಸೋ ಮಹತೀ ಬುದ್ಧಿಬುಧ್ಧೇಃ ಕಾಲೋ ಮಹಾನ್ ಸ್ಮೃತಃ||

12199012a ಕಾಲಾತ್ಸ ಭಗವಾನ್ವಿಷ್ಣುರ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್|

12199012c ನಾದಿರ್ನ ಮಧ್ಯಂ ನೈವಾಂತಸ್ತಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ವಿದ್ಯತೇ||

ಪೃಥ್ವಿಯ ರೂಪಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜಲದ ರೂಪವು ಮಹತ್ತರವಾದುದು.

ಜಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ತೇಜಸ್ಸು ಮಹತ್ತರವಾದುದು ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ

ವಾಯುವು ಮಹತ್ತರವಾದುದು. ವಾಯುವಿಗಿಂತಲೂ ಆಕಾಶವು

ಮಹತ್ತರವಾದುದು. ಆಕಾಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತರವಾದುದು ಮನಸ್ಸು.

ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಬುದ್ಧಿಯು ಮಹತ್ತರವಾದುದು. ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ

ಕಾಲವು ಮಹತ್ತರವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ

ಭಗವಾಣ್ ವಿಷ್ಣುವು ಮಹತ್ತರನು. ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಅವನದ್ದೇ. ಆ

ದೇವನಿಗೆ ಆದಿ ಮಧ್ಯ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲ.

12199013a ಅನಾದಿತ್ವಾದಮಧ್ಯತ್ವಾದನಂತತ್ವಾಚ್ಚ ಸೋಽವ್ಯಯಃ|

12199013c ಅತ್ಯೇತಿ ಸರ್ವದುಃಖಾನಿ ದುಃಖಿಂ ಹ್ಯಂತವದುಚ್ಯತೇ||

ಅನಾದಿತ್ವದಿಂದ, ಅಮಧ್ಯತ್ವದಿಂದ ಮತ್ತು ಅನಂತತ್ವದಿಂದ ಅವನು

ಅವ್ಯಯನು. ಅಂತ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲ ತರಹದ

ದುಃಖಿಗಳುಂತಾಗುತ್ತವೆ ತಾನೇ? ಅಂತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದವನಿಗೆ

ದುಃಖವೆಲ್ಲಿದೆ? ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12199014a ತದ್ಭ್ರೂ ಪರಮಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತದ್ಧಾಮ ಪರಮಂ ಸ್ಮೃತಮ್|

12199014c ತದ್ಗತ್ವಾ ಕಾಲವಿಷಯಾದ್ವಿಮುಕ್ತಾ ಮೋಕ್ಷಮಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಅವನನ್ನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವನೇ ಪರಮಧಾಮನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಾಲವಿಷಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12199015a ಗುಣೈಸ್ತ್ವೇತೈಃ ಪ್ರಕಾಶಂತೇ ನಿರ್ಗುಣತ್ವಾತ್ತತಃ ಪರಮ್||

12199015c ನಿವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣೋ ಧರ್ಮಸ್ತಥಾನಂತ್ಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ಗುಣಗಳಿಂದ ಕಾಲವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಿರ್ಗುಣದಿಂದ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಿವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣವೇ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸುವ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12199016a ಋಚೋ ಯಜುಂಷಿ ಸಾಮಾನಿ ಶರೀರಾಣಿ ವ್ಯಪಾಶ್ರಿತಾಃ|

12199016c ಜಿಹ್ವಾಗ್ರೇಷು ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಯತ್ಸಾಧ್ಯಾ ವಿನಾಶಿನಃ||

ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮಗಳು ಶರೀರಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಅವು ಸಾಧಕನ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಅವು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.

12199017a ನ ಚೈವಮಿಷ್ಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಶರೀರಾಶ್ರಯಸಂಭವಮ್|

12199017c ನ ಯತ್ಸಾಧ್ಯಂ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ನಾದಿಮಧ್ಯಂ ನ ಚಾಂತವತ್||

ಆದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ವಸ್ತುವು ವೇದಗಳಂತೆ ಶರೀರವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲ.

12199018a ಋಚಾಮಾದಿಸ್ತಥಾ ಸಾಮ್ನಾಂ ಯಜುಷಾಮಾದಿರುಚ್ಯತೇ|

12199018c ಅಂತಶ್ಚಾದಿಮತಾಂ ದೃಷ್ಟೋ ನ ಚಾದಿಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಋಗ್ವೇದಕ್ಕೆ ಆದಿಯಿದೆ. ಸಾಮ-ಯಜುರ್ವೇದಗಳಿವೆ
ಆದಿಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದಿಯಿದ್ದವುಗಳಿಗೆ ಅಂತ್ಯವಿರುವುದು
ದೃಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆದಿಯಿದೆಯೆಂದು
ಹೇಳಿಲ್ಲ.

12199019a ಅನಾದಿತ್ವಾದನಂತತ್ವಾದನಂತಮಥಾವ್ಯಯಮ್|

12199019c ಅವ್ಯಯತ್ವಾಚ್ಚ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಂ ದ್ವಂದ್ವಾಭಾವಾತ್ತತಃ ಪರಮ್||

ಅನಾದಿತ್ವದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಅನಂತತ್ವದಿಂದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು
ಅನಂತವು ಮತ್ತು ಅವ್ಯಯವು. ಅವ್ಯಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು
ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವವು. ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ
ಶ್ರೇಷ್ಠವು.

12199020a ಅದೃಷ್ಟತೋಽನುಪಾಯಾಚ್ಚ ಅಪ್ಯಭಿಸಂಧೇಶ್ಚ ಕರ್ಮಣಃ|

12199020c ನ ತೇನ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ಯೇನ ಗಚ್ಚಂತಿ ತತ್ಪರಮ್||

ಅದು ಚರ್ಮದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಾಣುವಂಥಾದ್ದಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅದು
ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಫಲಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಕರ್ಮಮಾಡುವುದರಿಂದ
ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆ ಪರಮಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದಾರಿಯು
ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

12199021a ವಿಷಯೇಷು ಚ ಸಂಸರ್ಗಾಚ್ಚಾಶ್ವತಸ್ಯ ಚ ದರ್ಶನಾತ್|

12199021c ಮನಸಾ ಚಾನ್ಯದಾಕಾಂಕ್ಷನ್ನರಂ ನ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ವಿಷಯಗಳ ಸಂಸರ್ಗವೇ ಶಾಶ್ವತವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಾಣುವುದರಿಂದ
ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆಯದನ್ನು
ಆಕಾಂಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

12199022a ಗುಣಾನ್ಯದಿಹ ಪಶ್ಯಂತಿ ತದಿಚ್ಛಂತ್ಯಪರೇ ಜನಾಃ|

12199022c ಪರಂ ನೈವಾಭಿಕಾಂಕ್ಷಂತಿ ನಿರ್ಗುಣತ್ವಾದ್ಗುಣಾರ್ಥಿನಃ||

ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯಗುಣಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನೇ ಜನರು
ಪಡೆಯಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು
ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗುಣಾರ್ಥಿಗಳು ನಿರ್ಗುಣನನ್ನು
ಕಾಣಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12199023a ಗುಣೈರ್ವಸ್ವ ವರೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಕಥಂ ವಿದ್ಯಾದ್ಗುಣಾನಿಮಾನ್|

12199023c ಅನುಮಾನಾದ್ಧಿ ಗಂತವ್ಯಂ ಗುಣೈರವಯವೈಃ ಸಹ||

ತುಚ್ಛಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಾದವನಿಗೆ ಪರಮ
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ? ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳು
ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದವನು ಇರಬೇಕೆಂದು
ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

12199024a ಸೂಕ್ಷ್ಮೇಣ ಮನಸಾ ವಿದ್ಮೋ ವಾಚಾ ವಕ್ತುಂ ನ ಶಕ್ನುಮಃ|

12199024c ಮನೋ ಹಿ ಮನಸಾ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ದರ್ಶನೇನ ಚ ದರ್ಶನಮ್||

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದುದನ್ನು ಮಾತುಗಳಿಂದ
ವರ್ಣಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.
ಮತ್ತು ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

12199025a ಜ್ಞಾನೇನ ನಿರ್ಮಲೀಕೃತ್ಯ ಬುದ್ಧಿಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ತಥಾ ಮನಃ|

12199025c ಮನಸಾ ಚೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಮನಂತಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಲಗೊಳಿಸಿ, ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಮಲಗೊಳಿಸಿ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಲಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ ಅನಂತನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

12199026a ಬುದ್ಧಿಪ್ರಹೀಣೋ ಮನಸಾಸಮೃದ್ಧಸ್
ತಥಾ ನಿರಾಶೀರ್ಗುಣತಾಮುಪೈತಿ|

12199026c ಪರಂ ತ್ಯಜಂತೀಹ ವಿಲೋಭ್ಯಮಾನಾ
ಹುತಾಶನಂ ವಾಯುರಿವೇಂಧನಸ್ಥಮ್||

ಬುದ್ಧಿಪ್ರವೀಣನೂ ಮನೋಬಲಯುಕ್ತನೂ ಆದವನು ಸಮಸ್ತ ಬಯಕೆಗಳಿಗೂ ಅತೀತನಾದ ನಿರ್ಗುಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥನದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದ ವಾಯುವು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವಂತೆ ಬುದ್ಧಿ-ಮನಸ್ಸುಗಳು ಸುದೃಢವಾಗಿಲ್ಲದವರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿಯೇ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

12199027a ಗುಣಾದಾನೇ ವಿಪ್ರಯೋಗೇ ಚ ತೇಷಾಂ
ಮನಃ ಸದಾ ಬುದ್ಧಿಪರಾವರಾಭ್ಯಾಮ್|

12199027c ಅನೇನೈವ ವಿಧಿನಾ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತೋ
ಗುಣಾದಾನೇ²⁰⁴ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರಮೇತಿ||

²⁰⁴ ಗುಣಾಪಾಯೇ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಶಮ-ದಮಾದಿ ಗುಣಯುಕ್ತನಾಗಿ ವಿಷಯಸುಖಿಗಳಿಂದ
 ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡವನ ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿಗಳು ಸದಾ
 ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ವಿಧಿಯಿಂದ ಪ್ರಪೃತ್ತನಾದವನು
 ಸತ್ತ್ವ-ರಜೋ-ತಮಗುಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು
 ಬ್ರಹ್ಮ ಶರೀರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12199028a ಅವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋಽವ್ಯಕ್ತಕರ್ಮಾ
 ಸೋಽವ್ಯಕ್ತತ್ವಂ ಗಚ್ಚತಿ ಹ್ಯಂತಕಾಲೇ|

12199028c ತೈರೇವಾಯಂ ಚೇಂದ್ರಿಯೈರ್ವರ್ಧಮಾನೈರ್
 ಗ್ಲಾಯದ್ಭಿರ್ವಾ ವರ್ತತೇ ಕರ್ಮರೂಪಃ||

ಪುರುಷನು ಅವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮನು. ಕರ್ಮಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾದವುಗಳು.
 ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅವ್ಯಕ್ತತ್ವವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ವೃದ್ಧಿ-
 ಕ್ಷಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಂದಿಗೆ
 ಕಾಮರೂಪಿಯಾದಾಗ ಅವನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ
 ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ.

12199029a ಸರ್ವೈರಯಂ ಚೇಂದ್ರಿಯೈಃ ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತೋ
 ದೇಹಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪಂಚಭೂತಾಶ್ರಯಃ ಸ್ಯಾತ್|

12199029c ನಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದ್ಗಚ್ಚತಿ ಕರ್ಮಣೇಹ
 ಹೀನಸ್ತೇನ ಪರಮೇಣಾವ್ಯಯೇನ||

ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು
 ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿರುವವನು
 ಪರಮ ಅವ್ಯಯದ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸದೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ

ವಂಚಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12199030a ಪೃಥ್ವ್ಯಾ ನರಃ ಪಶ್ಯತಿ ನಾಂತಮಸ್ಯಾ
ಹ್ಯಂತಶ್ಚಾಸ್ಯಾ ಭವಿತಾ ಚೇತಿ ವಿದ್ಧಿ|

12199030c ಪರಂ ನಯಂತೀಹ ವಿಲೋಭ್ಯಮಾನಂ
ಯಥಾ ಪ್ಲವಂ ವಾಯುರಿವಾರ್ಣವಸ್ಥಮ್||

ಮನುಷ್ಯನು ಭೂಮಿಯ ಕೊನೆಯನ್ನು ಕಾಣದೇ ಇದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಕೊನೆಯು ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ನೌಕೆಯನ್ನು ಗಾಳಿಯು ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ದಿನ ದಡಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವಂತೆ ಜ್ಞಾನವು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಪಾರುಮಾಡುತ್ತದೆ.

12199031a ದಿವಾಕರೋ ಗುಣಮುಪಲಭ್ಯ ನಿರ್ಗುಣೋ
ಯಥಾ ಭವೇದ್ವ್ಯ ಪಗತರಶ್ಮಿಮಂಡಲಃ|

12199031c ತಥಾ ಹ್ಯಸೌ ಮುನಿರಿಹ ನಿರ್ವಿಶೇಷವಾನ್
ಸ ನಿರ್ಗುಣಂ ಪ್ರವಿಶತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಚಾವ್ಯಯಮ್||

ದಿವಾಕರನು ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನಂತರ ತನ್ನ ರಶ್ಮಿಮಂಡಲವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಗುಣನಾಗುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಮುನಿಯೂ ಕೂಡ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ನಿರ್ಗುಣ ಅವ್ಯಯ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

12199032a ಅನಾಗತಿಂ ಸುಕೃತಿಮತಾಂ ಪರಾಂ ಗತಿಂ
ಸ್ವಯಂಭುವಂ ಪ್ರಭವನಿಧಾನಮವ್ಯಯಮ್|

12199032c ಸನಾತನಂ ಯದಮೃತಮವ್ಯಯಂ ಪದಂ

ವಿಚಾರ್ಯ ತಂ ಶಮಮಮೃತತ್ವಮಶ್ನುತೇ||

ಎಲ್ಲಿಂದಲೂ ಬಂದಿರದ, ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ಪರಮ ಗತಿಯಾದ, ಸ್ವಯಂಭು, ಸೃಷ್ಟಿ-ಲಯಕರ್ತ, ಅವ್ಯಯ, ಸನಾತನ, ಅಮೃತ, ಅವ್ಯಯಪದದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಮನುಷ್ಯನು ಪರಮಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದೇ ನವನವತ್ಯಧಿಕಶತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮನುಬೃಹಸ್ಪತಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ನೂರಾತೊಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೦

ಕೇಶವ ಮಹಾತ್ಮೆ

ಕೇಶವನಿಂದಲೇ ಆಗಿರುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು
ಕೃಷ್ಣನ ಮಹಿಮೆ (1-43).

12200001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12200001a ಪಿತಾಮಹ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಮಚ್ಯುತಮ್|

12200001c ಕರ್ತಾರಮಕೃತಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಮ್||

12200002a ನಾರಾಯಣಂ ಹೃಷೀಕೇಶಂ ಗೋವಿಂದಮಪರಾಜಿತಮ್|

12200002c ತತ್ತ್ವೇನ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಕೇಶವಮ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಕಮಲದಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ, ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಚ್ಯುತನಾಗದ, ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿಯೂ ಏನೂ ಮಾಡದಂತೆ ಇರುವ, ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಕನಾದ, ಇರುವ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ, ನರರಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಗತಿಯಾಗಿರುವ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಇಂದ್ರನಿಂದ ಗೋವಿಂದನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ, ಸೋಲೆನ್ನುವುದನ್ನೇ ಕಾಣದ, ಕೇಶವನ ನಿಜಸ್ವರೂಪನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12200003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12200003a ಶ್ರುತೋಽಯಮರ್ಥೋ ರಾಮಸ್ಯ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಸ್ಯ ಜಲ್ಪತಃ|

12200003c ನಾರದಸ್ಯ ಚ ದೇವರ್ಷೇಃ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಸ್ಯ ಚ||

12200004a ಅಸಿತೋ ದೇವಲಸ್ತಾತ ವಾಲ್ಮೀಕಿಶ್ಚ ಮಹಾತಪಾಃ|

12200004c ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಶ್ಚ ಗೋವಿಂದೇ ಕಥಯತ್ಯದ್ಭುತಂ ಮಹತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಜಮದಗ್ನಿಯ ಮಗ ರಾಮನ ಬಾಯಿಂದಲೂ, ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದರಿಂದಲೂ, ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನಿಂದಲೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಸಿತ, ದೇವಲ, ಮಹಾತಪಸ್ವೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರೂ ಕೂಡ ಗೋವಿಂದನ ಈ ಅದ್ಭುತ ಮಹಾಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12200005a ಕೇಶವೋ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಗವಾನೀಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ|

12200005c ಪುರುಷಃ ಸರ್ವಮಿತ್ಯೇವ ಶ್ರುಯತೇ ಬಹುಧಾ ವಿಭುಃ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಭಗವಾನ್ ಕೇಶವನು ಈಶ್ವರನು. ಪ್ರಭುವು.

ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾದ ಅವನೇ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಪುರುಷನು. ಅವನೇ ಸರ್ವನು. ಪುರುಷ ಏವೇದಗುಂ ಸರ್ವಂ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.

12200006a ಕಿಂ ತು ಯಾನಿ ವಿದುರ್ಲೋಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವನಃ|

12200006c ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಾನಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ಶೃಣು ತಾನಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವಿಯ ಯಾವ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವರೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

12200007a ಯಾನಿ ಚಾಹುರ್ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ ಯೇ ಪುರಾಣವಿದೋ ಜನಾಃ|

12200007c ಅಶೇಷೇಣ ಹಿ ಗೋವಿಂದೇ ಕೀರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತಾನ್ಯಹಮ್||

ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ! ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಜನರು ಗೋವಿಂದನ ಕುರಿತು ಏನನ್ನು ಹೇಳುವರೋ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12200008a ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|

12200008c ವಾಯುರ್ಜ್ಯೋತಿಸ್ತಥಾ ಚಾಪಃ ಖಂ ಗಾಂ ಚೈವಾನ್ವಕಲ್ಪಯತ್||

ಭೂತಾತ್ಮಾ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ವಾಯು, ಜ್ಯೋತಿ, ಆಪ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಗಳೆಂಬ ಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12200009a ಸ ದೃಷ್ಟ್ವಾ²⁰⁵ ಪೃಥಿವೀಂ ಚೈವ ಸರ್ವಭೂತೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ|

12200009c ಅಪ್ಸೇವ ಶಯನಂ ಚಕ್ರೇ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ||

---

²⁰⁵ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅ ಸರ್ವ ಭೂತೇಶ್ವರ ಪ್ರಭು ಮಹಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು
ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನೀರನ್ನೇ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

12200010a ಸರ್ವ ತೇಜೋಮಯಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಶಯಾನಃ ಶಯನೇ ಶುಭೇ|

12200010c ಸೋಽಗ್ರಜಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಸಂಕರ್ಷಣಮಚಿಂತಯತ್||

12200011a ಆಶ್ರಯಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಮನಸೇತಿ ವಿಶುಶ್ರುಮ|

12200011c ಸ ಧಾರಯತಿ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಉಭೇ ಭೂತಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಆ ಶುಭ ಶಯನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಸರ್ವತೇಜೋಮಯನು
ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಅಗ್ರಜ, ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಆಶ್ರಯ ಸಂಕರ್ಷಣನನ್ನು
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಮರಿಸಿದನು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆ ಭೂತಾತ್ಮನು
ಭೂತ-ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

12200012a ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನ್ಮಹಾಬಾಹೋ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತೇ ಮಹಾತ್ಮನಿ|

12200012c ಭಾಸ್ಕರಪ್ರತಿಮಂ ದಿವ್ಯಂ ನಾಭ್ಯಾಂ ಪದ್ಮಮಜಾಯತ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಆ ಮಹಾತ್ಮ ಸಂಕರ್ಷಣನ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವಾಗಲು
ಅವನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಭಾಸ್ಕರನ ಪ್ರಭೆಯಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ಪದ್ಮವು
ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

12200013a ಸ ತತ್ರ ಭಗವಾನ್ದೇವಃ ಪುಷ್ಕರೇ ಭಾಸಯಂದ್ವಿಶಃ|

12200013c ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಮಭವತ್ತಾತ ಸರ್ವ ಭೂತಪಿತಾಮಹಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ಆ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಭೂತಪಿತಾಮಹ ಭಗವಾನ್ ದೇವ
ಬ್ರಹ್ಮನು ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದನು.

12200014a ತಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತೇ ಮಹಾತ್ಮನಿ|

12200014c ತಮಸಃ ಪೂರ್ವಜೋ ಜಜ್ಞೇ ಮಧುರ್ನಾಮ ಮಹಾಸುರಃ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾಗಲು
ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಸುರರ ಪೂರ್ವಜ ಮಧು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ
ಮಹಾಸುರನು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡನು.

12200015a ತಮುಗ್ರಮುಗ್ರಕರ್ಮಾಣಮುಗ್ರಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸ್ಥಿತಮ್|

12200015c ಬ್ರಹ್ಮಣೋಪಚಿತಿಂ ಕುರ್ವನ್ ಜಘಾನ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ||

ಆ ಉಗ್ರಕರ್ಮಿ ಉಗ್ರಬುದ್ಧಿಯ ಮಧುವನ್ನು ಪುರುಷೋತ್ತಮನು
ಕೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನಂಟುಮಾಡಿದನು.

12200016a ತಸ್ಯ ತಾತ ವಧಾತ್ಸರ್ವೇ ದೇವದಾನವಮಾನವಾಃ|

12200016c ಮಧುಸೂದನಮಿತ್ಯಾಹುರ್ವೃಷಭಂ ಸರ್ವಸಾತ್ವತಾಮ್||

ಅಯ್ಯಾ ! ಅವನ ವಧೆಯಿಂದಾಗಿ ಸರ್ವಸಾತ್ವತರ ವೃಷಭನನ್ನು ದೇವ-
ದಾನವ-ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಮಧುಸೂದನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12200017a ಬ್ರಹ್ಮಾ ತು ಸಸೃಜೇ ಪುತ್ರಾನ್ಮಾನಸಾನ್ದಕ್ಷಸಪ್ತಮಾನ್|

12200017c ಮರೀಚಿಮತ್ಯಂಗಿರಸೌ ಪುಲಸ್ತ್ಯಂ ಪುಲಹಂ ಕೃತುಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನಾದರೋ ದಕ್ಷನೇ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ಪುತ್ರರನ್ನು
ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು: ಮರೀಚಿ, ಅತ್ರಿ, ಅಂಗಿರಸ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ,
ಪುಲಹ ಮತ್ತು ಕೃತು.

12200018a ಮರೀಚಿಃ ಕಶ್ಯಪಂ ತಾತ ಪುತ್ರಂ ಚಾಸೃಜದಗ್ರಜಮ್|

12200018c ಮಾನಸಂ ಜನಯಾಮಾಸ ತೈಜಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ತಮಮ್||

ಅಯ್ಯಾ ! ಮರೀಚಿಯು ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಪುತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ತಮ ಕಶ್ಯಪನನ್ನು
ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು.

12200019a ಅಂಗುಷ್ಠಾದಸ್ಯ ಜದ್ಭ್ರಹ್ಮಾ ಮರೀಚೀರಪಿ ಪೂರ್ವಜಮ್ |

12200019c ಸೋಽಭವದ್ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ದಕ್ಷೋ ನಾಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ||

ಮರೀಚಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ತನ್ನ
ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದನು. ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಅವನು ದಕ್ಷ ಎಂಬ
ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಾದನು.

12200020a ತಸ್ಯ ಪೂರ್ವಮಜಾಯಂತ ದಶ ತಿಸ್ರಶ್ಚ ಭಾರತ |

12200020c ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ದು ಹಿತರಸ್ತಾಸಾಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಭವದ್ಧಿತಿಃ ||

ಭಾರತ ! ಪ್ರಜಾಪತಿ ದಕ್ಷನಿಗೆ ಮೊದಲು ಹದಿಮೂರು ಕನ್ಯೆಯರು
ಜನಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ದಿತಿಯೇ ಹಿರಿಯವಳಾಗಿದ್ದಳು.

12200021a ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ವಿಶೇಷಜ್ಞಃ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿರ್ಮ ಹಾಯಶಾಃ |

12200021c ಮಾರೀಚಃ ಕಶ್ಯಪಸ್ತಾತ ಸರ್ವಾಸಾಮಭವತ್ಪತಿಃ ||

ಅಯ್ಯಾ ! ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ, ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿ,
ಮಹಾಯಶಸ್ವೀ, ಮರೀಚಿಯ ಮಗ ಕಶ್ಯಪನು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ
ಪತಿಯಾದನು.

12200022a ಉತ್ಪಾದ್ಯ ತು ಮಹಾಭಾಗಸ್ತಾಸಾಮವರಜಾ ದಶ |

12200022c ದದೌ ಧರ್ಮಾಯ ಧರ್ಮಜ್ಞೋ ದಕ್ಷ ಏವ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ||

ಅನಂತರ ಮಹಾಭಾಗ ಪ್ರಜಾಪತಿ ದಕ್ಷನು ಅವರಿಗಿಂತಲೂ
ಕಿರಿಯರಾದ ಹತ್ತು ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಧರ್ಮಜ್ಞ

ಧರ್ಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

12200023a ಧರ್ಮಸ್ಯ ವಸವಃ ಪುತ್ರಾ ರುದ್ರಾಶ್ಚಾಮಿತತೇಜಸಃ|

12200023c ವಿಶ್ವೇದೇವಾಶ್ಚ ಸಾಧ್ಯಾಶ್ಚ ಮರುತ್ವಂತಶ್ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಧರ್ಮನಿಗೆ ವಸುಗಳು, ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ರುದ್ರರು,
ವಿಶ್ವೇದೇವರು, ಸಾಧ್ಯರು ಮತ್ತು ಮರುತ್ತರು ಪುತ್ರರಾದರು.

12200024a ಅಪರಾಸ್ತು ಯವೀಯಸ್ಯಸ್ತಾಭ್ಯೋಽನ್ಯಾಃ ಸಪ್ತವಿಂಶತಿಃ|

12200024c ಸೋಮಸ್ತಾಸಾಂ ಮಹಾಭಾಗಃ ಸರ್ವಾಸಾಮಭವತ್ಪತಿಃ||

ಅವರಿಗೂ ಕಿರಿಯರಾದ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಅನ್ಯ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ದಕ್ಷನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಮಹಾಭಾಗ ಸೋಮನು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ
ಪತಿಯಾದನು.

12200025a ಇತರಾಸ್ತು ವ್ಯಜಾಯಂತ ಗಂಧರ್ವಾಂಸ್ತುರಗಾನ್ದ್ವಿಜಾನ್|

12200025c ಗಾಶ್ಚ ಕಿಂಪುರುಷಾನ್ಮತ್ಸ್ಯಾನ್ೌದ್ಭಿದಾಂಶ್ಚ ವನಸ್ಪತೀನ್||

ಕಶ್ಯಪನ ಪತ್ನಿಯರು ಗಂಧರ್ವರು, ತುರಗರು, ಆನೆಗಳು, ಗೋವುಗಳು,
ಕಿಂಪುರುಷರು, ಮೀನುಗಳು ಮತ್ತು ಔಷಧಿ-ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಗೂ
ಜನ್ಮವಿತ್ತರು.

12200026a ಆದಿತ್ಯಾನದಿತಿರ್ಜಜ್ಞೇ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠಾನ್ಮಹಾಬಲಾನ್|

12200026c ತೇಷಾಂ ವಿಷ್ಣುರ್ವಾಮನೋಽಭೂದ್ಗೋವಿಂದಶ್ಚ ಭವತ್ಪ್ರಭುಃ||

ಅದಿತಿಯು ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಾಬಲ ಆದಿತ್ಯರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದಳು.
ಅವಳಲ್ಲಿಯೇ ಗೋವಿಂದ ಪ್ರಭು ವಿಷ್ಣುವು ವಾಮನನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

12200027a ತಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಣಾದೇವ ದೇವಾನಾಂ ಶ್ರೀವ್ಯವರ್ಧತ|

12200027c ದಾನವಾಶ್ಚ ಪರಾಭೂತಾ ದೈತೇಯೀ ಚಾಸುರೀ ಪ್ರಜಾ||

ಅವನ ವಿಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳ ಶ್ರೀಯು ವೃದ್ಧಿಸಿದಳು.

ದಾನವರು ಮತ್ತು ದೈತ್ಯ-ಅಸುರ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸೋತರು.

12200028a ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿಪ್ರಧಾನಾಂಶ್ಚ ದಾನವಾನಸೃಜದ್ಧನುಃ|

12200028c ದಿತಿಸ್ತು ಸರ್ವಾನಸುರಾನ್ಮಹಾಸತ್ತ್ವಾನ್ವ್ಯಜಾಯತ||

ಕಶ್ಯಪನ ಪತ್ನಿ ದನುವು ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ದಾನವರನ್ನು

ಹುಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಕಶ್ಯಪನ ಪತ್ನಿ ದಿತಿಯು ಮಹಾಸತ್ತ್ವ ಯುಕ್ತರಾದ

ಮಹಾಸುರರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಳು.

12200029a ಅಹೋರಾತ್ರಂ ಚ ಕಾಲಂ ಚ ಯಥರ್ತು ಮಧುಸೂದನಃ|

12200029c ಪೂರ್ವಾಹ್ಣಂ ಚಾಪರಾಹ್ಣಂ ಚ ಸರ್ವಮೇವಾನ್ವಕಲ್ಪಯತ್||

ಮಧುಸೂದನನು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನೂ, ಋತುಕಾಲಗಳನ್ನೂ,

ಪೂರ್ವಾಹ್ಣ-ಅಪರಾಹ್ಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12200030a ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಪಃ²⁰⁶ ಸೋಽಸೃಜನ್ಮೇಘಾಂಸ್ತಥಾ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾನ್|

12200030c ಪೃಥಿವೀಂ ಸೋಽಸೃಜದ್ವಿಶ್ವಾಂ ಸಹಿತಾಂ ಭೂರಿತೇಜಸಾ||

ಅನಂತರ ಆ ಭೂರಿತೇಜಸನು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಘಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

²⁰⁶ ಪ್ರಧ್ಯಾಯ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12200031a ತತಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪುನರೇವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ|

12200031c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಶತಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಮುಖಾದಸ್ಯ ಜತ ಪ್ರಭುಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಅನಂತರ ಮಹಾಬಾಹು ಪ್ರಭೂ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ನೂರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12200032a ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಶತಂ ವೈಶ್ಯಾನಾಮೂರುತಃ ಶತಮ್|

12200032c ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಶೂದ್ರಶತಂ ಚೈವ ಕೇಶವೋ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಕೇಶವನು ತನ್ನ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ನೂರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನೂ, ತೊಡೆಯಿಂದ ನೂರು ವೈಶ್ಯರನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಪಾದಗಳಿಂದ ನೂರು ಶೂದ್ರರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12200033a ಸ ಏವಂ ಚತುರೋ ವರ್ಣಾನ್ಸಮುತ್ಪಾದ್ಯ ಮಹಾಯಶಾಃ|

12200033c ಅಧ್ಯಕ್ಷಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಧಾತಾರಮಕರೋತ್ ಪ್ರಭುಃ||

ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರನ್ನೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡಿ ಮಹಾಯಶಸ್ವೀ ಪ್ರಭುವು ಧಾತಾರನನ್ನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.

²⁰⁷12200034a ಯಾವದ್ಯಾವದಭೂಚ್ಚ ದ್ಧಾ ದೇಹಂ ಧಾರಯಿತುಂ ನೃಣಾಮ್|

207 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ವೇದವಿದ್ಯಾವಿಧಾತಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಮಮಿತದ್ಯುತಿಮ್| ಭೂತಮಾತ್ಮಗಣಾಧ್ಯಕ್ಷಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ಚ ಸೋಽಸ್ಯ ಜತ್|| ಶಾಸಿತಾರಂ ಚ ಪಾಪಾನಾಂ ಪಿತೃಣಾಂ ಸಮವರ್ತಿನಮ್| ಅಸಜತ್ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಾ ನಿಧಿಪಂ ಚ ಧನೇಶ್ವರಮ್|| ಯಾದಸಾಮಸ್ಯ ಜನ್ನಾಥಂ ವರುಣಂ ಚ ಜಲೇಶ್ವರಮ್| ವಾಸವಂ

12200034c ತಾವತ್ತಾವದಜೀವಂಸ್ತೇ ನಾಸೀದ್ಯಮಕೃತಂ ಭಯಮ್||

ಆಗ ಮನುಷ್ಯರು ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ದೇಹಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಯಮನ ಭಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

12200035a ನ ಚೈಷಾಂ ಮೈಥುನೋ ಧರ್ಮೋ ಬಭೂವ ಭರತರ್ಷಭ|

12200035c ಸಂಕಲ್ಪಾದೇವ ಚೈತೇಷಾಮಪತ್ಯಮುದಪದ್ಯತ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಮೈಥುನ ಧರ್ಮವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

12200036a ತತ್ರ ತ್ರೇತಾಯುಗೇ ಕಾಲೇ ಸಂಕಲ್ಪಾಜ್ಜಾಯತೇ²⁰⁸ ಪ್ರಜಾ|

12200036c ನ ಹ್ಯಭೂನ್ಮೈಥುನೋ ಧರ್ಮಸ್ತೇಷಾಮಪಿ ಜನಾಧಿಪ||

ನಂತರ ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನಾಧಿಪ! ಆಗಿನ ಕಾಲದವರಲ್ಲಿಯೂ ಮೈಥುನ ಧರ್ಮವು ಇರಲಿಲ್ಲ.

12200037a ದ್ವಾಪರೇ ಮೈಥುನೋ ಧರ್ಮಃ ಪ್ರಜಾನಾಮಭವನ್ಮಪ|

12200037c ತಥಾ ಕಲಿಯುಗೇ ರಾಜನ್ಸಂಧ್ವಮಾಪೇದಿರೇ ಜನಾಃ||

ರಾಜನ್! ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಮೈಥುನದಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮೈಥುನವನ್ನೇ

ಸರ್ವದೇವಾನಾಮಧ್ಯಕ್ಷಮಕರೋತ್ಪಭುಃ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁰⁸ ಸಂಸ್ಕರ್ಷಾಜ್ಜಾಯತೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

12200038a ಏಷ ಭೂತಪತಿಸ್ತಾತ ಸ್ವಧ್ಯಕ್ಷಶ್ಚ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ|

12200038c ನಿರಧ್ಯಕ್ಷಾಂಸ್ತು²⁰⁹ ಕೌಂತೇಯ ಕೀರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತಾನಪಿ||

ಕೌಂತೇಯ! ಅಯ್ಯಾ! ಈ ಕೃಷ್ಣನೇ ಭೂತಪತಿಯೆಂದೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ನಾನು ನಿರಧ್ಯಕ್ಷರ ಕುರಿತೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12200039a ದಕ್ಷಿಣಾಪಥಜನ್ಮಾನಃ ಸರ್ವೇ ತಲವರಾಂದ್ರಕಾಃ²¹⁰|

12200039c ಉತ್ನಾಃ²¹¹ ಪುಲಿಂದಾಃ ಶಬರಾಶ್ಚ ಚುಪಾ ಮಂಡಪೈಃ ಸಹ²¹²||

ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ತಲವರು, ಆಂದ್ರಕರು, ಉತ್ನರು, ಪುಲಿಂದರು, ಶಬರರು, ಚೂಚುಪರು ಮತ್ತು ಮಂಡಪರು ನಿರಧ್ಯಕ್ಷರು.

12200040a ಉತ್ತರಾಪಥಜನ್ಮಾನಃ ಕೀರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತಾನಪಿ|

12200040c ಯೌನಕಾಂಬೋಜಗಾಂಧಾರಾಃ ಕಿರಾತಾ ಬರ್ಬರೈಃ ಸಹ||

ಉತ್ತರಾಪಥದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಿರಧ್ಯಕ್ಷರ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯೌನರು, ಕಾಂಬೋಜರು, ಗಾಂಧಾರರು, ಕಿರಾತರು ಮತ್ತು ಬರ್ಬರರು.

12200041a ಏತೇ ಪಾಪಕೃತಸ್ತಾತ ಚರಂತಿ ಪೃಥಿವೀಮಿಮಾಮ್|

12200041c ಶ್ವಕಾಕಬಲಗೃಧ್ರಾಣಾಂ ಸಧರ್ಮಾಣೋ ನರಾಧಿಪ||

209 ನಿರಪೇಕ್ಷಾಂಶ್ಚ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

210 ನರವರಾಂದ್ರಕಾಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

211 ಗುಹಾಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

212 ಶಬರಾಶ್ಚ ಚುಕಾ ಮದ್ರಕೈಃ ಸಹ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅಯ್ಯಾ! ನರಾಧಿಪ! ಈ ಪಾಪಕೃತರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಇವರು ನಾಯಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಾಗೆ-ಹದ್ದುಗಳ
ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12200042a ನೈತೇ ಕೃತಯುಗೇ ತಾತ ಚರಂತಿ ಪೃಥಿವೀಮಿಮಾಮ್|

12200042c ತ್ರೇತಾಪ್ರಭೃತಿ ವರ್ತಂತೇ²¹³ ತೇ ಜನಾ ಭರತರ್ಷಭ||

ಅಯ್ಯಾ! ಭರತರ್ಷಭ! ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಇವರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಿಂದ ಈ ಜನರ
ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12200043a ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಮಹಾಘೋರೇ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲೇ ಯುಗಾಂತಿಕೇ|

12200043c ರಾಜಾನಃ ಸಮಸಜ್ಜಂತ ಸಮಾಸಾದ್ಯೇತರೇತರಮ್||

ಆ ಯುಗಾಂತಿಕ ಮಹಾಘೋರ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತರೇತರರೊಡನೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ರಾಜರು ಸಜ್ಜಾಗುತ್ತಾರೆ.

12200044a ಏವಮೇಷ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೋ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

²¹⁴12200044c ದೇವಂ ದೇವರ್ಷಿರಾಚಷ್ಟ ನಾರದಃ ಸರ್ವಲೋಕದ್ಯುಕ್||

²¹³ ವರ್ಧಂತೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²¹⁴ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ತಪಃಸ್ವರೂಪೋ
ಮಹಾದೇವಃ ಕೃಷ್ಣೋ ದೇವಕಿನಂದನಃ| ತಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾದ್ಧುಃಖಸ್ಯ ನಾಶಂ
ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಮಾನದ|| ಏಕಃ ಕರ್ತಾ ಸ ಕೃಷ್ಣಶ್ಚ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಪರಮಾ ಗತಿಃ|
ಇದಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ದೇವೇಂದ್ರೋ ದೇವಾ ರುದ್ರಾಸ್ತಥಾಶ್ಚಿನೌ| ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಪದೇ
ವಿವಿಶಿರೇ ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿವಿದೋ ಜನಾಃ|| ಶ್ರೂಯತಾಮಸ್ಯ ಸದ್ಭಾವಃ
ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಂ ಯಥಾ ತವ| ಭೂತಾನಾಮಂತರಾತ್ಮಾಸೌ ಸ

ನಿತ್ಯಪದಸಂವೃತಃ|| ಪುರಾ ದೇವರೃಷಿಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ನಾರದಃ ಪರಮಾರ್ಥವಾನ್||
 ಚಚಾರ ಪೃಥಿವೀಂ ಕೃತ್ಸಾಂ ತೀರ್ಥಾನ್ಯನುಚರನ್ ಪ್ರಭುಃ||
 ಹಿಮವತ್ಪಾದಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ವಿಚಾರ್ಯ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ| ಸ ದದರ್ಶ ಹೃದಂ
 ತತ್ರ ಪದ್ಮೋತ್ಪಲಸಮಾಕುಲಮ್|| ತತಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮಹಾತೇಜಾ ವಾಗ್ಯತೋ
 ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯಃ| ತುಷ್ಟಾವ ಪುರುಷವ್ಯಾಘೋ ಜಿಜ್ಞಾಸುಶ್ಚ ತದದ್ಭುತಮ್||
 ತತೋ ವರ್ಷಶತೇ ಪೂರ್ಣೇ ಭಗವಾನ್ಲೋಕಭಾವನಃ| ಪ್ರಾದುಶ್ಚ ಕಾರ
 ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಋಷೇಃ ಪರಮಸೌಹೃದಾತ್|| ತಮಾಗತಂ ಜಗನ್ನಾಥಂ
 ಸರ್ವಕಾರಣಕಾರಣಮ್| ಅಖಿಲಾಮರಮೌಲ್ಯಂಗರುಕ್ಮಾರುಣಪದದ್ವಯಮ್||
 ವೈನತೇಯಪದಸ್ಪರ್ಶ ಕಿಣಶೋಭಿತಜಾನುಕಮ್|
 ಪೀತಾಂಬರಲಸತ್ಕಾಂಚೀದಾಮಬದ್ಧಕಟಿತಟಮ್|| ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷಸಂ
 ಚಾರುಮಣಿಕೌಸ್ತುಭಕಂಧರಮ್| ಮಂದಸ್ಮಿತಮುಖಾಂಭೋಜಂ
 ಜಲದಾಯತಲೋಚನಮ್||
 ನಮ್ರಚಾಪಾನುಕರಣನಮ್ರಭ್ರೂಯುಗಶೋಭಿತಮ್|
 ನಾನಾರತ್ನಮಣಿವಜ್ರಸ್ಪುರನ್ಮುಕರಕುಂಡಲಮ್|| ಇಂದ್ರನೀಲನಿಭಾಭಂ ತಂ
 ಕೇಯೂರಮುಕುಟೋಜ್ಜ್ವಲಮ್| ದೇವೈರಿಂದ್ರಪುರೋಗೈಶ್ಚ
 ಋಷಿಸಂಘೈರಭಿಷ್ಠತಮ್|| ನಾರದೋ ಜಯಶಬ್ದೇನ ವವಂದೇ ಶಿರಸಾ
 ಹರಿಮ್| ತತಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಮಾನ್ಮೈಘಂಭೀರಯಾ ಗಿರಃ|| ಪ್ರಾಹೇಶಃ
 ಸರ್ವಭೂತನಾಂ ನಾರದಂ ಪತಿತಂ ಕ್ಷಿತೌ| ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ| ಭದ್ರಮಸ್ತು
 ಋಷೇ ತುಭ್ಯಂ ವರಂ ವರಯ ಸುವ್ರತ| ಯತ್ತೇ ಮನಸಿ ಸುವ್ಯಕ್ತಮಸ್ತಿ ಚ
 ಪ್ರದದಮ ತತ್|| ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ| ಸ ಚೇಮಂ ಜಯಶಬ್ದೇನ
 ಪ್ರಸೀದೇತ್ಯಾತುರೋ ಮುನಿಃ| ಪ್ರೋವಾಚ ಹೃದಿ ಸಂರೂಢಂ
 ಶಂಖಚಕ್ರಗಧಾಧರಮ್|| ವಿವಕ್ಷಿತಂ ಜಗನ್ನಾಥ ಮಯಾ ಜ್ಞಾತಂ ತ್ವಯಾಚ್ಯುತ|
 ತತ್ಪ್ರಸೀದ ಹೃಷೀಕೇಶ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತದ್ಧರೇ|| ತತಃ ಸ್ಮಯನ್
 ಮಹಾವಿಷ್ಣುರಭ್ಯಭಾಷತ ನಾರದಮ್| ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಾ ನಿರಹಂಕಾರಾಃ ಶುಚಯಃ

ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ! ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮಹಾತ್ಮ ಕೇಶವನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.
ಸರ್ವಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನೋಡಬಲ್ಲ ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದನು ಈ ದೇವನ
ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು.

12200045a ನಾರದೋಽಪ್ಯಥ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಪರಂ ಮೇನೇ ನರಾಧಿಪ|

12200045c ಶಾಶ್ವತತ್ವಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಥಾವದ್ಭರತರ್ಷಭ||

ನರಾಧಿಪ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಭರತರ್ಷಭ! ನಾರದನಾದರೋ
ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದೂ ಶಾಶ್ವತನೆಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ.

12200046a ಏವಮೇಷ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಕೇಶವಃ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಃ|

12200046c ಅಚಿಂತ್ಯಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷೋ ನೈಷ ಕೇವಲಮಾನುಷಃ||

ಮಹಾಬಾಹು ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಿ ಕೇಶವನು ಹೀಗೆ ಅಚಿಂತ್ಯ

ಶುದ್ಧಲೋಚನಾಃ|| ತೇ ಮಾಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸತತಂ ತಾನ್ ಪೃಚ್ಛ ಯದಿಹೇಚ್ಛಸಿ|
ಯೋ ಯೋಗಿನೋ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಮದಂಶಾ ಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ| ತೇಷಾಂ
ಪ್ರಸಾದಂ ದೇವರ್ಷೇ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಮವೈಹಿ ತತ್|| ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಜಗಾಮಾಥ
ಭಗವಾನ್ ಭೂತಭಾವನಃ| ತಸ್ಮಾದ್ ವ್ರಜ ಹೃಷೀಕೇಶಂ ಕೃಷ್ಣಂ
ದೇವಕಿನಂದನಮ್|| ಏತಮಾರಾಧ್ಯ ಗೋವಿಂದಂ ಗತಾ ಮುಕ್ತಿಂ
ಮಹರ್ಷಯಃ| ಏಷ ಕರ್ತಾ ವಿಕರ್ತಾ ಚ ಸರ್ವಕಾರಣಕಾರಣಮ್||
ಮಯಾಪ್ಯೇತಚ್ಛೃತಂ ರಾಜನ್ ನಾರದಾತ್ಮು ನಿಬೋಧ ತತ್| ಸ್ವಯಮೇವ
ಸಮಾಚಷ್ಟ್ಯ ನಾರದೋ ಭಗವಾನ್ಮುನಿಃ|| ಸಮಸ್ತಸಂಸಾರವಿಘಾತಕಾರಣಮ್|
ಭಜಂತಿ ಯೇ ವಿಷ್ಣುಮನ್ಯಮಾನಸಾಃ| ತೇ ಯಾಂತಿ ಸಾಯುಜ್ಯಮತೀವ
ದುರ್ಲಭಮ್ ಇತೀವ ನಿತ್ಯಂ ಹೃದಿ ವರ್ಣಯಂತಿ|| (ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಮ
ಪಾಠದಲ್ಲಿರುವಂತೆ, ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನು. ಇವನು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಸರ್ವ ಭೂತೋತ್ಪತ್ತಿಕಥನೇ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಭೂತೋತ್ಪತ್ತಿಕಥನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೧

ದಿಕ್ಪಾಲಕೀರ್ತನ

ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳ ವಂಶವರ್ಣನೆ;
ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಋಷಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆ (1-35).

12201001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12201001a ಕೇ ಪೂರ್ವಮಾಸನ್ನತಯಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ|

12201001c ಕೇ ಚರ್ಷಯೋ ಮಹಾಭಾಗಾ ದಿಕ್ಷು ಪ್ರತ್ಯೇಕಶಃ ಸ್ಮೃತಾಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ಹಿಂದೆ ಯಾರು
ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು? ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹಾಭಾಗ
ಋಷಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆಂದಿದೆ?”

12201002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12201002a ಶ್ರುಯತಾಂ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಯನ್ಮಾ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ|

12201002c ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪತಯೋ ಯೇ ಸ್ಮ ದಿಕ್ಷು ಪ್ರತ್ಯೇಕಶಃ ಸ್ಮೃತಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದಿಕ್ಷುಗಳ ಕುರಿತು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳು.

12201003a ಏಕಃ ಸ್ವಯಂಭೂರ್ಭಗವಾನಾದ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಃ|

12201003c ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸಪ್ತ ಪುತ್ರಾ ವೈ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಸ್ವಯಂಭುವಃ||

12201004a ಮರೀಚಿರತ್ಯಂಗಿರಸೌ ಪುಲಸ್ತ್ಯಃ ಪುಲಹಃ ಕೃತುಃ|

12201004c ವಸಿಷ್ಠಶ್ಚ ಮಹಾಭಾಗಃ ಸದೃಶಾ ವೈ ಸ್ವಯಂಭುವಾ||

ಅನಾದಿ ಸನಾತನ ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಸ್ವಯಂಭುವು. ಸ್ವಯಂಭುವಿಗೆ ಏಳು ಮಹಾತ್ಮ ಪುತ್ರರಾದರು: ಮರೀಚಿ, ಅತ್ರಿ, ಅಂಗಿರಸ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕೃತು, ಮತ್ತು ವಸಿಷ್ಠ. ಈ ಮಹಾಭಾಗರು ಸ್ವಯಂಭುವಿನ ಸದೃಶರಾಗಿದ್ದರು.

12201005a ಸಪ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ ಇತ್ಯೇಷ ಪುರಾಣೇ ನಿಶ್ಚಯೋ ಗತಃ|

12201005c ಅತ ಊರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಾನೇವ ಪ್ರಜಾಪತೀನಾಃ||

ಇವರು ಸಪ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12201006a ಅತ್ರಿವಂಶಸಮುತ್ಪನ್ನೋ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಃ ಸನಾತನಃ|

12201006c ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿ ಭಗವಾಂಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಾಚೀತಸೋ ದಶ||

ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿಯು ಅತ್ರಿವಂಶಸಮುತ್ಪನ್ನನು.

ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಯು ಮತ್ತು ಸನಾತನನು. ಅವನಿಂದ ಹತ್ತು

ಪ್ರಾಚೀತಸರಾದರು.

12201007a ದಶಾನಾಂ ತನಯಸ್ವೀಕೋ ದಕ್ಷೋ ನಾಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

12201007c ತಸ್ಯ ದ್ವೇ ನಾಮನೀ ಲೋಕೇ ದಕ್ಷಃ ಕ ಇತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ||

ಆ ಹತ್ತು ಪ್ರಾಚೀತಸರ ಓರ್ವ ಮಗನು ದಕ್ಷ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ದಕ್ಷ ಮತ್ತು ಕ ಎಂಬ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12201008a ಮರೀಚೀಃ ಕಶ್ಯಪಃ ಪುತ್ರಸ್ತಸ್ಯ ದ್ವೇ ನಾಮನೀ ಶ್ರುತೇ|

12201008c ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿರಿತ್ಯೇಕಂ ಕಶ್ಯಪೇತ್ಯಪರಂ ವಿದುಃ||

ಮರೀಚಿಯ ಪುತ್ರ ಕಶ್ಯಪನಿಗೂ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳಿವೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ: ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಮತ್ತು ಕಶ್ಯಪ ಎನ್ನುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು.

12201009a ಅಂಗಶ್ಚೈವೌರಸಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ರಾಜಾ ಭೌಮಶ್ಚ
ವೀರ್ಯವಾನ್²¹⁵|

12201009c ಸಹಸ್ರಂ ಯಶ್ಚ ದಿವ್ಯಾನಾಂ ಯುಗಾನಾಂ ಪರ್ಯುಪಾಸಿತಾ||

ಅಂಗಿರಸನ ಔರಸ ಪುತ್ರನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೀರ್ಯವಾನ್ ರಾಜ ಭೌಮನು. ಅವನು ಸಹಸ್ರ ದಿವ್ಯಯುಗಪರ್ಯಂತ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿದನು.

12201010a ಅರ್ಯಮಾ ಚೈವ ಭಗವಾನ್ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ತನಯಾ ವಿಭೋ|

12201010c ಏತೇ ಪ್ರದೇಶಾಃ ಕಥಿತಾ ಭುವನಾನಾಂ ಪ್ರಭಾವನಾಃ||

---

²¹⁵ ಅತ್ಯಶ್ಚೈವೌರಸಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ರಾಜಾ ಸೋಮಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ವಿಭೋ ! ಭಗವಾನ್ ಆರ್ಯಮನು ಮತ್ತು ಅವನ ಮಕ್ಕಳು
ಶಾಸಕರೆಂದೂ ಭುವನಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರೆಂದೂ ಇದೆ.

12201011a ಶಶಬಿಂದೋಶ್ಚ ಭಾರ್ಯಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ದಶಾಚ್ಯುತ|

12201011c ಏಕೈಕಸ್ಯಾಂ ಸಹಸ್ರಂ ತು ತನಯಾನಾಮಭೂತ್ತದಾ||

12201012a ಏವಂ ಶತಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಶತಂ ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12201012c ಪುತ್ರಾಣಾಂ ನ ಚ ತೇ ಕಂ ಚಿದಿಚ್ಛಂತ್ಯನ್ಯಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಮ್||

ಅಚ್ಯುತ ! ಭಗವಾನ್ ಆರ್ಯಮನ ಪುತ್ರರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ
ಶಶಬಿಂದುವಿಗೆ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಭಾರ್ಯೆಯರಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬಳು
ಭಾರ್ಯೆಯರಲ್ಲಿಯೂ ಶಶಬಿಂದುವು ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಶಶಬಿಂದು ಒಬ್ಬನಿಗೇ ಮಕ್ಕಳು
ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಬೇರೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನೂ
ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ.

12201013a ಪ್ರಜಾಮಾಚಕ್ಷತೇ ವಿಪ್ರಾಃ ಪೌರಾಣೀಂ ಶಾಶಬಿಂದವೀಮ್|

12201013c ಸ ವೃಷ್ಟಿವಂಶಪ್ರಭವೋ ಮಹಾನ್ವಂಶಃ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ||

ವಿಪ್ರರು ಪುರಾಣಪುರುಷ ಶಶಬಿಂದುವೇ ಪ್ರಜಾಪತಿಯೆಂದು
ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಹಾವಂಶದಲ್ಲಿಯೇ
ವೃಷ್ಟಿವಂಶವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

12201014a ಏತೇ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪತಯಃ ಸಮುದ್ರಿಷ್ಟಾ ಯಶಸ್ವಿನಃ|

12201014c ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ದೇವಾಂಸ್ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರಾನ್||

ಈ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ಯಶೋವಂತರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ

ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರ ದೇವತೆಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12201015a ಭಗೋಽಂಶಶ್ಚಾರ್ಯಮಾ ಚೈವ ಮಿತ್ರೋಽಥ ವರುಣಸ್ತಥಾ|

12201015c ಸವಿತಾ ಚೈವ ಧಾತಾ ಚ ವಿವಸ್ವಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ||

12201016a ಪೂಷಾ ತ್ವಷ್ಟಾ ತಥೈವೇಂದ್ರೋ ದ್ವಾದಶೋ ವಿಷ್ಣುರುಚ್ಯತೇ|

12201016c ತ ಏತೇ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯಾಃ ಕಶ್ಯಪಸ್ಯಾತ್ಮಸಂಭವಾಃ||

ಭಗ, ಅಂಶ, ಆರ್ಯಮ, ಮಿತ್ರ, ವರುಣ, ಸವಿತಾ, ಧಾತಾ, ಮಹಾಬಲ
ವಿವಸ್ವಾನ್, ಪೂಷಾ, ತ್ವಷ್ಟಾ, ಮತ್ತು ಇಂದ್ರ ಹಾಗೂ
ಹನ್ನೆರಡನೆಯವನು ವಿಷ್ಣು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು ಕಶ್ಯಪನ
ಆತ್ಮಸಂಭವರು.

12201017a ನಾಸತ್ಯಶ್ಚೈವ ದಸ್ರಶ್ಚ ಸ್ಮೃತೌ ದ್ವಾವಶ್ವಿನಾವಪಿ|

12201017c ಮಾರ್ತಾಂಡಸ್ಯಾತ್ಮಜಾವೇತಾವಷ್ಟಮಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ||

ನಾಸತ್ಯ ಮತ್ತು ದರ್ಸ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಅಶ್ವಿನಿಯರೆಂಬುವವರು
ಅಷ್ಟಮ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಮಾರ್ತಾಂಡನ ಮಕ್ಕಳು.

²¹⁶12201018a ತ್ವಷ್ಟುಶ್ಚೈವಾತ್ಮಜಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ವಿಶ್ವರೂಪೋ ಮಹಾಯಶಾಃ|

12201018c ಅಜೈಕಪಾದಹಿರ್ಬುಧ್ಯೋ ವಿರೂಪಾಕ್ಷೋಽಥ ರೈವತಃ||

12201019a ಹರಶ್ಚ ಬಹುರೂಪಶ್ಚ ತ್ರ್ಯಂಬಕಶ್ಚ ಸುರೇಶ್ವರಃ|

12201019c ಸಾವಿತ್ರಶ್ಚ ಜಯಂತಶ್ಚ ಪಿನಾಕೀ ಚಾಪರಾಜಿತಃ|

12201019e ಪೂರ್ವಮೇವ ಮಹಾಭಾಗಾ ವಸವೋಽಷ್ಟೌ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ||

²¹⁶ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ತೇ ಚ ಪೂರ್ವಂ
ಸುರಾಶ್ಚೇತಿ ದ್ವಿವಿಧಾಃ ಪಿತರಃ ಸ್ಮೃತಾಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಮಹಾಯಶಸ್ವೀ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿಶ್ವರೂಪನು ತ್ವಷ್ಟುವಿನ ಮಗನು.
 ಅಜೈಕಪಾದ, ಅಹಿರ್ಬುದ್ಧ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ರೈವತ, ಹರ, ಬಹುರೂಪ,
 ತ್ರ್ಯಂಬಕ, ಸುರೇಶ್ವರ, ಸಾವಿತ್ರ, ಜಯಂತ, ಮತ್ತು ಅಪರಾಜಿತ ಪಿನಾಕೀ
 ಇವರು ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರು. ಇವರಲ್ಲದೇ ಅಷ್ಟವಸುಗಳ²¹⁷ ಕುರಿತೂ
 ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12201020a ಏತ ಏವಂವಿಧಾ ದೇವಾ ಮನೋರೇವ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ|

12201020c ತೇ ಚ ಪೂರ್ವೇ ಸುರಾಶ್ಚೇತಿ ದ್ವಿವಿಧಾಃ ಪಿತರಃ ಸ್ಮೃತಾಃ||

ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಾನಸಪುತ್ರರು. ವಸು-ರುದ್ರ-
 ಆದಿತ್ಯರು ದೇವತೆಗಳೆಂದೂ ಪಿತೃರೂಪರೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

12201021a ಶೀಲರೂಪರತಾಸ್ವ ನೈ ತಥಾನ್ಯೇ²¹⁸ ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯಯೋಃ|

12201021c ಋಭವೋ ಮರುತಶ್ಚೈವ ದೇವಾನಾಂ ಚೋದಿತಾ ಗಣಾಃ||

ಇವರಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರು ಶೀಲರೂಪರತರು. ಅನ್ಯರು ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯರು.
 ಋಭುಗಳೂ ಮರುತರೂ ದೇವಗಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12201022a ಏವಮೇತೇ ಸಮಾಮ್ನತಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತಥಾಶ್ವಿನೌ|

12201022c ಆದಿತ್ಯಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಸ್ತೇಷಾಂ ವಿಶಸ್ತು ಮರುತಸ್ತಥಾ||

ಹಾಗೆಯೇ ವಿಶ್ವೇದೇವರು ಮತ್ತು ಅಶ್ವಿನಿಯರು ದೇವಗಣಕ್ಕೆ
 ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಮತ್ತು ಮರುತ್ತರು

²¹⁷ ಧರೋ ಧ್ರುವಶ್ಚ ಸೋಮಶ್ಚ ಅಹಶ್ಚೈವಾನಿಲೋಽನಲಃ| ಪ್ರತ್ಯೂಷಶ್ಚ
 ಪ್ರಭಾಸಶ್ಚ ವಸವೋಷ್ಪಾಇತಿಸ್ಮೃತಾಃ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

²¹⁸ ಶೀಲಯೌವನತಸ್ವ ನೈಸ್ತಥಾನ್ಯಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ವೈಶ್ಯರು.

12201023a ಅಶ್ವಿನೌ ತು ಮತೌ ಶೂದ್ರೌ ತಪಸ್ಯುಗ್ರೇ ಸಮಾಹಿತೌ|

12201023c ಸ್ಮೃತಾಸ್ತುಂಗಿರಸೋ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ|

12201023e ಇತ್ಯೇತತ್ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್||

ಉಗ್ರತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಅಶ್ವಿನಿಯರು ಶೂದ್ರರೆಂಬ ಮತವಿದೆ.

ಅಂಗಿರಸನ ಗೋತ್ರದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬ

ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12201024a ಏತಾನ್ವೈ ಪ್ರಾತರುತ್ಥಾಯ ದೇವಾನ್ಯಸ್ತು ಪ್ರಕೀರ್ತಯೇತ್|

12201024c ಸ್ವಜಾದನ್ಯಕೃತಾಚ್ಛೈವ ಸರ್ವಪಾಪಾತ್ಮಮುಚ್ಯತೇ||

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಈ ದೇವತೆಗಳ ಕೀರ್ತನೆಮಾಡುವವನು ತಾನು

ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಇತರರ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದಂಟಾದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12201025a ಯವಕ್ರೀತೋಽಥ ರೈಭ್ಯಶ್ಚ ಅವಾವಸುಪರಾವಸೂ|

12201025c ಔಶಿಜಶ್ಚೈವ ಕಕ್ಷೀವಾನ್ನಲಶ್ಚಾಂಗಿರಸಃ ಸುತಾಃ||

ಯವಕ್ರೀತ, ರೈಭ್ಯ, ಅವಾವಸು, ಪರಾವಸು, ಔಶಿಜ ಮತ್ತು

ಕಕ್ಷೀವಾನರು ಅಂಗಿರಸನ ಪುತ್ರರು.

12201026a ಋಷೇರ್ಮೇಧಾತಿಥೇಃ ಪುತ್ರಃ ಕಣ್ವೋ ಬರ್ಹಿಷದಸ್ತಥಾ|

12201026c ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಭಾವನಾಸ್ತಾತ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಸಪ್ತರ್ಷಯಸ್ತಥಾ||

ಅಯ್ಯಾ! ಋಷಿ ಮೇಧಾತಿಥಿಯ ಪುತ್ರರು ಕಣ್ವ, ಬರ್ಹಿಷ ಮತ್ತು

ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ
ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು.

12201027a ಉನ್ನುಚೋ ವಿಮುಚಶ್ಚೈವ ಸ್ವಸ್ತಾತ್ರೇಯಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

12201027c ಪ್ರಮುಚಶ್ಚೇದ್ಧವಾಹಶ್ಚ ಭಗವಾಂಶ್ಚ ದೃಢವ್ರತಃ||

12201028a ಮಿತ್ರಾವರುಣಯೋಃ ಪುತ್ರಸ್ತಥಾಗಸ್ಯಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

12201028c ಏತೇ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಯೋ ನಿತ್ಯಮಾಶ್ರಿತಾ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಮ್||

ಉನ್ನುಚ, ವಿಮುಚ, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಸ್ವಸ್ತಾತ್ರೇಯ, ಪ್ರಮುಚ,
ಇದ್ಧವಾಹ, ದೃಢವ್ರತ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಮಿತ್ರಾವರುಣರ ಪುತ್ರ
ಭಗವಾನ್ ಅಗಸ್ಯ - ಈ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

12201029a ರುಷದ್ಗುಃ²¹⁹ ಕವಷೋ ಧೌಮ್ಯಃ ಪರಿವ್ಯಾಧಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

12201029c ಏಕತಶ್ಚ ದ್ವಿತಶ್ಚೈವ ತ್ರಿತಶ್ಚೈವ ಮಹರ್ಷಯಃ||

12201030a ಅತ್ರೇಃ ಪುತ್ರಶ್ಚ ಭಗವಾಂಸ್ತಥಾ ಸಾರಸ್ವತಃ ಪ್ರಭುಃ|

12201030c ಏತೇ ನವ²²⁰ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಪಶ್ಚಿಮಾಮಾಶ್ರಿತಾ ದಿಶಮ್||

ರುಷದ್ಗು, ಕವಷ, ಧೌಮ್ಯ, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಪರಿವ್ಯಾಧ, ಏಕತ, ದ್ವಿತ,
ತ್ರಿತ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಅತ್ರಿಯ ಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಭು ಸಾರಸ್ವತ
ಈ ಒಂಭತ್ತು ಮಹಾತ್ಮರು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

12201031a ಆತ್ರೇಯಶ್ಚ ವಸಿಷ್ಠಶ್ಚ ಕಶ್ಯಪಶ್ಚ ಮಹಾನೃಷಿಃ|

219 ಉಷಂಗುಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

220 ಚೈವ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12201031c ಗೌತಮಃ ಸಭರದ್ವಾಜೋ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋಽಥ ಕೌಶಿಕಃ||

12201032a ತಥೈವ ಪುತ್ರೋ ಭಗವಾನ್ಯುಚೀಕಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12201032c ಜಮದಗ್ನಿಶ್ಚ ಸಪ್ತೈತೇ ಉದೀಚೀಂ ದಿಶಮಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಅತ್ರೇಯ, ವಸಿಷ್ಠ, ಮಹಾನೃಷಿ ಕಶ್ಯಪ, ಗೌತಮ, ಭರದ್ವಾಜ,
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಕೌಶಿಕ, ಹಾಗೂ ಭಗವನ್ ಋಚೀಕನ ಪುತ್ರ ಮಹಾತ್ಮ
ಜಮದಗ್ನಿ ಈ ಏಳು ಋಷಿಗಳು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

12201033a ಏತೇ ಪ್ರತಿದಿಶಂ ಸರ್ವೇ ಕೀರ್ತಿತಾಸ್ತಿಗ್ಮತೇಜಸಃ|

12201033c ಸಾಕ್ಷಿಭೂತಾ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಭುವನಾನಾಂ ಪ್ರಭಾವನಾಃ||

ಪ್ರತಿದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಿಗ್ಮತೇಜಸರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
ಭುವನಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ
ಸಾಕ್ಷೀಭೂತರು.

12201034a ಏವಮೇತೇ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಶೋ ದಿಶಃ|

12201034c ಏತೇಷಾಂ ಕೀರ್ತನಂ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ||

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ
ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12201035a ಯಸ್ಯಾಂ ಯಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಹ್ಯೇತೇ ತಾಂ ದಿಶಂ ಶರಣಂ ಗತಃ|

12201035c ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಸ್ತಿಮಾಂಶ್ಚ ಗೃಹಾನ್ವಜೇತ್||

ಯಾವುದೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವಾಗ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಋಷಿಗಳಿಗೆ
ಶರಣು ಹೋದರೆ ಅವನು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ
ಕುಶಲನಾಗಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ದಿಶಾಸ್ವಸ್ತಿಕಂ ನಾಮ ಏಕಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದಿಶಾಸ್ವಸ್ತಿಕ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾಒಂದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೨

ವರಾಹರೂಪ

ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ದಾನವರನ್ನು
ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು (1-33).

12202001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12202001a ಪಿತಾಮಹ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಯುಧಿ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮ|

12202001c ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಕಾತ್ಸ್ಮೇರ್ಯನ ಕೃಷ್ಣಮವ್ಯಯಮೀಶ್ವರಮ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಿಯೇ! ಅವ್ಯಯ ಈಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣನ ಕುರಿತು
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12202002a ಯಚ್ಚಾಸ್ಯ ತೇಜಃ ಸುಮಹದ್ಯಚ್ಚ ಕರ್ಮ ಪುರಾತನಮ್|

12202002c ತನ್ಮೇ ಸರ್ವಂ ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ಪ್ರಬ್ರುಹಿ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಇವನ ತೇಜಸ್ಸು ಎಂಥಹುದು ಮತ್ತು ಇವನ ಪುರಾತನ

ಮಹಾಕರ್ಮಗಳ್ಯಾವುವು ಎನ್ನುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳು.

12202003a ತಿಯ್ಯಗ್ಯೋನಿಗತಂ ರೂಪಂ ಕಥಂ ಧಾರಿತವಾನ್ ಹರಿಃ|

12202003c ಕೇನ ಕಾರ್ಯವಿಸರ್ಗೇಣ ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಹರಿಯು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಕಾರ್ಯೋದ್ದೇಶದಿಂದ

ತಿಯ್ಯಗ್ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು?”

12202004 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12202004a ಪುರಾಹಂ ಮೃಗಯಾಂ ಯಾತೋ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಾಶ್ರಮೇ ಸ್ಥಿತಃ|

12202004c ತತ್ರಾಪಶ್ಯಂ ಮುನಿಗಣಾನಾಮಾಸೀನಾನಹಸ್ರಶಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ನಾನು ಬೇಟೆಗೆಂದು ಹೋದಾಗ

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು

ಮುನಿಗಣಗಳು ಸೇರಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದೆ.

12202005a ತತಸ್ತೇ ಮಧುಪರ್ಕೇಣ ಪೂಜಾಂ ಚಕ್ಷುರಥೋ ಮಯಿ|

12202005c ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ಚ ತಾಂ ಪೂಜಾಂ ಪ್ರತ್ಯನಂದಮೃಷೀನಹಮ್||

ಆಗ ಅವರು ಮಧುಪರ್ಕದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅವರ ಆ

ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಾನು ಆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಂದಿಸಿದೆನು.

12202006a ಕಥ್ಯೇಷಾ ಕಥಿತಾ ತತ್ರ ಕಶ್ಯಪೇನ ಮಹರ್ಷಿಣಾ|

12202006c ಮನಃಪ್ರಹ್ಲಾದಿನೀಂ ದಿವ್ಯಾಂ ತಾಮಿಹೈಕಮನಾಃ ಶೃಣು||

ಅಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿ ಕಶ್ಯಪನು ಹೇಳಿದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಹ್ಲಾದಿಸುವ

ದಿವ್ಯಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕೇಳು.

12202007a ಪುರಾ ದಾನವಮುಖ್ಯಾ ಹಿ ಕ್ರೋಧಲೋಭಸಮನ್ವಿತಾಃ|

12202007c ಬಲೇನ ಮತ್ತಾಃ ಶತಶೋ ನರಕಾದ್ಯಾ ಮಹಾಸುರಾಃ||

ಹಿಂದೆ ನರಕಾದಿ ನೂರಾರು ಮಹಾಸುರರು ಮತ್ತು ದಾನವ ಮುಖ್ಯರು
ಬಲಮತ್ತರಾಗಿ ಕ್ರೋಧಲೋಭಸಮನ್ವಿತರಾಗಿದ್ದರು.

12202008a ತಥೈವ ಚಾನ್ಯೇ ಬಹವೋ ದಾನವಾ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾಃ|

12202008c ನ ಸಹಂತೇ ಸ್ಮ ದೇವಾನಾಂ ಸಮೃದ್ಧಿಂ ತಾಮನುತ್ತಮಾಮ್||

ಇವರಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಇತರ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ದಾನವರು
ಅನುತ್ತಮ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

12202009a ದಾನವೈರದ್ಯಮಾನಾಸ್ತು ದೇವಾ ದೇವರ್ಷಯಸ್ತಥಾ|

12202009c ನ ಶರ್ಮ ಲೇಭಿರೇ ರಾಜನ್ವಿಶಮಾನಾಸ್ತತಸ್ತತಃ||

ರಾಜನ್! ದಾನವರಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು
ದೇವರ್ಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಗೆ ಓಡುತ್ತಾ ನೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತಾದರು.

12202010a ಪೃಥಿವೀಂ ಚಾರ್ತರೂಪಾಂ ತೇ ಸಮಪಶ್ಯನ್ದಿವೌಕಸಃ|

12202010c ದಾನವೈರಭಿಸಂಕೀರ್ಣಾಂ ಘೋರರೂಪೈರ್ಮಹಾಬಲೈಃ|

12202010e ಭಾರಾರ್ತಮಪಕೃಷ್ಣಾಂ ಚ ದುಃಖಿತಾಂ ಸಂನಿಮಜ್ಜತೀಮ್||

ಘೋರರೂಪದ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ ದಾನವರ ಗುಂಪುಗಳಿಂದ
ತುಂಬಿಹೋಗಿ ಭಾರದಿಂದ ಬಳಲಿ ಸೋತು ದುಃಖಾರ್ತಳಾಗಿ
ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆರ್ತರೂಪಿ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ದಿವೌಕಸರು
ನೋಡಿದರು.

12202011a ಅಥಾದಿತೇಯಾಃ ಸಂತ್ರಸ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಿದಮಬ್ರುವನ್||

12202011c ಕಥಂ ಶಕ್ಯಮಹೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ದಾನವೈರುಪಮರ್ದನಮ್||

ಆಗ ಸಂತ್ರಸ್ತರಾದ ಅದಿತಿಯ ಪುತ್ರರು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ದಾನವರ ಈ ಉಪಟಳವನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆವು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

12202012a ಸ್ವಯಂಭೂಸ್ತಾನುವಾಚೇದಂ ನಿಸೃಷ್ಟೋಽತ್ರ ವಿಧಿರ್ಮಯಾ|

12202012c ತೇ ವರೇಣಾಭಿಸಂಮತ್ತಾ ಬಲೇನ ಚ ಮದೇನ ಚ||

ಸ್ವಯಂಭುವು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಪತ್ತಿಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ನಾನು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

²²¹12202013a ನಾವಭೋತ್ಸ್ಯಂತಿ ಸಂಮೂಢಾ ವಿಷ್ಣುಮವ್ಯಕ್ತದರ್ಶನಮ್|

12202013c ವರಾಹರೂಪಿಣಂ ದೇವಮಧೃಷ್ಯಮಮರೈರಪಿ||

ಆ ಸಮೂಢರು ಅವ್ಯಕ್ತದರ್ಶನ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಅರಿತಿಲ್ಲ. ಅಮರರಿಗೂ ದುರ್ಧರ್ಷನಾದ ಆ ದೇವನು ವರಾಹ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12202014a ಏಷ ವೇಗೇನ ಗತ್ವಾ ಹಿ ಯತ್ರ ತೇ ದಾನವಾಧಮಾಃ|

12202014c ಅಂತರ್ಭೂಮಿಗತಾ ಘೋರಾ ನಿವಸಂತಿ ಸಹಸ್ರಶಃ|

12202014e ಶಮಯಿಷ್ಯತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ತೇ ಜಹೃಷುಃ ಸುರಸತ್ತಮಾಃ||

ಅವನು ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಭೂಮಿಯ ಅಂತರ್ಗತರಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಹಸ್ರಾರು ಘೋರ ದಾನವಾಧಮರನ್ನು

---

²²¹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ತೇ ವರೇಣಾಭಿಸಂಪನ್ನಾ ಬಲೇನ ಚ ಮದೇನ ಚ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ!" ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುರಸತ್ತಮರು ಹರ್ಷಿತರಾದರು.

12202015a ತತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಮಹಾತೇಜಾ ವಾರಾಹಂ ರೂಪಮಾಶ್ರಿತಃ|

12202015c ಅಂತರ್ಭೂಮಿಂ ಸಂಪ್ರವಿಶ್ಯ ಜಗಾಮ ದಿತಿಜಾನ್ ಪ್ರತಿ||

ಆಗ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ವಿಷ್ಣುವು ವಾರಾಹರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ
ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದೈತ್ಯರ ಕಡೆ ಹೋದನು.

12202016a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ದೈತ್ಯಾಃ ಸತ್ತ ಮಮಾನುಷಮ್|

12202016c ಪ್ರಸಹ್ಯ ಸಹಸಾ ಸರ್ವೇ ಸಂತಸ್ಥಃ ಕಾಲಮೋಹಿತಾಃ||

ಆ ಅಮಾನುಷ ಸತ್ತವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಲಮೋಹಿತರಾದ
ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

12202017a ಸರ್ವೇ ಚ ಸಮಭಿದ್ರುತ್ಯ ವರಾಹಂ ಜಗೃಹುಃ ಸಮಮ್|

12202017c ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾಶ್ಚ ವರಾಹಂ ತಂ ವ್ಯಕರ್ಷಂತ ಸಮಂತತಃ||

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ವರಾಹವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಆ ವರಾಹವನ್ನು
ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಎಳೆಯತೊಡಗಿದರು.

12202018a ದಾನವೇಂದ್ರಾ ಮಹಾಕಾಯಾ ಮಹಾವೀರ್ಯಾ ಬಲೋಚ್ಚಿತಾಃ|

12202018c ನಾಶಕ್ಷುವಂಶ್ಚ ಕಿಂ ಚಿತ್ತೇ ತಸ್ಯ ಕರ್ತುಂ ತದಾ ವಿಭೋ||

ವಿಭೋ! ಆಗ ಆ ಬಲೋಚ್ಚಿತ ಮಹಾವೀರ್ಯ ಮಹಾಕಾಯ
ದಾನವೇಂದ್ರರು ಅವನಿಗೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಅಸಮರ್ಥರಾದರು.

12202019a ತತೋಽಗಮನ್ವಿಸ್ಮಯಂ ತೇ ದಾನವೇಂದ್ರಾ ಭಯಾತ್ತದಾ|

12202019c ಸಂಶಯಂ ಗತಮಾತ್ಮಾನಂ ಮೇನಿರೇ ಚ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಆಗ ದಾನವೇಂದ್ರರು ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು ಮತ್ತು ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾದರು. ಆ ಸಹಸ್ರಾರು ದಾನವರು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯೇ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಸಂಶಯತಾಳಿದರು.

12202020a ತತೋ ದೇವಾದಿದೇವಃ ಸ ಯೋಗಾತ್ಮಾ ಯೋಗಸಾರಥಿಃ|

12202020c ಯೋಗಮಾಸ್ಥಾಯ ಭಗವಾಂಸ್ತದಾ ಭರತಸತ್ತಮ||

12202021a ವಿನನಾದ ಮಹಾನಾದಂ ಕ್ಷೋಭಯನ್ದೈತ್ಯದಾನವಾನ್|

12202021c ಸಂನಾದಿತಾ ಯೇನ ಲೋಕಾಃ ಸರ್ವಾಶ್ಚೈವ ದಿಶೋ ದಶ||

ಭರತಸತ್ತಮ! ಆಗ ದೇವಾದಿದೇವ ಯೋಗಾತ್ಮಾ ಯೋಗಸಾರಥಿ ಭಗವಂತನು ಯೋಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ದೈತ್ಯದಾನವರನ್ನು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾನಾದವನ್ನು ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಅವನ ಆ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಸರ್ವಲೋಕಗಳೂ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡವು.

12202022a ತೇನ ಸಂನಾದಶಬ್ದೇನ ಲೋಕಾಃ ಸಂಕ್ಷೋಭಮಾಗಮನ್|

12202022c ಸಂಭ್ರಾಂತಾಶ್ಚ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ದೇವಾಃ ಶಕ್ರಪುರೋಗಮಾಃ||

ಅವನ ಆ ಸಂನಾದಶಬ್ದದಿಂದ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ಷೋಭೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಶಕ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಸಂಭ್ರಾಂತಗೊಂಡವು.

12202023a ನಿರ್ವಿಚೇಷ್ಟಂ ಜಗಚ್ಚಾಪಿ ಬಭೂವಾತಿಭೃಶಂ ತದಾ|

12202023c ಸ್ಥಾವರಂ ಜಂಗಮಂ ಚೈವ ತೇನ ನಾದೇನ ಮೋಹಿತಮ್||

ಅವನ ಆ ನಾದದಿಂದ ಮೋಹಿತಗೊಂಡ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳೊಂದಿಗೆ
ಜಗತ್ತೇ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ವಿಚೇಷ್ಟವಾಯಿತು.

12202024a ತತಸ್ತೇ ದಾನವಾಃ ಸರ್ವೇ ತೇನ ಶಬ್ದೇನ ಭೀಷಿತಾಃ|

12202024c ಪೇತುರ್ಗತಾಸವಶ್ಚೈವ ವಿಷ್ಣುತೇಜೋವಿಮೋಹಿತಾಃ||

ಆಗ ಅವನ ಶಬ್ದದಿಂದ ಭೀಷಿತರಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ
ವಿಮೋಹಿತರಾಗಿ ಸರ್ವ ದಾನವರೂ ಪ್ರಾಣತೊರೆದು ಬಿದ್ದರು.

12202025a ರಸಾತಲಗತಾಂಶ್ಚೈವ ವರಾಹಸ್ತ್ರಿದಶದ್ವಿಷಃ|

12202025c ಋರೈಃ ಸಂದಾರಯಾಮಾಸ ಮಾಂಸಮೇದೋಽಸ್ಥಿಸಂಚಯಮ್||

ರಸಾತಲಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ವರಾಹನು ತನ್ನ ಋರಗಳಿಂದ
ಸುರದ್ವೇಷಿಗಳನ್ನು ಸೀಳಿ ಅವರ ಮಾಂಸ-ಮೇದ-ಅಸ್ತಿಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನೇ
ಮಾಡಿದನು.

12202026a ನಾದೇನ ತೇನ ಮಹತಾ ಸನಾತನ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ|

12202026c ಪದ್ಮನಾಭೋ ಮಹಾಯೋಗೀ ಭೂತಾಚಾರ್ಯಃ ಸ ಭೂತರಾಟ್||

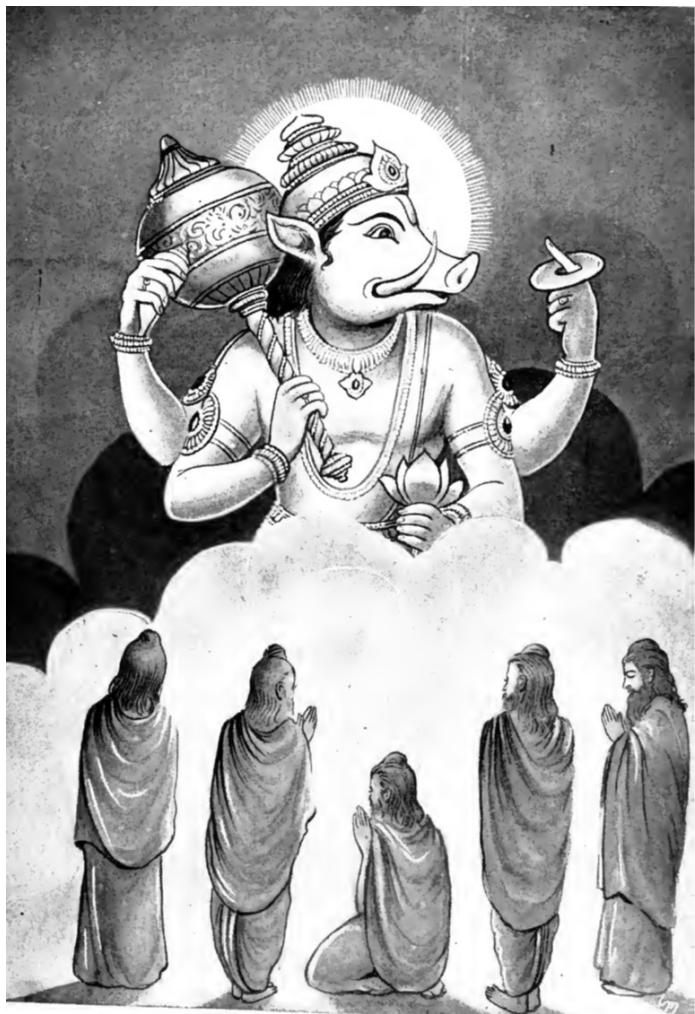
ಅವನ ಆ ಮಹಾ ನಾದದಿಂದ ಪದ್ಮನಾಭ ಮಹಾಯೋಗೀ
ಭೂತಾಚಾರ್ಯ ಭೂತರಾಟ್ ವಿಷ್ಣುವು “ಸನಾತನ” ಎಂದಾದನು.

12202027a ತತೋ ದೇವಗಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಪಿತಾಮಹಮುಪಾಬ್ರುವನ್||

12202027c ನಾದೋಽಯಂ ಕೀದೃಶೋ ದೇವ ನೈನಂ ವಿದ್ಮ ವಯಂ ವಿಭೋ|

12202027e ಕೋಽಸೌ ಹಿ ಕಸ್ಯ ವಾ ನಾದೋ ಯೇನ ವಿಹ್ವಲಿತಂ ಜಗತ್||

ಆಗ ಸರ್ವ ದೇವಗಣಗಳೂ ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ಹೇಳಿದವು: “ದೇವ !

ಇದು ಎಂತಹ ನಾದವು? ವಿಭೋ! ನಾವು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರೆವು.
ಅವನು ಯಾರು ಮತ್ತು ಇದು ಯಾರ ಗರ್ಜನೆ? ಇದರಿಂದ ಜಗತ್ತೇ
ವಿಹ್ವಲಿತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ!”

12202028a ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ವಿಷ್ಣುವಾರಾಹಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಿತಃ|

12202028c ಉದತಿಷ್ಠನ್ಮಹಾದೇವಃ ಸ್ತೂಯಮಾನೋ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ||

ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾರಾಹರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಮಹಾದೇವ ವಿಷ್ಣುವು
ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರಲು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದನು.

12202029 ಪಿತಾಮಹ ಉವಾಚ|

12202029a ನಿಹತ್ಯ ದಾನವಪತೀನ್ಮಹಾವರ್ಷ್ಮಾ ಮಹಾಬಲಃ|

12202029c ಏಷ ದೇವೋ ಮಹಾಯೋಗೀ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಭೂತಭಾವನಃ||

12202030a ಸರ್ವಭೂತೇಶ್ವರೋ ಯೋಗೀ ಯೋನಿರಾತ್ಮಾ ತಥಾತ್ಮನಃ|

12202030c ಸ್ಥಿರೀಭವತ ಕೃಷ್ಣೋಽಯಂ ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಣಾಶನಃ||

ಪಿತಾಮಹನು ಹೇಳಿದನು: “ದಾನವಪತಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವ
ಈ ಮಹಾಕಾಯ ಮಹಾಬಲ ಮಹಾಯೋಗೀ ಭೂತಾತ್ಮಾ
ಭೂತಭಾವನನು ದೇವ ಕೃಷ್ಣನು. ಇವನೇ ಸರ್ವಭೂತೇಶ್ವರನು.
ಯೋಗಿಯು. ಆತ್ಮಯೋನಿಯು. ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ
ಪರಮಾತ್ಮನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿರಿ.

12202031a ಕೃತ್ವಾ ಕರ್ಮಾ ತಿಸಾಧ್ವೇತದಶಕೃಮಮಿತಪ್ರಭಃ|

12202031c ಸಮಾಯಾತಃ ಸ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ಮಹಾಭಾಗೋ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ|

12202031e ಪದ್ಮನಾಭೋ ಮಹಾಯೋಗೀ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಭೂತಭಾವನಃ||

ಈ ಅಮಿತಪ್ರಭ ಮಹಾಭಾಗ ಮಹಾದ್ಯುತಿ ಮಹಾಯೋಗೀ
ಭೂತಾತ್ಮಾ ಭೂತಭಾವನ ಪದ್ಮನಾಭನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಮಾಡಲು
ಅಶಕ್ಯವಾದ ಅತಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

12202032a ನ ಸಂತಾಪೋ ನ ಭೀಃ ಕಾರ್ಯಾ ಶೋಕೋ ವಾ ಸುರಸತ್ತಮಾಃ|

12202032c ವಿಧಿರೇಷ ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ಕಾಲಃ ಸಂಕ್ಷಯಕಾರಕಃ|

12202032e ಲೋಕಾನ್ಧಾರಯತಾನೇನ ನಾದೋ ಮುಕ್ತೋ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಸುರಸತ್ತಮರೇ! ಸಂತಾಪಪಡಬೇಡಿರಿ! ಭಯಪಡಬೇಡಿ!

ಶೋಕಿಸಬೇಡಿ. ಇವನೇ ವಿಧಿ. ಪ್ರಭಾವ. ಮತ್ತು ಸಂಕ್ಷಯಕಾರಕ

ಕಾಲನು. ಈ ಮಹಾತ್ಮನು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈ
ಮಹಾನಾದವನ್ನು ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

12202033a ಸ ಏವ ಹಿ ಮಹಾಭಾಗಃ ಸರ್ವಲೋಕನಮಸ್ಯ ತಃ|

12202033c ಅಚ್ಯುತಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ ಸರ್ವಭೂತಸಮುದ್ಭವಃ²²²||

ಅವನೇ ಮಹಾಭಾಗ. ಸರ್ವಲೋಕನಮಸ್ಯ ತ. ಅಚ್ಯುತ.

ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸರ್ವಭೂತಸಮುದ್ಭವನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಅಂತರ್ಭೂಮಿವಿಕ್ರೀಡಿನಂ ನಾಮ ದ್ವ್ಯಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

²²² ಇದರ ನಂತರ ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್ ನಲ್ಲಿ ನಾರದನಿಗೆ ಅನುಸ್ಮೃತಿಸ್ತೋತ್ರದ
ಉಪದೇಶ ಮತ್ತು ನಾರದನ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಠದ
೮೬.೫ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭೂಮಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾವರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೩

ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮ (ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ)

ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸಂಬಂಧೀ
ಆಧ್ಯಾತ್ಮತತ್ತ್ವದ ವರ್ಣನೆ (1-43).

12203001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12203001a ಯೋಗಂ ಮೇ ಪರಮಂ ತಾತ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ವದ ಭಾರತ|

12203001c ತಮಹಂ ತತ್ತ್ವತೋ ಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ವದತಾಂ ವರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ!
ಅಯ್ಯಾ! ಮೋಕ್ಷದ ಪರಮ ಯೋಗದ ಕುರಿತು ಹೇಳು. ಅದನ್ನು
ತತ್ತ್ವತಃ ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12203002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12203002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12203002c ಸಂವಾದಂ ಮೋಕ್ಷಸಂಯುಕ್ತಂ ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಗುರುಣಾ ಸಹ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ
ಗುರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನ ಮೋಕ್ಷಸಂಯುಕ್ತ ಸಂವಾದವನ್ನು

ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12203003a ಕಶ್ಚಿದ್ಭ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಸೀನಮಾಚಾರ್ಯಮೃಷಿಸತ್ತಮಮ್|

12203003c ಶಿಷ್ಯಃ ಪರಮಮೇಧಾವೀ ಶ್ರೇಯೋರ್ಥೀ ಸುಸಮಾಹಿತಃ|

12203003e ಚರಣಾವುಪಸಂಗೃಹ್ಯ ಸ್ಥಿತಃ ಪ್ರಾಂಜಲಿರಬ್ರವೀತ್||

ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆ ಆಚಾರ್ಯ ಋಷಿಸತ್ತಮನನ್ನು ಶ್ರೇಯಾರ್ಥಿಯಾದ ಪರಮಮೇಧಾವೀ ಶಿಷ್ಯನೋರ್ವನು ಸಮಾಹಿತನಾಗಿ ಚರಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತು ಅಂಜಲೀಬದ್ಧನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು:

12203004a ಉಪಾಸನಾತ್ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸಿ ಯದಿ ವೈ ಭಗವನ್ಮಮ|

12203004c ಸಂಶಯೋ ಮೇ ಮಹಾನ್ಕಶ್ಚಿತ್ತನ್ಮೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

“ಭಗವನ್! ನನ್ನ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮಹಾ ಸಂಶಯದ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕು.

12203005a ಕುತಶ್ಚಾಹಂ ಕುತಶ್ಚ ತ್ವಂ ತತ್ಸಮ್ಯಗ್ಬ್ರೂಹಿ ಯತ್ಪರಮ್|

12203005c ಕಥಂ ಚ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸಮೇಷು ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

12203005e ಸಮ್ಯಗ್ವೃತ್ತಾ ನಿವರ್ತಂತೇ ವಿಪರೀತಾಃ ಕ್ಷಯೋದಯಾಃ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ನಾನು ಎಲ್ಲಿಂದ? ನೀನು ಎಲ್ಲಿಂದ? ಇದರ ಕುರಿತು ಮತ್ತು ಪರಮತತ್ವವು ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳು. ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಹೇಗೆ ಕ್ಷಯ-ಉದಯಗಳೆಂಬ ವಿಪರೀತ ವಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ

ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ²²³ ?

12203006a ವೇದೇಷು ಚಾಪಿ ಯದ್ವಾಕ್ಯಂ ಲೌಕಿಕಂ ವ್ಯಾಪಕಂ ಚ ಯತ್ |

12203006c ಏತದ್ವಿದ್ವನ್ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ ||

ವಿದ್ವನ್ ! ವೇದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕ ವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು.”

12203007 ಗುರುರುವಾಚ |

12203007a ಶೃಣು ಶಿಷ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಬ್ರಹ್ಮಗುಹ್ಯಮಿದಂ ಪರಮ್ |

12203007c ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಮಾಗಮಾನಾಂ ಚ ಯದ್ವಸು ||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಶಿಷ್ಯ ! ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮಗುಹ್ಯವಾದ
ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಐಶ್ವರ್ಯದಂತಿರುವ
ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಕೇಳು.

12203008a ವಾಸುದೇವಃ ಸರ್ವಮಿದಂ²²⁴ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮುಖಮ್ |

12203008c ಸತ್ಯಂ ದಾನಮಥೋ ಯಜ್ಞಸ್ತಿತಿಕ್ಷಾ ದಮ ಆರ್ಜವಮ್ ||

ವಿಶ್ವದ ಮುಖನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ²²⁵, ಸತ್ಯ, ದಾನ, ಯಜ್ಞ, ಸಹನೆ,

---

²²³ ಪೃಥ್ವಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳು ಸರ್ವತ್ರ ಸಮನಾಗಿವೆ.

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳೂ ಈ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದ
ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧಿಗಳೆಂಬ
ವಿಪರಿತ ವಿಕಾರಗಳು ಹೇಗುಂಟಾಗುತ್ತವೆ? (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

²²⁴ ಪರಮಿದಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

²²⁵ ಸಂಪೂರ್ಣ ವೇದಗಳಿಗೂ ಮುಖಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವ ಓಂಕಾರ ಅಥವಾ

ಇಂದ್ರಿಯಸಂಯಮ ಮತ್ತು ಸರಳತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಾಸುದೇವನೇ.

12203009a ಪುರುಷಂ ಸನಾತನಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಯತ್ತದ್ವೇದವಿದೋ ವಿದುಃ|

12203009c ಸರ್ಗಪುಲಯಕರ್ತಾರಮವ್ಯಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಾಶ್ವತಮ್|

12203009e ತದಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಷ್ಣೇಯಮಿತಿಹಾಸಂ ಶೃಣುಷ್ವ ಮೇ||

ವೇದವಿದುಗಳು ಸನಾತನ ಪುರುಷ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-
ಲಯಕರ್ತಾರನೆಂದೂ ಅವ್ಯಕ್ತವೂ ಶಾಶ್ವತವೂ ಆದ
ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವೆಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವೇ
ವೃಷ್ಟಿ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದೆ. ಇದರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು.

12203010a ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಶ್ರಾವ್ಯೋ ರಾಜನ್ಯಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೈಸ್ತಥಾ|

²²⁶12203010c ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರಮಿತತೇಜಸಃ|

12203010e ಅರ್ಹಸ್ವ ಮಸಿ ಕಲ್ಯಾಣ ವಾಷ್ಣೇಯಂ ಶೃಣು ಯತ್ತರಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದಲೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಂದಲೂ
ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ದೇವದೇವ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು.
ಕಲ್ಯಾಣ ! ನೀನಾದರೋ ವಾಷ್ಣೇಯನ ಮಾಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು
ಅರ್ಹನಾಗಿರುವೆ.

12203011a ಕಾಲಚಕ್ರಮನಾದ್ಯಂತಂ ಭಾವಾಭಾವಸ್ವಲಕ್ಷಣಮ್|

ಪ್ರಣವ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²²⁶ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ವೈಶ್ಯೋ
ವೈಶ್ಯೈಸ್ತಥಾ ಶ್ರಾವ್ಯಃ ಶೂದ್ರಃ ಶೂದ್ರೈರ್ಮಹಾಮನಾಃ| (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12203011c ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಚಕ್ರವತ್ಪರಿವರ್ತತೇ||

ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಆದ್ಯಂತರಹಿತವಾದ ಕಾಲಚಕ್ರವು ಮೂರೂಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ರದಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12203012a ಯತ್ತದಕ್ಷರಮವ್ಯಕ್ತಮಮೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಾಶ್ವತಮ್||

12203012c ವದಂತಿ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಂ ಕೇಶವಂ ಪುರುಷರ್ಷಭಮ್||

ಅಕ್ಷರವೂ ಅವ್ಯಕ್ತವೂ ಅಮೃತವೂ ಆಗಿರುವ ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನೇ ಪುರುಷರ್ಷಭ, ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಕೇಶವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12203013a ಪಿತೃನ್ದೇವಾನೃಷೀಂಶ್ಚೈವ ತಥಾ ವೈ ಯಕ್ಷದಾನವಾನ್||

12203013c ನಾಗಾಸುರಮನುಷ್ಯಾಂಶ್ಚ ಸೃಜತೇ ಪರಮೋಽವ್ಯಯಃ||

ಆ ಪರಮ ಅವ್ಯಯನೇ ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ಋಷಿಗಳನ್ನೂ, ಯಕ್ಷ-ದಾನವರನ್ನೂ, ನಾಗ-ಅಸುರ-ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

12203014a ತಥೈವ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಲೋಕಧರ್ಮಾಂಶ್ಚ ಶಾಶ್ವತಾನ್||

12203014c ಪ್ರಲಯೇ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯುಗಾದೌ ಸೃಜತೇ ಪ್ರಭುಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಯವಾದ ಶಾಶ್ವತ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಲೋಕಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಯುಗಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

12203015a ಯಥರ್ತುಷ್ವೈ ಋತುಲಿಂಗಾನಿ ನಾನಾರೂಪಾಣಿ ಪರ್ಯಯೇ|

12203015c ದೃಶ್ಯಂತೇ ತಾನಿ ತಾನ್ಯೇವ ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಹರಾತ್ರಿಷು²²⁷||

ಋತುಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೇಗೆ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ
ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಋತುಲಕ್ಷಣ-ರೂಪಗಳು ಮೂಡಿಬರುತ್ತವೆಯೇ
ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಹಗಲು-
ರಾತ್ರಿಗಳಂತೆಯೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

12203016a ಅಥ ಯದ್ಯದ್ಯದಾ ಭಾವಿ ಕಾಲಯೋಗಾದ್ಯುಗಾದಿಷು|

12203016c ತತ್ತದುತ್ಪದ್ಯತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಲೋಕಯಾತ್ರಾವಿಧಾನಜಮ್||

ಕಾಲಕ್ರಮದಂತೆ ಆಯಾ ಯುಗಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ
ವಸ್ತುಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆಯೇ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರವನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿ ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳ ಜ್ಞಾನವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12203017a ಯುಗಾಂತೇಽಂತರ್ಹಿತಾನ್ವೇದಾನ್ಸೇತಿಹಾಸಾನ್ಮಹರ್ಷಯಃ|

12203017c ಲೇಭಿರೇ ತಪಸಾ ಪೂರ್ವಮನುಜ್ಞಾತಾಃ ಸ್ವಯಂಭುವಾ||

ಯುಗಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಹಿತವಾಗಿದ್ದ ವೇದ-ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ
ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸ್ವಯಂಭುವಿನ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪುನಃ
ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

12203018a ವೇದವಿದ್ವೇದ ಭಗವಾನ್ವೇದಾಂಗಾನಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ|

12203018c ಭಾರ್ಗವೋ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ಜಗಾದ ಜಗತೋ ಹಿತಮ್||

ಆಗ ಜಗತ್ತಿನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನು ವೇದಗಳನ್ನೂ,

²²⁷ ತಥಾ ಭಾವಾ ಯುಗಾದಿಷು| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಬೃಹಸ್ಪತಿ-ಭಾರ್ಗವರು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ
ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

12203019a ಗಾಂಧರ್ವಂ ನಾರದೋ ವೇದಂ ಭರದ್ವಾಜೋ ಧನುರ್ಗ್ರಹಮ್|

12203019c ದೇವರ್ಷಿ ಚರಿತಂ ಗಾರ್ಗ್ಯಃ ಕೃಷ್ಣಾತ್ರೇಯಶ್ಚಿ ಕಿತ್ತಿತಮ್||

ಗಂಧರ್ವ ವೇದವನ್ನು ನಾರದನೂ, ಧನುರ್ವೇದವನ್ನು ಭರದ್ವಾಜನೂ,
ಗಾರ್ಗ್ಯನು ದೇವರ್ಷಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾತ್ರೇಯನು
ಚಿಕಿತ್ಸ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12203020a ನ್ಯಾಯತಂತ್ರಾಣ್ಯನೇಕಾನಿ ತೈಸ್ತೈರುಕ್ತಾನಿ ವಾದಿಭಿಃ|

12203020c ಹೇತ್ವಾಗಮಸದಾಚಾರೈರ್ಯದುಕ್ತಂ ತದುಪಾಸ್ಯತೇ||

ತಾರ್ಕಿಕರು ಹೇಳಿದ್ದ ಅನೇಕ ನ್ಯಾಯತಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.
ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಹೇತು ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರಗಳಿಂದ
ಯುಕ್ತವಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿದರು.

12203021a ಅನಾದ್ಯಂ ಯತ್ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನ ದೇವಾ ನರ್ಷಯೋ ವಿದುಃ|

12203021c ಏಕಸ್ತದ್ವೇದ ಭಗವಾನ್ಧಾತಾ ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಆ ಅನಾದಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ದೇವ-ಋಷಿಗಳೂ ಅರಿಯರು. ಧಾತಾ
ಪ್ರಭು ನಾರಾಯಣನೊಬ್ಬನೇ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

12203022a ನಾರಾಯಣಾದೃಷಿಗಣಾಸ್ತಥಾ ಮುಖ್ಯಾಃ ಸುರಾಸುರಾಃ|

12203022c ರಾಜರ್ಷಯಃ ಪುರಾಣಾಶ್ಚ ಪರಮಂ ದುಃಖಭೇಷಜಮ್||

ನಾರಾಯಣನಿಂದಲೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಪರಮೌಷಧಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಋಷಿಗಣಗಳು, ಮುಖ್ಯ ಸುರಾಸುರರು, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜರ್ಷಿಗಳು

ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

12203023a ಪುರುಷಾಧಿಷ್ಠಿತಂ ಭಾವಂ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಸೂಯತೇ ಸದಾ|

12203023c ಹೇತುಯುಕ್ತಮತಃ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ಸಂಪರಿವರ್ತತೇ||

ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲ ಭಾವಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಹೇತುಯುಕ್ತವಾದ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12203024a ದೀಪಾದನ್ಯೇ ಯಥಾ ದೀಪಾಃ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಸಹಸ್ರಶಃ|

12203024c ಪ್ರಕೃತಿಃ ಸೃಜತೇ ತದ್ವದಾನಂತ್ಯಾನ್ನಾಪಚೀಯತೇ||

ಒಂದು ದೀಪದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ಅನ್ಯ ದೀಪಗಳು ಹೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮತ್ತು ಸಾವಿರ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿದರೂ ಮೊದಲಿದ್ದ ದೀಪವು ತನ್ನ ಪೂರ್ಣಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವಂತೆ, ಒಂದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅದು ತನ್ನ ಪೂರ್ಣಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12203025a ಅವ್ಯಕ್ತಕರ್ಮ ಜಾ ಬುದ್ಧಿರಹಂಕಾರಂ ಪ್ರಸೂಯತೇ|

12203025c ಆಕಾಶಂ ಚಾಪ್ಯಹಂಕಾರಾದ್ವಾಯುರಾಕಾಶಸಂಭವಃ||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕರ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬುದ್ಧಿಯು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶವು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ವಾಯುವು ಆಕಾಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

12203026a ವಾಯೋಸ್ತೇಜಸ್ತತಶ್ಚಾಪಸ್ವ ದ್ಭೋ ಹಿ ವಸುಧೋದ್ಗತಾ|

12203026c ಮೂಲಪ್ರಕೃತಯೋಽಷ್ಟೌ ತಾ ಜಗದೇತಾಸ್ವವಸ್ಥಿತಮ್||

ವಾಯುವಿನಿಂದ ತೇಜಸ್ಸು, ಅದರಿಂದ ಆಪವೂ ಮತ್ತು ಆಪದಿಂದ ವಸುಧೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವುದೋ ಈ ಎಂಟನ್ನು ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12203027a ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯತಃ ಪಂಚ ಪಂಚ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಪಿ|

12203027c ವಿಷಯಾಃ ಪಂಚ ಚೈಕಂ ಚ ವಿಕಾರೇ ಷೋಡಶಂ ಮನಃ||

ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಐದು ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಹದಿನಾರನೆಯ ಮನಸ್ಸು - ಈ ಹದಿನಾರನ್ನು ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಗಳ ವಿಕಾರಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹದಿನಾರರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಅಹಂಕಾರದ ವಿಕಾರವು. ಉಳಿದ ಹದಿನೈದು ಅವುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ ವಿಕಾರಗಳು.

12203028a ಶ್ರೋತ್ರಂ ತ್ವಕ್ಷಕ್ಷುಷೀ ಜಿಹ್ವಾ ಘ್ರಾಣಂ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಪಿ|

12203028c ಪಾದೌ ಪಾಯುರುಪಸ್ಥಶ್ಚ ಹಸ್ತೌ ವಾಕ್ಯರ್ಮಣಾಮಪಿ||

ಕಿವಿ, ಚರ್ಮ, ಕಣ್ಣು, ನಾಲಿಗೆ, ಮೂಗು - ಈ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಪಾದಗಳು, ಗುದ, ಜನನೇಂದ್ರಿಯ, ಕೈಗಳು ಮತ್ತು ಮಾತು - ಈ ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು.

12203029a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶೋಽಥ ರೂಪಂ ಚ ರಸೋ ಗಂಧಸ್ತಥೈವ ಚ|

12203029c ವಿಜ್ಞೇಯಂ ವ್ಯಾಪಕಂ ಚಿತ್ತಂ ತೇಷು ಸರ್ವಗತಂ ಮನಃ||

ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧ ಇವು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥ

ವಿಷಯಗಳು. ಈ ಹದಿನೈದರಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ತವು ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂಥಹುದು.

12203030a ರಸಜ್ಞಾನೇ ತು ಜಿಹ್ವೇಯಂ ವ್ಯಾಹೃತೇ ವಾಕ್ತಥೈವ ಚ|

12203030c ಇಂದ್ರಿಯೈರ್ವಿವಿಧೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಸರ್ವಂ ವ್ಯಸ್ತಂ²²⁸ ಮನಸ್ತಥಾ||

ವಿವಿಧ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಸ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಸವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಾಗ ನಾಲಿಗೆಯು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡಲು ಬಳಸಿದಾಗ ವಾಗೇಂದ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ.²²⁹

12203031a ವಿದ್ಯಾತ್ತು ಷೋಡಶೈತಾನಿ ದೈವತಾನಿ ವಿಭಾಗಶಃ|

12203031c ದೇಹೇಷು ಜ್ಞಾನಕರ್ತಾರಮುಪಾಸೀನಮುಪಾಸತೇ||

ದೇವತೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು - ಈ ಹದಿನಾರು ತತ್ತ್ವಗಳು ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಜ್ಞಾನಕರ್ತಾರನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12203032a ತದ್ವತ್ಸೋಮಗುಣಾ ಜಿಹ್ವಾ ಗಂಧಸ್ತು ಪೃಥಿವೀಗುಣಃ|

12203032c ಶ್ರೋತ್ರಂ ಶಬ್ದಗುಣಂ ಚೈವ ಚಕ್ಷುರಗ್ನೇರ್ಗುಣಸ್ತಥಾ|

12203032e ಸ್ಪರ್ಶಂ ವಾಯುಗುಣಂ ವಿದ್ಯಾತ್ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸರ್ವದಾ||

ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲಿಗೆಯು ಸೋಮಗುಣವೆಂದೂ,

²²⁸ ವ್ಯಕ್ತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²²⁹ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸದೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರವು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಗಂಧವು ಪೃಥ್ವೀಗುಣವೆಂದೂ, ಶ್ರೋತ್ರವು ಶಬ್ದಗುಣವೆಂದೂ, ಚಕ್ಷುವು ಅಗ್ನಿಗುಣವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶವು ವಾಯುಗುಣವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12203033a ಮನಃ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಸತ್ತ್ವ ಮವ್ಯಕ್ತಜಂ ತಥಾ|

12203033c ಸರ್ವ ಭೂತಾತ್ಮ ಭೂತಸ್ಥಂ ತಸ್ಮಾದ್ಭೃತ್ಯೇತ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಮನಸ್ಸು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ್ವ ವು ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆತ್ಮ ರೂಪನಾಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12203034a ಏತೇ ಭಾವಾ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ವಹಂತಿ ಸಚರಾಚರಮ್|

12203034c ಶ್ರಿತಾ ವಿರಜಸಂ ದೇವಂ ಯಮಾಹುಃ ಪರಮಂ ಪದಮ್||

ಈ ರೀತಿ ಸತ್ತ್ವಾದಿ ಭಾವಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಸಚರಾಚರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ಪರಮ ಪದವೆಂದು ಹೇಳುವ ವಿರಜಸ ದೇವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

12203035a ನವದ್ವಾರಂ ಪುರಂ ಪುಣ್ಯಮೇತೈರ್ಭಾವೈಃ ಸಮನ್ವಿತಮ್|

12203035c ವ್ಯಾಪ್ಯ ಶೇತೇ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ತಸ್ಮಾತ್ಪುರುಷ ಉಚ್ಯತೇ||

ಈ ಹದಿನಾರು ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಒಂಬತ್ತು ಬಾಗಿಲುಗಳುಳ್ಳ ಈ ಪುಣ್ಯ ಪುರಿಯನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಮಹಾನ್ ಆತ್ಮವು ಪವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪುರುಷ

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ²³⁰.

12203036a ಅಜರಃ ಸೋಽಮರಶ್ಚೈವ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತೋಪದೇಶವಾನ್|

12203036c ವ್ಯಾಪಕಃ ಸಗುಣಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಃ ಸರ್ವಭೂತಗುಣಾಶ್ರಯಃ||

ಆ ಪುರುಷನು ಅಜರನು. ಅಮರನು, ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಪ್ರೇರಕನು. ವ್ಯಾಪಕನು, ಸಗುಣನು. ಸೂಕ್ಷ್ಮನು. ಮತ್ತು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಗುಣಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯನು.

12203037a ಯಥಾ ದೀಪಃ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ಹ್ರಸ್ವೋ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಮಹಾನ್|

12203037c ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಾನಂ ತಥಾ ವಿದ್ಯಾತ್ಪುರುಷಂ ಸರ್ವಜಂತುಷು||

ದೀಪವು ಸಣ್ಣದೇ ಆಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡದೇ ಆಗಿರಲಿ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿರುವಂತೆ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಪುರುಷನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12203038a ಸೋಽತ್ರ²³¹ ವೇದಯತೇ ವೇದ್ಯಂ ಸ ಶೃಣೋತಿ ಸ ಪಶ್ಯತಿ|

12203038c ಕಾರಣಂ ತಸ್ಯ ದೇಹೋಽಯಂ ಸ ಕರ್ತಾ ಸರ್ವಕರ್ಮಣಾಮ್||

ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೇಹವು ಅವನಿಗೆ ಕರಣಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನೇ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

12203039a ಅಗ್ನಿದಾರುಗತೋ ಯದ್ವದ್ಭಿನ್ನೇ ದಾರೌ ನ ದೃಶ್ಯತೇ|

12203039c ತಥೈವಾತ್ಮಾ ಶರೀರಸ್ಥೋ ಯೋಗೇನೈವಾತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ||

²³⁰ ಪುರು ಶೇತೇ ಇತಿ ಪುರುಷಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

²³¹ ಶ್ಲೋತ್ರಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಸೀಳಿದರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಗೆ
ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಶರೀರಸ್ಥನಾಗಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ
ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಗದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು
ನೋಡಬಲ್ಲೆವು.

²³²12203040a ನದೀಷ್ಟಾಪೋ ಯಥಾ ಯುಕ್ತಾ ಯಥಾ ಸೂರ್ಯೇ ಮರೀಚಯಃ|
12203040c ಸಂತನ್ವಾನಾ ಯಥಾ ಯಾಂತಿ²³³ ತಥಾ ದೇಹಾಃ ಶರೀರಿಣಾಮ್||

ನದಿಗಳು ಹೇಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿವೆಯೋ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನು ಹೇಗೆ
ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಅವು ಒಟ್ಟಿಗೇ
ಹೋಗುತ್ತಿರುವವೋ ಹಾಗೆ ದೇಹಗಳು ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಕೂಡಿದ್ದು
ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12203041a ಸ್ವಪ್ನಯೋಗೇ ಯಥೈವಾತ್ಮಾ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಸಮಾಗತಃ|
12203041c ದೇಹಮತ್ಸ್ರಜ್ಯ ವೈ ಯಾತಿ ತಥೈವಾತ್ರೋಪಲಭ್ಯತೇ||

ಸ್ವಪ್ನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಯುಕ್ತ ಜೀವಾತ್ಮನು ಹೇಗೆ
ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ
ಮರಣಾನಂತರವೂ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಶರೀರವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

---

²³² ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಅಗ್ನಿಯು ಥಾ
ಹ್ಯುಪಾಯೇನ ಮಥಿತ್ಯಾ ದಾರು ದೃಶ್ಯತೇ| ತಥೈವಾತ್ಮಾ ಶರೀರಸ್ಥೋ
ಯೋಗೇನೈವಾತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²³³ ಸಂತತತ್ವಾದ್ಯಥಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12203042a ಕರ್ಮಣಾ ವ್ಯಾಪ್ಯತೇ ಪೂರ್ವಂ ಕರ್ಮಣಾ ಚೋಪಪದ್ಯತೇ²³⁴ |

12203042c ಕರ್ಮಣಾ ನೀಯತೇಽನ್ಯತ್ರ ಸ್ವಕೃತೇನ ಬಲೀಯಸಾ||

ಕರ್ಮಗಳೇ ಹಿಂದಿನ ಶರೀರಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಬಲದಿಂದಲೇ ಅವನು ಅನ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12203043a ಸ ತು ದೇಹಾದ್ಯಥಾ ದೇಹಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾನ್ಯಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ|

12203043c ತಥಾ ತಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭೂತಗ್ರಾಮಂ ಸ್ವಕರ್ಮಜಮ್||

ಜೀವಾತ್ಮನು ಹೇಗೆ ಒಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಕರ್ಮದಿಂದ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿಷದವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನೇ ತ್ರ್ಯಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೂರಾರಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

²³⁴ ಕರ್ಮಣಾ ಬಾಧ್ಯತೇ ರೂಪಂ ಕರ್ಮಣಾ ಚೋಪಲಭ್ಯತೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

೨೦೪

ಸಂಸಾರಚಕ್ರ ಮತ್ತು ಜೀವಾತ್ಮಸ್ಥಿತಿಗಳ ವರ್ಣನೆ (1-16).

12204001 ಗುರುರುವಾಚೆ|

12204001a ಚತುರ್ವಿಧಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚರಾಣಿ ಚ|

12204001c ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಭವಾನ್ಯಾಹುರವ್ಯಕ್ತನಿಧನಾನಿ ಚ|

12204001e ಅವ್ಯಕ್ತನಿಧನಂ²³⁵ ವಿದ್ಯಾದವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಾತ್ಮಕಂ ಮನಃ||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ಜರಾಯಜ, ಅಂಡಜ, ಸ್ವೇದಜ ಮತ್ತು ಉದ್ಭಜ - ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಲಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದರ ಲಕ್ಷಣಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವ್ಯಕ್ತವಾದುದೂ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸೂ ಕೂಡ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ.²³⁶

12204002a ಯಥಾಶ್ವತ್ಥಕಣೀಕಾಯಾಮಂತರ್ಭೂತೋ ಮಹಾದ್ರುಮಃ|

12204002c ನಿಷ್ಪನ್ನೋ ದೃಶ್ಯತೇ ವ್ಯಕ್ತಮವ್ಯಕ್ತಾತ್ಸಂಭವಸ್ತಥಾ||

²³⁵ ಅವ್ಯಕ್ತಲಕ್ಷಣಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²³⁶ All mobile and immobile beings belong to four categories. They are not manifest, alive, manifest and dead. Know that the mind exists in the atman, which is not manifest. It is not manifest and it is destroyed. (Bibek Debroy)

ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳಿನಷ್ಟು ಸಣ್ಣದಾಗಿರುವ ಅಶ್ವತ್ಥದ ಬೀಜದಲ್ಲಿ
ಮಹಾವೃಕ್ಷವೇ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮತ್ತು ಬೀಜವು ಮೊಳೆತು
ಬೆಳೆದನಂತರ ಮಹಾವೃಕ್ಷವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ
ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12204003a ಅಭಿದ್ರವತ್ಯಯಸ್ಕಾಂತಮಯೋ ನಿಶ್ಚೇತನಾವುಭೌ|

12204003c ಸ್ವಭಾವಹೇತುಜಾ ಭಾವಾ ಯದ್ವದನ್ಯದಪೀದ್ಯಶಮ್||

ಲೋಹವು ನಿಶ್ಚೇತನವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಯಸ್ಕಾಂತದ ಕಡೆಗೇ ಓಡುವ
ಹಾಗೆ ಶರೀರವು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೇ ಪ್ರಾಣಿಯ ಸ್ವಭಾವಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರ
ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯಾ-ಕಾಮ-ಕರ್ಮಾದಿ ಇತರ ಗುಣಗಳೂ ಆ ಶರೀರದ
ಕಡೆಯೇ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ²³⁷.

12204004a ತದ್ವದವ್ಯಕ್ತಜಾ ಭಾವಾಃ ಕರ್ತುಃ ಕಾರಣಲಕ್ಷಣಾಃ|

12204004c ಅಚೇತನಾಶ್ಚೇತಯಿತುಃ ಕಾರಣಾದಭಿಸಂಹಿತಾಃ||

ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಉಪರ್ಯುಕ್ತ ಕಾರಣ-
ಸ್ವರೂಪ ಭಾವಗಳು ಅಚೇತನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಚೇತನ ಕರ್ತನೊಡನೆಯ
ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ ಚೇತನಾತ್ಮಕಗೊಂಡು ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ
ಕಾರಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ²³⁸.

²³⁷ A piece of iron has no consciousness, but advances towards a lodestone. Some reasons and attributes are natural. But others are not like that. (Bibek Debroy)

²³⁸ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳಾಗಿ ಕಾರಣಗಳೂ
ಆಗಿರುವ ಕರ್ತೃವಿನ ಅಚೇತನವಾದ ಭಾವಗಳು ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುವ

12204005a ನ ಭೂಃ ಖಂ ದ್ಯೌರ್ನ ಭೂತಾನಿ ನರ್ಷಯೋ ನ ಸುರಾಸುರಾಃ|

12204005c ನಾನ್ಯದಾಸೀದ್ಯತೇ ಜೀವಮಾಸೇದುರ್ನ ತು ಸಂಹಿತಮ್||

ಮೊದಲು ಪೃಥ್ವಿ, ಆಕಾಶ, ಸ್ವರ್ಗ, ಭೂತಗಣ, ಋಷಿಗಣ ಮತ್ತು ಸುರಾಸುರ ಗಣಗಳ್ಯಾವುವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜಡ-ಜೀವಗಳ ಸಂಯೋಗವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

12204006a ಸರ್ವ ನೀತ್ಯಾ²³⁹ ಸರ್ವಗತಂ ಮನೋಹೇತು ಸಲಕ್ಷಣಮ್|

12204006c ಅಜ್ಞಾನಕರ್ಮ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಮೇತತ್ಕಾರಣಲಕ್ಷಣಮ್||

ಆ ಜೀವವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಲಕ್ಷಣಸಹಿತವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣ. ಕಾರಣ-ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12204007a ತತ್ಕಾರಣೈರ್ಹಿ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಕಾರ್ಯಸಂಗ್ರಹಕಾರಕಮ್|

12204007c ಯೇನೈತದ್ವರ್ತತೇ ಚಕ್ರಮನಾದಿನಿಧನಂ ಮಹತ್||

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಜೀವವು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು

ಸರ್ವಕಾರಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

Having become manifest, those attributes provide reasons and objectives to the doer. However, there also unconscious attributes that provide reasons for the consciousness to be collected. (Bibek Debroy)

²³⁹ ಪೂರ್ವಂ ನಿತ್ಯಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮದಿಂದ ವಾಸನಾ ಮತ್ತು ವಾಸನಗಳಿಂದ ಪುನಃ ಕರ್ಮ. ಹೀಗೆ ಈ ಮಹಾನ್ ಸಂಸಾರಚಕ್ರವು ಪ್ರಾರಂಭವಿಲ್ಲದೇ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12204008a ಅವ್ಯಕ್ತನಾಭಂ ವ್ಯಕ್ತಾರಂ ವಿಕಾರಪರಿಮಂಡಲಮ್|

12204008c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾಧಿಷ್ಠಿತಂ ಚಕ್ರಂ ಸ್ವಿಗ್ಧಾಕ್ಷಂ ವರ್ತತೇ ಧ್ರುವಮ್||

ಅವ್ಯಕ್ತವೇ ಆ ಚಕ್ರದ ನಾಭಿ. ವ್ಯಕ್ತವೇ ಆ ಚಕ್ರದ ಅರೆಕಾಲುಗಳು. ಸುಖ-ದುಃಖಾದಿ ವಿಕಾರಗಳೇ ಅದರ ನೇಮಿ ಅಥವಾ ಪರಿಮಂಡಲವು. ಆಸಕ್ತಿಯು ಅದರ ಅಚ್ಚು. ನಿಶ್ಚಿತರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಜೀವಾತ್ಮನು ಚಾಲಕನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ.

12204009a ಸ್ವಿಗ್ಧತ್ವಾತ್ತಿಲವತ್ಸರ್ವಂ ಚಕ್ರೇಽಸ್ಮಿನ್ಪೀಡ್ಯತೇ ಜಗತ್|

12204009c ತಿಲಪೀಡ್ಯರಿವಾಕ್ರಮ್ಯ ಭೋಗೈರಜ್ಞಾನಸಂಭವೈಃ||

ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಜಿಡ್ಡಿ ನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಳ್ಳನ್ನು ಗಾಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಅರೆಯುವಂತೆ ಭೋಗ-ಅಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ಈ ಜಗತ್ತು ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಅರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

12204010a ಕರ್ಮ ತತ್ಕುರುತೇ ತರ್ಷಾದಹಂಕಾರಪರಿಗ್ರಹಮ್|

12204010c ಕಾರ್ಯಕಾರಣಸಂಯೋಗೇ ಸ ಹೇತುರುಪಪಾದಿತಃ||

ಜೀವವು ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ತೃಷ್ಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣಗಳ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ.

12204011a ನಾತ್ಯೇತಿ²⁴⁰ ಕಾರಣಂ ಕಾರ್ಯಂ ನ ಕಾರ್ಯಂ ಕಾರಣಂ ತಥಾ|

12204011c ಕಾರ್ಯಾಣಾಂ ತೂಪಕರಣೇ ಕಾಲೋ ಭವತಿ ಹೇತುಮಾನ್||

ಕಾರ್ಯದ ಹಿಂದೆ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯವೂ ಕಾರಣವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕಾಲವೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ²⁴¹.

12204012a ಹೇತುಯುಕ್ತಾಃ ಪ್ರಕೃತಯೋ ವಿಕಾರಾಶ್ಚ ಪರಸ್ಪರಮ್|

12204012c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿವರ್ತಂತೇ ಪುರುಷಾಧಿಷ್ಠಿತಾಃ ಸದಾ||

ಹೇತುಯುಕ್ತವಾದ ಎಂಟು ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹದಿನಾರು ವಿಕಾರಗಳೂ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ (ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದು) ಪರಸ್ಪರ ಸೇರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ²⁴².

12204013a ಸರಜಸ್ತಾಮಸ್ಯೈರ್ಭಾವೈಶ್ಚ ತೋ ಹೇತುಬಲಾನ್ವಿತಃ|

12204013c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಮೇವಾನುಯಾತಿ ಪಾಂಸುರ್ವಾತೇರಿತೋ ಯಥಾ|

12204013e ನ ಚ ತೈಃ ಸ್ಪೃಶ್ಯತೇ ಭಾವೋ ನ ತೇ ತೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

---

²⁴⁰ ನಾಭ್ಯೇತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁴¹ ಕಾರಣವು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವೂ ಕಾರಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲವೇ ಅದರ ಸಿದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಹೇತುವಾಗುತ್ತದೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁴² But Prakriti is united with the reasons and the transformations work against each other. They transgress each other. However, Purusha is always established over them. (Bibek Debroy)

ಧೂಳು ಗಾಳಿಯೊಡನೆಯೇ ಹೋಗುವಂತೆ ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ಭಾವಗಳು ಮತ್ತು ಬಲಾನ್ವಿತ ಹೇತುಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.²⁴³ ಆದರೆ ಆ ಭಾವಗಳು ಮಹಾತ್ಮ ಜೀವವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಜೀವವೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12204014a ಸರಜಸ್ಮೋಽರಜಸ್ಯಶ್ಚ ಸ ವೈ ವಾಯುರ್ಯಥಾ ಭವೇತ್|

12204014c ತಥೈತದಂತರಂ ವಿದ್ಯಾತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರ್ಬುಧಃ|

12204014e ಅಭ್ಯಾಸಾತ್ಸ ತಥಾ ಯುಕ್ತೋ ನ ಗಚ್ಛೇತ್ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುನಃ||

ಅದು ಧೂಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಾಳಿಯಂತೆ. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಧೂಳಿರುವುದಿಲ್ಲ²⁴⁴. ಇವೆರಡೂ (ವಾಸನೆಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವ) ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವೆರಡರ

---

²⁴³ ಸ್ಥೂಲದೇಹವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದ ನಂತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವು ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ವಾಸನಾಬಲದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಗಾಯಿಯಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧೂಳಿನಂತೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ (ಜೀವ) ನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. (ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ವಾಸನೆಗಳೊಡನೆ ಜೀವನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅನಂತರ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದೊಡನೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥೂಲಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.) (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

²⁴⁴ ಧೂಳಿನಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಗಾಳಿಯು ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಧೂಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಆತ್ಮನು ರಾಜಸ-ತಾಮಸಾದಿ ಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ವಾಯುವೆಂದಿಗೂ ಧೂಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿರದಂತೆ ಜೀವವೆಂದಿಗೂ ರಾಜಸ-ತಾಮಸಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ತದಾತ್ಮ್ಯ ಕರ್ತೃದ ಅಭ್ಯಾಸಗುಣದಿಂದಾಗಿ ಜೀವನಿಗೆ ತನ್ನ ಶುದ್ಧ
ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ²⁴⁵.”

12204015a ಸಂದೇಹಮೇತಮುತ್ಪನ್ನಮಚ್ಚಿನದ್ಭಗವಾನ್ಯಪಿಃ|

12204015c ತಥಾ ವಾರ್ತಾಂ ಸಮೀಕ್ಷೇತ ಕೃತಲಕ್ಷಣಸಂಮಿತಾಮ್||

ಹೀಗೆ ಭಗವಾನ್ ಋಷಿಯು ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದ ಸಂದೇಹವನ್ನು
ತೊಡೆದುಹಾಕಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ಉಪಾಯವು
ಉದ್ದೇಶಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನೇ ಹುಡುಕಬೇಕು.

12204016a ಬೀಜಾನ್ಯಗ್ನು ಪದಗ್ಧಾನಿ ನ ರೋಹಂತಿ ಯಥಾ ಪುನಃ|

12204016c ಜ್ಞಾನದಗ್ಧೈಸ್ತಥಾ ಕ್ಷೇಶೈರ್ನಾತ್ಮಾ ಸಂಬಧ್ಯತೇ ಪುನಃ||

ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹುರಿದ ಬೀಜಗಳು ಪುನಃ ಮೊಳಕೆಗೊಳ್ಳದಂತೆ
ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಅವಿದ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇಶಗಳೂ ದಗ್ಧವಾದಾಗ
ಜೀವಾತ್ಮನು ಪುನಃ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ವಾರ್ಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನೇ ಚತುರಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

²⁴⁵ ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದಲೂ ವಾಸನಾಬಲದಿಂದಲೂ ಜೀವನು
ದೇಹಾತ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ಕಡೆ
ಹೋಗಲಾರನು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

If one practises one does not have to go to Prakriti again.
(Bibek Debroy)

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಷ್ಠೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮ ಕಥನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೫

ನಿಷಿದ್ಧಾಚರಣೆಗಳ ತ್ಯಾಗ; ಸತ್ತ್ವ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು
ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉಪದೇಶ (1-33).

12205001 ಗುರುರುವಾಚ|²⁴⁶

12205001a ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣೋ ಧರ್ಮೋ ಯಥಾಯಮುಪಪದ್ಯತೇ|

12205001c ತೇಷಾಂ ವಿಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠಾನಾಮನ್ಯತ್ತತ್ತ್ವಂ ನ ರೋಚತೇ||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವವರು ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ
ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ
ವಿಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠರು ಅದರಲ್ಲಿ ರುಚಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.²⁴⁷”

12205002a ದುರ್ಲಭಾ ವೇದವಿದ್ವಾಂಸೋ ವೇದೋಕ್ತೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ|

12205002c ಪ್ರಯೋಜನಮತಸ್ತತ್ತ್ವ²⁴⁸ ಮಾರ್ಗಮಿಚ್ಛಂತಿ ಸಂಸ್ತುತಮ್||

ವೇದವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತರಾದವರು
ದುರ್ಲಭರು. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಸ್ತುತವಾದ ಮತ್ತು

²⁴⁶ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

²⁴⁷ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಧರ್ಮವು ಬಹಳವಾಗಿ
ರುಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಬೇರೆ ಯಾವ ತತ್ತ್ವವೂ ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

²⁴⁸ ಪ್ರಯೋಜನಂ ಮಹತ್ವಾತ್ಮು (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನೇ
ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ²⁴⁹.

12205003a ಸದ್ಭಿರಾಚರಿತತ್ವಾತ್ಪ್ರವೃತ್ತಮೇತದಗರ್ಹಿತಮ್|

12205003c ಇಯಂ ಸಾ ಬುದ್ಧಿರನ್ಯೇಯಂ ಯಯಾ ಯಾತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್||

ಸತ್ತುರುಷರು ಯಾವಾಗಲೂ ದೋಷರಹಿತವಾದ
ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
ಹೋಗಲು ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಕ ಬುದ್ಧಿಯಿರಬೇಕು. ಅಂಥವನು ಪರಮ
ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12205004a ಶರೀರವಾನುಪಾದತ್ತೇ ಮೋಹಾತ್ಸರ್ವಪರಿಗ್ರಹಾನ್|

12205004c ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಭಿರ್ಭಾವೈರ್ಯುಕ್ತೋ ರಾಜಸತಾಮಸ್ಯೈಃ||

ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದ ಎಲ್ಲವೂ ಮೋಹದ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಮ-
ಕ್ರೋಧಾದಿ ಭಾವಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.²⁵⁰

12205005a ನಾಶುದ್ಧಮಾಚರೇತ್ತಸ್ಮಾದಭಿಪ್ಸನ್ನೇಹಯಾಪನಮ್|

12205005c ಕರ್ಮಣೋ ವಿವರಂ ಕುರ್ವನ್ನ ಲೋಕಾನಾಪ್ನುಯಾಚ್ಚ ಭಾನ್||

²⁴⁹ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದವರು ವೇದೋಕ್ತ ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ
ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೂ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವೂ ಆದ ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ
ಅನುಸರಿಸಲು ಇಚ್ಛೆಪಡುತ್ತಾರೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

²⁵⁰ ದೇಹಾಭಿಮಾನಿ ಪುರುಷನು ಮೋಹವಶನಾಗಿ ಕ್ರೋಧ-ಲೋಭಗಳೇ
ಮೊದಲಾದ ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ಭಾವಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ
ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ದೇಹಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗ ಬಯಸುವವನು ಅಶುದ್ಧ
 ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ
 ಮೋಕ್ಷದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ
 ಸ್ವರ್ಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಶುಭ ಲೋಕಗಳ
 ಇಚ್ಛೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು²⁵¹.

12205006a ಲೋಹಯುಕ್ತಂ ಯಥಾ ಹೇಮ ವಿಪಕ್ವಂ ನ ವಿರಾಜತೇ|

12205006c ತಥಾಪಕ್ವಕಷಾಯಾಖ್ಯಂ ವಿಜ್ಞಾನಂ ನ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

ಲೋಹಯುಕ್ತ ಚಿನ್ನವು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಶುದ್ಧವಾಗದೇ ತನ್ನ
 ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಚಿತ್ತದ
 ರಾಗಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸದೆಯೇ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮನು
 ಪ್ರಕಾಶಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.²⁵²

12205007a ಯಶ್ಚಾಧರ್ಮಂ ಚರೇನ್ಮೋಹಾತ್ಕಾಮಲೋಭಾವನು ಪ್ಲವನ್|

12205007c ಧರ್ಮ್ಯಂ ಪಂಥಾನಮಾಕ್ರಮ್ಯ ಸಾನುಬಂಧೋ ವಿನಶ್ಯತಿ||

ಮೋಹದಿಂದ ಕಾಮ-ಲೋಭವಶನಾಗಿ ಅಧರ್ಮವನ್ನು

²⁵¹ Having driven deeds into a hole, one obtains the auspicious worlds. (Bibek Debroy)

²⁵² When gold is mixed with iron, it becomes impure and does not shine. In that way, if mixed with the impure and the astringent, knowledgge no longer shines. (Bibek Debroy)

ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿರುವ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಾದಿ ದೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆತ್ಮವು ಆ ದೋಷಗಳು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪಕ್ಷವಾದ ಹೊರತು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆಚರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವವನು
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.²⁵³

12205008a ಶಬ್ದಾದೀನ್ವಿಷಯಾಂಸ್ತಸ್ಮಾದಸಂರಾಗಾದನುಪ್ಲವೇತ್|

12205008c ಕ್ರೋಧಹರ್ಷಾ ವಿಷಾದಶ್ಚ ಚಾಯಂತೇ ಹಿ ಪರಸ್ಪರಮ್||

ಆದುದರಿಂದ ರಾಗವಶನಾಗಿ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕ್ರೋಧ-ಹರ್ಷ-
ವಿಷಾದಗಳೆಂಬ ರಾಜಸಿಕ, ಸಾತ್ವಿಕ ಮತ್ತು ತಾಮಸಿಕ ಭಾವಗಳು
ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ²⁵⁴.

12205009a ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕೇ ದೇಹೇ ಸತ್ತ್ವರಾಜಸತಾಮಸೇ|

12205009c ಕಮಭಿಷ್ಟುವತೇ ಚಾಯಂ ಕಂ ವಾ ಕ್ರೋಶತಿ ಕಿಂ ವದೇತ್||

ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವರಾಜತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ
ಯುಕ್ತವಾದ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಜೀವಾತ್ಮವು
ಏನೆಂದು ಹೇಳಿ ಯಾರನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಲ್ಲದು ಅಥವಾ ಯಾರನ್ನು
ಸ್ತುತಿಸಬಲ್ಲದು?

12205010a ಸ್ಪರ್ಶರೂಪರಸಾದ್ಯೇಷು ಸಂಗಂ ಗಚ್ಚಂತಿ ಬಾಲಿಶಾಃ|

12205010c ನಾವಗಚ್ಚಂತ್ಯವಿಜ್ಞಾನಾದಾತ್ಮಜಂ ಪಾರ್ಥಿವಂ ಗುಣಮ್||

---

²⁵³ ಜ್ಞಾತಿ-ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ವಿನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾನೆ (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁵⁴ Anger, delight and misery feed on each other. (Bibek
Debroy)

ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ಮತ್ತು ರಸಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ
ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಶರೀರವು ಪೃಥ್ವಿಯ ವಿಕಾರವೆಂದು
ಅವಿಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12205011a ಮೃನ್ಮಯಂ ಶರಣಂ ಯದ್ವನ್ಮೃದೈವ ಪರಿಲಿಪ್ಯತೇ|

12205011c ಪಾರ್ಥಿವೋಽಯಂ ತಥಾ ದೇಹೋ ಮೃದ್ವಿಕಾರೈರ್ವಿಲಿಪ್ಯತೇ||

ಮಣ್ಣಿನ ಮನೆಯು ಮಣ್ಣಿನ ಲೇಪನದಿಂದಲೇ ಹೇಗೆ
ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಪೃಥ್ವಿಯ ವಿಕಾರರೂಪವಾದ ಈ
ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರವು ಪೃಥ್ವಿಯ ವಿಕಾರಗಳಾದ ಅನ್ನಾದಿಗಳ
ಸೇವನೆಯಿಂದಲೇ ನಾಶಹೊಂದದೇ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.²⁵⁵

12205012a ಮಧು ತೈಲಂ ಪಯಃ ಸರ್ಪಿರ್ಮಾಂಸಾನಿ ಲವಣಂ ಗುಡಃ|

12205012c ಧಾನ್ಯಾನಿ ಫಲಮೂಲಾನಿ ಮೃದ್ವಿಕಾರಾಃ ಸಹಾಂಭಸಾ||

ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಎಣ್ಣೆ, ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಮಾಂಸ, ಉಪ್ಪು, ಬೆಲ್ಲ,
ಧಾನ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಫಲಮೂಲಗಳು ಜಲದೊಂದಿಗಿನ ಪೃಥ್ವಿಯ
ವಿಕಾರಗಳೇ ಆಗಿವೆ²⁵⁶.

12205013a ಯದ್ವತ್ಕಾಂತಾರಮಾತಿಷ್ಠನ್ನೌತ್ಸುಕ್ಯಂ ಸಮನುವ್ರಜೇತ್|

12205013c ಶ್ರಮಾದಾಹಾರಮಾದದ್ಯಾದಸ್ವಾದ್ವಪಿ ಹಿ ಯಾಪನಮ್||

---

²⁵⁵ A house made of earth is pastered with earth. Like that, this body is made out of earth and is attached to earth. (Bibek Debroy)

²⁵⁶ ಜಲವೂ ಪೃಥ್ವಿಯ ವಿಕಾರವು ಎಂದೂ ಇದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12205014a ತದ್ವತ್ಸಂಸಾರಕಾಂತಾರಮಾತಿಷ್ಠನ್ ಶ್ರಮತತ್ಪರಃ|

12205014c ಯಾತ್ರಾರ್ಥಮದ್ಯಾದಾಹಾರಂ ವ್ಯಾಧಿತೋ ಭೇಷಜಂ ಯಥಾ||

ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ತಪಸ್ವಿಯು ತುಂಬಾ ಹಸಿವೆಯಾದಾಗ ಸರಳವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು, ಅದು ರುಚಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸೇವಿಸಿ ದೇಹಯಾಪನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವವರು ಶ್ರಮವುಂಟಾದಾಗ ದೇಹಯಾತ್ರೆಗೆ ಎಷ್ಟುಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಆಹಾರವನ್ನು ರೋಗಿಯು ಔಷಧಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ಸಿಹಿ-ಕಹಿಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದೇ ಸೇವಿಸಬೇಕು.

12205015a ಸತ್ಯಶೌಚಾರ್ಜವತ್ಯಾಗೈರ್ಯಶಸಾ²⁵⁷ ವಿಕ್ರಮೇಣ ಚ|

12205015c ಕ್ಷಾಂತ್ಯಾ ಧೃತ್ಯಾ ಚ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಚ ಮನಸಾ ತಪಸ್ಯೈವ ಚ||

12205016a ಭಾವಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಯಥಾವೃತ್ತಾನ್ಸಂವಸೇತ ಯಥಾಕ್ರಮಮ್|

12205016c ಶಾಂತಿಮಿಚ್ಛನ್ನದೀನಾತ್ಮಾ ಸಂಯಚ್ಛೇದಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ||

ಸತ್ಯ, ಶೌಚ, ಸರಳತೆ, ತ್ಯಾಗ, ಯಶಸ್ಸು, ವಿಕ್ರಮ, ಕ್ಷಮೆ, ಧೈರ್ಯ, ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸುಗಳ ಮೂಲಕ ಸರ್ವ ವಿಷಯಾತ್ಮಕ ಭಾವಗಳ ಮೇಲೆ ಆಲೋಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಶಾಂತಿಯ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12205017a ಸತ್ತ್ವೇನ ರಜಸಾ ಚೈವ ತಮಸಾ ಚೈವ ಮೋಹಿತಾಃ|

12205017c ಚಕ್ರವತ್ಪರಿವರ್ತಂತೇ ಹ್ಯಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಂತವೋ ಭೃಶಮ್||

²⁵⁷ ವರ್ಚಸಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವವು ಅಜ್ಞಾನವಶದಿಂದಾಗಿ ಸತ್ತ್ವ, ರಜ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಮೋಹಿತಗೊಂಡು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಚಕ್ರದಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12205018a ತಸ್ಮಾತ್ಸಮ್ಯಕ್ಪರಿಕ್ಷೇತ ದೋಷಾನಜ್ಞಾನಸಂಭವಾನ್|

12205018c ಅಜ್ಞಾನಪ್ರಭವಂ ನಿತ್ಯಮಹಂಕಾರಂ²⁵⁸ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್||

ಆದುದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಂಟಾಗುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಂಟಾಗುವ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12205019a ಮಹಾಭೂತಾನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಗುಣಾಃ ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮಃ|

12205019c ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸೇಶ್ವರಂ ಸರ್ವಮಹಂಕಾರೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್||

ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಶಬ್ದಾದಿ ಗುಣಗಳು, ಸತ್ತ್ವ - ರಜ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳು ಹಾಗೂ ಲೋಕಪಾಲರ ಸಹಿತ ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳೂ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

12205020a ಯಥೇಹ ನಿಯತಂ ಕಾಲೋ ದರ್ಶಯತ್ಯಾರ್ತವಾನ್ಗುಣಾನ್|

12205020c ತದ್ವದ್ಭೂತೇಷ್ವಹಂಕಾರಂ ವಿದ್ಯಾದ್ಭೂತಪ್ರವರ್ತಕಮ್||

ನಿಯತ ಕಾಲವು ಹೇಗೆ ಋತುಗಳ ಗುಣ-ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಅಹಂಕಾರವೇ ಜೀವಿಗಳ ಕರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

---

²⁵⁸ ದುಃಖಮಹಂಕಾರಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12205021a ಸಂಮೋಹಕಂ ತಮೋ ವಿದ್ಯಾತ್ ಕೃಷ್ಣಮಜ್ಞಾನಸಂಭವಮ್|

12205021c ಪ್ರೀತಿದುಃಖನಿಬದ್ಧಾಂಶ್ಚ ಸಮಸ್ತಾಂಸ್ತ್ರೀನಥೋ ಗುಣಾನ್|

12205021e ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ರಜಸಶ್ಚೈವ ತಮಸಶ್ಚ ನಿಬೋಧ ತಾನ್||

ತಮೋಗುಣವು ಸಮೋಹಕವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಅದು ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಮಸ್ತ ಪ್ರೀತಿ-ದುಃಖಗಳೂ ಸತ್ತ್ವ, ರಜ ಮತ್ತು ತಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12205022a ಪ್ರಮೋಹೋ²⁵⁹ ಹರ್ಷಜಃ ಪ್ರೀತಿರಸಂದೇಹೋ ಧೃತಿಃ ಸ್ಮೃತಿಃ|

12205022c ಏತಾನ್ಸತ್ತ್ವ ಗುಣಾನ್ವಿದ್ಯಾದಿಮಾನ್ರಾಜಸತಾಮಸಾನ್||

12205023a ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ಪ್ರಮಾದಶ್ಚ ಲೋಭಮೋಹೌ ಭಯಂ ಕ್ಲಮಃ|

12205023c ವಿಷಾದಶೋಕಾವರತಿರ್ಮಾನದರ್ಪಾವನಾರ್ಯತಾ||

ನಿರ್ಗೊಂದಲ, ಹರ್ಷ, ಪ್ರೀತಿ, ಅಸಂದೇಹ, ಧೃತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿ - ಇವು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿ. ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಪ್ರಮಾದ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಭಯ, ಆಯಾಸ, ವಿಷಾದ, ಶೋಕ, ಮಾನ, ದರ್ಪ, ಮತ್ತು ಅನಾರ್ಯತೆ ಇವು ರಜೋಗುಣ-ತಮೋಗುಣಗಳ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12205024a ದೋಷಾಣಾಮೇವಮಾದೀನಾಂ ಪರೀಕ್ಷ್ಯ ಗುರುಲಾಘವಮ್|

12205024c ವಿಮೃಶೇದಾತ್ಮಸಂಸ್ಥಾನಾಮೇಕೈಕಮನುಸಂತತಮ್||

ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು

²⁵⁹ ಪ್ರಸಾದೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೆಯೋ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳನ್ನೂ ದೂರೀಕರಿಸಲು
ಸತತವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.”

12205025 ಶಿಷ್ಯ ಉವಾಚ|

12205025a ಕೇ ದೋಷಾ ಮನಸಾ ತ್ಯಕ್ತಾಃ ಕೇ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಶಿಥಿಲೀಕೃತಾಃ|

12205025c ಕೇ ಪುನಃ ಪುನರಾಯಾಂತಿ ಕೇ ಮೋಹಾದಫಲಾ ಇವ||

ಶಿಷ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾವ ದೋಷಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ
ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ
ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ? ಯಾವ ದೋಷಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ ಬರುತ್ತಲೇ
ಇರುತ್ತವೆ? ಮತ್ತು ಯಾವ ದೋಷಗಳು ಅಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ
ನಿಷ್ಫಲವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ?”

12205026a ಕೇಷಾಂ ಬಲಾಬಲಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಹೇತುಭಿರ್ವಿಮೃಶೇದ್ಬೃಧಃ|

12205026c ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಸಮಾಚಕ್ಷ್ಯ ಯಥಾ ವಿದ್ಯಾಮಹಂ ಪ್ರಭೋ||

ಪ್ರಭೋ! ಬುದ್ಧಿವಂತನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ
ಯಾವ ದೋಷಗಳ ಬಲಾಬಲಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕು? ಪ್ರಭೋ!
ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12205027 ಗುರುರುವಾಚ|

12205027a ದೋಷೈರ್ಮೂಲಾದವಚ್ಚಿನ್ಮೈವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ವಿಮುಚ್ಯತೇ|

12205027c ವಿನಾಶಯತಿ ಸಂಭೂತಮಯಸ್ಮಯಮಯೋ ಯಥಾ|

12205027e ತಥಾಕೃತಾತ್ಮಾ ಸಹಜೈರ್ದೋಷೈರ್ನಶ್ಯತಿ ರಾಜಸೈಃ²⁶⁰||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ಶುದ್ಧಾತ್ಮನು ಈ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತ ಕಿತ್ತುತೆಗೆದು ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ²⁶¹. ಲೋಹದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಉಳಿಯ ತುದಿಯು ಲೋಹವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ತಾನೂ ಮೊಂಡಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ರಜೋಗುಣಜನಿತ ಸಹಜ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾನೂ ಕೂಡ ಶಾಂತವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.²⁶²

12205028a ರಾಜಸಂ ತಾಮಸಂ ಚೈವ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಕರ್ಮ ಸಂಭವಮ್²⁶³||

12205028c ತತ್ಸರ್ವಂ ದೇಹಿನಾಂ ಬೀಜಂ ಸರ್ವಮಾತ್ಮವತಃ ಸಮಮ್||

ಆತ್ಮಗಳಿರುವ ಸರ್ವ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧಾತ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣ ಇವು ಬೀಜಗಳಂತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಆತ್ಮವತರಿಗೆ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವೇ ಸಮತೆಗೆ

---

²⁶⁰ ತಾಮಸೈಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁶¹ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಈ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ಮುಕ್ತನಾಗಬಹುದು.

²⁶² ತ್ರಿಗುಣಗಳು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಅದು ಆತ್ಮವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತವಾದನಂತರ ಆ ಬುದ್ಧಿಯು ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿಯು ತಾನೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

²⁶³ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಕಮಅಲ್ಮಷಮ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

(ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ) ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ.

12205029a ತಸ್ಮಾದಾತ್ಮವತಾ ವರ್ಜ್ಯಂ ರಜಶ್ಚ ತಮ ಏವ ಚ|

12205029c ರಜಸ್ತಮೋಭ್ಯಾಂ ನಿರ್ಮುಕ್ತಂ ಸತ್ತ್ವಂ ನಿರ್ಮಲತಾಮಿಯಾತ್||

ಆದುದರಿಂದ ಆತ್ಮವತನು ರಜ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳನ್ನು
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಜಿಸಬೇಕು. ರಜೋತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ
ಮುಕ್ತವಾದ ಜೀವವು ನಿರ್ಮಲತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

12205030a ಅಥ ವಾ ಮಂತ್ರವದ್ಬ್ರೂಯುರ್ಮಾಂಸಾದಾನಾಂ ಯಜುಷ್ಯ ತಮ್²⁶⁴|

12205030c ಹೇತುಃ ಸ ಏವಾನಾದಾನೇ ಶುದ್ಧಧರ್ಮಾನುಪಾಲನೇ||

ಕೆಲವರು ಮಂತ್ರಯುಕ್ತ ಬಲಿ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳು ಶುದ್ಧಧರ್ಮವನ್ನು
ಪಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾರಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12205031a ರಜಸಾ ಧರ್ಮಯುಕ್ತಾನಿ ಕಾರ್ಯಾಣ್ಯಪಿ ಸಮಾಪ್ನುಯಾತ್|

12205031c ಅರ್ಥಯುಕ್ತಾನಿ ಚಾತ್ಯರ್ಥಂ ಕಾಮಾನ್ಸರ್ವಾಂಶ್ಚ ಸೇವತೇ||

ಆದರೆ ರಜೋಗುಣಯುಕ್ತನಾಗಿ ಅಥವಾ ಅರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ
ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾಮವನ್ನೇ ಪೂರೈಸುವಂಥಹುಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

12205032a ತಮಸಾ ಲೋಭಯುಕ್ತಾನಿ ಕ್ರೋಧಜಾನಿ ಚ ಸೇವತೇ|

12205032c ಹಿಂಸಾವಿಹಾರಾಭಿರತಸ್ತಂದ್ರೀನಿದ್ರಾಸಮನ್ವಿತಃ||

ತಮೋಗುಣವು ಲೋಭವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡಾಗ ಅದು ಕ್ರೋಧವನ್ನೇ

---

²⁶⁴ ಅಥವಾ ಮಂತ್ರವದ್ಬ್ರೂಯುರಾತ್ಮಾದಾನಾಯ ದುಷ್ಯ ತಮ್ | (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸೇವಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂಸಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ರತಿಸುಖ, ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು
ನಿದ್ರೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12205033a ಸತ್ತ ಸ್ಥಃ ಸಾತ್ವಿ ಕಾನ್ಭಾವಾನ್ ಶುದ್ಧಾನ್ವಶ್ಯತಿ ಸಂಶ್ರಿತಃ|

12205033c ಸ ದೇಹೀ ವಿಮಲಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶುದ್ಧೋ ವಿದ್ಯಾಸಮನ್ವಿತಃ||

ಆದರೆ ಸತ್ತ ಗುಣದಲ್ಲಿರುವವನು ಸಾತ್ವಿಕ ಶುದ್ಧ ಭಾವಗಳನ್ನು
ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಶುದ್ಧವಾದವುಗಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು
ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವವು ವಿಮಲವೂ,
ಶ್ರೀಮಾನನೂ, ಶುದ್ಧನೂ ವಿದ್ಯಾಸಮನ್ವಿತನೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನೇ ಪಂಚಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೬

ಜೀವೋತ್ಪತ್ತಿಯ ವರ್ಣನೆ; ದೋಷ-ಬಂಧನಗಳ ಮುಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರ
ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಉಪದೇಶ (1-21).

12206001 ಗುರುರುವಾಚ|²⁶⁵

12206001a ರಜಸಾ ಸಾಧ್ಯತೇ ಮೋಹಸ್ತಮಸಾ ಚ ನರರ್ಷಭ|

²⁶⁵ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12206001c ಕ್ರೋಧಲೋಭೌ ಭಯಂ ದರ್ಪ ಏತೇಷಾಂ ಸಾಧನಾಚ್ಚುಚಿಃ||

12206002a ಪರಮಂ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ದೇವಮಕ್ಷಯಮವ್ಯಯಮ್|

12206002c ವಿಷ್ಣುಮವ್ಯಕ್ತಸಂಸ್ಥಾನಂ ವಿಶಂತೇ²⁶⁶ ದೇವಸತ್ತಮಮ್||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ನರರ್ಷಭ! ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಮೋಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಕ್ರೋಧ, ಲಾಭ, ಭಯ ಮತ್ತು ದರ್ಪಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಶುಚಿತ್ವವು ಪರಮ ಪರಮಾತ್ಮ ದೇವ ಅಕ್ಷಯ ಅವ್ಯಯ ವಿಷ್ಣು ಅವ್ಯಕ್ತ ದೇವಸತ್ತಮನ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸಾಧಕವಾಗುತ್ತದೆ.

12206003a ತಸ್ಯ ಮಾಯಾವಿದಗ್ಧಾಂಗಾ ಜ್ಞಾನಭ್ರಷ್ಟಾ ನಿರಾಶಿಷಃ²⁶⁷|

12206003c ಮಾನವಾ ಜ್ಞಾನಸಂಮೋಹಾತ್ತತಃ ಕಾಮಂ²⁶⁸ ಪ್ರಯಾಂತಿ ವೈ||

ಅವನದೇ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಆವೃತರಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಜ್ಞಾನಭ್ರಷ್ಟರೂ ಗುರಿಯಿಲ್ಲವರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನಸಂಮೋಹದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಕಾಮದೇಡೆ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

12206004a ಕಾಮಾತ್ಕ್ರೋಧಮವಾಪ್ಯಾಥ ಲೋಭಮೋಹೌ ಚ ಮಾನವಾಃ|

12206004c ಮಾನದರ್ಪಾದಹಂಕಾರಮಹಂಕಾರಾತ್ತತಃ ಕ್ರಿಯಾಃ||

ಮಾನವರು ಕಾಮದಿಂದ ಕ್ರೋಧವನ್ನೂ, ಲೋಭ-ಮೋಹಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾನ-ದರ್ಪಗಳಿಂದ ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು

²⁶⁶ ವಿದುಸ್ತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁶⁷ ನಷ್ಟಜ್ಞಾನಾ ವಿಚೇತಸಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁶⁸ ಕ್ರೋಧಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅಹಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12206005a ಕ್ರಿಯಾಭಿಃ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧಃ ಸ್ನೇಹಾಚ್ಛೋಕಮನಂತರಮ್||

12206005c ಸುಖದುಃಖಸಮಾರಂಭಾಜ್ಞಾ ಜನ್ಮಕೃತಕ್ಷಣಾಃ||

ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ನಂತರ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಶೋಕ. ಹೀಗೆ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರಿಂದ ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12206006a ಜನ್ಮತೋ ಗರ್ಭವಾಸಂ ತು ಶುಕ್ರಶೋಣಿತಸಂಭವಮ್||

12206006c ಪುರೀಷಮೂತ್ರವಿಕ್ಷೇದಶೋಣಿತಪ್ರಭವಾವಿಲಮ್||

ಜನ್ಮವಾದರೋ ಶುಕ್ರ-ಶೋಣಿತಗಳ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದಂಟಾದ ಗರ್ಭವಾಸದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಜೀವಿಗೆ ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳಿಂದ ನಾರುತ್ತಿರುವ ರಕ್ತದ ವಿಕಾರದಿಂದ ಮಲಿನವಾಗಿರುವ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12206007a ತೃಷ್ಣಾಭಿಭೂತಸ್ತೈರ್ಬದ್ಧಸ್ತಾನೇವಾಭಿಪರಿಪ್ಲವನ್||

12206007c ಸಂಸಾರತಂತ್ರವಾಹಿನ್ಯಸ್ತತ್ರ ಬುದ್ಧೇತ ಯೋಷಿತಃ||

ತೃಷ್ಣೆಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವ ಈ ಸಂಸಾರದ ತಂತುವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ನೇಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12206008a ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರಭೂತಾಸ್ತಾ ನರಾಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಲಕ್ಷಣಾಃ||

12206008c ತಸ್ಮಾದೇತಾ ವಿಶೇಷೇಣ ನರೋಽತೀಯುರ್ವಿಪಶ್ಚಿ ತಃ²⁶⁹||

ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷರು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸ ಪುರುಷರು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹಿಂದೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಗಬಾರದು.

12206009a ಕೃತ್ಯಾ ಹ್ಯೇತಾ ಘೋರರೂಪಾ ಮೋಹಯಂತ್ಯವಿಚಕ್ಷಣಾನ್|

12206009c ರಜಸ್ಯಂತರ್ಹಿತಾ ಮೂರ್ತಿ ರಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಸನಾತನೀ||

ಅವರು ಘೋರರೂಪೀ ಕೃತ್ಯೆ²⁷⁰ಗೆ ಸಮಾನರು.

ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲದವರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾರಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸನಾತನೀ ನಾರೀಮೂರ್ತಿಯು ರಜೋಗುಣದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

12206010a ತಸ್ಮಾತ್ತರ್ಷಾತ್ಮಕಾದ್ರಾಗಾದ್ಭೀಜಾಜ್ಜಾಯಂತಿ ಜಂತವಃ|

12206010c ಸ್ವದೇಹಜಾನಸ್ವಸಂಜ್ಞಾನ್ಯದ್ವದಂಗಾತ್ಕೃಮೀಂಸ್ತ್ಯಜೇತ್|

12206010e ಸ್ವಸಂಜ್ಞಾನಸ್ವಜಾಂಸ್ತದ್ವತ್ಸುತಸಂಜ್ಞಾನ್ಯಮೀಂಸ್ತ್ಯಜೇತ್||

ಅವರ ಆಕರ್ಷಣೆ-ಅನುರಾಗದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಪುರುಷನ ವೀರ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀವಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ರಿಮಿಗಳನ್ನು ತನ್ನವಲ್ಲವೆಂದು ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ತನ್ನವೆಂದು ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ತನ್ನದಾಗಿರದ ಪುತ್ರನಾಮಕ ಕ್ರಿಮಿಗಳನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

269 ನರೋಽತೀಯಾದ್ವಿಶೇಷತಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

270 ಶೂನ್ಯ ದೇವತೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12206011a ಶುಕ್ರತೋ ರಸತಶ್ಚೈವ ಸ್ನೇಹಾಜ್ಜಾಯಂತಿ²⁷¹ ಜಂತವಃ|

12206011c ಸ್ವಭಾವಾತ್ಕರ್ಮಯೋಗಾದ್ವಾ ತಾನುಪೇಕ್ಷೇತ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ವೀರ್ಯ, ರಸ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಗಳಿಂದ ಜಂತುಗಳು ಸ್ವಭಾವತಃ ಅಥವಾ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

12206012a ರಜಸ್ತಮಸಿ ಪರ್ಯಸ್ತಂ ಸತ್ತ್ವಂ ತಮಸಿ ಸಂಸ್ಥಿತಮ್²⁷²|

12206012c ಜ್ಞಾನಾಧಿಷ್ಠಾನಮಜ್ಞಾನಂ²⁷³ ಬುದ್ಧ್ಯ ಹಂಕಾರಲಕ್ಷಣಮ್||

ರಜವು ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವವೂ ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದೆ. ಜ್ಞಾನವು ಅಜ್ಞಾನದ ಅಧಿಷ್ಠಾನವು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯು ಅಹಂಕಾರದ ಲಕ್ಷಣವು.

12206013a ತದ್ಬೀಜಂ ದೇಹಿನಾಮಾಹುಸ್ತದ್ಬೀಜಂ ಜೀವಸಂಜ್ಞಿತಮ್|

12206013c ಕರ್ಮಣಾ ಕಾಲಯುಕ್ತೇನ ಸಂಸಾರಪರಿವರ್ತಕಮ್||

ದೇಹಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅದನ್ನು ಬೀಜವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬೀಜವನ್ನು ಜೀವ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಕಾಲಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12206014a ರಮತ್ಯಯಂ ಯಥಾ ಸ್ವಪ್ನೇ ಮನಸಾ ದೇಹವಾನಿವ|

12206014c ಕರ್ಮ ಗರ್ಭೈರ್ಗುಣೈರ್ದೇಹೀ ಗರ್ಭೇ ತದುಪಪದ್ಯತೇ||

²⁷¹ ದೇಹಾಜ್ಜಾಯಂತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್)

²⁷² ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ರಜಸಿ ಸ್ಥಿತಮ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁷³ ಜ್ಞಾನಾಧಿಷ್ಠಾನಮವ್ಯಕ್ತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ರಮಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಜೀವವು ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗರ್ಭಗುಣಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಗರ್ಭವನ್ನು ಜೀವವು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ²⁷⁴.

12206015a ಕರ್ಮಣಾ ಬೀಜಭೂತೇನ ಚೋದ್ಯತೇ ಯದ್ಯದಿಂದ್ರಿಯಮ್|

12206015c ಜಾಯತೇ ತದಹಂಕಾರಾದ್ರಾಗಯುಕ್ತೇನ ಚೇತಸಾ||

ಬೀಜಭೂತವಾದ ಕರ್ಮಗಳು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಗಯುಕ್ತ ಚೇತನದಿಂದ ಅಹಂಕಾರವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12206016a ಶಬ್ದರಾಗಾಚ್ಛ್ರೇತ್ರಮಸ್ಯ ಜಾಯತೇ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಃ|

12206016c ರೂಪರಾಗಾತ್ಮಥಾ ಚಕ್ಷುರ್ಭ್ರಾಣಂ ಗಂಧಚಿಕೀರ್ಷಯಾ||

ಶಬ್ದರಾಗದಿಂದ ಜೀವಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ರೂಪರಾಗದಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ಗಂಧದ ಆಸೆಯಿಂದ ಮೂಗು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12206017a ಸ್ಪರ್ಶನೇಭ್ಯಸ್ತಥಾ²⁷⁵ ವಾಯುಃ ಪ್ರಾಣಾಪಾನವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ|

12206017c ವ್ಯಾನೋದಾನೌ ಸಮಾನಶ್ಚ ಪಂಚಧಾ ದೇಹಯಾಪನಾ||

ಸ್ಪರ್ಶನವೂ ಮತ್ತು ಶರೀರಯತ್ರೇಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ವ್ಯಾನ,

²⁷⁴ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಜೀವನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನಂತೆ ಕ್ರೀಡೆಯಾಡುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಕರ್ಮಗರ್ಭಿತ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೀವನು ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

²⁷⁵ ಸ್ಪರ್ಶನೇ ತ್ವಕ್ತಥಾ ವಾಯುಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಉದಾನ, ಸಮಾನಗಳೆಂಬ ಐದು ವಾಯುಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12206018a ಸಂಜಾತ್ಯೆರ್ಜಾಯತೇ ಗಾತ್ರೈಃ ಕರ್ಮಜೈರ್ಬ್ರಹ್ಮಣಾ²⁷⁶ ವೃತಃ|

12206018c ದುಃಖಾದ್ಯಂತೈರ್ದುಃಖಮಧ್ವೈರ್ನರಃ ಶಾರೀರಮಾನಸೈಃ||

ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಜೀವವು ಕರ್ಮಜ ಶರೀರಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಜೀವವು ಪುನಃ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾರೀರಿಕ ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖಗಳಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ.

12206019a ದುಃಖಂ ವಿದ್ಯಾದುಪಾದಾನಾದಭಿಮಾನಾಚ್ಚ ವರ್ಧತೇ|

12206019c ತ್ಯಾಗಾತ್ತೇಭ್ಯೋ ನಿರೋಧಃ ಸ್ಯಾನ್ನಿರೋಧಜ್ಞೋ ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ದೇಹಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಆ ದುಃಖವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ತ್ಯಾಗದಿಂದ ದುಃಖವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12206020a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ರಜಸ್ಯೇವ ಪ್ರಭವಪ್ರಲಯಾವುಭೌ|

12206020c ಪರೀಕ್ಷ್ಯ ಸಂಚರೇದ್ವಿದ್ವಾನ್ಯಥಾವಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಚಕ್ಷುಷಾ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಲಯ - ಎರಡೂ ರಜೋಗುಣದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ವಾಂಸನು ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

²⁷⁶ ಕರ್ಮಜೈರ್ವರ್ಷಣಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12206021a ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥನೋಪಸರ್ಪಂತ್ಯತರ್ಪುಲಮ್|

12206021c ಜ್ಞಾತ್ಯೈಶ್ಚ ಕಾರಣೈರ್ದೇಹೀ²⁷⁷ ನ ದೇಹಂ ಪುನರಹತಿ||

ಆಸೆಯೇ ಇಲ್ಲದವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು (ವಿಷಯಗಳನ್ನು) ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹಧಾರಣೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು ಪುನಃ ಶರೀರಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.²⁷⁸

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನೇ ಷಡಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಳರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೨

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿ (1-29).

12207001 ಗುರುರುವಾಚ|²⁷⁹

²⁷⁷ ಹೀನಶ್ಚ ಕರಣೈರ್ದೇಹೀ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁷⁸ Even if one accomplishes the objective of satisfying the senses, a person who knows can use the senses of knowledge to determine the reasons. Such a being does not have to accept a body again. (Bibek Debroy)

²⁷⁹ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12207001a ಅತ್ರೋಪಾಯಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾವಚ್ಚಾಸ್ತು ಚಕ್ಷುಷಾ|

12207001c ತದ್ವಿಜ್ಞಾನಾಚ್ಚರನ್ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ಈಗ ನಾನು ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಬಳಸಬಹುದಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಆಚರಿಸಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12207002a ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಭೂತಾನಾಂ ಪುರುಷಃ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉಚ್ಯತೇ|

12207002c ಪುರುಷೇಭ್ಯೋ ದ್ವಿಜಾನಾಹುದ್ವಿಜೇಭ್ಯೋ ಮಂತ್ರವಾದಿನಃ||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜರು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದೂ ದ್ವಿಜರಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದವರು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12207003a ಸರ್ವ ಭೂತವಿಶಿಷ್ಟಾಸ್ತೇ ಸರ್ವ ಜ್ಞಾಃ ಸರ್ವ ದರ್ಶಿನಃ|

12207003c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವೇದತತ್ತ್ವ ಜ್ಞಾಸ್ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಗತಿನಿಶ್ಚಯಾಃ||

ವೇದತತ್ತ್ವ ಜ್ಞ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಲ್ಲದರ ಗುರಿ-ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು
ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಲ್ಲರು. ಅವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಬಲ್ಲರು ಮತ್ತು
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ವಿಶಿಷ್ಟರು.

12207004a ನೇತ್ರಹೀನೋ ಯಥಾ ಹ್ಯೇಕಃ ಕೃಚ್ಚಾಣಿ ಲಭತೇಽಧ್ವನಿ|

12207004c ಜ್ಞಾನಹೀನಸ್ತಥಾ ಲೋಕೇ ತಸ್ಮಾತ್ ಜ್ಞಾನವಿದೋಽಧಿಕಾಃ||

ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ನೇತ್ರಹೀನನು ಹೇಗೆ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನಹೀನನೂ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವಿದನು

ಹೆಚ್ಚಿ ನವನು.

12207005a ತಾಂಸ್ತಾನುಪಾಸತೇ ಧರ್ಮಾನ್ಧರ್ಮ ಕಾಮಾ ಯಥಾಗಮಮ್||

12207005c ನ ತ್ವೇಷಾಮರ್ಥ ಸಾಮಾನ್ಯಮಂತರೇಣ ಗುಣಾನಿಮಾನ್||

ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸ ಬಯಸುವ ಆದರೆ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವವರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಈ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಕೇವಲ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

12207006a ವಾಗ್ದೇಹಮನಸಾಂ ಶೌಚಂ ಕ್ಷಮಾ ಸತ್ಯಂ ಧೃತಿಃ ಸ್ಮೃತಿಃ|

12207006c ಸರ್ವಧರ್ಮೇಷು ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ಜ್ಞಾಪಯಂತಿ ಗುಣಾನಿಮಾನ್||

ಮಾತು-ದೇಹ-ಮನಸ್ಸುಗಳ (ತ್ರಿಕರಣ) ಶುದ್ಧಿ, ಕ್ಷಮೆ, ಸತ್ಯ, ಧೃತಿ, ಸ್ಮೃತಿ - ಇವು ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮಜ್ಞರ ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12207007a ಯದಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೂಪಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಮ್|

12207007c ಪರಂ ತತ್ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಸ್ತೇನ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್||

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಬ್ರಹ್ಮನ ರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ. ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಇದು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಪರಮ ಮಾರ್ಗವು.

12207008a ಲಿಂಗಸಂಯೋಗಹೀನಂ ಯಚ್ಚ ರೀರಸ್ಪರ್ಶವರ್ಜಿತಮ್²⁸⁰|

²⁸⁰ ಯಚ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಪರ್ಶವಿವರ್ಜಿತಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12207008c ಶ್ರೋತ್ರೇಣ ಶ್ರವಣಂ ಚೈವ ಚಕ್ಷುಷಾ ಚೈವ ದರ್ಶನಮ್||

12207009a ಜಿಹ್ವಯಾ ರಸನಂ ಯಚ್ಚ ತದೇವ ಪರಿವರ್ಜಿತಮ್²⁸¹|

12207009c ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಚ ವ್ಯವಸಾಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಕಲ್ಮಷಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಲಿಂಗಸಂಯೋಗರಹಿತನಾಗಿರುವುದು.

ಶರೀರಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು. ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳುವುದನ್ನು,

ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುವುದನ್ನು, ಮತ್ತು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ

ರುಚಿನೋಡುವುದನ್ನು ವರ್ಜಿಸುವುದು. ಬುದ್ಧಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಈ

ಅಕಲ್ಮಷ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು.

12207010a ಸಮ್ಯಗ್ಪ್ರತಿಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾನ್ಮಧ್ಯಮಃ ಸುರಾನ್||

12207010c ದ್ವಿಜಾಗ್ರೋ ಜಾಯತೇ ವಿದ್ವಾನ್ಯನ್ಯಸೀಂ ವೃತ್ತಿಮಾಸ್ಥಿತಃ||

ಈ ರೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸಿದವನು

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಧ್ಯಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು

ಪರಿಪಾಲಿಸಿದವನು ಸುರಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವವನು ವಿದ್ವಾಂಸ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

12207011a ಸುದುಷ್ಕರಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮುಪಾಯಂ ತತ್ರ ಮೇ ಶೃಣು|

12207011c ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಮುದೀರ್ಣಂ ಚ ನಿಗೃಹ್ಣೇಯಾದ್ವಿಜೋ ಮನಃ²⁸²||

²⁸¹ ವಾಕ್ಸಂಭಾಷಾಪ್ರವೃತ್ತಂ ಯತ್ತನ್ಮನಃಪರಿವರ್ಜಿತಮ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁸² ರಜಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಸುದುಷ್ಕರವಾದುದು. ಅದರ ಉಪಾಯವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು. ಸದಾ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದ್ವಿಜನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು.

12207012a ಯೋಷಿತಾಂ ನ ಕಥಾಃ ಶ್ರಾವ್ಯಾ ನ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಾ ನಿರಂಬರಾಃ|

12207012c ಕದಾ ಚಿದ್ಧರ್ಶನಾದಾಸಾಂ ದುರ್ಬಲಾನಾವಿಶೇದ್ರಜಃ||

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಾರದು.

ನಗ್ನರಾಗಿರುವಾಗ ಅವರನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದುರ್ಬಲಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರನ್ನು ರಜೋಗುಣವು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ.

12207013a ರಾಗೋತ್ಪತ್ತೌ ಚರೇತ್ಕೃಚ್ಛ್ರಮಹ್ನಸ್ತಿಃ²⁸³ ಪ್ರವಿಶೇದಪಃ|

12207013c ಮಗ್ನಃ ಸ್ವಪ್ನೇ ಚ ಮನಸಾ ತ್ರಿರ್ಜಪೇದಘಮರ್ಷಣಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಗೋತ್ಪತ್ತಿಯಾದರೆ ಕೃಚ್ಛ್ರವ್ರತ²⁸⁴ವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ

²⁸³ ಮಹಾರ್ತಿಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁸⁴ ಕೃಚ್ಛ್ರ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಕೃಚ್ಛ್ರದ ನಿಯಮವು ಹೀಗಿದೆ: ತ್ರ್ಯಹಂ ಪ್ರಾತಸ್ತ್ರಹಂ ಸಾಯಂ ತ್ರ್ಯಹ ಮದ್ಯಾದಯಾಚಿತಮ್| ತ್ರ್ಯಹಂ ಪರಂ ಚ ನಾಶ್ನೀಯಾತ್ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೋಽಯಮುಚ್ಯತೇ|| (ಮನುಸ್ಮೃತಿ 11-12) ಅರ್ಥಾತ್ ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಆಯಾಚಿತವಾದ (ಯಾರಾದರೂ ಕರೆದು ಹಾಕಿದರೆ) ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಊಟವನ್ನೇ ಮಾಡಬಾರದು. ಅನಂತರ ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ಉಪವಾಸವಿರಬೇಕು. ಒಟ್ಟು ಹನ್ನೆರಡು ದಿವಸಗಳ ವ್ರತವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ

ಮೂರು ದಿನ ನೀರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಮಮಗ್ನನಾದರೆ
ಮನಸಾ ಮೂರುಬಾರಿ ಅಘಮರ್ಷಣಮಂತ್ರ²⁸⁵ವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು.

12207014a ಪಾಪ್ಮಾನಂ ನಿರ್ದಹೇದೇವಮಂತರ್ಭೂತಂ ರಜೋಮಯಮ್|

12207014c ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತೇನ ಮನಸಾ ಸಂತತೇನ ವಿಚಕ್ಷಣಃ||

ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತ ಸಂಯಮಶೀಲ ಮನಸ್ಸಿನ
ಮೂಲಕ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ರಜೋಮಯ ಪಾಪಮಯ
ಕಾಮವಿಕಾರವನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡಬೇಕು.

12207015a ಕುಣಪಾಮೇಧ್ಯಸಂಯುಕ್ತಂ ಯದ್ವದಚ್ಚಿದ್ರಬಂಧನಮ್|

12207015c ತದ್ವದ್ದೇಹಗತಂ ವಿದ್ಯಾದಾತ್ಮಾನಂ ದೇಹಬಂಧನಮ್||

ವಾಸನಾಯುಕ್ತ ಮಲವನ್ನು ಕರುಳು ದೃಢವಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ
ಆತ್ಮನನ್ನು ದೇಹವು ದೃಢವಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12207016a ವಾತಪಿತ್ತಕಫಾನುಕ್ತಂ ತ್ವಷ್ಟ್ಮಾಂಸಂ ಸ್ನಾಯುಮಸ್ಥಿ ಚ|

12207016c ಮಜ್ಜಾಂ ಚೈವ ಸಿರಾಜಾಲೈಸ್ತರ್ಪಯಂತಿ ರಸಾ ನೃಣಾಮ್||

ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಕೃಚ್ಛ್ರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

²⁸⁵ ಋತಂ ಚ ಸತ್ಯಂ ಚಾಭೀದ್ಧಾತ್ತಪಸೋಽಧ್ಯಜಾಯತ| ತತೋ

ರಾತ್ರಿರಜಾಯತ ತತಃ ಸಮುದ್ರೋ ಆರ್ಣವಃ|

ಸಮುದ್ರಾದರ್ಣವಾದಧಿಸಂವತ್ಸರೋ ಅಜಾಯತ| ಆಹೋರಾತ್ರಾಣಿ

ವಿದಧದ್ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಮಿಷತೋ ವಶೀ| ಸೂರ್ಯಾ ಚಂದ್ರಮಸೌ

ಧಾತಾಯಥಾಪೂರ್ವಮಕಲ್ಪಯತ್| ದಿವಂ ಚ ಪೃಥಿವೀಂ

ಜಾಂತರಿಕ್ಷಮಥೋಸುವಃ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಅನ್ನ ರಸಗಳು ನರರ ನಾಡೀಸಮೂಹಗಳ ಮೂಲಕ ವಾತ-ಪಿತ್ತ-
ಕಫಗಳನ್ನೂ ರಕ್ತ-ಚರ್ಮ-ಮಾಂಸ-ಸ್ನಾಯು-ಮೂಳೆ-ಮಜ್ಜೆ ಮತ್ತು
ಸಂಪೂರ್ಣದೇಹವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

12207017a ದಶ ವಿದ್ಯಾದ್ಧಮನ್ಯೋಽತ್ರ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗುಣಾವಹಾಃ|

12207017c ಯಾಭಿಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಃ ಪ್ರತಾಯಂತೇ ಧಮನ್ಯೋಽನ್ಯಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಶಬ್ದಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಹತ್ತು
ನಾಡಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವುಗಳಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಸಾವಿರಾರು ನಾಡಿಗಳು ದೇಹಾದ್ಯಂತ ಪಸರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

12207018a ಏವಮೇತಾಃ ಸಿರಾನದ್ಯೋ ರಸೋದಾ ದೇಹಸಾಗರಮ್|

12207018c ತರ್ಪಯಂತಿ ಯಥಾಕಾಲಮಾಪಗಾ ಇವ ಸಾಗರಮ್||

ನದಿಗಳು ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ತುಂಬಿದ ಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದ
ಸಮುದ್ರವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವಂತೆ ರಸವಾಹಿನಿಗಳಾದ ಈ
ನಾಡಿರೂಪದ ನದಿಗಳು ದೇಹವೆಂಬ ಸಾಗರವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

12207019a ಮಧ್ಯೇ ಚ ಹೃದಯಸ್ಪೈಕಾ ಸಿರಾ ತ್ವತ್ರ ಮನೋವಹಾ|

12207019c ಶುಕ್ರಂ ಸಂಕಲ್ಪಜಂ ನೃಣಾಂ ಸರ್ವಗಾತ್ರೈರ್ವಿಮುಂಚತಿ||

ಹೃದಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುಪ್ರೀತಗೊಳಿಸುವ
ಮನೋವಹಾ²⁸⁶ ಎಂಬ ನಾಡಿಯಿದೆ. ಕಾಮವಿಷಯಕ

²⁸⁶ ಅಶ್ವತ್ಥಪತ್ರನಾಡೀವದ್ವಿಸಪ್ತತಿಶತಾಧಿಕಾ| ನಾಡೀ ಮನೋವಹೇತ್ಯುಕ್ತಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ್ಯಃ|| (ನಾಡೀಶಾಸ್ತ್ರ) ಅಶ್ವತ್ಥದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ
ನಾರುಗಳಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಿಸೂಕ್ಷ್ಮದ 127ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ನರಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ

ಸಂಕಲ್ಪವೃಂಟಾದಾಗ ಅದು ಶರೀರದ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದ
ವೀರ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೊರಬೀಳಿಸುತ್ತದೆ.

12207020a ಸರ್ವ ಗಾತ್ರಪ್ರತಾಯಿನ್ಯಸ್ತಸ್ಯಾ ಹ್ಯನುಗತಾಃ ಸಿರಾಃ|

12207020c ನೇತ್ರಯೋಃ ಪ್ರತಿಪದ್ಯಂತೇ ವಹಂತ್ಯಸ್ತ್ರೈಜಸಂ ಗುಣಮ್||

ಮನೋವಹ ನಾಡಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವ, ಶರೀರಾದ್ಯಂತ
ಪಸರಿಸಿರುವ ನಾಡಿಗಳು ತೇಜಸ್ಸಿನ ಗುಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ.

12207021a ಪಯಸ್ಯಂತರ್ಹಿತಂ ಸರ್ಪಿಯದ್ವನ್ನಿರ್ಮಥ್ಯತೇ ಖಿಜೈಃ|

12207021c ಶುಕ್ರಂ ನಿರ್ಮಥ್ಯತೇ ತದ್ವದ್ದೇಹಸಂಕಲ್ಪಜೈಃ ಖಿಜೈಃ||

ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕಡಗೋಲಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಕಡೆದು
ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ದೇಹ-ಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ
ಕಡಗೋಲಿನಿಂದ ಅನ್ನರಸವನ್ನು ಕಡೆದು ಶುಕ್ರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12207022a ಸ್ವಪ್ನೇಽಪ್ಯೇವಂ ಯಥಾಭ್ಯೇತಿ ಮನಃಸಂಕಲ್ಪಜಂ ರಜಃ|

12207022c ಶುಕ್ರಮಸ್ಪರ್ಶಜಂ ದೇಹಾತ್ ಸೃಜಂತ್ಯಸ್ಯ ಮನೋವಹಾ||

ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶರೀರಸಂಪರ್ಕವಾಗದಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ
ರಜೋಗುಣವು ಉತ್ತೇಜಿತಗೊಂಡು ಮನೋವಹಾ ನಾಡಿಯು
ವೀರ್ಯವನ್ನು ದೇಹದಿಂದ ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತದೆ.

12207023a ಮಹರ್ಷಿ ಭರ್ಗವಾನತ್ರಿವೇದ ತಚ್ಚುಕ್ರಸಂಭವಮ್|

ಮನೋವಹಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12207023c ತ್ರಿಬೀಜಮಿಂದ್ರದೈವತ್ಯಂ ತಸ್ಮಾದಿಂದ್ರಿಯಮುಚ್ಯತೇ||

ಮಹರ್ಷಿ ಭಗವಾನ್ ಅತ್ರಿಯು ಆ ವೀರ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ವೀರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬೀಜಗಳಿವೆ - ಮನೋವಹ ನಾಡಿ, ಸಂಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ಅನ್ನರಸ. ವೀರ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರನೇ ದೇವತೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12207024a ಯೇ ವೈ ಶುಕ್ರಗತಿಂ ವಿದ್ಯುರ್ಭೂತಸಂಕರಕಾರಿಕಾಮ್|

12207024c ವಿರಾಗಾ ದಗ್ಧದೋಷಾಸ್ತೇ ನಾಪ್ನುಯುರ್ದೇಹಸಂಭವಮ್||

ವೀರ್ಯದ ಗತಿಯು ಉದ್ರೇಕದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವಿವೇಕದ ಭೂತಸಂಕರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ವಿರಾಗಿಗಳಾಗುವವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ದೇಹಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪುನಃ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

12207025a ಗುಣಾನಾಂ ಸಾಮ್ಯಮಾಗಮ್ಯ ಮನಸೈವ ಮನೋವಹಮ್|

12207025c ದೇಹಕರ್ಮಾನುದನ್ವಾಣಾನಂತಕಾಲೇ ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ದೇಹಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾದ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಣಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮನೋವಹನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸುವವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12207026a ಭವಿತಾ ಮನಸೋ ಜ್ಞಾನಂ ಮನ ಏವ ಪ್ರತಾಯತೇ|

12207026c ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮದ್ವಿರಜೋ ದಿವ್ಯಮತ್ರ ಸಿದ್ಧಂ.²⁸⁷

²⁸⁷ ನಿತ್ಯಂ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

ಗುಣಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಮನಸ್ಸು ರಜೋಗುಣರಹಿತಗೊಂಡು ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಅದೇ ದಿವ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ.

12207027a ತಸ್ಮಾತ್ತದವಿಘಾತಾಯ ಕರ್ಮ ಕುರ್ಯಾದಕಲ್ಮಷಮ್||

12207027c ರಜಸ್ತಮಶ್ಚ ಹಿತ್ವೇಹ ನ ತೀರ್ಯಗ್ಗತಿಮಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಆದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ದೋಷರಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ರಜ-ತಮೋ ಗುಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಮನುಷ್ಯನು ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲನು.

12207028a ತರುಣಾಧಿಗತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಜರಾದುರ್ಬಲತಾಂ ಗತಮ್||

12207028c ಪರಿಪಕ್ವಬುದ್ಧಿಃ ಕಾಲೇನ ಆದತ್ತೇ ಮಾನಸಂ ಬಲಮ್||

ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನವು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಯಸ್ಸಾದಂತೆ ಪರಿಪಕ್ವವಾಗುವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ಬಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

12207029a ಸುದುರ್ಗಮಿವ ಪಂಥಾನಮತೀತ್ಯ ಗುಣಬಂಧನಮ್||

12207029c ಯದಾ ಪಶ್ಯೇತ್ತದಾ ದೋಷಾನತೀತ್ಯಾಮೃತಮಶ್ನುತೇ||

ಆದರೆ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಕರ ಮಾರ್ಗವು. ಗುಣಬಂಧನಗಳನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಂಡ ದೋಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಮುಂದುವರೆದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
 ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನೇ ಸಪ್ತಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನ ಎನ್ನುವ
 ಇನ್ನೂರಾವಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೮

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಬ್ರಹ್ಮಪದದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ
 ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲು ಉಪದೇಶ (1-26).

12208001 ಗುರುರುವಾಚ|²⁸⁸

12208001a ದುರಂತೇಷ್ಟಿಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ಸಕ್ತಾಃ ಸೀದಂತಿ ಜಂತವಃ|

12208001c ಯೇ ತ್ವಸಕ್ತಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಸ್ತೇ ಯಾಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ದುರಂತಕ್ಕೀಡುಮಾಡುವ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ
 ಆಸಕ್ತಗೊಂಡು ಜಂತುಗಳು ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ
 ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನಿಡದ ಮಹಾತ್ಮರು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12208002a ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾದುಃಖೈರ್ವ್ಯಾಧಿಭಿರ್ಮನಸಃ ಕ್ಲಮೈಃ|

12208002c ದೃಷ್ಟ್ವೇಮಂ ಸಂತತಂ ಲೋಕಂ ಘಟೇನ್ಮೋಕ್ಷಾಯ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಈ ಲೋಕವು ಸತತವೂ ಜನ್ಮ, ಮೃತ್ಯು, ಮುಷ್ಪು, ದುಃಖ, ವ್ಯಾಧಿ
 ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ

²⁸⁸ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಬುದ್ಧಿವಂತನು ತನ್ನ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

12208003a ವಾಙ್ಮನೋಭ್ಯಾಂ ಶರೀರೇಣ ಶುಚಿಃ ಸ್ಯಾದನಹಂಕೃತಃ|

12208003c ಪ್ರಶಾಂತೋ ಜ್ಞಾನವಾನ್ಭಿಕ್ಷುರ್ನಿರಪೇಕ್ಷಶ್ಚ ರೇತ್ಸುಖಿಮ್||

ಅವನು ತನ್ನ ಮಾತು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಶುಚಿಯಾಗಿ, ಅನಹಂಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಅವನು ಪ್ರಶಾಂತನೂ, ಜ್ಞಾನವಾನನೂ, ನಿರಪೇಕ್ಷನೂ ಆದ ಭಿಕ್ಷುವಾಗಿರಬೇಕು. ಅವನು ಸುಖವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

12208004a ಅಥ ವಾ ಮನಸಃ ಸಂಗಂ ಪಶ್ಯೇದ್ಭೂತಾನುಕಂಪಯಾ|

12208004c ಅತ್ರಾಪ್ಯುಪೇಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ವೀತ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಕರ್ಮಫಲಂ ಜಗತ್||

ಒಂದು ವೇಳೆ ಅನುಕಂಪದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಸ್ನೇಹವು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನೂ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

12208005a ಯತ್ಕೃತಂ ಪ್ರಾಕೃಭಂ ಕರ್ಮ ಪಾಪಂ ವಾ ತದುಪಾಶ್ಚುತೇ|

12208005c ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಭಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ಯಾದ್ವಾಗ್ಬುದ್ಧಿಕರ್ಮಭಿಃ||

ಅದು ಪಾಪ ಅಥವಾ ಶುಭ ಕರ್ಮವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾತು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು.

12208006a ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯವಚನಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಚಾರ್ಜವಮ್|

12208006c ಕ್ಷಮಾ ಚೈವಾಪ್ರಮಾದಶ್ಚ ಯಸ್ತ್ವಿತೇ ಸ ಸುಖೀ ಭವೇತ್||

ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯವಚನ, ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ, ಕ್ಷಮೆ, ಮತ್ತು
ಅಪ್ರಮಾದ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು
ಸುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12208007a ಯಶ್ಚೈನಂ ಪರಮಂ ಧರ್ಮಂ ಸರ್ವಭೂತಸುಖಾವಹಮ್|

12208007c ದುಃಖಾನ್ನಿಃಸರಣಂ ವೇದ ಸ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ ಸುಖೀ ಭವೇತ್||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಸುಖವನ್ನೀಯುವ ಇದೇ ಪರಮ ಧರ್ಮವು.
ಇದು ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಹಾಕುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಈ
ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಸುಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12208008a ತಸ್ಮಾತ್ಸಮಾಹಿತಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮನೋ ಭೂತೇಷು ಧಾರಯೇತ್|

12208008c ನಾಪಧ್ಯಾಯೇನ್ನ ಸ್ಪೃಹಯೇನ್ನಾಬದ್ಧಂ ಚಿಂತಯೇದಸತ್||

ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ ಸಮಸ್ತ
ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಷಗೊಳಿಸಬೇಕು.
ಯಾರಿಗೂ ಅಹಿತವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬಾರದು. ಅಪೇಕ್ಷೆಪಡಬಾರದು.
ಅಬದ್ಧವಾದುದನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟವಿಷಯಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಬಾರದು.²⁸⁹

12208009a ಅವಾಗ್ಗೋಗಪ್ರಯೋಗೇಣ ಮನೋಜ್ಞಂ ಸಂಪ್ರವರ್ತತೇ²⁹⁰|

---

²⁸⁹ One must use one's intelligence to control one's mind and sustain all beings. One must not desire to injure them and one must not allow one's thoughts to bind one down. (Bibek Debroy)

²⁹⁰ ಅಥಾಮೋಘಪ್ರಯತ್ನೇನ ಮನೋ ಜ್ಞಾನೇ ನಿವೇಶಯೇತ್|

ವಾಚಾಮೋಘಪ್ರಯಾಸೇನ ಮನೋಜ್ಞಂ ತತ್ಪ್ರವರ್ತತೇ|| (ಗೀತಾ)

12208009c ವಿವಕ್ಷತಾ ವಾ ಸದ್ವಾಕ್ಯಂ ಧರ್ಮಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮವೇಕ್ಷತಾ|

12208009e ಸತ್ಯಾಂ ವಾಚಮಹಿಂಸ್ರಾಂ ಚ ವದೇದನಪವಾದಿನೀಮ್||

ಮಾತು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಅಂಥಹ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸದಾ ಉತ್ತಮ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಡಬೇಕು. ಧರ್ಮದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಸತ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾರಹಿತ ಪರನಿಂದಾರಹಿತ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಡಬೇಕು.

12208010a ಕಲ್ಯಾಣೇತಾಮಪರುಷಾಮನೃಶಂಸಾಮಪೈಶುನಾಮ್|

12208010c ಈದೃಗಲ್ಪಂ ಚ ವಕ್ತವ್ಯಮವಿಕ್ಷಿಪ್ತೇನ ಚೇತಸಾ||

ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಠೋರತೆ, ಕ್ರೌರ್ಯ, ಮತ್ತು ಚಾಡಿಕೋರತನ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಕು. ಹೀಗಿರುವ ಮಾತನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಆಡಬೇಕು. ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಸುಸ್ಥಿರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು.

12208011a ವಾಕ್ತ್ರಬುದ್ಧೋ ಹಿ ಸಂರಾಗಾ²⁹¹ದ್ವಿರಾಗಾದ್ವ್ಯಾಹರೇದ್ಯದಿ|

12208011c ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಹ್ಯನಿಗೃಹೀತೇನ ಮನಸಾ ಕರ್ಮ ತಾಮಸಮ್|

12208011e ರಜೋಭೂತೈರ್ಹಿ ಕರಣೈಃ ಕರ್ಮಣಾ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಮಾತು ಸಂರಾಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಿರಾಗದಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಾಮಸಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕು. ರಜೋಗುಣದಿಂದಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ಅದರ ಫಲಗಳನ್ನು

ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

²⁹¹ ವಾಕ್ತ್ರಬುದ್ಧೋ ಹಿ ಸಂಸಾರೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12208012a ಸ ದುಃಖಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನರಕಾಯೋಪಪದ್ಯತೇ|

12208012c ತಸ್ಮಾನ್ಮನೋವಾಕ್ಯರೀರೈರಾಚರೇದ್ಧೈರ್ಯಮಾತ್ಮನಃ||

ಅಂಥವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು ಮತ್ತು ಶರೀರಗಳಿಂದ ಸಹನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅದರಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸಬೇಕು.

12208013a ಪ್ರಕೀರ್ಣಮೇಷಭಾರೋ ಹಿ ಯದ್ವದ್ಧಾರ್ಯೇತ ದಸ್ಯುಭಿಃ|

12208013c ಪ್ರತಿಲೋಮಾಂ ದಿಶಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಸಂಸಾರಮಬುಧಾಸ್ತಥಾ||

ಕತ್ತರಿಸಿದ ಕುರಿಗಳ ಮಾಂಸದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ದರೋಡೆಕೋರರು ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಸಂಸಾರದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖ-ಭಯಗಳು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.

12208014a ತಾನೇವ ಚ ಯಥಾ ದಸ್ಯೂನ್ ಕ್ಷಿಪ್ತ್ವಾ ಗಚ್ಛೇಚ್ಛಿವಾಂ ದಿಶಮ್|

12208014c ತಥಾ ರಜಸ್ತಮಃಕರ್ಮಾಣ್ಯತ್ಸೃಜ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಸುಖಮ್||

ಕಳ್ಳರು ಆ ಭಾರವನ್ನು ಬಿಸುಟು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲರೋ ಹಾಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12208015a ನಿಸಂದಿಗ್ಧಮನೀಹೋ ವೈ ಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಪರಿಗ್ರಹೈಃ|

12208015c ವಿವಿಕ್ತಚಾರೀ ಲಘ್ವಾಶೀ ತಪಸ್ವೀ ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯಃ||

12208016a ಜ್ಞಾನದಗ್ಧಪರಿಕ್ಲೇಶಃ ಪ್ರಯೋಗರತಿರಾತ್ಮವಾನ್|

12208016c ನಿಷ್ಪ್ರಚಾರೇಣ ಮನಸಾ ಪರಂ ತದಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಅಂಥವನು ಸಂದಿಗ್ಧಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಲಘು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ತಪಸ್ವಿಯೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಯೋಗದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥವನು ಸ್ಥಿರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12208017a ಧೃತಿಮಾನಾತ್ಮವಾನ್ಬುದ್ಧಿಂ ನಿಗೃಹ್ಣೀಯಾದಸಂಶಯಮ್|

12208017c ಮನೋ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ನಿಗೃಹ್ಣೀಯಾದ್ವಿಷಯಾನ್ಮನಸಾತ್ಮನಃ||

ಧೃತಿಮಾನನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳಿಂದ ನಿರೋಧಿಸಬೇಕು.

12208018a ನಿಗೃಹೀತೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಕುರ್ವಾಣಸ್ಯ ಮನೋ ವಶೇ|

12208018c ದೇವತಾಸ್ತಾಃ ಪ್ರಕಾಶಂತೇ ಹೃಷ್ಯಾ ಯಾಂತಿ ತಮೀಶ್ವರಮ್||

ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅಧಿದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಕಾಶಮಾನರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹೃಷ್ಯರಾಗಿ ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಸಾಧಕನ ಹೃದಯಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈಶ್ವರನನ್ನು

ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12208019a ತಾಭಿಃ ಸಂಸಕ್ತಮನಸೋ ಬ್ರಹ್ಮವತ್ಸಂಪ್ರಕಾಶತೇ|

12208019c ಏತೈಶ್ಚಾಪಗತೈಃ ಸರ್ವೈರ್ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ಇಂದ್ರಿಯ ಅಧಿದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಂಸಕ್ತವುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12208020a ಅಥ ವಾ ನ ಪ್ರವರ್ತೇತ ಯೋಗತಂತ್ರೈರುಪಕ್ರಮೇತ್|

12208020c ಯೇನ ತಂತ್ರಮಯಂ ತಂತ್ರಂ ವೃತ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ತತ್ತದಾಚರೇತ್||

ಇದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಸಾಧಕನು ಯೋಗತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಯೋಗತಂತ್ರದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದೋ ಅದೇ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು.²⁹²

12208021a ಕಣಪಿಣ್ಯಾಕುಲ್ಮಾಷಶಾಕಯಾವಕಸಕ್ತವಃ|

12208021c ತಥಾ ಮೂಲಫಲಂ ಭೈಕ್ಷಂ ಪರ್ಯಾಯೇಣೋಪಯೋಜಯೇತ್||

ಅಕ್ಕಿಯ ನುಚ್ಚು, ಅಂಬಲಿ, ಹಿಂಡಿ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯ, ಗಂಜಿ, ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟು, ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸು, ಫಲ - ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಭಿಕ್ಷಾರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ

---

²⁹² One must not engage in yoga and tantra, in any form at all. Instead, one must act so that one's conduct is permeated by the warp of that tantra. (Bibek Debroy)

ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12208022a ಆಹಾರಂ ನಿಯತಂ²⁹³ ಚೈವ ದೇಶೇ ಕಾಲೇ ಚ ಸಾತ್ವಿಕಮ್|

12208022c ತತ್ಪರಿಕ್ಷಾನ್ವವರ್ತತ ಯತ್ರ ವೃತ್ತನುವರ್ತಕಮ್||

ದೇಶ-ಕಾಲಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಆಹಾರವನ್ನೇ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸಿ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದಾದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

12208023a ಪ್ರವೃತ್ತಂ ನೋಪರುಂಧೇತ ಶನ್ಯೈರಗ್ನಿಮಿವೇಂಧಯೇತ್|

12208023c ಜ್ಞಾನೇಂಧಿತಂ ತತೋ ಜ್ಞಾನಮರ್ಕವತ್ ಸಂಪ್ರಕಾಶತೇ||

ಯೋಗಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ನಂತರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದು. ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬೆಂಕಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಹೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮೆಲ್ಲನೇ ಧಗಧಗಿಸಿ ಉರಿಯುವಂತೆ ಯೋಗಸಾಧಕನು ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಜ್ಞಾನವು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

12208024a ಜ್ಞಾನಾಧಿಷ್ಠಾನಮಜ್ಞಾನಂ ತ್ರಿಸ್ಲೋಕಾನಧಿತಿಷ್ಠತಿ|

12208024c ವಿಜ್ಞಾನಾನುಗತಂ ಜ್ಞಾನಮಜ್ಞಾನಾದಪಕೃಷ್ಯತೇ||

ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಜ್ಞಾನವೇ ಆಶ್ರಯವು. ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನವು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ

²⁹³ ಆಹಾರನಿಯಮಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಹಿಂದೆ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

12208025a ಪೃಥಕ್ತ್ವಾ ತ್ಸಂಪ್ರಯೋಗಾಚ್ಚ ನಾಸೂಯವೇದ ಶಾಶ್ವತಮ್|

12208025c ಸ ತಯೋರಪವರ್ಗಜ್ಞೋ ವಿತರಾಗೋ ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಶ್ವತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಇವೆರಡರ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ರಾಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.²⁹⁴.

12208026a ವಯೋತೀತೋ ಜರಾಮೃತ್ಯೋ ಜಿತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್|

12208026c ಅಮೃತಂ ತದವಾಪ್ನೋತಿ ಯತ್ತದಕ್ಷರಮವ್ಯಯಮ್||

ಅಂತಹ ವಿರಾಗಿಯು ಮುಪ್ಪನ್ನು ದಾಟಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಆ ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮ ಅಮೃತ ಅಕ್ಷರ ಅವ್ಯಯವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.”

---

²⁹⁴ ಈ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನ (ಕರ್ಮ) ಗಳನ್ನು ಎರಡನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ

ಹೇಳಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ

ವಿನಿಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲದೇ ಅಪಾರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ

ಅಸೂಯಾಪರನು ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರನು. ಅವೆರಡರಿಂದ

ಮೋಕ್ಷವನ್ನರಿತ ವಿರಾಗಿಯು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

शास्त्रोंमें कहीं जीवात्मा और परमात्माकी पृथक्ताका प्रतिपादन करनेवाले वचन उपलब्ध होते हैं और कहीं उनकी ऐकताका । यह परस्पर विरोध देखकर दोषदृष्टि न करते हुये सनातन ज्ञानको प्राप्त करें । जो उन दोनों प्रकारके वचनोंका तात्पर्य समझकर मोक्षके तत्त्वको जाल लेता है, वह वीतराग पुरुष संसारबंधनसे मुक्त हो जाता है। (गೀता

ಪ್ರೆಸ್)

One does not know the eternal because they seem to be separate. A person who knows about renunciation is devoid of attachment and is freed. (Bibek Debroy)

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
 ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನೇ ಅಷ್ಟಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನ ಎನ್ನುವ
 ಇನ್ನೂರಾಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೯

ಸ್ವಪ್ನ-ಸುಷುಪ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿ; ಗುಣಾತೀತ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ
 ಉಪಾಯ (1-20).

12209001 ಗುರುರುವಾಚ²⁹⁵|

12209001a ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಿಚ್ಛತಾ ಚರಿತುಂ ಸದಾ|

12209001c ನಿದ್ರಾ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ತ್ಯಾಜ್ಯಾ ಸ್ವಪ್ನದೋಷಾನವೇಕ್ಷತಾ||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ಸದಾ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು
 ಆಚರಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವವನು ಸ್ವಪ್ನದೋಷಗಳನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿ
 ಸರ್ವಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12209002a ಸ್ವಪ್ನೇ ಹಿ ರಜಸಾ ದೇಹೀ ತಮಸಾ ಚಾಭಿಭೂಯತೇ|

12209002c ದೇಹಾಂತರಮಿವಾಪನ್ನಶ್ಚ ರತ್ಯಪಗತಸ್ಮೃತಿಃ²⁹⁶||

ಸ್ವಪ್ನಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ರಜೋಗುಣ ತಮೋಗುಣಗಳು

²⁹⁵ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁹⁶ ಸ್ವಪ್ನಹಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಜೀವವನ್ನು ಆವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾಮನಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ಅವನು ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12209003a ಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸಾಜ್ಞಾಗರತೋ ಜಿಜ್ಞಾಸಾರ್ಥಮನಂತರಮ್|

12209003c ವಿಜ್ಞಾನಾಭಿನಿವೇಶಾತ್ತು ಜಾಗರತ್ಯನಿಶಂ ಸದಾ||

ಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಾಗಿ ಜಾಗೃತನಾಗಿರಬೇಕು. ವಿಜ್ಞಾನವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಾಗ ಸದಾ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12209004a ಅತ್ರಾಹ ಕೋ ನ್ವಯಂ ಭಾವಃ ಸ್ವಪ್ನೇ ವಿಷಯವಾನಿವ|

12209004c ಪ್ರಲೀನೈರಿಂದ್ರಿಯೈರ್ದೇಹೀ ವರ್ತತೇ ದೇಹವಾನಿವ||

ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವಿಷಯಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿರುವಾಗ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೀವವು ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ.

12209005a ಅತ್ರೋಚ್ಯತೇ ಯಥಾ ಹ್ಯೇತದ್ವೇದ ಯೋಗೇಶ್ವರೋ ಹರಿಃ|

12209005c ತಥೈತದುಪಪನ್ನಾರ್ಥಂ ವರ್ಣಯಂತಿ ಮಹರ್ಷಯಃ||

ಇದು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಯೋಗೇಶ್ವರ ಹರಿಯೊಬ್ಬನೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

12209006a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಶ್ರಮಾತ್ಸ್ವಪ್ನಮಾಹುಃ ಸರ್ವಗತಂ ಬುಧಾಃ|

12209006c ಮನಸಸ್ತು ಪ್ರಲೀನತ್ವಾತ್ಪ್ರದಾಹುನಿ ದರ್ಶನಮ್||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆಯಾಸಗೊಂಡಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನಲ್ಲಡಗಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸೊಂದೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸ್ವಪ್ನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ನಿದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

12209007a ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಸಕ್ತಮನಸಃ ಸಂಕಲ್ಪೋ ಜಾಗ್ರತೋ ಹೃದಿ|

12209007c ಯದ್ವನ್ಮನೋರಥೈಶ್ಚರ್ಯಂ ಸ್ವಪ್ನೇ ತದ್ವನ್ಮನೋಗತಮ್||

ಮನುಷ್ಯನು ಜಾಗ್ರತನಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾಂತರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕಟವಾಗಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಮನೋರಥಗಳು ಫಲಿಸಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದೋ ಹಾಗೆ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಾನುಭವವು ಮನಸ್ಸಿಗಾಗುತ್ತದೆ.

12209008a ಸಂಸಾರಾಣಾಮಸಂಖ್ಯಾನಾಂ²⁹⁷ ಕಾಮಾತ್ಮಾ ತದವಾಪ್ನುಯಾತ್|

12209008c ಮನಸ್ಯಂತರ್ಹಿತಂ ಸರ್ವಂ ವೇದ ಸೋತ್ತಮಪೂರುಷಃ||

ಕಾಮಾತ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಅಸಂಖ್ಯ ಸಂಸಾರಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಒಳಗಿರುವ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

12209009a ಗುಣಾನಾಮಪಿ ಯದ್ಯತ್ತತ್ಕರ್ಮ ಜಾನಾತ್ಯುಪಸ್ಥಿತಮ್|

12209009c ತತ್ತಚ್ಚಂಸಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಮನೋ ಯದ್ಭಾವಿತಂ ಯಥಾ||

ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಗುಣಗಳು ಅರಿವೆಗೆ

²⁹⁷ ಸಂಸ್ಕಾರಾಣಾಮಸಂಖ್ಯಾನಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಬರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸು ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ
ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೋ ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಮೆಲಕುಹಾಕುತ್ತದೆ.

12209010a ತತಸ್ತಮುಪವರ್ತಂತೇ ಗುಣಾ ರಾಜಸತಾಮಸಾಃ|

12209010c ಸಾತ್ವಿಕೋ ವಾ ಯಥಾಯೋಗಮಾನಂತರ್ಯಫಲೋದಯಃ||

ಆಗ ಅನಂತ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲರೂಪದ ರಾಜಸ-ತಾಮಸ-ಸಾತ್ವಿಕ
ಗುಣಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12209011a ತತಃ ಪಶ್ಯತ್ಯಸಂಬದ್ಧಾನ್ವಾತಪಿತ್ತಕಫೋತ್ತರಾನ್|

12209011c ರಜಸ್ತಮೋಭವೈರ್ಭಾವೈಸ್ತದಪ್ಯಾಹುರ್ದುರನ್ವಯಮ್||

ವಾತ-ಪಿತ್ತ-ಕಫಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ದೃಶ್ಯಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ.
ರಜೋಗುಣ-ತಮೋಗುಣಗಳ ಭಾವಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟ
ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12209012a ಪ್ರಸನ್ನೈರಿಂದ್ರಿಯೈರ್ಯದ್ಯತ್ಸಂಕಲ್ಪಯತಿ ಮಾನಸಮ್|

12209012c ತತ್ತತ್ಸಪ್ನೇಽಪ್ಯುಪರತೇ ಮನೋದೃಷ್ಟಿರ್ನಿರೀಕ್ಷತೇ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಸಂಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.
ಸ್ವಪ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು
ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.

12209013a ವ್ಯಾಪಕಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ವರ್ತತೇಽಪ್ರತಿಘಂ ಮನಃ|

²⁹⁸12209013c ಮನಸ್ಯಂತರ್ಹಿತಂ ದ್ವಾರಂ ದೇಹಮಾಸ್ಥಾಯ

²⁹⁸ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ಮಾನಸಮ್²⁹⁹||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತಡೆಯಿಲ್ಲದೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಪ್ನದರ್ಶನದ ದ್ವಾರವಾಗಿರುವ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹವು ಸುಷುಪ್ತಿ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ.

12209014a ಯತ್ತತ್ಸದಸದವ್ಯಕ್ತಂ ಸ್ವಪಿತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿದರ್ಶನಮ್|

12209014c ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಸ್ಥಂ ತದಧ್ಯಾತ್ಮಗುಣಂ ವಿದುಃ||

ಅದೇ ದೇಹವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಮನಸ್ಸು ಅವ್ಯಕ್ತ ಸದಸತ್ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷೀಭೂತ ಆತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆ ಆತ್ಮವು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನು. ಜ್ಞಾನಿಯು ಅದನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗುಣಯುಕ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

12209015a ಲಿಪ್ಸೇತ ಮನಸಾ ಯಶ್ಚ ಸಂಕಲ್ಪಾದೈಶ್ವರಂ ಗುಣಮ್|

12209015c ಆತ್ಮಪ್ರಭಾವಾತ್ತಂ ವಿದ್ಯಾತ್ಸರ್ವಾ ಹ್ಯಾತ್ಮನಿ ದೇವತಾಃ||

ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಈಶ್ವರೀಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಯೋಗಿಯು ಆ ಆತ್ಮಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇವತೆಗಳೂ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿತವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

12209016a ಏವಂ ಹಿ ತಪಸಾ ಯುಕ್ತಮರ್ಕವತ್ತಮಸಃ ಪರಮ್|

ಆತ್ಮಪ್ರಭಾವಾತ್ತದ್ವಿದ್ಯಾತ್ಸರ್ವಾ ಹ್ಯಾತ್ಮನಿ ದೇವತಾಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

²⁹⁹ ಮಾನುಷಮ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12209016c ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪ್ರಕೃತಿದೇಹೀ ತಪಸಾ ತಂ ಮಹೇಶ್ವರಮ್||

ಹೀಗೆ ತಪಸಾಯುಕ್ತ ಮನಸ್ಸು ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದ ಮೇಲೆದ್ದು
ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಜ್ಞಾನಮಯ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
ಜೀವಾತ್ಮನು ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳ ಕಾರಣಭೂತ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.
ಅಜ್ಞಾನವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ಅವನು ಮಹೇಶ್ವರ ರೂಪದಲ್ಲಿ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12209017a ತಮೋ ಹ್ಯಧಿಷ್ಠಿತಂ ದೇವೈಸ್ತಮೋಘ್ನಮಸುರೈಸ್ತಮಃ|

12209017c ಏತದ್ದೇವಾಸುರೈರ್ಗುಪ್ತಂ ತದಾಹುರ್ಜ್ಞಾನಲಕ್ಷಣಮ್||

ದೇವತೆಗಳು ತಪಸ್ಸನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವರು ಮತ್ತು ಅಸುರರು ತಪಸ್ಸಿಗೆ
ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದಂಭ, ದರ್ಪಾದಿ ತಮೋಗುಣವನ್ನು
ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವವು ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಸುರರು
ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತೋರದಂತಿದೆ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12209018a ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮಶ್ಚೇತಿ ದೇವಾಸುರಗುಣಾನ್ವಿದುಃ|

12209018c ಸತ್ತ್ವಂ ದೇವಗುಣಂ ವಿದ್ಯಾದಿತರಾವಾಸುರೌ ಗುಣೌ||

ಸತ್ತ್ವ, ರಜ, ತಮೋಗುಣಗಳನ್ನು ದೇವಾಸುರರ ಗುಣಗಳೆಂದು
ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಸತ್ತ್ವವು ದೇವಗುಣ ಮತ್ತು ಉಳಿದೆರಡು ಅಸುರೀ
ಗುಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12209019a ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ಪರಮಂ ವೇದ್ಯಮಮೃತಂ³⁰⁰ ಜ್ಯೋತಿರಕ್ಷರಮ್|

³⁰⁰ ಜ್ಞಾನಮಮೃತಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12209019c ಯೇ ವಿದುರ್ಭಾವವಿತಾತ್ಮಾನಸ್ತೇ ಯಾಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮವು ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಗೂ ಅತೀತವಾದುದು. ಅಕ್ಷರ, ಅಮೃತ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಿತ ಮತ್ತು ವೇದ್ಯವು. ಶುದ್ಧ ಅಂತಃಕರಣದ ಮಹಾತ್ಮರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12209020a ಹೇತುಮಚ್ಚ ಕೃಮಾಖ್ಯಾತುಮೇತಾವಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಾ|

12209020c ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರೇಣ ವಾ ಶಕ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದಿತುಮ್||

ಜ್ಞಾನದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವರೇ ಬ್ರಹ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿಸಹಿತ ಮಾತನಾಡಲು ಶಕ್ಯರು. ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವ್ಯಕ್ತ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ಯವಿದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ವಾರ್ಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನೇ ನವಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೦

ಪರಮಾತ್ಮ, ವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಈ ನಾಲ್ಕರ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ; ಪರಮಾತ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಇತರ ಸಾಧನೆಗಳ ವರ್ಣನೆ (1-36).

12210001 ಗುರುರುವಾಚಿ³⁰¹

12210001a ನ ಸ ವೇದ ಪರಂ ಧರ್ಮಂ ಯೋ ನ ವೇದ ಚತುಷ್ಟಯಮ್||

12210001c ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತೇ ಚ ಯತ್ತತ್ತ್ವಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ³⁰² ಪರಮರ್ಷಿಣಾ||

ಗುರುವು ಹೇಳಿದನು: “ಅವ್ಯಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ - ಈ ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರದ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಮಋಷಿಗಳು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರನು.

12210002a ವ್ಯಕ್ತಂ ಮೃತ್ಯುಮುಖಂ ವಿದ್ಯಾದವ್ಯಕ್ತಮಮೃತಂ ಪದಮ್||

12210002c ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಂ ಧರ್ಮಮೃಷಿರ್ನಾರಾಯಣೋಽಬ್ರವೀತ್||

ವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಮೃತ್ಯುಮುಖವೆಂದೂ ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಅಮೃತಪದವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಋಷಿ ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

12210003a ಅತ್ರೈವಾವಸ್ಥಿತಂ ಸರ್ವಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸಚರಾಚರಮ್||

12210003c ನಿವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಂ ಧರ್ಮಮವ್ಯಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಾಶ್ವತಮ್||

ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳ ಸರ್ವ ಚರಾಚರಗಳೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿವೆ. ನಿವೃತ್ತಿ ಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮವು ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮವು.

12210004a ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಂ ಧರ್ಮಂ ಪ್ರಜಾಪತಿರಥಾಬ್ರವೀತ್||

301 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

302 ಸಂಕ್ಷೋಭಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12210004c ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಪುನರಾವೃತ್ತಿನಿವೃತ್ತಿಃ ಪರಮಾ ಗತಿಃ||

ಪ್ರಜಾಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವು ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

12210005a ತಾಂ ಗತಿಂ ಪರಮಾಮೇತಿ ನಿವೃತ್ತಿಪರಮೋ ಮುನಿಃ|

12210005c ಜ್ಞಾನತತ್ತ್ವ ಪರೋ ನಿತ್ಯಂ ಶುಭಾಶುಭನಿದರ್ಶಕಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಜ್ಞಾನತತ್ತ್ವ ಪರ ನಿವೃತ್ತಿಪರ ಮುನಿಯು ಆ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12210006a ತದೇವಮೇತೌ ವಿಜ್ಞೇಯಾವವ್ಯಕ್ತಪುರುಷಾವುಭೌ|

12210006c ಅವ್ಯಕ್ತಪುರುಷಾಭ್ಯಾಂ ತು ಯತ್ ಸ್ಯಾದನ್ಯನ್ಮಹತ್ತರಮ್||

12210007a ತಂ ವಿಶೇಷಮವೇಕ್ಷೇತ ವಿಶೇಷೇಣ ವಿಚಕ್ಷಣಃ|

ಆದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಅವ್ಯಕ್ತ³⁰³ವನ್ನೂ ಪುರುಷನನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಈ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಇವೆರಡಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತರವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ವಿಶೇಷ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಅಂತರವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12210007c ಅನಾದ್ಯಂತಾವುಭಾವೇತಾವಲಿಂಗೌ ಚಾಪ್ಯುಭಾವಪಿ||

12210008a ಉಭೌ ನಿತ್ಯೌ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರೌ ಮಹದ್ಭೃಶ್ಚ ಮಹತ್ತರೌ|

³⁰³ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೊದಲ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಅವ್ಯಕ್ತ ಶಬ್ದವು ಪರಮಾತ್ಮ ವಾಚಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12210008c ಸಾಮಾನ್ಯಮೇತದುಭಯೋರೇವಂ ಹ್ಯನ್ಯದ್ವಿಶೇಷಣಮ್||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಇಬ್ಬರೂ ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದವರು.³⁰⁴
ಇಬ್ಬರೂ ಆಕಾರರಹಿತರು. ಇಬ್ಬರೂ ನಿತ್ಯರು. ಅವಿಚಲರು.
ಮಹತ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತರದವರು. ಈ ವಿಶೇಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವ್ಯಕ್ತ
ಮತ್ತು ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಇವೆರಡರ ಅಂತರ
ಅಥವಾ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವು ಹೀಗಿದೆ.

12210009a ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಸರ್ಗಧರ್ಮಿಣ್ಯಾ ತಥಾ ತ್ರಿವಿಧಸತ್ತ್ವಯಾ³⁰⁵|

12210009c ವಿಪರೀತಮತೋ ವಿದ್ಯಾತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸ್ಯ ಚ ಲಕ್ಷಣಮ್||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಧರ್ಮವೇ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವುದು. ಅದು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ
ಮೂರೂ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಪುರುಷನ
ಲಕ್ಷಣವು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12210010a ಪ್ರಕೃತೇಶ್ಚ ವಿಕಾರಾಣಾಂ ದ್ರಷ್ಟಾರಮಗುಣಾನ್ವಿತಮ್|

12210010c ಅಗ್ರಾಹ್ಯೌ ಪುರುಷಾವೇತಾವಲಿಂಗತ್ವಾದಸಂಹಿತೌ||

ಗುಣಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಪುರುಷನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣವಿಕಾರಗಳನ್ನು
ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮಾತ್ರ. ಪುರುಷ-ಪ್ರಕೃತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಆಕಾರಗಳಿಲ್ಲದೇ
ಇರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯರು. ಇಬ್ಬರೂ ಅವ್ಯಕ್ತ

³⁰⁴ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪ್ರವಾಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿ ಮತ್ತು ಅನಂತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು
ಪುರುಷ (ಜೀವಾತ್ಮ)ನು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿ ಮತ್ತು ಅನಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.
(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್)

³⁰⁵ ತ್ರಿಗುಣಧರ್ಮಯಾ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ವಿಲಕ್ಷಣ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

12210011a ಸಂಯೋಗಲಕ್ಷಣೋತ್ಪತ್ತಿಃ ಕರ್ಮಜಾ ಗೃಹ್ಯತೇ ಯಯಾ|

12210011c ಕರಣೈಃ ಕರ್ಮನಿರ್ವೃತ್ತೈಃ ಕರ್ತಾ ಯದ್ಯದ್ವಿಚೇಷ್ಟತೇ|

12210011e ಕೀರ್ತ್ಯತೇ ಶಬ್ದಸಂಜ್ಞಾಭಿಃ ಕೋಽಹಮೇಷೋಽಪ್ಯಸಾವಿತಿ||

ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಸಂಯೋಗದಿಂದಲೇ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಜೀವವು ಮನ-ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಅವುಗಳ ಕರ್ತ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. “ಯಾರು”, “ನಾನು”, “ಇದು” ಮತ್ತು “ಅದು” ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ-ಸಂಜ್ಞೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಅದರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

12210012a ಉಷ್ಟೀಷವಾನ್ಯಥಾ ವಸ್ತ್ರೈಸ್ತ್ರಿಭಿರ್ಭವತಿ ಸಂವೃತಃ|

12210012c ಸಂವೃತೋಽಯಂ ತಥಾ ದೇಹೀ ಸತ್ತ್ವ ರಾಜಸತಾಮಸೈಃ||

ಮುಂಡಾಸನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಹೇಗೆ ಮೂರು ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ (ಉಡುವ ಪಂಚೆ, ಹೊದೆಯುವ ಪಂಚೆ ಮತ್ತು ಮುಂಡಾಸು) ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಲಟ್ಟಿರುವನೋ ಹಾಗೆ ಜೀವನು ಸತ್ತ್ವ - ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂವೃತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

12210013a ತಸ್ಮಾ ಚ್ಚ ತುಷ್ಟಯಂ ವೇದ್ಯಮೇತೈರ್ಹೇತುಭಿರಾಚಿತಮ್|

12210013c ಯಥಾಸಂಜ್ಞೋ ಹ್ಯಯಂ ಸಮ್ಯಗಂತಕಾಲೇ ನ ಮುಹ್ಯತಿ||

ಆದುದರಿಂದ ಸತ್ತ್ವ-ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವ ಚತುಷ್ಟಯವನ್ನು (ಪರಮಾತ್ಮಾ, ವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ) ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು ಮರಣಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೂಢನಂತೆ ವಿಮೋಹಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12210014a ಶ್ರಿಯಂ ದಿವ್ಯಾಮಭಿಪ್ರೇಪ್ಸುರ್ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಙ್ಮನಸಾ ಶುಚಿಃ³⁰⁶

12210014c ಶಾರೀರೈರ್ನಿ ಯಮೈರುಗೈಶ್ಚ ರೇನ್ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷಂ ತಪಃ||

ದಿವ್ಯ ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಬಯಸುವವನು ತನ್ನ ಮಾತು-ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಶುಚಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶರೀರನಿಯಮಗಳಿಂದ ನಿಕ್ಷಲ್ಮಷವಾದ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

12210015a ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ತಪಸಾ ವ್ಯಾಪ್ತಮಂತರ್ಭೂತೇನ ಭಾಸ್ವತಾ|

12210015c ಸೂರ್ಯಶ್ಚ ಚಂದ್ರಮಾಶ್ಚೈವ ಭಾಸತಸ್ತಪಸಾ ದಿವಿ||

ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರೂ ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ.

12210016a ಪ್ರತಾಪಸ್ತಪಸೋ ಜ್ಞಾನಂ ಲೋಕೇ ಸಂಶಬ್ದಿತಂ ತಪಃ|

12210016c ರಜಸ್ತಮೋಘ್ನಂ ಯತ್ಕರ್ಮ ತಪಸಸ್ತತ್ ಸ್ವಲಕ್ಷಣಮ್||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸೆಂಬ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಾಪವೇ

³⁰⁶ ಶ್ರಿಯಂ ದಿವ್ಯಾಮಭಿಪ್ರೇಪ್ಸುರ್ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಙ್ಮನಸಾ ಶುಚಿಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಜ್ಞಾನವು. ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದೇ ತಪಸ್ಸಿನ ಉತ್ತಮ ಸ್ವಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

12210017a ಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯಮಹಿಂಸಾ ಚ ಶಾರೀರಂ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ|

12210017c ವಾಙ್ಮನೋನಿಯಮಃ ಸಾಮ್ಯಂ ಮಾನಸಂ³⁰⁷ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆಗಳು ಶಾರೀರಿಕ ತಪಸ್ಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾತು-ಮನಸ್ಸುಗಳ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಸಾಮ್ಯತ್ವವನ್ನು ಮಾನಸ ತಪಸ್ಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12210018a ವಿಧಿಜ್ಞೇಭ್ಯೋ ದ್ವಿಜಾತಿಭ್ಯೋ ಗ್ರಾಹ್ಯಮನ್ನಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ|

12210018c ಆಹಾರನಿಯಮೇನಾಸ್ಯ ಪಾಪ್ಮಾ ನಶ್ಯತಿ ರಾಜಸಃ||

ವೈದಿಕ ವಿಧಿಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ದ್ವಿಜಾತಿಯರವರಿಂದಲೇ ಅನ್ನಗ್ರಹಣಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಆಹಾರನಿಯಮದಿಂದ ರಾಜಸಗುಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪಾಪಗಳು ನಶಿಸುತ್ತವೆ.

12210019a ವೈಮನಸ್ಯಂ ಚ ವಿಷಯೇ ಯಾಂತ್ಯಸ್ಯ ಕರಣಾನಿ ಚ|

12210019c ತಸ್ಮಾತ್ತನ್ಮಾತ್ರಮಾದದ್ಯಾದ್ಯಾವದತ್ರ ಪ್ರಯೋಜನಮ್||

ಆಹಾರನಿಯಮದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ತಮ್ಮ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

³⁰⁷ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಸಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12210020a ಅಂತಕಾಲೇ ವಯೋತ್ಕರ್ಷಾಚ್ಚ ನೈಃ ಕುರ್ಯಾದನಾತುರಃ|

12210020c ಏವಂ ಯುಕ್ತೇನ ಮನಸಾ ಜ್ಞಾನಂ ತದುಪಪದ್ಯತೇ||

ಹೀಗೆ ಯೋಗಯುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12210021a ರಜಸಾ ಚಾಪ್ಯಯಂ³⁰⁸ ದೇಹೀ ದೇಹವಾನ್ ಶಬ್ದವಚ್ಚ ರೇತ್|

12210021c ಕಾರ್ಯೈರವ್ಯಾಹತಮತಿವೈರಾಗ್ಯಾತ್ ಪ್ರಕೃತೌ ಸ್ಥಿತಃ|

12210021e ಆ ದೇಹಾದಪ್ರಮಾದಾಚ್ಚ ದೇಹಾಂತಾದ್ವಿಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ||

ಯೋಗಿಯ ಬುದ್ಧಿಯು ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ವೈರಾಗ್ಯವಶ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿರುತ್ತದೆ. ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದೇಹಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶಬ್ದದಂತೆ ಅಡೆತಡೆಯಿಲ್ಲದೇ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಹತ್ಯಾಗಪರ್ಯಂತ ಪ್ರಮಾದಗೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದರೆ ಯೋಗಿಯು ದೇಹಾವಸಾನದ ನಂತರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12210022a ಹೇತುಯುಕ್ತಃ ಸದೋತ್ಸರ್ಗೋ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಲಯಸ್ತಥಾ|

12210022c ಪರಪ್ರತ್ಯಯಸರ್ಗೇ ತು ನಿಯತಂ ನಾತಿವರ್ತತೇ||

ಆದರೆ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಇರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸದಾ ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಮರಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವವರನ್ನು ಪ್ರಾರಬ್ಧವು

³⁰⁸ ರಜೋವಜ್ಜೋಽಪ್ಯಯಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅನುಸರಿಸಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

12210023a ಭವಾಂತಪ್ರಭವಪ್ರಜ್ಞಾ ಆಸತೇ ಯೇ ವಿಪರ್ಯಯಮ್|

12210023c ಧೃತ್ಯಾ ದೇಹಾನ್ಧಾರಯಂತೋ ಬುದ್ಧಿಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಮಾನಸಾಃ|

12210023e ಸ್ಥಾನೇಭ್ಯೋ ದ್ವಂಸಮಾನಾಶ್ಚ ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಾತ್ಪಾನುಪಾಸತೇ||

ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನವು ದೂರವಾಗದೇ ವಿಪರೀತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಪ್ರಾರಬ್ಧವಶರಾಗಿ ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಿಗಳು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತ³⁰⁹ವನ್ನು ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಸನದ ದೃಢತೆಯಿಂದ ಸ್ಥಿರತಾಪೂರ್ವಕ ದೇಹಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12210024a ಯಥಾಗಮಂ ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ³¹⁰ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ತನ್ವೈವ ಬುದ್ಧ್ಯತೇ|

12210024c ದೇಹಾಂತಂ ಕಶ್ಚಿದನ್ವಾಸ್ತೇ ಭಾವಿತಾತ್ಮಾ ನಿರಾಶ್ರಯಃ|

12210024e ಯುಕ್ತೋ ಧಾರಣಯಾ ಕಶ್ಚಿತ್ಸತ್ತಾಂ ಕೇ ಚಿದುಪಾಸತೇ||

ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಯೋಗಿಗಳು ದೇಹವಿರುವ ತನಕ ನಿರಾಶ್ರಯರಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಮಹಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಯೋಗಧಾರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು

309 ಇಂದ್ರಿಯ ಸಹಿತ ಮನಸ್ಸು.

310 ಗತ್ವಾ ವೈ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12210025a ಅಭ್ಯಸ್ತಂತಿ ಪರಂ ದೇವಂ ವಿದ್ಯುತ್ಸಂಶಬ್ದಿತಾಕ್ಷರಮ್|

12210025c ಅಂತಕಾಲೇ ಹ್ಯುಪಾಸನ್ನಾಸ್ತಪಸಾ ದಗ್ಧಕಿಲ್ಬಿಷಾಃ||

ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ವಿದ್ಯುತ್ತಿನಂತೆ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ಮತ್ತು
ಅವಿನಾಶಿಯೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಪರಮ ದೇವನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು
ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

12210026a ಸರ್ವ ಏತೇ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಗಚ್ಚಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್|

12210026c ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ವಿಶೇಷಣಂ ತೇಷಾಮವೇಕ್ಷೇಚ್ಚಾಸ್ತ ಚಕ್ಷುಷಾ||

ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.
ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು
ನೋಡಬೇಕು.

12210027a ದೇಹಂ ತು³¹¹ ಪರಮಂ ವಿದ್ಯಾದ್ವಿಮುಕ್ತಮಪರಿಗ್ರಹಮ್|

12210027c ಅಂತರಿಕ್ಷಾದನ್ಯತರಂ ಧಾರಣಾಸಕ್ತಮಾನಸಮ್||

ಎಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದವನು ಆ ಪರಮ ದೇಹವನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಧಾರಣಾಸಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಒಳಗಿರುವುದನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

311 ದೇಹಾಂತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12210028a ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಾದ್ವಿಮುಚ್ಯಂತೇ ವಿದ್ಯಾಸಂಯುಕ್ತಮಾನಸಾಃ³¹² |

12210028c ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾ ವಿರಜಸ್ತತೋ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್ ||

ವಿದ್ಯಾಸಂಯುಕ್ತ ಮಾನಸರು ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.
ರಜೋಗುಣರಹಿತರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪರಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗತಿಯನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

³¹³12210029a ಕಷಾಯವರ್ಜಿತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯೇಷಾಮುತ್ಪದ್ಯತೇಽಚಲಮ್³¹⁴ |

12210029c ತೇ ಯಾಂತಿ ಪರಮಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ವಿಶುಧ್ಯಂತೋ ಯಥಾಬಲಮ್ ||

ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಅಚಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವವರು ಯಥಾ ಬಲ ವಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಪರಮ
ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12210030a ಭಗವಂತಮಜಂ ದಿವ್ಯಂ ವಿಷ್ಣುಮವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಿತಮ್ |

12210030c ಭಾವೇನ ಯಾಂತಿ ಶುದ್ಧಾ ಯೇ ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತಾ ನಿರಾಶಿಷಃ ||

12210031a ಜ್ಞಾತ್ವಾತ್ಮಸ್ಥಂ ಹರಿಂ ಚೈವ ನಿವರ್ತಂತೇ ನ ತೇಽವ್ಯಯಾಃ |

12210031c ಪ್ರಾಪ್ಯ ತತ್ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ಮೋದಂತೇಽಕ್ಷರಮವ್ಯಯಮ್ ||

ಅಜ, ದಿವ್ಯ, ಅವ್ಯಕ್ತನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಗವಂತ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು

---

³¹² ವಿದ್ಯಾಸಂಸಕ್ತಚೇತಸಃ | ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³¹³ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಏವಮೀಕಾಯನಂ
ಧರ್ಮಮಾಹುರ್ವೇದವಿದೋ ಜನಾಃ | ಯಥಾಜ್ಞಾನಮುಪಾಸಂತಃ ಸರ್ವೇಃ
ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್ || (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³¹⁴ ಯೇಷಾಮುತ್ಪದ್ಯತೇ ಚಲಮ್ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಶುದ್ಧಭಾವದಿಂದ ತಿಳಿದಿರುವ ಆಶಾರಹಿತ ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಹರಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವ್ಯಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಅವರು ಮರಳಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಷರವೂ ಅವ್ಯಯವೂ ಆದ ಆ ಪರಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.

12210032a ಏತಾವದೇತದ್ವಿಜ್ಞಾನಮೇತದಸ್ತಿ ಚ ನಾಸ್ತಿ ಚ|

12210032c ತೃಷ್ಣಾಬದ್ಧಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಚಕ್ರವತ್ಪರಿವರ್ತತೇ||

ಇದೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ವಿಜ್ಞಾನವು. ಇದು ಇದೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲ ಕೂಡ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಆಶೆಯೆಂಬ ಪಾಶದಿಂದ ನಿಬದ್ಧವಾಗಿ ಚಕ್ರದಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12210033a ಬಿಸತಂತುರ್ಯಥೈವಾಯಮಂತಃಸ್ಥಃ ಸರ್ವತೋ ಬಿಸೇ|

12210033c ತೃಷ್ಣಾತಂತುರನಾದ್ಯಂತಸ್ತಥಾ ದೇಹಗತಃ ಸದಾ||

ಕಮಲದ ನಾಳದಲ್ಲಿರುವ ತಂತುವು ಹೇಗೆ ನಾಳದಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದೋ ಹಾಗೆ ಆದಿ-ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲ ತೃಷ್ಣಾತಂತುವು ದೇಹಧಾರಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತದೆ.

12210034a ಸೂಚ್ಯಾ ಸೂತ್ರಂ ಯಥಾ ವಸ್ತ್ರೇ ಸಂಸಾರಯತಿ ವಾಯಕಃ|

12210034c ತದ್ವತ್ಸಂಸಾರಸೂತ್ರಂ ಹಿ ತೃಷ್ಣಾಸೂಚ್ಯಾ ನಿಬದ್ಧತೇ||

ನೇಯುವವನು ಹೇಗೆ ಸೂಜಿಯ ಮೂಲಕ ದಾರವನ್ನು ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತೂರಿಸುವವನೋ ಹಾಗೆ ತೃಷ್ಣಾ ಎಂಬ ಸೂಜಿಯಿಂದ ಸಂಸಾರರೂಪದ ದಾರವು ನೇಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

12210035a ವಿಕಾರಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಚೈವ ಪುರುಷಂ ಚ ಸನಾತನಮ್|

12210035c ಯೋ ಯಥಾವದ್ವಿಜಾನಾತಿ ಸ ವಿತ್ಯಷ್ಟೋ ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ, ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಪುರುಷ (ಜೀವಾತ್ಮ) ನನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸನಾತನ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವವನು ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನಾಗಿ ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12210036a ಪ್ರಕಾಶಂ ಭಗವಾನೇತದೃಷಿರ್ನಾರಾಯಣೋಽಮೃತಮ್|

12210036c ಭೂತಾನಾಮನುಕಂಪಾರ್ಥಂ ಜಗಾದ ಜಗತೋ ಹಿತಮ್||

ಭೂತಗಳ ಮೇಲಿನ ಅನುಕಂಪದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಋಷಿ ನಾರಾಯಣನು ಈ ಅಮೃತಮಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನೇ ದಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಷ್ಣೇಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕಥನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಹತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೧

ಜನಕ-ಪಂಚಶಿಖಿ ಸಂವಾದ

ನಾಸ್ತಿಕ ಮತವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ದೇಹಕ್ಕೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಅತ್ಮವನ್ನು

ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಜನಕ-ಪಂಚಶಿಖರ ಸಂವಾದ (1-48).

12211001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12211001a ಕೇನ ವೃತ್ತೇನ ವೃತ್ತಜ್ಞೋ ಜನಕೋ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪಃ|

12211001c ಜಗಾಮ ಮೋಕ್ಷಂ ಧರ್ಮಜ್ಞೋ ಭೋಗಾನುತ್ಸೃಜ್ಯ ಮಾನುಷಾನ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಿಥಿಲಾಧಿಪ ವೃತ್ತಜ್ಞ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಜನಕನು ಯಾವ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಮಾನುಷ ಭೋಗಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು?”

12211002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12211002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12211002c ಯೇನ ವೃತ್ತೇನ ವೃತ್ತಜ್ಞಃ ಸ ಜಗಾಮ ಮಹತ್ಸುಖಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾವ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ವೃತ್ತಜ್ಞ ಜನಕನು ಮಹಾ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದನು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಇದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12211003a ಜನಕೋ ಜನದೇವಸ್ತು ಮಿಥಿಲಾಯಾಂ ಜನಾಧಿಪಃ|

12211003c ಔರ್ಧ್ವದೇಹಿಕಧರ್ಮಾಣಾಮಾಸೀದ್ಯುಕ್ತೋ ವಿಚಿಂತನೇ||

ಮಿಥಿಲೆಯ ಜನಾಧಿಪ ಜನಕ ಜನದೇವನಾದರೋ ಔರ್ಧ್ವದೇಹಿಕ ಧರ್ಮಗಳ ಕುರಿತೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಅದರ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿದ್ದನು.

12211004a ತಸ್ಯ ಸ್ಮ ಶತಮಾಚಾರ್ಯಾ ವಸಂತಿ ಸತತಂ ಗೃಹೇ|

12211004c ದರ್ಶಯಂತಃ ಪೃಥಗ್ಧರ್ಮಾನಾನಾಪಾಷಂಡವಾದಿನಃ||

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು
ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೂರು ಆಚಾರ್ಯರು ಸತತವೂ ಅವನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12211005a ಸ ತೇಷಾಂ ಪ್ರೇತ್ಯಭಾವೇ ಚ ಪ್ರೇತ್ಯಜಾತೌ ವಿನಿಶ್ಚಯೇ|

12211005c ಆಗಮಸ್ಥಃ ಸ ಭೂಯಿಷ್ಯಮಾತ್ಮತತ್ತ್ವೇ ನ ತುಷ್ಯತಿ||

ಶರೀರತ್ಯಾಗದ ನಂತರ ಜೀವದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ
ಅಥವಾ ದೇಹತ್ಯಾಗದ ನಂತರ ಅದರ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಾಗುತ್ತದೆಯೋ
ಇಲ್ಲವೋ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆ ಆಚಾರ್ಯರ ಸುನಿಶ್ಚಿತ
ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಆತ್ಮತತ್ತ್ವದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರು ಹೇಗೆ
ಮಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಯಾಯಿ ರಾಜಾ
ಜನದೇವನು ವಿಶೇಷ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

12211006a ತತ್ರ ಪಂಚಶಿಖೋ ನಾಮ ಕಾಪಿಲೇಯೋ ಮಹಾಮುನಿಃ|

12211006c ಪರಿಧಾವನ್ಮಹೀಂ ಕೃತ್ಸಾಂ ಜಗಾಮ ಮಿಥಿಲಾಮಪಿ||

ಕಪಿಲೆಯ ಮಗ ಪಂಚಶಿಖಿ³¹⁵ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾಮುನಿಯು

³¹⁵ ಪಂಚಶಿಖಿ ಋಷಿಯು ಸಾಂಖ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಕಪಿಲ

ಮಹರ್ಷಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಆಸುರೀ ಎಂಬ ಋಷಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. 60,000

ಶ್ಲೋಕಗಳಿರುವ ಷಷ್ಠಿ ತಂತ್ರ ಎಂಬ ಕೃತಿಯು ಪಂಚಶಿಖಿ ಮುನಿಯದ್ದೆಂಬ

ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ವಿಷದ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನಿತ್ತ ಉಲೂಕ ಅಥವಾ ಕಾನಡ, ವೈಶೇಷಿಕ ಸೂತ್ರ

ಎಂಬ ಕೃತಿಯ ಕರ್ತೃವು ಪಂಚಶಿಖಿನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಕಪಿಲೆಯೆಂಬ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ತನ್ನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಪಂಚಶಿಖಿನನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದ್ದಳು. ವೇದೋಕ್ತ

ಸಂಪೂರ್ಣ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಮಿಥಿಲಾನಗರಿಗೂ ಹೋದನು.

12211007a ಸರ್ವಸಂನ್ಯಾಸಧರ್ಮಾಣಾಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವಿನಿಶ್ಚಯೇ|

12211007c ಸುಪರ್ಯವಸಿತಾರ್ಥಶ್ಚ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ನಷ್ಟಸಂಶಯಃ||

ಅವನು ಸರ್ವಸಂನ್ಯಾಸ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುನಿಶ್ಚಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನಾಗಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸಂಶಯಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

12211008a ಋಷೀಣಾಮಾಹುರೇಕಂ ಯಂ ಕಾಮಾದವಸಿತಂ ನೃಷು|

12211008c ಶಾಶ್ವತಂ ಸುಖಮತ್ಯಂತಮನ್ವಿಚ್ಛನ್ನ ಸುದುರ್ಲಭಮ್||

ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅದ್ವಿತೀಯನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಶೂನ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಮನುಷ್ಯರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಸನಾತನ ಸುಖವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದನು.

12211009a ಯಮಾಹುಃ ಕಪಿಲಂ ಸಾಂಖ್ಯಾಃ ಪರಮರ್ಷಿಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಮ್|

12211009c ಸ ಮನ್ಯೇ ತೇನ ರೂಪೇಣ ವಿಸ್ಮಾಪಯತಿ ಹಿ ಸ್ವಯಮ್||

ಸಾಂಖ್ಯದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅವನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಪರಮ ಋಷಿ

ತರ್ಪಣವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ತರ್ಪಣದ ಮಂತ್ರವು ಪಂಚಶಿಖನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತದೆ: ಓಂ ಸನಕಶ್ಚ ಸನಂದಶ್ಚ ತೃತೀಯಶ್ಚ ಸನಾತನಃ| ಕಪಿಲಶ್ಚಾಸುರೀಶ್ಚೈವ ವೋಢುಃ ಪಂಚಶಿಖಸ್ತಥಾ| ಸರ್ವೇ ತೇ ತೃಪ್ತಿಮಾಯಾಂತು ಮದ್ಧತ್ತೇನಾಂಬುನಾ ಸದಾ||

ಕಪಿಲನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸ್ವಯಂ
ಕಪಿಲ ಮಹರ್ಷಿಯೇ ಪಂಚಶಿಖಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಜನರನ್ನು
ವಿಸ್ಮಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

12211010a ಆಸುರೇಃ ಪ್ರಥಮಂ ಶಿಷ್ಯಂ ಯಮಾಹುಶ್ಚಿರಜೀವಿನಮ್|

12211010c ಪಂಚಸ್ಮೋತಸಿ ಯಃ ಸತ್ರಮಾಸ್ತೇ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಿಕಮ್||

ಆಸುರಿಯ ಪ್ರಥಮ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಅವನನ್ನು ಚಿರಂಜೀವಿಯೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಮಾನಸ ಯಜ್ಞದ
ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು.

12211011a ತಂ ಸಮಾಸೀನಮಾಗಮ್ಯ ಮಂಡಲಂ ಕಾಪಿಲಂ ಮಹತ್|

³¹⁶12211011c ಪುರುಷಾವಸ್ಥಮವ್ಯಕ್ತಂ ಪರಮಾರ್ಥಂ ನಿಬೋಧಯತ್||

ಒಮ್ಮೆ ಆಸುರಿ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ
ಕಪಿಲಮತಾವಲಂಬೀ ಮುನಿಗಳ ಮಹಾ ಸಮುದಾಯವು ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಆಗಮಿಸಿತು ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪುರುಷನ ಒಳಗಿರುವ ಅವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು

---

³¹⁶ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಪಂಚಸ್ಮೋತಸಿ
ನಿಷ್ಣಾತಃ ಪಂಚರಾತ್ರವಿಶಾರದಃ| ಪಂಚಜ್ಞಃ ಪಂಚಕೃತ್ಪಂಚಗುಣಃ ಪಂಚಶಿಖಿಃ
ಸ್ಮೃತಃ|| ಅರ್ಥಾತ್ ಅವನು ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರವಾಹಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಪಂಚರಾತ್ರ ಆಗಮದ ವಿಶೇಷಜ್ಞನಾಗಿದ್ದನು. ಐದು
ಕೋಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಾಸನೆಯ ಐದು ವಿಧಿಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಶಮ, ದಮ, ಉಪರತಿ, ತಿತಿಕ್ಷಾ, ಮತ್ತು ಸಮಾಧಾನ ಈ ಐದು
ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು
ಪಂಚಶಿಖಿನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಪರಮಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವದ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಅವನಲ್ಲಿ
ಕೇಳಿಕೊಂಡಿತು.

12211012a ಇಷ್ಟಿಸತ್ತೇಣ ಸಂಸಿದ್ಧೋ ಭೂಯಶ್ಚ ತಪಸಾ ಮುನಿಃ|

12211012c ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರ್ವ್ಯಕ್ತಿಂ ಬುಬುಧೇ ದೇವದರ್ಶನಃ||

ಆಸುರೀ ಮುನಿಯು ತಪೋಬಲದಿಂದ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅವನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ಭೇದಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು
ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

12211013a ಯತ್ತದೇಕಾಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಾನಾರೂಪಂ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ|

12211013c ಆಸುರಿರ್ಮಂಡಲೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಪೇದೇ ತದವ್ಯಯಮ್||

ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಆ ಏಕಮಾತ್ರ ಅಕ್ಷರ ಅವ್ಯಯ ಬ್ರಹ್ಮನ
ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆಸುರಿಯು ಆ ಮುನಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನು.

12211014a ತಸ್ಯ ಪಂಚಶಿಖಿಃ ಶಿಷ್ಯೋ ಮಾನುಷ್ಯಾ ಪಯಸಾ ಭೃತಃ|

12211014c ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ಕಪಿಲಾ ನಾಮ ಕಾ ಚಿದಾಸೀತ್ಕುಟುಂಬಿನೀ||

12211015a ತಸ್ಯಾಃ ಪುತ್ರತ್ವಮಾಗಮ್ಯ ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ ಸ ಪಿಬತಿ ಸ್ತನೌ|

12211015c ತತಃ ಸ ಕಾಪಿಲೇಯತ್ವಂ ಲೇಭೇ ಬುದ್ಧಿಂ ಚ ನೈಷ್ಠಿಕೀಮ್||

ಮನುಷ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯ ಹಾಲಿನಿಂದ ಪಾಲಿತಗೊಂಡಿದ್ದ ಪಂಚಶಿಖಿನು ಅವನ
ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಕಪಿಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವಳು ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ
ಕುಟುಂಬಿನಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಪುತ್ರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು
ಅವನು ಅವಳ ಸ್ತನಗಳನ್ನು ಕುಡಿದಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ

ಕಾಪಿಲೇಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ
ನಿಷ್ಠಾಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

12211016a ಏತನ್ಮೇ ಭಗವಾನಾಹ ಕಾಪಿಲೇಯಾಯ ಸಂಭವಮ್|

12211016c ತಸ್ಯ ತತ್ಕಾಪಿಲೇಯತ್ವಂ ಸರ್ವವಿತ್ತ್ವಮನುತ್ತಮಮ್||

ಕಾಪಿಲೇಯನ ಹುಟ್ಟಿನ ಕುರಿತಾದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಭಗವಾನನು
ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಾಪಿಲೇಯತ್ವ ಮತ್ತು ಸರ್ವವಿದುತ್ವದ
ಅನುತ್ತಮ ವೃತ್ತಾಂತವಿದು.

12211017a ಸಾಮಾನ್ಯಂ ಕಪಿಲೋ³¹⁷ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಾಮನುತ್ತಮಮ್|

12211017c ಉಪೇತ್ಯ ಶತಮಾಚಾರ್ಯಾನ್ಮೋಹಯಾಮಾಸ ಹೇತುಭಿಃ||

ಕಪಿಲ ಮಹರ್ಷಿಯ ಅನುತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಧರ್ಮಜ್ಞ
ಪಂಚಶಿಖನು ರಾಜಾ ಜನಕನ ನೂರು ಆಚಾರ್ಯರು
ಸಮಾನಭಾವದಿಂದಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ
ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಮೋಹಿತಗೊಳಿಸಿದನು.

12211018a ಜನಕಸ್ತ್ವಭಿಸಂರಕ್ತಃ ಕಾಪಿಲೇಯಾನುದರ್ಶನಾತ್|

12211018c ಉತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಶತಮಾಚಾರ್ಯಾನ್ಪೃಷ್ಠತೋಽನುಜಗಾಮ ತಮ್||

ಆಗ ಮಹಾರಾಜ ಜನಕನು ಕಾಪಿಲೇಯನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ
ಮೇಲೆ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ನೂರು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನ
ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋದನು.

317 ಜನಕಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12211019a ತಸ್ಮೈ ಪರಮಕಲ್ಪಾಯ ಪ್ರಣತಾಯ ಚ ಧರ್ಮತಃ|

12211019c ಅಬ್ರವೀತ್ಪರಮಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಯತ್ತತ್ಸಾಂಖ್ಯಂ ವಿಧೀಯತೇ||

ಧರ್ಮಾನುಸಾರ ತನ್ನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಅವನನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಪಂಚಶಿಖಿನು ಅವನಿಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ಪರಮ ಮೋಕ್ಷದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು.

12211020a ಜಾತಿನಿವೇದಮುಕ್ತ್ವಾ ಹಿ ಕರ್ಮನಿವೇದಮಬ್ರವೀತ್|

12211020c ಕರ್ಮನಿವೇದಮುಕ್ತ್ವಾ ಚ ಸರ್ವನಿವೇದಮಬ್ರವೀತ್||

ಅವನು ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಗೊಳಿಸುವ ಜಾತಿನಿವೇದ³¹⁸ವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷಗೊಳಿಸುವ ಕರ್ಮನಿವೇದ³¹⁹ವನ್ನು

---

³¹⁸ ಗರ್ಭಾವಾಸದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಎಷ್ಟೋ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ವಿಚಾರಿಸಿ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಜುಗುಪ್ಸೆಯನ್ನು ತಾಳುವುದು ಜಾತಿನಿವೇದ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³¹⁹ ನಾನಾಯೋನಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುವುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ವಿರತನಾಗುವುದು ಕರ್ಮನಿವೇದ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಹೇಳಿದನು. ಕರ್ಮನಿರ್ವೇದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಂದಲೂ

ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸರ್ವನಿರ್ವೇದ³²⁰ವನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು.

12211021a ಯದರ್ಥಂ ಕರ್ಮ³²¹ಸಂಸರ್ಗಃ ಕರ್ಮಣಾಂ ಚ ಫಲೋದಯಃ|

12211021c ತದನಾಶ್ವಾಸಿಕಂ ಮೋಘಂ³²² ವಿನಾಶಿ ಚಲಮಧ್ರುವಮ್||

“ಇಹ ಪರಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕರ್ಮಫಲಗಳ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೋ ಅವು ನಶ್ವರವು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಅದು ನಿಷ್ಫಲವಾದುದು. ವಿನಾಶವಾಗುವಂಥಹುದು. ಚಂಚಲವಾದುದು ಮತ್ತು ಅಸ್ಥಿರವಾದುದು.

12211022a ದೃಶ್ಯಮಾನೇ ವಿನಾಶೇ ಚ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇ ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಕೇ|

12211022c ಆಗಮಾತ್ಪರಮಸ್ತೀತಿ ಬ್ರುವನ್ನಪಿ ಪರಾಜಿತಃ||

ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ದೇಹರೂಪಿಯಾದ ಆತ್ಮನ ವಿನಾಶವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಬಹುದು. ಲೋಕವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಯಾರಾದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ದೇಹ ನಾಶವಾದರೂ ಆತ್ಮವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅವರು ಸೋಲುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಮಾತು ಲೋಕಾನುಭವಕ್ಕೆ

---

³²⁰ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲವೂ ಅಶಾಶ್ವತವೆಂದೂ ದುಃಖಜನಕವೆಂದೂ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ವಿರಕ್ತನಾಗುವುದು ಸರ್ವನಿರ್ವೇದ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³²¹ ಧರ್ಮ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³²² ಮೋಹಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ.

12211023a ಅನಾತ್ಮಾ ಹ್ಯಾತ್ಮನೋ ಮೃತ್ಯುಃ ಕ್ಲೇಶೋ ಮೃತ್ಯುರ್ಜರಾಮಯಃ|

12211023c ಆತ್ಮಾನಂ ಮನ್ಯತೇ ಮೋಹಾತ್ತದಸಮ್ಯಕ್ಚರಂ ಮತಮ್||

ಆತ್ಮವೆನ್ನುವುದು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಅದರ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶರೀರವು ನಾಶವಾಗುವುದೇ ಮೃತ್ಯು. ದೇಹದೊಡನೆ ಆತ್ಮವೂ ವಿನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದುಃಖ, ಮುಪ್ಪು ಮತ್ತು ರೋಗಗಳು ಅಂಶಮಾತ್ರ ಮೃತ್ಯುಗಳು. ಆತ್ಮವೆಂಬ ಬೇರೆಯದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಮೂಢತನ ಮತ್ತು ಅಸಂಗತವಾದುದು.

12211024a ಅಥ ಚೇದೇವಮಪ್ಯಸ್ತಿ ಯಲ್ಲೋಕೇ ನೋಪಪದ್ಯತೇ|

12211024c ಅಜರೋಽಯಮಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ರಾಜಾಸೌ ಮನ್ಯತೇ ತಥಾ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗದಿರುವ, ಶರೀರದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಆತ್ಮ ಎಂಬ ವಸ್ತುವಿರುವುದಾದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ಅಂತಹ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅಜರ-ಅಮರ ಎಂದು ಹೊಗಳುವುದಾದರೆ ವಂಧಿ-ಮಾಗಧರು ಹೇಳುವಂತೆ ರಾಜನೂ ಅಜರ-ಅಮರನಾಗಬೇಕಿತ್ತು!”

12211025a ಅಸ್ತಿ ನಾಸ್ತೀತಿ ಚಾಪ್ಯೇತತ್ತಸ್ಮಿನ್ನಸತಿ ಲಕ್ಷಣೇ|

12211025c ಕಿಮಧಿಷ್ಠಾಯ ತದ್ಭ್ರೂಯಾಲ್ಲೋಕಯಾತ್ರಾವಿನಿಶ್ಚಯಮ್||

ಒಂದು ವಸ್ತುವು ಇದೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಆತ್ಮವು ಇದೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂಶಯವುಂಟಾದಾಗ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಇಲ್ಲ.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಇದರ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನಾದರೂ
ಯಾವುದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ?

12211026a ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಹ್ಯೇತಯೋರ್ಮೂಲಂ ಕೃತಾಂತೈತಿಹ್ಯಯೋರಪಿ|

12211026c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೋ ಹ್ಯಾಗಮೋಽಭಿನ್ನಃ ಕೃತಾಂತೋ ವಾ ನ ಕಿಂ ಚನ||

ನಿಶ್ಚಯಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿರಬೇಕು. ಆಗಮ-
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಬೇರೆಯೇ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದೇ ಅದೇ ಸರಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು.³²³

12211027a ಯತ್ರ ತತ್ರಾನುಮಾನೇಽಸ್ತಿ ಕೃತಂ ಭಾವಯತೇಽಪಿ ವಾ|

12211027c ಅನ್ಯೋ ಜೀವಃ ಶರೀರಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿಕಾನಾಂ ಮತೇ ಸ್ಮೃತಃ||

ಭಾವನೆಗಳು ಅನುಮಾನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿರಬಾರದು. ಆದುದರಿಂದ
ಶರೀರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಜೀವವಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಾಸ್ತಿಕರ
ಮತವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.³²⁴

12211028a ರೇತೋ ವಟಕಣೀಕಾಯಾಂ ಘೃತಪಾಕಾಧಿವಾಸನಮ್|

---

³²³ ಕೃತಾಂತ (ಅದೃಷ್ಟ ಅಥವಾ ಅನುಮಾನ) ಮತ್ತು ಆಗಮಗಳಿಗೆ ಹೇಗೋ
ಹಾಗೆ ಈ ಆಸ್ತಿಕ-ನಾಸ್ತಿಕವಾದಗಳಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೇ ಮೂಲ ಪ್ರಮಾಣವು.
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ಬೇರೆ ಅನುಮಾನವಾಗಲೀ ಆಗಮವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ.
(ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

³²⁴ ದೇಹಾತಿರಿಕ್ತನಾದ ಆತ್ಮನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.
ಯಾವುದಾದರೂ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ
ಅದು ವ್ಯರ್ಥ. ಆದುದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕಿಂತ ಅನ್ಯನಾದ ಜೀವಾತ್ಮವೊಂದು ಇಲ್ಲ
ಎನ್ನುವುದೇ ನಾಸ್ತಿಕರ ಮತವಾಗಿದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12211028c ಜಾತಿಸ್ಮೃತಿರಯಸ್ಕಾಂತಃ ಸೂರ್ಯಕಾಂತೋಽಂಬುಭಕ್ಷಣಮ್||

ವಟವೃಕ್ಷವು ಒಂದೇ ಒಂದು ಬೀಜದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.
ತುಪ್ಪವು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವು ಬೇರೆ
ಬೇರೆ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಸ್ತುಗಳು. ಅಯಸ್ಕಾಂತ ಮತ್ತು
ಸೂರ್ಯಕಾಂತಗಳು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತವೆ³²⁵.

12211029a ಪ್ರೇತ್ಯ ಭೂತಾತ್ಯಯಶ್ಚೈವ ದೇವತಾಭ್ಯುಪಯಾಚನಮ್|

12211029c ಮೃತೇ ಕರ್ಮನಿವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ||

ಸತ್ತನಂತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಾಚಿಸಲು ಹೋಗುವ ಯಾವುದಾದರೂ
ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ಮೃತನ ಕರ್ಮಗಳು ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು
ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕ ನಿಶ್ಚಯವು³²⁶.

---

³²⁵ ವಟವೃಕ್ಷದ ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಎಲೆ, ಪುಷ್ಪ, ಫಲ, ಬೇರು ಮತ್ತು ತೊಗಟೆಗಳು
ಹೇಗೆ ಅಡಗಿರುತ್ತವೆಯೋ, ಗೋವು ತಿನ್ನುವ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ತುಪ್ಪ, ಹಾಲು
ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಔಷಧ
ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಇಟ್ಟರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಶಿಯ
ಪದಾರ್ಥವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವೀರ್ಯದಿಂದಲೇ
ಶರೀರಾದಿಗಳೊಡನೆ ಚೇತನವೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಮೃತಿ, ಅಯಸ್ಕಾಂತ,
ಸೂರ್ಯಕಾಂತಮಣಿ, ಮತ್ತು ನೀರನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವ ಬಡವಾನಲ ಇವುಗಳ
ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ದೇಹಾತಿರಿಕ್ತವಾದ ಚೈತ್ಯನ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನುವುದು
ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

³²⁶ ಸತ್ತವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ದೇಹಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಭಿನ್ನವಾದ ಚೈತನ್ಯವಿರುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಚೇತನವು

12211030a ನ ತ್ವೇತೇ ಹೇತವಃ ಸಂತಿ ಯೇ ಕೇ ಚಿನ್ಮೂರ್ತಿಸಂಸ್ಥಿತಾಃ|

12211030c ಅಮರ್ತ್ಯಸ್ಯ ಹಿ ಮರ್ತ್ಯೇನ ಸಾಮಾನ್ಯಂ ನೋಪಪದ್ಯತೇ||

ಆದರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಆಕಾರವೇ ಇಲ್ಲವೋ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವಾದವು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಸಾಯದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಸಾಯುವಂಥಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ದೇಹವು ನೋಡಲಾರದು.³²⁷

12211031a ಅವಿದ್ಯಾಕರ್ಮ ಚೇಷ್ಟಾನಾಂ³²⁸ ಕೇ ಚಿದಾಹುಃ ಪುನರ್ಭವಮ್||

ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೂ ಯಾರೂ ಅವನು ಸತ್ತನೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಚೇತನವು ಹೋದನಂತರವೇ ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೇಹವು ಆತ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

³²⁷ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮೂರ್ತವಾದ ಜಡಪದಾರ್ಥದಿಂದ ಮೂರ್ತವಾದ ಜಡಪದಾರ್ಥವೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಎರಡು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಧಿಸಿದರೆ ಮೂರ್ತವಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂರ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಅಮೂರ್ತ ಅಥವಾ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಎಂದೂ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟುವುದಾಗಿದ್ದರೆ ಮೂರ್ತವಾದ ಪೃಥ್ವಿ, ನೀರು, ತೇಜಸ್ಸು, ಮತ್ತು ವಾಯುಗಳಿಂದ ಅಮೂರ್ತವಾದ ಆಕಾಶವು ಹುಟ್ಟಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಹಾಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಮೂರ್ತವಾದ ದೇಹವು ಅಮೂರ್ತವಾದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮವು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪದಾರ್ಥವು ಮತ್ತು ದೇಹವು ವ್ಯಕ್ತಪದಾರ್ಥವು. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾನತೆಯಿಲ್ಲ. ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಒಂದೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆತ್ಮವು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

³²⁸ ಅವಿದ್ಯಾ ಕರ್ಮ ತೃಷ್ಟಾ ಚ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12211031c ಕಾರಣಂ ಲೋಭಮೋಹೌ ತು ದೋಷಾಣಾಂ ಚ ನಿಷೇವಣಮ್||

ಅವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು - ಇವು ಪುನಃಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಲೋಭ-ಮೋಹಗಳು ಮತ್ತು ದೋಷಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು.

12211032a ಅವಿದ್ಯಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹುರ್ಹಿ ಕರ್ಮ ಬೀಜಂ ತಥಾ ಕೃತಮ್|

12211032c ತೃಷ್ಣಾಸಂಜನನಂ ಸ್ನೇಹ ಏಷ ತೇಷಾಂ ಪುನರ್ಭವಃ||

ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೂ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳು ಬೀಜವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬೀಜವು ಮೊಳಕೆಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾದ ತೇವಾಂಶವೇ ತೃಷ್ಣೆಯು. ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಪುನರ್ಜನ್ಮವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12211033a ತಸ್ಮಿನ್ಪೂರ್ಣೇ³²⁹ ಚ ದಗ್ಧೇ ಚ ಚಿತ್ತೇ ಮರಣಧರ್ಮಿಣಿ|

12211033c ಅನ್ಯೋಽನ್ಯಾಜ್ಜಾಯತೇ ದೇಹಸ್ತಮಾಹುಃ ಸತ್ತ್ವಸಂಕ್ಷಯಮ್||

ಅದು ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಮರಣಧರ್ಮವಿರುವ ದೇಹವನ್ನು ಸುಟ್ಟರೂ ಅದು ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.³³⁰

---

³²⁹ ತಸ್ಮಿನ್ಪೂರ್ಣೇ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

³³⁰ ಸಾಯುವ ಧರ್ಮವುಳ್ಳ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಹೂತರೂ, ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿದರೂ ಅಥವಾ ಭೇದಿಸಿದರೂ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಬೀಜದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬೀಜವು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾಶಹೊಂದಿದರೆ ಮರುಹುಟ್ಟು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12211034a ಯದಾ ಸ ರೂಪತಶ್ಚಾನ್ಯೋ ಜಾತಿತಃ ಶ್ರುತಿತೋಽರ್ಥತಃ|

12211034c ಕಥಮಸ್ಮಿನ್ನ ಇತ್ಯೇವ ಸಂಬಂಧಃ ಸ್ಯಾದಸಂಹಿತಃ||

ಅನ್ಯ ದೇಹವು ಬೇರೆಯೇ ರೂಪದ್ದಾಗಿರುವಾಗ ಮೊದಲಿನ ಮತ್ತು ನಂತರದ ದೇಹಗಳ ನಡುವೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು?

12211035a ಏವಂ ಸತಿ ಚ ಕಾ ಪ್ರೀತಿದಾರ್ಥನವಿದ್ಯಾತಪೋಬಲೈಃ|

12211035c ಯದನ್ಯಾಚರಿತಂ ಕರ್ಮ ಸರ್ವಮನ್ಯಃ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ||

ಒಂದು ದೇಹವು ಆಚರಿಸಿದ ಕರ್ಮಫಲಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದಾದರೆ ದಾನ, ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ತಪೋಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಯಾವ ಆಸಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು?

12211036a ಯದಾ ಹ್ಯಯಮಿಹೈವಾನ್ಶ್ಚೈಃ ಪ್ರಾಕೃತ್ಯೈರ್ದುಃಖಿತೋ ಭವೇತ್|

12211036c ಸುಖಿತೈರ್ದುಃಖಿತೈರ್ವಾಪಿ ದೃಶ್ಯೋಽಪ್ಯಸ್ಯ ವಿನಿರ್ಣಯಃ||

ಅನ್ಯರು ಒಂದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅದೇ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ದುಃಖಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12211037a ತಥಾ ಹಿ ಮುಸಲೈರ್ಹನ್ಯಃ ಶರೀರಂ ತತ್ಪುನರ್ಭವೇತ್|

12211037c ಪೃಥಗ್ ಜ್ಞಾನಂ ಯದನ್ಯಚ್ಚ ಯೇನೈತನ್ನೋಪಲಭ್ಯತೇ||

ಮುಸಲದಿಂದ ಹೊಡೆದು ತೀರಿಕೊಂಡ ಶರೀರವು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದಾದರೂ ಅವುಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12211038a ಋತುಃ ಸಂವತ್ಸರಸ್ತಿಥ್ಯಃ ಶೀತೋಷ್ಣೇ ಚ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ|

12211038c ಯಥಾತೀತಾನಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ತಾದೃಶಃ ಸತ್ತ್ವ ಸಂಕ್ಷಯಃ||

ಋತುಗಳು, ಸಂವತ್ಸರಗಳು, ತಿಥಿಗಳು, ಭಳಿಗಾಲ ಬೇಸಗೆ ಕಾಲಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯ ಸಮಯಗಳು ಹೇಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಶರೀರಗಳೂ ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದರಂತೆ ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸತ್ತ್ವವು ಮಾತ್ರ ಬೀಜರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

12211039a ಜರಯಾ ಹಿ ಪರಿತಸ್ಯ ಮೃತ್ಯುನಾ ವಾ ವಿನಾಶಿನಾ|

12211039c ದುರ್ಬಲಂ ದುರ್ಬಲಂ ಪೂರ್ವಂ ಗೃಹಸ್ಯೇವ ವಿನಶ್ಯತಿ||

ಶರೀರವಾದರೋ ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಪೀಡಿತವಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮನೆಯು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಕುಸಿದು ಬೀಳುವಂತೆ ಪದೇ ಪದೇ ದುರ್ಬಲವಾಗುವ ದೇಹವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

12211040a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನೋ ವಾಯುಃ ಶೋಣಿತಂ ಮಾಂಸಮಸ್ಥಿ ಚ|

12211040c ಆನುಪೂರ್ವ್ಯಾ ವಿನಶ್ಯಂತಿ ಸ್ವಂ ಧಾತುಮುಪಯಾಂತಿ ಚ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು, ವಾಯು, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಎಲುಬುಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ನಾಶಹೊಂದಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದವೋ ಆ ಮೂಲಧಾತುಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ.

12211041a ಲೋಕಯಾತ್ರಾವಿಧಾನಂ³³¹ ಚ ದಾನಧರ್ಮಫಲಾಗಮಃ|

331 ಲೋಕಯಾತ್ರಾವಿಘಾತಶ್ಚ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12211041c ಯದರ್ಥಂ³³² ವೇದಶಬ್ದಾಶ್ಚ ವ್ಯವಹಾರಾಶ್ಚ ಲೌಕಿಕಾಃ||

12211042a ಇತಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಮನಸ್ಯೇತೇ ಬಹವಃ ಸಂತಿ ಹೇತವಃ|

12211042c ಏತದಸ್ತಿದಮಸ್ತೀತಿ ನ ಕಿಂ ಚಿತ್ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಲೋಕಯಾತ್ರಾವಿಧಾನಗಳು, ದಾನ-ಧರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ವೇದಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವುದು ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳು - ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತರ್ಕಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ತರ್ಕಗಳಿಂದ ಆತ್ಮವೆನ್ನುವುದು ಇದೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ³³³.

12211043a ತೇಷಾಂ ವಿಮೃಶತಾಮೇವಂ ತತ್ತತ್ಸಮಭಿಧಾವತಾಮ್|

12211043c ಕ್ವ ಚಿನ್ನಿವಿಶತೇ ಬುದ್ಧಿಸ್ತತ್ರ ಜೀರ್ಯತಿ ವ್ಯಕ್ಷವತ್||

ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡುತ್ತಲೇ ಜನರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ

---

332 ತದರ್ಥಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

333 ಶರೀರಭಿನ್ನವಾದ ಆತ್ಮದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದರೆ ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದ ನಿರ್ವಹಣೆಯೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ದಾನ ಮತ್ತು ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಸ್ಥೆಯೇ ಯಾರಿಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವೈದಿಕ ಶಬ್ದಗಳೂ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ತರ್ಕ-ವಿತರ್ಕಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ “ಏತದಸ್ತಿ” ಇದು ಇದೆ ಮತ್ತು “ಇದಮಸ್ತಿ” ಈ ಆತ್ಮವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದಾಗಲೀ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗಲೀ ಆತ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ವೃಕ್ಷಗಳಂತೆ ಮುಪ್ಪಾಗುತ್ತಾರೆ³³⁴.

12211044a ಏವಮರ್ಥೈರನರ್ಥೈಶ್ಚ ದುಃಖಿತಾಃ ಸರ್ವಜಂತವಃ|

12211044c ಆಗಮೈರಪಕೃಷ್ಯಂತೇ ಹಸ್ತಿಪೈರ್ಹಸ್ತಿನೋ ಯಥಾ||

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಅರ್ಥ-ಅನರ್ಥಗಳಿಂದ ದುಃಖಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಾವಟಿಗನು ಆನೆಗಳನ್ನು ಅಂಕುಶದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಂತೆ ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ.

12211045a ಅರ್ಥಾಂಸ್ತಥಾತ್ಯಂತಸುಖಾವಹಾಂಶ್ಚ

ಲಿಪ್ಸಂತ ಏತೇ ಬಹವೋ ವಿಶುಲ್ಕಾಃ|

12211045c ಮಹತ್ತರಂ ದುಃಖಮಭಿಪ್ರಪನ್ನಾ

ಹಿತ್ವಾಮಿಷಂ ಮೃತ್ಯುವಶಂ ಪ್ರಯಾಂತಿ||

ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಬಹುಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ಯಾವುದೇ ಶುಲ್ಕವಿಲ್ಲದೇ ಪಡೆಯಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಮಹತ್ತರ

---

³³⁴ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆತ್ಮನ ಸತ್ತೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ನಾನಾ ಮತಗಳ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಬುದ್ಧಿಯು ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಜಡಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ (ಬುದ್ಧಿಯ ಕಸರತ್ತಿನಿಂದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ). (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ದುಃಖವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು
ತೊರೆದು ಮೃತ್ಯುವಶರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12211046a ವಿನಾಶಿನೋ ಹ್ಯಧ್ರುವಜೀವಿತಸ್ಯ
ಕಿಂ ಬಂಧುಭಿರ್ಮಿತ್ರಪರಿಗ್ರಹೈಶ್ಚ|

12211046c ವಿಹಾಯ ಯೋ ಗಚ್ಚತಿ ಸರ್ವಮೇವ
ಕ್ಷಣೇನ ಗತ್ವಾ ನ ನಿವರ್ತತೇ ಚ||

ನಾಶವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಜೀವಿಗೆ ಬಂಧುಗಳು, ಮಿತ್ರರು ಮತ್ತು
ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ? ತಕ್ಷಣವೇ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗುವವನು ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ.

12211047a ಭೂವ್ಯೋಮತೋಯಾನಲವಾಯವೋ ಹಿ
ಸದಾ ಶರೀರಂ ಪರಿಪಾಲಯಂತಿ|

12211047c ಇತೀದಮಾಲಕ್ಷ್ಯ ಕುತೋ ರತಿರ್ಭವೇದ್
ವಿನಾಶಿನೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ನ ಶರ್ಮ ವಿದ್ಯತೇ||

ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ, ನೀರು, ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವಾಯುಗಳು ಸದಾ ಶರೀರವನ್ನು
ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ
ಅನುರಾಗವಾದರೂ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆ? ನಾಶವಾಗುವ ಈ ಶರೀರದಿಂದ
ಯಾವ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲ.”

12211048a ಇದಮನುಪಧಿ ವಾಕ್ಯಮಚ್ಚಲಂ
ಪರಮನಿರಾಮಯಮಾತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಕಮ್|

12211048c ನರಪತಿರಭಿವೀಕ್ಷ್ಯ ವಿಸ್ಮಿತಃ
ಪುನರನುಯೋಕ್ತುಮಿದಂ ಪ್ರಚಕ್ರಮೇ||

ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ, ವಂಚನಾರಹಿತವಾದ,
 ದೋಷರಹಿತವಾದ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವ
 ಪಂಚಶಿಖಿನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನರಪತಿ ಜನಕನು
 ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು. ಪುನಃ ಅವನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು
 ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
 ಪಂಚಶಿಖಿವಾಕ್ಯೇ ಪಾಖಂಡಖಂಡನೇ
 ಏಕಾದಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಂಚಶಿಖಿವಾಕ್ಯೇ ಪಾಖಂಡಖಂಡನ
 ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾಹನ್ನೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೨

ಪಂಚಶಿಖಿನು ಮಿಥಿಲನರೇಶನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವವನ್ನು
 ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು (1-52).

12212001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12212001a ಜನಕೋ ಜನದೇವಸ್ತು ಜ್ಞಾಪಿತಃ ಪರಮರ್ಷಿಣಾ|

12212001c ಪುನರೇವಾನುಪಪ್ರಚ್ಛ ಸಾಂಪರಾಯೇ ಭವಾಭವೌ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪರಮಋಷಿಯು ಹಾಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲು
 ಜನಕ ಜನದೇವನು ಮರಣಾನಂತರ ಇರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯ
 ಕುರಿತು ಪುನಃ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು:

12212002a ಭಗವನ್ಯದಿದಂ ಪ್ರೇತ್ಯ ಸಂಜ್ಞಾ ಭವತಿ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ಠಾ

12212002c ಏವಂ ಸತಿ ಕಿಮಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಂ ವಾ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

“ಭಗವನ್! ಮರಣಾನಂತರ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಜ್ಞೆಗಳೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾನವಾದರೋ ಏನು ತಾನೇ ಮಾಡಬಲ್ಲವು?

12212003a ಸರ್ವಮುಚ್ಚೇದನಿಷ್ಠಂ ಸ್ಯಾತ್ಪಶ್ಯ ಚೈತದ್ವಿ ಜೋತ್ತಮ|

12212003c ಅಪ್ರಮತ್ತಃ ಪ್ರಮತ್ತೋ ವಾ ಕಿಂ ವಿಶೇಷಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ಸಾವಿನೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳೂ ನಾಶವಾಗಿಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯೆಂದಾಯಿತು?

12212004a ಅಸಂಸರ್ಗೋ ಹಿ ಭೂತೇಷು ಸಂಸರ್ಗೋ ವಾ ವಿನಾಶಿಷು|

12212004c ಕಸ್ಮೈ ಕ್ರಿಯೇತ ಕಲ್ಪೇನ ನಿಶ್ಚಯಃ ಕೋಽತ್ರ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಜೀವಗಳಿಗೆ ಸಂಸರ್ಗವಿದ್ದಿರಲಿ ಅಥವಾ ಸಂಸರ್ಗವಿಲ್ಲದಿದ್ದಿರಲಿ, ಎಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಯಾರು ಏಕೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ಸಂಕಲ್ಪ-ನಿಶ್ಚಯಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಇದರ ಕುರಿತಾದ ಸತ್ಯವೇನು?”

12212005a ತಮಸಾ ಹಿ ಪ್ರತಿಚ್ಛನ್ನಂ ವಿಭ್ರಾಂತಮಿವ ಚಾತುರಮ್|

12212005c ಪುನಃ ಪ್ರಶಮಯನ್ವಾಕೈಃ ಕವಿಃ ಪಂಚಶಿಖೋಽಬ್ರವೀತ್||

ಅಜ್ಞಾನದ ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತನಾಗಿ ಭ್ರಾಂತನೂ

ವ್ಯಾಕುಲನೂ ಆಗಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಕವಿ ಪಂಚಶಿಖಿನು ಪುನಃ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು:

12212006a ಉಚ್ಚೇದನಿಷ್ಠಾ ನೇಹಾಸ್ತಿ ಭಾವನಿಷ್ಠಾ ನ ವಿದ್ಯತೇ|

12212006c ಅಯಂ ಹ್ಯಪಿ ಸಮಾಹಾರಃ ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಚೇತಸಾಮ್|

12212006e ವರ್ತತೇ ಪೃಥಗನ್ಯೋನ್ಯಮಪ್ಯಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಕರ್ಮಸು||

“ಮರಣದೊಂದಿಗೆ ಸಾಧನೆಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಭಾವನಿಷ್ಠೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಚೇತನಗಳ ಒಕ್ಕೂಟವು. ಇವುಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಶ್ರಯದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

12212007a ಧಾತವಃ ಪಂಚಶಾಖೋಽಯಂ ಖಂ ವಾಯುರ್ಜ್ಯೋತಿರಂಬು ಭೂಃ|

12212007c ತೇ ಸ್ವಭಾವೇನ ತಿಷ್ಠಂತಿ ವಿಯುಜ್ಯಂತೇ ಸ್ವಭಾವತಃ||

ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ತೇಜಸ್ಸು, ಜಲ ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಗಳೆಂಬ ಧಾತುಗಳು ಪಂಚಶಾಖೆಗಳು. ಅವು ತಮ್ಮದೇ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಸೇರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮದೇ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

12212008a ಆಕಾಶಂ ವಾಯುರೂಷ್ಮಾ ಚ ಸ್ನೇಹೋ ಯಚ್ಚಾಪಿ ಪಾರ್ಥಿವಮ್|

12212008c ಏಷ ಪಂಚಸಮಾಹಾರಃ ಶರೀರಮಿತಿ ನೈಕಧಾ|

12212008e ಜ್ಞಾನಮೂಷ್ಮಾ ಚ ವಾಯುಶ್ಚ ತ್ರಿವಿಧಃ ಕರ್ಮಸಂಗ್ರಹಃ||

ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ಉಷ್ಣತೆ, ತೇವ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ - ಈ ಐದು ಸೇರಿ ಒಂದಾದಾಗ ಶರೀರವೆಂದಾಗುತ್ತವೆ. ಜ್ಞಾನ (ಬುದ್ಧಿ), ಉಷ್ಣತೆ (ಜಠರಾಗ್ನಿ) ಮತ್ತು ವಾಯು (ಪ್ರಾಣವಾಯು) - ಈ ಮೂರು ಸೇರಿ

ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

12212009a ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಸ್ವಭಾವಶ್ಚೇತನಾ ಮನಃ|

12212009c ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ವಿಕಾರಶ್ಚ ಧಾತವಶ್ಚಾತ್ರ ನಿಸೃತಾಃ||

ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯಗಳು, ಸ್ವಭಾವ, ಚೈತನ್ಯ, ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ವಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಧಾತುಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

12212010a ಶ್ರವಣಂ ಸ್ಪರ್ಶನಂ ಜಿಹ್ವಾ ದೃಷ್ಟಿರ್ನಾಸಾ ತಥೈವ ಚ|

12212010c ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀತಿ ಪಂಚೈತೇ ಚಿತ್ತಪೂರ್ವಂಗಮಾ ಗುಣಾಃ||

ಕಿವಿಗಳು, ಚರ್ಮ, ನಾಲಿಗೆ, ಕಣ್ಣು, ಮತ್ತು ಮೂಗು - ಈ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಶಬ್ದಾದಿ ಗುಣಗಳು ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಬೆರೆತು³³⁵ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಿಷಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

12212011a ತತ್ರ ವಿಜ್ಞಾನಸಂಯುಕ್ತಾ ತ್ರಿವಿಧಾ ವೇದನಾ ಧ್ರುವಾ|

12212011c ಸುಖದುಃಖೇತಿ ಯಾಮಾಹುರದುಃಖೇತ್ಯಸುಖೇತಿ ಚ||

ಅದು ಬುದ್ಧಿಯೊಡನೆ ಸೇರಿದಾಗ ಮೂರು ರೀತಿಯ ವೇದನೆಗಳುಂಟಾಗುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಸುಖ, ದುಃಖ ಮತ್ತು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೆರಡೂ ಆಗದೇ ಇರುವುದು³³⁶.

335 ಚಿತ್ತದೊಡನೆ ಕಲೆತು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

336 ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ವಿಜ್ಞಾನಯುಕ್ತವಾದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಚೇತನವು ಅದುಃಖ, ಅಸುಖ ಮತ್ತು ಸುಖ-ದುಃಖ ಎಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12212012a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ರೂಪಂ ಚ ರಸೋ ಗಂಧಶ್ಚ ಮೂರ್ತ್ಯರ್ಥಃ|

12212012c ಏತೇ ಹ್ಯಾಮರಣಾತ್ಪಂಚ ಷಡ್ಗುಣಾ ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಯೇ||

ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧ - ಈ ಐದು ಮರಣದವರೆಗೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಆರನೆಯ ಬುದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಇವು ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ³³⁷.

12212013a ತೇಷು ಕರ್ಮನಿಸರ್ಗಶ್ಚ ಸರ್ವತತ್ತ್ವಾರ್ಥನಿಶ್ಚಯಃ|

12212013c ತಮಾಹುಃ ಪರಮಂ ಶುಕ್ರಂ ಬುದ್ಧಿರಿತ್ಯವ್ಯಯಂ ಮಹತ್||

ಕರ್ಮಸಂನ್ಯಾಸವೂ ಸರ್ವತತ್ತ್ವಾರ್ಥನಿಶ್ಚಯವೂ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪರಮ ಬೀಜವೆಂದೂ, ಅವ್ಯಯವೆಂದೂ, ಮಹತ್ತೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ³³⁸.

12212014a ಇಮಂ ಗುಣಸಮಾಹಾರಮಾತ್ಮಭಾವೇನ ಪಶ್ಯತಃ|

12212014c ಅಸಮ್ಯಗ್ಗರ್ಶನೈರ್ದುಃಖಮನಂತಂ ನೋಪಶಾಮ್ಯತಿ||

---

³³⁷ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ, ಮತ್ತು ರೂಪಾಶ್ರಯದ್ರವ್ಯಗಳೆಂಬ ಆರು ಗುಣಗಳು ಆಮರಣಾಂತವಾಗಿ ಜೀವನಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಜನ್ಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧಕಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

³³⁸ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ಶ್ಲೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜನ ಅಥವಾ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ತತ್ತ್ವಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ನಿಶ್ಚಯರೂಪ ಮೋಕ್ಷದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ತತ್ತ್ವನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಲ, ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅವಿನಾಶೀ ಮಹಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಪದವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಈ ಗುಣಗಳ ಸಮೂಹವಾದ ಶರೀರವನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅದು ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಂಥವನ ಅನಂತ ದುಃಖವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12212015a ಅನಾತ್ಮೈತಿ ಚ ಯದ್ಧ್ವಷ್ಟಂ ತೇನಾಹಂ ನ ಮಮೇತ್ಯಪಿ|

12212015c ವರ್ತತೇ ಕಿಮಧಿಷ್ಠಾನಾ ಪ್ರಸಕ್ತಾ ದುಃಖಸಂತತಿಃ||

ಇವುಗಳು ಆತ್ಮವೆಲ್ಲವೆಂದು ನೋಡುವವನಿಗೆ ಮಮತ್ವವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಇರುವವನನ್ನು ದುಃಖಸಂತತಿಗಳು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ? ಎಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ?

12212016a ತತ್ರ ಸಮ್ಯಜ್ಞನೋ³³⁹ ನಾಮ ತ್ಯಾಗಶಾಸ್ತ್ರಮನುತ್ತಮಮ್|

12212016c ಶೃಣು ಯತ್ತವ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಭಾಷ್ಯಮಾಣಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಜ್ಞನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅನುತ್ತಮ ತ್ಯಾಗಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. ನಾನು ಹೇಳುವ ಅದನ್ನು ಕೇಳು. ಅದು ನಿನ್ನ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

12212017a ತ್ಯಾಗ ಏವ ಹಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಯುಕ್ತಾನಾಮಪಿ³⁴⁰ ಕರ್ಮಣಾಮ್|

12212017c ನಿತ್ಯಂ ಮಿಥ್ಯಾವಿನೀತಾನಾಂ ಕ್ಲೇಶೋ ದುಃಖಾವಹೋ ಮತಃ||

ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಬಯಸುವ ಇಲ್ಲರಿಗೂ ತ್ಯಾಗವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರೆ ಮಿಥ್ಯಾಮತಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರು ನಿತ್ಯವೂ

339 ಸಮ್ಯಗ್ವಿಧೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

340 ಸರ್ವೇಷಾಂ ಯುಕ್ತಾನಾಮಪಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಕ್ಷೇಶ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12212018a ದ್ರವ್ಯತ್ಯಾಗೇ ತು ಕರ್ಮಾಣಿ ಭೋಗತ್ಯಾಗೇ ವ್ರತಾನ್ಯಪಿ|

12212018c ಸುಖತ್ಯಾಗೇ ತಪೋಯೋಗಃ ಸರ್ವತ್ಯಾಗೇ ಸಮಾಪನಾ||

ದ್ರವ್ಯತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಗಳಿವೆ. ಭೋಗತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ವ್ರತಗಳಿವೆ. ಸುಖತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ತಪೋಯೋಗವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ತ್ಯಾಗಗಳೂ

ಸಮಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ³⁴¹.

12212019a ತಸ್ಯ ಮಾರ್ಗೋಽಯಮದ್ವೈಧಃ ಸರ್ವತ್ಯಾಗಸ್ಯ ದರ್ಶಿತಃ|

12212019c ವಿಪ್ರಹಾಣಾಯ ದುಃಖಸ್ಯ ದುರ್ಗತಿಹ್ಯನ್ಯಥಾ ಭವೇತ್||

ವಿದ್ವಾಂಸರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸರ್ವತ್ಯಾಗದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದ ದುಃಖವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ದುರ್ಗತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12212020a ಪಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಮನಃಷಷ್ಠಾನ್ ಚೇತಸಿ|

12212020c ಮನಃಷಷ್ಠಾನ್³⁴² ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪಂಚ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ತು||

ಚೇತನದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ

---

³⁴¹ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯತ್ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಭೋಗತ್ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಚ್ಛ್ರ-ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ವ್ರತಗಳನ್ನೂ, ದೈಹಿಕಸುಖತ್ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ, ಸರ್ವತ್ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರೆ ಮುಕ್ತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³⁴² ಬಲಷಷ್ಠಾನ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಕುರಿತು ಇದಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಆರನೆಯ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.³⁴³.

12212021a ಹಸ್ತೌ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಂ ಜ್ಞೇಯಮಥ ಪಾದೌ ಗತೀಂದ್ರಿಯಮ್|

12212021c ಪ್ರಜನಾನಂದಯೋಃ ಶೇಘೋ ವಿಸರ್ಗೇ ಪಾಯುರಿಂದ್ರಿಯಮ್||

ಎರಡು ಕೈಗಳು ಕಾರ್ಯಮಾಡುವ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಎರಡು ಪಾದಗಳು ಚಲಿಸಲಿರುವ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಲಿಂಗವು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿರುವ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಗುದವು ಮಲವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೋ.

12212022a ವಾಕ್ತು ಶಬ್ದವಿಶೇಷಾರ್ಥಂ ಗತಿಂ³⁴⁴ ಪಂಚಾನ್ವಿತಾಂ ವಿದುಃ|

12212022c ಏವಮೇಕಾದಶೈತಾನಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ತ್ವವಸೃಜೇನ್ಮನಃ³⁴⁵||

ಮಾತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳ ಉಚ್ಚಾರಗಳಿಗಿದೆ. ಈ ಐದರಲ್ಲಿಯೂ ಗತಿಯಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ. ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಸೇರಿದ ಈ ಹನ್ನೊಂದನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

---

³⁴³ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದರೊಡನೆ ಆರನೆಯ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³⁴⁴ ವಾಕ್ಯ ಶಬ್ದವಿಶೇಷಾರ್ಥ ಮಿತಿ ಪಂಚಾನ್ವಿತಂ ವಿದುಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

³⁴⁵ ಬುಧ್ಯಾಽಽಶು ವಿಸೃಜೇನ್ಮನಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12212023a ಕರ್ಣೌ ಶಬ್ದಶ್ಚ ಚಿತ್ತಂ ಚ ತ್ರಯಃ ಶ್ರವಣಸಂಗ್ರಹೇ|

12212023c ತಥಾ ಸ್ಪರ್ಶೇ ತಥಾ ರೂಪೇ ತಥೈವ ರಸಗಂಧಯೋಃ||

ಕಿವಿಗಳು, ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತ ಈ ಮೂರು ಕೇಳುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ
ಬೇಕಾದವುಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಮತ್ತು ಗಂಧಗಳ
ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಮೂರರ- ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ, ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತ -
ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

12212024a ಏವಂ ಪಂಚತ್ರಿಕಾ ಹ್ಯೇತೇ ಗುಣಾಸ್ತದುಪಲಬ್ಧಯೇ|

12212024c ಯೇನ ಯಸ್ತಿವಿಧೋ ಭಾವಃ ಪರ್ಯಾಯಾತ್ಸಮುಪಸ್ಥಿತಃ||

ಹೀಗೆ ಮೂರರ ಐದು ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳ
ಗ್ರಹಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಮೂರು ವಿಧದ
ಭಾವಗಳು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗುತ್ತವೆ³⁴⁶.

12212025a ಸಾತ್ತ್ವಿಕೋ ರಾಜಸಶ್ಚೈವ ತಾಮಸಶ್ಚೈವ ತೇ ತ್ರಯಃ|

12212025c ತ್ರಿವಿಧಾ ವೇದನಾ ಯೇಷು ಪ್ರಸೂತಾ ಸರ್ವಸಾಧನಾ||

ಈ ಮೂರು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸಗಳು.

---

³⁴⁶ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ಹೀಗೆ ಮೂರು-ಮೂರರಂತೆ
ಐದು ಸಮುದಾಯಗಳಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗುಣಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಗ್ರಹಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುಭವವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವ
ಕಾರಣದಿಂದ ಇದು ಕರ್ತಾ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಕರಣಗಳೆಂಬ ಮೂರು ವಿಧವಾದ
ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅವು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗುತ್ತವೆ.
(ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್)

ಸರ್ವಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವು ಮೂರು ವಿಧದ ವೇದನೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ.

12212026a ಪ್ರಹರ್ಷಃ ಪ್ರೀತಿರಾನಂದಃ ಸುಖಂ ಸಂಶಾಂತಚಿತ್ತತಾ|

12212026c ಅಕುತಶ್ಚಿತ್ಕುತಶ್ಚಿದ್ವಾ ಚಿತ್ತತಃ ಸಾತ್ವಿಕೋ ಗುಣಃ||

ಹರ್ಷ, ಪ್ರೀತಿ, ಆನಂದ, ಸುಖ ಮತ್ತು ಶಾಂತಚಿತ್ತ ಇವು ಎಲ್ಲಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದರಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗಿರಲಿ ಇವುಗಳು ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣಗಳು.

12212027a ಅತುಷ್ಟಿಃ ಪರಿತಾಪಶ್ಚ ಶೋಕೋ ಲೋಭಸ್ತಥಾಕ್ಷಮಾ|

12212027c ಲಿಂಗಾನಿ ರಜಸಸ್ತಾನಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಹೇತ್ವಹೇತುತಃ||

ಕಾರಣವಿದ್ದು ಅಥವಾ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇ ಕಂಡುಬಂದ ಅಸಂತೋಷ, ಪರಿತಾಪ, ಶೋಕ, ಲೋಭ, ಅಕ್ಷಮೆ ಇವುಗಳು ರಜಸಿನ ಗುಣಗಳು.

12212028a ಅವಿವೇಕಸ್ತಥಾ ಮೋಹಃ ಪ್ರಮಾದಃ ಸ್ವಪ್ನತಂದ್ರಿತಾ|

12212028c ಕಥಂ ಚಿದಪಿ ವರ್ತಂತೇ ವಿವಿಧಾಸ್ತಾಮಸಾ ಗುಣಾಃ||

ಅವಿವೇಕ, ಮೋಹ, ಪ್ರಮಾದ, ಸ್ವಪ್ನ ಮತ್ತು ಆಲಸ್ಯ ಇವುಗಳು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗಲಿ ಅವು ತಾಮಸದ ಗುಣಗಳು.

12212029a ತತ್ರ ಯತ್ ಪ್ರೀತಿಸಂಯುಕ್ತಂ ಕಾಯೇ ಮನಸಿ ವಾ ಭವೇತ್|

12212029c ವರ್ತತೇ ಸಾತ್ವಿಕೋ ಭಾವ ಇತ್ಯಪೇಕ್ಷೇತ ತತ್ತಥಾ||

ಶರೀರ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಸಂಯುಕ್ತ ಭಾವವುಂಟಾದರೆ ಅದು ಸಾತ್ವಿಕಭಾವ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12212030a ಯತ್ತು ಸಂತಾಪಸಂಯುಕ್ತಮಪ್ರೀತಿಕರಮಾತ್ಮನಃ|

12212030c ಪ್ರವೃತ್ತಂ ರಜ ಇತ್ಯೇವ ತತಸ್ತದಭಿಚಿಂತಯೇತ್||

ಸಂತಾಪಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಪ್ರೀತಿಕರವಾದ
ಭಾವವುಂಟಾದರೆ ಅದು ರಜಸ್ಸಿನ ಭಾವ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12212031a ಅಥ ಯನೋಹಸಂಯುಕ್ತಂ ಕಾಯೇ ಮನಸಿ ವಾ ಭವೇತ್|

12212031c ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮವಿಜ್ಞೇಯಂ ತಮಸ್ತದುಪಧಾರಯೇತ್||

ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೋಹಸಂಯುಕ್ತವಾದ ಭಾವವು -
ಅದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅಥವಾ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ - ಉಂಟಾದರೆ ಅದು
ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12212032a ತದ್ಧಿ ಶ್ರೋತ್ರಾಶ್ರಯಂ ಭೂತಂ³⁴⁷ ಶಬ್ದಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ
ಸಮಾಶ್ರಿತಃ|

12212032c ನೋಭಯಂ ಶಬ್ದವಿಜ್ಞಾನೇ ವಿಜ್ಞಾನಸ್ಯೇತರಸ್ಯ ವಾ||

ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೇಳುವುದುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕಿವಿಗಳು ಶಬ್ದವನ್ನು
ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಶಬ್ದದ ಗ್ರಹಿಕೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವೆರಡೂ
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆರಡನ್ನೂ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬೇರೆಯದೇ ಇದೆ.

12212033a ಏವಂ ತ್ವಕ್ಷಕ್ಷುಷೀ ಜಿಹ್ವಾ ನಾಸಿಕಾ ಚೈವ ಪಂಚಮೀ|

12212033c ಸ್ಪರ್ಶೇ ರೂಪೇ ರಸೇ ಗಂಧೇ ತಾನಿ ಚೇತೋ ಮನಶ್ಚ ತತ್||

³⁴⁷ ಶ್ರೋತ್ರಂ ವ್ಯೋಮಾಶ್ರಿತಂ ಭೂತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಾದ ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಾದ ಚರ್ಮ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ನಾಲಿಗೆ, ಮತ್ತು ಮೂಗು ಇವು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಅರಿತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12212034a ಸ್ವಕರ್ಮಯುಗಪದ್ಭಾವೋ ದಶಸ್ವೇತೇಷು ತಿಷ್ಠತಿ|

12212034c ಚಿತ್ತಮೇಕಾದಶಂ ವಿದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಿದ್ವಾರದಶಮೀ ಭವೇತ್||

ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸು ಹನ್ನೊಂದನೆಯದು ಎಂದು ತಿಳಿ. ಬುದ್ಧಿಯು ಹನ್ನೆರಡನೆಯದಾಗುತ್ತದೆ.

12212035a ತೇಷಾಮಯುಗಪದ್ಭಾವೇ ಉಚ್ಚೇದೋ ನಾಸ್ತಿ ತಾಮಸಃ|

12212035c ಆಸ್ಥಿತೋ ಯುಗಪದ್ಭಾವೇ ವ್ಯವಹಾರಃ ಸ ಲೌಕಿಕಃ||

ಇವು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವರೆಗೆ ತಾಮಸವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದನ್ನೇ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ³⁴⁸.

³⁴⁸ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ತಮೋಗುಣ ಜನಿತವಾದ ಸುಷುಪ್ತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಣಮಾಡುತ್ತವೆಯೆಂಬುದು ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸುಷುಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾರವು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12212036a ಇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯವಸ್ಯಜ್ಯಾಪಿ³⁴⁹ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪೂರ್ವಂ ಶ್ರುತಾಗಮಮ್||

12212036c ಚಿಂತಯನ್ನಾನುಪರ್ಯೇತಿ ತ್ರಿಭಿರೇವಾನ್ವಿತೋ ಗುಣೈಃ||

ಶ್ರುತಿ-ಆಗಮಗಳು ಹಿಂದೆಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಮತ್ತು ತ್ರಿಗುಣಗಳ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿವೆ³⁵⁰.

12212037a ಯತ್ತಮೋಪಹತಂ ಚಿತ್ತಮಾಶು ಸಂಚಾರಮಧ್ರುವಮ್||

12212037c ಕರೋತ್ಯುಪರಮಂ ಕಾಲೇ ತದಾಹುಸ್ತಾಮಸಂ ಸುಖಮ್||

ಮೋಹಪರವಶವಾದ ಚಿತ್ತವು ಚಂಚಲವಾಗಿರುವುದರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಪರಮ ಸುಖವನ್ನು ಕಂಡರೂ ಅದನ್ನು ತಾಮಸ ಸುಖವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ³⁵¹.

---

349 ಇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಪಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಣಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

350 ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣ-ದರ್ಶನಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಷಯಸಂಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸತ್ತ್ವಾದಿ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

351 ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ಸುಷುಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿ ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿ-ಪ್ರಕಾಶ-ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಉಪಸಂಹರಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುವ ಸುಖವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಾಮಸಸುಖವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12212038a ಯದ್ಯದಾಗಮಸಂಯುಕ್ತಂ ನ ಕೃತ್ಸ್ಮ ಮುಪಶಾಮ್ಯತಿ³⁵² |

12212038c ಅಥ ತತ್ರಾಪ್ಯುಪಾದತ್ತೇ ತಮೋ ವ್ಯಕ್ತಮಿವಾನೃತಮ್ ||

ಶಾಸ್ತ್ರ-ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಅವನು ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಮುಸುಕಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತವೂ ಅನೃತವೂ ಆದುದನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ³⁵³.

12212039a ಏವಮೇಷ ಪ್ರಸಂಖ್ಯಾತಃ ಸ್ವಕರ್ಮಪ್ರತ್ಯಯೀ ಗುಣಃ |

12212039c ಕಥಂ ಚಿದ್ವರ್ತತೇ ಸಮ್ಯಕ್ಕೇಷಾಂ ಚಿದ್ವಾ ನ ವರ್ತತೇ ||

ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಸ್ವಕರ್ಮಗಳು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳು. ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ³⁵⁴.

---

³⁵² ನ ಕೃಚ್ಛೈ ಮನುಪಶ್ಯತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³⁵³ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಾಣುವ ಮನುಷ್ಯನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಸುಷುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವವನು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತಮೋಗುಣಯುಕ್ತವಾದ ಮಿಥ್ಯಾಸುಖವನ್ನು ಜೀವನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್)

³⁵⁴ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗುಣವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿಯಾಯಿತು. ಕೆಲವರಲ್ಲಿ (ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ) ಈ ತಮೋ ಗುಣವು ಬೃಹದ್ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರಿಂದ (ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ) ಇದು ದೂರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12212040a ಏವಮಾಹುಃ ಸಮಾಹಾರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕಾಃ|

12212040c ಸ್ಥಿತೋ ಮನಸಿ ಯೋ ಭಾವಃ ಸ ವೈ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಉಚ್ಯತೇ||

ಶರೀರ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನೇ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು
ಆಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವ
ಚಿದ್ಭಾವವನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.³⁵⁵

12212041a ಏವಂ ಸತಿ ಕ ಉಚ್ಚೇದಃ ಶಾಶ್ವತೋ ವಾ ಕಥಂ ಭವೇತ್|

12212041c ಸ್ವಭಾವಾದ್ವರ್ತಮಾನೇಷು ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಹೇತುತಃ||

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಯಾವುದು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ? ಅಥವಾ ಯಾವುದು
ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುತ್ತದೆ? ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು
ಸ್ವಭಾವಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.³⁵⁶

12212042a ಯಥಾರ್ಣವಗತಾ ನದ್ಯೋ ವ್ಯಕ್ತೀರ್ಜಹತಿ ನಾಮ ಚ|

12212042c ನ ಚ ಸ್ವತಾಂ ನಿಯಚ್ಛಂತಿ.³⁵⁷ ತಾದೃಶಃ ಸತ್ತ್ವಸಂಕ್ಷಯಃ||

---

³⁵⁵ There are those who have thought about adhyatma. They speak of this accumulation as kshetra and what exists in the mind as kshetrajna. (Bibek Debroy)

³⁵⁶ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆತ್ಮನ
ವಿನಾಶವು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ? ಅಥವಾ ಹೇತುಪೂರ್ವಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ
ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುವ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳೊಡನೆ ಆತ್ಮದ
ಸಂಸರ್ಗವು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುತ್ತದೆ? (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ
ಪ್ರೆಸ್).

³⁵⁷ ನದಾಶ್ಚ ತಾ ನಿಯಚ್ಛಂತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದ ನದಿಗಳು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಜೀವವು ಹೋಗಲು ಅದು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.³⁵⁸

12212043a ಏವಂ ಸತಿ ಕುತಃ ಸಂಜ್ಞಾ ಪ್ರೇತ್ಯಭಾವೇ ಪುನರ್ಭವೇತ್|

12212043c ಪ್ರತಿಸಂಮಿಶ್ರಿತೇ ಜೀವೇ ಗೃಹ್ಯಮಾಣೇ ಚ ಮಧ್ಯತಃ||

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮರಣಾನಂತರ ಜೀವವು ಸಮ್ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯದಿರುವಾಗ ಪುನಃ ಸಂಜ್ಞೆಯು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ?³⁵⁹

12212044a ಇಮಾಂ ತು ಯೋ ವೇದ ವಿಮೋಕ್ಷಬುದ್ಧಿಮ್

ಆತ್ಮಾನಮನ್ವಿಚ್ಛತಿ ಚಾಪ್ರಮತ್ತಃ|

12212044c ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಕರ್ಮಫಲೈರನಿಷ್ಟೈಃ

ಪತ್ರಂ ಬಿಸಸ್ಯೇವ ಜಲೇನ ಸಿಕ್ತಮ್||

ಮೋಕ್ಷಬುದ್ಧಿಯಿರುವ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವನು

³⁵⁸ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ಸತ್ತ್ವಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಲಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನೂ, ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಕಾರಣವು ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³⁵⁹ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುವಾದವಿದೆ: ಹೀಗೆ ಮರಣಾನಂತರ ಆ ಜೀವದ ನಾಮರೂಪಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮರಣಾನಂತರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಂಜ್ಞೆಯು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಇರುತ್ತದೆ? (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿ ಆತ್ಮ ತತ್ತ್ವ ವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.
 ಅಂಥವನು ತಾವರೆಯ ಎಲೆಯು ನೀರಿನಿಂದ ಹೇಗೆ
 ಒದ್ದೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಅನಿಷ್ಟ ಕರ್ಮಫಲಗಳಿಂದ
 ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12212045a ದೃಢೈಶ್ಚ ಪಾಶೈರ್ಬಹುಭಿರ್ವಿಮುಕ್ತಃ
 ಪ್ರಜಾನಿಮಿತ್ತೈರಪಿ ದೈವತೈಶ್ಚ |

12212045c ಯದಾ ಹ್ಯಸೌ ಸುಖದುಃಖೇ ಜಹಾತಿ
 ಮುಕ್ತಸ್ತದಾಗ್ರಾಂ ಗತಿಮೇತ್ಯಲಿಂಗಃ |

12212045e ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣಾಗಮಮಂಗಲೈಶ್ಚ
 ಶೇತೇ ಜರಾಮೃತ್ಯುಭಯಾದತೀತಃ ||

ಅವನು ಸಂತಾನ ಅಥವಾ ದೈವನಿಮಿತ್ತ ದೃಢ ಬಂಧನಗಳಿಂದ
 ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗ ಅವನು ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು
 ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನು ಅಲಿಂಗನಾಗಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು
 ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರುತಿ-ಆಗಮಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಮಂಗಲ
 ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅವನು ಮುಷ್ಟು-ಮೃತ್ಯು-ಭಯಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿ
 ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12212046a ಕ್ಷೀಣೇ ಚ ಪುಣ್ಯೇ ವಿಗತೇ ಚ ಪಾಪೇ
 ತತೋನಿಮಿತ್ತೇ ಚ ಫಲೇ ವಿನಷ್ಟೇ |

12212046c ಅಲೇಪಮಾಕಾಶಮಲಿಂಗಮೇವಮ್
 ಆಸ್ಥಾಯ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮಹದ್ಧ ಸಕ್ತಾಃ ||

ಪುಣ್ಯವು ಕ್ಷೀಣಿಸಲು ಮತ್ತು ಪಾಪವು ಹೊರಟು ಹೋಗಲು

ಅವುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲಗಳೂ ನಾಶವಾಗಲು ನಿರ್ಲಿಪ್ತನೂ,
ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪನೂ, ಲಿಂಗರಹಿತನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12212047a ಯಥೋರ್ಣನಾಭಿಃ ಪರಿವರ್ತಮಾನಸ್

ತಂತುಕ್ಷಯೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಪಾತ್ಯಮಾನಃ|

12212047c ತಥಾ ವಿಮುಕ್ತಃ ಪ್ರಜಹಾತಿ ದುಃಖಂ

ವಿದ್ವಂಸತೇ ಲೋಷ್ವ ಇವಾದ್ರಿಮರ್ಚ್ಚನೌ||

ಜೇಡರ ಹುಳವು ಹೇಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಬಲೆಯನ್ನು
ನೇಯ್ದುಕೊಂಡು ಆ ತಂತುಮಯ ಮನೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಅವಿದ್ಯಾವಶ ಜೀವನು
ಕರ್ಮತಂತುಮಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ
ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ ಮಣ್ಣುಹೆಂಟೆಯು ಹೇಗೆ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆ
ಕರ್ಮತಂತುಮಯವಾದ ಆ ಮನೆಯು ನಾಶವಾದೊಡನೆಯೇ ಅವನ
ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.³⁶⁰

12212048a ಯಥಾ ರುರುಃ ಶೃಂಗಮಥೋ ಪುರಾಣಂ

ಹಿತ್ವಾ ತ್ವಚಂ ವಾಪ್ಯುರಗೋ ಯಥಾವತ್|

12212048c ವಿಹಾಯ ಗಚ್ಚತ್ಯನವೇಕ್ಷಮಾಣಸ್

ತಥಾ ವಿಮುಕ್ತೋ ವಿಜಹಾತಿ ದುಃಖಮ್||

---

³⁶⁰ When the strands are severed, a spider that has been stationed there, falls down. Like that, he is freed from his miseries, which are crushed like rocks on a mountain. (Bibek Debroy)

ರುರು ಮೃಗವು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಹಳತಾದ ಕೋಡುಗಳನ್ನು
 ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಮತ್ತು ಸರ್ಪವು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಪೊರೆಯನ್ನು
 ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮಮತೆ-ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು
 ತೊರೆದವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12212049a ದ್ರುಮಂ ಯಥಾ ವಾಪ್ಯುದಕೇ ಪತಂತಮ್

ಉತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಪಕ್ಷೀ ಪ್ರಪತತ್ಯಸಕ್ತಃ|

12212049c ತಥಾ ಹ್ಯಸೌ ಸುಖದುಃಖೇ ವಿಹಾಯ

ಮುಕ್ತಃ ಪರಾರ್ಥ್ಯಾಂ ಗತಿಮೇತ್ಯಲಿಂಗಃ||

ಮರವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಯು
 ಹೇಗೆ ಅದನ್ನು ತೊರೆದು ಹಾರಿಹೋಗುವುದೋ ಹಾಗೆ ಮುಕ್ತ
 ಪುರುಷನು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
 ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

³⁶¹12212050a ಅಪಿ ಚ ಭವತಿ ಮೈಥಿಲೇನ ಗೀತಂ

ನಗರಮುಪಾಹಿತಮಗ್ನಿನಾಭಿವೀಕ್ಷ್ಯ|

12212050c ನ ಖಿಲು ಮಮ ತುಷೋಽಪಿ ದಹ್ಯತೇಽತ್ರ

ಸ್ವಯಮಿದಮಾಹ ಕಿಲ ಸ್ಮ ಭೂಮಿಪಾಲಃ||

ಮಿಥಿಲ ರಾಜನ ಕುರಿತಾಗಿ ಒಂದು ಗೀತೆಯೇ ಇದೆ: ನಗರವು
 ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಿಥಿಲೆಯ ಭೂಮಿಪಾಲನು ನಗುತ್ತಾ
 “ನನ್ನದು ಯಾವುದೂ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ!” ಎನ್ನಲಿಲ್ಲವೇ?

³⁶¹ ಇಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ| ಎಂದಿದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12212051a ಇದಮಮೃತಪದಂ ವಿದೇಹರಾಜಃ

ಸ್ವಯಮಿಹ ಪಂಚಶಿಖೇನ ಭಾಷ್ಯಮಾಣಃ|

12212051c ನಿಖಿಲಮಭಿಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಂ

ಪರಮಸುಖೀ ವಿಜಹಾರ ವಿತಶೋಕಃ||

ಸ್ವಯಂ ಪಂಚಶಿಖಿನು ಹೇಳಿದ ಈ ಅಮೃತಪದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ
ವಿದೇಹರಾಜನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿ ಅರ್ಥವನ್ನು
ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಶೋಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿ
ವಿಹರಿಸಿದನು.

12212052a ಇಮಂ ಹಿ ಯಃ ಪಠತಿ ವಿಮೋಕ್ಷನಿಶ್ಚಯಂ

ನ ಹೀಯತೇ ಸತತಮವೇಕ್ಷತೇ ತಥಾ|

12212052c ಉಪದ್ರವಾನ್ನಾನುಭವತ್ಯದುಃಖಿತಃ

ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ಕಪಿಲಮಿವೈತ್ಯ ಮೈಥಿಲಃ||³⁶²

³⁶² ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಇದರ ನಂತರ, ಮಿಥಿಲಾನಗರಿಯ ಏಕೆ
ಸುಟ್ಟುಹೋಯಿತು ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತಾದ ಈ 10 ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ:
ಶ್ರೂಯತಾಂ ನೃಪಶಾರ್ದೂಲ ಯದರ್ಥಂ ದೀಪಿತಾ ಪುರಾ| ವಹ್ನಿನಾ
ದೀಪಿತಾ ಸಾ ತು ತನ್ಮೈ ಶೃಣು ಮಹಾಮತೇ|| ಜನಕೋ ಜನದೇವಸ್ತು
ಕರ್ಮಾಣ್ಯಾಧಾಯ ಚಾತ್ಮನಿ| ಸರ್ವಭಾವಮನುಪ್ರಾಪ್ಯ ಭಾವೇನ ವಿಚಚಾರ
ಸಃ|| ಯಜನ್ ದದಂಸ್ತಥಾ ಜುಹ್ವನ್ ಪಾಲಯನ್ ಪೃಥಿವೀಮಿಮಾಮ್||
ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿನ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ತನ್ಮಯತ್ವೇನ ನಿಷ್ಠಿತಃ|| ಸ ತಸ್ಯ ಹೃದಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯಂ
ಜ್ಞಾತುಮೈಚ್ಛತ್ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭುಃ| ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪಸ್ತತ್ರ ದ್ವಿಜರೂಪೇಣ
ಸಂಯುತಃ|| ಮಿಥಿಲಾಯಾಂ ಮಹಾಬುದ್ಧಿವರ್ಲೀಕಂ ಕಿಂಚಿದಾಚರನ್| ಸ
ಗೃಹೀತ್ವಾ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠೈರ್ನೃಪಾಯ ಪ್ರತಿವೇದಿತಃ|| ಅಪರಾಧಂ ಸಮುದ್ಧಿಶ್ಯ

ಈ ಮೋಕ್ಷನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಯಾರು ಓದುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ಇದರ ಕುರಿತು ಸತತವೂ ಚಿಂತನೆಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ದುಃಖಿತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಕಾಪಿಲನನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿದ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ ಪಂಚಶಿಖವಾಕ್ಯಂ ನಾಮ ದ್ವಾದಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ತಂ ರಾಜಾ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ| ಜನಕ ಉವಾಚ| ನ ತ್ವಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಡೇನ
ನಿಯೋಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕಥಂಚನ| ಮಮ ರಾಜಾದ್ವಿನಿರ್ಗಚ್ಛ ಯಾವತ್ ಸೀಮಾ
ಭುವೋ ಮಮ|| ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತಥಾ ತೇನ ಮೈಥಿಲೇನ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ|
ಅಬ್ರವೀತ್ತಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ರಾಜಾನಂ ಮಂತ್ರಿಭಿರ್ವೃತಮ್|| ತ್ವಮೇವಂ
ಪದ್ಮನಾಭಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ಪಕ್ಷಪದಾಹಿತಃ| ಅಹೋ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥರೂಪೋಽಸಿ ಸ್ವಸ್ತಿ
ತೇಽಸ್ತು ವೈ|| ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಯಯೌ ವಿಪ್ರಸ್ತಂಜಿಜ್ಞಾಸುದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ|
ಅದಹಚ್ಚಾಗ್ನಿನಾ ತಸ್ಯ ಮಿಥಿಲಾಂ ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಯಮ್|| ಪ್ರದೀಪ್ಯಮಾನಾಂ
ಮಿಥಿಲಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಜ ನ ಕಂಪಿತಃ| ಜನೈಃ ಸ ಪರಿಪೃಷ್ಠಸ್ತು
ವಾಕ್ಯಮೇತದುವಾಚ ಹ|| ಅನಂತಂ ಬತ ಮೇ ವಿತ್ತಂ ಭಾವ್ಯಂ ಮೇ ನಾಸ್ತಿ
ಕಿಂಚನ| ಮಿಥಿಲಾಯಾಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಯಾಂ ನ ಮೇ ಕಿಂಚನ ದಹ್ಯತೇ|| ತದಸ್ಯ
ಭಾಷಮಾಣಸ್ಯ ಶೃತ್ವಾ ಶೃತ್ವಾ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಮ್| ಪುನಃ ಸಂಜೀವಯಾಮಾಸ
ಮಿಥಿಲಾಂ ತಾಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ|| ಆತ್ಮಾನಂ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ವರಂ ಚಾಸ್ಮೈ
ದದೌ ಪುನಃ| ಧರ್ಮೇ ತಿಷ್ಠತು ಸದ್ಭಾವೋ ಬುದ್ಧಿಸ್ತೇಽರ್ಥೇ ನರಾಧಿಪ|| ಸತ್ಯೇ
ತಿಷ್ಠಸ್ವ ನಿರ್ವಿಣ್ಣಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇಽಸ್ತು ಪ್ರಜಾಮ್ಯಹಮ್| ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಭಗವಾಂಶ್ಚೈನಂ
ತತ್ರೈವಾಂತರಧೀಯತ| ಏತತ್ತೇ ಕಥಿತಂ ರಾಜನ್ ಕಿಂ ಭೂಯಃ
ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಸಿ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಂಚಶಿಖಿವಾಕ್ಯ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಹನ್ನೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೩

ದಮೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆ (1-16).

³⁶³12213001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12213001a ಕಿಂ ಕುರ್ವನ್ಸುಖಮಾಪ್ನೋತಿ ಕಿಂ ಕುರ್ವನ್ದುಃಖಮಾಪ್ನುತೇ|

12213001c ಕಿಂ ಕುರ್ವನ್ನಿರ್ಭಯೋ ಲೋಕೇ ಸಿದ್ಧಶ್ಚ ರತಿ ಭಾರತ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ
ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ? ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಿ
ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ? ಮತ್ತು ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಂತೆ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿ ವಿಚರಿಸುತ್ತಾನೆ?”

12213002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12213002a ದಮಮೇವ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ವೃದ್ಧಾಃ ಶ್ರುತಿಸಮಾಧಯಃ|

12213002c ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ವರ್ಣಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವಿಶೇಷತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮನೋಯೋಗಪೂರ್ವಕ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು

---

³⁶³ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಶ್ವೇತಕೇತು ಮತ್ತು
ಸುವರ್ಚಲೆಯರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಿಷಯದ ಸಂವಾದ ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು
ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಆ ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿದ ವಿಷಯವುಳ್ಳ 108
ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇವೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್). ಇವನ್ನು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ವಿಚಾರಿಸುವ ವೃದ್ಧರು ಎಲ್ಲವರ್ಣದವರಿಗೂ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ
ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಮನ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮ
ದಮೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12213003a ನಾದಾಂತಸ್ಯ ಕ್ರಿಯಾಸಿದ್ಧಿಯಥಾವದುಪಲಭ್ಯತೇ|

12213003c ಕ್ರಿಯಾ ತಪಶ್ಚ ವೇದಾಶ್ಚ³⁶⁴ ದಮೇ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್||

ಮನಸ್ಸು-ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸದೇ ಇರುವ ಅದಾಂತನ
ಕರ್ಮಗಳು ಯಥೋಚಿತ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆ,
ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ವೇದಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ದಮೆಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿವೆ.

12213004a ದಮಸ್ತೇಜೋ ವರ್ಧಯತಿ ಪವಿತ್ರಂ ದಮ ಉಚ್ಯತೇ|

12213004c ವಿಪಾಷ್ಮಾ ನಿರ್ಭಯೋ ದಾಂತಃ ಪುರುಷೋ ವಿಂದತೇ ಮಹತ್||

ದಮೆಯು ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ವರ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ದಮೆಯು ಪವಿತ್ರ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದಾಂತ ಪುರುಷನು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ನಿರ್ಭಯನಾಗಿ ಮಹತ್ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12213005a ಸುಖಂ ದಾಂತಃ ಪ್ರಸ್ವಪಿತಿ ಸುಖಂ ಚ ಪ್ರತಿಬುಧ್ಯತೇ|

12213005c ಸುಖಂ ಲೋಕೇ ವಿಪರ್ಯೇತಿ ಮನಶ್ಚಾಸ್ಯ ಪ್ರಸೀದತಿ||

ದಾಂತನಾದವನು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸುಖವಾಗಿ ಏಳುತ್ತಾನೆ.
ಸುಖದಿಂದಲೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಚರಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಮನಸ್ಸು

---

³⁶⁴ ಸತ್ಯಂ ಚ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಕೂಡ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12213006a ತೇಜೋ ದಮೇನ ದ್ವಿಯತೇ ನ ತತ್ತೀಕ್ಷೋಽಧಿಗಚ್ಚತಿ|

12213006c ಅಮಿತ್ರಾಂಶ್ಚ ಬಹೂನ್ನಿತ್ಯಂ ಪೃಥಗಾತ್ಮನಿ ಪಶ್ಯತಿ||

ದಮೆಯಿಂದಲೇ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ತೀಕ್ಷ್ಣಪ್ರಕೃತಿಯಿರುವವನಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಾಂತನು ನಿತ್ಯವೂ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಾದಿ ಅನೇಕ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12213007a ಕ್ರವ್ಯಾದ್ಭ್ಯ ಇವ ಭೂತಾನಾಮದಾಂತೇಭ್ಯಃ ಸದಾ ಭಯಮ್|

12213007c ತೇಷಾಂ ವಿಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥಂ ರಾಜಾ ಸೃಷ್ಟಃ ಸ್ವಯಂಭುವಾ||

ಮಾಂಸಾಹಾರೀ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅದಾಂತರಿಂದ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಭಯವಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡಲೆಂದೇ ಸ್ವಯಂಭುವು ರಾಜನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12213008a ಆಶ್ರಮೇಷು ಚ ಸರ್ವೇಷು ದಮ ಏವ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ|

12213008c ಯಚ್ಚ ತೇಷು ಫಲಂ ಧರ್ಮೇ ಭೂಯೋ ದಾಂತೇ ತದುಚ್ಯತೇ||

ಚತುರಾಶ್ರಮಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಮೆಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆಶ್ರಮಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲವು ದಾಂತರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12213009a ತೇಷಾಂ ಲಿಂಗಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯೇಷಾಂ ಸಮುದಯೋ ದಮಃ|

12213009c ಅಕಾರ್ಪಣ್ಯಮಸಂರಂಭಃ ಸಂತೋಷಃ ಶ್ರದ್ಧಧಾನತಾ||

12213010a ಅಕ್ರೋಧ ಆರ್ಜವಂ ನಿತ್ಯಂ ನಾತಿವಾದೋ ನ ಮಾನಿತಾ|

12213010c ಗುರುಪೂಜಾನಸೂಯಾ ಚ ದಯಾ ಭೂತೇಷ್ಟಪೈಶುನಮ್||

12213011a ಜನವಾದಮೃಷಾವಾದಸ್ತುತಿನಿಂದಾವಿವರ್ಜನಮ್|

12213011c ಸಾಧುಕಾಮಶ್ಚಾಸ್ಪೃಹಯನ್ನಾಯಾತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ನೃಷು||

ದಮೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೃಪಣತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಉತ್ತೇಜನವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು, ಸಂತೋಷ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಕ್ರೋಧವುಂಟಾಗದಿರುವುದು, ನಿತ್ಯ ಸರಳತೆ, ಅತಿಯಾಗಿ ವಾದಿಸದೇ ಇರುವುದು, ದುರಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು, ಗುರುಪೂಜನ, ಅಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು, ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಮೇಲಿನ ದಯೆ, ಚಾಡಿಹೇಳದೇ ಇರುವುದು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಅಪವಾದವನ್ನು ಹೊರಿಸದೇ ಇರುವುದು, ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳದೇ ಇರುವುದು, ಸ್ತುತಿ-ನಿಂದೆಗಳನ್ನು ತೊರೆಯುವುದು, ಸತ್ತುರುಷರ ಸಂಗವನ್ನು ಬಯಸುವುದು, ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಡದೇ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ದುಃಖಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸದೇ ಇರುವುದು - ಇವು ದಾಂತನ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

12213012a ಅವೈರಕೃತ್ಸೂಪಚಾರಃ ಸಮೋ ನಿಂದಾಪ್ರಶಂಸಯೋಃ|

12213012c ಸುವೃತ್ತಃ ಶೀಲಸಂಪನ್ನಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾತ್ಮವಾನ್ಬುಧಃ|

12213012e ಪ್ರಾಪ್ಯ ಲೋಕೇ ಚ ಸತ್ಕಾರಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ವೈ ಪ್ರೇತ್ಯ ಗಚ್ಚತಿ||

ದಾಂತನು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ವೈರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ತುತಿ-ನಿಂದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಭಾವವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಸದಾಚಾರೀ ಶೀಲವಂತ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತ ಧೈರ್ಯವಾನನು ದೋಷಗಳನ್ನು ದಮನಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ

ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಇಹದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

³⁶⁵12213013a ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ಯುಕ್ತೋ ನ ಸ್ಮಯಾದ್ವೇಷ್ಟಿ ವೈ ಜನಮ್|
12213013c ಮಹಾಹ್ರದ ಇವಾಕ್ಷೋಭ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾತ್ಯಪ್ತಃ ಪ್ರಸೀದತಿ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಹಿತದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲದಿರುವವನು ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಗಾಗದ ಮಹಾ ಜಲಾಶಯದಂತೆ ಗಂಭೀರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12213014a ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವೇಷಾಮಭಯಂ ಯತಃ|
12213014c ನಮಸ್ಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ದಾಂತೋ ಭವತಿ ಜ್ಞಾನವಾನ್||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯನಾದ ಮತ್ತು ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಅಭಯನಾದ ಜ್ಞಾನಿ ದಾಂತನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕೃತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12213015a ನ ಹೃಷ್ಯತಿ ಮಹತ್ಯರ್ಥೇ ವ್ಯಸನೇ ಚ ನ ಶೋಚತಿ|
12213015c ಸ ವೈ ಪರಿಮಿತಪ್ರಜ್ಞಃ ಸ ದಾಂತೋ ದ್ವಿಜ ಉಚ್ಯತೇ||

ದಾಂತನು ಮಹಾ ಸಂಪತ್ತೊದಗಿದರೂ ಹರ್ಷಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮಹಾ ವ್ಯಸನಬಂದೊದಗಿದರೂ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥಹ ದ್ವಿಜನು

---

³⁶⁵ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ದುರ್ಗಮಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಪಯನ್ಮೋದತೇ ಸುಖೀ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12213016a ಕರ್ಮಭಿಃ ಶ್ರುತಸಂಪನ್ನಃ ಸದ್ಭಿರಾಚರಿತೈಃ ಶುಭೈಃ|

12213016c ಸದೈವ ದಮಸಂಯುಕ್ತಸ್ತಸ್ಯ ಭುಂಕ್ತೇ ಮಹತ್ಫಲಮ್||

ಶ್ರುತಸಂಪನ್ನ ದಾಂತನು ಸದೈವವೂ ದಮಸಂಯುಕ್ತನಾಗಿ
ಸತ್ತುರುಷರು ಆಚರಿಸುವ ಶುಭ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮಹಾಫಲವನ್ನು
ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

12213017a ಅನಸೂಯಾ ಕ್ಷಮಾ ಶಾಂತಿಃ ಸಂತೋಷಃ ಪ್ರಿಯವಾದಿತಾ|

12213017c ಸತ್ಯಂ ದಾನಮನಾಯಾಸೋ ನೈಷ ಮಾರ್ಗೋ ದುರಾತ್ಮನಾಮ್||

ಅಸೂಯೆಪಡದಿರುವುದು, ಕ್ಷಮೆ, ಶಾಂತಿ, ಸಂತೋಷ, ಪ್ರಿಯ
ಮಾತನ್ನಾಡುವುದು, ಸತ್ಯ, ದಾನ, ಅನಾಯಾಸ - ಇವು ದುರಾತ್ಮರ
ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ.

³⁶⁶12213018a ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ವಶೇ ಕೃತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12213018c ವಿಕ್ರಮ್ಯ ಘೋರೇ ತಪಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸಂಶಿತವ್ರತಃ|

12213018e ಕಾಲಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಚರೇಲ್ಲೋಕಾನ್ನಿರಪಾಯ ಇವಾತ್ಮವಾನ್||

ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ವಶೀಕರಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿಯೂ
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ವಿಕ್ರಮದಿಂದ
ಘೋರತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಸಂಶಿತವ್ರತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು
ಮೃತ್ಯುಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಯಾವ ವಿಘ್ನ-ಬಾಧೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೇ

366 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ಚ
ಲೋಭಶ್ಚ ಪರಸ್ಯೇಷ್ಯಾಽವಿಕತ್ಥನಾ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಧೈರ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ದಮಪ್ರಶಂಸಾಯಾಂ ತ್ರಯೋದಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದಮಪ್ರಶಂಸಾ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಹದಿಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೪

ವ್ರತ, ತಪಸ್ಸು, ಉಪವಾಸ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಸೇವೆ ಇವುಗಳ
ವಿವೇಚನೆ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟ ಅನ್ನದ ಭೋಜನದಿಂದ ದೊರೆಯುವ
ಪರಮ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯ ಕಥನ (1-16).

12214001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12214001a ದ್ವಿಜಾತಯೋ ವ್ರತೋಪೇತಾ ಯದಿದಂ ಭುಂಜತೇ ಹವಿಃ|

12214001c ಅನ್ನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಾಮಾಯ ಕಥಮೇತತ್ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇತರರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿ ಆಮಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು
ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನದ ಭೋಜನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವ್ರತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು
ಸರಿಯೇ ಹೇಗೆ? ³⁶⁷”

367 ವ್ರತಯುಕ್ತ ದ್ವಿಜರು ವೇದೋಕ್ತ ಸಕಾಮಕಾಮದ ಫಲದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ
ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನದ ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಈ ಕಾರ್ಯವು

12214002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12214002a ಅವೇದೋಕ್ತವ್ರತೋಪೇತಾ ಭುಂಜಾನಾಃ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಣಃ|

12214002c ವೇದೋಕ್ತೇಷು ಚ ಭುಂಜಾನಾ ವ್ರತಲುಪ್ತಾ³⁶⁸ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಅವೈದಿಕ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಪರಾನ್ನಭೋಜನ ಮಾಡುವವರು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳು. ವೇದೋಕ್ತ ವ್ರತಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವವರೂ ಕೂಡ ಇತರರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನವನ್ನು ಊಟಮಾಡಿದರೆ ಅವರು ವ್ರತಲುಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.”

12214003 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12214003a ಯದಿದಂ ತಪ ಇತ್ಯಾಹುರುಪವಾಸಂ ಪೃಥಗ್ಜನಾಃ|

12214003c ಏತತ್ತಪೋ ಮಹಾರಾಜ ಉತಾಹೋ ಕಿಂ ತಪೋ ಭವೇತ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ! ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನರು ಉಪವಾಸವನ್ನೇ ತಪಸ್ಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ತಪಸ್ಸೇ? ತಪಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪವೇನು?”

12214004 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12214004a ಮಾಸಪಕ್ಷೋಪವಾಸೇನ ಮನ್ಯಂತೇ ಯತ್ತಪೋ ಜನಾಃ|

12214004c ಆತ್ಮತಂತ್ರೋಪಘಾತಃ ಸ ನ ತಪಸ್ತತ್ಸತಾಂ ಮತಮ್||

12214004e ತ್ಯಾಗಶ್ಚ ಸನ್ನತಿಶ್ಚೈವ ಶಿಷ್ಯತೇ ತಪ ಉತ್ತಮಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಜನರು ತಪಸ್ಸೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಮಾಸ-ಪಕ್ಷಗಳ

ಉಚಿತವಾಗಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೋ? (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³⁶⁸ ವ್ರತಲುಪ್ತಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಉಪವಾಸವು ಶರೀರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸತ್ತುರುಷರು ಅದನ್ನು ತಪಸ್ಸೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ವಿನಯವೇ ಉತ್ತಮ ತಪಸ್ಸು.

12214005a ಸದೋಪವಾಸೀ ಚ ಭವೇದ್ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಸದೈವ ಚ|

12214005c ಮುನಿಶ್ಚ ಸ್ಯಾತ್ಸದಾ ವಿಪ್ರೋ ದೈವತಂ ಚ ಸದಾ ಭಜೇತ್||

ಸದಾ ತ್ಯಾಗ-ವಿನಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನು ಸದೋಪವಾಸಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ತ್ಯಾಗೀ ಮತ್ತು ವಿನಯೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸದಾ ಮುನಿಯೂ ದೇವತೆಯೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12214006a ಕುಟುಂಬಿಕೋ ಧರ್ಮಕಾಮಃ ಸದಾಸ್ವಪ್ನಶ್ಚ ಭಾರತ|

12214006c ಅಮಾಂಸಾಶೀ ಸದಾ ಚ ಸ್ಯಾತ್ಪವಿತ್ರಂ ಚ ಸದಾ ಜಪೇತ್³⁶⁹||

ಭಾರತ ! ಕುಟುಂಬಿಕನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಧರ್ಮಕಾಮನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ನಿದ್ರಾಲಸ್ಯಗಳು ಅವನಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಂದೂ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಸದಾ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಜಪಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12214007a ಅಮೃತಾಶೀ ಸದಾ ಚ ಸ್ಯಾನ್ನ ಚ ಸ್ಯಾದ್ವಿಷಭೋಜನಃ|

12214007c ವಿಘ್ನಾಶೀ ಸದಾ ಚ ಸ್ಯಾತ್ಸದಾ ಚೈವಾತಿಥಿಪ್ರಿಯಃ³⁷⁰||

ಸದಾ ದೇವತಾಧಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ವೈಶ್ವದೇವಾದಿಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ

³⁶⁹ ಮಾಂಸಾದೀ ಸದಾ ಚ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರವಿತ್ರಶ್ಚ ಸದಾ ಭವೇತ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³⁷⁰ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿ: ಶ್ರದ್ಧದಾನಃ ಸದಾ ಚ ಸ್ಯಾದ್ದೇವತಾದ್ವಿಜಪೂಜಕಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಉಳಿಯುವ ಅಮೃತರೂಪದ ಅನ್ನವನ್ನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸದಾ
ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟ ಅನ್ನವನ್ನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಸದಾ
ಅತಿಥಿಪ್ರಿಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.”

12214008 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12214008a ಕಥಂ ಸದೋಪವಾಸೀ ಸ್ಯಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಕಥಂ ಭವೇತ್|

12214008c ವಿಘಸಾಶೀ ಕಥಂ ಚ ಸ್ಯಾತ್ಸದಾ ಚೈವಾತಿಥಿಪ್ರಿಯಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವನು ಹೇಗೆ
ಸದೋಪವಾಸಿಯಾಗಬಹುದು? ಅವನು ಹೇಗೆ
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ? ವಿಘಸಾಶಿಯೂ ಮತ್ತು ಸದಾ
ಅತಿಥಿಪ್ರಿಯನು ಹೇಗಾಗಬಲ್ಲನು?”

12214009 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12214009a ಅಂತರಾ ಪ್ರಾತರಾಶಂ ಚ ಸಾಯಮಾಶಂ ತಥೈವ ಚ|

12214009c ಸದೋಪವಾಸೀ ಚ ಭವೇದ್ಯೋ ನ ಭುಂಕ್ತೇ ಕಥಂ ಚನ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರತಿದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಪುನಃ
ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಭೋಜನ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಏನನ್ನೂ
ತಿನ್ನದಿರುವವನು ಸದೋಪವಾಸಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12214010a ಭಾರ್ಯಾಂ ಗಚ್ಛನ್ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಋತೌ ಭವತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ|

12214010c ಋತವಾದೀ ಸದಾ ಚ ಸ್ಯಾಜ್ಞಾನನಿತ್ಯಶ್ಚ ಯೋ ನರಃ||

ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಕೂಡುವ, ಸದಾ ಸತ್ಯವನ್ನೇ
ನುಡಿಯುವ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸದಾ

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12214011a ಅಭಕ್ಷಯನ್ ವೃಥಾಮಾಂಸಮಮಾಂಸಾಶೀ ಭವತ್ಯುತ|

12214011c ದಾನನಿತ್ಯಃ ಪವಿತ್ರಶ್ಚ ಅಸ್ವಪ್ನಶ್ಚ ದಿವಾಸ್ವಪನ್||

ವೃಥಾಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನದವನು ಅಮಾಂಸಾಶಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಿತ್ಯವೂ ದಾನಮಾಡುವವನು ಪವಿತ್ರನೂ, ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸದಿರುವವನು ಅಸ್ವಪ್ನನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

12214012a ಭೃತ್ಯಾತಿಥಿಷು ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ ಭುಕ್ತವತ್ಸು ಸದಾ ಸ ಹ|

12214012c ಅಮೃತಂ ಸಕಲಂ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ ವಿದ್ಧಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಸದಾ ಭೃತ್ಯರು ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳು ಊಟಮಾಡಿದ ನಂತರವೇ ಊಟಮಾಡುವವನು ಸದಾ ಅಮೃತವನ್ನೇ ಊಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.

³⁷¹12214013a ಅಭುಕ್ತವತ್ಸು ನಾಶ್ನಾನಃ ಸತತಂ ಯಸ್ತು ವೈ ದ್ವಿಜಃ|

12214013c ಅಭೋಜನೇನ ತೇನಾಸ್ಯ ಜಿತಃ ಸ್ವರ್ಗೋ ಭವತ್ಯುತ||

ಭೃತ್ಯರು ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳ ಭೋಜನವಾಗದೇ ಸ್ವಯಂ ತಾನು ಅನ್ನಗ್ರಹಣಮಾಡದ ದ್ವಿಜನು ಭೋಜನ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರ ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

---

³⁷¹ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಅದತ್ತ್ವಾ ಯೋಽತಿಥಿಭ್ಯೋಽನ್ನಂ ನ ಭುಂಕ್ತೇ ಸೋಽತಿಥಿಪ್ರಿಯಃ| ಅದತ್ತ್ವಾನ್ನಂ ದೈವತೇಭ್ಯೋ ಯೋ ನ ಭುಂಕ್ತೇ ಸ ದೈವತಮ್|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12214014a ದೇವತಾಭ್ಯಃ ಪಿತೃಭ್ಯಶ್ಚ ಭೃತ್ಯೇಭ್ಯೋಽತಿಥಿಭಿಃ ಸಹ|

12214014c ಅವಶಿಷ್ಟಂ ತು ಯೋಽಶ್ನಾತಿ ತಮಾಹುವಿಘ್ನಾಫಾಶಿನಮ್||

ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಅತಿಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೃತ್ಯರು ಊಟಮಾಡಿದ ನಂತರ ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವವನನ್ನು ವಿಘ್ನಾಫಾಶಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12214015a ತೇಷಾಂ ಲೋಕಾ ಹ್ಯಪರ್ಯಂತಾಃ ಸದನೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಹ|

12214015c ಉಪಸ್ಥಿತಾಶ್ಚಾಪ್ಸರೋಭಿಃ ಪರಿಯಾಂತಿ ದಿವೌಕಸಃ||

ಅಂಥವರಿಗೆ ಅನಂತ ಲೋಕಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೂ ಅಪ್ಸರೆಯರಿಂದಲೂ ಸಹಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ಮನೆಯನ್ನು ಪರಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12214016a ದೇವತಾಭಿಶ್ಚ ಯೇ ಸಾರ್ಧಂ ಪಿತೃಭಿಶ್ಚೋಪಭುಂಜತೇ|

12214016c ರಮಂತೇ ಪುತ್ರಪೌತ್ರೈಶ್ಚ ತೇಷಾಂ ಗತಿರನುತ್ತಮಾ||

ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳ ಜೊತೆಗೆ³⁷² ಭೋಜನ ಮಾಡುವವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರರೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಅಮೃತಪ್ರಾಶನಿಕೋ ನಾಮ ಚತುರ್ದಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

372 ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ನಂತರ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಪ್ರಾಶನಿಕ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೫

ಇಂದ್ರ-ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಸಂವಾದ

ಮನುಷ್ಯನು ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತೃವೋ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೋ
ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತಾದ ಇಂದ್ರ-ಪ್ರಹ್ಲಾದರ ಸಂವಾದ (1-37).

³⁷³12215001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12215001a ಯದಿದಂ ಕರ್ಮ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ಯುಭಂ ವಾ ಯದಿ ವಾಶುಭಮ್|

12215001c ಪುರುಷಂ ಯೋಜಯತ್ಯೇವ ಫಲಯೋಗೇನ ಭಾರತ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ
ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಫಲಭೋಗದಲ್ಲಿ
ನಿಯೋಜಿಸುತ್ತವೆ.

12215002a ಕರ್ತಾ ಸ್ವಿತ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷ ಉತಾಹೋ ನೇತಿ ಸಂಶಯಃ|

12215002c ಏತದಿಚ್ಛಾಮಿ ತತ್ತ್ವೇನ ತ್ವತ್ತಃ ಶ್ರೋತುಂ ಪಿತಾಮಹ||

ಪಿತಾಮಹ! ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತೃವು ಹೌದೋ

---

³⁷³ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಋಷಿಗಳಿಗೆ
ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪದ ಕುರಿತು ಉಪದೇಶ ನೀಡುವ 45 ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ
(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್). ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂಶಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಕುರಿತಾಗಿ
ತತ್ತ್ವತಃ ನಿನ್ನಿಂದ ತಿಳಿಯ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12215003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12215003a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12215003c ಪ್ರಹ್ರಾದಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಮಿಂದ್ರಸ್ಯ ಚ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ
ಇತಿಹಾಸವಾದ ಪ್ರಹ್ರಾದ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರರ ಈ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12215004a ಅಸಕ್ತಂ ಧೂತಪಾಪ್ಮಾನಂ ಕುಲೇ ಜಾತಂ ಬಹುಶ್ರುತಮ್|

12215004c ಅಸ್ತಂಭಮನಹಂಕಾರಂ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಂ ಸಮಯೇ ರತಮ್||

12215005a ತುಲ್ಯನಿಂದಾಸ್ತುತಿಂ ದಾಂತಂ ಶೂನ್ಯಾಗಾರನಿವೇಶನಮ್|

12215005c ಚರಾಚರಾಣಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ವಿದಿತಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಮ್||

12215006a ಅಕ್ರುಧ್ಯಂತಮಹೃಷ್ಯಂತಮಪ್ರಿಯೇಷು ಪ್ರಿಯೇಷು ಚ|

12215006c ಕಾಂಚನೇ ವಾಥ ಲೋಷ್ಟೇ ವಾ ಉಭಯೋಃ ಸಮದರ್ಶನಮ್||

12215007a ಆತ್ಮನಿಃಶ್ರೇಯಸಜ್ಞಾನೇ ಧೀರಂ ನಿಶ್ಚಿತನಿಶ್ಚಯಮ್|

12215007c ಪರಾವರಜ್ಞಂ ಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವಜ್ಞಂ ಸಮದರ್ಶನಮ್||

³⁷⁴12215008a ಶಕ್ರಃ ಪ್ರಹ್ರಾದಮಾಸೀನಮೇಕಾಂತೇ ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯಮ್|

12215008c ಬುಭುತ್ಸಮಾನಸ್ತತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾಮಭಿಗಮ್ಯೇದಮಬ್ರವೀತ್||

---

³⁷⁴ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ:
ಭಕ್ತಂ ಭಗವತಂ ನಿತ್ಯಂ ನಾರಾಯಣಪರಾಯಣಮ್| ಧ್ಯಾಯಂತಂ
ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪೋಃ ಸುತಮ್|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅಸಕ್ತನೂ, ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡವನೂ, ಕುಲೀನನೂ,
 ವಿದ್ವಾಂಸನೂ, ಮಮಕಾರ-ಅಹಂಕಾರರಹಿತನೂ, ಸತ್ತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ
 ನೆಲೆಸಿದವನೂ, ಧರ್ಮದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ
 ತತ್ಪರನೂ, ಸ್ತುತಿ-ನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣುವವನೂ, ಮನಸ್ಸು-
 ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ ದಾಂತನೂ, ಚರಾಚರಭೂತಗಳ
 ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಲಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನೂ, ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯಗಳ ಕುರಿತು
 ಹರ್ಷ-ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ತಾಳದವನೂ, ಏಕಾಂತಗೃಹದಲ್ಲಿ
 ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದವನೂ, ಚಿನ್ನ-ಮಣ್ಣುಹೆಂಟೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಮನಾಗಿ
 ಕಾಣುವವನೂ, ಆನಂದಮಯ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ
 ನಿತ್ಯನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವನೂ, ಧೀರನೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭೂತ-ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು
 ತಿಳಿದವನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸಮದರ್ಶನನೂ, ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯನೂ
 ಆದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರಲು, ಅವನ ಬುದ್ಧಿ-
 ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲೋಸುಗ ಶಕ್ರನು ಅವನ ಬಳಿಸಾರಿ
 ಇಂತೆಂದನು:

12215009a ಯೈಃ ಕೈಶ್ಚಿತ್ಸಂಮತೋ ಲೋಕೇ ಗುಣೈಃ ಸ್ಯಾತ್ಪುರುಷೋ ನೃಷು|

12215009c ಭವತ್ಯನಪಗಾನ್ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನ್ಗುಣಾಽಲ್ಲಕ್ಷಯಾಮಹೇ||

“ಲೋಕದ ಜನರು ಪುರುಷನ ಯಾವ ಗುಣಗಳನ್ನು
 ಸಮ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ
 ಸ್ಥಿರಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12215010a ಅಥ ತೇ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಮಾ ಬಾಲಜನ್ಯರಿಹ|

12215010c ಆತ್ಮಾನಂ ಮನ್ಯಮಾನಃ ಸನ್ ಶ್ರೇಯಃ ಕಿಮಿಹ ಮನ್ಯಸೇ||

ಆತ್ಮಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಬಾಲಜನರ
ಬುದ್ಧಿಯಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನೀನು ಯಾವುದನ್ನು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು
ಮನ್ನಿಸುತ್ತೀಯೆ?

12215011a ಬದ್ಧಃ ಪಾಶೈಶ್ಚ ತಃ ಸ್ಥಾನಾದ್ವಿಷತಾಂ ವಶಮಾಗತಃ|

12215011c ಶ್ರಿಯಾ ವಿಹೀನಃ ಪ್ರಹ್ರಾದ ಶೋಚಿತವ್ಯೇ ನ ಶೋಚಸಿ||

ಪ್ರಹ್ರಾದ ! ಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗಿರುವೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ
ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಶತ್ರುಗಳ ವಶನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.
ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ವಿಹೀನನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಶೋಕಿಸಬೇಕಾದ
ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನೀನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ !

12215012a ಪ್ರಜ್ಞಾಲಾಭಾತ್ತು ದೈತೇಯ ಉತಾಹೋ ಧೃತಿಮತ್ತಯಾ|

12215012c ಪ್ರಹ್ರಾದ ಸ್ವಸ್ಥರೂಪೋಽಸಿ ಪಶ್ಯನ್ವ್ಯಸನಮಾತ್ಮನಃ||

ದೈತೇಯ ! ವ್ಯಸನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ನೀನು ಹೇಗೆ
ಸ್ವಸ್ಥರೂಪನಾಗಿರುವೆ? ನಿನ್ನ ಈ ನಿಶ್ಚಲ ಸಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವು
ಕಾರಣವೋ ಅಥವಾ ಧೈರ್ಯವು ಕಾರಣವೋ?”

12215013a ಇತಿ ಸಂಚೋದಿತಸ್ತೇನ ಧೀರೋ ನಿಶ್ಚಿತನಿಶ್ಚಯಃ|

12215013c ಉವಾಚ ಶ್ಲಕ್ಷಯಾ ವಾಚಾ ಸ್ವಾಂ ಪ್ರಜ್ಞಾಮನುವರ್ಣಯನ್||

ಇಂದ್ರನು ಹೀಗೆ ಸಂಚೋದಿಸಲು ನಿಶ್ಚಿತನಿಶ್ಚಯಿ ಧೀರ ಪ್ರಹ್ರಾದನು
ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಈ ಸುಮಧುರ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

12215014a ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ನಿವೃತ್ತಿಂ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಯೋ ನ ಬುಧ್ಯತೇ|

12215014c ತಸ್ಯ ಸ್ತಂಭೋ ಭವೇದ್ಬಾಲ್ಯಾನ್ನಾಸ್ತಿ ಸ್ತಂಭೋಽನುಪಶ್ಯತಃ||

“ಭೂತಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವವನಲ್ಲಿ
ಅವಿವೇಕದ ಕಾರಣದಿಂದ ಜಡತೆ ಮತ್ತು ಮೋಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವನಿಗೆ ಜಡತೆ-
ಮೋಹಗಳುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12215015a ಸ್ವಭಾವಾತ್ಮಂಪ್ರವರ್ತಂತೇ ನಿವರ್ತಂತೇ ತಥೈವ ಚ|

12215015c ಸರ್ವೇ ಭಾವಾಸ್ತಥಾಭಾವಾಃ ಪುರುಷಾರ್ಥೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಸರ್ವ ಭಾವ-ಅಭಾವಗಳೂ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು
ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನವೇನೂ ಇಲ್ಲ³⁷⁵.

12215016a ಪುರುಷಾರ್ಥಸ್ಯ ಚಾಭಾವೇ ನಾಸ್ತಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ಸ್ವಕಾರಕಃ|

12215016c ಸ್ವಯಂ ತು³⁷⁶ ಕುರ್ವತಸ್ತಸ್ಯ ಚಾತು ಮಾನೋ ಭವೇದಿಹ||

ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವತಃ
ಕರ್ತೃವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಅವನಿಗೆ
ಅಭಿಮಾನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12215017a ಯಸ್ತು ಕರ್ತಾರಮಾತ್ಮಾನಂ ಮನ್ಯತೇ ಸಾಧ್ವಸಾಧುನೋಃ|

³⁷⁵ ಹಸುವು ಗರ್ಭಧರಿಸಿ ಕರುವನ್ನು ಹೆರುವ ಮೊದಲೇ ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲು
ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಕರುವು ಇನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಹಾಗಾಗಲು ಕರುವಿನ
ಮೇಲಿನ ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕರುವಿನ ಅಭಾವವಿದ್ದರೂ
ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಭಾವ - ಈ ಎರಡೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ
ನಡೆಯುವಂಥವು. ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನವೇನೂ ಇಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

³⁷⁶ ನ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12215017c ತಸ್ಯ ದೋಷವತೀ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಸ್ವಮೂರ್ತ್ಯಜ್ಞೇತಿ³⁷⁷ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಶುಭಾಶುಭಗಳ ಕರ್ತೃವು ತಾನೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ದೋಷಯುಕ್ತವಾದುದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಕುರಿತಾದ ಅಜ್ಞಾನವೆಂದು ನನ್ನ ಮತವು.

12215018a ಯದಿ ಸ್ಯಾತ್ಪುರುಷಃ ಕರ್ತಾ ಶಕ್ರಾತ್ಮಶ್ರೇಯಸೇ ಧ್ರುವಮ್||

12215018c ಆರಂಭಾಸ್ತಸ್ಯ ಸಿದ್ಧೇರನ್ನ ಚ ಜಾತು ಪರಾಭವೇತ್||

ಶಕ್ರ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಪುರುಷನೇ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನಿಗೆ ಪರಾಭವವೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12215019a ಅನಿಷ್ಟಸ್ಯ ಹಿ ನಿರ್ವೃತ್ತಿರನಿವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಚ|

12215019c ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಯತಮಾನಾನಾಂ ಪುರುಷಾರ್ಥಸ್ತತಃ ಕುತಃ||

ಆದರೆ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೂ ಮತ್ತು ಅವರು ಪ್ರಿಯವಾದುದರಿಂದ ವಂಚಿತಗೊಳ್ಳುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನವು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು?

12215020a ಅನಿಷ್ಟಸ್ಯಾಭಿನಿರ್ವೃತ್ತಿಮಿಷ್ಟಸಂವೃತ್ತಿಮೇವ ಚ|

12215020c ಅಪ್ರಯತ್ನೇನ ಪಶ್ಯಾಮಃ ಕೇಷಾಂ ಚಿತ್ತತ್ಸ್ವಭಾವತಃ||

377 ಅತತ್ಪ್ರಜ್ಞೇತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಅನಿಷ್ಟವು
ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದನ್ನೂ ಇಷ್ಟವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದನ್ನೂ
ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ.

12215021a ಪ್ರತಿರೂಪಧರಾಃ ಕೇ ಚಿದ್ಧೃಶ್ಯಂತೇ ಬುದ್ಧಿಸತ್ತಮಾಃ|

12215021c ವಿರೂಪೇಭ್ಯೋಽಲ್ಪಬುದ್ಧಿಭ್ಯೋ ಲಿಪ್ಸಮಾನಾ ಧನಾಗಮಮ್||

ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ರೂಪವಂತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು
ವಿರೂಪರು ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯವರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು
ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

12215022a ಸ್ವಭಾವಪ್ರೇರಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ನಿವಿಶಂತೇ ಗುಣಾ ಯದಾ|

12215022c ಶುಭಾಶುಭಾಸ್ತದಾ ತತ್ರ ತಸ್ಯ ಕಿಂ ಮಾನಕಾರಣಮ್||

ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳು ಸ್ವಭಾವಪ್ರೇರಿತ ಗುಣಗಳಿಂದಲೇ
ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅಭಿಮಾನ ಪಡುವ ಕಾರಣವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

12215023a ಸ್ವಭಾವಾದೇವ ತತ್ಸರ್ವಮಿತಿ ಮೇ ನಿಶ್ಚಿತಾ ಮತಿಃ|

12215023c ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಮಮ ನಾಸ್ತಿ ತತೋಽನ್ಯಥಾ||

ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಿತ
ಮತವು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯಾದ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠೆಯಾಗಲೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಲೀ
ನನಗಿಲ್ಲ.

12215024a ಕರ್ಮಜಂ ತ್ವಿಹ ಮನ್ಯೇಽಹಂ ಫಲಯೋಗಂ ಶುಭಾಶುಭಮ್|

12215024c ಕರ್ಮಣಾಂ ವಿಷಯಂ ಕೃತ್ಸ್ಮ ಮಹಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಚ್ಚಕ್ಷಣು||

ಶುಭಾಶುಭಫಲಗಳ ಯೋಗವು ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಎಂದು

ನನ್ನ ಮತವು. ಕರ್ಮಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.
ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12215025a ಯಥಾ ವೇದಯತೇ ಕಶ್ಚಿ ದೋದನಂ ವಾಯಸೋ ವದನ್||

12215025c ಏವಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸ್ವಭಾವಸ್ತ್ಯೈವ ಲಕ್ಷಣಮ್||

ಕಾಗೆಯೊಂದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಿದ್ದಿರುವ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವಾಗ ಕಾ ಕಾ
ಎಂದು ಕೂಗಿ ಅನ್ನವು ಎಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಅನ್ಯ ಕಾಗೆಗಳಿಗೆ ಸೂಚನೆ
ನೀಡುವಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೇ
ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ³⁷⁸.

12215026a ವಿಕಾರಾನೇವ ಯೋ ವೇದ ನ ವೇದ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪರಾಮ್||

12215026c ತಸ್ಯ ಸ್ತಂಭೋ ಭವೇದ್ಬಾಲ್ಯಾನ್ಯಾಸ್ತಿ ಸ್ತಂಭೋಽನುಪಶ್ಯತಃ||

ಕಾರ್ಯರೂಪದ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿರುವ ಮತ್ತು ಪರಮ
ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅವಿವೇಕದ
ಕಾರಣದಿಂದ ಮೋಹ ಅಥವಾ ಅಭಿಮಾನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ
ವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವವನಿಗೆ ಮೋಹವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12215027a ಸ್ವಭಾವಭಾವಿನೋ ಭಾವಾನ್ಸರ್ವಾನೇವೇಹ ನಿಶ್ಚಯೇ|

12215027c ಬುಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ದರ್ಪೋ ವಾ ಮಾನೋ ವಾ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

---

³⁷⁸ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಗೆಯು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹಾಕಿದ ಅನ್ನವನ್ನು
ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗ ಇತರ ಕಾಗೆಗಳು ಕಾ ಕಾ ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಆ ಪಿಂಡದ
ಬಳಿ ಹೋಗುವವೋ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳೂ
ಸ್ವಭಾವಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೇ ಕೂಡಿವೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಎಲ್ಲ ಭಾವಗಳೂ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿದವರಿಗೆ ದರ್ಪವಾಗಲೀ ಅಭಿಮಾನವಾಗಲೀ ಏನು
ಮಾಡೀತು?

12215028a ವೇದ ಧರ್ಮವಿಧಿಂ ಕೃತ್ಸುಂ ಭೂತಾನಾಂ ಚಾಪ್ಯನಿತ್ಯತಾಮ್|

12215028c ತಸ್ಮಾಚ್ಚಕ್ರ ನ ಶೋಚಾಮಿ ಸರ್ವಂ ಹ್ಯೇವೇದಮಂತವತ್||

ಶಕ್ರ! ಸಂಪೂರ್ಣ ಧರ್ಮವಿಧಿಯನ್ನೂ ಭೂತಗಳ ಅನಿತ್ಯತೆಯನ್ನೂ
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವವೂ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಾನು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12215029a ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರೋ ನಿರೀಹೋ³⁷⁹ ಮುಕ್ತಬಂಧನಃ|

12215029c ಸ್ವಸ್ಥೋಽವ್ಯಪೇತಃ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ||

ನಿರ್ಮಮನಾಗಿ, ನಿರಹಂಕಾರನಾಗಿ, ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ಬಂಧನಗಳಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠನಾಗಿ ನಾನು ಭೂತಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ವಿನಾಶಗಳನ್ನು
ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ.

12215030a ಕೃತಪ್ರಜ್ಞಸ್ಯ ದಾಂತಸ್ಯ ವಿತ್ಯಷ್ಟಸ್ಯ ನಿರಾಶಿಷಃ|

12215030c ನಾಯಾಸೋ ವಿದ್ಯತೇ ಶಕ್ರ ಪಶ್ಯತೋ ಲೋಕವಿದ್ಯಯಾ³⁸⁰||

ಶಕ್ರ! ಕೃತಪ್ರಜ್ಞ, ದಾಂತ, ತೃಷ್ಣೆಗಳಿಲ್ಲದ, ಆಶೆಗಳಿಲ್ಲದ ನನಗೆ ಲೋಕದ
ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆಯಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ³⁸¹.

379 ನಿರಾಶಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

380 ಲೋಕಮವ್ಯಯಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

381 ರಾಜ್ಯ-ಕೋಶಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದುದರಿಂದ ಯಾವ ಕಷ್ಟವೂ

12215031a ಪ್ರಕೃತೌ ಚ ವಿಕಾರೇ ಚ ನ ಮೇ ಪ್ರೀತಿನಃ ಚ ದ್ವಿಷೇ|

12215031c ದ್ವೇಷ್ವಾರಂ ನ ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯೋ ಮಮಾದ್ಯ ಮಮಾಯತೇ||

ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಇಲ್ಲ ದ್ವೇಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನೂ ನಾನು ನನ್ನ ದ್ವೇಷಿಯೆಂದಾಗಲೀ ಆತ್ಮೀಯನೆಂದಾಗಲೀ ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12215032a ನೋರ್ಧ್ವಂ ನಾವಾಜ್ಞ ತಿರ್ಯಕ್ಶ್ಚ ನ ಕ್ಷ ಚಿಚ್ಚಕ್ರ ಕಾಮಯೇ|

12215032c ನ ವಿಜ್ಞಾನೇ ನ ವಿಜ್ಞೇಯೇ ನಾಜ್ಞಾನೇ ಶರ್ಮ ವಿದ್ಯತೇ³⁸²||

ಮೇಲಾಗಲೀ, ಕೆಳಗಾಗಲೀ, ಅಡ್ಡಡ್ಡವಾಗಲೀ, ಯಾವುದೇ

ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ನಾನು ಏನನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಾಗಲೀ, ವಿಜ್ಞೇಯದಲ್ಲಾಗಲೀ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಾಗಲೀ ನನ್ನ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲ.”

12215033 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12215033a ಯೇನೈಷಾ ಲಭ್ಯತೇ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಯೇನ ಶಾಂತಿರವಾಪ್ಯತೇ|

12215033c ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ತಮುಪಾಯಂ ಮೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಹ್ರಾದ ಪೃಚ್ಛತೇ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಹ್ರಾದ! ಯಾವುದರಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು

ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯೋ, ಯಾವುದರಿಂದ ಶಾಂತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯೋ

ಆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳು. ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ

ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

³⁸² ನ ಹಿ ಜ್ಞೇಯೇ ನ ವಿಜ್ಞಾನೇ ನ ಜ್ಞಾನೇ ಕರ್ಮ ವಿದ್ಯತೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಹೇಳು.”

12215034 ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಉವಾಚ|

12215034a ಆರ್ಜವೇನಾಪ್ರಮಾದೇನ ಪ್ರಸಾದೇನಾತ್ಮವತ್ತಯಾ³⁸³|

12215034c ವೃದ್ಧಶುಶ್ರೂಷಯಾ ಶಕ್ರ ಪುರುಷೋ ಲಭತೇ ಮಹತ್||

ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಕ್ರ! ಸರಳತೆಯಿಂದ, ಅಪ್ರಮಾದದಿಂದ, ಆತ್ಮವಂತನಾಗಿ ಪ್ರಶಾಂತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧರ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೈಯುವುದರಿಂದ ಪುರುಷನು ಪರಮಪದವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12215035a ಸ್ವಭಾವಾಲ್ಲಭತೇ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ಶಾಂತಿಮೇತಿ ಸ್ವಭಾವತಃ|

12215035c ಸ್ವಭಾವಾದೇವ ತತ್ಸರ್ವಂ ಯತ್ಕಿಂ ಚಿದನುಪಶ್ಯಸಿ||

ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಿಯೂ ಸ್ವಭಾವತಃ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ನೀನು ಏನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತೀಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗಿವೆ.”

12215036 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12215036a ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ದೈತ್ಯಪತಿನಾ ಶಕ್ರೋ ವಿಸ್ಮಯಮಾಗಮತ್|

12215036c ಪ್ರೀತಿಮಾಂಶ್ಚ ತದಾ ರಾಜಂಸ್ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಪೂಜಯತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ದೈತ್ಯಪತಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಶಕ್ರನು ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು. ರಾಜನ್! ಪ್ರೀತಿಮಾನನಾಗಿ ಅವನ ಆ ಮಾತನ್ನು

383 ಬುದ್ಧಿಯ ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಚಿತ್ತದ ಸ್ಥಿರತೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇಂದ್ರನು ಗೌರವಿಸಿದನು.

12215037a ಸ ತದಾಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪತಿರೀಶ್ವರಃ|

12215037c ಅಸುರೇಂದ್ರಮುಪಾಮಂತ್ರೈ ಜಗಾಮ ಸ್ವಂ ನಿವೇಶನಮ್||

ಅನಂತರ ಆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪತಿ ಈಶ್ವರ ಇಂದ್ರನು ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನನ್ನು
ಪೂಜಿಸಿ, ಅಸುರೇಂದ್ರನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ನಿವೇಶನಕ್ಕೆ
ತೆರಳಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶಕ್ರಪ್ರಹ್ಲಾದಸಂವಾದೋ ನಾಮ
ಪಂಚದಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಕ್ರಪ್ರಹ್ಲಾದಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಹದಿನೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೬

ಬಲಿ-ವಾಸವ ಸಂವಾದ

ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕತ್ತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯಗೃಹದಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಮೂದಲಿಸಿ
ಮಾತನಾಡಿಸಿದುದು (1-37).

12216001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12216001a ಯಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮಹೀಪಾಲೋ ಭ್ರಷ್ಟಶ್ರೀರ್ವಿಚರೇನ್ಮಹೀಮ್|

12216001c ಕಾಲದಂಡವಿನಿಷ್ಟಿಷ್ಟಸ್ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಟಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಕಾಲದಂಡದ ಹುಡಿತಕ್ಕೆ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮಹೀಪಾಲನು ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಹಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚರಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.”

12216002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12216002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12216002c ವಾಸವಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಂ ಬಲೇರ್ವೈರೋಚನಸ್ಯ ಚ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ವಾಸವ ಮತ್ತು ಬಲಿ ವೈರೋಚನರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12216003a ಪಿತಾಮಹಮುಪಾಗತ್ಯ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ|

12216003c ಸರ್ವಾನೇವಾಸುರಾನ್ ಜಿತ್ವಾ ಬಲಿಂ ಪಪ್ರಚ್ಛ ವಾಸವಃ||

ಸರ್ವ ಅಸುರರನ್ನೂ ಬಲಿಯನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ವಾಸವನು ಪಿತಾಮಹನ ಬಳಿಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೃತಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿದನು:

12216004a ಯಸ್ಯ ಸ್ಮ ದದತೋ ವಿತ್ತಂ ನ ಕದಾ ಚನ ಹೀಯತೇ|

12216004c ತಂ ಬಲಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಾಚಕ್ಷ್ಮ ಮೇ ಬಲಿಮ್||

“ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಎಷ್ಟು ದಾನವನ್ನಿತ್ತರೂ ಯಾರ ಬೊಕ್ಕಸವು ಬರಿದಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಆ ಬಲಿಯನ್ನು ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಲಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಹೇಳು.

12216005a ಸ ಏವ ಹ್ಯಸ್ತಮಯತೇ ಸ ಸ್ಮ ವಿದ್ಯೋತತೇ ದಿಶಃ|

12216005c ಸ ವರ್ಷತಿ ಸ್ಮ ವರ್ಷಾಣಿ ಯಥಾಕಾಲಮತಂದ್ರಿತಃ|

12216005e ತಂ ಬಲಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಚಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಾಚಕ್ಷ್ಮ ಮೇ ಬಲಿಮ್||

ಅವನೇ ಅಸ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನೇ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಲಸ್ಯರಹಿತನಾಗಿ ಅವನು ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಬಲಿಯನ್ನು ನಾನು ಕಾಣದಂತಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಬಲಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಹೇಳು.

12216006a ಸ ವಾಯುರ್ವರುಣಶ್ಚೈವ ಸ ರವಿಃ ಸ ಚ ಚಂದ್ರಮಾಃ|

12216006c ಸೋಽಗ್ನಿಸ್ತಪತಿ ಭೂತಾನಿ ಪೃಥಿವೀ ಚ ಭವತ್ಯುತ|

12216006e ತಂ ಬಲಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಚಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಾಚಕ್ಷ್ಮ ಮೇ ಬಲಿಮ್||

ಅವನೇ ವಾಯುವಾಗಿದ್ದನು. ವರುಣನೂ ಅವನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ರವಿ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಮರೂ ಅವನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನೇ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಯೂ ಅವನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಆ ಬಲಿಯನ್ನು ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಬಲಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಹೇಳು.”

12216007 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12216007a ನೈತತ್ತೇ ಸಾಧು ಮಘವನ್ಯದೇತದನುಪೃಚ್ಛಸಿ|

12216007c ಪೃಷ್ಠಸ್ತು ನಾನೃತಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಬಲಿಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಘವನ್! ನೀನು ಹೀಗೆ ಕೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೇಳಿದಾಗ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಬಲಿಯಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

12216008a ಉಷ್ಣೇಷು ಯದಿ ವಾ ಗೋಷು ಖಿರೇಷ್ಟಶ್ವೇಷು ವಾ ಪುನಃ|

12216008c ವರಿಷ್ಠೋ ಭವಿತಾ ಜಂತುಃ ಶೂನ್ಯಾಗಾರೇ ಶಚೀಪತೇ||

ಶಚೀಪತೇ! ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಶೂನ್ಯಗೃಹದಲ್ಲಿರುವ ಒಂಟಿ, ಹಸು, ಕತ್ತೆ ಅಥವಾ ಕುದುರೆ ಈ ಜಾತಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಬಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿ.”

12216009 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12216009a ಯದಿ ಸ್ಮ ಬಲಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ ಶೂನ್ಯಾಗಾರೇ ಸಮೇಯಿವಾನ್|

12216009c ಹನ್ಯಾಮೇನಂ ನ ವಾ ಹನ್ಯಾಂ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮನ್ನನುಶಾಧಿ ಮಾಮ್||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮಣ್! ಶೂನ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿರುವ ಬಲಿಯನ್ನು ನಾನು ಭೇಟಿಮಾಡಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಬಾರದೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು.”

12216010 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12216010a ಮಾ ಸ್ಮ ಶಕ್ರ ಬಲಿಂ ಹಿಂಸೀರ್ನ ಬಲಿರ್ವಧಮರ್ಹತಿ|

12216010c ನ್ಯಾಯಾಂಸ್ತು ಶಕ್ರ ಪ್ರಷ್ಟ್ಯವ್ಯಸ್ತ್ವಯಾ ವಾಸವ ಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಕ್ರ! ಬಲಿಯನ್ನು ನೀನು ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು. ಬಲಿಯು ವಧಾರ್ಹನಲ್ಲ. ಶಕ್ರ! ವಾಸವ! ನೀನು ಅವನಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಗಳ ಕುರಿತು ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.”

12216011 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12216011a ಏವಮುಕ್ತೋ ಭಗವತಾ ಮಹೇಂದ್ರಃ ಪೃಥಿವೀಂ ತದಾ|

12216011c ಚಚಾರೈರಾವತಸ್ಕಂಧಮಧಿರುಹ್ಯ ಶ್ರಿಯಾ ವೃತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಹೇಂದ್ರನು ಐರಾವತದ ಹೆಗಲನ್ನೇರಿ ಶ್ರೀಯಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಬಲಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿದನು.

12216012a ತತೋ ದದರ್ಶ ಸ ಬಲಿಂ ಖಿರವೇಷೇಣ ಸಂವೃತಮ್|

12216012c ಯಥಾಖ್ಯಾತಂ ಭಗವತಾ ಶೂನ್ಯಾಗಾರಕೃತಾಲಯಮ್||

ಅನಂತರ ಅವನು ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ಶೂನ್ಯಾಗಾರವೊಂದರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತೆಯ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಲಿಯನ್ನು ಕಂಡನು.

12216013 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12216013a ಖಿರಯೋನಿಮನುಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತುಷಭಕ್ಷೋಽಸಿ ದಾನವ|

12216013c ಇಯಂ ತೇ ಯೋನಿರಥಮಾ ಶೋಚಸ್ಯಾಹೋ ನ ಶೋಚಸಿ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ದಾನವ! ನೀನು ಕತ್ತೆಯ ಯೋನಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಧಾನ್ಯದ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವೆ! ಇಂತಹ ಅಥವಾ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೂ ನೀನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅಥವಾ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ?

12216014a ಅದೃಷ್ಟಂ ಬತ ಪಶ್ಯಾಮಿ ದ್ವಿಷತಾಂ ವಶಮಾಗತಮ್|

12216014c ಶ್ರಿಯಾ ವಿಹೀನಂ ಮಿತ್ರೈಶ್ಚ ಭ್ರಷ್ಟವೀರ್ಯಪರಾಕ್ರಮಮ್||

ಮೊದಲೆಂದೂ ನೋಡಿರದ ನಿನ್ನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ³⁸⁴. ಶತ್ರುಗಳ ವಶನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಿತ್ರರಿಂದ ವಿಹೀನನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ವೀರ್ಯ-ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು

384 ಇದುವರೆಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೇ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ.

12216015a ಯತ್ತದ್ಯಾನಸಹಸ್ರೇಣ ಜ್ಞಾತಿಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಃ|

12216015c ಲೋಕಾನ್ವತಾಪಯನ್ಸರ್ವಾನ್ಯಾಸ್ಯಸ್ಮಾನವಿತರ್ಕಯನ್||

ಮೊದಲು ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಹಸ್ರ ವಾಹನಗಳು ಮತ್ತು ಸಜಾತೀಯ ಬಂಧುಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ತಾಪಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿಸಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

12216016a ತ್ವನ್ಮುಖಾಶ್ಚೈವ ದೈತೇಯಾ ವ್ಯತಿಷ್ಠಂಸ್ತವ ಶಾಸನೇ|

12216016c ಅಕೃಷ್ಣಪಚ್ಯಾ ಪೃಥಿವೀ ತವೈಶ್ವರ್ಯೇ ಬಭೂವ ಹ|

12216016e ಇದಂ ಚ ತೇಽದ್ಯ ವ್ಯಸನಂ ಶೋಚಸ್ಯಾಹೋ ನ ಶೋಚಸಿ||

ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿನ್ನದೇ ಶಾಸನದಡಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿನ್ನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ಕೃಷಿಯಿಲ್ಲದೇ ಪೈರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ನೀನು ವ್ಯಸನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದೀಯೆ. ಇದರ ಕುರಿತು ನೀನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅಥವಾ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೋ?

12216017a ಯದಾತಿಷ್ಠಃ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಪೂರ್ವಕೂಲೇ ವಿಲೇಲಿಹನ್|

12216017c ಜ್ಞಾತಿಭ್ಯೋ ವಿಭಜನ್ವಿತ್ತಂ ತದಾಸೀತ್ತೇ ಮನಃ ಕಥಮ್||

ಯಾವಾಗ ನೀನು ಸಮುದ್ರದ ಪೂರ್ವ ತೀರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ ಆಗ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗಿದ್ದಿರಬಹುದು !

12216018a ಯತ್ತೇ ಸಹಸ್ರಸಮಿತಾ ನನೃತುರ್ದೇವಯೋಷಿತಃ|

12216018c ಬಹೂನಿ ವರ್ಷಪೂಗಾನಿ ವಿಹಾರೇ ದೀಪ್ಯತಃ ಶ್ರಿಯಾ||

12216019a ಸರ್ವಾಃ ಪುಷ್ಕರಮಾಲಿನ್ಯಃ ಸರ್ವಾಃ ಕಾಂಚನಸಪ್ತಭಾಃ|

12216019c ಕಥಮದ್ಯ ತದಾ ಚೈವ ಮನಸ್ತೇ ದಾನವೇಶ್ವರ||

ದಾನವೇಶ್ವರ! ನೀನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಸುಶೋಭಿತನಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಕಾಂಚನಪ್ರಭೆಯ ಸಹಸ್ರಾರು ದೇವಾಂಗನೆಯರು - ಎಲ್ಲರೂ ಪದ್ಮಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ - ನಿನ್ನ ಎದಿರು ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಮತ್ತು ಈಗ ನಿನ್ನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಿರಬಹುದು?

12216020a ಚತ್ರಂ ತವಾಸೀತ್ಸುಮಹತ್ಸಾವರ್ಣಂ ಮಣಿಭೂಷಿತಮ್|

12216020c ನನೃತುರ್ಯತ್ರ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಷಟ್ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸಪ್ತಧಾ||

ಆಗ ಮಹಾ ಸುವರ್ಣ-ಮಣಿಭೂಷಿತ ಚತ್ರವು ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆರು ಸಾವಿರ ಗಂಧರ್ವರು ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12216021a ಯೂಪಸ್ತವಾಸೀತ್ಸುಮಹಾನ್ಯಜತಃ ಸರ್ವಕಾಂಚನಃ|

12216021c ಯತ್ರಾದದಃ ಸಹಸ್ರಾಣಾಮಯುತಾನಿ ಗವಾಂ ದಶ³⁸⁵||

ನೀನು ಯಜ್ಞಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸರ್ವಕಾಂಚನಮಯ ಯೂಪಸ್ತಂಭವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ನೀನು ಹತ್ತು-ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

---

385 ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಅನಂತರಂ ಸಹಸ್ರೇಣ ತದಾಽಽಸಿದ್ಧೈತ್ಯ ಕಾ ಮತಿಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12216022a ಯದಾ ತು ಪೃಥಿವೀಂ ಸರ್ವಾಂ ಯಜಮಾನೋಽನುಪರ್ಯಯಾಃ|

12216022c ಶಮ್ಯಾಕ್ಷೇಪೇಣ ವಿಧಿನಾ ತದಾಸೀತ್ಕಿಂ ನು ತೇ ಹೃದಿ||

ಹಿಂದೆ ನೀನು ಶಮ್ಯಾಕ್ಷೇಪವಿಧಿಯಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ
ಯಜ್ಞದ ಯಜಮಾನನಾಗಿ ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೇ ಸಂಚರಿಸಿದೆ.
ಆಗ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಉತ್ಸಾಹವಿದ್ದಿತ್ತು!

12216023a ನ ತೇ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಭೃಂಗಾರಂ ನ ಚತ್ರಂ ವ್ಯಜನಂ ನ ಚ|

12216023c ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಾಂ ಚ ತೇ ಮಾಲಾಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮ್ಯಸುರಾಧಿಪ||

ಅಸುರಾಧಿಪ! ಈಗ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಚಿನ್ನದ ಗಿಂಡಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ಚತ್ರ-
ಚಾಮರಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಮಾಲೆಯನ್ನಾಗಲೀ ನಾನು
ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ!”

³⁸⁶12216024 ಬಲಿರುವಾಚ|

12216024a ನ ತ್ವಂ ಪಶ್ಯಸಿ ಭೃಂಗಾರಂ ನ ಚತ್ರಂ ವ್ಯಜನಂ ನ ಚ|

12216024c ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಾಂ ಚ ಮೇ ಮಾಲಾಂ ನ ತ್ವಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ವಾಸವ||

ಬಲಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ವಾಸವ! ನೀನು ಇಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ
ಗಿಂಡಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ಚತ್ರ-ಚಾಮರಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ

---

³⁸⁶ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯಪಾರದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಎರಡು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ:
ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ| ತತಃ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಸ ಬಲಿರ್ವಾಸವೇನ ಸಮೀರಿತಮ್| ನಿಶಮ್ಯ
ಭಾವಗಂಭೀರಂ ಸುರರಾಜಮಥಾಬ್ರವೀತ್|| ಬಲಿರುವಾಚ| ಅಹೋ ಹಿ ತವ
ಬಾಲಿಶ್ಯಮಿಹ ದೇವಗಣಾಧಿಪ| ಅಯುಕ್ತಂ ದೇವರಾಜಸ್ಯ ತವ ಕಷ್ಟಮಿದಂ
ವಚಃ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಮಾಲೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

12216025a ಗುಹಾಯಾಂ ನಿಹಿತಾನಿ ತ್ವಂ ಮಮ ರತ್ನಾನಿ ಪೃಚ್ಛಸಿ|

12216025c ಯದಾ ಮೇ ಭವಿತಾ ಕಾಲಸ್ತದಾ ತ್ವಂ ತಾನಿ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ||

ನೀನು ಕೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ರತ್ನಗಳೂ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿವೆ. ನನಗೆ ಕಾಲಬಂದೊದಗಿದಾಗ ನೀನು ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವೆಯಂತೆ.

12216026a ನ ತ್ವೇತದನುರೂಪಂ ತೇ ಯಶಸೋ ವಾ ಕುಲಸ್ಯ ವಾ|

12216026c ಸಮೃದ್ಧಾರ್ಥೋಽಸಮೃದ್ಧಾರ್ಥಂ ಯನ್ಮಾಂ ಕಠಿತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಸಮೃದ್ಧಶಾಲಿಯಾಗಿರುವ ನೀನು ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ನನ್ನ ಎದಿರು ಹೀಗೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿನ್ನ ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕುಲಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿಲ್ಲ.

12216027a ನ ಹಿ ದುಃಖೇಷು ಶೋಚಂತಿ ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯಂತಿ ಚರ್ಧಿಷು|

12216027c ಕೃತಪ್ರಜ್ಞಾ ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತಾಃ ಕ್ಷಾಂತಾಃ ಸಂತೋ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಕೃತಪ್ರಜ್ಞ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತ ಕ್ಷಮಾಶೀಲ ಸಂತ ಮನೀಷಿಣರು ದುಃಖಬಂದಾಗ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಹರ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12216028a ತ್ವಂ ತು ಪ್ರಾಕೃತಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಪುರಂದರ ವಿಕಠಸೇ|

12216028c ಯದಾಹಮಿವ ಭಾವೀ ತ್ವಂ ತದಾ ನೈವಂ ವದಿಷ್ಯಸಿ||

ಪುರಂದರ! ನೀನಾದರೋ ಅಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆತ್ಮಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ. ನನ್ನದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯು ನಿನ್ನದೂ ಆದಾಗ ನೀನು ಈ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
 ಬಲಿವಾಸವಸಂವಾದೋ ನಾಮ
 ಷೋಡಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಲಿವಾಸವಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
 ಇನ್ನೂರಾಹದಿನಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೭

ಕಾಲದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾ ಬಲಿಯು ಇಂದ್ರನನ್ನು
 ತೆಗಳಿದುದು (1-59).

12217001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12217001a ಪುನರೇವ ತು ತಂ ಶಕ್ರಃ ಪ್ರಹಸನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್|

12217001c ನಿಃಶ್ವಸಂತಂ ಯಥಾ ನಾಗಂ ಪ್ರವ್ಯಾಹಾರಾಯ ಭಾರತ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಪುನಃ ಶಕ್ರನು ನಾಗದಂತೆ
 ಭುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಬಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತಾ ತನ್ನ
 ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12217002a ಯತ್ತದ್ಯಾನಸಹಸ್ರೇಣ ಜ್ಞಾತಿಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಃ|

12217002c ಲೋಕಾನ್ವತಾಪಯನ್ಸರ್ವಾನ್ಯಾಸ್ಯಸ್ಮಾನವಿತರ್ಕಯನ್||

12217003a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸುಕೃಪಣಾಂ ಚೇಮಾಮವಸ್ಥಾಮಾತ್ಮನೋ ಬಲೇ|

12217003c ಜ್ಞಾತಿಮಿತ್ರಪರಿತ್ಯಕ್ತಃ ಶೋಚಸ್ಯಾಹೋ ನ ಶೋಚಸಿ||

“ಸಹಸ್ರಾರು ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು

ತಾಪಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ! ಬಲೇ !
 ಜ್ಞಾತಿ-ಮಿತ್ರರಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತನಾದ ನೀನು ಈ ದೀನ
 ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅಥವಾ
 ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೋ ?

12217004a ಪ್ರೀತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಾತುಲಾಂ ಪೂರ್ವಂ ಲೋಕಾಂಶ್ಚಾತ್ಮವಶೇ ಸ್ಥಿತಾನ್ |

12217004c ವಿನಿಪಾತಮಿಮಂ ಚಾದ್ಯ ಶೋಚಸ್ಯಾಹೋ ನ ಶೋಚಸಿ ||

ಹಿಂದೆ ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅತುಲ
 ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಈ ಘೋರ ಪತನವನ್ನು
 ನೋಡಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅಥವಾ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೋ ?”

12217005 ಬಲಿರುವಾಚ |

12217005a ಅನಿತ್ಯಮುಪಲಕ್ಷ್ಯೇದಂ ಕಾಲಪರ್ಯಾಯಮಾತ್ಮನಃ³⁸⁷ |

12217005c ತಸ್ಮಾಚ್ಚಕ್ರ ನ ಶೋಚಾಮಿ ಸರ್ವಂ ಹ್ಯೇವೇದಮಂತವತ್ ||

ಬಲಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಶಕ್ರ ! ನನ್ನ ಈ ಕಾಲಪಲ್ಲಟವನ್ನು ಮತ್ತು
 ಅನಿತ್ಯತೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುವುದೆಂದು
 ನಾನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12217006a ಅಂತವಂತ ಇಮೇ ದೇಹಾ ಭೂತಾನಾಮಮರಾಧಿಪ |

12217006c ತೇನ ಶಕ್ರ ನ ಶೋಚಾಮಿ ನಾಪರಾಧಾದಿದಂ ಮಮ ||

ಅಮರಾಧಿಪ ! ಭೂತಗಳ ಈ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುವವು. ಈ

³⁸⁷ ಕಾಲಪರ್ಯಾಯಧರ್ಮತಃ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಶರೀರವೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಅಪರಾಧದಿಂದ ನನಗೆ ದೊರೆತಿದ್ದುದಲ್ಲ³⁸⁸.
ಇದರಿಂದ ನಾನು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12217007a ಜೀವಿತಂ ಚ ಶರೀರಂ ಚ ಪ್ರೇತ್ಯ ವೈ³⁸⁹ ಸಹ ಜಾಯತೇ|

12217007c ಉಭೇ ಸಹ ವಿವರ್ಧೇತೇ ಉಭೇ ಸಹ ವಿನಶ್ಯತಃ||

ಮರಣಾನಂತರ ಜೀವ ಮತ್ತು ಶರೀರಗಳು ಜೊತೆ-ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ
ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು
ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12217008a ತದೀದೃಶಮಿದಂ ಭಾವಮವಶಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೇವಲಮ್|

12217008c ಯದ್ಯೇವಮಭಿಜಾನಾಮಿ ಕಾ ವ್ಯಥಾ ಮೇ ವಿಜಾನತಃ||

ನಾನು ಈ ಕತ್ತೆಯ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರೂ ವಿವಶನಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನು
ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ. ದೇಹದ ಅನಿತ್ಯತೆಯನ್ನೂ
ಅತ್ಮದ ನಿತ್ಯತೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವಾಗ ನಾನೇಕೆ ವ್ಯಥೆಪಡಲಿ?

12217009a ಭೂತಾನಾಂ ನಿಧನಂ ನಿಷ್ಠಾ ಸ್ಮೋತಸಾಮಿವ ಸಾಗರಃ|

12217009c ನೈತತ್ಸಮ್ಯಗ್ವಿಜಾನಂತೋ ನರಾ ಮುಹ್ಯಂತಿ ವಜ್ರಭೃತ್||

ವಜ್ರಧಾರಿಯೇ! ನದಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಮುದ್ರವು ಅಂತಿಮ
ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಮೃತ್ಯುವು ಅಂತಿಮ

---

³⁸⁸ ಕಾಲನಿಯಮದಂತೆ ನನಗೆ ಕತ್ತೆಯ ದೇಹವು ಒದಗಿಬಂದಿದೆ. ಆ
ನಿಯಮವನ್ನು ನಾನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.
(ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

³⁸⁹ ಜಾತ್ಯೈವ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಆಶ್ರಯವು. ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ನರನು
ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12217010a ಯೇ ತ್ವೇವಂ ನಾಭಿಜಾನಂತಿ ರಜೋಮೋಹಪರಾಯಣಾಃ|

12217010c ತೇ ಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸೀದಂತಿ ಬುದ್ಧಿಯೇಷಾಂ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ||

ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ರಜೋಮೋಹಪರಾಯಣರಾದವರು ಕಷ್ಟ
ಬಂದಾಗ ಕುಸಿಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

12217011a ಬುದ್ಧಿಲಾಭೇ ಹಿ ಪುರುಷಃ ಸರ್ವಂ ನುದತಿ ಕಿಲ್ಬಿಷಮ್|

12217011c ವಿಪಾಪ್ಮಾ ಲಭತೇ ಸತ್ತಂ ಸತ್ತಸ್ಥಃ ಸಂಪ್ರಸೀದತಿ||

ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಪುರುಷನು ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ
ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪಹೀನನಾಗಿ ಸತ್ತ ಗುಣವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸತ್ತ ಗುಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12217012a ತತಸ್ತು ಯೇ ನಿವರ್ತಂತೇ ಜಾಯಂತೇ ವಾ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12217012c ಕೃಪಣಾಃ ಪರಿತಪ್ಯಂತೇ ತೇಽನರ್ಥೈಃ ಪರಿಚೋದಿತಾಃ||

ಆ ಸತ್ತ ಗುಣದಿಂದ ಜಾರಿದ ಬಡಜೀವಿಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ
ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ರಜೋಮೋಹ ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಬಹಳವಾಗಿ
ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

12217013a ಅರ್ಥಸಿದ್ಧಿಮನರ್ಥಂ ಚ ಜೀವಿತಂ ಮರಣಂ ತಥಾ|

12217013c ಸುಖದುಃಖಫಲಂ ಚೈವ ನ ದ್ವೇಷ್ಮಿ ನ ಚ ಕಾಮಯೇ||

ಅರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗದೇ ಇರಲಿ,

ಜೀವಿತವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಮರಣಬಂದೊದಗಲಿ, ಸುಖವಾಗಲೀ
ದುಃಖವಾಗಲೀ - ಇವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವುದೂ
ಇಲ್ಲ; ಬೇಡವೆಂದು ದ್ವೇಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12217014a ಹತಂ ಹಂತಿ ಹತೋ ಹ್ಯೇವ ಯೋ ನರೋ ಹಂತಿ ಕಂ ಚನ|

12217014c ಉಭೌ ತೌ ನ ವಿಜಾನೀತೋ ಯಶ್ಚ ಹಂತಿ ಹತಶ್ಚ ಯಃ||

ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ
ಸತ್ತಿರುವವನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸತ್ತುಹೋದವನನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.
ಕೊಲ್ಲುವವನು ಮತ್ತು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟವನು ಇಬ್ಬರೂ ನಿಜವಾದ ಕರ್ತೃವು
ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

12217015a ಹತ್ವಾ ಜಿತ್ವಾ ಚ ಮಘವನ್ಯಃ ಕಶ್ಚಿ ತ್ಪುರುಷಾಯತೇ|

12217015c ಅಕರ್ತಾ ಹ್ಯೇವ ಭವತಿ ಕರ್ತಾ ತ್ವೇವ ಕರೋತಿ ತತ್||

ಮಘವನ್! ಅನ್ಯರನ್ನು ಕೊಂದು ಅಥವಾ ಗೆದ್ದು ಪೌರುಷ
ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುವವನು ಅದರ ಕರ್ತೃವೇ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಜಗತ್ಕರ್ತೃನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.³⁹⁰

12217016a ಕೋ ಹಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಕುರುತೇ ವಿನಾಶಪ್ರಭವಾವುಭೌ|

12217016c ಕೃತಂ ಹಿ ತತ್ಕೃತೇನೈವ ಕರ್ತಾ ತಸ್ಯಾಪಿ ಚಾಪರಃ||

ಲೋಕದ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸಂಹಾರಗಳೆರಡನ್ನೂ ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?
ಇದನ್ನೂ ಯಾರೋ ಮಾಡಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಬಹುದು.

---

³⁹⁰ ಕರ್ತೃವಾದ ಕಾಲವೇ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ). The actor who has done this elsewhere. (Bibek Debroy)

ಆದರೆ ಇವುಗಳ ಕರ್ತೃವು ಬೇರೆಯೇ ಇದ್ದಾನೆ.

12217017a ಪೃಥಿವೀ ವಾಯುರಾಕಾಶಮಾಪೋ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಪಂಚಮಮ್|

12217017c ಏತದ್ಯೋನೀನಿ ಭೂತಾನಿ ತತ್ರ ಕಾ ಪರಿದೇವನಾ||

ಪೃಥ್ವೀ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಜಲ ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ಜ್ಯೋತಿ - ಈ ಭೂತಗಳೇ ಸಮಸ್ತ ಶರೀರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವಾಗ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಏಕೆ ಶೋಕಿಸಬೇಕು?

12217018a ಮಹಾವಿದ್ಯೋಽಲ್ಪವಿದ್ಯಶ್ಚ ಬಲವಾನ್ದುರ್ಬಲಶ್ಚ ಯಃ|

12217018c ದರ್ಶನೀಯೋ ವಿರೂಪಶ್ಚ ಸುಭಗೋ ದುರ್ಭಗಶ್ಚ ಯಃ||

12217019a ಸರ್ವಂ ಕಾಲಃ ಸಮಾದತ್ತೇ ಗಂಭೀರಃ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ|

12217019c ತಸ್ಮಿನ್ಕಾಲವಶಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಾ ವ್ಯಥಾ ಮೇ ವಿಜಾನತಃ||

ಮಹಾ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿರಲಿ ಅಲ್ಪವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿರಲಿ,
ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿರಲಿ ದುರ್ಬಲನಾಗಿರಲಿ, ಸುಂದರನಾಗಿರಲಿ
ಕುರೂಪಿಯಾಗಿರಲಿ, ಸೌಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿರಲಿ
ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿರಲಿ - ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗಂಭೀರ ಕಾಲವು ತನ್ನ
ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವೂ
ಕಾಲವಶವಾಗಿರುವಾಗ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ನನಗೇಕೆ
ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತದೆ?

12217020a ದಗ್ಧಮೇವಾನುದಹತಿ ಹತಮೇವಾನುಹಂತಿ ಚ|

12217020c ನಶ್ಯತೇ ನಷ್ಟಮೇವಾಗ್ರೇ ಲಬ್ಧವ್ಯಂ ಲಭತೇ ನರಃ||

ಕಾಲವು ಮೊದಲೇ ಸುಟ್ಟಿರುವುದು ಅನಂತರ ಸುಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲವು

ಮೊದಲೇ ಕೊಂದಿರುವುದು ನಂತರ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲೇ
ನಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು ನಶಿಸುತ್ತದೆ. ದೊರೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದುದೇ ನರನಿಗೆ
ದೊರೆಯುತ್ತದೆ³⁹¹.

12217021a ನಾಸ್ಯ ದ್ವೀಪಃ ಕುತಃ ಪಾರಂ ನಾವಾರಃ ಸಂಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ|

12217021c ನಾಂತಮಸ್ಯ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಧೇದಿ ವ್ಯಸ್ಯ ಚಿಂತಯನ್||

ಎಷ್ಟೇ ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಕಾಲದ ಕೊನೆಯು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ
ಕಾಲಸಮುದ್ರದ ನಡುವೆ ಯಾವ ದ್ವೀಪವೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು
ದಡವೆಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು? ಈಚೆಯ ದಡವೂ ಕೂಡ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12217022a ಯದಿ ಮೇ ಪಶ್ಯತಃ ಕಾಲೋ ಭೂತಾನಿ ನ ವಿನಾಶಯೇತ್|

12217022c ಸ್ಯಾನ್ಮೇ ಹರ್ಷಶ್ಚ ದರ್ಪಶ್ಚ ಕ್ರೋಧಶ್ಚೈವ ಶಚೀಪತೇ||

ಶಚೀಪತೇ! ಕಾಲನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಭೂತಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸದೇ
ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹರ್ಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ದರ್ಪವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು
ಕ್ರೋಧವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

12217023a ತುಷಭಕ್ಷಂ ತು ಮಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪ್ರವಿವಿಕ್ತಜನೇ ಗೃಹೇ|

12217023c ಬಿಭ್ರತಂ ಗಾರ್ದಭಂ ರೂಪಮಾದಿಶ್ಯ ಪರಿಗರ್ಹಸೇ||

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕತ್ತೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಈ ನಿರ್ಜನ

---

³⁹¹ What is being burnt is something that has already been burnt. What is being slain is something that has already been slain. What is being destroyed is something that has been destroyed earlier. A man gets what is already been obtained for him. (Bibek Debroy)

ಗೃಹದಲ್ಲಿ ತವುಡನ್ನು ತಿಂದುಕೊಂಡು ಇರುವ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆ
ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ!

12217024a ಇಚ್ಛನ್ನಹಂ ವಿಕುರ್ಯಾಂ ಹಿ ರೂಪಾಣಿ ಬಹುಧಾತ್ಮನಃ|

12217024c ವಿಭೀಷಣಾನಿ ಯಾನೀಕ್ಷ್ಯ ಪಲಾಯೇಥಾಸ್ತ್ವಮೇವ ಮೇ||

ಈಗಲೂ ಕೂಡ ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು
ಧರಿಸಬಲ್ಲೆನು. ನೀನು ನೋಡಿ ಪಲಾಯನಮಾಡುವಂಥಹ ವಿಭೀಷಣ
ರೂಪವನ್ನೂ ತಾಳಬಲ್ಲೆನು.

12217025a ಕಾಲಃ ಸರ್ವಂ ಸಮಾದತ್ತೇ ಕಾಲಃ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ|

12217025c ಕಾಲೇನ ವಿದ್ಯುತಂ³⁹² ಸರ್ವಂ ಮಾ ಕೃಥಾಃ ಶಕ್ರ ಪೌರುಷಮ್||

ಶಕ್ರ! ಕಾಲವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾಲವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು
ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಡ.

12217026a ಪುರಾ ಸರ್ವಂ ಪ್ರವ್ಯಥತೇ ಮಯಿ ಕ್ರುದ್ಧೇ ಪುರಂದರ|

12217026c ಅವೈಮಿ ತ್ವಸ್ಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಧರ್ಮಂ ಶಕ್ರ ಸನಾತನಮ್||

ಪುರಂದರ! ಶಕ್ರ! ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ
ವ್ಯಥಿತರಾಗಿದ್ದರು³⁹³. ಈ ಲೋಕದ ವೃದ್ಧಿ-ಕ್ಷಯದ ಸನಾತನ

³⁹² ವಿಹಿತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³⁹³ ಹಿಂದೆ ನಾನೇನಾದರೂ ಕುಪಿತನಾದೆನೆಂದರೆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಬಹಳವಾಗಿ
ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿತ್ತು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

12217027a ತ್ವಮಪ್ಯೇವಮಪೇಕ್ಷಸ್ವ ಮಾತೃನಾ ವಿಸ್ಮಯಂ ಗಮಃ|

12217027c ಪ್ರಭವಶ್ಚ ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ನಾತ್ಮಸಂಸ್ಥಃ ಕದಾ ಚನ||

ನೀನೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ. ನಿನಗೆ ನೀನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಬೇಡ.
ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲೀ ಪ್ರಭುತ್ವವಾಗಲೀ ನಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

12217028a ಕೌಮಾರಮೇವ ತೇ ಚಿತ್ತಂ ತಥೈವಾದ್ಯ ಯಥಾ ಪುರಾ|

12217028c ಸಮವೇಕ್ಷಸ್ವ ಮಘವನ್ಬುದ್ಧಿಂ ವಿಂದಸ್ವ ನೈಷ್ಠಿಕೀಮ್||

ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಇನ್ನೂ ಬಾಲಕನ ಚಿತ್ತದಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಹಿಂದೆ
ಹೇಗಿದ್ದೆಯೋ ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದೀಯೆ. ಮಘವನ್! ಇದನ್ನು
ಸರಿಯಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸು. ನೈಷ್ಠಿಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದು.

12217029a ದೇವಾ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಿತರೋ ಗಂಧರ್ವೋರಗರಾಕ್ಷಸಾಃ|

12217029c ಆಸನ್ನರ್ವೇ ಮಮ ವಶೇ ತತ್ಸರ್ವಂ ವೇತ್ಥ ವಾಸವ||

ವಾಸವ! ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಪಿತೃಗಳು, ಗಂಧರ್ವ-ಉರಗ-
ರಾಕ್ಷಸರು ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು
ತಿಳಿದಿರುವೆ.

12217030a ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ದಿಶೇಽಪ್ಯಸ್ತು ಯಸ್ಯಾಂ ವೈರೋಚನೋ ಬಲಿಃ|

12217030c ಇತಿ ಮಾಮಭ್ಯಪದ್ಯಂತ ಬುದ್ಧಿಮಾತ್ಸರ್ಯಮೋಹಿತಾಃ||

ಬುದ್ಧಿ-ಮಾತ್ಸರ್ಯಮೋಹಿತರಾದ ಅವರು “ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ
ವೈರೋಚನ ಬಲಿಯಿರುವನೋ ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದು
ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

12217031a ನಾಹಂ ತದನುಶೋಚಾಮಿ ನಾತ್ಮ ಭ್ರಂಶಂ ಶಚೀಪತೇ|

12217031c ಏವಂ ಮೇ ನಿಶ್ಚಿತಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಶಾಸ್ತುಸ್ತಿಷ್ಠಾಮ್ಯಹಂ ವಶೇ||

ಶಚೀಪತೇ! ನನ್ನ ಈ ಪತನದ ಕುರಿತಾಗಿ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಶೋಕವಿಲ್ಲ. ಸದಾ ನಾನು ಶಾಸಕನ ವಶದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.³⁹⁴

12217032a ದೃಶ್ಯತೇ ಹಿ ಕುಲೇ ಜಾತೋ ದರ್ಶನೀಯಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

12217032c ದುಃಖಂ ಜೀವನ್ಸಹಾಮಾತ್ಯೋ ಭವಿತವ್ಯಂ ಹಿ ತತ್ತಥಾ||

ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಂದರ ಪ್ರತಾಪವಾನನೂ ಕೂಡ ಅಮಾತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ದುಃಖದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಭವಿತವ್ಯವೇ ಹಾಗಿದೆ.

12217033a ದೌಷ್ಟ್ಯಲೇಯಸ್ತಥಾ ಮೂಢೋ ದುರ್ಜಾತಃ ಶಕ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ|

12217033c ಸುಖಂ ಜೀವನ್ಸಹಾಮಾತ್ಯೋ ಭವಿತವ್ಯಂ ಹಿ ತತ್ತಥಾ||

ಶಕ್ರ! ಕೆಟ್ಟ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂಢ ಹೀನಜಾತಿಯವನು ಅಮಾತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಸುಖದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಭವಿತವ್ಯವೇ ಹಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12217034a ಕಲ್ಯಾಣೀ ರೂಪಸಂಪನ್ನಾ ದುರ್ಭಗಾ ಶಕ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ|

12217034c ಅಲಕ್ಷಣಾ ವಿರೂಪಾ ಚ ಸುಭಗಾ ಶಕ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ||

³⁹⁴ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಕಾಲನ ಅಧೀನನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಿತ ಬುದ್ಧಿಯು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಶಕ್ರ! ರೂಪಸಂಪನ್ನೆ ಕಲ್ಯಾಣಿಯು ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವತಿಯಾಗಿರುವುದು
ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶಕ್ರ! ಲಕ್ಷಣವೇ ಇಲ್ಲದ ಕುರೂಪಿಯು
ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

12217035a ನೈತದಸ್ಮತ್ಕೃತಂ ಶಕ್ರ ನೈತಚ್ಚಕ್ರ ತ್ವಯಾ ಕೃತಮ್|

12217035c ಯತ್ತ ಮೇವಂಗತೋ ವಜ್ರಿನ್ಯದ್ವಾಪ್ಯೇವಂಗತಾ ವಯಮ್||

ಶಕ್ರ! ವಜ್ರಿನ್! ಇಂದು ನಾವು ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೋ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ.
ನೀನೂ ಕೂಡ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

12217036a ನ ಕರ್ಮ ತವ ನಾನೈಷಾಂ ಕುತೋ ಮಮ ಶತಕ್ರತೋ³⁹⁵|

12217036c ಋದ್ಧಿರ್ವಾಪ್ಯಥ ವಾ ನರ್ಧಿಃ ಪರ್ಯಾ ಯಕೃತಮೇವ ತತ್||

ಶತಕ್ರತೋ! ನನ್ನ ವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಕ್ಷೀಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಲು
ನೀನಾಗಲೀ ಅನ್ಯರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ನಾನಾಗಲೀ ಮಾಡಿದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ.
ಇವು ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.³⁹⁶

12217037a ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾ ವಿರಾಜಂತಂ ದೇವರಾಜಮವಸ್ಥಿತಮ್|

12217037c ಶ್ರೀಮಂತಂ ದ್ಯುತಿಮಂತಂ ಚ ಗರ್ಜಂತಂ ಚ ಮಮೋಪರಿ||

ದೇವರಾಜನ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವ ನೀನು

---

³⁹⁵ ನ ಕರ್ಮ ಭವಿತಾಪ್ಯೇತತ್ಕೃತಂ ಮಮ ಶತಕ್ರತೋ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

³⁹⁶ ಸಮೃದ್ಧಿಯೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಅಸಮೃದ್ಧಿಯೂ
ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ವಿರಾಜಿಸುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನಾಗಿಯೂ
ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

12217038a ಏತಚ್ಚೈವಂ ನ ಚೇತ್ಯಾಲೋ ಮಾಮಾಕ್ರಮ್ಯ ಸ್ಥಿತೋ ಭವೇತ್|

12217038c ಪಾತಯೇಯಮಹಂ ತ್ವಾದ್ಯ ಸವಜ್ರಮಪಿ ಮುಷ್ಟಿನಾ||

ಆದರೆ ಈ ಕಾಲವು ನನ್ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿ ಅದುಮಿಟ್ಟಿರದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ
ಇಂದು ವಜ್ರಧಾರಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನೂ ನನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಹೊಡೆದು
ಉರುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ !

12217039a ನ ತು ವಿಕ್ರಮಕಾಲೋಽಯಂ ಕ್ಷಮಾಕಾಲೋಽಯಮಾಗತಃ|

12217039c ಕಾಲಃ ಸ್ಥಾಪಯತೇ ಸರ್ವಂ ಕಾಲಃ ಪಚತಿ ವೈ ತಥಾ||

ಆದರೆ ಇದು ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಕಾಲವಲ್ಲ. ಕ್ಷಮೆಯ ಕಾಲವು
ಬಂದೊದಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಕಾಲವೇ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ
ಇರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೇರಿಸುತ್ತದೆ.

12217040a ಮಾಂ ಚೇದಭ್ಯಾಗತಃ ಕಾಲೋ ದಾನವೇಶ್ವರಮೂರ್ಜಿತಮ್³⁹⁷|

12217040c ಗರ್ಜಂತಂ ಪ್ರತಪಂತಂ ಚ ಕಮನ್ಯಂ ನಾಗಮಿಷ್ಯತಿ||

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನೂ ದಾನವೇಶ್ವರನಾಗಿ ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿದ್ದೆ.
ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕಾಲವು
ಬದಲಾಗಿರುವಾಗ ಈಗ ನಾನು ಅನ್ಯ ಯಾರ ಮೇಲೆ ಗರ್ಜಿಸಬಲ್ಲೆನು?

12217041a ದ್ವಾದಶಾನಾಂ ಹಿ ಭವತಾಮಾದಿತ್ಯಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್|

³⁹⁷ ದಾನವೇಶ್ವರಪೂಜಿತಮ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12217041c ತೇಜಾಂಸ್ಯೇಕೇನ ಸರ್ವೇಷಾಂ ದೇವರಾಜ ಹೃತಾನಿ³⁹⁸ ಮೇ||

ದೇವರಾಜ ! ಮಹಾತ್ಮರಾದ ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯರು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ
ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಅಪಹರಿಸಿದ್ದೆ.

12217042a ಅಹಮೇವೋದ್ವಹಾಮ್ಯಾಪೋ ವಿಸ್ತುಜಾಮಿ ಚ ವಾಸವ|

12217042c ತಪಾಮಿ ಚೈವ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ವಿದ್ಯೋತಾಮ್ಯಹಮೇವ ಚ||

ವಾಸವ ! ನಾನೇ ನೀರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೊಯ್ದು ಮಳೆಯಾಗಿ ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.
ನಾನೇ ತ್ರಿಲೋಕಗಳಿಗೂ ತಾಪವನ್ನಿತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ತಾಗಿ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

12217043a ಸಂರಕ್ಷಾಮಿ ವಿಲುಂಪಾಮಿ ದದಾಮ್ಯಹಮಥಾದದೇ|

12217043c ಸಂಯಚ್ಚಾಮಿ ನಿಯಚ್ಚಾಮಿ ಲೋಕೇಷು ಪ್ರಭುರೀಶ್ವರಃ||

ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ದಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು ಈಶ್ವರನಾಗಿ
ಶಾಸನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

12217044a ತದದ್ಯ ವಿನಿವೃತ್ತಂ ಮೇ ಪ್ರಭುತ್ವಮಮರಾಧಿಪ|

12217044c ಕಾಲಸೈನ್ಯಾವಗಾಢಸ್ಯ ಸರ್ವಂ ನ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮೇ||

ಅಮರಾಧಿಪ ! ಇಂದು ನಾನು ಆ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.
ಕಾಲದ ಸೇನೆಯಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ
ಸರ್ವವೂ ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

12217045a ನಾಹಂ ಕರ್ತಾ ನ ಚೈವ ತ್ವಂ ನಾನ್ಯಃ ಕರ್ತಾ ಶಚೀಪತೇ|

³⁹⁸ ಧೃತಾನಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12217045c ಪರ್ಯಾಯೇಣ ಹಿ ಭುಜ್ಯಂತೇ ಲೋಕಾಃ ಶಕ್ರ ಯದ್ಯುಚ್ಚಯಾ||

ಶಚೀಪತೇ ! ನಾನು ಕರ್ತನಲ್ಲ. ನೀನೂ ಕರ್ತನಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾರೂ
ಕರ್ತರಲ್ಲ. ಶಕ್ರ ! ಕಾಲನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ಲೋಕಗಳು
ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತವೆ.

12217046a ಮಾಸಾರ್ಥಮಾಸವೇಶ್ಚಾನಮಹೋರಾತ್ರಾಭಿಸಂವೃತಮ್|

12217046c ಋತುದ್ವಾರಂ ವರ್ಷಮುಖಮಾಹುರ್ವೇದವಿದೋ ಜನಾಃ||

ವೇದವಿದ ಜನರು ಮಾಸ-ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕಾಲನ ಶರೀರವೆಂದೂ,
ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಶರೀರವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುವ ವಸ್ತ್ರವೆಂದೂ,
ಋತುವನ್ನು ದ್ವಾರವೆಂದೂ, ವರ್ಷವನ್ನು ಮುಖವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12217047a ಆಹುಃ ಸರ್ವಮಿದಂ ಚಿಂತ್ಯಂ ಜನಾಃ ಕೇ ಚಿನ್ಮನೀಷಯಾ|

12217047c ಅಸ್ಯಾಃ ಪಂಚೈವ ಚಿಂತಾಯಾಃ ಪರ್ಯೇಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಪಂಚಧಾ||

ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಮನೀಷಿಣರು ಎಲ್ಲವೂ ಕಾಲವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಐದು ಆವರಣಗಳು ಕಾಲನ ಐದು ಅಂಶಗಳು ಮಾತ್ರ.

12217048a ಗಂಭೀರಂ ಗಹನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹತ್ತೋರ್ಯಾರ್ಣವಂ ಯಥಾ|

12217048c ಅನಾದಿನಿಧನಂ ಚಾಹುರಕ್ಷರಂ ಪರಮೇವ ಚ||

ಕಾಲರೂಪವಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವು ಅನಂತ ಜಲರಾಶಿಯಿಂದ ತುಂಬಿರುವ
ಮಹಾಸಾಗರದಂತೆ ಗಂಭೀರವೂ ಆಳವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ
ಆದಿಯಾಗಲೀ ಅಂತವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಅಕ್ಷರವೆಂದೂ
ಪರಮವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12217049a ಸತ್ತೇಷು ಲಿಂಗಮಾವೇಶ್ಯ ನಲಿಂಗಮಪಿ ತತ್ಸ್ವಯಮ್|

12217049c ಮನ್ಯಂತೇ ಧ್ರುವಮೇವೈನಂ ಯೇ ನರಾಸ್ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿನಃ||

ಶಾಶ್ವತನಾದ ಕಾಲನೇ, ತಾನು ನಿರಾಕಾರನಾಗಿದ್ದರೂ, ಜೀವವು ಲಿಂಗದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿ ನರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12217050a ಭೂತಾನಾಂ ತು ವಿಪರ್ಯಾಸಂ ಮನ್ಯತೇ ಗತವಾನಿತಿ³⁹⁹|

12217050c ನ ಹ್ಯೇತಾವದ್ಭವೇದ್ಗಮ್ಯಂ ನ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವ ಕೃತೇಃ ಪರಃ||

ಅವನೇ ಭೂತಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಸಮೃದ್ಧಿಗಳ ವಿಪರ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾರೂ ಇವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರನು. ಕಾಲವನ್ನು ಯಾರೂ ಗೆಲ್ಲಲಾರರು.

12217051a ಗತಿಂ ಹಿ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಮಗತ್ವಾ ಕ್ವ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ|

12217051c ಯೋ ಧಾವತಾ ನ ಹಾತವ್ಯಸ್ತಿಷ್ಯನ್ನಪಿ ನ ಹೀಯತೇ|

12217051e ತಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ನಾನುಪಶ್ಯಂತಿ ಪಂಚಧಾ||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಗತಿಯಾಗಿರುವ ಕಾಲನನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ? ಮನುಷ್ಯನು ಓಡಿ ಹೋದರೂ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡರೂ ಅವನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಸ-ಪಕ್ಷ-ಋತು-ಆಯನ ಮತ್ತು ಸಂವತ್ಸರಗಳೆಂಬ ಐದು ಅಂಗಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಅವನನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಲಾರೆವು.

12217052a ಆಹುಶ್ಚೈನಂ ಕೇ ಚಿದಗ್ನಿಂ ಕೇ ಚಿದಾಹುಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಮ್|

399 ಕುರುತೇ ಭಗವಾನಿತಿ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12217052c ಋತುಮಾಸಾರ್ಧಮಾಸಾಂಶ್ಚ ದಿವಸಾಂಸ್ತು ಕ್ಷಣಾಂಸ್ತಥಾ||

12217053a ಪೂರ್ವಾರ್ಣಮಪರಾರ್ಣಂ ಚ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಮಪಿ ಚಾಪರೇ|

12217053c ಮುಹೂರ್ತಮಪಿ ಚೈವಾಹುರೇಕಂ ಸಂತಮನೇಕಧಾ|

12217053e ತಂ ಕಾಲಮವಜಾನೀಹಿ ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಮಿದಂ ವಶೇ||

ಕೆಲವರು ಇವನನ್ನು ಅಗ್ನಿಯೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಪ್ರಜಾಪತಿಯೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇವನನ್ನು ಋತು, ಮಾಸ, ಪಕ್ಷ, ದಿನ, ಕ್ಷಣ, ಪೂರ್ವಾರ್ಣ, ಅಪರಾರ್ಣ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವನನ್ನು ಮುಹೂರ್ತವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಲವು ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಜನರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಯಾರ ವಶದಲ್ಲಿಯೋ ಅದೇ ಕಾಲವೆಂದು ತಿಳಿ.

12217054a ಬಹುನೀಂದ್ರಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸಮತೀತಾನಿ ವಾಸವ|

12217054c ಬಲವೀರ್ಯೋಪಪನ್ನಾನಿ ಯಥೈವ ತ್ವಂ ಶಚೀಪತೇ||

ವಾಸವ! ಶಚೀಪತೇ! ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಬಲವೀರ್ಯ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದ ಸಹಸ್ರಾರು ಇಂದ್ರರು ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

12217055a ತ್ವಾಮಪ್ಯತಿಬಲಂ ಶಕ್ರಂ ದೇವರಾಜಂ ಬಲೋತ್ಕಟಮ್|

12217055c ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಾಲೇ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ ಕಾಲಃ ಸಂಶಮಯಿಷ್ಯತಿ||

ಶಕ್ರ! ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಅತಿಬಲ ಬಲೋತ್ಕಟ ದೇವರಾಜನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆ. ಆದರೆ ಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಕಾಲವು ಆ ಮಹಾವೀರ್ಯವನ್ನೂ ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

12217056a ಯ ಇದಂ ಸರ್ವಮಾದತ್ತೇ ತಸ್ಮಾಚ್ಚಕ್ರ ಸ್ಥಿರೋ ಭವ|

12217056c ಮಯಾ ತ್ವಯಾ ಚ ಪೂರ್ವೈಶ್ಚ ನ ಸ ಶಕ್ಯೋಽತಿವರ್ತಿತುಮ್||

ಕಾಲವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಕ್ರ ! ಸ್ಥಿರನಾಗಿರು. ನನ್ನಿಂದಾಗಲೀ ನಿನ್ನಿಂದಾಗಲೀ ಕಾಲವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನವರಿಂದಲೂ ಕಾಲವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

12217057a ಯಾಮೇತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜಾನೀಷೇ ರಾಜಶ್ರಿಯಮನುತ್ತಮಾಮ್|

12217057c ಸ್ಥಿತಾ ಮಯೀತಿ ತನ್ನಿಧ್ಯಾ ನೈಷಾ ಹ್ಯೇಕತ್ರ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಈ ಅನುತ್ತಮ ರಾಜಶ್ರೀಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಇದು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ. ಇದು ಸುಳ್ಳು. ಶ್ರೀಯು ಒಂದೇ ಕಡೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ.

12217058a ಸ್ಥಿತಾ ಹೀಂದ್ರಸಹಸ್ರೇಷು ತ್ವದ್ವಿಶಿಷ್ಟತಮೇಷ್ಟಿಯಮ್|

12217058c ಮಾಂ ಚ ಲೋಲಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ತ್ವಾಮಗಾದ್ವಿಬುಧಾಧಿಪ||

ವಿಬುಧಾಧಿಪ ! ಈ ರಾಜ್ಯಶ್ರೀಯು ನಿನಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಸಾವಿರಾರು ಇಂದ್ರರ ಬಳಿಯಿದ್ದಿತ್ತು. ಚಂಚಲಳಾದ ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರಿರುವಳು.

12217059a ಮೈವಂ ಶಕ್ರ ಪುನಃ ಕಾರ್ಷೀಃ ಶಾಂತೋ ಭವಿತುಮರ್ಹಸಿ|

12217059c ತ್ವಾಮಪ್ಯೇವಂಗತಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಕ್ಷಿಪ್ರಮನ್ಯಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ||

ಶಕ್ರ ! ಪುನಃ ನೀನು ಈ ರೀತಿ ಹೀನನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಡ. ಶಾಂತಿಯಿಂದಿರುವುದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀನನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಶ್ರೀಯು ನಿನ್ನನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ

ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಬಲಿವಾಸವಸಂವಾದೇ ಸಪ್ತದಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಲಿವಾಸವಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಹದಿನೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೮

ಇಂದ್ರ-ಶ್ರೀಯರ ಸಂವಾದ (1-19); ಬಲಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಂದ
ಶ್ರೀಯನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದುದು (20-38).

12218001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12218001a ಶತಕ್ರತುರಥಾಪಶ್ಯದ್ಭಲೇದೀಪ್ತಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12218001c ಸ್ವರೂಪಿಣೀಂ ಶರೀರಾದ್ಧಿ ತದಾ ನಿಷ್ಕ್ರಮತೀಂ ಶ್ರಿಯಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಶತಕ್ರತುವು ಮಹಾತ್ಮ ಬಲಿಯು
ಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪರಮಸುಂದರಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ
ಶ್ರೀಯನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12218002a ತಾಂ ದೀಪ್ತಾಂ ಪ್ರಭಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಗವಾನ್ ಪಾಕಶಾಸನಃ|

12218002c ವಿಸ್ಮಯೋತ್ಫುಲ್ಲನಯನೋ ಬಲಿಂ ಪಪ್ರಚ್ಛ ವಾಸವಃ||

ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಾನ್ ಪಾಕಶಾಸನ
ವಾಸವನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು:

12218003a ಬಲೇ ಕೇಯಮಪಕ್ರಾಂತಾ ರೋಚಮಾನಾ ಶಿಖಂಡಿನೀ|

12218003c ತ್ವತ್ತಃ ಸ್ಥಿತಾ ಸಕೇಯೂರಾ ದೀಪ್ಯಮಾನಾ ಸ್ವತೇಜಸಾ||

“ಬಲೇ! ಜಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೇಯೂರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ತನ್ನದೇ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ಇವಳು ಯಾರು?”

12218004 ಬಲಿರುವಾಚ|

12218004a ನ ಹೀಮಾಮಾಸುರೀಂ ವೇದ್ಮಿ ನ ದೈವೀಂ ನ ಚ ಮಾನುಷೀಮ್|

12218004c ತ್ವಮೇವೈನಾಂ ಪೃಚ್ಛ ಮಾ ವಾ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಕುರು ವಾಸವ||

ಬಲಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ವಾಸವ! ಇವಳು ಆಸುರಿಯೋ, ದೇವಿಯೋ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯಳೋ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ನೀನೇ ಇವಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸು.”

12218005 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218005a ಕಾ ತ್ವಂ ಬಲೇರಪಕ್ರಾಂತಾ ರೋಚಮಾನಾ ಶಿಖಂಡಿನೀ|

12218005c ಅಜಾನತೋ ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ನಾಮಧೇಯಂ ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಜಡೆಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಬಲಿಯಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಯಾರು? ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ! ನನಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನಾಮಧೇಯವನ್ನು ಹೇಳು.

12218006a ಕಾ ತ್ವಂ ತಿಷ್ಠಸಿ ಮಾಯೇವ ದೀಪ್ಯಮಾನಾ ಸ್ವತೇಜಸಾ|

12218006c ಹಿತ್ವಾ ದೈತ್ಯೇಶ್ವರಂ ಸುಭ್ರು ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಸುಭ್ರು! ದೈತ್ಯೇಶ್ವರನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿನ್ನದೇ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾ

ನನ್ನ ಬಳಿ ನಿಂತಿರುವ ನೀನು ಯಾರು? ತತ್ತ್ವತಃ ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12218007 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12218007a ನ ಮಾ ವಿರೋಚನೋ ವೇದ ನ ಮಾ ವೈರೋಚನೋ ಬಲಿಃ|

12218007c ಆಹುರ್ಮಾಂ ದುಃಸಹೇತ್ಯೇವಂ ವಿಧಿತ್ಸೇತಿ ಚ ಮಾಂ ವಿದುಃ||

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ವಿರೋಚನನೂ ನಾನ್ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ವೈರೋಚನ ಬಲಿಯೂ ನಾನ್ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ದುಃಸಹಾ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ನನ್ನನ್ನು ವಿಧಿತ್ಸಾ ಎಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

12218008a ಭೂತಿರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀತಿ ಮಾಮಾಹುಃ ಶ್ರೀರಿತ್ಯೇವಂ ಚ ವಾಸವ|

12218008c ತ್ವಂ ಮಾಂ ಶಕ್ರ ನ ಜಾನೀಷೇ ಸರ್ವೇ ದೇವಾ ನ ಮಾಂ ವಿದುಃ||

ವಾಸವ! ತಿಳಿದವರು ನನ್ನನ್ನು ಭೂತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶಕ್ರ! ನೀನೂ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೂ ನಾನ್ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯರು.”

12218009 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218009a ಕಿಮಿದಂ ತ್ವಂ ಮಮ ಕೃತೇ ಉತಾಹೋ ಬಲಿನಃ ಕೃತೇ|

12218009c ದುಃಸಹೇ ವಿಜಹಾಸ್ಯೇನಂ ಚಿರಸಂವಾಸಿನೀ ಸತೀ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ದುಃಸಹೇ! ಬಹಳಕಾಲದಿಂದ ಬಲಿಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೀನು ಈಗ ನನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬಲಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೀಯಾ ಅಥವಾ ಬಲಿಯ ಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಅವನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೀಯಾ?”

12218010 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12218010a ನ ಧಾತಾ ನ ವಿಧಾತಾ ಮಾಂ ವಿದಧಾತಿ ಕಥಂ ಚನ|

12218010c ಕಾಲಸ್ತು ಶಕ್ರ ಪರ್ಯಾಯಾನ್ಮೈನಂ ಶಕ್ರಾವಮನ್ಯಥಾಃ||

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಶಕ್ರ! ಧಾತನಾಗಲೀ ವಿಧಾತನಾಗಲೀ ನನ್ನನ್ನು ಎಂದೂ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ನಿಯೋಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲವು ನನ್ನ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಶಕ್ರ! ಅದನ್ನು ನೀನು ಅಪಮಾನಿಸಬೇಡ!”⁴⁰⁰

12218011 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218011a ಕಥಂ ತ್ವಯಾ ಬಲಿಸ್ತುಕ್ತಃ ಕಿಮರ್ಥಂ ವಾ ಶಿಖಿಂಡಿನಿ|

12218011c ಕಥಂ ಚ ಮಾಂ ನ ಜಹ್ಯಾಸ್ತ್ವಂ ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸುಂದರ ಜಡೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವಳೇ! ಬಲಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ತ್ಯಜಿಸಿದೆ? ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ! ಹೇಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸದೇ ಇರುವೆ? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12218012 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12218012a ಸತ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಾಸ್ಮಿ ದಾನೇ ಚ ವ್ರತೇ ತಪಸಿ ಚೈವ ಹಿ|

12218012c ಪರಾಕ್ರಮೇ ಚ ಧರ್ಮೇ ಚ ಪರಾಚೀನಸ್ತತೋ ಬಲಿಃ||

---

⁴⁰⁰ ಕಾಲದ ಆದೇಶವನ್ನು ನಾನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ಕಾಲನು ಬಲಿಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಲು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಬಲಿಯ ಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಬಲಿಯನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಬೇಡ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ನಾನು ಸತ್ಯ, ದಾನ, ವ್ರತ, ತಪಸ್ಸು, ಪರಾಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ಬಲಿಯು ಈ ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ವಿಮುಖನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

12218013a ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೋಽಯಂ ಸದಾ ಭೂತ್ವಾ ಸತ್ಯವಾದೀ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12218013c ಅಭ್ಯಸೂಯದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ವೈ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಶ್ಚಾಸ್ಪೃಶದ್ ಘೃತಮ್||

ಇವನು ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸತ್ಯವಾದಿಯೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ನಂತರ ಇವನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೇಲೆ ಅಸೂಯೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ ಕೈಯಿಂದ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದನು.

12218014a ಯಜ್ಞಶೀಲಃ ಪುರಾ ಭೂತ್ವಾ ಮಾಮೇವ ಯಜತೇತ್ಯಯಮ್|

12218014c ಪ್ರೋವಾಚ ಲೋಕಾನ್ಮೂಢಾತ್ಮಾ ಕಾಲೇನೋಪನಿಪೀಡಿತಃ||

ಮೊದಲು ಯಜ್ಞಶೀಲನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ನಂತರ ಈ ಮೂಢಾತ್ಮನು ಕಾಲಪೀಡಿತನಾಗಿ “ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಯಜ್ಞಮಾಡಿರಿ!” ಎಂದು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

12218015a ಅಪಾಕೃತಾ ತತಃ ಶಕ್ರ ತ್ವಯಿ ವತ್ಸ್ಯಾಮಿ ವಾಸವ|

12218015c ಅಪ್ರಮತ್ತೇನ ಧಾರ್ಯಾಸ್ಮಿ ತಪಸಾ ವಿಕ್ರಮೇಣ ಚ||

ವಾಸವ! ಶಕ್ರ! ಅವನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಪ್ರಮತ್ತತೆ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಧರಿಸಬಲ್ಲೆ.”

12218016 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218016a ಅಸ್ತಿ ದೇವಮನುಷ್ಯೇಷು ಸರ್ವಭೂತೇಷು ವಾ ಪುಮಾನ್|

12218016c ಯಸ್ವಾ ಮೇಕೋ ವಿಷಹಿತುಂ ಶಕ್ನುಯಾತ್ಕಮಲಾಲಯೇ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಕಮಲವಾಸಿನಿಯೇ! ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಸದಾಕಾಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪುರುಷನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.”

12218017 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12218017a ನೈವ ದೇವೋ ನ ಗಂಧರ್ವೋ ನಾಸುರೋ ನ ಚ ರಾಕ್ಷಸಃ|

12218017c ಯೋ ಮಾಮೇಕೋ ವಿಷಹಿತುಂ ಶಕ್ತಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಪುರಂದರ||

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಪುರಂದರ! ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಸುರರಲ್ಲಾಗಲೀ, ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಾಗಲೀ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಚಿರಕಾಲ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.”

12218018 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218018a ತಿಷ್ಠೇಥಾ ಮಯಿ ನಿತ್ಯಂ ತ್ವಂ ಯಥಾ ತದ್ಭ್ರೂಹಿ ಮೇ ಶುಭೇ|

12218018c ತತ್ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ವಾಕ್ಯಮೃತಂ ತ್ವಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಶುಭೇ! ನಾನು ಹೇಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ನೆಲೆಸಿರುವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ನಾನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ನೀನು ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.”

12218019 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12218019a ಸ್ಥಾಸ್ಯಾಮಿ ನಿತ್ಯಂ ದೇವೇಂದ್ರ ಯಥಾ ತ್ವಯಿ ನಿಬೋಧ ತತ್|

12218019c ವಿಧಿನಾ ವೇದದೃಷ್ಟೇನ ಚತುರ್ಥಾ ವಿಭಜಸ್ವ ಮಾಮ್||

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ದೇವೇಂದ್ರ! ನಿತ್ಯವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಾನು ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ವೇದದೃಷ್ಟಿ ವಿಧಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸು.”

12218020 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218020a ಅಹಂ ವೈ ತ್ವಾ ನಿಧಾಸ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಯಥಾಬಲಮ್|

12218020c ನ ತು ಮೇಽತಿಕ್ರಮಃ ಸ್ಯಾದ್ವೈ ಸದಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತವಾಂತಿಕೇ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಲಕ್ಷ್ಮಿ ! ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಬಲಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನೊಡನಿರುವವರೆಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12218021a ಭೂಮಿರೇವ ಮನುಷ್ಯೇಷು ಧಾರಣೇ ಭೂತಭಾವಿನೀ|

12218021c ಸಾ ತೇ ಪಾದಂ ತಿತಿಕ್ಷೇತ ಸಮರ್ಥಾ ಹೀತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಭೂತಭಾವಿನೀ ! ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ನಿನ್ನ ಒಂದು ಕಾಲು ಭಾಗವನ್ನು ಹೊರಲು ಸಮರ್ಥಳು ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.”

12218022 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12218022a ಏಷ ಮೇ ನಿಹಿತಃ ಪಾದೋ ಯೋಽಯಂ ಭೂಮೌ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ|

12218022c ದ್ವಿತೀಯಂ ಶಕ್ರ ಪಾದಂ ಮೇ ತಸ್ಮಾತ್ಸುನಿಹಿತಂ ಕುರು||

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಇದೋ ! ನನ್ನ ಈ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಶಕ್ರ ! ನನ್ನ ಎರಡನೆಯ ಪಾದವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡು.”

12218023 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218023a ಆಪ ಏವ ಮನುಷ್ಯೇಷು ದ್ರವಂತ್ಯಃ ಪರಿಚಾರಿಕಾಃ|

12218023c ತಾಸ್ತೇ ಪಾದಂ ತಿತಿಕ್ಷಂತಾಮಲಮಾಪಸ್ತಿಕ್ಷಿತುಮ್||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಜಲವೇ ದ್ರವ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಒಂದು ಕಾಲುಭಾಗವು ಜಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಳ್ಳಲಿ. ಜಲವು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊರಬಲ್ಲದು.”

12218024 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12218024a ಏಷ ಮೇ ನಿಹಿತಃ ಪಾದೋ ಯೋಽಯಮಪ್ಸು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ|

12218024c ತೃತೀಯಂ ಶಕ್ರ ಪಾದಂ ಮೇ ತಸ್ಮಾತ್ಸುನಿಹಿತಂ ಕುರು||

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಇದೋ! ನನ್ನ ಈ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಶಕ್ರ! ನನ್ನ ಮೂರನೆಯ ಪಾದವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡು.”

12218025 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218025a ಯಸ್ಮಿನ್ದೇವಾಶ್ಚ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ಯಸ್ಮಿನ್ದೇದಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ|

12218025c ತೃತೀಯಂ ಪಾದಮಗ್ನಿಸ್ತೇ ಸುಧೃತಂ ಧಾರಯಿಷ್ಯತಿ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾರಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಯಜ್ಞಗಳೂ ಮತ್ತು ವೇದಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆಯೋ ಆ ಅಗ್ನಿಯು ನಿನ್ನ ಮೂರನೆಯ ಕಾಲುಭಾಗವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

12218026 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12218026a ಏಷ ಮೇ ನಿಹಿತಃ ಪಾದೋ ಯೋಽಯಮಗ್ನೌ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ|

12218026c ಚತುರ್ಥಂ ಶಕ್ರ ಪಾದಂ ಮೇ ತಸ್ಮಾತ್ಸುನಿಹಿತಂ ಕುರು||

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಇದೋ! ನನ್ನ ಈ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಶಕ್ರ! ನನ್ನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡು.”

12218027 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218027a ಯೇ ವೈ ಸಂತೋ ಮನುಷ್ಯೇಷು ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಃ ಸತ್ಯವಾದಿನಃ|

12218027c ತೇ ತೇ ಪಾದಂ ತಿತಿಕ್ಷಂತಾಮಲಂ ಸಂತಸ್ತಿತಿಕ್ಷಿತುಮ್||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯರೂ ಸತ್ಯವಾದಿಗಳೂ ಆದ ಸಂತರಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಅಮಲ ಸಂತರು ನಿನ್ನನ್ನು ಧರಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನಿನ್ನ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.”

12218028 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12218028a ಏಷ ಮೇ ನಿಹಿತಃ ಪಾದೋ ಯೋಽಯಂ ಸತ್ಸು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ|

12218028c ಏವಂ ವಿನಿಹಿತಾಂ ಶಕ್ರ ಭೂತೇಷು ಪರಿಧತ್ಸು ಮಾಮ್||

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಇದೋ! ನನ್ನ ಈ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನು ಸತ್ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಶಕ್ರ! ಹೀಗೆ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸು.”

12218029 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218029a ಭೂತಾನಾಮಿಹ ವೈ ಯಸ್ತ್ವಾ ಮಯಾ ವಿನಿಹಿತಾಂ ಸತೀಮ್|

12218029c ಉಪಹನ್ಯಾತ್ಸ ಮೇ ದ್ವಿಷ್ಯಾತ್ತ್ವಥಾ ಶೃಣ್ವಂತು ಮೇ ವಚಃ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ

ಇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವವರನ್ನು ನಾನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.””

12218030 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12218030a ತತಸ್ತುಕ್ತಃ ಶ್ರಿಯಾ ರಾಜಾ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಬಲಿರಬ್ರವೀತ್|

12218030c ಯಾವತ್ಪುರಸ್ತಾತ್ ಪ್ರತಪೇತ್ತಾವದ್ವೈ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಮ್||

12218031a ಪಶ್ಚಿಮಾಂ ತಾವದೇವಾಪಿ ತಥೋದೀಚೀಂ ದಿವಾಕರಃ|

12218031c ತಥಾ ಮಧ್ಯಂದಿನೇ ಸೂರ್ಯೋ ಅಸ್ತಮೇತಿ⁴⁰¹ ಯದಾ ತದಾ|

12218031e ಪುನರ್ದೇವಾಸುರಂ ಯುದ್ಧಂ ಭಾವಿ ಜೇತಾಸ್ಮಿ ವಸ್ತದಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಯಿಂದ ತ್ಯಕ್ತನಾದ ದೈತ್ಯರ ರಾಜ ಬಲಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಸೂರ್ಯನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಅಂದಿನವರೆಗೂ ಅವನು ದಕ್ಷಿಣ, ಉತ್ತರ, ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯನು ಯಾವಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಅಸ್ತಂಗತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಪುನಃ ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.”⁴⁰²

⁴⁰¹ ನಾಸ್ತಮೇತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁴⁰² ಈಗ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರವು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ನಂತರದ ಸಾವರ್ಣಿಕ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯೇ ಇಂದ್ರನಾಗುವನೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಯೇ ಬಲಿಯು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿರುವನೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ). ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರವನ್ನು ಎಂಟು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಎಂಟನೇ ಭಾಗವು ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ

12218032a ಸರ್ವಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ಯದಾದಿತ್ಯ ಏಕಸ್ಥಸ್ತಾಪಯಿಷ್ಯತಿ|

12218032c ತದಾ ದೇವಾಸುರೇ ಯುದ್ಧೇ ಜೇತಾಹಂ ತ್ವಾಂ ಶತಕ್ರತೋ||

ಶತಕ್ರತೋ! ಯಾವಾಗ ಸೂರ್ಯನು ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೋ ಆಗ ನಡೆಯುವ ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.”

12218033 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12218033a ಬ್ರಹ್ಮಣಾಸ್ಮಿ ಸಮಾದಿಷ್ಟೋ ನ ಹಂತವ್ಯೋ ಭವಾನಿತಿ|

12218033c ತೇನ ತೇಽಹಂ ಬಲೇ ವಜ್ರಂ ನ ವಿಮುಂಚಾಮಿ ಮೂರ್ಧನಿ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬಲೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕೊಲ್ಲಕೂಡದೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ನನಗೆ ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ವಜ್ರವನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12218034a ಯಥೇಷ್ಟಂ ಗಚ್ಚ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇಽಸ್ತು ಮಹಾಸುರ|

12218034c ಆದಿತ್ಯೋ ನಾವತಪಿತಾ ಕದಾ ಚಿನ್ಮಧ್ಯತಃ ಸ್ಥಿತಃ||

ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ! ಮಹಾಸುರ! ಇಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು. ನಿನಗೆ

ಪೂರ್ವಾದಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇಂದ್ರ, ಯಮ, ವರುಣ ಮತ್ತು ಕುಬೇರರ ನಾಲ್ಕು ಪುರಿಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿ ಸೂರ್ಯನು ಕೆಳಗಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾವರ್ಣಿಕ ಮನ್ವಂತರದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆಗ ರಾಜಾ ಬಲಿಯು ಇಂದ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. (ನೀಲಕಂಠೀ, ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಆದಿತ್ಯನು ಎಂದೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12218035a ಸ್ಥಾಪಿತೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ಸಮಯಃ ಪೂರ್ವಮೇವ ಸ್ವಯಂಭುವಾ|

12218035c ಅಜಸ್ರಂ ಪರಿಯಾತ್ಯೇಷ ಸತ್ಯೇನಾವತಪನ್ ಪ್ರಜಾಃ||

ಹಿಂದೆಯೇ ಸ್ವಯಂಭುವು ಅವನಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ಸತ್ಯಮರ್ಯಾದೆಯ ಅನುಸಾರ ಸೂರ್ಯನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ತಾಪವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ನಿರಂತರ ಪರಿಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12218036a ಅಯನಂ ತಸ್ಯ ಷಣ್ಮಾಸಾ ಉತ್ತರಂ ದಕ್ಷಿಣಂ ತಥಾ|

12218036c ಯೇನ ಸಂಯಾತಿ ಲೋಕೇಷು ಶೀತೋಷ್ಟೇ ವಿಸೃಜನ್ರವಿಃ||

ಅವನಿಗೆ ಆರು ಮಾಸಗಳ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ರವಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಳಿ ಮತ್ತು ಬೇಸಗೆ ಕಾಲಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.”

12218037 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12218037a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ದೈತ್ಯೇಂದ್ರೋ ಬಲಿರಿಂದ್ರೇಣ ಭಾರತ|

12218037c ಜಗಾಮ ದಕ್ಷಿಣಾಮಾಶಾಮುದೀಚೀಂ ತು ಪುರಂದರಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಇಂದ್ರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ಬಲಿಯು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಹೋದನು. ಪುರಂದರನು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋದನು.

12218038a ಇತ್ಯೇತದ್ಬಲಿನಾ ಗೀತಮನಹಂಕಾರಸಂಜ್ಞಿತಮ್|

12218038c ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಖಮೇವಾರುರುಹೇ ತದಾ||

ಅನಹಂಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಬಲಿಯ ಈ ಗೀತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ

ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನು ಆಕಾಶವನ್ನೇರಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಸನ್ನಿಧಾನೋ ನಾಮ ಅಷ್ಟಾದಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸನ್ನಿಧಾನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಹದಿನೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೯

ಶಕ್ರ-ನಮುಚಿ ಸಂವಾದ

ಶ್ರೀಯಿಂದ ವಿಹೀನನಾಗಿದ್ದ ನಮುಚಿಯೊಂದಿಗೆ ಶಕ್ರನ ಸಂಭಾಷಣೆ (1-
23).

12219001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12219001a ಅತ್ರೈವೋದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12219001c ಶತಕ್ರತೋಶ್ಚ ಸಂವಾದಂ ನಮುಚೇಶ್ಚ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ
ಇತಿಹಾಸವಾದ ಶತಕ್ರತು ಮತ್ತು ನಮುಚಿಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12219002a ಶ್ರಿಯಾ ವಿಹೀನಮಾಸೀನಮಕ್ಷೋಭ್ಯಮಿವ ಸಾಗರಮ್|

12219002c ಭವಾಭವಜ್ಞಂ ಭೂತಾನಾಮಿತ್ಯುವಾಚ ಪುರಂದರಃ||

ಶ್ರೀಯಿಂದ ವಿಹೀನನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾಗರದಂತೆ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳ್ಳದೇ
ಗಂಭೀರನಾಗಿದ್ದ, ಮತ್ತು ಭೂತಗಳ ಅಭ್ಯುದಯ-ಪರಾಭವಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದಿದ್ದ ನಮುಚಿಯನ್ನು ಪುರಂದರನು ಕೇಳಿದನು:

12219003a ಬದ್ಧಃ ಪಾಶೈಶ್ಚ ತಃ ಸ್ಥಾನಾದ್ವಿಷತಾಂ ವಶಮಾಗತಃ|

12219003c ಶ್ರಿಯಾ ವಿಹೀನೋ ನಮುಚೇ ಶೋಚಸ್ಯಾಹೋ ನ ಶೋಚಸಿ||

“ನಮುಚೇ! ಶ್ರೀಯಿಂದ ವಿಹೀನನಾಗಿ, ಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗಿ,
ಉಚ್ಛ್ವಾಸದಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿ ಶತ್ರುಗಳ ವಶನಾಗಿರುವ ನೀನು
ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅಥವಾ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೋ?”

12219004 ನಮುಚಿರುವಾಚ|

12219004a ಅನವಾಪ್ಯಂ ಚ ಶೋಕೇನ⁴⁰³ ಶರೀರಂ ಚೋಪತಪ್ಯತೇ|

12219004c ಅಮಿತ್ರಾಶ್ಚ ಪ್ರಹೃಷ್ಯಂತಿ ನಾಸ್ತಿ ಶೋಕೇ ಸಹಾಯತಾ||

ನಮುಚಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಶೋಕವನ್ನು ತಡೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಶರೀರವು
ತಪಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳು ಹರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ವಿಪತ್ತು
ಬಂದೊದಗಿದಾಗ ಶೋಕವು ಯಾವ ಸಹಾಯಕ್ಕೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

12219005a ತಸ್ಮಾಚ್ಚಕ್ರ ನ ಶೋಚಾಮಿ ಸರ್ವಂ ಹ್ಯೇವೇದಮಂತವತ್|

12219005c ಸಂತಾಪಾದ್ ಭ್ರಶ್ಯತೇ ರೂಪಂ ಧರ್ಮಶ್ಚೈವ ಸುರೇಶ್ವರ⁴⁰⁴||⁴⁰⁵

403 ಅನಿವಾರ್ಯೇಣ ಶೋಕೇನ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

404 ಸಂತಾಪಾದ್ ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಶ್ರಿಯಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

405 ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸಂತಾಪಾದ್
ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಚಾರುಧರ್ಮಶ್ಚೈವ ಸುರೇಶ್ವರ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಶಕ್ತ! ಸುರೇಶ್ವರ! ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ವವೂ ಅಂತ್ಯವುಳ್ಳವುಗಳು. ಸಂತಾಪದಿಂದ ರೂಪ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

12219006a ವಿನೀಯ ಖಿಲು ತದ್ಧುಃಖಮಾಗತಂ ವೈಮನಸ್ಯಜಮ್|

12219006c ಧ್ಯಾತವ್ಯಂ ಮನಸಾ ಹೃದ್ಯಂ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಂವಿಜಾನತಾ||

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವನು ವೈಮನಸ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ ಹೃದಯಸ್ಥನಾಗಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣಮಯ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

12219007a ಯಥಾ ಯಥಾ⁴⁰⁶ ಹಿ ಪುರುಷಃ ಕಲ್ಯಾಣೇ ಕುರುತೇ ಮನಃ|

12219007c ತದೈವಾಸ್ಯ ಪ್ರಸೀದಂತಿ⁴⁰⁷ ಸರ್ವಾರ್ಥಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಪುರುಷನು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಸರ್ವ ಮನೋರಥಗಳೂ ಪ್ರಸೀದಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12219008a ಏಕಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ನ ದ್ವಿತೀಯೋಽಸ್ಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ

ಗರ್ಭೇ ಶಯಾನಂ ಪುರುಷಂ ಶಾಸ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ

12219008c ತೇನಾನುಶಿಷ್ಟಃ ಪ್ರವಣಾದಿವೋದಕಂ

ಯಥಾ ನಿಯುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತಥಾ ವಹಾಮಿ||

ಶಾಸಕನು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಆ ಶಾಸಕನೇ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ

406 ಯದಾ ಯದಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

407 ತದಾ ತಸ್ಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂತಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮಲಗಿರುವ ಪುರುಷನಿಗೂ ಶಾಸಕನು. ನೀರು ಹೇಗೆ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೇ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಶಾಸಕನು ನಿಯುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ.

12219009a ಭಾವಾಭಾವಾವಭಿಜಾನನ್ಗರೀಯೋ

ಜಾನಾಮಿ ಶ್ರೇಯೋ⁴⁰⁸ ನ ತು ತತ್ಕರೋಮಿ|

12219009c ಆಶಾಃ ಸುಶರ್ಮ್ಯಾಃ ಸುಹೃದಾಂ ಸುಕುರ್ವನ್⁴⁰⁹

ಯಥಾ ನಿಯುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತಥಾ ವಹಾಮಿ||

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಭ್ಯುದಯ-ಪರಾಭವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗರೀಯಸವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾದುದು ಯಾವುದು ಎಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಅದರಂತೆ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆಶಯಗಳು, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸುಹೃದಯರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ನಾನು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗುತ್ತೇನೆ. ನಿಯುಕ್ತಿಗೊಂಡಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ.

12219010a ಯಥಾ ಯಥಾಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯೇವ ತಥಾ ತಥಾ|

12219010c ಭವಿತವ್ಯಂ ಯಥಾ ಯಚ್ಚ ಭವತ್ಯೇವ ತಥಾ ತಥಾ||

ಯಾವುದು ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕೋ ಅದು ಆಯಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕೋ ಅದು

⁴⁰⁸ ಜ್ಞಾನಾಚ್ಛ್ರೇಯೋ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁴⁰⁹ ಆಶಾಸು ಧರ್ಮ್ಯಾಸು ಪರಾಸು ಕುರ್ವನ್ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

12219011a ಯತ್ರ ಯತ್ರೈವ ಸಂಯುಂಕ್ತೇ ಧಾತಾ⁴¹⁰ ಗರ್ಭಂ ಪುನಃ
ಪುನಃ|

12219011c ತತ್ರ ತತ್ರೈವ ವಸತಿ ನ ಯತ್ರ ಸ್ವಯಮಿಚ್ಛತಿ||

ವಿಧಾತನು ಯಾವ ಯಾವ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಜೋಡಿಸುತ್ತಾನೋ ಜೀವನು ಆಯಾಯಾ ಗರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯೆನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲ.

12219012a ಭಾವೋ ಯೋಽಯಮನುಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭವಿತವ್ಯಮಿದಂ ಮಮ|

12219012c ಇತಿ ಯಸ್ಯ ಸದಾ ಭಾವೋ ನ ಸ ಮುಹ್ಯೇತ್ಕದಾ ಚನ||

“ನನಗೇನು ಅವಸ್ಥೆಯು ಬಂದೊದಗಿದೆಯೋ ಅದು
ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದುದೇ” ಎಂದು ಸದಾ ಭಾವಿಸುವವನು ಎಂದೂ
ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12219013a ಪರ್ಯಾಯೈರ್ಹನ್ಯಮಾನಾನಾಮಭಿಯೋಕ್ತಾ ನ ವಿದ್ಯತೇ|

12219013c ದುಃಖಮೇತತ್ತು ಯದ್ವೇಷ್ಠಾ ಕರ್ತಾಹಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ||

ಮಾನ-ಅಪಮಾನಗಳು ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.
ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ತಾನೇ ಕರ್ತನೆಂದು ಭಾವಿಸುವವನಿಗೆ
ದುಃಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ⁴¹¹.

410 ಧಾತಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

411 ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬರುವ ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದವರಲ್ಲಿ ಆ ಕಷ್ಟಗಳು

12219014a ಋಷೀಂಶ್ಚ ದೇವಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಸುರಾಂಶ್ಚ
ತ್ರೈವಿದ್ಯವೃದ್ಧಾಂಶ್ಚ ವನೇ ಮುನೀಂಶ್ಚ|

12219014c ಕಾನ್ನಾಪದೋ ನೋಪನಮಂತಿ ಲೋಕೇ
ಪರಾವರಜ್ಞಾಸ್ತು ನ ಸಂಭ್ರಮಂತಿ||

ಋಷಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ಮಹಾಸುರರು, ಮೂರು ವೇದಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದಿರುವ ವೃದ್ಧರು, ವನದಲ್ಲಿರುವ ಮುನೀಂದ್ರರು - ಲೋಕದ
ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ತಾನೇ ಆಪತ್ತು ಆಕ್ರಮಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ಆದರೆ
ಪರಾವರಜ್ಞರು ಆಪತ್ತುಗಳಿಂದ ಭ್ರಾಂತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12219015a ನ ಪಂಡಿತಃ ಕ್ರುಧ್ಯತಿ ನಾಪಿ ಸಜ್ಜತೇ⁴¹²
ನ ಚಾಪಿ ಸಂಸೀದತಿ ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯತಿ|

12219015c ನ ಚಾರ್ಥಕೃಚ್ಛ್ರೈ ವ್ಯಸನೇಷು ಶೋಚತಿ
ಸ್ಥಿತಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಹಿಮವಾನಿವಾಚಲಃ||

ಬರದಂತೆ ಯಾರೂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಾರರು. ಸ್ವಭಾವತಃ ಸುಖದ ಅನಂತರ
ಕಷ್ಟವೂ, ಕಷ್ಟದ ನಂತರ ಸುಖವೂ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.
ದುಃಖವನ್ನು ಯಾರು ದ್ವೇಷಿಸುವನೋ ಅವನು ಕಷ್ಟವು ಒದಗಿದಾಗ ಆ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ
ತಾನೇ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ತೃತ್ವಾಭಿಮಾನವೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ
ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ). ಕಾಲಕ್ರಮಮಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ
ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಆಹತಕ್ಕೊಳಗಾಗುವ ಜನರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ
ದೋಷಿ ಅಥವಾ ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲ. ಪುರುಷನು ವರ್ತಮಾನ ದುಃಖವನ್ನು
ದ್ವೇಷಿಸಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಅದರ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು
(ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁴¹² ನಾಭಿಪದ್ಯತೇ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಪಂಡಿತನು ಕೃದ್ಧನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಜ್ಜಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕುಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹಿಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕ ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಮಾಲಯದಂತೆ ಸ್ಥಿರಸ್ವಭಾವದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12219016a ಯಮರ್ಥಸಿದ್ಧಿಃ ಪರಮಾ ನ ಹರ್ಷಯೇತ್⁴¹³

ತಥೈವ ಕಾಲೇ ವ್ಯಸನಂ ನ ಮೋಹಯೇತ್|

12219016c ಸುಖಂ ಚ ದುಃಖಂ ಚ ತಥೈವ ಮಧ್ಯಮಂ

ನಿಷೇವತೇ ಯಃ ಸ ಧುರಂಧರೋ ನರಃ||

ಪರಮ ಅರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಹರ್ಷಿಸದ, ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಸನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಹಗೊಳ್ಳದ, ಸುಖ-ದುಃಖ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಮಾನಭಾವದಿಂದ ಅನುಭವಿಸುವ ನರನು ಧುರಂಧರನು.

12219017a ಯಾಂ ಯಾಮವಸ್ಥಾಂ ಪುರುಷೋಽಧಿಗಚ್ಛೇತ್

ತಸ್ಯಾಂ ರಮೇತಾಪರಿತಪ್ಯಮಾನಃ|

12219017c ಏವಂ ಪ್ರವೃದ್ಧಂ ಪ್ರಣುದೇನ್ಮನೋಜಂ

ಸಂತಾಪಮಾಯಾಸಕರಂ ಶರೀರಾತ್⁴¹⁴||

ಪುರುಷನು ಯಾವ ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೋ ಆಯಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿತಪಿಸದೇ, ಸಂತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ವೃದ್ಧಿಸುವ ಆಯಾಸಕರ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಶರೀರದಿಂದ

413 ಮೋಹಯೇತ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

414 ಸಂತಾಪನೀಯಂ ಸಕಲಂ ಶರೀರಾತ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಹೊರಹಾಕಬೇಕು.

12219018a ತತ್ಸದಃ ಸ ಪರಿಷತ್ಸಭಾಸದಃ

ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯೋ ನ ಕುರುತೇ ಸಭಾಭಯಮ್|

12219018c ಧರ್ಮತತ್ತ್ವ ಮವಗಾಹ್ಯ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್

ಯೋಽಭ್ಯುಪೈತಿ ಸ ಪುಮಾನ್ ಧುರಂಧರಃ||

ಯಾವ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಭಯಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಸದಸ್ಸಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಷತ್ತಲ್ಲ. ಸಭೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಸಭೆಯು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ ಧರ್ಮತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಪುರುಷನೇ ಧುರಂಧರನು.

12219019a ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣಿ ದುರನ್ವಯಾನಿ

ನ ವೈ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಮುಹ್ಯತಿ ಮೋಹಕಾಲೇ|

12219019c ಸ್ಥಾನಾಚ್ಚ ತಶ್ಚೇನ್ನ ಮಮೋಹ ಗೌತಮಸ್

ತಾವತ್ ಕೃಚ್ಛಾ ಮಾಪದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವೃದ್ಧಃ||

ಪ್ರಾಜ್ಞನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಮೋಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧ ಗೌತಮನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಕರ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಮೋಹಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

12219020a ನ ಮಂತ್ರಬಲವೀರ್ಯೇಣ ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಪೌರುಷೇಣ ವಾ|

⁴¹⁵12219020c ಅಲಭ್ಯಂ ಲಭತೇ ಮರ್ತ್ಯಸ್ತತ್ರ ಕಾ ಪರಿದೇವನಾ||

415 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ನ ಶೀಲೇನ ನ

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದೊರೆಯಬಾರದೆಂದಿರುವಂಥಹುದನ್ನು
ಮಂತ್ರದಿಂದಾಗಲೀ, ಬಲ-ವೀರ್ಯಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಪ್ರಜ್ಞೆ-
ಪೌರುಷಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ
ಶೋಕಪಡಬೇಕಾದುದು ಏನಿದೆ?

12219021a ಯದೇವಮನುಜಾತಸ್ಯ ಧಾತಾರೋ ವಿದಧುಃ ಪುರಾ|

12219021c ತದೇವಾನುಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಿಂ ಮೇ ಮೃತ್ಯುಃ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಧಾತಾರನು
ವಿಹಿಸಿದುದನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವು ಏನು
ಮಾಡಿತು?

12219022a ಲಬ್ಧವ್ಯಾನ್ಯೇವ ಲಭತೇ ಗಂತವ್ಯಾನ್ಯೇವ ಗಚ್ಛತಿ|

12219022c ಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯಾನ್ಯೇವ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ದುಃಖಾನಿ ಚ ಸುಖಾನಿ ಚ||

ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವುದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಅದನ್ನೇ
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
ದುಃಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ದುಃಖವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.
ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಸುಖವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12219023a ಏತದ್ವಿದಿತ್ವಾ ಕಾತ್ಸ್ಮೇಣ ಯೋ ನ ಮುಹ್ಯತಿ ಮಾನವಃ|

12219023c ಕುಶಲಃ ಸುಖದುಃಖೇಷು ಸ ವೈ ಸರ್ವಧನೇಶ್ವರಃ||

ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾಗಿ

ವೃತ್ತೇನ ತಥಾ ನೈವಾರ್ಥಸಂಪದಾ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಮೋಹಗೊಳ್ಳದ ಮಾನವನು ಸರ್ವಧನೇಶ್ವರನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶಕ್ರನಮುಚಿಸಂವಾದೋ ನಾಮ
ಏಕೋನವಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಕ್ರನಮುಚಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೦

ಬಲಿ-ವಾಸವ ಸಂವಾದ

ಕಾಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರಬ್ಧಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಬಲಿ-ವಾಸವರ
ಸಂವಾದ (1-118).

12220001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12220001a ಮಗ್ನಸ್ಯ ವ್ಯಸನೇ ಕೃಚ್ಛ್ರೇ ಕಿಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ಹಿ|

12220001c ಬಂಧುನಾಶೇ ಮಹೀಪಾಲ ರಾಜ್ಯನಾಶೇಽಪಿ ವಾ ಪುನಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹೀಪಾಲ! ಬಂಧುನಾಶ ಮತ್ತು ಪುನಃ
ರಾಜ್ಯನಾಶದ ಕಷ್ಟಕರ ವ್ಯಸನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಪುರುಷನಿಗೆ
ಯಾವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು?”

12220002a ತ್ವಂ ಹಿ ನಃ ಪರಮೋ ವಕ್ತಾ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ಭರತರ್ಷಭ|

12220002c ಏತದ್ಭವಂತಂ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತನ್ನೇ ವಕ್ತುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೀನೇ ನಮಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಬೋಧಕನಾಗಿರುವೆ. ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು
ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12220003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12220003a ಪುತ್ರದಾರೈಃ ಸುಖೈಶ್ಚೈವ ವಿಯುಕ್ತಸ್ಯ ಧನೇನ ಚ|

12220003c ಮಗ್ನಸ್ಯ ವ್ಯಸನೇ ಕೃಚ್ಛೇ ಧೃತಿಃ ಶ್ರೇಯಸ್ಕುರೀ ನೃಪ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನೃಪ! ಪತ್ನಿ-ಪುತ್ರರಿಂದಲೂ, ಧನದಿಂದಲೂ,
ಸುಖದಿಂದಲೂ ವಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕಷ್ಟಕರ ವ್ಯಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವವನಿಗೆ
ಧೈರ್ಯವೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು.

12220004a ಧೈರ್ಯೇಣ ಯುಕ್ತಸ್ಯ ಸತಃ ಶರೀರಂ ನ ವಿಶೀರ್ಯತೇ⁴¹⁶|

12220004c ಆರೋಗ್ಯಾಚ್ಚ ಶರೀರಸ್ಯ ಸ ಪುನರ್ವಿಂದತೇ ಶ್ರಿಯಮ್||

ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದವನ ಶರೀರವು ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಧೈರ್ಯವಿದ್ದವನು ಶರೀರದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪುನಃ
ಶ್ರೀಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12220005a ಯಸ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ⁴¹⁷ ನರಾಸ್ತಾತ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೀಂ ವೃತ್ತಿಮಾಸ್ಥಿತಾಃ|

12220005c ತಸ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಚ ಧೈರ್ಯಂ ಚ ವ್ಯವಸಾಯಶ್ಚ ಕರ್ಮಸು||

⁴¹⁶ ವಿಶೋಕತಾ ಸುಖಂ ಧತ್ತೇ ಧತ್ತೇ ಚಾರೋಗ್ಯಮುತ್ತಮಮ್| (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁴¹⁷ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸಾತ್ವಿಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯ ರಾಜರು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ, ಸ್ಥೈರ್ಯ-ಧೈರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

12220006a ಅತ್ರೈವೋದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12220006c ಬಲಿವಾಸವಸಂವಾದಂ ಪುನರೇವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಬಲಿ-
ವಾಸವರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಪುನಃ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12220007a ವೃತ್ತೇ ದೇವಾಸುರೇ ಯುದ್ಧೇ ದೈತ್ಯದಾನವಸಂಕ್ಷಯೇ|

12220007c ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತೇಷು ಲೋಕೇಷು ದೇವರಾಜೇ ಶತಕ್ರತೌ||

ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ವಿಕ್ರಮದಿಂದ
ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ದೈತ್ಯ-ದಾನವರ ನಾಶವಾಗಲು
ಶತಕ್ರತುವು ದೇವರಾಜನಾದನು.

12220008a ಇಜ್ಯಮಾನೇಷು ದೇವೇಷು ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೇ|

12220008c ಸಮೃದ್ಧ್ಯಮಾನೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತೇ ಸ್ವಯಂಭುವಿ||

ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳು ನಡೆದವು. ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಗಳು
ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಂಡವು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು
ಸ್ವಯಂಭುವು ಸಂತೋಷಗೊಂಡನು.

12220009a ರುದ್ರೈರ್ವಸುಭಿರಾದಿತ್ಯೈರಶ್ವಿಭ್ಯಾಮಪಿ ಚರ್ಷಿಭಿಃ|

12220009c ಗಂಧರ್ವೈರ್ಭುಜಗೇಂದ್ರೈಶ್ಚ ಸಿದ್ಧೈಶ್ಚಾನೈವೃತಃ ಪ್ರಭುಃ||

12220010a ಚತುರ್ದಂತಂ ಸುದಾಂತಂ ಚ ವಾರಣೇಂದ್ರಂ ಶ್ರಿಯಾ ವೃತಮ್|

12220010c ಆರುಹ್ಣೈರಾವತಂ ಶಕ್ರಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮನುಸಂಯಯೌ||

ಅಗ ಪ್ರಭು ಶಕ್ರನು ನಾಲ್ಕು ದಂತಗಳಿದ್ದ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಳಗಿದ್ದ,
ವಾರಣೇಂದ್ರ ಐರಾವತವನ್ನೇರಿ ರುದ್ರರು-ವಸುಗಳು-ಆದಿತ್ಯರು-
ಅಶ್ವಿನಿಯರು-ಋಷಿಗಳು-ಗಂಧರ್ವರು-ಭುಜಗೇಂದ್ರರು-ಸಿದ್ಧರಿಂದ
ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಶ್ರೀಯಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಲೋಕಸಂಚಾರಕ್ಕೆ
ಹೊರಟನು.

12220011a ಸ ಕದಾ ಚಿತ್ಸಮುದ್ರಾಂತೇ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿದ್ಗಿರಿಗಪ್ಪರೇ|

12220011c ಬಲಿಂ ವೈರೋಚನಿಂ ವಜ್ರೀ ದದಶೋಪಸಸರ್ಪ ಚ||

ಒಮ್ಮೆ ವಜ್ರಿಯು ಸಮುದ್ರತೀರದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಗಿರಿಯ
ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ವಿರೋಚನನ ಮಗ ಬಲಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ
ಬಳಿಸಾರಿದನು.

12220012a ತಮೈರಾವತಮೂರ್ಧಸ್ಥಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ದೇವಗಣೈರ್ವೃತಮ್|

12220012c ಸುರೇಂದ್ರಮಿಂದ್ರಂ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರೋ ನ ಶುಶೋಚ ನ ವಿವ್ಯಥೇ||

ದೇವಗಣಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಐರಾವತನ ಮೇಲೇರಿದ್ದ ಸುರೇಂದ್ರ
ಇಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ಬಲಿಯು ಶೋಕಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು
ವ್ಯಥಿತನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

12220013a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಮವಿಕಾರಸ್ಥಂ ತಿಷ್ಠಂತಂ ನಿರ್ಭಯಂ ಬಲಿಮ್|

12220013c ಅಧಿರೂಢೋ ದ್ವಿಪಶ್ರೇಷ್ಠಮಿತ್ಯುವಾಚ ಶತಕ್ರತುಃ||

ಬಲಿಯು ಅವಿಕಾರನಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿಯೂ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು
ನೋಡಿ ಗಜಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಏರಿದ್ದ ಶತಕ್ರತುವು ಹೇಳಿದನು:

12220014a ದೈತ್ಯ ನ ವ್ಯಥಸೇ ಶೌರ್ಯಾದಥ ವಾ ವೃದ್ಧಸೇವಯಾ|

12220014c ತಪಸಾ ಭಾವಿತತ್ವಾದ್ವಾ ಸರ್ವಥೈತತ್ಸುದುಷ್ಕರಮ್||

“ದೈತ್ಯ! ಶೌರ್ಯದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ವೃದ್ಧರ ಸೇವೆಯಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದಲೋ - ಯಾವುದರ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ವ್ಯಥಿತನಾಗಿಲ್ಲ? ಸಾಧಾರಣ ಪುರುಷರಿಗೆ ಇಂಥಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಥಿತನಾಗದೇ ಇರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ದುಷ್ಕರವು.

12220015a ಶತ್ರುಭಿರ್ವಶಮಾನೀತೋ ಹೀನಃ ಸ್ಥಾನಾದನುತ್ತಮಾತ್|

12220015c ವೈರೋಚನೇ ಕಿಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಶೋಚಿತವೈ ನ ಶೋಚಸಿ||

ವೈರೋಚನೀ! ನೀನು ಶತ್ರುಗಳ ವಶನಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಅನುತ್ತಮ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೀನನಾಗಿಯೂ ಕೂಡ ಯಾವುದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಶೋಕಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ?

12220016a ಶ್ರೈಷ್ಠ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ್ವಜಾತೀನಾಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಭೋಗಾನನುತ್ತಮಾನ್|

12220016c ಹೃತಸ್ವಬಲರಾಜ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಬ್ರೂಹಿ ಕಸ್ಮಾನ್ನ ಶೋಚಸಿ||

ಸ್ವಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಅನುತ್ತಮ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಬಲ-ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ? ಹೇಳು.

12220017a ಈಶ್ವರೋ ಹಿ ಪುರಾ ಭೂತ್ವಾ ಪಿತೃಪೈತಾಮಹೇ ಪದೇ|

12220017c ತತ್ತ್ವಮದ್ಯ ಹೃತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಪತ್ನೈಃ ಕಿಂ ನ ಶೋಚಸಿ||

ಹಿಂದೆ ಪಿತೃ-ಪಿತಾಮಹರ ಪದದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನಾಗಿದ್ದ ನೀನು ಇಂದು ಅದನ್ನು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ನೀನು ಏಕೆ

ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ?

12220018a ಬದ್ಧಶ್ಚ ವಾರುಣೈಃ ಪಾಶೈರ್ವಜ್ರೇಣ ಚ ಸಮಾಹತಃ|

12220018c ಹೃತದಾರೋ ಹೃತಧನೋ ಬ್ರೂಹಿ ಕಸ್ಮಾನ್ನ ಶೋಚಸಿ||

ವರುಣನ ಪಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತನಾಗಿದ್ದರೂ, ವಜ್ರದಿಂದ

ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಧನವನ್ನು

ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನೀನು ಏಕೆ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ? ಹೇಳು.

12220019a ಭ್ರಷ್ಟಶ್ರೀರ್ವಿಭವಭ್ರಷ್ಟೋ ಯನ್ನ ಶೋಚಸಿ ದುಷ್ಕರಮ್|

12220019c ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಾಜ್ಯನಾಶೇ ಹಿ ಕೋಽನ್ಯೋ ಜೀವಿತುಮುತ್ಸಹೇತ್||

ಶ್ರೀಯಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿರುವೆ. ವೈಭವ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿರುವೆ. ಆದರೂ ನೀನು

ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ದುಷ್ಕರವೇ ಸರಿ. ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಾಜ್ಯವು

ನಾಶಗೊಳ್ಳಲು ಅನ್ಯ ಯಾರು ತಾನೇ ಜೀವಿತವಾಗಿರಲು

ಉತ್ಸಾಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ?”

12220020a ಏತಚ್ಚಾನ್ಯಚ್ಚ ಪರುಷಂ ಬ್ರುವಂತಂ ಪರಿಭೂಯ ತಮ್|

12220020c ಶ್ರುತ್ವಾ ಸುಖಮಸಂಭ್ರಾಂತೋ ಬಲಿವೈರೋಚನೋಽಬ್ರವೀತ್||

ಇದು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಕಠೋರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಇಂದ್ರನು ಅವನನ್ನು

ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ

ಗಾಭರಿಗೊಳ್ಳದೇ ಕೇಳಿದ ವೈರೋಚನ ಬಲಿಯು ಹೇಳಿದನು:

12220021a ನಿಗೃಹೀತೇ ಮಯಿ ಭೃಶಂ ಶಕ್ರ ಕಿಂ ಕಠಿತೇನ ತೇ|

12220021c ವಜ್ರಮುದ್ಯಮ್ಯ ತಿಷ್ಠಂತಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಪುರಂದರ||

“ಶಕ್ರ! ಪುರಂದರ! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂಧಿತನಾಗಿರುವ ನನ್ನೊಡನೆ ಏಕೆ ನೀನು

ಈ ರೀತಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ? ವಜ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು
ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12220022a ಅಶಕ್ತಃ ಪೂರ್ವಮಾಸೀಸ್ವಂ ಕಥಂ ಚಿಚ್ಚಕ್ತತಾಂ ಗತಃ|

12220022c ಕಸ್ತ್ವದನ್ಯ ಇಮಾ ವಾಚಃ ಸುಕ್ರೂರಾ ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಮೊದಲು ನೀನು ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದೆ. ಈಗ ಹೇಗೆ ಶಕ್ತನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ?
ನೀನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಇಂತಹ ಕ್ರೂರ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬಲ್ಲರು?

12220023a ಯಸ್ತು ಶತ್ರೋರ್ವಶಸ್ಥಸ್ಯ ಶಕ್ತೋಽಪಿ ಕುರುತೇ ದಯಾಮ್||

12220023c ಹಸ್ತಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ವೀರಸ್ಯ ತಂ ಚೈವ ಪುರುಷಂ ವಿದುಃ||

ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ
ವೀರ ಶತ್ರುವಿನ ಮೇಲೆ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವವನು ಪುರುಷನೆಂದು
ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12220024a ಅನಿಶ್ಚಯೋ ಹಿ ಯುದ್ಧೇಷು ದ್ವಯೋರ್ವಿವದಮಾನಯೋಃ|

12220024c ಏಕಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ವಿಜಯಮೇಕಶ್ಚೈವ ಪರಾಭವಮ್||

ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ವಿವಾದ ಅಥವಾ ಯುದ್ಧವು ಉಂಟಾದಾಗ ಯಾರಿಗೆ
ಗೆಲುವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅನಿಶ್ಚಯವಾದುದು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ
ವಿಜಯವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಪರಾಭವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12220025a ಮಾ ಚ ತೇ ಭೂತ್ಸ್ವಭಾವೋಽಯಂ ಮಯಾ ದೈವತಪುಂಗವ⁴¹⁸|

⁴¹⁸ ಮಾ ಚ ತೇಽಭೂತ್ ಸ್ವಭಾವೋಽಯಮಿತಿ ತೇ ದೇವಪುಂಗವ| (ಗೀತಾ

12220025c ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವಿಕ್ರಮೇಣ ಜಿತೋ ಬಲಾತ್||

ದೈವತಪುಂಗವ! ಸ್ವತಃ ನೀನು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಈಶ್ವರನಾಗಿದ್ದ
ನನ್ನನ್ನು ವಿಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಬಲದಿಂದ ಗೆದ್ದಿದ್ದೀಯೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯು
ನಿನಗುಂಟಾಗದಿರಲಿ!

12220026a ನೈತದಸ್ಮತ್ಕೃತಂ ಶಕ್ರ ನೈತಚ್ಚಕ್ರ ತ್ವಯಾ ಕೃತಮ್||

12220026c ಯತ್ತ್ವಮೇವಂಗತೋ ವಜ್ರಿನ್ಯದ್ವಾಪ್ಯೇವಂಗತಾ ವಯಮ್||

ಶಕ್ರ! ವಜ್ರಧಾರೀ ಶಕ್ರ! ಇಂದು ನೀನೇನು ಈ ಪ್ರಕಾರ
ರಾಜವೈಭವದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅಥವಾ ನಾವು ಈ ದೀನ
ದಶೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇವೋ ಇದರಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಾಡಿದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ
ಮತ್ತು ನಾವು ಮಾಡಿದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

12220027a ಅಹಮಾಸಂ ಯಥಾದ್ಯ ತ್ವಂ ಭವಿತಾ ತ್ವಂ ಯಥಾ ವಯಮ್||

12220027c ಮಾವಮಂಸ್ಥಾ ಮಯಾ ಕರ್ಮ ದುಷ್ಕೃತಂ ಕೃತಮಿತ್ಯುತ||

ಈಗ ನೀನು ಹೇಗಿದ್ದೀಯೋ ಹಾಗೆ ನಾನೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮತ್ತು ಇಂದು
ನಾವು ಯಾವ ದಶೆಯಲ್ಲಿರುವೆವೋ ಆ ದಶೆಯು ಮುಂದೆ ನಿನಗೂ
ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನೇನೋ ಮಹಾ ದುಷ್ಕೃತ ಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಿದ್ದೀಯೆ
ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸಬೇಡ!

12220028a ಸುಖಿದುಃಖೇ ಹಿ ಪುರುಷಃ ಪರ್ಯಾಯೇಣಾಧಿಗಚ್ಚತಿ|

12220028c ಪರ್ಯಾಯೇಣಾಸಿ ಶಕ್ರತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಶಕ್ರ ನ ಕರ್ಮಣಾ||

ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಶಕ್ರ! ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪುರುಷನೂ ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಸುಖ-
ದುಃಖಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ನೀನೂ ಕೂಡ ಕಾಲಪಲ್ಲಟದಿಂದ
ಶಕ್ರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲ್ಲ.

12220029a ಕಾಲಃ ಕಾಲೇ ನಯತಿ ಮಾಂ ತ್ವಾಂ ಚ ಕಾಲೋ ನಯತ್ಯಯಮ್|
12220029c ತೇನಾಹಂ ತ್ವಂ ಯಥಾ ನಾದ್ಯ ತ್ವಂ ಚಾಪಿ ನ ಯಥಾ ವಯಮ್||

ಕಾಲವೇ ನನ್ನನ್ನು ಕೆಟ್ಟಸಮಯಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಕಾಲವೇ ನಿನ್ನನ್ನು
ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದು ನೀನು
ಹೇಗಿದ್ದೀಯೋ ಹಾಗೆ ನಾನಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹೇಗಿದ್ದೇವೋ ಹಾಗೆ ನೀನಿಲ್ಲ.

12220030a ನ ಮಾತ್ರಪಿತೃಶುಶ್ರೂಷಾ ನ ಚ ದೈವತಪೂಜನಮ್|
12220030c ನಾನೋ ಗುಣಸಮಾಚಾರಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ಸುಖಾವಹಃ||

ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳ ಶುಶ್ರೂಷೆ, ದೇವಪೂಜನ, ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಸದ್ಗುಣ
ಸದಾಚಾರಗಳು ಪುರುಷನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನೀಯುವುದಿಲ್ಲ⁴¹⁹.

12220031a ನ ವಿದ್ಯಾ ನ ತಪೋ ದಾನಂ ನ ಮಿತ್ರಾಣಿ ನ ಬಾಂಧವಾಃ|
12220031c ಶಕ್ನುವಂತಿ ಪರಿತ್ರಾತುಂ ನರಂ ಕಾಲೇನ ಪೀಡಿತಮ್||

ವಿದ್ಯೆಯಾಗಲೀ, ತಪಸ್ಸಾಗಲೀ, ದಾನವಾಗಲೀ, ಮಿತ್ರರಾಗಲೀ,
ಬಾಂಧವರಾಗಲೀ ಕಾಲಪೀಡಿತ ನರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಶಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12220032a ನಾಗಾಮಿನಮನರ್ಥಂ ಹಿ ಪ್ರತಿಘಾತಶತ್ಯೈರಪಿ|
12220032c ಶಕ್ನುವಂತಿ ಪ್ರತಿವ್ಯೋಥುಮೃತೇ ಬುದ್ಧಿಬಲಾನ್ನರಾಃ||

419 ಕೆಟ್ಟ ಕಾಲಬಂದಾಗ ಅಥವಾ ಕಾಲನಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದವನಿಗೆ (ಗೀತಾ
ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ - ನೂರಾರು
ಪ್ರತಿಘಾತಗಳಿಂದಲೂ - ಬರುವ ಅನರ್ಥವನ್ನು ನರರು ಸಹಿಸಲು
ಶಕ್ಯರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12220033a ಪರ್ಯಾಯೈರ್ಹನ್ಯಮಾನಾನಾಂ ಪರಿತ್ರಾತಾ ನ ವಿದ್ಯತೇ|

12220033c ಇದಂ ತು ದುಃಖಂ ಯಚ್ಚಕ್ರ ಕರ್ತಾಹಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ||

ಸರದಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾಶಹೊಂದುವವರನ್ನು ಯಾರೂ ರಕ್ಷಿಸಲಾರರು.
ಶಕ್ರ! ಇದು ನೀನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ
ಅದೇ ದುಃಖದ ವಿಷಯವು.

12220034a ಯದಿ ಕರ್ತಾ ಭವೇತ್ಕರ್ತಾ ನ ಕ್ರಿಯೇತ ಕದಾ ಚನ|

12220034c ಯಸ್ಮಾತ್ಪು ಕ್ರಿಯತೇ ಕರ್ತಾ ತಸ್ಮಾತ್ಕರ್ತಾಪ್ಯನೀಶ್ವರಃ||

ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವವನೇ ನಿಜವಾದ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದರೆ
ಅವನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ತೃವಿಗೆ
ಕರ್ತನೇ ಬೇರೆಯವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ತೃವು ಎಂದೂ
ಈಶ್ವರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.⁴²⁰

---

⁴²⁰ ಕರ್ತೃಶಬ್ದವು ಕಾಲವಾಚಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ
ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಕರ್ತೃಗಳಿಗೂ ಕಾರಣನು
ಬೇರೊಬ್ಬನಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ “ನಾನು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು,
ನಾನೇ ಕರ್ತೃ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮೌಢ್ಯವೇ ಸರಿ. ಉತ್ಪತ್ತಿ-
ಲಯರಹಿತನಾದವನೊಬ್ಬನೇ ಕರ್ತೃ. ಜನನ-ಮರಣಾದಿಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ
ಸಿಕ್ಕಿರುವವನೆಂದಿಗೂ ಕರ್ತೃವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12220035a ಕಾಲೇನ ತ್ವಾಹಮಜಯಂ ಕಾಲೇನಾಹಂ ಜಿತಸ್ವ ಯಾ|

12220035c ಗಂತಾ ಗತಿಮತಾಂ ಕಾಲಃ ಕಾಲಃ ಕಲಯತಿ ಪ್ರಜಾಃ||

ಕಾಲಯೋಗದಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದೆನು.

ಕಾಲಯೋಗದಿಂದಲೇ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದೀಯೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮುನ್ನಡೆಯುವಾಗ ಕಾಲವೂ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮುನ್ನಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಲವೇ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಕಾಲವೇ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂಹಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

12220036a ಇಂದ್ರ ಪ್ರಾಕೃತಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಪ್ರಲಪನ್ನಾವಬುಧ್ಯಸೇ⁴²¹|

12220036c ಕೇ ಚಿತ್ತಾಂ ಬಹು ಮನ್ಯಂತೇ ಶ್ರೈಷ್ಟ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ||

ಇಂದ್ರ ! ನೀನು ಸಾಧಾರಣಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತಿಳಿಯದೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆ ! ನಿನ್ನ ಸ್ವಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವೆಯೆಂದು ಕೆಲವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ.

12220037a ಕಥಮಸ್ಮದ್ವಿಧೋ ನಾಮ ಜಾನಽಲ್ಲೋಕಪ್ರವೃತ್ತಯಃ|

12220037c ಕಾಲೇನಾಭ್ಯಾಹತಃ ಶೋಚೇನ್ಮಹ್ಯೇದ್ವಾಪ್ಯರ್ಥಸಂಭ್ರಮೇ||

ಲೋಕವು ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ನನ್ನಂಥವನು ಕಾಲಪೀಡಿತನಾದಾಗ ಏಕೆ ಶೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ? ಅಥವಾ ಅರ್ಥಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಏಕೆ ಮೋಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ?

12220038a ನಿತ್ಯಂ ಕಾಲಪರೀತಸ್ಯ ಮಮ ವಾ ಮದ್ವಿಧಸ್ಯ ವಾ|

⁴²¹ ಪ್ರಲಯಂ ನಾವಬುದ್ಧ್ಯಸೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12220038c ಬುದ್ಧಿವ್ಯಸನಮಾಸಾದ್ಯ ಭಿನ್ನಾ ನೌರಿವ ಸೀದತಿ||

ನನಗಾಗಲೀ ಅಥವಾ ನನ್ನಂಥವರಿಗಾಗಲೀ ಕೆಟ್ಟ ಕಾಲವು
ಬಂದೊದಗಿದಾಗ ನಿತ್ಯವೂ ಬುದ್ಧಿಯು ವ್ಯಸನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಒಡೆದು
ಹೋದ ನೌಕೆಯಂತೆ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ.

12220039a ಅಹಂ ಚ ತ್ವಂ ಚ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಸುರಾಧಿಪಾಃ|

12220039c ತೇ ಸರ್ವೇ ಶಕ್ರ ಯಾಸ್ಯಂತಿ ಮಾರ್ಗಮಿಂದ್ರಶತ್ಯೈರ್ಗತಮ್||

ನಾನೇ ಆಗಲಿ, ನೀನೇ ಆಗಲಿ, ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ
ಸುರಾಧಿಪರಾಗಬಹುದು. ಶಕ್ರ! ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದೆ
ಆಗಿಹೋಗಿರುವ ನೂರಾರು ಇಂದ್ರರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟು
ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

12220040a ತ್ವಾಮಪ್ಯೇವಂ ಸುದುರ್ಧರ್ಷಂ ಜ್ವಲಂತಂ ಪರಯಾ ಶ್ರಿಯಾ|

12220040c ಕಾಲೇ ಪರಿಣತೇ ಕಾಲಃ ಕಾಲಯಿಷ್ಯತಿ ಮಾಮಿವ||

ನೀನೂ ಕೂಡ ಇಂದು ದುರ್ಧರ್ಷನಾಗಿರುವೆ. ಪರಮ ಶ್ರೀಯಿಂದ
ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಕಾಲವು ಪಕ್ಷವಾದಾಗ ಕಾಲಪುರುಷನು ನನ್ನನ್ನು
ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನನ್ನೂ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

12220041a ಬಹೂನೀಂದ್ರಸಹಸ್ರಾಣಿ ದೈತೇಯಾನಾಂ⁴²² ಯುಗೇ ಯುಗೇ|

12220041c ಅಭ್ಯತೀತಾನಿ ಕಾಲೇನ ಕಾಲೋ ಹಿ ದುರತಿಕ್ರಮಃ||

ಯುಗ ಯುಗದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರಾರು ಇಂದ್ರರು ಆಗಿ

---

⁴²² ದೈವತಾನಾಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಲವಶರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲವನ್ನು
ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

12220042a ಇದಂ ತು ಲಬ್ಧ್ವಾ ತ್ವಂ ಸ್ಥಾನಮಾತ್ಮಾನಂ ಬಹು ಮನ್ಯಸೇ|

12220042c ಸರ್ವಭೂತಭವಂ ದೇವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಿವ ಶಾಶ್ವತಮ್||

ಇಂತಹ ಅಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನೀನು
ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಶಾಶ್ವತ ದೇವ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸಮಾನ ಅತಿ
ದೊಡ್ಡವನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ.

12220043a ನ ಚೇದಮಚಲಂ ಸ್ಥಾನಮನಂತಂ ವಾಪಿ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

12220043c ತ್ವಂ ತು ಬಾಲಿಶಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮಮೇದಮಿತಿ ಮನ್ಯಸೇ||

ಆದರೆ ಈ ಸ್ಥಾನವಾದರೋ ಯಾರಿಗೂ ಅಚಲವಾಗಿಯೂ
ಅನಂತವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಬಾಲಿಶ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ
ಇದು ನಿನ್ನದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ!

12220044a ಅವಿಶ್ವಾಸ್ಯೇ ವಿಶ್ವಸಿಷಿ ಮನ್ಯಸೇ ಚಾಧ್ರುವಂ ಧ್ರುವಮ್|

⁴²³12220044c ಮಮೇಯಮಿತಿ ಮೋಹಾತ್ತ್ವಂ ರಾಜಶ್ರಿಯಮಭೀಪ್ಸಸಿ||

ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡಬಾರದೋ ಅದರ ಮೇಲೆ ನೀನು
ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಯಾವುದು ಅನಿತ್ಯವೋ ಅದನ್ನು ನಿತ್ಯವೆಂದು
ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ. ಮೋಹವಶನಾಗಿ ನೀನು “ಈ ರಾಜಶ್ರೀಯು ನನ್ನದು”

423 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ನಿತ್ಯಂ

ಕಾಲಪರೀತಾತ್ಮಾ ಭವತ್ಯೇವಂ ಸುರೇಶ್ವರ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಎಂದು ಅದನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವೆ !

12220045a ನೇಯಂ ತವ ನ ಚಾಸ್ಮಾಕಂ ನ ಚಾನ್ಯೇಷಾಂ ಸ್ಥಿರಾ ಮತಾ|

12220045c ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ ಬಹೂನನ್ಯಾಂಸ್ತ್ವಯಿ ತಾವದಿಯಂ ಸ್ಥಿತಾ||

ಆದರೆ ಈ ಶ್ರೀಯು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಬೇರೆ ಯಾರಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲೀ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವವಳಲ್ಲ. ಅನೇಕರನ್ನು ದಾಟಿ ಇವಳು ಈಗ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.

12220046a ಕಂ ಚಿತ್ಕಾಲಮಿಯಂ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತ್ವಯಿ ವಾಸವ ಚಂಚಲಾ|

12220046c ಗೌರ್ನಿ ಪಾನಮಿವೋತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಪುನರನ್ಯಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ||

ವಾಸವ ! ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ನಿನ್ನೊಡನಿದ್ದು ಈ ಚಂಚಲೆಯು, ಗೋವು ನೀರುಕುಡಿದ ನಂತರ ಜಲಾಶಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗುವಂತೆ, ಪುನಃ ಅನ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

12220047a ರಾಜಲೋಕಾ ಹ್ಯತಿಕ್ರಾಂತಾ ಯಾನ್ ಸಂಖ್ಯಾತುಮುತ್ಸಹೇ|

12220047c ತ್ವತ್ತೋ ಬಹುತರಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಪುರಂದರ||

ಪುರಂದರ ! ಇದೂವರೆಗೆ ಇವಳು ಲೋಕದ ಎಷ್ಟು ರಾಜರನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಎಣಿಸಲಾರೆ ! ನಿನ್ನ ನಂತರವೂ ಅನ್ಯ ಅನೇಕರು ಇಂದ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12220048a ಸವೃಕ್ಷೌಷಧಿರತ್ನೇಯಂ ಸಸರಿತ್ಪರ್ವತಾಕರಾ|

12220048c ತಾನಿದಾನೀಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯೈರ್ಭುಕ್ತೇಯಂ ಪುರಾ ಮಹೀ||

ವೃಕ್ಷ, ಔಷಧಿ, ರತ್ನ, ಜೀವ ಜಂತು, ವನ ಮತ್ತು ಗಣಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಎಷ್ಟೋ ರಾಜರು

ಭೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಇಂದು ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

- 12220049a ಪೃಥ್ವಿಲೋ ಮಯೋ ಭೌಮೋ ನರಕಃ ಶಂಬರಸ್ತಥಾ|
12220049c ಅಶ್ವಗ್ರೀವಃ ಪುಲೋಮಾ ಚ ಸ್ವರ್ಭಾನುರಮಿತಧ್ವಜಃ||
12220050a ಪ್ರಹ್ರಾದೋ ನಮುಚಿದರ್ಕ್ಷೋ ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿರ್ವಿರೋಚನಃ|
12220050c ಹ್ರಿನಿಷೇಧಃ ಸುಹೋತ್ರಶ್ಚ ಭೂರಿಹಾ ಪುಷ್ಪವಾನ್ಮುಷಃ||
12220051a ಸತ್ಯೇಷುರೃಷಭೋ ರಾಹುಃ ಕಪಿಲಾಶ್ವೋ ವಿರೂಪಕಃ|
12220051c ಬಾಣಃ ಕಾರ್ತಸ್ವರೋ ವಹ್ನಿರ್ವಿಶ್ವದಂಷ್ಟ್ರೋಽಥ ನೈರೃತಃ||
12220052a ರಿತ್ಥಾಹುತ್ಥೌ ವೀರತಾಮ್ರೌ ವರಾಹಾಶ್ವೋ ರುಚಿಃ ಪ್ರಭುಃ⁴²⁴|
12220052c ವಿಶ್ವಜಿತ್ವತಿಶೌರಿಶ್ಚ ವೃಷಾಂಡೋ ವಿಷ್ಕರೋ ಮಧುಃ||
12220053a ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಶ್ಚೈವ ಕೈಟಭಶ್ಚೈವ ದಾನವಃ|
12220053c ದೈತ್ಯಾಶ್ಚ ಕಾಲಖಿಂಜಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ತೇ ನೈರೃತೈಃ ಸಹ||
12220054a ಏತೇ ಚಾನೈ ಚ ಬಹವಃ ಪೂರ್ವೇ ಪೂರ್ವತರಾಶ್ಚ ಯೇ|
12220054c ದೈತ್ಯೇಂದ್ರಾ ದಾನವೇಂದ್ರಾಶ್ಚ ಯಾಂಶ್ಚಾನ್ಯಾನನುಶುಶ್ರುಮ||
12220055a ಬಹವಃ ಪೂರ್ವದೈತ್ಯೇಂದ್ರಾಃ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಪೃಥಿವೀಂ ಗತಾಃ|
12220055c ಕಾಲೇನಾಭ್ಯಾಹತಾಃ ಸರ್ವೇ ಕಾಲೋ ಹಿ ಬಲವತ್ತರಃ||

ಪೃಥು, ಐಲ, ಮಯ, ಭೌಮ, ನರಕ, ಶಂಬರ, ಅಶ್ವಗ್ರೀವ, ಪುಲೋಮ, ಸ್ವರ್ಭಾನು, ಅಮಿತಧ್ವಜ, ಪ್ರಹ್ರಾದ, ನಮುಚಿ, ದಕ್ಷ, ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿ, ವಿರೋಚನ, ಹ್ರಿನಿಷೇಧ, ಸುಹೋತ್ರ, ಭೂರಿಹಾ, ಪುಷ್ಪವಾನ್, ಮೃಷ, ಸತ್ಯೇಷು, ಋಷಭ, ರಾಹು, ಕಪಿಲಾಶ್ವ, ವಿರೂಪಕ, ಬಾಣ, ಕಾರ್ತಸ್ವರ,

⁴²⁴ ಸಂಕೋಚೋಽಥ ವರೀತಾಕ್ಷೋ ವರಾಹಾಶ್ವೋ ರುಚಿಪ್ರಭಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ವಹಿ, ವಿಶ್ವದಂಷ್ಟ್ರ, ನೈರೃತ, ರಿತ್ನಾಹುತ್ಥ, ವೀರತಾಮ್ರ, ವರಾಹಾಸ್ವ, ರುಚಿ, ಪ್ರಭು, ವಿಶ್ವಜಿತ್, ಪ್ರತಿಶೌರಿ, ವೃಷಾಂಡ, ವಿಷ್ಣುರ, ಮಧು, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು, ಕೈಟಭ ಮೊದಲಾದ ದಾನವ, ದೈತ್ಯ, ಕಾಲಖಂಜರೇಲ್ಲರೂ ನೈರೃತ್ತರೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅನ್ಯ ಪ್ರಾಚೀನ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ದಾನವೇಂದ್ರರು - ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಹಿಂದಿನ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರರು ಕಾಲಪೀಡಿತರಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಲವೇ ಬಲಶಾಲಿಯು.

12220056a ಸರ್ವೈಃ ಕ್ರತುಶತ್ಯೈರಿಷ್ಟಂ ನ ತ್ವಮೇಕಃ ಶತಕ್ರತುಃ|

12220056c ಸರ್ವೇ ಧರ್ಮಪರಾಶ್ಚಾಸನ್ನರ್ವೇ ಸತತಸತ್ರಿಣಃ||

ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಶತಕ್ರತುವಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನೂರು ನೂರು ಕ್ರತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಧರ್ಮಪರಾಯಣರಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸತತವೂ ಸತ್ರಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12220057a ಅಂತರಿಕ್ಷಚರಾಃ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವೇಽಭಿಮುಖಯೋಧಿನಃ|

12220057c ಸರ್ವೇ ಸಂಹನನೋಪೇತಾಃ ಸರ್ವೇ ಪರಿಘಬಾಹವಃ||

ಎಲ್ಲರೂ ಅಂತರಿಕ್ಷಚರರಾಗಿದ್ದರು. ಸರ್ವರೂ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಯೋಧರಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸದೃಢಕಾಯರಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಪರಿಘಗಳಂತಹ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು.

12220058a ಸರ್ವೇ ಮಾಯಾಶತಧರಾಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ಕಾಮಚಾರಿಣಃ|

12220058c ಸರ್ವೇ ಸಮರಮಾಸಾದ್ಯ ನ ಶ್ರುಯಂತೇ ಪರಾಜಿತಾಃ||

ಎಲ್ಲರೂ ನೂರಾರು ಮಾಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಮರವನ್ನು ಸೇರಿ ಪರಾಜಿತರಾದರೆಂದು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12220059a ಸರ್ವೇ ಸತ್ಯವ್ರತಪರಾಃ ಸರ್ವೇ ಕಾಮವಿಹಾರಿಣಃ|

12220059c ಸರ್ವೇ ವೇದವ್ರತಪರಾಃ ಸರ್ವೇ ಚಾಸನ್ ಬಹುಶ್ರುತಾಃ||

ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ಯವ್ರತ ಪರಾಯಣರಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರ್ವರೂ ವೇದವ್ರತಪರಾಯಣರಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದರು.

12220060a ಸರ್ವೇ ಸಂಹತಮೈಶ್ವರ್ಯಮೀಶ್ವರಾಃ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ|

12220060c ನ ಚೈಶ್ವರ್ಯಮದಸ್ತೇಷಾಂ ಭೂತಪೂರ್ವೋ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

ಎಲ್ಲರೂ ರಾಜೇಶ್ವರರಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಆ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಮೊದಲೆಂದೂ ಐಶ್ವರಮದವಿರಲಿಲ್ಲ.

12220061a ಸರ್ವೇ ಯಥಾರ್ಥದಾತಾರಃ ಸರ್ವೇ ವಿಗತಮತ್ಸರಾಃ|

12220061c ಸರ್ವೇ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಯಥಾವತ್ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ||

ಎಲ್ಲರೂ ಯಥಾರ್ಥರಿಗೆ ದಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಮಾತ್ಸರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

12220062a ಸರ್ವೇ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀಪುತ್ರಾಃ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಾ ಮಹಾಬಲಾಃ|

12220062c ಜ್ವಲಂತಃ ಪ್ರತಪಂತಶ್ಚ ಕಾಲೇನ ಪ್ರತಿಸಂಹೃತಾಃ||

ಆ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಬಲರೂ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪತಿಯ
ಪುತ್ರರಾಗಿದ್ದರು⁴²⁵. ತೇಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪ್ರತಾಪಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದರೂ
ಕಾಲನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

12220063a ತ್ವಂ ಚೈವೇಮಾಂ ಯದಾ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಪೃಥಿವೀಂ ತ್ಯಕ್ತ್ಯಸೇ ಪುನಃ|
12220063c ನ ಶಕ್ತ್ಯಸಿ ತದಾ ಶಕ್ರ ನಿಯಂತುಂ ಶೋಕಮಾತ್ಮನಃ||

ಶಕ್ರ! ಯಾವಾಗ ನೀನು ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ ಪುನಃ
ಪರಿತ್ಯಜಿಸುತ್ತೀಯೋ ಆಗ ನಿನ್ನ ಶೋಕವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು
ಶಕ್ಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12220064a ಮುಂಚೇಚ್ಚಾಂ ಕಾಮಭೋಗೇಷು ಮುಂಚೇಮಂ ಶ್ರೀಭವಂ ಮದಮ್||
12220064c ಏವಂ ಸ್ವರಾಜ್ಯನಾಶೇ ತ್ವಂ ಶೋಕಂ ಸಂಪ್ರಸಹಿಷ್ಯಸಿ||

ಆದುದರಿಂದ ಈಗಲಿಂದಲೇ ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಈ
ಐಶ್ವರ್ಯಮದವನ್ನು ಬಿಡು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನೀನು
ಸ್ವರಾಜ್ಯವು ನಾಶವಾದಾಗ ಶೋಕವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ.

12220065a ಶೋಕಕಾಲೇ ಶುಚೋ ಮಾ ತ್ವಂ ಹರ್ಷಕಾಲೇ ಚ ಮಾ ಹೃಷಃ|
12220065c ಅತೀತಾನಾಗತೇ ಹಿತ್ವಾ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನೇನ ವರ್ತಯ||

ಶೋಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೋಕಿಸಬೇಡ. ಹರ್ಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷಿತನಾಗಬೇಡ.
ಅತೀತ ಮತ್ತು ಅನಾಗತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಈಗ
ದೊರಕಿರುವುದರೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸು.

---

425 ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಕ್ಷಪುತ್ರಿಯರಾದ ದಿತಿ ಮತ್ತು ದನುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪತಿ
ಕಶ್ಯಪನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವರಾಗಿದ್ದರು.

12220066a ಮಾಂ ಚೇದಭ್ಯಾಗತಃ ಕಾಲಃ ಸದಾಯುಕ್ತಮತಂದ್ರಿತಮ್|

12220066c ಕ್ಷಮಸ್ವ ನಚಿರಾದಿಂದ್ರ ತ್ವಾಮಪ್ಯುಪಗಮಿಷ್ಯತಿ||

ಸದಾ ಸಾವಧಾನ ಮತ್ತು ಆಲಸ್ಯರಹಿತನಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಬಳಿಯೂ ಕಾಲವು ಬಂದಿದೆಯೆಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದು ನಿನ್ನ ಬಳಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

12220067a ತ್ರಾಸಯನ್ನಿವ ದೇವೇಂದ್ರ ವಾಗ್ಭಿಸ್ತಕ್ಷಸಿ ಮಾಮಿಹ|

12220067c ಸಂಯತೇ ಮಯಿ ನೂನಂ ತ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ಬಹು ಮನ್ಯಸೇ||

ದೇವೇಂದ್ರ! ಬೆದರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೇನೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನವನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ.

12220068a ಕಾಲಃ ಪ್ರಥಮಮಾಯಾನ್ಮಾಂ ಪಶ್ಚಾತ್ತ್ವಾ ಮನುಧಾವತಿ|

12220068c ತೇನ ಗರ್ಜಸಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಪೂರ್ವಂ ಕಾಲಹತೇ ಮಯಿ||

ದೇವೇಂದ್ರ! ಕಾಲವು ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿ ನಂತರ ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಕಾಲನಿಂದ ಮೊದಲು ನಾನು ಹತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

12220069a ಕೋ ಹಿ ಸ್ಥಾತುಮಲಂ ಲೋಕೇ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ಯ ಮಮ ಸಂಯುಗೇ|

12220069c ಕಾಲಸ್ತು ಬಲವಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತೇನ ತಿಷ್ಠಸಿ ವಾಸವ||

ವಾಸವ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಎದಿರು ಲೋಕದ ಯಾರುತಾನೇ ನಿಲ್ಲಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ? ಬಲವಾನ್ ಕಾಲನು ನನ್ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ನನ್ನ ಎದಿರು

ನಿಂತಿದ್ದೀಯೆ.

12220070a ಯತ್ತದ್ವರ್ಷ ಸಹಸ್ರಾಂತಂ ಪೂರ್ಣಂ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ|

12220070c ಯಥಾ ಮೇ ಸರ್ವಗಾತ್ರಾಣಿ ನಸ್ವಸ್ಥಾನಿ ಹತೌಜಸಃ||

ಸಹಸ್ರವರ್ಷಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ವರೆಗೆ ನೀನು ಇಂದ್ರಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೀಯೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸರ್ವ ಶರೀರಗಳೂ ಓಜಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

12220071a ಅಹಮೈಂದ್ರಚ್ಚು ತಃ ಸ್ಥಾನಾತ್ತ್ವ ಮಿಂದ್ರಃ ಪ್ರಕೃತೋ ದಿವಿ|

12220071c ಸುಚಿತ್ರೇ ಜೀವಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನಪಾಸ್ಯಃ ಕಾಲಪರ್ಯಯಾತ್||

ನಾನು ಇಂದ್ರಸ್ಥಾನದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನೀನು ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಾಗಿರುತ್ತೀಯೆ. ಕಾಲದ ಪಲ್ಲಟನೆಯಿಂದಾಗಿ ಈಗ ನೀನು ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಜೀವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸ್ಯನಾಗಿರುವೆ.

12220072a ಕಿಂ ಹಿ ಕೃತ್ವಾ ತ್ವಮಿಂದ್ರೋಽದ್ಯ ಕಿಂ ಹಿ ಕೃತ್ವಾ ಚ್ಯುತಾ ವಯಮ್|

12220072c ಕಾಲಃ ಕರ್ತಾ ವಿಕರ್ತಾ ಚ ಸರ್ವಮನ್ಯದಕಾರಣಮ್||

ಏನನ್ನು ಮಾಡಿ ನೀನು ಇಂದು ಇಂದ್ರನಾಗಿದ್ದೀಯೆ ಮತ್ತು ಏನನ್ನು ಮಾಡಿ ನಾನು ಇಂದ್ರಪದವಿಯಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿದ್ದೇನೆ? ಕಾಲವೇ ಕರ್ತ ಮತ್ತು ವಿಕರ್ತನು. ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ.

12220073a ನಾಶಂ ವಿನಾಶಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಸುಖದುಃಖೇ ಭವಾಭವೌ|

12220073c ವಿದ್ವಾನ್ವಾಪ್ಪೈವಮತ್ಯರ್ಥಂ ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯೇನ್ನ ಚ ವ್ಯಥೇತ್||

ನಾಶ, ವಿನಾಶ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಸುಖ-ದುಃಖ, ವೃದ್ಧಿ-ಪರಾಭವ - ಇವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷಿತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ

ಮತ್ತು ವ್ಯಥಿತರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

12220074a ತ್ವಮೇವ ಹೀಂದ್ರ ವೇತ್ಥಾಸ್ಮಾನ್ವೇದಾಹಂ ತ್ವಾಂ ಚ ವಾಸವ|

12220074c ವಿಕತ್ಥಸೇ ಮಾಂ ಕಿಂ ಬದ್ಧಂ ಕಾಲೇನ ನಿರಪತ್ರಪ||

ಇಂದ್ರ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ. ವಾಸವ! ನಾನೂ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಲನಿಂದ ಬದ್ಧನಾದ ನೀನು ಏಕೆ ನನ್ನ ಎದಿರು ಆತ್ಮಶ್ಲಾಘನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?

12220075a ತ್ವಮೇವ ಹಿ ಪುರಾ ವೇತ್ಥ ಯತ್ತದಾ ಪೌರುಷಂ ಮಮ|

12220075c ಸಮರೇಷು ಚ ವಿಕ್ರಾಂತಂ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತನ್ನಿದರ್ಶನಮ್||

ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಪೌರುಷವೇನಿತ್ತೆಂದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಸಮರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಕ್ರಾಂತವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಪ್ತ ನಿರ್ದರ್ಶನವು.

12220076a ಆದಿತ್ಯಾಶ್ಚೈವ ರುದ್ರಾಶ್ಚ ಸಾಧ್ಯಾಶ್ಚ ವಸುಭಿಃ ಸಹ|

12220076c ಮಯಾ ವಿನಿರ್ಜಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಮರುತಶ್ಚ ಶಚೀಪತೇ||

ಶಚೀಪತೇ! ಆದಿತ್ಯರು, ರುದ್ರರು, ವಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಧ್ಯರು, ಮರುತರು ಎಲ್ಲರೂ ನನಗೆ ಸೋತಿದ್ದರು.

12220077a ತ್ವಮೇವ ಶಕ್ರ ಜಾನಾಸಿ ದೇವಾಸುರಸಮಾಗಮೇ|

12220077c ಸಮೇತಾ ವಿಬುಧಾ ಭಗ್ನಾಸ್ತರಸಾ ಸಮರೇ ಮಯಾ||

ಶಕ್ರ! ದೇವಾಸುರಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನಿಂದ ಭಗ್ನರಾಗಿ ಸಮರದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ.

12220078a ಪರ್ವತಾಶ್ಚಾಸಕೃತ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಾಃ ಸವನಾಃ ಸವನೌಕಸಃ|

12220078c ಸಟಂಕಶಿಖರಾ ಘೋರಾಃ ಸಮರೇ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ತೇ ಮಯಾ||

ನಾನು ವನಗಳು ಮತ್ತು ವನೌಕಸರೊಂದಿಗೆ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು
ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಘೋರ ಶಿಖರಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ತಲೆಯ
ಮೇಲೆ ಎಸೆದಿದ್ದೆ.

12220079a ಕಿಂ ನು ಶಕ್ಯಂ ಮಯಾ ಕರ್ತುಂ ಯತ್ಕಾಲೋ ದುರತಿಕ್ರಮಃ|

12220079c ನ ಹಿ ತ್ವಾಂ ನೋತ್ಸಹೇ ಹಂತುಂ ಸವಜ್ರಮಪಿ ಮುಷ್ಟಿನಾ||

ಕಾಲವು ಅತ್ಯಂತ ದುರತಿಕ್ರಮವಾಗಿರುವಾಗ ಈಗ ನಾನು ಏನು
ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯ? ವಜ್ರದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು
ನನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಹೊಡೆಯಲು ಶಕ್ಯನಾಗಿಲ್ಲ.

12220080a ನ ತು ವಿಕ್ರಮಕಾಲೋಽಯಂ ಕ್ಷಮಾಕಾಲೋಽಯಮಾಗತಃ|

12220080c ತೇನ ತ್ವಾ ಮರ್ಷಯೇ ಶಕ್ರ ದುರ್ಮರ್ಷಣತರಸ್ವ ಯಾ||

ಇದು ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಕಾಲವಲ್ಲ. ಕ್ಷಮೆಯ ಕಾಲವು
ಬಂದಿದೆ. ಶುಕ್ರ! ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈಗಲೂ ನಾನು ನಿನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಸ್ವಹನೇ
ಆಗಿದ್ದೇನೆ.

12220081a ತ್ವಂ ಮಾ ಪರಿಣತೇ ಕಾಲೇ ಪರಿತಂ ಕಾಲವಹ್ನಿನಾ|

12220081c ನಿಯತಂ ಕಾಲಪಾಶೇನ ಬದ್ಧಂ ಶಕ್ರ ವಿಕತ್ಲಸೇ||

ಕಾಲವು ಪರಿಣತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆ
ಮತ್ತು ಸದಾ ಕಾಲಪಾಶದಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಶುಕ್ರ!
ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಹೀಗೆ ಆತ್ಮಶ್ಲಾಘನೆಯನ್ನು

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ.

12220082a ಅಯಂ ಸ ಪುರುಷಃ ಶ್ಯಾಮೋ ಲೋಕಸ್ಯ ದುರತಿಕ್ರಮಃ|

12220082c ಬದ್ಧ್ವಾ ತಿಷ್ಠತಿ ಮಾಂ ರೌದ್ರಃ ಪಶುಂ ರಶನಯಾ ಯಥಾ||

ಯಜ್ಞಪಶುವನ್ನು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಲೋಕದ ಜನರಿಂದ
ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯನಾದ ಶ್ಯಾಮಲವರ್ಣದ ರೌದ್ರ
ಕಾಲಪುರುಷನು ನನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.

12220083a ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ಭವಾಭವೌ|

12220083c ವಧೋ ಬಂಧಃ ಪ್ರಮೋಕ್ಷಶ್ಚ ಸರ್ವಂ ಕಾಲೇನ ಲಭ್ಯತೇ||

ಲಾಭ-ನಷ್ಟಗಳು, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು, ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳು, ಏಳೆ-
ಅಧೋಗತಿಗಳು, ವಧೆ-ಬಂಧನ-ಬಿಡುಗಡೆ - ಇವೆಲ್ಲವೂ
ಕಾಲನಿಂದಲೇ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

12220084a ನಾಹಂ ಕರ್ತಾ ನ ಕರ್ತಾ ತ್ವಂ ಕರ್ತಾ ಯಸ್ತು ಸದಾ ಪ್ರಭುಃ|

12220084c ಸೋಽಯಂ ಪಚತಿ ಕಾಲೋ ಮಾಂ ವ್ಯಕ್ಷೇ ಫಲಮಿವಾಗತಮ್||

ನಾನೂ ಕರ್ತನಲ್ಲ. ನೀನೂ ಕರ್ತನಲ್ಲ. ಸದಾ ಆ ಪ್ರಭುವೊಬ್ಬನೇ
ಕರ್ತನು. ಅದೇ ಕಾಲರೂಪಿ ಕರ್ತನು ಮರದಲ್ಲಿರುವ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ
ನನ್ನನ್ನು ಪಕ್ವಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

12220085a ಯಾನ್ಯೇವ ಪುರುಷಃ ಕುರ್ವನ್ಸುಖೈಃ ಕಾಲೇನ ಯುಜ್ಯತೇ|

12220085c ಪುನಸ್ತಾನ್ಯೇವ ಕುರ್ವಾಣೋ ದುಃಖೈಃ ಕಾಲೇನ ಯುಜ್ಯತೇ||

ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುರುಷನು ಕಾಲವಶಾತ್ ಸುಖವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೋ ಪುನಃ ಅದೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಾಲವಶಾತ್

ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.⁴²⁶

12220086a ನ ಚ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಜ್ಞಃ ಸ್ಪೃಷ್ಟಃ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹತಿ|

12220086c ತೇನ ಶಕ್ರ ನ ಶೋಚಾಮಿ ನಾಸ್ತಿ ಶೋಕೇ ಸಹಾಯತಾ||

ಕಾಲವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವನು ಕಾಲನಿಂದ ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ
ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶಕ್ರ! ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಶೋಕದಿಂದ ಯಾವ ಸಹಾಯವೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

12220087a ಯದಾ ಹಿ ಶೋಚತಾಂ ಶೋಕೋ ವ್ಯಸನಂ ನಾಪಕರ್ಷತಿ|

12220087c ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಶೋಚತೋ ನಾಸ್ತಿ ನಾದ್ಯ ಶೋಚಾಮ್ಯಹಂ ತತಃ||

ಶೋಕಿಸುವುದರಿಂದ ಶೋಕ-ವ್ಯಸನಗಳು ದೂರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಶೋಕಿಸುವವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದು
ನಾನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.”

12220088a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷೋ ಭಗವಾನ್ ಪಾಕಶಾಸನಃ|

12220088c ಪ್ರತಿಸಂಹೃತ್ಯ ಸಂರಂಭಮಿತ್ಯುವಾಚ ಶತಕ್ರತುಃ||

ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಭಗವಾನ್ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ಪಾಕಶಾಸನ ಶತಕ್ರತುವು
ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12220089a ಸವಜ್ರಮುದ್ಯತಂ ಬಾಹುಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾಶಾಂಶ್ಚ ವಾರುಣಾನ್|

12220089c ಕಸ್ಯೇಹ ನ ವ್ಯಥೇದ್ಬುದ್ಧಿರ್ಮೃತ್ಯೋರಪಿ ಜಿಘಾಂಸತಃ||

⁴²⁶ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಫಲಗಳು

ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

“ವಜ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ನನ್ನ ಈ ಬಾಹುವನ್ನೂ, ವರುಣನ
ಪಾಶಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದ ಯಾರ ಬುದ್ಧಿಯು ತಾನೇ - ಅವನು
ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಬಂದಿರುವ ಮೃತ್ಯುವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ -
ವ್ಯಥಿತಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ?

12220090a ಸಾ ತೇ ನ ವ್ಯಥತೇ ಬುದ್ಧಿರಚಲಾ ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿನೀ|

12220090c ಬ್ರುವನ್ನ ವ್ಯಥಸೇ ಸ ತ್ವಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮ. 427||

ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಿ! ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿನಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು
ಅಚಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನೀನು ವ್ಯಥಿತನಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಧೈರ್ಯದ
ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ವ್ಯಥಿತನಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

12220091a ಹೋ ಹಿ ವಿಶ್ವಾಸಮರ್ಥೇಷು ಶರೀರೇ ವಾ ಶರೀರಭೃತ್|

12220091c ಕರ್ತುಮುತ್ಸಹತೇ ಲೋಕೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಂಪ್ರಸ್ಥಿತಂ ಜಗತ್||

ಜಗತ್ತು ವಿನಾಶದ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಶರೀರಧಾರಿಯಾದ ಯಾರು ತಾನೇ ಶರೀರ ಅಥವಾ ಧನ-
ವೈಭವಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ?

12220092a ಅಹಮಪ್ಯೇವಮೇವೈನಂ ಲೋಕಂ ಜಾನಾಮ್ಯಶಾಶ್ವತಮ್|

12220092c ಕಾಲಾಗ್ನಾವಾಹಿತಂ ಘೋರೇ ಗುಹ್ಯೇ ಸತತಗೇಽಕ್ಷರೇ||

ಸತತವೂ ಗೌಪ್ಯನಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಘೋರ ಅಕ್ಷರ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದಿರುವ ಈ ಲೋಕವು ಅಶಾಶ್ವತವೆಂದು ನಾನೂ ಕೂಡ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

427 ಧೈರ್ಯಾತ್ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12220093a ನ ಚಾತ್ರ ಪರಿಹಾರೋಽಸ್ತಿ ಕಾಲಸ್ಪೃಷ್ಟಸ್ಯ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

12220093c ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಾಂ ಮಹತಾಂ ಚೈವ ಭೂತಾನಾಂ ಪರಿಪಚ್ಛತಾಮ್||

ಕಾಲನಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ. ಕಾಲವು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮತ್ತು ಅತಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಬೇಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12220094a ಅನೀಶಸ್ಯಾಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯ ಭೂತಾನಿ ಪಚತಃ ಸದಾ|

12220094c ಅನಿವೃತ್ತಸ್ಯ ಕಾಲಸ್ಯ ಕ್ಷಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ನ ಮುಚ್ಯತೇ||

ತನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಈಶ್ವರನನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರದ, ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸದಾ ಬೇಯಿಸುತ್ತಿರುವ, ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಾರದ ಕಾಲದ ವಶದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದವರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೆನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

12220095a ಅಪ್ರಮತ್ತಃ ಪ್ರಮತ್ತೇಷು ಕಾಲೋ ಜಾಗರ್ತಿ ದೇಹಿಷು|

12220095c ಪ್ರಯತ್ನೇನಾಪ್ಯತಿಕ್ರಾಂತೋ ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವೋ ನ ಕೇನ ಚಿತ್||

ಅಪ್ರಮತ್ತ ಕಾಲವು ಪ್ರಮತ್ತ ದೇಹಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕಾಲನನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದವನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಯಾರೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ.

12220096a ಪುರಾಣಃ ಶಾಶ್ವತೋ ಧರ್ಮಃ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಸಮಃ|

12220096c ಕಾಲೋ ನ ಪರಿಹಾರ್ಯಶ್ಚ ನ ಚಾಸ್ಯಾಸ್ತಿ ವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ||

ಪುರಾಣನೂ, ಶಾಶ್ವತನೂ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿರುವ ಕಾಲ ಧರ್ಮನನ್ನು ಯಾರೂ ದೂರೀಕರಿಸಲಾರರು. ಮೀರಲಾರರು.

12220097a ಅಹೋರಾತ್ರಾಂಶ್ಚ ಮಾಸಾಂಶ್ಚ ಕ್ಷಣಾನ್ಯಾಷ್ಟಾಃ ಕಲಾ ಲವಾನ್||

12220097c ಸಂಪಿಂಡಯತಿ ನಃ ಕಾಲೋ ವೃದ್ಧಿಂ ವಾರ್ಧುಷಿಕೋ ಯಥಾ||

ಬಡ್ಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಾಲಕೊಡುವವನು ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಾ ಸಾಲತೆಗೆದುಕೊಂಡವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಷ್ಟಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಕಾಲನು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ, ಮಾಸ, ಕ್ಷಣ, ಕಾಷ್ಠಾ, ಕಲಾ ಮತ್ತು ಲವಗಳನ್ನು⁴²⁸ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

12220098a ಇದಮದ್ಯ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಶ್ವಃ ಕರ್ತಾ ಸ್ತ್ರೀತಿ ವಾದಿನಮ್|

12220098c ಕಾಲೋ ಹರತಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ನದೀವೇಗ ಇವೋಡುಪಮ್||

“ಇಂದು ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ; ನಾಳೆ ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಮಾತನಾಡುವವರನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಯು ದಡದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಕಾಲವು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

12220099a ಇದಾನೀಂ ತಾವದೇವಾಸೌ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಃ ಕಥಂ ಮೃತಃ|

12220099c ಇತಿ ಕಾಲೇನ ಹ್ರಿಯತಾಂ ಪ್ರಲಾಪಃ ಶ್ರುಯತೇ ನೃಣಾಮ್||

“ಇದಾಗಲೇ ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆನು; ಈಗ ಅವನು ಹೇಗೆ ಮೃತನಾಗಿ

---

⁴²⁸ ಒಂದು ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಸಮಯವು ಕಾಲ. ಒಂದು ಅಕ್ಷಿ ಅಥವಾ ನಿಮೇಷ ಎಂದರೆ ಒಂದು ರೆಪೆಹೋಡಿಯವಷ್ಟು ಸಮಯ. ಹದಿನೈದು ನಿಮೇಷಗಳು ಅಥವಾ ಹದಿನೆಂಟು ಬಾರಿ ರೆಪೆಹೋಡಿಯವಷ್ಟು ಸಮಯವು 1 ಕಾಷ್ಠಾ. 30 ಕಾಷ್ಠಗಳು ಒಂದು ಕಲೆ. ಕ್ಷಣದ 1/30ನೇ ಭಾಗವು 1 ಕಲೆ. ಕಲೆಯ 1/10ನೇ ಭಾಗವು ಒಂದು ಕಾಷ್ಠಾ. ಕಾಷ್ಠದ 1/18ನೇ ಭಾಗವು 1 ನಿಮೇಷ. ನಿಮೇಷದ ಅರ್ಧ ಭಾಗವು 1 ಲವ. ಲವದ ಅರ್ಧಭಾಗವು ಒಂದು ಕ್ಷಣ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಬಿಟ್ಟನು?” ಎಂದು ಕಾಲದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರ ಕುರಿತು ನರರು ಗೋಳಿಡುವುದು ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ.

12220100a ನಶ್ಯಂತ್ಯರ್ಥಾಸ್ತಥಾ ಭೋಗಾಃ ಸ್ಥಾನಮೈಶ್ವರ್ಯಮೇವ ಚ|

⁴²⁹12220100c ಅನಿತ್ಯಮಧ್ರುವಂ ಸರ್ವಂ ವ್ಯವಸಾಯೋ ಹಿ ದುಷ್ಕರಃ|

12220100e ಉಚ್ಚಾಯಾ ವಿನಿಪಾತಾಂತಾ ಭಾವೋಽಭಾವಸ್ಥ ಏವ ಚ||

ಸಂಪತ್ತು, ಭೋಗಗಳು, ಸ್ಥಾನ-ಐಶ್ವರ್ಯಗಳೂ ಕೂಡ

ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸರ್ವವೂ ಅನಿತ್ಯವು ಮತ್ತು ಅಸ್ಥಿರವು.

ಉಚ್ಚಾಯಸ್ಥಿತಿಯು ಅಧಃಪತನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟು

ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದೇ

ಕಷ್ಟಕರವು.

12220101a ಸಾ ತೇ ನ ವ್ಯಥತೇ ಬುದ್ಧಿರಚಲಾ ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನೀ|

12220101c ಅಹಮಾಸಂ ಪುರಾ ಚೇತಿ ಮನಸಾಪಿ ನ ಬುಧ್ಯಸೇ||

ನಿನ್ನ ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನೀ ಬುದ್ಧಿಯು ಅಚಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನೀನು

ವ್ಯಥಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. “ಹಿಂದೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಇದ್ದೆ” ಎಂದು

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ.

12220102a ಕಾಲೇನಾಕ್ರಮ್ಯ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ಪಚ್ಯಮಾನೇ ಬಲೀಯಸಾ|

12220102c ಅಜ್ಯೇಷ್ಯಮಕನಿಷ್ಠಂ ಚ ಕ್ಷಿಪ್ಯಮಾಣೋ ನ ಬುಧ್ಯಸೇ||

ಬಲಿಷ್ಠ ಕಾಲವು ಈ ಲೋಕವನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ-ಕನಿಷ್ಠ ಎಂಬ

429 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಜೀವಿತಂ

ಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ಕಾಲೇನಾಗಮ್ಯ ನೀಯತೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಭೇದವಿಲ್ಲದೇ ತನ್ನೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ - ಕಾಲದ
ಆಘಾತಕ್ಕೊಳಗಾದವನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

12220103a ಈಷ್ಯಾರ್ಯ ಭಿಮಾನಲೋಭೇಷು ಕಾಮಕ್ರೋಧಭಯೇಷು ಚ|

12220103c ಸ್ಪೃಹಾಮೋಹಾಭಿಮಾನೇಷು ಲೋಕಃ ಸಕ್ತೋ ವಿಮುಹ್ಯತಿ||

ಈಷ್ಯೇ, ಅಭಿಮಾನ, ಲೋಭ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಭಯ, ಆಸೆ, ಮೋಹ
ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾದ ಲೋಕವು ಭ್ರಾಂತವಾಗಿದೆ.

12220104a ಭವಾಂಸು ಭಾವತತ್ತ್ವಜ್ಞೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಜ್ಞಾನತಪೋನ್ವಿತಃ|

12220104c ಕಾಲಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸುವ್ಯಕ್ತಂ ಪಾಣಾವಾಮಲಕಂ ಯಥಾ||

ನೀನಾದರೋ ಭಾವತತ್ತ್ವಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ವಿದ್ವಾಂಸನೂ
ಜ್ಞಾನತಪೋನ್ವಿತನೂ ಆಗಿದ್ದೀಯೆ. ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿರುವ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಂತೆ
ಕಾಲವನ್ನು ನೀನು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ.

12220105a ಕಾಲಚಾರಿತ್ರತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಃ|

12220105c ವೈರೋಚನೇ ಕೃತಾತ್ಮಾ ಸಿ ಸ್ಪೃಹಣೀಯೋ ವಿಜಾನತಾಮ್||

ಕಾಲದ ನಡುಗೆಯನ್ನು ನೀನು ತತ್ತ್ವತಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ.
ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ವೈರೋಚನ! ನೀನು ಕೃತಾತ್ಮನು.
ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವೆ.

12220106a ಸರ್ವಲೋಕೋ ಹ್ಯಯಂ ಮನ್ಯೇ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಪರಿಗತಸ್ವಯಾ|

12220106c ವಿಹರನ್ನರ್ವತೋಮುಕ್ತೋ ನ ಕ್ವ ಚಿತ್ಪರಿಷಜ್ಜಸೇ||

ನೀನು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸರ್ವಲೋಕಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ
ತಿಳಿದಿರುವೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲದರಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ

ವಿಹರಿಸುವ ನೀನು ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತನಾಗಿಲ್ಲ.

12220107a ರಜಶ್ಚ ಹಿ ತಮಶ್ಚ ತ್ವಾ ಸ್ಪೃಶತೋ ನ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಮ್ |

12220107c ನಿಷ್ಪ್ರೀತಿಂ ನಷ್ಟ್ಯಸಂತಾಪಂ ತ್ವಮಾತ್ಮಾನಮುಪಾಸಸೇ ||

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ರಜವಾಗಲೀ ತಮವಾಗಲೀ
ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತಲೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿರಹಿತ-ಸಂತಾಪರಹಿತ ಆತ್ಮನನ್ನು ನೀನು
ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

12220108a ಸುಹೃದಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ನಿರ್ವೈರಂ ಶಾಂತಮಾನಸಮ್ |

12220108c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ವಾಂ ಮಮ ಸಂಜಾತಾ ತ್ವಯ್ಯನುಕ್ರೋಶಿನೀ ಮತಿಃ ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಸುಹೃದಯನೂ, ನಿರ್ವೈರನೂ, ಶಾಂತಮಾನಸನೂ
ಆಗಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಕುರಿತು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ
ಅನುಕ್ರೋಶವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ.

12220109a ನಾಹಮೇತಾದೃಶಂ ಬುದ್ಧಂ ಹಂತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಬಂಧನೇ |

12220109c ಆನೃಶಂಸ್ಯಂ ಪರೋ ಧರ್ಮೋ ಅನುಕ್ರೋಶಸ್ತಥಾ ತ್ವಯಿ ||

ನಾನು ಇಂತಹ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಲು
ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ರೂರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದೇ ಪರಮ
ಧರ್ಮವು. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಕರುಣೆಯುಂಟಾಗಿದೆ.

12220110a ಮೋಕ್ಷಂತೇ ವಾರುಣಾಃ ಪಾಶಾಸ್ತವೇಮೇ ಕಾಲಪರ್ಯ ಯಾತ್ |

12220110c ಪ್ರಜಾನಾಮಪಚಾರೇಣ ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇಽಸ್ತು ಮಹಾಸುರ ||

ಮಹಾಸುರ! ಕಾಲವು ಕಳೆದಂತೆ ನೀನು ಈ ವರುಣ ಪಾಶಗಳಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೀಯೆ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಅಪಚಾರವು ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ನಿನಗೆ

ಮಂಗಳವೃಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12220111a ಯದಾ ಶ್ವಶ್ರುಂ ಸ್ನುಷಾ ವೃದ್ಧಾಂ ಪರಿಚಾರೇಣ ಯೋಕ್ಷ್ಯತೇ|

12220111c ಪುತ್ರಶ್ಚ ಪಿತರಂ ಮೋಹಾತ್ಪ್ರೇಷಯಿಷ್ಯತಿ ಕರ್ಮಸು||

12220112a ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಕಾರಯಿಷ್ಯಂತಿ ವೃಷಲಾಃ ಪಾದಧಾವನಮ್|

12220112c ಶೂದ್ರಾಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಂ ಭಾರ್ಯಾಮುಪಯಾಸ್ಯಂತಿ ನಿರ್ಭಯಾಃ||

12220113a ವಿಯೋನಿಷು ಚ ಬೀಜಾನಿ ಮೋಕ್ಷಂತೇ ಪುರುಷಾ ಯದಾ|

12220113c ಸಂಕರಂ ಕಾಂಸ್ಯಭಾಂಡೈಶ್ಚ ಬಲಿಂ ಚಾಪಿ ಕುಪಾತ್ರಕೈಃ||

12220114a ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಯದಾ ಕೃತ್ಸುಮುನ್ಮರ್ಯಾದಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12220114c ಏಕೈಕಸ್ತೇ ತದಾ ಪಾಶಃ ಕ್ರಮಶಃ ಪ್ರತಿಮೋಕ್ಷತೇ||

ಸೊಸೆಯು ವೃದ್ಧ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಸೇವೆಗೈಯಲು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ,
ಪುತ್ರನು ಮೋಹದಿಂದ ತಂದೆಯನ್ನು ದುಡಿಮೆಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ,
ಶೂದ್ರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ತಮ್ಮ ಪಾದಗಳನ್ನು
ತೊಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಶೂದ್ರರು ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯನ್ನು
ಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಪುರುಷರು ವಿರುದ್ಧಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
ತಮ್ಮ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಬಿಡುವಾಗ, ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ
ಊಟಮಾಡುವಾಗ, ಅಪವಿತ್ರ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು
ನೀಡುವಾಗ, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ತಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು
ಮೀರಿದಾಗ - ನಿನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವ ಈ ವರುಣಪಾಶಗಳು
ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ.

12220115a ಅಸ್ಮತ್ಪ್ರಸ್ತೇ ಭಯಂ ನಾಸ್ತಿ ಸಮಯಂ ಪ್ರತಿಪಾಲಯ|

12220115c ಸುಖೀ ಭವ ನಿರಾಬಾಧಃ ಸ್ವಸ್ಥಚೇತಾ ನಿರಾಮಯಃ||

ನಮ್ಮಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಮಯವನ್ನೇ
ಕಾಯುತ್ತಿರುವ. ಬಾಧೆಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಸ್ವಸ್ಥಚೇತಸನಾಗಿ, ನಿರಾಮಯನಾಗಿ
ಸುಖಿಯಾಗಿರು.”

12220116a ತಮೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ಭಗವಾನ್ ಶತಕ್ರತುಃ

ಪ್ರತಿಪ್ರಯಾತೋ ಗಜರಾಜವಾಹನಃ|

12220116c ವಿಜಿತ್ಯ ಸರ್ವಾನಸುರಾನ್ಸುರಾಧಿಪೋ

ನನಂದ ಹರ್ಷೇಣ ಬಭೂವ ಚೈಕರಾಟ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಗಜರಾಜವಾಹನ ಭಗವಾನ್ ಶತಕ್ರತುವು ಹಿಂದಿರುಗಿ
ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದನು. ಸರ್ವ ಅಸುರರನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಅದ್ವಿತೀಯ
ಅಧೀಶ್ವರನಾಗಿ ಸುರಾಧಿಪನು ಹರ್ಷಿತನಾದನು.

12220117a ಮಹರ್ಷಯಸ್ತುಷ್ಟುವುರಂಜಸಾ ಚ ತಂ

ವೃಷಾಕಪಿಂ ಸರ್ವಚರಾಚರೇಶ್ವರಮ್|

12220117c ಹಿಮಾಪಹೋ ಹವ್ಯಮುದಾವಹಂಸ್ವ ರಂಸ್

ತಥಾಮೃತಂ ಚಾರ್ಪಿತಮೀಶ್ವರಾಯ ಹ||

ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸರ್ವ ಚರಾಚರೇಶ್ವರ ವೃಷಾಕಪಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು
ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ರಂಜಿಸಿದರು. ಅಗ್ನಿದೇವನು ಯಜ್ಞಮಂಡಲಗಳಿಂದ
ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯತೊಡಗಿದನು ಮತ್ತು ದೇವೇಶ್ವರ
ಇಂದ್ರನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿಯತೊಡಗಿದನು.

12220118a ದ್ವಿಜೋತ್ತಮೈಃ ಸರ್ವಗತೈರಭಿಷ್ಟುತೋ

ವಿದೀಪ್ತತೇಜಾ ಗತಮನ್ಯುರೀಶ್ವರಃ|

12220118c ಪ್ರಶಾಂತಚೇತಾ ಮುದಿತಃ ಸ್ವಮಾಲಯಂ

ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮುಮೋದ ವಾಸವಃ||

ಉಪಸ್ಥಿತ ಸರ್ವ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿತನಾದ ದೀಪ್ತತೇಜಸ್ವೀ ಈಶ್ವರ ಇಂದ್ರನು ಆಗ ಪ್ರಶಾಂತಚೇತಸನೂ, ಹರ್ಷಿತನೂ ಆಗಿ ನಿಜಲೋಕ ಸುರಲೋಕವನ್ನು ತಲುಪಿ ಮೋದಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಬಲಿವಾಸವಸಂವಾದೇ ವಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಲಿವಾಸವಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೧

ಶ್ರೀ-ವಾಸವ ಸಂವಾದ

ದೈತ್ಯರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸೇರಿದುದು; ದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ
ಸದ್ಗುಣಗಳಿದ್ದಾಗ ತಾನು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದೆನೆಂದೂ, ಕಾಲದ
ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮವುಂಟಾದುದರಿಂದ
ಅವರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆನೆಂದೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು
ಹೇಳಿದುದು (1-94).

12221001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12221001a ಪೂರ್ವರೂಪಾಣಿ ಮೇ ರಾಜನ್ಪುರುಷಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತಃ|

12221001c ಪರಾಭವಿಷ್ಯತಶ್ಚೈವ ತ್ವಂ ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಪಿತಾಮಹ! ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಿರುವ ಮತ್ತು ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿರುವ ಪುರುಷನ ಪೂರ್ವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಯಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12221002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12221002a ಮನ ಏವ ಮನುಷ್ಯಸ್ಯ ಪೂರ್ವರೂಪಾಣಿ ಶಂಸತಿ|

12221002c ಭವಿಷ್ಯತಶ್ಚ ಭದ್ರಂ ತೇ ತಥೈವ ನಭವಿಷ್ಯತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಮನಸ್ಸೇ ಮನುಷ್ಯನ ಉನ್ನತಿ ಮತ್ತು ಅವನತಿಯ ಪೂರ್ವ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

12221003a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12221003c ಶ್ರಿಯಾ ಶಕ್ರಸ್ಯ ಸಂವಾದಂ ತನ್ನಿಬೋಧ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಮತ್ತು ಶಕ್ರರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12221004a ಮಹತಸ್ತಪಸೋ ವ್ಯಷ್ಟ್ಯಾ ಪಶ್ಯಂಲೋಕೌ ಪರಾವರೌ|

12221004c ಸಾಮಾನ್ಯಮೃಷಿಭಿರ್ಗತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕನಿವಾಸಿಭಿಃ||

12221005a ಬ್ರಹ್ಮೈವಾಮಿತದೀಪ್ತೌಜಾಃ ಶಾಂತಪಾಪ್ಮಾ ಮಹಾತಪಾಃ|

12221005c ವಿಚಚಾರ ಯಥಾಕಾಮಂ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ನಾರದಃ||

ಮಹಾತಪಸ್ವಿ, ಪಾಪರಹಿತ, ಬ್ರಹ್ಮನಂತೆಯೇ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕನಿವಾಸಿಗಳೊಡನೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ನಾರದನು ತನ್ನ ಮಹಾತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮೇಲಿನ

ಮತ್ತು ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ
ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12221006a ಕದಾ ಚಿತ್ವಾ ತರುತ್ಥಾಯ ಪಿಸ್ಪುಕ್ಷುಃ ಸಲಿಲಂ ಶುಚಿ|

12221006c ಧ್ರುವದ್ವಾರಭವಾಂ ಗಂಗಾಂ ಜಗಾಮಾವತತಾರ ಚ||

ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ
ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಧ್ರುವನ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ
ಇಳಿದನು.

12221007a ಸಹಸ್ರನಯನಶ್ಚಾಪಿ ವಜ್ರೀ ಶಂಬರಪಾಕಹಾ|

12221007c ತಸ್ಯಾ ದೇವರ್ಷಿ ಜುಷ್ಪಾಯಾಸ್ತೀರಮಭ್ಯಾಜಗಾಮ ಹ||

ಆಗ ಸಹಸ್ರನಯನ ವಜ್ರೀ ಶಂಬರ-ಪಾಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಇಂದ್ರನೂ
ಕೂಡ ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದನು ಇಳಿದಿದ್ದ ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

12221008a ತಾವಾಪ್ಲುತ್ಯ ಯತಾತ್ಮಾನೌ ಕೃತಜಪ್ಯೌ ಸಮಾಸತುಃ|

12221008c ನದ್ಯಾಃ ಪುಲಿನಮಾಸಾದ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾಂಚನವಾಲುಕಮ್||

12221009a ಪುಣ್ಯಕರ್ಮ ಭಿರಾಖ್ಯಾತಾ ದೇವರ್ಷಿ ಕಥಿತಾಃ ಕಥಾಃ|

12221009c ಚಕ್ರತುಸ್ತೌ ಕಥಾಶೀಲೌ ಶುಚಿಸಂಹೃಷ್ಯಮಾನಸೌ|

12221009e ಪೂರ್ವವೃತ್ತವ್ಯಪೇತಾನಿ ಕಥಯಂತೌ ಸಮಾಹಿತೌ||

ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತರಾಗಿ ಜಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಇಂದ್ರ-
ನಾರದರಿಬ್ಬರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸುವರ್ಣಮಯ ಕಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ
ನದೀತೀರದ ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು-ಮಹರ್ಷಿಗಳು-
ದೇವರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನ

ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೇಳಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾಹಿತರಾಗಿ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಿದ್ದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

12221010a ಅಥ ಭಾಸ್ಕರಮುದ್ಯಂತಂ ರಶ್ಮಿಜಾಲಪುರಸ್ಕೃತಮ್|

12221010c ಪೂರ್ಣಮಂಡಲಮಾಲೋಕ್ಯ ತಾವುತ್ಥಾಯೋಪತಸ್ಥತುಃ||

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕಿರಣಜಾಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಪೂರ್ಣಮಂಡಲಯುಕ್ತನಾಗಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಎದ್ದು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು.

12221011a ಅಭಿತಸ್ತೂದಯಂತಂ ತಮರ್ಕಮರ್ಕಮಿವಾಪರಮ್|

12221011c ಆಕಾಶೇ ದದೃಶೇ ಜ್ಯೋತಿರುದ್ಯತಾರ್ಚಿಃಸಮಪ್ರಭಮ್||

ಆಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸೂರ್ಯನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಒಂದು ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಅಗ್ನಿಸಮಾನಪ್ರಭೆಯಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯು ಕಾಣಿಸಿತು.

12221012a ತಯೋಃ ಸಮೀಪಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯತ ಭಾರತ|

12221012c ತತ್ಸುಪರ್ಣಾರ್ಕ ಚರಿತಮಾಸ್ಥಿತಂ ವೈಷ್ಣವಂ ಪದಮ್|

12221012e ಭಾಭಿರಪ್ರತಿಮಂ ಭಾತಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮವಭಾಸಯತ್||

ಭಾರತ ! ಗರುಡ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯರ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗುವ ಅಪ್ರತಿಮ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವೈಷ್ಣವ ವಿಮಾನವು ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಮೀಪ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು.

12221013a ದಿವ್ಯಾಭಿರೂಪಶೋಭಾಭಿರಪ್ಸರೋಭಿಃ ಪುರಸ್ಕೃತಮ್|

12221013c ಬೃಹತೀಮಂಶುಮತ್ಪ್ರಖ್ಯಾಂ ಬೃಹದ್ಭಾನೋರಿವಾರ್ಚಿಷಮ್||

12221014a ನಕ್ಷತ್ರಕಲ್ಪಾಭರಣಾಂ ತಾರಾಭಕ್ತಿಸಮಸೃಜಮ್|

12221014c ಶ್ರಿಯಂ ದದೃಶತುಃ ಪದ್ಮಾಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪದ್ಮತಲಸ್ಥಿತಾಮ್||

ಆ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಅವರು ತನ್ನಂತೆಯೇ ದಿವ್ಯ ರೂಪ-ಶೋಭೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಅಪ್ಸರೆಯರಿಂದ ಸುತ್ತವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಂಶುಮಾಲಿ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಅಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಜಾಜ್ಜ್ವಲ್ಯಮಾನಳಾಗಿದ್ದ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ಥಳಥಳಿಸುವ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ, ಮುತ್ತು-ರತ್ನಗಳ ಹಾರಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ್ದ, ಕಮಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಯನ್ನು ನೋಡಿದರು.

12221015a ಸಾವರುಹ್ಯ ವಿಮಾನಾಗ್ರಾದಂಗನಾನಾಮನುತ್ತಮಾ|

12221015c ಅಭ್ಯಗಚ್ಛತ್ರಿಲೋಕೇಶಂ ಶಕ್ರಂ ಚರ್ಷಿಂ ಚ ನಾರದಮ್||

ಅಂಗನೆಯರಲ್ಲಿಯೇ ಅನುತ್ತಮಳಾಗಿದ್ದ ಅವಳು ವಿಮಾನದಿಂದ ಇಳಿದು ತ್ರಿಲೋಕೇಶ ಶಕ್ರ ಮತ್ತು ಋಷಿ ನಾರದರ ಬಳಿಸಾರಿದಳು.

12221016a ನಾರದಾನುಗತಃ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮಘವಾಂಸ್ತಾಮುಪಾಗಮತ್|

12221016c ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟೋ ದೇವೀಂ ನಿವೇದ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ||

ನಾರದನು ಮುಂದೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಘವಾನ ಇಂದ್ರನು ಕೈಮುಗಿದು ದೇವಿಯ ಸಮೀಪ ಹೋಗಿ ಸ್ವಯಂ ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

12221017a ಚಕ್ರೇ ಚಾನುಪಮಾಂ ಪೂಜಾಂ ತಸ್ಯಾಶ್ಚಾಪಿ ಸ ಸರ್ವವಿತ್|

12221017c ದೇವರಾಜಃ ಶ್ರಿಯಂ ರಾಜನ್ವಾಕ್ಯಂ ಚೇದಮುವಾಚ ಹ||

ರಾಜನ್! ಸರ್ವವಿದು ದೇವರಾಜನು ಶ್ರೀಗೆ ಅನುಪಮ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

12221018a ಕಾ ತ್ವಂ ಕೇನ ಚ ಕಾರ್ಯೇಣ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ಚಾರುಹಾಸಿನಿ|

12221018c ಕುತಶ್ಚಾಗಮ್ಯತೇ ಸುಭ್ರು ಗಂತವ್ಯಂ ಕ್ವ ಚ ತೇ ಶುಭೇ||

“ಚಾರುಹಾಸಿನಿ! ನೀನು ಯಾರು ಮತ್ತು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ? ಸುಭ್ರು! ಶುಭೇ! ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವೆ ಮತ್ತು ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ?”

12221019 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12221019a ಪುಣ್ಯೇಷು ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಸರ್ವೇ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾಃ|

12221019c ಮಮಾತ್ಮ ಭಾವಮಿಚ್ಛಂತೋ ಯತಂತೇ ಪರಮಾತ್ಮನಾ||

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಪುಣ್ಯ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾವರ-
ಜಂಗಮಗಳೂ ನನ್ನ ಆತ್ಮಿಯತೆಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು
ಪಡೆಯಲು ಪರಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12221020a ಸಾಹಂ ವೈ ಪಂಕಜೇ ಜಾತಾ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ ವಿಬೋಧಿತೇ|

12221020c ಭೂತ್ಯರ್ಥಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪದ್ಮಾ ಶ್ರೀಃ ಪದ್ಮಮಾಲಿನೀ||

ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ
ಅರಳುವ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳು. ನಾನೇ ಪದ್ಮೆಯು. ಶ್ರೀಯು.
ಪದ್ಮಮಾಲಿನಿಯು.

12221021a ಅಹಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಹಂ ಭೂತಿಃ ಶ್ರೀಶ್ಚಾಹಂ ಬಲಸೂದನ|

12221021c ಅಹಂ ಶ್ರದ್ಧಾ ಚ ಮೇಧಾ ಚ ಸನ್ನತಿವಿಜಿತಿಃ ಸ್ಥಿತಿಃ||

ಬಲಸೂದನ! ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮೀ. ನಾನು ಭೂತಿ. ನಾನು ಶ್ರೀ. ನಾನು ಶ್ರದ್ಧಾ,
ಮೇಧಾ, ಸನ್ನತಿ, ವಿಜಿತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿ.

12221022a ಅಹಂ ಧೃತಿರಹಂ ಸಿದ್ಧಿರಹಂ ತ್ವಿಡ್ಭೂತಿರೇವ ಚ|

12221022c ಅಹಂ ಸ್ವಾಹಾ ಸ್ವಧಾ ಚೈವ ಸಂಸ್ತುತಿನಿಯತಿಃ ಕೃತಿಃ||

ನಾನು ಧೃತಿ. ನಾನು ಸಿದ್ಧಿ. ನಾನು ಕಾಂತಿ, ಸಮೃದ್ಧಿ, ಸ್ವಾಹಾ, ಸ್ವಧಾ,
ಸಂಸ್ತುತಿ, ನಿಯತಿ ಮತ್ತು ಕೃತಿ.

12221023a ರಾಜ್ಞಾಂ ವಿಜಯಮಾನಾನಾಂ ಸೇನಾಗ್ರೇಷು ಧ್ವಜೇಷು ಚ|

12221023c ನಿವಾಸೇ ಧರ್ಮಶೀಲಾನಾಂ ವಿಷಯೇಷು ಪುರೇಷು ಚ||

ವಿಜಯೇಚ್ಚು ರಾಜರ ಸೇನೆಗಳ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಧ್ವಜಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತು ಧರ್ಮಶೀಲರ ರಾಜ್ಯ-ಪುರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವಳು ನಾನು.

12221024a ಜಿತಕಾಶಿನಿ ಶೂರೇ ಚ ಸಂಗ್ರಾಮೇಷ್ಟನಿವರ್ತಿನಿ|

12221024c ನಿವಸಾಮಿ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರೇ ಸದೈವ ಬಲಸೂದನ||

ಬಲಸೂದನ! ಸಂಗ್ರಾಮದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗದ, ವಿಜಯದಿಂದ ಬೆಳಗುವ, ಶೂರ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರರಲ್ಲಿ ನಾನು ಸದೈವ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

12221025a ಧರ್ಮನಿತ್ಯೇ ಮಹಾಬುದ್ಧೌ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇ ಸತ್ಯವಾದಿನಿ|

12221025c ಪ್ರಶ್ರಿತೇ ದಾನಶೀಲೇ ಚ ಸದೈವ ನಿವಸಾಮ್ಯಹಮ್||

ಧರ್ಮನಿತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಸತ್ಯವಾದಿನೀ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಯಿರುವವರಲ್ಲಿ, ವಿನಯಶೀಲ ಮತ್ತು ದಾನಶೀಲರಲ್ಲಿ ನಾನು ಸದೈವ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

12221026a ಅಸುರೇಷ್ಟವಸಂ ಪೂರ್ವಂ ಸತ್ಯಧರ್ಮನಿಬಂಧನಾ|

12221026c ವಿಪರೀತಾಂಸ್ತು ತಾನ್ಬುದ್ಧ್ವಾ ತ್ವಯಿ ವಾಸಮರೋಚಯಮ್||

ಸತ್ಯಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತಳಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಇದೂವರೆಗೆ ಅಸುರರ ಬಳಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅವರು ವಿಪರೀತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ವಾಸಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನೆ.”

12221027 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12221027a ಕಥಂವೃತ್ತೇಷು ದೈತ್ಯೇಷು ತ್ವಮವಾತ್ಸೀರ್ವರಾನನೇ|

12221027c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಕಿಮಿಹಾಗಾಸ್ತ್ವಂ ಹಿತ್ವಾ ದೈತೇಯದಾನವಾನ್||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ವರಾನನೇ! ಯಾವರೀತಿ ಆಚಾರ-

ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ನೀನು
ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ? ದೈತ್ಯ-ದಾನವರಲ್ಲಿ ಈಗ ಏನನ್ನು ಕಂಡು
ಅವರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ?”

12221028 ಶ್ರೀರುವಾಚ|

12221028a ಸ್ವಧರ್ಮಮನುತಿಷ್ಠತ್ಸು ಧೈರ್ಯಾದಚಲಿತೇಷು ಚ|

12221028c ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗಾಭಿರಾಮೇಷು ಸತ್ವೇಷು ನಿರತಾ ಹ್ಯಹಮ್||

ಶ್ರೀಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಸ್ವಧರ್ಮನಿರತರಾಗಿರುವ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ
ವಿಚಲಿತರಾಗದ, ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಪಡುವ
ಸತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಸದಾ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

12221029a ದಾನಾಧ್ಯಯನಯಜ್ಞೇಜ್ಯಾ ಗುರುದೈವತಪೂಜನಮ್|

12221029c ವಿಪ್ರಾಣಾಮತಿಥೀನಾಂ ಚ ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಮವರ್ತತ||

ದಾನವರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ದಾನ-ಅಧ್ಯಯನ-ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾದಿಗಳೂ,
ಗುರು-ದೈವತ ಪೂಜೆಗಳೂ, ವಿಪ್ರರು-ಅತಿಥಿಯರ ಪೂಜೆಗಳೂ
ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

12221030a ಸುಸಂಮೃಷ್ಟಗೃಹಾಶ್ಚಾಸನ್ ಚಿತ್ರಸ್ರೀಕಾ ಹುತಾಗ್ನಯಃ|

12221030c ಗುರುಶುಶ್ರೂಷವೋ ದಾಂತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಃ ಸತ್ಯವಾದಿನಃ||

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುಡಿಸಿ-ಸಾರಿಸಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.
ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರ ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಜಯಿಸಿದ್ದರು.
ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂ,
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯರೂ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಾದಿಗಳೂ

ಆಗಿದ್ದರು.

12221031a ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾ ಜಿತಕ್ರೋಧಾ ದಾನಶೀಲಾನಸೂಯಕಾಃ|

12221031c ಭೃತಪುತ್ರಾ ಭೃತಾಮಾತ್ಯಾ ಭೃತದಾರಾ ಹ್ಯನೀರ್ಷವಃ||

ಅವರು ಶ್ರದ್ಧಧಾನರೂ, ಜಿತಕ್ರೋಧರೂ, ದಾನಶೀಲರೂ,
ಅನಸೂಯಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಪುತ್ರರು, ಅಮಾತ್ಯರು ಮತ್ತು ಪತ್ನಿಯರ
ಭರಣ-ಪೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

12221032a ಅಮರ್ಷಣಾ ನ ಚಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸ್ಪೃಹಯಂತಿ ಕದಾ ಚನ|

12221032c ನ ಚ ಜಾತೂಪತಪ್ಯಂತೇ ಧೀರಾಃ ಪರಸಮೃದ್ಧಿಭಿಃ||

ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಎಂದೂ ಆಸೆಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ
ಧೀರರು ಇತರರ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಎಂದೂ ಪರಿತಾಪಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12221033a ದಾತಾರಃ ಸಂಗ್ರಹೀತಾರ ಆರ್ಯಾಃ ಕರುಣವೇದಿನಃ|

12221033c ಮಹಾಪ್ರಸಾದಾ ಋಜವೋ ದೃಢಭಕ್ತಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ||

ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸನ್ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಧನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
ಆರ್ಯರಂತಿದ್ದರು. ಕಾರುಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ತಿಳಿದಿದ್ದರು.
ಅನುಗ್ರಹಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಸರಳಸ್ವಭಾವದವರೂ,
ದೃಢಭಕ್ತರೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

12221034a ಸಂತುಷ್ಟಭೃತ್ಯಸಚಿವಾಃ ಕೃತಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಃ|

12221034c ಯಥಾರ್ಥಮಾನಾರ್ಥಕರಾ ಹ್ರೀನಿಷೇಧಾ⁴³⁰ ಯತವೃತಾಃ||

⁴³⁰ ಹ್ರೀನಿಷೇವಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸೇವಕರೂ-ಸಚಿವರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.
ಕೃತಜ್ಞರೂ ಪ್ರಿಯವಾದಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಯಥಾರ್ಥರನ್ನು
ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಮ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಜ್ಜಾಶೀಲರಾಗಿದ್ದರು.
ಯಥಾವ್ರತರಾಗಿದ್ದರು.

12221035a ನಿತ್ಯಂ ಪರ್ವಸು ಸುಸ್ನಾತಾಃ ಸ್ವನುಲಿಪ್ತಾಃ ಸ್ವಲಂಕೃತಾಃ|

12221035c ಉಪವಾಸತಪಃಶೀಲಾಃ ಪ್ರತೀತಾ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ||

ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಸುಸ್ನಾತರಾಗಿ, ಅಂಗಾಗಗಳಿಗೆ
ಲೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಸ್ವಲಂಕೃತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಪವಾಸ-
ತಪಃಶೀಲರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳೂ ವಿಶ್ವಸ್ತರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

12221036a ನೈನಾನಭ್ಯುದಿಯಾತ್ಸೂರ್ಯೋ ನ ಚಾಪ್ಯಾಸನ್ ಪ್ರಗೇನಿಶಾಃ|

12221036c ರಾತ್ರೇ ದಧಿ ಚ ಸಕ್ತಾಂಶ್ಚ ನಿತ್ಯಮೇವ ವ್ಯವರ್ಜಯನ್||

ದೈತ್ಯರು ಏಳುವ ಮೊದಲು ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.
ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಅವರು ಮೊಸರು ಮತ್ತು ಹುರಿದ ಹಿಟ್ಟನ್ನು
ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12221037a ಕಾಲ್ಯಾಣಂ ಘೃತಂ ಚಾನ್ವವೇಕ್ಷನ್ ಪ್ರಯತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ|

12221037c ಮಂಗಲಾನಪಿ ಚಾಪಶ್ಯನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚಾಪ್ಯಪೂಜಯನ್||

ಮನಸ್ಸು-ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು
ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು
ಮತ್ತು ಇತರ ಮಂಗಳಕರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಕೂಡ.

12221038a ಸದಾ ಹಿ ದದತಾಂ⁴³¹ ಧರ್ಮಃ ಸದಾ ಚಾಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣತಾಮ್

12221038c ಅರ್ಧಂ ಚ ರಾತ್ರಾಃ ಸ್ವಪತಾಂ ದಿವಾ ಚಾಸ್ವಪತಾಂ ತಥಾ||

ಸದಾ ದಾನಮಾಡುವುದೇ ಅವರ ಧರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಎಂದೂ ಅವರು ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯ ಅರ್ಧಭಾಗವು ಕಳೆದ ನಂತರವೇ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12221039a ಕೃಪಣಾನಾಥವೃದ್ಧಾನಾಂ ದುರ್ಬಲಾತುರಯೋಷಿತಾಮ್

12221039c ದಾಯಂ ಚ ಸಂವಿಭಾಗಂ ಚ ನಿತ್ಯಮೇವಾನುಮೋದತಾಮ್||

ಕೃಪಣರು, ಅನಾಥರು, ವೃದ್ಧರು, ದುರ್ಬಲರು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿತ್ಯವೂ ಈ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12221040a ವಿಷಣ್ಣಂ ತ್ರಸ್ತಮುದ್ವಿಗ್ನಂ ಭಯಾರ್ತಂ ವ್ಯಾಧಿಪೀಡಿತಮ್

12221040c ಹೃತಸ್ವಂ ವ್ಯಸನಾರ್ತಂ ಚ ನಿತ್ಯಮಾಶ್ವಾಸಯಂತಿ ತೇ||

ನಿತ್ಯವೂ ಅವರು ವಿಷಾದಗೊಂಡವರಿಗೆ, ಭಯಗೊಂಡವರಿಗೆ, ಉದ್ವಿಗ್ನರಾದವರಿಗೆ, ಭಯಾರ್ತರಿಗೆ, ವ್ಯಾಧಿಪೀಡಿತರಿಗೆ, ತಮ್ಮ ದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಸನಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

12221041a ಧರ್ಮಮೇವಾನ್ವವರ್ತಂತ ನ ಹಿಂಸಂತಿ ಪರಸ್ಪರಮ್

12221041c ಅನುಕೂಲಾಶ್ಚ ಕಾರ್ಯೇಷು ಗುರುವೃದ್ಧೋಪಸೇವಿನಃ||

431 ವದತಾಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರರ
ಅನುಕೂಲರಾಗಿದ್ದರು. ಗುರು-ವೃದ್ಧರ ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತಿದ್ದರು.

12221042a ಪಿತೃದೇವಾತಿಥೀಂಶ್ಚೈವ ಯಥಾವತ್ತೇಽಭ್ಯಪೂಜಯನ್|

12221042c ಅವಶೇಷಾಣಿ ಚಾಶ್ವಂತಿ ನಿತ್ಯಂ ಸತ್ಯತಪೋರತಾಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ಸತ್ಯತಪೋರತರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಪಿತೃಗಳು, ದೇವತೆಗಳು
ಮತ್ತು ಅಧಿತಿಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನೇ
ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

12221043a ನೈಕೇಽಶ್ವಂತಿ ಸುಸಂಪನ್ನಂ ನ ಗಚ್ಛಂತಿ ಪರಸ್ತ್ರಿಯಮ್|

12221043c ಸರ್ವ ಭೂತೇಷ್ಟವರ್ತಂತ ಯಥಾತ್ಮನಿ ದಯಾಂ ಪ್ರತಿ||

ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ಒಬ್ಬರೇ ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು
ಕೂಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇತರರನ್ನು ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಕಂಡುಕೊಂಡು
ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೊಂದಿಗೆ ದಯಾಪರರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

12221044a ನೈವಾಕಾಶೇ ನ ಪಶುಷು ನಾಯೋನೌ ನ ಚ ಪರ್ವಸು|

12221044c ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ವಿಸರ್ಗಂ ತೇಽರೋಚಯಂತ ಕದಾ ಚನ||

ಅವರು ಎಂದೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಪಶುಯೋನಿಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ,
ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ವೀರ್ಯೋತ್ಸರ್ಜನೆಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12221045a ನಿತ್ಯಂ ದಾನಂ ತಥಾ ದಾಕ್ಷ್ಯಮಾರ್ಜವಂ ಚೈವ ನಿತ್ಯದಾ|

12221045c ಉತ್ಸಾಹಶ್ಚಾನಹಂಕಾರಃ ಪರಮಂ ಸೌಹೃದಂ ಕ್ಷಮಾ||

12221046a ಸತ್ಯಂ ದಾನಂ ತಪಃ ಶೌಚಂ ಕಾರುಣ್ಯಂ ವಾಗನಿಷ್ಠುರಾ|

12221046c ಮಿತ್ರೇಷು ಚಾನಭಿದ್ರೋಹಃ ಸರ್ವಂ ತೇಷ್ವಭವತ್ ಪ್ರಭೋ||

ಪ್ರಭೋ! ನಿತ್ಯವೂ ಅವರು ದಾನ, ದಕ್ಷತೆ, ಸರಳತೆ, ಉತ್ಸಾಹ,
ಅನಹಂಕಾರ, ಪರಮ ಸೌಹಾರ್ದತೆ, ಕ್ಷಮೆ, ಸತ್ಯ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸು,
ಶೌಚ, ಕಾರುಣ್ಯ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಠರತೆ, ಮಿತ್ರರಿಗೆ
ದ್ರೋಹವನ್ನೆಸಗದೇ ಇರುವುದು - ಇವೆಲ್ಲ ಗುಣಗಳನ್ನೂ
ಹೊಂದಿದ್ದರು.

12221047a ನಿದ್ರಾ ತಂದ್ರೀರಸಂಪ್ರೀತಿರಸೂಯಾ ಚಾನವೇಕ್ಷಿತಾ|

12221047c ಅರತಿಶ್ಚ ವಿಷಾದಶ್ಚ ನ ಸ್ಪೃಹಾ ಚಾವಿಶಂತ ತಾನ್||

ನಿದ್ರೆ, ಆಲಸ್ಯ, ಅಪ್ರಸನ್ನತೆ, ದೋಷದೃಷ್ಟಿ, ಅವಿವೇಕ, ಅಪ್ರೀತಿ,
ವಿಷಾದ ಮತ್ತು ಕಾಮನೆ - ಇವುಗಳು ಅವರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಲೂ
ಇರಲಿಲ್ಲ.

12221048a ಸಾಹಮೇವಂಗುಣೇಷ್ಟೇವ ದಾನವೇಷ್ಟವಸಂ ಪುರಾ|

12221048c ಪ್ರಚಾಸರ್ಗಮುಪಾದಾಯ ನೈಕಂ ಯುಗವಿಪರ್ಯಯಮ್||

ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಾಗಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಯುಗ ಪರ್ಯಂತ ಉತ್ತಮ
ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ದಾನವರಲ್ಲಿ ನಾನು ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು.

12221049a ತತಃ ಕಾಲವಿಪರ್ಯಾಸೇ ತೇಷಾಂ ಗುಣವಿಪರ್ಯಯಾತ್|

12221049c ಅಪಶ್ಯಂ ವಿಗತಂ ಧರ್ಮಂ ಕಾಮಕ್ರೋಧವಶಾತ್ಮನಾಮ್||

ಕಾಲವು ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಬದಲಾವಣೆಗಳುಂಟಾದವು. ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳು ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳಾಗಿ
ಪರಿವರ್ತಿತವಾದವು. ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳಿಗೆ ವಶರಾದ ಅವರಲ್ಲಿ

ಧರ್ಮವು ಹೊರಟುಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿದೆನು.

12221050a ಸಭಾಸದಾಂ ತೇ ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಸತ್ಯಾಃ ಕಥಯತಾಂ ಕಥಾಃ|

12221050c ಪ್ರಾಹಸನ್ನಭ್ಯಸೂಯಂಶ್ಚ ಸರ್ವವೃದ್ಧಾನ್ಕಣಾವರಾಃ||

ಸಭಾಸದರಲ್ಲಿದ್ದ ವೃದ್ಧರು ಸತ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೀಳು ಗುಣಗಳ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ವೃದ್ಧರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

12221051a ಯೂನಃ ಸಹಸಮಾಸೀನಾನ್⁴³² ವೃದ್ಧಾನಭಿಗತಾನ್ಸತಃ|

12221051c ನಾಭ್ಯುತ್ಥಾನಾಭಿವಾದಾಭ್ಯಾಂ ಯಥಾಪೂರ್ವಮಪೂಜಯನ್||

ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಯುವ ಪುರುಷರು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಸಾಧು ಮತ್ತು ವೃದ್ಧಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ಮೇಲೆದ್ದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವರ ಸನ್ಮಾನ-ಆದರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

12221052a ವರ್ತಯಂತ್ಯೇವ ಪಿತರಿ ಪುತ್ರಾಃ ಪ್ರಭವತಾಽಽತ್ಮನಃ|

12221052c ಅಮಿತ್ರಭೃತ್ಯತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಖ್ಯಾಪಯಂತೋಽನಪತ್ರಪಾಃ||

ತಂದೆಯು ಇರುವಾಗಲೇ ಪುತ್ರರು ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಶತ್ರುವಿಗೆ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ತಾವು ಅಡಿಯಾಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾಚಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲದೇ ಇತರರೊಡನೆಯೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12221053a ತಥಾ ಧರ್ಮಾದಪೇತೇನ ಕರ್ಮಣಾ ಗರ್ಹಿತೇನ ಯೇ|

⁴³² ಯುವಾನಶ್ಚ ಸಮಾಸೀನಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12221053c ಮಹತಃ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತ್ಯರ್ಥಾಂಸ್ತೇಷ್ಟೇಷಾಮಭವತ್ ಸ್ಪೃಹಾ||

ಧರ್ಮಪಥಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ನಿಂದಿತ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಾ
ಧನಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ
ಧನೋಪಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಂಟಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

12221054a ಉಚ್ಚೈಶ್ಚಾಪ್ಯವದನ್ರಾತ್ರೌ ನೀಚೈಸ್ತತ್ರಾಗ್ನಿರಜ್ವಲತ್|

12221054c ಪುತ್ರಾಃ ಪಿತೃನಭ್ಯವದನ್ಭಾರ್ಯಾಶ್ಚಾಭ್ಯವದನ್ ಪತೀನ್||

ರಾತ್ರಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿರುಚಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ
ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವು ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಯನ್ನೂ,
ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪತಿಯನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

12221055a ಮಾತರಂ ಪಿತರಂ ವೃದ್ಧಮಾಚಾರ್ಯಮತಿಥಿಂ ಗುರುಮ್|

12221055c ಗುರುವನ್ನಾಭ್ಯನಂದಂತ ಕುಮಾರಾನ್ನಾನ್ವಪಾಲಯನ್||

ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರನ್ನು, ವೃದ್ಧ ಆಚಾರ್ಯ, ಅತಿಥಿ, ಗುರುಗಳನ್ನು
ಹಿರಿಯರೆಂದೂ ಅಭಿನಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕುಮಾರರನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12221056a ಭಿಕ್ಷಾಂ ಬಲಿಮದತ್ತ್ವಾ ಚ ಸ್ವಯಮನ್ನಾನಿ ಭುಂಜತೇ|

12221056c ಅನಿಷ್ಟ್ವಾ ಸಂವಿಭಜ್ಯಾಥ ಪಿತೃದೇವಾತಿಥೀನ್ಕುರೂನ್||

ಭಿಕ್ಷೆ-ಬಲಿಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಪಿತೃ-ದೇವತೆ-ಅತಿಥಿ-ಗುರುಗಳಿಗೆ
ನೀಡದೆಯೇ ಸ್ವಯಂ ತಾವೇ ಅನ್ನವನ್ನು ಉಣ್ಣುತ್ತಾರೆ.

12221057a ನ ಶೌಚಮನುರುಧ್ಯಂತ ತೇಷಾಂ ಸೂದಜನಾಸ್ತಥಾ|

12221057c ಮನಸಾ ಕರ್ಮಣಾ ವಾಚಾ ಭಕ್ತಮಾಸೀದನಾವೃತಮ್||

ಅವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅಡುಗೆಮಾಡುವವರು ಮನ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು
ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅವರು
ಭೋಜನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದೆಯೇ ಇಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

12221058a ವಿಪ್ರಕೀರ್ಣಾನಿ ಧಾನ್ಯಾನಿ ಕಾಕಮೂಷಕಭೋಜನಮ್|

12221058c ಅಪಾಪೃತಂ ಪಯೋಽತಿಷ್ಠದುಚ್ಚಿಷ್ಟಾಶ್ಚಾಸ್ಪೃಶನ್ ಘೃತಮ್||

ಅವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳು ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಕಾಗೆ-
ಇಲಿಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು
ಮುಚ್ಚಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂಜಲು ಕೈಯಿಂದಲೇ ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು
ಮುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

12221059a ಕುದ್ಧಾಲಪಾಟೀಪಿಟಕಂ ಪ್ರಕೀರ್ಣಂ ಕಾಂಸ್ಯಭಾಜನಮ್|

12221059c ದ್ರವ್ಯೋಪಕರಣಂ ಸರ್ವಂ ನಾನ್ವವೈಕ್ಷತ್ ಕುಟುಂಬಿನೀ||

ಅವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುದ್ದಲಿ, ಕುಡುಗೋಲು, ಬುಟ್ಟಿ, ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆ,
ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಉಪಕರಣಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ
ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿಯು ಅವುಗಳ ಕಡೆ ಗಮನ
ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ.

12221060a ಪ್ರಾಕಾರಾಗಾರವಿಧ್ವಂಸಾನ್ನ ಸ್ಮ ತೇ ಪ್ರತಿಕುರ್ವತೇ|

12221060c ನಾದ್ರಿಯಂತೇ ಪಶೂನ್ಬದ್ಧಾ ಯವಸೇನೋದಕೇನ ಚ||

ಪ್ರಾಕಾರ-ಆಗಾರಗಳು ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು
ಸರಿಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಮೇವು-
ನೀರನ್ನಿತ್ತು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12221061a ಬಾಲಾನಾಂ ಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಾನಾಂ ಸ್ವಯಂ ಭಕ್ಷಾನಭಕ್ಷಯನ್|

12221061c ತಥಾ ಭೃತ್ಯಜನಂ ಸರ್ವಂ ಪರ್ಯಶ್ನಂತಿ ಚ ದಾನವಾಃ||

ಮಕ್ಕಳು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸ್ವಯಂ ತಾವೇ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು
ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಾನವರು ಸೇವಕರು-
ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸದೆಯೇ ತಾವು ಮಾತ್ರ
ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12221062a ಪಾಯಸಂ ಕೃಸರಂ ಮಾಂಸಮಪೂಪಾನಥ ಶಷ್ಟುಲೀಃ|

12221062c ಅಪಾಚಯನ್ನಾತ್ಮನೋಽರ್ಥೇ ವೃಥಾಮಾಂಸಾನ್ಯಭಕ್ಷಯನ್||

ಪಾಯಸ, ಎಳ್ಳನ್ನ, ಮಾಂಸ, ಅಪೂಪ, ಚಕ್ಕುಲಿ - ಇವುಗಳನ್ನು ತಾವು
ತಿನ್ನಲು ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವೃಥಾ ಮಾಂಸವನ್ನು
ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12221063a ಉತ್ಸೂರ್ಯಶಾಯಿನಶ್ಚಾಸನ್ನವೇ ಚಾಸನ್ ಪ್ರಗೇನಿಶಾಃ|

12221063c ಅವರ್ತನ್ಕಲಹಾಶ್ಚಾತ್ರ ದಿವಾರಾತ್ರಂ ಗೃಹೇ ಗೃಹೇ||

ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದಾಗಲೂ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಾತಃಕಾಲವನ್ನೂ ರಾತ್ರಿಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ-ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ
ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಲಹವು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ
ಇರುತ್ತವೆ.

12221064a ಅನಾರ್ಯಾಶ್ಚಾರ್ಯಮಾಸೀನಂ ಪರ್ಯುಪಾಸನ್ನ ತತ್ರ ಹ|

12221064c ಆಶ್ರಮಸ್ಥಾನ್ವಿಕರ್ಮಸ್ಥಾಃ ಪ್ರದ್ವಿಷಂತಿ ಪರಸ್ಪರಮ್|

12221064e ಸಂಕರಾಶ್ಚಾಪ್ಯವರ್ತಂತ ನ ಚ ಶೌಚಮವರ್ತತ||

ಆ ಅನಾರ್ಯರು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆರ್ಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.
ಅಧರ್ಮಿಗಳು ಆಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರನ್ನು
ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಣಸಂಕರವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪವಿತ್ರ ಆಚಾರಗಳು
ಲುಪ್ತವಾಗುತ್ತಿವೆ.

12221065a ಯೇ ಚ ವೇದವಿದೋ ವಿಪ್ರಾ ವಿಸ್ವಷ್ಟಮನೃಚಶ್ಚ ಯೇ|

12221065c ನಿರಂತರವಿಶೇಷಾಸ್ತೇ ಬಹುಮಾನಾವಮಾನಯೋಃ||

ವೇದವಿದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವೇದದ ಒಂದು ಋಕ್ಕನ್ನೂ
ತಿಳಿಯದಿರುವವರಲ್ಲಿ, ಬಹುಮಾನ-ಅಪಮಾನಗಳಲ್ಲಿ, ಯಾವ
ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

12221066a ಹಾವ⁴³³ಮಾಭರಣಂ ವೇಷಂ ಗತಿಂ ಸ್ಥಿತಿಮವೇಕ್ಷಿತುಮ್|

12221066c ಅಸೇವಂತ ಭುಜಿಷ್ಯಾ ವೈ ದುರ್ಜನಾಚರಿತಂ ವಿಧಿಮ್||

ದಾಸಿಯರು ಆಭರಣ-ವೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಾವಭಾವಗಳಿಂದ
ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿಯರಂತೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.
ಅವರು ದುರ್ಜನರು ಆಚರಿಸುವ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಕರಣ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

12221067a ಸ್ತ್ರೀಯಃ ಪುರುಷವೇಷೇಣ ಪುಂಸಃ ಸ್ತ್ರೀವೇಷಧಾರಿಣಃ|

12221067c ಕ್ರೀಡಾರತಿವಿಹಾರೇಷು ಪರಾಂ ಮುದಮವಾಪ್ಸುವನ್||

ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷರು ಸ್ತ್ರೀಯರ
ವೇಷಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಕ್ರೀಡೆ-ರತಿ-ವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ

433 ಹಾರ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಆನಂದಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12221068a ಪ್ರಭವದ್ಭಿಃ ಪುರಾ ದಾಯಾನರ್ಹೇ ಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾನ್|

12221068c ನಾಭ್ಯವರ್ತಂತ ನಾಸ್ತಿಕ್ಯಾದ್ವರ್ತಂತಃ ಸಂಭವೇಷ್ಟಪಿ||

ಹಿಂದಿನವರು ಅರ್ಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಭೂಮಿ-ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರಲು ಅವಕಾಶಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಜೀವನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಗಳಿದ್ದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಉಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

12221069a ಮಿತ್ರೇಣಾಭ್ಯರ್ಥಿತಂ ಮಿತ್ರಮರ್ಥೇ ಸಂಶಯಿತೇ ಕ್ವ ಚಿತ್|

12221069c ವಾಲಕೋಟ್ಟ್ಯಗ್ರಮಾತ್ರೇಣ ಸ್ವಾರ್ಥೇನಾಘ್ನತ ತದ್ವಸು||

ಧನ-ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಸಂಶಯವುಂಟಾದಾಗ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಆ ಮಿತ್ರನು ಕೂದಲಿನ ತುದಿಗೆ ಸಮಾನ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ತಾನೇ ಅದನ್ನು ಕಬಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

12221070a ಪರಸ್ವಾದಾನರುಚಯೋ ವಿಪಣ್ಯವ್ಯವಹಾರಿಣಃ|

12221070c ಅದೃಶ್ಯಂತಾರ್ಯವರ್ಣೇಷು ಶೂದ್ರಾಶ್ಚಾಪಿ ತಪೋಧನಾಃ||

ಪರರ ಸ್ವತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ರುಚಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೋಸದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ. ಉಚ್ಚ ವರ್ಣದವರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಶೂದ್ರರೂ ತಪೋಧನರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

12221071a ಅಧೀಯಂತೇಽವ್ರತಾಃ ಕೇ ಚಿದ್ವ್ಯಥಾವ್ರತಮಥಾಪರೇ|

12221071c ಅಶುಶ್ರೂಷುರ್ಗುರೋಃ ಶಿಷ್ಯಃ ಕಶ್ಚಿ ಚ್ಛಿಷ್ಯಸಮೋ ಗುರುಃ||

ವ್ರತಹೀನರು ವೇದಾಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು

ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ.
ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿನ
ಮಿತ್ರನೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12221072a ಪಿತಾ ಚೈವ ಜನಿತ್ರೀ ಚ ಶ್ರಾಂತೌ ವೃತ್ತೋತ್ಸವಾವಿವ|

12221072c ಅಪ್ರಭುತ್ವೇ ಸ್ಥಿತೌ ವೃದ್ಧಾವನ್ನಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತಃ ಸುತಾನ್||

ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಉತ್ಸವಹೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಳಲಿದ್ದಾರೆ.
ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆ ವೃದ್ಧರು ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ
ಬೇಡುವಂಥವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

12221073a ತತ್ರ ವೇದವಿದಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಗಾಂಭೀರ್ಯೇ ಸಾಗರೋಪಮಾಃ|

12221073c ಕೃಷ್ಯಾದಿಷ್ಟಭವನ್ನಕ್ತಾ ಮೂರ್ಖಾಃ ಶ್ರಾದ್ಧಾನ್ಯಭುಂಜತ||

ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾಗರದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿರುವ ವೇದವಿದ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಈಗ
ಕೃಷ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರ್ಖರು ಶ್ರಾದ್ಧಾನ್ನವನ್ನು
ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

12221074a ಪ್ರಾತಃ ಪ್ರಾತಶ್ಚ ಸುಪ್ರಶ್ನಂ ಕಲ್ಪನಂ ಪ್ರೇಷಣಕ್ರಿಯಾಃ|

12221074c ಶಿಷ್ಯಾನುಪ್ರಹಿತಾಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಕುರ್ವನ್ಗುರವಶ್ಚ ಹ||

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ “ಸುಖನಿದ್ರೆಯಾಯಿತೇ?” ಎಂದು ಗುರುಗಳೇ
ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕೇಳತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಸೇವಕರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು
ಗುರುಗಳೇ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ
ಶಿಷ್ಯರ ವಾರ್ತಾವಾಹಕರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12221075a ಶ್ವಶ್ರುಶ್ವಶುರಯೋರಗ್ರೇ ವಧೂಃ ಪ್ರೇಷ್ಯಾನಶಾಸತ|

12221075c ಅನ್ವಶಾಸಚ್ಚ ಭರ್ತಾರಂ ಸಮಾಹೂಯಾಭಿಜಲ್ಪತೀ||

ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರ ಎದಿರೇ ಸೊಸೆಯು ಸೇವಕರಿಗೆ
ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಡನಿಗೂ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.
ಅವನನ್ನು ಕರೆದು ಮಾತನಾಡತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ.

12221076a ಪ್ರಯತ್ನೇನಾಪಿ ಚಾರಕ್ಷಚ್ಚಿತ್ತಂ ಪುತ್ರಸ್ಯ ವೈ ಪಿತಾ|

12221076c ವ್ಯಭಜಂಶ್ಚಾಪಿ ಸಂರಂಭಾದ್ಧುಃಖವಾಸಂ ತಥಾವಸನ್||

ತಂದೆಯು ಮಗನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ⁴³⁴. ಮಕ್ಕಳ ಕೋಪಕ್ಕೆ
ಹೆದರಿ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ
ಜೀವನವನ್ನು ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

12221077a ಅಗ್ನಿದಾಹೇನ ಚೋರೈರ್ವಾ ರಾಜಭಿರ್ವಾ ಹೃತಂ ಧನಮ್|

12221077c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದ್ವೇಷಾತ್ ಪ್ರಾಹಸಂತ ಸುಹೃತ್ಸಂಭಾವಿತಾ ಹ್ಯಪಿ||

ಅಗ್ನಿದಾಹ, ಕಳ್ಳರು ಅಥವಾ ರಾಜಪುರುಷರಿಂದ ಯಾರದ್ದಾದರೂ
ಧನವು ನಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರೇ
ಆಗಿದ್ದರೂ, ದ್ವೇಷದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಪಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12221078a ಕೃತಘ್ನಾ ನಾಸ್ತಿಕಾಃ ಪಾಪಾ ಗುರುದಾರಾಭಿಮರ್ಶಿನಃ|

12221078c ಅಭಕ್ಷ್ಯ ಭಕ್ಷಣರತಾ ನಿರ್ಮರ್ಯಾದಾ ಹತತ್ವಿಷಃ||

ಅವರು ಕೃತಘ್ನರೂ, ನಾಸ್ತಿಕರೂ, ಪಾಪಿಷ್ಠರೂ, ಗುರುಪತ್ನಿಯನ್ನು

---

⁴³⁴ ಮಗನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟುಬಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅವನಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿ
ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಬಯಸುವವರೂ, ಅಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವವರೂ,
ಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲದವರೂ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರೂ
ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

12221079a ತೇಷ್ಟೇವಮಾದೀನಾಚಾರಾನಾಚರತ್ಸು ವಿಪರ್ಯಯೇ|

12221079c ನಾಹಂ ದೇವೇಂದ್ರ ವತ್ಸ್ಯಾಮಿ ದಾನವೇಷ್ಟಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ದೇವೇಂದ್ರ! ಕಾಲ ವಿಪರ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ದಾನವರು ಹೀಗೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ
ವಿರುದ್ಧವಾದ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ನಾನು
ಅವರೊಡನೆ ವಾಸಿಸಲಾರೆನು. ಇದೇ ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವು.

12221080a ತಾಂ ಮಾಂ ಸ್ವಯಮನುಪ್ರಾಪ್ತಾಮಭಿನಂದ ಶಚೀಪತೇ|

12221080c ತ್ವಯಾರ್ಚಿತಾಂ ಮಾಂ ದೇವೇಶ ಪುರೋಧಾಸ್ಯಂತಿ ದೇವತಾಃ||

ಶಚೀಪತೇ! ಸ್ವಯಂ ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು
ಅಭಿನಂದಿಸು. ದೇವೇಶ! ನಿಮ್ಮಿಂದ ಅರ್ಚಿತಳಾದ ನನ್ನನ್ನು
ದೇವತೆಗಳೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

12221081a ಯತ್ರಾಹಂ ತತ್ರ ಮತ್ಕಾಂತಾ ಮದ್ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಮದರ್ಪಣಾಃ|

12221081c ಸಪ್ತ ದೇವ್ಯೋ ಮಯಾಷ್ಟಮ್ಯೋ⁴³⁵ ವಾಸಂ ಚೇಷ್ಯಂತಿ ಮೇಽಷ್ಟಧಾ||

ನಾನೆಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೇನೋ ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದ, ನನಗೆ
ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ, ತಮ್ಮನ್ನು ನನಗೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಏಳು
ದೇವಿಯರು ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯವಳು ನನ್ನೊಂದಿಗೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

435 ಜಯಾಷ್ಟಮ್ಯೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12221082a ಆಶಾ ಶ್ರದ್ಧಾ ಧೃತಿಃ ಕಾಂತಿ⁴³⁶ರ್ವಿಜಿತಿಃ ಸನ್ನತಿಃ ಕ್ಷಮಾ|

12221082c ಅಷ್ಟಮೀ ವೃತ್ತಿರೇತಾಸಾಂ ಪುರೋಗಾ ಪಾಕಶಾಸನ||

ಪಾಕಶಾಸನ! ಆಶಾ, ಶ್ರದ್ಧಾ, ಧೃತಿ, ಕಾಂತಿ, ವಿಜಿತಿ, ಸನ್ನತಿ, ಕ್ಷಮಾ, ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯವಳು, ಇವೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದಿರುವವಳು, ವೃತ್ತಿ.

12221083a ತಾಶ್ಚಾಹಂ ಚಾಸುರಾಂಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ಯುಷ್ಮದ್ವಿಷಯಮಾಗತಾ|

12221083c ತ್ರಿದಶೇಷು ನಿವತ್ಸ್ಯಾ ಮೋ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠಾಂತರಾತ್ಮಸು||

ನಾನು ಮತ್ತು ಆ ಅಷ್ಟದೇವತೆಗಳೂ ಅಸುರರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ಅಂತರಾತ್ಮವುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವಿನ್ನು ವಾಸಿಸುತ್ತೇವೆ.”

12221084 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12221084a ಇತ್ಯುಕ್ತವಚನಾಂ ದೇವೀಮತ್ಯರ್ಥಂ ತೌ ನನಂದತುಃ|

12221084c ನಾರದಶ್ಚ ತ್ರಿಲೋಕರ್ಷಿವೃತ್ರಹಂತಾ ಚ ವಾಸವಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ತ್ರಿಲೋಕ ಋಷಿ ನಾರದ ಮತ್ತು ವೃತ್ರಹಂತಕ ವಾಸವರು ಆನಂದಿತರಾದರು.

12221085a ತತೋಽನಲಸಖೋ ವಾಯುಃ ಪ್ರವವೌ ದೇವವೇಶ್ಮಸು|

12221085c ಇಷ್ಟಗಂಧಃ ಸುಖಿಸ್ಪರ್ಶಃ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಸುಖಾವಹಃ||

ಆಗ ಅನಲಸಖಿ ವಾಯುವು ದೇವತೆಗಳ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಗಂಧಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸುಖಿಸ್ಪರ್ಶನಾಗಿ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ

436 ಶಾಂತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರಸೌ).

ಬೀಸತೊಡಗಿದನು.

12221086a ಶುಚೌ ಚಾಭ್ಯರ್ಚಿತೇ ದೇಶೇ ತ್ರಿದಶಾಃ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸ್ಥಿತಾಃ|

12221086c ಲಕ್ಷಾಃ ಸಹಿತಮಾಸೀನಂ ಮಘವಂತಂ ದಿದ್ಯಕ್ಷವಃ||

ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಚಿತಗೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಯ ಸಹಿತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಘವಂತ ಇಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದರು.

12221087a ತತೋ ದಿವಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಹಸ್ರಲೋಚನಃ

ಶ್ರಿಯೋಪಪನ್ನಃ ಸುಹೃದಾ ಸುರರ್ಷಿಣಾ|

12221087c ರಥೇನ ಹರ್ಯಶ್ವಯುಜಾ ಸುರರ್ಷಭಃ

ಸದಃ ಸುರಾಣಾಮಭಿಸತ್ಯ ತೋ ಯಯೌ||

ಅನಂತರ ಸಹಸ್ರಲೋಚನ ಸುರರ್ಷಭನು ತನ್ನ ಸುಹೃದಯಿ ಸುರರ್ಷಿ ನಾರದ ಮತ್ತು ಶ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಸಿರುಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸುರರಿಂದ ಸತ್ಯ ತನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿ ತನ್ನ ಸಭೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

12221088a ಅಥೇಂಗಿತಂ ವಜ್ರಧರಸ್ಯ ನಾರದಃ

ಶ್ರಿಯಾಶ್ಚ ದೇವ್ಯಾ ಮನಸಾ ವಿಚಾರಯನ್||

12221088c ಶ್ರಿಯೈ ಶಶಂಸಾಮರದೃಷ್ಟಪೌರುಷಃ

ಶಿವೇನ ತತ್ರಾಗಮನಂ ಮಹರ್ಧಿಮತ್||

ಆಗ ವಜ್ರಧರ ಮತ್ತು ದೇವಿ ಶ್ರೀಯರ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಚಾರಿಸಿ ಅಮರರ ಪೌರುಷವನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ನಾರದನು ಶ್ರೀಯನ್ನು

ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಅವಳ ಆಗಮನದಿಂದ ಮಹಾ
ಮಂಗಳವೃಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

12221089a ತತೋಽಮೃತಂ ದ್ಯೌಃ ಪ್ರವವರ್ಷ ಭಾಸ್ವತೀ
ಪಿತಾಮಹಸ್ಯಾಯತನೇ ಸ್ವಯಂಭುವಃ|

12221089c ಅನಾಹತಾ ದುಂದುಭಯಶ್ಚ ನೇದಿರೇ
ತಥಾ ಪ್ರಸನ್ನಾಶ್ಚ ದಿಶಶ್ಚ ಕಾಶಿರೇ||

ಆಗ ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರಕಾಶಪೂರ್ಣ ಆಕಾಶವು ಸ್ವಯಂಭೂ ಪಿತಾಮಹನ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಮೃತವನ್ನು ಸುರಿಸಿತು. ಬಾರಿಸದೆಯೇ
ದೇವದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಂಡು
ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದವು.

12221090a ಯಥರ್ತು ಸಸ್ಯೇಷು ವವರ್ಷ ವಾಸವೋ
ನ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಾದ್ವಿಚಚಾಲ ಕಶ್ಚನ|

12221090c ಅನೇಕರತ್ನಾಕರಭೂಷಣಾ ಚ ಭೂಃ
ಸುಘೋಷಘೋಷಾ ಭುವನೌಕಸಾಂ ಜಯೇ||

ಋತುವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಾಸವನು ಸಸ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮಳೆಸುರಿಸಿದನು.
ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ಎಂದೂ ವಿಚಲಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ರತ್ನಾಕರ
ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತವಾದ ಭೂಮಿಯು ಭುವನೌಕಸರ
ವಿಜಯದಿಂದಾಗಿ ಸುಂದರ ಜಯಘೋಷವನ್ನು ಮಾಡಿತು.

12221091a ಕ್ರಿಯಾಭಿರಾಮಾ ಮನುಜಾ ಯಶಸ್ವಿನೋ
ಬಭುಃ ಶುಭೇ ಪುಣ್ಯಕೃತಾಂ ಪಥಿ ಸ್ಥಿತಾಃ|

12221091c ನರಾಮರಾಃ ಕಿಂನರಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಾಃ

ಸಮೃದ್ಧಿಮಂತಃ ಸುಖಿನೋ ಯಶಸ್ವಿನಃ||

ಆಗ ಮನುಷ್ಯರು ಪುಣ್ಯಕೃತರ ಶುಭಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಕ್ತರಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿಗಳಾದರು. ನರರು, ಅಮರರು, ಕಿನ್ನರ-ಯಕ್ಷ-ರಾಕ್ಷಸರು ಸಮೃದ್ಧಿಮಂತರೂ ಸುಖಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವಿಗಳೂ ಆದರು.

12221092a ನ ಜಾತ್ವಕಾಲೇ ಕುಸುಮಂ ಕುತಃ ಫಲಂ
ಪಪಾತ ವೃಕ್ಷಾತ್ಪವನೇರಿತಾದಪಿ|

12221092c ರಸಪ್ರದಾಃ ಕಾಮದುಘಾಶ್ಚ ಧೇನವೋ
ನ ದಾರುಣಾ ವಾಗ್ವಿಚಚಾರ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್||

ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಮರಗಳಿಂದ ಕುಸುಮಗಳಾಗಲೀ ಫಲಗಳಾಗಲೀ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಸುಗಳು ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಸತ್ತ್ವ ಪೂರ್ಣ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಯಾರ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೂ ಕಠೋರವಾದ ಮಾತು ಹೊರಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12221093a ಇಮಾಂ ಸಪರ್ಯಾಂ ಸಹ ಸರ್ವಕಾಮದೈಃ
ಶ್ರಿಯಾಶ್ಚ ಶಕ್ರಪ್ರಮುಖೈಶ್ಚ ದೈವತೈಃ|

12221093c ಪಠಂತಿ ಯೇ ವಿಪ್ರಸದಃ ಸಮಾಗಮೇ
ಸಮೃದ್ಧಕಾಮಾಃ ಶ್ರಿಯಮಾಪ್ನುವಂತಿ ತೇ||

ಸರ್ವಕಾಮಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸುವ ಇಂದ್ರಪ್ರಮುಖರ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಯ ಈ ಪೂಜಾಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಠಿಸುವವರು ಸಮೃದ್ಧಕಾಮರಾಗಿ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12221094a ತ್ವಯಾ ಕುರೂಣಾಂ ವರ ಯತ್ಪ್ರಚೋದಿತಂ
ಭವಾಭವಸ್ಯೇಹ ಪರಂ ನಿದರ್ಶನಮ್|

12221094c ತದದ್ಯ ಸರ್ವಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಂ ಮಯಾ
ಪರೀಕ್ಷ್ಯ ತತ್ತ್ವಂ ಪರಿಗಂತುಮರ್ಹಸಿ||

ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ! ನೀನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಉನ್ನತಿ ಮತ್ತು ಅವನತಿಗಳ
ಪೂರ್ವಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪರಮ ನಿದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ
ನೀನೇ ನಾನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತತ್ತ್ವತಃ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು
ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ ಶ್ರೀ-
ವಾಸವಸಂವಾದೋ ನಾಮ ಏಕವಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ-ವಾಸವಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಳುಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೨

ಜೈಗೀಶವ್ಯಾಸಿತ ಸಂವಾದ

ಜೈಗೀಶವ್ಯನು ಅಸಿತ-ದೇವಲನಿಗೆ ಸಮತ್ವಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು (1-24).

12222001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12222001a ಕಿಂಶೀಲಃ ಕಿಂಸಮಾಚಾರಃ ಕಿಂವಿದ್ಯಃ ಕಿಂಪರಾಯಣಃ⁴³⁷ |

12222001c ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ಥಾನಂ ಯತ್ಪರಂ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಧ್ರುವಮ್ ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮನುಷ್ಯನು ಎಂಥಹ ಶೀಲ, ಎಂತಹ ಆಚರಣೆ, ಎಂತಹ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದರ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವ ಅವಿನಾಶೀ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ?”

12222002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ |

12222002a ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮೇಷು ನಿಯತೋ ಲಘ್ವಾಹಾರೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ |

12222002c ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ಥಾನಂ ಯತ್ಪರಂ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಧ್ರುವಮ್ ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿಯತನೂ, ಅಲ್ಪಾಹಾರಿಯೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವ ಅವಿನಾಶೀ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12222003a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್ |

12222003c ಜೈಗೀಷವ್ಯಸ್ಯ ಸಂವಾದಮಸಿತಸ್ಯ ಚ ಭಾರತ ||

ಭಾರತ ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿರುವ ಜೈಗೀಷವ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸಿತರ⁴³⁸ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

⁴³⁷ ಕಿಂಪರಾಕ್ರಮಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁴³⁸ ಅಸಿತದೇವಲ ಮತ್ತು ಜೈಗೀಷವ್ಯರ ಕಥೆಯು [ಈಗಾಗಲೇ ಶಲ್ಯಪರ್ವದ ಸಾರಸ್ವತ ಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ 49 ರಲ್ಲಿ](#) ಬಂದಿದೆ. ಅಸಿತ-ದೇವಲನು

12222004a ಜೈಗೀಷವ್ಯಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಂ ಧರ್ಮಾಣಾಮಾಗತಾಗಮಮ್|

12222004c ಅಕ್ರುದ್ಯಂತಮಹೃಷ್ಯಂತಮಸಿತೋ ದೇವಲೋಽಬ್ರವೀತ್||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ, ಕ್ರೋಧಿತನಾಗದಿದ್ದ ಮತ್ತು ಹರ್ಷಿತನೂ ಆಗದಿದ್ದ ಜೈಗೀಷವ್ಯನನ್ನು ಅಸಿತ-ದೇವಲನು ಹೇಳಿದನು:

12222005a ನ ಪ್ರೀಯಸೇ ವಂದ್ಯಮಾನೋ ನಿಂದ್ಯಮಾನೋ ನ ಕುಪ್ಯಸಿ|

12222005c ಕಾ ತೇ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಕುತಶ್ಚೈಷಾ ಕಿಂ ಚೈತಸ್ಯಾಃ ಪರಾಯಣಮ್||

“ವಂದಿಸಿದರೆ ನೀನು ಪ್ರೀತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ನಿಂದಿಸಿದರೆ ಕುಪಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಎಂಥಹುದು? ಇದು ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಹೇಗೆ ಬಂದಿದೆ? ಇದರ ಆಶ್ರಯವಾದರೂ ಏನು?”

12222006a ಇತಿ ತೇನಾನುಯುಕ್ತಃ ಸ ತಮುವಾಚ ಮಹಾತಪಾಃ|

12222006c ಮಹದ್ವಾಕ್ಯಮಸಂದಿಗ್ಧಂ ಪುಷ್ಕಲಾರ್ಥಪದಂ ಶುಚಿ||

ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಅಸಿತ-ದೇವಲನಿಗೆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ಜೈಗೀಷವ್ಯನು ಅಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ಪುಷ್ಕಲ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಶುಚಿಯಾದ ಈ ಮಹಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

12222007a ಯಾ ಗತಿಯಾ ಪರಾ ನಿಷ್ಠಾ ಯಾ ಶಾಂತಿಃ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಮ್|

12222007c ತಾಂ ತೇಽಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯನ್ಮಾಂ ಪೃಚ್ಛಸಿ ವೈ ದ್ವಿಜ||

“ದ್ವಿಜ ! ನೀನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಆ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಗತಿಯಾದ, ಪರಮ

ವ್ಯಾಸಕೃತ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನೆಂದಿದೆ ([ಆಡಿಪರ್ವ, ಅನುಕ್ರಮಣಿಕಾ ಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ 1, ಶ್ಲೋಕ 64](#)).

ನಿಷ್ಠೆಯಾದ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12222008a ನಿಂದತ್ಸು ಚ ಸಮೋ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಶಂಸತ್ಸು ಚ ದೇವಲ|

12222008c ನಿಹ್ನುವಂತಿ ಚ ಯೇ ತೇಷಾಂ ಸಮಯಂ ಸುಕೃತಂ ಚ ಯೇ||

ದೇವಲ! ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ನಿಂದಿಸುವವರಲ್ಲಿಯೂ,
ಪ್ರಶಂಸಿಸುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸುಕೃತಗಳನ್ನು
ಮುಚ್ಚಿ ಡುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಭಾವದಿಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

12222009a ಉಕ್ತಾಶ್ಚ ನ ವಿವಕ್ಷಂತಿ ವಕ್ತಾರಮಹಿತೇ ರತಮ್|

12222009c ಪ್ರತಿಹಂತುಂ ನ ಚೇಚ್ಚಂತಿ ಹಂತಾರಂ ವೈ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಅಹಿತರು ಕಠೋರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಮನೀಷಿಣರು ತಿರುಗಿ
ಕಠೋರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಡೆಯುವವರನ್ನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ
ಹೊಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12222010a ನಾಪ್ರಾಪ್ತಮನುಶೋಚಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಾನಿ ಕುರ್ವತೇ|

12222010c ನ ಚಾತೀತಾನಿ ಶೋಚಂತಿ ನ ಚೈನಾನ್ ಪ್ರತಿಜಾನತೇ||

ದೊರೆಯದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು
ದೊರಕಿದೆಯೋ ಅದರಿಂದಲೇ ಜೀವನ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ
ನಡೆದುಹೋದುದರ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು
ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12222011a ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾನಾಂ ಚ ಪೂಜ್ಯಾನಾಂ ಕಾಮಾದರ್ಥೇಷು ದೇವಲ|

12222011c ಯಥೋಪಪತ್ತಿಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಶಕ್ತಿಮಂತಃ ಕೃತವ್ರತಾಃ||

ದೇವಲ! ಶಕ್ತಿವಂತರಾದ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ

ಪೂಜ್ಯರು ಯಾರಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಳಿ
ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅವರು ಯಥೋಚಿತ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12222012a ಪಕ್ಷವಿದ್ಯಾ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಜಿತಕ್ರೋಧಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ|

12222012c ಮನಸಾ ಕರ್ಮಣಾ ವಾಚಾ ನಾಪರಾಧ್ಯಂತಿ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್||

ವಿದ್ಯೆಯು ಪಕ್ಷವಾಗಿರುವ, ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಜಿತಕ್ರೋಧ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರು
ಎಂದೂ ಮನಸಾರೆ ಅಥವಾ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ
ಪಾಪಗಳನ್ನೆಸಗುವುದಿಲ್ಲ.

12222013a ಅನೀರ್ಷವೋ ನ ಚಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ವಿಹಿಂಸಂತಿ ಕದಾ ಚನ|

12222013c ನ ಚ ಜಾತೂಪತಪ್ಯಂತೇ ಧೀರಾಃ ಪರಸಮೃದ್ಧಿಭಿಃ||

ಅವರು ಎಂದೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಲ್ಲಿ ಈರ್ಷ್ಯೆಯನ್ನು ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ.
ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥಹ ಧೀರರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ
ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

12222014a ನಿಂದಾಪ್ರಶಂಸೇ ಚಾತ್ಯರ್ಥಂ ನ ವದಂತಿ ಪರಸ್ಯ ಯೇ|

12222014c ನ ಚ ನಿಂದಾಪ್ರಶಂಸಾಭ್ಯಾಂ ವಿಕ್ರಿಯಂತೇ ಕದಾ ಚನ||

ಅವರು ಇತರರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ಮತ್ತು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವ ಮಾತನ್ನು
ಆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಎಂದೂ ತಮ್ಮದೇ ನಿಂದನೆ ಮತ್ತು
ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12222015a ಸರ್ವತಶ್ಚ ಪ್ರಶಾಂತಾ ಯೇ ಸರ್ವ ಭೂತಹಿತೇ ರತಾಃ|

12222015c ನ ಕ್ರುದ್ಯಂತಿ ನ ಹೃಷ್ಯಂತಿ ನಾಪರಾಧ್ಯಂತಿ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್||

12222015e ವಿಮುಚ್ಛ್ಯ ಹೃದಯಗ್ರಂಥೀಂಶ್ಚಂಕಮ್ಯಂತೇ ಯಥಾಸುಖಮ್||

ಅವರು ಎಲ್ಲರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಾಂತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಹಿತದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಎಂದೂ ಕ್ರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಹರ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಎಸೆದು ಆನಂದದಿಂದ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12222016a ನ ಯೇಷಾಂ ಬಾಂಧವಾಃ ಸಂತಿ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇಷಾಂ ನ ಬಾಂಧವಾಃ|

12222016c ಅಮಿತ್ರಾಶ್ಚ ನ ಸಂತ್ಯೇಷಾಂ ಯೇ ಚಾಮಿತ್ರಾ ನ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್||

ಅವರಿಗೆ ಬಾಂಧವರ್ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾರಿಗೂ ಬಂಧುಗಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಿತ್ರರು ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12222017a ಯ ಏವಂ ಕುರ್ವತೇ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಸುಖಂ ಜೀವಂತಿ ಸರ್ವದಾ|

12222017c ಧರ್ಮಮೇವಾನುವರ್ತಂತೇ⁴³⁹ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

12222017e ಯೇ ಹ್ಯತೋ ವಿಚ್ಯುತಾ ಮಾರ್ಗಾತ್ತೇ ಹೃಷ್ಯಂತ್ಯದ್ವಿಜಂತಿ ಚ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯರು ಸರ್ವದಾ ಸುಖದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರು ಧರ್ಮಜ್ಞರು. ಈ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ಚ್ಯುತರಾದವರು ಸುಖಬಂದಾಗ ಹರ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕಷ್ಟವು ಬಂದಾಗ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12222018a ಆಸ್ಥಿತಸ್ತಮಹಂ ಮಾರ್ಗಮಸೂಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಂ ಕಥಮ್|

439 ಯೇ ಧರ್ಮಂ ಚಾನುರುಧ್ಯಂತೇ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12222018c ನಿಂದ್ಯಮಾನಃ ಪ್ರಶಸ್ತೋ ವಾ ಹೃಷ್ಯೇಯಂ ಕೇನ ಹೇತುನಾ||

ಅಂಥಹ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾನು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರನ್ನು ತಾನೇ ದ್ವೇಷಿಸಲಿ? ಒಬ್ಬನಿಂದ ನಿಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿತನಾದರೆ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಂತೋಷಿಸಲಿ?

12222019a ಯದ್ಯದಿಚ್ಚಂತಿ ತನ್ನಾರ್ಗಮಭಿಗಚ್ಚಂತಿ ಮಾನವಾಃ|

12222019c ನ ಮೇ ನಿಂದಾಪ್ರಶಂಸಾಭ್ಯಾಂ ಹ್ರಾಸವೃದ್ಧೀ ಭವಿಷ್ಯತಃ||

ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಇತರರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದರಿಂದ ಲಾಭವುಂಟಾಗುವುದಾದರೆ ಆಗಲಿ. ಆದರೆ ಅವರ ನಿಂದೆಯಿಂದ ನಾನು ಕುಗ್ಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಶಂಸನೆಯಿಂದ ಹಿಗ್ಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12222020a ಅಮೃತಸ್ಯೇವ ಸಂತೃಪ್ಯೇದವಮಾನಸ್ಯ ತತ್ತ್ವವಿತೌ|

12222020c ವಿಷಸ್ಯೇವೋದ್ವಿಜೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಸಂಮಾನಸ್ಯ ವಿಚಕ್ಷಣಃ||

ತತ್ತ್ವವಿದು ವಿಚಕ್ಷಣನು ಇತರರು ಮಾಡುವ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಅಮೃತವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ತೃಪ್ತನಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರರು ಮಾಡುವ ಸಮ್ಮಾನವನ್ನು ವಿಷವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಬೇಕು.

12222021a ಅವಜ್ಞಾತಃ ಸುಖಂ ಶೇತೇ ಇಹ ಚಾಮುತ್ರ ಚೋಭಯೋಃ|

12222021c ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಯೋಽವಮಂತಾ ಸ ಬಧ್ಯತೇ||

ಸರ್ವದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದವನು ಅಪಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ

ಅಂಥವನನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸುವವನು ಪಾಪದಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12222022a ಪರಾಂ ಗತಿಂ ಚ ಯೇ ಕೇ ಚಿತ್ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

12222022c ಏತದ್ವೃತಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸುಖಮೇಧಂತಿ ತೇ ಜನಾಃ||

ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವ ಮನೀಷಿಣರು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12222023a ಸರ್ವತಶ್ಚ ಸಮಾಹೃತ್ಯ ಕ್ರತೂನ್ಸರ್ವಾನ್ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12222023c ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ಥಾನಂ ಯತ್ಪರಂ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಧುವಮ್||

ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಕಾಮನಾ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12222024a ನಾಸ್ಯ ದೇವಾ ನ ಗಂಧರ್ವಾ ನ ಪಿಶಾಚಾ ನ ರಾಕ್ಷಸಾಃ|

12222024c ಪದಮನ್ವವರೋಹಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಇಂಥವನ ದಿವ್ಯಪದವಿಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳಾಗಲೀ, ಗಂಧರ್ವ-ಪಿಶಾಚ-ರಾಕ್ಷಸರಾಗಲೀ ಅನುಸರಿಸಲಾರರು.⁴⁴⁰”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಜಿಗೀಷವ್ಯಾಸಿತಸಂವಾದೇ ದ್ವಾವಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

440 ಹೀಗಿರುವುದು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಿಗೀಷವ್ಯಾಸಿತಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೩

ವಾಸುದೇವ-ಉಗ್ರಸೇನ ಸಂವಾದ

ನಾರದನ ಲೋಕಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು
ಉಗ್ರಸೇನನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದುದು (1-23).

12223001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12223001a ಪ್ರಿಯಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವಾ ಭಿನಂದಿತಾ|

12223001c ಗುಣೈಃ ಸರ್ವೈರುಪೇತಶ್ಚ ಕೋ ನ್ವಸ್ತಿ ಭುವಿ ಮಾನವಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಲೋಕದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಿಯನಾದ,
ಸರ್ವಸತ್ತ್ವಗಳಿಂದಲೂ ಆನಂದದಾಯಕನಾದ,
ಸರ್ವಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನನಾದ ಮಾನವನು ಈ ಭುವಿಯಲ್ಲಿ
ಯಾರಿದ್ದಾನೆ?”

12223002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12223002a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪೃಚ್ಛತೋ ಭರತರ್ಷಭ|

12223002c ಉಗ್ರಸೇನಸ್ಯ ಸಂವಾದಂ ನಾರದೇ ಕೇಶವಸ್ಯ ಚ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ

ನಾರದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಶವನಿಗೂ ಉಗ್ರಸೇನ⁴⁴¹ನಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12223003 ಉಗ್ರಸೇನ ಉವಾಚ|

12223003a ಪಶ್ಯ⁴⁴² ಸಂಕಲ್ಪತೇ ಲೋಕೋ ನಾರದಸ್ಯ ಪ್ರಕೀರ್ತನೇ|

12223003c ಮನ್ಯೇ ಸ ಗುಣಸಂಪನ್ನೋ ಬ್ರೂಹಿ ತನ್ಮಮ ಪೃಚ್ಛತಃ||

ಉಗ್ರಸೇನನು ಹೇಳಿದನು: “ನೋಡು! ಲೋಕವೇ ನಾರದನ ಗುಣಗಾನಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಅವನು ಗುಣಸಂಪನ್ನನೆಂದು ನನಗೂ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳು.”

12223004 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ|

12223004a ಕುಕುರಾಧಿಪ ಯಾನ್ಮನ್ಯೇ ಶೃಣು ತಾನ್ಮ್ರೀ ವಿವಕ್ಷತಃ|

12223004c ನಾರದಸ್ಯ ಗುಣಾನ್ಸಾಧೂನ್ಸಂಕ್ಷೇಪೇಣ ನರಾಧಿಪ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುಕುರಾಧಿಪ! ನರಾಧಿಪ! ನಾನು ನಾರದನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸಾಧುಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಕೇಳು.

12223005a ನ ಚಾರಿತ್ರನಿಮಿತ್ತೋಽಸ್ಯಾಹಂಕಾರೋ ದೇಹಪಾತನಃ⁴⁴³|

12223005c ಅಭಿನ್ನಶ್ರುತಚಾರಿತ್ರಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

---

⁴⁴¹ ಉಗ್ರಸೇನನು ಕಂಸ ಮತ್ತು ದೇವಕಿಯರ ತಂದೆ, ಕೃಷ್ಣನ ಅಜ್ಜ. ಕಂಸನನ್ನು ಕೊಂದ ನಂತರ ಕೃಷ್ಣನು ಉಗ್ರಸೇನನನ್ನೇ ಮಥುರೆಯ ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕಿಸಿದನು.

⁴⁴² ಯಸ್ಯ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁴⁴³ ದೇಹತಾಪನಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ತನ್ನ ಸದಾಚಾರದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶರೀರವನ್ನು
 ಸಂತಪ್ತಗೊಳಿಸುವ ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲ. ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾವ
 ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವಿದೆಯೋ ಅವನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವೂ ಅದರಂತೆಯೇ ಇದೆ.
 ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ⁴⁴⁴.

⁴⁴⁵12223006a ತಪಸ್ವೀ⁴⁴⁶ ನಾರದೋ ಬಾಧಂ ವಾಚಿ ನಾಸ್ಯ ವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ|
 12223006c ಕಾಮಾದ್ವಾ ಯದಿ ವಾ ಲೋಭಾತ್ಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ನಾರದನು ತಪಸ್ವಿಯು. ಕಾಮದಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ
 ಲೋಭದಿಂದಾಗಲೀ ಅವನ ಮಾತು ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ
 ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

12223007a ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿಧಿತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ ಕ್ಷಾಂತಃ ಶಕ್ತೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|
 12223007c ಋಜುಶ್ಚ ಸತ್ಯವಾದೀ ಚ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

---

⁴⁴⁴ ನಾರದರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ-ಸದಾಚಾರಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೆಲೆಸಿವೆ.
 ಅವುಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನರಾಗಿ ನಾರದರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ-
 ಸದಾಚಾರಗಳೆರಡೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ
 ಶರೀರವನ್ನು ಪರಿತಾಪಗೊಳಿಸುವ ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ
 ಅವರು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁴⁴⁵ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಅರತಿಃ
 ಕ್ರೋಧಚಾಪಲ್ಯೇ ಭಯಂ ನೈತಾನಿ ನಾರದೇ| ಅದೀರ್ಘಸೂತ್ರಃ ಶೂರಶ್ಚ
 ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁴⁴⁶ ಉಪಾಸ್ಯೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅವನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿಧಿಗಳನ್ನು ತತ್ತ್ವತಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಕ್ಷಮಾಶೀಲನೂ, ಶಕ್ತನೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಸರಳಸ್ವಭಾವದವನೂ, ಸತ್ಯವಾದಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223008a ತೇಜಸಾ ಯಶಸಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ನಯೇನ ವಿನಯೇನ ಚ|

12223008c ಜನ್ಮನಾ ತಪಸಾ ವೃದ್ಧಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಅವನು ತೇಜಸ್ಸು, ಯಶಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ನಯ-ವಿನಯಗಳು, ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223009a ಸುಖಶೀಲಃ ಸುಸಂಭೋಗಃ ಸುಭೋಜ್ಯಃ ಸ್ವಾದರಃ ಶುಚಿಃ⁴⁴⁷|

12223009c ಸುವಾಕ್ಯಶ್ಚಾಪ್ಯನೀರ್ಷ್ಯಶ್ಚ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಅವನು ಸುಖಶೀಲನು. ಸುಖವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪವಿತ್ರವಾದುದನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಪವಿತ್ರಹೃದಯವುಳ್ಳವನು. ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈರ್ಷ್ಯಾರಹಿತನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223010a ಕಲ್ಯಾಣಂ ಕುರುತೇ ಬಾಧಂ ಪಾಪಮಸ್ಮಿನ್ನ ವಿದ್ಯತೇ|

12223010c ನ ಪ್ರೀಯತೇ ಪರಾನರ್ಥೈಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಅವನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅವನಲ್ಲಿ ಪಾಪವೆನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇತರರಿಗುಂಟಾದ ಅನರ್ಥಗಳಿಂದ

---

447 ಸುಶೀಲಃ ಸುಖಸಂವೇಶಃ ಸುಭೋಜಃ ಸ್ವಾದರಃ ಶುಚಿಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಅವನು ಹರ್ಷಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ
ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223011a ವೇದಶ್ರುತಿಭಿರಾಖ್ಯಾನೈರರ್ಥಾನಭಿಜಿಗೀಷತೇ|

12223011c ತಿತಿಕ್ಷುರನವಜ್ಞಶ್ಚ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಅವನು ವೇದ, ಶ್ರುತಿ ಮತ್ತು ಆಖ್ಯಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ತಿಳಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸಹನಶೀಲನು ಮತ್ತು ಯಾರನ್ನೂ
ಅಪಮಾನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ
ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223012a ಸಮತ್ವಾದ್ಧಿ ಪ್ರಿಯೋ ನಾಸ್ತಿ ನಾಪ್ರಿಯಶ್ಚ ಕಥಂ ಚನ|

12223012c ಮನೋನುಕೂಲವಾದೀ ಚ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಸಮತ್ವದಿಂದಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಯಾರೂ ಪ್ರಿಯರಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಅಪ್ರಿಯರೂ
ಅಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ⁴⁴⁸.
ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223013a ಬಹುಶ್ರುತಶ್ಚೈತ್ರಕಥಃ ಪಂಡಿತೋಽನಲಸೋಽಶರಃ|

12223013c ಅದೀನೋಽಕ್ರೋಧನೋಽಲುಬ್ಧಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಅವನು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯವುಳ್ಳವನು. ವಿಚಿತ್ರ
ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ⁴⁴⁹. ಅವನು ಪಂಡಿತನು. ನಿರಾಲಸಿಯು.

⁴⁴⁸ ಅವನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ.

(ದಾಮೋದರ್ ಸತ್ವಾಲೇಕರ್, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಂಡಲ)

⁴⁴⁹ ಅವನು ಕಥೆಗಳನ್ನು ವಿಚಿತ್ರರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. (ದಾಮೋದರ್

ಶಠತ್ವವಿಲ್ಲದವನು. ದೈನ್ಯ-ಕ್ರೋಧ-ಲೋಭಗಳಿಲ್ಲದವನು.

ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223014a ನಾರ್ಥೇ ನ ಧರ್ಮೇ ಕಾರ್ಮೇ ವಾ ಭೂತಪೂರ್ವೋಽಸ್ಯ ವಿಗ್ರಹಃ|

12223014c ದೋಷಾಶ್ಚಾಸ್ಯ ಸಮುಚ್ಚಿನ್ನಾಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಯಾವುದಾದರೂ ವಸ್ತುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಧನಕ್ಕಾಗಲೀ

ಅಥವಾ ಕಾಮಕ್ಕಾಗಲೀ ಅವನು ಹಿಂದೆ ಯಾರೊಡನೆಯೂ

ಜಗಳವಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸರ್ವದೋಷಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223015a ದೃಢಭಕ್ತಿರನಿಂದ್ಯಾತ್ಮಾ ಶ್ರುತವಾನನ್ಯಶಂಸವಾನ್|

12223015c ವೀತಸಂಮೋಹದೋಷಶ್ಚ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಅವನು ದೃಢಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಶುದ್ಧಾತ್ಮನು. ವಿದ್ವಾಂಸನು.

ದಯಾಳುವು. ಸಮೋಹಾದಿ ದೋಷಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತನಾದವನು.

ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223016a ಅಸಕ್ತಃ ಸರ್ವಸಂಗೇಷು⁴⁵⁰ ಸಕ್ತಾತ್ಮೈವ ಚ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ|

12223016c ಅದೀರ್ಘಸಂಶಯೋ ವಾಗ್ಮೀ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಸರ್ವಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು

ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ವಾಗ್ಮಿಯಾದ ಅವನಲ್ಲಿ

ಸಂಶಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು

ಸತ್ವಾಲೇಕರ್, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಂಡಲ)

⁴⁵⁰ ಸರ್ವಭೂತೇಷು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223017a ಸಮಾಧಿನಾಸ್ಯ ಮಾನಾರ್ಥೇ⁴⁵¹ ನಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ತೌತಿ ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್

12223017c ಅನೀಷ್ಟ್ಯದೃಢ⁴⁵² ಸಂಭಾಷಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಅವನು ಮಾನ-ಸಮ್ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದೂ
ಆತ್ಮಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈರ್ಷ್ಯೆಯಿಲ್ಲದೇ ದೃಢವಾಗಿ
ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ
ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223018a ಲೋಕಸ್ಯ ವಿವಿಧಂ ವೃತ್ತಂ⁴⁵³ ಪ್ರಕೃತೇಶ್ಚಾಪ್ಯಕುತ್ಸಯನ್

12223018c ಸಂಸರ್ಗವಿದ್ಯಾಕುಶಲಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಲೋಕದ ವಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಯಾವುದನ್ನೂ
ನಿಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸರ್ಗವಿದ್ಯೆ⁴⁵⁴ಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಕುಶಲನು.
ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223019a ನಾಸೂಯತ್ಯಾಗಮಂ ಕಂ ಚಿತ್ಸ್ವಂ ತಪೋ ನೋಪಜೀವತಿ⁴⁵⁵

12223019c ಅವಂಧ್ಯಕಾಲೋ ವಶ್ಯಾತ್ಮಾ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಅವನು ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ

---

451 ಕಾಮಾರ್ಥೇ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

452 ಮೃದು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

453 ಚಿತ್ತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

454 ಸಹವಾಸದ ಗುಣ-ದೋಷಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

455 ಕಂಚಿತ್ ನಯೇನೋಪಜೀವತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ.
ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು
ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223020a ಕೃತಶ್ರಮಃ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞೋ ನ ಚ ತೃಪ್ತಃ ಸಮಾಧಿತಃ|

12223020c ನಿಯಮಸ್ಥೋಽಪ್ರಮತ್ತಶ್ಚ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಅವನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಗಾಗಿ ಬಹಳ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕೃತಪ್ರಜ್ಞನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೆನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ.
ನಿಯಮಸ್ಥನು ಮತ್ತು ಅಪ್ರಮತ್ತನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ
ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223021a ಸಾಪತ್ರಪಶ್ಚ⁴⁵⁶ ಯುಕ್ತಶ್ಚ ಸುನೇಯಃ ಶ್ರೇಯಸೇ ಪರೈಃ|

12223021c ಅಭೇತ್ತಾ ಪರಗುಹ್ಯಾನಾಂ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ನಾರದನು ದ್ವೇಷರಹಿತನು. ಯೋಗಯುಕ್ತನು. ಇತರರ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರುವವನು. ನೀತಿಮಾನನು ಮತ್ತು
ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಗುಪ್ತ ವಚನವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನು.

12223022a ನ ಹೃಷ್ಯತ್ಯರ್ಥಲಾಭೇಷು ನಾಲಾಭೇಷು ವ್ಯಥತ್ಯಪಿ|

12223022c ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿರಸಕ್ತಾತ್ಮಾ ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತಃ||

ಧನಲಾಭವಾದರೆ ಹರ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಷ್ಟವಾದಾಗ ವ್ಯಥಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ

⁴⁵⁶ ನಾಪತ್ರಪಶ್ಚ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12223023a ತಂ ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನಂ ದಕ್ಷಂ ಶುಚಿಮಕಾತರಮ್|

12223023c ಕಾಲಜ್ಞಂ ಚ ನಯಜ್ಞಂ ಚ ಕಃ ಪ್ರಿಯಂ ನ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ಇಂತಹ ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನನೂ, ದಕ್ಷನೂ, ಶುಚಿಯೂ, ನಿರ್ಭಯನೂ, ಕಾಲಜ್ಞನೂ, ನಯಜ್ಞನೂ ಆದ ಅವನನ್ನು ಯಾರುತಾನೇ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ?”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ವಾಸುದೇವೋಗ್ರಸೇನಸಂವಾದೇ

ತ್ರಿವಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವೋಗ್ರಸೇನಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೪

ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೆ

ಶುಕನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ವ್ಯಾಸನು ಕಾಲದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು
ವರ್ಣಿಸಿದುದು (1-31). ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು
ಯುಗಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು (32-75).

12224001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12224001a ಆದ್ಯಂತಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಕೌರವ|

12224001c ಧ್ಯಾನಂ ಕರ್ಮ ಚ ಕಾಲಂ ಚ ತಥೈವಾಯುರ್ಯುಗೇ ಯುಗೇ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌರವ ! ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಆದಿ-ಅಂತ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಯುಗ-ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ, ಕರ್ಮ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ಆಯುಸ್ಸುಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳೇನು ?

12224002a ಲೋಕತತ್ತ್ವಂ ಚ ಕಾರ್ತೃಣಾಂ ಭೂತಾನಾಮಾಗತಿಂ ಗತಿಮ್|

12224002c ಸರ್ಗಶ್ಚ ನಿಧನಂ ಚೈವ ಕುತ ಏತತ್ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಲೋಕತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಭೂತಗಳ ಬಂದು-ಹೋಗುವಿಕೆ, ಸೃಷ್ಟಿ-ಲಯಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ?

12224003a ಯದಿ ತೇನುಗ್ರಹೇ ಬುದ್ಧಿರಸ್ಮಾಸ್ವಿಹ ಸತಾಂ ವರ|

12224003c ಏತದ್ಭವಂತಂ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತದ್ಭವಾನ್ ಪ್ರಬ್ರವೀತು ಮೇ||

ಸತ್ತುರುಷರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ! ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕೇಳುವ ಇದನ್ನು ನೀನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

12224004a ಪೂರ್ವಂ ಹಿ ಕಥಿತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಭೃಗುಭಾಷಿತಮುತ್ತಮಮ್|

12224004c ಭರದ್ವಾಜಸ್ಯ ವಿಪ್ರರ್ಷೇಸ್ತತೋ ಮೇ ಬುದ್ಧಿರುತ್ತಮಾ||

ಈ ಮೊದಲೇ ನೀನು ಹೇಳಿದ ವಿಪ್ರರ್ಷಿ ಭೃಗುವು ಭಾರದ್ವಾಜನಿಗೆ ಆಡಿದ ಉತ್ತಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಉತ್ತಮಗೊಂಡಿತು.

12224005a ಜಾತಾ ಪರಮಧರ್ಮಿಷ್ಠಾ ದಿವ್ಯಸಂಸ್ಥಾನಸಂಸ್ಥಿತಾ|

12224005c ತತೋ ಭೂಯಸ್ತು ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಪರಮ ಧರ್ಮಿಷ್ಠವಾಯಿತು. ದಿವ್ಯಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು. ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಬೇಕು.”

12224006 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12224006a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯೇಹಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12224006c ಜಗೌ ಯದ್ ಭಗವಾನ್ವ್ಯಾಸಃ ಪುತ್ರಾಯ ಪರಿಪೃಚ್ಛತೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮಗನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸನು ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನು.

12224007a ಅಧೀತ್ಯ ವೇದಾನಖಿಲಾನ್ಸಾಗೋಪನಿಷದಸ್ತಥಾ|

12224007c ಅನ್ವಿಚ್ಛನ್ನೈಷ್ಠಿಕಂ ಕರ್ಮ ಧರ್ಮನೈಪುಣ್ಯತೇನಾತ್||

12224008a ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಂ ವ್ಯಾಸಂ ಪುತ್ರೋ ವೈಯಾಸಕಿಃ ಶುಕಃ|

12224008c ಪಪ್ರಚ್ಛ ಸಂದೇಹಮಿಮಂ ಚಿನ್ನಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಶಯಮ್||

ವ್ಯಾಸ ಪುತ್ರ ಶುಕನು ಅಖಿಲ ವೇದಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಅಂಗಗಳಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ನೈಷ್ಠಿಕ ಕರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸಿ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಯಾರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದನೋ ಆ ತಂದೆ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು:

12224009a ಭೂತಗ್ರಾಮಸ್ಯ ಕರ್ತಾರಂ ಕಾಲಜ್ಞಾನೇ ಚ ನಿಶ್ಚಯಮ್|

12224009c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಚ ಯತ್ಕೃತ್ಯಂ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

“ಭೂತಗ್ರಾಮದ ಕರ್ತಾರನನ್ನೂ, ಕಾಲಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕರ್ತೃವ್ಯಗಳೇನೆನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಬೇಕು.”

12224010a ತಸ್ಮೈ ಪ್ರೋವಾಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ಪಿತಾ ಪುತ್ರಾಯ ಪೃಚ್ಛತೇ|

12224010c ಅತೀತಾನಾಗತೇ ವಿದ್ವಾನ್ಸರ್ವ ಜ್ಞಃ ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ವಿತ್||

ಮಗನು ಕೇಳಲು ಭೂತ-ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಧರ್ಮವಿದು ತಂದೆಯು ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು.

12224011a ಅನಾದ್ಯಂತಮಜಂ ದಿವ್ಯಮಜರಂ ಧ್ರುವಮವ್ಯಯಮ್|

12224011c ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮವಿಜ್ಞೇಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ರೇ ಸಮವರ್ತತ||

“ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲು ಆದಿ-ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ, ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದ, ದಿವ್ಯ, ಅಜರ, ಧ್ರುವ, ಅವ್ಯಯ, ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಅತೀತವಾದ ಮತ್ತು ಯಾರಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವೊಂದೇ ಇದ್ದಿತ್ತು⁴⁵⁷.

12224012a ಕಾಷ್ಠಾ ನಿಮೇಷಾ ದಶ ಪಂಚ ಚೈವ

ತ್ರಿಂಶತ್ತು ಕಾಷ್ಠಾ ಗಣಯೇತ್ಕಲಾಂ ತಾಮ್|

12224012c ತ್ರಿಂಶತ್ಕಲಾಶ್ಚಾಪಿ ಭವೇನ್ಮಹೂರ್ತೋ

ಭಾಗಃ ಕಲಾಯಾ ದಶಮಶ್ಚ ಯಃ ಸ್ಯಾತ್||

ಹದಿನೈದು ನಿಮೇಷ⁴⁵⁸ಗಳು ಒಂದು ಕಾಷ್ಠಾ. ಮೂವತ್ತು ಕಾಷ್ಠಾಗಳನ್ನು

457 ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವೇ ಭೂತಗ್ರಾಮದ ಕರ್ತಾರನು.

458 ನಿಮೇಷ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಸಲ ರೆಪ್ಪೆಯನ್ನಾಡಿಸುವಷ್ಟು ಕಾಲ (ನಿಮೇಷೋ ನಿಮಿಷೋ ನೇತ್ರಮೀಲನೇ ಕಲಭಿದ್ಯಪಿ (ಹೇಮಾದ್ರಿ)). (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಒಂದು ಕಲಾ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಮಾಡಬೇಕು. ಮೂವತ್ತು ಕಲಾಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಾದ ಹತ್ತನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ - ಇವು ಸೇರಿ⁴⁵⁹ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

12224013a ತ್ರಿಂಶನ್ಮುಹೂರ್ತಶ್ಚ ಭವೇದಹಶ್ಚ

ರಾತ್ರಿಶ್ಚ ಸಂಖ್ಯಾ ಮುನಿಭಿಃ ಪ್ರಣೀತಾ|

12224013c ಮಾಸಃ ಸ್ಯುತೋ ರಾತ್ರ್ಯಹನೀ ಚ ತ್ರಿಂಶತ್

ಸಂವತ್ಸರೋ ದ್ವಾದಶಮಾಸ ಉಕ್ತಃ|

ಶ್ರೀ ಭಾಗವತ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮೇಷದ ನಿರುಕ್ತಿಯು ಈ ರೀತಿಯಿದೆ: ಅಣುದ್ವೌ ಪರಮಾಣೂ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಸರೇಣುಸ್ತ್ರಯಃ ಸ್ಯುತಃ| ಶತಭಾಗಸ್ತು ವೇಧಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರೈಸ್ತ್ರಿಭಿಸ್ತು ಲವಃ ಸ್ಯುತಃ| ನಿಮಿಷೇಸ್ತ್ರಲವೋ ಜ್ಞೇಯ ಆಮ್ನಾತಸ್ತೇ ತ್ರಯಃ ಕ್ಷಣಃ| ಕ್ಷಣಾನ್ವಂಚ ವಿದುಃ ಕಾಷ್ಠಾಂ ಲಘು ತಾ ದಶ ಪಂಚ ಚ|| ಅರ್ಥಾತ್: ಎರಡು ಪರಮಾಣುಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ಅಣುವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರು ಅಣುಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ತ್ರ್ಯಸರೇಣುವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಾ ಭೂಮಿಗಳಿಯವ ಕಣಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಮೂರು ತ್ರ್ಯಸರೇಣುಗಳನ್ನು ದಾಟಲು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ತಗಲುವ ಸಮಯವನ್ನು ತ್ರ್ಯಟಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತ್ರ್ಯಟಿಯ ನೂರುಪಟ್ಟು ಕಾಲವು ವೇಧ ಎಂದೂ, ಮೂರು ವೇಧಗಳು ಒಂದು ಲವ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ಲವಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನಿಮೇಷ ಮತ್ತು ಮೂರು ನಿಮೇಷಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೆಂದೂ, ಐದು ಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಷ್ಠಾ ಎಂದೂ, ಹದಿನೈದು ಕಾಷ್ಠಾಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಲಘು ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಶ್ರೀ ಭಾಗವತ ಮಹಾಪುರಾಣ, ತ್ರ್ಯತೀಯ ಸ್ಕಂಧ, ಅಧ್ಯಾಯ 11, ಶ್ಲೋಕ 5-7, ವಿದುರ-ಮೈತ್ರೇಯ ಸಂವಾದ).

⁴⁵⁹ 33 ಕಲಾಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

12224013e ಸಂವತ್ಸರಂ ದ್ವೇ ಅಯನೇ ವದಂತಿ

ಸಂಖ್ಯಾವಿದೋ ದಕ್ಷಿಣಮುತ್ತರಂ ಚ||

ಮೂವತ್ತು ಮಹೂರ್ತಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹಗಲು ಮತ್ತು ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮುನಿಗಳೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮೂವತ್ತು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ಮಾಸ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೆರಡು ಮಾಸಗಳನ್ನು ಸಂವತ್ಸರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಖ್ಯಾವಿದುಗಳು ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಅಯನಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12224014a ಅಹೋರಾತ್ರೇ ವಿಭಜತೇ ಸೂರ್ಯೋ ಮಾನುಷಲೌಕಿಕೇ|

12224014c ರಾತ್ರಿಃ ಸ್ವಪ್ನಾಯ ಭೂತಾನಾಂ ಚೇಷ್ಟಾಯೈ ಕರ್ಮಣಾಮಹಃ||

ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾತ್ರಿಯು ಭೂತಗಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಹಗಲು ಕೆಲಸಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ.

12224015a ಪಿತ್ರೈ ರಾತ್ರೈ ಹನೀ ಮಾಸಃ ಪ್ರವಿಭಾಗಸ್ತಯೋಃ ಪುನಃ|

12224015c ಕೃಷ್ಣೋಽಹಃ ಕರ್ಮಚೇಷ್ಟಾಯಾಂ ಶುಕ್ಲಃ ಸ್ವಪ್ನಾಯ ಶರ್ವರೀ⁴⁶⁰||

ಮನುಷ್ಯರ ಒಂದು ಮಾಸವು ಪಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪುನಃ ವಿಭಾಗವಿದೆ: ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷವು ಅವರ ಕರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಹಗಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷವು ಅವರ ನಿದ್ರೆಗಾಗಿ

⁴⁶⁰ ಶುಕ್ಲೋಽಹಃ ಕರ್ಮಚೇಷ್ಟಾಯಾಮ್ ಕೃಷ್ಣಃ ಸ್ವಪ್ನಾಯ ಶರ್ವರೀ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12224016a ದೈವೇ ರಾತ್ರೈ ಹನೀ ವರ್ಷಂ ಪ್ರವಿಭಾಗಸ್ತಯೋಃ ಪುನಃ|

12224016c ಅಹಸ್ತತ್ಪ್ರೋದಗಯನಂ ರಾತ್ರಿಃ ಸ್ಯಾದ್ಧಕ್ಷಿಣಾಯನಮ್||

ಮನುಷ್ಯರ ಒಂದು ವರ್ಷವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹಗಲು-
ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪುನಃ ವಿಭಾಗವಿದೆ: ಉತ್ತರಾಯಣವು
ಅವರಿಗೆ ಹಗಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಾಯನವು ಅವರಿಗೆ
ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12224017a ಯೇ ತೇ ರಾತ್ರೈ ಹನೀ ಪೂರ್ವೇ ಕೀರ್ತಿತೇ ದೈವಲೌಕಿಕೇ⁴⁶¹|

12224017c ತಯೋಃ ಸಂಖ್ಯಾಯ ವರ್ಷಾಗ್ರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮೈ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಹಃಕ್ಷಪೇ||

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ದೇವಲೋಕದವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳಿವೆಯೋ
ಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಯ ವರ್ಷಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12224018a ತೇಷಾಂ ಸಂವತ್ಸರಾಗ್ರಾಣಿ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯನುಪೂರ್ವಶಃ|

12224018c ಕೃತೇ ತ್ರೇತಾಯುಗೇ ಚೈವ ದ್ವಾಪರೇ ಚ ಕಲೌ ತಥಾ||

ಹಾಗೆಯೇ ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗಗಳಲ್ಲಿರುವ
ಸಂವತ್ಸರಗಳನ್ನೂ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12224019a ಚತ್ವಾರ್ಯಾಹುಃ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವರ್ಷಾಣಾಂ ತತ್ಕೃತಂ ಯುಗಮ್|

12224019c ತಸ್ಯ ತಾವಚ್ಚ ತೀ ಸಂಧ್ಯಾ ಸಂಧ್ಯಾಂಶಶ್ಚ ತಥಾವಿಧಃ||

⁴⁶¹ ಜೀವಲೌಕಿಕೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ದೇವತೆಗಳ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕೃತಯುಗವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇ ನೂರು ಸಂಖ್ಯೆಯ⁴⁶² ಮೊದಲ ಸಂಧ್ಯೆ ಮತ್ತು ನಂತರದ ಸಂಧ್ಯಾಂಶಗಳಿವೆ.

12224020a ಇತರೇಷು ಸಸಂಧ್ಯೇಷು ಸಸಂಧ್ಯಾಂಶೇಷು ಚ ತ್ರಿಷು|

12224020c ಏಕಾಪಾಯೇನ ಸಂಯಾಂತಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಶತಾನಿ ಚ||

ಸಂಧ್ಯಾ ಮತ್ತು ಸಂಧ್ಯಾಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಇತರ ಮೂರು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಯುಗದ ಸಹಸ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೂರರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಪಾದದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.⁴⁶³

12224021a ಏತಾನಿ ಶಾಶ್ವತಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ ಧಾರಯಂತಿ ಸನಾತನಾನ್|

12224021c ಏತದ್ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ತಾತ ವಿದಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಾಶ್ವತಮ್||

ಇವೇ ಶಾಶ್ವತ ಸನಾತನ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಮಗೂ! ಈ ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪ ಕಾಲವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮವಿದುಗಳು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ.

12224022a ಚತುಷ್ಪಾತ್ರಕಲೋ ಧರ್ಮಃ ಸತ್ಯಂ ಚೈವ ಕೃತೇ ಯುಗೇ|

12224022c ನಾಧರ್ಮೇಣಾಗಮಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಪರಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

⁴⁶² 4800 ದಿವ್ಯ ವರ್ಷಗಳು (400 ಸಂಧ್ಯಾ + 4000 + 400 ಸಂಧ್ಯಾಂಶ) ಕೃತಯುಗದ ಕಾಲಾವಧಿ.

⁴⁶³ ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಕಾಲಾವಧಿಯು 3600 ದಿವ್ಯ ವರ್ಷಗಳು (300 ಸಂಧ್ಯಾ + 3000 + 300 ಸಂಧ್ಯಾಂಶ). ದ್ವಾಪರ ಯುಗದ ಕಾಲಾವಧಿಯು 2400 ದಿವ್ಯ ವರ್ಷಗಳು (200 ಸಂಧ್ಯಾ + 2000 + 200 ಸಂಧ್ಯಾಂಶ). ಕಲಿಯುಗದ ಕಾಲಾವಧಿಯು 1200 ದಿವ್ಯ ವರ್ಷಗಳು (100 ಸಂಧ್ಯಾ + 1000 + 100 ಸಂಧ್ಯಾಂಶ).

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಗಳು ನಾಲ್ಕೂ ಪಾದಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಧರ್ಮವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12224023a ಇತರೇಷ್ಟಾಗಮಾದ್ಧರ್ಮಃ ಪಾದಶಸ್ತ್ವ ವರೋಪ್ಯತೇ|

12224023c ಚೌರಿಕಾನ್ಯತಮಾಯಾಭಿರಧರ್ಮಶ್ಚೋಪಚೀಯತೇ||

ಇತರ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಮಗಳಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಪಾದವು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕಳ್ಳತನ, ಅಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಮೋಸಗಳಿಂದ ಅಧರ್ಮವು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.

12224024a ಅರೋಗಾಃ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾಶ್ಚ ತುರ್ವರ್ಷಶತಾಯುಷಃ|

12224024c ಕೃತೇ ತ್ರೇತಾದಿಷ್ಟೇತೇಷಾಂ ಪಾದಶೋ ಹ್ರಸತೇ ವಯಃ||

ಸತ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ನಿರೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ನೂರುವರ್ಷಗಳ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ವಯಸ್ಸು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದು ಪಾದ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.⁴⁶⁴

12224025a ವೇದವಾದಾಶ್ಚಾನುಯುಗಂ ಹ್ರಸಂತೀತಿ ಚ ನಃ ಶ್ರುತಮ್|

12224025c ಆಯೋಷಿ ಚಾಶಿಷಶ್ಚೈವ ವೇದಸ್ಯೈವ ಚ ಯತ್ಫಲಮ್||

ಪ್ರತಿ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಅದರ ಫಲ, ಆಶಾ, ಸಿದ್ಧಿ

⁴⁶⁴ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಆಯುಸ್ಸು 300 ವರ್ಷಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಆಯುಸ್ಸು 200 ವರ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ 100 ವರ್ಷಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತು ಆಯಸ್ಸುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ
ಹೋಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12224026a ಅನ್ಯೇ ಕೃತಯುಗೇ ಧರ್ಮಾಸ್ತ್ರೀತಾಯಾಂ ದ್ವಾಪರೇಽಪರೇ|

12224026c ಅನ್ಯೇ ಕಲಿಯುಗೇ ಧರ್ಮಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿಕೃತಾ ಇವ||

ಯುಗಗಳ ಕಾಲವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ,
ದ್ವಾಪರ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಧರ್ಮವೂ ಭಿನ್ನ
ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12224027a ತಪಃ ಪರಂ ಕೃತಯುಗೇ ತ್ರೇತಾಯಾಂ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಮ್|

12224027c ದ್ವಾಪರೇ ಯಜ್ಞಮೇವಾಹುರ್ದಾನಮೇವ ಕಲೌ ಯುಗೇ||

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಪರಮ ಧರ್ಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವೇ ಉತ್ತಮವು. ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವು
ಪರಮ ಧರ್ಮವೆಂದೂ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದಾನವೇ ಪರಮ
ಧರ್ಮವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12224028a ಏತಾಂ ದ್ವಾದಶಸಾಹಸ್ರೀಂ ಯುಗಾಖ್ಯಾಂ ಕವಯೋ ವಿದುಃ|

12224028c ಸಹಸ್ರಂ ಪರಿಪೃತ್ತಂ ತದ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ದಿವಸಮುಚ್ಯತೇ||

ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳ 12,000 ವರ್ಷಗಳನ್ನು⁴⁶⁵ ಒಂದು

ಚತುರ್ಯುಗವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ

ಚತುರ್ಯುಗಗಳು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಸಲ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿದರೆ

---

465 4800 (ಕೃತಯುಗ) + 3600 (ತ್ರೇತಾಯುಗ) + 2400 (ದ್ವಾಪರಯುಗ)
+ 1200 (ಕಲಿಯುಗ) = 12,000.

ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದು ಹಗಲು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12224029a ರಾತ್ರಿಸ್ತಾವತ್ತಿಥೀ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ತದಾದೌ ವಿಶ್ವಮೀಶ್ವರಃ|

12224029c ಪ್ರಲಯೇಽಧ್ಯಾತ್ಮಮಾವಿಶ್ಯ ಸುಪ್ತ್ವಾ ಸೋಽಂತೇ ವಿಬುಧ್ಯತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮನ ರಾತ್ರಿಯೂ 12,000 ದಿವ್ಯ ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈಶ್ವರ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ದಿನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಲಯವಾದಾಗ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನಗೊಳಿಸಿ ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆಯಲು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12224030a ಸಹಸ್ರಯುಗಪರ್ಯಂತಮಹರ್ಯದ್ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿದುಃ|

12224030c ರಾತ್ರಿಂ ಯುಗಸಹಸ್ರಾಂತಾಂ ತೇಽಹೋರಾತ್ರವಿದೋ ಜನಾಃ||

ಸಹಸ್ರ ಚತುರ್ಯುಗಪರ್ಯಂತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಹಗಲನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಹಸ್ರ ಚತುರ್ಯುಗಪರ್ಯಂತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ರಾತ್ರಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವವರು ಆಹೋರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12224031a ಪ್ರತಿಬುದ್ಧೋ ವಿಕುರುತೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷಯಂ ಕ್ಷಪಾಕ್ಷಯೇ|

12224031c ಸೃಜತೇ ಚ ಮಹದ್ ಭೂತಂ ತಸ್ಮಾದ್ವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಕಂ ಮನಃ||

ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿರ್ವಿಕಾರ ಅಕ್ಷಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ವಿಕಾರಯುಕ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ನಂತರ ಮಹದ್ಭೂತ ಅಥವಾ ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಕ ಸ್ಥೂಲ

ಜಗತ್ತನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.⁴⁶⁶

⁴⁶⁷12224032a ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜೋಮಯಂ ಶುಕ್ರಂ ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್ |
12224032c ಏಕಸ್ಯ ಭೂತಂ ಭೂತಸ್ಯ ದ್ವಯಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್ ||

ತೇಜೋಮಯ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ಸ್ವರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಈ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿನ
ಬೀಜವು. ದ್ರವ್ಯಾಭ್ಯಂತರರಹಿತನಾದ ಆ ಭೂತನೊಬ್ಬನಿಂದಲೇ
ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೆರಡೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿವೆ.

12224033a ಅಹರ್ಮುಖೇ ವಿಬುದ್ಧಃ ಸನ್ ಸೃಜತೇ ವಿದ್ಯಯಾ ಜಗತ್ |
12224033c ಅಗ್ರ ಏವ ಮಹಾಭೂತಮಾಶು ವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಕಂ ಮನಃ ||

ದಿನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಎಚ್ಚಿತ್ತು ವಿದ್ಯೆಯ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತನ್ನು
ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲು ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ನಂತರ ವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಕ
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

12224034a ಅಭಿಭೂಯೇಹ ಚಾರ್ಚಿಷ್ಮ ದ್ವ್ಯ ಸೃಜತ್ಸಪ್ತ ಮಾನಸಾನ್ |
12224034c ದೂರಗಂ ಬಹುಧಾಗಾಮಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಸಂಶಯಾತ್ಮಕಮ್ ||

ಹಿಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಏಳು ಮಾನಸ

---

⁴⁶⁶ ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದೊಡನೆಯೇ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಅಕ್ಷಯ
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲು ಮಹತ್ತತ್ತ್ವವನ್ನು
ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಜಗತ್ತಿಗೆ ಆತ್ಮವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁴⁶⁷ ಭಾರತ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಬೇರೆಯೇ ಅಧ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಲಯಗೊಳಿಸಿ ನಂತರದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೂರ ಹೋಗಬಲ್ಲ, ಅನೇಕ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ-ಸಂಶಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಮನಸ್ಸು ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.⁴⁶⁸

12224035a ಮನಃ ಸೃಷ್ಟಿಂ ವಿಕುರುತೇ ಚೋದ್ಯಮಾನಂ ಸಿಸೃಕ್ಷಯಾ|

12224035c ಆಕಾಶಂ ಜಾಯತೇ ತಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಯ ಶಬ್ದೋ ಗುಣೋ ಮತಃ||

ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರಿತಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮನದಿಂದ ಆಕಾಶವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶಬ್ದವು ಅದರ ಗುಣ ಎಂಬ ಮತವಿದೆ.

12224036a ಆಕಾಶಾತ್ತು ವಿಕುರ್ವಾಣಾತ್ಸರ್ವಗಂಧವಹಃ ಶುಚಿಃ|

12224036c ಬಲವಾನ್ಜಾಯತೇ ವಾಯುಸ್ತಸ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶೋ ಗುಣೋ ಮತಃ||

ವಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಆಕಾಶದಿಂದ ಸರ್ವಗಂಧಗಳನ್ನೂ ಒಯ್ಯುವ ಶುಚಿ, ಬಲವಾನ್ ವಾಯುವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶವು ಅದರ ಗುಣ ಎಂಬ ಮತವಿದೆ.

12224037a ವಾಯೋರಪಿ ವಿಕುರ್ವಾಣಾಜ್ಜ್ಞೋತಿಭೂತಂ ತಮೋನುದಮ್|

12224037c ರೋಚಿಷ್ಟು ಜಾಯತೇ ತತ್ರ ತದ್ರೂಪಗುಣಮುಚ್ಯತೇ||

⁴⁶⁸ ಆ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ದೂರಗಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಗಮನಾಗಮನವುಳ್ಳದ್ದು. ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮತ್ತು ಸಂಶಯಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಆ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಕಾಶವಂತನಾದ ಚಿದಾತ್ಮನನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಏಳು ಮಂದಿ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ವಾಯವ್ಯ ಕೂಡ ವಿಕಾರಗೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಜಗಜಗಿಸುವ ಬಿಳಿ ವರ್ಣದ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಪತ್ನಿ ವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ರೂಪವು ಅದರ ಗುಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12224038a ಜ್ಯೋತಿಷೋಽಪಿ ವಿಕುರ್ವಾಣಾದ್ಭವಂತ್ಯಾಪೋ ರಸಾತ್ಮಿಕಾಃ|

12224038c ಅದ್ಭೋ ಗಂಧಗುಣಾ ಭೂಮಿಃ ಪೂರ್ವೈಷಾ ಸೃಷ್ಟಿರುಚ್ಯತೇ||

ಜ್ಯೋತಿಯೂ ಕೂಡ ವಿಕಾರಹೊಂದಿ ಅದರಿಂದ ರಸಾತ್ಮಿಕ ಜಲ ಮತ್ತು ಜಲದಿಂದ ಗಂಧಗುಣವುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನೇ ಪೂರ್ವ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12224039a ಗುಣಾಃ ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಾಷ್ಣವಂತ್ಯುತ್ತರೋತ್ತರಮ್|

12224039c ತೇಷಾಂ ಯಾವತ್ತಿಥಂ ಯದ್ಯತ್ತತ್ತತ್ತಾವದ್ಗುಣಂ ಸ್ಮೃತಮ್||

ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಭೂತಗಳ ಸರ್ವ ಗುಣಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ⁴⁶⁹. ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು

---

⁴⁶⁹ ಆಕಾಶವು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದವೊಂದೇ ಗುಣ.

ಎರಡನೆಯದಾದ ವಾಯುವಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಗುಣವಾದ ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಆಕಾಶದ ಗುಣವಾದ ಶಬ್ದ ಎರಡು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಮೂರನೆಯದಾದ ಜ್ಯೋತಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಗುಣವಾದ ರೂಪ ಮತ್ತು ವಾಯು-ಆಕಾಶಗಳ ಗುಣಗಳಾದ ಸ್ಪರ್ಶ-ಶಬ್ದ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿವೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ಜಲಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಗುಣವಾದ ರಸ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿ-ವಾಯು-ಆಕಾಶಗಳ ಗುಣಗಳಾದ ರೂಪ-ಸ್ಪರ್ಶ-ಶಬ್ದ ಈ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಐದನೆಯದಾದ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಗುಣವಾದ ಗಂಧ ಮತ್ತು ಜಲ-ಜ್ಯೋತಿ-ವಾಯು-ಆಕಾಶಗಳ ಗುಣಗಳಾದ ರಸ-ರೂಪ-ಸ್ಪರ್ಶ-ಶಬ್ದ ಈ ಐದು ಗುಣಗಳಿವೆ.

ಎಷ್ಟು ಸಮಯ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅದರ ಗುಣವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

12224040a ಉಪಲಭ್ಯಾಪ್ಸು ಚೇದ್ಗಂಧಂ ಕೇ ಚಿದ್ಭ್ರೂಯರನೈಪುಣಾತ್|

12224040c ಪೃಥಿವ್ಯಾಮೇವ ತಂ ವಿದ್ಯಾದಾಪೋ ವಾಯುಂ ಚ ಸಂಶ್ರಿತಮ್||

ಅನೈಪುಣತೆಯಿಂದ ಕೆಲವರು ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಧವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗಂಧವು ಭೂಮಿಯ ಗುಣವು. ವಾಯು ಅಥವಾ ಜಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಆಗಂತುಕ ದ್ರವ್ಯ-ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

12224041a ಏತೇ ತು ಸಪ್ತ ಪುರುಷಾಃ⁴⁷⁰ ನಾನಾವಿಯಾಃ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್|

12224041c ನಾಶಕ್ವವನ್ ಪ್ರಜಾಃ ಸೃಷ್ಟುಮಸಮಾಗಮ್ಯ ಸರ್ವತಃ||

ಈ ಏಳು⁴⁷¹ ಮಹಾವೀರ್ಯ ವ್ಯಾಪಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ-ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವಾಗ, ಒಂದಾಗಿ ಸೇರದೇ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸರ್ವತಃ ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12224042a ತೇ ಸಮೇತ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾನಮನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಸಂಶ್ರಿತಾಃ|

12224042c ಶರೀರಾಶ್ರಯಣಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ತತಃ ಪುರುಷ ಉಚ್ಯತೇ||

ಈ ಮಹಾನ್ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಶರೀರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು, ಪುರುಷ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ⁴⁷².

470 ಏತೇ ಸಪ್ತವಿಧಾತ್ಮಾನೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

471 ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ, ಮನಸ್ಸು, ಮತ್ತು ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳು.

472 ಆ ಏಳು ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಯಾವಾಗ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ

12224043a ಶ್ರಯಣಾಚ್ಚ ರೀರಂ ಭವತಿ ಮೂರ್ತಿಮತ್ ಷೋಡಶಾತ್ಮಕಮ್||

12224043c ತದಾವಿಶಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಮಹಾಂತಿ ಸಹ ಕರ್ಮಣಾ||

ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು - ಈ ಹದಿನಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳು ಶರೀರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಒಂದಾಗಿ ಮೂರ್ತಿವತ್ತಾಗುತ್ತವೆ.⁴⁷³ ಮಹತ್ತತ್ವ ಮತ್ತು ಭೂತಗಳು ಭೋಗಾವಶಿಷ್ಟ ಕರ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ⁴⁷⁴ ಆ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ.⁴⁷⁵

12224044a ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ ಚಾದಾಯ ತಪಸಶ್ಚ ರಣಾಯ ಚ|

12224044c ಆದಿಕರ್ತಾ ಮಹಾಭೂತಂ ತಮೇವಾಹುಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಮ್||

ಮಹಾಭೂತ ಅಥವಾ ಮಹತ್ತತ್ವ ದ ಆದಿಕರ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮನು

ಸಮ್ಮಿಳಿತವಾಗುವವೋ - ಆಗ ಅವುಗಳು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಾದ ಸಪ್ತ ತತ್ತ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಶರೀರಗಳಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡವು. ಅಂತಹ ಶರೀರವೆಂಬ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಪುರುಷನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁴⁷³ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರ.

⁴⁷⁴ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರ.

⁴⁷⁵ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾದ ದೇಹವು ಪಂಚಸ್ಥೂಲಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದಲೂ, ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನಿತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ದೇಹಕ್ಕೆ ಶರೀರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಶರೀರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾದೊಡನೆಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಹಾಭೂತಗಳು ಜೀವಗಳ ಭೋಗಾವಶಿಷ್ಟವಾದ ಕರ್ಮಗಳೊಡನೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಲೋಸುಗ ಸಮಸ್ತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಷ್ಟಿ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಜಾಪತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

- 12224045a ಸ ವೈ ಸೃಜತಿ ಭೂತಾನಿ ಸ ಏವ ಪುರುಷಃ ಪರಃ|
 12224045c ಅಜೋ ಜನಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮಾ ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃಮಾನವಾನ್||
 12224046a ಲೋಕಾನ್ನದೀಃ ಸಮುದ್ರಾಂಶ್ಚ ದಿಶಃ ಶೈಲಾನ್ವನಸ್ಪತೀನ್|
 12224046c ನರಕಿನ್ನರರಕ್ಷಾಂಸಿ ವಯಃಪಶುಮೃಗೋರಗಾನ್|
 12224046e ಅವ್ಯಯಂ ಚ ವ್ಯಯಂ ಚೈವ ದ್ವಯಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್||

ಅವನೇ ಚರಾಚರ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಪರಮ ಪುರುಷನು. ಸ್ವಯಂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ದೇವರ್ಷಿ, ಪಿತೃಗಳು, ಮಾನವರು, ಲೋಕಗಳು, ನದಿಗಳು, ಸಮುದ್ರಗಳು, ದಿಕ್ಕುಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು, ವನಸ್ಪತಿಗಳು, ನರರು, ಕಿನ್ನರರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಮೃಗಗಳು, ಮತ್ತು ಉರಗಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವ್ಯಯ⁴⁷⁶ ಮತ್ತು ವ್ಯಯ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳನ್ನೂ ಅವನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

- 12224047a ತೇಷಾಂ ಯೇ ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಾಕ್ಸೃಷ್ಟ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ|
 12224047c ತಾನ್ಯೇವ ಪ್ರತಿಪದ್ಯಂತೇ ಸೃಜ್ಯಮಾನಾಃ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಹಿಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವು ಯಾವ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವೋ ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿ

⁴⁷⁶ ನಾಶಹೊಂದದಿರುವ ಆಕಾಶವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳು.

ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12224048a ಹಿಂಸ್ರಾಹಿಂಸ್ರೇ ಮೃದುಕ್ರೂರೇ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೇ ಋತಾನ್ಯತೇ|

12224048c ಅತೋ ಯನ್ಮನ್ಯತೇ ಧಾತಾ ತಸ್ಮಾತ್ತತ್ತಸ್ಯ ರೋಚತೇ⁴⁷⁷||

ವಿಧಿನಿಯಮದಂತೆ ಜೀವಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ-ಅಹಿಂಸೆ, ಮೃದು-ಕ್ರೂರ, ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ-ಸುಳ್ಳು ಮೊದಲಾದ ಗುಣ-ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವೋ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅದೇ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.⁴⁷⁸

12224049a ಮಹಾಭೂತೇಷು ನಾನಾತ್ವಮಿಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ಮೂರ್ತಿಷು|

12224049c ವಿನಿಯೋಗಂ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಧಾತೈವ ವಿದಧಾತ್ಯುತ||

ಆಕಾಶಾದಿ ಮಹಾಭೂತಗಳಲ್ಲಿ, ಶಬ್ದವೇ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಆಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಿನ್ನತೆ-ಅನೇಕತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

12224050a ಕೇ ಚಿತ್ಪುರುಷಕಾರಂ ತು ಪ್ರಾಹುಃ ಕರ್ಮವಿದೋ ಜನಾಃ|

⁴⁷⁷ ತದ್ಭಾವಿತಾ ಪ್ರಪ್ರದ್ಯಂತೇ ತಸ್ಮಾತ್ತತ್ತಸ್ಯ ರೋಚತೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁴⁷⁸ ಒಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಹಿಂಸೆ-ಅಹಿಂಸೆ, ಮೃದುತ್ವ, ಕ್ರೂರತ್ವ, ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮ, ದಿಟ-ಸಟಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನೋ ಮರುಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಆ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಆ ಗುಣ ಅಥವಾ ದೋಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12224050c ದೈವಮಿತ್ಯಪರೇ ವಿಪ್ರಾಃ ಸ್ವಭಾವಂ ಭೂತಚಿಂತಕಾಃ||

ಕೆಲವು ಕರ್ಮವಿದ ಜನರು ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ವಿಪ್ರರು ದೈವವೇ ಪ್ರಧಾನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭೂತಚಿಂತಕರು ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12224051a ಪೌರುಷಂ ಕರ್ಮ ದೈವಂ ಚ ಫಲವೃತ್ತಿಸ್ವಭಾವತಃ|

12224051c ತ್ರಯ ಏತೇಽಪೃಥಗ್ಭೂತಾ ನವಿವೇಕಂ ತು ಕೇ ಚನ||

ಕೆಲವರು ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನ, ದೈವಾನುಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವ ಈ ಮೂರು ಸೇರಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸೇರಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಅವಿವೇಕವು.

12224052a ಏವಮೇತಚ್ಚ ನೈವಂ ಚ ಯದ್ಭೂತಂ ಸೃಜತೇ ಜಗತ್⁴⁷⁹|

12224052c ಕರ್ಮಸ್ಥಾ ವಿಷಮಂ ಬ್ರೂಯುಃ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾಃ ಸಮದರ್ಶಿನಃ||

ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು

---

479 ಏತಮೇವ ಚ ನೈವಂ ಚ ನ ಚೋಭೇ ನಾನುಭೇ ನ ಚ| ಅರ್ಥಾತ್:

ಕರ್ಮವಾದಿಗಳು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥವೇ ಕಾರ್ಯಸಾಧಕ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರುಷಾರ್ಥವಲ್ಲ ದೈವವೇ ಕಾರಣ ಎಂದೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದರೆ ಅವರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸತ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕರ್ಮಗಳ ವಿಷಮ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಯ ಗುಣದಲ್ಲಿರುವವರು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭೂತವು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನಾಗಿಯೇ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12224053a ತಪೋ ನಿಶ್ರೇಯಸಂ ಜಂತೋಸ್ತಸ್ಯ ಮೂಲಂ ದಮಃ ಶಮಃ|

12224053c ತೇನ ಸರ್ವಾನವಾಪ್ನೋತಿ ಯಾನ್ಯಾಮಾನ್ಮನಸೇಚ್ಚ ತಿ||

ಜಂತುಗಳಿಗೆ ತಪಸ್ಸೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು. ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲವೇ ದಮೆ ಮತ್ತು ಶಮೆ.⁴⁸⁰ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗುವ ಸರ್ವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಜಂತುವು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12224054a ತಪಸಾ ತದವಾಪ್ನೋತಿ ಯದ್ಭೂತಂ ಸೃಜತೇ ಜಗತ್|

12224054c ಸ ತದ್ಭೂತಶ್ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಭವತಿ ಪ್ರಭುಃ||

ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬ್ರಹ್ಮಭೂತನಾದವನು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಪ್ರಭುವೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

12224055a ಋಷಯಸ್ತಪಸಾ ವೇದಾನಧ್ಯಕ್ಷಂತ ದಿವಾನಿಶಮ್|

12224055c ಅನಾದಿನಿಧನಾ ನಿತ್ಯಾ ವಾಗ್ನುತ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಯಂಭುವಾ||

ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವೇ ಋಷಿಗಳು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಯಂಭುವ ಬ್ರಹ್ಮನು ತಪಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಆದ್ಯಂತರಹಿತವಾದ ವೇದವಾಣಿಯನ್ನು

⁴⁸⁰ ಮನೋ ನಿಗ್ರಹವೇ ಶಮೆಯು. ಬಾಹ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವೇ ದಮೆಯು.

ಹೊರಗೆಡಹಿದನು.

12224056a ಋಷೀಣಾಂ ನಾಮಧೇಯಾನಿ ಯಾಶ್ಚ ವೇದೇಷು ಸೃಷ್ಟಯಃ|

⁴⁸¹12224056c ಶರ್ವಯಂತೇಷು ಜಾತಾನಾಂ ತಾನ್ಯೈವೈಭ್ಯೋ ದದಾತಿ ಸಃ||

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಋಷಿಗಳ ನಾಮಧೇಯಗಳು ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮಗಳಂತೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನು ರಾತ್ರಿಕಳೆದು ಬೆಳಗಾದಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

12224057a ನಾಮಭೇದಸ್ತಪಃಕರ್ಮ ಯಜ್ಞಾಖ್ಯಾ ಲೋಕಸಿದ್ಧಯಃ|

12224057c ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಸ್ತು ವೇದೇಷು ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ದಶಭಿಃ ಕ್ರಮೈಃ||

ನಾಮಭೇದಗಳು, ತಪಸ್ಸು, ಕರ್ಮ, ಯಜ್ಞಗಳು, ಲೋಕಸಿದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವು - ಇವೆಲ್ಲವೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತಗೊಂಡಿವೆ⁴⁸².

---

⁴⁸¹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ನಾನಾರೂಪಂ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಚ ಪ್ರವರ್ತನಮ್| ವೇದಶಬ್ದೇಭ್ಯ ಏವಾದೌ ನಿರ್ಮಿಮತೇ ಸ ಈಶ್ವರಃ| ನಾಮಧೇಯಾನಿ ಚರ್ಷೀಣಾಂ ಯಾಶ್ಚ ವೇದೇಷು ಸೃಷ್ಟಯಃ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁴⁸² ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಪಸ್ಸು, ಕರ್ಮ, ಯಜ್ಞಗಳೆಂಬುವು ಲೋಕಸಿದ್ಧಿಯ ಸಾಧನಗಳೆಂದೂ ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯಾವುದೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. (ಲೋಕಸಿದ್ಧಿಯ ಸಾಧನಗಳು: ಶಾರೀರ, ವಾಚಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸವೆಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ ತಪಸ್ಸುಗಳು, ಇಷ್ಟ ಮತ್ತು ಪೂರ್ತಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಕರ್ಮಗಳು, ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಯಜ್ಞಗಳು ಒಟ್ಟು ಒಂಬತ್ತು. ಹತ್ತನೆಯದು

12224058a ಯದುಕ್ತಂ ವೇದವಾದೇಷು ಗಹನಂ ವೇದದೃಷ್ಟಿಭಿಃ|

12224058c ತದಂತೇಷು ಯಥಾಯುಕ್ತಂ ಕ್ರಮಯೋಗೇನ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ||

ಅತ್ಯಂತ ಗಹನವಾದ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಕುರಿತು ವೇದವಾಕ್ಯಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆಯೋ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಕ್ರಮಯೋಗ⁴⁸³ದಿಂದ

ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸಾಧನಗಳಾದ ಯಮ-ನಿಯಮಾದಿಗಳು. ಈ ಹತ್ತು ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.) (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

483 ಕ್ರಮಯೋಗದ ಕುರಿತು ಸುಮಾರಾಗಿ ಹೋಲುವ ಎರಡು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳಿವೆ:

(1) ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳು, ಕೃಚ್ಛ-ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ತಪಸ್ಸು, ಯಜ್ಞ, ಪೂರ್ತಕರ್ಮ (ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತಗಳು: ಬಾವಿ-ಸರೋವರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸುವುದು), ಯೋಗ, ದಾನ, ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ - ಈ ಹತ್ತು ಕ್ರಮಯೋಗಗಳೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

(2) ಹತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇವೆ: ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದು, ಕೃಚ್ಛ ಚಾಂದ್ರಾಯಣವೇ ಮೊದಲಾದ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ತಪಸ್ಸು, ಸರ್ವಾಶ್ರಮ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳು, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಠೋಮಾದಿ ಯಜ್ಞ, ಕೀರ್ತಿಕರ ಸರೋವರ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಾನಗಳ ಪೂರ್ತಕರ್ಮ, ಧ್ಯಾನ ಮೊದಲಾದ ಮಾನಸ ಧರ್ಮ, ವೈಶ್ವಾನರಾಖ್ಯದ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನ, ದಹರಾದಿ ಗ್ರಹಗಳ ಉಪಾಸನೆ ಮತ್ತು ವಿಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನ. ಈ ಹತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ

ಕಾಣಬಹುದು.

12224059a ಕರ್ಮಜೋಸಯಂ ಪೃಥಗ್ಭಾವೋ ದ್ವಂದ್ವಯುಕ್ತೋ ವಿಯೋಗಿನಃ⁴⁸⁴

12224059c ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಸ್ತು ವಿಜ್ಞಾತಾ ಜಹಾತಿ ಪ್ರಾಯಶೋ ಬಲಮ್⁴⁸⁵||

ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ ಜೀವವು ಅನುಭವಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದ್ವೈತ ಭಾವಗಳು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಾಯಶಃ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12224060a ದ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೀ ವೇದಿತವ್ಯೇ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ಚ ಯತ್|

12224060c ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಣಿ ನಿಷ್ಣಾತಃ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಬ್ರಹ್ಮನ ಎರಡು ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು: ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಾದವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12224061a ಆರಂಭಯಜ್ಞಾಃ⁴⁸⁶ ಕ್ಷತ್ರಸ್ಯ ಹವಿರ್ಯಜ್ಞಾ ವಿಶಸ್ತಥಾ|

12224061c ಪರಿಚಾರಯಜ್ಞಾಃ ಶೂದ್ರಾಸ್ತು ತಪೋಯಜ್ಞಾ ದ್ವಿಜಾತಯಃ||

ಸಾಂಸಾರಿಕ ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು.

(ದಾಮೋದರ ಸಾತ್ವಾಲೇಕರ್: ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಂಡಲ)

⁴⁸⁴ ದ್ವಂದ್ವಯುಕ್ತೋಽಪಿ ದೇಹಿನಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁴⁸⁵ ತಮಾತ್ಮಸಿದ್ಧಿರ್ವಿಜ್ಞಾನಾಜ್ಜಹಾತಿ ಪುರುಷೋ ಬಲಾತ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁴⁸⁶ ಆಲಂಭಯಜ್ಞಾಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಯುದ್ಧವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಯಜ್ಞ. ಹವಿರ್ಯಜ್ಞವು ವೈಶ್ಯರದ್ದು. ಪರಿಚಾರ
ಯಜ್ಞವು ಶೂದ್ರರಿಗೆ. ತಪೋಯಜ್ಞವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ.

12224062a ತ್ರೇತಾಯುಗೇ ವಿಧಿಸ್ತೇಷಾಂ ಯಜ್ಞಾನಾಂ ನ ಕೃತೇ ಯುಗೇ|

12224062c ದ್ವಾಪರೇ ವಿಪ್ಲವಂ ಯಾಂತಿ ಯಜ್ಞಾಃ ಕಲಿಯುಗೇ ತಥಾ||

ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಯಜ್ಞವಿಧಿಗಳಿದ್ದವು. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ
ಇರಲಿಲ್ಲ. ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಇವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಾ ಬಂದು
ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

12224063a ಅಪೃಥಗ್ಧರ್ಮಿಣೋ ಮರ್ತ್ಯಾ ಋಕ್ಸಾಮಾನಿ ಯಜೂಂಷಿ ಚ|

12224063c ಕಾಮ್ಯಾಂ ಪುಷ್ಪಿಂ ಪೃಥಗ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಪೋಭಿಸ್ತಪ ಏವ ಚ||

ಸತ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ಅದ್ವೈತನಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದರು. ಋಕ್, ಯಜು,
ಸಾಮವೇದ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಗಳ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳು
ತಪಸ್ಸಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಕೇವಲ
ತಪಸ್ಸನ್ನೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12224064a ತ್ರೇತಾಯಾಂ ತು ಸಮಸ್ತಾಸ್ತೇ ಪ್ರಾದುರಾಸನ್ನಹಾಬಲಾಃ|

12224064c ಸಂಯಂತಾರಃ ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಜಂಗಮಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ ರಾಜರು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದರು.
ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮಸ್ತ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳ ನಿಯಾಮಕರಾಗಿದ್ದರು.

12224065a ತ್ರೇತಾಯಾಂ ಸಂಹತಾ ಹ್ಯೇತೇ⁴⁸⁷ ಯಜ್ಞಾ ವರ್ಣಾಸ್ತಥೈವ ಚ|

487 ವೇದಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12224065c ಸಂರೋಧಾದಾಯುಷಸ್ತೇ ವ್ಯಸ್ಯಂತೇ ದ್ವಾಪರೇ ಯುಗೇ||

ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು, ಯಜ್ಞಗಳು ಮತ್ತು
ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು.
ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಪರಮಾಯುವಿನ ಪರಿಮಾಣವು
ಕ್ಷೀಣಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು
ಭ್ರಷ್ಟರಾಗತೊಡಗಿದರು.

12224066a ದೃಶ್ಯಂತೇ ನಾಪಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ವೇದಾಃ ಕಲಿಯುಗೇಽಖಿಲಾಃ|

12224066c ಉತ್ಸ್ರೀದಂತೇ ಸಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ಕೇವಲಾ ಧರ್ಮಸೇತವಃ⁴⁸⁸||

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು ಕಂಡರೂ ಅವು ಅಖಿಲವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.
ಕೇವಲ ಧರ್ಮಸೇತುಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರ ಕಾರಣ ಯಜ್ಞಗಳೊಂದಿಗೆ
ಅವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ.

12224067a ಕೃತೇ ಯುಗೇ ಯಸ್ತು ಧರ್ಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷು ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ|

12224067c ಆತ್ಮವತ್ಸು ತಪೋವತ್ಸು ಶ್ರುತವತ್ಸು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ||

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಧರ್ಮವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ
ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಧರ್ಮವು ಇತರ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ, ತಪೋನಿರತ ಮತ್ತು ವೇದವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

12224068a ಅಧರ್ಮವ್ರತಸಂಯೋಗಂ ಯಥಾಧರ್ಮಂ ಯುಗೇ ಯುಗೇ|

488 ಕೇವಲಾಧರ್ಮಪೀಡಿತಾಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12224068c ವಿಕ್ರಿಯಂತೇ ಸ್ವಧರ್ಮಸ್ಥಾ ವೇದವಾದಾ ಯಥಾಯುಗಮ್⁴⁸⁹||

ಯುಗ-ಯುಗದಲ್ಲಿ ವೇದವಾದೀ ಮತ್ತು ಸ್ವಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ಪುರುಷರು ಧರ್ಮದ ಕ್ಷೀಣತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿಕಾರವಶರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಧರ್ಮವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ-ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ⁴⁹⁰.

12224069a ಯಥಾ ವಿಶ್ವಾನಿ ಭೂತಾನಿ ವೃಷ್ಟ್ಯಾ ಭೂಯಾಂಸಿ ಪ್ರಾವೃಷಿ|

12224069c ಸೃಜ್ಯಂತೇ ಜಂಗಮಸ್ಥಾನಿ ತಥಾ ಧರ್ಮಾ ಯುಗೇ ಯುಗೇ||

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಭೂತಗಳು ಹೇಗೆ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತವೆಯೋ ಮತ್ತು ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದ ನಂತರ ಹೇಗೆ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಯುಗ-ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮಗಳು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತವೆ.

---

489 ಯಥಾಗಮಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

490 ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸದೇ ವೇದೋಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಜ್ಞಾದಿ ಧರ್ಮ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಉಪವಾಸಾದಿ ಹನ್ನೊಂದು ವ್ರತಗಳು, ಮತ್ತು ತೀರ್ಥದರ್ಶನಾದಿ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರ ದ್ವಿಜಾತಿಯವರೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಮೂರೂ ವರ್ಣಗಳು ಪುತ್ರಾದಿ ಲೌಕಿಕ ಕಾಮನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶತ್ರುಮಾರಣ ಮೊದಲಾದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಜನರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ದಾಮೋದರ್ ಸಾತ್ವಾಲೇಕರ್: ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಂಡಲ)

12224070a ಯಥರ್ತುಷ್ಟ್ವ ಋತುಲಿಂಗಾನಿ ನಾನಾರೂಪಾಣಿ ಪರ್ಯಯೇ|

12224070c ದೃಶ್ಯಂತೇ ತಾನಿ ತಾನ್ಯೇವ ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಹರಾತ್ರಿಷು⁴⁹¹||

ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಬರುವ ಋತುಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಋತುವಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸಂಹಾರಗಳನ್ನೊಡಗೂಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಗಲಿನ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

12224071a ವಿಹಿತಂ ಕಾಲನಾನಾತ್ವಮನಾದಿನಿಧನಂ ತಥಾ|

12224071c ಕೀರ್ತಿತಂ ಯತ್ಪುರಸ್ತಾತ್ತೇ ತತ್ಸೂತೇ ಚಾತ್ರಿ ಚ ಪ್ರಜಾಃ||

ಚತುರ್ಯುಗಾತ್ಮಕ ಕಾಲಪುರುಷನ ಕಲಾಕಾಷ್ಠಾದಿ ಭೇದಗಳ ನಾನಾತ್ವ, ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳ ವೃದ್ಧಿ-ಕ್ಷೀಣತೆಗಳ ಭೇದದ ವಿಭಿನ್ನತ್ವ ಮತ್ತು ಅವನ ಅನಾದಿನಿಧನತ್ವದ ಕುರಿತು ಮೊದಲೇ ನಿನಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಕಾಲವೇ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತದೆ.

12224072a ದಧಾತಿ ಪ್ರಭವೇ ಸ್ಥಾನಂ ಭೂತಾನಾಂ ಸಂಯಮೋ ಯಮಃ|

12224072c ಸ್ವಭಾವೇನೈವ ವರ್ತಂತೇ ದ್ವಂದ್ವಯುಕ್ತಾನಿ ಭೂರಿಶಃ||

ಜೀವಿಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸುಖದುಃಖಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲವೇ ಕಾರಣವು. ಕಾಲವೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಯಮ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲವೇ ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಪಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲವೇ ಸ್ವಯಂ

491 ಬ್ರಹ್ಮಾಹರಾದಿಶು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸರ್ವಭೂತಸ್ವರೂಪವು⁴⁹².

12224073a ಸರ್ಗಃ ಕಾಲಃ ಕ್ರಿಯಾ ವೇದಾಃ ಕರ್ತಾ ಕಾರ್ಯಂ ಕ್ರಿಯಾ ಫಲಮ್|

12224073c ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತೇ ಪುತ್ರ ಸರ್ವಂ ವೈ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ||

ಪುತ್ರ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದಂತೆ ನಿನಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ, ಕಾಲ, ಕ್ರಿಯೆ, ವೇದಗಳು, ಕರ್ತ, ಕಾರ್ಯ, ಕ್ರಿಯಾಫಲ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

⁴⁹³12224074a ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಂ ತು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶರ್ವರ್ಯಾದೌ ಗತೇಽಹನಿ|

12224074c ಯಥೇದಂ ಕುರುತೇಽಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ವಿಶ್ವಮೀಶ್ವರಃ||

ಹಗಲು ಕಳೆದು ರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಹೇಗೆ ಲಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸ್ಥೂಲಜಗತ್ತನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12224075a ದಿವಿ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಸಪ್ತ ದಹಂತಿ ಶಿಖಿನೋಽರ್ಚಿಷಾ|

12224075c ಸರ್ವಮೇತತ್ತದಾರ್ಚಿಭಿಃ ಪೂರ್ಣಂ ಜಾಜ್ವಲ್ಯತೇ ಜಗತ್||

ಆಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಯ ಏಳು ಜ್ವಾಲೆಗಳು

---

⁴⁹² ಹೀಗೆ ಕಾಲವು ಧರಿಸಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಭೂತಗಳನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡುವ ಯಮನೂ ಕೂಡ ಕಾಲವೇ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಸುಖ-ದುಃಖಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಅವುಗಳ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁴⁹³ ಭಾರತ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳು ನಂತರದ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ದೃಶ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸುಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಆಗ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ
ಸೂರ್ಯನ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ
ಜಾಜ್ಜಲ್ಯಮಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಚತುರ್ವಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೫

ಬ್ರಾಹ್ಮ ಪ್ರಳಯ ಮತ್ತು ಮಹಾ ಪ್ರಳಯಗಳ ವರ್ಣನೆ (1-16).

12225001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12225001a ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಂಗಮಾನಿ ಧ್ರುವಾಣಿ ಚ|

12225001c ತಾನ್ಯೇವಾಗ್ರೇ ಪ್ರಲೀಯಂತೇ ಭೂಮಿತ್ವಮುಪಯಾಂತಿ ಚ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ
ಚರಾಚರಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಭೂಮಿತ್ವವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12225002a ತತಃ ಪ್ರಲೀನೇ ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಾವರೇ ಜಂಗಮೇ ತಥಾ|

12225002c ಅಕಾಷ್ಠಾ⁴⁹⁴ ನಿಸ್ಪೃಣಾ ಭೂಮಿದ್ಯುಶ್ಯತೇ ಕೂರ್ಮಪೃಷ್ಠವತ್||

⁴⁹⁴ ನಿರ್ವೃಕ್ಷಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಲು ಮರ-
ಹುಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂಮಿಯು ಆಮೆಯ ಬೆನ್ನಿನಂತೆ ಬೋಳಾಗಿ
ಕಾಣುತ್ತದೆ.

12225003a ಭೂಮೇರಪಿ ಗುಣಂ ಗಂಧಮಾಪ ಆದದತೇ ಯದಾ|

12225003c ಆತ್ತಗಂಧಾ ತದಾ ಭೂಮಿಃ ಪ್ರಲಯತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ಆಗ ಜಲವು ಭೂಮಿಯ ಗುಣವಾದ ಗಂಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
ಗಂಧಹೀನವಾದ ಭೂಮಿಯು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ
ಜಲದಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳ್ಳಲು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

12225004a ಆಪಸ್ತತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಂತಿ ಊರ್ಮಿಮತ್ಯೋ ಮಹಾಸ್ವನಾಃ|

12225004c ಸರ್ವಮೇವೇದಮಾಪೂರ್ಯ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಚ ಚರಂತಿ ಚ||

ಆಗ ನೀರು ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಅಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಘೋರ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ
ಕೂಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ.

12225005a ಅಪಾಮಪಿ ಗುಣಾಂಸ್ತಾತ ಜ್ಯೋತಿರಾದದತೇ ಯದಾ|

12225005c ಆಪಸ್ತದಾ ಆತ್ತಗುಣಾ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಪರಮಂತಿ ಚ||

ಆಗ ಜಲದ ಗುಣವನ್ನೂ ಜ್ಯೋತಿಯು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ
ಗುಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಜಲವೂ ಕೂಡ ಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ
ವಿಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ.

12225006a ಯದಾದಿತ್ಯಂ ಸ್ಥಿತಂ ಮಧ್ಯೇ ಗೂಹಂತಿ ಶಿಖಿನೋಽರ್ಚಿಷಃ|

12225006c ಸರ್ವಮೇವೇದಮರ್ಚಿಭಿಃ ಪೂರ್ಣಂ ಜಾಜ್ವಲ್ಯತೇ ನಭಃ||

ಅಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆದಿತ್ಯನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡಲು

ಆಕಾಶವೆಲ್ಲವೂ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತದೆ.

12225007a ಜ್ಯೋತಿಷೋಽಪಿ ಗುಣಂ ರೂಪಂ ವಾಯುರಾದದತೇ ಯದಾ|

12225007c ಪ್ರಶಾಮ್ಯತಿ ತದಾ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಾಯುದೋರ್ಧೂಯತೇ ಮಹಾನ್||

ಆಗ ಜ್ಯೋತಿಯ ಗುಣವಾದ ರೂಪವನ್ನು ವಾಯುವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಜ್ಯೋತಿಯು ಆರಿಹೋಗಿ ವಾಯುವು ಮಹತ್ತರ ವೇಗದಿಂದ ಆಕಾಶವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

12225008a ತತಸ್ತು ಮೂಲಮಾಸಾದ್ಯ⁴⁹⁵ ವಾಯುಃ ಸಂಭವಮಾತ್ಮನಃ|

12225008c ಅಧಶ್ಚೋರ್ಧ್ವಂ ಚ ತೀರ್ಯಕ್ಷ ದೋಧವೀತಿ ದಿಶೋ ದಶ||

ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ತನ್ನ ಮೂಲ ಆಕಾಶವನ್ನು ಸೇರಿ ವಾಯುವು ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ, ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹತ್ತುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಲವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ.

12225009a ವಾಯೋರಪಿ ಗುಣಂ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಕಾಶಂ ಗ್ರಸತೇ ಯದಾ|

12225009c ಪ್ರಶಾಮ್ಯತಿ ತದಾ ವಾಯುಃ ಖಿಂ ತು ತಿಷ್ಠತಿ ನಾನದತ್||

ವಾಯುವಿನ ಗುಣವಾದ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನೂ ಆಕಾಶವು ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳಲು ವಾಯುವು ಉಪಶಮನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಕಾಶವೊಂದೇ ಆಗ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

⁴⁹⁶12225010a ಆಕಾಶಸ್ಯ ಗುಣಂ ಶಬ್ದಮಭಿವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಕಂ ಮನಃ|

---

⁴⁹⁵ ಸ್ವನಮಾಸಾದ್ಯ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁴⁹⁶ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ:

ಅರೂಪಮರಸ್ಪರ್ಶಮಗಂಧಂ ನ ಚ ಮೂರ್ತಿಮತ್|

12225010c ಮನಸೋ ವ್ಯಕ್ತಮವ್ಯಕ್ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಃ ಸ ಪ್ರತಿಸಂಚರಃ||

ಆಕಾಶದ ಗುಣ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಕ ಮನಸ್ಸು, ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಬ್ರಹ್ಮನು ಲೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಪ್ರಳಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12225011a ತದಾತ್ಮಗುಣಮಾವಿಶ್ಯ ಮನೋ ಗ್ರಸತಿ ಚಂದ್ರಮಾಃ|

12225011c ಮನಸ್ಸುಪರತೇಽಧ್ಯಾತ್ಮಾ ಚಂದ್ರಮಸ್ಯವತಿಷ್ಠತೇ||

ಮಹಾಪ್ರಳಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತಮನಸ್ಸಾದ ಚಂದ್ರಮಸನು ವ್ಯಕ್ತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾದರೂ ಅದು ಅವ್ಯಕ್ತ ಮನಸ್ಸು ಚಂದ್ರಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.⁴⁹⁷

12225012a ತಂ ತು ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ಸಂಕಲ್ಪಃ ಕುರುತೇ ವಶೇ|

12225012c ಚಿತ್ತಂ ಗ್ರಸತಿ ಸಂಕಲ್ಪಸ್ತಚ್ಚ ಜ್ಞಾನಮನುತ್ತಮಮ್||

ಬಹಳ ಸಮಯದ ನಂತರ ಸಂಕಲ್ಪವು ಅವ್ಯಕ್ತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಸಮಷ್ಟಿ ಬುದ್ಧಿಯಾದ ಚಿತ್ತವು ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನುಂಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಅನುತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವು.

ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರಣದಿತಂ ಖಿಂ ತು ತಿಷ್ಠತಿ ನಾದವತ್|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁴⁹⁷ ಆಗ ಚಂದ್ರಮವು ಆತ್ಮಗುಣ ಅರ್ಥಾತ್ ನಿಃಸ್ವೀಮ ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮರೂಪ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಷ್ಣನಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಸಂಬಂಧದ ಸಮಷ್ಟಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾದಾಗಲೂ ಆತ್ಮಗುಣವು ಚಂದ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. (ದಾಮೋದರ್ ಸತ್ಪಾಲೇಕರ್: ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಂಡಲ)

12225013a ಕಾಲೋ ಗಿರತಿ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಕಾಲೋ ಬಲಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ|

12225013c ಬಲಂ ಕಾಲೋ ಗ್ರಹತಿ ತು ತಂ ವಿದ್ವಾನ್ಕುರುತೇ ವಶೇ||

ಕಾಲವು ಸಮಷ್ಟಿ ಬುದ್ಧಿ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ನುಂಗುತ್ತದೆ. ಶಕ್ತಿಯು ಕಾಲನನ್ನು ನುಂಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾಕಾಲನು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನುಂಗುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾಕಾಲನನ್ನು ವಿದ್ವತ್ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12225014a ಆಕಾಶಸ್ಯ ತದಾ ಘೋಷಂ ತಂ ವಿದ್ವಾನ್ಕುರುತೇಽಽತ್ಮನಿ|

12225014c ತದವ್ಯಕ್ತಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಚ್ಚಾಶ್ವತಮನುತ್ತಮಮ್|

12225014e ಏವಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಪ್ರತಿಸಂಚರಃ||

ಆಕಾಶದ ಗುಣವಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಹಾಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಶಾಶ್ವತ, ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಮಹಾಕಾಲನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಳಯಾನಂತರ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

12225015a ಯಥಾವತ್ಕೀರ್ತಿತಂ ಸಮ್ಯಗೇವಮೇತದಸಂಶಯಮ್|

12225015c ಬೋಧ್ಯಂ ವಿದ್ಯಾಮಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯೋಗಿಭಿಃ ಪರಮಾತ್ಮಭಿಃ||

ಪರಮಾತ್ಮ ಯೋಗಿಗಳು ಜ್ಞಾನಮಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಅದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಹೇಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವಿದೆ.

12225016a ಏವಂ ವಿಸ್ತಾರಸಂಕ್ಷೇಪೌ ಬ್ರಹ್ಮಾವ್ಯಕ್ತೇ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12225016c ಯುಗಸಾಹಸ್ರಯೋರಾದಾವಹ್ನೋ ರಾತ್ರಾಸ್ತಥೈವ ಚ||

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಚತುರ್ಯುಗ ಪರ್ಯಂತದ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಕಾಲದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತ ಬ್ರಹ್ಮನು ವಿಸ್ತಾರ-ಸಂಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಪಂಚವಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಳಪತ್ನೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೬

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ದಾನದ ಮಹಿಮೆ (1-38).

12226001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12226001a ಭೂತಗ್ರಾಮೇ ನಿಯುಕ್ತಂ ಯತ್ತದೇತತ್ಕೀರ್ತಿತಂ ಮಯಾ|

12226001c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ತು ಯತ್ಕೃತ್ಯಂ ತತ್ತೇ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪೃಚ್ಛತೇ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ ನೀನು ಕೇಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12226002a ಜಾತಕರ್ಮಪ್ರಭೃತ್ಯಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾವತಾಮ್|

12226002c ಕ್ರಿಯಾ ಸ್ಯಾದಾ ಸಮಾವೃತ್ತೇರಾಚಾರ್ಯೇ ವೇದಪಾರಗೇ||

ಜಾತಕರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸಮಾವರ್ತನದವರೆಗಿನ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ವೇದಪಾರಂಗತ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ
ನಡೆಸಬೇಕು.

12226003a ಅಧೀತ್ಯ ವೇದಾನಖಿಲಾನ್ಗುರುಶುಶ್ರೂಷಣೇ ರತಃ|

12226003c ಗುರುಣಾಮನೃಣೋ ಭೂತ್ವಾ ಸಮಾವರ್ತೇತ ಯಜ್ಞವಿತೌ||

ಗುರುಶುಶ್ರೂಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅಖಿಲ ವೇದಗಳನ್ನೂ
ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಗುರುಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಯಜ್ಞಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದು ಸಮಾವರ್ತನ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

12226004a ಆಚಾರ್ಯೇಣಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಶ್ಚ ತುರ್ಣಾಮೇಕಮಾಶ್ರಮಮ್|

12226004c ಆ ವಿಮೋಕ್ಷಾಚ್ಚ ರೀರಸ್ಯ ಸೋಽನುತಿಷ್ಠೇದ್ಯಥಾವಿಧಿ||

12226005a ಪ್ರಜಾಸರ್ಗೇಣ ದಾರೈಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ವಾ ಪುನಃ|

12226005c ವನೇ ಗುರುಸಕಾಶೇ ವಾ ಯತಿಧರ್ಮೇಣ ವಾ ಪುನಃ||

ಆಚಾರ್ಯನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ -
ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ಪುನಃ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು
ಪಾಲಿಸುವುದು, ವನದಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಯಿರುವುದು ಅಥವಾ
ಪುನಃ ಯತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು - ಯಾವುದಾದರೂ
ಒಂದನ್ನು ಶರೀರವನ್ನು ತೊರೆಯುವವರೆಗೆ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ
ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಬೇಕು.

12226006a ಗೃಹಸ್ಥಸ್ತ್ವೇವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚತುರ್ಣಾಂ

ಮೂಲಮುಚ್ಯತೇ⁴⁹⁸ |

12226006c ತತ್ರ ಪಕ್ಷಕಷಾಯೋ ಹಿ ದಾಂತಃ ಸರ್ವತ್ರ ಸಿದ್ಧತಿ||

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವೇ ಎಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳ ಮೂಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
ಅದರಿಂದ ಪರಿಪಕ್ಷನಾದ ದಾಂತನು ಸರ್ವತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12226007a ಪ್ರಜಾವಾನ್ ಶ್ರೋತ್ರಿಯೋ ಯಜ್ಞಾ ಮುಕ್ತೋ ದಿವ್ಯೈಸ್ತ್ರಿಭಿರೃಣೈಃ|

12226007c ಅಥಾನ್ಯಾನಾಶ್ರಮಾನ್ಪಶ್ಚಾತ್ಪೂತೋ ಗಚ್ಚತಿ ಕರ್ಮಭಿಃ||

ಸಂತಾನದಿಂದ, ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥನು
ಮೂರು ದಿವ್ಯ ಋಣಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ⁴⁹⁹. ಈ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ
ಪೂತನಾದ ನಂತರ ಅವನು ಇತರ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು.

12226008a ಯತ್ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಪುಣ್ಯತಮಂ ವಿದ್ಯಾಸ್ಥಾನಂ ತದಾವಸೇತ್|

12226008c ಯತೇತ ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ಗಂತುಂ ಯಶಸಿ ಚೋತ್ತಮೇ||

ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯತಮವೂ ಉತ್ತಮವೂ ಆಗಿರುವಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು.
ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಆದರ್ಶನಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

12226009a ತಪಸಾ ವಾ ಸುಮಹತಾ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಪಾರಣೇನ ವಾ|

12226009c ಇಜ್ಯಯಾ ವಾ ಪ್ರದಾನೈರ್ವಾ ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ವರ್ಧತೇ ಯಶಃ||

---

498 ಗೃಹಸ್ಥಸ್ವೇಷ ಧರ್ಮಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮೂಲಮುಚ್ಯತೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

499 ಸಂತಾನದಿಂದ ಪಿತೃಋಣ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಋಷಿಋಣ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ದೇವಋಣಗಳ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಮಹಾ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯೆಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದ, ಯಜ್ಞದಿಂದ
ಅಥವಾ ದಾನದಿಂದ ವಿಪ್ರನ ಯಶಸ್ಸು ವರ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.

12226010a ಯಾವದಸ್ಯ ಭವತ್ಯಸ್ಮಿಲ್ಲೋಕೇ ಕೀರ್ತಿಯಶಸ್ಕುರಿ|

12226010c ತಾವತ್ಪುಣ್ಯಕೃತಾಲ್ಲೋಕಾನನಂತಾನ್ಪುರುಷೋಽಶ್ಚತೇ||

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಮೊಳಗುತ್ತಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವನು ಪುಣ್ಯಕೃತರ
ಲೋಕಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

12226011a ಅಧ್ಯಾಪಯೇದಧೀಯೀತ ಯಾಜಯೇತ ಯಜೇತ ಚ|

12226011c ನ ವೃಥಾ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣೀಯಾನ್ನ ಚ ದದ್ಯಾತ್ಕಥಂ ಚನ||

ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಯಜ್ಞಮಾಡಬೇಕು. ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಎಂದೂ ವೃಥಾ ದಾನವನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು ಮತ್ತು ವೃಥಾ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು ಕೂಡ.

12226012a ಯಾಜ್ಯತಃ ಶಿಷ್ಯತೋ ವಾಪಿ ಕನ್ಯಯಾ ವಾ ಧನಂ ಮಹತ್|

12226012c ಯದ್ಯಾಗಚ್ಚೇದ್ಯಜೇದ್ದದ್ಯಾನ್ಪ್ರಕೋಽಶ್ನೀಯಾತ್ಕಥಂ ಚನ||

ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸುವಾಗ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಸುವಾಗ ಅಥವಾ
ಕನ್ಯಾದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಮಹಾ ಧನವು ದೊರಕಿದರೆ ಅದನ್ನು
ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬಳಸಬೇಕು. ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅಂಥಹ ಧನವನ್ನು ಎಂದೂ
ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಭೋಗಿಸಬಾರದು.

12226013a ಗೃಹಮಾವಸತೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ನಾನ್ಯತ್ತೀರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಾತ್|

12226013c ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃಗುರ್ವರ್ಥಂ ವೃದ್ಧಾತುರಬುಭುಕ್ಷತಾಮ್||

ದೇವ-ಋಷಿ-ಪಿತೃಗಳು ಮತ್ತು ಗುರುಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಹಾಗೂ ವೃದ್ಧರು-
ಆತುರರನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಗೃಹಸ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನವನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಪವಿತ್ರ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ.

12226014a ಅಂತರ್ಹಿತಾಭಿತಪ್ತಾನಾಂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬುಭೂಷತಾಮ್|

12226014c ದ್ರವ್ಯಾಣಾಮತಿಶಕ್ತ್ಯಾಪಿ ದೇಯಮೇಷಾಂ ಕೃತಾದಪಿ||

ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ
ಮೀರಿಯಾದರೂ ದಾನವನ್ನಿತ್ತು ಪೊರೆಯಬೇಕು.

12226015a ಅರ್ಹತಾಮನುರೂಪಾಣಾಂ ನಾದೇಯಂ ಹ್ಯಸ್ತಿ ಕಿಂ ಚನ|

12226015c ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವಸಮಪ್ಯಶ್ವಂ ಪ್ರಾಪಣೀಯಂ ಸತಾಂ ವಿದುಃ||

ಅರ್ಹರಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದೆನ್ನುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸತ್ತಾತ್ರರಿಗೆ
ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವವನ್ನೂ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡಬಹುದೆಂದು ಸತ್ತುರುಷರ
ಅಭಿಮತವು.

12226016a ಅನುನೀಯ ತಥಾ ಕಾವ್ಯಃ ಸತ್ಯಸಂಧೋ ಮಹಾವ್ರತಃ|

12226016c ಸ್ವೈಃ ಪ್ರಾಣೈರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಾಣಾನ್ ಪರಿತ್ರಾಯ ದಿವಂ ಗತಃ||

ಮಹಾವ್ರತ ಸತ್ಯಸಂಧನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು
ಕಾಪಾಡಿ ದಿವಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

12226017a ರಂತಿದೇವಶ್ಚ ಸಾಂಕೃತ್ಯೋ ವಸಿಷ್ಠಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ|

12226017c ಅಪಃ ಪ್ರದಾಯ ಶೀತೋಷ್ಣಾ ನಾಕಪೃಷ್ಠೇ ಮಹೀಯತೇ||

ಸಂಕೃತಿಯ ಮಗ ರಂತಿದೇವನು ಮಹಾತ್ಮ ವಸಿಷ್ಠನಿಗೆ ಶೀತೋಷ್ಣ
ಜಲವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ನಾಕಪೃಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.

12226018a ಆತ್ರೇಯಶ್ಚಂದ್ರದಮಯೋರಹರ್ತೋರ್ವಿವಿಧಂ ಧನಮ್||

12226018c ದತ್ತ್ವಾ ಲೋಕಾನ್ಯಯೌ ಧೀಮಾನನಂತಾನ್ಸ ಮಹೀಪತಿಃ||

ಧೀಮಾನ್ ಮಹೀಪತಿ ಅತ್ರಿವಂಶಜ ಚಂದ್ರದಮನು ಅರ್ಹನಿಗೆ ವಿವಿಧ ಧನವನ್ನಿತ್ತು ಅಕ್ಷಯ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12226019a ಶಿಬಿರೌಶೀನರೋಽಂಘಾನಿ ಸುತಂ ಚ ಪ್ರಿಯಮೌರಸಮ್|

12226019c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಥಮುಪಾಕೃತ್ಯ ನಾಕಪೃಷ್ಠಮಿತೋ ಗತಃ||

ಉಶೀನರನ ಮಗ ಶಿಬಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೂ ಪ್ರಿಯನಾದ ತನ್ನ ಔರಸಪುತ್ರನನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

12226020a ಪ್ರತರ್ದನಃ ಕಾಶಿಪತಿಃ ಪ್ರದಾಯ ನಯನೇ ಸ್ವಕೇ|

12226020c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯಾತುಲಾಂ ಕೀರ್ತಿಮಿಹ ಚಾಮುತ್ರ ಚಾಶ್ನುತೇ||

ಕಾಶಿಪತಿ ಪ್ರತರ್ದನನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ಇಹದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರದಲ್ಲಿ ಅತುಲ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12226021a ದಿವ್ಯಂ ಮೃಷ್ಟಶಲಾಕಂ ತು ಸೌವರ್ಣಂ ಪರಮರ್ಧಿಮತೌ|

12226021c ಚತ್ರಂ ದೇವಾವೃಧೋ ದತ್ತ್ವಾ ಸರಾಷ್ಟ್ರೋಽಭ್ಯಪತ್ತದ್ಧಿವಮ್||

ದೇವಾವೃಧನು ಎಂಟು ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುವರ್ಣಮಯ ಬಹುಮೂಲ್ಯ ಭತ್ತಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರದೊಂದಿಗೆ ದಿವವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

12226022a ಸಾಂಕೃತಿಶ್ಚ ತಥಾತ್ರೇಯಃ ಶಿಷ್ಯೇಭ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಗುಣಮ್|

12226022c ಉಪದಿಶ್ಯ ಮಹಾತೇಜಾ ಗತೋ ಲೋಕಾನನುತ್ತಮಾನ್||

ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಅತ್ರೇಯ ಸಾಂಕೃತಿಯೂ ಕೂಡ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನಿರ್ಗುಣ
ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

12226023a ಅಂಬರೀಷೋ ಗವಾಂ ದತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

12226023c ಅರ್ಬುದಾನಿ ದಶೈಕಂ ಚ ಸರಾಷ್ಟ್ರೋಽಭ್ಯಪತ್ತದ್ಧಿವಮ್||

ಪ್ರತಾಪವಂತ ಅಂಬರೀಷನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಅರ್ಬುದ
(ನೂರಾಹತ್ತು ಕೋಟಿ) ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನವನ್ನಾಗಿತ್ತು
ರಾಷ್ಟ್ರದೊಡನೆ ದಿವವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

12226024a ಸಾವಿತ್ರೀ ಕುಂಡಲೇ ದಿವ್ಯೇ ಶರೀರಂ ಜನಮೇಜಯಃ|

12226024c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಥೇ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಜಗ್ಮತುರ್ಲೋಕಮುತ್ತಮಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಾಗಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ದಿವ್ಯ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು
ಜನಮೇಜಯನು ಶರೀರವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ
ಹೋದರು.

12226025a ಸರ್ವರತ್ನಂ ವೃಷಾದರ್ಭೋ ಯುವನಾಶ್ವಃ ಪ್ರಿಯಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ|

12226025c ರಮ್ಯಮಾವಸಥಂ ಚೈವ ದತ್ವಾಮುಂ ಲೋಕಮಾಸ್ಥಿತಃ||

ವೃಷದರ್ಭಿಯ ಮಗ ಯುವನಾಶ್ವನು ಸರ್ವರತ್ನಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಿಯ
ಸ್ತ್ರಿಯರನ್ನೂ, ರಮ್ಯ ಭವನಗಳನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ
ನೆಲೆಸಿದನು.

12226026a ನಿಮೀ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಚ ವೈದೇಹೋ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯೋ ವಸುಂಧರಾಮ್|

12226026c ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ದದೌ ಚಾಪಿ ಗಯಶ್ಚೋರ್ವೀಂ ಸಪತ್ತನಾಮ್||

ವಿದೇಹರಾಜ ನಿಮಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನೂ, ಜಾಮದಗ್ನಿ ರಾಮನು

ವಸುಂಧರೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಗಯನೂ ಕೂಡ ಪಟ್ಟಗಳೊಂದಿಗೆ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದರು.

12226027a ಅವರ್ಷತಿ ಚ ಪರ್ಜನ್ಯೇ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ ಚಾಸಕೃತ್|

12226027c ವಸಿಷ್ಠೋ ಜೀವಯಾಮಾಸ ಪ್ರಜಾಪತಿರಿವ ಪ್ರಜಾಃ||

ಪರ್ಜನ್ಯನು ಮಳೆಸುರಿಸದೇ ಇದ್ದಾಗ ವಸಿಷ್ಠನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಂತೆ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಜೀವದಿಂದಿರಿಸಿದನು.

12226028a ಕರಂಧಮಸ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ತು ಮರುತ್ತೋ ನೃಪತಿಸ್ತಥಾ|

12226028c ಕನ್ಯಾಮಂಗಿರಸೇ ದತ್ತ್ವಾ ದಿವಮಾಶು ಜಗಾಮ ಹ||

ಕರಂಧಮನ ಪುತ್ರ ನೃಪತಿ ಮರುತ್ತನಾದರೋ ತನ್ನ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಅಂಗಿರಸನಿಗಿತ್ತು ದಿವಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

12226029a ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಶ್ಚ ಪಾಂಚಾಲ್ಯೋ ರಾಜಾ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ವರಃ|

12226029c ನಿಧಿಂ ಶಂಖಂ ದ್ವಿಜಾಗ್ರ್ಯೇಭ್ಯೋ ದತ್ತ್ವಾ ಲೋಕಾನವಾಪ್ತವಾನ್||

ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ರಾಜಾ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಒಂದು ಶಂಖ (ನೂರು ಶತಕೋಟಿ) ನಿಧಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12226030a ರಾಜಾ ಮಿತ್ರಸಹಶ್ಚಾಪಿ ವಸಿಷ್ಠಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ|

12226030c ಮದಯಂತೀಂ ಪ್ರಿಯಾಂ ದತ್ತ್ವಾ ತಯಾ ಸಹ ದಿವಂ ಗತಃ||

ರಾಜಾ ಮಿತ್ರಸಹನೂ ಕೂಡ ಮಹಾತ್ಮಾ ವಸಿಷ್ಠನಿಗೆ ಪ್ರಿಯೆ ಮದಯಂತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ದಿವಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

12226031a ಸಹಸ್ರಜಿಚ್ಛ ರಾಜರ್ಷಿಃ ಪ್ರಾಣಾನಿಷ್ಪಾನ್ಮಹಾಯಶಾಃ|

12226031c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಥೇ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಗತೋ ಲೋಕಾನನುತ್ತಮಾನ್||

ಮಹಾಯಶಸ್ವೀ ರಾಜರ್ಷಿಃ ಸಹಸ್ರಜಿತುವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಾಗಿ
ಇಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಅನುತ್ತಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ
ಹೋದನು.

12226032a ಸರ್ವಕಾಮೈಶ್ಚ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ದತ್ತ್ವಾ ವೇಶ್ಮ ಹಿರಣ್ಮಯಮ್|

12226032c ಮುದ್ಗಲಾಯ ಗತಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಶತದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಹೀಪತಿಃ||

ಮಹೀಪತಿ ಶತದ್ಯುಮ್ನನು ಸರ್ವಕಾಮಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ
ಹಿರಣ್ಮಯ ಭವನವನ್ನು ಮುದ್ಗಲನಿಗಿತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

12226033a ನಾಮ್ನಾ ಚ ದ್ಯುತಿಮಾನ್ನಾಮ ಶಾಲ್ವರಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

12226033c ದತ್ತ್ವಾ ರಾಜ್ಯಮೃಚೀಕಾಯ ಗತೋ ಲೋಕಾನನುತ್ತಮಾನ್||

ದ್ಯುತಿಮಾನ್ ಎಂಬ ಪ್ರತಾಪವಾನ ಶಾಲ್ವರಾಜನು ಋಚೀಕನಿಗೆ
ರಾಜ್ಯವನ್ನಿತ್ತು ಅನುತ್ತಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋದನು.

12226034a ಮದಿರಾಶ್ವಶ್ಚ ರಾಜರ್ಷಿರ್ದತ್ತಾ ಕನ್ಯಾಂ ಸುಮಧ್ಯಮಾಮ್|

12226034c ಹಿರಣ್ಯಹಸ್ತಾಯ ಗತೋ ಲೋಕಾನ್ದೇವೈರಭಿಷ್ಟತಾನ್||

ರಾಜರ್ಷಿ ಮದಿರಾಶ್ವನು ತನ್ನ ಸುಮಧ್ಯಮೆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಹಿರಣ್ಯಹಸ್ತನಿಗೆ
ದಾನಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಮ್ಮಾನಿಸುವ ಪುಣ್ಯಲೋಕಗಳನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12226035a ಲೋಮಪಾದಶ್ಚ ರಾಜರ್ಷಿಃ ಶಾಂತಾಂ ದತ್ತ್ವಾ ಸುತಾಂ ಪ್ರಭುಃ|

12226035c ಋಷ್ಯಶೃಂಗಾಯ ವಿಪುಲೈಃ ಸರ್ವಕಾಮೈರಯುಜ್ಯತ||

ರಾಜರ್ಷಿ ಪ್ರಭು ಲೋಮಪಾದನು ತನ್ನ ಮಗಳು ಶಾಂತೆಯನ್ನು
ಋಷ್ಯಶೃಂಗನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ ಸರ್ಮಕಾಮನೆಗಳನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12226036a ದತ್ತ್ವಾ ಶತಸಹಸ್ರಂ ತು ಗವಾಂ ರಾಜಾ ಪ್ರಸೇನಜಿತ್|

12226036c ಸವತ್ಸಾನಾಂ ಮಹಾತೇಜಾ ಗತೋ ಲೋಕಾನನುತ್ತಮಾನ್||

ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ರಾಜಾ ಪ್ರಸೇನಜಿತುವು ಕರುಗಳ ಸಹಿತ ಒಂದು ಲಕ್ಷ
ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ಅನುತ್ತಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋದನು.

12226037a ಏತೇ ಚಾನೈ ಚ ಬಹವೋ ದಾನೇನ ತಪಸಾ ಚ ಹ|

12226037c ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಗತಾಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಶಿಷ್ಟಾತ್ಮಾನೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ||

ಇವರು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಟಾತ್ಮ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಮಹಾತ್ಮರು
ದಾನ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

12226038a ತೇಷಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ಕೀರ್ತಿರ್ಯಾವತ್ ಸ್ಥಾಸ್ಯತಿ ಮೇದಿನೀ|

12226038c ದಾನಯಜ್ಞಪ್ರಜಾಸರ್ಗೈರೇತೇ ಹಿ ದಿವಮಾಪ್ನುವನ್||

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಭೂಮಿಯಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಅವರ
ಕೀರ್ತಿಯು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದಾನ, ಯಜ್ಞ, ಮತ್ತು
ಸಂತಾನಗಳಿಂದಲೇ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಷಟ್ಪಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೨

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ; ಕಾಲಸ್ವರೂಪ ನದಿಯನ್ನು
ದಾಟುವ ಉಪಾಯ (1-31).

12227001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12227001a ತ್ರಯೀವಿದ್ಯಾಮವೇಕ್ಷೇತ ವೇದೇಷೂಕ್ತಾಮಧಾಂಗತಃ|

12227001c ಋಕ್ಸಾಮವರ್ಣಾಕ್ಷರತೋ ಯಜುಷೋಽಥರ್ವಣಸ್ತಥಾ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ
ತ್ರಯೀವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಂಗಗಳ ಸಮೇತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಋಕ್,
ಸಾಮ, ವರ್ಣ, ಅಕ್ಷರ, ಯಜುಸ್ ಮತ್ತು ಅಥರ್ವ ಈ ಷಟ್ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿರಬೇಕು.

12227002a ವೇದವಾದೇಷು ಕುಶಲಾ ಹ್ಯಧ್ಯಾತ್ಮಕುಶಲಾಶ್ಚ ಯೇ|

12227002c ಸತ್ತ ವಂತೋ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ||

ವೇದವಾದದಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾಗಿರುವ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಕುಶಲರಾಗಿರುವ ಸತ್ತ ವಂತ ಮಹಾಭಾಗರು ಸೃಷ್ಟಿ-ಲಯಗಳನ್ನು
ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12227003a ಏವಂ ಧರ್ಮೇಣ ವರ್ತೇತ ಕ್ರಿಯಾಃ ಶಿಷ್ಟವದಾಚರೇತ್|

12227003c ಅಸಂರೋಧೇನ ಭೂತಾನಾಂ ವೃತ್ತಿಂ ಲಿಪ್ಸೇತ ವೈ ದ್ವಿಜಃ||

ಹೀಗೆ ಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಭೂತಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗದ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜನು ತೊಡಗಿರಬೇಕು.

12227004a ಸದ್ಭ್ಯು ಆಗತವಿಜ್ಞಾನಃ ಶಿಷ್ಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಕ್ಷಣಃ|

12227004c ಸ್ವಧರ್ಮೇಣ ಕ್ರಿಯಾ ಲೋಕೇ ಕುರ್ವಾಣಃ ಸತ್ಯಸಂಗರಃ||

ಶಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಕ್ಷಣ ಸತ್ತುರುಷರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಧರ್ಮದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸತ್ಯಸಂಗರನಾಗಿರಬೇಕು.

12227005a ತಿಷ್ಠತ್ಯೇತೇಷು ಗೃಹವಾನ್ ಷಟ್ಸು ಕರ್ಮಸು ಸ ದ್ವಿಜಃ|

12227005c ಪಂಚಭಿಃ ಸತತಂ ಯಜ್ಞೈಃ ಶ್ರದ್ಧಧಾನೋ ಯಜೇತ ಚ||

ಗೃಹಸ್ಥ ದ್ವಿಜನು ಈ ಆರು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರಬೇಕು. ಶ್ರದ್ಧದಾನನಾಗಿ ಸತತವೂ ಐದು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ⁵⁰⁰ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು.

12227006a ಧೃತಿಮಾನಪ್ರಮತ್ತಶ್ಚ ದಾಂತೋ ಧರ್ಮವಿದಾತ್ಮವಾನ್|

12227006c ವೀತಹರ್ಷಭಯಕ್ರೋಧೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾವಸೀದತಿ||

⁵⁰⁰ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ, ದೇವಯಜ್ಞ, ಪಿತೃಯಜ್ಞ, ಭೂತಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯಯಜ್ಞ. ಅಧ್ಯಾಪನಂ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞಃ ಪಿತೃಯಜ್ಞಸ್ತು ತರ್ಪಣಮ್| ಹೋಮ ದೈವೋ ಬಲಿರ್ಭೌತೋ ನೃಯಜ್ಞೋಽತಿಥಿಪೂಜನಮ್|| (ಮನುಸ್ಮೃತಿ) ವೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ, ತರ್ಪಣಕೊಡುವುದು ಪಿತೃಯಜ್ಞ, ಹೋಮಮಾಡುವುದು ದೇವಯಜ್ಞ, ವೈಶ್ವದೇವಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಭೂತಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರವು ಮನುಷ್ಯಯಜ್ಞ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಧೃತಿಮಾನನೂ, ಅಪ್ರಮತ್ತನೂ, ದಾಂತನೂ, ಧರ್ಮವಿದುವೂ,
ಆತ್ಮವಂತನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಹರ್ಷ-ಭಯ-ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು
ತೊರೆದಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಾಶಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12227007a ದಾನಮಧ್ಯಯನಂ ಯಜ್ಞಸ್ತಪೋ ಹೀರಾರ್ಜವಂ ದಮಃ|

12227007c ಏತೈರ್ವರ್ಧಯತೇ ತೇಜಃ ಪಾಪ್ಮಾನಂ ಚಾಪಕರ್ಷತಿ||

ದಾನ, ಅಧ್ಯಯನ, ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸು, ಲಜ್ಜೆ, ಸರಳತೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ
- ಇವು ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ವರ್ಧಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳನ್ನು
ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

12227008a ಧೂತಪಾಪ್ಮಾ ತು ಮೇಧಾವೀ ಲಘ್ವಾಹಾರೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12227008c ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ವಶೇ ಕೃತ್ವಾ ನಿನೀಷೇದ್ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಮ್||

ಮೇಧಾವಿಯು ಹೀಗೆ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಪಾಹಾರಿಯೂ
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗಿದ್ದು, ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು
ಬ್ರಹ್ಮಪದವನ್ನು ಬಯಸಬೇಕು.

12227009a ಅಗ್ನೀಂಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚಾಚೇರ್ಧ್ವೇವತಾಃ ಪ್ರಣಮೇತ ಚ|

12227009c ವರ್ಜಯೇದ್ವಿಷತೀಂ ವಾಚಂ ಹಿಂಸಾಂ ಚಾಧರ್ಮಸಂಹಿತಾಮ್||

ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು, ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು
ಮತ್ತು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಅಧರ್ಮ ಯುಕ್ತ
ಕಟುವಾಣಿಯನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು.

12227010a ಏಷಾ ಪೂರ್ವತರಾ ವೃತ್ತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವಿಧೀಯತೇ|

12227010c ಜ್ಞಾನಾಗಮೇನ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವನ್ಯರ್ಮಸು ಸಿದ್ಧತಿ||

ಇದೇ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ವಿಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

12227011a ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಜಲಾಂ ಘೋರಾಂ ಲೋಭಕೂಲಾಂ ಸುದುಸ್ತರಾಮ್|

12227011c ಮನ್ಯುಪಂಕಾಮನಾಧೃಷ್ಯಾಂ ನದೀಂ ತರತಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಘೋರ ನೀರಾಗಿರುವ, ಲೋಭವೇ ದುಸ್ತರ
ತೀರಗಳಾಗಿರುವ, ಕೋಪವೇ ಕೆಸರಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ದಾಟಲು
ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿರುವ ಈ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ನದಿಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ
ದಾಟಬಲ್ಲನು.

12227012a ಕಾಮಮನ್ಯೂದ್ಧತಂ ಯತ್ ಸ್ಯಾನ್ನಿತ್ಯಮತ್ಯಂತಮೋಹಿತಮ್|

12227012c ಮಹತಾ ವಿಧಿದೃಷ್ಟೇನ ಬಲೇನಾಪ್ರತಿಘಾತಿನಾ|

12227012e ಸ್ವಭಾವಸ್ಮೋತಸಾ ವೃತ್ತಮುಹ್ಯತೇ ಸತತಂ ಜಗತ್||

ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಆ ನದಿಯು ಅತ್ಯಂತ
ಮೋಹಗೊಳಿಸುವಂಥಹುದು. ಆ ವಿಧಿದೃಷ್ಟಿ ಮಹಾಬಲಶಾಲೀ
ಪ್ರವಾಹವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸತತವೂ ತನ್ನ ಸುಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸಿಕೊಂಡು
ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನದೇ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12227013a ಕಾಲೋದಕೇನ ಮಹತಾ ವರ್ಷಾವರ್ತೇನ ಸಂತತಮ್|

12227013c ಮಾಸೋರ್ಮಿ ಣರ್ತು ವೇಗೇನ ಪಕ್ಷೋಲಪತ್ಯಣೇನ ಚ||

ಕಾಲವೇ ಮಹಾನದವು. ವರ್ಷಗಳೇ ಸುಳಿಗಳು. ಮಾಸಗಳು ಅಲೆಗಳು.
ಋತುಗಳು ಅದರ ವೇಗ. ಪಕ್ಷಗಳು ತೀರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಸ್ಯಗಳು.

12227014a ನಿಮೇಷೋನ್ಮೇಷಫೇನೇನ ಅಹೋರಾತ್ರಜವೇನ ಚ|

12227014c ಕಾಮಗ್ರಾಹೇಣ ಘೋರೇಣ ವೇದಯಜ್ಞಪ್ಲವೇನ ಚ||

ನಿಮೇಷ-ಉನ್ಮೇಷಗಳು ಅದರ ನೂರೆ. ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳು ಅದರ
ವೇಗವು. ಕಾಮಗಳು ಘೋರ ಮೊಸಳೆಗಳು. ವೇದ-ಯಜ್ಞಗಳು ತೆಪ್ಪು.

12227015a ಧರ್ಮದ್ವೀಪೇನ ಭೂತಾನಾಂ ಚಾರ್ಥಕಾಮರವೇಣ ಚ|

12227015c ಋತಸೋಪಾನತೀರೇಣ ವಿಹಿಂಸಾತರುವಾಹಿನಾ||

ಭೂತಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮವು ದ್ವೀಪವಿದ್ದಂತೆ. ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳು
ಚಿಲುಮೆಗಳು. ಸತ್ಯವು ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಸೋಪಾನ. ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆಯು
ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಮರಗಳು.

12227016a ಯುಗಹ್ರದೌಘಮಧ್ಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಯಭವೇನ ಚ|

12227016c ಧಾತ್ರಾ ಸೃಷ್ಟ್ವಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಕೃಷ್ಯಂತೇ ಯಮಸಾದನಮ್||

ಯುಗಗಳು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಆ
ಕಾಲನದವು ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ
ಎಲ್ಲಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಆ ಕಾಲನದದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಯಮಲೋಕದ ಕಡೆ
ಸೆಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

12227017a ಏತತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾಮಯೈರ್ಧೀರಾ ನಿಸ್ತರಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

12227017c ಪ್ಲವೈರಪ್ಲವವಂತೋ ಹಿ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯಂತ್ಯಚೇತಸಃ||

ಧೀರ ಮನೀಷಿಣರು ಇದನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆಂಬ ನೌಕೆಯಿಂದ ದಾಟುತ್ತಾರೆ.
ಅಂತಹ ನೌಕೆಗಳಿಲ್ಲದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು?

12227018a ಉಪಪನ್ನಂ ಹಿ ಯತ್ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ನಿಸ್ತರೇನ್ನೇತರೋ ಜನಃ|

12227018c ದೂರತೋ ಗುಣದೋಷೌ ಹಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಸರ್ವತ್ರ ಪಶ್ಯತಿ||

ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಇದನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇತರರು ಇದನ್ನು ದಾಟಲಾರರು ಎನ್ನುವುದು ಯುಕ್ತಿಸಂಗತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಎಲ್ಲದರ ಗುಣ-ದೋಷಗಳನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾನೆ.

12227019a ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ಸ ಕಾಮಾತ್ಮಾ ಚಲಚಿತ್ತೋಽಲ್ಪಚೇತನಃ|

12227019c ಅಪ್ರಾಜ್ಞೋ ನ ತರತ್ಯೇವ ಯೋ ಹ್ಯಾಸ್ತೇ ನ ಸ ಗಚ್ಚತಿ||

ಅಪ್ರಾಜ್ಞನು ಅಲ್ಪಚೇತನನೂ, ಸಂಶಯಾತ್ಮನೂ, ಕಾಮಾತ್ಮನೂ, ಚಂಚಲಚಿತ್ತನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಲನದವನ್ನು ದಾಟಲು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12227020a ಅಪ್ಲವೋ ಹಿ ಮಹಾದೋಷಮುಹ್ಯಮಾನೋಽಧಿಗಚ್ಚತಿ|

12227020c ಕಾಮಗ್ರಾಹಗೃಹೀತಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಮಪ್ಯಸ್ಯ ನ ಪ್ಲವಃ||

ಜ್ಞಾನದ ನೌಕೆಯಿಲ್ಲದವನು ವಿಮೋಹಗೊಂಡು ಮಹಾದೋಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕಾಮವೆಂಬ ಮೊಸಳೆಯಿಂದ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವೂ ನೌಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12227021a ತಸ್ಮಾದುನ್ಮಜ್ಜನಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರಯತೇತ ವಿಚಕ್ಷಣಃ|

12227021c ಏತದುನ್ಮಜ್ಜನಂ ತಸ್ಯ ಯದಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭವೇತ್||

ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲನದವನ್ನು ದಾಟಲು ಸತತವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪಾರಾಗುವವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಬೇಕು.

12227022a ತ್ಯವದಾತೇ ಕುಲೇ ಜಾತಸ್ತ್ರಿಸಂದೇಹಸ್ತ್ರಿಕರ್ಮಕೃತ್|

12227022c ತಸ್ಮಾದುನ್ಮಜ್ಜನಸ್ತಿಷ್ಠೇನ್ನಿಸ್ತರೇತ್ ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಯಥಾ||

ಮೂರು ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವ⁵⁰¹, ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ, ಸಂದೇಹಗಳಿಲ್ಲದ, ಮೂರು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು⁵⁰² ಕಾಲನದದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ದಾಟುತ್ತಾನೆ.

12227023a ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯ ಹಿ ದಾಂತಸ್ಯ ನಿಯತಸ್ಯ ಕೃತಾತ್ಮನಃ|

12227023c ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ಯಾನಂತರಾ ಸಿದ್ಧಿರಿಹ ಲೋಕೇ ಪರತ್ರ ಚ||

ಸಂಸ್ಕಾರಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವ ದಾಂತ ನಿಯತ ಕೃತಾತ್ಮ ಪ್ರಾಜ್ಞನಿಗೆ ಇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಪರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12227024a ವರ್ತತೇ ತೇಷು ಗೃಹವಾನಕ್ರುದ್ಯನ್ನನಸೂಯಕಃ|

12227024c ಪಂಚಭಿಃ ಸತತಂ ಯಜ್ಞೈರ್ವಿಘ್ನಾಶೀ ಯಜೇತ ಚ||

ಗೃಹಸ್ಥಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕ್ರೋಧರಹಿತನಾಗಿ ಅನಸೂಯಕನಾಗಿ ಸತತವೂ ಪಂಚಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತ ವಿಘ್ನಾಶಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

12227025a ಸತಾಂ ವೃತ್ತೇನ ವರ್ತೇತ ಕ್ರಿಯಾಃ ಶಿಷ್ಟವದಾಚರೇತ್|

12227025c ಅಸಂರೋಧೇನ ಧರ್ಮಸ್ಯ ವೃತ್ತಿಂ ಲಿಪ್ಸೇದಗರ್ಹಿತಾಮ್||

ಸತ್ತುರುಷರ ನಡತೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶಿಷ್ಟರ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸದ ನಿಂದನೀಯವಲ್ಲದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

501 ಮೂರು ವೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ.

502 ವೇದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಧ್ಯಯನ, ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ದಾನಕರ್ಮಗಳು.

12227026a ಶ್ರುತಿವಿಜ್ಞಾನತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರೋ ವಿಚಕ್ಷಣಃ|

12227026c ಸ್ವಧರ್ಮೇಣ ಕ್ರಿಯಾವಾಂಶ್ಚ ಕರ್ಮಣಾ ಸೋಽಪ್ಯಸಂಕರಃ||

ಶ್ರುತಿವಿಜ್ಞಾನತತ್ತ್ವಜ್ಞ, ಶಿಷ್ಟಾಚಾರೀ ವಿಚಕ್ಷಣನು ಸ್ವಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರವೇ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕರಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಾರದು.

12227027a ಕ್ರಿಯಾವಾನ್ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಶ್ಚ ದಾತಾ ಪ್ರಾಜ್ಞೋಽನಸೂಯಕಃ|

12227027c ಧರ್ಮಾಧರ್ಮವಿಶೇಷಜ್ಞಃ ಸರ್ವಂ ತರತಿ ದುಸ್ತರಮ್||

ಕ್ರಿಯಾವಂತ, ಶ್ರದ್ಧಧಾನ, ದಾತ, ಪ್ರಾಜ್ಞ, ಅನಸೂಯಕ, ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ಅಂತರವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವನು ದಾಟಲು ಕಷ್ಟವಾದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾಟುತ್ತಾನೆ.

12227028a ಧೃತಿಮಾನಪ್ರಮತ್ತಶ್ಚ ದಾಂತೋ ಧರ್ಮವಿದಾತ್ಮವಾನ್|

12227028c ವೀತಹರ್ಷಭಯಕ್ರೋಧೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾವಸೀದತಿ||

ಧೃತಿಮಾನ, ಅಪ್ರಮತ್ತ, ದಾಂತ, ಧರ್ಮವಿದು, ಆತ್ಮವಾನ್, ಮತ್ತು ಹರ್ಷ-ಭಯ-ಕ್ರೋಧರಹಿತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಾಶಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12227029a ಏಷಾ ಪೂರ್ವತರಾ ವೃತ್ತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವಿಧೀಯತೇ|

12227029c ಜ್ಞಾನವಿತ್ತೇನ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವನ್ನರ್ವತ್ರ ಸಿದ್ಧತಿ||

ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಈ ವೃತ್ತಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

12227030a ಅಧರ್ಮಂ ಧರ್ಮಕಾಮೋ ಹಿ ಕರೋತೀಹಾವಿಚಕ್ಷಣಃ|

12227030c ಧರ್ಮಂ ಚಾಧರ್ಮಸಂಕಾಶಂ ಶೋಚನ್ನಿವ ಕರೋತಿ ಸಃ||

ಮೂಢನಾದವನು ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸಿ
ಅಧರ್ಮವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವವನಂತೆ
ಅಧರ್ಮ ಸದೃಶವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12227031a ಧರ್ಮಂ ಕರೋಮೀತಿ ಕರೋತ್ಯಧರ್ಮಮ್

ಅಧರ್ಮಕಾಮಶ್ಚ ಕರೋತಿ ಧರ್ಮಮ್|

12227031c ಉಭೇ ಬಾಲಃ ಕರ್ಮಣೀ ನ ಪ್ರಜಾನನ್

ಸ ಜಾಯತೇ ಮ್ನಿಯತೇ ಚಾಪಿ ದೇಹೀ||

ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವನು ಮತ್ತು
ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಬಯಸಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಈ ಇಬ್ಬರೂ
ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಾ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು
ಸಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಸಪ್ತವಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೂರಾಳಪತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೮

ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ವರ್ಣನೆ; ಯೋಗದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ (1-38).

12228001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12228001a ಅಥ ಚೇದ್ರೋಚಯೇದೇತದ್ವು ಹ್ಯೇತ ಮನಸಾ ತಥಾ|

12228001c ಉನ್ನಜ್ಜಂಶ್ಚ ನಿಮಜ್ಜಂಶ್ಚ ಜ್ಞಾನವಾನ್ ಪ್ಲವವಾನ್ಭವೇತ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಮುಳುಗುತ್ತಾ ಏಳುತ್ತಾ ಪ್ರವಾಹದ ಜೊತೆ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡವೆಂದಿದ್ದವನು ಜ್ಞಾನದ ದೋಣಿಯನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12228002a ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ನಿರ್ಮಿತೈರ್ಧೀರಾಸ್ತಾರಯಂತ್ಯಬುಧಾನ್ ಪ್ಲವೈಃ|

12228002c ನಾಬುಧಾಸ್ತಾರಯಂತ್ಯನ್ಯಾನಾತ್ಮಾನಂ ವಾ ಕಥಂ ಚನ||

ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತರಾದ ಧೀರರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ನೌಕಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಾರುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನಾಗಲೀ ಬೇರೆಯವರನ್ನಾಗಲೀ ಎಂದೂ ಪಾರುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು.

12228003a ಚಿನ್ನದೋಷೋ ಮುನಿಯೋರ್ಗಾನ್ಯುಕ್ತೋ ಯಂಜೀತ ದ್ವಾದಶ|

12228003c ದಶಕರ್ಮ ಸುಖಾನರ್ಥಾ ನುಪಾಯಾಪಾಯನಿರ್ಭಯಃ||

ಯೋಗಯುಕ್ತ ಮುನಿಗಳು ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸುಖವನ್ನು ತರುವ ದಶಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಉಪಾಯ-ಅನುಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ⁵⁰³.

---

⁵⁰³ ದ್ವಾದಶ ಯೋಗಗಳ ವಿವರಣೆ: (1) ದೇಶಯೋಗ: ಧ್ಯಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ: ಸಮೇ ಶುಚೌ ಶರ್ಕರವಹ್ನಿ

ವಾಲುಕಾವಿವರ್ಜಿತೇ ಶದಜಲಾಶ್ರಯಾದಿಭಿಃ| ಮನೋಽನುಕೂಲೇ ನ ತು
 ಚಕ್ಷು ಪೀಡನೇ ಗುಹಾನಿವಾತಾಶ್ರಯಣೇ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್|| ಅರ್ಥಾತ್
 ನೆಲವು ಸಮನಾಗಿರಬೇಕು. ಪವಿತ್ರವಾಗಿರಬೇಕು. ಕಲ್ಲು, ಬೆಂಕಿ, ಮಳಲು -
 ಇವುಗಳಿರಬಾರದು. ಗಲಾಟೆಯೂ ಇರಬಾರದು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ
 ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತಿರಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚು
 ಗಾಳಿಯಿರಬಾರದು. ಅಂತಹ ಏಕಾಂತವಾಗಿರುವ ಗುಹೆಯು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ
 ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗಿದೆ: ಶುಚೌ ದೇಶೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ
 ಸ್ಥಿರಮಾಸನಮಾತ್ಮನಃ| ನಾತ್ಯುಚ್ಛ್ರಿತಂ ನಾತಿನೀಚಂ ಚೈಲಾಜಿನ
 ಕುಶೋತ್ತರಮ್| (2) ಕರ್ಮಯೋಗಃ: ಯುಕ್ತಾಹಾರ ವಿಹಾರಸ್ಯ ಯುಕ್ತಚೇಷ್ಟಸ್ಯ
 ಕರ್ಮಸು| ಯುಕ್ತಸ್ವಪ್ನಾವಬೋಧಸ್ಯ ಯೋಗೋ ಭವತಿ ದುಃಖಹಾ|| ಎಂದು
 ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಆಹಾರ, ವಿಹಾರ, ಚೇಷ್ಟೆ, ನಿದ್ರೆ, ಮತ್ತು ಜಾಗರಣೆ
 ಇವುಗಳು ಪರಿಮಿತವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ನಿಯಮಾನುಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕು. (3)
ಅನುರಾಗಯೋಗಃ: ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವೂ ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು
 ಹೊಂದುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾತರತೆಯೂ ಇರಬೇಕು. (4) ಅರ್ಥಯೋಗಃ: ಅವಶ್ಯಕ
 ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. (5) ಉಪಾಯಯೋಗಃ:
 ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. (6)
ಅಪಾಯಯೋಗಃ: ಸಂಸಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಧುಜನರ
 ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡುವುದು. (7) ನಿಶ್ಚಯಯೋಗಃ:
 ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡುವುದು.
 (8) ಚಕ್ಷುರ್ಯೋಗಃ: ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸುವುದು:
 ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ನಾಸಿಕಾಗ್ರಂ ಸ್ವಂ ದಿಶಶ್ಚಾನವಲೋಕಯನ್| (9) ಆಹಾರಯೋಗಃ:
 ಶುದ್ಧವಾದ ಮತ್ತು ಸಾತ್ವಿಕ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು. (10)
ಸಂಹಾರಯೋಗಃ: ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಹೋಗುವ
 ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ತಡೆಯುವುದು (11)

12228004a ಚಕ್ಷುರಾಚಾರವಿತ್ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಮನಸಾ ದರ್ಶನೇನ ಚ|

12228004c ಯಚ್ಚೇದ್ವಾಙ್ಮನಸೀ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಯ ಇಚ್ಛೇಜ್ಞಾ ನಮುತ್ತಮಮ್|

12228004e ಜ್ಞಾನೇನ ಯಚ್ಛೇದಾತ್ಮಾನಂ ಯ ಇಚ್ಛೇಜ್ಞಾಂತಿಮಾತ್ಮನಃ||

ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಮನಸ್ಸಿನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ನಡತೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಮಾತನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆತ್ಮಶಾಂತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಹಾಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಬೇಕು.

12228005a ಏತೇಷಾಂ ಚೇದನುದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಪುರುಷೋಽಪಿ ಸುದಾರುಣಃ|

ಮನೋಯೋಗಃ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪ ರಹಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವುದು. (12) ದರ್ಶನಯೋಗಃ ಜರಾ-ಮರಣ-ರೋಗಾದಿಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖವನ್ನು ವೈರಾಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

There are thus twelve requirements and there is interpretation involved. These twelve are: (1) a clean place where yoga must be performed (2) pure acts (3) attachment towards other who are devoted to yoga (4) sacred objects (5) the methods used (6) destruction of desire and attachment (7) certainty of belief about yoga (8) restraint of the senses (9) purity in food (10) suppression of attachment towards material objects (11) regulation of the mind, or not resorting to bad practices (anupaya) and (12) contemplation or strategy (upaya). (Bibek Debroy)

- 12228005c ಯದಿ ವಾ ಸರ್ವವೇದಜ್ಞೋ ಯದಿ ವಾಪ್ಯನ್ಯಚೋಽಜಪಃ||
 12228006a ಯದಿ ವಾ ಧಾರ್ಮಿಕೋ ಯಜ್ಞಾ ಯದಿ ವಾ ಪಾಪಕೃತ್ತಮಃ|
 12228006c ಯದಿ ವಾ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೋ ಯದಿ ವಾ ಕ್ಲೈಬ್ಯಧಾರಿತಾ||

ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನು ದಾರುಣ ಪುರುಷನೇ ಆಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಸರ್ವವೇದಜ್ಞನಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಸುಳ್ಳುಹೇಳುವವನಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಪಾಪಕರ್ಮಿಯಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರನಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಷಂಡರಂತಿರಬಹುದು.

- 12228007a ತರತ್ರೇವ ಮಹಾದುರ್ಗಂ ಜರಾಮರಣಸಾಗರಮ್|
 12228007c ಏವಂ ಹ್ಯೇತೇನ ಯೋಗೇನ ಯುಂಜಾನೋಽಪ್ಯೇಕಮಂತತಃ|
 12228007e ಅಪಿ ಜಿಜ್ಞಾಸಮಾನೋ ಹಿ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮತಿವರ್ತತೇ||

ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನು ಮಹಾ ದುರ್ಗಮವಾಗಿರುವ ಜರಾಮರಣಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಏಕಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಮಾಡುವವನು ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

- 12228008a ಧರ್ಮೋ ಪಸ್ಥೋ ಹ್ರೀವರೂಢ ಉಪಾಯಾಪಾಯಕೂಬರಃ|
 12228008c ಅಪಾನಾಕ್ಷಃ ಪ್ರಾಣಯುಗಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಯುರ್ಜೀವಬಂಧನಃ||
 12228009a ಚೇತನಾಬಂಧುರಶ್ಚಾ ರುರಾಚಾರಗ್ರಹನೇಮಿವಾನ್|
 12228009c ದರ್ಶನಸ್ವರ್ಶನವಹೋ ಘ್ರಾಣಶ್ರವಣವಾಹನಃ||
 12228010a ಪ್ರಜ್ಞಾನಾಭಿಃ ಸರ್ವತಂತ್ರಪ್ರತೋದೋ ಜ್ಞಾನಸಾರಥಿಃ|

12228010c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾಧಿಷ್ಠಿತೋ ಧೀರಃ ಶ್ರದ್ಧಾದಮಪುರಃಸರಃ||

12228011a ತ್ಯಾಗವತ್ಮಾನುಗಃ ಕ್ಷೇಮ್ಯಃ ಶೌಚಗೋ ಧ್ಯಾನಗೋಚರಃ|

12228011c ಜೀವಯುಕ್ತೋ ರಥೋ ದಿವ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ವಿರಾಜತೇ||

ಧ್ಯಾನಯೋಗವೆಂಬ ರಥದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಾನ. ಲಜ್ಜೆಯು ಅದರ ಆವರಣ. ಉಪಾಯ-ಅಪಾಯಗಳು ಅದರ ಮೂಕಿಗಳು. ಅಪಾನವಾಯುವು ಅದರ ಅಚ್ಚುಮರ. ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ನೊಗ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಆಯುವು. ಜೀವವು ಬಂಧನ. ಚೈತನ್ಯವು ನೊಗದ ಕೆಳಗಿನ ಮೂಕಿಕಂಬ. ಸದಾಚಾರವು ನೇಮಿಚಕ್ರ. ದರ್ಶನ-ಸ್ಪರ್ಶನ-ಘ್ರಾಣ-ಶ್ರವಣಗಳನ್ನು ಇದು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಅದರ ನಾಭಿಯು. ಸಂಪೂರ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅದರ ಚಾವಟಿ. ಜ್ಞಾನವೇ ಅದರ ಸಾರಥಿ. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ರಥವನ್ನೇರಿರುವ ಧೀರನು. ಅವನು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ದಮಗಳಿಂದ ರಥವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ತ್ಯಾಗವು ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಶೌಚವು ಅದರ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನವು ಅದರ ಗೋಚರ. ಜೀವಯುಕ್ತವಾದ ಈ ದಿವ್ಯ ರಥವು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತದೆ.

12228012a ಅಥ ಸಂತ್ವರಮಾಣಸ್ಯ ರಥಮೇತಂ ಯುಯುಕ್ಷತಃ|

12228012c ಅಕ್ಷರಂ ಗಂತುಮನಸೋ ವಿಧಿಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶೀಘ್ರಗಮ್||

ಈ ರಥವನ್ನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಅಕ್ಷರ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಬಯಸುವವನಿಗೆ ರಥದ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿರುವ ವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

12228013a ಸಪ್ತ ಯೋ ಧಾರಣಾಃ ಕೃತ್ವಾ ವಾಗ್ಯತಃ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ|

12228013c ಪೃಷ್ಠತಃ ಪಾರ್ಶ್ವತಶ್ಚಾನ್ಯಾ ಯಾವತ್ಯಸ್ತಾಃ ಪ್ರಧಾರಣಾಃ||

ವಿದ್ವಾಂಸನು ಒಟ್ಟು ಏಳು ಧಾರಣೆಗಳನ್ನು⁵⁰⁴ ಸಿದ್ಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ, ಮುಂದೆ, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಧಾರಣೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.

12228014a ಕ್ರಮಶಃ ಪಾರ್ಥಿವಂ ಯಚ್ಚ ವಾಯವ್ಯಂ ಖಿಂ ತಥಾ ಪಯಃ|

12228014c ಜ್ಯೋತಿಷೋ ಯತ್ತದೈಶ್ವರ್ಯಮಹಂಕಾರಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿತಃ||

ಸಾಧಕನು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಭೂಮಿ, ನೀರು, ತೇಜಸ್ಸು, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12228015a ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ತಥೈಶ್ವರ್ಯಂ ಕ್ರಮಶಃ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ|

12228015c ವಿಕ್ರಮಾಶ್ಚಾಪಿ ಯಸ್ಯೈತೇ ತಥಾ ಯುಂಕ್ತೇ ಸ ಯೋಗತಃ||

ಅನಂತರ ಅವನು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಅವ್ಯಕ್ತ ತತ್ತ್ವದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಯೋಗಯುಕ್ತನಾದಂತೆ ಅವನು ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ವಿಕ್ರಮವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12228016a ಅಥಾಸ್ಯ ಯೋಗಯುಕ್ತಸ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಮಾತ್ಮನಿ ಪಶ್ಯತಃ|

12228016c ನಿರ್ಮಥ್ಯಮಾನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಾದ್ರೂಪಾಣೀಮಾನಿ ದರ್ಶಯೇತ್||

ಇದನ್ನೇ ಮುಂದುವರೆದು ಹೋದ ಯೋಗಯುಕ್ತನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು

---

⁵⁰⁴ ಭೂಮಿ, ನೀರು, ತೇಜಸ್ಸು, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪಡೆದು ಆತ್ಮನನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾದ ಅವನಿಗೆ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪಗಳು ಕಾಣತೊಡಗುತ್ತವೆ.

12228017a ಶೈಶಿರಸ್ತು ಯಥಾ ಧೂಮಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಃ ಸಂಶ್ರಯತೇ ನಭಃ|

12228017c ತಥಾ ದೇಹಾದ್ವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಪೂರ್ವರೂಪಂ ಭವತ್ಯುತ||

ಶಿಶಿರಕಾಲದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಇಬ್ಬನಿಯು ಹೊಗೆಯಂತೆ ಆಕಾಶವನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಪುನಃ ಹಿಂದಿನ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

12228018a ಅಥ ಧೂಮಸ್ಯ ವಿರಮೇ ದ್ವಿತೀಯಂ ರೂಪದರ್ಶನಮ್|

12228018c ಜಲರೂಪಮಿವಾಕಾಶೇ ತತ್ರೈವಾತ್ಮನಿ ಪಶ್ಯತಿ||

ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುವ ಧೂಮವು ಹೊರಟುಹೋಗಿ ನಂತರ ಎರಡನೆಯ ರೂಪವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶವು ಜಲರೂಪವಾಗಿರುವಂತೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆತ್ಮವೂ ಜಲರೂಪವಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

12228019a ಅಪಾಂ ವ್ಯತಿಕ್ರಮೇ ಚಾಪಿ ವಹ್ನಿರೂಪಂ ಪ್ರಕಾಶತೇ|

12228019c ತಸ್ಮಿನ್ನುಪರತೇ ಚಾಸ್ಯ ಪೀತವಸ್ತ್ರವದಿಷ್ಯತೇ|

12228019e ಊರ್ಣಾರೂಪಸರ್ವಣಂ ಚ ತಸ್ಯ ರೂಪಂ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

ನೀರು ಹೊರಟುಹೋಗಲು ಅಗ್ನಿರೂಪವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ ಹಳದಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಉಣ್ಣೆಯಂತಿರುವ ಸುರ್ವಣವರ್ಣದ ವಾಯುರೂಪವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12228020a ಅಥ ಶ್ವೇತಾಂ ಗತಿಂ ಗತ್ವಾ ವಾಯವ್ಯಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಪ್ಯಜಃ|

12228020c ಅಶುಕ್ಲಂ ಚೇತಸಃ ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಸ್ಯ ವೈ||

ಹಳದೀ ಬಣ್ಣವು ಬಿಳಿಯಾಗಿ ವಾಯುವಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪವು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಚೇತನವು ಬಿಳಿಯೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಅವ್ಯಕ್ತ ಬ್ರಹ್ಮ.

12228021a ಏತೇಷ್ಟಪಿ ಹಿ ಜಾತೇಷು ಫಲಜಾತಾನಿ ಮೇ ಶೃಣು|

12228021c ಜಾತಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವೈಶ್ವಯೇರ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿರಿಷ್ಟಾ ವಿಧೀಯತೇ||

ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಯಾವ ಫಲಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ಪೃಥ್ವೀತತ್ತ್ವವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12228022a ಪ್ರಜಾಪತಿರಿವಾಕ್ಷೋಭ್ಯಃ ಶರೀರಾತ್ ಸೃಜತಿ ಪ್ರಜಾಃ|

12228022c ಅಂಗುಲ್ಯಂಗುಷ್ಠಮಾತ್ರೇಣ ಹಸ್ತಪಾದೇನ ವಾ ತಥಾ||

12228023a ಪೃಥಿವೀಂ ಕಂಪಯತ್ಯೇಕೋ ಗುಣೋ ವಾಯೋರಿತಿ ಸ್ಮೃತಃ|

12228023c ಆಕಾಶಭೂತಶ್ಚಾ ಕಾಶೇ ಸರ್ವಣತ್ವಾತ್ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ||

ಪ್ರಜಾಪತಿಯಂತೆ ಕ್ಷೋಭರಹಿತನಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಾಯುತತ್ತ್ವದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನು ಯಾರ ಸಹಾಯವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಬೆರಳಿನಿಂದಾಗಲೀ, ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದಾಗಲೀ, ಕೈಯಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕಾಲಿನಿಂದಾಗಲೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆಕಾಶತತ್ತ್ವದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನು ಆಕಾಶದಂತೆಯೇ ಆಗಿ ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವರ್ಣವು ಒಂದೇ ಆಗಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12228024a ವರ್ಣತೋ ಗೃಹ್ಯತೇ ಚಾಪಿ ಕಾಮಾತ್ಪಿಬತಿ ಚಾಶಯಾನ್|

12228024c ನ ಚಾಸ್ಯ ತೇಜಸಾ ರೂಪಂ ದೃಶ್ಯತೇ ಶಾಮ್ಯತೇ ತಥಾ||

ಜಲತತ್ತ್ವದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನು ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ
ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನೇ ಕುಡಿಯಬಲ್ಲನು. ಅಗ್ನಿತತ್ತ್ವದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪಡೆದವನ ತೇಜೋ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು
ಉಪಶಮಗೊಳಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12228025a ಅಹಂಕಾರಸ್ಯ ವಿಜಿತೇಃ ಪಂಚೈತೇ ಸ್ಯುವಶಾನುಗಾಃ|

12228025c ಷಣ್ಣಾಮಾತ್ಮನಿ ಬುದ್ಧೌ ಚ ಜಿತಾಯಾಂ ಪ್ರಭವತ್ಯಥ||

ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಜಹಿಸಿದವನಿಗೆ ಈ ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳೂ
ಸಾಧಕನ ಅಧೀನವಾಗಿ ಅವನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
ಆರನೆಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಗೆದ್ದರೆ ಅವನು ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12228026a ನಿರ್ದೋಷಾ ಪ್ರತಿಭಾ ಹ್ಯೇನಂ ಕೃತ್ಸ್ಮ ಸಮಭಿವರ್ತತೇ|

12228026c ತಥೈವ ವ್ಯಕ್ತಮಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಆಗ ಅವನು ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಸರ್ವ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ವ್ಯಕ್ತವು ಅವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು
ಅವ್ಯಕ್ತದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ.

12228027a ಯತೋ ನಿಸರತೇ ಲೋಕೋ ಭವತಿ ವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕಃ|

12228027c ತತ್ರಾವ್ಯಕ್ತಮಯೀಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಂ ಶೃಣು ತ್ವಂ ವಿಸ್ತರೇಣ ಮೇ|

12228027e ತಥಾ ವ್ಯಕ್ತಮಯೀಂ ಚೈವ ಸಂಖ್ಯಾಂ ಪೂರ್ವಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ||

ಎಲ್ಲವೂ ಆ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಹೊರಸೂಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕವಾದ

ಈ ಲೋಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕೇಳು. ವ್ಯಕ್ತದ ಕುರಿತು ಸಾಂಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳು.

12228028a ಪಂಚವಿಂಶತಿತತ್ತ್ವಾ ನಿ ತುಲ್ಯಾನ್ಯುಭಯತಃ ಸಮಮ್|

12228028c ಯೋಗೇ ಸಾಂಖ್ಯೇಽಪಿ ಚ ತಥಾ ವಿಶೇಷಾಂಸ್ತತ್ರ ಮೇ ಶೃಣು||

ಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ್ವಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

12228029a ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತದ್ವ್ಯಕ್ತಮಿತ್ಯೇವ ಜಾಯತೇ ವರ್ಧತೇ ಚ ಯತ್|

12228029c ಜೀರ್ಯತೇ ಮ್ರಿಯತೇ ಚೈವ ಚತುರ್ಭಿರ್ಲಕ್ಷಣೈರ್ಯುತಮ್||

ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ, ಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವು ವ್ಯಕ್ತದ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಣಗಳು.

12228030a ವಿಪರೀತಮತೋ ಯತ್ತು ತದವ್ಯಕ್ತಮುದಾಹೃತಮ್|

12228030c ದ್ವಾವಾತ್ಮಾನೌ ಚ ವೇದೇಷು ಸಿದ್ಧಾಂತೇಷ್ವಪ್ಯುದಾಹೃತೌ||

ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿರುವ ಅಂದರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಕ್ಷೀಣತೆ ಮತ್ತು ನಾಶವು ಇಲ್ಲವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಆತ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12228031a ಚತುರ್ಲಕ್ಷಣಜಂ ತ್ವನ್ಯಂ ಚತುರ್ವರ್ಗಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ|

12228031c ವ್ಯಕ್ತಮವ್ಯಕ್ತಜಂ ಚೈವ ತಥಾ ಬುದ್ಧಮಥೇತರತ್|

12228031e ಸತ್ತ್ವಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತ್ಯೇತದ್ವ ಯಮಪ್ಯನುದರ್ಶಿತಮ್||

ಒಂದು ಆ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಗಳನ್ನು⁵⁰⁵ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತವು ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಯಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಬಹುದು. ನನಗೆ ಉಪದೇಶವಾದಂತೆ ನಾನು ಸತ್ತ್ವ (ವ್ಯಕ್ತ) ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ (ಅವ್ಯಕ್ತ) ಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12228032a ದ್ವಾವಾತ್ಮಾನೌ ಚ ವೇದೇಷು ವಿಷಯೇಷು ಚ ರಜ್ಯತಃ|

12228032c ವಿಷಯಾತ್ ಪ್ರತಿಸಂಹಾರಃ ಸಾಂಖ್ಯಾನಾಂ ಸಿದ್ಧಿಲಕ್ಷಣಮ್||

ಈ ಎರಡೂ ಆತ್ಮಗಳೂ ವಿಷಯ ಬಂಧನಗಳಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಸಾಂಖ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆಸರಿಯುವುದೇ ಸಿದ್ಧಿಯ ಲಕ್ಷಣವು.

12228033a ನಿರ್ಮಮಶ್ಚಾನಹಂಕಾರೋ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಶ್ಚಿನ್ನಸಂಶಯಃ|

12228033c ನೈವ ಕ್ರುದ್ಯತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಠಿ ನಾನೃತಾ ಭಾಷತೇ ಗಿರಃ||

12228034a ಆಕುಷ್ಟಸ್ತಾಡಿತ್ತಶ್ಚೈವ ಮೈತ್ರೇಣ ಧ್ಯಾತಿ ನಾಶುಭಮ್|

12228034c ವಾಗ್ಗಂಡಕರ್ಮಮನಸಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಚ ನಿವರ್ತಕಃ||

12228035a ಸಮಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಭಿವರ್ತತೇ|

ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನದು ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರ-ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದ, ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನೂ, ಸಂಶಯರಹಿತನೂ ಆಗಿರುವ, ಕೋಪಗೊಳ್ಳದಿರುವ, ದ್ವೇಷಿಸದ, ಸುಳ್ಳುಮಾತನ್ನು ಆಡದ, ಬೈಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ

⁵⁰⁵ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ.

ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಮಿತ್ರತ್ವದಿಂದ ಅಶುಭವನ್ನು ಯೋಚಿಸದಿರುವ,
ಮಾತು-ಮನಸ್ಸು-ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಯಾರಿಗೂ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡದ,
ಮತ್ತು ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಭಾವದಿಂದಿರುವವನು
ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12228035c ನೈವೇಚ್ಛ ತಿ ನ ಚಾನಿಚ್ಛೋ ಯಾತ್ರಾಮಾತ್ರವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ|

12228036a ಅಲೋಲುಪೋಽವ್ಯಥೋ ದಾಂತೋ ನ ಕೃತೀ ನ ನಿರಾಕೃತಿಃ||

12228036c ನಾಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಮನೇಕಾಗ್ರಂ ನಾತಿಕ್ಷಿಪ್ತಮನೋರಥಃ|

12228036e ಅಹಿಂಸ್ರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮೀದೃಕ್ಸಾಂಖ್ಯೋ ವಿಮುಚ್ಛತೇ||

ಇಚ್ಛೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಅನಿಚ್ಛೆಯನ್ನಾಗಲೀ ತೋರಿಸದಿರುವ, ಜೀವನ
ಯಾತ್ರೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ,
ಲೋಭರಹಿತನಾದ, ವ್ಯಥೆಯಿಲ್ಲದ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಮಾಡುವವನೂ ಮಾಡದೇ ಇರುವವನೂ
ಆಗಿರುವ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿರುವ,
ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರುವ, ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ
ಅಹಿಂಸಕನಾಗಿರುವ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಯು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12228037a ಅಥ ಯೋಗಾದ್ವಿಮುಚ್ಛಂತೇ ಕಾರಣೈರ್ಯೈರ್ನಿಬೋಧ ಮೇ|

12228037c ಯೋಗೈಶ್ಚರ್ಯಮತಿಕ್ರಾಂತೋ ಯೋಽತಿಕ್ರಾಮತಿ ಮುಚ್ಛತೇ||

ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಯೋಗಿಯು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ಕೇಳು. ಯೋಗದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ
ಮುಂದೆ ಹೋಗುವವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12228038a ಇತ್ಯೇಷಾ ಭಾವಜಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಕಥಿತಾ ತೇ ನ ಸಂಶಯಃ|

12228038c ಏವಂ ಭವತಿ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಚಾಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಹೀಗೆ ಭಾವಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಬುದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.
ಇದರಿಂದ ಸಾಧಕನು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಅಷ್ಟವಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೯

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ (1-10);
ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಾರತಮ್ಯತೆ (11-25).

12229001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12229001a ಅಥ ಜ್ಞಾನಪ್ಲವಂ ಧೀರೋ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಶಾಂತಿಮಾಸ್ಥಿತಃ|

12229001c ಉನ್ಮಜ್ಜಂಶ್ಚ ನಿಮಜ್ಜಂಶ್ಚ ಜ್ಞಾನಮೇವಾಭಿಸಂಶ್ರಯೇತ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಧೀರನು ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ನೌಕೆಯನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಶಾಂತಿಯಿಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಮುಳುಗಿ-ಬಳುವುದರಲ್ಲಿಯೂ
ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.”

12229002 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12229002a ಕಿಂ ತಜ್ಞಾ ನಮಥೋ ವಿದ್ಯಾ ಯಯಾ ನಿಸ್ತರತಿ ದ್ವಯಮ್|

12229002c ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣೋ ಧರ್ಮೋ ನಿವೃತ್ತಿರಿತಿ ಚೈವ ಹಿ||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಜ್ಞಾನವು ಯಾವುದು? ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಯು ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷಣವು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ಎರಡೂ ಆಗಿವೆ.”

12229003 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12229003a ಯಸ್ತು ಪಶ್ಯೇತ್ ಸ್ವಭಾವೇನ ವಿನಾ ಭಾವಮಚೇತನಃ|

12229003c ಪುಷ್ಯತೇ ಚ ಪುನಃ ಸರ್ವಾನ್ ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಮುಕ್ತಹೇತುಕಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದುದೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಮೂಲಕಾರಣ ಚೇತನವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವವನು ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನನಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಮುಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12229004a ಯೇಷಾಂ ಚೈಕಾಂತಭಾವೇನ ಸ್ವಭಾವಃ ಕಾರಣಂ ಮತಮ್|

12229004c ಪೂತ್ವಾ ತೃಣಬುಸೀಕಾಂ ವೈ ತೇ ಲಭಂತೇ ನ ಕಿಂ ಚನ||

ಸ್ವಭಾವವೇ ಏಕಕಾರಣವೆಂಬ ಮತವಿರುವವರು ಪೋಷಣೆ ಮಾಡದೇ ಇರುವ ಮೌಂಜಿಹುಲ್ಲಿನಂತೆ. ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

12229005a ಯೇ ಚೈನಂ ಪಕ್ಷಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ವರ್ತಯಂತ್ಯಲ್ಪಚೇತಸಃ|

12229005c ಸ್ವಭಾವಂ ಕಾರಣಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ತೇ||

ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಭಾವವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ವರ್ತಿಸುವ ಅಲ್ಪಚೇತಸರು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12229006a ಸ್ವಭಾವೋ ಹಿ ವಿನಾಶಾಯ ಮೋಹಕರ್ಮಮನೋಭವಃ|

12229006c ನಿರುಕ್ತಮೇತಯೋರೇತತ್ ಸ್ವಭಾವಪರಭಾವಯೋಃ||

ಮೋಹಕರ್ಮಮನೋಜನಿತ ಈ ಸ್ವಭಾವವಾದವು ವಿನಾಶಕ್ಕೆ
ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸ್ವಭಾವವಾದ ಮತ್ತು ಪರಾಭವ ಈ ಎರಡೂ
ಶಬ್ದಗಳು ಅವ್ಯಯಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

12229007a ಕೃಷ್ಯಾದೀನಿ ಹಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಸ್ಯಸಂಹರಣಾನಿ ಚ|

12229007c ಪ್ರಜ್ಞಾವದ್ಭಿಃ ಪ್ರಕೃಪ್ತಾನಿ ಯಾನಾಸನಗೃಹಾಣಿ ಚ||

ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರು ಸಸ್ಯಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ,
ಬೀಜಸಂಗ್ರಹಣಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಲು
ಗಾಡಿಗಳನ್ನೂ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಆಸನಗಳನ್ನೂ, ವಾಸಿಸಲು
ಮನೆಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12229008a ಆಕ್ರೀಡಾನಾಂ ಗೃಹಾಣಾಂ ಚ ಗದಾನಾಮಗದಸ್ಯ ಚ|

12229008c ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತಃ ಪ್ರವಕ್ತಾರೋ ಜ್ಞಾನವದ್ಭಿರನುಷ್ಠಿತಾಃ||

ಆಟವಾಡಲು ಮೈದಾನ, ವಾಸಿಸಲು ಮನೆ ಇವುಗಳನ್ನು
ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದವರೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಯುರ್ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದವರು
ರೋಗಿಗಳ ರೋಗವನ್ನು ತಿಳಿದು ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು
ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

12229009a ಪ್ರಜ್ಞಾ ಸಂಯೋಜಯತ್ಯರ್ಥೈಃ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಶ್ರೇಯೋಽಧಿಗಚ್ಚತಿ|

12229009c ರಾಜಾನೋ ಭುಂಜತೇ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ತುಲ್ಯಲಕ್ಷಣಾಃ||

ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಐಶ್ವರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾನಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಯಾರು

ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಜ್ಞರೋ ಅವರೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

12229010a ಪಾರಾವರ್ಯಂ ತು ಭೂತಾನಾಂ ಜ್ಞಾನೇನೈವೋಪಲಭ್ಯತೇ|

12229010c ವಿದ್ಯಯಾ ತಾತ ಸೃಷ್ಟಾನಾಂ ವಿದ್ವೈವ ಪರಮಾ ಗತಿಃ||

ಅಯ್ಯಾ ! ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯು ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.
ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಪರಮಗತಿಯು.

12229011a ಭೂತಾನಾಂ ಜನ್ಮ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿವಿಧಾನಾಂ ಚತುರ್ವಿಧಮ್|

12229011c ಜರಾಯ್ವಂಡಮಥೋದ್ಭೇದಂ ಸ್ವೇದಂ ಚಾಪ್ಯುಪಲಕ್ಷಯೇತ್||

ಸರ್ವ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಜನ್ಮಗಳ -

ಗರ್ಭಕೋಶದಿಂದ ಜನ್ಮ, ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಜನ್ಮ, ನೆಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ
ಆಗುವ ಜನ್ಮ, ಮತ್ತು ಬೆವರು-ನೀರಿನಿಂದಾಗುವ ಜನ್ಮ - ಕುರಿತು
ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕು.

12229012a ಸ್ಥಾವರೇಭ್ಯೋ ವಿಶಿಷ್ಟಾನಿ ಜಂಗಮಾನ್ಯುಪಲಕ್ಷಯೇತ್|

12229012c ಉಪಪನ್ನಂ ಹಿ ಯಚ್ಚೇಷ್ಟಾ ವಿಶಿಷ್ಯೇತ ವಿಶೇಷ್ಯಯೋಃ||

ಚಲಿಸದೇ ಇರುವ ಸ್ಥಾವರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಚಲಿಸುವ ಜಂಗಮ
ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಷ್ಟದಂತೆ ಚಲಿಸುವುದು
ಜಂಗಮಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಗುಣವು.

12229013a ಆಹುದ್ವಿಬಹುಪಾದಾನಿ ಜಂಗಮಾನಿ ದ್ವಯಾನಿ ಚ|

12229013c ಬಹುಪಾದೋಽವಿಶಿಷ್ಟಾನಿ ದ್ವಿಪಾದಾನಿ ಬಹೂನ್ಯಪಿ||

ಜಂಗಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳಿರುವ ಮತ್ತು ಅನೇಕ
ಪಾದಗಳಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಂದು ಇರಡು ವಿಧಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಬಹುಪಾದಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವು.

12229014a ದ್ವಿಪದಾನಿ ದ್ವಯಾನ್ಯಾಹುಃ ಪಾರ್ಥಿವಾನೀತರಾಣಿ ಚ|

12229014c ಪಾರ್ಥಿವಾನಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾನಿ ತಾನಿ ಹ್ಯನ್ನಾನಿ ಭುಂಜತೇ||

ದ್ವಿಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಚರಿಸುವವು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ಭೂಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

12229015a ಪಾರ್ಥಿವಾನಿ ದ್ವಯಾನ್ಯಾಹುರ್ಮಧ್ಯಮಾನ್ಯುತ್ತಮಾನಿ ಚ.⁵⁰⁶|

12229015c ಮಧ್ಯಮಾನಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾನಿ ಜಾತಿಧರ್ಮೋಪಧಾರಣಾತ್||

ಭೂಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ವಿಧಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಎಂದು. ಜಾತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಮಧ್ಯಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠವು.

12229016a ಮಧ್ಯಮಾನಿ ದ್ವಯಾನ್ಯಾಹುರ್ಮಧ್ಯಮಜ್ಞಾನೀತರಾಣಿ ಚ|

12229016c ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾನಿ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯೋಪಧಾರಣಾತ್||

ಮಧ್ಯಮರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಧರ್ಮಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಇತರರು. ಕಾರ್ಯ-ಅಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಧರ್ಮಜ್ಞರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು.

12229017a ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಿ ದ್ವಯಾನ್ಯಾಹುರ್ವೇದಜ್ಞಾನೀತರಾಣಿ ಚ|

506 ದ್ವಯಾನ್ಯಾಹುರ್ಮಧ್ಯಮಾನ್ಯುತ್ತಮಾನಿ ತು| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12229017c ವೇದಜ್ಞಾನಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾನಿ ವೇದೋ ಹ್ಯೇಷು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ||

ಧರ್ಮಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ವೇದಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಇತರರು. ವೇದವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವ ವೇದಜ್ಞರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು.

12229018a ವೇದಜ್ಞಾನಿ ದ್ವಯಾನ್ಯಾಹುಃ ಪ್ರವಕ್ತೃಣೀತರಾಣಿ ಚ|

12229018c ಪ್ರವಕ್ತೃಣಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾನಿ ಸರ್ವಧರ್ಮೋಪಧಾರಣಾತ್||

ವೇದಜ್ಞರಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ವಿಧಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಪ್ರವಚನಕಾರರು ಮತ್ತು ಇತರರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರವಚನಕಾರರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದವರು.

12229019a ವಿಜ್ಞಾಯಂತೇ ಹಿ ಯೈರ್ವೇದಾಃ ಸರ್ವಧರ್ಮಕ್ರಿಯಾಫಲಾಃ|

12229019c ಸಯಜ್ಞಾಃ ಸಖಿಲಾ ವೇದಾಃ ಪ್ರವಕ್ತೃಭ್ಯೋ ವಿನಿಸೃತಾಃ||

ಪ್ರವಕ್ತೃಗಳ ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಬರುವ ಧರ್ಮ, ಕರ್ಮ, ಫಲಸಹಿತ ಸರ್ವವೇದಗಳ ಜ್ಞಾನ - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

12229020a ಪ್ರವಕ್ತೃಣಿ ದ್ವಯಾನ್ಯಾಹುರಾತ್ಮಜ್ಞಾನೀತರಾಣಿ ಚ|

12229020c ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾನಿ ಜನ್ಮಾ ಜನ್ಮೋಪಧಾರಣಾತ್||

ಪ್ರವಕ್ತೃಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ವಿಧವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರರು. ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು.

12229021a ಧರ್ಮದ್ವಯಂ ಹಿ ಯೋ ವೇದ ಸ ಸರ್ವಃ ಸರ್ವಧರ್ಮವಿದ್|

12229021c ಸ ತ್ಯಾಗೀ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಃ ಸ ತು ಕ್ಷಾಂತಃ ಸ ಈಶ್ವರಃ||

ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ - ಈ ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಸರ್ವಧರ್ಮವಿದುವು. ಅವನು ತ್ಯಾಗಿಯು, ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನು, ಪವಿತ್ರನು ಮತ್ತು ಈಶ್ವರನು.

12229022a ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಪ್ರತಿಷ್ಠಂ ಹಿ ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ|

12229022c ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಣಿ ನಿಷ್ಣಾತಂ ಪರೇ ಚ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಮ್||

ಧರ್ಮಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠನಾದವನನ್ನೇ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವನು ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದರ ಕುರಿತು ನಿಶ್ಚಯಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ.

12229023a ಅಂತಃಸ್ಥಂ ಚ ಬಹಿಷ್ಠಂ ಚ ಯೇಽಽಧಿಯಜ್ಞಾಧಿದೈವತಮ್|

12229023c ಜಾನಂತಿ ತಾನ್ನಮಸ್ಯಾಮಸ್ತೇ ದೇವಾಸ್ತಾತ ತೇ ದ್ವಿಜಾಃ||

ಮಗೂ! ಅಂಥವರು ಒಳಗೂ ಮತ್ತು ಹೊರಗೂ ಇರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರು ದೇವತೆಗಳು. ಅಂಥವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು.

12229024a ತೇಷು ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಭೂತಂ ಸಾಗ್ರಂ ಚ ಜಗದಾಹಿತಮ್|

12229024c ತೇಷಾಂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಭಾವಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ನಾಸ್ತಿ ಕಿಂ ಚನ||

ಅಂಥವರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ವಿಶ್ವ, ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ. ಅವರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಸಾರಿಯಾದುದು ಬೇರೆಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12229025a ಆದಿಂ ತೇ ನಿಧನಂ ಚೈವ ಕರ್ಮ ಚಾತೀತ್ಯ ಸರ್ವಶಃ|

12229025c ಚತುರ್ವಿಧಸ್ಯ ಭೂತಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯೇಶಾಃ ಸ್ವಯಂಭುವಃ||

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿರುವವರು ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು ಮತ್ತು

ಕರ್ಮಗಳ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಾಟಿ ಎಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಈಶ್ವರರೂ ಸ್ವಯಂಭೂ ಸದೃಶರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಏಕೋನತ್ರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೩೦

ಕರ್ಮತತ್ತ್ವದ ವಿವೇಚನೆ (1-6); ಯುಗಧರ್ಮವರ್ಣನೆ (7-18)
ಮತ್ತು ಕಾಲದ ಮಹತ್ತ್ವ (19-21).

12230001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12230001a ಏಷಾ ಪೂರ್ವತರಾ ವೃತ್ತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವಿಧೀಯತೇ|

12230001c ಜ್ಞಾನವಾನೇವ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವನ್ಸರ್ವತ್ರ ಸಿದ್ಧತಿ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಈ ವೃತ್ತಿಯು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12230002a ತತ್ರ ಚೇನ್ನ ಭವೇದೇವಂ ಸಂಶಯಃ ಕರ್ಮನಿಶ್ಚಯೇ|

12230002c ಕಿಂ ನು ಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವೋಽಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ಕರ್ಮೇತಿ ವಾ ಪುನಃ||

ಕರ್ಮನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂಶಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳು

ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುವಂಥವುಗಳು ಮತ್ತು ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳು
ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದವು?⁵⁰⁷

12230003a ತತ್ರ ಚೇಹ ವಿವಿತ್ಸಾ ಸ್ಯಾಜ್ಞಾನಂ ಚೇತ್ತುರುಷಂ ಪ್ರತಿ|

12230003c ಉಪಪತ್ತುಪಲಭ್ಯಾಂ ವರ್ಣಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತಚ್ಚಕ್ಷುಣ||

ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು
ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು
ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12230004a ಪೌರುಷಂ ಕಾರಣಂ ಕೇ ಚಿದಾಹುಃ ಕರ್ಮಸು ಮಾನವಾಃ|

12230004c ದೈವಮೇಕೇ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಸ್ವಭಾವಂ ಚಾಪರೇ ಜನಾಃ||

ಮಾನವರ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಕೆಲವರು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ದೈವವೊಂದನ್ನೇ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತರ
ಜನರು ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12230005a ಪೌರುಷಂ ಕರ್ಮ ದೈವಂ ಚ ಫಲವೃತ್ತಿಸ್ವಭಾವತಃ|

12230005c ತ್ರಯಮೇತತ್ ಪೃಥಗ್ಭೂತಮವಿವೇಕಂ ತು ಕೇ ಚನ||

ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನ, ದೈವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಫಲವೃತ್ತಿ

---

507 ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥಬರುವ ಅನುವಾದವಿದೆ: ಆದರೆ
ಕರ್ಮವು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದರೆ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅಥವಾ
ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿರಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೇ ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ
ಅದು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

- ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿ ಕಾರಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12230006a ಏವಮೇತನ್ನ ಚಾಪ್ಯೇವಮುಭೇ ಚಾಪಿ ನ ಚಾಪ್ಯುಭೇ|

12230006c ಕರ್ಮಸ್ಥಾ ವಿಷಮಂ ಬ್ರೂಯುಃ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾಃ ಸಮದರ್ಶಿನಃ||

ಕರ್ಮಸ್ಥರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾರಣವು ಎಂದೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳೆಂದೂ, ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣ, ಇನ್ನೊಂದು ಗೌಣ ಕಾರಣ - ಹೀಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥರು ಇವು ಮೂರೂ ಸಮಾನ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ಕಂಡು ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12230007a ತ್ರೇತಾಯಾಂ ದ್ವಾಪರೇ ಚೈವ ಕಲಿಜಾಶ್ಚ ಸಸಂಶಯಾಃ|

12230007c ತಪಸ್ವಿನಃ ಪ್ರಶಾಂತಾಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾಶ್ಚ ಕೃತೇ ಯುಗೇ||

ತ್ರೇತ, ದ್ವಾಪರ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಪ್ರಶಾಂತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12230008a ಅಪೃಥಗ್ಗರ್ಹಿನಃ ಸರ್ವೇ ಋಕ್ಸಾಮಸು ಯಜುಃಷು ಚ|

12230008c ಕಾಮದ್ವೇಷೌ ಪೃಥಗ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ⁵⁰⁸ ತಪಃ ಕೃತ ಉಪಾಸತೇ||

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಋಕ್, ಯಜುಃ ಮತ್ತು ಸಾಮಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಮ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು

508 ಕೃತ್ವಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ತಪಸ್ಸನ್ನೇ ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12230009a ತಪೋಧರ್ಮೇಣ ಸಂಯುಕ್ತಸ್ತಪೋನಿತ್ಯಃ ಸುಸಂಶಿತಃ|

12230009c ತೇನ ಸರ್ವಾನವಾಪ್ನೋತಿ ಕಾಮಾನ್ಯಾನ್ಮನಸೇಚ್ಚತಿ||

ತಪೋಧರ್ಮಸಂಯುಕ್ತನಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಠೋರ
ವ್ರತನಿಷ್ಠನು ತನ್ನ ಮನೋವಾಂಛಿತ ಸಕಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12230010a ತಪಸಾ ತದವಾಪ್ನೋತಿ ಯದ್ಭೂತ್ವಾ ಸೃಜತೇ ಜಗತ್|

12230010c ತದ್ಭೂತಶ್ಚ ತತಃ ಸರ್ವೋ ಭೂತಾನಾಂ ಭವತಿ ಪ್ರಭುಃ||

ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನು ಸರ್ವ
ಭೂತಗಳ ಪ್ರಭುವಾಗುತ್ತಾನೆ.

12230011a ತದುಕ್ತಂ ವೇದವಾದೇಷು ಗಹನಂ ವೇದದರ್ಶಿಭಿಃ|

12230011c ವೇದಾಂತೇಷು ಪುನರ್ವ್ಯಕ್ತಂ ಕ್ರಮಯೋಗೇನ⁵⁰⁹ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ||

ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಕುರಿತು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ವೇದದರ್ಶಿಗಳಿಗೂ ಅದು ಗಹನವಾದುದು. ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಃ
ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಮಯೋಗದಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

12230012a ಆರಂಭಯಜ್ಞಾಃ⁵¹⁰ ಕ್ಷತ್ರಸ್ಯ ಹವಿರ್ಯಜ್ಞಾ ವಿಶಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

12230012c ಪರಿಚಾರಯಜ್ಞಾಃ ಶೂದ್ರಾಶ್ಚ ಜಪಯಜ್ಞಾ ದ್ವಿಜಾತಯಃ||

509 ಕರ್ಮಯೋಗೇನ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

510 ಅಲಾಂಭಯಜ್ಞಾಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಪಶುವಧೆಯ ಯಜ್ಞಗಳು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಮತ್ತು ಹವಿಯರ್ಯಜ್ಞಗಳು
ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಚಾರ ಯಜ್ಞಗಳು ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಮತ್ತು
ಜಪಯಜ್ಞವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ.

12230013a ಪರಿನಿಷ್ಠಿತಕಾರ್ಯೋ ಹಿ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೇನ ದ್ವಿಜೋ ಭವೇತ್|

12230013c ಕುರ್ಯಾದನ್ಯನ್ನ ವಾ ಕುರ್ಯನ್ಮೈತ್ರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉಚ್ಯತೇ||

ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಿಂದ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅನ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿ
ಅಥವಾ ಮಾಡದೇ ಇರಲಿ, ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಮೇಲಿನ
ಮೈತ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12230014a ತ್ರೇತಾದೌ ಸಕಲಾ ವೇದಾ ಯಜ್ಞಾ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಸ್ತಥಾ|

12230014c ಸಂರೋಧಾದಾಯುಷಸ್ತ್ವೇತೇ ವ್ಯಸ್ಯಂತೇ ದ್ವಾಪರೇ ಯುಗೇ||

ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು, ಯಜ್ಞಗಳು ಮತ್ತು
ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ
ಆಯುಸ್ಸು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳೂ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತವೆ.

12230015a ದ್ವಾಪರೇ ವಿಪ್ಲವಂ ಯಾಂತಿ ವೇದಾಃ ಕಲಿಯುಗೇ ತಥಾ|

12230015c ದೃಶ್ಯಂತೇ ನಾಪಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಕಲೇರಂತೇ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ದ್ವಾಪರ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತವೆ.
ಕಲಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯಂತೂ ವೇದಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ ಇರುವಂತೆ
ಕಾಣುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

12230016a ಉತ್ತೀದಂತಿ ಸ್ವಧರ್ಮಾಶ್ಚ ತತ್ರಾಧರ್ಮೇಣ ಪೀಡಿತಾಃ|

12230016c ಗವಾಂ ಭೂಮೇಶ್ಚ ಯೇ ಚಾಪಾಮೋಷಧೀನಾಂ ಚ ಯೇ ರಸಾಃ||

ಸ್ವಧರ್ಮಗಳು ಹಾಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅಧರ್ಮದಿಂದ
ಪೀಡೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಗೋವು ಮತ್ತು ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಓಷಧಿ-ನೀರು-
ರಸಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತವೆ.

12230017a ಅಧರ್ಮಾಂತರ್ಹಿತಾ ವೇದಾ ವೇದಧರ್ಮಾಸ್ತಥಾಶ್ರಮಾಃ|

12230017c ವಿಕ್ರಿಯಂತೇ ಸ್ವಧರ್ಮಸ್ಥಾಃ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚರಾಣಿ ಚ||

ವೇದಗಳೂ, ವೇದಧರ್ಮಗಳೂ, ಆಶ್ರಮಗಳೂ ಅಧರ್ಮಗಳಿಂದ
ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಧರ್ಮಗಳಿಂದ
ವಿಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12230018a ಯಥಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ವೃಷ್ಟಿಭೌಮಾನಿ ವರ್ಷತಿ|

12230018c ಸೃಜತೇ ಸರ್ವತೋಽಂಗಾನಿ ತಥಾ ವೇದಾ ಯುಗೇ ಯುಗೇ||

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಳೆಬಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ
ಪುಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಯುಗ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು ತಮ್ಮ
ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ.

12230019a ವಿಸೃತಂ ಕಾಲನಾನಾತ್ವಮನಾದಿನಿಧನಂ ಚ ಯತ್|

12230019c ಕೀರ್ತಿತಂ ತತ್ಪುರಸ್ತಾನ್ಮೇ ಯತಃ ಸಂಯಾಂತಿ ಯಾಂತಿ ಚ||

ಹೀಗೆ ಕಾಲವು ನಾನಾರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸೃತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆದಿ-
ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಕಾಲವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಈ ಮೊದಲೇ ನಿನಗೆ
ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12230020a ಧಾತೇದಂ ಪ್ರಭವಸ್ಥಾನಂ ಭೂತಾನಾಂ ಸಂಯಮೋ ಯಮಃ|

12230020c ಸ್ವಭಾವೇನ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ದ್ವಂದ್ವಸೃಷ್ಟ್ವಾನಿ ಭೂರಿಶಃ||

ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಧಾತನಿದ್ದಾನೆ. ಭೂತಗಳನ್ನು ಯಮನು
ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಇವು ಅನೇಕ
ದ್ವಂದ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ.

12230021a ಸರ್ಗಃ ಕಾಲೋ ಧೃತಿವೇದಾಃ ಕರ್ತಾ ಕಾರ್ಯಂ ಕ್ರಿಯಾ ಫಲಮ್|

12230021c ಏತತ್ತೇ ಕಥಿತಂ ತಾತ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ||

ಮಗೂ! ನೀನು ಕೇಳಿದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಕಾಲ, ಧೃತಿ, ವೇದಗಳು, ಕರ್ತ, ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಫಲಗಳ ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ತ್ರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೩೧

ಜ್ಞಾನದ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಮೆ (1-34).

12231001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12231001a ಇತ್ಯುಕ್ತೋಽಭಿಪ್ರಶಸ್ತ್ಯೈತತ್ಪರಮರ್ಷೇಸ್ತು ಶಾಸನಮ್|

12231001c ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾರ್ಥ ಸಂಯುಕ್ತಮಿದಂ ಪ್ರಷ್ಟುಂ ಪ್ರಚಕ್ರಮೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಮಹರ್ಷಿಯು ಉಪದೇಶಿಸಲು ಅವನ ಶಾಸನವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಶುಕನು ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

12231002 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12231002a ಪ್ರಜಾವಾನ್⁵¹¹ ಶ್ರೋತ್ರಿಯೋ ಯಜ್ಞಾ ವೃದ್ಧಃ

ಪ್ರಜ್ಞೋಽನಸೂಯಕಃ|

12231002c ಅನಾಗತಮನೈತಿಹ್ಯಂ ಕಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆದ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಾದ, ಯಾಜ್ಞಿಕನಾದ, ಅನಸೂಯಕನಾದ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು ಇದು ಹೀಗೆ ಎಂದು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ?

12231003a ತಪಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ಸರ್ವತ್ಯಾಗೇನ ಮೇಧಯಾ|

12231003c ಸಾಂಖ್ಯೇ ವಾ ಯದಿ ವಾ ಯೋಗೇ ಏತತ್ಪ್ರಾಪ್ನೋಽಭಿಧತ್ಸ್ವ ಮೇ||

ಅವನು ಅದನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಸರ್ವತ್ಯಾಗದಿಂದ ಅಥವಾ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಥವಾ ಯೋಗದಿಂದ - ಯಾವುದರಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ?

12231004a ಮನಸಶ್ಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚಾಪ್ಯೈಕಾಗ್ರ್ಯಂ ಸಮವಾಪ್ಯತೇ|

12231004c ಯೇನೋಪಾಯೇನ ಪುರುಷೈಸ್ತಚ್ಚ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು

511 ಪ್ರಜಾವಾನ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಬಲ್ಲನು? ಇದರ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕು.”

12231005 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12231005a ನಾನ್ಯತ್ರ ವಿದ್ಯಾತಪಸೋರ್ನಾನ್ಯತ್ರೇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಾತ್|

12231005c ನಾನ್ಯತ್ರ ಸರ್ವಸಂತ್ಯಾಗಾತ್ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿಂದತಿ ಕಶ್ಚನ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿದ್ಯೆ, ತಪಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಮತ್ತು ಸರ್ವತ್ಯಾಗ - ಇವುಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಯಾರೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12231006a ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಪೂರ್ವಸೃಷ್ಟಿಃ ಸ್ವಯಂಭುವಃ|

12231006c ಭೂಯಿಷ್ಯಂ ಪ್ರಾಣಭೃದ್ಯಾಮೇ ನಿವಿಷ್ಯಾನಿ ಶರೀರಿಷು||

ಸರ್ವ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳೂ ಸ್ವಯಂಭುವಿನಿಂದ ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅವು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶರೀರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ.

12231007a ಭೂಮೇದೇಹೋ ಜಲಾತ್ಸಾರೋ ಜ್ಯೋತಿಷಶ್ಚಕ್ಷುಷೀ ಸ್ತ್ರತೇ|

12231007c ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾಶ್ರಯೋ ವಾಯುಃ ಖೇಷ್ವಾಕಾಶಂ ಶರೀರಿಣಾಮ್||

ದೇಹವು ಭೂಮಿತತ್ತ್ವ ದಿಂದಲೂ, ಸಾರವು ಜಲತತ್ತ್ವ ದಿಂದಲೂ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಜ್ಯೋತಿತತ್ತ್ವ ದಿಂದಲೂ ಆಗಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳು ವಾಯುವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿವೆ ಮತ್ತು ರಂಧ್ರಗಳು ಆಕಾಶತತ್ತ್ವ ದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿವೆ.

12231008a ಕ್ರಾಂತೇ ವಿಷ್ಣುರ್ಬಲೇ ಶಕ್ರಃ ಕೋಷ್ಠೇಽಗ್ನಿರ್ಭುಕ್ತಮರ್ಚತಿ|

12231008c ಕರ್ಣಯೋಃ ಪ್ರದಿಶಃ ಶ್ರೋತ್ರೇ ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ ವಾಕ್ಸರಸ್ವತೀ||

ನಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿದ್ದಾನೆ. ಭುಜಬಲದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿದ್ದಾನೆ.
ಜಠರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಭೋಜನವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ
ಶ್ರವಣಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಿವೆ. ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತು ಮತ್ತು
ಸರಸ್ವತಿಯರಿದ್ದಾರೆ.

12231009a ಕರ್ಣೌ ತ್ವಕ್ಷಕ್ಷುಷೀ ಜಿಹ್ವಾ ನಾಸಿಕಾ ಚೈವ ಪಂಚಮೀ|

12231009c ದರ್ಶನಾನೀಂದ್ರಿಯೋಕ್ತಾನಿ ದ್ವಾರಾಣ್ಯಾಹಾರಸಿದ್ಧಯೇ||

ಕಿವಿಗಳು, ಚರ್ಮ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ನಾಲಿಗೆ, ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಮೂಗು
- ಇವು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಷಯಾನುಭವಗಳ
ದ್ವಾರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12231010a ಶಬ್ದಂ ಸ್ಪರ್ಶಂ ತಥಾ ರೂಪಂ ರಸಂ ಗಂಧಂ ಚ ಪಂಚಮಮ್|

12231010c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪೃಥಕ್ತ್ವರ್ಥಾನ್ಮನಸೋ ದರ್ಶಯಂತ್ಯುತ||

ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ಗಂಧ ಇವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ
ವಿಷಯಗಳು. ಇವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತ ಯಾವಾಗಲೂ
ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವವು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12231011a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನೋ ಯುಂಕ್ತೇ ವಶ್ಯಾನ್ಯಂತೇವ ವಾಜಿನಃ|

12231011c ಮನಶ್ಚಾಪಿ ಸದಾ ಯುಂಕ್ತೇ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಹೃದಯಾಶ್ರಿತಃ||

ಸಾರಥಿಯು ಕಡಿವಾಣಗಳಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ
ನಡೆಸುವಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು
ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಭೂತಾತ್ಮನು ಸದಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು

ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12231012a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ತಥೈವೇಷಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮೀಶ್ವರಂ ಮನಃ|

12231012c ನಿಯಮೇ ಚ ವಿಸರ್ಗೇ ಚ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಮನಸಸ್ತಥಾ||

ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಈಶ್ವರನೋ ಹಾಗೆ ಭೂತಾತ್ಮನೂ ಕೂಡ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

12231013a ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಸ್ವಭಾವಶ್ಚೇತನಾ ಮನಃ|

12231013c ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಚ ಜೀವಶ್ಚ ನಿತ್ಯಂ ದೇಹೇಷು ದೇಹಿನಾಮ್||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳು, ಸ್ವಭಾವಗಳು, ಚೇತನ, ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳು ಮತ್ತು ನಿತ್ಯವೂ ದೇಹಿಗಳ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ.

12231014a ಆಶ್ರಯೋ ನಾಸ್ತಿ ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ಗುಣಶಬ್ದೋ ನ ಚೇತನಾ|

12231014c ಸತ್ತ್ವಂ ಹಿ ತೇಜಃ ಸೃಜತಿ ನ ಗುಣಾನ್ವೈ ಕದಾ ಚನ||

ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗುಣಗಳಾಗಲೀ, ಶಬ್ದಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯಗಳಾಗಲೀ, ಚೇತನವಾಗಲೀ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಯೇ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಾರ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ.

12231015a ಏವಂ ಸಪ್ತದಶಂ ದೇಹೇ ವೃತಂ ಷೋಡಶಭಿರ್ಗುಣೈಃ|

12231015c ಮನೀಷೀ ಮನಸಾ ವಿಪ್ರಃ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ||

ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತ ವಿಪ್ರನು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ಗುಣಗಳಿಂದ.⁵¹²
ಆವೃತನಾಗಿರುವ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12231016a ನ ಹ್ಯಯಂ ಚಕ್ಷುಷಾ ದೃಶ್ಯೋ ನ ಚ ಸರ್ವೈರಪಿಂಡ್ರಿಯೈಃ|
12231016c ಮನಸಾ ಸಂಪ್ರದೀಪ್ತೇನ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಶುದ್ಧ
ಮನಸ್ಸಿನ ದೀಪದಿಂದಲೇ ಮಹಾನ್ ಆತ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

12231017a ಅಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶರೂಪಂ ತದರಸಾಗಂಧಮವ್ಯಯಮ್|
12231017c ಅಶರೀರಂ ಶರೀರೇ ಸ್ವೇ ನಿರೀಕ್ಷೇತ ನಿರಂದ್ರಿಯಮ್||

ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವು ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ-ರಸ-ಗಂಧಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿದೆ.
ಅವಿಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಶರೀರವಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೂ
ಅದನ್ನು ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.⁵¹³.

12231018a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತದೇಹೇಷು ಮರ್ತ್ಯೇಷ್ವಮರಮಾಶ್ರಿತಮ್|
12231018c ಯೋಽನುಪಶ್ಯತಿ ಸ ಪ್ರೇತ್ಯ ಕಲ್ಪತೇ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಸೇ||

---

⁵¹² ಹದಿನಾರು ಗುಣಗಳು: ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳು, ಸ್ವಭಾವ, ಚೇತನ, ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ ಮತ್ತು ಜೀವ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁵¹³ ಶರೀರದಿಂದಲ್ಲದೇ ಆತ್ಮನನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಕಾಣಲು/ಅನುಭವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ವ್ಯಕ್ತದೇಹದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತನಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಸಾಯುವ ದೇಹವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಆ ಅಮರನನ್ನು ಕಾಣುವವನು ಮರಣಾನಂತರ
ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12231019a ವಿದ್ಯಾಭಿಜನಸಂಪನ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಗವಿ ಹಸ್ತಿನಿ|

12231019c ಶುನಿ ಚೈವ ಶ್ವಪಾಕೇ ಚ ಪಂಡಿತಾಃ ಸಮದರ್ಶಿನಃ||

ಪಂಡಿತರು ವಿದ್ಯಾ-ಕುಲ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿಯೂ,
ಗೋವಿನಲ್ಲಿಯೂ, ನಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ನಾಯಿಯಮಾಂಸವನ್ನು
ತಿನ್ನುವವನಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12231020a ಸ ಹಿ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಜಂಗಮೇಷು ಧ್ರುವೇಷು ಚ|

12231020c ವಸತ್ಯೇಕೋ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್||

ಯಾರಿಂದ ಈ ಸರ್ವವೂ ಆಗಿವೆಯೋ ಆ ಮಹಾನ್ ಆತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ
ಸರ್ವ ಚರಾಚರಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

12231021a ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ಚಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ ಚಾತ್ಮನಿ|

12231021c ಯದಾ ಪಶ್ಯತಿ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಭೂತಾತ್ಮನು ಯಾವಾಗ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು
ಸರ್ವ ಭೂತಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನು
ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12231022a ಯಾವಾನಾತ್ಮನಿ ವೇದಾತ್ಮಾ ತಾವಾನಾತ್ಮಾ ಪರಾತ್ಮನಿ|

12231022c ಯ ಏವಂ ಸತತಂ ವೇದ ಸೋಽಮೃತತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ತನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೋ ಅದೇ ಆತ್ಮನು ಪರರಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ

ಎಂದು ಸತತವೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವನು ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12231023a ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತಹಿತಸ್ಯ ಚ|

12231023c ದೇವಾಪಿ ಮಾರ್ಗೇ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಅಪದಸ್ಯ ಪದೈಷಿಣಃ||

ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತ ಸರ್ವಭೂತಹಿತ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪಷ್ಟಮಾರ್ಗನಾದ
ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪದವನ್ನು ಬಯಸುವ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12231024a ಶಕುನೀನಾಮಿವಾಕಾಶೇ ಜಲೇ ವಾರಿಚರಸ್ಯ ವಾ|

12231024c ಯಥಾ ಗತಿನಃ ದೃಶ್ಯೇತ ತಥೈವ ಸುಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಪದಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳ
ಪದಚಿಹ್ನೆಗಳು ಹೇಗೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿರುವವೋ ಹಾಗೆ ಮಹಾತ್ಮರ
ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

12231025a ಕಾಲಃ ಪಚತಿ ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯೇವಾತ್ಮನಾತ್ಮನಿ|

12231025c ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತು ಪಚ್ಯತೇ ಕಾಲಸ್ತಂ ನ ವೇದೇಹ ಕಶ್ಚನ||

ಕಾಲನು ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು
ಬೇಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕಾಲನನ್ನೇ ಬೇಯಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಯಾರೂ ತಿಳಿಯರು.

12231026a ನ ತದೂರ್ಧ್ವಂ ನ ತಿರ್ಯಕ್ಚ ನಾಧೋ ನ ಚ ತಿರಃ ಪುನಃ|

12231026c ನ ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣೀತೇ ನೈವ ಕಶ್ಚಿತ್ಕುತಶ್ಚನ||

ಅವನನ್ನು ಮೇಲಾಗಲೀ, ಕೆಳಗಾಗಲೀ, ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದಲ್ಲಾಗಲೀ,

ಮಧ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ - ಯಾವುದೂ ಯಾವಕಡೆಯಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲಿಯೂ
ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

12231027a ಸರ್ವೇ ಸಂತಃಸ್ಥಾ ಇಮೇ ಲೋಕಾ ಬಾಹ್ಯಮೇಷಾಂ ನ ಕಿಂ ಚನ|

12231027c ಯಃ ಸಹಸ್ರಂ ಸಮಾಗಚ್ಛೇದ್ಯಥಾ ಬಾಣೋ ಗುಣಚ್ಯುತಃ||

12231028a ನೈವಾಂತಂ ಕಾರಣಸ್ಯೇಯಾದ್ಯದ್ಯಪಿ ಸ್ಯಾನ್ಮನೋಜವಃ|

ಈ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅವನ ಹೊರಗೆ
ಏನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾವಿರ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸಮನೆ
ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಮನೋವೇಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೂ
ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಅದರ ಕೊನೆಯನ್ನೂ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

12231028c ತಸ್ಮಾತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮತರಂ ನಾಸ್ತಿ ಸ್ಥೂಲತರಂ ತತಃ||

12231029a ಸರ್ವತಃಪಾಣಿಪಾದಾಂತಂ ಸರ್ವತೋಕ್ಷಿಶಿರೋಮುಖಮ್|

12231029c ಸರ್ವತಃಶ್ರುತಿಮಲ್ಲೋಕೇ ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದುದು ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಸ್ಥೂಲವಾದುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿ-ಪಾದಗಳನ್ನುಳ್ಳ, ಸರ್ವತಃ
ಶಿರ-ಮುಖಗಳನ್ನುಳ್ಳ, ಸರ್ವತಃ ಕಿವಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಅದು
ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

12231030a ತದೇವಾಣೋರಣುತರಂ ತನ್ಮಹದ್ಭೋ ಮಹತ್ತರಮ್|

12231030c ತದಂತಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಧ್ರುವಂ ತಿಷ್ಠನ್ನ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಅಣುವಿಗಿಂತಲೂ ಚಿಕ್ಕದು. ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ದೊಡ್ಡದು. ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇರುವ ಅದು

ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12231031a ಅಕ್ಷರಂ ಚ ಕ್ಷರಂ ಚೈವ ದ್ವೈಧೀಭಾವೋಽಯಮಾತ್ಮನಃ|

12231031c ಕ್ಷರಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ದಿವ್ಯಂ ಹ್ಯಮೃತಮಕ್ಷರಮ್||

ಅದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಕ್ಷರ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಭಾವಗಳಿವೆ.

ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಕ್ಷರಭಾವವಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ

ಅಕ್ಷರಭಾವವು ದಿವ್ಯವಾದುದು ಮತ್ತು ಅಮೃತವು⁵¹⁴.

12231032a ನವದ್ವಾರಂ ಪುರಂ ಗತ್ವಾ ಹಂಸೋ ಹಿ ನಿಯತೋ ವಶೀ|

12231032c ಈಶಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಭೂತಸ್ಯ ಸ್ಥಾವರಸ್ಯ ಚರಸ್ಯ ಚ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳ - ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳ - ಈಶನು

ನವದ್ವಾರಗಳಿರುವ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದರ ವಶನಾಗಿ ಹಂಸನೆಂಬ

ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಿವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

12231033a ಹಾನಿಭಂಗವಿಕಲ್ಪಾನಾಂ ನವಾನಾಂ ಸಂಶ್ರಯೇಣ ಚ|

12231033c ಶರೀರಾಣಾಮಜಸ್ಯಾಹುರ್ಹಂಸತ್ವಂ ಪಾರದರ್ಶಿನಃ||

ಜನ್ಮರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಹೊಸ ಹೊಸ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿ

ಹಾನಿ, ಭಂಗ ಮತ್ತು ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ

ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಂಸ ಎಂದು

---

⁵¹⁴ ದ್ವಾವಿಮೌ ಪುರುಷೌ ಲೋಕೇ ಕ್ಷರಶ್ಚಾಕ್ಷರ ಏವ ಚ| ಕ್ಷರಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಕೂಟಸ್ಥೋಽಕ್ಷರ ಉಚ್ಯತೇ|| ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ: ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ. ಸರ್ವಭೂತಗಳು ಕ್ಷರ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೂಟಸ್ಥನು ಅಕ್ಷರ. (ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವ, ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ 37, ಶ್ಲೋಕ 16).

ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12231034a ಹಂಸೋಕ್ತಂ ಚಾಕ್ಷರಂ ಚೈವ ಕೂಟಸ್ಥಂ ಯತ್ತದಕ್ಷರಮ್|

12231034c ತದ್ವಿದ್ವಾನಕ್ಷರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜಹಾತಿ ಪ್ರಾಣಜನ್ಮನೀ||

ಹಂಸ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವನೇ ಅಕ್ಷರನು. ಆ ಅಕ್ಷರನೇ ಕೂಟಸ್ಥನು. ಆ ಅಕ್ಷರನನ್ನು ಪಡೆದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಾಣಜನ್ಮಗಳ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಏಕತ್ರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೩೨

ಯೋಗದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ (1-34)

12232001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12232001a ಪೃಚ್ಛ ತಸ್ತವ ಸತ್ಪುತ್ರ ಯಥಾವದಿಹ ತತ್ತ್ವತಃ|

12232001c ಸಾಂಖ್ಯನ್ಯಾಯೇನ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಯದೇತತ್ಕೀರ್ತಿತಂ ಮಯಾ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ಪುತ್ರ! ನೀನು ಕೇಳಿದಂತೆ ಇದೂವರೆಗೆ ನಾನು ಸಾಂಖ್ಯನ್ಯಾಯಯುಕ್ತವಾದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದೆನು.

12232002a ಯೋಗಕೃತ್ಯಂ ತು ತೇ ಕೃತ್ಸುಂ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತಚ್ಚೈಣು|

12232002c ಏಕತ್ವಂ ಬುದ್ಧಿಮನಸೋರಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ|

12232002e ಆತ್ಮನೋ ಧ್ಯಾಯಿನಸ್ತಾತ ಜ್ಞಾನಮೇತದನುತ್ತಮಮ್||

ಈಗ ಯೋಗಕೃತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳು. ಮಗೂ! ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ - ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕತ್ವಗೊಳಿಸಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವನು ಅನುತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12232003a ತದೇತದುಪಶಾಂತೇನ ದಾಂತೇನಾಧ್ಯಾತ್ಮಶೀಲಿನಾ|

12232003c ಆತ್ಮಾರಾಮೇಣ ಬುದ್ಧೇನ ಬೋಧವ್ಯಂ ಶುಚಿಕರ್ಮಣಾ||

ಶಾಂತನಾಗಿರುವವನು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಶೀಲನು ಮತ್ತು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ರಮಿಸುವ ಶುಚಿಕರ್ಮಿಯು ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12232004a ಯೋಗದೋಷಾನ್ಸಮುಚ್ಚಿದ್ಯ ಪಂಚ ಯಾನ್ಯವಯೋ ವಿದುಃ|

12232004c ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಚ ಲೋಭಂ ಚ ಭಯಂ ಸ್ವಪ್ನಂ ಚ ಪಂಚಮಮ್||

ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಐದು ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ: ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಭಯ, ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾದ ನಿದ್ರೆ.

12232005a ಕ್ರೋಧಂ ಶಮೇನ ಜಯತಿ ಕಾಮಂ ಸಂಕಲ್ಪವರ್ಜನಾತ್|

12232005c ಸತ್ತ್ವಸಂಸೇವನಾದ್ಧೀರೋ ನಿದ್ರಾಮುಚ್ಚೇತ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಶಾಂತಿಯು ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದರಿಂದ ಕಾಮವನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು. ಸತ್ತ್ವಗುಣವನ್ನು

ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ಧೀರನು ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು.

12232006a ಧೃತ್ಯಾ ಶಿಶ್ನೋದರಂ ರಕ್ಷೇತ್ಪಾಣಿಪಾದಂ ಚ ಚಕ್ಷುಷಾ|

12232006c ಚಕ್ಷುಃ ಶ್ಲೋತ್ರೇ ಚ ಮನಸಾ ಮನೋ ವಾಚಂ ಚ ಕರ್ಮಣಾ||

ಧೃತಿಯಿಂದ ಶಿಶ್ನ-ಉದರಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಣ್ಣು-ಕಿವಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮಾತು-ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12232007a ಅಪ್ರಮಾದಾದ್ಭಯಂ ಜಹ್ಯಾಲ್ಲೋಭಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೋಪಸೇವನಾತ್|

12232007c ಏವಮೇತಾನ್ಯೋಗದೋಷಾನ್ ಜಯೇನ್ನಿತ್ಯಮತಂದ್ರಿತಃ||

ಅಪ್ರಮತ್ತತೆಯಿಂದ ಭಯವನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಸೇವೆಯಿಂದ ಲೋಭವನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಆಲಸ್ಯರಹಿತನಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಈ ಯೋಗದೋಷಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

12232008a ಅಗ್ನೀಂಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚಾರ್ಚೇದ್ಧೇವತಾಃ ಪ್ರಣಮೇತ ಚ|

12232008c ವರ್ಜಯೇದ್ರುಷಿತಾಂ ವಾಚಂ ಹಿಂಸಾಯುಕ್ತಾಂ ಮನೋನುಗಾಮ್||

ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪೀಡೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಹಿಂಸಾಯುಕ್ತ ಕಠೋರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು.

12232009a ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜೋಮಯಂ ಶುಕ್ರಂ ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಮಿದಂ ರಸಃ|

12232009c ಏಕಸ್ಯ ಭೂತಂ ಭೂತಸ್ಯ ದ್ವಯಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್||

ತೇಜೋಮಯ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಬೀಜವು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲದರ ರಸವು. ಸ್ಥಾವರ-

ಜಂಗಮಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ತತ್ತ್ವವು ಅವನು.

12232010a ಧ್ಯಾನಮಧ್ಯಯನಂ ದಾನಂ ಸತ್ಯಂ ಹೀರಾರ್ಜವಂ ಕ್ಷಮಾ|

12232010c ಶೌಚಮಾಹಾರಸಂಶುದ್ಧಿರಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ನಿಗ್ರಹಃ||

12232011a ಏತೈರ್ವಿವರ್ಧತೇ ತೇಜಃ ಪಾಪ್ಮಾನಂ ಚಾಪಕರ್ಷತಿ|

12232011c ಸಿದ್ಧಂತಿ ಚಾಸ್ಯ ಸರ್ವಾರ್ಥಾ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಚ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಧ್ಯಾನ, ಅಧ್ಯಯನ, ದಾನ, ಸತ್ಯ, ಲಜ್ಜೆ, ಸರಳತೆ, ಕ್ಷಮೆ, ಶೌಚ, ಆಹಾರಸಂಶುದ್ಧಿ, ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹ - ಇವು ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ವರ್ಧಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಅಪಕರ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12232012a ಸಮಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಲಬ್ಧಾಲಬ್ಧೇನ ವರ್ತಯನ್|

12232012c ಧುತಪಾಪ್ಮಾ ತು ತೇಜಸ್ವೀ ಲಘ್ವಾಹಾರೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12232012e ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ವಶೇ ಕೃತ್ವಾ ನಿ ನೀಷೇದ್ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಮ್||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಭಾವದಿಂದಿರಬೇಕು. ಸಿಕ್ಕಲಿ ಅಥವಾ ಸಿಕ್ಕದಿರಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರಬೇಕು. ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕು. ಲಘು ಆಹಾರಿಯಾಗಿಯೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗಿದ್ದು ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಇಚ್ಛಿಸಬೇಕು.

12232013a ಮನಸಶ್ಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ಕೃತ್ವೈಕಾಗ್ರ್ಯಂ ಸಮಾಹಿತಃ|

12232013c ಪ್ರಾಗ್ರಾತ್ರಾಪರರಾತ್ರೇಷು ಧಾರಯೇನ್ಮನ ಆತ್ಮನಾ||

ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯ

ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಕಡೆಯ ಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕು.

12232014a ಜಂತೋಃ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಯದೇಕಂ ಚಿದ್ರಮಿಂದ್ರಿಯಮ್|

12232014c ತತೋಽಸ್ಯ ಸ್ವವತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾ ದೃತೇಃ ಪಾದಾದಿವೋದಕಮ್||

ಒಂದೇ ಸಣ್ಣ ತೂತಿದ್ದರೂ ಚರ್ಮದ ಚೀಲದಿಂದ ನೀರು
ಸೋರಿಹೋಗುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು
ಇಂದ್ರಿಯವು ಭಿದ್ರವಾಗಿ ಹೋದರೂ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು
ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ.

12232015a ಮನಸ್ತು ಪೂರ್ವಮಾದದ್ಯಾತ್ಕುಮೀನಾನಿವ ಮತ್ಸ್ಯಹಾ|

12232015c ತತಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ ತತಶ್ಚಕ್ಷುರ್ಜಿಹ್ವಾಂ ಘ್ರಾಣಂ ಚ ಯೋಗವಿತ್||

ಬೆಸ್ತನು ತಂಟೆಮಾಡುವ ಮೀನನ್ನು ಮೊದಲು ಹಿಡಿದು
ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಯೋಗವಿದುವು ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು
ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಕಿವಿ, ಕಣ್ಣು, ನಾಲಿಗೆ ಮತ್ತು
ಮೂಗನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12232016a ತತ ಏತಾನಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಮನಸಿ ಸ್ಥಾಪಯೇದ್ಯತಿಃ|

12232016c ತಥೈವಾಪೋಹ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಾನ್ಮನೋ ಹ್ಯಾತ್ಮನಿ ಧಾರಯೇತ್||

ಯತಿಯು ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಇರಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸಬೇಕು.

12232017a ಪಂಚ ಜ್ಞಾನೇನ ಸಂಧಾಯ ಮನಸಿ ಸ್ಥಾಪಯೇದ್ಯತಿಃ|

12232017c ಯದೈತಾನ್ಯವತಿಷ್ಠಂತೇ ಮನಃಷಷ್ಠಾನಿ ಚಾತ್ಮನಿ|

12232017e ಪ್ರಸೀದಂತಿ ಚ ಸಂಸ್ಥಾಯ ತದಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

ಯತಿಯು ಪಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಯಾವಾಗ ಆರನೆಯದಾದ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಇವು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುವವೋ ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

12232018a ವಿಧೂಮ ಇವ ದೀಪ್ತಾರ್ಚಿರಾದಿತ್ಯ ಇವ ದೀಪ್ತಿಮಾನ್|

12232018c ವೈದ್ಯತೋಽಗ್ನಿರಿವಾಕಾಶೇ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ|

12232018e ಸರ್ವಂ ಚ ತತ್ರ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಕತ್ವಾಚ್ಚ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಮತ್ತು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಮಿಂಚಿನ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಇರುವ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

12232019a ತಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಯೇ ಮನೀಷಿಣಃ|

12232019c ಧೃತಿಮಂತೋ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತಾಃ||

ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ, ಧೃತಿಮಂತರಾದ ಮತ್ತು ಸರ್ವಭೂತಹಿತದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಮಹಾತ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

12232020a ಏವಂ ಪರಿಮಿತಂ ಕಾಲಮಾಚರನ್ಸಂಶಿತವ್ರತಃ|

12232020c ಆಸೀನೋ ಹಿ ರಹಸ್ಯೇಕೋ ಗಚ್ಛೇದಕ್ಷರಸಾತ್ಮ್ಯತಾಮ್||

ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಿಯತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಏಕಾಂತಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕಠೋರವ್ರತನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವ ಯೋಗಿಯು ಅಕ್ಷರಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12232021a ಪ್ರಮೋಹೋ ಭ್ರಮ ಆವರ್ತೋ ಘ್ರಾಣಶ್ರವಣದರ್ಶನೇ|

12232021c ಅದ್ಭುತಾನಿ ರಸಸ್ಪರ್ಶೇ ಶೀತೋಷ್ಣೇ ಮಾರುತಾಕೃತಿಃ||

ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವಾಗ ಮೋಹ, ಭ್ರಮೆ, ಅವರ್ತಗಳೆಂಬ ವಿಘ್ನಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅದ್ಭುತ ರಸಸ್ಪರ್ಶ, ಶೀತೋಷ್ಣ ವಾತಾವರಣಗಳ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತವೆ.

12232022a ಪ್ರತಿಭಾಮುಪಸರ್ಗಾಂಶ್ಚ ಪ್ಯುಪಸಂಗೃಹ್ಯ ಯೋಗತಃ|

12232022c ತಾಂಸ್ತತ್ತ್ವವಿದನಾದೃತ್ಯ ಸ್ವಾತ್ಮನೈವ ನಿವರ್ತಯೇತ್||

ದಿವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ದಿವ್ಯಭೋಗಗಳು ತಾವೇ ತಾವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ ಇವು ಆತ್ಮದರ್ಶನಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಕಾರಕಗಳೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಬೇಕು.

12232023a ಕುರ್ಯಾತ್ಪರಿಚಯಂ ಯೋಗೇ ತ್ರೈಕಾಲ್ಯಂ ನಿಯತೋ ಮುನಿಃ|

12232023c ಗಿರಿಶೃಂಗೇ ತಥಾ ಚೈತ್ಯೇ ವೃಕ್ಷಾಗ್ರೇಷು ಚ ಯೋಜಜೇತ್||

ಮುನಿಯು ನಿತ್ಯವೂ ನಿಯಮದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪರ್ವತ ಶಿಖರದಲ್ಲಾಗಲೀ, ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಮರಗಳ

ಮೇಲಾಗಲೀ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬಾರಿ⁵¹⁵
ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

12232024a ಸಂನಿಯಮ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ ಗೋಷ್ಠೇ ಭಾಂಡಮನಾ ಇವ|
12232024c ಏಕಾಗ್ರಶ್ಚಿಂತಯೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಯೋಗಾನ್ನೋದ್ವೇಜಯೇನ್ಮನಃ||

ಹಣದ ಭಂಡಾರವನ್ನು ತುಂಬಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವವನು
ಭಾಂಡಾಗಾರದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಡುವಂತೆ ಯೋಗ
ಸಾಧಕನು ಇಂದ್ರಿಯ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ
ಹೃದಯಪುಂಡರೀಕದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮನನ್ನು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ
ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಯೋಗದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉದ್ವೇಗಗೊಳಿಸಬಾರದು.

12232025a ಯೇನೋಪಾಯೇನ ಶಕ್ಯೇತ ಸಂನಿಯಂತುಂ ಚಲಂ ಮನಃ|
12232025c ತಂ ತಂ ಯುಕ್ತೋ ನಿಷೇವೇತ ನ ಚೈವ ವಿಚಲೇತ್ತತಃ||

ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು
ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.
ಸಾಧನೆಯಿಂದ ವಿಚಲಿತನಾಗಬಾರದು.

12232026a ಶೂನ್ಯಾ ಗಿರಿಗುಹಾಶ್ಚೈವ ದೇವತಾಯತನಾನಿ ಚ|
12232026c ಶೂನ್ಯಾಗಾರಾಣಿ ಚೈಕಾಗ್ರೋ ನಿವಾಸಾರ್ಥಮುಪಕ್ರಮೇತ್||
ಏಕಾಗ್ರನಾಗಿ ನಿರ್ಜನ ಗಿರಿಗುಹೆಯನ್ನೋ, ದೇವಾಲಯವನ್ನೋ,

---

⁵¹⁵ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲನೇ ಮತ್ತು ಕಡೆಯ
ಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅಥವಾ ಶೂನ್ಯ ಗ್ರಹಗಳನ್ನೋ ನಿವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12232027a ನಾಭಿಷ್ಠಜೇತ್ವರಂ ವಾಚಾ ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾಪಿ ವಾ|

12232027c ಉಪೇಕ್ಷಕೋ ಯತಾಹಾರೋ ಲಬ್ಧಾಲಬ್ಧೇ ಸಮೋ ಭವೇತ್||

ಮಾತು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಸಂಗವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಯತಾಹಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಸಿಕ್ಕಿದುದು ಮತ್ತು ಸಿಕ್ಕದೇ ಇರುವವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿರಬೇಕು.

12232028a ಯಶ್ಚೈನಮಭಿನಂದೇತ ಯಶ್ಚೈನಮಪವಾದಯೇತ್|

12232028c ಸಮಸ್ತಯೋಶ್ಚಾಪ್ಯುಭಯೋರ್ನಾ ಭಿಧ್ಯಾಯೇಚ್ಚು ಭಾಶುಭಮ್||

ಅಭಿನಂದಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿಂದಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಸಮಭಾವದಿಂದಿರಬೇಕು. ಹೊಗಳಿದವನಿಗೆ ಶುಭವನ್ನಾಗಲೀ ನಿಂದಿಸಿದವನಿಗೆ ಅಶುಭವನ್ನಾಗಲೀ ಕೋರಬಾರದು.

12232029a ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯೇತ ಲಾಭೇಷು ನಾಲಾಭೇಷು ಚ ಚಿಂತಯೇತ್|

12232029c ಸಮಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಸಧರ್ಮಾ ಮಾತರಿಶ್ವನಃ||

ಲಾಭವಾದರೆ ಸಂತೋಷಪಡಬಾರದು. ನಷ್ಟವಾದರೆ ಚಿಂತಿಸಬಾರದು. ಗಾಳಿಯು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿರಬೇಕು.

12232030a ಏವಂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಃ ಸಾಧೋಃ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶಿನಃ|

12232030c ಷಣ್ಮಾಸಾನ್ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಾತಿವರ್ತತೇ||

ಹೀಗೆ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಆರು ತಿಂಗಳು

ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ನಿರತನಾಗಿರುವ ಸಾಧುವಿಗೆ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12232031a ವೇದನಾರ್ತಾಃ ಪ್ರಜಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಮಲೋಷ್ವಾಶ್ಮಕಾಂಚನಃ|

12232031c ಏತಸ್ಮಿನ್ನಿರತೋ ಮಾರ್ಗೇ ವಿರಮೇನ್ನ ವಿಮೋಹಿತಃ||

ವೇದನೆಗಳಿಂದ ಆರ್ತರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಬೇಕು.
ಮಣ್ಣುಹೆಂಟೆ-ಕಲ್ಲು-ಚಿನ್ನಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕು.
ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ವಿರತನಾಗಬಾರದು ಮತ್ತು
ಮೋಹಗೊಳ್ಳಬಾರದು.

12232032a ಅಪಿ ವರ್ಣಾವಕೃಷ್ಯಸ್ತು ನಾರೀ ವಾ ಧರ್ಮಕಾಂಕ್ಷಿಣೀ|

12232032c ತಾವಪ್ಯೇತೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ಗಚ್ಛೇತಾಂ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ನೀಚವರ್ಣದ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದರೂ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಯಸುವ
ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇದೇ ಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪರಮ
ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲರು.

12232033a ಅಜಂ ಪುರಾಣಮಜರಂ ಸನಾತನಂ

ಯದಿಂದ್ರಿಯೈರುಪಲಭತೇ ನರೋಽಚಲಃ|

12232033c ಅಣೋರಣೀಯೋ ಮಹತೋ ಮಹತ್ತರಂ

ತದಾತ್ಮನಾ ಪಶ್ಯತಿ ಯುಕ್ತ ಆತ್ಮವಾನ್||

ಚಿತ್ತವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತನಾದ ಯೋಗಿಯು ತನ್ನ
ನಿಶ್ಚಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದವನೂ,
ಸನಾತನನೂ, ಮುಪ್ಪಿಲ್ಲದವನೂ, ಅಣುವಿಗಿಂತ ಅಣುವೂ,

ಮಹತ್ತಿಗಿಂತ ಮಹತ್ತರನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

12232034a ಇದಂ ಮಹರ್ಷೇರ್ವ ಚನಂ ಮಹಾತ್ಮನೋ
ಯಥಾವದುಕ್ತಂ ಮನಸಾನುದೃಶ್ಯ ಚ|

12232034c ಅವೇಕ್ಷ್ಯ ಚೇಯಾತ್ಪರಮೇಷ್ಠಿಸಾತ್ಮ್ಯತಾಂ
ಪ್ರಯಾಂತಿ ಯಾಂ ಭೂತಗತಿಂ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಮಹಾತ್ಮ ಮಹರ್ಷಿಯು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತನ್ನು
ಮನಸಾ ವಿಚಾರಿಸಿ ಇದು ಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದರಂತೆಯೇ
ಯಾರು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವರೋ ಅಂಥಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳು
ಸಾಮಾನ್ಯಜೀವಿಗಳು ಹೊಂದಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಮ್ಯವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ದ್ವಿತ್ರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೨

ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳ ಅಂತರ; ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಉಪಾಯ (1-20).

12233001 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12233001a ಯದಿದಂ ವೇದವಚನಂ ಕುರು ಕರ್ಮ ತ್ಯಜೇತಿ ಚ|

12233001c ಕಾಂ ದಿಶಂ ವಿದ್ಯಯಾ ಯಾಂತಿ ಕಾಂ ಚ ಗಚ್ಚಂತಿ ಕರ್ಮಣಾ||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡು ಮತ್ತು ತ್ಯಜಿಸು ಎನ್ನುವ ಎರಡೂ ವಾಕ್ಯಗಳು ವೇದಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಸಾಧಕರು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ? ಕರ್ಮಮಾಡುವವರು ಯಾವ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ?”

12233002a ಏತದ್ವೈ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತದ್ಭವಾನ್ ಪ್ರಬ್ರವೀತು ಮೇ|

12233002c ಏತತ್ತ್ವನ್ಯೋನ್ಯವೈರೂಪ್ಯೇ ವರ್ತತೇ ಪ್ರತಿಕೂಲತಃ||

ನಾನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಎರಡೂ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅನುರೂಪವಾಗಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರತಿಕೂಲವೇ ಆಗಿವೆ.”

12233003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12233003a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇದಂ ಪರಾಶರಸುತಃ ಸುತಮ್|

12233003c ಕರ್ಮವಿದ್ಯಾಮಯಾವೇತೌ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಕ್ಷರಾಕ್ಷರೌ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಪರಾಶರಸುತನು ತನ್ನ ಸುತನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದನು: “ಕರ್ಮಮಾರ್ಗವು ಕ್ಷರವು. ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವು ಅಕ್ಷರವು. ಇವೆರಡನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12233004a ಯಾಂ ದಿಶಂ ವಿದ್ಯಯಾ ಯಾಂತಿ ಯಾಂ ಚ ಗಚ್ಚಂತಿ ಕರ್ಮಣಾ|

12233004c ಶೃಣುಷ್ಟ್ವೈಕಮನಾಃ ಪುತ್ರ ಗಪ್ವರಂ ಹ್ಯೇತದಂತರಮ್||

ಪುತ್ರ! ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು

ಕರ್ಮ ಮಾಡುವವರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ಏಕಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕೇಳು. ಇವೆರಡರ ಅಂತರವು ಗಹನವಾಗಿದೆ.

12233005a ಅಸ್ತಿ ಧರ್ಮ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ನಾಸ್ತೀತ್ಯತ್ರೈವ ಯೋ ವದೇತ್|

12233005c ತಸ್ಯ ಪಕ್ಷಸ್ಯ ಸದೃಶಮಿದಂ ಮಮ ಭವೇದಥ⁵¹⁶||

ಧರ್ಮವು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ ಎಂದು
ಹೇಳಿದಂತೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡು ಮತ್ತು ಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡು ಎನ್ನುವ
ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

12233006a ದ್ವಾವಿಮಾವಥ ಪಂಥಾನೌ ಯತ್ರ ವೇದಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ|

12233006c ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣೋ ಧರ್ಮೋ ನಿವೃತ್ತೌ ಚ ಸುಭಾಷಿತಃ||

ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಧರ್ಮ ಈ
ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

12233007a ಕರ್ಮಣಾ ಬಧ್ಯತೇ ಜಂತುವಿದ್ಯಯಾ ತು ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ|

12233007c ತಸ್ಮಾತ್ಕರ್ಮ ನ ಕುರ್ವಂತಿ ಯತಯಃ ಪಾರದರ್ಶಿನಃ||

ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಜಂತುವು ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದಿಂದ
ಬಂಧನಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಸಾರದ ದಡವನ್ನು
ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಯತಿಗಳು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

12233008a ಕರ್ಮಣಾ ಜಾಯತೇ ಪ್ರೇತ್ಯ ಮೂರ್ತಿಮಾನ್ ಷೋಡಶಾತ್ಮಕಃ|

12233008c ವಿದ್ಯಯಾ ಜಾಯತೇ ನಿತ್ಯಮವ್ಯಯೋ ಹ್ಯವ್ಯಯಾತ್ಮಕಃ||

⁵¹⁶ ಭವೇದ್ವ್ಯಥಾ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಮರಣಾನಂತರ ಷೋಡಶಾತ್ಮಕ ಮೂರ್ತಿಯ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅವನು ನಿತ್ಯನೂ, ಅವ್ಯಯನೂ, ಅವ್ಯಯಾತ್ಮಕನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

12233009a ಕರ್ಮ ತ್ವೇಕೇ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಸ್ವಲ್ಪಬುದ್ಧಿತರಾ ನರಾಃ|

12233009c ತೇನ ತೇ ದೇಹಜಾಲಾನಿ ರಮಯಂತ ಉಪಾಸತೇ||

ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ನರರು ಕರ್ಮವೊಂದನ್ನೇ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ದೇಹಜಾಲಗಳಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವುದನ್ನೇ ಬಯಸಿ, ಅದನ್ನೇ ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12233010a ಯೇ ತು ಬುದ್ಧಿಂ ಪರಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಧರ್ಮನೈಪುಣ್ಯದರ್ಶಿನಃ|

12233010c ನ ತೇ ಕರ್ಮ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಕೂಪಂ ನದ್ಯಾಂ ಪಿಬನ್ನಿವ||

ಆದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಧರ್ಮನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವರು ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವವನು ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸದಂತೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12233011a ಕರ್ಮಣಃ ಫಲಮಾಪ್ನೋತಿ ಸುಖದುಃಖೇ ಭವಾಭವೌ|

12233011c ವಿದ್ಯಯಾ ತದವಾಪ್ನೋತಿ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಶೋಚತಿ||

ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸುಖ-ದುಃಖ, ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು ಮೊದಲಾದ ಫಲಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಶೋಕವಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

12233012a ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಮ್ರಿಯತೇ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಜಾಯತೇ|

12233012c ನ ಜೀರ್ಯತೇ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ವರ್ಧತೇ||

ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಪುನಃ
ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಜೀರ್ಣನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು
ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ವರ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

12233013a ಯತ್ರ ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಮವ್ಯಕ್ತಮಜರಂ ಧ್ರುವಮ್|

12233013c ಅವ್ಯಾಹತಮನಾಯಾಸಮಮೃತಂ ಚಾವಿಯೋಗಿ ಚ||

ಎಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ, ಅಚಲವಾದ, ಸ್ಥಿರವಾದ, ಅವಿಕಾರಿಯಾದ,
ಅಯಾಸರಹಿತವಾದ ಮತ್ತು ವಿಯೋಗರಹಿತವಾದ
ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿರುವುದೋ ಆ ಪರಮಪದವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಯು
ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12233014a ದ್ವಂದ್ವೈರ್ಯತ್ರ ನ ಬಾಧ್ಯಂತೇ ಮಾನಸೇನ ಚ ಕರ್ಮಣಾ|

12233014c ಸಮಾಃ ಸರ್ವತ್ರ ಮೈತ್ರಾಶ್ಚ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಭಾದೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಸರ್ವತ್ರ ಸಮನಾದ ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ
ಸರ್ವಭೂತಹಿತರತರಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ.

12233015a ವಿದ್ಯಾಮಯೋಽನ್ಯಃ ಪುರುಷಸ್ತಾತ ಕರ್ಮಮಯೋಽಪರಃ|

12233015c ವಿದ್ಧಿ ಚಂದ್ರಮಸಂ ದರ್ಶೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಯಾ ಕಲಯಾ ಸ್ಥಿತಮ್||

ಮಗೂ! ಇವನು ಜ್ಞಾನಿ ಪುರುಷನು. ಅನ್ಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕರ್ಮಮಯ
ಪುರುಷ. ಅವನು ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೇ ಕಲೆಯನ್ನು
ಅನುದಿನವೂ ಕಲೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಕಲಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪುನಃ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೇ ಕಲೆಯನ್ನು

ಅನುದಿನವೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣಮೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣರೂಪದಲ್ಲಿ
ಬೆಳಗುವ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.

12233016a ತದೇತದೃಷಿಣಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವಿಸ್ತರೇಣಾನುಮೀಯತೇ|

12233016c ನವಜಂ ಶಶಿನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಕ್ರಂ ತಂತುಮಿವಾಂಬರೇ||

ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ನಂತರ ಪ್ರತಿಪದೆಯ ರಾತ್ರಿ ವಕ್ರವಾದ ದಾರದಂತೆ
ಕಾಣುವ ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಋಷಿಯೊಬ್ಬನು ಇದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ
ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

12233017a ಏಕಾದಶವಿಕಾರಾತ್ಮಾ ಕಲಾಸಂಭಾರಸಂಭೃತಃ|

12233017c ಮೂರ್ತಿಮಾನಿತಿ ತಂ ವಿದ್ಧಿ ತಾತ ಕರ್ಮಗುಣಾತ್ಮಕಮ್||

ಅಯ್ಯಾ ! ಹದಿನಾರು ಕಲೆಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ
ಕರ್ಮಾಸಕ್ತನು ಹನ್ನೊಂದು ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ
ನಂತರದ ಪಾಡ್ಯದ ಚಂದ್ರನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗುಣಾತ್ಮಕ
ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.

12233018a ದೇವೋ ಯಃ ಸಂಶ್ರಿತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಬ್ಬಿಂದುರಿವ ಪುಷ್ಕರೇ|

12233018c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ತಂ ವಿಜಾನೀಯಾನ್ನಿತ್ಯಂ ತ್ಯಾಗಜಿತಾತ್ಮಕಮ್⁵¹⁷||

ಸರೋವರದ ಕಮಲದಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಜಲಬಿಂದುವಿನಂತೆ
ಅಂಟಿಯೂ ಅಂಟದಂತೆ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ದೇವನೇ
ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂದು ತಿಳಿ. ಅವನನ್ನು ನಿತ್ಯ ತ್ಯಾಗದ ಮೂಲಕ

⁵¹⁷ ಯೋಗಜಿತಾತ್ಮಕಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಗೆಲ್ಲಬಹುದಾಗಿದೆ.

12233019a ತಮೋ ರಜಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ವಿದ್ಧಿ ಜೀವಗುಣಾನಿಮಾನ್|

12233019c ಜೀವಮಾತ್ಮಗುಣಂ ವಿದ್ಯಾದಾತ್ಮಾನಂ ಪರಮಾತ್ಮನಃ||

ಸತ್ತ್ವ, ರಜ ಮತ್ತು ತಮಗಳು ಜೀವದ ಗುಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿ. ಜೀವವು ಆತ್ಮನ ಗುಣವೆಂದೂ ಆತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12233020a ಸಚೇತನಂ ಜೀವಗುಣಂ ವದಂತಿ

ಸ ಚೇಷ್ಟತೇ ಚೇಷ್ಟಯತೇ ಚ ಸರ್ವಮ್|

12233020c ತತಃ ಪರಂ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೋ ವದಂತಿ

ಪ್ರಾವರ್ತಯದ್ಯೋ ಭುವನಾನಿ ಸಪ್ತ||

ಚೈತ್ಯನ್ಯಯುಕ್ತನಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಜೀವಗುಣವುಳ್ಳವನು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ಆತ್ಮನೇ ಶರೀರದ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಪ್ತ ಭುವನಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ತ್ರಿಸ್ತಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೪

ಬೃಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮ ವರ್ಣನೆ (1-29).

12234001 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12234001a ಕ್ಷರಾತ್ ಪ್ರಭೃತಿ ಯಃ ಸರ್ಗಃ ಸಗುಣಾನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ|

12234001c ಬುದ್ಧೈಶ್ಚರ್ಯಾಭಿಸರ್ಗಾರ್ಥಂ ಯದ್ಧ್ಯಾನಂ ಚಾತ್ಮನಃ ಶುಭಮ್||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮೊದಲೊಂದು ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಾತ್ಮಕ ಸಾಧಾರಣ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯಯುಕ್ತ ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ-ಐಶ್ವರ್ಯಗಳ ಅದ್ಭುತ ಸೃಷ್ಟಿ - ಇವೆರಡೂ ಶುಭ ಆತ್ಮನದೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12234002a ಭೂಯ ಏವ ತು ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನದ್ವೃತ್ತಿಂ ವೃತ್ತಿಹೈತುಕೀಮ್|

12234002c ಯಯಾ ಸಂತಃ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ತದಿಚ್ಛಾಮ್ಯನುವರ್ಣಿತಮ್||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸದ್ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಆ ಸದ್ವೃತ್ತಿಯ ಕಾರಣಗಳ ಹಾಗೂ ಸತ್ತುರುಷರ ಸದಾಚಾರಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12234003a ವೇದೇ ವಚನಮುಕ್ತಂ ತು ಕುರು ಕರ್ಮ ತ್ಯಜೇತಿ ಚ|

12234003c ಕಥಮೇತದ್ವಿಜಾನೀಯಾಂ ತಚ್ಚ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ವೇದಗಳು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡು ಮತ್ತು ಕರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು ಈ ಎರಡೂ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು

ಯಾವುದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು⁵¹⁸?
ಅದರ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಬೇಕು.

12234004a ಲೋಕವೃತ್ತಾಂತತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ ಪೂತೋಽಹಂ ಗುರುಶಾಸನಾತ್|

12234004c ಕೃತ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಂ ವಿಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮ್ಯಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಥಃ||

ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ನಾನು ಪವಿತ್ರನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಲೋಕವೃತ್ತಾಂತದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಬುದ್ಧಿಯ
ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನನ್ನು ಶರೀರದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಆ ಅವ್ಯಯನನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

12234005 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12234005a ಯೈಷಾ ವೈ ವಿಹಿತಾ ವೃತ್ತಿಃ ಪುರಸ್ತಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸ್ವಯಮ್|

12234005c ಏಷಾ ಪೂರ್ವತರೈಃ ಸದ್ಭಿರಾಚೀರ್ಣಾ ಪರಮರ್ಷಿಭಿಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾವ ಆಚಾರ-
ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ವಿಹಿಸಿದ್ದನೋ ಅವನ್ನೇ ಹಿಂದಿನ ಸತ್ತುರುಷರು
ಮತ್ತು ಪರಮ ಋಷಿಗಳು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12234006a ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ವೈ ಲೋಕಾನ್ ಜಯಂತಿ ಪರಮರ್ಷಯಃ|

12234006c ಆತ್ಮನಶ್ಚ ಹೃದಿ ಶ್ರೇಯಸ್ವನ್ನಿಚ್ಛ ಮನಸಾತ್ಮನಿ||

ಪರಮಋಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದರು.
ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು

---

518 ಅಥವಾ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡು ಅಥವಾ ಕರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು -
ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು?

ಇಚ್ಛಿಸಿದರು.

12234007a ವನೇ ಮೂಲಫಲಾಶೀ ಚ ತಪ್ಯನ್ನುವಿಪುಲಂ ತಪಃ|

12234007c ಪುಣ್ಯಾಯತನಚಾರೀ ಚ ಭೂತಾನಾಮವಿಹಿಂಸಕಃ||

ವನಗಳಲ್ಲಿ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿಂದುಕೊಂಡು ವಿಪುಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಅಹಿಂಸಕರಾಗಿರಬೇಕು.

12234008a ವಿಧೂಮೇ ಸನ್ನಮುಸಲೇ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಪ್ರತಿಶ್ರಯೇ|

12234008c ಕಾಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಚರನ್ ಭೈಕ್ಷಂ ಕಲ್ಪತೇ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಸೇ||

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯು ಕಾಣದೇ ಇರುವಾಗ ಮತ್ತು ಒನಕೆಯ ಶಬ್ದವು ಕೇಳದೇ ಇರುವಾಗ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಜೀವಿಸುವ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12234009a ನಿಃಸ್ತುತಿನಿರ್ನಮಸ್ಕಾರಃ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಶುಭಾಶುಭೇ|

12234009c ಅರಣ್ಯೇ ವಿಚರೈಕಾಕೀ ಯೇನ ಕೇನ ಚಿದಾಶಿತಃ||

ಯಾರ ಸ್ತುತಿಯನ್ನೂ ಮಾಡದೇ, ಯಾರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸದೇ, ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಯಾರಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಆಶಿಸಬಾರದು.”

12234010 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12234010a ಯದಿದಂ ವೇದವಚನಂ ಲೋಕವಾದೇ ವಿರುದ್ಧತೇ|

12234010c ಪ್ರಮಾಣೇ ಚಾಪ್ರಮಾಣೇ ಚ ವಿರುದ್ಧೇ ಶಾಸ್ತ್ರತಾ ಕುತಃ||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಲೋಕವಾದದ ಪ್ರಕಾರ ವೇದವಚನಗಳು
ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರೋಧಿಸುವಂತಿವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಿರಲಿ ಅಥವಾ
ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದಿರಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ಇವು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

12234011a ಇತ್ಯೇತಚ್ಚೋ ತುಮಿಚ್ಚಾ ಮಿ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಬ್ರವೀತು ಮೇ|
12234011c ಕರ್ಮಣಾಮವಿರೋಧೇನ ಕಥಮೇತತ್ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಭಗವನ್! ಇದನ್ನು ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸದೇ ಹೇಗೆ
ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು?”

12234012 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12234012a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇದಂ ಗಂಧವತ್ಯಾಃ ಸುತಃ ಸುತಮ್|
12234012c ಋಷಿಸ್ತತ್ಪೂಜಯನ್ವಾಕ್ಯಂ ಪುತ್ರಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗಂಧವತಿಯ ಸುತ ಋಷಿಯು
ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವೀ ಮಗನ ಮಾತನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾ ಸುತನಿಗೆ
ಹೇಳಿದನು.

12234013a ಗೃಹಸ್ಥೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಚ ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋಽಥ ಭಿಕ್ಷುಕಃ|

12234013c ಯಥೋಕ್ತಕಾರಿಣಃ ಸರ್ವೇ ಗಚ್ಚಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಗೃಹಸ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸಿ - ಇವರೆಲ್ಲರೂ
ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12234014a ಏಕೋ ಯ ಆಶ್ರಮಾನೇತಾನನುತಿಷ್ಠೇದ್ಯಥಾವಿಧಿ|

12234014c ಅಕಾಮದ್ವೇಷಸಂಯುಕ್ತಃ ಸ ಪರತ್ರ ಮಹೀಯತೇ||

ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅಂಥವನು ಮರಣಾನಂತರ ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.

12234015a ಚತುಷ್ಟದೀ ಹಿ ನಿಃಶ್ರೇಣೀ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇಷಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ|

12234015c ಏತಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ನಿಃಶ್ರೇಣೀಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವ ಈ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇರಲಿಕ್ಕಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳ ಏಣಿಯಂತೆ. ಈ ಏಣಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋದವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.

12234016a ಆಯುಷಸ್ತು ಚತುರ್ಭಾಗಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯನಸೂಯಕಃ|

12234016c ಗುರೌ ವಾ ಗುರುಪುತ್ರೇ ವಾ ವಸೇದ್ಧರ್ಮಾರ್ಥಕೋವಿದಃ||

ಆಯುಸ್ಸಿನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಅನಸೂಯಕನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಗುರು ಅಥವಾ ಗುರುಪುತ್ರನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮಾರ್ಥಕೋವಿದನಾಗಬೇಕು.

12234017a ಕರ್ಮಾ ತಿರೇಕೇಣ ಗುರೋರಧ್ಯೇತವ್ಯಂ ಬುಭೂಷತಾ|

12234017c ದಕ್ಷಿಣೋ ನಾಪವಾದೀ ಸ್ಯಾದಾಹೂತೋ ಗುರುಮಾಶ್ರಯೇತ್||

ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಅವನು ಗುರುವು ಕರೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಗುರುವಿನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಉದಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಯಾರ ಮೇಲೂ ಅಪವಾದವನ್ನು

ಹೊರಿಸಬಾರದು.

12234018a ಜಘನ್ಯಶಾಯೀ ಪೂರ್ವಂ ಸ್ಯಾದುತ್ಥಾಯೀ ಗುರುವೇಶ್ಮನಿ|
12234018c ಯಚ್ಚ ಶಿಷ್ಯೇಣ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಂ ದಾಸೇನ ವಾ ಪುನಃ||

ಗುರುವು ಮಲಗಿದ ನಂತರ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಕೆಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ
ಮಲಗಬೇಕು. ಗುರುವು ಏಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಏಳಬೇಕು.
ಪುನಃ ಶಿಷ್ಯ ಅಥವಾ ದಾಸನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಮಾಡಬೇಕು.

12234019a ಕೃತಮಿತ್ಯೇವ ತತ್ಸರ್ವಂ ಕೃತ್ವಾ ತಿಷ್ಠೇತ ಪಾರ್ಶ್ವತಃ|
12234019c ಕಿಂಕರಃ ಸರ್ವಕಾರೀ ಚ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು ಕೋವಿದಃ||

ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗುರುವಿನ
ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಕೋವಿದನಾಗಿ ಕಿಂಕರನಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು.

12234020a ಶುಚಿದರ್ಕ್ಷೋ ಗುಣೋಪೇತೋ ಬ್ರೂಯಾದಿಷುರಿವಾತ್ಪರಃ|
12234020c ಚಕ್ಷುಷಾ ಗುರುಮವ್ಯಗ್ರೋ ನಿರೀಕ್ಷೇತ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ||

ಶುಚಿಯೂ, ದಕ್ಷನೂ, ಗುಣವಂತನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಮಾತು
ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ
ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಗುರುವನ್ನು ಅವ್ಯಗ್ರನಾಗಿಯೇ ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

12234021a ನಾಭುಕ್ತವತಿ ಚಾಶ್ವಿಯಾದಪೀತವತಿ ನೋ ಪಿಬೇತ್|
12234021c ನ ತಿಷ್ಠತಿ ತಥಾಸೀತ ನಾಸುಪ್ತೇ ಪ್ರಸ್ಥಪೇತ ಚ||

ಗುರುವು ಊಟಮಾಡದಿರುವಾಗ ತಾನೂ ಊಟಮಾಡಬಾರದು.

ಗುರುವು ಕುಡಿಯದಿದ್ದರೆ ತಾನೂ ಕುಡಿಯಬಾರದು. ಗುರುವು ನಿಂತಿರುವಾಗ ತಾನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಗುರುವು ಮಲಗದೇ ಇರುವಾಗ ತಾನೂ ಮಲಗಬಾರದು.

12234022a ಉತ್ತಾನಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಪಾದಾವಸ್ಯ ಮೃದು ಸ್ಪೃಶೇತ್|

12234022c ದಕ್ಷಿಣಂ ದಕ್ಷಿಣೇನೈವ ಸವ್ಯಂ ಸವ್ಯೇನ ಪೀಡಯೇತ್||

ಗುರುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾಗ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಗುರುಗಳ ಎರಡೂ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮುಟ್ಟುವಾಗ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಗುರುವಿನ ಬಲಗಾಲನ್ನೂ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಅವನ ಎಡಗಾಲನ್ನೂ ಒತ್ತಬೇಕು.

12234023a ಅಭಿವಾದ್ಯ ಗುರುಂ ಬ್ರೂಯಾದಧೀಷ್ಟ ಭಗವನ್ನಿತಿ|

12234023c ಇದಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ಭಗವನ್ನಿದಂ ಚಾಪಿ ಕೃತಂ ಮಯಾ||

ಹೀಗೆ ಗುರುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ “ಭಗವನ್! ನನಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಿ! ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

12234024a ಇತಿ ಸರ್ವಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ನಿವೇದ್ಯ ಗುರವೇ ಧನಮ್|

12234024c ಕುರ್ಯಾತ್ಕೃತ್ವಾ ಚ ತತ್ಸರ್ವಮಾಖ್ಯೇಯಂ ಗುರವೇ ಪುನಃ||

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗುರುವಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿ ಗುರುವಿಗೆ ಧನವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿವೇದಿಸಿ ಪುನಃ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಗುರುವಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12234025a ಯಾಂಸ್ತು ಗಂಧಾನ್ರಸಾನ್ವಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ನ ಸೇವತೇ|

12234025c ಸೇವೇತ ತಾನ್ಸಮಾವೃತ್ತ ಇತಿ ಧರ್ಮೇಷು ನಿಶ್ಚಯಃ||

ಗಂಧಗಳನ್ನೂ ರಸಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಸೇವಿಸಬಾರದು.
ಸಮಾವರ್ತನೆಯಾದ ನಂತರ ಇವನ್ನು ಸೇವಿಸಬಹುದು ಎಂದು
ಧರ್ಮ ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ.

12234026a ಯೇ ಕೇ ಚಿದ್ವಿಸ್ತರೇಣೋಕ್ತಾ ನಿಯಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ|

12234026c ತಾನ್ಸರ್ವಾನನುಗೃಹ್ಣೇಯಾದ್ಭವೇಚ್ಚಾನಪಗೋ ಗುರೋಃ||

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಏನೆಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆಯೋ
ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಯೇ
ಇರಬೇಕು.

12234027a ಸ ಏವಂ ಗುರವೇ ಪ್ರೀತಿಮುಪಹೃತ್ಯ ಯಥಾಬಲಮ್|

12234027c ಆಶ್ರಮೇಷ್ವಾಶ್ರಮೇಷ್ಟೇವಂ ಶಿಷ್ಯೋ ವರ್ತೇತ ಕರ್ಮಣಾ||

ಹೀಗೆ ಗುರುವಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸೇವೆಗೈದು ಗುರುವಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು
ಗಳಿಸಬೇಕು. ಇದಾದ ನಂತರ ಶಿಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಆ
ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

12234028a ವೇದವ್ರತೋಪವಾಸೇನ ಚತುರ್ಥೇ ಚಾಯುಷೋ ಗತೇ|

12234028c ಗುರವೇ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದತ್ತ್ವಾ ಸಮಾವರ್ತೇದ್ಯಥಾವಿಧಿ||

ಹೀಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ವ್ರತ ಮತ್ತು ಉಪವಾಸಗಳಿಂದ ಆಯುಸ್ಸಿನ
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಕಳೆದು ಗುರುವಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನಿತ್ತು

ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಸಮಾವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12234029a ಧರ್ಮಲಭ್ಯೈರ್ಯುತೋ ದಾರೈರಗ್ನೀನುತ್ಪಾದ್ಯ ಧರ್ಮತಃ|

12234029c ದ್ವಿತೀಯಮಾಯುಷೋ ಭಾಗಂ ಗೃಹಮೇಧಿವ್ರತೀ ಭವೇತ್||

ಧರ್ಮಾನುಕೂಲವಾಗಿ ದೊರೆದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಧರ್ಮತಃ ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನು
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಆಯುಸ್ಸಿನ ಎರಡನೇ ಭಾಗವನ್ನು
ಉತ್ತಮ ಶೀಲವ್ರತನಾಗಿ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿ ಕಳೆಯಬೇಕು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಮೂವತ್ಸಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೫

ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಧರ್ಮದ ವರ್ಣನೆ (1-27).

12235001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12235001a ದ್ವಿತೀಯಮಾಯುಷೋ ಭಾಗಂ ಗೃಹಮೇಧೀ ಗೃಹೇ ವಸೇತ್|

12235001c ಧರ್ಮಲಭ್ಯೈರ್ಯುತೋ ದಾರೈರಗ್ನೀನುತ್ಪಾದ್ಯ ಸುವ್ರತಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಗೃಹಸ್ಥನು ತನ್ನ ಆಯುಸ್ಸಿನ ಎರಡನೇ
ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸಬೇಕು. ಧರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ

ದೊರೆತ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ
ಸುವ್ರತನಾಗಿರಬೇಕು.

12235002a ಗೃಹಸ್ಥವೃತ್ತಯಶ್ಚೈವ ಚತಸ್ರಃ ಕವಿಭಿಃ ಸ್ತ್ರೀತಾಃ|

12235002c ಕುಸೂಲಧಾನ್ಯಃ ಪ್ರಥಮಃ ಕುಂಭೀಧಾನ್ಯಸ್ತ್ವ ನಂತರಮ್||

12235003a ಅಶ್ವಸ್ತನೋಽಥ ಕಾಪೋತೀಮಾಶ್ರಿತೋ ವೃತ್ತಿಮಾಹರೇತ್|

12235003c ತೇಷಾಂ ಪರಃ ಪರೋ ಜ್ಯಾಯಾನ್ಧರ್ಮತೋ ಲೋಕಜಿತ್ತಮಃ||

ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
ಕಣಜದ ತುಂಬ⁵¹⁹ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು
ಮೊದಲನೆಯದು. ಕೊಳಗದ ತುಂಬ⁵²⁰ ಧಾನ್ಯವನ್ನು
ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಂತರದ್ದು. ಅಂದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ
ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಮತ್ತು
ಕಪೋತವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದು
ಮುಂದಿನವು ಧರ್ಮತಃ ಶ್ರೇಷ್ಠವು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಜಯಿಸಲು ಸಹಾಯಮಾಡುವವು.

12235004a ಷಟ್ಕರ್ಮಾ ವರ್ತ ಯತ್ಯೇಕಸ್ತ್ರಿಭಿರನ್ಯಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

12235004c ದ್ವಾಭ್ಯಾಮೇಕಶ್ಚ ತುರ್ಥಸ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ರೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ|

12235004e ಗೃಹಮೇಧಿವ್ರತಾನ್ಯತ್ರ ಮಹಾಂತೀಹ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ||

519 ಅಂದರೆ ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯವನ್ನು
ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

520 ಅಂದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯವನ್ನು
ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ವೃತ್ತಿಯವನು ಆರು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೇ ವೃತ್ತಿಯವನು ಮೂರು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ತೊಡಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೇ ವೃತ್ತಿಯವನು ಎರಡು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ತೊಡಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ವೃತ್ತಿಯವನು ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ರದಲ್ಲಿ
ಮಾತ್ರ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಗೃಹಸ್ಥನಾದವನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
ಮಹಾ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12235005a ನಾತ್ಮಾರ್ಥಂ ಪಾಚಯೇದನ್ನಂ ನ ವೃಥಾ ಘಾತಯೇತ್ಪಶೂನ್|

12235005c ಪ್ರಾಣೇ ವಾ ಯದಿ ವಾಪ್ರಾಣೇ ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಯಜುಷಾರ್ಹತಿ||

ಗೃಹಸ್ಥನು ಎಂದೂ ತನಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಬಾರದು. ವೃಥಾ
ಪಶುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು. ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ
ಅಪ್ರಾಣಿಯಾಗಲೀ ಆಹಾರವನ್ನು ಯಜುಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

12235006a ನ ದಿವಾ ಪ್ರಸ್ವಪೇಜ್ಜಾತು ನ ಪೂರ್ವಾಪರರಾತ್ರಯೋಃ|

12235006c ನ ಭುಂಜೀತಾಂತರಾಕಾಲೇ ನಾನೃತಾವಾಹ್ವಯೇತ್ ಸ್ತ್ರಿಯಮ್||

ಅವನು ಹಗಲು ಮಲಗಬಾರದು. ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲನೇ ಮತ್ತು ಕಡೆಯ
ಪ್ರಹರಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲದ
ಊಟಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಋತುಸಮಯವಲ್ಲದ
ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೂಡಬಾರದು.

12235007a ನಾಸ್ಯಾನಶ್ನನ್ವಸೇದ್ವಿಪ್ರೋ ಗೃಹೇ ಕಶ್ಚಿದಪೂಜಿತಃ|

12235007c ತಥಾಸ್ಯಾತಿಥಯಃ ಪೂಜ್ಯಾ ಹವ್ಯಕವ್ಯವಹಾಃ ಸದಾ||

ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಸತ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೇ ಮತ್ತು
ಭೋಜನವಿಲ್ಲದೇ ಇರಬಾರದು. ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಸದಾ

ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

12235008a ವೇದವಿದ್ಯಾವ್ರತಸ್ನಾತಾಃ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾ ವೇದಪಾರಗಾಃ|

12235008c ಸ್ವಧರ್ಮಜೀವಿನೋ ದಾಂತಾಃ ಕ್ರಿಯಾವಂತಸ್ತಪಸ್ವಿನಃ|

12235008e ತೇಷಾಂ ಹವ್ಯಂ ಚ ಕವ್ಯಂ ಚಾಪ್ಯರ್ಹಣಾರ್ಥಂ ವಿಧೀಯತೇ||

ವೇದವಿದ್ಯಾವ್ರತಸ್ನಾತಕರು, ವೇದಪಾರಂಗತ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು, ಸ್ವಧರ್ಮಜೀವಿಗಳು, ದಾಂತರು, ಕ್ರಿಯಾವಂತ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಹವ್ಯ ಕವ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

12235009a ನ ಖಿರೈಃ ಸಂಪ್ರಯಾತಸ್ಯ ಸ್ವಧರ್ಮಾಜ್ಞಾನಕಸ್ಯ ಚ|

12235009c ಅಪವಿದ್ಧಾಗ್ನಿಹೋತ್ರಸ್ಯ ಗುರೋರ್ವಾಲೀಕಕಾರಿಣಃ||

12235010a ಸಂವಿಭಾಗೋಽತ್ರ ಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಶಿಷ್ಯತೇ|

12235010c ತಥೈವಾಪಚಮಾನೇಭ್ಯಃ ಪ್ರದೇಯಂ ಗೃಹಮೇಧಿನಾ||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅನ್ನವನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಉದ್ದ ಬಿಟ್ಟಿರುವವರೇ ಆಗಿರಲಿ, ತಿಳಿದೂ ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟರಾದವರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವವರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದವರೇ ಆಗಿರಲಿ - ಗೃಹಸ್ಥನಾದವನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.⁵²¹

⁵²¹ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಕೊಡುವಂಥಹ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ: ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೂ ಯತಿಗಳಿಗೂ ಗೃಹಸ್ಥನಾದವನು ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾರು ತಾವು ಧಾರ್ಮಿಕರೆಂದು

12235011a ವಿಘ್ನಸಾಶೀ ಭವೇನ್ನಿತ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಚಾಮೃತಭೋಜನಃ|

12235011c ಅಮೃತಂ ಯಜ್ಞಶೇಷಂ ಸ್ಯಾದ್ಭೋಜನಂ ಹವಿಷಾ ಸಮಮ್|

12235011e ಭೃತ್ಯಶೇಷಂ ತು ಯೋಽಶ್ನಾತಿ ತಮಾಹುರ್ವಿಘ್ನಸಾಶಿನಮ್||

ಗೃಹಸ್ಥನು ನಿತ್ಯವೂ ವಿಘ್ನಸಾಶಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಅದು

ಅಮೃತಭೋಜನವು. ಯಜ್ಞಶೇಷವು ಅಮೃತವು ಮತ್ತು ಅದರ

ಭೋಜನವು ಹವಿಸ್ಸಿಗೆ ಸಮವು. ಪೋಷ್ಯವರ್ಗದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ

ಊಟವಾದ ನಂತರ ಊಟಮಾಡುವ ಗೃಹಸ್ಥನನ್ನು ವಿಘ್ನಸಾಶಿ

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12235012a ಸ್ವದಾರನಿರತೋ ದಾಂತೋ ಹ್ಯನಸೂಯರ್ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ||

12235012c ಋತ್ವಿಕ್ಪುರೋಹಿತಾಚಾರ್ಯೋ ಮಾರ್ತುಲಾತಿಧಿಸಂಶ್ರಿತೈಃ|

12235013a ವೃದ್ಧಬಾಲಾತುರೈರ್ವೈದ್ಯೈರ್ಜ್ಞಾ ತಿಸಂಬಂಧಿಬಾಂಧವೈಃ||

12235013c ಮಾತಾಪಿತೃಭ್ಯಾಂ ಜಾಮೀಭಿರ್ಭ್ರಾತ್ರಾ ಪುತ್ರೇಣ ಭಾರ್ಯಯಾ|

12235014a ದುಹಿತ್ರಾ ದಾಸವರ್ಗೇಣ ವಿವಾದಂ ನ ಸಮಾಚರೇತ್||

12235014c ಏತಾನ್ವಿಮುಚ್ಯ ಸಂವಾದಾನ್ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ|

ಗೃಹಸ್ಥನು ಸ್ವದಾರನಿರತನಾಗಿರಬೇಕು. ದಾಂತನೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ

ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಗುರುಗಳನ್ನೂ ಗಡ್ಡವನ್ನೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ

ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುವರೋ ಅಂಥವರಿಗೂ ಗೃಹಸ್ಥನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ

ಮಾಡಲು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು

ಬಿಟ್ಟಿರುವವನಿಗೂ, ಗುರುದ್ರೋಹಿಗೂ ಗೃಹಸ್ಥನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ

ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಗೃಹಸ್ಥನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ

ಅನವನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಸೂಯಾರಹಿತನಾಗಿರಬೇಕು. ಋತ್ವಿಜರು,
 ಪುರೋಹಿತರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಸೋದರಮಾವಂದಿರು, ಅತಿಥಿಗಳು,
 ಆಶ್ರಿತರು, ವೃದ್ಧರು, ಬಾಲಕರು, ರೋಗಿಗಳು, ವೈದ್ಯರು, ಜ್ಞಾತಿ-
 ಬಾಂಧವರು, ಸಂಬಂಧಿಕರು, ತಂದೆ-ತಾಯಂದಿರು, ಸಹೋದರರು,
 ಪುತ್ರರು, ಪತ್ನಿಯರು, ಪುತ್ರಿಯರು, ಮತ್ತು ದಾಸವರ್ಗದವರೊಂದಿಗೆ
 ಎಂದೂ ವಿವಾದವನ್ನು ನಡೆಸಬಾರದು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ವಿವಾದವನ್ನು
 ಮಾಡದಿರುವವನು ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12235015a ಏತೈರ್ಜಿತೈಸ್ತು ಜಯತಿ ಸರ್ವಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ ಸಂಶಯಃ|

12235015c ಆಚಾರ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಶಃ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೇ ಪಿತಾ ಪ್ರಭುಃ||

ಇವರನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನು ಸರ್ವಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ
 ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಚಾರ್ಯನು
 ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ಈಶನು. ತಂದೆಯು ಪ್ರಾಜಾಪತಿ ಲೋಕದ ಪ್ರಭುವು.

12235016a ಅತಿಥಿಸ್ತ್ವಿಂದ್ರಲೋಕೇಶೋ ದೇವಲೋಕಸ್ಯ ಚರ್ತ್ವಿಜಃ|

12235016c ಜಾಮಯೋಽಪ್ಸರಸಾಂ ಲೋಕೇ ವೈಶ್ವದೇವೇ ತು ಜ್ಞಾತಯಃ||

ಅತಿಥಿಯು ಇಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೂ, ಋತ್ವಿಜನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೂ
 ಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಕುಟುಂಬದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಪ್ಸರಲೋಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿನಿಯರು.
 ಜ್ಞಾತಿಗಳು ವಿಶ್ವದೇವರ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರು.

12235017a ಸಂಬಂಧಿಬಾಂಧವಾ ದಿಕ್ಷು ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಮಾತ್ರಮಾತುಲೌ|

12235017c ವೃದ್ಧಬಾಲಾತುರಕೃಶಾಸ್ವಾಕಾಶೇ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣವಃ||

ಸಂಬಂಧಿ-ಬಾಂಧವರು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಗಳು. ತಾಯಿ ಮತ್ತು

ಸೋದರಮಾವಂದಿರು ಭೂಮಿಯ ಅಧಿಪತಿಗಳು. ವೃದ್ಧರೂ,
ಬಾಲಕರೂ, ರೋಗಿಗಳು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲರೂ ಆಕಾಶದ ಪ್ರಭುಗಳು.

12235018a ಭ್ರಾತಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಃ ಸಮಃ ಪಿತ್ರಾ ಭಾರ್ಯಾ ಪುತ್ರಃ ಸ್ವಕಾ ತನುಃ|

12235018c ಚಾಯಾ ಸ್ವಾ ದಾಶವರ್ಗಸ್ತು ದುಹಿತಾ ಕೃಪಣಂ ಪರಮ್||

ಹಿರಿಯಣ್ಣನು ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನನು. ಪತ್ನೀ-ಪುತ್ರರು ತನ್ನ ಶರೀರ
ಸಮಾನರು. ಸೇವಕವರ್ಗದವರು ಅವನ ನೆರಳಿನ ಸಮಾನರು. ಮಗಳು
ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ದಯನೀಯಳು.

12235019a ತಸ್ಮಾದೇತೈರಧಿಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಸಹೇನ್ನಿತ್ಯಮಸಂಜ್ವರಃ|

12235019c ಗೃಹಧರ್ಮರತೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಧರ್ಮನಿತ್ಯೋ ಜಿತಕ್ರಮಃ||

ಅದುದರಿಂದ ಇವರು ಅಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೂ ಕ್ರೋಧರಹಿತನಾಗಿ ಅವರ
ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ನಿತ್ಯವೂ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮನಿರತ
ವಿದ್ವಾಂಸನು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ನಿತ್ಯವೂ ಧರ್ಮನಿರತನಾಗಿರಬೇಕು.

12235020a ನ ಚಾರ್ಥಬದ್ಧಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಧರ್ಮಂ ವಾ ಕಂ ಚಿದಾಚರೇತ್|

12235020c ಗೃಹಸ್ಥವೃತ್ತಯಸ್ತಿಸ್ತಾಸಾಂ ನಿಶ್ರೇಯಸಂ ಪರಮ್||

ಅವನು ಹಣದಾಸೆಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ
ಇನ್ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡಬಾರದು. ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ,
ಮೊದಲನೆಯದಕ್ಕಿಂತ ನಂತರದ್ದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವ, ಮೂರು

ವೃತ್ತಿಗಳಿವೆ⁵²².

12235021a ಪರಸ್ಪರಂ ತಥೈವಾಹುಶ್ಚಾ ತುರಾಶ್ರಮ್ಯಮೇವ ತತ್|

12235021c ಯೇ ಚೋಕ್ತಾ ನಿಯಮಾಸ್ತೇಷಾಂ ಸರ್ವಂ ಕಾರ್ಯಂ ಬುಭೂಷತಾ||

ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲನೆಯದಕ್ಕಿಂತ ನಂತರದ್ದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇವುಗಳೇ ನಿಯಮಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12235022a ಕುಂಭೀಧಾನ್ವೈರುಂಚಶಿಲೈಃ ಕಾಪೋತೀಂ ಚಾಸ್ಥಿತೈಸ್ತಥಾ|

12235022c ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚೈತೇ ವಸಂತ್ಯರ್ಹಾಸ್ತದ್ರಾಷ್ಟ್ರಮಭಿವರ್ಧತೇ||

ಕುಂಭೀಧಾನ್ಯವೃತ್ತಿ⁵²³, ಉಂಚಶಿಲಾವೃತ್ತಿ⁵²⁴, ಮತ್ತು ಕಾಪೋತ⁵²⁵ ವೃತ್ತಿಯವರು ವಾಸಿಸುವ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತದೆ.

12235023a ದಶ ಪೂರ್ವಾನ್ದಶ ಪರಾನ್ಪನಾತಿ ಚ ಪಿತಾಮಹಾನ್|

12235023c ಗೃಹಸ್ಥವೃತ್ತಯಸ್ವೇತಾ ವರ್ತಯೇದ್ಯೋ ಗತವ್ಯಥಃ||

---

522 ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದ 24ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕುಂಭೀಧಾನ್ಯವೃತ್ತಿ, ಉಂಚಶಿಲಾ ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಾಪೋತಿ ವೃತ್ತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ). ಕಾಮ, ಅರ್ಥ, ಧರ್ಮ ಎಂದೂ ಆಗಬಹುದು. (ಬಿಬೇಕ್ ದೆಬ್ರೋಯ್).

523 ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಳಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು.

524 ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು.

525 ಪಾರಿವಾಳಗಳಂತೆ ಹೊಲದಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ತಿನ್ನುವುದು.

ಯಾವ ವ್ಯಥೆಯೂ ಇಲ್ಲದೇ ಈ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗೃಹಸ್ಥನ ಹಿಂದಿನ ಹತ್ತು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ತಲೆಮಾರಿನ ಪಿತಾಮಹರು ಪವಿತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12235024a ಸ ಚಕ್ರಚರಲೋಕಾನಾಂ ಸದೃಶೀಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ಗತಿಮ್|

12235024c ಯತೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಮಥ ವಾ ಗತಿರೇಷಾ ವಿಧೀಯತೇ||

ಅವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಪಡೆಯುವ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಸಮನಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಗತಿಯು ಅವನಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12235025a ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೋ ಗೃಹಸ್ಥಾನಾಮುದಾರಮನಸಾಂ ಹಿತಃ|

12235025c ಸ್ವರ್ಗೋ ವಿಮಾನಸಂಯುಕ್ತೋ ವೇದದೃಷ್ಟಃ ಸುಪುಷ್ಪಿತಃ||

ಉದಾರಮನಸ್ಕರಾದ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಿತಕರ ವಿಮಾನಯುಕ್ತ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತ ಸ್ವರ್ಗವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12235026a ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ಗೃಹಸ್ಥಾನಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ನಿಯತಾತ್ಮನಾಮ್|

12235026c ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಹಿತಾ ಶ್ರೇಣಿರೇಷಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ|

12235026e ದ್ವಿತೀಯಂ ಕ್ರಮಶಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ||

ನಿಯತಾತ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸ್ಥಾನವು.

ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಹೊಂದಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಇದೊಂದು ಏಣಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಎರಡನೆಯ ಆಶ್ರಮವಾದ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.

12235027a ಅತಃ ಪರಂ ಪರಮಮುದಾರಮಾಶ್ರಮಂ

ತೃತೀಯಮಾಹುಸ್ತ್ಯಜತಾಂ ಕಲೇವರಮ್|

12235027c ವನೌಕಸಾಂ ಗೃಹಪತಿನಾಮನುತ್ತಮಂ

ಶೃಣುಷ್ಟೈತತ್ ಕ್ಲಿಷ್ಟಶರೀರಕಾರಣಾಮ್||

ಇದರ ನಂತರ ಶರೀರತ್ಯಾಗಮಾಡುವವರಿಗೆ ಉದಾರವಾದ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಆಶ್ರಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತು ಶರೀರವನ್ನು ಕೃಶಗೊಳಿಸುವ ವನವಾಸಿಗಳ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ಕುರಿತು ಕೇಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಪಂಚತ್ರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೂರಾಮಾವತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೩೬

ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಗಳ ವರ್ಣನೆ (1-30).

12236001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12236001a ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಗೃಹಸ್ಥವೃತ್ತಿಸ್ತೇ ವಿಹಿತಾ ಯಾ ಮನೀಷಿಣಾಮ್|

12236001c ತದನಂತರಮುಕ್ತಂ ಯತ್ತನ್ನಿಚೋಧ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಮನೀಷಿಣರು ವಿಹಿಸಿದ ಗೃಹಸ್ಥವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಯಾಯಿತು. ಅದರ ನಂತರದ

ಆಶ್ರಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

12236002a ಕ್ರಮಶಸ್ವ ವಧೂಯೈನಾಂ ತೃತೀಯಾಂ ವೃತ್ತಿಮುತ್ತಮಾಮ್|

12236002c ಸಂಯೋಗವ್ರತಖಿನ್ನಾನಾಂ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮೌಕಸಾಮ್||

ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಆಚಾರವುಳ್ಳ ಮೂರನೆಯ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು. ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಖಿನ್ನರಾಗದವರಿಗೆ ಹೇಳಿಟ್ಟಿರುವ ಇದು ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವು.

12236003a ಶ್ರುಯತಾಂ ಪಾರ್ಥ ಭದ್ರಂ ತೇ ಸರ್ವಲೋಕಾಶ್ರಯಾತ್ಮನಾಮ್|

12236003c ಪ್ರೇಕ್ಷಾಪೂರ್ವಂ ಪ್ರವೃತ್ತಾನಾಂ ಪುಣ್ಯದೇಶನಿವಾಸಿನಾಮ್||

ಪಾರ್ಥ ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! ಸರ್ವಲೋಕಗಳೂ ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದ ಈ ಪುಣ್ಯ ಆಶ್ರಮ ವಾಸಿಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಕೇಳು.”

12236004 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12236004a ಗೃಹಸ್ಥಸ್ತು ಯದಾ ಪಶ್ಯೇದ್ವಲಿಪಲಿತಮಾತ್ಮನಃ|

12236004c ಅಪತ್ಯಸ್ತ್ವೈವ ಚಾಪತ್ಯಂ ವನಮೇವ ತದಾಶ್ರಯೇತ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಗೃಹಸ್ಥನು ಯಾವಾಗ ತನ್ನ ತಲೆಗೂದಲು ನೆರೆದಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಚರ್ಮವು ಸುಕ್ಕುಕಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವನೋ ಹಾಗೂ ಅವನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಆಗ ವನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು.

12236005a ತೃತೀಯಮಾಯುಷೋ ಭಾಗಂ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮೇ ವಸೇತ್|

12236005c ತಾನೇವಾಗ್ನೀನ್ವರಿಚರೇದ್ಯಜಮಾನೋ ದಿವೌಕಸಃ||

ತನ್ನ ಆಯಸ್ಸಿನ ಮೂರನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅಗ್ನಿಯ ಉಪಾಸನೆ ಮತ್ತು
ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

12236006a ನಿಯತೋ ನಿಯತಾಹಾರಃ ಷಷ್ಠಭಕ್ತೋಽಪ್ರಮಾದವಾನ್|

12236006c ತದಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ತಾ ಗಾವೋ ಯಜ್ಞಾಂಗಾನಿ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ನಿಯತನಾಗಿರಬೇಕು. ನಿಯತಾಹಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ದಿನದ ಆರನೇ
ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ, ಗೋಸೇವೆ ಮತ್ತು
ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

12236007a ಅಕೃಷ್ಯಂ ವೈ ವ್ರೀಹಿಯವಂ ನೀವಾರಂ ವಿಘಸಾನಿ ಚ|

12236007c ಹವೀಂಷಿ ಸಂಪ್ರಯಚ್ಛೇತ ಮಖೇಷ್ಟತ್ರಾಪಿ ಪಂಚಸು||

ಕೃಷಿಮಾಡದೇ ಬೆಳೆಯುವ ಧಾನ್ಯ-ಕಾಳುಗಳು ಮತ್ತು ವಿಘಸಗಳಿಂದ
ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳ
ಮೂಲಕ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

12236008a ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮೇಽಪ್ಯೇತಾಶ್ಚ ತಸ್ಮೋ ವೃತ್ತಯಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

12236008c ಸದ್ಯಃಪ್ರಕ್ಷಾಲಕಾಃ ಕೇ ಚಿತ್ಯೇ ಚಿನ್ಮಾಸಿಕಸಂಚಯಾಃ||

ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕು ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಕೆಲವರು ದಿನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟೇ ಆಹಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ
ತೊಳೆದಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟನ್ನು
ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

12236009a ವಾರ್ಷಿಕಂ ಸಂಚಯಂ ಕೇ ಚಿತ್ಯೇ ಚಿದ್ವಾ ದಶವಾರ್ಷಿಕಮ್||

12236009c ಕುರ್ವಂತ್ಯತಿಥಿಪೂಜಾರ್ಥಂ ಯಜ್ಞತಂತ್ರಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ||

ಕೆಲವರು ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಅತಿಥಿಪೂಜೆಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞತಂತ್ರಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

12236010a ಅಭ್ರಾವಕಾಶಾ ವರ್ಷಾಸು ಹೇಮಂತೇ ಜಲಸಂಶ್ರಯಾಃ|

12236010c ಗ್ರೀಷ್ಮೇ ಚ ಪಂಚತಪಸಃ ಶಶ್ವಚ್ಚ ಮಿತಭೋಜನಾಃ||

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಛಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಮಿತಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

12236011a ಭೂಮೌ ವಿಪರಿವರ್ತಂತೇ ತಿಷ್ಠೇದ್ವಾ ಪ್ರಪದ್ಯೈರಪಿ|

12236011c ಸ್ಥಾನಾಸನೈರ್ವರ್ತಯಂತಿ ಸವನೇಷ್ಟಭಿಷಿಂಚತೇ||

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಾರೆ. ತುದಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12236012a ದಂತೋಲೂಖಿಲಿನಃ ಕೇ ಚಿದಶ್ಮ ಕುಟ್ಯಾಸ್ತಥಾಪರೇ|

12236012c ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ಪಿಬಂತೈಕೇ ಯವಾಗೂಂ ಕ್ವಥಿತಾಂ ಸಕೃತ್||

ಕೆಲವರು ಹಲ್ಲಿನಿಂದಲೇ ಧಾನ್ಯದ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು

ಕೆಲವರು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೇಯಿಸಿದ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

12236013a ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇ ಪಿಬಂತ್ಯೇಕೇ ಭುಂಜತೇ ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಮ್|

12236013c ಮೂಲ್ಯೈರೇಕೇ ಫಲ್ಯೈರೇಕೇ ಪುಷ್ಪೈರೇಕೇ ದೃಢವ್ರತಾಃ||

ಕೆಲವರು ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಊಟಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಫಲಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮತ್ತು ಇತರ ದೃಢವ್ರತರು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12236014a ವರ್ತಯಂತಿ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ವೈಖಾನಸಮತಂ ಶ್ರಿತಾಃ|

12236014c ಏತಾಶ್ಚಾನ್ಯಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾ ದೀಕ್ಷಾಸ್ತೇಷಾಂ ಮನೀಷಿಣಾಮ್||

ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇನ್ನೂ ಅನ್ಯ ವಿವಿಧ ದೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ.

12236015a ಚತುರ್ಥಶ್ಚಾಪನಿಷದೋ ಧರ್ಮಃ ಸಾಧಾರಣಃ ಸ್ಮೃತಃ|

12236015c ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋ ಗೃಹಸ್ಥಶ್ಚ ತತೋಽನ್ಯಃ ಸಂಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರುವ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥ-
ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅನ್ಯ ವಿಶೇಷಧರ್ಮಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿವೆ.

12236016a ಅಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಯುಗೇ ತಾತ ವಿಪ್ರೈಃ ಸರ್ವಾರ್ಥದರ್ಶಿಭಿಃ|

12236016c ಅಗಸ್ತ್ಯಃ ಸಪ್ತ ಋಷಯೋ ಮಧುಚ್ಚಂದೋಽಘಮರ್ಷಣಃ||

12236017a ಸಾಂಕೃತಿಃ ಸುದಿವಾ ತಂದೀರ್ಯವಾನ್ಮೋಽಥ ಕೃತಶ್ರಮಃ|

12236017c ಅಹೋವೀರ್ಯ ಸ್ತಥಾ ಕಾವ್ಯಸ್ತಾಂಡ್ಯೋ ಮೇಧಾತಿಥಿರ್ಬುಧಃ||

12236018a ಶಲೋ ವಾಕಶ್ಚ ನಿರ್ವಾಕಃ ಶೂನ್ಯಪಾಲಃ ಕೃತಶ್ರಮಃ|

12236018c ಏವಂಧರ್ಮಸು ವಿದ್ವಾಂಸಸ್ತತಃ ಸ್ವರ್ಗಮುಪಾಗಮನೌ||

ಮಗೂ! ಅಗಸ್ತ್ಯ, ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು, ಮಧುಚ್ಛಂದ, ಅಘಮರ್ಷಣ, ಸಾಂಕೃತಿ, ಸುದಿವಾ, ಯವಧಾನ್ಯವನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಶ್ರಮವನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದ ತಂಡಿ, ಅಹೋವೀರ್ಯ, ಕಾವ್ಯ, ತಾಂಡ್ಯ, ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಮೇಧಾತಿಥಿ, ಶಲ, ವಾಕ, ನಿರ್ವಾಕ, ಶ್ರಮವನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದ ಶೂನ್ಯಪಾಲ - ಈ ಸರ್ವಾರ್ಥದರ್ಶಿ ವಿದ್ವಾಂಸ ವಿಪ್ರರು ಇದೇ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

12236019a ತಾತ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಧರ್ಮಾಣಸ್ತಥಾ ಯಾಯಾವರಾ ಗಣಾಃ|

12236019c ಋಷೀಣಾಮುಗ್ರತಪಸಾಂ ಧರ್ಮನೈಪುಣದರ್ಶಿನಾಮ್||

ಮಗೂ! ಧರ್ಮದ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡಿರುವ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವಿಸಿರುವ ಉಗ್ರತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಯಾಯಾವರ ಎನ್ನುವ ಋಷಿಗಣಗಳಿವೆ.

12236020a ಅವಾಚ್ಯಾಪರಿಮೇಯಾಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವನಮಾಶ್ರಿತಾಃ|

12236020c ವೈಖಾನಸಾ ವಾಲಖಿಲ್ಯಾಃ ಸಿಕತಾಶ್ಚ ತಥಾಪರೇ||

ಅವರು ಮತ್ತು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವೈಖಾನಸ, ವಾಲಖಿಲ್ಯ, ಸಿಕತ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಾನಪ್ರಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

12236021a ಕರ್ಮಭಿಸ್ತೇ ನಿರಾನಂದಾ ಧರ್ಮನಿತ್ಯಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ|

12236021c ಗತಾಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಧರ್ಮಾಣಸ್ತೇ ಸರ್ವೇ ವನಮಾಶ್ರಿತಾಃ|

12236021e ಅನಕ್ಷತ್ರಾ ಅನಾಧೃಷ್ಯಾ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಗಣಾಃ||

ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಪಡದಿದ್ದ ಆ ಧರ್ಮನಿತ್ಯ
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನಾಚರಿಸಿ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಧರ್ಮಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಅನಾಧೃಷ್ಯರು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಿರದೇ
ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಜ್ಯೋತಿಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12236022a ಜರಯಾ ಚ ಪರಿದ್ಯೂನೋ ವ್ಯಾಧಿನಾ ಚ ಪ್ರಪೀಡಿತಃ|

12236022c ಚತುರ್ಥೇ ಚಾಯುಷಃ ಶೇಷೇ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಂ ತ್ಯಜೇತ್|

12236022e ಸದ್ಯಸ್ಕಾರಾಂ ನಿರೂಪ್ಯೇಷ್ಟಿಂ ಸರ್ವವೇದಸದಕ್ಷಿಣಾಮ್||

ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ದುರ್ಬಲನಾದಾಗ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಂದ
ಪೀಡಿತನಾದಾಗ ತನ್ನ ಆಯುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ನಾಲ್ಕನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ
ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸುವ
ಇಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು.

12236023a ಆತ್ಮಯಾಜೀ ಸೋಽತ್ಮರತಿರಾತ್ಮಕ್ರೀಡಾತ್ಮಸಂಶ್ರಯಃ|

12236023c ಆತ್ಮನ್ಯಗ್ನೀನ್ನಮಾರೋಪ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸರ್ವಪರಿಗ್ರಹಾನ್||

ಆತ್ಮಯಾಜಿಯಾಗಬೇಕು. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ರತನಾಗಿರಬೇಕು.
ಆತ್ಮದೊಡನೆಯೇ ಆಟವಾಡಬೇಕು. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ರಯ
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನು ಸಮಾರೋಪಗೊಳಿಸಿ
ಸರ್ವಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12236024a ಸದ್ಯಸ್ಕ್ರಾಂಶ್ಚ ಯಜೇದ್ಯಜ್ಞಾನಿಷ್ಟೀಶ್ಚೈವೇಹ ಸರ್ವದಾ|

12236024c ಸದೈವ ಯಾಜಿನಾಂ ಯಜ್ಞಾದಾತ್ಮನೀಜ್ಯಾ ನಿವರ್ತತೇ||

ಸರ್ವದಾ ಆಗಿಂದಾಗಲೇ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಬಹುದಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಜ್ಞ - ಇಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾಜ್ಞಿಕರ ಯಜ್ಞಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸದೈವ ಆತ್ಮಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು.

12236025a ತ್ರಿಂಶೈವಾಗ್ನೀನ್ಯಜೇತ್ಸಮ್ಯಗಾತ್ಮನೈವಾತ್ಮಮೋಕ್ಷಣಾತ್|

12236025c ಪ್ರಾಣೇಭ್ಯೋ ಯಜುಷಾ ಪಂಚ ಷಟ್ಪಾಶ್ಚೀಯಾದಕುತ್ಸಯನ್||

ಮೂರು ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾರೋಪಿಸಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞಮಾಡಬೇಕು. ಆತ್ಮಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಪಂಚ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ಯಜುರ್ವೇದದ “ಪ್ರಾಣಾಯ ಸ್ವಾಹಾ” ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ, ಅನ್ನವನ್ನು ನಿಂದಿಸದೇ, ಐದು ಅಥವಾ ಆರು ಬಾರಿ, ತಿನ್ನಬೇಕು.⁵²⁶.

---

⁵²⁶ ಇದು ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಹೋತ್ರ. ತುಪ್ಪದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅನ್ನವೇ ಹವಿಸ್ಸು. ಮೊದಲು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಹಾಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ. ಅನಂತರ ಅನ್ನವನ್ನು ಋತ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಗಳಿಂದ ಪರಿಷಿಂಚನ ಮಾಡಿ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟುವುದು ಅಥವಾ ಬಂಧಿಸುವುದು. ಅನಂತರ ಮರು ಅಥವಾ ಐದು ಪ್ರಕಾರವಾದ ಬಲಿಹರಣ. ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಹೋತ್ರಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅಮೃತದ ಪ್ರಾಶನ. ಅನಂತರ ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಆರಂಭ. ಓಂ ಪ್ರಾಣಾಯ ಸ್ವಾಹಾ, ಓಂ ಅಪಾನಯ ಸ್ವಾಹಾ, ಓಂ ವ್ಯಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ, ಓಂ ಉದಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ, ಓಂ ಸಮಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ. ಆರನೆಯದು ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಸ್ವಾಹಾ. ಈ ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರವು ಮುಗಿದನಂತರ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತದಿಂದಲೇ

12236026a ಕೇಶಲೋಮನಖಾನ್ವಾಪ್ಯ ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋ ಮುನಿಸ್ತತಃ|

12236026c ಆಶ್ರಮಾದಾಶ್ರಮಂ ಸದ್ಯಃ ಪೂತೋ ಗಚ್ಚತಿ ಕರ್ಮಭಿಃ||

ವಾನಪ್ರಸ್ಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಲೆಗೂದಲು, ಗಡ್ಡ ಮತ್ತು ಉಗುರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನಿಯಾಗಬೇಕು.

ಸಂನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರನಾಗಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು.

12236027a ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ಯೋ ದತ್ತ್ವಾ ಪ್ರವ್ರಜೇದ್ವಿಜಃ|

12236027c ಲೋಕಾಸ್ತೇಜೋಮಯಾಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚಾನಂತ್ಯಮಶ್ನುತೇ||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು ದ್ವಿಜನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋಗಬೇಕು. ಮರಣಾನಂತರ ಅವನು ಅನಂತ ತೇಜೋಮಯ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12236028a ಸುಶೀಲವೃತ್ತೋ ವ್ಯಪನೀತಕಲ್ಮಷೋ

ನ ಚೇಹ ನಾಮುತ್ರ ಚ ಕರ್ತುಮೀಹತೇ|

12236028c ಅರೋಷಮೋಹೋ ಗತಸಂಧಿವಿಗ್ರಹೋ

ಭವೇದುದಾಸೀನವದಾತ್ಮವಿನ್ನರಃ||

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿ ನರನು ಸುಶೀಲಸಂಪನ್ನನೂ, ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನೂ, ಇಹ-ಪರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಬಯಸದಿರುವವನೂ, ರೋಷ-ಮೋಹಗಳಿಲ್ಲದವನೂ,

---

ಊಟಮಾಡಿದುದನ್ನು ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಊಟಮಾಡಿದ ಅನ್ನವೆಲ್ಲವೂ ಅಮೃತಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಸ್ನೇಹ-ಕಲಹಗಳಿಲ್ಲದವನೂ, ಉದಾಸೀನನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12236029a ಯಮೇಷು ಚೈವಾತ್ಮಗತೇಷು ನ ವ್ಯಥೇತ್

ಸ್ವಶಾಸ್ತ್ರಸೂತ್ರಾಹುತಿಮಂತ್ರವಿಕ್ರಮಃ|

12236029c ಭವೇದ್ಯಥೇಷ್ಟಾ ಗತಿರಾತ್ಮಯಾಜಿನೋ

ನ ಸಂಶಯೋ ಧರ್ಮಪರೇ ಜೀತೇಂದ್ರಿಯೇ||

ಅವನು ಯಮಗಳನ್ನು⁵²⁷ ಪಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಥೆಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಂನ್ಯಾಸವಿಧಿಯ ಕುರಿತಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳಂತೆ ತ್ಯಾಗಮಯ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ

ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಆಹುತಿಯನ್ನಾಗಿ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ

ವಿಕ್ರಮಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥಹ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಧರ್ಮಪರ

ಆತ್ಮಯಾಜಿಗೆ ಅವನು ಬಯಸಿದ ಗತಿಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ

ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12236030a ತತಃ ಪರಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಮತೀವ ಸದ್ಗುಣೈರ್

ಅಧಿಷ್ಠಿತಂ ತ್ರೀನಧಿವೃತ್ತಮುತ್ತಮಮ್|

12236030c ಚತುರ್ಥಮುಕ್ತಂ ಪರಮಾಶ್ರಮಂ ಶೃಣು

ಪ್ರಕೀರ್ತ್ಯಮಾನಂ ಪರಮಂ ಪರಾಯಣಮ್||

ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಆಶ್ರಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವ,

ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವ, ಅತೀವ

ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಶ್ರಮದ ಕುರಿತು

527 ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಆಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಪರಿಗ್ರಹಗಳು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪರಮಾಶ್ರಮದ ಮಹತ್ವ ವನ್ನೇ ವಿಶೇಷರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಷಟ್ತ್ರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೨

ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವಂತ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಪ್ರಶಂಸೆ
(1-36).

12237001 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12237001a ವರ್ತಮಾನಸ್ತಥೈವಾತ್ರ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮೇ ಯಥಾ|

12237001c ಯೋಕ್ಷವ್ಯೋಽತ್ಮಾ ಯಥಾ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಪರಂ ವೈ ಕಾಂಕ್ಷತಾ ಪದಮ್||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ
ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ತನ್ನ
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು?”

12237002 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12237002a ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಮೇತಾಭ್ಯಾಮಾಶ್ರಮಾಭ್ಯಾಂ ತತಃ ಪರಮ್||

12237002c ಯತ್ಕಾರ್ಯಂ ಪರಮಾರ್ಥಾರ್ಥಂ ತದಿಹೈಕಮನಾಃ ಶೃಣು||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಎರಡು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ⁵²⁸ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಪರಮಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಏಕಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕೇಳು.

12237003a ಕಷಾಯಂ ಪಾಚಯಿತ್ವಾ ತು ಶ್ರೇಣಿಸ್ಥಾನೇಷು ಚ ತ್ರಿಷು|

12237003c ಪ್ರವ್ರಜೇಚ್ಚ ಪರಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪರಿವ್ರಜ್ಯಾಮನುತ್ತಮಾಮ್||

ಹಿಂದಿನ ಮೂರು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಸಂನ್ಯಾಸವೆಂಬ ಅನುತ್ತಮ ಪರಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಏರಬೇಕು.

12237004a ತದ್ಭವಾನೇವಮಭ್ಯಸ್ಯ ವರ್ತತಾಂ ಶ್ರೂಯತಾಂ ತಥಾ|

12237004c ಏಕ ಏವ ಚರೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಮಸಹಾಯವಾನ್||

ಅದರ ಕುರಿತು ಕೇಳು. ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡು ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೋ. ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಯಾರ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯದೇ ನಿತ್ಯವೂ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

12237005a ಏಕಶ್ಚ ರತಿ ಯಃ ಪಶ್ಯನ್ನ ಜಹಾತಿ ನ ಹೀಯತೇ|

12237005c ಅನಗ್ನಿರನಿಕೇತಃ ಸ್ಯಾದ್ ಗ್ರಾಮಮನ್ನಾರ್ಥಮಾಶ್ರಯೇತ್||

ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರುವವನು ಯಾರನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಂದಲೂ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಗ್ನಿಗಳಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಮನೆಯಿಲ್ಲದ ಅವನು

---

⁵²⁸ ಕೆಲವರು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ-ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಗಳೆಂದು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ). ಕೆಲವರು ಗಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ-ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಗಳೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಬಿಬೇಕ್ ದೆಬ್ರೋಯ್).

ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು.

12237006a ಅಶ್ವಸ್ತನವಿಧಾನಃ ಸ್ಯಾನ್ಮು ನಿರ್ಭಾವಸಮನ್ವಿತಃ|

12237006c ಲಘ್ವಾಶೀ ನಿಯತಾಹಾರಃ ಸಕೃದನ್ನನಿಷೇವಿತಾ||

ನಾಳೆಗೆಂದು ಏನನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಮುನಿಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪವೇ ತಿನ್ನಬೇಕು. ನಿಯತಾಹಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ದಿನದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಾರಿ ತಿನ್ನಬೇಕು.

12237007a ಕಪಾಲಂ ವೃಕ್ಷಮೂಲಾನಿ ಕುಚೇಲಮಸಹಾಯತಾ|

12237007c ಉಪೇಕ್ಷಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮೇತಾವದ್ಭಿಕ್ಷುಲಕ್ಷಣಮ್||

ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೈ, ವೃಕ್ಷಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ವಾಸ, ಹಳೆಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟಿರುವುದು, ಯಾರ ಸಹಾಯವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಕುರಿತೂ ಉಪೇಕ್ಷೆ - ಇವು ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

12237008a ಯಸ್ಮಿನ್ವಾಚಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಕೂಪೇ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಶಿಲಾ⁵²⁹ ಇವ|

12237008c ನ ವಕ್ತಾರಂ ಪುನರ್ಯಾಂತಿ ಸ ಕೈವಲ್ಯಾಶ್ರಮೇ ವಸೇತ್||

ಬಾವಿಗೆ ಎಸೆದ ಕಲ್ಲು ಹೇಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಅವನಿಗಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದವನಿಗೆ ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಿಸದೇ ಇರುವಂಥವನು ಕೈವಲ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು.

12237009a ನೈವ ಪಶ್ಯೇನ್ನ ಶೃಣುಯಾದವಾಚ್ಯಂ ಜಾತು ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

12237009c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ವಿಶೇಷೇಣ ನೈವ ಬ್ರೂಯಾತ್ಕಥಂ ಚನ||

529 ದ್ವಿಪಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅವನು ಇತರರನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇತರರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ.
ಅವಾಚ್ಯವಾದುದನ್ನು, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ,
ಎಂದೂ ನುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

12237010a ಯದ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಕುಶಲಂ ತದೇವ ಸತತಂ ವದೇತ್|

12237010c ತೂಷ್ಟೀಮಾಸೀತ ನಿಂದಾಯಾಂ ಕುರ್ವನ್ಘೋಷಜಮಾತ್ಮನಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕುಶಲವಾದುದನ್ನೇ ಸತತವೂ ಮಾತನಾಡಬೇಕು.
ನಿಂದೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಚಿಕೆತ್ತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12237011a ಯೇನ ಪೂರ್ಣ ಮಿವಾಕಾಶಂ ಭವತ್ಯೇಕೇನ ಸರ್ವದಾ|

12237011c ಶೂನ್ಯಂ ಯೇನ ಜನಾಕೀರ್ಣಂ ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಸರ್ವದಾ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ಣ ಆಕಾಶದಂತಿರುವ ಮತ್ತು
ಜನರಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನೂ ಶೂನ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವವನನ್ನು
ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12237012a ಯೇನ ಕೇನ ಚಿದಾಚ್ಚನ್ನೋ ಯೇನ ಕೇನ ಚಿದಾಶಿತಃ|

12237012c ಯತ್ರಕ್ಷಚನಶಾಯೀ ಚ ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಯಾವುದು ಸಿಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದರಿಂದಲೇ ದೇಹವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ,
ಯಾವುದು ಸಿಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ತಿನ್ನುವ, ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ
ಮಲಗುವವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12237013a ಅಹೇರಿವ ಗಣಾದ್ಭೀತಃ ಸೌಹಿತ್ಯಾನ್ನರಕಾದಿವ|

12237013c ಕುಣಪಾದಿವ ಚ ಸ್ತ್ರೀಭ್ಯಸ್ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಹಾವನ್ನು ಕಂಡು ಭಯಪಡುವವನಂತೆ ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಹೆದರುವ,
ನರಕಕ್ಕೆ ಭಯಪಡುವವನಂತೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೆದರುವ,
ಮತ್ತು ಹೆಣವನ್ನು ಕಂಡು ದೂರಹೋಗುವಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕಂಡು
ದೂರಹೋಗುವವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12237014a ನ ಕ್ರುಧ್ಯೇನ್ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯೇಚ್ಛ ಮಾನಿತೋಽಮಾನಿತಶ್ಚ ಯಃ|

12237014c ಸರ್ವ ಭೂತೇಷ್ವಭಯದಸ್ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಸಮ್ಮಾನಿತನಾದರೆ ಹರ್ಷಿಸದಿರುವ ಮತ್ತು ಅಪಮಾನಿತನಾದರೆ
ಕುಪಿತನಾಗದಿರುವ ಹಾಗೂ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನು
ನೀಡುವವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12237015a ನಾಭಿನಂದೇತ ಮರಣಂ ನಾಭಿನಂದೇತ ಜೀವಿತಮ್|

12237015c ಕಾಲಮೇವ ಪ್ರತೀಕ್ಷೇತ ನಿರ್ದೇಶಂ ಭೃತಕೋ ಯಥಾ||

ಮರಣವನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಬಾರದು. ಜೀವಿಕೆಯನ್ನು
ಅಭಿನಂದಿಸಬಾರದು. ಒಡೆಯನ ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕೆ ಕಾಯುವ ಸೇವಕನಂತೆ
ಕಾಲವನ್ನೇ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

12237016a ಅನಭ್ಯಾಹತಚಿತ್ತಃ ಸ್ಯಾದನಭ್ಯಾಹತವಾಕ್ತಥಾ|

12237016c ನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ನಿರಮಿತ್ರಸ್ಯ ಕಿಂ ಭಯಮ್||

ಅನಭ್ಯಾಹತ ಚಿತ್ತನೂ, ಅನಭ್ಯಾಹತ ಮಾತುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿರಬೇಕು.
ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮುಕ್ತನಾದ ನಿರಮಿತ್ರನಿಗೆ ಯಾವ
ಭಯವು?

12237017a ಅಭಯಂ ಸರ್ವ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ಭೂತಾನಾಮಭಯಂ ಯತಃ|

12237017c ತಸ್ಯ ದೇಹಾದ್ವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಭಯಂ ನಾಸ್ತಿ ಕುತಶ್ಚ ನ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯನಾದ ಮತ್ತು ಭೂತಗಳಿಂದ ಅಭಯನಾದ ಆ ದೇಹಮುಕ್ತನಿಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12237018a ಯಥಾ ನಾಗಪದೇಽನ್ಯಾನಿ ಪದಾನಿ ಪದಗಾಮಿನಾಮ್|

12237018c ಸರ್ವಾಣ್ಯೇವಾಪಿಧೀಯಂತೇ ಪದಜಾತಾನಿ ಕೌಂಜರೇ||

12237019a ಏವಂ ಸರ್ವಮಹಿಂಸಾಯಾಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಮಪಿಧೀಯತೇ|

12237019c ಅಮೃತಃ ಸ ನಿತ್ಯಂ ವಸತಿ ಯೋಽಹಿಂಸಾಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಅನ್ಯ ಪದಗಾಮಿಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಾರ್ಥಗಳೂ ಅಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ನಿತ್ಯವೂ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವವನು ಅಮೃತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾನೆ.

12237020a ಅಹಿಂಸಕಃ ಸಮಃ ಸತ್ಯೋ ಧೃತಿಮಾನ್ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12237020c ಶರಣ್ಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಗತಿಮಾಪ್ನೋತ್ಯನುತ್ತಮಾಮ್||

ಅಹಿಂಸಕ, ಸಮ, ಸತ್ಯ, ಧೃತಿಮಾನ್, ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯ, ಮತ್ತು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಶರಣ್ಯನು ಅನುತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12237021a ಏವಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನತ್ಯಪ್ತಸ್ಯ ನಿರ್ಭಯಸ್ಯ ಮನೀಷಿಣಃ|

12237021c ನ ಮೃತ್ಯುರತಿಗೋ ಭಾವಃ ಸ ಮೃತ್ಯುಮಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಹೀಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾನತ್ಯಪ್ತ ನಿರ್ಭಯ ಮನೀಷಿಣಿಯನ್ನು ಮೃತ್ಯುವೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನೇ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

12237022a ವಿಮುಕ್ತಂ ಸರ್ವಸಂಗೇಭ್ಯೋ ಮುನಿಮಾಕಾಶವತ್ ಸ್ಥಿತಮ್|

12237022c ಅಸ್ವಮೇಕಚರಂ ಶಾಂತಂ ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಸರ್ವಸಂಗಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದ, ಆಕಾಶದಂತೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾದ,
ತನ್ನದನ್ನುವುದಿಲ್ಲದಿರುವ, ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ, ಶಾಂತ
ಮುನಿಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12237023a ಜೀವಿತಂ ಯಸ್ಯ ಧರ್ಮಾರ್ಥಂ ಧರ್ಮೋಽರತ್ಯರ್ಥಮೇವ ಚ⁵³⁰||

12237023c ಅಹೋರಾತ್ರಾಶ್ಚ ಪುಣ್ಯಾರ್ಥಂ ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಯಾರ ಜೀವನವು ಧರ್ಮದ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದೋ, ಯಾರ
ಧರ್ಮವು ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಮತ್ತು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು
ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿರುವವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12237024a ನಿರಾಶಿಷಮನಾರಂಭಂ ನಿರ್ನಮಸ್ಕಾರಮಸ್ತುತಿಮ್||

12237024c ಅಕ್ಷೀಣಂ ಕ್ಷೀಣಕರ್ಮಾಣಂ ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸದ, ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿಲ್ಲದ,
ಸ್ತುತಿಗಳಿಲ್ಲದ, ಕ್ಷೀಣಿಸದ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕ್ಷೀಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನನ್ನು
ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12237025a ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಸುಖೇ ರಮಂತೇ

ಸರ್ವಾಣಿ ದುಃಖಸ್ಯ ಭೃಶಂ ತ್ರಸಂತಿ|

12237025c ತೇಷಾಂ ಭಯೋತ್ಪಾದನಜಾತಖೇದಃ

ಕುರ್ಯಾನ್ನ ಕರ್ಮಾಣಿ ಹಿ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಃ||

530 ಧರ್ಮೋ ಹರ್ಯರ್ಥವೇವ ಚ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಸುಖದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ದುಃಖಗಳಿಗೆ
ಅತಿಯಾಗಿ ಹೆದರುತ್ತವೆ. ಶ್ರದ್ಧಧಾನನು ಭಯೋತ್ಪಾದನದಿಂದ
ಖೇದಗೊಳ್ಳುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

12237026a ದಾನಂ ಹಿ ಭೂತಾಭಯದಕ್ಷಿಣಾಯಾಃ
ಸರ್ವಾಣಿ ದಾನಾನ್ಯಧಿತಿಷ್ಠತೀಹ|

12237026c ತೀಕ್ಷ್ಣಾಂ ತನುಂ ಯಃ ಪ್ರಥಮಂ ಜಹಾತಿ
ಸೋಽನಂತಮಾಪ್ನೋತ್ಯಭಯಂ ಪ್ರಜಾಭ್ಯಃ||

ಭೂತಗಳಿಗೆ ಅಭಯರೂಪದ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ದಾನವೇ ಇಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲ ದಾನಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದುದು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ತನ್ನ
ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವವನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅನಂತ ಅಭಯವನ್ನು
ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

12237027a ಉತ್ತಾನ ಆಸ್ಯೇನ ಹವಿರ್ಜುಹೋತಿ
ಲೋಕಸ್ಯ ನಾಭಿರ್ಜಗತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ|

12237027c ತಸ್ಯಾಂಗಮಂಗಾನಿ ಕೃತಾಕೃತಂ ಚ
ವೈಶ್ವಾನರಃ ಸರ್ವಮೇವ ಪ್ರಪೇದೇ||

ಮೇಲ್ಮುಖನಾಗಿ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೇ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ
ಹೋಮಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಲೋಕದ ನಾಭಿಯಾಗಿರುವ, ಜಗತ್ತಿನ
ನೆಲೆಯಾಗಿರುವ, ಜಗತ್ತಿನ ಅಂಗ-ಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳೂ, ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣವೂ
ಆಗಿರುವ ವೈಶ್ವಾನರನಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12237028a ಪ್ರಾದೇಶಮಾತ್ರೇ ಹೃದಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಯತ್
ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಾಣಾನಾತ್ಮಯಾಜೀ ಜುಹೋತಿ|

12237028c ತಸ್ಯಾಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ಹುತಮಾತ್ಮ ಸಂಸ್ಥಂ
ಸರ್ವೇಷು ಲೋಕೇಷು ಸದೈವತೇಷು||

ಆತ್ಮ ಯಾಜಿಯ ನಾಭಿಯಿಂದ ಹೃದಯದವರೆಗಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ವೈಶ್ವಾನರನೆಂಬ ಚೈತನ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಹೋತ್ರವು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ
ನಡೆದರೂ, ಅವನು ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ವೈಶ್ವಾನರಾಗ್ನಿಯೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ
ಅದರ ಮೂಲಕ ಅವನು ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳ
ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

12237029a ದೈವಂ ತ್ರಿಧಾತುಂ ತ್ರಿವೃತಂ ಸುಪರ್ಣಂ
ಯೇ ವಿದ್ಯುರಗ್ರ್ಯಂ ಪರಮಾರ್ಥತಾಂ ಚ|

12237029c ತೇ ಸರ್ವ ಲೋಕೇಷು ಮಹೀಯಮಾನಾ
ದೇವಾಃ ಸಮರ್ಥಾಃ ಸುಕೃತಂ ವ್ರಜಂತಿ⁵³¹||

ವಾತ-ಪಿತ್ತ-ಕಫಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಧಾತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ-
ರಜಸ್-ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾದ ಸುಪರ್ಣರೂಪಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಪರಮಾರ್ಥಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳ ಗೌರವಕ್ಕೆ
ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ದೇವತೆಗಳೂ ಅವನ ಸುಕೃತವನ್ನು
ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

12237030a ವೇದಾಂಶ್ಚ ವೇದ್ಯಂ ಚ ವಿಧಿಂ ಚ ಕೃತ್ಸ್ನಮ್
ಅಥೋ ನಿರುಕ್ತಂ ಪರಮಾರ್ಥತಾಂ ಚ|

⁵³¹ ದೇವಾಃ ಸಮರ್ಥಾಃ ಸುಕೃತಂ ವದಂತಿ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12237030c ಸರ್ವಂ ಶರೀರಾತ್ಮನಿ ಯಃ ಪ್ರವೇದ

ತಸ್ಮೈ ಸ್ಮ ದೇವಾಃ ಸ್ಪೃಹಯಂತಿ ನಿತ್ಯಮ್||

ವೇದಗಳು, ವೇದ್ಯ, ವಿಧಿ, ವೇದಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವ - ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ ನೋಡಬಯಸುತ್ತಾರೆ.

12237031a ಭೂಮಾವಸಕ್ತಂ ದಿವಿ ಚಾಪ್ರಮೇಯಂ

ಹಿರಣ್ಮಯಂ ಯೋಽಂಡಜಮಂಡಮಧ್ಯೇ|

12237031c ಪತತ್ರಿಣಂ ಪಕ್ಷಿಣಮಂತರಿಕ್ಷೇ

ಯೋ ವೇದ ಭೋಗ್ಯಾತ್ಮನಿ ದೀಪ್ತರಶ್ಮಿಃ||

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಲ್ಲದ, ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಮೇಯನಾಗಿರುವ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಡಜ ಹಿರಣ್ಮಯ ಪಕ್ಷಿರೂಪದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭೋಗ್ಯಾತ್ಮಕ ಶರೀರದ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವವನು ತೇಜೋಮಯ ರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

12237032a ಆವರ್ತಮಾನಮಜರಂ ವಿವರ್ತನಂ

ಷಣ್ಣೇಮಿಕಂ ದ್ವಾದಶಾರಂ ಸುಪರ್ವ|

12237032c ಯಸ್ಯೇದಮಾಸ್ಯೇ ಪರಿಯಾತಿ ವಿಶ್ವಂ

ತತ್ಕಾಲಚಕ್ರಂ ನಿಹಿತಂ ಗುಹಾಯಾಮ್||

ನಿರಂತರ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ, ಅಜರವಾದ, ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವ, ಋತುರೂಪದ ಆರು ಗುಂಭವುಳ್ಳ, ಮಾಸರೂಪದ ಹನ್ನೆರಡು ಅರೆಕಾಲುಗಳುಳ್ಳ, ದರ್ಶ-ಪೂರ್ಣಮಾಸಾದಿ ಪರ್ವಗಳುಳ್ಳ ಕಾಲಚಕ್ರವು ಬುದ್ಧಿರೂಪದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆ

ಕಾಲಚಕ್ರಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವವೇ ಆಹಾರರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12237033a ಯಃ ಸಂಪ್ರಸಾದಂ ಜಗತಃ ಶರೀರಂ

ಸರ್ವಾನ್ ಲೋಕಾನಧಿಗಚ್ಛತಿಹ|

12237033c ತಸ್ಮಿನ್ ಹುತಂ ತರ್ಪಯತೀಹ ದೇವಾಂಸ್

ತೇ ವೈ ತೃಪ್ತಾಸ್ತರ್ಪಯಂತ್ಯಾಸ್ಯಮಸ್ಯ||

ಜಗತ್ತಿನ ಶರೀರರೂಪನಾಗಿರುವ, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳ ಹೋಮವು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ತೃಪ್ತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ಜ್ಞಾನಾಮೃತದಿಂದ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

12237034a ತೇಜೋಮಯೋ ನಿತ್ಯತನುಃ ಪುರಾಣೋ

ಲೋಕಾನನಂತಾನಭಯಾನುಪೈತಿ|

12237034c ಭೂತಾನಿ ಯಸ್ಮಾನ್ ತ್ರಸಂತೇ ಕದಾ ಚಿತ್

ಸ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ನ ತ್ರಸತೇ ಕದಾ ಚಿತ್||

ಅಂತಹ ತೇಜೋಮಯ ನಿತ್ಯತನು ಪುರಾಣನು ಅಭಯವಾದ ಅನಂತ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಭಯಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥವನು ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಭಯಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

12237035a ಅಗರ್ಹಣೀಯೋ ನ ಚ ಗರ್ಹತೇಽನ್ಯಾನ್

ಸ ವೈ ವಿಪ್ರಃ ಪರಮಾತ್ಮಾನಮೀಕ್ಷೇತ್|

12237035c ವಿನೀತಮೋಹೋ ವ್ಯಪನೀತಕಲ್ಮಷೋ

ನ ಚೇಹ ನಾಮುತ್ರ ಚ ಯೋಽರ್ಥಮೃಚ್ಚತಿ||

ತಾನೂ ನಿಂದ್ಯನಾಗದೇ ಇತರರನ್ನೂ ನಿಂದಿಸಿದವನೇ ವಿಪ್ರನು. ಅವನೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮೋಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕಲ್ಮಷರಹಿತನಾಗಿರುವವನು ಇಹ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕಗಳ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

12237036a ಅರೋಷಮೋಹಃ ಸಮಲೋಷ್ಯಕಾಂಚನಃ
ಪ್ರಹೀಣಶೋಕೋ⁵³² ಗತಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಃ|

12237036c ಅಪೇತನಿಂದಾಸ್ತುತಿರಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯಶ್
ಚರನ್ನದಾಸೀನವದೇಷ ಭಿಕ್ಷುಕಃ||

ಅವನು ರೋಷ-ಮೋಹಗಳಿಲ್ಲದವನು. ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆ ಮತ್ತು ಚಿನ್ನವನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವವನು. ಶೋಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವವನು. ಸ್ನೇಹ-ಹಗೆಗಳಿಲ್ಲದವನು. ನಿಂದಾ-ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದಿರುವವನು. ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯಗಳಿಲ್ಲದವನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಉದಾಸೀನನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇವನೇ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಸಪ್ತತ್ರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ

532 ಪ್ರಹೀಣಶೋಕೋ (ಬಾರತ ದರ್ಶನ).

೨೨೮

ಪರಮಾತ್ಮನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ; ದರ್ಶನೋಪಾಯ; ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕ್ಕೆ
ಪಾತ್ರನಾದವನ ನಿರ್ಣಯ (1-20).

12238001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12238001a ಪ್ರಕೃತೇಸ್ತು ವಿಕಾರಾ ಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸ್ತೈಃ ಪರಿಶ್ರಿತಃ⁵³³|

12238001c ತೇ ಚೈನಂ ನ ಪ್ರಜಾನಂತಿ ಸ ತು ಜಾನಾತಿ ತಾನಪಿ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು
ಪರಿಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳು ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಆದರೆ
ಅವನು ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

12238002a ತೈಶ್ಚೈಷ ಕುರುತೇ ಕಾರ್ಯಂ ಮನಃಷಷ್ಠೈರಿಹೇಂದ್ರಿಯೈಃ|

12238002c ಸುದಾಂತೈರಿವ ಸಂಯಂತಾ ದೃಢೈಃ ಪರಮವಾಜಿಭಿಃ||

ಚತುರ ಸಾರಥಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಳಗಿರುವ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ರಥವನ್ನು
ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ
ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

12238003a ಇಂದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪರಾ ಹ್ಯರ್ಥಾ ಅರ್ಥೇಭ್ಯಃ ಪರಮಂ ಮನಃ|

12238003c ಮನಸಸ್ತು ಪರಾ ಬುದ್ಧಿಬುಧ್ಧೇರಾತ್ಮಾ ಮಹಾನ್ವರಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳು.

⁵³³ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಸ್ತು ವಿಕಾರಾ ಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸ್ತೈರಧಿಷ್ಠಿತಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಬುದ್ಧಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತರವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

12238004a ಮಹತಃ ಪರಮವ್ಯಕ್ತಮವ್ಯಕ್ತಾತ್ಪರತೋಽಮೃತಮ್|

12238004c ಅಮೃತಾನ್ನ ಪರಂ ಕಿಂ ಚಿತ್ಸಾ ಕಾಷ್ಠಾ ಸಾ ಪರಾ ಗತಿಃ||

ಮಹತ್ತರವು ಕ್ಷಿಂತಲೂ ಅವ್ಯಕ್ತ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಆ ಅಮೃತರೂಪಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಅದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಪಾರಾಕಾಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಪರಮ ಗತಿಯು.

12238005a ಏವಂ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಗೂಢೋಽಽತ್ಮಾ ನ ಪ್ರಕಾಶತೇ|

12238005c ದೃಶ್ಯತೇ ತ್ವಗ್ರ್ಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಯಾ ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಭಿಃ||

ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೂಢನಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12238006a ಅಂತರಾತ್ಮನಿ ಸಂಲೀಯ ಮನಃಷಷ್ಠಾನಿ ಮೇಧಯಾ|

12238006c ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಂಶ್ಚ ಬಹು ಚಿಂತ್ಯಮಚಿಂತಯನ್||

12238007a ಧ್ಯಾನೋಪರಮಣಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿದ್ಯಾಸಂಪಾದಿತಂ ಮನಃ|

12238007c ಅನೀಶ್ವರಃ ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮ ತತೋಽರ್ಚತ್ಯಮೃತಂ ಪದಮ್||

ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು

ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಂತರಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸಿ, ಅನೇಕವಿಧದ

ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸದೇ, ವಿದ್ಯಾಸಂಪಾದಿತ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ನಾನು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು
ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮನಾಗಿ ಯೋಗಿಯು ಅಮೃತ ಪದವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12238008a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ತು ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಶ್ಯಾತ್ಮಾ ಚಲಿತಸ್ತ್ಯತಿಃ|

12238008c ಆತ್ಮನಃ ಸಂಪ್ರದಾನೇನ ಮರ್ತ್ಯೋ ಮೃತ್ಯುಮುಪಾಶ್ನುತೇ||

ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ವಶನಾಗಿರುವ, ಚಂಚಲ ಸ್ಮರಣೆಯುಳ್ಳ
ಮತ್ತು ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ
ಮನುಷ್ಯನು ಮೃತ್ಯುವನ್ನೇ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

12238009a ಹಿತ್ವಾ ತು ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪಾನ್ಸತ್ವೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿವೇಶಯೇತ್|

12238009c ಸತ್ವೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾವೇಶ್ಯ ತತಃ ಕಾಲಂಜರೋ ಭವೇತ್||

ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ
ಲೀನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಲಯಗೊಳಿಸಿದವನು
ಕಾಲವನ್ನೇ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

12238010a ಚಿತ್ತಪ್ರಸಾದೇನ ಯತಿರ್ಜಹಾತಿ ಹಿ ಶುಭಾಶುಭಮ್|

12238010c ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾತ್ಮನಿ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಸುಖಮಾನಂತ್ಯಮಶ್ನುತೇ||

ಚಿತ್ತದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಯತಿಯು ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಆ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿರಿಸಿ ಅನಂತ ಸುಖವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12238011a ಲಕ್ಷಣಂ ತು ಪ್ರಸಾದಸ್ಯ ಯಥಾ ತೃಪ್ತಃ⁵³⁴ ಸುಖಂ ಸ್ವಪೇತ್|

12238011c ನಿವಾತೇ ವಾ ಯಥಾ ದೀಪೋ ದೀಪ್ಯಮಾನೋ ನ ಕಂಪತೇ||

ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವುದೇ ಪ್ರಶಾಂತ ಚಿತ್ತದ ಲಕ್ಷಣವು.
ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೀಪವು ಹೇಗೆ
ಕಂಪಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಚಂಚಲಿಸದೇ ಮನಸ್ಸು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ
ಲೀನವಾಗಿರುವುದು ಚಿತ್ತಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವು.

12238012a ಏವಂ ಪೂರ್ವಾಪರೇ ರಾತ್ರೇ ಯಂಜನ್ನಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ|

12238012c ಸತ್ತ್ವಾಹಾರವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ⁵³⁵ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಿ||

ಹೀಗೆ ಸತ್ತ್ವಾಹಾರಿಯಾಗಿ ವಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯ
ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಕಡೆಯ ಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ
ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯೋಗಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

12238013a ರಹಸ್ಯಂ ಸರ್ವವೇದಾನಾಮನೈತಿಹ್ಯಮನಾಗಮಮ್|

12238013c ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯಿಕಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿದಂ ಪುತ್ರಾನುಶಾಸನಮ್||

ಪುತ್ರ! ನಾನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಇದು ಪರಮಾತ್ಮನ
ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸರ್ವವೇದಗಳ ರಹಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ
ಇದನ್ನು ಕೇವಲ ಅನುಮಾನದಿಂದಾಗಲೀ ಆಗಮಗಳಿಂದಾಗಲೀ
ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

534 ಸ್ವಪ್ನೇ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

535 ಲಘ್ವಾಹಾರೋ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12238014a ಧರ್ಮಾ ಖ್ಯಾನೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಸತ್ಯಾಖ್ಯಾನೇಷು ಯದ್ವಸು|

12238014c ದಶೇದಮೈಕ್ಸಹಸ್ರಾಣಿ ನಿರ್ಮಥ್ಯಾಮೃತಮುದ್ಧೃತಮ್||

ಇದು ಸರ್ವ ಧರ್ಮಾ ಖ್ಯಾನಗಳು ಮತ್ತು ಸತ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಂಪತ್ತಾಗಿದೆ. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಋಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಧಿಸಿ ಈ ಅಮೃತವನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ.

12238015a ನವನೀತಂ ಯಥಾ ದಧ್ನಃ ಕಾಷ್ಠಾದಗ್ನಿಯರ್ಥೈವ ಚ|

12238015c ತಥೈವ ವಿದುಷಾಂ ಜ್ಞಾನಂ ಪುತ್ರಹೇತೋಃ ಸಮುದ್ಧೃತಮ್||

12238015e ಸ್ನಾತಕಾನಾಮಿದಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ವಾಚ್ಯಂ ಪುತ್ರಾನುಶಾಸನಮ್||

ಮೊಸರನ್ನು ಕಡೆದು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂತೆ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವಂತೆ ಮಗನಿಗಾಗಿ ನಾನು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪುತ್ರ! ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸ್ನಾತಕರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.

12238016a ತದಿದಂ ನಾಪ್ರಶಾಂತಾಯ ನಾದಾಂತಾಯಾತಪಸ್ವಿನೇ|

12238016c ನಾವೇದವಿದುಷೇ ವಾಚ್ಯಂ ತಥಾ ನಾನುಗತಾಯ ಚ||

12238017a ನಾಸೂಯಕಾಯಾನ್ಯಜವೇ ನ ಚಾನಿದಿಷ್ಟಕಾರಿಣೇ|

12238017c ನ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಗ್ಧಾಯ ತಥೈವ ಪಿಶುನಾಯ ಚ||

ಪ್ರಶಾಂತನಾಗಿರದವನಿಗೆ, ದಾಂತನಾಗಿಲ್ಲದವನಿಗೆ, ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲದವನಿಗೆ, ವೇದವಿದುಷನಾಗಿರದವನಿಗೆ, ವಿಧೇಯನಾಗಿಲ್ಲದಿರುವವನಿಗೆ, ಅಸೂಯೆಯಿರುವವನಿಗೆ, ಸರಳತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವವನಿಗೆ, ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮಾಡದಿರುವವನಿಗೆ, ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿದವನಿಗೆ ಮತ್ತು ಚಾಡಿಕೋರನಿಗೆ ಇದನ್ನು

ಉಪದೇಶಿಸಬಾರದು.

12238018a ಶ್ಲಾಘತೇ ಶ್ಲಾಘನೀಯಾಯ ಪ್ರಶಾಂತಾಯ ತಪಸ್ವಿನೇ|

12238018c ಇದಂ ಪ್ರಿಯಾಯ ಪುತ್ರಾಯ ಶಿಷ್ಯಾಯಾನುಗತಾಯ ಚ|

12238018e ರಹಸ್ಯಧರ್ಮಂ ವಕ್ತವ್ಯಂ ನಾನ್ಯಸ್ಮೈ ತು ಕಥಂ ಚನ||

ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸುವ, ಶ್ಲಾಘನೀಯನಾದ, ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮನಾದ ತಪಸ್ವೀ ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರನಿಗಾಗಲೀ ವಿಧೇಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಲೀ ಈ ರಹಸ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಅನ್ಯರಿಗೆ ಎಂದೂ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಬಾರದು.

12238019a ಯದ್ಯಪ್ಯಸ್ಯ ಮಹೀಂ ದದ್ಯಾದ್ರತ್ನಪೂರ್ಣಾಮಿಮಾಂ ನರಃ|

12238019c ಇದಮೇವ ತತಃ ಶ್ರೇಯ ಇತಿ ಮನ್ಯೇತ ತತ್ತ್ವವಿತ್||

ಒಂದು ವೇಳೆ ರತ್ನಪೂರ್ಣ ಈ ಮಹಿಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವ ನರನಿಗೂ ಇದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ತತ್ತ್ವವಿದುವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12238020a ಅತೋ ಗುಹ್ಯತರಾರ್ಥಂ ತದಧ್ಯಾತ್ಮಮತಿಮಾನುಷಮ್|

12238020c ಯತ್ತನ್ಮಹರ್ಷಿಭಿದ್ಯುಷ್ಪಂ ವೇದಾಂತೇಷು ಚ ಗೀಯತೇ|

12238020e ತತ್ತೇಽಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ||

ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿರುವ, ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗುಹ್ಯತರವಾದ, ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ, ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿರುವ ಆ ಅತಿಮಾನುಷ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಅಷ್ಟತ್ರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
 ಇನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೩೯

ಮಹಾಭೂತಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳ ವಿವೇಚನೆ (1-25).

12239001 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12239001a ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ವಿಸ್ತರೇಣೇಹ ಪುನರೇವ ವದಸ್ವ ಮೇ|
 12239001c ಯದಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಯಥಾ ಚೇದಂ ಭಗವನ್ಘೃಷಿಸತ್ತಮ||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್! ಋಷಿಸತ್ತಮ! ಪುನಃ ನನಗೆ
 ಅಧ್ಯಾತ್ಮವು ಏನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳು.”

12239002 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12239002a ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಯದಿದಂ ತಾತ ಪುರುಷಸ್ಯೇಹ ವಿದ್ಯತೇ|
 12239002c ತತ್ತೇಽಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಸ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಮಿಮಾಂ ಶೃಣು||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಗೂ! ಪುರುಷನಿಗಾಗಿಯೇ ಇರುವ
 ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ
 ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳು.

12239003a ಭೂಮಿರಾಪಸ್ತಥಾ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಾಯುರಾಕಾಶಮೇವ ಚ|

12239003c ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಸಾಗರಸ್ಯೋರ್ಮಯೋ ಯಥಾ||

ಭೂಮಿ, ಜಲ, ತೇಜಸ್ಸು, ವಾಯು ಮತ್ತು ಆಕಾಶ - ಈ ಮಹಾಭೂತಗಳು, ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ⁵³⁶.

12239004a ಪ್ರಸಾರ್ಯೇಹ ಯಥಾಂಗಾನಿ ಕೂರ್ಮಃ ಸಂಹರತೇ ಪುನಃ|

12239004c ತದ್ವನ್ನಹಾಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಯವೀಯಃಸು ವಿಕುರ್ವತೇ||

ಆಮೆಯು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೊರಚಾಚಿ ಪುನಃ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮಹಾಭೂತಗಳು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಪುನಃ ಲೀನವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12239005a ಇತಿ ತನ್ಮಯಮೇವೇದಂ ಸರ್ವಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್|

12239005c ಸರ್ಗೇ ಚ ಪ್ರಲಯೇ ಚೈವ ತಸ್ಮಾನ್ನಿದಿಶ್ಯತೇ ತಥಾ||

ಹೀಗೆ ಈ ಸರ್ವ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳೂ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12239006a ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚೈವ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಭೂತಕೃತ್|

12239006c ಅಕರೋತ್ತಾತ ವೈಷಮ್ಯಂ ಯಸ್ಮಿನ್ಯದನುಪಶ್ಯತಿ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ

---

⁵³⁶ ಇವು ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳಂತೆ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರರೂಪದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ವಿಲೀನವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಹೆಚ್ಚು -ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ⁵³⁷.”

12239007 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12239007a ಅಕರೋದ್ಯಚ್ಚ ರೀರೇಷು ಕಥಂ ತದುಪಲಕ್ಷಯೇತ್|

12239007c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಗುಣಾಃ ಕೇ ಚಿತ್ಯಥಂ ತಾನುಪಲಕ್ಷಯೇತ್||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಶರೀರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸಬೇಕು?”

12239008 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12239008a ಏತತ್ತೇ ವರ್ತ ಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾವದಿಹ ದರ್ಶನಮ್|

12239008c ಶೃಣು ತತ್ತ್ವ ಮಿಹೈಕಾಗ್ರೋ ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ಯಥಾ ಚ ತತ್||

---

537 ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಐದೇ ಮಹಾಭೂತಗಳ

ಸಮಾವೇಶವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇರಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ನ್ಯೂನಾಧಿಕರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದನ್ನು ನಾನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ
ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ತತ್ತ್ವ ತಃ
ಕೇಳು.

12239009a ಶಬ್ದಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ ತಥಾ ಖಾನಿ ತ್ರಯಮಾಕಾಶಸಂಭವಮ್|

12239009c ಪ್ರಾಣಶ್ಚೇಷ್ಟ್ವಾ ತಥಾ ಸ್ಪರ್ಶ ಏತೇ ವಾಯುಗುಣಾಸ್ತ್ರಯಃ||

ಶಬ್ದ, ಶ್ರೋತ್ರ ಮತ್ತು ಶರೀರ ದ್ವಾರಗಳು - ಇವು ಮೂರೂ
ಆಕಾಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರಾಣ, ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶ ಇವು ಮೂರೂ
ವಾಯುವಿನ ಗುಣಗಳು.

12239010a ರೂಪಂ ಚಕ್ಷುರ್ವಿಪಾಕಶ್ಚ ತ್ರಿಧಾ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಧೀಯತೇ|

12239010c ರಸೋಽಥ ರಸನಂ ಸ್ನೇಹೋ ಗುಣಾಸ್ತ್ವೇತೇ ತ್ರಯೋಽಂಭಸಾಮ್||

ರೂಪ, ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಜಠರಾನಲ ಇವು ಮೂರು ಅಗ್ನಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು.
ರಸ, ನಾಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಜಿಡ್ಡುಗಳು - ಈ ಮೂರು ಜಲದಿಂದ
ಹುಟ್ಟಿದವು.

12239011a ಘ್ರೇಯಂ ಘ್ರಾಣಂ ಶರೀರಂ ಚ ಭೂಮೇರೇತೇ ಗುಣಾಸ್ತ್ರಯಃ|

12239011c ಏತಾವಾನಿಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ ಪಾಂಚಭೌತಿಕಃ||

ಗಂಧ, ಮೂಗು ಮತ್ತು ಶರೀರ - ಈ ಮೂರು ಭೂಮಿಯ ಗುಣಗಳು.
ಪಾಂಚಭೌತಿಕವಾದ ಇವುಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12239012a ವಾಯೋಃ ಸ್ಪರ್ಶೋ ರಸೋಽದ್ಭಿಶ್ಚ ಜ್ಯೋತಿಷೋ ರೂಪಮುಚ್ಯತೇ|

12239012c ಆಕಾಶಪ್ರಭವಃ ಶಬ್ದೋ ಗಂಧೋ ಭೂಮಿಗುಣಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಸ್ಪರ್ಶವು ವಾಯುವಿನ, ರಸವು ಜಲದ, ರೂಪವು ತೇಜಸ್ಸಿನ

ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಬ್ದವು ಆಕಾಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದೆಂದೂ ಗಂಧವು ಭೂಮಿಯ ಗುಣವೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12239013a ಮನೋ ಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಭಾವಶ್ಚ ತ್ರಯ ಏತೇಽಽತ್ಮಯೋನಿಜಾಃ|

12239013c ನ ಗುಣಾನತಿವರ್ತಂತೇ ಗುಣೇಭ್ಯಃ ಪರಮಾ ಮತಾಃ||

ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಭಾವ - ಈ ಮೂರು ಆತ್ಮಯೋನಿಜಗಳು⁵³⁸. ಇವು ಗುಣಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಇವು ಗುಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳೆಂಬ ಮತವಿದೆ.

12239014a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ನರೇ ಪಂಚ ಷಷ್ಠಂ ತು ಮನ ಉಚ್ಯತೇ|

12239014c ಸಪ್ತಮೀಂ ಬುದ್ಧಿಮೇವಾಹುಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಪುನರಷ್ಟಮಮ್||

ನರರಲ್ಲಿ ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿವೆ. ಆರನೆಯದು ಮನಸ್ಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಳನೆಯದು ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಎಂಟನೆಯವನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12239015a ಚಕ್ಷುರಾಲೋಚನಾಯೈವ ಸಂಶಯಂ ಕುರುತೇ ಮನಃ|

12239015c ಬುದ್ಧಿರಧ್ಯವಸಾನಾಯ ಸಾಕ್ಷೀ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಉಚ್ಯತೇ||

ಕಣ್ಣು ನೋಡುವುದಕ್ಕಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಸಂಶಯಪಡುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12239016a ರಜಸ್ತಮಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ತ್ರಯ ಏತೇ ಸ್ವಯೋನಿಜಾಃ|

538 ಇವು ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

ಇವುಗಳನ್ನು ಜೀವನು ಹುಟ್ಟಿನೊಡನೆಯೇ ತಂದಿರುತ್ತಾನೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12239016c ಸಮಾಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ತದ್ಗುಣೇಷೂಪಲಕ್ಷಯೇತ್||

ರಜಸ್, ತಮಸ್ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ ಈ ಮೂರೂ ಸ್ವಯೋನಿಜಗಳು.
ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು
ಜೀವಿಯ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

12239017a ಯಥಾ ಕೂರ್ಮ ಇಹಾಂಗಾನಿ ಪ್ರಸಾರ್ಯ ವಿನಿಯಚ್ಚತಿ|

12239017c ಏವಮೇವೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ ಬುದ್ಧಿಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಯಚ್ಚತಿ||

ಆಮೆಯು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೊರ ಚಾಚಿ ಪುನಃ
ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು
ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳಿಂದ
ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12239018a ಯದೂರ್ಧ್ವಂ ಪಾದತಲಯೋರವಾಙ್ಮೂರ್ಧ್ವಶ್ಚ ಪಶ್ಯತಿ|

12239018c ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕೃತ್ಯೇ ವೈ ವರ್ತತೇ ಬುದ್ಧಿರುತ್ತಮಾ||

ಕಾಲುಕೆಳಗಿನಿಂದ ತಲೆಯ ನೆತ್ತಿಯವರೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು
ಇದೇ ನಾನು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದಲೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ
ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

12239019a ಗುಣಾನೇನೀಯತೇ ಬುದ್ಧಿರ್ಬುದ್ಧಿರೇವೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಪಿ|

12239019c ಮನಃಷಷ್ಠಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಬುದ್ಧ್ಯಭಾವೇ ಕುತೋ ಗುಣಾಃ||

ಬುದ್ಧಿಯೇ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ
ಮತ್ತು ಆರನೆಯದಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ
ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಬುದ್ಧಿಯ

ಸಮಾವೇಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಷಯಗಳ ಅನುಭವವು ಹೇಗೆ ತಾನೇ
ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ?

12239020a ತತ್ರ ಯತ್ ಪ್ರೀತಿಸಂಯುಕ್ತಂ ಕಿಂ ಚಿದಾತ್ಮನಿ ಲಕ್ಷಯೇತ್|

12239020c ಪ್ರಶಾಂತಮಿವ ಸಂಶುದ್ಧಂ ಸತ್ತ್ವಂ ತದುಪಧಾರಯೇತ್||

ಪ್ರೀತಿಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿರುವ ಸಂಶುದ್ಧ ಭಾವವು ಯಾರಲ್ಲಿ
ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವು ಆವಿರ್ಭಾವಗೊಂಡಿದೆ
ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12239021a ಯತ್ತು ಸಂತಾಪಸಂಯುಕ್ತಂ ಕಾಯೇ ಮನಸಿ ವಾ ಭವೇತ್|

12239021c ರಜಃ ಪ್ರವರ್ತಕಂ ತತ್ ಸ್ಯಾತ್ಸತತಂ ಹಾರಿ ದೇಹಿನಾಮ್||

ದೇಹದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಸಂತಾಪಯುಕ್ತ ಭಾವವು
ಕಂಡುಬಂದರೆ ರಜೋಗುಣದ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಿದೆ ಎಂದು
ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12239022a ಯತ್ತು ಸಂಮೋಹಸಂಯುಕ್ತಮವ್ಯಕ್ತವಿಷಯಂ ಭವೇತ್|

12239022c ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮವಿಜ್ಞೇಯಂ ತಮಸ್ತದುಪಧಾರ್ಯತಾಮ್||

ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗ ಭ್ರಾಂತಿಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದೋ, ವಿಷಯಗಳು
ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆಯೋ, ಊಹಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಆಗ
ತಮೋಗುಣದ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12239023a ಪ್ರಹರ್ಷಃ ಪ್ರೀತಿರಾನಂದಃ ಸಾಮ್ಯಂ ಸ್ವಸ್ಥಾತ್ಮಚಿತ್ತತಾ|

12239023c ಅಕಸ್ಮಾದ್ಯದಿ ವಾ ಕಸ್ಮಾದ್ವರ್ತತೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೋ ಗುಣಃ||

ಹರ್ಷ, ಪ್ರೀತಿ, ಆನಂದ, ಸಮತೆ, ಚಿತ್ತಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ - ಇವುಗಳು

ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೆ
ಅದು ಸಾತ್ವಿಕಗುಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12239024a ಅಭಿಮಾನೋ ಮೃಷಾವಾದೋ ಲೋಭೋ ಮೋಹಸ್ತಥಾಕ್ಷಮಾ|

12239024c ಲಿಂಗಾನಿ ರಜಸಸ್ತಾನಿ ವರ್ತಂತೇ ಹೇತ್ವಹೇತುತಃ||

ಅಭಿಮಾನ, ಸುಳ್ಳುಮಾತು, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಅಸಹನೆ - ಇವು
ರಜೋಗುಣದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

12239025a ತಥಾ ಮೋಹಃ ಪ್ರಮಾದಶ್ಚ ತಂದ್ರೀ ನಿದ್ರಾಪ್ರಬೋಧಿತಾ|

12239025c ಕಥಂ ಚಿದಭಿವರ್ತಂತೇ ವಿಜ್ಞೇಯಾಸ್ತಾಮಸಾ ಗುಣಾಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಮೋಹ, ಪ್ರಮಾದ, ನಿದ್ರೆ, ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನ -
ಇವುಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಇವು ತಾಮಸಗುಣಗಳು ಎಂದು
ತಿಳಿಯಬೇಕು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಮಾವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೦

ಬುದ್ಧಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷ ವಿವೇಚನೆ (1-22).

12240001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12240001a ಮನಃ ಪ್ರಸ್ಯಜತೇ ಭಾವಂ ಬುದ್ಧಿರಧ್ಯವಸಾಯಿನೀ|

12240001c ಹೃದಯಂ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ ವೇದ ತ್ರಿವಿಧಾ ಕರ್ಮಚೋದನಾ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಮೂರು ವಿಧದ ಕರ್ಮಚೋದನೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ: ಮನಸ್ಸು ಕರ್ಮಮಾಡುವ ಸಂಕಲ್ಪ-ಭಾವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ, ಬುದ್ಧಿಯು ಆ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಥವಾ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಅಂತಃಕರಣವು ಕರ್ಮದಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.

12240002a ಇಂದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪರಾ ಹ್ಯರ್ಥಾ ಅರ್ಥೇಭ್ಯಃ ಪರಮಂ ಮನಃ|

12240002c ಮನಸಸ್ತು ಪರಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಬುದ್ಧೇರಾತ್ಮಾ ಪರೋ ಮತಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವು. ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು, ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಬುದ್ಧಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ ಆತ್ಮನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು.

12240003a ಬುದ್ಧಿರಾತ್ಮಾ ಮನುಷ್ಯಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿರೇವಾತ್ಮನೋಽಽತ್ಮಿಕಾ|

12240003c ಯದಾ ವಿಕುರುತೇ ಭಾವಂ ತದಾ ಭವತಿ ಸಾ ಮನಃ||

ಬುದ್ಧಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮವು. ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯು ಆತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿ ಆತ್ಮವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಬುದ್ಧಿಯು ಆತ್ಮನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಆಸಕ್ತವಾಗಿ ವಿಕೃತ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಮನಸ್ಸೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

12240004a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಪೃಥಗ್ಭಾವಾದ್ಬುದ್ಧಿವಿಕ್ರಿಯತೇ ಹ್ಯಣು⁵³⁹||

12240004c ಶೃಣ್ವತೀ ಭವತಿ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಸ್ಪೃಶತೀ ಸ್ಪರ್ಶ ಉಚ್ಯತೇ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಕೇಳುವಾಗ ಬುದ್ಧಿಯು ಶ್ರೋತ್ರರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಅದು ಸ್ಪರ್ಶರೂಪವಾಗುತ್ತದೆ.

12240005a ಪಶ್ಯಂತೀ ಭವತೇ ದೃಷ್ಟೀ ರಸತೀ ರಸನಂ ಭವೇತ್||

12240005c ಜಿಘ್ರತೀ ಭವತಿ ಘ್ರಾಣಂ ಬುದ್ಧಿವಿಕ್ರಿಯತೇ ಪೃಥಕ್||

ನೋಡುವಾಗ ಅದು ದೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ರುಚಿನೋಡುವಾಗ ಅದು ರುಚಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಸುವಾಗ ಅದು ಘ್ರಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12240006a ಇಂದ್ರಿಯಾಣೇತಿ ತಾನ್ಯಾಹುಸ್ತೇಷ್ವದೃಶ್ಯಾಧಿತಿಷ್ಠತಿ||

12240006c ತಿಷ್ಠತೀ ಪುರುಷೇ ಬುದ್ಧಿಸ್ತಿಷು ಭಾವೇಷು ವರ್ತತೇ||

ಬುದ್ಧಿಯ ಈ ವಿಕಾರಗಳನ್ನೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷನು ಆ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಷ್ಠಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿದ್ದು ಸತ್ತ್ವ-ರಜ-ತಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.

12240007a ಕದಾ ಚಿಲ್ಲಭತೇ ಪ್ರೀತಿಂ ಕದಾ ಚಿದಪಿ ಶೋಚತೇ||

12240007c ನ ಸುಖೇನ ನ ದುಃಖೇನ ಕದಾ ಚಿದಿಹ ಯುಜ್ಯತೇ||

⁵³⁹ ಹ್ಯತಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
 ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶೋಕದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೆರಡೂ
 ಇಲ್ಲದೇ ಮೋಹವಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12240008a ಸೇಯಂ ಭಾವಾತ್ಮಿಕಾ ಭಾವಾಂಸ್ತ್ರೀನೇತಾನತಿವರ್ತತೇ|

12240008c ಸರಿತಾಂ ಸಾಗರೋ ಭರ್ತಾ ಮಹಾವೇಲಾಮಿವೋರ್ಮಿಮಾನ್||

ಮಹಾ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನದಿಗಳ ಗಂಡ ಸಾಗರನು ವಿಶಾಲ
 ತೀರಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವಂತೆ ಸತ್ತ್ವ -
 ರಜಸ್ತಮೋಭಾವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಈ ಮೂರನ್ನೂ
 ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ.

12240009a ಯದಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇ ಕಿಂ ಚಿತ್ತದಾ ಭವತಿ ಸಾ ಮನಃ|

12240009c ಅಧಿಷ್ಠಾನಾನಿ ವೈ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಪೃಥಗೇತಾನಿ ಸಂಸ್ಮರೇತ್|

12240009e ಇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯೇವ ಮೇಧ್ಯಾನಿ ವಿಜೇತವ್ಯಾನಿ ಕೃತ್ಸ್ನಶಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬಯಸಿದಾಗ ಬುದ್ಧಿಯು ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ.
 ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಐದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾವಗಳೂ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ
 ಅಡಗಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಮೇಧಗಳು.
 ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜಯಿಸಬೇಕು.

12240010a ಸರ್ವಾಣ್ಯೇವಾನುಪೂರ್ವೈಣ ಯದ್ಯನ್ನಾನುವಿಧೀಯತೇ|

12240010c ಅವಿಭಾಗಗತಾ ಬುದ್ಧಿಭರ್ವೇ ಮನಸಿ ವರ್ತತೇ|

12240010e ಪ್ರವರ್ತಮಾನಂ ತು ರಜಃ ಸತ್ತ್ವಮಪ್ಯನುವರ್ತತೇ||

ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ

ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದು ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ
ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ.

12240011a ಯೇ ಚೈವ ಭಾವಾ ವರ್ತಂತೇ ಸರ್ವ ಏಷ್ಟೇವ ತೇ ತ್ರಿಷು|

12240011c ಅನ್ವರ್ಥಾಃ ಸಂಪ್ರವರ್ತಂತೇ ರಥನೇಮಿಮರಾ ಇವ||

ಸಾತ್ವಿಕಾದಿ ಎಲ್ಲ ಭಾವಗಳೂ ಮನೋಬುದ್ಧಿ ಹಂಕಾರಾದಿ ಮೂರರಲ್ಲಿ
ರಥಚಕ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಅರೆಕಾಲುಗಳಂತೆ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳಿಂದ
ಇರುತ್ತವೆ.

12240012a ಪ್ರದೀಪಾರ್ಥಂ ನರಃ⁵⁴⁰

ಕುರ್ಯಾದಿಂದ್ರಿಯೈರ್ಬುದ್ಧಿಸತ್ತಮೈಃ|

12240012c ನಿಶ್ಚರದ್ಭಿರ್ಯಥಾಯೋಗಮುದಾಸೀನೈರ್ಯದೃಚ್ಚಯಾ||

ಬುದ್ಧಿಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಉದಾಸೀನವಾದ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ
ಕಡೆಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಮನುಷ್ಯನ
ಬುದ್ಧಿಯು ದೀಪದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

12240013a ಏವಂಸ್ವಭಾವಮೇವೇದಮಿತಿ ವಿದ್ವಾನ್ನ ಮುಹ್ಯತಿ|

12240013c ಅಶೋಚನ್ನಪ್ರಹೃಷ್ಯಂಶ್ಚ ನಿತ್ಯಂ ವಿಗತಮತ್ಸರಃ||

ಇದೇ ಸ್ವಭಾವವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸನು
ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿತ್ಯವೂ ಮತ್ಸರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು
ಶೋಕಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹರ್ಷ ಪಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

⁵⁴⁰ ಮನಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12240014a ನ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ ಶಕ್ಯತೇ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಂದ್ರಿಯೈಃ ಕಾಮಗೋಚರೈಃ|

12240014c ಪ್ರವರ್ತಮಾನ್ಯೈರನಯೇ ದುರ್ಧರೈರಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ||

ಅನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಅಕೃತಾತ್ಮರು ಕಾಮಗೋಚರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಲು ಶಕ್ಯರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12240015a ತೇಷಾಂ ತು ಮನಸಾ ರಶ್ಮಿನ್ಯದಾ ಸಮ್ಯಜ್ಜೈಚ್ಚತಿ|

12240015c ತದಾ ಪ್ರಕಾಶತೇ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ ಘಟೇ ದೀಪ ಇವ ಜ್ವಲನ್|

12240015e ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಭೂತಾನಾಂ ತಮಸ್ಯಪಗತೇ ಯಥಾ||

ಮನಸ್ಸಿನ ಕಡಿವಾಣಗಳಿಂದ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಕತ್ತಲೆಯು ಕಳೆದಾಗ ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಆತ್ಮನು ಘಟದಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೀಪದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12240016a ಯಥಾ ವಾರಿಚರಃ ಪಕ್ಷೀ ನ ಲಿಪ್ಯತಿ ಜಲೇ ಚರನ್|

12240016c ಏವಮೇವ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞೋ ನ ದೋಷೈರ್ವಿಷಯಾಂಶ್ಚರನ್|

12240016e ಅಸಜ್ಜಮಾನಃ ಸರ್ವೇಷು ನ ಕಥಂ ಚನ ಲಿಪ್ಯತೇ||

ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಹಕ್ಕಿಯು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆದರೂ ನೀರಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ತೋಯಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞನು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಅವುಗಳ ದೋಷಗಳಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12240017a ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪೂರ್ವಕೃತಂ ಕರ್ಮ ರತಿಯೈಸ್ಸು ಸದಾತ್ಮನಿ|

12240017c ಸರ್ವ ಭೂತಾತ್ಮ ಭೂತಸ್ಯ ಗುಣಮಾರ್ಗೇಷ್ಟಸಜ್ಜತಃ||

ಪೂರ್ವಕೃತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸದಾ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವ
ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮ ಭೂತನು ಗುಣಗಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

12240018a ಸತ್ತ್ವ ಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರಸವತಿ ಗುಣಾನ್ವಾಪಿ ಕದಾ ಚ ನ|

12240018c ನ ಗುಣಾ ವಿದುರಾತ್ಮಾನಂ ಗುಣಾನ್ವೇದ ಸ ಸರ್ವದಾ||

ಆತ್ಮನು ಎಂದೂ ಸತ್ತ್ವವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು
ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗುಣಗಳು ಆತ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಆದರೆ ಆತ್ಮನು ಗುಣಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

12240019a ಪರಿದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಗುಣಾನಾಂ ಸ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಚೈವ ಯಥಾತಥಮ್|

12240019c ಸತ್ತ್ವಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರೇತದಂತರಂ ವಿದ್ಧಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಯೋಃ||

ಅವನು ಗುಣಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸೃಷ್ಟಾರ ಬುದ್ಧಿಯ ಪರಿದ್ರಷ್ಟನು.
ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಅಂತರವನ್ನು
ನೀನು ತಿಳಿದುಕೋ.

12240020a ಸೃಜತೇ ತು ಗುಣಾನೇಕ ಏಕೋ ನ ಸೃಜತೇ ಗುಣಾನ್|

12240020c ಪೃಥಗ್ಭೃತೌ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ತೌ ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತೌ ಚ ಸರ್ವದಾ||

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.
ಇನ್ನೊಂದು ಅಂದರೆ ಆತ್ಮವು ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅವೆರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸರ್ವದಾ ಅವು
ಒಂದುಗೂಡಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತವೆ.

12240021a ಯಥಾ ಮತ್ಸ್ಯೋಽದ್ಭಿರನ್ಯಃ ಸನ್ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತೌ ತಥೈವ ತೌ|

12240021c ಮಶಕೋದುಂಬರೌ ಚಾಪಿ ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತೌ ಯಥಾ ಸಹ||

ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೀನು ನೀರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಅದು ನೀರಿನೊಟ್ಟಿಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅತ್ತಿಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಹುಳುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ.

12240022a ಇಷೀಕಾ ವಾ ಯಥಾ ಮುಂಜೇ ಪೃಥಕ್ ಸಹ ಚೈವ ಚ|

12240022c ತಥೈವ ಸಹಿತಾವೇತಾವನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೌ||

ಮೌಂಜಿಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಇಷೀಕವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾನಲ್ಪತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೧

ಜ್ಞಾನದ ಸಾಧನೆ, ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮಹಿಮೆ (1-14).

12241001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12241001a ಸೃಜತೇ ತು ಗುಣಾನ್ಸತ್ತಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸ್ವ ನುತಿಷ್ಠತಿ|

12241001c ಗುಣಾನ್ವಿಕ್ರಿಯತಃ ಸರ್ವಾನುದಾಸೀನವದೀಶ್ವರಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಕೃತಿಯು ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಾದ ಆತ್ಮನು ಉದಾಸೀನನಂತೆ ವಿಕಾರಶೀಲವಾದ ಆ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಆ ಗುಣಗಳಿಗೆ ನಾಯಕನು.

12241002a ಸ್ವಭಾವಯುಕ್ತಂ ತತ್ಸರ್ವಂ ಯದಿಮಾನ್ ಸೃಜತೇ ಗುಣಾನ್|

12241002c ಊರ್ಣನಾಭಿಯಥಾ ಸೂತ್ರಂ ಸೃಜತೇ ತಂತುವದ್ಗುಣಾನ್||

ಜೇಡರ ಹುಳುವು ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ದಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

12241003a ಪ್ರಧ್ವಸ್ತಾ ನ ನಿವರ್ತಂತೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿನೋಪಲಭ್ಯತೇ|

12241003c ಏವಮೇಕೇ ವ್ಯವಸ್ಯಂತಿ ನಿವೃತ್ತಿರಿತಿ ಚಾಪರೇ||

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಗುಣಗಳು ನಾಶಹೊಂದಿದರೂ ಅವು ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗದೇ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವಾದೊಡನೆ ತ್ರಿಗುಣಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12241004a ಉಭಯಂ ಸಂಪ್ರಧಾಯೈ ತದಧ್ಯವಸ್ಯೇದ್ಯಥಾಮತಿ|

12241004c ಅನೇನೈವ ವಿಧಾನೇನ ಭವೇದ್ಗರ್ಭಶಯೋ ಮಹಾನ್||

ಈ ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಯಥಾಮತಿಯಾಗಿ

ಪರ್ಯಾಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಧಾನದಿಂದಲೇ ಹೃದಯಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಜೀವನು ಮಹಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12241005a ಅನಾದಿನಿಧನಂ ನಿತ್ಯಮಾಸಾದ್ಯ ವಿಚರೇನ್ನರಃ|

12241005c ಅಕ್ರುದ್ಯನ್ನಪ್ರಹೃಷ್ಯಂಶ್ಚ ನಿತ್ಯಂ ವಿಗತಮತ್ಸರಃ||

ಅನಾದಿನಿಧನ ಆತ್ಮನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಬಳಸಿರುವ ನರನು ಹರ್ಷ-
ಕ್ರೋಧ-ಈರ್ಷ್ಯಾ-ದ್ವೇಷ ರಹಿತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12241006a ಇತ್ಯೇವಂ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಂ ಬುದ್ಧಿಚಿಂತಾಮಯಂ ದೃಢಮ್|

12241006c ಅತೀತ್ಯ ಸುಖಮಾಸೀತ ಅಶೋಚಂಶ್ಚಿನ್ನಸಂಶಯಃ||

ಹೀಗೆ ಚಿಂತಾಮಯವಾದ ದೃಢ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಯನ್ನು
ಭೇದಿಸಿ ಶೋಕ-ಸಂದೇಹರಹಿತನಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು.

12241007a ತಪ್ಯೇಯುಃ ಪ್ರಚ್ಯುತಾಃ ಪೃಥ್ವ್ಯಾ ಯಥಾ ಪೂರ್ಣಾಂ ನದೀಂ ನರಾಃ|

12241007c ಅವಗಾಥಾ ಹ್ಯವಿದ್ವಾಂಸೋ ವಿಧಿ ಲೋಕಮಿಮಂ ತಥಾ||

ಈಜಲು ತಿಳಿಯದ ನರರು ದಡದಿಂದ ಜಾರಿ ತುಂಬಿದ ನದಿಯಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ ಅವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿ.

12241008a ನ ತು ತಾಮ್ಯತಿ ವೈ ವಿದ್ವಾನ್ ಸ್ಥಲೇ ಚರತಿ ತತ್ತ್ವವಿತ್|

12241008c ಏವಂ ಯೋ ವಿಂದತೇಽಽತ್ಮಾನಂ ಕೇವಲಂ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ಮನಃ||

ಆದರೆ ಈಜಲು ತಿಳಿದವನು ನದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮವನ್ನು
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡ ತತ್ತ್ವವಿದುವು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ಬಹಳ

ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

12241009a ಏವಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ನರಃ ಸರ್ವಾನ್ ಭೂತಾನಾಮಗತಿಂ ಗತಿಮ್|

12241009c ಸಮವೇಕ್ಷ್ಯ ಶನೈಃ ಸಮ್ಯಗ್ಭತೇ ಶಮಮುತ್ತಮಮ್⁵⁴¹||

ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವ ಮತ್ತು ಲಯಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಏರು-ಪೇರುಗಳ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡುವ ನರನು ಪರಮಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12241010a ಏತದ್ವೈ ಜನ್ಮಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವಿಶೇಷತಃ|

12241010c ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಂ ಶಮಶ್ಚೈವ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತತ್ಪರಾಯಣಮ್||

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶಮೆ (ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಯಮ) ಇವುಗಳೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರುವ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿರುವವನಿಗೆ, ಇದೇ ಜನ್ಮಸಾಮರ್ಥ್ಯವು. ಇದೇ ಅವರಿಗೆ ಪರಾಯಣವು.

12241011a ಏತದ್ಬುದ್ಧ್ವಾ ಭವೇದ್ಬದ್ಧಃ ಕಿಮನ್ಯದ್ಬದ್ಧಲಕ್ಷಣಮ್|

12241011c ವಿಜ್ಞಾಯೈತದ್ವಿಮುಚ್ಯಂತೇ ಕೃತಕೃತ್ಯಾ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಬುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶಮೆಗಳಲ್ಲದೇ ಬುದ್ಧನ ಲಕ್ಷಣಗಳ್ಯಾವುದಾದರೂ ಏನಿದೆ? ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮನೀಷಿಣರು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು

---

541 ಸಮವೇಕ್ಷ್ಯ ಚ ವೈಷಮ್ಯಂ ಲಭತೇ ಶುಭಮುತ್ತಮಮ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12241012a ನ ಭವತಿ ವಿದುಷಾಂ ಮಹದ್ಭಯಂ
ಯದವಿದುಷಾಂ ಸುಮಹದ್ಭಯಂ ಭವೇತ್|

12241012c ನ ಹಿ ಗತಿರಧಿಕಾಸ್ತಿ ಕಸ್ಯ ಚಿದ್
ಭವತಿ ಹಿ ಯಾ ವಿದುಷಃ ಸನಾತನೀ||

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಮಹಾಭಯವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಸನಾತನ ಗತಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಗತಿಯು
ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12241013a ಲೋಕಮಾತುರಮಸೂಯತೇ ಜನಸ್ಮಿ
ತತ್ತದೇವ ಚ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಶೋಚತೇ|

12241013c ತತ್ರ ಪಶ್ಯ ಕುಶಲಾನಶೋಚತೋ
ಯೇ ವಿದುಸ್ತದುಭಯಂ ಕೃತಾಕೃತಮ್||

ಕೆಲವರು ದುಃಖಿಗಳನ್ನೂ ರೋಗಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅವರಲ್ಲಿ
ದೋಷಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ
ಶೋಕಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣಗಳ ತತ್ತ್ವವನ್ನು
ತಿಳಿದಿರುವವರು ಅಂಥವರನ್ನು ನೋಡಿ ಶೋಕಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ
ದೋಷವೆಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರನ್ನೇ ನೀನು ಕುಶಲರೆಂದು ತಿಳಿ.

12241014a ಯತ್ಕರೋತ್ಯನಭಿಸಂಧಿಪೂರ್ವಕಂ
ತಚ್ಚ ನಿರ್ಣುದತಿ ಯತ್ಪುರಾ ಕೃತಮ್|

12241014c ನ ಪ್ರಿಯಂ ತದುಭಯಂ ನ ಚಾಪ್ರಿಯಂ
ತಸ್ಯ ತಜ್ಜನಯತೀಹ ಕುರ್ವತಃ||

ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವದಿಂದ ವಿವೇಕಿಯು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು ಅವನು
ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಅಶುಭಕರ್ಮದ ದುಷ್ಟಲಗಳನ್ನೂ
ತೊಡೆದುಹಾಕುತ್ತದೆ. ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮವು ಅವನಿಗೆ ಇಹದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ
ಪರದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಪ್ರಿಯವನ್ನಾಗಲೀ ಅಪ್ರಿಯವನ್ನಾಗಲೀ
ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾನಲ್ಪತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೨

ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನೆಗಳು, ಸಂಸಾರನದಿಯ ವರ್ಣನೆ
ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ (1-25).

12242001 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12242001a ಯಸ್ಮಾದ್ಧರ್ಮಾತ್ಪರೋ ಧರ್ಮೋ ವಿದ್ಯತೇ ನೇಹ ಕಶ್ಚನ|

12242001c ಯೋ ವಿಶಿಷ್ಟಶ್ಚ ಧರ್ಮೇಭ್ಯಸ್ತಂ ಭವಾನ್ ಪ್ರಬ್ರವೀತು ಮೇ||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕಿಂತ ಹಿರಿಯದಾದ
ಬೇರೆ ಯಾವ ಧರ್ಮವೂ ಇಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಎಲ್ಲ
ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವುದೋ ಆ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು
ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12242002 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12242002a ಧರ್ಮಂ ತೇ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪುರಾಣಮೃಷಿಸಂಸ್ತುತಮ್|

12242002c ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಸರ್ವಧರ್ಮೇಭ್ಯಸ್ತಮಿಹೈಕಮನಾಃ ಶೃಣು||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುರಾಣ ಋಷಿಸಂಸ್ತುತವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಏಕಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಇದನ್ನು ಕೇಳು.

12242003a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಮಾಥೀನಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸಂಯಮ್ಯ ಯತ್ನತಃ|

12242003c ಸರ್ವತೋ ನಿಷ್ಪತಿಷ್ಠಾನಿ ಪಿತಾ ಬಾಲಾನಿವಾತ್ಮಜಾನ್||

ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಯುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಡಡುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12242004a ಮನಸಶ್ಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ಹೈಕ್ಯಾಗ್ರ್ಯಂ ಪರಮಂ ತಪಃ|

12242004c ತಜ್ಞಾ ಯಃ ಸರ್ವಧರ್ಮೇಭ್ಯಃ ಸ ಧರ್ಮಃ ಪರ ಉಚ್ಯತೇ||

ಮನಸ್ಸು-ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವುದೇ ಪರಮ ತಪಸ್ಸು. ಈ ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶತೆಯು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12242005a ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸಂಧಾಯ ಮನಃಷಷ್ಠಾನಿ ಮೇಧಯಾ|

12242005c ಆತ್ಮತೃಪ್ತ ಇವಾಸೀತ ಬಹು ಚಿಂತ್ಯಮಚಿಂತಯನ್||

ಮನಸ್ಸೇ ಆರನೆಯದಾಗಿರುವ ಆ ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿಯ

ಮೂಲಕ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ, ಅನೇಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸದೇ,
ಆತ್ಮ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.

12242006a ಗೋಚರೇಭ್ಯೋ ನಿವೃತ್ತಾನಿ ಯದಾ ಸ್ಥಾಸ್ಯಂತಿ ವೇಶ್ಮನಿ|

12242006c ತದಾ ತ್ವಮಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಂ ಪರಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಶಾಶ್ವತಮ್||

ವಿಷಯಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶರೀರವೆಂಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದಾಗ ನೀನು ಶಾಶ್ವತನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ.

12242007a ಸರ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ವಿಧೂಮಮಿವ ಪಾವಕಮ್|

12242007c ತಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮಹಾತ್ಮನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಯೇ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ, ಸರ್ವಾತ್ಮನಾದ ಮತ್ತು
ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಆದ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12242008a ಯಥಾ ಪುಷ್ಪಫಲೋಪೇತೋ ಬಹುಶಾಖೋ ಮಹಾದ್ರುಮಃ|

12242008c ಆತ್ಮನೋ ನಾಭಿಜಾನೀತೇ ಕ್ವ ಮೇ ಪುಷ್ಪಂ ಕ್ವ ಮೇ ಫಲಮ್||

12242009a ಏವಮಾತ್ಮಾ ನ ಜಾನೀತೇ ಕ್ವ ಗಮಿಷ್ಯೇ ಕುತೋ ನ್ವಹಮ್|

12242009c ಅನ್ಯೋ ಹ್ಯತ್ರಾಂತರಾತ್ಮಾಸ್ತಿ ಯಃ ಸರ್ವಮನುಪಶ್ಯತಿ||

ಪುಷ್ಪ-ಫಲಭರಿತ ಬಹುಶಾಖೆಗಳುಳ್ಳ ಮಹಾ ವೃಕ್ಷವು ತನ್ನ ಫಲ-
ಪುಷ್ಪಗಳು ಎಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ
ಜೀವಾತ್ಮನು ತಾನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಂದ
ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ
ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲದೇ ಬೇರೊಬ್ಬ ಅಂತರಾತ್ಮನೂ ಇದ್ದನೆ. ಅವನು

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12242010a ಜ್ಞಾನದೀಪೇನ ದೀಪ್ತೇನ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ|

12242010c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ವಮಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಂ ನಿರಾತ್ಮಾ ಭವ ಸರ್ವವಿತ್||

ಜ್ಞಾನದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ನೀನೂ ಕೂಡ ಜೀವಾತ್ಮನ ಮೂಲಕ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ನಿರಭಿಮಾನಿಯೂ ಆಗು.

12242011a ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮುಕ್ತತ್ವಚ ಇವೋರಗಃ|

12242011c ಪರಾಂ ಬುದ್ಧಿಮವಾಪ್ಯೇಹ ವಿಪಾಪ್ಮಾ ವಿಗತಜ್ವರಃ||

ಪೊರೆಯನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡ ಹಾವಿನಂತೆ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಪಾಪರಹಿತನೂ ಚಿಂತಾರಹಿತನೂ ಆಗು.

12242012a ಸರ್ವತಃಸ್ತ್ರೋತಸಂ ಘೋರಾಂ ನದೀಂ ಲೋಕಪ್ರವಾಹಿನೀಮ್|

12242012c ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಹವತೀಂ ಮನಃಸಂಕಲ್ಪರೋಧಸಮ್||

12242013a ಲೋಭಮೋಹತ್ರಣಚ್ಚನ್ನಾಂ ಕಾಮಕ್ರೋಧಸರೀಸೃಪಾಮ್|

12242013c ಸತ್ಯತೀರ್ಥಾನ್ಯತಕ್ಷೋಭಾಂ ಕ್ರೋಧಪಂಕಾಂ ಸರಿದ್ವರಾಮ್||

ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಲೋಕಪ್ರವಾಹನೀ ಈ ಘೋರ ಸಂಸಾರನದಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮೊಸಳೆಗಳು. ಮನಃಸಂಕಲ್ಪಗಳೇ ಇದರ ತೀರಗಳು. ಲೋಭ-ಮೋಹಗಳು ನದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹುಲ್ಲುಗಳು. ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳು ಅದರಲ್ಲಿರುವ

ಸರ್ಪಗಳು. ಸತ್ಯವೇ ಇದರ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವು. ಅನ್ಯತವು
ಕುಲುಕಾಟವು. ಕ್ರೋಧವು ಕೆಸರು.

12242014a ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಭವಾಂ ಶೀಘ್ರಾಂ ದುಸ್ತರಾಮಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ|

12242014c ಪ್ರತರಸ್ವ ನದೀಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಕಾಮಗ್ರಾಹಸಮಾಕುಲಾಮ್||

ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬ ಪರ್ವತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ, ಅತ್ಯಂತ
ವೇಗಯುಕ್ತವಾದ ಈ ನದಿಯನ್ನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಲ್ಲದವರಿಗೆ ದಾಟಲು
ಸಾಧ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಕಾಮಗಳೆಂಬ ಮೊಸಳೆಗಳಿಂದ ಇದು
ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ.

12242015a ಸಂಸಾರಸಾಗರಗಮಾಂ ಯೋನಿಪಾತಾಲದುಸ್ತರಾಮ್|

12242015c ಆತ್ಮಜನ್ಮೋದ್ಭವಾಂ ತಾತ ಜಿಹ್ವಾವರ್ತಾಂ ದುರಾಸದಾಮ್||

ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನೇ ಸೇರುವ, ವಾಸನೆಯೆಂಬ
ಆಳವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇದನ್ನು ದಾಟುವುದು ದುಷ್ಕರವು. ಇದು
ಅವರವರ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಾಲಿಗೆಯೇ ಅದರ
ಸುಳಿಯಾಗಿದ್ದು ದಾಟಲು ದುಷ್ಕರವಾಗಿದೆ.

12242016a ಯಾಂ ತರಂತಿ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞಾ ಧೃತಿಮಂತೋ ಮನೀಷಿಣಃ|

12242016c ತಾಂ ತೀರ್ಣಃ ಸರ್ವತೋಮುಕ್ತೋ ವಿಪೂತಾತ್ಮಾತ್ಮವಿಚ್ಛಚಿಃ||

12242017a ಉತ್ತಮಾಂ ಬುದ್ಧಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಂ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ|

12242017c ಸಂತೀರ್ಣಃ ಸರ್ವಸಂಕ್ಷೇಶಾನ್ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ವಿಕಲ್ಮಷಃ||

ಧೃತಿಮಂತ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞ ಮನೀಷಿಣರು ದಾಟಬಲ್ಲ ಆ ನದಿಯನ್ನು
ನೀನೂ ಕೂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ದಾಟು. ಅದರಿಂದ ನೀನು
ಸರ್ವಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೀಯೆ. ಆತ್ಮವಿದುವಾಗುತ್ತೀಯೆ.

ಶುಚಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ. ಬ್ರಹ್ಮಮಯನಾಗುತ್ತೀಯೆ. ಸಕಲವಿಧದ
ಸಂಸಾರಬಂಧನಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪಾಪರಹಿತನಾಗಿ
ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನಾಗುತ್ತೀಯೆ.

12242018a ಭೂಮಿಷ್ಠಾನೀವ ಭೂತಾನಿ ಪರ್ವತಸ್ಥೋ ನಿಶಾಮಯ|

12242018c ಅಕ್ಷುಧ್ಯನ್ನಪ್ರಹೃಷ್ಯಂಶ್ಚ ನನ್ಯಶಂಸಮತಿಸ್ತಥಾ|

12242018e ತತೋ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ||

ಪರ್ವತಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವವನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವ
ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡುವಂತೆ ಜ್ಞಾನರೂಪದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ
ನಿಂತು ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಪಡುತ್ತಿರುವ
ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸು. ಕ್ರೋಧ-ಹರ್ಷಗಳನ್ನು ಮತ್ತು
ಕ್ರೂರಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತೊರೆ. ಆಗ ನೀನು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ-
ಲಯಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೀಯೆ.

12242019a ಏವಂ ವೈ ಸರ್ವಧರ್ಮೇಭ್ಯೋ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಮೇನಿರೇ ಬುಧಾಃ|

12242019c ಧರ್ಮಂ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುನಯಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನಃ||

ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುನಿ-ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇದನ್ನೇ
ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವೆಂದೂ, ಧರ್ಮಭೃತರ ಧರ್ಮವೆಂದೂ
ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

12242020a ಆತ್ಮನೋಽವ್ಯಯಿನೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಇದಂ ಪುತ್ರಾನುಶಾಸನಮ್|

12242020c ಪ್ರಯತಾಯ ಪ್ರವಕ್ತವ್ಯಂ ಹಿತಾಯಾನುಗತಾಯ ಚ||

ಪುತ್ರ! ಈ ಉಪದೇಶವು ಅವ್ಯಯನಾದ ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು. ಇದನ್ನು

ಹಿತ್ಯೇಷಿಯಾದ, ವಿಧೇಯನಾದ ಮತ್ತು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ
ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.

12242021a ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಮಿದಂ ಗುಹ್ಯಂ ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂ ಮಹತ್|

12242021c ಅಬ್ರುವಂ ಯದಹಂ ತಾತ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಕಮಂಜಸಾ||

ಈ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವು ಗುಹ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಗಹನವಾಗಿಯೂ
ಮಹತ್ವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಮಗೂ! ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಈ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವು
ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವದಿಂದ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.

12242022a ನೈವ ಸ್ತ್ರೀ ನ ಪುಮಾನೇತನ್ವೈವ ಚೇದಂ ನಪುಂಸಕಮ್|

12242022c ಅದುಃಖಮಸುಖಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂತಭವ್ಯಭವಾತ್ಮಕಮ್||

ಅದುಃಖವೂ, ಅಸುಖವೂ, ಭೂತ-ಭವಿಷ್ಯ-ವರ್ತಮಾನ ಸ್ವರೂಪವೂ
ಆದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮವು ಗಂಡಸೂ ಅಲ್ಲ, ಹೆಂಗಸೂ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತು
ನಪುಂಸಕನೂ ಅಲ್ಲ.

12242023a ನೈತಜ್ಞಾ ತ್ವಾ ಪುಮಾನ್ಸ್ತ್ರೀ ವಾ ಪುನರ್ಭವಮವಾಪ್ನುಯಾತ್|

12242023c ಅಭವಪ್ರತಿಪತ್ಯರ್ಥಮೇತದ್ವತ್ಯ ವಿಧೀಯತೇ||

ಪುರುಷನಾಗಲೀ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಲೀ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.
ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯದಿರುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು
ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12242024a ಯಥಾ ಮತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ನ ಚೈತಾನಿ ಯಥಾ ತಥಾ|

12242024c ಕಥಿತಾನಿ ಮಯಾ ಪುತ್ರ ಭವಂತಿ ನ ಭವಂತಿ ಚ||

ಪುತ್ರ! ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಮತಗಳನ್ನೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮತಗಳ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಗಳು ಇರುವುದೂ ಉಂಟು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಉಂಟು.

12242025a ತತ್ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತೇನ ಗುಣಾನ್ವಿತೇನ

ಪುತ್ರೇಣ ಸತ್ಪುತ್ರಗುಣಾನ್ವಿತೇನ|

12242025c ಪೃಷ್ಠೋ ಹೀದಂ ಪ್ರೀತಿಮತಾ ಹಿತಾರ್ಥಂ

ಬ್ರೂಯಾತ್ಸುತಸ್ಯೇಹ ಯದುಕ್ತಮೇತತ್||

ಸತ್ಪುತ್ರ! ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತನಾದ, ಗುಣವಂತನಾದ ಮತ್ತು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾದ ಮಗನು ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ತಂದೆಯು ಸಂತುಷ್ಟಚಿತ್ತದಿಂದ ಆ ಜಿಜ್ಞಾಸು ಮಗನಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೆ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೂರಾನವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೩

ಬ್ರಹ್ಮವಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಲಕ್ಷಣಗಳು; ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಉಪಾಯ

(1-23).

12243001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12243001a ಗಂಧಾನ್ರಸಾನ್ನಾನುರುಂಧ್ಯಾತ್ಸುಖಂ ವಾ

ನಾಲಂಕಾರಾಂಶ್ಚಾಪ್ನುಯಾತ್ಸಸ್ಯ ತಸ್ಯ|

12243001c ಮಾನಂ ಚ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ ಯಶಶ್ಚ ನೇಚ್ಚೇತ್

ಸ ವೈ ಪ್ರಚಾರಃ ಪಶ್ಯತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಗಂಧ-ರಸಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸದೇ ಅವುಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಸುಖಗಳಿಗೆ ಆಸೆಪಡದೇ, ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ, ಮಾನ-ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಆಶಿಸದೇ ಇರುವುದೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಆಚಾರ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

12243002a ಸರ್ವಾನ್ವೇದಾನಧೀಯೀತ ಶುಶ್ರೂಷುರ್ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಾನ್|

12243002c ಋಚೋ ಯಜೂಂಷಿ ಸಾಮಾನಿ ನ ತೇನ ನ ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ||

ಋಕ್ಸಾಮ-ಯಜುಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಸರ್ವ ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೂ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12243003a ಜ್ಞಾತಿವತ್ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವ ವಿತ್ಸರ್ವ ವೇದವಿತ್|

12243003c ನಾಕಾಮೋ ಮ್ರಿಯತೇ ಜಾತು ನ ತೇನ ನ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಧುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ, ಸರ್ವವಿದು, ಸರ್ವವೇದವಿದುವು ಕಾಮರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವಿಲ್ಲ. ಅಂಥವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12243004a ಇಷ್ಟೀಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕ್ರತೂಂಶ್ಚೈವಾಪ್ತದಕ್ಷಿಣಾನ್|

12243004c ನೈವ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಮಭಿಧ್ಯಾನಾತ್ಯಥಂ ಚನ||

ವಿವಿಧ ಇಷ್ಟಿಗಳನ್ನೂ, ಆಪ್ತದಕ್ಷಿಣೆಯುಕ್ತ ಕ್ರತುಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ
ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದರೆ ಯಾವುದೇ
ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12243005a ಯದಾ ಚಾಯಂ ನ ಬಿಭೇತಿ ಯದಾ ಚಾಸ್ಮಾನ್ನ ಬಿಭ್ಯತಿ|

12243005c ಯದಾ ನೇಚ್ಚತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಇತರರ ಕುರಿತು ಭಯಪಡದಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಇತರರು ಅವನ ಕುರಿತು
ಭಯಪಡದಿರುವಾಗ, ಹಾಗೂ ಯಾವಾಗ ಅವನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದೂ
ಇಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲವೋ ಆಗ ಅವನು
ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12243006a ಯದಾ ನ ಕುರುತೇ ಭಾವಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಪಾಪಕಮ್|

12243006c ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಕರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮಾತಿನಿಂದ ಯಾರು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ
ಪಾಪವನ್ನೆಸಗುವ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥವನು
ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12243007a ಕಾಮಬಂಧನಮೇವೈಕಂ ನಾನ್ಯದಸ್ತೀಹ ಬಂಧನಮ್|

12243007c ಕಾಮಬಂಧನಮುಕ್ತೋ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ಕಾಮಬಂಧನವೇ ಏಕೈಕಬಂಧನವು. ಇಲ್ಲಿ ಬೇರಾವ ಬಂಧನವೂ
ಇಲ್ಲ. ಕಾಮಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದವನೇ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12243008a ಕಾಮತೋ ಮುಚ್ಯಮಾನಸ್ತು ಧೂಮ್ರಾಭ್ರಾದಿವ ಚಂದ್ರಮಾಃ|

12243008c ವಿರಜಾಃ ಕಾಲಮಾಕಾಂಕ್ಷಸ್ಥೀರೋ ಧೈರ್ಯೇಣ ವರ್ತತೇ||

ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ಧೀರನು ಧೂಮ್ರವರ್ಣದ ಮೋಡಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ರಜೋರಹಿತನಾಗಿ ನಿರ್ಮಲನಾಗಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕಾಲಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12243009a ಆಪೂರ್ಯಮಾಣಮಚಲಪ್ರತಿಷ್ಠಂ

ಸಮುದ್ರಮಾಪಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಯದ್ವತ್⁵⁴²|

12243009c ಸ ಕಾಮಕಾಂತೋ ನ ತು ಕಾಮಕಾಮಃ

ಸ ವೈ ಲೋಕಾತ್ ಸ್ವರ್ಗಮುಪೈತಿ ದೇಹೀ||

ಸದಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಸುಸ್ಥಿರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಎಲ್ಲ ನದ-ನದಿಗಳೂ ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನು ಕಾಮನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಾಮನೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಮಾತ್ರ ಕಾಮಾಪೇಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನೇನಾದರೂ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12243010a ವೇದಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಸ್ಯೋಪನಿಷದ್ಧಮಃ|

12243010c ದಮಸ್ಯೋಪನಿಷದ್ದಾನಂ ದಾನಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ ತಪಃ||

---

⁵⁴² ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ತದ್ವತ್ಕಾಮಾ ಯಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಸರ್ವೇ ಸ ಶಾಂತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ನ ಕಾಮಕಾಮಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸತ್ಯವೇ ವೇದದ ರಹಸ್ಯವು. ಸತ್ಯದ ರಹಸ್ಯವು ದಮೆ
(ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತೆ). ದಮೆಯ ರಹಸ್ಯವು ದಾನ ಮತ್ತು ದಾನದ ರಹಸ್ಯವು
ತಪಸ್ಸು.

12243011a ತಪಸೋಪನಿಷತ್ತ್ಯಾಗಸ್ತ್ಯಾಗಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ಸುಖಿಮ್|

12243011c ಸುಖಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ ಸ್ವರ್ಗಃ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯೋಪನಿಷಚ್ಚಮಃ||

ತಪಸ್ಸಿನ ರಹಸ್ಯವು ತ್ಯಾಗ. ತ್ಯಾಗದ ರಹಸ್ಯವು ಸುಖ. ಸುಖದ
ರಹಸ್ಯವು ಸ್ವರ್ಗ. ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದ ರಹಸ್ಯವು ಶಮೆ
(ಸರ್ವೋಪಶಮನರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿ).

12243012a ಕ್ಷೇದನಂ ಶೋಕಮನಸೋಃ ಸಂತಾಪಂ ತೃಷ್ಣಯಾ ಸಹ|

12243012c ಸತ್ತ್ವಮಿಚ್ಛಸಿ ಸಂತೋಷಾಚ್ಚಾಂತಿಲಕ್ಷಣಮುತ್ತಮಮ್||

ಸಂತೋಷಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಅದು ಉತ್ತಮ
ಶಾಂತಿಯ ಲಕ್ಷಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದು ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನೂ, ಸಂಕಲ್ಪ-
ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನೂ, ಚಿಂತೆ-ದುಃಖಗಳ ಸಂತಾಪವನ್ನೂ
ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ.

12243013a ವಿಶೋಕೋ ನಿರ್ಮಮಃ ಶಾಂತಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾತ್ಮವಿತ್ತಮಃ⁵⁴³|

12243013c ಷಡ್ಭಿರ್ಲಕ್ಷಣವಾನೇತೈಃ ಸಮಗ್ರಃ ಪುನರೇಷ್ಯತಿ||

ವಿಶೋಕ, ನಿರ್ಮಮಕಾರ, ಶಾಂತಿ, ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮ, ಆತ್ಮವಿತ್ತಮ - ಈ
ಆರು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು

⁵⁴³ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ವಿಮತ್ಸರಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12243014a ಷಡ್ಭಿಃ ಸತ್ತ್ವಗುಣೋಪೇತೈಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೈರಧಿಕಮಂತ್ರಿಭಿಃ|

12243014c ಯೇ ವಿದುಃ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚಾತ್ಮಾನಮಿಹಸ್ಥಾಂಸ್ತಾಂಸ್ತಥಾ ವಿದುಃ||

ಈ ಆರು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸತ್ತ್ವಗುಣೋಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಯಜ್ಞ-
ದಾನ-ತಪಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಅಥವಾ ಶ್ರವಣ-ಮನನ-ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಗಳೆಂಬ
ಮೂರರ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿಯೇ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು
ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ದೇಹಾವಸಾನದ ನಂತರ ಆತ್ಮಭಾವವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12243015a ಅಕೃತ್ರಿಮಮಸಂಹಾರ್ಯಂ ಪ್ರಾಕೃತಂ ನಿರುಪಸ್ಕೃತಮ್|

12243015c ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಸುಕೃತಪ್ರಜ್ಞಃ ಸುಖಮವ್ಯಯಮಶ್ನುತೇ||

ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತನಾದ, ಅವಿನಾಶಿಯಾದ, ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧನಾದ,
ಅವಿಕಾರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಸುಕೃತ ಎನ್ನುವ
ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಅಕ್ಷಯ ಸುಖಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12243016a ನಿಷ್ಪ್ರಚಾರಂ ಮನಃ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಚ ಸರ್ವತಃ|

12243016c ಯಾಮಯಂ ಲಭತೇ ತುಷ್ಟಿಂ ಸಾ ನ ಶಕ್ಯಮತೋಽನ್ಯಥಾ||

ಎಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಾಡುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ತಡೆದು
ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಪಡೆಯುವ ತುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ
ವಿಧಾನದಿಂದಲೂ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12243017a ಯೇನ ತೃಪ್ಯತ್ಯಭುಂಜಾನೋ ಯೇನ ತುಷ್ಯತ್ಯವಿತ್ತವಾನ್|

12243017c ಯೇನಾಸೇಹೋ ಬಲಂ ಧತ್ತೇ ಯಸ್ತಂ ವೇದ ಸ ವೇದವಿತ್||

ತಿನ್ನದೇ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ, ಧನವಿಲ್ಲದೇ ತುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ, ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲದೇ ಬಲವನ್ನು ನೀಡುವ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿದವನೇ ವೇದವಿದುವು.

12243018a ಸಂಗೋಪ್ಯ ಹ್ಯಾತ್ಮನೋ ದ್ವಾರಾಣ್ಯಪಿಧಾಯ ವಿಚಿಂತಯನ್|

12243018c ಯೋ ಹ್ಯಾಸ್ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶಿಷ್ಯಃ ಸ ಆತ್ಮರತಿರುಚ್ಯತೇ||

ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ ತನ್ನ ಶರೀರದ ಎಲ್ಲ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅನವರತವೂ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನೆಂದೂ ಆತ್ಮರತಿಯೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12243019a ಸಮಾಹಿತಂ ಪರೇ ತತ್ತ್ವೇ ಕ್ಷೀಣಕಾಮಮವಸ್ಥಿತಮ್|

12243019c ಸರ್ವತಃ ಸುಖಮನ್ವೇತಿ ವಪುಶ್ಚಾಂದ್ರಮಸಂ ಯಥಾ||

ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿರುವವನು ಚಂದ್ರನ ದೇಹದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಆನಂದದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12243020a ಸವಿಶೇಷಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಗುಣಾಂಶ್ಚ ಭಜತೋ ಮುನೇಃ|

12243020c ಸುಖೇನಾಪೋಹ್ಯತೇ ದುಃಖಂ ಭಾಸ್ಕರೇಣ ತಮೋ ಯಥಾ||

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಸಮಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುವ, ಗುಣಾತೀತನಾದವನ ದುಃಖವು ಅಂಧಕಾರವು ಭಾಸ್ಕರನಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುವಂತೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

12243021a ತಮತಿಕ್ರಾಂತಕರ್ಮಾಣಮತಿಕ್ರಾಂತಗುಣಕ್ಷಯಮ್|

12243021c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿಷಯಾಶ್ಲಿಷ್ಯಂ ಜರಾಮೃತ್ಯು ನ ವಿಂದತಃ||

ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ಗುಣಗಳ ಆಶ್ರಯವನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ.
ವಿಷಯವಾಸನೆಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಜರಾಮೃತ್ಯುಗಳು
ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12243022a ಸ ಯದಾ ಸರ್ವತೋ ಮುಕ್ತಃ ಸಮಃ ಪರ್ಯವತಿಷ್ಠತೇ|

12243022c ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಂಶ್ಚ ಶರೀರಸ್ಥೋಽತಿವರ್ತತೇ||

ಸರ್ವತಃ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವವನು ಶರೀರಸ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

12243023a ಕಾರಣಂ ಪರಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಅತಿಕ್ರಾಂತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯತಾಮ್|

12243023c ಪುನರಾವರ್ತನಂ ನಾಸ್ತಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಪರಾತ್ಪರಮ್||

ಪರಮಕಾರಣಸ್ವರೂಪನಾದ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ
ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವವನು
ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ
ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾನಲ್ವತ್ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೪

ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳ ವಿವರಣೆ (1-12).

12244001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12244001a ದ್ವಂದ್ವಾನಿ ಮೋಕ್ಷಜಿಜ್ಞಾಸುರರ್ಥ ಧರ್ಮಾವನುಷ್ಠಿತಃ|

12244001c ವಕ್ತ್ರಾ ಗುಣವತಾ ಶಿಷ್ಯಃ ಶ್ರಾವ್ಯಃ ಪೂರ್ವಮಿದಂ ಮಹತ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮೋಕ್ಷಜಿಜ್ಞಾಸುವಾದ ಗುಣವಂತ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರವಚನಕಾರರು ಮೊದಲು ಈ ಮಹತ್ವದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

12244002a ಆಕಾಶಂ ಮಾರುತೋ ಜ್ಯೋತಿರಾಪಃ ಪೃಥ್ವೀ ಚ ಪಂಚಮೀ|

12244002c ಭಾವಾಭಾವೌ ಚ ಕಾಲಶ್ಚ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಪಂಚಸು||

ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ತೇಜಸ್ಸು, ಜಲ ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾದ ಪೃಥ್ವೀ, ವ್ಯಕ್ತ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಕಾಲ - ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಿಕವಾದ ಇವು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ.

12244003a ಅಂತರಾತ್ಮಕಮಾಕಾಶಂ ತನ್ಮಯಂ ಶ್ರೋತ್ರಮಿಂದ್ರಿಯಮ್|

12244003c ತಸ್ಯ ಶಬ್ದಂ ಗುಣಂ ವಿದ್ಯಾನ್ಮೂರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನವಿತ್||

ಅಂತರಾತ್ಮಕವಾದ ಆಕಾಶವು ಶ್ರೋತ್ರವೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಶರೀರಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಶಬ್ದವು ಆಕಾಶದ ಗುಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12244004a ಚರಣಂ ಮಾರುತಾತ್ಮೈತಿ ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಚ ತನ್ಮಯೌ|

12244004c ಸ್ಪರ್ಶನಂ ಚೇಂದ್ರಿಯಂ ವಿದ್ಯಾತ್ಪಥಾ ಸ್ಪರ್ಶಂ ಚ ತನ್ಮಯಮ್||

ತಿರುಗಾಡುವುದು ವಾಯುವಿನ ಧರ್ಮ. ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳು ವಾಯು ಸ್ವರೂಪಗಳು. ಸ್ಪರ್ಶೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶಗುಣವು ವಾಯುಮಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12244005a ತತಃ⁵⁴⁴ ಪಾಕಃ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ತನ್ಮಯಮ್|

12244005c ತಸ್ಯ ರೂಪಂ ಗುಣಂ ವಿದ್ಯಾತ್ಪ್ರಮೋಽನ್ವವಸಿತಾತ್ಮಕಮ್||

ಪಚನ, ಪ್ರಕಾಶ, ಜ್ಯೋತಿ, ಚಕ್ಷುಸ್ಸು ಇವು ಅಗ್ನಿತತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳು. ಕೆಂಪು, ಬಿಳಿಪು ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಮೊದಲಾದ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರೂಪವು ಅಗ್ನಿಯ ಗುಣವು.

12244006a ಪ್ರಕ್ಲೇದಃ ಕ್ಷುದ್ರತಾ ಸ್ನೇಹ ಇತ್ಯಾಪೋ ಹ್ಯುಪದಿಶ್ಯತೇ|

12244006c ರಸನಂ ಚೇಂದ್ರಿಯಂ ಜಿಹ್ವಾ ರಸಶ್ಚಾಪಾಂ ಗುಣೋ ಮತಃ||

ತೇವ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ಸ್ನಿಗ್ಧತೆ - ಇವು ಜಲತತ್ವದ ಧರ್ಮಗಳು. ರಸನೇಂದ್ರಿಯ, ನಾಲಿಗೆ ಮತ್ತು ರಸ - ಇವು ಜಲದ ಗುಣಗಳೆಂಬ ಮತವಿದೆ.

12244007a ಸಂಘಾತಃ ಪಾರ್ಥಿವೋ ಧಾತುರಸ್ಥಿದಂತನಖಾನಿ ಚ|

12244007c ಶ್ಮಶ್ರು ಲೋಮ ಚ ಕೇಶಾಶ್ಚ ಸಿರಾಃ ಸ್ನಾಯು ಚ ಚರ್ಮ ಚ||

ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಧಿಬಂಧಗಳು ಪೃಥ್ವೀ ತತ್ತ್ವದ್ದಾಗಿವೆ. ಮೂಳೆ, ಹಲ್ಲು, ಉಗುರುಗಳು, ಗಡ್ಡ-ಮೀಸೆಗಳು,

⁵⁴⁴ ತಪಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ರೋಮಗಳು, ತಲೆಗೂದಲು, ಸ್ನಾಯುಗಳು, ಚರ್ಮ - ಇವು
ಪೃಥ್ವೀಭೂತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು.

12244008a ಇಂದ್ರಿಯಂ ಫ್ರಾಣಸಂಜ್ಞಾನಂ ನಾಸಿಕೇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ|

12244008c ಗಂಧಶ್ಚೈವೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೋಽಯಂ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಪೃಥಿವೀಮಯಃ||

ನಾಸಿಕವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವ ಫ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯವೂ ಪೃಥ್ವಿಯ
ಅಂಶವೇ ಆಗಿದೆ. ಗಂಧವೆಂಬ ಫ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯವೂ
ಪೃಥಿವೀಮಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12244009a ಉತ್ತರೇಷು ಗುಣಾಃ ಸಂತಿ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವೇಷು ಚೋತ್ತರಾಃ|

12244009c ಪಂಚಾನಾಂ ಭೂತಸಂಘಾನಾಂ ಸಂತತಿಂ ಮುನಯೋ ವಿದುಃ||

ಮುಂದುಮುಂದಿನ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಹಿಂದಿನ ಭೂತಗಳ
ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಡಗಿರುತ್ತವೆ⁵⁴⁵. ಮುನಿಗಳು ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ
ಸಮುದಾಯದ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೆ.

12244010a ಮನೋ ನವಮಮೇಷಾಂ ತು ಬುದ್ಧಿಸ್ತು ದಶಮೀ ಸ್ಮೃತಾ|

12244010c ಏಕಾದಶೋಽಂತರಾತ್ಮಾ ಚ ಸರ್ವತಃ ಪರ ಉಚ್ಯತೇ||

---

⁵⁴⁵ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗುಣಮಾತ್ರವಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಅದರ
ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವಾದ ಸ್ಪರ್ಶದ ಜೊತೆಗೆ ಶಬ್ದಗುಣವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ
ತೇಜಸ್ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವಾದ ರೂಪದೊಂದಿಗೆ ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ
ಗುಣಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ಜಲತತ್ವದಲ್ಲಿ ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟ
ಗುಣವಾದ ರಸದೊಂದಿಗೆ ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ ಗುಣಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ.
ಐದನೆಯದಾದ ಪೃಥ್ವೀತತ್ವದಲ್ಲಿ ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವಾದ ಗಂಧದ
ಜೊತೆಗೆ ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ-ರಸ ಗುಣಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಪಂಚಭೂತಗಳು, ವ್ಯಕ್ತ, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಮತ್ತು ಕಾಲ - ಇವುಗಳಾದ ನಂತರ
ಮನಸ್ಸು ಒಂಬತ್ತನೆಯದೆಂದೂ, ಬುದ್ಧಿಯು ಹತ್ತನೆಯದೆಂದೂ,
ಹನ್ನೊಂದನೆಯದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮನಾದ ಅಂತರಾತ್ಮವೆಂದೂ
ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12244011a ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಿಕಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಮನೋ ವ್ಯಾಕರಣಾತ್ಮಕಮ್

12244011c ಕರ್ಮಾನುಮಾನಾದ್ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸ ಜೀವಃ ಕ್ಷೇತ್ರಸಂಜ್ಞಕಃ||

ಬುದ್ಧಿಯು ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಕವು. ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಾಕರಣಾತ್ಮಕವು.
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ ತಿಳಿಯುವುದೂ ಜಡತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ
ಚೈತನ್ಯವಿರಬೇಕೆಂಬ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂಬ
ಜೀವನಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12244012a ಏಭಿಃ ಕಾಲಾಷ್ಟಮೈರ್ಭಾವೈರ್ಯಃ ಸರ್ವೈಃ ಸರ್ವಮನ್ವಿತಮ್

12244012c ಪಶ್ಯತ್ಯಕಲುಷಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಸ ಮೋಹಂ ನಾನುವರ್ತತೇ||

ಎಲ್ಲವೂ ಎಂಟನೆಯದಾದ ಕಾಲದ ಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೆಂದು
ತಿಳಿದಿರುವ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಅಕಲ್ಮಷವನ್ನು ಕಂಡು
ಮೋಹವಶನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಚತುಶ್ಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿತತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ

೨೪೫

ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಕಾರಣ ಶರೀರಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನರಾದ ಜೀವಾತ್ಮ-
ಪರಮಾತ್ಮರನ್ನು ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವ ವಿಧಾನ (1-
14).

12245001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12245001a ಶರೀರಾದ್ವಿಪ್ರಮುಕ್ತಂ ಹಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭೂತಂ ಶರೀರಿಣಮ್|

12245001c ಕರ್ಮಭಿಃ ಪರಿಪಶ್ಯಂತಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತೈಃ ಶಾಸ್ತ್ರಚೇತಸಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಾಸ್ತ್ರಚೇತಸನು ಶರೀರದಿಂದ ಹೊರ ಬರುವ
ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೂತ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

12245002a ಯಥಾ ಮರೀಚ್ಯಃ ಸಹಿತಾಶ್ಚ ರಂತಿ

ಗಚ್ಚಂತಿ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಚ ದೃಶ್ಯಮಾನಾಃ|

12245002c ದೇಹೈರ್ವಿಮುಕ್ತಾ ವಿಚರಂತಿ ಲೋಕಾಂಸ್

ತಥೈವ ಸತ್ತ್ವಾನ್ಯತಿಮಾನುಷಾಣಿ||

ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳು ಹೇಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಕಡೆ
ಚಲಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೂ ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ
ಕಾಣುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಟ ಅಮಾನುಷ ಸತ್ತ್ವಗಳು
ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12245003a ಪ್ರತಿರೂಪಂ ಯಥೈವಾಪ್ಸು ತಾಪಃ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ|

12245003c ಸತ್ತ್ವ ವಾಂಸ್ತು ತಥಾ ಸತ್ತ್ವಂ ಪ್ರತಿರೂಪಂ ಪ್ರಪಶ್ಯತಿ||

ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರತಿರೂಪ ಮತ್ತು ತಾಪವು
ಕಾಣುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಯೋಗಿಯು ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನ
ಪ್ರತಿರೂಪವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

12245004a ತಾನಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾ ವಿಮುಕ್ತಾನಿ ಶರೀರತಃ|

12245004c ಸ್ವೇನ ತತ್ತ್ವೇನ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯಾಃ||

ಶರೀರತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಯೋಗಿಗಳು
ಸ್ಥೂಲಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಲಿಂಗಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ
ಜೀವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

12245005a ಸ್ವಪತಾಂ ಜಾಗ್ರತಾಂ ಚೈವ ಸರ್ವೇಷಾಮಾತ್ಮಚಿಂತಿತಮ್|

12245005c ಪ್ರಧಾನದ್ವೈಧಯುಕ್ತಾನಾಂ ಜಹತಾಂ ಕರ್ಮಜಂ ರಜಃ||

12245006a ಯಥಾಹನಿ ತಥಾ ರಾತ್ರೌ ಯಥಾ ರಾತ್ರೌ ತಥಾಹನಿ|

12245006c ವಶೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಸತ್ತ್ವಾತ್ಮಾ ಸತತಂ ಯೋಗಯೋಗಿನಾಮ್||

ಕರ್ಮಜನಿತ ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿರುವ ಮತ್ತು
ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿರುವ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ
ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚಿತ್ತಿರುವಾಗ ಆತ್ಮನು ವಶನಾಗುತ್ತಾನೆ.
ಅವರಿಗೆ ಹಗಲಿನಂತೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ರಾತ್ರಿಯಂತೆ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿಯೂ
ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆತ್ಮದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12245007a ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಸದಾನಿತ್ಯೋ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಸತತಂ ಗುಣೈಃ|

12245007c ಸಪ್ತಭಿಸ್ತ್ವನ್ವಿತಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶ್ಚ ರಿಷ್ಟುರಜರಾಮರಃ||

ಅಂಥವರಿಗೆ ನಿತ್ಯನೂ, ಏಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗುಣಗಳಿಂದ.⁵⁴⁶ ಕೂಡಿರುವವನೂ,
ಸಂಚರಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನೂ, ಮುಪ್ಪು-ಸಾವುಗಳಿಲ್ಲದವನೂ
ಮತ್ತು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನೂ ಆದ ಭೂತಾತ್ಮನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12245008a ಮನೋಬುದ್ಧಿಪರಾಭೂತಃ ಸ್ವದೇಹಪರದೇಹವಿತ್|

12245008c ಸ್ವಪ್ನೇಷ್ವಪಿ ಭವತ್ಯೇಷ ವಿಜ್ಞಾತಾ ಸುಖದುಃಖಯೋಃ||

ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಸೋತ ಮತ್ತು ಸ್ವದೇಹ-ಪರದೇಹಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದಿರುವವನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ.

12245009a ತತ್ರಾಪಿ ಲಭತೇ ದುಃಖಂ ತತ್ರಾಪಿ ಲಭತೇ ಸುಖಮ್|

12245009c ಕ್ರೋಧಲೋಭೌ ತು ತತ್ರಾಪಿ ಕೃತ್ವಾ ವ್ಯಸನಮರ್ಚತಿ||

ಅಂಥವನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಸುಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕ್ರೋಧ-
ಲೋಭಗಳಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿ ವ್ಯಸನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12245010a ಪ್ರೀಣಿತಶ್ಚಾಪಿ ಭವತಿ ಮಹತೋಽರ್ಥಾನವಾಪ್ಯ ಚ|

12245010c ಕರೋತಿ ಪುಣ್ಯಂ ತತ್ರಾಪಿ ಜಾಗ್ರನ್ನಿವ ಚ ಪಶ್ಯತಿ||

ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು
ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.
ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವವನಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ

---

⁵⁴⁶ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ, ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12245011a ತಮೇವಮತಿತೇಜೋಂಶಂ ಭೂತಾತ್ಮಾನಂ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಮ್||

12245011c ತಮೋರಜೋಭ್ಯಾಮಾವಿಷ್ಟಾ ನಾನುಪಶ್ಯಂತಿ ಮೂರ್ತಿಷು||

ತಮಸ್ಸು ಮತ್ತು ರಜೋಗುಣಗಳಿಂದ ಆವಿಷ್ಟರಾದವರು

ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ,

ಅತಿತೇಜೋಂಶಭೂತನಾದ ಭೂತಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು.

12245012a ಶಾಸ್ತ್ರಯೋಗಪರಾ ಭೂತ್ವಾ ಸ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ಪರೀಪ್ಸವಃ|

12245012c ಅನುಚ್ಚ್ವಾ ಸಾನ್ಯಮೂರ್ತೀನಿ ಯಾನಿ ವಜ್ರೋಪಮಾನ್ಯಪಿ||

ಆತ್ಮದರ್ಶನದ ಇಚ್ಛುಕ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋಗಪರರು ಜಡವಾದ ಸ್ಥೂಲ

ಶರೀರವನ್ನೂ, ಅಮೂರ್ತವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವನ್ನೂ ಮತ್ತು

ವಜ್ರದಂತೆ ಸುದೃಢವಾದ ಕಾರಣಶರೀರವನ್ನೂ ದಾಟಬಲ್ಲರು.

12245013a ಪೃಥಗ್ಭೂತೇಷು ಸೃಷ್ಟೇಷು ಚತುಷ್ಟಾಶ್ರಮಕರ್ಮಸು|

12245013c ಸಮಾಧೌ ಯೋಗಮೇವೈತಚ್ಚಾಂಡಿಲ್ಯಃ ಶಮಮಬ್ರವೀತ್||

ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮಾಧಿಯ ಯೋಗವನ್ನೇ ಶಾಂಡಿಲ್ಯನು ಶಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ

ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ.⁵⁴⁷

12245014a ವಿದಿತ್ವಾ ಸಪ್ತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ಷಡಂಗಂ ಚ ಮಹೇಶ್ವರಮ್|

⁵⁴⁷ ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಇದು ಬರುತ್ತದೆ

(ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12245014c ಪ್ರಧಾನವಿನಿಯೋಗಸ್ಥಃ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳೆಂಬ ಏಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು, ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಿಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಈ ಜಗತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಪಂಚಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾನಲ್ಪತ್ವೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೬

ಕಾಮರೂಪೀ ಅದ್ಭುತ ವೃಕ್ಷದ ವರ್ಣನೆ; ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ
ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉಪಾಯ; ಶರೀರರೂಪೀ ನಗರದ ವರ್ಣನೆ
(1-15).

12246001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12246001a ಹೃದಿ ಕಾಮದ್ರುಮಶ್ಚಿತ್ರೋ ಮೋಹಸಂಚಯಸಂಭವಃ|

12246001c ಕ್ರೋಧಮಾನಮಹಾಸ್ಕಂಧೋ ವಿವಿತ್ನಾಪರಿಮೋಚನಃ||

12246002a ತಸ್ಯ ಚಾಜ್ಞಾನಮಾಧಾರಃ ಪ್ರಮಾದಃ ಪರಿಷೇಚನಮ್|

12246002c ಸೋಽಭ್ಯಸೂಯಾಪಲಾಶೋ ಹಿ ಪುರಾದುಷ್ಯ ತಸಾರವಾನ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೋಹದ ಬೀಜದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಮವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ವಿಚಿತ್ರ ವೃಕ್ಷವೊಂದಿದೆ. ಕ್ರೋಧ-ಅಭಿಮಾನಗಳೇ ಅದರ ಮಹಾ ಶಾಖೆಗಳು. ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಅದಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆಯುವ ಪಾತ್ರೆ. ಅಜ್ಞಾನವೇ ಅದರ ಬುಡ. ಪ್ರಮಾದವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕುವ ನೀರು. ಅಸೂಯೆಯೇ ಅದರ ಹಸುರೆಲೆಗಳು. ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳೇ ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಸಾರವು.

12246003a ಸಂಮೋಹಚಿಂತಾವಿಟಪಃ ಶೋಕಶಾಖೋ ಭಯಂಕರಃ|

12246003c ಮೋಹನೀಭಿಃ ಪಿಪಾಸಾಭಿರ್ಲತಾಭಿಃ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತಃ||

ಸಂಮೋಹ-ಚಿಂತೆಗಳೇ ಅದರ ದೊಡ್ಡ ರೆಂಬೆಗಳು. ಶೋಕವೇ ಅದರ ಚಿಕ್ಕ ರೆಂಬೆಯು. ಭಯವೆಂಬುದು ಅದರ ಮೊಳಕೆ. ಅದನ್ನು ಸಂಮೋಹಜನಕವಾದ ತೃಷ್ಣೆಗಳೇ ಲತೆಗಳಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆ.

12246004a ಉಪಾಸತೇ ಮಹಾವೃಕ್ಷಂ ಸುಲುಬ್ಧಾಸ್ತಂ ಫಲೇಪ್ಸವಃ|

12246004c ಆಯಾಸೈಃ ಸಂಯತಃ ಪಾಶೈಃ ಫಲಾನಿ ಪರಿವೇಷ್ಠಯನ್||

ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಕಡುಲೋಭಿಗಳು ವಾಸನಾರೂಪದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಳಿಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತರಾಗಿ ಫಲದಾಯಕ ಆ ಕಾಮವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12246005a ಯಸ್ತಾನ್ ಪಾಶಾನ್ವಶೇ ಕೃತ್ವಾ ತಂ ವೃಕ್ಷಮಪಕರ್ಷತಿ|

12246005c ಗತಃ ಸ ದುಃಖಿಯೋರಂತಂ ಯತಮಾನಸ್ತಯೋರ್ದ್ವಯೋಃ||

ಆ ಪಾಶಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು ವೈರಾಗ್ಯವೆಂಬ ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ಆ ಕಾಮವೃಕ್ಷವನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕೆಡಗುವವನು ಜರಾಮರಣಗಳಿಂದ

ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಎರಡೂ ಪ್ರಕಾರದ ದುಃಖಗಳ ಕೊನೆಯನ್ನು
ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

12246006a ಸಂರೋಹತ್ಯಕೃತಪ್ರಜ್ಞಃ ಸಂತಾಪೇನ ಹಿ ಪಾದಪಮ್||

12246006c ಸ ತಮೇವ ತತೋ ಹಂತಿ ವಿಷಂ ಗ್ರಸ್ತಮಿವಾತುರಮ್||

ಅಕೃತಪ್ರಜ್ಞನು ಆ ವೃಕ್ಷವನ್ನೇರಿ ಸಂತಾಪವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ವಿಷದ
ಗೆಡ್ಡೆಯು ರೋಗಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅದು ಅವನನ್ನು
ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

12246007a ತಸ್ಯಾನುಶಯಮೂಲಸ್ಯ ಮೂಲಮುದ್ಧಿ ಯತೇ ಬಲಾತ್|

12246007c ತ್ಯಾಗಾಪ್ರಮಾದಾಕೃತಿನಾ ಸಾಮ್ಯೇನ ಪರಮಾಸಿನಾ||

ಜ್ಞಾನಿಯು ಬಹಳ ಆಳದವರೆಗೂ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಆ ವೃಕ್ಷದ
ಮೂಲವನ್ನು ತ್ಯಾಗ-ಅಪ್ರಮಾದಗಳಿಂದಂಟಾದ ಸಾಮ್ಯವೆಂಬ ಪರಮ
ಖಿಡ್ಗದಿಂದ ಬಲಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

12246008a ಏವಂ ಯೋ ವೇದ ಕಾಮಸ್ಯ ಕೇವಲಂ ಪರಿಕರ್ಷಣಮ್|

12246008c ವಧಂ ವೈ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ಸ ದುಃಖಾನ್ಯತಿವರ್ತತೇ||

ಹೀಗೆ ಕಾಮದ ನಿವರ್ತನೋಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ
ವಧಿಸಿರುವವನು ದುಃಖಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗುತ್ತಾನೆ.

12246009a ಶರೀರಂ ಪುರಮಿತ್ಯಾಹುಃ ಸ್ವಾಮಿನೀ ಬುದ್ಧಿರಿಷ್ಟತೇ|

12246009c ತತ್ರ ಬುದ್ಧೇಃ ಶರೀರಸ್ಥಂ ಮನೋ ನಾಮಾರ್ಥಚಿಂತಕಮ್||

ಶರೀರವನ್ನು ಒಂದು ಪುರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ಅದರ
ರಾಣಿಯು. ಶರೀರಸ್ಥ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಯ ಅರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ

ಸಮಾಲೋಚಿಸುವ ಮಂತ್ರಿಯು.

12246010a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಜನಾಃ ಪೌರಾಸ್ತದರ್ಥಂ ತು ಪರಾ ಕೃತಿಃ|

12246010c ತತ್ರ ದ್ವೌ ದಾರುಣೌ ದೋಷೌ ತಮೋ ನಾಮ ರಜಸ್ತಥಾ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪೌರ ಜನರು. ಅವರಿಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಮಸ್ಸು ಮತ್ತು ರಜಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಎರಡು ದೋಷಗಳಿವೆ.

12246011a ಯದರ್ಥಮುಪಜೀವಂತಿ ಪೌರಾಃ ಸಹಪುರೇಶ್ವರಾಃ|

12246011c ಅದ್ವಾರೇಣ ತಮೇವಾರ್ಥಂ ದ್ವೌ ದೋಷಾವುಪಜೀವತಃ||

ಮನಸ್ಸು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯರೂಪದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಪುರಿಯ ಈಶ್ವರರೊಂದಿಗೆ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತವೆ. ರಜಸ್ಸು-ತಮಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಎರಡು ದೋಷಗಳು ನಿಷಿದ್ಧ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

12246012a ತತ್ರ ಬುದ್ಧಿರ್ಹಿ ದುರ್ಧರ್ಷಾ ಮನಃ ಸಾಧರ್ಮ್ಯಮುಚ್ಯತೇ|

12246012c ಪೌರಾಶ್ಚಾಪಿ ಮನಸ್ತಸ್ತಾಸ್ತೇಷಾಮಪಿ ಚಲಾ ಸ್ಥಿತಿಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯು ದುರ್ಧರ್ಷವಾಗಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಸಹಧರ್ಮಿಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಪೌರರೂ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಭಯಪಡುತ್ತವೆ.

12246013a ಯದರ್ಥಂ ಬುದ್ಧಿರಧ್ಯಾಸ್ತೇ ನ ಸೋಽರ್ಥಃ ಪರಿಷೀದತಿ|

12246013c ಯದರ್ಥಂ ಪೃಥಗಧ್ಯಾಸ್ತೇ ಮನಸ್ತತ್ಪರಿಷೀದತಿ||

ಬುದ್ಧಿಯು ಏನನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನು
ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದಾಗ
ಮನಸ್ಸೇ ಪುರವನ್ನಾಳುತ್ತದೆ.

12246014a ಪೃಥಗ್ಭೂತಂ ಯದಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮನೋ ಭವತಿ ಕೇವಲಮ್|

12246014c ತತ್ರೈನಂ ವಿವೃತಂ ಶೂನ್ಯಂ ರಜಃ ಪರ್ಯವತಿಷ್ಠತೇ||

ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವಾಗ, ಶೂನ್ಯ
ಆತ್ಮನನ್ನು ರಜಸ್ಸು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ.

12246015a ತನ್ಮನಃ ಕುರುತೇ ಸಖ್ಯಂ ರಜಸಾ ಸಹ ಸಂಗತಮ್|

12246015c ತಂ ಚಾದಾಯ ಜನಂ ಪೌರಂ ರಜಸೇ ಸಂಪ್ರಯಚ್ಛತಿ||

ಆಗ ಮನಸ್ಸು ರಜಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹಬೆಳೆಸಿ ಅದರೊಡನೆ
ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯ ರೂಪರಾದ ಪೌರರನ್ನು ಹಿಡಿದು
ರಜಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಷಟ್ತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೂರಾನಲ್ಪತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೨

ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯ ಗುಣಗಳ ವರ್ಣನೆ (1-

12247001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12247001a ಭೂತಾನಾಂ ಗುಣಸಂಖ್ಯಾನಂ ಭೂಯಃ ಪುತ್ರ ನಿಶಾಮಯ|

12247001c ದ್ವೈಪಾಯನಮುಖಾದ್ ಭ್ರಷ್ಟಂ ಶ್ಲಾಘಯಾ ಪರಯಾನಘ||

ಭೀಷ್ಮ ನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಘ! ಪುತ್ರ! ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಭೂತಗಳ ಗುಣಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12247002a ದೀಪ್ತಾನಲನಿಭಃ ಪ್ರಾಹ ಭಗವಾನ್ ಧೂಮ್ರವರ್ಚಸೇ|

12247002c ತತೋಽಹಮಪಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭೂಯಃ ಪುತ್ರ ನಿದರ್ಶನಮ್||

ಪುತ್ರ! ದೀಪ್ತಾನಲ ಪ್ರಭೆಯ ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸನು ಧೂಮ್ರವರ್ಚಸ್ವೀ ಪುತ್ರನಿಗೆ ನಿದರ್ಶನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12247003a ಭೂಮೇಃ ಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಪೃಥುತ್ವಂ ಚ ಕಾಠಿನ್ಯಂ ಪ್ರಸವಾತ್ಮತಾ|

12247003c ಗಂಧೋ ಗುರುತ್ವಂ ಶಕ್ತಿಶ್ಚ ಸಂಘಾತಃ ಸ್ಥಾಪನಾ ಧೃತಿಃ||

“ಪೃಥ್ವೀ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಗುರುತ್ವ, ಕಾಠಿನ್ಯ, ಪ್ರಸವ ಶಕ್ತಿ, ಗಂಧ, ವೈಶಾಲ್ಯ, ಶಕ್ತಿ, ಸಂಘಾತ, ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಧಾರಣೆಗಳೆಂಬ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳಿವೆ.

12247004a ಅಪಾಂ ಶೈತ್ಯಂ ರಸಃ ಕ್ಲೇದೋ ದ್ರವತ್ವಂ ಸ್ನೇಹಸೌಮ್ಯತಾ|

12247004c ಜಿಹ್ವಾ ವಿಷ್ಯಂದಿನೀ ಚೈವ ಭೌಮಾಪ್ಯಾಸ್ರವಣಂ ತಥಾ||

ಜಲತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಶೈತ್ಯ, ರಸ, ಕ್ಲೇದ, ದ್ರವತ್ವ, ಸ್ನಿಗ್ಧತೆ, ಸೌಮ್ಯಭಾವ, ಜಿಹ್ವೆ,

ಸ್ರವಿಸುವುದು, ಸಂಘಾತ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು
ಬೇಯಿಸುವುದು ಎಂಬ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳಿವೆ.

12247005a ಅಗ್ನೇರ್ದುರ್ಧರ್ಷತಾ ತೇಜಸ್ತಾಪಃ ಪಾಕಃ ಪ್ರಕಾಶನಮ್|

12247005c ಶೌಚಂ ರಾಗೋ ಲಘುಸ್ತೈಕ್ಷ್ಣಂ ದಶಮಂ ಚೋರ್ಧ್ವಭಾಗಿತಾ||

ಅಗ್ನಿತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ದುರ್ಧರ್ಷತೆ, ಉರಿಯುವುದು,
ತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು, ಬೇಯಿಸುವುದು,
ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವುದು, ಶೋಕ, ರಾಗ, ಲಘುತ್ವ, ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ,
ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಪಸರಿಸುವುದು ಎಂಬ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳಿವೆ.

12247006a ವಾಯೋರನಿಯಮಃ ಸ್ವಶೋ ವಾದಸ್ಥಾನಂ ಸ್ವತಂತ್ರತಾ|

12247006c ಬಲಂ ಶೈಘ್ರ್ಯಂ ಚ ಮೋಹಶ್ಚ ಚೇಷ್ಟಾ ಕರ್ಮಕೃತಾ ಭವಃ||

ವಾಯುತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಉಷ್ಣ-ಶೀತ ನಿಯಮಗಳಿಲ್ಲದ ಸ್ಪರ್ಶ, ವಾಗಿಂದ್ರಿಯ
ಸ್ಥಾನ, ಸ್ವತಂತ್ರತೆ, ಬಲ, ಶೀಘ್ರತೆ, ಮೋಹ, ಚೇಷ್ಟೆ, ಕರ್ಮ, ಪ್ರಾಣ,
ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಎಂಬ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳಿವೆ.

12247007a ಆಕಾಶಸ್ಯ ಗುಣಃ ಶಬ್ದೋ ವ್ಯಾಪಿತ್ವಂ ಚಿದ್ರತಾಪಿ ಚ|

12247007c ಅನಾಶ್ರಯಮನಾಲಂಬಮವ್ಯಕ್ತಮವಿಕಾರಿತಾ||

12247008a ಅಪ್ರತೀಘಾತತಾ ಚೈವ ಭೂತತ್ವಂ ವಿಕೃತಾನಿ ಚ|

12247008c ಗುಣಾಃ ಪಂಚಾಶತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಭಾವಿತಾಃ||

ಆಕಾಶತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಶಬ್ದ, ವ್ಯಾಪಿತ್ವ, ಚಿದ್ರತೆ, ಅನಾಶ್ರಯ⁵⁴⁸,

548 ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸದೇ ಇರುವುದು.

ಅನಾಲಂಬ⁵⁴⁹, ಅವ್ಯಕ್ತ ಅವಿಕಾರಿತಾ, ಅಪ್ರತಿಘಾತಿತ್ವ⁵⁵⁰, ಭೂತತ್ವ⁵⁵¹
ಮತ್ತು ವಿಕೃತತ್ವ ಎಂಬ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಗೆ
ಒಟ್ಟು ಐವತ್ತು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12247009a ಚಲೋಪಪತ್ತಿವ್ಯಕ್ತಿಶ್ಚ ವಿಸರ್ಗಃ ಕಲ್ಪನಾ ಕ್ಷಮಾ|

12247009c ಸದಸಚ್ಚಾಶುತಾ ಚೈವ ಮನಸೋ ನವ ವೈ ಗುಣಾಃ||

ಛಲ, ತರ್ಕ-ವಿತರ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯ, ಸ್ಮರಣೆ, ಭ್ರಾಂತಿ, ಕಲ್ಪನೆ, ಕ್ಷಮೆ,
ಶುಭಸಂಕಲ್ಪ, ಅಶುಭಸಂಕಲ್ಪ, ಮತ್ತು ಚಾಂಚಲ್ಯ ಇವು ಮನಸ್ಸಿನ
ಒಂಬತ್ತು ಗುಣಗಳು.

12247010a ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವಿಕಲ್ಪಶ್ಚ ವ್ಯವಸಾಯಃ ಸಮಾಧಿತಾ|

12247010c ಸಂಶಯಃ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಶ್ಚ ಬುದ್ಧಾ ಪಂಚೇಹ ಯೇ ಗುಣಾಃ||

ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟ ವೃತ್ತಿಗಳ ನಾಶ, ವಿಚಾರ, ಏಕಾಗ್ರಚಿಂತನೆ, ಸಂದೇಹ
ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯ ಈ ಐದು ಬುದ್ಧಿಯ ಗುಣಗಳು.”

12247011 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12247011a ಕಥಂ ಪಂಚಗುಣಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಕಥಂ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಾ ಗುಣಾಃ|

12247011c ಏತನ್ಮೇ ಸರ್ವಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನಂ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಗೆ
ಪಂಚಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ? ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಗೂ

549 ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಆಶ್ರಯವಾಗದೇ ಇರುವುದು.

550 ಪ್ರತಿಘಾತವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು.

551 ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು.

ಹೇಗೆ ಗುಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ? ಪಿತಾಮಹ! ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನದ
ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12247012 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12247012a ಆಹುಃ ಷಷ್ಟಿಂ ಭೂತಗುಣಾನ್ವೈ
ಭೂತವಿಶಿಷ್ಟಾ ನಿತ್ಯವಿಷಕ್ತಾಃ|

12247012c ಭೂತವಿಷಕ್ತಾಶ್ಚಾಕ್ಷರಸೃಷ್ಟಾಃ
ಪುತ್ರ ನ ನಿತ್ಯಂ ತದಿಹ ವದಂತಿ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅರವತ್ತು ಗುಣಗಳಿವೆಯೆಂದು
ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳ ಐವತ್ತು ಗುಣಗಳು, ಬುದ್ಧಿಯ ಐದು
ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ಪಂಚಭೂತಗಳು ಸೇರಿ ಅರವತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ
ನಿತ್ಯವಾದ ಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳೂ,
ಅವುಗಳ ವಿಭೂತಿಗಳೂ ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ
ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು
ಭೂತವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12247013a ತತ್ಪುತ್ರ ಚಿಂತಾಕಲಿತಂ ಯದುಕ್ತಮ್

ಅನಾಗತಂ ವೈ ತವ ಸಂಪ್ರತೀಹ|

12247013c ಭೂತಾರ್ಥತತ್ತ್ವಂ ತದವಾಪ್ಯ ಸರ್ವಂ

ಭೂತಪ್ರಭಾವಾದ್ಭವ ಶಾಂತಬುದ್ಧಿಃ||

ಪುತ್ರ! ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೀನು
ಮುಂದೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧನಾದ
ಪರಮಾತ್ಮನ ಯಥಾರ್ಥತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವ-

ಅನುಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಶಾಂತಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನೇ ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾನುಪ್ರಶ್ನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾನಲ್ಪತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೮

ಮೃತ್ಯುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಪ್ರಶ್ನೆ; ಬ್ರಹ್ಮನ
ರೋಷಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂಹಾರ (1-21).

12248001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12248001a ಯ ಇಮೇ ಪೃಥಿವೀಪಾಲಾಃ ಶೇರತೇ ಪೃಥಿವೀತಲೇ|

12248001c ಪೃತನಾಮಧ್ಯ ಏತೇ ಹಿ ಗತಸತ್ತ್ವಾ ಮಹಾಬಲಾಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಲರಾದ ಪೃಥಿವೀಪಾಲರು ಈ
ಸೇನಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಹತರಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ.

12248002a ಏಕೈಕಶೋ ಭೀಮಬಲಾ ನಾಗಾಯುತಬಲಾಸ್ತಥಾ|

12248002c ಏತೇ ಹಿ ನಿಹತಾಃ ಸಂಖ್ಯೇ ತುಲ್ಯತೇಜೋಬಲೈರ್ನರೈಃ||

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಭೀಮಬಲರಾಗಿದ್ದರು. ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳ
ಬಲವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ತೇಜೋಬಲವಿದ್ದ
ನರರಿಂದ ಹತರಾದರು.

12248003a ನೈಷಾಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಹಂತಾರಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಸಂಯುಗೇ ಪುರಾ|

12248003c ವಿಕ್ರಮೇಣೋಪಸಂಪನ್ನಾಸ್ತೇಜೋಬಲಸಮನ್ವಿತಾಃ||

ವಿಕ್ರಮಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ತೇಜೋಬಲಸಮನ್ವಿತರಾಗಿದ್ದ ಇವರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಜೀವಿಗಳನ್ನೇ ಈ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ.

12248004a ಅಥ ಚೇಮೇ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಶೇರತೇ ಹಿ ಗತಾಸವಃ|

12248004c ಮೃತಾ ಇತಿ ಚ ಶಬ್ದೋಽಯಂ ವರ್ತತೈಷು ಗತಾಸುಷು||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಅಂಥವರು ಈಗ ಪ್ರಾಣಹೋಗಿ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಣಹೋದವರಿಗೆ ಮೃತರಾದರು ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸುವ ರೂಢಿಯಿದೆ.

12248005a ಇಮೇ ಮೃತಾ ನೃಪತಯಃ ಪ್ರಾಯಶೋ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಾಃ|

12248005c ತತ್ರ ಮೇ ಸಂಶಯೋ ಜಾತಃ ಕುತಃ ಸಂಜ್ಞಾ ಮೃತಾ ಇತಿ||

ಪ್ರಾಯಶಃ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಈ ನೃಪತಿಗಳೂ ಮೃತರಾದರು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಶಯವುಂಟಾಗಿದೆ. ಮೃತ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು?

12248006a ಕಸ್ಯ ಮೃತ್ಯುಃ ಕುತೋ ಮೃತ್ಯುಃ ಕೇನ ಮೃತ್ಯುರಿಹ ಪ್ರಜಾಃ|

12248006c ಹರತ್ಯಮರಸಂಕಾಶ ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಪಿತಾಮಹ! ಈ ಮೃತ್ಯುವು ಯಾರದ್ದು? ಎಲ್ಲಿಯದು? ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಮೃತ್ಯುವು ಪ್ರಜೆಗಳ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತದೆ? ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12248007 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12248007a ಪುರಾ ಕೃತಯುಗೇ ತಾತ ರಾಜಾಸೀದವಿಕಂಪಕಃ|

12248007c ಸ ಶತ್ರುವಶಮಾಪನ್ನಃ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಕ್ಷೀಣವಾಹನಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಗೂ! ಹಿಂದೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ
ವಿಕಂಪಕನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ರಥವನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶತ್ರುವಶನಾದನು.

12248008a ತತ್ರ ಪುತ್ರೋ ಹರಿರ್ನಾಮ ನಾರಾಯಣಸಮೋ ಬಲೇ|

12248008c ಸ ಶತ್ರುಭಿರ್ಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಸಬಲಃ ಸಪದಾನುಗಃ||

ಅವನಿಗೆ ಹರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ, ನಾರಾಯಣನ ಸಮನಾದ
ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಗನಿದ್ದನು. ಅವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೇನೆ
ಮತ್ತು ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಹತನಾದನು.

12248009a ಸ ರಾಜಾ ಶತ್ರುವಶಗಃ ಪುತ್ರಶೋಕಸಮನ್ವಿತಃ|

12248009c ಯದ್ಯಚ್ಚ ಯಾಶಾಂತಿಪರೋ ದದರ್ಶ ಭುವಿ ನಾರದಮ್||

ಶತ್ರುವಿನ ವಶನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಪುತ್ರಶೋಕಸಮನ್ವಿತನಾದ್ದ ಅವನು
ಪರಮ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ನಾರದನು ಕಂಡನು.

12248010a ಸ ತಸ್ಮೈ ಸರ್ವಮಾಚಷ್ಟ ಯಥಾ ವೃತ್ತಂ ಜನೇಶ್ವರಃ|

12248010c ಶತ್ರುಭಿರ್ಗೃಹಣಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಮರಣಂ ತಥಾ||

ಜನೇಶ್ವರನು ಅವನಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಾನು ಶತ್ರುವಿನ ಬಂಧಿಯಾದುದು
ಮತ್ತು ಪುತ್ರನ ಮರಳ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತೋ ಹಾಗೆ
ಹೇಳಿದನು.

12248011a ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಾರದೋಽಥ ತಪೋಧನಃ|

12248011c ಆಖ್ಯಾನಮಿದಮಾಚಷ್ಟ ಪುತ್ರಶೋಕಾಪಹಂ ತದಾ||

ಅವನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಪೋಧನ ನಾರದನು ಅವನಿಗೆ
ಪುತ್ರಶೋಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಈ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

12248012a ರಾಜನ್ ಶೃಣು ಸಮಾಖ್ಯಾನಮದ್ಯೇದಂ ಬಹುವಿಸ್ತರಮ್|

12248012c ಯಥಾ ವೃತ್ತಂ ಶ್ರುತಂ ಚೈವ ಮಯಾಪಿ ವಸುಧಾಧಿಪ||

“ರಾಜನ್! ವಸುಧಾಧಿಪ! ಬಹುವಿಸ್ತಾರವಾದ ಈ ಸಮಾಖ್ಯಾನವನ್ನು
ಅದು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತೋ ಮತ್ತು ನಾನು ಹೇಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೆನೋ ಹಾಗೆ
ಕೇಳು.

12248013a ಪ್ರಜಾಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪ್ರಜಾಸರ್ಗೇ ಪಿತಾಮಹಃ|

12248013c ಅತೀವ ವೃದ್ಧಾ ಬಹುಲಾ ನಾಮೃಷ್ಯತ ಪುನಃ ಪ್ರಜಾಃ||

ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಪಿತಾಮಹನು ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅವರು ಅತೀವ ವೃದ್ಧರಾದರೂ
ಸಾಯಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರು.

12248014a ನ ಹ್ಯಂತರಮಭೂತ್ಕಿಂ ಚಿತ್ತ್ವ ಚಿಜ್ಜಂತುಭಿರಚ್ಯುತ|

12248014c ನಿರುಚ್ಚಾ ಸಮಿವೋನ್ನದ್ಧಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಭವನ್ನಪ||

ನೃಪ! ಅಚ್ಯುತ! ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಜಾಗವೂ
ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೂರುಲೋಕಗಳೂ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋದವು ಮತ್ತು
ಅವುಗಳಿಗೆ ಉಸಿರಾಡಲೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12248015a ತಸ್ಯ ಚಿಂತಾ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಸಂಹಾರಂ ಪ್ರತಿ ಭೂಪತೇ|

12248015c ಚಿಂತಯನ್ನಾಧ್ಯಗಚ್ಚ ಚ್ಚ ಸಂಹಾರೇ ಹೇತುಕಾರಣಮ್||

ಭೂಪತೇ! ಅವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಹರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದರೂ, ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವ್ಯಾವುದನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

12248016a ತಸ್ಯ ರೋಷಾನ್ಮಹಾರಾಜ ಖೇಭ್ಯೋಽಗ್ನಿರುದತಿಷ್ಠತ|

12248016c ತೇನ ಸರ್ವಾ ದಿಶೋ ರಾಜನ್ದದಾಹ ಸ ಪಿತಾಮಹಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಅವನ ರೋಷದಿಂದಾಗಿ ದೇಹದಿಂದ ಒಂದು ಅಗ್ನಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ರಾಜನ್! ಅದರಿಂದ ಪಿತಾಮಹನು ಸರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ದಹಿಸತೊಡಗಿದನು.

12248017a ತತೋ ದಿವಂ ಭುವಂ ಖಿಂ ಚ ಜಗಚ್ಚ ಸಚರಾಚರಮ್|

12248017c ದದಾಹ ಪಾವಕೋ ರಾಜನ್ ಭಗವತ್ಕೋಪಸಂಭವಃ||

ರಾಜನ್! ಭಗವಂತನ ಕೋಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಅಗ್ನಿಯು ಸ್ವರ್ಗ, ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ, ಮತ್ತು ಸಚರಾಚರ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿತು.

12248018a ತತ್ರಾದಹ್ಯಂತ ಭೂತಾನಿ ಜಂಗಮಾನಿ ಧ್ರುವಾಣಿ ಚ|

12248018c ಮಹತಾ ಕೋಪವೇಗೇನ ಕುಪಿತೇ ಪ್ರಪಿತಾಮಹೇ||

ಪ್ರಪಿತಾಮಹನ ಆ ಮಹಾ ಕೋಪದ ವೇಗದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಭೂತಗಳು ಜಂಗಮಗಳು ಸುಟ್ಟುಹೋದವು.

12248019a ತತೋ ಹರಿಜಟಃ ಸ್ಥಾಣುರ್ವೇದಾದ್ಧ್ವರಪತಿಃ ಶಿವಃ|

12248019c ಜಗಾದ ಶರಣಂ ದೇವೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಪರವೀರಹಾ||

ಆಗ ಹರಿಜಟ ಸ್ಥಾಣು ವೇದಾದ್ವರಪತಿ ಪರವೀರಹ ದೇವ ಶಿವನು
ಬ್ರಹ್ಮನ ಶರಣು ಹೋದನು.

12248020a ತಸ್ಮಿನ್ನಭಿಗತೇ ಸ್ಥಾಣೌ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ|

12248020c ಅಬ್ರವೀದ್ವರದೋ ದೇವೋ ಜ್ವಲನ್ನಿವ ತದಾ ಶಿವಮ್||

ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸ್ಥಾಣು ಶಿವನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ವರದ ದೇವ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು:

12248021a ಕರವಾಣ್ಯದ್ಯ ಕಂ ಕಾಮಂ ವರಾಹೋಽಸಿ ಮತೋ ಮಮ|

12248021c ಕರ್ತಾ ಹ್ಯಸ್ಮಿ ಪ್ರಿಯಂ ಶಂಭೋ ತವ ಯದ್ಧೃದಿ ವರ್ತತೇ||

“ನೀನು ವರಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ
ಬಯಕೆಯೇನು? ಅದನ್ನು ಇಂದು ಪೂರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಶಂಭೋ! ನಾನು
ಕರ್ತ. ನಾನು ನಿನ್ನ ವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಮೃತ್ಯುಪ್ರಜಾಪತಿಸಂವಾದೋಪಕ್ರಮೇ
ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುಪ್ರಜಾಪತಿಸಂವಾದೋಪಕ್ರಮ
ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾನಲ್ವತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೯

ಮಹಾದೇವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ರೋಷಾಗ್ನಿಯ

ಉಪಸಂಹಾರ; ಮೃತ್ಯುವಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ (1-22).

12249001 ಸ್ಥಾನುರುವಾಚೆ|

12249001a ಪ್ರಜಾಸರ್ಗನಿಮಿತ್ತಂ ಮೇ ಕಾರ್ಯವತ್ತಾಮಿಮಾಂ ಪ್ರಭೋ|

12249001c ವಿದ್ಧಿ ಸೃಷ್ಟಾಸ್ವಯಾ ಹೀಮಾ ಮಾ ಕುಪ್ಯಾಸಾಂ ಪಿತಾಮಹ||

ಸ್ಥಾನುವು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಭೋ! ಪಿತಾಮಹ! ನನ್ನ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಜೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ನೀನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಇವರ ಮೇಲೆ ಕುಪಿತನಾಗಬಾರದು.

12249002a ತವ ತೇಜೋಗ್ನಿನಾ ದೇವ ಪ್ರಜಾ ದಹ್ಯಂತಿ ಸರ್ವಶಃ|

12249002c ತಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಮ ಕಾರುಣ್ಯಂ ಮಾ ಕುಪ್ಯಾಸಾಂ ಜಗತ್ಪ್ರಭೋ||

ದೇವ! ಜಗತ್ಪ್ರಭೋ! ನಿನ್ನ ತೇಜೋಗ್ನಿಯಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾರುಣ್ಯವುಂಟಾಗಿದೆ. ಅವರ ಮೇಲೆ ಕುಪಿತನಾಗಬೇಡ.”

12249003 ಪ್ರಜಾಪತಿರುವಾಚೆ|

12249003a ನ ಕುಪ್ಯೇ ನ ಚ ಮೇ ಕಾಮೋ ನ ಭವೇರನ್ ಪ್ರಜಾ ಇತಿ|

12249003c ಲಾಘವಾರ್ಥಂ ಧರಣ್ಯಾಸ್ತು ತತಃ ಸಂಹಾರ ಇಷ್ಟತೇ||

ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಕುಪಿತನಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಇರಬಾರದೆಂಬ ಬಯಕೆಯೂ ನನ್ನದಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಹಗುರಗೊಳಿಸಲು ಅವರ ಸಂಹಾರವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12249004a ಇಯಂ ಹಿ ಮಾಂ ಸದಾ ದೇವೀ ಭಾರಾತಾ ಸಮಚೋದಯತ್|

12249004c ಸಂಹಾರಾರ್ಥಂ ಮಹಾದೇವ ಭಾರೇಣಾಪ್ಸು ನಿಮಜ್ಜತಿ||

ಭಾರದಿಂದ ಆರ್ತಳಾಗಿದ್ದ ಈ ದೇವಿಯೇ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದಳು. ಮಹಾದೇವ! ಭಾರದಿಂದ ಇವಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು.

12249005a ಯದಾಹಂ ನಾಧಿಗಚ್ಚಾಮಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬಹು ವಿಚಾರಯನ್|
12249005c ಸಂಹಾರಮಾಸಾಂ ವೃದ್ಧಾನಾಂ ತತೋ ಮಾಂ ಕ್ರೋಧ ಆವಿಶತ್||

ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೂ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಇವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಉಪಾಯವು ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕ್ರೋಧವು ನನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿತು.”

12249006 ಸ್ಥಾನುರುವಾಚ|

12249006a ಸಂಹಾರಾಂತಂ ಪ್ರಸೀದಸ್ವ ಮಾ ಕ್ರುಧಸ್ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರ|

12249006c ಮಾ ಪ್ರಜಾಃ ಸ್ಥಾವರಂ ವೈಚ ಜಂಗಮಂ ಚ ವಿನೀನಶಃ||

ಸ್ಥಾನುವು ಹೇಳಿದನು: “ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರ! ಈ ಸಂಹಾರದಿಂದ ಪ್ರಸೀದನಾಗು. ಕ್ರೋಧಿತನಾಗಬೇಡ. ಈ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಬೇಡ.

12249007a ಪಲ್ವಲಾನಿ ಚ ಸರ್ವಾಣಿ ಸರ್ವಂ ಚೈವ ತೃಣೋಲಪಮ್|

12249007c ಸ್ಥಾವರಂ ಜಂಗಮಂ ಚೈವ ಭೂತಗ್ರಾಮಂ ಚತುರ್ವಿಧಮ್||

ಜಲಾಶಯಗಳು, ಹುಲ್ಲಿನ ಮೆದೆಗಳು, ಸ್ಥಾವರಗಳು ಮತ್ತು ಜಂಗಮಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ.

12249008a ತದೇತದ್ಭಸ್ಮಸಾದ್ಭೂತಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಮುಪಪ್ಲುತಮ್|

12249008c ಪ್ರಸೀದ ಭಗವನ್ನಾಧೋ ವರ ಏಷ ವೃತೋ ಮಯಾ||

ಅವೆಲ್ಲವೂ ಭಸ್ಮೀಭೂತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ

ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಭಗವನ್! ಪ್ರಸೀದನಾಗು. ಇದೇ ನಾನು ಕೇಳುವ
ವರವು.

12249009a ನಷ್ಟ್ವಾ ನ ಪುನರೇಷ್ಯಂತಿ ಪ್ರಜಾ ಹ್ಯೇತಾಃ ಕಥಂ ಚನ|

12249009c ತಸ್ಮಾನ್ನಿವತ್ಯತಾಮೇತತ್ತೇಜಃ ಸ್ವೇನೈವ ತೇಜಸಾ||

ನಷ್ಟವಾದ ಈ ಪ್ರಜೆಗಳು ಪುನಃ ಯಾವಕಾರಣಕ್ಕೂ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ಈ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನಿನ್ನದೇ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೋ.

12249010a ಉಪಾಯಮನ್ಯಂ ಸಂಪಶ್ಯ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ|

12249010c ಯಥೇಮೇ ಜಂತವಃ ಸರ್ವೇ ನಿವರ್ತೇರನ್ವರಂತಪ||

12249011a ಅಭಾವಮಭಿಗಚ್ಛೇಯುರುತ್ಸನ್ನಪ್ರಜನಾಃ ಪ್ರಜಾಃ|

12249011c ಅಧಿದೈವನಿಯುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತ್ವಯಾ ಲೋಕೇಷ್ಟಿಹೇಶ್ವರ||

ಪರಂತಪ! ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ, ಪುನಃ ಇವರು

ನಾಶವಾಗದಂತೆ ಮತ್ತು ಇವರ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯವು

ವ್ಯವಸ್ಥಿತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಅನ್ಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ನೀನೇ

ಯೋಚಿಸು. ಲೋಕೇಶ್ವರೇಶ್ವರ! ಅಧಿದೈವನಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದ

ನಿಯುಕ್ತಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

12249012a ತ್ವದ್ಭವಂ ಹಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಜಗತ್ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್|

12249012c ಪ್ರಸಾದ್ಯ ತ್ವಾಂ ಮಹಾದೇವ ಯಾಚಾಮ್ಯಾಪ್ತೃತಿಜಾಃ ಪ್ರಜಾಃ||

ಜಗನ್ನಾಥ! ಮಹಾದೇವ! ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ

ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸತ್ತು ಪುನಃ

ಹುಟ್ಟುವಂತಾಗಲಿ.””

12249013 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12249013a ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ದೇವಃ ಸ್ಥಾಣೋರ್ನಿ ಯತವಾಙ್ಮನಾಃ|

12249013c ತೇಜಸ್ತತ್ಸ್ವಂ ನಿಜಗ್ರಾಹ ಪುನರೇವಾಂತರಾತ್ಮನಾ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿಯತ ಮಾತು-ಮನಸ್ಸುಗಳುಳ್ಳ
ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸ್ಥಾಣುವಿನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು
ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಅದನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನಗೊಳಿಸಿದನು.

12249014a ತತೋಽಗ್ನಿಮುಪಸಂಗೃಹ್ಯ ಭಗವಾಽಲ್ಲೋಕಪೂಜಿತಃ|

12249014c ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ನಿವೃತ್ತಿಂ ಚ ಕಲ್ಪಯಾಮಾಸ ವೈ ಪ್ರಭುಃ||

ಆಗ ಲೋಕಪೂಜಿತ ಪ್ರಭು ಭಗವಾನನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿ
ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದನು.

12249015a ಉಪಸಂಹರತಸ್ತಸ್ಯ ತಮಗ್ನಿಂ ರೋಷಜಂ ತದಾ|

12249015c ಪ್ರಾದುರ್ಬಭೂವ ವಿಶ್ವೇಭ್ಯಃ ಖೇಭ್ಯೋ ನಾರೀ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ರೋಷದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಅವನು ಉಪಸಂಹರಿಸಲು ಆ
ಮಹಾತ್ಮನ ಎಲ್ಲ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಟು
ನಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿತು.

12249016a ಕೃಷ್ಣಾ ರಕ್ತಾಂಬರಧರಾ ರಕ್ತನೇತ್ರತಲಾಂತರಾ|

12249016c ದಿವ್ಯಕುಂಡಲಸಂಪನ್ನಾ ದಿವ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತಾ||

ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಟ್ಟಿದ್ದ, ಗುಳಿಬಿದ್ದ ರಕ್ತನೇತ್ರಳಾಗಿದ್ದ
ಅವಳು ದಿವ್ಯಕುಂಡಲಸಂಪನ್ನಳಾಗಿ ದಿವ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತಳಾಗಿದ್ದಳು.

12249017a ಸಾ ವಿನಿಃಸೃತ್ಯ ವೈ ಖೇಭ್ಯೋ ದಕ್ಷಿಣಾಮಾಶ್ರಿತಾ ದಿಶಮ್|

12249017c ದದೃಶಾತೇಽಥ ತೌ ಕನ್ಯಾಂ ದೇವೌ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾವುಭೌ||

ಅವನ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಹೊರಟು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬರು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ದೇವರೂ ನೋಡಿದರು.

12249018a ತಾಮಾಹೂಯ ತದಾ ದೇವೋ ಲೋಕಾನಾಮಾದಿರೀಶ್ವರಃ|

12249018c ಮೃತ್ಯೋ ಇತಿ ಮಹೀಪಾಲ ಜಹಿ ಚೇಮಾಃ ಪ್ರಜಾ ಇತಿ||

ಮಹೀಪಾಲ ! ಆಗ ಲೋಕಗಳ ಆದಿ ಈಶ್ವರನು ಅವಳನ್ನು ಮೃತ್ಯುವೆಂದು ಕರೆದು ಈ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸು ಎಂದನು.

12249019a ತ್ವಂ ಹಿ ಸಂಹಾರಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮೇ ಚಿಂತಿತಾ ರುಷಿತೇನ ಚ|

12249019c ತಸ್ಮಾತ್ಸಂಹರ ಸರ್ವಾಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಜಾಃ ಸಜಡಪಂಡಿತಾಃ||

“ಸಂಹಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ರೋಷಗೊಂಡು ನಿನ್ನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಪಂಡಿತರು-ಮೂರ್ಖರು ಎನ್ನುವ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸು.

12249020a ಅವಿಶೇಷೇಣ ಚೈವ ತ್ವಂ ಪ್ರಜಾಃ ಸಂಹರ ಭಾಮಿನಿ|

12249020c ಮಮ ತ್ವಂ ಹಿ ನಿಯೋಗೇನ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ||

ಭಾಮಿನಿ ! ನೀನು ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಡದೇ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸು. ನನ್ನ ನಿಯೋಗದಿಂದ ನೀನು ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ.”

12249021a ಏವಮುಕ್ತಾ ತು ಸಾ ದೇವೀ ಮೃತ್ಯುಃ ಕಮಲಮಾಲಿನೀ|

12249021c ಪ್ರದಧ್ಯೌ ದುಃಖಿತಾ ಬಾಲಾ ಸಾಶ್ರುಪಾತಮತೀವ ಹಿ||

ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಕಮಲಮಾಲಿನೀ ಬಾಲಕಿ ದೇವೀ ಮೃತ್ಯುವು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ಚಿಂತಾಮಗ್ನಳಾದಳು.

12249022a ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಚೈವ ಜಗ್ರಾಹ ತಾನ್ಯಶ್ರುಣಿ ಜನೇಶ್ವರಃ|

12249022c ಮಾನವಾನಾಂ ಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಯಯಾಚೇ ಪುನರೇವ ಚ||

ಮಾನವರ ಹಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಜನೇಶ್ವರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದ ಅಶ್ರುಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳಲು ಬಿಡದೇ ತನ್ನ ಅಂಜಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವಳು ಪುನಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಮೃತ್ಯುಪ್ರಜಾಪತಿಸಂವಾದೇ
ಎಕೋನಪಂಚಾಶದಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುಪ್ರಜಾಪತಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾನಲ್ಪಶ್ಲೋಕತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೦

ಮೃತ್ಯುವಿನ ಘೋರ ತಪಸ್ಸು; ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ
ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿ (1-41).

12250001 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12250001a ವಿನೀಯ ದುಃಖಮಬಲಾ ಸಾ ತ್ವತೀವಾಯತೇಕ್ಷಣಾ|

12250001c ಉವಾಚ ಪ್ರಾಂಜಲಿಭೂರ್ವಾ ಲತೇವಾವರ್ಜಿತಾ ತದಾ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ದುಃಖಿತಳಾದ ವಿಶಾಲನೇತ್ರ ಅಬಲೆ ಮೃತ್ಯುವು ಅಂಜಲೀಬದ್ಧಳಾಗಿ ಲತೆಯಂತೆ ಬಗ್ಗಿ ವಿನಮೃಳಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು:

12250002a ತ್ವಯಾ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಥಂ ನಾರೀ ಮಾದೃಶೀ ವದತಾಂ ವರ|

12250002c ರೌದ್ರಕರ್ಮಾಭಿಜಾಯೇತ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಭಯಂಕರೀ||

“ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ರೌದ್ರಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸುವುದಿದ್ದರೆ ನನ್ನಂತಹ ಕೋಮಲ ಹೃದಯಿ ನಾರಿಯನ್ನೇಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ?

12250003a ಬಿಭೇಮ್ಯಹಮಧರ್ಮಸ್ಯ ಧರ್ಮಮಾದಿಶ ಕರ್ಮ ಮೇ|

12250003c ತ್ವಂ ಮಾಂ ಭೀತಾಮವೇಕ್ಷಸ್ವ ಶಿವೇನೇಶ್ವರ ಚಕ್ಷುಷಾ||

ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೆದರುತ್ತೇನೆ. ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆದೇಶಿಸು. ಈಶ್ವರ! ಭೀತಳಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡು.

12250004a ಬಾಲಾನ್ ವೃದ್ಧಾನ್ವಯಃಸ್ಥಾಂಶ್ಚ ನ ಹರೇಯಮನಾಗಸಃ|

12250004c ಪ್ರಾಣಿನಃ ಪ್ರಾಣಿನಾಮೀಶ ನಮಸ್ತೇಽಭಿಪ್ರಸೀದ ಮೇ||

ನಿರಪರಾಧಿ ಬಾಲ-ವೃದ್ಧ-ಯುವಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ನಾನು ಅಪಹರಿಸಲಾರೆನು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಈಶ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಸೀದನಾಗು.

12250005a ಪ್ರಿಯಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ವಯಃಸ್ಥಾಂಶ್ಚ ಭ್ರಾತೃನ್ಮಾತೃಃ ಪಿತೃನಪಿ|

12250005c ಅಪಧ್ಯಾಸ್ಯಂತಿ ಯದ್ದೇವ ಮೃತಾಂಸ್ತೇಷಾಂ ಬಿಭೇಮ್ಯಹಮ್||

ಪ್ರಿಯರಾದ ಪುತ್ರರನ್ನೂ, ಮಿತ್ರರನ್ನೂ, ಸಹೋದರರನ್ನೂ,
ತಾಯಂದಿರನ್ನೂ, ಅಪ್ಪಂದಿರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದಾಗ ಅವರ
ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವರ ಮರಣಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಕಾರಣನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ
ನನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಭಯಪಡುತ್ತೇನೆ.

12250006a ಕೃಪಣಾಶ್ರುಪರಿಕ್ಷೇದೋ ದಹೇನ್ಮಾಂ ಶಾಶ್ವತೀಃ ಸಮಾಃ|

12250006c ತೇಭ್ಯೋಽಹಂ ಬಲವದ್ಭೀತಾ ಶರಣಂ ತ್ವಾಮುಪಾಗತಾ||

ದುಃಖಿತರ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬಿಸಿಯು ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು
ದಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಭೀತಳಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಶರಣು
ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

12250007a ಯಮಸ್ಯ ಭವನೇ ದೇವ ಯಾತ್ಯಂತೇ ಪಾಪಕರ್ಮಿಣಃ|

12250007c ಪ್ರಸಾದಯೇ ತ್ವಾ ವರದ ಪ್ರಸಾದಂ ಕುರು ಮೇ ಪ್ರಭೋ||

ದೇವ! ವರದ! ಪ್ರಭೋ! ಪಾಪಕರ್ಮಿಣ್ಣು ಯಮನ ಭವನಕ್ಕೆ
ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ
ಕೃಪೆದೋರು.

12250008a ಏತಮಿಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ಕಾಮಂ ತ್ವತ್ತೋ ಲೋಕಪಿತಾಮಹ|

12250008c ಇಚ್ಛೇಯಂ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾಚ್ಚ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಸುರೇಶ್ವರ||

ಲೋಕಪಿತಾಮಹ! ಸುರೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಆಸೆಯನ್ನು
ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು
ತಪಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12250009 ಪಿತಾಮಹ ಉವಾಚ|

12250009a ಮೃತ್ಯೋ ಸಂಕಲ್ಪಿತಾ ಮೇ ತ್ವಂ ಪ್ರಜಾಸಂಹಾರಹೇತುನಾ|

12250009c ಗಚ್ಛ ಸಂಹರ ಸರ್ವಾಸ್ವಂ ಪ್ರಜಾ ಮಾ ಚ ವಿಚಾರಯ||

ಪಿತಾಮಹನು ಹೇಳಿದನು: “ಮೃತ್ಯುವೇ! ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೋಗು. ಸರ್ವಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸು. ವಿಚಾರಿಸಬೇಡ.

12250010a ಏತದೇವಮವಶ್ಯಂ ಹಿ ಭವಿತಾ ನೈತದನ್ಯಥಾ|

12250010c ಕ್ರಿಯತಾಮನವದ್ಯಾಂಗಿ ಯಥೋಕ್ತಂ ಮದ್ವಚೋಽನಘೇ||

ಅನಘೇ! ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದು ಅನ್ಯಥಾ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನವದ್ಯಾಂಗಿ! ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಪಾಲಿಸು.”

12250011 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12250011a ಏವಮುಕ್ತಾ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮೃತ್ಯುಃ ಪರಪುರಂಜಯ|

12250011c ನ ವ್ಯಾಜಹಾರ ತಸ್ಥೌ ಚ ಪ್ರಹ್ವಾ ಭಗವದುನ್ಮುಖೀ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹೋ! ಪರಪುರಂಜಯ! ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮೃತ್ಯುವು ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಡೆಗೇ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಿನೀತಳಾಗಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

12250012a ಪುನಃ ಪುನರಥೋಕ್ತಾ ಸಾ ಗತಸತ್ವೇವ ಭಾಮಿನೀ|

12250012c ತೂಷ್ಟೀಮಾಸೀತ್ತತೋ ದೇವೋ ದೇವಾನಾಮೀಶ್ವರೇಶ್ವರಃ||

12250013a ಪ್ರಸಸಾದ ಕಿಲ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ್ವಯಮೇವಾತ್ಮನಾತ್ಮವಾನ್|

12250013c ಸ್ಮಯಮಾನಶ್ಚ ಲೋಕೇಶೋ ಲೋಕಾನ್ಸರ್ವಾನವೈಕ್ಷತ||

ಪುನಃ ಪುನಃ ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಭಾಮಿನಿಯು ಸತ್ತ್ವ ವನ್ನು
 ಕಳೆದುಕೊಂಡವಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದಳು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳ
 ಈಶ್ವರನಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾದ ದೇವ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸ್ವಯಮ್ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ
 ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ಲೋಕೇಶನು ಮುಗುಳ್ಳಗುತ್ತಾ ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ
 ವೀಕ್ಷಿಸಿದನು.

12250014a ನಿವೃತ್ತರೋಷೇ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ಭಗವತ್ಯಪರಾಜಿತೇ|

12250014c ಸಾ ಕನ್ಯಾಪಜಗಾಮಾಸ್ಯ ಸಮೀಪಾದಿತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್||

ಭಗವಂತನು ಹಾಗೆ ರೋಷವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಆ ಕನ್ಯೆಯು ಅವನ
 ಸಮೀಪದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಳೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12250015a ಅಪಸೃತ್ಯಾಪ್ರತಿಶ್ರುತ್ಯ ಪ್ರಜಾಸಂಹರಣಂ ತದಾ|

12250015c ತ್ವರಮಾಣೇವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮೃತ್ಯುರ್ಧೇನುಕಮಭ್ಯಯಾತ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಆಗ ಅವಳು ಪ್ರಜಾಸಂಹರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ
 ಮಾತನ್ನು ಆಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಮೀಪದಿಂದ ಹೊರಟ ಮೃತ್ಯುವು
 ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಧೇನುಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

12250016a ಸಾ ತತ್ರ ಪರಮಂ ದೇವೀ ತಪೋಽಚರತ ದುಶ್ಚರಮ್|

12250016c ಸಮಾ ಹ್ಯೇಕಪದೇ ತಸ್ಥೌ ದಶ ಪದ್ಮಾನಿ ಪಂಚ ಚ||

ಅಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಿಯು ಒಂದೇ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಹದಿನೈದು ಪದ್ಮ
 ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ದುಶ್ಚರವಾದ ಪರಮ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದಳು.

12250017a ತಾಂ ತಥಾ ಕುರ್ವತೀಂ ತತ್ರ ತಪಃ ಪರಮದುಶ್ಚರಮ್|

12250017c ಪುನರೇವ ಮಹಾತೇಜಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಪರಮ ದುಶ್ಚರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಬಳಿ ಪುನಃ
ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಬ್ರಹ್ಮನು ಬಂದು ಹೇಳಿದನು:

12250018a ಕುರುಷ್ವ ಮೇ ವಚೋ ಮೃತ್ಯೋ ತದನಾದೃತ್ಯ ಸತ್ವರಾ|

12250018c ತಥೈವೈಕಪದೇ ತಾತ ಪುನರನ್ಯಾನಿ ಸಪ್ತ ಸಾ||

12250019a ತಸ್ಥೌ ಪದ್ಮಾನಿ ಷಟ್ ಚೈವ ಪಂಚ ದ್ವೇ ಚೈವ ಮಾನದ|

12250019c ಭೂಯಃ ಪದ್ಮಾಯುತಂ ತಾತ ಮೃಗೈಃ ಸಹ ಚಚಾರ ಸಾ||

“ಮೃತ್ಯುವೇ! ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಾಡು.” ಅಯ್ಯಾ! ಅವನ ಆ
ಮಾತನ್ನು ಅನಾದರಿಸಿ ಅವಳು ಪುನಃ ಒಂದೇ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು
ಇನ್ನೂ ಏಳು, ಆರು ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಪದ್ಮವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ
ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದಳು. ಮಾನದ! ಅವಳು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪದ್ಮ
ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಮೃಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಕೂಡ.

12250020a ಪುನರ್ಗತ್ವಾ ತತೋ ರಾಜನ್ಮೌನಮಾತಿಷ್ಠದುತ್ತಮಮ್|

12250020c ಅಪ್ಸು ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸಪ್ತ ಚೈಕಂ ಚ ಪಾರ್ಥಿವ||

ರಾಜನ್! ಪಾರ್ಥಿವ! ಪುನಃ ಅವಳು ಉತ್ತಮ

ಮೌನವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿದಳು. ನಂತರ ಎಂಟು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳು
ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದಳು.

12250021a ತತೋ ಜಗಾಮ ಸಾ ಕನ್ಯಾ ಕೌಶಿಕೀಂ ಭರತರ್ಷಭ|

12250021c ತತ್ರ ವಾಯುಜಲಾಹಾರಾ ಚಚಾರ ನಿಯಮಂ ಪುನಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ನಂತರ ಆ ಕನ್ಯೆಯು ಕೌಶಿಕೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ
ಪುನಃ ಅವಳು ವಾಯುಜಲಾಹಾರಗಳ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಳು.

12250022a ತತೋ ಯಯೌ ಮಹಾಭಾಗಾ ಗಂಗಾಂ ಮೇರುಂ ಚ ಕೇವಲಮ್|

12250022c ತಸ್ಥೌ ದಾರ್ವಿವ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟ್ವಾ ಭೂತಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಅನಂತರ ಆ ಮಹಾಭಾಗೆಯು ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೂ ಅದ್ವಿತೀಯ ಮೇರು ಪರ್ವತಕ್ಕೂ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ ಮರದ ಕೊರಡಿನಂತೆ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟ್ವಳಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು.

12250023a ತತೋ ಹಿಮವತೋ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಯತ್ರ ದೇವಾಃ ಸಮೀಜಿರೇ|

12250023c ತತ್ರಾಂಗುಷ್ಟೇನ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಿಖರ್ವಮಪರಂ ತತಃ|

12250023E ತಸ್ಥೌ ಪಿತಾಮಹಂ ಚೈವ ತೋಷಯಾಮಾಸ ಯತ್ನತಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅನಂತರ ಅವಳು ದೇವತೆಗಳು ಯಜ್ಞಗೈದಿದ್ದ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬೆರಳೊಂದನ್ನೇ ಆಸರೆಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಖರ್ವ⁵⁵²ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದಳು.

12250024a ತತಸ್ತಾಮಬ್ರವೀತ್ತತ್ರ ಲೋಕಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಃ|

12250024c ಕಿಮಿದಂ ವರ್ತತೇ ಪುತ್ರಿ ಕ್ರಿಯತಾಂ ತದ್ವಚೋ ಮಮ||

ಲೋಕಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವಳ ಬಳಿಸಾರಿ ಹೇಳಿದನು: “ಪುತ್ರಿ! ನೀನೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡು.”

12250025a ತತೋಽಬ್ರವೀತ್ಪುನರ್ಮೃತ್ಯುರ್ಭಗವಂತಂ ಪಿತಾಮಹಮ್|

12250025c ನ ಹರೇಯಂ ಪ್ರಜಾ ದೇವ ಪುನಸ್ತಾಹಂ ಪ್ರಸಾದಯೇ||

552 ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಕೋಟಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆಗ ಪುನಃ ಮೃತ್ಯುವು ಭಗವಂತ ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು: “ದೇವ !
ನಾನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲಾರೆ. ಪುನಃ ನಿನ್ನನ್ನು
ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.”

12250026a ತಾಮಧರ್ಮಭಯತ್ರಸ್ತಾಂ ಪುನರೇವ ಚ ಯಾಚತೀಮ್ |

12250026c ತದಾಬ್ರವೀದ್ದೇವದೇವೋ ನಿಗೃಹ್ಯೇದಂ ವಚಸ್ತತಃ ||

ಅಧರ್ಮದ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಾ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ
ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾ ದೇವದೇವನು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

12250027a ಅಧರ್ಮೋ ನಾಸ್ತಿ ತೇ ಮೃತ್ಯೋ ಸಂಯಚ್ಛೇಮಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಶುಭೇ |

12250027c ಮಯಾ ಹ್ಯುಕ್ತಂ ಮೃಷಾ ಭದ್ರೇ ಭವಿತಾ ನೇಹ ಕಿಂ ಚನ ||

“ಮೃತ್ಯುವೇ ! ಶುಭೇ ! ಭದ್ರೇ ! ಈ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸು. ಇದರಿಂದ
ನೀನು ಅಧರ್ಮಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದ ಯಾವ ಮಾತೂ
ಸುಳ್ಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

12250028a ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಶ್ಚ ತ್ವಾಮಿಹೈವಾನುಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯತೇ |

12250028c ಅಹಂ ಚ ವಿಬುಧಾಶ್ಚೈವ ತ್ವದ್ಧಿತೇ ನಿರತಾಃ ಸದಾ ||

ಸನಾತನ ಧರ್ಮವು ಈಗಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಮತ್ತು
ದೇವತೆಗಳು ಸದಾ ನಿನ್ನ ಹಿತದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ.

12250029a ಇಮಮನ್ಯಂ ಚ ತೇ ಕಾಮಂ ದದಾಮಿ ಮನಸೇಪ್ಸಿತಮ್ |

12250029c ನ ತ್ವಾ ದೋಷೇಣ ಯಾಸ್ಯಂತಿ ವ್ಯಾಧಿಸಂಪೀಡಿತಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ||

ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಯಸಿರುವ ಈ ಅನ್ಯ ವರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ.
ವ್ಯಾಧಿಸಂಪೀಡಿತ ಪ್ರಜೆಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12250030a ಪುರುಷೇಷು ಚ ರೂಪೇಣ ಪುರುಷಸ್ವಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12250030c ಸ್ತ್ರೀಷು ಸ್ತ್ರೀರೂಪಿಣೀ ಚೈವ ತೃತೀಯೇಷು ನಪುಂಸಕಮ್||

ಪುರುಷರಿಗೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀನು ಪುರುಷನಾಗುವೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ನೀನು ಸ್ತ್ರೀರೂಪಿಣಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ಮತ್ತು ನಪುಂಸಕರಿಗೆ ನೀನು ನಪುಂಸಕಳಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ.”

12250031a ಸೈವಮುಕ್ತಾ ಮಹಾರಾಜ ಕೃತಾಂಜಲಿರುವಾಚ ಹ|

12250031c ಪುನರೇವ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ನೇತಿ ದೇವೇಶಮವ್ಯಯಮ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಅವಳು ಅಂಜಲಿಬದ್ಧಳಾಗಿ ಪುನಃ ಮಹಾತ್ಮ ದೇವೇಶ ಅವ್ಯಯನಿಗೆ “ಇಲ್ಲ” ಎಂದೇ ಹೇಳಿದಳು.

12250032a ತಾಮಬ್ರವೀತ್ತದಾ ದೇವೋ ಮೃತ್ಯೋ ಸಂಹರ ಮಾನವಾನ್|

12250032c ಅಧರ್ಮಸ್ತೇ ನ ಭವಿತಾ ತಥಾ ಧ್ಯಾಸ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಶುಭೇ||

ಆಗ ದೇವನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಮೃತ್ಯುವೇ ! ಮಾನವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸು. ಶುಭೇ ! ನಿನ್ನ ಕುರಿತು ನಾನು ಶುಭವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನಿಂದ ಅಧರ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12250033a ಯಾನಶ್ರುಬಿಂದೂನ್ವತಿಸಾನಪಶ್ಯಂ

ಯೇ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಧಾರಿತಾಸ್ತೇ ಪುರಸ್ತಾತ್|

12250033c ತೇ ವ್ಯಾಧಯೋ ಮಾನವಾನ್ ಘೋರರೂಪಾಃ

ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಾಲೇ ಪೀಡಯಿಷ್ಯಂತಿ ಮೃತ್ಯೋ||

ಮೃತ್ಯುವೇ ! ನಿನ್ನ ಯಾವ ಅಶ್ರುಬಿಂದುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವು ಬೀಳುವ ಮೊದಲೇ ನಾನು ನನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದಿದ್ದೆನೋ ಅವೇ

ಘೋರರೂಪೀ ವ್ಯಾಧಿಗಳಾಗಿ ಮಾನವರನ್ನು ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತವಾದಂತೆ
ಪೀಡಿಸುತ್ತವೆ.

12250034a ಸರ್ವೇಷಾಂ ತ್ವಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಮಂತಕಾಲೇ
ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ಸಹಿತೌ ಯೋಜಯೇಥಾಃ|

12250034c ಏವಂ ಧರ್ಮಸ್ವಾಮುಪೈಷ್ಯತ್ಯಮೇಯೋ
ನ ಚಾಧರ್ಮಂ ಲಪ್ಸ್ಯಸೇ ತುಲ್ಯವೃತ್ತಿಃ||

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳಿಂದ
ಅವರನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮವು ನಿನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ
ಬರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಭಾವದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವ ನಿನಗೆ ಅಧರ್ಮವು
ತಗಲುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

12250035a ಏವಂ ಧರ್ಮಂ ಪಾಲಯಿಷ್ಯಸ್ಯಥೋಕ್ತಂ
ನ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಮಜ್ಜಯಿಷ್ಯಸ್ಯಧರ್ಮೇ|

12250035c ತಸ್ಮಾತ್ಕಾಮಂ ರೋಚಯಾಭ್ಯಾಗತಂ ತ್ವಂ
ಸಂಯೋಜ್ಯಾಥೋ ಸಂಹರಸ್ವೇಹ ಜಂತೂನಾಃ||

ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೀಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ನೀನು
ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಳಿಬಂದಿರುವ
ಈ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಕಾಮವನ್ನು
ಜಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಸಂಹರಿಸು.”

12250036a ಸಾ ವೈ ತದಾ ಮೃತ್ಯುಸಂಜ್ಞಾಪದೇಶಾಚ್
ಚಾಪಾದ್ಭೀತಾ ಬಾಧಮಿತ್ಯಬ್ರವೀತ್ತಮ್|

12250036c ಅಥೋ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಪ್ರಾಣಿನಾಮಂತಕಾಲೇ

ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನಿರ್ಮೋಹ್ಯ ಹಂತಿ||

ಆಗ ಮೃತ್ಯುವೆನ್ನುವಳು ಶಾಪದ ಭಯದಿಂದ “ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

12250037a ಮೃತ್ಯೋರ್ಯೇ ತೇ ವ್ಯಾಧಯಶ್ಚಾ ಶ್ರುಪಾತಾ
ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ರುಜ್ಯತೇ ಯೈಃ ಶರೀರಮ್|

12250037c ಸರ್ವೇಷಾಂ ವೈ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣನಾಂತೇ
ತಸ್ಮಾಚ್ಚೋಕಂ ಮಾ ಕೃಥಾ ಬುಧ್ಯ ಬುದ್ಧ್ಯಾ||

ಮೃತ್ಯುವು ಸುರಿಸಿದ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬಿಂದುಗಳೇ ವ್ಯಾಧಿಗಳಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಳಿಯೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಕಪಡಬೇಡ.

12250038a ಸರ್ವೇ ದೇವಾಃ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣನಾಂತೇ
ಗತ್ವಾ ವೃತ್ತಾಃ ಸಂನಿವೃತ್ತಾಸ್ತಥೈವ|

12250038c ಏವಂ ಸರ್ವೇ ಮಾನವಾಃ ಪ್ರಾಣನಾಂತೇ
ಗತ್ವಾವೃತ್ತಾ ದೇವವದ್ರಾಜಸಿಂಹ||

ರಾಜಸಿಂಹ ! ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೇಗೆ ಜಾಗ್ರದಾವಸ್ಥೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯರಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರುವವೋ ಮತ್ತು ಜಾಗ್ರದಾವಸ್ಥೆಯು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗುವವೋ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಜೀವನಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ

ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಂತೆಯೇ
 ಅಥವಾ ನರಕದಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಷ್ಠರಂತೆಯೇ ಕರ್ಮಫಲಗಳು
 ಕಳೆಯುವವರೆಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಫಲವು
 ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮರಳಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಮನುಷ್ಯನೇ ಮೊದಲಾದ
 ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾರೆ.

12250039a ವಾಯುಭೀಮೋ ಭೀಮನಾದೋ ಮಹೌಜಾಃ

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣಭೂತಃ|

12250039c ನಾನಾವೃತ್ತಿದೇಹಿನಾಂ ದೇಹಭೇದೇ

ತಸ್ಮಾದ್ವಾಯುದೇವದೇವೋ ವಿಶಿಷ್ಟಃ||

ಭಯಂಕರನಾಗಿರುವ, ಭೀಮನಾದಯುಕ್ತನಾದ, ಮಹೌಜಸ ವಾಯುವು
 ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣಭೂತನು. ದೇಹಿಗಳ ದೇಹಭೇದವಾದ ನಂತರ
 ಅವನು ನಾನಾ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ
 ದೇವದೇವ ವಾಯುವೇ ವಿಶಿಷ್ಟನು.

12250040a ಸರ್ವೇ ದೇವಾ ಮರ್ತ್ಯಸಂಕ್ಷಾವಿಶಿಷ್ಟಾಃ

ಸರ್ವೇ ಮರ್ತ್ಯಾ ದೇವಸಂಕ್ಷಾವಿಶಿಷ್ಟಾಃ|

12250040c ತಸ್ಮಾತ್ಪುತ್ರಂ ಮಾ ಶುಚೋ ರಾಜಸಿಂಹ

ಪುತ್ರಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತೇ ಮೋದತೇ ಹ||

ರಾಜಸಿಂಹ! ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಪುಣ್ಯಕ್ಷಯದ ನಂತರ ಈ
 ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಮರ್ತ್ಯರೂ
 ಮರಣಾನಂತರ ತಮ್ಮ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ
 ಹೋಗಿ ದೇವತೆಗಳೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗನ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮಗನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದು ಮುದದಿಂದಿದ್ದಾನೆ.”

12250041a ಏವಂ ಮೃತ್ಯುರ್ದೇವಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಜಾನಾಂ
ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಾಲೇ ಸಂಹರಂತೀ ಯಥಾವತ್|

12250041c ತಸ್ಯಾಶ್ಚೈವ ವ್ಯಾಧಯಸ್ತೇಽಶ್ರುಪಾತಾಃ
ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಾಲೇ ಸಂಹರಂತೀಹ ಜಂತೂನ್||

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದಾಗ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅಶ್ರುಬಿಂದುಗಳೇ ವ್ಯಾಧಿಗಳು. ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದಂತೆ ಅವು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಮೃತ್ಯುಪ್ರಜಾಪತಿಸಂವಾದೇ ಪಂಚಾಶದಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುಪ್ರಜಾಪತಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಐವತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೧

ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ ನಿರ್ಣಯ (1-26).

12251001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12251001a ಇಮೇ ವೈ ಮಾನವಾಃ ಸರ್ವೇ ಧರ್ಮಂ ಪ್ರತಿ ವಿಶಂಕಿತಾಃ|

12251001c ಕೋಽಯಂ ಧರ್ಮಃ ಕುತೋ ಧರ್ಮಸ್ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಶಂಕಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಧರ್ಮವು ಯಾವುದು ಮತ್ತು ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.

12251002a ಧರ್ಮೋ ನ್ವಯಮಿಹಾರ್ಥಃ ಕಿಮಮತ್ರಾರ್ಥೋಽಪಿ ವಾ ಭವೇತ್|

12251002c ಉಭಯಾರ್ಥೋಽಪಿ ವಾ ಧರ್ಮಸ್ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಪಿತಾಮಹ! ಐಹಿಕ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಧರ್ಮವೇ ಅಥವಾ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಧರ್ಮವೇ ಅಥವಾ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಧರ್ಮವೇ? ಇದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12251003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12251003a ಸದಾಚಾರಃ ಸ್ಮೃತಿವೇದಾಸ್ತ್ರಿವಿಧಂ ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಮ್|

12251003c ಚತುರ್ಥಮರ್ಥಮಿತ್ಯಾಹುಃ ಕವಯೋ ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಸದಾಚಾರ, ಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ವೇದಗಳು - ಇವು ಮೂರು ಧರ್ಮದ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅರ್ಥವೂ ಧರ್ಮದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12251004a ಅಪಿ ಹ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ವ್ಯವಸ್ಯಂತ್ಯುತ್ತರಾವರೇ|

12251004c ಲೋಕಯಾತ್ರಾರ್ಥಮೇವೇಹ ಧರ್ಮಸ್ಯ ನಿಯಮಃ ಕೃತಃ|

12251004e ಉಭಯತ್ರ ಸುಖೋದರ್ಕ ಇಹ ಚೈವ ಪರತ್ರ ಚ||

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಧಾನವಾದವುಗಳು

ಮತ್ತು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಧಾನವಲ್ಲದವುಗಳು ಇವೆ. ಲೋಕಯಾತ್ರೆಯೆಂದೇ
 ಧರ್ಮದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮವನ್ನು
 ಪಾಲಿಸುವವನಿಗೆ ಇಹ ಮತ್ತು ಪರ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ
 ಸುಖೋದಯವಾಗುತ್ತದೆ.

12251005a ಅಲಬ್ಧ್ವಾ ನಿಪುಣಂ ಧರ್ಮಂ ಪಾಪಃ ಪಾಪೇ ಪ್ರಸಜ್ಜತಿ|
 12251005c ನ ಚ ಪಾಪಕೃತಃ ಪಾಪಾನ್ಮುಚ್ಯಂತೇ ಕೇ ಚಿದಾಪದಿ||

ಧರ್ಮದ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರದವನು ಪಾಪದಿಂದ
 ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪಿಯು ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ
 ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

12251006a ಅಪಾಪವಾದೀ ಭವತಿ ಯದಾ ಭವತಿ ಧರ್ಮವಿತ್|
 12251006c ಧರ್ಮಸ್ಯ ನಿಷ್ಠಾ ಸ್ವಾಚಾರಸ್ತಮೇವಾಶ್ರಿತ್ಯ ಭೋತ್ಸ್ಯಸೇ||

ಧರ್ಮವಿದುವಾದಾಗ ಅಪಾಪವಾದಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಧರ್ಮದ ನಿಷ್ಠೆಯು
 ಅವನ ಆಚಾರವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತದೆ; ಅವನ ಮಾತನ್ನಲ್ಲ.

12251007a ಯದಾಧರ್ಮಸಮಾವಿಷ್ಟೋ ಧನಂ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ತಸ್ಯರಃ|
 12251007c ರಮತೇ ನಿರ್ಹರನ್ ಸ್ತೇನಃ ಪರವಿತ್ತಮರಾಜಕೇ||

ಧರ್ಮಸಮಾವಿಷ್ಟನಾಗಿದ್ದರೂ ಕಳ್ಳನು ಇತರರ ಸ್ವತ್ತನ್ನು
 ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅರಾಜಕತೆಯಿರುವಲ್ಲಿ ಪರರ ಸ್ವತ್ತನ್ನು
 ಅಪಹರಿಸಿಯೂ ಕಳ್ಳನು ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

12251008a ಯದಾಸ್ಯ ತದ್ಧರಂತ್ಯನ್ಯೇ ತದಾ ರಾಜಾನಮಿಚ್ಛತಿ|
 12251008c ತದಾ ತೇಷಾಂ ಸ್ಪೃಹಯತೇ ಯೇ ವೈ ತುಷ್ಪಾಃ ಸ್ವಕೈರ್ಧನೈಃ||

ಆದರೆ ಕಳ್ಳನ ಧನವನ್ನೇ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಅಪಹರಿಸಿದರೆ ಆ ಕಳ್ಳನೇ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ರಾಜನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಧನದಿಂದಲೇ ತುಷ್ಟರಾಗಿರುವವರನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ.

12251009a ಅಭೀತಃ ಶುಚಿರಭ್ಯೇತಿ ರಾಜದ್ವಾರಮಶಂಕಿತಃ|

12251009c ನ ಹಿ ದುಶ್ಚರಿತಂ ಕಿಂ ಚಿದಂತರಾತ್ಮನಿ ಪಶ್ಯತಿ||

ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದವನು ಭಯವಿಲ್ಲದೇ ಶಂಕೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ರಾಜದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಅಂತರಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ದೋಷವನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

12251010a ಸತ್ಯಸ್ಯ ವಚನಂ ಸಾಧು ನ ಸತ್ಯಾದ್ವಿದ್ಯತೇ ಪರಮ್|

12251010c ಸತ್ಯೇನ ವಿಧೃತಂ ಸರ್ವಂ ಸರ್ವಂ ಸತ್ಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್||

ಸತ್ಯವಚನವೇ ಸಾಧುವು. ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯವೇ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದೆ. ಸರ್ವವೂ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

12251011a ಅಪಿ ಪಾಪಕೃತೋ ರೌದ್ರಾಃ ಸತ್ಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್|

12251011c ಅದ್ರೋಹಮವಿಸಂವಾದಂ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ತದಾಶ್ರಯಾಃ|

12251011e ತೇ ಚೇನ್ಮಿಥೋಽಧೃತಿಂ ಕುರ್ಯುರ್ವಿ ನಶ್ಯೇಯುರಸಂಶಯಮ್||

ರೌದ್ರ ಪಾಪಕೃತರೂ ಕೂಡ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸತ್ಯಶಪಥಮಾಡಿ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಅನಂತರ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹವೆಸಗಿ ತಮ್ಮ ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸತ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದುಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ಕಾದಾಡಿ ವಿನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12251012a ನ ಹರ್ತವ್ಯಂ ಪರಧನಮಿತಿ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ|

12251012c ಮನ್ಯಂತೇ ಬಲವಂತಸ್ತಂ ದುರ್ಬಲೈಃ ಸಂಪ್ರವರ್ತಿತಮ್|

12251012e ಯದಾ ನಿಯತಿದೌರ್ಬಲ್ಯಮಥೈಷಾಮೇವ ರೋಚತೇ||

ಪರರ ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬಾರದು ಎನ್ನುವುದು ಸನಾತನ ಧರ್ಮವು. ಬಲವಂತರು ಕೆಲವರು ಧರ್ಮವು ಕೇವಲ ದುರ್ಬಲರು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ದೈವಬಲದಿಂದ ಅವರು ದುರ್ಬಲರಾದರೆ ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದೇ ರುಚಿಸುತ್ತದೆ.

12251013a ನ ಹ್ಯತ್ಯಂತಂ ಬಲಯುತಾ ಭವಂತಿ ಸುಖಿನೋಽಪಿ ವಾ|

12251013c ತಸ್ಮಾದನಾರ್ಜವೇ ಬುದ್ಧಿರ್ನ ಕಾರ್ಯಾ ತೇ ಕಥಂ ಚನ||

ಅತ್ಯಂತ ಬಲಯುತರಾದವರು ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಕುಟಿಲತೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗದಿರಲಿ.

12251014a ಅಸಾಧುಭ್ಯೋಽಸ್ಯ ನ ಭಯಂ ನ ಚೋರೇಭ್ಯೋ ನ ರಾಜತಃ|

12251014c ನ ಕಿಂ ಚಿತ್ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ಕರ್ವನ್ನಿರ್ಭಯಃ ಶುಚಿರಾವಸೇತ್||

ಯಾರು ಯಾರಿಗೂ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನಿಗೆ ದುಷ್ಟರಿಂದಾಗಲೀ, ಕಳ್ಳರಿಂದಾಗಲೀ, ರಾಜನಿಂದಾಗಲೀ ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶುದ್ಧ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳುಳ್ಳವನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12251015a ಸರ್ವತಃ ಶಂಕತೇ ಸ್ತೇನೋ ಮೃಗೋ ಗ್ರಾಮಮಿವೇಯಿವಾನ್|

12251015c ಬಹುಧಾಚರಿತಂ ಪಾಪಮನ್ಯತ್ಯೈವಾನುಪಶ್ಯತಿ||

ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ಕಳ್ಳನು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಶಯಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇತರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೇಗೆ ಪಾಪಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವನೋ ಅಂತೆಯೇ ಇತರರೂ ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಪಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12251016a ಮುದಿತಃ ಶುಚಿರಭ್ಯೇತಿ ಸರ್ವತೋ ನಿರ್ಭಯಃ ಸದಾ|

12251016c ನ ಹಿ ದುಶ್ಚರಿತಂ ಕಿಂ ಚಿದಾತ್ಮನೋಽನ್ಯೇಷು ಪಶ್ಯತಿ||

ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಶುಚಿಯಾಗಿರುವವನು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಗೌರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸದಾ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತನಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕಿಂಚಿತ್ತು ದುಶ್ಚರಿತವೂ ಬೇರೆಯವರಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12251017a ದಾತವ್ಯಮಿತ್ಯಯಂ ಧರ್ಮ ಉಕ್ತೋ ಭೂತಹಿತೇ ರತ್ಯೈ|

12251017c ತಂ ಮನ್ಯಂತೇ ಧನಯುತಾಃ ಕೃಪಣೈಃ ಸಂಪ್ರವರ್ತಿತಮ್||

ಭೂತಹಿತರತರು ದಾನಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದೇ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಧನಯುತರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ದರಿದ್ರರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12251018a ಯದಾ ನಿಯತಿಕಾರ್ಪಣ್ಯಮಥೈಷಾಮೇವ ರೋಚತೇ|

12251018c ನ ಹ್ಯತ್ಯಂತಂ ಧನವಂತೋ ಭವಂತಿ ಸುಖಿನೋಽಪಿ ವಾ||

ಆದರೆ ದೈವವಶಾತ್ ಅವರೇ ದರಿದ್ರರಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗ ಅವರಿಗೆ

ದಾನಧರ್ಮವೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ
ಧನವಂತರೂ ಸುಖಿಗಳೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12251019a ಯದನ್ಷ್ಟ್ರವಿಹಿತಂ ನೇಚ್ಚೇದಾತ್ಮನಃ ಕರ್ಮ ಪೂರುಷಃ|

12251019c ನ ತತ್ಪರೇಷು ಕುರ್ವೀತ ಜಾನನ್ನಪ್ರಿಯಮಾತ್ಮನಃ||

ತನಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಯಾವುದನ್ನು ಇತರರು ತನ್ನ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿವೋ ಅದನ್ನು ನಾವೂ
ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದು.

12251020a ಯೋಽನ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಯಾದುಪಪತಿಃ ಸ ಕಂ ಕಿಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ|

12251020c ಯದನ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ತತ್ಕುರ್ಯಾನ್ ಮೃಷ್ಯೇದಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಒಬ್ಬ ವಿವಾಹಿತ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಉಪಪತಿಯಾಗಿ ವ್ಯಭಿಚಾರದಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿರುವವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?
ತಾನೇ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ವ್ಯಭಿಚಾರಿ
ಎಂದು ನಿಂದಿಸಿದರೆ ಆ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಅವನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

12251021a ಜೀವಿತುಂ ಯಃ ಸ್ವಯಂ ಚೇಚ್ಚೇತ್ಕಥಂ ಸೋಽನ್ಯಂ ಪ್ರಘಾತಯೇತ್|

12251021c ಯದ್ಯದಾತ್ಮನ ಇಚ್ಛೇತ ತತ್ಪರಸ್ಯಾಪಿ ಚಿಂತಯೇತ್||

ಸ್ವಯಂ ಜೀವಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವವನು ಅನ್ಯರನ್ನು ಹೇಗೆತಾನೇ
ಕೊಂದಾನು? ತನಗೆ ಯಾವ ಸುಖಿಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೋ
ಅದೇ ಸುಖಿಸಂತೋಷಗಳು ಇತರರಿಗೂ ಆಗಬೇಕೆಂದು
ಯೋಚಿಸಬೇಕು.

12251022a ಅತಿರಿಕ್ತೈಃ ಸಂವಿಭಜೇದ್ಭೋಗೈರನ್ಯಾನಕಿಂಚನಾನ್|

12251022c ಏತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾದ್ಧಾತ್ರಾ ಕುಸೀದಂ ಸಂಪ್ರವರ್ತಿತಮ್||

ತನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಧನ-ಭೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಡಬೇಕು. ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಧನವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನು ಬಡ್ಡಿಗಾಗಿ ಹಣಕೊಡುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12251023a ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತು ದೇವಾಃ ಸಮಯೇ ಸಂತಿಷ್ಠೇರಂಸ್ತಥಾ ಭವೇತ್|

12251023c ಅಥ ಚೇಲ್ಲಾಭಸಮಯೇ ಸ್ಥಿತಿರ್ಧರ್ಮೇಽಪಿ ಶೋಭನಾ||

ಬಡ್ಡಿಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಬಡ್ಡಿಯ ಲಾಭವನ್ನು ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾದಿ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಶುಭದಾಯಕವು.

12251024a ಸರ್ವಂ ಪ್ರಿಯಾಭ್ಯುಪಗತಂ ಧರ್ಮಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ|

12251024c ಪಶ್ಚೈತಂ ಲಕ್ಷಣೋದ್ದೇಶಂ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ಧರ್ಮವೆಂದು ಮನೀಷಿಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾದುದು ಅಧರ್ಮ. ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀನು ಗಮನಿಸು.

12251025a ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಸಂಯುಕ್ತಂ ವಿಧಾತ್ರಾ ವಿಹಿತಂ ಪುರಾ|

12251025c ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಧರ್ಮಾರ್ಥನಿಯತಂ ಸತಾಂ ಚರಿತಮುತ್ತಮಮ್||

ಹಿಂದೆ ವಿಧಾತ್ಯವು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಸಂಯುಕ್ತವಾದ
ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಧರ್ಮಾರ್ಥನಿಯತ ಉತ್ತಮ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಹಿಸಿದ್ದನು.

12251026a ಧರ್ಮ ಲಕ್ಷಣಮಾಖ್ಯಾತಮೇತತ್ತೇ ಕುರುಸತ್ತಮ|

12251026c ತಸ್ಮಾದನಾರ್ಜವೇ ಬುದ್ಧಿರ್ನ ಕಾರ್ಯಾ ತೇ ಕಥಂ ಚನ||

ಕುರುಸತ್ತಮ ! ಧರ್ಮ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ
ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಕುಟಿಲತೆಯ ಕಡೆಗೆ
ಹೋಗದಿರಲಿ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಧರ್ಮ ಲಕ್ಷಣೇ ಏಕಪಂಚಾಶದಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಲಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಐವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೨

ಧರ್ಮ ಪ್ರಮಾಣ್ಯಾಕ್ಷೇಪ

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಧರ್ಮದ ಕುರಿತಾದ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು
ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು (1-20).

12252001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12252001a ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಸಾಧು ಸಮಾದಿಷ್ಟಂ ಭವತಾ ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಮ್|

12252001c ಪ್ರತಿಭಾ ತ್ವಸ್ತಿ ಮೇ ಕಾ ಚಿತ್ತಾಂ ಬ್ರೂಯಾಮನುಮಾನತಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅನುಮಾನದಿಂದ ನಾನು ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12252002a ಭೂಯಾಂಸೋ ಹೃದಯೇ ಯೇ ಮೇ ಪ್ರಶ್ನಾಸ್ತೇ ವ್ಯಾಹೃತಾಸ್ವಯಾ|

12252002c ಇಮಮನ್ಯಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನ ರಾಜನ್ ವಿಗ್ರಹಾದಿವ||

ರಾಜನ್! ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಅದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ ಹೊರತು ವಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ.

12252003a ಇಮಾನಿ ಹಿ ಪ್ರಾಪಯಂತಿ⁵⁵³ ಸೃಜಂತ್ಯುತ್ತಾರಯಂತಿ ಚ|

12252003c ನ ಧರ್ಮಃ ಪರಿಪಾಲೇನ ಶಕ್ಯೋ ಭಾರತ ವೇದಿತುಮ್||

ಭಾರತ! ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬದುಕುತ್ತವೆ, ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಶರೀರಗಳನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಕೇವಲ ಪರಿಪಾಲನೆಯಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

12252004a ಅನ್ಯೋ ಧರ್ಮಃ ಸಮಸ್ಥಸ್ಯ ವಿಷಮಸ್ಥಸ್ಯ ಚಾಪರಃ|

12252004c ಆಪದಸ್ತು ಕಥಂ ಶಕ್ಯಾಃ ಪರಿಪಾಲೇನ ವೇದಿತುಮ್||

⁵⁵³ ಪ್ರಾಣಯಂತಿ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಉತ್ತಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ಧರ್ಮವು ಅನ್ಯ. ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ಬೇರೆಯ ಧರ್ಮ. ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ಇರುವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಠದಿಂದ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ಯ?

12252005a ಸದಾಚಾರೋ ಮತೋ ಧರ್ಮಃ ಸಂತಸ್ವಾ ಚಾರಲಕ್ಷಣಾಃ|

12252005c ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯಂ ಕಥಂ ಶಕ್ಯಂ ಸದಾಚಾರೋ ಹ್ಯಲಕ್ಷಣಮ್||

ಸದಾಚಾರವೇ ಧರ್ಮ. ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವರು ಸಂತರು⁵⁵⁴. ಸದಾಚಾರಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಸದಾಚಾರವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಅಥವಾ ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?

12252006a ದೃಶ್ಯತೇ ಧರ್ಮರೂಪೇಣ ಅಧರ್ಮಂ ಪ್ರಾಕೃತಶ್ಚರಣ್|

12252006c ಧರ್ಮಂ ಚಾಧರ್ಮರೂಪೇಣ ಕಶ್ಚಿದಪ್ರಾಕೃತಶ್ಚರಣ್||

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಧರ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದೂ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಟರು ಅಧರ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ⁵⁵⁵.

---

⁵⁵⁴ ಸತ್ತುರುಷರ ಆಚರಣೆಯೇ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಮಾಡುವವರು ಸತ್ತುರುಷರು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಸದಾಚಾರ ಮತ್ತು ಸತ್ತುರುಷರು ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಶ್ರಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

⁵⁵⁵ ಕೇವಲ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಧರ್ಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೂ ಅವರ ಆಚರಣೆಯು ಅಧರ್ಮವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಟರಾದವರು ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೂ ಅದು ಧರ್ಮವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ

12252007a ಪುನರಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಂ ಹಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ಶಾಸ್ತ್ರಕೋವಿದ್ಯೈಃ|

12252007c ವೇದವಾದಾಶ್ಚಾನುಯುಗಂ ಹ್ರಸಂತೀತಿ ಹ ನಃ ಶ್ರುತಮ್||

ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಕೋವಿದರು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವೇದವೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವೇದವು ಒಂದು ಯುಗದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಯುಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12252008a ಅನ್ಯೇ ಕೃತಯುಗೇ ಧರ್ಮಾಸ್ತ್ರೇತಾಯಾಂ ದ್ವಾಪರೇಽಪರೇ|

12252008c ಅನ್ಯೇ ಕಲಿಯುಗೇ ಧರ್ಮಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿಕೃತಾ ಇವ||

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳಿವೆ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಮತ್ತು ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳಿವೆ. ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗದ ಧರ್ಮಗಳೇ ಬೇರೆ. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯರ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವಂತಿದೆ.

12252009a ಆಮ್ನಾಯವಚನಂ ಸತ್ಯಮಿತ್ಯಯಂ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಃ|

12252009c ಆಮ್ನಾಯೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ವೇದಾಃ ಪ್ರಸೃತಾ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಾಃ⁵⁵⁶||

ವೇದವಾಕ್ಯವು ಸತ್ಯ ಎಂಬ ಈ ಮಾತು ಕೇವಲ ಲೋಕರಂಜನೆಗೆ

ಭ್ರಷ್ಟರು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರರಂತೆಯೂ ಶಿಷ್ಟರು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರರಂತೆ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಸದಾಚಾರಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಾಂತಿಪರ್ವದ 141ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಚಾಂಡಾಲ-ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಸಂವಾದವು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

⁵⁵⁶ ಸರ್ವತೋಮುಖಾಃ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವೇದಗಳಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ.

12252010a ತೇ ಚೇತ್ಸರ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಂ ವೈ ಪ್ರಮಾಣಂ ತನ್ನ ವಿದ್ಯತೇ|

12252010c ಪ್ರಮಾಣೇ ಚಾಪ್ರಮಾಣೇ ಚ ವಿರುದ್ಧೇ ಶಾಸ್ತ್ರತಾ ಕುತಃ||

ಕೆಲವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ವೇದವನ್ನೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಪ್ರಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅಪ್ರಮಾಣ ವಾಕ್ಯಗಳು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಬಾಧಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ವೇದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರತ್ವವು⁵⁵⁷ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ?

12252011a ಧರ್ಮಸ್ಯ ಹ್ರಿಯಮಾಣಸ್ಯ⁵⁵⁸ ಬಲವದ್ಭಿರ್ದುರಾತ್ಮಭಿಃ|

12252011c ಯಾ ಯಾ ವಿಕ್ರಿಯತೇ ಸಂಸ್ಥಾ ತತಃ ಸಾಪಿ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ||

ಬಲಶಾಲೀ ದುರಾತ್ಮರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಅದರ ಮೂಲಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಲು ಧರ್ಮವು ನಾಶಹೊಂದುತ್ತದೆ.

12252012a ವಿದ್ಮ ಚೈವಂ ನ ವಾ ವಿದ್ಮ ಶಕ್ಯಂ ವಾ ವೇದಿತುಂ ನ ವಾ|

12252012c ಅಣೀಯಾನ್ ಕ್ಷರಧಾರಾಯಾ ಗರೀಯಾನ್

ಪರ್ವತಾದಪಿ⁵⁵⁹||

557 ಶಾಸನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವು

558 ಕ್ರಿಯಮಾಣಸ್ಯ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

559 ಗರೀಯಾನಪಿ ಪರ್ವತಾತ್ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವೆವೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಧರ್ಮವನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ಯವೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ
ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ: ಧರ್ಮವು ಕತ್ತಿಯ ಅಲುಗಿಗಿಂತಲೂ
ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು ಮತ್ತು ಪರ್ವತಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾದುದು.

12252013a ಗಂಧರ್ವನಗರಾಕಾರಃ ಪ್ರಥಮಂ ಸಂಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ|
12252013c ಅನ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಃ ಕವಿಭಿಃ ಪುನರ್ಗಚ್ಚತ್ಯದರ್ಶನಮ್||

ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಧರ್ಮವು ಗಂಧರ್ವನಗರದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ
ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನೇ ವಿಶೇಷರೂಪದಲ್ಲಿ
ವಿಚಾರಮಾಡುವ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಅದು ಕಾಣಿಸದೇ
ಮಾಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

12252014a ನಿಪಾನಾನೀವ ಗೋಭ್ಯಾಶೇ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕುಲ್ಯೇವ ಭಾರತ|
12252014c ಸ್ಮೃತೋಽಪಿ ಶಾಶ್ವತೋ ಧರ್ಮೋ ವಿಪ್ರಹೀಣೋ ನ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಭಾರತ ! ಹಸುಗಳು ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ತೊಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೀರು
ಹಾಯಿಸುವ ಕಾಲುವೆಯು ಹೇಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಹಾಗೆ ಸ್ಮೃತಿಯೂ ಕೂಡ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರದೇ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ
ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ⁵⁶⁰. ಆದುದರಿಂದ ನಾಶಹೊಂದದೇ ಇರುವ
ಶಾಶ್ವತ ಧರ್ಮವೇ ಇಲ್ಲ.

12252015a ಕಾಮಾದನ್ಯೇ ಕ್ಷಯಾದನ್ಯೇ ಕಾರಣೈರಪರೈಸ್ತಥಾ|
12252015c ಅಸಂತೋ ಹಿ ವೃಥಾಚಾರಂ ಭಜಂತೇ ಬಹವೋಽಪರೇ||

⁵⁶⁰ ವೇದಾ ವಿಭಿನ್ನಾಃ ಸ್ಮೃತಯೋ ವಿಭಿನ್ನಾಃ|

ಕೆಲವರು ಕಾಮಕ್ಕಾಗಿ, ಕೆಲವರು ಇಚ್ಛೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಅನ್ಯರು ಇತರ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಅಸಾಧು ಪುರುಷರು ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಗಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12252016a ಧರ್ಮೋ ಭವತಿ ಸ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಿಲೀನಸ್ತ್ವೇವ⁵⁶¹ ಸಾಧುಷು|

12252016c ಅನ್ಯೇ ತಾನಾಹುರುನ್ಮತ್ತಾನಪಿ ಚಾವಹಸಂತ್ಯುತ||

ಬೇಗನೇ ಮುಂದೆ ಅದೇ ಧರ್ಮವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಾಧುಗಳ ಧರ್ಮವು ವಿಲೀನವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯರು ಸಾಧುಪುರುಷರನ್ನು ಹುಚ್ಚರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾ ಅಪಹಾಸ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12252017a ಮಹಾಜನಾ ಹ್ಯುಪಾವೃತ್ತಾ ರಾಜಧರ್ಮಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ|

12252017c ನ ಹಿ ಸರ್ವಹಿತಃ ಕಶ್ಚಿದಾಚಾರಃ ಸಂಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ||

ದ್ರೋಣಾದಿ ಮಹಾಜನರೂ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಿತಕರವಾದ ಸಮಾನರೂಪವಾದ ಯಾವ ಆಚಾರವೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12252018a ತೇನೈವಾನ್ಯಃ ಪ್ರಭವತಿ ಸೋಽಪರಂ ಬಾಧತೇ ಪುನಃ|

12252018c ದೃಶ್ಯತೇ ಚೈವ ಸ ಪುನಸ್ತುಲ್ಯರೂಪೋ ಯದೃಚ್ಛಯಾ||

ಇಂತಹ ಧರ್ಮದ ಆಚರಣೆಯಿಂದಲೇ ಕೆಲವರು⁵⁶² ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಇತರರು ಧರ್ಮದ ಬಲದಿಂದಲೇ

⁵⁶¹ ಪ್ರಲಾಪಸ್ತ್ವೇವ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

⁵⁶² ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿ ಮಹಾಪುರುಷರು.

ಇತರರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದರು⁵⁶³. ಇತರರು ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಧರ್ಮದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಸಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

12252019a ಯೇನೈವಾನ್ಯಃ ಪ್ರಭವತಿ ಸೋಽಪರಾನಪಿ ಬಾಧತೇ|

12252019c ಆಚಾರಾಣಾಮನೈಕಾಗ್ಯಂ ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಲಕ್ಷಯೇತ್||

ಒಬ್ಬನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಇತರರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಆಚಾರವ್ಯವಹಾರಗಳು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

12252020a ಚಿರಾಭಿಪನ್ನಃ ಕವಿಭಿಃ ಪೂರ್ವಂ ಧರ್ಮ ಉದಾಹೃತಃ|

12252020c ತೇನಾಚಾರೇಣ ಪೂರ್ವೇಣ ಸಂಸ್ಥಾ ಭವತಿ ಶಾಶ್ವತೀ||

ಹಿಂದೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ನೀನು ಹೇಳಿರುವೆ. ಇದರ ಆಚರಣೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಸಮಾಜವು ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಧರ್ಮಪ್ರಮಣ್ಯಾಕ್ಷೇಪೇ ದ್ವಿಪಂಚಾಶದಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

⁵⁶³ ರಾವಣಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರು ತಪೋರೂಪಧರ್ಮದ ಬಲದಿಂದ ಇತರರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದರು.

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪ್ರಮಾಣ್ಯಾಕ್ಷೇಪ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾಬವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೩

ತುಲಾಧಾರಜಾಜಲಿಸಂವಾದ

ಜಾಜಲಿಯ ಘೋರ ತಪಸ್ಸು (1-19); ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪಕ್ಷಿಯು ಗೂಡುಕಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಅವನಿಗುಂಟಾದ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ (20-41); ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ವೈಶ್ಯನಾದ ತುಲಾಧಾರನ ಬಳಿ ಜಾಜಲಿಯ ಆಗಮನ (42-51).

12253001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12253001a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12253001c ತುಲಾಧಾರಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಧರ್ಮೇ ಜಾಜಲಿನಾ ಸಹ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: "ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿರುವ ಜಾಜಲಿಗೆ ತುಲಾಧಾರನು ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತಾದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12253002a ವನೇ ವನಚರಃ ಕಶ್ಚಿ ಜ್ಞಾ ಜಲಿನಾರ್ನಾಮ ವೈ ದ್ವಿಜಃ|

12253002c ಸಾಗರೋದ್ದೇಶಮಾಗಮ್ಯ ತಪಸ್ತೇಪೇ ಮಹಾತಪಾಃ||

ವನದಲ್ಲಿ ವನಚರನಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾತಪಸ್ವೀ ಜಾಜಲಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಓರ್ವ ದ್ವಿಜನು ಸಾಗರತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಪಸ್ಸನ್ನು

ತಪಿಸಿದನು.

12253003a ನಿಯತೋ ನಿಯತಾಹಾರಶ್ಚೀರಾಜಿನಜಟಾಧರಃ|

12253003c ಮಲಪಂಕಧರೋ ಧೀಮಾನ್ಬಹೂನ್ ವರ್ಷಗಣಾನ್ಮುನಿಃ||

ಚೀರ-ಅಜಿನ-ಜಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆ ಧೀಮಂತ ಮುನಿಯು
ನಿಯಮದಿಂದಿರುತ್ತಾ ನಿಯತಾಹಾರನಾಗಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ
ಮೈಮೇಲೆ ಕೊಳೆಯನ್ನೂ ಕೆಸರನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದನು.

12253004a ಸ ಕದಾ ಚಿನ್ಮಹಾತೇಜಾ ಜಲವಾಸೋ ಮಹೀಪತೇ|

12253004c ಚಚಾರ ಲೋಕಾನ್ವಿಪ್ರಪ್ಷಿಃ ಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣೋ ಮನೋಜವಃ||

ಮಹೀಪತೇ! ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ವಿಪ್ರಪ್ಷಿಯು
ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸಿ
ಜಲವಾಸಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನು.

12253005a ಸ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಮುನಿರ್ಜಲಮಧ್ಯೇ ಕದಾ ಚನ|

12253005c ವಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಸಾಗರಾಂತಾಂ ವೈ ಮಹೀಂ ಸವನಕಾನನಾಮ್||

ಒಮ್ಮೆ ಸಾಗರವೇ ಕೊನೆಯಾಗುಳ್ಳ ವನಕಾನನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ
ಮಹಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಜಲಮಧ್ಯೆ ಸೇರಿದ ಮುನಿಯು ಈ ರೀತಿ
ಆಲೋಚಿಸಿದನು:

12253006a ನ ಮಯಾ ಸದೃಶೋಽಸ್ತೀಹ ಲೋಕೇ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮೇ|

12253006c ಅಪ್ಸು ವೈಹಾಯಸಂ ಗಚ್ಛೇನ್ಮಯಾ ಯೋಽನ್ಯಃ ಸಹೇತಿ ವೈ||

“ಈ ಲೋಕದ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಸದೃಶರಾದವರು
ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನೀರು ಮತ್ತು ಆಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸಲು

ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ?”

12253007a ಸ ದೃಶ್ಯಮಾನೋ ರಕ್ಷೋಭಿರ್ಜಲಮಧ್ಯೇಽವದತ್ತತಃ|

12253007c ಅಬ್ರುವಂಶ್ಚ ಪಿಶಾಚಾಸ್ತಂ ನೈವಂ ತ್ವಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಜಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ರಾಕ್ಷಸರು ನೋಡಿದರು. ಆಗ ಪಿಶಾಚರು ಅವನಿಗೆ “ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ” ಎಂದರು.

12253008a ತುಲಾಧಾರೋ ವಣಿಗ್ಧರ್ಮಾ ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಮಹಾಯಶಾಃ|

12253008c ಸೋಽಪ್ಯೇವಂ ನಾರ್ಹತೇ ವಕ್ತುಂ ಯಥಾ ತ್ವಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

“ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಯಶೋವಂತನಾದ ವೈಶ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ತುಲಾಧಾರನೂ ಕೂಡ ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೇಳುವವನಲ್ಲ.”

12253009a ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಜಾಜಲಿಭೂತೈಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಮಹಾತಪಾಃ|

12253009c ಪಶ್ಯೇಯಂ ತಮಹಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಂ ತುಲಾಧಾರಂ ಯಶಸ್ವಿನಮ್||

ಭೂತಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಹಾತಪಸ್ವೀ ಜಾಜಲಿಯು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಿಸಿದನು: “ಯಶಸ್ವಿನೀ ಪ್ರಾಜ್ಞ ತುಲಾಧಾರನನ್ನು ನಾನು ಈಗಲೇ ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತೇನೆ.”

12253010a ಇತಿ ಬ್ರುವಾಣಂ ತಮೃಷಿಂ ರಕ್ಷಾಂಸ್ಯುಧ್ಧೃತ್ಯ ಸಾಗರಾತ್|

12253010c ಅಬ್ರುವನ್ ಗಚ್ಚ ಪಂಥಾನಮಾಸ್ಥಾಯೇಮಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಆ ಋಷಿಯನ್ನು ರಾಕ್ಷಸರು ಸಾಗರದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು: “ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಹೋಗು !”

12253011a ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಜಾಜಲಿಭೂರ್ ತೈರ್ಜಗಾಮ ವಿಮನಾಸ್ತದಾ|

12253011c ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ತುಲಾಧಾರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯಾಬ್ರವೀದ್ವಚಃ||

ಭೂತಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಜಾಜಲಿಯು ವಿಮನಸ್ಕನಾಗಿಯೇ
ವಾರಾಣಸಿಯ ತುಲಾಧಾರನ ಬಳಿಸಾರಿ ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.”

12253012 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12253012a ಕಿಂ ಕೃತಂ ಸುಕೃತಂ ಕರ್ಮ ತಾತ ಜಾಜಲಿನಾ ಪುರಾ|

12253012c ಯೇನ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತನ್ನೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ತಂದೆಯೇ! ಅಂಥಹ ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪಡೆಯಲು ಜಾಜಲಿಯು ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಸುಕೃತ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಮಾಡಿದ್ದನು? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12253013 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12253013a ಅತೀವ ತಪಸಾ ಯುಕ್ತೋ ಘೋರೇಣ ಸ ಬಭೂವ ಹ|

12253013c ನದ್ಯುಪಸ್ಪರ್ಶನರತಃ ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರ್ಮಹಾತಪಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವನು ಅತೀವ ಘೋರ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ಪ್ರಾತಃ-ಸಾಯಂ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ
ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

12253014a ಅಗ್ನೀನ್ ಪರಿಚರನ್ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಪರಮೋ ದ್ವಿಜಃ|

12253014c ವಾನಪ್ರಸ್ಥವಿಧಾನಿಷ್ಠೋ ಜಾಜಲಿರ್ಜ್ವಲಿತಃ ಶ್ರಿಯಾ||

ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಆ
ಪರಮ ದ್ವಿಜನು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಪರನಾಗಿದ್ದನು. ವಾನಪ್ರಸ್ಥವಿಧಾನಗಳನ್ನು

ತಿಳಿದಿದ್ದ ಜಾಜಲಿಯು ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದನು.

12253015a ಸತ್ಯೇ ತಪಸಿ ತಿಷ್ಠನ್ನ ನ ಚ ಧರ್ಮಮವೈಕ್ಷತ|

12253015c ವರ್ಷಾಸ್ವಾಕಾಶಶಾಯೀ ಸ ಹೇಮಂತೇ ಜಲಸಂಶ್ರಯಃ||

ಸತ್ಯ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಂದೂ ಕಡೆಗಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12253016a ವತಾತಪಸಹೋ ಗ್ರೀಷ್ಮೇ ನ ಚ ಧರ್ಮಮವಿಂದತ|

12253016c ದುಃಖಶಯ್ಯಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾ ಭೂಮೌ ಚ ಪರಿವರ್ತನಮ್||

ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ-ಬಿಸಿಲುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮವು ಏನೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿವಿಧ ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದನು.

12253017a ತತಃ ಕದಾ ಚಿತ್ಸ ಮುನಿರ್ವರ್ಷಾಸ್ವಾಕಾಶಮಾಸ್ಥಿತಃ|

12253017c ಅಂತರಿಕ್ಷಾಜ್ಜಲಂ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣಾನ್ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

ಅನಂತರ ಒಮ್ಮೆ ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಮುನಿಯು ಆಕಾಶದ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತನು. ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಮಳೆಯು ಅವನ ನೆತ್ತಿಯಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು ಅದನ್ನು ಅವನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

12253018a ಅಥ ತಸ್ಯ ಜಟಾಃ ಕ್ಲಿನ್ನಾ ಬಭೂವುರ್ಗ್ರಥಿತಾಃ ಪ್ರಭೋ|

12253018c ಅರಣ್ಯಗಮನಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಮಲಿನೋ ಮಲಸಂಯುತಾಃ||

ಪ್ರಭೋ! ಆಗ ಅವನ ಜಟೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣ ಒದ್ದೆಯಾಗಿ
ಕೂದಲುಗಳು ಜಡೆಗಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ನಿತ್ಯವೂ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ
ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಜಡೆಯು ಧೂಳಿನಿಂದ ತುಂಬಿ
ಮಲಿನವಾಗಿತ್ತು.

12253019a ಸ ಕದಾ ಚಿನ್ನಿರಾಹಾರೋ ವಾಯುಭಕ್ಷೋ ಮಹಾತಪಾಃ|

12253019c ತಸೌ ಕಾಷ್ಠವದವ್ಯಗ್ರೋ ನ ಚಚಾಲ ಚ ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್||

ಎಷ್ಟೋ ಸಮಯ ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ವಾಯುಭಕ್ಷಕನಾಗಿ
ನಿರಾಹಾರನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ಅವ್ಯಗ್ರನಾಗಿ ನಿಂತು ಸ್ವಲ್ಪವೂ
ಚಲಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12253020a ತಸ್ಯ ಸ್ಮ ಸ್ಥಾನುಭೂತಸ್ಯ ನಿರ್ವಿಚೇಷ್ಟಸ್ಯ ಭಾರತ|

12253020c ಕುಲಿಂಗಶಕುನೌ ರಾಜನ್ನೀಡಂ ಶಿರಸಿ ಚಕ್ರತುಃ||

ಭಾರತ! ರಾಜನ್! ಹಾಗೆ ನಿರ್ವಿಚೇಷ್ಟನಾಗಿ ಸ್ಥಾನುವಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ
ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಗುಬ್ಬುಚ್ಚಿಗಳು ಗೂಡನ್ನು
ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.

12253021a ಸ ತೌ ದಯಾವಾನ್ವಿಪ್ರರ್ಷಿರುಪಪ್ಯೈಕ್ಷತ ದಂಪತೀ|

12253021c ಕುರ್ವಾಣಂ ನೀಡಕಂ ತತ್ರ ಜಟಾಸು ತೃಣತಂತುಭಿಃ||

ಆ ಪಕ್ಷಿ ದಂಪತಿಗಳು ಹುಲ್ಲು-ಹಣಬೆಗಳನ್ನು ತಂದು ತನ್ನ ತಲೆಯ
ಮೇಲೆ ಗೂಡುಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ದಯಾವಂತನಾದ ಆ ವಿಪ್ರರ್ಷಿಯು
ಅದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದನು.

12253022a ಯದಾ ಸ ನ ಚಲತ್ಯೇವ ಸ್ಥಾನುಭೂತೋ ಮಹಾತಪಾಃ|

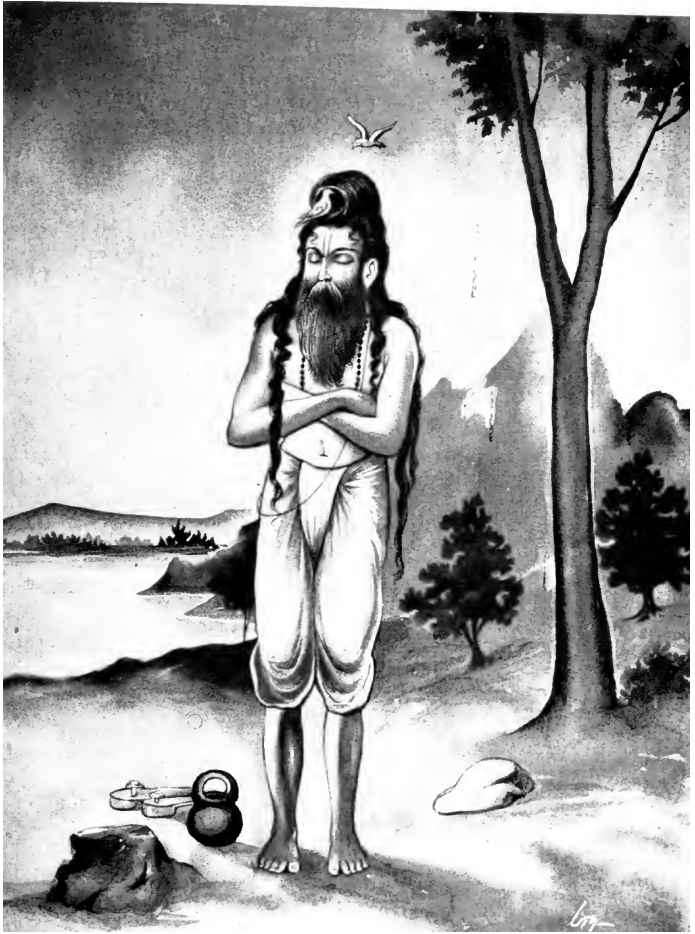
12253022c ತತಸ್ತೌ ಪರಿವಿಶ್ವಸ್ತೌ ಸುಖಿಂ ತತ್ರೋಷತುಸ್ತದಾ||

ಸ್ಥಾನುಭೂತನಾದ ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ಚಲಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಆ ಗುಬ್ಬುಚ್ಚಿಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವುಂಟಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದವು.

12253023a ಅತೀತಾಸ್ವಥ ವರ್ಷಾಸು ಶರತ್ಕಾಲ ಉಪಸ್ಥಿತೇ|

12253023c ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ವಿಶ್ವಾಸಾತ್ಕಾಮಮೋಹಿತೌ||

ವರ್ಷಾಕಾಲವು ಮುಗಿದು ಶರತ್ಕಾಲವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಾಮಮೋಹಿತ ಪಕ್ಷಿದಂಪತಿಗಳು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ

ವಿಧಿಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಸಮಾಗಮಿಸಿದವು.

12253024a ತತ್ರಾಪಾತಯತಾಂ ರಾಜನ್ ಶಿರಸ್ಯಂಡಾನಿ ಖೇಚರೌ|

12253024c ತಾನ್ಯಬುದ್ಧ್ಯತ ತೇಜಸ್ವೀ ಸ ವಿಪ್ರಃ ಸಂಶಿತವ್ರತಃ||

ರಾಜನ್! ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಅವನ ತಲೆಯಮೇಲಿನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ
ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟವು. ಸಂಶಿತವ್ರತ ತೇಜಸ್ವೀ ವಿಪ್ರನು ಅದನ್ನೂ
ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

12253025a ಬುದ್ಧ್ವಾ ಚ ಸ ಮಹಾತೇಜಾ ನ ಚಚಾಲೈವ ಜಾಜಲಿಃ|

12253025c ಧರ್ಮೇ ಧೃತಮನಾ ನಿತ್ಯಂ ನಾಧರ್ಮಂ ಸ ತ್ವರೋಚಯತೌ||

ಅದನ್ನು ತಿಳಿದೂ ಆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಜಾಜಲಿಯು ಹಂದಾಡಲಿಲ್ಲ.
ನಿತ್ಯವೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಧೃತಮನಸ್ಕನಾಗಿದ್ದ ಅವನು
ಅಧರ್ಮವನ್ನೆಸಗಲು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ.

12253026a ಅಹನ್ಯಹನಿ ಚಾಗಮ್ಯ ತತಸ್ತೌ ತಸ್ಯ ಮೂರ್ಧನಿ|

12253026c ಆಶ್ವಾಸಿತೌ ವೈ ವಸತಃ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟೌ ತದಾ ವಿಭೋ||

ವಿಭೋ! ಅನುದಿನವೂ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಜಟೆಗೆ
ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಆಶ್ವಾಸಿತರಾಗಿ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟರಾಗಿ
ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು.

12253027a ಅಂಡೇಭ್ಯಸ್ವ ಧ ಪುಷ್ಟೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಜಾಯಂತ ಶಕುಂತಕಾಃ|

12253027c ವ್ಯವರ್ಧಂತ ಚ ತತ್ರೈವ ನ ಚಾಕಂಪತ ಜಾಜಲಿಃ||

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಬಲಿದು ಅವುಗಳಿಂದ ಪುಟ್ಟ ಪಕ್ಷಿಗಳು
ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದವು. ಆಗಲೂ ಜಾಜಲಿಯು
ಹಂದಾಡಲಿಲ್ಲ.

12253028a ಸ ರಕ್ಷಮಾಣಸ್ವಂಡಾನಿ ಕುಲಿಂಗಾನಾಂ ಯತವ್ರತಃ|

12253028c ತಥೈವ ತಸೌ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ನಿರ್ವಿಚೇಷ್ಟಃ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಗಳ ಆ ಮೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಆ ಯತವ್ರತ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಜಾಜಲಿಯು ಸಮಾಹಿತನಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

12253029a ತತಸ್ತು ಕಾಲಸಮಯೇ ಬಭೂವುಸ್ತೇಽಥ ಪಕ್ಷಿಣಃ|

12253029c ಬುಬುಧೇ ತಾಂಶ್ಚ ಸ ಮುನಿರ್ಜಾತಪಕ್ಷಾನ್ ಶಕುಂತಕಾನ್||

ಅನಂತರ ಕಾಲಬಂದಹಾಗೆ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಯ ಮರಿಗಳಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಮೂಡಿದವು. ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ಮುನಿಯು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

12253030a ತತಃ ಕದಾ ಚಿತ್ತಾಂಸ್ತತ್ರ ಪಶ್ಯನ್ನಕ್ಷೀನ್ಯತವ್ರತಃ|

12253030c ಬಭೂವ ಪರಮಪ್ರೀತಸ್ತದಾ ಮತಿಮತಾಂ ವರಃ||

ಆಗ ಒಮ್ಮೆ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ಹಾರಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಯತವ್ರತ ಮತಿಮಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾಜಲಿಯು ಪರಮಪ್ರೀತನಾದನು.

12253031a ತಥಾ ತಾನಭಿಸಂವೃದ್ಧಾನ್ಧ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಚಾಪ್ನುವತಾಂ ಮುದಮ್|

12253031c ಶಕುನೌ ನಿರ್ಭಯೌ ತತ್ರ ಊಷತುಶ್ಚಾತ್ಮಜೈಃ ಸಹ||

ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಮರಿಗಳು ದೊಡ್ಡವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಸಂತಸಗೊಂಡವು. ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳೆರಡೂ ತಮ್ಮ ಮರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು.

12253032a ಜಾತಪಕ್ಷಾಂಶ್ಚ ಸೋಽಪಶ್ಯದುಡ್ಡೀನಾನ್ಪುನರಾಗತಾನ್|

12253032c ಸಾಯಂ ಸಾಯಂ ದ್ವಿಜಾನ್ವಿಪ್ರೋ ನ ಚಾಕಂಪತ ಜಾಜಲಿಃ||

ಮರಿಗಳೂ ಕೂಡ ರೆಕ್ಕೆಹೊಂದಿ ದೊಡ್ಡ ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ
ಹೊರಹೋಗಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದನು.
ಅದರೂ ಆ ವಿಪ್ರ ಜಾಜಲಿಯು ಹಂದಾಡಲಿಲ್ಲ.

12253033a ಕದಾ ಚಿತ್ತುನರಭ್ಯೇತ್ಯ ಪುನರ್ಗಚ್ಚಂತಿ ಸಂತತಮ್|

12253033c ತ್ಯಕ್ತಾ ಮಾತ್ರಪಿತೃಭ್ಯಾಂ ತೇ ನ ಚಾಕಂಪತ ಜಾಜಲಿಃ||

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಾಯಿ-ತಂದೆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮರಿಗಳನ್ನು ಗೂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ
ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮರಿಗಳೂ ಹೊರ
ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಹೋಗುವ ಮತ್ತು ಬರುವ ಕೋಲಾಹಲಗಳು
ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಜಾಜಲಿಯು ಹಂದಾಡಲಿಲ್ಲ.

12253034a ಅಥ ತೇ ದಿವಸಂ ಚಾರೀಂ ಗತ್ವಾ ಸಾಯಂ ಪುನರ್ನೃಪ|

12253034c ಉಪಾವರ್ತಂತ ತತ್ರೈವ ನಿವಾಸಾರ್ಥಂ ಶಕುಂತಕಾಃ||

ನೃಪ! ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ದಿವಸವಿಡೀ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಸಾಯಂಕಾಲ
ವಾಸಮಾಡಲು ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಗೂಡಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವು.

12253035a ಕದಾ ಚಿದ್ಧಿವಸಾನ್ವಂಚ ಸಮುತ್ಪತ್ಯ ವಿಹಂಗಮಾಃ|

12253035c ಷಷ್ಠೇಹನಿ ಸಮಾಜಗ್ಮುರ್ನ ಚಾಕಂಪತ ಜಾಜಲಿಃ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಐದು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಹೊರಗಿದ್ದು ಆರನೆಯ
ದಿನ ಗೂಡಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗಲೂ ಜಾಜಲಿಯು
ಹಂದಾಡಲಿಲ್ಲ.

12253036a ಕ್ರಮೇಣ ಚ ಪುನಃ ಸರ್ವೇ ದಿವಸಾನಿ ಬಹುನ್ಯಪಿ|

12253036c ನೋಪಾವರ್ತಂತ ಶಕುನಾ ಚಾತಪ್ರಾಣಾಃ ಸ್ಮ ತೇ ಯದಾ||

ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಎಲ್ಲವೂ
ಅನೇಕದಿನಗಳಾದರೂ ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12253037a ಕದಾ ಚಿನ್ಮಾಸಮಾತ್ರೇಣ ಸಮುತ್ಪತ್ಯ ವಿಹಂಗಮಾಃ|

12253037c ನೈವಾಗಚ್ಚಂಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ ಪ್ರಾತಿಷ್ಠತ ಸ ಜಾಜಲಿಃ||

ರಾಜನ್! ಒಮ್ಮೆ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಗೂಡಿನಿಂದ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಒಂದು
ತಿಂಗಳು ಹಿಂದಿರುಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಜಾಜಲಿಯು ತನ್ನ ಸ್ಥಳದಿಂದ
ಚಲಿಸಿದನು.

12253038a ತತಸ್ತೇಷು ಪ್ರಲೀನೇಷು ಜಾಜಲಿರ್ಜಾತವಿಸ್ಮಯಃ|

12253038c ಸಿದ್ಧೋಽಸ್ಮಿತಿ ಮತಿಂ ಚಕ್ರೇ ತತಸ್ತಂ ಮಾನ ಆವಿಶತ್||

ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗೂಡುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋದನಂತರ ಜಾಜಲಿಯು ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು. ತಾನು
ಸಿದ್ಧಪುರುಷನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

12253039a ಸ ತಥಾ ನಿರ್ಗತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಕುಂತಾನ್ನಿಯತವ್ರತಃ|

12253039c ಸಂಭಾವಿತಾತ್ಮಾ ಸಂಭಾವ್ಯ ಭೃಶಂ ಪ್ರೀತಸ್ತದಾಭವನ್||

ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹೊರಟುಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ನಿಯತಾತ್ಮನು ತಾನು
ಸಂಭಾವಿತನು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹರ್ಷಿತನಾದನು.

12253040a ಸ ನದ್ಯಾಂ ಸಮುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ತರ್ಪಯಿತ್ವಾ ಹುತಾಶನಮ್|

12253040c ಉದಯಂತಮಥಾದಿತ್ಯಮಭ್ಯಗಚ್ಚನ್ನಹಾತಪಾಃ||

ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನಿತ್ತು

ಹುತಾಶನನನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಆದಿತ್ಯನನ್ನು
ಧ್ಯಾನಿಸಿದನು.

12253041a ಸಂಭಾವ್ಯ ಚಟಕಾನ್ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಜಾಜಲಿರ್ಜಪತಾಂ ವರಃ|

12253041c ಆಸ್ಪೋಟಯತ್ತದಾಕಾಶೇ ಧರ್ಮಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಮಯೇತಿ ವೈ||

ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಗಳನ್ನೇ
ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನನ್ನು ಮಹಾಧರ್ಮಾತ್ಮನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಆ
ಜಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾಜಲಿಯು “ನನಗೆ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು!”
ಎಂದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಾದ ಅಸ್ಪೋಟದಂತೆ ಕೂಗಿಕೊಂಡನು.

12253042a ಅಥಾಂತರಿಕ್ಷೇ ವಾಗಾಸೀತ್ತಾಂ ಸ ಶುಶ್ರಾವ ಜಾಜಲಿಃ|

12253042c ಧರ್ಮೇಣ ನ ಸಮಸ್ತ್ವಂ ವೈ ತುಲಾಧಾರಸ್ಯ ಜಾಜಲೇ||

ಆಗ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ವಾಣಿಯನ್ನು ಜಾಜಲಿಯು ಕೇಳಿದನು: “ಜಾಜಲೇ!
ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು ತುಲಾಧಾರನ ಸಮನಲ್ಲ!

12253043a ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ತುಲಾಧಾರಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ|

12253043c ಸೋಽಪ್ಯೇವಂ ನಾರ್ಹತೇ ವಕ್ತುಂ ಯಥಾ ತ್ವಂ ಭಾಷಸೇ ದ್ವಿಜ||

ದ್ವಿಜ! ವಾರಾಣಸಿಯ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ತುಲಾಧಾರನೂ ಕೂಡ
ನಿನ್ನಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.”

12253044a ಸೋಽಮರ್ಷ ವಶಮಾಪನ್ನಸ್ತುಲಾಧಾರದಿದೃಕ್ಷಯಾ|

12253044c ಪೃಥಿವೀಮಚರದ್ರಾಜನ್ಯತ್ರಸಾಯಂಗೃಹೋ ಮುನಿಃ||

ರಾಜನ್! ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಾಜಲಿಯು ಕ್ರೋಧವಶನಾದನು.

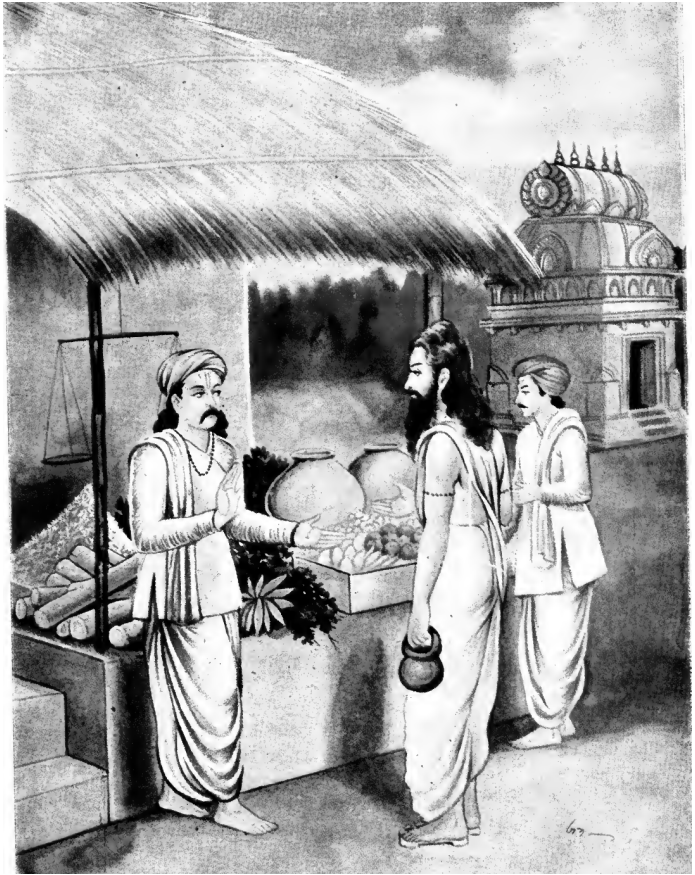
ತುಲಾಧಾರನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಹೊರಟ

ಮುನಿಯು ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ನಡೆದು ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ
ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ತಂಗುತ್ತಾ ಪುನಃ ಬೆಳಗಾದೊಡನೆಯೇ ಹೊರಟು
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿದನು.

12253045a ಕಾಲೇನ ಮಹತಾಗಚ್ಚತ್ಸ ತು ವಾರಾಣಸೀಂ ಪುರೀಮ್|

12253045c ವಿಕ್ರೀಣಂತಂ ಚ ಪಣ್ಯಾನಿ ತುಲಾಧಾರಂ ದದರ್ಶ ಸಃ||

ದೀರ್ಘಕಾಲದ ನಂತರ ಅವನು ವಾರಾಣಸೀ ಪುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಿ
ಅಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತುಲಾಧಾರನನ್ನು
ನೋಡಿದನು.

12253046a ಸೋಽಪಿ ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ತಂ ವಿಪ್ರಮಾಯಾಂತಂ ಭಾಂಡಜೀವನಃ|

12253046c ಸಮುತ್ತಾಯ ಸುಸಂಹೃಷ್ಟಃ ಸ್ವಾಗತೇನಾಭ್ಯಪೂಜಯತ್||

ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ತುಲಾಧಾರನಾದರೋ ಆಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ
ಹೃಷ್ಟನಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದನು.

12253047 ತುಲಾಧಾರ ಉವಾಚ|

12253047a ಆಯಾನೇವಾಸಿ ವಿದಿತೋ ಮಮ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನ ಸಂಶಯಃ|

12253047c ಬ್ರವೀಮಿ ಯತ್ತು ವಚನಂ ತಚ್ಚ್ಯುಣುಷ್ವ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ತುಲಾಧಾರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮಣ್! ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ನೀನು

ನಿರಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೀಯೆಂದು ನನಗೆ ಮೊದಲೇ
ತಿಳಿದಿತ್ತು. ನಾನು ಈಗ ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವವನಾಗು.

12253048a ಸಾಗರಾನೂಪಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಮಹತ್|

12253048c ನ ಚ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸಂಜ್ಞಾಂ ತ್ವಂ ಪುರಾ ವೇತ್ಥ ಕಥಂ ಚನ||

ಹಿಂದೆ ನೀನು ಸಾಗರದ ನೀರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮಹಾ ತಪಸ್ಸನ್ನು
ತಪಿಸಿದೆ. ಆದರೂ ನಿನಗೆ ಧರ್ಮದ ಸಂಜ್ಞೆಯು ದೊರಕಲಿಲ್ಲ.

12253049a ತತಃ ಸಿದ್ಧಸ್ಯ ತಪಸಾ ತವ ವಿಪ್ರ ಶಕುಂತಕಾಃ|

12253049c ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಶಿರಸ್ಯಜಾಯಂತ ತೇ ಚ ಸಂಭಾವಿತಾಸ್ವ ಯಾ||

ವಿಪ್ರ! ಅನಂತರ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನೀನು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರಲು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ
ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗೂಡುಕಟ್ಟಿದ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ.

12253050a ಜಾತಪಕ್ಷಾ ಯದಾ ತೇ ಚ ಗತಾಶ್ಚಾರೀಮಿತಸ್ತತಃ|

12253050c ಮನ್ಯಮಾನಸ್ತತೋ ಧರ್ಮಂ ಚಟಕಪ್ರಭವಂ ದ್ವಿಜ|

12253050e ಖೇ ವಾಚಂ ತ್ವಮಥಾಶ್ರೌಷೀರ್ಮಾಂ ಪ್ರತಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

ದ್ವಿಜ ! ಆ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹೊರಹೋಗಿ ಬರಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ನೀನು ನಿನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಗೂಡನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದುದರಿಂದ ನೀನು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವೆನ್ನಿಸಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ಆಗ ನನ್ನ ಬಳಿ ಹೋಗಿಬಿಡಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಯನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿದೆ.

12253051a ಅಮರ್ಷವಶಮಾಪನ್ನಸ್ತತಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭವಾನಿಹ|

12253051c ಕರವಾಣಿ ಪ್ರಿಯಂ ಕಿಂ ತೇ ತದ್ರೂಪಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ಅದರಿಂದ ಕ್ರೋಧವಶನಾಗಿ ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲಿ? ಹೇಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ತುಲಾಭಾರಜಾಜಲಿಸಂವಾದೇ
ತ್ರಿಪಂಚಾಶದಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ತುಲಾಭಾರಜಾಜಲಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಐವತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೪

ಜಾಜಲಿ-ತುಲಾಧಾರರ ನಡುವೆ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆ
(1-52).

12254001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12254001a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತದಾ ತೇನ ತುಲಾಧಾರೇಣ ಧೀಮತಾ|

12254001c ಪ್ರೋವಾಚ ವಚನಂ ಧೀಮಾನ್ ಜಾಜಲಿರ್ಜಪತಾಂ ವರಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಧೀಮಂತ ತುಲಾಧಾರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಜಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧೀಮಾನ ಜಾಜಲಿಯು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12254002a ವಿಕ್ರೀಣಾನಃ ಸರ್ವರಸಾನ್ಸರ್ವಗಂಧಾಂಶ್ಚ ವಾಣಿಜ|

12254002c ವನಸ್ಪತೀನೋಷಧೀಶ್ಚ ತೇಷಾಂ ಮೂಲಫಲಾನಿ ಚ||

12254003a ಅಧ್ಯಗಾ ನೈಷ್ಠಿಕೀಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಕುತಸ್ತ್ವಾಮಿದಮಾಗತಮ್|

12254003c ಏತದಾಚಕ್ಷ್ಮ ಮೇ ಸರ್ವಂ ನಿಖಿಲೇನ ಮಹಾಮತೇ||

“ವಾಣಿಜ! ಮಹಾಮತೇ! ಸರ್ವ ರಸಗಳನ್ನೂ, ಗಂಧಗಳನ್ನೂ, ವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನೂ, ಔಷಧಿಗಳನ್ನೂ, ಕಂದ-ಮೂಲ-ಫಲಗಳನ್ನೂ ವಿಕ್ರಯಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಠವಾಗಿರುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ನೀನು ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡೆ? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12254004a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತುಲಾಧಾರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಯಶಸ್ವಿನಾ|

12254004c ಉವಾಚ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ವೈಶ್ಯೋ ಧರ್ಮಾರ್ಥತತ್ತ್ವವಿತೌ|

12254004e ಜಾಜಲಿಂ ಕಷ್ಟತಪಸಂ ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತಸ್ತದಾ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಯಶಸ್ವೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಧರ್ಮಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ವೈಶ್ಯ ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತ ತುಲಾಧಾರನು ಕಷ್ಟ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದ್ದ ಜಾಜಲಿಗೆ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

12254005a ವೇದಾಹಂ ಜಾಜಲೇ ಧರ್ಮಂ ಸರಹಸ್ಯಂ ಸನಾತನಮ್|

12254005c ಸರ್ವ ಭೂತಹಿತಂ ಮೈತ್ರಂ ಪುರಾಣಂ ಯಂ ಜನಾ ವಿದುಃ||

“ಜಾಜಲೇ! ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಹಿತಕರವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಮೈತ್ರೀಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜನರು ಪುರಾತನವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವರೋ ಅಂತಹ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಹಸ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

12254006a ಅದ್ರೋಹೇಣೈವ ಭೂತಾನಾಮಲ್ಪದ್ರೋಹೇಣ ವಾ ಪುನಃ|

12254006c ಯಾ ವೃತ್ತಿಃ ಸ ಪರೋ ಧರ್ಮಸ್ತೇನ ಜೀವಾಮಿ ಜಾಜಲೇ||

ಜಾಜಲೇ! ಯಾವ ರೀತಿಯ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ದ್ರೋಹವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಲ್ಪ ದ್ರೋಹವಾಗುವುದೋ ಅಂತಹ ಜೀವನವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದೇ ಪರಮ ಧರ್ಮವು. ಅದೇ ಧರ್ಮದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12254007a ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೈಃ ಕಾಷ್ಠತ್ಯಣೈರ್ಮಯೇದಂ ಶರಣಂ ಕೃತಮ್|

12254007c ಅಲಕ್ತಂ ಪದ್ಮಕಂ ತುಂಗಂ ಗಂಧಾಂಶ್ಚೋಚ್ಚಾವಚಾಂಸ್ತಥಾ||

12254008a ರಸಾಂಶ್ಚ ತಾಂಸ್ತಾನ್ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಮದ್ಯವರ್ಜಾನಹಂ ಬಹೂನ್|

12254008c ಕ್ರೀತ್ವಾ ವೈ ಪ್ರತಿವಿಕ್ರೀಣೇ ಪರಹಸ್ತಾದಮಾಯಯಾ||

ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ! ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅರಗು, ಪದ್ಮಕ⁵⁶⁴, ತುಂಗ⁵⁶⁵, ಗಂಧ ಮತ್ತು ಮದ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿವಿಧ ರಸ-ಗಂಧಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಮೋಸ-

564 ಒಂದು ಮೂಲಿಕೆ.

565 ಸುರಹೊನ್ನೇಮರದ ತೊಗಟೆ.

ವಂಚನೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12254009a ಸರ್ವೇಷಾಂ ಯಃ ಸುಹೃನ್ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚ ಹಿತೇ ರತಃ|

12254009c ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಸ ಧರ್ಮಂ ವೇದ ಜಾಜಲೇ||

ಜಾಜಲೇ! ಯಾರು ನಿತ್ಯವೂ ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಕರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಹೃದಯನಾಗಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಸರ್ವರ ಹಿತದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವನೋ ಅವನೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

12254010a ನಾಹಂ ಪರೇಷಾಂ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಶಂಸಾಮಿ ಶಪಾಮಿ ವಾ|

12254010c ಆಕಾಶಸ್ಯೇವ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಪಶ್ಯಂತೋಽಸ್ಯ ಚಿತ್ರತಾಮ್||

ವಿಪ್ರರ್ಷೇ! ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಾನು ಪರರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ ಅಥವಾ ನಿಂದಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ⁵⁶⁶.

12254011a ನಾನುರುದ್ಧೇ ವಿರುದ್ಧೇ ವಾ ನ ದ್ವೇಷ್ಮಿ ನ ಚ ಕಾಮಯೇ|

12254011c ಸಮೋಽಸ್ಮಿ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಪಶ್ಯಮೇ ಜಾಜಲೇ ವ್ರತಮ್||

ಜಾಜಲೇ! ಯಾರನ್ನೂ ನಾನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಮಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ

---

⁵⁶⁶ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ವಿಚಿತ್ರತರವಾದ ಗ್ರಹ-ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಚಿತ್ರತರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇರುವ ನಾನು ಇತರರು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಂದಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆಕಾಶದಂತೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಸಮನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ನೋಡು.

12254012a ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಪ್ರೀತಿರಾಗಬಹಿಷ್ಕೃತಃ|

12254012c ತುಲಾ ಮೇ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸಮಾ ತಿಷ್ಠತಿ ಜಾಜಲೇ||

ಜಾಜಲೇ! ಇಷ್ಟ-ಅನಿಷ್ಟಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ, ಪ್ರೀತಿ-ರಾಗಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ ನನ್ನ ತಕ್ಕಡಿಯು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮವಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ.

12254013a ಇತಿ ಮಾಂ ತ್ವಂ ವಿಜಾನೀಹಿ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಜಾಜಲೇ|

12254013c ಸಮಂ ಮತಿಮತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಲೋಷ್ಟಾಶ್ಚ ಕಾಂಚನಮ್||

ಜಾಜಲೇ! ಮತಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಹೀಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಭಾವವಿರುವವನೆಂದೂ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣುಹಂಟೆ ಮತ್ತು ಚಿನ್ನಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿರುವವನೆಂದೂ ತಿಳಿ.

12254014a ಯಥಾಂಧಬಧಿರೋನ್ಮತ್ತಾ ಉಚ್ಚ್ವಾಸಪರಮಾಃ ಸದಾ|

12254014c ದೇವೈರಪಿಹಿತದ್ವಾರಾಃ ಸೋಪಮಾ ಪಶ್ಯತೋ ಮಮ||

ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಹೇಗೆ ಕುರುಡ, ಕಿವುಡ ಅಥವಾ ಹುಚ್ಚು ಮನುಷ್ಯರು ಸದಾ ಕೇವಲ ಉಸಿರಾಟವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುವ ನನಗೂ ಅದೇ ಉಪಮಾನವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.⁵⁶⁷

⁵⁶⁷ ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ಕಂಡರೂ ಹುಟ್ಟು ಕುರುಡನಂತೆ

12254015a ಯಥಾ ವೃದ್ಧಾತುರಕೃಶಾ ನಿಃಸ್ಪೃಹಾ ವಿಷಯಾನ್ ಪ್ರತಿ|

12254015c ತಥಾರ್ಥಕಾಮಭೋಗೇಷು ಮಮಾಪಿ ವಿಗತಾ ಸ್ಪೃಹಾ||

ವೃದ್ಧರಿಗೆ, ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ಹೇಗೆ
ವಿಷಯಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ನನಗೂ
ಅರ್ಥ-ಕಾಮ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಹೊರಟುಹೋಗಿದೆ.

12254016a ಯದಾ ಚಾಯಂ ನ ಬಿಭೇತಿ ಯದಾ ಚಾಸ್ಮಾನ್ನ ಬಿಭ್ಯತಿ|

12254016c ಯದಾ ನೇಚ್ಚತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತದಾ ಸಿದ್ಧತಿ ವೈ ದ್ವಿಜಃ||

ಯಾವಾಗ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಭಯಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವಾಗ
ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಮತ್ತು ಯಾವಾಗ
ಯಾವುದನ್ನೂ ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಆಗ ದ್ವಿಜನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12254017a ಯದಾ ನ ಕುರುತೇ ಭಾವಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಪಾಪಕಮ್|

12254017c ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಯಾವಾಗ ಕಾಯಾ-ವಾಚಾ-ಮನಸಾ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಪಾಪಭಾವನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ
ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12254018a ನ ಭೂತೋ ನ ಭವಿಷ್ಯಶ್ಚ ನ ಚ ಧರ್ಮೋಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚನ|

ಯಾರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳುವವನಂತೆ
ಕಂಡರೂ ಹುಟ್ಟು ಕಿವುಡನಂತೆ ಯಾರ ಮಾತನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12254018c ಯೋಽಭಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಭಯಂ ಪದಮ್||

ಯಾರಿಗೆ ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳ್ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲವೋ⁵⁶⁸
ಮತ್ತು ಯಾರು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೋ
ಅವನು ನಿರ್ಭಯ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12254019a ಯಸ್ಮಾದುದ್ವಿಜತೇ ಲೋಕಃ ಸರ್ವೋ ಮೃತ್ಯುಮುಖಾದಿವ|

12254019c ವಾಕ್ಯೂ ರಾದ್ಧಂಡಪಾರುಷ್ಯಾತ್ಸ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮಹದ್ಭಯಮ್||

ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವ ಲೋಕವೂ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮುಖವನ್ನು
ನೋಡಿದಂತೆ ಭಯಪಡುವುದೋ ಅಂಥಹ ಕಠೋರಮಾತನಾಡುವ
ಮತ್ತು ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವವನು ಮಹಾಭಯವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12254020a ಯಥಾವದ್ವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಿಣಾಮ್|

12254020c ಅನುವರ್ತಾಮಹೇ ವೃತ್ತಮಹಿಂಸ್ರಾಣಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

ಪುತ್ರಪೌತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ, ಯಾರಿಗೂ ಹಿಂಸೆಯಾಗದಂತೆ
ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾತ್ಮ ವೃದ್ಧರನ್ನು ನಾವು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

12254021a ಪ್ರನಷ್ಟಃ ಶಾಶ್ವತೋ ಧರ್ಮಃ ಸದಾಚಾರೇಣ⁵⁶⁹ ಮೋಹಿತಃ|

12254021c ತೇನ ವೈದ್ಯಸ್ತಪಸ್ವೀ ವಾ ಬಲವಾನ್ವಾ ವಿಮೋಹ್ಯತೇ||

ಮೋಹದಿಂದ ಸದಾಚಾರ ಯುಕ್ತವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಧರ್ಮವು

⁵⁶⁸ ಯಾರು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತನ್ನ ಸಂಚಿತ, ಆಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರಬ್ಧ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿರುವನೋ ಅವನು.

⁵⁶⁹ ಧರ್ಮಸ್ಥ ನಾಚಾರೇಣ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ತಪಸ್ವಿಗಳೂ, ಬಲಶಾಲಿಗಳೂ ವಿಮೋಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12254022a ಆಚಾರಾಜ್ಞಾ ಜಲೇ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಧರ್ಮಮವಾಪ್ನುಯಾತ್|

12254022c ಏವಂ ಯಃ ಸಾಧುಭಿದರ್ಶಂತಶ್ಚ ರೇದದ್ರೋಹಚೇತಸಾ||

ಜಾಜಲೇ! ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇತರರಿಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನೆಣಿಸದೇ ಸಾಧುಪುರುಷರ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಬೇಗನೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12254023a ನದ್ಯಾಂ ಯಥಾ ಚೇಹ ಕಾಷ್ಠಮುಹ್ಯಮಾನಂ ಯದ್ಯಚ್ಚ ಯಾ|

12254023c ಯದ್ಯಚ್ಚ ಯೈವ ಕಾಷ್ಠೇನ ಸಂಧಿಂ ಗಚ್ಛೇತ ಕೇನ ಚಿತ್||

12254024a ತತ್ರಾಪರಾಣಿ ದಾರೂಣಿ ಸಂಸೃಜ್ಯಂತೇ ತತಸ್ತತಃ|

12254024c ತೃಣಕಾಷ್ಠಕರೀಷಾಣಿ ಕದಾ ಚಿನ್ನಸಮೀಕ್ಷಯಾ|

12254024e ಏವಮೇವಾಯಮಾಚಾರಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತೋ ಯತಸ್ತತಃ||

ನದಿಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ತೇಲಿಬರುತ್ತಿರುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ತೇಲಿಬರುತ್ತಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ, ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಆ ಎರಡೂ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳು ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಹೇಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯೋ, ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹುಲ್ಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಬೆರಣಿಯ ಚೂರುಗಳು ಹೇಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಯೋಗ-ವಿಯೋಗಗಳು ಯಾವ ಪೂರ್ವಯೋಜಿತ ಕ್ರಮವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

12254025a ಯಸ್ಮಾನ್ನೋದ್ವಿಜತೇ ಭೂತಂ ಜಾತು ಕಿಂ ಚಿತ್ಕಥಂ ಚನ|

12254025c ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ ಸ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸದಾ ಮುನೇ||

ಮುನೇ! ಯಾರ ಕಾರಣದಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಎಂದೂ
ಭಯಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಂದಲೂ ಅಭಯವು
ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12254026a ಯಸ್ಮಾದುದ್ವಿಜತೇ ವಿದ್ವನ್ನರ್ವಲೋಕೋ ವೃಕಾದಿವ|

12254026c ಕ್ರೋಶತಸ್ತೀರಮಾಸಾದ್ಯ ಯಥಾ ಸರ್ವೇ ಜಲೇಚರಾಃ||

ವಿದ್ವಾನ್! ನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವ ತೋಳಕ್ಕೆ
ನದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಲಚರಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹೇಗೆ ಭಯಪಡುವವೋ ಹಾಗೆ
ಕಠೋರಸ್ವಭಾವದವನ ಕಾರಣದಿಂದ ಸರ್ವಲೋಕವೂ
ಉದ್ವೇಗಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12254027a ಸಹಾಯವಾನ್ ದ್ರವ್ಯವಾನ್ಯಃ ಸುಭಗೋಽನ್ಯೋಽಪರಸ್ತಥಾ|

12254027c ತತಸ್ತಾನೇವ ಕವಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಪ್ರವದಂತ್ಯುತ|

12254027e ಕೀರ್ತ್ಯರ್ಥಮಲ್ಪಹೃಲ್ಲೇಖಾಃ ಪಟವಃ ಕೃತ್ಸುನಿರ್ಣಯಾಃ||

ಈ ಅಭಯಾಚರವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನು ಸಹಾಯಕರಿಂದ
ಕೂಡಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದ್ರವ್ಯವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಸೌಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನೇ
ವಿದ್ವಾಂಸರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನಪಟುಗಳು
ಪೂರ್ಣರೂಪದ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿಯೇ
ಅಭಯದಾನವ್ರತವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

12254028a ತಪೋಭಿಯಃ ಜ್ಞದಾನ್ಯೈಶ್ಚ ವಾಕ್ಯೈಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಶ್ರಿತೈಸ್ತಥಾ|

12254028c ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಭಯದಾನಸ್ಯ ಯದ್ಯತ್ಫಲಮಿಹಾಶ್ಚತೇ||

ತಪಸ್ಸು, ಯಜ್ಞ, ದಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಗಳ ಮೂಲಕ
ಮನುಷ್ಯನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೋ ಆ ಎಲ್ಲ
ಫಲಗಳನ್ನೂ ಅಭಯದಾನದಿಂದಲೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12254029a ಲೋಕೇ ಯಃ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾತ್ಯಭಯದಕ್ಷಿಣಾಮ್|

12254029c ಸ ಸರ್ವಯಜ್ಞೈರೀಜಾನಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಭಯದಕ್ಷಿಣಾಮ್|

12254029e ನ ಭೂತಾನಾಮಹಿಂಸಾಯಾ ಜ್ಯಾಯಾನ್ಧರ್ಮೋಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚನ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯವೆಂಬ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು
ನೀಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇತರರಿಂದ ಅಭಯದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇ
ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧರ್ಮವು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12254030a ಯಸ್ಮಾನ್ನೋದ್ವಿಜತೇ ಭೂತಂ ಜಾತು ಕಿಂ ಚಿತ್ಕಥಂ ಚನ|

12254030c ಸೋಽಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮಹಾಮುನೇ||

ಮಹಾಮುನೇ! ಯಾರು ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೇ
ರೀತಿಯ ಉದ್ವೇಗಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು
ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಂದಲೂ ಅಭಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12254031a ಯಸ್ಮಾದುದ್ವಿಜತೇ ಲೋಕಃ ಸರ್ಪಾದ್ವೇಶ್ಮಗತಾದಿವ|

12254031c ನ ಸ ಧರ್ಮಮವಾಪ್ನೋತಿ ಇಹ ಲೋಕೇ ಪರತ್ರ ಚ||

ಮನೆಗೆ ಹೊಕ್ಕಿರುವ ಸರ್ಪದಿಂದ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಯಾರಿಂದ ಈ ಲೋಕವು ಉದ್ವಿಗ್ನಗೊಳ್ಳುವುದೋ ಅವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12254032a ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಸ್ಯ ಸಮ್ಯಗ್ ಭೂತಾನಿ ಪಶ್ಯತಃ|

12254032c ದೇವಾಪಿ ಮಾರ್ಗೇ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಅಪದಸ್ಯ ಪದ್ಯೆಷಿಣಃ||

ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವಾಗ ಆ ಪದವನ್ನು ಬಯಸುವ ದೇವತೆಗಳೂ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12254033a ದಾನಂ ಭೂತಾಭಯಸ್ಯಾಹುಃ ಸರ್ವದಾನೇಭ್ಯ ಉತ್ತಮಮ್|

12254033c ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ ಸತ್ಯಮಿದಂ ಶ್ರದ್ಧಧಸ್ವ ಚ ಜಾಜಲೇ||

ಜಾಜಲೇ! ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಭಯದಾನಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲ ದಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಡು.

12254034a ಸ ಏವ ಸುಭಗೋ ಭೂತ್ವಾ ಪುನರ್ಭವತಿ ದುರ್ಭಗಃ|

12254034c ವ್ಯಾಪತ್ತಿಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜುಗುಪ್ಸಂತಿ ಜನಾಃ ಸದಾ||

ಅವರೇ ಸುಭಗರಾಗಿ ಪುನಃ ದುರ್ಭಗರಾಗುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಫಲಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ನಷ್ಟವಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

12254035a ಅಕಾರಣೋ ಹಿ ನೇಹಾಸ್ತಿ ಧರ್ಮಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮೋಽಪಿ ಜಾಜಲೇ|

12254035c ಭೂತಭವ್ಯಾರ್ಥಮೇವೇಹ ಧರ್ಮಪ್ರವಚನಂ ಕೃತಮ್||

ಜಾಜಲೇ! ಧರ್ಮವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು
ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾದುದಲ್ಲ. ಇರುವವುಗಳ ಮಂಗಳಕ್ಕಾಗಿಯೇ
ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

12254036a ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಾನ್ನ ಸ ವಿಜ್ಞಾತುಂ ಶಕ್ಯತೇ ಬಹುನಿಷ್ಕವಃ|

12254036c ಉಪಲಭ್ಯಾಂತರಾ ಚಾನ್ಯಾನಾಚಾರಾನವಬುಧ್ಯತೇ||

ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವದಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯರ
ಆಚಾರದಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

12254037a ಯೇ ಚ ಚಿಂದಂತಿ ವೃಷಣಾನ್ಯೇ ಚ ಭಿಂದಂತಿ ನಸ್ತುಕಾನ್|

12254037c ವಹಂತಿ ಮಹತೋ ಭಾರಾನ್ ಬಧ್ನಂತಿ ದಮಯಂತಿ ಚ||

12254038a ಹತ್ವಾ ಸತ್ವಾನಿ ಖಾದಂತಿ ತಾನ್ಕಥಂ ನ ವಿಗರ್ಹಸೇ|

12254038c ಮಾನುಷಾ ಮಾನುಷಾನೇವ ದಾಸಭೋಗೇನ ಬುಂಜತೇ||

ಕೆಲವರು ಹೋರಿಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೂಗಿನ
ಹೊಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಮೂಗುದಾರವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಗಾಡಿಗಳಿಗೆ
ಕಟ್ಟಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೇಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ
ಹೂಳುತ್ತಾರೆ. ಹೊಡೆದು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು
ಕೊಂದು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನೇ
ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನೀನು ಏಕೆ
ನಿಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

12254039a ವಧಬಂಧವಿರೋಧೇನ ಕಾರಯಂತಿ ದಿವಾನಿಶಮ್|

12254039c ಆತ್ಮನಾ ಚಾಪಿ ಜಾನಾಸಿ ಯದ್ಬುಃಖಂ ವಧತಾಡನೇ||

ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಬಂಧನಗಳಿಂದ ತಮಗಾಗುವ ದುಃಖವನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಇತರರನ್ನು ಹಿಂಸೆಗೊಳಿಸಿ
ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ದುಡಿಮೆಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರನ್ನು ನೀನೇಕೆ
ನಿಂದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ?

12254040a ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯೇಷು ಭೂತೇಷು ಸರ್ವಂ ವಸತಿ ದೈವತಮ್|
12254040c ಆದಿತ್ಯಶ್ಚಂದ್ರಮಾ ವಾಯುರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪ್ರಾಣಃ ಕ್ರತುರ್ಯಮಃ||

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ವಾಯು,
ಬ್ರಹ್ಮ, ಪ್ರಾಣ, ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಯಮರಾಜ - ಈ ದೇವತೆಗಳು
ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12254041a ತಾನಿ ಜೀವಾನಿ ವಿಕ್ರೀಯ ಕಾ ಮೃತೇಷು ವಿಚಾರಣಾ|
⁵⁷⁰12254041c ಕಾ ತೈಲೇ ಕಾ ಘೃತೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಮಧುನ್ಯಪ್ಸ್ವೌಷಧೇಷು ವಾ||

ಜೀವಿತಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುವವನಿಗೆ ಪಾಪವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ
ಇನ್ನು ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುವವನ ಕುರಿತು
ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ? ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಎಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮತ್ತು
ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ವಿಕ್ರಯಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಹಾನಿಯಿದೆ?

12254042a ಅದಂಶಮಶಕೇ ದೇಶೇ ಸುಖಂ ಸಂವರ್ಧಿತಾನ್ ಪಶೂನ್|
12254042c ತಾಂಶ್ಚ ಮಾತುಃ ಪ್ರಿಯಾನ್ಜಾನನ್ನಾಕ್ರಮ್ಯ ಬಹುಧಾ ನರಾಃ|

⁵⁷⁰ ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ:
ಅಜೋಽಗ್ನಿರ್ವರುಣೋ ಮೇಷಃ ಸೂರ್ಯೋಽಶ್ವಃ ಪೃಥಿವೀ ವಿರಾಟ್|
ಧೇನುರ್ವತ್ಸಶ್ಚ ಸೋಮೋ ವೈ ವಿಕ್ರೀಯೈತನ್ನ ಸಿದ್ಧತಿ||

12254042e ಬಹುದಂಶಕುಶಾನ್ ದೇಶಾನ್ನಯಂತಿ ಬಹುಕರ್ದಮಾನ್||

ಸೊಳ್ಳೆ-ಕಾಡುನೊಣಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಬೆಳೆದ
ಹಸುವಿನ ಕರುಗಳನ್ನು - ಅವುಗಳಿಗೆ ತಾಯಿಯು ಪ್ರಿಯಳಾದವಳೆಂದು
ತಿಳಿದೂ - ಕ್ರೂರಿ ಜನರು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಸೊಳ್ಳೆ-
ಕಾಡುನೊಣಗಳು ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.

12254043a ವಾಹಸಂಪೀಡಿತಾ ಧುರ್ಯಾಃ ಸೀದಂತ್ಯವಿಧಿನಾಪರೇ|

12254043c ನ ಮನ್ಯೇ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾಪಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾ ತೇನ ಕರ್ಮಣಾ||

ಅವುಗಳನ್ನು ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಗಾಡಿಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ
ನೇಗಿಲುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅತಿ ಭಾರವನ್ನು
ಹೊರುವ ಹೋರಿಗಳು ಬಹಳ ಬೇಗ ವಿನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಇಂಥಹ
ಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಪಾಪದ್ದು ಎಂದು
ನನಗನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12254044a ಕೃಷಿಂ ಸಾಧ್ವಿತಿ ಮನ್ಯಂತೇ ಸಾ ಚ ವೃತ್ತಿಃ ಸುದಾರುಣಾ|

12254044c ಭೂಮಿಂ ಭೂಮಿಶಯಾಂಶ್ಚೈವ ಹಂತಿ ಕಾಷ್ಠಮಯೋಮುಖಮ್||

12254044e ತಥೈವಾನಡುಹೋ ಯುಕ್ತಾನ್ಸಮವೇಕ್ಷಸ್ವ ಜಾಜಲೇ||

ಕೆಲವರು ಕೃಷಿಮಾಡುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು
ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ವೃತ್ತಿಯೂ ದಾರುಣವಾದದ್ದೇ.
ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೊನಚಾದ ನೇಗಿಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪೀಡಿಸುವುದಲ್ಲದೇ
ಭೂಮಿಯೊಳಗಿರುವ ಹುಳು-ಹುಪ್ಪಟೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು
ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಎತ್ತುಗಳ ಪಾಡೇನೋ !

12254045a ಅಘ್ನಾ ಇತಿ ಗವಾಂ ನಾಮ ಕ ಏನಾನ್ ಹಂತುಮರ್ಹತಿ|

12254045c ಮಹಚ್ಚ ಕಾರಾಕುಶಲಂ ಪೃಷಧ್ನೋ ಗಾಲಭನ್ನಿವ||

“ಅಘ್ನಾ” ಅರ್ಥಾತ್ ಕೊಲ್ಲುಡತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಗೋವಿಗಳಿರುವಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಕೊಲ್ಲಬಹುದು? ಹಸುವನ್ನಾಗಲೀ ಎತ್ತನ್ನಾಗಲೀ ಕೊಲ್ಲುವವರು ಮಹಾ ಅಶುಭಕರ ಪಾಪವನ್ನೇ ಮಾಡಿದವರಾಗಿತ್ತಾರೆ.

12254046a ಋಷಯೋ ಯತಯೋ ಹ್ಯೇತನ್ನಹುಷೇ ಪ್ರತ್ಯವೇದಯನ್|

12254046c ಗಾಂ ಮಾತರಂ ಚಾಪ್ಯವಧೀವ್ಯೃಷಭಂ ಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಮ್|

12254046e ಅಕಾರ್ಯಂ ನಹುಷಾಕಾರ್ಷೀರ್ಲಪ್ಸ್ಯಾ ಮಸ್ತತ್ಕೃತೇ ಭಯಮ್||

ಋಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಯತಿಗಳು ನಹುಷನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು: “ನೀನು ತಾಯಿಯಾದ ಗೋವನ್ನೂ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಾದ ಎತ್ತನ್ನೂ ಕೊಂದಿರುವೆ. ನಹುಷ! ಇದರಿಂದಾಗಿ ನೀನು ಮಾಡಬಾರದ ಪಾಪಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ಕುತ್ತಿತವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ಕರ್ಮದಿಂದ ನಾವು ಭಯಪಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.”

12254047a ಶತಂ ಚೈಕಂ ಚ ರೋಗಾಣಾಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷ್ಟಪಾತಯನ್|

12254047c ಋಷಯಸ್ತೇ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಪ್ರಜಾಸ್ವೇವ ಹಿ ಜಾಜಲೇ|

12254047e ಭ್ರೂಣಹಂ ನಹುಷಂ ತ್ವಾಹುರ್ನ ತೇ ಹೋಷ್ಯಾಮಹೇ ಹವಿಃ||

ಜಾಜಲೇ! ಆ ಮಹಾಭಾಗ ಋಷಿಗಳು ನಂತರ ಅವನ ಪಾಪವನ್ನು ನೂರಾಒಂದು ರೋಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೂ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರು. ನಹುಷನನ್ನು ಭ್ರೂಣಹತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನೆಂದು ನಿಂದಿಸಿ “ನೀನು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಹವಿಸ್ಸನ್ನು

ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದರು.

12254048a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತೇ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಸರ್ವೇ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದರ್ಶಿನಃ|

12254048c ಋಷಯೋ ಯತಯಃ ಶಾಂತಾಸ್ತರಸಾ ಪ್ರತ್ಯವೇದಯನ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಮಹಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದರ್ಶಿ ಋಷಿಗಳೂ ಯತಿಗಳೂ ಆ ಕೃತ್ಯವು ಅವನಿಂದ ಅಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ನಡೆದು ಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಾಂತರಾದರು.

12254049a ಈದೃಶಾನಶಿವಾನ್ಘೋರಾನಾಚಾರಾನಿಹ ಜಾಜಲೇ|

12254049c ಕೇವಲಾಚರಿತತ್ವಾತ್ತು ನಿಪುಣಾನ್ನಾವಬುಧ್ಯಸೇ||

ಜಾಜಲೇ! ಇಂತಹ ಅಮಂಗಳಕರ ಘೋರ ಆಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ನಿಪುಣ ಬುದ್ಧಿಯು ಇವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ.

12254050a ಕಾರಣಾದ್ಧರ್ಮಮನ್ವಿಚ್ಛೇನ್ನ ಲೋಕಚರಿತಂ ಚರೇತ್|

12254050c ಯೋ ಹನ್ಯಾದ್ಯಶ್ಚ ಮಾಂ ಸ್ತೌತಿ ತತ್ರಾಪಿ ಶೃಣು ಜಾಜಲೇ||

12254051a ಸಮೌ ತಾವಪಿ ಮೇ ಸ್ಯಾತಾಂ ನ ಹಿ ಮೇ ಸ್ತಃ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ|

12254051c ಏತದೀದೃಶಕಂ ಧರ್ಮಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಜಾಜಲೇ! ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಲೋಕವು ಆಚರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಚರಿಸಲು ಹೋಗಬಾರದು. ನನ್ನ ಕುರಿತು ಕೇಳು. ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಸ್ತುತಿಸುವವನು ಇಬ್ಬರೂ ನನಗೆ ಸಮಾನರೇ ಸರಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಿಸುವವನು ಅಪ್ರಿಯನೆಂದೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವವನು ಪ್ರಿಯನೆಂದೂ

ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಧರ್ಮ
ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12254052a ಉಪಪತ್ತ್ಯಾ ಹಿ ಸಂಪನ್ನೋ ಯತಿಭಿಶ್ಚೈವ ಸೇವ್ಯತೇ|

12254052c ಸತತಂ ಧರ್ಮಶೀಲೈಶ್ಚ ನೈಪುಣ್ಯೇನೋಪಲಕ್ಷಿತಃ||

ವಿವೇಚನಾ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಈ ಸಮತ್ವನೈಪುಣ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ
ಧರ್ಮವು ಯತಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಶೀಲರಿಗೂ ಹಿಡಿಸುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ತುಲಾಭಾರಜಾಜಲಿಸಂವಾದೇ

ಚತುರ್ಪಂಚಾಶದಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ತುಲಾಭಾರಜಾಜಲಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೂರಾಐವತ್ತಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೫

ತುಲಾಧಾರನು ಜಾಜಲಿಗೆ ಆತ್ಮಯಜ್ಞದ ಧರ್ಮವನ್ನು

ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು (1-41).

12255001 ಜಾಜಲಿರುವಾಚ|

12255001a ಯಥಾ ಪ್ರವರ್ತಿತೋ ಧರ್ಮಸ್ತುಲಾಂ ಧಾರಯತಾ ತ್ವಯಾ|

12255001c ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಂ ಚ ವೃತ್ತಿಂ ಚ ಭೂತಾನಾಮವರೋತ್ಸ್ಯತೇ||

ಜಾಜಲಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ತಕ್ಕಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ನೀನು

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗದ ದ್ವಾರವಾಗಿರುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸಿರುವೆ.

12255002a ಕೃಷ್ಯಾ ಹ್ಯನ್ನಂ ಪ್ರಭವತಿ ತತಸ್ತ್ವ ಮಪಿ ಜೀವಸಿ|

12255002c ಪಶುಭಿಶ್ಚಾಷಧೀಭಿಶ್ಚ ಮರ್ತ್ಯಾ ಜೀವಂತಿ ವಾಣಿಜ||

ವಾಣಿಜ ! ಆದರೆ ಕೃಷಿಯಿಂದಲೇ ಅನ್ನವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅದೇ
ಅನ್ನದಿಂದ ನೀನೂ ಜೀವಿಸಿರುವೆ. ಪಶುಗಳು ಮತ್ತು ಔಷಧಿಗಳಿಂದ
ಮನುಷ್ಯರು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

12255003a ಯತೋ ಯಜ್ಞಃ ಪ್ರಭವತಿ ನಾಸ್ತಿಕೃಮಪಿ ಜಲ್ಪಸಿ|

12255003c ನ ಹಿ ವರ್ತೇದಯಂ ಲೋಕೋ ವಾರ್ತಾಮತ್ಸೃಜ್ಯ ಕೇವಲಮ್||

ಅದರಿಂದಲೇ ಯಜ್ಞವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನೀನು ನಾಸ್ತಿಕೃನಂತೆ ಕೂಡ
ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ
ಲೋಕವೇ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.”

12255004 ತುಲಾಧಾರ ಉವಾಚ|

12255004a ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಜಾಜಲೇ ವೃತ್ತಿಂ ನಾಸ್ಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಾಸ್ತಿಕಃ|

12255004c ನ ಚ ಯಜ್ಞಂ ವಿನಿಂದಾಮಿ ಯಜ್ಞವಿತ್ತು ಸುದುರ್ಲಭಃ||

ತುಲಾಧಾರನು ಹೇಳಿದನು: “ಜಾಜಲೇ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ! ನಾನು ನಿನಗೆ
ಹಿಂಸಾರಹಿತ ವೃತ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನಾಸ್ತಿಕನಲ್ಲ.
ಯಜ್ಞವನ್ನೂ ನಾನು ನಿಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ತಿಳಿದವರು
ಬಹಳ ಅಪರೂಪ.

12255005a ನಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಯಜ್ಞಾಯ ಯೇ ಚ ಯಜ್ಞವಿದೋ ಜನಾಃ|

12255005c ಸ್ವಯಂಜ್ಞಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಹಿತ್ವಾ ಕ್ಷಾತ್ರಂ ಯಜ್ಞಮಿಹಾಸ್ಥಿತಾಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಯಜ್ಞವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಜನರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ. ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಯಜ್ಞವನ್ನು ತೊರೆದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

12255006a ಲುಬ್ಧೈರ್ವಿತ್ತಪರೈರ್ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಾಸ್ತಿಕೈಃ ಸಂಪ್ರವರ್ತಿತಮ್|

12255006c ವೇದವಾದಾನವಿಜ್ಞಾಯ ಸತ್ಯಾಭಾಸಮಿವಾನ್ಯತಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ವಿತ್ತಕ್ಕೆ ಲುಬ್ಧರಾಗಿ ನಾಸ್ತಿಕರು ವೇದವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಸತ್ಯದಂತೆ ತೋರುವ ಮಿಥ್ಯ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

12255007a ಇದಂ ದೇಯಮಿದಂ ದೇಯಮಿತಿ ನಾಂತಂ ಚಿಕೀರ್ಷತಿ|

12255007c ಅತಃ ಸ್ತೈನ್ಯಂ ಪ್ರಭವತಿ ವಿಕರ್ಮಾಣಿ ಚ ಜಾಜಲೇ|

12255007e ತದೇವ ಸುಕೃತಂ ಹವ್ಯಂ ಯೇನ ತುಷ್ಯಂತಿ ದೇವತಾಃ||

ಜಾಜಲೇ! ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು; ಇಷ್ಟನ್ನೇ ಕೊಡಬೇಕು; ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೂ ಅಥವಾ ಅಲ್ಪದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅದು ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದೆಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಹವ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳು ತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12255008a ನಮಸ್ಕಾರೇಣ ಹವಿಷಾ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೈರೌಷಧೈಸ್ತಥಾ|

12255008c ಪೂಜಾ ಸ್ಯಾದ್ದೇವತಾನಾಂ ಹಿ ಯಥಾ ಶಾಸ್ತ್ರನಿದರ್ಶನಮ್||

ನಮಸ್ಕಾರ, ಹವಿಸ್ಸು, ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ ಮತ್ತು ಅನ್ನ

ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿದರ್ಶಿತವಾಗಿದೆ.

12255009a ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತಾದಸಾಧೂನಾಂ ವಿಷಮಾ ಜಾಯತೇ ಪ್ರಜಾ|

12255009c ಲುಭ್ವೇಭ್ಯೋ ಜಾಯತೇ ಲುಬ್ಧಃ ಸಮೇಭ್ಯೋ ಜಾಯತೇ ಸಮಃ||

ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಸಾಧುಗಳಿಗೆ ವಿಷಮ ಸಂತಾನವೇ
ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಲುಬ್ಧರಿಗೆ ಲುಬ್ಧರೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಸಮರಿಗೆ ಸಮರೇ
ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

12255010a ಯಜಮಾನೋ ಯಥಾತ್ಮಾನಮೃತ್ವಿಜಶ್ಚ ತಥಾ ಪ್ರಜಾಃ|

12255010c ಯಜ್ಞಾತ್ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭವತಿ ನಭಸೋಽಂಭ ಇವಾಮಲಮ್||

ಯಜಮಾನ ಮತ್ತು ಋತ್ವಿಜರು ಹೇಗಿರುತ್ತಾರೋ ಹಾಗಿನದೇ
ಸಂತಾನವು ಅವರಿಗಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಮಲ ಆಕಾಶದಿಂದ ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಲ
ಮಳೆಯು ಸುರಿಯುವುದೋ ಹಾಗೆ ಶುದ್ಧ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಶುದ್ಧ
ಸಂತಾನವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

12255011a ಅಗ್ನೌ ಪ್ರಾಸ್ತಾಹುತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಾದಿತ್ಯಮುಪತಿಷ್ಠತಿ|

12255011c ಆದಿತ್ಯಾಜ್ಞಾಯತೇ ವೃಷ್ಟಿವೃಷ್ಟೇರನ್ನಂ ತತಃ ಪ್ರಜಾಃ||

ಬ್ರಹ್ಮಣ್! ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಆಹುತಿಯು ಆದಿತ್ಯನಿಗೆ ಹೋಗಿ
ಸೇರುತ್ತದೆ. ಆದಿತ್ಯನಿಂದ ಮಳೆಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಮಳೆಯಿಂದ
ಅನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ನದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

12255012a ತಸ್ಮಾತ್ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್ಪೂರ್ವೇ ಸರ್ವಾನ್ಯಾಮಾಂಶ್ಚ ಲೇಭಿರೇ|

12255012c ಅಕೃಷ್ವಪಚ್ಯಾ ಪೃಥಿವೀ ಆಶೀರ್ಭೀ ವೀರುಧೋಽಭವನ್|

12255012e ನ ತೇ ಯಜ್ಞೇಷ್ಟಾತ್ಮಸು ವಾ ಫಲಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಕಿಂ ಚನ||

ಹಿಂದಿನವರು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೃಷಿ ಮಾಡದೆಯೇ ಭೂಮಿಯ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ತಮಗಾಗಿ ಯಾವ ಫಲಗಳನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12255013a ಶಂಕಮಾನಾಃ ಫಲಂ ಯಜ್ಞೇ ಯೇ ಯಜೇರನ್ಯಥಂ ಚನ|

12255013c ಜಾಯಂತೇಽಸಾಧವೋ ಧೂರ್ತಾ ಲುಬ್ಧಾ ವಿತ್ತಪ್ರಯೋಜನಾಃ||

ತಾವು ಬಯಸಿದ ಫಲವು ಯಜ್ಞದಿಂದ ಸಿಗುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡುವವರು ಅಸಾಧುಗಳಾಗಿ, ಧೂರ್ತರಾಗಿ, ಲುಬ್ಧರಾಗಿ ಮತ್ತು ಧನಪಿಶಾಚಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

12255014a ಸ ಸ್ಮ ಪಾಪಕೃತಾಂ ಲೋಕಾನ್ಗಚ್ಛೇದಶುಭಕರ್ಮಣಾ|

12255014c ಪ್ರಮಾಣಮಪ್ರಮಾಣೇನ ಯಃ ಕುರ್ಯಾದಶುಭಂ ನರಃ|

12255014e ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಸೋಽಕೃತಪ್ರಜ್ಞಃ ಸದೈವೇಹ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಅಶುಭವನ್ನು ಮಾಡುವ ನರನು ತನ್ನ ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪಾಪಕೃತರ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಪಾಪಾತ್ಮನು ಸದೈವ ಅಕೃತಪ್ರಜ್ಞನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

12255015a ಕರ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ವೇತ್ತಿ ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಭಯಮ್|

12255015c ಬ್ರಹ್ಮೈವ ವರ್ತತೇ ಲೋಕೇ ನೈತಿ ಕರ್ತವ್ಯತಾಂ ಪುನಃ||

ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದೂ ಅದನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ
ಭಯವುಂಟಾಗುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿದು, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮವೇ
ಇರುವುದೆಂದೂ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ
ಕರ್ತೃತ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತೊರೆದಿರುವವನೇ ನಿಜವಾದ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು.⁵⁷¹

12255016a ವಿಗುಣಂ ಚ ಪುನಃ ಕರ್ಮ ಜ್ಯಾಯ ಇತ್ಯನುಶುಶ್ರುಮ|
12255016c ಸರ್ವ ಭೂತೋಪಘಾತಶ್ಚ ಫಲಭಾವೇ ಚ ಸಂಯಮಃ||

ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಪ-ದೋಷಗಳುಂಟಾದರೆ ಅದು
ಫಲಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಗುಣಹೀನಾಗುವುದೆಂದೂ ಮತ್ತು
ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ವಿಪತ್ಕಾರಿಯಾಗುವುದೆಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ
ಅದೇ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಕರ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ತೃವು ಯಾವಾಗಲೂ ಫಲದ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮದಿಂದಿರಬೇಕು.

12255017a ಸತ್ಯಯಜ್ಞಾ ದಮಯಜ್ಞಾ ಅಲುಬ್ಧಾಶ್ಚಾತ್ಮತೃಪ್ತಯಃ⁵⁷²|
12255017c ಉತ್ಪನ್ನತ್ಯಾಗಿನಃ ಸರ್ವೇ ಜನಾ ಆಸನ್ನಮತ್ಸರಾಃ||

⁵⁷¹ ಕರ್ತೃತ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲವೂ
ಬ್ರಹ್ಮಮಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಭಾವದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವವರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು (ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವ, ಭಗವದ್ಗೀತಾಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ 26,
ಶ್ಲೋಕ 24: ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಹವಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಹುತಂ|
ಬ್ರಹ್ಮೈವ ತೇನ ಗಂತವ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಸಮಾಧಿನಾ||)

⁵⁷² ಅರ್ಥಲುಬ್ಧಾರ್ಥತೃಪ್ತಯಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಹಿಂದಿನ ಜನರು ಸತ್ಯಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ದಮಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು
ಅಲುಬ್ಬರೂ ಆತ್ಮತೃಪ್ತರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಬೆಳೆದವುಗಳನ್ನೂ
ತ್ಯಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ರಹಿತರಾಗಿದ್ದರು.

12255018a ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞತತ್ತ್ವಜ್ಞಾಃ ಸ್ವಯಜ್ಞಪರಿನಿಷ್ಠಿತಾಃ|

12255018c ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ವೇದಮಧೀಯಂತಸ್ತೋಷಯಂತ್ಯಮರಾನಪಿ⁵⁷³||

ಕ್ಷೇತ್ರ-ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು.

ಆತ್ಮಯಜ್ಞಪರಾಯಣರಾಗಿದ್ದರು. ಅಮರರನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾ
ವೇದಗಳಲ್ಲಿನ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

12255019a ಅಖಿಲಂ ದೈವತಂ ಸರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂಶ್ರಿತಮ್|

12255019c ತೃಪ್ಯಂತಿ ತೃಪ್ಯತೋ ದೇವಾಸ್ತುಪ್ತಾಸ್ತುಪ್ತಸ್ಯ ಜಾಜಲೇ||

ಜಾಜಲೇ! ಅಖಿಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಸರ್ವವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ
ಸಂಶ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದರೆ
ದೇವತೆಗಳೂ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12255020a ಯಥಾ ಸರ್ವರಸ್ಮೈಸ್ತುಪ್ತೋ ನಾಭಿನಂದತಿ ಕಿಂ ಚನ|

12255020c ತಥಾ ಪ್ರಜ್ಞಾನತೃಪ್ತಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ತೃಪ್ತಿಃ ಸುಖೋದಯಾ||

ಸರ್ವ ರಸಗಳಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತನಾದವನು ಯಾವರಸವನ್ನೂ
ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಜ್ಞಾನತೃಪ್ತನಾದವನು ಬೇರೆ
ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನ ತೃಪ್ತಿಯು

⁵⁷³ ವೇದಮಧೀಯಂತಸ್ತೋಷಯಂತ್ಯಪರಾನಪಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸುಖೋದಯವಾದುದು. ನಿತ್ಯತೃಪ್ತಿಕರವಾದುದು.

12255021a ಧರ್ಮಾರಾಮಾ⁵⁷⁴ ಧರ್ಮಸುಖಾಃ ಕೃತ್ಸು ವ್ಯವಸಿತಾಸ್ತಥಾ|

12255021c ಅಸ್ತಿ ನಸ್ತತ್ತ್ವತೋ ಭೂಯ ಇತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಗವೇಷಿಣಃ||

ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ರಮಿಸುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಯೋಚನೆಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾದ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಪರಮಾತ್ಮತತ್ತ್ವವಿರುವುದೆಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12255022a ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಿನಃ ಕೇ ಚಿತ್ತರಂ ಪಾರಂ ತಿತೀರ್ಷವಃ|

12255022c ಅತೀವ ತತ್ಸದಾ ಪುಣ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಾಭಿಜನಸಂಹಿತಮ್||

ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನರು ಕೆಲವರು ಅತೀವ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾದ ಪುಣ್ಯಜನರಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12255023a ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಶೋಚಂತಿ ನ ಚ್ಯವಂತಿ ವ್ಯಥಂತಿ ಚ|

12255023c ತೇ ತು ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತೀಹ ಸಾತ್ವಿಕಾಃ||

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ವ್ಯಥೆಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಚ್ಯುತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸಾತ್ವಿಕರು ಬ್ರಹ್ಮಪದವನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

12255024a ನೈವ ತೇ ಸ್ವರ್ಗಮಿಚ್ಛಂತಿ ನ ಯಜಂತಿ ಯಶೋಧನೈಃ|

⁵⁷⁴ ಧರ್ಮಧಾರಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12255024c ಸತಾಂ ವತ್ಸಾನ್ಮನುವರ್ತಂತೇ ಯಥಾಬಲಮಹಿಂಸಯಾ⁵⁷⁵||

ಅವರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಧನಕ್ಕಾಗಲೀ ಯಶಸ್ಸಿಗಾಗಲೀ ಅವರು ಯಜ್ಞಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ತುರುಷರ ನಡತೆಗಳಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅಹಿಂಸೆಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12255025a ವನಸ್ಪತೀನೋಷಧೀಶ್ಚ ಫಲಮೂಲಂ ಚ ತೇ ವಿದುಃ|

12255025c ನ ಚೈತಾನ್ಯತ್ವಿಜೋ ಲುಬ್ಧಾ ಯಾಜಯಂತಿ ಧನಾರ್ಥಿನಃ⁵⁷⁶||

ವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನು, ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಫಲ-ಮೂಲಗಳನ್ನೇ ಅವರು ಹವಿಸ್ಸುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥಹ ಋತ್ವಿಜರು ಲುಬ್ಧ ಧನಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12255026a ಸ್ವಮೇವ ಚಾರ್ಥಂ ಕುರ್ವಾಣಾ ಯಜ್ಞಂ ಚಕ್ರುಃ ಪುನರ್ದ್ವಿಜಾಃ|

12255026c ಪರಿನಿಷ್ಠಿತಕರ್ಮಾಣಃ ಪ್ರಜಾನುಗ್ರಹಕಾಮ್ಯಯಾ⁵⁷⁷||

ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕರ್ಮಮಾಡುವ ದ್ವಿಜರು ಲೋಕದ ಜನರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಯಜ್ಞದ ಉಪಕರಣವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾನಸಿಕ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12255027a ಪ್ರಾಪಯೇಯುಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಸ್ವಧರ್ಮಚರಣೇನ ವೈ|

575 ಯಜಂತೇ ಚಾಹಿಂಸೆಯಾ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

576 ಫಲಾರ್ಥಿನಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

577 ಇದರ ನಂತರ ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ತಸ್ಮಾತ್ತಾನ್ಯತ್ವಿಜೋ ಲುಬ್ಧಾ ಯಾಜಯಂತಶುಭಾನ್ಸರಾನ್|

12255027c ಇತಿ ಮೇ ವರ್ತತೇ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಮಾ ಸರ್ವತ್ರ ಜಾಜಲೇ||

ಜಾಜಲೇ! ಅವರು ಸ್ವಧರ್ಮ ಚರಣೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಬಲ್ಲರು. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಭಾವದಿಂದಿದೆ.

12255028a ಪ್ರಯುಂಜತೇ ಯಾನಿ ಯಜ್ಞೇ ಸದಾ ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ದ್ವಿಜರ್ಷಭ⁵⁷⁸||

12255028c ತೇನ ತೇ ದೇವಯಾನೇನ ಪಥಾ ಯಾಂತಿ ಮಹಾಮುನೇ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭ! ಮಹಾಮುನೇ! ಯಾವ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಸದಾ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಯಾಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ದೇವಯಾನದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

12255029a ಆವೃತ್ತಿಸ್ತತ್ರ ಚೈಕಸ್ಯ ನಾಸ್ತ್ವಾವೃತ್ತಿರ್ಮನೀಷಿಣಾಮ್||

12255029c ಉಭೌ ತೌ ದೇವಯಾನೇನ ಗಚ್ಚತೋ ಜಾಜಲೇ ಪಥಾ||

ಜಾಜಲೇ! ಕಾಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳಿವೆ. ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಬ್ಬರೂ ದೇವಯಾನದ ಮೂಲಕ ಹೋದರೂ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅಪುನಾವೃತ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12255030a ಸ್ವಯಂ ಚೈಷಾಮನಡುಹೋ ಯುಜ್ಯಂತಿ ಚ ವಹಂತಿ ಚ||

12255030c ಸ್ವಯಮುಸ್ರಾಶ್ಚ ದುಹ್ಯಂತೇ ಮನಃಸಂಕಲ್ಪಸಿದ್ಧಿಭಿಃ||

ಸಂಕಲ್ಪಸಿದ್ಧಿಯಿರುವ ಜ್ಞಾನಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ

⁵⁷⁸ ಯಾನಿ ಯಜ್ಞೇಷ್ವಿಹೇಜ್ಯಂತಿ ಸದಾ ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಾಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಎತ್ತುಗಳು ತಾವೇ ಗಾಡಿಯ ನೊಗದ ಎರಡೂ ಕಡೆ ನಿಂತು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹಸುಗಳು ಕರೆಯದೆಯೇ ಹಾಲನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ.

12255031a ಸ್ವಯಂ ಯೂಪಾನುಪಾದಾಯ ಯಜಂತೇ ಸ್ವಾಪ್ತದಕ್ಷಿಣೈಃ|

12255031c ಯಸ್ತಥಾಭಾವಿತಾತ್ಮಾ ಸ್ಯಾತ್ಸ ಗಾಮಾಲಬ್ಧುಮರ್ಹತಿ||

ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯೂಪವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಯಥೇಚ್ಛ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥಹ ಭಾವಿತಾತ್ಮರು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವೇ ಗವಾಲಂಭನವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು.

12255032a ಓಷಧೀಭಿಸ್ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯಜೇರಂಸ್ತೇ ನತಾದೃಶಾಃ|

12255032c ಬುದ್ಧಿತ್ಯಾಗಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ತಾದೃಶಂ ಪ್ರಬ್ರವೀಮಿ ತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು ಓಷಧಿಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಇತರರು ಇಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲಾರರು. ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವವರ ಮಹಿಮೆಯು ಇಷ್ಟು ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ನಾನು ತ್ಯಾಗಧರ್ಮವನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12255033a ನಿರಾಶಿಷಮನಾರಂಭಂ ನಿರ್ನಮಸ್ಯಾರಮಸ್ತುತಿಮ್|

12255033c ಅಕ್ಷೀಣಂ ಕ್ಷೀಣಕರ್ಮಾಣಂ ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧದ ಕಾಮನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲವೋ, ಫಲದ ಇಚ್ಛೆಯೆಂದು ಯಾರು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ನಮಸ್ಕಾರ-ಹೊಗಳಿಕೆಗಳಿಂದ ಯಾರು ದೂರವಾಗಿರುವನೋ, ಯಾರ

ಆತ್ಮಧರ್ಮವು ಎಂದೂ ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ
ಬಂಧನಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸಿರುವವೋ ಅವನನ್ನೇ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ದೇವತೆಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12255034a ನಾಶ್ರಾವಯನ್ನ ಚ ಯಜನ್ನ ದದದ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷು ಚ|

12255034c ಗ್ರಾಮ್ಯಾಂ ವೃತ್ತಿಂ ಲಿಪ್ಸಮಾನಃ ಕಾಂ ಗತಿಂ ಯಾತಿ ಜಾಜಲೇ|

12255034e ಇದಂ ತು ದೈವತಂ ಕೃತ್ವಾ ಯಥಾ ಯಜ್ಞಮವಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಜಾಜಲೇ! ಅಧ್ಯಯನ-ಅಧ್ಯಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ, ಯಜ್ಞಮಾಡದೇ,
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನಮಾಡದೇ, ಕೇವಲ ಗ್ರಾಮ್ಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ
ಇರಬೇಕೆನ್ನುವವರು ಯಾವ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲರು? ಆದರೆ
ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವನೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ
ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುವವನು ಯಜ್ಞದ ಯಥಾವತ್ತಾದ ಫಲವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

12255035 ಜಾಜಲಿರುವಾಚ|

12255035a ನ ವೈ ಮುನೀನಾಂ ಶೃಣುಮಃ ಸ್ಮ ತತ್ತ್ವಂ

ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾ ವಾಣಿಜ ಕಷ್ಟಮೇತತ್|

12255035c ಪೂರ್ವೇ ಪೂರ್ವೇ ಚಾಸ್ಯ ನಾವೇಕ್ಷಮಾಣಾ

ನಾತಃ ಪರಂ ತಮೃಷಯಃ ಸ್ಥಾಪಯಂತಿ||

ಜಾಜಲಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ವಾಣಿಜ! ನಾನು ಮುನಿಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳ
ಕುರಿತು ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಕಷ್ಟ.
ಹಿಂದಿನವರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ವಿಚಾರಮಾಡಿದ್ದರೂ ಈ ಪರತತ್ತ್ವವನ್ನು ಋಷಿಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ

ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಲ್ಲ.

12255036a ಅಸ್ಮಿನ್ನೇವಾತ್ಮ ತೀರ್ಥೇ ನ ಪಶವಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಯುಃ ಸುಖಮ್|

12255036c ಅಥ ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ಕೇನ ವಾಣಿಜ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಸುಖಮ್|

12255036e ಶಂಸ ಮೇ ತನ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಭೃಶಂ ವೈ ಶ್ರದ್ಧಧಾಮಿ ತೇ||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ವಾಣಿಜ! ಪಶುಸಮಾನ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ದೇಹವೆಂಬ ಪುಣ್ಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲಾರರು. ಅಂಥವರು ಯಾವ ಇತರ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ? ಇದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಅಧಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಂಟಾಗಿದೆ.”

12255037 ತುಲಾಧಾರ ಉವಾಚ|

12255037a ಉತ ಯಜ್ಞಾ ಉತಾಯಜ್ಞಾ ಮಖಿಂ ನಾರ್ಹಂತಿ ತೇ ಕ್ವ ಚಿತ್|

12255037c ಆಜ್ಯೇನ ಪಯಸಾ ದಧ್ನಾ ಪೂರ್ಣಾಹುತ್ಯಾ ವಿಶೇಷತಃ|

12255037e ವಾಲೈಃ ಶೃಂಗೇಣ ಪಾದೇನ ಸಂಭವತ್ಯೇವ ಗೌರ್ಮ ಖಮ್||

ತುಲಾಧಾರನು ಹೇಳಿದನು: “ದಾಂಭಿಕರು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞವು ಅಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳಿಂದಾಗಿ “ಯಜ್ಞ” ಎಂದು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂಥವರು ಮಾನಸಿಕ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಅರ್ಹರಲ್ಲ. ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದವನು ತುಪ್ಪ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿ ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದವನು ಗೋಪುಚ್ಛದಿಂದ ಪಿತೃತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಗೋಶೃಂಗದಿಂದ

ದೇವತಾಭಿಷೇಕವನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ಹಸುವಿನ ಕಾಲಿನ ಧೂಳನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಗೋವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

12255038a ಪತ್ತೀಂ ಚಾನೇನ ವಿಧಿನಾ ಪ್ರಕರೋತಿ ನಿಯೋಜಯನ್⁵⁷⁹ |

12255038c ಪುರೋಡಾಶೋ ಹಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪಶೂನಾಂ ಮೇಧ್ಯ ಉಚ್ಯತೇ ||

ಇದೇ ವಿಧಿಯಿಂದ ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ನಿಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪುರೋಡಾಶವೇ ಎಲ್ಲ ಪಶುಗಳ ಮೇಧ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹವಿಸ್ಸೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

12255039a ಸರ್ವಾ ನದ್ಯಃ ಸರಸ್ವತ್ಯಃ ಸರ್ವೇ ಪುಣ್ಯಾಃ ಶಿಲೋಚ್ಚಯಾಃ |

12255039c ಜಾಜಲೇ ತೀರ್ಥಮಾತ್ಮೈವ ಮಾ ಸ್ಮ ದೇಶಾತಿಥಿರ್ಭವ ||

ಸರ್ವನದಿಗಳೂ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಪರ್ವತಗಳೂ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಜಾಜಲೇ! ಈ ಶರೀರವೇ ಒಂದು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವಾಗಿದೆ. ತೀರ್ಥಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ದೇಶಾಟನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

12255040a ಏತಾನೀದೃಶಕಾನ್ ಧರ್ಮಾನಾಚರನ್ನಿಹ ಜಾಜಲೇ |

12255040c ಕಾರಣೈರ್ಧರ್ಮಮನ್ವಿಚ್ಛನ್ನ ಲೋಕಾನಾಪ್ನುತೇ ಶುಭಾನ್ ||

ಜಾಜಲೇ! ಈ ತರಹದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಸುಲಭ ಸಲಕರಣಗಳಿಂದಲೇ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಶುಭಪ್ರದ

579 ಭಾರತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಇಷ್ಟಂ ತು ದೈವತಂ ಕೃತ್ವಾ ಯಥಾ ಯಜ್ಞಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ |

ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.””

12255041 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12255041a ಏತಾನೀದೃಶಕಾನ್ ಧರ್ಮಾಂಸ್ತುಲಾಧಾರಃ ಪ್ರಶಂಸತಿ|

12255041c ಉಪಪತ್ಯಾ ಹಿ ಸಂಪನ್ನಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಸದ್ಭಿರ್ನಿಷೇವಿತಾನ್||

ಭೀಷ್ಮ ನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ರೀತಿಯ ಹಿಂಸಾರಹಿತವಾದ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರು ಆಚರಿಸುವ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ವೈಶ್ಯ ತುಲಾಧಾರನು ಸದಾ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ತುಲಾಭಾರಜಾಜಲಿಸಂವಾದೇ

ಪಂಚಪಂಚಾಶದಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ತುಲಾಭಾರಜಾಜಲಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೂರಾಐವತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೬

ಜಾಜಲಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಉಪದೇಶ (1-22).

12256001 ತುಲಾಧಾರ ಉವಾಚ|

12256001a ಸದ್ಭಿರ್ವಾ ಯದಿ ವಾಸದ್ಭಿರಯಂ ಪಂಥಾಃ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ|

12256001c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಸಾಧು ತತೋ ಜ್ಞಾಸ್ಯಸಿ ತದ್ಯಥಾ||

ತುಲಾಧಾರನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಧರ್ಮ

ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸತ್ತುರುಷರು ಆಚರಿಸುವರೇ ಅಥವಾ ಅಸತ್ತುರುಷರು
ಆಚರಿಸುವರೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ನೋಡು.
ನಂತರ ನಿನಗೆ ಇದರ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ.

12256002a ಏತೇ ಶಕುಂತಾ ಬಹವಃ ಸಮಂತಾದ್ವಿಚರಂತಿ ಹಿ|

12256002c ತವೋತ್ತಮಾಂಗೇ ಸಂಭೂತಾಃ ಶ್ರೇನಾಶ್ಚಾನ್ಯಾಶ್ಚ ಜಾತಯಃ||

ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಗಿಡಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ
ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸುತ್ತಲೂ ಹಾರಾಡುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ
ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಇವೆ.

12256003a ಆಹ್ವಯೈನಾನ್ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮನ್ವಿಶಮಾನಾಂಸ್ತತಸ್ತತಃ|

12256003c ಪಶ್ಯೇಮಾನ್ ಹಸ್ತಪಾದೇಷು ಶ್ಲಿಷ್ಪಾನ್ದೇಹೇ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮನ್! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನೀನು
ಆಹ್ವಾನಿಸು. ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು
ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡು.

12256004a ಸಂಭಾವಯಂತಿ ಪಿತರಂ ತ್ವಯಾ ಸಂಭಾವಿತಾಃ ಖಿಗಾಃ|

12256004c ಅಸಂಶಯಂ ಪಿತಾ ಚ ತ್ವಂ ಪುತ್ರಾನಾಹ್ವಯ ಜಾಜಲೇ||

ಜಾಜಲೇ! ನಿನ್ನಿಂದ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ತಂದೆಯಿಂದೇ
ಭಾವಿಸಿವೆ. ನೀನು ಅವುಗಳ ತಂದೆಯನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.
ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ಕರೆ!”

12256005 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12256005a ತತೋ ಜಾಜಲಿನಾ ತೇನ ಸಮಾಹೂತಾಃ ಪತತ್ರಿಣಃ|

12256005c ವಾಚಮುಚ್ಚಾರಯನ್ನಿವ್ಯಾಂ ಧರ್ಮಸ್ಯ ವಚನಾತ್ಕಿಲ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: "ಆಗ ಜಾಜಲಿಯು ಆ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕರೆದನು. ಅವನ ಧರ್ಮಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಪಕ್ಷಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ದಿವ್ಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದವು:

12256006a ಅಹಿಂಸಾದಿಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಇಹ ಚೈವ ಪರತ್ರ ಚ|

12256006c ಸ್ಪರ್ಧಾ ನಿಹಂತಿ ವೈ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಾಹತಾ ಹಂತಿ ತಂ ನರಮ್||

"ಅಹಿಂಸೆ, ದಯೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವು ಇಹ-ಪರ ಲೋಕಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯ ಭಾವನೆಯೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೇ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮವು ಕರ್ತೃವಾದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

12256007a ಶ್ರದ್ಧಾವೃದ್ಧಂ ವಾಙ್ಮನಸೀ ನ ಯಜ್ಞಸ್ತ್ರಾತುಮರ್ಹತಿ|

12256007c ಅತ್ರ ಗಾಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಗೀತಾಃ ಕೀರ್ತಯಂತಿ ಪುರಾವಿದಃ||

ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವರಸಹಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೇ ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞವು ಕರ್ತೃವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಗೀತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12256008a ಶುಚೇರಶ್ರದ್ಧಧಾನಸ್ಯ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಸ್ಯ ಚಾಶುಚೇಃ|

12256008c ದೇವಾಶ್ಚಿತ್ತಮಮನ್ಯಂತ ಸದೃಶಂ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಣಿ||

ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದವನು ಶುಚಿಯಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರೂ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದವನು ಅಶುಚಿಯಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರೂ ಅವೆರಡನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳು ಒಂದೇ ಸಮವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು.

12256009a ಶ್ರೋತ್ರಿಯಸ್ಯ ಕದರ್ಯಸ್ಯ ವದಾನ್ಯಸ್ಯ ಚ ವಾರ್ಧುಷೇ|

12256009c ಮೀಮಾಂಸಿತೋಭಯಂ ದೇವಾಃ ಸಮಮನ್ನಮಕಲ್ಪಯನ್||

ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಪಣನಾದ ಶ್ರೋತ್ರೀಯನ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಉದಾರಿಯಾದ ಬಡ್ಡಿಯ ಹಣದಿಂದ ಜೀವಿಸುವವನ ಅನ್ನವನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರ್ಯಾಯಲೋಚಿಸಿ ಸಮಾನವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು.

12256010a ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತಾನುವಾಚ ವಿಷಮಂ ಕೃತಮಿತ್ಯುತ|

12256010c ಶ್ರದ್ಧಾಪೂತಂ ವದಾನ್ಯಸ್ಯ ಹತಮಶ್ರದ್ಧಯೇತರತ್|

12256010e ಭೋಜ್ಯಮನ್ನಂ ವದಾನ್ಯಸ್ಯ ಕದರ್ಯಸ್ಯ ನ ವಾರ್ಧುಷೇ||

ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ನೀವು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಸಮಾನತೆಯು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಉದಾರಿಯಾದವನು ಅಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಅನ್ನವೇ ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಉದಾರಿಯಾದವನು ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಅಂತಹ ದಾನವು ನಷ್ಟಪ್ರಾಯವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೃಪಣನಾದ ಶ್ರೋತ್ರೀಯನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಉದಾರಿಯಾದ ಬಡ್ಡೀಹಣದಿಂದ ಜೀವಿಸುವವನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬಹುದು.

12256011a ಅಶ್ರದ್ಧಧಾನ ಏವೈಕೋ ದೇವಾನಾಂ ನಾರ್ಹತೇ ಹವಿಃ|

12256011c ತಸ್ಮೈವಾನ್ನಂ ನ ಭೋಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಧರ್ಮವಿದೋ ವಿದುಃ||

ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಯಾರೊಬ್ಬನೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲು ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ಅಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಲೇಬಾರದೆಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12256012a ಅಶ್ರದ್ಧಾ ಪರಮಂ ಪಾಪಂ ಶ್ರದ್ಧಾ ಪಾಪಪ್ರಮೋಚನೀ|

12256012c ಜಹಾತಿ ಪಾಪಂ ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ಸರ್ಪೋ ಜೀರ್ಣಾಮಿವ ತ್ವಚಮ್||

ಅಶ್ರದ್ಧೆಯು ಪರಮ ಪಾಪವು. ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆಯುವಂಥಹುದು. ಸರ್ಪವು ಪೊರೆ ಬಿಡುವಂತೆ ಶ್ರದ್ಧಾವಾನನು ಪಾಪವನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ.

12256013a ಜ್ಯಾಯಸೀ ಯಾ ಪವಿತ್ರಾಣಾಂ ನಿವೃತ್ತಿಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಸಹ|

12256013c ನಿವೃತ್ತಶೀಲದೋಷೋ ಯಃ ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ಪೂತ ಏವ ಸಃ||

ಶ್ರದ್ಧೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿ (ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ)ಯೂ ಪವಿತ್ರಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾದುದು. ಶೀಲಕ್ಕೆ ದೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಹೊಂದಿದ ಶ್ರದ್ಧಾವಾನನು ಪರಮ ಪವಿತ್ರನೇ ಸರಿ.

12256014a ಕಿಂ ತಸ್ಯ ತಪಸಾ ಕಾರ್ಯಂ ಕಿಂ ವೃತ್ತೇನ ಕಿಮಾತ್ಮನಾ|

12256014c ಶ್ರದ್ಧಾಮಯೋಽಯಂ ಪುರುಷೋ ಯೋ ಯಚ್ಚ ದ್ಧಃ ಸ ಏವ ಸಃ||

ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಿಗೆ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದುದೇನಿದೆ? ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಆತ್ಮಚಿಂತನೆಯಿಂದಾಗಲೀ

ಆಗಬೇಕಾದುದೇನಿದೆ? ಅಂತಹ ಪುರುಷನು ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ
ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಡುವನೋ ಅವನು ಅದೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ⁵⁸⁰.

12256015a ಇತಿ ಧರ್ಮಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಃ ಸದ್ಭಿರ್ಧರ್ಮಾರ್ಥದರ್ಶಿಭಿಃ|

12256015c ವಯಂ ಜಿಜ್ಞಾಸಮಾನಾಸ್ವಾ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ಧರ್ಮದರ್ಶನಾತ್||

ಧರ್ಮಾರ್ಥದರ್ಶಿಗಳು ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ನಾವೂ ಈ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶ್ರದ್ಧೆಯ
ಸಂಬಂಧವಾದ ಈ ಧರ್ಮವು ಧರ್ಮದರ್ಶನನಿಂದ ನಮಗೆ
ತಿಳಿಯಿತು.

12256016a ಸ್ವರ್ಧಾಂ ಜಹಿ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ತತಃ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಯತ್ಪರಮ್|

12256016c ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಶ್ಚ ಧರ್ಮಾಂಶ್ಚೈವೇಹ ವಾಣಿಜಃ⁵⁸¹|

12256016e ಸ್ವವರ್ತನಿ ಸ್ಥಿತಶ್ಚೈವ ಗರೀಯಾನೇಷ ಜಾಜಲೇ||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಸ್ವರ್ಧೆಯನ್ನು ತೊರೆ. ಅನಂತರ ಪರಮ ಪದವನ್ನು
ಹೊಂದುವೆ. ಜಾಜಲೇ! ಈ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತ ಶ್ರದ್ಧಾಳು ವಾಣಿಜನು
ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪನೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ
ನಿರತನಾಗಿರುವವನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

12256017a ಏವಂ ಬಹುಮತಾರ್ಥಂ ಚ ತುಲಾಧಾರೇಣ ಭಾಷಿತಮ್|

12256017c ಸಮ್ಯಕ್ಶೈವಮುಪಾಲಬ್ಧೋ ಧರ್ಮಶ್ಚೋಕ್ತಃ ಸನಾತನಃ||

⁵⁸⁰ ಶ್ರದ್ಧಾಮಯೋಽಯಂ ಪುರುಷಃ ಯೋ ಯಚ್ಛ್ರದ್ಧಃ ಸ ಏವ ಸಃ|
(ಭೀಷ್ಮಪರ್ವ, ಭಗವದ್ಗೀತಾಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ 39, ಶ್ಲೋಕ 3).

⁵⁸¹ ಧರ್ಮಶ್ಚೈವ ಹಿ ಜಾಜಲೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಹೀಗೆ ತುಲಾಧಾರನು ಬಹುಮತಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ, ಉತ್ತಮ
ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

12256018a ತಸ್ಯ ವಿಖ್ಯಾತವೀರ್ಯಸ್ಯ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಸ ದ್ವಿಜಃ|

12256018c ತುಲಾಧಾರಸ್ಯ ಕೌಂತೇಯ ಶಾಂತಿಮೇವಾನ್ವಪದ್ಯತ||

ಕೌಂತೇಯ ! ವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ
ತುಲಾಧಾರನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದ್ವಿಜನು ಶಾಂತನಾದನು.

12256019a ತತೋಽಚಿರೇಣ ಕಾಲೇನ ತುಲಾಧಾರಃ ಸ ಏವ ಚ|

12256019c ದಿವಂ ಗತ್ವಾ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞೌ ವಿಹರೇತಾಂ ಯಥಾಸುಖಮ್|

12256019e ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಸ್ಥಾನಮುಪಾಗಮ್ಯ ಸ್ವಕರ್ಮಫಲನಿರ್ಜಿತಮ್||

ನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ತುಲಾಧಾರ ಮತ್ತು
ಅವನು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಫಲಗಳಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವಕ್ಕೆ
ಹೋಗಿ ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿದರು.

12256020a ಸಮಾನಾಂ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾನಾಂ ಸಂಯತಾನಾಂ ಸುಚೇತಸಾಮ್|

12256020c ಕುರ್ವತಾಂ ಯಜ್ಞ ಇತ್ಯೇವ ನ ಯಜ್ಞೋ ಜಾತು ನೇಷ್ಯತೇ||

ಲಾಭಾಲಾಭಗಳು ಸಮನಾಗಿರುವ, ಶ್ರದ್ಧಾವಂತ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ,
ಶುದ್ಧಚಿತ್ತರು ಕರ್ತೃವ್ಯವೆಂದು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞವು ಎಂದೂ
ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12256021a ಶ್ರದ್ಧಾ ವೈ ಸಾತ್ತಿ ಕೀ ದೇವೀ⁵⁸² ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ದುಹಿತಾ ನೃಪ|

⁵⁸² ವೈವಸ್ವತೀ ಸೇಯಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12256021c ಸಾವಿತ್ರೀ ಪ್ರಸವಿತ್ರೀ ಚ ಜೀವವಿಶ್ವಾಸಿನೀ ತಥಾ⁵⁸³||

ನೃಪ! ದೇವೀ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಸಾತ್ವಿಕೀ. ಸೂರ್ಯನ ಪುತ್ರಿಯು. ಅವಳು ಸಾವಿತ್ರೀ, ಪ್ರಸವಿತ್ರೀ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವವಿಶ್ವಾಸಿನಿ ಕೂಡ.

12256022a ವಾಗ್ವೃದ್ಧಂ ತ್ರಾಯತೇ ಶ್ರದ್ಧಾ ಮನೋವೃದ್ಧಂ ಚ ಭಾರತ|

12256022c ಯಥೌಪಮೋಪದೇಶೇನ ಕಿಂ ಭೂಯಃ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಭಾರತ! ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ವರ್ಣಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಿರತೆಯಿದ್ದರೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಸ್ವಾಲಿತ್ಯದೋಷವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಉಪಮೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ?”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ತುಲಾಭಾರಜಾಜಲಿಸಂವಾದೇ
ಷಟ್ಪಂಚಾಶದಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ತುಲಾಭಾರಜಾಜಲಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಐವತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೭

⁵⁸³ ಬಹಿರ್ವಾಙ್ಮನಸೀ ತತಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ವಿಚಿಕ್ಷು ಗೀತಾ

ವಿಚಿಕ್ಷು ರಾಜನಿಂದ ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮದ ಪ್ರಶಂಸೆ (1-13).

12257001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12257001a ಅತ್ರಾಪ್ಯದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12257001c ಪ್ರಜಾನಾಮನುಕಂಪಾರ್ಥಂ ಗೀತಂ ರಾಜ್ಞಾ ವಿಚಿಕ್ಷುನಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ರಾಜ ವಿಚಿಕ್ಷುವು ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಹಾಡಿದ ಗೀತೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12257002a ಚಿನ್ನಸ್ಥೂಣಂ ವೃಷಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿರಾವಂ ಚ ಗವಾಂ ಭೃಶಮ್|

12257002c ಗೋಗ್ರಹೇ ಯಜ್ಞವಾಟಸ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಃ ಸ ಪಾರ್ಥಿವಃ||

12257003a ಸ್ವಸ್ತಿ ಗೋಭ್ಯೋಽಸ್ತು ಲೋಕೇಷು ತತೋ ನಿರ್ವಚನಂ ಕೃತಮ್|

ಯಜ್ಞವಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದ ಹೋರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗೋಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳು ಬಹಳವಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಆ ಪಾರ್ಥಿವನು ನೋಡಿ, “ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಗೋವುಗಳಿಗೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ” ಎಂಬ ನಿರ್ವಚನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

12257003c ಹಿಂಸಾಯಾಂ ಹಿ ಪ್ರವೃತ್ತಾಯಾಮಾಶೀರೇಷಾನುಕಲ್ಪಿತಾ||

12257004a ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತಮರ್ಯಾದೈರ್ವಿಮೂಢೈರ್ನಾಸ್ತಿಕೈರ್ನ ರೈಃ|

12257004c ಸಂಶಯಾತ್ಮಭಿರವ್ಯಕ್ತೈರ್ಹಿಂಸಾ ಸಮನುಕೀರ್ತಿತಾ||

ಹಿಂಸಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು ಕೂಡ:

“ಧರ್ಮದ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟರಾದ ಮೂರ್ಖರು, ನಾಸ್ತಿಕರು, ಆತ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವುಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಅಪ್ರಸಿದ್ಧರು ಮಾತ್ರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.

12257005a ಸರ್ವಕರ್ಮಸ್ವಹಿಂಸಾ ಹಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಮನುರಬ್ರವೀತ್|

12257005c ಕಾಮರಾಗಾದ್ವಿಹಿಂಸಂತಿ ಬಹಿರ್ವೇದ್ಯಾಂ ಪಶೂನ್ನರಾಃ||

ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಮನುವು ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕಾಮ-ರಾಗಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಿರ್ವೇದಿಯಲ್ಲಿ ಪಶುಗಳನ್ನು ಬಲಿಹೊಡುತ್ತಾರೆ.

12257006a ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಮಾಣತಃ ಕಾರ್ಯೋ ಧರ್ಮಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮೋ ವಿಜಾನತಾ|

12257006c ಅಹಿಂಸೈವ ಹಿ ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ಧರ್ಮೇಭ್ಯೋ ಜ್ಯಾಯಸೀ ಮತಾ||

ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸನು ವೈದಿಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

12257007a ಉಪೋಷ್ಯ ಸಂಶಿತೋ ಭೂತ್ವಾ ಹಿತ್ವಾ ವೇದಕೃತಾಃ ಶ್ರುತಿಃ|

12257007c ಆಚಾರ ಇತ್ಯನಾಚಾರಾಃ ಕೃಪಣಾಃ ಫಲಹೇತವಃ||

ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಠಿನ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಸಕಾಮ ಕರ್ಮಗಳು ಅನಾಚಾರಕರ್ಮಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಬಾರದು. ಕೃಪಣರು ಮಾತ್ರ ಫಲೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12257008a ಯದಿ ಯಜ್ಞಾಂಶ್ಚ ವೃಕ್ಷಾಂಶ್ಚ ಯೂಪಾಂಶ್ಚೋದ್ದಿಶ್ಯ ಮಾನವಾಃ|

12257008c ವೃಥಾ ಮಾಂಸಾನಿ ಖಾದಂತಿ ನೈಷ ಧರ್ಮಃ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ||

ಯಜ್ಞದ ಯೂಪಸ್ತಂಭಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದು ಮತ್ತು ವೃಥಾ ಮಾಂಸಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು - ಇವೆರಡೂ ಧರ್ಮವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12257009a ಮಾಂಸಂ ಮಧು ಸುರಾ ಮತ್ಸ್ಯಾ ಆಸವಂ ಕೃಸರೌದನಮ್|

12257009c ಧೂರ್ತ್ಯಃ ಪ್ರವರ್ತಿತಂ ಹ್ಯೇತನ್ವೈತದ್ವೇದೇಷು ಕಲ್ಪಿತಮ್||

12257010a ಕಾಮಾನೋತ್ರಹಾಚ್ಚ ಲೋಭಾಚ್ಚ ಲೌಲ್ಯಮೇತತ್ಪ್ರವರ್ತಿತಮ್|

ಮಾಂಸ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಸುರೆ, ಮೀನು ಮತ್ತು ಎಳ್ಳನ್ನು - ಇವುಗಳನ್ನು ಧೂರ್ತರು ಯಜ್ಞದ ಸಂಭಾರಗಳೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗವಿಧಾನಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಮ, ಮೋಹ, ಲೋಭ, ಮತ್ತು ಲೋಲುಪತೆಗಳಿಂದ ಅವರು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

12257010c ವಿಷ್ಣುಮೇವಾಭಿಜಾನಂತಿ ಸರ್ವಯಜ್ಞೇಷು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ|

12257010e ಪಾಯಸೈಃ ಸುಮನೋಭಿಶ್ಚ ತಸ್ಯಾಪಿ ಯಜನಂ ಸ್ಮೃತಮ್||

ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಾಯಸ ಮತ್ತು ಸುಮನೋಹರ ಪುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಕೂಡ ಯಜ್ಞವೆಂದೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

12257011a ಯಜ್ಞಿಯಾಶ್ಚೈವ ಯೇ ವೃಕ್ಷಾ ವೇದೇಷು ಪರಿಕಲ್ಪಿತಾಃ|

12257011c ಯಚ್ಚಾಪಿ ಕಿಂ ಚಿತ್ಕರ್ತವ್ಯಮನ್ಯಚ್ಛೋಕ್ಷೈಃ ಸುಸಂಸ್ಕೃತಮ್|

12257011e ಮಹಾಸತ್ತ್ವೈಃ ಶುದ್ಧಭಾವೈಃ ಸರ್ವಂ ದೇವಾರ್ಹಮೇವ ತತ್||

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಯಾವ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿವೆಯೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಆಚಾರವಿಚಾರವುಳ್ಳ ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರುಷನು ವಿಶುದ್ಧ ಭಾವನೆಯ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಯಿಂದಲೇ ಹವಿಸ್ಸಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರೆ ಅದೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ.”

12257012 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12257012a ಶರೀರಮಾಪದಶ್ಚಾಪಿ ವಿವದಂತ್ಯವಿಹಿಂಸತಃ|

12257012c ಕಥಂ ಯಾತ್ರಾ ಶರೀರಸ್ಯ ನಿರಾರಂಭಸ್ಯ ಸೇತ್ಸ್ಯತಿ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಶರೀರಕ್ಕೆ ಆಪತ್ತುಂಟಾದಾಗ ಹಿಂಸೆ-ಅಹಿಂಸೆಗಳ ನಡುವೆ ಘರ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಹಿಂಸಾವಾದಿಯು ಶರೀರದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ?”

12257013 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12257013a ಯಥಾ ಶರೀರಂ ನ ಗ್ಲಾಯೇನ್ನೇಯಾನ್ಮೃತ್ಯುವಶಂ ಯಥಾ|

12257013c ತಥಾ ಕರ್ಮಸು ವರ್ತೇತ ಸಮರ್ಥೋ ಧರ್ಮಮಾಚರೇತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಶರೀರವು ಕ್ಷೀಣಿಸಿ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ವಶವಾಗದಂತೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಶರೀರಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬಲ್ಲನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ವಿಚಕ್ಷಿಗೀತಾಯಾಂ ಸಪ್ತಪಂಚಾಶದಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಚಕ್ಷಿಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾಣವತ್ತೆಳನೇ

ಚಿರಕಾರಿಕೋಪಖ್ಯಾನ

ಮಹರ್ಷಿ ಗೌತಮ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ಚಿರಕಾರಿಯ ಉಪಾಖ್ಯಾನ (1-75)

12258001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12258001a ಕಥಂ ಕಾರ್ಯಂ ಪರಿಕ್ಷೇತ ಶೀಘ್ರಂ ವಾಥ ಚಿರೇಣ ವಾ|

12258001c ಸರ್ವಥಾ ಕಾರ್ಯದುರ್ಗೇಽಸ್ಮಿನ್ನವಾನ್ಃ ಪರಮೋ ಗುರುಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸರ್ವಥಾ ದುರ್ಗಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೇ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸಹೋಗದೆ ಮಾಡಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೇ? ನೀನೇ ನಮಗೆ ಪರಮ ಗುರುವು.”

12258002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12258002a ಅತ್ರಾಪ್ಯದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12258002c ಚಿರಕಾರೇಸ್ತು ಯತ್ಪೂರ್ವಂ ವೃತ್ತಮಾಂಗಿರಸೇ ಕುಲೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಿಂದೆ ಆಂಗಿರಸ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಿರಕಾರಿಯು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡನು ಎಂಬ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12258003a ಚಿರಕಾರಿಕ ಭದ್ರಂ ತೇ ಭದ್ರಂ ತೇ ಚಿರಕಾರಿಕ|

12258003c ಚಿರಕಾರೀ ಹಿ ಮೇಧಾವೀ ನಾಪರಾಧ್ಯತಿ ಕರ್ಮಸು||

ಅವನ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ತಂದೆಯೇ ಅವನನ್ನು
ಹೀಗೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದನು: “ಚಿರಕಾರೀ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ!
ಚಿರಕಾರೀ! ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ! ಚಿರಕಾರಿಯು ಮೇಧಾವಿಯು ಮತ್ತು
ಅವನು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ!”

12258004a ಚಿರಕಾರೀ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಗೌತಮಸ್ಯಾಭವತ್ಸುತಃ|

12258004c ಚಿರಂ ಹಿ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಾಣಿ ಸಮೇಕ್ಷಾವಾನ್ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಚಿರಕಾರಿಯು ಗೌತಮನ ಮಗನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಎಲ್ಲ
ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಸಹಿತ
ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ ನಂತರವೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಯುಕ್ತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

12258005a ಚಿರಂ ಸಂಚಿಂತಯನ್ನರ್ಥಾಂಶ್ಚಿರಂ ಜಾಗ್ರಚ್ಚಿರಂ ಸ್ವಪನ್||

12258005c ಚಿರಕಾರ್ಯಾಭಿಸಂಪತ್ತೇಶ್ಚಿರಕಾರೀ ತಥೋಚ್ಯತೇ||

ಅವನು ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಾಗಲೀ ಬಹಳ ಕಾಲ ವಿಚಾರ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಹಳ ಸಮಯದವರೆಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಿಯೇ
ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಲಗಿದನೆಂದರೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ
ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಹಳ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಅವನು ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ
ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ “ಚಿರಕಾರಿ”
ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

12258006a ಅಲಸಗ್ರಹಣಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ದುರ್ಮೇಧಾವೀ ತಥೋಚ್ಯತೇ|

12258006c ಬುದ್ಧಿಲಾಘವಯುಕ್ತೇನ ಜನೇನಾದೀರ್ಘದರ್ಶಿನಾ||

ದೀರ್ಘದರ್ಶಿಗಳಲ್ಲದ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ಜನರು ಅವನನ್ನು
ಮಂದಸ್ವಭಾವದವನೆಂದೂ, ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯವನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

12258007a ವ್ಯಭಿಚಾರೇ ತು ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿದ್ವ್ಯತಿಕ್ರಮ್ಯಾಪರಾನ್ಸುತಾನ್|

12258007c ಪಿತ್ರೋಕ್ತಃ ಕುಪಿತೇನಾಥ ಜಹೀಮಾಂ ಜನನೀಮಿತಿ||

ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಭಿಚಾರದಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ
ಗೌತಮನು ತನ್ನ ಇತರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಿರಕಾರಿಗೆ “ನಿನ್ನ
ಜನನಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸು!” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

12258008a ಸ ತಥೇತಿ ಚಿರೇಣೋಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವಭಾವಾಚ್ಚಿರಕಾರಿಕಃ|

12258008c ವಿಮೃಶ್ಯ ಚಿರಕಾರಿತ್ವಾಚ್ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವೈ ಚಿರಮ್||

ಸ್ವಭಾವತಃ ನಿಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಚಿರಕಾರಿಕನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ
ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದನು. ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಬಹಳ
ಸಮಯದವರೆಗೆ ಚಿರಕಾರಿಯು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದನು:

12258009a ಪಿತುರಾಜ್ಞಾಂ ಕಥಂ ಕುರ್ಯಾಂ ನ ಹನ್ಯಾಂ ಮಾತರಂ ಕಥಮ್|

12258009c ಕಥಂ ಧರ್ಮಚ್ಛಲೇ ನಾಸ್ಮಿನ್ನಿಮಜ್ಜೇಯಮಸಾಧುವತ್||

“ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಾಲಿಸಲಿ? ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ
ಕೊಲ್ಲದೇ ಇರಲಿ? ಕೆಟ್ಟವನಂತೆ ಈ ಧರ್ಮಸಂಕಟದಲ್ಲಿ
ಮುಳುಗಿಹೋಗಿರುವ ನಾನು ಹೇಗೆ ಮೇಲೇಳಬಹುದು?

12258010a ಪಿತುರಾಜ್ಞಾ ಪರೋ ಧರ್ಮಃ ಸ್ವಧರ್ಮೋ ಮಾತ್ರರಕ್ಷಣಮ್|

12258010c ಅಸ್ವತಂತ್ರಂ ಚ ಪುತ್ರತ್ವಂ ಕಿಂ ನು ಮಾಂ ನಾತ್ರ ಪೀಡಯೇತ್||

ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಪರಮ ಧರ್ಮವು.
ತಾಯಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಸ್ವಧರ್ಮವು. ಪುತ್ರತ್ವವು
ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನು ನನಗೆ ಅಧರ್ಮದಿಂದ
ಪೀಡೆಯಾಗದಂತೆ ಏನು ಮಾಡಬಹುದು?

12258011a ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಹತ್ವಾ ಮಾತರಂ ಚ ಕೋ ಹಿ ಜಾತು ಸುಖೀ ಭವೇತ್|

12258011c ಪಿತರಂ ಚಾಪ್ಯವಜ್ಞಾಯ ಕಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮವಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಯಾರು ತಾನೇ
ಸುಖಿಯಾಗಿರಬಲ್ಲನು? ಹಾಗೆಯೇ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು
ಪರಿಪಾಲಿಸದೇ ಇರುವ ಯಾರು ತಾನೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನು?

12258012a ಅನವಜ್ಞಾ ಪಿತುರ್ಯುಕ್ತಾ ಧಾರಣಂ ಮಾತ್ರರಕ್ಷಣಮ್|

12258012c ಯುಕ್ತಮಾವುಭಾವೇತೌ ನಾತಿವರ್ತೇತಮಾಂ ಕಥಮ್||

ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸದಿರುವುದು ಯುಕ್ತವಾದುದು.
ಮಾತ್ರರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇವೆರಡೂ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವಾಗ
ಇವೆರಡನ್ನೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸದಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

12258013a ಪಿತಾ ಹ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾಧತ್ತೇ ಜಾಯಾಯಾಂ ಜಜ್ಞಿಯಾಮಿತಿ|

12258013c ಶೀಲಚಾರಿತ್ರಗೋತ್ರಸ್ಯ ಧಾರಣಾರ್ಥಂ ಕುಲಸ್ಯ ಚ||

ತಂದೆಯಾದವನು ತನ್ನ ಶೀಲ, ಸದಾಚಾರ, ಕುಲ ಮತ್ತು ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ರೇತಸಿನ

ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪುತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತಾನೆ.

12258014a ಸೋಽಹಮಾತ್ಮಾ ಸ್ವಯಂ ಪಿತ್ರಾ ಪುತ್ರತ್ವೇ ಪ್ರಕೃತಃ ಪುನಃ|

12258014c ವಿಜ್ಞಾನಂ ಮೇ ಕಥಂ ನ ಸ್ಯಾದ್ಬುದ್ಧೇ ಚಾತ್ಮಸಂಭವಮ್||

ಹೀಗೆ ನಾನು ತಾಯಿಯಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ತಂದೆಯಿಂದಲೂ ಪುತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳಿಬ್ಬರೂ ಕಾರಣರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅನಾದರಣೆಮಾಡದಂತಹ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನವು ಇನ್ನೂ ನನಗೇಕೆ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ?

12258015a ಚಾತಕರ್ಮಣಿ ಯತ್ ಪ್ರಾಹ ಪಿತಾ ಯಚ್ಚೋಪಕರ್ಮಣಿ|

12258015c ಪರ್ಯಾಪ್ತಃ ಸ ದೃಢೀಕಾರಃ ಪಿತುರ್ಗೌರವನಿಶ್ಚಯೇ||

ಚಾತಕರ್ಮದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ಆತ್ಮಾ ವೈ ಪುತ್ರನಾಮಾಸಿ” ಎಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಮತ್ತು ಉಪನಯನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ಆಚಾರ್ಯದೇವೋ ಭವ| ಆಪೋಶಾನ| ಕರ್ಮ ಕುರು” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಆಜ್ಞೆಮಾಡುವುದೂ - ಇವುಗಳು ತಂದೆಯೇ ಅತ್ಯಧಿಕನಾದವನೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತವೆ.

12258016a ಗುರುರಗ್ರ್ಯಃ ಪರೋ ಧರ್ಮಃ ಪೋಷಣಾಧ್ಯಯನಾದ್ಧಿತಃ|

12258016c ಪಿತಾ ಯದಾಹ ಧರ್ಮಃ ಸ ವೇದೇಷ್ಟಪಿ ಸುನಿಶ್ಚಿತಃ||

ತಂದೆಯು ಭರಣ-ಪೋಷಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಗುರುವೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಧರ್ಮದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸ್ವರೂಪನೇ ಹೌದು.

ತಂದೆಯ ಹೇಳಿದ್ದು ಧರ್ಮವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ.

12258017a ಪ್ರೀತಿಮಾತ್ರಂ ಪಿತುಃ ಪುತ್ರಃ ಸರ್ವಂ ಪುತ್ರಸ್ಯ ವೈ ಪಿತಾ|

12258017c ಶರೀರಾದೀನಿ ದೇಯಾನಿ ಪಿತಾ ತ್ವೇಕಃ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ||

ತಂದೆಗೆ ಮಗನು ಪ್ರೀತಿಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಪುತ್ರನಿಗೆ ತಂದೆಯು ಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆಯಾದವನು ಮಾತ್ರ ಮಗನಿಗೆ ಶರೀರವೇ ಮೊದಲಾದ ಕೊಡಬಹುದಾದವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

12258018a ತಸ್ಮಾತ್ಪಿತುರ್ವಚಃ ಕಾರ್ಯಂ ನ ವಿಚಾರ್ಯಂ ಕಥಂ ಚನ|

12258018c ಪಾತಕಾನ್ಯಪಿ ಪೂಯಂತೇ ಪಿತುರ್ವಚನಕಾರಿಣಃ||

ಆದುದರಿಂದ ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡಲೇ ಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ವಿಚಾರಮಾಡಬಾರದು. ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವರು ಪಾತಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಪಾವನರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12258019a ಭೋಗೇ ಭಾಗ್ಯೇ ಪ್ರಸವನೇ ಸರ್ವಲೋಕನಿದರ್ಶನೇ|

12258019c ಭರ್ತ್ವಾ ಚೈವ ಸಮಾಯೋಗೇ ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನೇ ತಥಾ||

ಭೋಗ, ಭಾಗ್ಯ, ಪ್ರಸವನ, ಸರ್ವಲೋಕನಿದರ್ಶನ, ಗರ್ಭಾಧಾನ-ಪುಂಸವನ-ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಂದೆಯೇ ಪ್ರಭುವಾಗುತ್ತಾನೆ.

12258020a ಪಿತಾ ಸ್ವರ್ಗಃ ಪಿತಾ ಧರ್ಮಃ ಪಿತಾ ಪರಮಕಂ ತಪಃ|

12258020c ಪಿತರಿ ಪ್ರೀತಿಮಾಪನ್ನೇ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರೀಯಂತಿ ದೇವತಾಃ||

ತಂದೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗ. ತಂದೆಯೇ ಧರ್ಮ. ತಂದೆಯೇ ಪರಮ ತಪಸ್ಸು.

ತಂದೆಯು ಪ್ರೀತನಾದರೆ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳೂ ಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12258021a ಆಶಿಷಸ್ತಾ ಭಜಂತ್ಯೇನಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಾಹ ಯಾಃ ಪಿತಾ⁵⁸⁴|

12258021c ನಿಷ್ಕೃತಿಃ ಸರ್ವಪಾಪಾನಾಂ ಪಿತಾ ಯದಭಿನಂದತಿ||

ಪುರುಷನ ಪಿತನು ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದವಾಗುತ್ತದೆ.
ತಂದೆಯು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರೆ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ
ಏನೂ ಮಾಡಲಾರವು.

12258022a ಮುಚ್ಯತೇ ಬಂಧನಾತ್ಪುಷ್ಪಂ ಫಲಂ ವೃಂತಾತ್⁵⁸⁵ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ|

12258022c ಕ್ಲಿಶ್ಯನ್ನಪಿ ಸುತಸ್ನೇಹೈಃ ಪಿತಾ ಸ್ನೇಹಂ ನ ಮುಂಚತಿ||

ಹೂವು ತೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಳಚಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಹಣ್ಣು ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ
ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಕಷ್ಟಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಂದೆಯು
ಸುತನನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

12258023a ಏತದ್ವಿಚಿಂತಿತಂ ತಾವತ್ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪಿತೃಗೌರವಮ್|

12258023c ಪಿತಾ ಹ್ಯಲ್ಪತರಂ ಸ್ಥಾನಂ ಚಿಂತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾತರಮ್||

ಹೀಗೆ ನಾನು ಪುತ್ರನಿಗೆ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕಾಗಿರುವ ಗೌರವದ
ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ತಂದೆಯ ಸ್ಥಾನವು ಚಿಕ್ಕದೇನಲ್ಲ. ಈಗ
ತಾಯಿಯ ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

12258024a ಯೋ ಹ್ಯಯಂ ಮಯಿ ಸಂಘಾತೋ ಮರ್ತ್ಯತ್ವೇ ಪಾಂಚಭೌತಿಕಃ|

12258024c ಅಸ್ಯ ಮೇ ಜನನೀ ಹೇತುಃ ಪಾವಕಸ್ಯ ಯಥಾರಣಿಃ|

584 ಪುರುಷಂ ಪ್ರಾಹ ಯತ್ಪಿತಾ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

585 ವೃಕ್ಷಾತ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12258024e ಮಾತಾ ದೇಹಾರಣಿಃ ಪುಂಸಾಂ ಸರ್ವಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ ನಿರ್ವೃತಿಃ||

ಆರಣಿಯು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಹೇಗೆ ಕಾರಣವೋ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ಈ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಮರ್ತ್ಯತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಆ ಸಂಘಾತದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜನನಿಯೂ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ತಾಯಿಯು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಶರೀರರೂಪದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಆರಣಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ.

⁵⁸⁶12258025a ನ ಚ ಶೋಚತಿ ನಾಪ್ಯೇನಂ ಸ್ಥಾವಿರ್ಯಮಪಕರ್ಷತಿ|
12258025c ಶ್ರಿಯಾ ಹೀನೋಽಪಿ ಯೋ ಗೇಹೇ ಅಂಬೇತಿ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ತಾಯಿಯಿರುವವರೆಗೆ ಅವನು ಶೋಕಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವನನ್ನು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವೂ ಆಕ್ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮಾ ಎಂದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವವನು ನಿರ್ಧನನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಪತ್ತು ಇದ್ದವನಂತೆ.

12258026a ಪುತ್ರಪೌತ್ರಸಮಾಕೀರ್ಣೋ ಜನನೀಂ ಯಃ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ|
12258026c ಅಪಿ ವರ್ಷಶತಸ್ಯಾಂತೇ ಸ ದ್ವಿಹಾಯನವಚ್ಚರೇತ್||

ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ನೂರು ವರ್ಷಗಳವನಾಗಿದ್ದರೂ ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತಾಗ ಅವನು ಎರಡು ವರ್ಷದ ಮಗುವಿನಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ.

12258027a ಸಮರ್ಥಂ ವಾಸಮರ್ಥಂ ವಾ ಕೃಶಂ ವಾಪ್ಯಕೃಶಂ ತಥಾ|
12258027c ರಕ್ಷತೈವ ಸುತಂ ಮಾತಾ ನಾನ್ಯಃ ಪೋಷ್ಪಾ ವಿಧಾನತಃ||

⁵⁸⁶ ಭಾರತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಮಾತೃಲಾಭೇ ಸನಾಥತ್ವಮನಾಥತ್ವಂ ವಿಪರ್ಯಯೇ|

ಮಗನು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿರಲಿ,
ಕೃಶನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿರಲಿ ತಾಯಿಯು ಯಾವ ವಿಧದ
ತಾರತಮ್ಯವನ್ನೂ ತೋರದೇ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಈ ರೀತಿ
ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12258028a ತದಾ ಸ ವೃದ್ಧೋ ಭವತಿ ಯದಾ ಭವತಿ ದುಃಖಿತಃ|

12258028c ತದಾ ಶೂನ್ಯಂ ಜಗತ್ತಸ್ಯ ಯದಾ ಮಾತ್ರಾ ವಿಯುಜ್ಯತೇ||

ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವಾಗ ತಾಯಿಯಿಂದ ವಿಯೋಗವನ್ನು
ಹೊಂದುವನೋ ಆಗ ಅವನು ವೃದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದುಃಖಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.
ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

12258029a ನಾಸ್ತಿ ಮಾತೃಸಮಾ ಚಾಯಾ ನಾಸ್ತಿ ಮಾತೃಸಮಾ ಗತಿಃ|

12258029c ನಾಸ್ತಿ ಮಾತೃಸಮಂ ತ್ರಾಣಂ ನಾಸ್ತಿ ಮಾತೃಸಮಾ ಪ್ರಪಾ.⁵⁸⁷||

ತಾಯಿಯಂಥಹ ನೆರಳು ಇಲ್ಲ. ತಾಯಿಯಂಥಹ ಗತಿಯು ಇಲ್ಲ.
ತಾಯಿಯಂಥಹ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯಂಥಹ ಪ್ರಿಯವಾದುದು ಇಲ್ಲ.

12258030a ಕುಕ್ಷಿಸಂಧಾರಣಾದ್ಧಾತ್ರೀ ಜನನಾಜ್ಜ ನನೀ ಸ್ಮೃತಾ|

12258030c ಅಂಗಾನಾಂ ವರ್ಧನಾದಂಬಾ ವೀರಸೂತ್ವೇನ ವೀರಸೂಃ||

ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಧಾತ್ರೀ.
ಜನನನೀಡುವುದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಜನನಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಅಂಬಾ ಮತ್ತು

⁵⁸⁷ ಪ್ರಿಯಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ವೀರಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಅವಳು ವೀರಸೂ.

12258031a ಶಿಶೋಃ ಶುಶ್ರೂಷಣಾಚ್ಚು ಶ್ರುರ್ಮಾ ತಾ ದೇಹಮನಂತರಮ್|

12258031c ಚೇತನಾವಾನ್ನರೋ ಹನ್ಯಾದ್ಯಸ್ಯ ನಾಸುಷಿರಂ ಶಿರಃ||

ಶಿಶುವಿನ ಶುಶ್ರೂಷಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಾಯಿಗೆ ಶುಶ್ರೂ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಬಂದಿದೆ. ಅವಳು ಮಗುವಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಶರೀರವಷ್ಟೆ. ಚೇತನಾವಾನ್ ನರನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನೆಂದಿಗೂ ಕೊಲ್ಲಲಾರನು.

12258032a ದಂಪತ್ಯೋಃ ಪ್ರಾಣಸಂಶ್ಲೇಷೇ ಯೋಽಭಿಸಂಧಿಃ ಕೃತಃ ಕಿಲ|

12258032c ತಂ ಮಾತಾ ವಾ ಪಿತಾ ವೇದ ಭೂತಾರ್ಥೋ ಮಾತರಿ ಸ್ಥಿತಃ||

ದಂಪತಿಗಳು ಕೂಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಂತಾನವು ಹುಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳು ಮಾತಾ-ಪಿತ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಈ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳು ತಾಯಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

12258033a ಮಾತಾ ಜಾನಾತಿ ಯದ್ಗೋತ್ರಂ ಮಾತಾ ಜಾನಾತಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ|

12258033c ಮಾತುರ್ಭರಣಮಾತ್ರೇಣ ಪ್ರೀತಿಃ ಸ್ನೇಹಃ ಪಿತುಃ ಪ್ರಜಾಃ||

ತಾಯಿಯು ಹುಟ್ಟುವವನು ಯಾರ ಮಗನು ಮತ್ತು ಯಾವ ಗೋತ್ರದವನು ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ-ಸ್ನೇಹಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೂ ಮಗನು ತಂದೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

12258034a ಪಾಣಿಬಂಧಂ ಸ್ವಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಹಧರ್ಮಮುಪೇತ್ಯ ಚ|

12258034c ಯದಿ ಯಾಪ್ಯಂತಿ ಪುರುಷಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ನಾರ್ಹಂತಿ ಯಾಪ್ಯತಾಮ್⁵⁸⁸||

⁵⁸⁸ ಯದಾ ಯಾಪ್ಯಂತಿ ಪುರುಷಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ನಾರ್ಹಂತಿ ವಾಚ್ಯತಾಮ್|

ಸ್ವಯಂ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಸಹಧರ್ಮಿಯೆಂದು ವಚನವನ್ನಿತ್ತ ಪುರುಷನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೇಳುಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣಬಾರದು.

12258035a ಭರಣಾದ್ಧಿ ಸ್ತ್ರೀಯೋ ಭರ್ತಾ ಪಾತ್ಯಾಚ್ಚೈವ ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ ಪತಿಃ|

12258035c ಗುಣಸ್ಯಾಸ್ಯ ನಿವೃತ್ತೌ ತು ನ ಭರ್ತಾ ನ ಪತಿಃ ಪತಿಃ||

ಸ್ತ್ರೀಯ ಭರಣ-ಪೋಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪುರುಷನು ಭರ್ತನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಪಾಲನೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪತಿಯೆಂದು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎರಡೂ ಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಪತಿಯು ಭರ್ತನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಪತಿಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

12258036a ಏವಂ ಸ್ತ್ರೀ ನಾಪರಾಧೋತಿ ನರ ಏವಾಪರಾಧ್ಯತಿ|

12258036c ವ್ಯುಚ್ಚರಂಶ್ಚ ಮಹಾದೋಷಂ ನರ ಏವಾಪರಾಧ್ಯತಿ||

ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಅಪರಾಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರುಷನೇ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಭಿಚಾರವೆಂಬ ಮಹಾದೋಷವನ್ನು ಪುರುಷನೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12258037a ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಹಿ ಪರಮೋ ಭರ್ತಾ ದೈವತಂ ಪರಮಂ ಸ್ಮೃತಮ್|

12258037c ತಸ್ಯಾತ್ಮನಾ ತು ಸದೃಶಮಾತ್ಮಾನಂ ಪರಮಂ ದದೌ|

⁵⁸⁹12258037e ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಾಪರಾಧ್ಯತ್ವಾನ್ನಾಪರಾಧ್ಯಂತಿ ಚಾಂಗನಾಃ||

(ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁵⁸⁹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಾಪರಾಧೋಽಸ್ತಿ ನಾರೀಣಾಂ ನರ ಏವಾಪರಾಧ್ಯತಿ| ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ.

ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪತಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಪರಮ ದೈವತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಪತಿಯ ಸಮಾನ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರೀರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಸರ್ವಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅಂಗನೆಯರು ಅಪರಾಧ ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

12258038a ಯಶ್ಚ ನೋಕ್ತೋ ಹಿ ನಿರ್ದೇಶಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಮೈಥುನತ್ಯಪ್ತಯೇ|

12258038c ತಸ್ಯ ಸ್ಮಾರಯತೋ ವ್ಯಕ್ತಮಧರ್ಮೋ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಮೈಥುನ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಕೇಳದಿದ್ದರೂ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಪುರುಷನಿಗೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಪದ ಸಂಘಟನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

12258039a ಯಾವನ್ನಾರೀಂ ಮಾತರಂ ಚ ಗೌರವೇ ಚಾಧಿಕೇ ಸ್ಥಿತಾಮ್|

12258039c ಅವಧ್ಯಾಂ ತು ವಿಜಾನೀಯುಃ ಪಶವೋಽಪ್ಯವಿಚಕ್ಷಣಾಃ||

ಹೀಗೆ ತಂದೆಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ತಾಯಿ ನಾರಿಯು ಅವಧ್ಯಳು ಎಂದು ಅಜ್ಞಾನಿ ಪಶುಗಳೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

12258040a ದೇವತಾನಾಂ ಸಮಾವಾಯಮೇಕಸ್ಥಂ ಪಿತರಂ ವಿದುಃ|

12258040c ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಚ ಸ್ನೇಹಾದಭ್ಯೇತಿ ಮಾತರಮ್||

ತಂದೆಯಿರುವಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಏಕತ್ರ ಸೇರಿರುವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ತಾಯಿಯ ಸ್ನೇಹವಿರುವಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯರು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು

ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ.⁵⁹⁰”

12258041a ಏವಂ ವಿಮೃಶತಸ್ತಸ್ಯ ಚಿರಕಾರಿತಯಾ ಬಹು|

12258041c ದೀರ್ಘಃ ಕಾಲೋ ವ್ಯತಿಕ್ರಾಂತಸ್ತತಸ್ತಸ್ಯಾಗಮತ್ಪಿತಾ||

ಹೀಗೆ ಚಿರಕಾರಿಯು ಬಹಳವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ದೀರ್ಘಕಾಲವು ಕಳೆದುಹೋಗಲು ಅವನ ತಂದೆಯು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

12258042a ಮೇಧಾತಿಥಿರ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಗೌತಮಸ್ತಪಸಿ ಸ್ಥಿತಃ|

12258042c ವಿಮೃಶ್ಯ ತೇನ ಕಾಲೇನ ಪತ್ಯಾಃ ಸಂಸ್ಥಾವ್ಯತಿಕ್ರಮಮ್||

ಮೇಧಾತಿಥಿ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಗೌತಮನಾದರೋ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಾಲವೂ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ವ್ಯಭಿಚಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದನು.

12258043a ಸೋಽಬ್ರವೀದ್ಧುಃಖಸಂತಪ್ತೋ ಭೃಶಮಶ್ರುಣಿ ವರ್ತಯನ್|

12258043c ಶ್ರುತಧೈರ್ಯಪ್ರಸಾದೇನ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಮುಪಾಗತಃ||

ದುಃಖಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಗೌತಮನು ಕಣ್ಣೀರುಸುರಿಸುತ್ತಾ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12258044a ಆಶ್ರಮಂ ಮಮ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತ್ರೀಲೋಕೇಶಃ ಪುರಂದರಃ|

⁵⁹⁰ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಭಾವಾರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹೀಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ: ಪಿತೃ ತೋಷಣೇನ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಃ| ಮಾತಾ ತು ಅದೃಷ್ಟದ್ವಾರಾ ಲೋಕದ್ವಯಪ್ರದಾ|| ಅರ್ಥಾತ್ ಪಿತೃ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯಾದರೋ ಅದೃಷ್ಟದ ಮೂಲಕ ಇಹ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

12258044c ಅತಿಥಿವ್ರತಮಾಸ್ಥಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಿತಃ||

“ತ್ರಿಲೋಕೇಶ ಪುರಂದರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ಅತಿಥಿವ್ರತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

12258045a ಸಮಯಾ ಸಾಂತ್ವಿತೋ ವಾಗ್ಭಿಃ ಸ್ವಾಗತೇನಾಭಿಪೂಜಿತಃ|

12258045c ಅರ್ಘ್ಯಂ ಪಾದ್ಯಂ ಚ ನ್ಯಾಯೇನ ತಯಾಭಿಪ್ರತಿಪಾದಿತಃ||

ನಾನು ಅವನನ್ನು ಸಾಂತ್ವನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದೆನು.
ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅರ್ಘ್ಯ-ಪಾದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ನೀಡಿದೆನು.

12258046a ಪರವತ್ಯಸ್ಮಿ ಚಾಪ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಣಯಿಷ್ಯೇ ನಯೇನ ಚ⁵⁹¹|

12258046c ಅತ್ರ ಚಾಕುಶಲೇ ಜಾತೇ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ನಾಸ್ತಿ ವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ||

ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ನಯದಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ
ಎಂದೂ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಅಕುಶಲ ಘಟನೆಯು
ನಡೆದುಹೋಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಅಪರಾಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

12258047a ಏವಂ ನ ಸ್ತ್ರೀ ನ ಚೈವಾಹಂ ನಾಧ್ವಗಸ್ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರಃ|

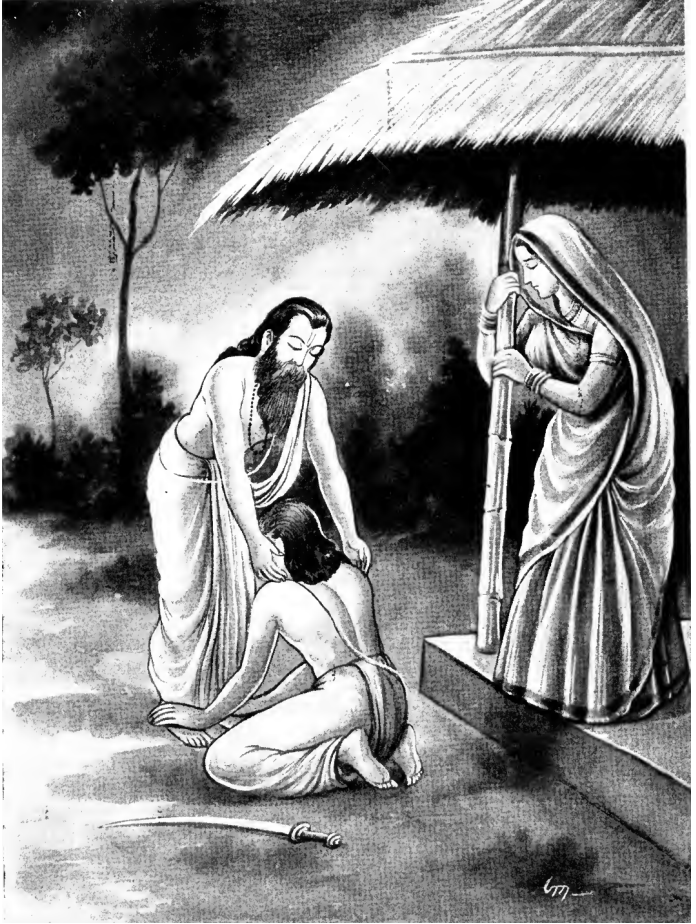
12258047c ಅಪರಾಧ್ಯತಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರಮಾದಸ್ವಪರಾಧ್ಯತಿ||

ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾಗಲೀ, ನಾನಾಗಲೀ ಅಥವಾ
ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರನಾಗಲೀ ಅಪರಾಧಿಗಳಲ್ಲ. ಪ್ರಮಾದದಿಂದ
ಅಧರ್ಮವನ್ನೆಸಗಲು ಮಗನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದುದೇ ಅಪರಾಧವಾಗಿದೆ.

12258048a ಈರ್ಷ್ಯಾಜಂ ವ್ಯಸನಂ ಪ್ರಾಹುಸ್ತೇನ ಚೈವೋರ್ಧ್ವರೇತಸಃ|

⁵⁹¹ ಪ್ರಣಯಿಷ್ಯತಿ ತೇನ ಚ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಊರ್ಧ್ವರೇತಸರು ಇದನ್ನು ಈರ್ಷ್ಯೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ
ವ್ಯಸನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈರ್ಷ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಪಾಪಸಾಗರದಲ್ಲಿ
ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಮುಳುಗಿಹೋದೆನು.

12258049a ಹತ್ವಾ ಸಾಧ್ವೀಂ ಚ ನಾರೀಂ ಚ ವ್ಯಸನಿತ್ವಾಚ್ಚ
ಶಾಸಿತಾಮ್⁵⁹² |

12258049c ಭರ್ತವ್ಯತ್ವೇನ ಭಾರ್ಯಾಂ ಚ ಕೋ ನು ಮಾಂ ತಾರಯಿಷ್ಯತಿ ||

ಭರಣ-ಪೋಷಣ ಮಾಡಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಭಾರ್ಯೆಯಾಗಿರುವ,
ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಆ ಸಾಧ್ವೀ ನಾರಿಯನ್ನು ಕೊಂದ
ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಪಾರುಮಾಡುತ್ತಾರೆ?

12258050a ಅಂತರೇಣ ಮಯಾಜ್ಞಪ್ತಶ್ಚಿ ರಕಾರೀ ಹ್ಯುದಾರಧೀಃ |

12258050c ಯದ್ಯದ್ಯ ಚಿರಕಾರೀ ಸ್ಯಾತ್ಸ ಮಾಂ ತ್ರಾಯೇತ ಪಾತಕಾತ್ ||

ಉದಾರಧೀ ಚಿರಕಾರಿಗೆ ನಾನು ಅವನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ
ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತೆದ್ದೆನು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಂದು ಚಿರಕಾರಿಯು ಈ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬಮಾಡಿದ್ದುದೇ ಆದರೆ ನಾನು ಈ ಪಾತಕದಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾದೇನು !

12258051a ಚಿರಕಾರಿಕ ಭದ್ರಂ ತೇ ಭದ್ರಂ ತೇ ಚಿರಕಾರಿಕ |

12258051c ಯದ್ಯದ್ಯ ಚಿರಕಾರೀ ತ್ವಂ ತತೋಽಸಿ ಚಿರಕಾರಿಕಃ ||

ಚಿರಕಾರಿಕ ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! ಚಿರಕಾರಿಕ ! ನಿನಗೆ
ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು

⁵⁹² ವಾಸಿತಾಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ನೀನು ಚಿರಕಾರಿಯೆಂದೇ
ಆಗುವೆ!

12258052a ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಮಾತರಂ ಚೈವ ತಪೋ ಯಚ್ಚಾ ಜಿತಂ ಮಯಾ|

12258052c ಆತ್ಮಾನಂ ಪಾತಕೇಭ್ಯಶ್ಚ ಭವಾದ್ಯ ಚಿರಕಾರಿಕಃ||

ನನ್ನನ್ನು, ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಾನು ಗಳಿಸಿದ್ದ ತಪಸ್ಸನ್ನು, ಹಾಗೂ
ನಿನ್ನನ್ನೂ ಪಾಪದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿ ಇಂದು ನೀನು ಚಿರಕಾರಿಕನಾಗು!

12258053a ಸಹಜಂ ಚಿರಕಾರಿತ್ವಂ ಚಿರಪ್ರಾಜ್ಞತಯಾ⁵⁹³ ತವ|

12258053c ಸಫಲಂ ತತ್ತವಾದ್ಯಾಸ್ತು ಭವಾದ್ಯ ಚಿರಕಾರಿಕಃ||

ದೀರ್ಘಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರುವ ನಿನಗೆ ಚಿರಕಾರಿತ್ವವು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಂದು
ಅದು ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಚಿರಕಾರಿಕನಾಗು.

12258054a ಚಿರಮಾಶಂಸಿತೋ ಮಾತ್ರಾ ಚಿರಂ ಗರ್ಭೇಣ ಧಾರಿತಃ|

12258054c ಸಫಲಂ ಚಿರಕಾರಿತ್ವಂ ಕುರು ತ್ವಂ ಚಿರಕಾರಿಕ||

ನಿನ್ನಂತಹ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯು ಬಹುಕಾಲ
ಆಶೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಮತ್ತು ಬಹುಕಾಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ
ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಚಿರಕಾರಿಕ! ನಿನ್ನ ಚಿರಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸು.

12258055a ಚಿರಾಯತೇ ಚ ಸಂತಾಪಾಚ್ಚಿರಂ ಸ್ವಪಿತಿ ವಾರಿತಃ|

12258055c ಆವಯೋಶ್ಚಿರಸಂತಾಪಾದವೇಕ್ಷ್ಯ ಚಿರಕಾರಿಕ||

ಸಂತಾಪವೇ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ವಿಳಂಬಿಸಿ

⁵⁹³ ಅತಿಪ್ರಾಜ್ಞತಯಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡುವವನಲ್ಲ. ಬೇಡವೆಂದರೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುವವನು. ನಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಚಿರಕಾಲದ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯಾದರೂ ಇಂದು ಇವನು ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬಮಾಡಿರಲಿ!”

12258056a ಏವಂ ಸ ದುಃಖಿತೋ ರಾಜನ್ ಮಹರ್ಷಿ ಗೌತಮಸ್ತದಾ|

12258056c ಚಿರಕಾರಿಂ ದದರ್ಶಾಥ ಪುತ್ರಂ ಸ್ಥಿತಮಥಾಂತಿಕೇ||

ರಾಜನ್! ಹೀಗೆ ದುಃಖಿತನಾದ ಮಹರ್ಷಿ ಗೌತಮನು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಪುತ್ರ ಚಿರಕಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12258057a ಚಿರಕಾರೀ ತು ಪಿತರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಮದುಃಖಿತಃ|

12258057c ಶಸ್ತ್ರಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಪ್ರಸಾದಾಯೋಪಚಕ್ರಮೇ||

ಚಿರಕಾರಿಯಾದರೋ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮ ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಸುಟು ಶಿರಬಾಗಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಲು ತೊಡಗಿದನು.

12258058a ಗೌತಮಸ್ತು ಸುತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಿರಸಾ ಪತಿತಂ ಭುವಿ|

12258058c ಪತ್ನೀಂ ಚೈವ ನಿರಾಕಾರಾಂ ಪರಾಮಭ್ಯಗಮನ್ಮುದಮ್||

ಗೌತಮನಾದರೋ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಶಿರಸಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ಮತ್ತು ನಿರಾಕಾರಳಾಗಿದ್ದ ಪತ್ನಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಪರಮ ಮುದಿತನಾದನು.

12258059a ನ ಹಿ ಸಾ ತೇನ ಸಂಭೇದಂ ಪತ್ನೀ ನೀತಾ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12258059c ವಿಜನೇ ಚಾಶ್ರಮಸ್ಥೇನ ಪುತ್ರಶ್ಚಾಪಿ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಆ ವಿಜನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮ ಗೌತಮನು ಪತ್ನಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಮಾಹಿತನಾಗಿದ್ದ ಪುತ್ರನನ್ನೂ ಪುನಃ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

12258060a ಹನ್ಯಾತ್ಪ್ತ ನಪವಾದೇನ ಶಸ್ತ್ರಪಾಣೌ ಸುತೇ ಸ್ಥಿತೇ|

12258060c ವಿನೀತಂ ಪ್ರಶ್ನಯಿತ್ವಾ ಚ ವ್ಯವಸ್ಯೇದಾತ್ಮಕರ್ಮಸು||

ಅಪವಾದದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲು ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಗನು ವಿನೀತನಾಗಿ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ ಬಹಳಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದನು.

12258061a ಬುದ್ಧಿಶ್ಚಾ ಸೀತ್ಸುತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಿತುಶ್ಚ ರಣಯೋರ್ನ ತಮ್|

12258061c ಶಸ್ತ್ರಗ್ರಹಣಚಾಪಲ್ಯಂ ಸಂವೃಣೋತಿ ಭಯಾದಿತಿ||

ತಂದೆಯ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಗೌತಮನು “ಭಯದಿಂದಾಗಿ ಇವನು ಶಸ್ತ್ರಗ್ರಹಣಮಾಡಿದುದನ್ನು ಮರೆಮಾಚುತ್ತಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದನು.

12258062a ತತಃ ಪಿತ್ರಾ ಚಿರಂ ಸ್ತುತ್ವಾ ಚಿರಂ ಚಾಘ್ರಾಯ ಮೂರ್ಧನಿ|

12258062c ಚಿರಂ ದೋರ್ಭ್ಯಾಂ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಚಿರಂ ಜೀವೇತ್ಯುದಾಹೃತಃ||

ಅನಂತರ ತಂದೆ ಗೌತಮನು ಮಗನನ್ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಅವನ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಎರಡೂ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ “ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಜೀವಿಸಿರು” ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದನು ಕೂಡ.

12258063a ಏವಂ ಸ ಗೌತಮಃ ಪುತ್ರಂ ಪ್ರೀತಿಹರ್ಷಸಮನ್ವಿತಃ|

12258063c ಅಭಿನಂದ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಈ ರೀತಿ ಪ್ರೀತಿಹರ್ಷಸಮನ್ವಿತನಾದ ಗೌತಮನು ಮಗನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12258064a ಚಿರಕಾರಿಕ ಭದ್ರಂ ತೇ ಚಿರಕಾರೀ ಚಿರಂ ಭವ|

12258064c ಚಿರಾಯಮಾಣೇ ತ್ವಯಿ ಚ ಚಿರಮಸ್ಮಿ ಸುದುಃಖಿತಃ⁵⁹⁴||

“ಚಿರಕಾರಿಕ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಚಿರಕಾಲ ಚಿರಕಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಇರು. ವಿಳಂಬ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬಹಳ ಕಾಲ ದುಃಖಿತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆ.”

12258065a ಗಾಥಾಶ್ಚಾಪ್ಯಬ್ರವೀದ್ವಿದ್ವಾನ್ ಗೌತಮೋ ಮುನಿಸತ್ತಮಃ|

12258065c ಚಿರಕಾರಿಷು ಧೀರೇಷು ಗುಣೋದ್ದೇಶಸಮಾಶ್ರಯಾತ್||

ಮುನಿಸತ್ತಮ ವಿದ್ವಾನ್ ಗೌತಮನು ಧೀರ ಚಿರಕಾರಿಗಳ ಗುಣ- ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಈ ಗಾಥೆಯನ್ನೂ ಹಾಡಿದನು:

12258066a ಚಿರೇಣ ಮಿತ್ರಂ ಬದ್ಧೀಯಾಚ್ಚಿರೇಣ ಚ ಕೃತಂ ತ್ಯಜೇತ್|

12258066c ಚಿರೇಣ ಹಿ ಕೃತಂ ಮಿತ್ರಂ ಚಿರಂ ಧಾರಣಮರ್ಹತಿ||

“ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಯೋಚಿಸಿ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ನಂತರವೇ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.

⁵⁹⁴ ಚಿರಾಯ ಯದಿ ತೇ ಸೌಮ್ಯ ಚಿರಮಸ್ಮಿ ನ ದುಃಖಿತಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಬಹಳಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಬಹಳಕಾಲದವರೆಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12258067a ರಾಗೇ ದರ್ಪೇ ಚ ಮಾನೇ ಚ ದ್ರೋಹೇ ಪಾಪೇ ಚ ಕರ್ಮಣಿ|

12258067c ಅಪ್ರಿಯೇ ಚೈವ ಕರ್ತವ್ಯೇ ಚಿರಕಾರೀ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ||

ರಾಗ, ದರ್ಪ, ಅಭಿಮಾನ, ದ್ರೋಹ, ಪಾಪಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಿಯ ಕಾರ್ಯ - ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬಮಾಡುವವನು ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12258068a ಬಂಧೂನಾಂ ಸುಹೃದಾಂ ಚೈವ ಭೃತ್ಯಾನಾಂ ಸ್ತ್ರೀಜನಸ್ಯ ಚ|

12258068c ಅವ್ಯಕ್ತೇಷ್ವಪರಾಧೇಷು ಚಿರಕಾರೀ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ||

ಬಂಧುಗಳು, ಗೆಳೆಯರು, ಸೇವಕರು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರು - ಇವರ ಅವ್ಯಕ್ತ ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಬಹಳ ಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವ ಚಿರಕಾರಿಯು ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

12258069a ಏವಂ ಸ ಗೌತಮಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರೀತಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಭಾರತ|

12258069c ಕರ್ಮಣಾ ತೇನ ಕೌರವ್ಯ ಚಿರಕಾರಿತಯಾ ತಯಾ||

ಭಾರತ ! ಕೌರವ್ಯ ! ಹೀಗೆ ಗೌತಮನು ವಿಳಂಬಿಸಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವ ತನ್ನ ಮಗನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದನು.

12258070a ಏವಂ ಸರ್ವೇಷು ಕಾರ್ಯೇಷು ವಿಮೃಶ್ಯ ಪುರುಷಸ್ತತಃ|

12258070c ಚಿರೇಣ ನಿಶ್ಚಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಚಿರಂ ನ ಪರಿತಪ್ಯತೇ||

ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿಯೇ

ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದವನು ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಪರಿತಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12258071a ಚಿರಂ ಧಾರಯತೇ ರೋಷಂ ಚಿರಂ ಕರ್ಮ ನಿಯಚ್ಛತಿ|

12258071c ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕರಂ ಕರ್ಮ ನ ಕಿಂ ಚಿದುಪಪದ್ಯತೇ||

ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ರೋಷವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ರೋಷಸಂಬಂಧದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವವನು ಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮವೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12258072a ಚಿರಂ ವೃದ್ಧಾನುಪಾಸೀತ ಚಿರಮನ್ವಾಸ್ಯ ಪೂಜಯೇತ್|

12258072c ಚಿರಂ ಧರ್ಮಾನ್ನಿಷೇವೇತ ಕುರ್ಯಾಚ್ಚಾನ್ವೇಷಣಂ ಚಿರಮ್||

ಬಹಳ ಕಾಲದ ವರೆಗೂ ವೃದ್ಧರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಚಿರಕಾಲದವರೆಗೂ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅವರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

12258073a ಚಿರಮನ್ವಾಸ್ಯ ವಿದುಷಶ್ಚಿರಂ ಶಿಷ್ಟಾನ್ನಿಷೇವ್ಯ ಚ|

12258073c ಚಿರಂ ವಿನೀಯ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಚಿರಂ ಯಾತ್ಯನವಜ್ಞತಾಮ್||

ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ತಿರಸ್ಕರಣೀಯನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12258074a ಬ್ರುವತಶ್ಚ ಪರಸ್ಯಾಪಿ ವಾಕ್ಯಂ ಧರ್ಮೋಪಸಂಹಿತಮ್|

12258074c ಚಿರಂ ಪ್ರಚ್ಛೇಚ್ಚಿರಂ ಬ್ರೂಯಾಚ್ಚಿರಂ ನ ಪರಿಭೂಯತೇ||

ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವವನು
 ಧರ್ಮಸಂಬಂಧ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಬಹಳ ಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿಯೇ
 ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಉಪದೇಶ ನೀಡುವವನಾಗಲೀ ಅಥವಾ
 ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದವನಾಗಲೀ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ
 ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

12258075a ಉಪಾಸ್ಯ ಬಹುಲಾಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಾಶ್ರಮೇ ಸುಮಹಾತಪಾಃ|

12258075c ಸಮಾಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಗತೋ ವಿಪ್ರಃ ಪುತ್ರೇಣ ಸಹಿತಸ್ತದಾ||

ಆ ಸುಮಹಾತಪಸ್ವೀ ವಿಪ್ರ ಗೌತಮನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಅದೇ
 ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪುತ್ರನೊಂದಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
 ಚಿರಕಾರುಪಾಖ್ಯಾನೇ ಅಷ್ಟಪಂಚಾಶದಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾರುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾಐವತ್ತೆಂಟನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೯

ಸತ್ಯವಾನ-ದ್ಯುಮತ್ಸೇನ ಸಂವಾದ

ಅಹಿಂಸಾಪೂರ್ವಕವಾದ ರಾಜ್ಯಶಾಸನದ ಕುರಿತಾಗಿ ದ್ಯುಮತ್ಸೇನ-
 ಸತ್ಯವಾನರ ಸಂವಾದ (1-35).

12259001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12259001a ಕಥಂ ರಾಜಾ ಪ್ರಜಾ ರಕ್ಷೇನ್ನ ಚ ಕಿಂ ಚಿತ್ ಪ್ರತಾಪಯೇತ್⁵⁹⁵|

12259001c ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಸತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಸತ್ತುರುಷರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ!

ಯಾರನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸದೇ ರಾಜನಾದವನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು

ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು? ಇದನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12259002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12259002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12259002c ದ್ಯುಮತ್ಸೇನಸ್ಯ ಸಂವಾದಂ ರಾಜ್ಞಾ ಸತ್ಯವತಾ ಸಹ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ

ಇತಿಹಾಸವಾದ, ಸತ್ಯವಾನನೊಂದಿಗೆ ರಾಜಾ ದ್ಯುಮತ್ಸೇನ⁵⁹⁶ನ,

ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12259003a ಅವ್ಯಾಹೃತಂ ವ್ಯಾಜಹಾರ ಸತ್ಯವಾನಿತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್|

12259003c ವಧಾಯ ನೀಯಮಾನೇಷು ಪಿತುರೇವಾನುಶಾಸನಾತ್||

ತಂದೆಯ ಅನುಶಾಸನದಂತೆ ಓರ್ವನನ್ನು ವಧೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ

ಸತ್ಯವಾನನು ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಯಾರೂ ಮಾಡದಿದ್ದುದನ್ನು

---

595 ಪ್ರಘಾತಯೇತ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

596 ಅರಣ್ಯ ಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ 377-283ರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಸತ್ಯವಾನನೇ ಇವನು ಮತ್ತು ಅವನ ತಂದೆ ದ್ಯುಮತ್ಸೇನ, ಶಾಲ್ವದೇಶದ ರಾಜ.

ಮಾಡಿದನೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12259004a ಅಧರ್ಮತಾಂ ಯಾತಿ ಧರ್ಮೋ ಯಾತ್ಯಧರ್ಮಶ್ಚ ಧರ್ಮತಾಮ್|

12259004c ಪಥೋ ನಾಮ ಭವೇದ್ಧರ್ಮೋ ನೈತದ್ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ||

“ವಧಿಸುವುದು ಧರ್ಮವೆಂದಾದರೆ, ಧರ್ಮವು ಅಧರ್ಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಧರ್ಮವೂ ಧರ್ಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಹಾಗಾಗಬಾರದು!” ಎಂದನು.

12259005 ದ್ಯುಮತ್ಸೇನ ಉವಾಚ|

12259005a ಅಥ ಚೇದವಥೋ ಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮಃ⁵⁹⁷ ಕೋ ಜಾತು
ಚಿದ್ಭವೇತ್|

12259005c ದಸ್ಯವಶ್ಚೇನ್ನ ಹನ್ಯೇರನ್ ಸತ್ಯವನ್ ಸಂಕರೋ ಭವೇತ್||

ದ್ಯುಮತ್ಸೇನನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ಯವನ್! ವಧಿಸದಿರುವುದು ಧರ್ಮವೆಂದಾದರೆ ಏನಾಗಬಹುದು? ದಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮಸಂಕರವಾಗುತ್ತದೆ.

12259006a ಮಮೇದಮಿತಿ ನಾಸ್ತ್ಯೈತತ್ ಪ್ರವರ್ತೇತ ಕಲೌ ಯುಗೇ|

12259006c ಲೋಕಯಾತ್ರಾ ನ ಚೈವ ಸ್ಯಾದಥ ಚೇದ್ವೇತ್ಥ ಶಂಸ ನಃ||

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಇದು ನನ್ನದು ಅವನದ್ದಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಗಳೇ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಕುರಿತು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಉಪಾಯವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಹೇಳು.”

12259007 ಸತ್ಯವಾನುವಾಚ|

⁵⁹⁷ ಧರ್ಮೋಽಧರ್ಮಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12259007a ಸರ್ವ ಏವ ತ್ರಯೋ ವರ್ಣಾಃ ಕಾರ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಬಂಧನಾಃ|

12259007c ಧರ್ಮಪಾಶನಿಬದ್ಧಾನಾಮಲ್ಪೋ ವ್ಯಪಚರಿಷ್ಯತಿ||

ಸತ್ಯವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮೂರೂ ವರ್ಣದವರನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಧೀನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಧರ್ಮಪಾಶದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಉಳಿದವರು ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12259008a ಯೋ ಯಸ್ತೇಷಾಮಪಚರೇತ್ತಮಾಚಕ್ಷೀತ ವೈ ದ್ವಿಜಃ|

12259008c ಅಯಂ ಮೇ ನ ಶೃಣೋತಿತಿ ತಸ್ಮಿನ್ರಾಜಾ ಪ್ರಧಾರಯೇತ್||

ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಅಪಚಾರವನ್ನೆಸಗಿದರೆ ದ್ವಿಜನು “ಇವನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದು ರಾಜನಿಗೆ ದೂರಿಡಬೇಕು. ಆಗ ರಾಜನು ಅಪರಾಧಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕು.

12259009a ತತ್ತ್ವಾ ಭೇದೇನ ಯಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಂ ತತ್ಕಾರ್ಯಂ ನಾನ್ಯಥಾ ವಧಃ|

12259009c ಅಸಮೀಕ್ಷ್ಯೈವ ಕರ್ಮಾಣಿ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯಥಾವಿಧಿ||

ಶಿಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅನ್ಯಥಾ ವಧಿಸಬಾರದು. ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸದೇ ಶಿಕ್ಷಿಸಬಾರದು.

12259010a ದಸ್ಯೂನ್ ಹಿನಸ್ತಿ ವೈ ರಾಜಾ ಭೂಯಸೋ ವಾಪ್ಯನಾಗಸಃ|

12259010c ಭಾರ್ಯಾ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಪುತ್ರೋ ಹನ್ಯತೇ ಪುರುಷೇ ಹತೇ|

12259010e ಪರೇಣಾಪಕೃತೇ ರಾಜಾ ತಸ್ಮಾತ್ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಧಾರಯೇತ್||

ರಾಜನು ದಸ್ಯರನ್ನು ವಧಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನೂ ವಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪುರುಷನು ಹತನಾಗಲು ಅವನ ಭಾರ್ಯೆ, ಮಾತಾ,

ಪಿತಾ ಮತ್ತು ಪುತ್ರರೂ ಹತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪರರಿಂದ ಅಪಕೃತನಾದ ರಾಜನು ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಮೊದಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕು.

12259011a ಅಸಾಧುಶ್ಚೈವ ಪುರುಷೋ ಲಭತೇ ಶೀಲಮೇಕದಾ|

12259011c ಸಾಧೋಶ್ಚಾಪಿ ಹ್ಯಸಾಧುಭ್ಯೋ ಜಾಯತೇಽಶೋಭನಾ ಪ್ರಜಾ⁵⁹⁸||

ಅಸಾಧುವಾಗಿದ್ದರೂ ಪುರುಷನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಉತ್ತಮ ಶೀಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಾಧು ಮತ್ತು ಅಸಾಧುಗಳಿಬ್ಬರೂ ಅಶೋಭನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮವೀಯುತ್ತಾರೆ.

12259012a ನ ಮೂಲಘಾತಃ ಕರ್ತವ್ಯೋ ನೈಷ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ|

12259012c ಅಪಿ ಖಿಲ್ವವಧೇನೈವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ವಿಧೀಯತೇ||

ವಂಶದ ಮೂಲವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಬಾರದು. ಅದು ಸನಾತನ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ವಧೆಗಿಂತಲೂ ಅಲ್ಪವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನೇ ವಿಧಿಸಬೇಕು.

12259013a ಉದ್ವೇಜನೇನ ಬಂಧೇನ ವಿರೂಪಕರಣೇನ ಚ|

12259013c ವಧದಂಡೇನ ತೇ ಕ್ಲೇಶ್ಯಾ ನ ಪುರೋಽಹಿತಸಂಪದಾ||

ಉದ್ವೇಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು, ಬಂಧನ, ವಿರೂಪಗೊಳಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು ವಧದಂಡನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಬಂಧು-ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಕ್ಲೇಶವುಂಟಾಗುವಂತೆ

⁵⁹⁸ ಸಾಧೋಶ್ಚಾಪಿ ಹ್ಯಸಾಧುಭ್ಯಃ ಶೋಭನಾ ಜಾಯತೇ ಪ್ರಜಾ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮಾಡಬಾರದು.

12259014a ಯದಾ ಪುರೋಹಿತಂ ವಾ ತೇ ಪರ್ಯಾಯಃ ಶರಣೈಷಿಣಃ|

12259014c ಕರಿಷ್ಯಾಮಃ ಪುನರ್ಬ್ರಹ್ಮನ್ನ ಪಾಪಮಿತಿ ವಾದಿನಃ||

12259015a ತದಾ ವಿಸರ್ಗಮರ್ಹಾಃ ಸ್ಫುರಿತೀದಂ ನೃಪಶಾಸನಮ್|

12259015c ಬಿಭ್ರದ್ಧಂಡಾಜಿನಂ ಮುಂಡೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽರ್ಹತಿ ವಾಸಸಮ್||

ಅಥವಾ ಅವರು ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ಶರಣುಬಂದು “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಪುನಃ ಈ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದವರನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಶಾಸನವೇ ಆಗಿದೆ. ದಂಡ-ಜಿನಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೂ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12259016a ಗರೀಯಾಂಸೋ ಗರೀಯಾಂಸಮಪರಾಧೇ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12259016c ತಥಾ ವಿಸರ್ಗಮರ್ಹಂತಿ ನ ಯಥಾ ಪ್ರಥಮೇ ತಥಾ||

ಪುನಃ ಪುನಃ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿದವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೇ ವಿಧಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯ ಅಪರಾಧದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಹೇಗೆ ಯೋಗ್ಯವೋ ಹಾಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿದವನು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಲು ಅರ್ಹನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

12259017 ದ್ಯುಮತ್ಸೇನ ಉವಾಚ|

12259017a ಯತ್ರ ಯತ್ರೈವ ಶಕ್ಯೇರನ್ವಯಂತುಂ ಸಮಯೇ ಪ್ರಜಾಃ|

12259017c ಸ ತಾವತ್ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಧರ್ಮೋ ಯಾವನ್ನ ಪ್ರತಿಲಂಘ್ಯತೇ||

ದ್ಯುಮತ್ಸೇನನು ಹೇಳಿದನು: “ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಧರ್ಮದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

12259018a ಅಹನ್ಯಮಾನೇಷು ಪುನಃ ಸರ್ವಮೇವ ಪರಾಭವೇತ್|

12259018c ಪೂರ್ವೇ ಪೂರ್ವತರೇ ಚೈವ ಸುಶಾಸ್ಯಾ ಅಭವನ್ ಜನಾಃ||

ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಕಾರದ ಆಡಳಿತಗಳೂ ಪರಾಭವಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಆಳುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು.

12259019a ಮೃದವಃ ಸತ್ಯಭೂಯಿಷ್ಠಾ ಅಲ್ಪದ್ರೋಹಾಲ್ಪಮನ್ಯವಃ|

12259019c ಪುರಾ ಧಿಗ್ಗಂಡ ಏವಾಸೀದ್ವಾಗ್ಗಂಡಸ್ತದನಂತರಮ್||

ಆಗ ಜನರು ಮೃದುವಾಗಿದ್ದರು, ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಪದ್ರೋಹಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಕೋಪಿಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು. ಹಿಂದೆ “ಧಿಕ್ಕಾರ” ಎನ್ನುವುದೇ ದಂಡವಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ವಾಗ್ಗಂಡವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

12259020a ಆಸೀದಾದಾನದಂಡೋಽಪಿ ವಧದಂಡೋಽದ್ಯ ವರ್ತತೇ|

12259020c ವಧೇನಾಪಿ ನ ಶಕ್ಯಂತೇ ನಿಯಂತುಮಪರೇ ಜನಾಃ||

ಅದಾನದಂಡವೂ⁵⁹⁹ ಇತ್ತು. ಈಗ ವಧದಂಡನೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

⁵⁹⁹ ಅಪರಾಧಿಯ ಆಸ್ತಿ-ಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ವಧದಂಡನೆಯಿಂದ ಕೂಡ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ
ಜನರನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

12259021a ನೈವ ದಸ್ಯುರ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ನ ದೇವಾನಾಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ|

12259021c ನ ಗಂಧರ್ವಪಿತೃಣಾಂ ಚ ಕಃ ಕಸ್ಯೇಹ ನ ಕಶ್ಚನ||

ದಸ್ಯುಗಳು ಮನುಷರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ
ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವಾದವರು. ಹಾಗಿರುವಾಗ
ದಸ್ಯುಗಳು⁶⁰⁰ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವಾದವರು ಎನ್ನುವುದೇ ಯಥಾರ್ಥ.

12259022a ಪದ್ಮಂ ಶ್ಮಶಾನಾದಾದತ್ತೇ ಪಿಶಾಚಾಚ್ಚಾಪಿ ದೈವತಮ್|

12259022c ತೇಷು ಯಃ ಸಮಯಂ ಕುರ್ಯಾದ್ಭೇಷು ಹತಬುದ್ಧಿಷು||

ದಸ್ಯುಗಳು ಶ್ಮಶಾನದಿಂದಲೂ ಪದ್ಮವನ್ನು ಕದಿಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು
ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನೇ ದೈವತವೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥಹ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಾರು ತಾನೇ
ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ?"

12259023 ಸತ್ಯವಾನುವಾಚಿ|

12259023a ತಾನ್ನ ಶಕ್ನೋಷಿ ಚೇತ್ಸಾಧೂನ್ ಪರಿತ್ರಾತುಮಹಿಂಸಯಾ|

12259023c ಕಸ್ಯ ಚಿದ್ಭೂತಭವ್ಯಸ್ಯ ಲಾಭೇನಾಂತಂ ತಥಾ ಕುರು||

ಸತ್ಯವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ದಸ್ಯುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸದೇ

ಅಹಿಂಸಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸತ್ತುರುಷರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ

---

⁶⁰⁰ ದರೋಡೆಕೋರರು.

ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸು.”

12259024 ದ್ಯುಮತ್ಸೇನ ಉವಾಚ|

12259024a ರಾಜಾನೋ ಲೋಕಯಾತ್ರಾರ್ಥಂ ತಪ್ಯಂತೇ ಪರಮಂ ತಪಃ|

12259024c ಅಪತ್ರಪಂತಿ ತಾದ್ಯಗ್ಚ್ಛಸ್ತಥಾವೃತ್ತಾ ಭವಂತಿ ಚ||

ದ್ಯುಮತ್ಸೇನನು ಹೇಳಿದನು: “ಲೋಕವು ಸುಖಕರವಾಗಿ ನಡೆಯಲೆಂದು ರಾಜರು ಪರಮ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ದಸ್ಯುಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12259025a ವಿತ್ರಾಸ್ಯಮಾನಾಃ ಸುಕೃತೋ ನ ಕಾಮಾದ್ ಘ್ನಂತಿ ದುಷ್ಯತೀನ್|

12259025c ಸುಕೃತೇನೈವ ರಾಜಾನೋ ಭೂಯಿಷ್ಯಂ ಶಾಸತೇ ಪ್ರಜಾಃ||

ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದಲೇ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಕೃತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನಯವು ದುಷ್ಯತಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಕೃತರಾಗಿದ್ದರೇ ರಾಜರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಶಾಸನ ಮಾಡಬಹುದು.

12259026a ಶ್ರೇಯಸಃ ಶ್ರೇಯಸೀಮೇವಂ ವೃತ್ತಿಂ ಲೋಕೋಽನುವರ್ತತೇ|

12259026c ಸದೈವ ಹಿ ಗುರೋರ್ವೃತ್ತಮನುವರ್ತಂತಿ ಮಾನವಾಃ||

ಇದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದೆಂದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೇ ಜನರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರು ಸದಾ ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಅನುಕರಿಸುತ್ತದೆ.

12259027a ಆತ್ಮಾನಮಸಮಾಧಾಯ ಸಮಾಧಿತ್ಸತಿ ಯಃ ಪರಾನ್|

12259027c ವಿಷಯೇಷ್ಟಿಂದ್ರಿಯವಶಂ ಮಾನವಾಃ ಪ್ರಹಸಂತಿ ತಮ್||

ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಯಾರು ಇತರರನ್ನು
ಆಳುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ವಶರಾಗಿ
ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರು ನಗುತ್ತಾರೆ.

12259028a ಯೋ ರಾಜ್ಞೋ ದಂಭಮೋಹೇನ ಕಿಂ ಚಿತ್ಕುರ್ಯಾದಸಾಂಪ್ರತಮ್|

12259028c ಸರ್ವೋಪಾಯೈರ್ನಿ ಯಮ್ಯಃ ಸ ತಥಾ ಪಾಪಾನ್ನಿವರ್ತತೇ||

ದಂಭದಿಂದಲೋ ಮೋಹದಿಂದಲೋ ರಾಜನ ಕುರಿತು ಅನುಚಿತವಾಗಿ
ನಡೆದುಕೊಂಡವನನ್ನು ಸರ್ವೋಪಾಯಗಳಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು.
ಅದರಿಂದಲೇ ಜನರು ಪಾಪಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

12259029a ಆತ್ಮೈವಾದೌ ನಿಯಂತವ್ಯೋ ದುಷ್ಟ್ಯ ತಂ ಸಂನಿಯಚ್ಚ ತಾ|

12259029c ದಂಡಯೇಚ್ಚ ಮಹಾದಂಡೈರಪಿ ಬಂಧೂನನಂತರಾನ್||

ದುಷ್ಟ್ಯ ತಗಳನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವವನು ಮೊದಲು ತನ್ನನ್ನು
ತಾನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ ತನ್ನ
ಬಂಧುಗಳನ್ನೂ, ಮಹಾದಂಡವನ್ನೇ ಇತ್ತು, ದಂಡಿಸಬೇಕು.

12259030a ಯತ್ರ ವೈ ಪಾಪಕೃತ್ ಕ್ಲೇಶ್ಯೋ ನ ಮಹದ್ದುಃಖಮರ್ಚತಿ|

12259030c ವರ್ಧಂತೇ ತತ್ರ ಪಾಪಾನಿ ಧರ್ಮೋ ಹ್ರಸತಿ ಚ ಧ್ರುವಮ್||

ಎಲ್ಲಿ ಪಾಪಕರ್ಮಿಗಳು ಮಹಾದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಅಲ್ಲಿ ಪಾಪಕರ್ಮಿಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವೂ
ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12259030e ಇತಿ ಕಾರುಣ್ಯಶೀಲಸ್ತು ವಿದ್ವಾನ್ವೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽನ್ವಶಾತ್||

12259031a ಇತಿ ಚೈವಾನುಶಿಷ್ಟೋಽಸ್ಮಿ ಪೂರ್ವೈಸ್ತಾತ ಪಿತಾಮಹೈಃ|

12259031c ಆಶ್ವಾಸಯದ್ಭಿಃ ಸುಭೃಶಮನುಕ್ರೋಶಾತ್ತಥೈವ ಚ||

ಹೀಗೆ ಕಾರುಣ್ಯಶೀಲ ವಿದ್ವಾಂಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು.
ಮಗೂ! ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪಿತಮಾಹರು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು
ಬಂದಿರುವಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

12259032a ಏತತ್ ಪ್ರಥಮಕಲ್ಪೇನ ರಾಜಾ ಕೃತಯುಗೇಽಭಜತ್|

12259032c ಪಾದೋನೇನಾಪಿ ಧರ್ಮೇಣ ಗಚ್ಛೇತ್ತೇತಾಯುಗೇ ತಥಾ|

12259032e ದ್ವಾಪರೇ ತು ದ್ವಿಪಾದೇನ ಪಾದೇನ ತ್ವಪರೇ ಯುಗೇ||

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಅಹಿಂಸೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು
ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ತ್ರೇತಾಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಲೇ ಧರ್ಮದ
ಒಂದು ಪಾದವು ಊನವಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ನಾಲ್ಕು
ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಇರಡು ಪಾದಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ.
ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾದವು ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

12259033a ತಥಾ ಕಲಿಯುಗೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ರಾಜ್ಞಾಂ ದುಶ್ಚ ರಿತೇನ ಹ|

12259033c ಭವೇತ್ಕಾಲವಿಶೇಷೇಣ ಕಲಾ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಷೋಡಶೀ||

ಕಲಿಯುಗವು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ರಾಜರ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳಿಮ್ದಾಗಿ
ಮತ್ತು ಕಾಲವಿಶೇಷದಿಂದ ಧರ್ಮದ ಹದಿನಾರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವು
ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

12259034a ಅಥ ಪ್ರಥಮಕಲ್ಪೇನ ಸತ್ಯವನ್ಸಂಕರೋ ಭವೇತ್|

12259034c ಆಯುಃ ಶಕ್ತಿಂ ಚ ಕಾಲಂ ಚ ನಿರ್ದಿಶ್ಯ ತಪ ಆದಿಶೇತ್||

ಸತ್ಯವಾನ್! ಆಗ ಮೊದಲನೆಯ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು

ನಡೆಸಿದರೆ ವರ್ಣ ಸಾಂಕರ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪರಾಧಿಯ ವಯಸ್ಸು, ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಾಲಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕು.

12259035a ಸತ್ಯಾಯ ಹಿ ಯಥಾ ನೇಹ ಜಹ್ಯಾದ್ಧರ್ಮಫಲಂ ಮಹತ್|
12259035c ಭೂತಾನಾಮನುಕಂಪಾರ್ಥಂ ಮನುಃ ಸ್ವಾಯಂಭುವೋಽಬ್ರವೀತ್||

ಇರುವವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು: “ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಹತ್ತರ ಅಹಿಂಸಾರ್ಥಮವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು.””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ದ್ಯುಮತ್ಸೇನಸತ್ಯವತ್ಸಂವಾದೇ
ಏಕೋನಷಷ್ಟ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ಯುಮತ್ಸೇನಸತ್ಯವತ್ಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾಬವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೬೦

ಗೋಕಪಿಲೀಯ

ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ ಮತ್ತು ಕಪಿಲರ ಸಂವಾದ: ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿಯು ಯಜ್ಞದ
ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದುದು (1-39).

12260001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12260001a ಅವಿರೋಧೇನ ಭೂತಾನಾಂ ತ್ಯಾಗಃ⁶⁰¹ ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯಕಾರಕಃ|

12260001c ಯಃ ಸ್ಯಾದುಭಯಭಾಗ್ಧರ್ಮಸ್ತನ್ನೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಹಿತವಾಗದಂತೆ ಅರು ಗುಣಗಳನ್ನು⁶⁰² ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಾಧನಭೂತವಾದ ಧರ್ಮವು ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

12260002a ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಸ್ಯ ಚ ಧರ್ಮಸ್ಯ ತ್ಯಾಗಧರ್ಮಸ್ಯ⁶⁰³
ಚೋಭಯೋಃ|

12260002c ಅದೂರಸಂಪ್ರಸ್ಥಿತಯೋಃ ಕಿಂ ಸ್ವಿಚ್ಛೇಯಃ ಪಿತಾಮಹ||

ಪಿತಾಮಹ! ಹೆಚ್ಚು ಅಂತರವಿಲ್ಲದಿರುವ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಧರ್ಮ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು?”

12260003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12260003a ಉಭೌ ಧರ್ಮೌ ಮಹಾಭಾಗಾವುಭೌ ಪರಮದುಶ್ಚರೌ|

12260003c ಉಭೌ ಮಹಾಫಲೌ ತಾತ ಸದ್ಭಿರಾಚರಿತಾವುಭೌ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗಳೂ ಮಹಾ

---

601 ಯೋಗಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

602 ಐಶ್ವರ್ಯ, ಧ್ಯಾನ, ಯಶಸ್ಸು, ಶ್ರೀ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಇವು ಷಡ್ಗುಣಗಳು. (ದಾಮೋದರ್ ಸಾತ್ವಾಲೇಕರ್) ಶಮ-ದಮಾದಿ ಷಡ್ಗುಣಗಳು (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

603 ಯೋಗಧರ್ಮಸ್ಯ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವು. ಆಚರಿಸಲು ಎರಡೂ ಪರಮ ಕಷ್ಟಕರವಾದವುಗಳು. ಅಯ್ಯಾ ! ಸತ್ತುರುಷರು ಆಚರಿಸುವ ಇವೆರಡೂ ಮಹಾಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

12260004a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಮುಭಯೋಸ್ತಯೋಃ|

12260004c ಶೃಣುಷ್ಟೈಕಮನಾಃ ಪಾರ್ಥ ಚಿನ್ನಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಶಯಮ್||

ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಇವೆರಡರ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪಾರ್ಥ ! ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಇದನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು.

12260005a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12260005c ಕಪಿಲಸ್ಯ ಗೋಶ್ಚ ಸಂವಾದಂ ತನ್ನಿಬೋಧ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಕಪಿಲ ಮತ್ತು ಗೋವಿನ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12260006a ಆಮ್ನಾಯಮನುಪಶ್ಯನ್ ಹಿ ಪುರಾಣಂ ಶಾಶ್ವತಂ ಧ್ರುವಮ್|

12260006c ನಹುಷಃ ಪೂರ್ವಮಾಲೇಭೇ ತ್ವಷ್ಟುರ್ಗಾಮಿತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್||

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದಾನುಶಾಸನವು ಪುರಾಣ, ಶಾಶ್ವತ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡು ನಹುಷನು ತ್ವಷ್ಟುನಿಗಾಗಿ ಗವಾಲಂಭನ ಮಾಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು ಎಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12260007a ತಾಂ ನಿಯುಕ್ತಾಮದೀನಾತ್ಮಾ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಃ ಸಮಯೇ ರತಃ|

12260007c ಜ್ಞಾನವಾನ್ನಿಯತಾಹಾರೋ ದದರ್ಶ ಕಪಿಲಸ್ತದಾ||

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನ ಉದಾರ ಸ್ವಭಾವದ,

ಸಂಯಮರತ, ನಿಯತಾಹಾರೀ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವಾನ್ ಕಪಿಲನು ಕೊಲ್ಲಲು
ನಿಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಗೋವನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12260008a ಸ ಬುದ್ಧಿಮುತ್ತಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ನೈಷ್ಠಿಕೀಮಕುತೋಭಯಾಮ್|

12260008c ಸ್ಮರಾಮಿ ಶಿಥಿಲಂ ಸತ್ಯಂ⁶⁰⁴ ವೇದಾ ಇತ್ಯಬ್ರವೀತ್ಸಕೃತ್||

ಉತ್ತಮ, ಭಯರಹಿತ, ಸುಸ್ಥಿರ, ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಸದ್ಭಾವಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಯ
ಅವನು ವಧೆಗೆ ನಿಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಗೋವನ್ನು ನೋಡಿ “ಹಾ ವೇದ!”
ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದನು.

12260009a ತಾಂ ಗಾಮೃಷಿಃ ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಯತಿಮಬ್ರವೀತ್|

12260009c ಹಂಹೋ ವೇದಾ ಯದಿ ಮತಾ ಧರ್ಮಾಃ ಕೇನಾಪರೇ ಮತಾಃ||

ಆಗ ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ ಎಂಬ ಯತಿಯು ಆ ಗೋವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ
ಹೇಳಿದನು: “ನಿನಗೆ ವೇದಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ
ಸಂದೇಹವಿರುವುದಾದರೆ ಇತರ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಯಾವುದರ
ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ?

12260010a ತಪಸ್ವಿನೋ ಧೃತಿಮತಃ ಶ್ರುತಿವಿಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಃ|

12260010c ಸರ್ವಮಾರ್ಷಂ ಹಿ ಮನ್ಯಂತೇ ವ್ಯಾಹೃತಂ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ||

ಶ್ರುತಿವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಕಣ್ಣುಗಳಾಗುಳ್ಳ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ತಪಸ್ವಿಗಳು
ವೇದಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿಃಶ್ವಾಸರೂಪದ
ವಾಣಿಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

604 ಸತೀಮಶಿಥಿಲಾಂ ಸತ್ಯಾಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12260011a ತಸ್ಮೈವಂ ಗತತ್ಯಷ್ಟಸ್ಯ ವಿಜ್ವರಸ್ಯ ನಿರಾಶಿಷಃ|

12260011c ಕಾ ವಿವಕ್ಷಾಸ್ತಿ ವೇದೇಷು ನಿರಾರಂಭಸ್ಯ ಸರ್ವಶಃ||

ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನಾದ, ಉದ್ವೇಗಶೂನ್ಯನಾದ, ನಿಷ್ಕಾಮನಾದ ಮತ್ತು ಆರಂಭರಹಿತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ನಿಃಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹೊರಟಿರುವ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತವಾದ ಯಾವ ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ?”

12260012 ಕಪಿಲ ಉವಾಚ|

12260012a ನಾಹಂ ವೇದಾನ್ವಿನಿಂದಾಮಿ ನ ವಿವಕ್ಷಾಮಿ ಕರ್ಹಿ ಚಿತ್|

12260012c ಪೃಥಗಾಶ್ರಮಿಣಾಂ ಕರ್ಮಾಣ್ಯೇಕಾರ್ಥಾನೀತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್||

ಕಪಿಲನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ವೇದಗಳನ್ನು ನಂದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ವೇದವಿರುದ್ಧ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಎಂದೂ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗಿರುವ ಕರ್ಮಗಳ ಗುರಿಯೂ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12260013a ಗಚ್ಚ ತ್ಯೇವ ಪರಿತ್ಯಾಗೀ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಶ್ಚ ಗಚ್ಚತಿ|

12260013c ಗೃಹಸ್ಥೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಚ ಉಭೌ ತಾವಪಿ ಗಚ್ಚತಃ||

ಸರ್ವಪರಿತ್ಯಾಗಿಯಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಗೃಹಸ್ಥ-ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

12260014a ದೇವಯಾನಾ ಹಿ ಪಂಥಾನಶ್ಚತ್ವಾರಃ ಶಾಶ್ವತಾ ಮತಾಃ|

12260014c ತೇಷಾಂ ಜ್ಯಾಯಃಕನೀಯಸ್ವಂ ಫಲೇಷೂಕ್ತಂ ಬಲಾಬಲಮ್||

ಈ ನಾಲ್ಕನ್ನೂ ದೇವಯಾನದ ನಾಲ್ಕು ಶಾಶ್ವತ ಮಾರ್ಗಗಳೆಂಬ

ಮತವಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ-ಕನಿಷ್ಠತೆಗಳು ಮತ್ತು ಬಲಾಬಲಗಳು ಅವುಗಳ ಫಲವನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ.⁶⁰⁵

12260015a ಏವಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಸರ್ವಾರ್ಥಾನಾರಭೇದಿತಿ ವೈದಿಕಮ್|

12260015c ನಾರಭೇದಿತಿ ಚಾನ್ಯತ್ರ ನೈಷ್ಠಿಕೇ ಶ್ರುಯತೇ ಶ್ರುತಿಃ||

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಗುರಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವೈದಿಕ ಮತವಿದೆ⁶⁰⁶. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಭೂತ ಶ್ರುತಿಯು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲೇ ಕೂಡದು ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ⁶⁰⁷.

---

⁶⁰⁵ ದೇವಯಾನಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕರ್ತೃಗಳೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಂ ಆತ್ಮನಂ ಯಾಂತಿ ಏಭಿಃ ಇತಿ ದೇವಯಾನಾಃ - ಯಾವುದರಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದೋ ಅದು ದೇವಯಾನ. ನಾಲ್ಕೂ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೂ ದೇವಯಾನಗಳೆಂದೇ ಹೆಸರು. ಆಯಾ ಆಶ್ರಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಗಂಧಾಂತರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ: ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಮೋಕ್ಷಮಾಪ್ನೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ವನೀ ತಥಾ| ಸ್ವರ್ಲೋಕಮೃಷಿಲೋಕಂ ಚ ಗೃಹಸ್ಥಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೌ|| ಸಂನ್ಯಾಸಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಉಳಿದ ಆಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁶⁰⁶ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ವಚನವು ಹೀಗಿದೆ: ತ್ರಯೀವಿದ್ಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಪ್ರಜಾತಿಂ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ತಪೋ ಯಜ್ಞ ಮನುಪ್ರದಾನಮ್| ಯ ಏತಾನಿ ಕುರ್ವತೇ ತೈರಿತ್ಸಹಸ್ರೋ ರಜೋಭೂತಾ ಧ್ವಂಸತೇಽನ್ಯತ್ಪ್ರಶಂಸಮ್|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁶⁰⁷ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವಾರ್ತಿಕಕಾರರು

12260016a ಅನಾರಂಭೇ ಹ್ಯದೋಷಃ ಸ್ಯಾದಾರಂಭೇಽದೋಷ ಉತ್ತಮಃ.⁶⁰⁸

12260016c ಏವಂ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಬಲಾಬಲಮ್||

ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ದೋಷವಿದೆ. ಕರ್ಮ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೋಷವಿದೆ.⁶⁰⁹. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿಲುವುಗಳು ಹೀಗಿರುವಾಗ ಬಲಾಬಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

12260017a ಯದ್ಯತ್ರ ಕಿಂ ಚಿತ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಹಿಂಸಾಯಾಃ ಪರಂ ಮತಮ್|

12260017c ಋತೇ ತ್ವಾಗಮಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯೋ ಬ್ರೂಹಿ ತದ್ಯದಿ ಪಶ್ಯಸಿ||

ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಪರಮ ಧರ್ಮ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯವು ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳು. ಆ ವಾಕ್ಯಗಳು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವೆಂದು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.”

12260018 ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ ರುವಾಚ|

12260018a ಸ್ವರ್ಗಕಾಮೋ ಯಜೇತೇತಿ ಸತತಂ ಶ್ರುಯತೇ ಶ್ರುತಿಃ|

12260018c ಫಲಂ ಪ್ರಕಲ್ಪ್ಯ ಪೂರ್ವಂ ಹಿ ತತೋ ಯಜ್ಞಃ ಪ್ರತಾಯತೇ||

ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಭಲ್ಲವಿಶಾಖಾವಚನವು ಹೀಗಿದೆ: ತ್ಯಾಗ ಏವ ಹಿ ಸರ್ವೇಷು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಮುತ್ತಮಮ್| ತ್ಯಜತೈವ ಹಿ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ತ್ಯಕ್ತುಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಂ ಪದಮ್|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁶⁰⁸ ಅನಾಲಂಭೇ ಹ್ಯದೋಷಃ ಸ್ಯಾದಾಲಂಭೇ ದೋಷ ಉತ್ತಮಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁶⁰⁹ कर्म न करनेसे कोई दोष नहीं होता, परंतु यज्ञ आदि कर्मोंके अनुष्ठान करनेसे हिंसा आदिसे बहुरे दोष हुआ करते हैं। (ದಾಮೋದರ್ ಸಾತ್ವಾಲೇಕರ್).

ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಶ್ರುತಿಯು ಸತತವೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸಿ ಯಜ್ಞಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಫಲವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

12260019a ಅಜಶ್ಚಾಶ್ವಶ್ಚ ಮೇಷಶ್ಚ ಗೌಶ್ಚ ಪಕ್ಷಿಗಣಾಶ್ಚ ಯೇ|

12260019c ಗ್ರಾಮ್ಯಾರಣ್ಯಾ ಓಷಧಯಃ ಪ್ರಾಣಸ್ಯಾನ್ನಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ||

ಕುರಿ, ಕುದುರೆ, ಆಡು, ಹಸು, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಓಷಧಿಗಳು - ಇವು ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಅನ್ನಗಳೆಂದು ಶ್ರುತಿಯಿದೆ.

12260020a ತಥೈವಾನ್ನಂ ಹೃಹರಹಃ ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರ್ನಿರುಪ್ಯತೇ|

12260020c ಪಶವಶ್ಚಾಥ ಧಾನ್ಯಂ ಚ ಯಜ್ಞಸ್ಯಾಂಗಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಸಾಯಂಕಾಲ-ಪ್ರಾತಃಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಪಶುಗಳು ಮತ್ತು ಧಾನ್ಯಗಳು ಯಜ್ಞದ ಅಂಗಗಳೆಂದೂ ಶ್ರುತಿಯಿದೆ.

12260021a ಏತಾನಿ ಸಹ ಯಜ್ಞೇನ ಪ್ರಜಾಪತಿರಕಲ್ಪಯತ್|

12260021c ತೇನ ಪ್ರಜಾಪತಿದೇವಾನ್ಯಜ್ಞೇನಾಯಜತ ಪ್ರಭುಃ||

ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಯಜ್ಞದೊಂದಿಗೆ ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಪ್ರಭು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

12260022a ತೇ ಸ್ಮಾನ್ಮೋನ್ಯಂಚರಾಃ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತ ಚ|

12260022c ಯಜ್ಞೇಷೂಪಾಕೃತಂ ವಿಶ್ವಂ ಪ್ರಾಹುರುತ್ತಮಸಂಚ್ಛಿತಮ್||

ಏಳು ಏಳು ಪ್ರಕಾರದ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ⁶¹⁰ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಯೂಪಕೈರಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು “ಉತ್ತಮ” ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12260023a ಏತಚ್ಚೈವಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಂ ಪೂರ್ವೈಃ ಪೂರ್ವತರೈಸ್ತಥಾ|

12260023c ಕೋ ಜಾತು ನ ವಿಚಿನ್ವೀತ ವಿದ್ವಾನ್ ಸ್ವಾಂ ಶಕ್ತಿಮಾತ್ಮನಃ||

ಹಿಂದಿನವರು ಮತ್ತು ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದಿನವರು ಇವುಗಳನ್ನು ಯಜ್ಞದ ಅಂಗಗಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ವಿದ್ವಾಂಸನು ತಾನೇ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದಾನು?

12260024a ಪಶವಶ್ಚ ಮನುಷ್ಯಾಶ್ಚ ದ್ರುಮಾಶ್ಚಾಷಧಿಭಿಃ ಸಹ|

12260024c ಸ್ವರ್ಗಮೇವಾಭಿಕಾಂಕ್ಷತೇ ನ ಚ ಸ್ವರ್ಗಸ್ತ್ವ ಋತೇ ಮಖಿಮ್||

ಪಶುಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ವೃಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಓಷಧಿಗಳು ಎಲ್ಲವೂ

---

610 ಸಪ್ತ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಪಶುಗಳು: ಗೌರಜೋ ಮಾನುಷೋಽಶ್ವಶ್ಚ ಮೇಷಾಶ್ಚತರಗರ್ದ ಭಾಃ| ಗ್ರಾಮ್ಯಾಃ ಸಪ್ತ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾಃ ಪಶವಃ ಸಧುವೇದಿಭಿಃ|| ಹಸು, ಕುರಿ, ಮನುಷ್ಯ, ಕುದುರೆ, ಆಡು, ಹೇಸರಗತ್ತೆ ಮತ್ತು ಕತ್ತೆ - ಇವು ಏಳು ಗ್ರಾಮ್ಯ ಪಶುಗಳು. ಸಿಂಹಾ ವ್ಯಾಘ್ರಾ ವರಾಹಾಶ್ಚ ಮಹಿಷಾ ವಾರಣಾಸ್ತಥಾ| ಋಕ್ಷಾಶ್ಚ ವಾನರಾಶ್ಚೈವ ಸಪ್ತಾರಣ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ|| ಸಿಂಹಗಳು, ಹುಲಿಗಳು, ಕಾಡುಹಂದಿಗಳು, ಕಾಡೆಮ್ಮೆಗಳು, ಆನೆಗಳು, ಕರಡಿಗಳು, ಮತ್ತು ಕಪಿಗಳು - ಈ ಎಳೂ ಅರಣ್ಯ ಪಶುಗಳು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಯಜ್ಞವಿಲ್ಲದೇ ಸ್ವರ್ಗವಿಲ್ಲ.⁶¹¹

12260025a ಓಷಧ್ಯಃ ಪಶವೋ ವೃಕ್ಷಾ ವೀರುದಾಜ್ಯಂ ಪಯೋ ದಧಿ|

12260025c ಹವಿಭೂಮಿದಿಶಃ ಶ್ರದ್ಧಾ ಕಾಲಶ್ಚೈತಾನಿ ದ್ವಾದಶ||

ಓಷಧಿಗಳು, ಪಶುಗಳು, ವೃಕ್ಷಗಳು, ಬಳ್ಳಿಗಳು, ತುಪ್ಪ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಹವಿಸ್ಸು, ಭೂಮಿ, ದಿಕ್ಕುಗಳು, ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾತು ಕಾಲ - ಈ ಹನ್ನೆರಡೂ ಯಜ್ಞದ ಅಂಗಗಳು.

12260026a ಋಚೋ ಯಜೂಂಷಿ ಸಾಮಾನಿ ಯಜಮಾನಶ್ಚ ಷೋಡಶಃ|

12260026c ಅಗ್ನಿರ್ಜ್ಞೇಯೋ ಗೃಹಪತಿಃ ಸ ಸಪ್ತದಶ ಉಚ್ಯತೇ|

12260026e ಅಂಗಾನ್ಯೈತಾನಿ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಯಜ್ಞೋ ಮೂಲಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ||

ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ ಮತ್ತು ಯಜಮಾನ ಇವು ಸೇರಿ ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳು ಹದಿನಾರಾಗುತ್ತವೆ. ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿಯು ಹದಿನೇಳನೇ ಯಜ್ಞಾಂಗ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವು ಯಜ್ಞಗಳ ಅಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞವೇ ವಿಶ್ವದ ಮೂಲ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಿದೆ⁶¹².

12260027a ಆಜ್ಯೇನ ಪಯಸಾ ದಧ್ನಾ ಶಕೃತಾಮಿಕ್ಷಯಾ ತ್ವಚಾ|

12260027c ವಾಲೈಃ ಶೃಂಗೇಣ ಪಾದೇನ ಸಂಭವತ್ಯೇವ ಗೌರ್ಮ ಖಿಮ್||

⁶¹¹ ಯಜ್ಞವು ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪಕವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನವಾ ಉ ವೇತಸ್ಮಿಂದ್ರಿಯಸೇ ನರಿಷ್ಯಸಿ ದೇವಾಗುಂ ಇದೇಷಿ ಪಥಿಭಿಃ ಸುಗೇಭಿಃ - ಎಂಬ ವೇದಮಂತ್ರವೂ ಯಜ್ಞಕರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁶¹² These are said to be the limbs of a sacrifice and the foundations of the sacrifice (Bibek Debroy).

12260027e ಏವಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಶಃ ಸರ್ವಂ ಯದ್ಯದಸ್ಯ ವಿಧೀಯತೇ||

ತುಪ್ಪ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಸಗಣಿ, ಒಡೆದ ಹಾಲಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಚರ್ಮ, ಬಾಲದ ಕೂದಲುಗಳು, ಕೊಂಬು ಮತ್ತು ಗೊರಸು - ಇವುಗಳಿಂದ ಗೋಯಜ್ಜವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.⁶¹³.

12260028a ಯಜ್ಞಂ ವಹಂತಿ ಸಂಭೂಯ ಸಹರ್ತ್ವಿಗ್ಭಿಃ ಸದಕ್ಷಿಣೈಃ|

12260028c ಸಂಹತ್ಯೈತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಯಜ್ಞಂ ನಿರ್ವರ್ತಯಂತ್ಯುತ||

ದಕ್ಷಿಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಋತ್ವಿಜರು ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಯಜ್ಞವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

12260029a ಯಜ್ಞಾರ್ಥಾನಿ ಹಿ ಸೃಷ್ಟ್ವಾನಿ ಯಥಾ ವೈ ಶ್ರೂಯತೇ ಶ್ರುತಿಃ|

12260029c ಏವಂ ಪೂರ್ವೇ ಪೂರ್ವತರಾಃ ಪ್ರವೃತ್ತಾಶ್ಚೈವ ಮಾನವಾಃ||

ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಮಾನವರು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದರು.

12260030a ನ ಹಿನಸ್ತಿ ಹ್ಯಾರಭತೇ ನಾಭಿದ್ರುಹ್ಯತಿ ಕಿಂ ಚನ|

12260030c ಯಜ್ಞೋ ಯಷ್ಟವ್ಯ ಇತ್ಯೇವ ಯೋ ಯಜತ್ಯಫಲೇಪ್ಸಯಾ||

---

⁶¹³ Clarified butter, milk, curds mixed with sugar, skin, hair, horns and hooves – a cow can provide everything for a sacrifice. Each of these is a recommended object. (Bibek Debroy)

ಆದರೆ ಯಜ್ಞಮಾಡುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಯಾವ ಫಲವನ್ನೂ
ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಯಜ್ಞಮಾಡುವವನು ಹಿಂಸಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಯಾರಿಗೂ
ದ್ರೋಹವನ್ನೆಸಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾವ
ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಆರಂಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ.⁶¹⁴

12260031a ಯಜ್ಞಾಂಗಾನ್ಯಪಿ ಚೈತಾನಿ ಯಥೋಕ್ತಾನಿ ನಸಂಶಯಃ|

12260031c ವಿಧಿನಾ ವಿಧಿಯುಕ್ತಾನಿ ತಾರಯಂತಿ ಪರಸ್ಪರಮ್||

ಈ ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅವು ಪರಸ್ಪರ
ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12260032a ಆಮ್ನಾಯಮಾರ್ಷಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯಸ್ಮಿನ್ವೇದಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ|

12260032c ತಂ ವಿದ್ವಾಂಸೋಽನುಪಶ್ಯಂತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯಾನುದರ್ಶನಾತ್||

ವೇದಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವ ಋಷಿಪ್ರೋಕ್ತ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಾನು
ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕರ್ಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ
ಅವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

12260033a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಭವೋ ಯಜ್ಞೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಪಣ ಏವ ಚ|

12260033c ಅನು ಯಜ್ಞಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಯಜ್ಞಶ್ಚಾನು ಜಗತ್ಸದಾ||

---

⁶¹⁴ However, there are some who do not wish to cause any injury or lead to any violence. They perform sacrifices because of conviction and not because they desire the fruits of sacrifices. (Bibek Debroy)

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಯಜ್ಞವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ⁶¹⁵ ಮತ್ತು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೇ ಇದು ಅರ್ಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವ ಜಗತ್ತೂ ಯಜ್ಞವನ್ನೇ
ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

12260034a ಓಮಿತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಯೋನಿರ್ನಮಃ ಸ್ವಾಹಾ ಸ್ವಧಾ ವಷಟ್|

12260034c ಯಸ್ಯೈತಾನಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯಂತೇ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಕೃತಾನ್ಯಪಿ||

ಬ್ರಹ್ಮನ ಯೋನಿಯಾದ ಓಂ, ನಮಃ, ಸ್ವಾಹಾ, ಸ್ವಧಾ ಮತ್ತು ವಷಟ್ -
ಇವುಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಯಜ್ಞವು
ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ಆದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

12260035a ನ ತಸ್ಯ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಪರಲೋಕಭಯಂ ವಿದುಃ|

12260035c ಇತಿ ವೇದಾ ವದಂತೀಹ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಪರಮರ್ಷಯಃ||

ಹಾಗೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇತರರಿಂದ
ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದು ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಸಿದ್ಧರೂ,
ಪರಮ ಋಷಿಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12260036a ಋಚೋ ಯಜುಂಷಿ ಸಾಮಾನಿ ಸ್ತೋಭಾಶ್ಚ ವಿಧಿಚೋದಿತಾಃ|

12260036c ಯಸ್ಮಿನ್ನೇತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಬಹಿರೇವ ಸ ವೈ ದ್ವಿಜಃ||

ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ ಮತ್ತು ವಿಧಿವಿಹಿತವಾದ
ಸ್ತೋಭಗಳು⁶¹⁶ ಯಾರಲ್ಲಿ ಇರುವವೋ ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ದ್ವಿಜನು.

⁶¹⁵ ವೇದದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾಗದಿಂದಲೇ ಯಜ್ಞವು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ).

⁶¹⁶ ಸಾಮಗಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಸ್ಯಯಿ, ಹಾಸ್ಯವು ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ತೋಭಗಳು

12260037a ಅಗ್ನ್ಯಾ ಧೇಯೇ ಯದ್ಭವತಿ ಯಚ್ಚ ಸೋಮೇ ಸುತೇ ದ್ವಿಜ|

12260037c ಯಚ್ಚೇತರೈರ್ಮಹಾಯಜ್ಞೈರ್ವೇದ ತದ್ಭಗವಾನ್ ಸ್ವತಃ||

ದ್ವಿಜ ! ಅಗ್ನ್ಯಾ ಧಾನ, ಸೋಮಯಾಗ ಮತ್ತು ಇತರ ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಯಾವ ಫಲವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ಭಗವತ್ಸ್ವ ರೂಪನಾದ ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ.

12260038a ತಸ್ಮಾದ್ಭ್ರಹ್ಮನ್ಯಜೇತೈವ ಯಾಜಯೇಚ್ಚಾವಿಚಾರಯನ್|

12260038c ಯಜತಃ ಸ್ವರ್ಗವಿಧಿನಾ ಪ್ರೇತ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಫಲಂ ಮಹತ್||

ಬ್ರಹ್ಮನ್ ! ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನು ಏನನ್ನೂ ಯೋಚಿಸದೇ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸಿ ಯಜ್ಞಮಾಡುವವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಮಹಾಫಲವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12260039a ನಾಯಂ ಲೋಕೋಽಸ್ತ್ವಯಜ್ಞಾನಾಂ ಪರಶ್ಚೇತಿ ವಿನಿಶ್ಚಯಃ|

12260039c ವೇದವಾದವಿದಶ್ಚೈವ ಪ್ರಮಾಣಮುಭಯಂ ತದಾ||

ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡದವನಿಗೆ ಐಹಿಕ ಸುಖವಾಗಲೀ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಸುಖವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ವೇದವಾದವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವನು ಎರಡಕ್ಕೂ⁶¹⁷ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿವೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

(ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁶¹⁷ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಗಳೆರಡಕ್ಕೂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಗೋಕಪಿಲೀಯೇ ಷಷ್ಠ್ಯ ಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗೋಕಪಿಲೀಯ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾರವತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೬೧

ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಗಳ ವಿಷಯ (1-61).

12261001 ಕಪಿಲ ಉವಾಚ|

12261001a ಏತಾವದನುಪಶ್ಯಂತೋ ಯತಯೋ ಯಾಂತಿ ಮಾರ್ಗಗಾಃ|

12261001c ನೈಷಾಂ ಸರ್ವೇಷು ಲೋಕೇಷು ಕಶ್ಚಿದಸ್ತಿ ವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ||

ಕಪಿಲನು ಹೇಳಿದನು: “ಯತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು
ಕೇವಲ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಇವರನ್ನು ತಡೆಯುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

12261002a ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಾ ನಿರ್ನಮಸ್ಯಾರಾ ನಿರಾಶೀರ್ಬಂಧನಾ ಬುಧಾಃ|

12261002c ವಿಮುಕ್ತಾಃ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಶ್ಚ ರಂತಿ ಶುಚಯೋಽಮಲಾಃ||

ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಲ್ಲದ, ಯಾರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸದ, ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು
ಬಂಧನಗಳಿಲ್ಲದ ಆ ವಿವೇಕಿ ಶುಚಿ ಅಮಲರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ
ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12261003a ಅಪವರ್ಗೇಽಥ ಸಂತ್ಯಾಗೇ ಬುದ್ಧೌ ಚ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಾಃ|

12261003c ಬ್ರಹ್ಮಿಷ್ಠಾ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಣೈವ ಕೃತಾಲಯಾಃ||

ಸರ್ವತ್ಯಾಗವು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವರು
ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಿಷ್ಠರಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಭೂತರಾಗಿ
ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ನಿವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12261004a ವಿಶೋಕಾ ನಷ್ಟರಜಸಸ್ತೇಷಾಂ ಲೋಕಾಃ ಸನಾತನಾಃ|

12261004c ತೇಷಾಂ ಗತಿಂ ಪರಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯೇ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್||

ಶೋಕರಹಿತರೂ ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರೂ ಆದ ಅವರ
ಲೋಕಗಳು ಸನಾತನವಾದವುಗಳು. ಅಂಥಹ ಗತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದ
ಅವರಿಗೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?”

12261005 ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ ರುವಾಚ|

12261005a ಯದ್ಯೇಷಾ ಪರಮಾ ನಿಷ್ಠಾ⁶¹⁸ ಯದ್ಯೇಷಾ ಪರಮಾ ಗತಿಃ|

12261005c ಗೃಹಸ್ಥಾನವ್ಯಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ನಾಶ್ರಮೋಽನ್ಯಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಇದು ಅವರ ಪರಮ ನಿಷ್ಠೆಯಾಗಿದ್ದರೆ
ಮತ್ತು ಪರಮ ಗತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸದೇ
ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಶ್ರಮವೂ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

12261006a ಯಥಾ ಮಾತರಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸರ್ವೇ ಜೀವಂತಿ ಜಂತವಃ|

12261006c ಏವಂ ಗೃಹಸ್ಥಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ವರ್ತಂತ ಇತರೇಽಽಶ್ರಮಾಃ||

ತಾಯಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸರ್ವ ಜಂತುಗಳೂ ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಗೃಹಸ್ಥನನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಇತರ ಆಶ್ರಮಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

⁶¹⁸ ಕಾಷ್ಠಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12261007a ಗೃಹಸ್ಥ ಏವ ಯಜತೇ ಗೃಹಸ್ಥಸ್ತಪ್ಯತೇ ತಪಃ|

12261007c ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಮಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಮೂಲಂ ಯತ್ಕಿಂ ಚಿದೇಜತೇ||

ಗೃಹಸ್ಥನೇ ಯಜ್ಞಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗೃಹಸ್ಥನೇ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವೇ ಮೂಲವು.

12261008a ಪ್ರಜನಾದ್ಧ್ಯ ಭಿನಿರ್ವೃತ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಭೃತೋ ಮುನೇ|

12261008c ಪ್ರಜನಂ ಚಾಪ್ಯುತಾನ್ಯತ್ರ ನ ಕಥಂ ಚನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಮುನೇ! ಪ್ರಾಣವಿರುವ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಜನನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

12261009a ಯಾಸ್ತಾಃ ಸ್ಯುರ್ಬ ಹಿರೋಷಧ್ಯೋ ಬಹ್ವರಣ್ಯಾಸ್ತಥಾ ದ್ವಿಜ|

12261009c ಓಷಧಿಭ್ಯೋ ಬಹಿರ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಾಣೇ ಕಶ್ಚಿನ್ನ ವಿದ್ಯತೇ|

12261009e ಕಸ್ಯೈಷಾ ವಾಗ್ಭವೇತ್ಸತ್ಯಾ ಮೋಕ್ಷೋ ನಾಸ್ತಿ ಗೃಹಾದಿತಿ||

ದ್ವಿಜ! ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಓಷಧಿ-ಧಾನ್ಯಗಳು ಇದನ್ನೇ⁶¹⁹ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಈ ಓಷಧಿ-ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. “ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಯಾರು ಮಾತು ತಾನೇ ಸತ್ಯವು?

12261010a ಅಶ್ರದ್ಧಧಾನೈರಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದರ್ಶನವರ್ಜಿತೈಃ|

12261010c ನಿರಾಶೈರಲಸೈಃ ಶ್ರಾಂತೈಸ್ತಪ್ಯಮಾನೈಃ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ|

12261010e ಶ್ರಮಸ್ಯೋಪರಮೋ ದೃಷ್ಟಃ ಪ್ರವ್ರಜ್ಯಾ ನಾಮ ಪಂಡಿತೈಃ||

619 ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು.

ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದ, ಅಪ್ರಾಜ್ಞ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದ, ನಿರಾಶರಾದ, ಆಲಸೀ, ಬಳಲಿದ ಮತ್ತು ಸ್ವಕರ್ಮಗಳಿಂದ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಮಾತ್ರ - ಅವರು ಪಂಡಿತರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ - ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12261011a ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸೈವ ಹೇತುರ್ಹಿ ಮರ್ಯಾದಾ ಶಾಶ್ವತೀ ಧ್ರುವಾ|

12261011c ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾಮ ಭಗವಾನ್ ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ಪೂಜ್ಯತೇ||

ಶಾಶ್ವತ ನಿಶ್ಚಿತ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳ ಹೇತುವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವನ ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂಜನೀಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

12261012a ಪ್ರಾಗ್ಗರ್ಭಾಧಾನಾನ್ಮಂತ್ರಾ ಹಿ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ದ್ವಿಜಾತಿಷು|

12261012c ಅವಿಶ್ರಂಭೇಷು ವರ್ತಂತೇ ವಿಶ್ರಂಭೇಷ್ವಪ್ಯಸಂಶಯಮ್||

ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಲೌಕಿಕ ಕರ್ಮಗಳಿಗಿರುವ ಮಂತ್ರಗಳು ದ್ವಿಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಧಾನದ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12261013a ದಾಹಃ ಪುನಃ ಸಂಶ್ರಯಣೇ ಸಂಸ್ಥಿತೇ ಪಾತ್ರಭೋಜನಮ್|

12261013c ದಾನಂ ಗವಾಂ ಪಶೂನಾಂ ವಾ ಪಿಂಡಾನಾಂ ಚಾಪ್ಸು ಮಜ್ಜನಮ್||

ದಹನಸಂಸ್ಕಾರ, ಪುನಃ ಶರೀರಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಶ್ರಾದ್ಧ, ತರ್ಪಣ-ಗೋದಾನಗಳು, ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗ, ಮತ್ತು ಪಿಂಡಗಳ ಮೇಲೆ ಜಲಸಿಂಚನ - ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ವೇದಮಂತ್ರಗಳೇ ಮೂಲವು.

12261014a ಅರ್ಚಿಷ್ಮಂತೋ ಬರ್ಹಿಷದಃ ಕ್ರವ್ಯಾದಾಃ ಪಿತರಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

12261014c ಮೃತಸ್ಯಾಪ್ಯನುಮನ್ಯಂತೇ ಮಂತ್ರಾ ಮಂತ್ರಾಶ್ಚ ಕಾರಣಮ್||

ಅರ್ಚಿಷ್ಮಂತರು, ಬರ್ಹಿಷದರು ಮತ್ತು ಕ್ರವ್ಯಾದರು ಎಂಬ ಪಿತೃಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮೃತನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಪಠನದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಂತ್ರಗಳೇ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಮೂಲ ಕಾರಣಗಳು.

12261015a ಏವಂ ಕ್ರೋಶತ್ಸು ವೇದೇಷು ಕುತೋ ಮೋಕ್ಷೋಽಸ್ಮಿ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

12261015c ಋಣವಂತೋ ಯದಾ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಪಿತೃದೇವದ್ವಿಜಾತಿಷು||

ಮನುಷ್ಯರು ಪಿತೃ-ದೇವ-ಋಷಿಗಳ ಋಣವಂತರಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ವೇದಗಳು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಇವುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗದೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೆಲ್ಲಿಂದ?

12261016a ಶ್ರಿಯಾ ವಿಹೀನೈರಲಸ್ಯೈಃ ಪಂಡಿತೈರಪಲಾಪಿತಮ್|

12261016c ವೇದವಾದಾಪರಿಜ್ಞಾನಂ ಸತ್ಯಾಭಾಸಮಿವಾನೃತಮ್||

ಶ್ರೀಹೀನ ಆಲಸ್ಯ ಪಂಡಿತರು ಕರ್ಮದ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಪಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸತ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವ ಸುಳ್ಳು, ವೇದವಾದಗಳ ಅಜ್ಞಾನವೂ ಆಗಿದೆ.

12261017a ನ ವೈ ಪಾಪೈರ್ಹ್ರಿಯತೇ ಕೃಷ್ಯತೇ ವಾ

ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಜತೇ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೈಃ|

12261017c ಊರ್ಧ್ವಂ ಯಜ್ಞಃ ಪಶುಭಿಃ ಸಾರ್ಥಮೇತಿ

ಸಂತರ್ಪಿತಸ್ತರ್ಪಯತೇ ಚ ಕಾಮೈಃ||

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಯಜ್ಞಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು

ಪಾಪಗಳು ಆಕ್ರಮಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಕಡೆ
ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನೂ ಕಾಮಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಮತ್ತು
ಇತರರನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಅವನು ಯಜ್ಞಪಶುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೇಲಿನ
ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

12261018a ನ ವೇದಾನಾಂ ಪರಿಭವಾನ್ ಶಾಶ್ವೇನ ನ ಮಾಯಯಾ|

12261018c ಮಹತ್ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪುರುಷೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ವಿಂದತಿ||

ವೇದಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಅಥವಾ ಉದ್ಧಟತನದಿಂದ ಅಥವಾ
ಮಾಯೆಯಿಂದ ಪುರುಷನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.
ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದಲೇ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಪದವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

12261019 ಕಪಿಲ ಉವಾಚ|

12261019a ದರ್ಶಂ ಚ ಪೌರ್ಣಮಾಸಂ ಚ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ಚ ಧೀಮತಾಮ್|

12261019c ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಾನಿ ಚೈವಾಸಂಸ್ತೇಷು ಯಜ್ಞಃ⁶²⁰ ಸನಾತನಃ||

ಕಪಿಲನು ಹೇಳಿದನು: “ದರ್ಶ, ಪೌರ್ಣಮಾಸ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಮತ್ತು
ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಗಳು ಧೀಮತರಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸನಾತನ ಯಜ್ಞವು
ಇವುಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ⁶²¹.”

12261020a ಅನಾರಂಭಾಃ ಸುಧೃತಯಃ ಶುಚಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಶ್ರಿತಾಃ|

12261020c ಬ್ರಹ್ಮಣೈವ ಸ್ಮ ತೇ ದೇವಾಂಸ್ತರ್ಪಯಂತ್ಯಮೃತೈಷಿಣಃ||

⁶²⁰ ಧರ್ಮಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁶²¹ ಸನಾತನ ಯಜ್ಞವು ಅಹಿಂಸಾಯುಕ್ತ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಲ್ಲ.

ಅನಾರಂಭರೂ⁶²², ಉತ್ತಮ ಧೃತಿಯುಳ್ಳವರೂ, ಶುಚಿಗಳೂ ಆದ
ಬ್ರಹ್ಮಸಂಶ್ರಿತ ಮನೀಷಿಣರು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳನ್ನು
ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

12261021a ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಪಶ್ಯತಃ|

12261021c ದೇವಾಪಿ ಮಾರ್ಗೇ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಅಪದಸ್ಯ ಪದ್ಮೇಷಿಣಃ||

ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಆತ್ಮರೂಪನಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ
ಆತ್ಮಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುವ ಯತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೋಡಲು
ಇಚ್ಛಿಸುವ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ಭ್ರಾಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12261022a ಚತುರ್ವಾರಂ ಪುರುಷಂ ಚತುರ್ಮುಖಂ

ಚತುರ್ಧಾ ಚೈನಮುಪಯಾತಿ ನಿಂದಾ⁶²³|

12261022c ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ವಾಚ ಉದರಾದುಪಸ್ಥಾತ್

ತೇಷಾಂ ದ್ವಾರಂ ದ್ವಾರಪಾಲೋ ಬುಭೂಷೇತ್||

ಒಳಗಿರುವ ಪುರುಷನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ದ್ವಾರಗಳಿವೆ, ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿವೆ,
ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಿಂದ ಅವನ ನಿಂದನೆಯಾಗಬಹುದು.
ಆದುದರಿಂದ ಬಾಹುಗಳು, ಮಾತು, ಹೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಉಪಸ್ಥಗಳನ್ನು
ದ್ವಾರಪಾಲಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.⁶²⁴

622 ಅಹಿಂಸಾಯುಕ್ತ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವವರು.

623 ವಾಚಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೈಸ್).

624 ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಬರುವ ಅನುವಾದಗಳಿವೆ: (1)

12261023a ನಾಕ್ಷತ್ರೇದೀವ್ಯೇನ್ನಾದದೀತಾನ್ಯವಿತ್ತಂ

ನ ವಾಯೋನೀಯಸ್ಯ ಶ್ರುತಂ⁶²⁵ ಪ್ರಗೃಹ್ಣೇತ್|

12261023c ಕ್ರುದ್ಧೋ ನ ಚೈವ ಪ್ರಹರೇತ ಧೀಮಾಂಸ್

ತಥಾಸ್ಯ ತತ್ಪಾಣಿಪಾದಂ ಸುಗುಪ್ತಮ್||

ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಪಣವನ್ನಿಟ್ಟು ಜೂಜಾಡಬಾರದು. ಪರರ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬಾರದು. ನೀಚರಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೈ-ಕಾಲುಗಳು, ಮಾತು, ಹೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಉಪಸ್ಥ - ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ದ್ವಾರಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ದ್ವಾರಪಾಲಕನಾಗುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ತಾಳಬೇಕು. ಅರ್ಥಾತ್ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾನವನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮಾಥರ್ವಣಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದ್ವಾರಗಳ ಸಂಯಮದಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಕರ್ಮಯೋಗ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಗಳಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರತ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಂದಬೇಕು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್). (2) बाहु, वाक्य, उदर और उपस्थ, ये चारों द्वारकी भांति आवरण कर रखते हैं; देह, इंद्रिय, मन, बुद्धि, ये चारों जिसके भोगसाधन मुखस्वरूप हैं, मनुष्य गुरुपदेशसे इस शरीरके भीतर स्थित सर्वमय पुरुषको विराट्, सूत्राण्तर्यामी और शुद्ध-चैतन्य इन चारों भांतिसे जानता है। जो उसे जाननेकी इच्छा करे, वह दोनों भुजा, वचन, उदर और उपस्थकी उत्तम रीतिसे रक्षा करनेमें यत्नवान् होवे॥ (दामोदर सात्वलेकर)

⁶²⁵ ಶ್ರುತಂ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಅನ್ನ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ. ನ ಶ್ರುತಂ ಪ್ರಹೃಹ್ಣಾತ್ ನ ಯಾಜಯೇತ್ - ನೀಚಪುರುಷನಿಗೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಕೋಪದಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ಪ್ರಹರಿಸಬಾರದು. ಇದರಿಂದ
ಕೈಕಾಲುಗಳೆಂಬ ದ್ವಾರವು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12261024a ನಾಕ್ರೋಶಮರ್ಚೇನ್ನ ಮೃಷಾ ವದೇಚ್ಚ

ನ ಪೈಶುನಂ ಜನವಾದಂ ಚ ಕುರ್ಯಾತ್|

12261024c ಸತ್ಯವ್ರತೋ ಮಿತಭಾಷೋಽಪ್ರಮತ್ತಸ್

ತಥಾಸ್ಯ ವಾಗ್ಧ್ವಾರಮಥೋ ಸುಗುಪ್ತಮ್||

ಯಾರಮೇಲೂ ರೋಷದಿಂದ ಕೂಗಾಡಬಾರದು. ಯಾರೊಡನೆಯೂ
ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಯಾರ ಮೇಲೂ ಚಾಡಿಯನ್ನು
ಹೇಳಬಾರದು. ಯಾರ ಮೇಲೂ ವ್ಯರ್ಥ ಅಪವಾದವನ್ನು
ಹೊರಿಸಬಾರದು. ಸತ್ಯವ್ರತನಾಗಿರಬೇಕು. ಮಿತಭಾಷಿಯಾಗಿರಬೇಕು.
ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಾತೆಂಬ ದ್ವಾರವು
ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12261025a ನಾನಾಶನಃ ಸ್ಯಾನ್ನ ಮಹಾಶನಃ ಸ್ಯಾದ್

ಅಲೋಲುಪಃ ಸಾಧುಭಿರಾಗತಃ ಸ್ಯಾತ್|

12261025c ಯಾತ್ರಾರ್ಥಮಾಹಾರಮಿಹಾದದೀತ

ತಥಾಸ್ಯ ಸ್ಯಾಜ್ಜಾಠರೀ ದ್ವಾರಗುಪ್ತಿಃ||

ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನದೆಯೇ ಇರಬಾರದು. ಅತಿಯಾಗಿಯೂ
ತಿನ್ನಬಾರದು. ಭಕ್ಷ್ಯ-ಭೋಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಯಿರಬಾರದು. ಬಂದ
ಸತ್ತುರುಷರಿಗೆ ಮೊದಲು ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
ಜೀವನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟೇ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.
ಇದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯೆಂಬ ದ್ವಾರವು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12261026a ನ ವೀರಪತ್ನೀಂ ವಿಹರೇತ ನಾರೀಂ

ನ ಚಾಪಿ ನಾರೀಮನೃತಾವಾಹ್ವಯೀತ|

12261026c ಭಾರ್ಯಾವ್ರತಂ ಹ್ಯಾತ್ಮನಿ ಧಾರಯೀತ

ತಥಾಸ್ಯೋಪಸ್ಥದ್ವಾರಗುಪ್ತಿರ್ಭವೇತ||

ವೀರನ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ವಿಹರಿಸಬಾರದು.⁶²⁶ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೇ ಆದರೂ ಋತುಸಮಯದಲ್ಲಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಗಮಕ್ಕೆ ಕರೆಯಬಾರದು. ಭಾರ್ಯಾವ್ರತ⁶²⁷ವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಉಪಸ್ಥವೆಂಬ ದ್ವಾರವು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12261027a ದ್ವಾರಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಾಣಿ ಸುಗುಪ್ತಾನಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

12261027c ಉಪಸ್ಥಮುದರಂ ಬಾಹೂ ವಾಕ್ಚತುರ್ಥೀ ಸ ವೈ ದ್ವಿಜಃ||

ಬಾಹುಗಳು, ಉಪಸ್ಥ, ಉದರ ಮತ್ತು ಮಾತೆಂಬ ಈ ಎಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ದ್ವಾರಗಳೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವ ಮನೀಷಿಣಿಯೇ ದ್ವಿಜನು.

12261028a ಮೋಘಾನ್ಯಗುಪ್ತದ್ವಾರಸ್ಯ ಸರ್ವಾಣ್ಯೇವ ಭವಂತ್ಯುತ|

12261028c ಕಿಂ ತಸ್ಯ ತಪಸಾ ಕಾರ್ಯಂ ಕಿಂ ಯಜ್ಞೇನ ಕಿಮಾತ್ಮನಾ||

ಈ ದ್ವಾರಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಲ್ಲದೇ ಇರುವವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂಥವನಿಗೆ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲೀ,

⁶²⁶ When there is a brave wife, he will not have intercourse with another woman. (Bibek Debroy)

⁶²⁷ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಗಮ ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲವೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ದೃಢ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ.

ಯಜ್ಞದಿಂದಾಗಲೀ, ಆತ್ಮಚಿಂತನೆಯಿಂದಾಗಲೀ ಯಾವ
ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ?

12261029a ಅನುತ್ತರೀಯವಸನಮನುಪಸ್ತೀರ್ಣಶಾಯಿನಮ್|

12261029c ಬಾಹೂಪಧಾನಂ ಶಾಮ್ಯಂತಂ ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಉತ್ತರೀಯದ ಹೊದಿಕೆಯಿಲ್ಲದೇ, ಹಾಸಿಗೆಯಿಲ್ಲದ ಬರಿಯ
ನೆಲದಮೇಲೆ, ತೋಳನ್ನೇ ತಲೆದಿಂಬನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಾಂತನಾಗಿ
ಮಲಗುವವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12261030a ದ್ವಂದ್ವಾರಾಮೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಯ ಏಕೋ ರಮತೇ ಮುನಿಃ|

12261030c ಪರೇಷಾಮನನುಧ್ಯಾಯಂಸ್ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಸರ್ವ ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಏಕೀ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ
ರಮಿಸುವ ಮತ್ತು ಇತರರ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸದ ಮುನಿಯನ್ನು
ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12261031a ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ಬುದ್ಧಂ ಪ್ರಕೃತಿರ್ವಿಕೃತಿಶ್ಚ ಯಾ|

12261031c ಗತಿಜ್ಞಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಈ ಪ್ರಕೃತಿ-ವಿಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಮತ್ತು ಸರ್ವಭೂತಗಳ
ಗತಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದೇ
ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12261032a ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವೇಷಾಮಭಯಂ ಯತಃ|

12261032c ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತೋ ಯಸ್ತಂ ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಿದುಃ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯನಾದ ಮತ್ತು ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಭಯನಾದ

ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದೇ
ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12261033a ನಾಂತರೇಣಾನುಜಾನಂತಿ ವೇದಾನಾಂ ಯತ್ಪ್ರಿಯಾಫಲಮ್|

12261033c ಅನುಜ್ಞಾಯ ಚ ತತ್ಸರ್ವಮನ್ಯದ್ರೋಚಯತೇಽಫಲಮ್||

ಅಂಥವನು ವೇದಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಫಲಗಳ ಕುರಿತು
ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ
ಫಲವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ರುಚಿಯನ್ನಿಡುತ್ತಾನೆ.⁶²⁸

⁶²⁹12261034a ಫಲವಂತಿ ಚ ಕರ್ಮಾಣಿ ವ್ಯಷ್ಟಿಮಂತಿ ಧ್ರುವಾಣಿ ಚ|

12261034c ವಿಗುಣಾನಿ ಚ ಪಶ್ಯಂತಿ ತಥಾನೈಕಾಂತಿಕಾನಿ ಚ||

---

⁶²⁸ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ: ಆದರೆ
ಮೂಢರಾದವರು ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ದಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದಾದ
ಸ್ವರ್ಗದ ಫಲಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಮೋಕ್ಷ, ತಾಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ, ಬ್ರಹ್ಮಭಾವ - ಇವೇ ಮುಂದಾದವುಗಳ
ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗದ
ಫಲಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ
ಪ್ರೆಸ್/ದಾಮೋದರ್ ಸಾತ್ವಾಲೇಕರ್)

⁶²⁹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಎರಡು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ
ಸಂಶ್ರಿತಾನಾಂ ತಪೋ ಘೋರತ್ವಮಾಗತಮ್| ತಂ ಸದಾಚಾರಮಾಶ್ರಿತ್ಯ
ಪುರಾಣಂ ಶಾಶ್ವತಂ ಧ್ರುವಮ್|| ಅಶಕ್ನುವಂತಶ್ಚ ರಿತುಂ ಕಿಂಚಿದ್ಧರ್ಮೇಷು
ಸೂತ್ರಿತಮ್| ನಿರಾಪದ್ಧರ್ಮ ಆಚಾರೋ ಹ್ಯಪ್ರಮಾದೋಽಪರಾಭವಃ||
(ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಆದರೆ ಅವನ ಕರ್ಮಗಳು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವು. ಆ ಫಲಗಳಿಗೆ ಗುಣಗಳಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆ ಫಲಗಳು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಅನುಭವವಾಗಿರುತ್ತವೆ.⁶³⁰

12261035a ಗುಣಾಶ್ಚಾತ್ರ ಸುದುರ್ಜ್ಞೇಯಾ ಜ್ಞಾತಾಶ್ಚಾಪಿ ಸುದುಷ್ಕರಾಃ|

12261035c ಅನುಷ್ಠಿತಾಶ್ಚಾಂತವಂತ ಇತಿ ತ್ವಮನುಪಶ್ಯಸಿ||

ಆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅತಿ ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ವೈದಿಕಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದ ಫಲಗಳು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವಂಥವು. ಇದನ್ನು ನೀನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ.⁶³¹”

⁶³⁰ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ: ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಮಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಧಕನನ್ನು ಉನ್ನತಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಗಳಾದ ಜನರು ಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನು ಗುಣರಹಿತವಾದುದೆಂದೂ ನಿಯತವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ದಾಮೋದರ್ ಸಾತ್ವಾಲೇಕರ್)

⁶³¹ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ: ಯಜ್ಞಗಳ ಗುಣಗಳು (ಸ್ವರೂಪ-ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು, ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು) ತಿಳಿಯಲು ದುಃಸಾಧ್ಯವಾದವುಗಳು. ಒಂದೆ ವೇಳೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೂ ಯಜ್ಞಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ದುಷ್ಕರವಾದುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದರೂ ಅವುಗಳು ಶಾಶ್ವತ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೀನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ದಾಮೋದರ್ ಸಾತ್ವಾಲೇಕರ್)

12261036 ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ ರುವಾಚ|

12261036a ಯಥಾ ಚ ವೇದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಂ ತ್ಯಾಗಶ್ಚ ಸಫಲೋ ಯಥಾ|

12261036c ತೌ ಪಂಥಾನಾವುಭೌ ವ್ಯಕ್ತೌ ಭಗವಂಸ್ತದ್ಭವೀಹಿ ಮೇ||

ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್! ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಫಲ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿವೆ. ಇವೆರಡು ಮಾರ್ಗಗಳೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12261037 ಕಪಿಲ ಉವಾಚ|

12261037a ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಿಹ ಪಶ್ಯಂತಿ ಭವಂತಃ ಸತ್ಪಥೇ ಸ್ಥಿತಾಃ|

12261037c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ತು ಕಿಮತ್ರಾಸ್ತಿ ಯದ್ಭವಂತ ಉಪಾಸತೇ||

ಕಪಿಲನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ಪಥದಲ್ಲಿರುವ ನೀವು ಯೋಗಮಾರ್ಗದ ಫಲವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಫಲವು ಯಾವುದು?”

12261038 ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ ರುವಾಚ|

12261038a ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ ರಹಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಜಿಜ್ಞಾಸಾರ್ಥಮಿಹಾಗತಃ|

12261038c ಶ್ರೇಯಸ್ಕಾಮಃ ಪ್ರತ್ಯವೋಚಮಾರ್ಜವಾನ್ಸ ವಿವಕ್ಷಯಾ||

ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನಾನು ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ. ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಿಂದೇ⁶³² ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಆರ್ಜವದಿಂದ ಈ ಸಂವಾದವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ.

632 ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲೆಂದೇ

12261038e ಇಮಂ ಚ ಸಂಶಯಂ ಘೋರಂ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಬ್ರವೀತು ಮೇ|

12261039a ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಿಹ ಪಶ್ಯಂತೋ ಭವಂತಃ ಸತ್ಪಥೇ ಸ್ಥಿತಾಃ||

ಭಗವಾನ್! “ಸತ್ಪಥದಲ್ಲಿರುವ ನೀವು ಯೋಗಮಾರ್ಗದ ಫಲವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀರಿ” ಎಂಬ ನಿನ್ನ ಈ ಮಾತಿನ ಕುರಿತು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ಘೋರ ಸಂಶಯವೊಂದು ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕು.

12261039c ಕಿಮತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಮಂ ಭವಂತೋ ಯದುಪಾಸತೇ|

12261039e ಅನ್ಯತ್ರ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರೇಭ್ಯ ಆಗಮಾಚ್ಚ ಯಥಾಗಮಮ್||

ನೀನು ಉಪಾಸಿಸುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿರುವುದು ಯಾವುದು? ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಾನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

12261040a ಆಗಮೋ ವೇದವಾದಸ್ತು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಚಾಗಮಃ|

12261040c ಯಥಾಗಮಮುಪಾಸೀತ⁶³³ ಆಗಮಸ್ತತ್ರ ಸಿದ್ಧತಿ|

12261040e ಸಿದ್ಧಿಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂಪಾ ಚ ದೃಶ್ಯತ್ಯಾಗಮನಿಶ್ಚ ಯಾತ್||

ವೇದವಾದಗಳು ಆಗಮಗಳು. ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಆಗಮಗಳೇ. ಆಗಮದಲ್ಲಿರುವವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಗಮಗಳ ನಿಶ್ಚಯವು.

12261041a ನೌರ್ನಾ ವೀವ ನಿಬದ್ಧಾ ಹಿ ಸ್ತೋತಸಾ ಸನಿಬಂಧನಾ|

12261041c ಹ್ರಿಯಮಾಣಾ ಕಥಂ ವಿಪ್ರ ಕುಬುದ್ಧೀಂಸ್ತಾರಯಿಷ್ಯತಿ|

12261041e ಏತದ್ಭ್ರವೀತು ಭಗವಾನುಪಪನ್ನೋಽಸ್ಮ್ಯಧೀಹಿ ಭೋಃ||

633 ಯಥಾಶ್ರಮಮುಪಾಸೀತ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ವಿಪ್ರ! ಒಂದು ಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವ ನಾವೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವ ನಾವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರೆ ಪ್ರವಾಹವು ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಕರ್ಮಗಳ ವಾಸನೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ನಮ್ಮ ಈ ಕರ್ಮಮಯೀ ನೌಕೆಯು ನಮ್ಮಂಥಹ ಕುಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಭವಸಾಗರದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಬಲ್ಲದು? ಭಗವನ್! ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು.”

12261042a ನೈವ ತ್ಯಾಗೀ ನ ಸಂತುಷ್ಟೋ ನಾಶೋಕೋ ನ ನಿರಾಮಯಃ|

12261042c ನ ನಿರ್ವಿವಿತ್ತೋ ನಾವೃತ್ತೋ ನಾಪವೃತ್ತೋಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚ ನ||

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಸಂತುಷ್ಟನೂ ಇಲ್ಲ, ಶೋಕವಿಲ್ಲದವನೂ ಇಲ್ಲ, ನಿರೋಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕರ್ಮಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯು ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವವರೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆಸಕ್ತಿ ರಹಿತರೂ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ವಥಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವರೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

12261043a ಭವಂತೋಽಪಿ ಚ ಹೃಷ್ಯಂತಿ ಶೋಚಂತಿ ಚ ಯಥಾ ವಯಮ್|

12261043c ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಭವತಾಂ ಸಮಾನಾಃ ಸರ್ವಜಂತುಷು||

ನೀನೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮಂತೆ ಹರ್ಷ-ಶೋಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತೀಯೆ. ಸರ್ವಜಂತುಗಳೂ ನಿನ್ನ ಸಮಾನ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ.

12261044a ಏವಂ ಚತುರ್ಣಾಂ ವರ್ಣಾನಾಮಾಶ್ರಮಾಣಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಷು|

12261044c ಏಕಮಾಲಂಬಮಾನಾನಾಂ ನಿರ್ಣಯೇ ಕಿಂ ನಿರಾಮಯಮ್||

ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕೂ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿರುವವರು

ಏಕಮಾತ್ರ ಸುಖಿಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಕ್ಷಯ ಸುಖವು ಯಾವುದು?”

12261045 ಕಪಿಲ ಉವಾಚ|

12261045a ಯದ್ಯದಾಚರತೇ ಶಾಸ್ತ್ರಮಥ ಸರ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿಷು|

12261045c ಯಸ್ಯ ಯತ್ರ ಹ್ಯನುಷ್ಠಾನಂ ತತ್ರ ತತ್ರ ನಿರಾಮಯಮ್||

ಕಪಿಲನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿರುವಲ್ಲಿ ನಿರಾಮಯವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12261046a ಸರ್ವಂ ಪಾವಯತೇ⁶³⁴ ಜ್ಞಾನಂ ಯೋ ಜ್ಞಾನಂ ಹ್ಯನುವರ್ತತೇ|

12261046c ಜ್ಞಾನಾದಪೇತ್ಯ ಯಾ ವೃತ್ತಿಃ ಸಾ ವಿನಾಶಯತಿ ಪ್ರಜಾಃ||

ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಜ್ಞಾನವು ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ⁶³⁵.

12261047a ಭವಂತೋ ಜ್ಞಾನಿನೋ ನಿತ್ಯಂ⁶³⁶ ಸರ್ವತಶ್ಚ ನಿರಾಗಮಾಃ|

12261047c ಐಕಾತ್ಯಂ ನಾಮ ಕಶ್ಚಿದ್ಧಿ ಕದಾ ಚಿದಭಿಪದ್ಯತೇ||

ನೀವು ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಸರ್ವತಃ ಉಪದ್ರವರಹಿತರೂ ಆಗಿರುವಿರಿ. ಬ್ರಹ್ಮದೊಡನೆ ಐಕಾತ್ಯ ಭಾವವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ

634 ಪ್ಲಾವಯತೇ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

635 ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ವೃತ್ತಿ (ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ)ಯು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಜನನ-ಮರಣಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

636 ವ್ಯಕ್ತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಯಾರಿಗಾದರೂ ಉಂಟಾಗಿದೆಯೇ? ⁶³⁷

12261048a ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಹ್ಯಬುದ್ಧ್ವಾ ತತ್ತ್ವೇನ ಕೇ ಚಿದ್ವಾದಬಲಾ ಜನಾಃ|

12261048c ಕಾಮದ್ವೇಷಾಭಿಭೂತತ್ವಾದಹಂಕಾರವಶಂ ಗತಾಃ||

ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಕೆಲವು ಅಬಲ ಜನರು ಕಾಮ-
ದ್ವೇಷಗಳಿಗೊಳಗಾಗಿ ಅಹಂಕಾರವಶರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12261049a ಯಾಥಾತಥ್ಯಮವಿಜ್ಞಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರದಸ್ಯವಃ|

12261049c ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತೇನಾ ನಿರಾರಂಭಾ ಅಪಕ್ಷಮತಯೋಽಶಿವಾಃ ⁶³⁸||

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಯಥಾರ್ಥರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು
ಕದಿಯುವ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೇ ಅಪಕ್ಷರೂ
ಅಮಂಗಳರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ.

12261050a ವೈಗುಣ್ಯಮೇವ ಪಶ್ಯಂತಿ ನ ಗುಣಾನನುಯಂಜತೇ|

12261050c ತೇಷಾಂ ತಮಃಶರೀರಾಣಾಂ ತಮ ಏವ ಪರಾಯಣಮ್||

ಅವರು ದೋಷಗಳನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ತಮೋಗುಣವೇ ತುಂಬಿರುವ ಅವರು ತಮೋಗುಣವನ್ನೇ
ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

12261051a ಯೋ ಯಥಾಪ್ರಕೃತಿರ್ಜಂತುಃ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಸ್ಯಾದ್ವಶಾನುಗಃ|

---

⁶³⁷ That is the reason learned people are always happy in every way. Sometimes, one obtains the sense of complete unit.

(Bibek Debroy)

⁶³⁸ ದಂಭಮೋಹವಶಾನುಗಾಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12261051c ತಸ್ಯ ದ್ವೇಷಶ್ಚ ಕಾಮಶ್ಚ ಕ್ರೋಧೋ ದಂಭೋಽನ್ಯತಂ ಮದಃ|

12261051e ನಿತ್ಯಮೇವಾಭಿವರ್ತಂತೇ ಗುಣಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಭವಾಃ||

ಜಂತುವಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೇಗಿರುವುದೋ ಹಾಗೆ ಅದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಜನ್ಯವಾದ ದ್ವೇಷ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ದಂಭತ್ವ, ಅಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಮದ ಈ ಗುಣಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ಅವರಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

12261052a ಏತದ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ನುಪಶ್ಯಂತಃ ಸಂತ್ಯಜೇಯುಃ ಶುಭಾಶುಭಮ್|

12261052c ಪರಾಂ ಗತಿಮಭೀಪ್ಸಂತೋ ಯತಯಃ ಸಂಯಮೇ ರತಾಃ||

ಯತಿಗಳು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನೇ ಗುರಿಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.”

12261053 ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ ರುವಾಚ|

12261053a ಸರ್ವಮೇತನ್ಮಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಮ್|

12261053c ನ ಹ್ಯವಿಜ್ಞಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಂ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಪ್ರವೃತ್ತಯಃ||

ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್ ! ನಾನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜನರು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.

12261054a ಯಃ ಕಶ್ಚಿನ್ಶ್ಯಾಯ್ಯ ಆಚಾರಃ ಸರ್ವಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ|

12261054c ಯದನ್ಶ್ಯಾಯ್ಯಮಶಾಸ್ತ್ರಂ ತದಿತ್ಯೇಷಾ ಶ್ರುಯತೇ ಶ್ರುತಿಃ||

ನ್ಯಾಯಬದ್ಧವಾದ ಯಾವುದೇ ಆಚಾರವಿರಲಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿದೆ. ಯಾವುದು ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದಲ್ಲವೋ ಅದು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದುದು ಎಂದೂ ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

12261055a ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿರೈತೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ಕಾ ಚಿದಸ್ತೀತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ|

12261055c ಯದನ್ಯದ್ವೇದವಾದೇಭ್ಯಸ್ತದಶಾಸ್ತ್ರಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ||

ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದೇ ವಿಧದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ. ವೇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು ಅಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಶ್ರುತಿಯೇ ಹೇಳಿದೆ.

12261056a ಶಾಸ್ತ್ರಾದಪೇತಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಬಹವೋ ವ್ಯಕ್ತಮಾನಿನಃ|

12261056c ಶಾಸ್ತ್ರದೋಷಾನ್ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಇಹ ಚಾಮುತ್ರ ಚಾಪರೇ|

⁶³⁹12261056e ಅವಿಜ್ಞಾನಹತಪ್ರಜ್ಞಾ ಹೀನಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ತಮೋವೃತಾಃ||

ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಮಾನಿನರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇಹ-ಪರ ಎರಡರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹತಪ್ರಜ್ಞರಾದ ಅವರು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಆವೃತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

---

639 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಎರಡು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಭವತಾಂ ಸಮಾನಾಃ ಸರ್ವಜಂತುಷು| ಏವಂ ಚತುರ್ಣಾಂ ವರ್ಣಾನಾಮಾಶ್ರಮಾಣಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಷು|| ಏಕಮಾಲಂಬನಾನಾಂ ನಿರ್ಣಯೇ ಸರ್ವತೋದಿಶಮ್| ಆನಂತಂ ವದಮಾನೇನ ಶಕ್ತೇನಾವರ್ಜಿತಾತ್ಮನಾ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12261057a ಶಕ್ಯಂ ತ್ವೇಕೇನ ಮುಕ್ತೇನ ಕೃತಕೃತ್ಯೇನ ಸರ್ವಶಃ|

12261057c ಪಿಂಡಮಾತ್ರಂ ವ್ಯಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಚರಿತುಂ ಸರ್ವತೋದಿಶಮ್⁶⁴⁰|

12261057e ವೇದವಾದಂ ವ್ಯಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಮೋಕ್ಷೋಽಸ್ತೀತಿ ಪ್ರಭಾಷಿತುಮ್||

ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ, ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ, ಶರೀರಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸರ್ವತೋದಿಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಏಕಾಂಗಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವೇದವಾದವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವು ಇದೆ ಇಂದು ಹೇಳಲು ಶಕ್ಯವು.

12261058a ಇದಂ ತು ದುಷ್ಕರಂ ಕರ್ಮ ಕುಟುಂಬಮಭಿಸಂಶ್ರಿತಮ್|

12261058c ದಾನಮಧ್ಯಯನಂ ಯಜ್ಞಃ ಪ್ರಜಾಸಂತಾನಮಾರ್ಜವಮ್||

ಆದರೆ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವವನಿಗೆ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ದುಷ್ಕರವಾದುದು. ದಾನ, ಅಧ್ಯಯನ, ಯಜ್ಞ, ಪ್ರಜಾಸಂತಾನ ಮತ್ತು ಸರಳತೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

12261059a ಯದ್ಯೇತದೇವಂ ಕೃತ್ವಾಪಿ ನ ವಿಮೋಕ್ಷೋಽಸ್ತಿ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

12261059c ಧಿಕ್ಕರ್ತಾರಂ ಚ ಕಾರ್ಯಂ ಚ ಶ್ರಮಶ್ಚಾಯಂ ನಿರರ್ಥಕಃ||

ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಯೂ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೆಂದಮೇಲೆ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ! ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರ! ಅವನ ಶ್ರಮವು ನಿರರ್ಥಕವಾದಂತೆ!

12261060a ನಾಸ್ತಿಕ್ಯಮನ್ಯಥಾ ಚ ಸ್ಯಾದ್ವೇದಾನಾಂ ಪೃಷ್ಠತಃಕ್ರಿಯಾ|

12261060c ಏತಸ್ಯಾನಂತ್ಯಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭಗವನ್ ಶ್ರೋತುಮಂಜಸಾ||

640 ವಿಜಿತಾತ್ಮನಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ವೇದಗಳನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುವ ಈ ಕ್ರಿಯೆಯು
ನಾಸ್ತಿತ್ವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಭಗವನ್! ಇದರ ಕುರಿತು ನಿನ್ನಿಂದ
ಬೇಗನೇ ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12261061a ತಥ್ಯಂ ವದಸ್ವ ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನುಪಸನ್ನೋಽಸ್ಯ ಧೀಹಿ ಭೋಃ|

12261061c ಯಥಾ ತೇ ವಿದಿತೋ ಮೋಕ್ಷಸ್ತಥೇಚ್ಚಾಮ್ಯುಪಶಿಕ್ಷಿತುಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನನಗೆ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ
ಉಪದೇಶಿಸು. ಮೋಕ್ಷವೆನ್ನುವುದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು
ನಿನ್ನಿಂದ ತಿಳಿಯ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಗೋಕಪಿಲೀಯೇ ಏಕಷಷ್ಟ್ಯ ಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗೋಕಪಿಲೀಯ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾರವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೬೨

ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವ
ವಿಧಾನಕಥನ (1-45).

12262001 ಕಪಿಲ ಉವಾಚ|

12262001a ವೇದಾಃ ಪ್ರಮಾಣಂ ಲೋಕಾನಾಂ ನ ವೇದಾಃ ಪೃಷ್ಠತಃಕೃತಾಃ|

12262001c ದ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೀ ವೇದಿತವ್ಯೇ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ಚ ಯತ್|

12262001e ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಣಿ ನಿಷ್ಣಾತಃ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ಕಪಿಲನು ಹೇಳಿದನು: “ಲೋಕಗಳಿಗೆ ವೇದವೇ ಪ್ರಮಾಣವು. ವೇದಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಎರಡು ರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು: ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಾದವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12262002a ಶರೀರಮೇತತ್ಕುರುತೇ ಯದ್ವೇದೇ ಕುರುತೇ ತನುಮ್||

12262002c ಕೃತಶುದ್ಧಶರೀರೋ ಹಿ ಪಾತ್ರಂ ಭವತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ||

ವೇದೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂದ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ವೇದಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಶರೀರಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ರೀತಿ ಶರೀರಶುದ್ಧಿಯಾದವನೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12262003a ಆನಂತ್ಯಮನುಯುಂಕ್ತೇ ಯಃ⁶⁴¹ ಕರ್ಮಣಾ ತದ್ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ|

12262003c ನಿರಾಗಮಮನೈತಿಹ್ಯಂ⁶⁴² ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಕಮ್||

ಅನಂತರ ಇತರ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವಸಾಧ್ಯವು. ಲೋಕದ ಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಅದು ನಿಲುಕುವುದಿಲ್ಲ.

12262004a ಧರ್ಮ ಇತ್ಯೇವ ಯೇ ಯಜ್ಞಾನ್ವಿತಸ್ವಂತಿ ನಿರಾಶಿಷಃ|

12262004c ಉತ್ಪನ್ನತ್ಯಾಗಿನೋಽಲುಬ್ಧಾಃ ಕೃಪಾಸೂಯಾವಿವರ್ಜಿತಾಃ|

641 ಅನಂತಮತ್ರ ಬುದ್ಧೇದಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

642 ಅನಾಗಮಮನೈತಿಹ್ಯಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12262004e ಧನಾನಾಮೇಷ ವೈ ಪಂಥಾಸ್ತೀರ್ಥೇಷು ಪ್ರತಿಪಾದನಮ್||

ಯಾವ ಆಸೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೇ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಧರ್ಮ. ಅಂಥವರು ಉತ್ಪನ್ನತ್ಯಾಗಿಗಳು, ಅಲುಬ್ಬರು, ಮತ್ತು ಕೃಪೆ-ಅಸೂಯೆಗಳಿಲ್ಲದವರು. ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಧನವನ್ನು ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

12262005a ಅನಾಶ್ರಿತಾಃ ಪಾಪಕೃತ್ಯಾಃ ಕದಾ ಚಿತ್ಕರ್ಮಯೋನಿತಃ⁶⁴³||

12262005c ಮನಃಸಂಕಲ್ಪಸಂಸಿದ್ಧಾ ವಿಶುದ್ಧಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯಾಃ||

ಎಂದೂ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರದ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕಲ್ಪಗಳಮೇಲೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ವಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ದೃಢನಿಶ್ಚಯಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12262006a ಅಕ್ರುದ್ಧ್ಯಂತೋಽನಸೂಯಂತೋ ನಿರಹಂಕಾರಮತ್ಸರಾಃ|

12262006c ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠಾಸ್ತಿಸುಕ್ಷಾಶ್ಚ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತಾಃ||

ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳು ಯಾರಮೇಲೂ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ, ಯಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ದೋಷವೆಣಿಸದೇ, ನಿರಹಂಕಾರಿಗಳಾಗಿ, ಮಾತ್ಸರ್ಯವಿಲ್ಲದವರಾಗಿ, ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠರಾಗಿ, ಶುಕ್ಲರಾಗಿ⁶⁴⁴, ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಹಿತದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12262007a ಆಸನ್ ಗೃಹಸ್ಥಾ ಭೂಯಿಷ್ಯಮವ್ಯುತ್ಕ್ರಾಂತಾಃ ಸ್ವಕರ್ಮಸು|

12262007c ರಾಜಾನಶ್ಚ ತಥಾ ಯುಕ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶ್ಚ ಯಥಾವಿಧಿ||

643 ಕರ್ಮಯೋಗಿನಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

644 ಜನ್ಮ-ಕರ್ಮ-ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧರಾಗಿರುವುದು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಹಿಂದೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ
ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ
ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

12262008a ಸಮಾ ಹ್ಯಾರ್ಜವಸಂಪನ್ನಾಃ ಸಂತುಷ್ಟಾ ಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯಾಃ|

12262008c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಧರ್ಮಾಃ ಶುಚಯಃ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾಃ ಪರಾವರೇ||

ಅಂಥವರು ಸಮರಾಗಿದ್ದರು. ಆರ್ಜವಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದರು.
ಸಂತುಷ್ಟರೂ ಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಧರ್ಮಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.
ಪರಿಶುದ್ಧರೂ, ಪರಾಪರಗಳೆರಡಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು.

12262009a ಪುರಸ್ತಾದ್ಭಾವಿತಾತ್ಮನೋ ಯಥಾವಚ್ಚರಿತವ್ರತಾಃ|

12262009c ಚರಂತಿ ಧರ್ಮಂ ಕೃಚ್ಛೇಽಪಿ ದುರ್ಗೇ ಚೈವಾಧಿಸಂಹತಾಃ||

ಮೊದಲು ಆ ಭಾವಿತಾತ್ಮರು ಯಥಾವತ್ತಾದ
ಚಾರಿತ್ರವ್ರತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದುರ್ಗಮ
ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತು ದುಃಖದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದಾಗಲೂ
ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12262010a ಸಂಹತ್ಯ ಧರ್ಮಂ ಚರತಾಂ ಪುರಾಸೀತ್ಸುಖಮೇವ ತತಃ|

12262010c ತೇಷಾಂ ನಾಸೀದ್ವಿಧಾತವ್ಯಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕದಾ ಚನ||

ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಕಾಲ-ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದೇ
ಹಿಂದಿನವರಿಗೆ ಸುಖಕರವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ
ಎನ್ನುವುದೇ ವಿಹಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

12262011a ಸತ್ಯಂ ಹಿ ಧರ್ಮಮಾಸ್ಥಾಯ ದುರಾಧರ್ಷತಮಾ ಮತಾಃ|

12262011c ನ ಮಾತ್ರಾಮನುರುಧ್ಯಂತೇ ನ ಧರ್ಮಚ್ಚಲಮಂತತಃ||

ಸತ್ಯಧರ್ಮವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಅವರು
ದುರಾಧರ್ಷರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅವರು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ
ಸುಖಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕಪಟ
ಧರ್ಮಾ ಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12262012a ಯ ಏವ ಪ್ರಥಮಃ ಕಲ್ಪಸ್ತುಮೇವಾಭ್ಯಾಚರನ್ನಹ|

⁶⁴⁵ 12262012c ಅಸ್ಯಾಂ ಸ್ಥಿತೌ ⁶⁴⁶ ಸ್ಥಿತಾನಾಂ ಹಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ನ
ವಿದ್ಯತೇ||

ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತು ನಿಯತವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಅವರು
ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ
ಎನ್ನುವುದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

12262012e ದುರ್ಬಲಾತ್ಮನ ಉತ್ಪನ್ನಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ|

12262013a ಯತ ಏವಂವಿಧಾ ⁶⁴⁷ ವಿಪ್ರಾಃ ಪುರಾಣಾ ಯಜ್ಞವಾಹನಾಃ||

ದುರ್ಬಲರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ಶ್ರುತಿಯಿದೆ.
ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ ವಿಪ್ರರು ಬಹುವಿಧದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

12262013c ತ್ರೈವಿದ್ಯವೃದ್ಧಾಃ ಶುಚಯೋ ವೃತ್ತವಂತೋ ಯಶಸ್ವಿನಃ|

---

⁶⁴⁵ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಅರ್ಥ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ತೇಷಾಂ
ನಾಸೀದ್ವಿಧಾತವ್ಯಂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕದಾಚನ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁶⁴⁶ ತಸ್ಮಿನ್ನಿಧೌ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁶⁴⁷ ಏವಂ ಬಹುವಿಧಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12262013e ಯಜಂತೋಽಹರಹರ್ಯಜ್ಞೈರ್ನಿರಾಶೀರ್ಬಂಧನಾ ಬುಧಾಃ||

ವೇದವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಶುಚಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನರೂ ಯಶಸ್ವಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಕಾಮನೆಗಳ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ನಿತ್ಯವೂ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12262014a ತೇಷಾಂ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ವೇದಾಶ್ಚ ಕರ್ಮಾಣಿ ಚ ಯಥಾಗಮಮ್|

12262014c ಆಗಮಾಶ್ಚ ಯಥಾಕಾಲಂ ಸಂಕಲ್ಪಾಶ್ಚ ಯಥಾವ್ರತಮ್||

ಅವರ ಯಜ್ಞಗಳು, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವು. ಅವರಿಗೆ ಆಗಮಗಳೂ ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪಗಳೂ ಯಥಾವ್ರತವಾಗಿ ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

12262015a ಅಪೇತಕಾಮಕ್ರೋಧಾನಾಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಸಂಶಿತಾತ್ಮನಾಮ್|

12262015c ಋಜೂನಾಂ ಶಮನಿತ್ಯಾನಾಂ ಸ್ಥಿತಾನಾಂ ಸ್ವೇಷು ಕರ್ಮಸು|

12262015e ಸರ್ವಮಾನಂತ್ಯಮೇವಾಸೀದಿತಿ ನಃ ಶಾಶ್ವತೀ ಶ್ರುತಿಃ||

ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಸಂಶಿತಾತ್ಮರಾಗಿದ್ದ, ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದ, ಶಾಂತಿಪರಾಯಣರಾಗಿದ್ದ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಫಲಗಳೂ ಅನಂತವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ಶಾಶ್ವತ ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

12262016a ತೇಷಾಮದೀನಸತ್ತ್ವಾನಾಂ ದುಶ್ಚರಾಚಾರಕರ್ಮಣಾಮ್|

12262016c ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ ಸಂವೃತಾನಾಂ⁶⁴⁸ ತಪೋ ಘೋರತ್ವಮಾಗತಮ್||

648 ಸಂಭೃತಾನಾಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಉದಾರಚಿತ್ತರಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದ
ಆಚಾರಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿದ್ದ
ಅವರ ತಪಸ್ಸು ಘೋರವಾಗತೊಡಗಿತು.

12262017a ತಂ ಸದಾಚಾರಮಾಶ್ಚ ಯಂ ಪುರಾಣಂ ಶಾಶ್ವತಂ ಧ್ರುವಮ್|

12262017c ಅಶಕ್ನುವದ್ಭಿಶ್ಚರಿತುಂ ಕಿಂ ಚಿದ್ಧರ್ಮೇಷು ಸೂಚಿತಮ್⁶⁴⁹||

ಆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ, ಸನಾತನ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತ ಸದಾಚಾರವನ್ನು
ಪಾಲಿಸಲು ಅಶಕ್ತರಾದವರಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

12262018a ನಿರಾಪದ್ಧರ್ಮ ಆಚಾರಸ್ವ ಪ್ರಮಾದೋಽಪರಾಭವಃ|

12262018c ಸರ್ವವರ್ಣೇಷು ಯತ್ತೇಷು ನಾಸೀತ್ಕಶ್ಚಿದ್ವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ||

ಅವರ ಆಚಾರಗಳು ಆಪದ್ಧರ್ಮರಹಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಪ್ರಮಾದಗಳಾಗಲೀ ಆಲಸ್ಯವಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ವವರ್ಣದವರೂ
ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾಗಿ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12262019a ಧರ್ಮಮೇಕಂ ಚತುಷ್ಟಾದಮಾಶ್ರಿತಾಸ್ತೇ ನರರ್ಷಭಾಃ|

12262019c ತಂ ಸಂತೋ ವಿಧಿವತ್ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಗಚ್ಚಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಆ ನರರ್ಷಭರು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿರುವ ಒಂದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರು. ವಿಧಿವತ್ತಾದ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಆ ಸತ್ಪುರುಷರು
ಪರಮಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

12262020a ಗೃಹೇಭ್ಯ ಏವ ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ವನಮನ್ಯೇ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ|

⁶⁴⁹ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಾಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12262020c ಗೃಹಮೇವಾಭಿಸಂಶ್ರಿತ್ಯ ತತೋಽನ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ||

ಕೆಲವರು ಮನೆಗಳಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅನ್ಯರು ವನಗಳಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರು.

12262021a ಧರ್ಮಮೇತಂ ಚತುಷ್ಪಾದಮಾಶ್ರಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದುಃ|

12262021c ಆನಂತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ಥಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಾಮ ನಿಶ್ಚಯಃ||

ಧರ್ಮವು ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬ
ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

12262022a ಅತ ಏವಂವಿಧಾ ವಿಪ್ರಾಃ ಪುರಾಣಾ ಧರ್ಮಚಾರಿಣಃ|

12262022c ತ ಏತೇ ದಿವಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಜ್ಯೋತಿರ್ಭೂತಾ ದ್ವಿಜಾತಯಃ||

ಅಂಥಹ ಪುರಾತನ ಧರ್ಮಚಾರಿ ವಿಪ್ರರು ಅನೇಕರಾಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.
ಆ ದ್ವಿಜಾತಿಯರು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12262023a ನಕ್ಷತ್ರಾಣೀವ ಧಿಷ್ಟೇಷು ಬಹವಸ್ತಾರಕಾಗಣಾಃ|

12262023c ಆನಂತ್ಯಮುಪಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಸಂತೋಷಾದಿತಿ ವೈದಿಕಮ್||

ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದ್ವಿಜರು ತಾರಾಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ವೈದಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವು.

12262024a ಯದ್ಯಾಗಚ್ಚಂತಿ ಸಂಸಾರಂ ಪುನರ್ಯೋನಿಷು ತಾದೃಶಾಃ|

12262024c ನ ಲಿಪ್ಯಂತೇ ಪಾಪಕೃತ್ಯೈಃ ಕದಾ ಚಿತ್ಕರ್ಮಯೋನಿತಃ||

ಅಂಥವರು ಹುಟ್ಟಿ ಪುನಃ ಈ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೂ ಅವರು ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತರಾಗದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಅವರು ಅಪರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ⁶⁵⁰

12262025a ಏವಂ ಯುಕ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸ್ಯಾದನ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕೋ ಭವೇತ್ |

12262025c ಕರ್ಮೈವ ಪುರುಷಸ್ಯಾಹ ಶುಭಂ ವಾ ಯದಿ ವಾಶುಭಮ್ ||

ಅಂಥವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಅನ್ಯರು ಹೇಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಬಲ್ಲರು? ಕರ್ಮವೇ ಪುರುಷನನ್ನು ಶುಭ ಮತ್ತು ಅಶುಭನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

12262026a ಏವಂ ಪಕ್ಷಕಷಾಯಾಣಾಮಾನಂತ್ಯೇನ ಶ್ರುತೇನ ಚ |

12262026c ಸರ್ವಮಾನಂತ್ಯಮೇವಾಸೀದೇವಂ ನಃ ಶಾಶ್ವತೀ ಶ್ರುತಿಃ ||

ಹೀಗೆ ವಿವೇಕವು ಪಕ್ಷವಾಗಿರುವ ಅವರು ಅನಂತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಅನಂತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು ಎಂದು ಶಾಶ್ವತ ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

12262027a ತೇಷಾಮಪೇತತ್ಯಷ್ಟಾಣಾಂ ನಿರ್ಣೀಕ್ತಾನಾಂ ಶುಭಾತ್ಮನಾಮ್ |

12262027c ಚತುರ್ಥ ಔಪನಿಷದೋ ಧರ್ಮಃ ಸಾಧಾರಣಃ ಸ್ಮೃತಃ ||

⁶⁵⁰ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥಬರುವ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ: ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂಥವರು ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೂ ತತ್ಸಂಬಂಧವಾದ ಯಾವುದೇ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಲಿಪ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಶುಭಾತ್ಮರಾದ ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದೊಂದೇ
 ತೃಷ್ಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಧರ್ಮ -
 ಸಂನ್ಯಾಸವು - ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ⁶⁵¹.

12262028a ಸ ಸಿದ್ಧೈಃ ಸಾಧ್ಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ನಿ ಯತಾತ್ಮಭಿಃ|

12262028c ಸಂತೋಷಮೂಲಸ್ತ್ವಾಗಾತ್ಮಾ ಜ್ಞಾನಾಧಿಷ್ಠಾನಮುಚ್ಯತೇ||

ಅದು ನಿತ್ಯವೂ ನಿಯತಾತ್ಮರಾಗಿರುವ ಸಿದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ
 ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂತೋಷವೇ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ಆ ತ್ಯಾಗಾತ್ಮರಲ್ಲಿ
 ಜ್ಞಾನವು ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12262029a ಅಪವರ್ಗಗತಿನಿರ್ತೋ ಯತಿಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ|

12262029c ಸಾಧಾರಣಃ ಕೇವಲೋ ವಾ ಯಥಾಬಲಮುಪಾಸ್ಯತೇ||

ನಿತ್ಯವೂ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಇದು ಸನಾತನ ಯತಿಧರ್ಮವು.
 ಅವರ ಶಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಇತರ ಸಾಧಾರಣ ಜನರೂ ಇದನ್ನು
 ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12262030a ಗಚ್ಚತೋ ಗಚ್ಚತಃ ಕ್ಷೇಮಂ ದುರ್ಬಲೋಽತ್ರಾವಸೀದತಿ|

12262030c ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಮನ್ವಿಚ್ಛನ್ನಂಸಾರಾನ್ಮುಚ್ಯತೇ ಶುಚಿಃ||

ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲಿ ಅಥವಾ ದುರ್ಬಲದ ಕಾರಣದಿಂದ
 ತಲುಪದೇ ಇರಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮಪದವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಶುಚಿಯು

⁶⁵¹ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ
 ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ (ಬಿಬೇಕ್ ದೆಬ್ರೋಯ್).

ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

12262031 ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ ರುವಾಚ|

12262031a ಯೇ ಭುಂಜತೇ ಯೇ ದದತೇ ಯಜಂತೇಽಧೀಯತೇ ಚ ಯೇ|

12262031c ಮಾತ್ರಾಭಿರ್ಧರ್ಮಲಬ್ಧಾಭಿಯೇರ್ ವಾ ತ್ಯಾಗಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ವಿಷಯಭೋಗಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಂತರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

12262032a ಏತೇಷಾಂ ಪ್ರೇತ್ಯಭಾವೇ ತು ಕತಮಃ ಸ್ವರ್ಗಜಿತ್ತಮಃ|

12262032c ಏತದಾಚಕ್ಷ್ಮ ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಯಥಾತಥ್ಯೇನ ಪೃಚ್ಛತಃ||

ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮರಣಾನಂತರ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ? ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಇದರ ಕುರಿತು ಯಥಾತಥ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳು.”

12262033 ಕಪಿಲ ಉವಾಚ|

12262033a ಪರಿಗ್ರಹಾಃ ಶುಭಾಃ ಸರ್ವೇ ಗುಣತೋಽಭ್ಯುದಯಾಶ್ಚ ಯೇ|

12262033c ನ ತು ತ್ಯಾಗಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಏತತ್ತ್ವಮಪಿ ಪಶ್ಯಸಿ||

ಕಪಿಲನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನಮಾರ್ಗಗಳೂ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಗುಣಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಸುಖವನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನೀನೂ ಕೂಡ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ.”

12262034 ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿ ರುವಾಚ|

12262034a ಭವಂತೋ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠಾ ವೈ ಗೃಹಸ್ಥಾಃ ಕರ್ಮನಿಶ್ಚ ಯಾಃ|

12262034c ಆಶ್ರಮಾಣಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಿಷ್ಠಾಯಾಮೈಕ್ಯಮುಚ್ಯತೇ||

ಸ್ಯೂಮರಶ್ಮಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಗೃಹಸ್ಥರು ಕರ್ಮನಿಶ್ಚಯಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವ ಆಶ್ರಮಗಳ ನಿಷ್ಠೆಗಳೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12262035a ಏಕತ್ವೇ ಚ ಪೃಥಕ್ತ್ವೇ ಚ ವಿಶೇಷೋ ನಾನ್ಯ ಉಚ್ಯತೇ|

12262035c ತದ್ಯಥಾವದ್ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಬ್ರವೀತು ಮೇ||

ಭಗವನ್! ಹೀಗೆ ನಿಷ್ಠೆಯು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವ ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವ ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚಿನದು ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12262036 ಕಪಿಲ ಉವಾಚ|

12262036a ಶರೀರಪಕ್ತಿಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಜ್ಞಾನಂ ತು ಪರಮಾ ಗತಿಃ|

12262036c ಪಕ್ಷೇ ಕಷಾಯೇ ವಮನೈ ರಸಜ್ಞಾನೇ ನ ತಿಷ್ಠತಿ||

12262037a ಆನ್ಯಶಂಸ್ಯಂ ಕ್ಷಮಾ ಶಾಂತಿರಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯಮಾರ್ಜವಮ್|

12262037c ಅದ್ರೋಹೋ ನಾಭಿಮಾನಶ್ಚ ಹ್ರೀಸ್ತಿತಿಕ್ಷಾ ಶಮಸ್ತಥಾ||

ಕಪಿಲನು ಹೇಳಿದನು: “ಕರ್ಮಗಳು ಶರೀರವನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನವು ಪರಮ ಗುರಿಯು. ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿದ ಪಕ್ಷಿ ತ್ಯಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ರೂರತೆ, ಕ್ಷಮೆ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಸರಳತೆ, ಅದ್ರೋಹ, ವಿನಯತೆ, ಲಜ್ಜೆ, ಸಹನೆ ಮತ್ತು

ಶಾಂತಿಗಳು ನೆಲೆಸುತ್ತವೆ.

12262038a ಪಂಥಾನೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ವೇತೇ ಏತೈಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಯತ್ಪರಮ್|

12262038c ತದ್ವಿದ್ವಾನನುಬುಧ್ಯೇತ ಮನಸಾ ಕರ್ಮನಿಶ್ಚಯಮ್||

ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮನಸಾರೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕು.

12262039a ಯಾಂ ವಿಪ್ರಾಃ ಸರ್ವತಃ ಶಾಂತಾ ವಿಶುದ್ಧಾ ಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯಾಃ|

12262039c ಗತಿಂ ಗಚ್ಚಂತಿ ಸಂತುಷ್ಟಾಸ್ತಾಮಾಹುಃ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಸರ್ವತಃ ಶಾಂತರಾಗಿರುವ ವಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯೀ ವಿಪ್ರರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಪರಮ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12262040a ವೇದಾಂಶ್ಚ ವೇದಿತವ್ಯಂ ಚ ವಿದಿತ್ವಾ ಚ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿ|

12262040c ಏವಂ ವೇದವಿದಿತ್ಯಾಹುರತೋಽನ್ಯೋ ವಾತರೇಟಕಃ||

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವವನು ವೇದವಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯರು ಗಾಳಿಬಿಡುವ ಯಂತ್ರಗಳ ಸಮಾನರು.

12262041a ಸರ್ವಂ ವಿದುರ್ವೇದವಿದೋ ವೇದೇ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್|

12262041c ವೇದೇ ಹಿ ನಿಷ್ಠಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ಯದ್ಯದಸ್ತಿ ಚ ನಾಸ್ತಿ ಚ||

ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಸರ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿವೆ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ.

12262042a ಏಷ್ಯವ ನಿಷ್ಠಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ಯದ್ಯದಸ್ತಿ ಚ ನಾಸ್ತಿ ಚ|

12262042c ಏತದಂತಂ ಚ ಮಧ್ಯಂ ಚ ಸಚ್ಚಾಸಚ್ಚ ವಿಜಾನತಃ||

ಇದೇ ಎಲ್ಲ ಇರುವ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವವುಗಳ ನಿಷ್ಠೆ. ಇದೇ ಎಲ್ಲವುದರ ಅಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ. ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಸತ್ಯ-ಅಸತ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿವೆ.

12262043a ಸಮಸ್ತತ್ಯಾಗ ಇತ್ಯೇವ ಶಮ ಇತ್ಯೇವ ನಿಷ್ಠಿತಃ|

12262043c ಸಂತೋಷ ಇತ್ಯತ್ರ ಶುಭಮಪವರ್ಗೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್||

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದಾಗ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶುಭವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

12262044a ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ವಿದಿತಂ ವೇದಿತವ್ಯಂ

ಸರ್ವಸ್ಯಾತ್ಮಾ ಜಂಗಮಂ ಸ್ಥಾವರಂ ಚ|

12262044c ಸರ್ವಂ ಸುಖಂ ಯಚ್ಚಿ ವಮುತ್ತಮಂ ಚ

ಬ್ರಹ್ಮಾವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರಭವಶ್ಚಾವ್ಯಯಶ್ಚ||

ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಋತವೂ, ಸತ್ಯವೂ, ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೂ,

ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿರುವುದೂ ಆಗಿದ್ದು ಸರ್ವ ಜಂಗಮ-ಸ್ಥಾವರಗಳ

ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಖಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲದರ

ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಯವಾಗಿದೆ.

12262045a ತೇಜಃ ಕ್ಷಮಾ ಶಾಂತಿರನಾಮಯಂ ಶುಭಂ

ತಥಾವಿಧಂ ವ್ಯೋಮ ಸನಾತನಂ ಧ್ರುವಮ್|

12262045c ಏತೈಃ ಶಬ್ದೈರ್ಗಮ್ಯತೇ ಬುದ್ಧಿನೇತ್ರೈಸ್

ತಸ್ಮೈ ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ||

ಆಕಾಶದಂತೆ ನಿಸ್ಸಂಗನಾಗಿರುವ, ಸನಾತನ, ಶಾಶ್ವತ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತೇಜಸ್ಸು, ಕ್ಷಮೆ, ಶಾಂತಿ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಶುಭಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನನೇತ್ರ ಪುರುಷರು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಅದನ್ನು ಕಂಡಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರವು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಗೋಕಪಿಲೀಯೇ ದ್ವಿಷಷ್ಟ್ಯ ಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಗೋಕಪಿಲೀಯ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೂರಾರವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೬೨

ಕುಂಡಧಾರೋಪಖ್ಯಾನ

ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳ ಭೋಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಧರ್ಮ-ತಪಸ್ಸುಗಳ

ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಕುಂಡಧಾರ

ಮೇಘನ ಉಪಾಖ್ಯಾನ (1-55).

12263001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12263001a ಧರ್ಮಮರ್ಥಂ ಚ ಕಾಮಂ ಚ ವೇದಾಃ ಶಂಸಂತಿ ಭಾರತ|

12263001c ಕಸ್ಯ ಲಾಭೋ ವಿಶಿಷ್ಟೋಽತ್ರ ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಪಿತಾಮಹ! ವೇದಗಳು ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ವಿಶಿಷ್ಟವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12263002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12263002a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಇತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12263002c ಕುಂಡಧಾರೇಣ ಯತ್ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಭಕ್ತಾಯೋಪಕೃತಂ ಪುರಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಕುಂಡಧಾರನು ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ.

12263003a ಅಧನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಕಾಮಾದ್ಧರ್ಮಮವೈಕ್ಷತ|

12263003c ಯಜ್ಞಾರ್ಥಂ ಸ ತತೋಽರ್ಥಾರ್ಥೀ ತಪೋಽತಪ್ಯತ ದಾರುಣಮ್||

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ದರಿದ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ಸಕಾಮನೆಯಿಂದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ಧನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಧನಕ್ಕಾಗಿ ದಾರುಣ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದನು.

12263004a ಸ ನಿಶ್ಚಯಮಥೋ ಕೃತ್ವಾ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ದೇವತಾಃ|

12263004c ಭಕ್ತ್ಯಾ ನ ಚೈವಾಧ್ಯಗಚ್ಚದ್ಧನಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ದೇವತಾಃ||

ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅವನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಧನವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ.

12263005a ತತಶ್ಚಿಂತಾಂ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕತಮದ್ವೈವತಂ ನು ತತ್|

12263005c ಯನ್ಮೇ ದ್ರುತಂ ಪ್ರಸೀದೇತ ಮಾನುಷೈರಜಡಿೇಕೃತಮ್||

ಆಗ ಚಿಂತಾಕುಲನಾದ ಅವನು “ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಜಡತ್ವವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡ ಯಾವುದಾದರೂ ದೇವತೆಯು ಬೇಗನೇ ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಲಿ!” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು.

12263006a ಅಥ ಸೌಮ್ಯೇನ ವಪುಷಾ ದೇವಾನುಚರಮಂತಿಕೇ|

12263006c ಪ್ರತ್ಯಪಶ್ಯಜ್ಜ ಲಧರಂ ಕುಂಡಧಾರಮವಸ್ಥಿತಮ್||

ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಸೌಮ್ಯ ರೂಪದ ದೇವಾನುಚರ ಕುಂಡಧಾರ ಎಂಬ ಮೇಘನು ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12263007a ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ತಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ತಸ್ಯ ಭಕ್ತಿರಜಾಯತ|

12263007c ಅಯಂ ಮೇ ಧಾಸ್ಯತಿ ಶ್ರೇಯೋ ವಪುರೇತದ್ಧಿ ತಾದೃಶಮ್||

ಆ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಅವನ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. “ಇವನು ನನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಶರೀರವೇ ಅಂಥಹ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

12263008a ಸಂನಿಕ್ಯಷ್ಟಶ್ಚ ದೇವಸ್ಯ ನ ಚಾನ್ವೈರ್ಮಾನುಷ್ಯೈರ್ವೃತಃ|

12263008c ಏಷ ಮೇ ದಾಸ್ಯತಿ ಧನಂ ಪ್ರಭೂತಂ ಶೀಘ್ರಮೇವ ಚ||

ಅಲ್ಲದೇ ಈ ದೇವನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಅನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇವನು ನನಗೆ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪಾರ ಧನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.”

12263009a ತತೋ ಧೂಪೈಶ್ಚ ಗಂಧೈಶ್ಚ ಮಾಲ್ವೈರುಚ್ಚಾವಚೈರಪಿ|

12263009c ಬಲಿಭಿರ್ವಿವಿಧೈಶ್ಚಾಪಿ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ತಂ ದ್ವಿಜಃ||

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಆ ದ್ವಿಜನು ಧೂಪಗಳು, ಗಂಧಗಳು, ಚಿಕ್ಕ-ದೊಡ್ಡ
ಮಾಲೆಗಳು, ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು.

12263010a ತತಃ ಸ್ವಲ್ಪೇನ ಕಾಲೇನ ತುಷ್ಟೋ ಜಲಧರಸ್ತದಾ|

12263010c ತಸ್ಮೋಪಕಾರೇ ನಿಯತಾಮಿಮಾಂ ವಾಚಮುವಾಚ ಹ||

ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಜಲಧರನು ತುಷ್ಟನಾದನು. ತಾನು ಅವನಿಗೆ
ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12263011a ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನೇ ಚ ಸುರಾಪೇ ಚ ಚೋರೇ ಭಗ್ನವ್ರತೇ ತಥಾ|

12263011c ನಿಷ್ಕೃತಿರ್ವಿಹಿತಾ ಸದ್ಭಿಃ ಕೃತಘ್ನೇ ನಾಸ್ತಿ ನಿಷ್ಕೃತಿಃ||

“ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನನಿಗೆ, ಸುರಾಪಾನ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ, ಕಳ್ಳನಿಗೆ, ವ್ರತವನ್ನು
ಮುರಿದವನಿಗೆ ಸತ್ತುರುಷರು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ
ಕೃತಘ್ನನಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇ ಇಲ್ಲ.

12263012a ಆಶಾಯಾಸ್ತನಯೋಽಧರ್ಮಃ ಕ್ರೋಧೋಽಸೂಯಾಸುತಃ ಸ್ತೃತಃ|

12263012c ಪುತ್ರೋ ಲೋಭೋ ನಿಕ್ಯತ್ಯಾಸ್ತು ಕೃತಘ್ನೋ ನಾರ್ಹತಿ ಪ್ರಜಾಮ್||

ಅಧರ್ಮನು ಆಸೆಯ ಮಗ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧನು ಅಸೂಯೆಯ ಮಗ
ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಭನು ಪೀಡೆಯ ಮಗನು. ಆದರೆ ಕೃತಘ್ನನು
ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯೋಗ್ಯನೇ ಅಲ್ಲ.”

12263013a ತತಃ ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸ್ವಪ್ನೇ ಕುಂಡಧಾರಸ್ಯ ತೇಜಸಾ|

12263013c ಅಪಶ್ಯತ್ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಕುಶೇಷು ಶಯಿತಸ್ತದಾ||

ಅನಂತರ ಕುಂಡಧಾರನು ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು
ಕುಶಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ

ತೋರಿಸಿದನು.

12263014a ಶಮೇನ ತಪಸಾ ಚೈವ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಚ ನಿರುಪಸ್ಕೃತಃ|

12263014c ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ರಾತ್ರೌ ನಿದರ್ಶನಮಪಶ್ಯತ||

ಶಾಂತಿ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದ ಆ ಶುದ್ಧಾತ್ಮ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಕಂಡನು.

12263015a ಮಣಿಭದ್ರಂ ಸ ತತ್ರಸ್ಥಂ ದೇವತಾನಾಂ ಮಹಾದ್ಯುತಿಮ್|

12263015c ಅಪಶ್ಯತ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ವ್ಯಾದಿಶಂತಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಹಾದ್ಯುತಿ ಮಣಿಭದ್ರನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ
ಮಹಾತ್ಮಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆದೇಶನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡನು.

12263016a ತತ್ರ ದೇವಾಃ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ರಾಜ್ಯಾನಿ ಚ ಧನಾನಿ ಚ|

12263016c ಶುಭೈಃ ಕರ್ಮಭಿರಾರಬ್ಧಾಃ ಪ್ರಚ್ಛಿದಂತ್ಯಶುಭೇಷು ಚ||

ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ-ಧನಗಳನ್ನು
ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಅಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು
ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

12263017a ಪಶ್ಯತಾಮಥ ಯಕ್ಷಾಣಾಂ ಕುಂಡಧಾರೋ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ|

12263017c ನಿಷ್ಪತ್ಯ ಪತಿತೋ ಭೂಮೌ ದೇವಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಮಣಿಭದ್ರನು ಯಕ್ಷರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದ್ಯುತಿ
ಕುಂಡಧಾರನು ದೇವತೆಗಳ ಎದಿರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು
ನಮಸ್ಕರಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12263018a ತತಸ್ತು ದೇವವಚನಾನ್ಮಣಿಭದ್ರೋ ಮಹಾಯಶಾಃ|

12263018c ಉವಾಚ ಪತಿತಂ ಭೂಮೌ ಕುಂಡಧಾರ ಕಿಮಿಷ್ಯತೇ||

ಆಗ ದೇವತೆಗಳ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಹಾಯಶಸ್ವೀ ಮಣಿಭದ್ರನು
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕುಂಡಧಾರನಿಗೆ “ನಿನಗೇನು ಬೇಕು?”
ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

12263019 ಕುಂಡಧಾರ ಉವಾಚ|

12263019a ಯದಿ ಪ್ರಸನ್ನಾ ದೇವಾ ಮೇ ಭಕ್ತೋಽಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮಮ|

12263019c ಅಸ್ಯಾನುಗ್ರಹಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಕೃತಂ ಕಿಂ ಚಿತ್ಸುಖೋದಯಮ್||

ಕುಂಡಧಾರನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವತೆಗಳೇ! ಒಂದುವೇಳೆ ನೀವು ನನ್ನ
ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದೀರಿ ಎಂದಾದರೆ ನನ್ನ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.
ಅವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಸುಖವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.”

12263020 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12263020a ತತಸ್ತಂ ಮಣಿಭದ್ರಸ್ತು ಪುನರ್ವ ಚನಮಬ್ರವೀತ್|

12263020c ದೇವಾನಾಮೇವ ವಚನಾತ್ಕುಂಡಧಾರಂ ಮಹಾದ್ಯುತಿಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವತೆಗಳ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಪುನಃ
ಮಣಿಭದ್ರನು ಮಹಾದ್ಯುತಿ ಕುಂಡಧಾರನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12263021a ಉತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಭದ್ರಂ ತೇ ಕೃತಕಾರ್ಯಃ ಸುಖೀ ಭವ|

12263021c ಯಾವದ್ಧನಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಯಂ ಸಖಾ ತವ|

12263021e ದೇವಾನಾಂ ಶಾಸನಾತ್ತಾವದಸಂಖ್ಯೇಯಂ ದದಾಮ್ಯಹಮ್||

“ಏಳು ! ಮೇಲೇಳು ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಿ
 ಸುಖಿಯಾಗು. ನಿನ್ನ ಸಖಿನಾದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎಷ್ಟು ಧನವನ್ನು
 ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಅಥವಾ ಅಸಂಖ್ಯವಾದ ಧನವನ್ನು ದೇವತೆಗಳ
 ಶಾಸನದಂತೆ ನಾನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ.”

12263022a ವಿಚಾರ್ಯ ಕುಂಡಧಾರಸ್ತು ಮಾನುಷ್ಯಂ ಚಲಮಧ್ರುವಮ್ |

12263022c ತಪಸೇ ಮತಿಮಾಧತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಯಶಸ್ವಿನಃ ||

ಕುಂಡಧಾರನಾದರೋ ಮನುಷ್ಯರ ಚಂಚಲತ್ವ ಮತ್ತು ಅಶಾಶ್ವತೆಯನ್ನು
 ವಿಚಾರಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

12263023 ಕುಂಡಧಾರ ಉವಾಚ |

12263023a ನಾಹಂ ಧನಾನಿ ಯಾಚಾಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ಧನಪ್ರದ |

12263023c ಅನ್ಯಮೇವಾಹಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭಕ್ತಾಯಾನುಗ್ರಹಂ ಕೃತಮ್ ||

ಕುಂಡಧಾರನು ಹೇಳಿದನು: “ಧನಪ್ರದ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಾಗಿ ನಾನು
 ಧನವನ್ನು ಯಾಚಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುವಂತೆ ಬೇರೆ
 ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12263024a ಪೃಥಿವೀಂ ರತ್ನಪೂರ್ಣಾಂ ವಾ ಮಹದ್ವಾ ಧನಸಂಚಯಮ್ |

12263024c ಭಕ್ತಾಯ ನಾಹಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭವೇದೇಷ ತು ಧಾರ್ಮಿಕಃ ||

ರತ್ನಪೂರ್ಣ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ಮಹಾ ಧನಸಂಚಯವನ್ನಾಗಲೀ
 ಈ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಕೊಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಿಯೇ
 ಇರಲಿ.

12263025a ಧರ್ಮೇಽಸ್ಯ ರಮತಾಂ ಬುದ್ಧಿಧರ್ಮಂ ಚೈವೋಪಜೀವತು |

12263025c ಧರ್ಮಪ್ರಧಾನೋ ಭವತು ಮಮೈಷೋಽನುಗ್ರಹೋ ಮತಃ||

ಇವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ರಮಿಸಲಿ. ಇವನು ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲಿ. ಇವನಿಗೆ ಧರ್ಮವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಲಿ. ಇದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.”

12263026 ಮಣಿಭದ್ರ ಉವಾಚ|

12263026a ಯದಾ ಧರ್ಮಫಲಂ ರಾಜ್ಯಂ ಸುಖಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

12263026c ಫಲಾನ್ಯೇವಾಯಮಶ್ನಾತು ಕಾಯಕ್ಷೇಶವಿವರ್ಜಿತಃ||

ಮಣಿಭದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಸುಖಗಳು ಧರ್ಮಫಲವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಕಾಯಕ್ಷೇಶಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಫಲಗಳನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಲಿ.””

12263027 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12263027a ತತಸ್ತದೇವ ಬಹುಶಃ ಕುಂಡಧಾರೋ ಮಹಾಯಶಾಃ|

12263027c ಅಭ್ಯಾಸಮಕರೋದ್ಧರ್ಮೇ ತತಸ್ತುಷ್ಟಾಸ್ಯ ದೇವತಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಂತರವೂ ಮಹಾಯಶಸ್ವೀ ಕುಂಡಧಾರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಸಲು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ದೇವತೆಗಳು ಅದರಿಂದ ತುಷ್ಟರಾದರು.

12263028 ಮಣಿಭದ್ರ ಉವಾಚ|

12263028a ಪ್ರೀತಾಸ್ತೇ ದೇವತಾಃ ಸರ್ವಾ ದ್ವಿಜಸ್ಯಾಸ್ಯ ತಥೈವ ಚ|

12263028c ಭವಿಷ್ಯತ್ಯೇಷ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮೇ ಚಾಧಾಸ್ಯತೇ ಮತಿಃ||

ಮಣಿಭದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ದೇವತೆಗಳು ಸುಪ್ರೀತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವನು ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.”

12263029 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12263029a ತತಃ ಪ್ರೀತೋ ಜಲಧರಃ ಕೃತಕಾರ್ಯೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ|

12263029c ಈಪ್ಸಿತಂ ಮನಸೋ ಲಬ್ಧ್ವಾ ವರಮನ್ವೈಃ ಸುದುರ್ಲಭಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ನಂತರ ಮೇಘ ಕುಂಡಧಾರನು ಅನ್ಯರಿಗೆ ತುಂಬಾ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ್ದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತೆಂದು ಪ್ರೀತನಾದನು.

12263030a ತತೋಽಪಶ್ಯತ ಚೀರಾಣಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ|

12263030c ಪಾರ್ಶ್ವತೋಽಭ್ಯಾಗತೋ ನೃಸ್ತಾನ್ಯಥ ನಿರ್ವೇದಮಾಗತಃ||

ಆಗ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಾರುಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಯಿತು.

12263031 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12263031a ಅಯಂ ನ ಸುಕೃತಂ ವೇತ್ತಿ ಕೋ ನ್ವನ್ಯೋ ವೇತ್ಸ್ಯತೇ ಕೃತಮ್|

12263031c ಗಚ್ಛಾಮಿ ವನಮೇವಾಹಂ ವರಂ ಧರ್ಮೇಣ ಜೀವಿತುಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಇವನೇ ನನ್ನ ಸುಕೃತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ತಾನೇ ನನ್ನ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾರು? ನಾನು ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ.”

12263032 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12263032a ನಿರ್ವೇದಾದ್ಧೇವತಾನಾಂ ಚ ಪ್ರಸಾದಾತ್ಸ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ|

12263032c ವನಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸುಮಹತ್ತಪ ಆರಬ್ಧವಾಂಸ್ತದಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನು ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮಹಾ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದನು.

12263033a ದೇವತಾತಿಥಿಶೇಷೇಣ ಫಲಮೂಲಾಶನೋ ದ್ವಿಜಃ|

12263033c ಧರ್ಮೇ ಚಾಪಿ ಮಹಾರಾಜ ರತಿರಸ್ಯಾಭ್ಯಜಾಯತ||

ಮಹಾರಾಜ ! ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಉಳಿದ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸಂತೋಷವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

12263034a ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮೂಲಫಲಂ ಸರ್ವಂ ಪರ್ಣಾಹಾರೋಽಭವದ್ಧ್ವಿಜಃ|

12263034c ಪರ್ಣಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಜಲಾಹಾರಸ್ತದಾಸೀದ್ಧ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ||

ಆ ದ್ವಿಜನು ಫಲಮೂಲಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಪರ್ಣಾಹಾರಿಯಾದನು. ನಂತರ ಆ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಪರ್ಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಜಲಾಹಾರಿಯಾದನು.

12263035a ವಾಯುಭಕ್ಷಸ್ತತಃ ಪಶ್ಚಾದ್ಭೂನ್ವರ್ಷಗಣಾನಭೂತ್|

12263035c ನ ಚಾಸ್ಯ ಕ್ಷೀಯತೇ ಪ್ರಾಣಸ್ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಅನಂತರ ವಾಯುಭಕ್ಷಕನಾಗಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಆದರೂ ಅವನ ಪ್ರಾಣವು ಕ್ಷಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

12263036a ಧರ್ಮೇ ಚ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಸ್ಯ ತಪಸ್ಯುಗ್ರೇ ಚ ವರ್ತತಃ|

12263036c ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ತಸ್ಯ ದಿವ್ಯಾ ದೃಷ್ಟಿರಜಾಯತ||

ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಡೆಸಿ ಮಹಾ ಕಾಲವು ಕಳೆಯಲು ಅವನಿಗೆ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಯಿತು.

12263037a ತಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಃ ಪ್ರಾದುರಾಸೀದ್ಯದಿ ದದ್ಯಾಂ ಮಹದ್ಧನಮ್|

12263037c ತುಷ್ಠಃ ಕಸ್ಮೈ ಚಿದೇವಾಹಂ ನ ಮಿಥ್ಯಾ ವಾಗ್ಭವೇನ್ಮಮ||

ಅವನಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಚನೆಯು ಮೂಡಿತು: “ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ತುಷ್ಠನಾಗಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮಹಾ ಧನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ಮಾತು ಮಿಥ್ಯವಾಗಲಾರದು!”

12263038a ತತಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟವದನೋ ಭೂಯ ಆರಬ್ಧವಾಂಸ್ತಪಃ|

12263038c ಭೂಯಶ್ಚಾ ಚಿಂತಯತ್ಸಿದ್ಧೋ ಯತ್ಪರಂ ಸೋಽಭ್ಯಪದ್ಯತ||

ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವನು ಇನ್ನೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಮೊತ್ತೊಂದು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಯೋಚಿಸಿದನು:

12263039a ಯದಿ ದದ್ಯಾಮಹಂ ರಾಜ್ಯಂ ತುಷ್ಟೋ ವೈ ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

12263039c ಸ ಭವೇದಚಿರಾದ್ರಾಜಾ ನ ಮಿಥ್ಯಾ ವಾಗ್ಭವೇನ್ಮಮ||

“ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ತುಷ್ಠನಾಗಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದು!”

12263040a ತಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕುಂಡಧಾರೋ ದರ್ಶ ಯಾಮಾಸ ಭಾರತ|

12263040c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ತಪೋಯೋಗಾತ್ ಸೌಹೃದೇನಾಭಿಚೋದಿತಃ||

ಭಾರತ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ತಪೋಯೋಗದಿಂದ ಮತ್ತು
ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತನಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕುಂಡಧಾರನೇ
ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು.

12263041a ಸಮಾಗಮ್ಯ ಸ ತೇನಾಥ ಪೂಜಾಂ ಚಕ್ರೇ ಯಥಾವಿಧಿ|

12263041c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕುಂಡಧಾರಸ್ಯ ವಿಸ್ಮಿತಶ್ಚಾ ಭವನ್ನಪ||

ನೃಪ ! ಕುಂಡಧಾರನನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು ಮತ್ತು
ಆಗಮಿಸಿದ ಅವನನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದನು.

12263042a ತತೋಽಬ್ರವೀತ್ಕುಂಡಧಾರೋ ದಿವ್ಯಂ ತೇ ಚಕ್ಷುರುತ್ತಮಮ್|

12263042c ಪಶ್ಯ ರಾಜ್ಞಾಂ ಗತಿಂ ವಿಪ್ರ ಲೋಕಾಂಶ್ಚಾವೇಕ್ಷ ಚಕ್ಷುಷಾ||

ಆಗ ಕುಂಡಧಾರನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಪ್ರ ! ನಿನಗೆ ಉತ್ತಮ
ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿದೆ. ಆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿನ ರಾಜರು ಯಾವ
ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡು.”

12263043a ತತೋ ರಾಜ್ಞಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮಗ್ನಾನಿ ನಿರಯೇ ತದಾ|

12263043c ದೂರಾದಪಶ್ಯದ್ವಿಪ್ರಃ ಸ ದಿವ್ಯಯುಕ್ತೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ||

ಆಗ ವಿಪ್ರನು ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ರಾಜರು ನರಕದಲ್ಲಿ
ಮುಳುಗಿರುವುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಂಡನು.

12263044 ಕುಂಡಧಾರ ಉವಾಚ|

12263044a ಮಾಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಭಾವೇನ ಯದಿ ತ್ವಂ ದುಃಖಮಾಪ್ನುಯಾಃ|

12263044c ಕೃತಂ ಮಯಾ ಭವೇತ್ಕಿಂ ತೇ ಕಶ್ಚ ತೇಽನುಗ್ರಹೋ ಭವೇತ್||

ಕುಂಡಧಾರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ನಿನಗೆ

ನಾನು ದುಃಖವನ್ನೇ ದೊರಕಿಸಿದ್ದರೆ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು?
ನಿನಗೆ ಯಾವ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ?

12263045a ಪಶ್ಯ ಪಶ್ಯ ಚ ಭೂಯಸ್ತ್ವಂ ಕಾಮಾನಿಚ್ಛೇತ್ಕಥಂ ನರಃ|

12263045c ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಂ ಹಿ ಸಂರುದ್ಧಂ ಮಾನುಷೇಷು ವಿಶೇಷತಃ||

ಪುನಃ ಪುನಃ ನೋಡು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ನರನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ
ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ? ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಬಯಸುವ
ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ.”

12263046 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12263046a ತತೋಽಪಶ್ಯತ್ಸ ಕಾಮಂ ಚ ಕ್ರೋಧಂ ಲೋಭಂ ಭಯಂ ಮದಮ್|

12263046c ನಿದ್ರಾಂ ತಂದ್ರೀಂ ತಥಾಲಸ್ಯಮಾವೃತ್ಯ ಪುರುಷಾನ್ ಸ್ಥಿತಾನ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪುರುಷರನ್ನು
ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಭಯ, ಮದ, ನಿದ್ರೆ ಮತ್ತು ಆಲಸ್ಯಗಳು
ಆಕ್ರಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12263047 ಕುಂಡಧಾರ ಉವಾಚ|

12263047a ಏತೈರ್ಲೋಕಾಃ ಸುಸಂರುದ್ಧಾ ದೇವಾನಾಂ ಮಾನುಷಾದ್ಭಯಮ್|

12263047c ತಥೈವ ದೇವವಚನಾದ್ವಿಘ್ನಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಸರ್ವಶಃ||

ಕುಂಡಧಾರನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಲೋಕಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ
ಬಂಧಿತವಾಗಿದೆ. ದೇವತೆಗಳ ಎಲ್ಲ ವಚನಗಳಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೇ
ನಡೆಯುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ.

12263048a ನ ದೇವೈರನನುಚ್ಛಾತಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಭವತಿ ಧಾರ್ಮಿಕಃ|

12263048c ಏಷ ಶಕ್ತೋಽಸಿ ತಪಸಾ ರಾಜ್ಯಂ ದಾತುಂ ಧನಾನಿ ಚ||

ದೇವತೆಗಳ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೇ ಯಾರೂ ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನೀನು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಧನಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.”

12263049 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12263049a ತತಃ ಪಪಾತ ಶಿರಸಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತೋಯಧಾರಿಣೀ|

12263049c ಉವಾಚ ಚೈನಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಮಹಾನ್ಮೇಽನುಗ್ರಹಃ ಕೃತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮೇಘನಿಗೆ ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ನನ್ನಮೇಲೆ ಮಹಾ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ.

12263050a ಕಾಮಲೋಭಾನುಬಂಧೇನ ಪುರಾ ತೇ ಯದಸೂಯಿತಮ್|

12263050c ಮಯಾ ಸ್ನೇಹಮವಿಜ್ಞಾಯ ತತ್ರ ಮೇ ಕ್ಷಂತುಮರ್ಹಸಿ||

ಕಾಮಲೋಭದಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅಸೂಯಾಪರನಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.”

12263051a ಕ್ಷಾಂತಮೇವ ಮಯೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಕುಂಡಧಾರೋ ದ್ವಿಜರ್ಷಭಮ್|

12263051c ಸಂಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ತತ್ರೈವಾಂತರಧೀಯತ||

“ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕುಂಡಧಾರನು ದ್ವಿಜರ್ಷಭನನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

12263052a ತತಃ ಸರ್ವಾನಿಮಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽನುಚಚಾರ ಹ|

12263052c ಕುಂಡಧಾರಪ್ರಸಾದೇನ ತಪಸಾ ಯೋಜಿತಃ ಪುರಾ||

ಕುಂಡಧಾರನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹಿಂದೆ ಈ ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸಿದನು.

12263053a ವಿಹಾಯಸಾ ಚ ಗಮನಂ ತಥಾ ಸಂಕಲ್ಪಿತಾರ್ಥತಾ|

12263053c ಧರ್ಮಾಚ್ಚಕ್ತ್ಯ ತಥಾ ಯೋಗಾದ್ಯಾ ಚೈವ ಪರಮಾ ಗತಿಃ||

ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳಿಂದ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬೇಕಾದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದುದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

12263054a ದೇವತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಂತೋ ಯಕ್ಷಾ ಮಾನುಷಚಾರಣಾಃ|

12263054c ಧಾರ್ಮಿಕಾನ್ಪೂಜಯಂತೀಹ ನ ಧನಾಧ್ಯಾನ್ನ ಕಾಮಿನಃ||

ಧಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ, ಸಂತರೂ, ಯಕ್ಷರೂ, ಮನುಷ್ಯರೂ, ಚಾರಣರೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಧನಾಧ್ಯರನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾಮಿಗಳನ್ನಲ್ಲ.

12263055a ಸುಪ್ರಸನ್ನಾ ಹಿ ತೇ ದೇವಾ ಯತ್ತೇ ಧರ್ಮೇ ರತಾ ಮತಿಃ|

12263055c ಧನೇ ಸುಖಕಲಾ ಕಾ ಚಿದ್ಧರ್ಮೇ ತು ಪರಮಂ ಸುಖಮ್||

ನಿನ್ನ ಮತಿಯು ಧರ್ಮರತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಧನದಲ್ಲಿ ಸುಖವು ಅಲ್ಪಮಾತ್ರವು. ಆದರೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಸುಖವಿದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಕುಂಡಧಾರೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ತ್ರಿಷಷ್ಟ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಕುಂಡಧಾರೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾರವತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೬೪

ಉಂಚವೃತ್ತಿಯ ಪರಾವೃತ್ತ

ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯ ನಿಂದೆ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆ (1-19).

12264001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12264001a ಬಹೂನಾಂ ಯಜ್ಞತಪಸಾಮೇಕಾರ್ಥಾನಾಂ ಪಿತಾಮಹ|

12264001c ಧರ್ಮಾರ್ಥಂ ನ ಸುಖಾರ್ಥಾರ್ಥಂ ಕಥಂ ಯಜ್ಞಃ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಅನೇಕ ವಿಧದ ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸುಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳೂ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲದೇ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಗಳು ಯಾವುವು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು?”

12264002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12264002a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ನಾರದೇನಾನುಕೀರ್ತಿತಮ್|

12264002c ಉಂಚವೃತ್ತೇಃ ಪರಾವೃತ್ತಂ ಯಜ್ಞಾರ್ಥೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಹ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ಉಂಚವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವನ

ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞದ ಕುರಿತಾಗಿ ನಾರದನು
ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12264003a ರಾಷ್ಟ್ರೇ ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ವಿದರ್ಭೇಷ್ಟಭವದ್ವಿ ಜಃ|

12264003c ಉಂಚವೃತ್ತಿರೃಷಿಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಯಜ್ಞೇ ಯಜ್ಞಂ ಸಮಾದಧೇ||

ಧರ್ಮಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದ ವಿದರ್ಭ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ
ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಋಷಿಯೋರ್ವನು ಒಂದು ಯಜ್ಞಮಾಡಲು
ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು.

12264004a ಶ್ಯಾಮಾಕಮಶನಂ ತತ್ರ ಸೂರ್ಯಪತ್ನೀ ಸುವರ್ಚಲಾ|

12264004c ತಿಕ್ತಂ ಚ ವಿರಸಂ ಶಾಕಂ ತಪಸಾ ಸ್ವಾದುತಾಂ ಗತಮ್||

ಅವನು ಸಾಮೆ ಅಕ್ಕಿ, ಸೂರ್ಯಪರ್ಣಿ (ಕಾಡಿನ ಉದ್ದು) ಮತ್ತು
ಸುವರ್ಚಲೆ (ಬ್ರಾಹ್ಮೀಲತೆ) ಯನ್ನೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
ಕಹಿಯಾದ ಮತ್ತು ರುಚಿಯಿಲ್ಲದ ಅವುಗಳು ಅವನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ
ಸ್ವಾದುತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

12264005a ಉಪಗಮ್ಯ ವನೇ ಪೃಥ್ವೀಂ ಸರ್ವಭೂತವಿಹಿಂಸಯಾ|

12264005c ಅಪಿ ಮೂಲಫಲೈರಿಜ್ಯೋ ಯಜ್ಞಃ ಸ್ವರ್ಗ್ಯಃ ಪರಂತಪ||

ಪರಂತಪ! ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಹಿಂಸಕನಾಗಿದ್ದ
ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗ ಬಯಸಿದ್ದ ಅವನು ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ
ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನೇ ಅರ್ಪಿಸಿದನು.

12264006a ತಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ ವ್ರತಕೃಶಾ ಶುಚಿಃ ಪುಷ್ಕರಚಾರಿಣೀ|

12264006c ಯಜ್ಞಪತ್ನೀತ್ವಮಾನೀತಾ ಸತ್ಯೇನಾನುವಿಧೀಯತೇ|

12264006e ಸಾ ತು ಶಾಪಪರಿತ್ರಸ್ತಾ ನ ಸ್ವಭಾವಾನುವರ್ತಿನೀ||

ಅವನ ಭಾರ್ಯೆ ಪುಷ್ಕರಚಾರಿಣಿಯು ಪ್ರತದಿಂದ ಶುಚಿಯೂ ಕೃಶಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಋಷಿ ಸತ್ಯನು ಅವಳಿಗೆ ಯಜ್ಞಪತ್ನಿಯಾಗಲು ಆದೇಶವನ್ನಿತ್ತನು. ಅನುಸರಿಸುವ ಸ್ವಭಾವದವಳಾಗಿದ್ದ ಅವಳಾದರೋ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು.

12264007a ಮಯೂರಜೀರ್ಣಪರ್ಣಾನಾಂ ವಸ್ತ್ರಂ ತಸ್ಯಾಶ್ಚ ಪರ್ಣಿನಾಮ್|

12264007c ಅಕಾಮಾಯಾಃ ಕೃತಂ ತತ್ರ ಯಜ್ಞೇ ಹೋತ್ರಾನುಮಾರ್ಗತಃ||

ಅವಳು ಹಳೆಯ ನವಿಲುಗರಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೆಣೆದಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹೋತ್ರವಿನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅವಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

12264008a ಶುಕ್ರಸ್ಯ ಪುನರಾಜಾತಿರಪಧ್ಯಾನಾದಧರ್ಮವಿತ್|

12264008c ತಸ್ಮಿನ್ವನೇ ಸಮೀಪಸ್ಥೋ ಮೃಗೋಽಭೂತ್ಸಹಚಾರಿಕಃ|

12264008e ವಚೋಭಿರಬ್ರವೀತ್ಸತ್ಯಂ ತ್ವಯಾ ದುಷ್ಕೃತಕಂ ಕೃತಮ್||

ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಶುಕ್ರನ ವಂಶಜನಾದ ಓರ್ವನು ಮೃಗರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಸೂಯಕನೂ ಅಧರ್ಮಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಸತ್ಯನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು: “ನೀನು ದುಷ್ಕೃತ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿರುವೆ.

12264009a ಯದಿ ಮಂತ್ರಾಂಗಹೀನೋಽಯಂ ಯಜ್ಞೋ ಭವತಿ ವೈಕೃತಃ|

12264009c ಮಾಂ ಭೋಃ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ ಹೋತ್ರೇ ತ್ವಂ ಗಚ್ಚ ಸ್ವರ್ಗಮತಂದ್ರಿತಃ||

ಮಂತ್ರಾಂಗಹೀನವಾದ ಈ ಯಜ್ಞವು ಸರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭೋ!

ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹವಿಸ್ಸನ್ನಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕು ಮತ್ತು
ಅನಾಯಾಸನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗು!”

12264010a ತತಸ್ತು ಯಜ್ಞೇ ಸಾವಿತ್ರೀ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಂ ಸಂನ್ಯಮಂತ್ರಯತ್|

12264010c ನಿಮಂತ್ರಯಂತೀ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಾ ನ ಹನ್ಯಾಂ ಸಹವಾಸಿನಮ್||

ಆಗ ಸಾವಿತ್ರಿಯೇ ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ
ಮಾಡಲು ಸಲಹೆಯನ್ನಿತ್ತಳು. ಅವಳು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರೂ ಮುನಿಯು
“ನನ್ನ ಸಹವಾಸಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

12264011a ಏವಮುಕ್ತಾ ನಿವೃತ್ತಾ ಸಾ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಯಜ್ಞಪಾವಕಮ್|

12264011c ಕಿಂ ನು ದುಶ್ಚರಿತಂ ಯಜ್ಞೇ ದಿದೃಕ್ಷುಃ ಸಾ ರಸಾತಲಮ್||

ಸತ್ಯನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಯಜ್ಞಾಗ್ನಿಯನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದುಶ್ಚರಿತವನ್ನು ನೋಡಲು
ಬಂದಿದ್ದ ಅವಳು ರಸಾತಲವನ್ನು ಸೇರಿದಳು.

12264012a ಸಾ ತು ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಂ ಸತ್ಯಮಯಾಚದ್ಧರಿಣಂ ಪುನಃ|

12264012c ಸತ್ಯೇನ ಸಂಪರಿಷ್ಟಜ್ಯ ಸಂದಿಷ್ಟೋ ಗಮ್ಯತಾಮಿತಿ||

ಜಿಂಕೆಯು ಪುನಃ ಕೈಮುಗಿದು ಸತ್ಯನನ್ನು ಯಾಚಿಸಿತು. ಆದರೆ ಸತ್ಯನು
ಅದನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ “ನೀನು ಹೊರಟು ಹೋಗು” ಎಂದನು.

12264013a ತತಃ ಸ ಹರಿಣೋ ಗತ್ವಾ ಪದಾನ್ಯಷ್ಟ್ವಾ ನೃವರ್ತತ|

12264013c ಸಾಧು ಹಿಂಸಯ ಮಾಂ ಸತ್ಯ ಹತೋ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಸದ್ಗತಿಮ್||

ಆಗ ಜಿಂಕೆಯು ಎಂಟು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೊರಟು ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೇಳಿತು:
“ಸತ್ಯ! ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಸಾಧುವಾದುದು. ಹತನಾದ ನಾನು

ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

12264014a ಪಶ್ಯ ಹ್ಯಪ್ಸರಸೋ ದಿವ್ಯಾ ಮಯಾ ದತ್ತೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ|

12264014c ವಿಮಾನಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನೂ, ವಿಚಿತ್ರ ವಿಮಾನಗಳನ್ನೂ, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಂಧರ್ವರನ್ನೂ ನೋಡು.”

12264015a ತತಃ ಸುರುಚಿರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ಪೃಹಾಲಗ್ನೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ|

12264015c ಮೃಗಮಾಲೋಕ್ಯ ಹಿಂಸಾಯಾಂ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಂ ಸಮರ್ಥಯತ್||

ಆಗ ಜಿಂಕೆಯು ನೀಡಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನೋಡಿ ಸತ್ಯನು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಹಿಂಸೆಯಿಂದಲೂ ಸ್ವರ್ಗವಾಸವು ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು.

12264016a ಸ ತು ಧರ್ಮೋ ಮೃಗೋ ಭೂತ್ವಾ ಬಹುವರ್ಷೋಷಿತೋ ವನೇ|

12264016c ತಸ್ಯ ನಿಷ್ಕ್ರತಿಮಾಧತ್ತ ನ ಹ್ಯಸೌ ಯಜ್ಞಸಂವಿಧಿಃ||

ಧರ್ಮನು ಜಿಂಕೆಯಾಗಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಆ ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಧರ್ಮನು ಯೋಚಿಸಿದನು: “ಪಶುವಧೆಯ ಯಜ್ಞಸಂವಿಧಿಯಲ್ಲ. ಮುನಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು.

12264017a ತಸ್ಯ ತೇನ ತು ಭಾವೇನ ಮೃಗಹಿಂಸಾತ್ಮನಸ್ತದಾ|

12264017c ತಪೋ ಮಹತ್ಸಮುಚ್ಚಿನ್ನಂ ತಸ್ಮಾದ್ಧಿಂಸಾ ನ ಯಜ್ಞಯಾ||

ಇವನ ಈ ಮೃಗಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಭಾವದಿಂದ ಇವನು ಸಂಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಹಾ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವು ನಷ್ಟವಾಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯು

ಸರಿಯಲ್ಲ.”

12264018a ತತಸ್ತಂ ಭಗವಾನ್ ಧರ್ಮೋ ಯಜ್ಞಂ ಯಾಜಯತ ಸ್ವಯಮ್|

12264018c ಸಮಾಧಾನಂ ಚ ಭಾರ್ಯಾಯಾ ಲೇಭೇ ಸ ತಪಸಾ ಪರಮ್||

ಅನಂತರ ಭಗವಾನ್ ಧರ್ಮನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಅವನಿಗೆ ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಆ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಪರಮ ತಪಸ್ಸಿನ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

12264019a ಅಹಿಂಸಾ ಸಕಲೋ ಧರ್ಮೋ ಹಿಂಸಾ ಯಜ್ಞೇಽಸಮಾಹಿತಾ|

12264019c ಸತ್ಯಂ ತೇಽಹಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯೋ ಧರ್ಮಃ ಸತ್ಯವಾದಿನಾಮ್||

ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಸಕಲ ಧರ್ಮವು. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಸತ್ಯವಾದಿಗಳ ಧರ್ಮವು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಯಜ್ಞನಿಂದಾನಾಮ ಚತುಃಷಷ್ಟ್ಯ ಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞನಿಂದಾ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾರವತ್ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೬೫

ಪಾಪ-ಧರ್ಮ-ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳ ಕುರಿತಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ
ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನು ಉತ್ತರಿಸಿದುದು (1-23).

12265001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12265001a ಕಥಂ ಭವತಿ ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಕಥಂ ಧರ್ಮಂ ಕರೋತಿ ವಾ|

12265001c ಕೇನ ನಿವೇದಮಾದತ್ತೇ ಮೋಕ್ಷಂ ವಾ ಕೇನ ಗಚ್ಛತಿ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಗೆ ಪಾಪಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ?
ಅಥವಾ ಹೇಗೆ ಅವನು ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ?
ಯಾವುದರಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ? ಅಥವಾ ಯಾವುದರಿಂದ
ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು?”

12265002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12265002a ವಿದಿತಾಃ ಸರ್ವ ಧರ್ಮಾಸ್ತೇ ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಮನುಪೃಚ್ಛಸಿ|

12265002c ಶೃಣು ಮೋಕ್ಷಂ ಸನಿವೇದಂ ಪಾಪಂ ಧರ್ಮಂ ಚ ಮೂಲತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನಗೆ ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳೂ ತಿಳಿದಿವೆ. ಆದರೂ
ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಮೋಕ್ಷ, ಜೊತೆಗೆ
ವೈರಾಗ್ಯ, ಪಾಪ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಮೂಲತಃ ಕೇಳು.

12265003a ವಿಜ್ಞಾನಾರ್ಥಂ ಹಿ ಪಂಚಾನಾಮಿಚ್ಛಾ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

12265003c ಪ್ರಾಪ್ಯ ತಾನ್ಜ್ಞಾನಯತೇ ಕಾಮೋ ದ್ವೇಷೋ ವಾ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಮೊದಲು ಪಂಚ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು
ಇಚ್ಛೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದರಿಂದ
ಕಾಮ ಅಥವಾ ದ್ವೇಷವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.

12265004a ತತಸ್ತದರ್ಥಂ ಯತತೇ ಕರ್ಮ ಚಾರಭತೇ ಪುನಃ|

12265004c ಇಷ್ಟಾನಾಂ ರೂಪಗಂಧಾನಾಮಭ್ಯಾಸಂ ಚ ಚಿಕೀರ್ಷತಿ||

ಯಾವ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಅನುರಾಗವುಂಟಾಗುವುದೋ ಅದರ

ಕುರಿತು ಮನುಷ್ಯನು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನಗಿಷ್ಟವಾದ ರೂಪ-ಗಂಧಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12265005a ತತೋ ರಾಗಃ ಪ್ರಭವತಿ ದ್ವೇಷಶ್ಚ ತದನಂತರಮ್|

12265005c ತತೋ ಲೋಭಃ ಪ್ರಭವತಿ ಮೋಹಶ್ಚ ತದನಂತರಮ್||

ಅದರಿಂದ ರಾಗವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ದ್ವೇಷವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಲೋಭವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ನಂತರ ಮೋಹ.

12265006a ಲೋಭಮೋಹಾಭಿಭೂತಸ್ಯ ರಾಗದ್ವೇಷಾನ್ವಿತಸ್ಯ ಚ|

12265006c ನ ಧರ್ಮೇ ಜಾಯತೇ ಬುದ್ಧಿವ್ಯಾಜಾದ್ಧರ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಚ||

ಲೋಭ-ಮೋಹಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನಿಗೆ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೆಪಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12265007a ವ್ಯಾಜೇನ ಚರತೋ ಧರ್ಮಮರ್ಥವ್ಯಾಜೋಽಪಿ ರೋಚತೇ|

12265007c ವ್ಯಾಜೇನ ಸಿದ್ಧಮಾನೇಷು ಧನೇಷು ಕುರುನಂದನ||

ಕುರುನಂದನ! ನೆಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ನೆಪವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಣಸಂಪಾದನೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು

ವೇಳೆ ಆ ನೆಪದಿಂದ ಅರ್ಥಸಂಪಾದನೆಯು ಸಿದ್ಧಿಸಿದರೆ ಧನದ

ಹಿಂದೆಯೇ ಅವನು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12265008a ತತ್ರೈವ ಕುರುತೇ ಬುದ್ಧಿಂ ತತಃ ಪಾಪಂ ಚಿಕೀರ್ಷತಿ|

12265008c ಸುಹೃದ್ಭಿರ್ವಾ ಯಮಾಣೋಽಪಿ ಪಂಡಿತೈಶ್ಚಾಪಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಅದರಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಂತರ ಅವನು
ಸುಹೃದಯರು ಮತ್ತು ಪಂಡಿತರು ತಡೆದರೂ,
ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗುತ್ತಾನೆ.

12265009a ಉತ್ತರಂ ನ್ಯಾಯಸಂಬದ್ಧಂ ಬ್ರವೀತಿ ವಿಧಿಯೋಜಿತಮ್|

12265009c ಅಧರ್ಮಸ್ತ್ರಿವಿಧಸ್ತಸ್ಯ ವರ್ಧತೇ ರಾಗಮೋಹಜಃ||

ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧವಾಗಿ ತೋರುವ
ಉತ್ತರವನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ರಾಗ-ಮೋಹಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ
ಮೂರು ವಿಧದ ಅಧರ್ಮಗಳು ವರ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

12265010a ಪಾಪಂ ಚಿಂತಯತೇ ಚೈವ ಪ್ರಬ್ರವೀತಿ ಕರೋತಿ ಚ|

12265010c ತಸ್ಯಾಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಸ್ಯ ದೋಷಾನ್ವಶ್ಯಂತಿ ಸಾಧವಃ||

ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತೇ
ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.
ಅಂತಹ ಅಧರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸಾಧುಗಳು ದೋಷಗಳನ್ನು
ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12265011a ಏಕಶೀಲಾಶ್ಚ ಮಿತ್ರತ್ವಂ ಭಜಂತೇ ಪಾಪಕರ್ಮಿಣಃ|

12265011c ಸ ನೇಹ ಸುಖಮಾಪ್ನೋತಿ ಕುತ ಏವ ಪರತ್ರ ವೈ||

ಅದೇ ನಡತೆಯುಳ್ಳವರು ಪಾಪಕರ್ಮಿಗಳ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖವನ್ನು
ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸುಖವನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ?

12265012a ಏವಂ ಭವತಿ ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾನಂ ತು ಮೇ ಶೃಣು|

12265012c ಯಥಾ ಕುಶಲಧರ್ಮಾ ಸ ಕುಶಲಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ಪಾಪಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಧರ್ಮಾತ್ಮನ ಕುರಿತು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು. ಕುಶಲಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸುವವನು ಕುಶಲವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12265013a ಯ ಏತಾನ್ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ದೋಷಾನ್ಪೂರ್ವಮೇವಾನುಪಶ್ಯತಿ|

12265013c ಕುಶಲಃ ಸುಖದುಃಖಾನಾಂ ಸಾಧೂಂಶ್ಚಾಪ್ಯುಪಸೇವತೇ||

ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ದೋಷಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದವನು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾಧುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12265014a ತಸ್ಯ ಸಾಧುಸಮಾಚಾರಾದಭ್ಯಾಸಾಚ್ಚೈವ ವರ್ಧತೇ|

12265014c ಪ್ರಜ್ಞಾ ಧರ್ಮೇ ಚ ರಮತೇ ಧರ್ಮಂ ಚೈವೋಪಜೀವತಿ||

ಸಾಧುಗಳ ಸಂಗ-ಸಮಾಚಾರಗಳಿಂದ ಅವನ ಧರ್ಮಾಭ್ಯಾಸವು ವರ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತದೆ.

12265015a ಸೋಽಥ ಧರ್ಮಾದವಾಪ್ತೇಷು ಧನೇಷು ಕುರುತೇ ಮನಃ|

12265015c ತಸ್ಯೈವ ಸಿಂಚತೇ ಮೂಲಂ ಗುಣಾನ್ಪಶ್ಯತಿ ಯತ್ರ ವೈ||

ಧರ್ಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಡೆದ ಧನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಮೂಲವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

12265016a ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಭವತಿ ಹ್ಯೇವಂ ಮಿತ್ರಂ ಚ ಲಭತೇ ಶುಭಮ್|

12265016c ಸ ಮಿತ್ರಧನಲಾಭಾತ್ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ ನಂದತಿ||

ಧರ್ಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅವನಂತಹ ಶುಭ ಮಿತ್ರನೇ ದೊರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮಿತ್ರಧನಲಾಭದಿಂದ ಅವನು ಇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಪರದಲ್ಲಿಯೂ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾನೆ.

12265017a ಶಬ್ದೇ ಸ್ಪರ್ಶೇ ತಥಾ ರೂಪೇ ರಸೇ ಗಂಧೇ ಚ ಭಾರತ|

12265017c ಪ್ರಭುತ್ವಂ ಲಭತೇ ಜಂತುರ್ಧರ್ಮಸ್ತ್ವಿತ್ಥಲಂ ವಿದುಃ||

ಭಾರತ ! ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಜೀವಿಗೆ ಧರ್ಮದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಫಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

12265018a ಸ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಫಲಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ನ ತೃಪ್ಯತಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ|

12265018c ಅತೃಪ್ಯಮಾಣೋ ನಿರ್ವೇದಮಾದತ್ತೇ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಾ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ! ಅವನು ಧರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದು ತೃಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶುಭಾಶುಭಫಲಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷುವು ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12265019a ಪ್ರಜ್ಞಾಚಕ್ಷುರ್ಯದಾ ಕಾಮೇ ದೋಷಮೇವಾನುಪಶ್ಯತಿ|

12265019c ವಿರಜ್ಯತೇ ತದಾ ಕಾಮಾನ್ ಚ ಧರ್ಮಂ ವಿಮುಂಚತಿ||

ಪ್ರಜ್ಞಾಚಕ್ಷುವು ಕಾಮದಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನೇ ಯಾವಾಗ ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನು ಕಾಮದಿಂದ ಮಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ತೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

12265020a ಸರ್ವತ್ಯಾಗೇ ಚ ಯತತೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲೋಕಂ ಕ್ಷಯಾತ್ಮಕಮ್|

12265020c ತತೋ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಯತತೇ ನಾನುಪಾಯಾದುಪಾಯತಃ||

ಕ್ಷಯಾತ್ಮಕ ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅನಂತರ ಉಪಾಯದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

12265021a ಶನ್ಯೈರ್ನಿರ್ವೇದಮಾದತ್ತೇ ಪಾಪಂ ಕರ್ಮ ಜಹಾತಿ ಚ|

12265021c ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಚೈವ ಭವತಿ ಮೋಕ್ಷಂ ಚ ಲಭತೇ ಪರಮ್||

ನಿಧಾನವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಾಧಕನು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು

ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪರಮ

ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12265022a ಏತತ್ತೇ ಕಥಿತಂ ತಾತ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ|

12265022c ಪಾಪಂ ಧರ್ಮಂ ತಥಾ ಮೋಕ್ಷಂ ನಿರ್ವೇದಂ ಚೈವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಅಯ್ಯಾ! ನೀನು ನನಗೆ ಕೇಳಿದ ಪಾಪ, ಧರ್ಮ, ಮೋಕ್ಷ ಮತ್ತು

ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12265023a ತಸ್ಮಾದ್ಧರ್ಮೇ ಪ್ರವರ್ತೇಥಾಃ ಸರ್ವಾ ವಸ್ಥಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ|

12265023c ಧರ್ಮೇ ಸ್ಥಿತಾನಾಂ ಕೌಂತೇಯ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತಿ ಶಾಶ್ವತೀ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಾ ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ

ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಕೌಂತೇಯ! ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾಗಿರುವವರಿಗೆ

ಶಾಶ್ವತ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಚತುಃಪ್ರಾಶ್ನಿಕೋ ನಾಮ ಪಂಚಷಷ್ಠ್ಯ ಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಚತುಃಪ್ರಾಶ್ನಿಕ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾರವತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೬೬

ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಯ ವರ್ಣನೆ (1-19).

12266001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12266001a ಮೋಕ್ಷಃ ಪಿತಾಮಹೇನೋಕ್ತ ಉಪಾಯಾನ್ನಾನುಪಾಯತಃ|

12266001c ತಮುಪಾಯಂ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭಾರತ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಪಿತಾಮಹ! ಉಪಾಯದಿಂದಲೇ
ಮೋಕ್ಷವು. ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಆ
ಉಪಾಯದ ಕುರಿತು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12266002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12266002a ತ್ವಯ್ಯೈವೈತನ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಯುಕ್ತಂ ನಿಪುಣದರ್ಶನಮ್|

12266002c ಯದುಪಾಯೇನ ಸರ್ವಾರ್ಥಾನಿತ್ಯಂ ಮೃಗಯಸೇಽನಘ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಅನಘ! ನೀನು
ನಿಪುಣದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಉಪಾಯದಿಂದಲೇ ನಿತ್ಯವೂ
ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

12266003a ಕರಣೇ ಘಟಸ್ಯ ಯಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಘಟೋತ್ತತ್ತೌ ನ ಸಾನಘ|

12266003c ಏವಂ ಧರ್ಮಾಭ್ಯುಪಾಯೇಷು ನಾನ್ಯದ್ಧರ್ಮೇಷು ಕಾರಣಮ್||

ಅನಘ! ಗಡಿಗೈಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯು
ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ಬುದ್ಧಿಯು ಗಡಿಗೈಯು ತಯಾರಾದ ನಂತರ
ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಗೆ ಸಾಧಕವಾದ
ಉಪಾಯಗಳು ನಂತರದ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ⁶⁵².

12266004a ಪೂರ್ವೇ ಸಮುದ್ರೇ ಯಃ ಪಂಥಾ ನ ಸ ಗಚ್ಚತಿ ಪಶ್ಚಿಮಮ್|

12266004c ಏಕಃ ಪಂಥಾ ಹಿ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ತನ್ಮೈ ವಿಸ್ತರತಃ ಶೃಣು||

ಪೂರ್ವಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ
ಎಂದೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಒಂದೇ
ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕೇಳು.

12266005a ಕ್ಷಮಯಾ ಕ್ರೋಧಮುಚ್ಚಿಂದ್ರಾತ್ಕಾಮಂ ಸಂಕಲ್ಪವರ್ಜನಾತ್|

12266005c ಸತ್ತ್ವ ಸಂಸೇವನಾದ್ಧೀರೋ ನಿದ್ರಾಮುಚ್ಚೇತುಮರ್ಹತಿ||

ಧೀರನಾದವನು ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕು.
ಸಂಕಲ್ಪಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಸತ್ತ್ವ ಗುಣ
ಸಂಸೇವನೆಯಿಂದ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12266006a ಅಪ್ರಮಾದಾದ್ಭಯಂ ರಕ್ಷೇಚ್ಚಾಸಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಶೀಲನಾತ್|

12266006c ಇಚ್ಛಾಂ ದ್ವೇಷಂ ಚ ಕಾಮಂ ಚ ಧೈರ್ಯೇಣ ವಿನಿವರ್ತಯೇತ್||

ಅಪ್ರಮತ್ತತೆಯಿಂದ ಭಯವನ್ನು ದೂರಗೊಳಿಸಬೇಕು.

⁶⁵² ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯ ಉಪಾಯಭೂತವಾದ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳ ಧರ್ಮವು
ಗುರಿಮುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನರೂಪವಾದ ಶಮ-ದಮಾದಿ ಇತರ
ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಯಜ್ಞಧರ್ಮವು ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಶೀಲದಿಂದ ಶ್ವಾಸವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಇಚ್ಛಾ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12266007a ಭ್ರಮಂ ಪ್ರಮೋಹಮಾವರ್ತಮಭ್ಯಾಸಾದ್ವಿನಿವರ್ತಯೇತ್||

12266007c ನಿದ್ರಾಂ ಚ ಪ್ರತಿಭಾಂ ಚೈವ ಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸೇನ ತತ್ತ್ವವಿತ್||

ತತ್ತ್ವವಿದುವು ಭ್ರಮೆ, ಪ್ರಮೋಹ, ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೂ ನಿದ್ರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು⁶⁵³ ಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸದ⁶⁵⁴ ಮೂಲಕವೂ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12266008a ಉಪದ್ರವಾಂಸ್ತಥಾ ರೋಗಾನ್ ಹಿತಜೀರ್ಣಮಿತಾಶನಾತ್||

12266008c ಲೋಭಂ ಮೋಹಂ ಚ ಸಂತೋಷಾದ್ವಿಷಯಾಂಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶನಾತ್||

ಸುಲಭವಾಗಿ ಜೀರ್ಣವಾಗುವ ಮಿತ ಆಹಾರದಿಂದ ಶಾರೀರಕ ಉಪದ್ರವ-ರೋಗಗಳನ್ನೂ, ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವುದರ ಮೂಲಕ ಲೋಭ-ಮೋಹಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

---

653 ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳು ಹೊಳೆಯುವ ಬುದ್ಧಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

654 ತಚ್ಚಿಂತನಂ ತತ್ಕಥನಮನ್ಯೋನ್ಯಂ ತತ್ತ್ವಬೋಧನಮ್| ಏತದೇಕ ಪರತ್ವಂ ಚ ಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ|| ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಚಿಂತನೆ, ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಅದರ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದು - ಇವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12266009a ಅನುಕ್ರೋಶಾದಧರ್ಮಂ ಚ ಜಯೇದ್ಧರ್ಮಮುಪೇಕ್ಷಯಾ|
12266009c ಆಯತ್ಯಾ ಚ ಜಯೇದಾಶಾಮರ್ಥಂ ಸಂಗವಿವರ್ಜನಾತ್||

ಅನುಕ್ರೋಶದಿಂದ ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು. ವಿಚಾರಿಸಿ
ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಮುಂದಾಗುವ
ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು. ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು.

12266010a ಅನಿತ್ಯತ್ವೇನ ಚ ಸ್ನೇಹಂ ಕ್ಷುಧಂ ಯೋಗೇನ ಪಂಡಿತಃ|
12266010c ಕಾರುಣ್ಯೇನಾತ್ಮನೋ ಮಾನಂ ತೃಷ್ಣಾಂ ಚ ಪರಿತೋಷತಃ||

ವಸ್ತುಗಳ ಅನಿತ್ಯತೆಯ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿ ಪಂಡಿತನು ಸ್ನೇಹವನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು.
ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕು.
ನಿತ್ಯಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವುದರ ಮೂಲಕ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು.

12266011a ಉತ್ಥಾನೇನ ಜಯೇತ್ತಂದ್ರೀಂ ವಿತರ್ಕಂ ನಿಶ್ಚಯಾಜ್ಜಯೇತ್|
12266011c ಮೌನೇನ ಬಹುಭಾಷ್ಯಂ ಚ ಶೌರ್ಯೇಣ ಚ ಭಯಂ ಜಯೇತ್||

ನಿರಂತರ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು.
ಶಾಸ್ತ್ರನಿಶ್ಚಯಗಳಿಂದ ವಿಪರೀತ ತರ್ಕವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಮೌನದಿಂದ
ಅತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಭಯವನ್ನು
ಜಯಿಸಬೇಕು.

12266012a ಯಚ್ಚೇದ್ವಾಙ್ಮನಸೀ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ತಾಂ ಯಚ್ಚೇಜ್ಞಾ ನಚಕ್ಷುಷಾ|
12266012c ಜ್ಞಾನಮಾತ್ಮಾ ಮಹಾನ್ಯಚ್ಚೇತ್ತಂ ಯಚ್ಚೇಜ್ಞಾಂತಿರಾತ್ಮನಃ||

ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾತು-ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಹಾ ಆತ್ಮ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12266013a ತದೇತದುಪಶಾಂತೇನ ಬೋಧ್ಧವ್ಯಂ ಶುಚಿಕರ್ಮಣಾ|

12266013c ಯೋಗದೋಷಾನ್ಸಮುಚ್ಚಿದ್ಯ ಪಂಚ ಯಾನ್ಯವಯೋ ವಿದುಃ||

ಹೀಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಿಳಿದಿರುವ ಐದು ಯೋಗದೋಷಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ, ಶುಚಿಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12266014a ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಚ ಲೋಭಂ ಚ ಭಯಂ ಸ್ವಪ್ನಂ ಚ ಪಂಚಮಮ್|

12266014c ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ನಿಷೇವೇತ ತಥೇಮಾನ್ಮೋಗಸಾಧನಾನ್||

ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಭಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಪ್ನ ಈ ಐದು ಯೋಗದೋಷಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ನಂತರ ಯೋಗಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು.

12266015a ಧ್ಯಾನಮಧ್ಯಯನಂ ದಾನಂ ಸತ್ಯಂ ಹೀರಾರ್ಜವಂ ಕ್ಷಮಾ|

12266015c ಶೌಚಮಾಹಾರತಃ ಶುದ್ಧಿರಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ಸಂಯಮಃ||

ಧ್ಯಾನ, ಅಧ್ಯಯನ, ದಾನ, ಸತ್ಯ, ಲಜ್ಜೆ, ಸರಳತೆ, ಕ್ಷಮೆ, ಶೌಚ, ಆಹಾರಶುದ್ಧಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಯಮ ಇವು ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳು.

12266016a ಏತೈರ್ವಿವರ್ಧತೇ ತೇಜಃ ಪಾಪ್ಮಾನಮಪಹಂತಿ ಚ|

12266016c ಸಿದ್ಧಂತಿ ಚಾಸ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಾ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಚ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಇವುಗಳಿಂದ ತೇಜಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳು

ಕಳೆಯುತ್ತವೆ. ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸಿ ವಿಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12266017a ಧೂತಪಾಪಃ ಸ ತೇಜಸ್ವೀ ಲಘ್ವಾಹಾರೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12266017c ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ವಶೇ ಕೃತ್ವಾ ನಿ ನೀಷೇದ್ಯ ಹ್ಮಣಃ ಪದಮ್||

ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ ತೇಜಸ್ವೀ ಮಿತಾಹಾರೀ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನು ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಇಚ್ಛಿಸಬೇಕು.

12266018a ಅಮೂಢತ್ವಮಸಂಗಿತ್ವಂ ಕಾಮಕ್ರೋಧವಿವರ್ಜನಮ್|

12266018c ಅದೈನ್ಯಮನುದೀರ್ಣತ್ವಮನುದ್ವೇಗೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಿಃ||

12266019a ಏಷ ಮಾರ್ಗೋ ಹಿ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನೋ ವಿಮಲಃ ಶುಚಿಃ|

12266019c ತಥಾ ವಾಕ್ಯಾಯಮನಸಾಂ ನಿಯಮಃ ಕಾಮತೋಽನ್ಯಥಾ||

ಮೂಢನಾಗದಿರುವುದು, ಅನಾಸಕ್ತಿ, ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳ ತ್ಯಾಗ, ದೈನ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಗರ್ವವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಉದ್ವೇಗವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಚಿತ್ತಸ್ಥಿರತೆ, ವಾಕ್ಯಾಯಮನಸ್ಸುಗಳ ನಿಯಮ, ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವ - ಇವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಸ್ವಚ್ಛ ನಿರ್ಮಲ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರ ಮಾರ್ಗಗಳಾಗಿವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಯೋಗಾಚಾರಾನುವರ್ಣನ ನಾಮ

ಷಟ್ಪತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಚಾರಾನುವರ್ಣನ ಎನ್ನುವ

೨೬೨

ನಾರದ-ದೇವಲ ಸಂವಾದ

ಜೀವಾತ್ಮನು ದೇಹಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ನಾರದ ಮತ್ತು ಅಸಿತದೇವಲರ ಸಂವಾದ (1-38).

12267001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12267001a ಅತ್ರೈವೋದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12267001c ನಾರದಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಂ ದೇವಲಸ್ಯಾಸಿತಸ್ಯ ಚ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ
ನಾರದ ಮತ್ತು ಅಸಿತದೇವಲರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12267002a ಆಸೀನಂ ದೇವಲಂ ವೃದ್ಧಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ಪರಃ|

12267002c ನಾರದಃ ಪರಿಪ್ರಚ್ಛ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಮ್||

ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ವೃದ್ಧ ದೇವಲನನ್ನು ನೋಡಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲಿ
ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಾರದನು ಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ-ಲಯಗಳ ಕುರಿತು
ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

12267003a ಕುತಃ ಸೃಷ್ಟಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್|

12267003c ಪ್ರಲಯೇ ಚ ಕಮಭ್ಯೇತಿ ತದ್ಭವಾನ್ ಪ್ರಬ್ರವೀತು ಮೇ||

“ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ ಯುಕ್ತವಾದ ಈ ವಿಶ್ವವು ಎಲ್ಲಿಂದ

ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು? ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗುತ್ತದೆ.
ಇದನ್ನು ನೀನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12267004 ಅಸಿತ ಉವಾಚ|

12267004a ಯೇಭ್ಯಃ ಸೃಜತಿ ಭೂತಾನಿ ಕಾಲೋ ಭಾವಪ್ರಚೋದಿತಃ|

12267004c ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚೇತಿ ತಾನ್ಯಾಹುರ್ಭೂತಚಿಂತಕಾಃ||

ಅಸಿತನು ಹೇಳಿದನು: “ಕಾಲವು ಬಂದಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು
ಭಾವಪ್ರಚೋದಿತನಾಗಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ
ಮಹಾಭೂತಗಳು ಐದು ಎಂದು ಭೂತಚಿಂತಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12267005a ತೇಭ್ಯಃ ಸೃಜತಿ ಭೂತಾನಿ ಕಾಲ ಆತ್ಮಪ್ರಚೋದಿತಃ|

12267005c ಏತೇಭ್ಯೋ ಯಃ ಪರಂ ಬ್ರೂಯಾದಸದ್ಬ್ರೂಯಾದಸಂಶಯಮ್||

ಆತ್ಮಪ್ರಚೋದಿತ ಕಾಲವು ಇವುಗಳಿಂದ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.
ಈ ಐದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯವುಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು
ಹೇಳುವವರು ಸುಳ್ಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12267006a ವಿಧ್ಧಿ ನಾರದ ಪಂಚೈತಾನ್ ಶಾಶ್ವತಾನಚಲಾನ್ ಧ್ರುವಾನ್|

12267006c ಮಹತಸ್ತೇಜಸೋ ರಾಶೀನ್ಕಾಲಷಷ್ಠಾನ್ ಸ್ವಭಾವತಃ||

ನಾರದ! ಈ ಐದು ಶಾಶ್ವತಗಳೆಂದೂ, ಅಚಲಗಳೆಂದೂ ಮತ್ತು
ಸ್ಥಿರವಾದವುಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಇವು ಮಹಾ ತೇಜಸ್ಸಿನ
ರಾಶಿಗಳು. ಆರನೆಯದು ಕಾಲ.

12267007a ಆಪಶ್ಚೈವಾಂತರಿಕ್ಷಂ ಚ ಪೃಥಿವೀ ವಾಯುಪಾವಕೌ|

12267007c ಅಸಿದ್ಧಿಃ ಪರಮೇತೇಭ್ಯೋ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ಮುಕ್ತಸಂಶಯಮ್||

ನೀರು, ಆಕಾಶ, ಪೃಥ್ವಿ, ವಾಯು ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ - ಈ ಭೂತಗಳಿಗೂ
ಅನ್ಯವಾದ ಭೂತವು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

12267008a ನೋಪಪತ್ತ್ಯಾ ನ ವಾ ಯುಕ್ತ್ಯಾ ತ್ವಸದ್ಭ್ರೂ ಯಾದಸಂಶಯಮ್|

12267008c ವೇತ್ಥ ತಾನಭಿನಿರ್ವೃತ್ತಾನ್ ಷಡೇತೇ ಯಸ್ಯ ರಾಶಯಃ||

ಯಾವುದೇ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಾಗಲೀ ಈ
ಆರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯದಾದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ
ಹೇಳಿದರೂ ಅವರು ಸುಳ್ಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12267009a ಪಂಚೈವ ತಾನಿ ಕಾಲಶ್ಚ ಭಾವಾಭಾವೌ ಚ ಕೇವಲೌ|

12267009c ಅಷ್ಟೌ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಶಾಶ್ವತಾನಿ ಭವಾಪ್ಯಯೌ||

ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು, ಕಾಲ, ನಿತ್ಯವಾದ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು
ಪರಿವರ್ತನಶೀಲವಾದ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ಈ ಎಂಟು ತತ್ತ್ವಗಳೂ
ನಿತ್ಯವಾದವುಗಳು. ಇವೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು.

12267010a ಅಭಾವಾದ್ಭಾವಿತೇಷ್ಟೇವ ತೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪ್ರಭವಂತ್ಯಪಿ|

12267010c ವಿನಷ್ಟೋಽಪಿ ಚ ತಾನ್ಯೇವ ಜಂತುರ್ಭವತಿ ಪಂಚಧಾ||

ಎಲ್ಲವೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಂದಲೇ
ಪುನಃವಾಗುತ್ತವೆ. ಜಂತುವು ವಿನಷ್ಟವಾದರೂ ಕೂಡ ಅದು ಐದು
ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ.

12267011a ತಸ್ಯ ಭೂಮಿಮಯೋ ದೇಹಃ ಶ್ರೋತ್ರಮಾಕಾಶಸಂಭವಮ್|

12267011c ಸೂರ್ಯಶ್ಚಕ್ಷುರಸುವಾರ್ಯುರದ್ಭ್ಯಸ್ತು ಖಲು ಶೋಣಿತಮ್||

ಅದರ ದೇಹವು ಭೂಮಿಮಯವು. ಕಿವಿಗಳು ಆಕಾಶತತ್ತ್ವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಸೂರ್ಯ, ಪ್ರಾಣವು ವಾಯು ಮತ್ತು ರಕ್ತವು ನೀರು - ಇವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ.

12267012a ಚಕ್ಷುಷೀ ನಾಸಿಕಾಕರ್ಣೌ ತ್ವಗ್ಜಿಹ್ವೇತಿ ಚ ಪಂಚಮೀ|

12267012c ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಾನಿ ಕವಯೋ ವಿದುಃ||

ಕಣ್ಣು, ಮೂಗು, ಕಿವಿ, ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ನಾಲಿಗೆ - ಈ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವುಗಳೆಂದೂ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

12267013a ದರ್ಶನಂ ಶ್ರವಣಂ ಘ್ರಾಣಂ ಸ್ಪರ್ಶನಂ ರಸನಂ ತಥಾ|

12267013c ಉಪಪತ್ತ್ಯಾ ಗುಣಾನ್ವಿದ್ಧಿ ಪಂಚ ಪಂಚಸು ಪಂಚಧಾ||

ನೋಡುವುದು, ಕೇಳುವುದು, ಮೂಸುವುದು, ಮುಟ್ಟುವುದು ಮತ್ತು ರುಚಿನೋಡುವುದು - ಇವು ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಐದು ಗುಣಗಳ ಐದು ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿ.

12267014a ರೂಪಂ ಗಂಧೋ ರಸಃ ಸ್ಪರ್ಶಃ ಶಬ್ದಶ್ಚೈವಾಥ ತದ್ಗುಣಾಃ|

12267014c ಇಂದ್ರಿಯೈರುಪಲಭ್ಯಂತೇ ಪಂಚಧಾ ಪಂಚ ಪಂಚಭಿಃ||

ರೂಪ, ಗಂಧ, ರಸ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಮತ್ತು ಶಬ್ದ ಇವು ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಗುಣಗಳು. ಇವು ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಐದು ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಗುಣಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

12267015a ರೂಪಂ ಗಂಧಂ ರಸಂ ಸ್ಪರ್ಶಂ ಶಬ್ದಂ ಚೈತಾಂಸ್ತು ತದ್ಗುಣಾನ್|

12267015c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ನ ಬುಧ್ಯಂತೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸ್ತೈಸ್ತು ಬುಧ್ಯತೇ||

ರೂಪ, ಗಂಧ, ರಸ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಶಬ್ದ - ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಾವೇ ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಆದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

12267016a ಚಿತ್ತಮಿಂದ್ರಿಯಸಂಘಾತಾತ್ಪರಂ ತಸ್ಮಾತ್ಪರಂ ಮನಃ|

12267016c ಮನಸಸ್ತು ಪರಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋ ಬುದ್ಧಿತಃ ಪರಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆಚೆ ಚಿತ್ತವಿದೆ. ಚಿತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆಚೆ ಮನವಿದೆ. ಮನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆಚೆ ಬುದ್ಧಿಯಿದೆ. ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ ಆಚೆಯಿರುವವನು.

12267017a ಪೂರ್ವಂ ಚೇತಯತೇ ಜಂತುರಿಂದ್ರಿಯೈರ್ವಿಷಯಾನ್ ಪೃಥಕ್|

12267017c ವಿಚಾರ್ಯ ಮನಸಾ ಪಶ್ಚಾದಥ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವ್ಯವಸ್ಯತಿ|

12267017e ಇಂದ್ರಿಯೈರುಪಲಬ್ಧಾರ್ಥಾನರ್ವಾನ್ಯಸ್ತ್ವಧ್ಯವಸ್ಯತಿ||

ಪ್ರಾಣಿಯ ಚಿತ್ತವು ಮೊದಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಮನಸ್ಸು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಅದು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುವ ಸರ್ವ ಅರ್ಥಗಳೂ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುತ್ತವೆ.

12267018a ಚಿತ್ತಮಿಂದ್ರಿಯಸಂಘಾತಂ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿಂ ತಥಾಷ್ಟಮೀಮ್|

12267018c ಅಷ್ಟೌ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಾಹುರೇತಾನ್ಯಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕಾಃ||

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತಕರು ಐದು ಇಂದ್ರಿಗಳು, ಚಿತ್ತ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ -

ಈ ಎಂಟನ್ನು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12267019a ಪಾಣಿಪಾದಂ ಚ ಪಾಯಶ್ಚ ಮೇಹನಂ ಪಂಚಮಂ ಮುಖಮ್||

12267019c ಇತಿ ಸಂಶಬ್ದ ಮಾನಾನಿ ಶೃಣು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಪಿ||

ಕೈಗಳು, ಕಾಲುಗಳು, ಗುದ, ಉಪಸ್ಥ ಮತ್ತು ಮುಖ - ಈ ಐದನ್ನು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12267020a ಜಲ್ಪನಾಭ್ಯವಹಾರಾರ್ಥಂ ಮುಖಮಿಂದ್ರಿಯಮುಚ್ಯತೇ|

12267020c ಗಮನೇಂದ್ರಿಯಂ ತಥಾ ಪಾದೌ ಕರ್ಮಣಃ ಕರಣೇ ಕರೌ||

ಮಾತನಾಡಲು ಮತ್ತು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಮುಖವು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲುಗಳು ಗಮನೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಮತ್ತು ಕೈಗಳು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿರುವ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯವು.

12267021a ಪಾಯೂಪಸ್ಥೌ ವಿಸರ್ಗಾರ್ಥಮಿಂದ್ರಿಯೇ ತುಲ್ಯಕರ್ಮಣೇ|

12267021c ವಿಸರ್ಗೇ ಚ ಪುರೀಷಸ್ಯ ವಿಸರ್ಗೇ ಚಾಭಿಕಾಮಿಕೇ||

ಪಾಯು ಮತ್ತು ಉಪಸ್ಥಗಳು ವಿಸರ್ಗಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಸಮಾನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮಲವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಾಮದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತದೆ.

12267022a ಬಲಂ ಷಷ್ಠಂ ಷಡೇತಾನಿ ವಾಚಾ ಸಮ್ಯಗ್ಯಥಾಗಮಮ್||

12267022c ಜ್ಞಾನಚೇಷ್ಟೇಂದ್ರಿಯಗುಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಂಶಬ್ದತಾ ಮಯಾ||

ಬಲ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣವು ಆರನೆಯದು. ಈ ಆರರ ಕುರಿತು ನಾನು ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಜ್ಞಾನ,

ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12267023a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಸ್ವಕರ್ಮಭ್ಯಃ ಶ್ರಮಾದುಪರಮೋ ಯದಾ|

12267023c ಭವತೀಂದ್ರಿಯಸಂನ್ಯಾಸಾದಥ ಸ್ವಪಿತಿ ವೈ ನರಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರಮದಿಂದ
ಶಾಂತವಾದಾಗ ನರನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12267024a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ವ್ಯುಪರಮೇ ಮನೋಽನುಪರತಂ ಯದಿ|

12267024c ಸೇವತೇ ವಿಷಯಾನೇವ ತದ್ವಿದ್ಯಾತ್ ಸ್ವಪ್ನದರ್ಶನಮ್||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಉಪಶಮನ ಹೊಂದಿದರೂ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ
ಉಪಶಮನ ಹೊಂದದೇ ಇದ್ದರೆ ಅದು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ
ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12267025a ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಶ್ಚೈವ ಯೇ ಭಾವಾಸ್ತಥಾ ರಾಜಸತಾಮಸಾಃ|

12267025c ಕರ್ಮಯುಕ್ತಾನ್ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾನಿತರಾಂಸ್ತಥಾ||

ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ - ಯಾವ
ಭಾವಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅವೇ ಕರ್ಮಯುಕ್ತ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾದಿ ಭಾವಗಳನ್ನು
ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ.

12267026a ಆನಂದಃ ಕರ್ಮಣಾಂ ಸಿದ್ಧಿಃ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಃ ಪರಾ ಗತಿಃ|

12267026c ಸಾತ್ತ್ವಿಕಸ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಭಾವಾನ್ಸಂಶ್ರಯತೇ ಸ್ಮೃತಿಃ||

ಆನಂದ, ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಿ, ಕರ್ತವ್ಯಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಗತಿ - ಈ
ನಾಲ್ಕು ಸಾತ್ತ್ವಿಕನ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಅವನ ಸ್ಮೃತಿಯು ಈ ಭಾವಗಳನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತದೆ.

12267027a ಜಂತುಷ್ಟೇಕತಮೇಷ್ಟೇವಂ ಭಾವಾ ಯೇ ವಿಧಿಮಾಸ್ಥಿತಾಃ|

12267027c ಭಾವಯೋರೀಪ್ಸಿತಂ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗಮನಂ ದ್ವಯೋಃ||

ಅದರಂತೆ ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ಮೃತಿಗಳೂ ಆ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾವಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆ ಭಾವಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನವು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

12267028a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ಭಾವಾಶ್ಚ ಗುಣಾಃ ಸಪ್ತದಶ ಸ್ಮೃತಾಃ|

12267028c ತೇಷಾಮಷ್ಟಾದಶೋ ದೇಹೀ ಯಃ ಶರೀರೇ ಸ ಶಾಶ್ವತಃ||

ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಚಿತ್ತ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಪ್ರಾಣ, ಮತ್ತು ಸಾತ್ವಿಕ-ರಾಜಸ-ತಾಮಸಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳು - ಇವು ಹದಿನೆಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮನು ಹದಿನೆಂಟನೆಯವನು. ಅವನು ಶಾಶ್ವತನು.

12267029a ಅಥ ವಾ ಸಶರೀರಾಸ್ತೇ ಗುಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಶರೀರಿಣಾಮ್|

12267029c ಸಂಶ್ರಿತಾಸ್ತದ್ವಿಯೋಗೇ ಹಿ ಸಶರೀರಾ ನ ಸಂತಿ ತೇ||

ಅಥವಾ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಜೀವಾತ್ಮನ ವಿಯೋಗವಾದೊಡನೆಯೇ ಅವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ.

12267030a ಅಥ ವಾ ಸಂನಿಪಾತೋಽಯಂ ಶರೀರಂ ಪಾಂಚಭೌತಿಕಮ್|

12267030c ಏಕಶ್ಚ ದಶ ಚಾಷ್ಟೌ ಚ ಗುಣಾಃ ಸಹ ಶರೀರಿಣಾಮ್|

12267030e ಊಷ್ಮಣಾ ಸಹ ವಿಂಶೋ ವಾ ಸಂಘಾತಃ ಪಾಂಚಭೌತಿಕಃ||

ಅಥವಾ ಈ ಶರೀರವು ಪಂಚಭೌತಿಕ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಮಹತ್ತರತ್ವ ಮತ್ತು ಜೀವಸಹಿತವಾದ ಈ ಹದಿನೆಂಟು

ಗುಣಗಳು - ಈ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಜಠರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಈ ಪಂಚಭೌತಿಕ ಸಮುದಾಯಗಳು

ಇಪ್ಪತ್ತಾಗುತ್ತವೆ.

12267031a ಮಹಾನ್ಸಂಧಾರಯತ್ಯೇತಚ್ಚರೀರಂ ವಾಯುನಾ ಸಹ|

12267031c ತಸ್ಯಾಸ್ಯ ಭಾವಯುಕ್ತಸ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಂ ದೇಹಭೇದನೇ||

ಮಹತ್ತರತ್ವವು ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನೊಂದಿಗೆ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ.

ದೇಹಭೇದನದಲ್ಲಿ ಭಾವಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರ.

12267032a ಯಥೈವೋತ್ಪದ್ಯತೇ ಕಿಂ ಚಿತ್ಪಂಚತ್ವಂ ಗಚ್ಚತೇ ತಥಾ|

12267032c ಪುಣ್ಯಪಾಪವಿನಾಶಾಂತೇ ಪುಣ್ಯಪಾಪಸಮೀರಿತಮ್|

12267032e ದೇಹಂ ವಿಶತಿ ಕಾಲೇನ ತತೋಽಯಂ ಕರ್ಮಸಂಭವಮ್||

ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ವಿನಾಶವಾದಾಗ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವು ಹೇಗೆ

ಹುಟ್ಟಿದ್ದವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪಂಚತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಸಂಚಿತ

ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ದೇಹವು ಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ

ಕರ್ಮ ಜನಿತ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

12267033a ಹಿತ್ವಾ ಹಿತ್ವಾ ಹ್ಯಯಂ ಪ್ರೈತಿ ದೇಹಾದ್ಧೇಹಂ ಕೃತಾಶ್ರಯಃ|

12267033c ಕಾಲಸಂಚೋದಿತಃ ಕ್ಷೇತ್ರೀ ವಿಶೀರ್ಣಾದ್ವಾ ಗೃಹಾದ್ಗೃಹಮ್||

ಮನೆಯು ಹಳೆಯದಾದಂತೆ ಇರಲು ಹೊಸಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ

ಕಾಲಪ್ರೇರಿತ ಜೀವವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಶರೀರವನ್ನೂ

ಬಿಡುತ್ತಾ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12267034a ತತ್ರ ನೈವಾನುತಪ್ಯಂತೇ ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ನಿಶ್ಚಿತನಿಶ್ಚಯಾಃ|

12267034c ಕೃಪಣಾಸ್ವನುತಪ್ಯಂತೇ ಜನಾಃ ಸಂಬಂಧಿಮಾನಿನಃ||

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ದೇಹಭೇದನಕ್ಕೆ ಪರಿತಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಆತ್ಮದ ಏಕತ್ವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ದೀನ ಜನರು ದೇಹಭೇದನದಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

12267035a ನ ಹ್ಯಯಂ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಸ್ಯ ಕಶ್ಚನ ವಿದ್ಯತೇ|

12267035c ಭವತ್ಯೇಕೋ ಹ್ಯಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಶರೀರೇ ಸುಖದುಃಖಭಾಕ್||

ಜೀವನು ಯಾರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ನಿತ್ಯವೂ ಏಕಾಕಿಯು. ಆದರೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅದು ತನ್ನದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.

12267036a ನೈವ ಸಂಜಾಯತೇ ಜಂತುರ್ನ ಚ ಜಾತು ವಿಪದ್ಯತೇ|

12267036c ಯಾತಿ ದೇಹಮಯಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಕದಾ ಚಿತ್ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಜೀವವು ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಸಾಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವುಂಟಾದಾಗ ಅದು ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತೊರೆದು ಪರಮಗತಿಯನ್ನು

ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

12267037a ಪುಣ್ಯಪಾಪಮಯಂ ದೇಹಂ ಕ್ಷಪಯನ್ಮರ್ಮಸಂಚಯಾತ್|

12267037c ಕ್ಷೀಣದೇಹಃ ಪುನರ್ದೇಹೀ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಮುಪಗಚ್ಚತಿ||

ಉತ್ತಮ ಕರ್ಮಸಂಚಯಗಳಿಂದ ಈ ಪುಣ್ಯಪಾಪಮಯ ದೇಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕ್ಷೀಣದೇಹಿಯಾದ ಜೀವವು ಪುನಃ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12267038a ಪುಣ್ಯಪಾಪಕ್ಷಯಾರ್ಥಂ ಚ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ವಿಧೀಯತೇ|

12267038c ತತ್ಕ್ಷಯೇ ಹ್ಯಸ್ಯ ಪಶ್ಯಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವೇ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್||

ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನು ಕ್ಷಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಾಂಖ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ಕ್ಷಯವಾದೊಡನೆಯೇ ದೊರೆಯುವ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವೇ ಜೀವದ ಪರಮ ಗತಿಯೆಂದು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ನಾರದಾಸಿತಸಂವಾದೇ ಸಪ್ತಷಷ್ಟ್ಯ ಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರದಾಸಿತಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾರವತ್ತೆಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೬೮

ಮಾಂಡವ್ಯ-ಜನಕ ಸಂವಾದ

ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಂಡವ್ಯ ಮುನಿ-ಜನಕರ
ನಡುವಿನ ಸಂವಾದ (1-20).

12268001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12268001a ಭ್ರಾತರಃ ಪಿತರಃ ಪುತ್ರಾ ಜ್ಞಾತಯಃ ಸುಹೃದಸ್ತಥಾ|

12268001c ಅರ್ಥಹೇತೋರ್ಹತಾಃ ಕ್ರೂರೈರಸ್ಮಾಭಿಃ ಪಾಪಬುದ್ಧಿಭಿಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕ್ರೂರತನದಿಂದ
ಮತ್ತು ಪಾಪಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಹೋದರರು, ಪಿತರು, ಪುತ್ರರು,
ಬಂಧುಗಳು ಮತ್ತು ಸುಹೃದಯರು ಹತರಾದರು.

12268002a ಯೇಯಮಧೋರ್ದ್ಭವಾ ತೃಷ್ಣಾ ಕಥಮೇತಾಂ ಪಿತಾಮಹ|

12268002c ನಿವರ್ತಯೇಮ ಪಾಪಂ ಹಿ ತೃಷ್ಣಯಾ ಕಾರಿತಾ ವಯಮ್||

ಪಿತಾಮಹ! ಈ ತೃಷ್ಣೆಯು ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.
ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಈ ಪಾಪವನ್ನು ಹೇಗೆ
ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?”

12268003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12268003a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12268003c ಗೀತಂ ವಿದೇಹರಾಜೇನ ಮಾಂಡವ್ಯಾಯಾನುಪೃಚ್ಛತೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ
ಮಾಂಡವ್ಯನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾದ ವಿದೇಹರಾಜನ ಗೀತೆಯನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12268004a ಸುಸುಖಂ ಬತ ಜೀವಾಮಿ ಯಸ್ಯ ಮೇ ನಾಸ್ತಿ ಕಿಂ ಚನ|

12268004c ಮಿಥಿಲಾಯಾಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಯಾಂ ನ ಮೇ ದಹ್ಯತಿ ಕಿಂ ಚನ||

“ನನ್ನದೆನ್ನುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಸುಖದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಮಿಥಿಲೆಯ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ನನ್ನದ್ಯಾವುದೂ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

12268005a ಅರ್ಥಾಃ ಖಿಲು ಸಮೃದ್ಧಾ ಹಿ ಬಾಧಂ ದುಃಖಂ ವಿಜಾನತಾಮ್|

12268005c ಅಸಮೃದ್ಧಾಸ್ತ್ವ ಪಿ ಸದಾ ಮೋಹಯಂತ್ಯವಿಚಕ್ಷಣಾನ್||

ಸಂಪತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತರುವುದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ತಿಳಿದವರು ಇದು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವವರನ್ನು ಸಂಪತ್ತು, ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತರದಿದ್ದರೂ, ಮೋಹಿಸುತ್ತದೆ.

12268006a ಯಚ್ಚ ಕಾಮಸುಖಂ ಲೋಕೇ ಯಚ್ಚ ದಿವ್ಯಂ ಮಹತ್ಸುಖಮ್|

12268006c ತೃಷ್ಣಾಕ್ಷಯಸುಖಿಸ್ತ್ವೇ ನಾರ್ಹತಃ ಷೋಡಶೀಂ ಕಲಾಮ್||

ಈ ಲೋಕದ ಕಾಮಸುಖ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಮಹಾಸುಖ ಇವೆರಡೂ ತೃಷ್ಣಾಕ್ಷಯ ಸುಖದ ಹದಿನಾರನೇ ಒಂದು ಅಂಶಕ್ಕೂ ಸಮನಾಗಿಲ್ಲ.

12268007a ಯಥೈವ ಶೃಂಗಂ ಗೋಃ ಕಾಲೇ ವರ್ಧಮಾನಸ್ಯ ವರ್ಧತೇ|

12268007c ತಥೈವ ತೃಷ್ಣಾ ವಿತ್ತೇನ ವರ್ಧಮಾನೇನ ವರ್ಧತೇ||

ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗೋವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ಅದರ ಕೊಂಬೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ತೃಷ್ಣೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

12268008a ಕಿಂ ಚಿದೇವ ಮಮತ್ವೇನ ಯದಾ ಭವತಿ ಕಲ್ಪಿತಮ್|

12268008c ತದೇವ ಪರಿತಾಪಾಯ ನಾಶೇ ಸಂಪದ್ಯತೇ ಪುನಃ||

ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲಾದರೂ ಮಮತ್ವವೆನ್ನುವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ನಾಶವಾದಾಗ ಪುನಃ ಪರಿತಾಪವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12268009a ನ ಕಾಮಾನನುರುದ್ಧೇತ ದುಃಖಂ ಕಾಮೇಷು ವೈ ರತಿಃ|

12268009c ಪ್ರಾಪ್ಯಾರ್ಥಮುಪಯಂಜೀತ ಧರ್ಮೇ ಕಾಮಂ ವಿವರ್ಜಯೇತ್||

ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದು.

ಕಾಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಸಕ್ತಿಯು ದುಃಖವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.

ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದರೂ ಅದನ್ನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಳಸಬೇಕು. ಕಾಮವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು.

12268010a ವಿದ್ವಾನ್ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ವ್ಯಾಘ್ರಮಾಂಸೋಪಮೋ⁶⁵⁵ ಭವೇತ್|

12268010c ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಂ ತ್ಯಜತಿ ವೈ ಸಹ||

ವಿದ್ವಾಂಸನು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ - ಹುಲಿ ಮತ್ತು ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆ - ಎನ್ನುವಂತೆ ಸಮನಾಗಿರಬೇಕು. ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾಗಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

12268011a ಉಭೇ ಸತ್ಯಾನ್ಯತೇ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಶೋಕಾನಂದೌ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ|

12268011c ಭಯಾಭಯೇ ಚ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಸಂಪ್ರಶಾಂತೋ ನಿರಾಮಯಃ||

ಸತ್ಯ-ಸುಳ್ಳು, ಶೋಕ-ಆನಂದ, ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯ, ಭಯ-ಅಭಯ ಈ

655 ಆತ್ಮನಾ ಸೋಪಮೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವನು ಪ್ರಶಾಂತನೂ ನಿರಾಮಯನೂ
ಆಗುತ್ತಾನೆ.

12268012a ಯಾ ದುಸ್ತೃಜಾ ದುರ್ಮತಿಭಿಯಾ ನ ಜೀರ್ಯತಿ ಜೀರ್ಯತಃ|

12268012c ಯೋಽಸೌ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕೋ ರೋಗಸ್ತಾಂ ತೃಷ್ಣಾಂ ತೃಜತಃ ಸುಖಮ್||

ದುರ್ಮತಿಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವು. ದೇಹವು
ಜೀರ್ಣವಾದರೂ ಅದು ಜೀರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ
ರೋಗದಂತಿರುತ್ತದೆ. ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12268013a ಚಾರಿತ್ರಮಾತ್ಮನಃ ಪಶ್ಯಂಶ್ಚಂದ್ರಶುದ್ಧಮನಾಮಯಮ್|

12268013c ಧರ್ಮತ್ಮಾ ಲಭತೇ ಕೀರ್ತಿಂ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಯಥಾಸುಖಮ್||

ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿರುವವನು ಶುದ್ಧ ಚಂದ್ರನಂತೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಮಲ
ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು
ಮರಣಾನಂತರ ಯಥಾಸುಖವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.”

12268014a ರಾಜ್ಞಸ್ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರೀತಿಮಾನಭವದ್ಧ್ವಿ ಜಃ|

12268014c ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಚ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಮಾಂಡವ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಮಾಶ್ರಿತಃ||

ರಾಜನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದ್ವಿಜನು ಪ್ರೀತನಾದನು. ಆ ಮಾತನ್ನು
ಪೂಜಿಸಿ ಮಾಂಡವ್ಯನು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಮಾಂಡವ್ಯಜನಕಸಂವಾದೇ ಅಷ್ಟಷಷ್ಟ್ಯ ಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾಂಡವ್ಯಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ

ಹಾರೀತಗೀತ

ಹಾರೀತಮುನಿಯು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸಂನ್ಯಾಸಧರ್ಮ (1-20).

12269001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12269001a ಕಿಂಶೀಲಃ ಕಿಂಸಮಾಚಾರಃ ಕಿಂವಿದ್ಯಃ ಕಿಂಪರಾಯಣಃ|

12269001c ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ಥಾನಂ ಯತ್ಪರಂ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಧ್ರುವಮ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾವ ಶೀಲವಿರುವ, ಯಾವ ಆಚಾರವಿರುವ, ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಯಿರುವ ಮತ್ತು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಪರಾಯಣನಾಗಿರುವವನು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಆಚಿಯಿರುವ ನಾಶರಹಿತ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?”

12269002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12269002a ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮೇಷು ನಿರತೋ ಲಭ್ವಾಹಾರೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12269002c ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ಯತ್ಪರಂ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಧ್ರುವಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಲಭು

---

⁶⁵⁶ ಭಾರತ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇನ್ನೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯವು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಶಾಂತಿಪರ್ವದ 169ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವೇ ಮರುಕಳಿಸಿದೆ. ಇದು ಪುನೆಯ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಆಹಾರೀ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನು ಪಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಅತೀತವಾಗಿರುವ
ನಾಶರಹಿತ ಪರಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12269003a ಸ್ವಗೃಹಾದಭಿನಿಸೃತ್ಯ ಲಾಭಾಲಾಭೇ ಸಮೋ ಮುನಿಃ|

12269003c ಸಮುಪೋಡೇಷು ಕಾಮೇಷು ನಿರಪೇಕ್ಷಃ ಪರಿವ್ರಜೇತ್||

ಮುನಿಯಾದವನು ಲಾಭ-ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಮಾನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ
ಕಾಮೋಪಭೋಗಗಳು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಪೇಕ್ಷನಾಗಿ
ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕು.

12269004a ನ ಚಕ್ಷುಷಾ ನ ಮನಸಾ ನ ವಾಚಾ ದೂಷಯೇದಪಿ|

12269004c ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಪರೋಕ್ಷಂ ವಾ ದೂಷಣಂ ವ್ಯಾಹರೇತ್ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಕಣ್ಣಿನಿಂದಾಗಲೀ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲೀ, ಮಾತಿನಿಂದಾಗಲೀ
ಯಾವುದನ್ನೂ ದೂಷಿಸಬಾರದು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಲೀ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಲೀ
ಯಾವುದರೊಂದಿಗೂ ದೂಷಿತವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬಾರದು.

12269005a ನ ಹಿಂಸ್ರಾತ್ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ ಮೈತ್ರಾಯಣಗತಿಶ್ಚ ರೇತ್||

12269005c ನೇದಂ ಜೀವಿತಮಾಸಾದ್ಯ ವೈರಂ ಕುರ್ವೀತ ಕೇನ ಚಿತ್||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು. ಮೈತ್ರಿಭಾವದಿಂದಲೇ
ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಈ ಜೀವಿತವನ್ನು ಪಡೆದು ಯಾರೊಡನೆಯೂ
ವೈರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

12269006a ಅತಿವಾದಾಂಸ್ತಿತಿಕ್ಷೇತ ನಾಭಿಮನ್ಯೇತ್ಕಥಂ ಚನ|

12269006c ಕ್ರೋಧ್ಯಮಾನಃ ಪ್ರಿಯಂ ಬ್ರೂಯಾದಾಕ್ರುಷ್ಯಃ ಕುಶಲಂ ವದೇತ್||

ಅತಿಯಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾರೊಂದಿಗೂ

ಅಹಂಕಾರ ಪಡಬಾರದು. ಕೋಪಗೊಂಡವರೊಂದಿಗೂ
ಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ನಿಂದಿಸುವವನೊಂದಿಗೂ
ಕುಶಲವಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡಬೇಕು.

12269007a ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪ್ರಸವ್ಯಂ ಚ ಗ್ರಾಮಮಧ್ಯೇ ನ ಚಾಚರೇತ್|
12269007c ಭೈಕ್ಷಚರ್ಯಾಮನಾಪನ್ನೋ ನ ಗಚ್ಛೇತ್ಪೂರ್ವಕೇತಿತಃ||

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನು ಯಾರಿಗೂ ಅತಿಯಾದ
ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನಾಗಲೀ ದ್ವೇಷವನ್ನಾಗಲೀ ತೋರಿಸಬಾರದು.
ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಅವನು ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದು.

12269008a ಅವಕೀರ್ಣಃ ಸುಗುಪ್ತಶ್ಚ ನ ವಾಚಾ ಹ್ಯಪ್ರಿಯಂ ವದೇತ್|
12269008c ಮೃದುಃ ಸ್ಯಾದಪ್ರತಿಕ್ರೂರೋ ವಿಸ್ತಬ್ಧಃ ಸ್ಯಾದರೋಷಣಃ⁶⁵⁷||

ನಿಂದನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಿರುಗಿ ಅಪ್ರಿಯ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬಾರದು. ಮೃದುವಾಗಿರಬೇಕು. ತಿರುಗಿ
ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದು. ಭಯ-ಕೋಪಗಳನ್ನು
ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

12269009a ವಿಧೂಮೇ ನೃಸ್ತಮುಸಲೇ ವ್ಯಂಗಾರೇ ಭುಕ್ತವಜ್ಜನೇ|
12269009c ಅತೀತೇ ಪಾತ್ರಸಂಚಾರೇ ಭಿಕ್ಷಾಂ ಲಿಪ್ಸೇತ ವೈ ಮುನಿಃ||

ಅಡುಗೆಮನೆಯಿಂದ ಹೊಗೆಯಾಡುವುದು ನಿಂತಿರುವಾಗ, ಒನಕೆಯ
ಶಬ್ದವು ನಿಂತಿರುವಾಗ, ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯು ಆರಿಹೋದಾಗ,
ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಊಟಮಾಡಿರುವಾಗ, ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ

657 ಸ್ಯಾದಕತ್ಥನಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇಟ್ಟಿರುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಮುನಿಯು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಲು ಹೋಗಬೇಕು⁶⁵⁸.

12269010a ಅನುಯಾತ್ರಿಕಮರ್ಥಸ್ಯ ಮಾತ್ರಾಲಾಭೇಷ್ಟನಾದ್ಯತಃ⁶⁵⁹|

12269010c ಅಲಾಭೇ ನ ವಿಹನ್ಯೇತ ಲಾಭಶ್ಚೈನಂ ನ ಹರ್ಷಯೇತ್||

ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಏನೂ ದೊರೆಯದೇ ಇದ್ದರೂ ದುಃಖಿಯಾಗಬಾರದು. ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಸಂತೋಷಪಡಬಾರದು.

12269011a ಲಾಭಂ ಸಾಧಾರಣಂ ನೇಚ್ಛೇನ್ನ ಭುಂಜೀತಾಭಿಪೂಜಿತಃ|

12269011c ಅಭಿಪೂಜಿತಲಾಭಂ ಹಿ ಜುಗುಪ್ಸೇತ್ಯೈವ ತಾದೃಶಃ||

ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರು ಬಯಸುವುದನ್ನು ಬಯಸಬಾರದು. ಸತ್ಕಾರದಿಂದ ಕರೆದವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೌರವಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು.

12269012a ನ ಚಾನ್ನದೋಷಾನ್ನಿಂದೇತ ನ ಗುಣಾನಭಿಪೂಜಯೇತ್|

12269012c ಶಯ್ಯಾಸನೇ ವಿವಿಕ್ತೇ ಚ ನಿತ್ಯಮೇವಾಭಿಪೂಜಯೇತ್||

ತನಗಿತ್ತ ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ದೋಷವಿದ್ದರೆ ನಿಂದಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಹೊಗಳಲೂ ಬಾರದು. ನಿತ್ಯವೂ ಯಾರೊಡನೆಯೂ

---

658 ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಉಂಡು ಉಳಿದ ಆಹಾರವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಮುನಿಯು ಅದನ್ನು ಬೇಡಿ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಮುನಿಯ ಈ ನಿಯಮಗಳು ಮಹಾಭಾರತದ ಹಲವು ಕಡೆ ಬರುತ್ತದೆ.

659 ಪ್ರಾಣಯಾತ್ರಿಕಮಾತ್ರಃ ಸ್ಯಾನ್ಮಾತ್ರಾಲಾಭೇಷ್ಟನಾದ್ಯತಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮಲಗಬಾರದು ಮತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು⁶⁶⁰.

12269013a ಶೂನ್ಯಾಗಾರಂ ವೃಕ್ಷಮೂಲಮರಣ್ಯಮಥ ವಾ ಗುಹಾಮ್|

12269013c ಅಜ್ಞಾತಚರ್ಯಾಂ ಗತ್ವಾನ್ಯಾಂ ತತೋಽನ್ಯತ್ರೈವ ಸಂವಿಶೇತ್||

ಖಾಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ವಾಸಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದರೆ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯಾದರೂ ಹೋಗಬೇಕು.

12269014a ಅನುರೋಧವಿರೋಧಾಭ್ಯಾಂ ಸಮಃ ಸ್ಯಾದಚಲೋ ಧ್ರುವಃ|

12269014c ಸುಕೃತಂ ದುಷ್ಕೃತಂ ಚೋಭೇ ನಾನುರುಧ್ಯೇತ ಕರ್ಮಣಿ||

ಅನುರೋಧ-ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕು. ಅಚಲನೂ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಸುಕೃತ-ದುಷ್ಕೃತಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು.

⁶⁶¹12269015a ವಾಚೋ ವೇಗಂ ಮನಸಃ ಕ್ರೋಧವೇಗಂ

ವಿವಿತ್ಸಾವೇಗ⁶⁶²ಮುದರೋಪಸ್ಥವೇಗಮ್|

⁶⁶⁰ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಮಲಗಬೇಕು. ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

⁶⁶¹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ನಿತ್ಯತ್ರಪ್ತಃ ಸುಸಂತುಷ್ಟಃ ಪ್ರಸನ್ನವದನೇಂದ್ರಿಯಃ| ವಿಭೀರ್ಜಪ್ರಪರೋ ಮೌನೀ ವೈರಾಗ್ಯಂ ಸಮುಪಾಶ್ರಿತಃ|| ಅಭ್ಯಸ್ತಂ ಭೌತಿಕಂ ಪಶ್ಯನ್ನೂತಾನಾಮಾಗತಿಂ ಗತಿಮ್| ನಿಃಸ್ಪೃಹಃ ಸಮದರ್ಶೀ ಚ ಪಕ್ಷಾಪಕ್ಷೇನ ವರ್ತಯನ್| ಆತ್ಮನಾ ಯಃ ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮಾ ಲಘ್ವಾಹಾರೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁶⁶² ಹಿಂಸಾವೇಗ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12269015c ಏತಾನ್ವೇಗಾನ್ವಿನಯೇದ್ವೈ ತಪಸ್ವೀ

ನಿಂದಾ ಚಾಸ್ಯ ಹೃದಯಂ ನೋಪಹನ್ಯಾತ್||

ತಪಸ್ವಿಯಾದವನು ಮಾತಿನ ವೇಗ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧದ ವೇಗವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ, ಹೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಉಪಸ್ಥಗಳ ವೇಗವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾವ ನಿಂದನೆಗೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೋಯಬಾರದು.

12269016a ಮಧ್ಯಸ್ಥ ಏವ ತಿಷ್ಠೇತ ಪ್ರಶಂಸಾನಿಂದಯೋಃ ಸಮಃ|

12269016c ಏತತ್ಪವಿತ್ರಂ ಪರಮಂ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಆಶ್ರಮೇ||

ಪ್ರಶಂಸೆ-ನಿಂದನೆಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಭಾವದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇದು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವು.

12269017a ಮಹಾತ್ಮಾ ಸುವ್ರತೋ⁶⁶³ ದಾಂತಃ ಸರ್ವತ್ರೈವಾನಪಾಶ್ರಿತಃ|

12269017c ಅಪೂರ್ವಚಾರಕಃ ಸೌಮ್ಯೋ ಅನಿಕೇತಃ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಇಂಥಹ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಮಹಾತ್ಮನು. ಸುವ್ರತನು. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಿಯು. ಯಾವುದನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರದವನು. ಹಿಂದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಹೋಗದಿರುವವನು. ಸೌಮ್ಯನು. ವಾಸಿಸಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದವನು. ಮತ್ತು ಸಮಾಹಿತನು.

12269018a ವಾನಪ್ರಸ್ಥಗೃಹಸ್ಥಾಭ್ಯಾಂ ನ ಸಂಸೃಜ್ಯೇತ ಕರ್ಹಿ ಚಿತೌ|

12269018c ಅಜ್ಞಾತಲಿಪ್ನಾಂ ಲಿಪ್ಸೇತ ನ ಚೈನಂ ಹರ್ಷ ಆವಿಶೇತ್||

663 ಸರ್ವತೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅವನು ಎಂದೂ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳೊಂದಿಗೆ
ಬೆರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಯದೆಯೇ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಆಸೆಪಡಬಾರದು.
ಹರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಆವೇಶಗೊಳ್ಳಬಾರದು.

12269019a ವಿಜಾನತಾಂ ಮೋಕ್ಷ ಏಷ ಶ್ರಮಃ ಸ್ಯಾದವಿಜಾನತಾಮ್|

12269019c ಮೋಕ್ಷಯಾನಮಿದಂ ಕೃತ್ಸಂ ವಿದುಷಾಂ ಹಾರಿತೋಽಬ್ರವೀತ್||

ತಿಳಿದವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಇದು ಮೋಕ್ಷದ ಆಶ್ರಮವೆಂದು ತಿಳಿ. ಇದು
ವಿದುಷ ಹಾರಿತನು ಹೇಳಿದ ಮೋಕ್ಷಯಾನದ ಕುರಿತಾದ ಸಂಪೂರ್ಣ
ವಿಷಯವು.

12269020a ಅಭಯಂ ಸರ್ವ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ದತ್ತ್ವಾ ಯಃ ಪ್ರವ್ರಜೇದ್ಗೃಹಾತ್|

12269020c ಲೋಕಾಸ್ತೇಜೋಮಯಾಸ್ತಸ್ಯ ತಥಾನಂತ್ಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಹೋಗುವವನು ಕಲ್ಪವೃ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ತೇಜೋಮಯ
ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಹಾರೀತಗೀತಾಯಾಂ ಏಕೋನಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾರೀತಗೀತಾ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾರವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೦

ವೃತ್ತಗೀತ

ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಉಪಾಯ; ವೃತ್ತ-ಶುಕ್ರ ಸಂವಾದ (1-34).

12270001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12270001a ಧನ್ಯಾ ಧನ್ಯಾ ಇತಿ ಜನಾಃ ಸರ್ವೇಽಸ್ಮಾನ್ ಪ್ರವದಂತ್ಯುತ|

12270001c ನ ದುಃಖಿತತರಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಪುಮಾನಸ್ಮಾಭಿರಸ್ತಿ ಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ನಮ್ಮನ್ನು “ಧನ್ಯರು! ಧನ್ಯರು!” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಮಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖಿತರಾದವರು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

12270002a ಲೋಕಸಂಭಾವಿತೈರ್ದುಃಖಂ ಯತ್ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಕುರುಸತ್ತಮ|

12270002c ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜಾತಿಂ ಮನುಷ್ಯೇಷು ದೇವೈರಪಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಕುರುಸತ್ತಮ! ಪಿತಾಮಹ! ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಲೋಕ ಸನ್ಮಾನಿತರಾದ ನಾವು ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

12270003a ಕದಾ ವಯಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಃ ಸಂನ್ಯಾಸಂ ದುಃಖಸಂಜ್ಞಕಮ್||

12270003c ದುಃಖಮೇತಚ್ಚ ರೀರಾಣಾಂ ಧಾರಣಂ ಕುರುಸತ್ತಮ||

ಕುರುಸತ್ತಮ! ದುಃಖಸಂಜ್ಞಕವಾಗಿರುವ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ನಾವು ಎಂದು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ? ಈ ಶರೀರಧಾರಣೆಯೇ ದುಃಖಕರವಾಗಿದೆ.

12270004a ವಿಮುಕ್ತಾಃ ಸಪ್ತದಶಭಿರ್ಹೇತುಭೂತೈಶ್ಚ ಪಂಚಭಿಃ|

12270004c ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೈರ್ಗುಣೈಶ್ಚೈವ ಅಷ್ಟಾಭಿಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹ||

12270005a ನ ಗಚ್ಚಂತಿ ಪುನರ್ಭಾವಂ ಮುನಯಃ ಸಂಶಿತವ್ರತಾಃ|

12270005c ಕದಾ ವಯಂ ಭವಿಷ್ಯಾಮೋ ರಾಜ್ಯಂ ಹಿತ್ವಾ ಪರಂತಪ||

ಪ್ರಪಿತಾಮಹ ! ಹದಿನೇಳು ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದಲೂ⁶⁶⁴, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ
ಹೇತುಗಳಾದ ಐದರಿಂದಲೂ⁶⁶⁵, ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳಿಂದಲೂ⁶⁶⁶
ಮತ್ತು ಎಂಟು ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದಲೂ⁶⁶⁷ ವಿಮುಕ್ತರಾದ ಸಂಶಿತವ್ರತ
ಮುನಿಗಳು ಪುನಃ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಂತಪ ! ಯಾವಾಗ
ನಾವು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೊರೆಯಬಲ್ಲೆವು?"

12270006 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12270006a ನಾಸ್ತ್ಯನಂತಂ ಮಹಾರಾಜ ಸರ್ವಂ ಸಂಖ್ಯಾನಗೋಚರಮ್|

12270006c ಪುನರ್ಭಾವೋಽಪಿ ಸಂಖ್ಯಾತೋ ನಾಸ್ತಿ ಕಿಂ ಚಿದಿಹಾಚಲಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ದುಃಖವು ಅನಂತವಲ್ಲ.
ಅಂತ್ಯವುಳ್ಳದ್ದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲವೂ ಸಂಖ್ಯೆಯ
ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಅಸಂಖ್ಯಾತವೆನ್ನುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.
ಪುನರ್ಜನ್ಮವೂ ನಶ್ವರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ
ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಅಚಲವಾಗಿಲ್ಲ; ಸ್ಥಿರವಾಗಿಲ್ಲ.

⁶⁶⁴ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಪ್ರಾಣಗಳು,
ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಇವು ಹದಿನೇಳು ಹೇತುಗಳು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁶⁶⁵ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಭಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಪ್ನ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁶⁶⁶ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁶⁶⁷ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು, ಅವಿದ್ಯೆ, ಅಹಂಭಾವ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳೆಂಬ
ಎಂಟು ತತ್ತ್ವಗಳು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12270007a ನ ಚಾಪಿ ಗಮ್ಯತೇ ರಾಜನ್ವೈಷ ದೋಷಃ ಪ್ರಸಂಗತಃ|

12270007c ಉದ್ಯೋಗಾದೇವ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಕಾಲೇನೈವ ಗಮಿಷ್ಯಥ||

ರಾಜನ್! ನೀನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ರಾಜ್ಯ-ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ದೋಷಯುಕ್ತವಾದುದು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಧರ್ಮಜ್ಞ! ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಕಾಲಗತಿಯಿಂದಾಗಿ ನೀವು ಮೋಕ್ಷಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೀರಿ.

12270008a ಈಶೋಽಯಂ⁶⁶⁸ ಸತತಂ ದೇಹೀ ನೃಪತೇ

ಪುಣ್ಯಪಾಪಯೋಃ|

12270008c ತತ ಏವ ಸಮುತ್ಥೇನ ತಮಸಾ ರುದ್ಯತೇಽಪಿ ಚ||

ನೃಪತೇ! ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನೇ ಸತತವೂ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳ ಈಶನು. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವ ತಮಸ್ಸು ಅದರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಂಜುಮಾಡುತ್ತದೆ.

12270009a ಯಥಾಂಜನಮಯೋ ವಾಯುಃ ಪುನರ್ಮಾನಃಶಿಲಂ ರಜಃ|

12270009c ಅನುಪ್ರವಿಶ್ಯ ತದ್ವರ್ಣೋ ದೃಶ್ಯತೇ ರಂಜಯನ್ದಿಶಃ||

12270010a ತಥಾ ಕರ್ಮಫಲೈರ್ದೇಹೀ ರಂಜಿತಸ್ತಮಸಾವೃತಃ|

12270010c ವಿವರ್ಣೋ ವರ್ಣಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ದೇಹೇಷು ಪರಿವರ್ತತೇ||

ಹೊಗೆಯಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆಯ ಸಮೂಹದಂತೆ ಕಾಣುವ ಗಾಳಿಯು ಮಣಿಶಿಲೆಯ ಧೂಳಿನೊಡನೆ ಬೆರತು ಕೆಂಪಾಗಿ ಎಲ್ಲದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕೆಂಪಾಗಿಸುವಂತೆ, ಸ್ವಭಾವತಃ ವರ್ಣವಿಹೀನನಾದ

⁶⁶⁸ ನೇಶೋಽಯಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಜೀವಾತ್ಮನು ಕರ್ಮಫಲಗಳಿಂದ ರಂಜಿತನಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ
ಆವೃತನಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ತಳೆದು ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12270011a ಜ್ಞಾನೇನ ಹಿ ಯದಾ ಜಂತುರಜ್ಞಾನಪ್ರಭವಂ ತಮಃ|

12270011c ವ್ಯಪೋಹತಿ ತದಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಕಾಶೇತ ಸನಾತನಮ್||

ಜಂತುವು ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಅಜ್ಞಾನಜನಿತವಾದ ತಮಸ್ಸನ್ನು
ಯಾವಾಗ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮವು
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

12270012a ಅಯತ್ಸಾಧ್ಯಂ ಮುನಯೋ ವದಂತಿ

ಯೇ ಚಾಪಿ ಮುಕ್ತಾಸ್ತ ಉಪಾಸಿತವ್ಯಾಃ|

12270012c ತ್ವಯಾ ಚ ಲೋಕೇನ ಚ ಸಾಮರೇಣ

ತಸ್ಮಾನ್ನ ಶಾಮ್ಯಂತಿ⁶⁹ ಮಹರ್ಷಿ ಸಂಘಾಃ||

ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಮುಕ್ತರಾದವರನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀನೂ
ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಹರ್ಷಿ ಸಂಘಗಳೂ ಆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು
ಪಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12270013a ಅಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಪುರಾ ಗೀತಂ ಶೃಣುಷ್ಟೈಕಮನಾ ನೃಪ|

12270013c ಯಥಾ ದೈತ್ಯೇನ ವೃತ್ರೇಣ ಭ್ರಷ್ಟೈಶ್ಚರ್ವಯೇಣ ಚೇಷ್ಟಿತಮ್||

ನೃಪ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯ ವೃತ್ರನು ಐಶ್ವರ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಹೇಳಿದ

⁶⁹ ತಸ್ಮಾನ್ನಮಸ್ಯಾಮಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪುರಾತನ ಗೀತೆಯನ್ನು ಏಕಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕೇಳು.

12270014a ನಿರ್ಜಿತೇನಾಸಹಾಯೇನ ಹೃತರಾಜ್ಯೇನ ಭಾರತ|

12270014c ಅಶೋಚತಾ ಶತ್ರುಮಧ್ಯೇ ಬುದ್ಧಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಕೇವಲಾಮ್||

12270015a ಭ್ರಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಂ ಪುರಾ ವೃತ್ರಮುಶನಾ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್|

12270015c ಕಚ್ಚಿತ್ಪರಾಜಿತಸ್ಯಾದ್ಯ ನ ವ್ಯಥಾ ತೇಽಸ್ಮಿ ದಾನವ||

ಭಾರತ ! ಹಿಂದೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿದ್ದ ವೃತ್ರನು ಕೇವಲ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಶತ್ರುಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೋಕಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗ
ಉಶನಸನು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು: “ದಾನವ ! ಇಂದು
ಪರಾಜಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ಏಕೆ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ?”

12270016 ವೃತ್ರ ಉವಾಚ|

12270016a ಸತ್ಯೇನ ತಪಸಾ ಚೈವ ವಿದಿತ್ವಾ ಸಂಕ್ಷಯಂ ಹ್ಯಹಮ್|

12270016c ನ ಶೋಚಾಮಿ ನ ಹೃಷ್ಯಾಮಿ ಭೂತಾನಾಮಾಗತಿಂ ಗತಿಮ್||

ವೃತ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾನು ಸಂಕ್ಷಯದ
ಕುರಿತು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಭೂತಗಳ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು
ಹರ್ಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಶೋಕಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12270017a ಕಾಲಸಂಚೋದಿತಾ ಜೀವಾ ಮಜ್ಜಂತಿ ನರಕೇಽವಶಾಃ|

12270017c ಪರಿದೃಷ್ಟ್ವಾನಿ⁶⁷⁰ ಸರ್ವಾಣಿ ದಿವ್ಯಾನ್ಯಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

ಕಾಲಸಂಚೋದಿತ ಜೀವಗಳು ನರಕದಲ್ಲಿ ಅಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ

⁶⁷⁰ ಪರಿತುಷ್ಟ್ವಾನಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮುಳುಗಿರುತ್ತವೆ. ಮನೀಷಿಣರು ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ
ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12270018a ಕ್ಷಪಯಿತ್ವಾ ತು ತಂ ಕಾಲಂ ಗಣಿತಂ ಕಾಲಚೋದಿತಾಃ|

12270018c ಸಾವಶೇಷೇಣ ಕಾಲೇನ ಸಂಭವಂತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಆ ಕಾಲಚೋದಿತ ಜೀವಗಳು ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಕಾಲಗಳ ವರೆಗೆ
ಅಲ್ಲಿದ್ದು ಆ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12270019a ತಿಯ್ಯಗ್ಯೋನಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಗತ್ವಾ ನರಕಮೇವ ಚ|

12270019c ನಿರ್ಗಚ್ಚಂತ್ಯವಶಾ ಜೀವಾಃ ಕಾಲಬಂಧನಬಂಧನಾಃ⁶⁷¹||

ಕಾಲಬಂಧನದಿಂದ ಬಂಧಿತರಾದ ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವಗಳು ಸಹಸ್ರಾರು
ತಿಯ್ಯಗ್ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ನರಕಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಅವಧಿಯ
ಮುಗಿದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತವೆ.

12270020a ಏವಂ ಸಂಸರಮಾಣಾನಿ ಜೀವಾನ್ಯಹಮದೃಷ್ಟವಾನ್|

12270020c ಯಥಾ ಕರ್ಮ ತಥಾ ಲಾಭ ಇತಿ ಶಾಸ್ತ್ರನಿದರ್ಶನಮ್||

ಹೀಗೆ ಜೀವಿಗಳು ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ನಾನು
ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಕರ್ಮವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಲಾಭ ಎಂದು
ಶಾಸ್ತ್ರನಿದರ್ಶನವಿದೆ.

12270021a ತಿಯ್ಯಗ್ಗಚ್ಚಂತಿ ನರಕಂ ಮಾನುಷ್ಯಂ ದೈವಮೇವ ಚ|

671 ಕಾಮಬಂಧನಬಂಧನಾಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12270021c ಸುಖದುಃಖೇ ಪ್ರಿಯದ್ವೇಷ್ಯೇ ಚರಿತ್ವಾ ಪೂರ್ವಮೇವ ಚ||

ಸುಖ-ದುಃಖ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯ-ದ್ವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ
ಪೂರ್ವನಡತೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಜೀವಗಳು ತೀರ್ಯಗ್ಯೋನಿ, ನರಕ,
ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಮತ್ತು ದೇವತ್ವಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12270022a ಕೃತಾಂತವಿಧಿಸಂಯುಕ್ತಂ ಸರ್ವಲೋಕಃ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ|

12270022c ಗತಂ ಗಚ್ಚಂತಿ ಚಾಧ್ವಾನಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಸರ್ವದಾ||

ಕೃತಾಂತ ಯಮನ ಕಟ್ಟಳೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.
ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಸರ್ವದಾ ಎಲ್ಲರೂ ಹೋದ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ಹೋಗುತ್ತವೆ.”

12270023 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12270023a ಕಾಲಸಂಖ್ಯಾನಸಂಖ್ಯಾತಂ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಪರಾಯಣಮ್|

12270023c ತಂ ಭಾಷಮಾಣಂ ಭಗವಾನುಶನಾ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ|

12270023e ಭೀಮಾನ್ದಷ್ಟಪ್ರಲಾಪಾಂಸ್ತ್ವಂ⁶⁷² ತಾತ ಕಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಭಾಷಸೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ,
ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಪರಾಯಣನಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಭಗವಾನ್
ಉಶನಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಯ್ಯಾ! ಏಕೆ ಈ ಭಯಂಕರ ದುಷ್ಟ
ಪ್ರಲಾಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?”

12270024 ವೃತ್ರ ಉವಾಚ|

12270024a ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮೇತದ್ಭವತಸ್ತಥಾನೈಷಾಂ ಮನೀಷಿಣಾಮ್|

672 ಧೀಮಾನ್ದಷ್ಟಪ್ರಲಾಪಾಂಸ್ತ್ವಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12270024c ಮಯಾ ಯಜ್ಞಯಲುಭೇನ ಪುರಾ ತಪ್ತಂ ಮಹತ್ತಪಃ||

ವೃತ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ನಾನು ಲುಬ್ಧನಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದುದನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಾ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ನೀವು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಮನೀಷಿಣರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದೀರಿ.

12270025a ಗಂಧಾನಾದಾಯ ಭೂತಾನಾಂ ರಸಾಂಶ್ಚ ವಿವಿಧಾನಪಿ|

12270025c ಅವರ್ಧಂ ತ್ರೀನ್ಸಮಾಕ್ರಮ್ಯ ಲೋಕಾನ್ವೈ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ||

ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಧಗಳನ್ನೂ ವಿವಿಧ ರಸಗಳನ್ನೂ ಹೀರಿ ವರ್ಧಿಸಿದೆನು.

12270026a ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತೋ ವೈಹಾಯಸಚರಸ್ತಥಾ|

12270026c ಅಜೇಯಃ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಮಾಸಂ ನಿತ್ಯಮಪೇತಭೀಃ||

ಜ್ವಾಲಾಮಾಲೆಗಳನ್ನೆಸೆಯುತ್ತಾ ನನ್ನ ಸಹಚರರೊಂದಿಗೆ ತಿರುಗಾಡಿದೆನು. ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಜೇಯನಾಗಿದ್ದ ನನಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಭಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

12270027a ಐಶ್ವರ್ಯಂ ತಪಸಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಭ್ರಷ್ಟಂ ತಚ್ಚ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ|

12270027c ಧೃತಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಭಗವನ್ನ ಶೋಚಾಮಿ ತತಸ್ತ್ವ ಹಮ್||

ಭಗವನ್! ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ನನ್ನದೇ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನಾನು ಧೃತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12270028a ಯುಯುತ್ಸತಾ ಮಹೇಂದ್ರೇಣ ಪುರಾ ಸಾರ್ಧಂ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12270028c ತತೋ ಮೇ ಭಗವಾನ್ವ್ಯಷ್ಟೋ ಹರಿರ್ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಹಿಂದೆ ಮಹಾತ್ಮ ಮಹೇಂದ್ರನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾನು ಪ್ರಭು ಭಗವಾನ್ ಹರಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನೋಡಿದೆನು.

12270029a ವೈಕುಂಠಃ ಪುರುಷೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಶುಕ್ಲೋಽನಂತಃ ಸನಾತನಃ|

12270029c ಮುಂಜಕೇಶೋ ಹರಿಶ್ಚ ಶ್ರುಃ ಸರ್ವ ಭೂತಪಿತಾಮಹಃ||

ಅವನು ವೈಕುಂಠ. ಪುರುಷ. ವಿಷ್ಣು. ಶುಕ್ಲ. ಅನಂತ. ಸನಾತನ. ಮುಂಜಕೇಶ. ಕಂದುಬಣ್ಣದ ಗಡ್ಡ-ಮೀಸೆಗಳುಳ್ಳವನು. ಅವನು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಪಿತಾಮಹನು.

12270030a ನೂನಂ ತು ತಸ್ಯ ತಪಸಃ ಸಾವಶೇಷಂ ಮಮಾಸ್ತಿ ವೈ|

12270030c ಯದಹಂ ಪ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭವಂತಂ ಕರ್ಮಣಃ ಫಲಮ್||

ಆ ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕರ್ಮಫಲಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12270031a ಐಶ್ವರ್ಯಂ ವೈ ಮಹದ್ಭ್ರಹ್ಮನ್ಯಸ್ಮಿನ್ವರ್ಣೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್|

12270031c ನಿವರ್ತತೇ ಚಾಪಿ ಪುನಃ ಕಥಮೈಶ್ವರ್ಯಮುತ್ತಮಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಯಾವ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ? ಪುನಃ ಆ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವು ಹೇಗೆ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ?

12270032a ಕಸ್ಮಾದ್ ಭೂತಾನಿ ಜೀವಂತಿ ಪ್ರವರ್ತಂತೇಽಥ ವಾ ಪುನಃ|

12270032c ಕಿಂ ವಾ ಫಲಂ ಪರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜೀವಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಶಾಶ್ವತಃ||

ಯಾವುದರಿಂದ ಭೂತಗಳು ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಪುನಃ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ? ಯಾವ ಪರಮ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದು ಜೀವವು ಶಾಶ್ವತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುತ್ತದೆ?

12270033a ಕೇನ ವಾ ಕರ್ಮಣಾ ಶಕ್ಯಮಥ ಜ್ಞಾನೇನ ಕೇನ ವಾ|

12270033c ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ತತ್ಪಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ತನ್ನೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ! ಅಥವಾ ಯಾವ ಕರ್ಮದಿಂದ ಅಥವಾ ಯಾವ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12270034a ಇತೀದಮುಕ್ತಃ ಸ ಮುನಿಸ್ತದಾನೀಂ

ಪ್ರತ್ಯಾಹ ಯತ್ತಚ್ಚೃಣು ರಾಜಸಿಂಹ|

12270034c ಮಯೋಚ್ಯಮಾನಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ ತ್ವಮ್

ಅನನ್ಯಚಿತ್ತಃ ಸಹ ಸೋದರೀಯೈಃ||

ರಾಜಸಿಂಹ ! ಪುರುಷರ್ಷಭ ! ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮುನಿಯು ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ನೀನು ಅನನ್ಯಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ವೃತ್ರಗೀತಾಸು ಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವೃತ್ರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾವಿಪ್ಪತ್ತನೇ

ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೭೦

ವೃತ್ರಾಸುರನಿಗೆ ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದುದು; ವೃತ್ರನ ಪರಮ ಗತಿ (1-69).

12271001 ಉಶನೋವಾಚ|

12271001a ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಭಗವತೇ ದೇವಾಯ ಪ್ರಭವಿಷ್ಟವೇ|

12271001c ಯಸ್ಯ ಪೃಥ್ವೀತಲಂ ತಾತ ಸಾಕಾಶಂ ಬಾಹುಗೋಚರಮ್||

ಉಶನಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಯ್ಯಾ! ಯಾರ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ
ಆಕಾಶಸಹಿತವಾದ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯು ನಿಂತಿರುವುದೋ ಆ
ಪ್ರಭಾವಶಾಲೀ ಭಗವಂತ ದೇವ ವಿಷ್ಟುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12271002a ಮೂರ್ಧಾ ಯಸ್ಯ ತ್ವನಂತಂ ಚ ಸ್ಥಾನಂ ದಾನವಸತ್ತಮ|

12271002c ತಸ್ಯಾಹಂ ತೇ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮುತ್ತಮಮ್||

ದಾನವಸತ್ತಮ! ಯಾರ ಶಿರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನವು ಅನಂತವಾದುದೋ ಆ
ವಿಷ್ಟುವಿನ ಉತ್ತಮ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

12271003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12271003a ತಯೋಃ ಸಂವದತೋರೇವಮಾಜಗಾಮ ಮಹಾಮುನಿಃ|

12271003c ಸನತ್ಕುಮಾರೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸಂಶಯಚ್ಛೇದನಾಯ ವೈ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಈ ರೀತಿ
ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು
ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಮಹಾಮುನಿ ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಆಗಮಿಸಿದನು.

12271004a ಸ ಪೂಜಿತೋಽಸುರೇಂದ್ರೇಣ ಮುನಿನೋಶನಸಾ ತಥಾ|

12271004c ನಿಷಸಾದಾಸನೇ ರಾಜನ್ಮಹಾರ್ಹೇ ಮುನಿಪುಂಗವಃ||

ರಾಜನ್! ಅಸುರೇಂದ್ರನಿಂದ ಮತ್ತು ಮುನಿ ಉಶನಸನಿಂದ

ಪೂಜಿತನಾದ ಆ ಮುನಿಪುಂಗವನು ಬಹುಮೂಲ್ಯ ಆಸನದಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

12271005a ತಮಾಸೀನಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಮುಶನಾ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್|

12271005c ಬ್ರೂಹ್ಯಸ್ಯೇ ದಾನವೇಂದ್ರಾಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮುತ್ತಮಮ್||

ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನಿಗೆ ಉಶನಸನು “ಈ ದಾನವೇಂದ್ರನಿಗೆ
ವಿಷ್ಣುವಿನ ಉತ್ತಮ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಹೇಳು” ಎಂದನು.

12271006a ಸನತ್ಕುಮಾರಸ್ತು ತತಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಾಹ ವಚೋಽರ್ಥವತ್|

12271006c ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಸಂಯುಕ್ತಂ ದಾನವೇಂದ್ರಾಯ ಧೀಮತೇ||

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸನತ್ಕುಮಾರನಾದರೋ ಧೀಮತ ದಾನವೇಂದ್ರನಿಗೆ
ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ
ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

12271007a ಶೃಣು ಸರ್ವಮಿದಂ ದೈತ್ಯವಿಷ್ಣೋರ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮುತ್ತಮಮ್|

12271007c ವಿಷ್ಣೌ ಜಗತ್ ಸ್ಥಿತಂ ಸರ್ವಮಿತಿ ವಿದ್ಧಿ ಪರಂತಪ||

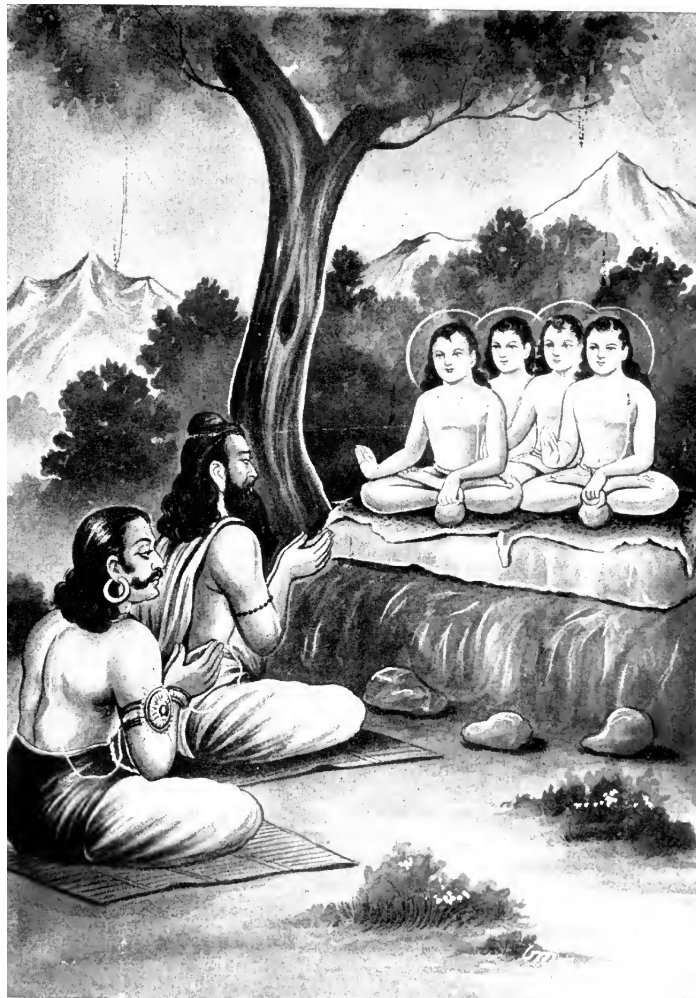
“ದೈತ್ಯ! ಪರಂತಪ! ವಿಷ್ಣುವಿನ ಈ ಉತ್ತಮ ಮಹಾತ್ಮೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ಕೇಳು. ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು
ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12271008a ಸೃಜತ್ಯೇಷ ಮಹಾಬಾಹೋ ಭೂತಗ್ರಾಮಂ ಚರಾಚರಮ್|

12271008c ಏಷ ಚಾಕ್ಷಿಪತೇ ಕಾಲೇ ಕಾಲೇ ವಿಸೃಜತೇ ಪುನಃ|

12271008e ಅಸ್ಮಿನ್ನಚ್ಚಂತಿ ವಿಲಯಮಸ್ಮಾಚ್ಚ ಪ್ರಭವಂತ್ಯುತ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಅವನೇ ಚರಾಚರ ಈ ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು
 ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾದಾಗ ಅವನೇ ಅದನ್ನು
 ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲವು ಬಂದಾಗ ಪುನಃ ಅವನೇ ಅದನ್ನು
 ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು
 ಅವನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

12271009a ನೈಷ ದಾನವತಾ⁶⁷³ ಶಕ್ಯಸ್ತಪಸಾ ನೈವ ಚೇಜ್ಯಯಾ|

12271009c ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ತು ಸಂಯಮೇನೈವ ಶಕ್ಯತೇ||

ದಾನದಿಂದಾಗಲೀ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲೀ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದಾಗಲೀ
 ಅವನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಿಯಸಂಯಮದಿಂದ
 ಅವನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

12271010a ಬಾಹ್ಯೇ ಚಾಭ್ಯಂತರೇ ಚೈವ ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಿ ಸ್ಥಿತಃ|

12271010c ನಿರ್ಮಲೀಕುರುತೇ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸೋಽಮುತ್ರಾನಂತ್ಯಮಶ್ನುತೇ||

ಬಾಹ್ಯಾಂತರ ಶುಭ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಯ
 ಮೂಲಕ ಬಾಹ್ಯಾಂತರ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಅನಂತ
 ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12271011a ಯಥಾ ಹಿರಣ್ಯಕರ್ತಾ ವೈ ರೂಪ್ಯಮಗ್ನೌ ವಿಶೋಧಯೇತ್|

12271011c ಬಹುಶೋಽತಿಪ್ರಯತ್ನೇನ ಮಹತಾತ್ಮಕೃತೇನ ಹ||

12271012a ತದ್ವಜ್ಜಾ ತಿಶತೈರ್ಜೀವಃ ಶುದ್ಧತೇಽಲ್ಪೇನ ಕರ್ಮಣಾ|

12271012c ಯತ್ನೇನ ಮಹತಾ ಚೈವಾಪ್ಯೇಕಜಾತೌ ವಿಶುದ್ಧತೇ||

673 ಜ್ಞಾನವತಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನು ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ
ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಜೀವನು ನಾರಾರು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು
ತಾಳಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ
ಒಂದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶುದ್ಧನಾಗಬಲ್ಲನು.

12271013a ಲೀಲಯಾಲ್ಪಂ ಯಥಾ ಗಾತ್ರಾತ್ಪ್ರಮೃಜ್ಯಾದಾತ್ಮನೋ ರಜಃ|

12271013c ಬಹು ಯತ್ನೇನ ಮಹತಾ ದೋಷನಿರ್ಹರಣಂ ತಥಾ||

ಶರೀರದ ಮೇಲಿರುವ ಧೂಳನ್ನು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹೇಗೆ ತಾನೇ
ಕೊಡವಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೋ ಹಾಗೆ ಬಹು ಯತ್ನದಿಂದ ಆಂತರಿಕ
ಮಹಾದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

12271014a ಯಥಾ ಚಾಲ್ಪೇನ ಮಾಲ್ಯೇನ ವಾಸಿತಂ ತಿಲಸರ್ಷಪಮ್|

12271014c ನ ಮುಂಚೆತಿ ಸ್ವಕಂ ಗಂಧಂ ತದ್ವತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಯ ದರ್ಶನಮ್||

ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಹೂವುಗಳಿಂದ ವಾಸಿತವಾದ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯು ತನ್ನ ಗಂಧವನ್ನು
ಹೇಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಾನುಗತವಾಗಿ
ಬಂದಿರುವ ವಾಸನೆಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು
ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶನವು.

12271015a ತದೇವ ಬಹುಭಿರ್ಮಾಲ್ಯೈರ್ವಾಸ್ಯಮಾನಂ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12271015c ವಿಮುಂಚತಿ ಸ್ವಕಂ ಗಂಧಂ ಮಾಲ್ಯಗಂಧೇಽವತಿಷ್ಠತಿ||

ಅದೇ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಸುವಾಸಿತಗೊಳಿಸಿದರೆ ಆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯು ತನ್ನ ವಾಸನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು
ಹೂವಿನ ಗಂಧವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12271016a ಏವಂ ಜಾತಿಶತ್ಯೈರ್ಯುಕ್ತೋ ಗುಣೈರೇವ ಪ್ರಸಂಗಿಷು|

12271016c ಬುದ್ಧ್ಯಾ ನಿವರ್ತತೇ ದೋಷೋ ಯತ್ನೇನಾಭ್ಯಾಸಜೇನ ವೈ||

ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ಜನ್ಮಗಳಿಂದ ತ್ರಿಗುಣಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜೀವಿಯು ಅಭ್ಯಾಸಜನ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

12271017a ಕರ್ಮಣಾ ಸ್ವೇನ ರಕ್ತಾನಿ⁶⁷⁴ ವಿರಕ್ತಾನಿ ಚ ದಾನವ|

12271017c ಯಥಾ ಕರ್ಮ ವಿಶೇಷಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ತಥಾ ಶೃಣು||

ದಾನವ! ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರೂ-ನಿರಾಸಕ್ತರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಫಲಗಳೇನೆನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12271018a ಯಥಾ ಚ ಸಂಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತಿಷ್ಠಂತಿ ವಾ ವಿಭೋ|

12271018c ತತ್ತೇಽನುಪೂರ್ವ್ಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯೇ ತದಿಹೈಕಮನಾಃ ಶೃಣು||

ವಿಭೋ! ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹೇಗೆ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುತ್ತವೆ? ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ? ಮತ್ತು ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕೇಳು.

12271019a ಅನಾದಿನಿಧನಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹರಿರ್ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ|

12271019c ಸ ವೈ ಸೃಜತಿ ಭೂತಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚರಾಣಿ ಚ||

ಅನಾದಿನಿಧನ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹರಿ ನಾರಾಯಣ ಪ್ರಭುವು ಈ ಸ್ಥಾವರ-

⁶⁷⁴ ಸ್ವನುರಕ್ತಾನಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಜಂಗಮ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

12271020a ಏಷ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಕ್ಷರಶ್ಚಾಕ್ಷರ ಏವ ಚ|

12271020c ಏಕಾದಶವಿಕಾರಾತ್ಮಾ ಜಗತ್ಪಿಬತಿ ರಶ್ಮಿಭಿಃ||

ಇವನೇ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ.

ಹನ್ನೊಂದು ವಿಕಾರಗಳನ್ನು⁶⁷⁵ ಹೊಂದಿ ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12271021a ಪಾದೌ ತಸ್ಯ ಮಹೀಂ ವಿದ್ಧಿ ಮೂರ್ಧಾನಂ ದಿವಮೇವ ಚ|

12271021c ಬಾಹವಸ್ತು ದಿಶೋ ದೈತ್ಯ ಶ್ರೋತ್ರಮಾಕಾಶಮೇವ ಚ||

ಭೂಮಿಯೇ ಅವನ ಪಾದಗಳೆಂದು ತಿಳಿ. ಸ್ವರ್ಗವೇ ಅವನ ನೆತ್ತಿ.

ದೈತ್ಯ! ದಿಕ್ಕುಗಳೇ ಅವನ ಬಾಹುಗಳು ಮತ್ತು ಆಕಾಶವೇ ಅವನ ಕಿವಿಗಳು.

12271022a ತಸ್ಯ ತೇಜೋಮಯಃ ಸೂರ್ಯೋ ಮನಶ್ಚಂದ್ರಮಸಿ ಸ್ಥಿತಮ್|

12271022c ಬುದ್ಧಿರ್ಜ್ಞಾನಗತಾ ನಿತ್ಯಂ ರಸಸ್ವಪ್ನ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ತೇಜೋಮಯ ಸೂರ್ಯನು ಇವನ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಚಂದ್ರನು ಅವನ

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಬುದ್ಧಿಯು ನಿತ್ಯವೂ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿದೆ. ರಸವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

12271023a ಭುವೋರನಂತರಾಸ್ತಸ್ಯ ಗ್ರಹಾ ದಾನವಸತ್ತಮ|

⁶⁷⁵ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12271023c ನಕ್ಷತ್ರಚಕ್ರಂ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪಾದಯೋರ್ಭೂಶ್ಚ ದಾನವ||

ದಾನವಸತ್ತಮ ! ಇವನ ಹುಬ್ಬುಗಳ ನಡುವೆ ಗ್ರಹಗಳಿವೆ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾನವ ! ಭೂಮಿಯು ಇವನ ಎರಡು ಪಾದಗಳಲ್ಲಿದೆ.

12271024a ರಜಸ್ತಮಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ವಿದ್ಧಿ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಮ್|

12271024c ಸೋಽಶ್ರಮಾಣಾಂ ಮುಖಿಂ⁶⁷⁶ ತಾತ ಕರ್ಮಣಸ್ತತ್ಫಲಂ ವಿದುಃ||

ಅಯ್ಯಾ ! ರಜಸ್ತಮೋಸತ್ತ್ವಗುಣಗಳು ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವೆಂದು ತಿಳಿ. ಅವನೇ ಆಶ್ರಮಗಳ ಮುಖನು ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12271025a ಅಕರ್ಮಣಃ ಫಲಂ ಚೈವ ಸ ಏವ ಪರಮವ್ಯಯಃ|

12271025c ಚಂದಾಂಸಿ ತಸ್ಯ ರೋಮಾಣಿ ಅಕ್ಷರಂ ಚ ಸರಸ್ವತೀ||

ಆ ಪರಮ ಅವ್ಯಯನು ಅಕರ್ಮದ ಫಲವೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ವೇದಮಂತ್ರಗಳೇ ಅವನ ರೋಮಕೋಟಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಣವವೇ ಅವನ ವಾಣಿಯು.

12271026a ಬಹ್ವಾಶ್ರಯೋ ಬಹುಮುಖೋ ಧರ್ಮೋ ಹೃದಿ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ|

12271026c ಸ ಬ್ರಹ್ಮಪರಮೋ ಧರ್ಮಸ್ತಪಶ್ಚ ಸದಸಚ್ಚ ಸಃ||

ಅನೇಕ ಆಶ್ರಮಗಳ ಬಹುಮುಖವಾದ ಧರ್ಮವೂ ಇವನೇ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಅವನು. ಅವನೇ ಧರ್ಮ,

⁶⁷⁶ ಫಲಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಾರಣನು.

12271027a ಶ್ರುತಿಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಹೋಪೇತಃ ಷೋಡಶರ್ವಿಕ್ರತುಶ್ಚ ಸಃ|

12271027c ಪಿತಾಮಹಶ್ಚ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಸೋಽಶ್ವಿನೌ ಸ ಪುರಂದರಃ||

ಶ್ರುತಿ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸೋಮಪಾತ್ರಸಹಿತರಾದ ಹದಿನಾರು ಋತ್ವಿಜರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಯಜ್ಞವೂ ಅವನೇ. ಪಿತಾಮಹ, ವಿಷ್ಣು, ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪುರಂದರ - ಇವರೂ ಅವನೇ.

12271028a ಮಿತ್ರಶ್ಚ ವರುಣಶ್ಚೈವ ಯಮೋಽಥ ಧನದಸ್ತಥಾ|

12271028c ತೇ ಪೃಥಗ್ಧರ್ಶನಾಸ್ತಸ್ಯ ಸಂವಿದಂತಿ ತಥೈಕತಾಮ್||

12271028e ಏಕಸ್ಯ ವಿದ್ಧಿ ದೇವಸ್ಯ ಸರ್ವಂ ಜಗದಿದಂ ವಶೇ||

ಮಿತ್ರ, ವರುಣ, ಯಮ, ಮತ್ತು ಧನದ ಇವರೂ ಅವನೇ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರೂಪಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತೂ ಆ ಒಬ್ಬನೇ ದೇವನ ವಶದಲ್ಲಿಯಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿ.

12271029a ನಾನಾಭೂತಸ್ಯ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ತಸ್ಮೈಕತ್ವಂ ವದತ್ಯಯಮ್|

12271029c ಜಂತುಃ ಪಶ್ಯತಿ ಜ್ಞಾನೇನ ತತಃ ಸತ್ತ್ವಂ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ! ನಾನಾಭೂತಗಳ ಏಕತ್ವವು ಇವನೇ ಎಂದು ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಜಂತುವು ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಸತ್ತ್ವವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

12271030a ಸಂಹಾರವಿಕ್ಷೇಪಸಹಸ್ರಕೋಟೀಸ್

ತಿಷ್ಠಂತಿ ಜೀವಾಃ ಪ್ರಚರಂತಿ ಚಾನ್ಯೇ|

12271030c ಪ್ರಜಾವಿಸರ್ಗಸ್ಯ ಚ ಪಾರಿಮಾಣ್ಯಂ

ವಾಪೀಸಹಸ್ರಾಣಿ ಬಹೂನಿ ದೈತ್ಯ||

ದೈತ್ಯ! ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಳಯಗಳ ಮಧ್ಯದ ಸಹಸ್ರ ಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಜೀವಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಸಮಯ ಪ್ರಳಯ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಡುವೆ ಇದೆ. ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಈ ಕಾಲ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ಸರೋವರಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಎಣಿಸುತ್ತಾರೆ⁶⁷⁷.

12271031a ವಾಪ್ಯಃ ಪುನರ್ಯೋಜನವಿಸ್ತೃತಾಸ್ತಾಃ

ಕ್ರೋಶಂ ಚ ಗಂಭೀರತಯಾವಗಾಥಾಃ|

12271031c ಆಯಾಮತಃ ಪಂಚಶತಾಶ್ಚ ಸರ್ವಾಃ

ಪ್ರತ್ಯೇಕಶೋ ಯೋಜನತಃ ಪ್ರವೃದ್ಧಾಃ||

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸರೋವರವೂ ಒಂದು ಯೋಜನ ಅಗಲ, ಒಂದು ಕ್ರೋಶ ಆಳ ಮತ್ತು ಐನೂರು ಯೋಜನ ಉದ್ದ. ಒಂದು ಸರೋವರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸರೋವರದ ದೂರ ಒಂದು ಯೋಜನ.

12271032a ವಾಪ್ಯಾ ಜಲಂ ಕ್ಷಿಪ್ಯತಿ ವಾಲಕೋಟ್ಯಾ

ತ್ವಹ್ನಾ ಸಕೃಚ್ಚಾಪ್ಯಥ ನ ದ್ವಿತೀಯಮ್|

⁶⁷⁷ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ: ಸಾವಿರಕೋಟಿ ಸಂಹಾರ-ಸೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಜೀವಿಗಳು (ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು) ವಿಕಾರಹೊಂದದೇ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅಸಂಖ್ಯ ಜೀವಿಗಳು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ವಶರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ (ವಿಕ್ಷೇಪಃ=ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಎರಚಲ್ಪಡುವಿಕೆ). ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ಬಾವಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಷ್ಟು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12271032c ತಾಸಾಂ ಕ್ಷಯೇ ವಿದ್ಧಿ ಕೃತಂ ವಿಸರ್ಗಂ

ಸಂಹಾರಮೇಕಂ ಚ ತಥಾ ಪ್ರಜಾನಾಮ್||

ಎರಡಲ್ಲದೇ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೂದಲೆಳೆಯನ್ನು ದಿನಕೊಮ್ಮೆ ಬಾರಿ
ಮಾತ್ರ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಎಲ್ಲ
ಸರೋವರಗಳನ್ನೂ ಬತ್ತಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಸಮಯ ಬೇಕಾಗುವುದೋ ಅಷ್ಟು
ಸಮಯ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಸಮಯ ಪ್ರಲಯವೂ
ಇರುತ್ತದೆ.

12271033a ಷಡ್ವೀವವರ್ಣಾಃ ಪರಮಂ ಪ್ರಮಾಣಂ

ಕೃಷ್ಣೋ ಧೂಮ್ರೋ ನೀಲಮಥಾಸ್ಯ ಮಧ್ಯಮ್||

12271033c ರಕ್ತಂ ಪುನಃ ಸಹ್ಯತರಂ ಸುಖಂ ತು

ಹಾರಿದ್ರವರ್ಣಂ ಸುಸುಖಂ ಚ ಶುಕ್ಲಮ್||

ಜೀವಿಗಳು ಆರು ಬಣ್ಣದವುಗಳು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪರಮ ಪ್ರಮಾಣವಿದೆ:
ಕಪ್ಪು, ಹೊಗೆಬಣ್ಣ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀಲಿ, ನಂತರ ಸಹಿಸಬಹುದಾದ
ಕೆಂಪು, ತುಂಬಾ ಸುಖಕರವಾದ ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಬಿಳಿ.

12271034a ಪರಂ ತು ಶುಕ್ಲಂ ವಿಮಲಂ ವಿಶೋಕಂ

ಗತಕ್ಲಮಂ ಸಿದ್ಧತಿ ದಾನವೇಂದ್ರ|

12271034c ಗತ್ವಾ ತು ಯೋನಿಪ್ರಭವಾನಿ ದೈತ್ಯ

ಸಹಸ್ರಶಃ ಸಿದ್ಧಿಮುಪೈತಿ ಜೀವಃ||

ದಾನವೇಂದ್ರ! ಬಿಳಿ ವರ್ಣವು ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅದು
ಮಲರಹಿತವಾದುದು, ಶೋಕರಹಿತವಾದುದು, ಆಯಾಸ
ರಹಿತವಾದುದು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕವು. ದೈತ್ಯ! ಸಹಸ್ರಾರು

ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ ನಂತರ ಜೀವವು ಈ ಶುಕ್ಲವರ್ಣದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12271035a ಗತಿಂ ಚ ಯಾಂ ದರ್ಶನಮಾಹ ದೇವೋ

ಗತ್ವಾ ಶುಭಂ ದರ್ಶನಮೇವ ಚಾಹ|

12271035c ಗತಿಃ ಪುನರ್ವರ್ಣಕೃತಾ ಪ್ರಜಾನಾಂ

ವರ್ಣಸ್ತಥಾ ಕಾಲಕೃತೋಽಸುರೇಂದ್ರ||

ಅಸುರೇಂದ್ರ! ದೇವತೆಗಳು ಜೀವಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಗತಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮತ್ತು ಶುಭ ದರ್ಶನಗಳು ಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ಏನನ್ನು ಹೇಳಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಜೀವಿಯ ಗತಿಯನ್ನು ಅದರ ಬಣ್ಣವು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕಾಲವು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡರು.

12271036a ಶತಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚತುರ್ದಶೇಹ

ಪರಾ ಗತಿರ್ಜೀವಗುಣಸ್ಯ ದೈತ್ಯ|

12271036c ಆರೋಹಣಂ ತತ್ಕೃತಮೇವ ವಿದ್ಧಿ

ಸ್ಥಾನಂ ತಥಾ ನಿಃಸರಣಂ ಚ ತೇಷಾಮ್||

ದೈತ್ಯ! ಒಂದು ಜೀವವು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು

ಅನಂತವಾದದ್ದಲ್ಲ⁶⁷⁸. ಜೀವದ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅದು ತನ್ನ

---

⁶⁷⁸ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಚಿತ್ತ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರ ಇವುಗಳು ಹದಿನಾಲ್ಕು. ಈ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಳೆ ಭೇದಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಗತಿಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೇರಬಲ್ಲದು, ಇದ್ದ ಗತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದು
ಅಥವಾ ಇದ್ದ ಗತಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಗತಿಗೆ ಇಳಿಯಬಲ್ಲದು ಎಂದು ತಿಳಿ.

12271037a ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ವರ್ಣಸ್ಯ ಗತಿನಿರ್ಗತೃಷ್ಣಾ
ಸ ಮಜ್ಜತೇ ನರಕೇ ಪಚ್ಯಮಾನಃ|

12271037c ಸ್ಥಾನಂ ತಥಾ ದುರ್ಗತಿಭಿಸ್ತು ತಸ್ಯ
ಪ್ರಜಾವಿಸರ್ಗಾನ್ಸುಬಹೂನ್ವದಂತಿ||

ಕೃಷ್ಣವರ್ಣದ ಗತಿಯು ನಿರ್ಗತೃಷ್ಣವಾದುದು. ಆ ವರ್ಣದ ಜೀವವು
ನರಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಬೇಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅದು
ಅನೇಕ ಕಲ್ಪಗಳವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12271038a ಶತಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ತತಶ್ಚರಿತ್ವಾ
ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ವರ್ಣಂ ಹರಿತಂ ತು ಪಶ್ಚಾತ್|

12271038c ಸ ಚೈವ ತಸ್ಮಿನ್ನಿವಸತ್ಯನೀಶೋ
ಯುಗಕ್ಷಯೇ ತಮಸಾ ಸಂವೃತಾತ್ಮಾ||

ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳು ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ನಂತರ
ಅದು ಧೂಮ್ರವರ್ಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.⁶⁷⁹ ಒಂದು ಯುಗವು
ಅಂತ್ಯವಾಗುವ ವರೆಗೆ ಅದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ, ಅದರ
ಆತ್ಮವು ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ.

---

⁶⁷⁹ ಧೂಮ್ರವರ್ಣದ ಜೀವವು ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ
ತೀರ್ಯಗ್ನಂತುಗಳ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ).

12271039a ಸ ವೈ ಯದಾ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣೇನ ಯುಕ್ತಸ್
ತಮೋ ವ್ಯಪೋಹನ್ ಘಟತೇ ಸ್ವಬುದ್ಧಾ|

12271039c ಸ ಲೋಹಿತಂ ವರ್ಣಮುಪೈತಿ ನೀಲೋ
ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ ಪರಿವರ್ತತೇ ಚ||

ಯಾವಾಗ ಆ ಜೀವವು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಅದು ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಮಸ್ಸನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ ನೀಲವರ್ಣವನ್ನು ತಾಳಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ರಕ್ತವರ್ಣವನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ⁶⁸⁰.

12271040a ಸ ತತ್ರ ಸಂಹಾರವಿಸರ್ಗಮೇವ
ಸ್ವಕರ್ಮಜೈರ್ಬಂಧನೈಃ ಕ್ಲಿಶ್ಯಮಾನಃ|

12271040c ತತಃ ಸ ಹಾರಿದ್ರಮುಪೈತಿ ವರ್ಣಂ
ಸಂಹಾರವಿಕ್ಷೇಪಶತೇ ವ್ಯತೀತೇ||

ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನದೇ ಕರ್ಮಫಲಗಳಿಗೆ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಜನನ-ಮರಣಗಳ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಅದು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಳೆದು⁶⁸¹ ನೂರಾರು ಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ.

---

⁶⁸⁰ ಕೆಲವು ಅನುವಾದಗಳು ಮೊದಲು ರಕ್ತವರ್ಣವನ್ನು ತಾಳಿ ಅನಂತರ ನೀಲವರ್ಣವನ್ನು ತಾಳುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: It may then obtain a red complexion. However, if it is stuck with the blue, it circles around in the work of men. (Bibek Debroy)

⁶⁸¹ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಜೀವವು ದೇವತಾಭಾವವನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ (ಭಾರತ

12271041a ಹಾರಿದ್ರವರ್ಣಸ್ತು ಪ್ರಜಾವಿಸರ್ಗಾನ್

ಸಹಸ್ರಶಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಸಂಚರನ್ವೈ|

12271041c ಅವಿಪ್ರಮುಕ್ತೋ ನಿರಯೇ ಚ ದೈತ್ಯ

ತತಃ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ದಶಾಪರಾಣಿ||

ದೈತ್ಯ! ಹಳದೀ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಹಸ್ರಾರು ಕಲ್ಪಗಳು

ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅದು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಒಂದು

ಸಾವಿರದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ನರಕವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12271042a ಗತೀಃ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚ ಪಂಚ ತಸ್ಯ

ಚತ್ವಾರಿ ಸಂವರ್ತಕೃತಾನಿ ಚೈವ|

12271042c ವಿಮುಕ್ತಮೇನಂ ನಿರಯಾಚ್ಚ ವಿದ್ಧಿ

ಸರ್ವೇಷು ಚಾನ್ಯೇಷು ಚ ಸಂಭವೇಷು||

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಸಾವಿರ⁶⁸² ಕರ್ಮ ಚಕ್ರಗಳ ಗತಿಯ ಕುರಿತೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೋಕ್ಷದಿಂದ ಮಾತ್ರ ನರಕ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಅನ್ಯ ಹುಟ್ಟುಗಳಿಂದ

ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ⁶⁸³.

ದರ್ಶನ).

⁶⁸² ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳು, ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು, ಚಿತ್ತ ಮತ್ತು

ಅಹಂಕಾರ - ಈ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಭೋಗಸಾಧನಗಳು. ವಿಷಯ ಮತ್ತು

ವೃತ್ತಿಭೇದಗಳಿಂದ ಇವು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಸಾವಿರವಾಗುತ್ತವೆ. (ಭಾರತ

ದರ್ಶನ)

⁶⁸³ ನರಕವಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವವು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಸಾವಿರ ವಿಭಿನ್ನ ಗತಿಗಳನ್ನು

ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಜೀವಕ್ಕೆ ನರಕದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

12271043a ಸ ದೇವಲೋಕೇ ವಿಹರತ್ಯಭೀಕ್ಷಂ
ತತಶ್ಚ ತೋ ಮಾನುಷತಾಮುಪೈತಿ|

12271043c ಸಂಹಾರವಿಕ್ಷೇಪಶತಾನಿ ಚಾಷ್ಟಾ
ಮರ್ತ್ಯೇಷು ತಿಷ್ಠನ್ನಮೃತತ್ವಮೇತಿ||

ಆ ಜೀವವು ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿದರೂ ಪುಣ್ಯಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸಿದಾಗ
ಅದು ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಚ್ಯುತಿಹೊಂದಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆ ಜೀವವು ನೂರಾವಂಟು⁶⁸⁴
ಕಲ್ಪಗಳ ವರೆಗೂ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12271044a ಸೋಽಸ್ಮಾದಥ ಭ್ರಶ್ಯತಿ ಕಾಲಯೋಗಾತ್
ಕೃಷ್ಣೇ ತಲೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವಕಷ್ಟೇ|

12271044c ಯಥಾ ತ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧತಿ ಜೀವಲೋಕಸ್
ತತ್ತೇಽಭಿಧಾಸ್ಯಾಮ್ಯಸುರಪ್ರವೀರ||

ಅಸುರಪ್ರವೀರ! ಆದರೆ ಕಾಲಯೋಗದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಿಂದ
ಭ್ರಷ್ಟವಾದರೆ ಅದು ಕೃಷ್ಣವರ್ಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು
ಸರ್ವಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ
ಜೀವಲೋಕವು, ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ, ಹೇಗೆ ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ
ಭೋಗಯೋಗ್ಯಜನ್ಮಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁶⁸⁴ ಎಂಟು ನೂರು ಎಂಬ ಅನುವಾದವೂ ಇದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12271045a ದೈವಾನಿ ಸ ವ್ಯೂಹಶತಾನಿ ಸಪ್ತ
ರಕ್ಷೋ ಹರಿದ್ರೋಽಥ ತಥೈವ ಶುಕ್ಲಃ|

12271045c ಸಂಶ್ರಿತ್ಯ ಸಂಧಾವತಿ ಶುಕ್ಲಮೇತಮ್
ಅಷ್ಟಾಪರಾನರ್ಚ್ಯತಮಾನ್ಸ ಲೋಕಾನ್||

ಏಳುನೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಜೀವವು ಕೆಂಪುವರ್ಣದಿಂದ ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲವರ್ಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶುಕ್ಲವರ್ಣವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಜೀವವು ಎಂಟು ಅಪರ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ.

12271046a ಅಷ್ಟೌ ಚ ಷಷ್ಟಿಂ ಚ ಶತಾನಿ ಯಾನಿ
ಮನೋವಿರುದ್ಧಾನಿ ಮಹಾದ್ಯುತೀನಾಮ್|

12271046c ಶುಕ್ಲಸ್ಯ ವರ್ಣಸ್ಯ ಪರಾ ಗತಿಯಾಃ
ತ್ರಿಣೈವ ರುದ್ಧಾನಿ ಮಹಾನುಭಾವ||

ಎಂಟು⁶⁸⁵, ಅರವತ್ತು⁶⁸⁶ ಮತ್ತು ನೂರು⁶⁸⁷ - ಇವು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳ

---

⁶⁸⁵ ಪ್ರಕೃತಿ, ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ, ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳು - ಒಟ್ಟು ಎಂಟು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁶⁸⁶ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು - ಈ ಹತ್ತು ಸಾತ್ವಿಕ-ರಾಜಸ-ತಾಮಸಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಜಾಗ್ರತ್-ಸ್ವಪ್ನ-ಸುಷುಪ್ತಿಗಳ ಭೇದಗಳಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯವೂ ಆರು ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ಅರವತ್ತು ಭೇದಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁶⁸⁷ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅರವನ್ನು ಭೇದಗಳ ನೂರಾರು ವೃತ್ತಿಗಳು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮಹಾನುಭಾವ !
 ಶುಕ್ಲವರ್ಣದ ತುರಿಯಾವಸ್ಥೆಯು ಜಾಗೃತ್-ಸ್ವಪ್ನ-ಸುಷುಪ್ತಿ ಈ
 ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ನಿರೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

12271047a ಸಂಹಾರವಿಕ್ಷೇಪಮನಿಷ್ಠಮೇಕಂ

ಚತ್ವಾರಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ವಸತ್ಯನೀಶಃ|

12271047c ಷಷ್ಠಸ್ಯ ವರ್ಣಸ್ಯ ಪರಾ ಗತಿಯಾಃ

ಸಿದ್ಧಾ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಗತಕ್ಲಮಸ್ಯ||

ಪಾಪರಹಿತ ಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಆರನೆಯ ಶುಕ್ಲವರ್ಣದ ಪರಮ ಗತಿಯು
 ಸಿದ್ಧಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಒಂದು ಕಲ್ಪದವರೆಗೆ ಅವನು ಮಹೋಲೋಕ-
 ಜನೋಲೋಕ-ತಪೋಲೋಕ-ಸತ್ಯಲೋಕಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು
 ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12271048a ಸಮೋತ್ತರಂ ತೇಷು ವಸತ್ಯನೀಶಃ

ಸಂಹಾರವಿಕ್ಷೇಪಶತಂ ಸಶೇಷಮ್||

12271048c ತಸ್ಮಾದುಪಾವೃತ್ಯ ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ

ತತೋ ಮಹಾನ್ಮಾನುಷತಾಮುಪೈತಿ||

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಗಸಾಧನಮಾಡಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವ ಅಥವಾ
 ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಶುಕ್ಲವರ್ಣದವನು ನೂರು ಕಲ್ಪಗಳ ವರೆಗೆ
 ಮೇಲಿನ ಏಳು⁶⁸⁸ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ನಂತರ ಅವನು

⁶⁸⁸ ಭೂಃ, ಭುವಃ, ಸ್ವಃ, ಮಹಃ, ಜನಃ, ತಪಃ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಃ - ಇವು ಮೇಲಿನ
 ಏಳು ಲೋಕಗಳು.

ಉಳಿದ ಕರ್ಮಸಂಸ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಪುನಃ
ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12271049a ತಸ್ಮಾದುಪಾವೃತ್ಯ ತತಃ ಕ್ರಮೇಣ

ಸೋಽಗ್ರೇ ಸ್ಮ ಸಂತಿಷ್ಠತಿ ಭೂತಸರ್ಗಮ್|

12271049c ಸ ಸಪ್ತಕೃತ್ವಶ್ಚ ಪರೈತಿ ಲೋಕಾನ್

ಸಂಹಾರವಿಕ್ಷೇಪಕೃತಪ್ರವಾಸಃ||

ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದು-ಮುಂದಿನ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೂ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ
ಮೇಲಿನ ಏಳು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು
ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕಲ್ಪದವರೆಗೆ ಇರುತ್ತಾನೆ.

12271050a ಸಪ್ತೈವ ಸಂಹಾರಮುಪಪ್ಲವಾನಿ

ಸಂಭಾವ್ಯ ಸಂತಿಷ್ಠತಿ ಸಿದ್ಧಲೋಕೇ|

12271050c ತತೋಽವ್ಯಯಂ ಸ್ಥಾನಮನಂತಮೇತಿ

ದೇವಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರಥ ಬ್ರಹ್ಮಣಶ್ಚ|

12271050e ಶೇಷಸ್ಯ ಚೈವಾಥ ನರಸ್ಯ ಚೈವ

ದೇವಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಸ್ಯ ಚೈವ||

ಹೀಗೆ ಏಳು ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ನಂತರ
ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅವನು ಸಿದ್ಧಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಅವ್ಯಯ
ಅನಂತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಶೇಷ, ನರ, ಪರಮಾತ್ಮ
ಮತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12271051a ಸಂಹಾರಕಾಲೇ ಪರಿದಗ್ಧಕಾಯಾ

ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಾಯಾಂತಿ ಸದಾ ಪ್ರಜಾ ಹಿ|

12271051c ಚೇಷ್ಟಾತ್ಮನೋ ದೇವಗಣಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ

ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾದಮರಾಃ ಸ್ಮ ತೇಽಪಿ||

ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಗ್ಧಕಾಯರಾದ ಅವರು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ದೇವಗಣಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

12271052a ಪ್ರಜಾವಿಸರ್ಗಂ ತು ಸಶೇಷಕಾಲಂ

ಸ್ಥಾನಾನಿ ಸ್ವಾನೈವ ಸರಂತಿ ಜೀವಾಃ|

12271052c ನಿಃಶೇಷಾಣಾಂ ತತ್ಪದಂ ಯಾಂತಿ ಚಾಂತೇ

ಸರ್ವಾಪದಾ ಯೇ ಸದೃಶಾ ಮನುಷ್ಯಾಃ||

ಆದರೆ ಪ್ರಲಯದ ನಂತರದ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಫಲಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಅವರ ಆ ಪದವು ಕೊನೆಗೊಂಡು ಪುನಃ ಮನುಷ್ಯರಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

12271053a ಯೇ ತು ಚ್ಯುತಾಃ ಸಿದ್ಧಲೋಕಾತ್ ಕ್ರಮೇಣ

ತೇಷಾಂ ಗತಿಂ ಯಾಂತಿ ತಥಾನುಪೂರ್ವಾಃ|

12271053c ಜೀವಾಃ ಪರೇ ತದ್ಬಲವೇಷರೂಪಾ

ವಿಧಿಂ ಸ್ವಕಂ ಯಾಂತಿ ವಿಪರ್ಯಯೇಣ||

ಸಿದ್ಧಲೋಕದಿಂದ ಚ್ಯುತರಾದವರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಲ-ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಇತರ ಯೋಗಿಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಫಲಾನುಭವದ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಜೀವಗಳು

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12271054a ಸ ಯಾವದೇವಾಸ್ತಿ ಸಶೇಷಭುಕ್ತೇ

ಪ್ರಜಾಶ್ಚ ದೇವ್ಯೌ ಚ ತಥೈವ ಶುಕ್ಲೇ|

12271054c ತಾವತ್ತದಾ ತೇಷು⁶⁸⁹ ವಿಶುದ್ಧಭಾವಃ

ಸಂಯಮ್ಯ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯರೂಪಮೇತತ್||

ವಿಶುದ್ಧಭಾವದಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಸಿದ್ಧನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ
ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯರೂಪವಾದ ಕರಣಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು
ಸಂಯಮಗೊಳಿಸಿ ಉಳಿದಿರುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೋ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳೂ⁶⁹⁰,
ಮತ್ತು ಎರಡು ದೇವಿಯರೂ⁶⁹¹ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅವನ ವರ್ಣವು
ಶುಕ್ಲವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

12271055a ಶುದ್ಧಾಂ ಗತಿಂ ತಾಂ ಪರಮಾಂ ಪರೈತಿ

ಶುದ್ಧೇನ ನಿತ್ಯಂ ಮನಸಾ ವಿಚಿನ್ವನ್|

12271055c ತತೋಽವ್ಯಯಂ ಸ್ಥಾನಮುಪೈತಿ ಬ್ರಹ್ಮ

ದುಷ್ಟಾಪಮಭ್ಯೇತಿ ಸ ಶಾಶ್ವತಂ ವ್ಯ|

12271055e ಇತ್ಯೇತದಾಖ್ಯಾತಮಹೀನಸತ್ತ್ವ

ನಾರಾಯಣಸ್ಯೇಹ ಬಲಂ ಮಯಾ ತೇ||

689 ತಾವತ್ತದಂಗೆಷು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

690 ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅಧಿದೇವತೆಗಳು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

691 ಪರಾವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅಪರಾವಿದ್ಯೆ ಎಂಬ ಎರಡು ದೇವಿಯರು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಶುದ್ಧ ಗತಿಯನ್ನು
 ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುವವನು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.
 ಬಳಿಕ ಅವನು ಅವಿಕಾರಿಯೂ, ದುರ್ಲಭವೂ, ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತವೂ ಆದ
 ಬ್ರಹ್ಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾಸತ್ತ್ವ !
 ಹೀಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ನಾರಾಯಣನ ಬಲದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

12271056 ವೃತ್ರ ಉವಾಚ|

12271056a ಏವಂ ಗತೇ ಮೇ ನ ವಿಷಾದೋಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚಿತ್

ಸಮ್ಯಕ್ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಚಸ್ತವೈತತ್|

12271056c ಶ್ರುತ್ವಾ ಚ ತೇ ವಾಚಮದೀನಸತ್ತ್ವ

ವಿಕಲ್ಮಷೋಽಸ್ಮ್ಯದ್ಯ ತಥಾ ವಿಪಾಪ್ಮಾ||

ವೃತ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅದೀನಸತ್ತ್ವ ! ವಿಷಯವೇ ಹೀಗಿರುವಾಗ ನನಗೆ
 ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಷಾದವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
 ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಲ್ಮಷರಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪಾಪಗಳನ್ನು
 ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

12271057a ಪ್ರವೃತ್ತಮೇತದ್ಭಗವನ್ಮಹರ್ಷೇ

ಮಹಾದ್ಯುತೇಶ್ಚ ಕ್ರಮನಂತವೀರ್ಯಮ್|

12271057c ವಿಷ್ಣೋರನಂತಸ್ಯ ಸನಾತನಂ ತತ್

ಸ್ಥಾನಂ ಸರ್ಗಾ ಯತ್ರ ಸರ್ವೇ ಪ್ರವೃತ್ತಾಃ|

12271057e ಸ ವೈ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮೋ ವೈ

ತಸ್ಮಿನ್ ಜಗತ್ಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್||

ಭಗವನ್ ! ಮಹರ್ಷೇ ! ಅನಂತವೀರ್ಯ ಮಹಾದ್ಯುತಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಈ

ಸನಾತನ ಚಕ್ರವು ಹೀಗೆಯೇ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಹುಟ್ಟಿವೆಯೋ ಆ ಸ್ಥಾನವೇ ಅವನು. ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿದೆ.”

12271058 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12271058a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಕೌಂತೇಯ ವೃತ್ರಃ ಪ್ರಾಣಾನವಾಸೃಜತ್|

12271058c ಯೋಜಯಿತ್ವಾ ತಥಾತ್ಮಾನಂ ಪರಂ ಸ್ಥಾನಮವಾಪ್ತವಾನ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌಂತೇಯ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ವೃತ್ರನು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತೊರೆದನು. ಆತ್ಮನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿ ಪರಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.”

12271059 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12271059a ಅಯಂ ಸ ಭಗವಾನ್ದೇವಃ ಪಿತಾಮಹ ಜನಾರ್ದನಃ|

12271059c ಸನತ್ಕುಮಾರೋ ವೃತ್ರಾಯ ಯತ್ತದಾಖ್ಯಾತವಾನ್ ಪುರಾ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಹಿಂದೆ ಸನತ್ಕುಮಾರನು ವೃತ್ರನಿಗೆ ಯಾರ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದನೋ ಆ ಭಗವಂತನು ಈ ಜನಾರ್ದನ ಕೃಷ್ಣನೇ ಅಲ್ಲವೇ?”

12271060 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12271060a ಮೂಲಸ್ಥಾಯೀ ಸ ಭಗವಾನ್ ಸ್ವೇನಾನಂತೇನ ತೇಜಸಾ|

12271060c ತತ್ಕೃಃ ಸೃಜತಿ ತಾನ್ಭಾವಾನ್ನಾನಾರೂಪಾನ್ಮಹಾತಪಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ತನ್ನ ಅನಂತ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಗವಂತನು ಮೂಲಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ನಾನಾ

ಭಾವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಾನಾರೂಪಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

12271061a ತುರಿಯಾರ್ಥೇನ ತಸ್ಯೇಮಂ ವಿದ್ಧಿ ಕೇಶವಮಚ್ಯುತಮ್|

12271061c ತುರಿಯಾರ್ಥೇನ ಲೋಕಾಂಸ್ತ್ರೀನ್ಭಾವಯತ್ಯೇಷ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಈ ಅಚ್ಯುತ ಕೇಶವನು ಅವನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದು ತಿಳಿ.
ಆ ಬುದ್ಧಿಮಾನನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಿಂದ
ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12271062a ಅರ್ವಾಕ್ ಸ್ಥಿತಸ್ತು ಯಃ ಸ್ಥಾಯೀ ಕಲ್ಪಾಂತೇ ಪರಿವರ್ತತೇ|

12271062c ಸ ಶೇತೇ ಭಗವಾನಪ್ಸು ಯೋಽಸಾವತಿಬಲಃ ಪ್ರಭುಃ|

12271062e ತಾನ್ವಿಧಾತಾ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಲೋಕಾಂಶ್ಚ ರತಿ ಶಾಶ್ವತಾನ್||

ಹಿಂದೆ ಸ್ಥಾಯೀಭೂತನಾಗಿದ್ದವನು ಕಲ್ಪದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ
ಮಗ್ಗುಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆ ಭಗವಾನನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಅತಿಬಲನಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಪ್ರಭುವು ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನಾಗಿ
ಶಾಶ್ವತಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12271063a ಸರ್ವಾಣ್ಯಶೂನ್ಯಾನಿ ಕರೋತ್ಯನಂತಃ

ಸನತ್ಕುಮಾರಃ⁶⁹² ಸಂಚರತೇ ಚ ಲೋಕಾನ್|

12271063c ಸ ಚಾನಿರುದ್ಧಃ ಸೃಜತೇ ಮಹಾತ್ಮಾ

ತತ್ಕಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಚಿತ್ರಮ್||

ಅನಂತನೂ ಸನಾತನನೂ ಆದ ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಕಾರಣಗಳಿಗೂ ಸತ್ತಾ-
ಸ್ಪೂರ್ತಿಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

⁶⁹² ಸನಾತನಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಯಾರ ತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.
ಅದ್ಭುತವಾಗಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದೆ.”

12271064 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12271064a ವೃತ್ರೇಣ ಪರಮಾರ್ಥಜ್ಞ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮನ್ಯೇಽಽತ್ಮನೋ ಗತಿಃ|

12271064c ಶುಭಾ ತಸ್ಮಾತ್ಸ ಸುಖಿತೋ ನ ಶೋಚತಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪರಮಾರ್ಥಜ್ಞ! ಪಿತಾಮಹ! ವೃತ್ರನು
ತನಗೆ ಶುಭಗತಿಯೇ ದೊರಕುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆ
ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವನು ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದು ಶೋಕಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದು
ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

12271065a ಶುಕ್ಲಃ ಶುಕ್ಲಾಭಿಜಾತೀಯಃ ಸಾಧ್ಯೋ ನಾವರ್ತತೇಽನಘ|

12271065c ತಿಯರ್ಗ್ಗತೇಶ್ಚ ನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ನಿರಯಾಚ್ಚ ಪಿತಾಮಹ||

ಅನಘ! ಪಿತಾಮಹ! ಶುಕ್ಲವರ್ಣದ ಶುದ್ಧಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ
ಸಾಧಕನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವನು ನರಕದಿಂದ ಮತ್ತು
ತಿಯರ್ಗ್ಯೋನಿಜನ್ಮದಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12271066a ಹಾರಿದ್ರವರ್ಣೇ ರಕ್ತೇ ವಾ ವರ್ತಮಾನಸ್ತು ಪಾರ್ಥಿವ|

12271066c ತಿಯರ್ಗೇವಾನುಪಶ್ಯೇತ ಕರ್ಮಭಿಸ್ತಾಮಸ್ಯೈರ್ವೃತಃ||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಹಳದಿ ಅಥವಾ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದವರು ತಾಮಸದಿಂದ
ಕೂಡಿರುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ತಿಯರ್ಗ್ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

12271067a ವಯಂ ತು ಭೃಶಮಾಪನ್ನಾ ರಕ್ತಾಃ ಕಷ್ಟಮುಖೇಽಸುಖೇ|

12271067c ಕಾಂ ಗತಿಂ ಪ್ರತಿಪತ್ಯಾ ಮೋ ನೀಲಾಂ ಕೃಷ್ಣಾಧಮಾಮಥ||

ನಾವು ತುಂಬಾ ಆಪತ್ತಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅಸುಖಗಳನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ನೀಲವರ್ಣದ ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತೇವೋ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣದ ಅಧಮ ಸ್ಥಾವರ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳೋತ್ತೇವೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ.”

12271068 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12271068a ಶುದ್ಧಾಭಿಜನಸಂಪನ್ನಾಃ ಪಾಂಡವಾಃ ಸಂಶಿತವ್ರತಾಃ|

12271068c ವಿಹೃತ್ಯ ದೇವಲೋಕೇಷು ಪುನರ್ಮಾನುಷ್ಯಮೇಷ್ಯಥ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾಂಡವರೇ! ಶುದ್ಧಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಮತ್ತು ಸಂಶಿತವ್ರತರಾಗಿರುವ ನೀವು ದೇವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿ ಪುನಃ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ.

12271069a ಪ್ರಜಾವಿಸರ್ಗಂ ಚ ಸುಖೇನ ಕಾಲೇ

ಪ್ರತ್ಯೇತ್ಯ ದೇವೇಷು ಸುಖಾನಿ ಭುಕ್ತ್ವಾ|

12271069c ಸುಖೇನ ಸಂಯಾಸ್ಯಥ ಸಿದ್ಧಸಂಖ್ಯಾಂ

ಮಾ ವೋ ಭಯಂ ಭೂದ್ವಿಮಲಾಃ ಸ್ಥ ಸರ್ವೇ||

ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ನೀವು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಸುಖಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತೀರಿ. ಸುಖದಲ್ಲಿ ನೀವು ಸಿದ್ಧರೆಂದು ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೀರಿ. ಇದರ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಯಾವುದೂ ಭಯವಿಲ್ಲದಿರಲಿ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ವಿಮಲರೇ ಆಗಿದ್ದೀರಿ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ವೃತ್ರಗೀತಾಸು ಏಕಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವೃತ್ರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾವಿತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೨

ವೃತ್ರವಧೆ

ಇಂದ್ರ-ವೃತ್ರರ ಯುದ್ಧವರ್ಣನೆ (1-44).

12272001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12272001a ಅಹೋ ಧರ್ಮಿಷ್ಠತಾ ತಾತ ವೃತ್ರಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ|

12272001c ಯಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಮತುಲಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ಭಕ್ತಿಶ್ಚ ತಾದೃಶೀ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಯ್ಯಾ! ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ವೃತ್ರನ
ಧರ್ಮಿಷ್ಠತೆಯು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ವಿಜ್ಞಾನವೂ
ಅತುಲವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕುರಿತಾದ ಅವನ ಭಕ್ತಿಯೂ
ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು.

12272002a ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯಮಿದಂ ತಾತ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಿತತೇಜಸಃ|

12272002c ಕಥಂ ವಾ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಪದಂ ತಜ್ಞಾ ತವಾನಸೌ||

ಅಯ್ಯಾ! ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯಲು
ದುಃಸ್ಸಾಧ್ಯವು. ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ! ಅವನು ಹೇಗೆ ಆ ಪದದ
ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು?

12272003a ಭವತಾ ಕಥಿತಂ ಹ್ಯೇತಚ್ಚ ದ್ವಧೇ ಚಾಹಮಚ್ಯುತ|

12272003c ಭೂಯಸ್ತು ಮೇ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಬುದ್ಧಿರವ್ಯಕ್ತದರ್ಶನಾತ್||

ಅಚ್ಯುತ! ನೀನು ಹೇಳಿರುವೆಯಾದುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ
ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಇದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣದೇ
ಇರುವುದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯುಂಟಾಗಿದೆ.

12272004a ಕಥಂ ವಿನಿಹತೋ ವೃತ್ರಃ ಶಕ್ರೇಣ ಭರತರ್ಷಭ|

12272004c ಧರ್ಮಿಷೋ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಶ್ಚ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಶ್ಚ ಪದಾನ್ವಯೇ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಧರ್ಮಿಷ್ಯನೂ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನೂ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞನೂ,
ಪದಾನ್ವಯನೂ.⁶⁹³ ಆದ ವೃತ್ರನು ಶಕ್ರನಿಂದ ಹೇಗೆ ಹತನಾದನು?

12272005a ಏತನ್ಮೇ ಸಂಶಯಂ ಬ್ರೂಹಿ ಪೃಚ್ಛತೋ ಭರತರ್ಷಭ|

12272005c ವೃತ್ರಸ್ತು ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಯಥಾ ಶಕ್ರೇಣ ನಿರ್ಜಿತಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ! ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಈ ಸಂಶಯದ
ಕುರಿತು ಹೇಳು. ವೃತ್ರನಾದರೋ ಶಕ್ರನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸೋತನು?

12272006a ಯಥಾ ಚೈವಾಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ತಚ್ಚಾಚಕ್ಷ್ವ ಪಿತಾಮಹ|

12272006c ವಿಸ್ತರೇಣ ಮಹಾಬಾಹೋ ಪರಂ ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ||

ಪಿತಾಮಹ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಅವರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು ಹೇಗೆ
ನಡೆಯಿತೋ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಮ

⁶⁹³ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾಗಿದ್ದವನು
(ಗೀತಾ ಪ್ರೇಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ) ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುಪದವನ್ನು ಅರಸುತ್ತಿದ್ದವನು.

ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗಿದೆ.”

12272007 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12272007a ರಥೇನೇಂದ್ರಃ ಪ್ರಯಾತೋ ವೈ ಸಾರ್ಧಂ ಸುರಗಣೈಃ ಪುರಾ|

12272007c ದದರ್ಶಾಥಾಗ್ರತೋ ವೃತ್ರಂ ವಿಷ್ಠಿತಂ ಪರ್ವತೋಪಮಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ಸುರಗಣಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರನು ರಥವನ್ನೇರಿ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಪರ್ವತದಂತೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದ ವೃತ್ರನನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12272008a ಯೋಜನಾನಾಂ ಶತಾನ್ಯೂರ್ಧ್ವಂ ಪಂಚೋಚ್ಚಿ ತಮರಿಂದಮ|

12272008c ಶತಾನಿ ವಿಸ್ತರೇಣಾಥ ತ್ರೀಣೈವಾಭ್ಯಧಿಕಾನಿ ತು||

ಅರಿಂದಮ! ಅವನು ಐನೂರು ಯೋಜನೆಗಳಷ್ಟು ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ ಮುನ್ನೂರು ಯೋಜನೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಗಲವಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆದಿದ್ದನು.

12272009a ತತ್ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ತಾದೃಶಂ ರೂಪಂ ತ್ರೈಲೋಕೈನಾಪಿ ದುರ್ಜಯಮ್|

12272009c ವೃತ್ರಸ್ಯ ದೇವಾಃ ಸಂತ್ರಸ್ತಾ ನ ಶಾಂತಿಮುಪಲೇಭಿರೇ||

ಮೂರುಲೋಕಗಳಿಗೂ ದುರ್ಜಯನಾದ ವೃತ್ರನ ಅಂಥಹ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವತೆಗಳು ಭಯಗೊಂಡರು. ಅವರಿಗೆ ಶಾಂತಿಯೇ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು.

12272010a ಶಕ್ರಸ್ಯ ತು ತದಾ ರಾಜನ್ನೂರುಸ್ತಂಭೋ ವ್ಯಜಾಯತ|

12272010c ಭಯಾದ್ವೃತ್ರಸ್ಯ ಸಹಸಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತದ್ರೂಪಮುತ್ತಮಮ್||

ರಾಜನ್! ವೃತ್ರನ ಆ ಉತ್ತಮ ರೋಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಶಕ್ರನ ತೊಡೆಗಳು

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸೆಟೆದು ನಿಂತವು.

12272011a ತತೋ ನಾದಃ ಸಮಭವದ್ವಾದಿತ್ರಾಣಾಂ ಚ ನಿಸ್ವನಃ|

12272011c ದೇವಾಸುರಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತಸ್ಮಿನ್ಯದ್ಧ ಉಪಸ್ಥಿತೇ||

ಯುದ್ಧವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಲು ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಸುರರ ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಣವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದವು.

12272012a ಅಥ ವೃತ್ರಸ್ಯ ಕೌರವ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಕ್ರಮುಪಸ್ಥಿತಮ್|

12272012c ನ ಸಂಭ್ರಮೋ ನ ಭೀಃ ಕಾ ಚಿದಾಸ್ಥಾ ವಾ ಸಮಜಾಯತ||

ಕೌರವ್ಯ! ಶಕ್ರನು ತನ್ನೆದುರು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವೃತ್ರನಿಗೆ ಗಾಬರಿಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಭಯವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಆಸೆಗಳೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ.

12272013a ತತಃ ಸಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸ್ಯ ಭಯಂಕರಮ್|

12272013c ಶಕ್ರಸ್ಯ ಚ ಸುರೇಂದ್ರಸ್ಯ ವೃತ್ರಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಅನಂತರ ಸುರೇಂದ್ರ ಶಕ್ರ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ವೃತ್ರರ ನಡುವೆ ಮೂರುಲೋಕಗಳಿಗೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

12272014a ಅಸಿಭಿಃ ಪಟ್ಟಿಶೈಃ ಶೂಲೈಃ ಶಕ್ತಿತೋಮರಮುದ್ಗರೈಃ|

12272014c ಶಿಲಾಭಿರ್ವಿವಿಧಾಭಿಶ್ಚ ಕಾರ್ಮುಕೈಶ್ಚ ಮಹಾಸ್ವನೈಃ||

12272015a ಅಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರ್ವಿವೈಃ ಪಾವಕೋಲ್ಕಾಭಿರೇವ ಚ|

12272015c ದೇವಾಸುರೈಸ್ತತಃ ಸೈನ್ಯೈಃ ಸರ್ವಮಾಸೀತ್ಸಮಾಕುಲಮ್||

ಖಡ್ಗಗಳಿಂದಲೂ, ಪಟ್ಟಿಶಗಳಿಂದಲೂ, ಶೂಲಗಳಿಂದಲೂ, ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧಗಳಿಂದಲೂ, ತೋಮರಗಳಿಂದಲೂ, ಮುದ್ಗರಗಳಿಂದಲೂ,

ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಶಿಲೆಗಳಿಂದಲೂ, ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ಮಹಾ ಧನುಸ್ಸುಗಳಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ
ದಿವ್ಯಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಜ್ವಾಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ
ಪಂಜುಗಳಿಂದಲೂ ದೇವಾಸುರರ ಆ ಸೈನ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಸಮಾಕುಲವಾಗಿದ್ದವು.

12272016a ಪಿತಾಮಹಪುರೋಗಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ದೇವಗಣಾಸ್ತಥಾ|

12272016c ಋಷಯಶ್ಚ ಮಹಾಭಾಗಾಸ್ತದ್ಯುದ್ಧಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಾಗಮನ್||

12272017a ವಿಮಾನಾಗ್ರೈಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಭರತರ್ಷಭ|

12272017c ಗಂಧರ್ವಾಶ್ಚ ವಿಮಾನಾಗ್ರೈಶ್ಚ ರಪ್ಸರೋಭಿಃ ಸಮಾಗಮನ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಪಿತಾಮಹನೇ ಮೊದಲೊಂದು ಸರ್ವ ದೇವಗಣಗಳೂ,
ಮಹಾಭಾಗ ಋಷಿಗಳೂ ಆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಲು ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಭರತರ್ಷಭ ! ಸಿದ್ಧರೂ ಗಂಧರ್ವರೂ,
ಅಪ್ಸರೆಯರೂ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

12272018a ತತೋಽಂತರಿಕ್ಷಮಾವೃತ್ಯ ವೃತ್ತೋ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ವರಃ|

12272018c ಅಶ್ಮ ವರ್ಷೇಣ ದೇವೇಂದ್ರಂ ಪರ್ವತಾತ್ಸಮವಾಕಿರತ್||

ಆಗ ಧರ್ಮಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೃತ್ತನು ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಕಲ್ಲಿನ
ಮಳೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನು.

12272019a ತತೋ ದೇವಗಣಾಃ ಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಸರ್ವತಃ ಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟಿಭಿಃ|

12272019c ಅಶ್ಮ ವರ್ಷಮಪೋಹಂತ ವೃತ್ರಪ್ರೇರಿತಮಾಹವೇ||

ಆಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವಗಣಗಳು ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ

ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ವೃತ್ರನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ
ಕಲ್ಲಿನಮಳೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದರು.

12272020a ವೃತ್ರಶ್ಚ ಕುರುಶಾರ್ದೂಲ ಮಹಾಮಾಯೋ ಮಹಾಬಲಃ|

12272020c ಮೋಹಯಾಮಾಸ ದೇವೇಂದ್ರಂ ಮಾಯಾಯುದ್ಧೇನ ಸರ್ವತಃ||

ಕುರುಶಾರ್ದೂಲ! ಮಹಾಬಲ ಮಹಾಮಾಯಾವೀ ವೃತ್ರನಾದರೋ
ಮಾಯಾಯುದ್ಧದಿಂದ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು
ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದನು.

12272021a ತಸ್ಯ ವೃತ್ರಾದಿ ತಸ್ಯಾಥ ಮೋಹ ಆಸೀಚ್ಚ ತಕ್ರತೋಃ|

12272021c ರಥಂತರೇಣ ತಂ ತತ್ರ ವಸಿಷ್ಠಃ ಸಮಬೋಧಯತ್||

ವೃತ್ರನಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ಶತಕ್ರತುವು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದನು. ಆಗ
ರಥಂತರಸಾಮಗಾಯನದಿಂದ ವಸಿಷ್ಠನು ಅವನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದನು.

12272022 ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ|

12272022a ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠೋಽಸಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಸುರಾರಿವಿವಿಬರ್ಹಣ|

12272022c ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಬಲಸಂಯುಕ್ತಃ ಕಸ್ಮಾ ಚ್ಚಕ್ರ ವಿಷೀದಸಿ||

ವಸಿಷ್ಠನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವೇಂದ್ರ! ಶಕ್ರ! ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.
ಸುರಾರಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವನೇ! ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳ ಬಲದಿಂದ
ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ನೀನು ಏಕೆ ವಿಷಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?

12272023a ಏಷ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಶಿವಶ್ಚೈವ ಜಗತ್ಪ್ರಭುಃ|

12272023c ಸೋಮಶ್ಚ ಭಗವಾನ್ದೇವಃ ಸರ್ವೇ ಚ ಪರಮರ್ಷಯಃ||

ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಜಗತ್ಪ್ರಭು ಶಿವ, ಭಗವಾನ್

ಸೋಮದೇವ, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಪರಮಋಷಿಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ.

⁶⁹⁴12272024a ಮಾ ಕಾರ್ಷ್ಣೀಃ ಕಶ್ಮಲಂ ಶಕ್ರ ಕಶ್ಚಿ ದೇವೇತರೋ ಯಥಾ|
12272024c ಆರ್ಯಾಂ ಯುದ್ಧೇ ಮತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಜಹಿ ಶತ್ರುಂ ಸುರೇಶ್ವರ||

ಸುರೇಶ್ವರ ! ಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ವಿಮೋಹಗೊಳ್ಳಬೇಡ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸು.

12272025a ಏಷ ಲೋಕಗುರುಸ್ತ್ರಕ್ಷಃ ಸರ್ವಲೋಕನಮಸ್ಕೃತಃ|
12272025c ನಿರೀಕ್ಷತೇ ತ್ವಾಂ ಭಗವಾಂಸ್ತ್ವಜ ಮೋಹಂ ಸುರೇಶ್ವರ||

ಸುರೇಶ್ವರ ! ಈ ಲೋಕಗುರು ಸರ್ವಲೋಕನಮಸ್ಕೃತ ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿನೇತ್ರನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮೋಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು.

12272026a ಏತೇ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಯಶ್ಚೈವ ಬೃಹಸ್ಪತಿಪುರೋಗಮಾಃ|
12272026c ಸ್ತವೇನ ಶಕ್ರ ದಿವ್ಯೇನ ಸ್ತುವಂತಿ ತ್ವಾಂ ಜಯಾಯ ವೈ||

ಶಕ್ರ ! ಇದೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ದಿವ್ಯ ಸ್ತವದಿಂದ ನಿನ್ನ ಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

12272027 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12272027a ಏವಂ ಸಂಬೋಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ವಸಿಷ್ಠೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12272027c ಅತೀವ ವಾಸವಸ್ಯಾಸೀದ್ಬಲಮುತ್ತಮತೇಜಸಃ||

---

⁶⁹⁴ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸಮುದ್ವಿಗ್ನಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ತ್ವಾಂ ಸ್ವಸ್ತೀತ್ಯೂಚುರ್ಜಯಾಯ ತೇ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾತ್ಮ ವಸಿಷ್ಠನು ಈ ರೀತಿ ಸಂಬೋಧಿಸಲು ಉತ್ತಮ ತೇಜಸ್ವೀ ವಾಸವನ ಬಲವು ಅತಿಯಾಯಿತು.

12272028a ತತೋ ಬುದ್ಧಿಮುಪಾಗಮ್ಯ ಭಗವಾನ್ಪಾಕಶಾಸನಃ|

12272028c ಯೋಗೇನ ಮಹತಾ ಯುಕ್ತಸ್ತಾಂ ಮಾಯಾಂ ವ್ಯಪಕರ್ಷತ||

ಆಗ ಭಗವಾನ್ ಪಾಕಶಾಸನನು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮಹಾ ಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿ ಆ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದನು.

12272029a ತತೋಽಂಗಿರಃಸುತಃ ಶ್ರೀಮಾಂಸ್ತೇ ಚೈವ ಪರಮರ್ಷಯಃ|

12272029c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವೃತ್ರಸ್ಯ ವಿಕ್ರಾಂತಮುಪಗಮ್ಯ ಮಹೇಶ್ವರಮ್|

12272029e ಊಚುರ್ವೃತ್ರವಿನಾಶಾರ್ಥಂ ಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಅನಂತರ ಅಂಗಿರಸ ಸುತ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮತ್ತು ಪರಮ ಋಷಿಗಳು ವೃತ್ರನ ವಿಕ್ರಾಂತವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹೇಶ್ವರನ ಬಳಿಸಾರಿ ಲೋಕಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ ವೃತ್ರವಿನಾಶದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರು.

12272030a ತತೋ ಭಗವತಸ್ತೇಜೋ ಜ್ವರೋ ಭೂತ್ವಾ ಜಗತ್ಪತೇಃ|

12272030c ಸಮಾವಿಶನ್ಮಹಾರೌದ್ರಂ ವೃತ್ರಂ ದೈತ್ಯವರಂ ತದಾ||

ಆಗ ಜಗತ್ಪತಿಯ ತೇಜಸ್ಸು ಜ್ವರವಾಗಿ ಮಹಾರೌದ್ರ ದೈತ್ಯವರ ವೃತ್ರನನ್ನು ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿತು.

12272031a ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಭಗವಾನ್ದೇವಃ ಸರ್ವಲೋಕಾಭಿಪೂಜಿತಃ|

12272031c ಐಂದ್ರಂ ಸಮಾವಿಶದ್ವಜ್ರಂ ಲೋಕಸಂರಕ್ಷಣೇ ರತಃ||

ಸರ್ವಲೋಕಪೂಜಿತ ಲೋಕಸಂರಕ್ಷಣಾನಿರತ ಭಗವಾನ್ ದೇವ ವಿಷ್ಣುವೂ ಕೂಡ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರವನ್ನು ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡನು.

12272032a ತತೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ಧೀಮಾನುಪಾಗಮ್ಯ ಶತಕ್ರತುಮ್|

12272032c ವಸಿಷ್ಠಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸರ್ವೇ ಚ ಪರಮರ್ಷಯಃ||

12272033a ತೇ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ವರದಂ ವಾಸವಂ ಲೋಕಪೂಜಿತಮ್|

12272033c ಊಚುರೇಕಾಗ್ರಮನಸೋ ಜಹಿ ವೃತ್ರಮಿತಿ ಪ್ರಭೋ||

ಪ್ರಭೋ! ಅನಂತರ ಧೀಮಾನ್ ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ವಸಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಪರಮ ಋಷಿಗಳೂ ಶತಕ್ರತು ಲೋಕಪೂಜಿತ ವರದ ವಾಸವನ ಬಳಿಸಾರಿ ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಕರಾಗಿ ವೃತ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

12272034 ಮಹೇಶ್ವರ ಉವಾಚ|

12272034a ಏಷ ವೃತ್ರೋ ಮಹಾನ್ ಶಕ್ರ ಬಲೇನ ಮಹತಾ ವೃತಃ|

12272034c ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಗಚ್ಛೈವ ಬಹುಮಾಯಶ್ಚ ವಿಶ್ರುತಃ||

ಮಹೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಕ್ರ! ಈ ವೃತ್ರನು ಮಹಾ ಬಲದಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವಿಶ್ವಾತ್ಮನಾದ ಇವನು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಹೋಗಬಲ್ಲನು. ಬಹುಮಾಯನೆಂದೂ ವಿಶ್ರುತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

12272035a ತದೇನಮಸುರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇನಾಪಿ ದುರ್ಜಯಮ್|

12272035c ಜಹಿ ತ್ವಂ ಯೋಗಮಾಸ್ಥಾಯ ಮಾವಮಂಸ್ಥಾಃ ಸುರೇಶ್ವರ||

ಸುರೇಶ್ವರ! ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಗಳಿಗೂ ದುರ್ಜಯನಾಗಿರುವ ಈ ಅಸುರಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಯೋಗವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸಂಹರಿಸು. ಆದರೆ ಇವನನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸಬೇಡ.

12272036a ಅನೇನ ಹಿ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಬಲಾರ್ಥಮಮರಾಧಿಪ|

12272036c ಷಷ್ಠಿಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚಾಸ್ಯೈ ವರಂ ದದೌ||

12272037a ಮಹತ್ತ್ವಂ ಯೋಗಿನಾಂ ಚೈವ ಮಹಾಮಾಯತ್ವಮೇವ ಚ|

12272037c ಮಹಾಬಲತ್ವಂ ಚ ತಥಾ ತೇಜಶ್ಚಾಗ್ನ್ಯಂ ಸುರೇಶ್ವರ||

ಅಮರಾಧಿಪ! ಬಲಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇವನು ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದನು. ಸುರೇಶ್ವರ! ಬ್ರಹ್ಮನು ಇವನಿಗೆ ಯೋಗಿಗಳ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನೂ, ಮಹಾಮಾಯತ್ವವನ್ನೂ, ಮಹಾಬಲತ್ವವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ವರವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

12272038a ಏತದ್ವೈ ಮಾಮಕಂ ತೇಜಃ ಸಮಾವಿಶತಿ ವಾಸವ|

12272038c ವೃತ್ರಮೇನಂ ತ್ವಮಪ್ಯೇವಂ ಜಹಿ ವಜ್ರೇಣ ದಾನವಮ್||

ವಾಸವ! ಇದೋ ನೋಡು. ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ದಾನವ ವೃತ್ರನನ್ನು ವಜ್ರದಿಂದ ನೀನೇ ಸಂಹರಿಸು!”

12272039 ಶಕ್ರ ಉವಾಚ|

12272039a ಭಗವಂಸ್ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ದಿತಿಜಂ ಸುದುರಾಸದಮ್|

12272039c ವಜ್ರೇಣ ನಿಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಪಶ್ಯತಸ್ತೇ ಸುರರ್ಷಭ||

ಶಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್! ಸುರರ್ಷಭ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಈ ದಿತಿಯ ಮಗ ದುರಾಸದನನ್ನು ವಜ್ರದಿಂದ ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

12272040 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12272040a ಆವಿಶ್ಯಮಾನೇ ದೈತ್ಯೇ ತು ಜ್ವರೇಣಾಥ ಮಹಾಸುರೇ|

12272040c ದೇವತಾನಾಮೃಷೀಣಾಂ ಚ ಹರ್ಷಾನ್ನಾದೋ ಮಹಾನಭೂತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಸುರ ದೈತ್ಯನಲ್ಲಿ ಜ್ವರವು
ಆವೇಶಗೊಳ್ಳಲು ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾ
ಹರ್ಷನಾದವುಂಟಾಯಿತು.

12272041a ತತೋ ದುಂದುಭಯಶ್ಚೈವ ಶಂಖಾಶ್ಚ ಸುಮಹಾಸ್ವನಾಃ|

12272041c ಮುರಜಾ ಡಿಂಡಿಮಾಶ್ಚೈವ ಪ್ರಾವಾದ್ಯಂತ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಅನಂತರ ಸಹಸ್ರಾರು ದುಂದುಭಿಗಳೂ, ಮಹಾಸ್ವನದ ಶಂಖಗಳೂ,
ಮುರಜ-ಡಿಂಡಿಮಗಳೂ ಮೊಳಗಿದವು.

12272042a ಅಸುರಾಣಾಂ ತು ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸ್ಮೃತಿಲೋಪೋಽಭವನ್ಮಹಾನ್|

12272042c ಪ್ರಜ್ಞಾನಾಶಶ್ಚ⁶⁹⁵ ಬಲವಾನ್ ಕ್ಷಣೇನ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವ ಅಸುರರ ಮಹಾ ಸ್ಮೃತಿಲೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ಆ
ಬಲಶಾಲಿಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ನಾಶವಾಗತೊಡಗಿತು.

12272043a ತಮಾವಿಷ್ಟಮಥೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಋಷಯೋ ದೇವತಾಸ್ತಥಾ|

12272043c ಸ್ತುವಂತಃ ಶಕ್ರಮೀಶಾನಂ ತಥಾ ಪ್ರಾಚೋದಯನ್ನಪಿ||

ಜ್ವರವು ಆವಿಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಋಷಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು
ಈಶಾನ ಶಕ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಾಚೋದಿಸಿದರೂ ಕೂಡ.

12272044a ರಥಸ್ಥಸ್ಯ ಹಿ ಶಕ್ರಸ್ಯ ಯುದ್ಧಕಾಲೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12272044c ಋಷಿಭಿಃ ಸ್ತೂಯಮಾನಸ್ಯ ರೂಪಮಾಸೀತ್ಸುದುರ್ದೃಶಮ್||

695 ಮಾಯಾನಾಶಾಶ್ಚ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಆ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ರಥಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ ಶಕ್ರನ ರೂಪವು ನೋಡಲೂ ಕಷ್ಟವಾಗುವಂತಿತ್ತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ವೃತ್ರವಧೇ ದ್ವಿಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಸತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವೃತ್ರವಧ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾವಪತ್ತೆರಡನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೨

ವೃತ್ರಾಸುರನ ವಧೆ ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ
ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಿದುದು (1-
63).

12273001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12273001a ವೃತ್ರಸ್ಯ ತು ಮಹಾರಾಜ ಜ್ವರಾವಿಷ್ಟಸ್ಯ ಸರ್ವಶಃ|

12273001c ಅಭವನ್ಯಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಶರೀರೇ ತಾನಿ ಮೇ ಶೃಣು||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಜ್ವರದಿಂದ ಆವಿಷ್ಟವಾದ
ವೃತ್ರನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ತೋರಿಕೊಂಡವು
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

12273002a ಜ್ವಲಿತಾಸ್ಮೋಽಭವದ್ಭೋರೋ ವೈವರ್ಣ್ಯಂ ಚಾಗಮತ್ಪರಮ್|

12273002c ಗಾತ್ರಕಂಪಶ್ಚ ಸುಮಹಾನ್ ಶ್ವಾಸಶ್ಚಾಪ್ಯಭವನ್ಮಹಾನ್|

ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಘೋರ ಜಲನವುಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಪರಮ ವಿವರ್ಣನಾದನು. ಅವನ ದೇಹವು ಜೋರಾಗಿ ಕಂಪಿಸಿತು ಮತ್ತು ಅವನ ಉಸಿರಾಟವು ಜೋರಾಗತೊಡಗಿತು.

12273002e ರೋಮಹರ್ಷಶ್ಚ ತೀವ್ರೋಽಭೂನ್ನಿಃಶ್ವಾಸಶ್ಚ ಮಹಾನ್ಘೃಪ||

12273003a ಶಿವಾ ಚಾಶಿವಸಂಕಾಶಾ ತಸ್ಯ ವಕ್ರಾತ್ಸುದಾರುಣಾ|

12273003c ನಿಷ್ಪಪಾತ ಮಹಾಘೋರಾ ಸ್ಮೃತಿಃ ಸಾ ತಸ್ಯ ಭಾರತ|

ನೃಪ! ಭಾರತ! ತೀವ್ರ ರೋಮಹರ್ಷಣವುಂಟಾಯಿತು. ಸುಧೀರ್ಘ ನಿಃಶ್ವಾಸವು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ದಾರುಣ ಮಹಾಘೋರ ಅಮಂಗಳ ನರಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸ್ಮೃತಿಯು ಹೊರಬಿದ್ದಿತು.

12273003e ಉಲ್ಕಾಶ್ಚ ಜ್ವಲಿತಾಸ್ತಸ್ಯ ದೀಪ್ತಾಃ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಪ್ರಪೇದಿರೇ||

12273004a ಗೃಧ್ರಕಂಕವಡಾಶ್ಚೈವ ವಾಚೋಽಮುಂಚನ್ನದಾರುಣಾಃ|

12273004c ವೃತ್ರಸ್ಯೋಪರಿ ಸಂಹೃಷ್ವಾ⁶⁹⁶ಶ್ಚಕ್ರವತ್ಪರಿಬಭ್ರಮುಃ||

ಅವನ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಉಲ್ಕೆಗಳು ಬೀಳತೊಡಗಿದವು. ರಣಹದ್ದುಗಳು, ಕಾಗೆಗಳು ಮತ್ತು ಬಕಪಕ್ಷಿಗಳು ದಾರುಣವಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ವೃತ್ರನ ಮೇಲೆ ಅವು ಹರ್ಷದಿಂದ ಚಕ್ರದಂತೆ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

12273005a ತತಸ್ತಂ ರಥಮಾಸ್ಥಾಯ ದೇವಾಪ್ಯಾಯಿತಮಾಹವೇ|

12273005c ವಜ್ರೋದ್ಯತಕರಃ ಶಕ್ರಸ್ತಂ ದೈತ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯವೈಕ್ಷತ||

⁶⁹⁶ ಸಂಸೃಷ್ವಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಬಳಿಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತನಾದ ಶಕ್ರನು
ರಥವನ್ನೇರಿ ವಜ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ದೈತ್ಯನನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದನು.

12273006a ಅಮಾನುಷಮಥೋ ನಾದಂ ಸ ಮುಮೋಚ ಮಹಾಸುರಃ|

12273006c ವ್ಯಜ್ರಂಭತ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ತೀವ್ರಜ್ವರಸಮನ್ವಿತಃ|

12273006e ಅಥಾಸ್ಯ ಜ್ರಂಭತಃ ಶಕ್ರಸ್ತತೋ ವಜ್ರಮವಾಸೃಜತ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ತೀವ್ರ ಜ್ವರದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ಆ ಮಹಾಸುರನು
ಅಮಾನುಷವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಆಕಳಿಸತೊಡಗಿದನು. ಹಾಗೆ
ಆಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಮೇಲೆ ಶಕ್ರನು ವಜ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

12273007a ಸ ವಜ್ರಃ ಸುಮಹಾತೇಜಾಃ ಕಾಲಾಗ್ನಿಸದೃಶೋಪಮಃ|

12273007c ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ ಮಹಾಕಾಯಂ ವೃತ್ರಂ ದೈತ್ಯಮಪಾತಯತ್||

ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂತಿದ್ದ ಆ ವಜ್ರವು ಕೂಡಲೇ ಆ
ಮಹಾಕಾಯ ದೈತ್ಯ ವೃತ್ರನನ್ನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿತು.

12273008a ತತೋ ನಾದಃ ಸಮಭವತ್ಪುನರೇವ ಸಮಂತತಃ|

12273008c ವೃತ್ರಂ ವಿನಿಹತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ವೃತ್ರನು ಹತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ
ದೇವತೆಗಳ ಪುನಃ ನಿನಾದಗಳುಂಟಾದವು.

12273009a ವೃತ್ರಂ ತು ಹತ್ವಾ ಭಗವಾನ್ದಾನವಾರಿರ್ಮಹಾಯಶಾಃ|

12273009c ವಜ್ರೇಣ ವಿಷ್ಣುಯುಕ್ತೇನ ದಿವಮೇವ ಸಮಾವಿಶತ್||

ಭಗವಾನ್ ದಾನವಾರಿ ಮಹಾಯಶಸ್ವೀ ಇಂದ್ರನು ವಿಷ್ಣುಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ
ವಜ್ರದಿಂದ ವೃತ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12273010a ಅಥ ವೃತ್ರಸ್ಯ ಕೌರವ್ಯ ಶರೀರಾದಭಿನಿಸ್ಯತಾ|

12273010c ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ⁶⁹⁷ ಮಹಾಘೋರಾ ರೌದ್ರಾ

ಲೋಕಭಯಾವಹಾ||

ಕೌರವ್ಯ! ಆಗ ವೃತ್ರನ ಶರೀರದಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ

ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಹಾಘೋರ, ರೌದ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು
ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದಳು.

12273011a ಕರಾಲದಶನಾ ಭೀಮಾ ವಿಕೃತಾ ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಲಾ|

12273011c ಪ್ರಕೀರ್ಣಮೂರ್ಧಜಾ ಚೈವ ಘೋರನೇತ್ರಾ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕರಾಲವಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳು ವಿಕೃತಳೂ,
ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಲೆಯೂ, ಭಯಂಕರಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕೂದಲುಗಳು
ಕೆದರಿದ್ದವು. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಘೋರವಾಗಿದ್ದವು.

12273012a ಕಪಾಲಮಾಲಿನೀ ಚೈವ ಕೃಶಾ ಚ ಭರತರ್ಷಭ⁶⁹⁸|

12273012c ರುಧಿರಾದ್ರಾ ಚ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಚೀರವಸ್ತ್ರನಿವಾಸಿನೀ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಧರ್ಮಜ್ಞ! ಅವಳು ಕಪಾಲಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು
ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಕೃಶಳಾಗಿದ್ದಳು. ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದಿದ್ದಳು. ಹರಕು
ನಾರುಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಟ್ಟಿದ್ದಳು.

12273013a ಸಾಭಿನಿಷ್ಯಮ್ಯ ರಾಜೇಂದ್ರ ತಾದ್ಯಗ್ರೂಪಾ ಭಯಾವಹಾ|

12273013c ವಜ್ರಿಣಂ ಮೃಗಯಾಮಾಸ ತದಾ ಭರತಸತ್ತಮ||

697 ಬ್ರಹ್ಮವಧ್ಯಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

698 ಕೃತ್ಯೇವ ಭರತರ್ಷಭ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಭರತಸತ್ತಮ! ಅಂತಹ ಭಯಂಕರ ರೂಪದ ಅವಳು
ವೃತ್ರನ ಮೃತಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ವಜ್ರ ಇಂದ್ರನನ್ನು
ಹುಡುಕತೊಡಗಿದಳು.

12273014a ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ತ್ವ ಥ ಕಾಲಸ್ಯ ವೃತ್ರಹಾ ಕುರುನಂದನ|

12273014c ಸ್ವರ್ಗಾ ಯಾಭಿಮುಖಃ ಪ್ರಾಯಾಲ್ಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಕುರುನಂದನ! ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೃತ್ರಹನು ಲೋಕಗಳ ಹಿತವನ್ನು
ಬಯಸಿ ಸ್ವರ್ಗಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

12273015a ಬಿಸಾನ್ನಿಸರಮಾಣಂ⁶⁹⁹ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಕ್ರಂ ಮಹೌಜಸಮ್|

12273015c ಕಂಠೇ ಜಗ್ರಾಹ⁷⁰⁰ ದೇವೇಂದ್ರಂ ಸುಲಗ್ನಾ ಚಾಭವತ್ತದಾ||

ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಹೌಜಸ ಶಕ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳು
ದೇವೇಂದ್ರನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಳು.

12273016a ಸ ಹಿ ತಸ್ಮಿನ್ನಮುತ್ಪನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಕೃತೇ ಭಯೇ|

12273016c ನಲಿನ್ಯಾಂ ಬಿಸಮಧ್ಯಸ್ಥೋ ಬಭೂವಾಬ್ದಗಣಾನ್ಬಹೂನ್||

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಮಾಡಿದ ಆ ಭಯವು ಅವನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಲು
ಇಂದ್ರನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಕಮಲದ ನಾಳದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ
ಅಡಗಿದ್ದನು.

12273017a ಅನುಸೃತ್ಯ ತು ಯತ್ನಾತ್ಸ ತಯಾ ವೈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಯಾ|

699 ಸಾ ವಿನಿಸರಮಾಣಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

700 ಜಗ್ರಾಹ ವಧ್ಯಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12273017c ತದಾ ಗೃಹೀತಃ ಕೌರವ್ಯ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಕೌರವ್ಯ! ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಅವನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ
ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಳು. ಕೂಡಲೇ ಇಂದ್ರನು
ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟನಾದನು.

12273018a ತಸ್ಯಾ ವ್ಯಪೋಹನೇ ಶಕ್ರಃ ಪರಂ ಯತ್ನಂ ಚಕಾರ ಹ|

12273018c ನ ಚಾಶಕತ್ತಾಂ ದೇವೇಂದ್ರೋ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂ ವ್ಯಪೋಹಿತುಮ್||

ಅವಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ರನು ಪರಮ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.
ಆದರೂ ದೇವೇಂದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಲು
ಅಶಕ್ತನಾದನು.

12273019a ಗೃಹೀತ ಏವ ತು ತಯಾ ದೇವೇಂದ್ರೋ ಭರತರ್ಷಭ|

12273019c ಪಿತಾಮಹಮುಪಾಗಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ಪ್ರತ್ಯಪೂಜಯತ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವಾಗಲೇ
ದೇವೇಂದ್ರನು ಪಿತಾಮಹನ ಬಳಿಸಾರಿ ಶಿರಸಾ ವಂದಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದನು.

12273020a ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಗೃಹೀತಂ ಶಕ್ರಂ ತು ದ್ವಿಜಪ್ರವರಹತ್ಯಯಾ|

12273020c ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಂಚಿಂತಯಾಮಾಸ ತದಾ ಭರತಸತ್ತಮ||

ಭರತಸತ್ತಮ! ದ್ವಿಜಪ್ರವರನನ್ನು ಕೊಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು
ಇಂದ್ರನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮನು
ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು.

12273021a ತಾಮುವಾಚ ಮಹಾಬಾಹೋ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂ ಪಿತಾಮಹಃ|

12273021c ಸ್ವರೇಣ ಮಧುರೇಣಾಥ ಸಾಂತ್ವಯನ್ನಿವ ಭಾರತ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಭಾರತ ! ಆಗ ಪಿತಾಮಹನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಮಧುರ
ಸ್ವರದಿಂದ ಸಂತವಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆಂದನು:

12273022a ಮುಚ್ಯತಾಂ ತ್ರಿದಶೇಂದ್ರೋಽಯಂ ಮತ್ಪ್ರಿಯಂ ಕುರು ಭಾಮಿನಿ|

12273022c ಬ್ರೂಹಿ ಕಿಂ ತೇ ಕರೋಮ್ಯದ್ಯ ಕಾಮಂ ಕಂ ತ್ವಮಿಹೇಚ್ಚ ಸಿ||

“ಭಾಮಿನೀ ! ಈ ತ್ರಿದಶೇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು
ಮಾಡು. ಇಂದು ನಾನು ನಿನಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳು. ನೀನು
ಬಯಸಿದುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

12273023 ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೋವಾಚ|

12273023a ತ್ರಿಲೋಕಪೂಜಿತೇ ದೇವೇ ಪ್ರೀತೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಕರ್ತೃ|

12273023c ಕೃತಮೇವೇಹ ಮನ್ಯೇಽಹಂ ನಿವಾಸಂ ತು ವಿಧತ್ಸ್ವ ಮೇ||

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಹೇಳಿದಳು: “ತ್ರಿಲೋಕಪೂಜಿತನಾದ
ತ್ರಿಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ದೇವನೇ ಪ್ರೀತನಾದನೆಂದರೆ ನಾನು
ಕೃತಕೃತ್ಯಳಾದೆನೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನನಗೆ ನಿವಾಸವನ್ನು
ವಿಧಿಸು.

12273024a ತ್ವಯಾ ಕೃತೇಯಂ ಮರ್ಯಾದಾ ಲೋಕಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಿನಾ|

12273024c ಸ್ಥಾಪನಾ ವೈ ಸುಮಹತೀ ತ್ವಯಾ ದೇವ ಪ್ರವರ್ತಿತಾ||

ಲೋಕಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ನೀನು ಈ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು
ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ದೇವ ! ಈ ಮಹಾ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು
ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದಲ್ಲದೇ ನೀನೇ ಇದನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ.

12273025a ಪ್ರೀತೇ ತು ತ್ವಯಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರೇ ಪ್ರಭೋ|

12273025c ಶಕ್ರಾದಪಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ನಿವಾಸಂ ತು ವಿಧತ್ಸ್ಯ ಮೇ||

ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರ! ಪ್ರಭೋ! ಧರ್ಮಜ್ಞ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದರೆ ಈಗಲೇ ನಾನು ಶಕ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ನಿವಾಸವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡು.”

12273026 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12273026a ತಥೇತಿ ತಾಂ ಪ್ರಾಹ ತದಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂ ಪಿತಾಮಹಃ|

12273026c ಉಪಾಯತಃ ಸ ಶಕ್ರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಂ ವ್ಯಪೋಹತ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಪಿತಾಮಹನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಉಪಾಯದಿಂದ ಶಕ್ರನಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಹೊರಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

12273027a ತತಃ ಸ್ವಯಂಭುವಾ ಧ್ಯಾತಸ್ತತ್ರ ವಹ್ನಿರ್ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12273027c ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮುಪಸಂಗಮ್ಯ ತತೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಬಳಿಕ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸ್ವಯಂಭುವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದನು. ಅಗ್ನಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಸಾರಿ ಹೀಗೆಂದನು:

12273028a ಪ್ರಾಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಭಗವನ್ನೇವ ತ್ವತ್ಸಕಾಶಮರಿಂದಮ|

12273028c ಯತ್ಕರ್ತವ್ಯಂ ಮಯಾ ದೇವ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

“ಭಗವನ್! ದೇವ! ಅರಿಂದಮ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ದೇವ! ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.”

12273029 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12273029a ಬಹುಧಾ ವಿಭಜಿಷ್ಯಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಮಿಮಾಮಹಮ್|

12273029c ಶಕ್ರಸ್ಯಾದ್ಯ ವಿಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಚತುರ್ಭಾಗಂ ಪ್ರತೀಚ್ಛ ಮೇ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಇಂದು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಪಾಪವಿಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿಸಲು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇವಳ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.”

12273030 ಅಗ್ನಿರುವಾಚ|

12273030a ಮಮ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಕೋಽಂತೋ ವೈ ಬ್ರಹ್ಮನ್ದ್ರಾ ಯಸ್ವ ವೈ ಪ್ರಭೋ|

12273030c ಏತದಿಚ್ಛಾಮಿ ವಿಜ್ಞಾತುಂ ತತ್ತ್ವ ತೋ ಲೋಕಪೂಜಿತ||

ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಪ್ರಭೋ! ಲೋಕಪೂಜಿತ! ಇದರ ಅಂತ್ಯವು ಯಾವಾಗ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗ ನನಗೂ ಇದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸು. ಇದನ್ನು ತತ್ತ್ವ ತಃ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12273031 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12273031a ಯಸ್ತ್ವಾಂ ಜ್ವಲಂತಮಾಸಾದ್ಯ ಸ್ವಯಂ ವೈ ಮಾನವಃ ಕ್ವ ಚಿತ್|

12273031c ಬೀಜೌಷಧಿರಸ್ಮೈರ್ವಹ್ನೇ ನ ಯಕ್ಷ್ಯತಿ ತಮೋವೃತಃ||

12273032a ತಮೇಷಾ ಯಾಸ್ಯತಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ತತ್ರೈವ ಚ ನಿವತ್ಸ್ಯತಿ|

12273032c ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಹವ್ಯವಾಹ ವೈತು ತೇ ಮಾನಸೋ ಜ್ವರಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ವಹ್ನೇ! ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಬಳಿಬಂದು ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಬೀಜ-ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಜಿಸದೇ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹವ್ಯವಾಹ! ನಿನ್ನ ಮಾನಸ ಜ್ವರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೋ!”

12273033 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12273033a ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ತದ್ವಚೋ ಹವ್ಯಕವ್ಯಭುಕ್|

12273033c ಪಿತಾಮಹಸ್ಯ ಭಗವಾಂಸ್ತಥಾ ಚ ತದಭೂತ್ ಪ್ರಭೋ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಭೋ! ಪಿತಾಮಹನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಭಗವಾನ್ ಹವ್ಯಕವ್ಯಭುಕ್ ಅಗ್ನಿಯು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಆಯಿತು.

12273034a ತತೋ ವೃಕ್ಷೌಷಧಿತ್ರಣಂ ಸಮಾಹೂಯ ಪಿತಾಮಹಃ|

12273034c ಇಮಮರ್ಥಂ ಮಹಾರಾಜ ವಕ್ತುಂ ಸಮುಪಚಕ್ರಮೇ||

ಮಹಾರಾಜ! ಅನಂತರ ಪಿತಾಮಹನು ವೃಕ್ಷ-ಔಷಧಿ-ತ್ರಣಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವರಿಗೂ ಹೇಳಿದನು.

⁷⁰¹12273035a ತತೋ ವೃಕ್ಷೌಷಧಿತ್ರಣಂ ತಥೈವೋಕ್ತಂ ಯಥಾತಥಮ್|

12273035c ವ್ಯಥಿತಂ ವಹ್ನಿವದ್ರಾಜನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಿದಮಬ್ರವೀತ್||

ರಾಜನ್! ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ವೃಕ್ಷ-ಔಷಧಿ-ತ್ರಣಗಳೂ ವ್ಯಥಿತಗೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದವು:

12273036a ಅಸ್ಮಾಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾತೋ ಕೋಽಂತೋ ಲೋಕಪಿತಾಮಹ|

12273036c ಸ್ವಭಾವನಿಹತಾನಸ್ಮಾನ್ನ ಪುನರ್ಹಂತುಮರ್ಹಸಿ||

“ಲೋಕಪಿತಾಮಹ! ನಮ್ಮ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಯಾವಾಗ

---

⁷⁰¹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ| ಇಯಂ ವೃತ್ರಾದನುಪ್ರಾಪ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಮಹಾಭಯಾ| ಪುರುಹೂತಂ ಚತುರ್ಥಾಂಶಮಸ್ಯಾ ಯೂಯಂ ಪ್ರತೀಚ್ಛಥ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ? ಸ್ವಭಾವತಃ ನಾವು ಸ್ಥಾವರ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದಿದ್ದೇವೆ. ಪುನಃ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಾಯಿಸಬಾರದು.

12273037a ವಯಮಗ್ನಿಂ ತಥಾ ಶೀತಂ ವರ್ಷಂ ಚ ಪವನೇರಿತಮ್|

12273037c ಸಹಾಮಃ ಸತತಂ ದೇವ ತಥಾ ಚೇದನಭೇದನಮ್||

ದೇವ! ನಾವು ಸತತವೂ ಬೇಗೆ, ಛಳಿ, ಮಳೆ, ಭಿರುಗಾಳಿ, ಮತ್ತು
ಕತ್ತರಿಸುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ತುಂಡರಿಸುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

12273038a ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಮಿಮಾಮದ್ಯ ಭವತಃ ಶಾಸನಾದ್ವಯಮ್|

12273038c ಗ್ರಹೀಷ್ಯಾಮಸ್ತ್ರೀಲೋಕೇಶ ಮೋಕ್ಷಂ ಚಿಂತಯತಾಂ ಭವಾನ್||

ನಿನ್ನ ಶಾಸನದಂತೆ ಇಂದು ನಾವು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನೂ
ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ತ್ರಿಲೋಕೇಶ! ಆದರೆ ಇವುಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಮೋಕ್ಷವು
ಹೇಗಾಗುವುದೆನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ನೀನು ಯೋಚಿಸಬೇಕು.”

12273039 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12273039a ಪರ್ವಕಾಲೇ ತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಯೋ ವೈ ಚೇದನಭೇದನಮ್|

12273039c ಕರಿಷ್ಯತಿ ನರೋ ಮೋಹಾತ್ತಮೇಷಾನುಗಮಿಷ್ಯತಿ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪರ್ವಕಾಲವು ಬಂದೊದಗಿದಾಗ
ಮೋಹದಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಡಿದು ತುಂಡರಿಸುವ ನರನ ಹಿಂದೆಯೇ
ಇದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ.”⁷⁰².”

702 ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು ಹುಣ್ಣಿಮೆ-ಅಮವಾಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಯಲು
ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನೂ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ

12273040 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12273040a ತತೋ ವೃಕ್ಷೌಷಧಿತ್ರಣಮೇವಮುಕ್ತಂ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12273040c ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಭಿಸಂಪೂಜ್ಯ ಜಗಾಮಾಶು ಯಥಾಗತಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾತ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ವೃಕ್ಷ-
ಔಷಧಿ-ತ್ರಣಗಳು ಅವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದವೋ
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದವು.

12273041a ಆಹೂಯಾಪ್ಸರಸೋ ದೇವಸ್ತತೋ ಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ|

12273041c ವಾಚಾ ಮಧುರಯಾ ಪ್ರಾಹ ಸಾಂತ್ವಯನ್ನಿವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಅನಂತರ ಲೋಕಪಿತಾಮಹ ದೇವನು ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನು
ಕರೆದು ಅವರನ್ನು ಮಧುರ ಮಾತಿನಿಂದ ಸಂತವಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು:

12273042a ಇಯಮಿಂದ್ರಾದನುಪ್ರಾಪ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ವರಾಂಗನಾಃ|

12273042c ಚತುರ್ಥಮಸ್ಯಾ ಭಾಗಂ ಹಿ ಮಯೋಕ್ತಾಃ ಸಂಪ್ರತೀಚ್ಛತ||

“ವರಾಂಗನೆಯರೇ ! ಇಂದ್ರನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ
ನಾಲ್ಕನೇ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನೀವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ.”

12273043 ಅಪ್ಸರಸ ಊಚುಃ|

12273043a ಗ್ರಹಣೇ ಕೃತಬುದ್ಧೀನಾಂ ದೇವೇಶ ತವ ಶಾಸನಾತ್|

12273043c ಮೋಕ್ಷಂ ಸಮಯತೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಚಿಂತಯಸ್ವ ಪಿತಾಮಹ||

ಅಪ್ಸರೆಯರು ಹೇಳಿದರು: “ದೇವೇಶ ! ಪಿತಾಮಹ ! ನಿನ್ನ ಶಾಸನದಂತೆ

ಹಚ್ಚು ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಇದರಿಂದ
ಮೋಕ್ಷದೊರೆಯುವ ಸಮಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸು!”

12273044 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12273044a ರಜಸ್ವಲಾಸು ನಾರೀಷು ಯೋ ವೈ ಮೈಥುನಮಾಚರೇತ್|

12273044c ತಮೇಷಾ ಯಾಸ್ಯತಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವ್ಯೇತು ವೋ ಮಾನಸೋ ಜ್ವರಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಜಸ್ವಲೆ ನಾರಿಯರೊಂದಿಗೆ
ಮೈಥುನವನ್ನಾಚರಿಸುವವರ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ
ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಮಾನಸಜ್ವರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಿ.””

12273045 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12273045a ತಥೇತಿ ಹೃಷ್ಟಮನಸ ಉಕ್ತ್ವಾ ಧಾಪ್ನರಸಾಂ ಗಣಾಃ|

12273045c ಸ್ವಾನಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ರೇಮಿರೇ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ
ಅಪ್ಪರಗಣಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ರಮಿಸಿದವು.

12273046a ತತಸ್ತ್ರಿಲೋಕಕೃದ್ದೇವಃ ಪುನರೇವ ಮಹಾತಪಾಃ|

12273046c ಅಪಃ ಸಂಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಧ್ಯಾತಾಸ್ತಾಶ್ಚಾಪ್ಯಥಾಗಮನ್||

ಅನಂತರ ತ್ರಿಲೋಕಕೃತ್ ದೇವ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ಜಲದ ಕುರಿತು
ಯೋಚಿಸಿದನು. ಅವನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಜಲದೇವತೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಆಗಮಿಸಿದವು.

12273047a ತಾಸ್ತು ಸರ್ವಾಃ ಸಮಾಗಮ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಮಿತೌಜಸಮ್|

12273047c ಇದಮೂಚುರ್ವಚೋ ರಾಜನ್ವಣಿಪತ್ಯ ಪಿತಾಮಹಮ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಮಿತೌಜಸ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಬಂದು
ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದರು:

12273048a ಇಮಾಃ ಸ್ಮ ದೇವ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ವ ತ್ಸಕಾಶಮರಿಂದಮ|

12273048c ಶಾಸನಾತ್ತವ ದೇವೇಶ ಸಮಾಜ್ಞಾಪಯ ನೋ ವಿಭೋ||

“ದೇವ! ಅರಿಂದಮ! ದೇವೇಶ! ವಿಭೋ! ಇದೋ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ
ಶಾಸನದಂತೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಮಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸು!”

12273049 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12273049a ಇಯಂ ವೃತ್ರಾದನುಪ್ರಾಪ್ತಾ ಪುರುಹೂತಂ ಮಹಾಭಯಾ|

12273049c ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಚತುರ್ಥಾಂಶಮಸ್ಯಾ ಯೂಯಂ ಪ್ರತೀಚ್ಛತ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಇಂದ್ರನು ವೃತ್ರನಿಂದ ಈ ಮಹಾಭಯಂಕರ
ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವಳ ಚತುರ್ಥಾಂಶವನ್ನು
ನೀವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ.”

12273050 ಆಪ ಊಚುಃ|

12273050a ಏವಂ ಭವತು ಲೋಕೇಶ ಯಥಾ ವದಸಿ ನಃ ಪ್ರಭೋ|

12273050c ಮೋಕ್ಷಂ ಸಮಯತೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಸಂಚಿಂತಯಿತುಮರ್ಹಸಿ||

ಜಲದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿದರು: “ಲೋಕೇಶ! ಪ್ರಭೋ! ನೀನು
ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನಮಗಾಗಲಿ. ಆದರೆ ಇವಳಿಂದ ನಮ್ಮ
ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದರ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಬೇಕು.

12273051a ತ್ವಂ ಹಿ ದೇವೇಶ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪರಮೋ ಗುರುಃ|

12273051c ಕೋಽನ್ಯಃ ಪ್ರಸಾದೋ ಹಿ ಭವೇದ್ಯಃ ಕೃಚ್ಛಾನ್ಯಃ ಸಮುದ್ಧರೇತ್||

ದೇವೇಶ ! ನೀನೇ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಮ ಗುರುವು. ಈ ಕಷ್ಟದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸದೇ ಬೇರೆ ಯಾವುದು ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದವಾಗಬಲ್ಲದು?”

12273052 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12273052a ಅಲ್ಪಾ ಇತಿ ಮತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಯೋ ನರೋ ಬುದ್ಧಿಮೋಹಿತಃ|

12273052c ಶ್ಲೇಷ್ಮಮೂತ್ರಪುರೀಷಾಣಿ ಯುಷ್ಮಾಸು ಪ್ರತಿಮೋಕ್ಷ್ಯತಿ||

12273053a ತಮೇಷಾ ಯಾಸ್ಯತಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ತತ್ರೈವ ಚ ನಿವತ್ಸ್ಯತಿ|

12273053c ತಥಾ ವೋ ಭವಿತಾ ಮೋಕ್ಷ ಇತಿ ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮಿ ವಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಬುದ್ಧಿಮೋಹಿತನಾಗಿ ನೀವು ಅಲ್ಪರೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಫ-ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ನರನನ್ನೇ ಇದು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗಿ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಇವಳಿಂದ ನಿಮಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

12273054 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12273054a ತತೋ ವಿಮುಚ್ಯ ದೇವೇಂದ್ರಂ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ|

12273054c ಯಥಾನಿಸೃಷ್ಟಂ ತಂ ದೇಶಮಗಚ್ಚ ದ್ವೇವಶಾಸನಾತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ! ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೇವಶಾಸನದಂತೆ ಅವನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಜಾಗಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

12273055a ಏವಂ ಶಕ್ರೇಣ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಜನಾಧಿಪ|

12273055c ಪಿತಾಮಹಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ಸೋಽಶ್ವಮೇಧಮಕಲ್ಪಯತ್||

ಜನಾಧಿಪ! ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು,
ಪಿತಾಮಹನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು.

12273056a ಶ್ರುಯತೇ ಹಿ ಮಹಾರಾಜ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ವಾಸವೇನ ವ್ಯ|

12273056c ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ತತಃ ಶುದ್ಧಿಂ ಹಯಮೇಧೇನ ಲಬ್ಧವಾನ್||

ಮಹಾರಾಜ! ಹಯಮೇಧದಿಂದ ವಾಸವನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯಿಂದ
ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12273057a ಸಮವಾಪ್ಯ ಶ್ರಿಯಂ ದೇವೋ ಹತ್ವಾರಿಂಶ್ಚ ಸಹಸ್ರಶಃ|

12273057c ಪ್ರಹರ್ಷಮತುಲಂ ಲೇಭೇ ವಾಸವಃ ಪೃಥಿವೀಪತೇ||

ಪೃಥಿವೀಪತೇ! ಶ್ರೀಯನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆದು ದೇವ ವಾಸವನು
ಸಹಸ್ರಾರು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಅತುಲ ಹರ್ಷವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12273058a ವೃತ್ರಸ್ಯ ರುಧಿರಾಚ್ಚೈವ ಋಋಂಡಾಃ ಪಾರ್ಥ ಜಜ್ಞಿರೇ|

12273058c ದ್ವಿಜಾತಿಭಿರಭಕ್ಷ್ಯಾಸ್ತೇ ದೀಕ್ಷಿತೈಶ್ಚ ತಪೋಧನೈಃ||

ಪಾರ್ಥ! ವೃತ್ರನ ರಕ್ತದಿಂದ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಚ್ಚುಗಳಿರುವ ನವಿಲೇ
ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ದ್ವಿಜಾತಿಯವರಿಗೂ,
ದೀಕ್ಷಿತರಿಗೂ ಮತ್ತು ತಪೋಧನರಿಗೂ ಅವು ಅಭಕ್ಷ್ಯಗಳಾದವು.

12273059a ಸರ್ವಾವಸ್ಥಂ ತ್ವಮಪ್ಯೇಷಾಂ ದ್ವಿಜಾತೀನಾಂ ಪ್ರಿಯಂ ಕುರು|

12273059c ಇಮೇ ಹಿ ಭೂತಲೇ ದೇವಾಃ ಪ್ರಥಿತಾಃ ಕುರುನಂದನ||

ಕುರುನಂದನ! ನೀನೂ ಕೂಡ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ
ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನೇ ಮಾಡು. ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಇವರೇ ದೇವರೆಂದು

ಪ್ರಥಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

12273060a ಏವಂ ಶಕ್ರೇಣ ಕೌರವ್ಯ ಬುದ್ಧಿಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ನ್ಮಹಾಸುರಃ|

12273060c ಉಪಾಯಪೂರ್ವಂ ನಿಹತೋ ವೃತ್ತೋಽಧಾಮಿತತೇಜಸಾ||

ಕೌರವ್ಯ! ಹೀಗೆ ಶಕ್ರನು ಬುದ್ಧಿಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯ ಉಪಾಯದಿಂದ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವೀ ಮಹಾಸುರ ವೃತ್ತನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

12273061a ಏವಂ ತ್ವಮಪಿ ಕೌರವ್ಯ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮಪರಾಜಿತಃ|

12273061c ಭವಿಷ್ಯಸಿ ಯಥಾ ದೇವಃ ಶತಕ್ರತುರಮಿತ್ರಹಾ||

ಕೌರವ್ಯ! ಅಮಿತ್ರಹ ಶತಕ್ರತು ದೇವನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನೀನೂ ಕೂಡ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಅಪರಾಜಿತನಾಗುತ್ತೀಯೆ.

12273062a ಯೇ ತು ಶಕ್ರಕಥಾಂ ದಿವ್ಯಾಮಿಮಾಂ ಪರ್ವಸು ಪರ್ವಸು|

12273062c ವಿಪ್ರಮಧ್ಯೇ ಪರಿಷ್ಯಂತಿ ನ ತೇ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ಕಿಲ್ಬಿಷಮ್||

ಪರ್ವ-ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ರಕಥೆಯನ್ನು ಪಠಿಸುವವರು ಪಾಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12273063a ಇತ್ಯೇತದ್ವೃತ್ತಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಶಕ್ರಸ್ಯಾತ್ಯದ್ಭುತಂ ಮಹತ್|

12273063c ಕಥಿತಂ ಕರ್ಮ ತೇ ತಾತ ಕಿಂ ಭೂಯಃ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಅಯ್ಯಾ! ಹೀಗೆ ವೃತ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ರನ ಮಹಾ ಅದ್ಭುತ ಕರ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ?"

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾವಿಭಾಗೇ ತ್ರಿಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾವಿಭಾಗ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾವಿತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೭೪

ಜ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿ

ಶಿವನು ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದುದು; ಶಿವನ ಕ್ರೋಧದಿಂದ
ಜ್ವರದ ಉತ್ಪತ್ತಿ; ಜ್ವರದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು (1-60).

12274001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12274001a ಪಿತಾಮಹ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ|

12274001c ಅಸ್ತಿ ವೃತ್ರವಧಾದೇವ ವಿವಕ್ಷಾ ಮಮ ಜಾಯತೇ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ!

ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ! ಈ ವೃತ್ರವಧೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೇಳಲು
ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12274002a ಜ್ವರೇಣ ಮೋಹಿತೋ ವೃತ್ರಃ ಕಥಿತಸ್ತೇ ಜನಾಧಿಪ|

12274002c ನಿಹತೋ ವಾಸವೇನೇಹ ವಜ್ರೇಣೇತಿ ಮಮಾನಘ||

ಜನಾಧಿಪ! ಅನಘ! ವೃತ್ರನು ಜ್ವರದಿಂದ ಮೋಹಗೊಂಡಿದ್ದಾಗ
ವಾಸವನು ಅವನನ್ನು ವಜ್ರದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

12274003a ಕಥಮೇಷ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಜ್ವರಃ ಪ್ರಾದುರಭೂತ್ಕುತಃ|

12274003c ಜ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಪುಣತಃ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ಪ್ರಭೋ||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಪ್ರಭೋ! ಜ್ವರವು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು?
ನಿಪುಣತೆಯಿಂದ ಜ್ವರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಕೇಳ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12274004 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12274004a ಶೃಣು ರಾಜನ್ ಜ್ವರಸ್ಯೇಹ ಸಂಭವಂ ಲೋಕವಿಶ್ರುತಮ್|

12274004c ವಿಸ್ತರಂ ಚಾಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಾದೃಶಂ ಚೈವ ಭಾರತ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಭಾರತ! ಲೋಕವಿಶ್ರುತವಾಗಿರುವ
ಈ ಜ್ವರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಕೇಳು. ಅದು ಹೇಗಿತ್ತೋ ಹಾಗೆ
ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ.

12274005a ಪುರಾ ಮೇರೋರ್ಮಹಾರಾಜ ಶೃಂಗಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿಶ್ರುತಮ್|

12274005c ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಂ ನಾಮ ಸಾವಿತ್ರಂ ಸರ್ವರತ್ನವಿಭೂಷಿತಮ್|

12274005e ಅಪ್ರಮೇಯಮನಾದೃಷ್ಯಂ ಸರ್ವಲೋಕೇಷು ಭಾರತ||

ಮಹಾರಾಜ! ಭಾರತ! ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ
ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿಶ್ರುತ, ಸರ್ವರತ್ನವಿಭೂಷಿತ,
ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಪ್ರಮೇಯವೂ ಅನಾದೃಷ್ಯವೂ ಆದ
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಎಂಬ ಮೇರುವಿನ ಶಿಖರವಿತ್ತು.

12274006a ತತ್ರ ದೇವೋ ಗಿರಿತಟೇ ಹೇಮಧಾತುವಿಭೂಷಿತೇ|

12274006c ಪರ್ಯಂಕ ಇವ ವಿಭ್ರಾಜನ್ನುಪವಿಷ್ಠೋ ಬಭೂವ ಹ||

ಹೇಮಧಾತುವಿಭೂಷಿತವಾದ ಆ ಗಿರಿತಟದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದೇವದೇವ
ಶಂಕರನು ಪರ್ಯಂಕದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವಂತೆಯೇ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12274007a ಶೈಲರಾಜಸುತಾ ಚಾಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಸ್ಥಿತಾ ಬಭೌ|

12274007c ತಥಾ ದೇವಾ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ವಸವಶ್ಚ ಮಹೌಜಸಃ||

12274008a ತಥೈವ ಚ ಮಹಾತ್ಮಾನಾವಶ್ವಿನೌ ಭಿಷಜಾಂ ವರೌ|

12274008c ತಥಾ ವೈಶ್ರವಣೋ ರಾಜಾ ಗುಹ್ಯಕೈರಭಿಸಂವೃತಃ||

12274009a ಯಕ್ಷಾಣಾಮಧಿಪಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಕೈಲಾಸನಿಲಯಃ ಪ್ರಭುಃ|

⁷⁰³12274009c ಅಂಗಿರಃಪ್ರಮುಖಾಶ್ಚೈವ ತಥಾ ದೇವರ್ಷಯೋಽಪರೇ||

12274010a ವಿಶ್ವಾವಸುಶ್ಚ ಗಂಧರ್ವಸ್ತಥಾ ನಾರದಪರ್ವತೌ|

12274010c ಅಪ್ಸರೋಗಣಸಂಘಾಶ್ಚ ಸಮಾಜಗ್ಮುರನೇಕಶಃ||

ಶೈಲರಾಜ ಸುತೆಯೂ ನಿತ್ಯವೂ ಅವನ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹೌಜಸ ವಸುಗಳೂ, ವೈದ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮಹಾತ್ಮಾ ಅಶ್ವಿನಿಯರೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಗುಹ್ಯಕರಿಂದ ಸಂವೃತನಾಗಿ ಯಕ್ಷರ ಅಧಿಪತಿ ಕೈಲಾಸನಿಲಯ ಪ್ರಭು ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಜಾ ವೈಶ್ರವಣನೂ, ಅಂಗಿರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ, ವಿಶ್ವಾವಸು ಗಂಧರ್ವರೂ, ನಾರದ-ಪರ್ವತರೂ, ಅಪ್ಸರಗಣಸಂಘಗಳೂ ಮತ್ತು ಅನೇಕರು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು.

12274011a ವವೌ ಶಿವಃ ಸುಖೋ ವಾಯುರ್ನಾಗಂಧವಹಃ ಶುಚಿಃ|

12274011c ಸರ್ವರ್ತುಕುಸುಮೋಪೇತಾಃ ಪುಷ್ಪವಂತೋ ಮಹಾದ್ರುಮಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ನಾನಾಗಂಧಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಶುಚಿಯಾದ ಮಂಗಳಕರ

---

⁷⁰³ ಇದರ ಮೊದಲು ಈ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಶಂಖಪದ್ಮನಿಧಿಭ್ಯಾಂ ಚ ರೃದ್ಧಯಾ ಪರಮಯಾ ಸಹ| ಉಪಾಸಂತ ಮಹಾತ್ಮಾನಮುಶನಾ ಚ ಮಹಾಮುನಿಃ|| ಸನತ್ಕುಮಾರಪ್ರಮುಖಾಸ್ತಥೈವ ಚ ಮಹರ್ಷಯಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸುಖವಾಯುವು ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸರ್ವ ಋತುಗಳ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು
ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಪುಷ್ಪಭರಿತ ಮಹಾವೃಕ್ಷಗಳಿದ್ದವು.

12274012a ತಥಾ ವಿದ್ಯಾಧರಾಶ್ಚೈವ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚೈವ ತಪೋಧನಾಃ|

12274012c ಮಹಾದೇವಂ ಪಶುಪತಿಂ ಪರ್ಯುಪಾಸಂತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾಧರರೂ ಮತ್ತು ತಪೋಧನ ಸಿದ್ಧರೂ
ಮಹಾದೇವ ಪಶುಪತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12274013a ಭೂತಾನಿ ಚ ಮಹಾರಾಜ ನಾನಾರೂಪಧರಾಣ್ಯಥ|

12274013c ರಾಕ್ಷಸಾಶ್ಚ ಮಹಾರೌದ್ರಾಃ ಪಿಶಾಚಾಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಾಃ||

12274014a ಬಹುರೂಪಧರಾ ಹೃಷ್ಯಾ ನಾನಾಪ್ರಹರಣೋದ್ಯತಾಃ|

12274014c ದೇವಸ್ಯಾನುಚರಾಸ್ತತ್ರ ತಸ್ಥಿರೇ ಚಾನಲೋಪಮಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ದೇವನ ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪ ಅನುಚರರಾದ
ನಾನಾರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಭೂತಗಳೂ, ಮಹಾರೌದ್ರ ರಾಕ್ಷಸರೂ,
ಮಹಾಬಲಶಾಲೀ ಬಹುರೂಪಧರ ಪಿಶಾಚರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು.

12274015a ನಂದೀ ಚ ಭಗವಾಂಸ್ತತ್ರ ದೇವಸ್ಯಾನುಮತೇ ಸ್ಥಿತಃ|

12274015c ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಜ್ವಲಿತಂ ಶೂಲಂ ದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಸ್ವತೇಜಸಾ||

ಭಗವಾನ್ ನಂದಿಯೂ ಮಹಾದೇವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ
ದೇದೀಪ್ಯಮಾನನಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಿ
ನಿಂತಿದ್ದನು.

12274016a ಗಂಗಾ ಚ ಸರಿತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಸರ್ವ ತೀರ್ಥ ಜಲೋದ್ಯವಾ|

12274016c ಪರ್ಯುಪಾಸತ ತಂ ದೇವಂ ರೂಪಿಣೀ ಕುರುನಂದನ||

ಕುರುನಂದನ! ಸರಿತೆಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸರ್ವ ತೀರ್ಥ ಜಲೋದ್ಭವೆ
ರೂಪಿಣೀ ಗಂಗೆಯೂ ಕೂಡ ಆ ದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

12274017a ಏವಂ ಸ ಭಗವಾಂಸ್ತತ್ರ ಪೂಜ್ಯಮಾನಃ ಸುರರ್ಷಿಭಿಃ|

12274017c ದೇವೈಶ್ಚ ಸುಮಹಾಭಾಗ್ಯೈರ್ಮಹಾದೇವೋ ವ್ಯತಿಷ್ಠತ||

ಹೀಗೆ ಮಹಾಭಾಗ ಸುರರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ
ಭಗವಾನ್ ಮಹಾದೇವನು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದನು.

12274018a ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ತ್ವ ಥ ಕಾಲಸ್ಯ ದಕ್ಷೋ ನಾಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

12274018c ಪೂರ್ವೋಕ್ತೇನ ವಿಧಾನೇನ ಯಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣೋಽನ್ವಪದ್ಯತ||

ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ದಕ್ಷ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು
ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

12274019a ತತಸ್ತಸ್ಯ ಮಖಂ ದೇವಾಃ ಸರ್ವೇ ಶಕ್ರಪುರೋಗಮಾಃ|

12274019c ಗಮನಾಯ ಸಮಾಗಮ್ಯ ಬುದ್ಧಿಮಾಪೇದಿರೇ ತದಾ||

ಆಗ ಶಕ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೂ ಸೇರಿ ಅವನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ
ಹೋಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು.

12274020a ತೇ ವಿಮಾನೈರ್ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಜ್ವಲಿತೈರ್ಜ್ವಲನಪ್ರಭಾಃ|

12274020c ದೇವಸ್ಯಾನುಮತೇಽಗಚ್ಚನ್ಗಂಗಾದ್ವಾರಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ||

ಆ ಮಹಾತ್ಮರು ದೇವದೇವನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅಗ್ನಿ-
ಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗಾದ್ವಾರಕ್ಕೆ
ಹೋದರು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12274021a ಪ್ರಸ್ಥಿತಾ ದೇವತಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶೈಲರಾಜಸುತಾ ತದಾ|

12274021c ಉವಾಚ ವಚನಂ ಸಾಧ್ವೀ ದೇವಂ ಪಶುಪತಿಂ ಪತಿಮ್||

ದೇವತೆಗಳು ಹೊರಟಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶೈಲರಾಜಸುತೆ ಸಾಧ್ವಿಯು
ಪತಿ ದೇವ ಪಶುಪತಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು:

12274022a ಭಗವನ್ಸ್ವ ನು ಯಾಂತ್ಯೇತೇ ದೇವಾಃ ಶಕ್ರಪುರೋಗಮಾಃ|

12274022c ಬ್ರೂಹಿ ತತ್ತ್ವೇನ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ ಸಂಶಯೋ ಮೇ ಮಹಾನಯಮ್||

“ಭಗವನ್! ಶಕ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ತತ್ತ್ವಜ್ಞ!
ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾ ಸಂಶಯವುಂಟಾಗಿದೆ.”

12274023 ಮಹೇಶ್ವರ ಉವಾಚ|

12274023a ದಕ್ಷೋ ನಾಮ ಮಹಾಭಾಗೇ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪತಿರುತ್ತಮಃ|

12274023c ಹಯಮೇಧೇನ ಯಜತೇ ತತ್ರ ಯಾಂತಿ ದಿವೌಕಸಃ||

ಮಹೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಭಾಗೇ! ದಕ್ಷನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದಿವೌಕಸರು ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

12274024 ಉಮಾ ಉವಾಚ|

12274024a ಯಜ್ಞಮೇತಂ ಮಹಾಭಾಗ ಕಿಮರ್ಥಂ ನಾಭಿಗಚ್ಛಸಿ|

12274024c ಕೇನ ವಾ ಪ್ರತಿಷೇಧೇನ ಗಮನಂ ತೇ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಉಮೆಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಮಹಾಭಾಗ! ಈ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ನೀನೇಕೆ
ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ? ಅಥವಾ ಯಾವ ಪ್ರತಿಬಂಧದ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಗಮನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ?”

12274025 ಮಹೇಶ್ವರ ಉವಾಚ|

12274025a ಸುರೈರೇವ ಮಹಾಭಾಗೇ ಸರ್ವಮೇತದನುಷ್ಠಿತಮ್|

12274025c ಯಜ್ಞೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಮಮ ನ ಭಾಗ ಉಪಕಲ್ಪಿತಃ||

ಮಹೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಭಾಗೇ! ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಭಾಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಸರ್ವ ಸುರರೇ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

12274026a ಪೂರ್ವೋಪಾಯೋಪಪನ್ನೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ವರವರ್ಣಿನಿ|

12274026c ನ ಮೇ ಸುರಾಃ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಭಾಗಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಧರ್ಮತಃ||

ವರವರ್ಣಿನಿ! ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ಉಪಾಯಮಾರ್ಗದಂತೆ ಧರ್ಮತಃ ಸುರರು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಭಾಗವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ.”

12274027 ಉಮಾ ಉವಾಚ|

12274027a ಭಗವನ್ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಪ್ರಭವಾಭ್ಯಧಿಕೋ ಗುಣೈಃ|

12274027c ಅಜೇಯಶ್ಚಾಪ್ರಧೃಷ್ಯಶ್ಚ ತೇಜಸಾ ಯಶಸಾ ಶ್ರಿಯಾ||

ಉಮೆಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಭಗವನ್! ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯೂ, ಗುಣವಂತನೂ, ಅಜೇಯನೂ, ಅಧೃಷ್ಯನೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಸಂಪನ್ನನೂ ಆಗಿದ್ದೀಯೆ.

12274028a ಅನೇನ ತೇ ಮಹಾಭಾಗ ಪ್ರತಿಷೇಧೇನ ಭಾಗತಃ|

12274028c ಅತೀವ ದುಃಖಮುತ್ಪನ್ನಂ ವೇಪಥುಶ್ಚ ಮಮಾನಘ||

ಮಹಾಭಾಗ! ಅನಘ! ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಎಂದು ನನಗೆ ಅತೀವ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಶರೀರವೂ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದೆ.””

12274029 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12274029a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ಸಾ ದೇವೀ ದೇವಂ ಪಶುಪತಿಂ ಪತಿಮ್|

12274029c ತೂಷ್ಟೀಂಭೂತಾಭವದ್ರಾಜನ್ ದಹ್ಯಮಾನೇನ ಚೇತಸಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಪತಿ ದೇವ ಪಶುಪತಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಚೇತನವೇ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇವಿಯು ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

12274030a ಅಥ ದೇವ್ಯಾ ಮತಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಹೃದ್ಗತಂ ಯಚ್ಚಿಕೀರ್ಷಿತಮ್|

12274030c ಸ ಸಮಾಜ್ಞಾಪಯಾಮಾಸ ತಿಷ್ಠ ತ್ವಮಿತಿ ನಂದಿನಮ್||

ದೇವಿಯ ಮತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಮತ್ತು ಅವಳು ಏನು ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಅವಳ ಹೃದಯದ ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಂಕರನು ನಂದಿಗೆ “ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

12274031a ತತೋ ಯೋಗಬಲಂ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ|

12274031c ತಂ ಯಜ್ಞಂ ಸುಮಹಾತೇಜಾ ಭೀಮೈರನುಚರೈಸ್ತದಾ|

12274031e ಸಹಸಾ ಘಾತಯಾಮಾಸ ದೇವದೇವಃ ಪಿನಾಕಧೃಕ್||

ಅನಂತರ ಸರ್ವಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರ ಪಿನಾಕಧೃಕ್ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ದೇವದೇವನು ಯೋಗಬಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ತನ್ನ ಭಯಂಕರ ಅನುಚರರೊಂದಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದನು.

12274032a ಕೇ ಚಿನ್ನಾದಾನಮುಂಚಂತ ಕೇ ಚಿದ್ಧಾಸಾಂಶ್ಚ ಚಕ್ರೀ|

12274032c ರುಧಿರೇಣಾಪರೇ ರಾಜಂಸ್ತತ್ರಾಗ್ನಿಂ ಸಮವಾಕಿರನ್||

ರಾಜನ್! ಕೆಲವರು ಸಿಂಹನಾದಗೈಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು
ಅಟ್ಟಹಾಸಗೈಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಇತರರು ರಕ್ತದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು
ಆರಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು.

12274033a ಕೇ ಚಿದ್ರೂಪಾನ್ಮಮುತ್ಪಾಟ್ಯ ಬಭ್ರಮುವಿ ಕೃತಾನನಾಃ|

12274033c ಆಸ್ಪೈರನ್ಯೇ ಚಾಗ್ರಸಂತ ತಥೈವ ಪರಿಚಾರಕಾನ್||

ಕೆಲವು ವಿಕೃತಾನನರು ಯೂಪಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನ್ಯರು
ಪರಿಚಾರಕರನ್ನು ನುಂಗಿಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು.

12274034a ತತಃ ಸ ಯಜ್ಞೋ ನೃಪತೇ ವಧ್ಯಮಾನಃ ಸಮಂತತಃ|

12274034c ಆಸ್ಥಾಯ ಮೃಗರೂಪಂ ವೈ ವಿಮೇವಾಭ್ಯಪತತ್ತದಾ||

ನೃಪತೇ! ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಆಘಾತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ಯಜ್ಞವು
ಮೃಗರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆಕಾಶವನ್ನೇರಿ ಓಡತೊಡಗಿತು.

12274035a ತಂ ತು ಯಜ್ಞಂ ತಥಾರೂಪಂ ಗಚ್ಚಂತಮುಪಲಭ್ಯ ಸಃ|

12274035c ಧನುರಾದಾಯ ಬಾಣಂ ಚ ತದಾನ್ವಸರತ ಪ್ರಭುಃ||

ಅಂಥಹ ರೂಪತಾಳಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಭುವು
ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋದನು.

12274036a ತತಸ್ತಸ್ಯ ಸುರೇಶಸ್ಯ ಕ್ರೋಧಾದಮಿತತೇಜಸಃ|

12274036c ಲಲಾಟಾತ್ಪ್ರಸೃತೋ ಘೋರಃ ಸ್ವೇದಬಿಂದುರ್ಬಭೂವ ಹ||

ಆಗ ಕ್ರೋಧಿತನಾಗಿದ್ದ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವಿ ಸುರೇಶನ ಹಣೆಯಿಂದ
ಘೋರವಾದ ಬೆವರಿನ ಬಿಂದುವು ಹೊರಚಿಮ್ಮಿತು.

12274037a ತಸ್ಮಿನ್ ಪತಿತಮಾತ್ರೇ ತು ಸ್ವೇದಬಿಂದೌ ತಥಾ ಭುವಿ|

12274037c ಪ್ರಾದುರ್ಬಭೂವ ಸುಮಹಾನಗ್ನಿಃ ಕಾಲಾನಲೋಪಮಃ||

ಆ ಬೆವರಿನ ಬಿಂದುವು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಅದರಿಂದ
ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂಥಹ ಮಹಾ ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿತು.

12274038a ತತ್ರ ಚಾಜಾಯತ ತದಾ ಪುರುಷಃ ಪುರುಷರ್ಷಭ|

12274038c ಹ್ರಸ್ವೋಽತಿಮಾತ್ರರಕ್ತಾಕ್ಷೋ ಹರಿಶ್ಮ ಶ್ರುರ್ವಿಭೀಷಣಃ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕುಳನಾಗಿದ್ದ ರಕ್ತಾಕ್ಷನಾಗಿದ್ದ
ಕಂದುಬಣ್ಣದ ಮೀಸೆ-ಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಪುರುಷನು
ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡನು.

12274039a ಊರ್ಧ್ವಕೇಶೋಽತಿಲೋಮಾಂಗಃ ಶ್ರೇನೋಲೂಕಸ್ತಥೈವ ಚ|

12274039c ಕರಾಲಃ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣಶ್ಚ ರಕ್ತವಾಸಾಸ್ತಥೈವ ಚ||

ಅವನ ಕೂದಲುಗಳು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನ ಅಂಗಾಂಗಗಳು
ಗಿಡುಗನೋ ಅಥವಾ ಗೂಬೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ರೋಮಗಳಿಂದ
ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಮುಖವು ಕರಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಬಣ್ಣವು ಕಪ್ಪಾಗಿತ್ತು.
ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು.

12274040a ತಂ ಯಜ್ಞಂ ಸ ಮಹಾಸತ್ತ್ವೋಽದಹತ್ಕಕ್ಷಮಿವಾನಲಃ|

⁷⁰⁴12274040c ದೇವಾಶ್ಚಾಪ್ಯದ್ರವನ್ಸರ್ವೇ ತತೋ ಭೀತಾ ದಿಶೋ ದಶ||

704 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ವ್ಯಚರತ್ಸರ್ವತೋ ದೇವಾನ್ ಪ್ರಾದ್ರವತ್ಸ ಋಷೀಂಸ್ತಥಾ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಆ ಮಹಾಸತ್ವವು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯ ಹುಲ್ಲುಮೆದೆಯನ್ನು
 ಸುಟ್ಟುಹಾಕುವಂತೆ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿದನು. ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೂ
 ಭೀತರಾಗಿ ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋದರು.

12274041a ತೇನ ತಸ್ಮಿನ್ವಿಚರತಾ ಪುರುಷೇಣ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

12274041c ಪೃಥಿವೀ ವ್ಯಚಲದ್ರಾಜನ್ನತೀವ ಭರತರ್ಷಭ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಭರತರ್ಷಭ! ಆ ಪುರುಷನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ
 ಪೃಥ್ವಿಯು ಅತೀವವಾಗಿ ಕಂಪಿಸತೊಡಗಿತು.

12274042a ಹಾಹಾಭೂತೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ತು ನಾದೇ ಲೋಕಭಯಂಕರೇ⁷⁰⁵|

12274042c ಪಿತಾಮಹೋ ಮಹಾದೇವಂ ದರ್ಶಯನ್ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ||

ಲೋಕಭಯಂಕರವಾಗಿ ಅವನು ಸಿಂಹನಾದಗೈಯುತ್ತಿರಲಿ
 ಹಾಹಾಕಾರವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಪಿತಾಮಹನು ಅದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ
 ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

12274043a ಭವತೋಽಪಿ ಸುರಾಃ ಸರ್ವೇ ಭಾಗಂ ದಾಸ್ಯಂತಿ ವೈ ಪ್ರಭೋ|

12274043c ಕ್ರಿಯತಾಂ ಪ್ರತಿಸಂಹಾರಃ ಸರ್ವದೇವೇಶ್ವರ ತ್ವಯಾ||

“ಪ್ರಭೋ! ಸರ್ವದೇವೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನ ಕ್ರೋಧವನ್ನು
 ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸುರರೆಲ್ಲರೂ ನಿನಗೂ ಕೂಡ ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು
 ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

12274044a ಇಮಾ ಹಿ ದೇವತಾಃ ಸರ್ವಾ ಋಷಯಶ್ಚ ಪರಂತಪ|

⁷⁰⁵ ಹಾಹಾಭೂತಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಮುಪಲಕ್ಷ್ಯ ತದಾ ಪ್ರಭುಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12274044c ತವ ಕ್ರೋಧಾನ್ಮಹಾದೇವ ನ ಶಾಂತಿಮುಪಲೇಭಿರೇ||

ಪರಂತಪ! ಮಹಾದೇವ! ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಋಷಿಗಳೂ ನಿನ್ನ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ತಪ್ಪರಾಗಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

12274045a ಯಶ್ಚೈಷ ಪುರುಷೋ ಜಾತಃ ಸ್ವೇದಾತ್ತೇ ವಿಬುಧೋತ್ತಮ|

12274045c ಜ್ವರೋ ನಾಮೈಷ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಲೋಕೇಷು ಪ್ರಚರಿಷ್ಯತಿ||

ವಿಬುಧೋತ್ತಮ! ಧರ್ಮಜ್ಞ! ನಿನ್ನ ಬೆವರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಪುರುಷನು ಜ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12274046a ಏಕೀಭೂತಸ್ಯ ನ ಹ್ಯಸ್ಯ ಧಾರಣೇ ತೇಜಸಃ ಪ್ರಭೋ|

12274046c ಸಮರ್ಥಾ ಸಕಲಾ ಪೃಥ್ವೀ ಬಹುಧಾ ಸೃಜ್ಯತಾಮಯಮ್||

ಪ್ರಭೋ! ಒಂದೇ ಆಗಿರುವ ಇವನ ತೇಜಸ್ಸೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೃಥ್ವಿಯು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥಳಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಬೇಕು.”

12274047a ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ದೇವೋ ಭಾಗೇ ಚಾಪಿ ಪ್ರಕಲ್ಪಿತೇ|

12274047c ಭಗವಂತಂ ತಥೇತ್ಯಾಹ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಮಿತೌಜಸಮ್||

ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಕಲ್ಪಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ದೇವನು ಭಗವಂತ ಅಮಿತೌಜಸ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ “ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ!” ಎಂದನು.

12274048a ಪರಾಂ ಚ ಪ್ರೀತಿಮಗಮದ್ವತ್ಸ್ಮಯಂಶ್ಚ ಪಿನಾಕಧೃಕ್|

12274048c ಅವಾಪ ಚ ತದಾ ಭಾಗಂ ಯಥೋಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಭವಃ||

ಪಿನಾಕಧೃಕನು ಆಗ ಪರಮ ಪ್ರೀತನಾದನು ಮತ್ತು ಮುಗುಳ್ಳಕ್ಕನು.

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಭವನು ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12274049a ಜ್ವರಂ ಚ ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞೋ ಬಹುಧಾ ವ್ಯಸೃಜತ್ತದಾ|

12274049c ಶಾಂತ್ಯರ್ಥಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಶೃಣು ತಚ್ಚಾಪಿ ಪುತ್ರಕ||

ಪುತ್ರಕ! ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞನು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಜ್ವರವನ್ನು ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದನು. ಅದರ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12274050a ಶೀರ್ಷಾಭಿತಾಪೋ ನಾಗಾನಾಂ ಪರ್ವತಾನಾಂ ಶಿಲಾಜತುಃ|

12274050c ಅಪಾಂ ತು ನೀಲಿಕಾಂ ವಿದ್ಯಾನ್ನಿರ್ಮೋಕಂ ಭುಜಗೇಷು ಚ||

12274051a ಖೋರಕಃ ಸೌರಭೇಯಾಣಾಮೂಷರಂ ಪೃಥಿವೀತಲೇ|

12274051c ಪಶೂನಾಮಪಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ದೃಷ್ಟಿಪ್ರತ್ಯವರೋಧನಮ್||

ಆನೆಗಳ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ತಾಪ, ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಪ್ಪು ಖನಿಜ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ನೀಲಿಗಿಡ, ಸರ್ಪಗಳ ಪೊರೆ, ಎತ್ತು-ಹಸುಗಳಲ್ಲುಂಟಾಗುವ ಖೋರಕವೆಂಬ ಗೊರಸಿನ ರೋಗ, ಚೌಳುಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರದೇಶ, ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧಕವಾಗಿರುವವು - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಜ್ವರದ ನಾನಾ ರೂಪಗಳು.

12274052a ರಂಧ್ರಾಗತಮಥಾಶ್ವಾನಾಂ ಶಿಖೋದ್ಭೇದಶ್ಚ ಬರ್ಹಿಣಾಮ್|

12274052c ನೇತ್ರರೋಗಃ ಕೋಕಿಲಾನಾಂ ಜ್ವರಃ ಪ್ರೋಕ್ಷೋ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಕುದುರೆಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಮಾಂಸಖಂಡ, ನವಿಲುಗಳ ಶಿಖೆ, ಕೋಗಿಲೆಗಳ ನೇತ್ರರೋಗ ಇವುಗಳೂ ಜ್ವರವೆಂದೇ ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12274053a ಅಬ್ಜಾನಾಂ ಪಿತ್ತಭೇದಶ್ಚ ಸರ್ವೇಷಾಮಿತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್|

12274053c ಶುಕಾನಾಮಪಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಹಿಕ್ಕಿಕಾ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಜ್ವರಃ||

ಎಲ್ಲ ಕುರಿಗಳಿಗೂ ಪಿತ್ತಭೇದವೇ ಜ್ವರವೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.
ಸಮಸ್ತ ಗಿಳಿಗಳಿಗೂ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆಯೇ ಜ್ವರವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12274054a ಶಾರ್ದೂಲೇಷ್ಟಥ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಶ್ರಮೋ ಜ್ವರ ಇಹೋಚ್ಯತೇ|

12274054c ಮಾನುಷೇಷು ತು ಧರ್ಮಜ್ಞ ಜ್ವರೋ ನಾಮೈಷ ವಿಶ್ರುತಃ|

12274054e ಮರಣೇ ಜನ್ಮನಿ ತಥಾ ಮಧ್ಯೇ ಚಾವಿಶತೇ ನರಮ್||

ಧರ್ಮಜ್ಞ! ಶ್ರಮವೇ ಹುಲಿಗಳಿಗೆ ಜ್ವರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಜ್ಞ!
ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಇದು ಜ್ವರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದು
ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಜನ್ಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

12274055a ಏತನ್ಮಾಹೇಶ್ವರಂ ತೇಜೋ ಜ್ವರೋ ನಾಮ ಸುದಾರುಣಃ|

12274055c ನಮಸ್ಯಶ್ಚೈವ ಮಾನ್ಯಶ್ಚ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಭಿರೀಶ್ವರಃ||

ಮಹೇಶ್ವರನ ತೇಜಸ್ಸಾದ ಈ ಜ್ವರವೆನ್ನುವುದು ಅತ್ಯಂತ
ದಾರುಣವಾದುದು. ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಈ ಈಶ್ವರ ಜ್ವರವು
ವಂದನೀಯವು ಮತ್ತು ಮಾನನೀಯವು.

12274056a ಅನೇನ ಹಿ ಸಮಾವಿಷ್ಟೋ ವೃತ್ತೋ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ವರಃ|

12274056c ವ್ಯಜ್ರಂಭತ ತತಃ ಶಕ್ರಸ್ತಸ್ಮೈ ವಜ್ರಮವಾಸೃಜತ್||

ಇವನೇ ಧರ್ಮಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೃತ್ತನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದನು. ಆಗ
ಅವನು ಆಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶಕ್ರನು ಅವನ ಮೇಲೆ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದನು.

12274057a ಪ್ರವಿಶ್ಯ ವಜ್ರೋ ವೃತ್ರಂ ತು ದಾರಯಾಮಾಸ ಭಾರತ|

12274057c ದಾರಿತಶ್ಚ ಸ ವಜ್ರೇಣ ಮಹಾಯೋಗೀ ಮಹಾಸುರಃ|

12274057e ಜಗಾಮ ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ವಿಷ್ಣೋರಮಿತತೇಜಸಃ||

ಭಾರತ ! ವಜ್ರವು ಅವನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸೀಳಿಬಿಟ್ಟಿತು. ವಜ್ರದಿಂದ ಸೀಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಮಹಾಯೋಗೀ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವೀ ಮಹಾಸುರನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

12274058a ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ್ಯಾ ಹಿ ತೇನೇದಂ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪ್ತಮಭೂತ್ತುರಾ|

12274058c ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ನಿಹತೋ ಯುದ್ಧೇ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ಥಾನಮವಾಪ್ತವಾನ್||

ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಅವನು ಹಿಂದೆ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತನಾದ ಅವನು ವಿಷ್ಣುಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12274059a ಇತ್ಯೇಷ ವೃತ್ರಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಜ್ವರಸ್ಯ ಮಹತೋ ಮಯಾ|

12274059c ವಿಸ್ತರಃ ಕಥಿತಃ ಪುತ್ರ ಕಿಮನ್ಯತ್ ಪ್ರಬ್ರವೀಮಿ ತೇ||

ಪುತ್ರ ! ಹೀಗೆ ವೃತ್ರನನ್ನು ಆವೇಶಿಸಿದ್ದ ಮಹಾ ಜ್ವರದ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಬೇರೆ ಏನನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ?

12274060a ಇಮಾಂ ಜ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿಮದೀನಮಾನಸಃ

ಪಠೇತ್ಸದಾ ಯಃ ಸುಸಮಾಹಿತೋ ನರಃ|

12274060c ವಿಮುಕ್ತರೋಗಃ ಸ ಸುಖೀ ಮುದಾ ಯತೋ

ಲಭೇತ ಕಾಮಾನ್ಸ ಯಥಾಮನೀಷಿತಾನ್||

ಈ ಜ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಥನವನ್ನು ಸುಸಮಾಹಿತನಾಗಿ

ಅದೀನಮನಸ್ಯನಾಗಿ ಸದಾ ಪಠಿಸುವ ನರನು ರೋಗಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸುಖ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”⁷⁰⁶

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಜ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿನಾಮ ಚತುಃಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾವಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೭೫

ನಾರದ-ಸಮಂಗ ಸಂವಾದ

ಸಮಂಗನು ನಾರದನಿಗೆ ತನ್ನ ಶೋಕರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದುದು
(1-21).

12275001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12275001a ಶೋಕಾದ್ಧುಃಖಾಚ್ಚ ಮೃತ್ಯೋಶ್ಚ ತ್ರಸ್ಯಂತಿ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಸದಾ|

12275001c ಉಭಯಂ ಮೇ ಯಥಾ ನ ಸ್ಯಾತ್ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

⁷⁰⁶ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ನಂತರ ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್ ನಲ್ಲಿ 203 ಶ್ಲೋಕಗಳ ದಕ್ಷಪ್ರೋಕ್ತಶಿವಸಹಸ್ರನಾಮಸ್ತವವೆಂಬ ಅಧ್ಯಾಯವೂ ಮತ್ತು 46 ಶ್ಲೋಕಗಳ ಪಾಂಚಭೌತಿಕವೆಂಬ ಅಧ್ಯಾಯವೂ ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ್! ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸದಾ ಶೋಕದುಃಖ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುಗಳಿಗೆ ಭಯಪಡುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲವಂತಾಗಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.”

12275002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12275002a ಅತ್ರೈವೋದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12275002c ನಾರದಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಂ ಸಮಂಗಸ್ಯ ಚ ಭಾರತ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಸಮಂಗನೊಂದಿಗೆ ನಾರದನ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12275003 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12275003a ಉರಸೇವ ಪ್ರಣಮಸೇ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ತರಸೀವ ಚ|

12275003c ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟಮನಾ ನಿತ್ಯಂ ವಿಶೋಕ ಇವ ಲಕ್ಷ್ಯಸೇ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಇತರರು ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ನೀನು ದೀರ್ಘದಂಡನಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೀಯೆ. ಯಾರ ಸಹಾಯವೂ ಇಲ್ಲದೇ ನಿನ್ನ ಬಾಹುಗಳಿಂದಲೇ ಭವಸಾಗರವನ್ನು ಈಜುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ. ನಿತ್ಯವೂ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟ ಮನಸ್ಕನಾಗಿರುವ ನೀನು ಶೋಕವೇ ಇಲ್ಲದವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ.

12275004a ಉದ್ವೇಗಂ ನೇಹ ತೇ ಕಿಂ ಚಿತ್ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಮಪಿ ಲಕ್ಷಯೇ|

12275004c ನಿತ್ಯತ್ರಪ್ತ ಇವ ಸ್ವಸ್ಥೋ ಬಾಲವಚ್ಚ ವಿಚೇಷ್ಟಸೇ||

ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೂ ಯಾವ ಉದ್ವೇಗವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು

ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನಾಗಿ ಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿರುವೆ. ಬಾಲಕನಂತೆ
ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.”

12275005 ಸಮಂಗ ಉವಾಚ|

12275005a ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯಚ್ಚ ಸರ್ವಂ ಸತ್ತೇಷು ಮಾನದ|

12275005c ತೇಷಾಂ ತತ್ತ್ವಾನಿ ಜಾನಾಮಿ ತತೋ ನ ವಿಮನಾ ಹ್ಯಹಮ್||

ಸಮಂಗನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಾನದ ! ನಾನು ಸರ್ವಸತ್ತೆಗಳಲ್ಲಿರುವ
ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ
ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ವಿಮನಸ್ಕನಾಗಿಲ್ಲ.

12275006a ಉಪಕ್ರಮಾನಹಂ ವೇದ ಪುನರೇವ ಫಲೋದಯಾನ್|

12275006c ಲೋಕೇ ಫಲಾನಿ ಚಿತ್ರಾಣಿ ತತೋ ನ ವಿಮನಾ ಹ್ಯಹಮ್||

ಕರ್ಮಗಳ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಪುನಃ ಅವುಗಳಿಂದಾಗುವ
ಫಲಗಳನ್ನೂ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಚಿತ್ರ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನೂ
ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ವಿಮನಸ್ಕನಾಗಿಲ್ಲ.

12275007a ಅಗಾಧಾಶ್ಚಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಶ್ಚ ಗತಿಮಂತಶ್ಚ ನಾರದ|

12275007c ಅಂಧಾ ಜಡಾಶ್ಚ ಜೀವಂತಿ ಪಶ್ಯಾಸ್ಮಾನಪಿ ಜೀವತಃ||

ನಾರದ ! ಅಗಾಧ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರೂ, ಅಪ್ರತಿಷ್ಠರೂ, ಗತಿಮಂತರೂ,
ಅಂಧರೂ, ಜಡರೂ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನೂ ಕೂಡ
ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12275008a ವಿಹಿತೇನೈವ ಜೀವಂತಿ ಅರೋಗಾಂಗಾ ದಿವೌಕಸಃ|

12275008c ಬಲವಂತೋಽಬಲಾಶ್ಚೈವ ತದ್ವದಸ್ಮಾನ್ಸಭಾಜಯ||

ಅರೋಗಾಂಗರಾದ ದೇವತೆಗಳು, ಬಲವಂತರು ಮತ್ತು ಅಬಲರೂ
ಕೂಡ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ.
ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಭಾಗದಲ್ಲಿಷ್ಟಿರುವುದೋ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ
ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12275009a ಸಹಸ್ರಿಣಶ್ಚ ಜೀವಂತಿ ಜೀವಂತಿ ಶತಿನಸ್ತಥಾ|

12275009c ಶಾಕೇನ ಚಾನ್ಯೇ ಜೀವಂತಿ ಪಶ್ಯಾನ್ಮಾನಪಿ ಜೀವತಃ||

ಸಾವಿರವಿರುವವರೂ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೂರಿರುವವರೂ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಅನ್ಯರು ಕೇವಲ ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸುಗಳಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ
ನಾನೂ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು.

12275010a ಯದಾ ನ ಶೋಚೇಮಹಿ ಕಿಂ ನು ನ ಸ್ಯಾದ್

ಧರ್ಮೇಣ ವಾ ನಾರದ ಕರ್ಮಣಾ ವಾ|

12275010c ಕೃತಾಂತವಶ್ಯಾನಿ ಯದಾ ಸುಖಾನಿ

ದುಃಖಾನಿ ವಾ ಯನ್ನ ವಿಧರ್ಷಯಂತಿ||

ನಾರದ ! ಶೋಕವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಧರ್ಮದಿಂದಾಗಲೀ,
ಕರ್ಮದಿಂದಾಗಲೀ ನಮಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು
ಕೃತಾಂತ ಕಾಲನ ಅಧೀನವಾಗಿರುವಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ಏಕೆ
ಭಯಪಡಬೇಕು?

12275011a ಯಸ್ಮೈ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ಕಥಯಂತೇ ಮನುಷ್ಯಾಃ

ಪ್ರಜ್ಞಾಮೂಲೋ ಹೀಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಪ್ರಸಾದಃ|

12275011c ಮುಹ್ಯಂತಿ ಶೋಚಂತಿ ಯದೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ

ಪ್ರಜ್ಞಾಲಾಭೋ ನಾಸ್ತಿ ಮೂಢೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ||

ಯಾವುದನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೋ ಅದೇ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗೆ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮೋಹಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಶೋಕಿಸುತ್ತವೆ. ಮೂಢ ಇಂದ್ರಿಯಗಳುಳ್ಳವನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಲಾಭವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12275012a ಮೂಢಸ್ಯ ದರ್ಪಃ ಸ ಪುನರ್ಮೋಹ ಏವ
ಮೂಢಸ್ಯ ನಾಯಂ ನ ಪರೋಽಸ್ತಿ ಲೋಕಃ|

12275012c ನ ಹ್ಯೇವ ದುಃಖಾನಿ ಸದಾ ಭವಂತಿ
ಸುಖಸ್ಯ ವಾ ನಿತ್ಯಶೋ ಲಾಭ ಏವ||

ಮೂಢನಿಗೆ ದರ್ಪವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಅದೇ ಮೋಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಢನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಸದಾ ದುಃಖವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ನಿತ್ಯವೂ ಸುಖವೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

12275013a ಭಾವಾತ್ಮಕಂ ಸಂಪರಿವರ್ತಮಾನಂ
ನ ಮಾದೃಶಃ ಸಂಜ್ವರಂ ಜಾತು ಕುರ್ಯಾತ್|

12275013c ಇಷ್ಟಾನ್ ಭೋಗಾನ್ನಾನುರುಧ್ಯೇತ್ಸುಖಂ ವಾ
ನ ಚಿಂತಯೇದ್ಧುಃಖಮಭ್ಯಾಗತಂ ವಾ||

ಸಂಸಾರವು ಸತತವೂ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನಂತವನು ಸಂತಾಪಪಡಬಾರದು. ಇಷ್ಟ ಭೋಗಗಳ ಅಥವಾ ಸುಖದ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ದುಃಖವೇ ಬಂದರೂ ಚಿಂತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12275014a ಸಮಾಹಿತೋ ನ ಸ್ಪೃಹಯೇತ್ಪರೇಷಾಂ

ನಾನಾಗತಂ ನಾಭಿನಂದೇತ ಲಾಭಮ್

12275014c ನ ಚಾಪಿ ಹೃಷ್ಯೇದ್ವಿಪುಲೇಽರ್ಥಲಾಭೇ

ತಥಾರ್ಥನಾಶೇ ಚ ನ ವೈ ವಿಷೀದೇತ್||

ಸಮಾಹಿತನಾಗಿರುವವನು ಇತರರ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಡಬಾರದು. ಮುಂದಾಗುವ ಲಾಭದ ಕುರಿತು ಸಂತೋಷಪಡಬಾರದು. ವಿಪುಲ ಅರ್ಥಲಾಭವಾದರೂ ಹರ್ಷಪಡಬಾರದು. ಮತ್ತು ಅರ್ಥನಾಶವಾದರೂ ವಿಷಾದಿಸಬಾರದು.

12275015a ನ ಬಾಂಧವಾ ನ ಚ ವಿತ್ತಂ ನ ಕೌಲೀ

ನ ಚ ಶ್ರುತಂ ನ ಚ ಮಂತ್ರಾ ನ ವೀರ್ಯಮ್

12275015c ದುಃಖಾತ್ಮಾತುಂ ಸರ್ವ ಏವೋತ್ಸಹಂತೇ

ಪರತ್ರ ಶೀಲೇ ನ ತು ಯಾಂತಿ ಶಾಂತಿಮ್||

ಬಾಂಧವರಾಗಲೀ, ವಿತ್ತವಾಗಲೀ, ಉತ್ತಮ ಕುಲವಾಗಲೀ, ವಿದ್ಯೆಯಾಗಲೀ, ಮಂತ್ರಗಳಾಗಲೀ ಅಥವಾ ವೀರ್ಯವಾಗಲೀ - ಯಾವುದೂ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ ಸೇರಿಯೂ - ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶೀಲವೊಂದರಿಂದಲೇ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು.

12275016a ನಾಸ್ತಿ ಬುದ್ಧಿರಯುಕ್ತಸ್ಯ ನಾಯೋಗಾದ್ವಿದ್ಯತೇ ಸುಖಮ್

12275016c ಧೃತಿಶ್ಚ ದುಃಖತ್ಯಾಗಶ್ಚಾಪ್ಯುಭಯಂ ನಃ ಸುಖೋದಯಮ್||

ಯೋಗವಿಲ್ಲದಿರುವವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಗವಿಲ್ಲದೇ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲ. ಧೃತಿ ಮತ್ತು ದುಃಖತ್ಯಾಗ ಈ ಎರಡೂ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

12275017a ಪ್ರಿಯಂ ಹಿ ಹರ್ಷಜನನಂ ಹರ್ಷ ಉತ್ತೇಕವರ್ಧನಃ|

12275017c ಉತ್ತೇಕೋ ನರಕಾಯೈವ ತಸ್ಮಾತ್ತಂ ಸಂತ್ಯಜಾಮ್ಯಹಮ್||

ಪ್ರಿಯವಾದುದು ದೊರೆತಾಗ ಹರ್ಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹರ್ಷವು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಭಿಮಾನವೇ ನರಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12275018a ಏತಾನ್ ಶೋಕಭಯೋತ್ಸೇಕಾನೋಹನಾನ್ಸುಖದುಃಖಯೋಃ|

12275018c ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸಾಕ್ಷಿವಲ್ಲೋಕೇ ದೇಹಸ್ಯಾಸ್ಯ ವಿಚೇಷ್ಟನಾತ್||

ಈ ಶೋಕ-ಭಯ-ಅಭಿಮಾನಗಳು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸಿ ವಿಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಚಲನೆಯಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಲೋಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.

12275019a ಅರ್ಥಕಾಮೌ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ವಿಶೋಕೋ ವಿಗತಜ್ವರಃ|

12275019c ತೃಷ್ಣಾಮೋಹೌ ತು ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಚರಾಮಿ ಪೃಥಿವೀಮಿಮಾಮ್||

ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ತೃಷ್ಣೆ-ಮೋಹಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿ ವಿಶೋಕನೂ ವಿಗತಜ್ವರನೂ ಆಗಿ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12275020a ನ ಮೃತ್ಯುತೋ ನ ಚಾಧರ್ಮಾನ್ ಲೋಭಾನ್ ಕುತಶ್ಚನ|

12275020c ಪೀತಾಮೃತಸ್ಯೇವಾತ್ಯಂತಮಿಹ ಚಾಮುತ್ರ ವಾ ಭಯಮ್||

ಅಮೃತವನ್ನೇ ಕುಡಿದಿದ್ದೇನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಲ್ಲಾಗಲೀ ಮೃತ್ಯು, ಅಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಲೋಭಗಳಿಗೆ ಎಂದೂ

ಭಯಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

12275021a ಏತದ್ಬ್ರಹ್ಮನ್ವಿಜಾನಾಮಿ ಮಹತ್ಕೃತ್ವಾ ತಪೋಽವ್ಯಯಮ್|

12275021c ತೇನ ನಾರದ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ನ ಮಾಂ ಶೋಕಃ ಪ್ರಬಾಧತೇ||

ನಾರದ ! ಬ್ರಹ್ಮನ್ ! ಮಹಾ ಅವ್ಯಯ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ನಾನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ ಸಮಂಗನಾರದಸಂವಾದೇ ಪಂಚಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಂಗನಾರದಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾವಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೬

ನಾರದ-ಗಾಲವ ಸಂವಾದ

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ಗಾಲವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಾರದನು ಉತ್ತರಿಸಿದುದು (1-58).

12276001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12276001a ಅತತ್ತ್ವಜ್ಞಸ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಸತತಂ ಸಂಶಯಾತ್ಮನಃ|

12276001c ಅಕೃತವ್ಯವಸಾಯಸ್ಯ ಶ್ರೇಯೋ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದ, ಸತತವೂ ಸಂಶಯಾತ್ಮಕ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮತ್ತು ಪರಮಾರ್ಥಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇ ಮಾಡದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು.”

12276002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12276002a ಗುರುಪೂಜಾ ಚ ಸತತಂ ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಪರ್ಯುಪಾಸನಮ್|

12276002c ಶ್ರವಣಂ ಚೈವ ವಿದ್ಯಾನಾಂ⁷⁰⁷ ಕೂಟಸ್ಥಂ ಶ್ರೇಯ ಉಚ್ಯತೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಸತತವೂ ಗುರುಪೂಜೆ, ವೃದ್ಧರ ಸೇವೆ, ವೇದಗಳ ಶ್ರವಣ ಮತ್ತು ಕೂಟಸ್ಥನಾಗಿರುವುದು - ಇವು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12276003a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12276003c ಗಾಲವಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಂ ದೇವರ್ಷೀರ್ನಾರದಸ್ಯ ಚ||

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಗಾಲವ ಮತ್ತು ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

⁷⁰⁸12276004a ವೀತಮೋಹಕ್ಲಮಂ ವಿಪ್ರಂ ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತಂ ಚಿತೇಂದ್ರಿಯಮ್|

12276004c ಶ್ರೇಯಸ್ಕಾಮಂ ಚಿತಾತ್ಮಾನಂ ನಾರದಂ ಗಾಲವೋಽಬ್ರವೀತ್||

ಮೋಹ-ಆಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ,

⁷⁰⁷ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁷⁰⁸ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸ್ವಾಶ್ರಮಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ನಾರದಂ ದೇವವರ್ಚಸಮ್ | (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ, ಜಿತಾತ್ಮ ನಾರದನಿಗೆ ಗಾಲವನು
ಹೇಳಿದನು:

12276005a ಯೈಃ ಕೈಶ್ಚಿತ್ಸಂಮತೋ ಲೋಕೇ ಗುಣೈಸ್ತು ಪುರುಷೋ ನೃಪು|
12276005c ಭವತ್ಯನಪಗಾನ್ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನ್ ಗುಣಾಽಲ್ಲಕ್ಷಯಾಮ್ಯಹಮ್||

“ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪುರುಷನು ಯಾವ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗುವನೋ ಅಂತಹ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

12276006a ಭವಾನೇವಂವಿಧೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಸಂಶಯಂ ಚೇತ್ತುಮರ್ಹತಿ|
12276006c ಅಮೂಢಶ್ಚಿರಮೂಢಾನಾಂ ಲೋಕತತ್ತ್ವಮಜಾನತಾಮ್||

ಈ ರೀತಿ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವ ನೀನು ಲೋಕತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯದ,
ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ನಮ್ಮಂಥವರ
ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.

12276007a ಜ್ಞಾನೇ ಹ್ಯೇವಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯೇ ವಿಜಾನತಃ.⁷⁰⁹|
12276007c ಯತ್ಕಾರ್ಯಂ ನ ವ್ಯವಸ್ಯಾಮಸ್ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಮಾಡದೇ
ಇರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಬಹುದು ಎಂದು
ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು
ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾರದಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನೀನು ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕು.

⁷⁰⁹ ಸ್ಯಾತ್ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯೇ ವಿಜಾನತಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12276008a ಭಗವನ್ನಾಶ್ರಮಾಃ ಸರ್ವೇ ಪೃಥಗಾಚಾರದರ್ಶಿನಃ|

12276008c ಇದಂ ಶ್ರೇಯ ಇದಂ ಶ್ರೇಯ ಇತಿ ನಾನಾಪ್ರಧಾವಿತಾಃ||

ಭಗವನ್! ಸರ್ವ ಆಶ್ರಮಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಚಾರಗಳನ್ನು
ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು ಇದು
ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು ಎಂದು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ.

12276009a ತಾಂಸ್ತು ವಿಪ್ರಸ್ಥಿತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಾಸ್ತ್ರೈಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿನಂದಿನಃ|

12276009c ಸ್ವಶಾಸ್ತ್ರೈಃ ಪರಿತುಷ್ಟಾಂಶ್ಚ ಶ್ರೇಯೋ ನೋಪಲಭಾಮಹೇ||

ಎಲ್ಲರೂ ತಾವಿರುವ ಆಶ್ರಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಗಳೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ.
ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ ಮಾರ್ಗವು ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ತಿಳಿಯಲಾರದಾಗಿದ್ದೇವೆ.

12276010a ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯದಿ ಭವೇದೇಕಂ ವ್ಯಕ್ತಂ ಶ್ರೇಯೋ ಭವೇತ್ತದಾ|

12276010c ಶಾಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ಬಹುಭಿರ್ಭೂಯಃ ಶ್ರೇಯೋ ಗುಹ್ಯಂ ಪ್ರವೇಶಿತಮ್||

ಶಾಸ್ತ್ರವು ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದುವ ಉಪಾಯವೂ
ಅದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಮಾರ್ಗವು ರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದೆ.

12276011a ಏತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾಚ್ಛ್ರೇಯಃ ಕಲಿಲಂ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮಾಮ್|

12276011c ಬ್ರವೀತು ಭಗವಾಂಸ್ತನ್ನೇ ಉಪಸನ್ನೋಽಸ್ಮ್ಯಧೀಹಿ ಭೋಃ||

ಭೋ! ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಮಾರ್ಗವು ಎಲ್ಲಿಯೋ
ಬೆರೆತುಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನೀನು ನನಗೆ ದಯಮಾಡಿ

ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನೆಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳು. ನಾನು ನಿನ್ನ
ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

12276012 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12276012a ಆಶ್ರಮಾಸ್ತಾತ ಚತ್ವಾರೋ ಯಥಾಸಂಕಲ್ಪಿತಾಃ ಪೃಥಕ್|

12276012c ತಾನ್ಸರ್ವಾನನುಪಶ್ಯ ತ್ವಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯೈವ ಗಾಲವ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಯ್ಯಾ ಗಾಲವ! ಆಶ್ರಮಗಳು ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು
ಅವುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು
ಜ್ಞಾನವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಯಥಾರ್ಥರೂಪದಲ್ಲಿ
ಪರಿಶೀಲಿಸು.

12276013a ತೇಷಾಂ ತೇಷಾಂ ತಥಾ ಹಿ ತ್ವಮಾಶ್ರಮಾಣಾಂ ತತಸ್ತತಃ|

12276013c ನಾನಾರೂಪಗುಣೋದ್ದೇಶಂ ಪಶ್ಯ ವಿಪ್ರಸ್ಥಿತಂ ಪೃಥಕ್|

12276013e ನಯಂತಿ ಚೈವ ತೇ ಸಮ್ಯಗಭಿಪ್ರೇತಮಸಂಶಯಮ್||

ಆಯಾ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಗುಣಯುಕ್ತವಾದ ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು
ಹೇಳಿದ್ದಾರೋ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ಈ
ವಿಷಯವನ್ನು ನೀನು ಮನಗಾಣು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ
ಆಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಿಜತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12276014a ಋಜು ಪಶ್ಯಂಸ್ತಥಾ⁷¹⁰ ಸಮ್ಯಗಾಶ್ರಮಾಣಾಂ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್|

12276014c ಯತ್ತು ನಿಶ್ರೇಯಸಂ ಸಮ್ಯಕ್ತಚ್ಛೈವಾಸಂಶಯಾತ್ಮಕಮ್||

ಆದರೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಆಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳ ಪರಮತತ್ವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ

⁷¹⁰ ಅನ್ಯೇಽಪಶ್ಯಂಸ್ತಥಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು ಯಾವುದೋ ಅದು
ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಶಯರಹಿತವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

12276015a ಅನುಗ್ರಹಂ ಚ ಮಿತ್ರಾಣಾಮಮಿತ್ರಾಣಾಂ ಚ ನಿಗ್ರಹಮ್|

12276015c ಸಂಗ್ರಹಂ ಚ ತ್ರಿವರ್ಗಸ್ಯ ಶ್ರೇಯ ಆಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ತೋರುವುದು, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು
ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು -
ಇವು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ಮನೀಷಿಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12276016a ನಿವೃತ್ತಿಃ ಕರ್ಮಣಃ ಪಾಪಾತ್ಸತತಂ ಪುಣ್ಯಶೀಲತಾ|

12276016c ಸದ್ಭಿಶ್ಚ ಸಮುದಾಚಾರಃ ಶ್ರೇಯ ಏತದಸಂಶಯಮ್||

ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಹೊಂದುವುದು, ಸತತವೂ
ಪುಣ್ಯಶೀಲನಾಗಿರುವುದು, ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿರುವುದು ಮತ್ತು
ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು - ಇವು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ
ಶ್ರೇಯವಾದವು.

12276017a ಮಾರ್ದವಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ವ್ಯವಹಾರೇಷು ಚಾರ್ಜವಮ್|

12276017c ವಾಕ್ಶೈವ ಮಧುರಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಶ್ರೇಯ ಏತದಸಂಶಯಮ್||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಮೃದುತ್ವ, ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ, ಮಧುರ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವುದು - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

12276018a ದೇವತಾಭ್ಯಃ ಪಿತೃಭ್ಯಶ್ಚ ಸಂವಿಭಾಗೋಽತಿಥಿಷ್ವಪಿ|

12276018c ಅಸಂತ್ಯಾಗಶ್ಚ ಭೃತ್ಯಾನಾಂ ಶ್ರೇಯ ಏತದಸಂಶಯಮ್||

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದುದನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಭೃತ್ಯರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಿದೇ ಇರುವುದು - ಇವು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದವುಗಳು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

12276019a ಸತ್ಯಸ್ಯ ವಚನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಂ ತು ದುಷ್ಕರಮ್||

12276019c ಯದ್ಭೂತಹಿತಮತ್ಯಂತಮೇತತ್ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮ್ಯಹಮ್||

ಸತ್ಯವಚನವು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ಆದರೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ದುಷ್ಕರವು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹಿತವಾದುದು ಯಾವುದೋ ಅದೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12276020a ಅಹಂಕಾರಸ್ಯ ಚ ತ್ಯಾಗಃ ಪ್ರಣಯಸ್ಯ⁷¹¹ ಚ ನಿಗ್ರಹಃ|

12276020c ಸಂತೋಷಶ್ಚೈಕಚರ್ಯಾ ಚ ಕೂಟಸ್ಥಂ ಶ್ರೇಯ ಉಚ್ಯತೇ||

ಅಹಂಕಾರದ ತ್ಯಾಗ, ಇಚ್ಛೆ-ಅನುರಾಗಗಳ ನಿಗ್ರಹ, ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಏಕಾಂತವಾಸ - ಇವು ನಿಶ್ಚಿತ ಶ್ರೇಯಕಾರಕಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12276021a ಧರ್ಮೇಣ ವೇದಾಧ್ಯಯನಂ ವೇದಾಂಗಾನಾಂ ತಥೈವ ಚ|

12276021c ವಿದ್ಯಾರ್ಥಾನಾಂ⁷¹² ಚ ಜಿಜ್ಞಾಸಾ ಶ್ರೇಯ ಏತದಸಂಶಯಮ್||

ಧರ್ಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವೇದ-ವೇದಾಂಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ವಿದ್ಯೆಗಾಗಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ - ಇವು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದವು.

12276022a ಶಬ್ದರೂಪರಸಸ್ಪರ್ಶಾನ್ಸಹ ಗಂಧೇನ ಕೇವಲಾನ್||

711 ಪ್ರಮಾದಸ್ಯ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

712 ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಾನಾಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12276022c ನಾತ್ಯರ್ಥಮುಪಸೇವೇತ ಶ್ರೇಯಸೋಽರ್ಥೀ ಪರಂತಪ||

ಪರಂತಪ! ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಕೇವಲ ಶಬ್ದ-ರೂಪ-ರಸ-
ಸ್ಪರ್ಶ-ಗಂಧಗಳನ್ನು ಮಿತಿಮೀರಿ ಸೇವಿಸಬಾರದು.

12276023a ನಕ್ತಂಚರ್ಯಾ ದಿವಾಸ್ವಪ್ನಮಾಲಸ್ಯಂ ಪೈಶುನಂ ಮದಮ್|

12276023c ಅತಿಯೋಗಮಯೋಗಂ ಚ ಶ್ರೇಯಸೋಽರ್ಥೀ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್||

ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುವವನು ರಾತ್ರಿ ಸಂಚರಿಸುವುದನ್ನು, ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ
ನಿದ್ರೆಮಾಡುವುದನ್ನು, ಆಲಸ್ಯ, ಚಾಡಿಕೋರತನ, ಮದ, ಅತಿಯೋಗ
ಮತ್ತು ಅಯೋಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12276024a ಕರ್ಮೋತ್ಕರ್ಷಂ⁷¹³ ನ ಮಾರ್ಗೇತ ಪರೇಷಾಂ ಪರಿನಿಂದಯಾ|

12276024c ಸ್ವಗುಣೈರೇವ ಮಾರ್ಗೇತ ವಿಪ್ರಕರ್ಷಂ ಪೃಥಗ್ಜನಾತ್||

ಪರರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ತನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಉರ್ಜಿತ
ಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಇತರರಿಗಿಂತ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಕರ್ಷತೆಯನ್ನು
ಸ್ವಗುಣಗಳಿಂದಲೇ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

12276025a ನಿರ್ಗುಣಾಸ್ವೇವ ಭೂಯಿಷ್ಯಮಾತ್ಮಸಂಭಾವಿನೋ ನರಾಃ|

12276025c ದೋಷೈರನ್ಯಾನ್ಗುಣವತಃ ಕ್ಷಿಪಂತ್ಯಾತ್ಮಗುಣಕ್ಷಯಾತ್||

ನಿರ್ಗುಣಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಭಾವಿತರೆಂದು
ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಗುಣವಂತರನ್ನು
ದೋಷಾರೋಪಣೆಗಳಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

⁷¹³ ಆತ್ಮೋತ್ಕರ್ಷಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12276026a ಅನೂಚ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ಪುನಸ್ತೇ ಮನ್ಯಂತೇ ಮಹಾಜನಾತ್|

12276026c ಗುಣವತ್ತರಮಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ವೇನ ಮಾನೇನ ದರ್ಪಿತಾಃ||

ಮಹಾಜನರು ತಮ್ಮನ್ನು ನಿಂದಿಸದೇ ಇರುವುದರಿಂದ

ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ದರ್ಪಿತರಾದ ಗುಣಹೀನರು

ಮಹಾಜನರಿಗಿಂತಲೂ ತಾವು ಅಧಿಕರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

12276027a ಅಬ್ರುವನ್ಯಸ್ಯ ಚಿನ್ನಿಂದಾಮಾತ್ಮಪೂಜಾಮವರ್ಣಯನ್|

12276027c ವಿಪಶ್ಚಿದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯೇವ ಮಹದ್ರಶಃ||

ಆದರೆ ಯಾರ ನಿಂದೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೇ ಆತ್ಮಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನೂ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಉತ್ತಮಗುಣಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಮಹಾ

ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12276028a ಅಬ್ರುವನ್ವಾತಿ ಸುರಭಿರ್ಗಂಧಃ ಸುಮನಸಾಂ ಶುಚಿಃ|

12276028c ತಥೈವಾವ್ಯಾಹರನ್ ಭಾತಿ ವಿಮಲೋ ಭಾನುರಂಬರೇ||

ಪವಿತ್ರವಾದ ಮತ್ತು ಸುಮನೋಹರ ಹೂವುಗಳು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ

ಆಡದೇ ಸುಂಗಧವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ. ನಿರ್ಮಲ ಭಾನುವೂ ಹಾಗೆಯೇ

ಅಂಬರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಶವನ್ನೀಯುತ್ತಾನೆ.

12276029a ಏವಮಾದೀನಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಾನಿ ಮೇಧಯಾ|

12276029c ಜ್ವಲಂತಿ ಯಶಸಾ ಲೋಕೇ ಯಾನಿ ನ ವ್ಯಾಹರಂತಿ ಚ||

ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ

ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ

ಗುಣಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12276030a ನ ಲೋಕೇ ದೀಪ್ಯತೇ ಮೂರ್ಖಃ ಕೇವಲಾತ್ಮಪ್ರಶಂಸಯಾ|

12276030c ಅಪಿ ಚಾಪಿಹಿತಃ ಶ್ವಭ್ರೇ ಕೃತವಿದ್ಯಃ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

ಕೇವಲ ಆತ್ಮಪ್ರಶಂಸೆಯಿಂದ ಮೂರ್ಖನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಅದೇ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ
ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12276031a ಅಸನ್ನುಚ್ಛಿರಪಿ ಪೋಕ್ತಃ ಶಬ್ದಃ ಸಮುಪಶಾಮ್ಯತಿ|

12276031c ದೀಪ್ಯತೇ ತ್ವೇವ ಲೋಕೇಷು ಶನ್ಯೈರಪಿ ಸುಭಾಷಿತಮ್||

ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಅದು
ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಅದು
ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ.

12276032a ಮೂಢಾನಾಮವಲಿಪ್ತಾನಾಮಸಾರಂ ಭಾಷಿತಂ ಬಹು|

12276032c ದರ್ಶಯತ್ಯಂತರಾತ್ಮಾನಂ ದಿವಾ ರೂಪಮಿವಾಂಶುಮಾನ್⁷¹⁴||

ಸೂರ್ಯನು ಸೂರ್ಯಕಾಂತ ಮಣಿಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ
ರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಗರ್ವಿಷ್ಠ
ಮೂಢರಾಡುವ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳು ಅವರ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು
ಹೊರಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

12276033a ಏತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ಮೃಗಯಂತೇ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾಮ್|

12276033c ಪ್ರಜ್ಞಾಲಾಭೋ ಹಿ ಭೂತಾನಾಮುತ್ತಮಃ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮಾಮ್||

---

⁷¹⁴ ದರ್ಶಯತ್ಯಂತರಾತ್ಮಾನಮಗ್ನಿರೂಪಮಿವಾಂಶುಮಾನ್| (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ).

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾಲಾಭವೇ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

12276034a ನಾಪೃಷ್ಠಃ ಕಸ್ಯ ಚಿದ್ಭ್ರೂ ಯಾನ್ನ ಚಾನ್ಯಾಯೇನ ಪೃಚ್ಛತಃ|

12276034c ಜ್ಞಾನವಾನಪಿ ಮೇಧಾವೀ ಜಡವಲ್ಲೋಕಮಾಚರೇತ್||

ಮೇಧಾವಿಯು ಜ್ಞಾನವಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡದ ಯಾರಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಬಾರದು. ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೂ ಜಡನಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12276035a ತತೋ ವಾಸಂ ಪರೀಕ್ಷೇತ ಧರ್ಮನಿತ್ಯೇಷು ಸಾಧುಷು|

12276035c ಮನುಷ್ಯೇಷು ವದಾನ್ಯೇಷು ಸ್ವಧರ್ಮನಿರತೇಷು ಚ||

ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮನಿತ್ಯ ಸಾಧುಗಳ ಮಧ್ಯೆ, ಸ್ವಧರ್ಮ ನಿರತರಾದ ಉದಾರಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಾಸಿಸಲು ಬಯಸಬೇಕು.

12276036a ಚತುರ್ಣಾಂ ಯತ್ರ ವರ್ಣಾನಾಂ ಧರ್ಮವ್ಯತಿಕರೋ ಭವೇತ್|

12276036c ನ ತತ್ರ ವಾಸಂ ಕುರ್ವೀತ ಶ್ರೇಯೋರ್ಥಿ ವೈ ಕಥಂ ಚನ||

ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳ ಧರ್ಮಗಳು ಸಂಕರವಾಗುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯೋರ್ಥಿಯು ಎಂದೂ ವಾಸಿಸಬಾರದು.

12276037a ನಿರಾರಂಭೋಽಪ್ಯಯಮಿಹ ಯಥಾಲಬ್ಧೋಪಜೀವನಃ|

12276037c ಪುಣ್ಯಂ ಪುಣ್ಯೇಷು ವಿಮಲಂ ಪಾಪಂ ಪಾಪೇಷು ಚಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸದ ಮತ್ತು

ದೊರಕಿದ್ದುದರಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವನೂ ಕೂಡ
ಪುಣ್ಯಪುರುಷರ ಜೊತೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಪಾಪಿಷ್ಠರ
ಜೊತೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪಾಪವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12276038a ಅಪಾಮಗ್ನೇಸ್ತಥೇಂದೋಶ್ಚ ಸ್ಪರ್ಶಂ ವೇದಯತೇ ಯಥಾ|

12276038c ತಥಾ ಪಶ್ಯಾಮಹೇ ಸ್ಪರ್ಶಮುಭಯೋಃ ಪಾಪಪುಣ್ಯಯೋಃ||

ನೀರು, ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರರ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಹೇಗೆ ಶೀತ, ಉಷ್ಣ ಮತ್ತು
ಸುಖಸ್ಪರ್ಶಗಳ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಪುಣ್ಯವಂತರ
ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಪುಣ್ಯವೂ ಪಾಪಿಷ್ಠರ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಪಾಪವೂ
ಉಂಟಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

12276039a ಅಪಶ್ಯಂತೋಽನ್ನವಿಷಯಂ ಭುಂಜತೇ ವಿಘಸಾಶಿನಃ|

12276039c ಭುಂಜಾನಂ ಚಾನ್ನವಿಷಯಾನ್ವಿಷಯಂ ವಿದ್ಧಿ ಕರ್ಮಣಾಮ್||

ಯಜ್ಞಶೇಷವನ್ನು ಭುಂಜಿಸುವವರು ಅನ್ನವನ್ನು
ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಕಾಣದೇ ಪ್ರಸಾದಬುದ್ಧಿಯಿಂದ
ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅನ್ನವನ್ನು
ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಸೇವಿಸುವವರು ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ
ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿ.

12276040a ಯತ್ರಾಗಮಯಮಾನಾನಾಮಸತ್ಕಾರೇಣ ಪೃಚ್ಛತಾಮ್|

12276040c ಪ್ರಬ್ರೂಯಾದ್ಭ್ರಹ್ಮಣೋ ಧರ್ಮಂ ತ್ಯಜೇತ್ತಂ ದೇಶಮಾತ್ಮವಾನ್||

ಅನಾದರ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು
ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು ಒಡನೆಯೇ ಆ
ಸ್ಥಳವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12276041a ಶಿಷ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯಿಕಾ ವೃತ್ತಿಯತ್ರ ಸ್ಯಾತ್ಸುಸಮಾಹಿತಾ|

12276041c ಯಥಾವಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನಾ ಕಸ್ತಂ ದೇಶಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್||

ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ವ್ಯವಹಾರವು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು
ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಪರಿತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ?

12276042a ಆಕಾಶಸ್ಥಾ ಧ್ರುವಂ ಯತ್ರ ದೋಷಂ ಬ್ರೂಯುವಿಪಶ್ಚಿತಾಮ್|

12276042c ಆತ್ಮಪೂಜಾಭಿಕಾಮಾ ವೈ ಕೋ ವಸೇತ್ತತ್ರ ಪಂಡಿತಃ||

ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲದೇ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ
ದೋಷಾರೋಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ದೇಶದಲ್ಲಿ
ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಯಾವ ಪಂಡಿತನು
ತಾನೇ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ?

12276043a ಯತ್ರ ಸಂಲೋಡಿತಾ ಲುಬ್ಧೈಃ ಪ್ರಾಯಶೋ ಧರ್ಮಸೇತವಃ|

12276043c ಪ್ರದೀಪ್ತಮಿವ ಶೈಲಾಂತಂ ಕಸ್ತಂ ದೇಶಂ ನ ಸಂತ್ಯಜೇತ್||

ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸುವ ಯಾರುತಾನೇ - ಲುಬ್ಧರು ಪ್ರಾಯಶಃ
ಧರ್ಮದ ಎಲ್ಲ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನೂ ಮುರಿದಿರುವ ದೇಶವನ್ನು -
ಸೆರಗಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ತಾಗಿದೊಡನೇ ಉಟ್ಟಿರುವ ವಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಕಿತ್ತು
ಬಿಸಾಡುವಂತೆ - ಪರಿತ್ಯಜಿಸದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ?

12276044a ಯತ್ರ ಧರ್ಮಮನಾಶಂಕಾಶ್ಚ ರೇಯುವೀತಮತ್ಸರಾಃ|

12276044c ಚರೇತ್ತತ್ರ ವಸೇಚ್ಚೈವ ಪುಣ್ಯಶೀಲೇಷು ಸಾಧುಷು||

ಆದರೆ ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದೇ ಮತ್ಸರರಹಿತರಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು
ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುಣ್ಯಶೀಲ ಸಾಧುಜನರ ಸಮೀಪ ವಾಸಿಸಬೇಕು.

12276045a ಧರ್ಮಮರ್ಥನಿಮಿತ್ತಂ ತು ಚರೇಯುರ್ಯತ್ರ ಮಾನವಾಃ|

12276045c ನ ತಾನನುವಸೇಜ್ಜಾತು ತೇ ಹಿ ಪಾಪಕೃತೋ ಜನಾಃ||

ಹಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಇರುವಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ವಾಸಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂಥವರು ಪಾಪಕೃತಜನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12276046a ಕರ್ಮಣಾ ಯತ್ರ ಪಾಪೇನ ವರ್ತಂತೇ ಜೀವಿತೇಸ್ವವಃ|

12276046c ವ್ಯವಧಾವೇತ್ತತಸ್ತೂರ್ಣಂ ಸಸರ್ಪಾಚ್ಚ ರಣಾದಿವ||

ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಜನರು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು - ಹಾವು ಹೊಕ್ಕಿರುವ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೋಡುವಂತೆ - ಬೇಗ ದೂರ ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕು.

12276047a ಯೇನ ಖಿಟ್ವಾಂ ಸಮಾರೂಢಃ ಕರ್ಮಣಾನುಶಯೀ ಭವೇತ್|

12276047c ಆದಿತಸ್ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಮಿಚ್ಛತಾ ಭವಮಾತ್ಮನಃ||

ತನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಯಸುವವನು - ಯಾವ ಪಾಪಕರ್ಮದ ಫಲದಿಂದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ದುಃಖ ಪಡಬೇಕಾಗುವುದೋ ಅಂಥಹ ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನು - ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮಾಡಬಾರದು.

12276048a ಯತ್ರ ರಾಜಾ ಚ ರಾಜ್ಞಶ್ಚ ಪುರುಷಾಃ ಪ್ರತ್ಯನಂತರಾಃ|

12276048c ಕುಟುಂಬಿನಾಮಗ್ರಭುಜಸ್ಯಜೇತ್ತದ್ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಾತ್ಮವಾನ್||

ಎಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜಪುರುಷರು - ಕುಟುಂಬದವರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಊಟ ಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ - ಊಟಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12276049a ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾಸ್ತು ಗೃಭೋಕ್ತಾರೋ ಧರ್ಮನಿತ್ಯಾಃ ಸನಾತನಾಃ|

12276049c ಯಾಜನಾಧ್ಯಾಪನೇ ಯುಕ್ತಾ ಯತ್ರ ತದ್ರಾಷ್ಟ್ರಮಾವಸೇತ್||

ಎಲ್ಲಿ ಯಾಜನ-ಅಧ್ಯಾಪನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಧರ್ಮನಿತ್ಯ ಸನಾತನ ಶ್ರೋತ್ರೀಯರು ಮೊದಲು ಊಟಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಆ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು.

12276050a ಸ್ವಾಹಾಸ್ವಧಾವಷಟ್ಕಾರಾ ಯತ್ರ ಸಮ್ಯಗನುಷ್ಠಿತಾಃ|

12276050c ಅಜಸ್ರಂ ಚೈವ ವರ್ತಂತೇ ವಸೇತ್ತತ್ರಾವಿಚಾರಯನ್||

ಎಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಹಾಕಾರ (ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ), ಸ್ವಧಾಕಾರ (ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮ), ಮತ್ತು ವಷಟ್ಕಾರ (ಯಜ್ಞಕರ್ಮ)ಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯೋ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆಯೋ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಏನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೇ ವಾಸಿಸಬೇಕು.

12276051a ಅಶುಚೀನ್ಯತ್ರ ಪಶ್ಯೇತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ವೃತ್ತಿಕರ್ಶಿತಾನ್|

12276051c ತ್ಯಜೇತ್ತದ್ರಾಷ್ಟ್ರಮಾಸನ್ನಮುಪಸೃಷ್ಟಮಿವಾಮಿಷಮ್||

ಎಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಶುಚಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೋ ಆ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು - ಅದು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ - ವಿಷವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12276052a ಪ್ರಿಯಮಾಣಾ ನರಾ ಯತ್ರ ಪ್ರಯಚ್ಛೇಯುರಯಾಚಿತಾಃ|

12276052c ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತೋ ವಸೇತ್ತತ್ರ ಕೃತಕೃತ್ಯ ಇವಾತ್ಮವಾನ್||

ಎಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತ ಜನರು ಸತ್ತುರುಷರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕರೆದು ಅವರು ಯಾಚಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ನೀಡುತ್ತಾರೋ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಸಾಧಕನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ವಾಸಿಸಬಹುದು.

12276053a ದಂಡೋ ಯತ್ರಾವಿನೀತೇಷು ಸತ್ಕಾರಶ್ಚ ಕೃತಾತ್ಮಸು|

12276053c ಚರೇತ್ತತ್ರ ವಸೇಚ್ಚೈವ ಪುಣ್ಯಶೀಲೇಷು ಸಾಧುಷು||

ಎಲ್ಲಿ ಉದ್ಧತರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಮತ್ತು ಕೃತಾತ್ಮರಿಗೆ
ಸತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಶೀಲ ಸಾಧುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಾಸಿಸಿ
ಸಂಚರಿಸಬೇಕು.

12276054a ಉಪಸೃಷ್ಟೇಷ್ಟದಾಂತೇಷು ದುರಾಚಾರೇಷ್ಟಸಾಧುಷು|

12276054c ಅವಿನೀತೇಷು ಲುಬ್ಧೇಷು ಸುಮಹದ್ದಂಡಧಾರಣಮ್||

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವ, ಸಾಧುಜನರ ಮೇಲೆ
ದುರಾಚಾರವನ್ನೆಸಗುವ, ಉದ್ಧತ ಲುಬ್ಧಜನರಿಗೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು
ವಿಧಿಸಬೇಕು.

12276055a ಯತ್ರ ರಾಜಾ ಧರ್ಮನಿತ್ಯೋ ರಾಜ್ಯಂ ವೈ ಪರ್ಯುಪಾಸಿತಾ⁷¹⁵|

12276055c ಅಪಾಸ್ಯ ಕಾಮಾನ್ಯಾಮೇಶೋ ವಸೇತ್ತತ್ರಾವಿಚಾರಯನ್||

ಎಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಧರ್ಮನಿತ್ಯನಾಗಿದ್ದು ರಾಜ್ಯದ ಪರ್ಯುಪಾಸನೆಯನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತಕಾಮನೆಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದು
ವಿಷಯಭೋಗಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೋ ಅಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ
ವಿಚಾರಮಾಡದೇ ವಾಸಿಸಬೇಕು.

⁷¹⁵ ರಾಜ್ಯಂ ಧರ್ಮೇಣ ಪಾಲಯೇತ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12276056a ತಥಾಶೀಲಾ⁷¹⁶ ಹಿ ರಾಜಾನಃ ಸರ್ವಾನ್ವಿಷಯವಾಸಿನಃ|

12276056c ಶ್ರೇಯಸಾ ಯೋಜಯಂತ್ಯಾಶು ಶ್ರೇಯಸಿ ಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತೇ||

ಏಕೆಂದರೆ ರಾಜನ ಶೀಲವು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸರ್ವನಿವಾಸಿಗಳ ಶೀಲವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ರಾಜನು ತಾನು ಮಾತ್ರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಭಾಗಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12276057a ಪೃಚ್ಛತಸ್ತೇ ಮಯಾ ತಾತ ಶ್ರೇಯ ಏತದುದಾಹೃತಮ್|

12276057c ನ ಹಿ ಶಕ್ಯಂ ಪ್ರಧಾನೇನ ಶ್ರೇಯಃ ಸಂಖ್ಯಾತುಮಾತ್ಮನಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ನೀನು ಕೇಳಿದಂತೆ ಶ್ರೇಯವಾದುದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆತ್ಮದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

12276058a ಏವಂ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ವೃತ್ತಿಂ ಪ್ರಣಿಹಿತಾತ್ಮನಃ|

12276058c ತಪಸ್ಯವೇಹ ಬಹುಲಂ ಶ್ರೇಯೋ ವ್ಯಕ್ತಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಹೀಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಿತದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಅದರಿಂದಲೇ ವಿಪುಲ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೇಯೋವಾಚಿಕೋ ನಾಮ ಷಟ್ಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯೋವಾಚಿಕ ಎನ್ನುವ

⁷¹⁶ ಯಥಾಶೀಲಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

೨೭೭

ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ-ಸಗರ ಸಂವಾದ

ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಯು ಸಗರನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು
ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು (1-47).

12277001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12277001a ಕಥಂ ನು ಮುಕ್ತಃ⁷¹⁷ ಪೃಥಿವೀಂ ಚರೇದಸ್ಮದ್ವಿಧೋ ನೃಪಃ|

12277001c ನಿತ್ಯಂ ಕೈಶ್ಚ ಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಸಂಗಪಾಶಾದ್ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನಂಥಹ ನೃಪನು ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತನಾಗಿ
ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲನು? ನಿತ್ಯ ಯಾವ ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ
ಸಂಗಪಾಶಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬಲ್ಲನು?”

12277002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12277002a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಇತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12277002c ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿನಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸಗರಾಯಾನುಪೃಚ್ಛತೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಗರನು ಕೇಳಲು
ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಯು ಹೇಳಿದ ಈ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಿನಗೆ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

⁷¹⁷ ಯುಕ್ತಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12277003 ಸಗರ ಉವಾಚ

12277003a ಕಿಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಕೃತ್ವೇಹ ಸುಖಮಶ್ನುತೇ|

12277003c ಕಥಂ ನ ಶೋಚೇನ್ನ ಕ್ಷುಭ್ಯೇದೇತದಿಚ್ಛಾಮಿ ವೇದಿತುಮ್||

ಸಗರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಮ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ? ಮನುಷ್ಯನು ಶೋಕಿಸದಿರಲು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕುಲಗೊಳ್ಳದಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ? ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12277004 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12277004a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತದಾ ತಾಕ್ಷ್ಯಃ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಃ|

12277004c ವಿಬುಧ್ಯ ಸಂಪದಂ ಚಾಗ್ರಾಂ ಸದ್ವಾಕ್ಯಮಿದಮಬ್ರವೀತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಕೇಳಲು ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ ತಾಕ್ಷ್ಯ⁷¹⁸ನು ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ರ ದೈವೀಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಿಳಿದು ಈ ಸದ್ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು”

12277005a ಸುಖಂ ಮೋಕ್ಷಸುಖಂ ಲೋಕೇ ನ ಚ

ಲೋಕೋ⁷¹⁹ವಗಚ್ಛತಿ|

12277005c ಪ್ರಸಕ್ತಃ ಪುತ್ರಪಶುಷು ಧನಧಾನ್ಯಸಮಾಕುಲಃ||

“ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಸುಖವೇ ಯಥಾರ್ಥ ಸುಖವು. ಧನ-ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಪುತ್ರ-ಪಶುಗಳ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಇದನ್ನು

718 ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ತಾಕ್ಷ್ಯ.

719 ಮೂಢೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರನು.

12277006a ಸಕ್ತಬುದ್ಧಿರಶಾಂತಾತ್ಮಾ ನ ಸ ಶಕ್ಯಶ್ಚಿ ಕಿತ್ತಿತುಮ್|

12277006c ಸ್ನೇಹಪಾಶಸಿತೋ ಮೂಢೋ ನ ಸ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ವಿಷಯಾಸಕ್ತ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಶಾಂತಾತ್ಮ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ
ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸ್ನೇಹಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತನಾದ
ಮೂಢನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದವನಲ್ಲ.

12277007a ಸ್ನೇಹಜಾನಿಹ ತೇ ಪಾಶಾನ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶೃಣು ತಾನ್ಮಮ|

12277007c ಸಕರ್ಣಕೇನ ಶಿರಸಾ ಶಕ್ಯಾಶ್ಚೇತ್ತುಂ ವಿಜಾನತಾ||

ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಪಾಶಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವುಗಳನ್ನು
ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು. ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುವವನು ಇದನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12277008a ಸಂಭಾವ್ಯ ಪುತ್ರಾನ್ಕಾಲೇನ ಯೌವನಸ್ಥಾನ್ನಿವೇಶ್ಯ ಚ|

12277008c ಸಮರ್ಥಾನ್ ಜೀವನೇ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮುಕ್ತಶ್ಚ ರ ಯಥಾಸುಖಮ್||

ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದು, ಯೌವನಸ್ಥರಾಗಿ ತಮ್ಮ
ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನೋಡಿ
ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.

12277009a ಭಾರ್ಯಾಂ ಪುತ್ರವತೀಂ ವೃದ್ಧಾಂ ಲಾಲಿತಾಂ ಪುತ್ರವತ್ಸಲಾಮ್|

12277009c ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪ್ರಜಹಿ ಕಾಲೇ ತ್ವಂ ಪರಾರ್ಥಮನುದೃಶ್ಯ ಚ||

ಪುತ್ರವತಿಯಾದ, ವೃದ್ಧಿಯಾದ, ಪುತ್ರವತ್ಸಲೆ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳು
ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನೀನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ

ಪರಮಾರ್ಥವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಯೋಗ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನೂ
ಪರಿತ್ಯಜಿಸು.

12277010a ಸಾಪತ್ಯೋ ನಿರಪತ್ಯೋ ವಾ ಮುಕ್ತಶ್ಚರ ಯಥಾಸುಖಮ್|

12277010c ಇಂದ್ರಿಯೈರಿಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಂಸ್ತ್ವ ಮನುಭೂಯ ಯಥಾವಿಧಿ||

12277011a ಕೃತಕೌತೂಹಲಸ್ತೇಷು ಮುಕ್ತಶ್ಚರ ಯಥಾಸುಖಮ್|

12277011c ಉಪಪತ್ಯೋಪಲಭ್ಯೇಷು ಲಾಭೇಷು ಚ ಸಮೋ ಭವ||

ಮಕ್ಕಳಿರಲಿ ಅಥವಾ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿರಲಿ - ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗಿ
ಸಂಚರಿಸು. ಇಂದ್ರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಗಳನ್ನು
ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕುತೂಹಲವನ್ನು
ತೊರೆದು ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.

ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುವ ಲಾಭ-ಅಲಾಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಭಾವವನ್ನಿಡು.

12277012a ಏಷ ತಾವತ್ಸಮಾಸೇನ ತವ ಸಂಕೀರ್ತಿತೋ ಮಯಾ|

12277012c ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥೋ ವಿಸ್ತರೇಣಾಪಿ ಭೂಯೋ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಚ್ಚ್ಯುಃ||

ಇದೂವರೆಗೆ ನಾನು ಮೋಕ್ಷದ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆನು.

ಈಗ ಇದರ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12277013a ಮುಕ್ತಾ ವೀತಭಯಾ ಲೋಕೇ ಚರಂತಿ ಸುಖಿನೋ ನರಾಃ|

12277013c ಸಕ್ತಭಾವಾ ವಿನಶ್ಯಂತಿ ನರಾಸ್ತತ್ರ ನ ಸಂಶಯಃ||

12277014a ಆಹಾರಸಂಚಯಾಶ್ಚೈವ ತಥಾ ಕೀಟಪಿಪೀಲಿಕಾಃ|

12277014c ಅಸಕ್ತಾಃ ಸುಖಿನೋ ಲೋಕೇ ಸಕ್ತಾಶ್ಚೈವ ವಿನಾಶಿನಃ||

ಮುಕ್ತ ನರರು ಭಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸುಖಿಗಳಾಗಿ

ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೀಟ-ಇರುವೆಗಳಂತೆ ಆಹಾರಸಂಚಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸಕ್ತರಾದ ನರರು ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತರು ಸುಖಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಕ್ತರು ವಿನಾಶಹೊಂದುವವರು.

12277015a ಸ್ವಜನೇ ನ ಚ ತೇ ಚಿಂತಾ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಮೋಕ್ಷಬುದ್ಧಿನಾ|

12277015c ಇಮೇ ಮಯಾ ವಿನಾಭೂತಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಕಥಂ ತ್ವಿತಿ||

ಮೋಕ್ಷಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು “ನಾನಿಲ್ಲದೇ ಇವರು ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸುವರು?” ಎಂದು ಸ್ವಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬಾರದು.

12277016a ಸ್ವಯಮುತ್ತದ್ಯತೇ ಜಂತುಃ ಸ್ವಯಮೇವ ವಿವರ್ಧತೇ|

12277016c ಸುಖದುಃಖೇ ತಥಾ ಮೃತ್ಯುಂ ಸ್ವಯಮೇವಾಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಜಂತುವು ಸ್ವಯಂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12277017a ಭೋಜನಾಚ್ಚಾದನೇ ಚೈವ ಮಾತ್ರಾ ಪಿತ್ರಾ ಚ ಸಂಗ್ರಹಮ್|

12277017c ಸ್ವಕೃತೇನಾಧಿಗಚ್ಛಂತಿ ಲೋಕೇ ನಾಸ್ತಕೃತಂ ಪುರಾ||

ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಊಟ-ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೂ, ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಕರ್ಮದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ಹಿಂದೆ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದುದರ ಯಾವ ಫಲವನ್ನೂ

ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12277018a ಧಾತ್ರಾ ವಿಹಿತಭಕ್ಷಾಣಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಮೇದಿನೀಮ್|

12277018c ಲೋಕೇ ವಿಪರಿಧಾವಂತಿ ರಕ್ಷಿತಾನಿ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿ||

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಸ್ವಕರ್ಮಫಲಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದಲೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ವಿಧಾತ್ಯವು ಈ ಮೇದಿನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಹಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವನೋ ಅದನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12277019a ಸ್ವಯಂ ಮೃತ್ಪಿಂಡಭೂತಸ್ಯ ಪರತಂತ್ರಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ|

12277019c ಕೋ ಹೇತುಃ ಸ್ವಜನಂ ಪೋಷ್ಪುಂ ರಕ್ಷಿತುಂ ವಾದ್ಯಥಾತ್ಮನಃ||

ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಯಂತೆ ಸರ್ವದಾ ಪರತಂತ್ರನಾಗಿರುವಾಗ ಅಂಥದ ಅದೃಥಾತ್ಮ ಯಾರು ತಾನೇ ಸ್ವಜನರ ಪೋಷಣೆ-ರಕ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ?

12277020a ಸ್ವಜನಂ ಹಿ ಯದಾ ಮೃತ್ಯುರ್ಹಂತ್ಯೇವ ತವ ಪಶ್ಯತಃ|

12277020c ಕೃತೇಽಪಿ ಯತ್ನೇ ಮಹತಿ ತತ್ರ ಬೋದ್ಧವ್ಯಮಾತ್ಮನಾ||

ನೀನು ಎಷ್ಟೇ ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಮುಂದೆಯೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವಜನರನ್ನು ಮೃತ್ಯುವು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವಾಗಲಾದರೂ ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಎಷ್ಟೆನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12277021a ಜೀವಂತಮಪಿ ಚೈವೈನಂ ಭರಣೇ ರಕ್ಷಣೇ ತಥಾ|

12277021c ಅಸಮಾಪ್ತೇ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪಶ್ಚಾದಪಿ ಮರಿಷ್ಯಸಿ||

ನೀನು ಭರಣ-ಪೋಷಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವವರು
ಜೀವಂತವಿರುವಾಗಲೇ ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸದೆಯೇ ನೀನು ಬಿಟ್ಟು
ಸತ್ತುಹೋಗಬಹುದು.

12277022a ಯದಾ ಮೃತಶ್ಚ ಸ್ವಜನಂ ನ ಜ್ಞಾಸ್ಯಸಿ ಕಥಂ ಚನ|

12277022c ಸುಖಿತಂ ದುಃಖಿತಂ ವಾಪಿ ನನು ಬೋಧ್ಯವ್ಯಮಾತ್ಮನಾ||

ಮೃತನಾದ ನಿನ್ನವನೂ ಮರಣಾನಂತರ ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಾನೋ
ಅಥವಾ ದುಃಖಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಎನ್ನುವುದು ನಿನಗೆ ಎಂದೂ
ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು
ಯೋಚನೆಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

12277023a ಮೃತೇ ವಾ ತ್ವಯಿ ಜೀವೇ ವಾ ಯದಿ ಭೋಕ್ಷ್ಯತಿ ವೈ ಜನಃ|

12277023c ಸ್ವಕೃತಂ ನನು ಬುದ್ಧೈವಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಹಿತಮಾತ್ಮನಃ||

ನೀನು ಮೃತನಾಗು ಅಥವಾ ಜೀವಂತವಿರು. ಜನರು ಅವರ
ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಭರಣ-
ಪೋಷಣೆಯು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೇ ನಿನ್ನ ಹಿತದ ಕುರಿತು
ಯೋಚಿಸು.

12277024a ಏವಂ ವಿಜಾನಂತೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ಕುಃ ಕಸ್ಯೇತ್ಯಭಿನಿಶ್ಚಿತಃ|

12277024c ಮೋಕ್ಷೇ ನಿವೇಶಯ ಮನೋ ಭೂಯಶ್ಚಾಪ್ಯುಪಧಾರಯ||

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರವನು ಎಂದು
ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಡು. ಪುನಃ ಪುನಃ
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರು.

12277025a ಕ್ಷುಪ್ತಿಪಾಸಾದಯೋ ಭಾವಾ ಜಿತಾ ಯಸ್ಯೇಹ ದೇಹಿನಃ|

12277025c ಕ್ರೋಧೋ ಲೋಭಸ್ತಥಾ ಮೋಹಃ ಸತ್ತ್ವ ವಾನ್ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ ಮೊದಲಾದ
ಭಾವಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿರುವ ಸತ್ತ್ವ ಸಂಪನ್ನನು ಮುಕ್ತನೇ ಸರಿ.

12277026a ದ್ಯೂತೇ ಪಾನೇ ತಥಾ ಸ್ತ್ರೀಷು ಮೃಗಯಾಯಾಂ ಚ ಯೋ ನರಃ|

12277026c ನ ಪ್ರಮಾದ್ಯತಿ ಸಂಮೋಹಾತ್ಸತತಂ ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ದ್ಯೂತ, ಮದ್ಯಪಾನ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತು ಬೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ನರನು
ಸಮ್ಮೋಹದಿಂದ ಪ್ರಮಾದಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಮುಕ್ತನೇ ಸರಿ.

12277027a ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ನಾಮ ರಾತ್ರೌ ರಾತ್ರೌ ಸದಾ ಸದಾ|

12277027c ಭೋಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಯಃ ಖಿನ್ನೋ ದೋಷಬುದ್ಧಿಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ||

ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ರಾತ್ರಿಯೂ ಸದಾ ನಾನು ಏನನ್ನು
ಭೋಗಿಸಲಿ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಖಿನ್ನನಾಗುವವನನ್ನು
ದೋಷಬುದ್ಧಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12277028a ಆತ್ಮಭಾವಂ ತಥಾ ಸ್ತ್ರೀಷು ಮುಕ್ತಮೇವ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12277028c ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸದಾ ಯುಕ್ತೋ ಯಥಾವನ್ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಸದಾ ಸಾವಧಾನಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವಳು ತನ್ನವಳೆಂಬ
ಆತ್ಮಭಾವವನ್ನು ತಾಳದೇ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ನೋಡುವವನು ಮುಕ್ತನೇ ಸರಿ.

12277029a ಸಂಭವಂ ಚ ವಿನಾಶಂ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಚೇಷ್ಟಿತಂ ತಥಾ|

12277029c ಯಸ್ತತ್ತ್ವತೋ ವಿಜಾನಾತಿ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳ ಹುಟ್ಟು, ಮರಣ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಕ್ಲೇಷಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದಿರುವವನೇ ಮುಕ್ತನು.

12277030a ಪ್ರಸ್ಥಂ ವಾಹಸಹಸ್ರೇಷು ಯಾತ್ರಾರ್ಥಂ ಚೈವ ಕೋಟಿಷು|

12277030c ಪ್ರಾಸಾದೇ ಮಂಚಕಸ್ಥಾನಂ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಮುಚ್ಯತೇ||

ಸಾವಿರಾರು-ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ ಬಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅಂದಿನ ಊಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟೇ ಧಾನ್ಯವು ಸಾಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ವಿಶಾಲ ಭವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸುವಷ್ಟು ಜಾಗವು ಸಾಕು ಎನ್ನುವವನು ಮುಕ್ತನೇ ಸರಿ.

12277031a ಮೃತ್ಯುನಾಭ್ಯಾಹತಂ ಲೋಕಂ ವ್ಯಾಧಿಭಿಶ್ಚೋಪಪೀಡಿತಮ್|

12277031c ಅವೃತ್ತಿಕರ್ಶಿತಂ ಚೈವ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಮುಚ್ಯತೇ||

ಲೋಕವು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂದೂ, ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ, ಜೀವಿಕೆಯ ಅಭಾವದಿಂದ ದುರ್ಬಲವು ಎಂದು ಯಾರು ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12277032a ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸುಖೀ ತುಷ್ಟೋ⁷²⁰ ನಪಶ್ಯಂಶ್ಚ ವಿಹನ್ಯತೇ|

12277032c ಯಶ್ಚಾಪ್ಯಲ್ಪೇನ ಸಂತುಷ್ಟೋ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಹೀಗೆ ನೋಡುವವನು ಸುಖಿಯೂ ಸಂತುಷ್ಟನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನೋಡದಿರುವವನು ನಷ್ಟನಾಗುತ್ತಾನೆ⁷²¹. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ

⁷²⁰ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಸಂತುಷ್ಟೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁷²¹ ತನ್ನನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವವನು ಮುಕ್ತನು. ತಾನು

ಅಲ್ಲದಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವವರು ಮುಕ್ತರೇ ಸರಿ.

12277033a ಅಗ್ನಿಷೋಮಾವಿದಂ ಸರ್ವಮಿತಿ ಯಶ್ಚಾನುಪಶ್ಯತಿ|

12277033c ನ ಚ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯತೇ ಭಾವೈರದ್ಭುತೈರ್ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಯಾರು ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಅಗ್ನಿಷೋಮಗಳ⁷²² ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವನೋ ಅವನನ್ನು ಮಾಯೆಯ ಅದ್ಭುತಭಾವಗಳು ತಗಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವನು ಮುಕ್ತನೇ ಸರಿ.

12277034a ಪರ್ಯಂಕಶಯ್ಯಾ ಭೂಮಿಶ್ಚ ಸಮಾನೇ ಯಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ|

12277034c ಶಾಲಯಶ್ಚ ಕದನ್ನಂ ಚ ಯಸ್ಯ ಸ್ಯಾನ್ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಯಾರಿಗೆ ಪರ್ಯಂಕಶಯನವೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದೂ ಸಮಾನವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವೂ ತಂಗಳನ್ನವೂ ಸಮಾನವೋ ಅವನು ಮುಕ್ತನೇ ಸರಿ.

12277035a ಕ್ಷೌಮಂ ಚ ಕುಶಚೀರಂ ಚ ಕೌಶೇಯಂ ವಲ್ಕಲಾನಿ ಚ|

12277035c ಆವಿಕಂ ಚರ್ಮ ಚ ಸಮಂ ಯಸ್ಯ ಸ್ಯಾನ್ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಯಾರಿಗೆ ಸುವರ್ಣದ ಜರಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ರೇಷ್ಮೆಯ ಪಟ್ಟೀವಸ್ತ್ರವೂ-ದರ್ಭೆಯ ಬಟ್ಟೆಯೂ ಸಮಾನವೋ, ರೇಷ್ಮೆಯ ವಸ್ತ್ರವೂ-ನಾರು ಮಡಿಯೂ ಸಮಾನವೋ, ಮತ್ತು ಉಣ್ಣೆಯ

ಸಂತುಷ್ಟನೆಂದು ಯಾರು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಹಾಳಾಗಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
(ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁷²² ಅಗ್ನಿ - ಜಠರಾಗ್ನಿ, ಭೋಕ್ತಾ ಮತ್ತು ಸೋಮ - ಅನ್ನ, ಭೋಜ್ಯ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಬಟ್ಟೆಯೂ-ಮೃಗಚರ್ಮವೂ ಸಮಾನವೋ ಅವನು ಮುಕ್ತನೇ ಸರಿ.

12277036a ಪಂಚಭೂತಸಮುದ್ಭೂತಂ ಲೋಕಂ ಯಶ್ಚಾನುಪಶ್ಯತಿ|

12277036c ತಥಾ ಚ ವರ್ತತೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದುದೆಂದು ಲೋಕವನ್ನು ಕಾಣುವವನು ಮತ್ತು ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣುವವನು ಮುಕ್ತನೇ ಸರಿ.

12277037a ಸುಖದುಃಖೇ ಸಮೇ ಯಸ್ಯ ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಜಯಾಜಯೌ|

12277037c ಇಚ್ಛಾ ದ್ವೇಷೌ ಭಯೋದ್ವೇಗೌ ಸರ್ವಥಾ ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ, ಲಾಭಾಲಾಭಗಳಲ್ಲಿ, ಜಯಾಜಯಗಳಲ್ಲಿ, ಇಚ್ಛಾ ದ್ವೇಷಗಳಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಭಯೋದ್ವೇಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಭಾವದಿಂದಿರುವವನು ಮುಕ್ತನೇ ಸರಿ.

12277038a ರಕ್ತಮೂತ್ರಪುರೀಷಾಣಾಂ ದೋಷಾಣಾಂ ಸಂಚಯಂ ತಥಾ|

12277038c ಶರೀರಂ ದೋಷಬಹುಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚೇದಂ ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಶರೀರವು ರಕ್ತ-ಮೂತ್ರ-ಮಲಗಳ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ, ವಾತ-ಪಿತ್ತ-ಕಫಗಳೆಂಬ ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಂಡವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12277039a ವಲೀಪಲಿತಸಂಯೋಗಂ ಕಾರ್ಶ್ಯಂ ವೈವರ್ಣ್ಯಮೇವ ಚ|

12277039c ಕುಬ್ಜ ಭಾವಂ ಚ ಜರಯಾ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಮುಚ್ಯತೇ||

ಮುಪ್ಪು ಆವರಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಚರ್ಮವು ಸುಕ್ಕಿಹೋಗುವುದು, ತಲೆಗೂದಲು ನೆರೆಯುವುದು, ದೇಹವು ಕೃಶವಾಗಿ

ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗುವುದು, ಸೊಂಟವು ಬಗ್ಗುವುದು - ಇವುಗಳನ್ನು
ಮನಗಾಣುವವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12277040a ಪುಂಸ್ತ್ವೋಪಘಾತಂ ಕಾಲೇನ ದರ್ಶನೋಪರಮಂ ತಥಾ|

12277040c ಬಾಧಿಯಂ ಪ್ರಾಣಮಂದತ್ವಂ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಮುಚ್ಯತೇ||

ಕಾಲಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಆಗುವ ಪುರುಷತ್ವದ ನಾಶ, ದೃಷ್ಟಿಯು
ಮಂದವಾಗುವುದು, ಕಿವಿ ಕೇಳಿಸದೇ ಇರುವುದು, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯು
ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದು - ಇವುಗಳನ್ನು ಮುಂದಾಗಿಯೇ ಮನಗಂಡವನು
ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12277041a ಗತಾನ್ಯಷೀಂಸ್ತಥಾ ದೇವಾನಸುರಾಂಶ್ಚ ತಥಾ ಗತಾನ್|

12277041c ಲೋಕಾದಸ್ಮಾತ್ಪರಂ ಲೋಕಂ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಮುಚ್ಯತೇ||

ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಋಷಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಸುರರು ಈ
ಲೋಕದಿಂದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ನೋಡುವವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12277042a ಪ್ರಭಾವೈರನ್ವಿತಾಸ್ತೈಸ್ತೈಃ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ|

12277042c ಯೇ ಗತಾಃ ಪೃಥಿವೀಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಇತಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಸಹಸ್ರಾರು ಪ್ರಭಾವಯುಕ್ತ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರರು ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು
ತೊರೆದು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು
ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12277043a ಅರ್ಥಾಂಶ್ಚ ದುರ್ಲಭಾಽಲ್ಲೋಕೇ ಕ್ಲೇಶಾಂಶ್ಚ ಸುಲಭಾಂಸ್ತಥಾ|

12277043c ದುಃಖಂ ಚೈವ ಕುಟುಂಬಾರ್ಥೇ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಮುಚ್ಯತೇ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ದುರ್ಲಭವಾದುದು, ಕ್ಲೇಷಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅನೇಕ ದುಃಖಗಳುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಂಡವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12277044a ಅಪತ್ಯಾನಾಂ ಚ ವೈಗುಣ್ಯಂ ಜನಂ ವಿಗುಣಮೇವ ಚ|

12277044c ಪಶ್ಯನ್ಭಯಿಷ್ಯಶೋ ಲೋಕೇ ಕೋ ಮೋಕ್ಷಂ ನಾಭಿಪೂಜಯೇತ್||

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಹೀನತೆ ಮತ್ತು ಜನರಲ್ಲಿರುವ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಯಾರು ತಾನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಆದರಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

12277045a ಶಾಸ್ತ್ರಾಲ್ಲೋಕಾಚ್ಚ ಯೋ ಬುದ್ಧಃ ಸರ್ವಂ ಪಶ್ಯತಿ ಮಾನವಃ|

12277045c ಅಸಾರಮಿವ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಸರ್ವಥಾ ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ಅನುಭವದಿಂದ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವವೇ ನಿಸ್ಸಾರವೆಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾನವನು ಸರ್ವಥಾ ಮುಕ್ತನಾದಂತೆಯೇ.

12277046a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ಮಮ ವಚೋ ಭವಾಂಶ್ಚ ರತು ಮುಕ್ತವತ್|

12277046c ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯೇ ಯದಿ ತೇ ಮೋಕ್ಷೇ ಕೃತಾ ಬುದ್ಧಿರವಿಕ್ಲವಾ||

ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಾಗಲೀ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮದಲ್ಲಾಗಲೀ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಮುಕ್ತನಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸು.”

12277047a ತತ್ತಸ್ಯ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಮ್ಯಕ್ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ|

12277047c ಮೋಕ್ಷಜೈಶ್ಚ ಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಪಾಲಯಾಮಾಸ ಚ ಪ್ರಜಾಃ||

ಅವನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಪೃಥಿವೀಪತಿ ಸಗರನು
ಮೋಕ್ಷೋಪಯೋಗೀ ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು
ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಸಗರಾರಿಷ್ಯನೇಮಿಸಂವಾದೇ ಸಪ್ತಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಗರಾರಿಷ್ಯನೇಮಿಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾವಪತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೮

ಕಾವ್ಯೋಪಾಖ್ಯಾನ

ಭೃಗುವಿನ ಮಗ ಉಶನಸನ ಚರಿತ್ರೆ; ಉಶನಸನಿಗೆ ಶುಕ್ರನೆಂಬ ಹೆಸರು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದು (1-38).

12278001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12278001a ತಿಷ್ಠತೇ ಮೇ ಸದಾ ತಾತ ಕೌತೂಹಲಮಿದಂ ಹೃದಿ|

12278001c ತದಹಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವತ್ತಃ ಕುರುಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಯ್ಯಾ! ಕುರುಪಿತಾಮಹ! ಸದಾ ನನ್ನ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕುತೂಹಲವು ಇದೆ. ಅದರ ಕುರಿತು ನಿನ್ನಿಂದ
ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12278002a ಕಥಂ ದೇವರ್ಷಿರುಶನಾ ಸದಾ ಕಾವ್ಯೋ ಮಹಾಮತಿಃ|

12278002c ಅಸುರಾಣಾಂ ಪ್ರಿಯಕರಃ ಸುರಾಣಾಮಪ್ರಿಯೇ ರತಃ||

ದೇವರ್ಷಿ ಕಾವ್ಯ ಮಹಾಮತಿ ಉಶನಸನು ಹೇಗೆ ಸದಾ ಅಸುರರ
ಪ್ರಿಯಕರನೂ ಸುರರ ಅಪ್ರಿಯರತನೂ ಆದನು?

12278003a ವರ್ಧ ಯಾಮಾಸ ತೇಜಶ್ಚ ಕಿಮರ್ಥಮಮಿತೌಜಸಾಮ್|

12278003c ನಿತ್ಯಂ ವೈರನಿಬದ್ಧಾಶ್ಚ ದಾನವಾಃ ಸುರಸತ್ತಮೈಃ||

ಸುರಸತ್ತಮರೊಡನೆ ನಿತ್ಯವೂ ವೈರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಮಿತೌಜಸ
ದಾನವರ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಅವನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ
ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು?

12278004a ಕಥಂ ಚಾಪ್ಯುಶನಾ ಪ್ರಾಪ ಶುಕ್ರತ್ವಮಮರದ್ಯುತಿಃ|

12278004c ಋದ್ಧಿಂ ಚ ಸ ಕಥಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸರ್ವಮೇತದ್ ಬ್ರವೀಹಿ ಮೇ||

ಅಮರದ್ಯುತಿ ಉಶನನು ಶುಕ್ರತ್ವವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು?
ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಕೂಡ ಅವನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು?
ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

12278005a ನ ಯಾತಿ ಚ ಸ ತೇಜಸ್ವೀ ಮಧ್ಯೇನ ನಭಸಃ ಕಥಮ್|

12278005c ಏತದಿಚ್ಛಾಮಿ ವಿಜ್ಞಾತುಂ ನಿಖಿಲೇನ ಪಿತಾಮಹ||

ಪಿತಾಮಹ ! ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಆಕಾಶದ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಏಕೆ
ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಇದರ ಕುರಿತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯ
ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12278006 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12278006a ಶೃಣು ರಾಜನ್ನವಹಿತಃ ಸರ್ವಮೇತದ್ಯಥಾತಥಮ್|

12278006c ಯಥಾಮತಿ ಯಥಾ ಚೈತಚ್ಚುತಪೂರ್ವಂ ಮಯಾನಘ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಅನಘ! ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ, ನನಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಹಿಂದೆ ನಾನು ಏನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆನೋ, ಅದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು.

12278007a ಏಷ ಭಾರ್ಗವದಾಯಾದೋ ಮುನಿಃ ಸತ್ಯೋ ದೃಢವ್ರತಃ|

12278007c ಅಸುರಾಣಾಂ ಪ್ರಿಯಕರೋ ನಿಮಿತ್ತೇ ಕರುಣಾತ್ಮಕೇ||

ಭೃಗುವಿನ ಮಗ ಮುನಿ ಸತ್ಯ ದೃಢವ್ರತ ಉಶನಸನು ಒಂದು ಕರುಣಾತ್ಮಕ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ⁷²³ ಅಸುರರ ಪ್ರಿಯಕರನಾದನು.

12278008a ಇಂದ್ರೋಽಥ ಧನದೋ ರಾಜಾ ಯಕ್ಷರಕ್ಷೋಧಿಪಃ ಸ ಚ|

⁷²³ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅಸುರರು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಭೃಗುಪತ್ನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅವಳ ಶರಣು ಹೊಕ್ಕರು. ಮಕ್ಕಳು ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಶರಣು ಬಂದ ಅಸುರರಿಗೆ ಭೃಗುಪತ್ನಿಯು ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ಅನುವುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಶರಣು ಹೋಗಲು, ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಅಸುರರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭೃಗುಪತ್ನಿಯನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಆಗ ಅಳಿದುಳಿದ ಅಸುರರು ಭೃಗುವಿನ ಮಗ ಉಶನಸನನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ತಾಯಿಯ ವಧೆಯಿಂದ ಖಿನ್ನನಾಗಿ ಇದ ಉಶನಸನು ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ವಿರೋಧಿಯಾದನು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ). ಈ ಕಥೆಯು ಯಾವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ?

12278008c ಪ್ರಭವಿಷ್ಟುಶ್ಚ ಕೋಶಸ್ಯ ಜಗತಶ್ಚ ತಥಾ ಪ್ರಭುಃ||

ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಜಗತ್ತಿನ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಯಕ್ಷ-ರಾಕ್ಷಸರ ಅಧಿಪ ಧನದ ಕುಬೇರನು ಅವನ ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದನು.

12278009a ತಸ್ಯಾತ್ಮಾನಮಥಾವಿಶ್ಯ ಯೋಗಸಿದ್ಧೋ ಮಹಾಮುನಿಃ|

12278009c ರುದ್ಧ್ವಾ ಧನಪತಿಂ ದೇವಂ ಯೋಗೇನ ಹೃತವಾನ್ವಸು||

ಯೋಗಸಿದ್ಧ ಮಹಾಮುನಿ ಉಶನಸನು ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಧನಾಧಿಪ ಕುಬೇರನ ಹೃದಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವಶೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಧನವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

12278010a ಹೃತೇ ಧನೇ ತತಃ ಶರ್ಮ ನ ಲೇಭೇ ಧನದಸ್ತಥಾ|

12278010c ಆಪನ್ನಮನ್ಯುಃ ಸಂವಿಗ್ನಃ ಸೋಽಭ್ಯಗಾತ್ಸುರಸತ್ತಮಮ್||

12278011a ನಿವೇದಯಾಮಾಸ ತದಾ ಶಿವಾಯಾಮಿತತೇಜಸೇ|

12278011c ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ ರುದ್ರಾಯ ಸೌಮ್ಯಾಯ ಬಹುರೂಪಿಣೇ||

ಧನವು ಅಪಹೃತವಾಗಲು ಧನದನಿಗೆ ಸುಖವೆನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಕುಪಿತನೂ ಉದ್ವಿಗ್ನನೂ ಆದ ಅವನು ಸುರಸತ್ತಮ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿ ಶಿವನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, ಆ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೌಮ್ಯ ಬಹುರೂಪೀ ರುದ್ರನಿಗೆ ಇದನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದನು.

12278012 ಕುಬೇರ ಉವಾಚ|

12278012a ಯೋಗಾತ್ಮಕೇನೋಶನಸಾ ರುದ್ಧ್ವಾ ಮಮ ಹೃತಂ ವಸು|

12278012c ಯೋಗೇನಾತ್ಮಗತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ನಿಸೃತಶ್ಚ ಮಹಾತಪಾಃ||

ಕುಬೇರನು ಹೇಳಿದನು: “ಯೋಗಾತ್ಮಕ ಮಹಾತಪಸ್ವೀ ಉಶನಸನು

ಯೋಗದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆದು ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ಅಪಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು!”

12278013 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12278013a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಹಾಯೋಗೀ ಮಹೇಶ್ವರಃ|

12278013c ಸಂರಕ್ತನಯನೋ ರಾಜನ್ ಶೂಲಮಾದಾಯ ತಸ್ಥಿವಾನ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಹಾಯೋಗೀ
ಮಹೇಶ್ವರನು ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಗಣ್ಣಿನಾಗಿ ಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು
ನಿಂತನು.

12278014a ಕ್ವಾಸ್ವೌ ಕ್ವಾಸಾವಿತಿ ಪ್ರಾಹ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪರಮಾಯುಧಮ್|

12278014c ಉಶನಾ ದೂರತಸ್ತಸ್ಯ ಬಭೌ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಚಿಕೀರ್ಷಿತಮ್||

ಆ ಪರಮಾಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ “ಅವನೆಲ್ಲಿ? ಅವನೆಲ್ಲಿ” ಎಂದು
ಕೂಗಿದನು. ಅವನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅರಿತ ಉಶನಸನು ಅವನಿಂದ
ದೂರಹೋದನು.

12278015a ಸ ಮಹಾಯೋಗಿನೋ ಬುದ್ಧ್ವಾ ತಂ ರೋಷಂ ವೈ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12278015c ಗತಿಮಾಗಮನಂ ವೇತ್ತಿ ಸ್ಥಾನಂ ವೇತ್ತಿ ತತಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಆ ಮಹಾಯೋಗಿಯು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಹಾತ್ಮನ ರೋಷವನ್ನು
ಅರಿತುಕೊಂಡನು. ಗಮನ, ಆಗಮನ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನವನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಭು ಉಶನಸನು ಆಗ ರುದ್ರನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಲೋ
ಅಥವಾ ದೂರ ಹೋಗಲೋ ಅಥವಾ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲೋ
ಎಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು.

12278016a ಸಂಚಿಂತ್ಯೋಗ್ರೇಣ ತಪಸಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಮಹೇಶ್ವರಮ್|

12278016c ಉಶನಾ ಯೋಗಸಿದ್ಧಾತ್ಮಾ ಶೂಲಾಗ್ರೇ ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯತ||

“ಮಹಾತ್ಮಾ ಮಹೇಶ್ವರನ ಶೂಲದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ ಆ ಯೋಗಸಿದ್ಧಾತ್ಮಾ ಉಶನನು ತ್ರಿಶೂಲದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು.

12278017a ವಿಜ್ಞಾತರೂಪಃ ಸ ತದಾ ತಪಃಸಿದ್ಧೇನ ಧನ್ವಿನಾ|

12278017c ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶೂಲಂ ಚ ದೇವೇಶಃ ಪಾಣಿನಾ ಸಮನಾಮಯತ್||

ತಪಃಸಿದ್ಧ ಉಶನನನ್ನು ಆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ ದೇವೇಶನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಶೂಲವನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಿಟ್ಟನು.

12278018a ಆನತೇನಾಥ ಶೂಲೇನ ಪಾಣಿನಾಮಿತತೇಜಸಾ|

12278018c ಪಿನಾಕಮಿತಿ ಚೋವಾಚ ಶೂಲಮುಗ್ರಾಯುಧಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಉಗ್ರಾಯುಧ ಪ್ರಭುವು ಶೂಲವನ್ನು ತನ್ನ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವೀ ಕೈಯಿಂದ ಧನುಸ್ಸಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟನು ಅದನ್ನು ಪಿನಾಕ ಎಂದು ಕರೆದನು.

12278019a ಪಾಣಿಮಧ್ಯಗತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಾರ್ಗವಂ ತಮುಮಾಪತಿಃ|

12278019c ಆಸ್ಯಂ ವಿವೃತ್ಯ ಕಕುದೀ ಪಾಣಿಂ ಸಂಪ್ರಾಕ್ಷಿಪಚ್ಚನೈಃ||

ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಭಾರ್ಗವನನ್ನು ನೋಡಿ ಉಮಾಪತಿಯು ತನ್ನ ಬಾಯನ್ನು ಅಗಲವಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೈಯನ್ನು ಮೇಲಿತ್ತಿ ಅವನನ್ನು ಬಾಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು.

12278020a ಸ ತು ಪ್ರವಿಷ್ಟ ಉಶನಾ ಕೋಷ್ಠಂ ಮಾಹೇಶ್ವರಂ ಪ್ರಭುಃ|

12278020c ವ್ಯಚರಚ್ಚಾಪಿ ತತ್ರಾಸೌ ಮಹಾತ್ಮಾ ಭೃಗುನಂದನಃ||

ಮಹೇಶ್ವರನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪ್ರಭು ಭೃಗುನಂದನ ಉಶನಸನು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿದನು.”

12278021 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12278021a ಕಿಮರ್ಥಂ ವ್ಯಚರದ್ರಾಜನ್ನುಶನಾ ತಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

12278021c ಜಠರೇ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಕಿಂ ಚಾಕಾರ್ಷೀನ್ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಮಹಾದ್ಯುತಿ ಧೀಮತ ಉಶನಸನು ದೇವದೇವನ ಜಠರದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು? ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಏನು ಮಾಡಿದನು?”

12278022 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12278022a ಪುರಾ ಸೋಽಂತರ್ಜಲಗತಃ ಸ್ಥಾನುಭೂತೋ ಮಹಾವ್ರತಃ|

12278022c ವರ್ಷಾಣಾಮಭವದ್ರಾಜನ್ ಪ್ರಯುತಾನ್ಯರ್ಬುದಾನಿ ಚ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಹಿಂದೆ ಮಹಾವ್ರತ ಶಿವನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸ್ಥಾನುವಾಗಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಅರ್ಬುದ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದನು.

12278023a ಉದತಿಷ್ಠತ್ತಪಸ್ತಪ್ತ್ವಾ ದುಶ್ಚರಂ ಸ ಮಹಾಹ್ರದಾತ್|

12278023c ತತೋ ದೇವಾತಿದೇವಸ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಮುಪಸರ್ಪತ||

ದುಶ್ಚರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿ ಮಹಾಸರೋವರದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದ ಅವನನ್ನು ದೇವಾತಿದೇವ ಬ್ರಹ್ಮನು ಬಳಿಸಾರಿದನು.

12278024a ತಪೋವೃದ್ಧಿಮಪೃಚ್ಛಚ್ಛ ಕುಶಲಂ ಚೈನಮವ್ಯಯಮ್|

12278024c ತಪಃ ಸುಚೇರ್ಣಮಿತಿ ಚ ಪ್ರೋವಾಚ ವೃಷಭಧ್ವಜಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವ್ಯಯನನ್ನು ತಪೋವೃದ್ಧಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಮತ್ತು
ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ವೃಷಭಧ್ವಜನು ತಪಸ್ಸು ಉತ್ತಮವಾಗಿ
ನಡೆಯಿತು ಎಂದನು.

12278025a ತತ್ಸಂಯೋಗೇನ ವೃದ್ಧಿಂ ಚಾಪ್ಯಪಶ್ಯತ್ಸ ತು ಶಂಕರಃ|

12278025c ಮಹಾಮತಿರಚಿಂತ್ಯಾತ್ಮಾ ಸತ್ಯಧರ್ಮರತಃ ಸದಾ||

ಆಗ ಮಹಾಮತಿ ಅಚಿಂತ್ಯಾತ್ಮಾ ಸದಾ ಸತ್ಯಧರ್ಮರತ ಶಂಕರನು
ತನ್ನ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಉಶನಸನೂ ತಪೋವೃದ್ಧಿಯನ್ನು
ಹೊಂದಿದುದನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12278026a ಸ ತೇನಾಧ್ಯೋ ಮಹಾಯೋಗೀ ತಪಸಾ ಚ ಧನೇನ ಚ|

12278026c ವ್ಯರಾಜತ ಮಹಾರಾಜ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ವೀರ್ಯವಾನ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆ ಮಹಾಯೋಗಿ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಉಶನಸನು ತಪಸ್ಸು
ಮತ್ತು ಧನದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಆಡ್ಯನಾಗಿ
ವಿರಾಜಿಸಿದನು.

12278027a ತತಃ ಪಿನಾಕೀ ಯೋಗಾತ್ಮಾ ಧ್ಯಾನಯೋಗಂ ಸಮಾವಿಶತ್|

12278027c ಉಶನಾ ತು ಸಮುದ್ವಿಗ್ನೋ ನಿಲಿಲೈ ಜಠರೇ ತತಃ||

ಆಗ ಯೋಗಾತ್ಮಾ ಪಿನಾಕಿಯು ಧ್ಯಾನಯೋಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದನು.
ಉಶನಸನಾದರೋ ಅದರಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿ ಶಂಕರನ ಜಠರದಲ್ಲಿಯೇ
ಉಡುಗಿಕೊಂಡನು.

12278028a ತುಷ್ಟಾವ ಚ ಮಹಾಯೋಗೀ ದೇವಂ ತತ್ರಸ್ಥ ಏವ ಚ|

12278028c ನಿಃಸಾರಂ ಕಾಂಕ್ಷಮಾಣಸ್ತು ತೇಜಸಾ ಪ್ರತ್ಯಹನ್ಯತ್||

ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಆ ಮಹಾಯೋಗಿಯು ದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.
ಹೊರಬರಲು ಅವನು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರಲು ಶಂಕರನು ತನ್ನ
ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12278029a ಉಶನಾ ತು ತದೋವಾಚ ಜಠರಸ್ಥೋ ಮಹಾಮುನಿಃ|

12278029c ಪ್ರಸಾದಂ ಮೇ ಕುರುಷ್ವೇತಿ ಪುನಃ ಪುನರರಿಂದಮ||

ಅರಿಂದಮ ! ಆಗ ಜಠರಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾಮುನಿಯು “ನನ್ನನ್ನು
ಅನುಗ್ರಹಿಸು !” ಎಂದು ಪುನಃ ಪುನಃ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು.

12278030a ತಮುವಾಚ ಮಹಾದೇವೋ ಗಚ್ಛ ಶಿಶ್ನೇನ ಮೋಕ್ಷಣಮ್|

12278030c ಇತಿ ಸ್ತೋತಾಂಸಿ ಸರ್ವಾಣಿ ರುದ್ಧ್ವಾ ತ್ರಿದಶಪುಂಗವಃ||

ತ್ರಿದಶಪುಂಗವ ಮಹಾದೇವನು “ಶಿಶ್ನದಿಂದ ಹೊರಬಂದು
ಹೊರಟುಹೋಗು !” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ
ಬಂಧಿಸಿದನು.

12278031a ಅಪಶ್ಯಮಾನಃ ಸ ದ್ವಾರಂ ಸರ್ವತಃಪಿಹಿತೋ ಮುನಿಃ|

12278031c ಪರ್ಯಕ್ರಾಮದ್ಧಹ್ಯಮಾನ ಇತಶ್ಚೇತಶ್ಚ ತೇಜಸಾ||

ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ದ್ವಾರಗಳು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು
ಶಂಕರನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುನಿಯು ಶಂಕರನ
ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

12278032a ಸ ವಿನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ಶಿಶ್ನೇನ ಶುಕ್ರತ್ವಮಭಿಪೇದಿವಾನ್|

12278032c ಕಾರ್ಯೇಣ ತೇನ ನಭಸೋ ನಾಗಚ್ಛತ ಚ ಮಧ್ಯತಃ||

ನಂತರ ಅವನು ಶಿವನ ಶಿಶ್ನದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಶುಕ್ರತ್ವವನ್ನು

ಹೊಂದಿದನು. ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದಲೇ ಅವನು ಆಕಾಶದ ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

12278033a ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಮಥ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜ್ವಲಂತಮಿವ ತೇಜಸಾ|

12278033c ಭವೋ ರೋಷಸಮಾವಿಷ್ಟಃ ಶೂಲೋದ್ಯತಕರಃ ಸ್ಥಿತಃ||

ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಬಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಭವನು ರೋಷಸಮಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

12278034a ನ್ಯವಾರಯತ ತಂ ದೇವೀ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಪಶುಪತಿಂ ಪತಿಮ್||

12278034c ಪುತ್ರತ್ವಮಗಮದ್ದೇವ್ಯಾ ವಾರಿತೇ ಶಂಕರೇ ಚ ಸಃ||

ಆಗ ದೇವಿಯು ಕ್ರುದ್ಧ ಪತಿ ಪಶುಪತಿಯನ್ನು ತಡೆದಳು. ದೇವಿಯು ಹಾಗೆ ಶಂಕರನನ್ನು ತಡೆದುದರಿಂದ ಶುಕ್ರನು ದೇವಿಯ ಪುತ್ರತ್ವಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12278035 ದೇವ್ಯವಾಚ|

12278035a ಹಿಂಸನೀಯಸ್ತ್ವ ಯಾ ನೈಷ ಮಮ ಪುತ್ರತ್ವಮಾಗತಃ|

12278035c ನ ಹಿ ದೇವೋದರಾತ್ಕಶ್ಚಿನ್ನಿಸೃತೋ ನಾಶಮರ್ಚತಿ||

ದೇವಿಯು ಹೇಳಿದಳು: “ನನ್ನ ಪುತ್ರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಇವನನ್ನು ನೀನು ಸಂಹರಿಸಕೂಡದು. ದೇವನ ಉದರದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಯಾರೂ ವಿನಾಶಹೊಂದಬಾರದು.””

12278036 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12278036a ತತಃ ಪ್ರೀತೋಽಭವದ್ದೇವ್ಯಾಃ ಪ್ರಹಸಂಶ್ಚೇದಮಬ್ರವೀತ್||

12278036c ಗಚ್ಛತ್ವೇಷ ಯಥಾಕಾಮಮಿತಿ ರಾಜನ್ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಆಗ ದೇವಿಯಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಶಿವನು ನಗುತ್ತಾ “ಇವನು ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ!” ಎಂದು ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೇಳಿದನು.

12278037a ತತಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ವರದಂ ದೇವಂ ದೇವೀಮುಮಾಂ ತಥಾ|

12278037c ಉಶನಾ ಪ್ರಾಪ ತದ್ಧೀಮಾನ್ಗತಿಮಿಷ್ಟಾಂ ಮಹಾಮುನಿಃ||

ಅನಂತರ ವರದ ದೇವ ಮತ್ತು ದೇವಿಯರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮಹಾಮುನಿ ಧೀಮಾನ್ ಉಶನಸನು ಇಷ್ಟಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

12278038a ಏತತ್ತೇ ಕಥಿತಂ ತಾತ ಭಾರ್ಗವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12278038c ಚರಿತಂ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ||

ಅಯ್ಯಾ! ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಇದೋ ನೀನು ಕೇಳಿದ ಮಹಾತ್ಮ ಭಾರ್ಗವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ ಭವಭಾರ್ಗವಸಮಾಗಮೇ ಅಷ್ಟಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭವಭಾರ್ಗವಸಮಾಗಮ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾವುಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೭೯

ಪರಾಶರಗೀತಾ

ಪರಾಶರಗೀತೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ: ಪರಾಶರ ಮುನಿಯು ಜನಕರಾಜನಿಗೆ
ಶ್ರೇಯಃಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು (1-25).

12279001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12279001a ಅತಃ ಪರಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಚ್ಚೈಯಸ್ತದ್ವದಸ್ವ ಮೇ|

12279001c ನ ತೃಪ್ಯಾಪ್ಯಮೃತಸ್ಯೇವ ವಚಸಸ್ತೇ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹೋ! ಪಿತಾಮಹ! ಇನ್ನು
ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೋ ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳು.
ನಿನ್ನ ಅಮೃತಸಮಾನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಾನಿನ್ನೂ ತೃಪ್ತನಾಗಿಲ್ಲ.

12279002a ಕಿಂ ಕರ್ಮ ಪುರುಷಃ ಕೃತ್ವಾ ಶುಭಂ ಪುರುಷಸತ್ತಮ|

12279002c ಶ್ರೇಯಃ ಪರಮವಾಪ್ನೋತಿ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ ತದ್ವದ||

ಪುರುಷಸತ್ತಮ! ಪುರುಷನು ಯಾವ ಶುಭಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ
ಇಹದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ?
ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳು.”

12279003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12279003a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾ ಪೂರ್ವಂ ಮಹಾಯಶಾಃ|

12279003c ಪರಾಶರಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಜನಕೋ ನೃಪಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮಹಾಯಶಸ್ವಿ ನೃಪ
ಜನಕನು ಮಹಾತ್ಮ ಪರಾಶರನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12279004a ಕಿಂ ಶ್ರೇಯಃ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಮಸ್ಮಿಲ್ಲೋಕೇ ಪರತ್ರ ಚ|

12279004c ಯದ್ಭವೇತ್ಪ್ರತಿಪತ್ತವ್ಯಂ ತದ್ಭವಾನ್ ಪ್ರಬ್ರವೀತು ಮೇ||

“ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸಕಲಭೂತಗಳಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು ಯಾವುದು? ಯಾವ ಮಾರ್ಗವು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವು? ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12279005a ತತಃ ಸ ತಪಸಾ ಯುಕ್ತಃ ಸರ್ವಧರ್ಮವಿಧಾನವಿತೌ|

12279005c ನೃಪಾಯಾನುಗ್ರಹಮನಾ ಮುನಿರ್ವಾಕ್ಯಮಥಾಬ್ರವೀತ್||

ಆಗ ನೃಪತಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಪೋಯುಕ್ತ ಸರ್ವಧರ್ಮವಿಧಾನವಿದು ಮುನಿ ಪರಾಶರನು ಇಂತೆಂದನು:

12279006a ಧರ್ಮ ಏವ ಕೃತಃ ಶ್ರೇಯಾನಿಹ ಲೋಕೇ ಪರತ್ರ ಚ|

12279006c ತಸ್ಮಾದ್ಧಿ ಪರಮಂ ನಾಸ್ತಿ ಯಥಾ ಪ್ರಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

“ಮನೀಷಿಣರು ಹೇಳುವಂತೆ ಧರ್ಮದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಹ ಮತ್ತು ಪರ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿ.

12279007a ಪ್ರತಿಪದ್ಯ ನರೋ ಧರ್ಮಂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ|

12279007c ಧರ್ಮಾತ್ಮಕಃ ಕರ್ಮವಿಧಿದೇಹಿನಾಂ ನೃಪಸತ್ತಮ|

12279007e ತಸ್ಮಿನ್ನಾಶ್ರಮಿಣಃ ಸಂತಃ ಸ್ವಕರ್ಮಾಣೀಹ ಕುರ್ವತೇ||

ನೃಪಸತ್ತಮ ! ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ವೇದಗಳು ದೇಹಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿಹಿಸಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಿಗಳೂ ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮ ವಿಧಿಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಸ್ವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12279008a ಚತುರ್ವಿಧಾ ಹಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಯಾತ್ರಾ ತಾತ ವಿಧೀಯತೇ|

12279008c ಮರ್ತ್ಯಾ ಯತ್ರಾವತಿಷ್ಠಂತೇ ಸಾ ಚ ಕಾಮಾತ್ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಅಯ್ಯಾ ! ಲೋಕಯಾತ್ರೈಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.⁷²⁴

ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.⁷²⁵

12279009a ಸುಕೃತಾಸುಕೃತಂ ಕರ್ಮ ನಿಷೇವ್ಯ ವಿವಿಧೈಃ ಕ್ರಮೈಃ|

12279009c ದಶಾರ್ಧಪ್ರವಿಭಕ್ತಾನಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಬಹುಧಾ ಗತಿಃ||

ಸುಕೃತ ಮತ್ತು ಅಸುಕೃತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗಿ ವಿವಿಧ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳನ್ನು ಐದು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.⁷²⁶

---

⁷²⁴ ಇವು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜೀವಿಕೆಯ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಾನಗಳು: ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪ್ರತಿಗ್ರಹ, ರಾಜನಿಗೆ ಕರಾದಾನ, ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ಕೃಷ್ಯಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಸೇವೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

⁷²⁵ ಮನುಷ್ಯರು ಇವೇ ನಾಲ್ಕು ಜೀವಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಜೀವಿಕೆಯು ದೈವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁷²⁶ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಪುಣ್ಯಾಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾನಾಗತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ) ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಂಚತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಅರ್ಥಾತ್ ಸ್ಥೂಲಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಗತಿಯು ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್)

They perform good and bad deeds and attain their

12279010a ಸೌವರ್ಣಂ ರಾಜತಂ ವಾಪಿ ಯಥಾ ಭಾಂಡಂ ನಿಷಿಚ್ಯತೇ|

12279010c ತಥಾ ನಿಷಿಚ್ಯತೇ ಜಂತುಃ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮವಶಾನುಗಃ||

ಚಿನ್ನದ ಅಥವಾ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಾತ್ರೆಯು ಹೊಳೆಯುವಂತೆ
ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮವಶನಾದ ಜಂತುವು ಅದಕ್ಕೆಷ್ಟು ಹೊಳಪಿದೆಯೋ
ಅಷ್ಟೇ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.⁷²⁷

12279011a ನಾಬೀಜಾಜ್ಜಾ ಯತೇ ಕಿಂ ಚಿನ್ನಾಕೃತ್ವಾ ಸುಖಮೇಧತೇ|

12279011c ಸುಕೃತೀ ವಿಂದತಿ ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ದೇಹಕ್ಷಯಂ ನರಃ||

ಬೀಜವಿಲ್ಲದೇ ಯಾವುದೂ ಅಂಕುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನೂ ಮಾಡದೇ
ಸುಖವು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಕೃತ ನರರು ಮರಣಾನಂತರ
ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

---

respective ends. In different ways, creatures are divided
into five elements. (Bibek Debroy)

⁷²⁷ ತಾಮ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಥವಾ ಚಿನ್ನದ
ಗಿಲಾವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಅವು ಬೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಗಳಂತೆಯೇ ಹೇಗೆ
ಕಾಣುವವೋ ಹಾಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳ
ಫಲಗಳಿಗೆ ವಶೀಭೂತ ಪ್ರಾಣಿಯು ಆ ಕರ್ಮಫಲದಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ
ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗಿ ಅಥವಾ ಪಾಪಿಷ್ಠನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್)

Just as a golden or silver vessel reflects the sheen of the
metal, creatures are bound down by the acts that they have
performed earlier. (Bibek Debroy)

12279012a ದೈವಂ ತಾತ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ನಾಸ್ತಿ ದೈವಸ್ಯ ಸಾಧನಮ್|

12279012c ಸ್ವಭಾವತೋ ಹಿ ಸಂಸಿದ್ಧಾ ದೇವಗಂಧರ್ವದಾನವಾಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ಇದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾವ ದೈವವನ್ನೂ ದೈವದ ಸಾಧನವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ದೇವ-ಗಂಧರ್ವ-ದಾನವರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಸಂಸಿದ್ಧರು.⁷²⁸

12279013a ಪ್ರೇತ್ಯ ಜಾತಿಕೃತಂ ಕರ್ಮ ನ ಸ್ಮರಂತಿ ಸದಾ ಜನಾಃ|

12279013c ತೇ ವೈ ತಸ್ಯ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತೌ ಕರ್ಮ ಚಾಪಿ ಚತುರ್ವಿಧಮ್||

ಮರಣಾನಂತರ ಜನರು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ⁷²⁹ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12279014a ಲೋಕಯಾತ್ರಾಶ್ರಯಶ್ಚೈವ ಶಬ್ದೋ ವೇದಾಶ್ರಯಃ ಕೃತಃ|

12279014c ಶಾಂತ್ಯರ್ಥಂ ಮನಸಸ್ತಾತ ನೈತದ್ವೃದ್ಧಾನುಶಾಸನಮ್||

ವೇದಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ವಚನಗಳು ಲೋಕಯಾತ್ರೆಯನ್ನು

---

⁷²⁸ ಭಾರತ ದರ್ಶನ/ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ನಾಸ್ತಿಕರ ಮತವೆಂದು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. I do not see any destiny in this, nor any action on the part of the gods. Gods, gandharvas and danavas become what they are because of their natures. (Bibek Debroy)

⁷²⁹ ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ). ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಕರ್ಮಗಳು: ನಿತ್ಯ, ನೈಮಿತ್ತಿಕ, ಕಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಷಿದ್ಧ (ಬಿಬೇಕ್ ದೆಬ್ರೋಯ್).

ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ಉಪಾಯಗಳು; ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಇರುವವುಗಳು. ಅಯ್ಯಾ! ಆದರೆ ಇದು ವೃದ್ಧರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ⁷³⁰.

12279015a ಚಕ್ಷುಷಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಕರ್ಮಣಾ ಚ ಚತುರ್ವಿಧಮ್|

12279015c ಕುರುತೇ ಯಾದೃಶಂ ಕರ್ಮ ತಾದೃಶಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಕಣ್ಣುಗಳು, ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು ಮತ್ತು ಕರ್ಮ - ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಭಾವದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅದೇ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12279016a ನಿರಂತರಂ ಚ ಮಿಶ್ರಂ ಚ ಫಲತೇ ಕರ್ಮ ಪಾರ್ಥಿವ|

12279016c ಕಲ್ಯಾಣಂ ಯದಿ ವಾ ಪಾಪಂ ನ ತು ನಾಶೋಽಸ್ಯ ವಿದ್ಯತೇ||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಮನುಷ್ಯನು ಕರ್ಮಫಲಾನುರೂಪವಾಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೂ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದುಃಖವನ್ನೂ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಮಿಶ್ರಫಲವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಪುಣ್ಯಫಲವಾಗಲೀ ಪಾಪಫಲವಾಗಲೀ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸದ ಹೊರತು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

---

⁷³⁰ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಮನಃಶಾಂತಿಗಾಗಿ ವೇದೋಕ್ತಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆಯೋ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ಸಮರ್ಥರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ದುಃಖಗೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಧೈರ್ಯಹೇಳಲು ಅಥವಾ ಅವನ ಮನಃಶಾಂತಿಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪಾಪವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಾಸ್ತಿಕರ ಮತ. ಇದು ವೃದ್ಧರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12279017a ಕದಾ ಚಿತ್ಸುಕೃತಂ ತಾತ ಕೂಟಸ್ಥಮಿವ ತಿಷ್ಠತಿ|

12279017c ಮಜ್ಜಮಾನಸ್ಯ ಸಂಸಾರೇ ಯಾವದ್ಧುಃಖಾದ್ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಅಯ್ಯಾ! ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವವನ ಸುಕೃತವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ
ದುಃಖವು ಕಳೆದುಹೋಗುವವರೆಗೂ ಕೂಟಸ್ಥವಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ.

12279018a ತತೋ ದುಃಖಕ್ಷಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಸುಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಸೇವತೇ|

12279018c ಸುಕೃತಕ್ಷಯಾದ್ಧುಷ್ಕೃತಂ ಚ ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಮನುಜಾಧಿಪ||

ಮನುಜಾಧಿಪ! ಪಾಪಕರ್ಮದ ದುಃಖಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯಾದ
ನಂತರ ಅವನು ಆ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಸುಖಫಲವನ್ನು
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪುಣ್ಯಫಲಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದನಂತರ ಪುನಃ
ಪಾಪಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ.

12279019a ದಮಃ ಕ್ಷಮಾ ಧೃತಿಸ್ತೇಜಃ ಸಂತೋಷಃ ಸತ್ಯವಾದಿತಾ|

12279019c ಹ್ರೀರಹಿಂಸಾವ್ಯಸನಿತಾ ದಾಕ್ಷ್ಯಂ ಚೇತಿ ಸುಖಾವಹಾಃ||

ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಕ್ಷಮೆ, ಧೈರ್ಯ, ತೇಜಸ್ಸು, ಸಂತೋಷ, ಸತ್ಯವಚನ,
ಲಜ್ಜೆ, ಅಹಿಂಸೆ, ವ್ಯಸನಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ದಕ್ಷತೆ - ಇವು
ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

12279020a ದುಷ್ಕೃತೇ ಸುಕೃತೇ ವಾಪಿ ನ ಜಂತುರಯತೋ ಭವೇತ್|

12279020c ನಿತ್ಯಂ ಮನಃಸಮಾಧಾನೇ ಪ್ರಯತೇತ ವಿಚಕ್ಷಣಃ||

ವಿದ್ವಾಂಸನು ನಿತ್ಯವೂ ಪಾಪ ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ಆಸಕ್ತನಾಗಿರದೇ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

12279021a ನಾಯಂ ಪರಸ್ಯ ಸುಕೃತಂ ದುಷ್ಕೃತಂ ವಾಪಿ ಸೇವತೇ|

12279021c ಕರೋತಿ ಯಾದೃಶಂ ಕರ್ಮ ತಾದೃಶಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಮನುಷ್ಯನು ಇತರರ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು
ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ಎಂಥಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ
ಅಂಥಹ ಫಲಗಳನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12279022a ಸುಖದುಃಖೇ ಸಮಾಧಾಯ ಪುಮಾನನ್ಯೇನ ಗಚ್ಚತಿ|

12279022c ಅನ್ಯೇನೈವ ಜನಃ ಸರ್ವಃ ಸಂಗತೋ ಯಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಪುರುಷನು ಸುಖ-
ದುಃಖಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ
ಲೀನಗೊಳಿಸಿ ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರ-ಧನಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವ ಜನರು
ಕರ್ಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ
ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12279023a ಪರೇಷಾಂ ಯದಸೂಯೇತ ನ ತತ್ಕುರ್ಯಾತ್ ಸ್ವಯಂ ನರಃ|

12279023c ಯೋ ಹ್ಯಸೂಯಸ್ತಥಾಯುಕ್ತಃ ಸೋಽವಹಾಸಂ ನಿಯಚ್ಚತಿ||

ಇತರರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವವನು ತಾನೂ ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡಬಾರದು. ಇತರರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ತಾನೇ ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವವನು ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ.

12279024a ಭೀರೂ ರಾಜನ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸರ್ವ ಭಕ್ಷೋ

ವೈಶ್ಯೋಽನೀಹಾವಾನ್ ಹೀನವರ್ಣೋಽಲಸಶ್ಚ|

- 12279024c ವಿದ್ವಾಂಶ್ಚಾ ಶೀಲೋ ವೃತ್ತಹೀನಃ ಕುಲೀನಃ
 ಸತ್ಯಾದ್ ಭ್ರಷ್ಟೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸ್ತ್ರೀ ಚ ದುಷ್ಟಾ||
- 12279025a ರಾಗೀ ಮುಕ್ತಃ ಪಚಮಾನೋಽಽತ್ಮಹೇತೋರ್
 ಮೂರ್ಖೋ ವಕ್ತಾ ನೃಪಹೀನಂ ಚ ರಾಷ್ಟ್ರಮ್|
- 12279025c ಏತೇ ಸರ್ವೇ ಶೋಚ್ಯತಾಂ ಯಾಂತಿ ರಾಜನ್
 ಯಶ್ಚಾಯುಕ್ತಃ ಸ್ನೇಹಹೀನಃ ಪ್ರಜಾಸು||

ರಾಜನ್! ಹೇಡಿಯಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿನ್ನುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಧನಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ವೈಶ್ಯ, ಸೋಮಾರಿಯಾದ ಶೂದ್ರ, ಉತ್ತಮ ಶೀಲವಿಲ್ಲದ ವಿದ್ವಾಂಸ, ಸದಾಚಾರಿಯಾಗಿರದ ಕುಲೀನ, ಸತ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ, ದುರಾಚಾರಿಣೀ ಸ್ತ್ರೀ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತ ಯೋಗಿ, ತನಗೊಬ್ಬನಿಗಾಗಿಯೇ ಅಡುಗೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಗೃಹಸ್ಥ, ಮೂರ್ಖನಾದ ವಾಗ್ಮಿ, ರಾಜನಿಲ್ಲದ ರಾಷ್ಟ್ರ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವಿರದ ರಾಜ - ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶೋಕವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
 ಪರಾಶರಗೀತಾಯಾಂ ಏಕೋನಾಶೀತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ
 ಇನ್ನೂರಾವಿಂಶತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮೦

ಕರ್ಮಫಲದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ ಲಾಭ (1-23).

12280001 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12280001a ಮನೋರಥರಥಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಹಯಂ ನರಃ|

12280001c ರಶ್ಮಿಭಿರ್ಜ್ಞಾನಸಂಭೂತೈರ್ಯೋ ಗಚ್ಚತಿ ಸ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮನೋರಥವೆಂದ ರಥವನ್ನು ಪಡೆದು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳೆಂಬ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜ್ಞಾನಸಂಭೂತ ಲಗಾಮುಗಳಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುವ ನರನು ಬುದ್ಧಿವಂತನು.

12280002a ಸೇವಾಶ್ರಿತೇನ ಮನಸಾ ವೃತ್ತಿಹೀನಸ್ಯ ಶಸ್ಯತೇ|

12280002c ದ್ವಿಜಾತಿಹಸ್ತಾನ್ನಿವೃತ್ತಾ ನ ತು ತುಲ್ಯಾತ್ಪರಸ್ಪರಮ್||

ವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು ಸೇವೆಮಾಡಿ ಜೀವನಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸಮರ್ಥ ದ್ವಿಜರ ಸೇವೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ತನ್ನಂತೆಯೇ ವೃತ್ತಿಹೀನರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

12280003a ಆಯುರ್ನಸುಲಭಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ನಾವಕರ್ಷೇದ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

12280003c ಉತ್ಕರ್ಷಾರ್ಥಂ ಪ್ರಯತತೇ ನರಃ ಪುಣ್ಯೇನ ಕರ್ಮಣಾ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಸುಲಭವಲ್ಲದ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದು ಮನುಷ್ಯನು ಅಧಃಪತನವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಉತ್ಕರ್ಷೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

12280004a ವರ್ಣೇ ಭ್ರೂಃಪಿ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಃ ಸ ವೈ ಸಂಮಾನಮಹರ್ತಿ|

12280004c ನ ತು ಯಃ ಸತ್ತ್ವಿಯಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ರಾಜಸಂ ಕರ್ಮ ಸೇವತೇ||

ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟನಾದವನು ಸನ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ತ್ವಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ರಾಜಸ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ ಸನ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲ.

12280005a ವರ್ಣೋತ್ಕರ್ಷಮವಾಪ್ನೋತಿ ನರಃ ಪುಣ್ಯೇನ ಕರ್ಮಣಾ|

12280005c ದುರ್ಲಭಂ ತಮಲಬ್ಧಾ ಹಿ ಹನ್ಯಾತ್ಪಾಪೇನ ಕರ್ಮಣಾ||

ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ವರ್ಣೋತ್ಕರ್ಷ⁷³¹ವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ವರ್ಣೋತ್ಕರ್ಷವು ದೊರೆಯದೇ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12280006a ಅಜ್ಞಾನಾದ್ಧಿ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ತಪಸ್ಯೈವಾಭಿನಿರ್ಣುದೇತ್|

12280006c ಪಾಪಂ ಹಿ ಕರ್ಮ ಫಲತಿ ಪಾಪಮೇವ ಸ್ವಯಂ ಕೃತಮ್||

12280006e ತಸ್ಮಾತ್ಪಾಪಂ ನ ಸೇವೇತ ಕರ್ಮ ದುಃಖಫಲೋದಯಮ್||

ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳು ಪಾಪಫಲಗಳನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ದುಃಖಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

12280007a ಪಾಪಾನುಬಂಧಂ ಯತ್ಕರ್ಮ ಯದ್ಯಪಿ ಸ್ಯಾನ್ಮಹಾಫಲಮ್|

12280007c ನ ತತ್ಸೇವೇತ ಮೇಧಾವೀ ಶುಚಿಃ ಕುಸಲಿಲಂ ಯಥಾ||

731 ಉತ್ತಮ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ.

ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಪಾಪಕ್ಕೆ
ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾದರೆ ಮೇಧಾವಿಯು ಅಂಥಹ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ
ಶುಚಿಯಾದವನು ನಾಪಿತನಿಂದ ದೂರವಿರುವಂತೆ ದೂರವಿರಬೇಕು.

12280008a ಕಿಂಕಷ್ಟಮನುಪಶ್ಯಾಮಿ ಫಲಂ ಪಾಪಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ|

12280008c ಪ್ರತ್ಯಾಪನ್ನಸ್ಯ ಹಿ ಸತೋ ನಾತ್ಮಾ ತಾವದ್ವಿರೋಚತೇ||

“ಪಾಪಕರ್ಮದ ಫಲವಾಗಿ ನಾನು ಯಾವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ?”
ಎಂದು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತನಾದವನಿಗೆ ಆತ್ಮ ಚಿಂತನೆಯು
ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12280009a ಪ್ರತ್ಯಾಪತ್ತಿಶ್ಚ ಯಸ್ಯೇಹ ಬಾಲಿಶಸ್ಯ ನ ಜಾಯತೇ|

12280009c ತಸ್ಯಾಪಿ ಸುಮಹಾಂಸ್ತಾಪಃ ಪ್ರಸ್ಥಿತಸ್ಯೋಪಜಾಯತೇ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯದ ಸಂಚಾರವೇ
ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥಹ ಮೂಢನು ಮರಣಾನಂತರವೂ ಅತ್ಯಂತ
ನರಕಯಾತನೆಯಿಂದ ದುಃಖಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12280010a ವಿರಕ್ತಂ ಶೋಧ್ಯತೇ ವಸ್ತ್ರಂ ನ ತು ಕೃಷ್ಣೋಪಸಂಹಿತಮ್|

12280010c ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ ಪಾಪಮೇವಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ||

ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ! ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲದಿರುವ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು
ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ತೊಳೆದರೂ
ಬಿಳಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪಾಪದ ಕುರಿತು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು
ಕೇಳು.

12280011a ಸ್ವಯಂ ಕೃತ್ವಾ ತು ಯಃ ಪಾಪಂ ಶುಭಮೇವಾನುತಿಷ್ಠತಿ|

12280011c ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ನರಃ ಕರ್ತುಮುಭಯಂ ಸೋಽಶ್ನುತೇ ಪೃಥಕ್||

ಸ್ವಯಂ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ
ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರೆ ಆ ನರನು ಎರಡರ
ಫಲಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ-ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12280012a ಅಜ್ಞಾನಾತ್ತು ಕೃತಾಂ ಹಿಂಸಾಮಹಿಂಸಾ ವ್ಯಪಕರ್ಷತಿ|

12280012c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಶಾಸ್ತ್ರನಿರ್ದೇಶಾದಿತ್ಯಾಹುರ್ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ||

12280013a ತಥಾ ಕಾಮಕೃತಂ ಚಾಸ್ಯ ವಿಹಿಂಸೈವಾಪಕರ್ಷತಿ|

12280013c ಇತ್ಯಾಹುರ್ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವೇದಪಾರಗಾಃ||

ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅಹಿಂಸೆಯು
ತೊಡೆದುಹಾಕುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರನಿರ್ದೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ
ಬ್ರಹ್ಮವಾದೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಮಾಡಿದ ಹಿಂಸೆಯ ಪಾಪವನ್ನು ಅಹಿಂಸಾವ್ರತವೂ
ತೊಡೆದುಹಾಕಲಾರದು ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಬ್ರಹ್ಮವಾದೀ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12280014a ಅಹಂ ತು ತಾವತ್ಪಶ್ಯಾಮಿ ಕರ್ಮ ಯದ್ವರ್ತತೇ ಕೃತಮ್||

12280014c ಗುಣಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಕಾಶಂ ಚ ಪಾಪೇನಾನುಪಸಂಹಿತಮ್||

ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವು ಪಾಪಯುಕ್ತವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ
ಪುಣ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿರಲಿ, ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಿರಲಿ ಅಥವಾ
ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿದ್ದಿರಲಿ, ತಿಳಿದು ಮಾಡಿದ್ದಿರಲಿ ಅಥವಾ
ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ್ದಿರಲಿ - ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾದ ಫಲವು ಹಾಗೇ
ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ.

12280015a ಯಥಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಫಲಂತೀಹ ಯಥಾತಥಮ್|

12280015c ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಾನಿ ತಾನೀಹ ಕೃತಾನಿ ಮನಸಾ ಸಹ||

ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕರ್ಮಗಳೂ
ಕೂಡ ಅವು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಫಲವನ್ನು
ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12280016a ಭವತ್ಯಲ್ಪಫಲಂ ಕರ್ಮ ಸೇವಿತಂ ನಿತ್ಯಮುಲ್ಬಣಮ್|

12280016c ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಂ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಕೃತಮುಗ್ರೇಣ ಕರ್ಮಣಾ||

ನಿತ್ಯವೂ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉಗ್ರಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ
ಅದರ ಫಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಿಳಿದು ಮಾಡಿದ
ಕರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವು
ಅಲ್ಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12280017a ಕೃತಾನಿ ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ದೈವತೈರ್ಮುನಿಭಿಸ್ತಥಾ|

12280017c ನಾಚರೇತ್ತಾನಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚಾಪಿ ನ ಕುತ್ಸಯೇತ್||

ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮುನಿಗಳು ಅನುಚಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗಿದರೆ
ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಾರದು ಮತ್ತು ಅದರ ಕುರಿತು
ಕೇಳಿಯೂ ಅದನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಾರದು.

12280018a ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮನಸಾ ರಾಜನ್ವಿದಿತ್ವಾ ಶಕ್ತಿಮಾತ್ಮನಃ|

12280018c ಕರೋತಿ ಯಃ ಶುಭಂ ಕರ್ಮ ಸ ವೈ ಭದ್ರಾಣಿ ಪಶ್ಯತಿ||

ರಾಜನ್! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಯಾವ
ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅದೇ ಅವನಿಗೆ

ಕಲ್ಯಾಣಕರವಾಗುತ್ತದೆ.

12280019a ನವೇ ಕಪಾಲೇ ಸಲಿಲಂ ಸಂನ್ಯಸ್ತಂ ಹೀಯತೇ ಯಥಾ|

12280019c ನವೇತರೇ ತಥಾಭಾವಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸುಖಭಾವಿತಮ್||

ಹಸಿಯಾದ ಹೊಸ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ ಅದು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ನೀರು ಹೇಗೆ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಪರಿಪಕ್ವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಶುಭಕರ್ಮಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12280020a ಸತೋಯೇಽನ್ಯತ್ತು ಯತ್ತೋಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಪ್ರಸಿಚ್ಯತೇ|

12280020c ವೃದ್ಧೇ ವೃದ್ಧಿಮವಾಪ್ನೋತಿ ಸಲಿಲೇ ಸಲಿಲಂ ಯಥಾ||

12280021a ಏವಂ ಕರ್ಮಾಣಿ ಯಾನೀಹ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಾನಿ ಭೂಪತೇ|

12280021c ನಸಮಾನೀಹ ಹೀನಾನಿ ತಾನಿ ಪುಣ್ಯತಮಾನ್ಯಪಿ||

ಭೂಪತೇ! ನೀರಿರುವ ಹಳೆಯ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಅದು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಮಡಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ.

12280022a ರಾಜ್ಞಾ ಜೇತವ್ಯಾಃ ಸಾಯುಧಾಶ್ಚೋನ್ನತಾಶ್ಚ⁷³²

ಸಮ್ಯಕ್ಕರ್ತವ್ಯಂ ಪಾಲನಂ ಚ ಪ್ರಜಾನಾಮ್|

12280022c ಅಗ್ನಿಶ್ಚೇಯೋ ಬಹುಭಿಶ್ಚಾಪಿ ಯಜ್ಞೈರ್

ಅಂತೇ ಮಧ್ಯೇ ವಾ ವನಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸ್ಥೇಯಮ್||

732 ಶತ್ರುವಶ್ಚೋನ್ನತಾಶ್ಚ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ರಾಜನಾದವನು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸಶಸ್ತ್ರ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಬೇಕು.
 ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಲನೆಮಾಡಬೇಕು. ಬಹುವಿಧದ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ
 ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
 ವನವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು.

12280023a ದಮಾನ್ವಿತಃ ಪುರುಷೋ ಧರ್ಮಶೀಲೋ
 ಭೂತಾನಿ ಚಾತ್ಮಾನಮಿವಾನುಪಶ್ಯೇತ್|

12280023c ಗರೀಯಸಃ ಪೂಜಯೇದಾತ್ಮಶಕ್ತ್ಯಾ
 ಸತ್ಯೇನ ಶೀಲೇನ ಸುಖಂ ನರೇಂದ್ರ||

ನರೇಂದ್ರ! ಧರ್ಮಶೀಲ ಪುರುಷನು ದಮಾನ್ವಿತನಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು
 ತನ್ನಂತೆಯೇ ಕಾಣಬೇಕು. ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಿರಿಯರನ್ನು
 ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಶೀಲದಿಂದ ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
 ಪರಾಶರಗೀತಾಯಾಂ ಅಶೀತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ
 ಇನ್ನೂರಾಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮೧

ಧರ್ಮೋಪಾರ್ಜಿತ ಧನದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ; ಸದಾಚಾರ ಮತ್ತು ಗುರುಜನರ
 ಸೇವೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಲಾಭ (1-23).

12281001 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12281001a ಕಃ ಕಸ್ಯ ಚೋಪಕುರುತೇ ಕಶ್ಚ ಕಸ್ಯೈ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ|

12281001c ಪ್ರಾಣೇ ಕರೋತ್ಯಯಂ ಕರ್ಮ ಸರ್ವಮಾತ್ಮಾರ್ಥಮಾತ್ಮನಾ||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ? ಈ ಪ್ರಾಣಿಯು ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

12281002a ಗೌರವೇಣ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಂ ನಿಃಸ್ನೇಹಂ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್|

12281002c ಸೋದರ್ಯಂ ಭ್ರಾತರಮಪಿ ಕಿಮುತಾನ್ಯಂ ಪೃಥಗ್ಜನಮ್||

ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಮರ್ಯಾದೆಗೆಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೆ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ?

12281003a ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟಾಚ್ಚ ತುಲ್ಯೌ ದಾನಪ್ರತಿಗ್ರಹೌ|

12281003c ತಯೋಃ ಪುಣ್ಯತರಂ ದಾನಂ ತದ್ವಿಜಸ್ಯ ಪ್ರಯಚ್ಛತಃ||

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷನಿಗೆ ನೀಡುವ ದಾನ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷನು ಶ್ರೇಷ್ಠಪುರುಷನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ದಾನ - ಇವೆರಡೂ ಮಹತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ದಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದೇ ಪುಣ್ಯತರವು.

12281004a ನ್ಯಾಯಾಗತಂ ಧನಂ ವರ್ಣೈರ್ನ್ಯಾಯೇನೈವ ವಿವರ್ಧಿತಮ್|

12281004c ಸಂರಕ್ಷ್ಯಂ ಯತ್ನಮಾಸ್ಥಾಯ ಧರ್ಮಾರ್ಥಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ||

ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೇ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದ

ಧನವನ್ನು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು
ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ.

12281005a ನ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿ ನೃಶಂಸೇನ ಕರ್ಮಣಾ ಧನಮರ್ಜಯೇತ್|

12281005c ಶಕ್ತಿತಃ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಾಣಿ ಕುರ್ಯಾನ್ನರ್ಥಮನುಸ್ಮರೇತ್||

ಧರ್ಮಪೇಕ್ಷಿಯು ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಧನವನ್ನು ಗಳಿಸಬಾರದು.
ಸರ್ವಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಧನವನ್ನು
ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದರ ಕುರಿತೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಬಾರದು.

12281006a ಅಪೋ ಹಿ ಪ್ರಯತಃ ಶೀತಾಸ್ತಾಪಿತಾ ಜ್ವಲನೇನ ವಾ|

12281006c ಶಕ್ತಿತೋಽತಿಥಯೇ ದತ್ತ್ವಾ ಕ್ಷುಧಾರ್ತಾಯಾಶ್ಚತೇ ಫಲಮ್||

ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದ ಅತಿಥಿಗೆ ತಣ್ಣಗಿರುವ ನೀರನ್ನೋ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ
ಕಾಯಿಸಿದ ಬಿಸಿನೀರನ್ನೋ, ಅನ್ನವನ್ನೋ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ವಿನಯಶೀಲನಾಗಿ
ನೀಡುವವನು ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12281007a ರಂತಿದೇವೇನ ಲೋಕೇಷ್ಟಾ ಸಿದ್ಧಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12281007c ಫಲಪತ್ರೈರಥೋ ಮೂಲ್ಯೈರ್ಮುನೀನರ್ಚಿತವಾನಸೌ||

ಫಲ-ಪತ್ರ-ಮೂಲಗಳಿಂದ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮ
ರಂತಿದೇವನು ಲೋಕವು ಬಯಸುವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12281008a ತೈರೇವ ಫಲಪತ್ರೈಶ್ಚ ಸ ಮಾರರಮತೋಷಯತ್|

12281008c ತಸ್ಮಾಲ್ಲೇಭೇ ಪರಂ ಸ್ಥಾನಂ ಶೈಬ್ಯೋಽಪಿ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ||

ಪೃಥಿವೀಪತಿ ಶೈಬ್ಯನೂ ಕೂಡ ಅದೇ ಫಲ-ಪತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾರರನನ್ನು
ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಪರಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು

ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12281009a ದೇವತಾತಿಥಿಭೃತ್ಯೇಭ್ಯಃ ಪಿತೃಭ್ಯೋಽಥಾತ್ಮನಸ್ತಥಾ|

12281009c ಋಣವಾನ್ ಜಾಯತೇ ಮರ್ತ್ಯಸ್ತಸ್ಮಾದನ್ಯಣತಾಂ ಪ್ರಚೇತ್||

ಮರ್ತ್ಯನು ದೇವತೆಗಳ, ಅತಿಥಿಗಳ, ಕುಟುಂಬದ ಜನರ, ಪಿತೃಗಳ ಮತ್ತು ತನ್ನದೇ ಆದ ಋಣಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಆ ಋಣಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12281010a ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೇನ ಮಹರ್ಷಿಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಣಾ|

12281010c ಪಿತೃಭ್ಯಃ ಶ್ರಾದ್ಧದಾನೇನ ನೃಣಾಮಭ್ಯರ್ಚನೇನ ಚ||

ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ, ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳ, ಶ್ರಾದ್ಧ-ದಾನಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಗತ-ಸತ್ಕಾರ-ಸೇವೆಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಋಣವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12281011a ವಾಚಃ ಶೇಷಾವಹಾರ್ಯೇಣ ಪಾಲನೇನಾತ್ಮನೋಽಪಿ ಚ|

12281011c ಯಥಾವದ್ ಭೃತ್ಯವರ್ಗಸ್ಯ ಚಿಕೀರ್ಷೇದ್ಧರ್ಮಮಾದಿತಃ||

ಹೀಗೆಯೇ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಠಣ-ಮನನಗಳಿಂದ, ಯಜ್ಞಶೇಷವನ್ನು ಭುಂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಆತ್ಮಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಜನರ ಭರಣ-ಪೋಷಣೆಗಳನ್ನು⁷³³ ಮಾಡಿ ಭೃತ್ಯಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು.

733 ಕುಟುಂಬದ ಜನರ ಜಾತಕರ್ಮಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ಎಂದೂ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ (ದಾಮೋದರ್ ಸಾತ್ವಾಲೇಕರ್).

12281012a ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಚ ಸಂಸಿದ್ಧಾ ಧನ್ಯೈರಪಿ ವಿವರ್ಜಿತಾಃ|

12281012c ಸಮ್ಯಗ್ ಹುತ್ವಾ ಹುತವಹಂ ಮುನಯಃ ಸಿದ್ಧಿಮಾಗತಾಃ||

ಧನಗಳಿಂದ ವಿವರ್ಜಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ
ಸಂಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮುನಿಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

12281013a ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರತ್ವಮೃಚೀಕತನಯೋಽಗಮತ್|

12281013c ಋಗ್ವಿಃ ಸ್ತುತ್ವಾ ಮಹಾಭಾಗೋ ದೇವಾನ್ವೈ ಯಜ್ಞಭಾಗಿನಃ||

ಋಚೀಕನ ಮಗ ಮಹಾಭಾಗ ಶುನಶ್ರೇಫನು ಯಜ್ಞಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದ
ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿಯೇ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಪುತ್ರತ್ವವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12281014a ಗತಃ ಶುಕ್ರತ್ವಮುಶನಾ ದೇವದೇವಪ್ರಸಾದನಾತ್|

12281014c ದೇವೀಂ ಸ್ತುತ್ವಾ ತು ಗಗನೇ ಮೋದತೇ ತೇಜಸಾ ವೃತಃ||

ದೇವದೇವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಉಶನಸನು ಶುಕ್ರತ್ವವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅವನು ಗಗನದಲ್ಲಿ
ತೇಜೋಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮೋದಿಸುತ್ತಾನೆ.

12281015a ಅಸಿತೋ ದೇವಲಶ್ಚೈವ ತಥಾ ನಾರದಪರ್ವತೌ|

12281015c ಕಕ್ಷೀವಾನ್ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಶ್ಚ
ರಾಮಸ್ತಾಂಡ್ಯಸ್ಥಥಾಂಶುಮಾನ್⁷³⁴||

12281016a ವಸಿಷ್ಠೋ ಜಮದಗ್ನಿಶ್ಚ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋಽತ್ರಿರೇವ ಚ|

⁷³⁴ ರಾಮಸ್ತಾಂಡ್ಯಸ್ಥಥಾತ್ಮವಾನ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12281016c ಭರದ್ವಾಜೋ ಹರಿಶ್ಚ ಶ್ರುಃ ಕುಂಡಧಾರಃ ಶ್ರುತಶ್ರವಾಃ||

12281017a ಏತೇ ಮಹರ್ಷಯಃ ಸ್ತುತ್ವಾ ವಿಷ್ಣುಮೃಗ್ಭಿಃ ಸಮಾಹಿತಾಃ|

12281017c ಲೇಭಿರೇ ತಪಸಾ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪ್ರಸಾದಾತ್ತಸ್ಯ ಧೀಮತಃ||

ಅಸಿತ-ದೇವಲ, ನಾರದ-ಪರ್ವತರು, ಕಕ್ಷೀವಾನ್, ಜಾಮದಗ್ನಿ ರಾಮ, ತಾಂಡ್ಯ, ಅಂಶುಮಾನ್, ವಸಿಷ್ಠ, ಜಮದಗ್ನಿ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಅತ್ರಿ, ಭರದ್ವಾಜ, ಹರಿಶ್ಚ ಶ್ರುಃ, ಕುಂಡಧಾರ, ಶ್ರುತಶ್ರವ - ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಮಾಹಿತರಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಆ ಧೀಮತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

12281018a ಅನರ್ಹಾಶ್ಚಾರ್ಹತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಸಂತಃ ಸ್ತುತ್ವಾ ತಮೇವ ಹ|

12281018c ನ ತು ವೃದ್ಧಿಮಿಹಾನ್ವಿಚ್ಛೇತ್ಕರ್ಮ ಕೃತ್ವಾ ಜುಗುಪ್ಸಿತಮ್||

ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನರ್ಹರೂ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಜುಗುಪ್ಸಿತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಯಸಬಾರದು.

12281019a ಯೇಽರ್ಥಾ ಧರ್ಮೇಣ ತೇ ಸತ್ಯಾ ಯೇಽಧರ್ಮೇಣ ಧಿಗಸ್ತು ತಾನ್|

12281019c ಧರ್ಮಂ ವೈ ಶಾಶ್ವತಂ ಲೋಕೇ ನ ಜಹ್ಯಾದ್ಧನಕಾಂಕ್ಷಯಾ||

ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಧನವೇ ಸತ್ಯವಾದುದು. ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಪಡೆದ ಧನಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೇ ಶಾಶ್ವತವು. ಧನಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು.

12281020a ಆಹಿತಾಗ್ನಿಹಿಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಯಃ ಸ ಪುಣ್ಯಕೃದುತ್ತಮಃ|

12281020c ವೇದಾ ಹಿ ಸರ್ವೇ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸ್ಥಿತಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟಗ್ನಿಷು ಪ್ರಭೋ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಪ್ರಭೋ! ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನೇ

ಧರ್ಮಾತ್ಮನು. ಅವನೇ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನು. ಸರ್ವ
ವೇದಗಳೂ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ, ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಆಹವನೀಯ ಅಗ್ನಿ -
ಈ ಮೂರು ಅಗ್ನಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ.

12281021a ಸ ಚಾಪ್ಯಗ್ನ್ಯಾ ಹಿತೋ ವಿಪ್ರಃ ಕ್ರಿಯಾ ಯಸ್ಯ ನ ಹೀಯತೇ|

12281021c ಶ್ರೇಯೋ ಹ್ಯನಾಹಿತಾಗ್ನಿತ್ವಮಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ನ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಮ್||

ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಷ್ಟವಾಗದ ವಿಪ್ರನು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ.
ಕ್ರಿಯಾವಂತನು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನಾದವನಿಗೆ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12281022a ಅಗ್ನಿರಾತ್ಮಾ ಚ ಮಾತಾ ಚ ಪಿತಾ ಜನಯಿತಾ ತಥಾ|

12281022c ಗುರುಶ್ಚ ನರಶಾರ್ದೂಲ ಪರಿಚರ್ಯಾ ಯಥಾತಥಮ್||

ನರಶಾರ್ದೂಲ! ಅಗ್ನಿ, ಆತ್ಮ, ತಾಯಿ, ಜನ್ಮದಾತ ತಂದೆ ಮತ್ತು
ಗುರುವನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು.

12281023a ಮಾನಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಯೋ ನರೋ ವೃದ್ಧಸೇವೀ

ವಿದ್ವಾನ್ ಕ್ಲಿಬಃ ಪಶ್ಯತಿ ಪ್ರೀತಿಯೋಗಾತ್|

12281023c ದಾಕ್ಷೈಣಾಹೀನೋ ಧರ್ಮಯುಕ್ತೋ ನದಾಂತೋ

ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ವೈ ಪೂಜ್ಯತೇ ಸದ್ಭಿರಾರ್ಯಃ||

ಮಾನವನ್ನು ತೊರೆದು ವೃದ್ಧರ ಸೇವೆಮಾಡುವ, ಪ್ರೀತಿಯೋಗದಿಂದ
ಕಾಣುವ ಕಾಮರಹಿತ ವಿದ್ವಾಂಸ, ಆಲಸ್ಯರಹಿತ, ಧರ್ಮಯುಕ್ತ,
ಹಿಂಸಹೀನ ಆರ್ಯನನ್ನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪುರುಷರೂ

ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಪರಾಶರಗೀತಾಯಾಂ ಏಕಾಶೀತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾವಂಭತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮೨

ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮದ ಪಾಲನೆಯ ಮಹತ್ವ (1-21).

12282001 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12282001a ವೃತ್ತಿಃ ಸಕಾಶಾದ್ವರ್ಣೇ ಭೃಷ್ಟಿಭ್ಯೋ ಹೀನಸ್ಯ ಶೋಭನಾ|

12282001c ಪ್ರೀತ್ಯೋಪನೀತಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾ ಧರ್ಮಿಷ್ಠಾನ್ಕುರುತೇ ಸದಾ||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮೂರು ವರ್ಣದವರ ಸೇವೆಯ ವೃತ್ತಿಯೇ
ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಶುಭದಾಯಕವಾದುದು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಈ
ವೃತ್ತಿಯೇ ಸದಾ ಅವನನ್ನು ಧರ್ಮಿಷ್ಠನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

12282002a ವೃತ್ತಿಶ್ಚೈನ್ನಾಸ್ತಿ ಶೂದ್ರಸ್ಯ ಪಿತೃಪಿತೃತಾಮಹೀ ಧ್ರುವಾ|

12282002c ನ ವೃತ್ತಿಂ ಪರತೋ ಮಾರ್ಗೇ ಚ್ಛುಶ್ರುಷಾಂ ತು ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್||

ಪಿತೃಪಿತೃತಾಮಹರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಅನ್ಯ ವೃತ್ತಿಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ಶೂದ್ರನು ಬೇರೆ ಯಾವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಬಾರದು. ಮೂರು
ವರ್ಣದವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರಬೇಕು.

12282003a ಸದ್ಭಿಃ ಸಹ ಸಂಸರ್ಗಃ ಶೋಭತೇ ಧರ್ಮದರ್ಶಿಭಿಃ|

12282003c ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಾಸ್ವವಸ್ಥಾಸು ನಾಸದ್ಭಿಃ ರಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಧರ್ಮದರ್ಶಿ ಸತ್ತುರುಷರ ಸಂಸರ್ಗವು ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯವೂ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಸತ್ತುರುಷರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಮತವು.

12282004a ಯಥೋದಯಗಿರೌ ದ್ರವ್ಯಂ ಸಂನಿಕರ್ಷೇಣ ದೀಪ್ಯತೇ|

12282004c ತಥಾ ಸತ್ಸಂನಿಕರ್ಷೇಣ ಹೀನವರ್ಣೋಽಪಿ ದೀಪ್ಯತೇ||

ಉದಯಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುವು ಸೂರ್ಯನ ನಿಕಟಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಸತ್ತುರುಷರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಹೀನವರ್ಣದವರೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

12282005a ಯಾದ್ಯಶೇನ ಹಿ ವರ್ಣೇನ ಭಾವ್ಯತೇ ಶುಕ್ಲಮಂಬರಮ್|

12282005c ತಾದ್ಯಶಂ ಕುರುತೇ ರೂಪಮೇತದೇವಮವ್ಯೈಹಿ ಮೇ||

ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯು ಯಾವ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತೇವೋ ಆ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಯಾರೊಂದಿಗೆ ಸಂಗಮಾಡುತ್ತೇವೋ ಅವರಂತೆಯೇ ನಾವೂ ಆಗುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ತಿಳಿ. ⁷³⁵

12282006a ತಸ್ಮಾದ್ಗುಣೇಷು ರಜ್ಯೇಥಾ ಮಾ ದೋಷೇಷು ಕದಾ ಚನ|

⁷³⁵ ಬೆಳ್ಳಿಗಿರುವ ಬಟ್ಟೆಯು ಯಾವ ಬಣ್ಣವನ್ನಾದರೂ ಹೊಂದುವಂತೆ, ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ತುರುಷರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸದ್ಗುಣಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ದುಷ್ಟರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ದುರ್ಗುಣಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12282006c ಅನಿತ್ಯಮಿಹ ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ಜೀವಿತಂ ಹಿ ಚಲಾಚಲಮ್||

ಆದುದರಿಂದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸು. ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಪ್ರೀತಿಯಿರದಿರಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯರ ಜೀವನವು ಅನಿತ್ಯವೂ ಚಂಚಲವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

12282007a ಸುಖೇ ವಾ ಯದಿ ವಾ ದುಃಖೇ ವರ್ತಮಾನೋ ವಿಚಕ್ಷಣಃ|

12282007c ಯಶ್ಚಿ ನೋತಿ ಶುಭಾನ್ಯೇವ ಸ ಭದ್ರಾಣೀಹ⁷³⁶ ಪಶ್ಯತಿ||

ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಸುಖ ಅಥವಾ ದುಃಖದಲ್ಲಿರಲಿ, ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

12282008a ಧರ್ಮಾದಪೇತಂ ಯತ್ಕರ್ಮ ಯದ್ಯಪಿ ಸ್ಯಾನ್ಮಹಾಫಲಮ್|

12282008c ನ ತತ್ಸೇವೇತ ಮೇಧಾವೀ ನ ತದ್ಧಿತಮಿಹೋಚ್ಯತೇ||

ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾದಾದರೂ ಮೇಧಾವಿಯು ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಕರ್ಮಗಳು ಅಹಿತವಾದವು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12282009a ಯೋ ಹೃತ್ವಾ ಗೋಸಹಸ್ರಾಣಿ ನೃಪೋ ದದ್ಯಾದರಕ್ಷಿತಾ|

12282009c ಸ ಶಬ್ದಮಾತ್ರಫಲಭಾಗ್ರಾಜಾ ಭವತಿ ತಸ್ಯರಃ||

ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸದ ರಾಜನು ಸಹಸ್ರಾರು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದಾನಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ಅಂತಹ ರಾಜನು ಕಳ್ಳನೇ

⁷³⁶ ತಂತ್ರಾಣೀಹ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆಗುತ್ತಾನೆ.

12282010a ಸ್ವಯಂಭೂರಸ್ಯ ಜಜ್ಞಾಗ್ರೇ ಧಾತಾರಂ ಲೋಕಪೂಜಿತಮ್ |

12282010c ಧಾತಾಸ್ಯ ಜತ್ ಪುತ್ರಮೇಕಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಧಾರಣೇ ರತಮ್ ||

ಸ್ವಯಂಭುವು ಮೊದಲು ಲೋಕ ಪೂಜಿತ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.
ಬ್ರಹ್ಮನು ಸರ್ವಲೋಕಗಳ ಧಾರಣೆಮಾಡಲು ಪರ್ಜನ್ಯ ಎಂಬ
ಪುತ್ರನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12282011a ತಮರ್ಚಯಿತ್ವಾ ವೈಶ್ಯಸ್ತು ಕುರ್ಯಾದತ್ಯರ್ಥಮ್ ದ್ಧಿಮತ್ |

12282011c ರಕ್ಷಿತವ್ಯಂ ತು ರಾಜನ್ಶ್ಚಿರುಪಯೋಜ್ಯಂ ದ್ವಿಜಾತಿಭಿಃ ||

12282012a ಅಜಿಹ್ಮೈರಶರಕ್ರೋಧೈರ್ಹವ್ಯಕವ್ಯಪ್ರಯೋಕ್ತೃಭಿಃ |

12282012c ಶೂದ್ರೈರ್ನಿರ್ಮಾರ್ಜನಂ ಕಾರ್ಯಮೇವಂ ಧರ್ಮೋ ನ ನಶ್ಯತಿ ||

ಅವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ ವೈಶ್ಯರು ಜೀವಿಕೆಗಾಗಿ ಕೃಷಿ-ವಾಣಿಜ್ಯ-
ಪಶುಪಾಲನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಸಮೃದ್ಧಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸುವವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕುಟಿಲತೆ, ಶರತ್ವ ಮತ್ತು
ಕ್ರೋಧರಹಿತರಾಗಿ ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾಗಿ ವೈಶ್ಯರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು
ಸದುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಲಿ. ಶೂದ್ರರು ಭೂಮಿಶುದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದ
ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ
ಧರ್ಮ ಭ್ರಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12282013a ಅಪ್ರನಷ್ಟೇ ತತೋ ಧರ್ಮೇ ಭವಂತಿ ಸುಖಿತಾಃ ಪ್ರಜಾಃ |

12282013c ಸುಖೇನ ತಾಸಾಂ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮೋದಂತೇ ದಿವಿ ದೇವತಾಃ ||

ಧರ್ಮವು ನಷ್ಟವಾಗಿರದೇ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.
ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅವರ ಸುಖದಿಂದ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು
ಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ.

12282014a ತಸ್ಮಾದ್ಯೋ ರಕ್ಷತಿ ನೃಪಃ ಸ ಧರ್ಮೇಣಾಭಿಪೂಜ್ಯತೇ|

12282014c ಅಧೀತೇ ಚಾಪಿ ಯೋ ವಿಪ್ರೋ ವೈಶ್ಯೋ ಯಶ್ಚಾರ್ಜನೇ ರತಃ||

12282015a ಯಶ್ಚ ಶುಶ್ರೂಷತೇ ಶೂದ್ರಃ ಸತತಂ ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12282015c ಅತೋಽನ್ಯಥಾ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ ಸ್ವಧರ್ಮಾತ್ಪರಿಹೀಯತೇ||

ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ! ಆದುದರಿಂದ ಸತತವೂ ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ
ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ನೃಪ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ವಿಪ್ರ,
ಧನಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೈಶ್ಯ, ಮತ್ತು ಶುಶ್ರೂಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವ
ಶೂದ್ರ - ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ
ಲೋಕಮಾನ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಅವರು ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ
ಚ್ಯುತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12282016a ಪ್ರಾಣಸಂತಾಪನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಃ ಕಾಕಿಣ್ಯೋಽಪಿ ಮಹಾಫಲಾಃ|

12282016c ನ್ಯಾಯೇನೋಪಾರ್ಜಿತಾ ದತ್ತಾಃ ಕಿಮುತಾನ್ಯಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಪ್ರಾಣಸಂತಾಪ ಪೂರ್ವಕ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಒಂದು ಕವಡೆಯ
ನಾಣ್ಯವನ್ನಾದರೂ ದಾನವಾಗಿತ್ತರೆ ಅದೇ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
ಹೀಗಿರುವಾಗ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಸಹಸ್ರಾರು ಅನ್ಯ
ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ಫಲದ ಕುರಿತು
ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ?

12282017a ಸತ್ಕೃತ್ಯ ತು ದ್ವಿಜಾತಿಭ್ಯೋ ಯೋ ದದಾತಿ ನರಾಧಿಪ|

12282017c ಯಾದೃಶಂ ತಾದೃಶಂ ನಿತ್ಯಮಶ್ನಾತಿ ಫಲಮೂರ್ಜಿತಮ್||

ನರಾಧಿಪ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ದಾನಮಾಡುವವನು ಏನನ್ನು ಹೇಗೆ ದಾನಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಬೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

12282018a ಅಭಿಗಮ್ಯ ದತ್ತಂ ತುಷ್ಣ್ಯಾ ಯದ್ಧನ್ಯಮಾಹುರಭಿಷ್ಟುತಮ್|

12282018c ಯಾಚಿತೇನ ತು ಯದ್ಧತ್ತಂ ತದಾಹುರ್ಮಧ್ಯಮಂ ಬುಧಾಃ||

ಸ್ವಯಂ ಹೋಗಿ ದಾನವನ್ನಿತ್ತು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ಉತ್ತಮ ದಾನವೆಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಕೊಡುವ ದಾನಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮ ಶ್ರೇಣಿಯ ದಾನವೆಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12282019a ಅವಜ್ಞಯಾ ದೀಯತೇ ಯತ್ತಥೈವಾಶ್ರದ್ಧಯಾಪಿ ಚ|

12282019c ತದಾಹುರಧಮಂ ದಾನಂ ಮುನಯಃ ಸತ್ಯವಾದಿನಃ||

ಅನಾದರಣೆ ಮತ್ತು ಅಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ದಾನವನ್ನು ಸತ್ಯವಾದೀ ಮುನಿಗಳು ಅಧಮಶ್ರೇಣಿಯ ದಾನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12282020a ಅತಿಕ್ರಮೇ ಮಜ್ಜಮಾನೋ ವಿವಿಧೇನ ನರಃ ಸದಾ|

12282020c ತಥಾ ಪ್ರಯತ್ನಂ ಕುರ್ವೀತ ಯಥಾ ಮುಚ್ಯೇತ ಸಂಶಯಾತ್||

ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವನು ಮೇಲೆಲೆಲೆಲು ವಿವಿಧ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ, ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸದಾ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

12282021a ದಮೇನ ಶೋಭತೇ ವಿಪ್ರಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ವಿಜಯೇನ ತು|

12282021c ಧನೇನ ವೈಶ್ಯಃ ಶೂದ್ರಸ್ತು ನಿತ್ಯಂ ದಾಕ್ಷ್ಯೇಣ ಶೋಭತೇ||

ವಿಪ್ರನು ದಮೆಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ವಿಜಯದಿಂದ,
ವೈಶ್ಯನು ಧನದಿಂದ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರನು ನಿತ್ಯ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ
ಶೋಭಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಪರಾಶರಗೀತಾಯಾಂ ದ್ವಾಶೀತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾವಂಭತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮೩

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ವರ್ಣಗಳ ಜೀವಿಕೆ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಸುರೀಭಾವದ
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ, ಶಿವನಿಂದ ಅದರ ನಿವಾರಣೆ, ಸ್ವಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲನೆ
(1-30).

12283001 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12283001a ಪ್ರತಿಗ್ರಹಾಗತಾ ವಿಪ್ರೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯೇ ಶಸ್ತ್ರನಿರ್ಜಿತಾಃ⁷³⁷|

12283001c ವೈಶ್ಯೇ ನ್ಯಾಯಾರ್ಜಿತಾಶ್ಚೈವ ಶೂದ್ರೇ ಶುಶ್ರೂಷಯಾರ್ಜಿತಾಃ|

12283001e ಸ್ವಲ್ಪಾಪ್ಯರ್ಥಾಃ ಪ್ರಶಸ್ಯಂತೇ ಧರ್ಮಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಮಹಾಫಲಾಃ||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಪ್ರನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸಿದ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಲ್ಲಿ
ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ಗೆದ್ದ, ವೈಶ್ಯನಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾರ್ಜಿತವಾದ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರನಲ್ಲಿ

⁷³⁷ ಯುಧಿ ನಿರ್ಜಿತಾಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಧನವು ಅಲ್ಪವಾದರೂ

ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿದರೆ ಮಹಾಫಲವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12283002a ನಿತ್ಯಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ ವರ್ಣಾನಾಂ ಶೂದ್ರಃ ಶುಶ್ರೂಷುರುಚ್ಯತೇ|

12283002c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಾ ವೈಶ್ಯಧರ್ಮಾ ನಾವೃತ್ತಿಃ ಪತತಿ ದ್ವಿಜಃ|

12283002e ಶೂದ್ರಕರ್ಮಾ ಯದಾ ತು ಸ್ಯಾತ್ತದಾ ಪತತಿ ವೈ ದ್ವಿಜಃ||

ಮೂರು ವರ್ಣದವರನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಶುಶ್ರೂಷೆಮಾಡುವವನನ್ನು ಶೂದ್ರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಆಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮ ಅಥವಾ ವೈಶ್ಯಧರ್ಮದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರೆ ಪತಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶೂದ್ರಕರ್ಮದಿಂದ ಪತಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12283003a ವಾಣಿಜ್ಯಂ ಪಾಶುಪಾಲ್ಯಂ ಚ ತಥಾ ಶಿಲ್ಪೋಪಜೀವನಮ್|

12283003c ಶೂದ್ರಸ್ಯಾಪಿ ವಿಧೀಯಂತೇ ಯದಾ ವೃತ್ತಿರ್ನ ಜಾಯತೇ||

ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಜೀವಿಕೆಗಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ, ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

12283004a ರಂಗಾವತರಣಂ ಚೈವ ತಥಾ ರೂಪೋಪಜೀವನಮ್|

12283004c ಮದ್ಯಮಾಂಸೋಪಜೀವ್ಯಂ ಚ ವಿಕ್ರಯೋ ಲೋಹಚರ್ಮಣೋಃ||

12283005a ಅಪೂರ್ವಿಣಾ ನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಲೋಕೇ ವಿಗರ್ಹಿತಮ್|

12283005c ಕೃತಪೂರ್ವಿಣಸ್ತು ತ್ಯಜತೋ ಮಹಾನ್ ಧರ್ಮ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ||

ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವುದು, ವೇಷಗಳನ್ನು

ಧರಿಸಿ ಅದರಿಂದಲೇ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದು, ಮದ್ಯ-ಮಾಂಸಗಳಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದು, ಲೋಹ ಮತ್ತು ಚರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡುವುದು - ಮೊದಲಾದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ನಿಂದನೀಯವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು - ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೂ - ಮಾಡಬಾರದು. ಈ ವೃತ್ತಿಗಳು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಮಹಾಧರ್ಮವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

12283006a ಸಂಸಿದ್ಧಃ ಪುರುಷೋ ಲೋಕೇ ಯದಾಚರತಿ ಪಾಪಕರ್ಮಾಃ|

12283006c ಮದೇನಾಭಿಪ್ಲುತಮನಾಸ್ತಚ್ಚ ನಗ್ರಾಹ್ಯಮುಚ್ಯತೇ||

ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತ ಯಶಸ್ವೀ ಪುರುಷನು ಮದದಿಂದ ಅಥವಾ ಲೋಭದಿಂದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಇತರರ ಆಚರಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12283007a ಶ್ರುಯಂತೇ ಹಿ ಪುರಾಣೇ ವೈ ಪ್ರಜಾ ಧಿಗ್ಗಂಡಶಾಸನಾಃ|

12283007c ದಾಂತಾ ಧರ್ಮಪ್ರಧಾನಾಶ್ಚ ನ್ಯಾಯಧರ್ಮಾನುವರ್ತಕಾಃ||

ಹಿಂದೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಾಂತರೂ ಧರ್ಮಪ್ರಧಾನರೂ ಆಗಿದ್ದು ನ್ಯಾಯಧರ್ಮಗಳಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಆಗ ಧಿಕ್ಕಾರವೆಂಬ ದಂಡಶಾಸನವೇ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12283008a ಧರ್ಮ ಏವ ಸದಾ ನೃಣಾಮಿಹ ರಾಜನ್ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ|

12283008c ಧರ್ಮವೃದ್ಧಾ ಗುಣಾನೇವ ಸೇವಂತೇ ಹಿ ನರಾ ಭುವಿ||

ರಾಜನ್! ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸದಾ ಧರ್ಮವೇ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದೆ.
ಧರ್ಮವೃದ್ಧ ನರರು ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

12283009a ತಂ ಧರ್ಮಮಸುರಾಸ್ತಾತ ನಾಮೃಷ್ಯಂತ ಜನಾಧಿಪ|
12283009c ವಿವರ್ಧಮಾನಾಃ ಕ್ರಮಶಸ್ತತ್ರ ತೇಽನ್ವಾವಿಶನ್ ಪ್ರಜಾಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ಜನಾಧಿಪ! ಅಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಸುರರು
ಸಹಿಸದಾದರು. ಕ್ರಮಶಃ ಅವರು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು
ಆವೇಶಿಸಿಕೊಂಡರು.

12283010a ತೇಷಾಂ ದರ್ಪಃ ಸಮಭವತ್ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಧರ್ಮನಾಶನಃ|
12283010c ದರ್ಪಾತ್ಮನಾಂ ತತಃ ಕ್ರೋಧಃ ಪುನಸ್ತೇಷಾಮಜಾಯತ||

ಅಂತಹ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನಾಶಕವಾದ ದರ್ಪವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.
ಅನಂತರ ದರ್ಪಾತ್ಮರಾದ ಅವರಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಕ್ರೋಧವು
ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

12283011a ತತಃ ಕ್ರೋಧಾಭಿಭೂತಾನಾಂ ವೃತ್ತಂ ಲಜ್ಜಾಸಮನ್ವಿತಮ್|
12283011c ಹ್ರಿಶ್ಚೈವಾಪ್ಯನಶದ್ರಾಜಂಸ್ತತೋ ಮೋಹೋ ವ್ಯಜಾಯತ||

ರಾಜನ್! ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಅಭಿಭೂತರಾದ ಅವರಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜಾ ಯುಕ್ತವಾದ
ಸದಾಚಾರವೂ ಉಪ್ಪವಾಯಿತು. ಸಂಕೋಚವೇ ಇಲ್ಲದ ಅವರಲ್ಲಿ
ಮೋಹವುಂಟಾಯಿತು.

12283012a ತತೋ ಮೋಹಪರೀತಾಸ್ತೇ ನಾಪಶ್ಯಂತ ಯಥಾ ಪುರಾ|
12283012c ಪರಸ್ಪರಾವಮರ್ದೇನ ವರ್ತಯಂತಿ ಯಥಾಸುಖಮ್||

ಮೋಹವಶರಾದ ಅವರು ಹಿಂದಿನಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಾ ತಮ್ಮದೇ ಸುಖವನ್ನು
ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು.

12283013a ತಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತು ಸ ಧಿಗ್ಗಂಡೋ ನಕಾರಣಮತೋಽಭವತ್|

12283013c ತತೋಽಭ್ಯಗಚ್ಚನ್ನೇವಾಂಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚಾವಮನ್ಯ ಹ||

ದಿಗ್ಗಂಡವು ಅಂಥವರನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಯಿತು.
ಜನರು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಅಪಮಾನಿಸತೊಡಗಿದರು.

12283014a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ದೇವಾ ದೇವವರಂ ಶಿವಮ್|

12283014c ಅಗಚ್ಚನ್ ಶರಣಂ ವೀರಂ ಬಹುರೂಪಂ ಗಣಾಧಿಪಮ್.⁷³⁸||

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ದೇವವರ ವೀರ ಬಹುರೂಪ
ಗಣಾಧಿಪ ಶಿವವನ್ನು ಶರಣು ಹೊಕ್ಕರು.

12283015a ತೇನ ಸ್ಮ ತೇ ಗಗನಗಾಃ ಸಪುರಾಃ ಪಾತಿತಾಃ ಕ್ಷಿತೌ|

12283015c ತಿಸ್ತೋಽಪ್ಯೇಕೇನ ಬಾಣೇನ ದೇವಾಪ್ಯಾಯಿತತೇಜಸಾ||

ದೇವತೆಗಳ ಮೂಲಕ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಶಿವನು ಆಗ
ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಮೂರು ಪುರಗಳ ಸಮೇತ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಸುರರನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಿದನು.

12283016a ತೇಷಾಮಧಿಪತಿಷ್ಟಾಸೀದ್ಭೀಮೋ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಃ|

12283016c ದೇವತಾನಾಂ ಭಯಕರಃ ಸ ಹತಃ ಶೂಲಪಾಣಿನಾ||

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಆ ಭೀಮ

738 ಗುಣಾಧಿಪಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಿ ಅಸುರರ ಅಧಿಪತಿಯು ಶೂಲಪಾಣಿಯಿಂದ ಹತನಾದನು.

12283017a ತಸ್ಮಿನ್ ಹತೇಽಥ ಸ್ವಂ ಭಾವಂ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯಂತ ಮಾನವಾಃ|

12283017c ಪ್ರಾವರ್ತಂತ⁷³⁹ ಚ ವೇದಾ ವೈ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಚ ಯಥಾ ಪುರಾ||

ಹೀಗೆ ಅಸುರಾಧಿಪನು ಹತನಾಗಲು ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು.

12283018a ತತೋಽಭ್ಯಷಿಂಚನ್ರಾಜ್ಯೇನ ದೇವಾನಾಂ ದಿವಿ ವಾಸವಮ್|

12283018c ಸಪ್ತರ್ಷಯಶ್ಚಾನ್ವಯಂಜನ್ನರಾಣಾಂ ದಂಡಧಾರಣೇ||

ಅನಂತರ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕಿಸಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ತಾವೇ ನರರ ದಂಡಧಾರಿಗಳಾದರು.

12283019a ಸಪ್ತರ್ಷೀಣಾಮಥೋರ್ಧ್ವಂ ಚ ವಿಪ್ರಧುರ್ನಾಮ ಪಾರ್ಥಿವಃ|

12283019c ರಾಜಾನಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಶ್ಚೈವ ಮಂಡಲೇಷು ಪ್ರಥಕ್ ಪ್ರಥಕ್||

ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಶಾಸನದ ನಂತರ ವಿಪ್ರಧು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವನು ಪಾರ್ಥಿವನಾದನು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

12283020a ಮಹಾಕುಲೇಷು ಯೇ ಜಾತಾ ವೃತ್ತಾಃ ಪೂರ್ವತರಾಶ್ಚ ಯೇ|

12283020c ತೇಷಾಮಥಾಸುರೋ ಭಾವೋ ಹೃದಯಾನ್ನಾಪಸರ್ಪತಿ||

⁷³⁹ ಪ್ರಾಪದ್ಯಂತ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮಹಾಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ
ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅಸುರಭಾವವು ಅವರ
ಹೃದಯದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ.

12283021a ತಸ್ಮಾತ್ತೇನೈವ ಭಾವೇನ ಸಾನುಷಂಗೇನ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ|

12283021c ಆಸುರಾಣ್ಯೇವ ಕರ್ಮಾಣಿ ನೃಷೇವನ್ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಾಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಆ ಪಾರ್ಥಿವರು
ಹೃದಯಾಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದ ಅಸುರಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು
ಅಸುರೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

12283022a ಪ್ರತ್ಯತಿಷ್ಠಂಶ್ಚ ತೇಷ್ವೇವ ತಾನ್ಯೇವ ಸ್ಥಾಪಯಂತಿ ಚ|

12283022c ಭಜಂತೇ ತಾನಿ ಚಾದ್ಯಾಪಿ ಯೇ ಬಾಲಿಶತಮಾ ನರಾಃ||

ಮೂರ್ಖರಾದ ಅಂತರ ನರರು ಈಗಲೂ ಅಸುರಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ
ಸುಸ್ಥಿರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನೇ
ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

12283023a ತಸ್ಮಾದಹಂ ಬ್ರವೀಮಿ ತ್ವಾಂ ರಾಜನ್ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ|

12283023c ಸಂಸಿದ್ಧಾಧಿಗಮಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಕರ್ಮ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕಂ ತ್ಯಜೇತ್||

ರಾಜನ್! ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ಯೋಚಿಸಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಇದನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಉತ್ತಮ ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ
ಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12283024a ನ ಸಂಕರೇಣ ದ್ರವಿಣಂ ವಿಚಿನ್ವೀತ ವಿಚಕ್ಷಣಃ|

12283024c ಧರ್ಮಾರ್ಥಂ ನ್ಯಾಯಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ನ ತತ್ಕಲ್ಯಾಣಮುಚ್ಯತೇ||

ವಿಚಕ್ಷಣನು ಧರ್ಮಸಂಕರ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು
ಧರ್ಮಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ
ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧನವು ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

12283025a ಸ ತ್ವಮೇವಂವಿಧೋ ದಾಂತಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಃ ಪ್ರಿಯಬಾಂಧವಃ|

12283025c ಪ್ರಜಾ ಭೃತ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ಸ್ವಧರ್ಮೇಣಾನುಪಾಲಯ||

ನೀನೂ ಕೂಡ ನ್ಯಾಯವಿಧದಲ್ಲಿಯೇ ಧನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೂ, ಪ್ರಿಯಬಾಂಧವನೂ ಆಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳು-
ಸೇವಕರು ಮತ್ತು ಪುತ್ರರನ್ನು ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ ಪರಿಪಾಲಿಸು.

12283026a ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಸಮಾಯೋಗೋ ವೈರಂ ಸೌಹಾರ್ದಮೇವ ಚ|

12283026c ಅಥ ಜಾತಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಬಹೂನಿ ಪರಿವರ್ತತೇ||

ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವೈರ-ಸೌಹಾರ್ದತೆಗಳನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಈ ಜೀವವು ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿದೆ.

12283027a ತಸ್ಮಾದ್ಗುಣೇಷು ರಜ್ಯೇಥಾ ಮಾ ದೋಷೇಷು ಕದಾ ಚನ|

12283027c ನಿರ್ಗುಣೋ ಯೋ ಹಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿರಾತ್ಮನಃ ಸೋಽರಿರುಚ್ಯತೇ||

ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸದ್ಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಾಗವುಂಟಾಗಲಿ.
ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅನುರಾಗವಿಲ್ಲದಿರಲಿ. ನಿರ್ಗುಣನಾದ
ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯು ತನಗೆ ತಾನೇ ಶತ್ರುವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12283028a ಮಾನುಷೇಷು ಮಹಾರಾಜ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೌ ಪ್ರವರ್ತತಃ|

12283028c ನ ತಥಾನ್ಯೇಷು ಭೂತೇಷು ಮನುಷ್ಯರಹಿತೇಷ್ಟಿಹ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ

ಇರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳು ಇರುವಂತೆ ಅನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12283029a ಧರ್ಮಶೀಲೋ ನರೋ ವಿದ್ವಾನೀಹಕೋಽನೀಹಕೋಽಪಿ ವಾ|

12283029c ಆತ್ಮಭೂತಃ ಸದಾ ಲೋಕೇ ಚರೇದ್ಭೂತಾನ್ಯಹಿಂಸಯನ್||

ಧರ್ಮಶೀಲ ವಿದ್ವಾಂಸ ನರನು - ಇಲ್ಲಿಯ ಸುಖದಲ್ಲಿ
ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿರಲಿ -
ಸದಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆತ್ಮಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾ ಹಿಂಸಿಸದೇ
ಇರಬೇಕು.

12283030a ಯದಾ ವ್ಯಪೇತಹೃಲ್ಲೇಖಿಂ ಮನೋ ಭವತಿ ತಸ್ಯ ವೈ|

12283030c ನಾನ್ಯತಂ ಚೈವ ಭವತಿ ತದಾ ಕಲ್ಯಾಣಮೃಚ್ಚತಿ||

ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಕಾಮನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ವಾಸನೆಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮಿಥ್ಯಾಭಾವ ರಹಿತವಾಗಿರುವುದೋ ಅವನು ಸದಾ
ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಪರಾಶರಗೀತಾಯಾಂ ತ್ರ್ಯಾಶೀತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾವಂಭತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮೪

ವಿಷಯಾಸಕ್ತನ ಪತನ, ತಪೋಬಲದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು
ಸ್ವಧರ್ಮಪಾಲನೆಯ ಆದೇಶ (1-39).

12284001 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12284001a ಏಷ ಧರ್ಮವಿಧಿಸ್ತಾತ ಗೃಹಸ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ|

12284001c ತಪೋವಿಧಿಂ ತು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತನ್ನೈ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಯ್ಯಾ! ಇದುವರೆಗೆ ಗೃಹಸ್ಥನ
ಧರ್ಮವಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆನು. ಈಗ ತಪೋವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.
ನನ್ನಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12284002a ಪ್ರಾಯೇಣ ಹಿ ಗೃಹಸ್ಥಸ್ಯ ಮಮತ್ವಂ ನಾಮ ಜಾಯತೇ|

12284002c ಸಂಗಾಗತಂ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾವೈಸ್ತಾಮಸರಾಜಸೈಃ||

ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಪ್ರಾಯಶಃ ತಾಮಸ ಮತ್ತು ರಾಜಸ ಭಾವಗಳಿಂದ
ಗೃಹಸ್ಥನಲ್ಲಿ ಸಂಸರ್ಗವಶದಿಂದ ಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ
ಮಮತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12284003a ಗೃಹಾಣ್ಯಾಶ್ರಿತ್ಯ ಗಾವಶ್ಚ ಕ್ಷೇತ್ರಾಣಿ ಚ ಧನಾನಿ ಚ|

12284003c ದಾರಾಃ ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಭೃತ್ಯಾಶ್ಚ ಭವಂತೀಹ ನರಸ್ಯ ವೈ||

ಗೃಹವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ನರನಿಗೆ ಗೋವುಗಳು, ಹೊಲಗಳು, ಧನಸಂಪತ್ತು,
ಪತ್ನಿ-ಪುತ್ರರು, ಸೇವಕರು ಮೊದಲಾದವುಗಳೊಂದಿಗೆ
ಸಂಬಂಧವುಂಟಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

12284004a ಏವಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಸ್ಯ ನಿತ್ಯಮೇವಾನುಪಶ್ಯತಃ|

12284004c ರಾಗದ್ವೇಷೌ ವಿವರ್ಧೇತೇ ಹ್ಯನಿತ್ಯತ್ಸಮಪಶ್ಯತಃ||

ಹೀಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವನು ನಿತ್ಯವೂ ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಅನಿತ್ಯತೆಯ ಕುರಿತು ದೃಷ್ಟಿಹಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12284005a ರಾಗದ್ವೇಷಾಭಿಭೂತಂ ಚ ನರಂ ದ್ರವ್ಯವಶಾನುಗಮ್|

12284005c ಮೋಹಜಾತಾ ರತಿನಾಮ ಸಮುಪೈತಿ ನರಾಧಿಪ||

ನರಾಧಿಪ! ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ವಶನಾಗಿ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಬಳಿ ಮೋಹದ ಕನ್ಯೆ ರತಿಯು ಬರುತ್ತಾಳೆ.

12284006a ಕೃತಾರ್ಥೋ ಭೋಗತೋ ಭೂತ್ವಾ ಸ ವೈ ರತಿಪರಾಯಣಃ|

12284006c ಲಾಭಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಸುಖಾದನ್ಯಂ ರತಿತೋ ನಾನುಪಶ್ಯತಿ||

ರತಿಪರಾಯಣರಾದ ಎಲ್ಲರೂ ಭೋಗದಿಂದಲೇ

ಕೃತಾರ್ಥರಾದವೆಂದು ತಿಳಿದು, ರತಿಯಿಂದ ದೊರಕುವ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇರುವ ಅನ್ಯ ಲಾಭವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12284007a ತತೋ ಲೋಭಾಭಿಭೂತಾತ್ಮಾ ಸಂಗಾದ್ವರ್ಧಯತೇ ಜನಮ್|

12284007c ಪುಷ್ಪೈರ್ಧಂ ಚೈವ ತಸ್ಯೇಹ ಜನಸ್ಯಾರ್ಧಂ ಚಿಕೀರ್ಷತಿ||

ಅನಂತರ ಅವನು ಲೋಭವಶನಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿವಶ ತನ್ನ ಪರಿಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತದನಂತರ ಆ ಕುಟುಂಬೀಜನರ ಪಾಲನ-ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಧನಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ.

12284008a ಸ ಜಾನನ್ನಪಿ ಚಾಕಾರ್ಯಮರ್ಥಾರ್ಥಂ ಸೇವತೇ ನರಃ|

12284008c ಬಾಲಸೇಹಪರಿತಾತ್ಮಾ ತತ್ಕ್ಷಯಾಚ್ಚಾನುತಪ್ಯತೇ||

ಪಾಪಕರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಧನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನರನು
 ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬಾಲಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ಅತಿಯಾದ
 ಸ್ನೇಹದಿಂದಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ತೀರಿಕೊಂಡರೆ ಪುನಃ ಪುನಃ
 ಸಂತಾಪಪಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12284009a ತತೋ ಮಾನೇನ ಸಂಪನ್ನೋ ರಕ್ಷನ್ನಾತ್ಮಪರಾಜಯಮ್|

12284009c ಕರೋತಿ ಯೇನ ಭೋಗೀ ಸ್ಯಾಮಿತಿ ತಸ್ಮಾದ್ವಿವಶ್ಯತಿ||

ಧನಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಮಾನಸಂಪನ್ನನಾದಾಗ ತನ್ನನ್ನು ಪರಾಜಯದಿಂದ
 ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತಾನು ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳ
 ಸಂಪನ್ನನಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಅದೇ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ
 ಮಾಡುತ್ತಾ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ.

12284010a ತಪೋ⁷⁴⁰ ಹಿ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಶಾಶ್ವತಂ

ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನಮ್|

12284010c ಅನ್ವಿಚ್ಛತಾಂ ಶುಭಂ ಕರ್ಮ ನರಾಣಾಂ ತ್ಯಜತಾಂ ಸುಖಮ್||

ಸಮತ್ವದಿಂದ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಅನಿತ್ಯವಾದ
 ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವ ತಪಸ್ಸೇ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತರಿಗೆ
 ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುವಂಥಹುದು.

12284011a ಸ್ನೇಹಾಯತನನಾಶಾಚ್ಚ ಧನನಾಶಾಚ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ|

12284011c ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಪ್ರತಾಪಾಚ್ಚ ನಿವೇದಮುಪಗಚ್ಛತಿ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪತ್ನಿ-ಪುತ್ರರ

⁷⁴⁰ ತಥಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್)

ನಾಶವಾದಾಗ, ಧನವು ನಾಶವಾದಾಗ ಮತ್ತು ರೋಗ ಮತ್ತು
ಚಿಂತೆಗಳಿಂದ ಕಷ್ಟಬಂದೊದಗಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12284012a ನಿರ್ವೇದಾದಾತ್ಮಸಂಬೋಧಃ ಸಂಬೋಧಾಚ್ಚಾಸ್ತ್ರದರ್ಶನಮ್|

12284012c ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದರ್ಶನಾದ್ರಾಜಂಸ್ತಪ ಏವಾನುಪಶ್ಯತಿ||

ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
ಆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ ಅವನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳ
ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ತಪಸ್ಸೇ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೆಂದು
ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12284013a ದುರ್ಲಭೋ ಹಿ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ ನರಃ ಪ್ರತ್ಯವಮರ್ಶವಾನ್|

12284013c ಯೋ ವೈ ಪ್ರಿಯಸುಖೇ ಕ್ಷೀಣೇ ತಪಃ ಕರ್ತುಂ ವ್ಯವಶ್ಯತಿ||

ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ! ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರಾದಿ ಪ್ರಿಯಜನರಿಂದ
ದೊರಕುವ ಸುಖವಿಲ್ಲದೇ ಹೋದಾಗ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಗೊಳ್ಳುವ
ಮನುಷ್ಯನು ದುರ್ಲಭನು.

12284014a ತಪಃ ಸರ್ವಗತಂ ತಾತ ಹೀನಸ್ಯಾಪಿ ವಿಧೀಯತೇ|

12284014c ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ದಾಂತಸ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗಪ್ರದೇಶಕಮ್||

ಅಯ್ಯಾ! ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಪಸ್ಸಿನ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು
ಮನೋನಿಗ್ರಹಸಂಪನ್ನ ಹೀನ ವರ್ಣದವರಿಗೂ ಕೂಡ ತಪಸ್ಸಿನ
ವಿಧಾನವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ತಪಸ್ಸು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು
ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

12284015a ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪ್ರಜಾಃ ಪೂರ್ವಮಸೃಜತ್ತಪಸಾ ವಿಭುಃ|

12284015c ಕ್ವ ಚಿತ್ತ್ವ ಚಿದ್ವ್ರತಪರೋ ವ್ರತಾನ್ಯಾಸ್ಥಾಯ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಹಿಂದೆ ವಿಭು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ
ಯಾವ್ಯಾವುದೋ ವ್ರತಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದನು.

12284016a ಆದಿತ್ಯಾ ವಸವೋ ರುದ್ರಾಸ್ತಥೈವಾಗ್ನ್ಯಶ್ವಿಮಾರುತಾಃ|

12284016c ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತಥಾ ಸಾಧ್ಯಾಃ ಪಿತರೋಽಥ ಮರುದ್ಗಣಾಃ||

12284017a ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಗಂಧರ್ವಾಃ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ದಿವೌಕಸಃ|

12284017c ಸಂಸಿದ್ಧಾಸ್ತಪಸಾ ತಾತ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿನಃ||

ಅಯ್ಯಾ ! ಆದಿತ್ಯರು, ವಸುಗಳು, ರುದ್ರರು, ಅಗ್ನಿ, ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರು,
ವಾಯು, ವಿಶ್ವೇದೇವರು, ಸಾಧ್ಯರು, ಪಿತೃಗಳು, ಮರುದ್ಗಣಗಳು, ಯಕ್ಷ-
ರಾಕ್ಷಸ-ಗಂಧರ್ವರು, ಸಿದ್ಧರು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ದಿವೌಕಸರು ಹಾಗೂ ಅನ್ಯ
ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳು - ಎಲ್ಲರೂ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

12284018a ಯೇ ಚಾದೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತಪಸಾ ಪುರಾ|

12284018c ತೇ ಭಾವಯಂತಃ ಪೃಥಿವೀಂ ವಿಚರಂತಿ ದಿವಂ ತಥಾ||

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮರೀಚಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದನೋ ಅವರೂ ಕೂಡ ತಪಸ್ಸಿನ
ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಪೃಥಿವಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಶಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12284019a ಮರ್ತ್ಯಲೋಕೇ ಚ ರಾಜಾನೋ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಗೃಹಮೇಧಿನಃ|

12284019c ಮಹಾಕುಲೇಷು ದೃಶ್ಯಂತೇ ತತ್ಸರ್ವಂ ತಪಸಃ ಫಲಮ್||

ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಾಜರಿರುವರೋ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥ ಮಹಾಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅವರ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

12284020a ಕೌಶಿಕಾನಿ ಚ ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಶುಭಾನ್ಯಾಭರಣಾನಿ ಚ|

12284020c ವಾಹನಾಸನಯಾನಾನಿ ಸರ್ವಂ ತತ್ತಪಸಃ ಫಲಮ್||

ರೇಷ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರ, ಸುಂದರ ಆಭರಣಗಳು, ವಾಹನ, ಆಸನ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಖಾದ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ತಪಸ್ಸಿನದೇ ಫಲಗಳು.

12284021a ಮನೋನುಕೂಲಾಃ ಪ್ರಮದಾ ರೂಪವತ್ಯಃ ಸಹಸ್ರಶಃ|

12284021c ವಾಸಃ ಪ್ರಾಸಾದಪೃಷ್ಠೇ ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ತಪಸಃ ಫಲಮ್||

ಮನೋನುಕೂಲರಾಗಿರುವ ಸಹಸ್ರಾರು ರೂಪವತೀ ಯುವತಿಯರು, ಉತ್ತಮ ಭವನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ ಇವೆಲ್ಲವೂ ತಪಸ್ಸಿನದೇ ಫಲಗಳು.

12284022a ಶಯನಾನಿ ಚ ಮುಖ್ಯಾನಿ ಭೋಜ್ಯಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

12284022c ಅಭಿಪ್ರೇತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಭವಂತಿ ಕೃತಕರ್ಮಣಾಮ್⁷⁴¹||

ಕೃತಕರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಸಿಗೆಗಳೂ, ವಿವಿಧ ಭೋಜ್ಯಗಳೂ, ಮತ್ತು ಬಯಸಿದ ಎಲ್ಲವೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

12284023a ನಾಪ್ರಾಪ್ಯಂ ತಪಸಾ ಕಿಂ ಚಿತ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇಽಸ್ಮಿನ್ನರಂತಪಃ|

12284023c ಉಪಭೋಗಪರಿತ್ಯಾಗಃ ಫಲಾನ್ಯಕೃತಕರ್ಮಣಾಮ್||

741 ಶುಭಕರ್ಮಣಾಮ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪರಂತಪ ! ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗದೇ ಇರುವಂಥಹುದು ಮೂರೂ
ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವವರಿಗೆ
ಈ ಎಲ್ಲ ಉಪಭೋಗಗಳ ಪರಿತ್ಯಾಗವೇ ಫಲವು.

12284024a ಸುಖಿತೋ ದುಃಖಿತೋ ವಾಪಿ ನರೋ ಲೋಭಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್|

12284024c ಅವೇಕ್ಷ್ಯ ಮನಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಚ ನೃಪಸತ್ತಮ||

ನೃಪಸತ್ತಮ ! ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖಿಯಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ
ದುಃಖಿಯಾಗಿರಲಿ, ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ,
ಲೋಭವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

12284025a ಅಸಂತೋಷೋಽಸುಖಾಯೈವ ಲೋಭಾದಿಂದ್ರಿಯವಿಭ್ರಮಃ|

12284025c ತತೋಽಸ್ಯ ನಶ್ಯತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾ ವಿದ್ಯೇವಾಭ್ಯಾಸವರ್ಜಿತಾ||

ಅಸಂತೋಷವು ಕೇವಲ ದುಃಖದ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಲೋಭದಿಂದ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಭ್ರಮೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ
ವಿದ್ಯೆಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

12284026a ನಷ್ಟಪ್ರಜ್ಞೋ ಯದಾ ಭವತಿ ತದಾ ನ್ಯಾಯಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ|

12284026c ತಸ್ಮಾತ್ಸುಖಕ್ಷಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಪುಮಾನುಗ್ರಂ ತಪಶ್ಚರೇತ್||

ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ನಷ್ಟವಾದಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.
ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸುಖದ ಕ್ಷಯವುಂಟಾದಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಉಗ್ರ
ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

12284027a ಯದಿಷ್ಟಂ ತತ್ಸುಖಂ ಪ್ರಾಹುದ್ವೇಷ್ಯಂ ದುಃಖಮಿಹೋಚ್ಯತೇ|

12284027c ಕೃತಾಕೃತಸ್ಯ ತಪಸಃ ಫಲಂ ಪಶ್ಯಸ್ವ ಯಾದೃಶಮ್||

ಇಷ್ಟವಾದುದೇ ಸುಖವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದ್ವೇಷವು ದುಃಖ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ದುಃಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ತಪಸ್ಸಿನ ಈ ರೀತಿಯ ಫಲವನ್ನು ನೋಡು.

12284028a ನಿತ್ಯಂ ಭದ್ರಾಣಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ವಿಷಯಾಂಶ್ಚೋಪಭುಂಜತೇ|

12284028c ಪ್ರಾಕಾಶ್ಯಂ ಚೈವ ಗಚ್ಚಂತಿ ಕೃತ್ವಾ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷಂ ತಪಃ||

ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನು ನಿತ್ಯವೂ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಜನ-ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಖ್ಯಾತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12284029a ಅಪ್ರಿಯಾಣ್ಯವಮಾನಾಂಶ್ಚ ದುಃಖಿಂ ಬಹುವಿಧಾತ್ಮಕಮ್|

12284029c ಫಲಾರ್ಥೀ ಸತ್ಪಥತ್ಯಕ್ತಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ವಿಷಯಾತ್ಮಕಮ್||

ವಿಷಯಾತ್ಮಕ ಪಲಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಸತ್ಪಥವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವವನು ಬಹುವಿಧದ ಅಪ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಅಪಮಾನಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ದುಃಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12284030a ಧರ್ಮೇ ತಪಸಿ ದಾನೇ ಚ ವಿಚಿಕಿತ್ಸಾಸ್ಯ ಜಾಯತೇ|

12284030c ಸ ಕೃತ್ವಾ ಪಾಪಕಾನ್ಯೇವ ನಿರಯಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಧರ್ಮ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ದಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿರುವವನು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.

12284031a ಸುಖೇ ತು ವರ್ತಮಾನೋ ವೈ ದುಃಖೇ ವಾಪಿ ನರೋತ್ತಮ|

12284031c ಸ್ವವೃತ್ತಾದ್ಯೋ ನ ಚಲತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಚಕ್ಷುಃ ಸ ಮಾನವಃ||

ನರೋತ್ತಮ ! ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖದಲ್ಲಿರಲಿ ಅಥವಾ ದುಃಖದಲ್ಲಿರಲಿ,
ತನ್ನ ಧರ್ಮದಿಂದ ವಿಚಲಿತನಾಗದವನೇ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವನು.

12284032a ಇಷುಪ್ರಪಾತಮಾತ್ರಂ ಹಿ ಸ್ಪರ್ಶಯೋಗೇ ರತಿಃ ಸ್ಮೃತಾ|

12284032c ರಸನೇ ದರ್ಶನೇ ಫ್ರಾಣೇ ಶ್ರವಣೇ ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಬಾಣವು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಬೀಳಲು ಎಷ್ಟು ಸಮಯ ಬೇಕಾಗುವುದೋ ಅಷ್ಟೇ ಸಮಯ
ಸ್ಪರ್ಶೇಂದ್ರಿಯ, ರಸನ, ನೇತ್ರ, ನಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣ ವಿಷಯಗಳ
ಸುಖದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಾತ್, ವಿಷಯಗಳ ಸುಖವು
ಕ್ಷಣಿಕವಾದುದು.

12284033a ತತೋಽಸ್ಯ ಜಾಯತೇ ತೀವ್ರಾ ವೇದನಾ ತತ್ಕ್ಷಯಾತ್ಪುನಃ|

12284033c ಬುಧಾ ಯೇನ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ⁷⁴² ಮೋಕ್ಷಂ ಸುಖಮನುತ್ತಮಮ್||

ಪುನಃ ಇಂದ್ರಿಯ ಜನಿತ ಸುಖದ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗಲು ತೀವ್ರ
ದುಃಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಳಿದವರು ಇದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಅವರು ಅನುತ್ತಮ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

12284034a ತತಃ ಫಲಾರ್ಥಂ ಚರತಿ⁷⁴³ ಭವಂತಿ ಜ್ಯಾಯಸೋ ಗುಣಾಃ|

12284034c ಧರ್ಮವೃತ್ತ್ಯಾ ಚ ಸತತಂ ಕಾಮಾರ್ಥಾಭ್ಯಾಂ ನ ಹೀಯತೇ||

ಆದುದರಿಂದ ವಿವೇಕಿಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಫಲದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿಯೇ
ಶಮ-ದಮಾದಿ ಗುಣಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸತತವೂ

⁷⁴² ಅಬುಧಾ ನ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁷⁴³ ಸರ್ವಸ್ಯ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಧರ್ಮಾ ಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವವನು ಎಂದೂ ಧನ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಳಿಂದ
ವಂಚಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12284035a ಅಪ್ರಯತ್ನಾಗತಾಃ ಸೇವ್ಯಾ ಗೃಹಸ್ಥೈರ್ವಿಷಯಾಃ ಸದಾ|

12284035c ಪ್ರಯತ್ನೇನೋಪಗಮ್ಯಶ್ಚ ಸ್ವಧರ್ಮ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥನಾದವನು ಸದಾ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಡದೇ
ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು
ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಇದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

12284036a ಮಾನಿನಾಂ ಕುಲಜಾತಾನಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಚಕ್ಷುಷಾಮ್|

12284036c ಧರ್ಮ ಕ್ರಿಯಾವಿಯುಕ್ತಾನಾಮಶಕ್ತ್ಯಾ ಸಂವೃತಾತ್ಮನಾಮ್||

12284037a ಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ಯದಾ ಕರ್ಮ ನಾಶಂ ಗಚ್ಚತಿ ಮಾನುಷಮ್|

12284037c ತೇಷಾಂ ನಾನ್ಯದೃತೇ ಲೋಕೇ ತಪಸಃ ಕರ್ಮ ವಿದ್ಯತೇ||

ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದ, ಸನ್ಮಾನಿತ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು
ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಪುರುಷರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವ,
ಕರ್ಮ-ಧರ್ಮರಹಿತ, ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವ ಮನುಷ್ಯರು -
ಇಬ್ಬರೂ ಮಾಡಿದ ಲೌಕಿಕ ಕರ್ಮಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ
ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ
ಯಾವ ಸತ್ಕರ್ಮವೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತದೆ.

12284038a ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ತು ಕುರ್ವೀತ ಗೃಹಸ್ಥಃ ಕರ್ಮನಿಶ್ಚಯಮ್|

12284038c ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಹವ್ಯಕವ್ಯಾರ್ಥಂ ಸ್ವಧರ್ಮಂ ವಿಚರೇನ್ನೃಪ||

ನೃಪ! ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ

ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಹವ್ಯ-ಕವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

12284039a ಯಥಾ ನದೀನದಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಾಗರೇ ಯಾಂತಿ ಸಂಸ್ಥಿತಿಮ್|

12284039c ಏವಮಾಶ್ರಮಿಣಃ ಸರ್ವೇ ಗೃಹಸ್ಥೇ ಯಾಂತಿ ಸಂಸ್ಥಿತಿಮ್||

ಸರ್ವ ನದೀನದಗಳೂ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಆಶ್ರಮಿಗಳೂ ಗೃಹಸ್ಥನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ ಪರಾಶರಗೀತಾಯಾಂ ಚತುರಾಶೀತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾವಿಂಭತ್ಸಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮೫

ವರ್ಣವಿಶೇಷದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ರಹಸ್ಯ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ವರ್ಣದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿಭಿನ್ನ ವರ್ಣಗಳ ವಿಶೇಷ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳು, ಸತ್ಕರ್ಮದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾರಹಿತ ಧರ್ಮದ ವರ್ಣನೆ (1-36).

12285001 ಜನಕ ಉವಾಚ|

12285001a ವರ್ಣೋ ವಿಶೇಷವರ್ಣಾನಾಂ ಮಹರ್ಷೇ ಕೇನ ಜಾಯತೇ|

12285001c ಏತದಿಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ಶ್ರೋತುಂ ತದ್ಬ್ರೂಹಿ ವದತಾಂ ವರ||

ಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಾತಾನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಮಹರ್ಷೇ !
ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ?
ಇದನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇಳು.

12285002a ಯದೇತಜ್ಞಾ ಯತೇಽಪತ್ಯಂ ಸ ಏವಾಯಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ|

12285002c ಕಥಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತೋ ಜಾತೋ ವಿಶೇಷಗ್ರಹಣಂ ಗತಃ||

ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು ಯಾರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದರೋ ಅವರದ್ದೇ ರೂಪಗಳೆಂದು
ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವರು
ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿ ವಿಶೇಷ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು?”

12285003 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12285003a ಏವಮೇತನ್ಮಹಾರಾಜ ಯೇನ ಜಾತಃ ಸ ಏವ ಸಃ|

12285003c ತಪಸ್ಸಸ್ವ ಪಕರ್ಷೇಣ ಜಾತಿಗ್ರಹಣತಾಂ ಗತಃ||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಹುಟ್ಟಿದವನು ಯಾರಿಂದ
ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಅವನದೇ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿ. ಆದರೂ ತಪಸ್ಸಿನ ನ್ಯೂನತೆಗಳ
ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು ನಿಕೃಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

12285004a ಸುಕ್ಷೇತ್ರಾಚ್ಛ ಸುಬೀಜಾಚ್ಛ ಪುಣ್ಯೋ ಭವತಿ ಸಂಭವಃ|

12285004c ಅತೋಽನ್ಯತರತೋ ಹೀನಾದವರೋ ನಾಮ ಜಾಯತೇ||

ಉತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬೀಜದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದು
ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಬೀಜವಾಗಲೀ ಕೀಳು
ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಕೀಳು ಸಂತಾನವೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12285005a ವಕ್ತ್ರಾದ್ಭುಜಾಭ್ಯಾಮುರುಭ್ಯಾಂ ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಚೈವಾಥ ಜಜ್ಞರೇ|

12285005c ಸೃಜತಃ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ಲೋಕಾನಿತಿ ಧರ್ಮವಿದೋ ವಿದುಃ||

ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಾಗ ಅವನ ಮುಖ,
ಭುಜಗಳು, ತೊಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಾದಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು
ಹುಟ್ಟಿದರೆಂದು ಧರ್ಮವಿದರು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

12285006a ಮುಖಜಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತಾತ ಬಾಹುಜಾಃ ಕ್ಷತ್ರಬಂಧವಃ|

12285006c ಊರುಜಾ ಧನಿನೋ ರಾಜನ್ವಾದಜಾಃ ಪರಿಚಾರಕಾಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ರಾಜನ್! ಮುಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು.
ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು. ತೊಡೆಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು
ಧನವಂತರು ಮತ್ತು ಪಾದಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಪರಿಚಾರಕರು.

12285007a ಚತುರ್ಣಾಮೇವ ವರ್ಣಾನಾಮಾಗಮಃ ಪುರುಷರ್ಷಭ|

12285007c ಅತೋಽನ್ಯೇ ತ್ವತಿರಿಕ್ತಾಯೇ ತೇ ವೈ ಸಂಕರಜಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕೇ ವರ್ಣಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು.
ಇವಕ್ಕಿಂತ ಅನ್ಯರು ಇದೇ ವರ್ಣಗಳ ಸಂಕರದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರು
ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12285008a ಕ್ಷತ್ರಜಾತಿರಥಾಂಬಷ್ಠಾ ಉಗ್ರಾ ವೈದೇಹಕಾಸ್ತಥಾ|

12285008c ಶ್ವಪಾಕಾಃ ಪುಲ್ಕಸಾಃ ಸ್ತೇನಾ ನಿಷಾದಾಃ ಸೂತಮಾಗಧಾಃ||

12285009a ಆಯೋಗಾಃ ಕರಣಾ ವ್ರಾತ್ರಾಶ್ಚಂಡಾಲಾಶ್ಚ ನರಾಧಿಪ|

12285009c ಏತೇ ಚತುರ್ಭ್ಯೋ ವರ್ಣೇಭ್ಯೋ ಜಾಯಂತೇ ವೈ ಪರಸ್ಪರಮ್||

ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಅತಿರಥ, ಅಂಬಷ್ಠ, ಉಗ್ರ, ವೈದೇಹ, ಶ್ವಪಾಕ, ಪುಲ್ಕಸ, ಸ್ತೇನ,
ನರಾಧಿಪ, ಏತೇ ಚತುರ್ಭ್ಯೋ ವರ್ಣೇಭ್ಯೋ ಜಾಯಂತೇ ವೈ ಪರಸ್ಪರಮ್||

ನಿಷಾದ, ಸೂತ, ಮಾಗಧ, ಅಯೋಗ, ಕರಣ, ವ್ರಾತ್ಯ, ಚಾಂಡಲ -
 ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಲೋಮ ಮತ್ತು
 ವಿಲೋಮವರ್ಣಗಳ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ
 ಹುಟ್ಟಿದವರು.”

12285010 ಜನಕ ಉವಾಚ|

12285010a ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕೇನ ಜಾತಾನಾಂ ನಾನಾತ್ವಂ ಗೋತ್ರತಃ ಕಥಮ್|

12285010c ಬಹುನೀಹ ಹಿ ಲೋಕೇ ವೈ ಗೋತ್ರಾಣಿ ಮುನಿಸತ್ತಮ||

ಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಮುನಿಸತ್ತಮ! ಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನಿಂದಲೇ
 ಹುಟ್ಟಿದವರು ಗೋತ್ರಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದರು? ಈ
 ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗೋತ್ರಗಳೇ ಇವೆ.

12285011a ಯತ್ರ ತತ್ರ ಕಥಂ ಜಾತಾಃ ಸ್ವಯೋನಿಂ ಮುನಯೋ ಗತಾಃ|

12285011c ಶೂದ್ರಯೋನೌ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ವಿಯೋನೌ ಚ ತಥಾಪರೇ||

ಮುನಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ಹೇಗೆಗೋ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು
 ಶುದ್ಧಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ವಿಪರೀತ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
 ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವನ್ನು ಹೇಗೆ
 ಹೊಂದಿದರು?”

12285012 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12285012a ರಾಜನ್ಶ್ಚೈತದ್ಭವೇದ್ಭ್ರಾಹ್ಮಣಮಪಕೃಷ್ಣೇನ ಜನ್ಮನಾ|

12285012c ಮಹಾತ್ಮನಾಂ ಸಮುತ್ಪತ್ತಿಸ್ತಪಸಾ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ್||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಂತಃಕರಣ

ಶುದ್ಧಿಯಾಗಿರುವ ಮಹಾತ್ಮ ಪುರುಷರು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಸಂತಾನವು
 ಅಥವಾ ಅವರು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಜನ್ಮಗ್ರಹಣಮಾಡಲಿ, ಅದು
 ಕ್ಷೇತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಕೃಷ್ಟವೆನಿಸಿಕೊಂಡರೂ
 ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12285013a ಉತ್ಪಾದ್ಯ ಪುತ್ರಾನ್ಮನಯೋ ನೃಪತೇ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಹ|

12285013c ಸ್ವೇನೈವ ತಪಸಾ ತೇಷಾಮೃಷಿತ್ವಂ ವಿದಧುಃ ಪುನಃ||

ನೃಪತೇ! ಮುನಿಗಳು ಪುತ್ರರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ತಮ್ಮದೇ ತಪಸ್ಸಿನ
 ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ಋಷಿತ್ವವನ್ನು ಪುನಃ ನೀಡಿದರು.

12285014a ಪಿತಾಮಹಶ್ಚ ಮೇ ಪೂರ್ವಮೃಷ್ಯಶೃಂಗಶ್ಚ ಕಾಶ್ಯಪಃ|

12285014c ವಟಸ್ತಾಂಡ್ಯಃ⁷⁴⁴ ಕೃಪಶ್ಚೈವ ಕಕ್ಷೀವಾನ್ ಕಮಠಾದಯಃ||

12285015a ಯವಕ್ರೀತಶ್ಚ ನೃಪತೇ ದ್ರೋಣಶ್ಚ ವದತಾಂ ವರಃ|

12285015c ಆಯುರ್ಮತಂಗೋ ದತ್ತಶ್ಚ ದ್ರುಪದೋ ಮತ್ಸ್ಯ ಏವ ಚ||

12285016a ಏತೇ ಸ್ವಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ವೈದೇಹ ತಪಸೋಽಶ್ರಯಾತ್|

12285016c ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ವೇದವಿದೋ ದಮೇ ತಪಸಿ ಚೈವ ಹಿ||

ನೃಪತೇ! ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಪಿತಾಮಹ ವಸಿಷ್ಠ, ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರೀಯ
 ಋಷ್ಯಶೃಂಗ, ವಟ, ತಾಂಡ್ಯ, ಕೃಪ, ಕಕ್ಷೀವಾನ್, ಕಮಠ
 ಮೊದಲಾದವರು, ಯವಕ್ರೀತ, ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದ್ರೋಣ,
 ಆಯು, ಮತಂಗ, ದತ್ತ, ದ್ರುಪದ ಮತ್ತು ಮತ್ಸ್ಯ - ಇವರು ತಪಸ್ಸನ್ನು
 ಆಶ್ರಯಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

⁷⁴⁴ ವೇದಸ್ತಾಂಡ್ಯಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇಂದ್ರಿಯಸಂಯಮ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾದರು.

12285017a ಮೂಲಗೋತ್ರಾಣಿ ಚತ್ವಾರಿ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾನಿ ಪಾರ್ಥಿವ|

12285017c ಅಂಗಿರಾಃ ಕಶ್ಯಪಶ್ಚೈವ ವಸಿಷ್ಠೋ ಭೃಗುರೇವ ಚ||

12285018a ಕರ್ಮತೋಽನ್ಯಾನಿ ಗೋತ್ರಾಣಿ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾನಿ ಪಾರ್ಥಿವ|

12285018c ನಾಮಧೇಯಾನಿ ತಪಸಾ ತಾನಿ ಚ ಗ್ರಹಣಂ ಸತಾಮ್||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಮೂಲತಃ ನಾಲ್ಕು ಗೋತ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು:
ಆಂಗಿರಸ, ಕಶ್ಯಪ, ವಸಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಭೃಗು. ಅನ್ಯ ಗೋತ್ರಗಳು
ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಂತರ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಆ ಗೋತ್ರಪ್ರವರ್ತಕ
ಋಷಿಗಳ ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಸತ್ತುರುಷರು
ಗೋತ್ರಗಳೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು.”

12285019 ಜನಕ ಉವಾಚ|

12285019a ವಿಶೇಷಧರ್ಮಾನ್ವರ್ಣಾನಾಂ ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ಭಗವನ್ಮಮ|

12285019c ತಥಾ ಸಾಮಾನ್ಯಧರ್ಮಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವತ್ರ ಕುಶಲೋ ಹ್ಯಸಿ||

ಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್ ! ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಣಕ್ಕೂ ಇರುವ
ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವ ವರ್ಣದವರಿಗೂ ಇರುವ
ಸಾಮಾನ್ಯಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಹೇಳು. ನೀನು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ
ಕುಶಲನಾಗಿರುವೆ.”

12285020 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12285020a ಪ್ರತಿಗ್ರಹೋ ಯಾಜನಂ ಚ ತಥೈವಾಧ್ಯಾಪನಂ ನೃಪ|

12285020c ವಿಶೇಷಧರ್ಮೋ ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ರಕ್ಷಾ ಕ್ಷತ್ರಸ್ಯ ಶೋಭನಾ||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ನೃಪ! ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು,
ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಾಪನೆಯು ವಿಪ್ರರ
ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳು. ಪ್ರಜೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ವಿಶೇಷಧರ್ಮವು.

12285021a ಕೃಷಿಶ್ಚ ಪಶುಪಾಲ್ಯಂ ಚ ವಾಣಿಜ್ಯಂ ಚ ವಿಶಾಮಪಿ|

12285021c ದ್ವಿಜಾನಾಂ ಪರಿಚರ್ಯಾ ಚ ಶೂದ್ರಕರ್ಮ ನರಾಧಿಪ||

ನರಾಧಿಪ! ಕೃಷಿ, ಪಶುಪಾಲನೆ, ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಇವು ಮೈಶ್ಯರ
ವಿಶೇಷಧರ್ಮಗಳು. ದ್ವಿಜರ ಪರಿಚರ್ಯೆಯು ಶೂದ್ರರ ಕರ್ಮವು.

12285022a ವಿಶೇಷಧರ್ಮಾ ನೃಪತೇ ವರ್ಣಾನಾಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ|

12285022c ಧರ್ಮಾನ್ನಾಧಾರಣಾಂಸ್ತಾತ ವಿಸ್ತರೇಣ ಶೃಣುಷ್ವ ಮೇ||

ನೃಪತೇ! ವರ್ಣಗಳ ವಿಶೇಷಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು.
ಅಯ್ಯಾ! ಈಗ ಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ನನ್ನಿಂದ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ
ಕೇಳು.

12285023a ಆನೃಶಂಸ್ಯಮಹಿಂಸಾ ಚಾಪ್ರಮಾದಃ ಸಂವಿಭಾಗಿತಾ|

12285023c ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಾತಿಥೇಯಂ ಚ ಸತ್ಯಮಕ್ರೋಧ ಏವ ಚ||

12285024a ಸ್ವೇಷು ದಾರೇಷು ಸಂತೋಷಃ ಶೌಚಂ ನಿತ್ಯಾನಸೂಯತಾ|

12285024c ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಂ ತಿತಿಕ್ಷಾ ಚ ಧರ್ಮಾಃ ಸಾಧಾರಣಾ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಕ್ರೂರಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಅಹಿಂಸೆ, ಅಪ್ರಮಾದ,
ತನ್ನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು⁷⁴⁵,

745 ದೇವತೆಗಳು ಪಿತೃಗಳು ಮೊದಲಾವರಿಗೆ ಅವರ ಭಾಗಗಳನ್ನು
ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು ಅಥವಾ ದಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದು (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಸತ್ಯ, ಅಕ್ರೋಧ, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವುದು, ಶುಚಿಯಾಗಿರುವುದು, ನಿತ್ಯವೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ಕಾಣದೇ ಇರುವುದು, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಹನಶೀಲತೆ - ಇವು ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದವರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ.

12285025a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಯೋ ವರ್ಣಾ ದ್ವಿಜಾತಯಃ|

12285025c ಅತ್ರ ತೇಷಾಮಧೀಕಾರೋ ಧರ್ಮೇಷು ದ್ವಿಪದಾಂ ವರ||

ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯ - ಈ ಮೂರು ವರ್ಣದವರನ್ನು ದ್ವಿಜಾತಿಯವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮಗಳ ಅಧಿಕಾರವು ದ್ವಿಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ.

12285026a ವಿಕರ್ಮಾವಸ್ಥಿತಾ ವರ್ಣಾಃ ಪತಂತಿ ನೃಪತೇ ತ್ರಯಃ|

12285026c ಉನ್ನಮಂತಿ ಯಥಾಸಂತಮಾಶ್ರಿತೈಹ ಸ್ವಕರ್ಮಸು||

ಈ ಮೂರು ವರ್ಣದವರು ವಿಪರೀತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ಪತಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಂತರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸ್ವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರು ಉನ್ನತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12285027a ನ ಚಾಪಿ ಶೂದ್ರಃ ಪತತೀತಿ ನಿಶ್ಚಯೋ

ನ ಚಾಪಿ ಸಂಸ್ಕಾರಮಿಹಾರ್ಹತೀತಿ ವಾ|

12285027c ಶ್ರುತಿಪ್ರವೃತ್ತಂ ನ ಚ ಧರ್ಮಮಾಪ್ನುತೇ

ನ ಚಾಸ್ಯ ಧರ್ಮೇ ಪ್ರತಿಷೇಧನಂ ಕೃತಮ್||

ಶೂದ್ರನು ಪತಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅಥವಾ ಅವನು

ಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲನೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ. ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದಿಲ್ಲ.

12285028a ವೈದೇಹಕಂ ಶೂದ್ರಮುದಾಹರಂತಿ

ದ್ವಿಜಾ ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರುತೋಪಪನ್ನಾಃ|

12285028c ಅಹಂ ಹಿ ಪಶ್ಯಾಮಿ ನರೇಂದ್ರ ದೇವಂ

ವಿಶ್ವಸ್ಯ ವಿಷ್ಣುಂ ಜಗತಃ ಪ್ರಧಾನಮ್||

ವೈದೇಹ ! ಮಹಾರಾಜ ! ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರು ಶೂದ್ರರನ್ನು ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಸಮಾನರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನರೇಂದ್ರ ! ನಾನು ಅವರನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಧಾನ ರಕ್ಷಕ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ.

12285029a ಸತಾಂ ವೃತ್ತಮನುಷ್ಠಾಯ ನಿಹೀನಾ ಉಜ್ಜಿ ಹೀರ್ಷವಃ|

12285029c ಮಂತ್ರವರ್ಜಂ ನ ದುಷ್ಯಂತಿ ಕುರ್ವಾಣಾಃ ಪೌಷ್ಪಿಕೀಃ ಕ್ರಿಯಾಃ||

ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಬಯಸುವ ಶೂದ್ರರು ಸತ್ತುರುಷರ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಂತ್ರವರ್ಜಿತವಾದ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಸಂಬಂಧೀ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ದೋಷಗಳುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12285030a ಯಥಾ ಯಥಾ ಹಿ ಸದ್ವೃತ್ತಮಾಲಂಬಂತೀತರೇ ಜನಾಃ|

12285030c ತಥಾ ತಥಾ ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ ಶೇರತೇ⁷⁴⁶||

⁷⁴⁶ ಮೋದತೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇತರ ಜನರು ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು
 ಆಚರಿಸುವರೋ ಆಯಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶೂದ್ರರೂ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು
 ಆಚರಿಸಿದರೆ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದು ಇಹ-ಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ
 ಮೆರೆಯುತ್ತಾರೆ.”

12285031 ಜನಕ ಉವಾಚ|

12285031a ಕಿಂ ಕರ್ಮ ದೂಷಯತ್ಯೇನಮಥ ಜಾತಿರ್ಮಹಾಮುನೇ|

12285031c ಸಂದೇಹೋ ಮೇ ಸಮುತ್ಪನ್ನಸ್ತನ್ಮೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಮುನೇ! ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅವನ
 ಕರ್ಮವು ದೂಷಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೋ ಅಥವಾ ಅವನ ಜಾತಿ?
 ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದೇಹವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಕುರಿತಾದ
 ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.”

12285032 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12285032a ಅಸಂಶಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಉಭಯಂ ದೋಷಕಾರಕಮ್|

12285032c ಕರ್ಮ ಚೈವ ಹಿ ಜಾತಿಶ್ಚ ವಿಶೇಷಂ ತು ನಿಶಾಮಯ||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ! ಅಸಂಶಯವಾಗಿ ಇವೆರಡೂ
 ದೋಷಕಾರಕಗಳೇ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯವನ್ನು
 ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12285033a ಜಾತ್ಯಾ ಚ ಕರ್ಮಣಾ ಚೈವ ದುಷ್ಟಂ ಕರ್ಮ ನಿಷೇವತೇ|

12285033c ಜಾತ್ಯಾ ದುಷ್ಟಶ್ಚ ಯಃ ಪಾಪಂ ನ ಕರೋತಿ ಸ ಪೂರುಷಃ||

ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದು

ದುಷ್ಟಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವವರು ಹಾಗೂ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ
ದುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದರೂ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವವರು
ಯೋಗ್ಯ ಪುರುಷರು.

12285034a ಜಾತ್ಯಾ ಪ್ರಧಾನಂ ಪುರುಷಂ ಕುರ್ವಾಣಂ ಕರ್ಮ ಧಿಕ್ಯತಮ್ |
12285034c ಕರ್ಮ ತದ್ಗೋಷಯತ್ಯೇನಂ ತಸ್ಮಾತ್ಕರ್ಮ ನಶೋಭನಮ್ ||

ಜಾತಿಯಿಂದ ಪ್ರಧಾನನಾದ ಪುರುಷನೂ ಕೂಡ ನಿಂದಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿದರೆ ಕಲಂಕಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಹೇಗೆ ನೋಡಿದರೂ
ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ.”

12285035 ಜನಕ ಉವಾಚ |

12285035a ಕಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಧರ್ಮ್ಯಾಣಿ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ |
12285035c ನ ಹಿಂಸಂತೀಹ ಭೂತಾನಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ಸರ್ವದಾ ||

ಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇತರ
ಭೂತಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯಾಗದಂತಿರುವ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸರ್ವದಾ
ಪಾಲಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಂಥಹ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು?”

12285036 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ |

12285036a ಶೃಣು ಮೇಽತ್ರ ಮಹಾರಾಜ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ |
12285036c ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಹಿಂಸ್ರಾಣಿ ನರಂ ತ್ರಾಯಂತಿ ಸರ್ವದಾ ||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ನೀನು ಕೇಳಿದ ವಿಷಯದ
ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಹಿಂಸಾರಹಿತ ಕರ್ಮಗಳು ಸದಾ

ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ.

12285037a ಸಂನ್ಯಸ್ಯಾಗ್ನೀನುಪಾಸೀನಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ವಿಗತಜ್ವರಾಃ|

12285037c ನೈಃಶ್ರೇಯಸಂ ಧರ್ಮಪಥಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಯಥಾಕ್ರಮಮ್||

12285038a ಪ್ರಶ್ರಿತಾ ವಿನಯೋಪೇತಾ ದಮನಿತ್ಯಾಃ ಸುಸಂಶಿತಾಃ|

12285038c ಪ್ರಯಾಂತಿ ಸ್ಥಾನಮಜರಂ ಸರ್ವಕರ್ಮವಿವರ್ಜಿತಾಃ||

ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಸಮಾರೋಪಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಸಂನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉದಾಸೀನಭಾವದಿಂದ

ನೋಡುವ, ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಚಿಂತೆಗಳಿಂದಲೂ ರಹಿತರಾಗಿರುವ,

ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು

ಹೋಗುತ್ತಿರುವ, ವಿಧೇಯ, ವಿನಯಯುಕ್ತ, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವೇ

ಮೊದಲಾದ ಗುಣಯುಕ್ತರಾದ, ಕಠೋರವ್ರತನಿಷ್ಠರು

ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಅವಿನಾಶೀ ಸ್ಥಾನವನ್ನು

ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

12285039a ಸರ್ವೇ ವರ್ಣಾ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಾಣಿ ಸಮ್ಯಕ್

ಕೃತ್ವಾ ರಾಜನ್ಸತ್ಯವಾಕ್ಯಾನಿ ಚೋಕ್ತ್ವಾ|

12285039c ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಧರ್ಮಂ ದಾರುಣಂ ಜೀವಲೋಕೇ

ಯಾಂತಿ ಸ್ವರ್ಗಂ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯೋ ವಿಚಾರಃ||

ರಾಜನ್! ಈ ಜೀವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವರ್ಣದವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ

ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ದಾರುಣ ಅಧರ್ಮವನ್ನು

ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ

ವಿಚಾರಮಾಡುವುದೇನೂ ಇಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
 ಪರಾಶರಗೀತಾಯಾಂ ಪಂಚಾಶೀತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾವಂಭತ್ತೈದನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮೬

ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಉಪದೇಶ (1-41).

12286001 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12286001a ಪಿತಾ ಸಖಾಯೋ ಗುರವಃ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ
 ನ ನಿರ್ಗುಣಾ ನಾಮ ಭವಂತಿ ಲೋಕೇ|

12286001c ಅನನ್ಯಭಕ್ತಾಃ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಶ್ಚ
 ಹಿತಾಶ್ಚ ವಶ್ಯಾಶ್ಚ ತಥೈವ ರಾಜನ್||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ
 ನಿರ್ಗುಣನಾದವನಿಗೆ ತಂದೆ, ಸಖ, ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರು -
 ಇವರ್ಯಾರೂ ಅವನವರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಈಶ್ವರನ
 ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತ ಪ್ರಿಯವಾದಿ, ಹಿತೈಷಿ ಮತ್ತು
 ಇಂದ್ರಿಯವಿಜಯಿಯವನಾಗುತ್ತಾರೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಂಥವನನ್ನು
 ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ⁷⁴⁷.

⁷⁴⁷ ನಿರ್ಗುಣರಾದವರಿಗೆ ತಂದೆಯಾಗಲೀ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಲೀ, ಗುರುಗಳಾಗಲೀ,

12286002a ಪಿತಾ ಪರಂ ದೈವತಂ ಮಾನವಾನಾಂ

ಮಾತುರ್ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಪಿತರಂ ವದಂತಿ|

12286002c ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಲಾಭಂ ಪರಮಂ ವದಂತಿ

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಃ ಪರಮಾಷ್ಟುವಂತಿ||

ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ತಂದೆಯು ಪರಮ ದೇವತೆಯು. ತಾಯಿಗಿಂತಲೂ ತಂದೆಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನವೇ ಪರಮ ಲಾಭವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದವರು ಪರಮಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

12286003a ರಣಾಜಿರೇ ಯತ್ರ ಶರಾಗ್ನಿಸಂಸ್ತರೇ

ನೃಪಾತ್ಮಜೋ ಘಾತಮವಾಪ್ಯ ದಹ್ಯತೇ|

12286003c ಪ್ರಯಾತಿ ಲೋಕಾನಮರೈಃ ಸುದುರ್ಲಭಾನ್

ನಿಷೇವತೇ ಸ್ವರ್ಗಫಲಂ ಯಥಾಸುಖಮ್||

ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡು ಶರಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದಗ್ಧನಾಗುವ ನೃಪಾತ್ಮಜನು ಅಮರರಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಆನಂದಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಾರ್ಯೆಯರಾಗಲೀ ಹಿತರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅಧೀನರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರೋ, ಪ್ರಿಯವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವರೋ, ಅಂಥವರಿಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಹಿತರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ನೇಹಿತರು ಮತ್ತು ಭಾರ್ಯೆಯರು ಅಧೀನರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12286004a ಶ್ರಾಂತಂ ಭೀತಂ ಭ್ರಷ್ಟಶಸ್ತ್ರಂ ರುದಂತಂ

ಪರಾಙ್ಮುಖಂ ಪರಿಬಹೈಶ್ಚ ಹೀನಮ್|

12286004c ಅನುದ್ಯತಂ ರೋಗಿಣಂ ಯಾಚಮಾನಂ

ನ ವೈ ಹಿಂಸ್ಯಾದ್ಬಾಲವೃದ್ಧೌ ಚ ರಾಜನ್||

ರಾಜನ್! ಬಳಲಿರುವವನನ್ನು, ಭೀತನಾಗಿರುವವನನ್ನು, ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವವನನ್ನು, ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವವನನ್ನು, ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪರಾಙ್ಮುಖನಾದವನನ್ನು, ಯುದ್ಧಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವವನನ್ನು, ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿರುವವನನ್ನು, ರೋಗಿಯನ್ನು, ಬೇಡುತ್ತಿರುವವನನ್ನು, ಬಾಲಕ-ವೃದ್ಧರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು.

12286005a ಪರಿಬಹೈಃ ಸುಸಂಪನ್ನಮುದ್ಯತಂ ತುಲ್ಯತಾಂ ಗತಮ್|

12286005c ಅತಿಕ್ರಮೇತ ನೃಪತಿಃ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾತ್ಮಜಮ್||

ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಮನಾಗಿರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಮಾರನನ್ನು ರಾಜನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

12286006a ತುಲ್ಯಾದಿಹ ವಧಃ ಶ್ರೇಯಾನ್ವಿಶಿಷ್ಟಾಚ್ಚೇತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ|

12286006c ನಿಹೀನಾತ್ಕಾತರಾಚ್ಚೈವ ನೃಪಾಣಾಂ ಗರ್ಹಿತೋ ವಧಃ||

ತನ್ನ ಸಮನಾಗಿರುವ ಅಥವಾ ತನಗಿಂತಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವವನಿಂದ ಸಾಯುವುದು ಶೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ. ಹೀನರು ಮತ್ತು ಕಾಪುರುಷರಿಂದ ನೃಪರ ವಧೆಯಾಗುವುದು ನಿಂದನೀಯವು.

12286007a ಪಾಪಾತ್ಮಾಪಸಮಾಚಾರಾನ್ನಿಹೀನಾಚ್ಚ ನರಾಧಿಪ|

12286007c ಪಾಪ ಏವ ವಧಃ ಪೋಕ್ತೋ ನರಕಾಯೇತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ||

ನರಾಧಿಪ! ಪಾಪಿ, ಪಾಪಚಾರೀ ಮತ್ತು ಹೀನ ಪುರುಷರಿಂದಾಗುವ ವಧೆಯನ್ನು ಪಾಪರೂಪವೆಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥಹ ಸಾವು ನರಕಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ.

12286008a ನ ಕಶ್ಚಿತ್ಪ್ರಾತಿ ವೈ ರಾಜನ್ದಿಷ್ಟಾಂತವಶಮಾಗತಮ್|

12286008c ಸಾವಶೇಷಾಯುಷಂ ಚಾಪಿ ಕಶ್ಚಿದೇವಾಪಕರ್ಷತಿ||

ರಾಜನ್! ಮೃತ್ಯುವಿನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಉಳಿಸಲಾರರು ಮತ್ತು ಯಾರ ಆಯಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದೆಯೋ ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ಕೊಲ್ಲಲಾರರು.

12286009a ಸ್ನಿಗ್ಧೈಶ್ಚ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ಕರ್ಮಾಣೀಹ ನಿವರ್ತಯೇತ್|

12286009c ಹಿಂಸಾತ್ಮಕಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ನಾಯುರಿಚ್ಚೇತ್ಪರಾಯುಷಾ||

ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಜನರು ತನಗಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನು ಅವರನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಆಯಸ್ಸಿನಿಂದ ತನ್ನ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಥಾತ್ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

12286010a ಗೃಹಸ್ಥಾನಾಂ ತು ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿನಾಶಮಭಿಕಾಂಕ್ಷತಾಮ್|

12286010c ನಿಧನಂ ಶೋಭನಂ ತಾತ ಪುಲಿನೇಷು ಕ್ರಿಯಾವತಾಮ್||

ಅಯ್ಯಾ! ಮರಣವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಸರ್ವ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೂ

ನದೀತೀರಗಳಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ
ನಿಧನಹೊಂದುವುದು ಶೋಭನೀಯವು.

12286011a ಆಯುಷಿ ಕ್ಷಯಮಾಪನ್ನೇ ಪಂಚತ್ವಮುಪಗಚ್ಚತಿ|

12286011c ನಾಕಾರಣಾತ್ತದ್ಭವತಿ ಕಾರಣೈರುಪಪಾದಿತಮ್||

ಆಯಸ್ಸು ಕಳೆದಾಗ ದೇಹಧಾರಿ ಜೀವವು ಪಂಚತ್ವವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆಯೂ
ಆಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ
ಆಗಬಹುದು.

12286012a ತಥಾ ಶರೀರಂ ಭವತಿ ದೇಹಾದ್ಯೇನೋಪಪಾದಿತಮ್|

12286012c ಅಧ್ವಾನಂ ಗತಕಶ್ಚಾಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಶ್ಚಾಯಂ ಗೃಹಾದ್ಗೃಹಮ್||

ಹಠದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವವರು ಹಿಂದಿನಂತಹುದೇ
ಯಾತನಾಮಯ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರು ಒಂದು
ಮನೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವವರಂತೆ ಒಂದು
ಶರೀರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

12286013a ದ್ವಿತೀಯಂ ಕಾರಣಂ ತತ್ರ ನಾನ್ಯತ್ಕಿಂ ಚನ ವಿದ್ಯತೇ|

12286013c ತದ್ದೇಹಂ ದೇಹಿನಾಂ ಯುಕ್ತಂ ಮೋಕ್ಷಭೂತೇಷು ವರ್ತತೇ||

ಇದಕ್ಕೆ ಎರಡನೇ ಕಾರಣವ್ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆಯುಸ್ಸಿನ ಶೇಷದ
ವಾಸನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ದೇಹವು ಪಂಚಭೂತಮಯವೇ
ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

12286014a ಸಿರಾಸ್ನಾಯ್ವಸ್ಥಿಸಂಘಾತಂ ಬೀಭತ್ಸಾಮೇಧ್ಯಸಂಕುಲಮ್|

12286014c ಭೂತಾನಾಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ಗುಣಾನಾಂ ಚ ಸಮಾಗಮಮ್||

ಈ ಶರೀರವು ನರ-ನಾಡಿ-ಮೂಳೆಗಳ ಜೋಡಣೆಯಾಗಿದೆ. ಜುಗುಪ್ಸಿತ
ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು,
ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ತ್ರಿಗುಣಗಳ ಸಮಾಗಮವಾಗಿದೆ.

12286015a ತ್ವಗಂತಂ ದೇಹಮಿತ್ಯಾಹುರ್ವಿದ್ವಾಂಸೋಽಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕಾಃ|

12286015c ಗುಣೈರಪಿ ಪರಿಕ್ಷೇಣಂ ಶರೀರಂ ಮರ್ತ್ಯತಾಂ ಗತಮ್||

ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಚರ್ಮವೇ ಈ ಶರೀರದ
ಕೊನೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಗುಣಹೀನವಾದುದು ಮತ್ತು
ಮರಣಹೊಂದುವಂಥಹುದು.

12286016a ಶರೀರಿಣಾ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಂ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಂ ಗತಚೇತನಮ್|

12286016c ಭೂತೈಃ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಪನ್ಭ್ರಿಸ್ತತೋ ಭೂಮೌ ನಿಮಜ್ಜತಿ||

ಜೀವಾತ್ಮನು ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದಾಗ ಅದು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟವೂ
ಚೇತನಾಶೂನ್ಯವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚ
ಭೂತಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಈ
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತವೆ.

12286017a ಭಾವಿತಂ ಕರ್ಮಯೋಗೇನ ಜಾಯತೇ ತತ್ರ ತತ್ರ ಹ|

12286017c ಇದಂ ಶರೀರಂ ವೈದೇಹ ಮ್ರಿಯತೇ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಹ|

12286017e ತತ್ಸ್ವಭಾವೋಽಪರೋ ದೃಷ್ಟೋ ವಿಸರ್ಗಃ ಕರ್ಮಣಸ್ತಥಾ||

ವೈದೇಹ! ಶರೀರವು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೋ ಸಾಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ
ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಯೋಗದಿಂದ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧ ಪುನರ್ಜನ್ಮವು ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಸ್ವರೂಪವೆಂದು
ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ⁷⁴⁸.

12286018a ನ ಜಾಯತೇ ತು ನೃಪತೇ ಕಂ ಚಿತ್ಕಾಲಮಯಂ ಪುನಃ|

12286018c ಪರಿಭ್ರಮತಿ ಭೂತಾತ್ಮಾ ದ್ಯಾಮಿವಾಂಬುಧರೋ ಮಹಾನ್||

ನೃಪತೇ! ವಿಶಾಲ ಮೋಡವು ಹೇಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆ
ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಒಂದು ಶರೀರವನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸಿದ ನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಒಡನೆಯೇ ಅದು
ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

12286019a ಸ್⁷⁴⁹ ಪುನರ್ಜಾಯತೇ ರಾಜನ್ ಪ್ರಾಪ್ಯೇಹಾಯತನಂ ನೃಪ|

12286019c ಮನಸಃ ಪರಮೋ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ ಇಂದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ಮನಃ||

ರಾಜನ್! ನೃಪ! ಯಾವುದಾದರೂ ಆಧಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು
ಪುನಃ ಅದು ಜನ್ಮತಾಳುತ್ತದೆ. ಮನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆತ್ಮವು
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮನಸ್ಸು
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು⁷⁵⁰.

---

⁷⁴⁸ ಕರ್ಮಫಲಯೋಗದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಶರೀರವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ
ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ಸಾಯುತ್ತದೆ. (ಹುಟ್ಟುವುದೇ ಒಂದು ಕಡೆ;
ಸಾಯುವುದೇ ಒಂದು ಕಡೆ.) ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಸ್ವರೂಪವಾದ ಈ
ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ಇಂತಹ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ
ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁷⁴⁹ ನ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁷⁵⁰ ಜೀವವು ಆತ್ಮದ ಅಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಂತರ ಪುನಃ

12286020a ದ್ವಿವಿಧಾನಾಂ⁷⁵¹ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಜಂಗಮಾಃ ಪರಮಾ ನೃಪ|

12286020c ಜಂಗಮಾನಾಮಪಿ ತಥಾ ದ್ವಿಪದಾಃ ಪರಮಾ ಮತಾಃ|

12286020e ದ್ವಿಪದಾನಾಮಪಿ ತಥಾ ದ್ವಿಜಾ ವೈ ಪರಮಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ||

ನೃಪ! ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳೆಂಬ ಎರಡು ವಿಧದ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಮ ಭೂತಗಳೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವು. ಜಂಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂಬ ಮತವಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವಿಜರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12286021a ದ್ವಿಜಾನಾಮಪಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತಃ ಪರಾ ಮತಾಃ|

12286021c ಪ್ರಾಜ್ಞಾನಾಮಾತ್ಮಸಂಬುದ್ಧಾಃ ಸಂಬುದ್ಧಾನಾಮಮಾನಿನಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ದ್ವಿಜರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬ ಮತವಿದೆ. ಪ್ರಾಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೂ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಅಹಂಕಾರರಹಿತನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬ ಮತವಿದೆ.

12286022a ಜಾತಮನ್ವೇತಿ ಮರಣಂ ನೃಣಾಮಿತಿ ವಿನಿಶ್ಚಯಃ|

12286022c ಅಂತವಂತಿ ಹಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸೇವಂತೇ ಗುಣತಃ ಪ್ರಜಾಃ||

ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಮರಣವು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಶ್ಚಯವು. ಗುಣಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು ನಾಶಹೊಂದುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಅತೀತವಾದುದು ಮನಸ್ಸು. ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಅತೀತವಾದುದು ಆತ್ಮ. ಅದೇ ಅಧಿಷ್ಠಾನ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁷⁵¹ ವಿವಿಧಾನಾಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12286023a ಆಪನ್ನೇ ತೂತ್ತರಾಂ ಕಾಷ್ಠಾಂ ಸೂರ್ಯೇ ಯೋ ನಿಧನಂ ವ್ರಜೇತ್|

12286023c ನಕ್ಷತ್ರೇ ಚ ಮುಹೂರ್ತೇ ಚ ಪುಣ್ಯೇ ರಾಜನ್ ಪುಣ್ಯಕೃತ್||

ರಾಜನ್! ಸೂರ್ಯನು ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಉತ್ತಮ ನಕ್ಷತ್ರ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು.

12286024a ಅಯೋಜಯಿತ್ವಾ ಕ್ಲೇಶೇನ ಜನಂ ಪ್ಲಾವ್ಯ ಚ ದುಷ್ಕೃತಮ್|

12286024c ಮೃತ್ಯುನಾಪ್ರಾಕೃತೇನೇಹ ಕರ್ಮ ಕೃತ್ವಾತ್ಮಶಕ್ತಿತಃ||

ಯಾರಿಗೂ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡದೇ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ⁷⁵².

12286025a ವಿಷಮುದ್ಬಂಧನಂ ದಾಹೋ ದಸ್ಯುಹಸ್ತಾತ್ತಥಾ ವಧಃ|

12286025c ದಂಷ್ಟ್ರಿ ಭೃಶ್ಚ ಪಶುಭೃಶ್ಚ ಪ್ರಾಕೃತೋ ವಧ ಉಚ್ಯತೇ||

ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವುದು, ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವುದು, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವುದು, ದರೋಡೆಕೋರರಿಂದ ಸಾಯುವುದು, ಕೋರೇಹಲ್ಲುಗಳಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಸಾಯುವುದು - ಇವು ಅಧಮಶ್ರೇಣಿಯ ಮೃತ್ಯುವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

---

⁷⁵² ಯಾರಿಗೂ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡದೇ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳ ಮೂಲಕ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ಬರುವ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಭಯಪಡುವುದಿಲ್ಲ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12286026a ನ ಚೈಭಿಃ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಾಣೋ ಯುಜ್ಯಂತೇ ನಾಭಿಸಂಧಿಜೈಃ|

12286026c ಏವಂವಿದೈಶ್ಚ ಬಹುಭಿರಪರೈಃ ಪ್ರಾಕೃತ್ಯೈರಪಿ||

ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಿಗಳು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇಂಥಾ ಇತರ ಅಧಮ ವಿಧಾನಗಳಿಂದಲೂ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

12286027a ಊರ್ಧ್ವಂ ಹಿತ್ವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಂತೇ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪುಣ್ಯಕೃತಾಂ ನೃಪ|

12286027c ಮಧ್ಯತೋ ಮಧ್ಯಪುಣ್ಯಾನಾಮಧೋ ದುಷ್ಕೃತಕರ್ಮಣಾಮ್||

ನೃಪ! ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರ ಪ್ರಾಣವು ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಮ ಶ್ರೇಣಿಯ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರ ಪ್ರಾಣವು ಮಧ್ಯದಿಂದ (ಕಣ್ಣು, ಮುಖ, ಮೂಗು, ಕಿವಿಗಳ ಮೂಲಕ) ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ದುಷ್ಕೃತಕರ್ಮಿಗಳ ಪ್ರಾಣವು ಅಧೋಭಾಗದಿಂದ (ಶಿಶ್ನ ಅಥವಾ ಗುದಗಳ ಮೂಲಕ) ಹೋಗುತ್ತದೆ.

12286028a ಏಕಃ ಶತ್ರುರ್ನ ದ್ವಿತೀಯೋಽಸ್ತಿ ಶತ್ರುರ್

ಅಜ್ಞಾನತುಲ್ಯಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ರಾಜನ್|

12286028c ಯೇನಾವೃತಃ ಕುರುತೇ ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತೋ

ಘೋರಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸುದಾರುಣಾನಿ||

ರಾಜನ್! ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಶತ್ರುವಿದೆ.

ಅದಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಎರಡನೇ ಶತ್ರುವಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸುದಾರುಣ ಘೋರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12286029a ಪ್ರಬೋಧನಾರ್ಥಂ⁷⁵³ ಶ್ರುತಿಧರ್ಮಯುಕ್ತಂ

ವೃದ್ಧಾನುಪಾಸ್ಯಂ ಚ ಭವೇತ ಯಸ್ಯ|

12286029c ಪ್ರಯತ್ನಸಾಧ್ಯೋ ಹಿ ಸ ರಾಜಪುತ್ರ

ಪ್ರಜ್ಞಾಶರಣೋನ್ಮಥಿತಃ ಪರೈತಿ||

ರಾಜಪುತ್ರ! ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ, ಶ್ರುತಿಧರ್ಮಯುಕ್ತನಾದ
ಮತ್ತು ವೃದ್ಧರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೇ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು
ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆಂಬ ಶರದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಆ ಶತ್ರುವನ್ನು
ಪರಾಜಿತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

12286030a ಅಧೀತ್ಯ ವೇದಾಂಸ್ತಪಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ

ಯಜ್ಞಾನ್ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಸಂನಿಸೃಜ್ಯೇಹ ಪಂಚ|

12286030c ವನಂ ಗಚ್ಛೇತ್ಪುರುಷೋ ಧರ್ಮಕಾಮಃ

ಶ್ರೇಯಶ್ಚಿತ್ವಾ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಸ್ವವಂಶಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ವೇದಾಧ್ಯಯನ
ಮಾಡಿ, ⁷⁵⁴ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪಂಚ ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ
ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಯಸುವ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ವಂಶದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು
ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಬೇಕು.

12286031a ಉಪಭೋಗೈರಪಿ ತ್ಯಕ್ತಂ ನಾತ್ಮಾನಮವಸಾದಯೇತ್|

12286031c ಚಂಡಾಲತ್ವೇಽಪಿ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಸರ್ವಥಾ ತಾತ ದುರ್ಲಭಮ್||

753 ಪ್ರಬಾಧನಾರ್ಥಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

754 ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ.

ಉಪಭೋಗಗಳ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ವಂಚಿತನಾದರೂ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹೀನನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಚಂಡಾಲತ್ವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವು ಸರ್ವಥಾ ದುರ್ಲಭವು.

12286032a ಇಯಂ ಹಿ ಯೋನಿಃ ಪ್ರಥಮಾ ಯಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜಗತೀಪತೇ|

12286032c ಆತ್ಮಾ ವೈ ಶಕ್ಯತೇ ತ್ರಾತುಂ ಕರ್ಮಭಿಃ ಶುಭಲಕ್ಷಣೈಃ||

ಜಗತೀಪತೇ! ಈ ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಯೇ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದುದು; ಇದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

12286033a ಕಥಂ ನ ವಿಪ್ರಣಶ್ಯೇಮ ಯೋನಿತೋಽಸ್ಯಾ ಇತಿ ಪ್ರಭೋ|

12286033c ಕುರ್ವಂತಿ ಧರ್ಮಂ ಮನುಜಾಃ ಶ್ರುತಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದರ್ಶನಾತ್||

ಪ್ರಭೋ! “ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳದಂತಾಗಲಿ!” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮನುಷ್ಯರು ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12286034a ಯೋ ದುರ್ಲಭತರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಾನುಷ್ಯಮಿಹ ವೈ ನರಃ|

12286034c ಧರ್ಮಾವಮಂತಾ ಕಾಮಾತ್ಮಾ ಭವೇತ್ಸ ಖಿಲು ವಂಚ್ಯತೇ||

ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೂ ಇತರರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನಾದರಿಸುವ ಕಾಮಾತ್ಮನು ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮದಿಂದ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಮಹಾಲಾಭದಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12286035a ಯಸ್ತು ಪ್ರೀತಿಪುರೋಗೇಣ ಚಕ್ಷುಷಾ ತಾತ ಪಶ್ಯತಿ|

12286035c ದೀಪೋಪಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಯಾವದರ್ಚಿರ್ನ ನಶ್ಯತಿ||

ಅಯ್ಯಾ ! ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ದೀಪಗಳಂತೆ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಬೆಳಗಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳನ್ನು
ಪ್ರೀತಿಸೂರ್ವಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವವನು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ
ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರದಿರುವವನು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಸಮ್ಮಾನಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12286036a ಸಾಂತ್ವೇನಾನುಪ್ರದಾನೇನ⁷⁵⁵ ಪ್ರಿಯವಾದೇನ ಚಾಪ್ಯುತ|

12286036c ಸಮದುಃಖಸುಖೋ ಭೂತ್ವಾ ಸ ಪರತ್ರ ಮಹೀಯತೇ||

ಸಾಂತ್ವನವನ್ನೀಯುವ, ದಾನಗಳನ್ನೀಯುವ, ಮತ್ತು
ಪ್ರಿಯಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವವನು ಸುಖದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ
ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.

12286037a ದಾನಂ ತ್ಯಾಗಃ ಶೋಭನಾ ಮೂರ್ತಿರದ್ಭ್ಯೋ

ಭೂಯಃ ಪ್ಲಾವ್ಯಂ ತಪಸಾ ವೈ ಶರೀರಮ್|

12286037c ಸರಸ್ವತೀನೈಮಿಷಪುಷ್ಕರೇಷು

ಯೇ ಚಾಪ್ಯನೈ ಪುಣ್ಯದೇಶಾಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮ್||

ಸರಸ್ವತೀ ನದೀ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರ, ಮತ್ತು
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇನ್ನೂ ಇತರ ಪುಣ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ
ದಾನವನ್ನಿತ್ತು, ಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಶಾಂತಭಾವದಿಂದಿದ್ದು ತಪಸ್ಸು-
ತೀರ್ಥಜಲಗಳಿಂದ ತನು-ಮನಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕು.

⁷⁵⁵ ಸಾಂತ್ವೇನಾನುಪ್ರದಾನೇನ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12286038a ಗೃಹೇಷು ಯೇಷಾಮಸವಃ ಪತಂತಿ

ತೇಷಾಮಥೋ ನಿರ್ಹರಣಂ ಪ್ರಶಸ್ತಮ್|

12286038c ಯಾನೇನ ವೈ ಪ್ರಾಪಣಂ ಚ ಶ್ಮಶಾನೇ

ಶೌಚೇನ ನೂನಂ ವಿಧಿನಾ ಚೈವ ದಾಹಃ||

ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಹೋಗುವಂತಿರುವವರನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇಡುವುದು ಪ್ರಶಸ್ತವು. ಮೃತ್ಯುವಿನ ನಂತರ ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಶ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಹೃದಯದಿಂದ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳಿಂದ ಅವರ ದಹನಸಂಸ್ಕಾರಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

12286039a ಇಷ್ಟಿಃ ಪುಷ್ಟಿಯಃ ಜನಂ ಯಾಜನಂ ಚ

ದಾನಂ ಪುಣ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಚ ಪ್ರಯೋಗಃ|

12286039c ಶಕ್ತ್ಯಾ ಪಿತ್ರೈಃ ಯಚ್ಚ ಕಿಂ ಚಿತ್ರಶಸ್ತ್ರಂ

ಸರ್ವಾಣ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥೇ ಮಾನವೋ ಯಃ ಕರೋತಿ||

ಮನುಷ್ಯನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಮಾಡುವ ಇಷ್ಟಿ, ಪುಷ್ಟಿ, ಯಜನ, ಯಾಜನ, ದಾನ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು, ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಏನೆಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವುಗಳನ್ನು ತನಗಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12286040a ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವೇದಾಶ್ಚ ಷಡಂಗಾನಿ ನರಾಧಿಪ|

12286040c ಶ್ರೇಯಸೋಽರ್ಥೇ ವಿಧೀಯಂತೇ ನರಸ್ಯಾಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಃ||

ನರಾಧಿಪ! ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ವೇದಗಳು ಮತ್ತು ಆರು ವೇದಾಂಗಗಳು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಿ ನರರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿಯೇ ವಿಹಿತವಾಗಿವೆ.”

12286041 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12286041a ಏವದ್ವೈ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ಮುನಿನಾ ಸುಮಹಾತ್ಮನಾ|

12286041c ವಿದೇಹರಾಜಾಯ ಪುರಾ ಶ್ರೇಯಸೋಽರ್ಥೇ ನರಾಧಿಪ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನರಾಧಿಪ! ಹಿಂದೆ ಮಹಾತ್ಮ ಮುನಿ ಪರಾಶರನು ವಿದೇಹರಾಜನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಪರಾಶರಗೀತಾಯಾಂ ಷಡಾಶೀತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾವಂಭತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮೭

ಪರಾಶರ ಗೀತೆಯ ಉಪಸಂಹಾರ (1-45).

12287001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12287001a ಪುನರೇವ ತು ಪಪ್ರಚ್ಛ ಜನಕೋ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪಃ|

12287001c ಪರಾಶರಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಧರ್ಮೇ ಪರಮನಿಶ್ಚಯಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಂತರ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪ ಜನಕನು ಪುನಃ ಧರ್ಮದ ಪರಮನಿಶ್ಚಯಿ ಮಹಾತ್ಮ ಪರಾಶರನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು:

12287002a ಕಿಂ ಶ್ರೇಯಃ ಕಾ ಗತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯಂ ಕೃತಂ ನ ವಿನಶ್ಯತಿ|

12287002c ಕ್ಷ ಗತೋ ನ ನಿವರ್ತೇತ ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಮಹಾಮುನೇ||

“ಮಹಾಮುನೇ! ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಸಾಧನವ್ಯಾವುದು? ಉತ್ತಮ ಗತಿಯು ಯಾವುದು? ಯಾವ ಕರ್ಮವು ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಜೀವವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ? ಇದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು”

12287003 ಪರಾಶರ ಉವಾಚ|

12287003a ಅಸಂಗಃ ಶ್ರೇಯಸೋ ಮೂಲಂ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಗತಿಃ ಪರಾ⁷⁵⁶|

12287003c ಚೇರ್ಣಂ ತಪೋ ನ ಪ್ರಣಶ್ಯೇದ್ವಾಪಃ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ನ ನಶ್ಯತಿ||

ಪರಾಶರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಸಂಗತ್ವವೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಮೂಲ. ಜ್ಞಾನವೇ ಪರಮ ಗತಿ. ತಾನೇ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸುಪಾತ್ರನಿಗೆ ನೀಡಿದ ದಾನ ಇವು ಎಂದೂ ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12287004a ಚಿತ್ತ್ವಾ ಧರ್ಮಮಯಂ ಪಾಶಂ ಯದಾ ಧರ್ಮೇಽಭಿರಜ್ಯತೇ|

12287004c ದತ್ತ್ವಾ ಭಯಕೃತಂ ದಾನಂ ತದಾ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಅಧರ್ಮಮಯ ಪಾಶವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾದಾಗ ಮತ್ತು ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಭಯದಾನ ನೀಡಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12287005a ಯೋ ದದಾತಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಗವಾಮಶ್ವಶತಾನಿ ಚ|

12287005c ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಸ್ತದ್ದಾನಮತಿವರ್ತತೇ||

ಸಹಸ್ರ ಗೋವುಗಳನ್ನೂ ನೂರು ಅಶ್ವಗಳನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿ

⁷⁵⁶ ಜ್ಞಾನಂ ಚೈವ ಪರಾ ಗತಿಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನೀಡುವವನ ದಾನವು
ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12287006a ವಸಸ್ವಿಷಯಮಧ್ಯೇಽಪಿ ನ ವಸತ್ಯೇವ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

12287006c ಸಂವಸತ್ಯೇವ ದುರ್ಬುದ್ಧಿರಸತ್ಸು ವಿಷಯೇಷ್ಟಪಿ||

ಬುದ್ಧಿವಂತನು ವಿಷಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ
ಅಸಂಗತ್ವದಿಂದಾಗಿ ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗಿಲ್ಲದವನ ಸಮಾನನು. ಆದರೆ
ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯು ವಿಷಯಗಳಿಂದ ದೂರವಿದ್ದರೂ ಸದಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

12287007a ನಾಧರ್ಮಃ ಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ ಪ್ರಾಜ್ಞಮಾಪಃ ಪುಷ್ಕರಪರ್ಣವತ್|

12287007c ಅಪ್ರಾಜ್ಞಮಧಿಕಂ ಪಾಪಂ ಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ ಜತು ಕಾಷ್ಠವತ್||

ನೀರು ಕಮಲದ ಎಲೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಒದ್ದೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ
ಅಧರ್ಮವು ಪ್ರಾಜ್ಞನಿಗೆ ತಗಲುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಳ್ಳುಗಸೇಗಿಡವು
ಬಟ್ಟೆಗೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪಾಪವು ಅಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು
ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

12287008a ನಾಧರ್ಮಃ ಕಾರಣಾಪೇಕ್ಷೀ ಕರ್ತಾರಮಭಿಮುಂಚತಿ|

12287008c ಕರ್ತಾ ಖಿಲು ಯಥಾಕಾಲಂ ತತ್ಸರ್ವಮಭಿಪದ್ಯತೇ|

ಅಧರ್ಮವು ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರವರಿಗೆ ಫಲವನ್ನು
ದೊರಕಿಸುವುದಕ್ಕೇ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅದು
ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅಧರ್ಮಕರ್ಮಿಯು
ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾನೆ.

12287008e ನ ಭಿದ್ಯಂತೇ ಕೃತಾತ್ಮಾನ ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯದರ್ಶಿನಃ||

12287009a ಬುದ್ಧಿಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಹಿ ಪ್ರಮತ್ತೋ ಯೋ ನ ಬುದ್ಧತೇ|

12287009c ಶುಭಾಶುಭೇಷು ಸಕ್ತಾತ್ಮಾ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸುಮಹದ್ಭಯಮ್||

ಪವಿತ್ರ ಅಂತಃಕರಣಯುಕ್ತ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯು ಕರ್ಮಗಳ ಶುಭಾಶುಭ
ಫಲಗಳಿಂದ ಎಂದೂ ವಿಚಲಿತಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು
ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರಮಾದದಿಂದಾಗುವ ಪಾಪಗಳ ಕುರಿತು
ಯೋಚಿಸದಿರುವವನು ಮತ್ತು ಶುಭಾಶುಭಫಲಗಳಲ್ಲಿ
ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವವನು ಮಹಾ ಭಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12287010a ವೀತರಾಗೋ ಜಿತಕ್ರೋಧಃ ಸಮ್ಯಗ್ಭವತಿ ಯಃ ಸದಾ|

12287010c ವಿಷಯೇ ವರ್ತಮಾನೋಽಪಿ ನ ಸ ಪಾಪೇನ ಯುಜ್ಯತೇ||

ಆದರೆ ಸದಾ ಸದಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೀತರಾಗ ಜಿತಕ್ರೋಧನು
ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪಾಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12287011a ಮರ್ಯಾದಾಯಾಂ ಧರ್ಮಸೇತುರ್ನಿಬದ್ಧೋ ನೈವ ಸೀದತಿ|

12287011c ಪುಷ್ಪಸ್ಮೋತ ಇವಾಯತ್ತಃ ಸ್ಫೀತೋ ಭವತಿ ಸಂಚಯಃ||

ನದಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಬಲವಾದ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಒಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟವು ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆಯೋ
ಹಾಗೆ ಧರ್ಮಸೇತುವೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧನಾದವನ
ಬಂಧನವು ಒಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಚಿತ ಪುಣ್ಯಗಳು
ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12287012a ಯಥಾ ಭಾನುಗತಂ ತೇಜೋ ಮಣಿಃ ಶುದ್ಧಃ ಸಮಾಧಿನಾ|

12287012c ಆದತ್ತೇ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ತಥಾ ಯೋಗಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ! ಸೂರ್ಯಕಾಂತಮಣಿಯು ಹೇಗೆ ಸೂರ್ಯನ
ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಯೋಗಸಾಧಕನು
ಸಮಾಧಿಯ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12287013a ಯಥಾ ತಿಲಾನಾಮಿಹ ಪುಷ್ಪಸಂಶ್ರಯಾತ್

ಪೃಥಕ್ಪೃಥಗ್ಯಾತಿ ಗುಣೋಽತಿಸೌಮ್ಯತಾಮ್|

12287013c ತಥಾ ನರಾಣಾಂ ಭುವಿ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಂ

ಯಥಾಶ್ರಯಂ ಸತ್ತ್ವಗುಣಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯು ಹೇಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೂವುಗಳ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ
ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮನೋರಮ ಸುವಾಸನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ
ಹಾಗೆ ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವಿತಾತ್ಮ ನರರ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಸತ್ತ್ವಗುಣವು
ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.

12287014a ಜಹಾತಿ ದಾರಾನಿಹತೇ ನ ಸಂಪದಃ

ಸದಶ್ವಯಾನಂ ವಿವಿಧಾಶ್ಚ ಯಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ|

12287014c ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇ ಜಾತಮರ್ತಿಯದಾ ನರಸಃ

ತದಾಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿರ್ವಿಷಯೇಷು ಭಿದ್ಯತೇ||

ಯಾವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯಲು
ಉತ್ಸುಕನಾಗುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ವಿಷಯಗಳಿಂದ
ಬೇರಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಸ್ತ್ರೀ, ಸಂಪತ್ತು, ಪದವಿ, ವಾಹನ, ಮತ್ತು
ನಾನಾವಿಧದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸುತ್ತದೆ.

12287015a ಪ್ರಸಕ್ತಬುದ್ಧಿವಿಷಯೇಷು ಯೋ ನರೋ
ಯೋ ಬುದ್ಧ್ಯತೇ ಹ್ಯಾತ್ಮಹಿತಂ ಕದಾ ಚ ನ|

12287015c ಸ ಸರ್ವಭಾವಾನುಗತೇನ ಚೇತಸಾ
ನೃಪಾಮಿಷೇಣೇವ ಝಷೋ ವಿಕೃಷ್ಯತೇ||

ಆದರೆ ವಿಷಯಾಸಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಯಿರುವ ನರನು ಆತ್ಮಹಿತವನ್ನು ಎಂದೂ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೃಪ! ಮೀನು ಹೇಗೆ ಮಾಂಸದ ಆಮಿಶಕ್ಕೆ
ಆಸೆಪಟ್ಟು ದುಃಖವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಚೇತನವು
ವಿಷಯಸುಖದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತಗೊಂಡು ದುಃಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.

12287016a ಸಂಘಾತವಾನ್ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಃ ಪರಸ್ಪರಮಪಾಶ್ರಿತಃ|

12287016c ಕದಲೀಗರ್ಭನಿಸಾರೋ ನೌರಿವಾಪ್ಸು ನಿಮಜ್ಜತಿ||

ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಅಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳು ಹೇಗೆ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವವೋ ಹಾಗೆ ಈ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೂ ಕೂಡ
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಜೀವ ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.
ಆದರೆ ಈ ಸಂಸಾರವು ಬಾಳೆಯ ದಿಂಡಿನಂತೆ ನಿಸ್ಸಾರವಾದುದು
ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ನೌಕೆಯಂತೆ
ಮುಳುಗಿಹೋಗುವಂಥಹುದು.

12287017a ನ ಧರ್ಮಕಾಲಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಿತೋ
ನ ಚಾಪಿ ಮೃತ್ಯುಃ ಪುರುಷಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷತೇ|

12287017c ಕ್ರಿಯಾ ಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸದೈವ ಶೋಭನಾ
ಯದಾ ನರೋ ಮೃತ್ಯುಮುಖೇಽಭಿವರ್ತತೇ||

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಧರ್ಮಪಾಲನೆಮಾಡಲು ವಿಶೇಷ ಸಮಯವೆಂದೇನೂ

ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮೃತ್ಯುವು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೂ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನರನು ಸದಾ ಮೃತ್ಯುಮುಖನಾಗಿಯೇ ಇರುವಾಗ ಸದೈವ ಧರ್ಮಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದೇ ಅವನಿಗೆ ಶೋಭನೀಯವು.

12287018a ಯಥಾಂಧಃ ಸ್ವಗೃಹೇ ಯುಕ್ತೋ ಹ್ಯಭ್ಯಾಸಾದೇವ ಗಚ್ಚತಿ|

12287018c ತಥಾ ಯುಕ್ತೇನ ಮನಸಾ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಗಚ್ಚತಿ ತಾಂ ಗತಿಮ್||

ಕುರುಡನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದೇ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಯೋಗಯುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12287019a ಮರಣಂ ಜನ್ಮನಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಜನ್ಮ ವೈ ಮರಣಾಶ್ರಿತಮ್|

12287019c ಅವಿದ್ವಾನೋಕ್ಷಧರ್ಮೇಷು ಬದ್ಧೋ ಭ್ರಮತಿ ಚಕ್ರವತ್||

ಜನ್ಮವು ಮರಣಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುವಿನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಗಳ ಅವಿದ್ಯಾವಂತನು ಈ ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧನಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

⁷⁵⁷12287020a ಯಥಾ ಮೃಣಾಲೋಽನುಗತಮಾಶು ಮುಂಚತಿ ಕರ್ದಮಮ್|

⁷⁵⁷ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದೂವರೆ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ.

ಬುದ್ಧಿಮಾರ್ಗಪ್ರಯಾತಸ್ಯ ಸುಖಂ ತ್ವಿಹ ಪರತ್ರ ಚ| ವಿಸ್ತರಾಃ ಕ್ಲೇಶಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಸಂಕ್ಷೇಪಾಸ್ತು ಸುಖಾವಹಾಃ| ಪರಾರ್ಥಂ ವಿಸ್ತರಾಃ ಸರ್ವೇ ತ್ಯಾಗಮಾತ್ಮಹಿತಂ ವಿದುಃ|| ಅರ್ಥಾತ್: ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನಿಗೆ ಇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಪರದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವಿದೆ. ಕರ್ಮಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾದಷ್ಟೂ ಕ್ಲೇಶಗಳು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ವಿಸ್ತೃತಗೊಂಡ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ

12287020c ತಥಾತ್ಮಾ ಪುರುಷಸ್ಯೇಹ ಮನಸಾ ಪರಿಮುಚ್ಯತೇ|

12287020e ಮನಃ ಪ್ರಣಯತೇಽತ್ಮಾನಂ ಸ ಏನಮಭಿಯಂಜತಿ||

ನೀರಿನಿಂದ ಕೀಳುವಾಗ ಕಮಲದ ದಂಟಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಸರು ಕೂಡಲೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿ ತ್ಯಾಗಿಯ ಆತ್ಮವು ಕಲುಷಿತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಆತ್ಮವನ್ನು ಯೋಗದ ಕಡೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಯೋಗಿಯು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

12287021a ಪರಾರ್ಥೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ತು ಸ್ವಕಾರ್ಯಂ ಯೋಽಭಿಮನ್ಯತೇ|

12287021c ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ಸಕ್ತಃ ಸನ್ ಸ್ವಕಾರ್ಯಾತ್ಪರಿಹೀಯತೇ||

ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗಾಗಿ ಅಂದರೆ ಈ ಬಾಹ್ಯ ಇಂದ್ರಿಗಳ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ವಿಷಯ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿ ಅದೇ ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವನು ತನ್ನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

12287022a ಅಧಸ್ತಿಯಗ್ಗತಿಂ ಚೈವ ಸ್ವರ್ಗೇ ಚೈವ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್||

12287022c ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸ್ವಕೃತೈರಾತ್ಮಾ ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ಯೇಹೇತರಸ್ಯ ಚ||

ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖಕ್ಕಾಗಿ. ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪಗೊಳಿಸುವುದೇ ಸುಖವನ್ನೀಯುವುದು. ತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಸಂಕ್ಷೇಪಕರ್ಮವು ಆತ್ಮಹಿತಸಾಧಕವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ). ಆದರೆ ಪುಣೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಶ್ಲೋಕ ೩೪-೩೫ರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿರಲೇ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರಲಿ, ಈ
 ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಆತ್ಮವೂ ತಾನು ಮಾಡಿದ
 ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನರಕವನ್ನೋ, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ
 ತೀರ್ಥಗೋನಿಯನ್ನೋ, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನೋ
 ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12287023a ಮೃಣ್ಮಯೇ ಭಾಜನೇ ಪಕ್ಷೇ⁷⁵⁸ ಯಥಾ ವೈ ನ್ಯಸ್ಯತೇ⁷⁵⁹ ದ್ರವಃ|

12287023c ತಥಾ ಶರೀರಂ ತಪಸಾ ತಪ್ತಂ ವಿಷಯಮಶ್ನುತೇ||

ಪಕ್ಷವಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ದ್ರವದಂತೆ⁷⁶⁰ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ
 ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶರೀರವು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ವರೆಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
 ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.

12287024a ವಿಷಯಾನಶ್ನುತೇ ಯಸ್ತು ನ ಸ ಭೋಕ್ಷ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಮ್|

12287024c ಯಸ್ತು ಭೋಗಾಂಸ್ತುಜೇದಾತ್ಮಾ ಸ ವೈ ಭೋಕ್ತುಂ ವ್ಯವಸ್ಯತಿ||

ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವವನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದ
 ಅನುಭವದಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವಿಷಯಭೋಗಗಳನ್ನು
 ತ್ಯಜಿಸಿದವನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ

⁷⁵⁸ ಭಾಜನೇಽಪಕ್ಷೇ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁷⁵⁹ ನಶ್ಯತಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁷⁶⁰ ಪಕ್ಷವಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ನೀರು ಹೇಗೆ

ನಾಶಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಕ್ಷವಾದ ಶರೀರವು
 ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಂತವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಷಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಂತಂ
 ಅಶ್ನುತೇ ವ್ಯಾಪೋತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸಮರ್ಥ ನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12287025a ನೀಹಾರೇಣ ಹಿ ಸಂವೀತಃ ಶಿಶ್ನೋದರಪರಾಯಣಃ|

12287025c ಜಾತ್ಯಂಧ ಇವ ಪಂಥಾನಮಾವೃತಾತ್ಮಾ ನ ಬುಧ್ಯತೇ||

ಹುಟ್ಟುಕುರುಡನಿಗೆ ಹೇಗೆ ದಾರಿಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ
ಶಿಶ್ನೋದರಪರಾಯಣನಾಗಿ ಮಂಜಿನಂತಿರುವ ಮಾಯೆಯಿಂದ
ಆವೃತನಾಗಿ ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರನಾಗಿರುವವನಿಗೆ
ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12287026a ವಣಿಗ್ಯಥಾ ಸಮುದ್ರಾದ್ವೈ ಯಥಾರ್ಥಂ ಲಭತೇ ಧನಮ್|

12287026c ತಥಾ ಮರ್ತ್ಯಾರ್ಣವೇ ಜಂತೋಃ ಕರ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನತೋ ಗತಿಃ||

ವರ್ತಕನು ಹೇಗೆ ಸಮುದ್ರದಾಚೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳಕ್ಕೆ
ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಲಾಭವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಅದೇ ರೀತಿ
ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ತನ್ನ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು
ಜ್ಞಾನಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ ಗತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12287027a ಅಹೋರಾತ್ರಮಯೇ ಲೋಕೇ ಜರಾರೂಪೇಣ ಸಂಚರನ್|

12287027c ಮೃತ್ಯುಗ್ರಸತಿ ಭೂತಾನಿ ಪವನಂ ಪನ್ನಗೋ ಯಥಾ||

ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವು
ಮುಪ್ಪಿನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಾವು ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
ಜೀವಗಳನ್ನು ನುಂಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12287028a ಸ್ವಯಂ ಕೃತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಜಾತೋ ಜಂತುಃ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ|

12287028c ನಾಕೃತಂ ಲಭತೇ ಕಶ್ಚಿತ್ಕಿಂ ಚಿದತ್ರ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯಮ್||

ಜೀವವು ಇಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿ ತಾನೇ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ
ಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಮಾಡಿದ
ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಅವನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12287029a ಶಯಾನಂ ಯಾಂತಮಾಸೀನಂ ಪ್ರವೃತ್ತಂ ವಿಷಯೇಷು ಚ|

12287029c ಶುಭಾಶುಭಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ನರಂ ಸದಾ||

ಮನುಷ್ಯನು ಮಲಗಿರಲಿ, ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಲಿ, ಕುಳಿತಿರಲಿ ಅಥವಾ
ವಿಷಯಭೋಗಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿರಲಿ. ಅವನ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಫಲಗಳು
ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

12287030a ನ ಹೃನ್ಯತ್ತಿರಮಾಸಾದ್ಯ ಪುನಸ್ತುರ್ತುಂ ವ್ಯವಸ್ಯತಿ|

12287030c ದುರ್ಲಭೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಹ್ಯಸ್ಯ ವಿನಿಪಾತೋ ಮಹಾರ್ಣವೇ||

ಈಜಿ ಅನ್ಯ ತೀರವನ್ನು ಸೇರಿದವನು ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಂದ ಈಜಿ ಬರಲು
ಹೇಗೆ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಈ ಮಹಾರ್ಣವವನ್ನು
ದಾಟಿದವನು ಪುನಃ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವೆಂದು
ತೋರುತ್ತದೆ.

12287031a ಯಥಾ ಭಾರಾವಸಕ್ತಾ ಹಿ ನೌರ್ಮಹಾಂಭಸಿ ತಂತುನಾ|

12287031c ತಥಾ ಮನೋಽಭಿಯೋಗಾದ್ವೈ ಶರೀರಂ ಪ್ರತಿಕರ್ಷತಿ||

ಗಂಭೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನೌಕೆಯು ಹೇಗೆ ನಾವಿಕನು ಹಗ್ಗವನ್ನು
ಎಳೆದಂತೆ ಅವನ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆನುಸಾರವಾಗಿ ಹೋಗುವುದೋ ಹಾಗೆ
ಜೀವನು ಶರೀರರೂಪಿ ನೌಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ

ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12287032a ಯಥಾ ಸಮುದ್ರಮಭಿತಃ ಸಂಸ್ಕೃತಾಃ ಸರಿತೋಽಪರಾಃ|

12287032c ತಥಾದ್ಯಾ ಪ್ರಕೃತಿಯೋಗಾದಭಿಸಂಸ್ಕೃಯತೇ ಸದಾ||

ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲ ನದಿಗಳೂ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಂದು ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಯೋಗದಲ್ಲಿರಿಸಿದ ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ.

12287033a ಸ್ನೇಹಪಾಶೈರ್ಬಹುವಿಧೈರಾಸಕ್ತಮನಸೋ ನರಾಃ|

12287033c ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಾ ವಿಷೀದಂತಿ ಜಲೇ ಸೈಕತವೇಶ್ಮವತ್||

ಬಹುವಿಧದ ಸ್ನೇಹಪಾಶಗಳಿಂದ ಆಸಕ್ತಮನಸ್ಕರಾಗಿರುವ ನರರು ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥ⁷⁶¹ ಜೀವಜಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಮರಳಿನ ಮನೆಯಂತೆ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12287034a ಶರೀರಗೃಹಸಂಸ್ಥಸ್ಯ ಶೌಚತೀರ್ಥಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ|

12287034c ಬುದ್ಧಿಮಾರ್ಗಪ್ರಯಾತಸ್ಯ ಸುಖಂ ತ್ವಿಹ ಪರತ್ರ ಚ||

ಅಂತಃಶುದ್ಧಿ-ಬಹಿಃಶುದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಪೂಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರರೂಪವೆಂಬ ಶರೀರವೇ ಮನೆಯಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಜೀವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವಿದೆ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವಿದೆ.

---

⁷⁶¹ ಪ್ರಾಕೃತಜನರು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ); ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12287035a ವಿಸ್ತರಾಃ ಕ್ಲೇಶಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಸಂಕ್ಷೇಪಾಸ್ತು ಸುಖಾವಹಾಃ|

12287035c ಪರಾರ್ಥಂ ವಿಸ್ತರಾಃ ಸರ್ವೇ ತ್ಯಾಗಮಾತ್ಮಹಿತಂ ವಿದುಃ||

ಕರ್ಮಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾದಷ್ಟೂ ಕ್ಲೇಶಗಳು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
ವಿಸ್ತೃತಗೊಂಡ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅಂದರೆ
ಇಂದ್ರಿಯಸುಖಕ್ಕಾಗಿ. ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪಗೊಳಿಸುವುದೇ
ಸುಖವನ್ನೀಯುವುದು. ತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಸಂಕ್ಷೇಪಕರ್ಮವು
ಆತ್ಮಹಿತಸಾಧಕವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12287036a ಸಂಕಲ್ಪಜೋ ಮಿತ್ರವರ್ಗೋ ಜ್ಞಾತಯಃ ಕಾರಣಾತ್ಮಕಾಃ|

12287036c ಭಾರ್ಯಾ ದಾಸಾಶ್ಚ ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಸ್ವಮರ್ಥಮನುಯಂಜತೇ||

ಯಾವುದಾದರೂ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಮಿತ್ರವರ್ಗವು
ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದವರೂ ಯಾವುದಾದರೂ
ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಕುಟುಂಬದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಡತಿ, ಸೇವಕರು
ಮತ್ತು ಪುತ್ರರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12287037a ನ ಮಾತಾ ನ ಪಿತಾ ಕಿಂ ಚಿತ್ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ|

12287037c ದಾನಪಥ್ಯೋದನೋ ಜಂತುಃ ಸ್ವಕರ್ಮಫಲಮಶ್ನುತೇ||

ತಂದೆಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ತಾಯಿಯಾಗಲೀ ಯಾರೂ
ಪರಲೋಕಸಾಧನೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಹಾಯಕರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಲೋಕದ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ದಾನ ಅಥವಾ ತ್ಯಾಗವೇ
ದಾರಿಖರ್ಚಿಗಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜೀವವೂ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ
ಫಲಗಳನ್ನೇ ಭೋಗಿಸುತ್ತದೆ.

12287038a ಮಾತಾ ಪುತ್ರಃ ಪಿತಾ ಭ್ರಾತಾ ಭಾರ್ಯಾ ಮಿತ್ರಜನಸ್ತಥಾ|

12287038c ಅಷ್ಟಾಪದಪದಸ್ಥಾನೇ ತ್ವಕ್ಷಮುದ್ರೇವ ನ್ಯಸ್ಯತೇ||

ತಾಯಿ, ಮಗ, ತಂದೆ, ಸಹೋದರ, ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಮಿತ್ರಜನರು ಚಿನ್ನದ ಸಂಪುಟದ ಮೇಲೆ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಒತ್ತಿದ ಅರಗಿನ ಮುದ್ರೆಯಂತೆ.

12287039a ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪುರಾ ಕೃತಾನಿ

ಶುಭಾಶುಭಾನ್ಯಾತ್ಮನೋ ಯಾಂತಿ ಜಂತೋಃ|

12287039c ಉಪಸ್ಥಿತಂ ಕರ್ಮಫಲಂ ವಿದಿತ್ವಾ

ಬುದ್ಧಿಂ ತಥಾ ಚೋದಯತೇಽಂತರಾತ್ಮಾ||

ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳೂ ಜೀವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬಾರದೆಂದು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

12287040a ವ್ಯವಸಾಯಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸಹಾಯಾನ್ಯೋಽಧಿಗಚ್ಛತಿ|

12287040c ನ ತಸ್ಯ ಕಶ್ಚಿದಾರಂಭಃ ಕದಾ ಚಿದವಸೀದತಿ||

ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವೂ ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12287041a ಅದ್ವೈಧಮನಸಂ ಯುಕ್ತಂ ಶೂರಂ ಧೀರಂ ವಿಪಶ್ಚಿ ತಮ್|

12287041c ನ ಶ್ರೀಃ ಸಂತ್ಯಜತೇ ನಿತ್ಯಮಾದಿತ್ಯಮಿವ ರಶ್ಮಯಃ||

ಕಿರಣಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸದೇ ಇರುವಂತೆ ನಿಶ್ಚಲಮನಸ್ಸಿನ ಉದ್ಯೋಗಶೀಲ ಶೂರ ಧೀರ ವಿದ್ವಾಂಸನನ್ನು ಸಂಪತ್ತು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

12287042a ಆಸ್ತಿಕ್ಯವ್ಯವಸಾಯಾಭ್ಯಾಮುಪಾಯಾದ್ವಿಸ್ಮಯಾದ್ಧಿಯಾ|
12287042c ಯಮಾರಭತ್ಯನಿಂದ್ಯಾತ್ಮಾ ನ ಸೋಽರ್ಥಃ ಪರಿಸೀದತಿ||

ನಿಷ್ಕಳಂಕನು ಆಸ್ತಿಕ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗರ್ವವಿಲ್ಲದೇ⁷⁶² ಉತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12287043a ಸರ್ವಃ ಸ್ವಾನಿ ಶುಭಾಶುಭಾನಿ ನಿಯತಂ
ಕರ್ಮಾಣಿ ಜಂತುಃ ಸ್ವಯಂ
ಗರ್ಭಾತ್ಸಂಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ ತದುಭಯಂ
ಯತ್ತೇನ ಪೂರ್ವಂ ಕೃತಮ್||

12287043c ಮೃತ್ಯುಶ್ಚಾಪರಿಹಾರವಾನ್ಸಮಗತಿಃ
ಕಾಲೇನ ವಿಚ್ಛೇದಿತಾ
ದಾರೋಶ್ಚಾರ್ಣಮಿವಾಶ್ಮಸಾರವಿಹಿತಂ
ಕರ್ಮಾಂತಿಕಂ ಪ್ರಾಪಯೇತ್||

ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳೂ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಫಲಗಳನ್ನು ಗರ್ಭಪ್ರವೇಶಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ

⁷⁶² ವಿಸ್ಮಯಾತ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಸ್ಮಯಃ=ಗರ್ವಃ, ತದಭಾವಾತ್ ವಿಸ್ಮಯಾತ್ = ಗರ್ವವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಶಃ ಭೋಗಿಸತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಮರವನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವಾಗ ಗರಗಸದಿಂದ ಉದುರುವ ಮರದ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಗಾಳಿಯು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಅಪರಿಹಾರ್ಯ ಮೃತ್ಯುವು ವಿನಾಶಕಾರೀ ಕಾಲದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಜೀವವನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

12287044a ಸ್ವರೂಪತಾಮಾತ್ಮಕೃತಂ ಚ ವಿಸ್ತರಂ
ಕುಲಾನ್ವಯಂ ದ್ರವ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಸಂಚಯಮ್|

12287044c ನರೋ ಹಿ ಸರ್ವೋ ಲಭತೇ ಯಥಾಕೃತಂ
ಶುಭಾಶುಭೇನಾತ್ಮಕೃತೇನ ಕರ್ಮಣಾ||

ಸರ್ವ ನರರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಸುಂದರ ಅಥವಾ ಅಸುಂದರ ರೂಪ, ತನಗಾಗುವ ಯೋಗ್ಯ-ಅಯೋಗ್ಯ ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರಾದಿಗಳ ವಿಸ್ತಾರ, ಅಥವಾ ಅಥವಾ ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ದ್ರವ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿ-ಸಂಚಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

12287045 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12287045a ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಜನಕೋ ರಾಜನ್ಯಧಾತಥ್ಯಂ ಮನೀಷಿಣಾ|

12287045c ಶ್ರುತ್ವಾ ಧರ್ಮವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪರಾಂ ಮುದಮವಾಪ ಹ||

ಭೀಷ್ಮ ನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಮನೀಷಿಣಿಯ ಯಥಾತಥ್ಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಧರ್ಮವಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜನಕನು ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಪರಾಶರಗೀತಾಯಾಂ ಸಪ್ತಾಶೀತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾವಿಂಭತ್ತೇಳನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮೮

ಹಂಸಗೀತೆ⁷⁶³

ಹಂಸರೂಪಧರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಾಧ್ಯರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು
ನೀಡಿದುದು (1-42).

12288001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12288001a ಸತ್ಯಂ ಕ್ಷಮಾಂ ದಮಂ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಪಿತಾಮಹ|

12288001c ವಿದ್ವಾಂಸೋ ಮನುಜಾ ಲೋಕೇ ಕಥಮೇತನ್ಮತಂ ತವ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ

---

⁷⁶³ ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವದ ಪ್ರಜಾಗರ ಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೩೬ ರಲ್ಲಿ ವಿದುರನು
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಹಂಸ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ರಿಯ ಮಗ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನು ಹಂಸದ ರೂಪವನ್ನು
ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಂವಾದದ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು
ಹೇಳಿರುವ ಹಂಸ-ಸಾಧ್ಯರ ಸಂವಾದದ ವಿಷಯವು ಸಾಧಾರಣ ಒಂದೇ
ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸತ್ಯ, ಕ್ಷಮೆ, ದಮೆ, ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮತವೇನು?”

12288002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12288002a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯೇಽಹಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12288002c ಸಾಧ್ಯಾನಾಮಿಹ ಸಂವಾದಂ ಹಂಸಸ್ಯ ಚ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ
ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಸಾಧ್ಯರು ಮತ್ತು ಹಂಸದ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12288003a ಹಂಸೋ ಭೂತ್ವಾಥ ಸೌವರ್ಣಸ್ವ ಜೋ ನಿತ್ಯಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

12288003c ಸ ವೈ ಪರ್ಯೇತಿ ಲೋಕಾಂಸ್ತ್ರೀನಥ ಸಾಧ್ಯಾನುಪಾಗಮತ್||

ಒಮ್ಮೆ ಅಜ, ನಿತ್ಯ, ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಸುವರ್ಣ ಹಂಸರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನು ಸಾಧ್ಯರ
ಬಳಿ ಹೋದನು.

12288004 ಸಾಧ್ಯಾ ಊಚುಃ|

12288004a ಶಕುನೇ ವಯಂ ಸ್ಮ ದೇವಾ ವೈ ಸಾಧ್ಯಾಸ್ವಾ ಮನುಯುಜ್ಮಹೇ|

12288004c ಪೃಚ್ಛಾಮಸ್ವಾಂ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಂ ಭವಾಂಶ್ಚ ಕಿಲ ಮೋಕ್ಷವಿತ್||

ಸಾಧ್ಯರು ಹೇಳಿದರು: “ಪಕ್ಷಿಯೇ! ನಾವು ಸಾಧ್ಯರೆಂಬ ದೇವತೆಗಳು.
ನಾವು ನಿನ್ನಿಂದ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ.
ನೀನಾದರೂ ಮೋಕ್ಷವಿದುವಾಗಿರುವೆ.

12288005a ಶ್ರುತೋಽಸಿ ನಃ ಪಂಡಿತೋ ಧೀರವಾದೀ

ಸಾಧುಶಬ್ದಃ ಪತತೇ ತೇ ಪತತ್ರಿನ್|

12288005c ಕಿಂ ಮನ್ಯಸೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಂ ದ್ವಿಜ ತ್ವಂ
ಕಸ್ಮಿನ್ನನಸ್ತೇ ರಮತೇ ಮಹಾತ್ಮನ್||

ಪತತ್ರಿನ್! ನೀನು ಪಂಡಿತನೂ, ಧೀರವಾದಿಯೂ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.
ನಿನ್ನ ಉತ್ತಮ ವಾಣಿಯು ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಪಕ್ಷಿಯೇ! ನೀನು
ಯಾವುದನ್ನು ಎಲ್ಲವುದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೀಯೆ?
ಮಹಾತ್ಮನ್! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತದೆ?

12288006a ತನ್ನಃ ಕಾರ್ಯಂ ಪಕ್ಷಿವರ ಪ್ರಶಾಧಿ

ಯತ್ಕಾರ್ಯಾಣಾಂ ಮನ್ಯಸೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಮೇಕಮ್|

12288006c ಯತ್ ಕೃತ್ವಾ ವೈ ಪುರುಷಃ ಸರ್ವಬಂಧೈರ್
ವಿಮುಚ್ಯತೇ ವಿಹಗೇಂದ್ರೇಹ ಶೀಘ್ರಮ್||

ಪಕ್ಷಿಶ್ರೇಷ್ಠ! ವಿಹಗೇಂದ್ರ! ಯಾವ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಎಲ್ಲ
ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೀಯೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು
ಮಾಡಿದರೆ ಪುರುಷನು ಸರ್ವಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನೋ ಆ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಮಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸು.”

12288007 ಹಂಸ ಉವಾಚ|

12288007a ಇದಂ ಕಾರ್ಯಮಮೃತಾಶಾಃ ಶೃಣೋಮಿ

ತಪೋ ದಮಃ ಸತ್ಯಮಾತ್ಮಾ ಭಿಗುಪ್ತಿಃ|

12288007c ಗ್ರಂಥೀನ್ವಿಮುಚ್ಯ ಹೃದಯಸ್ಯ ಸರ್ವಾನ್

ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ ಸ್ವಂ ವಶಮಾನಯೀತ||⁷⁶⁴

---

⁷⁶⁴ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೩೬ ರ ೪ನೇ ಶ್ಲೋಕವು ಇದೇ
ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ: ಏತತ್ಕಾರ್ಯಮಮರಾಃ ಸಂಶ್ರುತಂ ಮೇ| ಧೃತಿಃ
ಶಮಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಾನುವೃತ್ತಿಃ| ಗ್ರಂಥಿಂ ವಿನೀಯ ಹೃದಯಸ್ಯ ಸರ್ವಂ|
ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ ಚಾತ್ಮವಶಂ ನಯೀತ||

ಹಂಸವು ಹೇಳಿತು: “ಅಮೃತ ಭೋಜಿಗಳೇ! ತಪಸ್ಸು,

ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಮನೋನಿಗ್ರಹ ಇವೇ ಎಲ್ಲ
ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.
ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವ ಗ್ರಂಥಿಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ
ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12288008a ನಾರುಂತುದಃ ಸ್ಯಾನ್ನ ನೃಶಂಸವಾದೀ
ನ ಹೀನತಃ ಪರಮಭ್ಯಾದದೀತ|

12288008c ಯಯಾಸ್ಯ ವಾಚಾ ಪರ ಉದ್ವಿಜೇತ
ನ ತಾಂ ವದೇದ್ನುಶತೀಂ ಪಾಪಲೋಕ್ಯಾಮ್||

ಯಾರಿಗೂ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಾರದು. ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ
ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಹೀನರಿಂದ ಪರಾವಿದ್ಯೆಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಯಾವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇತರರು
ಉದ್ವೇಗಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ನರಕಪ್ರಾಪಕ, ಅಮಂಗಳಮಯ
ಮಾತನ್ನು ಆಡಬಾರದು.

12288009a ವಾಕ್ಸಾಯಕಾ ವದನಾನ್ನಿಷ್ಟತಂತಿ
ಯೈರಾಹತಃ ಶೋಚತಿ ರಾತ್ರೈಹಾನಿ|

12288009c ಪರಸ್ಯ ನಾಮರ್ಮಸು ತೇ ಪತಂತಿ
ತಾನ್ವಂಡಿತೋ ನಾವಸ್ಯಜೇತ್ಪರೇಷು||

ಕಠಿಣಮಾತುಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಬಾಯಿಂದ ಬಾಣಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ
ಹೊರಬೀಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಹೃತನಾದವನು ಹಗಲು-
ರಾತ್ರಿಯೂ ದುಃಖಪಡುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳು ಅವನ
ಮರ್ಮಸ್ಥಾನದ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಿದ್ದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ಪಂಡಿತನಾದವನು ಅಂತಹ ಕಠಿಣ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಇತರರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಕೂಡದು.

12288010a ಪರಶ್ಚೇದೇನಮತಿವಾದಬಾಣೈರ್

ಭೃಶಂ ವಿಧ್ಯೇಚ್ಚಮ ಏವೇಹ ಕಾರ್ಯಃ|

12288010c ಸಂರೋಷ್ಯಮಾಣಃ ಪ್ರತಿಮೃಷ್ಯತೇ ಯಃ

ಸ ಆದತ್ತೇ ಸುಕೃತಂ ವೈ ಪರಸ್ಯ||

ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ನಿಂದಾರೂಪದ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೂ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಪ್ರಹರಿಸದೆಯೇ ಶಾಂತನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಡಬೇಕು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ
ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡರೂ ಅಥವಾ ತನ್ನನ್ನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವಂತೆ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿಯೇ ಇರುವವನು ಕೋಪಗೊಂಡವನ
ಅಥವಾ ನಿಂದಿಸಿದವನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12288011a ಕ್ಷೇಪಾಭಿಮಾನಾದಭಿಷಂಗವ್ಯಲೀಕಂ⁷⁶⁵

ನಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ಜ್ವಲಿತಂ ಯಶ್ಚ ಮನ್ಯುಮ್|

12288011c ಅದುಷ್ಟಚೇತಾ ಮುದಿತೋಽನಸೂಯಃ

ಸ ಆದತ್ತೇ ಸುಕೃತಂ ವೈ ಪರೇಷಾಮ್||

ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನಿಂದಿಸುವ ಮತ್ತು ಆವೇಶಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಜ್ವಲಿತ
ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ, ಯಾವುದೇ ಚಿತ್ತವಿಕಾರದೋಷಗಳಿಗೂ
ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡದ, ಮತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಇತರರ

⁷⁶⁵ ಕ್ಷೇಪಾಯಮಾಣಮಣಿಷಂಗ್ಯಲೀಕಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ದೋಷವನ್ನು ನೋಡದ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಕುರಿತು
ಶತ್ರುಭಾವವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಜನರ ಪುಣ್ಯವನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12288012a ಆಕುಶ್ಯಮಾನೋ ನ ವದಾಮಿ ಕಿಂ ಚಿತ್

ಕ್ಷಮಾಮೃಹಂ ತಾಡ್ಯಮಾನಶ್ಚ ನಿತ್ಯಮ್|

12288012c ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಹ್ಯೇತತ್ ಕ್ಷಮಮಪ್ಯಾಹುರಾರ್ಯಾಃ

ಸತ್ಯಂ ತಥೈವಾರ್ಜವಮಾನ್ಯಶಂಸ್ಯಮ್||

ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಾನು
ಏನನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದರೂ ನಿತ್ಯವೂ
ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ಷಮೆ, ಸತ್ಯ, ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ದಯೆ
ಇವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳೆಂದು ಆರ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12288013a ವೇದಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಸ್ಯೋಪನಿಷದ್ಧಮಃ|

12288013c ದಮಸ್ಯೋಪನಿಷನ್ಮೋಕ್ಷ ಏತತ್ಸರ್ವಾನುಶಾಸನಮ್||

ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ಸಾರವೇ ಸತ್ಯಭಾಷಣ. ಸತ್ಯಭಾಷದ ಸಾರವೇ
ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮದ ಫಲವು ಮೋಕ್ಷ.
ಇದೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಉಪದೇಶ.

12288014a ವಾಚೋ ವೇಗಂ ಮನಸಃ ಕ್ರೋಧವೇಗಂ

ವಿವಿತ್ಸಾವೇಗ⁷⁶⁶ಮುದರೋಪಸ್ಥವೇಗಮ್|

12288014c ಏತಾನ್ವೇಗಾನ್ಮೋ ವಿಷಹತ್ಯುದೀರ್ಣಾಂಸ್

⁷⁶⁶ ವಿಧಿತ್ಸಾವೇಗ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ತಂ ಮನ್ಯೇಽಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವೈ ಮುನಿಂ ಚ||

ಮಾತಿನ ವೇಗ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧದ ವೇಗ, ತೃಷ್ಣೆಯ ವೇಗ, ಹಸಿವೆಯ ವೇಗ ಮತ್ತು ಕಾಮದ ವೇಗ - ಈ ಪ್ರಚಂಡ ವೇಗಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಮುನಿಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.

12288015a ಅಕ್ರೋಧನಃ ಕ್ರುಧ್ಯತಾಂ ವೈ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್
ತಥಾ ತಿತಿಕ್ಷುರತಿತಿಕ್ಷೋರ್ವಿಶಿಷ್ಟಃ|

12288015c ಅಮಾನುಷಾನ್ಮಾನುಷೋ ವೈ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್
ತಥಾಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನವಾನ್ವೈ ಪ್ರಧಾನಃ||

ಕ್ರೋಧಿಗಿಂತಲೂ ಕ್ರೋಧಪಡದೇ ಇರುವವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು.
ಅಸಹನಶೀಲನಿಗಿಂತ ಸಹನಶೀಲನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಮನುಷ್ಯೇತರ
ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಿಂತ
ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು.

12288016a ಆಕ್ರುಶ್ಯಮಾನೋ ನಾಕ್ರೋಶೇನ್ಮನ್ಯುರೇವ ತಿತಿಕ್ಷತಃ|

12288016c ಆಕ್ರೋಷ್ಟಾರಂ ನಿರ್ದಹತಿ ಸುಕೃತಂ ಚಾಸ್ಯ ವಿಂದತಿ||

ತನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವವನನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ನಿಂದಿಸದೇ
ಇರುವವನು ತಡೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕೋಪವೇ ನಿಂದೆಮಾಡಿದವನನ್ನು
ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಸುಕೃತಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷಮಾವಂತನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12288017a ಯೋ ನಾತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಹ ರೂಕ್ಷಂ ಪ್ರಿಯಂ ವಾ

ಯೋ ವಾ ಹತೋ ನ ಪ್ರತಿಹಂತಿ ಧೈರ್ಯಾತ್|

12288017c ಪಾಪಂ ಚ ಯೋ ನೇಚ್ಚತಿ ತಸ್ಯ ಹಂತುಸ್|

ತಸ್ಮೈ ದೇವಾಃ ಸ್ವಹಯಂತೇ ಸದೈವ||

ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಂದ ನಿಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಅಥವಾ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ
ಕಠೋರವಾದ ಅಥವಾ ಪ್ರಿಯವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾರು
ಆಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರು ಹೊಡೆದರೂ
ಮನಃಸ್ಥೈರ್ಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಮತ್ತು ಹೊಡೆದವನಿಗೆ ಕೇಡನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ
ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಸದಾ
ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12288018a ಪಾಪೀಯಸಃ ಕ್ಷಮೇತ್ಯೈವ ಶ್ರೇಯಸಃ ಸದೃಶಸ್ಯ ಚ|

12288018c ವಿಮಾನಿತೋ ಹತೋಽಕುಪ್ಸ್ಯ ಏವಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ||

ಪಾಪಿಯು ತನಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿರಲಿ, ಸಣ್ಣವನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ
ತನ್ನ ಸಮನಾಗಿರಲಿ, ಅವನಿಂದ ಅಪಮಾನಿತನಾಗಿ, ಹೊಡೆತತಂದು
ಮತ್ತು ನಿಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಂತರವೂ ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡಬೇಕು.
ಹೀಗೆ ಮಾಡುವವನು ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12288019a ಸದಾಹಮಾರ್ಯಾನ್ನಿಭೃತೋಽಪ್ಯುಪಾಸೇ

ನ ಮೇ ವಿವಿತ್ಸಾ ನ ಚ ಮೇಽಸ್ತಿ ರೋಷಃ⁷⁶⁷|

12288019c ನ ಚಾಪ್ಯಹಂ ಲಿಪ್ಸಮಾನಃ ಪರೈಮಿ

⁷⁶⁷ ನ ಮೇ ವಿಧಿತ್ಸೋತ್ಸಹತೇ ನ ರೋಷಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ನ ಚೈವ ಕಿಂ ಚಿದ್ವಿಷಮೇಣ ಯಾಮಿ||

ನಾನು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದರೂ ಸದಾ ಆರ್ಯರನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.
ನನ್ನಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನನ್ನಲ್ಲಿ ರೋಷವೂ ಇಲ್ಲ.
ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಧರ್ಮವನ್ನು
ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನರಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

12288020a ನಾಹಂ ಶಪ್ತಃ ಪ್ರತಿಶಪಾಮಿ ಕಿಂ ಚಿದ್
ದಮಂ ದ್ವಾರಂ ಹ್ಯಮೃತಸ್ಯೇಹ ವೇದ್ಮಿ|
12288020c ಗುಹ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತದಿದಂ ವೋ ಬ್ರವೀಮಿ
ನ ಮಾನುಷಾಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠತರಂ ಹಿ ಕಿಂ ಚಿತ್||

ಯಾರಾದರೂ ನನಗೆ ಶಪಿಸಿದರೂ ನಾನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವರನ್ನು
ಶಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮವೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ದ್ವಾರವೆಂದು
ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಗುಹ್ಯ
ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಿ. ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಗಿಂತಲೂ
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಯೋನಿಯು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ.

12288021a ವಿಮುಚ್ಯಮಾನಃ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಧನೇಭ್ಯ⁷⁶⁸ ಇವ ಚಂದ್ರಮಾಃ|
12288021c ವಿರಜಾಃ ಕಾಲಮಾಕಾಂಕ್ಷನ್ದೀರೋ ಧೈರ್ಯೇಣ ಸಿದ್ಧತಿ||

ಮೋಡಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಚಂದ್ರನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಪಾಪಮುಕ್ತನಾದ ನಿರ್ಮಲ ಅಂತಃಕರಣಯುಕ್ತ ಧೀರ
ಮನುಷ್ಯನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು

⁷⁶⁸ ಘನೇಭ್ಯ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್/ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12288022a ಯಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭವತಿ ಹ್ಯರ್ಚನೀಯ
ಉತ್ಸೇಚನೇ ಸ್ತಂಭ⁷⁶⁹ ಇವಾಭಿಜಾತಃ|

12288022c ಯಸ್ಮೈ ವಾಚಂ ಸುಪ್ರಶಸ್ತಾಂ ವದಂತಿ
ಸ ವೈ ದೇವಾನ್ಗಚ್ಚತಿ ಸಂಯತಾತ್ಮಾ||

ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕಂಭದಂತೆ ಉಚ್ಚಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲರ
ಆದರ-ಗೌರವಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮಾತುಗಳಿಗೂ
ಪಾತ್ರನಾದ ಆತ್ಮಸಂಯಮಿಯು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

12288023a ನ ತಥಾ ವಕ್ತುಮಿಚ್ಛಂತಿ ಕಲ್ಯಾಣಾನ್ವರುಷೇ ಗುಣಾನ್|

12288023c ಯಥೈಷಾಂ ವಕ್ತುಮಿಚ್ಛಂತಿ ನೈರ್ಗುಣ್ಯಮನುಯಂಜಕಾಃ||

ಇನ್ನೊಬ್ಬನೊಂದಿಗೆ ಈರ್ಷ್ಯಪಡುವವನು ಅವನ ದೋಷಗಳನ್ನು
ವರ್ಣಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಬಯಸುತ್ತಾನೋ ಅಷ್ಟು ಅವನ ಕಲ್ಯಾಣಮಯ
ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

12288024a ಯಸ್ಯ ವಾಙ್ಮನಸೀ ಗುಪ್ತೇ ಸಮ್ಯಕ್ಪಣಿಹಿತೇ ಸದಾ|

12288024c ವೇದಾಸ್ತಪಶ್ಚ ತ್ಯಾಗಶ್ಚ ಸ ಇದಂ ಸರ್ವಮಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಯಾರ ಮಾತು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳು ಸರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸದಾ ಎಲ್ಲ
ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅವರ
ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗ - ಎಲ್ಲವೂ ಫಲಿಸುತ್ತವೆ.

⁷⁶⁹ ಉತ್ಸೇಧನಸ್ತಂಭ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ); ಉತ್ಸೇಧನಸ್ತಂಭ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12288025a ಆಕ್ರೋಶನಾವಮಾನಾಭ್ಯಾಮಬುಧಾದ್ವರ್ಧತೇ ಬುಧಃ|

12288025c ತಸ್ಮಾನ್ನ ವರ್ಧಯೇದನ್ಯಂ ನ ಚಾತ್ಮಾನಂ ವಿಹಿಂಸಯೇತ್||

ಆದುದರಿಂದ ತಿಳಿದವನು ಕಟುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅಥವಾ ಅಪಮಾನಿಸುವ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಆ ದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು. ಅಂಥವರ ಎದಿರು ಇತರರನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅಥವಾ ಅವನನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಅವನಿಂದ ತನಗೇ ಹಿಂಸೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

12288026a ಅಮೃತಸ್ಯೇವ ಸಂತೃಪ್ಯೇದವಮಾನಸ್ಯ ವೈ ದ್ವಿಜಃ|

12288026c ಸುಖಂ ಹ್ಯವಮತಃ ಶೇತೇ ಯೋಽವಮಂತಾ ಸ ನಶ್ಯತಿ||

ದುಷ್ಟರಿಂದ ಅಪಮಾನಿತನಾದ ದ್ವಿಜನು ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿದವನಷ್ಟೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಪಮಾನಿತನು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅಪಮಾನಮಾಡಿದವನು ವಿನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12288027a ಯತ್ಕ್ರೋಧನೋ ಯಜತೇ ಯದ್ದದಾತಿ

ಯದ್ವಾ ತಪಸ್ತಪ್ಯತಿ ಯಜ್ಜು ಹೋತಿ|

12288027c ವೈವಸ್ವತಸ್ತದ್ಧರತೇಽಸ್ಯ ಸರ್ವಂ

ಮೋಘಃ ಶ್ರಮೋ ಭವತಿ ಕ್ರೋಧನಸ್ಯ||

ಕ್ರುದ್ಧಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಹೋಮಗಳನ್ನು ವೈವಸ್ವತ ಯಮನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೋಪಿಷ್ಠನ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ.

12288028a ಚತ್ವಾರಿ ಯಸ್ಯ ದ್ವಾರಾಣಿ ಸುಗುಪ್ತಾನ್ಯಮರೋತ್ತಮಾಃ|

12288028c ಉಪಸ್ಥಮುದರಂ ಹಸ್ತೌ ವಾಕ್ಚ ತುರ್ಥೀ ಸ ಧರ್ಮವಿತೌ||

ಅಮರೋತ್ತಮರೇ! ಯಾರ ಉಪಸ್ಥ, ಉದರ, ಕೈಗಳು ಮತ್ತು ಮಾತು
- ಈ ನಾಲ್ಕು ದ್ವಾರಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವವೋ ಅವನೇ
ಧರ್ಮಜ್ಞನು.

12288029a ಸತ್ಯಂ ದಮಂ ಹ್ಯಾರ್ಜವಮಾನ್ಯಶಂಸ್ಯಂ

ಧೃತಿಂ ತಿತಿಕ್ಷಾಮಭಿಸೇವಮಾನಃ|

12288029c ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯನಿತ್ಯೋಽಸ್ಪೃಹಯನ್ಪರೇಷಾಮ್

ಏಕಾಂತಶೀಲ್ಯಾರ್ಥಗತಿರ್ಭವೇತ್ಸಃ||

ಸತ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯಸಂಯಮ, ಸರಳತೆ, ದಯೆ, ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ಷಮೆ -
ಇವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಮತ್ತು ಸದಾ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ
ನಿರತನಾಗಿರುವ, ಇತರರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಯಸದ, ಮತ್ತು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಊರ್ಧ್ವಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12288030a ಸರ್ವಾನೇತಾನನುಚರನ್ವತ್ಸವಚ್ಚ ತುರಃ ಸ್ತನಾನ್|

12288030c ನ ಪಾವನತಮಂ ಕಿಂ ಚಿತ್ಸತ್ಯಾದಧ್ಯಗಮಂ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಹಸುವಿನ ಕರುವು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ನಾಲ್ಕು ಮೊಲೆಗಳಿಂದಲೂ
ಸ್ತನಪಾನಮಾಡುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಎಲ್ಲ
ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಇದೂವರೆಗೆ
ನಾನು ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪಾವನವಾದ ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ
ನೋಡಿಲ್ಲ.

12288031a ಆಚಕ್ಷೇಽಹಂ ಮನುಷ್ಯೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿಸಂಚರನ್|

12288031c ಸತ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ ಸೋಪಾನಂ ಪಾರಾವಾರಸ್ಯ ನೌರಿವ||

ನಾನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ
- ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಲು ನೌಕೆಯು ಸಾಧನವಾಗಿರುವಂತೆ ಸತ್ಯವು
ಸ್ವರ್ಗದ ಸೋಪಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.

12288032a ಯಾದೃಶೈಃ ಸಂನಿವಸತಿ ಯಾದೃಶಾಂಶ್ಚೋಪಸೇವತೇ|

12288032c ಯಾದೃಗಿಚ್ಛೇಚ್ಛ ಭವಿತುಂ ತಾದೃಗ್ಭವತಿ ಪೂರುಷಃ||

ಮನುಷ್ಯನು ಎಂತಹ ಮನುಷ್ಯರೊಡನೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೋ,
ಎಂಥವರ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಇರಬೇಕೆಂದು
ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

12288033a ಯದಿ ಸಂತಂ ಸೇವತೇ ಯದ್ಯಸಂತಂ

ತಪಸ್ವಿನಂ ಯದಿ ವಾ ಸ್ತೇನಮೇವ|

12288033c ವಾಸೋ ಯಥಾ ರಂಗವಶಂ ಪ್ರಯಾತಿ

ತಥಾ ಸ ತೇಷಾಂ ವಶಮಭ್ಯುಪೈತಿ||

ಯಾವ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅದ್ದುತ್ತೇವೋ ಅದೇ ಬಣ್ಣವನ್ನು
ಬಟ್ಟೆಯು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂತರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ
ಸಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕೆಟ್ಟವರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ
ಕೆಟ್ಟವನಾಗುತ್ತಾನೆ, ತಪಸ್ವಿಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ತಪಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ
ಮತ್ತು ಕಳ್ಳರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಕಳ್ಳನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12288034a ಸದಾ ದೇವಾಃ ಸಾಧುಭಿಃ ಸಂವದಂತೇ

ನ ಮಾನುಷಂ ವಿಷಯಂ ಯಾಂತಿ ದ್ರಷ್ಟುಮ್|

12288034c ನೇಂದುಃ ಸಮಃ ಸ್ಯಾದಸಮೋ ಹಿ ವಾಯುರ್

ಉಚ್ಚಾವಚಂ ವಿಷಯಂ ಯಃ ಸ ವೇದ||

ದೇವತೆಗಳು ಸದಾ ಸಾಧುಜನರ ಸಹವಾಸವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾ
ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮನುಷ್ಯರ ಕ್ಷಣಿಕ
ಸುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಅರಿಯರು. ವಿಷಯಗಳ ನಶ್ವರ
ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದವನ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಚಂದ್ರನೂ
ಅಥವಾ ವಾಯುವೂ ಹೊಂದಲಾರರು.

12288035a ಅದುಷ್ಟಂ ವರ್ತಮಾನೇ ತು ಹೃದಯಾಂತರಪೂರುಷೇ|

12288035c ತೇನೈವ ದೇವಾಃ ಪ್ರಿಯಂತೇ ಸತಾಂ ಮಾರ್ಗಸ್ಥಿತೇನ ವೈ||

ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮನು ದೋಷರಹಿತನಾದಾಗ
ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸನ್ಮಾರ್ಗಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವಾಗ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ
ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12288036a ಶಿಶ್ನೋದರೇ ಯೇಽಭಿರತಾಃ ಸದೈವ

ಸ್ತೇನಾ ನರಾ ವಾಕ್ಪರುಷಾಶ್ಚ ನಿತ್ಯಮ್|

12288036c ಅಪೇತದೋಷಾನಿತಿ ತಾನ್ವಿದಿತ್ವಾ

ದೂರಾದ್ಧೇವಾಃ ಸಂಪರಿವರ್ಜಯಂತಿ||

ಸದೈವ ಶಿಶ್ನೋದರಪರಾಯಣರಾಗಿರುವ, ಕಳ್ಳರೂ, ಕಠೋರವಾಗಿ
ಮಾತನಾಡುವವರೂ ಆದ ನರರನ್ನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾದಿಗಳಿಂದ
ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ದೇವತೆಗಳು
ದೂರದಿಂದಲೇ ಪರಿತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

12288037a ನ ವೈ ದೇವಾ ಹೀನಸತ್ವೇನ ತೋಷ್ಯಾಃ
ಸರ್ವಾಶಿನಾ ದುಷ್ಕೃತಕರ್ಮಣಾ ವಾ|

12288037c ಸತ್ಯವ್ರತಾ ಯೇ ತು ನರಾಃ ಕೃತಜ್ಞಾ
ಧರ್ಮೇ ರತಾಸ್ತೈಃ ಸಹ ಸಂಭಜಂತೇ||

ಸತ್ಯ ಗುಣಹೀನನೂ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿನ್ನುವವನೂ ಮತ್ತು
ದುಷ್ಕೃತಕರ್ಮಿಗಳು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲಾರರು.
ಸತ್ಯವ್ರತರೂ, ಕೃತಜ್ಞರೂ, ಧರ್ಮರತರೂ ಆದ ನರರೊಂದಿಗೆ
ದೇವತೆಗಳು ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

12288038a ಅವ್ಯಾಹೃತಂ ವ್ಯಾಹೃತಾಚ್ಛ್ರೇಯ ಆಹುಃ
ಸತ್ಯಂ ವದೇದ್ವ್ಯಾಹೃತಂ ತದ್ವಿ ತೀಯಮ್|

12288038c ಧರ್ಮಂ ವದೇದ್ವ್ಯಾಹೃತಂ ತತ್ರತೀಯಂ
ಪ್ರಿಯಂ ವದೇದ್ವ್ಯಾಹೃತಂ ತಚ್ಚ ತುರ್ಥಮ್||

ವ್ಯರ್ಥಾಲಾಪಕ್ಕಿಂತ ಮಾತನಾಡದಿರುವುದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಆಡಬೇಕು
ಎನ್ನುವುದು ಮಾತಿನ ಎರಡನೆಯ ನಿಯಮ. ಸತ್ಯವಾದುದನ್ನೂ
ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದು ಮಾತಿನ ಮೂರನೇ ನಿಯಮ.
ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಸಮ್ಮತವಾಗಿಯೂ
ಇರುವ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದು ಮಾತಿನ ನಾಲ್ಕನೆಯ
ನಿಯಮ. 770"

770 ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎರಡನೇ ನಿಯಮವು

12288039 ಸಾಧ್ಯಾ ಊಚುಃ|

12288039a ಕೇನಾಯಮಾವೃತೋ ಲೋಕಃ ಕೇನ ವಾ ನ ಪ್ರಕಾಶತೇ|

12288039c ಕೇನ ತ್ಯಜತಿ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಕೇನ ಸ್ವರ್ಗಂ ನ ಗಚ್ಚತಿ||

ಸಾಧ್ಯರು ಹೇಳಿದರು: “ಈ ಲೋಕವು ಯಾವುದರಿಂದ
ಆವೃತವಾಗಿದೆ? ಏಕೆ ಇದು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ಯಾವ
ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮಿತ್ರರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ? ಮತ್ತು ಯಾವ
ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ?”

12288040 ಹಂಸ ಉವಾಚ|

12288040a ಅಜ್ಞಾನೇನಾವೃತೋ ಲೋಕೋ ಮಾತ್ಸರ್ಯಾನ್ನ ಪ್ರಕಾಶತೇ|

12288040c ಲೋಭಾತ್ತ್ಯಜತಿ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಸಂಗಾತ್ಸ್ವರ್ಗಂ ನ ಗಚ್ಚತಿ||

ಹಂಸವು ಹೇಳಿತು: “ಲೋಕವು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದೆ.
ಅಸೂಯೆಪಡುವವರು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಲೋಭದಿಂದ ಮಿತ್ರರನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಗದೋಷದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು
ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

12288041 ಸಾಧ್ಯಾ ಊಚುಃ|

12288041a ಕಃ ಸ್ವಿದೇಕೋ ರಮತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ

ಕಃ ಸ್ವಿದೇಕೋ ಬಹುಭಿರ್ಜೋಷಮಾಸ್ತೇ|

12288041c ಕಃ ಸ್ವಿದೇಕೋ ಬಲವಾನ್ದುರ್ಬಲೋಽಪಿ

ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಎರಡನೆಯದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೂರನೆಯದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.
ಮೂರನೆಯದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕಃ ಸ್ವಿದೇಷಾಂ ಕಲಹಂ ನಾನ್ವವೈತಿ||

ಸಾಧ್ಯರು ಹೇಳಿದರು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವ ಒಬ್ಬನು ಯಾರು? ಅನೇಕರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮೌನಿಯಾಗಿರಬಲ್ಲ ಒಬ್ಬನು ಯಾರು? ದುರ್ಬಲನಾಗಿದ್ದರೂ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿರುವ ಒಬ್ಬನು ಯಾರು? ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಜಗಳವಾಡದೇ ಇರುವವನು ಯಾರು?”

12288042 ಹಂಸ ಉವಾಚ|

12288042a ಪ್ರಾಜ್ಞ ಏಕೋ ರಮತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ

ಪ್ರಾಜ್ಞ ಏಕೋ ಬಹುಭಿರ್ಜೋಷಮಾಸ್ತೇ|

12288042c ಪ್ರಾಜ್ಞ ಏಕೋ ಬಲವಾನ್ದುರ್ಬಲೋಽಪಿ

ಪ್ರಾಜ್ಞ ಏಷಾಂ ಕಲಹಂ ನಾನ್ವವೈತಿ||

ಹಂಸವು ಹೇಳಿತು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿರುವವನೇ ಸುಖಿಯು. ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಅನೇಕರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮೌನಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಜ್ಞನೊಬ್ಬನೇ ದುರ್ಬಲನಾಗಿದ್ದರೂ ಬಲಿಷ್ಠನು. ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಜಗಳವಾಡುವುದಿಲ್ಲ.”

12288043 ಸಾಧ್ಯಾ ಊಚುಃ|

12288043a ಕಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ದೇವತ್ವಂ ಕಿಂ ಚ ಸಾಧುತ್ವಮುಚ್ಯತೇ|

12288043c ಅಸಾಧುತ್ವಂ ಚ ಕಿಂ ತೇಷಾಂ ಕಿಮೇಷಾಂ ಮಾನುಷಂ ಮತಮ್||

ಸಾಧ್ಯರು ಹೇಳಿದರು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದೇವತ್ವವು ಯಾವುದು? ಅವರ ಸಾಧುತ್ವವು ಏನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಅವರ ಅಸಾಧುತ್ವವು ಯಾವುದು? ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯತ್ವವು ಯಾವುದು?”

12288044 ಹಂಸ ಉವಾಚ|

12288044a ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಏಷಾಂ ದೇವತ್ವಂ ವ್ರತಂ ಸಾಧುತ್ವಮುಚ್ಯತೇ|

12288044c ಅಸಾಧುತ್ವಂ ಪರೀವಾದೋ ಮೃತ್ಯುರ್ಮಾನುಷಮುಚ್ಯತೇ||

ಹಂಸವು ಹೇಳಿತು: “ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದೇವತ್ವಸಾಧಕವು. ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದೇ ಅವರ ಸಾಧುತ್ವ. ಇತರರ ನಿಂದನೆಯೇ ಅವರ ಅಸಾಧುತ್ವ ಮತ್ತು ಮರಣಧರ್ಮವಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.”

12288045 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12288045a ಸಂವಾದ ಇತ್ಯಯಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸಾಧ್ಯಾನಾಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ|

12288045c ಕ್ಷೇತ್ರಂ ವೈ ಕರ್ಮಣಾಂ ಯೋನಿಃ ಸದ್ಭಾವಃ ಸತ್ಯಮುಚ್ಯತೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಸಾಧ್ಯರು ಮತ್ತು ಹಂಸಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠಸಂವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಈ ಶರೀರವೇ ಮೂಲಕಾರಣವು ಮತ್ತು ಸದ್ಭಾವವನ್ನೇ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಹಂಸಗೀತಾಯಾಂ ಅಷ್ಟಾಶೀತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಂಸಗೀತಾ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾಂಭತ್ತೆಂಟನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೮೯

ಯೋಗವಿಧಿ

ಸಾಂಖ್ಯಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಯೋಗಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ; ಯೋಗಮಾರ್ಗದ
ಸ್ವರೂಪ, ಸಾಧನೆ, ಫಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಗಳು (1-62).

12289001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12289001a ಸಾಂಖ್ಯೇ ಯೋಗೇ ಚ ಮೇ ತಾತ ವಿಶೇಷಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ|

12289001c ತವ ಸರ್ವಜ್ಞ ಸರ್ವಂ ಹಿ ವಿದಿತಂ ಕುರುಸತ್ತಮ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಯ್ಯಾ! ಕುರುಸತ್ತಮ! ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು
ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞ. ನಿನಗೆ
ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದಿದೆ.”

12289002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12289002a ಸಾಂಖ್ಯಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಯೋಗಾ ಯೋಗಂ ದ್ವಿಜಾತಯಃ|

12289002c ವದಂತಿ ಕಾರಣೈಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸ್ವಪಕ್ಷೋದ್ಭಾವನಾಯ ವೈ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಾಂಖ್ಯರು ಸಾಂಖ್ಯವನ್ನೇ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ
ಮತ್ತು ಯೋಗವನ್ನು ತಿಳಿದ ದ್ವಿಜರು ಯೋಗವನ್ನೇ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.
ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ
ನೀಡುತ್ತಾರೆ.”

12289003a ಅನೀಶ್ವರಃ ಕಥಂ ಮುಚ್ಯೇದಿತ್ಯೇವಂ ಶತ್ರುಕರ್ಶನ|

12289003c ವದಂತಿ ಕಾರಣೈಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಯೋಗಾಃ ಸಮ್ಯಜ್ಮನೀಷಿಣಃ||

ಶತ್ರುಕರ್ಶನ! ಯೋಗವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದ ಮನೀಷಿಣರು

ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಯೋಗದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾ ಈಶ್ವರನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

12289004a ವದಂತಿ ಕಾರಣಂ ಚೇದಂ ಸಾಂಖ್ಯಾಃ ಸಮ್ಯಗ್ನಿ ಜಾತಯಃ|

12289004c ವಿಜ್ಞಾಯೇಹ ಗತೀಃ ಸರ್ವಾ ವಿರಕ್ತೋ ವಿಷಯೇಷು ಯಃ||

12289005a ಊರ್ಧ್ವಂ ಸ ದೇಹಾತ್ಸು ವ್ಯಕ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಛೇದಿತಿ ನಾನ್ಯಥಾ|

12289005c ಏತದಾಹುರ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಂ ವೈ ಮೋಕ್ಷದರ್ಶನಮ್||

ಸಾಂಖ್ಯಮತವನ್ನು ತಿಳಿದ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಕಾರಣಗಳನ್ನಿತ್ತು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ: ಊರ್ಧ್ವಗತಿ, ಮಧ್ಯಗತಿ ಮತ್ತು ಅಧೋಗತಿ ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಕಾರಣ, ನಿವಾರಣೋಪಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ವಿಷಯಸುಖಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾಗುವವನು ದೇಹತ್ಯಾಗದ ನಂತರ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಬರುವಂಥಹುದು. ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದಲೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಸಾಂಖ್ಯರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

12289006a ಸ್ವಪಕ್ಷೇ ಕಾರಣಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಸಮರ್ಥಂ ವಚನಂ ಹಿತಮ್|

12289006c ಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ಹಿ ಮತಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ತ್ವದ್ವಿಧೈಃ ಶಿಷ್ಟಸಂಮತೈಃ||

ಆಯಾ ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಆಯಾ ಪಕ್ಷದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ನೀಡುವ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಕಾರಣಗಳು ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಿತವೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಟಸಂಮತನಾದ ನಿನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಶಿಷ್ಟರ ಮತವನ್ನೇ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

12289007a ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಹೇತವೋ ಯೋಗಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಾಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿನಿಶ್ಚಯಾಃ|

12289007c ಉಭೇ ಚೈತೇ ಮತೇ ತತ್ತ್ವೇ ಮಮ ತಾತ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯೋಗವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೇ

ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಂಖ್ಯರು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಯ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಈ ಎರಡೂ ಮತಗಳೂ ತಾತ್ಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

12289008a ಉಭೇ ಚೈತೇ ಮತೇ ಜ್ಞಾನೇ ನೃಪತೇ ಶಿಷ್ಯಸಂಮತೇ|

12289008c ಅನುಷ್ಠಿತೇ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ನಯೇತಾಂ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ನೃಪತೇ! ಈ ಎರಡೂ ಮತಗಳೂ ಶಿಷ್ಯಸಂಮತವಾಗಿವೆ.

ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಇವೆರಡೂ ಪರಮ ಗತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ.

12289009a ತುಲ್ಯಂ ಶೌಚಂ ತಯೋರ್ಯುಕ್ತಂ⁷⁷¹ ದಯಾ ಭೂತೇಷು ಚಾನಘ|

12289009c ವ್ರತಾನಾಂ ಧಾರಣಂ ತುಲ್ಯಂ ದರ್ಶನಂ ನ ಸಮಂ ತಯೋಃ||

ಅನಘ! ಎರಡೂ ಅಂತಃಶುದ್ಧಿ-ಬಹಿಃಶುದ್ಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವುಗಳ ಮೇಲಿನ ದಯೆಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ವ್ರತನಿಯಮಗಳೂ ಕೂಡ ಈ ಎರಡೂ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿವೆ ಇವೆ. ಆದರೆ ತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ಮತಭೇದವಿದೆ.”

12289010 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12289010a ಯದಿ ತುಲ್ಯಂ ವ್ರತಂ ಶೌಚಂ ದಯಾ ಚಾತ್ರ ಪಿತಾಮಹ|

771 ತಪೋಯುಕ್ತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12289010c ತುಲ್ಯಂ ನ ದರ್ಶನಂ ಕಸ್ಮಾತ್ತನ್ನೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಒಂದುವೇಳೆ ವ್ರತ, ಶೌಚ ಮತ್ತು ದಯೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಸಮನಾಗಿದ್ದರೆ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಹೇಗೆ ಸಮನಲ್ಲ? ಪಿತಾಮಹ! ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12289011 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12289011a ರಾಗಂ ಮೋಹಂ ತಥಾ ಸ್ನೇಹಂ ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಚ ಕೇವಲಮ್|

12289011c ಯೋಗಾಚ್ಚಿತ್ತ್ವಾ ದಿತೋ ದೋಷಾನ್ವಂಚ್ಯತಾನ್ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ತತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಯೋಗಿಯು ಕೇವಲ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ರಾಗ, ಮೋಹ, ಸ್ನೇಹ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ - ಈ ಐದು ದೋಷಗಳನ್ನು ಮೂಲೋಚ್ಛಾಟನೆ ಮಾಡಿ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

12289012a ಯಥಾ ಚಾನಿಮಿಷಾಃ ಸ್ಥೂಲಾ ಜಾಲಂ ಚಿತ್ತ್ವಾ ಪುನರ್ಜಲಮ್|

12289012c ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ತಥಾ ಯೋಗಾಸ್ತತ್ಪದಂ ವೀತಕಲ್ಮಷಾಃ||

ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮೀನುಗಳು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವ ಬಲೆಯನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಪುನಃ ನೀರನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಯೋಗಿಗಳು ಯೋಗಬಲದಿಂದಲೇ ಭವಬಂಧನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಪರಹಿತರಾಗಿ ಪರಮಪದವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

12289013a ತಥೈವ ವಾಗುರಾಂ ಚಿತ್ತ್ವಾ ಬಲವಂತೋ ಯಥಾ ಮೃಗಾಃ|

12289013c ಪ್ರಾಪ್ನುಯುರ್ವಿಮಲಂ ಮಾರ್ಗಂ ವಿಮುಕ್ತಾಃ ಸರ್ವಬಂಧನೈಃ||

12289014a ಲೋಭಜಾನಿ ತಥಾ ರಾಜನ್ವಂಧನಾನಿ ಬಲಾನ್ವಿತಾಃ|

12289014c ಚಿತ್ತ್ವಾ ಯೋಗಾಃ ಪರಂ ಮಾರ್ಗಂ ಗಚ್ಚಂತಿ ವಿಮಲಾಃ ಶಿವಮ್||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಬಲಿಷ್ಠ ಮೃಗಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ
 ಬಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ಸರ್ವಬಂಧನಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ ವಿಮಲ
 ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
 ಯೋಗಬಲಾನ್ವಿತರು ಲೋಭದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳನ್ನೂ
 ಕಡಿದುಹಾಕಿ ವಿಮಲ ಮಂಗಳಕರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು
 ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

12289015a ಅಬಲಾಶ್ಚ ಮೃಗಾ ರಾಜನ್ವಾಗುರಾಸು ತಥಾಪರೇ|

12289015c ವಿನಶ್ಯಂತಿ ನ ಸಂದೇಹಸ್ತದ್ವದ್ಯೋಗಬಲಾದೃತೇ||

ರಾಜನ್! ದುರ್ಬಲ ಮೃಗಗಳು ಬಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿರುವ
 ಇತರರೊಂದಿಗೆ ವಿನಾಶಹೊಂದುವ ಹಾಗೆ ಯೋಗಬಲವಿಲ್ಲದವರೂ
 ವಿನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

12289016a ಬಲಹೀನಾಶ್ಚ ಕೌಂತೇಯ ಯಥಾ ಜಾಲಗತಾ ಝಷಾಃ|

12289016c ಅಂತಂ⁷⁷² ಗಚ್ಛಂತಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ತಥಾ ಯೋಗಾಃ ಸುದುರ್ಬಲಾಃ||

ಕೌಂತೇಯ! ರಾಜೇಂದ್ರ! ಬೆಸ್ತನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡ ಬಲಹೀನ
 ಮೀನುಗಳು ಬಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಹೇಗೆ
 ಸಾಯುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಯೋಗಬಲವಿಲ್ಲದ ದುರ್ಬಲರೂ ಕೂಡ
 ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12289017a ಯಥಾ ಚ ಶಕುನಾಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜಾಲಮರಿಂದಮ|

12289017c ತತ್ರ ಸಕ್ತಾ ವಿಪದ್ಯಂತೇ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಚ ಬಲಾನ್ವಿತಾಃ||

⁷⁷² ವಧಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12289018a ಕರ್ಮಜ್ಯೈರ್ಬಂಧನೈರ್ಬದ್ಧಾಸ್ತದ್ವದ್ಯೋಗಾಃ ಪರಂತಪ|

12289018c ಅಬಲಾ ವೈ ವಿನಶ್ಯಂತಿ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಚ ಬಲಾನ್ವಿತಾಃ||

ಅರಿದಮ! ಪರಂತಪ! ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡ
ದುರ್ಬಲ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬೇಡನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನಾಶಹೊಂದುವಂತೆ
ಕರ್ಮಫಲಗಳ ಪಾಶಗಳಿಂದ ಬದ್ಧವಾದ ಮತ್ತು ಯೋಗವಿಲ್ಲದ
ಮನುಷ್ಯರು ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಬಲಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬಲೆಯಿಂದ
ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಯೋಗಬಲಾನ್ವಿತರು
ಕರ್ಮಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12289019a ಅಲ್ಪಕಶ್ಚ ಯಥಾ ರಾಜನ್ವಹ್ನಿಃ ಶಾಮ್ಯತಿ ದುರ್ಬಲಃ|

12289019c ಆಕ್ರಾಂತ ಇಂಧನೈಃ ಸ್ಥೂಲೈಸ್ತದ್ವದ್ಯೋಗೋಽಬಲಃ ಪ್ರಭೋ||

ರಾಜನ್! ಪ್ರಭೋ! ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಸಣ್ಣ ಬೆಂಕಿಯು
ಹೇಗೆ ದುರ್ಬಲಗೊಂಡು ನಂದಿಹೋಗುವುದೋ ಹಾಗೆ ಯೋಗದ
ಬಲವಿಲ್ಲದವನು ದುರ್ಬಲನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12289020a ಸ ಏವ ಚ ಯದಾ ರಾಜನ್ವಹ್ನಿರ್ಜಾತಬಲಃ ಪುನಃ|

12289020c ಸಮೀರಣಯುತಃ ಕೃತ್ಸ್ಮಂ ದಹೇತ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಮಹೀಮಪಿ||

ರಾಜನ್! ಅದೇ ಸಣ್ಣ ಬೆಂಕಿಯು ಗಾಳಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ
ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಸುಟ್ಟುಹಾಕಬಲ್ಲದು.

12289021a ತದ್ವಜ್ಜಾತಬಲೋ ಯೋಗೀ ದೀಪ್ತತೇಜಾ ಮಹಾಬಲಃ|

12289021c ಅಂತಕಾಲ ಇವಾದಿತ್ಯಃ ಕೃತ್ಸ್ಮಂ ಸಂಶೋಷಯೇಜ್ಜಗತ್||

ಹಾಗೆ ಮಹಾಬಲ ಯೋಗಿಯು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ತನ್ನ ಬಲವನ್ನು

ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರದೀಪ್ತ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದು
ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಶೋಷಿಸಿಬಿಡುವಂತೆ
ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ರಾಗಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

12289022a ದುರ್ಬಲಶ್ಚ ಯಥಾ ರಾಜನ್ ಸ್ತೋತಸಾ ಹ್ರಿಯತೇ ನರಃ|

12289022c ಬಲಹೀನಸ್ತಥಾ ಯೋಗೋ ವಿಷಯೈರ್ಹ್ರಿಯತೇಽವಶಃ||

ರಾಜನ್! ನದಿಯನ್ನು ದಾಟುವಾಗ ದುರ್ಬಲನಾದವನು
ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಡುವ ಹಾಗೆ ಬಲಹೀನ ಯೋಗಿಯು
ಇಂದ್ರಿಯಾಧೀನನಾಗಿ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

12289023a ತದೇವ ಚ ಯಥಾ ಸ್ತೋತೋ ವಿಷ್ವಂಭಯತಿ ವಾರಣಃ|

12289023c ತದ್ವದ್ಯೋಗಬಲಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ವ್ಯೂಹತೇ ವಿಷಯಾನ್ಬಹೂನ್||

ಆನೆಯು ಅದೇ ಮಹಾಪ್ರವಾಹವನ್ನೇ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.
ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಯು ಯೋಗಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ
ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಡೆದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ⁷⁷³.

12289024a ವಿಶಂತಿ ಚಾವಶಾಃ ಪಾರ್ಥ ಯೋಗಾ ಯೋಗಬಲಾನ್ವಿತಾಃ|

12289024c ಪ್ರಜಾಪತೀನೃಷೀನ್ದೇವಾನ್ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಚೇಶ್ವರಾಃ||

ಪಾರ್ಥ ! ಯೋಗಬಲಾನ್ವಿತ ಯೋಗಿಗಳು ಯೋಗದ ಮೂಲಕ
ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು, ಋಷಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು

---

⁷⁷³ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳೂ ಯೋಗಿಯ ವಶದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಯೇ
ಹೊರತು ಅವನು ಅವುಗಳ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ).

ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು - ಈ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ
ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12289025a ನ ಯಮೋ ನಾಂತಕಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನ ಮೃತ್ಯುರ್ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ|

12289025c ಈಶತೇ ನೃಪತೇ ಸರ್ವೇ ಯೋಗಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ||

ನೃಪತೇ! ಕ್ರುದ್ಧ ಅಂತಕ ಯಮನಾಗಲೀ, ಭೀಮವಿಕ್ರಮಿ
ಮೃತ್ಯುವಾಗಲೀ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ಯೋಗಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ
ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲಾರರು.

12289026a ಆತ್ಮನಾಂ ಚ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಬಹೂನಿ ಭರತರ್ಷಭ|

12289026c ಯೋಗಃ ಕುರ್ಯಾದ್ಬಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತೈಶ್ಚ ಸರ್ವೈರ್ಮಹೀಂ ಚರೇತ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಯೋಗಿಯು ಯೋಗಬಲದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ
ದೇಹಗಳುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನು. ಹಾಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ
ಯೋಗಿಗಳೊಡನೆ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲನು.

12289027a ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ವಿಷಯಾಂಶ್ಚೈವ ಪುನಶ್ಚೋಗ್ರಂ ತಪಶ್ಚರೇತ್|

12289027c ಸಂಕ್ಷಿಪೇಚ್ಚ ಪುನಃ ಪಾರ್ಥ ಸೂರ್ಯಸ್ತೇಜೋಗುಣಾನಿವ||

ಪಾರ್ಥ! ಯೋಗಬಲೋಯುಕ್ತನು ಅನೇಕ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಮೂಲಕ
ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲನು. ಪುನಃ ಅತ್ಯುಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ
ಮಾಡಬಲ್ಲನು. ಸೂರ್ಯನು ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗುತ್ತಲೇ ತನ್ನ
ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದ ಎಲ್ಲ
ರೂಪಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಐಕ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನು.

12289028a ಬಲಸ್ಥಸ್ಯ ಹಿ ಯೋಗಸ್ಯ ಬಂಧನೇಶಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವ|

12289028c ವಿಮೋಕ್ಷಪ್ರಭವಿಷ್ಟುತ್ಪಮುಪಪನ್ನಮಸಂಶಯಮ್||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಅಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠ ಯೋಗಿಯು ಯಾವ ತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಬಲ್ಲನು. ಯಾವುದನ್ನೂ ಕಟ್ಟುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದವನಿಗೆ ಯಾವ ಬಂಧನದಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12289029a ಬಲಾನಿ ಯೋಗೇ ಪ್ರೋಕ್ತಾನಿ ಮಯೈತಾನಿ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

12289029c ನಿದರ್ಶನಾರ್ಥಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಪುನಸ್ತವ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಯೋಗಬಲದ ನಿದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12289030a ಆತ್ಮನಶ್ಚ ಸಮಾಧಾನೇ ಧಾರಣಾಂ ಪ್ರತಿ ಚಾಭಿಭೋ|

12289030c ನಿದರ್ಶನಾನಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ಶೃಣು ಮೇ ಭರತರ್ಷಭ||

ವಿಭೋ ! ಭರತರ್ಷಭ ! ಆತ್ಮ ಸಮಾಧಾನ ಮತ್ತು ಧಾರಣೆಯ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12289031a ಅಪ್ರಮತ್ತೋ ಯಥಾ ಧನ್ವೀ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಹಂತಿ ಸಮಾಹಿತಃ|

12289031c ಯುಕ್ತಃ ಸಮ್ಯಕ್ತಥಾ ಯೋಗೀ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಸಂಶಯಮ್||

ಅಪ್ರಮತ್ತನಾದ ಧನ್ವಿಯು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಯೋಗಿಯು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12289032a ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣೇ ಯಥಾ ಪಾತ್ರೇ ಮನ ಆಧಾಯ ನಿಶ್ಚಲಮ್|

12289032c ಪುರುಷೋ ಯತ್ತ ಆರೋಹೇತ್ಸೋಪಾನಂ ಯುಕ್ತಮಾನಸಃ||

12289033a ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಥಾಯಮಾತ್ಮಾನಂ ಯೋಗಃ ಪಾರ್ಥಿವ ನಿಶ್ಚಲಮ್||

12289033c ಕರೋತ್ಯಮಲಮಾತ್ಮಾನಂ ಭಾಸ್ಕರೋಪಮದರ್ಶನಮ್||

ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎಣ್ಣೆತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು
ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಣ್ಣೆಯು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬೀಳದಂತೆ ನಿಶ್ಚಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ
ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೇರಿ ಹೋಗುವ ಕುಶಲನಂತೆ ಯೋಗಿಯು ಯೋಗಯುಕ್ತ
ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದಾಗ ಅವನ
ಆತ್ಮವು ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಲವೂ, ಸ್ಥಿರವೂ, ಸೂರ್ಯತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾನ
ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

12289034a ಯಥಾ ಚ ನಾವಂ ಕೌಂತೇಯ ಕರ್ಣಧಾರಃ ಸಮಾಹಿತಃ|

12289034c ಮಹಾರ್ಣವಗತಾಂ ಶೀಘ್ರಂ ನಯೇತ್ಪಾರ್ಥಿವ ಪತ್ತನಮ್||

12289035a ತದ್ವದಾತ್ಮಸಮಾಧಾನಂ ಯುಕ್ತ್ವಾ ಯೋಗೇನ ತತ್ತ್ವವಿತ್|

12289035c ದುರ್ಗಮಂ ಸ್ಥಾನಮಾಪ್ನೋತಿ ಹಿತ್ವಾ ದೇಹಮಿಮಂ ನೃಪ||

ಕೌಂತೇಯ! ನೃಪ! ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನೌಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಹಿತನಾದ
ನಾವಿಕನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವನೋ
ಹಾಗೆ ತತ್ತ್ವವಿದು ಯೋಗಿಯು ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನನ್ನು
ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಯೋಜಿಸಿ ಸಮಾಧಿಯೋಗವನ್ನೇ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಾ
ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದುರ್ಗಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12289036a ಸಾರಥಿಶ್ಚ ಯಥಾ ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸದಶ್ವಾನುಸಮಾಹಿತಃ|

12289036c ದೇಶಮಿಷ್ಟಂ ನಯತ್ಯಾಶು ಧನ್ವಿನಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

12289037a ತಥೈವ ನೃಪತೇ ಯೋಗೀ ಧಾರಣಾಸು ಸಮಾಹಿತಃ|

12289037c ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಾಶು ಪರಂ ಸ್ಥಾನಂ ಲಕ್ಷಂ ಮುಕ್ತ ಇವಾಶುಗಃ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ನೃಪತೇ! ಸಮಾಹಿತನಾದ ಸಾರಥಿಯು ಹೇಗೆ ರಥಕ್ಕೆ
 ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ, ಧನುರ್ಧರ ಯೋಧನನ್ನು ಅಭೀಷ್ಟ
 ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವನೋ ಹಾಗೆ ನಾಭಿಚಕ್ರ, ಹೃದಯ,
 ಜಿಹ್ವಾಗ್ರ, ನಾಸಾಗ್ರ, ಶಿರಸ್ಸು - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಧಾರಣಗಳಲ್ಲಿ
 ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿರುವ ಯೋಗಿಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ
 ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಬಾಣವು
 ಲಕ್ಷ್ಯದ ಕಡೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಬಹುಬೇಗ ಪರಮ ಪದವನ್ನು
 ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

12289038a ಆವೇಶ್ಯಾತ್ಮನಿ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಯೋಗೀ ತಿಷ್ಠತಿ ಯೋಽಚಲಃ|

12289038c ಪಾಪಂ ಹಂತೇವ ಮೀನಾನಾಂ ಪದಮಾಪ್ನೋತಿ ಸೋಽಜರಮ್||

ಸಮಾಧಿಯ ಮೂಲಕ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ
 ಅಚಲನಾಗಿರುವ ಯೋಗಿಯು ತನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ
 ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರಾತ್ಮರಿಗೆ ಲಭಿಸುವ ಅವಿನಾಶೀ ಪರಮ ಪದವನ್ನು
 ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12289039a ನಾಭ್ಯಾಂ ಕಂಠೇ ಚ ಶೀರ್ಷೇ ಚ ಹೃದಿ ವಕ್ಷಸಿ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ|

12289039c ದರ್ಶನೇ ಸ್ಪರ್ಶನೇ ಚಾಪಿ ಘ್ರಾಣೇ ಚಾಮಿತವಿಕ್ರಮ||

12289040a ಸ್ಥಾನೇಷ್ಟೇತೇಷು ಯೋ ಯೋಗೀ ಮಹಾವ್ರತಸಮಾಹಿತಃ|

12289040c ಆತ್ಮನಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಾತ್ಮಾನಂ ಯುಂಕ್ತೇ ಸಮ್ಯಗ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

12289041a ಸ ಶೀಘ್ರಮಮಲಪ್ರಜ್ಞಃ ಕರ್ಮ ದಗ್ಧ್ವಾ ಶುಭಾಶುಭಮ್|

12289041c ಉತ್ತಮಂ ಯೋಗಮಾಸ್ಥಾಯ ಯದೀಚ್ಛತಿ ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಅಮಿತವಿಕ್ರಮೀ! ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವೆಂಬ ಮಹಾವ್ರತದಲ್ಲಿ

ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾದ ಯೋಗಿಯು ಹೊಕ್ಕಳು, ಕುತ್ತಿಗೆ, ತಲೆ, ಹೃದಯ, ವಕ್ಷಸ್ಥಳ, ಎರಡು ಪಕ್ಕೆಗಳು, ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗು - ಈ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ಮ ಜೀವವನ್ನು ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅಂತಹ ಯೋಗಿಯು ಬಯಸಿದರೆ ಪರ್ವತೋಪಮ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಯೋಗಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿ, ಉತ್ತಮ ಯೋಗವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತನಾಗಬಲ್ಲನು.”

12289042 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12289042a ಆಹಾರಾನ್ನೀದೃಶಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ಕಾನಿ ಜಿತ್ವಾ ಚ ಭಾರತ|

12289042c ಯೋಗೀ ಬಲಮವಾಪ್ನೋತಿ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಯೋಗಿಯು ಎಂತಹ ಆಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಏನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ಬಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ? ಇದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12289043 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12289043a ಕಣಾನಾಂ ಭಕ್ಷಣೇ ಯುಕ್ತಃ ಪಿಣ್ಯಾಕಸ್ಯ ಚ ಭಕ್ಷಣೇ|

12289043c ಸ್ನೇಹಾನಾಂ ವರ್ಜನೇ ಯುಕ್ತೋ ಯೋಗೀ ಬಲಮವಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನುಚ್ಚನ್ನು ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆಯ ಕಾಳುಗಳ ಹಿಂಡನ್ನು ತಿನ್ನುವ, ಜಿಡ್ಡಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿದ ಯೋಗಿಯು ಬಲಿಷ್ಠನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

12289044a ಭುಂಜಾನೋ ಯಾವಕಂ ರೂಕ್ಷಂ ದೀರ್ಘಕಾಲಮರಿಂದಮ|

12289044c ಏಕಾರಾಮೋ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಯೋಗೀ ಬಲಮವಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಬಹಳ ಸಮಯದವರೆಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪತ್ತು ಜವೇಗೋಧಿಯ
ಗಂಜಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಯೋಗಿಯು ಶುದ್ಧಚಿತ್ತನೂ ಬಲಿಷ್ಠನೂ
ಆಗುತ್ತಾನೆ.

12289045a ಪಕ್ಷಾನ್ಮಾಸಾನ್ಯತೂಂಶ್ಚಿತ್ರಾನ್ಸಂಚರಂಶ್ಚ ಗುಹಾಸ್ತಥಾ|

12289045c ಅಪಃ ಪೀತ್ವಾ ಪಯೋಮಿಶ್ರಾ ಯೋಗೀ ಬಲಮವಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಯೋಗಿಯು ಮೊದಲ ಹದಿನೈದು ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ
ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಹಾಲನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು.
ಅನಂತರ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಅದನ್ನೇ ಕುಡಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.
ಅಭ್ಯಾಸವಾದಂತೆಲ್ಲ ಅನೇಕ ತಿಂಗಳುಗಳವರೆಗೆ ಅದನ್ನೇ
ಕುಡಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅದನ್ನೇ
ಕುಡಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಆಹಾರಸೇವನೆಯಿಂದ ಯೋಗಿಯು
ಬಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12289046a ಅಖಿಂಡಮಪಿ ವಾ ಮಾಸಂ ಸತತಂ ಮನುಜೇಶ್ವರ|

12289046c ಉಪೋಷ್ಯ ಸಮ್ಯಕ್ಯುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಯೋಗೀ ಬಲಮವಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಮನುಜೇಶ್ವರ ! ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಎಂದೂ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನದಿರುವ
ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮ ಯೋಗಿಯು ಯೋಗಬಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12289047a ಕಾಮಂ ಜಿತ್ವಾ ತಥಾ ಕ್ರೋಧಂ ಶೀತೋಷ್ಣೇ ವರ್ಷಮೇವ ಚ|

12289047c ಭಯಂ ನಿದ್ರಾಂ ತಥಾ ಶ್ವಾಸಂ ಪೌರುಷಂ ವಿಷಯಾಂಸ್ತಥಾ||

12289048a ಅರತಿಂ ದುರ್ಜಯಾಂ ಚೈವ ಘೋರಾಂ ತೃಷ್ಣಾಂ ಚ ಪಾರ್ಥಿವ|

12289048c ಸ್ಪರ್ಶಾನ್ಸರ್ವಾಂಸ್ತಥಾ ತಂದ್ರೀಂ ದುರ್ಜಯಾಂ ನೃಪಸತ್ತಮ||

12289049a ದೀಪಯಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಾತ್ಮನಮಾತ್ಮನಾ|

12289049c ವೀತರಾಗಾ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಧ್ಯಾನಾಧ್ಯಯನಸಂಪದಾ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ನೃಪಸತ್ತಮ ! ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಶೀತ, ಉಷ್ಣ, ಮಳೆ, ಭಯ, ಶೋಕ, ಶ್ವಾಸ, ಪೌರುಷ ವಿಷಯಗಳು, ದುರ್ಜಯವಾದ ಅಸಂತೋಷ, ಘೋರ ತೃಷ್ಣೆ, ಸ್ಪರ್ಶ, ನಿದ್ರೆ, ದುರ್ಜಯ ಆಲಸ್ಯ - ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದ ರಾಗರಹಿತನಾದ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಮಹಾತ್ಮ ಯೋಗಿಗಳು ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಗುಣಗಳ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12289050a ದುರ್ಗಸ್ವೇಷ ಮತಃ ಪಂಥಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ವಿಪಶ್ಚಿತಾಮ್|

12289050c ನ ಕಶ್ಚಿದ್ವಜತಿ ಹ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಕ್ಷೇಮೇಣ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಈ ಯೋಗಮಾರ್ಗವು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಗಮವಾದುದು ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರವೇ ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12289051a ಯಥಾ ಕಶ್ಚಿದ್ವನಂ ಘೋರಂ ಬಹುಸರ್ಪಸರೀಸೃಪಮ್|

12289051c ಶ್ವಭ್ರವತ್ತೋಯಹೀನಂ ಚ ದುರ್ಗಮಂ ಬಹುಕಂಟಕಮ್||

12289052a ಅಭಕ್ತಮಟವೀಪ್ರಾಯಂ ದಾವದಗ್ಧಮಹೀರುಹಮ್|

12289052c ಪಂಥಾನಂ ತಸ್ಯ ರಾಕೀರ್ಣಂ ಕ್ಷೇಮೇಣಾಭಿಪತೇದ್ಯುವಾ||

12289053a ಯೋಗಮಾರ್ಗಂ ತಥಾಸಾದ್ಯ ಯಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಭಜತೇ ದ್ವಿಜಃ|

12289053c ಕ್ಷೇಮೇಣೋಪರಮೇನ್ಮಾರ್ಗದ್ಭಹುದೋಷೋ ಹಿ ಸ ಸ್ಮೃತಃ||

ಅನೇಕ ಸರ್ಪಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಷಜಂತುಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ, ಗುಹೆಗಳುಳ್ಳ, ನೀರಿಲ್ಲದ, ದುರ್ಗಮವಾದ, ಹೆಚ್ಚು ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ

ಆವೃತವಾಗಿರುವ, ತಿನ್ನಲು ಏನೂ ಸಿಕ್ಕದಿರುವ, ದಾವಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಭಸ್ಮವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳಿರುವ, ಕಳ್ಳರಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ, ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಧೀರ ಯುವಕನು ಮಾತ್ರ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಸಾಗಬಲ್ಲನು. ಹಾಗೆಯೇ ಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ದ್ವಿಜರು ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಹೋಗಿ ಪರಮಪದವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಯೋಗಮಾರ್ಗವು ಬಹಳ ಕಠೋರ ಸಾಧನೆ-ದೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12289054a ಸುಸ್ಥೇಯಂ ಕ್ಷುರಧಾರಾಸು ನಿಶಿತಾಸು ಮಹೀಪತೇ|

12289054c ಧಾರಣಾಸು ತು ಯೋಗಸ್ಯ ದುಃಸ್ಥೇಯಮಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ||

ಮಹೀಪತೇ! ಹರಿತ ಕತ್ತಿಯ ಅಲುಗಿನ ಮೇಲಾದರೂ ಸುಖವಾಗಿ ನಿಂತಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಲ್ಲವರಿಗೆ ಯೋಗ ಧಾರಣೆಗಳಲ್ಲಿ⁷⁷⁴ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ದುಷ್ಕರವೇ ಸರಿ.

12289055a ವಿಪನ್ನಾ ಧಾರಣಾಸ್ತಾತ ನಯಂತಿ ನಶುಭಾಂ ಗತಿಮ್|

12289055c ನೇತೃಹೀನಾ ಯಥಾ ನಾವಃ ಪುರುಷಾನರ್ಣವೇ ನೃಪ||

⁷⁷⁴ ಪಾತಂಜಲಯೋಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಧಾರಣಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಅರ್ಥವಿದೆ: ದೇಶಬಂಧಶ್ಚಿತ್ತಸ್ಯ ಧಾರಣಾ - ಧಾರಣೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು. ನಾಭಿಚಕ್ರದಲ್ಲಿ, ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ, ತಲೆಯ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ನಾಸಿಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿ, ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ - ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತದ ವೃತ್ತಿಮಾತ್ರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಧಾರಣೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ನೃಪ! ನಾವಿಕನಿಲ್ಲದ ನೌಕೆಯು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹೇಗೆ
ಪಾರುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸದಿರದ ಧಾರಣೆಗಳು
ಸಾಧಕನನ್ನು ಶುಭಗತಿಗೆ ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ.

12289056a ಯಸ್ತು ತಿಷ್ಠತಿ ಕೌಂತೇಯ ಧಾರಣಾಸು ಯಥಾವಿಧಿ|

12289056c ಮರಣಂ ಜನ್ಮ ದುಃಖಂ ಚ ಸುಖಂ ಚ ಸ ವಿಮುಂಚತಿ||

ಕೌಂತೇಯ! ಧಾರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವ ಮಹಾಯೋಗಿಯು ಮರಣ-ಜನ್ಮ-ದುಃಖ-
ಸುಖಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ
ಬಂಧನಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12289057a ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ನಿಷ್ಪನ್ನಂ ಯೋಗೇಷ್ಟಿದಮುದಾಹೃತಮ್|

12289057c ಪರಂ ಯೋಗಂ ತು ಯತ್ ಕೃತ್ಸುಂ ನಿಶ್ಚಿತಂ ತದ್ವಿಜಾತಿಷು||

ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ನಾನು ನಿನಗೆ
ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪರಮ ಯೋಗಸಾಧನೆಗೆ
ಮಾಡಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದ್ವಿಜಾತಿಯವರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

12289058a ಪರಂ ಹಿ ತದ್ಭ್ರಹ್ಮ ಮಹನ್ಮಹಾತ್ಮನ್

ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮೀಶಂ ವರದಂ ಚ ವಿಷ್ಣುಮ್|

12289058c ಭವಂ ಚ ಧರ್ಮಂ ಚ ಷಡಾನನಂ ಚ

ಷಡ್ಭ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ಮಹಾನುಭಾವಾನ್||

12289059a ತಮಶ್ಚ ಕಷ್ಟಂ ಸುಮಹದ್ರಜಶ್ಚ

ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ಶುದ್ಧಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪರಾಂ ಚ|

12289059c ಸಿದ್ಧಿಂ ಚ ದೇವೀಂ ವರುಣಸ್ಯ ಪತ್ನೀಂ

ತೇಜಶ್ಚ ಕೃತ್ಸುಂ ಸುಮಹಚ್ಚ ಧೈರ್ಯಮ್||

12289060a ತಾರಾಧಿಪಂ ವೈ ವಿಮಲಂ ಸತಾರಂ

ವಿಶ್ವಾಂಶ್ಚ ದೇವಾನುರಗಾನ್ವಿತ್ಯಂಶ್ಚ|

12289060c ಶೈಲಾಂಶ್ಚ ಕೃತ್ಸುನುದಧೀಂಶ್ಚ ಘೋರಾನ್

ನದೀಶ್ಚ ಸರ್ವಾಃ ಸವನಾನ್ ಘನಾಂಶ್ಚ||

12289061a ನಾಗಾನ್ನಗಾನ್ಯಕ್ಷಗಣಾನ್ದಿಶಶ್ಚ

ಗಂಧರ್ವಸಂಘಾನ್ಪುರುಷಾನ್ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ|

12289061c ಪರಸ್ಪರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಹಾನ್ಮಹಾತ್ಮಾ

ವಿಶೇತ ಯೋಗೀ ನಚಿರಾದ್ವಿಮುಕ್ತಃ||

ಮಹಾತ್ಮನ್! ಯೋಗಸಿದ್ಧ ಮಹಾತ್ಮನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ

ಒಡನೆಯೇ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸೇರಬಹುದು.

ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ, ವರದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ,

ಈಶ್ವರನನ್ನೂ, ಯಮಧರ್ಮನನ್ನೂ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯನನ್ನೂ,

ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸ ಪುತ್ರರಾದ ಮಹಾನುಭಾವ ಸನಕಾದಿಗಳನ್ನೂ,

ಕಷ್ಟದಾಯಕವಾದ ತಮೋಗುಣದೇವತಾಭಾವವನ್ನೂ, ಮಹತ್ತಾದ

ರಜೋಗುಣದೇವತಾಭಾವವನ್ನೂ, ವಿಶುದ್ಧ

ಸತ್ತ್ವಗುಣದೇವತಾಭಾವವನ್ನೂ, ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ, ವರುಣನ

ಪತ್ನಿ ಸಿದ್ಧಿದೇವಿಯನ್ನೂ, ಸಂಪೂರ್ಣ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ,

ಮಹಾಧೈರ್ಯದೇವತಾಭಾವವನ್ನೂ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳೊಡನೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ನಿರ್ಮಲ ತಾರಾಧಿಪತಿ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ,

ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಉರಗಗಳನ್ನೂ, ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ಸಮಸ್ತ

ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ, ಭಯಂಕರ ಸಮುದ್ರಗಳನ್ನೂ, ಅಖಿಲ ನದಿಗಳನ್ನೂ,

ವನಗಳನ್ನೂ, ಮೇಘಗಳನ್ನೂ, ನಾಗಗಳನ್ನೂ, ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ,
ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ, ಗಂಧರ್ವಗಣಗಳನ್ನೂ, ಸಮಸ್ತ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರನ್ನೂ
ಸಂಧಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12289062a ಕಥಾ ಚ ಯೇಯಂ ನೃಪತೇ ಪ್ರಸಕ್ತಾ

ದೇವೇ ಮಹಾವೀರ್ಯಮತೌ ಶುಭೇಯಮ್|

12289062c ಯೋಗಾನ್ಸ ಸರ್ವಾನಭಿಭೂಯ ಮರ್ತ್ಯಾನ್

ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಾ ಕುರುತೇ ಮಹಾತ್ಮಾ||

ನೃಪತೇ! ಬಲ-ಬುದ್ಧಿಸಂಪನ್ನವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ

ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾನು
ಪ್ರಸಂಗವಶದಿಂದ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ,
ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಮಹಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ
ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಾರಾಯಣಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ
ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಬಲ್ಲನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಯೋಗವಿಧೌ ನವನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯೋಗವಿಧಿ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾವಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ

ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯೦

ಸಾಂಖ್ಯವರ್ಣನ

ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗದ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯ ಫಲ (1-110).

12290001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12290001a ಸಮ್ಯಕ್ ಯಾಯಂ ನೃಪತೇ ವರ್ಣಿತಃ ಶಿಷ್ಯಸಂಮತಃ|

12290001c ಯೋಗಮಾರ್ಗೋ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಶಿಷ್ಯಾಯೇಹ ಹಿತೈಷಿಣಾ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ನೃಪತೇ! ನನ್ನ ಹಿತೈಷಿಯಾದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಶಿಷ್ಯಸಂಮತ ಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೀಯೆ.

12290002a ಸಾಂಖ್ಯೇ ತ್ವಿದಾನೀಂ ಕಾತ್ಸ್ಮೇನ ವಿಧಿಂ ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ಪೃಚ್ಛತೇ|

12290002c ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಯಜ್ಞಾ ನಂ ಸರ್ವಂ ತದ್ವಿದಿತಂ ಹಿ ತೇ||

ಈಗ ನಾನು ಸಾಂಖ್ಯವಿಷಯಕ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಧಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ.”

12290003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12290003a ಶೃಣು ಮೇ ತ್ವಮಿದಂ ಶುದ್ಧಂ ಸಾಂಖ್ಯಾನಾಂ ವಿದಿತಾತ್ಮನಾಮ್|

12290003c ವಿಹಿತಂ ಯತಿಭಿರ್ಬುದ್ಧೈಃ ಕಪಿಲಾದಿಭಿರೀಶ್ವರೈಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ವಾಂಸರ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು. ಇದನ್ನು ಈಶ್ವರ ಕೋಟಿಯ ಕಪಿಲಾದಿ ಯತಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

12290004a ಯಸ್ಮಿನ್ನ ವಿಭ್ರಮಾಃ ಕೇ ಚಿದ್ಭ್ರಶ್ಯಂತೇ ಮನುಜರ್ಷಭ|

12290004c ಗುಣಾಶ್ಚ ಯಸ್ಮಿನ್ಬಹವೋ ದೋಷಹಾನಿಶ್ಚ ಕೇವಲಾ||

ಮನುಜರ್ಷಭ ! ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತಪ್ಪು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳಿವೆ ಆದರೆ ದೋಷಗಳ ಸರ್ವಥಾ ಅಭಾವವಿದೆ.

- 12290005a ಜ್ಞಾನೇನ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾಯ ಸದೋಷಾನ್ವಿಷಯಾನ್ವಪ|
 12290005c ಮಾನುಷಾನ್ದುರ್ಜಯಾನ್ ಕೃತ್ಸುನ್ವೈಶಾಚಾನ್ವಿಷಯಾಂಸ್ತಥಾ||
 12290006a ರಾಕ್ಷಸಾನ್ವಿಷಯಾನ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಯಕ್ಷಾಣಾಂ ವಿಷಯಾಂಸ್ತಥಾ|
 12290006c ವಿಷಯಾನೌರಗಾನ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಗಾಂಧರ್ವವಿಷಯಾಂಸ್ತಥಾ||
 12290007a ಪಿತೃಣಾಂ ವಿಷಯಾನ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತಿರ್ಯಕ್ಷು ಚರತಾಂ ನೃಪ|
 12290007c ಸುಪರ್ಣವಿಷಯಾನ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮರುತಾಂ ವಿಷಯಾಂಸ್ತಥಾ||
 12290008a ರಾಜರ್ಷಿವಿಷಯಾನ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿವಿಷಯಾಂಸ್ತಥಾ|
 12290008c ಆಸುರಾನ್ವಿಷಯಾನ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವೈಶ್ವದೇವಾಂಸ್ತಥೈವ ಚ||
 12290009a ದೇವರ್ಷಿವಿಷಯಾನ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಯೋಗಾನಾಮಪಿ ಚೇಶ್ವರಾನ್|
 12290009c ವಿಷಯಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಜೇಶಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿಷಯಾಂಸ್ತಥಾ||
 12290010a ಆಯುಷಶ್ಚ ಪರಂ ಕಾಲಂ ಲೋಕೇ ವಿಜ್ಞಾಯ ತತ್ತ್ವತಃ|
 12290010c ಸುಖಸ್ಯ ಚ ಪರಂ ತತ್ತ್ವಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ವದತಾಂ ವರ||
 12290011a ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕಾಲೇ ಚ ಯದ್ದುಃಖಂ ಪತತಾಂ ವಿಷಯೈಷಿಣಾಮ್|
 12290011c ತಿರ್ಯಕ್ಶ ಪತತಾಂ ದುಃಖಂ ಪತತಾಂ ನರಕೇ ಚ ಯತ್||
 12290012a ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ ಚ ಗುಣಾನ್ ಕೃತ್ಸುನ್ದೋಷಾನ್ಸರ್ವಾಂಶ್ಚ ಭಾರತ|
 12290012c ವೇದವಾದೇ ಚ ಯೇ ದೋಷಾ ಗುಣಾ ಯೇ ಚಾಪಿ ವೈದಿಕಾಃ||
 12290013a ಜ್ಞಾನಯೋಗೇ ಚ ಯೇ ದೋಷಾ ಗುಣಾ ಯೋಗೇ ಚ ಯೇ ನೃಪ|
 12290013c ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನೇ ಚ ಯೇ ದೋಷಾಸ್ತಥೈವ ಚ ಗುಣಾ ನೃಪ||
 12290014a ಸತ್ತ್ವಂ ದಶಗುಣಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ರಜೋ ನವಗುಣಂ ತಥಾ|
 12290014c ತಮಶ್ಚಾಷ್ಟಗುಣಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಂ ಸಪ್ತಗುಣಾಂ ತಥಾ||

- 12290015a ಷಡ್ಗುಣಂ ಚ ನಭೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮನಃ ಪಂಚಗುಣಂ ತಥಾ|
 12290015c ಬುದ್ಧಿಂ ಚತುರ್ಗುಣಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತಮಶ್ಚ ತ್ರಿಗುಣಂ ಮಹತ್||
 12290016a ದ್ವಿಗುಣಂ ಚ ರಜೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸತ್ತ್ವಮೇಕಗುಣಂ ಪುನಃ|
 12290016c ಮಾರ್ಗಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ತತ್ತ್ವೇನ ಪ್ರಲಯೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಣಂ ತಥಾ||
 12290017a ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನಾಃ ಕಾರಣೈರ್ಭಾವಿತಾಃ ಶುಭೈಃ|
 12290017c ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಶುಭಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಇಹ ನಭಃ ಪರಮಾ||

ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ನೃಪ! ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನ
 ಮೋಕ್ಷೋಪಯೋಗೀ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧ ಚಿತ್ತರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು -
 ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದವುಗಳೆನ್ನುವುದನ್ನು ಜ್ಞಾನದ
 ಮೂಲಕ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಆರೋಪಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ,
 ಸಾತ್ತ್ವಿಕಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ಪರಮಾಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವ
 ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೂತಗಳಂತೆ ಮಂಗಳಕರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅವರು
 ಮನುಷ್ಯ-ಪಿಶಾಚಾದಿ ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು
 ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ -
 ದೇವತೆಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಋಷಿ-ಮುನಿಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿ - ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಗಳಿವೆ
 ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಮೊದಲು ಅವರು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ
 ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು
 ದುರ್ಜಯಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೋಪಾಯವನ್ನು
 ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಬಳಿಕ ಪಿಶಾಚಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ,
 ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಯಕ್ಷರಿಗೆ
 ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ
 ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ

ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯ-ಸುಖಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಗರುಡ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮರುತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ರಾಜರ್ಷಿಗಳು-ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಅಸುರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವೇದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ತಿರ್ಯಕ್ಪಾಣಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಮಾಯುಷ್ಯಕಾಲವು ಎಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಐಹಿಕ, ಆಮುಷ್ಠಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಸುಖಗಳ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷಿಗಳಿಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಎಂತೆಂತಹ ದುಃಖವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಮಹಾಪಾಪದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳುವವರ ದುಃಖವನ್ನೂ, ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವವರ ದುಃಖವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಗುಣ-ದೋಷಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಗುಣ-ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಮತ್ತು ಯೋಗ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಗುಣ-ದೋಷಗಳನ್ನೂ

ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಮಾಡುತ್ತಾ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಲ್ಲಿ - ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಸ್ವಾಮಿಭಾವ, ತಪಸ್ಸು, ಸತ್ಯ, ಕ್ಷಮೆ, ಧೈರ್ಯ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಆತ್ಮಬೋಧ, ಮತ್ತು ಅಧಿಷ್ಠಾತ್ಯತ್ವ - ಎಂಬ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ರಜೋಗುಣದಲ್ಲಿ - ಅಸಂತೋಷ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ, ಶೋಕ, ಲೋಭ, ಅಕ್ಷಮ, ದಮನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಮತ್ತು ಈರ್ಷ್ಯಗಳೆಂಬ ಒಂಭತ್ತು ಗುಣಗಳಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ತಮೋಗುಣದಲ್ಲಿ - ಅವಿವೇಕ, ಮೋಹ, ಪ್ರಮಾದ, ಸ್ವಪ್ನ, ನಿದ್ರೆ, ಅಭಿಮಾನ, ವಿಷಾದ, ಮತ್ತು ಅಪ್ರೀತಿಗಳೆಂಬ ಎಂಟು ಗುಣಗಳಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ - ಮಹತ್, ಅಹಂಕಾರ, ಶಬ್ದತನ್ಮಾತ್ರ, ಸ್ಪರ್ಶತನ್ಮಾತ್ರ, ರೂಪತನ್ಮಾತ್ರ, ರಸತನ್ಮಾತ್ರ, ಗಂಧತನ್ಮಾತ್ರಗಳೆಂಬ ಏಳು ಗುಣಗಳಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ - ಶ್ರೋತ್ರ, ತ್ವಚೆ, ನೇತ್ರ, ರಸನ, ಘ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು - ಎಂಬ ಆರು ಗುಣಗಳಿವೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಆಕಾಶವು ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಅಗ್ನಿ, ಜಲ ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಗಳೆಂಬ ಐದು ಗುಣಗಳುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಬುದ್ಧಿಯು - ಸಂಶಯ, ನಿಶ್ಚಯ, ಗರ್ವ, ಮತ್ತು ಸ್ಮರಣ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಹಾಗೆಯೇ ತಮೋಗುಣವು - ಅಪ್ರತಿಪತ್ತಿ, ವಿಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಪರೀತಪ್ರತಿಪತ್ತಿಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವೆಂದೂ, ರಜೋಗುಣವು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ದುಃಖಗಳೆಂಬ ದ್ವಿಗುಣಾತ್ಮಕವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವು ಪ್ರಕಾಶವೆಂಬ ಏಕಗುಣಾತ್ಮಕವೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

ಆತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಳಯದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಆತ್ಮದರ್ಶನದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ತತ್ತ್ವಶಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಮಧಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳು ಮೋಕ್ಷೋಪಯೋಗೀ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಚಿತ್ತರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

12290018a ರೂಪೇಣ ದೃಷ್ಟಿಂ ಸಂಯುಕ್ತಾಂ ಫ್ರಾಣಂ ಗಂಧಗುಣೇನ ಚ|

12290018c ಶಬ್ದೇ ಸಕ್ತಂ ತಥಾ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಜಿಹ್ವಾಂ ರಸಗುಣೇಷು ಚ||

ಕಣ್ಣುಗಳು ರೂಪಗುಣದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನೂ, ಮೂಗು ಗಂಧಗುಣದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನೂ, ಕಿವಿಯು ಶಬ್ದಗುಣದಿಂದ ಮತ್ತು ನಾಲಿಗೆಯು ರಸೋಗುಣದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290019a ತನುಂ ಸ್ಪರ್ಶೇ ತಥಾ ಸಕ್ತಾಂ ವಾಯುಂ ನಭಸಿ ಚಾಶ್ರಿತಮ್|

12290019c ಮೋಹಂ ತಮಸಿ ಸಂಸಕ್ತಂ ಲೋಭಮರ್ಥೇಷು ಸಂಶ್ರಿತಮ್||

ಚರ್ಮವು ಸ್ಪರ್ಶಗುಣಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ, ವಾಯುವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ, ತಮೋಗುಣವು ಮೋಹಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಮತ್ತು ಲೋಭವು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290020a ವಿಷ್ಣುಂ ಕ್ರಾಂತೇ ಬಲೇ ಶಕ್ರಂ ಕೋಷ್ಠೇ ಸಕ್ತಂ ತಥಾನಲಮ್|

12290020c ಅಪ್ಸು ದೇವೀಂ ತಥಾ ಸಕ್ತಾಮಪಸ್ತೇಜಸಿ ಚಾಶ್ರಿತಾಃ||

12290021a ತೇಜೋ ವಾಯೌ ತು ಸಂಸಕ್ತಂ ವಾಯುಂ ನಭಸಿ ಚಾಶ್ರಿತಮ್|

12290021c ನಭೋ ಮಹತಿ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಮಹದ್ಭುದ್ಧೌ ಚ ಸಂಶ್ರಿತಮ್||

ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿರುವನೆಂಬುದನ್ನೂ, ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿರುವನೆಂಬುದನ್ನೂ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಿರುವನೆಂಬುದನ್ನೂ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಭೂದೇವಿಯಿರುವಳೆಂಬುದನ್ನೂ, ನೀರು ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ, ತೇಜಸ್ಸು ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನೂ, ವಾಯುವು ಆಕಾಶವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನೂ, ಆಕಾಶವು ಮಹತ್ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನೂ, ಮಹತ್ತತ್ವವು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನಹೊಂದಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನೂ ಸಾಂಖ್ಯರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290022a ಬುದ್ಧಿಂ ತಮಸಿ ಸಂಸಕ್ತಾಂ ತಮೋ ರಜಸಿ ಚಾಶ್ರಿತಮ್|

12290022c ರಜಃ ಸತ್ವೇ ತಥಾ ಸಕ್ತಂ ಸತ್ವಂ ಸಕ್ತಂ ತಥಾತ್ಮನಿ||

12290023a ಸಕ್ತಮಾತ್ಮಾನಮೀಶೇ ಚ ದೇವೇ ನಾರಾಯಣೇ ತಥಾ|

12290023c ದೇವಂ ಮೋಕ್ಷೇ ಚ ಸಂಸಕ್ತಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಸಕ್ತಂ ತು ನ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಬುದ್ಧಿಯು ತಮೋಗುಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದನ್ನೂ, ತಮಸ್ಸು ರಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದನ್ನೂ, ರಜಸ್ಸು ಸತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದನ್ನೂ, ಸತ್ವವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದನ್ನೂ, ಆತ್ಮನು ಈಶ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದನ್ನೂ, ನಾರಾಯಣನು ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವನೆಂದೂ ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷವು ಯಾವುದರೊಂದಿಗೂ ಸೇರಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಹಾಗೂ ಅದೇ ಅವಿನಾಶೀ ಮತ್ತು ಅನಾಶ್ರಯವೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಾಂಖ್ಯರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290024a ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸತ್ತ್ವಯುತಂ ದೇಹಂ ವೃತಂ ಷೋಡಶಭಿರ್ಗುಣೈಃ|

12290024c ಸ್ವಭಾವಂ ಚೇತನಾಂ ಚೈವ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವೈ ದೇಹಮಾಶ್ರಿತೇ||

12290025a ಮಧ್ಯಸ್ಥಮೇಕಮಾತ್ಮಾನಂ ಪಾಪಂ ಯಸ್ಮಿನ್ನ ವಿದ್ಯತೇ|

12290025c ದ್ವಿತೀಯಂ ಕರ್ಮ ವಿಜ್ಞಾಯ ನೃಪತೇ ವಿಷಯೈಷಿಣಾಮ್||

12290026a ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನಾತ್ಮನಿ ಸಂಶ್ರಿತಾನ್⁷⁷⁵||

ದೇಹ, ಬುದ್ಧಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ದೇಹವು - ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪಂಚಪ್ರಾಣಯುಕ್ತವಾದ ಹದಿನಾರು ಗುಣಗುಳ್ಳೆಳ್ಳಿದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ನೃಪತೇ! ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಚೇತನಗಳು ದೇಹವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದನ್ನೂ, ಪಾಪರಹಿತ ಏಕಮಾತ್ರ ಆತ್ಮನು ಹೃದಯಕಮಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಸಾಂಖ್ಯರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ವಿಷಯಸುಖೈಷಿಗಳ ಕರ್ಮಗಳು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅತಿರಿಕ್ತವಾಗಿವೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವು ಎರಡನೆಯ ತತ್ತ್ವ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನೂ ಸಾಂಖ್ಯರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವವೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290026c ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಸಮಾನಂ ಚ ವ್ಯಾನೋದಾನೌ ಚ ತತ್ತ್ವ ತಃ||

12290027a ಅವಾಕ್ಚೈವಾನಿಲಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪ್ರವಹಂ ಚಾನಿಲಂ ಪುನಃ|

12290027c ಸಪ್ತ ವಾತಾಂಸ್ತಥಾ ಶೇಷಾನ್ಸಪ್ತಥಾ ವಿಧಿವತ್ಪುನಃ||

ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ಸಮಾನ, ವ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಉದಾನ ಎಂಬ ಐದು ವಾಯುಗಳನ್ನೂ, ಆರನೆಯದಾದ ಅಧೋವಾಯುವನ್ನೂ, ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿರುವ ಪ್ರವಹ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಏಳನೇ

⁷⁷⁵ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ದುರ್ಲಭತ್ವಂ ಚ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾಯ ಶ್ರುತಿಪೂರ್ವಕಮ್|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ವಾಯುವನ್ನೂ, ತತ್ತ್ವ ತಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಈ ಏಳು ವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಏಳೇಳು ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ನಲ್ವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಪ್ರಕಾರದ ವಾಯುಗಳಿವೆಯೆಂದು ಸಾಂಖ್ಯರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290028a ಪ್ರಜಾಪತೀನೃಷೀಂಶ್ಚೈವ ಮಾರ್ಗಾಂಶ್ಚ ಸುಬಹೂನ್ವರಾನ್|

12290028c ಸಪ್ತರ್ಷೀಂಶ್ಚ ಬಹೂನ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ರಾಜರ್ಷೀಂಶ್ಚ ಪರಂತಪ||

12290029a ಸುರರ್ಷೀನ್ಮಹತಶ್ಚಾನ್ಯಾನ್ಮಹರ್ಷೀನ್ಸೂರ್ಯಸಂನಿಭಾನ್|

ಹೀಗೆಯೇ ಅವರು ಅನೇಕ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳನ್ನೂ, ಋಷಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಸೇರುವ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

ಪರಂತಪ! ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳನ್ನೂ, ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ರಾಜರ್ಷಿಗಳನ್ನೂ, ದೇವರ್ಷಿಗಳನ್ನೂ, ಸೂರ್ಯಸದೃಶ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290029c ಐಶ್ವರ್ಯಾಚ್ಚ್ಯಾವಿತಾನ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ನೃಪ||

12290030a ಮಹತಾಂ ಭೂತಸಂಘಾನಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಾಶಂ ಚ ಪಾರ್ಥಿವ|

12290030c ಗತಿಂ ಚಾಪ್ಯಶುಭಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನೃಪತೇ ಪಾಪಕರ್ಮಣಾಮ್||

12290031a ವೈತರಣ್ಯಾಂ ಚ ಯದ್ಧುಃಖಂ ಪತಿತಾನಾಂ ಯಮಕ್ಷಯೇ|

ಅಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋದವರೆಲ್ಲರೂ ದೀರ್ಘ ಕಾಲಾನಂತರ ಅಲ್ಲಿನ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟರಾದುದನ್ನೂ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳು ನೋಡಿದರು. ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಭೂತಸಂಘಗಳೂ ಒಮ್ಮೆ ಸಂಪೂರ್ಣನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದರು.

ಪಾಪಕರ್ಮಿಗಳು ಹೊಂದುವ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನೂ

ವೈತರಣೀನದಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಅನುಭವಿಸುವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ
ಸಾಂಖ್ಯರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290031c ಯೋನೀಷು ಚ ವಿಚಿತ್ರಾಸು ಸಂಸಾರಾನಶುಭಾಂಸ್ತಥಾ||

12290032a ಜಠರೇ ಚಾಶುಭೇ ವಾಸಂ ಶೋಣಿತೋದಕಭಾಜನೇ|

12290032c ಶ್ಲೇಷ್ಮಮೂತ್ರಪುರೀಷೇ ಚ ತೀವ್ರಗಂಧಸಮನ್ವಿತೇ||

12290033a ಶುಕ್ರಶೋಣಿತಸಂಘಾತೇ ಮಜ್ಜಾಸ್ನಾಯುಪರಿಗ್ರಹೇ|

12290033c ಸಿರಾಶತಸಮಾಕೀರ್ಣೇ ನವದ್ವಾರೇ ಪುರೇಽಶುಚೌ||

12290034a ವಿಜ್ಞಾಯಾಹಿತಮಾತ್ಮಾನಂ ಯೋಗಾಂಶ್ಚ ವಿವಿಧಾನ್ಮುಪ|

ಜೀವರು ವಿಚಿತ್ರಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಳೆದು ಅಶುಭ ಸಂಸಾರಗಳನ್ನು
ಸೇರುವರೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಜೀವನು ಕಫ-ಮೂತ್ರ-
ಪುರೀಷಯುಕ್ತ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಾಸನಾಯುಕ್ತ ರೇತೋರಕ್ತಗಳ
ಸಮಾವೇಶವಿರುವ ಮತ್ತು ಮಜ್ಜೆ-ಸ್ನಾಯುಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಿರುವ,
ನೂರಾರು ನರಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ, ಒಂಭತ್ತು ಬಾಗಿಲುಗಳುಳ್ಳ,
ಅಶುಚಿಯಾದ ಶರೀರವೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಮೂತ್ರಕ್ಕೂ
ಪಾತ್ರೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಅಪವಿತ್ರವಾದ ಗರ್ಭಾಶಯದಲ್ಲಿ
ವಾಸಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದೆನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜೀವನಿಗೆ
ಪರಮ ಹಿತಸ್ವರೂಪ ಆತ್ಮನನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು
ಬೇಕಾದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290034c ತಾಮಸಾನಾಂ ಚ ಜಂತೂನಾಂ ರಮಣೀಯಾವೃತಾತ್ಮನಾಮ್||

12290035a ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾನಾಂ ಚ ಜಂತೂನಾಂ ಕುಸ್ತಿತಂ ಭರತರ್ಷಭ|

12290035c ಗರ್ಹಿತಂ ಮಹತಾಮರ್ಥೇ ಸಾಂಖ್ಯಾನಾಂ ವಿದಿತಾತ್ಮನಾಮ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳು ತಾಮಸ, ರಾಜಸ ಮತ್ತು ಸಾತ್ವಿಕ ಜಂತುಗಳ ಮೋಕ್ಷವಿರೋಧಿ ಮತ್ತು ಕುತ್ಸಿತ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290036a ಉಪಪ್ಲವಾಂಸ್ತಥಾ ಘೋರಾನ್ ಶಶಿನಸ್ತೇಜಸಸ್ತಥಾ|

12290036c ತಾರಾಣಾಂ ಪತನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಂ ಚ ಪರ್ಯಯಮ್||

12290037a ದ್ವಂದ್ವಾನಾಂ ವಿಪ್ರಯೋಗಂ ಚ ವಿಜ್ಞಾಯ ಕೃಪಣಂ ನೃಪ|

ನೃಪ! ಘೋರ ಉತ್ಪಾತಗಳು, ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯ ಗ್ರಹಣಗಳು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಬೀಳುವುದು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ವಕ್ರಗತಿ, ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರ ದುಃಖಕರ ವಿಯೋಗ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290037c ಅನ್ಯೋನ್ಯಭಕ್ಷಣಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೂತಾನಾಮಪಿ ಚಾಶುಭಮ್||

12290038a ಬಾಲ್ಯೇ ಮೋಹಂ ಚ ವಿಜ್ಞಾಯ ಕ್ಷಯಂ ದೇಹಸ್ಯ ಚಾಶುಭಮ್|

12290038c ರಾಗೇ ಮೋಹೇ ಚ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕ್ವ ಚಿತ್ಸತ್ತ್ವಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಮ್||

12290039a ಸಹಸ್ರೇಷು ನರಃ ಕಶ್ಚಿನ್ಮೋಕ್ಷಬುದ್ಧಿಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ|

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರು ಭಕ್ಷಿಸುವ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೋಹವಶರಾಗಿದ್ದು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಹವು ಕ್ಷಯವಾಗುವ ಆ ಅಶುಭವನ್ನೂ ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ರಾಗ-ಮೋಹಗಳೆರಡೂ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ತುಂಬಿರಲು, ಯಾವುದೋ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸತ್ತವು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನೂ, ಸಹಸ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಮೋಕ್ಷಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವರು ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290039c ದುರ್ಲಭತ್ವಂ ಚ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾಯ ಶ್ರುತಿಪೂರ್ವಕಮ್||

12290040a ಬಹುಮಾನಮಲಭ್ಧೇಷು ಲಭ್ಧೇ ಮಧ್ಯಸ್ಥತಾಂ ಪುನಃ|

ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕದೇ ಇರುವ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ
ಆದರವಿರುವುದನ್ನೂ ಸಿಕ್ಕಿದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಔದಾಸೀನ್ಯವಿರುವುದನ್ನೂ
ಕಂಡು ಕೊಂಡರು. ವೇದಗಳ ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷವು
ದುರ್ಲಭವೆನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಅಂತಹ ದುರ್ಲಭ ಮೋಕ್ಷದ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಂಖ್ಯರು ಹೊಂದಿದರು.

12290040c ವಿಷಯಾಣಾಂ ಚ ದೌರಾತ್ಮ್ಯಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ನೃಪತೇ ಪುನಃ||

12290041a ಗತಾಸೂನಾಂ ಚ ಕೌಂತೇಯ ದೇಹಾನ್ದ್ವಷ್ಟ್ವಾ ತಥಾಶುಭಾನ್|

12290041c ವಾಸಂ ಕುಲೇಷು ಜಂತೂನಾಂ ದುಃಖಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ಭಾರತ||

ವಿಷಯಗಳು (ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ-ರಸ-ಗಂಧಾದಿಗಳು) ದುಷ್ಟವಾದವು
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರಿತರು. ಪ್ರಾಣಗಳು ಬಿಟ್ಟವರ ದೇಹಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ
ಅವು ಅಶುಭವಾದವುಗಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದರು. ಭಾರತ !
ಜಂತುಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ತಾಳುವುದೇ ದುಃಖಕರ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290042a ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನಾನಾಂ ಗತಿಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪತಿತಾನಾಂ ಸುದಾರುಣಾಮ್|

12290042c ಸುರಾಪಾನೇ ಚ ಸಕ್ತಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ದುರಾತ್ಮನಾಮ್|

12290042e ಗುರುದಾರಪ್ರಸಕ್ತಾನಾಂ ಗತಿಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ಚಾಶುಭಾಮ್||

ಪತಿತ ಬ್ರಹ್ಮಘಾತಿಗಳಿಗೆ ಸುದಾರುಣ ದುರ್ಗತಿಯುಂಟಾಗುವುದೆಂದು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಸುರಾಪಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ದುರಾತ್ಮ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಮತ್ತು ಗುರುಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವವರಿಗೆ

ದೊರಕುವ ಅಶುಭ ಗತಿಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

12290043a ಜನನೀಷು ಚ ವರ್ತಂತೇ ಯೇ ನ ಸಮ್ಯಗ್ಯುಧಿಷ್ಠಿರ|

12290043c ಸದೇವಕೇಷು ಲೋಕೇಷು ಯೇ ನ ವರ್ತಂತಿ ಮಾನವಾಃ||

12290044a ತೇನ ಜ್ಞಾನೇನ ವಿಜ್ಞಾಯ ಗತಿಂ ಚಾಶುಭಕರ್ಮಣಾಮ್|

12290044c ತಿಯ್ರಗ್ಯೋನಿಗತಾನಾಂ ಚ ವಿಜ್ಞಾಯ ಗತಯಃ ಪೃಥಕ್||

ಜನನಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವ, ದೇವತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವ, ಮತ್ತು ಲೋಕದ ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಗಾಗುವ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನೂ, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ತಿಯ್ರಗ್ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ವಿಭಿನ್ನ ಗತಿಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಾಂಖ್ಯರು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದರು.

12290045a ವೇದವಾದಾಂಸ್ತಥಾ ಚಿತ್ರಾನ್ಯತೂನಾಂ ಪರ್ಯಯಾಂಸ್ತಥಾ|

12290045c ಕ್ಷಯಂ ಸಂವತ್ಸರಾಣಾಂ ಚ ಮಾಸಾನಾಂ ಪ್ರಕ್ಷಯಂ ತಥಾ||

12290046a ಪಕ್ಷಕ್ಷಯಂ ತಥಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದಿವಸಾನಾಂ ಚ ಸಂಕ್ಷಯಮ್|

12290046c ಕ್ಷಯಂ ವೃದ್ಧಿಂ ಚ ಚಂದ್ರಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಸ್ತಥಾ||

12290047a ವೃದ್ಧಿಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಮುದ್ರಾಣಾಂ ಕ್ಷಯಂ ತೇಷಾಂ ತಥಾ ಪುನಃ|

12290047c ಕ್ಷಯಂ ಧನಾನಾಂ ಚ ತಥಾ ಪುನರ್ವೃದ್ಧಿಂ ತಥೈವ ಚ||

ವಿಚಿತ್ರ ವೇದವಾದಗಳನ್ನೂ, ಋತುಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನೂ,

ಸಂವತ್ಸರಗಳು-ಮಾಸಗಳು-ಪಕ್ಷಗಳು-ದಿವಸಗಳು

ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಚಂದ್ರನ ವೃದ್ಧಿ-ಕ್ಷಯಗಳನ್ನೂ,

ಸಮುದ್ರಗಳ ವೃದ್ಧಿ-ಕ್ಷಯಗಳನ್ನೂ, ಐಶ್ವರ್ಯಗಳ ವೃದ್ಧಿ-ಕ್ಷಯಗಳನ್ನೂ,

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿ ಇವುಗಳ್ಯಾವುವೂ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಂಖ್ಯರು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನೇ
ಅವಲಂಬಿಸಿದರು.

- 12290048a ಸಂಯೋಗಾನಾಂ ಕ್ಷಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯುಗಾನಾಂ ಚ ವಿಶೇಷತಃ|
12290048c ಕ್ಷಯಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶೈಲಾನಾಂ ಕ್ಷಯಂ ಚ ಸರಿತಾಂ ತಥಾ||
12290049a ವರ್ಣಾನಾಂ ಚ ಕ್ಷಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕ್ಷಯಾಂತಂ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ|
12290049c ಜರಾಮೃತ್ಯುಂ ತಥಾ ಜನ್ಮ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದುಃಖಾನಿ ಚೈವ ಹ||

ಬಂಧು-ಮಿತ್ರಾದಿಗಳ ಸಂಯೋಗಗಳೂ, ಕೃತ-ತ್ರೇತಾದಿ ಯುಗಗಳೂ
ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕ್ಷಯಿಸುವುದನ್ನೂ, ಪರ್ವತಗಳು ಕ್ಷಯಿಸುವುದನ್ನೂ,
ನದಿಗಳು ಕ್ಷಯಿಸುವುದನ್ನೂ, ವರ್ಣಗಳು ಕ್ಷಯಿಸುವುದನ್ನೂ, ಮುಪ್ಪು-
ಮೃತ್ಯು ಮತ್ತು ಜನ್ಮಗಳು ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ದುಃಖಕರ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ
ಪುನಃ ಪುನಃ ನೋಡಿ ಸಾಂಖ್ಯರು ಶಾಶ್ವತವೂ ಸನಾತನವೂ ಆದ
ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರು.

- 12290050a ದೇಹದೋಷಾಂಸ್ತಥಾ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತೇಷಾಂ ದುಃಖಂ ಚ ತತ್ತ್ವತಃ|
12290050c ದೇಹವಿಕ್ಲವತಾಂ ಚೈವ ಸಮ್ಯಗ್ವಿಜ್ಞಾಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳನ್ನೂ, ದೇಹವು
ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ, ಶರೀರದ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯನ್ನೂ
ತತ್ತ್ವತಃ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಾಂಖ್ಯರು ದೇಹಾಭಿಮಾನವನ್ನೇ
ತೊರೆದರು.

- 12290051a ಆತ್ಮದೋಷಾಂಶ್ಚ ವಿಜ್ಞಾಯ ಸರ್ವಾನಾತ್ಮನಿ ಸಂಶ್ರಿತಾನ್||
12290051c ಸ್ವದೇಹಾದುತ್ಥಿತಾನ್ಗಂಧಾಂಸ್ತಥಾ ವಿಜ್ಞಾಯ ಚಾಶುಭಾನ್||

ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳನ್ನೂ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಹೊಂದಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ದೇಹದಿಂದಲೇ ಹೊರಬರುವ ದುರ್ಗಂಧವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಾಂಖ್ಯರು ದೇಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತರಾದರು.”

12290052 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12290052a ಕಾನ್ ಸ್ವಗಾತ್ರೋದ್ಭವಾನ್ದೋಷಾನ್ ಪಶ್ಯಸ್ಯಮಿತವಿಕ್ರಮ|

12290052c ಏತನ್ಮೈ ಸಂಶಯಂ ಕೃತ್ಸುಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಮಿತವಿಕ್ರಮ ! ದೇಹದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ದೋಷಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನೀನು ಗಮನಿಸಿರುವೆ? ಈ ಸಂಶಯವು ನನಗುಂಟಾಗಿದೆ. ಇದರ ಕುರಿತು ತತ್ತ್ವ ತಃ ಹೇಳಬೇಕು.”

12290053 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12290053a ಪಂಚ ದೋಷಾನ್ ಪ್ರಭೋ ದೇಹೇ ಪ್ರವದಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

12290053c ಮಾರ್ಗಜ್ಞಾಃ ಕಾಪಿಲಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಾಃ ಶೃಣು ತಾನರಿಸೂದನ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಭೋ ! ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಕಪಿಲರೇ ಮೊದಲಾದ ಮನೀಷಿಣರು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಐದು ವಿಧವಾದ ದೋಷಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅರಿಸೂದನ ! ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

12290054a ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ಭಯಂ ನಿದ್ರಾ ಪಂಚಮಃ ಶ್ವಾಸ ಉಚ್ಯತೇ|

12290054c ಏತೇ ದೋಷಾಃ ಶರೀರೇಷು ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಮ್||

ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಭಯ, ನಿದ್ರಾ ಮತ್ತು ಐದನೆಯದು ಶ್ವಾಸ. ಇವು ಸರ್ವದೇಹಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದೋಷಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12290055a ಚಿಂದಂತಿ ಕ್ಷಮಯಾ ಕ್ರೋಧಂ ಕಾಮಂ ಸಂಕಲ್ಪವರ್ಜನಾತ್|

12290055c ಸತ್ತ್ವ ಸಂಶೀಲನಾನ್ನಿದ್ರಾಮಪ್ರಮಾದಾದ್ಭಯಂ ತಥಾ|

12290055e ಚಿಂದಂತಿ ಪಂಚಮಂ ಶ್ವಾಸಂ ಲಘ್ವಾಹಾರತಯಾ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳು ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ಕ್ರೋಧವನ್ನೂ,
ಸಂಕಲ್ಪವರ್ಜನೆಯಿಂದ ಕಾಮವನ್ನೂ, ಸತ್ತ್ವ ಸಂಶೀಲತೆಯಿಂದ
ನಿದ್ರೆಯನ್ನೂ, ಅಪ್ರಮತ್ತತೆಯಿಂದ ಭಯವನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಲಘು
ಆಹಾರದಿಂದ ಐದನೆಯ ಶ್ವಾಸವನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

12290056a ಗುಣಾನುಣಶತೈರ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದೋಷಾನ್ದೋಷಶತೈರಪಿ|

12290056c ಹೇತೂನ್ ಹೇತುಶತೈಶ್ಚಿತ್ರೈಶ್ಚಿತ್ರಾನ್ವಿಜ್ಞಾಯ ತತ್ತ್ವ ತಃ||

12290057a ಅಪಾಂ ಘನೋಪಮಂ ಲೋಕಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಾಯಾಶತೈರ್ವೃತಮ್||

12290057c ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಪ್ರತೀಕಾಶಂ ನಲಸಾರಮನರ್ಥಕಮ್||

12290058a ತಮಃ ಶ್ವಭ್ರನಿಭಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವರ್ಷಬುದ್ಬದಸಂನಿಭಮ್||

12290058c ನಾಶಪ್ರಾಯಂ ಸುಖಾದ್ಧೀನಂ ನಾಶೋತ್ತರಮಭಾವಗಮ್||

12290058e ರಜಸ್ತಮಸಿ ಸಂಮಗ್ನಂ ಪಂಕೇ ದ್ವಿಪಮಿವಾವಶಮ್||

12290059a ಸಾಂಖ್ಯಾ ರಾಜನ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಾಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ಪ್ರಜಾಕೃತಮ್||

12290059c ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯೇನ ಸಾಂಖ್ಯೇನ ವ್ಯಾಪಿನಾ ಮಹತಾ ನೃಪ||

12290060a ರಾಜಸಾನಶುಭಾನ್ಗಂಧಾಂಸ್ತಾಮಸಾಂಶ್ಚ ತಥಾವಿಧಾನ್||

12290060c ಪುಣ್ಯಾಂಶ್ಚ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾನ್ಗಂಧಾನ್ ಸ್ಪರ್ಶಜಾನ್ದೇಹಸಂಶ್ರಿತಾನ್||

12290060e ಚಿತ್ತಾ ಶು ಜ್ಞಾನಶಸ್ತ್ರೇಣ ತಪೋದಂಡೇನ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ರಾಜನ್! ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳು ನೂರು ಪ್ರಕಾರದ
ಗುಣಗಳಿಂದ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ನೂರು ಪ್ರಕಾರದ ದೋಷಗಳಿಂದ
ದೋಷಗಳನ್ನೂ, ನೂರು ಪ್ರಕಾರದ ವಿಚಿತ್ರಕಾರಣಗಳಿಂದ ವಿಚಿತ್ರ
ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಈ ಲೋಕವು

ನೀರಿನ ನೋರೆಯಂತೆ ನಶ್ವರ. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ನೂರಾರು
ಮಾಯೆಗಳಿಂದ ಇದು ಆವೃತವಾಗಿದೆ. ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಿತ್ರದಂತೆ
ನೋಟಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಲಾಳದ ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ
ಸಾರಹೀನವಾದುದು. ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ
ಹಗೇವಿನಂತಿದೆ. ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಮಳೆಯ ನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆಗಳಂತೆ
ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದುದು. ಸುಖದಿಂದ ವಿಹೀನವಾದುದು.
ಅಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದು. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವೇ ಆಗುವಂಥಹುದು. ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ
ಹುದುಗಿಕೊಂಡ ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಆನೆಯಂತೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು
ರಜಸ್ತಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿರುವುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಾಂಖ್ಯರು
ತಮ್ಮ ಯೋಗದಿಂದ ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಸಂತಾನವೇ
ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ, ತಪಸ್ಸೆಂಬ
ದಂಡದಿಂದಲೂ, ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಶಸ್ತ್ರದಿಂದಲೂ ಅಶುಭ ರಾಜಸ-
ತಾಮಸ ಗಂಧಗಳನ್ನೂ, ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪಕ ಶುಭ ಸಾತ್ವಿಕ ಗಂಧಗಳನ್ನೂ,
ದೇಹವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಸ್ಪರ್ಶವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ
ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿದರು.

- 12290061a ತತೋ ದುಃಖೋದಕಂ ಘೋರಂ ಚಿಂತಾಶೋಕಮಹಾಹ್ರದಮ್|
- 12290061c ವ್ಯಾಧಿಮೃತ್ಯುಮಹಾಗ್ರಾಹಂ ಮಹಾಭಯಮಹೋರಗಮ್||
- 12290062a ತಮಃಕೂರ್ಮಂ ರಜೋಮೀನಂ ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಸಂತರಂತ್ಯುತ|
- 12290062c ಸ್ನೇಹಪಂಕಂ ಜರಾದುರ್ಗಂ ಸ್ಪರ್ಶದ್ವೀಪಮರಿಂದಮ||
- 12290063a ಕರ್ಮಾ ಗಾಧಂ ಸತ್ಯತೀರಂ ಸ್ಥಿತವ್ರತಮಿದಂ ನೃಪ|
- 12290063c ಹಿಂಸಾಶೀಘ್ರಮಹಾವೇಗಂ ನಾನಾರಸಮಹಾಕರಮ್||
- 12290064a ನಾನಾಪ್ರೀತಿಮಹಾರತ್ನಂ ದುಃಖಜ್ವರಸಮೀರಣಮ್|

- 12290064c ಶೋಕತ್ಯಷ್ಟಾಮಹಾವರ್ತಂ ತೀಕ್ಷ್ಣವ್ಯಾಧಿಮಹಾಗಜಮ್||
- 12290065a ಅಸ್ಥಿಸಂಘಾತಸಂಘಾಟಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಫೇನಮರಿಂದಮ|
- 12290065c ದಾನಮುಕ್ತಾಕರಂ ಭೀಮಂ ಶೋಣಿತಹ್ರದವಿದ್ರುಮಮ್||
- 12290066a ಹಸಿತೋತ್ಪ್ರಷ್ಟನಿಘೋಷಂ ನಾನಾಜ್ಞಾನಸುದುಸ್ತರಮ್|
- 12290066c ರೋದನಾಶ್ರುಮಲಕ್ಷಾರಂ ಸಂಗತ್ಯಾಗಪರಾಯಣಮ್||
- 12290067a ಪುನರಾಜನ್ಮಲೋಕೌಘಂ ಪುತ್ರಬಾಂಧವಪತ್ತನಮ್|
- 12290067c ಅಹಿಂಸಾಸತ್ಯಮರ್ಯಾದಂ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಹೋರ್ಮಿಣಮ್||
- 12290068a ವೇದಾಂತಗಮನದ್ವೀಪಂ ಸರ್ವಭೂತದಯೋದಧಿಮ್|
- 12290068c ಮೋಕ್ಷದುಷ್ಟಾಪವಿಷಯಂ ವಡವಾಮುಖಿಸಾಗರಮ್||
- 12290069a ತರಂತಿ ಮುನಯಃ ಸಿದ್ಧಾ ಜ್ಞಾನಯೋಗೇನ ಭಾರತ|
- 12290069c ತೀರ್ತ್ವಾ ಚ ದುಸ್ತರಂ ಜನ್ಮ ವಿಶಂತಿ ವಿಮಲಂ ನಭಃ||

ಜ್ಞಾನಯೋಗಿಗಳು ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ನೌಕೆಯ ಮೂಲಕ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಈ ಘೋರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ನಿರ್ಮಲ ಹೃದಯಾಕಾಶವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸಾರಸಾಗರವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ದುಃಖವೆಂಬುದೇ ಸಂಸಾರಸಾಗರದ ನೀರು. ಆ ಸಾಗರವು ಅತಿಘೋರವು. ಚಿಂತಾಶೋಕಗಳೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಡುವುಗಳು ಆ ಸಾಗರದಲ್ಲಿವೆ. ವ್ಯಾಧಿ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುಗಳೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮೊಸಳೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಮಹಾಭಯವೆಂಬ ಮಹಾಸರ್ಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ತಮೋಗುಣವು ಆ ಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವ ಆಮೆ. ಅಂತಹ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆಂಬ ನೌಕೆಯನ್ನೇರಿ ದಾಟುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ನೇಹವು ಆ ಘೋರ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಸರು. ಮುಷ್ಟು ಅದರ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ದುರ್ಗ. ಜ್ಞಾನವು ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ದ್ವೀಪ. ಕರ್ಮವೆಂಬುದು ಆ ಸಾಗರದ ಅಗಾಧವಾದ ಆಳ. ಸತ್ಯವು ಅದರ ತೀರ. ವ್ರತ-ನಿಯಮಾದಿಗಳು ಆ ಸಾಗರದ ಸ್ಥಿರತೆ. ಹಿಂಸೆಯು ಆ ಸಾಗರದ ಮಹಾವೇಗ. ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ವಿಷಯರಸಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಆ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಗಳೆಂಬ ರತ್ನಗಳಿವೆ. ದುಃಖ ಸಂತಾಪಗಳು ಸಾಗರದ ಮೇಲೆ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯಾಗಿದೆ.

ಶೋಕ ಮತ್ತು ತೃಷ್ಣೆಗಳು ಇದರ ಸುಳಿಗಳು. ತೀಕ್ಷ್ಣವ್ಯಾಧಿಗಳು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಆನೆಗಳು. ಮೂಳೆಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಅದರ ತಳಭಾಗವು ಸಂಘಟಿತವಾಗಿದೆ. ಶ್ಲೇಷ್ಮವೇ ಇದರ ನೊರೆ. ದಾನವೇ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಮುತ್ತಿನ ರಾಶಿ. ರಕ್ತವೇ ಹವಳದ ರಾಶಿ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಟ್ಟಹಾಸಗಳೇ ಸಂಸಾರಸಾಗರದ ಭೋರ್ಗರೆತ. ನಾನಾ ವಿಧದ ಅಜ್ಞಾನಗಳೇ ಅದನ್ನು ದಾಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಣ್ಣೀರೇ ಆ ಸಾಗರದ ಮಲಿನ ಉಪ್ಪು ನೀರು. ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಗಳ ತ್ಯಾಗವೇ ಆ ಸಾಗರದ ಕುರಿತಾದ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಲ್ಲದು. ಪುತ್ರ-ಕಳತ್ರಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿರುವ ಜಿಗಣೆಗಳು. ಮಿತ್ರರು ಮತ್ತು ಬಂಧುಗಳು ಸಾಗರತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪಟ್ಟಣಗಳು. ಈ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಅಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಗಳೇ ಮೇರೆಗಳು. ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವೇ ಇದರ ಅಲೆಗಳು. ವೇದಾಂತ ಜ್ಞಾನವೇ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ದ್ವೀಪ. ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ದಯಾಭಾವವೇ ಇದರ ಜಲರಾಶಿ. ಮೋಕ್ಷವು ಸಂಸಾರಸಾಗರಕ್ಕೆ ದುರ್ಲಭ ವಿಷಯವು. ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ ಸಂತಾಪಗಳು ಈ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ವಡವಾನಲವು.

ಅಂತಹ ಭವಸಾಗರವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಯತಿಗಳು ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ನೌಕೆಯಿಂದ ದಾಟುತ್ತಾರೆ. ಅತಿದುಸ್ತರವಾದ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ ನಿರ್ಮಲ ಹೃದಯಾಕಾಶವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

12290070a ತತಸ್ತಾನ್ಸುಕೃತೀನ್ಸಾಂಖ್ಯಾನ್ಸೂರ್ಯೋ ವಹತಿ ರಶ್ಮಿಭಿಃ|

12290070c ಪದ್ಮತಂತುವದಾವಿಶ್ಯ ಪ್ರವಹನ್ವಿಷಯಾನ್ಘಪ||

ನೃಪ! ಕಮಲದ ದಂಟಿನ ಮೂಲಕ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೀರಲ್ಪಟ್ಟ ನೀರು ಬಾಯಿಯನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಆತ್ಮನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಸೂರ್ಯನು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸುಕೃತಿ ಸಾಂಖ್ಯರನ್ನು ತನ್ನ ನಾಡಿಗಳ ಮೂಲಕ ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.

12290071a ತತ್ರ ತಾನ್ ಪ್ರವಹೋ ವಾಯುಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ಭಾರತ|

12290071c ವೀತರಾಗಾನ್ಯತೀನ್ಸಿದ್ಧಾನ್ವೀರ್ಯಯುಕ್ತಾಂಸ್ತಪೋಧನಾನ್||

ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹ ಎಂಬ ವಾಯುವು ವೀತರಾಗರಾದ ಮತ್ತು ವೀರ್ಯಯುಕ್ತರಾದ ಸಿದ್ಧ ತಪೋಧನರನ್ನು ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ.

12290072a ಸೂಕ್ಷ್ಮಃ ಶೀತಃ ಸುಗಂಧೀ ಚ ಸುಖಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ಭಾರತ|

12290072c ಸಪ್ತಾನಾಂ ಮರುತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಲೋಕಾನ್ಗಚ್ಛತಿ ಯಃ ಶುಭಾನ್|

12290072e ಸ ತಾನ್ವಹತಿ ಕೌಂತೇಯ ನಭಸಃ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಭಾರತ! ಕೌಂತೇಯ! ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಶೀತಲ, ಸುಗಂಧೀ, ಸುಖಸ್ಪರ್ಶ ಏಳು ವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಪ್ರವಹವು ಅವರನ್ನು ಶುಭವೂ ನಿರ್ಮಲವೂ ಪರಮ ಗತಿ ಹೃದಯಾಕಾಶಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

- 12290073a ನಭೋ ವಹತಿ ಲೋಕೇಶ ರಜಸಃ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್|
- 12290073c ರಜೋ ವಹತಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸತ್ತ್ವ ಸ್ಯ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||
- 12290074a ಸತ್ತ್ವಂ ವಹತಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ್ವರಂ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್|
- 12290074c ಪ್ರಭುರ್ವಹತಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ||
- 12290075a ಪರಮಾತ್ಮಾನಮಾಸಾದ್ಯ ತದ್ಭೂತಾಯತನಾಮಲಾಃ|
- 12290075c ಅಮೃತತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪಂತೇ ನ ನಿವರ್ತಂತಿ ಚಾಭಿಭೋ|
- 12290075e ಪರಮಾ ಸಾ ಗತಿಃ ಪಾರ್ಥ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

ವಿಭೋ ! ರಾಜೇಂದ್ರ ! ತಮೋರೂಪದ ಹೃದಯಾಕಾಶವು
ಸಾಂಖ್ಯೋಗಿಯನ್ನು ರಜೋಗುಣದ ಪರಮ ಗತಿಗೆ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಬಳಿಕ ರಜೋಗುಣವು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದ ಪರಮ ಗತಿಗೆ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ್ವವು ಅವರನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಭು ನಾರಾಯಣನ
ಬಳಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಶುದ್ಧಾತ್ಮ ನಾರಾಯಣನು ತಾನಾಗಿಯೇ
ಅವರನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿದ
ಆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸಾಂಖ್ಯೋಗಿಗಳು ಅಮೃತಭಾವಸಂಪನ್ನರಾಗಿ
ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ.”

- 12290076 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|
- 12290076a ಸ್ಥಾನಮುತ್ತಮಮಾಸಾದ್ಯ ಭಗವಂತಂ ಸ್ಥಿರವ್ರತಾಃ|
- 12290076c ಆಜನ್ಮ ಮರಣಂ ವಾ ತೇ ಸ್ಮರಂತ್ಯುತ ನ ವಾನಘ||
- 12290077a ಯದತ್ರ ತಥ್ಯಂ ತನ್ಮೇ ತ್ವಂ ಯಥಾವದ್ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ|
- 12290077c ತ್ವದೃತೇ ಮಾನವಂ ನಾನ್ಯಂ ಪ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹಾಮಿ ಕೌರವ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಘ ! ಕೌರವ ! ಸ್ಥಿರವ್ರತರಾದ

ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳು ಭಗವಂತನ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಲುಪಿದ ನಂತರ ಆಜನ್ಮ ಮರಣ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯೇ? ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಥ್ಯವಾದುದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲೂ ನಾನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಲಾರೆನು.”

12290078a ಮೋಕ್ಷದೋಷೋ ಮಹಾನೇಷ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಂ ಗತಾನ್ಯಷೀನ್|

12290078c ಯದಿ ತತ್ರೈವ ವಿಜ್ಞಾನೇ ವರ್ತಂತೇ ಯತಯಃ ಪರೇ||

12290079a ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಂ ಧರ್ಮಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಪರಮಂ ನೃಪ|

12290079c ಮಗ್ನಸ್ಯ ಹಿ ಪರೇ ಜ್ಞಾನೇ ಕಿಂ ನು ದುಃಖಿತರಂ ಭವೇತ್||

ನೃಪ! ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ನಂತರವೂ ಯತಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದೆಂದಾದರೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಆ ಋಷಿಗಳ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ದೋಷವಿದೆಯೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಸ್ಮರಣೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಇರುವುದು ಎಂದಾದರೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಯುಕ್ತವಾದ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವು ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜ್ಞಾನ ಅರ್ಥಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಮರಣೆಯಿರುತ್ತದೆ ಎಂದಾದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದುಃಖಿತರವಾದುದು ಬೇರೆ ಏನಿದೆ?”

12290080 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12290080a ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ತ್ವಯಾ ತಾತ ಪ್ರಶ್ನಃ ಪೃಷ್ಠಃ ಸುಸಂಕಟಃ|

12290080c ಬುದ್ಧಾನಾಮಪಿ ಸಂಮೋಹಃ ಪ್ರಶ್ನೇಽಸ್ಮಿನ್ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಅಯ್ಯಾ! ಭರತರ್ಷಭ! ಉತ್ತರಿಸಲು ಬಹಳ ಜಟಿಲವಾದ ಆದರೆ ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ನೀನು ಕೇಳಿರುವೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಸಂಭ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯವಿದೆ.

12290080E ಅತ್ರಾಪಿ ತತ್ತ್ವಂ ಪರಮಂ ಶೃಣು ಸಮ್ಯಜ್ಮಯೇರಿತಮ್|

12290081a ಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಪರಮಾ ಯತ್ರ ಕಾಪಿಲಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

ಆದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಪರಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕೇಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ ಕಪಿಲನ ಪರಮ ಬುದ್ಧಿಯೂ ನೆಲೆಸಿದೆ.

12290081c ಇಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಪಿ ಬುದ್ಧ್ಯಂತೇ ಸ್ವದೇಹಂ ದೇಹಿನೋ ನೃಪ|

12290081E ಕಾರಣಾನ್ಯಾತ್ಮನಸ್ತಾನಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಃ ಪಶ್ಯತಿ ತೈಸ್ತು ಸಃ||

ನೃಪ! ದೇಹಧಾರಿಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆತ್ಮನು ತಮಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ಮನು ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

12290082a ಆತ್ಮನಾ ವಿಪ್ರಹೀಣಾನಿ ಕಾಷ್ಠಕುಡ್ಯಸಮಾನಿ ತು|

12290082c ವಿನಶ್ಯಂತಿ ನ ಸಂದೇಹಃ ಫೇನಾ ಇವ ಮಹಾರ್ಣವೇ||

ಮಹಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳ ಬಡಿತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನೊರೆಗಳು ವಿನಾಶಹೊಂದುವಂತೆ ಜೀವಾತ್ಮನಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಕೂಡ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಅಥವಾ ಗೋಡೆಗಳಂತಾಗಿ ವಿನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12290083a ಇಂದ್ರಿಯೈಃ ಸಹ ಸುಪ್ತಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ ಶತ್ರುತಾಪನ|

12290083c ಸೂಕ್ಷ್ಮಶ್ಚ ರತಿ ಸರ್ವತ್ರ ನಭಸೀವ ಸಮೀರಣಃ||

ಶತ್ರುತಾಪನ! ದೇಹಧಾರಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ
ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ವಾಯುವಿನಂತೆ ಸರ್ವತ್ರ
ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12290084a ಸ ಪಶ್ಯತಿ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಸ್ಪರ್ಶಾನ್ ಸ್ಪೃಶತಿ ಚಾಭಿಭೋ|

12290084c ಬುಧ್ಯಮಾನೋ ಯಥಾಪೂರ್ವಮಖಿಲೇನೇಹ ಭಾರತ||

ವಿಭೋ! ಭಾರತ! ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ
ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದಾದವುಗಳನ್ನು
ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮುಟ್ಟಬಹುದಾದವುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ
ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಜಾಗ್ರತ್ತಿನಂತೆಯೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.

12290085a ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಹ ಸರ್ವಾಣಿ ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಸ್ಥಾನೇ ಯಥಾವಿಧಿ|

12290085c ಅನೀಶತ್ವಾತ್ ಪ್ರಲೀಯಂತೇ ಸರ್ಪಾ ಹತವಿಷಾ ಇವ||

ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯು ಕಳೆದು ಸುಷುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಜೀವನು
ಪುರಿತತ್ ನಾಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಕಾರಣ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು
ಒಡೆಯನಿಲ್ಲದೇ ವಿಷಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸರ್ಪಗಳಂತೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ.

12290086a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ತು ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸ್ವಸ್ಥಾನೇಷ್ಟೇವ ಸರ್ವಶಃ|

12290086c ಆಕ್ರಮ್ಯ ಗತಯಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶ್ಚ ರತ್ಯಾತ್ಮಾ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ

ಜೀವಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗತಿಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

12290087a ಸತ್ತ್ವ ಸ್ವ ಚ ಗುಣಾನ್ ಕೃತ್ಸ್ಮಾ ನೃಜಸಶ್ಚ ಗುಣಾನ್ಪುನಃ|

12290087c ಗುಣಾಂಶ್ಚ ತಮಸಃ ಸರ್ವಾನ್ಗುಣಾನ್ಬುದ್ಧೇಶ್ಚ ಭಾರತ||

12290088a ಗುಣಾಂಶ್ಚ ಮನಸಸ್ತದ್ವನ್ನಭಸಶ್ಚ ಗುಣಾಂಸ್ತಥಾ|

12290088c ಗುಣಾನ್ವಾಯೋಶ್ಚ ಧರ್ಮಾತ್ಮಂಸ್ತೇಜಸಶ್ಚ ಗುಣಾನ್ಪುನಃ||

12290089a ಅಪಾಂ ಗುಣಾಂಸ್ತಥಾ ಪಾರ್ಥ ಪಾರ್ಥಿವಾಂಶ್ಚ ಗುಣಾನಪಿ|

12290089c ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಗುಣೈರ್ವ್ಯಾಪ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಸ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

12290090a ಆತ್ಮಾ ಚ ಯಾತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಕರ್ಮಣೀ ಚ ಶುಭಾಶುಭೇ|

12290090c ಶಿಷ್ಯಾ ಇವ ಮಹಾತ್ಮಾನಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ತಂ ವಿಭೋ||

12290091a ಪ್ರಕೃತಿಂ ಚಾಪ್ಯತಿಕ್ರಮ್ಯ ಗಚ್ಚತ್ಯಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಯಮ್|

12290091c ಪರಂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಾನಂ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಂ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಮ್||

ಭಾರತ ! ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ! ವಿಭೋ ! ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಮಗ್ರ
ಸತ್ತ್ವ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಸಮಗ್ರ ರಜೋಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಸಮಗ್ರ
ತಮೋಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಬುದ್ಧಿಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಮನಸ್ಸಿನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ,
ಆಕಾಶದ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ವಾಯುವಿನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ತೇಜಸ್ಸಿನ
ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ನೀರಿನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಭೂಮಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನೂ - ತನ್ನ
ಗುಣಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮನಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮತ್ತು
ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳೂ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.
ಯಾವಾಗ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಬಳಿಬಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು

ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನೋ ಆಗ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅತೀತವಾದ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವ
ಅವ್ಯಯ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರಮಾತ್ಮ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

12290092a ವಿಮುಕ್ತಃ ಪುಣ್ಯಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ತಮನಾಮಯಮ್||

12290092c ಪರಮಾತ್ಮಾನಮಗುಣಂ ನ ನಿವರ್ತತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಆ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಯು
ನಿರ್ಗುಣನೂ, ನಿರಾಕಾರನೂ, ಈತಿಬಾಧಾರಹಿತನೂ ಮತ್ತು
ನಾರಾಯಣ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ
ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ.

12290093a ಶಿಷ್ಟಂ ತ್ವತ್ರ ಮನಸ್ತಾತ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ಭಾರತ|

12290093c ಆಗಚ್ಚಂತಿ ಯಥಾಕಾಲಂ ಗುರೋಃ ಸಂದೇಶಕಾರಿಣಃ||

ಭಾರತ ! ಹೀಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಯ ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸೇರಿ
ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವನು
ಜೀವಿಸಿರುವವರೆಗೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು
ಯಥಾವತ್ತಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳು
ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರದೇ ಗುರುವಿನ ಆದೇಶವನ್ನು ಪಾಲನೆಮಾಡುವ
ಶಿಷ್ಯರಂತೆ ಆ ಯೋಗಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12290094a ಶಕ್ಯಂ ಚಾಲ್ಪೇನ ಕಾಲೇನ ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ಗುಣಾರ್ಥಿನಾ|

12290094c ಏವಂ ಯುಕ್ತೇನ ಕೌಂತೇಯ ಯುಕ್ತಜ್ಞಾನೇನ ಮೋಕ್ಷಿಣಾ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಹೀಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ
ಗುಣಾರ್ಥಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಮನುಷ್ಯನು ಅಲ್ಪಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ

ಪರಮಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

12290095a ಸಾಂಖ್ಯಾ ರಾಜನ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಗಚ್ಚಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್|

12290095c ಜ್ಞಾನೇನಾನೇನ ಕೌಂತೇಯ ತುಲ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ರಾಜನ್! ಕೌಂತೇಯ! ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಬೇರೆಯಾವ ಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲ.

12290096a ಅತ್ರ ತೇ ಸಂಶಯೋ ಮಾ ಭೂಜ್ಞಾನಂ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಪರಂ ಮತಮ್|

12290096c ಅಕ್ಷರಂ ಧ್ರುವಮವ್ಯಕ್ತಂ ಪೂರ್ಣಂ⁷⁷⁶ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್||

ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಂಶಯವೇ ಉಂಟಾಗದಿರಲಿ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅಕ್ಷರ, ಧ್ರುವ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

12290097a ಅನಾದಿಮಧ್ಯನಿಧನಂ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಂ ಕರ್ತೃ ಶಾಶ್ವತಮ್|

12290097c ಕೂಟಸ್ಥಂ ಚೈವ ನಿತ್ಯಂ ಚ ಯದ್ವದಂತಿ ಶಮಾತ್ಮಕಾಃ⁷⁷⁷||

ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮವು ಆದಿಮಂಧ್ಯಾಂತ ರಹಿತವಾದುದು.

ವಿರುದ್ಧಗುಣಗಳ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾದುದು. ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು. ಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಶಮಾತ್ಮಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇದನ್ನು ಕೂಟಸ್ಥ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12290098a ಯತಃ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಸರ್ಗಪ್ರಲಯವಿಕ್ರಿಯಾಃ|

⁷⁷⁶ ಪೂರ್ಣಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁷⁷⁷ ಮನೀಷಿಣಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12290098c ಯಚ್ಚ ಶಂಸಂತಿ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ವದಂತಿ ಪರಮರ್ಷಯಃ||

ಸೃಷ್ಟಿ-ಪ್ರಲಯರೂಪವಾದ ಸರ್ವ ವಿಕಾರಗಳು ಆ ಸನಾತನ
ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಆ ಪ್ರರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು
ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪರಮ ಋಷಿಗಳು ಅವನ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12290099a ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರಾಶ್ಚ ದೇವಾಶ್ಚ ತಥಾಗಮವಿದೋ ಜನಾಃ|

12290099c ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಪರಮಂ ದೇವಮನಂತಂ

ಪರತೋಽಚ್ಯುತಮ್⁷⁷⁸||

12290100a ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತಶ್ಚ ತಂ ವಿಪ್ರಾ ವದಂತಿ ಗುಣಬುದ್ಧಯಃ|

12290100c ಸಮ್ಯಗ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪಥಾ ಯೋಗಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಾಶ್ಚಾಮಿತದರ್ಶನಾಃ||

ಸರ್ವ ವಿಪ್ರರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಆಗಮವಿದ್ವಾಂಸ ಜನರೂ, ಯೋಗ
ಯುಕ್ತರಾದ ಸಾಂಖ್ಯದ ಅಮಿತದರ್ಶನರೂ ಆ ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವ
ಅನಂತ, ಪರಮ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಪ್ರರು ಅವನ
ಗುಣಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

12290101a ಅಮೂರ್ತೇಸ್ತಸ್ಯ ಕೌಂತೇಯ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಮೂರ್ತಿರಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ|

12290101c ಅಭಿಜ್ಞಾನಾನಿ ತಸ್ಯಾಹುರ್ಮತಂ ಹಿ ಭರತರ್ಷಭ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಭರತರ್ಷಭ ! ನಿರಾಕಾರ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ
ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮದ
ನೆನಪುಗಳನ್ನು ತರುವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಸಾಂಖ್ಯಮತವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12290102a ದ್ವಿವಿಧಾನೀಹ ಭೂತಾನಿ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಪೃಥಿವೀಪತೇ|

⁷⁷⁸ ಪರಮಚ್ಯುತಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12290102c ಜಂಗಮಾಗಮಸಂಜ್ಞಾನಿ ಜಂಗಮಂ ತು ವಿಶಿಷ್ಯತೇ||

ಪೃಥಿವೀಪತೇ! ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮ ಸ್ಥಾವರಗಳೆಂಬ ಇರಡು ಪ್ರಕಾರ ಭೂತಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಮಗಳು ವಿಶೇಷವಾದವುಗಳು.

12290103a ಜ್ಞಾನಂ ಮಹದ್ಯದ್ಧಿ ಮಹತ್ಸು ರಾಜನ್
ವೇದೇಷು ಸಾಂಖ್ಯೇಷು ತಥೈವ ಯೋಗೇ|

12290103c ಯಚ್ಚಾಪಿ ದೃಷ್ಟಂ ವಿವಿಧಂ ಪುರಾಣಂ
ಸಾಂಖ್ಯಾಗತಂ ತನ್ನಿಖಿಲಂ ನರೇಂದ್ರ||

ರಾಜನ್! ನರೇಂದ್ರ! ಮಹಾತ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮವಿದರಲ್ಲೂ, ವೇದಗಳಲ್ಲೂ, ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನಗಳಲ್ಲೂ, ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲೂ, ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಂಖ್ಯದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವವು.

12290104a ಯಚ್ಚೇತಿಹಾಸೇಷು ಮಹತ್ಸು ದೃಷ್ಟಂ
ಯಚ್ಚಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರೇ ನೃಪ ಶಿಷ್ಯಜುಷ್ಠೇ|

12290104c ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಲೋಕೇ ಯದಿಹಾಸ್ತಿ ಕಿಂ ಚಿತ್
ಸಾಂಖ್ಯಾಗತಂ ತಚ್ಚ ಮಹನ್ಮಹಾತ್ಮನೋ||

ಮಹಾತ್ಮ! ಮಹಾ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಪುರುಷರು ಸೇವಿಸುವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜ್ಞಾನವು ಸಾಂಖ್ಯದಿಂದಲೇ ಬಂದುದು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಂಖ್ಯದಿಂದಲೇ ಬಂದುದಾಗಿದೆ.

12290105a ಶಮಶ್ಚ ದೃಷ್ಟಃ ಪರಮಂ ಬಲಂ ಚ

ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಚ ಯಥಾವದುಕ್ತಮ್|

12290105c ತಪಾಂಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ಸುಖಾನಿ ಚೈವ

ಸಾಂಖ್ಯೇ ಯಥಾವದ್ವಿಹಿತಾನಿ ರಾಜನ್||

ರಾಜನ್! ಸಾಂಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಮೆಯ ಕುರಿತು ಇದೆ. ಪರಮ ಬಲದ ಕುರಿತು, ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿದೆ. ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸುಖಗಳ ಕುರಿತೂ ಸಾಂಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12290106a ವಿಪರ್ಯಯೇ ತಸ್ಯ ಹಿ ಪಾರ್ಥ ದೇವಾನ್

ಗಚ್ಚಂತಿ ಸಾಂಖ್ಯಾಃ ಸತತಂ ಸುಖೇನ|

12290106c ತಾಂಶ್ಚಾನುಸಂಚಾರ್ಯ ತತಃ ಕೃತಾರ್ಥಾಃ

ಪತಂತಿ ವಿಪ್ರೇಷು ಯತೇಷು ಭೂಯಃ||

ಪಾರ್ಥ ! ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ನ್ಯೂನತೆಯುಂಟಾದರೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗದೇ ಇದ್ದರೂ ಸಾಂಖ್ಯಿಯೋಗ ಸಾಧಕರು ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿಗಂತೂ ಹೋಗಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವೂ ಸುಖವಾಗಿದ್ದು ದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ನಡೆಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಷಯವಾದ ನಂತರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಲು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ.

12290107a ಹಿತ್ವಾ ಚ ದೇಹಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಮೋಕ್ಷಂ

ದಿವೌಕಸೋ ದ್ಯಾಮಿವ ಪಾರ್ಥ ಸಾಂಖ್ಯಾಃ|

12290107c ತತೋಽಧಿಕಂ ತೇಽಭಿರತಾ ಮಹಾರ್ಹೇ

ಸಾಂಖ್ಯೇ ದ್ವಿಜಾಃ ಪಾರ್ಥಿವ ಶಿಷ್ಯಜುಷ್ಠೇ||

ಪಾರ್ಥ ! ಪಾರ್ಥಿವ ! ಸಾಂಖ್ಯೋಗಿಗಳು ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ
ನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಪರಮದೇವ
ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಿಷ್ಯ ಪುರುಷರು
ಸೇವಿಸುವ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ
ದ್ವಿಜರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12290108a ತೇಷಾಂ ನ ತಿಯರ್ಗ್ಗಮನಂ ಹಿ ದೃಷ್ಟಂ
ನಾವಾಗ್ಗತಿಃ ಪಾಪಕೃತಾಂ ನಿವಾಸಃ|

12290108c ನ ಚಾಬುಧಾನಾಮಪಿ ತೇ ದ್ವಿಜಾತಯೋ
ಯೇ ಜ್ಞಾನಮೇತನ್ಮುಪತೇಽನುರಕ್ತಾಃ||

ಈ ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತರಾದ ದ್ವಿಜಾತಿಪ್ರಮುಖರು
ಮರಣಾನಂತರ ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ತಿಯರ್ಗ್ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ನರಕಾದಿ ಅಧೋಗತಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.
ಪಾಪಾಚಾರಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅವಿದ್ವಾಂಸರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ
ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

12290109a ಸಾಂಖ್ಯಂ ವಿಶಾಲಂ ಪರಮಂ ಪುರಾಣಂ
ಮಹಾರ್ಣವಂ ವಿಮಲಮುದಾರಕಾಂತಮ್|

12290109c ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಚ ಸಾಂಖ್ಯಂ ನೃಪತೇ ಮಹಾತ್ಮಾ
ನಾರಾಯಣೋ ಧಾರಯತೇಽಪ್ರಮೇಯಮ್||

ಸಾಂಖ್ಯವು ವಿಶಾಲವಾದದು. ಪರಮ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು.
ಮಹಾಸಾಗರದಂತೆ ಅಗಾಧವೂ ನಿರ್ಮಲವೂ ಆಗಿದ್ದು ಉದಾರ

ಭಾವದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ.
ನೃಪತೇ! ಮಹಾತ್ಮಾ ನಾರಾಯಣನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಪ್ರಮೇಯ
ಸಾಂಖ್ಯವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12290110a ಏತನ್ಮಯೋಕ್ತಂ ನರದೇವ ತತ್ತ್ವಂ
ನಾರಾಯಣೋ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಪುರಾಣಮ್|

12290110c ಸ ಸರ್ಗಕಾಲೇ ಚ ಕರೋತಿ ಸರ್ಗಂ
ಸಂಹಾರಕಾಲೇ ಚ ತದತ್ತಿ ಭೂಯಃ⁷⁷⁹||

ನರದೇವ! ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಾಂಖ್ಯತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.
ಪುರಾತನವಾದ ಈ ವಿಶ್ವವು ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ. ಅವನು
ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಅದನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಲಯಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಸಾಂಖ್ಯಕಥನೇ ನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾಂಖ್ಯಕಥನ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾತೊಂಬತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯೦

779 ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಸಂಹೃತ್ಯ ಸರ್ವಂ
ನಿಜದೇಹಸಂಸ್ಥಂ ಕೃತ್ಯಾಪ್ಸು ಶೇತೇ ಜಗದಂತರಾತ್ಮಾ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ವಸಿಷ್ಠ-ಕರಾಲಜನಕ ಸಂವಾದ⁷⁸⁰

ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ತತ್ತ್ವಗಳ ನಿರೂಪಣೆ (1-48).

12291001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12291001a ಕಿಂ ತದಕ್ಷರಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಯಸ್ಮಾನ್ನಾವರ್ತತೇ ಪುನಃ|

12291001c ಕಿಂ ಚ ತತ್ ಕ್ಷರಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಯಸ್ಮಾದಾವರ್ತತೇ ಪುನಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಹೇಳಿದ ಯಾವುದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಜೀವವು ಪುನಃ ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಅಕ್ಷರ ತತ್ತ್ವವು ಏನು? ಮತ್ತು ನೀನು ಹೇಳಿದ ಯಾವುದರಿಂದ ಜೀವವು ಪುನಃ ಜನ್ಮತಾಳುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಕ್ಷರ ತತ್ತ್ವವು ಯಾವುದು?

12291002a ಅಕ್ಷರಕ್ಷರಯೋರ್ವ್ಯಕ್ತಿಮಿಚ್ಛಾಮ್ಯರಿನಿಷೂದನ|

12291002c ಉಪಲಬ್ಧಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ತತ್ತ್ವೇನ ಕುರುನಂದನ||

ಅರಿನಿಷೂದನ! ಕುರುನಂದನ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

---

⁷⁸⁰ ಕ್ಷರಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಈ ವಸಿಷ್ಠ-ಕರಾಲಜನಕ ಸಂವಾದವು ಬ್ರಹ್ಮಪುರಾಣದ ಅಧ್ಯಾಯ 241-245ರಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಸುಮಾರಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸನು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಈ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದಂತಿದೆ.

12291003a ತ್ವಂ ಹಿ ಜ್ಞಾನನಿಧಿರ್ವಿಪ್ರೈರುಚ್ಯಸೇ ವೇದಪಾರಗೈಃ|

12291003c ಋಷಿಭಿಶ್ಚ ಮಹಾಭಾಗೈರ್ಯತಿಭಿಶ್ಚ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ||

ವೇದಪಾರಂಗತ ವಿಪ್ರರು, ಮಹಾಭಾಗ ಋಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ಯತಿಗಳೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12291004a ಶೇಷಮಲ್ಪಂ ದಿನಾನಾಂ ತೇ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಭಾಸ್ಕರೇ|

12291004c ಆವೃತ್ತೇ ಭಗವತ್ಯರ್ಕೇ ಗಂತಾಸಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಭಾಸ್ಕರನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾಯನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ದಿನಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯನು ಉತ್ತರಾಯಣಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಲೇ ನೀನು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತೀಯೆ.

12291005a ತ್ವಯಿ ಪ್ರತಿಗತೇ ಶ್ರೇಯಃ ಕುತಃ ಶ್ರೋಷ್ಯಾಮಹೇ ವಯಮ್|

12291005c ಕುರುವಂಶಪ್ರದೀಪಸ್ತ್ವಂ ಜ್ಞಾನದ್ರವ್ಯೇಣ ದೀಪ್ಯಸೇ||

ನೀನು ಹೊರಟು ಹೋಗಲು ನಾವು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದವುಗಳನ್ನು ಯಾರಿಂದ ಕೇಳಬಲ್ಲೆವು? ನೀನು ಜ್ಞಾನದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಕುರುವಂಶವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ದೀಪ.

12291006a ತದೇತಚ್ಚೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವತ್ತಃ ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ|

12291006c ನ ತೃಪ್ಯಾಮೀಹ ರಾಜೇಂದ್ರ ಶೃಣ್ವನ್ನಮೃತಮೀದೃಶಮ್||

ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ! ರಾಜೇಂದ್ರ! ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಈ ಅಮೃತಮಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲ.”

12291007 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12291007a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯೇಽಹಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್ |

12291007c ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಂ ಕರಾಲಜನಕಸ್ಯ ಚ ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ವಸಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಕರಾಲಜನಕರ ಸಂವಾದವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12291008a ವಸಿಷ್ಠಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಾಸೀನಮೃಷೀಣಾಂ ಭಾಸ್ಕರದ್ಯುತಿಮ್ |

12291008c ಪಪ್ರಚ್ಛ ಜನಕೋ ರಾಜಾ ಜ್ಞಾನಂ ನೈಃಶ್ರೇಯಸಂ ಪರಮ್ ||

ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಸಮಾನ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ ವಸಿಷ್ಠನು ಕುಳಿತಿರಲು ರಾಜಾ ಜನಕನು ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ ಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದನು.

12291009a ಪರಮಧ್ಯಾತ್ಮ ಕುಶಲಮಧ್ಯಾತ್ಮ ಗತಿನಿಶ್ಚ ಯಮ್ |

12291009c ಮೈತ್ರಾವರುಣಿಮಾಸೀನಮಭಿವಾದ್ಯ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ||

12291010a ಸ್ವಕ್ಷರಂ ಪ್ರಶ್ರಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಮಧುರಂ ಚಾಪ್ಯನುಲ್ಬಣಮ್ |

12291010c ಪಪ್ರಚ್ಛ ಷ್ಠಿವರಂ ರಾಜಾ ಕರಾಲಜನಕಃ ಪುರಾ ||

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪರಮ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಕುಶಲ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಗತಿನಿಶ್ಚಯಿ, ಮೈತ್ರಾವರುಣರ ಪುತ್ರ ವಸಿಷ್ಠನು ಕುಳಿತಿರಲು ಅವನನ್ನು ಅಂಜಲಿ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ರಾಜಾ ಕರಾಲಜನಕನು ಸುಂದರ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿನಯಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ಕೃತಕರಹಿತ ಮಧುರ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಋಷಿವರನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು:

12291011a ಭಗವನ್ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್ |

12291011c ಯಸ್ಮಾನ್ನ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಮಾಪ್ನುವಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ ||

“ಭಗವನ್! ಎಲ್ಲಿಂದ ಮನೀಷಿಣರು ಪುನಃ ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ
ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಸನಾತನ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ವರೂಪದ
ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12291012a ಯಚ್ಚ ತತ್ ಕ್ಷರಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಯತ್ರೇದಂ ಕ್ಷರತೇ ಜಗತ್|

12291012c ಯಚ್ಚಾಕ್ಷರಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಶಿವಂ ಕ್ಷೇಮ್ಯಮನಾಮಯಮ್||

ಕ್ಷರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದರ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.
ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಜಗತ್ತು ಲಯವಾಗುವುದೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು
ಅಕ್ಷರವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೋ ಆ ಕಲ್ಯಾಣಮಯ ಶಿವಸ್ವರೂಪದ

ಕುರಿತೂ ತಿಳಿಯ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12291013 ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ|

12291013a ಶ್ರುಯತಾಂ ಪೃಥಿವೀಪಾಲ ಕ್ಷರತೀದಂ ಯಥಾ ಜಗತ್|

12291013c ಯನ್ನ ಕ್ಷರತಿ ಪೂರ್ವೇಣ ಯಾವತ್ಕಾಲೇನ ಚಾಪ್ಯಥ||

ವಸಿಷ್ಠನು ಹೇಳಿದನು: “ಪೃಥಿವೀಪಾಲ ! ಈ ಜಗತ್ತು ಹೇಗೆ ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷರವಾಗದ ಆ ಅಕ್ಷರದ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12291014a ಯುಗಂ ದ್ವಾದಶಸಾಹಸ್ರಂ ಕಲ್ಪಂ ವಿದ್ಧಿ ಚತುರ್ಗುಣಮ್|

12291014c ದಶಕಲ್ಪಶತಾವೃತ್ತಂ ತದಹರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಮುಚ್ಯತೇ|

ದೇವತೆಗಳ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಚತುರ್ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೋ. ಒಂದು ಸಾವಿರ ಮಹಾಯುಗವನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದು ದಿನ ಅಥವಾ ಒಂದು ಕಲ್ಪ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12291014e ರಾತ್ರಿಶ್ಚೈತಾವತೀ ರಾಜನ್ಯಸ್ಯಾಂತೇ ಪ್ರತಿಬುಧ್ಯತೇ||

12291015a ಸೃಜತ್ಯನಂತಕರ್ಮಾಣಂ ಮಹಾಂತಂ ಭೂತಮಗ್ರಜಮ್|

12291015c ಮೂರ್ತಿಮಂತಮೂರ್ತಾತ್ಮಾ ವಿಶ್ವಂ ಶಂಭುಃ ಸ್ವಯಂಭುವಃ|

12291015e ಅಣಿಮಾ ಲಘಿಮಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೀಶಾನಂ ಜ್ಯೋತಿರವ್ಯಯಮ್||

12291016a ಸರ್ವತಃಪಾಣಿಪಾದಾಂತಂ ಸರ್ವತೋಕ್ಷಿಶಿರೋಮುಖಮ್|

12291016c ಸರ್ವತಃಶ್ರುತಿಮಲ್ಲೋಕೇ ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

ರಾಜನ್ ! ಅವನ ರಾತ್ರಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದ್ದಾಗಿದ್ದು ರಾತ್ರಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತೂ ಆ ಅನಂತಕರ್ಮ, ಮಹಾನ್ ಭೂತ, ಅಗ್ರಜ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಅಣಿಮ, ಲಘಿಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಒಡೆಯ,
 ಈಶಾನ, ಜ್ಯೋತಿ, ನಿರಾಕಾರ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಆ ಮೂರ್ತಿಮಾನ್
 ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನು,
 ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವವನೂ ಮತ್ತು ಅವಿನಾಶಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.
 ಅವನ ಕೈಗಳು, ಕಾಲುಗಳು, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಮಸ್ತಕಗಳು ಮತ್ತು ಮುಖಗಳು
 ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇವೆ. ಕಿವಿಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇವೆ. ಅವನು ಸಂಸಾರದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ
 ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

12291017a ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ಭಗವಾನೇಷ ಬುದ್ಧಿರಿತಿ ಸ್ಮೃತಃ|

12291017c ಮಹಾನಿತಿ ಚ ಯೋಗೇಷು ವಿರಿಂಚ ಇತಿ ಚಾಪ್ಯುತ⁷⁸¹||

ಭಗವಾನ್ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೇ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ
 ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅಗ್ರಜನು. ಇವನನ್ನೇ ಬುದ್ಧಿ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
 ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ಮಹಾನ್ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
 ಇವನನ್ನೇ ವಿರಿಂಚಿ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12291018a ಸಾಂಖ್ಯೇ ಚ ಪಠ್ಯತೇ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ನಾಮಭಿರ್ಬಹುಧಾತ್ಮಕಃ|

12291018c ವಿಚಿತ್ರರೂಪೋ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಏಕಾಕ್ಷರ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ||

12291019a ವೃತಂ ನೈಕಾತ್ಮಕಂ ಯೇನ ಕೃತ್ಸುಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಾತ್ಮನಾ|

12291019c ತಥೈವ ಬಹುರೂಪತ್ವಾದ್ವಿಶ್ವರೂಪ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ||

ಅನೇಕ ನಾಮ-ರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಬ್ರಹ್ಮನ
 ವರ್ಣನೆಯು ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಇವನನ್ನೇ

781 ವಿರಿಂಚಿರಿತಿ ಚಾಪ್ಯುಜಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ವಿಚಿತ್ರರೂಪೀ, ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಮತ್ತು ಏಕಾಕ್ಷರ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
 ಇವನೇ ಸ್ವಯಂ ತ್ರಿಲೋಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು.
 ಹೀಗೆ ಬಹುರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದರ ಕಾರಣ ಇವನನ್ನು ವಿಶ್ವರೂಪ
 ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12291020a ಏಷ ವೈ ವಿಕ್ರಿಯಾಪನ್ನಃ ಸೃಜತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ|
 12291020c ಅಹಂಕಾರಂ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಮಹಂಕೃತಮ್||

ಈ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಭಗವಾನ್ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನು ಏಕಾರಹೊಂದಿ
 ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಭಿಮಾನೀ ಪ್ರಜಾಪತಿ
 ವಿರಾಟನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12291021a ಅವ್ಯಕ್ತಾದ್ವ್ಯಕ್ತಮುತ್ಪನ್ನಂ ವಿದ್ಯಾಸರ್ಗಂ ವದಂತಿ ತಮ್|
 12291021c ಮಹಾಂತಂ ಚಾಪ್ಯಹಂಕಾರಮವಿದ್ಯಾಸರ್ಗಮೇವ ಚ||

ಅವ್ಯಕ್ತ (ನಿರಾಕಾರ) ದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತ (ಸಾಕಾರ) ರೂಪದಲ್ಲಿ
 ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾಸರ್ಗ ಎಂದು
 ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಹತ್ತತ್ವ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ಅವಿದ್ಯಾಸರ್ಗ
 ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12291022a ಅವಿಧಿಶ್ಚ ವಿಧಿಶ್ಚೈವ ಸಮುತ್ಪನ್ನೌ ತಥೈಕತಃ|
 12291022c ವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯೇತಿ ವಿಖ್ಯಾತೇ ಶ್ರುತಿಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಚಿಂತಕೈಃ||

ಅವಿಧಿ (ಜ್ಞಾನ) ಮತ್ತು ವಿಧಿ (ಕರ್ಮ)ಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೂ ಅದೇ
 ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಆಗಿದೆ. ಶ್ರುತಿಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಚಿಂತಕರು ಅವುಗಳನ್ನು
 ವಿದ್ಯಾ ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯಾ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12291023a ಭೂತಸರ್ಗಮಹಂಕಾರಾತ್ಮತೀಯಂ ವಿಧಿ ಪಾರ್ಥಿವ|

12291023c ಅಹಂಕಾರೇಷು ಭೂತೇಷು ಚತುರ್ಥಂ ವಿಧಿ ವೈಕೃತಮ್||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಮೂರನೇ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ತಿಳಿ. ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಗುಣಗಳ ಹುಟ್ಟುವಿಕೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ವೈಕೃತ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ತಿಳಿ.

12291024a ವಾಯುಜ್ಯೋತಿರಧಾಕಾಶಮಾಪೋಽಥ ಪೃಥಿವೀ ತಥಾ|

12291024c ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ರೂಪಂ ಚ ರಸೋ ಗಂಧಸ್ತಥೈವ ಚ||

ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ತೇಜ, ಜಲ ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವೀ - ಈ ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳು ಮತ್ತು ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧ - ಈ ಐದು ವಿಷಯಗಳು ವೈಕೃತ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

12291025a ಏವಂ ಯುಗಪದುತ್ಪನ್ನಂ ದಶವರ್ಗಮಸಂಶಯಮ್|

12291025c ಪಂಚಮಂ ವಿಧಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಭೌತಿಕಂ ಸರ್ಗಮರ್ಥವತ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಈ ಹತ್ತರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಐದನೆಯದನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದ ಭೌತಿಕ ಸರ್ಗ (ಸೃಷ್ಟಿ) ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೋ.

12291026a ಶ್ರೋತ್ರಂ ತ್ವಕ್ಷ್ಣುಷೀ ಜಿಹ್ವಾ ಘ್ರಾಣಮೇವ ಚ ಪಂಚಮಮ್|

12291026c ವಾಕ್ಯ ಹಸ್ತೌ ಚ ಪಾದೌ ಚ ಪಾಯುರ್ಮೇಢಂ ತಥೈವ ಚ||

12291027a ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚೈತಾನಿ ತಥಾ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ|

12291027c ಸಂಭೂತಾನೀಹ ಯುಗಪನ್ನನಸಾ ಸಹ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಈ ಭೌತಿಕ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ಚರ್ಮ

ಮತ್ತು ನಾಲಿಗೆ - ಈ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ವಾಣೀ, ಕೈ, ಕಾಲು, ಗುದ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ - ಈ ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ಬುದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಈ ಜ್ಞಾನ-ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12291028a ಏಷಾ ತತ್ತ್ವ ಚತುರ್ವಿಂಶಾ ಸರ್ವಾಕೃತಿಷು ವರ್ತತೇ|

12291028c ಯಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನಾಭಿಶೋಚಂತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿನಃ||

ಈ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

ತತ್ತ್ವ ದರ್ಶಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12291029a ಏತದ್ದೇಹಂ ಸಮಾಖ್ಯಾತಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇ ಸರ್ವದೇಹಿಷು|

12291029c ವೇದಿತವ್ಯಂ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಸದೇವನರದಾನವೇ||

12291030a ಸಯಕ್ಷಭೂತಗಂಧವೇ ಸಕಿಂನರಮಹೋರಗೇ|

12291030c ಸಚಾರಣಪಿಶಾಚೇ ವೈ ಸದೇವರ್ಷಿನಿಶಾಚರೇ||

12291031a ಸದಂಶಕೀಟಮಶಕೇ ಸಪೂತಿಕೃಮಿಮೂಷಕೇ|

12291031c ಶುನಿ ಶ್ವಪಾಕೇ ವೈಣೀಯೇ ಸಚಂಡಾಲೇ ಸಪುಲ್ಕಸೇ||

12291032a ಹಸ್ತಶ್ವಖಿರಶಾರ್ದೂಲೇ ಸವೃಕ್ಷೇ ಗವಿ ಚೈವ ಹ|

12291032c ಯಚ್ಚ ಮೂರ್ತಿಮಯಂ ಕಿಂ ಚಿತ್ಸರ್ವತ್ರೈತನ್ನಿದರ್ಶನಮ್||

ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಈ ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ

ದೇಹಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಮುದಾಯವನ್ನು

ದೇಹವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ದೇವತಾ, ಮನುಷ್ಯ, ದಾನವ, ಯಕ್ಷ,

ಭೂತ, ಗಂಧರ್ವ, ಕಿನ್ನರ, ಮಹಾಸರ್ಪ, ಚಾರಣ, ಪಿಶಾಚ, ದೇವರ್ಷಿ,

ನಿಶಾಚರ, ನೋಣಗಳು, ಕೀಟಗಳು, ಸೊಳ್ಳೆ, ದುರ್ಗಂಧಿತ ಕೀಟಗಳು,

ಇಲಿ, ನಾಯಿ, ಚಂಡಾಲ, ಜಿಂಕೆ, ನಾಯಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು

ತಿನ್ನುವವರು, ಮ್ಲೇಚ್ಛ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಕತ್ತೆ, ಸಿಂಹ, ವೃಕ್ಷ, ಹಸು
ಮೊದಲಾದ ರೂಪವತ್ತಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿರುವ
ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಇವೇ ತತ್ತ್ವಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ.

12291033a ಜಲೇ ಭುವಿ ತಥಾಕಾಶೇ ನಾನ್ಯತ್ರೇತಿ ವಿನಿಶ್ಚಯಃ|

12291033c ಸ್ಥಾನಂ ದೇಹವತಾಮಸ್ತಿ ಇತ್ಯೇವಮನುಶುಶ್ರುಮ||

ಪೃಥ್ವೀ, ಜಲ ಮತ್ತು ಆಕಾಶಗಳಲ್ಲಿಯೇ ದೇಹಧಾರಿಗಳು
ನಿವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ, ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಇದು ವಿದ್ವಾನ್‌ರ ನಿಶ್ಚಯ.
ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12291034a ಕೃತ್ಸುಮೇತಾವತಸ್ತಾತ ಕ್ಷರತೇ ವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕಮ್|

12291034c ಅಹನ್ಯಹನಿ ಭೂತಾತ್ಮಾ ತತಃ ಕ್ಷರ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ಈ ಪಂಚಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಪ್ರತಿದಿನ ಇದರ ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕ್ಷರ
ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12291035a ಏತದಕ್ಷರಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಕ್ಷರತೀದಂ ಯಥಾ ಜಗತ್|

12291035c ಜಗನ್ಮೋಹಾತ್ಮಕಂ ಪ್ರಾಹುರವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕಮ್||

ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ತತ್ತ್ವವೇನಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಅಕ್ಷರ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಈ
ವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕ ಮೋಹಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತು ಕ್ಷರವಾಗುವುದರ ಕಾರಣ ಇದಕ್ಕೆ
ಕ್ಷರ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿದೆ.

12291036a ಮಹಾಂಶ್ಚೈವಾಗ್ರಜೋ ನಿತ್ಯಮೇತತ್ ಕ್ಷರನಿದರ್ಶನಮ್|

12291036c ಕಥಿತಂ ತೇ ಮಹಾರಾಜ ಯಸ್ಮಾನ್ನಾವರ್ತತೇ ಪುನಃ⁷⁸²||

ಕ್ಷರ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಮೊದಲಾಯಿತು.
ಮಹಾರಾಜ ! ಯಾವುದು ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದರ
ಕುರಿತು ಹೇಳಿಯಾಯಿತು.

12291037a ಪಂಚವಿಂಶತಿಮೋ ವಿಷ್ಣುರ್ನಿಸ್ತತ್ತ್ವಸ್ತತ್ತ್ವ ಸಂಜ್ಞಕಃ|

12291037c ತತ್ತ್ವ ಸಂಶ್ರಯಣಾದೇತತ್ತತ್ತ್ವ ಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

ಈ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೂ ಆಚೆಯಿರುವ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು
ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ
ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮನೀಷಿಣರು ಅವನನ್ನು ತತ್ತ್ವ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12291038a ಯದಮೂರ್ತ್ಯಸ್ಯಜದ್ವ್ಯಕ್ತಂ⁷⁸³ ತತ್ತನ್ಮೂರ್ತ್ಯಧಿತಿಷ್ಠತಿ|

12291038c ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಮೋ ವ್ಯಕ್ತೋ ಹ್ಯಮೂರ್ತಃ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ||

ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಕ್ತ ಪಾದಾರ್ಥಗಳು ಯಾವುದನ್ನು
ಸೃಷ್ಟಿಸುವವೋ ಅವು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಆಕಾರ ಅಥವಾ
ಮೂರ್ತಿಯ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ಎಣಿಸಿದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕನೆಯ
ತತ್ತ್ವವೇ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದು ನಿರಾಕಾರ
ಪರಮಾತ್ಮ.

12291039a ಸ ಏವ ಹೃದಿ ಸರ್ವಾಸು ಮೂರ್ತಿಷ್ವಾತಿಷ್ಠತೇಽಽತ್ಮವಾನ್||

782 ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

783 ಯನ್ಮೂರ್ತ್ಯಮಸ್ಯಜದ್ವ್ಯಕ್ತಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12291039c ಚೇತಯಂಶ್ಚೇತನೋ ನಿತ್ಯಃ ಸರ್ವಮೂರ್ತಿರಮೂರ್ತಿಮಾನ್||

ಆ ಅದ್ವಿತೀಯ, ಚೇತನ, ನಿತ್ಯ, ಸರ್ವಸ್ವರೂಪೀ, ನಿರಾಕಾರೀ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾತ್ಮ, ಆ ಪರಮ ಪುರುಷ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸಮಸ್ತ ಶರೀರಗಳ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

12291040a ಸರ್ಗಪ್ರಲಯಧರ್ಮಿಣ್ಯಾ ಅಸರ್ಗಪ್ರಲಯಾತ್ಮಕಃ|

12291040c ಗೋಚರೇ ವರ್ತತೇ ನಿತ್ಯಂ ನಿರ್ಗುಣೋ ಗುಣಸಂಜ್ಞಕಃ||

ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪಲಯಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ.

ಪುರುಷನಾದರೋ ಸರ್ವಥಾ ಅವುಗಳ ಸಂಬಂಧರಹಿತನು. ಆದರೂ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಸರ್ಗವಶ ಪುರುಷನೂ ಕೂಡ ಆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯರೂಪ ಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಗೋಚರವಾಗಿರುವಂತೆ, ನಿರ್ಗುಣನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಗುಣವಂತನೆಂದು ತೋರುತ್ತಾನೆ.

12291041a ಏವಮೇಷ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಸರ್ಗಪ್ರಲಯಕೋವಿದಃ|

12291041c ವಿಕುರ್ವಾಣಃ ಪ್ರಕೃತಿಮಾನಭಿಮನ್ಯತ್ಯಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಮಹಾನ್ ಆತ್ಮವು ಅವಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ವಿಕಾರಗೊಂಡವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಬುದ್ಧಿ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12291042a ತಮಃಸತ್ತ್ವ ರಜೋಯುಕ್ತಸ್ತಾಸು ತಾಸ್ವಿಹ ಯೋನಿಷು|

12291042c ಲೀಯತೇಽಪ್ರತಿಬುದ್ಧತ್ವಾದಬುದ್ಧಜನಸೇವನಾತ್||

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಸರ್ಗವಶನಾಗಿಯೇ ಅವನು ಸತ್ತ್ವ, ರಜ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಯುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನೀ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಗಮಾಡಿ ಅವರಂತೆಯೇ ತನ್ನನ್ನು ಶರೀರಸ್ಥನೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳುತ್ತಾನೆ.

12291043a ಸಹವಾಸೋ ನಿವಾಸಾತ್ಮಾ ನಾನೋಽಹಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ|

12291043c ಯೋಽಹಂ ಸೋಽಹಮಿತಿ ಹ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಗುಣಾನನು ನಿವರ್ತತೇ||

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಾನು ಶರೀರಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನನಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. “ನಾನು ಇವನು, ಅವನು, ಇಂಥವನ ಪುತ್ರ, ಇಂಥಹ ಜಾತಿಯವನು” ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅವನು ಸಾತ್ತ್ವಿಕವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳ ಅನುಸರಣೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12291044a ತಮಸಾ ತಾಮಸಾನ್ ಭಾವಾನ್ವಿವಿಧಾನ್ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ|

12291044c ರಜಸಾ ರಾಜಸಾಂಶ್ಚೈವ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾನ್ ಸತ್ತ್ವಸಂಶ್ರಯಾತ್||

ಅವನು ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಮೋಹ ಮೊದಲಾದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ತಾಮಸ ಭಾವಗಳನ್ನು, ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ರಾಜಸ ಭಾವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವಗುಣವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶ ಮೊದಲಾದ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಭಾವಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12291045a ಶುಕ್ಲಲೋಹಿತಕೃಷ್ಣಾನಿ ರೂಪಾಣ್ಯೇತಾನಿ ತ್ರೀಣಿ ತು|

12291045c ಸರ್ವಾಣ್ಯೇತಾನಿ ರೂಪಾಣಿ ಜಾನೀಹಿ ಪ್ರಾಕೃತಾನಿ ವೈ||

ಸತ್ತ್ವಗುಣ, ರಜೋಗುಣ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಕ್ರಮಶಃ ಶುಕ್ಲ, ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ - ಈ ಮೂರು ವರ್ಣಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳೂ ಅವೇ ಮೂರು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ.

12291046a ತಾಮಸಾ ನಿರಯಂ ಯಾಂತಿ ರಾಜಸಾ ಮಾನುಷಾಂಸ್ತಥಾ|

12291046c ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ದೇವಲೋಕಾಯ ಗಚ್ಚಂತಿ ಸುಖಭಾಗಿನಃ||

ತಮೋಗುಣೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ರಾಜಸ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸುಖಭಾಗೀ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಪುರುಷರು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

12291047a ನಿಷ್ಕೃವಲ್ಯೇನ ಪಾಪೇನ ತಿಯ್ರಗ್ಯೋನಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್|

12291047c ಪುಣ್ಯಪಾಪೇನ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಪುಣ್ಯೇನೈಕೇನ ದೇವತಾಃ||

ಕೇವಲ ಅತ್ಯಂತ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಫಲಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಜೀವವು ಪಶು-ಪಕ್ಷೀ ಮೊದಲಾದ ತಿಯ್ರಗ್ಯೋನಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪ ಇವೆರಡರ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಮನುಷ್ಯಲೋಕವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಜೀವಿಯು ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12291048a ಏವಮವ್ಯಕ್ತವಿಷಯಂ ಕ್ಷರಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ|

12291048c ಪಂಚವಿಂಶತಿಮೋ ಯೋಽಯಂ ಜ್ಞಾನಾದೇವ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮನೀಷಿಣರು

ಕ್ಷರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ವೇನಿದೆಯೋ ಅದು ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದೇ
ಏಕನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾತೊಂಭತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯ ೨

ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದಾಗಿ ಜೀವವು ತನ್ನನ್ನು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ
ಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತಾ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಫಲಗಳ ಭೋಕ್ತಾ ಎಂದು ತಿಳಿದು
ನಾನಾ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು (1-48).

12292001 ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ|

12292001a ಏವಮಪ್ರತಿಬುದ್ಧತ್ವಾದಬುದ್ಧಮನುವರ್ತತೇ|

12292001c ದೇಹಾದ್ಧೇಹಸಹಸ್ರಾಣಿ ತಥಾ ಸಮಭಿಪದ್ಯತೇ||

ವಸಿಷ್ಠನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಜೀವವು ಬೋಧಹೀನನಾಗುವುದರ
ಕಾರಣ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು
ಶರೀರದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ಶರೀರಗಳ ಭ್ರಮಣಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12292002a ತೀರ್ಯಗ್ರೋನಿಸಹಸ್ರೇಷು ಕದಾ ಚಿದ್ಧೇವತಾಸ್ವಪಿ|

12292002c ಉಪಪದ್ಯತಿ ಸಂಯೋಗಾದ್ಗುಣೈಃ ಸಹ ಗುಣಕ್ಷಯಾತ್||

ಗುಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗುಣಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಹಸ್ಯಾರು ಬಾರಿ ತೀರ್ಯಗ್ರೋನಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದೇವಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತದೆ.

12292003a ಮಾನುಷತ್ವಾದ್ಧಿವಂ ಯಾತಿ ದಿವೋ ಮಾನುಷ್ಯಮೇವ ಚ|

12292003c ಮಾನುಷ್ಯಾನ್ನಿರಯಸ್ಥಾನಮಾನಂತ್ಯಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

ಮಾನುಷ್ಯತ್ವದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಮನುಷ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಮೈ ಅನಂತ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.

12292004a ಕೋಶಕಾರೋ ಯಥಾತ್ಮಾನಂ ಕೀಟಃ ಸಮನುರುಂಧತಿ|

12292004c ಸೂತ್ರತಂತುಗುಣೈರ್ನಿತ್ಯಂ ತಥಾಯಮಗುಣೋ ಗುಣೈಃ||

ರೇಷ್ಮೆಯ ಹುಳುವು ತಾನೇ ಉತ್ಪನ್ನಪಡಿಸಿದ ತಂತುಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ನಿರ್ಗುಣ ಆತ್ಮವೂ ಕೂಡ ತಾನೇ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12292005a ದ್ವಂದ್ವಮೇತಿ ಚ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಸ್ತಾಸು ತಾಸ್ವಿಹ ಯೋನಿಷು|

12292005c ಶೀರ್ಷರೋಗೇಽಕ್ಷಿರೋಗೇ ಚ ದಂತಶೂಲೇ ಗಲಗ್ರಹೇ||

ಅದು ಸ್ವಯಂ ಸುಖ-ದುಃಖ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ

ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ
ತಲೆನೋವಾಗುತ್ತದೆ, ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ನೋವಾಗುತ್ತದೆ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ
ಹಲ್ಲುನೋವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ.

12292006a ಜಲೋದರೇಽರ್ಶಸಾಂ ರೋಗೇ ಜ್ವರಗಂಡವಿಷೂಚಿಕೇ|

12292006c ಶ್ವಿತ್ರೇ ಕುಷ್ಠೇಽಗ್ನಿದಾಹೇ ಚ ಸಿಧ್ಮಾಪಸ್ಮಾರಯೋರಪಿ||

ಹೀಗೆಯೇ ಅವನು ಜಲೋದರ, ತೃಷಾರೋಗ, ಜ್ವರ, ಗಲಗಂಡ,
ವಿಷೂಚಿಕಾ, ಕುಷ್ಠ, ಅಗ್ನಿದಾಹ, ಸಿಧ್ಮಾ, ಅಪಸ್ಮಾರ ಮೊದಲಾದ
ರೋಗಗಳಿಗೆ ಶಿಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12292007a ಯಾನಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ದ್ವಂದ್ವಾನಿ ಪ್ರಾಕೃತಾನಿ ಶರೀರಿಷು|

12292007c ಉತ್ಪದ್ಯಂತೇ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ತಾನ್ಯೇಷೋಽಪ್ಯಭಿಮನ್ಯತೇ|

⁷⁸⁴12292007e ಅಭಿಮನ್ಯತ್ಯಭೀಮಾನಾತ್ತಥೈವ ಸುಕೃತಾನ್ಯಪಿ||

ಇನ್ನೂ ಅನ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಜನ್ಯ ವಿಚಿತ್ರ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಶರೀರಿಗಳಿಗೆ
ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳೂ ಅವನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ
ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಅಭಿಮಾನದ ಕಾರಣವೇ ಶರೀರಗಳ ಮೂಲಕ
ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12292008a ಏಕವಾಸಾಶ್ಚ ⁷⁸⁵ ದುರ್ವಾಸಾಃ ಶಾಯೀ ನಿತ್ಯಮಧಸ್ತಥಾ|

12292008c ಮಂಡೂಕಶಾಯೀ ಚ ತಥಾ ವಿರಾಸನಗತ್ಸಥಾ||

---

⁷⁸⁴ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಸಹಸ್ರೇಷು ಕದಾಚಿದ್ಧೇವತಾಸ್ವಪಿ | (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁷⁸⁵ ಶುಕ್ಲವಾಸಾಶ್ಚ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12292009a ಚೀರಧಾರಣಮಾಕಾಶೇ ಶಯನಂ ಸ್ಥಾನಮೇವ ಚ|

12292009c ಇಷ್ಟಕಾಪ್ರಸ್ತರೇ ಚೈವ ಕಂಟಕಪ್ರಸ್ತರೇ ತಥಾ||

12292010a ಭಸ್ಮಪ್ರಸ್ತರಶಾಯೀ ಚ ಭೂಮಿಶಯ್ಯಾನುಲೇಪನಃ|

12292010c ವೀರಸ್ಥಾನಾಂಬುಪಂಕೇ ಚ ಶಯನಂ ಫಲಕೇಷು ಚ||

12292011a ವಿವಿಧಾಸು ಚ ಶಯ್ಯಾಸು ಫಲಗೃಹ್ಯಾನ್ವಿತೋಽಫಲಃ|

12292011c ಮುಂಜಮೇಖಿಲನಗ್ನತ್ವಂ ಕ್ಷೌಮಕೃಷ್ಣಾಜಿನಾನಿ ಚ||

ಕರ್ಮಫಲಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಒಮ್ಮೆ ಒಂದೇ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹರಕಲು ಹೊಲಸು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಪ್ಪೆಯಂತೆ ಕೈ-ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮಡಿಚಿಕೊಂಡು ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ವೀರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮುಕ್ತ ಆಕಾಶದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಚೀರ ಮತ್ತು ವಲ್ಕಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನೀರು ಮತ್ತು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಚೌಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಮುಂಜದ ಉಡದಾರವಿರುವ ಕೌಪೀನವನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ರೇಷ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣಮೃಗಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12292012a ಶಾಣೀವಾಲಪರೀಧಾನೋ ವ್ಯಾಪ್ತಚರ್ಮಪರಿಚ್ಛದಃ|

12292012c ಸಿಂಹಚರ್ಮಪರೀಧಾನಃ ಪಟ್ಟವಾಸಾಸ್ತಥೈವ ಚ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸೆಣಬಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹುಲಿ ಅಥವಾ ಸಿಂಹದ ಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರೇಷ್ಮೆಯ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನುಡುತ್ತಾನೆ.

⁷⁸⁶12292013a ಕೀಟಕಾವಸನಶ್ಚೈವ ಚೀರವಾಸಾಸ್ತಥೈವ ಚ|

12292013c ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ಬಹೂನ್ಯಭಿಮನ್ಯತ್ಯಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

12292014a ಭೋಜನಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೀಟಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ರೇಷ್ಮೆಯ ಮೃದು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಟ್ಟರೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಾರುಮಡಿಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅನ್ಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿವಿಧ ರತ್ನಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ವಿಚಿತ್ರ ಭೋಜನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12292014c ಏಕವಸ್ತ್ರಾಂತರಾಶಿತ್ವಮೇಕಕಾಲಿಕಭೋಜನಮ್||

12292015a ಚತುರ್ಥಾಷ್ಟಮಕಾಲಶ್ಚ ಷಷ್ಠಕಾಲಿಕ ಏವ ಚ|

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರತಿ ರಾತ್ರಿಗೊಮ್ಮೆ ಊಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಒಮ್ಮೆ ದಿನ-ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಊಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದಿನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎಂಟು ಬಾರಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆರು ಬಾರಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

⁷⁸⁶ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಫಲಕಪರೀಧಾನಶ್ಚ ತಥಾ ಕಂಟಕವಸ್ತ್ರಧೃಕೌ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12292015c ಷಡ್ರಾತ್ರಭೋಜನಶ್ಚೈವ ತಥೈವಾಷ್ಟಾಹಭೋಜನಃ||

12292016a ಸಪ್ತರಾತ್ರದಶಾಹಾರೋ ದ್ವಾದಶಾಹಾರ ಏವ ಚ|

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆರು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ನಂತರ ಊಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಏಳು, ಎಂಟು, ಹತ್ತು ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12292016c ಮಾಸೋಪವಾಸೀ ಮೂಲಾಶೀ ಫಲಾಹಾರಸ್ತಥೈವ ಚ||

12292017a ವಾಯುಭಕ್ಷೋಽಂಬುಪಿಣ್ಯಾಕಗೋಮಯಾದನ ಏವ ಚ|

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಉಪವಾಸದಿಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಫಲಾಹಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತಿಂದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗಾಳಿ-ನೀರನ್ನು ಸೇವಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎಳ್ಳಿನ ಹಿಂಡಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೊಸರು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಗೋಮಯವನ್ನು ತಿಂದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

12292017c ಗೋಮೂತ್ರಭೋಜನಶ್ಚೈವ ಶಾಕಪುಷ್ಪಾದ ಏವ ಚ||

12292018a ಶೈವಾಲಭೋಜನಶ್ಚೈವ ತಥಾಚಾಮೇನ ವರ್ತ ಯನ್|

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವನು ಗೋಮೂತ್ರವನ್ನು ಕುಡಿಯುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವನು ತರಕಾರಿ-ಹೂವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪಾಚಿಯನ್ನು ತಿಂದುಕೊಂಡಿರುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೇವಲ ಆಚಮನೀಯವನ್ನು ಕುಡಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

12292018c ವರ್ತ ಯನ್ ಶೀರ್ಣ ಪರ್ಣೈಶ್ಚ ಪ್ರಕೀರ್ಣ ಫಲಭೋಜನಃ||

12292019a ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ಕೃಚ್ಚಾಣಿ ಸೇವತೇ ಸುಖಿಕಾಂಕ್ಷಯಾ|

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಣಗಿದ ತರಗೆಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮರದಿಂದ ಬಿದ್ದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ವಿವಿಧ ಕಠೋರ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

12292019c ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾನಿ ವಿಧಿವಲ್ಲಿಂಗಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ||

12292020a ಚಾತುರಾಶ್ರಮ್ಯಪಂಥಾನಮಾಶ್ರಯತ್ಯಾಶ್ರಮಾನಪಿ|

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಚಾಂದ್ರಾಯಣ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಪರೀತ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

12292020c ಉಪಾಸೀನಶ್ಚ ಪಾಷಂಡಾನ್ಗುಹಾಃ ಶೈಲಾಂಸ್ತಥೈವ ಚ⁷⁸⁷||

12292021a ವಿವಿಕ್ತಾಶ್ಚ ಶಿಲಾಚಾಯಾಸ್ತಥಾ ಪ್ರಸ್ರವಣಾನಿ ಚ|

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಧರ್ಮವಿಧಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಪಾಷಂಡರನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗಿರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಶಿಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಝರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

⁷⁸⁷ ಉಪಾಶ್ರಮಾನಪ್ಯಪರಾನ್ ಪಾಷಂಡಾನ್ ವಿವಿಧಾನಪಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

788 12292021c ವಿವಿಧಾನಿ⁷⁸⁹ ಚ ಜಪ್ಯಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ವ್ರತಾನಿ ಚ||
 12292022a ನಿಯಮಾನ್ ಸುವಿಚಿತ್ರಾಂಶ್ಚ ವಿವಿಧಾನಿ ತಪಾಂಸಿ ಚ|
 12292022c ಯಜ್ಞಾಂಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಕಾರಾನ್ ವಿಧೀಂಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಂಸ್ತಥಾ||
 ವಿವಿಧ ಜಪಗಳನ್ನು, ವಿವಿಧ ವ್ರತಗಳನ್ನು, ವಿಚಿತ್ರ ನಿಯಮಗಳನ್ನು,
 ವಿವಿಧ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು, ವಿವಿಧಾಕಾರದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ವಿವಿಧ
 ವಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12292023a ವಣಿಕ್ಪಥಂ ದ್ವಿಜಕ್ಷತ್ರಂ ವೈಶ್ಯಶೂದ್ರಂ ತಥೈವ ಚ|
 12292023c ದಾನಂ ಚ ವಿವಿಧಾಕಾರಂ ದೀನಾಂಧಕೃಪಣೇಷ್ಟಪಿ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ,
 ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ದೀನ ಅಂಧ ಕೃಪಣರಿಗೆ ವಿವಿಧಾಕಾರದ
 ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12292024a ಅಭಿಮನ್ಯತ್ಯಸಂಬೋಧಾತ್ತಥೈವ ತ್ರಿವಿಧಾನ್ಗುಣಾನ್|
 12292024c ಸತ್ತಂ ರಜಸ್ತಮಶ್ಚೈವ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮ ಏವ ಚ|
 12292024e ಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮಾನಮೇವಾತ್ಮಾ ಏವಂ ಪ್ರವಿಭಜತ್ಯುತ||

ಅಜ್ಞಾನವಶನಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸತ್ತ -ರಜ-ತಮ ಈ ಮೂರು
 ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳ

---

788 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಪುಲಿನಾನಿ ವಿವಿಕ್ತಾನಿ ವಿವಿಕ್ತಾನಿ
 ವನಾನಿ ಚ| ದೇವಸ್ಥಾನಾನಿ ಪುಣ್ಯಾನಿ ವಿವಿಕ್ತಾನಿ ಸರಾಂಸಿ ಚ|| ವಿವಿಕ್ತಾಶ್ಚಾಪಿ
 ಶೈಲಾನಾಂ ಗುಹಾ ಗೃಹನಿಭೋಪಮಾಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

789 ವಿವಿಕ್ತಾನಿ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅಭಿಮಾನವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12292025a ಸ್ವಧಾಕಾರವಷಟ್ಕಾರೌ ಸ್ವಾಹಾಕಾರನಮಸ್ತ್ರಿಯಾಃ|

12292025c ಯಾಜನಾಧ್ಯಾಪನಂ ದಾನಂ ತಥೈವಾಹುಃ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಮ್||

12292025e ಯಜನಾಧ್ಯಯನೇ ಚೈವ ಯಚ್ಚಾನ್ಯದಪಿ ಕಿಂ ಚನ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವನು ಸ್ವಾಹಾ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸ್ವಧಾ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಷಟ್ಕಾರ, ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವೇದವನ್ನು ಓದುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಓದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದಾನಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

12292026a ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುವಿವಾದೇ ಚ ತಥಾ ವಿಶಸನೇಽಪಿ ಚ|

12292026c ಶುಭಾಶುಭಮಯಂ ಸರ್ವಮೇತದಾಹುಃ ಕ್ರಿಯಾಪಥಮ್||

ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾನೆ, ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ವಿವಾದ-ಸಂಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶುಭಾಶುಭಮಯ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12292027a ಪ್ರಕೃತಿಃ ಕುರುತೇ ದೇವೀ ಮಹಾಪ್ರಲಯಮೇವ ಚ⁷⁹⁰|

12292027c ದಿವಸಾಂತೇ ಗುಣಾನೇತಾನಭೈತ್ಯೈಕೋಽವತಿಷ್ಠತಿ||

12292028a ರಶ್ಮಿ ಜಾಲಮಿವಾದಿತ್ಯಸ್ತತ್ಕಾಲೇನ ನಿಯಚ್ಛತಿ|

ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವಿಯೇ ಮಹಾಪ್ರಲಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

⁷⁹⁰ ಭವಂ ಪ್ರಲಯಮೇವ ಚ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ದಿವಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು
ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಕೂಡ ಅವನ ದಿನದ
ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನೊಳಗೇ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು
ಏಕಾಂಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12292028c ಏವಮೇಷೋಽಸಕೃತ್ಸರ್ವಂ ಕ್ರೀಡಾರ್ಥಮಭಿಮನ್ಯತೇ||

12292029a ಆತ್ಮರೂಪಗುಣಾನೇತಾನ್ವಿವಿಧಾನ್ ಹೃದಯಪ್ರಿಯಾನ್|

ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಪುರುಷನು ತನ್ನ
ಹೃದಯಸಂತೋಷದ ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ರೂಪ-
ಗುಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕರ್ತೃವ್ಯವೆಂದೇ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12292029c ಏವಮೇವ ವಿಕುರ್ವಾಣಃ ಸರ್ಗಪ್ರಲಯಕರ್ಮಣೀ||

12292030a ಕ್ರಿಯಾಕ್ರಿಯಾ ಪಥೇ ರಕ್ತಸ್ತ್ರೀಗುಣಸ್ತ್ರೀಗುಣಾತಿಗಃ|

12292030c ಕ್ರಿಯಾಕ್ರಿಯಾಪಥೋಪೇತಸ್ತಥಾ ತದಿತಿ ಮನ್ಯತೇ||

ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯವೇ ಧರ್ಮವಾಗಿರುವ ಆ ತ್ರಿಗುಣಮಯೀ
ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿ ಮೂರೂ ಗುಣಗಳ ಸ್ವಾಮೀ ಆತ್ಮನು
ಕರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವ
ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತನ್ನದೆಂದೇ
ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

⁷⁹¹12292031a ಏವಂ ದ್ವಂದ್ವಾನ್ಯಥೈತಾನಿ ವರ್ತಂತೇ ಮಮ ನಿತ್ಯಶಃ|

⁷⁹¹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ

12292031c ಮಮ್ಮೈವೈತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ಬಾಧಂತೇ⁷⁹² ತಾನಿ ಮಾಮಿತಿ||

12292032a ನಿಸ್ತರ್ತವ್ಯಾನ್ಯಥೈತಾನಿ ಸರ್ವಾಣೀತಿ ನರಾಧಿಪ|

12292032c ಮನ್ಯತೇಽಯಂ ಹ್ಯಬುದ್ಧಿತ್ವಾತ್ತಥೈವ ಸುಕೃತಾನ್ಯಪಿ||

12292033a ಭೋಕ್ತವ್ಯಾನಿ ಮಯೈತಾನಿ ದೇವಲೋಕಗತೇನ ವೈ|

12292033c ಇಹೈವ ಚೈನಂ ಭೋಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶುಭಾಶುಭಫಲೋದಯಮ್||

ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸ್ವಭಾವತಃ ಸುಖ-ದುಃಖಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯು ಸದಾ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಅಜ್ಞಾನವಶ ಇವೆಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳೂ ತನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನೇ ಬಾಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ನರಾಧಿಪ! ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪುರುಷನು ಅಜ್ಞಾನವಶದಿಂದ ತಾನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಪುಣ್ಯಫಲಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಭೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12292034a ಸುಖಮೇವ ಚ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸಕೃತ್ ಕೃತ್ವಾ ಸುಖಂ ಮಮ|

12292034c ಯಾವದಂತಂ ಚ ಮೇ ಸೌಖ್ಯಂ ಜಾತ್ಯಾಂ ಜಾತ್ಯಾಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಇನ್ನು ತನಗೆ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಸುಕೃತಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಯಾದರೂ ಮಾಡಿದರೆ ತನಗೆ ಆಜೀವನ

ಸರ್ವವೇವೇದಂ ಜಗದಂಧೀಕೃತಂ ವಿಭೋ| ರಜಸಾ ತಮಸಾ ಚೈವ ವ್ಯಾಪ್ತಂ
ಸರ್ವಮನೇಕಧಾ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁷⁹² ಧಾವಂತೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸುಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಸುಖವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ.

12292035a ಭವಿಷ್ಯತಿ ಚ ಮೇ ದುಃಖಂ ಕೃತೇನೇಹಾಪ್ಯನಂತಕಮ್|

12292035c ಮಹದ್ದುಃಖಂ ಹಿ ಮಾನುಷ್ಯಂ ನಿರಯೇ ಚಾಪಿ ಮಜ್ಜನಮ್||

ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಾನು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗಿದರೆ ತನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ
ಅನಂತ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾನವ ಜನ್ಮವು
ಮಹಾ ದುಃಖಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿ
ನರಕದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12292036a ನಿರಯಾಚ್ಛಾಪಿ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಕಾಲೇನೈಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಪುನಃ|

12292036c ಮನುಷ್ಯತ್ವಾಚ್ಚ ದೇವತ್ವಂ ದೇವತ್ವಾತ್ ಪೌರುಷಂ ಪುನಃ|

12292036e ಮನುಷ್ಯತ್ವಾಚ್ಚ ನಿರಯಂ ಪರ್ಯಾಯೇಣೋಪಗಚ್ಛತಿ||

ದೀರ್ಘಕಾಲದ ನಂತರ ನರಕದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮೇಲೆ ತಾನು
ಪುನಃ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಯಲ್ಲಿ
ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದ ಫಲಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ದೇವಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ
ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೀಣವಾದ ನಂತರ ಪುನಃ ಮಾನವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ
ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಜೀವವು ಮಾನವ ಯೋನಿಯಿಂದ
ನರಕ ಮತ್ತು ನರಕದಿಂದ ಮಾನವ ಯೋನಿಗೆ ಬಂದು-
ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12292037a ಯ ಏವಂ ವೇತ್ತಿ ವೈ ನಿತ್ಯಂ ನಿರಾತ್ಮಾತ್ಮಗುಣೈರ್ವೃತಃ|

12292037c ತೇನ ದೇವಮನುಷ್ಯೇಷು ನಿರಯೇ ಚೋಪಪದ್ಯತೇ||

ತನ್ನದಲ್ಲದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾದ ಅವನು ನಿತ್ಯವೂ ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12292038a ಮಮತ್ವೇನಾವೃತೋ ನಿತ್ಯಂ ತತ್ರೈವ ಪರಿವರ್ತತೇ|

12292038c ಸರ್ಗ ಕೋಟಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮರಣಾಂತಾಸು ಮೂರ್ತಿಷು||

ಮಮತ್ವದಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ, ಸಹಸ್ರಾರು ಕೋಟಿ ಸೃಷ್ಟಿಪರ್ಯಂತ ನಶ್ವರ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿತ್ಯವೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12292039a ಯ ಏವಂ ಕುರುತೇ ಕರ್ಮ ಶುಭಾಶುಭಫಲಾತ್ಮಕಮ್|

12292039c ಸ ಏವ ಫಲಮಶ್ನಾತಿ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಮೂರ್ತಿಮಾನ್||

ಹೀಗೆ ಶುಭಾಶುಭಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಫಲವನ್ನು ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶರೀರಧಾರಣೆಮಾಡಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12292040a ಪ್ರಕೃತಿಃ ಕುರುತೇ ಕರ್ಮ ಶುಭಾಶುಭಫಲಾತ್ಮಕಮ್|

12292040c ಪ್ರಕೃತಿಶ್ಚ ತದಶ್ನಾತಿ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಕಾಮಗಾ||

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಸಂಚರಿಸುವ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಆ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತದೆ.

12292041a ತಿಯ್ಯಗ್ಯೋನೌ ಮನುಷ್ಯತ್ವೇ ದೇವಲೋಕೇ ತಥೈವ ಚ|

12292041c ತ್ರೀಣಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಚೈತಾನಿ ಜಾನೀಯಾತ್ ಪ್ರಾಕೃತಾನಿ ಹ||

ತಿಯಗ್ಯೋನಿ, ಮನುಷ್ಯಯೋನಿ ಮತ್ತು ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ
ದೇವಯೋನಿ - ಇವೇ ಕರ್ಮಫಲಭೋಗದ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳು. ಇವು
ಮೂರೂ ಪ್ರಾಕೃತ ಸ್ಥಾನಗಳೆಂದು ತಿಳಿ.

12292042a ಅಲಿಂಗಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ತ್ವಾಹುರ್ಲಿಂಗೈರನುಮಿಮೀಮಹೇ|

12292042c ತಥೈವ ಪೌರುಷಂ ಲಿಂಗಮನುಮಾನಾದ್ಧಿ ಪಶ್ಯತಿ||

ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಲಿಂಗರಹಿತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಿಶೇಷ
ಹೇತುಗಳ ಮೂಲಕ ನಾವು ಅದರ ಅನುಮಾನ ಮಾಡಬಹುದು.
ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಮಾನದ ಮೂಲಕವೇ ನಮಗೆ ಪುರುಷನ ಸ್ವರೂಪದ
ಅರಿವು ಅರ್ಥಾತ್ ಅವನ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12292043a ಸ ಲಿಂಗಾಂತರಮಾಸಾದ್ಯ ಪ್ರಾಕೃತಂ ಲಿಂಗಮವ್ರಣಮ್|

12292043c ವ್ರಣದ್ವಾರಾಣ್ಯಧಿಷ್ಠಾಯ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಾತ್ಮನಿ ಮನ್ಯತೇ||

ಸ್ವಯಂ ಛಿದ್ರರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕೃತಿನಿರ್ಮಿತ ಚಿಹ್ನೆಸ್ವರೂಪ ವಿಭಿನ್ನ
ಶರೀರಗಳ ಅವಲಂಬಿತನಾಗಿ ಛಿದ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ
ಅಧಿಷ್ಠಾತನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನದೆಂದೇ
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

12292044a ಶ್ರೋತ್ರಾದೀನಿ ತು ಸರ್ವಾಣಿ ಪಂಚ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ|

12292044c ವಾಗಾದೀನಿ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಗುಣೇಷ್ಟೇವ ಗುಣೈಃ ಸಹ|

ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಪಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ವಾಕ್ ಆದಿ ಐದು
ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಗುಣಮಯ
ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

12292044e ಅಹಮೇತಾನಿ ವೈ ಕುರ್ವನ್ಮೈತಾನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ||

12292045a ನಿರಿಂದ್ರಿಯೋಽಭಿಮನ್ಯೇತ ಪ್ರಣವಾನಸ್ಮಿ ನಿವ್ರಣಃ|

ಆದರೆ ಜೀವವು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ತಾನೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಭಿದ್ರರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಭಿದ್ರಯುಕ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12292045c ಅಲಿಂಗೋ ಲಿಂಗಮಾತ್ಮಾನಮಕಾಲಃ ಕಾಲಮಾತ್ಮನಃ||

12292046a ಅಸತ್ತ್ವಂ ಸತ್ತ್ವಮಾತ್ಮಾನಮತತ್ತ್ವಂ ತತ್ತ್ವಮಾತ್ಮನಃ|

ಲಿಂಗರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಲಿಂಗಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲಧರ್ಮ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾಲಧರ್ಮಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ ಸತ್ತ್ವ ರೂಪಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾಭೂತಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನನ್ನು ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪೀ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12292046c ಅಮೃತ್ಯುರ್ಮೃತ್ಯುಮಾತ್ಮಾನಮಚರಶ್ಚರಮಾತ್ಮನಃ||

12292047a ಅಕ್ಷೇತ್ರಃ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾತ್ಮಾನಮಸರ್ಗಃ ಸರ್ಗಮಾತ್ಮನಃ|

ಅವನು ಸರ್ವಥಾ ಮೃತ್ಯುರಹಿತನು. ಆದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಮೃತ್ಯುಗ್ರಸ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಚರನಾಗಿದ್ದರೂ ಚರನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಭಿನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ತನಗೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ ಸೃಷ್ಟಿಯು ತನ್ನದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

12292047c ಅತಪಸ್ತಪ ಆತ್ಮಾನಮಗತಿರ್ಗತಿಮಾತ್ಮನಃ||

12292048a ಅಭವೋ ಭವಮಾತ್ಮಾನಮಭಯೋ ಭಯಮಾತ್ಮನಃ|

12292048c ಅಕ್ಷರಃ ಕ್ಷರಮಾತ್ಮಾನಮಬುದ್ಧಿಸ್ತ್ವಭಿಮನ್ಯತೇ||

ಅವನು ಎಂದೂ ತಪವನ್ನಾಚರಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ತನ್ನನ್ನು ತಪಸ್ವೀ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಎಂದೂ ಹೋಗಿ-ಬಂದು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಹೋಗಿ-ಬರುವವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಸಾರೀ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ನಿರ್ಭಯನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಭಯಭೀತನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಕ್ಷರ ಅವಿನಾಶಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷರ ನಾಶನೀಯ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದೇ
ದ್ವಿನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾತೊಂಬತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯೩⁷⁹³

793 ಗೋರಖಪುರ ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಸರ್ಗದೋಷದಿಂದಾಗಿ ಜೀವಿಯ ಪತನಹೊಂದುವುದು
 (1-11) ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧದ
 ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಜನಕನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಸಿಷ್ಠನು ಉತ್ತರಿಸುವುದು
 (12-50).

12293001 ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ|

12293001a ಏವಮಪ್ರತಿಬುದ್ಧತ್ವಾದಬುದ್ಧಜನಸೇವನಾತ್|

12293001c ಸರ್ಗ ಕೋಟಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪತನಾಂತಾನಿ ಗಚ್ಚತಿ||

ವಸಿಷ್ಠನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಅಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು
 ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಗದಿಂದಾಗಿ ಜೀವಿಯ ನಿರಂತರ ಪತನವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ
 ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ
 ಜನ್ಮವೆತ್ತಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12293002a ಧಾಮ್ನಾ ಧಾಮಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮರಣಾಂತಾನಿ ಗಚ್ಚತಿ|

12293002c ತೀರ್ಯಗ್ಯೋನೌ ಮನುಷ್ಯತ್ವೇ ದೇವಲೋಕೇ ತಥೈವ ಚ||

ಅದು ಪಶು-ಪಕ್ಷೀ, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ದೇವತಾ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ
 ಒಂದು ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸತ್ತು
 ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12293003a ಚಂದ್ರಮಾ ಇವ ಕೋಶಾನಾಂ ಪುನಸ್ತತ್ರ ಸಹಸ್ರಶಃ|

12293003c ಲೀಯತೇಽಪ್ರತಿಬುದ್ಧತ್ವಾದೇವಮೇಷ ಹ್ಯಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ (೧-೧೧ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು
 ೧೨-೫೦ ಇನ್ನೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯ).

ಚಂದ್ರಮನು ಹೇಗೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಬಾರಿ ಕ್ಷಯನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಹಸ್ರಾರು ಬಾರಿ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಅಜ್ಞಾನೀ ಜೀವವೂ ಕೂಡ ಅಜ್ಞಾನವಶದಿಂದಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಬಾರಿ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

12293004a ಕಲಾಃ ಪಂಚದಶಾ ಯೋನಿಸ್ತದ್ಧಾಮ ಇತಿ ಪಠ್ಯತೇ|

12293004c ನಿತ್ಯಮೇತದ್ವಿಜಾನೀಹಿ ಸೋಮಃ ಷೋಡಶಮೀ ಕಲಾ||

ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹದಿನೈದು ಕಲೆಗಳಿದ್ದಂತೆ ಜೀವಿಗೂ ಹದಿನೈದು ಕಲೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಅಜ್ಞಾನೀ ಜೀವವು ಅವುಗಳನ್ನೇ ತನ್ನ ಆಶ್ರಯಗಳೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಹದಿನಾರನೆಯ ಕಲೆಯನ್ನು ನೀನು ನಿತ್ಯವೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ಚಂದ್ರಮನ ಅಮಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹದಿನಾರನೇ ಕಲೆಯ ಸಮನಾಗಿದೆ.

12293005a ಕಲಾಯಾಂ ಜಾಯತೇಽಜಸ್ರಂ ಪುನಃ ಪುನರಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

12293005c ಧಾಮ ತಸ್ಮೋಪಯುಂಜಂತಿ ಭೂಯ ಏವ ತು ಜಾಯತೇ||

ಅಜ್ಞಾನೀ ಜೀವವು ಸದಾ ಪುನಃ ಪುನಃ ಕಲೆಗಳಿಂದಾದ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಕಲೆಗಳೇ ಜೀವಿಗೆ ಆಶ್ರಯಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವವು ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ಜನ್ಮವೆತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12293006a ಷೋಡಶೀ ತು ಕಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಸ ಸೋಮ ಉಪಧಾರ್ಯತಾಮ್|

12293006c ನ ತೂಪಯುಜ್ಯತೇ ದೇವೈರ್ದೇವಾನುಪಯುನಕ್ತಿ ಸಾ||

ಅಮಾ ಎಂಬ ಹದಿನಾರನೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಲೆಯೇ ಸೋಮ ಅಥವಾ

ಜೀವದ ಪ್ರಕೃತಿಯು. ಇದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೋ. ದೇವತೆಗಳು ಆ ಹದಿನಾರನೇ ಕಲೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಆದರೆ ಆ ಹದಿನಾರನೇ ಕಲೆಯು ಅವರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12293007a ಏವಂ ತಾಂ ಕ್ಷಪಯಿತ್ವಾ ಹಿ ಜಾಯತೇ ನೃಪಸತ್ತಮ|

12293007c ಸಾ ಹ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತ್ಕ್ಷಯಾನೋಕ್ಷ ಉಚ್ಯತೇ||

ನೃಪಸತ್ತಮ ! ಅಜ್ಞಾನೀ ಜೀವವು ಆ ಹದಿನಾರನೆಯೇ ಕಲಾರೂಪ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಯೋಗದ ಕ್ಷಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರದು. ಇದರಿಂದಲೇ ಅದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಕಲೆಯೇ ಜೀವದ ಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸಂಯೋಗದ ಕ್ಷಯವಾದರೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12293008a ತದೇವಂ ಷೋಡಶಕಲಂ ದೇಹಮವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕಮ್|

12293008c ಮಮಾಯಮಿತಿ ಮನ್ವಾನಸ್ತತ್ಯೈವ ಪರಿವರ್ತತೇ||

ಹದಿನಾರು ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವು “ನನ್ನದು” ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣ ಅಜ್ಞಾನೀ ಜೀವವು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

12293009a ಪಂಚವಿಂಶಸ್ತಥೈವಾತ್ಮಾ⁷⁹⁴ ತಸ್ಯೈವಾ ಪ್ರತಿಬೋಧನಾತ್|

12293009c ವಿಮಲಸ್ಯ ವಿಶುದ್ಧಸ್ಯ ಶುದ್ಧಾನಿಲನಿಷೇವಣಾತ್⁷⁹⁵||

794 ಪಂಚವಿಂಶೋ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

795 ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧನಿಷೇವಣಾತ್ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12293010a ಅಶುದ್ಧ ಏವ ಶುದ್ಧಾತ್ಮ ತಾದ್ಯಗ್ಭವತಿ ಪಾರ್ಥಿವ|

12293010c ಅಬುದ್ಧಸೇವನಾಚ್ಚಾಪಿ ಬುದ್ಧೋಽಪ್ಯಬುಧತಾಂ ಪ್ರಜೇತ್||

ಇಷ್ಟತ್ವೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಆತ್ಮವು ವಿಮಲವೂ ವಿಶುದ್ಧವೂ ಆಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ-ಅಶುದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳ ಸೇವನೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅದೂ ಕೂಡ ಶುದ್ಧ-ಅಶುದ್ಧವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಪಾರ್ಥಿವ! ಅವಿವೇಕಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ವಿವೇಕಿಯೂ ಅವಿವೇಕಿಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ!

12293011a ತಥೈವಾಪ್ರತಿಬುದ್ಧೋಽಪಿ ಜ್ಞೇಯೋ ನೃಪತಿಸತ್ತಮ|

12293011c ಪ್ರಕೃತೇಸ್ತ್ರಿಗುಣಾಯಾಸ್ತು ಸೇವನಾತ್ ಪ್ರಾಕೃತೋ ಭವೇತ್||

ನೃಪಸತ್ತಮ! ಇದೇ ರೀತಿ ಮೂರ್ಖನೂ ಕೂಡ ವಿವೇಕಶೀಲರ ಸಂಗಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿವೇಕಶೀಲನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಆತ್ಮವೂ ಕೂಡ ತ್ರಿಗುಣಾಮಯನಾದಂತೆ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.”

12293012 ಕರಾಲಜನಕ ಉವಾಚ|

12293012a ಅಕ್ಷರಕ್ಷರಯೋರೇಷ ದ್ವಯೋಃ ಸಂಬಂಧ ಇಷ್ಯತೇ|

12293012c ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸೋರ್ವಾಪಿ ಭಗವನ್ಸಂಬಂಧಸ್ತದ್ವದುಚ್ಯತೇ||

ಕರಾಲಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್! ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಕ್ಷರ ಇವರಿಬ್ಬರ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧದಂತೆಯೂ ಹೇಳಬಹುದು.

12293013a ಋತೇ ನ ಪುರುಷೇಣೇಹ ಸ್ತ್ರೀ ಗರ್ಭಂ ಧಾರಯತ್ಯುತ|

12293013c ಋತೇ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ನ ಪುರುಷೋ ರೂಪಂ ನಿರ್ವರ್ತಯೇತ್ತಥಾ||

ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಲ್ಲದೇ ಸ್ತ್ರೀಯು ಗರ್ಭಧಾರಣ ಮಾಡಲಾರಳು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯಿಲ್ಲದೇ ಪುರುಷನೂ ಕೂಡ ಯಾವುದೇ ಶರೀರವನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡಲಾರನು.

12293014a ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯಾಭಿಸಂಬಂಧಾದನ್ಯೋನ್ಯಗುಣಸಂಶ್ರಯಾತ್|

12293014c ರೂಪಂ ನಿರ್ವರ್ತಯತ್ಯೇತದೇವಂ ಸರ್ವಾಸು ಯೋನಿಷು||

ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೇ ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಯಾವುದೇ ಶರೀರವು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಎಲ್ಲ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿರಬಹುದು.

12293015a ರತ್ಯರ್ಥಮಭಿಸಂರೋಧಾದನ್ಯೋನ್ಯಗುಣಸಂಶ್ರಯಾತ್|

12293015c ಋತೌ ನಿರ್ವರ್ತತೇ ರೂಪಂ ತದ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನಿದರ್ಶನಮ್||

12293016a ಯೇ ಗುಣಾಃ ಪುರುಷಸ್ಯೇಹ ಯೇ ಚ ಮಾತ್ರಗುಣಾಸ್ತಥಾ|

12293016c ಅಸ್ಥಿ ಸ್ನಾಯು ಚ ಮಜ್ಜಾ ಚ ಜಾನೀಮಃ ಪಿತೃತೋ ದ್ವಿಜ||

12293017a ತ್ವಗ್ಮಾಂಸಂ ಶೋಣಿತಂ ಚೈವ ಮಾತ್ರಜಾನ್ಯಪಿ ಶುಶ್ರುಮ|

12293017c ಏವಮೇತದ್ವಿ ಜಶ್ರೇಷ್ಠ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಪಠ್ಯತೇ||

ಸ್ತ್ರೀಯು ಋತುಮತಿಯಾದಾಗ ಪುರುಷನೊಂದಿಗೆ ಅವಳ ರತಿ ಸಂಬಂಧವಾದರೆ ಇಬ್ಬರ ಗುಣಗಳ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಶರೀರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯ ಇಬ್ಬರ ಗುಣಗಳೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ನಿದರ್ಶನದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಸ್ಥಿ, ಸ್ನಾಯುಗಳು ಮತ್ತು ಮಜ್ಜೆ ಇವು ತಂದೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಚರ್ಮ, ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ರಕ್ತ ಇವು ತಾಯಿಯಿಂದ

ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದರ ಕುರಿತು
ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ಕೂಡ. ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ಇದನ್ನು ನಾನು ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಓದಿದ್ದೇನೆ.

12293018a ಪ್ರಮಾಣಂ ಯಚ್ಚ ವೇದೋಕ್ತಂ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಂ ಯಚ್ಚ ಪಠ್ಯತೇ|

12293018c ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಂ ಚ ಪ್ರಮಾಣಂ ತತ್ಸನಾತನಮ್||

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ
ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು ಮತ್ತು ಓದಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ವೇದ
ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರ ಇವೆರಡೂ ಸನಾತನ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ.

⁷⁹⁶12293019a ಏವಮೇವಾಭಿಸಂಬದ್ಧೌ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಕೃತಿಪೂರುಷೌ|

12293019c ಪಶ್ಯಾಮಿ ಭಗವಂಸ್ತಸ್ಮಾನ್ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಹೀಗೆ ನಾನು ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ನಡುವೆ ನಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು
ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ಭಗವನ್! ಆದುದರಿಂದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದ
ಸಿದ್ಧಿಯು ಅಸಂಭವವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

12293020a ಅಥ ವಾನಂತರಕೃತಂ ಕಿಂ ಚಿದೇವ ನಿದರ್ಶನಮ್|

12293020c ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ತತ್ತ್ವೇನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೋ ಹ್ಯಸಿ ಸರ್ವಥಾ||

ಅಥವಾ ಪುರುಷನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದ ಯಾವುದಾದರೂ
ದೃಷ್ಟಾಂತವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು ಮತ್ತು ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ

---

⁷⁹⁶ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ಅನ್ಯೋನ್ಯಗುಣಸಂರೋಧಾದನ್ಯೋನ್ಯಗುಣಸಂಶ್ರಯಾತ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದೆ.

12293021a ಮೋಕ್ಷಕಾಮಾ ವಯಂ ಚಾಪಿ ಕಾಂಕ್ಷಾಮೋ ಯದನಾಮಯಮ್|

12293021c ಅದೇಹಮಜರಂ ದಿವ್ಯಮತೀಂದ್ರಿಯಮನೀಶ್ವರಮ್||

ನನಗೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷದ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿದೆ. ಆ ನಿರ್ವಿಕಾರ, ಅಜರ, ಅಮರ, ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ, ಅನೀಶ್ವರ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12293022 ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ|

12293022a ಯದೇತದುಕ್ತಂ ಭವತಾ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರನಿದರ್ಶನಮ್|

12293022c ಏವಮೇತದ್ಯಥಾ ಚೈತನ್ನ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ತಥಾ ಭವಾನ್||

ವಸಿಷ್ಠನು ಹೇಳಿದನು: “ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ನೀನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೀಯೋ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ.

12293023a ಧಾರ್ಯತೇ ಹಿ ತ್ವಯಾ ಗ್ರಂಥ ಉಭಯೋರ್ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಯೋಃ|

12293023c ನ ತು ಗ್ರಂಥಸ್ಯ ತತ್ತ್ವಜ್ಞೋ ಯಥಾವತ್ತ್ವಂ ನರೇಶ್ವರ||

ನರೇಶ್ವರ! ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಎಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ಬಾಯಿಪಾಠವಿದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗ್ರಂಥದ ಯಥಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವದ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವು ನಿನಗಿಲ್ಲ.

12293024a ಯೋ ಹಿ ವೇದೇ ಚ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಚ ಗ್ರಂಥಧಾರಣತತ್ಪರಃ|

12293024c ನ ಚ ಗ್ರಂಥಾರ್ಥತತ್ತ್ವಜ್ಞಸ್ತಸ್ಯ ತದ್ಧಾರಣಂ ವೃಥಾ||

ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ

ತತ್ಪರನಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಅದರ ಯಥಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವಗಳು ಅರ್ಥವಾಗದೇ
ಇದ್ದರೆ ಹಾಗೆ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡುವುದು ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ.

12293025a ಭಾರಂ ಸ ವಹತೇ ತಸ್ಯ ಗ್ರಂಥಸ್ಯಾರ್ಥಂ ನ ವೇತ್ತಿ ಯಃ|

12293025c ಯಸ್ತು ಗ್ರಂಥಾರ್ಥತತ್ತ್ವಜ್ಞೋ ನಾಸ್ಯ ಗ್ರಂಥಾಗಮೋ ವೃಥಾ||

ಗ್ರಂಥದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೇ ಕೇವಲ ಕಂಠಪಾಠ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಗ್ರಂಥಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊರುತ್ತಾನೆ.
ಆದರೆ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವನಿಗೆ ಗ್ರಂಥದ
ಅಧ್ಯಯನವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12293026a ಗ್ರಂಥಸ್ಯಾರ್ಥಂ ಚ ಪೃಷ್ಠಃ ಸಂಸ್ತಾದೃಶೋ ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ|

12293026c ಯಥಾ ತತ್ತ್ವಾ ಭಿಗಮನಾದರ್ಥಂ ತಸ್ಯ ಸ ವಿಂದತಿ||

ಅಂಥವನನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಗ್ರಂಥದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ತಾನು
ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೂ ಹೇಳಬಲ್ಲನು.

12293027a ಯಸ್ತು ಸಂಸತ್ಸು ಕಥಯೇದ್ಧಂಥಾರ್ಥಂ ಸ್ಥೂಲಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

12293027c ಸ ಕಥಂ ಮಂದವಿಜ್ಞಾನೋ ಗ್ರಂಥಂ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ನಿರ್ಣಯಾತ್||

ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗದ
ಮಂದಬುದ್ಧಿಯು ನಿರ್ಣಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗ್ರಂಥದ
ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲನು?

12293028a ನಿರ್ಣಯಂ ಚಾಪಿ ಚಿದ್ರಾತ್ಮಾ ನ ತಂ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ತತ್ತ್ವತಃ|

12293028c ಸೋಪಹಾಸಾತ್ಮತಾಮೇತಿ ಯಸ್ಮಾಚ್ಚೈವಾತ್ಮವಾನಪಿ||

ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವವನು ಗ್ರಂಥದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ

ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ಜನರ ಉಪಹಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12293029a ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಶೃಣು ರಾಜೇಂದ್ರ ಯಥೈತದನುದೃಶ್ಯತೇ|

12293029c ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ ಸಾಂಖ್ಯೇಷು ಯೋಗೇಷು ಚ ಮಹಾತ್ಮಸು||

ಆದುದರಿಂದ ರಾಜೇಂದ್ರ! ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗ ಜ್ಞಾನೀ ಮಹಾತ್ಮರು ಮೋಕ್ಷದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಯಥಾರ್ಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12293030a ಯದೇವ ಯೋಗಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸಾಂಖ್ಯೈಸ್ತದನುಗಮ್ಯತೇ|

12293030c ಏಕಂ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಚ ಯೋಗಂ ಚ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಯೋಗಿಯು ಯಾವ ತತ್ತ್ವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಸಾಂಖ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಕೂಡ ಅದರ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳ ಫಲದೃಷ್ಟಿಯು ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವನೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನು.

12293031a ತ್ವಗ್ಮಾಂಸಂ ರುಧಿರಂ ಮೇದಃ ಪಿತ್ತಂ ಮಜ್ಜಾಸ್ಥಿ ಸ್ನಾಯು ಚ|

12293031c ಏತದೈಂದ್ರಿಯಕಂ ತಾತ ಯದ್ಭವಾನಿದಮಾಹ ವೈ||

ಅಯ್ಯಾ! ಶರೀರದ ಚರ್ಮ, ಮಾಂಸ, ರಕ್ತ, ಮೇದ, ಪಿತ್ತ, ಮಜ್ಜೆ, ಸ್ನಾಯುಗಳು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ಸಮೂಹಗಳ ಕುರಿತು ನೀನು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

12293032a ದ್ರವ್ಯಾದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ನಿಷ್ಪತ್ತಿರಿಂದ್ರಿಯಾದಿಂದ್ರಿಯಂ ತಥಾ|

12293032c ದೇಹಾದ್ದೇಹಮವಾಪ್ನೋತಿ ಬೀಜಾದ್ ಬೀಜಂ ತಥೈವ ಚ||

ಬೀಜದಿಂದ ಬೀಜವು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ
ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ದ್ರವ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ದೇಹದಿಂದ
ದೇಹದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12293033a ನಿರಿಂದ್ರಿಯಸ್ಯಾಬೀಜಸ್ಯ ನಿರ್ದ್ರವ್ಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ|

12293033c ಕಥಂ ಗುಣಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ನಿರ್ಗುಣತ್ವಾನ್ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಾದರೋ ಇಂದ್ರಿಯ, ಬೀಜ, ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು
ದೇಹರಹಿತನು ಹಾಗೂ ನಿರ್ಗುಣನು. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಅವನಲ್ಲಿ
ಗುಣವೆಲ್ಲಿಂದ?

12293034a ಗುಣಾ ಗುಣೇಷು ಜಾಯಂತೇ ತತ್ರೈವ ನಿವಿಶಂತಿ ಚ|

12293034c ಏವಂ ಗುಣಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಯೋ ಜಾಯಂತೇ ಚ ನ ಸಂತಿ ಚ||

ಆಕಾಶಾದಿ ಗುಣಗಳು ಸತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ
ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಗೆ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಸತ್ತ್ವ-ರಜ-
ತಮೋಗುಣಗಳೂ ಕೂಡ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು
ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ.

12293035a ತ್ವಗ್ಮಾಂಸಂ ರುಧಿರಂ ಮೇದಃ ಪಿತ್ತಂ ಮಜ್ಜಾಸ್ಥಿ ಸ್ನಾಯು ಚ|

12293035c ಅಷ್ಟೌ ತಾನ್ಯಥ ಶುಕ್ರೇಣ ಜಾನೀಹಿ ಪ್ರಾಕೃತಾನಿ ವೈ||

ಚರ್ಮ, ಮಾಂಸ, ರಕ್ತ, ಮೇದ, ಪಿತ್ತ, ಮಜ್ಜೆ, ಅಸ್ಥಿ, ಸ್ನಾಯು ಈ ಎಂಟು
ವಸ್ತುಗಳು ವೀರ್ಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವು
ಪ್ರಾಕೃತವೇ ಆಗಿವೆ.

12293036a ಪುಮಾಂಶ್ಚೈವಾಪುಮಾಂಶ್ಚೈವ ತ್ರೈಲಿಂಗ್ಯಂ ಪ್ರಾಕೃತಂ ಸ್ಮೃತಮ್|

12293036c ನೈವ ಪುಮಾನ್ ಪುಮಾಂಶ್ಚೈವ ಸ ಲಿಂಗೀತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ||

ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ - ಇವು ಎರಡು ತತ್ವಗಳು. ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಪಸ ಗುಣಗಳು ಇವೆರಡರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳು. ಇವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಕೃತ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಆಧಾರ ಆತ್ಮವು ಪುರುಷನೂ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಇವೆರಡಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

12293037a ಅಲಿಂಗಾ ಪ್ರಕೃತಿರ್ಲಿಂಗೈರುಪಲಭ್ಯತಿ ಸಾತ್ಮಜೈಃ|

12293037c ಯಥಾ ಪುಷ್ಪಫಲೈರ್ನಿತ್ಯಮೃತವೋ ಮೂರ್ತಯಸ್ತಥಾ||

ಪುಷ್ಪ-ಫಲಗಳಿಂದ ಸದಾ ನಿರಾಕಾರ ಋತುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದೋ ನಿರಾಕಾರ ಪುರುಷನ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನ ಪಡೆಸಿದ ಮಹತ್ತತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದು.

12293038a ಏವಮಪ್ಯನುಮಾನೇನ ಹ್ಯಲಿಂಗಮುಪಲಭ್ಯತೇ|

12293038c ಪಂಚವಿಂಶತಿಮಸ್ತಾತ ಲಿಂಗೇಷ್ಟನಿಯತಾತ್ಮಕಃ||

ಹೀಗೆ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ಚೇತನರೂಪ ಆತ್ಮವನ್ನೂ ಅನುಮಾನದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವ ಸೂರ್ಯನು ಹೇಗೆ ದೃಶ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನನೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪೀ ಆತ್ಮವೂ ಜ್ಞೇಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವ ಕಾರಣ ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಯ್ಯಾ! ಸರ್ವ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯತನಾಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅದೇ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವವು.

12293039a ಅನಾದಿನಿಧನೋಽನಂತಃ ಸರ್ವದರ್ಶೀ ನಿರಾಮಯಃ|

12293039c ಕೇವಲಂ ತ್ವಭಿಮಾನಿತ್ವಾದ್ಗುಣೇಷ್ಟಗುಣ ಉಚ್ಯತೇ||

ಆತ್ಮವಾದರೋ ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯು ರಹಿತ, ಅನಂತ, ಸರ್ವದರ್ಶೀ ಮತ್ತು ನಿರಾಮಯನು. ಅದು ಸತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅಭಿಮಾನವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವುದರ ಕಾರಣವೇ ಗುಣಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

12293040a ಗುಣಾ ಗುಣವತಃ ಸಂತಿ ನಿರ್ಗುಣಸ್ಯ ಕುತೋ ಗುಣಾಃ|

12293040c ತಸ್ಮಾದೇವಂ ವಿಜಾನಂತಿ ಯೇ ಜನಾ ಗುಣದರ್ಶಿನಃ||

12293041a ಯದಾ ತ್ವೇಷ ಗುಣಾನ್ಸರ್ವಾನ್ ಪ್ರಾಕೃತಾನಭಿಮನ್ಯತೇ|

12293041c ತದಾ ಸ ಗುಣವಾನೇವ ಪರಮೇಣಾನುಪಶ್ಯತಿ||

ಗುಣವಂತರಲ್ಲಿಯೇ ಗುಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ನಿರ್ಗುಣ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಗುಣಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ? ಆದುದರಿಂದ ಗುಣಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವಾತ್ಮನು ಈ ಗುಣಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನತನದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಾಗ ಅದು ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ತನ್ನ ವಿಶುದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12293042a ಯತ್ತದ್ಬುದ್ಧೇಃ ಪರಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಸಾಂಖ್ಯಾ ಯೋಗಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ|

12293042c ಬುಧ್ಯಮಾನಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಮಬುದ್ಧಪರಿವರ್ಜನಾತ್||

12293043a ಅಪ್ರಬುದ್ಧಮಥಾವ್ಯಕ್ತಂ ಸಗುಣಂ ಪ್ರಾಹುರೀಶ್ವರಮ್|

12293043c ನಿರ್ಗುಣಂ ಚೇಶ್ವರಂ ನಿತ್ಯಮಧಿಷ್ಠಾತಾರಮೇವ ಚ||

12293044a ಪ್ರಕೃತೇಶ್ಚ ಗುಣಾನಾಂ ಚ ಪಂಚವಿಂಶತಿಕಂ ಬುಧಾಃ|

12293044c ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೇ ಚ ಕುಶಲಾ ಬುದ್ಧ್ಯಂತೇ ಪರಮೈಷಿಣಃ||

ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ ಆಚೆಯಿರುವ ಪರಮ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಅಹಂಕಾರಾದಿ ಜಡ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದ ನಂತರ ಉಳಿಯುವ ಅಜ್ಞಾತ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಸಗುಣ ಈಶ್ವರ, ನಿರ್ಗುಣ ಈಶ್ವರ, ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಪಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಗುಣಗಳಿಗೂ (ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳು) ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವವು ಎಂದು ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಕುಶಲ ಹಾಗೂ ಪರಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅರಸುವ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12293045a ಯದಾ ಪ್ರಬುದ್ಧಾಸ್ವ ವ್ಯಕ್ತಮವಸ್ಥಾ ಜನ್ಮಭೀರವಃ|

12293045c ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನಂ ಪ್ರಬುದ್ಧ್ಯಂತಿ ಗಮಯಂತಿ ಸಮಂ ತದಾ||

ಯಾವಾಗ ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ ಮತ್ತು ಪ್ರಬುದ್ಧಾವಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳಿಂದ ಭಯಭೀತನಾದ ವಿವೇಕಿಯು ಚೇತನ ಸ್ವರೂಪ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

12293046a ಏತನ್ನಿದರ್ಶನಂ ಸಮ್ಯಗಸಮ್ಯಗನುದರ್ಶನಮ್|

12293046c ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನಾಪ್ರಬುದ್ಧಾಭ್ಯಾಂ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಗರಿಂದಮ||

ಅರಿಂದಮ ! ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಈ ಜ್ಞಾನವು ನಿದರ್ಶನಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಜ್ಞಾನವು ಇದರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸರಿಯಾದ

ಜ್ಞಾನವೆಂದಿನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12293047a ಪರಸ್ಪರೇಣೈತದುಕ್ತಂ ಕ್ಷರಾಕ್ಷರನಿದರ್ಶನಮ್|

12293047c ಏಕತ್ವಮಕ್ಷರಂ ಪ್ರಾಹುರ್ನಾನಾತ್ವಂ ಕ್ಷರಮುಚ್ಯತೇ||

ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಈ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರವೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೋ: ಸದಾ ಏಕರೂಪನಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಅಕ್ಷರ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕ್ಷರ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12293048a ಪಂಚವಿಂಶತಿನಿಷ್ಕೋಽಯಂ ಯದಾಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

12293048c ಏಕತ್ವಂ ದರ್ಶನಂ ಚಾಸ್ಯ ನಾನಾತ್ವಂ ಚಾಪ್ಯದರ್ಶನಮ್||

ಯಾವಾಗ ಈ ಪುರುಷನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ವಸ್ವರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ - ಅವನೇ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಏಕತ್ವದ ಅರಿವೇ ಜ್ಞಾನವು ಮತ್ತು ಅನೇಕತ್ವದ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಅಜ್ಞಾನವು.

12293049a ತತ್ವನಿಸ್ತತ್ವಯೋರೇತತ್ ಪೃಥಗೇವ ನಿದರ್ಶನಮ್|

12293049c ಪಂಚವಿಂಶತಿಸರ್ಗಂ ತು ತತ್ತ್ವಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

12293050a ನಿಸ್ತತ್ವಂ ಪಂಚವಿಂಶಸ್ಯ ಪರಮಾಹುರ್ನಿದರ್ಶನಮ್|

12293050c ವರ್ಗಸ್ಯ ವರ್ಗಮಾಚಾರಂ ತತ್ತ್ವಂ ತತ್ತ್ವಾತ್ಸನಾತನಮ್||

ತತ್ತ್ವ (ಕ್ಷರ) ಮತ್ತು ನಿಸ್ತತ್ತ್ವ (ಅಕ್ಷರ) ಗಳ ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೆಲವು ಮನೀಷಿಣರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೇ ತತ್ತ್ವ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇತರ ವಿದ್ವಾನ್ರು ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಜಡ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೇ ತತ್ತ್ವ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ಚೇತನ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿಸ್ತತ್ತ್ವ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚೈತನ್ಯವೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಲಕ್ಷಣ. ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳೇನಿವೆಯೋ ಅವು ಕ್ಷರತತ್ತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಪರಮ ಪುರುಷ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆ ಕ್ಷರ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವ ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಸನಾತನ ಆಧಾರನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
 ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದೇ
 ತ್ರಿನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
 ಇನ್ನೂರಾತೊಂಭತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯೪

ಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯ ಸ್ವರೂಪಗಳ ವರ್ಣನೆ (1-49).

12294001 ಕರಾಲಜನಕ ಉವಾಚ|

12294001a ನಾನಾತ್ವೈಕತ್ವಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ತ್ವಯೈತದೃಷಿಸತ್ತಮ|

12294001c ಪಶ್ಯಾಮಿ ಚಾಭಿಸಂದಿಗ್ಧಮೇತಯೋರ್ವೈ ನಿದರ್ಶನಮ್||

ಕರಾಲಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಋಷಿಸತ್ತಮ! ನೀನು ಕ್ಷರವು ಅನೇಕ ರೂಪೀ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರವು ಏಕರೂಪೀ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಇವೆರಡೂ ತತ್ತ್ವಗಳ ಕುರಿತು ನೀನು ನೀಡಿದ ನಿದರ್ಶನದ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12294002a ತಥಾಪ್ರಬುದ್ಧಬುದ್ಧಾಭ್ಯಾಂ ಬುಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಚಾನಘ|

12294002c ಸ್ಥೂಲಬುದ್ಧ್ಯಾ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತತ್ತ್ವಮೇತನ್ನ ಸಂಶಯಃ||

ಅನಘ! ನನ್ನ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಯಾರನ್ನು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅನೇಕನೆಂದೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಏಕನೆಂದೂ ಕಾಣುತ್ತಾರೋ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅರಿಯದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12294003a ಅಕ್ಷರಕ್ಷರಯೋರುಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಯದಪಿ ಕಾರಣಮ್|

12294003c ತದಪ್ಯಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿತ್ವಾತ್ ಪ್ರನಷ್ಟಮಿವ ಮೇಽನಘ||

ಅನಘ! ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಕ್ಷರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನೀನು ಅನೇಕ ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಆದರೂ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಅಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನೀನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತಿದೆ.

12294004a ತದೇತಚ್ಚೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ನಾನಾತ್ವೈಕತ್ವದರ್ಶನಮ್|

12294004c ಬುದ್ಧಮಪ್ರತಿಬುದ್ಧಂ ಚ ಬುಧ್ಯಮಾನಂ ಚ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಆ ನಾನಾತ್ವ ಮತ್ತು ಏಕತ್ವರೂಪ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪುನಃ ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಬುದ್ಧ (ಜ್ಞಾನಿ) ನು ಯಾರು? ಅಪ್ರತಿಬುದ್ಧ

(ಜ್ಞಾನಹೀನ) ನು ಯಾರು? ಮತ್ತು ಬುದ್ಧ್ಯ ಮಾನ (ಜ್ಞೇಯ) ವು ಯಾವುದು? ಇದರ ಕುರಿತು ತತ್ತ್ವ ತಃ ಹೇಳಬೇಕು.

12294005a ವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯೇ ಚ ಭಗವನ್ನಕ್ಷರಂ ಕ್ಷರಮೇವ ಚ|

12294005c ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೋಗಂ ಚ ಕಾತ್ಸ್ಯೇನ ಪೃಥಕ್ಚೈವಾಪೃಥಕ್ಚ ಹ||

ಭಗವನ್! ನಾನು ವಿದ್ಯಾ, ಅವಿದ್ಯಾ, ಅಕ್ಷರ, ಕ್ಷರ, ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12294006 ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ|

12294006a ಹಂತ ತೇ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯದೇತದನುಪೃಚ್ಛಸಿ|

12294006c ಯೋಗಕೃತ್ಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಪೃಥಗೇವ ಶೃಣುಷ್ವ ಮೇ||

ವಸಿಷ್ಠನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ! ನಿಲ್ಲು! ನೀನು ಏನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೋ ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಯೋಗಸಂಬಂಧೀ ಕೃತ್ಯದ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12294007a ಯೋಗಕೃತ್ಯಂ ತು ಯೋಗಾನಾಂ ಧ್ಯಾನಮೇವ ಪರಂ ಬಲಮ್|

12294007c ತಚ್ಚಾಪಿ ದ್ವಿವಿಧಂ ಧ್ಯಾನಮಾಹುರ್ವೇದವಿದೋ ಜನಾಃ||

12294008a ಏಕಾಗ್ರತಾ ಚ ಮನಸಃ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಸ್ತಥೈವ ಚ|

12294008c ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಸ್ತು ಸಗುಣೋ ನಿರ್ಗುಣೋ ಮನಸಸ್ತಥಾ||

ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಧ್ಯಾನವೇ ಪರಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಮ ಬಲ. ವೇದವಿದ ಜನರು ಎರಡು ವಿಧದ ಧ್ಯಾನಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ: ಸಗುಣ ಮತ್ತು

ನಿರ್ಗುಣ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಗುಣದೊಂದಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಸಗುಣ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ. ಮನಸ್ಸನ್ನು
ನಿರ್ಗುಣತತ್ವ ದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ನಿರ್ಗುಣ
ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ.

12294009a ಮೂತ್ರೋತ್ಸರ್ಗೇ ಪುರೀಷೇ ಚ ಭೋಜನೇ ಚ ನರಾಧಿಪ|

12294009c ತ್ರಿಕಾಲಂ ನಾಭಿಯಂಜೀತ ಶೇಷಂ ಯಂಜೀತ ತತ್ಪರಃ||

ನರಾಧಿಪ! ಮಲವಿಸರ್ಜನೆ, ಮೂತ್ರವಿಸರ್ಜನೆ ಮತ್ತು ಭೋಜನ - ಈ
ಮೂರರ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.
ಉಳಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನಾಗಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

12294010a ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇ ಭ್ಯೋ ನಿವರ್ತ್ಯ ಮನಸಾ ಮುನಿಃ|

12294010c ದಶದ್ವಾದಶಭಿರ್ವಾ ಪಿ ಚತುರ್ವಿಂಶಾತ್ಪರಂ ತತಃ||

12294011a ತಂ ಚೋದನಾಭಿರ್ಮ ತಿಮಾನಾತ್ಮಾನಂ ಚೋದಯೇದಥ|

12294011c ತಿಷ್ಠಂತಮಜರಂ ತಂ ತು ಯತ್ತದುಕ್ತಂ ಮನೀಷಿಭಿಃ||

ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಿಂದ
ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುನಿಯು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಪ್ರಕಾರದ⁷⁹⁷ ಪ್ರೇರಣೆಗಳ

---

⁷⁹⁷ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಸುವಂತೆ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ನೆತ್ತಿಯವರೆಗೆ
ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಾಯುವನ್ನು ಸೆಳೆದು
ತುಂಬಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ವಾಯುವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರ (ನೆತ್ತಿ) ದಿಂದ
ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಈದು ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ಪ್ರತ್ಯಾಹರದ ಪ್ರಥಮ
ಸ್ಥಾನವು. ಇದೇ ರೀತಿ ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಮ್ತೆ ಉಸಿರನ್ನು ತೆಗೆದು
ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರಮಶಃ ಭ್ರೂ ಮಧ್ಯ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಮೂಗಿನ ಮೂಲ, ನಾಲಿಗೆಯ

ಮೂಲಕ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿರುವ, ಯಾರನ್ನು
ಮನೀಷಿಣರು ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಆ ಜರರಹಿತ
ಜೀವಾತ್ಮ, ಪರಮ ಪುರುಷ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಬೇಕು.

12294012a ತೈಶ್ವಾತ್ಮಾ ಸತತಂ ಜ್ಞೇಯ ಇತ್ಯೇವಮನುಶುಶ್ರುಮ|

12294012c ದ್ರವ್ಯಂ⁷⁹⁸ ಹ್ಯಹೀನಮನಸೋ ನಾನ್ಯಥೇತಿ ವಿನಿಶ್ಚಯಃ||

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡುವವರು ಸದಾ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ದ್ರವ್ಯ ಹೀನ ಮನಸ್ಸಿಗೇ
ಇದು ಸಾಧ್ಯ ಅನ್ಯಥಾ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ.

12294013a ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಸಂಗೇಭ್ಯೋ ಲಘ್ವಾಹಾರೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12294013c ಪೂರ್ವರಾತ್ರೇ ಪರೇ ಚೈವ ಧಾರಯೇತ ಮನೋಽಽತ್ಮನಿ||

ಸರ್ವಸಂಗಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಲಘು ಆಹಾರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲನೇ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ

ಮೂಲ, ಕಂಟಕೂಪ, ಹೃದಯ ಮಧ್ಯ, ನಾಭಿಮಧ್ಯ, ಮೇಡ್ರ, ಉದರ, ಗುದ,
ಊರುಮಧ್ಯ, ಜಾನು, ಚಿತಿಮೂಲ, ಜಂಘಾಮಧ್ಯ, ಗುಲ್ಫ ಮತ್ತು
ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠ - ಈ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯುವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಈ
ಹದಿನೆಂಟು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಗಳನ್ನು ಹದಿನೆಂಟು ಪ್ರಕಾರದ
ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೇ ಧ್ಯಾನ, ಧಾರಣ, ಸಮಾಅದಿ
ಮತ್ತು “ಸತ್ತ್ವಪುರುಷಾನ್ಯತಾ ಖ್ಯಾತಿ” ಅಂದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ
ಇವೆರಡರ ಭಿನ್ನತೆಯ ಬೋಧ - ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ
ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁷⁹⁸ ವ್ರತಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಪ್ರಹರಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕು.

12294014a ಸ್ಥಿರೀಕೃತ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ ಮನಸಾ ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರ|

12294014c ಮನೋ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸ್ಥಿರಂ ಕೃತ್ವಾ ಪಾಷಾಣ ಇವ ನಿಶ್ಚಲಃ||

12294015a ಸ್ಥಾನುವಚ್ಚಾಪ್ಯಕಂಪಃ ಸ್ಯಾದ್ಗಿರಿವಚ್ಚಾಪಿ ನಿಶ್ಚಲಃ|

12294015c ಬುಧಾ ವಿಧಿವಿಧಾನಜ್ಞಾಸ್ತದಾ ಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ||

ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರ! ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿ, ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರೀ ಕರಿಸಿ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಬೇಕು, ಒಣ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ನಿಷ್ಕಂಪನಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಪರ್ವತದಂತೆ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಬೇಕು. ಅಂಥವನನ್ನೇ ವಿಧಿವಿಧಾನಜ್ಞ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಯೋಗ ಯುಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12294016a ನ ಶೃಣೋತಿ ನ ಚಾಘ್ರಾತಿ ನ ರಸ್ಯತಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ|

12294016c ನ ಚ ಸ್ಪರ್ಶಂ ವಿಜಾನಾತಿ ನ ಸಂಕಲ್ಪಯತೇ ಮನಃ||

12294017a ನ ಚಾಭಿಮನ್ಯತೇ ಕಿಂ ಚಿನ್ನ ಚ ಬುದ್ಧ್ಯತಿ ಕಾಷ್ಠವತ್|

12294017c ತದಾ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಪನ್ನಂ ಯುಕ್ತಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಮೂಸುವುದಿಲ್ಲ, ಸ್ವಾದಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ, ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಕಲ್ಪಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಣ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ಏನನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾವುದರ ಅರಿವೆಯೂ ಅವನಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವರನ್ನು ಮನೀಷಿಣರು ಯೋಗಯುಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12294018a ನಿರ್ವಾತೇ ಚ ಯಥಾ ದೀಪ್ಯಂದೀಪಸ್ತದ್ವತ್ಸ ದೃಶ್ಯತೇ|

12294018c ನಿರ್ಲಿಂಗಶ್ಚಾಚಲಶ್ಚೋರ್ಧ್ವಂ ನ ತೀರ್ಯಗ್ಗತಿಮಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವ
ನಿಶ್ಚಲಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ದೀಪದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಲಿಂಗ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವೂ

ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಷ್ಟು ನಿಶ್ಚಲನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಂದರೆ ಅವನ

ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಅಥವಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೇ ತರಹದ

ಗತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12294019a ತದಾ ತಮನುಪಶ್ಯೇತ ಯಸ್ಮಿನ್ ದೃಷ್ಟೇ ತು ಕಥ್ಯತೇ|

12294019c ಹೃದಯಸ್ಥೋಽಂತರಾತ್ಮೈತಿ ಜ್ಞೇಯೋ ಜ್ಞಸ್ತಾತ ಮದ್ವಿಧೈಃ||

ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮಾತೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನು

ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅಯ್ಯಾ! ನನ್ನಂಥವರು ಹೃದಯಸ್ಥನಾಗಿರುವ

ಜ್ಞೇಯನನ್ನೇ ಅಂತರಾತ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

12294020a ವಿಧೂಮ ಇವ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿರಾದಿತ್ಯ ಇವ ರಶ್ಮಿಮಾನ್|

12294020c ವೈದ್ಯುತೋಽಗ್ನಿರಿವಾಕಾಶೇ ದೃಶ್ಯತೇಽಽತ್ಮಾ ತಥಾತ್ಮನಿ||

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗೆ ಅವನ ಆತ್ಮವು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ

ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ, ಕಿರಣಯುಕ್ತ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಮತ್ತು

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿನ ಮಿಂಚಿನ ಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

12294021a ಯಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಧೃತಿಮಂತೋ ಮನೀಷಿಣಃ|

12294021c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಷ್ಠಾ ಹ್ಯಯೋನಿಮಮೃತಾತ್ಮಕಮ್||

ಮಹಾತ್ಮರು, ಧೃತಿಮಂತ ಮನೀಷಿಣರು, ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಾವಂತ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಆ ಅಮೃತಾತ್ಮಕ ಅಯೋನಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

12294022a ತದೇವಾಹುರಣುಭ್ಯೋಽಣು ತನ್ಮಹದ್ಭ್ಯೋ ಮಹತ್ತರಮ್|

12294022c ತದಂತಃ⁷⁹⁹ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಧ್ರುವಂ ತಿಷ್ಠನ್ನ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಅಣುವಿಗಿಂತಲೂ ಅಣು ಮತ್ತು
ಮಹತ್ತರವಾದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತರವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಅದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

12294023a ಬುದ್ಧಿದ್ರವ್ಯೇಣ ದೃಶ್ಯೇತ ಮನೋದೀಪೇನ ಲೋಕಕೃತ್|

12294023c ಮಹತಸ್ತಮಸಸ್ತಾತ ಪಾರೇ ತಿಷ್ಠನ್ನತಾಮಸಃ||

ಬುದ್ಧಿಸಂಪನ್ನನು ಮನೋದೀಪದಿಂದ ಆ ಲೋಕಕೃತನನ್ನು
ನೋಡಬಹುದು. ಅಯ್ಯಾ! ಅವನು ಮಹಾ ತಮಸ್ಸಿನ ಆಚೆಯಿದ್ದಾನೆ
ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

12294024a ಸ ತಮೋನುದ ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತತ್ವಜ್ಞೈರ್ವೇದಪಾರಗೈಃ|

12294024c ವಿಮಲೋ ವಿತಮಸ್ಕಶ್ಚ ನಿರ್ಲಿಂಗೋಽಲಿಂಗಸಂಜ್ಞಿತಃ||

ಆದುದರಿಂದ ವೇದಪಾರಗ ಸತ್ವಜ್ಞರು ಅವನನ್ನು ತಮೋನುದ
ಅರ್ಥಾತ್ ಅಜ್ಞಾನನಾಶಕ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ವಿಮಲ, ವಿತಮಸ್ಕ,
ನಿರ್ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಅಲಿಂಗ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

12294025a ಯೋಗಮೇತದ್ಧಿ ಯೋಗಾನಾಂ ಮನ್ಯೇ ಯೋಗಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಮ್|

⁷⁹⁹ ತತ್ತತ್ತ್ವಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12294025c ಏವಂ ಪಶ್ಯಂ ಪ್ರಪಶ್ಯಂತಿ ಆತ್ಮಾನಮಜರಂ ಪರಮ್||

ಇದೇ ಯೋಗಿಗಳ ಯೋಗವೆಂದು ತಿಳಿ. ಇದೇ ಯೋಗಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ಹೀಗೆಯೇ ಯೋಗಿಗಳು ಅಜರವೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಗೂ ಆಗಿರುವ ಪರಾಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12294026a ಯೋಗದರ್ಶನಮೇತಾವದುಕ್ತಂ ತೇ ತತ್ತ್ವತೋ ಮಯಾ|

12294026c ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾನಿದರ್ಶನಮ್||

ಇದೂವರೆಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಯೋಗದರ್ಶನದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾನದರ್ಶನ ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12294027a ಅವ್ಯಕ್ತಮಾಹುಃ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪರಾಂ ಪ್ರಕೃತಿವಾದಿನಃ|

12294027c ತಸ್ಮಾನ್ಮಹತ್ಸಮುತ್ಪನ್ನಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ರಾಜಸತ್ತಮ||

ರಾಜಸತ್ತಮ ! ಪ್ರಕೃತಿವಾದಿಗಳು ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಎರಡನೇ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಮಹತ್ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12294028a ಅಹಂಕಾರಸ್ತು ಮಹತ್ಸತ್ಪ್ರತೀಯಮಿತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್|

12294028c ಪಂಚ ಭೂತಾನ್ಯಹಂಕಾರಾದಾಹುಃ ಸಾಂಖ್ಯಾನುದರ್ಶಿನಃ||

ಮಹತ್ತಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಹಂಕಾರವು ಮೂರನೆಯದು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳು ಅಹಂಕಾರದಿಂದಾದವು ಎಂದು ಸಾಂಖ್ಯಾನುದರ್ಶಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12294029a ಏತಾಃ ಪ್ರಕೃತಯಸ್ತ್ವಷ್ಟೌ ವಿಕಾರಾಶ್ಚಾಪಿ ಮೋಡಶ|

12294029c ಪಂಚ ಚೈವ ವಿಶೇಷಾ ವೈ ತಥಾ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ||

ಈ ಎಂಟು ಪ್ರಕೃತಿಗಳು. ಇವುಗಳಿಂದ ಹದಿನಾರು ವಿಕಾರಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ: ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಒಂದು ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಐದು ಸ್ಥೂಲಭೂತಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ತತ್ತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12294030a ಏತಾವದೇವ ತತ್ತ್ವಾನಾಂ ಸಾಂಖ್ಯಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ|

12294030c ಸಾಂಖ್ಯೇ ವಿಧಿವಿಧಾನಜ್ಞಾನಿತ್ಯಂ ಸಾಂಖ್ಯಪಥೇ ರತಾಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ಸಾಂಖ್ಯಪಥದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಸಾಂಖ್ಯ ವಿಧಿವಿಧಾನಜ್ಞ ಮನೀಷಿಣರು ಈ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೇ ಸಾಂಖ್ಯಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12294031a ಯಸ್ಮಾದ್ಯದಭಿಜಾಯೇತ ತತ್ತತ್ತ್ವೈವ ಪ್ರಲೀಯತೇ|

12294031c ಲೀಯಂತೇ ಪ್ರತಿಲೋಮಾನಿ ಸೃಜ್ಯಂತೇ ಚಾಂತರಾತ್ಮನಾ||

ಯಾವ ತತ್ತ್ವವು ಯಾವುದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅನುಲೋಮಕ್ರಮದಂತೆ⁸⁰⁰ ಆ ತತ್ತ್ವಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಸಂಹಾರವು ವಿಲೋಮಕ್ರಮದಂತೆ⁸⁰¹ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳೂ

⁸⁰⁰ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ, ಮಹತ್ತತ್ತ್ವದಿಂದ ಅಹಂಕಾರ, ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೂತ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁸⁰¹ ಅರ್ಥಾತ್ ಪೃಥ್ವಿಯು ಜಲದಲ್ಲಿ, ಜಲವು ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ತೇಜಸ್ಸು ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅಂತರಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

12294032a ಅನುಲೋಮೇನ ಜಾಯಂತೇ ಲೀಯಂತೇ ಪ್ರತಿಲೋಮತಃ|

12294032c ಗುಣಾ ಗುಣೇಷು ಸತತಂ ಸಾಗರಸ್ಯೋರ್ಮಯೋ ಯಥಾ||

ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳು ಪುನಃ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಂತವಾಗುವಂತೆ
ಸತತವೂ ಗುಣಗಳು ಗುಣಗಳಿಂದ ಅನುಲೋಮ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ
ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ
ಪ್ರತಿಲೋಮಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12294033a ಸರ್ಗಪ್ರಲಯ ಏತಾವಾನ್ ಪ್ರಕೃತೇರ್ನೃಪಸತ್ತಮ|

12294033c ಏಕತ್ವಂ ಪ್ರಲಯೇ ಚಾಸ್ಯ ಬಹುತ್ವಂ ಚ ಯದಾಸೃಜತ್|

12294033e ಏವಮೇವ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞೇಯಚಿಂತಕೈಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ನೃಪಸತ್ತಮ! ಇಷ್ಟೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯದ
ವಿಷಯವು. ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಏಕತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಬಹುತ್ವವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಞೇಯಚಿಂತಕರು
ಇದನ್ನೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

12294034a ಅಧಿಷ್ಠಾತಾರಮವ್ಯಕ್ತಮಸ್ಯಾಪ್ಯೇತನ್ನಿದರ್ಶನಮ್|

12294034c ಏಕತ್ವಂ ಚ ಬಹುತ್ವಂ ಚ ಪ್ರಕೃತೇರನು ತತ್ತ್ವವಾನ್|

12294034e ಏಕತ್ವಂ ಪ್ರಲಯೇ ಚಾಸ್ಯ ಬಹುತ್ವಂ ಚ ಪ್ರವರ್ತನಾತ್||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಪುರುಷನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಬಹುತ್ವದ ಕಡೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಪುರುಷನ ಏಕತ್ವದ
ನಿದರ್ಶನವು. ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವನ್ನೂ

ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹುತ್ವವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತತ್ತ್ವವಾನರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಪುರುಷನೂ ಕೂಡ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರೇರಕನಾಗುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಬಹುತ್ವದ ಆರೋಪವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12294035a ಬಹುಧಾತ್ಮಾ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪ್ರಸವಾತ್ಮಿಕಾಮ್||

12294035c ತಚ್ಚ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಪಂಚವಿಂಶೋಽಧಿಷ್ಠತಿ||

ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಪ್ರಸವಾತ್ಮಿಕಾ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದು ಮಹಾನ್ ಆತ್ಮವು. ಅದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

12294036a ಅಧಿಷ್ಠಾತೇತಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪೋಚ್ಯತೇ ಯತಿಸತ್ತಮೈಃ|

12294036c ಅಧಿಷ್ಠಾನಾದಧಿಷ್ಠಾತಾ ಕ್ಷೇತ್ರಾಣಾಮಿತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಆದುದರಿಂದಲೇ ಯತಿಸತ್ತಮರು ಅದನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾತ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನನಾಗಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನು ಅಧಿಷ್ಠಾತನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12294037a ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಜಾನಾತಿ ಚಾವ್ಯಕ್ತಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ|

12294037c ಅವ್ಯಕ್ತಿಕೇ ಪುರೇ ಶೇತೇ ಪುರುಷಶ್ಚೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ||

ಅದು ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ

ಅದನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಶರೀರವೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಶಯನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪುರುಷ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12294038a ಅನ್ಯದೇವ ಚ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸ್ಯಾದನ್ಯಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಉಚ್ಯತೇ|

12294038c ಕ್ಷೇತ್ರಮವ್ಯಕ್ತಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಜ್ಞಾತಾ ವೈ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ||

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅನ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಅನ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12294039a ಅನ್ಯದೇವ ಚ ಜ್ಞಾನಂ ಸ್ಯಾದನ್ಯಜ್ಞೇಯಂ ತದುಚ್ಯತೇ|

12294039c ಜ್ಞಾನಮವ್ಯಕ್ತಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಜ್ಞೇಯೋ ವೈ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ||

ಜ್ಞಾನವು ಅನ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞೇಯನು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದೂ ಜ್ಞೇಯನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12294040a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ತಥಾ ಸತ್ತ್ವಂ ತಥೇಶ್ವರಮ್||

12294040c ಅನೀಶ್ವರಮತತ್ತ್ವಂ ಚ ತತ್ತ್ವಂ ತತ್ತ್ವಂಚವಿಂಶಕಮ್||

ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಸತ್ತ್ವ (ಬುದ್ಧಿ) ಮತ್ತು ಶಾಸಕ ಎನ್ನುವ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದು ತತ್ತ್ವ ವಲ್ಲದ್ದು ಮತ್ತು ಈಶ್ವರರಹಿತವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದು.

12294041a ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನಮೇತಾವತ್ಪರಿಸಂಖ್ಯಾನದರ್ಶನಮ್||

12294041c ಸಾಂಖ್ಯಂ ಪ್ರಕುರುತೇ ಚೈವ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಚ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ||

ಇದೇ ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನದ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾನದರ್ಶನ. ಇದು ತತ್ತ್ವಗಳ ಗಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಜಗತ್ತಿನ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ದರ್ಶನದ ಹೆಸರು ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನವು.

12294042a ತತ್ತ್ವಾ ನಿ ಚ ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ತರಿಸಂಖ್ಯಾಯ ತತ್ತ್ವ ತಃ|

12294042c ಸಾಂಖ್ಯಾಃ ಸಹ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ತು ನಿಸ್ತತ್ತ್ವಃ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ||

ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞರು ಪ್ರಕೃತಿಸಹಿತ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಜಡ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

12294043a ಪಂಚವಿಂಶೋಽಪ್ರಬುದ್ಧಾತ್ಮಾ⁸⁰² ಬುಧ್ಯಮಾನ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ|

12294043c ಯದಾ ತು ಬುಧ್ಯತೇಽತ್ಮಾನಂ ತದಾ ಭವತಿ ಕೇವಲಃ||

ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದನ್ನು ಅಪ್ರಬುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಮತ್ತು ಬುಧ್ಯಮಾನ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವಾಗ ಅದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಅದು ಕೇವಲವಾಗುತ್ತದೆ.

12294044a ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಮೇತಾವದ್ಭಾಷಿತಂ ತವ ತತ್ತ್ವ ತಃ|

12294044c ಏವಮೇತದ್ವಿಜಾನಂತಃ ಸಾಮ್ಯತಾಂ ಪ್ರತಿಯಾಂತ್ಯುತ||

ಹೀಗೆ ನಾನು ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಯಾರು

⁸⁰² ಪಂಚವಿಂಶೋಽಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮಾ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಇದನ್ನು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು
ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12294045a ಸಮ್ಯಗ್ ನಿರ್ದರ್ಶನಂ ನಾಮ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಪ್ರಕೃತೇಸ್ತಥಾ|

12294045c ಗುಣತತ್ತ್ವಾನ್ಯಥೈತಾನಿ ನಿರ್ಗುಣೋಽನ್ಯಸ್ತಥಾ ಭವೇತ್||

ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವೇ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವು. ಈ
ಗುಣಮಯ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನ ಪರಮ ಪುರುಷ ಪರಮಾತ್ಮನು
ನಿರ್ಗುಣನು.

12294046a ನ ತ್ವೇವಂ ವರ್ತಮಾನಾನಾಮಾಪೃತ್ತಿರ್ವಿದ್ಯತೇ ಪುನಃ|

12294046c ವಿದ್ಯತೇಽಕ್ಷರಭಾವತ್ವಾದಪರಸ್ಪರಮವ್ಯಯಮ್||

ಈ ದರ್ಶನದ ಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವರು ಈ
ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪುನಾರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ
ಅವರು ಅವಿನಾಶೀ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು
ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12294047a ಪಶ್ಯೇರನ್ನೇಕಮತಯೋ ನ ಸಮ್ಯಕ್ತೇಷು ದರ್ಶನಮ್|

12294047c ತೇಽವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯಂತೇ ಪುನಃ ಪುನರರಿಂದಮ||

ಅರಿಂದಮ ! ಯಾರ ಬುದ್ಧಿಯು ಬಹುತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತದೆಯೋ
ಅವರಿಗೆ ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥವರು ಪುನಃ
ಪುನಃ ಶರೀರಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12294048a ಸರ್ವಮೇತದ್ವಿಜಾನಂತೋ ನ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಬೋಧನಾತ್|

12294048c ವ್ಯಕ್ತೀಭೂತಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ವ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ವಶವರ್ತಿನಃ||

ಯಾರು ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೋ ಆದರೆ
 ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವವನ್ನು
 ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ
 ಶರೀರಧಾರಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಾದಿ ದೋಷಗಳ
 ವಶವರ್ತಿಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12294049a ಸರ್ವಮವ್ಯಕ್ತಮಿತ್ಯುಕ್ತಮಸರ್ವಃ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ|

12294049c ಯ ಏನಮಭಿಜಾನಂತಿ ನ ಭಯಂ ತೇಷು ವಿದ್ಯತೇ||

ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ “ಸರ್ವ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ
 ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು “ಅಸರ್ವ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
 ಅವನನ್ನು ಯಾರು ಈ ರೀತಿ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ
 ಬಂದು-ಹೋಗುವ ಭಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
 ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದೇ
 ಚತುರ್ನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
 ಇನ್ನೂರಾತೊಂಭತ್ತಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯೫

ವಿದ್ಯಾ-ಅವಿದ್ಯಾ, ಅಕ್ಷರ-ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷರ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು
 ವಿವೇಕದ ಉದ್ಗಾರದ ವರ್ಣನೆ (1-46).

12295001 ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ|

12295001a ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನಮೇತಾವದುಕ್ತಂ ತೇ ನೃಪಸತ್ತಮ|

12295001c ವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯೇ ತ್ವಿದಾನೀಂ ಮೇ ತ್ವಂ ನಿಬೋಧಾನುಪೂರ್ವಶಃ||

ವಸಿಷ್ಠನು ಹೇಳಿದನು: “ನೃಪಸತ್ತಮ ! ಇದುವರೆಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ ನನ್ನಿಂದ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12295002a ಅವಿದ್ಯಾಮಾಹುರವ್ಯಕ್ತಂ ಸರ್ಗಪ್ರಲಯಧರ್ಮಿ ವೈ|

12295002c ಸರ್ಗಪ್ರಲಯನಿರ್ಮುಕ್ತಂ ವಿದ್ಯಾಂ ವೈ ಪಂಚವಿಂಶಕಮ್||

ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯಧರ್ಮಿಯಾದ ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನೇ ಅವಿದ್ಯಾ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿ-ಪ್ರಲಯ ನಿರ್ಮುಕ್ತನಾದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದನ್ನು ವಿದ್ಯಾ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12295003a ಪರಸ್ಪರಮವಿದ್ಯಾಂ ವೈ ತನ್ನಿಬೋಧಾನುಪೂರ್ವಶಃ|

12295003c ಯಥೋಕ್ತಮೃಷಿಭಿಸ್ತಾತ ಸಾಂಖ್ಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ನಿದರ್ಶನಮ್||

ಅಯ್ಯಾ ! ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನದ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನೀಯುವ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಶಃ ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಯಾವುದು ಅವಿದ್ಯೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

12295004a ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಂ ಸ್ಮೃತಮ್|

12295004c ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಚ ತಥಾ ವಿಶೇಷಾ ಇತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್||

ಸರ್ವ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿದ್ಯೆಯು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಿವೆ ಎಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತ

ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿದ್ಯೆಯು
ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಿವೆ.

12295005a ವಿಶೇಷಾಣಾಂ ಮನಸ್ತೇಷಾಂ ವಿದ್ಯಾಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ|

12295005c ಮನಸಃ ಪಂಚಭೂತಾನಿ ವಿದ್ಯಾ ಇತ್ಯಭಿಚಕ್ಷತೇ||

ಸ್ಥೂಲ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ ವಿದ್ಯೆಯು ಮನಸ್ಸಿಗಿದೆ ಎಂದು
ಮನೀಷಿಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ವಿದ್ಯೆಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಪಂಚಭೂತಗಳಿವೆ.

12295006a ಅಹಂಕಾರಸ್ತು ಭೂತಾನಾಂ ಪಂಚಾನಾಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

12295006c ಅಹಂಕಾರಸ್ಯ ಚ ತಥಾ ಬುದ್ಧಿವಿದ್ಯಾ ನರೇಶ್ವರ||

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪಂಚಭೂತಗಳ ವಿದ್ಯೆಯು ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನರೇಶ್ವರ! ಅಹಂಕಾರದ ವಿದ್ಯೆಯು ಬುದ್ಧಿ.

12295007a ಬುದ್ಧೇಃ ಪ್ರಕೃತಿರವ್ಯಕ್ತಂ ತತ್ತ್ವಾನಾಂ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್⁸⁰³|

12295007c ವಿದ್ಯಾ ಜ್ಞೇಯಾ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಧಿಶ್ಚ ಪರಮಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಬುದ್ಧಿಯ ವಿದ್ಯೆಯು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳ ವಿದ್ಯೆಯು
ಪರಮೇಶ್ವರನು. ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಈ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಜ್ಞೇಯ ಯೋಗ್ಯವು.
ಇದನ್ನೇ ಪರಮ ವಿಧಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12295008a ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ಪರಂ ಪ್ರಾಹುರ್ವಿದ್ಯಾಂ ವೈ ಪಂಚವಿಂಶಕಮ್|

12295008c ಸರ್ವಸ್ಯ ಸರ್ವಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವ||

⁸⁰³ ಪರಮೇಶ್ವರೀ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಅವ್ಯಕ್ತದ ಪರಮ ವಿದ್ಯೆಯು ಆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ಸರ್ವ ಜ್ಞಾನದ ಸರ್ವರೂಪ ಜ್ಞೇಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12295009a ಜ್ಞಾನಮವ್ಯಕ್ತಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಜ್ಞೇಯಂ ವೈ ಪಂಚವಿಂಶಕಮ್|

12295009c ತಥೈವ ಜ್ಞಾನಮವ್ಯಕ್ತಂ ವಿಜ್ಞಾತಾ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ||

ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತವೆಂದೂ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದನ್ನು ಜ್ಞೇಯವೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನವು ಅವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದು ವಿಜ್ಞಾತಾ.

12295010a ವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯಾರ್ಥತತ್ತ್ವೇನ ಮಯೋಕ್ತಂ ತೇ ವಿಶೇಷತಃ|

12295010c ಅಕ್ಷರಂ ಚ ಕ್ಷರಂ ಚೈವ ಯದುಕ್ತಂ ತನ್ನಿಬೋಧ ಮೇ||

ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಕ್ಷರಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12295011a ಉಭಾವೇತೌ ಕ್ಷರಾವುಕ್ತಾವುಭಾವೇತೌ ಚ ನಕ್ಷರೌ|

12295011c ಕಾರಣಂ ತು ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾ ಖ್ಯಾತೌ ತು ತತ್ತ್ವ ತಃ||

ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಎರಡನ್ನೂ ಅಕ್ಷರ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಕ್ಷರ ಎಂದೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಕೇಳಿದಂತೆ ಇದರ ಕಾರಣವನ್ನು ತತ್ತ್ವ ತಃ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12295012a ಅನಾದಿನಿಧನಾವೇತಾವುಭಾವೇವೇಶ್ವರೌ ಮತೌ|

12295012c ತತ್ತ್ವ ಸಂಜ್ಞಾವುಭಾವೇತೌ ಪ್ರೋಚ್ಯೇತೇ ಜ್ಞಾನಚಿಂತಕೈಃ||

ಇವೆರಡೂ ಅನಾದಿ ಮತ್ತು ಅನಂತವಾದವುಗಳು. ಆದುದರಿಂದ

ಪರಸ್ಪರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಈಶ್ವರ ಎನ್ನುವ ಮಾನ್ಯತೆಯಿತ್ತೆ.
ಜ್ಞಾನಚಿಂತಕರು ಇವೆರಡನ್ನೂ ತತ್ತ್ವ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12295013a ಸರ್ಗಪ್ರಲಯಧರ್ಮಿತ್ವಾದವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರಾಹುರಕ್ಷರಮ್|

12295013c ತದೇತದ್ಗುಣಸರ್ಗಾಯ ವಿಕುರ್ವಾಣಂ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಸೃಷ್ಟಿ-ಪ್ರಲಯಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಧರ್ಮವು. ಆದುದರಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅಕ್ಷರ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕ್ಷರ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12295014a ಗುಣಾನಾಂ ಮಹದಾದೀನಾಮುತ್ಪದ್ಯತಿ ಪರಸ್ಪರಮ್|

12295014c ಅಧಿಷ್ಠಾನಾತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹುರೇತತ್ತತ್ತ್ವಂಚವಿಂಶಕಮ್||

ಮಹತ್ತತ್ತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರ ಅಧಿಷ್ಠಾನರಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಪುರುಷನಿಗೂ ಕೂಡ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12295015a ಯದಾ ತು ಗುಣಜಾಲಂ ತದವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮನಿ ಸಂಕ್ಷಿಪೇತ್|

12295015c ತದಾ ಸಹ ಗುಣೈಸ್ತೈಸ್ತು ಪಂಚವಿಂಶೋ ವಿಲೀಯತೇ||

ಯೋಗಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಆ ಗುಣಗಳ ಲಯದೊಂದಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದಾದ ಪುರುಷನೂ ಕೂಡ ವಿಲೀನಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ

ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನೂ ಕ್ಷರ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12295016a ಗುಣಾ ಗುಣೇಷು ಲೀಯಂತೇ ತದ್ಯೈಕಾ ಪ್ರಕೃತಿರ್ಭವೇತ್|

12295016c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋಽಪಿ ಯದಾ ತಾತ ತತ್ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸಂಪ್ರಲೀಯತೇ||

ಅಯ್ಯಾ ! ಗುಣಗಳು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೂ ಯಾವಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12295017a ತದಾಕ್ಷರತ್ವಂ ಪ್ರಕೃತಿರ್ಗಚ್ಚತೇ ಗುಣಸಂಜ್ಞಿತಾ|

12295017c ನಿರ್ಗುಣತ್ವಂ ಚ ವೈದೇಹ ಗುಣೇಷು ಪ್ರತಿವರ್ತನಾತ್||

ವೈದೇಹ ! ಆಗ ತ್ರಿಗುಣಮಯೀ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕ್ಷರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಾಶಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪುರುಷನೂ ಕೂಡ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿರದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಗುಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12295018a ಏವಮೇವ ಚ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾನಪರಿಕ್ಷಯೇ|

12295018c ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ನಿರ್ಗುಣಸ್ವೇಷ ಇತ್ಯೈವಮನುಶುಶ್ರುಮ||

ಹೀಗೆ ಯಾವಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅರ್ಥಾತ್ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ಅವನು ಸ್ವಭಾವತಃ ನಿರ್ಗುಣನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12295019a ಕ್ಷರೋ ಭವತ್ಯೇಷ ಯದಾ ತದಾ ಗುಣವತೀಮಥ|

12295019c ಪ್ರಕೃತಿಂ ತ್ವಭಿಜಾನಾತಿ ನಿರ್ಗುಣತ್ವಂ ತಥಾತ್ಮನಃ||

ಹೀಗೆ ಅವನು ಕ್ಷರವಾದಾಗ ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಗುಣತ್ವವನ್ನೂ ಮತ್ತು ನನ್ನ ನಿರ್ಗುಣತ್ವವನ್ನೂ ಯಾರ್ಥಾರ್ಥ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12295020a ತದಾ ವಿಶುದ್ಧೋ ಭವತಿ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಿವರ್ಜನಾತ್|

12295020c ಅನ್ಯೋಽಹಮನ್ಯೇಯಮಿತಿ ಯದಾ ಬುದ್ಧ್ಯತಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದುದರಿಂದ ಆಗ ಅವನು ವಿಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ.
ತಾನು ಬೇರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಬೇರೆ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ಆ
ಬುದ್ಧಿವಂತನಿಗಾಗುತ್ತದೆ.

12295021a ತದೈಷೋಽನ್ಯತ್ವತಾಮೇತಿ ನ ಚ ಮಿಶ್ರತ್ವಮಾವ್ರಜೇತ್|

12295021c ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಚೈವ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಮಿಶ್ರೋಽನ್ಯಶ್ಚ ದೃಶ್ಯತೇ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಯೋಗದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ತಾನು
ಭಿನ್ನನಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ತದ್ರೂಪವನ್ನು
ಹೊಂದುವುದೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ
ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಸೇರಿ
ಒಂದಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರತ್ಯೇಕನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪುರುಷನು
ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಸಂಯುಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕನಾಗಿಯೂ
ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ.

12295022a ಯದಾ ತು ಗುಣಜಾಲಂ ತತ್ ಪ್ರಾಕೃತಂ ವಿಜುಗುಪ್ಸತೇ|

12295022c ಪಶ್ಯತೇ ಚಾಪರಂ ಪಶ್ಯಂ ತದಾ ಪಶ್ಯನ್ನ ಸಂಜ್ವರೇತ್||

ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಜಾಲಗಳು ಕುತ್ತಿತವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳಿಂದ
ವಿರತನಾದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆಯಾದರೂ
ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಿಂದ
ಬೇರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12295023a ಕಿಂ ಮಯಾ ಕೃತಮೇತಾವದ್ಯೋಽಹಂ ಕಾಲಮಿಮಂ ಜನಮ್|

12295023c ಮತ್ಸ್ಯೋ ಜಾಲಂ ಹ್ಯವಿಜ್ಞಾನಾದನುವರ್ತಿತವಾಂಸ್ತಥಾ||

ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಬೋಧೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಅನಿಸುತ್ತದೆ: “ಅಯ್ಯೋ! ನಾನೇನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ! ಮೀನು ಅಜ್ಞಾನವಶಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಹೋಗಿ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ತಿಳಿಯದೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರದ ಅನುಸರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ!

12295024a ಅಹಮೇವ ಹಿ ಸಂಮೋಹಾದನ್ಯಮನ್ಯಂ ಜನಾಜ್ ಜನಮ್|

12295024c ಮತ್ಸ್ಯೋ ಯಥೋದಕಜ್ಞಾನಾದನುವರ್ತಿತವಾನಿಹ||

ಮೀನು ಹೇಗೆ ನೀರೇ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಮೂಲವೆಂಬ ಸಮ್ಮೋಹದಿಂದ ಒಂದು ಜಲಾಶಯದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಜಲಾಶಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ಮೋಹವಶನಾಗಿ ಒಂದು ಶರೀರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರವೆಂದು ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12295025a ಮತ್ಸ್ಯೋಽನ್ಯತ್ವಂ ಯಥಾಜ್ಞಾನಾದುದಕಾನ್ನಾಭಿಮನ್ಯತೇ|

12295025c ಆತ್ಮಾನಂ ತದ್ವದಜ್ಞಾನಾದನ್ಯತ್ವಂ ಚೈವ ವೇದ್ಯಹಮ್||

ಮೀನು ಹೇಗೆ ನೀರು ತನಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

12295026a ಮಮಾಸ್ತು ಧಿಗಬುದ್ಧಸ್ಯ ಯೋಽಹಂ ಮಗ್ನಮಿಮಂ ಪುನಃ|

12295026c ಅನುವರ್ತಿತವಾನ್ಮೋಹಾದನ್ಯಮನ್ಯಂ ಜನಾಜ್ಜನಮ್||

ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ
ಮೋಹವಶ ಒಂದು ಶರೀರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಶರೀರದ
ಅನುಸರಣೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಮೂಢ ನನಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವು !

12295027a ಅಯಮತ್ರ ಭವೇದ್ಭಂಧುರನೇನ ಸಹ ಮೋಕ್ಷಣಮ್|

12295027c ಸಾಮ್ಯಮೇಕತ್ವಮಾಯಾತೋ ಯಾದೃಶಸ್ತಾದೃಶಸ್ವ ಹಮ್||

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನನ್ನ ಬಂಧುವು.
ಇವನೊಂದಿಗೇ ನನ್ನ ಮೈತ್ರಿಯಾಗಬಹುದು. ಮೊದಲು ನಾನು
ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಅವನ ಸಮಾನತ್ವ ಮತ್ತು
ಏಕತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆಯೋ ಹಾಗೆ ನಾನೂ
ಇದ್ದೇನೆ.

12295028a ತುಲ್ಯತಾಮಿಹ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸದೃಶೋಽಹಮನೇನ ವೈ|

12295028c ಅಯಂ ಹಿ ವಿಮಲೋ ವ್ಯಕ್ತಮಹಮೀದೃಶಕಸ್ತಥಾ||

ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೂ
ನಾನು ಅವನಂತೆಯೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಈ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ
ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಲನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ನಾನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದೇನೆ.

12295029a ಯೋಽಹಮಜ್ಞಾನಸಂಮೋಹಾದಜ್ಞಯಾ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತವಾನ್|

12295029c ಸಸಂಗಯಾಹಂ ನಿಃಸಂಗಃ ಸ್ಥಿತಃ ಕಾಲಮಿಮಂ ತ್ವಹಮ್||

ಆಸಕ್ತರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಅಜ್ಞಾನ-ಮೋಹಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಷ್ಟು
ಸಮಯದವರೆಗೆ ಈ ಆಸಕ್ತಿಮಯೀ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ
ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12295030a ಅನಯಾಹಂ ವಶೀಭೂತಃ ಕಾಲಮೇತಂ ನ ಬುದ್ಧವಾನ್|

12295030c ಉಚ್ಚಮಧ್ಯಮನೀಚಾನಾಂ ತಾಮಹಂ ಕಥಮಾವಸೇ||

ಇವಳು ನನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಎಂದರೆ ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಮಯ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು ಎನ್ನುವುದೇ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಇವಳಾದರೋ ಉಚ್ಚ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ನೀಚ ಎಲ್ಲ ಶ್ರೇಣಿಯವರೊಡನೆ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಇವಳೊಡನೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಇರಬಲ್ಲೆ?

12295031a ಸಮಾನಯಾನಯಾ ಚೇಹ ಸಹವಾಸಮಹಂ ಕಥಮ್|

12295031c ಗಚ್ಛಾಮ್ಯಬುದ್ಧಭಾವತ್ವಾದೇಷೇದಾನೀಂ ಸ್ಥಿರೋ ಭವೇ||

ನನ್ನೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಸಮಾನಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಮೂರ್ಖತನದಿಂದ ಇವಳೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಸಹವಾಸಮಾಡಬಲ್ಲೆ? ಇನ್ನು ನಾನು ಸ್ಥಿರನಾಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

12295032a ಸಹವಾಸಂ ನ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಕಾಲಮೇತದ್ಧಿ ವಂಚನಾತ್|

12295032c ವಂಚಿತೋಽಸ್ಮ್ಯನಯಾ ಯದ್ಧಿ ನಿರ್ವಿಕಾರೋ ವಿಕಾರಯಾ||

ಇಷ್ಟು ಸಮಯದವರೆಗೆ ಈ ವಿಕಾರಮಯೀ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಂಚನೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅವಳೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ನಾನು ಇವಳೊಂದಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12295033a ನ ಚಾಯಮಪರಾಧೋಽಸ್ಯಾ ಅಪರಾಧೋ ಹ್ಯಯಂ ಮಮ|

12295033c ಯೋಽಹಮತ್ರಾಭವಂ ಸಕ್ತಃ ಪರಾಙ್ಮುಖಮುಪಸ್ಥಿತಃ||

ಆದರೆ ಇದು ಅವಳ ಅಪರಾಧವಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗಿ

ಇವಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನಾನೇ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

12295034a ತತೋಽಸ್ಮಿ ಬಹುರೂಪಾಸು ಸ್ಥಿತೋ ಮೂರ್ತಿಷ್ವಮೂರ್ತಿಮಾನ್|
12295034c ಅಮೂರ್ತಶ್ಚಾಪಿ ಮೂರ್ತಾತ್ಮಾ ಮಮತ್ವೇನ ಪ್ರಧರ್ಷಿತಃ||

ಅಮೂರ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳ
ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ದೇಹ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ
ಮಮತೆಯಿಂದ ಪರಾಸ್ತನಾಗಿರುವುದರ ಕಾರಣದಿಂದ
ದೇಹಧಾರಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

12295035a ಪ್ರಕೃತೇರನಯತ್ವೇನ⁸⁰⁴ ತಾಸು ತಾಸ್ವಿಹ ಯೋನಿಷು|
12295035c ನಿರ್ಮಮಸ್ಯ ಮಮತ್ವೇನ ಕಿಂ ಕೃತಂ ತಾಸು ತಾಸು ಚ|
12295035e ಯೋನೀಷು ವರ್ತಮಾನೇನ ನಷ್ಟಸಂಜ್ಞೇನ ಚೇತಸಾ||

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೆಳೆತದಿಂದ ನನಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
ಅಲೆದಾಡುವಂತಾಗಿದೆ. ನಾನು ಮಮತಾರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಪ್ರಕೃತಿ
ಜನಿತ ಮಮತೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ದೂಡಿ
ದುರ್ದಶೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ನನ್ನ ಚೇತನವು ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ನಾನು ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12295036a ನ ಮಮಾತ್ರಾನಯಾ ಕಾರ್ಯಮಹಂಕಾರಕೃತಾತ್ಮಯಾ|
12295036c ಆತ್ಮಾನಂ ಬಹುಧಾ ಕೃತ್ವಾ ಯೇಯಂ ಭೂಯೋ ಯನಕ್ತಿ ಮಾಮ್|
12295036e ಇದಾನೀಮೇಷ ಬುದ್ಧೋಽಸ್ಮಿ ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕೃತಃ||

⁸⁰⁴ ಪ್ರಾಕ್ ಕೃತೇನ ಮಮತ್ವೇನ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಇನ್ನು ನನಗೆ ಈ ಅಹಂಕಾರಮಯೀ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಅವಳು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಸಂಯೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಮಮತೆ-ಅಹಂಕಾರ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12295037a ಮಮತ್ವಮನಯಾ ನಿತ್ಯಮಹಂಕಾರಕೃತಾತ್ಮಕಮ್|

12295037c ಅಪೇತ್ಯಾಹಮಿಮಾಂ ಹಿತ್ವಾ ಸಂಶ್ರಯಿಷ್ಯೇ ನಿರಾಮಯಮ್||

ಈಗಲಾದರೂ ಇವಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇವಳ ಅಹಂಕಾರಸ್ವರೂಪಿಣೀ ಮಮತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸರ್ವಥಾ ಇವಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನಿರಾಮಯ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶರಣುಹೊಂದುತ್ತೇನೆ.

12295038a ಅನೇನ ಸಾಮ್ಯಂ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ನಾನಯಾಹಮಚೇತಸಾ|

12295038c ಕ್ಷಮಂ ಮಮ ಸಹಾನೇನ ನೈಕತ್ವಮನಯಾ ಸಹ|

ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆಯ ಸಂಯೋಗವು ನನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕರವು. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಇರುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಲ್ಲ.”

12295038e ಏವಂ ಪರಮಸಂಬೋಧಾತ್ಪಂಚವಿಂಶೋಽನುಬುದ್ಧವಾನ್||

12295039a ಅಕ್ಷರತ್ವಂ ನಿಯಚ್ಛೇತ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಕ್ಷರಮನಾಮಯಮ್|

ಹೀಗೆ ಉತ್ತಮ ವಿವೇಕದಿಂದ ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದಾದ ಆತ್ಮವು ಕ್ಷರಭಾವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿರಾಮಯ ಅಕ್ಷರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

12295039c ಅವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತಧರ್ಮಾಣಂ ಸಗುಣಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ತಥಾ|

12295039e ನಿರ್ಗುಣಂ ಪ್ರಥಮಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾದೃಗ್ಭವತಿ ಮೈಥಿಲ||

ಮೈಥಿಲ ! ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ, ವ್ಯಕ್ತ ಮಹತ್ತತ್ವಾದಿ ಸಗುಣ, ನಿರ್ಗುಣ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಆದಿಭೂತಗಳು ನಿರ್ಗುಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನೂ ಕೂಡ ಸ್ವಯಂ ಅದೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

12295040a ಅಕ್ಷರಕ್ಷರಯೋರೇತದುಕ್ತಂ ತವ ನಿದರ್ಶನಮ್|

12295040c ಮಯೇಹ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನಂ ಯಥಾಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನಾತ್||

ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಿದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೋ ಹಾಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ವಿವೇಕವನ್ನೀಯುವ ಕ್ಷರ-ಅಕ್ಷರಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12295041a ನಿಸಂದಿಗ್ಧಂ ಚ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಚ ವಿಬುದ್ಧಂ ವಿಮಲಂ ತಥಾ|

12295041c ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತು ತೇ ಭೂಯಸ್ತನ್ನಿಬೋಧ ಯಥಾಶ್ರುತಮ್||

ಈಗ ಪುನಃ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಿಸಂದಿಗ್ಧವೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ನಿರ್ಮಲವೂ ಆಗಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12295042a ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೌ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತೌ ಶಾಸ್ತ್ರದ್ವಯನಿದರ್ಶನಾತ್|

12295042c ಯದೇವ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಸಾಂಖ್ಯೋಕ್ತಂ ಯೋಗದರ್ಶನಮೇವ ತತ್||

ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು ಹೇಳಿದುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಾಂಖ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನಿದೆಯೋ ಅದೇ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಹೌದು.

12295043a ಪ್ರಬೋಧನಕರಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸಾಂಖ್ಯಾನಾಮವನೀಪತೇ|

12295043c ವಿಸ್ವಷ್ಟಂ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ತತ್ರ ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಅವನೀಪತೇ! ಶಿಷ್ಯರ ಹಿತಕಾಮನೆಯಿಂದ ನಾನು ವಿಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ
ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12295044a ಬೃಹಚ್ಛೈವ ಹಿ ತಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಮಿತ್ಯಾಹುಃ ಕುಶಲಾ ಜನಾಃ|

12295044c ಅಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಯೋಗಾನಾಂ ಪುನರ್ಧಧಿ ಪುನಃ ಶರಃ⁸⁰⁵||

ಸಾಂಖ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಬಹು ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ಕುಶಲರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12295045a ಪಂಚವಿಂಶಾತ್ಪರಂ ತತ್ತ್ವಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ ನರಾಧಿಪ⁸⁰⁶|

12295045c ಸಾಂಖ್ಯಾನಾಂ ತು ಪರಂ ತತ್ರ ಯಥಾವದನುವರ್ಣಿತಮ್||

ನರಾಧಿಪ! ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಚಾರ್ಯರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ
ತತ್ತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂದಿನ ಯಾವುದೇ ತತ್ತ್ವದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು
ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೋ ನಾನು ಸಾಂಖ್ಯದ ಪರಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು
ಯಥಾರ್ಥರೂಪದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12295046a ಬುದ್ಧಮಪ್ರತಿಬುದ್ಧಂ ಚ ಬುದ್ಧಮಾನಂ ಚ ತತ್ತ್ವತಃ|

12295046c ಬುದ್ಧಮಾನಂ ಚ ಬುದ್ಧಂ ಚ ಪ್ರಾಹುರ್ಯೋಗನಿದರ್ಶನಮ್||

ಈ ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನೇ “ಬುದ್ಧ”ನು.
ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿರುವ
ಜೀವಾತ್ಮವೇ “ಬುದ್ಧಮಾನ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ

805 ಪುನರ್ವೇದೇ ಪುರಃಸರಃ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

806 ಪಠ್ಯತೇ ನ ನರಾಧಿಪ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಯೋಗಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನ ಇವೆರಡೂ
ಚೇತನಗಳೇ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದೇ
ಪಂಚನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾತೊಂಭತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯೬

ಕ್ಷರ-ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವದ ವರ್ಣನೆ, ಜೀವದ ನಾನಾತ್ವ
ಮತ್ತು ಏಕತ್ವದ ದೃಷ್ಟಾಂತ. ಉಪದೇಶದ ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು
ಅನಧಿಕಾರಿಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ಈ ಜ್ಞಾನದ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ
ವಸಿಷ್ಠ-ಕರಾಲಜನಕರ ಸಂವಾದದ ಉಪಸಂಹಾರ (1-50).

12296001 ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ|

12296001a ಅಪ್ರಬುದ್ಧಮಥಾವ್ಯಕ್ತಮಿಮಂ ಗುಣವಿಧಿಂ ಶೃಣು|

12296001c ಗುಣಾನ್ಧಾರಯತೇ ಹ್ಯೇಷಾ ಸೃಜತ್ಯಾಕ್ಷಿಪತೇ ತಥಾ||

12296002a ಅಜಸ್ರಂ ತ್ವಿಹ ಕ್ರೀಡಾರ್ಥಂ ವಿಕುರ್ವಂತೀ ನರಾಧಿಪ|

12296002c ಆತ್ಮಾನಂ ಬಹುಧಾ ಕೃತ್ವಾ ತಾನ್ಯೇವ ಚ ವಿಚಕ್ಷತೇ||

ವಸಿಷ್ಠನು ಹೇಳಿದನು: “ಈಗ ಬುದ್ಧ (ಪರಮಾತ್ಮ), ಅಬುದ್ಧ
(ಜೀವಾತ್ಮ) ಮತ್ತು ಈ ಗುಣಮಯೀ ಸೃಷ್ಟಿ (ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಪಂಚ)

ಇವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಜೀವಾತ್ಮನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿ-ಸಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ನರಾಧಿಪ! ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ರೂಪಗಳೇ ಸತ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12296003a ಏತದೇವಂ ವಿಕುರ್ವಾಣಾಂ ಬುಧ್ಯಮಾನೋ ನ ಬುಧ್ಯತೇ|

12296003c ಅವ್ಯಕ್ತಬೋಧನಾಚ್ಚೈವ ಬುಧ್ಯಮಾನಂ ವದಂತ್ಯಪಿ||

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ವಿಕಾರಗೊಂಡ ಜೀವಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರನು. ಆದರೆ ಅವನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು “ಬುಧ್ಯಮಾನ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12296004a ನ ತ್ವೇವ ಬುಧ್ಯತೇಽವ್ಯಕ್ತಂ ಸಗುಣಂ ವಾಥ ನಿರ್ಗುಣಮ್|

12296004c ಕದಾ ಚಿತ್ತ್ವೇವ ಖಿಲ್ವೇತದಾಹುರಪ್ರತಿಬುದ್ಧಕಮ್||

ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಗುಣನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ನಿರ್ಗುಣನಾಗಿರಲಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅವನನ್ನು ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾರಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಜಡಸ್ವರೂಪಳು. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಂಖ್ಯವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು “ಅಪ್ರತಿಬುದ್ಧ” (ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯ) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12296005a ಬುಧ್ಯತೇ ಯದಿ ವಾವ್ಯಕ್ತಮೇತದ್ವೈ ಪಂಚವಿಂಶಕಮ್|

12296005c ಬುಧ್ಯಮಾನೋ ಭವತ್ಯೇಷ ಸಂಗಾತ್ಮಕ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ||

12296006a ಅನೇನಾಪ್ರತಿಬುದ್ಧೇತಿ ವದಂತ್ಯವ್ಯಕ್ತಮಚ್ಯುತಮ್

ಒಂದುವೇಳೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದಾದರೂ ಅದು ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ಪುರುಷನನ್ನು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಯುಕ್ತನಾಗುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಜೀವವು ಸಂಗಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯವಿದೆ. ಈ ಸಂಗದೋಷದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಅವಿಕಾರೀ ಜೀವಾತ್ಮಗಳನ್ನು ಜನರು “ಮೂಢ”ರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12296006c ಅವ್ಯಕ್ತಬೋಧನಾಚ್ಚೈವ ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನಂ ವದಂತ್ಯುತ||

12296007a ಪಂಚವಿಂಶಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ನ ಚಾಸಾವಪಿ ಬುದ್ಧ್ಯತೇ|

12296007c ಷಡ್ವಿಂಶಂ ವಿಮಲಂ ಬುದ್ಧಮಪ್ರಮೇಯಂ ಸನಾತನಮ್||

12296008a ಸತತಂ⁸⁰⁷ ಪಂಚವಿಂಶಂ ಚ ಚತುರ್ವಿಂಶಂ ಚ ಬುದ್ಧ್ಯತೇ|

ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಮಹಾ ಆತ್ಮವು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನಾದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು “ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನೂ ಕೂಡ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ನಿರ್ಮಲ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧ ಅಪ್ರಮೇಯ ಸನಾತನ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಸನಾತನ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

⁸⁰⁷ ಸ ತು ತಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12296008c ದೃಶ್ಯಾದೃಶ್ಯೇ ಹ್ಯನುಗತಮುಭಾವೇವ ಮಹಾದ್ಯುತೀ||

12296009a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ನ ತು ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಬುದ್ಧ್ಯತೇ ತಾತ ಕೇವಲಮ್|

ಮಹಾದ್ಯುತೇ ! ತಾತ ! ಆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಅದ್ವಿತೀಯ ಬ್ರಹ್ಮನು ಇಲ್ಲಿರುವ
ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಅದೃಶ್ಯ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಭಾವತಃ
ವ್ಯಾಪ್ತಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

12296009c ಕೇವಲಂ ಪಂಚವಿಂಶಂ ಚ ಚತುರ್ವಿಂಶಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ||

12296010a ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನೋ ಯದಾತ್ಮಾನಮನ್ಯೋಽಹಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ|

12296010c ತದಾ ಪ್ರಕೃತಿಮಾನೇಷ ಭವತ್ಯವ್ಯಕ್ತಲೋಚನಃ||

ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅದ್ವಿತೀಯ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ
ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನೂ
ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಜೀವಾತ್ಮನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೇಲೆ
ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ
ಆಗ ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12296011a ಬುದ್ಧ್ಯತೇ ಚ ಪರಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ವಿಶುದ್ಧಾಮಮಲಾಂ ಯದಾ|

12296011c ಷಡ್ವಿಂಶೋ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ತದಾ ಬುದ್ಧತ್ವಮಾವ್ರಜೇತ್||

12296012a ತತಸ್ತುಜತಿ ಸೋಽವ್ಯಕ್ತಂ ಸರ್ಗಪ್ರಲಯಧರ್ಮಿಣಮ್|

ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ! ಯಾವಾಗ ಜೀವಾತ್ಮನು ಶುದ್ಧ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷಯಕ
ನಿರ್ಮಲ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನು
ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಅವನ
ತದ್ರೂಪನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ-ಬುದ್ಧ
ಬ್ರಹ್ಮಭಾವದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗಲಂತೂ ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿ-

ಪ್ರಲಯಧರ್ಮೀ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

12296012c ನಿರ್ಗುಣಃ ಪ್ರಕೃತಿಂ ವೇದ ಗುಣಯುಕ್ತಾಮಚೇತನಾಮ್||

12296013a ತತಃ ಕೇವಲಧರ್ಮಾಸೌ ಭವತ್ಯವ್ಯಕ್ತದರ್ಶನಾತ್|

ನಿರ್ಗುಣನಾದ ಅವನು ಗುಣಯುಕ್ತ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಆಗ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಕೈವಲ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12296013c ಕೇವಲೇನ ಸಮಾಗಮ್ಯ ವಿಮುಕ್ತೋಽಽತ್ಮಾನಮಾಪ್ನುಯಾತ್||

12296014a ಏತತ್ತತ್ತತ್ವ ಮಿತ್ಯಾಹುರ್ನಿಸ್ತತ್ತ್ವ ಮಜರಾಮರಮ್|

ಕೇವಲ (ಅದ್ವಿತೀಯ) ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಪರಮಾರ್ಥಸ್ವರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೇ ಪರಮಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಅತೀತವಾಗಿದ್ದು ಜರಾ-ಮರಣ ರಹಿತವಾಗಿದೆ.

12296014c ತತ್ತ್ವ ಸಂಶ್ರಯಣಾದೇತತ್ತತ್ತ್ವ ವನ್ನ ಚ ಮಾನದ|

12296014e ಪಂಚವಿಂಶತಿತತ್ತ್ವಾನಿ ಪ್ರವದಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಮಾನದ ! ಜೀವಾತ್ಮವು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತತ್ತ್ವ-ಸದೃಶವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಗಳ ದ್ರಷ್ಟೃಮಾತ್ರನಾಗಿರುವುದರ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದು ತತ್ತ್ವವಲ್ಲ - ತತ್ತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಸರ್ವಥಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನೂ ಒಂದು ತತ್ತ್ವವೆಂದು ತಿಳಿದು ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು

ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

12296015a ನ ಚೈಷ ತತ್ತ್ವವಾಂಸ್ತಾತ ನಿಸ್ತತ್ತ್ವಸ್ವೇಷ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

12296015c ಏಷ ಮುಂಚತಿ ತತ್ತ್ವಂ ಹಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಬುದ್ಧಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಮ್||

ಅಯ್ಯಾ! ಈ ಜೀವಾತ್ಮವು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಅತೀತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ತದ್ರೂಪವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಜ್ಞಾನವಂತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಉದಯವಾದಾಗ ಅವನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಕೃತ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ-ಬುದ್ಧ ಬ್ರಹ್ಮನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12296016a ಷಡ್ವಿಂಶೋಽಹಮಿತಿ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಗೃಹ್ಯಮಾಣೋಽಜರಾಮರಃ|

12296016c ಕೇವಲೇನ ಬಲೇನೈವ ಸಮತಾಂ ಯಾತ್ಯಸಂಶಯಮ್||

“ನಾನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ ಪರಮಾತ್ಮನು. ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯ ಅಜರ-ಅಮರ ಸ್ವರೂಪನು.” ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾ ಜೀವಾತ್ಮನು ಕೇವಲ ವಿವೇಕ ಬಲದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

12296017a ಷಡ್ವಿಂಶೇನ ಪ್ರಬುದ್ಧೇನ ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನೋಽಪ್ಯಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

12296017c ಏತನ್ನಾನಾತ್ಮಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಸಾಂಖ್ಯಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನಾತ್||

ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ ತತ್ತ್ವ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದಲೇ ಜೀವನು ಜಡವರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು

ತಿಳಿದುಕೊಂಡೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ಕಾರಣದಿಂದ
 ಅವನು ಅಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಜ್ಞಾನವೇ
 ಜೀವಿಯ ನಾನಾತ್ವರೂಪ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
 ಇದೇ ಸಾಂಖ್ಯಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನವು.

12296018a ಚೇತನೇನ ಸಮೇತಸ್ಯ ಪಂಚವಿಂಶತಿಕಸ್ಯ ಚ|

12296018c ಏಕತ್ವಂ ವೈ ಭವತ್ಯಸ್ಯ ಯದಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ನ ಬುದ್ಧ್ಯತೇ||

ಯಾವಾಗ ಜೀವಾತ್ಮನು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಜಡವರ್ಗವು ತನಗೆ
 ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಅರ್ಥಾತ್ ಅದರೊಂದಿಗೆ
 ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಗ ನಿತ್ಯ ಚೇತನ
 ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸಂಯುಕ್ತನಾದ ಆ ಜೀವಾತ್ಮನು
 ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಏಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12296019a ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನೋಽಪ್ರಬುದ್ಧೇನ ಸಮತಾಂ ಯಾತಿ ಮೈಥಿಲ|

12296019c ಸಂಗಧರ್ಮಾ ಭವತ್ಯೇಷ ನಿಃಸಂಗಾತ್ಮಾ ನರಾಧಿಪ||

ಮೈಥಿಲ! ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವಾತ್ಮವು ಜಡವರ್ಗವು ತನಗೆ ಸೇರಿದ್ದು
 ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅದು ಜಡವರ್ಗದ
 ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನೇ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು
 ಅಸಂಗಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಆಸಕ್ತಿರೂಪೀ
 ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12296020a ನಿಃಸಂಗಾತ್ಮಾನಮಾಸಾದ್ಯ ಷಡ್ವಿಂಶಕಮಜಂ ವಿದುಃ|

12296020c ವಿಭುಸ್ತ್ವಜತಿ ಚಾವ್ಯಕ್ತಂ ಯದಾ ತ್ವೇತದ್ವಿಬುದ್ಧ್ಯತೇ|

12296020e ಚತುರ್ವಿಂಶಮಗಾಧಂ ಚ ಷಡ್ವಿಂಶಸ್ಯ ಪ್ರಬೋಧನಾತ್||

ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ ತತ್ತ್ವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಜನ್ಮಿ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಮತ್ತು ಸಂಗದೋಷರಹಿತನು. ಅವನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಾದ ಜೀವಾತ್ಮನು ಅವನದೇ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅಸಾರವೆಂದು ತಿಳಿದು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

12296021a ಏಷ ಹ್ಯಪ್ರತಿಬುದ್ಧಶ್ಚ ಬುಧ್ಯಮಾನಶ್ಚ ತೇಽನಘ|

12296021c ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಬುದ್ಧಶ್ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಯಥಾಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನಾತ್|

12296021e ನಾನಾತ್ಪ್ರಕತ್ವಮೇತಾವದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಭಿಃ||

ಅನಘ! ಹೀಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಪ್ರತಿಬುದ್ಧ (ಕ್ಷರ), ಬುಧ್ಯಮಾನ (ಅಕ್ಷರ ಜೀವಾತ್ಮಾ) ಮತ್ತು ಬುದ್ಧ (ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮ) ಈ ಮೂವರ ಕುರಿತು ಶ್ರುತಿನಿದೇಶನಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಥಾರ್ಥರೂಪದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನ ನಾನಾತ್ವ ಮತ್ತು ಏಕತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12296022a ಮಶಕೋದುಂಬರೇ ಯದ್ವದನ್ಯತ್ವಂ ತದ್ವದೇತಯೋಃ|

12296022c ಮತ್ಸ್ಯೋಽಂಭಸಿ ಯಥಾ ತದ್ವದನ್ಯತ್ವಮುಪಲಭ್ಯತೇ||

ಅತ್ತಿಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕೀಟಗಳು ಹೇಗೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನರೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರು ಒಟ್ಟಿಗಿದ್ದರೂ ಭಿನ್ನರು. ಮೀನು ಮತ್ತು ನೀರು ಹೇಗೆ ಪರಸ್ಪರರಿಂದ ಭಿನ್ನರೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ.

12296023a ಏವಮೇವಾವಗಂತವ್ಯಂ ನಾನಾತ್ಪ್ರಕತ್ವಮೇತಯೋಃ|

12296023c ಏತದ್ವಿಮೋಕ್ಷ ಇತ್ಯುಕ್ತಮವ್ಯಕ್ತಜ್ಞಾನಸಂಹಿತಮ್||

ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಿತ್ಯವೂ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವು. ಅದರ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪುರುಷನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೇ ಮೋಕ್ಷ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12296024a ಪಂಚವಿಂಶತಿಕಸ್ಯಾಸ್ಯ ಯೋಽಯಂ ದೇಹೇಷು ವರ್ತತೇ|

12296024c ಏಷ ಮೋಕ್ಷಯಿತವ್ಯೇತಿ ಪ್ರಾಹುರವ್ಯಕ್ತಗೋಚರಾತ್||

ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ಪುರುಷನು ವಿದ್ಯಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತದ ಕಾರ್ಯಭೂತಗಳಾದ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವಾದಿಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಿದ್ವಾನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12296025a ಸೋಽಯಮೇವಂ ವಿಮುಚ್ಯೇತ ನಾನ್ಯಥೇತಿ ವಿನಿಶ್ಚಯಃ|

12296025c ಪರೇಣ ಪರಧರ್ಮಾ ಚ ಭವತ್ಯೇಷ ಸಮೇತ್ಯ ವೈ||

ಆ ಜೀವಾತ್ಮನು ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ವಿದ್ವಾಂಸರ ನಿಶ್ಚಯವು. ಇದು ಇನ್ನೊಂದರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಅದರದ್ದೇ ಸಮಾನಧರ್ಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12296026a ವಿಶುದ್ಧಧರ್ಮಾ ಶುದ್ಧೇನ ಬುದ್ಧೇನ ಚ ಸ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

12296026c ವಿಮುಕ್ತಧರ್ಮಾ ಮುಕ್ತೇನ ಸಮೇತ್ಯ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಜೀವಾತ್ಮನು ಶುದ್ಧ ಪುರುಷನ ಸಂಗದಿಂದ

ವಿಶುದ್ಧಧರ್ಮಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತನ ಸಂಗದಿಂದ
ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮುಕ್ತನ ಸಂಗದಿಂದ
ವಿಮುಕ್ತಧರ್ಮಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12296027a ನಿಯೋಗಧರ್ಮಿಣಾ ಚೈವ ನಿಯೋಗಾತ್ಮಾ ಭವತ್ಯಪಿ⁸⁰⁸ |

12296027c ವಿಮೋಕ್ಷಿಣಾ ವಿಮೋಕ್ಷಶ್ಚ ಸಮೇತ್ಯೇಹ ತಥಾ ಭವೇತ್ ||

ನಿಯೋಗಧರ್ಮಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ನಿಯೋಗಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ.
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಿಗಳ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12296028a ಶುಚಿಕರ್ಮಾ ಶುಚಿಶ್ಚೈವ ಭವತ್ಯಮಿತದೀಪ್ತಿಮಾನ್ |

12296028c ವಿಮಲಾತ್ಮಾ ಚ ಭವತಿ ಸಮೇತ್ಯ ವಿಮಲಾತ್ಮನಾ ||

ಶುದ್ಧ ಕರ್ಮಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ಶುಚಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಮಲಾತ್ಮನನ್ನು
ಸೇರಿ ನಿರ್ಮಲಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಅಮಿತ ತೇಜೋವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12296029a ಕೇವಲಾತ್ಮಾ ತಥಾ ಚೈವ ಕೇವಲೇನ ಸಮೇತ್ಯ ವೈ |

12296029c ಸ್ವತಂತ್ರಶ್ಚ ಸ್ವತಂತ್ರೇಣ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಮವಾಪ್ನುತೇ ||

ಅದ್ವಿತೀಯ ಪರಮಾತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ
ಅವನು ತದ್ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ
ಪರಮೇಶ್ವರನೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ
ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12296030a ಏತಾವದೇತತ್ಕಥಿತಂ ಮಯಾ ತೇ

⁸⁰⁸ ನಿಯೋಗಧರ್ಮಿಣಾ ಚೈವ ವಿಮುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಭವತ್ಯಥಿ | (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ತಥ್ಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಯಥಾರ್ಥತತ್ತ್ವಮ್|

12296030c ಅಮತ್ಸರತ್ವಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ಚಾರ್ಥಂ

ಸನಾತನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಶುದ್ಧಮಾದ್ಯಮ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ನಾನು ಅಮತ್ಸರತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿನಗೆ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಈ ಶುದ್ಧ ಸನಾತನ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲದರ ಆದಿಭೂತ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮನ ಯಥಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವದ ರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12296031a ನ ವೇದನಿಷ್ಠಸ್ಯ ಜನಸ್ಯ ರಾಜನ್

ಪ್ರದೇಯಮೇತತ್ಪರಮಂ ತ್ವಯಾ ಭವೇತ್|

12296031c ವಿವಿತ್ಸಮಾನಾಯ ವಿಬೋಧಕಾರಕಂ

ಪ್ರಬೋಧಹೇತೋಃ ಪ್ರಣತಸ್ಯ ಶಾಸನಮ್||

ರಾಜನ್ ! ವೇದನಿಷ್ಠನಲ್ಲದವರಿಗೆ ನೀನು ಈ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಕೂಡದು. ಯಾರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಅಧಿಕ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಜಿಜ್ಞಾಸಾಭಾವದಿಂದ ಶರಣು ಬರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮಾತ್ರ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು.

12296032a ನ ದೇಯಮೇತಚ್ಚ ತಥಾನೃತಾತ್ಮನೇ

ಶತಾಯ ಕ್ಲೀಬಾಯ ನ ಜಿಹ್ಮಬುದ್ಧಯೇ|

12296032c ನ ಪಂಡಿತಜ್ಞಾನಪರೋಪತಾಪಿನೇ

ದೇಯಂ ತ್ವಯೇದಂ ವಿನಿಬೋಧ ಯಾದ್ಯಶೇ||

ಅಸತ್ಯವಾದೀ, ಶರ, ನೀಚ, ಕಪಟಿ, ತನ್ನನ್ನು ಪಂಡಿತನೆಂದು

ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ, ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಕಷ್ಟವನ್ನೀಡುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಇದರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಬಾರದು. ಎಂಥವರಿಗೆ ಈ ಜ್ಞಾನದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು ಅದರ ಕುರಿತೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12296033a ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತಾಯಾಥ ಗುಣಾನ್ವಿತಾಯ
ಪರಾಪವಾದಾದ್ವಿರತಾಯ ನಿತ್ಯಮ್|

12296033c ವಿಶುದ್ಧಯೋಗಾಯ ಬುಧಾಯ ಚೈವ
ಕ್ರಿಯಾವತೇಽಥ ಕ್ಷಮಿಣೇ ಹಿತಾಯ||

12296034a ವಿವಿಕ್ತಶೀಲಾಯ ವಿಧಿಪ್ರಿಯಾಯ
ವಿವಾದಹೀನಾಯ ಬಹುಶ್ರುತಾಯ|

12296034c ವಿಜಾನತೇ ಚೈವ ನ ಚಾಹಿತಕ್ಷಮೇ
ದಮೇ ಚ ಶಕ್ತಾಯ ಶಮೇ ಚ ದೇಹಿನಾಮ್⁸⁰⁹||

ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತ, ಗುಣವಂತ, ಪರನಿಂದನೆಯಿಂದ ಸದಾ ದೂರವಿರುವ, ವಿಶುದ್ಧ ಯೋಗೀ, ವಿದ್ವಾನ್, ಸದಾ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ, ಕ್ಷಮಾಶೀಲ, ಎಲ್ಲರ ಹಿತೈಷಿ, ಏಕಾಂತವಾಸೀ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳನ್ನು ಆದರಿಸುವ, ವಿವಾದಹೀನ, ಬಹುಜ್ಞ, ವಿಜ್ಞ, ಯಾರಿಗೂ ಅಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡದ, ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಸಂಯಮ-ಮನೋನಿಗ್ರಹಗಳ ಸಮರ್ಥ ಪುರುಷನಿಗೆ ಈ ಜ್ಞಾನದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

12296035a ಏತೈರ್ಗುಣೈರ್ಹೀನತಮೇ ನ ದೇಯಮ್

⁸⁰⁹ ದೇಯಮ್ | (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಏತತ್ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಶುದ್ಧಮಾಹುಃ|

12296035c ನ ಶ್ರೇಯಸಾ ಯೋಕ್ಷ್ಯತಿ ತಾದೃಶೇ ಕೃತಂ
ಧರ್ಮಪ್ರವಕ್ತಾರಮಪಾತ್ರದಾನಾತಾ||

ಯಾರು ಈ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಹೀನರೋ ಅವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬಾರದು. ಇದು ವಿಶುದ್ಧ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಗುಣಹೀನರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಈ ಜ್ಞಾನವು ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕುಪಾತ್ರರಿಗೆ ಉಪದೇಶನೀಡುವುದರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದವನಿಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12296036a ಪೃಥ್ವೀಮಿಮಾಂ ಯದ್ಯಪಿ ರತ್ನಪೂರ್ಣಾಂ
ದದ್ಯಾನ್ನದೇಯಂ ತ್ವಿದಮವ್ರತಾಯ|

12296036c ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಯೈತದಸಂಶಯಂ ತೇ
ಭವೇತ್ಪದೇಯಂ ಪರಮಂ ನರೇಂದ್ರ||

ನರೇಂದ್ರ! ವ್ರತ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸದೇ ಇರುವವನು ರತ್ನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದರೂ ಅವನಿಗೆ ಈ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಬಾರದು. ಆದರೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಪುರುಷನಿಗೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಈ ಪರಮ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡುವುದು ನಿನಗೆ ಉಚಿತವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

12296037a ಕರಾಲ ಮಾ ತೇ ಭಯಮಸ್ತು ಕಿಂ ಚಿದ್
ಏತಚ್ಚೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ತ್ವಯಾದ್ಯ|

12296037c ಯಥಾವದುಕ್ತಂ ಪರಮಂ ಪವಿತ್ರಂ

ನಿಃಶೋಕಮತ್ಯಂತಮನಾದಿಮಧ್ಯಮ್||

12296038a ಅಗಾಧಜನ್ಮಾಮರಣಂ ಚ ರಾಜನ್
ನಿರಾಮಯಂ ವೀತಭಯಂ ಶಿವಂ ಚ|

12296038a ಅಗಾಧಜನ್ಮಾಮರಣಂ ಚ ರಾಜನ್
ನಿರಾಮಯಂ ವೀತಭಯಂ ಶಿವಂ ಚ|

12296038c ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಮೋಹಂ ತ್ಯಜ ಚಾದ್ಯ ಸರ್ವಂ
ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಮಿದಂ ವಿದಿತ್ವಾ||

ಕರಾಲ! ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಯವುಂಟಾಗಬಾರದು. ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ, ಶೋಕರಹಿತ, ಆದಿ-ಮಧ್ಯ-ಅಂತ್ಯಶೂನ್ಯನು, ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳಿಂದ ಉಳಿಸುವವನು, ನಿರಾಮಯ, ನಿರ್ಭಯ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಮಯನು. ರಾಜನ್! ನಾನು ಅವನನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಗಳ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಅರ್ಥವು. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದು ಅವನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಇಂದು ನೀನು ಮೋಹವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸು.

12296039a ಅವಾಪ್ತಮೇತದ್ಧಿ ಪುರಾ ಸನಾತನಾದ್
ಧಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾದ್ಗದತೋ ನರಾಧಿಪ|

12296039c ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಯತ್ನೇನ ತಮುಗ್ರತೇಜಸಂ
ಸನಾತನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಥಾದ್ಯ ವೈ ತ್ವಯಾ||

ನರಾಧಿಪ! ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ

ನಾನೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ
ಸನಾತನ ಉಗ್ರಚೇತಸ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖದಿಂದ, ಅವನನ್ನು ಅತಿದೊಡ್ಡ
ಯಜ್ಞದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

12296040a ಪೃಷ್ಠಸ್ವಯಾ ಚಾಸ್ಮಿ ಯಥಾ ನರೇಂದ್ರ
ತಥಾ ಮಯೇದಂ ತ್ವಯಿ ಚೋಕ್ತಮದ್ಯ|

12296040c ತಥಾವಾಪ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮೇ ನರೇಂದ್ರ
ಮಹಜ್ಞಾ ನಂ ಮೋಕ್ಷವಿದಾಂ ಪುರಾಣಮ್||

ನರೇಂದ್ರ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದಂತೆ ಮತ್ತು ನಾನು ಇಂದು ನಿನಗೆ ಈ
ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ
ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.
ಇದು ಮೋಕ್ಷವಿದುಗಳ ಪರಮ ಆಶ್ರಯವು.”

12296041 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12296041a ಏತದುಕ್ತಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಸ್ಮಾನ್ನಾವರ್ತತೇ ಪುನಃ|

12296041c ಪಂಚವಿಂಶೋ ಮಹಾರಾಜ ಪರಮರ್ಷಿನಿದರ್ಶನಾತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಪರಮ ಋಷಿ ವಸಿಷ್ಠನು ಹೇಳಿದ ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪಡೆದು ಜೀವಾತ್ಮನು
ಮತ್ತೆ ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಮರಳುವುದಿಲ್ಲ.

12296042a ಪುನರಾವೃತ್ತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ಪರಂ ಜ್ಞಾನಮವಾಪ್ಯ ಚ|

12296042c ನಾವಬುದ್ಧ್ಯತಿ ತತ್ತ್ವೇನ ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನೋಽಜರಾಮರಃ||

ಈ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗುರುವಿನ ಮುಖದಿಂದ ಪಡೆದೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ

ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದರೆ ಅವನು ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾರಿಗೆ ಇದು ತತ್ತ್ವ ತಃ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆಯೋ
ಅವನು ಜರಾಮೃತ್ಯುರಹಿತ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12296043a ಏತನ್ನಿಃಶ್ರೇಯಸಕರಂ ಜ್ಞಾನಾನಾಂ ತೇ ಪರಂ ಮಯಾ|

12296043c ಕಥಿತಂ ತತ್ತ್ವ ತಸ್ತಾತ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೇವರ್ಷಿತೋ ನೃಪ||

ಅಯ್ಯಾ ನೃಪ! ಈ ಪರಮ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರೀ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾನು
ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದೆ. ಅದನ್ನೇ
ಯಥಾರ್ಥರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12296044a ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾದೃಷಿಣಾ ವಸಿಷ್ಠೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12296044c ವಸಿಷ್ಠಾದೃಷಿಶಾರ್ದೂಲಾನ್ನಾರದೋಽವಾಪ್ತವಾನಿದಮ್||

12296045a ನಾರದಾದ್ವಿದಿತಂ ಮಹ್ಯಮೇತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್|

12296045c ಮಾ ಶುಚಃ ಕೌರವೇಂದ್ರ ತ್ವಂ ಶ್ರುತ್ವೈತತ್ಪರಮಂ ಪದಮ್||

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಿಂದ ಮಹಾತ್ಮಾ ವಸಿಷ್ಠನು ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಋಷಿಶಾರ್ದೂಲ ವಸಿಷ್ಠನಿಂದ ಇದನ್ನು ನಾರದನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ನಾರದನಿಂದ ಈ ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದ
ಉಪದೇಶವನ್ನು ನಾನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೆನು. ಕೌರವೇಂದ್ರ! ಈ ಪರಮ
ಪದವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಶೋಕಿಸಬೇಡ.

12296046a ಯೇನ ಕ್ಷರಾಕ್ಷರೇ ವಿತ್ತೇ ನ ಭಯಂ ತಸ್ಯ ವಿದ್ಯತೇ|

12296046c ವಿದ್ಯತೇ ತು ಭಯಂ ತಸ್ಯ ಯೋ ನೈತದ್ವೇತ್ತಿ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಯಾರು ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು
 ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೋ ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ
 ಭಯವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೋ
 ಅವನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಯವು ಇರುತ್ತದೆ.

12296047a ಅವಿಜ್ಞಾನಾಚ್ಚ ಮೂಢಾತ್ಮಾ ಪುನಃ ಪುನರುಪದ್ರವನ್|

12296047c ಪ್ರೇತ್ಯ ಜಾತಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮರಣಾಂತಾನ್ಯುಪಾಶ್ನುತೇ||

ಮೂಢನು ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನು
 ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಾವಿರಾರು ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
 ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12296048a ದೇವಲೋಕಂ ತಥಾ ತೀರ್ಯಘ್ನಾನುಷ್ಯಮಪಿ ಚಾಶ್ನುತೇ|

12296048c ಯದಿ ಶುದ್ಧತಿ ಕಾಲೇನ ತಸ್ಮಾದ್ಜ್ಞಾನಸಾಗರಾತ್⁸¹⁰||

ಅವನು ದೇವ, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ
 ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಎಂದಾದರೂ
 ಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶುದ್ಧನಾದರೆ ಆ ಅಗಾಧ
 ಅಜ್ಞಾನಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಪರಮ ಕಲ್ಯಾಣದ
 ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

12296049a ಅಜ್ಞಾನಸಾಗರೋ ಘೋರೋ ಹ್ಯವ್ಯಕ್ತೋಽಗಾಧ ಉಚ್ಯತೇ|

⁸¹⁰ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ಉತ್ತೀರ್ಣೋಽಸ್ಮಾದ್ಗಾಧಾತ್ ಸ ಪರಮಾಪ್ನೋತಿ ಶೋಭನಮ್| (ಗೀತಾ
 ಪ್ರೆಸ್).

12296049c ಅಹನ್ಯಹನಿ ಮಜ್ಜಂತಿ ಯತ್ರ ಭೂತಾನಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಅಜ್ಞಾನಸಾಗರವನ್ನು ಘೋರ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಅಗಾಧ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಅಸಂಖ್ಯ ಭೂತಗಳು ಮುಳುಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12296050a ಯಸ್ಮಾದಗಾಧಾದವ್ಯಕ್ತಾದುತ್ತೀರ್ಣಸ್ವಂ ಸನಾತನಾತ್|

12296050c ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ವಿರಜಾಶ್ಚೈವ ವಿತಮಸ್ಯಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ನನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ಅವ್ಯಕ್ತ ಅಗಾಧ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಹರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಭವಸಾಗರದಿಂದ ಪಾರಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನೀನು ರಜೋಗುಣ-ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದಸಮಾಪ್ತೌ
ಷಡಾನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ
ಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠಕರಾಲಜನಕಸಂವಾದಸಮಾಪ್ತಿ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾತೊಂಭತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯೭

ಭೃಗು-ಜನಕ ಸಂವಾದ

ಜನಕವಂಶೀ ವಸುಮಾನನಿಗೆ ಭೃಗುವಂಶೀ ಋಷಿಯ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ
(1-25).

12297001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12297001a ಮೃಗಯಾಂ ವಿಚರನ್ಯಶ್ಚಿದ್ವಿಜನೇ ಜನಕಾತ್ಮಜಃ|

12297001c ವನೇ ದದರ್ಶ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಮೃಷಿಂ ವಂಶಧರಂ ಭೃಗೋಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಒಮ್ಮೆ ಜನಕಾತ್ಮಜನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ನಿರ್ಜನ ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವನದಲ್ಲಿ ಅವನು ಭೃಗುವಿನ ವಂಶಧರ ಓರ್ವ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಋಷಿಯನ್ನು ಕಂಡನು.

12297002a ತಮಾಸೀನಮುಪಾಸೀನಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ಮುನಿಮ್|

12297002c ಪಶ್ಚಾದನುಮತಸ್ತೇನ ಪಪ್ರಚ್ಛ ವಸುಮಾನಿದಮ್||

ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮುನಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ನಂತರ ಜನಕಾತ್ಮಜ ವಸುಮಾನನು ಅವನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದನು:

12297003a ಭಗವನ್ಮಿಮಿದಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರೇತ್ಯ ವಾಪೀಹ ವಾ ಭವೇತ್|

12297003c ಪುರುಷಸ್ಯಾಧ್ರುವೇ ದೇಹೇ ಕಾಮಸ್ಯ ವಶವರ್ತಿನಃ||

“ಭಗವನ್! ಕಾಮದ ವಶವರ್ತಿಯಾಗಿ ಈ ಅಶಾಶ್ವತ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷನಿಗೆ ಈ ಲೋಕ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುತ್ತದೆ?”

12297004a ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಪರಿಪೃಷ್ಠಃ ಸನ್ಸುಮಹಾತ್ಮಾ ಮಹಾತಪಾಃ|

12297004c ನಿಜಗಾದ ತತಸ್ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರಮಿದಂ ವಚಃ||

ಸತ್ಕಾರಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವೀ ಮಹಾತ್ಮಾ ಮುನಿಯು
ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12297005a ಮನಸೋಽಪ್ರತಿಕೂಲಾನಿ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ ವಾಂಚಸಿ|

12297005c ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರತಿಕೂಲೇಭ್ಯೋ ನಿವರ್ತಸ್ವ ಯತೇಂದ್ರಿಯಃ||

“ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ

ಪ್ರತಿಕೂಲವಲ್ಲದವುಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವೆಯಾದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಭೂತಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ⁸¹¹

ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು.

12297006a ಧರ್ಮಃ ಸತಾಂ ಹಿತಃ ಪುಂಸಾಂ ಧರ್ಮಶ್ಚೈವಾಶ್ರಯಃ ಸತಾಮ್|

12297006c ಧರ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾಸ್ತ್ರಯಸ್ತಾತ ಪ್ರವೃತ್ತಾಃ ಸಚರಾಚರಾಃ||

ಧರ್ಮವೇ ಸತ್ತುರುಷರಿಗೆ ಹಿತವಾದುದು ಮತ್ತು ಧರ್ಮವೇ ಅವರಿಗೆ
ಆಶ್ರಯವು. ಅಯ್ಯಾ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಸಚರಾಚರಗಳೂ
ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿವೆ.

12297007a ಸ್ವಾದುಕಾಮುಕ ಕಾಮಾನಾಂ ವೈತೃಷ್ಟ್ಯಂ ಕಿಂ ನ ಗಚ್ಛಸಿ|

12297007c ಮಧು ಪಶ್ಯಸಿ ದುರ್ಬುದ್ಧೇ ಪ್ರಪಾತಂ ನಾನುಪಶ್ಯಸಿ||

ಭೋಗಗಳ ರಸವನ್ನು ಸ್ವಾದಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವವನೇ! ನಿನ್ನ
ಕಾಮತೃಷ್ಟಿಯು ಏಕೆ ತಣಿಯುವುದಿಲ್ಲ? ದುರ್ಬುದ್ಧೇ! ನೀನು ಕೇವಲ
ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಕೆಳಗಿರುವ ಪ್ರಪಾತವು ನಿನಗೆ

---

⁸¹¹ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅಥವಾ ಹಾನಿಕಾರಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅಹಿತವಾಗಿ.

ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

12297008a ಯಥಾ ಜ್ಞಾನೇ ಪರಿಚಯಃ ಕರ್ತವ್ಯಸ್ತತ್ಫಲಾರ್ಥಿನಾ|

12297008c ತಥಾ ಧರ್ಮೇ ಪರಿಚಯಃ ಕರ್ತವ್ಯಸ್ತತ್ಫಲಾರ್ಥಿನಾ||

ಜ್ಞಾನದ ಫಲಾರ್ಥಿಗಳು ಹೇಗೆ ಮೊದಲು ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಚಯವನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಧರ್ಮದ ಫಲಾರ್ಥಿಗಳು ಮೊದಲು
ಧರ್ಮದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12297009a ಅಸತಾ ಧರ್ಮಕಾಮೇನ ವಿಶುದ್ಧಂ ಕರ್ಮ ದುಷ್ಕರಮ್|

12297009c ಸತಾ ತು ಧರ್ಮಕಾಮೇನ ಸುಕರಂ ಕರ್ಮ ದುಷ್ಕರಮ್||

ದುಷ್ಟಪುರುಷನು ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೂ ವಿಶುದ್ಧ
ಕರ್ಮವು ಅವನಿಗೆ ದುಷ್ಕರವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಪುರುಷನು
ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ದುಷ್ಕರ ಕರ್ಮವೂ
ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.

12297010a ವನೇ ಗ್ರಾಮ್ಯಸುಖಾಚಾರೋ ಯಥಾ ಗ್ರಾಮ್ಯಸ್ತಥೈವ ಸಃ|

12297010c ಗ್ರಾಮೇ ವನಸುಖಾಚಾರೋ ಯಥಾ ವನಚರಸ್ತಥಾ||

ವನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮ್ಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನನ್ನು
ಗ್ರಾಮ್ಯ ಎಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು
ವನವಾಸಿಯಂತೆ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಸುಖ ಕಾಣುವವನನ್ನು ವನವಾಸಿ
ಎಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.

12297011a ಮನೋವಾಕ್ಯರ್ಮಕೇ ಧರ್ಮೇ ಕುರು ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಸಮಾಹಿತಃ|

12297011c ನಿವೃತ್ತೌ ವಾ ಪ್ರವೃತ್ತೌ ವಾ ಸಂಪ್ರಧಾರ್ಯ ಗುಣಾಗುಣಾನ್||

ಮೊದಲು ನಿವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಣ-
ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೋ. ಅನಂತರ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ
ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು ಮತ್ತು ಶರೀರಗಳ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ
ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಡು.

12297012a ನಿತ್ಯಂ ಚ ಬಹು ದಾತವ್ಯಂ ಸಾಧುಭ್ಯಶ್ಚಾನಸೂಯತಾ|

12297012c ಪ್ರಾರ್ಥಿತಂ ವ್ರತಶೌಚಾಭ್ಯಾಂ ಸತ್ಕೃತಂ ದೇಶಕಾಲಯೋಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ವ್ರತ ಮತ್ತು ಶೌಚವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಾ ಉತ್ತಮ ದೇಶ-
ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಾದುಜನರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸಿ , ಅಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದೇ,
ಅಧಿಕ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

12297013a ಶುಭೇನ ವಿಧಿನಾ ಲಬ್ಧಮರ್ಹಾಯ ಪ್ರತಿಪಾದಯೇತ್|

12297013c ಕ್ರೋಧಮುತ್ಸುಜ್ಯ ದತ್ತ್ವಾ ಚ ನಾನುತಪ್ಯೇನ್ನ ಕೀರ್ತಯೇತ್||

ಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಗಳಿಸಿದುದನ್ನು ಸತ್ಪಾತ್ರನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು.
ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ದಾನಮಾಡಿದ ನಂತರ
ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಮಾಡಿದ ದಾನವನ್ನು
ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

12297014a ಅನ್ಯಶಂಸಃ ಶುಚಿದಾಂತಃ ಸತ್ಯವಾಗಾರ್ಜವೇ ಸ್ಥಿತಃ|

12297014c ಯೋನಿಕರ್ಮವಿಶುದ್ಧಶ್ಚ ಪಾತ್ರಂ ಸ್ಯಾದ್ವೇದವಿದ್ವಿಜಃ||

ದಯಾಳು, ಶುಚಿ, ದಾಂತ, ಸತ್ಯವಾಗ್ಮಿ, ಸರಳನಾಗಿರುವ, ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು
ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶುದ್ಧನಾಗಿರುವ ದ್ವಿಜನೇ ದಾನಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನು.

12297015a ಸತ್ಕೃತಾ ಚೈಕಪತ್ನೀ ಚ ಜಾತ್ಯಾ ಯೋನಿಹೇಷ್ಯತೇ|

12297015c ಋಗ್ಯಜುಃಸಾಮಗೋ ವಿದ್ವಾನ್ವಟ್ಟುರ್ಮಾ ಪಾತ್ರಮುಚ್ಯತೇ||

ತನ್ನದೇ ಜಾತಿಯ ಸತ್ಕೃತ ಏಕಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರ ಜನ್ಮವು ಶುದ್ಧವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಋಕ್-ಯಜುಷ್ ಮತ್ತು ಸಾಮವೇದಗಳ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿ ಸದಾ ಷಟ್ಟುರ್ಮ⁸¹²ಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧನಾದವನೆಂದೂ ದಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12297016a ಸ ಏವ ಧರ್ಮಃ ಸೋಽಧರ್ಮಸ್ತಂ ತಂ ಪ್ರತಿನರಂ ಭವೇತ್|

12297016c ಪಾತ್ರಕರ್ಮ ವಿಶೇಷೇಣ ದೇಶಕಾಲಾವವೇಕ್ಷ್ಯ ಚ||

ದೇಶ, ಕಾಲ, ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಂದೇ ಕರ್ಮವು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಧರ್ಮರೂಪವಾಗುತ್ತದೆ.

12297017a ಲೀಲಯಾಲ್ಪಂ ಯಥಾ ಗಾತ್ರಾತ್ಪ್ರಮೃಜ್ಯಾದ್ರಜಸಃ ಪುಮಾನ್|

12297017c ಬಹುಯತ್ನೇನ ಮಹತಾ ಪಾಪನಿರ್ಹರಣಂ ತಥಾ||

ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಧೂಳು ತಾಗಿದರೆ ಅದನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಕೊಳೆಗಳು ಅಂಟಿಕೊಂಡರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅದನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಪ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಮಹಾ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಹಾಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿಂದಲೂ ದೂರೀಕರಿಸಬಹುದು.

⁸¹² ಯಜನ, ಯಜನ, ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ, ದಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಗ್ರಹ - ಇವು ಷಟ್ಟುರ್ಮಗಳು (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12297018a ವಿರಿಕ್ತಸ್ಯ ಯಥಾ ಸಮ್ಯಗ್ ಘೃತಂ ಭವತಿ ಭೇಷಜಮ್|

12297018c ತಥಾ ನಿರ್ಹೃತದೋಷಸ್ಯ ಪ್ರೇತ್ಯಧರ್ಮಃ ಸುಖಾವಹಃ||

ವಿರೇಚನೆಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬರಿದು ಮಾಡಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ತುಪ್ಪವು ಹೇಗೆ ಉತ್ತಮ ಔಷಧವಾಗಬಲ್ಲದೋ ಹಾಗೆ ಅದೇ ರೀತಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಿಗೆ ಧರ್ಮವು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.

12297019a ಮಾನಸಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ವರ್ತತೇ ವೈ ಶುಭಾಶುಭೇ|

12297019c ಅಶುಭೇಭ್ಯಃ ಸಮಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ಶುಭೇಷ್ಟೇವಾವತಾರಯೇತ್||

ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶುಭಾಶುಭ ವಿಚಾರಗಳು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಶುಭ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಶುಭವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12297020a ಸರ್ವಂ ಸರ್ವೇಣ ಸರ್ವತ್ರ ಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ಚ ಪೂಜಯ|

12297020c ಸ್ವಧರ್ಮೇ ಯತ್ರ ರಾಗಸ್ತೇ ಕಾಮಂ ಧರ್ಮೋ ವಿಧೀಯತಾಮ್||

ಸರ್ವಧರ್ಮದವರು ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಗೌರವಿಸು. ನೀನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಧರ್ಮದ ಅನುಸಾರ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅನುರಾಗವಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಪಾಲಿಸು.

12297021a ಅಧೃತಾತ್ಮನ್ ಧೃತೌ ತಿಷ್ಠ ದುರ್ಬುದ್ಧೇ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಭವ|

12297021c ಅಪ್ರಶಾಂತ ಪ್ರಶಾಮ್ಯ ತ್ವಮಪ್ರಾಜ್ಞ ಪ್ರಾಜ್ಞವಚ್ಚರ||

ಅಧೀರ ಚಿತ್ತದವನೇ! ಧೀರತೆಯನ್ನು ತಾಳು. ದುರ್ಬುದ್ಧೇ!

ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗು. ಅಪ್ರಶಾಂತನೇ! ಶಾಂತನಾಗು. ಅಪ್ರಾಜ್ಞನೇ!
ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗು.

12297022a ತೇಜಸಾ ಶಕ್ಯತೇ ಪ್ರಾಪ್ತುಮುಪಾಯಸಹಚಾರಿಣಾ|
12297022c ಇಹ ಚ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚ ಶ್ರೇಯಸ್ತಸ್ಯ ಮೂಲಂ ಧೃತಿಃ ಪರಾ||

ಸತ್ತುರುಷರ ಸಂಗದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಾಪದಿಂದ ಇಹ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಉಪಾಯವು ಬಂದೊದಗುತ್ತದೆ. ಧೃತಿಯೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಮೂಲ.

12297023a ರಾಜರ್ಷಿರಧೃತಿಃ ಸ್ವರ್ಗಾತ್ಪ್ರತಿತೋ ಹಿ ಮಹಾಭಿಷಃ|
12297023c ಯಯಾತಿಃ ಕ್ಷೀಣಪುಣ್ಯಶ್ಚ ಧೃತ್ಯಾ ಲೋಕಾನವಾಪ್ತವಾನ್||

ರಾಜರ್ಷಿ ಮಹಾಭಿಷನು ಧೃತನಾಗಿರದೇ ಇದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಕ್ಷೀಣಪುಣ್ಯ ಯಯಾತಿಯು ತನ್ನ ಧೃತಿಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12297024a ತಪಸ್ವಿನಾಂ ಧರ್ಮವತಾಂ ವಿದುಷಾಂ ಚೋಪಸೇವನಾತ್|
12297024c ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸೇ ವಿಪುಲಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ತಥಾ ಶ್ರೇಯೋಽಭಿಪತ್ಸ್ಯಸೇ||

ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ವಿದ್ವಾಂಸ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸೇವೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ವಿಪುಲ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ.”

12297025a ಸ ತು ಸ್ವಭಾವಸಂಪನ್ನಸ್ತಚ್ಚ ತ್ವಾ ಮುನಿಭಾಷಿತಮ್|
12297025c ವಿನಿವರ್ತ್ಯ ಮನಃ ಕಾಮಾದ್ಧರ್ಮೇ ಬುದ್ಧಿಂ ಚಕಾರ ಹ||

ಸ್ವಭಾವತಃ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದ ವಸುಮಾನನು ಮುನಿಯಾಡಿದ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾಮಗಳ ಮೇಲಿನ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಜನಕಾನುಶಾಸನೇ ಸಪ್ತನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಜನಕಾನುಶಾಸನ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೂರಾತೊಂಬತ್ತೇಳನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯೮

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ - ಜನಕ ಸಂವಾದ

ಜನಕನಿಗೆ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನ ಉಪದೇಶ (1-9); ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳ
ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಗಳ ನಿರೂಪಣೆ (10-26).

12298001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12298001a ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ವಿಮುಕ್ತಂ ಯದ್ವಿಮುಕ್ತಂ ಸರ್ವ ಸಂಶ್ರಯಾತ್|

12298001c ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುವಿಮುಕ್ತಂ ಚ ವಿಮುಕ್ತಂ ಪುಣ್ಯಪಾಪಯೋಃ||

12298002a ಯಚ್ಚಿವಂ ನಿತ್ಯಮಭಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಚಾಕ್ಷರಮವ್ಯಯಮ್|

12298002c ಶುಚಿ ನಿತ್ಯಮನಾಯಾಸಂ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾವುದು ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ,
ಸರ್ವ ಸಂಶಯಗಳಿಂದಲೂ, ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಣ್ಯ-

ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ವಿಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುದೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ನಿತ್ಯವೂ, ಅಭಯವೂ, ಮಂಗಳವೂ, ಅಕ್ಷರವೂ, ಅವ್ಯಯವೂ, ಪವಿತ್ರವೂ, ಕ್ಷೇಶರಹಿತವೂ ಆಗಿರುವುದೋ ಆ ಪರಮತತ್ತ್ವದ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12298003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12298003a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯೇಹಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12298003c ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ಯ ಸಂವಾದಂ ಜನಕಸ್ಯ ಚ ಭಾರತ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಮತ್ತು ಜನಕರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12298004a ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಮೃಷಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದೈವರಾತಿರ್ಮಹಾಯಶಾಃ|

12298004c ಪಪ್ರಚ್ಛ ಜನಕೋ ರಾಜಾ ಪ್ರಶ್ನಂ ಪ್ರಶ್ನವಿದಾಂ ವರಃ||

ದೇವರಾತನ ಮಗ, ಮಹಾಯಶಸ್ವೀ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜಾ ಜನಕನು ಋಷಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನನ್ನು ಕೇಳಿದನು:

12298005a ಕತೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಕತಿ ಪ್ರಕೃತಯಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

12298005c ಕಿಮವ್ಯಕ್ತಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಪರತಸ್ತು ಕಿಮ್||

“ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ! ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಎಷ್ಟಿವೆ? ಪೃಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭೇದಗಳಿವೆ? ಅವ್ಯಕ್ತವೆನ್ನುವುದು ಯಾವುದು? ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತೀತವಾಗಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೇನು?

12298006a ಪ್ರಭವಂ ಚಾಪ್ಯಯಂ ಚೈವ ಕಾಲಸಂಖ್ಯಾಂ ತಥೈವ ಚ|

12298006c ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ತ್ವದನುಗ್ರಹಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ||

ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ! ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೇ ಬಯಸುವ ನನಗೆ ಇವುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕಾಲಪ್ರಮಾಣಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕು.

12298007a ಅಜ್ಞಾನಾತ್ಪರಿಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಂ ಹಿ ಜ್ಞಾನಮಯೋ ನಿಧಿ|

12298007c ತದಹಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಸರ್ವಮೇತದಸಂಶಯಮ್||

ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಜ್ಞಾನಮಯ ಮತ್ತು ನಿಧಿ. ಆದುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12298008 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12298008a ಶ್ರೂಯತಾಮವನೀಪಾಲ ಯದೇತದನುಪೃಚ್ಛಸಿ|

12298008c ಯೋಗಾನಾಂ ಪರಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸಾಂಖ್ಯಾನಾಂ ಚ ವಿಶೇಷತಃ||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವನೀಪಾಲ ! ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಯೋಗಿಗಳ ಪರಮ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾಂಖ್ಯರ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಕೇಳು.

12298009a ನ ತವಾವಿದಿತಂ ಕಿಂ ಚಿನ್ಮಾಂ ತು ಚಿಜ್ಞಾಸತೇ ಭವಾನ್|

12298009c ಪೃಷ್ಠೇನ ಚಾಪಿ ವಕ್ತವ್ಯಮೇಷ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ||

ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವೆ. ಕೇಳಿದವನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಸನಾತನ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ.

12298010a ಅಷ್ಟೌ ಪ್ರಕೃತಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ವಿಕಾರಾಶ್ಚಾಪಿ ಷೋಡಶ|

12298010c ಅಥ ಸಪ್ತ ತು ವ್ಯಕ್ತಾನಿ⁸¹³ ಪ್ರಾಹುರಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತಕಾಃ||

ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಎಂಟೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ವಿಕಾರಗಳು ಹದಿನಾರು. ಅವುಗಳನ್ನು ಏಳು ವ್ಯಕ್ತವಾದವುಗಳು ಎಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12298011a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಚ ಮಹಾಂಶ್ಚೈವ ತಥಾಹಂಕಾರ ಏವ ಚ|

12298011c ಪೃಥಿವೀ ವಾಯುರಾಕಾಶಮಾಪೋ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಪಂಚಮಮ್||

12298012a ಏತಾಃ ಪ್ರಕೃತಯಸ್ತುಷ್ಟೌ ವಿಕಾರಾನಪಿ ಮೇ ಶೃಣು|

ಅವ್ಯಕ್ತ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ, ಅಹಂಕಾರ, ಪೃಥ್ವಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಜಲ ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾದ ಜ್ಯೋತಿ - ಇವೇ ಎಂಟು ಪ್ರಕೃತಿಗಳು. ಅವುಗಳ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

12298012c ಶ್ರೋತ್ರಂ ತ್ವಕ್ಶ್ಚೈವ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ಚಿಹ್ವಾ ಘ್ರಾಣಂ ಚ ಪಂಚಮಮ್||

12298013a ಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶೌ ಚ ರೂಪಂ ಚ ರಸೋ ಗಂಧಸ್ತಥೈವ ಚ|

12298013c ವಾಕ್ಯ ಹಸ್ತೌ ಚ ಪಾದೌ ಚ ಪಾಯುರ್ಮೇಢ್ರಂ ತಥೈವ ಚ||

12298014a ಏತೇ ವಿಶೇಷಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮಹಾಭೂತೇಷು ಪಂಚಸು|

12298014c ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಥೈತಾನಿ ಸವಿಶೇಷಾಣಿ ಮೈಥಿಲ||

ಕಿವಿ, ಚರ್ಮ, ಕಣ್ಣು, ನಾಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಮೂಗು - ಇವು ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ - ಇವು ಐದು ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳು. ನಾಲಿಗೆ, ಕೈಗಳು, ಕಾಲುಗಳು, ಗುದ ಮತ್ತು ಜನನೇಂದ್ರಿಯ - ಇವು ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು. ರಾಜೇಂದ್ರ! ಐದು

813 ತತ್ರ ತು ಪ್ರಕೃತಿರಷ್ಟೌ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಪಂಚ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳನ್ನೂ
 ವಿಶೇಷಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೈಥಿಲ ! ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
 ಸವಿಶೇಷಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷ-ಸವಿಶೇಷಗಳೆರಡೂ
 ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ.

12298015a ಮನಃ ಷೋಡಶಕಂ ಪ್ರಾಹುರಧ್ಯಾತ್ಮಗತಿಚಿಂತಕಾಃ|

12298015c ತ್ವಂ ಚೈವಾನ್ಯೇ ಚ ವಿದ್ವಾಂಸಸ್ತತ್ತ್ವಬುದ್ಧಿವಿಶಾರದಾಃ||

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಗತಿಚಿಂತಕರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹದಿನಾರನೆಯ ವಿಕಾರ
 ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಇತರ ಬುದ್ಧಿವಿಶಾರದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮತವೂ
 ಇದೇ ಆಗಿದೆ.

12298016a ಅವ್ಯಕ್ತಾಚ್ಚ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಸಮುತ್ಪದ್ಯತಿ ಪಾರ್ಥಿವ|

12298016c ಪ್ರಥಮಂ ಸರ್ಗಮಿತ್ಯೇತದಾಹುಃ ಪ್ರಾಧಾನಿಕಂ ಬುಧಾಃ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಮಹತ್ತು ಅಥವಾ ಅವ್ಯಕ್ತವು ತಾನೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ⁸¹⁴.
 ಇದನ್ನೇ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು
 ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12298017a ಮಹತಶ್ಚಾಪ್ಯಹಂಕಾರ ಉತ್ಪದ್ಯತಿ ನರಾಧಿಪ|

12298017c ದ್ವಿತೀಯಂ ಸರ್ಗಮಿತ್ಯಾಹುರೇತದ್ಬುದ್ಧಾತ್ಮಕಂ ಸ್ಮೃತಮ್||

ನರಾಧಿಪ ! ಮಹತ್ತಿನಿಂದ ಅಹಂಕಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು
 ಎರಡನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಬುದ್ಧಾತ್ಮಕ ಸೃಷ್ಟಿ

⁸¹⁴ ಮಹತ್ತು ಅಥವಾ ಅವ್ಯಕ್ತವು ಪ್ರಧಾನದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ?

ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

12298018a ಅಹಂಕಾರಾಚ್ಚ ಸಂಭೂತಂ ಮನೋ ಭೂತಗುಣಾತ್ಮಕಮ್|

12298018c ತೃತೀಯಃ ಸರ್ಗ ಇತ್ಯೇಷ ಆಹಂಕಾರಿಕ ಉಚ್ಯತೇ||

ಪಂಚಭೂತಗಳ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮನಸ್ಸು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಆಹಂಕಾರಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12298019a ಮನಸಸ್ತು ಸಮುದ್ಭೂತಾ ಮಹಾಭೂತಾ ನರಾಧಿಪ|

12298019c ಚತುರ್ಥಂ ಸರ್ಗ ಮಿತ್ಯೇತನ್ಮಾನಸಂ ಪರಿಚಕ್ಷತೇ||

ನರಾಧಿಪ! ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಹಾಭೂತಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12298020a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ರೂಪಂ ಚ ರಸೋ ಗಂಧಸ್ತಥೈವ ಚ|

12298020c ಪಂಚಮಂ ಸರ್ಗ ಮಿತ್ಯಾಹುರ್ಭೌತಿಕಂ ಭೂತಚಿಂತಕಾಃ||

ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಮತ್ತು ಗಂಧ ಇವು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಭೂತಚಿಂತಕರು ಇದನ್ನು ಐದನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದೂ ಭೌತಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12298021a ಶ್ರೋತ್ರಂ ತ್ವಕ್ಶ್ಚೈವ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ಜಿಹ್ವಾ ಘ್ರಾಣಂ ಚ ಪಂಚಮಮ್|

12298021c ಸರ್ಗಂ ತು ಷಷ್ಠಮಿತ್ಯಾಹುರ್ಬಹುಚಿಂತಾತ್ಮಕಂ ಸ್ಮೃತಮ್||

ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶಾದಿ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳಿಂದ ಕಿವಿ, ಚರ್ಮ, ಕಣ್ಣು, ನಾಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಮೂಗು ಇವುಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಆರನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಬಹುಚಿಂತಾತ್ಮಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12298022a ಅಥಃ⁸¹⁵ ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮ ಉತ್ಪದ್ಯತಿ ನರಾಧಿಪ|

12298022c ಸಪ್ತಮಂ ಸರ್ಗಮಿತ್ಯಾಹುರೇತದೈಂದ್ರಿಯಕಂ ಸ್ಮೃತಮ್||

ನರಾಧಿಪ! ಅನಂತರ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಾದ ಕಿವಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಗುಂಪು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಏಳನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಐಂದ್ರಿಯಕ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

12298023a ಊರ್ಧ್ವಸ್ರೋತಸ್ತಥಾ ತೀರ್ಯಗುತ್ತದ್ಯತಿ ನರಾಧಿಪ|

12298023c ಅಷ್ಟಮಂ ಸರ್ಗಮಿತ್ಯಾಹುರೇತದಾರ್ಜವಕಂ ಬುಧಾಃ||

ನರಾಧಿಪ! ಅನಂತರ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಡ್ಡಡ್ಡವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಸಮಾನ, ವ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಉದಾನ ವಾಯುಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ತಿಳಿದವರು ಇದನ್ನು ಎಂಟನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ಮತ್ತು ಆರ್ಜವಕ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12298024a ತೀರ್ಯಕ್ ಸ್ರೋತಸ್ತ್ವ ಧಃಸ್ರೋತ ಉತ್ಪದ್ಯತಿ ನರಾಧಿಪ|

12298024c ನವಮಂ ಸರ್ಗಮಿತ್ಯಾಹುರೇತದಾರ್ಜವಕಂ ಬುಧಾಃ||

ನರಾಧಿಪ! ಅಡ್ಡಡ್ಡವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಸಮಾನ-ವ್ಯಾನ-ಉದಾನ ವಾಯುಗಳು ಅಧೋಗತಿಗೆ ತಿರುಗಿದಾಗ ಅಪಾನವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆರ್ಜಕವೆಂದೇ ತಿಳಿದವರು ಕರೆಯುವ ಇದು ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ.

12298025a ಏತಾನಿ ನವ ಸರ್ಗಾಣಿ ತತ್ತ್ವಾನಿ ಚ ನರಾಧಿಪ|

12298025c ಚತುರ್ವಿಂಶತಿರುಕ್ತಾನಿ ಯಥಾಶ್ರುತಿ ನಿದರ್ಶನಾತ್||

815 ಅಥಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ನರಾಧಿಪ! ಇವೇ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ
ಒಂಭತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಗಳು ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳು.

12298026a ಅತ ಊರ್ಧ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ ಗುಣಸ್ತೈತಸ್ಯ ತತ್ತ್ವ ತಃ|

12298026c ಮಹಾತ್ಮ ಭಿರನುಪ್ರೋಕ್ತಾಂ ಕಾಲಸಂಖ್ಯಾಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ||

ಮಹಾರಾಜ! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳಿರುವ ಇವುಗಳ ಗುಣ
ಮತ್ತು ಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದೇ

ಅಷ್ಟನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೂರಾತೊಂಭತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯೯

ಅವ್ಯಕ್ತ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ, ಅಹಂಕಾರ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಕಾಲ
ಪರಿಮಾಣ; ಸೃಷ್ಟಿಯ ವರ್ಣನೆ (1-14); ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ
ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ (15-18).

12299001 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12299001a ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾಲಸಂಖ್ಯಾಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ|

12299001c ಪಂಚ ಕಲ್ಪಸಹಸ್ರಾಣಿ ದ್ವಿಗುಣಾನ್ಯಹರುಚ್ಯತೇ||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಅವ್ಯಕ್ತದ⁸¹⁶ ಕಾಲ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳು. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಕಲ್ಪಗಳು⁸¹⁷ ಅವ್ಯಕ್ತದ ಒಂದು ಹಗಲು.

12299002a ರಾತ್ರಿರೇತಾವತೀ ಚಾಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧೋ ನರಾಧಿಪ|

12299002c ಸೃಜತ್ಯೋಷಧಿಮೇವಾಗ್ರೇ ಜೀವನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಮ್||

ನರಾಧಿಪ! ಅವ್ಯಕ್ತದ ರಾತ್ರಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದ್ದಾಗಿದೆ. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಸರ್ವದೇಹಿಗಳ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಆಹಾರ-ಓಷಧಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು.

12299003a ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಸೃಜದ್ಧೈರಣ್ಯಾಂಡಸಮುದ್ಭವಮ್|

12299003c ಸಾ ಮೂರ್ತಿಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮಿತ್ಯೇವಮನುಶುಶ್ರುಮ್||

ಅನಂತರ ಹಿರಣ್ಯ ಅಂಡದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಆ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12299004a ಸಂವತ್ಸರಮುಷಿತ್ವಾಂಡೇ ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ಚ ಮಹಾಮುನಿಃ|

12299004c ಸಂದರ್ಥೇಽರ್ಥಂ ಮಹೀಂ ಕೃತ್ಸಾಂ ದಿವಮರ್ಥಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ಮಹಾಮುನಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಒಂದು ಸಂವತ್ಸರ ಆ ಅಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸಿದ್ದು, ನಂತರ ಹೊರಬಂದು ಅದನ್ನು ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ದಿವವೆಂದು

816 ಪ್ರಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾಲವಿಲ್ಲ? ಇದು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ?

817 1 ಕಲ್ಪ=864 ಕೋಟಿ ಸೌರವರ್ಷಗಳು.

ಎರಡಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದನು.

12299005a ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರಿತ್ಯೇಷ ರಾಜನ್ವೇದೇಷು ಪಠ್ಯತೇ|

12299005c ತಯೋಃ ಶಕಲಯೋರ್ಮಧ್ಯಮಾಕಾಶಮಕರೋತ್ ಪ್ರಭುಃ||

ರಾಜನ್! ಇವು ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಎಂದೇ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.
ಈ ಎರಡು ಭಾಗಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಭುವು ಆಕಾಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12299006a ಏತಸ್ಯಾಪಿ ಚ ಸಂಖ್ಯಾನಂ ವೇದವೇದಾಂಗಪಾರಗೈಃ|

12299006c ದಶ ಕಲ್ಪಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪಾದೋನಾನ್ಯಹರುಚ್ಯತೇ|

12299006e ರಾತ್ರಿಮೇತಾವತೀಂ ಚಾಸ್ಯ ಪ್ರಾಹುರಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕಾಃ||

ವೇದವೇದಾಂಗಪಾರಗರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಾಲಪರಿಮಿತಿಯು ಹತ್ತುಸಾವಿರ
ಕಲ್ಪಗಳಿಗಿಂದ ಒಂದು ಪಾದ ಊನ ಎಂದರೆ ಏಳು ಸಾವಿರದ ಐದು
ನೂರು ಕಲ್ಪಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದು ಹಗಲು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತಕರು ಬ್ರಹ್ಮನ ರಾತ್ರಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಮಯವುಳ್ಳದ್ದು
ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12299007a ಸೃಜತ್ಯಹಂಕಾರಮೃಷಿಭೂತಂ ದಿವ್ಯಾತ್ಮಕಂ ತಥಾ|

12299007c ಚತುರಶ್ಚಾಪರಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ದೇಹಾತ್ಪೂರ್ವಂ ಮಹಾನೃಷಿಃ|

12299007e ತೇ ವೈ ಪಿತೃಭ್ಯಃ ಪಿತರಃ ಶ್ರೂಯಂತೇ ರಾಜಸತ್ತಮ||

ಇವುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನಂತರ ಋಷಿಯು ಅಹಂಕಾರವೆಂಬ ದಿವ್ಯ
ಭೂತವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆ ಮಹಾನೃಷಿಯು ದೇಹವನ್ನು
ಪಡೆಯುವುದರ ಮೊದಲೇ ನಾಲ್ಕು⁸¹⁸ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

⁸¹⁸ ಬುದ್ಧಿ, ಅಹಂಕಾರ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಚಿತ್ತ.

ರಾಜಸತ್ತಮ ! ಅವರು ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಪಿತೃಗಳೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

12299008a ದೇವಾಃ ಪಿತೃಣಾಂ ಚ ಸುತಾ ದೇವೈರ್ಲೋಕಾಃ ಸಮಾವೃತಾಃ|

12299008c ಚರಾಚರಾ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಇತ್ಯೇವಮನುಶುಶ್ರುಮ||

ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ದೇವತೆಗಳು⁸¹⁹ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ⁸²⁰ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.
ಅವರಿಂದಲೇ ಚರಾಚರ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆವೃತವಾಗಿವೆ.

12299009a ಪರಮೇಷ್ಠೀ ತ್ವಹಂಕಾರೋಽಸೃಜದ್ಭೂತಾನಿ ಪಂಚಧಾ|

12299009c ಪೃಥಿವೀ ವಾಯುರಾಕಾಶಮಾಪೋ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಪಂಚಮಮ್||

ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಅಹಂಕಾರವು ಪೃಥಿವೀ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಜಲ ಮತ್ತು
ಐದನೆಯದಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಪಂಚ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

12299010a ಏತಸ್ಯಾಪಿ ನಿಶಾಮಾಹುಸ್ತೃತೀಯಮಿಹ ಕುರ್ವತಃ|

12299010c ಪಂಚ ಕಲ್ಪಸಹಸ್ರಾಣಿ ತಾವದೇವಾಹರುಚ್ಯತೇ||

ಮೂರನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಅಹಂಕಾರದ ಕಾಲಪರಿಮಾಣವನ್ನೂ
ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಐದು ಸಾವಿರ ಕಲ್ಪಗಳು ಅಹಂಕಾರದ
ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಪರಿಮಾಣದ ಹಗಲೂ ಸೇರಿ
ಅಹಂಕಾರದ ಒಂದು ದಿನವಾಗುತ್ತದೆ.

12299011a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ರೂಪಂ ಚ ರಸೋ ಗಂಧಶ್ಚ ಪಂಚಮಃ|

12299011c ಏತೇ ವಿಶೇಷಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮಹಾಭೂತೇಷು ಪಂಚಸು|

12299011e ಯೈರಾವಿಷ್ಟಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಅಹನ್ಯಹನಿ ಪಾರ್ಥಿವ||

819 ಇಂದ್ರಿಯಗಳು

820 ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಿಗೆ

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಪಾರ್ಥಿವ! ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ
ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧಗಳೆಂಬ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳಿವೆ.
ಇವು ನಿತ್ಯವೂ ಇರುವವುಗಳನ್ನು ಆವೇಶಿಸಿರುತ್ತವೆ.

12299012a ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸ್ಪೃಹಯಂತೈತೇ ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ಹಿತೇ ರತಾಃ|

12299012c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಮನ್ಯಂತೇ⁸²¹ ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಪರ್ಧಿನಸ್ತಥಾ||

ಇವುಗಳು ಭೂತಗಳನ್ನು ಆವೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಲ್ಲಿ
ಸ್ನೇಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಹಿತದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯೋನ್ಯರಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಾರೆ
ಕೂಡ.

12299013a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಗುಣೈರ್ಹಾರಿಭಿರವ್ಯಯಾಃ|

12299013c ಇಹೈವ ಪರಿವರ್ತಂತೇ ತಿಯ್ರ್ಗೋನಿಪ್ರವೇಶಿನಃ||

ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕುತ್ತಾ ವಿಷಯಾಸಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು
ತಿಯ್ರ್ಗೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12299014a ತ್ರೀಣಿ ಕಲ್ಪಸಹಸ್ರಾಣಿ ಏತೇಷಾಮಹರುಚ್ಯತೇ|

12299014c ರಾತ್ರಿರೇತಾವತೀ ಚೈವ ಮನಸಶ್ಚ ನರಾಧಿಪ||

ಮೂರು ಸಾವಿರ ಕಲ್ಪಗಳು ಇವುಗಳ ಒಂದು ಹಗಲೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಅಷ್ಟೇ ಸಮಯದ ರಾತ್ರಿಯೂ ಇವಕ್ಕಿವೆ. ನರಾಧಿಪ! ಇದೇ
ಕಾಲಮಾನವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

⁸²¹ ಅನ್ಯೋನ್ಯಮತಿವರ್ತಂತೇ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12299015a ಮನಶ್ಚ ರತಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚರಿತಂ⁸²² ಸರ್ವಮಿಂದ್ರಿಯೈಃ|

12299015c ನ ಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮನ ಏವಾತ್ರ ಪಶ್ಯತಿ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸಂಚಾಲಿತಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಬಳಿಗೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತದೆ.

12299016a ಚಕ್ಷುಃ ಪಶ್ಯತಿ ರೂಪಾಣಿ ಮನಸಾ ತು ನ ಚಕ್ಷುಷಾ|

12299016c ಮನಸಿ ವ್ಯಾಕುಲೇ ಚಕ್ಷುಃ ಪಶ್ಯನ್ನಪಿ ನ ಪಶ್ಯತಿ|

12299016e ತಥೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಪಶ್ಯಂತೀತ್ಯಭಿಚಕ್ಷತೇ||

ಕಣ್ಣು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಅದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ನೋಡುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೇ ಕಣ್ಣುಗಳು ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡಿರುವಾಗ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

⁸²³12299017a ಮನಸ್ಯುಪರತೇ ರಾಜನ್ನಿಂದ್ರಿಯೋಪರಮೋ ಭವೇತ್|

12299017c ನ ಚೇಂದ್ರಿಯವ್ಯುಪರಮೇ ಮನಸ್ಯುಪರಮೋ ಭವೇತ್|

12299017e ಏವಂ ಮನಃಪ್ರಧಾನಾನಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ವಿಭಾವಯೇತ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಗಳಿಂದ ವಿಮುಖಗೊಂಡರೆ

---

⁸²² ಚಾರಿತಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁸²³ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ನ ಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮನ ಏವಾತ್ರ ಪಶ್ಯತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿರಕ್ತವಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ವಿರಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

⁸²⁴12299018a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಹಿ ಸರ್ವೇಷಾಮೀಶ್ವರಂ ಮನ ಉಚ್ಯತೇ|
12299018c ಏತದ್ವಿಶಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣೀಹ ಮಹಾಯಶಾಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವುಗಳ ಒಡೆಯನು ಮನಸ್ಸು ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಹಾಯಶಸ್ವೀ ಮನಸ್ಸು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳನ್ನೂ
ಆವೇಶಿಸಿದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದೇ
ನವನವತ್ಯತ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಇನ್ನೂರಾತೊಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೦

ಸಂಹಾರಕ್ರಮದ ವರ್ಣನೆ (1-17).

12300001 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12300001a ತತ್ತ್ವಾ ನಾಂ ಸರ್ಗಸಂಖ್ಯಾ ಚ ಕಾಲಸಂಖ್ಯಾ ತಥೈವ ಚ|

⁸²⁴ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಏವಂ ಮನಃಪ್ರಧಾನಾನಿ
ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಭಾವಯೇತ್ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12300001c ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾನುಪೂರ್ವೇಣ ಸಂಹಾರಮಪಿ ಮೇ ಶೃಣು||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದೂವರೆಗೆ ನಾನು ತತ್ತ್ವಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಸಂಹಾರಕ್ರಮದ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12300002a ಯಥಾ ಸಂಹರತೇ ಜಂತೂನ್ಸರ್ಜ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12300002c ಅನಾದಿನಿಧನೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನಿತ್ಯಶ್ಚಾಕ್ಷರ ಏವ ಚ||

ನಿತ್ಯ, ಅಕ್ಷರ, ಅನಾದಿನಿಧನ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೇಗೆ ಜಂತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಕೇಳು.

12300003a ಅಹಃಕ್ಷಯಮಥೋ ಬುದ್ಧ್ವಾ ನಿಶಿ ಸ್ವಪ್ನಮನಾಸ್ತಥಾ|

12300003c ಚೋದಯಾಮಾಸ ಭಗವಾನವ್ಯಕ್ತೋಽಹಂಕೃತಂ ನರಮ್||

ಭಗವಾನ್ ಅವ್ಯಕ್ತನು ಹಗಲು ಕಳೆಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ ಅಹಂಕಾರಕೃತ ನರನನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾನೆ.

12300004a ತತಃ ಶತಸಹಸ್ರಾಂಶುರವ್ಯಕ್ತೇನಾಭಿಚೋದಿತಃ|

12300004c ಕೃತ್ವಾ ದ್ವಾದಶಧಾತ್ಮಾನಮಾದಿತ್ಯೋ ಜ್ವಲದಗ್ನಿವತ್||

ಅನಂತರ ಅವ್ಯಕ್ತನಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತನಾಗಿ ಅಹಂಕಾರನು ಶತಸಹಸ್ರಾಂಶು ಸೂರ್ಯನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ರೂಪಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಗ್ನಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

12300005a ಚತುರ್ವಿಧಂ ಪ್ರಜಾಜಾಲಂ ನಿರ್ದಹತ್ಯಾಶು ತೇಜಸಾ|

12300005c ಜರಾಯ್ವಂಡಸ್ವೇದಜಾತಮುದ್ಭಿಜ್ಜಂ ಚ ನರಾಧಿಪ||

ನರಾಧಿಪ! ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಖರ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಜರಾಯುಜ, ಅಂಡಜ, ಸ್ವೇದಜ ಮತ್ತು ಉದ್ಭಿಜ್ಜಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಜೀವಗಳನ್ನೂ ಭಸ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12300006a ಏತದುನ್ಮೇಷಮಾತ್ರೇಣ ವಿನಿಷ್ಟಂ ಸ್ಥಾನುಜಂಗಮಮ್||

12300006c ಕೂರ್ಮಪೃಷ್ಠಸಮಾ ಭೂಮಿರ್ಭವತ್ಯಥ ಸಮಂತತಃ||

ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶಹೊಂದಿ ಭೂಮಿಯು ಸುತ್ತಲೂ ಆಮೆಯ ಬೆನ್ನಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

12300007a ಜಗದ್ಧಗ್ಧಾ ಮಿತಬಲಃ ಕೇವಲಂ ಜಗತೀಂ ತತಃ|

12300007c ಅಂಭಸಾ ಬಲಿನಾ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾಪೂರ್ಯತ ಸಮಂತತಃ||

ಆ ಅಮಿತಬಲಶಾಲಿಯು ಜಗತ್ತನ್ನು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಕೇವಲ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾದ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಬೇಗನೇ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ತುಂಬುತ್ತಾನೆ.

12300008a ತತಃ ಕಾಲಾಗ್ನಿಮಾಸಾದ್ಯ ತದಂಭೋ ಯಾತಿ ಸಂಕ್ಷಯಮ್||

12300008c ವಿನಷ್ಟೇಽಂಭಸಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಜಾಜ್ವಲೀತ್ಯನಲೋ ಮಹಾನ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅನಂತರ ಕಾಲಾಗ್ನಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನೀರು ಬತ್ತಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ನೀರು ನಷ್ಟವಾದ ನಂತರ ಆ ಮಹಾ ಅನಲನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

12300009a ತಮಪ್ರಮೇಯೋಽತಿಬಲಂ ಜ್ವಲಮಾನಂ ವಿಭಾವಸುಮ್||

12300009c ಊಷ್ಮಾಣಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಷಮಥಾಂಜಸಾ||

12300010a ಭಕ್ಷಯಾಮಾಸ ಬಲವಾನ್ವಾಯುರಷ್ಟಾತ್ಮಕೋ ಬಲೀ|

12300010c ವಿಚರನ್ನಮಿತಪ್ರಾಣಸ್ತಿಯರ್ಗೂರ್ಧ್ವಮಧಸ್ತಥಾ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಶಾಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಹಾಬಲ ಧಗ-
ಧಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಏಳು ವಿಧದ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು
ಅಪ್ರಮೇಯ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ ಭಗವಾನ್ ವಾಯುವು ಎಂಟು ವಿಧದ
ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತು ಅಡ್ಡಡ್ಡವಾಗಿ ರಭಸದಿಂದ
ಬೀಸುತ್ತಾ ಭಕ್ಷಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

12300011a ತಮಪ್ರತಿಬಲಂ ಭೀಮಮಾಕಾಶಂ ಗ್ರಸತೇಽತ್ಮನಾ|

12300011c ಆಕಾಶಮಪ್ಯತಿನದನ್ಮನೋ ಗ್ರಸತಿ ಚಾರಿಕಮ್||

ಆ ಅಪ್ರತಿಮ ಬಲಶಾಲೀ ಭಯಂಕರ ವಾಯುವನ್ನು ಆಕಾಶವು
ನುಂಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಗರ್ಜನ-ತರ್ಜನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಆಕಾಶವನ್ನು
ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಮನಸ್ಸು ನುಂಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

12300012a ಮನೋ ಗ್ರಸತಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ಸೋಽಹಂಕಾರಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

12300012c ಅಹಂಕಾರಂ ಮಹಾನಾತ್ಮಾ ಭೂತಭವ್ಯಭವಿಷ್ಯವಿತ್||

ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಅಹಂಕಾರವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನುಂಗುತ್ತದೆ.
ಅನಂತರ ಭೂತ-ಭವ್ಯ-ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಮಹಾನ್
ಆತ್ಮವು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ನುಂಗುತ್ತದೆ.

12300013a ತಮಪ್ಯನುಪಮಾತ್ಮಾನಂ ವಿಶ್ವಂ ಶಂಭುಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

12300013c ಅಣಿಮಾ ಲಘಿಮಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೀಶಾನೋ ಜ್ಯೋತಿರವ್ಯಯಃ||

12300014a ಸರ್ವತಃಪಾಣಿಪಾದಾಂತಃ ಸರ್ವತೋಕ್ಷಿಶಿರೋಮುಖಃ|

12300014c ಸರ್ವತಃಶ್ರುತಿಮಾಽಲ್ಲೋಕೇ ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

12300015a ಹೃದಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪರ್ವಣೋಽಂಗುಷ್ಠಮಾತ್ರಕಃ|

12300015c ಅನುಗ್ರಸತ್ಯನಂತಂ ಹಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ವಿಶ್ವಮೀಶ್ವರಃ||

ಅನಂತರ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೈ-ಕಾಲು-ಕಣ್ಣು-ಶಿರಸ್ಸು-ಮುಖ-ಕಿವಿಗಳಿರುವ, ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಆವರಿಸಿ ನಿಂತಿರುವ, ಅಂಗುಷ್ಠದ ಗಿಣ್ಣಿನಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುವ, ಅಣಿಮ-ಲಘಿಮಾ-ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವ, ಜ್ಯೋತಿ, ಅವ್ಯಯ ಮಹಾತ್ಮ ವಿಶ್ವದ ಈಶ್ವರನು ಅನಂತ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ವನ್ನು ನುಂಗುತ್ತಾನೆ.

12300016a ತತಃ ಸಮಭವತ್ಸರ್ವಮಕ್ಷಯಾವ್ಯಯಮವ್ರಣಮ್|

12300016c ಭೂತಭವ್ಯಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ⁸²⁵ ಸೃಷ್ಟಾರಮನಘಂ ತಥಾ||

ಆಗ ಅಕ್ಷಯ ಅವ್ಯಯ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಅವನಿಂದಲೇ ಭೂತ-ಭವ್ಯ-ಮನುಷ್ಯರ ಸೃಷ್ಟಾರ ಅನಘನ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

12300017a ಏಷೋಽಪ್ಯಯಸ್ತೇ ರಾಜೇಂದ್ರ ಯಥಾವತ್ಪರಿಭಾಷಿತಃ|

12300017c ಅಧ್ಯಾತ್ಮಮಧಿಭೂತಂ ಚ ಅಧಿದೈವಂ ಚ ಶ್ರೂಯತಾಮ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಹೀಗೆ ನಾನು ಸಂಹಾರಕ್ರಮವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮುಂದೆ ನೀನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಅಧಿದೈವಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳು.”

⁸²⁵ ಭೂತಭವ್ಯಭವಿಷ್ಯಾಣಾಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದೇ ತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೦೧

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ-ಅಧಿಭೂತ-ಅಧಿದೈವಗಳ⁸²⁶ ವರ್ಣನೆ (1-14); ಸಾತ್ವಿಕ-
ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ಗುಣಗಳ ಸ್ವಭಾವಲಕ್ಷಣಗಳ ನಿರೂಪಣೆ (15-27).

12301001 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12301001a ಪಾದಾವಧ್ಯಾತ್ಮಮಿತ್ಯಾಹುರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನಃ|

12301001c ಗಂತವ್ಯಮಧಿಭೂತಂ ಚ ವಿಷ್ಣುಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎರಡು
ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸ್ಥಾನವು
ಅಧಿಭೂತ. ವಿಷ್ಣುವು ಅದರ ಅಧಿದೈವತನು.

12301002a ಪಾಯುರಧ್ಯಾತ್ಮಮಿತ್ಯಾಹುರ್ಯಥಾತತ್ತ್ವಾರ್ಥದರ್ಶಿನಃ|

12301002c ವಿಸರ್ಗಮಧಿಭೂತಂ ಚ ಮಿತ್ರಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

⁸²⁶ ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದರೆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಅಧಿಭೂತ
ಎಂದರೆ ಮಹಾಭೂತಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಮತ್ತು ಅಧಿದೈವತ ಎಂದರೆ
ಅದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ದೇವತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು.

ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದರ್ಶಿಗಳು ಗುದವನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಲತ್ಯಾಗವು ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಮಿತ್ರವು ಅಧಿದೈವತವು.

12301003a ಉಪಸ್ಥೋಽಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಿತ್ರಾಹುರ್ಯಥಾಯೋಗನಿದರ್ಶನಮ್||

12301003c ಅಧಿಭೂತಂ ತಥಾನಂದೋ ದೈವತಂ ಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ಯೋಗನಿದರ್ಶನವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಜನನೇಂದ್ರಿಯವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ. ಆನಂದವು ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಅಧಿದೈವತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12301004a ಹಸ್ತಾವಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಿತ್ರಾಹುರ್ಯಥಾಸಾಂಖ್ಯನಿದರ್ಶನಮ್||

12301004c ಕರ್ತವ್ಯಮಧಿಭೂತಂ ತು ಇಂದ್ರಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಸಾಂಖ್ಯನಿದರ್ಶನದಂತೆ ಹಸ್ತಗಳು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವು. ಕರ್ತವ್ಯವು ಅಧಿಭೂತ. ಇಂದ್ರನು ಅವುಗಳ ಅಧಿದೈವತ.

12301005a ವಾಗಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುರ್ಯಥಾಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನಮ್||

12301005c ವಕ್ತವ್ಯಮಧಿಭೂತಂ ತು ವಹಿಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಮಾತನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಅಧಿಭೂತವು. ಅಗ್ನಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಅಧಿದೇವತೆಯು.

12301006a ಚಕ್ಷುರಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಿತ್ರಾಹುರ್ಯಥಾಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನಮ್||

12301006c ರೂಪಮತ್ರಾಧಿಭೂತಂ ತು ಸೂರ್ಯಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನದಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ರೂಪವು ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನು ಅಧಿದೈವತ.

12301007a ಶ್ರೋತ್ರಮಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಿತ್ಯಾಹುರ್ಯಥಾಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನಮ್|

12301007c ಶಬ್ದಸ್ತತ್ರಾಧಿಭೂತಂ ತು ದಿಶಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನದಂತೆ ಕಿವಿಗಳು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವು ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳು ಅಧಿದೇವತೆ.

12301008a ಜಿಹ್ವಾಮಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಿತ್ಯಾಹುರ್ಯಥಾತತ್ತ್ವನಿದರ್ಶನಮ್|

12301008c ರಸ ಏವಾಧಿಭೂತಂ ತು ಆಪಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ತತ್ತ್ವನಿದರ್ಶನದಂತೆ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಸವು ಇದರ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಆಪವು ಅಧಿದೇವತೆ.

12301009a ಘ್ರಾಣಮಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಿತ್ಯಾಹುರ್ಯಥಾಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನಮ್|

12301009c ಗಂಧ ಏವಾಧಿಭೂತಂ ತು ಪೃಥಿವೀ ಚಾಧಿದೈವತಮ್||

ಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನದಂತೆ ಮೂಗನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗಂಧವು ಇದರ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಯು ಅಧಿದೇವತೆ.

12301010a ತ್ವಗಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುಸ್ತತ್ತ್ವ ಬುದ್ಧಿವಿಶಾರದಾಃ|

12301010c ಸ್ಪರ್ಶ ಏವಾಧಿಭೂತಂ ತು ಪವನಶ್ಚಾಧಿದೈವತಮ್||

ತತ್ತ್ವ ಬುದ್ಧಿವಿಶಾರದರು ಚರ್ಮವನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಪರ್ಶವು ಇದರ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ವಾಯುವು ಅಧಿದೇವತೆ.

12301011a ಮನೋಽಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುರ್ಯಥಾಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನಮ್|

12301011c ಮಂತವ್ಯಮಧಿಭೂತಂ ತು ಚಂದ್ರಮಾಶ್ಚಾಧಿದೈವತಮ್||

ಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನದಂತೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮನನಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನು ಅಧಿದೇವತೆ.

12301012a ಅಹಂಕಾರಿಕಮಧ್ಯಾತ್ಮಮಾಹುಸ್ತತ್ವನಿದರ್ಶನಮ್|

12301012c ಅಭಿಮಾನೋಽಧಿಭೂತಂ ತು ಭವಸ್ತತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ತತ್ತ್ವನಿದರ್ಶನದಂತೆ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಅಭಿಮಾನವು ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಭವನು ಅಧಿದೇವತೆ.

12301013a ಬುದ್ಧಿರಧ್ಯಾತ್ಮಮಿತ್ಯಾಹುರ್ಯಥಾವೇದನಿದರ್ಶನಮ್|

12301013c ಬೋದ್ಧವ್ಯಮಧಿಭೂತಂ ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋಽತ್ರಾಧಿದೈವತಮ್||

ವೇದನಿದರ್ಶನದಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಅಧಿಭೂತ. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಅದರ ಅಧಿದೇವತೆ.

12301014a ಏಷಾ ತೇ ವ್ಯಕ್ತತೋ ರಾಜನ್ವಿಭೂತಿರನುವರ್ಣಿತಾ|

12301014c ಆದೌ ಮಧ್ಯೇ ತಥಾ ಚಾಂತೇ ಯಥಾತತ್ತ್ವೇನ ತತ್ತ್ವವಿತ್||

ತತ್ತ್ವವಿದುವೇ! ರಾಜನ್! ಸೃಷ್ಟಿ, ಮಧ್ಯಕಾಲ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ
ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12301015a ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಾನ್ವಿಕುರುತೇ ಸ್ವಚ್ಛಂದೇನಾತ್ಮಕಾಮ್ಯಯಾ|

12301015c ಕ್ರೀಡಾರ್ಥಂ ತು ಮಹಾರಾಜ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ಆಟವಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ
ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಗುಣಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

12301016a ಯಥಾ ದೀಪಸಹಸ್ರಾಣಿ ದೀಪಾನ್ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಪ್ರಕುರ್ವತೇ|

12301016c ಪ್ರಕೃತಿಸ್ತಥಾ ವಿಕುರುತೇ ಪುರುಷಸ್ಯ ಗುಣಾನ್ಬಹೂನ್||

ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಗೆ ಒಂದು ದೀಪದಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚುವನೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪುರುಷನ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ಗುಣದಿಂದ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

- 12301017a ಸತ್ತ್ವ ಮಾನಂದ ಉದ್ರೇಕಃ ಪ್ರೀತಿಃ ಪ್ರಾಕಾಶ್ಯಮೇವ ಚ|
 12301017c ಸುಖಂ ಶುದ್ಧಿತ್ವಮಾರೋಗ್ಯಂ ಸಂತೋಷಃ ಶ್ರದ್ಧಧಾನತಾ||
 12301018a ಅಕಾರ್ಪಣ್ಯಮಸಂರಂಭಃ ಕ್ಷಮಾ ಧೃತಿರಹಿಂಸತಾ|
 12301018c ಸಮತಾ ಸತ್ಯಮಾನ್ಯಣ್ಯಂ ಮಾರ್ದವಂ ಹ್ರೀರಚಾಪಲಮ್||
 12301019a ಶೌಚಮಾರ್ಜವಮಾಚಾರಮಲೌಲ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಸಂಭ್ರಮಃ|
 12301019c ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವಿಯೋಗಾನಾಂ ಕೃತಾನಾಮವಿಕತ್ಥನಮ್||
 12301020a ದಾನೇನ ಚಾನುಗ್ರಹಣಮಸ್ಪೃಹಾರ್ಥೇ ಪರಾರ್ಥತಾ|
 12301020c ಸರ್ವಭೂತದಯಾ ಚೈವ ಸತ್ತ್ವಸೈಷ್ಟಿತೇ ಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ||

ಸತ್ತ್ವ, ಆನಂದ, ಉದ್ರೇಕ, ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರಕಾಶ, ಸುಖ, ಶುದ್ಧಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಂತೋಷ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ದೀನತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಕ್ರೋಧವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಕ್ಷಮೆ, ಧೃತಿ, ಅಹಿಂಸತಾ, ಸಮತಾ, ಸತ್ಯ, ಯಾರಿಗೂ ಋಣಿಯಾಗದಿರುವಿಕೆ, ಮೃದುತ್ವ, ಲಜ್ಜೆ, ಅಚಪಲತೆ, ಶೌಚ, ಸರಳತೆ, ಸದಾಚಾರ, ಅಲೋಲುಪತೆ, ಇಷ್ಟ-ಅನಿಷ್ಟ-ವಿಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೃದಯವು ಸಂಭ್ರಮಿಸದೇ ಇರುವುದು, ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದು, ದಾನದಿಂದ ಸರ್ವವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಆತ್ಮಾನುಸಂಧಾನಮಾಡುವುದು, ಇತರರ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯಿಂದಿರುವುದು, ಪರೋಪಕಾರಮಾಡುವುದು, ಸರ್ವಭೂತದಯೆ ಇವೆಲ್ಲವು ಸತ್ತ್ವಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

- 12301021a ರಜೋಗುಣಾನಾಂ ಸಂಘಾತೋ ರೂಪಮೈಶ್ವರ್ಯವಿಗ್ರಹೇ|
 12301021c ಅತ್ಯಾಶಿತ್ವಮಕಾರುಣ್ಯಂ ಸುಖದುಃಖೋಪಸೇವನಮ್||
 12301022a ಪರಾಪವಾದೇಷು ರತಿರ್ವಿವಾದಾನಾಂ ಚ ಸೇವನಮ್|
 12301022c ಅಹಂಕಾರಸ್ತ್ವ ಸತ್ಕಾರಶ್ಚಿಂತಾ ವೈರೋಪಸೇವನಮ್||
 12301023a ಪರಿತಾಪೋಽಪಹರಣಂ ಹ್ರೀನಾಶೋಽನಾರ್ಜವಂ ತಥಾ|
 12301023c ಭೇದಃ ಪರುಷತಾ ಚೈವ ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ಮದಸ್ತಥಾ|
 12301023e ದರ್ಮೋ ದ್ವೇಷೋಽತಿವಾದಶ್ಚ ಏತೇ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ರಜೋಗುಣಾಃ||

ರೂಪ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಕಲಹ, ತ್ಯಾಗದ ಅಭಾವ, ನಿಷ್ಕರುಣೆ, ಸುಖ-
 ದುಃಖಗಳ ಉಪಭೋಗ, ಪರನಿಂದೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ವಾದ-ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ
 ಅಭಿರುಚಿ, ಅಹಂಕಾರ, ಮಾನನೀಯರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸದಿರುವುದು, ಚಿಂತೆ,
 ವೈರಭಾವ, ಸಂತಾಪ, ಪರವಿತ್ತವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದು, ನಿರ್ಲಜ್ಜೆ,
 ಕುಟಿಲತೆ, ಬೇದಬುದ್ಧಿ, ಕ್ರೌರ್ಯ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಮದ, ದರ್ಪ,
 ದ್ವೇಷ, ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು - ಇವೆಲ್ಲವೂ ರಜಸ್ಸಿನ ಗುಣಗಳೆಂದು
 ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

- 12301024a ತಾಮಸಾನಾಂ ತು ಸಂಘಾತಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಪಧಾರ್ಯತಾಮ್|
 12301024c ಮೋಹೋಽಪ್ರಕಾಶಸ್ತಾಮಿಸ್ರಮಂಧತಾಮಿಸ್ರಸಂಜ್ಞಿತಮ್||
 12301025a ಮರಣಂ ಚಾಂಧತಾಮಿಸ್ರಂ ತಾಮಿಸ್ರಂ ಕ್ರೋಧ ಉಚ್ಯತೇ|
 12301025c ತಮಸೋ ಲಕ್ಷಣಾನೀಹ ಭಕ್ಷಾಣಾಮಭಿರೋಚನಮ್||
 12301026a ಭೋಜನಾನಾಮಪರ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ತಥಾ ಪೇಯೇಷ್ಟತ್ಯಪ್ತತಾ|
 12301026c ಗಂಧವಾಸೋ ವಿಹಾರೇಷು ಶಯನೇಷ್ಟಾಸನೇಷು ಚ||
 12301027a ದಿವಾಸ್ವಪ್ನೇ ವಿವಾದೇ ಚ ಪ್ರಮಾದೇಷು ಚ ವೈ ರತಿಃ|
 12301027c ನೃತ್ಯವಾದಿತ್ರಗೀತಾನಾಮಜ್ಞಾನಾಚ್ಚ ದ್ವಧಾನತಾ|

12301027e ದ್ವೇಷೋ ಧರ್ಮವಿಶೇಷಾಣಾಮೇತೇ ವೈ ತಾಮಸಾ ಗುಣಾಃ||

ಮೋಹ, ಅಜ್ಞಾನ, ಕತ್ತಲೆ, ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ - ಇವು ತಮೋಗುಣದ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯು ಮರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ತಿನ್ನುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ, ಎಷ್ಟು ಊಟಮಾಡಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದೇ ಇರುವುದು, ಎಷ್ಟು ಕುಡಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದೇ ಇರುವುದು, ದುರ್ಗಂಧಯುಕ್ತ ಮಲಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದು, ಅನುಚಿತ ವಿಹಾರ, ಮಲಗುವುದು, ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಹಗಲು ನಿದ್ರೆ, ವಾದ-ವಿವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ನೃತ್ಯ-ಗೀತ-ವಿವಿಧ ವಾದ್ಯಸಂಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ದ್ವೇಷ -ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮಸ್ಸಿನ ಗುಣಗಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದೇ ಏಕಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಒಂದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೦೨

ಸಾತ್ವಿಕ-ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜನರು ಹೊಂದುವ ಗತಿ (1-
12); ಜನಕನ ಪ್ರಶ್ನೆ (13-18).

12302001 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12302001a ಏತೇ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ ಗುಣಾಸ್ತು ಯಃ ಪುರುಷಸತ್ತಮ|

12302001c ಕೃತ್ಸ್ಯ ಸ್ಯ ಚೈವ ಜಗತ್ಸಿಷ್ಠಂತ್ಯನಪಗಾಃ ಸದಾ||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುರುಷಸತ್ತಮ ! ಈ ಮೂರು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಗುಣಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ಗುಣಗಳು ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

⁸²⁷12302002a ಶತಧಾ ಸಹಸ್ರಧಾ ಚೈವ ತಥಾ ಶತಸಹಸ್ರಧಾ|

12302002c ಕೋಟಿಶಶ್ಚ ಕರೋತ್ಯೇಷ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ||

ಅವ್ಯಕ್ತನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದ ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು, ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ, ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ತನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12302003a ಸಾತ್ತ್ವಿಕಸ್ಯೋತ್ತಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ರಾಜಸಸ್ಯೇಹ ಮಧ್ಯಮಮ್|

12302003c ತಾಮಸಸ್ಯಾಧಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಹುರಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕಾಃ||

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕರು ಸಾತ್ತ್ವಿಕನು ಉತ್ತಮನೆಂದೂ, ರಾಜಸನು ಮಧ್ಯಮನೆಂದೂ ಮತ್ತು ತಾಮಸನು ಅಧಮನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12302004a ಕೇವಲೇನೇಹ ಪುಣ್ಯೇನ ಗತಿಮೂರ್ಧ್ವಾಮವಾಪ್ನುಯಾತ್|

12302004c ಪುಣ್ಯಪಾಪೇನ ಮಾನುಷ್ಯಮಧರ್ಮೇಣಾಪ್ಯಧೋಗತಿಮ್||

⁸²⁷ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪೋ ಭಗವಾನ್ ಶತಧಾ ಚ ಸಹಸ್ರಧಾ|

ಕೇವಲ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವವು ಮೇಲಿನ ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಾನುಷ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12302005a ದ್ವಂದ್ವಮೇಷಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ ತು ಸಂನಿಪಾತಂ ಚ ತತ್ತ್ವತಃ|

12302005c ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ರಜಸಶ್ಚೈವ ತಮಸಶ್ಚ ಶೃಣುಷ್ವ ಮೇ||

ಸತ್ತ್ವ, ರಜಸ್ಸು, ತಮೋಗುಣ ಈ ಮೂರರ ದ್ವಂದ್ವ ಮತ್ತು ಸಂನಿಪಾತಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12302006a ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ತು ರಜೋ ದೃಷ್ಟಂ ರಜಸಶ್ಚ ತಮಸ್ತಥಾ|

12302006c ತಮಸಶ್ಚ ತಥಾ ಸತ್ತ್ವಂ ಸತ್ತ್ವಸ್ಯಾವ್ಯಕ್ತಮೇವ ಚ||

ಸತ್ತ್ವ ದೊಂದಿಗೆ ರಜೋಗುಣವು ಸೇರಿರುವುದು, ರಜೋಗುಣದೊಂದಿಗೆ ತಮೋಗುಣವು ಸೇರಿರುವುದು ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣದೊಂದಿಗೆ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವು ಸೇರಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವು ಕೇವಲ ಸತ್ತ್ವ ದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

12302007a ಅವ್ಯಕ್ತಸತ್ತ್ವ ಸಂಯುಕ್ತೋ ದೇವಲೋಕಮವಾಪ್ನುಯಾತ್|

12302007c ರಜಃಸತ್ತ್ವ ಸಮಾಯುಕ್ತೋ ಮನುಷ್ಯೇಷೂಪಪದ್ಯತೇ||

ಅವ್ಯಕ್ತ-ಸತ್ತ್ವ ಸಂಯುಕ್ತನಾದ ಜೀವವು ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ ಸಮಾಯುಕ್ತ ಜೀವವು ಮನುಷ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12302008a ರಜಸ್ತಮೋಭ್ಯಾಂ ಸಂಯುಕ್ತಸ್ತಿಯಗ್ನೋನಿಷು ಜಾಯತೇ|

12302008c ರಜಸ್ತಾಮಸಸತ್ತ್ವಶ್ಚ ಯುಕ್ತೋ ಮಾನುಷ್ಯಮಾಪ್ನುಯಾತ್||

ರಜೋಗುಣ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಜೀವವು ಕೀಳಯೋನಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಜೋಗುಣ-ತಮೋಗುಣ ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣ ಯುಕ್ತವಾದ ಜೀವವು ಮಾನುಷ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12302009a ಪುಣ್ಯಪಾಪವಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಸ್ಥಾನಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಾಮ್||

12302009c ಶಾಶ್ವತಂ ಚಾವ್ಯಯಂ ಚೈವ ಅಕ್ಷರಂ ಚಾಭಯಂ ಚ ಯತ್||

ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದವರು ಶಾಶ್ವತವೂ, ಅವ್ಯಯವೂ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರವೂ ಆದ ಅಭಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12302010a ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಸಂಭವಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸ್ಥಾನಮವ್ರಣಮಚ್ಯುತಮ್||

12302010c ಅತೀಂದ್ರಿಯಮಬೀಜಂ ಚ ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುತಮೋನುದಮ್||

ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅವಿನಾಶಿಯಾದ, ಚ್ಯುತವಾಗದ, ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಾದ, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದ, ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳನ್ನೂ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ತೊಡೆದುಹಾಕುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರಮ ಪದವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

12302011a ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ಥಂ ಪರಂ ಯತ್ತತ್ ಪೃಷ್ಠಸ್ತೇಽಹಂ ನರಾಧಿಪ||

12302011c ಸ ಏಷ ಪ್ರಕೃತಿಷ್ಠೋ ಹಿ ತಸ್ಥುರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ||

ನರಾಧಿಪ! ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ಥನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕುರಿತು ನೀನು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವು ಇದಾಗಿದೆ. ಅವನೇ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು

ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12302012a ಅಚೇತನಶ್ಚೈಷ ಮತಃ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ|

12302012c ಏತೇನಾಧಿಷ್ಠಿತಶ್ಚೈವ ಸೃಜತೇ ಸಂಹರತ್ಯಪಿ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಅಚೇತನ ಅಥವಾ ಜಡವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಆಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.”

12302013 ಜನಕ ಉವಾಚ|

12302013a ಅನಾದಿನಿಧನಾವೇತಾವುಭಾವೇವ ಮಹಾಮುನೇ|

12302013c ಅಮೂರ್ತಿಮಂತಾವಚಲಾವಪ್ರಕಂಪ್ಯೌ ಚ ನಿವ್ರಣೌ⁸²⁸||

ಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಮುನೇ ! ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಅನಾದಿನಿಧನರು. ಅಮೂರ್ತರು. ಅಚಲರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರತಕ್ಕವರು ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣರು.

12302014a ಅಗ್ರಾಹ್ಯಾವೃಷಿಶಾರ್ದೂಲ ಕಥಮೇಕೋ ಹ್ಯಚೇತನಃ|

12302014c ಚೇತನಾವಾಂಸ್ತಥಾ ಚೈಕಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ಭಾಷಿತಃ||

ಋಷಿಶಾರ್ದೂಲ ! ಅವರು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅಗೋಚರರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಹೇಗೆ ಜಡವಾಯಿತು? ಮತ್ತೊಂದು ಚೇತನವುಳ್ಳದ್ದು ಹೇಗಾಯಿತು? ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?

⁸²⁸ ಅಮೂರ್ತಿಮಂತಾವಚಲಾವಪ್ರಕಂಪ್ಯೌಗುಣಾಗುಣೌ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12302015a ತ್ವಂ ಹಿ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಕಾತ್ಸ್ಯೇನ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಮುಪಾಸಸೇ|

12302015c ಸಾಕಲ್ಯಂ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಸ್ಯ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ! ನೀನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನು ತತ್ತ್ವತಃ ನಿನ್ನಿಂದ ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.

12302016a ಅಸ್ತಿತ್ವಂ ಕೇವಲತ್ವಂ ಚ ವಿನಾಭಾವಂ ತಥೈವ ಚ|

12302016c ತಥೈವೋತ್ಕೃಮಣಸ್ಥಾನಂ ದೇಹಿನೋಽಪಿ ವಿಯುಜ್ಯತಃ||

12302017a ಕಾಲೇನ ಯದ್ಧಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸ್ಥಾನಂ ತದ್ಬ್ರೂಹಿ ಮೇ ದ್ವಿಜ|

ಪುರುಷನ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಕೇವಲತ್ವ, ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ

ಇರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮರಣಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ದೇಹಿಯ

ಉತ್ಕೃಮಣಸ್ಥಾನವು ಯಾವುದು ಮತ್ತು ದ್ವಿಜ ! ಮರಣಾನಂತರ

ಅವನು ಯಾವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ನೀನು

ನನಗೆ ಹೇಳು.

12302017c ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನಂ ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಪೃಥಗ್ಗೋಗಂ ತಥೈವ ಚ||

12302018a ಅರಿಷ್ಟಾನಿ ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಸತ್ತಮ|

12302018c ವಿದಿತಂ ಸರ್ವಮೇತತ್ತೇ ಪಾಣಾವಾಮಲಕಂ ಯಥಾ||

ಸತ್ತಮ ! ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ

ಯೋಗಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಮೃತ್ಯುಸೂಚಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ

ತತ್ತ್ವ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿರುವ

ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಂತೆ ನಿನಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ

ತಿಳಿದಿವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದೇ ದ್ವಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಮುನ್ನೂರಾವರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೦೩

ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷರ ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ಅದರ ಫಲ (1-21).

12303001 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12303001a ನ ಶಕ್ಯೋ ನಿರ್ಗುಣಸ್ತಾತ ಗುಣೀಕರ್ತುಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

12303001c ಗುಣವಾಂಶ್ಚಾಪ್ಯಗುಣವಾನ್ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅಯ್ಯಾ! ನಿರ್ಗುಣನನ್ನು
ಸಗುಣನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಗುಣನನ್ನು
ನಿರ್ಗುಣನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದರ ಕುರಿತು
ಯಥಾತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕೇಳು.

12303002a ಗುಣೈಹಿ ಗುಣವಾನೇವ ನಿರ್ಗುಣಶ್ಚಾಗುಣಸ್ತಥಾ|

12303002c ಪ್ರಾಹುರೇವಂ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಮುನಯಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನಃ||

ಗುಣಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವವನನ್ನು ಗುಣವಂತನೆಂದೂ
ಗುಣಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದವನನ್ನು ನಿರ್ಗುಣನೆಂದೂ ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿ
ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12303003a ಗುಣಸ್ವಭಾವಸ್ವ ವ್ಯಕ್ತೋ ಗುಣಾನೇವಾಭಿವರ್ತತೇ|

12303003c ಉಪಯಂಕ್ಷೇ ಚ ತಾನೇವ ಸ ಚೈವಾಜ್ಞಃ ಸ್ವಭಾವತಃ||

ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಕೃತಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಗುಣಯುಕ್ತವಾದುದು. ಅದು ಎಂದೂ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವದಾ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತವು ಸ್ವಭಾವತಃ ಅಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆಗಿದೆ.

12303004a ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ತು ನ ಜಾನೀತೇ ಪುರುಷೋ ಜ್ಞಃ ಸ್ವಭಾವತಃ|

12303004c ನ ಮತ್ತಃ ಪರಮಸ್ತೀತಿ ನಿತ್ಯಮೇವಾಭಿಮನ್ಯತೇ||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ತನ್ನ ಜೊತೆಯಿರುವ ಪುರುಷನು ಸ್ವಭಾವತಃ ಜ್ಞಾನಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ತನಗಿಂತಲೂ ಶೇಷವಾದುದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಿತ್ಯವೂ ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12303005a ಅನೇನ ಕಾರಣೇನೈತದವ್ಯಕ್ತಂ ಸ್ಯಾದಚೇತನಮ್|

12303005c ನಿತ್ಯತ್ವಾದಕ್ಷರತ್ವಾಚ್ಚ ಕ್ಷರಾಣಾಂ ತತ್ತ್ವತೋಽನ್ಯಥಾ.⁸²⁹||

ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಕೃತಿಯು ಜಡವಾಗಿದೆ. ಅದು ನಿತ್ಯವೂ ಕ್ಷರವೂ, ವಿಕಾರಶೀಲವೂ ಮತ್ತು ವಿನಾಶಶೀಲವು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಜಡವಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

12303006a ಯದಾಜ್ಞಾನೇನ ಕುರ್ವೀತ ಗುಣಸರ್ಗಂ ಪುನಃ ಪುನಃ|

⁸²⁹ ನಿತ್ಯತ್ವಾಚ್ಚಕ್ಷರತ್ವಾಚ್ಚ ಕ್ಷರತ್ವಾನ್ನ ತದನ್ಯಥಾ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12303006c ಯದಾತ್ಮಾನಂ ನ ಜಾನೀತೇ ತದಾವ್ಯಕ್ತಮಿಹೋಚ್ಯತೇ⁸³⁰||

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಚೇತನನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಗುಣಗಳ ಸಂಸರ್ಗವನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅಸಂಗ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವನು ಅವ್ಯಕ್ತನೆಂದೇ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

12303007a ಕರ್ತೃತ್ವಾಚ್ಚಾಪಿ ತತ್ತ್ವಾನಾಂ ತತ್ತ್ವಧರ್ಮೀ ತಥೋಚ್ಯತೇ|

12303007c ಕರ್ತೃತ್ವಾಚ್ಚೈವ ಯೋನೀನಾಂ ಯೋನಿಧರ್ಮಾ ತಥೋಚ್ಯತೇ||

ತತ್ತ್ವಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವದಿಂದಾಗಿ ಅವನನ್ನು ತತ್ತ್ವಧರ್ಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯೋನಿಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಯೋನಿಧರ್ಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12303008a ಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ ಪ್ರಕೃತೀನಾಂ ತು ತಥಾ ಪ್ರಕೃತಿಧರ್ಮಿತಾ|

12303008c ಕರ್ತೃತ್ವಾಚ್ಚಾಪಿ ಬೀಜಾನಾಂ ಬೀಜಧರ್ಮೀ ತಥೋಚ್ಯತೇ||

ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಧರ್ಮಿ ಎಂದೂ ಬೀಜಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವದಿಂದಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಬೀಜಧರ್ಮಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12303009a ಗುಣಾನಾಂ ಪ್ರಸವತ್ವಾಚ್ಚ ತಥಾ ಪ್ರಸವಧರ್ಮವಾನ್⁸³¹|

12303009c ಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ ಪ್ರಲಯಾನಾಂ ಚ ತಥಾ ಪ್ರಲಯಧರ್ಮಿತಾ||

830 ತದಾತ್ಮಾಪಿ ನ ಮುಚ್ಯತೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

831 ಪ್ರಲಯತ್ವಾತ್ಪ್ರಥೈವ ಚ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಗುಣಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು
ಪ್ರಸವಧರ್ಮನೆಂದೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವದಿಂದ
ಪ್ರಲಯಧರ್ಮನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12303010a ಬೀಜತ್ವಾತ್ ಪ್ರಕೃತಿತ್ವಾಚ್ಚ ಪ್ರಲಯತ್ವಾತ್ತಥೈವ ಚ|

12303010c ಉಪೇಕ್ಷಕತ್ವಾದನ್ಯತ್ವಾದಭಿಮಾನಾಚ್ಚ ಕೇವಲಮ್||

ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯಕ್ಕೆ ಬೀಜರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಪ್ರಕೃತಿಗೆ
ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಅನ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಮತ್ತು ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೇವಲ ಎಂದು
ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12303011a ಮನ್ಯಂತೇ ಯತಯಃ ಶುದ್ಧಾ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿಗತಜ್ವರಾಃ|

12303011c ಅನಿತ್ಯಂ ನಿತ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಮೇವಮೇತದ್ಧಿ ಶುಶ್ರುಮ||

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞ ಚಿಂತಾರಹಿತ ಸಿದ್ಧ ಯತಿಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ:
ಪುರುಷನು ನಿತ್ಯವೂ ಅವ್ಯಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ
ಅನಿತ್ಯನೂ ವ್ಯಕ್ತನೂ ಆಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

12303012a ಅವ್ಯಕ್ತೈಕತ್ವಮಿತ್ಯಾಹುರ್ನಾನಾತ್ವಂ ಪುರುಷಸ್ತಥಾ|

12303012c ಸರ್ವಭೂತದಯಾವಂತಃ ಕೇವಲಂ ಜ್ಞಾನಮಾಸ್ಥಿತಾಃ||

ಸರ್ವಭೂತದಯಾವಂತರು ಮತ್ತು ಕೇವಲ

ಜ್ಞಾನವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವವರು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಒಂದು ಮತ್ತು ಪುರುಷನು
ಅನೇಕ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

12303013a ಅನ್ಯಃ ಸ ಪುರುಷೋಽವ್ಯಕ್ತಸ್ವ ಧ್ರುವೋ ಧ್ರುವಸಂಜ್ಞಕಃ|

12303013c ಯಥಾ ಮುಂಜ ಇಷೀಕಾಯಾಸ್ತಥೈವೈತದ್ಧಿ ಜಾಯತೇ||

ಪುರುಷನು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನು ಹಾಗೂ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಅನಿತ್ಯವಾದುದು. ಜಂಡು ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಮುಂಜವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಪುರುಷನಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ.

12303014a ಅನ್ಯಂ ಚ ಮಶಕಂ ವಿದ್ಯಾದನ್ಯಚ್ಚೋದುಂಬರಂ ತಥಾ|

12303014c ನ ಚೋದುಂಬರಸಂಯೋಗೈರ್ಮಶಕಸ್ತತ್ರ ಲಿಪ್ಯತೇ||

12303015a ಅನ್ಯ ಏವ ತಥಾ ಮತ್ಸ್ಯಸ್ತಥಾನ್ಯದುದಕಂ ಸ್ಮೃತಮ್|

12303015c ನ ಚೋದಕಸ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶೇನ ಮತ್ಸ್ಯೋ ಲಿಪ್ಯತಿ ಸರ್ವಶಃ||

ಅತ್ತಿ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕೀಟಗಳು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದಾಗಿದ್ದರೂ ಹೇಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೋರುತ್ತವೆಯೋ, ಅತ್ತಿಹಣ್ಣಿನ ಸಂಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಕೀಟವು ಹೇಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಮೀನು ಮತ್ತು ನೀರು ಹೇಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತುಗಳೋ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ನೀರಿನ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಯಾವ ಮೀನೂ ಎಂದೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ.

12303016a ಅನ್ಯೋ ಹ್ಯಗ್ನಿರುಖಾಪ್ಯನ್ಯಾ ನಿತ್ಯಮೇವಮವೈಹಿ ಭೋಃ|

12303016c ನ ಚೋಪಲಿಪ್ಯತೇ ಸೋಽಗ್ನಿರುಖಾಸಂಸ್ಪರ್ಶನೇನ ವೈ||

ಹೇಗೆ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತುಗಳೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಭೇದವನ್ನು ನಿತ್ಯ ತಿಳಿದುಕೋ. ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯು ಗಡಿಗೆಯ ಸಂಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ

ದೂಷಿತಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12303017a ಪುಷ್ಕರಂ ತ್ವನ್ಯದೇವಾತ್ರ ತಥಾನ್ಯದುದಕಂ ಸ್ಮೃತಮ್|

12303017c ನ ಚೋದಕಸ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶೇನ ಲಿಪ್ಯತೇ ತತ್ರ ಪುಷ್ಕರಮ್||

ಕಮಲ ಮತ್ತು ನೀರು ಹೇಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವವೋ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಸ್ಪರ್ಷದಂತೆ ಕಮಲವು ಹೇಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷರು ಭಿನ್ನರು ಮತ್ತು ಅಸಂಗರು.

12303018a ಏತೇಷಾಂ ಸಹ ಸಂವಾಸಂ ವಿವಾಸಂ ಚೈವ ನಿತ್ಯಶಃ|

12303018c ಯಥಾ ತಥೈನಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ನ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಾಕೃತಾ ಜನಾಃ||

12303019a ಯೇ ತ್ವನ್ಯಥೈವ ಪಶ್ಯಂತಿ ನ ಸಮ್ಯಕ್ಶೇಷು ದರ್ಶನಮ್|

12303019c ತೇ ವ್ಯಕ್ತಂ ನಿರಯಂ ಘೋರಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಪ್ರಾಕೃತ ಜನರು ಇವರ ಸಹವಾಸ ಮತ್ತು ನಿವಾಸಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಇವೆರಡರ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಯಾರು ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೋ ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರು ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನರಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅವರು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಘೋರ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ.

12303020a ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನಮೇತತ್ತೇ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾತಮುತ್ತಮಮ್|

12303020c ಏವಂ ಹಿ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾಯ ಸಾಂಖ್ಯಾಃ ಕೇವಲತಾಂ ಗತಾಃ||

ಹೀಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಈ ಉತ್ತಮ ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಂಖ್ಯರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12303021a ಯೇ ತ್ವನ್ಯೇ ತತ್ತ್ವ ಕುಶಲಾಸ್ತೇಷಾಮೇತನ್ನಿದರ್ಶನಮ್|

12303021c ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯೋಗಾನಾಮಪಿ ದರ್ಶನಮ್||

ಅನ್ಯ ತತ್ತ್ವ ಕುಶಲರದ್ದೂ ಇದೇ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಯೋಗಿಗಳ ದರ್ಶನದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದೇ ತ್ರ್ಯಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಮುನ್ನೂರಾಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೦೪

ಯೋಗದ ವರ್ಣನೆ (1-17); ಯೋಗಯುಕ್ತರ ಲಕ್ಷಣಗಳು (18-27).

12304001 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12304001a ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಯೋಗಜ್ಞಾನಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ|

12304001c ಯಥಾಶ್ರುತಂ ಯಥಾದೃಷ್ಟಂ ತತ್ತ್ವೇನ ನೃಪಸತ್ತಮ||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನೃಪಸತ್ತಮ ! ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದೆನು. ಈಗ ಯೋಗಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು ನಾನು ಹೇಗೆ ಕೇಳಿರುವೆನೋ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವೆನೋ ಅದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕೇಳು.

12304002a ನಾಸ್ತಿ ಸಾಂಖ್ಯಸಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ನಾಸ್ತಿ ಯೋಗಸಮಂ ಬಲಮ್|

12304002c ತಾವೃಭಾವೇಕಚರ್ಯೌ ತು ಉಭಾವನಿಧನೌ ಸ್ಮೃತೌ||

ಸಾಂಖ್ಯಸಮನಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯೋಗಸಮನಾದ ಬಲವಿಲ್ಲ.
ಇವೆರಡರ ಲಕ್ಷ್ಯವೂ ಒಂದೇ ಮತ್ತು ಇವೆರಡೂ ಮೃತ್ಯುನಿವಾರಣ
ಕಾರಕವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12304003a ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ತು ಪಶ್ಯಂತಿ ಯೇಽಲ್ಪಬುದ್ಧಿರತಾ ನರಾಃ|

12304003c ವಯಂ ತು ರಾಜನ್ವಶ್ಯಾಮ ಏಕಮೇವ ತು ನಿಶ್ಚಯಾತ್||

ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿರತ ನರರು ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ
ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಜನ್! ನಾನಾದರೋ ಇವೆರಡೂ
ಒಂದೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12304004a ಯದೇವ ಯೋಗಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ತತ್ಸಾಂಖ್ಯೈರಪಿ ದೃಶ್ಯತೇ|

12304004c ಏಕಂ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಚ ಯೋಗಂ ಚ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ತತ್ತ್ವವಿತ್||

ಯೋಗಿಗಳು ಯಾವ ತತ್ತ್ವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೋ
ಅದನ್ನೇ ಸಾಂಖ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಂಖ್ಯ
ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಎಂದು ಕಾಣುವವನೇ ತತ್ತ್ವವಿದುವು.

12304005a ರುದ್ರಪ್ರಧಾನಾನಪರಾಸ್ವಿದ್ಧಿ ಯೋಗಾನ್ಪರಂತಪ|

12304005c ತೇನೈವ ಚಾಥ ದೇಹೇನ ವಿಚರಂತಿ ದಿಶೋ ದಶ||

ಪರಂತಪ! ಯೋಗಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣವು ಪ್ರಧಾನವು.
ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೋ. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ
ಇರಿಸಿಕೊಂಡ ಯೋಗಿಯು ತನ್ನದೇ ಶರೀರದಿಂದ ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ
ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲನು.

12304006a ಯಾವದ್ಧಿ ಪ್ರಲಯಸ್ತಾತ ಸೂಕ್ಷ್ಮೇಣಾಷ್ಟಗುಣೇನ ವೈ|

12304006c ಯೋಗೇನ ಲೋಕಾನ್ವಿಚರನ್ಸುಖಂ ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ಚಾನಘ||

ಅನಘ! ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯೋಗಿಯು ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಅಷ್ಟವಿಧ ಐಶ್ವರ್ಯ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದ ಮೂಲಕ ಲೋಕ-ಲೋಕಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಿಹರಿಸಬಹುದು.

12304007a ವೇದೇಷು ಚಾಷ್ಟಗುಣಿತಂ ಯೋಗಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ|

12304007c ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಷ್ಟಗುಣಂ ಪ್ರಾಹುರ್ನೇತರಂ ನೃಪಸತ್ತಮ||

ನೃಪಸತ್ತಮ! ಮನೀಷಿಣರು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎರಡೂ ಪ್ರಕಾರದ ಯೋಗಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲಯೋಗವು ಅಣಿಮಾ ಮೊದಲಾದ ಆರು ಪ್ರಕಾರದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಯೋಗವು ಎಂಟು ಗುಣಗಳಿಂದ⁸³² ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಏನಿಲ್ಲ.

12304008a ದ್ವಿಗುಣಂ ಯೋಗಕೃತ್ಯಂ ತು ಯೋಗಾನಾಂ ಪ್ರಾಹುರುತ್ತಮಮ್|

12304008c ಸಗುಣಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ಚೈವ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರನಿದರ್ಶನಮ್||

ಯೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಸಗುಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣ⁸³³. ಇದೇ ಶಾಸ್ತ್ರನಿದರ್ಶನವು.

⁸³² ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧಾರಣ, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ - ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁸³³ ಸಬೀಜ ಮತ್ತು ನಿರ್ಬೀಜ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12304009a ಧಾರಣಾ ಚೈವ ಮನಸಃ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ|

⁸³⁴12304009c ಪ್ರಾಣಾಯಾಮೋ ಹಿ ಸಗುಣೋ ನಿರ್ಗುಣಂ ಧಾರಣಂ ಮನಃ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಧಾರಣ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಧಾರಣೆಯ ಜೊತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಸಗುಣ ಮತ್ತು ದೇಶ-ವಿಶೇಷವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸುವ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ಗುಣ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12304010a ಯತ್ರ ದೃಶ್ಯೇತ ಮುಂಚನ್ವೈ ಪ್ರಾಣಾನೈಃ ಧಿಲಸತ್ತಮ|

12304010c ವಾತಾಧಿಕ್ಯಂ ಭವತ್ಯೇವ ತಸ್ಮಾದ್ಧಿ ನ ಸಮಾಚರೇತ್||

ಮೈಥಿಲಸತ್ತಮ ! ಪೂರಕ ಮೊದಲಾದ ಸಮಯ ನಿಯತ ದೇವತಾದಿಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ರೇಚನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನ ಪ್ರಕೋಪವು ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಧ್ಯಾನರಹಿತ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

12304011a ನಿಶಾಯಾಃ ಪ್ರಥಮೇ ಯಾಮೇ ಚೋದನಾ ದ್ವಾದಶ ಸ್ತೃತಾಃ|

12304011c ಮಧ್ಯೇ ಸುಪ್ತ್ಯಾ ಪರೇ ಯಾಮೇ ದ್ವಾದಶೈವ ತು ಚೋದನಾಃ||

ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲ ಪ್ರಹರದಲ್ಲಿ ವಾಯುವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯ

---

⁸³⁴ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಏಕಾಗ್ರತಾ ಚ ಮನಸಃ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಸ್ತಥೈವ ಚ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಪ್ರಹರಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಪುನಃ ಅಂತಿಮ ಪ್ರಹರದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು⁸³⁵.

12304012a ತದೇವಮುಪಶಾಂತೇನ ದಾಂತೇನ್ಯೈಕಾಂತಶೀಲಿನಾ|

12304012c ಆತ್ಮಾರಾಮೇಣ ಬುದ್ಧೇನ ಯೋಕ್ತವ್ಯೋಽಽತ್ಮಾ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಾಂತ ಮತ್ತು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ, ಏಕಾಂತವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮಾರಾಮ ಜ್ಞಾನಿಯು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12304013a ಪಂಚಾನಾಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ತು ದೋಷಾನಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪಂಚಧಾ|

12304013c ಶಬ್ದಂ ಸ್ಪರ್ಶಂ ತಥಾ ರೂಪಂ ರಸಂ ಗಂಧಂ ತಥೈವ ಚ||

12304014a ಪ್ರತಿಭಾಮಪವರ್ಗಂ ಚ ಪ್ರತಿಸಂಹೃತ್ಯ ಮೈಥಿಲ|

12304014c ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಮಖಿಲಂ ಮನಸ್ಯಭಿನಿವೇಶ್ಯ ಹ||

12304015a ಮನಸ್ತಥೈವಾಹಂಕಾರೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ನರಾಧಿಪ|

12304015c ಅಹಂಕಾರಂ ತಥಾ ಬುದ್ಧೌ ಬುದ್ಧಿಂ ಚ ಪ್ರಕೃತಾವಪಿ||

12304016a ಏವಂ ಹಿ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾಯ ತತೋ ಧ್ಯಾಯೇತ ಕೇವಲಮ್|

---

⁸³⁵ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ಪೂರಕ, ಕುಂಭಕ ಮತ್ತು ರೇಚಕಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಅಂದರೆ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಹರಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಪೂರ್ವಕ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು-ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾದುದು (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12304016c ವಿರಜಸ್ಕಮಲಂ ನಿತ್ಯಮನಂತಂ ಶುದ್ಧಮವ್ರಣಮ್||

12304017a ತಸ್ಥುಷಂ ಪುರುಷಂ ಸತ್ತ್ವ ಮಭೇದ್ಯಮಜರಾಮರಮ್|

12304017c ಶಾಶ್ವತಂ ಚಾವ್ಯಯಂ ಚೈವ ಈಶಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಚಾವ್ಯಯಮ್||

ಮೈಥಿಲ ! ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಮತ್ತು ಗಂಧ ಇವು
ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಐದು ದೋಷಗಳು. ಈ ದೋಷಗಳನ್ನು
ದೂರೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಲಯ ಮತ್ತು ವಿಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು
ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಬೇಕು. ನರಾಧಿಪ ! ಅನಂತರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ,
ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಲಯಗೊಳಿಸಿ ಕೇವಲ
ರಜೋಗುಣ ರಹಿತ, ನಿರ್ಮಲ, ನಿತ್ಯ, ಅನಂತ, ಶುದ್ಧ, ಛಿದ್ರರಹಿತ,
ಕೂಟಸ್ಥ, ಅಂತರ್ಯಾಮೀ, ಅಭೇದ್ಯ, ಅಜರ, ಅಮರ, ಅವಿಕಾರೀ,
ಎಲ್ಲರ ಶಾಸಕ, ಮತ್ತು ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ
ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು.

12304018a ಯುಕ್ತಸ್ಯ ತು ಮಹಾರಾಜ ಲಕ್ಷಣಾನ್ಯುಪಧಾರಯೇತ್|

12304018c ಲಕ್ಷಣಂ ತು ಪ್ರಸಾದಸ್ಯ ಯಥಾ ತೃಪ್ತಃ ಸುಖಂ ಸ್ವಪೇತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಈಗ ಸಾಮಾಧಿಸ್ಥಿತ ಯೋಗಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಕುರಿತು
ಕೇಳು. ತೃಪ್ತನಾದವನು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವಂತೆ ಯೋಗ ಯುಕ್ತನ
ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವನು ಸಮಾಧಿಯಿಂದ
ವಿರತನಾಗಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಅವನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಗುರುತು.

12304019a ನಿವಾತೇ ತು ಯಥಾ ದೀಪೋ ಜ್ವಲೇತ್ ಸ್ನೇಹಸಮನ್ವಿತಃ|

12304019c ನಿಶ್ಚಲೋರ್ಧ್ವಶಿಖಿಸ್ತದ್ವದ್ಯುಕ್ತಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

ಎಣ್ಣೆ ತುಂಬಿದ ದೀಪವು ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅಲುಗಾಡದೇ ಉರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆಯೋ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಅದರ ಜ್ವಾಲೆಯು ಸ್ಥಿರಭಾವದಿಂದ ಮೇಲ್ಮುಖನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಸಮಾಧಿನಿಷ್ಠ ಯೋಗಿಯೂ ಕೂಡ ಸ್ಥಿರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮನೀಷಿಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12304020a ಪಾಷಾಣ ಇವ ಮೇಘೋತ್ಫ್ರೇಯಫಾ ಬಿಂದುಭಿರಾಹತಃ|

12304020c ನಾಲಂ ಚಾಲಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಸ್ತಥಾ ಯುಕ್ತಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಮ್||

ಮೋಡಗಳು ಸುರಿಸಿದ ಮಳೆಯ ಆಘಾತದಿಂದ ಪರ್ವತವು ಹೇಗೆ ಚಂಚಲಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ವಿಕ್ಷೇಪಗಳೂ ಯೋಗಿಯನ್ನು ವಿಚಲಿತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಯೋಗಯುಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣವು.

12304021a ಶಂಖದುಂದುಭಿನಿಘೋಷೈರ್ವಿವಿದ್ಯೈರ್ಗೀತವಾದಿತ್ಯೈಃ|

12304021c ಕ್ರಿಯಮಾಣೈರ್ನ ಕಂಪೇತ ಯುಕ್ತಸ್ಯೈತನ್ನಿದರ್ಶನಮ್||

ಅವನ ಎದಿರು ನಡೆಯುವ ಶಂಖ-ದುಂದುಭಿಗಳ ನಿಘೋಷಗಳಿಂದಲೂ, ವಿವಿಧ ಗೀತ-ವಾದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಯೋಗ ಯುಕ್ತನು ಹಂದಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಯೋಗ ಯುಕ್ತನ ನಿದರ್ಶನವು.

12304022a ತೈಲಪಾತ್ರಂ ಯಥಾ ಪೂರ್ಣಂ ಕರಾಭ್ಯಾಂ ಗೃಹ್ಯ ಪೂರುಷಃ|

12304022c ಸೋಪಾನಮಾರುಹೇದ್ಭೀತಸ್ತಜ್ಯಮಾನೋಽಸಿಪಾಣಿಭಿಃ||

12304023a ಸಂಯತಾತ್ಮಾ ಭಯಾತ್ತೇಷಾಂ ನ ಪಾತ್ರಾದ್ಭಿಂದುಮುತ್ಸೃಜೇತ್|

12304023c ತಥೈವೋತ್ತರಮಾಣಸ್ಯ ಏಕಾಗ್ರಮನಸಸ್ತಥಾ||

12304024a ಸ್ಥಿರತ್ವಾದಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ತು ನಿಶ್ಚಲತ್ವಾತ್ಪ್ರಥಮ ಚ|

12304024c ಏವಂ ಯುಕ್ತಸ್ಯ ತು ಮುನೇರ್ಲಕ್ಷಣಾನ್ಯುಪಧಾರಯೇತ್||

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾವಧಾನ ಚಿತ್ತನಾದ
ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಏರುವಾಗ ಎದುರಿನಿಂದ ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಅವನನ್ನು ಕಡಿಯಲು ಬಂದರೂ ಹೆದರದೇ ಎಣ್ಣೆಯ ಒಂದು
ಹನಿಯನ್ನೂ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಯೋಗದ
ಉಚ್ಛ್ರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತ ಯೋಗಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ
ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಅವಿಚಲ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ
ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ವಿಚಲಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಯೋಗಸಿದ್ಧ ಮುನಿಯ
ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12304025a ಸ ಯುಕ್ತಃ ಪಶ್ಯತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಯತ್ತತ್ಪರಮಮವ್ಯಯಮ್|

12304025c ಮಹತಸ್ತಮಸೋ ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಂ ಜ್ವಲನಸಂನಿಭಮ್||

ಹೀಗೆ ಯೋಗಯುಕ್ತನಾದವನು ಮಹಾ ಅಂಧಕಾರದ ಮಧ್ಯೆ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ
ಅವಿನಾಶೀ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12304026a ಏತೇನ ಕೇವಲಂ ಯಾತಿ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಮಸಾಕ್ಷಿಕಮ್|

12304026c ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ರಾಜನ್ ಶ್ರುತಿರೇಷಾ ಸನಾತನೀ||

ರಾಜನ್! ಈ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ನಂತರ ಈ
ಆಚೇತನ ದೇಹವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಕೇವಲ ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಸರ್ಗ
ರಹಿತ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸನಾತನ

ಶೃತಿಯಿದೆ.

12304027a ಏತದ್ಧಿ ಯೋಗಂ ಯೋಗಾನಾಂ ಕಿಮನ್ಯದ್ಯೋಗಲಕ್ಷಣಮ್|

12304027c ವಿಜ್ಞಾಯ ತದ್ಧಿ ಮನ್ಯಂತೇ ಕೃತಕೃತ್ಯಾ ಮನೀಷಿಣಃ||

ಇದೇ ಯೋಗಿಗಳ ಯೋಗವು. ಇದಲ್ಲದೇ ಯೋಗದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಇರಬಲ್ಲವು? ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮನೀಷಿಣರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಕೃತಕೃತ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದೇ ಚತುರಾಧಿಕೃತಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾನಾಲ್ಕನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೦೫

ವಿಭಿನ್ನ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ಹೋಗುವುದರ ಫಲಗಳು (1-7);
ಮೃತ್ಯುಸೂಚಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು (8-18); ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಜಯಿಸುವ
ಉಪಾಯ (19-21).

12305001 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12305001a ತಥೈವೋತ್ಯ ಮಮಾಣಂ ತು ಶೃಣುಷ್ವಾವಹಿತೋ ನೃಪ|

12305001c ಪದ್ಭ್ಯಾ ಮುತ್ಯ ಮಮಾಣಸ್ಯ ವೈಷ್ಣವಂ ಸ್ಥಾನಮುಚ್ಯತೇ||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ನು ಹೇಳಿದನು: “ನೃಪ! ಪ್ರಾಣೋತ್ಯ ಮಣಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಶರೀರದ ಯಾವ ಯಾವ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ಹೊರಟರೆ
ಎಂತೆಂತಹ ಗತಿಯು ದೊರೆಯುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು. ಪಾದಗಳ ಮೂಲಕ

ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣವಾದರೆ ವಿಷ್ಣುಸ್ಥಾನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12305002a ಜಂಘಾಭ್ಯಾಂ ತು ವಸೂನ್ದೇವಾನಾಪ್ನುಯಾದಿತಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್|

12305002c ಜಾನುಭ್ಯಾಂ ಚ ಮಹಾಭಾಗಾನ್ದೇವಾನ್ ಸಾಧ್ಯಾನವಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಮೊಣಕಾಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣವಾದರೆ ವಸುಗಳ
ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಮಂಡಿಗಳ ಮೂಲಕ
ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣವಾದ ಮಹಾಭಾಗರು ಸಾಧ್ಯರ ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

12305003a ಪಾಯುನೋತ್ಕ್ರಮಮಾಣಸ್ತು ಮೈತ್ರಂ ಸ್ಥಾನಮವಾಪ್ನುಯಾತ್|

12305003c ಪೃಥಿವೀಂ ಜಘನೇನಾಥ ಊರುಭ್ಯಾಂ ತು ಪ್ರಜಾಪತಿಮ್||

ಗುದದ್ವಾರದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣವಾದರೆ ಮಿತ್ರನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸೊಂಟದಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ಹೊರಟರೆ

ಪೃಥ್ವೀಲೋಕವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಎರಡೂ ತೊಡೆಗಳಿಂದ

ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣವಾದರೆ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಲೋಕವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

12305004a ಪಾರ್ಶ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಮರುತೋ ದೇವಾನಾಸಾಭ್ಯಾಮಿಂದುಮೇವ ಚ⁸³⁶|

12305004c ಬಾಹುಭ್ಯಾಮಿಂದ್ರಮಿತ್ರಾಹುರುರಸಾ ರುದ್ರಮೇವ ಚ||

ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣಹೋದರೆ ಮರುತ್ತರ ಲೋಕವನ್ನೂ,

⁸³⁶ ನಾಭ್ಯಾಮಿಂದ್ರತ್ವಮೇವ ಚ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಮೂಗಿನಿಂದ ಹೋದರೆ ಚಂದ್ರಲೋಕವನ್ನೂ, ಬಾಹುಗಳಿಂದ
ಹೋದರೆ ಇಂದ್ರತ್ವವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಎದೆಯಿಂದ
ಪ್ರಾಣೋತ್ಸ್ರಮಣವಾದರೆ ರುದ್ರಲೋಕವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

12305005a ಗ್ರೀವಾಯಾಸ್ತಮೃಷಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ನರಮಾಪ್ನೋತ್ಯನುತ್ತಮಮ್||

12305005c ವಿಶ್ವೇದೇವಾನ್ಮುಖೇನಾಥ ದಿಶಃ ಶ್ರೋತ್ರೇಣ ಚಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಕುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ಹೋದರೆ ಆ ಋಷಿಶ್ರೇಷ್ಠ ನರನ ಅನುತ್ತಮ
ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ಹೋದರೆ
ವಿಶ್ವೇದೇವರ ಲೋಕ ಮತ್ತು ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ಹೋದರೆ
ದಿಕ್ಕುಗಳ ಅಧಿದೇವತೆಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

12305006a ಘ್ರಾಣೇನ ಗಂಧವಹನಂ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಸೂರ್ಯಮೇವ ಚ|

12305006c ಭ್ರೂಭ್ಯಾಂ ಚೈವಾಶ್ವಿನೌ ದೇವೌ ಲಲಾಟೇನ ಪಿತೃನಥ||

ಮೂಗಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣಗಳ ಉತ್ಸ್ರಮಣವಾದರೆ ವಾಯುದೇವತೆಯ,
ಎರಡೂ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆದರೆ ಸೂರ್ಯ, ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಆದರೆ
ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಪಿತೃಗಳ
ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

12305007a ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಾಪ್ನೋತಿ ವಿಭುಂ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ದೇವಾಗ್ರಜಂ ತಥಾ|

12305007c ಏತಾನ್ಯುತ್ಸ್ರಮಣಸ್ಥಾನಾನ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರ||

ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರ! ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಪರಿತ್ಯಾಗವಾದರೆ ಅಂಥವನು
ದೇವಾಗ್ರಜ ವಿಭು ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೋ ನಾನು
ಪ್ರಾಣಗಳ ಉತ್ಸ್ರಮಣಸ್ಥಾನಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12305008a ಅರಿಷ್ಟಾನಿ ತು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವಿಹಿತಾನಿ ಮನೀಷಿಭಿಃ|

12305008c ಸಂವತ್ಸರವಿಯೋಗಸ್ಯ ಸಂಭವೇಯುಃ ಶರೀರಿಣಃ||

ಈಗ ನಾನು ಮನೀಷಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಅಮಂಗಲ ಅಥವಾ ಮೃತ್ಯುಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದು ದೇಹಧಾರಿಯು ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಕೇವಲ ಒಂದು ವರ್ಷ ಇರುವಾಗ ಅವನ ಎದಿರು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12305009a ಯೋಽರುಂಧತೀಂ ನ ಪಶ್ಯೇತ ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಾಂ ಕದಾ ಚನ|

12305009c ತಥೈವ ಧ್ರುವಮಿತ್ಯಾಹುಃ ಪೂರ್ಣೇಂದುಂ ದೀಪಮೇವ ಚ|

12305009e ಖಂಡಾಭಾಸಂ ದಕ್ಷಿಣತಸ್ತೇಽಪಿ ಸಂವತ್ಸರಾಯುಷಃ||

ಮೊದಲು ನೋಡಿದ್ದ ಅರುಂಧತಿ ಮತ್ತು ಧ್ರುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗದ; ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲ ಮತ್ತು ದೀಪದ ಶಿಖೆಯು ಯಾರ ಎಡಭಾಗಕ್ಕೆ ಖಂಡಿಸಿ ಬೀಳುತ್ತದೆಯೋ ಅಂಥವರು ಕೇವಲ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೇ ಜೀವಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12305010a ಪರಚಕ್ಷುಷಿ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಯೇ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಪಾರ್ಥಿವ|

12305010c ಆತ್ಮಚ್ಚಾಯಾಕೃತೀಭೂತಂ ತೇಽಪಿ ಸಂವತ್ಸರಾಯುಷಃ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಯಾರ ನೆರಳು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರ ಆಯಸ್ಸು ಒಂದೇ ವರ್ಷ ಉಳಿದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12305011a ಅತಿದ್ಯುತಿರತಿಪ್ರಜ್ಞಾ ಅಪ್ರಜ್ಞಾ ಚಾದ್ಯುತಿಸ್ತಥಾ|

12305011c ಪ್ರಕೃತೇರ್ವಿ ಕ್ರಿಯಾಪತ್ತಿಃ ಷಣ್ಮಾಸಾನ್ಮೃತ್ಯುಲಕ್ಷಣಮ್||

ಒಮ್ಮೆ ಅತಿಯಾದ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ

ಕಾಂತಿರಹಿತನಾಗಿ ಕಾಣುವುದು, ಒಮ್ಮೆ ಅತಿಯಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದವನಂತೆ ತೋರುವುದು, ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಏರು-ಪೇರುಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅರು ತಿಂಗಳ ಒಳಗೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನಪ್ಪುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

12305012a ದೈವತಾನ್ಯವಜಾನಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಶ್ಚ ವಿರುದ್ಧತೇ|

12305012c ಕೃಷ್ಣಶ್ಯಾವಚ್ಚ ವಿಚ್ಛಾಯಃ ಷಣ್ಮಾಸಾನ್ಮೃತ್ಯುಲಕ್ಷಣಮ್||

ಕಪ್ಪುವರ್ಣದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿರುವ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅನಾದರಿಸುವ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವರೂ ಕೂಡ ಅರು ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಜೀವಿತರಾಗಿರಲಾರರು. ಇದು ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12305013a ಶೀರ್ಣನಾಭಿ ಯಥಾ ಚಕ್ರಂ⁸³⁷ ಚಿದ್ರಂ ಸೋಮಂ ಪ್ರಪಶ್ಯತಿ|

12305013c ತಥೈವ ಚ ಸಹಸ್ರಾಂಶುಂ ಸಪ್ತರಾತ್ರೇಣ ಮೃತ್ಯುಭಾಕ್||

ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಮಂಡಲಗಳು ತುಂಡಾದ ಕುಂಬಾರನ ಚಕ್ರಗಳಂತೆ ಕಾಣುವವನಿಗೆ ಏಳು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವೊದಗುತ್ತದೆ.

12305014a ಶವಗಂಧಮುಪಾಘ್ರಾತಿ ಸುರಭಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯೋ ನರಃ|

12305014c ದೇವತಾಯತನಸ್ಥಸ್ತು ಷಡ್ರಾತ್ರೇಣ ಸ ಮೃತ್ಯುಭಾಕ್||

ಯಾರಿಗೆ ದೇವಾಲಯದ ಸುಗಂಧಿತ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಶವದ ದುರ್ಗಂಧದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅವನು ಏಳು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ

⁸³⁷ ಊರ್ಣನಾಭೇರ್ಯಥಾ ಚಕ್ರಂ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಮೃತ್ಯುವಶನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12305015a ಕರ್ಣನಾಸಾವನಮನಂ ದಂತದೃಷ್ಟಿವಿರಾಗಿತಾ|

12305015c ಸಂಜ್ಞಾಲೋಪೋ ನಿರೂಷ್ಮತ್ವಂ ಸದ್ಯೋಮೃತ್ಯುನಿದರ್ಶನಮ್||

12305016a ಅಕಸ್ಮಾಚ್ಚ ಸ್ತವೇದ್ಯಸ್ಯ ವಾಮಮಕ್ಷಿ ನರಾಧಿಪ|

12305016c ಮೂರ್ಧತಶ್ಚೋತ್ಪತೇದ್ಧೂಮಃ ಸದ್ಯೋಮೃತ್ಯುನಿದರ್ಶನಮ್||

ನರಾಧಿಪ! ಮೂಗು ಮತ್ತು ಕಿವಿಗಳು ಓರಯಾದರೆ, ಹಲ್ಲು ಮತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಣ್ಣವು ಬದಲಾದರೆ, ಮೂರ್ಛಿತಪ್ಪಿದರೆ, ಶರೀರವು ತಣ್ಣಗಾದರೆ, ಎಡಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯತೊಡಗಿದರೆ, ಮತ್ತು ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಗೆಯು ಹೊರಟರೆ ಅವನಿಗೆ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೃತ್ಯುವೊದಗುತ್ತದೆ. ಇವು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುವ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಸೂಚನೆಗಳು.

12305017a ಏತಾವಂತಿ ತ್ವರಿಷ್ಟ್ವಾನಿ ವಿದಿತ್ವಾ ಮಾನವೋಽತ್ಮವಾನ್|

12305017c ನಿಶಿ ಚಾಹನಿ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಯೋಜಯೇತ್ಪರಮಾತ್ಮನಿ||

12305018a ಪ್ರತೀಕ್ಷಮಾಣಸ್ತತ್ಕಾಲಂ ಯತ್ಕಾಲಂ ಪ್ರತಿ ತದ್ಭವೇತ್⁸³⁸|

ಈ ಮೃತ್ಯುಸೂಚಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧಕನು ದಿನ-ರಾತ್ರಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

12305018c ಅಥಾಸ್ಯ ನೇಷ್ಠಂ ಮರಣಂ ಸ್ಥಾತುಮಿಚ್ಛೇದಿಮಾಂ ಕ್ರಿಯಾಮ್||

⁸³⁸ ಪ್ರೇತತಾ ಭವೇತ್| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12305019a ಸರ್ವಗಂಧಾನ್ವಸಾಂಶ್ಚೈವ ಧಾರಯೇತ ಸಮಾಹಿತಃ⁸³⁹ |

12305019c ತಥಾ ಹಿ ಮೃತ್ಯುಂ ಜಯತಿ ತತ್ಪರೇಣಾಂತರಾತ್ಮನಾ||

ಮೃತ್ಯುವು ಇಷ್ಟವಾಗದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದಾದರೆ ಅಂಥವನು ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೂತವಿಷಯಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿ ಪೃಥ್ವೀ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗಂಧ, ರಸ ಮತ್ತು ರೂಪಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು⁸⁴⁰. ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಪರಮ

---

⁸³⁹ ಧಾರಯೇತ ನರಾಧಿಪಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁸⁴⁰ ಧಾರಣೆಯಿಂದ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಯೋಗಿಯು ಜನ್ಮ-ಮುಪ್ಪು ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸೂತ್ರವೂ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ: ಪೃಥ್ವ್ಯಷ್ಟೇಜೋಽನಿಲಖೇ ಸಮುತ್ಥಿತೇ ಪಂಚಾತ್ಮಕೇ ಯೋಗಗುಣೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ| ನ ತಸ್ಯ ರೋಗೋ ನ ಚರಾ ನ ಮೃತ್ಯುಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಾಗ್ನಿಮಯಂ ಶರೀರಮ್|| ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಯಾವಾಗ ಪೃಥ್ವೀ, ಜಲ, ತೇಜ, ವಾಯು ಮತ್ತು ಆಕಾಶ - ಈ ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಧಕನ ಅಧಿಕಾರವುಂಟಾದಾಗ ಮತ್ತು ಈ ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಯೋಗವಿಷಯಕ ಐದು ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಗ್ನಿಮಯ ಶರೀರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥಹ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರೋಗವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೇ ಅವನ ಶರೀರವು ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ (ಯೋಗದರ್ಪಣ,

ಅಂತರಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಜಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

12305020a ಸಸಾಂಖ್ಯಧಾರಣಂ ಚೈವ ವಿದಿತ್ವಾ ಮನುಜರ್ಷಭ|

12305020c ಜಯೇಚ್ಛ ಮೃತ್ಯುಂ ಯೋಗೇನ ತತ್ಪರೇಣಾಂತರಾತ್ಮನಾ||

ಮನುಜರ್ಷಭ! ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗದ ಅನುಸಾರ

ಧಾರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತ್ಮತತ್ವದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು

ಧ್ಯಾನ ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಅಂತರಾತ್ಮನನ್ನು

ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿರಿಸುವುದರಿಂದ ಯೋಗಿಯು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

12305021a ಗಚ್ಛೇತ್ಪ್ರಾಪ್ಯಾಕ್ಷಯಂ ಕೃತ್ಸ್ನು ಮಜನ್ಮ ಶಿವಮವ್ಯಯಮ್|

12305021c ಶಾಶ್ವತಂ ಸ್ಥಾನಮಚಲಂ ದುಷ್ಪ್ರಾಪಮಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ||

ಇದರಿಂದ ಅವನು ಅಶುದ್ಧಚಿತ್ತದವರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದ ಆ ಅಕ್ಷಯ,

ಅಜನ್ಮ, ಅಚಲ, ಅವಿಕಾರಿ, ಪೂರ್ಣ, ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಮಯ

ಸನಾತನ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದೇ ಪಂಚಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಬದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೬

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಸೂರ್ಯನಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದುದನ್ನು
ಜನಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದುದು (1-25); ವಿಶ್ವಾವಸುವಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮ-
ಪರಮಾತ್ಮರ ಏಕತ್ವದ ಉಪದೇಶ (26-108).

12306001 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12306001a ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ಥಂ ಪರಂ ಯತ್ತತ್ ಪೃಷ್ಟಸ್ತೇಹಂ ನರಾಧಿಪ|

12306001c ಪರಂ ಗುಹ್ಯಮಿಮಂ ಪ್ರಶ್ನಂ ಶೃಣುಷ್ವಾವಹಿತೋ ನೃಪ||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನರಾಧಿಪ! ಅವ್ಯಕ್ತ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಕುರಿತು
ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಪರಮ ಗುಹ್ಯವಾದುದು. ನೃಪ!
ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು.

12306002a ಯಥಾರ್ಷೇಣೇಹ ವಿಧಿನಾ ಚರತಾವಮತೇನ ಹ|

12306002c ಮಯಾದಿತ್ಯಾದವಾಪ್ತಾನಿ ಯಜೂಂಷಿ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪ||

ಮಿಥಿಲಾಧಿಪ! ಆರ್ಷ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ವಿನಮ್ರನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು
ನಾನು ಆದಿತ್ಯನಿಂದ ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

12306003a ಮಹತಾ ತಪಸಾ ದೇವಸ್ತಪಿಷ್ಠಃ ಸೇವಿತೋ ಮಯಾ|

12306003c ಪ್ರೀತೇನ ಚಾಹಂ ವಿಭುನಾ ಸೂರ್ಯೇಣೋಕ್ತಸ್ತದಾನಘ||

ಅನಘ! ಮಹಾ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇವ ತಪಿಷ್ಠನನ್ನು ನಾನು ಸೇವಿಸಿದೆ.
ಅದರಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ವಿಭು ಸೂರ್ಯನು ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12306004a ವರಂ ವೃಣೀಷ್ಟ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಯದಿಷ್ಟಂ ತೇ ಸುದುರ್ಲಭಮ್|

12306004c ತತ್ತೇ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಪ್ರೀತಾತ್ಮಾ ಮತ್ಪ್ರಸಾದೋ ಹಿ ದುರ್ಲಭಃ||

“ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ! ವರವನ್ನು ಕೇಳು. ಎಷ್ಟೇ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದ್ದರೂ
ನಿನಗಿಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಪ್ರೀತಾತ್ಮನಾದ ನಾನು ನಿನಗೆ ನೀಡುತ್ತೇನೆ.
ದುರ್ಲಭವಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಅದು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.”

12306005a ತತಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ಮಯೋಕ್ತಸ್ತಪತಾಂ ವರಃ|

12306005c ಯಜೂಂಷಿ ನೋಪಯುಕ್ತಾನಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಿಚ್ಛಾಮಿ ವೇದಿತುಮ್||

ಆಗ ನಾನು ಶಿರಸಾ ವಂದಿಸಿ ತಪನ ಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆನು:
“ಇದೊವರೆಗೂ ಯಾರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿರದ ಯಜುಸ್ಸುಗಳನ್ನು
ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12306006a ತತೋ ಮಾಂ ಭಗವಾನಾಹ ವಿತರಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ದ್ವಿಜ|

12306006c ಸರಸ್ವತೀಹ ವಾಗ್ಭೂತಾ ಶರೀರಂ ತೇ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯತಿ||

ಆಗ ಭಗವಂತನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜ ! ನಿನಗೆ ನೀಡುತ್ತೇನೆ.
ಇದೋ. ಸರಸ್ವತಿಯು ವಾಗ್ಭೂತಳಾಗಿ ನಿನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.”

12306007a ತತೋ ಮಾಮಾಹ ಭಗವಾನಸ್ಯಂ ಸ್ವಂ ವಿವೃತಂ ಕುರು|

12306007c ವಿವೃತಂ ಚ ತತೋ ಮೇಽಸ್ಯಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಚ ಸರಸ್ವತೀ||

ಆಗ ಭಗವಂತನು ನನಗೆ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಹೇಳಿದನು. ನಾನು
ಬಾಯಿಕಳೆಯಲು ಸರಸ್ವತಿಯು ಅದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು.

12306008a ತತೋ ವಿದಹ್ಯಮಾನೋಽಹಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋಽಂಭಸ್ತದಾನಘ|

12306008c ಅವಿಜ್ಞಾನಾದಮರ್ಷಾಚ್ಚ ಭಾಸ್ಕರಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಅನಘ! ಆಗ ದಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು, ಭಾಸ್ಕರನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು
ತಿಳಿಯದಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅಸಹನಶೀಲನಾಗಿದ್ದ ನಾನು, ನೀರನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆನು.

12306009a ತತೋ ವಿದಹ್ಯಮಾನಂ ಮಾಮುವಾಚ ಭಗವಾನ್ರವಿಃ|

12306009c ಮುಹೂರ್ತಂ ಸಹ್ಯತಾಂ ದಾಹಸ್ತತಃ ಶೀತೀಭವಿಷ್ಯಸಿ||

ಸುಡುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಭಗವಾನ್ ರವಿಯು ಹೇಳಿದನು:

“ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಈ ದಾಹವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೋ. ನಂತರ
ಶೀತಲನಾಗುತ್ತೀಯೆ.”

12306010a ಶೀತೀಭೂತಂ ಚ ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಗವಾನಾಹ ಭಾಸ್ಕರಃ|

12306010c ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸ್ಯತಿ ತೇ ವೇದಃ ಸೋತ್ತರಃ ಸಖಿಲೋ ದ್ವಿಜ||

ನಾನು ತಣ್ಣಗಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಾನ್ ಭಾಸ್ಕರನು ಹೇಳಿದನು:

“ದ್ವಿಜ! ಖಿಲಗಳಿಂದಲೂ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ಸಹಿತವಾದ
ಸಂಪೂರ್ಣ ವೇದವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

12306011a ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಶತಪಥಂ ಚೈವ ಪ್ರಣೇಷ್ಯಸಿ ದ್ವಿಜರ್ಷಭ|

12306011c ತಸ್ಯಾಂತೇ ಚಾಪುನರ್ಭಾವೇ ಬುದ್ಧಿಸ್ತವ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭ! ನೀನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವನ್ನು
ರಚಿಸಿದ ನಂತರ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ
ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು.

12306012a ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸೇ ಚ ಯದಿಷ್ಟಂ ತತ್ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೇಪ್ಸಿತಂ ಪದಮ್||

12306012c ಏತಾವದುಕ್ತ್ವಾ ಭಗವಾನಸ್ತಮೇವಾಭ್ಯವರ್ತತ||

ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ನೀನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ.” ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಭಗವಾನನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

12306013a ತತೋಽನುವ್ಯಾಹೃತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಗತೇ ದೇವೇ ವಿಭಾವಸೌ|

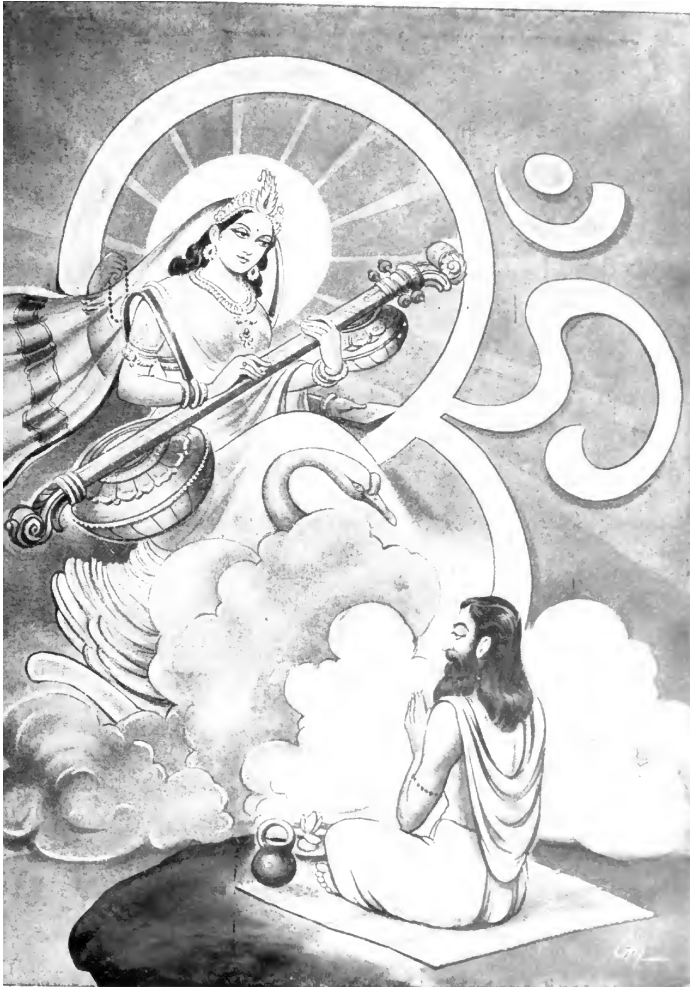
12306013c ಗೃಹಮಾಗತ್ಯ ಸಂಹೃಷ್ಟೋಽಚಿಂತಯಂ ವೈ ಸರಸ್ವತೀಮ್||

ಹಾಗೆ ದೇವ ವಿಭಾವಸುವು ಅಂತರ್ಹೃತನಾಗಲು ಅವನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಹೃಷ್ಟನಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸರಸ್ವತಿಯ ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸಿದನು.

12306014a ತತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಾತಿಶುಭಾ ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಭೂಷಿತಾ|

12306014c ಓಂಕಾರಮಾದಿತಃ ಕೃತ್ವಾ ಮಮ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ||

ಆಗ ಅತಿಶುಭ ಸ್ವರವ್ಯಂಜನ ವಿಭೂಷಿತ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತಿಯು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಳು.

12306015a ತತೋಽಹಮರ್ಘ್ಯಂ ವಿಧಿವತ್ಸರಸ್ವತೈ ನ್ಯವೇದಯಮ್ |

12306015c ತಪತಾಂ ಚ ವರಿಷ್ಠಾಯ ನಿಷಣ್ಣಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಃ||

ಆಗ ನಾನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸರಸ್ವತಿಗೂ ತಪನರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಅರ್ಘ್ಯಗಳನ್ನಿತ್ತು ಅವರನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತೆನು.

12306016a ತತಃ ಶತಪಥಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಸರಹಸ್ಯಂ ಸಸಂಗ್ರಹಮ್||

12306016c ಚಕ್ರೇ ಸಪರಿಶೇಷಂ ಚ ಹರ್ಷೇಣ ಪರಮೇಣ ಹ||

ಆಗ ನಾನು ಪರಮ ಹರ್ಷದಿಂದ ರಹಸ್ಯ-ಸಂಗ್ರಹ-ಪರಿಶಿಷ್ಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ.

12306017a ಕೃತ್ವಾ ಚಾಧ್ಯಯನಂ ತೇಷಾಂ ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಶತಮುತ್ತಮಮ್||

12306017c ವಿಪ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ಸಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಮಾತುಲಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

12306018a ತತಃ ಸಶಿಷ್ಯೇಣ ಮಯಾ ಸೂರ್ಯೇಣೇವ ಗಭಸ್ತಿಭಿಃ|

12306018c ವ್ಯಾಪ್ತೋ ಯಜ್ಞೋ ಮಹಾರಾಜ ಪಿತುಸ್ತವ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಅನಂತರ ನಾನು ನೂರು ಉತ್ತಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಮಹಾರಾಜ ! ಬಳಿಕ ನಾನು ಶಿಷ್ಯಸಹಿತನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನ ಸೋದರಮಾವ ವೈಶಂಪಾಯನನಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಶಿಷ್ಯರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಹಾತ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದೆನು.

12306019a ಮಿಷತೋ ದೇವಲಸ್ಯಾಪಿ ತತೋಽರ್ಥಂ ಹೃತವಾನಹಮ್||

12306019c ಸ್ವವೇದದಕ್ಷಿಣಾಯಾರ್ಥ ವಿಮರ್ದೇ ಮಾತುಲೇನ ಹ||

ಆಗ ಮಾವನ ಆಗ್ರಹದ ಮೇರೆಗೆ ದೇವಲನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ

ವೇದ ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಅರ್ಧವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಧವನ್ನು
ನಾನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ.

12306020a ಸುಮಂತುನಾಥ ಪೈಲೇನ ತಥಾ ಜೈಮಿನಿನಾ ಚ ವೈ|

12306020c ಪಿತ್ರಾ ತೇ ಮುನಿಭಿಶ್ಚೈವ ತತೋಽಹಮನುಮಾನಿತಃ||

ಅನಂತರ ಸುಮಂತು, ಪೈಲ, ಜೈಮಿನಿ, ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ
ಮುನಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದರು.

12306021a ದಶ ಪಂಚ ಚ ಪ್ರಾಪ್ತಾನಿ ಯಜೂಂಷ್ಯರ್ಕಾನ್ಮಯಾನಘ|

12306021c ತಥೈವ ಲೋಮಹರ್ಷಾಚ್ಚ ಪುರಾಣಮವಧಾರಿತಮ್||

ಅನಘ! ಹೀಗೆ ಅರ್ಕನಿಂದ ನಾನು ಶುಕ್ಲಯಜುರ್ವೇದದ ಹದಿನೈದು
ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೆನು. ಹಾಗೆಯೇ ಲೋಮಹರ್ಷನಿಂದ
ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡೆನು.

12306022a ಬೀಜಮೇತತ್ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ದೇವೀಂ ಚೈವ ಸರಸ್ವತೀಮ್|

12306022c ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಚಾನುಭಾವೇನ ಪ್ರವೃತ್ತೋಽಹಂ ನರಾಧಿಪ||

12306023a ಕರ್ತುಂ ಶತಪಥಂ ವೇದಮಪೂರ್ವಂ ಕಾರಿತಂ ಚ ಮೇ|

12306023c ಯಥಾಭಿಲಷಿತಂ ಮಾರ್ಗಂ ತಥಾ ತಚ್ಚೋಪಪಾದಿತಮ್||

ನರಾಧಿಪ! ಅನಂತರ ನಾನು ಬೀಜರೂಪ ಪ್ರಣವ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತೀ
ದೇವಿಯನ್ನು ಎದುರಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂದ
ಶತಪಥದ ರಚನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ಅಪೂರ್ವ
ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದೆ. ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯ
ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಂಡೆನು.

12306024a ಶಿಷ್ಯಾಣಾಮಖಿಲಂ ಕೃತ್ಸು ಮನುಜ್ಞಾತಂ ಸಸಂಗ್ರಹಮ್|

12306024c ಸರ್ವೇ ಚ ಶಿಷ್ಯಾಃ ಶುಚಯೋ ಗತಾಃ ಪರಮಹರ್ಷಿತಾಃ||

ನಂತರ ನಾನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಸಹಿತ ಕಲಿಸಿದೆನು ಮತ್ತು ಅವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತೆನು. ಆಗ ಆ ಎಲ್ಲ ಶುಚಿ ಶಿಷ್ಯರೂ ಪರಮ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

12306025a ಶಾಖಾಃ ಪಂಚದಶೇಮಾಸ್ತು ವಿದ್ಯಾ ಭಾಸ್ಕರದರ್ಶಿತಾಃ|

12306025c ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಯಥಾಕಾಮಂ ವೇದ್ಯಂ ತದನುಚಿಂತಯಮ್||

ಭಾಸ್ಕರನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಈ ಶುಕ್ಲಯಜುರ್ವೇದದ ಹದಿನೈದು ಶಾಖೆಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನಾನು ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ವೇದ್ಯತತ್ತ್ವದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12306026a ಕಿಮತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮೃತಂ ಕಿಂ ಚ ವೇದ್ಯಮನುತ್ತಮಮ್|

12306026c ಚಿಂತಯೇ ತತ್ರ ಚಾಗತ್ಯ ಗಂಧವೋ ಮಾಮಪೃಚ್ಛತ||

12306027a ವಿಶ್ವಾವಸುಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ವೇದಾಂತಜ್ಞಾನಕೋವಿದಃ|

ರಾಜನ್! ಒಮ್ಮೆ ವೇದಾಂತಜ್ಞಾನ ಕುಶಲ ವಿಶ್ವಾವಸು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗಂಧರ್ವನು ನನ್ನ ಬಳಿಬಂದು “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಗೆ ಹಿತಕರವಾದುದು ಯಾವುದು? ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಲು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತು ಯಾವುದು?” ಎಂದು ಕೇಳತೊಡಗಿದನು.

12306027c ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಕಾನ್ ಪ್ರಶ್ನಾನ್ ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ವೇದಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವ||

12306027E ಪಂಚವಿಂಶತಿಮಂ ಪ್ರಶ್ನಂ ಪಪ್ರಚ್ಛಾನ್ವೀಕ್ಷಿಕೀಂ ತಥಾ|

12306028a ವಿಶ್ವಾವಿಶ್ವಂ ತಥಾವಿಶ್ವಂ ಮಿತ್ರಂ ವರುಣಮೇವ ಚ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಅನಂತರ ಅವನು ವೇದದ ಕುರಿತಾದ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಆನ್ವೀಕ್ಷಿಕೀ ವಿದ್ಯೆಯ ಕುರಿತಾದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟನು. ಆ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇದ್ದವು: (೧) ವಿಶ್ವವು ಏನು? (೨) ಅವಿಶ್ವವು ಏನು? (೩) ಅಶ್ವಾವು ಏನು? (೪) ಅಶ್ವವು ಏನು? (೫) ಮಿತ್ರವು ಏನು? (೬) ವರುಣವು ಏನು?

12306028c ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ತಥಾಜ್ಞೋ ಜ್ಞಃ ಕಸ್ತಪಾ ಅತಪಾಸ್ತಥಾ|

12306028E ಸೂರ್ಯಾದಃ ಸೂರ್ಯ ಇತಿ ಚ ವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯೇ ತಥೈವ ಚ||

(೭) ಜ್ಞಾನವು ಏನು? (೮) ಜ್ಞೇಯವಾದದ್ದು ಯಾವುದು? (೯) ಜ್ಞಾತನು ಯಾರು? (೧೦) ಅಜ್ಞವು ಯಾವುದು? (೧೧) ಕ ಯಾರು? (೧೨) ತಪಸ್ವಿಯು ಯಾರು? (೧೩) ಅತಪಸ್ವಿಯು ಯಾರು? (೧೪) ಸೂರ್ಯನು ಯಾರು? (೧೫) ಅತಿಸೂರ್ಯನು ಯಾರು? (೧೬) ವಿದ್ಯೆಯು ಯಾವುದು? (೧೭) ಅವಿದ್ಯೆಯು ಯಾವುದು?

12306029a ವೇದ್ಯಾವೇದ್ಯಂ ತಥಾ ರಾಜನ್ನಚಲಂ ಚಲಮೇವ ಚ|

12306029c ಅಪೂರ್ವಮಕ್ಷಯಂ ಕ್ಷಯಮೇತತ್ ಪ್ರಶ್ನಮನುತ್ತಮಮ್||

(೧೮) ವೇದ್ಯವು ಯಾವುದು? (೧೯) ಅವೇದ್ಯವು ಯಾವುದು? (೨೦) ಚಲ ಎಂದರೆ ಯಾವುದು? (೨೧) ಅಚಲ ಎಂದರೆ ಯಾವುದು? (೨೨) ಅಪೂರ್ವವು ಯಾವುದು? (೨೩) ಅಕ್ಷಯವು ಯಾವುದು? (೨೪) ವಿನಾಶಶೀಲವು ಯಾವುದು? ರಾಜನ್ ! ಇವೇ ಅವನ ಪರಮ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿದ್ದವು.

12306030a ಅಥೋಕ್ತಶ್ಚ ಮಯಾ ರಾಜನ್ರಾಜಾ ಗಂಧರ್ವಸತ್ತಮಃ|

12306030c ಪೃಷ್ಠವಾನನುಪೂರ್ವೇಣ ಪ್ರಶ್ನಮುತ್ತಮಮರ್ಥವತ್||

12306031a ಮುಹೂರ್ತಂ ಮೃಷ್ಯತಾಂ ತಾವದ್ಯಾವದೇನಂ ವಿಚಿಂತಯೇ|

12306031c ಬಾಢಮಿತ್ಯೇವ ಕೃತ್ವಾ ಸ ತೂಷ್ಟಿಂ ಗಂಧರ್ವ ಆಸ್ಥಿತಃ||

ರಾಜನ್! ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ರಾಜಾ ಗಂಧರ್ವಸತ್ತಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆನು:

“ನೀನು ಕ್ರಮಶಃ ಅತಿ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ. ನೀನು ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತೇನೆ.” ಆಗ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಗಂಧರ್ವರಾಜನು ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

12306032a ತತೋಽನ್ವಚಿಂತಯಮಹಂ ಭೂಯೋ ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಮ್|

12306032c ಮನಸಾ ಸ ಚ ಮೇ ಪ್ರಶ್ನೋ ದಧ್ನೋ ಘೃತಮಿವೋದ್ಧೃತಮ್||

ಆಗ ನಾನು ಪುನಃ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದೆನು. ಮೊಸರಿನಿಂದ ತುಪ್ಪವು ಮೇಲೇಳುವಂತೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು.

12306033a ತತ್ರೋಪನಿಷದಂ ಚೈವ ಪರಿಶೇಷಂ ಚ ಪಾರ್ಥಿವ|

12306033c ಮಥ್ನಾಮಿ ಮನಸಾ ತಾತ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಾನ್ವೀಕ್ಷಿಕೀಂ ಪರಾಮ್||

ಅಯ್ಯಾ! ಪಾರ್ಥಿವ! ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಉಪನಿಷತ್, ಅದರ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಗ, ಮತ್ತು ಪರಮ ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೀ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳ ಮಂಥನ ಮಾಡಿದೆನು.

12306034a ಚತುರ್ಥೀ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ವಿದ್ಯೈಷಾ ಸಾಂಪರಾಯಿಕೇ|

12306034c ಉದೀರಿತಾ ಮಯಾ ತುಭ್ಯಂ ಪಂಚವಿಂಶೇಽಧಿ ಧಿಷ್ಠಿತಾ||

ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ! ಈ ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೆ ವಿಧ್ಯೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ⁸⁴¹ ವಿಧ್ಯೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮೋಕ್ಷ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಪುರುಷನಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತ ಆ ವಿಧ್ಯೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12306035a ಅಥೋಕ್ತಸ್ತು ಮಯಾ ರಾಜನ್ರಾಜಾ ವಿಶ್ವಾವಸುಸ್ತದಾ|

12306035c ಶ್ರೂಯತಾಂ ಯದ್ಭವಾನಸ್ಮಾನ್ ಪ್ರಶ್ನಂ ಸಂಪೃಷ್ಠವಾನಿಹ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ನಾನು ರಾಜಾ ವಿಶ್ವಾವಸುವಿಗೆ ಹೇಳಿದೆನು: “ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

12306036a ವಿಶ್ವಾವಿಶ್ವೇತಿ ಯದಿದಂ ಗಂಧರ್ವೇಂದ್ರಾನುಪೃಚ್ಛಸಿ|

12306036c ವಿಶ್ವಾವ್ಯಕ್ತಂ ಪರಂ ವಿದ್ಯಾದ್ಭೂತಭವ್ಯಭಯಂಕರಮ್||

ಗಂಧರ್ವೇಂದ್ರ! ವಿಶ್ವ-ಅವಿಶ್ವ ಎಂದು ನೀನೇನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆಯೋ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾ ಎನ್ನುವುದು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹೆಸರು. ಸಂಸಾರಬಂಧನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದು ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನ - ಈ ಮೂರೂ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೋ.

12306037a ತ್ರಿಗುಣಂ ಗುಣಕರ್ತೃತ್ವಾದವಿಶ್ವೋ ನಿಷ್ಕಲಸ್ತಥಾ|

12306037c ಅಶ್ವಸ್ತಥೈವ ಮಿಥುನಮೇವಮೇವಾನುದೃಶ್ಯತೇ||

ವಿಶ್ವಾ ಅಥವಾ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯು ತ್ರಿಗುಣಮಯಿಯು. ಏಕೆಂದರೆ

---

⁸⁴¹ ತ್ರಯೀ, ವಾರ್ತಾ ಮತ್ತು ದಂಡನೀತಿ ಇವು ಉಳಿದ ಮೂರು ವಿಧ್ಯೆಗಳು (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಅದು ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕವು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಭಿನ್ನವಾದ ನಿಷ್ಕಲ ಅಂದರೆ ಕಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಆತ್ಮವನ್ನೇ ಅವಿಶ್ವ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಶ್ವ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಾಗಳ ಜೋಡಿಯನ್ನೂ ಹೀಗೆಯೇ
ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಅಶ್ವಾ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅಶ್ವ
ಪುರುಷ.

12306038a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಪುರುಷೇತಿ ಚ ನಿರ್ಗುಣಮ್|

12306038c ತಥೈವ ಮಿತ್ರಂ ಪುರುಷಂ ವರುಣಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ತಥಾ||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸಗುಣವೆಂದೂ ಪುರುಷನನ್ನು ನಿರ್ಗುಣನೆಂದೂ
ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ವರುಣನನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದೂ ಮಿತ್ರನನ್ನು
ಪುರುಷನೆಂದೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12306039a ಜ್ಞಾನಂ ತು ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪ್ರಾಹುರ್ಜ್ಞೇಯಂ ನಿಷ್ಕಲಮೇವ ಚ|

12306039c ಅಜ್ಞಶ್ಚ ಜ್ಞಶ್ಚ ಪುರುಷಸ್ತಸ್ಮಾನ್ನಿಷ್ಕಲ ಉಚ್ಯತೇ||

ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞೇಯವು ನಿಷ್ಕಲ ಪುರುಷ ಆತ್ಮ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಅಜ್ಞವು ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಕಲ ಪುರುಷನು
ಜ್ಞಾತಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12306040a ಕಸ್ತಪಾ ಅತಪಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕೋಽಸೌ ಪುರುಷ ಉಚ್ಯತೇ|

12306040c ತಪಾಃ ಪ್ರಕೃತಿರಿತ್ಯಾಹುರತಪಾ ನಿಷ್ಕಲಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಕ, ತಪಾ ಮತ್ತು ಅತಪಾ ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಪುರುಷನೇ ಕ
ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ತಪಾ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಕಲ ಪುರುಷನು
ಅತಪಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

⁸⁴²12306041a ತಥೈವಾವೇದ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಂ ವೇದ್ಯಃ ಪುರುಷ ಉಚ್ಯತೇ|
12306041c ಚಲಾಚಲಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ತದಪಿ ಮೇ ಶೃಣು||

ಹೀಗೆಯೇ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅವೇದ್ಯ ಎಂದೂ ಪುರುಷನನ್ನು ವೇದ್ಯ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಚಲ ಮತ್ತು ಅಚಲ ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಅವುಗಳ ಕುರಿತೂ ಕೇಳು.

12306042a ಚಲಾಂ ತು ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಕಾರಣಂ ಕ್ಷೇಪಸರ್ಗಯೋಃ|
12306042c ಅಕ್ಷೇಪಸರ್ಗಯೋಃಕರ್ತಾ ನಿಶ್ಚಲಃ ಪುರುಷಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಂಹಾರಗಳ ಕಾರಣೀಭೂತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಚಲಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿ-ಪ್ರಲಯಗಳ ಕರ್ತಾ ಪುರುಷನೇ ನಿಶ್ಚಲ ಪುರುಷನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

⁸⁴³12306043a ಅಜಾವುಭಾವಪ್ರಜೌ⁸⁴⁴ ಚ ಅಕ್ಷಯೌ ಚಾಪ್ಯುಭಾವಪಿ|
12306043c ಅಜೌ ನಿತ್ಯಾವುಭೌ ಪ್ರಾಹುರಧ್ಯಾತ್ಮಗತಿನಿಶ್ಚಯಾಃ||

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಗತಿನಿಶ್ಚಯಿಗಳು ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಎರಡೂ ಅಜ್ಞಗಳು. ಎರಡೂ ನಿಶ್ಚಲವಾದವುಗಳು ಮತ್ತು ಎರಡೂ ಅಕ್ಷಯ, ಅಜನ್ಮ ಮತ್ತು

---

⁸⁴² ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ:
ಸೌಲೂರ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಮಿತ್ಯುಕ್ತಮತಿಸೂರ್ಯಸ್ತು ನಿಷ್ಕಲಃ| ಅವಿದ್ಯಾ
ಪ್ರಕೃತಿಜ್ಞೇಯಾ ವಿದ್ಯಾ ಪುರುಷ ಉಚ್ಯತೇ|| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁸⁴³ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ತಥೈವ
ವೇದ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಮವೇದ್ಯಃ ಪುರುಷಸ್ತಥಾ| (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

⁸⁴⁴ ಅಜ್ಞಾವುಭೌ ಧೃವೌ ಚೈವ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ನಿತ್ಯವಾದವುಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12306044a ಅಕ್ಷಯತ್ವಾತ್ ಪ್ರಜನನೇ ಅಜಮತ್ರಾಹುರವ್ಯಯಮ್|

12306044c ಅಕ್ಷಯಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಕ್ಷಯೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಜನ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೂ ಕ್ಷಯರಹಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪುರುಷನು ಅಜನ್ಮ, ಅವಿನಾಶಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷಯನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಂದೂ ಅದರ ಕ್ಷಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12306045a ಗುಣಕ್ಷಯತ್ವಾತ್ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಕರ್ತೃತ್ವಾದಕ್ಷಯಂ ಬುಧಾಃ|

12306045c ಏಷಾ ತೇಽಽನ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ ವಿದ್ಯಾ ಚತುರ್ಥೀ ಸಾಂಪರಾಯಿಕೀ||

ಗುಣಗಳ ಕ್ಷಯವಾಗುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕ್ಷಯಶೀಲ ಎಂದೂ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪುರುಷನು ಅಕ್ಷಯನೆಂದೂ ವಿದ್ವಾನರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದುದೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ ವಿದ್ಯೆ.

12306046a ವಿದ್ಯೋಪೇತಂ ಧನಂ ಕೃತ್ವಾ ಕರ್ಮಣಾ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಣಿ|

12306046c ಏಕಾಂತದರ್ಶನಾ ವೇದಾಃ ಸರ್ವೇ ವಿಶ್ವಾವಸೋ ಸ್ಮೃತಾಃ||

ವಿಶ್ವಾವಸೋ! ಈ ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ ವಿದ್ಯೆಯೊಡನೆ ವೇದವಿದ್ಯಾರೂಪಿ ಧನವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳೂ ಏಕಾಂತದರ್ಶನಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12306047a ಜಾಯಂತೇ ಚ ಮ್ನಿಯಂತೇ ಚ ಯಸ್ಮಿನ್ನೇತೇ ಯತಶ್ಚ್ಯುತಾಃ|

12306047c ವೇದಾರ್ಥಂ ಯೇ ನ ಜಾನಂತಿ ವೇದ್ಯಂ ಗಂಧರ್ವಸತ್ತಮ||

ಗಂಧರ್ವಸತ್ತಮ! ಎಲ್ಲವೂ ಯಾವುದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆಯೋ,

ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ
ಲೀನವಾಗುವುದೋ ಆ ವೇದಾರ್ಥ ವೇದ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಅರಿಯದೇ ಇರುವವರು ಅದರಿಂದ ಚ್ಯುತರಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸಾಯುತ್ತಾರೆ.

12306048a ಸಾಂಗೋಪಾಂಗಾನಪಿ ಯದಿ ಪಂಚ⁸⁴⁵ ವೇದಾನಧೀಯತೇ|

12306048c ವೇದವೇದ್ಯಂ ನ ಜಾನೀತೇ ವೇದಭಾರವಹೋ ಹಿ ಸಃ||

ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾದ ಪಂಚ ವೇದಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೂ
ವೇದವೇದ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳದವರು ಕೇವಲ
ವೇದಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುತ್ತಾರೆ.

12306049a ಯೋ ಘೃತಾರ್ಥೀ ಖರೀಕ್ಷೀರಂ ಮಥೇದ್ಗಂಧರ್ವಸತ್ತಮ|

12306049c ವಿಷ್ಣುಂ ತತ್ರಾನುಪಶ್ಯೇತ ನ ಮಂಡಂ ನಾಪಿ ವಾ ಘೃತಮ್||

ಗಂಧರ್ವಸತ್ತಮ! ತುಷ್ಪವನ್ನು ಬಯಸಿದವನು ಒಡೆದ ಹಾಲನ್ನು
ಕಡೆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಲವು ದೊರಕುವುದೇ ಹೊರತು
ಬೆಣ್ಣೆಯಾಗಲೀ ತುಷ್ಪವಾಗಲೀ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

12306050a ತಥಾ ವೇದ್ಯಮವೇದ್ಯಂ ಚ ವೇದವಿದ್ಯೋ ನ ವಿಂದತಿ|

12306050c ಸ ಕೇವಲಂ ಮೂಢಮತಿರ್ಜ್ಞಾನಭಾರವಹಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ವೇದ್ಯ ಮತ್ತು ಅವೇದ್ಯಗಳ
ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯದ ಮೂಢ ಬುದ್ಧಿ ಮಾನವನು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದ

⁸⁴⁵ ಯಶ್ಚ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರವವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12306051a ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾ ನಿತ್ಯಮೇವೈತೌ ತತ್ಪರೇಣಾಂತರಾತ್ಮನಾ|

12306051c ಯಥಾಸ್ಯ ಜನ್ಮನಿಧನೇ ನ ಭವೇತಾಂ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ಅಂತರಾತ್ಮನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ
ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಪುನಃ ಪುನಃ
ಜನ್ಮ-ನಿಧನಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವುದಿಲ್ಲ.

12306052a ಅಜಸ್ರಂ ಜನ್ಮನಿಧನಂ ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ತ್ರಯೀಮಿಮಾಮ್|

12306052c ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಕ್ಷಯಮಿಹ ಅಕ್ಷಯಂ ಧರ್ಮಮಾಸ್ಥಿತಃ||

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ-ನಿಧನಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು
ಯೋಚಿಸಿ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳೂ
ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಫಲಗಳೂ ವಿನಾಶಶೀಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳನ್ನು
ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನು ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು.

12306053a ಯದಾ ತು ಪಶ್ಯತೇಽತ್ಯಂತಮಹನ್ಯಹನಿ ಕಾಶ್ಯಪ|

12306053c ತದಾ ಸ ಕೇವಲೀಭೂತಃ ಷಡ್ವಿಂಶಮನುಪಶ್ಯತಿ||

ಕಾಶ್ಯಪ! ಪ್ರತಿದಿನ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪದ ಕುರಿತು ಚಿಂತನೆಯನ್ನು
ಮಾಡುವ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಸರ್ಗ ರಹಿತನಾದ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ
ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12306054a ಅನ್ಯಶ್ಚ ಶಶ್ವದವ್ಯಕ್ತಸ್ತಥಾನ್ಯಃ⁸⁴⁶ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ|

⁸⁴⁶ ಶಾಶ್ವತೋಽವ್ಯಕ್ತಸ್ತಥಾನ್ಯಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12306054c ತಸ್ಯ ದ್ವಾವನುಪಶ್ಯೇತ ತಮೇಕಮಿತಿ ಸಾಧವಃ||

ಅನ್ಯರು ಆತ್ಮನ ಕುರಿತು ದ್ವೈತಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿ “ಸನಾತನ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬೇರೆ ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಜೀವಾತ್ಮನು ಬೇರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾಧುಗಳು ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12306055a ತೇನೈತನ್ನಾಭಿಜಾನಂತಿ ಪಂಚವಿಂಶಕಮಚ್ಯುತಮ್|

12306055c ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಭಯಾದ್ಯೋಗಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಾಶ್ಚ ಪರಮೈಷಿಣಃ||

ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳ ಭಯರಹಿತರಾದ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಸಾಂಖ್ಯ ಯೋಗಿಗಳು ಜೀವಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮರು ಪರಸ್ಪರರಿಂದ ಭಿನ್ನರಲ್ಲರೆಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅವರು ಜೀವ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರರನ್ನು ಭಿನ್ನರೆಂದು ಕಾಣುವ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.”

12306056 ವಿಶ್ವಾವಸುರುವಾಚ|

12306056a ಪಂಚವಿಂಶಂ ಯದೇತತ್ತೇ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸತ್ತಮ|

12306056c ತಥಾ ತನ್ನ ತಥಾ ವೇತಿ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ವಿಶ್ವಾವಸುವು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸತ್ತಮ ! ನೀನು ಹೇಳಿದ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲದ, ಜೀವಾತ್ಮದ ಕುರಿತು ನನಗೊಂದು ಸಂದೇಹವಿದೆ. ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತ ಅಭಿನ್ನವೋ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೋ? ಇದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

- 12306057a ಜೈಗೀಷವ್ಯಸ್ಯಾಸಿತಸ್ಯ ದೇವಲಸ್ಯ ಚ ಮೇ ಶ್ರುತಮ್||
 12306057c ಪರಾಶರಸ್ಯ ವಿಪ್ರರ್ಷೇರ್ವಾರ್ಷಗಣ್ಯಸ್ಯ ಧೀಮತಃ||
 12306058a ಭಿಕ್ಷೋಃ⁸⁴⁷ ಪಂಚಶಿಖ್ರಸ್ಯಾಥ ಕಪಿಲಸ್ಯ ಶುಕಸ್ಯ ಚ|
 12306058c ಗೌತಮಸ್ಯಾಷ್ಟಿಷೇಣಸ್ಯ ಗರ್ಗಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ||
 12306059a ನಾರದಸ್ಯಾಸುರೇಶ್ಚೈವ ಪುಲಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ಚ ಧೀಮತಃ|
 12306059c ಸನತ್ಕುಮಾರಸ್ಯ ತತಃ ಶುಕ್ರಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ||
 12306060a ಕಶ್ಯಪಸ್ಯ ಪಿತುಶ್ಚೈವ ಪೂರ್ವಮೇವ ಮಯಾ ಶ್ರುತಮ್||

ಜೈಗೀಷವ್ಯ, ಅಸಿತ, ದೇವಲ, ವಿಪ್ರರ್ಷಿ ಪರಾಶರ, ಧೀಮತ
 ವಾರ್ಷಗಣ್ಯ, ಭಿಕ್ಷು ಪಂಚಶಿಖ್ರ, ಕಪಿಲ, ಶುಕ, ಗೌತಮ, ಆಷ್ಟಿಷೇಣ,
 ಮಹಾತ್ಮಾ ಗರ್ಗ, ನಾರದ, ಆಸುರಿ, ಧೀಮತ ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಸನತ್ಕುಮಾರ,
 ಮಹಾತ್ಮಾ ಶುಕ್ರ ಮತ್ತು ತಂದೆ ಕಶ್ಯಪ ಇವರಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಹಿಂದೆ
 ನಾನು ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ್ದೆ.

- 12306060c ತದನಂತರಂ ಚ ರುದ್ರಸ್ಯ ವಿಶ್ವರೂಪಸ್ಯ ಧೀಮತಃ||
 12306061a ದೈವತೇಭ್ಯಃ ಪಿತೃಭ್ಯಶ್ಚ ದೈತ್ಯೇಭ್ಯಶ್ಚ ತತಸ್ತತಃ|
 12306061c ಪ್ರಾಪ್ತಮೇತನ್ಮಯಾ ಕೃತ್ಸಂ ವೇದ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ವದಂತ್ಯುತ||

ತದನಂತರ ರುದ್ರ, ಧೀಮತ ವಿಶ್ವರೂಪ, ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು
 ಮತ್ತು ದೈತ್ಯರಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಂದ ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ
 ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೆನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವೇದ್ಯವಾದುದನ್ನು
 ಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

⁸⁴⁷ ಭೃಗೋಃ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

12306062a ತಸ್ಮಾತ್ತದ್ವೈ ಭವದ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ|

12306062c ಭವಾನ್ಪ್ರಬರ್ಹಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಪ್ರಗಲ್ಭಶ್ಚಾತಿಬುದ್ಧಿಮಾನ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ! ಈಗ ನಾನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೇಳ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ವಿದ್ವಾನರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಗಲ್ಭ ಪಂಡಿತನು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಹೌದು.

12306063a ನ ತವಾವಿದಿತಂ ಕಿಂ ಚಿದ್ಭವಾನ್ ಶ್ರುತಿನಿಧಿಃ ಸ್ಮೃತಃ|

12306063c ಕಥ್ಯತೇ ದೇವಲೋಕೇ ಚ ಪಿತೃಲೋಕೇ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ! ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ವಿಷಯವ್ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ವೈದಿಕ ಜ್ಞಾನದ ಭಂಡಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ದೇವಲೋಕ ಮತ್ತು ಪಿತೃಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಖ್ಯಾತಿಯಿದೆ.

12306064a ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗತಾಶ್ಚೈವ ಕಥಯಂತಿ ಮಹರ್ಷಯಃ|

12306064c ಪತಿಶ್ಚ ತಪತಾಂ ಶಶ್ವದಾದಿತ್ಯಸ್ತವ ಭಾಷತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ನಿನ್ನ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಪತರ ಪತಿ ಆದಿತ್ಯನು ನಿನಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12306065a ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನಂ ತ್ವಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನವಾಪ್ತಂ ಕೃತ್ಸುಮೇವ ಚ|

12306065c ತಥೈವ ಯೋಗಜ್ಞಾನಂ ಚ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ವಿಶೇಷತಃ||

ಬ್ರಹ್ಮಣ್ ! ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ! ನೀನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನಿಯು.

12306066a ನೀಸಂದಿಗ್ಧಂ ಪ್ರಬುದ್ಧಸ್ವಂ ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನಶ್ಚ ರಾಚರಮ್|

12306066c ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತಜ್ಞಾನಂ ಘೃತಂ ಮಂಡಮಯಂ ಯಥಾ||

ನೀನು ಪ್ರಬುದ್ಧನು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಚರಾಚರಗಳನ್ನೂ ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ. ಬೆಣ್ಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ತುಪ್ಪದಂತಿರುವ ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

12306067 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12306067a ಕೃತ್ಸುಧಾರಿಣಮೇವ ತ್ವಾಂ ಮನ್ಯೇ ಗಂಧರ್ವ ಸತ್ತಮ|

12306067c ಜಿಜ್ಞಾಸಸಿ ಚ ಮಾಂ ರಾಜಂಸ್ತನ್ನಿಬೋಧ ಯಥಾಶ್ರುತಮ್||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಗಂಧರ್ವ ಸತ್ತಮ ! ರಾಜನ್ ! ನೀನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಧರಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಮತವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುತ್ತಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಕೇಳಿದುದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳು.

12306068a ಅಬುದ್ಧ್ಯಮಾನಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಬುದ್ಧ್ಯತೇ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ|

12306068c ನ ತು ಬುದ್ಧ್ಯತಿ ಗಂಧರ್ವ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಪಂಚವಿಂಶಕಮ್||

ಗಂಧರ್ವ ! ಜಡವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ಜೀವಾತ್ಮನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮನ ಅರಿವಿಲ್ಲ.

12306069a ಅನೇನಾಪ್ರತಿಬೋಧೇನ ಪ್ರಧಾನಂ ಪ್ರವದಂತಿ ತಮ್|

12306069c ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಾಶ್ಚ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾ ಯಥಾಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನಾತ್||

ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಶೃತಿಯ ನಿದರ್ಶನದಂತೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ

ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತಗೊಳ್ಳುವ ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ
ಜೀವಾತ್ಮಕನ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ
ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12306070a ಪಶ್ಯಂಸ್ತಥೈವಾಪಶ್ಯಂಶ್ಚ ಪಶ್ಯತ್ಯನ್ಯಸ್ತಧಾನಘ|

12306070c ಷಡ್ವಿಂಶಃ ಪಂಚವಿಂಶಂ ಚ ಚತುರ್ವಿಂಶಂ ಚ ಪಶ್ಯತಿ||

ಅನಘ! ಜೀವಾತ್ಮನು ಜಾಗೃತಾದಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಸುಷುಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ
ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸದಾ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ
ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಅಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು, ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ
ಜೀವಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕನೆಯ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಪ್ರಕೃತಿ -
ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12306070E ನ ತು ಪಶ್ಯತಿ ಪಶ್ಯಂಸ್ತು ಯಶ್ಚೈನಮನುಪಶ್ಯತಿ|

12306071a ಪಂಚವಿಂಶೋಽಭಿಮನ್ಯೇತ ನಾನೋಽಸ್ಮಿ ಪರಮೋ⁸⁴⁸ ಮಮ||

ಪರಮಾತ್ಮನು ಅದನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಜೀವಾತ್ಮವು
ತನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇರೆಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಮಾನ ಪಟ್ಟರೆ
ಅದು ಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದರೂ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ.

12306071c ನ ಚತುರ್ವಿಂಶಕೋಽಗ್ರಾಹ್ಯೋ ಮನುಜೈರ್ಜ್ಞಾನದರ್ಶಿಭಿಃ|

12306072a ಮತ್ಸ್ಯೇವೋದಕಮನ್ವೇತಿ ಪ್ರವರ್ತತಿ ಪ್ರವರ್ತನಾತ್||

ಜ್ಞಾನದರ್ಶಿ ಮನುಷ್ಯರು ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕನೆಯ ತತ್ತ್ವ ರೂಪ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು

⁸⁴⁸ ಪರತೋ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಆತ್ಮಭಾವದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ಮೀನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ
 ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ನೀರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎಂದು
 ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆ
 ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು
 ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

12306072c ಯಥೈವ ಬುಧ್ಯತೇ ಮತ್ಸ್ಯಸ್ತಥೈಷೋಽಪ್ಯನುಬುಧ್ಯತೇ|

12306072e ಸಸೇಹಃ ಸಹವಾಸಾಚ್ಚ ಸಾಭಿಮಾನಶ್ಚ ನಿತ್ಯಶಃ||

12306073a ಸ ನಿಮಜ್ಜತಿ ಕಾಲಸ್ಯ ಯದೈಕತ್ವಂ ನ ಬುಧ್ಯತೇ|

12306073c ಉನ್ಮಜ್ಜತಿ ಹಿ ಕಾಲಸ್ಯ ಮಮತ್ವೇನಾಭಿಸಂವೃತಃ||

ಮೀನು ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೂ ಹೇಗೆ ನೀರನ್ನು ತನಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎಂದು
 ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರದಲ್ಲಿ
 ಇದ್ದುಕೊಂಡೂ ತಾನು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
 ಆದರೂ ಅವನು ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ಸೇಹ, ಸಹವಾಸ ಮತ್ತು
 ಅಭಿಮಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಏಕತೆಯನ್ನು
 ಅನುಭವಿಸದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಕಾಲದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ
 ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸಮತ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮತ್ತು
 ಪರಮಾತ್ಮನ ಏಕತೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಾಗ ಆ ಕಾಲಸಮುದ್ರದಿಂದ
 ಅವನ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

12306074a ಯದಾ ತು ಮನ್ಯತೇಽನ್ಯೋಽಹಮನ್ಯ ಏಷ ಇತಿ ದ್ವಿಜಃ|

12306074c ತದಾ ಸ ಕೇವಲೀಭೂತಃ ಷಡ್ವಿಂಶಮನುಪಶ್ಯತಿ||

ದ್ವಿಜನು ಯಾವಾಗ ತಾನು ಅನ್ಯ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರ ಅಥವಾ

ಅನ್ನಾತ್ಮ ಜಗತ್ತು ತನಗಿಂತ ಸರ್ವಥಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂದು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಸರ್ಗ ರಹಿತನಾಗಿ
ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ತತ್ತ್ವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12306075a ಅನ್ಯಶ್ಚ ರಾಜನ್ನವರಸ್ತಥಾನ್ಯಃ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ|

12306075c ತತ್ಕೃತ್ವಾದನುಪಶ್ಯಂತಿ ಏಕ ಏವೇತಿ ಸಾಧವಃ||

ರಾಜನ್! ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ಜೀವಾತ್ಮನು ಭಿನ್ನ. ಏಕೆಂದರೆ
ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀವಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನು. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನೀ ಸಂತ
ಮಹಾತ್ಮರು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು
ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಕೂಡ.

12306076a ತೇನೈತನ್ನಾಭಿನಂದಂತಿ ಪಂಚವಿಂಶಕಮಚ್ಯುತಮ್|

12306076c ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಭಯಾದ್ಭೀತಾ ಯೋಗಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಾಶ್ಚ ಕಾಶ್ಯಪ|

ಕಾಶ್ಯಪ! ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಭೀತರಾದ ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು
ಯೋಗ ಸಾಧಕರು ಜೀವಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ ಎರಡೂ ಒಂದೇ
ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆ ಅಭೇದ-ದರ್ಶನವನ್ನು
ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.

12306076E ಷಡ್ವಿಂಶಮನುಪಶ್ಯಂತಿ ಶುಚಯಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಾಃ||

12306077a ಯದಾ ಸ ಕೇವಲೀಭೂತಃ ಷಡ್ವಿಂಶಮನುಪಶ್ಯತಿ|

12306077c ತದಾ ಸ ಸರ್ವವಿದ್ವಿದ್ವಾನ್ನ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ವಿಂದತಿ||

ಯಾವಾಗ ಜೀವಾತ್ಮವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಬಂದು
ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಅವನು

ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12306078a ಏವಮಪ್ರತಿಬುದ್ಧಶ್ಚ ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನಶ್ಚ ತೇಽನಘ|

12306078c ಬುದ್ಧಶ್ಚೋಕ್ತೋ ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ಮಯಾ ಶ್ರುತಿನಿದರ್ಶನಾತ್||

ಅನಘ! ಹೀಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿ, ಚೇತನ ಜೀವಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಬೋಧಸ್ವರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮರನ್ನು ಶ್ರುತಿಯ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12306079a ಪಶ್ಯಾಪಶ್ಯಂ ಯೋಽನುಪಶ್ಯೇತ್ ಕ್ಷೇಮಂ ತತ್ತ್ವಂ ಚ ಕಾಶ್ಯಪ|

12306079c ಕೇವಲಾಕೇವಲಂ ಚಾದ್ಯಂ ಪಂಚವಿಂಶಾತ್ಪರಂ ಚ ಯತ್||

ಕಾಶ್ಯಪ! ಜೀವಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಬೇರೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯದ ಮನುಷ್ಯನು ಮಂಗಲಕಾರೀ ತತ್ತ್ವದ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನು ಕೇವಲ⁸⁴⁹ ಮತ್ತು ಅಕೇವಲ⁸⁵⁰, ಸರ್ವಕ್ಕೆ ಆದಿಕಾರಣ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.”

12306080 ವಿಶ್ವಾವಸುರುವಾಚ|

12306080a ತಥ್ಯಂ ಶುಭಂ ಚೈತದುಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಭೋಃ

ಸಮ್ಯಕ್ ಕ್ಷೇಮ್ಯಂ ದೇವತಾದ್ಯಂ ಯಥಾವತ್|

12306080c ಸ್ವಸ್ತುಕ್ಷಯಂ ಭವತಶ್ಚಾಸ್ತು ನಿತ್ಯಂ

849 ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಸರ್ಗ ರಹಿತ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

850 ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಸರ್ಗಯುಕ್ತ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಬುದ್ಧಾ ಸದಾ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಂ ನಮಸ್ತೇ⁸⁵¹||

ವಿಶ್ವಾವಸುವು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಭೋ! ದೇವತೆಗಳ ಆದಿಕಾರಣ
ಬ್ರಹ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದುದು ಸತ್ಯ,
ಶುಭ, ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಪರಮ ಮಂಗಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು
ಸದಾ ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿರಲಿ ಮತ್ತು ನಿನಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಅಕ್ಷಯ
ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ! ನಮಸ್ಕಾರ!”

12306081 ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಉವಾಚ|

12306081a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸಂಪ್ರಯಾತೋ ದಿವಂ ಸ
ವಿಭ್ರಾಜನ್ವೈ ಶ್ರೀಮತಾ ದರ್ಶನೇನ|

12306081c ತುಷ್ಟಶ್ಚ ತುಷ್ಕ್ಯಾ ಪರಯಾಭಿನಂದ್ಯ
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಮಮ ಕೃತ್ವಾ ಮಹಾತ್ಮಾ||

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಗಂಧರ್ವರಾಜನು ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತನಾಗಿ
ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ
ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆಗ ನಾನೂ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ
ಅವನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

12306082a ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಖೇಚರಾಣಾಂ ಕ್ಷಿತೌ ಚ
ಯೇ ಚಾಧಸ್ತಾತ್ಸಂವಸಂತೇ ನರೇಂದ್ರ|

12306082c ತತ್ರೈವ ತದ್ದರ್ಶನಂ ದರ್ಶಯನ್ವೈ

⁸⁵¹ ಮನಸ್ತೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸಮ್ಯಕ್ ಕ್ಷೇಮ್ಯಂ ಯೇ ಪಥಂ ಸಂಶ್ರಿತಾ ವೈ||

ನರೇಂದ್ರ! ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು,
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಾಸಿಸುವ ಮನುಷ್ಯರು, ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಕೆಳಗಿನ
ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ
ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿ ವಿಶ್ವಾವಸುವು ನಾನು ಹೇಳಿದ ಆ
ಸತ್ಯದರ್ಶನದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದನು.

12306083a ಸಾಂಖ್ಯಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಾಂಖ್ಯಧರ್ಮೇ ರತಾಶ್ಚ
ತದ್ವದ್ಯೋಗಾ ಯೋಗಧರ್ಮೇ ರತಾಶ್ಚ|

12306083c ಯೇ ಚಾಪ್ಯನ್ಯೇ ಮೋಕ್ಷಕಾಮಾ ಮನುಷ್ಯಾಸ್
ತೇಷಾಮೇತದ್ದರ್ಶನಂ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಮ್||

ಸಾಂಖ್ಯಧರ್ಮರತ ಸರ್ವ ಸಾಂಖ್ಯರಿಗೂ, ಯೋಗಧರ್ಮರತ ಸರ್ವ
ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಮೋಕ್ಷಕಾಮೀ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಈ
ಉಪದೇಶವು ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

12306084a ಜ್ಞಾನಾನೋಕ್ತೋ ಜಾಯತೇ ಪೂರುಷಾಣಾಂ⁸⁵²
ನಾಸ್ತಜ್ಞಾನಾದೇವಮಾಹುರ್ನರೇಂದ್ರ|

12306084c ತಸ್ಮಾಜ್ಞಾನಂ ತತ್ತ್ವತೋಽನ್ವೇಷಿತವ್ಯಂ
ಯೇನಾತ್ಮಾನಂ ಮೋಕ್ಷಯೇಜ್ಜನ್ಮಮೃತ್ಯೋಃ||

ನರೇಂದ್ರ! ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲ್ಲ.
ಇದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು

⁸⁵² ರಾಜಸಿಂಹ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಯಥಾರ್ಥ
ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಬೇಕು.

12306085a ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದ್ವಾ
ವೈಶ್ಯಾಚ್ಚೂದ್ರಾದಪಿ ನೀಚಾದಭೀಕ್ಷಮ್|

12306085c ಶ್ರದ್ಧಾತವ್ಯಂ ಶ್ರದ್ಧಧಾನೇನ ನಿತ್ಯಂ
ನ ಶ್ರದ್ಧಿನಂ ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ವಿಶೇತಾಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಅಥವಾ ನೀಚ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ
ಜನಿಸಿದ ಪುರುಷರಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನವು ದೊರೆಯುವುದಾದರೆ ಅವರಿಂದ
ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರದ್ಧಾಲು ಮನುಷ್ಯನು ಸದಾ ಅದರಲ್ಲಿ
ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಡಬೇಕು. ಯಾರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದೆಯೋ ಅವನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ-
ಮೃತ್ಯುವಿನ ಪ್ರವೇಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12306086a ಸರ್ವೇ ವರ್ಣಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಶ್ಚ
ಸರ್ವೇ ನಿತ್ಯಂ ವ್ಯಾಹರಂತೇ ಚ ಬ್ರಹ್ಮ|

12306086c ತತ್ತ್ವಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಬ್ರಹ್ಮಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬ್ರವೀಮಿ
ಸರ್ವಂ ವಿಶ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಚೈತತ್ಸಮಸ್ತಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ಸರ್ವವರ್ಣದವರೂ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ. ಎಲ್ಲರೂ ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನೇ
ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಯಥಾರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರದ
ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತು ಈ ಎಲ್ಲ
ದೃಶ್ಯಪ್ರಪಂಚವೂ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಗಿದೆ.

12306087a ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಯತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಂಪ್ರಸೂತಾ

ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ವೈ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಸಂಪ್ರಸೂತಾಃ|

12306087c ನಾಭ್ಯಾಂ ವೈಶ್ಯಾಃ ಪಾದತಶ್ಚಾಪಿ ಶೂದ್ರಾಃ
ಸರ್ವೇ ವರ್ಣಾ ನಾನ್ಯಥಾ ವೇದಿತವ್ಯಾಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವನ
ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ನಾಭಿಯಿಂದ ವೈಶ್ಯರು ಮತ್ತು
ಪಾದಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವ
ವರ್ಣದವರೂ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಗಳು. ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

12306088a ಅಜ್ಞಾನತಃ ಕರ್ಮಯೋನಿಂ ಭಜಂತೇ
ತಾಂ ತಾಂ ರಾಜಂಸ್ತೇ ಯಥಾ ಯಾಂತ್ಯಭಾವಮ್|

12306088c ತಥಾ ವರ್ಣಾ ಜ್ಞಾನಹೀನಾಃ ಪತಂತೇ
ಘೋರಾದಜ್ಞಾನಾತ್ ಪ್ರಾಕೃತಂ ಯೋನಿಜಾಲಮ್||

ರಾಜನ್! ಅಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವಾಗಿ
ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ.
ಜ್ಞಾನಹೀನ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಭಯಂಕರ ಅಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ
ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಾಕೃತ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.

12306089a ತಸ್ಮಾ ಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವತೋ ಮಾರ್ಗಿತವ್ಯಂ
ಸರ್ವತ್ರಸ್ಥಂ ಚೈತದುಕ್ತಂ ಮಯಾ ತೇ|

12306089c ತಸ್ಮೈ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತಸ್ಥಿವಾಂಶ್ಚಾಪರೋ ಯಸ್
ತಸ್ಮೈ ನಿತ್ಯಂ ಮೋಕ್ಷಮಾಹುದ್ವಿಜೇಂದ್ರಾಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.
ನಾನು ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲವರ್ಣದವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ

ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಥವಾ ಇತರ
ವರ್ಣದವರಿಗೂ ನಿತ್ಯ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

12306090a ಯತ್ತೇ ಪೃಷ್ಠಂ ತನ್ನಯಾ ಚೋಪದಿಷ್ಟಂ
ಯಾಥಾತಥ್ಯಂ ತದ್ವಿಶೋಕೋ ಭವಸ್ವ|

12306090c ರಾಜನ್ ಚ ಸ್ವೈತದರ್ಥಸ್ಯ ಪಾರಂ
ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇಽಸ್ವ ತ್ರ ನಿತ್ಯಮ್||

ರಾಜನ್! ನೀನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಯಥಾತಥ್ಯ
ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನೀನು ಶೋಕರಹಿತನಾಗು ಮತ್ತು
ಈ ತತ್ತ್ವ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾಗು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಉತ್ತಮ
ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ!”

12306091 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12306091a ಸ ಏವಮನುಶಾಸ್ತಸ್ತು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯೇನ ಧೀಮತಾ|

12306091c ಪ್ರೀತಿಮಾನಭವದ್ರಾಜಾ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪತಿಸ್ತದಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಧೀಮತ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನ ಈ ರೀತಿಯ
ಉಪದೇಶದಿಂದ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪತಿ ರಾಜಾ ಜನಕನು ಅತ್ಯಂತ
ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು.

12306092a ಗತೇ ಮುನಿವರೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಕೃತೇ ಚಾಪಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇ|

12306092c ದೈವರಾತಿರ್ನ ರಪತಿರಾಸೀನಸ್ತತ್ರ ಮೋಕ್ಷವಿತ್||

12306093a ಗೋಕೋಟಿಂ ಸ್ಪರ್ಶಯಾಮಾಸ ಹಿರಣ್ಯಸ್ಯ ತಥೈವ ಚ|

12306093c ರತ್ನಾಂಜಲಿಮಥೈಕಂ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ದದೌ ತದಾ||

ಆ ಮುನಿವರನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗೈಯಲು ಅವನು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಆಗ ಮೋಕ್ಷವಿದು ದೇವರಾತನಂದನ ರಾಜಾ ಜನಕನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೋಟಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದನು ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಬೊಗಸೆ ರತ್ನ ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣಗಳನ್ನಿತ್ತನು.

12306094a ವಿದೇಹರಾಜ್ಯಂ ಚ ತಥಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಸುತಸ್ಯ ವೈ|

12306094c ಯತಿಧರ್ಮಮುಪಾಸಂಶ್ಚಾಪ್ಯವಸನ್ನಿ ಧಿಲಾಧಿಪಃ||

ಅನಂತರ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪನು ವಿದೇಹ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಯತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಇರತೊಡಗಿದನು.

12306095a ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನಮಧೀಯಾನೋ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ಕೃತ್ಸು ಶಃ|

12306095c ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೌ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಕೃತಂ ಪರಿಗರ್ಹಯನ್||

12306096a ಅನಂತಮಿತಿ ಕೃತ್ವಾ ಸ ನಿತ್ಯಂ ಕೇವಲಮೇವ ಚ|

12306096c ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೌ ಪುಣ್ಯಪಾಪೇ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯೇ ತಥೈವ ಚ||

12306097a ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಕೃತಂ ತದಚಿಂತಯತ್|

12306097c ಬ್ರಹ್ಮಾವ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ಕರ್ಮೇದಮಿತಿ ನಿತ್ಯಂ ನರಾಧಿಪ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ನರಾಧಿಪ! ಅವನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಂಖ್ಯ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಗೈದು ಪ್ರಾಕೃತ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ “ನಾನು ಅನಂತ” ಎನ್ನುವ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮ, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ, ಸತ್ಯ-ಅಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳು ವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತಗಳ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕೃತಿಜನ್ಯ ಮಿಥ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಪ್ರಕೃತಿಸಂಸರ್ಗ

ರಹಿತ ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು.

12306098a ಪಶ್ಯಂತಿ ಯೋಗಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಾಶ್ಚ ಸ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕೃತಲಕ್ಷಣಾಃ|

12306098c ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟವಿಯುಕ್ತಂ ಹಿ ತಸ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಾತ್ಪರಮ್||

ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಅನುಸಾರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಇಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅನಿಷ್ಟಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನು, ಅಚಲ ಭಾವದಿಂದಿರುವವನು ಮತ್ತು ಪರಾತ್ಪರನು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12306098E ನಿತ್ಯಂ ತಮಾಹುರ್ವಿದ್ವಾಂಸಃ ಶುಚಿಸ್ತಸ್ಮಾಚ್ಚು ಚಿರ್ಭವ|

12306099a ದೀಯತೇ ಯಚ್ಚ ಲಭತೇ ದತ್ತಂ ಯಚ್ಚಾನುಮನ್ಯತೇ||

12306099c ದದಾತಿ ಚ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ಯಚ್ಚ ಹ|

12306099E ದದಾತ್ಯವ್ಯಕ್ತಮೇವೈತತ್ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ತಚ್ಚ ವೈ||

ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನೀನೂ ಕೂಡ ಪವಿತ್ರನಾಗು. ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುದು, ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವನು, ಕೊಡುವವನು, ದಾನಕ್ಕೆ ಅನುಮೋದಿಸಿದವನು ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಹೌದು. ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12306100a ಆತ್ಮಾ ಹ್ಯೇವಾತ್ಮನೋ ಹ್ಯೇಕಃ ಕೋಽನ್ಯಸ್ತ್ವತ್ಪೋಽಧಿಕೋ ಭವೇತ್|

12306100c ಏವಂ ಮನ್ಯಸ್ವ ಸತತಮನ್ಯಥಾ ಮಾ ವಿಚಿಂತಯ||

ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಆತ್ಮಿಯನು. ಅವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆತ್ಮಿಯನು

ಬೇರೆ ಯಾರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ? ಸದಾ ನೀನು ಇದನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸು; ಅನ್ಯಥಾ
ಯೋಚಿಸಬೇಡ.

12306101a ಯಸ್ಯಾವ್ಯಕ್ತಂ ನ ವಿದಿತಂ ಸಗುಣಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ಪುನಃ|

12306101c ತೇನ ತೀರ್ಥಾನಿ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ಸೇವಿತವ್ಯಾವಿಪಶ್ಚಿತಾ||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜ್ಞಾನವಾಗಿರದ ಮತ್ತು ಸಗುಣ-ನಿರ್ಗುಣ
ಪರಮಾತ್ಮನ ಅರಿವಾಗಿರದ ವಿದ್ವಾನನು ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು
ಯಜ್ಞಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

12306102a ನ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೈಸ್ತಪೋಭಿರ್ವಾ ಯಜ್ಞೈರ್ವಾ ಕುರುನಂದನ|

12306102c ಲಭತೇಽವ್ಯಕ್ತಸಂಸ್ಥಾನಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾವ್ಯಕ್ತಂ ಮಹೀಪತೇ⁸⁵³||

ಕುರುನಂದನ! ಮಹೀಪತೇ! ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ತಪಸ್ಸು ಅಥವಾ
ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಅಥವಾ ಪರಮಾತ್ಮಪದವು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮನುಷ್ಯನು
ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

12306103a ತಥೈವ ಮಹತಃ ಸ್ಥಾನಮಾಹಂಕಾರಿಕಮೇವ ಚ|

12306103c ಅಹಂಕಾರಾತ್ಪರಂ ಚಾಪಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಸಮವಾಪ್ಸುಯಾತ್||

ಹಾಗೆಯೇ ಮಹತ್ತತ್ವ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು
ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವವನು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
ಆದರೆ ಅವರು ಮಹತ್ತತ್ವ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ

⁸⁵³ ಮಹೀಯತೇ (ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್).

ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12306104a ಯೇ ತ್ವವ್ಯಕ್ತಾತ್ಪರಂ ನಿತ್ಯಂ ಜಾನತೇ ಶಾಸ್ತ್ರತತ್ಪರಾಃ|

12306104c ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುವಿಯುಕ್ತಂ ಚ ವಿಯುಕ್ತಂ ಸದಸಚ್ಚ ಯತ್||

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿರುವವರು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆಚೆಯಿರುವ ನಿತ್ಯ, ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯು ರಹಿತ, ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ಸದಸತ್ತ್ವ ರೂಪ ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12306105a ಏತನ್ನಯಾಪ್ತಂ ಜನಕಾತ್ಪುರಸ್ತಾತ್

ತೇನಾಪಿ ಚಾಪ್ತಂ ನೃಪ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಾತ್|

12306105c ಜ್ಞಾನಂ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ನ ತಥಾ ಹಿ ಯಜ್ಞಾ

ಜ್ಞಾನೇನ ದುರ್ಗಂ ತರತೇ ನ ಯಜ್ಞೈಃ||

ಈ ಜ್ಞಾನವು ನನಗೆ ಹಿಂದೆ ಜನಕನಿಂದಲೇ ದೊರಕಿತ್ತು ಮತ್ತು ಜನಕನಿಗೆ ಅದು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವು. ಯಜ್ಞವು ಇದರ ಸಮನಾಗಲಾರದು. ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ದುರ್ಗಮ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ಪಾರಾಗಬಲ್ಲನು. ಯಜ್ಞದಿಂದ ಅಲ್ಲ.

12306106a ದುರ್ಗಂ ಜನ್ಮ ನಿಧನಂ ಚಾಪಿ ರಾಜನ್

ನ ಭೂತಿಕಂ ಜ್ಞಾನವಿದೋ ವದಂತಿ|

12306106c ಯಜ್ಞೈಸ್ತಪೋಭಿರ್ನಿ ಯಮೈರ್ವ್ರತೈಶ್ಚ

ದಿವಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪತಂತಿ ಭೂಮೌ||

ರಾಜನ್! ಭೌತಿಕ ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳನ್ನು ದಾಟುವುದು ಅತ್ಯಂತ

ಕಠಿಣವೆಂದು ಜ್ಞಾನವಿದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಆ
ದುರ್ಗಮ ಸಂಕಟದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸು,
ನಿಯಮ ಮತ್ತು ವ್ರತಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ
ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೀಣವಾಗಲು ಪುನಃ ಈ ಭೂಮಿಗೆ
ಬೀಳುತ್ತಾರೆ.

12306107a ತಸ್ಮಾದುಪಾಸಸ್ವ ಪರಂ ಮಹಚ್ಛು ಚಿ
ಶಿವಂ ವಿಮೋಕ್ಷಂ ವಿಮಲಂ ಪವಿತ್ರಮ್|

12306107c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞವಿತ್ಪಾರ್ಥಿವ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಮ್
ಉಪಾಸ್ಯ ವೈ ತತ್ತ್ವಮೃಷಿರ್ಭವಿಷ್ಯಸಿ||

ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಪರ, ಮಹತ್, ಪವಿತ್ರ, ಕಲ್ಯಾಣಮಯ,
ನಿರ್ಮಲ, ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸು.
ಪಾರ್ಥಿವ ! ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನೀನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನೀ ಋಷಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ.

12306108a ಉಪನಿಷದಮುಪಾಕರೋತ್ತದಾ ವೈ
ಜನಕನೃಪಸ್ಯ ಪುರಾ ಹಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ|

12306108c ಯದುಪಗಣಿತಶಾಶ್ವತಾವ್ಯಯಂ ತಚ್
ಚುಭಮಮೃತತ್ವಮಶೋಕಮ್ ಋಚ್ಚ ತೀತಿ||

ಹಿಂದೆ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ರಾಜಾ ಜನಕನಿಗೆ ಯಾವ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ
ಉಪದೇಶವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನು ಮನನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ
ಮನುಷ್ಯನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸನಾತನ ಅವಿನಾಶೀ ಶುಭ
ಅಮೃತಮಯ ಮತ್ತು ಶೋಕರಹಿತ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು

ಸೇರುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದಸಮಾಪ್ತೌ
ಷಡಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಜನಕಸಂವಾದಸಮಾಪ್ತಿ ಎನ್ನುವ
ಮುನ್ನೂರಾಳರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦೨

ಪಂಚಶಿಖಿ-ಜನಕ ಸಂವಾದ

ಜರಾಮೃತ್ಯುಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನಕ ಮತ್ತು
ಪಂಚಶಿಖಿರ ಸಂವಾದ (1-14).

12307001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12307001a ಐಶ್ವರ್ಯಂ ವಾ ಮಹತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ ಧನಂ ವಾ ಭರತರ್ಷಭ|

12307001c ದೀರ್ಘಮಾಯುರವಾಪ್ಯಾಥ ಕಥಂ ಮೃತ್ಯುಮತಿಕ್ರಮೇತ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ಮಹಾ

ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಧನವನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ದೀರ್ಘ

ಆಯುಷ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಗೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು
ದಾಟಬಲ್ಲನು?

12307002a ತಪಸಾ ವಾ ಸುಮಹತಾ ಕರ್ಮಣಾ ವಾ ಶ್ರುತೇನ ವಾ|

12307002c ರಸಾಯನಪ್ರಯೋಗೈರ್ವಾ ಕೈರ್ನೋಪೈತಿ ಜರಾಂತಕೌ||

ಮಹಾ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ
ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದಾಗಲಿ, ರಸಾಯನಗಳ
ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾವುದರಿಂದಾಗಲಿ
ಮನುಷ್ಯನು ಜರಾ-ಮೃತ್ಯುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನೇ?"

12307003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12307003a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12307003c ಭಿಕ್ಷೋಃ ಪಂಚಶಿಖಿಸ್ಥೇಹ ಸಂವಾದಂ ಜನಕಸ್ಯ ಚ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ
ಇತಿಹಾಸವಾದ ಭಿಕ್ಷು ಪಂಚಶಿಖಿ ಮತ್ತು ಜನಕರ ಸಂವಾದವನ್ನು
ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12307004a ವೈದೇಹೋ ಜನಕೋ ರಾಜಾ ಮಹರ್ಷಿಂ ವೇದವಿತ್ತಮಮ್|

12307004c ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛತ್ಪಂಚಶಿಖಿಂ ಚಿನ್ನಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಶಯಮ್||

ವಿದೇಹದ ರಾಜಾ ಜನಕನು ಮಹರ್ಷಿ ವೇದವಿತ್ತಮ ಪಂಚಶಿಖಿನನ್ನು
ಕೆಲವು ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಶಯಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

12307005a ಕೇನ ವೃತ್ತೇನ ಭಗವನ್ನತಿಕ್ರಾಮೇಜ್ಜ ರಾಂತಕೌ|

12307005c ತಪಸಾ ವಾಥ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಾ ಕರ್ಮಣಾ ವಾ ಶ್ರುತೇನ ವಾ||

“ಭಗವನ್! ಯಾವ ನಡತೆಯಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿ ಅಥವಾ
ಕರ್ಮ ಅಥವಾ ವೇದಾಧ್ಯಯನನ - ಮುಪ್ಪು ಮತ್ತು ಸಾವುಗಳನ್ನು

ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ?”

12307006a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ವೈದೇಹಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಪರೋಕ್ಷವಿತ್|

12307006c ನಿವೃತ್ತಿರ್ನೈತಯೋರಸ್ತಿ ನಾನಿವೃತ್ತಿಃ ಕಥಂ ಚನ||

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿ ಪಂಚಶಿಖನು ವೈದೇಹನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದನು:
“ಮುಪ್ಪು ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ
ಅವುಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12307007a ನ ಹ್ಯಹಾನಿ ನಿವರ್ತಂತೇ ನ ಮಾಸಾ ನ ಪುನಃ ಕ್ಷಪಾಃ|

12307007c ಸೋಽಯಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇಽಧ್ವಾನಂ ಚಿರಾಯ ಧ್ರುವಮಧ್ರುವಃ||

ದಿನಗಳು, ಮಾಸಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ಷಣಗಳು ಚಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.
ಯಾವುದೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ನಂತರ
ಮನುಷ್ಯನು ಶಾಶ್ವತ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

12307008a ಸರ್ವ ಭೂತಸಮುಚ್ಚೇದಃ ಸ್ತ್ರೋತಸೇವೋಹ್ಯತೇ ಸದಾ|

12307008c ಉಹ್ಯಮಾನಂ ನಿಮಜ್ಜಂತಮಪ್ಲವೇ ಕಾಲಸಾಗರೇ|

12307008e ಜರಾಮೃತ್ಯುಮಹಾಗ್ರಾಹೇ ನ ಕಶ್ಚಿದಭಿಪದ್ಯತೇ||

ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೇಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ
ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಕಾಲನು ತನ್ನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮುಪ್ಪು ಮತ್ತು ಸಾವುಗಳೆಂಬ
ಮೊಸಳೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮತ್ತು ನೌಕೆಯಿಲ್ಲದ ಕಾಲಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ
ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಜೀವನನ್ನು ಯಾರೂ ಪಾರುಮಾಡಲಾರರು.

12307009a ನೈವಾಸ್ಯ ಭವಿತಾ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಸೌ ಭವತಿ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

12307009c ಪಥಿ ಸಂಗತಮೇವೇದಂ ದಾರೈರನ್ವೈಶ್ಚ ಬಂಧುಭಿಃ|

12307009e ನಾಯಮತ್ಯಂತಸಂವಾಸೋ ಲಬ್ಧಪೂರ್ವೋ ಹಿ ಕೇನ ಚಿತ್||

ಈ ಜೀವಕ್ಕೆ ತನ್ನದೆಂಬುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಬೆರೆ ಯಾರಿಗೂ ಸೇರಿಲ್ಲ. ದಾರಿಹೋಕರು ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವಂತೆ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಬಂಧುಗಳು ಜೀವನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದೂವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.

12307010a ಕ್ಷಿಪ್ಯಂತೇ ತೇನ ತೇನೈವ ನಿಷ್ಪನಂತಃ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12307010c ಕಾಲೇನ ಜಾತಾ ಜಾತಾ ಹಿ ವಾಯುನೇವಾಭ್ರಸಂಚಯಾಃ||

ಗಾಳಿಯು ಮೇಘಸಂಕುಲಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕಾಲನು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸಿ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಅನಂತರ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೋ ಎಸೆದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

12307011a ಜರಾಮೃತ್ಯೂ ಹಿ ಭೂತಾನಾಂ ಖಾದಿತಾರೌ ವೃಕಾವಿವ|

12307011c ಬಲಿನಾಂ ದುರ್ಬಲಾನಾಂ ಚ ಹ್ರಸ್ವಾನಾಂ ಮಹತಾಮಪಿ||

ಬಲಶಾಲಿಗಳಾಗಿರಲಿ, ದುರ್ಬಲರಾಗಿರಲಿ, ಕುಬ್ಜರಾಗಿರಲಿ, ದೊಡ್ಡದೇಹದವರಾಗಿರಲಿ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ತೋಳಗಳಂತಿರುವ ಜರಾಮೃತ್ಯುಗಳು ತಿಂದುಹಾಕುತ್ತವೆ.

12307012a ಏವಂಭೂತೇಷು ಭೂತೇಷು ನಿತ್ಯಭೂತಾಧ್ರುವೇಷು ಚ|

12307012c ಕಥಂ ಹೃಷ್ಯೇತ ಜಾತೇಷು ಮೃತೇಷು ಚ ಕಥಂ ಜ್ವರೇತ್||

ಹೀಗೆ ಇರುವೆಲ್ಲವೂ ಅಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವಾ ನಿತ್ಯನಾದ ಆತ್ಮನು

ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಏಕೆ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕು? ಮತ್ತು ಸತ್ತರೆ ಏಕೆ
ದುಃಖಿಸಬೇಕು?

12307013a ಕುತೋಽಹಮಾಗತಃ ಕೋಽಸ್ಮಿ ಕ್ವ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಸ್ಯ ವಾ|

12307013c ಕಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿತಃ ಕ್ವ ಭವಿತಾ ಕಸ್ಮಾತ್ಕಿಮನುಶೋಚಸಿ||

ನಾನು ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆನು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ? ನಾನು
ಯಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವನು? ನಾನೀಗ ಎಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ? ಪುನಃ ಎಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ಏಕೆ
ಶೋಕಿಸಬೇಕು?

12307014a ದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ ನ ಹ್ಯಸ್ತಿ ತಥೈವ ನರಕಸ್ಯ ಚ|

12307014c ಆಗಮಾಂಸ್ತ್ವ ನತಿಕ್ರಮ್ಯ ದದ್ಯಾಚ್ಛೈವ ಯಜೇತ ಚ||

ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಸ್ವರ್ಗ ಅಥವಾ ನರಕವನ್ನು
ನೋಡಿದ್ದಾರೆ? ಆದರೆ ಆಗಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದದೇ
ದಾನಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಜಿಸಬೇಕು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಪಂಚಶಿಖಜನಕಸಂವಾದೇ ಸಪ್ತಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಂಚಶಿಖಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ
ಮುನ್ನೂರಾಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೦೮

ಸುಲಭಾ-ಜನಕ ಸಂವಾದ

ಜನಕರಾಜನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಂದ ಸುಲಭೆಯು ಜನಕನ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು (1-19); ಜನಕರಾಜನು ಅವಳ ಮೇಲೆ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮಾಡಿದುದು (20-76); ಸುಲಭೆಯು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ಜನಕನು ಮಾಡಿದ ಆಪಾದನೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಅಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದುದು (77-191).

12308001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12308001a ಅಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಂ ಕುರುರಾಜರ್ಷಿಸತ್ತಮ|

12308001c ಕಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವಿನಯಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವಂ ವದಸ್ವ ಮೇ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುರುರಾಜರ್ಷಿಸತ್ತಮ !

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸದೆಯೇ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ

ವಿನಯರೂಪದ⁸⁵⁴ ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವರು

ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೆಯೇ? ಅದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು.

12308002a ಸಂನ್ಯಸ್ಯತೇ ಯಥಾತ್ಮಾಯಂ ಸಂನ್ಯಸ್ತಾತ್ಮಾ ಯಥಾ ಚ ಯಃ⁸⁵⁵|

12308002c ಪರಂ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಯಚ್ಚಾಪಿ ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

⁸⁵⁴ ವಿನಯಃ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ, ಸಂಯಮ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ವಿಲೀನಃ

ಎಂದು ಅರ್ಥ ಸಿದ್ಧಾರೆ. ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬುದ್ಧೇಃ ವಿನೀಯತೇ ಲೀಯತೇ ಅಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ

ವಿನಯಃ| ಲಯಸ್ಥಾನಂ ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವಂ - ಬುದ್ಧಿಯು ಲಯಹೊಂದುವ ಸ್ಥಾನ,

ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁸⁵⁵ ವ್ಯಕ್ತಸ್ಯಾತ್ಮಾ ಯಥಾ ಚ ಯತ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪಿತಾಮಹ ! ಆತ್ಮಸಂನ್ಯಾಸವು ಹೇಗೆ⁸⁵⁶? ಆತ್ಮಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಹೇಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ? ಮೋಕ್ಷದ ಪರತತ್ತ್ವವು ಯಾವುದು? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12308003 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12308003a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12308003c ಜನಕಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಂ ಸುಲಭಾಯಾಶ್ಚ ಭಾರತ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ ! ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿರುವ ಜನಕ ಮತ್ತು ಸುಲಭೆಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12308004a ಸಂನ್ಯಾಸಫಲಿಕಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಭೂವ ನೃಪತಿಃ ಪುರಾ|

12308004c ಮೈಥಿಲೋ ಜನಕೋ ನಾಮ ಧರ್ಮಧ್ವಜ ಇತಿ ಶ್ರುತಃ||

ಹಿಂದೆ ಮಿಥಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಕನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಧ್ವಜ ಎಂದು ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಓರ್ವ ನೃಪತಿಯಿದ್ದನು. ಅವನು ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂನ್ಯಾಸತ್ವದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು.

12308005a ಸ ವೇದೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ಚ ಸ್ವೇ ಚ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಕೃತಾಗಮಃ|

12308005c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸಮಾಧಾಯ ಶಶಾಸ ವಸುಧಾಮಿಮಾಮ್||

---

⁸⁵⁶ ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಜೀವನು ಹೇಗೆ ತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅವನು ವೇದಗಳು, ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ
ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ವಸುಧೆಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು.

12308006a ತಸ್ಯ ವೇದವಿದಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಾಂ ಸಾಧುವೃತ್ತತಾಮ್|

12308006c ಲೋಕೇಷು ಸ್ಪೃಹಯಂತ್ಯನ್ಯೇ ಪುರುಷಾಃ ಪುರುಷೇಶ್ವರ||

ಪುರುಷೇಶ್ವರ! ಅವನ ವೇದಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಧುನಡತೆಗಳ ಕುರಿತು
ಕೇಳಿದ ಲೋಕದ ಅನ್ಯ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಪುರುಷರೂ ಕೂಡ ಅವನಂತೆಯೇ
ಆಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12308007a ಅಥ ಧರ್ಮಯುಗೇ ತಸ್ಮಿನ್ಯೋಗಧರ್ಮಮನುಷ್ಠಿತಾ|

12308007c ಮಹೀಮನುಚಚಾರೈಕಾ ಸುಲಭಾ ನಾಮ ಭಿಕ್ಷುಕೀ||

ಆ ಧರ್ಮಯುಗದಲ್ಲಿ ಸುಲಭಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಭಿಕ್ಷುಕಿಯು
ಯೋಗಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಓರ್ವಳೇ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

12308008a ತಯಾ ಜಗದಿದಂ ಸರ್ವಮಟಂತ್ಯಾ ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರಃ|

12308008c ತತ್ರ ತತ್ರ ಶ್ರುತೋ ಮೋಕ್ಷೇ ಕಥ್ಯಮಾನಸ್ತ್ರಿದಂಡಿಭಿಃ||

ಅವಳು ಹೀಗೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ
ತ್ರಿದಂಡಿ⁸⁵⁷ಗಳು ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರನ ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವಗಳ ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ

---

⁸⁵⁷ ವಾಗ್ಗಂಡ, ಮನೋದಂಡ ಮತ್ತು ಕಾಯದಂಡ ಸೂಚಕವಾದ
ತ್ರಿದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಸಂನ್ಯಾಸಿ. ಅವಾಚ್ಯ, ಅಶ್ಲೀಲ ಮತ್ತು
ನಿಷಿದ್ಧಮಾತುಗಳನ್ನಾಡದಿರುವುದು ವಾಗ್ಗಂಡ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ

ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು.

12308009a ಸಾ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂ ಕಥಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಥ್ಯಂ ನೇತಿ ಸಸಂಶಯಾ|

12308009c ದರ್ಶನೇ ಜಾತಸಂಕಲ್ಪಾ ಜನಕಸ್ಯ ಬಭೂವ ಹ||

ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅಂಥಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಇದು
ಹಾಗಿರಲಾರದು ಎಂಬ ಸಂಶಯದಿಂದ ಅವಳು ಜನಕನನ್ನು
ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದಳು.

12308010a ತತಃ ಸಾ ವಿಪ್ರಹಾಯಾಥ ಪೂರ್ವರೂಪಂ ಹಿ ಯೋಗತಃ|

12308010c ಅಬಿಭ್ರದನವದ್ಯಾಂಗೀ ರೂಪಮನ್ಯದನುತ್ತಮಮ್||

ಆಗ ಅವಳು ಯೋಗಬಲದಿಂದ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ರೂಪವನ್ನು ತೊರೆದು
ಅನುತ್ತಮವಾದ ಅನವದ್ಯಾಂಗೀ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದಳು.

12308011a ಚಕ್ಷುರ್ನಿಮೇಷಮಾತ್ರೇಣ ಲಘ್ವಸ್ತ್ರಗತಿಗಾಮಿನೀ|

12308011c ವಿದೇಹಾನಾಂ ಪುರೀಂ ಸುಭ್ರೂರ್ಜಗಾಮ ಕಮಲೇಕ್ಷಣಾ||

ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುವುದರೊಳಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಅಸ್ತ್ರದಂತೆ ಆ
ಸುಭ್ರೂ ಕಮಲೇಕ್ಷಣೆಯು ವಿದೇಹರ ಪುರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದಳು.

12308012a ಸಾ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಿಥಿಲಾಂ ರಮ್ಯಾಂ ಸಮೃದ್ಧಜನಸಂಕುಲಾಮ್|

12308012c ಭೈಕ್ಷಚರ್ಯಾಪದೇಶೇನ ದದರ್ಶ ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರಮ್||

ಯಾವರೀತಿಯ ದ್ರೋಹವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸದೇ
ಸಂಯಮದಿಂದಿರುವುದು ಮನೋದಂಡ. ನಿಷಿದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿರುವುದು ಕಾಯದಂಡ.

ಸಮೃದ್ಧ ಜನಸಂಕುಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ರಮ್ಯ ಮಿಥಿಲೆಯನ್ನು ತಲುಪಿ
ಭೈಕ್ಷಚರ್ಯದ ನೆಪದಿಂದ ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಂಡಳು.

12308013a ರಾಜಾ ತಸ್ಯಾಃ ಪರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸೌಕುಮಾರ್ಯಂ ವಪುಸ್ತಥಾ|

12308013c ಕೇಯಂ ಕಸ್ಯ ಕುತೋ ವೇತಿ ಬಭೂವಾಗತವಿಸ್ಮಯಃ||

ಅವಳ ಸುಕುಮಾರ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪರಮ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡ ರಾಜನು
“ಇವಳು ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರುವಳು?” ಎಂದು ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು
ತಾಳಿದನು.

12308014a ತತೋಽಸ್ಯಾಃ ಸ್ವಾಗತಂ ಕೃತ್ವಾ ವ್ಯಾದಿಶ್ಯ ಚ ವರಾಸನಮ್|

12308014c ಪೂಜಿತಾಂ ಪಾದಶೌಚೇನ ವರಾನ್ನೇನಾಪ್ಯತರ್ಪಯತ್||

ಬಳಿಕ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಸುಂದರ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿಸಿದಿ,
ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಪೂಜಿಸಿ, ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನವನ್ನಿತ್ತು
ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದನು.

12308015a ಅಥ ಭುಕ್ತವತೀ ಪ್ರೀತಾ ರಾಜಾನಂ ಮಂತ್ರಿಭಿರ್ವೃತಮ್|

12308015c ಸರ್ವಭಾಷ್ಯವಿದಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಚೋದಯಾಮಾಸ ಭಿಕ್ಷುಕೀ||

ಭೋಜನದಿಂದ ಪ್ರೀತಳಾದ ಆ ಸರ್ವಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದ
ಭಿಕ್ಷುಕಿಯು ಮಂತ್ರಿಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿದ್ದ ರಾಜನನ್ನು
ಪ್ರಚೋದಿಸಿದಳು.

12308016a ಸುಲಭಾ ತ್ವಸ್ಯ ಧರ್ಮೇಷು ಮುಕ್ತೋ ನೇತಿ ಸಸಂಶಯಾ|

12308016c ಸತ್ತ್ವಂ ಸತ್ತ್ವೇನ ಯೋಗಜ್ಞಾ ಪ್ರವಿವೇಶ ಮಹೀಪತೇ||

ಮಹೀಪತೇ! ಯೋಗಜ್ಞೆ ಸುಲಭೆಯಾದರೋ “ಇವನು

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಿಯು ಹೌದೋ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೋ” ಎಂಬ
ಸಂಶಯದಿಂದ ಸತ್ತ್ವ ದಿಂದ ಸತ್ತ್ವ ವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು.

12308017a ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ನೇತ್ರಯೋರಸ್ಯ ರಶ್ಮಿನ್ಸಂಯೋಜ್ಯ ರಶ್ಮಿಭಿಃ|

12308017c ಸಾ ಸ್ಮ ಸಂಚೋದಯಿಷ್ಯಂತಂ ಯೋಗಬಂಧೈರ್ಬಲಬಂಧ ಹ||

ಅವಳು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳ ರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ
ರಾಜನ ಕಣ್ಣುಗಳ ರಶ್ಮಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಯೋಗಬಂಧಗಳಿಂದ
ಬಂಧಿಸಿದಳು.

12308018a ಜನಕೋಽಪ್ಯುತ್ಕ್ರಮಯನ್ರಾಜಾ ಭಾವಮಸ್ಯಾ ವಿಶೇಷಯನ್|

12308018c ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ಭಾವೇನ ಭಾವಮಸ್ಯಾ ನೃಪೋತ್ತಮಃ||

ನೃಪೋತ್ತಮ ! ರಾಜಾ ಜನಕನೂ ಕೂಡ ನಸುನಗುತ್ತಾ ಅವಳ
ಭಾವವನ್ನು ಮೀರಿಸಿ ತನ್ನದೇ ಭಾವದಿಂದ ಅವಳ ಭಾವವನ್ನು ತಿರುಗಿ
ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.

12308019a ತದೇಕಸ್ಮಿನ್ನಧಿಷ್ಠಾನೇ ಸಂವಾದಃ ಶ್ರುಯತಾಮಯಮ್|

12308019c ಚತ್ರಾದಿಷು ವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಮುಕ್ತಾಯಾಶ್ಚ ತ್ರಿದಂಡಕೇ||

ಚತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ತ್ರಿದಂಡಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗಿದ್ದ
ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಡೆಸಿದ
ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಕೇಳು.

12308020a ಭಗವತ್ಯಾಃ ಕ್ವ ಚರ್ಯೇಯಂ ಕೃತಾ ಕ್ವ ಚ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ|

12308020c ಕಸ್ಯ ಚ ತ್ವಂ ಕುತೋ ವೇತಿ ಪಪ್ರಚ್ಛೇನಾಂ ಮಹೀಪತಿಃ||

ಮಹೀಪತಿಯು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು: “ಭಗವತೀ ! ಈ

ಸಂನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡೆ? ನೀನು ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಿ
ಹೋಗಲಿರುವೆ? ನೀನು ಯಾರವಳು? ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರುವೆ?

12308021a ಶ್ರುತೇ ವಯಸಿ ಜಾತೌ ಚ ಸದ್ಭಾವೋ ನಾಧಿಗಮ್ಯತೇ|

12308021c ಏಷ್ವರ್ಥೇಷೂತ್ತರಂ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರವೇದ್ಯಂ ಸತ್ಸಮಾಗಮೇ||

ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ
ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಸದ್ಭಾವವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ
ಸತ್ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

12308022a ಚತ್ರಾದಿಷು ವಿಶೇಷೇಷು ಮುಕ್ತಂ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಸರ್ವಶಃ|

12308022c ಸ ತ್ವಾಂ ಸಂಮಂತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಮಾನಾರ್ಹಾಸಿ ಮತಾ ಹಿ ಮೇ||

ಚತ್ರಾದಿ ಎಲ್ಲ ರಾಜಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದಲೂ ನಾನು ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು
ತಿಳಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಮಾನಾರ್ಹಳು
ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

12308023a ಯಸ್ಮಾಚ್ಚೈತನ್ಮಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಜ್ಞಾನಂ ವೈಶೇಷಿಕಂ ಪುರಾ|

12308023c ಯಸ್ಯ ನಾನ್ಯಃ ಪ್ರವಕ್ತಾಸ್ತಿ ಮೋಕ್ಷೇ ತಮಪಿ ಮೇ ಶೃಣು||

ಹಿಂದೆ ಯಾರಿಂದ ನನಗೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಜ್ಞಾನವು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ ಅವನ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮತ್ತು
ಅವನು ಪ್ರತಿಪಾತಿಸಿದ ಮೋಕ್ಷದ ವಿಷಯವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು.

12308024a ಪಾರಾಶರ್ಯಸಗೋತ್ರಸ್ಯ ವೃದ್ಧಸ್ಯ ಸುಮಹಾತ್ಮನಃ|

12308024c ಭಿಕ್ಷೋಃ ಪಂಚಶಿಖ್ರಸ್ಯಾಹಂ ಶಿಷ್ಯಃ ಪರಮಸಂಮತಃ||

ಪರಾಶರಗೋತ್ರದ ಮಹಾತ್ಮ ವೃದ್ಧಭಿಕ್ಷು ಪಂಚಶಿಖಿನ ಪರಮಸಮ್ಮತ
ಶಿಷ್ಯನು ನಾನು.

12308025a ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನೇ ತಥಾ ಯೋಗೇ ಮಹೀಪಾಲವಿಧೌ ತಥಾ|

12308025c ತ್ರಿವಿಧೇ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮೇಽಸ್ಮಿನ್ನತಾಧ್ವಾ ಚಿನ್ನಸಂಶಯಃ||

ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನ, ಯೋಗವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ರಾಜಧರ್ಮ - ಈ ಮೂರು
ವಿಧದ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು
ಸಂಶಯರಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12308026a ಸ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟೇನ ಮಾರ್ಗೇಣೇಹ ಪರಿವ್ರಜನ್|

12308026c ವಾರ್ಷಿಕಾಂಶ್ಚ ತುರೋ ಮಾಸಾನ್ಪುರಾ ಮಯಿ ಸುಖೋಷಿತಃ||

ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಗುರುವು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ
ವರ್ಷದ ನಾಲ್ಕು ಮಾಸಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದನು.

12308027a ತೇನಾಹಂ ಸಾಂಖ್ಯಮುಖ್ಯೇನ ಸುದೃಷ್ಟಾರ್ಥೇನ ತತ್ತ್ವತಃ|

12308027c ಶ್ರಾವಿತಸ್ಮಿವಿಧಂ ಮೋಕ್ಷಂ ನ ಚ ರಾಜ್ಯಾದ್ವಿಚಾಲಿತಃ||

ಸಾಂಖ್ಯದ ಆ ಪ್ರಮುಖವಿದ್ವಾಂಸನು ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ
ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವನು
ನನಗೆ ಮೂರುವಿಧದ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ
ಅವನು ನನಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ.

12308028a ಸೋಽಹಂ ತಾಮಖಿಲಾಂ ವೃತ್ತಿಂ ತ್ರಿವಿಧಾಂ ಮೋಕ್ಷಸಂಹಿತಾಮ್|

12308028c ಮುಕ್ತರಾಗಶ್ಚ ರಾಮೈಕಃ ಪದೇ ಪರಮಕೇ ಸ್ಥಿತಃ||

ಅದರಂತೆ ನಾನು ಮೋಕ್ಷಸಂಹಿತ ತ್ರಿವಿಧ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾ

ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಸದಾ ಪರಮಾತ್ಮಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

12308029a ವೈರಾಗ್ಯಂ ಪುನರೇತಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಪರಮೋ ವಿಧಿಃ|

12308029c ಜ್ಞಾನಾದೇವ ಚ ವೈರಾಗ್ಯಂ ಜಾಯತೇ ಯೇನ ಮುಚ್ಯತೇ||

ವೈರಾಗ್ಯವೇ ಮೋಕ್ಷದ ಪರಮ ವಿಧಿ. ಯಾವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದೋ ಆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

12308030a ಜ್ಞಾನೇನ ಕುರುತೇ ಯತ್ನಂ ಯತ್ನೇನ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಮಹತ್|

12308030c ಮಹದ್ವ್ಯಂದ್ವಪ್ರಮೋಕ್ಷಾಯ ಸಾ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ವಯೋತಿಗಾ||

ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಮಹಾ ಮುಕ್ತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಪಡೆದು ಕಾಲಾತೀತವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12308031a ಸೇಯಂ ಪರಮಿಕಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವತಾ ಮಯಾ|

12308031c ಇಹೈವ ಗತಮೋಹೇನ ಚರತಾ ಮುಕ್ತಸಂಗಿನಾ||

ಹೀಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪರಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಾನು

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಮೋಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿಸ್ಸಂಗನಾಗಿ ದ್ವಂದ್ವರಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12308032a ಯಥಾ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಮೃದೂಭೂತಮದ್ಭಿರಾಪ್ಲಾವಿತಂ ತಥಾ|

12308032c ಜನಯತ್ಯಂಕುರಂ ಕರ್ಮ ನೃಣಾಂ ತದ್ವತ್ಪುನರ್ಭವಮ್||

ಹೇಗೆ ಬೀಜಬಿತ್ತಿ ನೀರುಹಾಯಿಸಿದ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ

ಮೊಳಕೆಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರರೂಪದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ

ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳೆಂಬ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಪುನರ್ಜನ್ಮರೂಪದ
ಮೊಳಕೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12308033a ಯಥಾ ಚೋತ್ತಾಪಿತಂ ಬೀಜಂ ಕಪಾಲೇ ಯತ್ರ ತತ್ರ ವಾ|

12308033c ಪ್ರಾಪ್ಯಾಪ್ಯಂಕುರಹೇತುತ್ವಮಬೀಜತ್ವಾನ್ನ ಜಾಯತೇ||

12308034a ತದ್ವದ್ಭಗವತಾ ತೇನ ಶಿಖಾಪ್ರೋಕ್ತೇನ ಭಿಕ್ಷುಣಾ|

12308034c ಜ್ಞಾನಂ ಕೃತಮಬೀಜಂ ಮೇ ವಿಷಯೇಷು ನ ಜಾಯತೇ||

ಬೀಜವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು
ಹುರಿದಾಗ ಅ ಬೀಜವು ಬೀಜತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಂಕುರಗಳನ್ನು
ನೀಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಭಗವಾನ್ ಭಿಕ್ಷು ಪಂಚಶಿಖಿನ
ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವು ನನ್ನ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ಅಬೀಜವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ವಿಷಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಈ
ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅವು ಮೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

12308035a ನಾಭಿಷಜ್ಜ ತಿ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿನ್ನಾನರ್ಥೇ ನ ಪರಿಗ್ರಹೇ|

12308035c ನಾಭಿರಜ್ಯತಿ ಚೈತೇಷು ವ್ಯರ್ಥತ್ವಾದ್ರಾಗದೋಷಯೋಃ||

ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಅನರ್ಥವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ
ಅನುರಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯರ್ಥವಾದ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ
ಮನಸ್ಸು ಅನುರಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12308036a ಯಶ್ಚ ಮೇ ದಕ್ಷಿಣಂ ಬಾಹುಂ ಚಂದನೇನ ಸಮುಕ್ಷಯೇತ್|

12308036c ಸವ್ಯಂ ವಾಸ್ಯಾ ಚ ಯಸ್ತಕ್ಷೇತ್ಸಮಾವೇತಾವುಭೌ ಮಮ||

ನನ್ನ ಬಲತೋಳಿಗೆ ಚಂದನವನ್ನು ಲೇಪಿಸುವವನೂ ಮತ್ತು

ಎಡತೋಳನ್ನು ಬಿಡದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸುವವರು - ಈ ಇಬ್ಬರೂ ನನಗೆ ಸಮಾನರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12308037a ಸುಖೀ ಸೋಽಹಮವಾಪ್ತಾರ್ಥಃ ಸಮಲೋಷ್ವಾಶ್ಮಕಾಂಚನಃ|

12308037c ಮುಕ್ತಸಂಗಃ ಸ್ಥಿತೋ ರಾಜ್ಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟೋಽನ್ವೈಸ್ತ್ರಿದಂಡಿಭಿಃ||

ಏನನ್ನೂ ಬಯಸದ ನಾನು ಸದಾ ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮಣ್ಣುಹೆಂಟೆ, ಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಕಾಂಚನವನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ.

ಮುಕ್ತಸಂಗನಾದ ನಾನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇತರ ತ್ರಿದಂಡಿಗಳಿಗಿಂತ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12308038a ಮೋಕ್ಷೇ ಹಿ ತ್ರಿವಿಧಾ ನಿಷ್ಠಾ ದೃಷ್ಟಾ ಪೂರ್ವೋರ್ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ|

12308038c ಜ್ಞಾನಂ ಲೋಕೋತ್ತರಂ ಯಚ್ಚ ಸರ್ವತ್ಯಾಗಶ್ಚ ಕರ್ಮಣಾಮ್||

ಹಿಂದಿನ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮೋಕ್ಷವು ಮೂರುವಿಧದ ನಿಷ್ಠೆಯೆಂದು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಕೋತ್ತರ ಜ್ಞಾನವು ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗರೂಪವಾದುದು.

12308039a ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠಾಂ ವದಂತೈಕೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವಿದೋ ಜನಾಃ|

12308039c ಕರ್ಮನಿಷ್ಠಾಂ ತಥೈವಾನ್ಯೇ ಯತಯಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿನಃ||

ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠೆಯೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿ ಯತಿಗಳು ಕರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯೇ ಸಾಧನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12308040a ಪ್ರಹಾಯೋಭಯಮಪ್ಯೇತಜ್ಞಾನಂ ಕರ್ಮ ಚ ಕೇವಲಮ್|

12308040c ತೃತೀಯೇಯಂ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ನಿಷ್ಠಾ ತೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಮಹಾತ್ಮ ಪಂಚಶಿಖಿನು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಈ ಎರಡು
ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಮೂರನೆಯ ನಿಷ್ಠೆಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ.

12308041a ಯಮೇ ಚ ನಿಯಮೇ ಚೈವ ದ್ವೇಷೇ ಕಾಮೇ ಪರಿಗ್ರಹೇ|

12308041c ಮಾನೇ ದಂಭೇ ತಥಾ ಸ್ನೇಹೇ ಸದೃಶಾಸ್ತೇ ಕುಟುಂಬಿಭಿಃ||

ಈ ಮೂರನೆಯ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಯಮ, ನಿಯಮ, ದ್ವೇಷ,
ಕಾಮ, ಪರಿಗ್ರಹ, ಮಾನ, ದಂಭ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಸ್ಥರಂತೆಯೇ
ಇರುತ್ತಾರೆ.

12308042a ತ್ರಿದಂಡಾದಿಷು ಯದ್ಯಸ್ತಿ ಮೋಕ್ಷೋ ಜ್ಞಾನೇನ ಕೇನ ಚಿತ್|

12308042c ಚತ್ರಾದಿಷು ಕಥಂ ನ ಸ್ಯಾತ್ಪುಲ್ಕಹೇತೌ ಪರಿಗ್ರಹೇ||

ತ್ರಿದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವು
ಲಭಿಸುವುದಾದರೆ ಚತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆ
ಜ್ಞಾನವು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ? ಪರಿಗ್ರಹವು ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ
ಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

12308043a ಯೇನ ಯೇನ ಹಿ ಯಸ್ಯಾರ್ಥಃ ಕಾರಣೇನೇಹ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

12308043c ತತ್ತದಾಲಂಬತೇ ದ್ರವ್ಯಂ ಸರ್ವಃ ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಪರಿಗ್ರಹೇ||

ಯಾವ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಯಾರು ಏನನ್ನು
ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೋ ಅದೇ ದ್ರವ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಎಲ್ಲವೂ
ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

12308044a ದೋಷದರ್ಶೀ ತು ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯೇ ಯೋ ವ್ರಜತ್ಯಾಶ್ರಮಾಂತರಮ್|

12308044c ಉತ್ಸ್ರಜನ್ವರಿಗೃಹ್ಣಂಶ್ಚ ಸೋಽಪಿ ಸಂಗಾನ್ ಮುಚ್ಯತೇ||

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಬೇರೆ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವು ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಕೆಲವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗಲೂ ಅವನು ಸಂಗದೋಷದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12308045a ಆಧಿಪತ್ಯೇ ತಥಾ ತುಲ್ಯೇ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಾತ್ಮನಿ|

12308045c ರಾಜರ್ಷಿ ಭಿಕ್ಷುಕಾಚಾರ್ಯಾ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಕೇನ ಹೇತುನಾ||

ನಿಗ್ರಹ-ಅನುಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜರ್ಷಿ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಸಮಾನರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ?

12308046a ಅಥ ಸತ್ಯಾಧಿಪತ್ಯೇಽಪಿ ಜ್ಞಾನೇನೈವೇಹ ಕೇವಲಮ್|

12308046c ಮುಚ್ಯಂತೇ ಕಿಂ ನ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಪದೇ ಪರಮಕೇ ಸ್ಥಿತಾಃ||

ಹಾಗೆ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೇ ಪರಮ ಪದದಲ್ಲಿರುವವರು ಏಕೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ?

12308047a ಕಾಷಾಯಧಾರಣಂ ಮೌಂಡ್ಯಂ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಬ್ಧಃ ಕಮಂಡಲುಃ|

12308047c ಲಿಂಗಾನ್ಯತ್ಯರ್ಥಮೇತಾನಿ ನ ಮೋಕ್ಷಾಯೇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಕಾಷಾಯಧಾರಣ, ಮುಂಡನ, ಮತ್ತು ಕಮಂಡಲು-ತ್ರಿವಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದು - ಕೇವಲ ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

12308048a ಯದಿ ಸತ್ಯಪಿ ಲಿಂಗೇಽಸ್ಮಿನ್ ಜ್ಞಾನಮೇವಾತ್ರ ಕಾರಣಮ್|

12308048c ನಿರ್ಮೋಕ್ಷಾಯೇಹ ದುಃಖಸ್ಯ ಲಿಂಗಮಾತ್ರಂ ನಿರರ್ಥಕಮ್||

ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿದ್ದರೂ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವೇ ದುಃಖದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಹೊಂದಲು ಕಾರಣವೆಂದಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ನಿರರ್ಥಕವೆಂದಾಯಿತು.

12308049a ಅಥ ವಾ ದುಃಖಶೈಥಿಲ್ಯಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಲಿಂಗೇ ಕೃತಾ ಮತಿಃ|

12308049c ಕಿಂ ತದೇವಾರ್ಥಸಾಮಾನ್ಯಂ ಚತ್ರಾದಿಷು ನ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ||

ಅಥವಾ ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ದುಃಖವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೂ ಈ ಅರ್ಥಸಾಮಾನ್ಯವೇ ಭತ್ತ-ಚಾಮರಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಿರಬಾರದು?

12308050a ಆಕಿಂಚನ್ಯೇ ನ ಮೋಕ್ಷೋಽಸ್ತಿ ಕೈಂಚನ್ಯೇ ನಾಸ್ತಿ ಬಂಧನಮ್|

12308050c ಕೈಂಚನ್ಯೇ ಚೇತರೇ ಚೈವ ಜಂತುರ್ಜ್ಞಾನೇನ ಮುಚ್ಯತೇ||

ದಾರಿದ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬುದೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ದರಿದ್ರರಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ದರಿದ್ರರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಶ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಪನ್ನತೆಯಿದ್ದರೆ ಅದು ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಡ್ಯನಾಗಲೀ ದರಿದ್ರನಾಗಲೀ ಮನುಷ್ಯನು ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12308051a ತಸ್ಮಾದ್ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮೇಷು ತಥಾ ರಾಜ್ಯಪರಿಗ್ರಹೇ|

12308051c ಬಂಧನಾಯತನೇಷ್ಟೇಷು ವಿದ್ಧ್ಯ ಬಂಧೇ ಪದೇ ಸ್ಥಿತಮ್||

ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ರಾಜ್ಯಪರಿಗ್ರಹ ಈ

ಬಂಧನಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ
ನಾನು ಬಂಧನರಹಿತವಾದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ.

12308052a ರಾಜ್ಞೈಶ್ವರ್ಯಮಯಃ ಪಾಶಃ ಸ್ನೇಹಾಯತನಬಂಧನಃ|

12308052c ಮೋಕ್ಷಾಶ್ಚ ನಿಶಿತೇನೇಹ ಚಿನ್ನಸ್ತಾಗಾಸಿನಾ ಮಯಾ||

ರಾಜ್ಞೈಶ್ವರ್ಯಮಯವಾದ ಪಾಶವನ್ನೂ ಮತ್ತು
ಸ್ನೇಹದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಬಂಧನಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಕಲ್ಲಿಗೆ
ಉಜ್ಜಿ ಹರಿತಗೊಳಿಸಿದ ತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

12308053a ಸೋಽಹಮೇವಂಗತೋ ಮುಕ್ತೋ ಜಾತಾಸ್ಥಸ್ವಯಿ ಭಿಕ್ಷುಕಿ|

12308053c ಅಯಥಾರ್ಥೋ ಹಿ ತೇ ವರ್ಣೋ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶೃಣು ತನ್ಮಮ||

ಭಿಕ್ಷುಕೀ ! ಹೀಗೆ ನಾನು ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಕುರಿತು
ಆಸ್ಥೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಈ ಸೌಂದರ್ಯವು ಯಥಾರ್ಥವಾದುದಲ್ಲ.
ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳು.

12308054a ಸೌಕುಮಾರ್ಯಂ ತಥಾ ರೂಪಂ ವಪುರಗ್ರ್ಯಂ ತಥಾ ವಯಃ|

12308054c ತವೈತಾನಿ ಸಮಸ್ತಾನಿ ನಿಯಮಶ್ಚೇತಿ ಸಂಶಯಃ||

ಸುಕುಮಾರತೆ, ರೂಪ, ಸುಂದರ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಯವನಾವಸ್ಥೆ
ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇನ್ನ ನಿಯಮಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಸಂಶಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.

12308055a ಯಚ್ಚಾಪ್ಯನನುರೂಪಂ ತೇ ಲಿಂಗಸ್ಯಾಸ್ಯ ವಿಚೇಷ್ಟಿತಮ್|

12308055c ಮುಕ್ತೋಽಯಂ ಸ್ಯಾನ್ನ ವೇತ್ಯಸ್ಮಾದ್ಧರ್ಷಿತೋ ಮತ್ಪರಿಗ್ರಹಃ||

ನಿನ್ನ ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳು ನಿನಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿಲ್ಲ. ತ್ರಿದಂಡವನ್ನು

ಧರಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ನೀನು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವನೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿರುವೆ.

12308056a ನ ಚ ಕಾಮಸಮಾಯುಕ್ತೇ ಮುಕ್ತೇಽಪ್ಯಸ್ತಿ ತ್ರಿದಂಡಕಮ್|

12308056c ನ ರಕ್ಷ್ಯತೇ ತ್ವಯಾ ಚೇದಂ ನ ಮುಕ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ಗೋಪನಾ||

ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾಮಸಮಾಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ತ್ರಿದಂಡವು ಅನುಚಿತವೂ ವ್ಯರ್ಥವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ

ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಂನ್ಯಾಸಧರ್ಮವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಾದರೆ ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಗೋಪನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

12308057a ಮತ್ಪಕ್ಷಸಂಶ್ರಯಾಚ್ಚಾಯಂ ಶೃಣು ಯಸ್ತೇ ವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ|

12308057c ಆಶ್ರಯಂತ್ಯಾಃ ಸ್ವಭಾವೇನ ಮಮ ಪೂರ್ವಪರಿಗ್ರಹಮ್||

ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನನ್ನ ವಶಳಾಗಿರುವ ನೀನು ಹೇಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿರುವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12308058a ಪ್ರವೇಶಸ್ತೇ ಕೃತಃ ಕೇನ ಮಮ ರಾಷ್ಟ್ರೇ ಪುರೇ ತಥಾ|

12308058c ಕಸ್ಯ ವಾ ಸಂನಿಸರ್ಗಾತ್ತ್ವಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಹೃದಯಂ ಮಮ||

ನೀನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಅಥವಾ ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವೆ? ಯಾರ ಸಂಕೇತದಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು

ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ?

12308059a ವರ್ಣಪ್ರವರಮುಖ್ಯಾಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ಹ್ಯಹಮ್|

12308059c ನಾವಯೋರೇಕಯೋಗೋಽಸ್ತಿ ಮಾ ಕೃಥಾ ವರ್ಣಸಂಕರಮ್||

ಈನು ವರ್ಣಪ್ರವರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾಗಿರುವೆ. ನಾನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು.

ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ವರ್ಣಸಂಕರಕ್ಕೆ

ಕಾರಣವಾಗಬೇಡ.

12308060a ವರ್ತಸೇ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮೇಷು ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯೇ ತ್ವಹಮಾಶ್ರಮೇ|

12308060c ಅಯಂ ಚಾಪಿ ಸುಕಷ್ಟಸ್ತೇ ದ್ವಿತೀಯೋಽಶ್ರಮಸಂಕರಃ||

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ನೀನು

ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ನಾನು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಆಶ್ರಮಸಂಕರವನ್ನು
ಮಾಡಿರುವ ನಿನಗೆ ಇದು ಎರಡನೆಯ ಕಷ್ಟ.

12308061a ಸಗೋತ್ರಾಂ ವಾಸಗೋತ್ರಾಂ ವಾ ನ ವೇದ ತ್ವಾಂ ನ ವೇತ್ಥ ಮಾಮ್|

12308061c ಸಗೋತ್ರಮಾವಿಶಂತ್ಯಾಸ್ತೇ ತೃತೀಯೋ ಗೋತ್ರಸಂಕರಃ||

ನೀನು ಸಗೋತ್ರಳೋ ಅಥವಾ ಅಸಗೋತ್ರಳೋ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ

ತಿಳಿಯದು. ನನ್ನ ಗೋತ್ರದ ಕುರಿತು ನಿನಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಒಂದು ವೇಳೆ

ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸಗೋತ್ರದವರಾಗಿದ್ದರೆ ಗೋತ್ರಸಂಕರದ ಈ

ಮೂರನೆಯ ದೋಷವೂ ನಿನಗುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12308062a ಅಥ ಜೀವತಿ ತೇ ಭರ್ತಾ ಪ್ರೋಷಿತೋಽಪ್ಯಥ ವಾ ಕ್ವ ಚಿತ್|

12308062c ಅಗಮ್ಯಾ ಪರಭಾರ್ಯೇತಿ ಚತುರ್ಥೋ ಧರ್ಮಸಂಕರಃ||

ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಸಂನ್ಯಾಸಿನಿಯಾಗಿರದೇ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು

ಜೀವಿಸಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೋ ಪ್ರವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪರಭಾರ್ಯೆಯಾದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸೇರುವುದರಿಂದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಧರ್ಮಸಂಕರ ದೋಷವು ನಿನಗುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12308063a ಸಾ ತ್ವಮೇತಾನ್ಯಕಾರ್ಯಾಣಿ ಕಾರ್ಯಾಪೇಕ್ಷಾ ವ್ಯವಸ್ಯಸಿ|

12308063c ಅವಿಜ್ಞಾನೇನ ವಾ ಯುಕ್ತಾ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನೇನ ವಾ ಪುನಃ||

ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಥವಾ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದಿಂದ ನೀನು ಈ ಮಾಡಬಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ.

12308064a ಅಥ ವಾಪಿ ಸ್ವತಂತ್ರಾಸಿ ಸ್ವದೋಷೇಣೇಹ ಕೇನ ಚಿತ್|

12308064c ಯದಿ ಕಿಂ ಚಿಚ್ಚು ತಂ ತೇಽಸ್ಮಿ ಸರ್ವಂ ಕೃತಮನರ್ಥಕಮ್||

ಅಥವಾ ನೀನು ಸ್ವತಂತ್ರಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ನೀನು ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಅನರ್ಥಕವೇ ಆಗಿದೆ.

12308065a ಇದಮನ್ಯತ್ಪ್ರತೀಯಂ⁸⁵⁸ ತೇ ಭಾವಸ್ಪರ್ಶವಿಘಾತಕಮ್|

12308065c ದುಷ್ಟಾಯಾ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಲಿಂಗಂ ಪ್ರವಕ್ತವ್ಯಂ ಪ್ರಕಾಶಿತಮ್⁸⁵⁹||

ಭಾವಸ್ಪರ್ಶವಿಘಾತಕವಾದ ಇದು ನಿನ್ನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದೋಷ. ನಿನ್ನ ದುಷ್ಟತನವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳನ್ನು

858 ಇದಮನ್ಯಚ್ಚತುರ್ಥಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

859 ವಿವೃಣ್ವತ್ಪ್ರಕಾಶಿತಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ನೀನೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

12308066a ನ ಮಯ್ಯೇವಾಭಿಸಂಧಿಸ್ತೇ ಜಯ್ಯೇಷಿಣ್ಯಾ ಜಯೇ ಕೃತಃ|

12308066c ಯೇಯಂ ಮತ್ಪರಿಷತ್ಕೃತ್ಸಾ ಜೇತುಮಿಚ್ಛಸಿ ತಾಮಪಿ||

ನನ್ನನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿರುವ ನೀನು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿರುವೆ. ನನ್ನ ಈ ಪರಿಷತ್ತನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜಯಿಸಲು ನೀನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

12308067a ತಥಾ ಹ್ಯೇವಂ ಪುನಶ್ಚ ತ್ವಂ ದೃಷ್ಟಿಂ ಸ್ವಾಂ ಪ್ರತಿಮುಂಚಸಿ|

12308067c ಮತ್ಪಕ್ಷಪ್ರತಿಫಾತಾಯ ಸ್ವಪಕ್ಷೋದ್ಭಾವನಾಯ ಚ||

ನನ್ನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲು ನನ್ನ ಸಭಾಸದರ ಕಡೆಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವೆ.

12308068a ಸಾ ಸ್ವೇನಾಮರ್ಷಜೇನ ತ್ವಮೃದ್ಧಿಮೋಹೇನ ಮೋಹಿತಾ|

12308068c ಭೂಯಃ ಸೃಜಸಿ ಯೋಗಾಸ್ತ್ರಂ ವಿಷಾಮೃತಮಿವೈಕಧಾ||

ಅಸಹನೆಯಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೋಹದಿಂದ ಮೋಹಿತಳಾಗಿ ವಿಷ ಮತ್ತು ಅಮೃತಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡುವ ಯೋಗಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

12308069a ಇಚ್ಛತೋರ್ಹಿ ದ್ವಯೋರ್ಲಾಭಃ ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸೋರಮೃತೋಪಮಃ|

12308069c ಅಲಾಭಶ್ಚಾಪ್ಯರಕ್ತಸ್ಯ ಸೋಽತ್ರ ದೋಷೋ ವಿಷೋಪಮಃ||

ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ಅಮೃತೋಪಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾರಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತರಾಗಿರುವೆವೋ

ಅವರು ದೊರಕದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ವಿಷದಂತಹ ದೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12308070a ಮಾ ಸ್ವಾಕ್ಷೀಃ ಸಧು ಜಾನೀಷ್ಟ್ವ ಸ್ವಶಾಸ್ತ್ರಮನುಪಾಲಯ|

12308070c ಕೃತೇಯಂ ಹಿ ವಿಜಿಜ್ಞಾಸಾ ಮುಕ್ತೋ ನೇತಿ ತ್ವಯಾ ಮಮ|

12308070e ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಚ್ಛನ್ನಂ ಮಯಿ ನಾರ್ಹಸಿ ಗೂಹಿತುಮ್||

ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡ. ನಾನು ಸಾಧುವೆಂದು ತಿಳಿ. ನಿನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸು. ನಾನು ಮುಕ್ತನೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ನೀನು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ! ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಗೂಢವಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಗೌಪ್ಯವಾಗಿಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

12308071a ಸಾ ಯದಿ ತ್ವಂ ಸ್ವಕಾರ್ಯೇಣ ಯದ್ಯನ್ಯಸ್ಯ ಮಹೀಪತೇಃ|

12308071c ತತ್ತ್ವಂ ಸತ್ರಪ್ರತಿಚ್ಛನ್ನಾ ಮಯಿ ನಾರ್ಹಸಿ ಗೂಹಿತುಮ್||

ನಿನ್ನ ಅಥವಾ ಅನ್ಯ ಮಹೀಪತಿಯ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ವೇಷವನ್ನು ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ನೀನು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಮರೆಮಾಡಬೇಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

12308072a ನ ರಾಜಾನಂ ಮೃಷಾ ಗಚ್ಛೇನ್ನ ದ್ವಿಜಾತಿಂ ಕಥಂ ಚನ|

12308072c ನ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಸ್ತ್ರೀಗುಣೋಪೇತಾಂ ಹನ್ಯುಹ್ಯೇತೇ ಮೃಷಾಗತಾಃ||

ರಾಜನ, ದ್ವಿಜನ ಮತ್ತು ಪತಿವ್ರತಾ ಸ್ತ್ರೀಯ ಬಳಿಗೆ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಅವರು ವೇಷಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

12308073a ರಾಜ್ಞಾಂ ಹಿ ಬಲಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ಬಲಮ್|

12308073c ರೂಪಯೌವನಸೌಭಾಗ್ಯಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಬಲಮನುತ್ತಮಮ್||

ರಾಜರಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವೇ ಬಲ. ಬ್ರಹ್ಮವಿದರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಬಲ.
ರೂಪಯೌವನಗಳೇ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಬಲ.

12308074a ಅತ ಏತೈರ್ಬಲೈರೇತೇ ಬಲಿನಃ ಸ್ವಾರ್ಥಮಿಚ್ಛತಾ|
12308074c ಆರ್ಜವೇನಾಭಿಗಂತವ್ಯಾ ವಿನಾಶಾಯ ಹ್ಯನಾರ್ಜವಮ್||

ಇವರಿಂದ ಈ ಬಲಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು
ಇಚ್ಛಿಸುವವನು ಆರ್ಜವದಿಂದಲೇ ಅವರ ಬಳಿ ಹೋಗಬೇಕು.
ಅನಾರ್ಜವವು ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

12308075a ಸಾ ತ್ವಂ ಜಾತಿಂ ಶ್ರುತಂ ವೃತ್ತಂ ಭಾವಂ ಪ್ರಕೃತಿಮಾತ್ಮನಃ|
12308075c ಕೃತ್ಯಮಾಗಮನೇ ಚೈವ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಜಾತಿ, ವಿದ್ಯೆ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯ, ಭಾವ, ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು
ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದುದರ ಕಾರಣವನ್ನು ತತ್ತ್ವತಃ ಹೇಳಬೇಕು.”

12308076a ಇತ್ಯೇತೈರಸುಖೈರ್ವಾಕ್ಶೈರಯುಕ್ತೈರಸಮಂಜಸೈಃ|
12308076c ಪ್ರತ್ಯಾದಿಷ್ಟಾ ನರೇಂದ್ರೇಣ ಸುಲಭಾ ನ ವ್ಯಕಂಪತ||

ಇಂತಹ ಅಸುಖವಾದ, ಅಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಅಸಮಂಜಸವಾದ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ನರೇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದರೂ ಸುಲಭಿಯು
ವಿಚಲಿತಳಾಗಲಿಲ್ಲ.

12308077a ಉಕ್ತವಾಕ್ಯೇ ತು ನೃಪತೌ ಸುಲಭಾ ಚಾರುದರ್ಶನಾ|
12308077c ತತಶ್ಚಾರುತರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಚಕ್ರಾಮಾಥ ಭಾಷಿತುಮ್||

ನೃಪತಿಯು ಮಾತನಾಡಿದ ನಂತರ ಚಾರುದರ್ಶನೇ ಸುಲಭಿಯು
ತನಗಿಂತಲೂ ಸುಂದರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಲು

ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದಳು.

12308078a ನವಭಿರ್ನವಭಿಶ್ಚೈವ ದೋಷೈರ್ವಾಗ್ಬುದ್ಧಿದೂಷಣೈಃ|

12308078c ಅಪೇತಮುಪಪನ್ನಾರ್ಥಮಷ್ಟಾದಶಗುಣಾನ್ವಿತಮ್||

12308079a ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಂ ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮೌ⁸⁶⁰ ಚೋಭೌ ನಿರ್ಣಯಃ ಸಪ್ರಯೋಜನಃ|

12308079c ಪಂಚೈತಾನ್ಯಾರ್ಥಜಾತಾನಿ ವಾಕ್ಯಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ನೃಪ||

“ನೃಪ! ಒಂಭತ್ತು-ಒಂಭತ್ತು ವಾಕ್⁸⁶¹ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ⁸⁶²ದೋಷಗಳಿಂದ
ವರ್ಜಿತವಾದ, ಹದಿನೆಂಟು ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗುಣಗಳಿಂದ
ಸಮಾಹಿತವಾಗಿರುವ, ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯ⁸⁶³, ಸಂಖ್ಯೆ⁸⁶⁴, ಕ್ರಮ⁸⁶⁵, ನಿರ್ಣಯ⁸⁶⁶

⁸⁶⁰ ಸಾಂಖ್ಯಕ್ರಮೌ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁸⁶¹ ಕಠೋರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಒಂದು ವಾಕ್ದೋಷ.

⁸⁶² ಕಾಮದಿಂದ ಅಥವಾ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಮಾತನಾಡುವುದು ಬುದ್ಧಿದೋಷ.

⁸⁶³ ಸಂಶಯಸ್ಯ ವಿಷಯೀಭೂತಂ ಪದಾದಿಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥತ್ವಂ| ಅರ್ಥಾತ್
ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ವಿಷಯೀಭೂತವಾದ ಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದಗಳು. ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯ
ಎನ್ನುವುದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಸುಲಭೆಯೇ ಶ್ಲೋಕ 81ರಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

⁸⁶⁴ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷೇ ಸಿದ್ಧಾಂತೇ ಚ ಗುಣದೋಷಸಂಖ್ಯಾನಂ| ಅರ್ಥಾತ್
ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಣದೋಷಗಳ ಗಣನೆ. ಸಂಖ್ಯೆ
ಎನ್ನುವುದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಸುಲಭೆಯೇ ಶ್ಲೋಕ 82ರಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

⁸⁶⁵ ಸಂಖ್ಯಾತಾನಾಂ ಗುಣದೋಷಾಣಾಂ ಬಲಾಬಲವಿಚಾರಣಮ್|
ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ಗುಣದೋಷಗಳ ಬಲಾಬಲಪರಾಮರ್ಶೆ. ಕ್ರಮ
ಎನ್ನುವುದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಸುಲಭೆಯೇ ಶ್ಲೋಕ 83ರಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

⁸⁶⁶ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ನಿರ್ಣಯ ಎನ್ನುವುದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಸುಲಭೆಯೇ ಶ್ಲೋಕ
84ರಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನ⁸⁶⁷ ಈ ಐದು ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತ ಪದಸಮೂಹಕ್ಕೆ
ವಾಕ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

12308080a ಏಷಾಮೇಕೈಕಶೋಽರ್ಥಾನಾಂ ಸೌಕ್ಷ್ಣ್ಯಾ ದೀನಾಂ ಸುಲಕ್ಷಣಮ್|

12308080c ಶೃಣು ಸಂಸಾರ್ಯಮಾಣಾನಾಂ ಪದಾರ್ಥೈಃ ಪದವಾಕ್ಯತಃ||

ಈ ಸೌಕ್ಷ್ಣ್ಯ ದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಪದ, ವಾಕ್ಯ, ಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು
ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ವಿಷಯ ಭೇದಗಳಿವೆ. ಅದನ್ನು
ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12308081a ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯೇಷು ಭಿನ್ನೇಷು ಯಥಾಭೇದೇನ ವರ್ತತೇ|

12308081c ತತ್ರಾತಿಶಯಿನೀ ಬುದ್ಧಿಸ್ತತ್ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯ ಮಿತಿ ವರ್ತತೇ||

ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಅರ್ಥಗಳಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು
ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವವನ ಜ್ಞಾನವೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.
ಅದನ್ನೂ ಅತಿಶಯಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12308082a ದೋಷಾಣಾಂ ಚ ಗುಣಾನಾಂ ಚ ಪ್ರಮಾಣಂ ಪ್ರವಿಭಾಗಶಃ|

12308082c ಕಂ ಚಿದರ್ಥಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ಸಾ ಸಂಖ್ಯೇತ್ಯುಪಧಾರ್ಯ ತಾಮ್||

ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೋ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ದೋಷ-
ಗುಣಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ವಿಭಾಗಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ
ಸಂಖ್ಯೆ ಎಂದು ಹೆಸರು.

12308083a ಇದಂ ಪೂರ್ವಮಿದಂ ಪಶ್ಚಾದ್ವಕ್ತವ್ಯಂ ಯದ್ವಿವಕ್ಷಿತಮ್|

⁸⁶⁷ ಅನುಷ್ಠಾನ.

12308083c ಕ್ರಮಯೋಗಂ ತಮಪ್ಯಾಹುವಾರ್ಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯವಿದೋ ಜನಾಃ||

ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ಹೇಳಬೇಕು ಇದನ್ನು ನಂತರ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕ್ರಮಯುಕ್ತವಾದ ವಾಕ್ಯ ಎಂದು ವಾಕ್ಯವಿದ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12308084a ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷೇಷು⁸⁶⁸ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯ ವಿಶೇಷತಃ|

12308084c ಇದಂ ತದಿತಿ ವಾಕ್ಯಾಂತೇ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಸ ವಿನಿರ್ಣಯಃ||

ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮ-ಮೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಣಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12308085a ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಭವೈರ್ದುಃಖೈಃ ಪ್ರಕರ್ಮೋ ಯತ್ರ ಜಾಯತೇ|

12308085c ತತ್ರ ಯಾ ನೃಪತೇ ವೃತ್ತಿಸ್ತತ್ಪ್ರಯೋಜನಮಿಷ್ಯತೇ||

ನೃಪತೇ! ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖದಿಂದ ಬೆಚ್ಚಾಗಿ ಪೀಡೆಯುಂಟಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡುವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನ.

12308086a ತಾನ್ಯೇತಾನಿ ಯಥೋಕ್ತಾನಿ ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದೀನಿ ಜನಾಧಿಪ|

12308086c ಏಕಾರ್ಥಸಮವೇತಾನಿ ವಾಕ್ಯಂ ಮಮ ನಿಶಾಮಯ||

ಜನಾಧಿಪ! ನಾನು ಹೇಳಿದ ಈ ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದ? ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನನ್ನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳು.

⁸⁶⁸ ಧರ್ಮಕಾರ್ಮಾರ್ಥಮೋಕ್ಷೇಷು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12308087a ಉಪೇತಾರ್ಥಮಭಿನ್ನಾರ್ಥಂ ನಾಪವೃತ್ತಂ ನ ಚಾಧಿಕಮ್||

12308087c ನಾಶ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ ನ ಚ ಸಂದಿಗ್ಧಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪರಮಂ ತವ||

ನಾನು ಅರ್ಥಸಹಿತವಾಗಿರುವ ಅರ್ಥಭೇದವಿಲ್ಲದ ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಮಾತಾಗಿರದ ಅವಶ್ಯಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿಲ್ಲದ, ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿಲ್ಲದ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಾತನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12308088a ನ ಗುರ್ವಕ್ಷರಸಂಬಂಧಂ ಪರಾಜ್ಞುಖಮುಖಂ ನ ಚ|

12308088c ನಾನೃತಂ ನ ತ್ರಿವರ್ಗೇಣ ವಿರುದ್ಧಂ ನಾಪ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಮ್||

ನಾನು ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಠಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಲ್ಲ⁸⁶⁹. ನನ್ನ ಈ ಮಾತು ಪರಾಜ್ಞುಖನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ⁸⁷⁰. ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವರ್ಗಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.

ಅಸಂಸ್ಕೃತವೂ⁸⁷¹ ಅಲ್ಲ.

12308089a ನ ನ್ಯೂನಂ ಕಷ್ಟಶಬ್ದಂ ವಾ ವ್ಯುತ್ಪ್ರಮಾಭಿಹಿತಂ ನ ಚ|

12308089c ನ ಶೇಷಂ ನಾನುಕಲ್ಪೇನ ನಿಷ್ಕಾರಣಮಹೇತುಕಮ್||

---

⁸⁶⁹ ಶುಷ್ಕೋ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ತಿಷ್ಠತ್ಯಗ್ರೇ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಗುರ್ವಕ್ಷರಯುಕ್ತ ವಾಕ್ಯ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁸⁷⁰ ಗ್ರಾಮ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಶ್ಲೀಲಾಮಂಗಲಘೃಣಾವದರ್ಥಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಂ| ಅಶ್ಲೀಲವಾದ, ಅಮಂಗಲಕರವಾದ ಮತ್ತು ಅಸಹ್ಯವಾದುದು ಗ್ರಾಮ್ಯ.

⁸⁷¹ ಸಂಸ್ಕಾರಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ: ಗಲ್ಲೌ ಲಾವಣ್ಯತಲ್ಲೌ ತೇ ಲಡಹೌ ಮಡಗೌ ಭುಜೌ| ನೇತ್ರೇ ಸೇವಾಟ್ಟಕಂ ದೋಟ್ಟಂ ಮೋಟ್ಟಾಯಿತ ಸಖೇ ಸಖಿ||

ಇದು ಕೀಳಾಗಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟಶಬ್ದಗಳಿಂದ⁸⁷² ಕೂಡಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮವನ್ನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೇ ಹೇಳಿದುದಲ್ಲ.

12308090a ಕಾಮಾತ್ಮೋಧಾದ್ಭಯಾಲೋಭಾದ್ವ್ಯಾಧ್ಯಾನಾದಾನಾರ್ಯಕಾತ್ಯಥಾ|
12308090c ಹ್ರೀತೋಽನುಕ್ರೋಶತೋ ಮಾನಾನ್ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕಥಂ ಚನ||

ಕಾಮದಿಂದಾಗಲೀ, ಕ್ರೋಧದಿಂದಾಗಲೀ, ಭಯದಿಂದಾಗಲೀ, ಲೋಭದಿಂದಾಗಲೀ, ದೈನ್ಯದಿಂದಾಗಲೀ, ಮತ್ತು ಅನಾರ್ಯಕತ್ವದಿಂದಾಗಲೀ, ನಾಚಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ಅನುಕ್ರೋಶದಿಂದಾಗಲೀ, ಮಾನಕ್ಯಾಗಲೀ ನಾನು ಎಂದೂ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

12308091a ವಕ್ತಾ ಶ್ರೋತಾ ಚ ವಾಕ್ಯಂ ಚ ಯದಾ ತ್ವವಿಕಲಂ ನೃಪ|
12308091c ಸಮಮೇತಿ ವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ತದಾ ಸೋಽರ್ಥಃ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

⁸⁷² ಕ್ಲಿಷ್ಟಶಬ್ದಗಳು. ದೂರಂ ಯಸ್ಯಾರ್ಥಸಂವೃತ್ತಿಃ ಕ್ಲಿಷ್ಟಂ ನೇಷ್ಟಂ ಹಿ ತತ್ಸತಾಮ್| ಯಾವ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವು ಅತಿದೂರವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಸುಲಭವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ಲಿಷ್ಟವೆಂದು ಹೆಸರು.

ವಿಜಿತಾತ್ಮಭವದ್ವೇಷೀ ಅರ್ಥಾತ್ ಗರುಡನಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇಂದ್ರನ ಮಗನಾದ ಅರ್ಜುನನ ಶತ್ರುವಾದ ಕರ್ಣ (ವಿನಾ ಎಂದರೆ ಗುರುತ್ಮತಾ ಜಿತಃ ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರ ತಸ್ಯ ಆತ್ಮ ಭವಃ ಅಂದರೆ ಅರ್ಜುನಃ ತಸ್ಯ ದ್ವೇಷೀ ಅಂದರೆ ಕರ್ಣಃ) ಎಂಬ ಸಮಸ್ತಪದವನ್ನು ಕ್ಲಿಷ್ಟಪದಗಳ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನೃಪ! ಮಾತನಾಡುವವನು, ಕೇಳುವವನು ಮತ್ತು ಮಾತು ಈ ಮೂರೂ ನ್ಯೂನಾತಿರೇಕವಿಲ್ಲದೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದರೆ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

12308092a ವಕ್ತವ್ಯೇ ತು ಯದಾ ವಕ್ತಾ ಶ್ರೋತಾರಮವಮನ್ಯತೇ|

12308092c ಸ್ವಾರ್ಥಮಾಹ ಪರಾರ್ಥಂ ವಾ ತದಾ ವಾಕ್ಯಂ ನ ರೋಹತಿ||

ಮಾತನಾಡುವವನು ಕೇಳುವವನನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತನ್ನದೇ ಅರ್ಥವೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಆ ಮಾತು ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

12308093a ಅಥ ಯಃ ಸ್ವಾರ್ಥಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಪರಾರ್ಥಂ ಪ್ರಾಹ ಮಾನವಃ|

12308093c ವಿಶಂಕಾ ಜಾಯತೇ ತಸ್ಮಿನ್ವಾಕ್ಯಂ ತದಪಿ ದೋಷವತ್||

ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳದೇ ಇತರರು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಹೇಳುವವನು ಮಾತಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳುವವನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂದೇಹವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತು ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12308094a ಯಸ್ತು ವಕ್ತಾ ದ್ವಯೋರರ್ಥಮವಿರುದ್ಧಂ ಪ್ರಭಾಷತೇ|

12308094c ಶ್ರೋತುಶ್ಚೈವಾತ್ಮನಶ್ಚೈವ ಸ ವಕ್ತಾ ನೇತರೋ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಇಬ್ಬರ - ತನ್ನ ಮತ್ತು ಕೇಳುವವನ - ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ವಿರುದ್ಧಬಾರದಂತೆ ಮಾತನಾಡುವವನು ವಾಗ್ಮಿಯು. ಇತರರಲ್ಲ.

12308095a ತದರ್ಥವದಿದಂ ವಾಕ್ಯಮುಪೇತಂ ವಾಕ್ಯಸಂಪದಾ|

12308095c ಅವಿಕ್ಷಿಪ್ತಮನಾ ರಾಜನ್ನೇಕಾಗ್ರಃ ಶ್ರೋತುಮರ್ಹಸಿ||

ರಾಜನ್! ಆದುದರಿಂದ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ
ಕೂಡಿದ ನನ್ನ ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರಮನಸ್ಕನಾಗಿರದೇ
ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕು.

12308096a ಕಾಸಿ ಕಸ್ಯ ಕುತೋ ವೇತಿ ತ್ವಯಾಹಮಭಿಚೋದಿತಾ|

12308096c ತತ್ರೋತ್ತರಮಿದಂ ವಾಕ್ಯಂ ರಾಜನ್ನೇಕಮನಾಃ ಶೃಣು||

“ನೀನು ಯಾರು? ಯಾರವಳು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ?” ಎನ್ನುವ ನಿನ್ನ
ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರದಾಯಕವಾಗಿದೆ ನನ್ನ ಈ ವಾಕ್ಯವು. ಒಂದೇ
ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೇಳು.

12308097a ಯಥಾ ಜತು ಚ ಕಾಷ್ಠಂ ಚ ಪಾಂಸವಶ್ಚೋದಬಿಂದುಭಿಃ|

12308097c ಸುಶ್ಲಿಷ್ಪಾನಿ ತಥಾ ರಾಜನ್ಪ್ರಾಣಿನಾಮಿಹ ಸಂಭವಃ||

ಅರಗು ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಿಗಳು ಸೇರಿರುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಧೂಳು ಮತ್ತು
ನೀರಹನಿಗಳು ಸೇರಿರುವಂತೆ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸೇರುವಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ
ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12308098a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶೋ ರಸೋ ರೂಪಂ ಗಂಧಃ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ|

12308098c ಪೃಥಗಾತ್ಮಾ ದಶಾತ್ಮಾನಃ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಪಾ ಜತುಕಾಷ್ಠವತ್||

ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರಸ-ರೂಪ-ಗಂಧಗಳೂ ಮತ್ತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು - ಈ
ಹತ್ತು - ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅರಗು ಕಡ್ಡಿಯೊಳಗೆ
ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಆತ್ಮನೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ.

12308099a ನ ಚೈಷಾಂ ಚೋದನಾ ಕಾ ಚಿದಸ್ತೀತ್ಯೇಷ ವಿನಿಶ್ಚಯಃ|

12308099c ಏಕೈಕಸ್ಯೇಹ ವಿಜ್ಞಾನಂ ನಾಸ್ತಾತ್ಮನಿ ತಥಾ ಪರೇ||

ಆದರೆ ಇವು ಯಾವುವೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ವಿನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ತಾನು ಯಾರು ಎಂಬ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ ಮತ್ತು ಇತರರ ಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12308100a ನ ವೇದ ಚಕ್ಷುಶ್ಚಕ್ಷುಷ್ಷ್ವಂ ಶ್ರೋತ್ರಂ ನಾತ್ಮನಿ ವರ್ತತೇ|

12308100c ತಥೈವ ವ್ಯಭಿಚಾರೇಣ ನ ವರ್ತಂತೇ ಪರಸ್ಪರಮ್||

12308100e ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟಾ ನಾಭಿಜಾಯಂತೇ ಯಥಾಪ ಇಹ ಪಾಂಸವಃ||

ಕಣ್ಣಿಗೆ ತನ್ನ ನೋಡುವಿಕೆಯ ಮತ್ತು ಕಿವಿಗೆ ಅದರ ಕೇಳುವಿಕೆಯ ಜ್ಞಾನವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀರು ಮತ್ತು ಧೂಳು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ನೀರಿನ ಗುಣವನ್ನು ಧೂಳಾಗಲೀ ಧೂಳಿನ ಗುಣವನ್ನು ನೀರಾಗಲೀ ಅರಿತಿರುವುದಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿದ್ದರೂ ಪರಸ್ಪರರ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12308101a ಬಾಹ್ಯಾನನ್ಯಾನಪೇಕ್ಷಂತೇ ಗುಣಾಂಸ್ತಾನಪಿ ಮೇ ಶೃಣು|

12308101c ರೂಪಂ ಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ ದರ್ಶನೇ ಹೇತವಸ್ತ್ರಯಃ|

12308101e ಯಥೈವಾತ್ರ ತಥಾನ್ಯೇಷು ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯೇಷು ಹೇತವಃ||

ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಾದರೋ ತಮಗೆ ಹೊರಗಾಗಿರುವ ಯಾವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೋ ಅದರ ಕುರಿತು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು. ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ರೂಪ, ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶ - ಈ ಮೂರು ಹೇತುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಂತೆ ಅನ್ಯ ಜ್ಞಾನ-ಜ್ಞೇಯಗಳಲ್ಲಿರೂ ಮೂರು ಮೂರು ಹೇತುಗಳಿವೆ.

12308102a ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಾಂತರೇ ತಸ್ಮಿನ್ನನೋ ನಾಮಾಪರೋ ಗುಣಃ|

12308102c ವಿಚಾರಯತಿ ಯೇನಾಯಂ ನಿಶ್ಚಯೇ ಸಾಧ್ವಸಾಧುನೀ||

ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞೇಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣವೂ ಇದೆ. ಈ ಮನಸ್ಸು ಇವುಗಳು ಸಾಧುವೇ ಅಸಾಧುವೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತದೆ.

12308103a ದ್ವಾದಶಸ್ವ ಪರಸ್ತತ್ರ ಬುದ್ಧಿರ್ನಾಮ ಗುಣಃ ಸ್ಮೃತಃ|

12308103c ಯೇನ ಸಂಶಯಪೂರ್ವೇಷು ಬೋದ್ಧವ್ಯೇಷು ವ್ಯವಸ್ಯತಿ||

ಹನ್ನೆರಡನೆಯದಾದ ಬುದ್ಧಿ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣವೂ ಇದೆ. ಪೂರ್ವ ಸಂಶಯವಾದಾಗ ಬೋಧಿಸುವ ಗುಣವು ಇದರಲ್ಲಿದೆ.

12308104a ಅಥ ದ್ವಾದಶಕೇ ತಸ್ಮಿನ್ನತ್ಯಂ ನಾಮಾಪರೋ ಗುಣಃ|

12308104c ಮಹಾಸತ್ತ್ವೋಽಲ್ಪಸತ್ತ್ವೋ ವಾ ಜಂತುರ್ಯೇನಾನುಮೀಯತೇ||

ಹನ್ನೆರಡನೆಯದಾದ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ತ್ವ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣವಿದೆ. ಜಂತುವು ಮಹಾಸತ್ತ್ವದ್ದೋ ಅಥವಾ ಅಲ್ಪಸತ್ತ್ವದ್ದೋ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ಊಹಿಸುತ್ತದೆ.

12308105a ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ಚಾಪ್ಯನ್ಯೋ⁸⁷³ ಗುಣಸ್ತತ್ರ ಚತುರ್ದಶಃ|

12308105c ಮಮಾಯಮಿತಿ ಯೇನಾಯಂ ಮನ್ಯತೇ ನ ಚ ಮನ್ಯತೇ||

ಅಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎನ್ನುವ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅನ್ಯ ಗುಣವೂ ಇದೆ. “ಇದು ನನ್ನದು” “ಇದು ನನ್ನದಲ್ಲ” ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12308106a ಅಥ ಪಂಚದಶೋ ರಾಜನ್ಗುಣಸ್ತತ್ರಾಪರಃ ಸ್ಮೃತಃ|

⁸⁷³ ಅಹಂ ಕರ್ತೇತಿ ಚಾಪ್ಯನ್ಯೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12308106c ಪೃಥಕ್ಕಲಾಸಮೂಹಸ್ಯ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಂ ತದಿಹೋಚ್ಯತೇ||

ರಾಜನ್! ಹದಿನೈದನೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣವೂ ಅದರಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಲಾಸಮೂಹ⁸⁷⁴ಗಳ ಸಮಗ್ರ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12308107a ಗುಣಸ್ವೇವಾಪರಸ್ತತ್ರ ಸಂಘಾತ ಇತಿ ಷೋಡಶಃ|

12308107c ಆಕೃತಿವ್ಯಕ್ತಿರಿತ್ಯೇತೌ⁸⁷⁵ ಗುಣೌ ಯಸ್ಮಿನ್ನಮಾಶ್ರಿತೌ||

ಅದರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರನೆಯದಾದ ಸಂಘಾತ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣವೂ ಇದೆ. ಸಂಘಾತವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷರೆನ್ನುವ ಎರಡು ಗುಣಗಳು ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ.

12308108a ಸುಖದುಃಖೇ ಜರಾಮೃತ್ಯು ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ|

12308108c ಇತಿ ಚೈಕೋನವಿಂಶೋಽಯಂ ದ್ವಂದ್ವಯೋಗ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ||

ಸುಖ-ದುಃಖ, ಜರಾ-ಮೃತ್ಯು, ಲಾಭಾಲಾಭ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯಗಳೆನ್ನುವ ಈ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಗುಣವನ್ನು ದ್ವಂದ್ವಯೋಗವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12308109a ಊರ್ಧ್ವಮೇಕೋನವಿಂಶತ್ಯಾಃ ಕಾಲೋ ನಾಮಾಪರೋ ಗುಣಃ|

---

⁸⁷⁴ ಕಲೆಗಳು ಒಟ್ಟು ಹದಿನಾರು. ಪ್ರಾಣ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ತೇಜಸ್ಸು, ಜಲ, ಪೃಥ್ವೀ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಅನ್ನ, ವೀರ್ಯ, ತಪಸ್ಸು, ಮಂತ್ರ, ಕರ್ಮ, ಲೋಕ ಮತ್ತು ನಾಮ _ ಈ ಹದಿನಾರು ಮನುಷ್ಯನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲೆಗಳು ಅಥವಾ ಉಪಾಧಿಗಳು.

⁸⁷⁵ ಪ್ರಕೃತಿವ್ಯಕ್ತಿರಿತ್ಯೇತೌ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12308109c ಇತೀಮಂ ವಿಧಿ ವಿಂಶತ್ಯಾ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಮ್||

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತು ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಮುಂದೆ ಕಾಲವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಣವಿದೆ. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ಗುಣಗಳಿಂದ ಭೂತಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿ.

12308110a ವಿಂಶಕಶ್ಚೈಷ ಸಂಘಾತೋ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚ ಚ|

12308110c ಸದಸದ್ಭಾವಯೋಗೌ ಚ ಗುಣಾವನ್ಯೌ ಪ್ರಕಾಶಕೌ||

ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳು ಹಾಗೂ ಸದ್ಭಾವ ಯೋಗ ಮತ್ತು ಅಸದ್ಭಾವಯೋಗ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಕಾಶಕ ಗುಣಗಳೂ ಇವೆ.

12308111a ಇತ್ಯೇವಂ ವಿಂಶತಿಶ್ಚೈವ ಗುಣಾಃ ಸಪ್ತ ಚ ಯೇ ಸ್ಮೃತಾಃ|

12308111c ವಿಧಿಃ ಶುಕ್ರಂ ಬಲಂ ಚೇತಿ ತ್ರಯ ಏತೇ ಗುಣಾಃ ಪರೇ||

ಹೀಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಗುಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ವಿಧಿ, ಶುಕ್ರ, ಮತ್ತು ಬಲ ಎನ್ನುವ ಇತರ ಮೂರು ಗುಣಗಳೂ ಇವೆ.

12308112a ಏಕವಿಂಶಶ್ಚ ದಶ ಚ ಕಲಾಃ ಸಂಖ್ಯಾನತಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

12308112c ಸಮಗ್ರಾ ಯತ್ರ ವರ್ತಂತೇ ತಚ್ಚ ರೀರಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಮ್||

ಹೀಗೆ ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿದರೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ಗುಣಗಳೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಶರೀರವೆಂದು ಹೆಸರು.

12308113a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ತ್ವಾಸಾಂ ಕಲಾನಾಂ ಕಶ್ಚಿ ದಿಚ್ಚ ತಿ|

12308113c ವ್ಯಕ್ತಂ ಚಾಸಾಂ ತಥೈವಾನ್ಯಃ ಸ್ಥೂಲದರ್ಶೀ ಪ್ರಪಶ್ಯತಿ||

ಈ ಮೂವತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗೂ ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮೂಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾದುದು ವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಥೂಲದರ್ಶಿಗಳು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12308114a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಯದಿ ವಾ ವ್ಯಕ್ತಂ ದ್ವಯೀಮಥ ಚತುಷ್ಟಯೀಮ್|

12308114c ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಪಶ್ಯಂತ್ಯಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತಕಾಃ||

ಇವು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಈ ಎರಡರಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ಪುರುಷ, ಈಶ್ವರ ಈ ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರಲಿ - ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12308115a ಸೇಯಂ ಪ್ರಕೃತಿರವ್ಯಕ್ತಾ ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತತಾಂ ಗತಾ|

12308115c ಅಹಂ ಚ ತ್ವಂ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ಯೇ ಚಾಪ್ಯನ್ಯೇ ಶರೀರಿಣಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಈ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯು ತನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತವಾದ ಕಲೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು, ನೀನು ಮತ್ತು ಈ ಅನ್ಯರು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ.

12308116a ಬಿಂದುನ್ಯಾಸಾದಯೋಽವಸ್ಥಾಃ ಶುಕ್ರಶೋಣಿತಸಂಭವಾಃ|

12308116c ಯಾಸಾಮೇವ ನಿಪಾತೇನ ಕಲಲಂ ನಾಮ ಜಾಯತೇ||

ಶುಕ್ರ-ಶೋಣಿತಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ರೇತಸ್ಸಿಂಚನವೇ ಮೊದಲಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ರೇತಸ್ಸಿಂಚನದಿಂದ ಕಲಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪದಾರ್ಥವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12308117a ಕಲಲಾದರ್ಬುದೋತ್ಪತ್ತಿಃ ಪೇಶೀ ಚಾಪ್ಯರ್ಬುದೋದ್ಭವಾ|

12308117c ಪೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ವಂಗಾಭಿನಿವೃತ್ತಿರ್ನ ಖರೋಮಾಣಿ ಚಾಂಗತಃ||

ಕಲಲದಿಂದ ಬುದ್ಬದದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಬದದಿಂದ ಪೇಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪೇಷಿಯಿಂದ ಅಂಗಾಂಗಗಳೂ ನಂತರ ಅಂಗಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಉಗುರು-ರೋಮಗಳೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

12308118a ಸಂಪೂರ್ಣೇ ನವಮೇ ಮಾಸೇ ಜಂತೋರ್ಜಾತಸ್ಯ ಮೈಥಿಲ|

12308118c ಜಾಯತೇ ನಾಮರೂಪತ್ವಂ ಸ್ತ್ರೀ ಪುಮಾನ್ವೇತಿ ಲಿಂಗತಃ||

ಮೈಥಿಲ! ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳು ಪೂರ್ಣವಾದ ನಂತರ ಹುಟ್ಟಿದ ಜಂತುವಿನ ನಾಮ ರೂಪತ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷನೆನ್ನುವ ಲಿಂಗ ಇವು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ.

12308119a ಜಾತಮಾತ್ರಂ ತು ತದ್ರೂಪಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾಮ್ರನಖಾಂಗುಲಿ|

12308119c ಕೌಮಾರರೂಪಮಾಪನ್ನಂ ರೂಪತೋ ನೋಪಲಭ್ಯತೇ||

ಹುಟ್ಟಿದಾಕ್ಷಣ ಕಾಣುವ ಆ ತಾಮ್ರವರ್ಣದ ಉಗುರು-ಬೆರಳುಗಳ ರೂಪದ ನಂತರ ಉತ್ತಮ ರೂಪದ ಕೌಮಾರಾವಸ್ಥೆಯ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೌಮಾರವಾಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಇದ್ದ ರೂಪವು ಕಾಣಲು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

12308120a ಕೌಮಾರಾದ್ಯೌವನಂ ಚಾಪಿ ಸ್ಥಾವಿರ್ಯಂ ಚಾಪಿ ಯೌವನಾತ್|

12308120c ಅನೇನ ಕ್ರಮಯೋಗೇನ ಪೂರ್ವಂ ಪೂರ್ವಂ ನ ಲಭ್ಯತೇ||

ಅದೇರಿತಿ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಕೌಮಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಯೌವನಾವಸ್ಥೆ, ಮತ್ತು ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ

ಹಿಂದಿನ ಅವಸ್ಥೆಯು ಅದರ ಮುಂದಿನ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12308121a ಕಲಾನಾಂ ಪ್ರಥಗರ್ಥಾನಾಂ ಪ್ರತಿಭೇದಃ ಕ್ಷಣೇ ಕ್ಷಣೇ|

12308121c ವರ್ತತೇ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಾತ್ಮು ನ ವಿಭಾವ್ಯತೇ||

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಲೆಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶರೀರದಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳು ಜೀವಿಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

12308122a ನ ಚೈಷಾಮಪ್ಯಯೋ ರಾಜಽಲ್ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಪ್ರಭವೋ ನ ಚ|

12308122c ಅವಸ್ಥಾಯಾಮವಸ್ಥಾಯಾಂ ದೀಪಸ್ಯೇವಾರ್ಚಿಷೋ ಗತಿಃ||

ರಾಜನ್! ದೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ವಾಲೆಯು ಎಡೆಬಿಡದೇ ಲಯವಾಗುತ್ತಲೂ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕಲೆಗಳು ಲಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವುದು ಜೀವಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

12308123a ತಸ್ಯಾಪ್ಯೇವಂಪ್ರಭಾವಸ್ಯ ಸದಶ್ವಸ್ಯೇವ ಧಾವತಃ|

12308123c ಅಜಸ್ರಂ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಕಃ ಕುತೋ ವಾ ನ ವಾ ಕುತಃ||

12308124a ಕಸ್ಯೇದಂ ಕಸ್ಯ ವಾ ನೇದಂ ಕುತೋ ವೇದಂ ನ ವಾ ಕುತಃ|

12308124c ಸಂಬಂಧಃ ಕೋಽಸ್ಮಿ ಭೂತಾನಾಂ ಸ್ವೈರಪ್ಯವಯವೈರಿಹ||

ಉತ್ತಮ ಥಳಿಯ ಕುದುರೆಯಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ವೇಗದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಓಡುವಂತೆ ಈ ಸರ್ವಲೋಕವೂ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು

ಅವಸ್ಥೆಗೆ ವೇಗವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನು ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವನು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ? ಇದು ಯಾರದ್ದು? ಇದು ಯಾರದ್ದಲ್ಲ? ಎಂಬ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಅವಯವವೂ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಹೇಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದರೂ ಹೇಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ?

12308125a ಯಥಾದಿತ್ಯಾನ್ಮಣೇಶ್ಚೈವ ವೀರುದ್ಭ್ಯಶ್ಚೈವ ಪಾವಕಃ|

12308125c ಭವತ್ಯೇವಂ ಸಮುದಯಾತ್ಕಲಾನಾಮಪಿ ಜಂತವಃ||

ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಆದಿತ್ಯಮಣಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಅರಣಿಗಳ ಘರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಅಗ್ನಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕಲೆಗಳ ಕಲೆಯುವಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

12308126a ಆತ್ಮನ್ಯೇವಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಂ ಯಥಾ ತ್ವಮನುಪಶ್ಯಸಿ|

12308126c ಏವಮೇವಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಮನ್ಯಸ್ಮಿನ್ಕಿಂ ನ ಪಶ್ಯಸಿ|

ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನೇಕೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ?

12308126e ಯದ್ಯಾತ್ಮನಿ ಪರಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಸಮತಾಮಧ್ಯವಸ್ಯಸಿ||

12308127a ಅಥ ಮಾಂ ಕಾಸಿ ಕಸ್ಯೇತಿ ಕಿಮರ್ಥಮನುಪ್ಯಚ್ಛಸಿ|

ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಇತರರ ಆತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆಯಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯಾದರೆ ನಾನು ಯಾರು? ಯಾರವಳು? ಎಂದು ಏಕೆ

ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆ?

12308127c ಇದಂ ಮೇ ಸ್ಯಾದಿದಂ ನೇತಿ ದ್ವಂದ್ವೈರ್ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಮೈಥಿಲ|

12308127e ಕಾಸಿ ಕಸ್ಯ ಕುತೋ ವೇತಿ ವಚನೇ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್||

ಮೈಥಿಲ! ಇದು ನನ್ನದು ಇದು ನನ್ನದಲ್ಲ ಎಂಬ ದ್ವಂದ್ವಭಾವದಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾದ ನಿನಗೆ ನೀನು ಯಾರು? ಯಾರವಳು? ಎಲ್ಲಿಂದ
ಬಂದವಳು? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?

12308128a ರಿಪೌ ಮಿತ್ರೇಽಥ ಮಧ್ಯಸ್ಥೇ ವಿಜಯೇ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹೇ|

12308128c ಕೃತವಾನ್ಯೋ ಮಹೀಪಾಲ ಕಿಂ ತಸ್ಮಿನ್ಮುಕ್ತಲಕ್ಷಣಮ್||

ಶತ್ರು, ಮಿತ್ರ, ಮಧ್ಯಸ್ಥರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಜಯ, ಸಂಧಿ, ಮತ್ತು
ಯುದ್ಧ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಹೀಪಾಲನಲ್ಲಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನ
ಯಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ತಾನೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ?

12308129a ತ್ರಿವರ್ಗೇ ಸಪ್ತಧಾ ವ್ಯಕ್ತಂ ಯೋ ನ ವೇದೇಹ ಕರ್ಮಸು|

12308129c ಸಂಗವಾನ್ಯಸ್ತ್ರಿವರ್ಗೇ ಚ ಕಿಂ ತಸ್ಮಿನ್ಮುಕ್ತಲಕ್ಷಣಮ್||

ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವರ್ಗವು ಏಳು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ⁸⁷⁶
ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ
ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವವನಲ್ಲಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನ ಯಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ತಾನೇ
ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ?

---

⁸⁷⁶ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಧರ್ಮಾರ್ಥ, ಧರ್ಮ-ಕಾಮ, ಕಾಮಾರ್ಥ,
ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಗಳು ಎಂಬುದಾಗಿ.

12308130a ಪ್ರಿಯೇ ಚೈವಾಪ್ರಿಯೇ ಚೈವ ದುರ್ಬಲೇ ಬಲವತ್ಯಪಿ|

12308130c ಯಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿ ಸಮಂ ಚಕ್ಷುಃ ಕಿಂ ತಸ್ಮಿನ್ನುಕ್ತಲಕ್ಷಣಮ್||

ಪ್ರಿಯನಲ್ಲಿ, ಅಪ್ರಿಯನಲ್ಲಿ, ದುರ್ಬಲನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಲವಾನನಲ್ಲಿ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯು ಯಾರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೋ ಅವನಲ್ಲಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನ ಯಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ತಾನೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ?

12308131a ತದಮುಕ್ತಸ್ಯ ತೇ ಮೋಕ್ಷೇ ಯೋಽಭಿಮಾನೋ ಭವೇನ್ಮೃಪ|

12308131c ಸುಹೃದ್ಭಿಃ ಸ ನಿವಾರ್ಯಸ್ತೇ ವಿಚಿತ್ತಸ್ಯೇವ ಭೇಷಜೈಃ||

ನೃಪ! ಅಮುಕ್ತನಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದಿರುವೆನು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ಪಥ್ಯಮಾಡದ ರೋಗಿಗೆ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದಂತೆ ನಿನ್ನ ಸುಹೃದಯರು ನಿನಗೆ ಈ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಎಂಬ ದರ್ಜೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು.

12308132a ತಾನಿ ತಾನ್ಯನುಸಂದೃಶ್ಯ ಸಂಗಸ್ಥಾನಾನ್ಯರಿಂದಮ|

12308132c ಆತ್ಮನಾತ್ಮನಿ ಸಂಪಶ್ಯೇತ್ಕಿಂ ತಸ್ಮಿನ್ನುಕ್ತಲಕ್ಷಣಮ್||

ಅರಿಂದಮ! ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಈ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಯಾವುವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವೇಕದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಿನ್ನೊಳಗೇ ಆತ್ಮನನ್ನುಕ ಾಣುತ್ತಾ ಆತ್ಮಾರಾಮನಾಗಿರಬೇಕು. ಮುಕ್ತನಾದವನಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಲಕ್ಷಣವಾದರೂ ಏನಿದೆ?

12308133a ಇಮಾನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ಮೋಕ್ಷಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಕಾನಿ ಚಿತ್|

12308133c ಚತುರಂಗಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ ಸಂಗಸ್ಥಾನಾನಿ ಮೇ ಶೃಣು||

ಇವಲ್ಲದೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ

ಸಂಗಮಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಇವು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳವು.

ಅವುಯಾವುವೆಂದು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು.

12308134a ಯ ಇಮಾಂ ಪೃಥಿವೀಂ ಕೃತ್ಸ್ಮಾ ಮೇಕಚ್ಚತ್ರಾಂ ಪ್ರಶಾಸ್ತಿ ಹ|

12308134c ಏಕಮೇವ ಸ ವೈ ರಾಜಾ ಪುರಮಧ್ಯಾವಸತ್ಯುತ||

ಈ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಒಂದು ಚತ್ರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿರುವ
ರಾಜನೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12308135a ತತ್ಪುರೇ ಚೈಕಮೇವಾಸ್ಯ ಗೃಹಂ ಯದಧಿತಿಷ್ಠತಿ|

12308135c ಗೃಹೇ ಶಯನಮಪ್ಯೇಕಂ ನಿಶಾಯಾಂ ಯತ್ರ ಲೀಯತೇ||

ಆ ಪುರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವನು
ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ
ಮಲಗಿ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

12308136a ಶಯ್ಯಾರ್ಥಂ ತಸ್ಯ ಚಾಪ್ಯತ್ರ ಸ್ತ್ರೀಪೂರ್ವಮಧಿತಿಷ್ಠತಿ|

12308136c ತದನೇನ ಪ್ರಸಂಗೇನ ಫಲೇನೈವೇಹ ಯುಜ್ಯತೇ||

ಅ ಹಾಸಿಗೆಯ ಅರ್ಧಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪತ್ನಿಯೂ ಮೊದಲೇ
ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ
ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಅದರಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಫಲವು
ಅತ್ಯಲ್ಪವು.

12308137a ಏವಮೇವೋಪಭೋಗೇಷು ಭೋಜನಾಚ್ಚಾದನೇಷು ಚ|

12308137c ಗುಣೇಷು ಪರಿಮೇಯೇಷು ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹೌ ಪ್ರತಿ||

12308138a ಪರತಂತ್ರಃ ಸದಾ ರಾಜಾ ಸ್ವಲ್ಪೇ ಸೋಽಪಿ ಪ್ರಸಜ್ಜತೇ|

12308138c ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಯೋಗೇ ಚ ಕುತೋ ರಾಜ್ಞಃ ಸ್ವತಂತ್ರತಾ||

ಹೀಗೆ ಭೋಜನ-ಆಚ್ಛಾದನ ಮೊದಲಾದ ಉಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳ ಗುಣ ಮತ್ತು ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ-ಅನುಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಸದಾ ಪರತಂತ್ರನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಧಿಯುದ್ಧಗಳ ಕುರಿತು ರಾಜನಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರತೆಯೆಲ್ಲಿದೆ?

12308139a ಸ್ತ್ರೀಷು ಕ್ರೀಡಾವಿಹಾರೇಷು ನಿತ್ಯಮಸ್ಯಾಸ್ವತಂತ್ರತಾ|

12308139c ಮಂತ್ರೇ ಚಾಮಾತ್ಯಸಮಿತೌ ಕುತ ಏವ ಸ್ವತಂತ್ರತಾ||

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾವಿಹಾರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಅಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವ ಇವನಿಗೆ ಅಮಾತ್ಯರೊಡನೆ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಮಾಡುವಾಗ ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಇರುತ್ತದೆ?

12308140a ಯದಾ ತ್ವಾಜ್ಞಾಪಯತ್ಯನ್ಯಾಂಸ್ತದಾಸ್ಯೋಕ್ತಾ ಸ್ವತಂತ್ರತಾ|

12308140c ಅವಶಃ ಕಾರ್ಯತೇ ತತ್ರ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಗುಣೇ ಸ್ಥಿತಃ||

ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12308141a ಸ್ವಪ್ತುಕಾಮೋ ನ ಲಭತೇ ಸ್ವಪ್ತುಂ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಿಭಿರ್ಜನೈಃ|

12308141c ಶಯನೇ ಚಾಪ್ಯನುಜ್ಞಾತಃ ಸುಪ್ತ ಉತ್ಥಾಪ್ಯತೇಽವಶಃ||

ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ರಾಜನಿಗೆ ಮಲಗಲು ಬಯಸಿದರೂ ನಿದ್ರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಂದ

ಅನುಜ್ಞಾತನಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದರೂ ಅವಶನಾಗಿ ಏಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12308142a ಸ್ನಾಹ್ಯಾಲಭ ಪಿಬ ಪ್ರಾಶ ಜುಹುಧ್ಯಗ್ನೀನ್ಯಜೇತಿ ಚ|

12308142c ವದಸ್ವ ಶೃಣು ಚಾಪೀತಿ ವಿವಶಃ ಕಾರ್ಯತೇ ಪರೈಃ||

ಸ್ನಾನಮಾಡು, ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೋ, ಕುಡಿ, ಊಟಮಾಡು, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ
ಮಾಡು, ಯಜ್ಞಮಾಡು, ಮಾತನಾಡು, ಕೇಳು ಇವೇ ಮುಂತಾಗಿ
ಇತರರ ಸೂಚನೆಗಳಿಗೆ ವಿವಶನಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12308143a ಅಭಿಗಮ್ಯಾಭಿಗಮ್ಜ್ವಾನಂ ಯಾಚಂತೇ ಸತತಂ ನರಾಃ|

12308143c ನ ಚಾಪ್ಯುತ್ಸಹತೇ ದಾತುಂ ವಿತ್ತರಕ್ಷೀ ಮಹಾಜನಾತ್||

ನರರು ಸತತವೂ ಬಂದು ಯಾಚಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ
ಧನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ರಾಜನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಗೆ
ವಿತ್ತವನ್ನು ನೀಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು.

12308144a ದಾನೇ ಕೋಶಕ್ಷಯೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ವೈರಂ ಚಾಪ್ಯಪ್ರಯಚ್ಚತಃ|

12308144c ಕ್ಷಣೇನಾಸ್ಮೋಪವರ್ತಂತೇ ದೋಷಾ ವೈರಾಗ್ಯಕಾರಕಾಃ||

ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಕೋಶವು ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾನಮಾಡದಿದ್ದರೆ
ವೈರವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಇಂತಹ ದೋಷಗಳು ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣವೂ
ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12308145a ಪ್ರಾಜ್ಞಾನ್ ಶೂರಾಂಸ್ತಥೈವಾಢ್ಯಾನೇಕಸ್ಥಾನೇಽಪಿ ಶಂಕತೇ|

12308145c ಭಯಮಪ್ಯಭಯೇ ರಾಜ್ಞೋ ಯೈಶ್ಚ ನಿತ್ಯಮುಪಾಸ್ಯತೇ||

ಪ್ರಾಜ್ಞರು, ಶೂರರು ಮತ್ತು ಆಡ್ಯರು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿದರೆ ಸಾಕು ರಾಜನು

ಸಂದೇಹಪಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಿಂದ ತನಗೆ ಭಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರ ಕುರಿತೂ ರಾಜನು ಭಯಪಡುತ್ತಾನೆ. ನಿತ್ಯವೂ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಓಡಾಡುವ ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜನು ಭಯಪಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12308146a ಯದಾ ಚೈತೇ ಪ್ರದುಷ್ಯಂತಿ ರಾಜನ್ಯೇ ಕೀರ್ತಿತಾ ಮಯಾ|

12308146c ತದೈವಾಸ್ಯ ಭಯಂ ತೇಭ್ಯೋ ಜಾಯತೇ ಪಶ್ಯ ಯಾದೃಶಮ್||

ನಾನು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾಜ್ಞರು, ಶೂರರು ಮತ್ತು ಆಡ್ಯರು ರಾಜನನ್ನು ದೂಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರ ಕುರಿತು ರಾಜನಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಭಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನೇ ನೋಡು.

12308147a ಸರ್ವಃ ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಗೃಹೇ ರಾಜಾ ಸರ್ವಃ ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಗೃಹೇ ಗೃಹೀ|

12308147c ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹೌ ಕುರ್ವಂಸ್ತುಲ್ಯೋ ಜನಕ ರಾಜಭಿಃ||

ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಜನಕ! ರಾಜರಂತೆ ಅವರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೂ ಬೇಡದವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12308148a ಪುತ್ರಾ ದಾರಾಸ್ತಥೈವಾತ್ಮಾ ಕೋಶೋ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಸಂಚಯಃ|

12308148c ಪರೈಃ ಸಾಧಾರಣಾ ಹ್ಯೇತೇ ತೈಸ್ತೈರೇವಾಸ್ಯ ಹೇತುಭಿಃ||

ರಾಜನಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಇತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪುತ್ರರು, ಪತ್ನಿ, ಶರೀರ, ಕೋಶ, ಮಿತ್ರರು ಮತ್ತು ಧನಸಂಗ್ರಹ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಓರ್ವನು ರಾಜನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ಆಯಾ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರೂ ರಾಜನ ಸಮಾನರೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

12308149a ಹತೋ ದೇಶಃ ಪುರಂ ದಗ್ಧಂ ಪ್ರಧಾನಃ ಕುಂಜರೋ ಮೃತಃ|

12308149c ಲೋಕಸಾಧಾರಣೇಷ್ಟೇಷು ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನೇನ ತಪ್ಯತೇ||

ದೇಶವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಪುರವು ಸುಟ್ಟುಹೋಯಿತು.

ಪಟ್ಟಿದಾನೆಯು ಸತ್ತುಹೋಯಿತು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಲೋಕಸಾಧಾರಣ

ವಿಷಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ರಾಜನಿಗೆ ಎಷ್ಟು

ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ

ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ರಾಜನು ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

12308150a ಅಮುಕ್ತೋ ಮಾನಸ್ಯೈರ್ದುಃಖೈರಿಚ್ಛಾದ್ವೇಷಪ್ರಿಯೋದ್ಭವೈಃ|

12308150c ಶಿರೋರೋಗಾದಿಭಿ ರೋಗೈಸ್ತಥೈವ ವಿನಿಪಾತಿಭಿಃ||

ರಾಜನಾದವನು ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖ, ಇಚ್ಛಾ, ದ್ವೇಷ, ಪ್ರೀತಿಗಳಿಂದ

ಮುಕ್ತನಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನಿಗೂ ತಲೆನೋವೇ ಮೊದಲಾದ

ರೋಗಗಳು ಬರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

12308151a ದ್ವಂದ್ವೈಸ್ತೈಸ್ತೈರುಪಹತಃ ಸರ್ವತಃ ಪರಿಶಂಕಿತಃ|

12308151c ಬಹುಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಕಂ ರಾಜ್ಯಮುಪಾಸ್ತೇ ಗಣಯನ್ನಿಶಾಃ||

ಈ ರೀತಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ, ಸರ್ವತಃ ಪರಿಶಂಕಿತನಾಗಿ,

ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನೆಣಿಸುತ್ತಾ ಅನೇಕ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ರಾಜ್ಯವನ್ನು

ಆಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12308152a ತದಲ್ಪಸುಖಮತ್ಯರ್ಥಂ ಬಹುದುಃಖಮಸಾರವತ್⁸⁷⁷|

877 ಇದರ ನಂತರ ತೃಣಾಗ್ನಿಜ್ವಲನಪ್ರಖ್ಯಂ ಫೇನಬುದ್ಬುದಸನ್ನಿಭಮ್| ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು ಇದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12308152c ಕೋ ರಾಜ್ಯಮಭಿಪದ್ಯೇತ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚೋಪಶಮಂ ಲಭೇತ್||

ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತವು ಅಲ್ಪ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವಂಥಹುದು ಮತ್ತು ಬಹು ದುಃಖಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂಥಹುದು. ಸಾರವೇ ಇಲ್ಲದ್ದು. ಇಂಥಹ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತವನ್ನು ಯಾರುತಾನೇ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ? ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾರುತಾನೇ ಶಾಂತಿಯಿಂದಿರುತ್ತಾನೆ?

12308153a ಮಮೇದಮಿತಿ ಯಚ್ಚೇದಂ ಪುರಂ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಚ ಮನ್ಯಸೇ|

12308153c ಬಲಂ ಕೋಶಮಮಾತ್ಯಾಂಶ್ಚ ಕಸ್ಯೈತಾನಿ ನ ವಾ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಈ ಪುರ, ರಾಷ್ಟ್ರ, ಸೇನೆ, ಕೋಶ ಮತ್ತು ಅಮಾತ್ಯರು ನನ್ನವರು ಎಂದು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ ಇವು ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಿದವು? ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಿಲ್ಲ?

12308154a ಮಿತ್ರಾಮಾತ್ಯಂ ಪುರಂ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ದಂಡಃ ಕೋಶೋ ಮಹೀಪತಿಃ|

12308154c ಸಪ್ತಾಂಗಶ್ಚ ಕ್ರಸಂಘಾತೋ ರಾಜ್ಯಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಮಿತ್ರ, ಅಮಾತ್ಯ, ಪುರ, ರಾಷ್ಟ್ರ, ದಂಡ, ಕೋಶ ಮತ್ತು ರಾಜ ಇವು ರಾಜ್ಯದ ಸಪ್ತಾಂಗಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12308155a ಸಪ್ತಾಂಗಸ್ಯಾಸ್ಯ ರಾಜ್ಯಸ್ಯ ತ್ರಿದಂಡಸ್ಯೇವ ತಿಷ್ಠತಃ|

12308155c ಅನ್ಯೋನ್ಯಗುಣಯುಕ್ತಸ್ಯ ಕಃ ಕೇನ ಗುಣತೋಽಧಿಕಃ||

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ತ್ರಿದಂಡವಿರುವಂತೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಾಂಗಯುಕ್ತವಾದ ರಾಜ್ಯವಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ತ್ರಿದಂಡ ಇವೆರಡೂ ಗುಣಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಯಾವನು ಯಾರಿಗೆ ಗುಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕನಾಗುತ್ತಾನೆ?

12308156a ತೇಷು ತೇಷು ಹಿ ಕಾಲೇಷು ತತ್ತದಂಗಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ|

12308156c ಯೇನ ಯತ್ಸಿದ್ಧತೇ ಕಾರ್ಯಂ ತತ್ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ರಾಜ್ಯದ ಸಪ್ತಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗವೂ ಒಂದೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಧಾನವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12308157a ಸಪ್ತಾಂಗಶ್ಚಾಪಿ ಸಂಘಾತಸ್ತ್ರಯಶ್ಚಾನ್ಯೇ ನೃಪೋತ್ತಮ|

12308157c ಸಂಭೂಯ ದಶವರ್ಗೋಽಯಂ ಭುಂಕ್ತೇ ರಾಜ್ಯಂ ಹಿ ರಾಜವತ್||

ನೃಪೋತ್ತಮ! ಈ ಸಪ್ತಾಂಗಗಳು ಮೂರು ಅನ್ಯ ಶಕ್ತಿ⁸⁷⁸ಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಹತ್ತರ ವರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದೂ ಕೂಡ ರಾಜನಂತೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತದೆ.

12308158a ಯಶ್ಚ ರಾಜಾ ಮಹೋತ್ಸಾಹಃ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮರತೋ ಭವೇತ್|

12308158c ಸ ತುಷ್ಠೇದ್ದಶಭಾಗೇನ ತತಸ್ತ್ವನ್ಯೋ ದಶಾವರೈಃ||

ಮಹೋತ್ಸಾಹಿಯಾದ ಮತ್ತು ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮರತನಾದ ರಾಜನು ಪ್ರಜೆಗಳ ಆದಾಯದ ಹತ್ತನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನ್ಯರು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಭಾಗದಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12308159a ನಾಸ್ತ್ಯಸಾಧಾರಣೋ ರಾಜಾ ನಾಸ್ತಿ ರಾಜ್ಯಮರಾಜಕಮ್|

12308159c ರಾಜ್ಯೇಽಸತಿ ಕುತೋ ಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮೇಽಸತಿ ಕುತಃ ಪರಮ್||

ಅಸಾಧಾರಣ ರಾಜನಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ರಾಜ್ಯವೂ ರಾಜನಿಲ್ಲದೇ

⁸⁷⁸ ಪ್ರಭು ಶಕ್ತಿ, ಉತ್ಸಾಹ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರ ಶಕ್ತಿ.

ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೋಕ್ಷವು ಎಲ್ಲಿಂದ?

12308160a ಯೋಽಪ್ಯತ್ರ ಪರಮೋ ಧರ್ಮಃ ಪವಿತ್ರಂ ರಾಜರಾಜ್ಯಯೋಃ|

12308160c ಪೃಥಿವೀ ದಕ್ಷಿಣಾ ಯಸ್ಯ ಸೋಽಶ್ವಮೇಧೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಅವ ರಾಜನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಪರಮ ಧರ್ಮವಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಸದಾ ದಾನಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಫಲವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12308161a ಸಾಹಮೇತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ರಾಜ್ಯದುಃಖಾನಿ ಮೈಥಿಲ|

12308161c ಸಮರ್ಥಾ ಶತಶೋ ವಕ್ತುಮಥ ವಾಪಿ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಮೈಥಿಲ! ದುಃಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಇಂತಹ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ರಾಜಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಲು ನಾನು ಸಮರ್ಥಳಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12308162a ಸ್ವದೇಹೇ ನಾಭಿಷಂಗೋ ಮೇ ಕುತಃ ಪರಪರಿಗ್ರಹೇ|

12308162c ನ ಮಾಮೇವಂವಿಧಾಂ ಮುಕ್ತಾಮೀದೃಶಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ನನ್ನ ದೇಹದ ಮೇಲೆಯೇ ನನಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಪರಪುರುಷರನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದಿತು? ಮುಕ್ತಳಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಕುರಿತು ನೀನು ಈ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

12308163a ನನು ನಾಮ ತ್ವಯಾ ಮೋಕ್ಷಃ ಕೃತ್ಸುಃ ಪಂಚಶಿಖಾಚ್ಚು ತಃ|

12308163c ಸೋಪಾಯಃ ಸೋಪನಿಷದಃ ಸೋಪಾಸಂಗಃ ಸನಿಶ್ಚಯಃ||

ಪಂಚಶಿಖಿನು ನಿನಗೆ ಉಪಾಯಯುಕ್ತವಾದ, ಉಪನಿಷದುಕ್ತವಾದ,
ಉಪಾಸಂಗ ಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಸುನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು
ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕೇಳಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ?

12308164a ತಸ್ಯ ತೇ ಮುಕ್ತಸಂಗಸ್ಯ ಪಾಶಾನಾಕ್ರಮ್ಯ ತಿಷ್ಠತಃ|

12308164c ಚತ್ರಾದಿಷು ವಿಶೇಷೇಷು ಕಥಂ ಸಂಗಃ ಪುನರ್ನೃಪ||

ನೃಪ! ಸಂಗಮುಕ್ತನಾಗಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ? ಬಂಧಗಳನ್ನು
ಮೀರಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೆರುವಾಗ ಪುನಃ ಚತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ
ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು?

12308165a ಶ್ರುತಂ ತೇ ನ ಶ್ರುತಂ ಮನ್ಯೇ ಮಿಥ್ಯಾ ವಾಪಿ ಶ್ರುತಂ ಶ್ರುತಮ್|

12308165c ಅಥ ವಾ ಶ್ರುತಸಂಕಾಶಂ ಶ್ರುತಮನ್ಯಚ್ಚ ತಂ ತ್ವಯಾ||

ನೀನು ಕೇಳಿರುವೆಯೆಂದರೂ ಕೇಳಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ
ಸುಳ್ಳನ್ನು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಂತೆಯೇ ತೋರುವ
ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

12308166a ಅಥಾಪೀಮಾಸು ಸಂಜ್ಞಾಸು ಲೌಕಿಕೀಷು ಪ್ರತಿಷ್ಠಸಿ|

12308166c ಅಭಿಷಂಗಾವರೋಧಾಭ್ಯಾಂ ಬದ್ಧಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಾಕೃತೋ ಮಯಾ||

ಪಂಚಶಿಖಿನಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರವೂ ನೀನು ಲೌಕಿಕ
ಸಂಜ್ಞೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ನೀನೂ ಕೂಡ
ಮಾನಾಪಮಾನಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗಿರುವೆ.

12308167a ಸತ್ತ್ವೇನಾನುಪ್ರವೇಶೋ ಹಿ ಯೋಽಯಂ ತ್ವಯಿ ಕೃತೋ ಮಯಾ|

12308167c ಕಿಂ ತವಾಪಕೃತಂ ತತ್ರ ಯದಿ ಮುಕ್ತೋಽಸಿ ಸರ್ವತಃ||

ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಸರ್ವತಃ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವೆಯಾದರೆ ಬುದ್ಧಿಯ
ಮೂಲಕ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ
ಅಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು?

12308168a ನಿಯಮೋ ಹ್ಯೇಷ ಧರ್ಮೇಷು ಯತೀನಾಂ ಶೂನ್ಯವಾಸಿತಾ|
12308168c ಶೂನ್ಯಮಾವಾಸಯಂತ್ಯಾ ಚ ಮಯಾ ಕಿಂ ಕಸ್ಯ ದೂಷಿತಮ್||

ಯತಿಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಶೂನ್ಯವಾದ
ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಅದರಂತೆ ನಾನು
ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ
ಯಾವ ದೋಷವಿದೆ?

12308169a ನ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ನ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಪಾದೋರುಭ್ಯಾಂ ನ ಚಾನಘ|
12308169c ನ ಗಾತ್ರಾವಯವೈರನ್ವೈಃ ಸ್ಪೃಶಾಮಿ ತ್ವಾ ನರಾಧಿಪ||

ಅನಘ! ನರಾಧಿಪ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕೈಗಳಿಂದಾಗಲೀ,
ಬಾಹುಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಪಾದಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ತೊಡೆಗಳಿಂದಾಗಲೀ
ಅಥವಾ ಮೈಯ ಅನ್ಯ ಅಂಗಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12308170a ಕುಲೇ ಮಹತಿ ಜಾತೇನ ಹ್ರೀಮತಾ ದೀರ್ಘದರ್ಶಿನಾ|
12308170c ನೈತತ್ಸದಸಿ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಸದ್ವಾಸದ್ವಾ ಮಿಥಃ ಕೃತಮ್||

ಮಹಾಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಲಜ್ಜಾಶೀಲನೂ ದೀರ್ಘದರ್ಶಿಯೂ ಆದ
ನೀನು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು
ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿರಲಿ, ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ
ಹೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತು.

12308171a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಗುರವಶ್ಚೇಮೇ ತಥಾಮಾತ್ಯಾ ಗುರುತ್ತಮಾಃ|

12308171c ತ್ವಂ ಚಾಥ ಗುರುರಪ್ಯೇಷಾಮೇವಮನ್ಯೋನ್ಯಗೌರವಮ್||

ಈ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದವರಿಗೂ ಗುರುವಾದ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿರಿಯರಾದ ಉತ್ತಮ
ಅಮಾತ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜನಾಗಿರುವ ನೀನು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗುರುವಿನ
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರವವು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

12308172a ತದೇವಮನುಸಂದೃಶ್ಯ ವಾಚ್ಯಾವಾಚ್ಯಂ ಪರೀಕ್ಷತಾ|

12308172c ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸೋಃ ಸಮವಾಯೋಽಯಂ ತ್ವಯಾ ವಾಚ್ಯೋ ನ ಸಂಸದಿ||

ಈ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು
ಹೇಳಬಾರದು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸದೆಯೇ ನೀನು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ
ಸಮಾಗಮದ ಕುರಿತಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿದ್ದೀಯೆ.

12308173a ಯಥಾ ಪುಷ್ಕರಪರ್ಣಸ್ಥಂ ಜಲಂ ತತ್ಪರ್ಣಸಂಸ್ಥಿತಮ್|

12308173c ತಿಷ್ಠತ್ಪ್ಪಶತೀ ತದ್ವತ್ತ್ವಯಿ ವತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಮೈಥಿಲ||

ಮೈಥಿಲ ! ಕಮಲದಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ನೀರು ಕಮಲದಲೆಯನ್ನು
ಸ್ಪರ್ಶಿಸದೇ ಇರುವಂತೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸದೆಯೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12308174a ಯದಿ ವಾಪ್ಯಸ್ಪೃಶಂತ್ಯಾ ಮೇ ಸ್ಪರ್ಶಂ ಜಾನಾಸಿ ಕಂ ಚನ|

12308174c ಜ್ಞಾನಂ ಕೃತಮಬೀಜಂ ತೇ ಕಥಂ ತೇನೇಹ ಭಿಕ್ಷುಣಾ||

ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೇ ಇದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸ್ಪರ್ಶದ

ಅನುಭವವಾಗಿದ್ದರೆ ಭಿಕ್ಷು ಪಂಚಶಿಕನು ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು
ನಿರೀಜವನ್ನಾಗಿಸಿದನು ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

12308175a ಸ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಚ್ಯುತಶ್ಚ ತ್ವಂ ಮೋಕ್ಷಂ ನಾವಾಪ್ಯ ದುರ್ವಿದಮ್|

12308175c ಉಭಯೋರಂತರಾಲೇ ಚ ವರ್ತಸೇ ಮೋಕ್ಷವಾತಿಕಃ||

ಪರಸ್ತ್ರೀಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದುದರಿಂದ ನೀನು
ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ
ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇವಲ
ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಗೃಹಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಗಳ
ಮಧ್ಯೆ ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವೆ.

12308176a ನ ಹಿ ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಮುಕ್ತೇನ ಜ್ಞಸ್ಯೈಕತ್ವಪೃಥಕ್ತ್ವಯೋಃ|

12308176c ಭಾವಾಭಾವಸಮಾಯೋಗೇ ಜಾಯತೇ ವರ್ಣಸಂಕರಃ||

ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮುಕ್ತನೊಡನೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮುಕ್ತನ ಸಂಯೋಗವಾದರೆ
ವರ್ಣಸಂಕರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಖಂಡವಾದ ಪದಾರ್ಥವೂ ಮತ್ತು
ಅದರ ಖಂಡಗಳು ಸೇರಿದಾಗಲೂ ವರ್ಣಸಂಕರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಏಕೆಂದರೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯವು. ಭಾವ-ಅಭಾವಗಳ
ಸಮಾಯೋಗದಿಂದಲೂ ವರ್ಣಸಂಕರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12308177a ವರ್ಣಾಶ್ರಮಪೃಥಕ್ತ್ವೇ ಚ ದೃಷ್ಟಾರ್ಥಸ್ಯಾಪೃಥಕ್ತ್ವಿನಃ|

12308177c ನಾನ್ಯದನ್ಯದಿತಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನಾನ್ಯದನ್ಯತ್ವವರ್ತತೇ||

ವರ್ಣಗಳೂ ಆಶ್ರಮಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿವೆ.
ದೃಷ್ಟಾರ್ಥನಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಈ ವರ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮಗಳು

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ
ಜೀವನುಮ್ಮ ರ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ವರ್ಣಸಂಕರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12308178a ಪಾಣೌ ಕುಂಡಂ ತಥಾ ಕುಂಡೇ ಪಯಃ ಪಯಸಿ ಮಕ್ಷಿಕಾಃ|

12308178c ಆಶ್ರಿತಾಶ್ರಯಯೋಗೇನ ಪೃಥಕ್ಕ್ಷೇನಾಶ್ರಯಾ ವಯಮ್||

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಂದಿಗೆಯಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಂದಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಿದೆ. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ
ನೋಣವು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಇವು ಮೂರೂ ಒಂದು ಆಶ್ರಯ ಮತ್ತೊಂದು
ಆಶ್ರಿತ ಎಂಬ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಸ್ವರೂಪತಃ ಬೇರೆ
ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿವೆ. ಒಂದರೊಡನೆ ಮತ್ತೊಂದರೆ
ಸಾಂಕರ್ಯವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12308179a ನ ತು ಕುಂಡೇ ಪಯೋಭಾವಃ ಪಯಶ್ಚಾಪಿ ನ ಮಕ್ಷಿಕಾಃ|

12308179c ಸ್ವಯಮೇವಾಶ್ರಯಂತೈತೇ ಭಾವಾ ನ ತು ಪರಾಶ್ರಯಮ್||

ಬಿಂದಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹಾಲಿನ ಸ್ವಭಾವವು ಬಿಂದಿಗೆಗೆ
ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೋಣವಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹಾಲಿನ ಭಾವವು
ನೋಣದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ
ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಭಾವಗಳ್ಯಾವವು ಪರಾಶ್ರಯದಿಂದ
ಬರತಕ್ಕುದಲ್ಲ.

12308180a ಪೃಥಕ್ತ್ವಾದಾಶ್ರಮಾಣಾಂ ಚ ವರ್ಣಾನ್ಯತ್ವೇ ತಥೈವ ಚ|

12308180c ಪರಸ್ಪರಪೃಥಕ್ತ್ವಾಚ್ಚ ಕಥಂ ತೇ ವರ್ಣಸಂಕರಃ||

ಆಶ್ರಮಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ವರ್ಣಗಳೂ ಬೇರೆ
ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಇವು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೇ

ಆತ್ಮಭಾವದಲ್ಲಿ ಈ ಧರ್ಮವಳು ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ
ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ವರ್ಣಸಂಕರದೋಷವುಂಟಾಗುವುದು?

12308181a ನಾಸ್ಮಿ ವರ್ಣೋತ್ತಮಾ ಜಾತ್ಯಾ ನ ವೈಶ್ಯಾ ನಾವರಾ ತಥಾ|

12308181c ತವ ರಾಜನ್ಸವರ್ಣಾಸ್ಮಿ ಶುದ್ಧಯೋನಿರವಿಷ್ಟುತಾ||

ರಾಜನ್! ಜಾತಿಯಿಂದ ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಲ್ಲ. ವೈಶ್ಯೆಯೂ ಅಲ್ಲ,
ಶೂದ್ರಳೂ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸಮಾನವರ್ಣದ ಕ್ಷತ್ರಿಯಳಾಗಿದ್ದೇನೆ.
ಶುದ್ಧಯೋನಿಯವಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಭ್ರಷ್ಟಳಾಗಿಲ್ಲ.

12308182a ಪ್ರಧಾನೋ ನಾಮ ರಾಜರ್ಷಿರ್ವ್ಯಕ್ತಂ ತೇ ಶ್ರೋತ್ರಮಾಗತಃ|

12308182c ಕುಲೇ ತಸ್ಯ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾಂ ಸುಲಭಾಂ ನಾಮ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಮ್||

ಪ್ರಧಾನನೆಂಬ ರಾಜರ್ಷಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಅವನ
ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸುಲಭಾ ಎಂದು ತಿಳಿ.

12308183a ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಶತಶೃಂಗಶ್ಚ ಚಕ್ರದ್ವಾರಶ್ಚ ಪರ್ವತಃ|

12308183c ಮಮ ಸತ್ರೇಷು ಪೂರ್ವೇಷಾಂ ಚಿತಾ ಮಘವತಾ ಸಹ||

ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರು ಮಘವತನೆಂದಿಗೆ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.
ಆಗ ದ್ರೋಣ, ಶತಶೃಂಗ ಮತ್ತು ಚಕ್ರದ್ವಾರವೆಂಬ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೇ
ಯಜ್ಞವೇದಿಕೆಯ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು.

12308184a ಸಾಹಂ ತಸ್ಮಿನ್ಕುಲೇ ಜಾತಾ ಭರ್ತರ್ಯಸತಿ ಮದ್ವಿಧೇ|

12308184c ವಿನೀತಾ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮೇಷು ಚರಾಮ್ಯೇಕಾ ಮುನಿವ್ರತಮ್||

ಆ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ನನಗೆ ಅನುರೂಪ ಪತಿಯು
ಸಿಕ್ಕದಿರಲಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು

ಮುನಿವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಈ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು
ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12308185a ನಾಸ್ಮಿ ಸತ್ರಪ್ರತಿಚ್ಚನ್ನಾ ನ ಪರಸ್ವಾಭಿಮಾನಿನೀ|

12308185c ನ ಧರ್ಮಸಂಕರಕರೀ ಸ್ವಧರ್ಮೇಽಸ್ಮಿ ಧೃತವ್ರತಾ||

ನಾನು ಕಪಟಿಯಲ್ಲ. ನಾನು ಇತರರ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವಳಲ್ಲ.
ಧರ್ಮಸಂಕರವನ್ನು ಮಾಡುವವಳೂ ಅಲ್ಲ. ಸ್ವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ
ಧೃತವ್ರತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12308186a ನಾಸ್ಥಿರಾ ಸ್ವಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಂ ನಾಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರವಾದಿನೀ|

12308186c ನಾಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾ ಗತಾ ಚಾಹಂ ತ್ವತ್ಸಕಾಶಂ ಜನಾಧಿಪ||

ಜನಾಧಿಪ! ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಾನು ವಿಚಲಿತಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ವಿಚಾರಿಸದೇ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರಮಾಡದೇ ನಾನು ನಿನ್ನ
ಬಳಿ ಬಂದಿಲ್ಲ.

12308187a ಮೋಕ್ಷೇ ತೇ ಭಾವಿತಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಶ್ರುತ್ವಾಹಂ ಕುಶಲೈಷಿಣೀ|

12308187c ತವ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಚಾಪ್ಯಸ್ಯ ಜಿಜ್ಞಾಸಾರ್ಥ ಮಿಹಾಗತಾ||

ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಲಗ್ನವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ಕೇಳಿದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಕುಶಲವನ್ನು ಬಯಸಿ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದ
ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದೆನು.

12308188a ನ ವರ್ಗಸ್ಥಾ ಬ್ರವೀಮ್ಯೇತತ್ಸ್ವ ಪಕ್ಷಪರಪಕ್ಷಯೋಃ|

12308188c ಮುಕ್ತೋ ನ ಮುಚ್ಯತೇ ಯಶ್ಚ ಶಾಂತೋ ಯಶ್ಚ ನ ಶಾಮ್ಯತಿ||

“ಇದು ನನ್ನ ಪಕ್ಷ. ಇದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು

ಪರಪಕ್ಷ. ಇದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಸೋಲಿಸಬೇಕು” ಎಂಬ ಪಕ್ಷಪಾತ ಭಾವದಿಂದ ನಾನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಷಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಮಾತಿನ ವ್ಯಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12308189a ಯಥಾ ಶೂನ್ಯೇ ಪುರಾಗಾರೇ ಭಿಕ್ಷುರೇಕಾಂ ನಿಶಾಂ ವಸೇತ್|
12308189c ತಥಾ ಹಿ ತ್ವಚ್ಚ ರೀರೇಽಸ್ಮಿನ್ನಿಮಾಂ ವತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಶರ್ವರೀಮ್||

ಪಟ್ಟಣದ ಒಂದು ಶೂನ್ಯಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೊಬ್ಬನು ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆಯುವನೋ ಹಾಗೆ ನಾನು ಈ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಳೆಯುತ್ತೇನೆ.

12308190a ಸಾಹಮಾಸನದಾನೇನ ವಾಗಾತಿಥ್ಯೇನ ಚಾರ್ಚಿತಾ|
12308190c ಸುಪ್ತಾ ಸುಶರಣಾ ಪ್ರೀತಾ ಶ್ವೋ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಮೈಥಿಲ||

ಮೈಥಿಲ! ನೀನು ನನಗೆ ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಆಸನವನ್ನಿತ್ತು ಮಾತಿನ ಆತಿಥ್ಯದಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ನಾನೀಗ ಪರಮಪ್ರೀತಳಾಗಿ ನಿನ್ನ ಶರೀರರೂಪವಾದ ಸುಂದರ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದು ನಾಳೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

12308191a ಇತ್ಯೇತಾನಿ ಸ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಹೇತುಮಂತ್ಯರ್ಥವಂತಿ ಚ|
12308191c ಶ್ರುತ್ವಾ ನಾಧಿಜಗೌ ರಾಜಾ ಕಿಂ ಚಿದನ್ಯದತಃ ಪರಮ್||

ಹೀಗಿರುವ ಹೇತುಮಂತ ಅರ್ಥವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ಅನ್ಯ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಸುಲಭಾಜನಕಸಂವಾದೇ ಅಷ್ಟಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುಲಭಾಜನಕಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಂಟಿನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೦೯

ಯಾವಕಾಧ್ಯಾಯ (ದ್ವೈಪಾಯನ-ಶುಕ ಸಂವಾದ)

ವ್ಯಾಸನು ಪುತ್ರ ಶುಕನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು
(1-92).

12309001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12309001a ಕಥಂ ನಿರ್ವೇದಮಾಪನ್ನಃ ಶುಕೋ ವೈಯಾಸಕಿಃ ಪುರಾ|

12309001c ಏತದಿಚ್ಛಾಮಿ ಕೌರವ್ಯ ಶ್ರೋತುಂ ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌರವ್ಯ! ಹಿಂದೆ ಶುಕನು ಹೇಗೆ
ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು? ಇದರ ಕುರಿತು ಕೇಳ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.
ನನಗೆ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗಿದೆ.⁸⁷⁹”

⁸⁷⁹ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಅವ್ಯಕ್ತವ್ಯಕ್ತತತ್ತ್ವಾನಾಂ
ನಿಶ್ಚಯಂ ಬುದ್ಧಿನಿಶ್ಚಯಮ್| ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಕೌರವ್ಯ ದೇವಸ್ಯಾಜಸ್ಯ ಯಾ
ಕೃತಿಃ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12309002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12309002a ಪ್ರಾಕೃತೇನ ಸುವೃತ್ತೇನ ಚರಂತಮಕುತೋಭಯಮ್|

12309002c ಅಧ್ಯಾಪ್ಯ ಕೃತ್ಸುಂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಮನ್ವಶಾದ್ವೈ ಪಿತಾ ಸುತಮ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾ ಭಯರಹಿತನಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಗನಿಗೆ ತಂದೆಯು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಿಸಿ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದನು:

12309003a ಧರ್ಮಂ ಪುತ್ರ ನಿಷೇವಸ್ವ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೌ ಹಿ ಹಿಮಾತಪೌ|

12309003c ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸೇ ಚ ವಾಯುಂ ಚ ಜಯ ನಿತ್ಯಂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ||

“ಪುತ್ರ! ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಮತ್ತು ವಾಯುವನ್ನು ಜಯಿಸು.

12309004a ಸತ್ಯಮಾರ್ಜವಮಕ್ರೋಧಮನಸೂಯಾಂ ದಮಂ ತಪಃ|

12309004c ಅಹಿಂಸಾಂ ಚಾನ್ಯಶಂಸ್ಯಂ ಚ ವಿಧಿವತ್ಪರಿಪಾಲಯ||

ಸತ್ಯ, ಆರ್ಜವ, ಅಕ್ರೋಧ, ಅನಸೂಯ, ದಮ, ತಪಸ್ಸು, ಅಹಿಂಸೆ, ಮತ್ತು ದಯೆ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸು.

12309005a ಸತ್ಯೇ ತಿಷ್ಠ ರತೋ ಧರ್ಮೇ ಹಿತ್ವಾ ಸರ್ವಮನಾರ್ಜವಮ್|

12309005c ದೇವತಾತಿಥಿಶೇಷೇಣ ಯಾತ್ರಾಂ ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಸಂಶ್ರಯ||

ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಠನಾಗಿರು. ಸರ್ವ ಕೌಟಿಲ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದುದನ್ನು ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಭುಂಜಿಸು.

12309006a ಫೇನಪಾತ್ರೋಪಮೇ ದೇಹೇ ಜೀವೇ ಶಕುನಿವತ್ ಸ್ಥಿತೇ|

12309006c ಅನಿತ್ಯೇ ಪ್ರಿಯಸಂವಾಸೇ ಕಥಂ ಸ್ವಪಿಷಿ ಪುತ್ರಕ||

ಪುತ್ರಕ! ನೀರಿನ ಮೇಲಿನ ನೊರೆಯಂತಿರುವ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ
ಜೀವವು ನೆಲೆಸಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಿಯಸಂವಾಸವು
ಅನಿತ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತೀಯೆ?

12309007a ಅಪ್ರಮತ್ತೇಷು ಜಾಗ್ರತ್ಸು ನಿತ್ಯಯುಕ್ತೇಷು ಶತ್ರುಷು|

12309007c ಅಂತರಂ ಲಿಪ್ಸಮಾನೇಷು ಬಾಲಸ್ವಂ ನಾವಬುದ್ಧಸೇ||

ಅಪ್ರಮತ್ತರಾಗಿ ಎಚ್ಚಿತ್ತು ನಿತ್ಯವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಡುವ ಶತ್ರುಗಳು
ಯಾರೆನ್ನುವುದನ್ನು ಬಾಲಕನಾದ ನಿನಗಿನ್ನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

12309008a ಗಣ್ಯಮಾನೇಷು ವರ್ಷೇಷು ಕ್ಷೀಯಮಾಣೇ ತಥಾಯುಷಿ|

12309008c ಜೀವಿತೇ ಶಿಷ್ಯಮಾಣೇ ಚ ಕಿಮುತ್ಥಾಯ ನ ಧಾವಸಿ||

ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯವೂ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ
ಹಾಗೂ ಜೀವಿತವು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಾಗ
ನೀನು ಏಕೆ ಎದ್ದು ಓಡುತ್ತಿಲ್ಲ?

12309009a ಐಹಲೌಕಿಕಮೀಹಂತೇ ಮಾಂಸಶೋಣಿತವರ್ಧನಮ್|

12309009c ಪಾರಲೌಕಿಕಕಾರ್ಯೇಷು ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ಭೃಶನಾಸ್ತಿಕಾಃ||

ಅತ್ಯಂತ ನಾಸ್ತಿಕರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ-ಮಾಂಸಗಳನ್ನು ವರ್ಧಿಸಲು
ಕಾರ್ಯಗತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪರಲೌಕಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಬಂದಾಗ
ನಿದ್ದೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12309010a ಧರ್ಮಾಯ ಯೇಽಭ್ಯಸೂಯಂತಿ ಬುದ್ಧಿಮೋಹಾನ್ವಿತಾ ನರಾಃ|

12309010c ಅಪಧಾ ಗಚ್ಚತಾಂ ತೇಷಾಮನುಯಾತಾಪಿ ಪೀಡ್ಯತೇ||

ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನೆಣಿಸುವ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಬುದ್ಧಿಮೋಹಾನ್ವಿತ ನರರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವವರೂ ಪೀಡೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ.

12309011a ಯೇ ತು ತುಷ್ಟಾಃ ಸುನಿಯತಾಃ ಸತ್ಯಾಗಮಪರಾಯಣಾಃ|

12309011c ಧರ್ಮ್ಯಂ ಪಂಥಾನಮಾರೂಢಾಸ್ತಾನುಪಾಸ್ವ ಚ ಪೃಚ್ಛ ಚ||

ತುಷ್ಟರೂ, ಸುನಿಯತರೂ, ಸತ್ಯಾಗಮಪರಾಯಣರು, ಧರ್ಮದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರೂ ಆದವರನ್ನು ಉಪಾಸಿಸು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸು.

12309012a ಉಪಧಾರ್ಯ ಮತಂ ತೇಷಾಂ ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಧರ್ಮದರ್ಶಿನಾಮ್|

12309012c ನಿಯಚ್ಛ ಪರಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಚಿತ್ತಮುತ್ಪಥಗಾಮಿ ವೈ||

ವೃದ್ಧರೂ ಧರ್ಮದರ್ಶಿಗಳೂ ಆದ ಅವರ ಮತವನ್ನು ಮನನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸು. ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ತಪ್ಪು ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ?

12309013a ಅದ್ಯಕಾಲಿಕಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ದೂರೇ ಶ್ವ ಇತಿ ನಿರ್ಭಯಾಃ|

12309013c ಸರ್ವಭಕ್ಷಾ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಕರ್ಮಭೂಮಿಂ ವಿಚೇತಸಃ||

ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನಾಳೆಯು ಇನ್ನೂ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಚೇತಸರು ಕರ್ಮಭೂಮಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12309014a ಧರ್ಮನಿಃಶ್ರೇಣಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಕಿಂ ಚಿತ್ಕಿಂ ಚಿತ್ಸಮಾರುಹ|

12309014c ಕೋಶಕಾರವದಾತ್ಮಾನಂ ವೇಷ್ಟಯನ್ನಾವಬುದ್ಧಸೇ||

ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಏಣಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಮೇಲೆ
ಏರುತ್ತಿರು. ರೇಷ್ಟೆಯ ಹುಳುವು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಣವನ್ನು
ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಯಾಗಿ
ಉಳಿಯುವಂತೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ಕರ್ಮಫಲರೂಪದ
ಆವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಿನಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೇಯೇ
ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವೆ.

12309015a ನಾಸ್ತಿಕಂ ಭಿನ್ನಮರ್ಯಾದಂ ಕೂಲಪಾತಮಿವಾಸ್ಥಿರಮ್⁸⁸⁰|

12309015c ವಾಮತಃ ಕುರು ವಿಸ್ತುಬ್ಧೋ ನರಂ ವೇಣುಮಿವೋದ್ಧತಮ್||

ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲಕಡೆ ನುಗ್ಗುವ ಅಸ್ಥಿರನಾದ ನಾಸ್ತಿಕ ನರನನ್ನು
ಕಿತ್ತುಹಾಕಿದ ಬಿದಿರುಮೆಳೆಯಂತೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲದೇ ತ್ಯಜಿಸು.

12309016a ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಚ ಮೃತ್ಯುಂ ಚ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಜಲಾಂ ನದೀಮ್|

12309016c ನಾವಂ ಧೃತಿಮಯೀಂ ಕೃತ್ವಾ ಜನ್ಮದುರ್ಗಾಣಿ ಸಂತರ||

ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಮೃತ್ಯು ಮತ್ತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೇ ನೀರಾಗುಳ್ಳ
ನದಿಯನ್ನು ಧೃತಿಮಯೀ ನಾವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದುರ್ಗಮವಾದ
ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಸಂಕಟದಿಂದ ಪಾರಾಗು.

12309017a ಮೃತ್ಯುನಾಭ್ಯಾಹತೇ ಲೋಕೇ ಜರಯಾ ಪರಿಪೀಡಿತೇ|

12309017c ಅಮೋಘಾಸು ಪತಂತೀಷು ಧರ್ಮಯಾನೇನ ಸಂತರ||

⁸⁸⁰ ಕೂಲಪಾತಮಿವ ಸ್ಥಿತಮ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮೃತ್ಯುವು ಅಷ್ಟಳಿಸುತ್ತಿರುವ, ಮುಖ್ಯನಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ಮತ್ತು
ಸುಮ್ಮನೇ ಕಾಲವು ಉರುಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂಬ
ನಾವೆಯಿಂದ ದಾಟು.

12309018a ತಿಷ್ಠಂತಂ ಚ ಶಯಾನಂ ಚ ಮೃತ್ಯುರನ್ವೇಷತೇ ಯದಾ|

12309018c ನಿರ್ವೃತಿಂ ಲಭಸೇ ಕಸ್ಮಾದಕಸ್ಮಾನ್ಮೃತ್ಯುನಾಶಿತಃ||

ನಿಂತವನನ್ನೂ, ಮಲಗಿದವನನ್ನೂ ಮೃತ್ಯುವು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ
ಮತ್ತು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನೀನೂ ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಿರುವಾಗ
ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗದೇ ನೀನು ಹೇಗಿರುವೆ?

12309019a ಸಂಚಿನ್ವಾನಕಮೇವೈನಂ ಕಾಮಾನಾಮವಿತೃಪ್ತಕಮ್||

12309019c ವೃಕೀವೋರಣಮಾಸಾದ್ಯ ಮೃತ್ಯುರಾದಾಯ ಗಚ್ಚತಿ||

ಯಾವಾಗಲೂ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು
ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೆಣ್ಣು
ತೋಳವು ಕುರಿಮರಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಮೃತ್ಯುವು
ಕಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

12309020a ಕ್ರಮಶಃ ಸಂಚಿತಶಿಖೋ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಮಯೋ ಮಹಾನ್||

12309020c ಅಂಧಕಾರೇ ಪ್ರವೇಷ್ಯವ್ಯೇ ದೀಪೋ ಯತ್ನೇನ ಧಾರ್ಯತಾಮ್||

ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುವ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಮಯ ದೀಪವನ್ನು
ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಈ ಮಹಾ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು.

12309021a ಸಂಪತನ್ದೇಹಜಾಲಾನಿ ಕದಾ ಚಿದಿಹ ಮಾನುಷೇ|

12309021c ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಂ ಲಭತೇ ಜಂತುಸ್ತುತ್ವ ಪರಿಪಾಲಯ||

ಪುತ್ರ! ಅನೇಕ ದೇಹಜಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮನುಷ್ಯದೇಹದಲ್ಲಿ ಜೀವವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗಲೋ ಒಮ್ಮೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯತ್ವವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸು.

12309022a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಹಿ ದೇಹೋಽಯಂ ನ ಕಾರ್ತುರ್ಥಾಯ ಜಾಯತೇ|

12309022c ಇಹ ಕ್ಲೇಶಾಯ ತಪಸೇ ಪ್ರೇತ್ಯ ತ್ವನುಪಮಂ ಸುಖಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಈ ದೇಹವು ಕಾರ್ತುರ್ಥಗಳ ಉಪಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇಹದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿನ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರದಲ್ಲಿ ಅನುಪಮ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇಹವು ಲಭಿಸಿದೆ.

12309023a ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಂ ಬಹುಭಿರವಾಪ್ಯತೇ ತಪೋಭಿಃ

ತಲ್ಲಬ್ಧ್ವಾ ನ ಪರಿಪಣೇನ ಹೇಡಿತ್ವಮ್⁸⁸¹|

12309023c ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೇ ತಪಸಿ ದಮೇ ಚ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಃ

ಕ್ಷೇಮಾರ್ಥೀ ಕುಶಲಪರಃ ಸದಾ ಯತಸ್ವ||

ಅನೇಕ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯತ್ವವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕಾರ್ತುರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿರಬಾರದು.

ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ತಪಸ್ಸು, ದಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಸದಾ ಕುಶಲಪರನಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರು.

12309024a ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಕೃತಿರಯಂ ಕಲಾಶರೀರಃ

881 ತಲ್ಲಬ್ಧ್ವಾ ನ ರತಿಪರೇಣ ಹೇಲಿತ್ವಮ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ಮಾ ಕ್ಷಣತ್ರुಟಿಶೋ ನಿಮೇಷರೋಮಾ|

12309024c ಋತ್ವಾಸ್ಯಃ ಸಮಬಲಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣನೇತ್ರೋ

ಮಾಂಸಾಂಗೋ ದ್ರವತಿ ವಯೋಹಯೋ ನರಾಣಾಮ್||

ಓಡುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಸ್ಸೆಂಬ ಈ ಕುದುರೆಯು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ. ಕಲೆ⁸⁸²ಯೇ ಇದರ ಶರೀರ. ಆತ್ಮವು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಕ್ಷಣ⁸⁸³, ತ್ರುಟಿ ಮತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳೇ ಅದರ ರೋಮಗಳು. ಋತುಗಳೇ ಅದರ ಮುಖ. ಸಮಾನ ಬಲವುಳ್ಳ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷಗಳೇ ಅದರ ನೇತ್ರಗಳು. ಮಾಸಗಳೇ ಅದರ ಅವಯವಗಳು.

12309025a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಸೃತಮಜಸ್ರಮುಗ್ರವೇಗಂ

ಗಚ್ಚಂತಂ ಸತತಮಿಹಾವ್ಯಪೇಕ್ಷಮಾಣಮ್|

12309025c ಚಕ್ಷುಸ್ತೇ ಯದಿ ನ ಪರಪ್ರಣೇತೃನೇಯಂ

ಧರ್ಮೇ ತೇ ಭವತು ಮನಃ ಪರಂ ನಿಶಮ್ಯ||

ಭಯಂಕರ ವೇಗದಿಂದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಸತತವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಚಲಿಸದಂತೆ ವಿಚಲಿತವಾಗಿರಲಿ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತವಾಗಿರಲಿ.

12309026a ಯೇಽಮೀ ತು ಪ್ರಚಲಿತಧರ್ಮಕಾಮವೃತ್ತಾಃ

ಕ್ರೋಶಂತಃ ಸತತಮನಿಷ್ಯಸಂಪ್ರಯೋಗಾಃ|

882 450 ಸಲ ರೆಪ್ಪೆಯಾಡಿಸುವಷ್ಟು ಕಾಲ.

883 ನಿಮಿಷದ ನಾಲ್ಕನೇ ಒಂದು ಭಾಗ.

12309026c ಕ್ಲಿಶ್ಯಂತೇ ಪರಿಗತವೇದನಾಶರೀರಾ

ಬಹ್ವೀಭಿಃ ಸುಭೃಶಮಧರ್ಮವಾಸನಾಭಿಃ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ವಿಚಲಿತರಾಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರದಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರುವ, ಇತರರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಅನಿಷ್ಟಕರ ಅಶುಭಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯರು ಮರಣಾನಂತರ ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾತನಾಮಯ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಅಧರ್ಮ-ಅಶುಭ ಕರ್ಮಫಲಗಳಿಂದಾಗಿ ನಾನಾವಿಧದ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

12309027a ರಾಜಾ ಧರ್ಮಪರಃ ಸದಾ ಶುಭಗೋಪ್ತಾ⁸⁸⁴

ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸುಕೃತಿನಾಂ ದಧಾತಿ ಲೋಕಾನ್|

12309027c ಬಹುವಿಧಮಪಿ ಚರತಃ ಪ್ರದಿಶತಿ

ಸುಖಮನುಪಗತಂ ನಿರವದ್ಯಮ್||

ಧರ್ಮಪರನೂ ಸದಾ ಶುಭಫಲಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನೂ ಆದ ಯಮರಾಜನು ಸುಕೃತಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಬಹುವಿಧದ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯದಿರುವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

12309028a ಶ್ವಾನೋ ಭೀಷಣಾಯೋಮುಖಾನಿ ವಯಾಂಸಿ

ವಡಗೃಧ್ರಕುಲಪಕ್ಷಿಣಾಂ ಚ ಸಂಘಾಃ|

12309028c ನರಾಂ ಕದನೇ ರುಧಿರಪಾ ಗುರುವಚನ

⁸⁸⁴ ರಾಜಾ ಸದಾ ಧರ್ಮಪರಃ ಶುಭಾಶುಭಸ್ಯ ಗೋಪ್ತಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ನುದಮುಪರತಂ ವಿಶಸಂತಿ||

ಗುರುವಚನವನ್ನು ನಿರಾದರಿಸುವವನನ್ನು ಭಯಂಕರ ಶರೀರದ
ನಾಯಿಗಳೂ, ಲೋಹಮಯ ಮುಖಗಳುಳ್ಳ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಕಾಗೆ-ಹದ್ದು
ಗಳಂಥಹ ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹಗಳೂ ಕುಕ್ಕಿ ಕುಕ್ಕಿ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

12309029a ಮರ್ಯಾದಾ ನಿಯತಾಃ ಸ್ವಯಂಭುವಾ ಯ ಇಹೇಮಾಃ

ಪ್ರಭಿನತ್ತಿ ದಶಗುಣಾ ಮನೋನುಗತ್ವಾತ್|

12309029c ನಿವಸತಿ ಭೃಶಮಸುಖಂ ಪಿತೃವಿಷಯ

ವಿಪಿನಮವಗಾಹ್ಯ ಸ ಪಾಪಃ||

ಕಾಮಾಭಿಭೂತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸ್ವಯಂಭುವು ವಿಧಿಸಿರುವ
ಹತ್ತು ಧರ್ಮ⁸⁸⁵ಗಳ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನು
ಮರಣಾನಂತರ ಯಮಲೋಕದ ಅಸಿತಪತ್ರವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ
ಅತಿಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12309030a ಯೋ ಲುಬ್ಧಃ ಸುಭೃಶಂ ಪ್ರಿಯಾನ್ಯತಶ್ಚ ಮನುಷ್ಯಃ

ಸತತನಿಕೃತಿವಂಚನಾರತಿಃ ಸ್ಯಾತ್|

12309030c ಉಪನಿಧಿಭಿರಸುಖಕೃತ್ನ ಪರಮನಿರಯಗೋ

ಭೃಶಮಸುಖಮನುಭವತಿ ದುಷ್ಕೃತಕರ್ಮಾ||

ಅತ್ಯಂತಲೋಭಿಯೂ, ಸುಳ್ಳನ್ನಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು
ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳ, ಸತತವೂ ಕಪಟ-ಮೋಸ-ವಂಚನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ

---

⁸⁸⁵ ಧೃತಿಃ ಕ್ಷಮಾ ದಮೋಽಸ್ತೇಯಂ ಶೌಚಮಿಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ| ಧೀರ್ವಿದ್ಯಾ
ಸತ್ಯಮಕ್ರೋಧೋ ದಶತಂ ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಮ್|| (ಮನುಸ್ಮೃತಿ).

ನಿರತನಾಗಿರುವ, ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಟ್ಟು ಧನವನ್ನು
 ದುರುಪಯೋಗಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನಿಟ್ಟವರಿಗೆ
 ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದುಷ್ಟರ್ಮಿ ಪಾಪಾತ್ಮ ಮನುಷ್ಯನು
 ಮರಣಾನಂತರ ಘೋರನರಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವನ್ನು
 ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12309031a ಉಷ್ಣಾಂ ವೈತರಣೀಂ ಮಹಾನದೀಮ್
 ಅವಗಾಢೋಽಸಿಪತ್ರವನಭಿನ್ನಗಾತ್ರಃ|

12309031c ಪರಶುವನಶಯೋ ನಿಪತಿತೋ
 ವಸತಿ ಚ ಮಹಾನಿರಯೇ ಭೃಶಾರ್ತಃ||

ಅಂಥವನು ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಹಾನದಿ ವೈತರಣಿಯಲ್ಲಿ
 ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಿಗಳೇ ಎಲೆಗಳಾಗಿರುವ ವೃಕ್ಷಗಳ ವನದಲ್ಲಿ ಅವನ
 ಶರೀರವು ಛಿನ್ನ-ಛಿನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಡಲಿಗಳ ವನದಲ್ಲಿ
 ಮಲಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅವನು ನಾನಾವಿಧದ
 ಪೀಡೆಗಳಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾ ಘೋರ ನರಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

12309032a ಮಹಾಪದಾನಿ ಕಠಸೇ ನ ಚಾಪ್ಯವೇಕ್ಷಸೇ ಪರಮ್|

12309032c ಚಿರಸ್ಯ ಮೃತ್ಯುಕಾರಿಕಾಮನಾಗತಾಂ ನ ಬುಧ್ಯಸೇ||

ಮಹಾ ಲೋಕಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆಯೇ ವಿನಃ ಅವಕ್ಕೂ
 ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವ ಗತಿಯನ್ನು ನೀನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಒದಗಿರದ
 ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ, ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ಮುಪ್ಪಿನ ಕುರಿತು
 ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

12309033a ಪ್ರಯಾಸ್ಯತಾಂ ಕಿಮಾಸ್ಯತೇ ಸಮುತ್ಥಿತಂ ಮಹದ್ಭಯಮ್|

12309033c ಅತಿಪ್ರಮಾಥಿ ದಾರುಣಂ ಸುಖಿಸ್ಯ ಸಂವಿಧೀಯತಾಮ್||

ಸುಮ್ಮನೇ ಏಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೀಯೆ? ಹೃದಯವನ್ನೇ ಕದಡಿಬಿಡುವ ದಾರುಣ ಮಹಾ ಭಯವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗು. ಪರಮಾನಂದಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸು.

12309034a ಪುರಾ ಮೃತಃ ಪ್ರಣೀಯಸೇ ಯಮಸ್ಯ ಮೃತ್ಯುಶಾಸನಾತ್⁸⁸⁶|

12309034c ತದಂತಿಕಾಯ ದಾರುಣೈಃ ಪ್ರಯತ್ನಮಾರ್ಜವೇ ಕುರು||

ಯಮನ ಮೃತ್ಯುಶಾಸನದಂತೆ ಯಮದೂತರು ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಆ ದಾರುಣ ಅಂತಕನ ಬಳಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಮೊದಲೇ ಆರ್ಜವಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸು.

12309035a ಪುರಾ ಸಮೂಲಬಾಂಧವಂ ಪ್ರಭುರ್ಹರತ್ಯದುಃಖವಿತೌ|

12309035c ತವೇಹ ಜೀವಿತಂ ಯಮೋ ನ ಚಾಸ್ತಿ ತಸ್ಯ ವಾರಕಃ||

ಪ್ರಭು ಯಮನು ಯಾರ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಶರೀರಸಹಿತವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ತಡೆಯುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

12309036a ಪುರಾ ವಿವಾತಿ ಮಾರುತೋ ಯಮಸ್ಯ ಯಃ ಪುರಃಸರಃ|

12309036c ಪುರೈಕ ಏವ ನೀಯಸೇ ಕುರುಷ್ವ ಸಾಂಪರಾಯಿಕಮ್||

ಯಮನ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಮಾರುತನು ಹೋಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮೊದಲೇ ಮರಣಾನಂತರದ ಪರಮ ಸುಖಕ್ಕೆ

⁸⁸⁶ ರಾಜಶಾಸನಾತ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸಾಧಕವಾದ ಧರ್ಮ ಚರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡು.

12309037a ಪುರಾ ಸಹಿಕ್ಕ ಏವ ತೇ ಪ್ರವಾತಿ ಮಾರುತೋಽಂತಕಃ|

12309037c ಪುರಾ ಚ ವಿಭ್ರಮಂತಿ ತೇ ದಿಶೋ ಮಹಾಭಯಾಗಮೇ||

ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಯಮನೇ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಒಯ್ದಿದ್ದನು. ಈಗಲೂ ವಾಯುರೂಪನಾದ ಆ ಅಂತಕನೇ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ನಿನಗೆ ಮಹಾಭಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಧರ್ಮ ಚರಣ ಮಾಡು.

12309038a ಸ್ಮೃತಿಶ್ಚ ಸಂನಿರುಧ್ಯತೇ ಪುರಾ ತವೇಹ ಪುತ್ರಕ|

12309038c ಸಮಾಕುಲಸ್ಯ ಗಚ್ಚತಃ ಸಮಾಧಿಮುತ್ತಮಂ ಕುರು||

ಪುತ್ರಕ! ನೀನು ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವಾಗ ವ್ಯಾಕುಲಿತನಾಗುವ ನಿನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯೂ ನಷ್ಟವಾಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನೀನು ಉತ್ತಮ ಸಮಾಧಿಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸು.

12309039a ಕೃತಾಕೃತೇ ಶುಭಾಶುಭೇ ಪ್ರಮಾದಕರ್ಮವಿಷ್ಣುತೇ|

12309039c ಸ್ಮರನ್ ಪುರಾ ನ ತಪ್ಯಸೇ ನಿಧತ್ಸ್ಯ ಕೇವಲಂ ನಿಧಿಮ್||

ಹಿಂದೆ ನೀನು ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಪೀಡಾರೂಪದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವುದರ ಮೊದಲೇ ಅಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಹೋಗದೇ

ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವನ್ನೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸು. ಇದರಿಂದ ನೀನು
ಪರಿತಪಿಸಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12309040a ಪುರಾ ಜರಾ ಕಲೇವರಂ ವಿಜರ್ಜರೀಕರೋತಿ ತೇ|

12309040c ಬಲಾಂಗರೂಪಹಾರಿಣೀ ನಿಧತ್ಸ್ಯ ಕೇವಲಂ ನಿಧಿಮ್||

ನಿನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಜೀರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೊದಲೇ ಮತ್ತು
ಅಂಗಾಗಳ ಬಲ-ರೂಪಗಳು ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಡುವ ಮೊದಲೇ ನೀನು
ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೋ.

12309041a ಪುರಾ ಶರೀರಮಂತಕೋ ಭಿನತ್ತಿ ರೋಗಸಾಯಕೈಃ|

12309041c ಪ್ರಸಹ್ಯ ಜೀವಿತಕ್ಷಯೇ ತಪೋ ಮಹತ್ ಸಮಾಚರ||

ರೋಗವನ್ನೇ ಸಾರಥಿಯನ್ನಾಗುಳ್ಳ ಅಂತಕನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ
ಶರೀರವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೊದಲೇ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ
ಜೀವಿತವು ವಿನಾಶಹೊಂದುವ ಮೊದಲೇ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕವಾದ
ಮಹಾತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸು.

12309042a ಪುರಾ ವೃಕಾ ಭಯಂಕರಾ ಮನುಷ್ಯದೇಹಗೋಚರಾಃ|

12309042c ಅಭಿದ್ರವಂತಿ ಸರ್ವತೋ ಯತಸ್ವ ಪುಣ್ಯಶೀಲನೇ||

ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಾದಿ
ಭಯಂಕರ ತೋಳಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಓಡಿ ಬಂದು ಆಕ್ರಮಣ
ಮಾಡುವುದರ ಮೊದಲೇ ಪುಣ್ಯಶೀಲನಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು.

12309043a ಪುರಾಂಧಕಾರಮೇಕಕೋಽನುಪಶ್ಯಸಿ ತ್ವರಸ್ವ ವೈ|

12309043c ಪುರಾ ಹಿರಣ್ಮಯಾನ್ನಗಾನ್ನಿರೀಕ್ಷಸೇಽದ್ರಿಮೂರ್ಧನಿ||

ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಘೋರ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ಪರ್ವತ
ಶಿಖರದಲ್ಲಿರುವ ಸುವರ್ಣಮಯ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಮೊದಲೇ
ನೀನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅತ್ತೋದ್ಧಾರಕವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸು.

12309044a ಪುರಾ ಕುಸಂಗತಾನಿ ತೇ ಸುಹೃನ್ಮುಖಾಶ್ಚ ಶತ್ರುವಃ|

12309044c ವಿಚಾಲಯಂತಿ ದರ್ಶನಾದ್ ಘಟಸ್ವ ಪುತ್ರ ಯತ್ಪರಮ್||

ದುಷ್ಟರ ಸಹವಾಸವು ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದ ಚ್ಯುತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದರ
ಮೊದಲೇ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತರ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶತ್ರುಗಳು
ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ
ಮೊದಲೇ ನೀನು ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು.

12309045a ಧನಸ್ಯ ಯಸ್ಯ ರಾಜತೋ ಭಯಂ ನ ಚಾಸ್ತಿ ಚೌರತಃ|

12309045c ಮೃತಂ ಚ ಯನ್ನ ಮುಂಚತಿ ಸಮರ್ಜಯಸ್ವ ತದ್ಧನಮ್||

ಯಾವ ಧನಕ್ಕೆ ರಾಜನಿಂದಾಲೀ ಕಳ್ಳನಿಂದಾಗಲೀ ಭಯವಿಲ್ಲವೋ
ಮತ್ತು ಯಾವ ಧನವು ನೀನು ಸತ್ತುಹೋದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ
ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥಹ ಧರ್ಮಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು.

12309046a ನ ತತ್ರ ಸಂವಿಭಜ್ಯತೇ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ ಪರಸ್ಪರಮ್|

12309046c ಯದೇವ ಯಸ್ಯ ಯೌತಕಂ ತದೇವ ತತ್ರ ಸೋಽಶ್ನುತೇ||

ಮಾವನು ಅಳಿಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಳುವಳಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ
ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತೆ ತಾನು ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ
ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಫಲವನ್ನು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇತರರೊಂದಿಗೆ
ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು

ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12309047a ಪರತ್ರ ಯೇನ ಜೀವ್ಯತೇ ತದೇವ ಪುತ್ರ ದೀಯತಾಮ್|

12309047c ಧನಂ ಯದಕ್ಷಯಂ ಧ್ರುವಂ ಸಮರ್ಜಯಸ್ವ ತತ್ ಸ್ವಯಮ್||

ಪುತ್ರ! ಯಾವುದನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಸುಖವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತಹ ಉತ್ತಮ
ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೇ ದಾನಮಾಡು. ಧರ್ಮರೂಪವಾದ ಯಾವ ಧನವು
ಅವಿನಾಶಿಯೂ ಶಾಶ್ವತವೂ ಆಗಿರುವುದೋ ಅದನ್ನೇ ಸಂಪಾದಿಸು.

12309048a ನ ಯಾವದೇವ ಪಚ್ಯತೇ ಮಹಾಜನಸ್ಯ ಯಾವಕಮ್|

12309048c ಅಪಕ್ಷ ಏವ ಯಾವಕೇ ಪುರಾ ಪ್ರಣೀಯಸೇ ತ್ವರ||

ಮಹಾಜನರಿಗೆ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು
ಬೇಯುವುದರೊಳಗೇ ನೀನು ಮರಣಹೊಂದಿಬಿಡಬಹುದು.
ಆದುದರಿಂದ ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸು.⁸⁸⁷

12309049a ನ ಮಾತೃಪಿತೃಬಾಂಧವಾ ನ ಸಂಸ್ತುತಃ ಪ್ರಿಯೋ ಜನಃ|

12309049c ಅನುವ್ರಜಂತಿ ಸಂಕಟೇ ವ್ರಜಂತಮೇಕಪಾತಿನಮ್||

ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅಂತಹ
ಸಂಕಟಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಾಯಿಯಾಗಲೀ, ತಂದೆಯಾಗಲೀ,
ಬಾಂಧವರಾಗಲೀ, ಪರಿಚಿತ ಪ್ರಿಯ ಜನರಾಗಲೀ ಅವನನ್ನು

---

⁸⁸⁷ ಗೃಹೀತ ಇವ ಕೇಶೇಷು ಮೃತ್ಯುನಾ ಧರ್ಮಮಾಚರೇತ್| ನಿತ್ಯಂ
ಸನ್ನಿಹಿತೋ ಮೃತ್ಯುಃ|

ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

12309050a ಯದೇವ ಕರ್ಮ ಕೇವಲಂ ಸ್ವಯಂ ಕೃತಂ ಶುಭಾಶುಭಮ್|

12309050c ತದೇವ ತಸ್ಯ ಯೌತಕಂ ಭವತ್ಯಮುತ್ರ ಗಚ್ಚತಃ||

ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕೇವಲ ಸ್ವಯಂ ಮಾಡಿದ
ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳು ಮಾತ್ರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

12309051a ಹಿರಣ್ಯರತ್ನಸಂಚಯಾಃ ಶುಭಾಶುಭೇನ ಸಂಚಿತಾಃ|

12309051c ನ ತಸ್ಯ ದೇಹಸಂಕ್ಷಯೇ ಭವಂತಿ ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಾಃ||

ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೂಡಿಟ್ಟ
ಧನಕನಕವಸ್ತುವಾಹನಾದಿಗಳು ದೇಹಸಂಕ್ಷಯವಾದಾಗ ಅವನ
ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12309052a ಪರತ್ರಗಾಮಿಕಸ್ಯ ತೇ ಕೃತಾಕೃತಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ|

12309052c ನ ಸಾಕ್ಷಿರಾತ್ಮನಾ ಸಮೋ ನೃಣಾಮಿಹಾಸ್ತಿ ಕಶ್ಚನ||

ಪರಲೋಕಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಅಥವಾ
ಮಾಡದಿದ್ದ ಕರ್ಮಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಯು ಆತ್ಮನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರೂ
ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12309053a ಮನುಷ್ಯದೇಹಶೂನ್ಯಕಂ ಭವತ್ಯಮುತ್ರ ಗಚ್ಚತಃ|

12309053c ಪ್ರಪಶ್ಯ ಬುದ್ಧಿಚಕ್ಷುಷಾ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ಹಿ ಸರ್ವತಃ||

ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮನುಷ್ಯದೇಹವು ಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
ಜೀವವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬುದ್ಧಿರೂಪವಾದ ಕಣ್ಣಿನ
ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತದೆ.

12309054a ಇಹಾಗ್ನಿಸೂರ್ಯವಾಯವಃ ಶರೀರಮಾಶ್ರಿತಾಸ್ತ್ರಯಃ|

12309054c ತ ಏವ ತಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಿಣೋ ಭವಂತಿ ಧರ್ಮದರ್ಶಿನಃ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ, ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಯು ಈ ಮೂವರು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೇ ಅವನ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.

12309055a ಯಥಾನಿಶೇಷು ಸರ್ವತಃಸ್ಪೃಶತ್ಸು ಸರ್ವದಾರಿಷು⁸⁸⁸|

12309055c ಪ್ರಕಾಶಗೂಢವೃತ್ತಿಷು ಸ್ವಧರ್ಮಮೇವ ಪಾಲಯ||

ರಾತ್ರಿಯು ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಕಡೆ ಪಸರಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ನೀನು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನೇ ಪಾಲಿಸು.

12309056a ಅನೇಕಪಾರಿಪಂಥಿಕೇ ವಿರೂಪರೌದ್ರರಕ್ಷಿತೇ⁸⁸⁹|

12309056c ಸ್ವಮೇವ ಕರ್ಮ ರಕ್ಷ್ಯತಾಂ ಸ್ವಕರ್ಮ ತತ್ರ ಗಚ್ಚತಿ||

ಪರಲೋಕದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿರೂಪ ರೌದ್ರ ತಲೆಗಡುಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಕರ್ಮವು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಯಂ ನಿನ್ನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12309057a ನ ತತ್ರ ಸಂವಿಭಜ್ಯತೇ ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ಪರಸ್ಪರಮ್|

12309057c ಯಥಾಕೃತಂ ಸ್ವಕರ್ಮಜಂ ತದೇವ ಭುಜ್ಯತೇ ಫಲಮ್||

⁸⁸⁸ ಅಹರ್ನಿಶೇಷು ಸರ್ವತಃ ಸ್ಪೃಶತ್ಸು ಸರ್ವಚಾರಿಷು| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁸⁸⁹ ವಿರೂಪರೌದ್ರಮಕ್ಷಿಕೇ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭ-ಅಶುಭಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದ್ದನೋ ಆ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

12309058a ಯಥಾಪ್ಸರೋಗಣಾಃ ಫಲಂ ಸುಖಂ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ ಸಹ|

12309058c ತಥಾಪ್ನುವಂತಿ ಕರ್ಮತೋ ವಿಮಾನಕಾಮಗಾಮಿನಃ||

ಹೇಗೆ ಅಪ್ಸರಗಣಗಳು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪುಣ್ಯಫಲಗಳ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರೋ ಹಾಗೆ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಕಾಮಗಾಮಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.

12309059a ಯಥೇಹ ಯತ್ ಕೃತಂ ಶುಭಂ ವಿಪಾಪ್ಮುಭಿಃ ಕೃತಾತ್ಮುಭಿಃ|

12309059c ತದಾಪ್ನುವಂತಿ ಮಾನವಾಸ್ತಥಾ ವಿಶುದ್ಧಯೋನಯಃ||

ಪಾಪರಹಿತ ಮತ್ತು ಪರಿಶುದ್ಧಹೃದಯಿಗಳು ಯಾವ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿ ಅವುಗಳ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12309060a ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ಸಲೋಕತಾಂ ಬೃಹಸ್ಪತೇಃ ಶತಕೃತೋಃ|

12309060c ವ್ರಜಂತಿ ತೇ ಪರಾಂ ಗತಿಂ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮಸೇತುಭಿಃ||

ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮದ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವವರು ಪ್ರಜಾಪತಿಯ, ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಅಥವಾ ಶತಕೃತುವಿನ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12309061a ಸಹಸ್ರಶೋಽಪ್ಯನೇಕಶಃ ಪ್ರವಕ್ತುಮುತ್ಸಹಾಮಹೇ⁸⁹⁰ |

12309061c ಅಬುದ್ಧಿಮೋಹನಂ ಪುನಃ ಪ್ರಭುರ್ವಿನಾ ನ ಯಾವಕಮ್⁸⁹¹ ||

ನಿನಗೆ ಇದನ್ನು ಸಾವಿರ ಸಲ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಹೇಳುವ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಿದ್ದೇನೆ. ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸದಿರುವ ಆ ಪ್ರಭು ಧರ್ಮದ ವಿನಃ ಯಾರೂ ಆ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12309062a ಗತಾ ದ್ವಿರಷ್ಟವರ್ಷತಾ⁸⁹² ಧ್ರುವೋಽಸಿ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ |

12309062c ಕುರುಷ್ವ ಧರ್ಮಸಂಚಯಂ ವಯೋ ಹಿ ತೇಽತಿವರ್ತತೇ ||

ನಿನಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. ನೀನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದವನೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಆಗುತ್ತೀಯೆ. ನಿನ್ನ ವಯಸ್ಸು ಹೀಗೆಯೇ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸು.

12309063a ಪುರಾ ಕರೋತಿ ಸೋಽಂತಕಃ ಪ್ರಮಾದಗೋಮುಖಂ ದಮಮ್⁸⁹³ |

12309063c ಯಥಾಗ್ಯಹೀತಮುತ್ಥಿತಂ ತ್ವರಸ್ವ ಧರ್ಮಪಾಲನೇ ||

ಅಂತಕನು ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿನ್ನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವುದರ ಮೊದಲೇ ನೀನು ಜಾಗ್ರತನಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಲ್ಲಿ

⁸⁹⁰ ಪ್ರವಕ್ತುಮುತ್ಸಹಾಮ ತೇ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁸⁹¹ ಪ್ರಭುರ್ವಿನಾಯ ಪಾವಕಃ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁸⁹² ಗತಾ ತ್ರಿರಷ್ಟವರ್ಷತಾ | ಅರ್ಥಾತ್ ಈಗ ನಿನಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁸⁹³ ಪ್ರಮಾದಗೋಮುಖಾಂ ಚಮೂಮ್ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ತ್ವರೇಮಾಡು.

12309064a ಯದಾ⁸⁹⁴ ತ್ವಮೇವ ಪೃಷ್ಠತಸ್ವ ಮಗ್ರತೋ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ|

12309064c ತಥಾ ಗತಿಂ ಗಮಿಷ್ಯತಃ ಕಿಮಾತ್ಮನಾ ಪರೇಣ ವಾ||

ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ ನೀನೇ ಹೋಗುವೆ. ಅಂಥಹ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಈ ದೇಹದಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇತರರಿಂದಾಗಲೀ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ?

12309065a ಯದೇಕಪಾತಿನಾಂ ಸತಾಂ ಭವತ್ಯಮುತ್ರ ಗಚ್ಚತಾಮ್|

12309065c ಭಯೇಷು ಸಾಂಪರಾಯಿಕಂ ನಿಧತ್ಸ್ವ ತಂ ಮಹಾನಿಧಿಮ್||

ಏಕಾಕಿಗಳಾಗಿ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಸತ್ತುರುಷರ ಭಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥಹ ನಿಧಿರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೋ.

12309066a ಸಕೂಲಮೂಲಬಾಂಧವಂ ಪ್ರಭುರ್ಹರತ್ಯಸಂಗವಾನ್|

12309066c ನ ಸಂತಿ ಯಸ್ಯ ವಾರಕಾಃ ಕುರುಷ್ವ ಧರ್ಮಸಂನಿಧಿಮ್||

ಸರ್ವಸಮರ್ಥವಾದ ಕಾಲವು ಸಂಗರಹಿತವಾದುದು. ಅದು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಸ್ನೇಹಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಸಕೂಲ-ಸಮೂಲವಾಗಿ ಸಮಸ್ತಬಂಧುಗಳನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವವರು ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

---

⁸⁹⁴ ಯಥಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸು.

12309067a ಇದಂ ನಿದರ್ಶನಂ ಮಯಾ ತವೇಹ ಪುತ್ರ ಸಂಮತಮ್|

12309067c ಸ್ವದರ್ಶನಾನುಮಾನತಃ ಪ್ರವರ್ಣಿತಂ ಕುರುಷ್ವ ತತ್||

ಪುತ್ರ! ನನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಈ ಜ್ಞಾನದಂತೆಯೇ ನೀನು ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು.

12309068a ದಧಾತಿ ಯಃ ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ಧನಾನಿ ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

12309068c ಅಬುದ್ಧಿಮೋಹಜ್ಯೈರ್ಗುಣೈಃ ಶತೈಕ⁸⁹⁵ ಏವ ಯುಜ್ಯತೇ||

ಸ್ವಕರ್ಮದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಧನವನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ದಾನಮಾಡುವವನು ಮಾತ್ರ ಮೋಹಗೊಳ್ಳದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12309069a ಶ್ರುತಂ ಸಮರ್ಥಮಸ್ತು ತೇ ಪ್ರಕುರ್ವತಃ ಶುಭಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ|

12309069c ತದೇವ ತತ್ರ ದರ್ಶನಂ ಕೃತಜ್ಞಮರ್ಥಸಂಹಿತಮ್||

ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಮರ್ಥನಿಗೆ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಕೃತಜ್ಞನಾದವನಿಗೆ ಏನನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೂ ಅದು ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

12309070a ನಿಬಂಧನೀ ರಜ್ಜುರೇಷಾ ಯಾ ಗ್ರಾಮೇ ವಸತೋ ರತಿಃ|

⁸⁹⁵ ಸ ಏಕ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12309070c ಚಿತ್ತೈನಾಂ ಸುಕೃತೋ ಯಾಂತಿ ನೈನಾಂ ಚಿಂದಂತಿ ದುಷ್ಟತಃ||

ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರಲಿ,
ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ
ಹಗ್ಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಪರಮ
ಪದವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಪಾಪಾತ್ಮರು ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವ
ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

12309071a ಕಿಂ ತೇ ಧನೇನ ಕಿಂ ಬಂಧುಭಿಸ್ತೇ

ಕಿಂ ತೇ ಪುತ್ರೈಃ ಪುತ್ರಕ ಯೋ ಮರಿಷ್ಯಸಿ|

12309071c ಆತ್ಮಾನಮನ್ವಿಚ್ಛ ಗುಹಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಂ

ಪಿತಾಮಹಾಸ್ತೇ ಕ್ಷ ಗತಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ||

ಪುತ್ರಕ! ಮರಣಹೊಂದುವವನಿಗೆ ಧನದಿಂದೇನಾಗುವುದು?
ಬಂಧುಗಳಿಂದ ಏನಾಗುವುದು? ಪುತ್ರರಿಂದ ಏನಾಗಬಹುದು?
ಆದುದರಿಂದ ಹೃದಯವೆಂಬ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು
ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಪಿತಾಮಹರು ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲಿ
ಹೋಗಿರುವರೆಂದು ಯೋಚಿಸು.

12309072a ಶ್ವಃಕಾರ್ಯಮದ್ಯ ಕುರ್ವೀತ ಪೂರ್ವಾಹ್ಣೇ ಚಾಪರಾಹ್ಣಿಕಮ್|

12309072c ಕೋ ಹಿ ತದ್ವೇದ ಕಸ್ಯಾದ್ಯ ಮೃತ್ಯುಸೇನಾ ನಿವೇಕ್ಷ್ಯತೇ||

ನಾಳೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇಂದೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ
ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ
ಮೃತ್ಯುವು ಅವನ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿಯಿತೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೇ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

12309073a ಅನುಗಮ್ಯ ಶ್ಮಶಾನಾಂತಂ ನಿವರ್ತಂತೀಹ ಬಾಂಧವಾಃ|

12309073c ಅಗ್ನೌ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪುರುಷಂ ಜ್ಞಾತಯಃ ಸುಹೃದಸ್ತಥಾ||

ಮರಣಾನಂತರ ಬಾಂಧವರು, ಕುಟುಂಬದವರು ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತರು ಶ್ಮಶಾನದ ವರೆಗೂ ಮೃತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದು ಶವಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ.

12309074a ನಾಸ್ತಿಕಾನ್ನಿರನುಕ್ರೋಶಾನ್ನರಾನ್ ಪಾಪಮತೌ ಸ್ಥಿತಾನ್|

12309074c ವಾಮತಃ ಕುರು ವಿಶ್ರಬ್ಧಂ ಪರಂ ಪ್ರೇಪ್ಸುರತಂದ್ರಿತಃ||

ಪರಮಾತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವ ನೀನು ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು ನಾಸ್ತಿಕರನ್ನೂ, ದಯಾಹೀನರನ್ನೂ, ಪಾಪಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿ ಪರಿತ್ಯಜಿಸು.

12309075a ಏವಮಭ್ಯಾಹತೇ ಲೋಕೇ ಕಾಲೇನೋಪನಿಪೀಡಿತೇ|

12309075c ಸುಮಹದ್ಧೈರ್ಯಮಾಲಂಬ್ಯ ಧರ್ಮಂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಕುರು||

ಹೀಗೆ ಕಾಲನು ಲೋಕವನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನು ಪ್ರಚಂಡ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸು.

12309076a ಅಥೇಮಂ ದರ್ಶನೋಪಾಯಂ ಸಮ್ಯಗ್ನೋ ವೇತ್ತಿ ಮಾನವಃ|

12309076c ಸಮ್ಯಕ್ಸ ಧರ್ಮಂ ಕೃತ್ವೇಹ ಪರತ್ರ ಸುಖಮೇಧತೇ||

ಪರಮಾತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಈ ಉಪಾಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12309077a ನ ದೇಹಭೇದೇ ಮರಣಂ ವಿಜಾನತಾಂ

ನ ಚ ಪ್ರಣಾಶಃ ಸ್ವನುಪಾಲಿತೇ ಪಥಿ|

12309077c ಧರ್ಮಂ ಹಿ ಯೋ ವರ್ಧಯತೇ ಸ ಪಂಡಿತೋ

ಯ ಏವ ಧರ್ಮಾಚ್ಚ ವತೇ ಸ ಮುಹ್ಯತಿ||

ದೇಹವು ನಾಶವಾದರೂ ಆತ್ಮವು ವಿನಾಶಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ
ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರು ಪರಿಪಾಲಿಸುವ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವವನು
ವಿನಾಶಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದವನೇ ಪಂಡಿತನು.
ಧರ್ಮದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾದವನು ವಿಮೋಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12309078a ಪ್ರಯುಕ್ತಯೋಃ ಕರ್ಮಪಥಿ ಸ್ವಕರ್ಮಣೋಃ

ಫಲಂ ಪ್ರಯೋಕ್ತಾ ಲಭತೇ ಯಥಾವಿಧಿ|

12309078c ನಿಹೀನಕರ್ಮಾ ನಿರಯಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ

ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ಗಚ್ಚತಿ ಧರ್ಮಪಾರಗಃ||

ಕರ್ಮಪಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ
ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಹೀನಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು
ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಪಾರಂಗತರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ
ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

12309079a ಸೋಪಾನಭೂತಂ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ದುರ್ಲಭಮ್|

12309079c ತಥಾತ್ಮಾನಂ ಸಮಾದಧ್ಯಾದ್ ಭ್ರಶ್ಯೇತ ನ ಪುನರ್ಯಥಾ||

ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನದಂತಿರುವ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವನ್ನು
ಪಡೆದವನು ಮನುಷ್ಯತ್ವದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ನೀಚಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು

ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಏರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12309080a ಯಸ್ಯ ನೋತ್ಮಾ ಮತಿ ಮತಿಃ ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗಾನುಸಾರಿಣೀ|

12309080c ತಮಾಹುಃ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಾಣಮಶೋಚ್ಯಂ ಮಿತ್ರಬಾಂಧವೈಃ||

ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗಾನುಸಾರಿಣಿಯಾದ ಧರ್ಮ ಮತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ
ನಡೆಯದಿರುವವನನ್ನು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅವನಿಂದಾಗಿ ಮಿತ್ರಬಾಂಧವರಿಗೆ ಯಾವ ಶೋಕವೂ
ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12309081a ಯಸ್ಯ ನೋಪಹತಾ ಬುದ್ಧಿರ್ನಿಶ್ಚಯೇಷ್ಟವಲಂಬತೇ|

12309081c ಸ್ವರ್ಗೇ ಕೃತಾವಕಾಶಸ್ಯ ತಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿ ಮಹದ್ ಭಯಮ್||

ಯಾರ ಬುದ್ಧಿಯು ದೂಷಿತವಾಗಿಲ್ಲದೇ ದೃಢವಾಗಿರುವುದೋ ಅವನಿಗೆ
ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮಹಾಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ನರಕವು ಅವನಿಗೆ
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12309082a ತಪೋವನೇಷು ಯೇ ಜಾತಾಸ್ತತ್ತ್ಯವ ನಿಧನಂ ಗತಾಃ|

12309082c ತೇಷಾಮಲ್ಪತರೋ ಧರ್ಮಃ ಕಾಮಭೋಗಮಜಾನತಾಮ್||

ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ತಪೋವನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ
ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಧನರಾಗುವವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಧರ್ಮವು
ಅಲ್ಪವಾದುದು.

12309083a ಯಸ್ತು ಭೋಗಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಶರೀರೇಣ ತಪಶ್ಚರೇತ್|

12309083c ನ ತೇನ ಕಿಂ ಚಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ತನ್ಮೇ ಬಹುಮತಂ ಫಲಮ್||

ಭೋಗಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಶಾರೀರಿಕ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುವವನಿಗೆ
ಅತ್ಯಧಿಕ ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಮತವು. ಅವನಿಗೆ
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದೇ ಇರುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12309084a ಮಾತಾಪಿತೃಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪುತ್ರದಾರಶತಾನಿ ಚ|

12309084c ಅನಾಗತಾನ್ಯತೀತಾನಿ ಕಸ್ಯ ತೇ ಕಸ್ಯ ವಾ ವಯಮ್||

ನಮಗೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಾತ-ಪಿತೃಗಳು ಮತ್ತು ನೂರಾರು ಮಕ್ಕಳು-
ಪತ್ನಿಯರು ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಆಗುವವರಿದ್ದಾರೆ.
ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವರು ನಮಗೇನಾಬೇಕು ಅಥವಾ ನಾವು
ಅವರಿಗೇನಾಗಬೇಕು?

⁸⁹⁶12309085a ನ ತೇಷಾಂ ಭವತಾ ಕಾರ್ಯಂ ನ ಕಾರ್ಯಂ ತವ ತೈರಪಿ|

12309085c ಸ್ವಕೃತೈಸ್ತಾನಿ ಯಾತಾನಿ ಭವಾಂಶ್ಚೈವ ಗಮಿಷ್ಯತಿ||

ನಿನ್ನಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು
ಅವರಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆ
ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳೊಡನೆ ಹೊರಟುಹೋದವು.

---

⁸⁹⁶ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಅಹಮೇಕೋ ನ ಮೇ
ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಹಮನ್ಯಸ್ಯ ಸಸ್ಯಚಿತ್| ನ ತಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯಸ್ಯಾಹಂ ತನ್ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ
ಯೋ ಮಮ|| ಅರ್ಥಾತ್: ನಾನು ಏಕಾಂಗಿ. ನನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರು
ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನೂ ಕೂಡ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಸೇರಿದವನಲ್ಲ. ನಾನು
ಯಾರವನೋ ಅವನನ್ನು ಇದೂವರೆಗೆ ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಯಾವನು
ನನ್ನವನೋ ಅವನನ್ನೂ ಕೂಡ ಇದೂವರೆಗೆ ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ. (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ)

ಹಾಗೆಯೇ ನೀನೂ ಹೋಗುವೆ.

12309086a ಇಹ ಲೋಕೇ ಹಿ ಧನಿನಃ ಪರೋಽಪಿ⁸⁹⁷ ಸ್ವಜನಾಯತೇ|

12309086c ಸ್ವಜನಸ್ತು ದರಿದ್ರಾಣಾಂ ಜೀವತಾಮೇವ ನಶ್ಯತಿ||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧನಿಕರೊಂದಿಗೆ ಪರರೂ ಸ್ವಜನರಂತೆ
ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಸ್ವಜನರು ಜೀವಿತವಾಗಿದ್ದರೂ
ಇಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

12309087a ಸಂಚಿನೋತ್ಯಶುಭಂ ಕರ್ಮ ಕಲತ್ರಾಪೇಕ್ಷಯಾ ನರಃ|

12309087c ತತಃ ಕ್ಲೇಶಮವಾಪ್ನೋತಿ ಪರತ್ರೇಹ ತಥೈವ ಚ||

ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ರಕ್ಷಣೀಯರ ಸಲುವಾಗಿ
ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ಇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಪರದಲ್ಲಿಯೂ
ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12309088a ಪಶ್ಯ ತ್ವಂ ಚಿದ್ರಭೂತಂ ಹಿ ಜೀವಲೋಕಂ ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ|

12309088c ತತ್ಕುರುಷ್ವ ತಥಾ ಪುತ್ರ ಕೃತ್ಸುಂ ಯತ್ಸಮುದಾಹೃತಮ್||

ಪುತ್ರ! ನಿನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಈ ಜೀವಲೋಕವು ಚಿದ್ರವಾಗಿರುವುದನ್ನು
ನೀನು ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಯಾವುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ
ಉಪದೇಶಿಸಿರುವೆನೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು.

12309089a ತದೇತತ್ಸಂಪ್ರದೃಶ್ಯೈವ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ತಾಮ್|

12309089c ಶುಭಾನ್ಯಾಚರಿತವ್ಯಾನಿ ಪರಲೋಕಮಭೀಪ್ಸತಾ||

⁸⁹⁷ ಸ್ವಜನಃ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಇದು ಕರ್ಮ ಭೂಮಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು
ಪರಲೋಕವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಪುರುಷನು ಯಾವಾಗಲೂ
ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

12309090a ಮಾಸತು ಸಂಜ್ಞಾಪರಿವರ್ತಕೇನ

ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿನಾ ರಾತ್ರಿದಿವೇಂಧನೇನ|

12309090c ಸ್ವಕರ್ಮನಿಷ್ಠಾಫಲಸಾಕ್ಷಿಕೇಣ

ಭೂತಾನಿ ಕಾಲಃ ಪಚತಿ ಪ್ರಸಹ್ಯ||

ಕಾಲನೆಂಬ ಪಾಚಕನು ಕರ್ಮಫಲಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷೀಭೂತವಾದ ಹಗಲು-
ರಾತ್ರಿಗಳೆಂಬ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದಲೂ, ಸೂರ್ಯನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೂ,
ಮಾಸ ಮತ್ತು ಋತುಗಳೆಂಬ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ
ಮೊಗಚಿಹಾಕುತ್ತಾ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಬೇಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12309091a ಧನೇನ ಕಿಂ ಯನ್ನ ದದಾತಿ ನಾಶ್ನತೇ

ಬಲೇನ ಕಿಂ ಯೇನ ರಿಪೂನ್ನ ಬಾಧತೇ|

12309091c ಶ್ರುತೇನ ಕಿಂ ಯೇನ ನ ಧರ್ಮಮಾಚರೇತ್

ಕಿಮಾತ್ಮನಾ ಯೋ ನ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯೋ ವಶೀ||

ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೊಡದೇ ಮತ್ತು ತಾನೂ ಉಪಭೋಗಿಸದೇ ಇರುವ
ಧನದಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನ? ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸದೇ ಇರುವ
ಬಲದಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನ? ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸದೇ ಕೇವಲ
ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನ? ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಮತ್ತು
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡವನೂ ಆಗಿರದಿದ್ದರೆ ಈ
ಶರೀರದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?”

12309092a ಇದಂ ದ್ವೈಪಾಯನವಚೋ ಹಿತಮುಕ್ತಂ ನಿಶಮ್ಯ ತು|

12309092c ಶುಕೋ ಗತಃ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪಿತರಂ ಮೋಕ್ಷದೇಶಿಕಮ್||

ದ್ವೈಪಾಯನನು ಹೇಳಿದ ಈ ಹಿತ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಕನು ತಂದೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಿಕ ಗುರುವನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಯಾವಕಾಧ್ಯಯನಂ ನಾಮ ನವಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವಕಾಧ್ಯಯನ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಒಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೧೦

ಶುಕಚರಿತ

ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ವ್ಯಾಸನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದುದು (1-25).

ಮಹಾದೇವನಿಂದ ವರಪ್ರಾಪ್ತಿ (26-29).

⁸⁹⁸12310001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

⁸⁹⁸ ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲು 20 ಶ್ಲೋಕಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯವಿದೆ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚಃ ಯದ್ಯಸ್ಮಿ ದತ್ತಮಿಷ್ಟಂ ವಾ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ತಥೈವ ಚ| ಗುರೂಣಾಂ ವಾಪಿ ಶುಶ್ರೂಷಾ ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ

ಪಿತಾಮಹ||1|| ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚಃ ಆತ್ಮನಾನರ್ಥಯುಕ್ತೇನ ಪಾಪೇ ನಿವಿಶತೇ
 ಮನಃ ಸ ಕಮ್ರ ಕಲುಷಂ ಕೃತ್ವಾ ಕ್ಲೇಶೇ ಮಹತಿ ಧೀಯತೇ||2||
 ದುರ್ಬಿಕ್ಷಾದೇವ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಂ ಕ್ಲೇಶಾತ್ಕ್ಲೇಶಂ ಭಯಾದ್ಭಯಮ್| ಮೃತೇಭ್ಯಃ
 ಪ್ರಮೃತಾ ಯಾಂತಿ ದರಿದ್ರಾಃ ಪಾಪಕರ್ಮಿಣಃ||3|| ಉತ್ಸವಾದುತ್ಸವಂ
 ಯಾಂತಿ ಸ್ವರ್ಗಾತ್ಸ್ವರ್ಗಂ ಸುಖಾತ್ಸುಖಮ್| ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾಶ್ಚ ದಾಂತಾಶ್ಚ
 ಧನಸ್ಥಾಃ ಶುಭಕಾರಿಣಃ||4|| ವ್ಯಾಲಕುಂಜರದುರ್ಗೇಷು ಸರ್ಪಚೌರಭಯೇಷು
 ಚ| ಹಸ್ತಾವಾಪೇನ ಗಚ್ಚಂತಿ ನಾಸ್ತಿಕಾಃ ಕಿಮತಃ ಪರಮ್||5||
 ಪ್ರಿಯದೇವಾತಿಥೇಯಾಶ್ಚ ವದಾನ್ಯಾಹ ಪ್ರಿಯಸಾಧವಃ| ಕ್ಷೇಮ್ಯಮಾತ್ಮವತಾಂ
 ಮಾರ್ಗಮಾಸ್ಥಿತಾ ಹಸ್ತದಕ್ಷಿಣಾಃ||6|| ಪುಲಕಾ ಇವ ಧಾನ್ಯೇಷು ಪೂತ್ಯಂತಾ
 ಇವ ಪಕ್ಷಿಷು| ತದ್ವಿಧಾಸ್ತೇ ಮನುಷ್ಯೇಷು ಯೇಷಾಂ ಧರ್ಮೋ ನ
 ಕಾರಣಮ್||7|| ಸುಶೀಘ್ರಮಪಿ ಧಾವಂತಂ ವಿಧಾನಮನುಧಾವತಿ| ಶೇತೇ ಸಹ
 ಶಯಾನೇನ ಯೇನ ಯೇನ ಯಥಾ ಕೃತಮ್||8|| ಉಪತಿಷ್ಠತಿ ತಿಷ್ಠಂತಂ
 ಗಚ್ಚಂತಮನುಗಚ್ಛತಿ| ಕರೋತಿ ಕುರ್ವತಃ ಕರ್ಮ
 ಚ್ಛಾಯೇವಾನುವಿಧೀಯತೇ||9|| ಯೇನ ಯೇನ ಯಥಾ ಯದ್ಯತ್ಪುರಾ ಕರ್ಮ
 ಸುನಿಶ್ಚಿತಮ್| ತತ್ತದೇಕತರೋ ಭುಂಕ್ತೇ ನಿತ್ಯಂ ವಿಹಿತಮಾತ್ಮನಾ||10||
 ಸ್ವಕರ್ಮಫಲನಿಕ್ಷೇಪಂ ವಿಧಾನಪರಿರಕ್ಷಿತಮ್| ಭೂತಗ್ರಾಮಮಿಮಂ ಕಾಲಃ
 ಸಮಂತಾದಪಕರ್ಷತಿ||11|| ಅಚೋದ್ಯಮಾನಾನಿ ಯಥಾ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ
 ಫಲಾನಿ ಚ| ಸ್ವಂ ಕಾಲಂ ನಾತಿವರ್ತಂತೇ ತಥಾ ಕರ್ಮ ಪುರಾ ಕೃತಮ್||12||
 ಸಮ್ಮಾನಶ್ಚಾವಮಾನಶ್ಚ ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಕ್ಷಯೋದಯೌ| ಪ್ರವೃತ್ತಾ
 ವಿವಿವರ್ತಂತೇ ನಿಧನಾಂತಾಃ ಪದೇ ಪದೇ||13|| ಆತ್ಮನಾ ವಿಹಿತಂ
 ದುಃಖಮಾತ್ಮನಾ ವಿಹಿತಂ ಸುಖಮ್| ಗರ್ಭಶಯ್ಯಾಮುಪಾದಾಯ ಭುಜ್ಯತೇ
 ಪೌರ್ವದೇಹಿಕಮ್||14|| ಬಾಲೋ ಯುವಾ ವಾ ವೃದ್ಧಶ್ಚ ಯತ್ಕರೋತಿ
 ಶುಭಾಶುಭಮ್| ತಸ್ಯಾಂ ತಸ್ಯಾಮವಸ್ಥಾಯಾಂ ಭುಂಕ್ತೇ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ||15||
 ಯಥಾಧೇನುಸಹಸ್ರೇಷು ವತ್ಸೋ ವಿಂದತಿ ಮಾತರಮ್| ತಥಾ ಪೂರ್ವಕೃತಂ

12310001a ಕಥಂ ವ್ಯಾಸಸ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಶುಕೋ ಜಜ್ಞೇ ಮಹಾತಪಾಃ|

12310001c ಸಿದ್ಧಿಂ ಚ ಪರಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತನ್ನೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ಶುಕನು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದನು? ಅವನು ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

12310002a ಕಸ್ಯಾಂ ಚೋತ್ಪಾದಯಾಮಾಸ ಶುಕಂ ವ್ಯಾಸಸ್ತಪೋಧನಃ|

12310002c ನ ಹ್ಯಸ್ಯ ಜನನೀಂ ವಿದ್ಮ ಜನ್ಮ ಚಾಗ್ರ್ಯಂ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ತಪೋಧನ ವ್ಯಾಸನು ಶುಕನನ್ನು ಯಾರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು? ಶುಕನ ಜನನಿಯ ಕುರಿತು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಜನ್ಮವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

12310003a ಕಥಂ ಚ ಬಾಲಸ್ಯ ಸತಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನೇ ಗತಾ ಮತಿಃ|

12310003c ಯಥಾ ನಾನ್ಯಸ್ಯ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ದ್ವಿ ತೀಯಸ್ಯೇಹ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್||

ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಶುಕನಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ

ಕರ್ಮ ಕರ್ತಾರಮನುಗಚ್ಛತಿ ||16|| ಮಲಿನಂ ಹಿ ಯಥಾ ವಸ್ತ್ರಂ
ಪಶ್ಚಾಚ್ಛುದ್ಧಯತಿ ವಾರಿಣಾ| ಉಪವಾಸ್ಯೈಃ ಪ್ರತಪ್ತಾನಾಂ ದೀರ್ಘಂ
ಸುಖಮನಂತಕಮ್||17|| ದೀರ್ಘಕಾಲೇನ ತಪಸಾ ಸೇವಿತೇನ ಮಹಾಮತೇ|
ಧರ್ಮನಿರ್ಧೂತಪಾಪಾನಾಂ ಸಂಸಿದ್ಧಂತೇ ಮನೋರಥಾಃ||18||
ಶಕುನಾನಾಮಿವಾಕಾಶೇ ಮತ್ಸ್ಯಾನಾಮಿವ ಚೋದಕೇ| ಪದಂಯ ಥಾ ನ
ದ್ರಶ್ಯೇತ ತಥಾ ಪುಣ್ಯಕೃತಾಂ ಗತಿಃ||19|| ಅಲಮನ್ಶ್ಚೈರುಪಾಲಭ್ಯೈಃ
ಕೀರ್ತಿತೈಶ್ಚ ವ್ಯತಿಕ್ರಮೈಃ| ಪೇಶಲಂ ಚಾನುರೂಪಂ ಚ ಕರ್ತವ್ಯಂ
ಹಿತಮಾತ್ಮನಃ||20||

ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಯಿತು? ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಇಂತಹ
ಅದ್ವಿತೀಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ.

12310004a ಏತದಿಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ಶ್ರೋತುಂ ವಿಸ್ತರೇಣ ಮಹಾದ್ಯುತೇ|

12310004c ನ ಹಿ ಮೇ ತೃಪ್ತಿರಸ್ತೀಹ ಶೃಣ್ವತೋಽಮೃತಮುತ್ತಮಮ್||

ಮಹಾದ್ಯುತೇ! ಇದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಉತ್ತಮ
ಅಮೃತವನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

12310005a ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಾತ್ಮಯೋಗಂ ಚ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಚ ಶುಕಸ್ಯ ಹ|

12310005c ಯಥಾವದಾನುಪೂರ್ವ್ಯೇಣ ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಪಿತಾಮಹ! ಶುಕನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ, ಆತ್ಮಯೋಗ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು
ಮೊದಲಿನಿಂದ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12310006 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12310006a ನ ಹಾಯನೈರ್ನ ಪಲಿತೈರ್ನ ವಿತ್ತೇನ ನ ಬಂಧುಭಿಃ|

12310006c ಋಷಯಶ್ಚಕ್ರೀರೇ ಧರ್ಮಂ ಯೋಽನೂಚಾನಃ ಸ ನೋ ಮಹಾನ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ, ಕೂದಲು ನೆರೆತುದರಿಂದ, ವಿತ್ತದಿಂದ
ಮತ್ತು ಬಂಧುಗಳಿಂದ ಮಹಾತ್ಮನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದಿರುವವನೇ ಮಹಾತ್ಮನೆಂದು ಋಷಿಗಳು ಧರ್ಮನಿಯಮವನ್ನು
ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

12310007a ತಪೋಮೂಲಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಯನ್ಮಾಂ ಪೃಚ್ಛಸಿ ಪಾಂಡವ|

12310007c ತದಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ತಪೋ ಭವತಿ ನಾನ್ಯಥಾ||

ಪಾಂಡವ! ನೀನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲವಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸೇ ಮೂಲ.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗ ತಪಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ.
ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ.

12310008a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಪ್ರಸಂಗೇನ ದೋಷನೃಚ್ಚತ್ಯಸಂಶಯಮ್|

12310008c ಸಂನಿಯಮ್ಯ ತು ತಾನ್ಯೇವ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನವಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ದೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೇ
ಮನುಷ್ಯನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12310009a ಅಶ್ವಮೇಧಸಹಸ್ರಸ್ಯ ವಾಜಪೇಯಶತಸ್ಯ ಚ|

12310009c ಯೋಗಸ್ಯ ಕಲಯಾ ತಾತ ನ ತುಲ್ಯಂ ವಿದ್ಯತೇ ಫಲಮ್||

ಸಹಸ್ರ ಅಶ್ವಮೇಧ ಮತ್ತು ನೂರು ವಾಜಪೇಯಗಳ ಫಲವು
ಯೋಗದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಫಲದ ಹದಿನಾರನೆಯೇ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೂ
ಸಮನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12310010a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಜನ್ಮಯೋಗಫಲಂ ಯಥಾ|

12310010c ಶುಕಸ್ಯಾಗ್ರಾಂ ಗತಿಂ ಚೈವ ದುರ್ವಿದಾಮಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ||

ಈಗ ನಿನಗೆ ಶುಕನ ಜನ್ಮ, ಯೋಗಫಲ ಮತ್ತು ಅಕೃತಾತ್ಮರಿಗೆ
ದೊರೆಯಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಅಗ್ರ ಗತಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12310011a ಮೇರುಶೃಂಗೇ ಕಿಲ ಪುರಾ ಕರ್ಣಿ ಕಾರವನಾಯುತೇ|

12310011c ವಿಜಹಾರ ಮಹಾದೇವೋ ಭೀಮೈರ್ಭೂತಗಣೈರ್ವೃತಃ||

ಹಿಂದೆ ಕರ್ಣಿ ಕಾರವನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಮೇರು ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ
ಮಹಾದೇವನು ಭಯಂಕರ ಭೂತಗಣಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ

ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12310012a ಶೈಲರಾಜಸುತಾ ಚೈವ ದೇವೀ ತತ್ರಾಭವತ್ತುರಾ|

12310012c ತತ್ರ ದಿವ್ಯಂ ತಪಸ್ತೇಪೇ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಆಗ ಶೈಲರಾಜಸುತೆ ದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ಅವನೊಡನಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಭು ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನು ದಿವ್ಯ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12310013a ಯೋಗೇನಾತ್ಮಾನಮಾವಿಶ್ಯ ಯೋಗಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ|

12310013c ಧಾರಯನ್ಸ ತಪಸ್ತೇಪೇ ಪುತ್ರಾರ್ಥಂ ಕುರುಸತ್ತಮ||

ಕುರುಸತ್ತಮ ! ಆ ಯೋಗಧರ್ಮಪರಾಯಣನು ಪುತ್ರನಿಗಾಗಿ ಯೋಗದಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಧರಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12310014a ಅಗ್ನೇರ್ಭೂಮೇರಪಾಂ ವಾಯೋರಂತರಿಕ್ಷಸ್ಯ ಚಾಭಿಭೋ|

12310014c ವೀರ್ಯೇಣ ಸಂಮಿತಃ ಪುತ್ರೋ ಮಮ ಭೂಯಾದಿತಿ ಸ್ಮ ಹ||

“ನನಗೆ ಅಗ್ನಿ, ಭೂಮಿ, ಜಲ, ವಾಯು ಮತ್ತು ಆಕಾಶ ಇವುಗಳ ವೀರ್ಯಗಳಿಂದ ಸಮ್ಮಿತನಾದ ಪುತ್ರನಾಗಲಿ!”

12310015a ಸಂಕಲ್ಪೇನಾಥ ಸೋಽನೇನ ದುಷ್ಟಾಪೇಣಾಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ|

12310015c ವರಯಾಮಾಸ ದೇವೇಶಮಾಸ್ಥಿತಸ್ತಪ ಉತ್ತಮಮ್||

ಈ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಉತ್ತಮ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಅವನು ಅಕೃತಾತ್ಮರಿಗೆ ದೊರಕಲಾಗದ ವರವನ್ನು ದೇವೇಶನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು.

12310016a ಅತಿಷ್ಠನ್ನಾರುತಾಹಾರಃ ಶತಂ ಕಿಲ ಸಮಾಃ ಪ್ರಭುಃ|

12310016c ಆರಾಧಯನ್ಮಹಾದೇವಂ ಬಹುರೂಪಮುಮಾಪತಿಮ್||

ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ವಾಯುವನ್ನೇ ಆಹಾರವನ್ನಾಗಿ
ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಆ ಪ್ರಭುವು ಬಹುರೂಪೀ ಉಮಾಪತಿ ಮಹಾದೇವನನ್ನು
ಆರಾಧಿಸಿದನು.

12310017a ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಯಶ್ಚೈವ ಸರ್ವೇ ದೇವರ್ಷಯಸ್ತಥಾ|

12310017c ಲೋಕಪಾಲಾಶ್ಚ ಲೋಕೇಶಂ ಸಾಧ್ಯಾಶ್ಚ ವಸುಭಿಃ ಸಹ||

12310018a ಆದಿತ್ಯಾಶ್ಚೈವ ರುದ್ರಾಶ್ಚ ದಿವಾಕರನಿಶಾಕರೌ|

12310018c ಮರುತೋ ಮಾರುತಶ್ಚೈವ ಸಾಗರಾಃ ಸರಿತಸ್ತಥಾ||

12310019a ಅಶ್ವಿನೌ ದೇವಗಂಧರ್ವಾಸ್ತಥಾ ನಾರದಪರ್ವತೌ|

12310019c ವಿಶ್ವಾವಸುಶ್ಚ ಗಂಧರ್ವಃ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚಾಪ್ಸರಸಾಂ ಗಣಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ, ಲೋಕಪಾಲರೂ,
ವಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಧ್ಯರು, ಆದಿತ್ಯರು, ರುದ್ರರು, ದಿವಾಕರ-
ನಿಶಾಕರರಿಬ್ಬರೂ, ಮರುತನೂ, ಮಾರುತರೂ, ಸಾಗರ-ಸರಿತ್ತುಗಳೂ,
ಅಶ್ವಿನಿದೇವತೆಗಳಿಬ್ಬರೂ, ದೇವ-ಗಂಧರ್ವರೂ, ನಾರದ-ಪರ್ವತರೂ,
ಗಂಧರ್ವ ವಿಶ್ವಾವಸುವೂ, ಸಿದ್ಧ-ಅಪ್ಸರೆಯರ ಗಣಗಳೂ
ಲೋಕೇಶನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12310020a ತತ್ರ ರುದ್ರೋ ಮಹಾದೇವಃ ಕರ್ಣಿಕಾರಮಯೀಂ ಶುಭಾಮ್|

12310020c ಧಾರಯಾಣಃ ಸ್ರಜಂ ಭಾತಿ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ಮಾಮಿವ ನಿಶಾಕರಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನು ಶುಭ ಕರ್ಣಿಕಾರಗಳ ಹಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ಬೆಳದಿಂಗಳ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12310021a ತಸ್ಮಿನ್ನಿವ್ಯೇ ವನೇ ರಮ್ಯೇ ದೇವದೇವರ್ಷಿಸಂಕುಲೇ|

12310021c ಆಸ್ಥಿತಃ ಪರಮಂ ಯೋಗಮೃಷಿಃ ಪುತ್ರಾರ್ಥಮುದ್ಯತಃ||

ದೇವದೇವರ್ಷಿಸಂಕುಲ ದಿವ್ಯ ರಮ್ಯ ವನದಲ್ಲಿ ಋಷಿಯು ಪುತ್ರನಿಗಾಗಿ ಪರಮ ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದನು.

12310022a ನ ಚಾಸ್ಯ ಹೀಯತೇ ವರ್ಣೋ ನ ಗ್ಲಾನಿರುಪಜಾಯತೇ|

12310022c ತ್ರಯಾಣಾಮಪಿ ಲೋಕಾನಾಂ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಅವನ ಬಣ್ಣವು ಕುಂದಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಆಯಾಸವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

12310023a ಜಟಾಶ್ಚ ತೇಜಸಾ ತಸ್ಯ ವೈಶ್ವಾನರಶಿಖೋಪಮಾಃ|

12310023c ಪ್ರಜ್ವಲಂತ್ಯಃ ಸ್ಮ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಯುಕ್ತಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ||

ಆ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿಯ ಜಟೆಯು ವೈಶ್ವಾನರನ ಶಿಖೆಯಂತೆ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

12310024a ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೋ ಹಿ ಭಗವಾನೇತದಾಖ್ಯಾತವಾನ್ಮಮ|

12310024c ಸ ದೇವಚರಿತಾನೀಹ ಕಥಯಾಮಾಸ ಮೇ ಸದಾ||

ಸದಾ ನನಗೆ ದೇವಚರಿತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಭಗವಾನ್ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ನನಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು.

12310025a ತಾ ಏತಾದ್ಯಾಪಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ತಪಸಾ ತೇನ ದೀಪಿತಾಃ|

12310025c ಅಗ್ನಿವರ್ಣಾ ಜಟಾಸ್ತಾತ ಪ್ರಕಾಶಂತೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ಆ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಉದ್ದೀಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮ ವ್ಯಾಸನ ಜಟಿಯು ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಅಗ್ನಿವರ್ಣದಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದೆ⁸⁹⁹.

12310026a ಏವಂವಿಧೇನ ತಪಸಾ ತಸ್ಯ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಚ ಭಾರತ|

12310026c ಮಹೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಚಕಾರ ಮನಸಾ ಮತಿಮ್||

ಭಾರತ! ಅವನ ಈ ವಿಧದ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಅವನಿಗೆ ಒಲಿಯಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು.

12310027a ಉವಾಚ ಚೈನಂ ಭಗವಾಂಸ್ತ್ಯಂಬಕಃ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ|

12310027c ಏವಂವಿಧಸ್ತೇ ತನಯೋ ದ್ವೈಪಾಯನ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಭಗವಾನ್ ತ್ರ್ಯಂಬಕನು ನಸುನಗುತ್ತಾ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:
“ದ್ವೈಪಾಯನ! ಆ ರೀತಿಯ ತನಯನೇ ನಿನಗಾಗುತ್ತಾನೆ.

12310028a ಯಥಾ ಹ್ಯಗ್ನಿಯಥಾ ವಾಯುಯಥಾ ಭೂಮಿಯಥಾ ಜಲಮ್|

12310028c ಯಥಾ ಚ ಖಿಂ ತಥಾ ಶುದ್ಧೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸುತೋ ಮಹಾನ್||

ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಭೂಮಿ, ಜಲ ಮತ್ತು ಆಕಾಶಗಳು ಎಷ್ಟು ಶುದ್ಧವಾಗಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾದ ಮಹಾನ್ ಸುತನು ನಿನಗಾಗುತ್ತಾನೆ.

12310029a ತದ್ಭಾವಭಾವೀ ತದ್ಬುದ್ಧಿಸ್ತದಾತ್ಮಾ ತದಪಾಶ್ರಯಃ|

12310029c ತೇಜಸಾವೃತ್ಯ ಲೋಕಾಂಸ್ತ್ರೀನ್ಯಶಃ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತಿ ಕೇವಲಮ್||

⁸⁹⁹ ಭೀಷ್ಮನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ವ್ಯಾಸನೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದನು.

ಅವನು ಅದರ ಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಆತ್ಮನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಆವರಿಸಿ ಕೇವಲ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಶುಕೋತ್ಪತ್ತೌ ದಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕೋತ್ಪತ್ತಿ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಹತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೧೧

ವ್ಯಾಸನ ಶುಕ್ರದ ಮಂಥನದಿಂದ ಅರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಶುಕನು
ಉತ್ಪನ್ನನಾದುದು (1-11). ಮಹಾದೇವನು ಅವನಿಗೆ
ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದುದು, ದೇವ-ದೇವರ್ಷಿಗಳ ಸನ್ಮಾನ
(12-27).

12311001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12311001a ಸ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪರಮಂ ದೇವಾದ್ವರಂ ಸತ್ಯವತೀಸುತಃ|

12311001c ಅರಣೀಂ ತ್ವಥ ಸಂಗೃಹ್ಯ ಮಮಂಥಾಗ್ನಿಚಿಕೀರ್ಷಯಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವನಿಂದ ಆ ಪರಮ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು
ಸತ್ಯವತೀಸುತನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅರಣಿಗಳನ್ನು
ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಂಥಿಸತೊಡಗಿದನು.

12311002a ಅಥ ರೂಪಂ ಪರಂ ರಾಜನ್ವಿಭ್ರತೀಂ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ|

12311002c ಘೃತಾಚೀಂ ನಾಮಾಪ್ಸರಸಮಪಶ್ಯದ್ಭಗವಾನ್ಯುಷಿಃ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಭಗವಾನ್ ಋಷಿಯು ತನ್ನದೇ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪರಮ ರೂಪದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಘೃತಾಚೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12311003a ಋಷಿರಪ್ಸರಸಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಹಸಾ ಕಾಮಮೋಹಿತಃ|

12311003c ಅಭವದ್ಭಗವಾನ್ವಾಸ್ತೋ ವನೇ ತಸ್ಮಿನ್ಯುಧಿಷ್ಠಿರ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಋಷಿ ವ್ಯಾಸನು ಕೂಡಲೇ ಕಾಮಮೋಹಿತನಾದನು.

12311004a ಸಾ ಚ ಕೃತ್ವಾ ತದಾ ವ್ಯಾಸಂ ಕಾಮಸಂವಿಗ್ನಮಾನಸಮ್|

12311004c ಶುಕೀ ಭೂತ್ವಾ ಮಹಾರಾಜ ಘೃತಾಚೀ ಸಮುಪಾಗಮತ್||

ಮಹಾರಾಜ! ಹಾಗೆ ವ್ಯಾಸನನ್ನು ಕಾಮಸಂವಿಗ್ನಮಾನಸನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಘೃತಾಚಿಯು ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಅವನ ಬಳಿಬಂದಳು.

12311005a ಸ ತಾಮಪ್ಸರಸಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರೂಪೇಣಾನ್ಯೇನ ಸಂವೃತಾಮ್|

12311005c ಶರೀರಜೇನಾನುಗತಃ ಸರ್ವಗಾತ್ರಾತಿಗೇನ ಹ||

ಅನ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಆ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಮವೇದನೆಯಿಂದ ಶರೀರಾದ್ಯಂತ ನೊಂದನು.

12311006a ಸ ತು ಧೈರ್ಯೇಣ ಮಹತಾ ನಿಗೃಹ್ಣನ್ ಹೃಚ್ಚಯಂ ಮುನಿಃ|

12311006c ನ ಶಶಾಕ ನಿಯಂತುಂ ತದ್ವಾಸಃ ಪ್ರವಿಸ್ಕೃತಂ ಮನಃ|

ಆ ಮುನಿಯು ಮಹಾ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ
ಕಾಮವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಅವಳ ಕಡೆ
ಹರಿದಿದ್ದ ಮನವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

12311006e ಭಾವಿತ್ವಾಚ್ಚೈವ ಭಾವಸ್ಯ ಘೃತಾಚ್ಯಾ ವಪುಷಾ ಹೃತಃ||

12311007a ಯತ್ನಾನ್ನಿಯಚ್ಚ ತಸ್ತಸ್ಯ ಮುನೇರಗ್ನಿಚಿಕೀರ್ಷಯಾ|

12311007c ಅರಣ್ಯಾಮೇವ ಸಹಸಾ ತಸ್ಯ ಶುಕ್ರಮವಾಪತತ್||

ಘೃತಾಚಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಅಪಹೃತವಾದ ಅವನ ಭಾವವನ್ನು
ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಡನೆಯೇ ಆ ಮುನಿಯನ
ವೀರ್ಯವು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಮಥಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅರಣಿಗಳ ಮೇಲೆಯೇ
ಬಿದ್ದಿತು.

12311008a ಸೋಽವಿಶಂಕೇನ ಮನಸಾ ತಥೈವ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ|

12311008c ಅರಣೀಂ ಮಮಂಥ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಸ್ತಸ್ಯಾಂ ಜಜ್ಞೇ ಶುಕೋ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವಿಶಂಕನಾಗಿ ಆ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಹಾಗೆಯೇ
ಅರಣಿಯನ್ನು ಮಥಿಸುತ್ತಿರಲು ಆ ಅರಣಿಗಳಿಂದ ಶುಕನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

12311009a ಶುಕ್ರೇ ನಿರ್ಮಥ್ಯಮಾನೇ ತು ಶುಕೋ ಜಜ್ಞೇ ಮಹಾತಪಾಃ|

12311009c ಪರಮರ್ಷಿರ್ಮಹಾಯೋಗೀ ಅರಣೀಗರ್ಭಸಂಭವಃ||

ಶುಕ್ರವನ್ನು ಮಥಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ಶುಕನು ಜನಿಸಿದನು. ಆ
ಪರಮ ಋಷಿ ಮಹಾಯೋಗಿಯು ಅರಣೀಗರ್ಭಸಂಭವನಾಗಿದ್ದನು.

12311010a ಯಥಾಧ್ವರೇ ಸಮಿದ್ಧೋಽಗ್ನಿರ್ಭಾತಿ ಹವ್ಯಮುಪಾತ್ತವಾನ್|

12311010c ತಥಾರೂಪಃ ಶುಕೋ ಜಜ್ಞೇ ಪ್ರಜ್ವಲನ್ನಿವ ತೇಜಸಾ||

ಅಧ್ವರದಲ್ಲಿ ಸಮಿತ್ತನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಯು ಹವ್ಯವನ್ನು ಹೊತ್ತು
ಬೆಳಗುತ್ತಾನೋ ಅದೇ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ
ಶುಕನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

12311011a ಬಿಭ್ರತ್ತಿತುಶ್ಚ ಕೌರವ್ಯ ರೂಪವರ್ಣಮನುತ್ತಮಮ್|

12311011c ಬಭೌ ತದಾ ಭಾವಿತಾತ್ಮಾ ವಿಧೂಮೋಽಗ್ನಿರಿವ ಜ್ವಲನ್||

ಕೌರವ್ಯ! ತಂದೆಯ ಅನುತ್ತಮ ರೂಪ-ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಒಂದಿದ್ದ ಆ
ಭಾವಿತಾತ್ಮನು ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ
ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು.

12311012a ತಂ ಗಂಗಾ ಸರಿತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಮೇರುಪೃಷ್ಠೇ ಜನೇಶ್ವರ|

12311012c ಸ್ವರೂಪಿಣೀ ತದಾಭ್ಯೇತ್ಯ ಸ್ನಾಪಯಾಮಾಸ ವಾರಿಣಾ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಆಗ ಸರಿತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ವರೂಪಿಣೀ ಗಂಗೆಯು
ಮೇರುಪರ್ವದ ಮೇಲೆ ಆಗಮಿಸಿ ನೀರಿನಿಂದ ಅವನಿಗೆ
ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದಳು.

12311013a ಅಂತರಿಕ್ಷಾಚ್ಚ ಕೌರವ್ಯ ದಂಡಃ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಂ ಚ ಹ|

12311013c ಪಪಾತ ಭುವಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಶುಕಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಕೌರವ್ಯ! ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ದಂಡ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಗಳು
ಮಹಾತ್ಮ ಶುಕನಿಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು.

12311014a ಜೇಗೀಯಂತೇ ಸ್ಮ ಗಂಧರ್ವಾ ನನ್ಯತುಶ್ಚಾಪ್ಸರೋಗಣಾಃ|

12311014c ದೇವದುಂದುಭಯಶ್ಚೈವ ಪ್ರಾವಾದ್ಯಂತ ಮಹಾಸ್ವನಾಃ||

ಗಂಧರ್ವರು ಜಯಕಾರಮಾಡಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಪ್ಸರಗಣಗಳು

ನೃತ್ತಿಸಿದವು. ದೇವದುಂದುಭಿಗಳೂ ಕೂಡ ಮಹಾಸ್ವನದಲ್ಲಿ
ಮೊಳಗಿದವು.

12311015a ವಿಶ್ವಾವಸುಶ್ಚ ಗಂಧರ್ವಸ್ತಥಾ ತುಂಬುರುನಾರದೌ|

12311015c ಹಾಹಾಹೂಹೂ ಚ ಗಂಧರ್ವೌ ತುಷ್ಟ್ಯವುಃ ಶುಕಸಂಭವಮ್||

ಶುಕಸಂಭವದಿಂದ ಗಂಧರ್ವ ವಿಶ್ವಾವಸು, ತುಂಬುರು-ನಾರದರು
ಮತ್ತು ಗಂಧರ್ವರಾದ ಹಾಹಾ ಹೂಹೂ ಇಬ್ಬರೂ ತುಷ್ಟರಾದರು.

12311016a ತತ್ರ ಶಕ್ರಪುರೋಗಾಶ್ಚ ಲೋಕಪಾಲಾಃ ಸಮಾಗತಾಃ|

12311016c ದೇವಾ ದೇವರ್ಷಯಶ್ಚೈವ ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಯೋಽಪಿ ಚ||

ಶಕ್ರನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಲೋಕಪಾಲಕರು, ದೇವತೆಗಳು,
ದೇವರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ಸೇರಿದರು.

12311017a ದಿವ್ಯಾನಿ ಸರ್ವಪುಷ್ಪಾಣಿ ಪ್ರವವರ್ಷಾತ್ರ ಮಾರುತಃ|

12311017c ಜಂಗಮಂ ಸ್ಥಾವರಂ ಚೈವ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಮಭವಜ್ಜಗತ್||

ಮಾರುತನು ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ದಿವ್ಯಪುಷ್ಪಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.
ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೂ ಪ್ರಹೃಷ್ಟವಾದವು.

12311018a ತಂ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ದೇವ್ಯಾ ಸಹ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ|

12311018c ಜಾತಮಾತ್ರಂ ಮುನೇಃ ಪುತ್ರಂ ವಿಧಿನೋಪಾನಯತ್ತದಾ||

ಮಹಾತ್ಮಾ ಮಹಾದ್ಯುತಿ ಶಿವನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ದೇವಿಯ ಸಹಿತ ಸ್ವಯಂ
ತಾನೇ ಬಂದು ಆಗತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಮುನಿಯ ಪುತ್ರನಿಗೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ
ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.

12311019a ತಸ್ಯ ದೇವೇಶ್ವರಃ ಶಕ್ರೋ ದಿವ್ಯಮದ್ಭುತದರ್ಶನಮ್|

12311019c ದದೌ ಕಮಂಡಲುಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ದೇವವಾಸಾಂಸಿ ಚಾಭಿಭೋ||

ವಿಭೋ ! ದೇವೇಶ್ವರ ಶಕ್ರನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ದಿವ್ಯವಾದ
ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಕಮಂಡಲುವನ್ನು ಮತ್ತು ದೇವವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ನೀಡಿದನು.

12311020a ಹಂಸಾಶ್ಚ ಶತಪತ್ರಾಶ್ಚ ಸಾರಸಾಶ್ಚ ಸಹಸ್ರಶಃ|

12311020c ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮವರ್ತಂತ ಶುಕಾಶ್ಚಾಷಾಶ್ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಸಹಸ್ರಾರು ಹಂಸಗಳು, ಶತಪತ್ರಗಳು, ಸಾರಸಗಳು, ಗಿಳಿಗಳು
ಮತ್ತು ಆಷಗಳು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿದವು.

12311021a ಆರಣೇಯಸ್ತಥಾ ದಿವ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜನ್ಮ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ|

12311021c ತತ್ರೈವೋವಾಸ ಮೇಧಾವೀ ವ್ರತಚಾರೀ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಹೀಗೆ ಆರಣೇಯಗಳಿಂದ ದಿವ್ಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದ ಮಹಾದ್ಯುತಿ
ಮೇಧಾವೀ ವ್ರತಚಾರೀ ಶುಕನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಹಿತನಾಗಿ
ವಾಸಿಸಿದನು.

12311022a ಉತ್ಪನ್ನಮಾತ್ರಂ ತಂ ವೇದಾಃ ಸರಹಸ್ಯಾಃ ಸಸಂಗ್ರಹಾಃ|

12311022c ಉಪತಸ್ಥುರ್ಮಹಾರಾಜ ಯಥಾಸ್ಯ ಪಿತರಂ ತಥಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವನು ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುತ್ತಲೇ ರಹಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಗಳೊಂದಿಗೆ
ವೇದಗಳು, ಅವನ ತಂದೆಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ,
ಉಪಾಸಿಸತೊಡಗಿದವು.

12311023a ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ತು ವವ್ರೇ ಸ ವೇದವೇದಾಂಗಭಾಷ್ಯವಿತೌ|

12311023c ಉಪಾಧ್ಯಾಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಧರ್ಮಮೇವಾನುಚಿಂತಯನ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಧರ್ಮದ ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಅವನು ವೇದವೇದಾಂಗ
ಭಾಷ್ಯವಿದು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಉಪಾಧ್ಯಾಯನನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿದನು.

12311024a ಸೋಽಧೀತ್ಯ ವೇದಾನಖಿಲಾನ್ಸರಹಸ್ಯಾನ್ಸಂಗ್ರಹಾನ್|

12311024c ಇತಿಹಾಸಂ ಚ ಕಾತ್ಯೇನ ರಾಜಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಚಾಭಿಭೋ||

ವಿಭೋ ! ಅವನು ವೇದಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಅಖಿಲ ರಹಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು
ಸಂಗ್ರಹಗಳೊಡನೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು
ರಾಜಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

12311025a ಗುರವೇ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದತ್ತ್ವಾ ಸಮಾವೃತ್ತೋ ಮಹಾಮುನಿಃ|

12311025c ಉಗ್ರಂ ತಪಃ ಸಮಾರೇಭೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಗುರುವಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನಿತ್ತು ಸಮಾವೃತ್ತನಾದ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಹಿತನಾಗಿ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು
ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

12311026a ದೇವತಾನಾಮೃಷೀಣಾಂ ಚ ಬಾಲ್ಯೇಽಪಿ ಸ ಮಹಾತಪಾಃ|

12311026c ಸಂಮಂತ್ರಣೀಯೋ ಮಾನ್ಯಶ್ಚ ಜ್ಞಾನೇನ ತಪಸಾ ತಥಾ||

ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು
ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳ ಸಲಹೆಗಾರನೂ
ಮಾನ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದನು.

12311027a ನ ತ್ವಸ್ಯ ರಮತೇ ಬುದ್ಧಿರಾಶ್ರಮೇಷು ನರಾಧಿಪ|

12311027c ತ್ರಿಷು ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಮೂಲೇಷು ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾನುದರ್ಶಿನಃ||

ನರಾಧಿಪ! ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನೇ ಕಂಡಿದ್ದ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು
ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವೇ ಮೊದಲಾದ ಮೂರು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ರುಚಿಸಲೇ
ಇಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ
ಶುಕೋತ್ಪತ್ತೌ ಏಕಾದಶಾಧಿಕೃತಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕೋತ್ಪತ್ತಿ ಎನ್ನುವ
ಮುನ್ನೂರಾಹನ್ನೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೨

ಮಿಥಿಲೆಗೆ ಶುಕನ ಆಗಮನ (1-24). ಮಂತ್ರಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ
ಅವನ ಸತ್ಕಾರ (25-46).

12312001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12312001a ಸ ಮೋಕ್ಷಮನುಚಿಂತ್ಯೈವ ಶುಕಃ ಪಿತರಮಭ್ಯಗಾತ್|

12312001c ಪ್ರಾಹಾಭಿವಾದ್ಯ ಚ ಗುರುಂ ಶ್ರೇಯೋರ್ಥಿ ವಿನಯಾನ್ವಿತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮೋಕ್ಷದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲೇ ಶುಕನು
ತಂದೆಯ ಬಳಿ ಹೋದನು. ಆ ಶ್ರೇಯೋರ್ಥಿಯು ವಿನಯಾನ್ವಿತನಾಗಿ
ಗುರುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು:

12312002a ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮೇಷು ಕುಶಲೋ ಭಗವಾನ್ಪ್ರಬ್ರವೀತು ಮೇ|

12312002c ಯಥಾ ಮೇ ಮನಸಃ ಶಾಂತಿಃ ಪರಮಾ ಸಂಭವೇತ್ಪ್ರಭೋ||

“ಭಗವಾನ್! ಪ್ರಭೋ! ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪರಮ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗುವಂಥಹುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.”

12312003a ಶ್ರುತ್ವಾ ಪುತ್ರಸ್ಯ ವಚನಂ ಪರಮರ್ಷಿರುವಾಚ ತಮ್|

12312003c ಅಧೀಷ್ಟ ಪುತ್ರ ಮೋಕ್ಷಂ ವೈ ಧರ್ಮಾಂಶ್ಚ ವಿವಿಧಾನಪಿ||

ಮಗನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮ ಋಷಿಯು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ಪುತ್ರ! ವಿವಿಧ ಮೋಕ್ಷ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನೀನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡು” ಎಂದನು.

12312004a ಪಿತುರ್ನಿಯೋಗಾಜ್ಜಗ್ರಾಹ ಶುಕೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ವರಃ|

12312004c ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ನಿಖಿಲಂ ಕಾಪಿಲಂ ಚೈವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ತಂದೆಯ ನಿಯೋಗದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶುಕನು ಕಪಿಲನದನ್ನೂ ಸೇರಿ ನಿಖಿಲ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

12312005a ಸ ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಾ ಶ್ರಿಯಾ ಯುಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮತುಲ್ಯಪರಾಕ್ರಮಮ್|

12312005c ಮೇನೇ ಪುತ್ರಂ ಯದಾ ವ್ಯಾಸೋ ಮೋಕ್ಷವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮಶ್ರೀಯಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದ ಪುತ್ರನನ್ನು ವ್ಯಾಸನು ಮೋಕ್ಷವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

12312006a ಉವಾಚ ಗಚ್ಛೇತಿ ತದಾ ಜನಕಂ ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರಮ್|

12312006c ಸ ತೇ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಂ ನಿಖಿಲೇನ ವಿಶೇಷತಃ||

ಆಗ ಅವನು ಅವನಿಗೆ “ಮಿಥಿಲೇಶ್ವರ ಜನಕನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು. ಅವನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ”

ಎಂದನು.

12312007a ಪಿತುರ್ನಿ ಯೋಗಾದಗಮನ್ಮೈಥಿಲಂ ಜನಕಂ ನೃಪಮ್||

12312007c ಪ್ರಷ್ಟುಂ ಧರ್ಮಸ್ಯ ನಿಷ್ಠಾಂ ವೈ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಚ ಪರಾಯಣಮ್||

ತಂದೆಯ ನಿಯೋಗದಂತೆ ಅವನು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಪರಾಯಣನಾಗಿದ್ದ ಮಿಥಿಲೆಯ ಜನಕ ನೃಪನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು.

12312008a ಉಕ್ತಶ್ಚ ಮಾನುಷೇಣ ತ್ವಂ ಪಥಾ ಗಚ್ಛೇತ್ಯವಿಸ್ಮಿತಃ|

12312008c ನ ಪ್ರಭಾವೇಣ ಗಂತವ್ಯಮಂತರಿಕ್ಷಚರೇಣ ವೈ||

ವ್ಯಾಸನು ಇದನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು: “ಅವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ನೀನು ಮನುಷ್ಯರು ಸಂಚರಿಸುವ ಮಾರ್ಗದಲಿಯೇ ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ಯೋಗಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಡ.

12312009a ಆರ್ಜವೇಣೈವ ಗಂತವ್ಯಂ ನ ಸುಖಾನ್ವೇಷಿಣಾ ಪಥಾ|

12312009c ನಾನ್ವೇಷ್ಟ್ಯವ್ಯಾ ವಿಶೇಷಾಸ್ತು ವಿಶೇಷಾ ಹಿ ಪ್ರಸಂಗಿನಃ||

ಆರ್ಜವದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಸುಖಾನ್ವೇಷಿಣಿಯರ ಪಥದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಾರದು. ವಿಶೇಷವಾದವುಗಳನ್ನು ಬಯಸಿ ಹೋಗಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದೇ ವಿಶೇಷವಾದವುಗಳೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12312010a ಅಹಂಕಾರೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯೋ ಯಾಜ್ಯೇ ತಸ್ಮಿನ್ನರಾಧಿಪೇ|

12312010c ಸ್ಥಾತವ್ಯಂ ಚ ವಶೇ ತಸ್ಯ ಸ ತೇ ಚೇತ್ಸ್ಯತಿ ಸಂಶಯಮ್||

ಆ ನರಾಧಿಪನ ಎದಿರು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದು. ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಅವನು ನಿನ್ನ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು

ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

12312011a ಸ ಧರ್ಮಕುಶಲೋ ರಾಜಾ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಃ|

12312011c ಯಾಜ್ಞೋ ಮಮ ಸ ಯದ್ಭ್ರೂ ಯಾತ್ತತ್ಕಾರ್ಯಮವಿಶಂಕಯಾ||

ನನ್ನ ಯಾಜನಾದ ಆ ರಾಜನು ಧರ್ಮಕುಶಲನು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದನು. ಅವನು ಹೇಳಿದ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಶಂಕನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.”

12312012a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಜಗಾಮ ಮಿಥಿಲಾಂ ಮುನಿಃ|

12312012c ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಶಕ್ತೋಽಂತರಿಕ್ಷೇಣ ಕ್ರಾಂತುಂ ಭೂಮಿಂ ಸಸಾಗರಾಮ್||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಂತರಿಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗರಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ದಾಟಬಲ್ಲ ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಮುನಿಯು ಕಾಲ್ಪಡುಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಿಥಿಲೆಗೆ ಹೋದನು.

12312013a ಸ ಗಿರೀಂಶ್ಚಾಪ್ಯತಿಕ್ರಮ್ಯ ನದೀಸ್ತೀರ್ತ್ವಾ ಸರಾಂಸಿ ಚ|

12312013c ಬಹುವ್ಯಾಲಮೃಗಾಕೀರ್ಣಾ ವಿವಿಧಾಶ್ಚಾಟವೀಸ್ತಥಾ||

12312014a ಮೇರೋರ್ಹರೇಶ್ಚ ದ್ವೇ ವರ್ಷೇ ವರ್ಷಂ ಹೈಮವತಂ ತಥಾ|

12312014c ಕ್ರಮೇಣೈವ ವ್ಯತಿಕ್ರಮ್ಯ ಭಾರತಂ ವರ್ಷಮಾಸದತ್||

ಅವನು ಗಿರಿಗಳನ್ನು, ನದಿ-ಸರೋವರಗಳನ್ನು, ಅನೇಕ ಸರ್ಪ-ಮೃಗಗಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಅಡವಿಗಳನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ, ಮೇರುವರ್ಷ⁹⁰⁰ವನ್ನೂ, ಹರಿವರ್ಷವನ್ನೂ ಹೈಮವತವರ್ಷ⁹⁰¹ವನ್ನೂ

900 ಇಲಾವೃತವರ್ಷ.

901 ಕಿಂಪುರುಷವರ್ಷ.

ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಭಾರತವರ್ಷವನ್ನು ತಲುಪಿದನು.

12312015a ಸ ದೇಶಾನ್ವಿವಿಧಾನ್ವಶ್ಯಂಶ್ಚೀನಹೂಣನಿಷೇವಿತಾನ್|

12312015c ಆರ್ಯಾವರ್ತಮಿಮಂ ದೇಶಮಾಜಗಾಮ ಮಹಾಮುನಿಃ||

ಚೀನ-ಹೂಣರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ಈ ಆರ್ಯಾವರ್ತದೇಶಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

12312016a ಪಿತುರ್ವಚನಮಾಜ್ಞಾಯ ತಮೇವಾರ್ಥಂ ವಿಚಿಂತಯನ್|

12312016c ಅಧ್ವಾನಂ ಸೋಽತಿಚಕ್ರಾಮ ಖೇಽಚರಃ ಖೇ ಚರನ್ನಿವ||

ತಂದೆಯ ವಚನವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಅವನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

12312017a ಪತ್ತನಾನಿ ಚ ರಮ್ಯಾಣಿ ಸ್ಥಿತಾನಿ ನಗರಾಣಿ ಚ|

12312017c ರತ್ನಾನಿ ಚ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಶುಕಃ ಪಶ್ಯನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ||

ರಮ್ಯ ಪಟ್ಟಣಗಳು, ಸಮೃದ್ಧ ನಗರಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಿತ್ರ ರತ್ನಗಳು ಕಂಡರೂ ಕಾಣದಂತೆ ಶುಕನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

12312018a ಉದ್ಯಾನಾನಿ ಚ ರಮ್ಯಾಣಿ ತಥೈವಾಯತನಾನಿ ಚ|

12312018c ಪುಣ್ಯಾನಿ ಚೈವ ತೀರ್ಥಾನಿ ಸೋಽತಿಕ್ರಮ್ಯ ತಥಾಧ್ವನಃ||

ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವನು ರಮ್ಯ ಉದ್ಯಾನಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸೌಧಗಳನ್ನೂ, ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿದನು.

12312019a ಸೋಽಚಿರೇಣೈವ ಕಾಲೇನ ವಿದೇಹಾನಾಸಸಾದ ಹ|

12312019c ರಕ್ಷಿತಾನ್ಧರ್ಮರಾಜೇನ ಜನಕೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಹಾತ್ಮ ಧರ್ಮರಾಜ ಜನಕನಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದ ವಿದೇಹವನ್ನು ತಲುಪಿದನು.

12312020a ತತ್ರ ಗ್ರಾಮಾನ್ಬಹುನ್ವಶ್ಯನ್ಬಹ್ವನ್ನರಸಭೋಜನಾನ್|

12312020c ಪಲ್ಲಿಘೋಷಾನ್ಸಮೃದ್ಧಾಂಶ್ಚ ಬಹುಗೋಕುಲಸಂಕುಲಾನ್||

12312021a ಸ್ಫೀತಾಂಶ್ಚ ಶಾಲಿಯವಸ್ಯೈರ್ಹಂಸಸಾರಸಸೇವಿತಾನ್|

12312021c ಪದ್ಮಿನೀಭಿಶ್ಚ ಶತಶಃ ಶ್ರೀಮತೀಭಿರಲಂಕೃತಾನ್||

12312022a ಸ ವಿದೇಹಾನತಿಕ್ರಮ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಜನಸೇವಿತಾನ್|

12312022c ಮಿಥಿಲೋಪವನಂ ರಮ್ಯಮಾಸಸಾದ ಮಹರ್ಧಿಮತ್||

ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ, ಪಶುಗಳನ್ನೂ ಅನ್ನರಸಭೋಜನಗಳನ್ನು, ಗೋವುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದ ಗೋವಲರ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು, ಬೆಳೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನೂ, ಹಂಸ-ಸಾರಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಪದ್ಮದ ಕೊಳಗಳನ್ನೂ, ನೂರಾರು ಅಲಂಕೃತ ಶ್ರೀಮತಿಯರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಸಮೃದ್ಧ ಜನಸೇವಿತ ವಿದೇಹವನ್ನು ದಾಟಿ ಆ ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಂತನು ಮಿಥಿಲೆಯ ರಮ್ಯ ಉಪವನವನ್ನು ತಲುಪಿದನು.

12312023a ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವರಥಸಂಕೀರ್ಣಂ ನರನಾರೀಸಮಾಕುಲಮ್|

12312023c ಪಶ್ಯನ್ನಪಶ್ಯನ್ನಿವ ತತ್ಸಮತಿಕ್ರಾಮದಚ್ಯುತಃ||

ಆನೆ-ಕುದುರೆ-ರಥಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ನರನಾರಿಯರ ಸಮಾಕುಲಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಆ ಉಪವನವನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದಿದ್ದಂತೆ ಆ ಅಚ್ಯುತನು ದಾಟಿ ಮುಂದುವರೆದನು.

12312024a ಮನಸಾ ತಂ ವಹನ್ಬಾರಂ ತಮೇವಾರ್ಥಂ ವಿಚಿಂತಯನ್|

12312024c ಆತ್ಮಾರಾಮಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಮಿಥಿಲಾಮಾಸಸಾದ ಹ||

ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹಾಭಾರದ ಅರ್ಥದಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಆ ಆತ್ಮಾರಾಮ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನು ಮಿಥಿಲೆಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು.

12312025a ತಸ್ಯಾ ದ್ವಾರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ದ್ವಾರಪಾಲೈರ್ನಿವಾರಿತಃ|

12312025c ಸ್ಥಿತೋ ಧ್ಯಾನಪರೋ ಮುಕ್ತೋ ವಿದಿತಃ ಪ್ರವಿವೇಶ ಹ||

ಅದರ ದ್ವಾರವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಅವನನ್ನು ದ್ವಾರಪಾಲರು ತಡೆದರು. ಧ್ಯಾನಪರನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಮುಕ್ತನನ್ನು ತಿಳಿದ ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಬಿಟ್ಟರು.

12312026a ಸ ರಾಜಮಾರ್ಗಮಾಸಾದ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಜನಸಂಕುಲಮ್|

12312026c ಪಾರ್ಥಿವಕ್ಷಯಮಾಸಾದ್ಯ ನಿಃಶಂಕಃ ಪ್ರವಿವೇಶ ಹ||

ಅವನು ಸಮೃದ್ಧ ಜನಸಂಕುಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಲುಪಿ ರಾಜನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ತಲುಪಿ ನಿಃಶಂಕನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12312027a ತತ್ರಾಪಿ ದ್ವಾರಪಾಲಾಸ್ತಮುಗ್ರವಾಚೋ ನ್ಯಷೇಧಯನ್|

12312027c ತಥೈವ ಚ ಶುಕಸ್ತತ್ರ ನಿರ್ಮನ್ಯಃ ಸಮತಿಷ್ಠತ||

ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದ್ವಾರಪಾಲರು ಉಗ್ರಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವನನನ್ನು ತಡೆದರು. ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಶುಕನು ಕೋಪರಹಿತನಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

12312028a ನ ಚಾತಪಾದ್ವಸಂತಪ್ತಃ ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾಶ್ರಮಾನ್ವಿತಃ|

12312028c ಪ್ರತಾಮ್ಯತಿ ಗ್ಲಾಯತಿ ವಾ ನಾಪ್ಯೈತಿ ಚ ತಥಾತಪಾತ್||

ಅವನು ಪ್ರಯಾಣದಿಂದ ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ
ಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂತಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲಿದ್ದರೂ ಬಳಲಿರಲಿಲ್ಲ.
ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಚಲಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ.

12312029a ತೇಷಾಂ ತು ದ್ವಾರಪಾಲಾನಾಮೇಕಃ ಶೋಕಸಮನ್ವಿತಃ|

12312029c ಮಧ್ಯಂಗತಮಿವಾದಿತ್ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶುಕಮವಸ್ಥಿತಮ್||

ಅಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಶುಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ
ದ್ವಾರಪಾಲಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಶೋಕಸಮನ್ವಿತನಾದನು.

12312030a ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಯಥಾನ್ಯಾಯಮಭಿವಾದ್ಯ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ|

12312030c ಪ್ರಾವೇಶಯತ್ತತಃ ಕಕ್ಷ್ಯಾಂ ದ್ವಿತೀಯಾಂ ರಾಜವೇಶ್ಮನಃ||

ಅವನು ಅವನನ್ನು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಕೈಮುಗಿದು
ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅರಮನೆಯ ಎರಡನೇ ಕಕ್ಷೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12312031a ತತ್ರಾಸೀನಃ ಶುಕಸ್ತಾತ ಮೋಕ್ಷಮೇವಾನುಚಿಂತಯನ್|

12312031c ಚಾಯಾಯಾಮಾತಪೇ ಚೈವ ಸಮದರ್ಶೀ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ||

ಅಯ್ಯಾ ! ಬಿಸಿಲು-ನೆರಳುಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮಹಾದ್ಯುತಿ
ಶುಕನು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮೋಕ್ಷದ ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12312032a ತಂ ಮುಹೂರ್ತಾದಿವಾಗಮ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ ಮಂತ್ರೀ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ|

12312032c ಪ್ರಾವೇಶಯತ್ತತಃ ಕಕ್ಷ್ಯಾಂ ತೃತೀಯಾಂ ರಾಜವೇಶ್ಮನಃ||

ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯು ಕೈಮುಗಿದು ಬಂದು
ಅವನನ್ನು ಅರಮನೆಯ ಮೂರನೆಯ ಕಕ್ಷೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12312033a ತತ್ರಾಂತಃಪುರಸಂಬದ್ಧಂ ಮಹಚ್ಛೈತ್ರರಥೋಪಮಮ್|

12312033c ಸುವಿಭಕ್ತಜಲಾಕ್ರೀಡಂ ರಮ್ಯಂ ಪುಷ್ಪಿತಪಾದಪಮ್||

ಅಲ್ಲಿ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚೈತ್ರರಥ⁹⁰²ಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ
ಪುಷ್ಪಭರಿತ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಮ್ಯ
ಜಲಾಕ್ರೀಡಾಪ್ರದೇಶಗಳಿದ್ದವು.

12312034a ತದ್ಧರ್ಷಯಿತ್ವಾ ಸ ಶುಕಂ ಮಂತ್ರೀ ಕಾನನಮುತ್ತಮಮ್|

12312034c ಅರ್ಹಮಾಸನಮಾದಿಶ್ಯ ನಿಶ್ಚಕ್ರಾಮ ತತಃ ಪುನಃ||

ಆ ಉತ್ತಮ ಕಾನನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಮಂತ್ರಿಯು ಶುಕನಿಗೆ ಅರ್ಹ
ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿ ಪುನಃ ಹೊರಟುಹೋದನು.

12312035a ತಂ ಚಾರುವೇಷಾಃ ಸುಶ್ರೋಣ್ಯಸ್ತರುಣ್ಯಃ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಃ|

12312035c ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರಕ್ತಾಂಬರಧರಾಸ್ತಪ್ತಕಾಂಚನಭೂಷಣಾಃ||

12312036a ಸಂಲಾಪೋಲ್ಲಾಪಕುಶಲಾ ನೃತ್ಯಗೀತವಿಶಾರದಾಃ|

12312036c ಸ್ಮಿತಪೂರ್ವಾ ಭಿಭಾಷಿಣ್ಯೋ ರೂಪೇಣಾಪ್ಸರಸಾಂ ಸಮಾಃ||

12312037a ಕಾಮೋಪಚಾರಕುಶಲಾ ಭಾವಜ್ಞಾಃ ಸರ್ವಕೋವಿದಾಃ|

12312037c ಪರಂ ಪಂಚಾಶತೋ ನಾರ್ಯೋ ವಾರಮುಖ್ಯಾಃ ಸಮಾದ್ರವನ್||

12312038a ಪಾದ್ಯಾದಿನಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಾಹ್ಯ ಪೂಜಯಾ ಪರಯಾರ್ಚ್ಯ ಚ|

12312038c ದೇಶಕಾಲೋಪಪನ್ನೇನ ಸಾಧ್ವನ್ನೇನಾಪ್ಯತರ್ಪಯನ್||

⁹⁰² ಕುಬೇರನ ಉದ್ಯಾನವನ ಚೈತ್ರರಥ.

ಕೂಡಲೇ ಐದುನೂರು ಪರಮ ಸುಂದರಿ ನಾರಿಯರು ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನ ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಪರಮ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದರು. ದೇಶಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರವನ್ನಿತ್ತು ಆ ಸಾಧುವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದರು. ಆ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನ ತರುಣಿಯರು ಸುಂದರ ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸುಂದರ ನಿತಂಬವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ನವಿರಾದ ಕೆಂಪುವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಕುದಿಸಿದ ಚಿನ್ನದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿದ್ದರು. ಸಲ್ಲಾಪ-ಉಲ್ಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾಗಿದ್ದರು. ನೃತ್ಯ-ಗೀತಾ ವಿಶಾರದೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ನಸುನಗುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಸಮನಾಗಿದ್ದರು. ಕಾಮೋಪಚಾರದಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾಗಿದ್ದರು. ಭಾವಿಜ್ಞರೂ ಸರ್ವಕೋವಿದರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

12312039a ತಸ್ಯ ಭುಕ್ತವತಸ್ತಾತ ತದಂತಃಪುರಕಾನನಮ್|

12312039c ಸುರಮ್ಯಂ ದರ್ಶ ಯಾಮಾಸುರೇಕೈಕಶೈನ ಭಾರತ||

ಅಯ್ಯಾ! ಭಾರತ! ಅವನಿಗೆ ಊಟಮಾಡಿಸಿ ಅವರು ಆ ಅಂತಃಪುರಕಾನನದ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತೋರಿಸತೊಡಗಿದರು.

12312040a ಕ್ರೀಡಂತೃಶ್ಚ ಹಸಂತೃಶ್ಚ ಗಾಯಂತೃಶ್ಚೈವ ತಾಃ ಶುಕಮ್|

12312040c ಉದಾರಸತ್ತ್ವಂ ಸತ್ತ್ವಜ್ಞಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಪರ್ಯಚರಂಸ್ತದಾ||

ಅವನ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆಡುತ್ತಾ, ನಗುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಹಾಡುತ್ತಾ ಆ ಉದಾರಸತ್ತ್ವ ಶುಕನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

12312041a ಆರಣೇಯಸ್ತು ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ತ್ರಿಸಂದೇಹಸ್ತ್ರಿಕರ್ಮಕೃತ್|

12312041c ವಶ್ಯೇಂದ್ರಿಯೋ ಜಿತಕ್ರೋಧೋ ನ ಹೃಷ್ಯತಿ ನ ಕುಪ್ಯತಿ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧವನ್ನು
ಜಹಿಸಿದ್ದ ಆ ಶುದ್ಧಾತ್ಮ ತ್ರಿಸಂದೇಹ ತ್ರಿಕರ್ಮಕೃತುವು
ಹರ್ಷಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕುಪಿತನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

12312042a ತಸ್ಮೈ ಶಯ್ಯಾಸನಂ ದಿವ್ಯಂ ಪರಾರ್ಹಂ ರತ್ನಭೂಷಿತಮ್|

12312042c ಸ್ಪರ್ಧ್ಯಾಸ್ತರಣಸಂಸ್ಥೀರ್ಣಂ ದದುಸ್ತಾಃ ಪರಮಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ಆ ಪ್ರರಮ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವನಿಗೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಪರಾರ್ಹವಾದ
ರತ್ನಭೂಷಿತ ಬಹುಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನಗಂಬಳಿಯಿಂದ
ಆಚ್ಛಾದಿತವಾದ ಶಯ್ಯಾಸನವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು.

12312043a ಪಾದಶೌಚಂ ತು ಕೃತ್ವೈವ ಶುಕಃ ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸ್ಯ ಚ|

12312043c ನಿಷಸಾದಾಸನೇ ಪುಣ್ಯೇ ತಮೇವಾರ್ಥಂ ವಿಚಿಂತಯನ್||

ಶುಕನಾದರೋ ಕಾಲುತೊಳಿದು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯ
ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮೋಕ್ಷದ ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12312044a ಪೂರ್ವರಾತ್ರೇ ತು ತತ್ರಾಸೌ ಭೂತ್ವಾ ಧ್ಯಾನಪರಾಯಣಃ|

12312044c ಮಧ್ಯರಾತ್ರೇ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ನಿದ್ರಾಮಾಹಾರಯತ್ಪ್ರಭುಃ||

ಪ್ರಭುವು ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲ ಯಾಮದಲ್ಲಿ
ಧ್ಯಾನಪರಾಯಣನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ
ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದನು.

12312045a ತತೋ ಮುಹೂರ್ತಾದುತ್ಥಾಯ ಕೃತ್ವಾ ಶೌಚಮನಂತರಮ್|

12312045c ಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ಪರಿವೃತೋ ಧೀಮಾನ್ಧ್ಯಾನಮೇವಾನ್ವಪದ್ಯತ||

ಬಳಿಕ ಶುಕನು ಬ್ರಾಹ್ಮೀಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಶೌಚ-
ಮುಖಮಾರ್ಜನ-ಸ್ನಾನ-ಸಂಧ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ
ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾದನು.

12312046a ಅನೇನ ವಿಧಿನಾ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಸ್ತದಹಃಶೇಷಮಚ್ಯುತಃ|

12312046c ತಾಂ ಚ ರಾತ್ರಿಂ ನೃಪಕುಲೇ ವರ್ತಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತನು ಉಳಿದ ಹಗಲನ್ನೂ ಮತ್ತು
ರಾತ್ರಿಯನ್ನೂ ನೃಪನ ಭವನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಶುಕೋತ್ಪತ್ತೌ ದ್ವಾದಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕೋತ್ಪತ್ತಿ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಹನ್ನೆರಡನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೨

ರಾಜಾ ಜನಕನು ಶುಕನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದುದು (1-9). ಜನಕನು ಶುಕನ
ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ
ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಉಳಿದ ಮೂರು ಆಶ್ರಮಗಳ
ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಮುಕ್ತಪುರುಷನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು
ತಿಳಿಸಿದುದು (10-51).

12313001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12313001a ತತಃ ಸ ರಾಜಾ ಜನಕೋ ಮಂತ್ರಿಭಿಃ ಸಹ ಭಾರತ|

12313001c ಪುರಃ ಪುರೋಹಿತಂ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವಾಣ್ಯಂತಃಪುರಾಣಿ ಚ||

12313002a ಆಸನಂ ಚ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

12313002c ಶಿರಸಾ ಚಾರ್ಘ್ಯಮಾದಾಯ ಗುರುಪುತ್ರಂ ಸಮಭ್ಯಗಾತ್||

12313003a ಸ ತದಾಸನಮಾದಾಯ ಬಹುರತ್ನವಿಭೂಷಿತಮ್|

12313003c ಸ್ಪರ್ಧ್ಯಾಸ್ತರಣಸಂಸ್ಥೀರ್ಣಂ ಸರ್ವತೋಭದ್ರಮೃದ್ಧಿಮತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಅನಂತರ ರಾಜಾ ಜನಕನು ಮಂತ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪುರೋಹಿತನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲ ಅಂತಃಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ಆಸನ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ರತ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಬಹು ರತ್ನವಿಭೂಷಿತ ಬಹುಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಸರ್ವತೋಭದ್ರವೆಂಬ ಪೂಜಾರ್ಹ ಆಸನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗುರುಪುತ್ರನ ಬಳಿ ಹೋದನು.

12313004a ಪುರೋಧಸಾ ಸಂಗೃಹೀತಂ ಹಸ್ತೇನಾಲಭ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವಃ|

12313004c ಪ್ರದದೌ ಗುರುಪುತ್ರಾಯ ಶುಕಾಯ ಪರಮಾರ್ಚಿತಮ್||

ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಪುರೋಧಸವನ್ನು ಪಾರ್ಥಿವನು ಗುರುಪುತ್ರ ಶುಕನಿಗೆ ನೀಡಿ ಅವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದನು.

12313005a ತತ್ರೋಪವಿಷ್ಟಂ ತಂ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಂ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ಪ್ರತ್ಯಪೂಜಯತ್|

12313005c ಪಾದ್ಯಂ ನಿವೇದ್ಯ ಪ್ರಥಮಮರ್ಘ್ಯಂ ಗಾಂ ಚ ನ್ಯವೇದಯತ್|

12313005e ಸ ಚ ತಾಂ ಮಂತ್ರವತ್ಪೂಜಾಂ ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣಾದ್ಯಥಾವಿಧಿ||

ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಾರ್ಪ್ಸಿ⁹⁰³ಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ಪೂಜಿಸಿದನು.
ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪಾದ್ಯವನ್ನಿತ್ತು ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನೂ ಗೋವನ್ನೂ
ನಿವೇದಿಸಿದನು. ಅವನು ಆ ಮಂತ್ರವತ್ತಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು
ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

12313006a ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ಚ ತಾಂ ಪೂಜಾಂ ಜನಕಾದ್ವಿ ಜಸತ್ತಮಃ|

12313006c ಗಾಂ ಚೈವ ಸಮನುಜ್ಞಾಯ ರಾಜಾನಮನುಮಾನ್ಯ ಚ||

ಜನಕನಿಂದ ಆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಗೋವನ್ನು
ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲು ಹೇಳಿ ರಾಜನನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಿದನು.

12313007a ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛನ್ಮಹಾತೇಜಾ ರಾಜ್ಞಃ ಕುಶಲಮವ್ಯಯಮ್|

12313007c ಅನಾಮಯಂ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ಶುಕಃ ಸಾನುಚರಸ್ಯ ಹ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಶುಕನು ರಾಜನ ಕುಶಲ ಮತ್ತು ಅವನ
ಅನುಚರರ ಆರೋಗ್ಯದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದನು.

12313008a ಅನುಜ್ಞಾತಃ ಸ ತೇನಾಥ ನಿಷಸಾದ ಸಹಾನುಗಃ|

12313008c ಉದಾರಸತ್ತಾ ಭಿಜನೋ ಭೂಮೌ ರಾಜಾ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ||

ಶುಕನಿಂದ ಅನುಜ್ಞಾತನಾದ ಉದಾರಸತ್ತ ಸತ್ಕುಲ ಪ್ರಸೂತ ರಾಜನು
ಅಂಜಲಿ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಅನುಗರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

12313009a ಕುಶಲಂ ಚಾವ್ಯಯಂ ಚೈವ ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ವೈಯಾಸಕಿಂ ನೃಪಃ|

12313009c ಕಿಮಾಗಮನಮಿತ್ಯೇವ ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛತ ಪಾರ್ಥಿವಃ||

⁹⁰³ ಕೃಷ್ಣ(ದ್ವೈಪಾಯನ)ನ ಮಗ ಕಾರ್ಪ್ಸಿ.

ನೃಪನು ಶುಕನ ಅವ್ಯಯ ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಚಾರಿಸಿದನು.
ಪಾರ್ಥಿವನು ಅವನ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಕೇಳಿದನು.

12313010 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12313010a ಪಿತ್ರಾಹಮುಕ್ತೋ ಭದ್ರಂ ತೇ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾರ್ಥಕೋವಿದಃ|

12313010c ವಿದೇಹರಾಜೋ ಯಾಜ್ಞೋ ಮೇ ಜನಕೋ ನಾಮ ವಿಶ್ರುತಃ||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! “ನನ್ನ ಯಾಜ್ಞ
ವಿದೇಹರಾಜ ಜನಕನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಶ್ರುತನಾಗಿರುವ
ವಿದೇಹರಾಜನು ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾರ್ಥಕೋವಿದನು” ಎಂದು ನನ್ನ
ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

12313011a ತತ್ರ ಗಚ್ಛಸ್ವ ವೈ ತುರ್ಣಂ ಯದಿ ತೇ ಹೃದಿ ಸಂಶಯಃ|

12313011c ಪ್ರವೃತ್ತೌ ವಾ ನಿವೃತ್ತೌ ವಾ ಸ ತೇ ಚೇತ್ಸ್ಯ ತಿ ಸಂಶಯಮ್||

“ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿದ್ದರೆ ಬೇಗನೇ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು. ಅವನು
ನಿನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ದೂರಮಾಡುತ್ತಾನೆ.”

12313012a ಸೋಽಹಂ ಪಿತುರ್ನಿ ಯೋಗಾತ್ತ್ವಾಮುಪಪ್ರಪ್ನುಮಿಹಾಗತಃ|

12313012c ತನ್ನೈ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯಥಾವದ್ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ತಂದೆಯ ನಿಯೋಗದಂತೆ ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದ ಕೇಳಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.
ಧರ್ಮಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು.

12313013a ಕಿಂ ಕಾರ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನೇಹ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಶ್ಚ ಕಿಮಾತ್ಮಕಃ|

12313013c ಕಥಂ ಚ ಮೋಕ್ಷಃ ಕರ್ತವ್ಯೋ ಜ್ಞಾನೇನ ತಪಸಾಪಿ ವಾ||

ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು? ಮೋಕ್ಷವು ಎಂಥಹುದು?
 ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ
 ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೋ?”

12313014 ಜನಕ ಉವಾಚ|

12313014a ಯತ್ಕಾರ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನೇಹ ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ತಚ್ಚ್ಛುಣು|

12313014c ಕೃತೋಪನಯನಸ್ತಾತ ಭವೇದ್ವೇದಪರಾಯಣಃ||

12313015a ತಪಸಾ ಗುರುವೃತ್ತಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ಚಾಭಿಭೋ|

12313015c ದೇವತಾನಾಂ ಪಿತೃಣಾಂ ಚಾಪ್ಯನೃಣಶ್ಚಾನಸೂಯಕಃ||

12313016a ವೇದಾನಧೀತ್ಯ ನಿಯತೋ ದಕ್ಷಿಣಾಮಪವರ್ಜ್ಯ ಚ|

12313016c ಅಭ್ಯನುಜ್ಞಾಮಥ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಮಾವರ್ತೇತ ವೈ ದ್ವಿಜಃ||

ಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಜನ್ಮಪ್ರಭೃತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೇನು
 ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ಅಯ್ಯಾ! ಉಪನಯನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೇದಪರಾಯಣನಾಗಿರಬೇಕು. ವಿಭೋ! ತಪಸ್ಸು,
 ಗುರುಸೇವೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಗಳಿಂದ ದೇವ-ಪಿತೃಗಳ ಋಣವನ್ನು
 ತೀರಿಸಬೇಕು. ಯಾರಕುರಿತು ಅಸೂಯೆಪಡೆಯದೇ
 ಸಂಯಮಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ
 ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನಿತ್ತು ಸಮಾವರ್ತನೆಯಾದ ನಂತರ ಗುರುವಿನ
 ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕು.

12313017a ಸಮಾವೃತ್ತಸ್ತು ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯೇ ಸದಾರೋ ನಿಯತೋ ವಸೇತ್|

12313017c ಅನಸೂಯರ್ಯಥಾನ್ಯಾಯಮಾಹಿತಾಗ್ನಿಸ್ತಥೈವ ಚ||

ಸಮಾವರ್ತನೆಯ ನಂತರ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ನಿಯತನಾಗಿ

ವಾಸಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನೆಣಿಸದೇ ಇತರರೊಡನೆ
ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕೃತಗೊಂಡ
ಅಗ್ನಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು.

12313018a ಉತ್ಪಾದ್ಯ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಂ ತು ವನ್ಯಾಶ್ರಮಪದೇ ವಸೇತ್|

12313018c ತಾನೇವಾಗ್ನೀನ್ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಚಯನ್ನತಿಥಿಪ್ರಿಯಃ||

ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದು ವನದ ಆಶ್ರಮಪದದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು.
ಅದೇ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು.
ಅತಿಥಿಪ್ರಿಯನಾಗಿರಬೇಕು.

12313019a ಸ ವನೇಽಗ್ನೀನ್ಯಥಾನ್ಯಾಯಮಾತ್ಮನ್ಯಾರೋಪ್ಯ ಧರ್ಮವಿತ್|

12313019c ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ವೀತರಾಗಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಶ್ರಮಪದೇ ವಸೇತ್||

ವನದಲ್ಲಿ ಆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಆತ್ಮಸಮಾರೋಪಣೆ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮವಿದುವು ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನಾಗಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ
ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು.”

12313020 ಶುಕ ಉವಾಚ|

12313020a ಉತ್ಪನ್ನೇ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇ ಹೃದಿ ಶಾಶ್ವತೇ|

12313020c ಕಿಮವಶ್ಯಂ ನಿವಸ್ತವ್ಯಮಾಶ್ರಮೇಷು ವನೇಷು ಚ||

ಶುಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನವು
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದರೆ ಗ್ರಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮ
ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾದರೂ ಏನು?

12313021a ಏತದ್ಭವಂತಂ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ|

12313021c ಯಥಾವೇದಾರ್ಥತತ್ವೇನ ಬ್ರೂಹಿ ಮೇ ತ್ವಂ ಜನಾಧಿಪ||

ಇದನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಹೇಳಬೇಕು. ಜನಾಧಿಪ!
ವೇದಾರ್ಥತತ್ವದೊಂದಿಗೆ ನೀನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12313022 ಜನಕ ಉವಾಚ|

12313022a ನ ವಿನಾ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಂ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯಾಧಿಗಮೋ ಭವೇತ್|

12313022c ನ ವಿನಾ ಗುರುಸಂಬಂಧಂ ಜ್ಞಾನಸ್ಯಾಧಿಗಮಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಜನಕನು ಹೇಳಿದನು: “ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನದ ವಿನಹ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು
ಪಡೆಯುವುದಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಗುರುಸಂಬಂಧದ ವಿನಹ
ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12313023a ಆಚಾರ್ಯಃ ಪ್ಲಾವಿತಾ ತಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ಲವ ಇಹೋಚ್ಯತೇ|

12313023c ವಿಜ್ಞಾಯ ಕೃತಕೃತ್ಯಸ್ತು ತೀರ್ಣಸ್ತದುಭಯಂ ತ್ಯಜೇತ್||

ಆಚಾರ್ಯನು ನಾವಿಕ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವೇ ನಾವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿದನಂತರ ಇವೆರಡನ್ನೂ
ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡಬೇಕು.

12313024a ಅನುಚ್ಛೇದಾಯ ಲೋಕಾನಾಮನುಚ್ಛೇದಾಯ ಕರ್ಮಣಾಮ್|

12313024c ಪೂರ್ವೈರಾಚರಿತೋ ಧರ್ಮಶ್ಚಾತುರಾಶ್ರಮ್ಯಸಂಕಥಃ⁹⁰⁴||

ಲೋಕಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿರಲು ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳು
ನಿರಂತರವಾಗಿರಲು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು

⁹⁰⁴ ಸಂಕಟಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆಚರಣೆಗೆ ತರಲಾಯಿತು.

12313025a ಅನೇನ ಕ್ರಮಯೋಗೇನ ಬಹುಜಾತಿಷು ಕರ್ಮಣಾ|

12313025c ಕೃತ್ವಾ⁹⁰⁵ ಶುಭಾಶುಭಂ ಕರ್ಮ ಮೋಕ್ಷೋ ನಾಮೇಹ ಲಭ್ಯತೇ||

ಈ ಕ್ರಮಯೋಗ⁹⁰⁶ದ ಪ್ರಕಾರ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳ ನಂತರ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

12313026a ಭವಿತೈಃ ಕಾರಣೈಶ್ಚಾಯಂ ಬಹುಸಂಸಾರಯೋನಿಷು|

12313026c ಆಸಾದಯತಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಮೋಕ್ಷಂ ವೈ ಪ್ರಥಮಾಶ್ರಮೇ||

ಅನೇಕ ಸಂಸಾರಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾದವನು ಮೊದಲನೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12313027a ತಮಾಸಾದ್ಯ ತು ಮುಕ್ತಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಾರ್ಥಸ್ಯ ವಿಪಶ್ಚಿ ತಃ|

12313027c ತ್ರಿಷ್ಟಾಶ್ರಮೇಷು ಕೋ ನ್ವರ್ಥೋ ಭವೇತ್ಪರಮಭೀಪ್ಸತಃ||

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡ ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಉಳಿದ ಮೂರು ಆಶ್ರಮಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾದರೂ ಏನು?

12313028a ರಾಜಸಾಂಸ್ತಾಮಸಾಂಶ್ಚೈವ ನಿತ್ಯಂ ದೋಷಾನ್ವಿವರ್ಜಯೇತ್|

12313028c ಸಾತ್ವಿಕಂ ಮಾರ್ಗಮಾಸ್ಥಾಯ ಪಶ್ಯೇದಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ||

⁹⁰⁵ ಹಿತ್ವಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁹⁰⁶ ಆಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಅನುಸರಿಸುವುದು ಕ್ರಮ ಯೋಗ.

ನಿತ್ಯವೂ ರಾಜಸ ತಾಮಸ ದೋಷಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು. ಸಾತ್ವಿಕ
ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

12313029a ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ಚಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ ಚಾತ್ಮನಿ|

12313029c ಸಂಪಶ್ಯನ್ನೋಪಲಿಪ್ಯೇತ ಜಲೇ ವಾರಿಚರೋ ಯಥಾ||

ಇರುವ ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೂ ಮತ್ತು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಕಾಣುವವನು ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಯು ನೀರಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರದಂತೆ
ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12313030a ಪಕ್ಷೀವ ಪ್ಲವನಾದೂರ್ಧ್ವಮಮುತ್ರಾನಂತ್ಯಮಶ್ನುತೇ|

12313030c ವಿಹಾಯ ದೇಹಂ ನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ನಿರ್ವ್ಯಂದ್ವಃ ಪ್ರಶಮಂ ಗತಃ||

ಗೂಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರುವ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು
ಶಾಂತನಾದ ಮುಕ್ತನು ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಊರ್ಧ್ವಮುಖನಾಗಿ
ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

12313031a ಅತ್ರ ಗಾಥಾಃ ಪುರಾ ಗೀತಾಃ ಶೃಣು ರಾಜ್ಞಾ ಯಯಾತಿನಾ|

12313031c ಧಾರ್ಯಂತೇ ಯಾ ದ್ವಿಜೈಸ್ತಾತ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದೈಃ||

ಅಯ್ಯಾ ! ಇದರ ಕುರಿತು ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ ದ್ವಿಜರು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ರಾಜ ಯಯಾತಿಯ ಈ ಪುರಾತನ ಗೀತೆಯನ್ನು
ಕೇಳು.

12313032a ಜ್ಯೋತಿರಾತ್ಮನಿ ನಾನ್ಯತ್ರ ರತಂ ತತ್ರೈವ ಚೈವ ತತ್⁹⁰⁷|

907 ಸರ್ವಜಂತುಷು ತತ್ರಮಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12313032c ಸ್ವಯಂ ಚ ಶಕ್ಯಂ ತದ್ವಷ್ಟುಂ ಸುಸಮಾಹಿತಚೇತಸಾ||

ಜ್ಯೋತಿಯು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ದೇಹದ ಹೊರಗೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸಮಾಹಿತ ಚೇತನನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಆ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಶಕ್ಯನು.

12313033a ನ ಬಿಭೇತಿ ಪರೋ ಯಸ್ಮಾನ್ನ ಬಿಭೇತಿ ಪರಾಚ್ಚ ಯಃ|

12313033c ಯಶ್ಚ ನೇಚ್ಚತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಠಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಯಾರಕುರಿತು ಇತರರು ಭಯಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಇತರರಿಂದ ಭಯಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಏನನ್ನೂ ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಏನನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12313034a ಯದಾ ಭಾವಂ ನ ಕುರುತೇ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಪಾಪಕಮ್||

12313034c ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮಾತುಗಳಿವು ಪಾಪಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12313035a ಸಂಯೋಜ್ಯ ತಪಸಾ⁹⁰⁸ತ್ಮಾನಮೀರ್ಷ್ಯಾಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಮೋಹಿನೀಮ್|

12313035c ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಕಾಮಂ ಚ ಲೋಭಂ ಚ ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಮಶ್ನುತೇ||

ಈರ್ಷ್ಯೆ, ಮೋಹ, ಕಾಮ ಲೋಭಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ

⁹⁰⁸ ಮನಸಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆತ್ಮನನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12313036a ಯದಾ ಶ್ರವ್ಯೇ ಚ ದೃಶ್ಯೇ ಚ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಚಾಪ್ಯಯಮ್|

12313036c ಸಮೋ ಭವತಿ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ, ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ
ಸಮಭಾವದಿಂದ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನಾಗಿ ಇದ್ದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12313037a ಯದಾ ಸ್ತುತಿಂ ಚ ನಿಂದಾಂ ಚ ಸಮತ್ವೇನೈವ ಪಶ್ಯತಿ|

12313037c ಕಾಂಚನಂ ಚಾಯಸಂ ಚೈವ ಸುಖದುಃಖೇ ತಥೈವ ಚ||

12313038a ಶೀತಮುಷ್ಣಂ ತಥೈವಾರ್ಥಮನರ್ಥಂ ಪ್ರಿಯಮಪ್ರಿಯಮ್|

12313038c ಜೀವಿತಂ ಮರಣಂ ಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ನಿಂದನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ, ಚಿನ್ನ-ಕಬ್ಬಿಣಗಳಲ್ಲಿ, ಸುಖ-
ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಚಳಿ-ಸೆಖೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅರ್ಥಾನರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ,
ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜನನ-ಮರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಮತ್ವವನ್ನೇ
ಕಂಡಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12313039a ಪ್ರಸಾರ್ಯೇಹ ಯಥಾಂಗಾನಿ ಕೂರ್ಮಃ ಸಂಹರತೇ ಪುನಃ|

12313039c ತಥೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನಸಾ ಸಂಯಂತವ್ಯಾನಿ ಭಿಕ್ಷುಣಾ||

ಆಮೆಯು ತನ್ನ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೊರಚಾಚಿ ಪುನಃ ಒಳಕ್ಕೆ
ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮುಲಕ
ಒಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12313040a ತಮಃಪರಿಗತಂ ವೇಶ್ಮ ಯಥಾ ದೀಪೇನ ದೃಶ್ಯತೇ|

12313040c ತಥಾ ಬುದ್ಧಿಪ್ರದೀಪೇನ ಶಕ್ಯ ಆತ್ಮಾ ನಿರೀಕ್ಷಿತುಮ್||

ಕತ್ತಲೆಯಿದ್ದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವುದರಿಂದ ಹೇಗೆ
ಕಾಣುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ದೀಪದಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು
ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

12313041a ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಯಿ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ವರ|

12313041c ಯಚ್ಚಾನ್ಯದಪಿ ವೇತ್ತವ್ಯಂ ತತ್ತ್ವತೋ ವೇದ ತದ್ಭವಾನ್||

ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಇದ್ದರೂ ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ನೀನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ.

12313042a ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ವಿದಿತಶ್ಚಾಸಿ ವಿಷಯಾಂತಮುಪಾಗತಃ|

12313042c ಗುರೋಸ್ತವ ಪ್ರಸಾದೇನ ತವ ಚೈವೋಪಶಿಕ್ಷಯಾ||

ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ! ನಿನ್ನ ಗುರುವಿನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಅವನು ನೀಡಿದ
ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ನೀನು ವಿಷಯಸುಖಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುವೆಯೆಂದು
ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

12313043a ತಸ್ಮೈವ ಚ ಪ್ರಸಾದೇನ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಂ ಮಹಾಮುನೇ|

12313043c ಜ್ಞಾನಂ ದಿವ್ಯಂ ಮಮಾಪೀದಂ ತೇನಾಸಿ ವಿದಿತೋ ಮಮ||

ಮಹಾಮುನೇ ! ಅವನದೇ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದಿವ್ಯ
ಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನ
ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

12313044a ಅಧಿಕಂ ತವ ವಿಜ್ಞಾನಮಧಿಕಾ ಚ ಗತಿಸ್ತವ|

12313044c ಅಧಿಕಂ ಚ ತವೈಶ್ವರ್ಯಂ ತಚ್ಚ ತ್ವಂ ನಾವಬುಧ್ಯಸೇ||

ನಿನ್ನ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಅಧಿಕವಾದುದು. ನಿನ್ನ ಗತಿಯೂ ಅಧಿಕವಾದುದು.
ನಿನ್ನ ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯವೂ ಅಧಿಕವಾದುದು. ಆದರೆ ಇದರ ಅರಿವೆಯು
ನಿನಗಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

12313045a ಬಾಲ್ಯಾದ್ವಾ ಸಂಶಯಾದ್ವಾಪಿ ಭಯಾದ್ವಾಪ್ಯವಿಮೋಕ್ಷಜಾತೌ|

12313045c ಉತ್ಪನ್ನೇ ಚಾಪಿ ವಿಜ್ಞಾನೇ ನಾಧಿಗಚ್ಚತಿ ತಾಂ ಗತಿಮ್||

ವಿಜ್ಞಾನವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಬಾಲತನದಿಂದ ಅಥವಾ
ಸಂಶಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಯದಿಂದ
ಅವನು ಮೋಕ್ಷದ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12313046a ವ್ಯವಸಾಯೇನ ಶುದ್ಧೇನ ಮದ್ವಿಧೈಶ್ಚಿನ್ನಸಂಶಯಃ|

12313046c ವಿಮುಚ್ಯ ಹೃದಯಗ್ರಂಥೀನಾಸಾದಯತಿ ತಾಂ ಗತಿಮ್||

ನನ್ನಂತೆ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನು ಶುದ್ಧ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ
ಹೃದಯದ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷಗತಿಯನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12313047a ಭವಾಂಶ್ಚೋತ್ಪನ್ನವಿಜ್ಞಾನಃ ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿರಲೋಲುಪಃ|

12313047c ವ್ಯವಸಾಯಾದೃತೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಾಸಾದಯತಿ ತತ್ಪರಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಉದಯವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು
ಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ. ನಿನಗೆ ವಿಷಯ ಲೋಲುಪತೆಯು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ
ಪ್ರಯತ್ನಪಡದೇ ಆ ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯಲು
ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12313048a ನಾಸ್ತಿ ತೇ ಸುಖದುಃಖೇಷು ವಿಶೇಷೋ ನಾಸ್ತಿ ಲೋಲುಪಾ|

12313048c ನೌತ್ಸುಕ್ಯಂ ನೃತ್ಯಗೀತೇಷು ನ ರಾಗ ಉಪಜಾಯತೇ||

ನಿನಗೆ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಷಯ ಲೋಲುಪತೆ ಇಲ್ಲ. ನೃತ್ಯ-ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ರಾಗವೆಂಬುದೇ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

12313049a ನ ಬಂಧುಷು ನಿಬಂಧಸ್ತೇ ನ ಭಯೇಷ್ಟಸ್ತಿ ತೇ ಭಯಮ್|

12313049c ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಮಹಾಭಾಗ ತುಲ್ಯಲೋಷ್ವಾಶ್ಮಕಾಂಚನಮ್||

ಮಹಾಭಾಗ! ನಿನಗೆ ಬಂಧುಗಳ ನಿಬಂಧನವಿಲ್ಲ. ಭಯದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಭಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣಗಳು ಸಮ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12313050a ಅಹಂ ಚ ತ್ವಾನುಪಶ್ಯಾಮಿ ಯೇ ಚಾಪ್ಯನ್ಯೇ ಮನೀಷಿಣಃ|

12313050c ಆಸ್ಥಿತಂ ಪರಮಂ ಮಾರ್ಗಮಕ್ಷಯಂ ತಮನಾಮಯಮ್||

ನೀನು ಆ ಅನಾಮಯ ಅಕ್ಷಯ ಪರಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನೂ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಮನೀಷಿಣರೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

12313051a ಯತ್ಫಲಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯೇಹ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಶ್ಚ ಯದಾತ್ಮಕಃ|

12313051c ತಸ್ಮಿನ್ಷ್ಟೈ ವರ್ತಸೇ ವಿಪ್ರ ಕಿಮನ್ಯತ್ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ||

ವಿಪ್ರ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಫಲವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವ ಆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೀನು ಹೊಂದಿರುವೆ. ಅದರಂತಲೇ ನೀನು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಬೇರೆ ಯಾವ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆ?"

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
 ಶುಕೋತ್ಪತ್ತೌ ತ್ರಯೋದಶಾಧಿಕೃತಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕೋತ್ಪತ್ತಿ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಹದಿಮೂರನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೪

ವ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವಿದ್ದ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ವರ್ಣನೆ (1-22). ತಂದೆಯ
 ಬಳಿ ಶುಕನ ಆಗಮನ (23-30). ವ್ಯಾಸನ ನಾಲ್ವರು ಶಿಷ್ಯರು ಅವನಲ್ಲಿ
 ವರವನ್ನು ಕೇಳಿದುದು (31-38). ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ವ್ಯಾಸನ ಉಪದೇಶ (39-
 49).

12314001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12314001a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ಕೃತಾತ್ಮಾ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ|

12314001c ಆತ್ಮನಾತ್ಮಾನಮಾಸ್ಥಾಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃತಾತ್ಮಾ ಶುಕನು
 ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮನಿಂದ ಕಂಡು
 ಕೃತಾರ್ಥನಾದನು.

12314002a ಕೃತಕಾರ್ಯಃ ಸುಖೀ ಶಾಂತಸ್ತೂಷ್ಣೀಂ ಪ್ರಾಯಾದುದಜ್ಜುಖಿಃ|

12314002c ಶೈಶಿರಂ ಗಿರಿಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಸಧರ್ಮಾ ಮಾತರಿಶ್ವನಃ||

ಆತ್ಮದರ್ಶನದಿಂದ ಸುಖವನ್ನೂ ಪರಮ ಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದು
 ವಾಯುವಿನ ವೇಗವಿದ್ದ ಶುಕನು ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಕಡೆಗೆ

ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

12314003a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ದೇವರ್ಷಿರ್ನಾರದಸ್ತದಾ|

12314003c ಹಿಮವಂತಮಿಯಾದ್ಧ ಷ್ಪಂ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತಮ್||

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದನು ಸಿದ್ಧಚಾರಣ ಸೇವಿತ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತವನ್ನು ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದನು.

12314004a ತಮಪ್ಸರೋಗಣಾಕೀರ್ಣಂ ಗೀತಸ್ವನನಿನಾದಿತಮ್|

12314004c ಕಿಂನರಾಣಾಂ ಸಮೂಹೈಶ್ಚ ಭೃಂಗರಾಜೈಸ್ತಥೈವ ಚ||

ಅದು ಅಪ್ಸರೆಯರ ಗುಂಪುಗಳ, ಕಿನ್ನರರ ಸಮೂಹಗಳ ಮತ್ತು ದುಂಬಿಗಳ ಗೀತ-ಸ್ವರಗಳಿಂದ ನಿನಾದಿತಗೊಂಡಿತ್ತು.

12314005a ಮದ್ಗುಭಿಃ ಖಂಜರೀಟೈಶ್ಚ ವಿಚಿತ್ರೈರ್ಜೀವಜೀವಕೈಃ|

12314005c ಚಿತ್ರವರ್ಣೈರ್ಮಯೂರೈಶ್ಚ ಕೇಕಾಶತವಿರಾಜಿತೈಃ|

12314005e ರಾಜಹಂಸಸಮೂಹೈಶ್ಚ ಹೃಷ್ಯೈಃ ಪರಭೃತೈಸ್ತಥಾ||

ನೀರುಕಾಗೆಗಳಿಂದ, ಗೀಜುಗಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದ, ವಿಚಿತ್ರ ಚಕೋರ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದ, ಕೇಕೈಯುತ್ತಿದ್ದ ನೂರಾರು ಚಿತ್ರವರ್ಣದ ನವಿಲುಗಳಿಂದ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಹಂಸಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಆ ಪರ್ವತವು ಕೂಡಿತ್ತು.

12314006a ಪಕ್ಷಿರಾಜೋ ಗರುತ್ಮಾಂಶ್ಚ ಯಂ ನಿತ್ಯಮಧಿಗಚ್ಚತಿ|

12314006c ಚತ್ವಾರೋ ಲೋಕಪಾಲಾಶ್ಚ ದೇವಾಃ ಸರ್ಷಿಗಣಾಸ್ತಥಾ|

12314006e ಯತ್ರ ನಿತ್ಯಂ ಸಮಾಯಾಂತಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಪಕ್ಷಿರಾಜ ಗರುತ್ಮಂತನು ನಿತ್ಯವೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾಲ್ವರು

ಲೋಕಪಾಲಕರೂ, ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಣಗಳು ಲೋಕದ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ ನಿತ್ಯವೂ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

12314007a ವಿಷ್ಣುನಾ ಯತ್ರ ಪುತ್ರಾರ್ಥೇ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12314007c ಯತ್ರೈವ ಚ ಕುಮಾರೇಣ ಬಾಲ್ಯೇ ಕ್ಷಿಪ್ತಾ ದಿವೌಕಸಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ ವಿಷ್ಣುವು ಪುತ್ರನಿಗಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದ್ದನು.

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಮಾರನು ದಿವೌಕಸರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದನು.

12314008a ಶಕ್ತಿರ್ನ್ಯಸ್ತಾ ಕ್ಷಿತಿತಲೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮವಮನ್ಯ ವೈ|

12314008c ಯತ್ರೋವಾಚ ಜಗತ್ಸ್ಕಂದಃ ಕ್ಷಿಪನ್ವಾಕ್ಯಮಿದಂ ತದಾ||

ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಸ್ಕಂದನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ

ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅವನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನು:

12314009a ಯೋಽನ್ಯೋಽಸ್ತಿ ಮತ್ತೋಽಭ್ಯಧಿಕೋ ವಿಪ್ರಾ ಯಸ್ಯಾಧಿಕಂ ಪ್ರಿಯಾಃ|

12314009c ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೋ ದ್ವಿತೀಯೋಽಸ್ತಿ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ವೀರ್ಯವಾನ್||

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಧಿಕ ಪ್ರಿಯರಾಗಿರುವ ನನಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ

ವೀರ್ಯವಂತನಾದ ಎರಡನೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನು ಈ ಮೂರು

ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ?

12314010a ಸೋಽಭ್ಯುದ್ಧರತ್ವಿಮಾಂ ಶಕ್ತಿಮಥ ವಾ ಕಂಪಯತ್ವಿತಿ|

12314010c ತಚ್ಚ ತ್ವಾ ವ್ಯಥಿತಾ ಲೋಕಾಃ ಕ ಇಮಾಮುದ್ಧರೇದಿತಿ||

ಅಂಥವನು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವನು ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಲಿ

ಅಥವಾ ಅಳುತ್ತಾಡಿಸಲಿ!” ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲೋಕಗಳು “ಇದನ್ನು ಯಾರು

ಕಿತ್ತುಹಾಕುತ್ತಾರೆ?” ಎಂದು ವ್ಯಥಿತಗೊಂಡವು.

12314011a ಅಥ ದೇವಗಣಂ ಸರ್ವಂ ಸಂಭ್ರಾಂತೇಂದ್ರಿಯಮಾನಸಮ್|

12314011c ಅಪಶ್ಯದ್ಭಗವಾನ್ವಿಷ್ಟುಃ ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಸಾಸುರರಾಕ್ಷಸಮ್||

ಆಗ ದೇವಗಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮತ್ತು ಅಸುರ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಇಂದ್ರಿಯ-
ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಟುವು
ನೋಡಿದನು.

12314011e ಕಿಂ ನ್ವತ್ರ ಸುಕೃತಂ ಕಾರ್ಯಂ ಭವೇದಿತಿ ವಿಚಿಂತಯನ್|

12314012a ಸ ನಾಮೃಷ್ಯತ ತಂ ಕ್ಷೇಪಮವೈಕ್ಷತ ಚ ಪಾವಕಿಮ್||

ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವುದು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ,
ಸ್ಕಂದನು ದೇವತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವವನ್ನು
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಪಾವಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12314012c ಸ ಪ್ರಹಸ್ಯ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಶಕ್ತಿಂ ಪ್ರಜ್ವಲಿತಾಂ ತದಾ|

12314012e ಕಂಪಯಾಮಾಸ ಸವ್ಯೇನ ಪಾಣಿನಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ||

ಆಗ ನಸುನಕ್ಕು ಆ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ತನ್ನ
ಎಡಗೈಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಅಳಿದಿಸಿದನು.

12314013a ಶಕ್ತ್ಯಾಂ ತು ಕಂಪಮಾನಾಯಾಂ ವಿಷ್ಟುನಾ ಬಲಿನಾ ತದಾ|

12314013c ಮೇದಿನೀ ಕಂಪಿತಾ ಸರ್ವಾ ಸಶೈಲವನಕಾನನಾ||

ಬಲಶಾಲೀ ವಿಷ್ಟುವು ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳಿದಿಸಲು ಪರ್ವತ-ವನ-
ಕಾನನಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೇದಿನಿಯೇ ಕಂಪಿಸಿತು.

12314014a ಶಕ್ತೇನಾಪಿ ಸಮುದ್ಧರ್ತುಂ ಕಂಪಿತಾ ಸಾ ನ ತೂದ್ಧೃತಾ|

12314014c ರಕ್ಷತಾ ಸ್ಕಂದರಾಜಸ್ಯ ಧರ್ಷಣಾಂ ಪ್ರಭವಿಷ್ಟುನಾ||

ಅದನ್ನು ಕೀಳಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಅದನ್ನು ಕೇವಲ
ಅಳಿಗಾಡಿಸಿ ಪ್ರಭು ವಿಷ್ಣುವು ಸ್ಕಂದರಾಜ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು.

12314015a ತಾಂ ಕಂಪಯಿತ್ವಾ ಭಗವಾನ್ಪ್ರಹ್ಲಾದಮಿದಮಬ್ರವೀತ್|

12314015c ಪಶ್ಯ ವೀರ್ಯಂ ಕುಮಾರಸ್ಯ ನೈತದನ್ಯಃ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ಅದನ್ನು ಅಳಿಗಾಡಿಸಿ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:
“ಕುಮಾರನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ನೋಡು. ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇದನ್ನು
ಮಾಡಲಾರರು.”

12314016a ಸೋಽಮೃಷ್ಯಮಾಣಸ್ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಸಮುದ್ಧರಣನಿಶ್ಚಿತಃ|

12314016c ಜಗ್ರಾಹ ತಾಂ ತಸ್ಯ ಶಕ್ತಿಂ ನ ಚೈನಾಮಪ್ಯಕಂಪಯತ್||

ಆ ಮಾತನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು
ಕಿತ್ತುಹಾಕಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಅವನು ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಎಳೆದನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಅಳಿಗಾಡಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

12314017a ನಾದಂ ಮಹಾಂತಂ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಮೂರ್ಚಿತೋ ಗಿರಿಮೂರ್ಧನಿ|

12314017c ವಿಹ್ವಲಃ ಪ್ರಾಪತದ್ಭೂಮೌ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪೋಃ ಸುತಃ||

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಆ ಮಗನು ಗಿರಿಮೂರ್ಧನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಹ್ವಲನಾಗಿ
ಮಹಾ ಕೂಗನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾ ಮೂರ್ಚಿತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಬಿದ್ದನು.

12314018a ಯತ್ರೋತ್ತರಾಂ ದಿಶಂ ಗತ್ವಾ ಶೈಲರಾಜಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವತಃ|

12314018c ತಪೋಽತಪ್ಯತ ದುರ್ಧರ್ಷಸ್ತಾತ ನಿತ್ಯಂ ವೃಷಧ್ವಜಃ||

ಆ ಶೈಲರಾಜನ ಮಗ್ಗುಲಿನಿಂದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿ

ದುರ್ಧರ್ಷ ವೃಷಧ್ವಜನು ಅಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದನು.

12314019a ಪಾವಕೇನ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತೋ ದೀಪ್ಯತಾ ತಸ್ಯ ಚಾಶ್ರಮಃ|

12314019c ಆದಿತ್ಯಬಂಧನಂ ನಾಮ ದುರ್ಧರ್ಷಮಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ||

ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಆದಿತ್ಯಬಂಧನವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅವನ ಆಶ್ರಮವು ಅಕೃತಾತ್ಮರಿಗೆ ತಲುಪಲಸಾಧ್ಯವಾದುದು.

12314020a ನ ತತ್ರ ಶಕ್ಯತೇ ಗಂತುಂ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸದಾನವೈಃ|

12314020c ದಶಯೋಜನವಿಸ್ತಾರಮಗ್ನಿಜ್ವಾಲಾಸಮಾವೃತಮ್||

ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಆ ಹತ್ತು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಯಕ್ಷ-ರಾಕ್ಷಸ-ದಾನವರಿಗೂ ಹೋಗಲು ಶಕ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12314021a ಭಗವಾನ್ಪಾವಕಸ್ತತ್ರ ಸ್ವಯಂ ತಿಷ್ಠತಿ ವೀರ್ಯವಾನ್|

12314021c ಸರ್ವವಿಘ್ನಾನ್ಶ್ರಮಯನ್ಮಹಾದೇವಸ್ಯ ಧೀಮತಃ||

ಸ್ವಯಂ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಭಗವಾನ್ ಪಾವಕನು ಅಲ್ಲಿ ಧೀಮತ ಮಹಾದೇವನ ಸರ್ವವಿಘ್ನಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ.

12314022a ದಿವ್ಯಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಂ ಹಿ ಪಾದೇನೈಕೇನ ತಿಷ್ಠತಃ|

12314022c ದೇವಾನ್ಸಂತಾಪಯಂಸ್ತತ್ರ ಮಹಾದೇವೋ ಧೃತವ್ರತಃ||

ಧೃತವ್ರತ ಮಹಾದೇವನು ಅಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ದಿವ್ಯವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂತಾಪಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಒಂದೇ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದನು.

12314023a ಐಂದ್ರೀಂ ತು ದಿಶಮಾಸ್ಥಾಯ ಶೈಲರಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

12314023c ವಿವಿಕ್ತೇ ಪರ್ವತತಟೇ ಪಾರಾಶರ್ಯೋ ಮಹಾತಪಾಃ|

12314023e ವೇದಾನಧ್ಯಾಪಯಾಮಾಸ ವ್ಯಾಸಃ ಶಿಷ್ಯಾನ್ಮಹಾತಪಾಃ||

12314024a ಸುಮಂತುಂ ಚ ಮಹಾಭಾಗಂ ವೈಶಂಪಾಯನಮೇವ ಚ|

12314024c ಜೈಮಿನಿಂ ಚ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಂ ಪೈಲಂ ಚಾಪಿ ತಪಸ್ವಿನಮ್||

ಆ ಪರ್ವತರಾಜನ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜನ ಪರ್ವತ ತಟದಲ್ಲಿ
ಪಾರಶರ್ಯ ಮಹಾತಪಸ್ವೀ ವ್ಯಾಸನು ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳಾದ
ಸುಮಂತು, ಮಹಾಭಾಗ ವೈಶಂಪಾಯನ, ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಜೈಮಿನಿ
ಮತ್ತು ತಪಸ್ವಿ ಪೈಲ - ಇವರಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು
ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12314025a ಏಭಿಃ ಶಿಷ್ಯೈಃ ಪರಿವೃತೋ ವ್ಯಾಸ ಆಸ್ತೇ ಮಹಾತಪಾಃ|

12314025c ತತ್ರಾಶ್ರಮಪದಂ ಪುಣ್ಯಂ ದದರ್ಶ ಪಿತುರುತ್ತಮಮ್|

12314025e ಆರಣೇಯೋ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ನಭಸೀವ ದಿವಾಕರಃ|||

ನಭದಲ್ಲಿ ದಿವಾಕರನನಂತಿದ್ದ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಆರಣೇಯ ಶುಕನು ಆ
ಉತ್ತಮ ತಂದೆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ವ್ಯಾಸನು ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿದ್ದ
ಆ ಪುಣ್ಯ ಆಶ್ರಮಪದವನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12314026a ಅಥ ವ್ಯಾಸಃ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಜ್ವಲಂತಮಿವ ಪಾವಕಮ್|

12314026c ದದರ್ಶ ಸುತಮಾಯಾಂತಂ ದಿವಾಕರಸಮಪ್ರಭಮ್||

ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಪಾವಕನಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ದಿವಾಕರನ ಸಮ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು
ಹೊಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ಮಗನು ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ವ್ಯಾಸನು
ನೋಡಿದನು.

12314027a ಅಸಜ್ಜ ಮಾನಂ ವೃಕ್ಷೇಷು ಶೈಲೇಷು ವಿಷಮೇಷು ಚ|

12314027c ಯೋಗಯುಕ್ತಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಯಥಾ ಬಾಣಂ ಗುಣಚ್ಯುತಮ್||

ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮರಗಿಡಗಳ ಮೇಲೆ
ದೃಷ್ಟಿಹಾಯಿಸದೇ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣದಂತೆ
ಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು.

12314028a ಸೋಽಭಿಗಮ್ಯ ಪಿತುಃ ಪಾದಾವಗೃಹ್ಣಾದರಣೀಸುತಃ|

12314028c ಯಥೋಪಜೋಷಂ ತೈಶ್ಚಾಪಿ ಸಮಾಗಚ್ಚ ನ್ಮಹಾಮುನಿಃ||

ಅರಣೀಸುತ ಶುಕನು ಆಗಮಿಸಿ ತಂದೆಯ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ಮೌನಿಯಾಗಿಯೇ
ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡನು.

12314029a ತತೋ ನಿವೇದಯಾಮಾಸ ಪಿತ್ರೇ ಸರ್ವಮಶೇಷತಃ|

12314029c ಶುಕೋ ಜನಕರಾಜೇನ ಸಂವಾದಂ ಪ್ರೀತಮಾನಸಃ||

ಅನಂತರ ಶುಕನು ತಂದೆಗೆ ಪ್ರೀತಮಾನಸನಾಗಿ ಜನಕರಾಜನೊಡನೆ
ನಡೆದ ಸಂವಾದವನ್ನು ಏನನ್ನೂ ಬಿಡದೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸಿದನು.

12314030a ಏವಮಧ್ಯಾಪಯನ್ಮಿಷ್ಯಾನ್ವ್ಯಾಸಃ ಪುತ್ರಂ ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

12314030c ಉವಾಸ ಹಿಮವತ್ಪ್ರಷ್ಠೇ ಪಾರಾಶರ್ಯೋ ಮಹಾಮುನಿಃ||

ಹೀಗೆ ಮಹಾಮುನಿ ಪಾರಾಶರ್ಯ ವ್ಯಾಸನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಮತ್ತು
ವೀರ್ಯವಾನ್ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಆ ಹಿಮವತ್
ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12314031a ತತಃ ಕದಾ ಚಿಚ್ಚಿಷ್ಯಾಸ್ತಂ ಪರಿವಾರ್ಯಾವತಸ್ಥಿರೇ|

12314031c ವೇದಾಧ್ಯಯನಸಂಪನ್ನಾಃ ಶಾಂತಾತ್ಮನೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ||

12314032a ವೇದೇಷು ನಿಷ್ಠಾಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಾಂಗೇಷ್ಟತಿತಪಸ್ವಿನಃ|

12314032c ಅಥೋಚುಸ್ತೇ ತದಾ ವ್ಯಾಸಂ ಶಿಷ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಂಜಲಯೋ ಗುರುಮ್||

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವೇದಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆ ವೇದಾಧ್ಯಯನಸಂಪನ್ನ ಶಾಂತಾತ್ಮ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರು ಒಮ್ಮೆ ವ್ಯಾಸನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆಗ ಶಿಷ್ಯರು ಕೈಮುಗಿದು ಗುರು ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು:

12314033a ಮಹತಾ ಶ್ರೇಯಸಾ ಯುಕ್ತಾ ಯಶಸಾ ಚ ಸ್ಮ ವರ್ಧಿತಾಃ|

12314033c ಏಕಂ ತ್ವಿದಾನೀಮಿಚ್ಛಾಮೋ ಗುರುಣಾನುಗ್ರಹಂ ಕೃತಮ್||

“ನಾವು ಮಹಾ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ಯಶಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ಧಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ಗುರುವಿನ ಒಂದು ಅನುಗ್ರಹವಾಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದೇವೆ.”

12314034a ಇತಿ ತೇಷಾಂ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಸ್ತಾನುವಾಚ ಹ|

12314034c ಉಚ್ಯತಾಮಿತಿ ತದ್ವತ್ಸಾ ಯದ್ವಃ ಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಂ ಮಯಾ||

ಅವರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ವತ್ಸರೇ! ನನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಿಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಬೇಕು ಅದನ್ನು ಹೇಳಿ.”

12314035a ಏತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಗುರೋಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶಿಷ್ಯಾಸ್ತೇ ಹೃಷ್ಟಮಾನಸಾಃ|

12314035c ಪುನಃ ಪ್ರಾಂಜಲಯೋ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ಗುರುಮ್||

12314036a ಊಚುಸ್ತೇ ಸಹಿತಾ ರಾಜನ್ನಿದಂ ವಚನಮುತ್ತಮಮ್|

ರಾಜನ್! ಗುರುವಿನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೃಷ್ಯಮಾನಸರಾದ ಆ ಶಿಷ್ಯರು ಪುನಃ ಅಂಜಲೀಬದ್ಧರಾಗಿ ಗುರುವನ್ನು ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬಟ್ಟಿಗೇ ಈ ಉತ್ತಮ ಮಾತನ್ನಾಡಿದರು.

12314036c ಯದಿ ಪ್ರೀತ ಉಪಾಧ್ಯಾಯೋ ಧನ್ಯಾಃ ಸ್ಮೋ ಮುನಿಸತ್ತಮ||

12314037a ಕಾಂಕ್ಷಾಮಸ್ತು ವಯಂ ಸರ್ವೇ ವರಂ ದತ್ತಂ ಮಹರ್ಷಿಣಾ|

12314037c ಷಷ್ಠಃ ಶಿಷ್ಯೋ ನ ತೇ ಖ್ಯಾತಿಂ ಗಚ್ಛೇದತ್ರ ಪ್ರಸೀದ ನಃ||

“ಮುನಿಸತ್ತಮ! ಉಪಾಧ್ಯಾಯನು ಪ್ರೀತನಾದನೆಂದರೆ ನಾವು ಧನ್ಯರೇ ಸರಿ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ನಿನ್ನ ಆರನೆಯ ಶಿಷ್ಯನು ಖ್ಯಾತನಾಗಬಾರದು. ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸೀದನಾಗಬೇಕು!

12314038a ಚತ್ವಾರಸ್ತೇ ವಯಂ ಶಿಷ್ಯಾ ಗುರುಪುತ್ರಶ್ಚ ಪಂಚಮಃ|

12314038c ಇಹ ವೇದಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠೇರನ್ನೇಷ ನಃ ಕಾಂಕ್ಷಿತೋ ವರಃ||

ನಾವು ನಾಲ್ವರು ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು. ಗುರುಪುತ್ರನು ಐದನೆಯವನು.

ಇವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವೇದಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದೇ ನಾವು ಬಯಸುವ ವರ.”

12314039a ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವ್ಯಾಸೋ ವೇದಾರ್ಥತತ್ತ್ವವಿತ್|

12314039c ಪರಾಶರಾತ್ಮಜೋ ಧೀಮಾನ್ವರಲೋಕಾರ್ಥಚಿಂತಕಃ|

12314039e ಉವಾಚ ಶಿಷ್ಯಾನ್ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮ್ಯಂ ನೈಃಶ್ರೇಯಸಂ ವಚಃ||

ಶಿಷ್ಯರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಾಶರಾತ್ಮಜ ಧೀಮಾನ್

ಪರಲೋಕಾರ್ಥಚಿಂತಕ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ವೇದಾರ್ಥವಿದು ವ್ಯಾಸನು

ಧರ್ಮಾನುಕೂಲವಾದ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಾನುಕೂಲವಾದ ಈ
ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

12314040a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ಸದಾ ದೇಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶುಶ್ರೂಷವೇ ಭವೇತ್|

12314040c ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿವಾಸಂ ಯೋ ಧ್ರುವಂ ಸಮಭಿಕಾಂಕ್ಷತಿ||

“ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ನಿವಾಸವನ್ನು ಬಯಸುವವನು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

12314041a ಭವಂತೋ ಬಹುಲಾಃ ಸಂತು ವೇದೋ ವಿಸ್ತಾರ್ಯತಾಮಯಮ್|

12314041c ನಾಶಿಷ್ಯೇ ಸಂಪ್ರದಾತವ್ಯೋ ನಾವ್ರತೇ ನಾಕೃತಾತ್ಮನಿ||

ನೀವು ಅನೇಕರಾಗಿರಿ. ವೇದವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿರಿ. ಆದರೆ
ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲದವನಿಗೆ, ವ್ರತನಲ್ಲದವನಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಕೃತಾತ್ಮನಿಗೆ ಇದನ್ನು
ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಡಿ.

12314042a ಏತೇ ಶಿಷ್ಯಗುಣಾಃ ಸರ್ವೇ ವಿಜ್ಞಾತವ್ಯಾ ಯಥಾರ್ಥತಃ|

12314042c ನಾಪರೀಕ್ಷಿತಚಾರಿತ್ರೇ ವಿದ್ಯಾ ದೇಯಾ ಕಥಂ ಚನ||

ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆಯೇ
ಎಂದೂ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಬಾರದು.

12314043a ಯಥಾ ಹಿ ಕನಕಂ ಶುದ್ಧಂ ತಾಪಚ್ಚೇದನಿಘರ್ಷಣೈಃ|

12314043c ಪರೀಕ್ಷೇತ ತಥಾ ಶಿಷ್ಯಾನೀಕ್ಷೇತ್ಕುಲಗುಣಾದಿಭಿಃ||

ಸುಡುವುದರಿಂದ, ಕತ್ತರಿಸುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ತಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಹೇಗೆ
ಚಿನ್ನವು ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ

ಶಿಷ್ಯನನ್ನೂ ಕೂಡ ಕುಲ-ಗುಣ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ
ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

12314044a ನ ನಿಯೋಜ್ಯಾಶ್ಚ ವಃ ಶಿಷ್ಯಾ ಅನಿಯೋಗೇ ಮಹಾಭಯೇ|

12314044c ಯಥಾಮತಿ ಯಥಾಪಾಠಂ ತಥಾ ವಿದ್ಯಾ ಫಲಿಷ್ಯತಿ||

ಮಾಡಬಾರದ ಮತ್ತು ಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ
ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ತೊಡಗಿಸಬಾರದು. ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಗಿರುವುದೋ
ಮತ್ತು ನೀವು ಹೇಗೆ ಅವರಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತೀರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ
ವಿದ್ಯೆಯು ಫಲಿಸುತ್ತದೆ.

12314045a ಸರ್ವಸ್ತರತು ದುರ್ಗಾಣಿ ಸರ್ವೋ ಭದ್ರಾಣಿ ಪಶ್ಯತು|

12314045c ಶ್ರಾವಯೇಚ್ಚ ತುರೋ ವರ್ಣಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಗ್ರತಃ||

ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲ ಸಂಕಟಗಳಿಂದಲೂ ಪಾರಾಗಲಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು
ಕಾಣಲಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಕೊಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರಿಗೂ
ಹೇಳಬೇಕು.

12314046a ವೇದಸ್ಯಾಧ್ಯಯನಂ ಹೀದಂ ತಚ್ಚ ಕಾರ್ಯಂ ಮಹತ್ಕ್ರೂತಮ್|

12314046c ಸ್ತುತ್ಯರ್ಥಮಿಹ ದೇವಾನಾಂ ವೇದಾಃ ಸೃಷ್ಟಾಃ ಸ್ವಯಂಭುವಾ||

ವೇದಾದ ಅಧ್ಯಯನವು ಮಹತ್ತರವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಅದನ್ನು
ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತುತಿಗಾಗಿ ಸ್ವಯಂಭುವು ವೇದಗಳನ್ನು
ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12314047a ಯೋ ನಿರ್ವದೇತ ಸಂಮೋಹಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವೇದಪಾರಗಮ್|

12314047c ಸೋಽಪಧ್ಯಾನಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಪರಾಭೂಯಾದಸಂಶಯಮ್||

ವೇದಪಾರಂಗತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಸಂಮೋಹದಿಂದ ಯಾರು
ನಿಂದಿಸುವರೋ ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ
ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಪರಾಭವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12314048a ಯಶ್ಚಾ ಧರ್ಮೇಣ ವಿಬ್ರೂಯಾದ್ಯಶ್ಚಾ ಧರ್ಮೇಣ ಪೃಚ್ಛತಿ|

12314048c ತಯೋರನ್ಯತರಃ ಪ್ರೈತಿ ವಿದ್ವೇಷಂ ವಾಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಯಾರು ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ಯಾರು
ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೋ ಆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ,
ವಿವಾದವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಹಾಳಾಗುತ್ತಾನೆ.

12314049a ಏತದ್ವಃ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಸ್ಯ ವಿಧಿಂ ಪ್ರತಿ|

12314049c ಉಪಕುರ್ಯಾಚ್ಚ ಶಿಷ್ಯಾಣಾಮೇತಚ್ಚ ಹೃದಿ ವೋ ಭವೇತ್||

ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ವಿಧಿಯ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.
ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮ
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರಲಿ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಚತುರ್ದಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರಾಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೦೫

ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋದನಂತರ ವ್ಯಾಸನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ನಾರದನ
 ಆಗಮನ (1-11); ವೇದಪಾರಾಯಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾರದನಿಂದ ಪ್ರಚೋದನೆ
 (12-21); ವ್ಯಾಸನು ಶುಕನಿಗೆ ಪ್ರವಹವೇ ಮೊದಲಾದ ಏಳು
 ವಾಯುಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದು (22-57).

12315001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12315001a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ಗುರೋರ್ವಾಕ್ಯಂ ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯಾ ಮಹಾಜಸಃ|

12315001c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಹೃಷ್ಟಮನಸಃ ಪರಿಷ್ವಜಿರೇ ತದಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಗುರುವಿನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾಜಸ
 ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯರು ಹೃಷ್ಟಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿದರು.

12315002a ಉಕ್ತಾಃ ಸ್ತೋ ಯದ್ಭಗವತಾ ತದಾತ್ವಾಯತಿಸಂಹಿತಮ್|

12315002c ತನ್ನೋ ಮನಸಿ ಸಂರೂಢಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಸ್ತಥಾ ಚ ತತ್||

“ನೀವು ನಮಗೆ ನೀಡಿದ ಉಪದೇಶವು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ
 ಬೇರೂರಿದೆ. ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶದಂತೆಯೇ ನಾವು
 ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.”

12315003a ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಚ ಸಭಾಜ್ಞೈವಂ ಸುಪ್ರೀತಮನಸಃ ಪುನಃ|

12315003c ವಿಜ್ಞಾಪಯಂತಿ ಸ್ಮ ಗುರುಂ ಪುನರ್ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದಾಃ||

ಹೀಗೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಗೈಯದು ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರು
 ಸುಪ್ರೀತರಾದರು. ಆ ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದಅರು ಪುನಃ ಒಮ್ಮೆ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ
 ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

12315004a ಶೈಲಾದಸ್ಮಾನ್ಮಹೀಂ ಗಂತುಂ ಕಾಂಕ್ಷಿತಂ ನೋ ಮಹಾಮುನೇ|

12315004c ವೇದಾನನೇಕಧಾ ಕರ್ತುಂ ಯದಿ ತೇ ರುಚಿತಂ ವಿಭೋ||

“ಮಹಾಮುನೇ! ವಿಭೋ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದರೆ ವೇದಗಳನ್ನು ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸಲು ಈ ಪರ್ವತದಿಂದ ನಾವು ಮಹೀತಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

12315005a ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪರಾಶರಸುತಃ ಪ್ರಭುಃ|

12315005c ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ತತೋ ವಾಕ್ಯಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಹಿತಂ ಹಿತಮ್||

ಶಿಷ್ಯರ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಭು ಪರಾಶರಸುತನು ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಹಿತವೂ ಹಿತವೂ ಆದ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

12315006a ಕ್ಷಿತಿಂ ವಾ ದೇವಲೋಕಂ ವಾ ಗಮ್ಯತಾಂ ಯದಿ ರೋಚತೇ|

12315006c ಅಪ್ರಮಾದಶ್ಚ ವಃ ಕಾರ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಹಿ ಪ್ರಚುರಚ್ಚಲಮ್||

“ನೀವು ಬಯಸಿದರೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ. ಆದರೆ ವೇದದ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ನೀವು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.”

12315007a ತೇಽನುಜ್ಞಾತಾಸ್ತತಃ ಸರ್ವೇ ಗುರುಣಾ ಸತ್ಯವಾದಿನಾ|

12315007c ಜಗ್ಮುಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕೃತ್ವಾ ವ್ಯಾಸಂ ಮೂರ್ಧ್ನಾಭಿವಾದ್ಯ ಚ||

ಸತ್ಯವಾದೀ ಗುರುವಿನಿಂದ ಅನುಜ್ಞಾತರಾದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಶಿರಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು.

12315008a ಅವತೀರ್ಯ ಮಹೀಂ ತೇಽಥ ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರಮಕಲ್ಪಯನ್|

12315008c ಸಂಯಾಜಯಂತೋ ವಿಪ್ರಾಂಶ್ಚ ರಾಜನ್ಯಾಂಶ್ಚ ವಿಶಸ್ತಥಾ||

ಅವರು ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದು ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.
ವಿಪ್ರರಿಗೆ, ರಾಜರಿಗೆ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿಸತೊಡಗಿದರು.

12315009a ಪೂಜ್ಯಮಾನಾ ದ್ವಿಜೈರ್ನಿತ್ಯಂ ಮೋದಮಾನಾ ಗೃಹೇ ರತಾಃ|

12315009c ಯಾಜನಾಧ್ಯಾಪನರತಾಃ ಶ್ರೀಮಂತೋ ಲೋಕವಿಶ್ರುತಾಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ದ್ವಿಜರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ
ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಯಾಜನ-ಅಧ್ಯಾಪನರತರಾಗಿ
ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಲೋಕವಿಶ್ರುತರೂ ಆದರು.

12315010a ಅವತೀರ್ಣೇಷು ಶಿಷ್ಯೇಷು ವ್ಯಾಸಃ ಪುತ್ರಸಹಾಯವಾನ್|

12315010c ತೂಷ್ಟೀಂ ಧ್ಯಾನಪರೋ ಧೀಮಾನೇಕಾಂತೇ ಸಮುಪಾವಿಶತ್||

ಶಿಷ್ಯರು ಇಳಿದು ಹೋದನಂತರ ಪುತ್ರನನ್ನೇ ಸಹಾಯಕನನ್ನಾಗಿ
ಹೊಂದಿದ ಧೀಮಾನ್ ವ್ಯಾಸನು ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಪರನಾಗಿ
ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

12315011a ತಂ ದದರ್ಶಾಶ್ರಮಪದೇ ನಾರದಃ ಸುಮಹಾತಪಾಃ|

12315011c ಅಧೈನಮಬ್ರವೀತ್ಕಾಲೇ ಮಧುರಾಕ್ಷರಯಾ ಗಿರಾ||

ಆಗಲೇ ಸುಮಹಾತಪಸ್ವಿ ನಾರದನು ಆಶ್ರಮಪದದಲ್ಲಿ
ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸಮಯವೊದಗಿದ ನಂತರ ಅವನು ಮಧುರಾಕ್ಷರದ
ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು:

12315012a ಭೋ ಭೋ ಮಹರ್ಷೇ ವಾಸಿಷ್ಠ ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷೋ ನ ವರ್ತತೇ|

12315012c ಏಕೋ ಧ್ಯಾನಪರಸ್ತೂಷ್ಟೀಂ ಕಿಮಾಸ್ನೇ ಚಿಂತಯನ್ನಿವ||

“ಭೋ! ಭೋ! ಮಹರ್ಷೇ! ವಾಸಿಷ್ಠ! ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷವೇನೂ
ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ! ಒಬ್ಬನೇ ಧ್ಯಾನಪರನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೋ
ಎನ್ನುವಂತೆ ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತಿರುವೆ?”

12315013a ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷೈರ್ವಿರಹಿತಃ ಪರ್ವತೋಽಯಂ ನ ಶೋಭತೇ|

12315013c ರಜಸಾ ತಮಸಾ ಚೈವ ಸೋಮಃ ಸೋಪಪ್ಲವೋ ಯಥಾ||

ರಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ತಮಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ರಾಹುಗ್ರಸ್ಥನಾದ
ಚಂದ್ರನಂತೆಯೇ ಈ ಪರ್ವತವು ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷಗಳಿಲ್ಲದೇ
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12315014a ನ ಭ್ರಾಜತೇ ಯಥಾಪೂರ್ವಂ ನಿಷಾದಾನಾಮಿವಾಲಯಃ|

12315014c ದೇವರ್ಷಿಗಣಜುಷ್ಪೋಽಪಿ ವೇದಧ್ವನಿರಾಕೃತಃ||

ದೇವರ್ಷಿಗಣ ಸೇವಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ವೇದಧ್ವನಿಯಿಲ್ಲದೇ ಇದು
ನಿಷಾದರ ಆಲಯದಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12315015a ಋಷಯಶ್ಚ ಹಿ ದೇವಾಶ್ಚ ಗಂಧರ್ವಾಶ್ಚ ಮಹೌಜಸಃ|

12315015c ವಿಮುಕ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷೇಣ ನ ಭ್ರಾಜಂತೇ ಯಥಾ ಪುರಾ||

ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷವಿಲ್ಲದೇ ಋಷಿಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹೌಜಸ
ಗಂಧರ್ವರೂ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.”

12315016a ನಾರದಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನೋಽಬ್ರವೀತ್|

12315016c ಮಹರ್ಷೇ ಯತ್ತ್ವಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವೇದವಾದವಿಚಕ್ಷಣ||

12315017a ಏತನ್ಮನೋನುಕೂಲಂ ಮೇ ಭವಾನರ್ಹತಿ ಭಾಷಿತುಮ್|

12315017c ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವದರ್ಶಿ ಚ ಸರ್ವತ್ರ ಚ ಕುತೂಹಲಿ||

ನಾರದನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು:

“ವೇದವಾದವಿಚಕ್ಷಣ ! ಮಹರ್ಷೇ ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ.
ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸರ್ವದರ್ಶಿಯೂ, ಸರ್ವತ್ರ ಕುತೂಹಲಿಯೂ ಆದ ನೀನು
ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಲು ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.

12315018a ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಯದ್ವೃತ್ತಂ ಸರ್ವಂ ತವ ಮತೇ ಸ್ಥಿತಮ್ |

12315018c ತದಾಜ್ಞಾಪಯ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಬ್ರೂಹಿ ಕಿಂ ಕರವಾಣಿ ತೇ ||

ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ.
ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ! ನಿನಗೆ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ. ಆಜ್ಞಾಪಿಸು !

12315019a ಯನ್ಮಯಾ ಸಮನುಷ್ಠೇಯಂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ತದುದಾಹರ |

12315019c ವಿಯುಕ್ತಸ್ಯೇಹ ಶಿಷ್ಯೈರ್ಮೇ ನಾತಿಹೃಷ್ಯಮಿದಂ ಮನಃ ||

ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ! ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂದು ಹೇಳು.
ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ವಿಹೀನನಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ.”

12315020 ನಾರದ ಉವಾಚ |

12315020a ಅನಾಮ್ನಾಯಮಲಾ ವೇದಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯಾವ್ರತಂ ಮಲಮ್ |

12315020c ಮಲಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ವಾಹೀಕಾಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಕೌತೂಹಲಂ ಮಲಮ್ ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಪುನಃ
ಅಭ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅದು
ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ದೂಷಣವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ರತಾನಿಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು
ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ದೂಷಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.
ವಾಹೀಕದೇಶದ ಜನರು ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಕಳಂಕಪ್ರಾಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಲಾಲಸೆಯು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ದೂಷಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

12315021a ಅಧೀಯತಾಂ ಭವಾನ್ವೇದಾನ್ಸಾರ್ಥಂ ಪುತ್ರೇಣ ಧೀಮತಾ|

12315021c ವಿಧುನ್ವನ್ ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷೇಣ ರಕ್ಷೋಭಯಕೃತಂ ತಮಃ||

ರಾಕ್ಷಸರ ಭಯದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು
ವೇದಘೋಷದಿಂದ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಧೀಮಂತ ಪುತ್ರನೊಡನೆ
ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡು.”

12315022 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12315022a ನಾರದಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ವ್ಯಾಸಃ ಪರಮಧರ್ಮವಿತ್|

12315022c ತಥೇತ್ಯುವಾಚ ಸಂಹೃಷ್ಟೋ ವೇದಾಭ್ಯಾಸೇ ದೃಢವ್ರತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾರದನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಧರ್ಮವಿದು
ವ್ಯಾಸನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಂಹೃಷ್ಟನಾಗಿ
ವೇದಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ದೃಢವ್ರತನಾದನು.

12315023a ಶುಕೇನ ಸಹ ಪುತ್ರೇಣ ವೇದಾಭ್ಯಾಸಮಥಾಕರೋತ್|

12315023c ಸ್ವರೇಣೋಚ್ಚೈಃ ಸ ಶ್ರೈಕ್ಷೇಣ ಲೋಕಾನಾಪೂರಯನ್ನಿವ||

ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ತುಂಬುವಂತೆ ಉಚ್ಚ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಪುತ್ರ
ಶುಕನೊಡನೆ ವೇದಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

12315024a ತಯೋರಭ್ಯಸತೋರೇವಂ ನಾನಾಧರ್ಮಪ್ರವಾದಿನೋಃ|

12315024c ವಾತೋಽತಿಮಾತ್ರಂ ಪ್ರವವೌ ಸಮುದ್ರಾನಿಲವೇಜಿತಃ||

ನಾನಾಧರ್ಮಪ್ರವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೀಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ
ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲಿನ ಗಾಳಿಯಿಂದ

ಪ್ರಚೋದಿತವಾದ ಭಿರುಗಳಿಯು ಜೋರಾಗಿ ಬೀಸತೊಡಗಿತು.

12315025a ತತೋಽನಧ್ಯಾಯ ಇತಿ ತಂ ವ್ಯಾಸಃ ಪುತ್ರಮವಾರಯತ್|

12315025c ಶುಕೋ ವಾರಿತಮಾತ್ರಸ್ತು ಕೌತೂಹಲಸಮನ್ವಿತಃ||

ಆಗ “ಅನಧ್ಯಾಯ” ಎಂದು ವ್ಯಾಸನು ಪುತ್ರನನ್ನು
ವೇದಾಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಶುಕನು
ಕುತೂಹಲಗೊಂಡನು.

12315026a ಅಪೃಚ್ಛ ತ್ಪಿತರಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಕುತೋ ವಾಯುರಭೂದಯಮ್|

12315026c ಆಖ್ಯಾತುಮರ್ಹತಿ ಭವಾನ್ವಾಯೋಃ ಸರ್ವಂ ವಿಚೇಷ್ಟಿತಮ್||

ಅಂತೆಯೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಈ ಗಾಳಿಯು
ಎಲ್ಲಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿತು? ವಾಯುವಿನ ಸರ್ವ ಚೇಷ್ಟೆಗಳ ಕುರಿತು
ನನಗೆ ನೀವು ಹೇಳಬೇಕು.”

12315027a ಶುಕಸ್ಯೈತದ್ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ವ್ಯಾಸಃ ಪರಮವಿಸ್ಮಿತಃ|

12315027c ಅನಧ್ಯಾಯನಿಮಿತ್ತೇಽಸ್ಮಿನ್ನಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಶುಕನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವ್ಯಾಸನು ಪರಮವಿಸ್ಮಿತನಾದನು.
ಅನಧ್ಯಾಯದ ನಿಮಿತ್ತವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು:

12315028a ದಿವ್ಯಂ ತೇ ಚಕ್ಷುರುತ್ಪನ್ನಂ ಸ್ವಸ್ಥಂ ತೇ ನಿರ್ಮಲಂ ಮನಃ|

12315028c ತಮಸಾ ರಜಸಾ ಚಾಪಿ ತ್ಯಕ್ತಃ ಸತ್ವೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ||

“ನಿನಗೆ ಸ್ವತಃ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು
ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದೆ. ತಮಸ್ಸು ಮತ್ತು ರಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸತ್ವದಲ್ಲಿ
ನೆಲೆಸಿರುವೆ.

12315029a ಆದರ್ಶೇ ಸ್ವಾಮಿವ ಚಾಯಾಂ ಪಶ್ಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ|

12315029c ನ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮನಿ ಸ್ವಯಂ ವೇದಾನ್ಬದ್ಧ್ಯ ಸಮನುಚಿಂತಯ||

ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ. ವೇದಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆಮಾಡಿ ಅನಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ವಾಯುವಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನೇ ಚಿಂತಿಸು.

12315030a ದೇವಯಾನಚರೋ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪಿತೃಯಾನಶ್ಚ ತಾಮಸಃ|

12315030c ದ್ವಾವೇತೌ ಪ್ರೇತ್ಯ ಪಂಥಾನೌ ದಿವಂ ಚಾಧಶ್ಚ ಗಚ್ಚತಃ||

ವಿಷ್ಣುವಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ದೇವಯಾನ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಅಧೋಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ತಾಮಸವಾದ ಪಿತೃಮಾರ್ಗ - ಹೀಗೆ ಮರಣಾನಂತರ ಊರ್ಧ್ವ ಮತ್ತು ಅಧೋಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ.

12315031a ಪೃಥಿವ್ಯಾಮಂತರಿಕ್ಷೇ ಚ ಯತ್ರ ಸಂವಾಂತಿ ವಾಯವಃ|

12315031c ಸಪ್ತೇ ವಾಯುಮಾರ್ಗಾ ವೈ ತನ್ನಿಬೋಧಾನುಪೂರ್ವಶಃ||

ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ವಾಯುವು ಬೀಸುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಏಳು ವಾಯುಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ಅದನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೇಳು.

12315032a ತತ್ರ ದೇವಗಣಾಃ ಸಾಧ್ಯಾಃ ಸಮಭೂವನ್ಮಹಾಬಲಾಃ|

12315032c ತೇಷಾಮಪ್ಯಭವತ್ಪುತ್ರಃ ಸಮಾನೋ ನಾಮ ದುರ್ಜಯಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲರಾದ ಸಾಧ್ಯರೆನ್ನುವ ದೇವಗಣವಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಸಮಾನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದುರ್ಜಯ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು.

12315033a ಉದಾನಸ್ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽಭೂದ್ವ್ಯಾ ನಸ್ತಸ್ಯಾಭವತ್ಸುತಃ|

12315033c ಅಪಾನಶ್ಚ ತತೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಪ್ರಾಣಶ್ಚಾಪಿ ತತಃ ಪರಮ್||

ಅವನಿಗೆ ಉದಾನನೆಂಬ ಪುತ್ರನಾದನು. ಉದಾನನಿಗೆ ವ್ಯಾನನೆಂಬ ಸುತನಾದನು. ವ್ಯಾನನಿಗೆ ಅಪಾನ ಮತ್ತು ನಂತರ ಅಪಾನನಿಗೆ ಪ್ರಾಣನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದರು.

12315034a ಅನಪತ್ಯೋಽಭವತ್ಪ್ರಾಣೋ ದುರ್ಧರ್ಷಃ ಶತ್ರುತಾಪನಃ|

12315034c ಪೃಥಕ್ಕರ್ಮಾಣಿ ತೇಷಾಂ ತು ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾತಥಮ್||

ದುರ್ಧರ್ಷ ಶತ್ರುತಾಪನ ಪ್ರಾಣನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅವರ ಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಯಥಾತಥವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12315035a ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಸರ್ವತೋ ವಾಯುಶ್ಚೇಷ್ಯಾ ವರ್ತಯತೇ ಪೃಥಕ್|

12315035c ಪ್ರಾಣನಾಚ್ಚೈವ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಣ ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ||

ವಾಯುವು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಚೇಷ್ಟೆಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿರಲು ಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಪ್ರಾಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12315036a ಪ್ರೇರಯತ್ಯಭ್ರಸಂಘಾತಾನ್ಧೂಮಜಾಂಶ್ಚೋಷ್ಮಜಾಂಶ್ಚ ಯಃ|

12315036c ಪ್ರಥಮಃ ಪ್ರಥಮೇ ಮಾರ್ಗೇ ಪ್ರವಹೋ ನಾಮ ಸೋಽನಿಲಃ||

ಹೊಗೆ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮೇಘಸಮೂಹಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ವಾಯುವು ಪ್ರಥಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ “ಪ್ರವಹ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮೊದಲನೆಯ ವಾಯುವು.

12315037a ಅಂಬರೇ ಸ್ನೇಹಮಭ್ರೇಭ್ಯಸ್ತಡಿದ್ಭ್ಯುಶ್ಚೋತ್ತಮದ್ಯುತಿಃ|

12315037c ಆವಹೋ ನಾಮ ಸಂವಾತಿ ದ್ವಿತೀಯಃ ಶ್ವಸನೋ ನದನ್||

ಅಂಬರದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಜೋರಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ
ವಿದ್ಯುತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಬೀಸುವ ಎರಡನೆಯ ವಾಯುವು “ಆವಹ” ಎಂಬ
ಹೆಸರಿನದು.

12315038a ಉದಯಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಶಶ್ವತ್ಸೋಮಾದೀನಾಂ ಕರೋತಿ ಯಃ|

12315038c ಅಂತರ್ದೇಹೇಷು ಚೋದಾನಂ ಯಂ ವದಂತಿ ಮಹರ್ಷಯಃ||

12315039a ಯಶ್ಚ ತುಭ್ಯಃ ಸಮುದ್ರೇಭ್ಯೋ ವಾಯುರ್ಧಾರಯತೇ ಜಲಮ್|

12315039c ಉದ್ಧೃತ್ಯಾದದತೇ ಚಾಪೋ ಜೀಮೂತೇಭ್ಯೋಽಂಬರೇಽನಿಲಃ||

12315040a ಯೋಽದ್ಭಿಃ ಸಂಯೋಜ್ಯ ಜೀಮೂತಾನ್ವರ್ಜನ್ಯಾಯ ಪ್ರಯಚ್ಚತಿ|

12315040c ಉದ್ವಹೋ ನಾಮ ವರ್ಷಿಷ್ಠಸ್ತ್ರೀತೀಯಃ ಸ ಸದಾಗತಿಃ||

ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳ ಮತ್ತು ಸೋಮ-ಸೂರ್ಯಾದಿ ಗ್ರಹಗಳ

ಉದಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ನಾಲ್ಕೂ ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ

ಜಲರಾಶಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ

ಮೋಡಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಮತ್ತು ಮೇಘಗಳನ್ನು ನೀರಿನೊಡನೆ

ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಪರ್ಜನೈನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ, ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿರುವ

ಯಾವುದನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಉದಾನವೆಂದು ಕರೆಯುವರೋ ಆ

ಮೂರನೆಯ ಮಹಾವಾಯುವಿಗೆ ಉದ್ವಹ ಎಂದು ಹೆಸರು.

12315041a ಸಮುಹ್ಯಮಾನಾ ಬಹುಧಾ ಯೇನ ನೀಲಾಃ ಪೃಥಗ್ಗುನಾಃ|

12315041c ವರ್ಷಮೋಕ್ಷಕೃತಾರಂಭಾಸ್ತೇ ಭವಂತಿ ಘನಾಘನಾಃ||

12315042a ಸಂಹತಾ ಯೇನ ಚಾವಿದ್ಧಾ ಭವಂತಿ ನದತಾಂ ನದಾಃ|

12315042c ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭೂತಾ ಮೇಘತ್ವಮುಪಯಾಂತಿ ಚ||

12315043a ಯೋಽಸೌ ವಹತಿ ದೇವಾನಾಂ ವಿಮಾನಾನಿ ವಿಹಾಯಸಾ|

12315043c ಚತುರ್ಥಃ ಸಂವಹೋ ನಾಮ ವಾಯುಃ ಸ ಗಿರಿಮರ್ದನಃ||

ಚದುರಿದ ಮೋಡಗಳು ಯಾವುದರಿಂದ ಘನಮೋಡಗಳಾಗುವವೋ,
ಇನ್ನೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆಯೋ,
ಯಾರ ಸಂಹತದಿಂದ ನದಿಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುವ
ಪ್ರವಾಹವುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತವೆಯೋ, ಪ್ರಜೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಪುನಃ
ಮೇಘತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ, ದೇವತೆಗಳ ವಿಮಾನಗಳನ್ನು
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ. ಪರ್ವತ ಶಿಖರಗಳನ್ನೇ ಧ್ವಂಸಮಾಡಬಲ್ಲ
ನಾಲ್ಕನೆಯ ವಾಯುವಿನ ಹೆಸರು “ಸಂವಹ” ಎಂದು.

12315044a ಯೇನ ವೇಗವತಾ ರುಗ್ಣಾ ರೂಕ್ಷೇಣಾರುಜತಾ ರಸಾನ್|

12315044c ವಾಯುನಾ ವಿಹತಾ ಮೇಘಾ ನ ಭವಂತಿ ಬಲಾಹಕಾಃ||

12315045a ದಾರುಣೋತ್ಪಾತಸಂಚಾರೋ ನಭಸಃ ಸ್ತನಯಿತ್ನುಮಾನ್|

12315045c ಪಂಚಮಃ ಸ ಮಹಾವೇಗೋ ವಿವಹೋ ನಾಮ ಮಾರುತಃ||

ಭಯಂಕರ ವೇಗದಿಂದ ಬೀಸಿ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸುವ ಯಾವ
ವಾಯುವಿನಿಂದಾಗಿ ಮೇಘಗಳು ಬಲಾಹಕ ಮೋಡಗಳಾಗುತ್ತವೆಯೋ,
ಯಾರ ಸಂಚಾರವು ನಭದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ
ಭಯಂಕರ ಉತ್ಪಾತಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದೋ ಆ ಐದನೆಯ
ಮಹಾವೇಗಯುಕ್ತ ಮಾರುತನ ಹೆಸರು “ವಿವಹ”.

12315046a ಯಸ್ಮಿನ್ನಾರಿಪ್ಲವೇ ದಿವ್ಯಾ ವಹಂತ್ಯಾಪೋ ವಿಹಾಯಸಾ|

12315046c ಪುಣ್ಯಂ ಚಾಕಾಶಗಂಗಾಯಾಸ್ತೋಯಂ ವಿಷ್ವಭ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

12315047a ದೂರಾತ್ಪ್ರತಿಹತೋ ಯಸ್ಮಿನ್ನೇಕರಶ್ಮಿದಿವಾಕರಃ|

12315047c ಯೋನಿರಂಶುಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಯೇನ ಭಾತಿ ವಸುಂಧರಾ||

12315048a ಯಸ್ಮಾದಾಪ್ಯಾಯತೇ ಸೋಮೋ ನಿಧಿದಿವ್ಯೋಽಮೃತಸ್ಯ ಚ|

12315048c ಷಷ್ಠಃ ಪರಿವಹೋ ನಾಮ ಸ ವಾಯುರ್ಜವತಾಂ ವರಃ||

ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಸಂಚರಿಸುವ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವ, ಪುಣ್ಯ
ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ನೀರನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಯಾರ ಪರಿಹತನಾಗಿ
ಸಹಸ್ರಾಂಶುಗಳ ಯೋನಿ ದಿವಾಕರನು ದೂರದಿಂದ ಒಂದೇ
ಕಿರಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೋ, ಯಾರಿಂದ ಈ
ವಸುಂಧರೆಯು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿರುವುದೋ, ಮತ್ತು ಅಮೃತನಿಧಿ
ದಿವ್ಯ ಸೋಮನು ಯಾರಿಂದ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವನೋ ಆ
ವಿಜಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆರನೆಯ ವಾಯುವಿನ ಹೆಸರು “ಪರಿವಹ”
ಎಂದು.

12315049a ಸರ್ವಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಪ್ರಾಣಾನ್ಯೋಽಂತಕಾಲೇ ನಿರಸ್ಯತಿ|

12315049c ಯಸ್ಯ ವರ್ತ್ಮಾನುವರ್ತೇತೇ ಮೃತ್ಯುವೈವಸ್ವತಾವುಭೌ||

12315050a ಸಮ್ಯಗ್ನಿಕ್ಷತಾಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಶಾಂತಯಾಧ್ಯಾತ್ಮನಿತ್ಯಯಾ|

12315050c ಧ್ಯಾನಾಭ್ಯಾಸಾಭಿರಾಮಾಣಾಂ ಯೋಽಮೃತತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

12315051a ಯಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ವೇಗೇನ ದಿಶಾಮಂತಂ ಪ್ರಪೇದಿರೇ|

12315051c ದಕ್ಷಸ್ಯ ದಶ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ||

12315052a ಯೇನ ಸೃಷ್ಟಃ ಪರಾಭೂತೋ ಯಾತ್ಯೇವ ನ ನಿವರ್ತತೇ|

12315052c ಪರಾವಹೋ ನಾಮ ಪರೋ ವಾಯುಃ ಸ ದುರತಿಕ್ರಮಃ||

ಅಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯುವ,
ಮೃತ್ಯು ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುವೈವಸ್ವತರು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುವ,

ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಂತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆನಂದಪಡುವ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ನೋಡುವ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಅಮೃತತ್ವ ವನ್ನೀಯಲು ಸಮರ್ಥನಾದ,
ಯಾರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಜಾಪತಿ ದಕ್ಷನ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಪುತ್ರರು
ಅತಿವೇಗದಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕಿನ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದರೋ ಮತ್ತು ಯಾರ
ಸ್ಪರ್ಷದಿಂದ ಪರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದವರು ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಅಂತಹ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಏಳನೆಯ ವಾಯುವಿನ ಹೆಸರು
ಪರಾವಹ ಎಂದು.

12315053a ಏವಮೇತೇಽದಿತೇಃ⁹⁰⁹ ಪುತ್ರಾ ಮಾರುತಾಃ ಪರಮಾದ್ಭುತಾಃ|

12315053c ಅನಾರಮಂತಃ ಸಂವಾಂತಿ ಸರ್ವ ಗಾಃ ಸರ್ವ ಧಾರಿಣಃ||

ಹೀಗೆ ಈ ಸಪ್ತಮಾರುತರೂ ಅದಿತಿಯ ಪರಮಾದ್ಭುತ ಪುತ್ರರು.
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧಾರಣೆಮಾಡಿರುವ ಈ ವಾಯುಗಳು ಎಲ್ಲಕಡೆ
ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12315054a ಏತತ್ತು ಮಹದಾಶ್ಚ ಯಂ ಯದಯಂ ಪರ್ವತೋತ್ತಮಃ|

12315054c ಕಂಪಿತಃ ಸಹಸಾ ತೇನ ವಾಯುನಾಭಿಪ್ರವಾಯತಾ||

ಅತ್ಯಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಗಾಳಿಯಿಂದಾಗಿ ಪರ್ವತಶ್ರೇಷ್ಠ
ಈ ಹಿಮಾಲಯವೂ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಮಹಾ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.

12315055a ವಿಷ್ಣೋರ್ನಿಃಶ್ವಾಸವಾತೋಽಯಂ ಯದಾ ವೇಗಸಮೀರಿತಃ|

12315055c ಸಹಸೋದೀರ್ಯತೇ ತಾತ ಜಗತ್ ಪ್ರವ್ಯಥತೇ ತದಾ||

⁹⁰⁹ ಏವಮೇತೇ ದಿತೇಃ ಪುತ್ರಾಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಮಗೂ! ಈ ವಾಯುವು ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಿಃಶ್ವಾಸವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಈ ನಿಃಶ್ವಾಸ ವಾಯುವು ವೇಗಯುಕ್ತವಾಗಿ ಒಡನೆಯೇ ಘ್ರಾಣದಿಂದ ಹೊರಬಂದಾಗ ಜಗತ್ತು ಬಹಳವಾಗಿ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತದೆ.

12315056a ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಹ್ಮವಿದೋ ಬ್ರಹ್ಮ ನಾಧೀಯಂತೇಽತಿವಾಯತಿ|

12315056c ವಾಯೋರ್ವಾಯುಭಯಂ ಹ್ಯುಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ಪೀಡಿತಂ ಭವೇತ್||

ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದರು ಬಿರುಗಾಳಿಯು ವೀಸುತ್ತಿರುವಾಗ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದವು ಭಗವಂತನ ನಿಃಶ್ವಾಸವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುವಾಗ ವೀದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ವಾಯುವಿನಿಂದಲೇ ವಾಯುವಿಗೆ ಭಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವೇದಕ್ಕೂ ಪೀಡೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.”

12315057a ಏತಾವದುಕ್ತ್ವಾ ವಚನಂ ಪರಾಶರಸುತಃ ಪ್ರಭುಃ|

12315057c ಉಕ್ತ್ವಾ ಪುತ್ರಮಧೀಷ್ಟೇತಿ ವ್ಯೋಮಗಂಗಾಮಯಾತ್ತದಾ||

ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಪರಾಶರಸುತ ಪ್ರಭುವು ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ಕಡೆ ಹೋದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಅನಧ್ಯಾಯನಿಮಿತ್ತಕಥನಂ ನಾಮ

ಪಂಚದಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನಧ್ಯಾಯನಿಮಿತ್ತಕಥನ ಎನ್ನುವ

ಮುನ್ನೂರಾಹದಿನೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೬

ನಾರದನು ಶುಕನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು
ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು (1-59).

12316001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12316001a ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ಶೂನ್ಯೇ ನಾರದಃ ಸಮುಪಾಗಮತ್|

12316001c ಶುಕಂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯನಿರತಂ ವೇದಾರ್ಥಾನ್ವಕ್ತುಮೀಪ್ಸಿತಾನ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ವ್ಯಾಸನು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇರದಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
ನಾರದನು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಶುಕನಿಗೆ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು
ಹೇಳಲು ಬಯಸಿ ಅವನ ಬಳಿ ಆಗಮಿಸಿದನು.

12316002a ದೇವರ್ಷಿಂ ತು ಶುಕೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಾರದಂ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಮ್|

12316002c ಅರ್ಘ್ಯಪೂರ್ವೇಣ ವಿಧಿನಾ ವೇದೋಕ್ತೇನಾಭ್ಯಪೂಜಯತ್||

ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದನು ಉಪಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶುಕನು
ಅರ್ಘ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು
ಪೂಜಿಸಿದನು.

12316003a ನಾರದೋಽಥಾಬ್ರವೀತ್ತೀತೋ ಬ್ರೂಹಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ವರ|

12316003c ಕೇನ ತ್ವಾಂ ಶ್ರೇಯಸಾ ತಾತ ಯೋಜಯಾಮೀತಿ ಹೃಷ್ಯವತ್||

ಪ್ರೀತನಾದ ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮವಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಮಗೂ!
ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲಿ?”

12316004a ನಾರದಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶುಕಃ ಪ್ರೋವಾಚ ಭಾರತ|

12316004c ಅಸ್ತಿತ್ವೋಕ್ತೇ ಹಿತಂ ಯತ್ಕೃತ್ವೇನ ಮಾಂ ಯೋಕ್ಷುಮರ್ಹಸಿ||

ಭಾರತ ! ನಾರದನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಕನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು: “ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಹಿತವಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನೇ ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ !”

12316005 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12316005a ತತ್ತ್ವಂ ಜಿಜ್ಞಾಸತಾಂ ಪೂರ್ವಮೃಷೀಣಾಂ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ್|

12316005c ಸನತ್ಕುಮಾರೋ ಭಗವಾನಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದೆ ತತ್ತ್ವದ ಕುರಿತು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾವಿತಾತ್ಮ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದನು:

12316006a ನಾಸ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಸಮಂ ಚಕ್ಷುರ್ನಾಸ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಸಮಂ ತಪಃ⁹¹⁰|

12316006c ನಾಸ್ತಿ ರಾಗಸಮಂ ದುಃಖಂ ನಾಸ್ತಿ ತ್ಯಾಗಸಮಂ ಸುಖಮ್||

“ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಮನಾದ ಚಕ್ಷುವಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ತಪಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಅನುರಾಗಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ದುಃಖವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಸುಖವಿಲ್ಲ.

12316007a ನಿವೃತ್ತಿಃ ಕರ್ಮಣಃ ಪಾಪಾತ್ಸತತಂ ಪುಣ್ಯಶೀಲತಾ|

12316007c ಸದ್ವೃತ್ತಿಃ ಸಮುದಾಚಾರಃ ಶ್ರೇಯ ಏತದನುತ್ತಮಮ್||

ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು, ಸತತವೂ

⁹¹⁰ ನಾಸ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಸಮಂ ಚಕ್ಷುರ್ನಾಸ್ತಿ ಸತ್ಯಸಮಂ ತಪಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪುಣ್ಯಶೀಲನಾಗಿರುವುದು, ಸದ್ವೃತ್ತಿ ಸಮುದಾಚರ - ಇವೇ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದವುಗಳು.

12316008a ಮಾನುಷ್ಯಮಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯಃ ಸಜ್ಜತಿ ಸ ಮುಹ್ಯತಿ|

12316008c ನಾಲಂ ಸ ದುಃಖಮೋಕ್ಷಾಯ ಸಂಗೋ ವೈ ದುಃಖಲಕ್ಷಣಮ್||

ಅಸುಖವಾಗಿರುವ ಈ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಯಾರು
ಸುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಮೋಹಗೊಂಡವನು.
ದುಃಖದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಧನವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ
ತಾನೇ ! ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಗವೇ ದುಃಖದ ಲಕ್ಷಣ.

12316009a ಸಕ್ತಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಶ್ಚಲತಿ ಮೋಹಜಾಲವಿವರ್ಧಿನೀ|

12316009c ಮೋಹಜಾಲಾವೃತೋ ದುಃಖಮಿಹ ಚಾಮುತ್ರ ಚಾಶ್ಚುತೇ||

ಸುಖದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಚಂಚಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
ಮೋಹಜಾಲಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮೋಹಜಾಲಗಳಿಂದ
ಆವೃತನಾಗಿರುವವನು ಇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಪರದಲ್ಲಿಯೂ ದುಃಖವನ್ನೇ
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12316010a ಸರ್ವೋಪಾಯೇನ ಕಾಮಸ್ಯ ಕ್ರೋಧಸ್ಯ ಚ ವಿನಿಗ್ರಹಃ|

12316010c ಕಾರ್ಯಃ ಶ್ರೇಯೋರ್ಥಿನಾ ತೌ ಹಿ ಶ್ರೇಯೋಘಾತಾರ್ಥಮುದ್ಯತೌ||

ಶ್ರೇಯೋರ್ಥಿಯು ಸರ್ವೋಪಾಯಗಳಿಂದ ಕಾಮ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು
ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವೆರಡೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ
ಆಘಾತಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

12316011a ನಿತ್ಯಂ ಕ್ರೋಧಾತ್ತಮೋ ರಕ್ಷೇಚ್ಚ್ರಿಯಂ ರಕ್ಷೇತ ಮತ್ಸರಾತ್|

12316011c ವಿದ್ಯಾಂ ಮಾನಾವಮಾನಾಭ್ಯಾಮಾತ್ಮಾನಂ ತು ಪ್ರಮಾದತಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾನಾಪಮಾನಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆತ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12316012a ಆನ್ಯಶಂಸ್ಯಂ ಪರೋ ಧರ್ಮಃ ಕ್ಷಮಾ ಚ ಪರಮಂ ಬಲಮ್||

12316012c ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಂ ಪರಂ ಜ್ಞಾನಂ ನ ಸತ್ಯಾದ್ವಿದ್ಯತೇ ಪರಮ್||

ಸುಳ್ಳುಹೇಳದಿರುವುದು ಪರಮ ಧರ್ಮ. ಕ್ಷಮೆಯು ಪರಮ ಬಲ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವು ಪರಮ ಜ್ಞಾನ. ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12316013a ಸತ್ಯಸ್ಯ ವಚನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಸತ್ಯಾದಪಿ ಹಿತಂ ಭವೇತ್⁹¹¹||

12316013c ಯದ್ಭೂತಹಿತಮತ್ಯಂತಮೇತತ್ಸತ್ಯಂ ಮತಂ ಮಮ||

ಸತ್ಯವಚನವು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು. ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿತವಚನವು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ಭೂತಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹಿತಕಾರವಾದುದೇ ಸತ್ಯ ಎಂದು ನನ್ನ ಮತ.

12316014a ಸರ್ವಾರಂಭಫಲತ್ಯಾಗೀ ನಿರಾಶೀರ್ನಿಷ್ಟರಿಗ್ರಹಃ|

12316014c ಯೇನ ಸರ್ವಂ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಂ ಸ ವಿದ್ವಾನ್ ಚ ಪಂಡಿತಃ||

ಎಲ್ಲಾಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದವನು, ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದವನು, ಏನನ್ನೂ ಬಳಸದಿರುವವನು ಮತ್ತು ಯಾರಿಂದ ಸರ್ವವೂ

⁹¹¹ ಸತ್ಯಾದಪಿ ಹಿತಂ ವದೇತ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪರಿತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಯೋ ಅವನೇ ವಿದ್ವಾಂಸ ಮತ್ತು ಪಂಡಿತ.

12316015a ಇಂದ್ರಿಯೈರಿಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇ ಭೃಶ್ಚರತ್ಯಾತ್ಮವಶೈರಿಹ|

12316015c ಅಸಜ್ಜಮಾನಃ ಶಾಂತಾತ್ಮಾ ನಿರ್ವಿಕಾರಃ ಸಮಾಹಿತಃ||

12316016a ಆತ್ಮಭೂತೈರತದ್ಭೂತಃ ಸಹ ಚೈವ ವಿನೈವ ಚ|

12316016c ಸ ವಿಮುಕ್ತಃ ಪರಂ ಶ್ರೇಯೋ ನಚಿರೇಣಾಧಿಗಚ್ಚತಿ||

ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
ಅನಸಕ್ತನಾಗಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವ, ಶಾಂತಾತ್ಮಾ, ನಿರ್ವಿಕಾರ, ಸಮಾಹಿತ,
ತಾನು ಆತ್ಮನಂತೆ ಕಾಣುವ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದವನಾಗಿದ್ದರೂ ದೇಹರೂಪನೂ ಅಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯರೂಪನೂ ಅಲ್ಲ,
ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕನಾದವನು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಅವನೇ
ಮುಕ್ತನು. ಅಂಥವನು ಬಹಳ ಶೀಘ್ರ ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12316017a ಅದರ್ಶನಮಸಂಸ್ಪರ್ಶಸ್ತಥಾಸಂಭಾಷಣಂ ಸದಾ|

12316017c ಯಸ್ಯ ಭೂತೈಃ ಸಹ ಮುನೇ ಸ ಶ್ರೇಯೋ ವಿಂದತೇ ಪರಮ್||

ಯಾರು ಯಾವ ಜೀವಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡುವುದೇ ಇಲ್ಲವೋ,
ಮುಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲವೋ, ಮತ್ತು ಯಾವ ಜೀವಿಗಳೊಡನೆಯೂ
ಮಾತನಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲವೋ ಅವನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12316018a ನ ಹಿಂಸ್ರಾತ್ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಮೈತ್ರಾಯಣಗತಶ್ಚ ರೇತ್|

12316018c ನೇದಂ ಜನ್ಮ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಮೈರಂ ಕುರ್ವೀತ ಕೇನ ಚಿತ್||

ಯಾವ ಜೀವಿಯನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು. ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

12316019a ಆಕಿಂಚನ್ಯಂ ಸುಸಂತೋಷೋ ನಿರಾಶೀಷ್ಟ್ವ ಮಚಾಪಲಮ್|

12316019c ಏತದಾಹುಃ ಪರಂ ಶ್ರೇಯ ಆತ್ಮಜ್ಞಸ್ಯ ಜಿತಾತ್ಮನಃ||

ಜಿತಾತ್ಮನಾದ ಆತ್ಮಜ್ಞನಿಗೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದು, ಯಾವಾಗಲೂ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವುದು, ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಸೆಪಡದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಚಾಂಚಲ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

⁹¹²12316020a ಪರಿಗ್ರಹಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಭವ ತಾತ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12316020c ಅಶೋಕಂ ಸ್ಥಾನಮಾತಿಷ್ಠ ಇಹ ಚಾಮುತ್ರ ಚಾಭಯಮ್||

ಮಗೂ! ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗು. ಇಹ-ಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಶೋಕರಹಿತವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಭಯರಹಿತವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸು.

12316021a ನಿರಾಮಿಷಾ ನ ಶೋಚಂತಿ ತ್ಯಜೇಹಾಮಿಷಮಾತ್ಮನಃ|

12316021c ಪರಿತ್ಯಜ್ಯಾಮಿಷಂ ಸೌಮ್ಯ ದುಃಖಿತಾಪಾದ್ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ||

ನಿರಾಮಿಷರು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆಸೆಗಳನ್ನು

⁹¹² 5ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾರದನು ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಈ 17ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಾರದನೇ ಶುಕನಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತಿದೆ.

ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಸೌಮ್ಯ ! ಆಮಿಷವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ
ದುಃಖಿತಾಪದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗು.

12316022a ತಪೋನಿತ್ಯೇನ ದಾಂತೇನ ಮುನಿನಾ ಸಂಯತಾತ್ಮನಾ|

12316022c ಅಜಿತಂ ಜೇತುಕಾಮೇನ ಭಾವ್ಯಂ ಸಂಗೇಷ್ಟಸಂಗಿನಾ||

ತಪೋನಿತ್ಯ ದಾಂತ ಸಂಯತಾತ್ಮ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದೂ
ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಗಳಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲ.

12316023a ಗುಣಸಂಗೇಷ್ಟನಾಸಕ್ತ ಏಕಚರ್ಯಾರತಃ ಸದಾ|

12316023c ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ನಚಿರಾದೇವ ಸುಖಮಾಯಾತ್ಯನುತ್ತಮಮ್||

ಗುಣ-ಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಹುಬೇಗ ಅನುತ್ತಮ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12316024a ದ್ವಂದ್ವಾರಾಮೇಷು ಭೂತೇಷು ಯ ಏಕೋ ರಮತೇ ಮುನಿಃ|

12316024c ವಿದ್ಧಿ ಪ್ರಜ್ಞಾನತೃಪ್ತಂ ತಂ ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತೋ ನ ಶೋಚತಿ||

ರಮಿಸುವುದನ್ನೇ ಪರಮ ಸುಖವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವವರ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಆನಂದ ಪಡುವ
ಮುನಿಯು ಪ್ರಜ್ಞಾನತೃಪ್ತನೆಂದು ತಿಳಿ. ಜ್ಞಾನತೃಪ್ತನಾದವನು
ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12316025a ಶುಭೈರ್ಲಭತಿ ದೇವತ್ವಂ ವ್ಯಾಮಿಶ್ರೈರ್ಜನ್ಮ ಮಾನುಷಮ್|

12316025c ಅಶುಭೈಶ್ಚಾಪ್ಯಧೋಜನ್ಮ ಕರ್ಮಭಿರ್ಲಭತೇಽವಶಃ||

ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವಿಗೆ ಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಂದ ದೇವತ್ವವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.
ಮಿಶ್ರಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅಶುಭ

ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅಧೋಜನ್ಮವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

12316026a ತತ್ರ ಮೃತ್ಯುಜರಾದುಃಖೈಃ ಸತತಂ ಸಮಭಿದ್ರುತಃ|

12316026c ಸಂಸಾರೇ ಪಚ್ಯತೇ ಜಂತುಸ್ತತ್ಕಥಂ ನಾವಬುದ್ಯಸೇ||

ಮೃತ್ಯು-ಮುಪ್ಪು-ದುಃಖಗಳು ಸತತವೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜಂತುವು ಬೇಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ?

12316027a ಅಹಿತೇ ಹಿತಸಂಜ್ಞಸ್ವ ಮಧ್ರುವೇ ಧ್ರುವಸಂಜ್ಞಕಃ|

12316027c ಅನರ್ಥೇ ಚಾರ್ಥಸಂಜ್ಞಸ್ವಂ ಕಿಮರ್ಥಂ ನಾವಬುದ್ಯಸೇ||

ಅಹಿತವಾದವುಗಳೇ ಹಿತವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ. ಸದಾ ಇಲ್ಲದವುಗಳನ್ನು ಸದಾ ಇರುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ. ಅನರ್ಥವಾದವುಗಳು ಅರ್ಥವತ್ತಾದವುಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನಗೆ ಇವು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ?

12316028a ಸಂವೇಷ್ಟ್ಯ ಮಾನಂ ಬಹುಭಿರ್ಮೋಹತಂತುಭಿರಾತ್ಮಜೈಃ|

12316028c ಕೋಶಕಾರವದಾತ್ಮಾನಂ ವೇಷ್ಟಯನ್ನಾವಬುದ್ಯಸೇ||

ತನ್ನ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ ತಂತುಗಳಿಂದ ಗೂಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಬಂಧಿತನಾಗುವ ರೇಷ್ಮೆ ಹುಳುವಿನಂತೆ ನೀನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಕೋಶವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ. ಇದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ?

12316029a ಅಲಂ ಪರಿಗ್ರಹೇಣೇಹ ದೋಷವಾನ್ ಹಿ ಪರಿಗ್ರಹಃ|

12316029c ಕೃಮಿಹಿಂ ಕೋಶಕಾರಸ್ತು ಬದ್ಯತೇ ಸ್ವಪರಿಗ್ರಹಾತ್||

ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆಯೇ
ದೋಷಯುಕ್ತವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ರೇಷ್ಮೆ
ಹುಳುವು ತಾನು ಕಟ್ಟಿದ ಕೋಶದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಧಿಯಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ?

12316030a ಪುತ್ರದಾರಕುಟುಂಬೇಷು ಸಕ್ತಾಃ ಸೀದಂತಿ ಜಂತವಃ|

12316030c ಸರಃಪಂಕಾರ್ಣವೇ ಮಗ್ನಾ ಜೀರ್ಣಾ ವನಗಜಾ ಇವ||

ಪುತ್ರ-ಹೆಂಡತಿ-ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವ ಜಂತುಗಳು
ಸರೋವರದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡ ಕಾಡಾನೆಯಂತೆ
ಜೀರ್ಣಗೊಂಡು ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12316031a ಮಹಾಜಾಲಸಮಾಕೃಷ್ಟಾನ್ ಸ್ಥಲೇ ಮತ್ಸ್ಯಾ ನಿವೋದ್ಧೃತಾನ್|

12316031c ಸ್ನೇಹಜಾಲಸಮಾಕೃಷ್ಟಾನ್ವಶ್ಯ ಜಂತೂನ್ಸು ದುಃಖಿತಾನ್||

ಮಹಾಬಲೆಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮೀನುಗಳಂತೆ
ಸ್ನೇಹಜಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅತ್ಯಂತ
ದುಃಖಿತಗೊಂಡಿರುವ ಜಂತುಗಳನ್ನು ನೋಡು.

12316032a ಕುಟುಂಬಂ ಪುತ್ರದಾರಂ ಚ ಶರೀರಂ ದ್ರವ್ಯಸಂಚಯಾಃ|

12316032c ಪಾರಕ್ಯಮಧ್ರುವಂ ಸರ್ವಂ ಕಿಂ ಸ್ವಂ ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತಮ್||

ಕುಟುಂಬ, ಮಕ್ಕಳು, ಪತ್ನಿ, ಶರೀರ ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯಸಂಚಯಗಳು
ಎಲ್ಲವೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಇತರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು. ಕೇವಲ
ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳು ಮಾತ್ರ ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಲ್ಲವೇ?

12316033a ಯದಾ ಸರ್ವಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಗಂತವ್ಯಮವಶೇನ ತೇ|

12316033c ಅನರ್ಥೇ ಕಿಂ ಪ್ರಸಕ್ತಸ್ವಂ ಸ್ವಮರ್ಥಂ ನಾನುತಿಷ್ಠಸಿ||

ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರದ ನೀನು ಒಂದು ದಿನ ಇಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋಗಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅನರ್ಥವಾದ
ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಏಕೆ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದೀಯೆ? ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಏಕೆ
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ?

12316034a ಅವಿಶ್ರಾಂತಮನಾಲಂಬಮಪಾಥೇಯಮದೈಶಿಕಮ್|

12316034c ತಮಃಕಾಂತಾರಮಧ್ವಾನಂ ಕಥಮೇಕೋ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ||

ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ, ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಯಾರೂ
ಇಲ್ಲದ, ಮತ್ತು ದಾರಿತೋರಿಸಲು ಸ್ಥಳೀಯರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಆ
ಅಂಧಕಾರಮಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಒಬ್ಬನೇ ಹೇಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆ?

12316035a ನ ಹಿ ತ್ವಾ ಪ್ರಸ್ಥಿತಂ ಕಶ್ಚಿತ್ ಪೃಷ್ಠತೋಽನುಗಮಿಷ್ಯತಿ|

12316035c ಸುಕೃತಂ ದುಷ್ಕೃತಂ ಚ ತ್ವಾ ಯಾಸ್ಯಂತಮನುಯಾಸ್ಯತಿ||

ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಯಾರೂ
ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ನಿನ್ನ ಸುಕೃತ-ದುಷ್ಕೃತಗಳೇ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ
ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತವೆ.

12316036a ವಿದ್ಯಾ ಕರ್ಮ ಚ ಶೌರ್ಯಂ ಚ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಬಹುವಿಸ್ತರಮ್|

12316036c ಅರ್ಥಾರ್ಥಮನುಸಾರ್ಯಂತೇ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಸ್ತು ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವ ವಿದ್ಯೆ, ಕರ್ಮ, ಶೌರ್ಯ, ಮತ್ತು
ಬಹುವಿಸ್ತರ ಜ್ಞಾನಗಳೂ ಕೂಡ ಅವನು ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಾದ ಕೂಡಲೇ
ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತವೆ.

12316037a ನಿಬಂಧನೀ ರಜ್ಜು ರೇಷಾ ಯಾ ಗ್ರಾಮೇ ವಸತೋ ರತಿಃ|

12316037c ಚಿತ್ತೈನಾಂ ಸುಕೃತೋ ಯಾಂತಿ ನೈನಾಂ ಚಿಂದಂತಿ ದುಷ್ಟತಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ
ರಮಿಸುತ್ತಿರುವವನಿಗೆ ಅವುಗಳೇ ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಹಗ್ಗಗಳು.
ಸುಕೃತರು ಅವುಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದುಷ್ಟ ತರು ಅವುಗಳನ್ನು
ತುಂಡುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

12316038a ರೂಪಕೂಲಾಂ ಮನಃಸ್ತೋತಾಂ ಸ್ಪರ್ಶ ದ್ವೀಪಾಂ ರಸಾವಹಾಮ್|

12316038c ಗಂಧಪಂಕಾಂ ಶಬ್ದಜಲಾಂ ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗದುರಾವಹಾಮ್||

12316039a ಕ್ಷಮಾರಿತ್ರಾಂ ಸತ್ಯಮಯೀಂ ಧರ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯವಟಾಕರಾಮ್|

12316039c ತ್ಯಾಗವಾತಾಧ್ವಗಾಂ ಶೀಘ್ರಾಂ ಬುದ್ಧಿನಾವಾ ನದೀಂ ತರೇತ್||

ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರೂಪವೆಂಬ ದಡಗಳಿಂದಲೂ, ಮನಸ್ಸೆಂಬ
ಪ್ರವಾಹದಿಂದಲೂ, ಸ್ಪರ್ಶವೆಂಬ ದ್ವೀಪಗಳಿಂದಲೂ, ಗಂಧವೆಂಬ
ಕೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ಶಬ್ದವೆಂಬ ನೀರಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವ, ದಾಟಲು
ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ನದಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಕ್ಷಮೆಯೆಂಬ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ
ಧರ್ಮವೆಂಬ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದಿರುವ ನೌಕೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗವೆಂಬ
ಅನುಕೂಲಕರ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸಿ ದಾಟಬಹುದು.

12316040a ತ್ಯಜ ಧರ್ಮಮಧರ್ಮಂ ಚ ಉಭೇ ಸತ್ಯಾನ್ಯತೇ ತ್ಯಜ|

12316040c ಉಭೇ ಸತ್ಯಾನ್ಯತೇ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಯೇನ ತ್ಯಜಸಿ ತಂ ತ್ಯಜ||

ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತೊರೆ. ಸತ್ಯ-ಅನ್ಯತಗಳನ್ನೂ ತೊರೆ. ಸತ್ಯ-
ಅನ್ಯತಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಯಾವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತೊರೆದೆಯೋ
ಅದನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡು.

12316041a ತ್ಯಜ ಧರ್ಮಮಸಂಕಲ್ಪಾದಧರ್ಮಂ ಚಾಪ್ಯಹಿಂಸಯಾ⁹¹³||

12316041c ಉಭೇ ಸತ್ಯಾನೃತೇ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿಂ ಪರಮನಿಶ್ಚಯಾತ್||

ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು.

ಅಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಅಧರ್ಮವನ್ನು ತೊರೆ. ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸತ್ಯ-

ಅನೃತಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು. ಪರಮ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸು.

12316042a ಅಸ್ಥಿಸ್ಥೂಣಂ ಸ್ನಾಯುಯುತಂ ಮಾಂಸಶೋಣಿತಲೇಪನಮ್||

12316042c ಚರ್ಮವನದ್ಧಂ ದುರ್ಗಂಧಿ ಪೂರ್ಣಂ ಮೂತ್ರಪುರೀಷಯೋಃ||

12316043a ಜರಾಶೋಕಸಮಾವಿಷ್ಟಂ ರೋಗಾಯತನಮಾತುರಮ್||

12316043c ರಜಸ್ವಲಮನಿತ್ಯಂ ಚ ಭೂತಾವಾಸಂ ಸಮುತ್ಸೃಜ||

ಮೂಳೆಗಳೆಂಬ ಸ್ತಂಭಗಳಿರುವ, ನರ-ನಾಡಿಯುಕ್ತವಾದ, ಮಾಂಸ-

ರಕ್ತಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗಿರುವ, ಚರ್ಮವನ್ನು ಹೊದಿಸಿರುವ,

ದುರ್ಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ, ಮೂತ್ರ-ಪುರೀಷಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ,

ಮುಪ್ಪು-ದುಃಖ-ರೋಗಗಳಿಗೆ ಮನೆಯಾಗಿರುವ, ರಜೋಗುಣರೂಪದ

ಧೂಳಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುವ, ಪಂಚಭೂತಗಳ ಆವಾಸವಾಗಿರುವ

ಈ ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸು.

12316044a ಇದಂ ವಿಶ್ವಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಮಜಗಚ್ಚಾಪಿ ಯದ್ಭವೇತ್||

12316044c ಮಹಾಭೂತಾತ್ಮಕಂ ಸರ್ವಂ ಮಹದ್ಯತ್ವರಮಾಣು ಯತ್⁹¹⁴||

12316045a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ಪಂಚೈವ ತಮಃ ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಥಾ||

12316045c ಇತ್ಯೇಷ ಸಪ್ತದಶಕೋ ರಾಶಿರವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕಃ||

913 ಚಾಪ್ಯಲಿಪ್ಸಯಾ| (ಭಾರತದರ್ಶನ).

914 ಮಹದ್ಯತ್ವರಮಾಶ್ರಯಾತ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಯಾವುದರಿಂದ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ವವು ಎಲ್ಲವೂ
 ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
 ಪರಮಾಣು ಸ್ವರೂಪದ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳು ಮತ್ತು ಮಹತ್,
 ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿ-ಅಹಂಕಾರಗಳು, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ತಮ-ಸತ್ತ್ವ-
 ರಜೋಗುಣಗಳು - ಈ ಹದಿನೇಳರ ಗುಂಪನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದು
 ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12316046a ಸರ್ವೈರಿಹೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೈಶ್ಚ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತೈರ್ಹಿ ಸಂಹಿತಃ|

12316046c ಪಂಚವಿಂಶಕ ಇತ್ಯೇಷ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಮಯೋ ಗುಣಃ||

ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಈ ಹದಿನೇಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
 ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳಾದ ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ-ರಸ-ಗಂಧ-ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪ
 ಎಂಬ ಈ ಏಳನ್ನೂ ಕೂಡಿ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಟ್ಟು
 ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳು.

12316047a ಏತೈಃ ಸರ್ವೈಃ ಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಪುಮಾನಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ|

12316047c ತ್ರಿವರ್ಗೋಽತ್ರ ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಜೀವಿತಂ ಮರಣಂ ತಥಾ||

12316048a ಯ ಇದಂ ವೇದ ತತ್ತ್ವೇನ ಸ ವೇದ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯೌ|

ಈ ಎಲ್ಲ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದವನನ್ನು
 ಪುರುಷನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು
 ತ್ರಿವರ್ಗಗಳಾದ ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳನ್ನೂ, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನೂ,
 ಜೀವಿತ-ಮರಣಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಈ ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿ-ಲಯಗಳನ್ನೂ
 ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12316048c ಪಾರಾಶರ್ಯೇಹ್⁹¹⁵ ಬೋಧ್ಧವ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಾನಾಂ ಯಚ್ಚ ಕಿಂ ಚನ||

12316049a ಇಂದ್ರಿಯೈರ್ಗೃಹ್ಯತೇ ಯದ್ಯತ್ತತ್ತ್ವೈಕ್ಯಮಿತಿ ಸ್ಥಿತಿಃ|

12316049c ಅವ್ಯಕ್ತಮಿತಿ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಲಿಂಗಗ್ರಾಹ್ಯಮತೀಂದ್ರಿಯಮ್||

ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಏನೆಲ್ಲ ಇದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಾಶರ್ಯ ವ್ಯಾಸನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಎಂದಿದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಅನುಮಾನ ಅಥವಾ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದವುಗಳನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12316050a ಇಂದ್ರಿಯೈರ್ನಿ ಯತೈರ್ದೇಹೀ ಧಾರಾಭಿರಿವ ತರ್ಪ್ಯತೇ|

12316050c ಲೋಕೇ ವಿತತಮಾತ್ಮಾನಂ ಲೋಕಂ ಚಾತ್ಮನಿ ಪಶ್ಯತಿ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಜಲಧಾರೆಯು ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಾಯಾರಿದವನಂತೆ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥವನು ನನ್ನ ಆತ್ಮವೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಲೋಕವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

12316051a ಪರಾವರದೃಶಃ ಶಕ್ತಿರ್ಜ್ಞಾನವೇಲಾಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ⁹¹⁶|

12316051c ಪಶ್ಯತಃ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಾವಸ್ಥಾಸು ಸರ್ವದಾ||

12316052a ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಸ್ಯ ಸಂಯೋಗೋ ನಾಶುಭೇನೋಪಪದ್ಯತೇ|

915 ಪಾರಂಪರ್ಯೇಣ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

916 ಪರಾವರದೃಶಃ ಶಕ್ತಿರ್ಜ್ಞಾನಮೂಲಾ ನ ನಶ್ಯತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವವನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯು
 ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನು
 ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುವ, ಬ್ರಹ್ಮಭೂತನಿಗೆ ಇತರ ಜೀವಿಗಳ
 ಸಹವಾಸದಿಂದ ಯಾವ ಶುಭಾಶುಭಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12316052c ಜ್ಞಾನೇನ ವಿವಿಧಾನ್ ಕ್ಲೇಶಾನತಿವೃತ್ತಸ್ಯ ಮೋಹಜಾನ್|

12316052e ಲೋಕೇ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಕಾಶೇನ ಲೋಕಮಾರ್ಗೋ ನ ರಿಷ್ಯತೇ||

ಮೋಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ವಿವಿಧ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ
 ದಾಟಿದವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದ
 ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ತಡೆಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12316053a ಅನಾದಿನಿಧನಂ ಜಂತುಮಾತ್ಮನಿ ಸ್ಥಿತಮವ್ಯಯಮ್|

12316053c ಅಕರ್ತಾರಮಮೂರ್ತಂ ಚ ಭಗವಾನಾಹ ತೀರ್ಥವಿತ್||

ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಭಗವಂತನು ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿರುವ
 ಆತ್ಮನು ಆದಿ-ಮಧ್ಯ-ಅಂತ್ಯ ರಹಿತ, ಅವಿನಾಶಿ, ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲದ
 ನಿರಾಕಾರ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

12316054a ಯೋ ಜಂತುಃ ಸ್ವಕೃತ್ಯೈಸ್ತೈಃ ಕರ್ಮಭಿರ್ನಿತ್ಯದುಃಖಿತಃ|

12316054c ಸ ದುಃಖಪ್ರತಿಘಾತಾರ್ಥಂ ಹಂತಿ ಜಂತೂನನೇಕಧಾ||

ಜನ್ಮ-ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸದಾ
 ದುಃಖಿತನಾಗಿರುವ ಜಂತುವು ದುಃಖನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಅನೇಕ
 ಜಂತುಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

12316055a ತತಃ ಕರ್ಮ ಸಮಾದತ್ತೇ ಪುನರನ್ಯನ್ನವಂ ಬಹು|

12316055c ತಪ್ಯತೇಽಥ ಪುನಸ್ತೇನ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಪಥ್ಯಮಿವಾತುರಃ||

ಮತ್ತೆ ಹೊಸ-ಹೊಸ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ
ರೋಗಿಯಾದವನು ಅಪಥ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಂದು ದುಃಖಿಸುವಂತೆ-
ತಾನು ಮಾಡಿದ ಆ ಕರ್ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12316056a ಅಜಸ್ರಮೇವ ಮೋಹಾರ್ತೋ ದುಃಖೇಷು ಸುಖಸಂಜ್ಞಿತಃ|

12316056c ಬಧ್ಯತೇ ಮಧ್ಯತೇ ಚೈವ ಕರ್ಮಭಿರ್ಮಂಥವತ್ ಸದಾ||

ಮೋಹಾರ್ತನಾಗಿರುವವನು ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಡೆಗೋಲಿನಂತೆ ತಾನೇ ಮಾಡಿದ
ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸದಾ ಮಥಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

12316057a ತತೋ ನಿವೃತ್ತೋ ಬಂಧಾತ್ಸಾ ತ್ಕರ್ಮಣಾಮುದಯಾದಿಹ⁹¹⁷|

12316057c ಪರಿಭ್ರಮತಿ ಸಂಸಾರಂ ಚಕ್ರವದ್ಭಹುವೇದನಃ||

ತನ್ನ ಹೊಸ ಹೊಸ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬಂಧನಗಳಿಂದ
ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅವನು ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವರೆಯುತ್ತಾ
ಅನೇಕ ವೇದನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

12316058a ಸ ತ್ವಂ ನಿವೃತ್ತಬಂಧಸ್ತು ನಿವೃತ್ತಶ್ಚಾಪಿ ಕರ್ಮತಃ|

12316058c ಸರ್ವ ವಿತ್ಸರ್ವ ಜಿತ್ಸಿದ್ಧೋ ಭವ ಭಾವವಿವರ್ಜಿತಃ||

---

⁹¹⁷ ತತೋ ನಿಬದ್ಧಃ ಸ್ವಾಂ ಯೋನಿಂ ಕರ್ಮಣಾಮುದಯಾದಿಹ | (ಭಾರತ
ದರ್ಶನ).

ನೀನು ಆ ಬಂಧನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ, ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ,
ಸರ್ವವಿದುವಾಗಿ, ಸರ್ವವನ್ನೂ ಗೆದ್ದು, ಭಾವವಿವರ್ಜಿತನಾಗಿ
ಸಿದ್ಧನಾಗು.

12316059a ಸಂಯಮೇನ ನವಂ ಬಂಧಂ ನಿವರ್ತ್ಯ ತಪಸೋ ಬಲಾತ್|

12316059c ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ಬಹವಃ ಸಿದ್ಧಿಮಪ್ಯಬಾಧಾಂ ಸುಖೋದಯಾಮ್||

ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಂಯಮ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನ ಬಲಗಳಿಂದ
ಹೊಸಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಾಧೆಗಳಿಲ್ಲದ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ
ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಷೋಡಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರಾಹದಿನಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೭

ನಾರದನು ಶುಕನಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು (1-
30).

12317001 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12317001a ಅಶೋಕಂ ಶೋಕನಾಶಾರ್ಥಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಶಾಂತಿಕರಂ ಶಿವಮ್|

12317001c ನಿಶಮ್ಯ ಲಭತೇ ಬುದ್ಧಿಂ ತಾಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಸುಖಮೇಧತೇ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಶೋಕನಾಶಕ್ಯಾಗಿ ಶೋಕವಿಲ್ಲದ ಶಾಂತಿಕರ

ಮಂಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೇಳುವವನು ಉತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12317002a ಶೋಕಸ್ಥಾನಸಹಸ್ರಾಣಿ ಭಯಸ್ಥಾನಶತಾನಿ ಚ|

12317002c ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಮೂಢಮಾವಿಶಂತಿ ನ ಪಂಡಿತಮ್||

ಸಾವಿರಾರು ಶೋಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ನೂರಾರು ಭಯಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ದಿನ
ದಿನವೂ ಮೂಢನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ. ಪಂಡಿತನನ್ನಲ್ಲ.

12317003a ತಸ್ಮಾದನಿಷ್ಟನಾಶಾರ್ಥಮಿತಿಹಾಸಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ|

12317003c ತಿಷ್ಠತೇ ಚೇದ್ವಶೇ ಬುದ್ಧಿರ್ಲಭತೇ ಶೋಕನಾಶನಮ್||

ಆದುದರಿಂದ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು
ಕೇಳು. ಬುದ್ಧಿಯು ವಶದಲ್ಲಿದ್ದುದೇ ಆದರೆ ಶೋಕವು ವಿನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

12317004a ಅನಿಷ್ಟಸಂಪ್ರಯೋಗಾಚ್ಚ ವಿಪ್ರಯೋಗಾತ್ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಚ|

12317004c ಮನುಷ್ಯಾ ಮಾನಸ್ಮೈರ್ದುಃಖೈರ್ಯುಜ್ಯಂತೇ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಯಃ||

ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯ ಮನುಷ್ಯರು ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದುದರಿಂದಲೂ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದುದರಿಂದಲೂ ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖಗಳನ್ನು
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

12317005a ದ್ರವ್ಯೇಷು ಸಮತೀತೇಷು ಯೇ ಗುಣಾಸ್ತಾನ್ ಚಿಂತಯೇತ್|

12317005c ತಾನನಾದ್ರಿಯಮಾಣಸ್ಯ ಸ್ನೇಹಬಂಧಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ||

ದ್ರವ್ಯಗಳು ಕಳೆದುಹೋದ ನಂತರ ಅವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಣಗಳ ಕುರಿತೇ
ಚಿಂತಿಸಬಾರದು. ಅದರಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಸ್ನೇಹಬಂಧನವು

ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

12317006a ದೋಷದರ್ಶೀ ಭವೇತ್ತತ್ರ ಯತ್ರ ರಾಗಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

12317006c ಅನಿಷ್ಟವದ್ಧಿತಂ ಪಶ್ಯೇತ್ತಥಾ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಿರಜ್ಯತೇ||

ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಬಯಕೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದರಲ್ಲಿ ದೋಷವಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು ಹೋದ ಕಡೆ ತಾನೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅನಿಷ್ಟವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬೇಕು. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅನುರಾಗವಿರುವ ವಿಷಯ/ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12317007a ನಾರ್ಥೋ ನ ಧರ್ಮೋ ನ ಯಶೋ ಯೋಽತೀತಮನುಶೋಚತಿ|

12317007c ಅಪ್ಯಭಾವೇನ ಯುಜ್ಯೇತ ತಚ್ಚಾಸ್ಯ ನ ನಿವರ್ತತೇ||

ಕಳೆದುಹೋದುದರ ಕುರಿತು ಶೋಕಪಡುತ್ತಿರುವವನಿಗೆ ಅರ್ಥವೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ; ಧರ್ಮವೂ ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಯಶಸ್ಸೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಳೆದುಹೋದುದನ್ನು ನೆನೆದು ಶೋಕಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಅಭಾವದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅವನು ಪುನಃ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರನು.

12317008a ಗುಣೈರ್ಭೂತಾನಿ ಯುಜ್ಯಂತೇ ವಿಯುಜ್ಯಂತೇ ತಥೈವ ಚ|

12317008c ಸರ್ವಾಣಿ ನೈತದೇಕಸ್ಯ ಶೋಕಸ್ಥಾನಂ ಹಿ ವಿದ್ಯತೇ||

ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳ ಸಂಯೋಗ-ವಿಯೋಗಗಳು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೇವಲ

ಶೋಕವಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ.
ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಸುಖ-ಶೋಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಂದು
ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

12317009a ಮೃತಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ನಷ್ಟಂ ಯೋಽತೀತಮನುಶೋಚತಿ|

12317009c ದುಃಖೇನ ಲಭತೇ ದುಃಖಂ ದ್ವಾವನರ್ಥೌ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ||

ಮೃತಗೊಂಡು ಅಥವಾ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋದುದಕ್ಕೆ
ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದವನಿಗೆ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಲ್ಲದೇ ಆ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ
ಅನರ್ಥವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12317010a ನಾಶ್ಚು ಕುರ್ವಂತಿ ಯೇ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲೋಕೇಷು ಸಂತತಿಮ್|

12317010c ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಪಶ್ಯತಃ ಸರ್ವಂ ನಾಶ್ಚುಕರ್ಮೋಪಪದ್ಯತೇ||

ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಿದವನು
ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವವನು
ಮರಣ-ನಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12317011a ದುಃಖೋಪಘಾತೇ ಶಾರೀರೇ ಮಾನಸೇ ವಾಪ್ಯುಪಸ್ಥಿತೇ|

12317011c ಯಸ್ಮಿನ್ನ ಶಕ್ಯತೇ ಕರ್ತುಂ ಯತ್ನಸ್ತನ್ನಾನುಚಿಂತಯೇತ್||

ಶಾರೀರಿಕವಾದ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕವಾದ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಗ
ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ದೂರೀಕರಿಸಲು
ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಆ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬಾರದು.

12317012a ಭೈಷಜ್ಯಮೇತದ್ಧುಃಖಸ್ಯ ಯದೇತನ್ನಾನುಚಿಂತಯೇತ್|

12317012c ಚಿಂತ್ಯಮಾನಂ ಹಿ ನ ವ್ಯೇತಿ ಭೂಯಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರವರ್ಧತೇ||

ದುಃಖದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸದೇ ಇರುವುದೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮದ್ದು. ದುಃಖವು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ದುಃಖವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಲ್ಲಾ ದುಃಖವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

12317013a ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಮಾನಸಂ ದುಃಖಂ ಹನ್ಯಾಚ್ಚಾರೀರಮೌಷಧೈಃ|

12317013c ಏತದ್ವಿಜ್ಞಾನಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ನ ಬಾಲೈಃ ಸಮತಾಮಿಯಾತ್||

ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖವನ್ನೂ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಶಾರೀರಿಕ ದುಃಖವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಮಗುವಂತೆ ರೋದಿಸಬಾರದು.

12317014a ಅನಿತ್ಯಂ ಯೌವನಂ ರೂಪಂ ಜೀವಿತಂ ದ್ರವ್ಯಸಂಚಯಃ|

12317014c ಆರೋಗ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಸಂವಾಸೋ ಗೃಧ್ಯೇತ್ತತ್ರ ನ ಪಂಡಿತಃ||

ಯೌವನ, ರೂಪ, ಜೀವಿತ, ದ್ರವ್ಯ ಸಂಚಯ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯಸಂವಾಸಗಳು ಅನಿತ್ಯವಾದವುಗಳು. ಪಂಡಿತನಾದವನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12317015a ನ ಜಾನಪದಿಕಂ ದುಃಖಮೇಕಃ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹತಿ|

12317015c ಅಶೋಚನ್ ಪ್ರತಿಕುರ್ವೀತ ಯದಿ ಪಶ್ಯೇದುಪಕ್ರಮಮ್||

ದೇಶಕ್ಕೆ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಒಬ್ಬನೇ ಶೋಕಿಸಬಾರದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಉಪಾಯಗಳಿದ್ದರೆ ಶೋಕಿಸದೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

12317016a ಸುಖಾದ್ ಬಹುತರಂ ದುಃಖಂ ಜೀವಿತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

12317016c ಸ್ನಿಗ್ಧತ್ವಂ ಚೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ಮೋಹಾನ್ಮರಣಮಪ್ಪಿಯಮ್||

ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ದುಃಖವೇ ಅಧಿಕವಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲಿನ ಅನುರಾಗದಿಂದ ಮೋಹವುಂಟಾಗಿ ಮರಣವು ಅಪ್ಪಿಯವಾಗುತ್ತದೆ.

12317017a ಪರಿತ್ಯಜತಿ ಯೋ ದುಃಖಂ ಸುಖಂ ವಾಪ್ಯುಭಯಂ ನರಃ|

12317017c ಅಭ್ಯೇತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೋಽತ್ಯಂತಂ ನ ತಂ ಶೋಚಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ||

ದುಃಖವನ್ನು, ಸುಖವನ್ನು ಮತ್ತು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವ ನರನು ಅಕ್ಷಯ ಬ್ರಹ್ಮಪದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಪಂಡಿತರು ಅವನಿಗಾಗಿ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12317018a ದುಃಖಮರ್ಥಾ ಹಿ ತ್ಯಜ್ಯಂತೇ ಪಾಲನೇ ನ ಚ ತೇ ಸುಖಾಃ|

12317018c ದುಃಖೇನ ಚಾಧಿಗಮ್ಯಂತೇ ನಾಶಮೇಷಾಂ ನ ಚಿಂತಯೇತ್||

ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ತೊರೆಯುವಾಗ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ ಸುಖವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಗಳಿಸುವಾಗಲೂ ದುಃಖವೇ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ದುಃಖವನ್ನೇ ತರುವ ಹಣದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬಾರದು.

12317019a ಅನ್ಯಾಮನ್ಯಾಂ ಧನಾವಸ್ಥಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವೈಶೇಷಿಕೀಂ ನರಾಃ|

12317019c ಅತ್ಯಪ್ತಾ ಯಾಂತಿ ವಿಧ್ವಂಸಂ ಸಂತೋಷಂ ಯಾಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ||

ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧನವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಬಯಸುವ ನರರು ಅತ್ಯಪ್ತರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪಂಡಿತರು

ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

12317020a ಸರ್ವೇ ಕ್ಷಯಾಂತಾ ನಿಚಯಾಃ ಪತನಾಂತಾಃ ಸಮುಚ್ಛ್ರಯಾಃ|

12317020c ಸಂಯೋಗಾ ವಿಪ್ರಯೋಗಾಂತಾ ಮರಣಾಂತಂ ಹಿ ಜೀವಿತಮ್||

ಸಂಪಾದಿಸಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷಯಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಮೇಲೆ ಏರಿದವು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಸಂಯೋಗಗಳು ವಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಜೀವಿತವು ಮರಣದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

12317021a ಅಂತೋ ನಾಸ್ತಿ ಪಿಪಾಸಾಯಾಸ್ತುಷ್ಟಿಸ್ತು ಪರಮಂ ಸುಖಮ್|

12317021c ತಸ್ಮಾತ್ ಸಂತೋಷಮೇವೇಹ ಧನಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ||

ಆಸೆಗೆ ಕೊನೆಯೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಪರಮ ಸುಖವು. ಆದುದರಿಂದ ಪಂಡಿತರು ಸಂತೋಷವೇ ಧನವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12317022a ನಿಮೇಷಮಾತ್ರಮಪಿ ಹಿ ವಯೋ ಗಚ್ಚನ್ನ ತಿಷ್ಠತಿ|

12317022c ಸ್ವಶರೀರೇಷ್ವನಿತ್ಯೇಷು ನಿತ್ಯಂ ಕಿಮನುಚಿಂತಯೇತ್||

ಓಡುತ್ತಿರುವ ಆಯುಸ್ಸು ಕಣ್ಣುರೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಶರೀರಗಳೇ ಅನಿತ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ ಯಾವುದು ನಿತ್ಯವಾದುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕು.

12317023a ಭೂತೇಷ್ವಭಾವಂ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಯೇ ಬುದ್ಧ್ವಾ ತಮಸಃ ಪರಮ್⁹¹⁸|

12317023c ನ ಶೋಚಂತಿ ಗತಾಧ್ವಾನಃ ಪಶ್ಯಂತಃ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

⁹¹⁸ ಭೂತೇಷು ಭಾವಂ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಯೇ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಮನಸಃ ಪರಮ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಪರಮ ತಮಸ್ಸಿನ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವವರು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

12317024a ಸಂಚಿನ್ವಾನಕಮೇವೈನಂ ಕಾಮಾನಾಮವಿತ್ಯಪ್ತಕಮ್|

12317024c ವ್ಯಾಘ್ರಃ ಪಶುಮಿವಾಸಾದ್ಯ ಮೃತ್ಯುರಾದಾಯ ಗಚ್ಚತಿ||

ಹುಲ್ಲು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಸುವನ್ನು ಹುಲಿಯು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾದ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಪ್ತನಾದವನನ್ನು ಮೃತ್ಯುವು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

12317025a ಅಥಾಪ್ಯಪಾಯಂ ಸಂಪಶ್ಯೇದ್ಧುಃಖಸ್ಯ ಪರಿಮೋಕ್ಷಣೇ|

12317025c ಅಶೋಚನ್ನಾರಭೇತ್ಯವ ಯುಕ್ತಶ್ಚಾವ್ಯಸನೀ ಭವೇತ್||

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಂಸಾರ ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರಾಗಲೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕಲೇ ಬೇಕು. ಶೋಕವನ್ನು ತೊರೆದು ಆತ್ಮಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವವನು ಯಾವ ವಿಧದ ವ್ಯಸನಗಳೂ ಇಲ್ಲದೇ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12317026a ಶಬ್ದೇ ಸ್ಪರ್ಶೇ ಚ ರೂಪೇ ಚ ಗಂಧೇಷು ಚ ರಸೇಷು ಚ|

12317026c ನೋಪಭೋಗಾತ್ ಪರಂ ಕಿಂ ಚಿದ್ಧನಿನೋ ವಾಧನಸ್ಯ ವಾ||

ಧನಿಕನೇ ಆಗಲಿ ದ್ರವಿದ್ರನೇ ಆಗಲಿ - ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ-ಗಂಧ-ರಸಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುವಾಗ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಉಪಭೋಗಿಸಿಯಾದ ನಂತರ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾನೆ.

12317027a ಪ್ರಾಕ್ಸಂಪ್ರಯೋಗಾದ್ಭೂತಾನಾಂ ನಾಸ್ತಿ ದುಃಖಮನಾಮಯಮ್|

12317027c ವಿಪ್ರಯೋಗಾತ್ತು ಸರ್ವಸ್ಯ ನ ಶೋಚೇತ್ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಿತಃ||

ಪರಸ್ಪರ ಸೇರುವ ಮೊದಲು ಯಾವ ದುಃಖವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸೇರಿ ನಂತರ ವಿಯೋಗವಾದರೆ ದುಃಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ವಿವೇಕಿಯು ವಿಯೋಗವಾದಾಗಲೂ ದುಃಖಿಸಬಾರದು.

12317028a ಧೃತ್ಯಾ ಶಿಶ್ನೋದರಂ ರಕ್ಷೇತ್ ಪಾಣಿಪಾದಂ ಚ ಚಕ್ಷುಷಾ|

12317028c ಚಕ್ಷುಃಶ್ರೋತ್ರೇ ಚ ಮನಸಾ ಮನೋ ವಾಚಂ ಚ ವಿದ್ಯಯಾ||

ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಶಿಶ್ನೋದರಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೈ-ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಕಿವಿಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮಾತನ್ನು ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12317029a ಪ್ರಣಯಂ ಪ್ರತಿಸಂಹೃತ್ಯ ಸಂಸ್ತುತೇಷ್ಟಿತರೇಷು ಚ|

12317029c ವಿಚರೇದಸಮುನ್ನದ್ಧಃ ಸ ಸುಖೀ ಸ ಚ ಪಂಡಿತಃ||

ಪ್ರಣಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರರ ಸಂಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ವಿನೀತನಾಗಿ ಯಾವನು ವ್ಯವಹರಿಸುವನೋ ಅವನೇ ಸುಖಿಯು ಮತ್ತು ಅವನೇ ಪಂಡಿತನು.

12317030a ಅಧ್ಯಾತ್ಮರತಿರಾಸೀನೋ ನಿರಪೇಕ್ಷೋ ನಿರಾಮಿಷಃ|

12317030c ಆತ್ಮನೈವ ಸಹಾಯೇನ ಯಶ್ಚ ರೇತ್ ಸ ಸುಖೀ ಭವೇತ್||

ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿ, ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದೇ, ತನ್ನದೇ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವನು ಪರಮಸುಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾಭಿಪತನೇ ಸಪ್ತದಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾಭಿಪತನ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಹದಿನೇಳನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೧೮

ನಾರದನು ಶುಕನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು (1-45).
ಶುಕನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ತಂದೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ
ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ ಕಡೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದುದು (46-63).

12318001 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12318001a ಸುಖದುಃಖವಿಪರ್ಯಾಸೋ ಯದಾ ಸಮುಪಪದ್ಯತೇ|

12318001c ನೈನಂ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಸುನೀತಂ ವಾ ತ್ರಾಯತೇ ನಾಪಿ ಪೌರುಷಮ್||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಸುಖದುಃಖಗಳ

ವಿಪರ್ಯಾಸ⁹¹⁹ವುಂಟಾದಾಗ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಲೀ, ಉತ್ತಮ ನೀತಿಯಾಗಲೀ
ಅಥವಾ ಪೌರುಷವಾಗಲೀ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12318002a ಸ್ವಭಾವಾದ್ಯತ್ನಮಾತಿಷ್ಟೇದ್ಯತ್ನವಾನ್ನಾವಸೀದತಿ|

12318002c ಜರಾಮರಣರೋಗೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಿಯಮಾತ್ಮಾನಮುದ್ಧರೇತ್||

---

⁹¹⁹ ಸುಖವನ್ನೇ ದುಃಖವೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ದುಃಖವನ್ನೇ
ಸುಖವೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.
ಹಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವನು ನಾಶನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಿಯ ಆತ್ಮನನ್ನು
ಜರಾಮರಣರೋಗಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12318003a ರುಜಂತಿ ಹಿ ಶರೀರಾಣಿ ರೋಗಾಃ ಶಾರೀರಮಾನಸಾಃ|

12318003c ಸಾಯಕಾ ಇವ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಗ್ರಾಃ ಪ್ರಯುಕ್ತಾ ದೃಢಧನ್ವಿಭಿಃ||

ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಗಳು ದೃಢಧನ್ವಿಯು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ
ತೀಕ್ಷ್ಣಾಗ್ರ ಸಾಯಕಗಳಂತೆ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

12318004a ವ್ಯಾಧಿತಸ್ಯ ವಿವಿತ್ಸಾಭಿಸ್ತಸ್ಯತೋ ಜೀವಿತೈಷಿಣಃ⁹²⁰|

12318004c ಅವಶಸ್ಯ ವಿನಾಶಾಯ ಶರೀರಮಪಕೃಷ್ಯತೇ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿ ಜೀವಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವವನ ಶರೀರವನ್ನು
ವಿವಿಧ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಕಾಡಿ ವಿನಾಶದೆಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ.

12318005a ಸ್ವವಂತಿ ನ ನಿವರ್ತಂತೇ ಸ್ತೋತಾಂಸಿ ಸರಿತಾಮಿವ|

12318005c ಆಯುರಾದಾಯ ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ರಾತ್ರೈಹಾನಿ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರದೇ ಮುಂದು-ಮುಂದಕ್ಕೇ
ಹರಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ರಾತ್ರಿ-ಹಗಲುಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ
ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಮನುಷ್ಯರ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12318006a ವ್ಯತ್ಯಯೋ ಹ್ಯಯಮತ್ಯಂತಂ ಪಕ್ಷಯೋಃ ಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣಯೋಃ|

12318006c ಜಾತಂ ಮರ್ತ್ಯಂ ಜರಯತಿ ನಿಮೇಷಂ ನಾವತಿಷ್ಠತೇ||

⁹²⁰ ವ್ಯಾಧಿತಸ್ಯ ವಿವಿತ್ಸಾಭಿಸ್ತಸ್ಯತೋ ಜೀವಿತೈಷಿಣಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ನಿಮಿಷಮಾತ್ರವೂ ನಿಲ್ಲದೇ ಸತತವಾಗಿ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಶುಕ್ಲ-
ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮುಪ್ಪಾಗಿರುತ್ತವೆ.

12318007a ಸುಖದುಃಖಾನಿ ಭೂತಾನಾಮಜರೋ ಜರಯನ್ನಸೌ|

12318007c ಆದಿತ್ಯೋ ಹ್ಯಸ್ತಮಭ್ಯೇತಿ ಪುನಃ ಪುನರುದೇತಿ ಚ||

ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅಸ್ತಮಿಸುವ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನು
ಅಜರನಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸುಖದುಃಖಗಳ ಮೂಲಕ
ಜೀರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12318008a ಅದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಾನಾದಾಯ ಭಾವಾನಪರಿಶಂಕಿತಾನ್|

12318008c ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಾನ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಮಸ್ತಂ ಗಚ್ಚಂತಿ ರಾತ್ರಯಃ||

ರಾತ್ರಿಗಳು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅದೃಷ್ಟವೂ ಅಪೂರ್ವವೂ ಆದ ಇಷ್ಟ-
ಅನಿಷ್ಟ ಭಾವಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಾ ಅಸ್ತವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

12318009a ಯೋ ಯಮಿಚ್ಛೇದ್ಯಥಾಕಾಮಂ ಕಾಮಾನಾಂ ತತ್ತದಾಪ್ನುಯಾತ್|

12318009c ಯದಿ ಸ್ಯಾನ್ನ ಪರಾಧೀನಂ ಪುರುಷಸ್ಯ ಕ್ರಿಯಾಫಲಮ್||

ಒಂದುವೇಳೆ ಪುರುಷನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಫಲಗಳು ಪರಾಧೀನವಾಗಿರದೇ
ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಯಾವ್ಯಾವುದನ್ನು ಕಾಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆ
ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

12318010a ಸಂಯತಾಶ್ಚ ಹಿ ದಕ್ಷಾಶ್ಚ ಮತಿಮಂತಶ್ಚ ಮಾನವಾಃ|

12318010c ದೃಶ್ಯಂತೇ ನಿಷ್ಫಲಾಃ ಸಂತಃ ಪ್ರಹೀಣಾಶ್ಚ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ||

ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಿಗಳೂ ದಕ್ಷರೂ ಮತಿಮಂತರೂ ಆದ ಮಾನವರು
ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು

ತೊರೆದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

12318011a ಅಪರೇ ಬಾಲಿಶಾಃ ಸಂತೋ ನಿರ್ಗುಣಾಃ ಪುರುಷಾಧಮಾಃ|

12318011c ಆಶೀರ್ಭಿರಪ್ಯಸಂಯುಕ್ತಾ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಕಾಮಿನಃ||

ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಮೂರ್ಖರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿರ್ಗುಣರೂ ಪುರುಷಾಧಮರೂ, ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳಿಲ್ಲದವರೂ ಆದ ಅವರು ಸರ್ವಕಾಮಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನೂ ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

12318012a ಭೂತಾನಾಮಪರಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಧಿಸಾಯಾಂ ಸತತೋತ್ಥಿತಃ|

12318012c ವಂಚನಾಯಾಂ ಚ ಲೋಕಸ್ಯ ಸ ಸುಖೇಷ್ಟೇವ ಜೀರ್ಯತೇ||

ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸತತವೂ ಇತರರ ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಜನರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಅವರು ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುದಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

12318013a ಅಚೇಷ್ಟಮಾನಮಾಸೀನಂ ಶ್ರೀಃ ಕಂ ಚಿದುಪತಿಷ್ಠತಿ|

12318013c ಕಶ್ಚಿತ್ಕರ್ಮಾನುಸೃತ್ಯಾನ್ಯೋ ನ ಪ್ರಾಪ್ಯಮಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡದೇ ಕುಳಿತಿರುವವನ ಬಳಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದರೂ ತಾನು ಹೊಂದಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

12318014a ಅಪರಾಧಂ ಸಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಪುರುಷಸ್ಯ ಸ್ವಭಾವತಃ|

12318014c ಶುಕ್ರಮನ್ಯತ್ರ ಸಂಭೂತಂ ಪುನರನ್ಯತ್ರ ಗಚ್ಛತಿ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷನ ಸ್ವಭಾವತಃ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನೋಡು. ವೀರ್ಯವು

ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

12318015a ತಸ್ಯ ಯೋನೌ ಪ್ರಸಕ್ತಸ್ಯ ಗರ್ಭೋ ಭವತಿ ವಾ ನ ವಾ|

12318015c ಆಮ್ರಪುಷ್ಪೋಪಮಾ ಯಸ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿರುಪಲಭ್ಯತೇ||

ಯೋನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಗರ್ಭವು

ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಆಗದಿರಬಹುದು. ಮಾವಿನ ಹೂವಿನಂತೆ

ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅದು ವೃಥಾ ವಾಗುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

12318016a ಕೇಷಾಂ ಚಿತ್ತುತ್ರಕಾಮಾನಾಮನುಸಂತಾನಮಿಚ್ಛತಾಮ್|

12318016c ಸಿದ್ಧೌ ಪ್ರಯತಮಾನಾನಾಂ ನೈವಾಂಡಮುಪಜಾಯತೇ||

ಕೆಲವರು ಪುತ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕೆಂದು

ಬಯಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವರಿಗೆ

ಒಂದು ಸಂತಾನವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

12318017a ಗರ್ಭಾ ಚ್ಛೋದ್ವಿಜಮಾನಾನಾಂ ಕ್ರುದ್ಧಾದಾಶೀವಿಷಾದಿವ|

12318017c ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಜಾಯತೇ ಪುತ್ರಃ ಕಥಂ ಪ್ರೇತಃ ಪಿತೃವ ಸಃ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪತ್ನಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಳೆಂದರೆ ಕುಪಿತ ಸರ್ಪಕ್ಕೆ

ಹೆದರುವಂತೆ ಹೆದರುವವನಿಗೆ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಪುತ್ರನೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಯುವುದೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಬದುಕಿರುತ್ತಾನೆ.

12318018a ದೇವಾನಿಷ್ಟ್ವಾ ತಪಸ್ತಪ್ತ್ವಾ ಕೃಪಣೈಃ ಪುತ್ರಗೃದ್ಧಿಭಿಃ|

12318018c ದಶ ಮಾಸಾನ್ ಪರಿಧೃತಾ ಜಾಯಂತೇ ಕುಲಪಾಂಸನಾಃ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿ, ಪುತ್ರನ

ಆಸೆಯಿಂದ ಕೃಪಣಳಾಗಿ ಹತ್ತು ಮಾಸಗಳು ಗರ್ಭವನ್ನು ಹೊತ್ತವಳಿಗೆ

ಕುಲಪಾಂಸನನೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

12318019a ಅಪರೇ ಧನಧಾನ್ಯಾನಿ ಭೋಗಾಂಶ್ಚ ಪಿತೃಸಂಚಿತಾನ್|

12318019c ವಿಪುಲಾನಭಿಜಾಯಂತೇ ಲಬ್ಧಾಸ್ಪ್ರೇವ ಮಂಗಲೈಃ||

ಇಂತಹ ಮಂಗಲಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೆಲವು ಪುತ್ರರು
ಪಿತೃಸಂಚಿತವಾದ ವಿಪುಲ ಧನ-ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ
ಪಡೆದು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

12318020a ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ಮೈಥುನಸ್ಯ ಸಮಾಗಮೇ|

12318020c ಉಪದ್ರವ ಇವಾವಿಷ್ಟೋ ಯೋನಿಂ ಗರ್ಭಃ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ||

ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರು ಅನ್ಯೋನ್ಯರೊಡನೆ ಕಲೆತು ಮೈಥುನಕ್ಕೆ
ಸಮಾಗಮವಾದಾಗ ಉಪದ್ರವವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ಗರ್ಭವು
ಯೋನಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

12318021a ಶೀರ್ಣಂ ಪರಶರೀರೇಣ ನಿಚ್ಚವೀಕಂ ಶರೀರಿಣಮ್⁹²¹|

12318021c ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರಾಣಸಂರೋಧೇ ಮಾಂಸಶ್ಲೇಷ್ಮ ವಿಚೇಷ್ಟಿತಮ್||

ಮಾಂಸ-ಕಫಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮರಣವಾದಾಗ ಶರೀರಿಗೆ ಬೇರೆಯ
ಅಸ್ಥಿರ ಶರೀರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

12318022a ನಿರ್ದಗ್ಧಂ ಪರದೇಹೇನ ಪರದೇಹಂ ಚಲಾಚಲಮ್|

12318022c ವಿನಶ್ಯಂತಂ ವಿನಾಶಾಂತೇ ನಾವಿ ನಾವಮಿವಾಹಿತಮ್||

---

⁹²¹ ಶೀಘ್ರಂ ಪರಶರೀರಾಣಿ ಚ್ಛಿನ್ನಬೀಜಂ ಶರೀರಿಣಮ್| ಎಂಬ
ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೌಕೆಯು ಭಗ್ನವಾದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಜನರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತೊಂದು ನೌಕೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದೋ - ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶರೀರವು ಭಗ್ನವಾಗಿ ಆ ಶರೀರದಿಂದ ಜೀವನು ಹೊರಬಂದನಂತರ ಆ ಜೀವನ ಕರ್ಮಫಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಸ್ಥಿರವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಶರೀರವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

12318023a ಸಂಗತ್ಯಾ ಜಠರೇ ನ್ಯಸ್ತಂ ರೇತೋಬಿಂದುಮಚೇತನಮ್|

12318023c ಕೇನ ಯತ್ನೇನ ಜೀವಂತಂ ಗರ್ಭಂ ತ್ವಮಿಹ ಪಶ್ಯಸಿ||

ಮಿಥುನ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ಜಠರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಚೇತನ ರೇತೋ ಬಿಂದುವು ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಜೀವಂತವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ.

12318024a ಅನ್ನಪಾನಾನಿ ಜೀರ್ಯಂತೇ ಯತ್ರ ಭಕ್ಷಾಶ್ಚ ಭಕ್ಷಿತಾಃ|

12318024c ತಸ್ಮಿನ್ನೇವೋದರೇ ಗರ್ಭಃ ಕಿಂ ನಾನ್ನಮಿವ ಜೀರ್ಯತೇ||

ಅನ್ನಪಾನಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಭಕ್ಷಿಸಿದ ಭಕ್ಷಗಳು ಜೀರ್ಣವಾಗುವ ಅದೇ ಉದರದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭವು ಏಕೆ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ?

12318025a ಗರ್ಭಮೂತ್ರಪುರೀಷಾಣಾಂ ಸ್ವಭಾವನಿಯತಾ ಗತಿಃ|

12318025c ಧಾರಣೇ ವಾ ವಿಸರ್ಗೇ ವಾ ನ ಕರ್ತುರ್ವಿದ್ಯತೇ ವಶಃ||

12318026a ಸ್ವವಂತಿ ಹ್ಯುದರಾದ್ಗರ್ಭಾ ಜಾಯಮಾನಾಸ್ತಥಾಪರೇ|

12318026c ಆಗಮೇನ ಸಹಾನ್ಯೇಷಾಂ ವಿನಾಶ ಉಪಪದ್ಯತೇ||

ಸ್ವಭಾವತಃ ಗರ್ಭ, ಮೂತ್ರ ಮತ್ತು ಪುರೀಷಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳದ್ದೇ ಆದ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ಗರ್ಭದ ಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ವಿಸರ್ಗವು ಕರ್ತೃವಿನ

ವಶದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದರದಿಂದ ಗರ್ಭವು ಹರಿದುಹೋಗಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಸತ್ತುಹೋಗಿರಬಹುದು. ಇತರ ಕೆಲವು ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12318027a ಏತಸ್ಮಾದ್ಯೋನಿಸಂಬಂಧಾದ್ಯೋ ಜೀವನ್ ಪರಿಮುಚ್ಯತೇ|

12318027c ಪ್ರಜಾಂ ಚ ಲಭತೇ ಕಾಂ ಚಿತ್ತುನರ್ವ್ವಂದ್ವೇಷು ಮಜ್ಜತಿ||

ಯೋನಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಹೊರಬರುವುದು ಸಂತಾನವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂತಾನವಾದೊಡನೆ ಪುನಃ ಪರಸ್ಪರ ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾರೆ.

12318028a ಶತಸ್ಯ ಸಹಜಾತಸ್ಯ ಸಪ್ತಮೀಂ ದಶಮೀಂ ದಶಾಮ್⁹²²|

12318028c ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ತತಃ ಪಂಚ ನ ಭವಂತಿ ಶತಾಯುಷಃ||

ನೂರು ವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದು ಹುಟ್ಟಿದವನೂ ಏಳನೆಯ ಮತ್ತು ಹತ್ತನೆಯ ದಶೆಗಳನ್ನು⁹²³ ಹೊಂದಿ ನಂತರ ನೂರನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಲ್ಲದವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12318029a ನಾಭ್ಯುತ್ಥಾನೇ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಯೋಗಾಃ ಸ್ಯುರ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ|

12318029c ವ್ಯಾಧಿಭಿಶ್ಚ ವಿಮಥ್ಯಂತೇ ವ್ಯಾಲೈಃ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಾ ಇವ||

⁹²² ಸ ತಸ್ಯ ಸಹಜಾತಸ್ಯ ಸಪ್ತಮೀಂ ನವಮೀಂ ದಶಾಮ್ | (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁹²³ ಶರೀರದ ಹತ್ತು ದಶೆಗಳು: ಗರ್ಭವಾಸ, ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ಕೌಮಾರ, ಪೌಗಂಡ (ಐದರಿಂದ ಹತ್ತರವರೆಗಿನ ಸ್ಥಿತಿ), ಯೌವನ, ಏಳನೆಯದಾದ ಸ್ಥಾವಿರ್ಯ (ಮುಪ್ಪು), ಎಂಟನೆಯ ಜರಾವಸ್ಥೆ (ಕಡುಮುಪ್ಪು), ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಪ್ರಾಣ ನಿಂತು ಹೋಗುವಿದೆ ಮತ್ತು ಹತ್ತನೆಯದಾಗಿ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಅಭಾವ.

ಹಿಂಸಮೃಗಗಳು ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವಂತೆ ನಾನಾವಿಧದ
ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ-ತೀಡುತ್ತವೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮೇಲೇಳಲು ಮತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡ
ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12318030a ವ್ಯಾಧಿಭಿರ್ಭಕ್ತ್ಯ ಮಾಣಾನಾಂ ತ್ಯಜತಾಂ ವಿಪುಲಂ ಧನಮ್|

12318030c ವೇದನಾಂ ನಾಪಕರ್ಷಂತಿ ಯತಮಾನಾಶ್ಚಿಕಿತ್ಸಕಾಃ||

ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಹಾಗೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲು ಅವರು ವಿಪುಲ ಧನವನ್ನೂ
ಖರ್ಚುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಚಿಕಿತ್ಸಕರು ಅವರನ್ನು
ವೇದನೆಯಿಂದ ಹೊರತರಲು ಶಕ್ಯರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12318031a ತೇ ಚಾಪಿ ನಿಪುಣಾ ವೈದ್ಯಾಃ ಕುಶಲಾಃ ಸಂಭೃತೌಷಧಾಃ|

12318031c ವ್ಯಾಧಿಭಿಃ ಪರಿಕೃಷ್ಯಂತೇ ಮೃಗಾ ವ್ಯಾಧೈರಿವಾರ್ದಿತಾಃ||

ನಿಪುಣರಾದ ಕುಶಲರಾದ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ವೈದ್ಯರೂ ಕೂಡ -ವ್ಯಾಧರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು
ಮರ್ದಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ- ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12318032a ತೇ ಪಿಬಂತಃ ಕಷಾಯಾಂಶ್ಚ ಸರ್ಪೀಂಷಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ|

12318032c ದೃಶ್ಯಂತೇ ಜರಯಾ ಭಗ್ನಾ ನಾಗಾ ನಾಗೈರಿವೋತ್ತಮೈಃ||

ಅವರು ವಿವಿಧ ಕಷಾಯಗಳನ್ನೂ ತುಪ್ಪಗಳನ್ನೂ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ
ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಆನೆಗಳಿಂದ ಪರ್ವತಗಳು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗುವಂತೆ
ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಭಗ್ನರಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

12318033a ಕೇ ವಾ ಭುವಿ ಚಿಕಿತ್ಸಂತೇ ರೋಗಾರ್ತಾನ್ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಣಃ|

12318033c ಶ್ವಾಪದಾನಿ ದರಿದ್ರಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಾಯೋ ನಾರ್ತಾ ಭವಂತಿ ತೇ||

ಈ ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗಾರ್ತರಾಗಿರುವ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ, ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವುಗಳು ಆರ್ತರೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

12318034a ಘೋರಾನಪಿ ದುರಾಧರ್ಷಾನ್ಘಪತೀನುಗ್ರತೇಜಸಃ|

12318034c ಆಕ್ರಮ್ಯ ರೋಗ ಆದತ್ತೇ ಪಶೂನ್ ಪಶುಪಚೋ ಯಥಾ⁹²⁴||

ಪಶುಭಕ್ಷ ಮೃಗಗಳು ಪಶುಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವಂತೆ ಘೋರ ದುರಾಧರ್ಷ ಉಗ್ರತೇಜಸ್ವೀ ನೃಪತಿಯರನ್ನೂ ಕೂಡ ರೋಗವು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

12318035a ಇತಿ ಲೋಕಮನಾಕ್ರಂದಂ ಮೋಹಶೋಕಪರಿಪ್ಲುತಮ್|

12318035c ಸ್ರೋತಸಾ ಸಹಸಾ ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಹ್ರಿಯಮಾಣಂ ಬಲೀಯಸಾ||

ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ನದಿಯಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟು ಮೋಹ-ಶೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿ, ಬಲಿಷ್ಠ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಬಹುಬೇಗ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಲೋಕವು ಯಾವ ಕೂಗಾಟವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

12318036a ನ ಧನೇನ ನ ರಾಜ್ಯೇನ ನೋಗ್ರೇಣ ತಪಸಾ ತಥಾ|

12318036c ಸ್ವಭಾವಾ ವ್ಯತಿವರ್ತಂತೇ ಯೇ ನಿಯುಕ್ತಾಃ ಶರೀರಿಷು||

⁹²⁴ ಆಕ್ರಮ್ಯಾದದತೇ ರೋಗಾಃ ಪಶೂನ್ಪಶುಗಣಾ ಯಥಾ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸಲು ವಿಧಿಯಿಂದ ನಿಯುಕ್ತರಾಗಿರುವ
ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಧನದಿಂದಾಗಲೀ, ರಾಜ್ಯದಿಂದಾಗಲೀ, ಮತ್ತು ಉಗ್ರ
ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲೀ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12318037a ನ ಮ್ಪಿಯೇರನ್ನ ಜೀಯೇರನ್ನವೇ ಸ್ತುಃ ಸರ್ವಕಾಮಿಕಾಃ|

12318037c ನಾಪ್ರಿಯಂ ಪ್ರತಿಪಶ್ಯೇಯುರುತ್ಥಾನಸ್ಯ ಫಲಂ ಪ್ರತಿ||

ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವು ಹಸ್ತಗತವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯರು
ಮುದುಕರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಸಾಯುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ರಿಯ
ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

12318038a ಉಪರ್ಯುಪರಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಸರ್ವೋ ಭವಿತುಮಿಚ್ಛತಿ|

12318038c ಯತತೇ ಚ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ನ ಚ ತದ್ವರ್ತತೇ ತಥಾ||

ಎಲ್ಲರೂ ಮೇಲು-ಮೇಲಿನ ಲೋಕಗಳಿಗೇ ಹೋಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಕೂಡ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12318039a ಐಶ್ವರ್ಯಮದಮತ್ತಾಂಶ್ಚ ಮತ್ತಾನ್ಮದ್ಯಮದೇನ ಚ|

12318039c ಅಪ್ರಮತ್ತಾಃ ಶಠಾಃ ಕ್ರೂರಾಃ⁹²⁵ ವಿಕ್ರಾಂತಾಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ||

ಅಪ್ರಮತ್ತರೂ ಶಠರೂ ಕ್ರೂರರೂ ವಿಕ್ರಾಂತರೂ ಕೂಡ
ಐಶ್ವರ್ಯಮದದಿಂದ ಮತ್ತರಾದ ಮತ್ತು ಮದ್ಯಪಾನದಿಂದ
ಮತ್ತರಾದವರನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

925 ಶಠಾನ್ ಶೂರಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12318040a ಕ್ಲೇಶಾಃ ಪ್ರತಿನಿವರ್ತಂತೇ ಕೇಷಾಂ ಚಿದಸಮೀಕ್ಷಿತಾಃ|

12318040c ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಚ ಪುನರನ್ಯೇಷಾಂ ನ ಕಿಂ ಚಿದಭಿಗಮ್ಯತೇ||

ಕೆಲವರಿಗೆ ಕ್ಲೇಶಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

12318041a ಮಹಚ್ಛ ಫಲವೈಷಮ್ಯಂ ದೃಶ್ಯತೇ ಕರ್ಮಸಂಧಿಷು|

12318041c ವಹಂತಿ ಶಿಬಿಕಾಮನ್ಯೇ ಯಾಂತ್ಯನ್ಯೇ ಶಿಬಿಕಾಗತಾಃ||

ಕರ್ಮಫಲಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ವೈಪರೀತ್ಯವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಹೊರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12318042a ಸರ್ವೇಷಾಮೃದ್ಧಿಕಾಮಾನಾಮನ್ಯೇ ರಥಪುರಃಸರಾಃ|

12318042c ಮನುಜಾಶ್ಚ ಶತಸ್ತ್ರೀಕಾಃ ಶತಶೋ ವಿಧವಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ||

ಎಲ್ಲರೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ನೂರಾರು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಸೌಖ್ಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12318043a ದ್ವಂದ್ವಾರಾಮೇಷು ಭೂತೇಷು ಗಚ್ಚಂತೈಕೈಕಶೋ ನರಾಃ|

12318043c ಇದಮನ್ಯತ್ ಪರಂ ಪಶ್ಯ ಮಾತ್ರ ಮೋಹಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ||

ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಪದವು ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದುದು ಮತ್ತು

ವಿಲಕ್ಷಣವಾದುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಗೊಂದಲ ಬೇಡ.

12318044a ತ್ಯಜ ಧರ್ಮಮಧರ್ಮಂ ಚ ಉಭೇ ಸತ್ಯಾನ್ಯತೇ ತ್ಯಜ|

12318044c ಉಭೇ ಸತ್ಯಾನ್ಯತೇ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಯೇನ ತ್ಯಜಸಿ ತಂ ತ್ಯಜ||

ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳೆರಡನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸು. ಸತ್ಯ-ಅನ್ಯತೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸು. ಸತ್ಯಾನ್ಯತೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಅವನ್ನು ಯಾವುದರಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸು.

12318045a ಏತತ್ತೇ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಮಾಖ್ಯಾತಮೃಷಿಸತ್ತಮ|

12318045c ಯೇನ ದೇವಾಃ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ದಿವಂ ಗತಾಃ||

ಋಷಿಸತ್ತಮ ! ಯಾವುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದಿವಕ್ಕೆ ಹೋದರೋ ಆ ಪರಮ ಗುಹ್ಯ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

12318046 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12318046a ನಾರದಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶುಕಃ ಪರಮಬುದ್ಧಿಮಾನ್|

12318046c ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮನಸಾ ಧೀರೋ ನಿಶ್ಚಯಂ ನಾಧ್ಯಗಚ್ಚತ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾರದನ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಧೀರ ಶುಕನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸಿ ಯಾವ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

12318047a ಪುತ್ರದಾರ್ಯಮರ್ಹಾನ್ಕೇಶೋ ವಿದ್ಯಾಮ್ನಾಯೇ ಮಹಾನ್ತ್ರಮಃ|

12318047c ಕಿಂ ನು ಸ್ಯಾಚ್ಚಾಶ್ವತಂ ಸ್ಥಾನಮಲ್ಪಕ್ಷೇಶಂ ಮಹೋದಯಮ್||

“ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮಹಾ ಕ್ಷೇಶವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು

ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಮಹಾ ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಅಲ್ಪಕ್ಷೇಶದಿಂದ
ಮಹಾ ಅಭ್ಯುದಯವಾಗುವ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?”

12318048a ತತೋ ಮುಹೂರ್ತಂ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ನಿಶ್ಚಿತಾಂ ಗತಿಮಾತ್ಮನಃ|

12318048c ಪರಾವರಜ್ಞೋ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಪರಾಂ ನೈಃಶ್ರೇಯಸೀಂ ಗತಿಮ್||

ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಆ ಪರಾವರಜ್ಞನು
ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವಾದ ಪರಮ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ
ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

12318049a ಕಥಂ ತ್ವಹಮಸಂಕ್ಲಿಷ್ಟೋ ಗಚ್ಛೇಯಂ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್|

12318049c ನಾವರ್ತೇಯಂ ಯಥಾ ಭೂಯೋ ಯೋನಿಸಂಸಾರಸಾಗರೇ||

“ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೇ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಈ ಯೋನಿ
ಸಂಸಾರಸಾಗರಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗದಂತಹ ಆ ಪರಮ ಗತಿಯಲ್ಲಿ
ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಿ?”

12318050a ಪರಂ ಭಾವಂ ಹಿ ಕಾಂಕ್ಷಾಮಿ ಯತ್ರ ನಾವರ್ತತೇ ಪುನಃ|

12318050c ಸರ್ವಸಂಗಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ನಿಶ್ಚಿತಾಂ ಮನಸೋ ಗತಿಮ್||

ಎಲ್ಲಿಂದ ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಪರಮ
ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಸರ್ವಸಂಗಗಳನ್ನೂ
ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಆ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು
ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12318051a ತತ್ರ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಯತ್ರಾತ್ಮಾ ಶಮಂ ಮೇಽಧಿಗಮಿಷ್ಯತಿ|

12318051c ಅಕ್ಷಯಶ್ಚಾ ವ್ಯಯಶ್ಚೈವ ಯತ್ರ ಸ್ಥಾಸ್ಯಾಮಿ ಶಾಶ್ವತಃ||

ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆತ್ಮವು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಕ್ಷಯನೂ ಅವ್ಯಯನೂ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತನೂ ಆಗಿರುತ್ತೇನೆ.

12318052a ನ ತು ಯೋಗಮೃತೇ ಶಕ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ಸಾ ಪರಮಾ ಗತಿಃ|

12318052c ಅವಬಂಧೋ ಹಿ ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಕರ್ಮಭಿರ್ನೋಪಪದ್ಯತೇ||

ಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತನಾದವನು ಕರ್ಮಬಂಧನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಬಾರದು.

12318053a ತಸ್ಮಾದ್ಯೋಗಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಗೃಹಕಲೇವರಮ್|

12318053c ವಾಯುಭೂತಃ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇಜೋರಾಶಿಂ ದಿವಾಕರಮ್||

ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಗೃಹರೂಪವಾಗಿರುವ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವಾಯುರೂಪನಾಗಿ ತೇಜೋರಾಶಿ ದಿವಾಕರನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

12318054a ನ ಹ್ಯೇಷ ಕ್ಷಯಮಾಪ್ನೋತಿ ಸೋಮಃ ಸುರಗಣೈರ್ಯಥಾ|

12318054c ಕಂಪಿತಃ ಪತತೇ ಭೂಮಿಂ ಪುನಶ್ಚೈವಾಧಿರೋಹತಿ|

12318054e ಕ್ಷೀಯತೇ ಹಿ ಸದಾ ಸೋಮಃ ಪುನಶ್ಚೈವಾಭಿಪೂರ್ಯತೇ⁹²⁶||

ಸುರಗಣಗಳಿಂದ ಸೋಮನು ಕ್ಷಯಹೊಂದುವಂತೆ ಇವನು ಕ್ಷಯವನ್ನು

⁹²⁶ ಭಾರತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇದರ ನಂತರ ಈ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ನೇಚ್ಛಾಮ್ಯೇವಂ ವಿದತ್ಸ್ಯತೇ ಹ್ರಾಸ್ಸವೃದ್ಧೀ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಕಂಪಿತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೂ ಪುನಃ
ಮೇಲೇರುತ್ತಾನೆ. ಸೋಮನು ಸದಾ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪುನಃ
ವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12318055a ರವಿಸ್ತು ಸಂತಾಪಯತಿ ಲೋಕಾನ್ತಶ್ಚಿ ಭಿರುಲ್ಪಣೈಃ|

12318055c ಸರ್ವತಸ್ತೇಜ ಆದತ್ತೇ ನಿತ್ಯಮಕ್ಷಯಮಂಡಲಃ||

ರವಿಯಾದರೋ ತನ್ನ ಪ್ರಖರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ
ಸಂತಾಪಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು
ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಮಂಡಲವು ನಿತ್ಯವೂ
ಅಕ್ಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12318056a ಅತೋ ಮೇ ರೋಚತೇ ಗಂತುಮಾದಿತ್ಯಂ ದೀಪ್ತತೇಜಸಮ್|

12318056c ಅತ್ರ ವತ್ಸ್ಯಾಮಿ ದುರ್ಧರ್ಷೋ ನಿಃಸಂಗೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ||

ಆದುದರಿಂದ ದೀಪ್ತತೇಜಸ ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು
ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ದುರ್ಧರ್ಷನಾಗಿ ನಿಃಸಂಗನಾಗಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಲ್ಲಿ
ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ.

12318057a ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಸದನೇ ಚಾಹಂ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯೇದಂ ಕಲೇವರಮ್|

12318057c ಋಷಿಭಿಃ ಸಹ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಸೌರಂ ತೇಜೋಽತಿದುಃಸಹಮ್||

ಸೂರ್ಯನ ಸದನದಲ್ಲಿ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಋಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅತಿ
ದುಃಸಹವಾದ ಸೌರ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

12318058a ಆಪೃಚ್ಛಾಮಿ ನಗಾನ್ನಾಗಾನ್ಗಿರೀನುರ್ವೀಂ ದಿಶೋ ದಿವಮ್|

12318058c ದೇವದಾನವಗಂಧರ್ವಾನ್ ಪಿಶಾಚೋರಗರಾಕ್ಷಸಾನ್||

ಸೂರ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ವೃಕ್ಷಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಭೂಮಿ, ದಶದಿಕ್ಕುಗಳು, ಸ್ವರ್ಗ, ದೇವ-ದಾನವ-ಗಂಧರ-ಪಿಶಾಚ-ಉರಗ-ರಾಕ್ಷಸರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.

12318059a ಲೋಕೇಷು ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನಸಂಶಯಃ|

12318059c ಪಶ್ಯಂತು ಯೋಗವೀರ್ಯಂ ಮೇ ಸರ್ವೇ ದೇವಾಃ ಸಹರ್ಷಿಭಿಃ||

ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನಾನು ಲೋಕದ ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಋಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೂ ನನ್ನ ಯೋಗವೀರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲಿ.”

12318060a ಅಥಾನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ತಮೃಷಿಂ ನಾರದಂ ಲೋಕವಿಶ್ರುತಮ್|

12318060c ತಸ್ಮಾದನುಜ್ಞಾಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಜಗಾಮ ಪಿತರಂ ಪ್ರತಿ||

ಲೋಕವಿಶ್ರುತ ಋಷಿ ನಾರದನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಡೆದು ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ಹೋದನು.

12318061a ಸೋಽಭಿವಾದ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಋಷಿಂ ದ್ವೈಪಾಯನಂ ಮುನಿಮ್|

12318061c ಶುಕಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತ್ಯ ಕೃಷ್ಣಮಾಪೃಷ್ವವಾನ್ಮುನಿಃ||

ಮಹಾತ್ಮ ಮುನಿ ಋಷಿ ದ್ವೈಪಾಯನನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶುಕ ಮುನಿಯು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

12318062a ಶ್ರುತ್ವಾ ಋಷಿಸ್ತದ್ವಚನಂ ಶುಕಸ್ಯ

ಪ್ರೀತೋ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪುನರಾಹ ಚೈನಮ್|

12318062c ಭೋ ಭೋಃ ಪುತ್ರ ಸ್ಥೀಯತಾಂ ತಾವದದ್ಯ

ಯಾವಚ್ಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರೀಣಯಾಮಿ ತ್ವದರ್ಥಮ್||

ಶುಕನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾತ್ಮ ಋಷಿಯು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಪುನಃ ಅವನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು ಕೂಡ: “ಭೋ! ಭೋ! ಪುತ್ರ! ನಿಲ್ಲು! ಇಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

12318063a ನಿರಪೇಕ್ಷಃ ಶುಕೋ ಭೂತ್ವಾ ನಿಸ್ಸೇಹೋ ಮುಕ್ತಬಂಧನಃ|

12318063c ಮೋಕ್ಷಮೇವಾನುಸಂಚಿಂತ್ಯ ಗಮನಾಯ ಮನೋ ದಧೇ|

12318063e ಪಿತರಂ ಸಂಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಜಗಾಮ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ||

ಆದರೆ ಶುಕನು ನಿರಪೇಕ್ಷನೂ ನಿಸ್ಸೇಹನೂ, ಬಂಧನ ಮುಕ್ತನೂ ಆಗಿ ಮೋಕ್ಷದ ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ತಂದೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಆ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಹೊರಟುಹೋದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾಭಿಗಮನೇ ಅಷ್ಟಾದಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾಭಿಗಮನ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಹದಿನೆಂಟನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧೯

ಶುಕನ ಊರ್ಧ್ವಗತಿಯ ವರ್ಣನೆ (1-29).

12319001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12319001a ಗಿರಿಪೃಷ್ಠಂ⁹²⁷ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಸುತೋ ವ್ಯಾಸಸ್ಯ ಭಾರತ|

12319001c ಸಮೇ ದೇಶೇ ವಿವಿಕ್ತೇ ಚ ನಿಃಶಲಾಕ ಉಪಾವಿಶತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ವ್ಯಾಸನ ಸುತನು ಗಿರಿಪೃಷ್ಠವನ್ನೇರಿ ನಿರ್ಜನವಾದ ತೃಣರಹಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಮಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

12319002a ಧಾರಯಾಮಾಸ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ಮಹಾಮುನಿಃ|

12319002c ಪಾದಾತ್ ಪ್ರಭೃತಿಗಾತ್ರೇಷು ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ರಮಯೋಗವಿತ್||

ಕ್ರಮಯೋಗವಿದು ಮಹಾಮುನಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಪಾದಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸರ್ವಾಯವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

12319003a ತತಃ ಸ ಪ್ರಾಚ್ಛ್ಮುಖೋ ವಿದ್ವಾನಾದಿತ್ಯೇ ನಚಿರೋದಿತೇ|

12319003c ಪಾಣಿಪಾದಂ ಸಮಾಧಾಯ ವಿನೀತವದುಪಾವಿಶತ್||

ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗಲು ಅವನು ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿನೀತನಾಗಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

12319004a ನ ತತ್ರ ಪಕ್ಷಿಸಂಘಾತೋ ನ ಶಬ್ದೋ ನಾಪಿ ದರ್ಶನಮ್|

12319004c ಯತ್ರ ವೈಯಾಸಕಿರ್ಧೀ ಮಾನ್ಯೋಕ್ತುಂ ಸಮುಪಚಕ್ರಮೇ||

ಆ ಧೀಮಾನನು ಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿ ಆತ್ಮಸಂಧಾನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ

⁹²⁷ ಗಿರಿಶೃಂಗಂ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸಮುದಾಯವಾಗಲೀ, ಶಬ್ದವಾಗಲೀ ಅಥವಾ
ಯಾವುದೇ ದೃಶ್ಯವಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ.

12319005a ಸ ದದರ್ಶ ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವಸಂಗವಿನಿಸ್ಯುತಮ್|

12319005c ಪ್ರಜಹಾಸ ತತೋ ಹಾಸಂ ಶುಕಃ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಭಾಸ್ಕರಮ್||

ಸರ್ವಸಂಗಗಳಿಂದಲೂ ರಹಿತನಾದ ತನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನು ಅವನು
ನೋಡಿದನು. ಅನಂತರ ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ನೋಡಿ ಶುಕನು ಜೋರಾಗಿ
ನಗತೊಡಗಿದನು.

12319006a ಸ ಪುನರ್ಯೋಗಮಾಸ್ಥಾಯ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗೋಪಲಬ್ಧಯೇ|

12319006c ಮಹಾಯೋಗೀಶ್ವರೋ ಭೂತ್ವಾ ಸೋಽತ್ಯಕ್ರಾಮದ್ವಿಹಾಯಸಮ್||

ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪುನಃ ಯೋಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ
ಅವನು ಮಹಾಯೋಗೀಶ್ವರನಾಗಿ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋಗಲು
ಸಿದ್ಧನಾದನು.

12319007a ತತಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕೃತ್ವಾ ದೇವರ್ಷಿಂ ನಾರದಂ ತದಾ|

12319007c ನಿವೇದಯಾಮಾಸ ತದಾ ಸ್ಯಂ ಯೋಗಂ ಪರಮರ್ಷಯೇ||

ಅನಂತರ ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಆ ಪರಮ ಋಷಿಗೆ
ತನ್ನ ಯೋಗದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು:

12319008a ದೃಷ್ಟೋ ಮಾರ್ಗಃ ಪ್ರವೃತ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇಽಸ್ತು ತಪೋಧನ|

12319008c ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾದ್ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಗತಿಮಿಷ್ಟಾಂ ಮಹಾದ್ಯುತೇ||

“ತಪೋಧನ! ಮಹಾದ್ಯುತೇ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ನಿನ್ನ
ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವು ಗೋಚರಿತು. ಈಗ ನಾನು

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಡುವವನಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟವಾದ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

12319009a ನಾರದೇನಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಸ್ತತೋ ದ್ವೈಪಾಯನಾತ್ಮಜಃ|

12319009c ಅಭಿವಾದ್ಯ ಪುನರ್ಯೋಗಮಾಸ್ಥಾಯಾಕಾಶಮಾವಿಶತ್||

ನಾರದನಿಂದ ಅನುಜ್ಞಾತನಾಗಿ ದ್ವೈಪಾಯನಾತ್ಮಜನು ಅವನನ್ನು
ವಂದಿಸಿ, ಪುನಃ ಯೋಗವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಆಕಾಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12319010a ಕೈಲಾಸಪೃಷ್ಠಾದುತ್ಪತ್ಯ ಸ ಪಪಾತ ದಿವಂ ತದಾ|

12319010c ಅಂತರಿಕ್ಷಚರಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವ್ಯಾಸಪುತ್ರಃ ಸುನಿಶ್ಚಿತಃ||

ಸುನಿಶ್ಚಿತನಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವ್ಯಾಸಪುತ್ರನು ಕೈಲಾಸಪೃಷ್ಠದಿಂದ
ಹಾರಿ ಆಕಾಶವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಂತರಿಕ್ಷಚರನಾದನು.

12319011a ತಮುದ್ಯಂತಂ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವೈನತೇಯಸಮದ್ಯುತಿಮ್|

12319011c ದದ್ಯತುಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಮನೋಮಾರುತರಂಹಸಮ್||

ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ವಾಯುವಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ
ವೈನತೇಯ ಸಮದ್ಯುತಿ ಆ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ
ನೋಡಿದವು.

12319012a ವ್ಯವಸಾಯೇನ ಲೋಕಾಂಸ್ತ್ರೀನ್ಸರ್ವಾನ್ಸೋಽಥ ವಿಚಿಂತಯನ್|

12319012c ಆಸ್ಥಿತೋ ದಿವ್ಯಮಧ್ವಾನಂ ಪಾವಕಾರ್ಕ ಸಮಪ್ರಭಃ||

ಅಗ್ನಿ-ಸೂರ್ಯರ ಸಮಾನ ಪ್ರಭೆಯಿದ್ದ ಅವನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ
ಆತ್ಮಭಾವದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಆ ದಿವ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು
ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದನು.

12319013a ತಮೇಕಮನಸಂ ಯಾಂತಮವ್ಯಗ್ರಮಕುತೋಭಯಮ್|

12319013c ದದೃಶುಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಜಂಗಮಾನೀತರಾಣಿ ಚ||

ಏಕಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಅವ್ಯಗ್ರ ಭಯರಹಿತ ಶುಕನನ್ನು ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ - ಜಂಗಮ-ಸ್ಥಾವರಗಳು - ನೋಡಿದವು.

12319014a ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಪೂಜಯಾಂ ಚಕ್ರೀ ತದಾ|

12319014c ಪುಷ್ಪವರ್ಷೈಶ್ಚ ದಿವ್ಯೈಸ್ತಮವಚಕ್ರುದಿವೌಕಸಃ||

ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದವು. ದಿವೌಕಸರು ಅವನ ಮೇಲೆ ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದರು.

12319015a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಸ್ಮಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸಾಂ ಗಣಾಃ|

12319015c ಋಷಯಶ್ಚೈವ ಸಂಸಿದ್ಧಾಃ ಪರಂ ವಿಸ್ಮಯಮಾಗತಾಃ||

ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವ ಗಂಧರ್ವ-ಅಪ್ಸರಗಣಗಳೂ ವಿಸ್ಮಿತಗೊಂಡವು. ಸಂಸಿದ್ಧ ಋಷಿಗಳೂ ಪರಮ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

12319016a ಅಂತರಿಕ್ಷಚರಃ ಕೋಽಯಂ ತಪಸಾ ಸಿದ್ಧಿಮಾಗತಃ|

12319016c ಅಧಃಕಾಯೋರ್ಧ್ವವಕ್ರಶ್ಚ ನೇತ್ರೈಃ ಸಮಭಿವಾಹ್ಯತೇ||

“ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಅಂತರಿಕ್ಷಚರನು ಯಾರು? ಇವನ ಶರೀರವು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿದೆ. ಮುಖವು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಇವನು ತನ್ನೆಡೆಯೇ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ!”

12319017a ತತಃ ಪರಮಧೀರಾತ್ಮಾ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ವಿಶ್ರುತಃ|

12319017c ಭಾಸ್ಕರಂ ಸಮುದೀಕ್ಷನ್ ಪ್ರಾಜ್ಞುಖೋ ವಾಗ್ಯತೋಽಗಮತ್|

12319017e ಶಬ್ದೇನಾಕಾಶಮಖಿಲಂ ಪೂರಯನ್ನಿವ ಸರ್ವತಃ||

ಅನಂತರ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ರುತನಾದ ಆ ಪರಮ ಧೀರಾತ್ಮನು ಭಾಸ್ಕರನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಅಖಿಲ ಆಕಾಶವನ್ನೂ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ತುಂಬುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಸಾರಿದನು.

12319018a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಹಸಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸರ್ವಾಪ್ಸರೋಗಣಾಃ|

12319018c ಸಂಭ್ರಾಂತಮನಸೋ ರಾಜನ್ನಾಸನ್ ಪರಮವಿಸ್ಮಿತಾಃ|

12319018e ಪಂಚಚೂಡಾಪ್ರಭೃತಯೋ ಭೃಶಮುತ್ಫುಲ್ಲಲೋಚನಾಃ||

ರಾಜನ್! ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಮ್ಮ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಪಂಚಚೂಡಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವ ಅಪ್ಸರಗಣಗಳೂ ಸಂಭ್ರಾಂತಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಪರಮವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ವಿಕಸಿತ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡವು:

12319019a ದೈವತಂ ಕತಮಂ ಹ್ಯೇತದುತ್ತಮಾಂ ಗತಿಮಾಸ್ಥಿತಮ್|

12319019c ಸುನಿಶ್ಚಿತಮಿಹಾಯಾತಿ ವಿಮುಕ್ತಮಿವ ನಿಃಸ್ಪೃಹಮ್||

“ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಯಾವ ದೇವತೆಯು ಇತ್ತ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದೆ? ಇದು ಸುನಿಶ್ಚಿತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಕಲ ಬಂಧನಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಶಯಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವಂತಿದೆ. ಇದರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ!”.

12319020a ತತಃ ಸಮತಿಚಕ್ರಾಮ ಮಲಯಂ ನಾಮ ಪರ್ವತಮ್|

12319020c ಉರ್ವಶೀ ಪೂರ್ವ ಚಿತ್ತಿಶ್ಚ ಯಂ ನಿತ್ಯಮುಪಸೇವತೇ|

12319020e ತೇ ಸ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಪುತ್ರಸ್ಯ ವಿಸ್ಮಯಂ ಯಯತುಃ ಪರಮ್||

ಅನಂತರ ಅವನು ಉರ್ವಶೀ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಚಿತ್ತಿಯರು ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವಿಸುವ ಮಲಯ ಎಂಬ ಪರ್ವತದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದನು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಪುತ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಪರಮ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

12319021a ಅಹೋ ಬುದ್ಧಿಸಮಾಧಾನಂ ವೇದಾಭ್ಯಾಸರತೇ ದ್ವಿಜೇ|

12319021c ಅಚಿರೇಣೈವ ಕಾಲೇನ ನಭಶ್ಚ ರತಿ ಚಂದ್ರವತ್|

12319021e ಪಿತೃಶುಶ್ರೂಷಯಾ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋಽಯಮನುತ್ತಮಾಮ್||

“ಆಹಾ ! ವೇದಾಭ್ಯಾಸರತನಾಗಿರುವ ಈ ದ್ವಿಜನ

ಬುದ್ಧಿಸಮಾಧಾನವೇ ! ಪಿತೃಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ಅನುತ್ತಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಇವನು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಂತೆ ನಭಕ್ಕೆರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ !

12319022a ಪಿತೃಭಕ್ತೋ ದೃಢತಪಾಃ ಪಿತುಃ ಸುದಯಿತಃ ಸುತಃ|

12319022c ಅನನ್ಯಮನಸಾ ತೇನ ಕಥಂ ಪಿತ್ರಾ ವಿವರ್ಜಿತಃ||

ಪಿತೃಭಕ್ತನೂ, ದೃಢತಪಸ್ವಿಯೂ, ತಂದೆಯ ಮುದ್ದಿನ ಮಗನೂ ಆದ ಇವನನ್ನು ಅನನ್ಯಮನಸ್ಕನಾದ ತಂದೆಯು ಹೇಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು?”

12319023a ಉರ್ವಶ್ಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶುಕಃ ಪರಮಧರ್ಮವಿತ್|

12319023c ಉದ್ಯೈಕ್ಷತ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ವಚನೇ ಗತಮಾನಸಃ||

ಉರ್ವಶಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಧರ್ಮವಿದು ಶುಕನು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅವಳ ಮಾತಿನ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದನು.

12319024a ಸೋಽಂತರಿಕ್ಷಂ ಮಹೀಂ ಚೈವ ಸಶೈಲವನಕಾನನಾಮ್|

12319024c ಆಲೋಕಯಾಮಾಸ ತದಾ ಸರಾಂಸಿ ಸರಿತಸ್ತಥಾ||

ಅವನು ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನೂ, ಶೈಲ-ವನ-ಕಾನನಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಹಿಯನ್ನೂ, ಸರೋವರ-ನದಿಗಳನ್ನೂ ಅವಲೋಕಿಸಿದನು.

12319025a ತತೋ ದ್ವೈಪಾಯನಸುತಂ ಬಹುಮಾನಪುರಃಸರಮ್|

12319025c ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟಾಃ ಸರ್ವಾ ನಿರೀಕ್ಷಂತೇ ಸ್ಮ ದೇವತಾಃ||

12319026a ಅಬ್ರವೀತ್ತಾಸ್ತದಾ ವಾಕ್ಯಂ ಶುಕಃ ಪರಮಧರ್ಮವಿತ್|

12319026c ಪಿತಾ ಯದ್ಯನುಗಚ್ಛೇನ್ಮಾಂ ಕ್ರೋಶಮಾನಃ ಶುಕೇತಿ ವೈ||

12319027a ತತಃ ಪ್ರತಿವಚೋ ದೇಯಂ ಸರ್ವೈರೇವ ಸಮಾಹಿತೈಃ|

12319027c ಏತನ್ಮೇ ಸ್ನೇಹತಃ ಸರ್ವೇ ವಚನಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಥ||

ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೂ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಗಳಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರಮ ಧರ್ಮವಿದು ಶುಕನು ಬಹುಮಾನದಿಂದ ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು: “ಶುಕಾ! ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ನನ್ನ ತಂದೆಯೇನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಈ ವಚನದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.”

12319028a ಶುಕಸ್ಯ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ದಿಶಃ ಸವನಕಾನನಾಃ|

12319028c ಸಮುದ್ರಾಃ ಸರಿತಃ ಶೈಲಾಃ ಪ್ರತ್ಯೂಚುಸ್ತಂ ಸಮಂತತಃ||

12319029a ಯಥಾಜ್ಞಾಪಯಸೇ ವಿಪ್ರ ಬಾಧಮೇವಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12319029c ಋಷೇರ್ವ್ಯಾಹರತೋ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರತಿವಕ್ಷ್ಯಾ ಮಹೇ ವಯಮ್||

ಶುಕನ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ವನ-ಕಾನನಗಳೊಂದಿಗೆ ದಿಕ್ಕುಗಳು,
ಸಮುದ್ರಗಳು, ನದಿಗಳು, ಶೈಲಗಳು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಿಸಿದವು:
“ವಿಪ್ರ! ನೀನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಋಷಿಯು ಆಡಿದ
ಮಾತನ್ನೇ ನಾವು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತೇವೆ!”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಶುಕಾಭಿಪತನೇ ಏಕೋನವಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕಾಭಿಪತನ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೨೦

ಶುಕನಿಗೆ ಪರಮ ಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ (1-19); ಪುತ್ರಶೋಕ ಪೀಡಿತನಾದ
ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಮಹಾದೇವನಿಂದ ಸಮಾಧಾನ (20-41).

12320001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12320001a ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ವಚನಂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಃ ಸುಮಹಾತಪಾಃ|

12320001c ಪ್ರಾತಿಷ್ಠತ ಶುಕಃ ಸಿದ್ಧಿಂ ಹಿತ್ವಾ ಲೋಕಾಂಶ್ಚ ತುರ್ವಿಧಾನ್||

12320002a ತಮೋ ಹ್ಯಷ್ಟವಿಧಂ ಹಿತ್ವಾ ಜಹೌ ಪಂಚವಿಧಂ ರಜಃ|

12320002c ತತಃ ಸತ್ತ್ವಂ ಜಹೌ ಧೀಮಾಂಸ್ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಸುಮಹಾತಪಸ್ವೀ
ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯು ಮುಂದುವರಿದನು. ಧೀಮಂತ ಶುಕನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ
ಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಎಂಟು ವಿಧದ ತಮೋಗುಣವನ್ನೂ, ಐದು ವಿಧದ

ರಜೋಗುಣವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ನಂತರದ ಸತ್ತ್ವಗುಣವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದನು.
ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

12320003a ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಪದೇ ನಿತ್ಯೇ ನಿರ್ಗುಣೇ ಲಿಂಗವರ್ಜಿತೇ|

12320003c ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಪ್ರತ್ಯತಿಷ್ಠತ್ ಸ ವಿಧೂಮೋಽಗ್ನಿರಿವ ಜ್ವಲನ್||

ಅವನು ಆ ನಿತ್ಯ, ನಿರ್ಗುಣ, ಲಿಂಗವರ್ಜಿತ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ
ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

12320004a ಉಲ್ಕಾಪಾತಾ ದಿಶಾಂ ದಾಹಾ ಭೂಮಿಕಂಪಸ್ತಥೈವ ಚ|

12320004c ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಾಃ ಕ್ಷಣೇ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಆ ಅದ್ಭುತವು ನಡೆಯಲು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಉಲ್ಕಾಪಾತಗಳು
ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿದವು. ಭೂಮಿಯು ಕಂಪಿಸಿತು.

12320005a ದ್ರುಮಾಃ ಶಾಖಾಶ್ಚ ಮುಮುಚುಃ ಶಿಖರಾಣಿ ಚ ಪರ್ವತಾಃ|

12320005c ನಿರ್ಘಾತಶಬ್ದೈಶ್ಚ ಗಿರಿಹಿಮವಾನ್ ದೀರ್ಯ ತೀವ ಹ||

ಮರಗಳಿಂದ ಶಾಖೆಗಳು ತುಂಡಾದವು. ಪರ್ವತಗಳು ಶಿಖರಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ಹಿಮವಂತನ ಗಿರಿಯು ಸೀಳುತ್ತಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ
ನಿರ್ಘಾತ ಶಬ್ದಗಳಾದವು.

12320006a ನ ಬಭಾಸೇ ಸಹಸ್ರಾಂಶುರ್ನ ಜಜ್ವಾಲ ಚ ಪಾವಕಃ|

12320006c ಹ್ರದಾಶ್ಚ ಸರಿತಶ್ಚೈವ ಚುಕ್ಷುಭುಃ ಸಾಗರಾಸ್ತಥಾ||

ಸಹಸ್ರಾಂಶುವು ಬೆಳಗಲಿಲ್ಲ. ಪಾವಕನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಸರೋವರಗಳೂ, ನದಿಗಳೂ, ಮತ್ತು ಸಾಗರಗಳೂ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದವು.

12320007a ವವರ್ಷ ವಾಸವಸ್ತೋಯಂ ರಸವಚ್ಚ ಸುಗಂಧಿ ಚ|

12320007c ವವೌ ಸಮೀರಣಶ್ಚಾಪಿ ದಿವ್ಯಗಂಧವಹಃ ಶುಚಿಃ||

ವಾಸವನು ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ರಸವತ್ತಾದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು. ವಾಯುವೂ ಕೂಡ ಶುಚಿಯಾದ ದಿವ್ಯಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬೀಸಿದನು.

12320008a ಸ ಶೃಂಗೇಽಪ್ರತಿಮೇ ದಿವ್ಯೇ ಹಿಮವನ್ಮೇರುಸಂಭವೇ|

12320008c ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟೇ ಶ್ವೇತಪೀತೇ ದ್ವೇ ರುಕ್ಮ ರೂಪ್ಯಮಯೇ ಶುಭೇ||

12320009a ಶತಯೋಜನವಿಸ್ತಾರೇ ತೀರ್ಯಗೂರ್ಧ್ವಂ ಚ ಭಾರತ|

12320009c ಉದೀಚೀಂ ದಿಶಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ರುಚಿರೇ ಸಂದದರ್ಶ ಹ||

ಭಾರತ ! ಉತ್ತರದ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ದಿವ್ಯ ಹಿಮವತ್ ಮತ್ತು ಮೇರುಪರ್ವತಗಳ ಅಪ್ರತಿಮ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಬಂಗಾರದ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಶುಭ ಶೃಂಗಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಾಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಸುಂದರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12320010a ಸೋಽವಿಶಂಕೇನ ಮನಸಾ ತಥೈವಾಭ್ಯಪತಚ್ಚುಕಃ|

12320010c ತತಃ ಪರ್ವತಶೃಂಗೇ ದ್ವೇ ಸಹಸೈವ ದ್ವಿಧಾಕೃತೇ|

12320010e ಅದೃಶ್ಯೇತಾಂ ಮಹಾರಾಜ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಶುಕನು ಯಾವ ಶಂಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೇ ಆ ಶಿಖರಗಳನ್ನು ಏರಿದನು. ಆಗ ಕೂಡಲೇ ಆ ಪರ್ವತ ಶಿಖರಗಳು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಸೀಳಿ ಹೋದವು. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ತೋರಿತು.

12320011a ತತಃ ಪರ್ವತಶೃಂಗಾಭ್ಯಾಂ ಸಹಸೈವ ವಿನಿಸ್ಯುತಃ|

12320011c ನ ಚ ಪ್ರತಿಜಘಾನಾಸ್ಯ ಸ ಗತಿಂ ಪರ್ವತೋತ್ತಮಃ||

ಆಗ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಆ ಎರಡು ಪರ್ವತಶೃಂಗಗಳ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಹೊರಬಂದನು. ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಶುಕನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆ ಪರ್ವತೋತ್ತಮನು ಮತ್ತೆ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

12320012a ತತೋ ಮಹಾನಭೂಚ್ಚ ಬ್ಧೋ ದಿವಿ ಸರ್ವದಿವೌಕಸಾಮ್|

12320012c ಗಂಧರ್ವಾಣಾಮೃಷೀಣಾಂ ಚ ಯೇ ಚ ಶೈಲನಿವಾಸಿನಃ||

ಆಗ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಿವೌಕಸರೂ ಗಂಧರ್ವ-ಋಷಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಆ ಶೈಲನಿವಾಸಿಗಳೂ ಮಹಾ ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರ ಮಾಡಿದರು.

12320013a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶುಕಮತಿಕ್ರಾಂತಂ ಪರ್ವತಂ ಚ ದ್ವಿಧಾಕೃತಮ್|

12320013c ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ತತ್ರಾಸೀನ್ನಾದಃ ಸರ್ವತ್ರ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಎರಡಾಗಿ ಸೀಳಿಹೋದ ಪರ್ವತವನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶುಕನನ್ನು ನೋಡಿ “ಸಾಧು! ಸಾಧು!” ಎಂದು ಎಲ್ಲಕಡೆ ನಾದಗಳಾದವು.

12320014a ಸ ಪೂಜ್ಯಮಾನೋ ದೇವೈಶ್ಚ ಗಂಧರ್ವೈರೃಷಿಭಿಸ್ತಥಾ|

12320014c ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಸಂಘೈಶ್ಚ ವಿದ್ಯಾಧರಗಣೈಸ್ತಥಾ||

ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಋಷಿಗಳು, ಯಕ್ಷ-ರಾಕ್ಷಸ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಧರಗಣಗಳು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು.

12320015a ದಿವ್ಯೈಃ ಪುಷ್ಪೈಃ ಸಮಾಕೀರ್ಣಮಂತರಿಕ್ಷಂ ಸಮಂತತಃ|

12320015c ಆಸೀತ್ಕ್ವಿಲ ಮಹಾರಾಜ ಶುಕಾಭಿಪತನೇ ತದಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಶುಕನು ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಎಲ್ಲಕಡೆ
ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪಗಳು ಹರಡಿಹೋಗಿದ್ದವು.

12320016a ತತೋ ಮಂದಾಕಿನೀಂ ರಮ್ಯಾಮುಪರಿಷ್ಪಾದಭಿವ್ರಜನ್|

12320016c ಶುಕೋ ದದರ್ಶ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಪುಷ್ಪಿತದ್ರುಮಕಾನನಾಮ್||

ಮೇಲು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಶುಕನು ಪುಷ್ಪಿತ ವೃಕ್ಷ-
ಕಾನನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ರಮ್ಯವಾದ ಮಂದಾಕಿನೀ ನದಿಯನ್ನು
ನೋಡಿದನು.

12320017a ತಸ್ಯಾಂ ಕ್ರೀಡಂತ್ಯಭಿರತಾಃ ಸ್ನಾಂತಿ ಚೈವಾಪ್ಸರೋಗಣಾಃ|

12320017c ಶೂನ್ಯಾಕಾರಂ ನಿರಾಕಾರಾಃ ಶುಕಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿವಾಸಸಃ||

ಅದರಲ್ಲಿ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಪ್ಸರಗಣಗಳು ನಗ್ನರಾಗಿದ್ದರೂ
ಶೂನ್ಯಾಕಾರ ನಿರಾಕಾರ ಶುಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾವರೀತಿಯ
ವಿಕಾರವನ್ನೂ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ.

12320018a ತಂ ಪ್ರಕ್ರಮಂತಮಾಜ್ಞಾಯ ಪಿತಾ ಸ್ನೇಹಸಮನ್ವಿತಃ|

12320018c ಉತ್ತಮಾಂ ಗತಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಪೃಷ್ಠತೋಽನುಸಸಾರ ಹ||

ಹೀಗೆ ಶುಕನು ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಹೋದುದನ್ನು ತಿಳಿದ
ಅವನ ಪಿತ ವ್ಯಾಸನು ಸ್ನೇಹಸಮನ್ವಿತನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ
ಹೋದನು.

12320019a ಶುಕಸ್ತು ಮಾರುತಾದೂರ್ಧ್ವಂ ಗತಿಂ ಕೃತ್ವಾಂತರಿಕ್ಷಗಾಮ್|

12320019c ದರ್ಶಯಿತ್ವಾ ಪ್ರಭಾವಂ ಸ್ವಂ ಸರ್ವಭೂತೋಽಭವತ್ತದಾ||

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶುಕನಾದರೋ ವಾಯುಮಂಡಲದಿಂದಲೂ ಮೇಲಿನ

ಅಂತರಿಕ್ಷಗರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ
ಸರ್ವಭೂತನಾದನು.

12320020a ಮಹಾಯೋಗಗತಿಂ ತ್ವಗ್ರ್ಯಾಂ ವ್ಯಾಸೋತ್ಥಾಯ ಮಹಾತಪಾಃ|

12320020c ನಿಮೇಷಾಂತರಮಾತ್ರೇಣ ಶುಕಾಭಿಪತನಂ ಯಯೌ||

ಮಹಾತಪಸ್ವೀ ವ್ಯಾಸನು ಮಹಾಯೋಗಗತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ
ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಶುಕಾಭಿಪತನದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತಲುಪಿದನು.

12320021a ಸ ದದರ್ಶ ದ್ವಿಧಾ ಕೃತ್ವಾ ಪರ್ವತಾಗ್ರಂ ಶುಕಂ ಗತಮ್|

12320021c ಶಶಂಸುರೃಷಯಸ್ತಸ್ಮೈ ಕರ್ಮ ಪುತ್ರಸ್ಯ ತತ್ತದಾ||

ಪರ್ವತಾಗ್ರವನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ಸೀಳಿ ಶುಕನು ಹೋಗಿದ್ದ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು
ಅವನು ನೋಡಿದನು. ಆಗ ಋಷಿಗಳು ಅವನ ಪುತ್ರನ ಆ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12320022a ತತಃ ಶುಕೇತಿ ದೀರ್ಘೇಣ ಶೈಕ್ಷೇಣಾಕ್ರಂದಿತಸ್ತದಾ|

12320022c ಸ್ವಯಂ ಪಿತ್ರಾ ಸ್ವರೇಣೋಚ್ಚಿಸ್ತ್ರೀಽಲ್ಲೋಕಾನನುನಾದ್ಯ ವೈ||

12320023a ಶುಕಃ ಸರ್ವಗತೋ ಭೂತ್ವಾ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ಸರ್ವತೋಮುಖಃ|

12320023c ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಭೋಃಶಬ್ದೇನಾನುನಾದಯನ್||

ಆಗ ಅವನು “ಶುಕಾ!” ಎಂದು ದೀರ್ಘಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡನು. ತನ್ನ
ಪಿತುವು ಉಚ್ಚ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮೂರುಲೋಕಗಳೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಹಾಗೆ
ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಶುಕನು
ಸರ್ವಾತ್ಮನಾಗಿ ಸರ್ವತೋಮುಖನಾಗಿ “ಭೋಃ!” ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ
ಅನುನಾದಿಸಿ ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

12320024a ತತ ಏಕಾಕ್ಷರಂ ನಾದಂ ಭೋ ಇತ್ಯೇವ ಸಮೀರಯನ್|

12320024c ಪ್ರತ್ಯಾಹರಜ್ಜಗತ್ಸರ್ವಮುಚ್ಚೈಃ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್||

ಆಗ ಭೋ ಎಂಬ ಏಕಾಕ್ಷರ ನಾದದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾವರ-
ಜಂಗಮಗಳೂ ಒಂದಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿದವು.

12320025a ತತಃ ಪ್ರಭೃತಿ ಚಾದ್ಯಾಪಿ ಶಬ್ದಾನುಚ್ಚಾರಿತಾನ್ ಪೃಥಕ್|

12320025c ಗಿರಿಗಹ್ವರಪೃಷ್ಠೇಷು ವ್ಯಾಜಹಾರ ಶುಕಂ ಪ್ರತಿ||

ಅಂದಿನಿಂದ ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಗಿರಿಗಹ್ವರ ಪೃಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿ ಶುಕನ ಕುರಿತಾದ
ವ್ಯಾಸನ ಕೂಗನ್ನೂ, ಅದಕ್ಕುತ್ತರವಾಗಿ ಶುಕನ ಭೋ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಮತ್ತು
ಅಲ್ಲುಂಟಾದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12320026a ಅಂತರ್ಹಿತಃ ಪ್ರಭಾವಂ ತು ದರ್ಶಯಿತ್ವಾ ಶುಕಸ್ತದಾ|

12320026c ಗುಣಾನ್ ಸಂತೃಜ್ಯ ಶಬ್ದಾದೀನ್ ಪದಮಧ್ಯಗಮತ್ ಪರಮ್||

ಹೀಗೆ ಶುಕನು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಶಬ್ದಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು
ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಪರಮಪದದ ಮಧ್ಯಂಗತನಾದನು.

12320027a ಮಹಿಮಾನಂ ತು ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುತ್ರಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ|

12320027c ನಿಷಸಾದ ಗಿರಿಪ್ರಸ್ಥೇ ಪುತ್ರಮೇವಾನುಚಿಂತಯನ್||

ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ಪುತ್ರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡ ವ್ಯಾಸನು ಮಗನ
ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಗಿರಿಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

12320028a ತತೋ ಮಂದಾಕಿನೀತೀರೇ ಕ್ರೀಡಂತೋಽಪ್ಸರಸಾಂ ಗಣಾಃ|

12320028c ಆಸಾದ್ಯ ತಮೃಷಿಂ ಸರ್ವಾಃ ಸಂಭ್ರಾಂತಾ ಗತಚೇತಸಃ||

ಆಗ ಮಂದಾಕಿನೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಪ್ಸರಗಣಗಳು ಆ
ಋಷಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಗೆಟ್ಟರು.

12320029a ಜಲೇ ನಿಲಿಲ್ಯಿರೇ ಕಾಶ್ಚಿತ್ಕಾಶ್ಚಿದ್ಗುಲ್ಮಾನ್ ಪ್ರಪೇದಿರೇ|

12320029c ವಸನಾನ್ಯಾದದುಃ ಕಾಶ್ಚಿದ್ವಿಷ್ವಾ ತಂ ಮುನಿಸತ್ತಮಮ್||

ಕೆಲವರು ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಕೊಂಡರು. ಕೆಲವರು ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ
ಅವಿತುಕೊಂಡರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಆ ಮುನಿಸತ್ತಮನನ್ನು ನೋಡಿ
ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದರು.

12320030a ತಾಂ ಮುಕ್ತತಾಂ ತು ವಿಜ್ಞಾಯ ಮುನಿಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ವೈ ತದಾ|

12320030c ಸಕ್ತತಾಮಾತ್ಮನಶ್ಚೈವ ಪ್ರೀತೋಽಭೂದ್ವೀಡಿತಶ್ಚ ಹ||

ತನ್ನ ಪುತ್ರನು ಮುಕ್ತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು ಎಂದು ತಿಳಿದ ಆ
ಮುನಿಯು ಪ್ರೀತನಾದನು ಮತ್ತು ಅಂತೆಯೇ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು
ಮನಗಂಡು ನಾಚಿದನು.

12320031a ತಂ ದೇವಗಂಧರ್ವವೃತೋ ಮಹರ್ಷಿಗಣಪೂಜಿತಃ|

12320031c ಪಿನಾಕಹಸ್ತೋ ಭಗವಾನಭ್ಯಾಗಚ್ಚ ತ ಶಂಕರಃ||

ಆಗ ದೇವಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಮಹರ್ಷಿಗಣ ಪೂಜಿತನಾಗಿ
ಪಿನಾಕಹಸ್ತ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

12320032a ತಮುವಾಚ ಮಹಾದೇವಃ ಸಾಂತ್ವಪೂರ್ವಮಿದಂ ವಚಃ|

12320032c ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತಂ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಂ ತದಾ||

12320033a ಅಗ್ನೇರ್ಭೂಮೇರಪಾಂ ವಾಯೋರಂತರಿಕ್ಷಸ್ಯ ಚೈವ ಹ|

12320033c ವೀರ್ಯೇಣ ಸದೃಶಃ ಪುತ್ರಸ್ತ್ವಯಾ ಮತ್ತಃ ಪುರಾ ವೃತಃ||

ಮಹಾದೇವನು ಅವನಿಗೆ ಸಾಂತ್ವಪೂರ್ವಕವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು: “ಹಿಂದೆ ನೀನು ಅಗ್ನಿ-ಭೂಮಿ-ಜಲ-ವಾಯು-ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳ ವೀರ್ಯ ಸಮಾನ ಶಕ್ತಿಯಿರುವ ಪುತ್ರನನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

12320034a ಸ ತಥಾಲಕ್ಷಣೋ ಜಾತಸ್ತಪಸಾ ತವ ಸಂಭೃತಃ|

12320034c ಮಮ ಚೈವ ಪ್ರಭಾವೇನ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋಮಯಃ ಶುಚಿಃ||

ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ನಿನಗೆ ಅದೇ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋಮಯ ಶುಚಿ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

12320035a ಸ ಗತಿಂ ಪರಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ದುಷ್ಟಾ ಪಾಮಜಿತೇಂದ್ರಿಯೈಃ|

12320035c ದೈವತ್ಯೈರಪಿ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ತಂ ತ್ವಂ ಕಿಮನುಶೋಚಸಿ||

ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ! ಅಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪಡೆಯಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಅವನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನು ಏಕೆ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವೆ?

12320036a ಯಾವತ್ಸ್ಥಾ ಸ್ಯಂತಿ ಗಿರಯೋ ಯಾವತ್ ಸ್ಥಾಸ್ಯಂತಿ ಸಾಗರಾಃ|

12320036c ತಾವತ್ತವಾಕ್ಷಯಾ ಕೀರ್ತಿಃ ಸಪುತ್ರಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಿರಿಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಾಗರಗಳು ಇರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪುತ್ರನೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ಅಕ್ಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12320037a ಚಾಯಾಂ ಸ್ವಪುತ್ರಸದೃಶೀಂ ಸರ್ವತೋಽನಪಗಾಂ ಸದಾ|

12320037c ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸೇ ತ್ವಂ ಚ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನತ್ಮ ಸಾದಾನ್ಮಹಾಮುನೇ||

ಮಹಾಮುನೇ! ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನೀನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಸದೃಶವಾದ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವತ್ರ ಕಾಣುವೆ. ಅದು ಎಂದೂ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಪಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.”

12320038a ಸೋಽನುನೀತೋ ಭಗವತಾ ಸ್ವಯಂ ರುದ್ರೇಣ ಭಾರತ|

12320038c ಚಾಯಾಂ ಪಶ್ಯನ್ನಮಾವೃತ್ತಃ ಸ ಮುನಿಃ ಪರಯಾ ಮುದಾ||

ಭಾರತ! ಸ್ವಯಂ ಭಗವಂತ ರುದ್ರನಿಂದ ಸಂತವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮುನಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಮಗನ ಛಾಯೆಯನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾ ಪರಮ ಮುದದಿಂದ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

12320039a ಇತಿ ಜನ್ಮ ಗತಿಶ್ಚೈವ ಶುಕಸ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ|

12320039c ವಿಸ್ತರೇಣ ಮಯಾಖ್ಯಾತಂ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಇಗೋ ನೀನು ಕೇಳಿದಂತೆ ನಿನಗೆ ಶುಕನ ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12320040a ಏತದಾಚಷ್ಟ ಮೇ ರಾಜನ್ ದೇವರ್ಷಿರ್ನಾರದಃ ಪುರಾ|

12320040c ವ್ಯಾಸಶ್ಚೈವ ಮಹಾಯೋಗೀ ಸಂಜಲ್ಪೇಷು ಪದೇ ಪದೇ||

ರಾಜನ್! ಹಿಂದೆ ನಾರದನು ನನಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನು.

ಮಹಾಯೋಗಿ ವ್ಯಾಸನೂ ಕೂಡ ಪದೇ ಪದೇ ಇದರ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು.

12320041a ಇತಿಹಾಸಮಿಮಂ ಪುಣ್ಯಂ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಹಿತಮ್|

12320041c ಧಾರಯೇದ್ಯಃ ಶಮಪರಃ ಸ ಗಚ್ಛೇತ್ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಹಿತವಾದ ಈ ಪುಣ್ಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು

ಶಮಪರನಾಗಿ ಧಾರಣೆಮಾಡಿದವನು ಪರಮ ಗತಿಯಲ್ಲಿ
ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಶುಕೋತ್ಪತ್ತನಸಮಾಪ್ತಿನಾಮ ವಿಂಶಾಧಿಕೃತಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶುಕೋತ್ಪತ್ತನಸಮಾಪ್ತಿ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೨೧

ನಾರಾಯಣೀಯಂ

ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾರದ-ನಾರಾಯಣರ ಸಂವಾದ (1-43).

12321001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12321001a ಗೃಹಸ್ಥೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ವಾ ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋಽಥ ಭಿಕ್ಷುಕಃ|

12321001c ಯ ಇಚ್ಛೇತ್ಸಿದ್ಧಿಮಾಸ್ಥಾತುಂ ದೇವತಾಂ ಕಾಂ ಯಜೇತ ಸಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿರಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರಲಿ
ವಾನಪ್ರಸ್ಥನಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಭಿಕ್ಷುಕನೇ ಆಗಿರಲಿ, ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವವನು ಯಾವ ದೇವತೆಯನ್ನು
ಪೂಜಿಸಬೇಕು?

12321002a ಕುತೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ಧ್ರುವಃ ಸ್ವರ್ಗಃ ಕುತೋ ನಿಃಶ್ರೇಯಸಂ ಪರಮ್||

12321002c ವಿಧಿನಾ ಕೇನ ಜುಹುಯಾದ್ವೈವಂ ಪಿತ್ರಂ ತಥೈವ ಚ||

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಸ್ವರ್ಗವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಲ್ಲದು? ಯಾವ ಸಾಧನದಿಂದ ಅವನ ಪರಮ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಬಲ್ಲದು? ಅವನು ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು?

12321003a ಮುಕ್ತಶ್ಚ ಕಾಂ ಗತಿಂ ಗಚ್ಛೇನ್ಮೋಕ್ಷಶ್ಚೈವ ಕಿಮಾತ್ಮಕಃ|

12321003c ಸ್ವರ್ಗತಶ್ಚೈವ ಕಿಂ ಕುರ್ಯಾದ್ಯೇನ ನ ಚ್ಯವತೇ ದಿವಃ||

ಮುಕ್ತ ಪುರುಷನಿಗೆ ಯಾವ ಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ? ಮೋಕ್ಷದ ಸ್ವರೂಪವ್ಯಾವುದು? ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ತಲುಪಿದವರು ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೇಳಿಗೆ ಬೀಳದಿರಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?

12321004a ದೇವತಾನಾಂ ಚ ಕೋ ದೇವಃ ಪಿತೃಣಾಂ ಚ ತಥಾ ಪಿತಾ|

12321004c ತಸ್ಮಾತ್ಪರತರಂ ಯಚ್ಚ ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವನಾದವನು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಪಿತನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡವನು ಯಾರು? ಪಿತಾಮಹ! ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತತ್ತ್ವವು ಯಾವುದು? ಇದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12321005 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12321005a ಗೂಢಂ ಮಾಂ ಪ್ರಶ್ನವಿತ್ಪ್ರಶ್ನಂ ಪೃಚ್ಛಸೇ ತ್ವಮಿಹಾನಘ|

12321005c ನ ಹ್ಯೇಷ ತರ್ಕಯಾ ಶಕ್ಯೋ ವಕ್ತುಂ ವರ್ಷಶತೈರಪಿ||

12321006a ಋತೇ ದೇವಪ್ರಸಾದಾದ್ವಾ ರಾಜನ್ ಜ್ಞಾನಾಗಮೇನ ವಾ|

12321006c ಗಹನಂ ಹ್ಯೇತದಾಖ್ಯಾನಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವ್ಯಂ ತವಾರಿಹನ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಘ! ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ! ಈಗ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗೂಢ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ರಾಜನ್! ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿನಾ ಕೇವಲ ತರ್ಕದಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅರಿಹನ್! ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾದರೂ ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು.

12321007a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12321007c ನಾರದಸ್ಯ ಚ ಸಂವಾದಮೃಷೇರ್ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಚ||

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ನಾರದ ಮತ್ತು ಋಷಿ ನಾರಾಯಣರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12321008a ನಾರಾಯಣೋ ಹಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಃ ಸನಾತನಃ|

12321008c ಧರ್ಮಾತ್ಮಜಃ ಸಂಬಭೂವ ಪಿತೃವಂ ಮೇಽಭ್ಯಭಾಷತ||

ನನ್ನ ತಂದೆಯು ನನಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದನು: “ನಾರಾಯಣನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತಿನ ಆತ್ಮ, ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಸನಾತನ ದೇವತೆ. ಅವನೇ ಒಮ್ಮೆ ಧರ್ಮನ ಪುತ್ರನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನಾಗಿದ್ದನು.

12321009a ಕೃತೇ ಯುಗೇ ಮಹಾರಾಜ ಪುರಾ ಸ್ವಾಯಂಭುವೇಽಂತರೇ|

12321009c ನರೋ ನಾರಾಯಣಶ್ಚೈವ ಹರಿಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತಥೈವ ಚ⁹²⁸||

ಮಹಾರಾಜ! ಹಿಂದಿನ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದ ಸತ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ

⁹²⁸ ಕೃಷ್ಣಃ ಸ್ವಯಂಭುವಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆ ಭಗವಂತನ ನಾಲ್ಕು ಅವತಾರಗಳಾಗಿದ್ದವು: ನರ, ನಾರಾಯಣ, ಹರಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ.

12321010a ತೇಭ್ಯೋ ನಾರಾಯಣನೌ ತಪಸ್ತೇಪತುರವ್ಯಯೌ|

12321010c ಬದರ್ಯಾಶ್ರಮಮಾಸಾದ್ಯ ಶಕಟೇ ಕನಕಾಮಯೇ||

ಅವರಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಯ ನರ-ನಾರಾಯಣರು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಸುವರ್ಣಮಯ ರಥದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸತೊಡಗಿದರು.

12321011a ಅಷ್ಟಚಕ್ರಂ ಹಿ ತದ್ಯಾನಂ ಭೂತಯುಕ್ತಂ ಮನೋರಮಮ್|

12321011c ತತ್ರಾದ್ಯೌ ಲೋಕನಾಥೌ ತೌ ಕೃಶೌ ಧಮನಿಸಂತತೌ||

12321012a ತಪಸಾ ತೇಜಸಾ ಚೈವ ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷೌ ಸುರೈರಪಿ|

12321012c ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಂ ಕುರ್ವಾತೇ ಸ ದೇವೌ ದ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹತಿ||

ಅವರ ಆ ರಥಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದವು⁹²⁹ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಮನೋಹರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಇಬ್ಬರು ಆದ್ಯರೂ ಲೋಕನಾಥರೂ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ಕೃಶರಾಗಿ ಅವರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ದಮನಿಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವರ ತೇಜಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿತ್ತು ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅವರನ್ನು ನೋಡಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

---

⁹²⁹ ಅಷ್ಟಚಕ್ರಯುಕ್ತ ಈ ರಥವು ಶ್ರೀ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರತೀಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಯಾಣಮಾವಹತು ಕಾರ್ತಯುಗಂ ಸ್ವಧರ್ಮಂ| ಪ್ರಖ್ಯಾಪಯನ್ ಪ್ರಣಿಹಿತೇಷು ನರಾಧಿಕೇಷು| ಆದ್ಯಂ ಕಮಪ್ಯಧಿಗತೋ ರಥಮಷ್ಟಚಕ್ರಂ| ಬಿಂಧುಸ್ಸತಾಂ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮತಾಪಸೋ ನಃ|| - ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕರ ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರ.

ಅವರಿಬ್ಬರ ಕೃಪೆಯು ಯಾರ ಮೇಲಿತ್ತೋ ಅವರೇ ಆ ದೇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ
ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

12321013a ನೂನಂ ತಯೋರನುಮತೇ ಹೃದಿ ಹೃಚ್ಚ ಯಚೋದಿತಃ|

12321013c ಮಹಾಮೇರೋರ್ಗಿರೇಃ ಶೃಂಗಾತ್ಪಚ್ಯತೋ ಗಂಧಮಾದನಮ್||

ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ತನ್ನ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಾರದನು ಮಹಾ
ಮೇರುಗಿರಿಯ ಶೃಂಗದಿಂದ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಇಳಿದು
ಬಂದನು.

12321014a ನಾರದಃ ಸುಮಹದ್ಭೂತಂ ಲೋಕಾನ್ಸರ್ವಾನಚೀಚರತ್|

12321014c ತಂ ದೇಶಮಗಮದ್ರಾಜನ್ಯದರ್ಯಾಶ್ರಮಮಾಶುಗಃ||

ರಾಜನ್! ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲ ನಾರದನು ಸರ್ವ
ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದ ಆ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ
ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

12321015a ತಯೋರಾಹ್ನಿಕವೇಲಾಯಾಂ ತಸ್ಯ ಕೌತೂಹಲಂ ತ್ವಭೂತ್|

12321015c ಇದಂ ತದಾಸ್ಪದಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಯಸ್ಮಿನ್ಲೋಕಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ||

12321016a ಸದೇವಾಸುರಗಂಧರ್ವಾಃ ಸರ್ಷಿಕಿನ್ನರಲೇಲಿಹಾಃ|

ಅವರ ಆಹ್ನಿಕವೇಳೆಯು ಹೇಗಿರಬಹುದೆಂಬ ಕುತೂಹಲವು
ಅವನಲ್ಲಿತ್ತು. “ನಿಜವಾಗಿಯು ಇದು ಭಗವಂತನ ಸ್ಥಾನವೇ ಆಗಿದೆ.
ದೇವಾಸುರಗಂಧರ್ವ ಋಷಿ-ಕಿನ್ನರ-ಉರಗಗಳ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಇಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿವೆ!

12321016c ಏಕಾ ಮೂರ್ತಿರಿಯಂ ಪೂರ್ವಂ ಜಾತಾ ಭೂಯಶ್ಚ ತುವಿಧಾ||

12321017a ಧರ್ಮಸ್ಯ ಕುಲಸಂತಾನೋ ಮಹಾನೇಭಿವಿಧಿವರ್ಧಿತಃ|

12321017c ಅಹೋ ಹ್ಯನುಗೃಹೀತೋಽದ್ಯ ಧರ್ಮ ಏಭಿಃ ಸುರೈರಿಹ|

12321017e ನರನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಕೃಷ್ಣೇನ ಹರಿಣಾ ತಥಾ||

ಇವನು ಮೊದಲು ಒಂದೇ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದವನು. ಧರ್ಮನ ಕುಲಸಂತಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಅವನೇ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿದನು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಂದು ಧರ್ಮನು ದೇವತಾಸ್ವರೂಪರಾದ ನರನಾರಾಯಣರಿಂದಲು, ಕೃಷ್ಣನಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಹರಿಯಿಂದಲೂ ಅನುಗೃಹೀತನಾಗಿದ್ದಾನೆ!

12321018a ತತ್ರ ಕೃಷ್ಣೋ ಹರಿಶ್ಚೈವ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿತ್ಕಾರಣಾಂತರೇ|

12321018c ಸ್ಥಿತೌ ಧರ್ಮೋತ್ತರೌ ಹ್ಯೇತೌ ತಥಾ ತಪಸಿ ಧಿಷ್ಠಿತೌ||

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಹರಿ ಇಬ್ಬರೂ ಧರ್ಮನ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ!

12321019a ಏತೌ ಹಿ ಪರಮಂ ಧಾಮ ಕಾನಯೋರಾಹ್ನಿಕಕ್ರಿಯಾ|

12321019c ಪಿತರೌ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ದೈವತಂ ಚ ಯಶಸ್ವಿನೌ|

12321019e ಕಾಂ ದೇವತಾಂ ನು ಯಜತಃ ಪಿತೃನ್ವಾ ಕಾನ್ಮಹಾಮತೀ||

ಪರಮಧಾಮಗಲಾಗಿರುವ ಇವರಿಬ್ಬರ ಆಹ್ನಿಕಕ್ರಿಯೆಗಳು ಹೇಗಿರಬಹುದು? ಈ ಯಶಸ್ವಿಗಳು ಇಬ್ಬರು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಪಿತರರು. ದೇವತೆಗಳು. ಇವರು ಯಾವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ? ಈ ಮಹಾಮತಿಗಳು ಯಾವ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ?"

12321020a ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮನಸಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಹ|

12321020c ಸಹಸಾ ಪ್ರಾದುರಭವತ್ಸಮೀಪೇ ದೇವಯೋಸ್ತದಾ||

ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿ
ಕೂಡಲೇ ಆ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು.

12321021a ಕೃತೇ ದೈವೇ ಚ ಪಿತ್ರೈ ಚ ತತಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ನಿರೀಕ್ಷಿತಃ|

12321021c ಪೂಜಿತಶ್ಚೈವ ವಿಧಿನಾ ಯಥಾಪ್ರೋಕ್ತೇನ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ||

ದೇವ-ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಲೇ ಅವರು ಅವನನ್ನು
ನೋಡಿದರು. ಅವನನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಧಿಗಳಂತೆ
ಪೂಜಿಸಿದರು ಕೂಡ.

12321022a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯಮಪೂರ್ವಂ ವಿಧಿವಿಸ್ತರಮ್|

12321022c ಉಪೋಪವಿಷ್ಯಃ ಸುಪ್ರೀತೋ ನಾರದೋ ಭಗವಾನ್ಯಪಿಃ||

ಹಿಂದೆಂದೂ ಆಗಿರದ ಆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಿಸ್ತಾರ ವಿಧಿಯನ್ನು ಕಂಡು
ಸುಪ್ರೀತನಾದ ನಾರದನು ಅವರ ಬಳಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

12321023a ನಾರಾಯಣಂ ಸಂನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ|

12321023c ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ಮಹಾದೇವಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ
ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಾರದನು ಆ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು.

12321024a ವೇದೇಷು ಸಪುರಾಣೇಷು ಸಾಂಗೋಪಾಂಗೇಷು ಗೀಯಸೇ|

12321024c ತ್ವಮಜಃ ಶಾಶ್ವತೋ ಧಾತಾ ಮತೋಽಮೃತಮನುತ್ತಮಮ್|

“ನೀನು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದವನು, ಶಾಶ್ವತ, ಧಾತಾ, ಮತ್ತು ಅನುತ್ತಮ
ಅಮೃತನೆಂದು ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ
ಹಾಡಲಾಗಿದೆ.

12321024e ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಭೂತಭವ್ಯಂ ತ್ವಯಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್||

12321025a ಚತ್ವಾರೋ ಹ್ಯಾಶ್ರಮಾ ದೇವ ಸರ್ವೇ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಮೂಲಕಾಃ|

12321025c ಯಜಂತೇ ತ್ವಾಮಹರಹರ್ನಾನಾಮೂರ್ತಿಸಮಾಸ್ಥಿತಮ್||

ಹಿಂದಿನ, ಇಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತುಗಳೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಗ್ರಹಸ್ತಾಶ್ರಮದಿಂದ ಹಿಡಿದು ನಾಲ್ಕೂ
ಆಶ್ರಮಗಳೂ ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನೇ ದೇವನೆಂದು
ಪೂಜಿಸುತ್ತವೆ.

12321026a ಪಿತಾ ಮಾತಾ ಚ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಶಾಶ್ವತೋ ಗುರುಃ|

12321026c ಕಂ ತ್ವದ್ಯ ಯಜಸೇ ದೇವಂ ಪಿತರಂ ಕಂ ನ ವಿದ್ಮಹೇ||

ಸರ್ವ ಜಗತ್ತುಗಳ ಮಾತಾಪಿತನಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತ
ಗುರುವಾಗಿರುವ ನೀನು ಇಂದು ಯಾರನ್ನು ದೇವ ಮತ್ತು ಪಿತೃವೆಂದು
ಪೂಜಿಸುತ್ತೀಯೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ!”

12321027 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

12321027a ಅವಾಚ್ಯಮೇತದ್ವಕ್ತವ್ಯಮಾತ್ಮಗುಹ್ಯಂ ಸನಾತನಮ್|

12321027c ತವ ಭಕ್ತಿಮತೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತು ಯಥಾತಥಮ್||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಇದನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು.

ಆದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿರುವ ನಿನಗೆ ಈ ಸನಾತನ ಆತ್ಮರಹಸ್ಯವನ್ನು

ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಇದ್ದಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12321028a ಯತ್ತತ್ಸುಕ್ಷ್ಮ ಮವಿಜ್ಞೇಯಮವ್ಯಕ್ತಮಚಲಂ ಧ್ರುವಮ್|

12321028c ಇಂದ್ರಿಯೈರಿದ್ರಿಯಾರ್ಥೈಶ್ಚ ಸರ್ವಭೂತೈಶ್ಚ ವರ್ಜಿತಮ್||

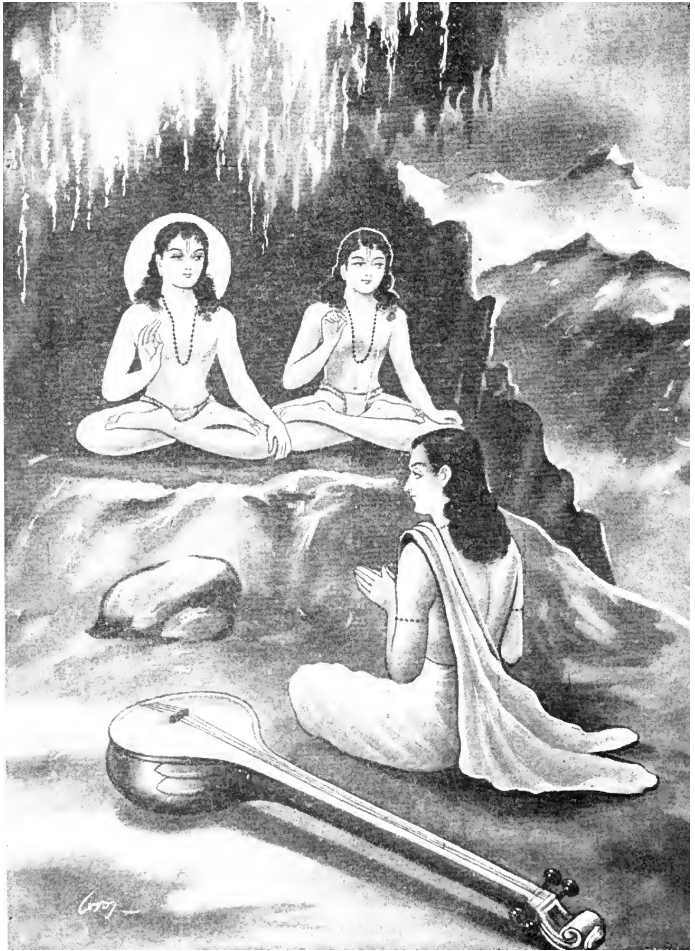
12321029a ಸ ಹ್ಯಂತರಾತ್ಮಾ ಭೂತಾನಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಶ್ಚೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ|

12321029c ತ್ರಿಗುಣವ್ಯತಿರಿಕ್ತೋಽಸೌ ಪುರುಷಶ್ಚೇತಿ ಕಲ್ಪಿತಃ|

12321029e ತಸ್ಮಾದವ್ಯಕ್ತಮುತ್ಪನ್ನಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

12321030a ಅವ್ಯಕ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತಭಾವಸ್ಥಾ ಯಾ ಸಾ ಪ್ರಕೃತಿರವ್ಯಯಾ|

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ1 ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವ, ಅವಿಜ್ಞೇಯವಾಗಿರುವ, ಅಚಲವೂ, ಧೃವವೂ ಆಗಿರುವ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳಿಂದಲೂ ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ವರ್ಜಿತವಾಗಿರುವ ಅದೇ ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳ ಅಂತರಾತ್ಮವು. ಅದನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂದೂ,

ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದ ಅತಿರಿಕ್ತನಾದ ಪುರುಷನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ

ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ತ್ರಿಗುಣವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅವ್ಯಕ್ತವೇ
ವ್ಯಕ್ತಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಅವ್ಯಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12321030c ತಾಂ ಯೋನಿಮಾವಯೋರ್ವಿದ್ಧಿ ಯೋಽಸೌ ಸದಸದಾತ್ಮಕಃ|

12321030e ಆವಾಭ್ಯಾಂ ಪೂಜ್ಯತೇಽಸೌ ಹಿ ದೈವೇ ಪಿತ್ರೈ ಚ ಕಲ್ಪಿತೇ||

ಸದಾಸದಾತ್ಮಕನಾದ ಅವನೇ ನಮ್ಮಿವರ ಯೋನಿಯೆಂದು ತಿಳಿ.
ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಅವನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವನನ್ನೇ ನಾವು ನಮ್ಮ
ದೇವತೆ ಮತ್ತು ಪಿತೃವೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

12321031a ನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಮಾತ್ಪರೋಽನ್ಯೋ ಹಿ ಪಿತಾ ದೇವೋಽಥ ವಾ ದ್ವಿಜಃ|

12321031c ಆತ್ಮಾ ಹಿ ನೌ ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಸ್ತತಸ್ತಂ ಪೂಜಯಾವಹೇ||

ದ್ವಿಜ ! ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ದೇವತೆಯಾಗಲೀ ಪಿತೃವಾಗಲೀ
ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ನಾವು
ನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ.

12321032a ತೇನೈಷಾ ಪ್ರಥಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಮರ್ಯಾದಾ ಲೋಕಭಾವಿನೀ|

12321032c ದೈವಂ ಪಿತ್ರೈ ಚ ಕರ್ತವ್ಯಮಿತಿ ತಸ್ಯಾನುಶಾಸನಮ್||

ಲೋಕದ ಉನ್ನತಿಯ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಅವನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದೈವ
ಮತ್ತು ಪಿತೃ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಅವನ
ಅನುಶಾಸನವೇ ಆಗಿದೆ.

12321033a ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ್ಥಾನುರ್ಮನುರ್ದಕ್ಷೋ ಭೃಗುರ್ಧರ್ಮಸ್ತಪೋ ದಮಃ|

12321033c ಮರೀಚಿರಂಗಿರಾತ್ರಿಶ್ಚ ಪುಲಸ್ತಃ ಪುಲಹಃ ಕೃತುಃ||

12321034a ವಸಿಷ್ಠಃ ಪರಮೇಷ್ಟೀ ಚ ವಿವಸ್ವಾನೋಮ ಏವ ಚ|

12321034c ಕರ್ದಮಶ್ಚಾಪಿ ಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕ್ರೋಧೋ ವಿಕ್ರೀತ ಏವ ಚ||

12321035a ಏಕವಿಂಶತಿರುತ್ಪನ್ನಾಸ್ತೇ ಪ್ರಜಾಪತಯಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

12321035c ತಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಮರ್ಯಾದಾಂ ಪೂಜಯಂತಿ ಸನಾತನೀಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮ, ಸ್ಥಾನು, ಮನು, ದಕ್ಷ, ಭೃಗು, ಧರ್ಮ, ತಪಸ್ಸು, ದಮ, ಮರೀಚಿ, ಅಂಗಿರಸ, ಅತ್ರಿ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕರತು, ವಸಿಷ್ಠ, ಪರಮೇಷ್ಟೀ, ವಿವಸ್ವಾನ್, ಸೋಮ, ಕರ್ದಮ, ಕ್ರೋಧ, ವಿಕ್ರೀತ - ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ಅವನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದರೆಂಬ ಸ್ಮೃತಿಯಿದೆ. ಅವರು ಆ ದೇವನ ಸನಾತನ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ.

12321036a ದೈವಂ ಪಿತೃಂ ಚ ಸತತಂ ತಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾಯ ತತ್ತ್ವತಃ|

12321036c ಆತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಾನಿ ಚ ತತೋ ಜಾನಂತಿ⁹³⁰ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರು ದೈವ ಮತ್ತು ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತತ್ತ್ವತಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ.

12321037a ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಾ ಅಪಿ ಯೇ ಕೇ ಚಿತ್ತಂ ನಮಸ್ಯಂತಿ ದೇಹಿನಃ|

12321037c ತೇ ತತ್ರ ಸಾದಾದ್ಗಚ್ಚಂತಿ ತೇನಾದಿಷ್ಟಫಲಾಂ ಗತಿಮ್||

ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇಹಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕೂಡಾ ಅವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟಫಲವನ್ನು ನೀಡುವ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

⁹³⁰ ತತಃ ಪ್ರಾಪ್ನವಂತಿ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12321038a ಯೇ ಹೀನಾಃ ಸಪ್ತದಶಭಿರ್ಗುಣೈಃ ಕರ್ಮಭಿರೇವ ಚ|

12321038c ಕಲಾಃ ಪಂಚದಶ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತೇ ಮುಕ್ತಾ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ||

ಹದಿನೈದು ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಹದಿನೇಳು ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ⁹³¹
ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಹೀನರಾಗಿರುವವರು ಮುಕ್ತರೇ ಸರಿ. ಇದು ನಿಶ್ಚಯ.

12321039a ಮುಕ್ತಾನಾಂ ತು ಗತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ಕಲ್ಪಿತಃ|

12321039c ಸ ಹಿ ಸರ್ವಗತಶ್ಚೈವ⁹³² ನಿರ್ಗುಣಶ್ಚೈವ ಕಥ್ಯತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್ ! ಮುಕ್ತರಾದವರಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೇ ಗತಿಯೆಂದು ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿದೆ.
ಅವನನ್ನು ಸರ್ವರ ಗತಿಯೆಂದೂ ನಿರ್ಗುಣನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12321040a ದೃಶ್ಯತೇ ಜ್ಞಾನಯೋಗೇನ ಆವಾಂ ಚ ಪ್ರಸ್ಯತೌ ತತಃ|

12321040c ಏವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತಮಾತ್ಮಾನಂ ಪೂಜಯಾವಃ ಸನಾತನಮ್||

ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಅವನಿಂದ
ಹೊರಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಾವು ಆ ಸನಾತನ
ಆತ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ.

12321041a ತಂ ವೇದಾಶ್ಚಾಶ್ರಮಾಶ್ಚೈವ ನಾನಾತನುಸಮಾಸ್ಥಿತಾಃ⁹³³|

12321041c ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸಂಪೂಜಯಂತ್ಯಾದ್ಯಂ ಗತಿಂ ಚೈಷಾಂ ದದಾತಿ ಸಃ||

ಅವನನ್ನು ವೇದಗಳು, ಆಶ್ರಮಗಳು, ಮತ್ತು ನಾನಾ

---

931 ಗುಣಗಳ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯು ಹಿಂದೆ ಜನಕ-ಸುಲಭಾ
ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

932 ಸರ್ವಗುಣಶ್ಚೈವ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

933 ನಾನಾಮತಸಮಾಸ್ಥಿತಾಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿರುವವರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನು
ಅವುಗಳಿಗೆ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

12321042a ಯೇ ತು ತದ್ಭಾವಿತಾ ಲೋಕೇ ಏಕಾಂತಿತ್ವಂ ಸಮಾಸ್ಥಿತಾಃ|

12321042c ಏತದಭ್ಯಧಿಕಂ ತೇಷಾಂ ಯತ್ತೇ ತಂ ಪ್ರವಿಶಂತ್ಯುತ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಏಕಾಂತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಅವನ
ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಅವನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅತ್ಯಧಿಕ
ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12321043a ಇತಿ ಗುಹ್ಯಸಮುದ್ದೇಶಸ್ತವ ನಾರದ ಕೀರ್ತಿತಃ|

12321043c ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರೇಮ್ಣಾ ಚ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಅಸ್ಮದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಚ ತೇ ಶ್ರುತಃ||

ನಾರದ ! ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ! ಅವನ ಮೇಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು
ನಮ್ಮನ್ನೂ ಭಕ್ತಿ-ಪ್ರೇಮಗಳಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದ
ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಏಕವಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರಾಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೨

ನಾರದನು ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವನ್ನು ನೋಡಿದುದು (1-7); ಅಲ್ಲಿಯ
ನಿವಾಸಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವರ್ಣನೆ (8-12); ಉಪರಿಚರ ವಸುವಿನ ಚರಿತ್ರೆ

(13-25); ಪಾಂಚರಾತ್ರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಪ್ರಸಂಗ (26-52).

12322001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12322001a ಸ ಏವಮುಕ್ತೋ ದ್ವಿಪದಾಂ ಪರಿಷ್ಕೋ
ನಾರಾಯಣೇನೋತ್ತಮಪೂರುಷೇಣ|

12322001c ಜಗಾದ ವಾಕ್ಯಂ ದ್ವಿಪದಾಂ ಪರಿಷ್ಠಂ
ನಾರಾಯಣಂ ಲೋಕಹಿತಾಧಿವಾಸಮ್||

ಭೀಷ್ಮ ನು ಹೇಳಿದನು: “ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ನಾರಾಯಣನು ಹೀಗೆ
ಹೇಳಲು ದ್ವಿಪದರಲ್ಲಿ ಪರಿಷ್ಠ ನಾರದನು ಲೋಕಹಿತಾಧಿವಾಸ
ದ್ವಿಪದರಲ್ಲಿ ಪರಿಷ್ಠ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು:

12322002a ಯದರ್ಥಮಾತ್ಮಪ್ರಭವೇಹ ಜನ್ಮ
ತವೋತ್ತಮಂ ಧರ್ಮಗೃಹೇ ಚತುರ್ಥಾ|

12322002c ತತ್ಸಾಧ್ಯತಾಂ ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಮದ್ಯ
ಗಚ್ಛಾಮಿ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ತವಾದ್ಯಾಮ್||

“ನೀನು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು
ರೂಪಗಳಿಂದ ಅವತರಿಸಿರುವೆಯೋ ಅದು ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲಿ.
ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದು ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು
ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

12322003a ವೇದಾಃ ಸ್ವಧೀತಾ ಮಮ ಲೋಕನಾಥ
ತಪ್ತಂ ತಪೋ ನಾನ್ಯತಮುಕ್ತಪೂರ್ವಮ್|

12322003c ಪೂಜಾಂ ಗುರೂಣಾಂ ಸತತಂ ಕರೋಮಿ
ಪರಸ್ಯ ಗುಹ್ಯಂ ನ ಚ ಭಿನ್ನಪೂರ್ವಮ್||

ಲೋಕನಾಥ ! ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ತಪಸ್ಸನ್ನೂ ತಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅನೃತವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಆಡಿಲ್ಲ. ಸತತವೂ ಗುರುಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇತರರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಇತರರ ಎದಿರು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಿಲ್ಲ.

12322004a ಗುಪ್ತಾನಿ ಚತ್ವಾರಿ ಯಥಾಗಮಂ ಮೇ
ಶತ್ರು ಚ ಮಿತ್ರೇ ಚ ಸಮೋಽಸ್ಮಿ ನಿತ್ಯಮ್ |

12322004c ತಂ ಚಾದಿದೇವಂ ಸತತಂ ಪ್ರಪನ್ನ
ಏಕಾಂತಭಾವೇನ ವೃಣೋಮ್ಯಜಸ್ರಮ್ ||

12322004e ಏಭಿರ್ವಿಶೇಷೈಃ ಪರಿಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಃ
ಕಸ್ಮಾನ್ನ ಪಶ್ಯೇಯಮನಂತಮೀಶಮ್

ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಾನು ನಾಲ್ಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿತ್ಯವೂ ನನಗೆ ಶತ್ರು ಮತ್ತು ಮಿತ್ರರು ಒಂದೇ. ಆ ಆದಿದೇವನನ್ನು ಸತತವೂ ಪ್ರಪನ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಏಕಾಂತಭಾವದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ರೀತಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವ ನಾಗಿರುವ ನಾನು ಆ ಅನಂತ ಈಶನನ್ನು ಏಕೆ ಕಾಣಲಾರೆನು?"

12322005a ತತ್ತಾರಮೇಷ್ಟ್ಯಸ್ಯ ವಚೋ ನಿಶಮ್ಯ
ನಾರಾಯಣಃ ಸಾತ್ವತಧರ್ಮಗೋಪ್ತಾ |

12322005c ಗಚ್ಛೇತಿ ತಂ ನಾರದಮುಕ್ತವಾನ್
ಸಂಪೂಜಯಿತ್ವಾತ್ಮವಿಧಿಕ್ರಿಯಾಭಿಃ ||

ಪರಮೇಷ್ಟಿಯ ಮಗ ನಾರದನ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾತ್ವತಧರ್ಮರಕ್ಷಕ ನಾರಾಯಣನು ನಾರದನನ್ನು ಆತ್ಮವಿಧಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಸಂಪೂಜಿಸಿ

ಹೋಗಲು ಹೇಳಿದನು.

12322006a ತತೋ ವಿಸೃಷ್ಟ್ಯಃ ಪರಮೇಷ್ಟಿಪುತ್ರಃ

ಸೋಽಭ್ಯರ್ಚಯಿತ್ವಾ ತಮೃಷಿಂ ಪುರಾಣಮ್|

12322006c ಖಿಮುತ್ಪಪಾತೋತ್ತಮವೇಗಯುಕ್ತಸ್

ತತೋಽಧಿಮೇರೌ ಸಹಸಾ ನಿಲಿಲೈ||

ಅನಂತರ ಪರಮೇಷ್ಟಿಪುತ್ರ ನಾರದನು ಆ ಪುರಾಣ ಋಷಿಯನ್ನು
ಅರ್ಚಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ವೇಗಯುಕ್ತನಾಗಿ ಆಕಾಶದಿಂದ ಹಾರಿ
ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

12322007a ತತ್ರಾವತಸ್ಥೇ ಚ ಮುನಿರ್ಮುಹೂರ್ತಮ್

ಏಕಾಂತಮಾಸಾದ್ಯ ಗಿರೇಃ ಸ ಶೃಂಗೇ|

12322007c ಆಲೋಕಯನ್ನುತ್ತರಪಶ್ಚಿಮೇನ

ದದರ್ಶ ಚಾತ್ಯದ್ಭುತರೂಪಯುಕ್ತಮ್||

ಆ ಗಿರಿಶೃಂಗದ ಏಕಾಂತವನ್ನು ಸೇರಿ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ
ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೈಯುತ್ತಾ ವಾಯುವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು
ಅದ್ಭುತರೂಪವನ್ನು ಕಂಡನು.

12322008a ಕ್ಷೀರೋದಧೇರುತ್ತರತೋ ಹಿ ದ್ವೀಪಃ

ಶ್ವೇತಃ ಸ ನಾಮ್ನಾ ಪ್ರಥಿತೋ ವಿಶಾಲಃ|

12322008c ಮೇರೋಃ ಸಹಸ್ರೈಃ ಸ ಹಿ ಯೋಜನಾನಾಂ

ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತೋರ್ಧ್ವಂ ಕವಿಭರ್ನಿರುಕ್ತಃ||

ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ

ವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶವು ಗೋಚರಿಸಿತು. ಅದು ಮೇರು ಪರ್ವತಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆಗಳ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿತ್ತು.

12322009a ಅತೀಂದ್ರಿಯಾಶ್ಚಾನಶನಾಶ್ಚ ತತ್ರ
ನಿಷ್ಪಂದಹೀನಾಃ ಸುಸುಗಂಧಿನಶ್ಚ|

12322009c ಶ್ವೇತಾಃ ಪುಮಾಂಸೋ ಗತಸರ್ವಪಾಪಾಶ್
ಚಕ್ಷುರ್ಮುಷಃ ಪಾಪಕೃತಾಂ ನರಾಣಾಮ್||

ಅಲ್ಲಿರುವವರು ಅತೀಂದ್ರಿಯರೂ, ನಿರಾಹಾರಿಗಳೂ,
ಚಲನೆಯಿಲ್ಲದವರೂ, ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರೂ, ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳವರೂ
ಆಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ಶ್ವೇತವರ್ಣದವರೂ, ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ
ವಿಮುಕ್ತರೂ, ಪಾಪಿ ನರರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವರೂ
ಆಗಿದ್ದರು.

12322010a ವಜ್ರಾಸ್ಥಿಕಾಯಾಃ ಸಮಮಾನೋನ್ಮಾನಾ
ದಿವ್ಯಾನ್ವಯರೂಪಾಃ⁹³⁴ ಶುಭಸಾರೋಪೇತಾಃ|

12322010c ಚತ್ರಾಕೃತಿಶೀರ್ಷಾ ಮೇಘೌಘನಿನಾದಾಃ
ಸತ್ಪುಷ್ಕರಚತುಷ್ಕಾ⁹³⁵ ರಾಜೀವಶತಪಾದಾಃ||

ವಜ್ರದ ಅಸ್ಥಿ-ಕಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಅವರು
ಮಾನಾಪಮಾನಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವರಾಗಿದ್ದರು.
ದಿವ್ಯಾನ್ವಯ ರೂಪರೂಪಗಳುಳ್ಳವರೂ, ಶುಭಬಲಸಂಪನ್ನರೂ

⁹³⁴ ದಿವ್ಯಾನ್ವಯರೂಪಾಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁹³⁵ ಸಮಮುಷ್ಕಚತುಷ್ಕಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಒಂದೇ ಸಮನಾದ ನಾಲ್ಕು
ವೃಷಣಗಳುಳ್ಳವರು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಶಿರಗಳು ಚತ್ರದ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅವರ ಸ್ವರಗಳ
ಮೇಘಗಳ ಧ್ವನಿಯಂತಿದ್ದವು. ನಾಲ್ಕು ಸುಂದರ ಪುಷ್ಕರಗಳಿದ್ದ ಅವರ
ಪಾದಗಳು ಕಮಲದಳಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದವು.

12322011a ಪಷ್ಚ್ಯಾ ದಂತೈರ್ಯುಕ್ತಾಃ ಶುಕ್ಲೈರ್
ಅಷ್ಟಾಭಿದಂಷ್ಟ್ರಾಭಿಯೇ|

12322011c ಜಿಹ್ವಾಭಿಯೇ ವಿಷ್ವಗ್ವಕ್ತ್ರಂ
ಲೇಲಿಹ್ಯಂತೇ ಸೂರ್ಯಪ್ರಖ್ಯಮ್||

ಅರವತ್ತು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ, ಬಿಳಿಯ ಎಂಟು ಕೋರೆದಾಡೆಗಳನ್ನೂ
ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರು. ವಿಶ್ವವೇ
ಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲನನ್ನು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದರು.

12322012a ಭಕ್ತ್ಯಾ ದೇವಂ ವಿಶ್ವೋತ್ಪನ್ನಂ
ಯಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇ ಲೋಕಾಃ ಸೂತಾಃ|

12322012c ವೇದಾ ಧರ್ಮಾ ಮುನಯಃ ಶಾಂತಾ
ದೇವಾಃ ಸರ್ವೇ ತಸ್ಯ ವಿಸರ್ಗಾಃ||

ವಿಶ್ವದ ಉತ್ಪನ್ನನ್ನಾಗಿದ್ದ, ಯಾರಿಂದ ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳೂ, ವೇದಗಳೂ,
ಧರ್ಮಗಳೂ, ಶಾಂತ ಮುನಿಗಳೂ, ಮತ್ತು ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೂ
ಹುಟ್ಟಿರುವರೋ ಆ ದೇವನನ್ನು ಅವರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧರಿಸಿದ್ದರು.”

12322013 ಯುಧಿಷ್ಟಿರ ಉವಾಚ|

12322013a ಅತೀಂದ್ರಿಯಾ ನಿರಾಹಾರಾ ಅನಿಷ್ಟಂದಾಃ ಸುಗಂಧಿನಃ|

12322013c ಕಥಂ ತೇ ಪುರುಷಾ ಜಾತಾಃ ಕಾ ತೇಷಾಂ ಗತಿರುತ್ತಮಾ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅತೀಂದ್ರಿಯರೂ, ನಿರಾಹಾರರೂ, ಚಲನೆಯಿಲ್ಲದವರೂ, ಸುಗಂಧಿಗಳೂ ಆದ ಆ ಪುರುಷರು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದರು? ಅವರ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯಾವುದು?

12322014a ಯೇ ವಿಮುಕ್ತಾ ಭವಂತೀಹ ನರಾ ಭರತಸತ್ತಮ|

12322014c ತೇಷಾಂ ಲಕ್ಷಣಮೇತದ್ಧಿ ಯಚ್ಚೈತದ್ವೀಪವಾಸಿನಾಮ್||

ಭರತಸತ್ತಮ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಮುಕ್ತರಾದ ನರರಿಗೆ ಯಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆಯೋ ಅವೇ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಶ್ವೇತದ್ವೀಪನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

12322015a ತಸ್ಮಾನ್ಮೈ ಸಂಶಯಂ ಚಿಂಧಿ ಪರಂ ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ|

12322015c ತ್ವಂ ಹಿ ಸರ್ವಕಥಾರಾಮಸ್ತ್ವಾಂ ಚೈವೋಪಾಶ್ರಿತಾ ವಯಮ್||

ಅದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಸಂದೇಹವೂ ಕುತೂಹಲವೂ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಈ ನನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸು. ನೀನು ಸರ್ವ ಕಥೆಗಳಿಗೂ ಉದ್ಯಾನವನದಂತಿರುವೆ. ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೇವೆ.”

12322016 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12322016a ವಿಸ್ತೀರ್ಣೈಷಾ ಕಥಾ ರಾಜನ್ ಶ್ರುತಾ ಮೇ ಪಿತೃಸಂನಿಧೌ|

12322016c ಸೈಷಾ ತವ ಹಿ ವಕ್ತವ್ಯಾ ಕಥಾಸಾರೋ ಹಿ ಸ ಸ್ಮೃತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಈ ಕಥೆಯು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಯಿದ್ದಾಗ ಕೇಳಿದ್ದೆನು. ನಿನಗೆ ಹೇಳುವ ಈ ಕಥೆಯು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಾರಭೂತವಾದುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

12322017a ರಾಜೋಪರಿಚರೋ ನಾಮ ಬಭೂವಾಧಿಪತಿರ್ಭುವಃ|

12322017c ಆಖಂಡಲಸಖಿಃ ಖ್ಯಾತೋ ಭಕ್ತೋ ನಾರಾಯಣಂ ಹರಿಮ್||

ಉಪರಿಚರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಜನು ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೇ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಇಂದ್ರನ ಸಖನಾಗಿದ್ದ ಆ ಖ್ಯಾತನು ಹರಿ ನಾರಾಯಣನ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು.

12322018a ಧಾರ್ಮಿಕೋ ನಿತ್ಯಭಕ್ತಶ್ಚ ಪಿತೃನ್ನಿತ್ಯಮತಂದ್ರಿತಃ|

12322018c ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಂ ತೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನಾರಾಯಣವರಾತ್ಪುರಾ||

ಧಾರ್ಮಿಕನೂ ನಿತ್ಯಭಕ್ತನೂ ನಿತ್ಯವೂ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಪಿತೃಭಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ ಅವನು ಹಿಂದಿ ನಾರಾಯಣನ ವರದಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12322019a ಸಾತ್ವತಂ ವಿಧಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಪ್ರಾಕ್ಸೂರ್ಯಮುಖಿನಿಸೃತಮ್||

12322019c ಪೂಜಯಾಮಾಸ ದೇವೇಶಂ ತಚ್ಚೇಷೇಣ ಪಿತಾಮಹಾನ್||

ಮೊದಲು ಅವನು ಸೂರ್ಯನ ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಾತ್ವತ ವಿಧಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ದೇವೇಶನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅನಂತರ ಉಳಿದವುಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12322020a ಪಿತೃಶೇಷೇಣ ವಿಪ್ರಾಂಶ್ಚ ಸಂವಿಭಜ್ಯಾಶ್ರಿತಾಂಶ್ಚ ಸಃ|

12322020c ಶೇಷಾನ್ನಭುಕ್ಸತ್ಯಪರಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷ್ಟಹಿಂಸಕಃ|

12322020e ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಕ್ತಃ ಸ ದೇವದೇವಂ ಜನಾರ್ದನಮ್||

ಪಿತೃಶೇಷದಿಂದ ವಿಪ್ರರಿಗೂ ಆಶ್ರಿತರಿಗೂ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಾನು ಭುಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಸತ್ಯಪರನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಹಿಂಸಕನಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಭಕ್ತನು

ಸರ್ವಭಾವದಿಂದ ದೇವದೇವ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12322021a ತಸ್ಯ ನಾರಾಯಣೇ ಭಕ್ತಿಂ ವಹತೋಽಮಿತ್ರಕರ್ಶನ|

12322021c ಏಕಶಯ್ಯಾಸನಂ ಶಕ್ರೋ ದತ್ತವಾನ್ದೇವರಾಟ್ಟ್ಸಯಮ್||

ಅಮಿತ್ರಕರ್ಶನ! ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವಯಂ ದೇವರಾಜ ಶಕ್ರನು ಅವನಿಗೆ ಏಕಶಯ್ಯಾಸನ⁹³⁶ವನ್ನಿತ್ತನು.

12322022a ಆತ್ಮಾ ರಾಜ್ಯಂ ಧನಂ ಚೈವ ಕಲತ್ರಂ ವಾಹನಾನಿ ಚ|

12322022c ಏತದ್ಭಗವತೇ ಸರ್ವಮಿತಿ ತತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿತಂ ಸದಾ||

ಉಪರಿಚರನು ತಾನೂ, ರಾಜ್ಯವೂ, ಧನವೂ, ಕಲತ್ರ ವಾಹನಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನದ್ದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನಿಗೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದನು.

12322023a ಕಾಮ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾಜಸ್ರಂ ಯಜ್ಞಿಯಾಃ ಪರಮಕ್ರಿಯಾಃ|

12322023c ಸರ್ವಾಃ ಸಾತ್ವತಮಾಸ್ಥಾಯ ವಿಧಿಂ ಚಕ್ರೇ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಅವನು ಸಮಾಹಿತನಾಗಿ ಕಾಮ್ಯ, ನೈಮಿತ್ತಿಕ, ಹಾಗೂ ಯಜ್ಞವೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಮ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾತ್ವತ ವಿಧಿಯನ್ನೇ ಬಳಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

12322024a ಪಂಚರಾತ್ರವಿದೋ ಮುಖ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯ ಗೇಹೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12322024c ಪ್ರಾಯಣಂ ಭಗವತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಂ ಭುಂಜತೇ ಚಾಗ್ರಭೋಜನಮ್||

ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು

⁹³⁶ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಸ್ಥಾನವನ್ನಿತ್ತನು.

ಪಂಚರಾತ್ರಾಗಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾದ ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮೊದಲು
ಭುಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12322025a ತಸ್ಯ ಪ್ರಶಾಸತೋ ರಾಜ್ಯಂ ಧರ್ಮೇಣಾಮಿತ್ರಘಾತಿನಃ|

12322025c ನಾನೃತಾ ವಾಕ್ಸಮಭವನ್ಮನೋ ದುಷ್ಟಂ ನ ಚಾಭವತ್|

12322025e ನ ಚ ಕಾಯೇನ ಕೃತವಾನ್ಸ ಪಾಪಂ ಪರಮಣ್ವಪಿ||

ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಅಮಿತ್ರಘಾತಿನಿಯ
ಬಾಯಿಂದ ಅಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು ಹೊರಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯು ಎಂದೂ
ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ದುಷ್ಟವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಕಾಯದಿಂದ ಪರಮಾಣುವಿನಷ್ಟು ಸಣ್ಣ
ಪಾಪವನ್ನೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

12322026a ಯೇ ಹಿ ತೇ ಮುನಯಃ ಖ್ಯಾತಾಃ ಸಪ್ತ ಚಿತ್ರಶಿಖಿಂಡಿನಃ|

12322026c ತೈರೇಕಮತಿಭಿರ್ಭೂತ್ವಾ ಯತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮುತ್ತಮಮ್||

ಚಿತ್ರಶಿಖಿಂಡಿಗಳೆಂದು ಖ್ಯಾತರಾದ ಏಳು ಮುನಿಗಳ ಒಂದೇ
ಮತದಿಂದ ಈ ಉತ್ತಮ ಪಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

⁹³⁷12322027a ಮರೀಚಿರತ್ಯಂಗಿರಸೌ ಪುಲಸ್ತ್ಯಃ ಪುಲಹಃ ಕೃತುಃ|

12322027c ವಸಿಷ್ಠಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾ ಏತೇ ಚಿತ್ರಶಿಖಿಂಡಿನಃ||

ಮರೀಚಿ, ಅತ್ರಿ, ಅಂಗಿರಸ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕೃತು, ಮತ್ತು

---

⁹³⁷ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ವೈದ್ಯೈಶ್ಚ ತುರ್ಭಿಃ
ಸಮಿತಂ ಕೃತಂ ಮೇರೌ ಮಹಾಗಿರೌ| ಅಸ್ಮೈಃ ಸಪ್ತಭಿರುದ್ಗೀರ್ಣಂ
ಲೋಕಧರ್ಮಮನುತ್ತಮಮ್|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ವಸಿಷ್ಠ - ಇವರೇ ಆ ಚಿತ್ರಶಿಖಿಂಡಿಗಳು.

12322028a ಸಪ್ತ ಪ್ರಕೃತಯೋ ಹ್ಯೇತಾಸ್ತಥಾ ಸ್ವಾಯಂಭುವೋಽಷ್ಟಮಃ|

12322028c ಏತಾಭಿರ್ಧಾರ್ಯತೇ ಲೋಕಸ್ತಾಭ್ಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ವಿನಿಸೃತಮ್||

ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತರಾದ ಮತ್ತು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಈ ಸಪ್ತ ಋಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯವನಾಗಿ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು ಇವರಿಂದ ಪಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು.

12322029a ಏಕಾಗ್ರಮನಸೋ ದಾಂತಾ ಮುನಯಃ ಸಂಯಮೇ ರತಾಃ|

⁹³⁸12322029c ಇದಂ ಶ್ರೇಯ ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಇದಂ ಹಿತಮನುತ್ತಮಮ್|

12322029e ಲೋಕಾನ್ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮನಸಾ ತತಃ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಚಕ್ರೀ||

ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಕರಾದ ಮತ್ತು ಸಂಯಮರತರಾದ ಈ ದಾಂತ ಮುನಿಗಳು ಇದು ಶ್ರೇಯ, ಇದು ಬ್ರಹ್ಮ, ಇದು ಅನುತ್ತಮ ಹಿತ ಎಂದು ಲೋಕಗಳ ಕುರಿತು ಮನಸಾ ಚಿಂತಿಸಿ ಪಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

12322030a ತತ್ರ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಾ ಹಿ ಮೋಕ್ಷಃ ಪಶ್ಚಾಚ್ಚ ಕೀರ್ತಿತಃ|

12322030c ಮರ್ಯಾದಾ ವಿವಿಧಾಶ್ಚೈವ ದಿವಿ ಭೂಮೌ ಚ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಗಳ ಕುರಿತೂ ನಂತರ ಮೋಕ್ಷದ ಕುರಿತೂ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ದಿವಿ-ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ

⁹³⁸ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ:

ಭೂತಭವ್ಯಭವಿಷ್ಯಜ್ಞಾಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಯಣಾಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

12322031a ಆರಾಧ್ಯ ತಪಸಾ ದೇವಂ ಹರಿಂ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್||

12322031c ದಿವ್ಯಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಂ ವೈ ಸರ್ವೇ ತೇ ಋಷಿಭಿಃ ಸಹ||

ಆ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಹಸ್ರ ದಿವ್ಯ ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಭು ದೇವ ಹರಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರು.

12322032a ನಾರಾಯಣಾನುಶಾಸ್ತಾ ಹಿ ತದಾ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ|

12322032c ವಿವೇಶ ತಾನ್ಯುಷೀನ್ಸರ್ವಾಽಲ್ಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಆಗ ನಾರಾಯಣನ ಆದೇಶದಂತೆ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತಿಯು ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು.

12322033a ತತಃ ಪ್ರವರ್ತಿತಾ ಸಮ್ಯಕ್ತಪೋವಿದ್ಭಿದ್ವಿಜಾತಿಭಿಃ|

12322033c ಶಬ್ದೇ ಚಾರ್ಥೇ ಚ ಹೇತೌ ಚ ಏಷಾ ಪ್ರಥಮಸರ್ಗಜಾ||

ಅನಂತರ ಆ ತಪಸ್ವೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶಬ್ದ, ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಕಾರಣಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚರಿಸಿದರು. ಇದು ಪ್ರಥಮಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿತಗೊಂಡಿತು.

12322034a ಆದಾವೇವ ಹಿ ತಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಮೋಂಕಾರಸ್ವರಭೂಷಿತಮ್||

12322034c ಋಷಿಭಿರ್ಭಾವಿತಂ ತತ್ರ ಯತ್ರ ಕಾರುಣಿಕೋ ಹ್ಯಸೌ||

ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಓಂಕಾರ ಸ್ವರವಿಭೂಷಿತಗೊಂಡು ಋಷಿಗಳಿಂದ ಅವಿರ್ಭಾವಗೊಂಡ ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಮ ಕಾರಣಿಕ ಭಗವಂತನೇ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದನು.

12322035a ತತಃ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಭಗವಾನನಿದಿಷ್ಟಶರೀರಗಃ|

12322035c ಋಷೀನುವಾಚ ತಾನ್ಸರ್ವಾನದೃಶ್ಯಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ||

ಬಳಿಕ ಅನಿದಿಷ್ಟ ಶರೀರಗನಾದ ಭಗವಾನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು
ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಆ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12322036a ಕೃತಂ ಶತಸಹಸ್ರಂ ಹಿ ಶ್ಲೋಕಾನಾಮಿದಮುತ್ತಮಮ್|

12322036c ಲೋಕತಂತ್ರಸ್ಯ ಕೃತ್ಸಸ್ಯ ಯಸ್ಮಾದ್ಧರ್ಮಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

“ನೀವು ರಚಿಸಿರುವ ಈ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಶ್ಲೋಕಗಳು

ಲೋಕತಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಧರ್ಮವು
ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

12322037a ಪ್ರವೃತ್ತೌ ಚ ನಿವೃತ್ತೌ ಚ ಯೋನಿರೇತದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12322037c ಋಗ್ಯಜುಃಸಾಮಭಿರ್ಜುಷ್ಯಮಥರ್ವಾಂಗಿರಸೈಸ್ತಥಾ||

ಇದು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಗಳ ಮತ್ತು ಋಗ್ಯಜುಃಸಾಮ
ಅರ್ಥರ್ವಾಂಗಿರಸಗಳ ಮೂಲವಾಗಿದೆ.

12322038a ತಥಾ⁹³⁹ ಪ್ರಮಾಣಂ ಹಿ ಮಯಾ ಕೃತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪ್ರಸಾದಜಃ|

12322038c ರುದ್ರಶ್ಚ ಕ್ರೋಧಜೋ ವಿಪ್ರಾ ಯೂಯಂ ಪ್ರಕೃತಯಸ್ತಥಾ||

12322039a ಸೂರ್ಯಾ ಚಂದ್ರಮಸೌ ವಾಯುರ್ಭೂಮಿರಾಪೋಽಗ್ನಿರೇವ ಚ|

12322039c ಸರ್ವೇ ಚ ನಕ್ಷತ್ರಗಣಾ ಯಚ್ಚ ಭೂತಾಭಿಶಬ್ದಿತಮ್||

12322040a ಅಧಿಕಾರೇಷು ವರ್ತಂತೇ ಯಥಾಸ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ|

12322040c ಸರ್ವೇ ಪ್ರಮಾಣಂ ಹಿ ಯಥಾ ತಥೈತಚ್ಚಾಸ್ತಮುತ್ತಮಮ್||

⁹³⁹ ಯಥಾ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12322041a ಭವಿಷ್ಯತಿ ಪ್ರಮಾಣಂ ವೈ ಏತನ್ಮದನುಶಾಸನಮ್|

ವಿಪ್ರರೇ! ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹೇಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರಮಾಣರೂಪವಾಗಿ
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನೋ, ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ರುದ್ರನು ಹೇಗೆ
ಹುಟ್ಟಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದದ ನೀವುಗಳೂ
ಹುಟ್ಟಿರುವಿರೋ, ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರು, ಭೂತಗಳಿಂದ
ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವಾಯು-ಭೂಮಿ-ಜಲ-ಅಗ್ನಿಗಳೂ, ಸರ್ವ
ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿರುವವೋ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಮಾಣಭೂತರಾಗಿರುವರೋ ಹಾಗೆ
ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ನೀವು ರಚಿಸಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾಗಿರಲಿ. ಇದು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆ.

12322041c ಅಸ್ಮಾತ್ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯತೇ ಧರ್ಮಾನ್ಮನುಃ ಸ್ವಾಯಂಭುವಃ ಸ್ವಯಮ್||

12322042a ಉಶನಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಶ್ಚೈವ ಯದೋತ್ಪನ್ನೌ ಭವಿಷ್ಯತಃ|

12322042c ತದಾ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯತಃ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯುಷ್ಮನ್ಮತಿಭಿರುದ್ಧೃತಮ್||

ನೀವು ರಚಿಸಿರುವ ಈ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಸ್ವಾಯಂಭುವ
ಮನುವು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗುವ ಉಶನ-
ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳೂ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುವ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕುರಿತು
ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12322043a ಸ್ವಾಯಂಭುವೇಷು ಧರ್ಮೇಷು ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಚೋಶನಸಾ ಕೃತೇ|

12322043c ಬೃಹಸ್ಪತಿಮತೇ ಚೈವ ಲೋಕೇಷು ಪ್ರವಿಚಾರಿತೇ||

ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನಿಂದ ಹಾಗೂ ಉಶನ-ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳಿಂದ
ರಚಿತಗೊಂಡ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12322044a ಯುಷ್ಮತ್ಕೃತಮಿದಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಜಾಪಾಲೋ ವಸುಸ್ತುತಃ|

12322044c ಬೃಹಸ್ಪತಿಸಕಾಶಾಧ್ಯೈ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತೇ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರೇ! ನೀವು ರಚಿಸಿದ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಜಾಪಾಲ ವಸುವು ಮುಂದೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12322045a ಸ ಹಿ ಮದ್ಭಾವಿತೋ ರಾಜಾ ಮದ್ಭಕ್ತಶ್ಚ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12322045c ತೇನ ಶಾಸ್ತ್ರೇಣ ಲೋಕೇಷು ಕ್ರಿಯಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ಆ ರಾಜನು ನನ್ನ ಭಾವಿತನೂ ನನ್ನ ಭಕ್ತನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಇದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12322046a ಏತದ್ಧಿ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮುತ್ತಮಸಂಚ್ಛಿತಮ್|

12322046c ಏತದರ್ಥ್ಯಂ ಚ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಚ ಯಶಸ್ಯಂ⁹⁴⁰

ಚೈತದುತ್ತಮಮ್||

ಇದೇ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥವಾಗುತ್ತದೆ.

12322047a ಅಸ್ಯ ಪ್ರವರ್ತನಾಚ್ಚೈವ ಪ್ರಜಾವಂತೋ ಭವಿಷ್ಯಥ|

12322047c ಸ ಚ ರಾಜಾ ಶ್ರಿಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾನ್ವಸುಃ||

ಇದನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ನೀವು ಪ್ರಜಾವಂತರಾಗುವಿರಿ. ರಾಜ ವಸುವೂ ಕೂಡ ಇದರಿಂದ ಮಹಾ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಪಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

⁹⁴⁰ ರಹಸ್ಯಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12322048a ಸಂಸ್ಥಿತೇ ತು ನೃಪೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಶಾಸ್ತ್ರಮೇತತ್ಸನಾತನಮ್|

12322048c ಅಂತರ್ಧಾಸ್ಯತಿ ತತ್ಸತ್ಯಮೇತದ್ವಃ ಕಥಿತಂ ಮಯಾ||

ಆ ನೃಪನು ದಿವಂಗತನಾದ ಬಳಿದ ಈ ಸನಾತನ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ
ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ರಚಿಸಿರುವ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕುರಿತು
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

12322049a ಏತಾವದುಕ್ತ್ವಾ ವಚನಮದೃಶ್ಯಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|

12322049c ವಿಸೃಜ್ಯ ತಾನೃಷೀನ್ಸರ್ವಾನ್ಕಾಮಪಿ ಪ್ರಸ್ಥಿತೋ ದಿಶಮ್||

ಅದೃಷ್ಟ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ, ಆ ಎಲ್ಲ
ಋಷಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಯಸಿದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ
ಹೊರಟುಹೋದನು.

12322050a ತತಸ್ತೇ ಲೋಕಪಿತರಃ ಸರ್ವಲೋಕಾರ್ಥಚಿಂತಕಾಃ|

12322050c ಪ್ರಾವರ್ತಯಂತ ತಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಂ ಧರ್ಮಯೋನಿಂ ಸನಾತನಮ್||

ಅನಂತರ ಸರ್ವಲೋಕಗಳ ಹಿತಚಿಂತಕರಾದ ಆ ಲೋಕಪಿತೃಗಳು
ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಾದ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು
ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸಿದರು.

12322051a ಉತ್ಪನ್ನೇಽಂಗಿರಸೇ ಚೈವ ಯುಗೇ ಪ್ರಥಮಕಲ್ಪಿತೇ|

12322051c ಸಾಂಗೋಪನಿಷದಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಬೃಹಸ್ಪತೌ||

12322052a ಜಗ್ಮುರ್ಯಥೇಪ್ಸಿತಂ ದೇಶಂ ತಪಸೇ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಾಃ|

12322052c ಧಾರಣಾತ್ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ಸರ್ವಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕಾಃ||

ಪ್ರಥಮ ಕಲ್ಪದ ಪ್ರಥಮ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಪ್ರಋಷಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ

ಅಂಗಿರಸನಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಸರ್ವಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಸರ್ವಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವ ಆ ಋಷಿಗಳು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಬಯಸಿದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ನಾರಾಯಣೀಯೇ ದ್ವಾವಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೨

ಉಪರಿಚರನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ
ಕೋಪ (1-14); ಏಕತನೇ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳು ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದ
ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು
ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿದುದು (15-57).

12323001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12323001a ತತೋಽತೀತೇ ಮಹಾಕಲ್ಪೇ ಉತ್ಪನ್ನೇಽಂಗಿರಸಃ ಸುತೇ|

12323001c ಬಭೂವುರ್ನಿರ್ವೃತಾ ದೇವಾ ಜಾತೇ ದೇವಪುರೋಹಿತೇ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಿಂದಿನ ಮಹಾಕಲ್ಪದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ

ಅಂಗಿರಸನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನು ದೇವಪುರೋಹಿತನಾದನು. ಅವನಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಪರಮಪ್ರೀತರಾದರು.

12323002a ಬೃಹದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಚ್ಛೇತಿ ಶಬ್ದಾಃ ಪರ್ಯಾಯವಾಚಕಾಃ|

12323002c ಏಭಿಃ ಸಮನ್ವಿತೋ ರಾಜನ್ಗುಣೈರ್ವಿದ್ವಾನ್ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಪತಿಃ||

ರಾಜನ್! ಬೃಹತ್, ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಮಹತ್ ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳ ಸಮನ್ವಿತನಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಈ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಸಮನ್ವಿತನಾಗಿದ್ದನು.

12323003a ತಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯೋ ಬಭೂವಾಗ್ರೋ ರಾಜೋಪರಿಚರೋ ವಸುಃ|

12323003c ಅಧೀತವಾಂಸ್ತದಾ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಸಮ್ಯಕ್ಶಿತ್ರಶಿಖಿಂಡಿಜಮ್||

ರಾಜ ಉಪರಿಚರ ವಸುವ ಅವನ ಅಗ್ರ್ಯ ಶಿಷ್ಯನಾದನು. ಅವನು ಚಿತ್ರಶಿಖಿಂಡಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಪಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದನು.

12323004a ಸ ರಾಜಾ ಭಾವಿತಃ ಪೂರ್ವಂ ದೈವೇನ ವಿಧಿನಾ ವಸುಃ|

12323004c ಪಾಲಯಾಮಾಸ ಪೃಥಿವೀಂ ದಿವಮಾಖಿಂಡಲೋ ಯಥಾ||

ಹಿಂದೆ ವಿಧಿ ದೈವವೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದಂತೆ ರಾಜಾ ವಸುವು ಇಂದ್ರನು ದಿವಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸತೊಡಗಿದನು.

12323005a ತಸ್ಯ ಯಜ್ಞೋ ಮಹಾನಾಸೀದಶ್ವಮೇಧೋ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12323005c ಬೃಹಸ್ಪತಿರುಪಾಧ್ಯಾಯಸ್ತತ್ರ ಹೋತಾ ಬಭೂವ ಹ||

ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಒಂದು ಮಹಾ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೋತೃವಾಗಿದ್ದನು.

12323006a ಪ್ರಜಾಪತಿಸುತಾಶ್ಚಾತ್ರ ಸದಸ್ಯಾಸ್ವ ಭವಂಸ್ತ್ರಯಃ|

12323006c ಏಕತಶ್ಚ ದ್ವಿತಶ್ಚೈವ ತ್ರಿತಶ್ಚೈವ ಮಹರ್ಷಯಃ||

ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಏಕತ, ದ್ವಿತ ಮತ್ತು ತ್ರಿತ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು.

12323007a ಧನುಷಾಕ್ಷೋಽಥ ರೈಭ್ಯಶ್ಚ ಅವಾವಸುಪರಾವಸೂ|

12323007c ಋಷಿಮೇಧಾತಿಥಿಶ್ಚೈವ ತಾಂಡ್ಯಶ್ಚೈವ ಮಹಾನೃಷಿಃ||

12323008a ಋಷಿಃ ಶಕ್ರ್ಮಹಾಭಾಗಸ್ತಥಾ ವೇದಶಿರಾಶ್ಚ ಯಃ|

12323008c ಕಪಿಲಶ್ಚ ಋಷಿಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶಾಲಿಹೋತ್ರಪಿತಾಮಹಃ||

12323009a ಆದ್ಯಃ ಕಠಸ್ತೈತ್ತಿರಿಶ್ಚ ವೈಶಂಪಾಯನಪೂರ್ವಜಃ|

12323009c ಕಣ್ವೋಽಥ ದೇವಹೋತ್ರಶ್ಚ ಏತೇ ಷೋಡಶ ಕೀರ್ತಿತಾಃ|

ಇವರನ್ನೂ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ಹದಿರಾರು ಋಷಿಗಳು - ಧನುಷಾಕ್ಷ, ರೈಭ್ಯ, ಅರಾವಸು, ಪರಾವಸು, ಋಷಿ ಮೇಧಾತಿಥಿ, ಮಹಾನೃಷಿ ತಾಂಡ್ಯ, ಋಷಿ ಶಕ್ರ, ಮಹಾಭಾಗ ವೇದಶಿರ, ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಪಿತಾಮಹ ಋಷಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಪಿಲ, ಆದ್ಯಕಠ, ವೈಶಂಪಾಯನನ ಪೂರ್ವಜ ತೈತ್ತಿರಿ, ಕಣ್ವ, ಮತ್ತು ದೇವಹೋತ್ರ - ಇವರು ಋಷಿಜರಾಗಿದ್ದರು.

12323009e ಸಂಭೃತಾಃ ಸರ್ವಸಂಭಾರಾಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಾಜನ್ಮಹಾಕ್ರತೌ||

12323010a ನ ತತ್ರ ಪಶುಘಾತೋಽಭೂತ್ಸ ರಾಜೈವಂ ಸ್ಥಿತೋಽಭವತ್|

ಆ ಮಹಾಕ್ರತುವಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪಶುಘಾತವಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು.

12323010c ಅಹಿಂಸ್ರಃ ಶುಚಿರಕ್ಷುದ್ರೋ ನಿರಾಶೀಃ ಕರ್ಮಸಂಸ್ತುತಃ|

12323010e ಆರಣ್ಯಕಪದೋದ್ಗೀತಾ ಭಾಗಾಸ್ತತ್ರೋಪಕಲ್ಪಿತಾಃ||

ಆ ಯಜ್ಞವು ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿತ್ತು. ಶುಚಿಯೂ, ಉದಾರವೂ, ಫಲಸಂಕಲ್ಪ ರಹಿತವೂ, ಕರ್ಮ ಸಂಸ್ತುತವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಅರಣ್ಯದ ಕಂದ-
ಮೂಲ-ಫಲಗಳೇ ದೇವತೆಗಳ ಹವಿರ್ಭಾಗಗಳಾಗಿ
ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು.

12323011a ಪ್ರೀತಸ್ತತೋಽಸ್ಯ ಭಗವಾನ್ದೇವದೇವಃ ಪುರಾತನಃ|

12323011c ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಂ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಸೋಽದೃಶ್ಯೋಽನ್ಯೇನ ಕೇನ ಚಿತ್||

ಇದರಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಪುರಾತನ ಭಗವಾನ್ ದೇವದೇವನು ಅವನಿಗೆ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅದರೆ ಇತರರಿಗೆ ಅವನು
ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿದ್ದನು.

12323012a ಸ್ವಯಂ ಭಾಗಮುಪಾಘ್ರಾಯ ಪುರೋಡಾಶಂ ಗೃಹೀತವಾನ್|

12323012c ಅದೃಶ್ಯೇನ ಹೃತೋ ಭಾಗೋ ದೇವೇನ ಹರಿಮೇಧಸಾ||

ಹಯಗ್ರೀವಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದ ದೇವನು ಸ್ವಯಂ ಪುರೋಡಾಶವನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು.

12323013a ಬೃಹಸ್ಪತಿಸ್ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸ್ತುವಮುದ್ಯಮ್ಯ ವೇಗಿತಃ|

12323013c ಆಕಾಶಂ ಘ್ನನ್ಸುವಃ ಪಾತ್ಯೈ ರೋಷಾದಶ್ರುಣ್ಯವರ್ತಯತ್||

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಪುರೋಡಾಶವು ಮಾಯವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ
ಕೃದ್ಧನಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಸ್ತುಚವನ್ನೆತ್ತಿ ಅದರಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ
ಆಕಾಶದತ್ತ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ರೋಷದಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಾದ
ಕಂಬನಿಗಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

12323014a ಉವಾಚ ಚೋಪರಿಚರಂ ಮಯಾ ಭಾಗೋಽಯಮುದ್ಯತಃ|

12323014c ಗ್ರಾಹ್ಯಃ ಸ್ವಯಂ ಹಿ ದೇವೇನ ಮತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಅವನು ಉಪರಿಚರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ನಾನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವಯಂ ದೇವನೇ ನನ್ನ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ!”

⁹⁴¹12323015a ಉದ್ಯತಾ ಯಜ್ಞಭಾಗಾ ಹಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಸುರೈರಿಹ|

12323015c ಕಿಮರ್ಥಮಿಹ ನ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ದರ್ಶನಂ ಸ ಹರಿರ್ವಿಭುಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹವಿರ್ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಿಭು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದರ್ಶನವನ್ನೇಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ?”

⁹⁴²12323016a ತತಃ ಸ ತಂ ಸಮುದ್ಧೃತಂ ಭೂಮಿಪಾಲೋ ಮಹಾನ್ವಸುಃ|

12323016c ಪ್ರಸಾದಯಾಮಾಸ ಮುನಿಂ ಸದಸ್ಯಾಸ್ತೇ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಾಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿದಿದ್ದಿದ್ದ ಮುನಿಯನ್ನು ಭೂಮಿಪಾಲ ಮಹಾನ್ ವಸು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದರು.

12323017a ಊಚುಶ್ಚೈನಮಸಂಭ್ರಾಂತಾ ನ ರೋಷಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ|

12323017c ನೈಷ ಧರ್ಮಃ ಕೃತಯುಗೇ ಯಸ್ತ್ವಂ ರೋಷಮಚೀಕೃಥಾಃ||

⁹⁴¹ ಕೆಲವು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ ಎಂದಿದೆ.

⁹⁴² ಕೆಲವು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ ಎಂದಿದೆ.

ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ನೀನು ಹೀಗೆ ಸಂಭ್ರಾಂತಗೊಂಡು ರೋಷ ಮಾಡಬಾರದು. ನಿನ್ನ ಈ ರೋಷವು ಕೃತಯುಗದ ಧರ್ಮವಲ್ಲ.

12323018a ಅರೋಷಣೋ ಹ್ಯಸೌ ದೇವೋ ಯಸ್ಯ ಭಾಗೋಽಯಮುದ್ಯತಃ|

12323018c ನ ಸ ಶಕ್ಯಸ್ವಯಾ ದ್ರಷ್ಟುಮಸ್ಮಾಭಿರ್ವಾ ಬೃಹಸ್ಪತೇ|

12323018e ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಂ ಕುರುತೇ ಸ ವೈ ತಂ ದ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹತಿ||

ನೀನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಈ ಹವಿರ್ಭಾಗವು ಯಾವ ದೇವನಿಗಾಗಿದೆಯೋ ಅವನಲ್ಲಿ ರೋಷವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಬೃಹಸ್ಪತೇ! ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ನಿನಗಾಗಲೀ ನಮಗಾಗಲೀ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯ.”

12323019 ಏಕತದ್ವಿತತ್ರಿತಾ ಊಚುಃ|

12323019a ವಯಂ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪುತ್ರಾ ಮಾನಸಾಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ|

12323019c ಗತಾ ನಿಶ್ರೇಯಸಾರ್ಥಂ ಹಿ ಕದಾ ಚಿದ್ವಿಶಮುತ್ತರಾಮ್||

ಏಕತ-ದ್ವಿತ-ತ್ರಿತರು ಹೇಳಿದರು: “ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ನಾವು ಒಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರೇಯಃಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದೆವು.

12323020a ತಪ್ತ್ವಾ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚತ್ವಾರಿ ತಪ ಉತ್ತಮಮ್|

12323020c ಏಕಪಾದಸ್ಥಿತಾಃ ಸಮ್ಯಕ್ಕಾಷ್ಠಭೂತಾಃ ಸಮಾಹಿತಾಃ||

12323021a ಮೇರೋರುತ್ತರಭಾಗೇ ತು ಕ್ಷೀರೋದಸ್ಯಾನುಕೂಲತಃ|

12323021c ಸ ದೇಶೋ ಯತ್ರ ನಸ್ತಪ್ತಂ ತಪಃ ಪರಮದಾರುಣಮ್|

12323021e ಕಥಂ ಪಶ್ಯೇಮಹಿ ವಯಂ ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ತ್ವಿತಿ||

ನಾವು ದೇವ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಬಲ್ಲೆವು? ಎಂದು ಮೇರುವಿನ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ತೀರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಸಮಾಹಿತರಾಗಿ, ಕಾಷ್ಠರಾಗಿ ಒಂದೇ ಪಾದರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಪರಮ ದಾರುಣವಾದ ಉತ್ತಮ ತಪವನ್ನು ತಪಿಸಿದೆವು.

12323022a ತತೋ ವ್ರತಸ್ಯಾವಭೃಥೇ ವಾಗುವಾಚಾಶರೀರಿಣೀ|

12323022c ಸುತಪ್ತಂ ವಸ್ತುಪೋ ವಿಪ್ರಾಃ ಪ್ರಸನ್ನೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ||

ವ್ರತದ ಅವಭೃಥಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಶರೀರವಾಣಿಯೊಂದು ನುಡಿಯಿತು: “ವಿಪ್ರರೇ! ಅಂತರಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ತಪವನ್ನೇ ಪತಿಸಿದ್ದೀರಿ!

12323023a ಯೂಯಂ ಜಿಜ್ಞಾಸವೋ ಭಕ್ತಾಃ ಕಥಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಥ ತಂ ಪ್ರಭುಮ್|

12323023c ಕ್ಷೀರೋದಧೇರುತ್ತರತಃ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪೋ ಮಹಾಪ್ರಭಃ||

ಭಕ್ತರಾದ ನೀವು ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಯಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಿರಿ. ಅವನನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೆ ಕಾಣಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಭೆಯ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವಿದೆ.

12323024a ತತ್ರ ನಾರಾಯಣಪರಾ ಮಾನವಾಶ್ಚಂದ್ರವರ್ಚಸಃ|

12323024c ಏಕಾಂತಭಾವೋಪಗತಾಸ್ತೇ ಭಕ್ತಾಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್||

12323025a ತೇ ಸಹಸ್ರಾರ್ಚಿಷಂ ದೇವಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಸನಾತನಮ್|

ಅಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕಾಣುವ ಚಂದ್ರವರ್ಚಸ ಮಾನವರು ಇದ್ದಾರೆ.
ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿಯೇ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ಪರಮಭಕ್ತರಾದ
ಅವರು ಸನಾತನ ದೇವ ಸಹಸ್ರಾರ್ಚಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

12323025c ಅತೀಂದ್ರಿಯಾ ನಿರಾಹಾರಾ ಅನಿಷ್ಟಂದಾಃ ಸುಗಂಧಿನಃ||

12323026a ಏಕಾಂತಿನಸ್ತೇ ಪುರುಷಾಃ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪನಿವಾಸಿನಃ|

12323026c ಗಚ್ಚ ಧ್ವಂ ತತ್ರ ಮುನಯಸ್ತತ್ರಾತ್ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಕಾಶಿತಃ||

ಅತೀಂದ್ರಿಯರೂ, ನಿರಾಹಾರರೂ, ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟರೂ ಸುಗಂಧಿತರೂ ಆದ
ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವಾಸಿ ಪುರುಷರು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅನನ್ಯ
ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವರು. ಅವರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ. ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆತ್ಮವು
ಪ್ರಕಾಶಿತಗೊಂಡಿದೆ.”

12323027a ಅಥ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಯಂ ಸರ್ವೇ ವಾಚಂ ತಾಮಶರೀರಿಣೀಮ್|

12323027c ಯಥಾಖ್ಯಾತೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ತಂ ದೇಶಂ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ||

ಆ ಅಶರೀರ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅದು ಹೇಳಿದ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತಲುಪಿದೆವು.

12323028a ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶ್ವೇತಂ ಮಹಾದ್ವೀಪಂ ತಚ್ಚಿತ್ತಾಸ್ತದ್ಧಿದೃಕ್ಷವಃ|

12323028c ತತೋ ನೋ ದೃಷ್ಟಿವಿಷಯಸ್ತದಾ ಪ್ರತಿಹತೋಽಭವತ್||

12323029a ನ ಚ ಪಶ್ಯಾಮ ಪುರುಷಂ ತತ್ತೇಜೋಹೃತದರ್ಶನಾಃ|

ಅವನನ್ನು ಕಾಣುವುದನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವು ಆ
ಶ್ವೇತಮಹಾದ್ವೀಪವನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ
ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯು ಕುರುಡಾಯಿತು. ಆ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕುರುಡರಾದ

ನಾವು ಆ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡಲಾರರಾದೆವು.

12323029c ತತೋ ನಃ ಪ್ರಾದುರಭವದ್ವಿಜ್ಞಾನಂ ದೇವಯೋಗಜಮ್||

12323030a ನ ಕಿಲಾತಪ್ತತಪಸಾ ಶಕ್ಯತೇ ದ್ರಷ್ಟುಮಂಜಸಾ|

ಆಗ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಇವನನ್ನು ನೋಡಲು ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಕ್ಯವೆಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ದೇವಯೋಗದಿಂದಿಂತಾದ ವಿಜ್ಞಾನವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

12323030c ತತಃ ಪುನರ್ವರ್ಷಶತಂ ತಪ್ತ್ವಾ ತಾತ್ಕಾಲಿಕಂ ಮಹತ್||

12323031a ವ್ರತಾವಸಾನೇ ಸುಶುಭಾನ್ನರಾನ್ದದೃಶಿರೇ ವಯಮ್|

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪುನಃ ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿ ಆ ವ್ರತಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಆ ಸುಶುಭ ನರರನ್ನು ಕಂಡೆವು.

12323031c ಶ್ವೇತಾಂಶ್ಚಂದ್ರಪ್ರತೀಕಾಶಾನ್ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತಾನ್||

12323032a ನಿತ್ಯಾಂಜಲಿಕೃತಾನ್ಬ್ರಹ್ಮ ಜಪತಃ ಪ್ರಾಗುದಜ್ಞುಖಾನ್|

12323032c ಮಾನಸೋ ನಾಮ ಸ ಜಪೋ ಜಪ್ಯತೇ ತೈರ್ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

ಶ್ವೇತವರ್ಣದರೂ ಚಂದ್ರಸದೃಶರೂ, ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದ್ದ ಅವರು ನಿತ್ಯವೂ ಅಂಜಲೀಕೃತರಾಗಿ ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮಹಾತ್ಮರು ಮಾನಸ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಜಪವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12323032e ತೇನೈಕಾಗ್ರಮನಸ್ತ್ವೇನ ಪ್ರೀತೋ ಭವತಿ ವೈ ಹರಿಃ||

12323033a ಯಾ ಭವೇನ್ನುನಿಶಾರ್ದೂಲ ಭಾಃ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಯುಗಕ್ಷಯೇ|

12323033c ಏಕೈಕಸ್ಯ ಪ್ರಭಾ ತಾದೃಕ್ಸಾಭವನ್ಮಾನವಸ್ಯ ಹ||

ಅವರ ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹರಿಯು ಪ್ರೀತನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು.
ಮುನಿಶಾರ್ದೂಲ ! ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಲ್ಲಿಯೂ
ಯುಕ್ಷಯದ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಭೆಯಿತ್ತು.

12323034a ತೇಜೋನಿವಾಸಃ ಸ ದ್ವೀಪ ಇತಿ ವೈ ಮೇನಿರೇ ವಯಮ್ |
12323034c ನ ತತ್ರಾಭ್ಯಧಿಕಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಸರ್ವೇ ತೇ ಸಮತೇಜಸಃ ||

ಆ ದ್ವೀಪವು ತೇಜಸ್ಸಿನ ನಿವಾಸ ಎಂದೇ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವು.
ಅಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಭೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ
ಸಮತೇಜಸರಾಗಿದ್ದರು.

12323035a ಅಥ ಸೂರ್ಯಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಭಾಂ ಯುಗಪದುತ್ಥಿತಾಮ್ |
12323035c ಸಹಸಾ ದೃಷ್ಟವಂತಃ ಸ್ಮ ಪುನರೇವ ಬೃಹಸ್ಪತೇ ||

ಬೃಹಸ್ಪತೇ ! ಆಗ ಪುನಃ ನಾವು ಸಹಸ್ರಸೂರ್ಯರೂ ಒಂದೇ ಸಮನೆ
ಉದಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

12323036a ಸಹಿತಾಶ್ಚಾಭ್ಯಧಾವಂತ ತತಸ್ತೇ ಮಾನವಾ ದ್ರುತಮ್ |
12323036c ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟಾ ಹೃಷ್ಟಾ ನಮ ಇತ್ಯೇವ ವಾದಿನಃ ||

ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವಾಸೀ ಮಾನವರು ಒಂದಾಗಿ ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟರಾಗಿ,
ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಮ ಇತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆ ಪ್ರಭೆಯೆಡೆಗೆ ಓಡಿ
ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

12323037a ತತೋಽಭಿವದತಾಂ ತೇಷಾಮಶ್ರೌಷ್ಟ ವಿಪುಲಂ ಧ್ವನಿಮ್ |
12323037c ಬಲಿಃ ಕಿಲೋಪಹ್ರಿಯತೇ ತಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ತೈರ್ನರೈಃ ||

ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾಗ ಅವರ ವಿಪುಲ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆವು. ಅ ನರರು ಆ

ದೇವನಿಗೆ ಬಲಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

12323038a ವಯಂ ತು ತೇಜಸಾ ತಸ್ಯ ಸಹಸಾ ಹೃತಚೇತಸಃ|

12323038c ನ ಕಿಂ ಚಿದಪಿ ಪಶ್ಯಾಮೋ ಹೃತದೃಷ್ಟಿಬಲೇಂದ್ರಿಯಾಃ||

ಒಡನೆಯೇ ಅವನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಚೇತನವು
ಅಪಹೃತಗೊಳ್ಳಲು ದೃಷ್ಟಿ, ಬಲ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ
ಹೀನರಾಗಿದ್ದ ನಾವು ಏನನ್ನೂ ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

12323039a ಏಕಸ್ತು ಶಬ್ದೋಽವಿರತಃ ಶ್ರುತೋಽಸ್ಮಾ ಭಿರುದೀರಿತಃ|

12323039c ಜಿತಂ ತೇ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ನಮಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಭಾವನ⁹⁴³||

12323040a ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಹೃಷೀಕೇಶ ಮಹಾಪುರುಷಪೂರ್ವ ಜ|

ಅವರು ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಶಬ್ದವು ಅವಿರತವಾಗಿ
ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು: “ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ! ವಿಶ್ವಭಾವನ!
ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ಹೃಷೀಕೇಶ! ಮಹಾಪುರುಷನ ಪೂರ್ವಜ! ನಿನಗೆ
ನಮಸ್ಕಾರ!”

12323040c ಇತಿ ಶಬ್ದಃ ಶ್ರುತೋಽಸ್ಮಾ ಭಿಃ ಶಿಕ್ಷಾಕ್ಷರಸಮೀರಿತಃ||

12323041a ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ವಾಯುಃ ಸರ್ವಗಂಧವಹಃ ಶುಚಿಃ|

---

⁹⁴³ ಜಿತಂ ತೇ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ನಮಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಭಾವನ| ಎಂದು
ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಆರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ದಿವ್ಯ ಸ್ತೋತ್ರವು
ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಗಮದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಋಗ್ವೇದದ ಖಿಲಭಾಗವೆಂದು
ಪೂರ್ವಸೂರಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ
ಮಂಗಲಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ.

12323041c ದಿವ್ಯಾನ್ಯುವಾಹ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಕರ್ಮಣ್ಯಾಶ್ಚಾಷಧೀಸ್ತಥಾ||

ಶಿಕ್ಷಾಕ್ಷರಸಮಾಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿದೆವು. ಇ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಗಂಧಗಳನ್ನೂ ಹೊತ್ತುತರುವ ಶುಚಿ ವಾಯುವು ದಿವ್ಯ
ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ, ಕರ್ಮಣಿಗಳನ್ನೂ, ಔಷಧಿಗಳನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ತಂದನು.

12323042a ತೈರಿಷ್ಯಃ ಪಂಚಕಾಲಜ್ಞೈರ್ಹರಿರೇಕಾಂತಿಭಿರ್ನರೈಃ|

12323042c ನೂನಂ ತತ್ರಾಗತೋ ದೇವೋ ಯಥಾ ತೈರ್ವಾಗುದೀರಿತಾ|

12323042e ವಯಂ ತ್ವೇನಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮೋ ಮೋಹಿತಾಸ್ತಸ್ಯ ಮಾಯಯಾ||

ಪಂಚಕಾಲಜ್ಞರಾದ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದ ಆ ನರರು
ಅವುಗಳಿಂದ ದೇವನನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಆದರೆ
ಅವನ ಮಾಯೆಯಿಂದಾಗಿ ನಾವು ಅವನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

12323043a ಮಾರುತೇ ಸಂನಿವೃತ್ತೇ ಚ ಬಲೌ ಚ ಪ್ರತಿಪಾದಿತೇ|

12323043c ಚಿಂತಾವ್ಯಾಕುಲಿತಾತ್ಮನೋ ಜಾತಾಃ ಸ್ತೋಽಂಗಿರಸಾಂ ವರ||

ಆಂಗಿರಸರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ವಾಯುವು ನಿಲ್ಲಲು ಮತ್ತು ಬಲಿಗಳನ್ನು
ಸಮರ್ಪಿಸಲು ನಾವು ಚಿಂತಾವ್ಯಾಕುಲರಾದೆವು.

12323044a ಮಾನವಾನಾಂ ಸಹಸ್ರೇಷು ತೇಷು ವೈ ಶುದ್ಧಯೋನಿಷು|

12323044c ಅಸ್ಮಾನ್ನ ಕಶ್ಚಿನ್ನ ನಸಾ ಚಕ್ಷುಷಾ ವಾಪ್ಯಪೂಜಯತ್||

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಹಸ್ರಾರು ಶುದ್ಧ ಯೋನಿ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕೂಡ
ನಮ್ಮನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಸ್ಮರಿಸಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ
ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

12323045a ತೇಽಪಿ ಸ್ವಸ್ಥಾ ಮುನಿಗಣಾ ಏಕಭಾವಮನುವ್ರತಾಃ|

12323045c ನಾಸ್ಮಾಸು ದಧಿರೇ ಭಾವಂ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವಮನುಷ್ಠಿತಾಃ||

ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಅನುವ್ರತರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿತರಾಗಿ ಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಆ ಮುನಿಗಣವು ನಮ್ಮನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ.

12323046a ತತೋಽಸ್ಮಾನ್ಸಪರಿಶ್ರಾಂತಾಂಸ್ತಪಸಾ ಚಾಪಿ ಕರ್ಶಿತಾನ್|

12323046c ಉವಾಚ ಖಿಸ್ಥಂ ಕಿಮಪಿ ಭೂತಂ ತತ್ರಾಶರೀರಕಮ್||

ಆಗ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪರಿಶ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಕೃಶರಾಗಿದ್ದ ನಮಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಶರೀರಕ ಭೂತವು ಹೇಳಿತು:

12323047a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಃ ಪುರುಷಾಃ ಶ್ವೇತಾಃ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯವಿವರ್ಜಿತಾಃ|

12323047c ದೃಷ್ಟೋ ಭವತಿ ದೇವೇಶ ಏಭಿದೃಷ್ಟೈರ್ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ||

“ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರೇ ! ನೀವು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯವರ್ಜಿತರಾದ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದ ಪುರುಷರನ್ನು ನೋಡಿದಿರಿ. ಇವರನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ನೀವು ದೇವೇಶನನ್ನು ನೋಡಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು.

12323048a ಗಚ್ಚ ದ್ವಂ ಮುನಯಃ ಸರ್ವೇ ಯಥಾಗತಮಿತೋಽಚಿರಾತ್|

12323048c ನ ಸ ಶಕ್ಯೋ ಅಭಕ್ತೇನ ದ್ರಷ್ಟುಂ ದೇವಃ ಕಥಂ ಚನ||

ನೀವು ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೂ ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ. ಭಕ್ತನಲ್ಲದವನು ದೇವನನ್ನು ನೋಡಲು ಎಂದೂ ಶಕ್ಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12323049a ಕಾಮಂ ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ಏಕಾಂತಿತ್ವಂ ಸಮಾಗತೈಃ|

12323049c ಶಕ್ಯೋ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಸ ಭಗವಾನ್ಪ್ರಭಾಮಂಡಲದುರ್ದೃಶಃ||

ಮಹಾ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಏಕಾಂತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಭಾಮಂಡಲಯುಕ್ತನಾಗಿ ನೋಡಲು ಅಸಾಧ್ಯನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ನೋಡಲು ಶಕ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12323050a ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಂ ತು ಕರ್ತವ್ಯಂ ಯುಷ್ಮಾಭಿದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ|

12323050c ಇತಃ ಕೃತಯುಗೇಽತೀತೇ ವಿಪರ್ಯಾಸಂ ಗತೇಽಪಿ ಚ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರೇ! ನೀವು ಒಂದು ಮಹತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕೃತಯುಗವು ಕಳೆಯಲು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಪರ್ಯಾಸವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12323051a ವೈವಸ್ವತೇಽಂತರೇ ವಿಪ್ರಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ತ್ರೇತಾಯುಗೇ ತತಃ|

12323051c ಸುರಾಣಾಂ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧರ್ಥಂ ಸಹಾಯಾ ವೈ ಭವಿಷ್ಯಥ||

ವಿಪ್ರರೇ! ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ತ್ರೇತಾಯುಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಸುರರ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ನೀವು ಸಹಾಯಕರಾಗುತ್ತೀರಿ.”

12323052a ತತಸ್ತದ್ಭೂತಂ ವಾಕ್ಯಂ ನಿಶಮ್ಭ್ರವಂ ಸ್ಮ ಸೋಮಪ|

12323052c ತಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಸ್ಮೋ ದೇಶಮೀಪ್ಸಿತಮಂಜಸಾ||

ಅಮೃತೋಪಮವಾದ ಆ ಅದ್ಭುತ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಆಯಾಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಾಗಿ ನಮಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಿದೆವು.

12323053a ಏವಂ ಸುತಪಸಾ ಚೈವ ಹವ್ಯಕವೈಸ್ತಥೈವ ಚ|

12323053c ದೇವೋಽಸ್ಮಾಭಿರ್ನ ದೃಷ್ಟಃ ಸ ಕಥಂ ತ್ವಂ ದ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹಸಿ|

12323053e ನಾರಾಯಣೋ ಮಹದ್ಭೂತಂ ವಿಶ್ವಸೃಗ್ಭವ್ಯಕವ್ಯಭುಕ್||

ಹೀಗೆ ಮಹಾತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ನಾವು ಆ ದೇವನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹೇಗೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲೆ? ನಾರಾಯಣನು ಮಹಾಪುರುಷನು. ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು.”

12323054 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12323054a ಏವಮೇಕತವಾಕ್ಯೇನ ದ್ವಿತತ್ರಿತಮತೇನ ಚ|

12323054c ಅನುನೀತಃ ಸದಸ್ಯೈಶ್ಚ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುದಾರಧೀಃ|

12323054e ಸಮಾನೀಯ ತತೋ ಯಜ್ಞಂ ದೈವತಂ ಸಮಪೂಜಯತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ರೀತಿ ಏಕತ, ದ್ವಿತ ಮತ್ತು ತ್ರಿತರು ಒಂದೇ ಮತದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಸದಸ್ಯರ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಂತೈಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉದಾರಬುದ್ಧಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು.

12323055a ಸಮಾಪ್ತಯಜ್ಞೋ ರಾಜಾಪಿ ಪ್ರಜಾಃ ಪಾಲಿತವಾನ್ವಸುಃ|

12323055c ಬ್ರಹ್ಮಶಾಪಾದ್ಧಿವೋ ಭ್ರಷ್ಟಃ ಪ್ರವಿವೇಶ ಮಹೀಂ ತತಃ||

ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ರಾಜಾ ವಸುವಾದರೋ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಅವನು ದಿವದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಮಹಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12323056a ಅಂತರ್ಭೂ ಮಿಗತಶ್ಚೈವ ಸತತಂ ಧರ್ಮವತ್ಸಲಃ|

12323056c ನಾರಾಯಣಪರೋ ಭೂತ್ವಾ ನಾರಾಯಣಪದಂ ಜಗೌ||

ಅಂತರ್ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸತತವಾಗಿ

ನಾರಾಯಣಪರನಾಗಿ ಆ ಧರ್ಮವತ್ಸಲನು ನಾರಾಯಣಪದವನ್ನು

ಸೇರಿದನು.

12323057a ತಸ್ಮೈವ ಚ ಪ್ರಸಾದೇನ ಪುನರೇವೋತ್ತಿತಸ್ತು ಸಃ|

12323057c ಮಹೀತಲಾದ್ಗತಃ ಸ್ಥಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸಮನಂತರಮ್|

12323057e ಪರಾಂ ಗತಿಮನುಪ್ರಾಪ್ತ ಇತಿ ನೈಷ್ಠಿಕಮಂಜಸಾ||

ಅವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಅವನು ಪುನಃ ಮಹೀತಲದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು
ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಅನಂತರ ನಿಷ್ಠಾವಂತರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ
ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ನಾರಾಯಣೀಯೇ ತ್ರ್ಯವಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತೂರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೪

ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾದ 'ಅಜ'ದ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು
“ಧಾನ್ಯಬೀಜ” ಎಂದೇ ಹೊರತು ಆಡಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು
ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ತೋರಿದ ಕಾರಣ ಉಪರಿಚರವಸುವು
ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾದುದು (1-16); ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪುನಃ
ಸ್ವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿದುದು (17-39).

12324001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12324001a ಯದಾ ಭಕ್ತೋ ಭಗವತ ಆಸೀದ್ರಾಜಾ ಮಹಾವಸುಃ|

12324001c ಕಿಮರ್ಥಂ ಸ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟೋ ವಿವೇಶ ವಿವರಂ ಭುವಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹ ವಸುವು ಭಗವಂತ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಬಿಲವನ್ನು ಸೇರಿದನು?”

12324002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12324002a ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12324002c ಋಷೀಣಾಂ ಚೈವ ಸಂವಾದಂ ತ್ರಿದಶಾನಾಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಋಷಿಗಳ ಮತ್ತು ತ್ರಿದಶರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12324003a ಅಜೇನ ಯಷ್ಟವ್ಯಮಿತಿ ದೇವಾಃ ಪ್ರಾಹುದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾನ್|

12324003c ಸ ಚ ಚಾಗೋ ಹ್ಯಜೋ ಜ್ಞೇಯೋ ನಾನ್ಯಃ ಪಶುರಿತಿ ಸ್ಥಿತಿಃ||

ಆಡಿನಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ದೇವತೆಗಳು ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಜ ಎಂದರೆ ಪಶು ಆಡು. ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರ ಮತವಾಗಿತ್ತು.

12324004 ಋಷಯ ಊಚುಃ|

12324004a ಬೀಜೈರ್ಯಜ್ಞೇಷು ಯಷ್ಟವ್ಯಮಿತಿ ವೈ ವೈದಿಕೀ ಶ್ರುತಿಃ|

12324004c ಅಜಸಂಕ್ಷಾನಿ ಬೀಜಾನಿ ಚಾಗಂ ನ ಘ್ನಂತುಮರ್ಹಥ||

ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿದರು: “ಬೀಜಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಯನ್ನು

ನೀಡಬೇಕೆಂದು ವೈದಿಕೀ ಶ್ರುತಿಯಿದೆ. ಅಜ ಎಂದರೆ ಬೀಜಗಳು.
ಆದುದರಿಂದ ಆಡನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು.

12324005a ನೈಷ ಧರ್ಮಃ ಸತಾಂ ದೇವಾ ಯತ್ರ ವಧ್ಯೇತ ವೈ ಪಶುಃ|

12324005c ಇದಂ ಕೃತಯುಗಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕಥಂ ವಧ್ಯೇತ ವೈ ಪಶುಃ||

ದೇವತೆಗಳೇ! ಪಶುವನ್ನು ವಧಿಸುವುದು ಸತ್ತುರುಷರ ಧರ್ಮವಲ್ಲ.
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಈ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಶುವನ್ನು ಹೇಗೆ ವಧಿಸಬೇಕು?”

12324006 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12324006a ತೇಷಾಂ ಸಂವದತಾಮೇವಮೃಷೀಣಾಂ ವಿಬುಧೈಃ ಸಹ|

12324006c ಮಾರ್ಗಾಗತೋ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತಂ ದೇಶಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ವಸುಃ|

12324006e ಅಂತರಿಕ್ಷಚರಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಸಮಗ್ರಬಲವಾಹನಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಋಷಿಗಳು ವಿಬುಧರೊಂದಿಗೆ ಈ ರೀತಿ
ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲು ಸಮಗ್ರಬಲವಾಹನಾಗಿ ಅಂತರಿಕ್ಷಚರನಾಗಿ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠ ವಸುವು ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು
ತಲುಪಿದನು.

12324007a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಹಸಾಯಾಂತಂ ವಸುಂ ತೇ ತ್ವಂತರಿಕ್ಷಗಮ್|

12324007c ಊಚುರ್ವಿಜಾತಯೋ ದೇವಾನೇಷ ಚೇತ್ಸ್ಯತಿ ಸಂಶಯಮ್||

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಂತರಿಕ್ಷಗ ವಸುವನ್ನು ನೋಡಿ
ದ್ವಿಜಾತಯರು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ “ಇವನು ಸಂಶಯವನ್ನು
ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

12324008a ಯಜ್ಞಾ ದಾನಪತಿಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸರ್ವಭೂತಹಿತಪ್ರಿಯಃ|

12324008c ಕಥಂ ಸ್ವಿದನ್ಯಥಾ ಬ್ರೂಯಾದ್ವಾಕ್ಯಮೇಷ ಮಹಾನ್ವಸುಃ||

“ಸರ್ವಭೂತಹಿತಪ್ರಿಯನಾದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ದಾನಪತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಈ ಮಹಾನ್ ವಸುವು ಈ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಥಾ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಹೇಳಬಲ್ಲನು?”

12324009a ಏವಂ ತೇ ಸಂವಿದಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿಬುಧಾ ಋಷಯಸ್ತಥಾ|

12324009c ಅಪೃಚ್ಛನ್ಸಹಸಾಭ್ಯೇತ್ಯ ವಸುಂ ರಾಜಾನಮಂತಿಕಾತ್||

ಹೀಗೆ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಬುಧರು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳು ಕೂಡಲೇ ರಾಜ ವಸುವಿನ ಹತ್ತಿರಹೋಗಿ ಕೇಳಿದರು:

12324010a ಭೋ ರಾಜನ್ಕೇನ ಯಷ್ಟವ್ಯಮಜೇನಾಹೋ ಸ್ವಿದೌಷಧ್ಯೈಃ|

12324010c ಏತನ್ನಃ ಸಂಶಯಂ ಚಿಂಧಿ ಪ್ರಮಾಣಂ ನೋ ಭವಾನ್ಮತಃ||

“ಭೋ ರಾಜನ್! ಆಡು ಅಥವಾ ಧಾನ್ಯ ಯಾವುದರಿಂದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸು. ನೀನು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣನೆಂದು ನಮ್ಮ ಮತವಾಗಿದೆ.”

12324011a ಸ ತಾನ್ಕೃತಾಂಜಲಿಭೂತ್ವಾ ಪರಿಪಪ್ರಚ್ಛ ವೈ ವಸುಃ|

12324011c ಕಸ್ಯ ವಃ ಕೋ ಮತಃ ಪಕ್ಷೋ ಬ್ರೂತ ಸತ್ಯಂ ಸಮಾಗತಾಃ||

ಆಗ ಅಂಜಲೀಬದ್ಧನಾಗಿ ವಸುವು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು: “ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಯಾರ ಮತವು ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ.”

12324012 ಋಷಯ ಊಚುಃ|

12324012a ಧಾನ್ವೈರ್ಯಷ್ಟವ್ಯಮಿತ್ಯೇಷ ಪಕ್ಷೋಽಸ್ಮಾಕಂ ನರಾಧಿಪ|

12324012c ದೇವಾನಾಂ ತು ಪಶುಃ ಪಕ್ಷೋ ಮತೋ ರಾಜನ್ವದಸ್ವ ನಃ||

ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿದರು: “ನರಾಧಿಪ! ಧಾನದಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷ. ದೇವತೆಗಳದ್ದಾದರೋ ಪಶು ಎನ್ನುವ ಪಕ್ಷ. ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ಮತವೇನೆಂದು ನಮಗೆ ಹೇಳು.”

12324013 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12324013a ದೇವಾನಾಂ ತು ಮತಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಸುನಾ ಪಕ್ಷಸಂಶ್ರಯಾತ್|

12324013c ಚಾಗೇನಾಜೇನ ಯಷ್ಟವ್ಯಮೇವಮುಕ್ತಂ ವಚಸ್ತದಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವತೆಗಳ ಮತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಲು ಬಯಸಿ ವಸುವು ಅಜ ಅರ್ಥಾತ್ ಆಡಿನಿಂದಲೇ ಯಜ್ಞಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು.

12324014a ಕುಪಿತಾಸ್ತೇ ತತಃ ಸರ್ವೇ ಮುನಯಃ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸಃ|

12324014c ಊಚುರ್ವಸುಂ ವಿಮಾನಸ್ಥಂ ದೇವಪಕ್ಷಾರ್ಥವಾದಿನಮ್||

ಆಗ ಕುಪಿತರಾದ ಆ ಎಲ್ಲ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸ್ವೀ ಮುನಿಗಳು ದೇವಪಕ್ಷವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದ ವಿಮಾನಸ್ಥನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು:

12324015a ಸುರಪಕ್ಷೋ ಗೃಹೀತಸ್ತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ಸ್ಮಾದ್ಧಿವಃ ಪತ|

12324015c ಅದ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿ ತೇ ರಾಜನ್ನಾಕಾಶೇ ವಿಹತಾ ಗತಿಃ|

12324015e ಅಸ್ಮು ಚ್ಚಾಪಾಭಿಘಾತೇನ ಮಹೀಂ ಭಿತ್ವಾ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯಸಿ||

“ಸುರಪಕ್ಷವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದುದರಿಂದ ನೀನು ದಿವದಿಂದ ಬೀಳು.

ರಾಜನ್! ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಇಂದಿನಿಂದ

ನಮ್ಮ ಶಾಪದ ಆಘಾತದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆ.”

12324016a ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನು ಹೂರ್ತೇಽಥ ರಾಜೋಪರಿಚರಸ್ತದಾ|

12324016c ಅಧೋ ವೈ ಸಂಬಭೂವಾಶು ಭೂಮೇರ್ವಿವರಗೋ ನೃಪಃ|

12324016e ಸ್ಮೃತಿಶ್ವೇನಂ ನ ಪ್ರಜಹೌ ತದಾ ನಾರಾಯಣಾಜ್ಞಯಾ||

ಆ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜ ಉಪರಿಚರನು ಅಧೋಮುಖನಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಭೂಮಿಯ ಬಿಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆದರೆ ನಾರಾಯಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

12324017a ದೇವಾಸ್ತು ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ವಸೋಃ ಶಾಪವಿಮೋಕ್ಷಣಮ್|

12324017c ಚಿಂತಯಾಮಾಸುರವ್ಯಗ್ರಾಃ ಸುಕೃತಂ ಹಿ ನೃಪಸ್ಯ ತತ್||

ಅವ್ಯಗ್ರರಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ವಸುವಿನ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿ ನೃಪನಿಗೆ ಸುಕೃತವನ್ನೆಸಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು.

12324018a ಅನೇನಾಸ್ಮತ್ಕೃತೇ ರಾಜ್ಞಾ ಶಾಪಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12324018c ಅಸ್ಯ ಪ್ರತಿಪ್ರಿಯಂ ಕಾರ್ಯಂ ಸಹಿತೈರ್ನೋ ದಿವೌಕಸಃ||

“ನಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮ ರಾಜನು ಶಾಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ದಿವೌಕಸರಾದ ನಾವು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅವನ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಿಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.”

12324019a ಇತಿ ಬುದ್ಧ್ವಾ ವ್ಯವಸ್ಯಾಶು ಗತ್ವಾ ನಿಶ್ಚಯಮೀಶ್ವರಾಃ|

12324019c ಊಚುಸ್ತಂ ಹೃಷ್ಯಮನಸೋ ರಾಜೋಪರಿಚರಂ ತದಾ||

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ ಈಶ್ವರರು ಹೃಷ್ಯಮನಸ್ಕರಾಗಿ

ರಾಜಾ ಉಪರಿಚರನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು:

12324020a ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವಂ ತ್ವಂ ಭಕ್ತಃ ಸುರಾಸುರಗುರುಂ ಹರಿಮ್||

12324020c ಕಾಮಂ ಸ ತವ ತುಷ್ಟಾತ್ಮಾ ಕುರ್ಯಾಚ್ಚಾಪವಿಮೋಕ್ಷಣಮ್||

“ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವ ಸುರಾಸುರಗುರು ಹರಿಯ ಭಕ್ತನಾಗಿರುವೆ. ತುಷ್ಟಾತ್ಮನಾದ ಅವನು ನಿನ್ನ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಬಹುದು.

12324021a ಮಾನನಾ ತು ದ್ವಿಜಾತೀನಾಂ ಕರ್ತವ್ಯಾ ವೈ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

12324021c ಅವಶ್ಯಂ ತಪಸಾ ತೇಷಾಂ ಫಲಿತವ್ಯಂ ನೃಪೋತ್ತಮ||

12324022a ಯತಸ್ತ್ವಂ ಸಹಸಾ ಭ್ರಷ್ಟ ಆಕಾಶಾನ್ಮೇದಿನೀತಲಮ್||

ನೃಪೋತ್ತಮ ! ಮಹಾತ್ಮ ದ್ವಿಜಾತಿಯವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಅವರ ತಪಸ್ಸು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಕೂಡಲೇ ಆಕಾಶದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಮೇದಿನೀತಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ.

12324022c ಏಕಂ ತ್ವನುಗ್ರಹಂ ತುಭ್ಯಂ ದದ್ಮೋ ವೈ ನೃಪಸತ್ತಮ||

12324023a ಯಾವತ್ತ್ವಂ ಶಾಪದೋಷೇಣ ಕಾಲಮಾಸಿಷ್ಯಸೇನಘ||

12324023c ಭೂಮೇರ್ವಿವರಗೋ ಭೂತ್ವಾ ತಾವಂತಂ ಕಾಲಮಾಪ್ಸ್ಯಸಿ||

12324023e ಯಜ್ಞೇಷು ಸುಹುತಾಂ ವಿಪ್ರೈರ್ವಸೋಧಾರಾಂ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ||

ನೃಪಸತ್ತಮ ! ಅನಘ ! ನಾವು ನಿನಗೆ ಒಂದು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇವೆ. ಎಷ್ಟುಕಾಲದವರೆಗೆ ಶಾಪದೋಷದಿಂದ ನೀನು ಭೂಮಿಯ ಬಿಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿಯೋ ಅಷ್ಟು ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ ವಿಪ್ರರು ನೀಡುವ ವಸೋಧಾರಾ ಎನ್ನುವ ಉತ್ತಮ ಆಹುತಿಯನ್ನು ನೀನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ.

12324024a ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯ ಸೇಽಸ್ಮದನುಧ್ಯಾನಾನ್ಮಾ ಚ ತ್ವಾಂ ಗ್ಲಾನಿರಾಸ್ಪೃಶೇತ್|

12324024c ನ ಕ್ಷುತಿಪಾಸೇ ರಾಜೇಂದ್ರ ಭೂಮೇಶ್ಚಿದ್ರೇ ಭವಿಷ್ಯತಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ನಮ್ಮ ಅನುಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನೀನು
ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಾಗ ಆಯಾಸವು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.
ಭೂಮಿಯ ಬಿಲದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

12324025a ವಸೋರ್ಧಾರಾನುಪೀತತ್ವಾತ್ತೇಜಸಾಪ್ಯಾಯಿತೇನ ಚ|

12324025c ಸ ದೇವೋಽಸ್ಮದ್ವರಾತ್ರೀತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಹಿ ನೇಷ್ಯತಿ||

ನಮ್ಮ ವರದಿಂದ ವಸೋರ್ಧಾರವನ್ನು ಕುಡಿದು ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ
ಉಬ್ಬಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತನಾದ ದೇವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.”

12324026a ಏವಂ ದತ್ತ್ವಾ ವರಂ ರಾಜ್ಞೇ ಸರ್ವೇ ತತ್ರ ದಿವೌಕಸಃ|

12324026c ಗತಾಃ ಸ್ವಭವನಂ ದೇವಾ ಋಷಯಶ್ಚ ತಪೋಧನಾಃ||

ರಾಜನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ವರವನ್ನಿತ್ತು ಸರ್ವ ದಿವೌಕಸ ದೇವತೆಗಳೂ
ತಪೋಧನ ಋಷಿಗಳು ಸ್ವಭವನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

12324027a ಚಕ್ರೇ ಚ ಸತತಂ ಪೂಜಾಂ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಾಯ ಭಾರತ|

12324027c ಜಪ್ಯಂ ಜಗೌ ಚ ಸತತಂ ನಾರಾಯಣಮುಖೋದ್ಗತಮ್||

ಭಾರತ! ಉಪರಿಚರನು ಸತತವೂ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನನ ಪೂಜೆಯನ್ನು
ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಸತತವೂ ನಾರಾಯಣಮುಖೋದ್ಗತವಾದ
ಜಪವನ್ನು ಜಪಿಸಿದನು.

12324028a ತತ್ರಾಪಿ ಪಂಚಭರ್ಯಃ ಙ್ಘೈಃ ಪಂಚಕಾಲಾನರಿಂದಮ|

12324028c ಅಯಜದ್ಧರಿಂ ಸುರಪತಿಂ ಭೂಮೇರ್ವಿವರಗೋಽಪಿ ಸನ್||

ಅರಿಂದಮ ! ಭೂಮಿಯ ಬಿಲದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೂ ಅವನು
ಪಂಚಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಪಂಚಕಾಲಗಳಿಂದ ಸುರಪತಿ ಹರಿಯನ್ನು
ಯಜಿಸಿದನು.

12324029a ತತೋಽಸ್ಯ ತುಷ್ಟೋ ಭಗವಾನ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಾರಾಯಣೋ ಹರಿಃ|

12324029c ಅನನ್ಯಭಕ್ತಸ್ಯ ಸತಸ್ತತ್ಪರಸ್ಯ ಜಿತಾತ್ಮನಃ||

ಅನಂತರ ಆ ಅನನ್ಯಭಕ್ತನ, ಸತತವೂ ತನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ
ಜಿತಾತ್ಮನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಹರಿ ನಾರಾಯಣನು
ತುಷ್ಟನಾದನು.

12324030a ವರದೋ ಭಗವಾನ್ವಿಷ್ಣುಃ ಸಮೀಪಸ್ಥಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಮ್|

12324030c ಗರುತ್ಮಂತಂ ಮಹಾವೇಗಮಾಬಭಾಷೇ ಸ್ಮಯನ್ನಿವ||

ಆಗ ವರದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾವೇಗಶಾಲೀ
ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ಗರುತ್ಮಂತನಿಗೆ ನಸುನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು:

12324031a ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ಮಹಾಭಾಗ ಗಮ್ಯತಾಂ ವಚನಾನ್ಮಮ|

12324031c ಸಮ್ರಾಡ್ರಾಜಾ ವಸುರ್ನಾಮ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಮಾಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ||

“ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ಮಹಾಭಾಗ ! ನನ್ನ ವಚನದಂತೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನೇ
ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ವಸುವೆಂಬ ಸಾಮ್ರಾಟ್ ರಾಜನ ಬಳಿ
ಹೋಗಬೇಕು.

12324032a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಪ್ರಕೋಪೇನ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ವಸುಧಾತಲಮ್|

12324032c ಮಾನಿತಾಸ್ತೇ ತು ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಾಸ್ವಂ ತು ಗಚ್ಛ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪ್ರಕೋಪದಿಂದ ಅವನು ವಸುಧಾತಲವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಆ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿಯಾಯಿತು.
ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ನೀನು ಅವನ ಬಳಿ ಹೋಗು.

12324033a ಭೂಮೇರ್ವಿವರಸಂಗುಪ್ತಂ ಗರುಡೇಹ ಮಮಾಜ್ಞಯಾ|

12324033c ಅಧಶ್ಚರಂ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಖೇಚರಂ ಕುರು ಮಾಚಿರಮ್||

ಗರುಡ ! ನನ್ನ ಈ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತನಾಗಿ ಕೆಳಗೇ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಖೇಚರನನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡು !”

12324034a ಗರುತ್ಮಾನಥ ವಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪಕ್ಷೌ ಮಾರುತವೇಗವಾನ್|

12324034c ವಿವೇಶ ವಿವರಂ ಭೂಮೇರ್ಯತ್ರಾಸ್ತೇ ವಾಗ್ಯತೋ ವಸುಃ||

ಕೂಡಲೇ ಮಾರುತವೇಗವಾನ್ ಗರುತ್ಮಾನನು ತನ್ನ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿ
ವಸುವು ಇದ್ದ ಭೂಮಿಯ ಬಿಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12324035a ತತ ಏನಂ ಸಮುತ್ಕ್ಷಿಪ್ಯ ಸಹಸಾ ವಿನತಾಸುತಃ|

12324035c ಉತ್ಪಪಾತ ನಭಸ್ತೂರ್ಣಂ ತತ್ರ ಚೈನಮಮುಂಚತ||

ವಿನತಾಸುತನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜನನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಡನೆಯೇ
ಆಕಾಶದ ಕಡೆ ಹಾರಿ ರಾಜನನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟನು.

12324036a ತಸ್ಮಿನ್ನುಹೂರ್ತೇ ಸಂಜಜ್ಞೇ ರಾಜೋಪರಿಚರಃ ಪುನಃ|

12324036c ಸಶರೀರೋ ಗತಶ್ಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ನೃಪೋತ್ತಮಃ||

ಅದೇ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಪುನಃ ಉಪರಿಚರನೆಂದಾದನು. ಆ
ನೃಪೋತ್ತಮನು ಸಶರೀರಿಯಾಗಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು

ಕೂಡ.

12324037a ಏವಂ ತೇನಾಪಿ ಕೌಂತೇಯ ವಾಗ್ಗೋಷಾದ್ಧೇವತಾಜ್ಞಯಾ|

12324037c ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಗತಿರಯಜ್ವಾರ್ಹಾ ದ್ವಿಜಶಾಪಾನ್ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಕೌಂತೇಯ! ಈ ರೀತಿ ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ಗೋಷದಿಂದ ದ್ವಿಜರ ಶಾಪಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

12324038a ಕೇವಲಂ ಪುರುಷಸೈನ ಸೇವಿತೋ ಹರಿರೀಶ್ವರಃ|

12324038c ತತಃ ಶೀಘ್ರಂ ಜಹೌ ಶಾಪಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮವಾಪ ಚ||

ಕೇವಲ ಹರಿ ಈಶ್ವರ ಪುರುಷನನ್ನೇ ಅವನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅವನು ಶಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12324039a ಏತತ್ತೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ತೇ ಭೂತಾ ಮಾನವಾ ಯಥಾ|

12324039c ನಾರದೋಽಪಿ ಯಥಾ ಶ್ವೇತಂ ದ್ವೀಪಂ ಸ ಗತವಾನ್ಯುಷಿಃ|

12324039e ತತ್ತೇ ಸರ್ವಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶೃಣುಷ್ಟೈಕಮನಾ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಶ್ವೇತ ದ್ವೀಪದ ಮಾನವರು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಯಾಯಿತು. ಋಷಿ ನಾರದನೂ ಕೂಡ ಹೇಗೆ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಲುಪಿದನು ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕೇಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ನಾರಾಯಣೇಯೇ ಚತುರ್ವಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೇಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೫

ಮಹಾಪುರುಷಸ್ತವ

ನಾರದಕೃತ ಭಗವನ್ನಾಮಸ್ತೋತ್ರ (1-4).

12325001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12325001a ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶ್ವೇತಂ ಮಹಾದ್ವೀಪಂ ನಾರದೋ ಭಗವಾನ್ಯುಷಿ|

12325001c ದದರ್ಶ ತಾನೇವ ನರಾನ್ಶ್ವೇತಾಂಶ್ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾನ್ ಶುಭಾನ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಶ್ವೇತಮಹಾದ್ವೀಪವನ್ನು ತಲುಪಿ ಭಗವಾನ್
ನಾರದ ಋಷಿಯು ಅದೇ ಚಂದ್ರಪ್ರಭೆಯಿದ್ದ ಶುಭ ನರರನ್ನು ಕಂಡನು.

12325002a ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಶಿರಸಾ ಮನಸಾ ತೈಶ್ಚ ಪೂಜಿತಃ|

12325002c ದಿದೃಕ್ಷುರ್ಜಪ್ಯಪರಮಃ ಸರ್ವಕೃಚ್ಛ್ರಧರಃ ಸ್ಥಿತಃ||

12325003a ಭೂತ್ಯೈಕಾಗ್ರಮನಾ ವಿಪ್ರ ಊರ್ಧ್ವಬಾಹುರ್ಮಹಾಮುನಿಃ|

12325003c ಸ್ತೋತ್ರಂ ಜಗೌ ಸ ವಿಶ್ವಾಯ ನಿರ್ಗುಣಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ||

ಶಿರಸಾ ಮತ್ತು ಮನಸಾ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅವರಿಂದಲೂ
ಪೂಜಿತನಾಗಿ ವಿಪ್ರ ಮಹಾಮುನಿ ನಾರದನು ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು
ಕಾಣುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸರ್ವಕೃಚ್ಛ್ರಧರನಾಗಿ ನಿಂತು

ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಆ ವಿಶ್ವ,
ನಿರ್ಗುಣ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

12325004 ನಾರದ ಉವಾಚ

12325004A ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವ [೧] ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ [೨] ನಿರ್ಗುಣ [೩]
ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿನ್ [೪] ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ [೫] ಅನಂತ [೬=೧೧೬]
ಪುರುಷ [೭] ಮಹಾಪುರುಷ [೮] ತ್ರಿಗುಣ [೯] ಪ್ರಧಾನ
[೧೦]||

12325004B ಅಮೃತ [೧೧] ವ್ಯೋಮ [೧೨] ಸನಾತನ [೧೩]
ಸದಸದ್ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ [೧೪] ಋತಧಾಮನ್ [೧೫]
ಪೂರ್ವಾದಿದೇವ [೧೬] ವಸುಪ್ರದ [೧೭] ಪ್ರಜಾಪತೇ
[೧೮] ಸುಪ್ರಜಾಪತೇ [೧೯] ವನಸ್ಪತೇ [೨೦]||

12325004C ಮಹಾಪ್ರಜಾಪತೇ [೨೧] ಊರ್ಜಸ್ಪತೇ [೨೨] ವಾಚಸ್ಪತೇ
[೨೩] ಮನಸ್ಪತೇ [೨೪] ಜಗತ್ಪತೇ [೨೫] ದಿವಸ್ಪತೇ [೨೬]
ಮರುತ್ಪತೇ [೨೭] ಸಲಿಲಪತೇ [೨೮] ಪೃಥಿವೀಪತೇ [೨೯]
ದಿಕ್ಪತೇ [೩೦]||

12325004D ಪೂರ್ವನಿವಾಸ [೩೧] ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತ [೩೨]
ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕ [೩೩] ಮಹಾಕಾಯಿಕ [೩೪] ಮಹಾರಾಜಿಕ
[೩೫] ಚತುರ್ಮಹಾರಾಜಿಕ [೩೬] ಆಭಾಸುರ [೩೭]
ಮಹಾಭಾಸುರ [೩೮] ಸಪ್ತಮಹಾಭಾಸುರ [೩೯] ಯಾಮ್ಯ
[೪೦]||

12325004E ಮಹಾಯಾಮ್ಯ [೪೧] ಸಂಜ್ಞಾಸಂಜ್ಞ [೪೨] ತುಷಿತ [೪೩]
ಮಹಾತುಷಿತ [೪೪] ಪ್ರತರ್ಧನ [೪೫] ಪರಿನಿರ್ಮಿತ [೪೬]

ವಶವರ್ತಿನ [೪೭] ಅಪರಿನಿರ್ಮಿತ [೪೮] ಯಜ್ಞ [೪೯]
ಮಹಾಯಜ್ಞ [೫೦]

12325004F ಯಜ್ಞಸಂಭವ [೫೧] ಯಜ್ಞಯೋನೇ [೫೨] ಯಜ್ಞಗರ್ಭ
[೫೩] ಯಜ್ಞಹೃದಯ [೫೪] ಯಜ್ಞಸ್ತುತ [೫೫]
ಯಜ್ಞಭಾಗಹರ [೫೬] ಪಂಚಯಜ್ಞಧರ [೫೭]
ಪಂಚಕಾಲಕರ್ತೃಗತೇ [೫೮] ಪಂಚರಾತ್ರಿಕ [೫೯] ವೈಕುಣ್ಣ
[೬೦]||

12325004G ಅಪರಾಜಿತ [೬೧] ಮಾನಸಿಕ [೬೨] ಪರಮಸ್ವಾಮಿನ್
[೬೩] ಸುಸ್ನಾತ [೬೪] ಹಂಸ [೬೫] ಪರಮಹಂಸ [೬೬]
ಪರಮಯಾಜ್ಞಿಕ [೬೭] ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ [೬೮]
ಅಮೃತೇಶಯ [೬೯] ಹಿರಣ್ಯೇಶಯ
[೭೦]||

12325004H ವೇದೇಶಯ [೭೧] ಕುಶೇಶಯ [೭೨] ಬ್ರಹ್ಮೇಶಯ [೭೩]
ಪದ್ಮೇಶಯ [೭೪] ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ [೭೫] ತ್ವಂ ಜಗದನ್ವಯಃ
[೭೬] ತ್ವಂ ಜಗತ್ಪ್ರಕೃತಿಃ [೭೭] ತವಾಗ್ನಿರಾಸ್ಯಮ್ [೭೮]
ವಡವಾಮುಖೋಽಗ್ನಿಃ [೭೯] ತ್ವಮಾಹುತಿಃ [೮೦]||

12325004I ತ್ವಂ ಸಾರಥಿಃ [೮೧] ತ್ವಂ ವಷಟ್ಕಾರಃ [೮೨] ತ್ವಮ್
ಓಂಕಾರಃ [೮೩] ತ್ವಂ ಮನಃ [೮೪] ತ್ವಂ ಚಂದ್ರಮಾಃ [೮೫]
ತ್ವಂ ಚಕ್ಷುರಾದ್ಯಮ್ [೮೬] ತ್ವಂ ಸೂರ್ಯಃ [೮೭] ತ್ವಂ
ದಿಶಾಂ ಗಜಃ [೮೮] ದಿಗ್ಭಾನೋ [೮೯] ಹಯಶಿರಃ [೯೦]||

12325004J ಪ್ರಥಮತ್ರಿಸೌಪರ್ಣ [೯೧] ಪಂಚಾಗ್ನೇ [೯೨] ತ್ರಿಣಾಚಿಕೇತ
[೯೩] ಷಡಂಗವಿಧಾನ [೯೪] ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷ [೯೫]

ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮಗ [೯೬] ಸಾಮಿಕವ್ರತಧರ [೯೭] ಅಥರ್ವಶಿರಃ
[೯೮] ಪಂಚಮಹಾಕಲ್ಪ [೯೯] ಫೇನಪಾಚಾರ್ಯ [೧೦೦]||

12325004K ವಾಲಖಿಲ್ಯ [೧೦೧] ವೈಖಾನಸ [೧೦೨] ಅಭಗ್ನಯೋಗ
[೧೦೩] ಅಭಗ್ನಪರಿಸಂಖ್ಯಾನ [೧೦೪] ಯುಗಾದೇ [೧೦೫]
ಯುಗಮಧ್ಯ [೧೦೬] ಯುಗನಿಧನ [೧೦೭] ಆಖಂಡಲ
[೧೦೮] ಪ್ರಾಚೀನಗರ್ಭ [೧೦೯] ಕೌಶಿಕ [೧೧೦]||

12325004L ಪುರುಷ್ಪುತ [೧೧೧] ಪುರುಹೂತ [೧೧೨] ವಿಶ್ವರೂಪ
[೧೧೩] ಅನಂತಗತೇ [೧೧೪] ಅನಂತಭೋಗ [೧೧೫]
ಅನಂತ [೧೧೬=೬] ಅನಾದೇ [೧೧೭] ಅಮಧ್ಯ [೧೧೮]
ಅವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯ [೧೧೯] ಅವ್ಯಕ್ತನಿಧನ [೧೨೦]||

12325004M ವೃತಾವಾಸ [೧೨೧] ಸಮುದ್ರಾಧಿವಾಸ [೧೨೨]
ಯಶೋವಾಸ [೧೨೩] ತಪೋವಾಸ [೧೨೪] ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾವಾಸ
[೧೨೫] ವಿದ್ಯಾವಾಸ [೧೨೬] ಕೀರ್ತ್ಯಾವಾಸ [೧೨೭] ಶ್ರೀ
ವಾಸ [೧೨೮] ಸರ್ವಾವಾಸ [೧೨೯] ವಾಸುದೇವ [೧೩೦]||

12325004N ಸರ್ವಚ್ಚಂದಕ [೧೩೧] ಹರಿಹಯ [೧೩೨] ಹರಿಮೇಧ
[೧೩೩] ಮಹಾಯಜ್ಞಭಾಗಹರ [೧೩೪] ವರಪ್ರದ
[೧೩೫=೧೩೬]

ಯಮನಿಯಮಮಹಾನಿಯಮಕೃಚ್ಚಾ ತಿಕೃಚ್ಚ ಮಹಾಕೃಚ್ಚ ಸರ್ವ
ಕೃಚ್ಚ ನಿಯಮಧರ [೧೩೭] ನಿವೃತ್ತಧರ್ಮಪ್ರವಚನಗತೇ
[೧೩೮] ಪ್ರವೃತ್ತವೇದಕ್ರಿಯ [೧೩೯] ಅಜ [೧೪೦]
ಸರ್ವಗತೇ [೧೪೦]||

12325004O ಸರ್ವದರ್ಶಿನ್ [೧೪೧] ಅಗ್ರಾಹ್ಯ [೧೪೨] ಅಚಲ [೧೪೩]
ಮಹಾವಿಭೂತೇ [೧೪೪] ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಶರೀರ [೧೪೫]

ಪವಿತ್ರ [೧೪೬] ಮಹಾಪವಿತ್ರ [೧೪೭] ಹಿರಣ್ಮಯ [೧೪೮]
ಬೃಹತ್ [೧೪೯] ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯ [೧೫೦]||

12325004P ಅವಿಜ್ಞೇಯ [೧೫೧] ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ರ್ಯ [೧೫೨] ಪ್ರಜಾಸರ್ಗಕರ
[೧೫೩] ಪ್ರಜಾನಿಧನಕರ [೧೫೪] ಮಹಾಮಾಯಾಧರ
[೧೫೫] ಚಿತ್ರಶಿಖಿಂಡಿನ್ [೧೫೬] ವರಪ್ರದ
[೧೫೭=೧೫೮] ಪುರೋಡಾಶಭಾಗಹರ [೧೫೯]
ಗತಾಧ್ವನ್ [೧೬೦] ಚಿನ್ನತೃಷ್ಣ [೧೬೦]||

12325004Q ಚಿನ್ನಸಂಶಯ [೧೬೧] ಸರ್ವತೋನಿವೃತ್ತ [೧೬೨]
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪ [೧೬೩] ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯ [೧೬೪]
ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೇ [೧೬೫] ಮಹಾಮೂರ್ತೇ [೧೬೬]
ಬಾಂಧವ [೧೬೭] ಭಕ್ತವತ್ಸಲ [೧೬೮]
ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವ [೧೬೯] ಭಕ್ತೋಽಹಂ ತ್ವಾಂ ದಿದೃಕ್ಷುಃ
[೧೭೦] ಏಕಾಂತದರ್ಶನಾಯ ನಮೋ ನಮಃ [೧೭೧]

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವದೇವ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ,
ನಿರ್ಗುಣ, ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ, ಅನಂತ, ಪುರುಷ, ಮಹಾಪುರುಷ,
ತ್ರಿಗುಣ, ಪ್ರಧಾನ, ಅಮೃತ, ವ್ಯೋಮ, ಸನಾತನ, ಸದಸದ್ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ,
ಋತಧಾಮ, ಪೂರ್ವಾದಿದೇವ, ವಸುಪ್ರದ, ಪ್ರಜಾಪತೇ,
ಸುಪ್ರಜಾಪತೇ, ವನಸ್ಪತೇ, ಮಹಾಪ್ರಜಾಪತೇ, ಊರ್ಜಸ್ಪತೇ,
ಮನಸ್ಪತೇ, ಜಗತ್ಪತೇ, ದಿವಸ್ಪತೇ, ಮರುತ್ಪತೇ, ಸಲಿಲಪತೇ,
ಪೃಥಿವೀಪತೇ, ದಿಕ್ಪತೇ, ಪೂರ್ವನಿವಾಸ, ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತ,
ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕ, ಮಹಾಕಾಯಿಕ, ಮಹಾರಾಜಿಕ, ಚತುರ್ಮಹಾರಾಜಿಕ,
ಆಭಾಸುರ, ಮಹಾಭಾಸುರ, ಸಪ್ತಮಹಾಭಾಸುರ, ಯಾಮ್ಯ,

ಮಹಾಯಾಮ್ಯ, ಸಂಜ್ಞಾಸಂಜ್ಞ, ತುಷಿತ, ಮಹಾತುಷಿತ, ಪ್ರತರ್ದನ,
 ಪರಿನಿರ್ಮಿತ. ವಶವರ್ತಿನ, ಅಪರಿನಿರ್ಮಿತ, ಯಜ್ಞ, ಮಹಾಯಜ್ಞ,
 ಯಜ್ಞಸಂಭವ, ಯಜ್ಞಯೋನಿ, ಯಜ್ಞಗರ್ಭ, ಯಜ್ಞಹೃದಯ. ಯಜ್ಞಸ್ತುತ,
 ಯಜ್ಞಭಾಗಹರ, ಪಂಚಯಜ್ಞಧರ, ಪಂಚಕಾಲಕರ್ತೃಗತಿ,
 ಪಂಚರಾತ್ರಿಕ, ವೈಕುಂಠ, ಅಪರಾಜಿತ, ಮಾನಸಿಕ, ಪರಮಸ್ವಾಮಿ,
 ಸುಸ್ನಾತ, ಹಂಸ, ಪರಮಹಂಸ, ಪರಮಯಾಜ್ಞಿಕ, ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ,
 ಅಮೃತೇಶಯ, ಹಿರಣ್ಯೇಶಯ, ವೇದೇಶಯ, ಕುಶೇಶಯ, ಬ್ರಹ್ಮೇಶಯ,
 ಪದ್ಮೇಶಯ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ! ನೀನು ಜಗದನ್ವಯ! ನೀನು ಜಗತ್ಪ್ರಕೃತಿ!
 ನಿನ್ನ ಮುಖವು ಅಗ್ನಿ. ನೀನು ವಡವಾಮುಖ ಅಗ್ನಿ! ನೀನು ಆಹುತಿ!
 ನೀನು ಸಾರಥಿ! ನೀನು ವಷಟ್ಕಾರ! ನೀನು ಓಂಕಾರ! ನೀನು ಮನ!
 ನೀನು ಚಂದ್ರಮಾ! ನೀನು ಆದ್ಯ ಚಕ್ಷು! ನೀನು ಸೂರ್ಯ! ನೀನು
 ದಿಗ್ಗಜ! ದಿಗ್ಭಾನು. ಹಯಶಿ. ಪ್ರಥಮತ್ರಿಸೌಪರ್ಣ. ಪಂಚಾಗ್ನಿ.
 ತ್ರಿಣಾಚಿಕೇತ. ಷಡಂಗವಿಧಾನ. ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷ. ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮಗ.
 ಸಾಮಿಕವ್ರತಧರ. ಅಥರ್ವಶಿರ. ಪಂಚಮಹಾಕಲ್ಪ. ಫೇನಪಾಚಾರ್ಯ.
 ವಾಲಖಿಲ್ಯ. ವೈಖಾನಸ. ಅಭಗ್ನಯೋಗ. ಅಭಗ್ನಪರಿಸಂಖ್ಯಾನ.
 ಯುಗಾದಿ. ಯುಗಮಧ್ಯ. ಯುಗನಿಧನ. ಆಖಂಡಲ. ಪ್ರಾಚೀನಗರ್ಭ.
 ಕೌಶಿಕ. ಪುರುಷ್ಪುತ. ಪುರುಹೂತ. ವಿಶ್ವರೂಪ. ಅನಂತಗತಿ. ತಭೋಗ.
 ಅನಂತ. ಅನಾದಿ. ಅಮಧ್ಯ. ಅವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯ. ಅವ್ಯಕ್ತನಿಧನ. ವ್ರತಾವಾಸ.
 ಸಮುದ್ರಾಧಿವಾಸ. ಯಶೋವಾಸ. ತಪೋವಾಸ. ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯವಾಸ.
 ವಿದ್ಯಾವಾಸ. ಕೀರ್ತ್ಯಾವಾಸ. ಶ್ರೀವಾಸ. ಸರ್ವಾವಾಸ. ವಾಸುದೇವ.
 ಸರ್ವಚ್ಚಂದಕ. ಹರಿಹಯ. ಹರಿಮೇಧ. ಮಹಾಯಜ್ಞಭಾಗಹರ.
 ವರಪ್ರದ. ಯಮನಿಯಮಮಹಾನಿಯಮಕೃಚ್ಚಾ ತಿಕೃಚ್ಚ -

ಮಹಾಕೃಚ್ಛ ಸರ್ವಕೃಚ್ಛ ನಿಯಮಧರ. ನಿವೃತ್ತಧರ್ಮಪ್ರವಚನಗತೇ.
 ಪ್ರವೃತ್ತವೇದಕ್ರಿಯ. ಅಜ. ಸರ್ವಗತೇ. ಸರ್ವದರ್ಶಿನ್. ಅಗ್ರಾಹ್ಯ.
 ಅಚಲ. ಮಹಾವಿಭೂತಿ. ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಶರೀರ. ಪವಿತ್ರ. ಮಹಾಪವಿತ್ರ.
 ಹಿರಣ್ಮಯ. ಬೃಹತ್. ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯ. ಅವಿಜ್ಞೇಯ. ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ರ್ಯ.
 ಪ್ರಜಾಸರ್ಗಕರ. ಪ್ರಜಾನಿಧನಕರ. ಮಹಾಮಾಯಾಧರ.
 ಚಿತ್ರಶಿಖಂಡಿನ್. ವರಪ್ರದ. ಪುರೋಡಾಶಭಾಗಹರ. ಗತಾಧ್ವನ್.
 ಚಿನ್ನತೃಷ್ಣ. ಚಿನ್ನಸಂಶಯ. ಸರ್ವತೋನಿವೃತ್ತ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪ.
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯ. ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೇ. ಮಹಾಮೂರ್ತೇ. ಬಾಂಧವ.
 ಭಕ್ತವತ್ಸಲ. ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವ. ದಿದೃಕ್ಷುವೇ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತ.
 ಏಕಾಂತದರ್ಶನ! ನಿನಗೆ ನಮೋ ನಮಃ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
 ಮಹಾಪುರುಷಸ್ತವೋ ನಾಮ
 ಪಂಚವಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷಸ್ತವ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಐಪತ್ತೈದನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೬

ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನಾರದನಿಗೆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ (1-16);
 ಭಗವಂತನಿಂದ ವಾಸುದೇವ-ಸಂಕರ್ಷಣಾದಿ ವ್ಯೂಹರೂಪಗಳ
 ಪರಿಚಯ (17-27); ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಅವತಾರಗಳ ಸೂಚನೆ
 (28-100); ಕಥಾಶ್ರವಣದ ಮಹಿಮೆ (101-124).

12326001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12326001a ಏವಂ ಸ್ತುತಃ ಸ ಭಗವಾನ್ಗುಹ್ಯೈಸ್ತಥೈಶ್ಚ ನಾಮಭಿಃ|

12326001c ತಂ ಮುನಿಂ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ನಾರದಂ ವಿಶ್ವರೂಪಧೃಕೌ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಅವನು ಗುಹ್ಯ ಯಥಾರ್ಥ ನಾಮಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲು ವಿಶ್ವರೂಪಧರ ಭಗವಾನನು ನಾರದ ಮುನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು.

12326002a ಕಿಂ ಚಿಚ್ಚಂದ್ರವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಕಿಂ ಚಿಚ್ಚಂದ್ರಾದ್ವಿಶೇಷವಾನ್|

12326002c ಕೃಶಾನುವರ್ಣಃ ಕಿಂ ಚಿಚ್ಚ ಕಿಂ ಚಿದ್ಧಿಷ್ಟಾ ಕೃತಿಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಆ ಪ್ರಭುವು ಕೆಲವೊಂದೆಡೆ ಚಂದ್ರನಂತೆಯೇ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಮೀರಿದ್ದನು. ಕೆಲವೆಡೆ ಅಗ್ನಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ನಕ್ಷತ್ರದ ಛಾಯೆಯೂ ಇದ್ದಿತು.

12326003a ಶುಕಪತ್ರವರ್ಣಃ ಕಿಂ ಚಿಚ್ಚ ಕಿಂ ಚಿತ್ ಸ್ಫಟಿಕಸಪ್ರಭಃ|

12326003c ನೀಲಾಂಜನಚಯಪ್ರಖ್ಯೋ ಜಾತರೂಪಪ್ರಭಃ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಕೆಲವೆಡೆ ಗಿಳಿಯ ಬಣ್ಣಗಳಿದ್ದರೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಸ್ಫಟಿಕದ ಪ್ರಭೆಯಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವೆಡೆ ನೀಲಾಂಜನದ ಕಪ್ಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಬಂಗಾರದ ಪ್ರಭೆಯಿದ್ದಿತು.

12326004a ಪ್ರವಾಲಾಂಕುರವರ್ಣಶ್ಚ ಶ್ವೇತವರ್ಣಃ ಕ್ವ ಚಿದ್ಭೃಂಭೌ|

12326004c ಕ್ವ ಚಿತ್ಸುವರ್ಣವರ್ಣಾಭೋ ವೈಡೂರ್ಯಸದೃಶಃ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಕೆಲವೆಡೆ ನೂತನ ಚಿಗುರುಗಳ ವರ್ಣಗಳಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಬಿಳಿಯ

ಬಣ್ಣವಿದ್ದಿತು. ಕೆಲವೊಂದೆಡೆ ಸುವರ್ಣವರ್ಣಣ್ಣವಿದ್ದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ
ವೈಡೂರ್ಯದಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

12326005a ನೀಲವೈಡೂರ್ಯಸದೃಶ ಇಂದ್ರನೀಲನಿಭಃ ಕ್ವ ಚಿತ್|

12326005c ಮಯೂರಗ್ರೀವವರ್ಣಾಭೋ ಮುಕ್ತಾಹಾರನಿಭಃ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಅವನ ಕೆಲವು ಶರೀರಗಳು ನೀಲವೈಡೂರ್ಯಗಳಂತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು
ಕೆಲವು ಇಂದ್ರನೀಲದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ನವಿಲಿನ
ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಯಂತೆ
ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದವು.

12326006a ಏತಾನ್ವರ್ಣಾನ್ಬಹುವಿಧಾನ್ರೂಪೇ ಬಿಭ್ರತ್ಸನಾತನಃ|

12326006c ಸಹಸ್ರನಯನಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶತಶೀರ್ಷಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್||

ಈ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಬಹುವಿಧದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸನಾತನನು
ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಸಹಸ್ರ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದವು. ನೂರು ತಲೆಗಳಿದ್ದವು.
ಸಹಸ್ರ ಪಾದಗಳಿದ್ದವು.

12326007a ಸಹಸ್ರೋದರಬಾಹುಶ್ಚ ಅವ್ಯಕ್ತ ಇತಿ ಚ ಕ್ವ ಚಿತ್|

12326007c ಓಂಕಾರಮುದ್ಗಿರನ್ವಕ್ತ್ರಾತ್ಸಾವಿತ್ರೀಂ ಚ ತದನ್ವಯಾಮ್||

ಸಹಸ್ರ ಹೊಟ್ಟೆಗಳು ಬಾಹುಗಳಿದ್ದ ಅವನು ಕೆಲವೆಡೆ
ಅವ್ಯಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಒಂದು ಮುಖದಿಂದ ಓಂಕಾರವೂ ಮತ್ತುಅ
ದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು.

12326008a ಶೇಷೇಭ್ಯಶ್ಚೈವ ವಕ್ತ್ರೇಭ್ಯಶ್ಚ ತುರ್ವೇದೋದ್ಗತಂ ವಸು|

12326008c ಆರಣ್ಯಕಂ ಜಗೌ ದೇವೋ ಹರಿರ್ನಾರಾಯಣೋ ವಶೀ||

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ದೇವ ಹರಿ ನಾರಾಯಣನು
ಉಳಿದ ವಕ್ರಗಳಿಂದ ಚತುರ್ವೇದಗಳು ಮತ್ತು ಆರಣ್ಯಕಗಳನ್ನು
ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12326009a ವೇದೀಂ ಕಮಂಡಲುಂ ದರ್ಭಾನ್ಮಣಿರೂಪಾನಥೋಪಲಾನ್|

12326009c ಅಜಿನಂ ದಂಡಕಾಷ್ಠಂ ಚ ಜ್ವಲಿತಂ ಚ ಹುತಾಶನಮ್|

12326009e ಧಾರಯಾಮಾಸ ದೇವೇಶೋ ಹಸ್ತೈರ್ಯಜ್ಞಪತ್ಸಿದಾ||

ಆ ದೇವೇಶ ಯಜ್ಞಪತಿಯು ಆಗ ತನ್ನ ಕೈ ಗಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವೇದಿಯನ್ನೂ,
ಕಮಂಡಲುವನ್ನೂ, ದರ್ಭೆಗಳನ್ನೂ, ಮಣಿರತ್ನಗಳನ್ನೂ,
ಮೃಗಚರ್ಮವನ್ನೂ, ಕಾಷ್ಠದಂಡವನ್ನೂ, ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು.

12326010a ತಂ ಪ್ರಸನ್ನಂ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ನಾರದೋ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ|

12326010c ವಾಗ್ಮತಃ ಪ್ರಯತೋ ಭೂತ್ವಾ ವಪಂದೇ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್|

12326010e ತಮುವಾಚ ನತಂ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ದೇವಾನಾಮಾದಿರವ್ಯಯಃ||

ಆ ಪ್ರಸನ್ನ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ನಾರದನು
ಮೌನದಿಂದಲೇ ತಲೆಬಾಗಿ ವಂದಿಸಿದನು. ಆಗ ಆದಿದೇವ ಅವ್ಯಯನು
ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾರದನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12326011a ಏಕತಶ್ಚ ದ್ವಿತಶ್ಚೈವ ತ್ರಿತಶ್ಚೈವ ಮಹರ್ಷಯಃ|

12326011c ಇಮಂ ದೇಶಮನುಪ್ರಾಪ್ತಾ ಮಮ ದರ್ಶನಲಾಲಸಾಃ||

“ಮಹರ್ಷಿಗಳಾದ ಏಕತ, ದ್ವಿತ ಮತ್ತು ತ್ರಿತರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು
ಬಯಸಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದರು.

12326012a ನ ಚ ಮಾಂ ತೇ ದದೃಶಿರೇ ನ ಚ ದ್ರಕ್ಷ್ಯತಿ ಕಶ್ಚನ|

12326012c ಋತೇ ಹ್ಯೇಕಾಂತಿಕಶ್ರೇಷ್ಠಾತ್ತ್ವಂ ಚೈವೈಕಾಂತಿಕೋ ಮತಃ||

ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತಿಕ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಹೊರತಾಗಿ ಯಾರೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತಿಕ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದೆ.

12326013a ಮಮೈತಾಸ್ತನವಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಜಾತಾ ಧರ್ಮಗೃಹೇ ದ್ವಿಜ|

12326013c ತಾಸ್ವಂ ಭಜಸ್ವ ಸತತಂ ಸಾಧಯಸ್ವ ಯಥಾಗತಮ್||

ದ್ವಿಜ ! ಧರ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ನನ್ನದೇ ಶರೀರಗಳು. ಬಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಅವರನ್ನು ನೀನು ಸತತವೂ ಭಜಿಸಿ ಸಾಧಿಸು.

12326014a ವೃಣೀಷ್ಟ ಚ ವರಂ ವಿಪ್ರ ಮತ್ತಸ್ವಂ ಯಮಿಹೇಚ್ಚಸಿ|

12326014c ಪ್ರಸನ್ನೋಽಹಂ ತವಾದ್ಯೇಹ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿರಿಹಾವ್ಯಯಃ||

ವಿಪ್ರ ! ನನ್ನಿಂದ ಬಯಸುವ ವರವನ್ನು ಕೇಳು. ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಯೂ ಅವ್ಯಯನೂ ಆದ ನಾನು ಇಂದು ನಿನ್ನಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

12326015 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12326015a ಅದ್ಯ ಮೇ ತಪಸೋ ದೇವ ಯಮಸ್ಯ ನಿಯಮಸ್ಯ ಚ|

12326015c ಸದ್ಯಃ ಫಲಮವಾಪ್ತಂ ವೈ ದೃಷ್ಟೋ ಯದ್ಭಗವಾನ್ಮಯಾ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್ ! ದೇವ ! ಇಂದು ನನ್ನ ತಪಸ್ಸು, ಯಮ-ನಿಯಮಗಳ ಫಲವು ದೊರಕಿತು. ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12326016a ವರ ಏಷ ಮಮಾತ್ಯಂತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಸ್ವಂ ಯತ್ಸನಾತನಃ|

12326016c ಭಗವಾನ್ವಿಶ್ವದೃಕ್ಸಿಂಹಃ ಸರ್ವಮೂರ್ತಿರ್ಮಹಾಪ್ರಭುಃ||

ಸನಾತನ ಭಗವಾನ್ ವಿಶ್ವದೃಕ್ ಸಿಂಹ ಸರ್ವಮೂರ್ತಿ ಮಹಾಪ್ರಭು
ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡೆ ಎನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ವರವಾಗಿದೆ.”

12326017 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12326017a ಏವಂ ಸಂದರ್ಶಯಿತ್ವಾ ತು ನಾರದಂ ಪರಮೇಷ್ಟಿಜಮ್|

12326017c ಉವಾಚ ವಚನಂ ಭೂಯೋ ಗಚ್ಛ ನಾರದ ಮಾಚಿರಮ್||

ಭೀಷ್ಮ ನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಪರಮೇಷ್ಟಿಜ ನಾರದನಿಗೆ
ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಭಗವಂತನು ಪುನಃ ಹೇಳಿದನು: “ನಾರದ ! ಕೂಡಲೇ
ಹೋಗು.

12326018a ಇಮೇ ಹ್ಯನಿಂದ್ರಿಯಾಹಾರಾ ಮದ್ಭಕ್ತಾಶ್ಚಂದ್ರವರ್ಚಸಃ|

12326018c ಏಕಾಗ್ರಾಶ್ಚಿಂತಯೇಯುರ್ಮಾಂ ನೈಷಾಂ ವಿಘ್ನೋ ಭವೇದಿತಿ||

ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾಗಿರುವ ಈ ಚಂದ್ರವರ್ಚಸರು ಇಂದ್ರಿಯ ರಹಿತರೂ
ನಿರಾಹಾರರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ನನ್ನನ್ನೇ ಏಕಾಗ್ರರಾಗಿ
ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಈ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವುಂಟಾಗಬಾರದು.

12326019a ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚೈತೇ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಪುರಾ ಹ್ಯೇಕಾಂತಿನೋಽಭವನ್|

12326019c ತಮೋರಜೋವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಮಾಂ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯಂತ್ಯಸಂಶಯಮ್||

ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಈ ಮಹಾಭಾಗರು ತಮೋ-ರಜ
ಗುಣಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ ನಿಸಂಶಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

12326020a ನ ದೃಶ್ಯಶ್ಚಕ್ಷುಷಾ ಯೋಽಸೌ ನ ಸ್ಪೃಶ್ಯಃ ಸ್ಪರ್ಶನೇನ ಚ|

12326020c ನ ಪ್ರೇಯಶ್ಚೈವ ಗಂಧೇನ ರಸೇನ ಚ ವಿವರ್ಜಿತಃ||

12326021a ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮಶ್ಚೈವ ನ ಗುಣಾಸ್ತಂ ಭಜಂತಿ ವೈ|

12326021c ಯಶ್ಚ ಸರ್ವಗತಃ ಸಾಕ್ಷೀ ಲೋಕಸ್ಯಾತ್ಮೈತಿ ಕಥ್ಯತೇ||

ಯಾರನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರನ್ನು ತ್ವಚೆಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರನ್ನು ಫ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಆಫ್ರಾಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವನು ರಸನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಅತೀತನಾಗಿರುವನೋ, ಸತ್ತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋಗುಣಗಳು ಯಾರ ಬಳಿಸಾರಲಾರವೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಸರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವನೋ ಅವನನ್ನೇ ಲೋಕದ ಆತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12326022a ಭೂತಗ್ರಾಮಶರೀರೇಷು ನಶ್ಯತ್ಸು ನ ವಿನಶ್ಯತಿ|

12326022c ಅಜೋ ನಿತ್ಯಃ ಶಾಶ್ವತಶ್ಚ ನಿರ್ಗುಣೋ ನಿಷ್ಕಲಸ್ತಥಾ||

12326023a ದ್ವಿದ್ವಾರ್ವದಶೇಭ್ಯಸ್ತತ್ತ್ವೇಭ್ಯಃ ಖ್ಯಾತೋ ಯಃ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ|

12326023c ಪುರುಷೋ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಶ್ಚೈವ ಜ್ಞಾನದೃಶ್ಯಶ್ಚ ಕಥ್ಯತೇ||

ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಶರೀರಗಳು ನಾಶಹೊಂದಿದರೂ ಯಾವುದು ವಿನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಅಜ, ನಿತ್ಯ, ಶಾಶ್ವತ, ನಿರ್ಗುಣ, ನಿಷ್ಕಲ, ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೂ ಅತೀತನಾಗಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯವನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಪುರುಷ. ಅವನನ್ನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12326024a ಯಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭವಂತೀಹ ಮುಕ್ತಾ ವೈ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

12326024c ಸ ವಾಸುದೇವೋ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸನಾತನಃ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ಯಾರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೋ ಅವನೇ
ವಾಸುದೇವ ಸನಾತನ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12326025a ಪಶ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಮಹಿಮಾನಂ ಚ ನಾರದ|

12326025c ಶುಭಾಶುಭೈಃ ಕರ್ಮಭಿಯೋರ್ ನ ಲಿಪ್ಯತಿ ಕದಾ ಚನ||

ನಾರದ ! ಯಾರನ್ನು ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳು ಎಂದೂ
ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಿರುವ ಆ ದೇವನ ಮಹಾತ್ಮೆ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ನೋಡು.

12326026a ಸತ್ತಂ ರಜಸ್ತಮಶ್ಚೈವ ಗುಣಾನೇತಾನ್ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ|

12326026c ಏತೇ ಸರ್ವಶರೀರೇಷು ತಿಷ್ಠಂತಿ ವಿಚರಂತಿ ಚ||

ಸರ್ವ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಚಲಿಸುವ ಸತ್ತ, ರಜಸ್ ಮತ್ತು
ತಮಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12326027a ಏತಾನ್ಗುಣಾಂಸ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋ ಭುಂಕ್ತೇ ನೈಭಿಃ ಸ ಭುಜ್ಯತೇ|

12326027c ನಿರ್ಗುಣೋ ಗುಣಭುಕ್ತ್ವೈವ ಗುಣಸ್ತಷ್ಟ್ವಾ ಗುಣಾಧಿಕಃ||

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಭುಂಜಿಸುವನೇ ಹೊರತು ಇವು ಎಂದೂ
ಅವನನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ನಿರ್ಗುಣನು.
ಗುಣಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವವನು. ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನು. ಮತ್ತು
ಗುಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕನಾದವನು.

12326028a ಜಗತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ದೇವರ್ಷೇ ಪೃಥಿವ್ಯಷ್ಟು ಪ್ರಲೀಯತೇ|

12326028c ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಾಪಃ ಪ್ರಲೀಯಂತೇ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಾಯೌ ಪ್ರಲೀಯತೇ||

ದೇವರ್ಷೇ ! ಜಗತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠವಾಗಿರುವ ಪೃಥಿವೀ ತತ್ತ್ವವು
ಜಲತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಲತತ್ತ್ವವು ಜ್ಯೋತಿತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ

ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿತತ್ತ್ವವು ವಾಯುತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ
ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ.

12326029a ಖೇ ವಾಯುಃ ಪ್ರಲಯಂ ಯಾತಿ ಮನಸ್ಯಾಕಾಶಮೇವ ಚ|

12326029c ಮನೋ ಹಿ ಪರಮಂ ಭೂತಂ ತದವ್ಯಕ್ತೇ ಪ್ರಲೀಯತೇ||

ವಾಯುವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಲಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಪ್ರಲಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಮ ಭೂತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಅವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಲಯವಾಗುತ್ತದೆ.

12326030a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಪುರುಷೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಿಷ್ಕ್ರಿಯೇ ಸಂಪ್ರಲೀಯತೇ|

12326030c ನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಮಾತ್ಪರತರಂ ಪುರುಷಾದ್ವೈ ಸನಾತನಾತ್||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಅವ್ಯಕ್ತವು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಪ್ರಲಯವಾಗುತ್ತದೆ.
ಸನಾತನ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ
ಇಲ್ಲ.

12326031a ನಿತ್ಯಂ ಹಿ ನಾಸ್ತಿ ಜಗತಿ ಭೂತಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್|

12326031c ಋತೇ ತಮೇಕಂ ಪುರುಷಂ ವಾಸುದೇವಂ ಸನಾತನಮ್|

12326031e ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತೋ ಹಿ ವಾಸುದೇವೋ ಮಹಾಬಲಃ||

ಆ ಸನಾತನ ಪುರುಷ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವ ಯಾವ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮ ಭೂತವೂ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾಬಲ
ವಾಸುದೇವನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಆತ್ಮಭೂತ.

12326032a ಪೃಥಿವೀ ವಾಯುರಾಕಾಶಮಾಪೋ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಪಂಚಮಮ್|

12326032c ತೇ ಸಮೇತಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಶರೀರಮಿತಿ ಸಂಜ್ಞಿತಮ್||

ಪೃಥ್ವಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಆಪ ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಜ್ಯೋತಿ ಈ ಮಹಾಭೂತಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಾಗ ಶರೀರವಾಗುತ್ತದೆ.

12326033a ತದಾವಿಶತಿ ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನದೃಶ್ಯೋ ಲಘುವಿಕ್ರಮಃ|

12326033c ಉತ್ಪನ್ನ ಏವ ಭವತಿ ಶರೀರಂ ಚೇಷ್ಟಯನ್ ಪ್ರಭುಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಆಗ ಅದನ್ನು ಅದೃಶ್ಯ ಲಘುವಿಕ್ರಮ ಪ್ರಭುವು ಉತ್ಪನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12326034a ನ ವಿನಾ ಧಾತುಸಂಘಾತಂ ಶರೀರಂ ಭವತಿ ಕ್ವ ಚಿತ್|

12326034c ನ ಚ ಜೀವಂ ವಿನಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಧಾತವಶ್ಚೇಷ್ಟಯಂತ್ಯುತ||

ಧಾತುಗಳಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸಮಾಗಮವಿಲ್ಲದೇ ಯಾವ ಶರೀರವೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಜೀವವಿಲ್ಲದೇ ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಚಲಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12326035a ಸ ಜೀವಃ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾತಃ ಶೇಷಃ ಸಂಕರ್ಷಣಃ ಪ್ರಭುಃ|

12326035c ತಸ್ಮಾತ್ಸನತ್ಕುಮಾರತ್ವಂ ಯೋ ಲಭೇತ ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ||

ಆ ಜೀವವನ್ನು ಶೇಷ ಅಥವಾ ಪ್ರಭು ಸಂಕರ್ಷಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂಕರ್ಷಣನು ಸನತ್ಕುಮಾರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12326036a ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ ಪ್ರಲಯಂ ಯಾಂತಿ ಸಂಕ್ಷಯೇ|

12326036c ಸ ಮನಃ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಃ ಪರಿಪಠ್ಯತೇ||

ಸಂಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೂ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ

ಪ್ರಲಯಹೊಂದುತ್ತವೆಯೋ ಅದೇ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಮನಸ್ಸು. ಅದನ್ನು

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12326037a ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಸೂತೋ ಯಃ ಕರ್ತಾ ಕಾರ್ಯಂ ಕಾರಣಮೇವ ಚ|

12326037c ಯಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರಭವತಿ ಜಗತ್ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್|

12326037e ಸೋಽನಿರುದ್ಧಃ ಸ ಈಶಾನೋ ವ್ಯಕ್ತಿಃ ಸಾ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು||

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಕರ್ತ, ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾರಣ ಕೂಡ/
ಅವನಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವವನೇ ಈಶಾನ ಅಥವಾ ಅನಿರುದ್ಧ.

12326038a ಯೋ ವಾಸುದೇವೋ ಭಗವಾನ್ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋ ನಿರ್ಗುಣಾತ್ಮಕಃ|

12326038c ಜ್ಞೇಯಃ ಸ ಏವ ಭಗವಾನ್ಜೀವಃ ಸಂಕರ್ಷಣಃ ಪ್ರಭುಃ||

ನಿರ್ಗುಣಾತ್ಮಕನಾದ ಭಗವಾನ್ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ವಾಸುದೇವ ಮತ್ತು
ಜೀವವೇ ಪ್ರಭು ಭಗವಾನ್ ಸಂಕರ್ಷಣ ಎಂದು ತಿಳಿ.

12326039a ಸಂಕರ್ಷಣಾಚ್ಚ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನೋ ಮನೋಭೂತಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ|

12326039c ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾದ್ಯೋಽನಿರುದ್ಧಸ್ತು ಸೋಽಹಂಕಾರೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ||

ಸಂಕರ್ಷಣನಿಂದಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಮನೋಭೂತ ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಂದಾದ ಅನಿರುದ್ಧನಾದರೋ ಅಹಂಕಾರ
ಮಹೇಶ್ವರನು.

12326040a ಮತ್ತಃ ಸರ್ವಂ ಸಂಭವತಿ ಜಗತ್ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಮ್|

12326040c ಅಕ್ಷರಂ ಚ ಕ್ಷರಂ ಚೈವ ಸಚ್ಚಾಸಚ್ಚೈವ ನಾರದ||

ನಾರದ ! ಸಕಲ ಜಗತ್ತೂ, ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳೂ, ಜೀವ-ಪ್ರಕೃತಿ,
ಸತ್-ಅಸತ್ ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

12326041a ಮಾಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭವಂತೀಹ ಮುಕ್ತಾ ಭಕ್ತಾಸ್ತು ಯೇ ಮಮ|

12326041c ಅಹಂ ಹಿ ಪುರುಷೋ ಜ್ಞೇಯೋ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಃ ಪಂಚವಿಂಶಕಃ||

ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಾನೇ ಆ
ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯವನಾದ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಪುರುಷ.

12326042a ನಿರ್ಗುಣೋ ನಿಷ್ಕಲಶ್ಚೈವ ನಿರ್ವ್ಯಂದ್ವೋ ನಿಷ್ಪರಿಗ್ರಹಃ|

12326042c ಏತತ್ತ್ವಯಾ ನ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ರೂಪವಾನಿತಿ ದೃಶ್ಯತೇ|

12326042e ಇಚ್ಛನ್ಮಹೂರ್ತಾನ್ನಶ್ಶೇಯಮೀಶೋಽಹಂ ಜಗತೋ ಗುರುಃ||

ನಾನು ನಿರ್ಗುಣ. ನಿಷ್ಕಲ, ನಿರ್ವ್ಯಂದ್ವ. ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪರಿಗ್ರಹ. ನಿನಗೆ
ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನು ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದವನು ಎಂದು
ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ
ಅದೃಶ್ಯನಾಗಬಲ್ಲ ನಾನು ಈಶ. ಜಗತ್ತಿನ ಗುರು.

12326043a ಮಾಯಾ ಹ್ಯೇಷಾ ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಯನ್ಮಾಂ ಪಶ್ಯಸಿ ನಾರದ|

12326043c ಸರ್ವಭೂತಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಂ ನೈವಂ ತ್ವಂ ಜ್ಞಾತುಮರ್ಹಸಿ|

12326043e ಮಯೈತತ್ಕಥಿತಂ ಸಮ್ಯಕ್ತವ ಮೂರ್ತಿ ಚತುಷ್ಟಯಮ್||

ನಾರದ ! ಯಾವ ನನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ನೀನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀಯೋ ಅದು
ನನ್ನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾಯೆ. ನಾನು
ಸರ್ವಭೂತಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವೆನೆಂದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನಾನು ನಿನಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮೂರ್ತಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12326044a ಸಿದ್ಧಾ ಹ್ಯೇತೇ ಮಹಾಭಾಗಾ ನರಾ ಹ್ಯೇಕಾಂತಿನೋಽಭವನ್|

12326044c ತಮೋರಜೋಭ್ಯಾಂ ನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯಂತಿ ಚ ಮಾಂ ಮುನೇ||

ಮುನೇ! ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದ ಮಹಾಭಾಗ ನರರು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ
ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಿದ್ಧರು. ತಮ-ರಜೋಗುಣಗಳಿಂದ
ವಿಮುಕ್ತರಾಗ ಅವರು ನನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

12326045a ಅಹಂ ಕರ್ತಾ ಚ ಕಾರ್ಯಂ ಚ ಕಾರಣಂ ಚಾಪಿ ನಾರದ|

12326045c ಅಹಂ ಹಿ ಜೀವಸಂಜ್ಞೋ ವೈ ಮಯಿ ಜೀವಃ ಸಮಾಹಿತಃ|

12326045e ಮೈವಂ ತೇ ಬುದ್ಧಿರತ್ರಾಭೂದ್ಧ್ವಷ್ಟೋ ಜೀವೋ ಮಯೇತಿ ಚ||

ನಾರದ! ನಾನೇ ಕರ್ತ. ಕಾರ್ಯ, ಮತ್ತು ಕಾರಣನೂ ಕೂಡ. ನಾನು
ಜೀವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವವು
ನೆಲೆಸಿದೆ. ಆದರೆ ಜೀವನನ್ನು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟೆನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಮಾತ್ರ
ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗದಿರಲಿ.

12326046a ಅಹಂ ಸರ್ವತ್ರಗೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯೂತಗ್ರಾಮಾಂತರಾತ್ಮಕಃ|

12326046c ಭೂತಗ್ರಾಮಶರೀರೇಷು ನಶ್ಯತ್ಸು ನ ನಶಾಮ್ಯಹಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನಾನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ. ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳ ಅಂತರಾತ್ಮಕನು.
ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳ ಶರೀರಗಳು ನಶಿಸಿದರೂ ನಾನು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12326047a ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ಲೋಕಾದಿಶ್ಚ ತುರ್ವಕ್ತ್ರೋ ನಿರುಕ್ತಗಃ|

12326047c ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸನಾತನೋ ದೇವೋ ಮಮ ಬಹ್ವರ್ಥಚಿಂತಕಃ||

ಲೋಕಗಳ ಆದಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಸನಾತನ ದೇವ
ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ. ಅವನು ನನ್ನ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12326048a ಪಶ್ಚೈಕಾದಶ ಮೇ ರುದ್ರಾನ್ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಾರ್ಶ್ವಮಾಸ್ಥಿತಾನ್||

12326048c ದ್ವಾದಶೈವ ತಥಾದಿತ್ಯಾನ್ವಾಮಂ ಪಾರ್ಶ್ವಂ ಸಮಾಸ್ಥಿತಾನ್||

ನನ್ನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಾಗಿರುವ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರನ್ನು ನೋಡು. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾಸ್ಥಿತರಾಗಿರುವ ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯರನ್ನು ನೋಡು.

12326049a ಅಗ್ರತಶ್ಚೈವ ಮೇ ಪಶ್ಯ ವಸೂನಷ್ಟ್ವಾ ಸುರೋತ್ತಮಾನ್|

12326049c ನಾಸತ್ಯಂ ಚೈವ ದಸ್ರಂ ಚ ಭಿಷಜೌ ಪಶ್ಯ ಪೃಷ್ಠತಃ||

ಸುರೋತ್ತಮರಾದ ಅಷ್ಟವಸುಗಳು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡು. ನನ್ನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ನಾಸತ್ಯ ಮತ್ತು ದಸ್ರರೆಂಬ ವೈದ್ಯರನ್ನು ನೋಡು.

12326050a ಸರ್ವಾನ್ಪ್ರಜಾಪತೀನ್ಪಶ್ಯ ಪಶ್ಯ ಸಪ್ತ ಋಷೀನಪಿ|

12326050c ವೇದಾನ್ಯಜ್ಞಾಂಶ್ಚ ಶತಶಃ ಪಶ್ಯಾಮೃತಮಥೌಷಧೀಃ||

ಸರ್ವಪ್ರಜಾಪತಿಗಳನ್ನೂ, ಸಪ್ತ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ, ವೇದಗಳು, ಯಜ್ಞಗಳು ಮತ್ತು ನೂರಾರು ಅಮೃತ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ನೋಡು.

12326051a ತಪಾಂಸಿ ನಿಯಮಾಂಶ್ಚೈವ ಯಮಾನಪಿ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾನ್|

12326051c ತಥಾಷ್ಟಗುಣಮೈಶ್ವರ್ವಯಮೇಕಸ್ಥಂ ಪಶ್ಯ ಮೂರ್ತಿಮತ್||

ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ, ನಾನಾ ವಿಧದ ಯಮ-ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ, ಅಷ್ಟಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಗಳೂ ಒಂದೇ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು.

12326052a ಶ್ರಿಯಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಚ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಚ ಕಕುದ್ವಿನೀಮ್|

12326052c ವೇದಾನಾಂ ಮಾತರಂ ಪಶ್ಯ ಮತ್ಕಾಂ ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಮ್||

ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಶ್ರೀ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಕೀರ್ತಿ, ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ
ಪೃಥ್ವಿ ವೇದಗಳ ಮಾತೆ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತಿ ಇವರನ್ನು ನೋಡು.

12326053a ಧ್ರುವಂ ಚ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪಶ್ಯ ನಾರದ ಖೇಚರಮ್|

12326053c ಅಂಭೋಧರಾನ್ಸಮುದ್ರಾಂಶ್ಚ ಸರಾಂಸಿ ಸರಿತಸ್ತಥಾ||

ನಾರದ ! ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೇಚರ ಧ್ರುವನನ್ನು ನೋಡು.

ಮೇಘಗಲೂ, ಸಮುದ್ರಗಳೂ, ಸರೋವರಗಳೂ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ
ನದಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡು.

12326054a ಮೂರ್ತಿಮಂತಃ ಪಿತೃಗಣಾಂಶ್ಚ ತುರಃ ಪಶ್ಯ ಸತ್ತಮ|

12326054c ತ್ರಿಂಶ್ಚೈವೇಮಾನ್ಗುಣಾನ್ವಶ್ಯ ಮತ್ಸ್ಯಾನ್ಮೂರ್ತಿವಿವರ್ಜಿತಾನ್||

ಸತ್ತಮ ! ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಪಿತೃಗಣಗಳು

ಮೂರ್ತಿಮಂತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು. ಶರೀರಗಳಿಲ್ಲದಿರುವ

ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು.

12326055a ದೇವಕಾರ್ಯಾದಪಿ ಮುನೇ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ|

12326055c ದೇವಾನಾಂ ಚ ಪಿತೃಣಾಂ ಚ ಪಿತಾ ಹ್ಯೇಕೋಽಹಮಾದಿತಃ||

ಮುನೇ ! ದೇವಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಏಕಮಾತ್ರ

ಪಿತೃಅಗಿದ್ದೇನೆ.

12326056a ಅಹಂ ಹಯಶಿರೋ ಭೂತ್ವಾ ಸಮುದ್ರೇ ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರೇ|

12326056c ಪಿಬಾಮಿ ಸುಹುತಂ ಹವ್ಯಂ ಕವ್ಯಂ ಚ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಮ್||

ನಾನು ಹಯಗ್ರೀವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಮುದ್ರದ

ವಾಯವ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಶದ್ಧಯಾಸ್ವಿತರಾಗಿ ಉತ್ತಮ
ಹೋಮಮಾಡಿದ ಹವ್ಯ ಕವ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ.

12326057a ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಃ ಪುರಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮದ್ಯಜ್ಞಮಯಜತ್ಸ್ವಯಮ್|

12326057c ತತಸ್ತಸ್ಮೈ ವರಾನ್ಪ್ರೀತೋ ದದಾವಹಮನುತ್ತಮಾನ್||

ಹಿಂದೆ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ನನಗಾಗಿ ನನ್ನದೇ
ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಈ
ಅನುತ್ತಮ ವರಗಳನ್ನಿತ್ತೆನು:

12326058a ಮತ್ಪುತ್ರತ್ವಂ ಚ ಕಲ್ಪಾದೌ ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷತ್ವಮೇವ ಚ|

12326058c ಅಹಂಕಾರಕೃತಂ ಚೈವ ನಾಮ ಪರ್ಯಾಯವಾಚಕಮ್||

“ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲ್ಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾಗಿಯೇ
ಹುಟ್ಟುತ್ತೀಯೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೇ ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷತ್ವವು
ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. “ಅಹಂಕಾರ ಕರ್ತಾ” ಎನ್ನುವ ಪರ್ಯಾಯ ನಾಮವೂ
ನಿನಗಾಗುತ್ತದೆ.

12326059a ತ್ವಯಾ ಕೃತಾಂ ಚ ಮರ್ಯಾದಾಂ ನಾತಿಕ್ರಾಮ್ಯತಿ ಕಶ್ಚನ|

12326059c ತ್ವಂ ಚೈವ ವರದೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ವರೇಪ್ಸೂನಾಂ ಭವಿಷ್ಯಸಿ||

ನೀನು ಮಾಡಿತ್ತ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನೀನು ವರಗಳನ್ನು ಬಯಸುವವರಿಗೆ ವರದನೂ ಆಗುತ್ತೀಯೆ.

12326060a ಸುರಾಸುರಗಣಾನಾಂ ಚ ಋಷೀಣಾಂ ಚ ತಪೋಧನ|

12326060c ಪಿತೃಣಾಂ ಚ ಮಹಾಭಾಗ ಸತತಂ ಸಂಶಿತವ್ರತ|

12326060e ವಿವಿಧಾನಾಂ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ತ್ವಮುಪಾಸ್ಯೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ||

ತಪೋಧನ! ಮಹಾಭಾಗ! ಸತತ ಸಂಶಿತವ್ರತ! ಸುರಾಸುರಗಣಗಳ,
ಋಷಿಗಳ, ಪಿತೃಗಳ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಭೂತಗಳ ಉಪಾಸ್ಯನಾಗುತ್ತೀಯೆ.

12326061a ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಗತಶ್ಚಾಹಂ ಸುರಕಾರ್ಯೇಷು ನಿತ್ಯದಾ|

12326061c ಅನುಶಾಸ್ಯಸ್ತ್ವಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಿಯೋಜ್ಯಶ್ಚ ಸುತೋ ಯಥಾ||

ಸುರಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.
ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಆಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಅನುಶಾಸನದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಮಗನನ್ನು
ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.”

12326062a ಏತಾಂಶ್ಚಾನ್ಯಾಂಶ್ಚ ರುಚಿರಾನ್ಬ್ರಹ್ಮಣೇಽಮಿತತೇಜಸೇ|

12326062c ಅಹಂ ದತ್ತ್ವಾ ವರಾನ್ಪ್ರೀತೋ ನಿವೃತ್ತಿಪರಮೋಽಭವಮ್||

ಆ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನ್ಯ ಸುಂದರ
ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನು ವರಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಪರಮ ನಿವೃತ್ತನಾದೆನು.

12326063a ನಿರ್ವಾಣಂ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಂ ನಿವೃತ್ತಿಃ ಪರಮಾ ಸ್ಮೃತಾ|

12326063c ತಸ್ಮಾನ್ನಿವೃತ್ತಿಮಾಪನ್ನಶ್ಚ ರೇತ್ಸರ್ವಾಂಗನಿರ್ವೃತಃ||

ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಪರಮ
ನಿವೃತ್ತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗನಿವೃತ್ತನಾಗಿ
ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

12326064a ವಿದ್ಯಾಸಹಾಯವಂತಂ ಮಾಮಾದಿತ್ಯಸ್ಥಂ ಸನಾತನಮ್|

12326064c ಕಪಿಲಂ ಪ್ರಾಹುರಾಚಾರ್ಯಾಃ ಸಾಂಖ್ಯನಿಶ್ಚಿತನಿಶ್ಚಯಾಃ||

ಸಾಂಖ್ಯದ ನಿಶ್ಚಿತ-ನಿಶ್ಚಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರು ನಾನೇ
ಆ ವಿದ್ಯಾಸಹಾಯವಂತ ಆದಿತ್ಯಸ್ಥ ಸನಾತನ ಕಪಿಲನೆಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12326065a ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ಭಗವಾನೇಷ ಚಂದಸಿ ಸುಷ್ಪುತಃ|

12326065c ಸೋಽಹಂ ಯೋಗಗತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಶಬ್ದಿತಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಚಂದಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಭಗವಾನ್ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನು ನಾನೇ. ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಿತನಾಗಿರುವ ಯೋಗಗತಿಯೂ ನಾನೇ.

12326066a ಏಷೋಽಹಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮಾಗಮ್ಯ ತಿಷ್ಠಾಮಿ ದಿವಿ ಶಾಶ್ವತಃ|

12326066c ತತೋ ಯುಗಸಹಸ್ರಾಂತೇ ಸಂಹರಿಷ್ಯೇ ಜಗತ್ತುನಃ|

12326066e ಕೃತ್ವಾತ್ಮಸ್ಥಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚರಾಣಿ ಚ||

ಶಾಶ್ವತನಾದ ನಾನು ಈಗ ವ್ಯಕ್ತರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ಸಹಸ್ರ ಚತುರ್ಯುಗಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ನಾನು ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ ಭೂತಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12326067a ಏಕಾಕೀ ವಿದ್ಯಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ವಿಹರಿಷ್ಯೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

12326067c ತತೋ ಭೂಯೋ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮೀಹ ವಿದ್ಯಯಾ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ಆಗ ವಿದ್ಯೆಯೊಡನೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರ ಅದೇ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಪುನಃ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ.

12326068a ಅಸ್ಮನ್ನೂರ್ತಿಶ್ಚ ತುರ್ಥೀ ಯಾ ಸಾಸೃಜಚ್ಚೇಷಮವ್ಯಯಮ್|

12326068c ಸ ಹಿ ಸಂಕರ್ಷಣಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸೋಽಪ್ಯಜೀಜನತ್||

ನನ್ನ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯವನಾದ ವಾಸುದೇವನು ಅವ್ಯಯ ಶೇಷನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನೇ ಸಂಕರ್ಷಣ ಎಂದೂ

ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂಕರ್ಷಣನು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

12326069a ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾದನಿರುದ್ಧೋಽಹಂ ಸರ್ಗೋ ಮಮ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12326069c ಅನಿರುದ್ಧಾತ್ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತತ್ರಾದಿಕಮಲೋದ್ಭವಃ||

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ ಪುನಃ ನಾನೇ ಅನಿರುದ್ಧನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತೇನೆ. ಪುನಃ ಪುನಃ ಆಗುವ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯು ನನ್ನದೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅನಿರುದ್ಧನಿಂದ ಕಮಲೋದ್ಭವ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

12326070a ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಚರಾಣಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚ|

12326070c ಏತಾಂ ಸೃಷ್ಟಿಂ ವಿಜಾನೀಹಿ ಕಲ್ಪಾದಿಷು ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಚರ-ಸ್ಥಾವರ ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲ್ಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಈ ರೀತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿ.

12326071a ಯಥಾ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಗಗನಾದುದಯಾಸ್ತಮಯಾವಿಹ|

12326071c ನಷ್ಟ್ವಾ ಪುನರ್ಬಲಾತ್ಕಾಲ ಆನಯತ್ಯಮಿತದ್ಯುತಿಃ|

12326071e ತಥಾ ಬಲಾದಹಂ ಪೃಥ್ವೀಂ ಸರ್ವಭೂತಹಿತಾಯ ವೈ||

ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಉದಯ-ಅಸ್ತಗಳು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮತ್ತು ಅಮಿತದ್ಯುತಿ ಕಾಲನು ಹೇಗೆ ಅಸ್ತನಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪುನಃ ಬಲದಿಂದ ಸೆಳೆದು ತರುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಶಿಸಿಹೋದ ಪೃಥ್ವಿನನ್ನು ಬಲದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12326072a ಸತ್ಕ್ಷೇರಾಕ್ರಾಂತಸರ್ವಾಂಗಾಂ ನಷ್ಟ್ವಾಂ ಸಾಗರಮೇಖಲಾಮ್|

12326072c ಆನಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸ್ವಂ ಸ್ಥಾನಂ ವಾರಾಹಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಿತಃ||

12326073a ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷಂ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ದೈತೇಯಂ ಬಲಗರ್ವಿತಮ್|

ಸಾಗರವನ್ನೇ ಒಡ್ಡಾಣವನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ ಮತ್ತು ಸರ್ವ
ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿರುವ ಭೂಮಿಯು ನಷ್ಟವಾದಾಗ ನಾನು
ವರಾಹ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇನೆ.
ಬಲಗರ್ವಿತನಾದ ದೈತ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12326073c ನಾರಸಿಂಹಂ ವಪುಃ ಕೃತ್ವಾ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಂ ಪುನಃ|

12326073e ಸುರಕಾರ್ಯೇ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಜ್ಞಘ್ನಂ ದಿತಿನಂದನಮ್||

ಪುನಃ ಸುರಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನರಸಿಂಹನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಯಜ್ಞಘ್ನ
ದಿತಿನಂದನ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12326074a ವಿರೋಚನಸ್ಯ ಬಲವಾನ್ಬಲಿಃ ಪುತ್ರೋ ಮಹಾಸುರಃ|

12326074c ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸ ಶಕ್ರಂ ಚ ಸ್ವರಾಜ್ಯಾಚ್ಚಾ ವಯಿಷ್ಯತಿ||

ವಿರೋಚನನ ಬಲವಾನ್ ಪುತ್ರ ಮಹಾಸುರ ಬಲಿಯು ಶಕ್ರನನ್ನು
ಸ್ವರಾಜ್ಯದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12326075a ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇಽಪಹೃತೇ ತೇನ ವಿಮುಖೇ ಚ ಶಚೀಪತೌ|

12326075c ಅದಿತ್ಯಾಂ ದ್ವಾದಶಃ ಪುತ್ರಃ ಸಂಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಶ್ಯಪಾತ್||

ಬಲಿಯು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಮತ್ತು ಶಚೀಪತಿಯು
ವಿಮುಖನಾಗಲು ನಾನು ಕಶ್ಯಪನಿಂದ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ
ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ.

12326076a ತತೋ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಶಕ್ರಾಯಾಮಿತತೇಜಸೇ|

12326076c ದೇವತಾಃ ಸ್ಥಾಪಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸ್ವೇಷು ಸ್ಥಾನೇಷು ನಾರದ|

12326076e ಬಲಿಂ ಚೈವ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಪಾತಾಲತಲವಾಸಿನಮ್||

ನಾರದ ! ಅನಂತರ ನಾನು ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ಶಕ್ರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬಲಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಪಾತಾಲತಲವಾಸಿನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

12326077a ತ್ರೇತಾಯುಗೇ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ರಾಮೋ ಭೃಗುಕುಲೋದ್ವಹಃ|

12326077c ಕ್ಷತ್ರಂ ಚೋತ್ಸಾದಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಮೃದ್ಧಬಲವಾಹನಮ್||

ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಭೃಗುಕುಲೋದ್ವಹ ರಾಮನಾಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಬಲವಾಹನಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12326078a ಸಂಧೌ ತು ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತೇ ತ್ರೇತಾಯಾಂ ದ್ವಾಪರಸ್ಯ ಚ|

12326078c ರಾಮೋ ದಾಶರಥಿಭರ್ತಾ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಜಗತ್ಪತಿಃ||

ತ್ರೇತ ಮತ್ತು ದ್ವಾಪರ ಯುಗಗಳ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ದಾಶರಥಿ ರಾಮನಾಗಿ ಜಗತ್ಪತಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ.

12326079a ತ್ರಿತೋಪಘಾತಾದ್ವೈರೂಪ್ಯಮೇಕತೋಽಥ ದ್ವಿತಸ್ತಥಾ|

12326079c ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯ ತೋ ವಾನರತ್ವಂ ಹಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಸುತಾವೃಷೀ||

ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ದ್ವಿತ ಮತ್ತು ಏಕತ ಎಂಬ ಋಷಿಗಳು ತ್ರಿತನಿಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನೆಸಗುವುದರಿಂದ ವೈರೂಪ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ವಾನರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12326080a ತಯೋರ್ಯೇ ತ್ವನ್ವಯೇ ಜಾತಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ವನೌಕಸಃ|

12326080c ತೇ ಸಹಾಯಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಸುರಕಾರ್ಯೇ ಮಮ ದ್ವಿಜ||

ದ್ವಿಜ ! ಅವರಿಬ್ಬರ ಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ವನೌಕಸರಾಗುತ್ತಾರೆ.
ಅವರು ಸುರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಹಾಯಕರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12326081a ತತೋ ರಕ್ಷಪತಿಂ ಘೋರಂ ಪುಲಸ್ತ್ಯಕುಲಪಾಂಸನಮ್ |

12326081c ಹನಿಷ್ಯೇ ರಾವಣಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಸಗಣಂ ಲೋಕಕಂಟಕಮ್ ||

ಅನಂತರ ರಾಕ್ಷಸರಾಜ ಪುಲಸ್ತ್ಯನ ಕುಲಪಾಂಸನ ಲೋಕಕಂಟಕ
ರಾವಣನನ್ನು ಅವನ ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12326082a ದ್ವಾಪರಸ್ಯ ಕಲೇಶ್ಚೈವ ಸಂಧೌ ಪರ್ಯವಸಾನಿಕೇ |

12326082c ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಃ ಕಂಸಹೇತೋರ್ಮಧುರಾಯಾಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||

ದ್ವಾಪರ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗಳ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ, ದ್ವಾಪರದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ,
ಕಂಸನ ವಧೆಗಾಗಿ ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ.

12326083a ತತ್ರಾಹಂ ದಾನವಾನ್ ಹತ್ವಾ ಸುಬಹೂನ್ದೇವಕಂಟಕಾನ್ |

12326083c ಕುಶಸ್ಥಲೀಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ನಿವಾಸಂ ದ್ವಾರಕಾಂ ಪುರೀಮ್ ||

ಆಗ ನಾನು ಅನೇಕ ದೇವಕಂಟಕ ದಾನವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ
ಕುಶಸ್ಥಲಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕಾ ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

12326084a ವಸಾನಸ್ತತ್ರ ವೈ ಪುರ್ಯಾಮದಿತೇರ್ವಿ ಪ್ರಿಯಂಕರಮ್ |

12326084c ಹನಿಷ್ಯೇ ನರಕಂ ಭೌಮಂ ಮುರಂ ಪೀಠಂ ಚ ದಾನವಮ್ ||

ಆ ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದಿತಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭೂಮಿಪುತ್ರ ನರಕ, ಮುರ ಮತ್ತು ಪೀಠರೆಂಬ
ದಾನವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12326085a ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷಪುರಂ ರಮ್ಯಂ ನಾನಾಧನಸಮನ್ವಿತಮ್|

12326085c ಕುಶಸ್ಥಲೀಂ ನಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಹತ್ವಾ ವೈ ದಾನವೋತ್ತಮಾನ್||

ಆ ದಾನವೋತ್ತಮರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ನಾನಾಧನ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ರಮ್ಯ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷಪುರವನ್ನೇ ಕುಶಸ್ಥಲಿಗೆ ತಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

12326086a ಶಂಕರಂ ಚ ಮಹಾಸೇನಂ ಬಾಣಪ್ರಿಯಹಿತೈಷಿಣಮ್|

12326086c ಪರಾಜೇಷ್ಯಾಮ್ಯಧೋದ್ಯುಕ್ತೌ ದೇವಲೋಕನಮಸ್ಯ ತೌ||

ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವ ಬಾಣಾಸುರನ ಪ್ರಿಯರೂ ಹಿತೈಷಿಗಳೂ ಆದ, ದೇವಲೋಕನಮಸ್ಯ ತರಾದ ಶಂಕರ ಮತ್ತು ಮಹಾಸೇನರನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

12326087a ತತಃ ಸುತಂ ಬಲೇರ್ಜಿತ್ವಾ ಬಾಣಂ ಬಾಹುಸಹಸ್ರಿಣಮ್|

12326087c ವಿನಾಶಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತತಃ ಸರ್ವಾನ್ಸೌಭನಿವಾಸಿನಃ||

ಅನಂತರ ಬಲಿಯ ಪುತ್ರ ಸಹಸ್ರ ಬಾಹುಗಳ ಬಾಣನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಸೌಭನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

12326088a ಯಃ ಕಾಲಯವನಃ ಖ್ಯಾತೋ ಗರ್ಗ ತೇಜೋಭಿಸಂವೃತಃ|

12326088c ಭವಿಷ್ಯತಿ ವಧಸ್ತಸ್ಯ ಮತ್ತ ಏವ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ಗರ್ಗನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಕಾಲಯವನನೆಂದು ಖ್ಯಾತನಾಗುವವನ ವಧೆಯೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

12326089a ಜರಾಸಂಧಶ್ಚ ಬಲವಾನ್ಸರ್ವ ರಾಜವಿರೋಧಕಃ|

12326089c ಭವಿಷ್ಯತ್ಯಸುರಃ ಸ್ಫೀತೋ ಭೂಮಿಪಾಲೋ ಗಿರಿವ್ರಜೇ|

12326089e ಮಮ ಬುದ್ಧಿಪರಿಪ್ಪಂದಾದ್ವಧಸ್ತಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಗಿರಿವ್ರಜದಲ್ಲಿ ಬಲವಾನ್ ಸರ್ವರಾಜರಿಗೆ ವಿರೋಧಕನಾದ
ಸಮೃದ್ಧನಾದ ಅಸುರ ಭೂಮಿಪಾಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ
ಬುದ್ಧಿಕೌಶಲದಿಂದಲೇ ಅವನ ವಧೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

12326090a ಸಮಾಗತೇಷು ಬಲಿಷ್ಠು ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಸರ್ವರಾಜಸು|

12326090c ವಾಸವಿಃ ಸುಸಹಾಯೋ ವೈ ಮಮ ಹ್ಯೇಕೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಪೃಥ್ವಿಯ ಸರ್ವರಾಜರೂ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದಾಗ
ವಾಸವಿಯೊಬ್ಬನೇ ನನ್ನ ಸುಸಾಹಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12326091a ಏವಂ ಲೋಕಾ ವದಿಷ್ಯಂತಿ ನರನಾರಾಯಣಾವೃಷೀ|

12326091c ಉದ್ಯುಕ್ತೌ ದಹತಃ ಕ್ಷತ್ರಂ ಲೋಕಕಾರ್ಯಾರ್ಥಮೀಶ್ವರೌ||

ಆಗ ಜನರೆಲ್ಲರೂ “ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಈಶ್ವರರೂ
ಳಾದ ನರ-ನಾರಾಯಣರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ವಿನಾಶಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿರುವರು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12326092a ಕೃತ್ವಾ ಭಾರಾವತರಣಂ ವಸುಧಾಯಾ ಯಥೇಷ್ಟಿತಮ್|

12326092c ಸರ್ವಸಾತ್ವತಮುಖ್ಯಾನಾಂ ದ್ವಾರಕಾಯಾಶ್ಚ ಸತ್ತಮ|

12326092e ಕರಿಷ್ಯೇ ಪ್ರಲಯಂ ಘೋರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾತಿವಿನಾಶನಮ್||

ಸತ್ತಮ ! ವಸುಧೆಯು ಬಯಸಿದಂತೆ ಅವಳ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿ
ಸರ್ವಸಾತ್ವತಮುಖ್ಯರ ಮತ್ತು ದ್ವಾರಕೆಯ ಘೋರ
ಸ್ವಬಂಧುವಿನಾಶರೂಪವಾದ ಘೋರಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

12326093a ಕರ್ಮಾಣ್ಯಪರಿಮೇಯಾನಿ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಧರೋ ಹ್ಯಹಮ್|

12326093c ಕೃತ್ವಾ ಲೋಕಾನ್ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಸ್ವಾನಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ಯತಾನ್||

ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಧನನಾದ ನಾನು ಈ ಅಪರಿಮೇಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸತ್ಯ ತನಾಗಿ ನನ್ನದೇ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತೇನೆ.

12326094a ಹಂಸೋ ಹಯಶಿರಾಶ್ಚೈವ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

12326094c ಯದಾ ವೇದಶ್ರುತಿರ್ನಷ್ಟಾ ಮಯಾ ಪ್ರತ್ಯಾಹೃತಾ ತದಾ|

12326094e ಸವೇದಾಃ ಸಶ್ರುತೀಕಾಶ್ಚ ಕೃತಾಃ ಪೂರ್ವಂ ಕೃತೇ ಯುಗೇ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ಹಂಸ ಮತ್ತು ಹಯಗ್ರೀವರಾಗಿಯೂ ನಾನು
ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸುತ್ತೇನೆ. ವೇದಶ್ರುತಿಗಳ ನಷ್ಟವಾದಗಲೆಲ್ಲಾ ನಾನು
ಅವುಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನೇ ಹಿಂದೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ
ವೇದಸಹಿತವಾದ ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ್ದೆನು.

12326095a ಅತಿಕ್ರಾಂತಾಃ ಪುರಾಣೇಷು ಶ್ರುತಾಸ್ತೇ ಯದಿ ವಾ ಕ್ವ ಚಿತ್|

12326095c ಅತಿಕ್ರಾಂತಾಶ್ಚ ಬಹವಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾ ಮಮೋತ್ತಮಾಃ|

12326095e ಲೋಕಕಾರ್ಯಾಣಿ ಕೃತ್ವಾ ಚ ಪುನಃ ಸ್ವಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಗತಾಃ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನೀನು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿದುಹೋಗಿರುವ ನನ್ನ
ಅವತಾರಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ನನ್ನ ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ
ಅವತಾರಗಳು ಆಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಲೋಕಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಅವು
ಪುನಃ ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಸೇರಿವೆ.

12326096a ನ ಹ್ಯೇತದ್ಭ್ರಹ್ಮಣಾ ಪ್ರಾಪ್ತಮೀದೃಶಂ ಮಮ ದರ್ಶನಮ್|

12326096c ಯತ್ತ್ವಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಮದ್ಯೇಹ ಏಕಾಂತಗತಬುದ್ಧಿನಾ||

ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಭಾವ ಬುದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ನಿನಗೆ ಇಂದು ಯಾವ
ವಿಶ್ವರೂಪದರ್ಶನವಾಗಿದೆಯೋ ಆ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನವು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ

ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿಲ್ಲ.

12326097a ಏತತ್ತೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯಕ್ತಿಮತೋ ಮಯಾ|

12326097c ಪುರಾಣಂ ಚ ಭವಿಷ್ಯಂ ಚ ಸರಹಸ್ಯಂ ಚ ಸತ್ತಮ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಸತ್ತಮ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ನಿನಗೆ
ರಹಸ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಾದ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ನನ್ನ
ಅವತಾರಗಳ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

12326098a ಏವಂ ಸ ಭಗವಾನ್ದೇವೋ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಧರೋಽವ್ಯಯಃ|

12326098c ಏತಾವದುಕ್ತ್ವಾ ವಚನಂ ತತ್ರೈವಾಂತರಧೀಯತ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಭಗವಾನ್ ದೇವ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಧರ ಅವ್ಯಯನು
ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

12326099a ನಾರದೋಽಪಿ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪ್ರಾಪ್ಯಾನುಗ್ರಹಮೀಪ್ಸಿತಮ್|

12326099c ನರನಾರಾಯಣೌ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಪ್ರಾದ್ರವದ್ಭದರಾಶ್ರಮಮ್||

ಮಹತೇಜಸ್ವಿ ನಾರದನಾದರೋ ತಾನು ಬಯಸಿದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನರ-ನಾರಾಯಣರನ್ನು ನೋಡಲು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ
ತೆರಳಿದನು.

12326100a ಇದಂ ಮಹೋಪನಿಷದಂ ಚತುರ್ವೇದಸಮನ್ವಿತಮ್|

12326100c ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಕೃತಂ ತೇನ ಪಂಚರಾತ್ರಾನುಶಬ್ದಿತಮ್||

12326101a ನಾರಾಯಣಮುಖೋದ್ಗೀತಂ ನಾರದೋಽಶ್ರಾವಯತ್ ಪುನಃ|

12326101c ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸದನೇ ತಾತ ಯಥಾ ದೃಷ್ಟಂ ಯಥಾ ಶ್ರುತಮ್||

ಮಗೂ! ನಾರಾಯಣನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ,

ನಾಲ್ಕುವೇದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ
 ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ, ಪಂಚರಾತ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ
 ಈ ಮಹೋಪನಿಷತ್ತನ್ನು ನಾರದನು ಬ್ರಹ್ಮಸದನದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ
 ತಾನು ಹೇಗೆ ನೋಡಿದನೋ ಮತ್ತು ಕೇಳಿದನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪುನಃ
 ಪ್ರವಚನಮಾಡಿದನು.”

12326102 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12326102a ಏತದಾಶ್ಚರ್ಯಭೂತಂ ಹಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ತಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

12326102c ಕಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನ ವಿಜಾನೀತೇ ಯತಃ ಶುಶ್ರಾವ ನಾರದಾತ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಧೀಮಂತ ನಾರಾಯಣನ ಈ
 ಮಹಾತ್ಮೆಯು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಮಯವಾದುದು. ಬ್ರಹ್ಮನು ನಾರದನಿಂದ
 ಇದನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಈ ವಿಷಯವು
 ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೇ?

12326103a ಪಿತಾಮಹೋ ಹಿ ಭಗವಾಂಸ್ತಸ್ಮಾದ್ಧೇವಾದನಂತರಃ|

12326103c ಕಥಂ ಸ ನ ವಿಜಾನೀಯಾತ್ಪ್ರಭಾವಮಮಿತೌಜಸಃ||

ಭಗವಾನ್ ಪಿತಾಮಹನಾದರೋ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು.
 ಅವನಿಗೆ ನಂತರದವನು. ಆ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿಗೆ ನಾರಾಯಣನ
 ಪ್ರಭಾವವು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ?”

12326104 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12326104a ಮಹಾಕಲ್ಪಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮಹಾಕಲ್ಪಶತಾನಿ ಚ|

12326104c ಸಮತೀತಾನಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸರ್ಗಾಶ್ಚ ಪ್ರಲಯಾಶ್ಚ ಹ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜೇಂದ್ರ! ಇದುವರೆಗೆ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಮಹಾಕಲ್ಪಗಳೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಲಯಗಳೂ ಆಗಿ ಹೋಗಿವೆ.

12326105a ಸರ್ಗಸ್ಯಾದೌ ಸೃತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪ್ರಜಾಸರ್ಗಕರಃ ಪ್ರಭುಃ|

12326105c ಜಾನಾತಿ ದೇವಪ್ರವರಂ ಭೂಯಶ್ಚಾತೋಽಧಿಕಂ ನೃಪ|

12326105e ಪರಮಾತ್ಮಾನಮೀಶಾನಮಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಭವಂ ತಥಾ||

ನೃಪ! ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವವನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ತನ್ನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತನಾದ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರಮಾತ್ಮ ಈಶಾನ ನಾರಾಯಣನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

12326106a ಯೇ ತ್ವನ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಸದನೇ ಸಿದ್ಧಸಂಘಾಃ ಸಮಾಗತಾಃ|

12326106c ತೇಭ್ಯಸ್ತಚ್ಚಾ ವಯಾಮಾಸ ಪುರಾಣಂ ವೇದಸಂಮಿತಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮಸದನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದ ಅನ್ಯ ಸಿದ್ಧಸಂಘಗಳಿಗೆ ಈ ವೇದಸಮ್ಮಿತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ನಾರದನ ಮೂಲಕ ಕೇಳಿಸಿದನು.

12326107a ತೇಷಾಂ ಸಕಾಶಾತ್ಸೂರ್ಯಶ್ಚ ಶ್ರುತ್ವಾ ವೈ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ್|

12326107c ಆತ್ಮಾನುಗಾಮಿನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶ್ರಾವಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

12326108a ಷಟ್ಪಿಂಚಿಹಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಋಷೀಣಾಂ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ್|

ಭಾರತ! ಭಾವಿತಾತ್ಮರಾದ ಆ ಸಿದ್ಧರ ಮೂಲಕ ಸೂರ್ಯನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಂತರ ತನ್ನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅರವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಭಾವಿತಾತ್ಮ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

12326108c ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ತಪತೋ ಲೋಕಾನ್ನಿರ್ಮಿತಾ ಯೇ ಪುರಃಸರಾಃ|

12326108e ತೇಷಾಮಕಥಯತ್ಸೂರ್ಯಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ್||

ಸೂರ್ಯನ ಮುಂದೆ ಯಾರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೋ ಆ ಎಲ್ಲ
ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣರಿಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಈ ದಿವ್ಯ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು
ಹೇಳಿದನು.

12326109a ಸೂರ್ಯಾನುಗಾಮಿಭಿಸ್ತಾತ ಋಷಿಭಿಸ್ತೈರ್ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

12326109c ಮೇರೌ ಸಮಾಗತಾ ದೇವಾಃ ಶ್ರಾವಿತಾಶ್ಚೇದಮುತ್ತಮಮ್||

ಅಯ್ಯಾ! ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವ ಆ ಮಹಾತ್ಮ ಋಷಿಗಳು ಈ
ಉತ್ತಮ ವಿಷಯವನ್ನು ಮೇರುಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ
ಹೇಳಿದರು.

12326110a ದೇವಾನಾಂ ತು ಸಕಾಶಾದ್ವೈ ತತಃ ಶ್ರುತ್ವಾಸಿತೋ ದ್ವಿಜಃ|

12326110c ಶ್ರಾವಯಾಮಾಸ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿತೃಣಾಂ ಮುನಿಸತ್ತಮಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ದ್ವಿಜ ಅಸಿತನು
ಕೇಳಿದನು. ಆ ಮುನಿಸತ್ತಮನು ಇದನ್ನು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

12326111a ಮಮ ಚಾಪಿ ಪಿತಾ ತಾತ ಕಥಯಾಮಾಸ ಶಂತನುಃ|

12326111c ತತೋ ಮಯೈತಚ್ಚುತ್ವಾ ಚ ಕೀರ್ತಿತಂ ತವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಅಯ್ಯಾ! ನನ್ನ ತಂದೆ ಶಂತನುವು ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು.
ನಾನು ಕೇಳಿದುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12326112a ಸುರೈರ್ವಾ ಮುನಿಭಿರ್ವಾಪಿ ಪುರಾಣಂ ಯೈರಿದಂ ಶ್ರುತಮ್|

12326112c ಸರ್ವೇ ತೇ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಪೂಜಯಂತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಸುರರಾಗಲೀ, ಮುನಿಗಳಾಗಲೀ ಯಾರ್ಯಾರೂ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು
ಕೇಳಿದರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

12326113a ಇದಮಾಖ್ಯಾನಮಾರ್ಷೇಯಂ ಪಾರಂಪರ್ಯಾಗತಂ ನೃಪ|

12326113c ನಾವಾಸುದೇವಭಕ್ತಾಯ ತ್ವಯಾ ದೇಯಂ ಕಥಂ ಚನ||

ನೃಪ! ಈ ಆರ್ಷೇಯ ಆಖ್ಯಾನವು ಪಾರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.
ವಾಸುದೇವನ ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ನೀನು ಎಂದೂ ಇದನ್ನು
ಉಪದೇಶಿಸಬಾರದು.

12326114a ಮತ್ತೋಽನ್ಯಾನಿ ಚ ತೇ ರಾಜನ್ನುಪಾಖ್ಯಾನಶತಾನಿ ವೈ|

12326114c ಯಾನಿ ಶ್ರುತಾನಿ ಧರ್ಮ್ಯಾಣಿ ತೇಷಾಂ ಸಾರೋಽಯಮುದ್ಧೃತಃ||

ರಾಜನ್! ನನ್ನಿಂದ ನೀನು ಯಾವ ಅನ್ಯ ನೂರಾರು ಆಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು
ಕೇಳಿರುವೆಯೋ ಅವುಗಳ ಧರ್ಮಸಾರವನ್ನು ಇದು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

12326115a ಸುರಾಸುರೈರ್ಯಥಾ ರಾಜನ್ನಿರ್ಮಥ್ಯಾಮೃತಮುದ್ಧೃತಮ್|

12326115c ಏವಮೇತತ್ಪುರಾ ವಿಪ್ರೈಃ ಕಥಾಮೃತಮಿಹೋದ್ಧೃತಮ್||

ರಾಜನ್! ಸುರಾಸುರರು ಹೇಗೆ ಮಥಿಸಿ ಅಮೃತವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದರೋ
ಅದೇ ರೀತಿ ಹಿಂದೆ ವಿಪ್ರರು ಈ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದರು.

12326116a ಯಶ್ಚೇದಂ ಪಠತೇ ನಿತ್ಯಂ ಯಶ್ಚೇದಂ ಶೃಣುಯಾನ್ನರಃ|

12326116c ಏಕಾಂತಭಾವೋಪಗತ ಏಕಾಂತೇ ಸುಸಮಾಹಿತಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ಇದನ್ನು ಪಠಿಸುವ ಅಥವಾ ಕೇಳುವ ನರನು ಅನನ್ಯ
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ನಾರಾಯಣನೊಂದಿಗೆ

ಏಕಾಂತಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12326117a ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶ್ವೇತಂ ಮಹಾದ್ವೀಪಂ ಭೂತ್ವಾ ಚಂದ್ರಪ್ರಭೋ ನರಃ|

12326117c ಸ ಸಹಸ್ರಾರ್ಚಿಷಂ ದೇವಂ ಪ್ರವಿಶೇನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಅವನು ಶ್ವೇತ ಮಹಾದ್ವೀಪವನ್ನು ತಲುಪಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭೆಯ ನರನಾಗಿ
ಆ ಸಹಸ್ರಾರ್ಚಿಷ ದೇವನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12326118a ಮುಚ್ಛೇದಾರ್ತಸ್ತಥಾ ರೋಗಾಚ್ಛ್ರತ್ವೇಮಾಮಾದಿತಃ ಕಥಾಮ್|

12326118c ಜಿಜ್ಞಾಸುರ್ಲಭತೇ ಕಾಮಾನ್ಭಕ್ತೋ ಭಕ್ತಗತಿಂ ವ್ರಜೇತ್||

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೇಳುವವನು ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ಮತ್ತು
ರೋಗಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಕುರಿತು
ಜಿಜ್ಞಾಸೆಮಾಡುವವನು ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು
ಭಕ್ತನು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12326119a ತ್ವಯಾಪಿ ಸತತಂ ರಾಜನ್ನಭ್ಯರ್ಚ್ಯಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|

12326119c ಸ ಹಿ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಚೈವ ಕೃತ್ಸುಸ್ಯ ಜಗತೋ ಗುರುಃ||

ರಾಜನ್! ನೀನೂ ಕೂಡ ಸತತವೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸು.
ಅವನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತಿನ ಮಾತಾ, ಪಿತಾ ಮತ್ತು ಗುರು ಕೂಡ.

12326120a ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವೋ ಭಗವಾನ್ಪ್ರಿಯತಾಂ ತೇ ಸನಾತನಃ|

12326120c ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಜನಾರ್ದನಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವ ಭಗವಾನ್ ಸನಾತನ
ಮಹಾಬಾಹು ಜನಾರ್ದನನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ.”

12326121 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12326121a ಶ್ರುತ್ವೈತದಾಖ್ಯಾನವರಂ ಧರ್ಮರಾಡ್ ಜನಮೇಜಯ|

12326121c ಭ್ರಾತರಶ್ಚಾಸ್ಯ ತೇ ಸರ್ವೇ ನಾರಾಯಣಪರಾಭವನ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಜನಮೇಜಯ! ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಧರ್ಮರಾಜನು ಮತ್ತು ಅವನ ಎಲ್ಲ
ಸಹೋದರರೂ ನಾರಾಯಣನ ಪರಮ ಭಕ್ತರಾದರು.

12326122a ಜಿತಂ ಭಗವತಾ ತೇನ ಪುರುಷೇಣೇತಿ ಭಾರತ|

12326122c ನಿತ್ಯಂ ಜಪ್ಯಪರಾ ಭೂತ್ವಾ ಸರಸ್ವತೀಮುದೀರಯನ್||

ಭಾರತ! ನಿತ್ಯವೂ ಜಪದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿ “ಆ ಭಗವಂತ
ಪುರುಷನಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ” ಎಂಬ ಜಯವಾಣಿಯನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

12326123a ಯೋ ಹ್ಯಸ್ಮಾಕಂ ಗುರುಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನೋ ಮುನಿಃ|

12326123c ಸ ಜಗೌ ಪರಮಂ ಜಪ್ಯಂ ನಾರಾಯಣಮುದೀರಯನ್||

ನನ್ನ ಪರಮ ಗುರುಗಳಾದ ಮುನಿ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರೂ ಕೂಡ
ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಾರಾಯಣನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12326124a ಗತ್ವಾಂತರಿಕ್ಷಾತ್ಸತತಂ ಕ್ಷೀರೋದಮಮೃತಾಶಯಮ್|

12326124c ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಚ ದೇವೇಶಂ ಪುನರಾಯಾತ್ಸ್ವಮಾಶ್ರಮಮ್||

ಅವನು ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಾಶಯ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ
ದೇವೇಶನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಪುನಃ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ನಾರಾಯಣೀಯೇ ಷಡ್ವಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವ ದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೨೨

ಭಗವಂತನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿವೃತ್ತಿ
ಧರ್ಮಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಾಸನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದುದು (1-
107).

12327001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ.⁹⁴⁴

12327001a ಕಥಂ ಸ ಭಗವಾನ್ದೇವೋ ಯಜ್ಞೇಷ್ಟಗ್ರಹರಃ ಪ್ರಭುಃ|

12327001c ಯಜ್ಞಧಾರೀ ಚ ಸತತಂ ವೇದವೇದಾಂಗವಿತ್ತಥಾ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ವೇದವೇದಾಂಗವಿದು ಪ್ರಭು
ಭಗವಾನ್ ದೇವ ನಾರಾಯಣನು ಸತತವೂ ಯಜ್ಞದ
ಅಗ್ರಭಾಗವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನೂ ಯಜ್ಞಧಾರಿಯೂ ಹೇಗೆ
ಆಗುತ್ತಾನೆ?

12327002a ನಿವೃತ್ತಂ ಚಾಸ್ಥಿತೋ ಧರ್ಮಂ ಕ್ಷೇಮೀ ಭಾಗವತಪ್ರಿಯಃ|

12327002c ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಾನ್ವಿದಧೇ ಸ ಏವ ಭಗವಾನ್ಪ್ರಭುಃ||

⁹⁴⁴ ಭಾರತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶೌನಕ ಉವಾಚ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

ಕ್ಷೇಮೀ ಭಾಗವತಪ್ರಿಯ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಭುವು ನಿವೃತ್ತಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ
ನಿರತನಾಗಿರುವವನು. ಅವನೇ ಹೇಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳ
ವಿಧಾಯಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ?

12327003a ಕಥಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮೇಷು ಭಾಗಾರ್ಹಾ ದೇವತಾಃ ಕೃತಾಃ|

12327003c ಕಥಂ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಾಶ್ಚ ಕೃತಾ ವ್ಯಾವೃತ್ತಬುದ್ಧಯಃ||

ಅವನು ಹೇಗೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳ ಭಾಗಾರ್ಹರನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿದನು? ಮತ್ತು ವ್ಯಾವೃತ್ತಬುದ್ಧಿ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಯಾವ
ಕಾರಣದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಪರಾಯಣರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು?

12327004a ಏತಂ ನಃ ಸಂಶಯಂ ವಿಪ್ರ ಚಿಂಧಿ ಗುಹ್ಯಂ ಸನಾತನಮ್|

12327004c ತ್ವಯಾ ನಾರಾಯಣಕಥಾ ಶ್ರುತಾ ವೈ ಧರ್ಮಸಂಹಿತಾ||

ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸು. ಗುಹ್ಯವೂ
ಸನಾತನವೂ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಸಂಹಿತೆಯೂ ಆದ ನಾರಾಯಣಕಥೆಯನ್ನು
ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ.

12327005a ಇಮೇ ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾ ಲೋಕಾಃ ಸಸುರಾಸುರಮಾನವಾಃ|

12327005c ಕ್ರಿಯಾಸ್ವಭ್ಯುದಯೋಕ್ತಾಸು ಸಕ್ತಾ ದೃಶ್ಯಂತಿ ಸರ್ವಶಃ|

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರ್ಯಂತವಾದ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳೂ,
ಸುರಾಸುರಮಾನವರೂ ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ಲೌಕಿಕ
ಅಭ್ಯುದಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

12327005e ಮೋಕ್ಷಶ್ಲೋಕ್ತಸ್ವಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಿರ್ವಾಣಂ ಪರಮಂ ಸುಖಮ್||

12327006a ಯೇ ಚ ಮುಕ್ತಾ ಭವಂತೀಹ ಪುಣ್ಯಪಾಪವಿವರ್ಜಿತಾಃ|

12327006c ತೇ ಸಹಸ್ರಾರ್ಚಿಷಂ ದೇವಂ ಪ್ರವಿಶಂತೀತಿ ಶುಶ್ರುಮಃ||

ಬ್ರಹ್ಮಣ್! ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷವೇ ಪರಮಶಾಂತಿಸ್ವರೂಪವೆಂದು ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ಪುಣ್ಯಪಾಪವಿವರ್ಜಿತರಾಗಿ ಮುಕ್ತರಾದವರು ಸಹಸ್ರಾರ್ಚಿಷ ದೇವನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12327007a ಅಹೋ ಹಿ ದುರನುಷ್ಠೇಯೋ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ|

12327007c ಯಂ ಹಿತ್ವಾ ದೇವತಾಃ ಸರ್ವಾ ಹವ್ಯಕವ್ಯಭುಜೋಽಭವನ್||

ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಸನಾತನ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಅತ್ಯಂತ ದುಷ್ಕರವಾದುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ತೊರೆದು ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೂ ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳನ್ನು ಭೋಜಿಸುವವರಾದರು.

12327008a ಕಿಂ ನು ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ರುದ್ರಶ್ಚ ಶಕ್ರಶ್ಚ ಬಲಭಿತ್ಪ್ರಭುಃ|

12327008c ಸೂರ್ಯಸ್ತಾರಾಧಿಪೋ ವಾಯುರಗ್ನಿವರ್ತುಣ ಏವ ಚ|

12327008e ಆಕಾಶಂ ಜಗತೀ ಚೈವ ಯೇ ಚ ಶೇಷಾ ದಿವೌಕಸಃ||

12327009a ಪ್ರಲಯಂ ನ ವಿಜಾನಂತಿ ಆತ್ಮನಃ ಪರಿನಿರ್ಮಿತಮ್|

12327009c ತತಸ್ತೇ ನಾಸ್ಥಿತಾ ಮಾರ್ಗಂ ಧ್ರುವಮಕ್ಷಯಮವ್ಯಯಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಬಲಭಿತ್ ಪ್ರಭು ಶಕ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ತಾರಾಧಿಪ, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ಮತ್ತು ವರುಣರು, ಆಕಾಶ-ಜಗತ್ತುಗಳೂ ಕೂಡ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ದಿವೌಕಸರೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ತಮ್ಮ ಪ್ರಲಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೇ? ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವರು ಶಾಶ್ವತವೂ ಅವಿನಾಶಿಯೂ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷಯವೂ ಆದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಲ್ಲವೇ?

12327010a ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಕಾಲಪರೀಮಾಣಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಯೇ ಸಮಾಸ್ಥಿತಾಃ|

12327010c ದೋಷಃ ಕಾಲಪರೀಮಾಣೇ ಮಹಾನೇಷ ಕ್ರಿಯಾವತಾಮ್||

ಕಾಲಪರೀಮಾಣವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
ಸಮಾಸ್ಥಿತರಾದ ಕ್ರಿಯಾವಂತರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲಪರೀಮಾಣದ
ಮಹಾದೋಷವಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

12327011a ಏತನ್ನೇ ಸಂಶಯಂ ವಿಪ್ರ ಹೃದಿ ಶಲ್ಯಮಿವಾರ್ಪಿತಮ್|

12327011c ಚಿಂಧೀತಿಹಾಸಕಥನಾತ್ಪರಂ ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ||

ವಿಪ್ರ! ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ
ಸಂಶಯವನ್ನು ಇತಿಹಾಸ ಕಥನದಿಂದ ಹೋಗಲಾಡಿಸು. ಇದರ ಕುರಿತು
ನನಗೆ ಪರಮ ಕುತೂಹಲವಿದೆ.

12327012a ಕಥಂ ಭಾಗಹರಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ದೇವತಾಃ ಕ್ರತುಷು ದ್ವಿಜ|

12327012c ಕಿಮರ್ಥಂ ಚಾದ್ವರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಿಜ್ಯಂತೇ ತ್ರಿದಿವೌಕಸಃ||

ದ್ವಿಜ! ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಕ್ರತುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಾಗಹರರೆಂದು ಹೇಗೆ
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಯಾವಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಧ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿದಿವೌಕಸರಿಗೆ
ಹೋಮಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ?

12327013a ಯೇ ಚ ಭಾಗಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಣಂತಿ ಯಜ್ಞೇಷು ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

12327013c ತೇ ಯಜಂತೋ ಮಹಾಯಜ್ಞೈಃ ಕಸ್ಯ ಭಾಗಂ ದದಂತಿ ವೈ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸುವ ದೇವತೆಗಳು
ತಾವೇ ಯಜಿಸುವ ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವನ್ನು ಯಾರಿಗೆ
ನೀಡುತ್ತಾರೆ?”

12327014 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12327014a ಅಹೋ ಗೂಢತಮಃ ಪ್ರಶ್ನಸ್ತ್ವಯಾ ಪೃಷ್ಠೋ ಜನೇಶ್ವರ|

12327014c ನಾತಪ್ತತಪಸಾ ಹ್ಯೇಷ ನಾವೇದವಿದುಷಾ ತಥಾ|

12327014e ನಾಪುರಾಣವಿದಾ ಚಾಪಿ ಶಕ್ಯೋ ವ್ಯಾಹರ್ತುಮಂಜಸಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಜನೇಶ್ವರ! ಅಹೋ! ಅತ್ಯಂತ ಗೂಢವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ನೀನು ಕೇಳಿರುವೆ! ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿರದ, ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರದವನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಾರನು.

12327015a ಹಂತ ತೇ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಯನ್ಮೇ ಪೃಷ್ಠಃ ಪುರಾ ಗುರುಃ|

12327015c ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನೋ ವ್ಯಾಸೋ ವೇದವ್ಯಾಸೋ ಮಹಾನ್ಮುನಿಃ||

ನಿಲ್ಲ! ಹಿಂದೆ ನಾನು ನನ್ನ ಗುರು ಮಹಾನ್ಮುನಿ ವೇದವ್ಯಾಸ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12327016a ಸುಮಂತುರ್ಜೈಮಿನಿಶ್ಚೈವ ಪೈಲಶ್ಚ ಸುದೃಢವ್ರತಃ|

12327016c ಅಹಂ ಚತುರ್ಥಃ ಶಿಷ್ಯೋ ವೈ ಪಂಚಮಶ್ಚ ಶುಕಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಸುಮಂತು, ಜೈಮಿನಿ, ಸುದೃಢವ್ರತ ಪೈಲ, ನಾಲ್ಕನೆಯವನಾದ ನಾನು ಮತ್ತು ಐದನೆಯವನು ಶುಕ ಇವರು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ.

12327017a ಏತಾನ್ಮಮಾಗತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಪಂಚ ಶಿಷ್ಯಾನ್ದಮಾನ್ವಿತಾನ್|

12327017c ಶೌಚಾಚಾರಸಮಾಯುಕ್ತಾನ್ವಿತಕ್ರೋಧಾನ್ವಿತೇಂದ್ರಿಯಾನ್||

12327018a ವೇದಾನಧ್ಯಾಪಯಾಮಾಸ ಮಹಾಭಾರತಪಂಚಮಾನ್|

12327018c ಮೇಠೌ ಗಿರಿವರೇ ರಮ್ಯೇ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತೇ||

ಸಿದ್ಧಚಾರಣ ಸೇವಿತ ರಮ್ಯ ಗಿರಿವರ ಮೇರುವಿನ ಮೇಲೆ ದಮಾನ್ವಿತ
ಶೌಚಾಚಾರಸಮಾಯುಕ್ತ ಚಿತಕ್ರೋಧರೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ ಆದ ಈ
ಐವರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ವ್ಯಾಸನು ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನೂ ಮತ್ತು
ಐದನೆಯದಾಗಿ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನೂ ಅಧ್ಯಾಪನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12327019a ತೇಷಾಮಭ್ಯಸ್ಥತಾಂ ವೇದಾನ್ಕದಾ ಚಿತ್ಸಂಶಯೋಽಭವತ್|

12327019c ಏಷ ವೈ ಯಸ್ತ್ವಯಾ ಪೃಷ್ಠಸ್ತೇನ ತೇಷಾಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ|

12327019e ತತಃ ಶ್ರುತೋ ಮಯಾ ಚಾಪಿ ತವಾಖ್ಯೆಯೋಽದ್ಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ವೇದಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ
ಒಮ್ಮೆ ನನಗೂ ಈ ಸಂಶಯವು ಮೂಡಿತು. ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ
ನಾವೂ ಕೇಳಿದೆವು. ಅವನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ನಾನೂ ಕೇಳಿದೆ. ಅದನ್ನೇ
ಇಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12327020a ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವಾ ಜ್ಞಾನತಮೋನುದಃ|

12327020c ಪರಾಶರಸುತಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ವ್ಯಾಸೋ ವಾಕ್ಯಮುವಾಚ ಹ||

ಶಿಷ್ಯರ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವರ ಅಜ್ಞಾನತಮವನ್ನೂ
ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಲ್ಲ ಪರಾಶರಸುತ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವ್ಯಾಸನು ಇದನ್ನು
ಹೇಳಿದನು:

12327021a ಮಯಾ ಹಿ ಸುಮಹತ್ತಪ್ತಂ ತಪಃ ಪರಮದಾರುಣಮ್|

12327021c ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯಚ್ಚ ಜಾನೀಯಾಮಿತಿ ಸತ್ತಮಾಃ||

“ಸತ್ತಮರೇ! ನಾನು ಭೂತ-ಭವ್ಯ-ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು
ಪರಮದಾರುಣ ಮಹಾ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದೆ.

12327022a ತಸ್ಯ ಮೇ ತಪ್ತತಪಸೋ ನಿಗೃಹೀತೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ಚ|

12327022c ನಾರಾಯಣಪ್ರಸಾದೇನ ಕ್ಷೀರೋದಸ್ಯಾನುಕೂಲತಃ||

12327023a ತ್ರೈಕಾಲಿಕಮಿದಂ ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಂ ಯಥೇಚ್ಛಿತಮ್|

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ
ತೀರದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವಾದ ಮತ್ತು ನಾನು ಬಯಸಿದ ಈ
ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿತು.

12327023c ತಚ್ಚೈಣುಧ್ವಂ ಯಥಾಜ್ಞಾನಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಸಂಶಯಮುತ್ತಮಮ್|

12327023e ಯಥಾ ವೃತ್ತಂ ಹಿ ಕಲ್ಪಾದೌ ದೃಷ್ಟಂ ಮೇ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಾ||

ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತಮ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ನನ್ನ
ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡ ಕಲ್ಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಿರಿ.

12327024a ಪರಮಾತ್ಮೈತಿ ಯಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವಿದೋ ಜನಾಃ|

12327024c ಮಹಾಪುರುಷಸಂಜ್ಞಾಂ ಸ ಲಭತೇ ಸ್ವೇನ ಕರ್ಮಣಾ||

12327025a ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಸೂತಮವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರಧಾನಂ ತದ್ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ|

ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವಿದ ಜನರು ಯಾರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂದು
ಕರೆಯುತ್ತಾರೋ ಅವನು ತನ್ನದೇ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ
ಮಹಾಪುರುಷನೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಂದಲೇ ಅವ್ಯಕ್ತವು
ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಬುಧರು ಅದನ್ನು ಪ್ರಧಾನವೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ.

12327025c ಅವ್ಯಕ್ತಾದ್ಯೈಶ್ಚ ಕ್ರಮುತ್ಪನ್ನಂ ಲೋಕಸೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಮೀಶ್ವರಾತ್|

12327026a ಅನಿರುದ್ಧೋ ಹಿ ಲೋಕೇಷು ಮಹಾನಾತ್ಮೈತಿ ಕಥ್ಯತೇ||

ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಲುವಾಗ ಈಶ್ವರ ಮಹಾಪುರುಷ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಅವನೇ ಅನಿರುದ್ಧ. ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಮಹಾತತ್ವವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12327026c ಯೋಽಸೌ ವ್ಯಕ್ತತ್ವಮಾಪನ್ನೋ ನಿರ್ಮಮೇ ಚ ಪಿತಾಮಹಮ್|

12327026E ಸೋಽಹಂಕಾರ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸರ್ವತೇಜೋಮಯೋ ಹಿ ಸಃ||

ವ್ಯಕ್ತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಅವನೇ ಪಿತಾಮಹ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಸರ್ವತೇಜೋಮಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅಹಂಕಾರ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12327027a ಪೃಥಿವೀ ವಾಯುರಾಕಾಶಮಾಪೋ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಪಂಚಮಮ್|

12327027c ಅಹಂಕಾರಪ್ರಸೂತಾನಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಭಾರತ⁹⁴⁵||

ಪೃಥ್ವೀ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಆಪ ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ಜ್ಯೋತಿ ಇವು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳು.

12327028a ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಸೃಷ್ಟ್ವಾರ್ಥ ತದ್ಗುಣಾನಿರ್ಮಮೇ ಪುನಃ|

12327028c ಭೂತೇಭ್ಯಶ್ಚೈವ ನಿಷ್ಪನ್ನಾ ಮೂರ್ತಿಮಂತೋಽಷ್ಟ ತಾನ್ ಶೃಣು||

ಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವುಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನೂ

---

⁹⁴⁵ ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪಂಚಧಾ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ವ್ಯಾಸನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಎಂಬ ಸಂಬೋಧನಾ ಶಬ್ದವು ಉಚಿತವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದ ಎಂತಹ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪರು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12327029a ಮರೀಚಿರಂಗಿರಾಶ್ಚಾ ತ್ರಿಃ ಪುಲಸ್ತ್ಯಃ ಪುಲಹಃ ಕ್ರತುಃ|

12327029c ವಸಿಷ್ಠಶ್ಚ ಮಹಾತ್ಮಾ ವೈ ಮನುಃ ಸ್ವಾಯಂಭುವಸ್ತಥಾ|

12327029e ಜ್ಞೇಯಾಃ ಪ್ರಕೃತಯೋಽಷ್ಟೌ ತಾ ಯಾಸು ಲೋಕಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ||

ಮರೀಚಿ, ಅಂಗಿರಸ, ಅತ್ರಿ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕ್ರತು, ಮಹಾತ್ಮಾ ವಸಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು. ಇವರನ್ನು ಅಷ್ಟಪ್ರಕೃತಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇವರಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

12327030a ವೇದಾನ್ವೇದಾಂಗಸಂಯುಕ್ತಾನ್ಯಜ್ಞಾನ್ಯಜ್ಞಾಂಗಸಂಯುತಾನ್|

12327030c ನಿರ್ಮಮೇ ಲೋಕಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ|

12327030e ಅಷ್ಟಾಭ್ಯಃ ಪ್ರಕೃತಿಭ್ಯಶ್ಚ ಜಾತಂ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್||

ಲೋಕ ಪಿತಾಮಹ ಬ್ರಹ್ಮನು ಲೋಕಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ವೇದ-ವೇದಾಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಯುಕ್ತವಾದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆ ಅಷ್ಟ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಂದಲೇ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ.

12327031a ರುದ್ರೋ ರೋಷಾತ್ಮಕೋ ಜಾತೋ ದಶಾನ್ಯಾನ್ಯೋಽಸೃಜತ್ಸ್ವಯಮ್|

12327031c ಏಕಾದಶೈತೇ ರುದ್ರಾಸ್ತು ವಿಕಾರಾಃ ಪುರುಷಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ||

ರುದ್ರನು ರೋಷದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಅವನು ಹತ್ತು ಅನ್ಯ ರುದ್ರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರು ವಿಕಾರ ಪುರುಷರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

12327032a ತೇ ರುದ್ರಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಶ್ಚೈವ ಸರ್ವೇ ಚೈವ ಸುರರ್ಷಯಃ|

12327032c ಉತ್ಪನ್ನಾ ಲೋಕಸಿದ್ಧರ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಾಃ||

ಲೋಕಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾದ ಆ ಎಲ್ಲ ರುದ್ರರೂ, ಪ್ರಕೃತಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಸುರರ್ಷಿಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಹೋಗಿ ಹೇಳಿದರು:

12327033a ವಯಂ ಹಿ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಗವಂಸ್ತ್ವಯಾ ವೈ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುನಾ|

12327033c ಯೇನ ಯಸ್ಮಿನ್ನಧೀಕಾರೇ ವರ್ತಿತವ್ಯಂ ಪಿತಾಮಹ||

“ಭಗವನ್! ಪಿತಾಮಹ! ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನಿನ್ನಿಂದ ನಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಯಾರು ಯಾವ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರಬೇಕು?

12327034a ಯೋಽಸೌ ತ್ವಯಾ ವಿನಿದಿಷ್ಟೋ ಅಧಿಕಾರೋಽರ್ಥಚಿಂತಕಃ|

12327034c ಪರಿಪಾಲ್ಯಃ ಕಥಂ ತೇನ ಸೋಽಧಿಕಾರೋಽಧಿಕಾರಿಣಾ||

ಅರ್ಥಚಿಂತಕವಾದ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀನು

ನಿದಿಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತೀಯೋ ಆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಯು ಹೇಗೆ

ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು?

12327035a ಪ್ರದಿಶಸ್ವ ಬಲಂ ತಸ್ಯ ಯೋಽಧಿಕಾರಾರ್ಥಚಿಂತಕಃ|

12327035c ಏವಮುಕ್ತೋ ಮಹಾದೇವೋ ದೇವಾಂಸ್ತಾನಿದಮಬ್ರವೀತ್||

ಆ ಅರ್ಥಚಿಂತಕ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಬಲವನ್ನೂ ಪ್ರದಾನಿಸು.” ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಹಾದೇವ ಬ್ರಹ್ಮನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12327036a ಸಾದ್ವಹಂ ಜ್ಞಾಪಿತೋ ದೇವಾ ಯುಷ್ಮಾಭಿರ್ಭದ್ರಮಸ್ತು ವಃ|

12327036c ಮಮಾಪ್ಯೇಷಾ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಚಿಂತಾ ಯಾ ಭವತಾಂ ಮತಾ||

“ದೇವತೆಗಳೇ! ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು! ನೀವು ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಜ್ಞಾಪಿಸಿದಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಈ ಚಿಂತೆಯು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿತ್ತು.

12327037a ಲೋಕತಂತ್ರಸ್ಯ ಕೃತ್ಸ್ಯಸ್ಯ ಕಥಂ ಕಾರ್ಯಃ ಪರಿಗ್ರಹಃ|

12327037c ಕಥಂ ಬಲಕ್ಷಯೋ ನ ಸ್ಯಾದ್ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಹ್ಯಾತ್ಮನಶ್ಚ ಮೇ||

ಲೋಕತಂತ್ರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಡೆಸಬೇಕು? ನಿಮ್ಮ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಬಲವು ಕ್ಷಯವಾಗದಂತೆ ಹೇಗೆ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ.

12327038a ಇತಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಗಚ್ಛಾಮಃ ಶರಣಂ ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಣಮ್|

12327038c ಮಹಾಪುರುಷಮವ್ಯಕ್ತಂ ಸ ನೋ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಯದ್ಧಿತಮ್||

ಇಲ್ಲಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿ, ಮಹಾಪುರುಷ, ಅವ್ಯಕ್ತನ ಶರಣು ಹೋಗೋಣ. ಅವನು ನಮಗೆ ಹಿತವಾದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.”

12327039a ತತಸ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಾರ್ಥಮೃಷಯೋ ವಿಬುಧಾಸ್ತಥಾ|

12327039c ಕ್ಷೀರೋದಸ್ಯೋತ್ತರಂ ಕೂಲಂ ಜಗ್ಮುರ್ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಿನಃ||

ಆಗ ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಆ ಋಷಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಬುಧರು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ಉತ್ತರ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

12327040a ತೇ ತಪಃ ಸಮುಪಾತಿಷ್ಯನ್ಬ್ರಹ್ಮೋಕ್ತಂ ವೇದಕಲ್ಪಿತಮ್|

12327040c ಸ ಮಹಾನಿಯಮೋ ನಾಮ ತಪಶ್ಚರ್ಯಾ ಸುದಾರುಣಾ||

ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದ್ದ ವೇದಕಲ್ಪಿತವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಮಹಾನಿಯಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ ತಪಸ್ಸು ಆಚರಿಸಲು

ಅತ್ಯಂತ ದಾರುಣವಾಗಿತ್ತು.

12327041a ಊರ್ಧ್ವಂ ದೃಷ್ಟಿರ್ಬಾಹವಶ್ಚ ಏಕಾಗ್ರಂ ಚ ಮನೋಽಭವತ್|

12327041c ಏಕಪಾದಸ್ಥಿತಾಃ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಾಪ್ತಭೂತಾಃ ಸಮಾಹಿತಾಃ||

ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕಿಟ್ಟು ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಸಮಾಹಿತರಾದ ಅವರು ಒಂದೇ ಕಾಲಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು.

12327042a ದಿವ್ಯಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಂ ತೇ ತಪಸ್ತಪ್ತ್ವಾ ತದುತ್ತಮಮ್|

12327042c ಶುಶ್ರುವುರ್ಮಧುರಾಂ ವಾಣೀಂ ವೇದವೇದಾಂಗಭೂಷಿತಾಮ್||

ಸಹಸ್ರ ದಿವ್ಯ ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಆ ಉತ್ತಮ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿರಲು, ನಂತರ ಅವರು ವೇದವೇದಾಂಗಭೂಷಿತವಾದ ಮಧುರ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು:

12327043a ಭೋ ಭೋಃ ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾ ದೇವಾ ಋಷಯಶ್ಚ ತಪೋಧನಾಃ|

12327043c ಸ್ವಾಗತೇನಾರ್ಚ್ಯ ವಃ ಸರ್ವಾನ್ಮ್ರಾವಯೇ ವಾಕ್ಯಮುತ್ತಮಮ್||

“ಭೋ! ಭೋ! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೇ! ತಪೋಧನ ಋಷಿಗಳೇ! ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಅರ್ಚಿಸಿ ಈ ಉತ್ತಮ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12327044a ವಿಜ್ಞಾತಂ ವೋ ಮಯಾ ಕಾರ್ಯಂ ತಚ್ಚ ಲೋಕಹಿತಂ ಮಹತ್|

12327044c ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಕ್ತಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಯುಷ್ಮತ್ಪ್ರಾಣೋಪಬೃಂಹಣಮ್||

ನೀವು ಯಾವ ಮಹಾ ಲೋಕಹಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವರೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಪ್ರಾಣಪೋಷಣೆಗೂ

ಶಕ್ತಿವರ್ಧನೆಗೂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

12327045a ಸುತಪ್ತಂ ವಸ್ತುಪೋ ದೇವಾ ಮಮಾರಾಧನಕಾಮ್ಯಯಾ|

12327045c ಭೋಕ್ಷ್ಯಥಾಸ್ಯ ಮಹಾಸತ್ತ್ವಾಸ್ತಪಸಃ ಫಲಮುತ್ತಮಮ್||

ಮಹಾಸತ್ತ್ವ ರೇ! ದೇವತೆಗಳೇ! ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲು ಬಯಸಿ ಉತ್ತಮ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಆ ತಪಸ್ಸಿನ ಉತ್ತಮ ಫಲವನ್ನು ನೀವು ಭೋಗಿಸುವಿರಿ.

12327046a ಏಷ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕಗುರುಃ ಸರ್ವಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ|

12327046c ಯೂಯಂ ಚ ವಿಬುಧಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಮಾಂ ಯಜಧ್ವಂ ಸಮಾಹಿತಾಃ||

ಸರ್ವಲೋಕಪಿತಾಮಹ ಲೋಕಗುರು ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ನೀವು ವಿಬುಧಶ್ರೇಷ್ಠರು ಸಮಾಹಿತರಾಗಿ ನನ್ನ ಕುರಿತು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ.

12327047a ಸರ್ವೇ ಭಾಗಾನ್ಕಲ್ಪಯಧ್ವಂ ಯಜ್ಞೇಷು ಮಮ ನಿತ್ಯಶಃ|

12327047c ತಥಾ ಶ್ರೇಯೋ ವಿಧಾಸ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಧೀಕಾರಮೀಶ್ವರಾಃ||

ಈಶ್ವರರೇ! ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ನನಗಾಗಿ ಭಾಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರಿ. ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿಮಗೆ ಶ್ರೇಯವಾದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

12327048a ಶ್ರುತ್ವೈತದ್ದೇವದೇವಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಂ ಹೃಷ್ಟತನೂರುಹಾಃ|

12327048c ತತಸ್ತೇ ವಿಬುಧಾಃ ಸರ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತೇ ಚ ಮಹರ್ಷಯಃ||

ದೇವದೇವನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಸರ್ವ ವಿಬುಧರೂ, ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಮತ್ತು ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಹರ್ಷದಿಂದ ರೋಮಾಂಚಿತರಾದರು.

12327049a ವೇದದೃಷ್ಟೇನ ವಿಧಿನಾ ವೈಷ್ಣವಂ ಕೃತುಮಾಹರಣ್|

12327049c ತಸ್ಮಿನ್ನತ್ರೇ ತದಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ್ವಯಂ ಭಾಗಮಕಲ್ಪಯತ್|

12327049e ದೇವಾ ದೇವರ್ಷಯಶ್ಚೈವ ಸರ್ವೇ ಭಾಗಾನಕಲ್ಪಯನ್||

ವೇದದೃಷ್ಟಿ ವಿಧಿಯಿಂದ ಅವರು ವೈಷ್ಣವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಆಗ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದನು.

ದೇವತೆಗಳೂ ದೇವರ್ಷಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಯಜ್ಞಭಾಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು.

12327050a ತೇ ಕಾರ್ತಯುಗಧರ್ಮಾಣೋ ಭಾಗಾಃ ಪರಮಸತ್ಯತಾಃ|

12327050c ಪ್ರಾಪುರಾದಿತ್ಯವರ್ಣಂ ತಂ ಪುರುಷಂ ತಮಸಃ ಪರಮ್|

12327050e ಬೃಹಂತಂ ಸರ್ವಗಂ ದೇವಮೀಶಾನಂ ವರದಂ ಪ್ರಭುಮ್||

ಕೃತಯುಗದ ಧರ್ಮದಂತೆ ಆ ಯಜ್ಞಭಾಗಗಳು ಪರಮ

ಸತ್ಯ ತಗೊಂಡು ಆದಿತ್ಯವರ್ಣ, ಪುರುಷ, ತಮಸ್ಸನ್ನು

ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ, ಬೃಹಂತ, ಸರ್ವಗ, ದೇವ, ಈಶಾನ, ವರದ

ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು.

12327051a ತತೋಽಥ ವರದೋ ದೇವಸ್ತಾನ್ಸರ್ವಾನಮರಾನ್ ಸ್ಥಿತಾನ್|

12327051c ಅಶರೀರೋ ಬಭಾಷೇದಂ ವಾಕ್ಯಂ ಖಿಸ್ಥೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ||

ಆಗ ವರದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವ

ಅಮರರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಅಶರೀರಿಯಾಗಿಯೇ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12327052a ಯೇನ ಯಃ ಕಲ್ಪಿತೋ ಭಾಗಃ ಸ ತಥಾ ಸಮುಪಾಗತಃ|

12327052c ಪ್ರೀತೋಽಹಂ ಪ್ರದಿಶಾಮ್ಯದ್ಯ ಫಲಮಾವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಮ್||

“ಯಾರು ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದರೋ ಅವು ಹಾಗೆಯೇ ನನಗೆ ತಲುಪಿವೆ. ನಾನು ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಫಲವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

12327053a ಏತದ್ವೋ ಲಕ್ಷಣಂ ದೇವಾ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಸಮುದ್ಭವಮ್|

12327053c ಯೂಯಂ ಯಜ್ಞೈರಿಜ್ಯಮಾನಾಃ ಸಮಾಪ್ತವರದಕ್ಷಿಣೈಃ|

12327053e ಯುಗೇ ಯುಗೇ ಭವಿಷ್ಯದ್ಧಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಫಲಭೋಗಿನಃ||

ದೇವತೆಗಳೇ! ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಈ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಫಲದಿಂದಾಗಿ ನೀವೇ ಯುಗ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಆಪ್ತವರದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಯಾಜಿಸುವಿರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿಫಲದ ಭೋಗಿಗಳಾಗುವಿರಿ.

12327054a ಯಜ್ಞೈರ್ಯೇ ಚಾಪಿ ಯಕ್ಷಂತಿ ಸರ್ವಲೋಕೇಷು ವೈ ಸುರಾಃ|

12327054c ಕಲ್ಪಯಿಷ್ಯಂತಿ ವೋ ಭಾಗಾಂಸ್ತೇ ನರಾ ವೇದಕಲ್ಪಿತಾನ್||

ಸುರರೇ! ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞದ ಮೂಲಕ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲು ಬಯಸುವರೋ ಆ ನರರು ವೇದಕಲ್ಪಿತ ಭಾಗಗಳನ್ನು ನಿಮಗೇ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

12327055a ಯೋ ಮೇ ಯಥಾ ಕಲ್ಪಿತವಾನ್ಭಾಗಮಸ್ಮಿನ್ನಹಾಕ್ರತೌ|

12327055c ಸ ತಥಾ ಯಜ್ಞಭಾಗಾಹೋರ್ ವೇದಸೂತ್ರೇ ಮಯಾ ಕೃತಃ||

ಈ ಮಹಾಕ್ರತುವಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇವತೆಯು ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವನೋ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇದನ್ನು ನಾನು ವೇದಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

12327056a ಯೂಯಂ ಲೋಕಾನ್ಧಾರಯಧ್ವಂ⁹⁴⁶ ಯಜ್ಞಭಾಗಫಲೋದಿತಾಃ|

12327056c ಸರ್ವಾರ್ಥಚಿಂತಕಾ ಲೋಕೇ ಯಥಾಧೀಕಾರನಿರ್ಮಿತಾಃ||

ಯಜ್ಞಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ನೀವು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಮನೋರಥಗಳ ಕುರಿತೂ ಚಿಂತಿಸಿರಿ.

12327057a ಯಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ ಪ್ರಚರಿಷ್ಯಂತಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಫಲಸತ್ಕೃತಾಃ|

12327057c ತಾಭಿರಾಪ್ಯಾಯಿತಬಲಾ ಲೋಕಾನ್ವೈ ಧಾರಯಿಷ್ಯಥ||

ಪ್ರವೃತ್ತಿಫಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪ್ರಚುರಗೊಳ್ಳುವವೋ ಅವುಗಳಿಂದ ಬಲವನ್ನು ಪೃಥ್ವಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಬಲದಿಂದಲೇ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡುವಿರಿ.

12327058a ಯೂಯಂ ಹಿ ಭಾವಿತಾ ಲೋಕೇ ಸರ್ವಯಜ್ಞೇಷು ಮಾನವೈಃ|

12327058c ಮಾಂ ತತೋ ಭಾವಯಿಷ್ಯಧ್ವಮೇಷಾ ವೋ ಭಾವನಾ ಮಮ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ಮಾನವರ ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀವು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ನಂತರ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಈ ವೈಷ್ಣವಯಜ್ಞದ ಮೂಲಕ ಪರಿತುಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ. ಇದು ನಾನು ನಿಮಗೆ ನೀಡುವ ಉಪದೇಶ.

12327059a ಇತ್ಯರ್ಥಂ ನಿರ್ಮಿತಾ ವೇದಾ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚಾಷಧಿಭಿಃ ಸಹ|

12327059c ಏಭಿಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಯುಕ್ತೈರ್ಹಿ ಪ್ರಿಯಂತೇ ದೇವತಾಃ ಕ್ಷಿತೌ||

ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ವೇದಗಳನ್ನೂ ಔಷಧಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ

⁹⁴⁶ ಲೋಕಾನ್ಧಾರಯಧ್ವಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12327060a ನಿರ್ಮಾಣಮೇತದ್ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗುಣಕಲ್ಪಿತಮ್|

12327060c ಮಯಾ ಕೃತಂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಯಾವತ್ಕಲ್ಪಕ್ಷಯಾದಿತಿ|

12327060e ಚಿಂತಯಧ್ವಂ ಲೋಕಹಿತಂ ಯಥಾಧೀಕಾರಮೀಶ್ವರಾಃ||

ಈಶ್ವರರೇ! ಪ್ರವೃತ್ತಿಗುಣಕಲ್ಪಿತವಾದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿಯೇ
ನಾನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಕಲ್ಪಾಂತದವರೆಗೂ ನೀವು ಈ
ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಂದ ಬಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ
ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಲೋಕಹಿತವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಿ.

12327061a ಮರೀಚಿರಂಗಿರಾಶ್ಚಾತ್ರಿಃ ಪುಲಸ್ತ್ಯಃ ಪುಲಹಃ ಕೃತುಃ|

12327061c ವಸಿಷ್ಠ ಇತಿ ಸಪ್ತೈತೇ ಮಾನಸಾ ನಿರ್ಮಿತಾ ಹಿ ವೈ||

ಮರೀಚಿ, ಅಂಗಿರಸ, ಅತ್ರಿ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕೃತು ಮತ್ತು ವಸಿಷ್ಠ ಈ
ಎಳು ಮಂದಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುವವರು.

12327062a ಏತೇ ವೇದವಿದೋ ಮುಖ್ಯಾ ವೇದಾಚಾರ್ಯಾಶ್ಚ ಕಲ್ಪಿತಾಃ|

12327062c ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಿಣಶ್ಚೈವ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೇನ ಕಲ್ಪಿತಾಃ||

ಇವರು ವೇದವೇದರೂ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ವೇದಾಚಾರ್ಯರೂ ಆಗಿ
ಕಲ್ಪಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಜಾಪತಿಯ
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

12327063a ಅಯಂ ಕ್ರಿಯಾವತಾಂ ಪಂಥಾ ವ್ಯಕ್ತಿಭೂತಃ ಸನಾತನಃ|

12327063c ಅನಿರುದ್ಧ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಲೋಕಸರ್ಗಕರಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಕ್ರಿಯಾವಂತರ ಈ ಸನಾತನ ಮಾರ್ಗವು ವ್ಯಕ್ತಿಭೂತನಾಗಿ
ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಕರ ಪ್ರಭು ಅನಿರುದ್ಧ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

12327064a ಸನಃ ಸನತ್ಸುಜಾತಶ್ಚ ಸನಕಃ ಸಸನಂದನಃ|

12327064c ಸನತ್ಸುಮಾರಃ ಕಪಿಲಃ ಸಪ್ತಮಶ್ಚ ಸನಾತನಃ||

12327065a ಸಪ್ತೈತೇ ಮಾನಸಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಋಷಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸುತಾಃ|

12327065c ಸ್ವಯಮಾಗತವಿಜ್ಞಾನಾನಿವೃತ್ತಂ ಧರ್ಮಮಾಸ್ಥಿತಾಃ||

ಸನ, ಸನತ್ಸುಜಾತ, ಸನಕ, ಸನಂದನ, ಸನತ್ಸುಮಾರ, ಮತ್ತು
ಏಳನೆಯವನು ಸನಾತನ ಕಪಿಲ. ಈ ಏಳು ಋಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ
ಮಾನಸಪುತ್ರರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಸ್ವಯಂ
ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಇವರು ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು.

12327066a ಏತೇ ಯೋಗವಿದೋ ಮುಖ್ಯಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಧರ್ಮವಿದಸ್ತಥಾ|

12327066c ಆಚಾರ್ಯಾ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರೇ ಚ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕಾಃ||

ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಯೋಗವಿದರು. ಸಾಂಖ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ
ಮುಖ್ಯರು. ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕರು.

12327067a ಯತೋಽಹಂ ಪ್ರಸ್ಯುತಃ ಪೂರ್ವಮವ್ಯಕ್ತಾತ್ರಿಗುಣೋ ಮಹಾನ್|

12327067c ತಸ್ಮಾತ್ಪರತರೋ ಯೋಽಸೌ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ಕಲ್ಪಿತಃ|

ಹಿಂದೆ ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ತ್ರಿಗುಣಗಳು, ಮಹತ್ತು ಮತ್ತು
ಅಹಂಕಾರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಆ ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ

ಶ್ರೇಷ್ಠತರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

12327067e ಸೋಽಹಂ ಕ್ರಿಯಾವತಾಂ ಪಂಥಾಃ ಪುನರಾವೃತ್ತಿದುರ್ಲಭಃ||

12327068a ಯೋ ಯಥಾ ನಿರ್ಮಿತೋ ಜಂತುರ್ಯಸ್ಮಿನ್ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಕರ್ಮಣಿ|

12327068c ಪ್ರವೃತ್ತೌ ವಾ ನಿವೃತ್ತೌ ವಾ ತತ್ಫಲಂ ಸೋಽಶ್ನುತೇಽವಶಃ||

ಆ ನಾನು ಪುರಾವೃತ್ತಿಹೊಂದುವ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ
ದುರ್ಲಭನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಜಂತುವು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆಯೋ ಆ
ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ - ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕರ್ಮಗಳಾಗಲಿ ಅಥವಾ ನಿವೃತ್ತಿ
ಕರ್ಮಗಳಾಗಲಿ - ಇರುವ ಫಲವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

12327069a ಏಷ ಲೋಕಗುರುಬ್ರಹ್ಮ ಜಗದಾದಿಕರಃ ಪ್ರಭುಃ|

12327069c ಏಷ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಚೈವ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಚ ಪಿತಾಮಹಃ|

12327069e ಮಯಾನುಶಿಷ್ಟೋ ಭವಿತಾ ಸರ್ವಭೂತವರಪ್ರದಃ||

ಈ ಲೋಕಗುರು ಬ್ರಹ್ಮ ಜಗದಾದಿಕರ ಪ್ರಭುವು ನಿಮಗೆ ತಾಯಿಯೂ,
ತಂದೆಯೂ ಮತ್ತು ಪಿತಾಮಹನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನಿಂದ
ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇವನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ವರಪ್ರದನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12327070a ಅಸ್ಯ ಚೈವಾನುಜೋ⁹⁴⁷ ರುದ್ರೋ ಲಲಾಟಾದ್ಯಃ ಸಮುತ್ಥಿತಃ|

12327070c ಬ್ರಹ್ಮಾನುಶಿಷ್ಟೋ ಭವಿತಾ ಸರ್ವತ್ರಸವರಪ್ರದಃ||

ಇವನ ಅನುಜ ಲಲಾಟದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ರುದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮನ

⁹⁴⁷ ಚೈವಾತ್ಮಜೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಸರ್ವತ್ರ ಉತ್ತಮ ವರಪ್ರದನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12327071a ಗಚ್ಚಧ್ವಂ ಸ್ವಾನಧೀಕಾರಾಂಶ್ಚಿಂತಯಧ್ವಂ ಯಥಾವಿಧಿ|

12327071c ಪ್ರವರ್ತಂತಾಂ ಕ್ರಿಯಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸರ್ವಲೋಕೇಷು ಮಾಚಿರಮ್||

ನೀವಿನ್ನು ಹೊರಡಿರಿ ! ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿ.

ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಗನೇ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳಲಿ.

12327072a ಪ್ರದೃಶ್ಯಂತಾಂ⁹⁴⁸ ಚ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಗತಯಸ್ತಥಾ|

12327072c ಪರಿನಿರ್ಮಿತಕಾಲಾನಿ ಆಯೂಂಷಿ ಚ ಸುರೋತ್ತಮಾಃ||

ಸುರೋತ್ತಮರೇ ! ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಂದ ಒದಗುವ ಗತಿಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣಕಾಲದವರೆಗಿನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಿ.

12327073a ಇದಂ ಕೃತಯುಗಂ ನಾಮ ಕಾಲಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

12327073c ಅಹಿಂಸ್ಯಾ ಯಜ್ಞಪಶವೋ ಯುಗೇಽಸ್ಮಿನ್ನೈತದನ್ಯಥಾ|

12327073e ಚತುಷ್ಪಾತ್ಸಕಲೋ ಧರ್ಮೋ ಭವಿಷ್ಯತ್ಯತ್ರ ವೈ ಸುರಾಃ||

ಈಗ ಕೃತಯುಗವೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾಲವು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಪಶುವಿನ ಹಿಂಸೆಯು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಸುರರೇ ! ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ.

12327074a ತತಸ್ತ್ರೇತಾಯುಗಂ ನಾಮ ತ್ರಯೀ ಯತ್ರ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

⁹⁴⁸ ಪ್ರಾದಿಶ್ಯಂತಾಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12327074c ಪ್ರೋಕ್ಷಿತಾ ಯತ್ರ ಪಶವೋ ವಧಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ವೈ ಮಖೇ|

12327074e ತತ್ರ ಪಾದಚತುರ್ಥೋ ವೈ ಧರ್ಮಸ್ಯ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಯಾವಾಗ ಧರ್ಮವು ಮೂರೇ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತ್ರೇತಾಯುಗವೆನ್ನುವ ಹೆಸರು. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಿತಗೊಂಡ ಪಶುಗಳನ್ನು ವಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಧರ್ಮನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಲು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

12327075a ತತೋ ವೈ ದ್ವಾಪರಂ ನಾಮ ಮಿಶ್ರಃ ಕಾಲೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12327075c ದ್ವಿಪಾದಹೀನೋ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಯುಗೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಅನಂತರ ದ್ವಾಪರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಿಶ್ರಕಾಲವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನು ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

12327076a ತತಸ್ತಿಯೋಽಥ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಯುಗೇ ಕಲಿಪುರಸ್ಕು ತೇ|

12327076c ಏಕಪಾದಸ್ಥಿತೋ ಧರ್ಮೋ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಅದು ಕಳೆದನಂತರ ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನು ಒಂದೇ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ.”

12327077 ದೇವಾ ಊಚುಃ|

12327077a ಏಕಪಾದಸ್ಥಿತೇ ಧರ್ಮೇ ಯತ್ರಕ್ಷಚನಗಾಮಿನಿ|

12327077c ಕಥಂ ಕರ್ತವ್ಯಮಸ್ಮಾಭಿರ್ಭಗವಂಸ್ತದ್ವದಸ್ವ ನಃ||

ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿದರು: “ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಧರ್ಮನು ಒಂದೇ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವು ಏನಾಗಿರಬೇಕು

ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಮಗೆ ಹೇಳು.”

12327078 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

12327078a ಯತ್ರ ವೇದಾಶ್ಚ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ತಪಃ ಸತ್ಯಂ ದಮಸ್ತಥಾ|

12327078c ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಪ್ರಚರೇಯುಃ ಸುರೋತ್ತಮಾಃ|

12327078e ಸ ವೈ ದೇಶಃ ಸೇವಿತವ್ಯೋ ಮಾ ವೋಽಧರ್ಮಃ ಪದಾ ಸ್ಪೃಶೇತ್||

ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು: “ಸುರೋತ್ತಮರೇ! ಎಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು, ಯಜ್ಞಗಳು, ತಪಸ್ಸು, ಸತ್ಯ, ದಮ, ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವೋ ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿ. ಅಧರ್ಮವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದಲೂ ಮುಟ್ಟದಿರಲಿ!”

12327079 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12327079a ತೇಽನುಶಿಷ್ಟಾ ಭಗವತಾ ದೇವಾಃ ಸರ್ಷಿಗಣಾಸ್ತಥಾ|

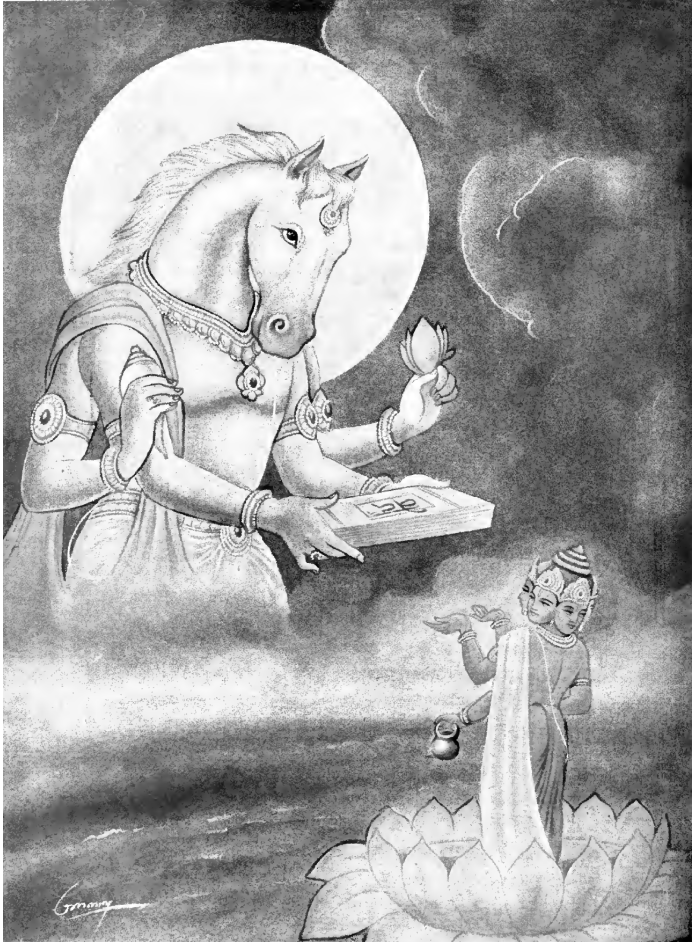
12327079c ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ಭಗವತೇ ಜಗ್ಮುದೇಶಾನ್ಯಥೇಪ್ಸಿತಾನ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಭಗವಂತನಿಂದ ಹೀಗೆ ಉಪದೇಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವತೆಗಳು ಋಷಿಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬಯಸಿದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು.

12327080a ಗತೇಷು ತ್ರಿದಿವೌಕಃಸು ಬ್ರಹ್ಮೈಕಃ ಪರ್ಯವಸ್ಥಿತಃ|

12327080c ದಿದೃಕ್ಷುರ್ಭಗವಂತಂ ತಮನಿರುದ್ಧತನೌ ಸ್ಥಿತಮ್||

ತ್ರಿದಿವಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು ಹೊರಟುಹೋದನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಒಬ್ಬನು ಅಲ್ಲುಳಿದನು. ಅವನು ಅನಿರುದ್ಧನ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಯಸಿದನು.

12327081a ತಂ ದೇವೋ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಕೃತ್ವಾ ಹಯಶಿರೋ ಮಹತ್ |

12327081c ಸಾಂಗಾನಾವರ್ತಯನ್ವೇದಾನ್ಕಮಂಡಲುಗಣಿತ್ರಧೃಕ್ ||

ಆಗ ದೇವನು ಕಮಂಡಲು-ತ್ರಿದಂಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಷಡಂಗಗಳೊಂದಿಗೆ
ವೇದಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾ ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತನು.

12327082a ತತೋಽಶ್ವಶಿರಸಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ದೇವಮಮಿತೌಜಸಮ್|

12327082c ಲೋಕಕರ್ತಾ ಪ್ರಭುರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

12327083a ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಪ್ರಣಮ್ಯ ವರದಂ ತಸ್ಥೌ ಪ್ರಾಂಜಲಿರಗ್ರತಃ|

12327083c ಸ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ದೇವೇನ ವಚನಂ ಶ್ರಾವಿತಸ್ತದಾ||

ಆ ಅಶ್ವಶಿರಸ ದೇವ ಅಮಿತೌಜಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಲೋಕಕರ್ತಾ ಪ್ರಭು
ಬ್ರಹ್ಮನು ಲೋಕಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ ತಲೆಬಾಗಿ ವರದನನ್ನು
ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ ಎದಿರು ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ದೇವನು
ಅವನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು.

12327084a ಲೋಕಕಾರ್ಯಗತೀಃ ಸರ್ವಾಸ್ತ್ವಂ ಚಿಂತಯ ಯಥಾವಿಧಿ|

12327084c ಧಾತಾ ತ್ವಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತ್ವಂ ಪ್ರಭುರ್ಜಗತೋ ಗುರುಃ|

“ನೀನು ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳ ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಆ ಕರ್ಮಗಳ
ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಗತಿಯನ್ನೂ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಚಿಂತಿಸು. ನೀನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಧಾತನೂ, ಪ್ರಭುವೂ ಮತ್ತು
ಗುರುವೂ ಆಗಿರುವೆ.

12327084e ತ್ವಯ್ಯಾವೇಶಿತಭಾರೋಽಹಂ ಧೃತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತ್ವಾ ಮೃಥಾಂಜಸಾ||

12327085a ಯದಾ ಚ ಸುರಕಾರ್ಯಂ ತೇ ಅವಿಷಹ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12327085c ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತದಾತ್ಮಜ್ಞಾನದೇಶಿಕಃ||

ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿ ನಾನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ

ನಿರ್ವೃತ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಯಾವಗ ನಿನಗೆ ಸುರಕಾರ್ಯವು
ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವುದೋ ಆಗ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದೇಶಿಕನಾಗಿ
ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸುತ್ತೇನೆ.”

12327086a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಹಯಶಿರಾಸ್ತತ್ಯೈವಾಂತರಧೀಯತ|

12327086c ತೇನಾನುಶಿಷ್ಟೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಪಿ ಸ್ವಂ ಲೋಕಮಚಿರಾದ್ಗತಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಹಯಶಿರನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಅವನಿಂದ
ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಕೂಡ ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ
ತೆರಳಿದನು.

12327087a ಏವಮೇಷ ಮಹಾಭಾಗಃ ಪದ್ಮನಾಭಃ ಸನಾತನಃ|

12327087c ಯಜ್ಞೇಷ್ಟಗ್ರಹರಃ ಪೋಕ್ತೋ ಯಜ್ಞಧಾರೀ ಚ ನಿತ್ಯದಾ||

ಹೀಗೆ ಮಹಾಭಾಗ ಸನಾತನ ಪದ್ಮನಾಭನು ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ
ಅಗ್ರಹರನೆಂದೂ, ನಿತ್ಯವೂ ಯಜ್ಞಧಾರಿಯೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

12327088a ನಿವೃತ್ತಿಂ ಚಾಸ್ಥಿತೋ ಧರ್ಮಂ ಗತಿಮಕ್ಷಯಧರ್ಮಿಣಾಮ್|

12327088c ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಾನ್ವಿದಧೇ ಕೃತ್ವಾ ಲೋಕಸ್ಯ ಚಿತ್ರತಾಮ್||

ಅವನು ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಕ್ಷಯಧರ್ಮಗಳಿಗೆ
ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಲೋಕಕ್ಕೆ ವಿಚಿತ್ರ
ಚಿತ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ
ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುವವನು.

12327089a ಸ ಆದಿಃ ಸ ಮಧ್ಯಃ ಸ ಚಾಂತಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ

ಸ ಧಾತಾ ಸ ಧೇಯಃ ಸ ಕರ್ತಾ ಸ ಕಾರ್ಯಮ್|

12327089c ಯುಗಾಂತೇ ಸ ಸುಪ್ತಃ ಸುಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಲೋಕಾನ್
ಯುಗಾದೌ ಪ್ರಬುದ್ಧೋ ಜಗದ್ಧ್ಯುತ್ಸರ್ಜಃ||

ಅವನು ಪ್ರಜೆಗಳ ಆದಿಯು. ಮಧ್ಯನು ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯನು. ಅವನು
ಧಾತಾ. ಅವನು ಧೇಯ. ಅವನು ಕರ್ತ ಮತ್ತು ಅವನೇ ಕಾರ್ಯ.
ಯುಗದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸಿ
ಮಲಗುವವನು. ಯುಗದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚಿತ್ತು ಜಗತ್ತನ್ನು
ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

12327090a ತಸ್ಮೈ ನಮಧ್ವಂ ದೇವಾಯ ನಿರ್ಗುಣಾಯ ಗುಣಾತ್ಮನೇ|

12327090c ಅಜಾಯ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ಧಾಮ್ನೇ ಸರ್ವದಿವೌಕಸಾಮ್||

ನೀವು ದೇವ ನಿರ್ಗುಣ, ಗುಣಾತ್ಮ, ಅಜ, ವಿಶ್ವರೂಪ, ಸರ್ವದಿವೌಕಸರ
ಆಶ್ರಯ ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿರಿ.

12327091a ಮಹಾಭೂತಾಧಿಪತಯೇ ರುದ್ರಾಣಾಂ ಪತಯೇ ತಥಾ|

12327091c ಆದಿತ್ಯಪತಯೇ ಚೈವ ವಸೂನಾಂ ಪತಯೇ ತಥಾ||

ಮಹಾಭೂತಾಧಿಪತಿಯೂ, ರುದ್ರರ ಪತಿಯೂ, ಆದಿತ್ಯಪತಿಯೂ ಮತ್ತು
ವಸುಗಳ ಪತಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ.

12327092a ಅಶ್ವಿಭ್ಯಾಂ ಪತಯೇ ಚೈವ ಮರುತಾಂ ಪತಯೇ ತಥಾ|

12327092c ವೇದಯಜ್ಞಾಧಿಪತಯೇ ವೇದಾಂಗಪತಯೇಽಪಿ ಚ||

ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳ ಒಡೆಯ, ಮರುತ್ತರ ಒಡೆಯ, ವೇದಯಜ್ಞಾಧಿಪತಿ
ಮತ್ತು ವೇದಾಂಗಪತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ.

12327093a ಸಮುದ್ರವಾಸಿನೇ ನಿತ್ಯಂ ಹರಯೇ ಮುಂಜಕೇಶಿನೇ|

12327093c ಶಾಂತಯೇ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾನುಭಾಷಿಣೇ||

ನಿತ್ಯವೂ ಸಮುದ್ರವಾಸಿ, ಹರಿ, ಮುಂಜಕೇಶೀ, ಶಾಂತ, ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ
ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾನುಭಾಷಿಣೀ ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ.

12327094a ತಪಸಾಂ ತೇಜಸಾಂ ಚೈವ ಪತಯೇ ಯಶಸೋಽಪಿ ಚ|

12327094c ವಾಚಶ್ಚ ಪತಯೇ ನಿತ್ಯಂ ಸರಿತಾಂ ಪತಯೇ ತಥಾ||

ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ, ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರಾದಿ ತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಗೆ
ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಸಕಲವಿಧದ ಯಶಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಪತಿಯಾದ, ವಾಕ್ಪತಿ,
ನಿತ್ಯ, ಸರಿತ್ಪತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ.

12327095a ಕಪರ್ದಿನೇ ವರಾಹಾಯ ಏಕಶೃಂಗಾಯ ಧೀಮತೇ|

12327095c ವಿವಸ್ವತೇಽಶ್ವಶಿರಸೇ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಧೃತೇ ಸದಾ||

ಕಪರ್ದಿನಿ, ಏಕಶೃಂಗವರಾಹ, ಧೀಮಂತ, ವಿವಸ್ವತ, ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿ,
ಅಶ್ವಶಿರಸನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ.

12327096a ಗುಹ್ಯಾಯ ಜ್ಞಾನದೃಶ್ಯಾಯ ಅಕ್ಷರಾಯ ಕ್ಷರಾಯ ಚ|

12327096c ಏಷ ದೇವಃ ಸಂಚರತಿ ಸರ್ವತ್ರಗತಿರವ್ಯಯಃ||

ಗುಹ್ಯ, ಜ್ಞಾನದೃಶ್ಯ, ಅಕ್ಷರ, ಮತ್ತು ಕ್ಷರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ. ಈ ಅವ್ಯಯ
ದೇವನು ಸರ್ವತ್ರ ಗತಿಯುಳ್ಳವನು.

12327097a ಏವಮೇತತ್ಪುರಾ ದೃಷ್ಟಂ ಮಯಾ ವೈ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಾ|

12327097c ಕಥಿತಂ ತಚ್ಚ ವಃ ಸರ್ವಂ ಮಯಾ ಪೃಷ್ಟೇನ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಅವನನ್ನೇ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಗಳಿಂದ ನೋಡಿದೆನು. ಕೇಳಿದ

ನಿಮತೆ ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತತ್ತ್ವ ತಃ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12327098a ಕ್ರಿಯತಾಂ ಮದ್ವಚಃ ಶಿಷ್ಯಾಃ ಸೇವ್ಯತಾಂ ಹರಿರೀಶ್ವರಃ|

12327098c ಗೀಯತಾಂ ವೇದಶಬ್ದೈಶ್ಚ ಪೂಜ್ಯತಾಂ ಚ ಯಥಾವಿಧಿ||

ಶಿಷ್ಯರೇ! ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ಹರಿ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ.
ವೇದಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಅವನ ಗಾನಮಾಡಿ. ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ.”

12327099 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

12327099a ಇತ್ಯುಕ್ತಾಸ್ತು ವಯಂ ತೇನ ವೇದವ್ಯಾಸೇನ ಧೀಮತಾ|

12327099c ಸರ್ವೇ ಶಿಷ್ಯಾಃ ಸುತಶ್ಚಾಸ್ಯ ಶುಕಃ ಪರಮಧರ್ಮವಿತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಧೀಮಂತ ವೇದವ್ಯಾಸನು ಹೀಗೆ
ನಾವು ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ಪರಮಧರ್ಮವಿದು ಶುಕನಿಗೆ
ಹೇಳಿದನು.

12327100a ಸ ಚಾಸ್ಮಾಕಮುಪಾಧ್ಯಾಯಃ ಸಹಾಸ್ಮಾಭಿವಿಶಾಂ ಪತೇ|

12327100c ಚತುರ್ವೇದೋದ್ಗತಾಭಿಶ್ಚ ಋಗ್ವಿಸ್ತಮಭಿತುಷ್ಟುವೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆ ನಮ್ಮ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ
ಚತುರ್ವೇದಗಳ ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

12327101a ಏತತ್ತೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ|

12327101c ಏವಂ ಮೇಽಕಥಯದ್ರಾಜನ್ಪುರಾ ದ್ವೈಪಾಯನೋ ಗುರುಃ||

ರಾಜನ್! ಹೀಗೆ ನೀನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.
ಹಿಂದೆ ಗುರು ದ್ವೈಪಾಯನನನು ಇದನ್ನೇ ನಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು.

12327102a ಯಶ್ಚೇದಂ ಶೃಣುಯಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಯಶ್ಚೇದಂ ಪರಿಕೀರ್ತಯೇತ್|

12327102c ನಮೋ ಭಗವತೇ ಕೃತ್ವಾ ಸಮಾಹಿತಮನಾ ನರಃ||

12327103a ಭವತ್ಯರೋಗೋ ದ್ಯುತಿಮಾನ್ ಬಲರೂಪಸಮನ್ವಿತಃ|

12327103c ಆತುರೋ ಮುಚ್ಯತೇ ರೋಗಾದ್ಬದ್ಧೋ ಮುಚ್ಯತೇತ ಬಂಧನಾತ್||

ಯಾರು ಸಮಾಹಿತನಾಗಿ ಇದನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಕೇಳುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹ ರನು ಅರೋಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ದ್ಯುತಿವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಬಲರೂಪಸಮನ್ವಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12327104a ಕಾಮಕಾಮೀ ಲಭೇತ್ಕಾಮಂ ದೀರ್ಘಮಾಯುರವಾಪ್ನುಯಾತ್|

12327104c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸರ್ವವೇದೀ ಸ್ಯಾತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ವಿಜಯೀ ಭವೇತ್|

12327104e ವೈಶ್ಯೋ ವಿಪುಲಲಾಭಃ ಸ್ಯಾಚ್ಚೂದ್ರಃ ಸುಖಮವಾಪ್ನುಯಾತ್||

ಕಾಮವನ್ನು ಬಯಸಿದವನಿಗೆ ಕಾಮವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ದೀರ್ಘ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ವಿಜಯಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ವಿಪುಲಲಾಭವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಶೂದ್ರನು ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12327105a ಅಪುತ್ರೋ ಲಭತೇ ಪುತ್ರಂ ಕನ್ಯಾ ಚೈವೇಪ್ಸಿತಂ ಪತಿಮ್|

12327105c ಲಗ್ನಗರ್ಭಾ ವಿಮುಚ್ಯತೇ ಗರ್ಭಿಣೀ ಜನಯೇತ್ಪುತ್ರಮ್|

12327105e ವಂಧ್ಯಾ ಪ್ರಸವಮಾಪ್ನೋತಿ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಸಮೃದ್ಧಿಮತ್||

ಪುತ್ರನಿಲ್ಲದವನು ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕನ್ಯೆಯು ಬಯಸಿದ ಪತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಗರ್ಭದ ತೊಂದರೆಗಳಿಂದ

ಮುಕ್ತಿದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭಿಣಿಯು ಸುತನಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ.
ಬಂಜೆಯು ಹಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಪುತ್ರಪೌತ್ರರ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

12327106a ಕ್ಷೇಮೇಣ ಗಚ್ಛೇದಧ್ವಾನಮಿದಂ ಯಃ ಪಠತೇ ಪಥಿ|

12327106c ಯೋ ಯಂ ಕಾಮಂ ಕಾಮಯತೇ ಸ ತಮಾಪ್ನೋತಿ ಚ ಧ್ರುವಮ್||

ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಇದನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಪ್ರಯಾಣವು
ಕ್ಷೇಮಕರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು
ಬಯಸುತ್ತಾನೋ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12327107a ಇದಂ ಮಹರ್ಷೇರ್ವ ಚನಂ ವಿನಿಶ್ಚಿತಂ

ಮಹಾತ್ಮನಃ ಪುರುಷವರಸ್ಯ ಕೀರ್ತನಮ್|

12327107c ಸಮಾಗಮಂ ಚರ್ಷಿದಿವೌಕಸಾಮಿಮಂ

ನಿಶಮ್ಯ ಭಕ್ತಾಃ ಸುಸುಖಂ ಲಭಂತೇ||

ಮಹರ್ಷಿಯ ಈ ವಿನಿಶ್ಚಿತ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾತ್ಮ
ಪುರುಷವರನ ಕೀರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಋಷಿ-ದಿವೌಕಸರ ಸಮಾಗಮದ
ಕುರಿತು ಕೇಳುವ ಭಕ್ತರು ಉತ್ತಮ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ನಾರಾಯಣೀಯೇ ಸಪ್ತವಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತೆಳನೇ

ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಭಗವನ್ನಾಮ ನಿರ್ವಚನ

ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತನ್ನ ನಾಮಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು (1-53).

12328001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ

12328001a ಅಸ್ತೌಷೀದ್ವೈರಿಮಂ ವ್ಯಾಸಃ ಸಶಿಷ್ಯೋ ಮಧುಸೂದನಮ್|

12328001c ನಾಮಭಿರ್ವಿವಿಧೈರೇಷಾಂ ನಿರುಕ್ತಂ ಭಗವನ್ನಮ||

12328002a ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಶುಶ್ರೂಷೋಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಪತೇರ್ಹರೇಃ|

12328002c ಶ್ರುತ್ವಾ ಭವೇಯಂ ಯತ್ಪೂತಃ ಶರಚ್ಚಂದ್ರ ಇವಾಮಲಃ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್! ಶಿಷ್ಯಸಹಿತ ವ್ಯಾಸನು ಮಧುಸೂದನನನ್ನು ವಿವಿಧ ನಾಮಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ಆ ಪ್ರಜಾಪತಿಪತಿ ಹರಿಯ ನಾಮಗಳ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶರತ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ನಿರ್ಮಲನಾಗುತ್ತೇನೆ.”

12328003 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ

12328003a ಶೃಣು ರಾಜನ್ಯಥಾಚಷ್ಟ ಫಲ್ಲನಸ್ಯ ಹರಿರ್ವಿಭುಃ|

12328003c ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾತ್ಮನೋ ನಾಮ್ನಾಂ ನಿರುಕ್ತಂ ಗುಣಕರ್ಮಜಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಹರಿ ವಿಭುವು ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನಾಗಿ ಫಲ್ಲನನಿಗೆ ತನ್ನ ಗುಣ-ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ

ನಾಮಗಳ ನಿರುಕ್ತವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12328004a ನಾಮಭಿಃ ಕೀರ್ತಿತ್ಯೈಸ್ತಸ್ಯ ಕೇಶವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12328004c ಪೃಷ್ಟವಾನ್ಕೇಶವಂ ರಾಜನ್ಫಲ್ಲುನಃ ಪರವೀರಹಾ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾತ್ಮ ಕೇಶವನ ನಾಮಕೀರ್ತನೆಗಳ ಕುರಿತು ಪರವೀರಹ ಫಲ್ಲುನನು ಕೇಳಿದನು:

12328005 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

12328005a ಭಗವನ್ಛೂತಭವ್ಯೇಶ ಸರ್ವಭೂತಸ್ಯಗವ್ಯಯ|

12328005c ಲೋಕಧಾಮ ಜಗನ್ನಾಥ ಲೋಕಾನಾಮಭಯಪ್ರದ||

12328006a ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ ತೇ ದೇವ ಕೀರ್ತಿತಾನಿ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ|

12328006c ವೇದೇಷು ಸಪುರಾಣೇಷು ಯಾನಿ ಗುಹ್ಯಾನಿ ಕರ್ಮಭಿಃ||

12328007a ತೇಷಾಂ ನಿರುಕ್ತಂ ತ್ವತ್ತೋಽಹಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಕೇಶವ|

12328007c ನ ಹ್ಯನ್ಯೋ ವರ್ತಯೇನ್ನಾಮ್ನಾಂ ನಿರುಕ್ತಂ ತ್ವಾಮೃತೇ ಪ್ರಭೋ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್! ಭೂತಭವ್ಯೇಶ! ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ! ಅವ್ಯಯ! ಲೋಕಧಾಮ! ಜಗನ್ನಾಥ! ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದ! ದೇವ! ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ನಾಮಗಳಿಂದ ಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಾವ ಗುಹ್ಯ ನಾಮಗಳಿವೆಯೋ ಅವುಗಳ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಕೇಶವ! ಪ್ರಭೋ! ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯನಾಮಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಮಾಡಲಾರರು.”

12328008 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

12328008a ಋಗ್ವೇದೇ ಸಯಜುರ್ವೇದೇ ತಥೈವಾಥರ್ವಸಾಮಸು|

12328008c ಪುರಾಣೇ ಸೋಪನಿಷದೇ ತಥೈವ ಜ್ಯೋತಿಷೇಽರ್ಜುನ||

12328009a ಸಾಂಖ್ಯೇ ಚ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಚ ಆಯುರ್ವೇದೇ ತಥೈವ ಚ|

12328009c ಬಹೂನಿ ಮಮ ನಾಮಾನಿ ಕೀರ್ತಿತಾನಿ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ||

ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು: “ಅರ್ಜುನ!

ಋಗ್ವಿಸ್ವಾಮಾಥರ್ವಣವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ,

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಜ್ಯೋತಿಃಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ,

ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ

ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಅನೇಕ ನಾಮಗಳಿಂದ

ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

12328010a ಗೌಣಾನಿ ತತ್ರ ನಾಮಾನಿ ಕರ್ಮಜಾನಿ ಚ ಕಾನಿ ಚಿತ್|

12328010c ನಿರುಕ್ತಂ ಕರ್ಮಜಾನಾಂ ಚ ಶೃಣುಷ್ಟ್ವ ಪ್ರಯತೋಽನಘ|

12328010e ಕಥ್ಯಮಾನಂ ಮಯಾ ತಾತ ತ್ವಂ ಹಿ ಮೇಽರ್ಥಂ ಸ್ಮೃತಃ ಪುರಾ||

ಅನಘ! ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಾಮಗಳು ನನ್ನ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ

ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ನನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಿ

ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ನನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನನಗೆ ಒದಗಿದ

ನಾಮಗಳ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ ನನ್ನನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು.

ಅಯ್ಯಾ! ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನೀನು ನನ್ನ ಅರ್ಥಶರೀರಿಯೆಂದೇ

ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆ.

12328011a ನಮೋಽತಿಯಶಸೇ ತಸ್ಮೈ ದೇಹಿನಾಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ|

12328011c ನಾರಾಯಣಾಯ ವಿಶ್ವಾಯ ನಿರ್ಗುಣಾಯ ಗುಣಾತ್ಮನೇ||

ಮಹಾಯಶೋವಂತನೂ, ದೇಹಿಗಳ ಪರಮಾತ್ಮನೂ, ವಿಶ್ವನೂ,
ನಿರ್ಗುಣನೂ, ಗುಣಾತ್ಮನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12328012a ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಜೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ರುದ್ರಶ್ಚ ಕ್ರೋಧಸಂಭವಃ|

12328012c ಯೋಽಸೌ ಯೋನಿರ್ಹಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸ್ಥಾವರಸ್ಯ ಚರಸ್ಯ ಚ||

ಯಾರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನೋ ಮತ್ತು ಯಾರ
ಕ್ರೋಧದಿಂದ ರುದ್ರನು ಜನಿಸಿದನೋ ಅವನೇ ಸರ್ವ ಸ್ಥಾವರ ಚರಗಳ
ಯೋನಿ.

12328013a ಅಷ್ಟಾದಶಗುಣಂ ಯತ್ತತ್ಸತ್ತ್ವಂ ಸತ್ತ್ವವತಾಂ ವರ|

12328013c ಪ್ರಕೃತಿಃ ಸಾ ಪರಾ ಮಹ್ಯಂ ರೋದಸೀ ಯೋಗಧಾರಿಣೀ|

12328013e ಋತಾ ಸತ್ಯಾಮರಾಜಯ್ಯಾ ಲೋಕಾನಾಮಾತ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಾ||

ಸತ್ತ್ವವತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಯಾರ ಸತ್ತ್ವವು ಅಷ್ಟಾದಶಗುಣಗಳಿಂದ
ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದೋ ಅವನು ಪರಾ ಪ್ರಕೃತಿಯು.

ಯೋಗಧಾರಿಣಿಯಾಗಿ ಈ ಮಹಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಋತ, ಸತ್ಯ,
ಅಮರ, ಅಜಯನಾದ ಇವನು ಲೋಕಗಳ ಆತ್ಮನೆಂದು
ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

12328014a ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಸರ್ಗಪ್ರಲಯವಿಕ್ರಿಯಾಃ|

12328014c ತತೋ ಯಜ್ಞಶ್ಚ ಯಷ್ಟಾ ಚ ಪುರಾಣಃ ಪುರುಷೋ ವಿರಾಟ್|

12328014e ಅನಿರುದ್ಧ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಲೋಕಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾಪ್ಯಯಃ||

ಅವನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿ-ಪ್ರಲಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅವನೇ
ಯಜ್ಞ, ಯಜ್ಞವು ಯಾರಿಗಿದೆಯೋ ಅವನು. ಅವನೇ ಪುರಾಣ ಪುರುಷ

ವಿರಾಟ್. ಲೋಕಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಅವನನ್ನು
ಅನಿರುದ್ಧ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12328015a ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ರಾತ್ರಿಕ್ಷಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ತಸ್ಯ ಹ್ಯಮಿತತೇಜಸಃ|

12328015c ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪ್ರಾದುರಭವತ್ಪದ್ಮಂ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣ|

12328015e ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಮಭವತ್ಸ ತಸ್ಯೈವ ಪ್ರಸಾದಜಃ||

ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣ ! ಬ್ರಹ್ಮನ ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದು ಹಗಲು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ
ಅನಿರುದ್ಧನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪದ್ಮವೊಂದು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿತು. ಅವನ
ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ಭವಿಸಿದನು.

12328016a ಅಹ್ನಃ ಕ್ಷಯೇ ಲಲಾಟಾಚ್ಚ ಸುತೋ ದೇವಸ್ಯ ವೈ ತಥಾ|

12328016c ಕ್ರೋಧಾವಿಷ್ಟಸ್ಯ ಸಂಜಜ್ಞೇ ರುದ್ರಃ ಸಂಹಾರಕಾರಕಃ||

ಹಗಲು ಕಳೆದೊಡನೆಯೇ ಕ್ರೋಧಾವಿಷ್ಟನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವನ
ಹಣೆಯಿಂದ ಲೋಸಂಹಾರಕಾರಕ ರುದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡನು.

12328017a ಏತೌ ದ್ವೌ ವಿಬುಧಶ್ರೇಷ್ಠೌ ಪ್ರಸಾದಕ್ರೋಧಜೌ ಸ್ಮೃತೌ|

12328017c ತದಾದೇಶಿತಪಂಥಾನೌ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಕಾರಕೌ|

12328017e ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಂ ತಾವತ್ರ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿವರಪ್ರದೌ||

ಇವರಿಬ್ಬರೂ ವಿಬುಧರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಒಬ್ಬನು ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮತ್ತು
ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಅವನ ಆದೇಶದಂತೆ
ನಡೆಯುವ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸಂಹಾರಕಾರಕರು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ
ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ವರವನ್ನು ನೀಡುವ ಅವರು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರ.

12328018a ಕಪರ್ದೀ ಜಟಿಲೋ ಮುಂಡಃ ಶ್ರುಶಾನಗೃಹಸೇವಕಃ|

12328018c ಉಗ್ರವ್ರತಧರೋ ರುದ್ರೋ ಯೋಗೀ ತ್ರಿಪುರದಾರುಣಃ||

12328019a ದಕ್ಷಕ್ರತುಹರಶ್ಚೈವ ಭಗನೇತ್ರಹರಸ್ತಥಾ|

12328019c ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಪಾಂಡವೇಯ ಯುಗೇ ಯುಗೇ||

ಪಾಂಡವೇಯ ! ಕಪರ್ದೀ, ಜಟಿಲ, ಮುಂಡ, ಶ್ಮಶಾನಗೃಹಸೇವಕ,
ಉಗ್ರವ್ರತಧರ, ರುದ್ರ, ಯೋಗೀ, ತ್ರಿಪುರದಾರುಣ, ದಕ್ಷಕ್ರತುಹರ,
ಭಗನೇತ್ರ, ಹರನು ಯುಗ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕನು
ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12328020a ತಸ್ಮಿನ್ ಹಿ ಪೂಜ್ಯಮಾನೇ ವೈ ದೇವದೇವೇ ಮಹೇಶ್ವರೇ|

12328020c ಸಂಪೂಜಿತೋ ಭವೇತ್ಪಾರ್ಥ ದೇವೋ ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಪಾರ್ಥ ! ಅದೇ ದೇವದೇವ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ದೇವ
ಪ್ರಭು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

12328021a ಅಹಮಾತ್ಮಾ ಹಿ ಲೋಕಾನಾಂ ವಿಶ್ವಾನಾಂ ಪಾಂಡುನಂದನ|

12328021c ತಸ್ಮಾದಾತ್ಮಾನಮೇವಾಗ್ರೇ ರುದ್ರಂ ಸಂಪೂಜಯಾಮ್ಯಹಮ್||

ಪಾಂಡುನಂದನ ! ನಾನು ಲೋಕಗಳ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದ ಆತ್ಮನು.
ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಆತ್ಮನೇ ಆಗಿರುವ ರುದ್ರನನ್ನು ನಾನು
ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

12328022a ಯದ್ಯಹಂ ನಾರ್ಚಯೇಯಂ ವೈ ಈಶಾನಂ ವರದಂ ಶಿವಮ್|

12328022c ಆತ್ಮಾನಂ ನಾರ್ಚಯೇತ್ಕಶ್ಚಿದಿತಿ ಮೇ ಭಾವಿತಂ ಮನಃ|

12328022e ಮಯಾ ಪ್ರಮಾಣಂ ಹಿ ಕೃತಂ ಲೋಕಃ ಸಮನುವರ್ತತೇ||

ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ನನ್ನ ಆತ್ಮ ಈಶಾನ ವರದ ಶಿವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸದೇ

ಇದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ
ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಇದನ್ನು ಲೋಕವು
ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

12328023a ಪ್ರಮಾಣಾನಿ ಹಿ ಪೂಜ್ಯಾನಿ ತತಸ್ತಂ ಪೂಜಯಾಮ್ಯಹಮ್|

12328023c ಯಸ್ತಂ ವೇತ್ತಿ ಸ ಮಾಂ ವೇತ್ತಿ ಯೋಽನು ತಂ ಸ ಹಿ ಮಾಮನು||

ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಾನೇ ಎಲ್ಲರೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ
ನಾನು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದವನು ನನ್ನನ್ನು
ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರು ನನ್ನನ್ನೂ
ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12328024a ರುದ್ರೋ ನಾರಾಯಣಶ್ಚೈವ ಸತ್ತ್ವಮೇಕಂ ದ್ವಿಧಾಕೃತಮ್|

12328024c ಲೋಕೇ ಚರತಿ ಕೌಂತೇಯ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ಥಂ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು||

ಕೌಂತೇಯ! ರುದ್ರ ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣರು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ
ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಒಂದೇ ಸತ್ತ್ವ. ಇವರು ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಶಃ
ನೆಲೆಸಿಕೊಂಡು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

12328025a ನ ಹಿ ಮೇ ಕೇನ ಚಿದ್ಧೇಯೋ ವರಃ ಪಾಂಡವನಂದನ|

12328025c ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮನಸಾ ಪುರಾಣಂ ವಿಶ್ವಮೀಶ್ವರಮ್|

12328025e ಪುತ್ರಾರ್ಥಮಾರಾಧಿತವಾನಾತ್ಮಾನಮಹಮಾತ್ಮನಾ||

ಪಾಂಡವನಂದನ! ನನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ವರವನ್ನು
ಕೊಡಬೇಕಾಗದಿರಲಿ ಎಂದು ಮನಸಾರಿ ಯೋಚಿಸಿಯೇ ನಾನು
ಪುತ್ರನಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಅನ್ನ ಆತ್ಮನಾದ ಆ ಪುರಾಣ ವಿಶ್ವ

ಈಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದೆ.

12328026a ನ ಹಿ ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಣಮತಿ ಕಸ್ಮೈ ಚಿದ್ವಿಬುಧಾಯ ತು|

12328026c ಋತ ಆತ್ಮಾನಮೇವೇತಿ ತತೋ ರುದ್ರಂ ಭಜಾಮ್ಯಹಮ್||

ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಆತ್ಮನಾದ ರುದ್ರನ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

12328027a ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾಃ ಸರುದ್ರಾಶ್ಚ ಸೇಂದ್ರಾ ದೇವಾಃ ಸಹರ್ಷಿಭಿಃ|

12328027c ಅರ್ಚಯಂತಿ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ಹರಿಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮ-ರುದ್ರರೂ, ಇಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಋಷಿಗಳೂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವ ನಾರಾಯಣ ಹರಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

12328028a ಭವಿಷ್ಯತಾಂ ವರ್ತತಾಂ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಚೈವ ಭಾರತ|

12328028c ಸರ್ವೇಷಾಮಗ್ರಣೀರ್ವಿಷ್ಣುಃ ಸೇವ್ಯಃ ಪೂಜ್ಯಶ್ಚ ನಿತ್ಯಶಃ||

ಭಾರತ ! ಮುಂದಿನ, ಈಗಿರುವ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿದ್ದ ಸರ್ವರಿಗೂ ವಿಷ್ಣುವು ಅಗ್ರಣಿಯು. ನಿತ್ಯ ಸೇವ್ಯನು ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯನು.

12328029a ನಮಸ್ವ ಹವ್ಯದಂ ವಿಷ್ಣುಂ ತಥಾ ಶರಣದಂ ನಮ|

12328029c ವರದಂ ನಮಸ್ವ ಕೌಂತೇಯ ಹವ್ಯಕವ್ಯಭುಜಂ ನಮ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಹವ್ಯದ ಶರಣದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು. ವರದನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು. ಹವ್ಯಕವ್ಯಭುಜನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು.

12328030a ಚತುರ್ವಿಧಾ ಮಮ ಜನಾ ಭಕ್ತಾ ಏವಂ ಹಿ ತೇ ಶ್ರುತಮ್|

12328030c ತೇಷಾಮೇಕಾಂತಿನಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಸ್ತೇ ಚೈವಾನನ್ಯದೇವತಾಃ|

12328030e ಅಹಮೇವ ಗತಿಸ್ತೇಷಾಂ ನಿರಾಶೀಕರ್ಮಕಾರಿಣಾಮ್||

ನನ್ನ ಭಕ್ತಜನರು ಚತುರ್ವಿಧರು ಎಂದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲದೇ ನನ್ನನ್ನೋರ್ವನನ್ನೇ ಭಜಿಸುವ ಏಕಾಂತಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಅವರಿಗೆ ನಾನೇ ಗತಿಯು.

12328031a ಯೇ ಚ ಶಿಷ್ಟಾಸ್ತ್ರಯೋ ಭಕ್ತಾಃ ಫಲಕಾಮಾ ಹಿ ತೇ ಮತಾಃ|

12328031c ಸರ್ವೇ ಚೈವನಧರ್ಮಾಣಃ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಸ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠಭಾಕ್||

ಉಳಿದ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಭಕ್ತರೂ ಫಲಕಾಮಿಗಳು ಎಂದೇ ನನ್ನ ಮತ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಮಾತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

12328032a ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶಿತಿಕಂಠಂ ಚ ಯಾಶ್ಚಾನ್ಯಾ ದೇವತಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ|

12328032c ಪ್ರಬುದ್ಧವರ್ಯಾಃ ಸೇವಂತೇ ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಂತಿ ಯತ್ಪರಮ್|

12328032e ಭಕ್ತಂ ಪ್ರತಿ ವಿಶೇಷಸ್ತೇ ಏಷ ಪಾರ್ಥಾನುಕೀರ್ತಿತಃ||

ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನಾಗಲೀ, ಶಿವನನ್ನಾಗಲೀ, ಅನ್ಯ ಯಾವ ದೇವತೆಯನ್ನೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

12328033a ತ್ವಂ ಚೈವಾಹಂ ಚ ಕೌಂತೇಯ ನರನಾರಾಯಣೌ ಸ್ಮೃತೌ|

12328033c ಭಾರಾವತರಣಾರ್ಥಂ ಹಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟೌ ಮಾನುಷೀಂ ತನುಮ್||

ಕೌಂತೇಯ ! ನೀನು ಮತ್ತು ನಾನು ನರ-ನಾರಾಯಣರೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದೆವು. ಭೂಭಾರಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾವು ಮನುಷ್ಯ

ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದೇವೆ.

12328034a ಜಾನಾಮೃತ್ಯಾತ್ಮಯೋಗಾಂಶ್ಚ ಯೋಽಹಂ ಯಸ್ಮಾಚ್ಚ ಭಾರತ|

12328034c ನಿವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣೋ ಧರ್ಮಸ್ತಥಾಭ್ಯುದಯಿಕೋಽಪಿ ಚ||

ಭಾರತ ! ಆಧ್ಯಾತ್ಮಯೋಗವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಯಾರು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವನು ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ನಿವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣನೂ ಅಭ್ಯುದಯ ಧರ್ಮದವನೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ.

12328035a ನರಾಣಾಮಯನಂ ಖ್ಯಾತಮಹಮೇಕಃ ಸನಾತನಃ|

12328035c ಆಪೋ ನಾರಾ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಆಪೋ ವೈ ನರಸೂನವಃ|

12328035e ಅಯನಂ ಮಮ ತತ್ಪೂರ್ವಮತೋ ನಾರಾಯಣೋ ಹ್ಯಹಮ್||

ನರರ ಆಶ್ರಯಭೂತನಾದ ನಾನು ಖ್ಯಾತ. ಏಕ. ಮತ್ತು ಸನಾತನ.

ನರನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನೀರಿಗೆ ನಾರಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ನೀರಿನ ಮೇಲೆ

ಹಿಂದೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾನು ನಾರಾಯಣನಾದೆನು.

12328036a ಚಾದಯಾಮಿ ಜಗದ್ವಿಶ್ವಂ ಭೂತ್ವಾ ಸೂರ್ಯ ಇವಾಂಶುಭಿಃ|

12328036c ಸರ್ವ ಭೂತಾಧಿವಾಸಶ್ಚ ವಾಸುದೇವಸ್ತತೋ ಹ್ಯಹಮ್||

ಸೂರ್ಯನಾಗಿ ನನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಈ ವಿಶ್ವ ಜಗತ್ತನ್ನು

ತುಂಬಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ನಾನು ವಾಸಸ್ಥಾನನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ವಾಸುದೇವ.

12328037a ಗತಿಶ್ಚ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಚಾಪಿ ಭಾರತ|

12328037c ವ್ಯಾಪ್ತಾ ಮೇ ರೋದಸೀ ಪಾರ್ಥ ಕಾಂತಿಶ್ಚಾ ಭೃಧಿಕಾ ಮಮ||

ಭಾರತ ! ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳ ಗತಿಯು ನಾನು. ಮೇಲೆ

ಮತ್ತು ಕೆಳಗೆ ನಾನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪಾರ್ಥ ! ನನ್ನ ಕಾಂತಿಯು
ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ.

12328038a ಅಧಿಭೂತಾನಿ ಚಾಂತೇಹಂ ತದಿಚ್ಛಂಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಭಾರತ|

12328038c ಕ್ರಮಣಾಚ್ಚಾಪ್ಯಹಂ ಪಾರ್ಥ ವಿಷ್ಣುರಿತ್ಯಭಿಸಂಜ್ಞಿತಃ||

ಭಾರತ ! ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಸೇರಲು
ಬಯಸುತ್ತವೆಯೋ ಅದು ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ
ಪಾದಗಳನ್ನು ಚಾಚಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ವಿಷ್ಣುವೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು
ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ.

12328039a ದಮಾತ್ಸಿದ್ಧಿಂ ಪರೀಪ್ಸಂತೋ ಮಾಂ ಜನಾಃ ಕಾಮಯಂತಿ ಹಿ|

12328039c ದಿವಂ ಚೋರ್ವೀಂ ಚ ಮಧ್ಯಂ ಚ ತಸ್ಮಾದ್ಧಾಮೋದರೋ ಹ್ಯಹಮ್||

ದಮ (ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ) ದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಯಸುವ ಜನರು
ನನ್ನನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ದಿವ, ಉರ್ವಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಗಳನ್ನು ನನ್ನ
ಉದರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ದಾಮೋದರ⁹⁴⁹ನು.

12328040a ಪೃಶ್ನಿರಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಚಾನ್ಯಂ ವೇದಾ ಆಪೋಮೃತಂ ತಥಾ|

12328040c ಮಮೈತಾನಿ ಸದಾ ಗರ್ಭೇ ಪೃಶ್ನಿಗರ್ಭಸ್ತತೋ ಹ್ಯಹಮ್||

ಅನ್ನ, ವೇದ, ಆಪ ಮತ್ತು ಅಮೃತ ಇವುಗಳನ್ನು ಪೃಶ್ನಿ ಎಂದು
ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳು ಸದಾ ನನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ

⁹⁴⁹ ದಮ ಏವ ದಾಮಃ| ತೇನ ಉದೀರ್ಯತಿ ಉನ್ನತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ
ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ದಾಮೋದರಃ|| ದಮವೇ ದಾಮ. ಆ ದಮದಿಂದ ಯಾವನ
ಮೂಲಕ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಋಷಿಗಳು ಹೊಂದುವ್ವರೋ ಅವನು ದಾಮೋದರ.

ನಾನು ಪೃಥ್ವಿಗರ್ಭನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12328041a ಋಷಯಃ ಪ್ರಾಹುರೇವಂ ಮಾಂ ತ್ರಿತಕೂಪಾಭಿಪಾತಿತಮ್|

12328041c ಪೃಥ್ವಿಗರ್ಭ ತ್ರಿತಂ ಪಾಹೀತ್ಯೇಕತದ್ವಿತಪಾತಿತಮ್||

12328042a ತತಃ ಸ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪುತ್ರ ಆದ್ಯೋ ಋಷಿವರಸ್ತ್ರತಃ|

12328042c ಉತ್ತತಾರೋದಪಾನಾದ್ವೈ ಪೃಥ್ವಿಗರ್ಭಾನುಕೀರ್ತನಾತ್||

ತ್ರಿತನು ಬಾವಿಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಋಷಿಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ “ಪೃಥ್ವಿಗರ್ಭ ! ಏಕತ-ದ್ವಿತರಿಂದ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ತ್ರಿತನನ್ನು ಕಾಪಾಡು !” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಪೃಥ್ವಿಗರ್ಭ ಎಂದು ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಋಷಿವರ ತ್ರಿತನು ಆ ಬಾವಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದನು.

12328043a ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ತಪತೋ ಲೋಕಾನಗ್ನೇಃ ಸೋಮಸ್ಯ ಚಾಪ್ಯುತ|

12328043c ಅಂಶವೋ ಯೇ ಪ್ರಕಾಶಂತೇ ಮಮ ತೇ ಕೇಶಸಂಜ್ಞಿತಾಃ|

12328043e ಸರ್ವಜ್ಞಾಃ ಕೇಶವಂ ತಸ್ಮಾನ್ಮಾಮಾಹುದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ||

ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವ ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರರ ಕಿರಣಗಳೇ ನನ್ನ ಕೇಶಗಳೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಅಂತಹ ಕೇಶಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಶವ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12328044a ಸ್ವಪತ್ಯಾ ಮಾಹಿತೋ ಗರ್ಭ ಉತಥ್ಯೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12328044c ಉತಥ್ಯೇಽಂತರ್ಹಿತೇ ಚೈವ ಕದಾ ಚಿದ್ಧೇವಮಾಯಯಾ|

12328044e ಬೃಹಸ್ಪತಿರಥಾವಿಂದತ್ತಾಂ ಪತ್ತೀಂ ತಸ್ಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಮಹಾತ್ಮ ಉತಥ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭವು

ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಉತಥ್ಯನ ಗರ್ಭವು ಒಳಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ
ದೇವಮಾಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಅವನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು
ಬಯಸಿದನು.

12328045a ತತೋ ವೈ ತಮೃಷಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಮೈಥುನೋಪಗತಂ ತಥಾ|

12328045c ಉವಾಚ ಗರ್ಭಃ ಕೌಂತೇಯ ಪಂಚಭೂತಸಮನ್ವಿತಃ||

ಕೌಂತೇಯ! ಸಂಭೋಗಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಋಷಿಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ
ಪಂಚಭೂತಸಮನ್ವಿತ ಗರ್ಭವು ಹೇಳಿತು:

12328046a ಪೂರ್ವಾಗತೋಽಹಂ ವರದ ನಾರ್ಹಸ್ಯಂಬಾಂ ಪ್ರಬಾಧಿತುಮ್|

12328046c ಏತದ್ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚುಕ್ರೋಧ ಚ ಶಶಾಪ ಚ||

“ವರದ! ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೊದಲೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ತಾಯಿಯನ್ನು
ಬಾಧಿಸಬೇಡ!” ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಕುಪಿತನಾದನು
ಮತ್ತು ಶಪಿಸಿದನು ಕೂಡ.

12328047a ಮೈಥುನೋಪಗತೋ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವ ಯಾಹಂ ವಿನಿವಾರಿತಃ|

12328047c ತಸ್ಮಾದಂಧೋ ಜಾಸ್ಯಸಿ ತ್ವಂ ಮಚ್ಚಾಪಾನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

“ಸಂಭೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ತಡೆದೆ. ಆದುದರಿಂದ
ನೀನು ಅಂಧನಾಗುತ್ತೀಯೆ. ಇದು ನನ್ನ ಶಾಪ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ
ಇಲ್ಲ.”

12328048a ಸ ಶಾಪಾದ್ಯೃಷಿಮುಖ್ಯಸ್ಯ ದೀರ್ಘಂ ತಮ ಉಪೇಯಿವಾನ್|

12328048c ಸ ಹಿ ದೀರ್ಘತಮಾ ನಾಮ ನಾಮ್ನಾ ಹ್ಯಾಸೀದ್ಯೃಷಿಃ ಪುರಾ||

ಋಷಿಮುಖ್ಯನ ಶಾಪದಿಂದ ಅವನು ದೀರ್ಘ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೇ

ಅನುಭವಿಸಿದನು. ಅವನೇ ಹಿಂದೆ ದೀರ್ಘತಮಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಋಷಿಯಾಗಿದ್ದನು.

12328049a ವೇದಾನವಾಪ್ಯ ಚತುರಃ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗಾನ್ ಸನಾತನಾನ್|

12328049c ಪ್ರಯೋಜಯಾಮಾಸ ತದಾ ನಾಮ ಗುಹ್ಯಮಿದಂ ಮಮ||

12328050a ಆನುಪೂರ್ವ್ಯೇಣ ವಿಧಿನಾ ಕೇಶವೇತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12328050c ಸ ಚಕ್ಷುಷ್ಮಾನ್ಸಮಭವದ್ಗೌತಮಶ್ಚಾ ಭವತ್ಪುನಃ||

ಆ ಚತುರನು ಸಾಂಗೋಪಾಂಗ ಸನಾತನ ವೇದಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಕೇಶವ ಎಂಬ ನನ್ನ ಈ ಗುಹ್ಯ ನಾಮವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಜಪಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅವನು ದೃಷ್ಟಿವಂತನಾದನು ಮತ್ತು ಪುನಃ ಗೌತಮನೆಂದೂ ಆದನು.

12328051a ಏವಂ ಹಿ ವರದಂ ನಾಮ ಕೇಶವೇತಿ ಮಮಾರ್ಜುನ|

12328051c ದೇವಾನಾಮಥ ಸರ್ವೇಷಾಮೃಷೀಣಾಂ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

ಅರ್ಜುನ! ಹೀಗೆ ಕೇಶವ ಎಂಬ ನನ್ನ ಹೆಸರು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸರ್ವ ಮಹಾತ್ಮ ಋಷಿಗಳಿಗೂ ವರದಾಯಕವಾಗಿದೆ.

12328052a ಅಗ್ನಿಃ ಸೋಮೇನ ಸಂಯುಕ್ತ ಏಕಯೋನಿ ಮುಖಿಂ ಕೃತಮ್|

12328052c ಅಗ್ನೀಷೋಮಾತ್ಮಕಂ ತಸ್ಮಾ ಜ್ಜಗತ್ ಕೃತ್ಸುಂ ಚರಾಚರಮ್||

ಅಗ್ನಿಯು ಸೋಮನೊಡನೆ ಸೇರಿ ಏಕಯೋನಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ಆದಿದರಿಂದ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಸಕಲಜಗತ್ತೂ ಅಗ್ನೀಷೋಮಮಯವಾಗಿದೆ.

12328053A ಅಪಿ ಹಿ ಪುರಾಣೇ ಭವತಿ|

12328053B ಏಕಯೋನ್ಯಾತ್ಮ ಕಾವಗ್ನೀಷೋಮೌ||

12328053C ದೇವಾಶ್ಚಾಗ್ನಿಮುಖಾ ಇತಿ|

ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅಗ್ನೀಷೋಮರು ಏಕಯೋನಾತ್ಮಕರು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಗ್ನಿಯೇ ಮುಖ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

12328053D ಏಕಯೋನಿತ್ವಾಚ್ಚ ಪರಸ್ಪರಂ ಮಹಯಂತೋ ಲೋಕಾನ್
ಧಾರಯತ ಇತಿ||

ಏಕಯೋನಿತ್ವದಿಂದ ಅಗ್ನೀಷೋಮರು ಪರಸ್ಪರ ಭೋಕ್ತೃ-
ಭೋಜ್ಯತ್ವಭಾವದಿಂದ ಇರುವರು ಮತ್ತು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವರು
ಎಂದೂ ಪುರಾಣವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ನಾರಾಯಣೀಯೇ ಅಷ್ಟವಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಐಪತ್ತೆಂಟನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೯

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಹಾತ್ಮೆ -
ಅಗ್ನಿಷೋಮೀಯಾತ್ಮಕ

ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಸೋಮರು ಹೇಗೆ ಏಕಯೋನಿಗಳಾದರು ಎನ್ನುವ
 ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೋಮ-
 ಅಗ್ನಿಯರು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ
 ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ನಿದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ವರ್ಣಿಸಿದುದು (1-
 50).

12329001 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

12329001a ಅಗ್ನೀಷೋಮೌ ಕಥಂ ಪೂರ್ವಮೇಕಯೋನೀ ಪ್ರವರ್ತಿತೌ|

12329001c ಏಷ ಮೇ ಸಂಶಯೋ ಜಾತಸ್ತಂ ಚಿಂಧಿ ಮಧುಸೂದನ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಧುಸೂದನ! ಹಿಂದೆ ಅಗ್ನಿ-ಸೋಮರು
 ಹೇಗೆ ಏಕಯೋನಿಗಳಾದರು? ನನಗೆ ಈ ಸಂಶಯವುಂಟಾಗಿದೆ.

ಇದನ್ನು ನಿವಾರಿಸು!”

12329002 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

12329002a ಹಂತ ತೇ ವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪುರಾಣಂ ಪಾಂಡುನಂದನ|

12329002c ಆತ್ಮತೇಜೋದ್ಭವಂ ಪಾರ್ಥ ಶೃಣುಷ್ಟೈಕಮನಾ ಮಮ||

ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾಂಡುನಂದನ! ಪಾರ್ಥ! ನನ್ನ
 ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಏಕಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕೇಳು.

12329003A ಸಂಪ್ರಕ್ಷಾಲನಕಾಲೇತಿಕ್ರಾಂತೇ ಚತುರ್ಥೇ

ಯುಗಸಹಸ್ರಾಂತೇ|

12329003B ಅವ್ಯಕ್ತೇ ಸರ್ವಭೂತಪ್ರಲಯೇ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮೇ|

12329003C ಜ್ಯೋತಿರ್ಧ ರಣಿವಾಯುರಹಿತೇಽಂಧೇ ತಮಸಿ
ಜಲೈಕಾರ್ಣವೇ ಲೋಕೇ|

12329003D ತಮ ಇತ್ಯೇವಾಭಿಭೂತೇಽಸಂಜ್ಞಕೇಽದ್ವಿತೀಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೇ|

12329003E ನೈವ ರಾತ್ರಾಂ ನ ದಿವಸೇ ನ ಸತಿ ನಾಸತಿ ನ ವ್ಯಕ್ತೇ
ನಾವ್ಯಕ್ತೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೇ|

12329003F ಏತಸ್ಯಾಮವಸ್ಥಾಯಾಂ

ನಾರಾಯಣಗುಣಾಶ್ರಯಾದಕ್ಷಯಾದಜರಾದನಿಂದ್ರಿಯಾದ-
ಗ್ರಾಹ್ಯಾದಸಂಭವಾತ್ತ್ವಾದಹಿಂಸ್ರಾಲ್ಲಲಾಮಾದ್ವಿವಿಧಪ್ರಪೃತ್ತಿವಿಶೇ-
ಷತ್|

12329003G ಅಕ್ಷಯಾದಜರಾಮರಾದಮೂರ್ತಿತಃ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿನಃ

ಸರ್ವಕರ್ತುಃ ಶಾಶ್ವತಾತ್ಮಮಸಃ ಪುರುಷಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತೋ
ಹರಿರವ್ಯಯಃ||

ನಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ಯುಗಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಲಯಕಾಲವು

ಸಂಭವಿಸಿದ್ದಿತು. ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾತ್ಮಕ ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಅವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿ

ಲಯಹೊಂದಿದ್ದವು. ಪೃಥ್ವೀ-ತೇಜಸ್ಸು-ವಾಯುಗಳ ರಹಿತವಾದ

ಕುರುಡಾದ ಕತ್ತಲೆಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಜಲದ ರಾಶಿಯು

ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ತಮ ಎಂದು ಸಂಜ್ಞಿತವಾಗಿದ್ದ ಅದೊಂದೇ

ಇದ್ದಿತು. ಆಗ ರಾತ್ರಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿವಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲೀ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ

ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಾಶ್ರಯ, ಅಕ್ಷಯ, ಅಜರ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಗ್ರಾಹ್ಯ,

ಅಸಂಭವ, ಅಹಿಂಸ, ಸುಂದರ, ಅಕ್ಷಯ ಅಜರ ಅಮರ

ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ, ಸರ್ವಕರ್ತು, ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬೆಳಕಿದ್ದ

ಹರಿ ಅವ್ಯಯ ಪುರುಷನು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದನು.

12329004A ನಿದರ್ಶನಮಪಿ ಹ್ಯತ್ರ ಭವತಿ|

12329004B ನಾಸೀದಹೋ ನ ರಾತ್ರಿರಾಸೀತ್|

12329004C ನ ಸದಾಸೀನ್ನಾಸದಾಸೀತ್|

12329004D ತಮ ಏವ ಪುರಸ್ತಾದಭವದ್ವಿಶ್ವರೂಪಮ್|

12329004E ಸಾ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜನನೀತ್ಯೇವಮಸ್ಯಾರ್ಥೋಽನುಭಾಷ್ಯತೇ⁹⁵⁰||

ಇದರ ಕುರಿತಾದ ನಿದರ್ಶನವೂ ಇದೆ. ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಗಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸತ್ತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಸತ್ತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ತಮಸ್ಸೇ ಇದ್ದಿತು. ಅದು ವಿಶ್ವರೂಪವಾಗಿತ್ತು. ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ವಿಶ್ವದ ಜನನಿಯೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ಇದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

12329005A ತಸ್ಯೇದಾನೀಂ ತಮಃಸಂಭವಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ
ಪದ್ಮಯೋನೇರ್ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೇ ಸ ಪುರುಷಃ
ಪ್ರಜಾಃ ಸಿಸೃಕ್ಷಮಾಣೋ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಮಗ್ನೀಷೋಮೌ
ಸಸರ್ಜ|

12329005B ತತೋ ಭೂತಸರ್ಗೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಪ್ರಜಾಕ್ರಮವಶಾದ್
ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಮುಪಾತಿಷ್ಠತ್|

12329005C ಯಃ ಸೋಮಸ್ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ|

12329005D ಯೋಽಗ್ನಿಸ್ತತ್ ಕ್ಷತ್ರಂ ಕ್ಷತ್ರಾದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಬಲವತ್ತರಮ್|

---

⁹⁵⁰ ಸಾ ವಿಶ್ವರೂಪಸ್ಯ ರಜನೀ ಹಿ ಏವಮಸ್ಯಾರ್ಥೋಽನುಭಾಷ್ಯಃ|| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12329005E ಕಸ್ಮಾದಿತಿ ಲೋಕಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗುಣಮೇತತ್ಪದ್ಯಥಾ|

12329005F ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ಭೂತಂ ನೋತ್ಪನ್ನಪೂರ್ವಮ್|

12329005G ದೀಪ್ಯಮಾನೇಽಗ್ನೌ ಜುಹೋತೀತಿ ಕೃತ್ವಾ ಬ್ರವೀಮಿ|

12329005H ಭೂತಸರ್ಗಃ ಕೃತೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಭೂತಾನಿ ಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಧಾರ್ಯತ ಇತಿ||

ಆ ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪದ್ಮಯೋನಿ ಪುರುಷನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದನು. ಆ ಪುರುಷನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಬಯಸಿ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿ-ಸೋಮರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಹಾಗೆ ಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು ಪ್ರಜಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಸೋಮನೇ ಬ್ರಹ್ಮನು. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಅಗ್ನಿಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯ. ಆದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವೇ ಬಲವತ್ತರವಾದುದು. ಇದು ಹೀಗೆ ಏಕಾಯಿತೆಂದರೆ ಇದು ಲೋಕಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠಭೂತವು ಅದರ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಭೂತಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅದು ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

12329006A ಮಂತ್ರವಾದೋಽಪಿ ಹಿ ಭವತಿ|

12329006B ತ್ವಮಗ್ನೇ ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಹೋತಾ ವಿಶ್ವೇಷಾಮ್|

12329006C ಹಿತೋ ದೇವೇಭಿರ್ಮಾನುಷೇ ಜನೇ ಇತಿ|

12329006D ನಿದರ್ಶನಂ ಚಾತ್ರ ಭವತಿ|

12329006E ವಿಶ್ವೇಷಾಮಗ್ನೇ ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಹೋತೇತಿ|

12329006F ಹಿತೋ ದೇವೈರ್ಮಾನುಷ್ಯೈರ್ಜಗತ ಇತಿ|

12329006G ಅಗ್ನಿಹಿಂ ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಹೋತಾ ಕರ್ತಾ|

12329006H ಸ ಚಾಗ್ನಿಬ್ರಹ್ಮ||

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೇದವಾಕ್ಯವೂ ಹೀಗಿದೆ: “ಅಗ್ನಿಯೇ! ನೀನು ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಹೋತೃವಾಗಿರುವೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿಗೂ ಹಿತೈಷಿಯಾಗಿರುವೆ.” ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನವೂ ಇದೆ. “ಅಗ್ನಿಯೇ! ನೀನು ಸಕಲ ವಿಧದ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೂ ಹೋತೃವಾಗಿರುವೆ. ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಜಗತ್ತಿಗೂ ನೀನು ಹಿತೈಷಿಯಾಗಿರುವೆ. ಅಗ್ನಿಯೇ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಹೋತೃವೂ ಕರ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಉಭಯರೂಪಿ ಅಗ್ನಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು.

12329007A ನ ಹ್ಯೈರ್ಮತೇ ಮಂತ್ರಾದ್ಧವನಮಸ್ತಿ|

12329007B ನ ವಿನಾ ಪುರುಷಂ ತಪಃ ಸಂಭವತಿ|

12329007C ಹವಿರ್ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಸಂಪೂಜಾ ವಿದ್ಯತೇ

ದೇವಮನುಷ್ಯಾಣಾಮನೇನ ತ್ವಂ ಹೋತೇತಿ ನಿಯುಕ್ತಃ|

12329007D ಯೇ ಚ ಮಾನುಷಾ ಹೋತ್ರಾಧಿಕಾರಾಸ್ತೇ ಚ|

12329007E ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಹಿ ಯಾಜನಂ ವಿಧೀಯತೇ ನ

ಕ್ಷತ್ರವೈಶ್ಯಯೋರ್ದ್ವಿಜಾತ್ಯೋಃ|

12329007F ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಹ್ಯಗ್ನಿಭೂತಾ ಯಜ್ಞಾನುದ್ವಹಂತಿ|

12329007G ಯಜ್ಞಾ ದೇವಾಂಸ್ತರ್ಪಯಂತಿ ದೇವಾಃ ಪೃಥಿವೀಂ

ಭಾವಯಂತಿ||

ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲದೇ ಹವನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರುಷನಿಲ್ಲದೇ ತಪಸ್ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರೋಕ್ತ ಹವಿಃಪ್ರದಾನದಿಂದ ದೇವ-ಮನುಷ್ಯರು ಸತ್ಕೃತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಹೋತ್ರವೆಂದು ನಿಯುಕ್ತನಾಗಿರುವೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೋತ್ರವಿನ ಅಧಿಕಾರವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೇ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸುವ ವಿಧಾನವು ತಿಳಿದಿದೆ. ದ್ವಿಜಾತಿಯವರೇ ಆದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ-ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಈ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಭೂತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಯಜ್ಞದ ಭಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ತೃಪ್ತಿಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

12329008A ಶತಪಥೇ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಭವತಿ|

12329008B ಅಗ್ನೌ ಸಮಿದ್ಧೇ ಸ ಜುಹೋತಿ ಯೋ ವಿದ್ವಾನ್
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮುಖೇ ದಾನಾಹುತಿಂ ಜುಹೋತಿ|

12329008C ಏವಮಪ್ಯಗ್ನಿಭೂತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿದ್ವಾಂಸೋಽಗ್ನಿಂ
ಭಾವಯಂತಿ|

12329008D ಅಗ್ನಿರ್ವಿಷ್ಟುಃ ಸರ್ವಭೂತಾನ್ಯನುಪ್ರವಿಶ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನ್
ಧಾರಯತಿ|

12329008E ಅಪಿ ಚಾತ್ರ ಸನತ್ಕುಮಾರಗೀತಾಃ ಶ್ಲೋಕಾ ಭವಂತಿ||

ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಯಾವ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮುಖರೂಪವಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವನೋ ಅವನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಗ್ನಿಭೂತರು. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಗ್ನಿಯು ವಿಷ್ಟುವು.

ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸನತ್ಕುಮಾರಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ.

12329009a ವಿಶ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸೃಜತ್ಪೂರ್ವಂ ಸರ್ವಾದಿನಿರವಸ್ಕರಮ್|
12329009c ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷೈರ್ದಿವಂ ತಿಷ್ಠಂತ್ಯಮರಾ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಯಃ||

ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿರ್ಮಲ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷದಿಂದಲೇ ಅಮರರಾಗಿ ದಿವದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

12329010a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಮತಿರ್ವಾಕ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಶ್ರದ್ಧಾ ತಪಾಂಸಿ ಚ|
12329010c ಧಾರಯಂತಿ ಮಹೀಂ ದ್ಯಾಂ ಚ ಶೈತ್ಯಾದ್ವಾಯಮೃತಂ ಯಥಾ||

ಕಾವಡಿಯು ಮನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವುದೋ ಹಾಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬುದ್ಧಿ, ವಾಕ್ಯ, ಕರ್ಮ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸುಗಳು ಭೂಮಿ-ಆಕಾಶಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ.

12329011a ನಾಸ್ತಿ ಸತ್ಯಾತ್ಪರೋ ಧರ್ಮೋ ನಾಸ್ತಿ ಮಾತೃಸಮೋ ಗುರುಃ|
12329011c ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ನಾಸ್ತಿ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ ಭೂತಯೇ||

ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಗೆ ಸಮನಾದ ಗುರುವಿಲ್ಲ. ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು ಇಲ್ಲ.

12329012a ನೈಷಾಮುಕ್ಷಾ ವರ್ಧತೇ ನೋತ ವಾಹಾ
ನ ಗರ್ಗರೋ ಮಥ್ಯತೇ ಸಂಪ್ರದಾನೇ|

12329012c ಅಪಧ್ವಸ್ತಾ ದಸ್ಯುಭೂತಾ ಭವಂತಿ

ಯೇಷಾಂ ರಾಷ್ಟ್ರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವೃತ್ತಿಹೀನಾಃ||

ಯಾವ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೃತ್ತಿಹೀನರಾಗಿರುವರೋ ಅಲ್ಲಿ
ಎತ್ತುಗಳಾಗಲೀ ಕುದುರೆಗಳಾಗಲೀ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವುದಿಲ್ಲ.
ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಮಜ್ಜೆಗೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಕೊಡಲು ಮೊಸರು ಕಡೆಯುವ
ಪಾತ್ರೆಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ರಾಜರು ಎಲ್ಲರಿಂದ
ಧಿಕ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ದಸ್ಯುಗಳಂತಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

12329013A ವೇದಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾನ್ನಾರಾಯಣಮುಖೋದ್ಗತಾಃ
ಸರ್ವಾತ್ಮಾನಃ ಸರ್ವಕರ್ತಾರಃ ಸರ್ವಭಾವನಾಶ್ಚ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ|

12329013B ವಾಕ್ಸಮಕಾಲಂ ಹಿ ತಸ್ಯ⁹⁵¹ ದೇವಸ್ಯ ವರಪ್ರದಸ್ಯ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ

ಪ್ರಥಮಂ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ಶೇಷಾ
ವರ್ಣಾಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಾಃ|

12329013C ಇತ್ಥಂ ಚ ಸುರಾಸುರವಿಶಿಷ್ಟಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಯದಾ ಮಯಾ
ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೇನ ಪುರಾ ಸ್ವಯಮೇವೋತ್ಪಾದಿತಾಃ
ಸುರಾಸುರಮಹರ್ಷಯೋ ಭೂತವಿಶೇಷಾಃ ಸ್ಥಾಪಿತಾ
ನಿಗೃಹೀತಾಶ್ಚ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಾರಾಯಣನ ಮುಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದರೆಂದೂ ಮತ್ತು
ಅವರು ಸರ್ವಾತ್ಮರೂ, ಸರ್ವಕರ್ತಾರರೂ ಮತ್ತು ಸರ್ವಭಾವನರೂ
ಎಂದು ವೇದ-ಪುರಾಣ-ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವಿದೆ. ವಾಣಿಯ

⁹⁵¹ ವಾಕ್ಸಂಯಮಕಾಲೇ ಹಿತಸ್ಯ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರಪ್ರದ ದೇವ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಉಳಿದ
 ವರ್ಣದವರು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
 ಸುರಾಸುರರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟರಾದವರು. ಹಿಂದೆ ಸ್ವಯಂ ನಾನೇ
 ಬ್ರಹ್ಮಭೂತನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆನು. ಸುರಾಸುರಮಹರ್ಷಿಗಳೇ
 ಮೊದಲಾದ ಭೂತವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಅವರೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಮತ್ತು
 ನಿಗ್ರಹಿಸಿದರು.

12329014A ಅಹಲ್ಯಾಧರ್ಷಣನಿಮಿತ್ತಂ ಹಿ

ಗೌತಮಾದ್ಧರಿಶ್ಮಶ್ರುತಾಮಿಂದ್ರಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ|

12329014B ಕೌಶಿಕನಿಮಿತ್ತಂ ಚೇಂದ್ರೋ ಮುಷ್ಕವಿಯೋಗಂ

ಮೇಷವೃಷಣತ್ವಂ ಚಾವಾಪ|

12329014C ಅಶ್ವಿನೋರ್ಗ್ರಹಪ್ರತಿಷೇಧೋದ್ಯತವಜ್ರಸ್ಯ ಪುರಂದರಸ್ಯ

ಚ್ಯವನೇನ ಸ್ತಂಭಿತೋ ಬಾಹುಃ|

12329014D ಕ್ರತುವಧಪ್ರಾಪ್ತಮನ್ಯುನಾ ಚ ದಕ್ಷೇಣ ಭೂಯಸ್ತಪಸಾ

ಚಾತ್ಮಾನಂ ಸಂಯೋಜ್ಯ ನೇತ್ರಾಕೃತಿರನ್ಯಾ ಲಲಾಟೇ

ರುದ್ರಸ್ಯೋತ್ಪಾದಿತಾ||

ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾಡಿಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದ್ರನು ಗೌತಮನಿಂದ
 ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಗಡ್ಡ-ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಕೌಶಿಕ ಗೌತಮನ
 ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ವೃಷಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು
 ಮೇಷವೃಷಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ
 ನಿಯತವಾಗಿದ್ದ ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ತಡೆಯಲು ವಜ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿದ್ದ
 ಪುರಂದರನ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಚ್ಯವನನು ಸ್ತಂಭಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಕ್ರತುವು

ವಿದ್ವಸ್ತುವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಪಗೊಂಡ ದಕ್ಷನು ಕಲೋರ ತಪಸ್ಸಿನ
ಮೂಲಕ ರುದ್ರನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಣ್ಣು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ
ಮಾಡಿದನು.

12329015A ತ್ರಿಪುರವಧಾರ್ಥಂ ದೀಕ್ಷಾಮಭ್ಯುಪಗತಸ್ಯ ರುದ್ರಸ್ಯೋಶನಸಾ
ಶಿರಸೋ ಜಟಾ ಉತ್ಕೃತ್ಯ ಪ್ರಯುಕ್ತಾಃ|

12329015B ತತಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಾ ಭುಜಗಾಃ|

12329015C ತೈರಸ್ಯ ಭುಜಗೈಃ ಪೀಡ್ಯಮಾನಃ ಕಂಠೋ
ನೀಲತಾಮುಪನೀತಃ|

12329015D ಪೂರ್ವೇ ಚ ಮನ್ವಂತರೇ ಸ್ವಾಯಂಭುವೇ
ನಾರಾಯಣಹಸ್ತಬಂಧಗ್ರಹಣಾನ್ನೀಲಕಂಠತ್ವಮೇವ ವಾ||

ತ್ರಿಪುರವಧಿಗಾಗಿ ರುದ್ರನು ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧನಾಗಿರಲು ಉಶನಸನು ತನ್ನ
ಶಿರಸ್ಸಿನ ಜಟೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಅವನ ಮೇಲೆ
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಅವುಗಳಿಂದ ಸರ್ಪಗಳು
ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದವು. ರುದ್ರನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಆ ಸರ್ಪಗಳು
ಪೀಡಿಸಲು ಅವನ ಕಂಠವು ನೀಲಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು.
ಹಿಂದಿನ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ
ಕೈಗಳಿಂದ ರುದ್ರನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಅವನು
ನೀಲಕಂಠತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು⁹⁵².

⁹⁵² ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗೆ
ನೀಲಕಂಠತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಇಂದು ಇವು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈಗಿನ
ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರಸಾಗರವನ್ನು ದೇವ-ದಾನವರು

12329016A ಅಮೃತೋತ್ಪಾದನೇ

ಪುರಶ್ಚರಣತಾಮುಪಗತಸ್ಯಾಂಗಿರಸೋ
ಬೃಹಸ್ಪತೇರುಪಸ್ಪೃಶತೋ ನ ಪ್ರಸಾದಂ ಗತವತ್ಯಃ
ಕಿಲಾಪಃ|

12329016B ಅಥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರಪಾಂ ಚುಕ್ರೋಥ|

12329016C ಯಸ್ಮಾನ್ಮಮೋಪಸ್ಪೃಶತಃ ಕಲುಷೀಭೂತಾ ನ
ಪ್ರಸಾದಮುಪಗತಾಸ್ತಸ್ಮಾದದ್ಯಪ್ರಭೃತಿ
ಝಷಮಕರಮತ್ಯ ಕಚ್ಚ ಪಜಂತುಸಂಕೀರ್ಣಾಃ
ಕಲುಷೀಭವತೇತಿ|

12329016D ತದಾಪ್ರಭೃತ್ಯಾಪೋ ಯಾದೋಭಿಃ ಸಂಕೀರ್ಣಾಃ
ಸಂವೃತ್ಯಾಃ||

ಅಮೃತೋತ್ಪಾದನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗಿರಸನ ಮಗ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಪುರಶ್ಚರಣೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಪರ್ಷಮಾಡಲು ಹೋದಾಗ ಜಲಾಶಯಗಳು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಜಲಾಶಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಪಿತಗೊಂಡನು. “ನಾನು ಆಚಮನಮಾಡಲು ಬಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಲುಷಿತರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನೀಗ ಶಾಪಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ನೀವು ಮೀನು, ಮೊಸಳೆ, ಆಮೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಜಂತುಗಳಿಂದ ಕಲುಷಿತರಾಗಿರಿ” ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತನು. ಅಂದಿನಿಂದ

ಮಥನಮಾಡಿದಾಗ ಅದರಿಂದ ಹೊರಬಂದ ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವನ ಕಂಠವು ನೀಲವಾಯಿತು.

ಎಲ್ಲ ಜಲಾಶಯಗಳೂ ಜಲಜಂತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿವೆ.

12329017A ವಿಶ್ವರೂಪೋ ವೈ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರಃ ಪುರೋಹಿತೋ ದೇ
ವಾನಾಮಾಸೀತ್ಸ್ವ ಸ್ತ್ರೀಯೋಽಸುರಾಣಾಮ್|

12329017B ಸ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಭಾಗಮದದತ್
ಪರೋಕ್ಷಮಸುರೇಭ್ಯಃ||

ತ್ವಷ್ಟ್ರವಿನ ಮಗ ವಿಶ್ವರೂಪನು ದೇವತೆಗಳ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಸುರರಿಗೆ ತಂಗಿಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅಸುರರಿಗೂ ಯಜ್ಞಭಾಗಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು.

12329018A ಅಥ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ವಿಶ್ವರೂಪಮಾತರಂ
ಸ್ವಸಾರಮಸುರಾ ವರಮಯಾಚಂತ|

12329018B ಹೇ ಸ್ವಸರಯಂ ತೇ ಪುತ್ರಸ್ತ್ವಾಷ್ಟ್ರೋ ವಿಶ್ವರೂಪಸ್ತ್ರಿಶಿರಾ
ದೇವಾನಾಂ ಪುರೋಹಿತಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ದೇವೇಭ್ಯೋ
ಭಾಗಮದದತ್ಪರೋಕ್ಷಮಸ್ಮಾಕಮ್|

12329018C ತತೋ ದೇವಾ ವರ್ಧಂತೇ ವಯಂ ಕ್ಷೀಯಾಮಃ|

12329018D ತದೇನಂ ತ್ವಂ ವಾರಯಿತುಮರ್ಹಸಿ ತಥಾ ಯಥಾಸ್ಮಾನ್
ಭಜೇದಿತಿ||

ಒಮ್ಮೆ ಅಸುರರು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಂಗಿ ವಿಶ್ವರೂಪನ ತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು: “ಹೇ ತಂಗಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ತ್ವಷ್ಟ್ರವಿನ ಪುತ್ರ ತ್ರಿಶಿರ ವಿಶ್ವರೂಪನು ದೇವತೆಗಳ ಪುರೋಹಿತನು. ಅವನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು

ನಮಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಯಜ್ಞಭಾಗಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
 ಇದರಿಂದಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ನಾವು
 ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನೀನು ಇದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಅವನು ನಮ್ಮ ಕಡೆ
 ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.”

12329019A ಅಥ ವಿಶ್ವರೂಪಂ ನಂದನವನಮುಪಗತಂ ಮಾತೋವಾಚಿ|
 12329019B ಪುತ್ರ ಕಿಂ ಪರಪಕ್ಷವರ್ಧನಸ್ತ್ವಂ ಮಾತುಲಪಕ್ಷಂ ನಾಶಯಸಿ|
 12329019C ನಾರ್ಹಸ್ಯೇವಂ ಕರ್ತುಮಿತಿ|
 12329019D ಸ ವಿಶ್ವರೂಪೋ ಮಾತುರ್ವಾಕ್ಯಮನತಿಕ್ರಮಣೀಯಮಿತಿ
 ಮತ್ವಾ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಮಗಾತ್||

ಆಗ ನಂದನವನದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶ್ವರೂಪನಿಗೆ ಮಾತೆಯು ಹೇಳಿದಳು:
 “ಪುತ್ರ! ನೀನು ಏಕೆ ಶತ್ರುಪಕ್ಷವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯ
 ಪಕ್ಷವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.”
 ವಿಶ್ವರೂಪನು ಮಾತೃವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಬಾರದು ಎಂದು ತಿಳಿದು
 ಅವಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಬಳಿ ಆಗಮಿಸಿದನು.

12329020A ಹೈರಣ್ಯಗರ್ಭಾಚ್ಚ ವಸಿಷ್ಠಾದ್ಧಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಃ ಶಾಪಂ
 ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್|
 12329020B ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಯಾನ್ಯೋ ವೃತೋ ಹೋತಾ
 ತಸ್ಮಾದಸಮಾಪ್ತಯಜ್ಞಸ್ತ್ವಮಪೂರ್ವಾತ್ಸತ್ತ್ವಜಾತಾದ್ವಧಂ
 ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸೀತಿ|
 12329020C ತಚ್ಚಾಪದಾನಾದ್ಧಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ವಧಮ್||

ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನ ಮಗ ವಸಿಷ್ಠನು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿಗೆ

ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತನು: “ನೀನು ಅನ್ಯನನ್ನು ಹೋತ್ರವನ್ನಾಗಿ
 ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದುದರಿಂದ ಈ ಯಜ್ಞವು ಸಮಾಪ್ತವಾಗುವುದರೊಳಗೆ
 ಅಪೂರ್ವವಾದೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದ ವಧೆಯನ್ನು
 ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ!” ಎಂದು. ಆ ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು
 ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.

12329021A ವಿಶ್ವರೂಪೋ ಮಾತೃಪಕ್ಷವರ್ಧನೋಽತ್ಯರ್ಥಂ
 ತಪಸ್ಯಭವತ್|

12329021B ತಸ್ಯ ವ್ರತಭಂಗಾರ್ಥಮಿಂದ್ರೋ ಬಹ್ವೀಃ
 ಶ್ರೀಮತ್ಸೋಽಪ್ಸರಸೋ ನಿಯುಯೋಜ|

12329021C ತಾಶ್ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮನಃ ಕ್ಷುಭಿತಂ ತಸ್ಯಾಭವತ್ತಾಸು
 ಚಾಪ್ಸರಃಸು ನಚಿರಾದೇವ ಸಕ್ರೋಽಭವತ್|

12329021D ಸಕ್ರಂ ಚೈನಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾಪ್ಸರಸ ಊಚುರ್ಗಚ್ಚಾಮಹೇ ವಯಂ
 ಯಥಾಗತಮಿತಿ||

ಅನಂತರ ವಿಶ್ವರೂಪನು ಮಾತೃಪಕ್ಷದ ವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು
 ತಪಿಸಿದನು. ಅವನ ವ್ರತಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಇಂದ್ರನು ಅನೇಕ
 ಶ್ರೀಮತಿ ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದನು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ
 ಮನಸ್ಸು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಿತು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಅಪ್ಸರೆಯರಲ್ಲಿ ಅವನ
 ಮನಸ್ಸು ಅನುರಕ್ತಗೊಂಡಿತು. ಅವನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ
 ಎಂದು ತಿಳಿದ ಅಪ್ಸರೆಯರು “ನಾವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೆವೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ
 ಹೋಗುತ್ತೇವೆ” ಎಂದರು.

12329022A ತಾಸ್ತಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

12329022B ಕ್ಷ ಗಮಿಷ್ಯಥ ಆಸ್ಯತಾಂ ತಾವನ್ಮಯಾ ಸಹ ಶ್ರೇಯೋ
ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ|

12329022C ತಾಸ್ತಮಬ್ರುವನ್|

12329022D ವಯಂ ದೇವಸ್ತ್ರಿಯೋಽಪ್ಸರಸ ಇಂದ್ರಂ ವರದಂ ಪುರಾ
ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುಂ ವೃಣೇಮಹ ಇತಿ||

ತ್ವಾಷ್ಟ್ರನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? ನನ್ನ
ಬಳಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಡಿ. ನಿಮಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ.” ಅವರು ಅವನಿಗೆ
ಹೇಳಿದರು: “ನಾವು ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು. ಹಿಂದೆಯೇ
ನಾವು ವರದ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣು ಇಂದ್ರನನ್ನು ವರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.”

12329023A ಅಥ ತಾ ವಿಶ್ವರೂಪೋಽಬ್ರವೀದದ್ವೈವ ಸೇಂದ್ರಾ ದೇವಾ ನ
ಭವಿಷ್ಯಂತೀತಿ|

12329023B ತತೋ ಮಂತ್ರಾನ್ ಜಜಾಪ|

12329023C ತೈರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಪ್ರಾವರ್ಧತ ತ್ರಿಶಿರಾಃ|

12329023D ಏಕೇನಾಸ್ಯೇನ ಸರ್ವ ಲೋಕೇಷು ದ್ವಿಜೈಃ
ಕ್ರಿಯಾವದ್ಭಿಯರ್ಜ್ಞೇಷು ಸುಹುತಂ ಸೋಮಂ
ಪಪಾವೇಕೇನಾಪ ಏಕೇನ ಸೇಂದ್ರಾನ್ನೇವಾನ್|

12329023E ಅಥೇಂದ್ರಸ್ತಂ ವಿವರ್ಧಮಾನಂ

ಸೋಮಪಾನಾಪ್ಯಾಯಿತಸರ್ವ ಗಾತ್ರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ
ಚಿಂತಾಮಾಪೇದೇ||

ಕೂಡಲೇ ವಿಶ್ವರೂಪನು ಅವರಿಗೆ “ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ
ಇಂದ್ರಸಹಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ”

ಎಂದನು. ಅನಂತರ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿದನು. ಆ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅವನ ಮೂರು ತಲೆಗಳೂ ಬೆಳೆದವು. ಒಂದು ಮುಖದಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿಯಾವಂತ ದ್ವಿಜರು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಯನ್ನಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಮವನ್ನು, ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ನೀರನ್ನು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯದರಿಂದ ಇಂದ್ರಸಹಿತ ದೇವತೆಗಳ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೀರಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೋಮಪಾನದಿಂದ ವಿಶ್ವರೂಪನ ಸರ್ವ ಶರೀರವೂ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇಂದ್ರನು ನೋಡಿ ಚಿಂತಿತನಾದನು.

12329024A ದೇವಾಶ್ಚ ತೇ ಸಹೇಂದ್ರೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಭಿಜಗ್ಮುರೂಚುಶ್ಚ|

12329024B ವಿಶ್ವರೂಪೇಣ ಸರ್ವಯಜ್ಞೇಷು ಸುಹುತಃ ಸೋಮಃ
ಪೀಯತೇ|

12329024C ವಯಮಭಾಗಾಃ ಸಂವೃತ್ತಾಃ|

12329024D ಅಸುರಪಕ್ಷೋ ವರ್ಧತೇ ವಯಂ ಕ್ಷೀಯಾಮಃ|

12329024E ತದರ್ಹಸಿ ನೋ ವಿಧಾತುಂ ಶ್ರೇಯೋ ಯದನಂತರಮಿತಿ||

ಇಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಸಾರಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಯನ್ನಾಗಿತ್ತ ಸೋಮವನ್ನು ವಿಶ್ವರೂಪನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವೇ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಸುರಪಕ್ಷವು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಮಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು.”

12329025A ತಾನ್ವ್ಯಹ್ಮೋವಾಚ ಋಷಿರ್ಭಾರ್ಗವಸ್ತಪಸ್ತಪ್ಯತೇ ದಧೀಚಃ|

12329025B ಸ ಯಾಚ್ಯತಾಂ ವರಂ ಯಥಾ ಕಲೇವರಂ ಜಹ್ಯಾತ್|

12329025C ತಸ್ಯಾಸ್ಥಿಭಿರ್ವ ಜ್ರಂ ಕ್ರಿಯತಾಮಿತಿ||

ಅವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರ್ಗವ ಋಷಿ ದಧೀಚನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಶರೀರತ್ಯಾಗಮಾಡುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅವನ ಅಸ್ಥಿಯಿಂದ ವಜ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರಿ.”

12329026A ದೇವಾಸ್ತತ್ರಾಗಚ್ಚ ನೃತ್ರ ದಧೀಚೋ ಭಗವಾನ್
ಋಷಿಸ್ತಪಸ್ತೇಪೇ|

12329026B ಸೇಂದ್ರಾ ದೇವಾಸ್ತಮಭಿಗಮ್ಯೋಚುರ್ಭಗವಂಸ್ತಪಸಃ
ಕುಶಲಮವಿಘ್ನಂ ಚೇತಿ|

12329026C ತಾನ್ದಧೀಚ ಉವಾಚ ಸ್ವಾಗತಂ ಭವದ್ಭ್ಯಃ ಕಿಂ ಕ್ರಿಯತಾಮ್|

12329026D ಯದ್ವಕ್ಷ್ಯಥ ತತ್ಕರಿಷ್ಯಾಮೀತಿ|

12329026E ತೇ ತಮಬ್ರುವನ್ ಶರೀರಪರಿತ್ಯಾಗಂ ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಂ
ಭಗವಾನ್ಕರ್ತುಮರ್ಹತಿತಿ|

12329026F ಅಥ ದಧೀಚಸ್ತಥೈವಾವಿಮನಾಃ ಸುಖದುಃಖಸಮೋ
ಮಹಾಯೋಗೀ ಆತ್ಮಾನಂ ಸಮಾಧಾಯ ಶರೀರಪರಿತ್ಯಾಗಂ
ಚಕಾರ||

ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಭಗವಾನ್ ಋಷಿ ದಧೀಚಿಯು ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಇಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಅವನಿಗೆ “ಭಗವನ್! ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಕುಶಲವಾಗಿ ಅವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅವರಿಗೆ ದಧೀಚನು ಹೇಳಿದನು: “ಸ್ವಾಗತ! ನಿಮಗೆ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ? ನೀವು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.” ಆಗ ಅವರು

“ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಶರೀರ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಯೋಗೀ ದಧೀಚನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಮನಸ್ಕನಾಗದೇ ಆತ್ಮವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿ ಶರೀರ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನು.

12329027A ತಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನ್ಯವಸೃತೇ ತಾನ್ಯಸ್ಥೀನಿ ಧಾತಾ ಸಂಗೃಹ್ಯ
ವಜ್ರಮಕರೋತ್|

12329027B ತೇನ ವಜ್ರೇಣಾಭೇದ್ಯೇನಾಪ್ರಧೃಷ್ಯೇಣ
ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಥಿಸಂಭೂತೇನ ವಿಷ್ಣುಪ್ರವಿಷ್ಟೇನೇಂದ್ರೋ
ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಜಘಾನ|

12329027C ಶಿರಸಾಂ ಚಾಸ್ಯ ಚೇದನಮಕರೋತ್|

12329027D ತಸ್ಮಾದನಂತರಂ ವಿಶ್ವರೂಪಗಾತ್ರಮಥನಸಂಭವಂ
ತ್ವಷ್ಟೋತ್ಪಾದಿತಮೇವಾರಿಂ ವೃತ್ರಮಿಂದ್ರೋ ಜಘಾನ||

ಅವನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನನಾದ ನಂತರ ಧಾತನು ಅವನ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅದರಿಂದ ವಜ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅಭೇದ್ಯವಾದ, ಎದುರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಅಸ್ಥಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ, ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದ ಆ ವಜ್ರದಿಂದ ಇಂದ್ರನು ವಿಶ್ವರೂಪನನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಅವನ ಮೂರು ತಲೆಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಅದರ ನಂತರ ತ್ವಷ್ಟ್ರನು ವಿಶ್ವರೂಪನ ಶರೀರವನ್ನು ಮಥಿಸಿ ಅದರಿಂದ ವೃತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನನ್ನೂ ಕೂಡ ಇಂದ್ರನು ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

12329028A ತಸ್ಯಾಂ ದ್ವೈಧೀಭೂತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವಧ್ಯಾಯಾಂ
ಭಯಾದಿಂದ್ರೋ ದೇವರಾಜ್ಯಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಅಪ್ಸು ಸಂಭವಾಂ
ಶೀತಲಾಂ ಮಾನಸಸರೋಗತಾಂ ನಲಿನೀಂ ಪ್ರಪೇದೇ|

12329028B ತತ್ರ ಚೈಶ್ವರ್ಯಯೋಗಾದಣುಮಾತ್ರೋ ಭೂತ್ವಾ
ಬಿಸಗ್ರಂಥಿಂ ಪ್ರವಿವೇಶ||

ಈ ರೀತಿ ಎರಡು ಬ್ರಹ್ಮವಧೆಗಳ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ
ಇಂದ್ರನು ದೇವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಶೀತಲ ಮಾನಸಸರೋವರದ
ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ತನ್ನ
ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಅಣುರೂಪನಾಗಿ ಕಮಲದ ದಂಟಿನ ಗೆಣ್ಣನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12329029A ಅಥ ಬ್ರಹ್ಮವಧ್ಯಾಭಯಪ್ರನಷ್ಟೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥೇ
ಶಚೀಪತೌ ಜಗದನೀಶ್ವರಂ ಬಭೂವ|

12329029B ದೇವಾನ್ರಜಸ್ತಮಶ್ಚಾವಿವೇಶ|

12329029C ಮಂತ್ರಾ ನ ಪ್ರಾವರ್ತಂತ ಮಹರ್ಷೀಣಾಮ್|

12329029D ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಪ್ರಾದುರಭವನ್|

12329029E ಬ್ರಹ್ಮ ಚೋತ್ಸಾದನಂ ಜಗಾಮ|

12329029F ಅನಿಂದ್ರಾಶ್ಚಾ ಬಲಾ ಲೋಕಾಃ ಸುಪ್ರಧೃಷ್ಯಾ ಬಭೂವುಃ||

ಬ್ರಹ್ಮವಧೆಯ ಭಯದಿಂದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥ ಶಚೀಪತಿಯು
ಪ್ರನಷ್ಟನಾಗಲು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು.
ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆವೇಶಗೊಂಡವು.
ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮಂತ್ರಗಳು ಮೊದಲಿನಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸರು

ಹೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡರು. ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೂ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.
ಇಂದ್ರನಿಲ್ಲದೇ ಲೋಕಗಳು ದುರ್ಬಲವಾದವು. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ
ಗೆಲ್ಲುವಂತೆ ಆಯಿತು.

12329030A ಅಥ ದೇವಾ ಋಷಯಶ್ಚಾ ಯುಷಃ ಪುತ್ರಂ ನಹುಷಂ ನಾಮ
ದೇವರಾಜತ್ವೇಽಭಿಷಿಷಿಚುಃ|

12329030B ನಹುಷಃ ಪಂಚಭಿಃ ಶತೈರ್ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಲಲಾಟೇ ಜ್ವಲದ್ಭಿಃ
ಸರ್ವತೇಜೋಹರೈಸ್ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ಪಾಲಯಾಂ ಬಭೂವ|

12329030C ಅಥ ಲೋಕಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಪೇದಿರೇ ಸ್ವಸ್ಥಾಶ್ಚ ಬಭೂವುಃ||

ಆಗ ದೇವತೆಗಳೂ ಋಷಿಗಳೂ ಆಯುವಿನ ಪುತ್ರ ನಹುಷನೆನ್ನುವನಿಗೆ
ದೇವರಾಜತ್ವವನ್ನಿತ್ತು ಅಭಿಷೇಕಿಸಿದರು. ನಹುಷನು ತನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ
ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದ
ಐದುನೂರು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜ್ಯೋತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಆ
ಮಹಾಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಸ್ವರ್ಗರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ
ಲೋಕಗಳು ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೇ ಬಂದವು. ಸ್ವಸ್ಥಗೊಂಡವು.

12329031A ಅಥೋವಾಚ ನಹುಷಃ|

12329031B ಸರ್ವಂ ಮಾಂ ಶಕ್ರೋಪಭುಕ್ತಮುಪಸ್ಥಿತಮೃತೇ ಶಚೀಮಿತಿ|

12329031C ಸ ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಶಚೀಸಮೀಪಮಗಮದುವಾಚ ಚೈನಾಮ್|

12329031D ಸುಭಗೇಽಹಮಿಂದ್ರೋ ದೇವಾನಾಂ ಭಜಸ್ವ ಮಾಮಿತಿ|

12329031E ತಂ ಶಚೀ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ|

12329031F ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ತ್ವಂ ಧರ್ಮವತ್ಸಲಃ ಸೋಮವಂಶೋದ್ಭವಶ್ಚ|

12329031G ನಾರ್ಹಸಿ ಪರಪತ್ನೀಧರ್ಷಣಂ ಕರ್ತುಮಿತಿ||

ಒಮ್ಮೆ ನಹುಷನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಚಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಂದ್ರನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ನನ್ನ ಬಳಿಬಂದಿವೆ.” ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶಚಿಯ ಬಳಿಸಾರಿ ಅವಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು: “ಸುಭಗೇ! ನಾನು ದೇವತೆಗಳ ಇಂದ್ರ. ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸು.” ಅವನಿಗೆ ಶಚಿಯು ಉತ್ತರಿಸಿದಳು: “ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ನೀನು ಧರ್ಮವತ್ಸಲನಾಗಿರುವೆ. ಸೋಮವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ ಕೂಡ. ನಿನ್ನಂಥವನು ಪರಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.”

12329032A ತಾಮಥೋವಾಚ ನಹುಷಃ|

12329032B ಐಂದ್ರಂ ಪದಮಧ್ಯಾಸ್ಯತೇ ಮಯಾ|

12329032C ಅಹಮಿಂದ್ರಸ್ಯ ರಾಜ್ಯರತ್ನಹರೋ ನಾತ್ರಾಧರ್ಮಃ ಕಶ್ಚಿತ್
ತ್ವಮಿಂದ್ರಭುಕ್ತೇತಿ|

12329032D ಸಾ ತಮುವಾಚ|

12329032E ಅಸ್ತಿ ಮಮ ಕಿಂ ಚಿದ್ವ್ರತಮಪರ್ಯವಸಿತಮ್|

12329032F ತಸ್ಯಾವಭೃಥೇ ತ್ವಾಮುಪಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ
ಕೈಶ್ಚಿದೇವಾಹೋಭಿರಿತಿ|

12329032G ಸ ಶಚೈವಮಭಿಹಿತೋ ನಹುಷೋ ಜಗಾಮ||

ಅವಳಿಗೆ ನಹುಷನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನೀಗ ಇಂದ್ರನ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಇಂದ್ರನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ರತ್ನಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದ್ರನ ಭೋಗವಸ್ತುವಾದ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ.” ಅವಳು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು: “ನನ್ನದೊಂದು ವ್ರತವು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಅವಭೃಥವಾದ ನಂತರ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬರುತ್ತೇನೆ”.

ಶಚಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ನಹುಷನು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

12329033A ಅಥ ಶಚೀ ದುಃಖಶೋಕಾರ್ತಾ ಭರ್ತ್ಯದರ್ಶನಲಾಲಸಾ
ನಹುಷಭಯಗೃಹೀತಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಮುಪಾಗಚ್ಚತ್|

12329033B ಸ ಚ ತಾಮಭಿಗತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧ್ಯಾನಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ
ಭರ್ತ್ಯಕಾರ್ಯತತ್ಪರಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ|

12329033C ಅನೇನೈವ ಪ್ರತೇನ ತಪಸಾ ಚಾನ್ವಿತಾ ದೇವೀಂ
ವರದಾಮುಪಶ್ರುತಿಮಾಹ್ವಯ|

12329033D ಸಾ ತವೇಂದ್ರಂ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯತೀತಿ||

ಆಗ ಶಚಿಯು ದುಃಖಶೋಕಾರ್ತಳಾಗಿ ಪತಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಬಯಸಿ
ಮತ್ತು ನಹುಷನ ಭಯದಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ
ಬಳಿಸಾರಿದಳು. ಅವಳು ಆಗಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳು ಪತಿಯ
ಕಾರ್ಯತತ್ಪರಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಧ್ಯಾನತತ್ಪರನಾಗಿ
ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಇದೇ ವ್ರತದಿಂದ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ
ಕೂಡಿದವಳಾಗಿ ದೇವಿ ವರದೇ ಉಪಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸು. ಅವಳು
ನಿನಗೆ ಇಂದ್ರನನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ.”

12329034A ಸಾಥ ಮಹಾನಿಯಮಮಾಸ್ಥಿತಾ ದೇವೀಂ
ವರದಾಮುಪಶ್ರುತಿಂ ಮಂತ್ರೈರಾಹ್ವಯತ್|

12329034B ಸೋಪಶ್ರುತಿಃ ಶಚೀಸಮೀಪಮಗಾತ್|

12329034C ಉವಾಚ ಚೈನಾಮಿಯಮಸ್ಮಿ ತ್ವಯೋಪಹೂತೋಪಸ್ಥಿತಾ|

12329034D ಕಿಂ ತೇ ಪ್ರಿಯಂ ಕರವಾಣೀತಿ|

12329034E ತಾಂ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಪ್ರಣಮ್ಯೋವಾಚ ಶಚೀ ಭಗವತ್ಕರ್ಹಸಿ

ಮೇ ಭರ್ತಾರಂ ದರ್ಶಯಿತುಂ ತ್ವಂ ಸತ್ಯಾ ಮತಾ ಚೇತಿ|

12329034F ಸೈನಾಂ ಮಾನಸಂ ಸರೋಽನಯತ್|

12329034G ತತ್ರೇಂದ್ರಂ ಬಿಸಗ್ರಂಥಿಗತಮದರ್ಶಯತ್||

ಆಗ ಮಹಾನಿಯಮಸ್ಥಿತಳಾಗಿದ್ದ ಶಚಿಯು ವರದೇ ದೇವೀ ಉಪಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಳು. ಉಪಶ್ರುತಿಯು ಶಚಿಯ ಬಳಿಬಂದು ಹೇಳಿದಳು: “ನಿನ್ನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲಿ?” ಶಚಿಯು ಅವಳಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು: “ಭಗವತಿ! ನೀನು ಸತ್ಯವೂ ಮತಿಯೂ ಆಗಿರುವೆ. ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡು.” ಅವಳು ಶಚಿಯನ್ನು ಮಾನಸ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ದಂಟಿನ ಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅಣುರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು.

12329035A ತಾಮಿಂದ್ರಃ ಪತ್ನೀಂ ಕೃಶಾಂ ಗ್ಲಾನಾಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ
ಚಿಂತಯಾಂ ಬಭೂವ|

12329035B ಅಹೋ ಮಮ ಮಹದ್ಧುಃಖಮಿದಮದ್ಯೋಪಗತಮ್|

12329035C ನಷ್ಟಂ ಹಿ ಮಾಮಿಯಮನ್ವಿಷ್ಟೋಪಾಗಮದ್ಧುಃಖಾರ್ತೇತಿ|

12329035D ತಾಮಿಂದ್ರ ಉವಾಚ ಕಥಂ ವರ್ತಯಸೀತಿ|

12329035E ಸಾ ತಮುವಾಚ|

12329035F ನಹುಷೋ ಮಾಮಾಹ್ವಯತಿ|

12329035G ಕಾಲಶ್ಚಾಸ್ಯ ಮಯಾ ಕೃತ ಇತಿ||

ಕೃಶಳೂ, ದುರ್ಬಲಳೂ ಆಗಿದ್ದ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರನು

ಚಿಂತಾಪರನಾದನು. “ಅಯ್ಯೋ! ನನಗೆ ಈ ಮಹಾದುಃಖವು ಒದಗಿ ಬಂದಿತಲ್ಲ! ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅತಿದುಃಖಿತಳಾಗಿರುವ ಇವಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳಲ್ಲಾ!” ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಅವಳಿಗೆ “ನೀನು ಹೇಗಿದ್ದೀಯೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಶಚಿಯು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು: “ನಹುಷನು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಅವನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

12329036A ತಾಮಿಂದ್ರ ಉವಾಚ|

12329036B ಗಚ್ಚ|

12329036C ನಹುಷಸ್ತ್ವ ಯಾ ವಾಚ್ಯೋಽಪೂರ್ವೇಣ ಮಾಮ್
ಋಷಿಯುಕ್ತೇನ ಯಾನೇನ ತ್ವಮಧಿರೂಢ ಉದ್ವಹಸ್ವ|

12329036D ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಹಿ ಮಹಾಂತಿ ವಾಹನಾನಿ ಮನಸಃ
ಪ್ರಿಯಾಣ್ಯಧಿರೂಢಾನಿ ಮಯಾ|

12329036E ತ್ವಮನ್ಯೇನೋಪಯಾತುಮರ್ಹಸೀತಿ|

12329036F ಸ್ಮೈವಮುಕ್ತಾ ಹೃಷ್ಟಾ ಜಗಾಮ|

12329036G ಇಂದ್ರೋಽಪಿ ಬಿಸಗ್ರಂಥಿಮೇವಾವಿವೇಶ ಭೂಯಃ||

ಇಂದ್ರನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಹೋಗು! ನಹುಷನಿಗೆ ನೀನು ಇದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು: “ಋಷಿಗಳಿಂದ ಹೊರಲ್ಪಟ್ಟ ಅಪೂರ್ವ ವಾಹನವನ್ನೇರಿ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಾ. ಇಂದ್ರನ ಮಹಾ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮನಃಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಅನ್ಯ ಯಾನದಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು.” ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಚಿಯು ಹೃಷ್ಟಳಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು. ಇಂದ್ರನಾದರೋ ಪುನಃ ಕಮಲಗ್ರಂಥಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

12329037A ಅಥೇಂದ್ರಾಣೀಮಭ್ಯಾಗತಾಂ ದೃಷ್ಟೋವಾಚ ನಹುಷಃ
ಪೂರ್ಣಃ ಸ ಕಾಲ ಇತಿ|

12329037B ತಂ ಶಚ್ಯಬ್ರವೀಚ್ಚ ಕ್ರೇಣ ಯಥೋಕ್ತಮ್|

12329037C ಸ ಮಹರ್ಷಿಯುಕ್ತಂ ವಾಹನಮಧಿರೂಢಃ
ಶಚೀಸಮೀಪಮುಪಾಗಚ್ಚ ತ್||

ಇಂದ್ರಾಣಿಯು ಆಗಮಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ನಹುಷನು “ಕಾಲವು
ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಶಚಿಯು ಅವನಿಗೆ ಶಕ್ರನು
ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಹೇಳಿದಳು. ನಹುಷನು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೊತ್ತ
ವಾಹನವನ್ನೇರಿ ಶಚಿಯ ಬಳಿ ಹೊರಟನು.

12329038A ಅಥ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿಃ ಕುಂಭಯೋನಿರಗಸ್ತೋ ಮಹರ್ಷೀನ್
ವಿಕ್ರಿಯಮಾಣಾಂಸ್ತಾನ್ನಹುಷೇಣಾಪಶ್ಯತ್|

12329038B ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಚ ತೇನಾಸ್ಪೃಶ್ಯತ|

12329038C ತತಃ ಸ ನಹುಷಮಬ್ರವೀದಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತ ಪಾಪ ಪತಸ್ವ
ಮಹೀಮ್|

12329038D ಸರ್ಪೋ ಭವ ಯಾವದ್ಭೂಮಿರ್ಗಿರಯಶ್ಚ
ತಿಷ್ಠೇಯುಸ್ತಾವದಿತಿ|

12329038E ಸ ಮಹರ್ಷಿವಾಕ್ಯಸಮಕಾಲಮೇವ
ತಸ್ಮಾದ್ಯಾನಾದವಾಪತತ್||

ಆಗ ನಹುಷನು ವಾಹನವನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿ,
ಕುಂಭಯೋನಿ ಮಹರ್ಷಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವನನ್ನು
ಕಾಲಿನಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದನು ಕೂಡ. ಆಗ ಅವನು ನಹುಷನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ಅಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತ! ಪಾಪಿ! ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳು. ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಭೂಮಿ-ಗಿರಿಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸರ್ಪವಾಗಿಯೇ ಇರು.”
 ಆ ಮಹರ್ಷಿಯು ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವನು ಯಾನದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು.

12329039A ಅಥಾನಂದ್ರಂ ಪುನಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಭವತ್|

12329039B ತತೋ ದೇವಾ ಋಷಯಶ್ಚ ಭಗವಂತಂ ವಿಷ್ಣುಂ
 ಶರಣಮಿಂದ್ರಾರ್ಥೇಽಭಿಜಗ್ಮುಃ|

12329039C ಊಚುಶ್ಚೈನಂ ಭಗವನ್ನಿಂದ್ರಂ ಬ್ರಹ್ಮವಧ್ಯಾಭಿಭೂತಂ
 ತ್ರಾತುಮರ್ಹಸೀತಿ|

12329039D ತತಃ ಸ ವರದಸ್ತಾನಬ್ರವೀದಶ್ವಮೇಧಂ ಯಜ್ಞಂ ವೈಷ್ಣವಂ
 ಶಕ್ರೋಽಭಿಯಜತು|

12329039E ತತಃ ಸ್ವಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತೀತಿ||

ಪುನಃ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳು ಇಂದ್ರನಿಗಾಗಿ ಭಗವಂತ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. “ಭಗವನ್! ಬ್ರಹ್ಮವಧೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿರುವ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಆ ವರದನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ವೈಷ್ಣವ ಯಜ್ಞ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ಅದರಿಂದ ಶಕ್ರನಿಗೆ ಜಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

12329040A ತತೋ ದೇವಾ ಋಷಯಶ್ಚೇಂದ್ರಂ ನಾಪಶ್ಯನ್ಯದಾ ತದಾ
 ಶಚೀಮೂಚುರ್ಗಚ್ಛ ಸುಭಗೇ ಇಂದ್ರಮಾನಯಸ್ವೇತಿ|

12329040B ಸಾ ಪುನಸ್ತತ್ಸರಃ ಸಮಭ್ಯಗಚ್ಚತ್|

12329040C ಇಂದ್ರಶ್ಚ ತಸ್ಮಾತ್ಸರಸಃ ಸಮುತ್ಥಾಯ

ಬೃಹಸ್ಪತಿಮಭಿಜಗಾಮ|

12329040D ಬೃಹಸ್ಪತಿಶ್ಚಾಶ್ವಮೇಧಂ ಮಹಾಕ್ರತುಂ ಶಕ್ರಾಯಾಹರತ್|

12329040E ತತಃ ಕೃಷ್ಣಸಾರಂಗಂ ಮೇಧ್ಯಮಶ್ವಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ವಾಹನಂ

ತಮೇವ ಕೃತ್ವಾ ಇಂದ್ರಂ ಮರುತ್ಪತಿಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ಸ್ವಸ್ಥಾನಂ

ಪ್ರಾಪಯಾಮಾಸ||

ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕಾಣದೇ ಶಚಿಗೆ

“ಸುಭಗೇ! ಹೋಗು! ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ!” ಎಂದು

ಹೇಳಿದರು. ಅವಳು ಪುನಃ ಆ ಸರೋವರದ ಬಳಿ ಬಂದಳು.

ಇಂದ್ರನಾದರೋ ಆ ಸರೋವರದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ

ಬಳಿಸಾರಿದನು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಶಕ್ರನ ಮೂಲಕ ಮಹಾಕ್ರತು

ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಆಗ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು

ಕೃಷ್ಣಸಾರಂಗವರ್ಣದ ಮೇಧ್ಯಾಶ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದನ್ನೇ

ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವನು ಮರುತ್ಪತಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದನು.

12329041A ತತಃ ಸ ದೇವರಾಡ್ಧೇವೈರೃಷಿಭಿಃ

ಸ್ತೂಯಮಾನಸ್ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಸ್ಥೋ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷೋ ಬಭೂವ|

12329041B ಬ್ರಹ್ಮವಧ್ಯಾಂ ಚತುರ್ಷು ಸ್ಥಾನೇಷು

ವನಿತಾಗ್ನಿವನಸ್ಪತಿಗೋಷು ವ್ಯಭಜತ್|

12329041C ಏವಮಿಂದ್ರೋ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಃಪ್ರಭಾವೋಪಬೃಂಹಿತಃ

ಶತ್ರುವಧಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಪಿತಃ||

ಅನಂತರ ದೇವರಾಜನು ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾದನು. ಬ್ರಹ್ಮವಧೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ - ವನಿತೆಯರು, ಅಗ್ನಿ, ವನಸ್ಪತಿ ಮತ್ತು ಗೋವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶತ್ರುವಧೆಗೈದು ಸ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದನು.

12329042A ಆಕಾಶಗಂಗಾಗತಶ್ಚ ಪುರಾ ಭರದ್ವಾಜೋ
ಮಹರ್ಷಿರುಪಾಸ್ಪೃಶಂಸ್ತ್ರೀನ್ ಕ್ರಮಾನ್ ಕ್ರಮತಾ
ವಿಷ್ಟುನಾಭ್ಯಾಸಾದಿತಃ|

12329042B ಸ ಭರದ್ವಾಜೇನ ಸಸಲಿಲೇನ ಪಾಣಿನೋರಸಿ ತಾಡಿತಃ
ಸಲಕ್ಷಣೋರಸ್ಯಃ ಸಂವೃತ್ತಃ||

ಹಿಂದೆ ಮಹರ್ಷಿ ಭರದ್ವಾಜನು ಆಕಾಶಗಂಗೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆಚಮನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಅಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾವಿಷ್ಟುವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಭರದ್ವಾಜನು ಆಚಮನ ಜಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಅವನ ವಕ್ಷಃಸ್ಥಳವನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಮಹಾವಿಷ್ಟುವಿನ ವಕ್ಷಃಸ್ಥಳದ ಮೇಲೆ ಗುರುತಾಯಿತು.

12329043A ಭೃಗುಣಾ ಮಹರ್ಷಿಣಾ ಶಪ್ತೋಽಗ್ನಿಃ
ಸರ್ವ ಭಕ್ಷತ್ವಮುಪನೀತಃ||

ಮಹರ್ಷಿ ಭೃಗುವಿನಿಂದ ಶಪಿತನಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಸರ್ವ ಭಕ್ಷತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12329044A ಅದಿತಿವೈ ದೇವಾನಾಮನ್ನಮಪಚದೇತದ್

ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸುರಾನ್ ಹನಿಷ್ಯಂತೀತಿ|

12329044B ತತ್ರ ಬುಧೋ ವ್ರತಚರ್ಯಾ ಸಮಾಪ್ತಾವಾಗಚ್ಚ ತ್|

12329044C ಅದಿತಿಂ ಚಾವೋಚದ್ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹೀತಿ|

12329044D ತತ್ರ ದೇವೈಃ ಪೂರ್ವಮೇತತ್ಪಾಶ್ಯಂ

ನಾನ್ಯೇನೇತ್ಯದಿತಿರ್ಭಿಕ್ಷಾಂ ನಾದಾತ್|

12329044E ಅಥ ಭಿಕ್ಷಾಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನರುಷಿತೇನ ಬುಧೇನ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೇನ

ವಿವಸ್ವತೋ ದ್ವಿತೀಯೇ ಜನ್ಮನ್ಯಂಡಸಂಜ್ಞಿತಸ್ಯಾಂಡಂ

ಮಾರಿತಮದಿತ್ಯಾಃ|

12329044F ಸ ಮಾರ್ತಂಡೋ ವಿವಸ್ವಾನಭವಚ್ಚಾ ದ್ಧದೇವಃ||

ದೇವತೆಗಳು ಭುಂಜಿಸಿ ಅಸುರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅದಿತಿಯು ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ವ್ರತಚರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಬುಧನು ಆಗಮಿಸಿದನು. “ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹೀ” ಎಂದು ಅದಿತಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ತನ್ನ ಅನ್ನವನ್ನು ಮೊದಲು ದೇವತೆಗಳು ಭುಂಜಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು ಎಂದು ಅದಿತಿಯು ಅವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷೆಯು ಸಿಗದಿದ್ದ ರೋಷದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತ ಬುಧನು “ಅಂಡ ಎನ್ನುವ ವಿವಸ್ವತನ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಅದಿತಿಗೆ ಉದರಪೀಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತನು. ಶ್ರಾದ್ಧದೇವ ವಿವಸ್ವಾನನು ಮಾರ್ತಂಡನಾದನು.

12329045A ದಕ್ಷಸ್ಯ ವೈ ದುಹಿತರಃ ಷಷ್ಟಿರಾಸನ್|

12329045B ತಾಭ್ಯಃ ಕಶ್ಯಪಾಯ ತ್ರಯೋದಶ ಪ್ರಾದಾದ್ಧಶ ಧರ್ಮಾಯ
ದಶ ಮನವೇ ಸಪ್ತವಿಂಶತಿಮಿಂದವೇ|

12329045C ತಾಸು ತುಲ್ಯಾಸು ನಕ್ಷತ್ರಾಖ್ಯಾಂ ಗತಾಸು ಸೋಮೋ
ರೋಹಿಣ್ಯಾಮಭ್ಯಧಿಕಾಂ ಪ್ರೀತಿಮಕರೋತ್|

12329045D ತತಸ್ತಾಃ ಶೇಷಾಃ ಪತ್ನ್ಯ ಈಷ್ಯಾವತ್ಯಃ ಪಿತುಃ ಸಮೀಪಂ
ಗತ್ವೇಮಮರ್ಥಂ ಶಶಂಸುಃ|

12329045E ಭಗವನ್ನಸ್ಮಾಸು ತುಲ್ಯಪ್ರಭಾವಾಸು ಸೋಮೋ
ರೋಹಿಣೀಮಧಿಕಂ ಭಜತೀತಿ|

12329045F ಸೋಽಬ್ರವೀದ್ಧಕ್ಷಿಣಮಾವೇಕ್ಷ್ಯ ತೀತಿ||

ದಕ್ಷನಿಗೆ ಅರವತ್ತು ಪುತ್ರಿಯರಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಪುತ್ರಿಯರನ್ನು ಕಶ್ಯಪನಿಗೆ, ಹತ್ತು ಪುತ್ರಿಯರನ್ನು ಧರ್ಮನಿಗೆ, ಹತ್ತನ್ನು ಮನುವಿಗೆ ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಪುತ್ರಿಯರನ್ನು ಇಂದುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಸೋಮನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಒಂದೇ ತರನಾಗಿದ್ದ ಅವರಲ್ಲಿ ರೋಹಿಣಿಯನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದನು. ಆಗ ಉಳಿದ ಪತ್ನಿಯರು ಈರ್ಷೆಯಿಂದ ತಂದೆಯ ಸಮೀಪಹೋಗಿ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದರು: “ಭಗವನ್! ನಾವು ಸಮಾನಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೂ ಸೋಮನು ರೋಹಿಣಿಯನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.” ಅವನು “ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕ್ಷಯರೋಗವು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿ!” ಎಂದನು.

12329046A ದಕ್ಷಶಾಪಾತ್ಸೋಮಂ ರಾಜಾನಂ ಯಕ್ಷ್ಮಾವಿವೇಶ|

12329046B ಸ ಯಕ್ಷ್ಮಣಾವಿಷ್ಟೋ ದಕ್ಷಮಗಮತ್|

12329046C ದಕ್ಷಶ್ಚೈನಮಬ್ರವೀನ್ನ ಸಮಂ ವರ್ತಸ ಇತಿ|

12329046D ತತ್ರರ್ಷಯಃ ಸೋಮಮಬ್ರುವನ್ ಕ್ಷೀಯಸೇ ಯಕ್ಷ್ಮಣಾ|

12329046E ಪಶ್ಚಿಮಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಸಮುದ್ರೇ ಹಿರಣ್ಯಸರಸ್ವೀರ್ಥಮ್|

12329046F ತತ್ರ ಗತ್ವಾತ್ಮಾನಮಭಿಷೇಚಯಸ್ವೇತಿ|

12329046G ಅಥಾಗಚ್ಚ ತ್ಸೋಮಸ್ತತ್ರ ಹಿರಣ್ಯಸರಸ್ತೀರ್ಥಮ್|

12329046H ಗತ್ವಾ ಚಾತ್ಮನಃ ಸ್ವಪನಮಕರೋತ್|

12329046I ಸ್ನಾತ್ವಾ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಪಾಪ್ಮನೋ ಮೋಕ್ಷಯಾಮಾಸ|

12329046J ತತ್ರ ಚಾವಭಾಸಿತಸ್ತೀರ್ಥೇ ಯದಾ ಸೋಮಸ್ತದಾಪ್ರಭೃತಿ
ತೀರ್ಥಂ ತತ್ಪ್ರಭಾಸಮಿತಿ ನಾಮ್ನಾ ಖ್ಯಾತಂ ಬಭೂವ|

12329046K ತಚ್ಚಾಪಾದದ್ಯಾಪಿ ಕ್ಷೀಯತೇ
ಸೋಮೋಽಮಾವಾಸ್ಯಾಂತರಸ್ಥಃ|

12329046L ಪೌರ್ಣಮಾಸೀಮಾತ್ರೇಽಧಿಷ್ಟಿತೋ ಮೇಘಲೇಖಾಪ್ರತಿಚ್ಚಕ್ಷ್ಣಂ
ವಪುರ್ದರ್ಶಯತಿ|

12329046M ಮೇಘಸದೃಶಂ ವರ್ಣಮಗಮತ್ತದಸ್ಯ ಶಶಲಕ್ಷ್ಮ
ವಿಮಲಮಭವತ್||

ದಕ್ಷನ ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಕ್ಷಯರೋಗವು ರಾಜಾ ಸೋಮನನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಕ್ಷಯದಿಂದ ಪೀಡಿತ ಅವನು ದಕ್ಷನ ಬಳಿ ಹೋದನು.
ನೀನು ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ವರ್ತಿಸದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ
ಹೀಗಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಋಷಿಗಳು ಸೋಮನಿಗೆ
ಹೇಳಿದರು. “ಕ್ಷಯರೋಗದಿಂದ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನ
ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಸರೋವರವೆಂಬ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ
ಸ್ನಾನಮಾಡು!” ಕೂಡಲೇ ಸೋಮನು ಹಿರಣ್ಯಸರೋವರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ
ಹೋದನು. ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದನು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು
ಪಾಪರಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಯಾವಾಗ ಸೋಮನು ಆ
ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನೋ
ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಪ್ರಭಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ

ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಯಿತು. ಆ ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಸೋಮನು ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯವರೆಗೆ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪುನಃ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯವರೆಗೆ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಶರೀರವು ಮೇಘದಂತಿರುವ ಶ್ಯಾಮಲವರ್ಣದ ರೇಖೆಯಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಮೇಘವರ್ಣದ ಮೂಲದ ಚಿಹ್ನೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

12329047A ಸ್ಥೂಲಶಿರಾ ಮಹರ್ಷಿಮೇರ್ಷೋಃ ಪ್ರಾಗುತ್ತರೇ ದಿಗ್ಭಾಗೇ
ತಪಸ್ತೇಪೇ|

12329047B ತಸ್ಯ ತಪಸ್ತಪ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಸರ್ವಗಂಧವಹಃ
ಶುಚಿರ್ವಾಯುರ್ವಿವಾಯಮಾನಃ ಶರೀರಮಸ್ಪೃಶತ್|

12329047C ಸ ತಪಸಾ ತಾಪಿತಶರೀರಃ ಕೃಶೋ
ವಾಯುನೋಪವೀಜ್ಯಮಾನೋ
ಹೃದಯಪರಿತೋಷಮಗಮತ್|

12329047D ತತ್ರ ತಸ್ಯಾನಿಲವ್ಯಜನಕೃತಪರಿತೋಷಸ್ಯ ಸದ್ಯೋ
ವನಸ್ಪತಯಃ ಪುಷ್ಪಶೋಭಾಂ ನ ದರ್ಶಿತವಂತ ಇತಿ ಸ
ಏತಾನ್ ಶಶಾಪ ನ ಸರ್ವಕಾಲಂ ಪುಷ್ಪವಂತೋ
ಭವಿಷ್ಯಥೇತಿ||

ಮಹರ್ಷಿ ಸ್ಥೂಲಶಿರನು ಮೇರುವಿನ ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿರಲು ಸರ್ವಗಂಧಗಳನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಶುಚಿಯಾದ ವಾಯುವು ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿತು. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಶರೀರವು ಕೃಶವಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಸುಗಂಧಯುಕ್ತ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಪ್ರಹೃಷ್ಟನಾದನು. ಅಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಬೀಸಣಿಗೆಯಂತೆ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ

ಗಾಳಿಯಿಂದ ತಾನು ಪರಿತುಷ್ಟನಾದರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವನಸ್ಪತಿಗಳು
ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಸರ್ವಕಾಲವೂ ಅವು
ಪುಷ್ಪಭರಿತವಾಗದಂತೆ ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತನು.

12329048A ನಾರಾಯಣೋ ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಂ ವಡವಾಮುಖೋ ನಾಮ
ಮಹರ್ಷಿಃ ಪುರಾಭವತ್|

12329048B ತಸ್ಯ ಮೇರೌ ತಪಸ್ತಪ್ಯತಃ ಸಮುದ್ರ ಆಹೂತೋ ನಾಗತಃ|

12329048C ತೇನಾಮರ್ಷಿತೇನಾತ್ಮಗಾತ್ರೋಷ್ಮಣಾ ಸಮುದ್ರಃ
ಸ್ತಿಮಿತಜಲಃ ಕೃತಃ|

12329048D ಸ್ವೇದಪ್ರಸ್ಯಂದನಸದೃಶಶ್ಚಾಸ್ಯ ಲವಣಭಾವೋ ಜನಿತಃ|

12329048E ಉಕ್ತಶ್ಚಾಪೇಯೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12329048F ಏತಚ್ಚ ತೇ ತೋಯಂ ವಡವಾಮುಖಿಸಂಜ್ಞಿತೇನ
ಪೀಯಮಾನಂ ಮಧುರಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12329048G ತದೇತದದ್ಯಾಪಿ ವಡವಾಮುಖಿಸಂಜ್ಞಿತೇನಾನುವರ್ತಿನಾ
ತೋಯಂ ಸಾಮುದ್ರಂ ಪೀಯತೇ||

ಹಿಂದೆ ನಾರಾಯಣನು ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ವಡವಾಮುಖಿ ಎಂಬ
ಹೆಸರಿನ ಮಹರ್ಷಿಯಾದನು. ಅವನು ಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು
ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಮುದ್ರನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಸಮುದ್ರನು
ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ಅವನು ತನ್ನ ಶರೀರದ
ಉಷ್ಣದಿಂದಲೇ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸ್ತಿಮಿತಗೊಳಿಸಿದನು. ಬೆವರಿನ
ಹನಿಯಂತೆ ಲವಣಭಾವವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿದನು. “ನೀನು
ಕುಡಿಯಲು ಅಯೋಗ್ಯನಾಗುತ್ತೀಯೆ! ಆದರೆ ವಡವಾಮುಖಿವೆಂಬ
ಅಗ್ನಿಯು ಕುಡಿದ ನಿನ್ನ ನೀರು ಮಧುರವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದನು. ಅವನು

ಹೇಳಿದಂತೆ ವಡವಾಮುಖವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯು ಈಗಲೂ ಕೂಡ
ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತದೆ.

12329049A ಹಿಮವತೋ ಗಿರೇರ್ದುಹಿತರಮುಮಾಂ ರುದ್ರಶ್ಚ ಕಮೇ|

12329049B ಭೃಗುರಪಿ ಚ ಮಹರ್ಷಿರ್ಹಿಮವಂತಮಾಗಮ್ಯಾಬ್ರವೀತ್
ಕನ್ಯಾಮುಮಾಂ ಮೇ ದೇಹೀತಿ|

12329049C ತಮಬ್ರವೀದ್ಧಿಮವಾನಭಿಲಷಿತೋ ವರೋ ರುದ್ರ ಇತಿ|

12329049D ತಮಬ್ರವೀದ್ ಭೃಗುರ್ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಯಾಹಂ
ಕನ್ಯಾವರಣಕೃತಭಾವಃ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತಸ್ತಸ್ಮಾನ್ನ ರತ್ನಾನಾಂ
ಭವಾನ್ ಭಾಜನಂ ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ|

12329049E ಅದ್ಯಪ್ರಭೃತ್ಯೇತದವಸ್ಥಿತಮೃಷಿವಚನಮ್||

ಗಿರಿ ಹಿಮವತನು ಪುತ್ರಿ ಉಮೆಯನ್ನು ರುದ್ರನಿಗೆ ಕೊಡಲು
ಬಯಸಿದ್ದನು. ಮಹರ್ಷಿ ಭೃಗುವೂ ಕೂಡ ಹಿಮವಂತನ ಬಳಿ
ಆಗಮಿಸಿ “ಕನ್ಯೆ ಉಮೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.
ಅವನಿಗೆ ಹಿಮವಾನನು “ರುದ್ರನನ್ನು ವರನನ್ನಾಗಿ ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ”
ಎಂದನು. ಭೃಗುವು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಕನ್ಯೆಯನ್ನು
ವರಿಸಲು ಭಾವನೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೂ ನನ್ನನ್ನು
ಉಪೇಕ್ಷೆಮಾಡಿರುವೆಯಾದುದರಿಂದ ನೀನು ರತ್ನಗಳಿಗೆ
ನಿಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ!” ಅಂದಿನಿಂದ ಋಷಿವಚನದಂತೆ ಹಾಗೆಯೇ
ಆಯಿತು.

12329050A ತದೇವಂವಿಧಂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಮ್|

12329050B ಕ್ಷತ್ರಮಪಿ ಶಾಶ್ವತೀಮವ್ಯಯಾಂ ಪೃಥಿವೀಂ ಪತ್ನೀಮಭಿಗಮ್ಯ

ಬುಭುಜೇ|

12329050C ತದೇತದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನಿಷೋಮೀಯಮ್|

12329050D ತೇನ ಜಗದ್ಧಾರ್ಯತೇ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಹಾತ್ಮೆಯು ಅಂಥಹುದು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ಕೂಡ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಈ ಶಾಶ್ವತೀ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಪತ್ತಿಯಂತೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನಿಷೋಮೀಯವು. ಅದರಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತು ನಿಂತಿದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ನಾರಾಯಣೀಯೇ ಏಕೋನತ್ರಿಸಾಧಿಕತ್ರಿಸತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೩೦

ಭಗವನ್ನಾಮ ನಿರ್ವಚನ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ನಾಮಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದುದು
(1-79).

12330001 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

12330001a ಸೂರ್ಯಾ ಚಂದ್ರಮಸೌ ಶಶ್ವತ್ಕೇಶೈರ್ಮೇ ಅಂಶುಸಂಕ್ಷಿಪ್ತೈಃ⁹⁵³|

12330001c ಬೋಧಯಂಸ್ತಾಪಯಂಶ್ಚೈವ ಜಗದುತ್ತಿಷ್ಠತಃ ಪೃಥಕ್||

ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು: “ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರ ಕಿರಣಗಳೇ ನನ್ನ ಕೇಶಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

12330002a ಬೋಧನಾತ್ತಾಪನಾಚ್ಚೈವ ಜಗತೋ ಹರ್ಷಣಂ ಭವೇತ್|

12330002c ಅಗ್ನಿಷೋಮಕೃತ್ಯೈರೇಭಿಃ ಕರ್ಮಭಿಃ ಪಾಂಡುನಂದನ|

12330002e ಹೃಷೀಕೇಶೋಽಹಮೀಶಾನೋ ವರದೋ ಲೋಕಭಾವನಃ||

ಪಾಂಡುನಂದನ! ಅವರ ಭೋಧನ-ತಾಪನಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹರ್ಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಷೋಮರು ಮಾಡುವ ಈ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ನಾನು ಈಶಾನನೂ, ವರದನೂ, ಲೋಕಭಾವನನೂ ಆದ ಹೃಷೀಕೇಶನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12330003a ಇಡೋಪಹೂತಯೋಗೇನ ಹರೇ ಭಾಗಂ ಕ್ರತುಷ್ಪಹಮ್|

12330003c ವರ್ಣಶ್ಚ ಮೇ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತಸ್ಮಾ ದ್ಧರಿರಹಂ ಸ್ಮೃತಃ||

ಇಡೋಪಹೂತಯೋಗದಿಂದ ನಾನು ಕ್ರತುವಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ವರ್ಣವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹರಿನ್ಮಣಿಯಂತೆ (ಪಚ್ಚಿಮಣಿಯಂತೆ) ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ನಾನು 'ಹರಿ' ಎಂದು

⁹⁵³ ಸೂರ್ಯಾ ಚಂದ್ರಮಸೌ ಚಕ್ಷುಃ ಕೇಶಾಶ್ಚೈವಾಂಶವಃ ಸ್ಮೃತಾಃ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತೇನೆ.

12330004a ಧಾಮ ಸಾರೋ ಹಿ ಲೋಕಾನಾಮೃತಂ ಚೈವ ವಿಚಾರಿತಮ್|

12330004c ಋತಧಾಮಾ ತತೋ ವಿಪ್ರೈಃ ಸತ್ಯಶ್ಚಾಹಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ||

“ಧಾಮ”ವು ಲೋಕಗಳ ಸಾರ. “ಋತ”ವು ವಿಚಾರಿಸಿ ಕೈಗೊಂಡ ನಿರ್ಣಯ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಪ್ರರು ನನ್ನನ್ನು ಋತಧಾಮನೆಂದೂ ಸತ್ಯನೆಂದೂ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

12330005a ನಷ್ಟಾಂ ಚ ಧರಣೀಂ ಪೂರ್ವಮವಿಂದಂ ವೈ ಗುಹಾಗತಾಮ್|

12330005c ಗೋವಿಂದ ಇತಿ ಮಾಂ ದೇವಾ ವಾಗ್ಭಿಃ ಸಮಭಿತುಷ್ಟ್ಯವುಃ||

ಹಿಂದೆ ಧರಣಿಯು ನಷ್ಟಳಾಗಿ ಗುಹಾಗತಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಗೋವಿಂದ⁹⁵⁴ ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದರು.

12330006a ಶಿಪಿವಿಷ್ಟೇತಿ ಚಾಖ್ಯಾಯಾಂ ಹೀನರೋಮಾ ಚ ಯೋ ಭವೇತ್|

12330006c ತೇನಾವಿಷ್ಟಂ ಹಿ ಯತ್ಕಿಂ ಚಿಚ್ಛಿಪಿವಿಷ್ಟಂ ಹಿ ತತ್ ಸ್ಮೃತಮ್||

ಶಿಪಿವಿಷ್ಟನೆಂಬ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹೀನರೋಮ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಂಶಗಳಿಲ್ಲದವನು; ಅವಯವಗಳಿಲ್ಲದವನು-ಶಿಪಿ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥಹ ಶಿಪಿಯಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ಆವಿಷ್ಟಗೊಂಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಶಿಪಿವಿಷ್ಟ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12330007a ಯಾಸ್ಕೋ ಮಾಮೃಷಿರವ್ಯಗ್ರೋ ನೈಕಯಜ್ಞೇಷು ಗೀತವಾನ್|

12330007c ಶಿಪಿವಿಷ್ಟ ಇತಿ ಹ್ಯಸ್ಮಾದ್ಗುಹ್ಯನಾಮಧರೋ ಹ್ಯಹಮ್||

⁹⁵⁴ ಗಾಂ ವಿಂದತ ಇತಿ ಗೋವಿಂದಃ|

ಋಷಿ ಅವ್ಯಗ್ರ ಯಾಸ್ಯನು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಶಿಪಿವಿಷ್ಣು
ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದಲೇ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ನಾನು ಆ
ಗುಹ್ಯನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12330008a ಸ್ತುತ್ವಾ ಮಾಂ ಶಿಪಿವಿಷ್ಣೇತಿ ಯಾಸ್ಕೋ ಋಷಿರುದಾರಧೀ|

12330008c ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾದಧೋ ನಷ್ಟಂ ನಿರುಕ್ತಮಭಿಜಗ್ಮಿವಾನ್||

ನನ್ನನ್ನು ಶಿಪಿವಿಷ್ಣು ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿ ಉದಾರಧೀ ಋಷಿ ಯಾಸ್ಯನು ನನ್ನ
ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ನಿರುಕ್ತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪುನಃ
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12330009a ನ ಹಿ ಜಾತೋ ನ ಜಾಯೇಽಹಂ ನ ಜನಿಷ್ಯೇ ಕದಾ ಚನ|

12330009c ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಸ್ಮಾದಹಮಜಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ನಾನು ಹಿಂದೆಂದೂ ಹುಟ್ಟಿದವನಲ್ಲ; ಈಗಲೂ ಹುಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ;
ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ.
ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅಜ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12330010a ನೋಕ್ತಪೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಕ್ಷುದ್ರಮಶ್ಲೀಲಂ ವಾ ಕದಾ ಚನ|

12330010c ಋತಾ ಬ್ರಹ್ಮಸುತಾ ಸಾ ಮೇ ಸತ್ಯಾ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ||

ಯಾವಾಗಲೂ ನಾನು ಕ್ಷುದ್ರ ಅಥವಾ ಅಶ್ಲೀಲ ಮಾತನಾಡಿಲ್ಲ. ಋತಾ,
ಬ್ರಹ್ಮಸುತಾ, ಸತ್ಯಾ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತಿಯೇ ನನ್ನ ವಾಣಿಯು.

12330011a ಸಚ್ಚಾಸಚ್ಚೈವ ಕೌಂತೇಯ ಮಯಾವೇಶಿತಮಾತ್ಮನಿ|

12330011c ಪೌಷ್ಕರೇ ಬ್ರಹ್ಮಸದನೇ ಸತ್ಯಂ ಮಾಮೃಷಯೋ ವಿದುಃ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಸತ್ತು ಮತ್ತು ಅಸತ್ತುಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿವೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಪುಷ್ಕರದ ಬ್ರಹ್ಮಸದನದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಯ
ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

12330012a ಸತ್ವಾನ್ನ ಚ್ಯುತಪೂರ್ವೋಽಹಂ ಸತ್ತ್ವಂ ವೈ ವಿದ್ಧಿ ಮತ್ಕೃತಮ್|

12330012c ಜನ್ಮನೀಹಾಭವತ್ಸತ್ತ್ವಂ ಪೌರ್ವಿಕಂ ಮೇ ಧನಂಜಯ||

ಯಾವಾಗಲೂ ನಾನು ಸತ್ತ್ವ ದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿಲ್ಲ. ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ನಾನೇ
ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೋ. ಧನಂಜಯ! ಹಿಂದಿನ ನನ್ನ ಆ
ಸತ್ತ್ವವು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ.

12330013a ನಿರಾಶೀಕರ್ಮಸಂಯುಕ್ತಂ ಸಾತ್ವತಂ ಮಾಂ ಪ್ರಕಲ್ಪಯ|

12330013c ಸಾತ್ವತಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟೋಽಹಂ ಸಾತ್ವತಃ ಸಾತ್ವತಾಂ ಪತಿಃ||

ನಿರಾಶೀ ಕರ್ಮಸಂಯುಕ್ತನಾಗಿರುವ ಸಾತ್ವತನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿ.
ಸಾತ್ವತಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವವನು ನಾನು. ಸಾತ್ವತ. ಸಾತ್ವತರ
ಪತಿ.

12330014a ಕೃಷಾಮಿ ಮೇದಿನೀಂ ಪಾರ್ಥ ಭೂತ್ವಾ ಕಾಷ್ಟಾರ್ಯಸೋ ಮಹಾನ್|

12330014c ಕೃಷ್ಟೋ ವರ್ಣಶ್ಚ ಮೇ ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾತ್ ಕೃಷ್ಟೋಽಹಮರ್ಜುನ||

ಪಾರ್ಥ! ಕಬ್ಬಿಣದ ಮಹಾ ನೇಗಿಲಾಗಿ ನಾನು ಮೇದಿನಿಯನ್ನು
ಹೂಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಬಣ್ಣವೂ ಕೃಷ್ಟವರ್ಣ. ಅರ್ಜುನ! ಈ
ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಾನು ಕೃಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12330015a ಮಯಾ ಸಂಶ್ಲೇಷಿತಾ ಭೂಮಿರದ್ಭಿವ್ಯೋಮ ಚ ವಾಯುನಾ|

12330015c ವಾಯುಶ್ಚ ತೇಜಸಾ ಸಾರ್ಥಂ ವೈಕುಂಠತ್ವಂ ತತೋ ಮಮ||

ನಾನೇ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀರಿನಿಂದಲೂ, ವ್ಯೋಮವನ್ನು

ವಾಯುವಿನಿಂದಲೂ, ವಾಯುವನ್ನು ತೇಜಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೂ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ.
ಆದು ನನ್ನ ವೈಕುಂಠತ್ವ⁹⁵⁵.

12330016a ನಿರ್ವಾಣಂ ಪರಮಂ ಸೌಖ್ಯಂ⁹⁵⁶ ಧರ್ಮೋಽಸೌ ಪರ ಉಚ್ಯತೇ|

12330016c ತಸ್ಮಾನ್ನ ಚ್ಯುತಪೂರ್ವೋಽಹಮಚ್ಯುತಸ್ತೇನ ಕರ್ಮಣಾ||

ಪರಮ ಶಾಂತಿಮಯ ಸೌಖ್ಯವೇ ಪರಮಧರ್ಮ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ
ಪರಮ ಧರ್ಮದಿಂದ ನಾನು ಎಂದೂ ಚ್ಯುತನಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಆ
ಕರ್ಮದಿಂದ ನಾನು ಅಚ್ಯುತ.

12330017a ಪೃಥಿವೀನಭಸೀ ಚೋಭೇ ವಿಶ್ರುತೇ ವಿಶ್ವಲೌಕಿಕೇ⁹⁵⁷|

12330017c ತಯೋಃ ಸಂಧಾರಣಾರ್ಥಂ ಹಿ ಮಾಮಧೋಕ್ಷಜಮಂಜಸಾ||

ಪೃಥ್ವಿ ಆಕಾಶಗಳು ವಿಶ್ವಲೌಕಿಕಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಅವೆರಡನ್ನೂ
ನಾನು ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅಧೋಕ್ಷಜನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12330018a ನಿರುಕ್ತಂ ವೇದವಿದುಷೋ ಯೇ ಚ ಶಬ್ದಾರ್ಥಚಿಂತಕಾಃ|

12330018c ತೇ ಮಾಂ ಗಾಯಂತಿ ಪ್ರಾಗ್ಗಂಠೇ ಅಧೋಕ್ಷಜ ಇತಿ ಸ್ಥಿತಿಃ||

---

⁹⁵⁵ ವಿಗತಾ ಕುಂತಾ ಪಂಚಾನಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಮೇಲನೇ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ
ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಕುಂಠಃ=ವಿಕುಂಠ ಏವ ವೈಕುಂಠಃ (ಪಂಚಭೂತಗಳ
ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಯಾವನಿಗಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ವಿಕುಂಠ.
ಅವನೇ ವೈಕುಂಠ) - ನೀಲಕಂಠೀಯ ಭಾಷ್ಯ.

⁹⁵⁶ ಬ್ರಹ್ಮ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁹⁵⁷ ವಿಶ್ವತೋಮುಖೇ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಚಿಂತಕ ವೇದವಿದುಷರು ಪ್ರಾಗ್ವಂಶದಲ್ಲಿ⁹⁵⁸ ಕಲಿತು
ಅಧೋಕ್ಷಜ⁹⁵⁹ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲಕ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು
ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ.

12330019a ಶಬ್ದ ಏಕಮತ್ಯೇರೇಷ ವ್ಯಾಹೃತಃ ಪರಮರ್ಷಿ ಭಿಃ|

12330019c ನಾನೋ ಹ್ಯಧೋಕ್ಷಜೋ ಲೋಕೇ ಋತೇ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್||

ಪರಮಋಷಿಗಳು ಅಧೋಕ್ಷಜ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರತ್ಯೇಕಪದಗಳ
ಸಮುದಾಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅ-ಧೋಕ್ಷ-ಜ. ಅ ಎಂದರೆ ಲಯಸ್ಥಾನ.
ಧೋಕ್ಷ ಎಂದರೆ ಪಾಲನಸ್ಥಾನ. ಜ ಎಂದರೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನ. ಸೃಷ್ಟಿ-
ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ
ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅಧೋಕ್ಷಜ ಎಂಬ
ಹೆಸರು ಪ್ರಭು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

12330020a ಘೃತಂ ಮಮಾರ್ಚಿಷೋ ಲೋಕೇ ಜಂತೂನಾಂ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮ್|

12330020c ಘೃತಾರ್ಚಿರಹಮವ್ಯಗ್ರೈರ್ವೇದಜ್ಞೈಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜಂತುಗಳ ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಮಾಡುವ ಘೃತವು ನನ್ನ
ಜ್ಞಾಲೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವ್ಯಗ್ರ ವೇದಜ್ಞರು ನನ್ನನ್ನು

⁹⁵⁸ ಯಜಮಾನ ಮತ್ತು ಋತ್ವಿಕ್ಯುಗಳು ಇರುವ ಮನೆ.

⁹⁵⁹ ಅಧೋ ನ ಕ್ಷಿಯತೇ ಯಸ್ಮಾದ್ವದಂತನ್ಯೇ ಹ್ಯಧೋಕ್ಷಜಮ್ (ಯಾವನ
ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜೀವರು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಹಾಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಅಂಥವನು ಅಧೋಕ್ಷಜನೆಂದು ಇತರ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಧೋಕ್ಷಜ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
ನಿರುಕ್ತವನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಷಾನ್=ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಧಃ=ಕೆಳಗೆ ತಳ್ಳಿ
ಜಃ=ಅವತರಿಸಿರುವನು ಎಂದೂ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು.

ಘೃತಾರ್ಚಿ ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12330021a ತ್ರಯೋ ಹಿ ಧಾತವಃ ಖ್ಯಾತಾಃ ಕರ್ಮಜಾ ಇತಿ ಚ ಸ್ಮೃತಾಃ|

12330021c ಪಿತ್ತಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾ ಚ ವಾಯುಶ್ಚ ಏಷ ಸಂಘಾತ ಉಚ್ಯತೇ||

12330022a ಏತೈಶ್ಚ ಧಾರ್ಯತೇ ಜಂತುರೇತೈಃ ಕ್ಷೀಣೈಶ್ಚ ಕ್ಷೀಯತೇ|

12330022c ಆಯುರ್ವೇದವಿದಸ್ತಸ್ಮಾತ್ತ್ರಿಧಾತುಂ ಮಾಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ||

ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂರು ಧಾತುಗಳು ಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ: ಪಿತ್ತ, ಕಫ ಮತ್ತು ವಾತ. ಈ ಮೂರು ಧಾತುಗಳ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತ್ರಿಧಾತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಜಂತುವು ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ. ಇವು ಕ್ಷೀಣಿಸಲು ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆಯುರ್ವೇದವಿದರು ನನ್ನನ್ನು ತ್ರಿಧಾತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12330023a ವೃಷೋ ಹಿ ಭಗವಾನ್ಧರ್ಮಃ ಖ್ಯಾತೋ ಲೋಕೇಷು ಭಾರತ|

12330023c ನೈಘಂಟುಕಪದಾಖ್ಯಾತಂ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಂ ವೃಷಮುತ್ತಮಮ್||

ಭಾರತ ! ಭಗವಾನ್ ಧರ್ಮನು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವೃಷ ಎಂದು ಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಉತ್ತಮ ವೃಷ ಎಂದು ತಿಳಿ.

12330024a ಕಪಿರ್ವರಾಹಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಶ್ಚ ಧರ್ಮಶ್ಚ ವೃಷ ಉಚ್ಯತೇ|

12330024c ತಸ್ಮಾದ್ವೃಷಾಕಪಿಂ ಪ್ರಾಹ ಕಶ್ಯಪೋ ಮಾಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ಕಪಿ ಎಂದರೆ ವರಾಹ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಧರ್ಮವನ್ನು ವೃಷ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಕಶ್ಯಪನು ನನ್ನನ್ನು ವೃಷಾಕಪಿ ಎಂದು ಕರೆದನು.

12330025a ನ ಚಾದಿಂ ನ ಮಧ್ಯಂ ತಥಾ ನೈವ ಚಾಂತಂ

ಕದಾ ಚಿದ್ವಿದಂತೇ ಸುರಾಶ್ಚಾಸುರಾಶ್ಚ |

12330025c ಅನಾದ್ಯೋ ಹ್ಯಮಧ್ಯಸ್ತಥಾ ಚಾಪ್ಯನಂತಃ

ಪ್ರಗೀತೋಽಹಮೀಶೋ ವಿಭುರ್ಲೋಕಸಾಕ್ಷೀ ||

ಸುರಾಸುರರಾಗಲೀ ಯಾರೂ ಎಂದೂ ನನ್ನ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಅನಾದಿ, ಅಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಂತನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಈಶ. ವಿಭು. ಮತ್ತು ಲೋಕಸಾಕ್ಷೀ.

12330026a ಶುಚೀನಿ ಶ್ರವಣೀಯಾನಿ ಶೃಣೋಮೀಹ ಧನಂಜಯ |

12330026c ನ ಚ ಪಾಪಾನಿ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ ತತೋಽಹಂ ವೈ ಶುಚಿಶ್ರವಾಃ ||

ಧನಂಜಯ ! ಶುಚಿಯಾದ ಮತ್ತು ಕೇಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಪಾಪಪೂರ್ಣ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಶುಚಿಶ್ರವನು.

12330027a ಏಕಶೃಂಗಃ ಪುರಾ ಭೂತ್ವಾ ವರಾಹೋ ದಿವ್ಯದರ್ಶನಃ |

12330027c ಇಮಾಮುದ್ಧೃತವಾನ್ಘ್ರಮಿಮೇಕಶೃಂಗಸ್ತತೋ ಹ್ಯಹಮ್ ||

ಹಿಂದೆ ನಾನು ಏಕಶೃಂಗನಾದ ದಿವ್ಯದರ್ಶನ ವರಾಹನಾಗಿ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಏಕಶೃಂಗ.

12330028a ತಥೈವಾಸಂ ತ್ರಿಕಕುದೋ ವಾರಾಹಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಿತಃ |

12330028c ತ್ರಿಕಕುತ್ತೇನ ವಿಖ್ಯಾತಃ ಶರೀರಸ್ಯ ತು ಮಾಪನಾತ್ ||

ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ವರಾಹರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಮೂರು ಹಿಳಲುಗಳನ್ನು

ಹೊಂದಿದ್ದೆನು. ಶರೀರವನ್ನು ಅಳಿಯುವಾಗ ನಾನು ತ್ರಿಕುತ್ ಎಂದು
ವಿಖ್ಯಾತನಾದೆನು.

12330029a ವಿರಿಂಚ ಇತಿ ಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕಪಿಲಜ್ಞಾನಚಿಂತಕೈಃ|

12330029c ಸ ಪ್ರಜಾಪತಿರೇವಾಹಂ ಚೇತನಾತ್ಸರ್ವಲೋಕಕೃತ್||

ಕಪಿಲಜ್ಞಾನಚಿಂತಕರು ಯಾರನ್ನು ವಿರಿಂಚ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೋ ಆ
ಪ್ರಜಾಪತಿ, ಸರ್ವಲೋಕಕೃತ್ ಚೇತನವು ನಾನೇ.

12330030a ವಿದ್ಯಾಸಹಾಯವಂತಂ ಮಾಮಾದಿತ್ಯಸ್ಥಂ ಸನಾತನಮ್|

12330030c ಕಪಿಲಂ ಪ್ರಾಹುರಾಚಾರ್ಯಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಾ ನಿಶ್ಚಿತನಿಶ್ಚಯಾಃ||

ಸಾಂಖ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಆಚಾರ್ಯರು
ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ನನ್ನನ್ನು
ಸನಾತನ ಕಪಿಲ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12330031a ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ದ್ಯುತಿಮಾನೇಷ ಯಶ್ಚಂದಸಿ ಸ್ತುತಃ|

12330031c ಯೋಗೈಃ ಸಂಪೂಜ್ಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ಸ ಏವಾಹಂ ವಿಭುಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಯಾರನ್ನು ದ್ಯುತಿಮಾನ್ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೆಂದು ಚಂದಗಳು
ಸ್ತುತಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಮತ್ತು ಯೋಗಿಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಆ
ವಿಭುವು ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ.

12330032a ಏಕವಿಂಶತಿಶಾಖಿಂ⁹⁶⁰ ಚ ಋಗ್ವೇದಂ ಮಾಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ|

12330032c ಸಹಸ್ರಶಾಖಿಂ ಯತ್ಸಾವ ಯೇ ವೈ ವೇದವಿದೋ ಜನಾಃ|

⁹⁶⁰ ಏಕವಿಂಶತಿಸಾಹಸ್ರಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12330032e ಗಾಯಂತ್ಯಾರಣ್ಯಕೇ ವಿಪ್ರಾ ಮದ್ಭಕ್ತಾಸ್ತೇಽಪಿ ದುರ್ಲಭಾಃ||

ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದು ಶಾಖೆಗಳಿರುವ ಋಗ್ವೇದವು ನಾನು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
ಸಹಸ್ರಶಾಖೆಗಳಿರುವ ಸಾಮವನ್ನೂ ನಾನೇ ಎಂದು ವೇದವಿದ ಜನರು
ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ದುರ್ಲಭ ವಿಪ್ರರು ನನ್ನನ್ನು
ಅರಣ್ಯಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12330033a ಷಟ್ಪಿಂಚಾಶತಮಷ್ಟೌ ಚ ಸಪ್ತತ್ರಿಂಶತಮಿತ್ಯುತ|

12330033c ಯಸ್ಮಿನ್ಯಾಖಾ ಯಜುರ್ವೇದೇ ಸೋಽಹಮಾಧ್ವರ್ಯವೇ ಸ್ತೃತಃ||

ಐವತ್ತಾರು, ಎಂಟು ಮತ್ತು ಮೂವತ್ತೇಳು - ಒಟ್ಟು ನೂರಾಒಂದು
ಶಾಖೆಗಳಿರುವ ಅಧ್ವರ್ಯಶಾಖೆ ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನೇ
ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

12330034a ಪಂಚಕಲ್ಪಮಥರ್ವಾಣಂ ಕೃತ್ಯಾಭಿಃ ಪರಿಬೃಂಹಿತಮ್|

12330034c ಕಲ್ಪಯಂತಿ ಹಿ ಮಾಂ ವಿಪ್ರಾ ಅಥರ್ವಾಣವಿದಸ್ತಥಾ||

ಅಥರ್ವವೇದವಿದು ವಿಪ್ರರು ಪಂಚಕಲ್ಪ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ
ಅಥರ್ವವೇದವೂ ನಾನೇ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

12330035a ಶಾಖಾಭೇದಾಶ್ಚ ಯೇ ಕೇ ಚಿದ್ಯಾಶ್ಚ ಶಾಖಾಸು ಗೀತಯಃ|

12330035c ಸ್ವರವರ್ಣಸಮುಚ್ಚಾರಾಃ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನ್ವಿದ್ಧಿ ಮತ್ಕೃತಾನ್||

ವೇದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಾಖಾಭೇದಗಳನ್ನೂ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗೀತೆಗಳನ್ನೂ,
ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರ-ವರ್ಣ-ಉಚ್ಚಾರಣಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನೇ
ರಚಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.

12330036a ಯತ್ತದ್ಧಯಶಿರಃ ಪಾರ್ಥ ಸಮುದೇತಿ ವರಪ್ರದಮ್|

12330036c ಸೋಹಮೇವೋತ್ತರೇ ಭಾಗೇ ಕ್ರಮಾಕ್ಷರವಿಭಾಗವಿತ್||

ಪಾರ್ಥ ! ವರಪ್ರದ ಹಯಶಿರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ನಾನೇ ಸಂಹಿತೆಯ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಾಕ್ಷರವಿಭಾಗವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12330037a ರಾಮಾದೇಶಿತಮಾರ್ಗೇಣ⁹⁶¹ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾನ್ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12330037c ಪಾಂಚಾಲೇನ ಕ್ರಮಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತಸ್ಮಾದ್ಭೂತಾತ್ಸನಾತನಾತ್|

ರಾಮನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಸನಾತನ ಮಹಾಭೂತನೆಂದು ಖ್ಯಾತನಾದ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಚಾಲನು ವೇದಗಳ ಕ್ರಮಪಾಠವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12330037e ಬಾಭ್ರವ್ಯಗೋತ್ರಃ ಸ ಬಭೌ ಪ್ರಥಮಃ ಕ್ರಮಪಾರಗಃ||

12330038a ನಾರಾಯಣಾದ್ವರಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯೋಗಮನುತ್ತಮಮ್|

12330038c ಕ್ರಮಂ ಪ್ರಣೀಯ ಶಿಕ್ಷಾಂ ಚ ಪ್ರಣಯಿತ್ವಾ ಸ ಗಾಲವಃ||

ಬಾಭ್ರವ್ಯಗೋತ್ರದ ಗಾಲವನು ನಾರಾಯಣನಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ಉತ್ತಮ ಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವೇದಗಳ ಕ್ರಮವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ಕ್ರಮಪಾಠಿಯಾದನು.

12330039a ಕಂಡರೀಕೋಽಥ ರಾಜಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

12330039c ಜಾತೀಮರಣಜಂ ದುಃಖಂ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12330039e ಸಪ್ತಜಾತಿಷು ಮುಖ್ಯತ್ವಾದ್ಯೋಗಾನಾಂ ಸಂಪದಂ ಗತಃ||

⁹⁶¹ ವಾಮಾದೇಶಿತಮಾರ್ಗೇಣ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಕಂಡರೀಕ ರಾಜಾ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮ ದತ್ತನು ಏಳು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಪುನಃ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟು-ಮರಣಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು
ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12330040a ಪುರಾಹಮಾತ್ಮ ಜಃ ಪಾರ್ಥ ಪ್ರಥಿತಃ ಕಾರಣಾಂತರೇ|

12330040c ಧರ್ಮಸ್ಯ ಕುರುಶಾರ್ದೂಲ ತತೋಽಹಂ ಧರ್ಮಜಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಪಾರ್ಥ ! ಕುರುಶಾರ್ದೂಲ ! ಹಿಂದೆ ನಾನು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ
ಧರ್ಮನ ಪುತ್ರನೆಂದು ಪ್ರಥಿತನಾಗಿದ್ದೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು
ಧರ್ಮಜ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12330041a ನರನಾರಾಯಣೌ ಪೂರ್ವಂ ತಪಸ್ತೇಪತುರವ್ಯಯಮ್|

12330041c ಧರ್ಮಯಾನಂ ಸಮಾರೂಢೌ ಪರ್ವತೇ ಗಂಧಮಾದನೇ||

ಹಿಂದೆ ನರ-ನಾರಾಯಣರು ಧರ್ಮಯಾನವನ್ನು ಏರಿ ಗಂಧಮಾದನ
ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಯ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

12330042a ತತ್ಕಾಲಸಮಯಂ ಚೈವ ದಕ್ಷಯಜ್ಞೋ ಬಭೂವ ಹ|

12330042c ನ ಚೈವಾಕಲ್ಪಯದ್ಭಾಗಂ ದಕ್ಷೋ ರುದ್ರಸ್ಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನ ಯಜ್ಞವೂ ನಡೆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ
ದಕ್ಷನು ರುದ್ರನಿಗೆ ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲ.

12330043a ತತೋ ದಧೀಚಿವಚನಾದ್ಧಕ್ಷಯಜ್ಞಮಪಾಹರತ್|

12330043c ಸಸರ್ಜ ಶೂಲಂ ಕ್ರೋಧೇನ ಪ್ರಜ್ವಲಂತಂ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

ಆಗ ದಧೀಚಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ರುದ್ರನು ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು
ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಲು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಶೂಲವನ್ನು ಮತ್ತೆ

ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

12330044a ತಚ್ಛೂಲಂ ಭಸ್ಮಸಾತ್ ಕೃತ್ವಾ ದಕ್ಷಯಜ್ಞಂ ಸವಿಸ್ತರಮ್|

12330044c ಆವಯೋಃ ಸಹಸಾಗಚ್ಚ ದ್ವದರ್ಯಾಶ್ರಮಮಂತಿಕಾತ್|

12330044e ವೇಗೇನ ಮಹತಾ ಪಾರ್ಥ ಪತನ್ನಾರಾಯಣೋರಸಿ||

ಆ ಶೂಲವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದ ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಎಮ್ಮೆಲೇ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಬಳಿಯೂ ಬಂದಿತು. ಪಾರ್ಥ ! ಮಹಾ ವೇಗದಿಂದ ಬಂದ ಅದು ನಾರಾಯಣನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿತು.

12330045a ತತಃ ಸ್ವತೇಜಸಾವಿಷ್ಟಾಃ ಕೇಶಾ ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಹ|

12330045c ಬಭೂವುರ್ಮುಂಜವರ್ಣಾಸ್ತು ತತೋಽಹಂ ಮುಂಜಕೇಶವಾನ್||

ಅದರ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಆವಿಷ್ಟವಾದ ನಾರಾಯಣನ ಕೂದಲುಗಳು ನೊಜೆಹುಲ್ಲಿನ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದವು. ಆಗ ನಾನು ಮುಂಜಕೇಶನಾದೆನು.

12330046a ತಚ್ಚ ಶೂಲಂ ವಿನಿರ್ಧೂತಂ ಹುಂಕಾರೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

12330046c ಜಗಾಮ ಶಂಕರಕರಂ ನಾರಾಯಣಸಮಾಹತಮ್||

ಮಹಾತ್ಮ ನಾರಾಯಣನ ಹುಂಕಾರದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಪುನಃ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅದು ಶಂಕರನ ಕರವನ್ನು ಸೇರಿತು.

12330047a ಅಥ ರುದ್ರ ಉಪಾಧಾವತ್ತಾವೃಷ್ಟೀ ತಪಸಾನ್ವಿತೌ|

12330047c ತತ ಏನಂ ಸಮುದ್ಧೂತಂ ಕಂಠೇ ಜಗ್ರಾಹ ಪಾಣಿನಾ|

12330047e ನಾರಾಯಣಃ ಸ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ತೇನಾಸ್ಯ ಶಿತಿಕಂಠತಾ||

ಕೂಡಲೇ ರುದ್ರನು ತಪಸಾನ್ವಿತರಾದ ಆ ಋಷಿಗಳ ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು. ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಕಂಠವನ್ನು ವಿಶ್ವಾತ್ಮ ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ರುದ್ರನು ಶಿತಿಕಂಠನಾದನು.

12330048a ಅಥ ರುದ್ರವಿಘಾತಾರ್ಥ ಮಿಷೀಕಾಂ ಜಗೃಹೇ ನರಃ|

12330048c ಮಂತ್ರೈಶ್ಚ ಸಂಯುಯೋಜಾಶು ಸೋಽಭವತ್ಪರಶುರ್ಮಹಾನೋ||

ಕೂಡಲೇ ನರನು ರುದ್ರನನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಲು ಜಂಬುಹುಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಲು ಅದು ಮಹಾ ಪರಶುವಾಯಿತು.

12330049a ಕ್ಷಿಪ್ತಶ್ಚ ಸಹಸಾ ರುದ್ರೇ ಖಂಡನಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಂಸ್ತದಾ|

12330049c ತತೋಽಹಂ ಖಂಡಪರಶುಃ ಸ್ಮೃತಃ ಪರಶುಖಂಡನಾತ್||

ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಪರಶುವನ್ನು ರುದ್ರನು ಖಂಡಿಸಿದನು. ಪರಶುಖಂಡನಿಂದ ನಾನು ಖಂಡಪರಶುವಾದೆನು.”

12330050 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

12330050a ಅಸ್ಮಿನ್ಯುಧೇ ತು ವಾರ್ಷ್ಣೇಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಥನೇ ತದಾ|

12330050c ಜಯಂ ಕಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಂಸ್ತತ್ರ ಶಂಸೈತನ್ಮೇ ಜನಾರ್ದನ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ವಾರ್ಷ್ಣೇಯ! ಜನಾರ್ದನ!

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಗಳನ್ನು ಮಥಿಸುವಂಥಹ ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯವು ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12330051 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

12330051a ತಯೋಃ ಸಂಲಗ್ನಯೋರ್ಯುಧ್ಧೇ ರುದ್ರನಾರಾಯಣಾತ್ಮನೋಃ|

12330051c ಉದ್ವಿಗ್ನಾಃ ಸಹಸಾ ಕೃತ್ಸ್ಮಾ ಲೋಕಾಃ ಸರ್ವೇಽಭವಂಸ್ತದಾ||

ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು: “ರುದ್ರ-ನಾರಾಯಣರು ಇಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಕೂಡಲೇ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉದ್ವಿಗ್ನಗೊಂಡವು.

12330052a ನಾಗ್ಯಹ್ಣಾತ್ಪಾವಕಃ ಶುಭ್ರಂ ಮಖೇಷು ಸುಹುತಂ ಹವಿಃ|

12330052c ವೇದಾ ನ ಪ್ರತಿಭಾಂತಿ ಸ್ಮ ಋಷೀಣಾಂ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ್||

ಪಾವಕನು ಶುಭ್ರವಾದ ಆಹುತಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಂತಾದನು. ಭಾವಿತಾತ್ಮ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ವೇದಗಳು ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ.

12330053a ದೇವಾನ್ರಜಸ್ತಮಶ್ಚೈವ ಸಮಾವಿವಿಶತುಸ್ತದಾ|

12330053c ವಸುಧಾ ಸಂಚಕಂಪೇಽಥ ನಭಶ್ಚ ವಿಪಫಾಲ⁹⁶² ಹ||

ಆಗ ರಜ-ತಮಗಳು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು. ವಸುಧೆಯು ಕಂಪಿಸಿತು ಮತ್ತು ನಭವು ಸೀಳಿತು.

12330054a ನಿಷ್ಟ್ರಭಾಣಿ ಚ ತೇಜಾಂಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚೈವಾಸನಾಚ್ಚ್ಯುತಃ|

12330054c ಅಗಾಚ್ಛೋಷಂ ಸಮುದ್ರಶ್ಚ ಹಿಮವಾಂಶ್ಚ ವ್ಯಶೀರ್ಯತ||

ಗ್ರಹ-ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಪ್ರಭಾಹೀನವಾದವು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಆಸನದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. ಸಮುದ್ರವು ಒಣಗತೊಡಗಿತು ಮತ್ತು ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತವು ಸೀಳಿತು.

⁹⁶² ವಿಚಚಾಲ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12330055a ತಸ್ಮಿನ್ನೇವಂ ಸಮುತ್ಪನ್ನೇ ನಿಮಿತ್ತೇ ಪಾಂಡುನಂದನ|

12330055c ಬ್ರಹ್ಮಾ ವೃತೋ ದೇವಗಣೈರೃಷಿಭಿಶ್ಚ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

12330055e ಆಜಗಾಮಾಶು ತಂ ದೇಶಂ ಯತ್ರ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ಪಾಂಡುನಂದನ ! ಈ ರೀತಿಯ ನಿಮಿತ್ತಗಳು ಉಂಟಾಗಲು ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಹಾತ್ಮ ಋಷಿಗಳಿಂದಲೂ ದೇವಗಣಗಳಿಂದಲೂ ಆವೃತನಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

12330056a ಸಾಂಜಲಿಪ್ರಗ್ರಹೋ ಭೂತ್ವಾ ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರೋ ನಿರುಕ್ತಗಃ|

12330056c ಉವಾಚ ವಚನಂ ರುದ್ರಂ ಲೋಕಾನಾಮಸ್ತು ವೈ ಶಿವಮ್|

12330056e ನೃಸ್ಯಾಯುಧಾನಿ ವಿಶ್ವೇಶ ಜಗತೋ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

ನಿರುಕ್ತಗ ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರನು ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದು ಅಂಜಲೀಬದ್ಧನಾಗಿ ಲೋಕಗಳ ಶಿವ ರುದ್ರನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು: “ವಿಶ್ವೇಶ ! ಜಗತ್ತಿನ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿಡು !

12330057a ಯದಕ್ಷರಮಥಾವ್ಯಕ್ತಮೀಶಂ ಲೋಕಸ್ಯ ಭಾವನಮ್|

12330057c ಕೂಟಸ್ಥಂ ಕರ್ತೃನಿರ್ದ್ವಂದ್ವಮಕರ್ತೇತಿ ಚ ಯಂ ವಿದುಃ||

12330058a ವ್ಯಕ್ತಿಭಾವಗತಸ್ಯಾಸ್ಯ ಏಕಾ ಮೂರ್ತಿರಿಯಂ ಶಿವಾ|

ಲೋಕದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತದ ವ್ಯಕ್ತಿಭಾವಗತನಾಗಿರುವ ಏಕ ಮೂರ್ತಿಯು ಇವನು. ಈಶ, ಕೂಟಸ್ಥ, ಕರ್ತೃ, ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವ ಮತ್ತು ಅಕರ್ತನೆಂದೂ ಇವನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

12330058c ನರೋ ನಾರಾಯಣಶ್ಚೈವ ಜಾತೌ ಧರ್ಮಕುಲೋದ್ವಹೌ||

12330059a ತಪಸಾ ಮಹತಾ ಯುಕ್ತೌ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠೌ ಮಹಾವ್ರತೌ|

ಧರ್ಮನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಈ ನರ-ನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರೂ ಮಹಾತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಮಹಾವ್ರತರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

12330059c ಅಹಂ ಪ್ರಸಾದಜಸ್ತಸ್ಯ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿತ್ಕಾರಣಾಂತರೇ|

12330059e ತ್ವಂ ಚೈವ ಕ್ರೋಧಜಸ್ತಾತ ಪೂರ್ವಸರ್ಗೇ ಸನಾತನಃ||

ಅಯ್ಯಾ ! ಯಾವುದೋ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಇವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹಿಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸನಾತನನಾದ ನೀನೂ ಕೂಡ ಇವನ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೆ.

12330060a ಮಯಾ ಚ ಸಾರ್ಥಂ ವರದಂ ವಿಬುಧೈಶ್ಚ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ|

12330060c ಪ್ರಸಾದಯಾಶು ಲೋಕಾನಾಂ ಶಾಂತಿರ್ಭವತು ಮಾಚಿರಮ್||

ನನ್ನೊಡನೆ ಮತ್ತು ವಿಬುಧರು-ಮಹರ್ಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಈ ವರದನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸು. ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯು ನೆಲೆಸಲಿ.”

12330061a ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ತ್ವೇವಮುಕ್ತಸ್ತು ರುದ್ರಃ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಮುತ್ಸ್ರಜನ್|

12330061c ಪ್ರಸಾದಯಾಮಾಸ ತತೋ ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್|

12330061e ಶರಣಂ ಚ ಜಗಾಮಾದ್ಯಂ ವರೇಣ್ಯಂ ವರದಂ ಹರಿಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ರುದ್ರನು ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಬಿಸುಟು ದೇವ ನಾರಾಯಣ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದನು ಮತ್ತು ಆ ಆದ್ಯ ವರೇಣ್ಯ ವರದ ಹರಿಯ ಶರಣು ಹೊಕ್ಕನು.

12330062a ತತೋಽಥ ವರದೋ ದೇವೋ ಜಿತಕ್ರೋಧೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

12330062c ಪ್ರೀತಿಮಾನಭವತ್ತತ್ರ ರುದ್ರೇಣ ಸಹ ಸಂಗತಃ||

ಅನಂತರ ವರದ ದೇವ ಜಿತಕ್ರೋಧ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ನಾರಾಯಣನು
ಪ್ರೀತಿಮಾನನಾಗಿ ರುದ್ರನೊಡನೆ ಸೇರಿದನು.

12330063a ಋಷಿಭಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಚೈವ ವಿಬುಧೈಶ್ಚ ಸುಪೂಜಿತಃ|

12330063c ಉವಾಚ ದೇವಮೀಶಾನಮೀಶಃ ಸ ಜಗತೋ ಹರಿಃ||

ಋಷಿಗಳಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ವಿಬುಧರಿಂದಲೂ
ಪೂಜಿತನಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಈಶ ಹರಿಯು ದೇವ ಈಶಾನ ರುದ್ರನಿಗೆ
ಹೇಳಿದನು:

12330064a ಯಸ್ತ್ವಾಂ ವೇತ್ತಿ ಸ ಮಾಂ ವೇತ್ತಿ ಯಸ್ತ್ವಾ ಮನು ಸ ಮಾಮನು|

12330064c ನಾವಯೋರಂತರಂ ಕಿಂ ಚಿನ್ಮಾ ತೇ ಭೂದ್ಬುದ್ಧಿರನ್ಯಥಾ||

“ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನನ್ನನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.
ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನನ್ನನ್ನೂ
ಅನುಸರಿಸಿದಂತೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅಂತರವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾದ ವಿಚಾರವು ಸುಳಿಯದಿರಲಿ.

12330065a ಅದ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿ ಶ್ರೀವತ್ಸಃ ಶೂಲಾಂಕೋಽಯಂ ಭವತ್ವಯಮ್||

12330065c ಮಮ ಪಾಣ್ಯಂಕಿತಶ್ಚಾಪಿ ಶ್ರೀಕಂಠಸ್ತ್ವಂ ಭವಿಷ್ಯಸಿ||

ಇಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ನಿನ್ನ ಶೂಲದ ಚಿಹ್ನೆಯು
ಶ್ರೀವತ್ಸ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಹಸ್ತದ
ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುವ ನೀನು ಶ್ರೀಕಂಠನೆಂದಾಗುವೆ.”

12330066a ಏವಂ ಲಕ್ಷಣಮುತ್ಪಾದ್ಯ ಪರಸ್ಪರಕೃತಂ ತದಾ|

12330066c ಸಖ್ಯಂ ಚೈವಾತುಲಂ ಕೃತ್ವಾ ರುದ್ರೇಣ ಸಹಿತಾವೃಷೀ|

12330066e ತಪಸ್ತೇಪತುರವ್ಯಗ್ರೌ ವಿಸೃಜ್ಯ ತ್ರಿದಿವೌಕಸಃ||

ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಗುರುತುಗಳಿಗೆ ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನಿತ್ತು ನರ-ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಗಳು ರುದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಅತುಲ ಸಖ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ತ್ರಿದಿವೌಕಸರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದರು.

12330067a ಏಷ ತೇ ಕಥಿತಃ ಪಾರ್ಥ ನಾರಾಯಣಜಯೋ ಮೃಧೇ|

12330067c ನಾಮಾನಿ ಚೈವ ಗುಹ್ಯಾನಿ ನಿರುಕ್ತಾನಿ ಚ ಭಾರತ|

12330067e ಋಷಿಭಿಃ ಕಥಿತಾನೀಹ ಯಾನಿ ಸಂಕೀರ್ತಿತಾನಿ ತೇ||

ಪಾರ್ಥ ! ಹೀಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ಜಯದ ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಗುಹ್ಯ ನಾಮಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಋಷಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ ನಾಮಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12330068a ಏವಂ ಬಹುವಿಧೈ ರೂಪೈಶ್ಚರಾಮೀಹ ವಸುಂಧರಾಮ್|

12330068c ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಚ ಕೌಂತೇಯ ಗೋಲೋಕಂ ಚ ಸನಾತನಮ್|

12330068e ಮಯಾ ತ್ವಂ ರಕ್ಷಿತೋ ಯುದ್ಧೇ ಮಹಾಂತಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ಜಯಮ್||

ಕೌಂತೇಯ ! ಹೀಗೆ ಬಹುವಿಧದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ವಸುಂಧರೆಯಲ್ಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸನಾತನ ಗೋಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾದ ನೀನು ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದೀಯೆ.

12330069a ಯಸ್ತು ತೇ ಸೋಽಗ್ರತೋ ಯಾತಿ ಯುದ್ಧೇ ಸಂಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತೇ|

12330069c ತಂ ವಿದ್ಧಿ ರುದ್ರಂ ಕೌಂತೇಯ ದೇವದೇವಂ ಕಪರ್ದಿನಮ್||

ಕೌಂತೇಯ ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಿನ್ನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ
ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೋ ಅವನೇ ರುದ್ರ, ದೇವದೇವ, ಕಪರ್ದಿನಿಯೆಂದು ತಿಳಿ.

12330070a ಕಾಲಃ ಸ ಏವ ಕಥಿತಃ ಕ್ರೋಧಜೇತಿ ಮಯಾ ತವ|

12330070c ನಿಹತಾಂಸ್ತೇನ ವೈ ಪೂರ್ವಂ ಹತವಾನಸಿ ವೈ ರಿಪೂನ್||

ನನ್ನ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವನನ್ನು ಕಾಲ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
ನೀನು ಯಾವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದೆಯೋ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೂ
ಮೊದಲೇ ರುದ್ರನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದನು.

12330071a ಅಪ್ರಮೇಯಪ್ರಭಾವಂ ತಂ ದೇವದೇವಮುಮಾಪತಿಮ್|

12330071c ನಮಸ್ವ ದೇವಂ ಪ್ರಯತೋ ವಿಶ್ವೇಶಂ ಹರಮವ್ಯಯಮ್||

ಆ ಅಪ್ರಮೇಯ ಪ್ರಭಾವಿ ದೇವದೇವ ಉಮಾಪತಿ ವಿಶ್ವೇಶ ಹರ
ಅವ್ಯಯ ದೇವನನ್ನು ಪ್ರಯತನಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ನಾರಾಯಣೀಯೇ ತ್ರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೧

ನಾರದನು ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನರ-ನಾರಾಯಣರನ್ನು
ಸಂಧಿಸಿದುದು (1-52).

12331001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ|

12331001a ಬ್ರಹ್ಮನ್ನುಮಹದಾಖ್ಯಾನಂ ಭವತಾ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಮ್|

12331001c ಯಚ್ಚುತ್ವಾ ಮುನಯಃ ಸರ್ವೇ ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಗತಾಃ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಮಹದಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀವು ಹೇಳಿರುವಿರಿ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವಮುನಿಗಳೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ!

⁹⁶³12331002a ಇದಂ ಶತಸಹಸ್ರಾದ್ಧಿ ಭಾರತಾಖ್ಯಾನವಿಸ್ತರಾತ್|

⁹⁶³ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭಾರತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ಶೌನಕ ಉವಾಚ| ಸೌತೇ ಸುಮಹಾಖ್ಯಾನಂ ಭವತಾ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಮ್| ಯಚ್ಚುತ್ವಾ ಮುನಯಃ ಸರ್ವೇ ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಗತಾಃ|| ಸರ್ವಾಶ್ರಮಾಭಿಗಮನಂ ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಾವಗಾಹನಮ್| ನ ತಥಾ ಫಲದಂ ಸೌತೇ ನಾರಾಯಣಕಥಾ ಯಥಾ|| ಪಾವಿತಾಂಗ ಸ್ಮ ಸಂವೃತ್ತಾಃ ಶ್ರುತ್ವೇಮಾಮಾದಿತಃ ಕಥಾಮ್| ನಾರಾಯಣಾಶ್ರಯಾಂ ಪುಣ್ಯಾಂ ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಮೋಚನೀಮ್|| ದುರ್ದಶೋ ಭಗವಾನ್ದೇವಃ ಸರ್ವಲೋಕನಮಸ್ಯ ತಃ| ಸ ಬ್ರಹ್ಮಕೈಃ ಸುರೈಃ ಕೃತ್ಸ್ರರನ್ವೈಶ್ಚೈವ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ|| ದೃಷ್ಟವಾನ್ನಾರದೋ ಯತ್ತು ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ಹರಿಮ್| ನೂನಮೇತದ್ಧ್ವನುಮತಂ ತಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಸೂತಜ| ಯದೃಷ್ಟವಾನ್ ಜಗನ್ನಾಥಮನಿರುದ್ಧತನೌ ಸ್ಥಿತಮ್| ಯತ್ರಾದ್ರವತ್ತುನರ್ಭೂಯೋ ನಾರದೋ ದೇವಸತ್ತಮೌ| ನರನಾರಾಯಣೌ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಕರಣಂ ತದ್ಬ್ರವೀಹಿ ಮೇ|| ಸೂತ ಉವಾಚ| ತಸ್ಮಿನ್ಯಜ್ಞೇ ವರ್ತಮಾನೇ ರಾಜ್ಞಃ ಪಾರಿಕ್ಷಿತಸ್ಯ ವೈ| ಕರ್ಮಾಂತರೇಷು ವಿಧಿವದ್ವರ್ತಮಾನೇಷು ಶೌನಕ|| ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಂ ಋಷಿಂ ವೇದನಿಧಿಂ ಪ್ರಭುಮ್| ಪರಿಪ್ರಚ್ಛ ರಾಜೇಂದ್ರಃ ಪಿತಾಮಹಪಿತಾಮಹಮ್|| ಸ್ವೇತದ್ವೀಪಾನ್ನಿವೃತ್ತೇನ ನಾರದೇನ ಸುರರ್ಷಿಣಾ| ಧ್ಯಾಯತಾ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯಂ ಚೇಷ್ಟಿತಂ ಕಿಮತಃ ಪರಮ್|| ಬದರ್ಯಾಶ್ರಮಾಗಮ್ಯಸಮಾ ಗಮ್ಯಚ

12331002c ಆಮಧ್ಯ ಮತಿಮಂಥೇನ ಜ್ಞಾನೋದಧಿಮನುತ್ತಮಮ್||

12331003a ನವನೀತಂ ಯಥಾ ದಧ್ನೋ ಮಲಯಾಚ್ಚಂದನಂ ಯಥಾ|

12331003c ಆರಣ್ಯಕಂ ಚ ವೇದೇಭ್ಯ ಓಷಧಿಭ್ಯೋಽಮೃತಂ ಯಥಾ||

12331004a ಸಮುದ್ಧೃತಮಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯಥಾಮೃತಮನುತ್ತಮಮ್|

ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವಿಸ್ತಾರ ಭಾರತಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಥಾಸಮುದಾಯವು ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಕಡೆಗೋಲಿನಿಂದ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದು ಹೊರತೆಗೆದ ಅಮೃತದಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಮೊಸರಿನಿಂದ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂತೆ ಮತ್ತು ಮಲಯ ಪರ್ವತದಿಂದ ಗಂಧವನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂತೆ ಮತ್ತು ವೇದಗಳಿಂದ ಅರಣ್ಯಕವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದಂತೆ ಮತ್ತು ಓಷಧಿಗಳಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂತೆ ಭಾರತಕಥಾಭಾಗರೂಪದ ಈ ಅಮೃತವು ಸಮುದ್ಧೃತವಾಗಿದೆ.

12331004c ತಪೋನಿಧೇ ತ್ವಯೋಕ್ತಂ ಹಿ ನಾರಾಯಣಕಥಾಶ್ರಯಮ್||

12331005a ಸ ಹೀಶೋ ಭಗವಾನ್ದೇವಃ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭಾವನಃ|

ತಪೋನಿಧೇ ! ನಾರಾಯಣ ಕಥಾಶ್ರಯವನ್ನೇ ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಆ ಭಗವಾನ್ ದೇವ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭಾವನನೇ ಈಶ.

12331005c ಅಹೋ ನಾರಾಯಣಂ ತೇಜೋ ದುರ್ದರ್ಶಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

12331006a ಯತ್ರಾವಿಶಂತಿ ಕಲ್ಪಾಂತೇ ಸರ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ ಸುರಾಃ|

12331006c ಋಷಯಶ್ಚ ಸಗಂಧರ್ವಾ ಯಚ್ಚ ಕಿಂ ಚಿಚ್ಚರಾಚರಮ್|

ತಾವೃಷೀ| ಕಿಯಂತಂ ಕಾಲಮವಸತ್ಯಾಂ ಕಥಾಂ ಪೃಷ್ಠವಾಂಶ್ಚಸಃ ||

12331006e ನ ತತೋಽಸ್ತಿ ಪರಂ ಮನ್ಯೇ ಪಾವನಂ ದಿವಿ ಚೇಹ ಚ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಅಹೋ! ನಾರಾಯಣನ ತೇಜಸ್ಸು
ದುರ್ದರ್ಶವಾದುದು. ಕಲ್ಪದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸುರರೆಲ್ಲರೂ,
ಋಷಿಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೊಡನೆ ಚರಾಚರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನನ್ನೇ
ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪರಮ ಪಾವನ
ತೇಜಸ್ಸು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

12331007a ಸರ್ವಾ ಶ್ರಮಾಭಿಗಮನಂ ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಾ ವಗಾಹನಮ್||

12331007c ನ ತಥಾ ಫಲದಂ ಚಾಪಿ ನಾರಾಯಣಕಥಾ ಯಥಾ||

ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಾಗಲೀ ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಗಳಿಗೆ
ಹೋಗುವುದಾಗಲೀ ನಾರಾಯಣಕಥೆಯು ನೀಡುವಷ್ಟು ಫಲವನ್ನು
ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.

12331008a ಸರ್ವಥಾ ಪಾವಿತಾಃ ಸ್ಮ್ರೀಹ ಶ್ರುತ್ವೇಮಾಮಾದಿತಃ ಕಥಾಮ್||

12331008c ಹರೇರ್ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಸ್ಯೇಹ ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಣಾಶನೀಮ್||

ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಣಾಶನ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಹರಿಯ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು
ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕೇಳಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪಾವನರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

12331009a ನ ಚಿತ್ರಂ ಕೃತವಾಂಸ್ತತ್ರ ಯದಾರ್ಯೋ ಮೇ ಧನಂಜಯಃ||

12331009c ವಾಸುದೇವಸಹಾಯೋ ಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ವಯಮುತ್ತಮಮ್||

ನನ್ನ ಆರ್ಯ ಧನಂಜಯನು ವಾಸುದೇವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ತಮ
ಜಯವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಅದ್ಭುತವಾದ
ಕಾರ್ಯವನ್ನೇನೂ ಮಾಡಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ.

12331010a ನ ಚಾಸ್ಯ ಕಿಂ ಚಿದಪ್ರಾಪ್ಯಂ ಮನ್ಯೇ ಲೋಕೇಷ್ಟಪಿ ತ್ರಿಷು|

12331010c ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸ ಯಸ್ಯಾಸೀತ್ಸಾಹ್ಯಕೃತ್ಸಖಾ||

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥ ವಿಷ್ಣುವು ಯಾರಿಗೆ ಸಖನಾಗಿ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೂ ಅಪ್ರಾಪ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಮತ.

12331011a ಧನ್ಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವ ಏವಾಸನ್ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ತೇ ಮಮ ಪೂರ್ವಕಾಃ|

12331011c ಹಿತಾಯ ಶ್ರೇಯಸೇ ಚೈವ ಯೇಷಾಮಾಸೀಜ್ಜನಾರ್ದನಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಯಾರ ಹಿತ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಜನಾರ್ದನನಿದ್ದನೋ ಆ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರು ಎಲ್ಲರೂ ಧನ್ಯರೇ ಎಂದು ನನ್ನ ಮತ.

12331012a ತಪಸಾಪಿ ನ ದೃಶ್ಯೋ⁹⁶⁴ ಹಿ ಭಗವಾಽಲ್ಲೋಕಪೂಜಿತಃ|

12331012c ಯಂ ದೃಷ್ಟವಂತಸ್ತೇ ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಚೈವತ್ಸಾಂಕವಿಭೂಷಣಮ್||

ಆ ಭಗವಾನ್ ಲೋಕಪೂಜಿತನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ನೋಡಲು ದೊರಕುವವನಲ್ಲ. ಅಂಥಹ ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕವಿಭೂಷಣನನ್ನು ಅವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಂಡಿದ್ದರು.

12331013a ತೇಭ್ಯೋ ಧನ್ಯತರಶ್ಚೈವ ನಾರದಃ ಪರಮೇಷ್ಠಿಜಃ|

12331013c ನ ಚಾಲ್ಪತೇಜಸಮೃಷಿಂ ವೇದ್ಮಿ ನಾರದಮವ್ಯಯಮ್|

12331013e ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಯೇನ ದೃಷ್ಟಃ ಸ್ವಯಂ ಹರಿಃ||

ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಧನ್ಯನಾಗಿದ್ದವನು ಪರಮೇಷ್ಠಿಯ ಮಗ

⁹⁶⁴ ಸುದೃಶ್ಯೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ನಾರದನೇ ಸರಿ. ನಾರದ ಅವ್ಯಯನು ಅಲ್ಪತೇಜಸ್ವಿರುವ ಋಷಿಯೆಂದು
ನನಗನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಯಂ ಹರಿಯನ್ನು
ಕಂಡನು.

12331014a ದೇವಪ್ರಸಾದಾನುಗತಂ ವ್ಯಕ್ತಂ ತತ್ತಸ್ಯ ದರ್ಶನಮ್|

12331014c ಯದ್ಧೃಷ್ಟವಾಂಸ್ತದಾ ದೇವಮನಿರುದ್ಧತನೌ ಸ್ಥಿತಮ್||

ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ದೇವ ಮತ್ತು ಅನಿರುದ್ಧರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿದ
ನಾರದನಿಗೆ ಅವರ ದರ್ಶನವು ದೇವಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ
ದೊರಕಿರಬೇಕು.

12331015a ಬದರೀಮಾಶ್ರಮಂ ಯತ್ತು ನಾರದಃ ಪ್ರಾದ್ರವತ್ಪುನಃ|

12331015c ನರನಾರಾಯಣೌ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಕಿಂ ನು ತತ್ಕಾರಣಂ ಮುನೇ||

ಮುನೇ! ಪುನಃ ನಾರದನು ನರನಾರಾಯಣರನ್ನು ನೋಡಲು
ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಹೋದನು?

12331016a ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಾನ್ನಿವೃತ್ತಶ್ಚ ನಾರದಃ ಪರಮೇಷ್ಠಿಜಃ|

12331016c ಬದರೀಮಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಮಾಗಮ್ಯ ಚ ತಾವೃಷೀ||

12331017a ಕಿಯಂತಂ ಕಾಲಮವಸತ್ಯಾಃ ಕಥಾಃ ಪೃಷ್ಟವಾಂಶ್ಚ ಸಃ|

ಪರಮೇಷ್ಠಿಜ ನಾರದನು ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ
ಬದರಿಕಾಶ್ರಮವನ್ನು ತಲುಪಿ ಆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಎಷ್ಟು
ಸಮಯದವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದನು? ಅವನು ಏನನ್ನು ಕೇಳಿದನು?

12331017c ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಾದುಪಾವೃತ್ತೇ ತಸ್ಮಿನ್ವಾ ಸುಮಹಾತ್ಮನಿ||

12331018a ಕಿಮಬ್ರೂತಾಂ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ನರನಾರಾಯಣಾವೃಷೀ|

12331018c ತದೇತನ್ನೇ ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ಅಥವಾ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ
ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನರನಾರಾಯಣ ಋಷಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಏನನ್ನು
ಹೇಳಿದರು? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ಹೇಳಬೇಕು.”

12331019 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12331019a ನಮೋ ಭಗವತೇ ತಸ್ಮೈ ವ್ಯಾಸಾಯಾಮಿತತೇಜಸೇ|

12331019c ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾದ್ವಕ್ಷ್ಯಾ ಮಿ ನಾರಾಯಣಕಥಾಮಿಮಾಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಯಾರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಈ
ನಾರಾಯಣಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೋ ಆ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ
ಭಗವಂತ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಸಮಸ್ಕಾರವು.

12331020a ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶ್ವೇತಂ ಮಹಾದ್ವೀಪಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಹರಿಮವ್ಯಯಮ್|

12331020c ನಿವೃತ್ತೋ ನಾರದೋ ರಾಜಂಸ್ತರಸಾ ಮೇರುಮಾಗಮತ್|

12331020e ಹೃದಯೇನೋದ್ವಹನ್ ಭಾರಂ ಯದುಕ್ತಂ ಪರಮಾತ್ಮನಾ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾದ್ವೀಪ ಶ್ವೇತವನ್ನು ತಲುಪಿ ಅವ್ಯಯ ಹರಿಯನ್ನು
ಕಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನೇ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ
ಹೊತ್ತು ನಾರದನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಮೇರು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

12331021a ಪಶ್ಚಾದಸ್ಯಾಭವದ್ರಾಜನ್ನಾತ್ಮನಃ ಸಾಧ್ವಸಂ ಮಹತ್|

12331021c ಯದ್ಗತ್ವಾ ದೂರಮಧ್ವಾನಂ ಕ್ಷೇಮೀ ಪುನರಿಹಾಗತಃ||

ರಾಜನ್! ನಂತರ ಅವನು ಅಷ್ಟೊಂದು ದೂರ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿಯೂ
ಕ್ಷೇಮಿಯಾಗಿ ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು ಎಂದು

ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

12331022a ತತೋ ಮೇರೋಃ ಪ್ರಚಕ್ರಾಮ ಪರ್ವತಂ ಗಂಧಮಾದನಮ್|

12331022c ನಿಪಪಾತ ಚ ಖಾತ್ಸೂರ್ಣಂ ವಿಶಾಲಾಂ ಬದರೀಮನು||

ಅನಂತರ ಮೇರುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು
ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಿಂದ
ಕೆಳಗಿಳಿದನು.

12331023a ತತಃ ಸ ದದೃಶೇ ದೇವೌ ಪುರಾಣಾವೃಷಿಸತ್ತಮೌ|

12331023c ತಪಶ್ಚ ರಂತೌ ಸುಮಹದಾತ್ಮನಿಷ್ಠೌ ಮಹಾವ್ರತೌ||

ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಪುರಾಣ ಋಷಿಸತ್ತಮ ದೇವರಿಬ್ಬರೂ, ಮಹಾ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠ
ಮಹಾವ್ರತರು ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದನು.

12331024a ತೇಜಸಾಭ್ಯಧಿಕೌ ಸೂರ್ಯಾ ತ್ಸರ್ವ ಲೋಕವಿರೋಚನಾತ್|

12331024c ಶ್ರೀವತ್ಸಲಕ್ಷಣೌ ಪೂಜ್ಯೌ ಜಟಾಮಂಡಲಧಾರಿಣೌ||

12331025a ಜಾಲಪಾದಭುಜೌ ತೌ ತು ಪಾದಯೋಶ್ಚಕ್ರಲಕ್ಷಣೌ|

12331025c ವ್ಯೂಢೋರಸ್ಕೌ ದೀರ್ಘಭುಜೌ ತಥಾ ಮುಷ್ಯಚತುಷ್ಟಿಣೌ||

12331026a ಷಷ್ಟಿದಂತಾವಷ್ಟದಂಷ್ಟೌ ಮೇಘೌಘಸದೃಶಸ್ವನೌ|

12331026c ಸ್ವಾಸ್ತ್ಯೌ ಪೃಥುಲಲಾಟೌ ಚ ಸುಹನೂ ಸುಭೃನಾಸಿಕೌ|

12331027a ಆತಪತ್ರೇಣ ಸದೃಶೇ ಶಿರಸೀ ದೇವಯೋಸ್ತಯೋಃ|

12331027c ಏವಂ ಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನೌ ಮಹಾಪುರುಷಸಂಜ್ಞಿತೌ||

ಸರ್ವಲೋಕವನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ
ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿದ್ದರು. ಶ್ರೀವತ್ಸಲಕ್ಷಣದಿಂದ

ಕೂಡಿದ್ದ ಆ ಪೂಜ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಜಟಾಮಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಭುಜಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನೂ, ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ರದ ಗುರುತುಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ವಿಶಾಲವಕ್ಷಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಭುಜಳಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವೃಷಣಗಳಿದ್ದವು. ಅರವತ್ತು ಹಲ್ಲುಗಳಿದ್ದವು. ಎಂಟು ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳಿದ್ದವು. ಮೇಘಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಬರುವ ಗುಡುಗಿನ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಸುಂದರ ವದನವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ವಿಶಾಲ ಹಣೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಸುಂದರ ಹಲ್ಲುಗಳೂ ಸುಂದರ ನಾಸಿಕವೂ ಅವರದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಆ ದೇವರ ಶಿರಗಳು ಛತ್ರಸದೃಶವಾಗಿದ್ದವು. ಇಂಥಹ ಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನರಾದ ಮಹಾಪುರುಷರೆಂದು ಖ್ಯಾತರಾದ ಅವರನ್ನು ನಾರದನು ನೋಡಿದನು.

12331028a ತೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಾರದೋ ಹೃಷ್ಟಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಪ್ರತಿಪೂಜಿತಃ|

12331028c ಸ್ವಾಗತೇನಾಭಿಭಾಷ್ಯಾಥ ಪೃಷ್ಟಶ್ಚಾನಾಮಯಂ ತದಾ||

ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿ ನಾರದನು ಹೃಷ್ಟನಾದನು. ಅವರು ಅವನನ್ನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದರು, ಸ್ವಾಗತವೆಂದರು ಮತ್ತು ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

12331029a ಬಭೂವಾಂತರ್ಗತಮರ್ತಿನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಪುರುಷೋತ್ತಮೌ|

12331029c ಸದೋಗತಾಸ್ತತ್ರ ಯೇ ವೈ ಸರ್ವಭೂತನಮಸ್ಕೃತಾಃ||

12331030a ಶ್ವೇತದ್ವೀಪೇ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾಸ್ತಾದೃಶಾವೃಷಿಸತ್ತಮೌ|

12331030c ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮನಸಾ ಕೃತ್ವಾ ಚಾಭಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮೌ|

12331030e ಉಪೋಪವಿವಿಶೇ ತತ್ರ ಪೀಠೇ ಕುಶಮಯೇ ಶುಭೇ||

ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ
 “ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನಾನು ನೋಡಿದ ಸರ್ವಭೂತನಮಸ್ಕೃತ
 ಋಷಿಸತ್ತಮರೇ ಇವರು” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ
 ಯೋಚಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಶುಭ ಕುಶಮಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ನಾರದನು
 ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

12331031a ತತಸ್ತೌ ತಪಸಾಂ ವಾಸೌ ಯಶಸಾಂ ತೇಜಸಾಮಪಿ|

12331031c ಋಷೀ ಶಮದಮೋಪೇತೌ ಕೃತ್ವಾ ಪೂರ್ವಾಹ್ನಿಕಂ ವಿಧಿಮ್||

12331032a ಪಶ್ಚಾನ್ನಾರದಮವ್ಯಗ್ರೌ ಪಾದ್ಯಾಘ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಪೂಜ್ಯ ಚ|

12331032c ಪೀಠಯೋಶ್ಚೋಪವಿಷ್ಟೌ ತೌ ಕೃತಾತಿಥ್ಯಾಹ್ನಿಕೌ ನೃಪ||

ತಪಸ್ಸು, ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನರಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರು
 ಶಮದಮೋಪೇತ ಋಷಿಗಳೂ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂರ್ವಾಹ್ನಿಕ
 ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಅನಂತರ ಅವ್ಯಗ್ರರಿಬ್ಬರೂ ನಾರದನನ್ನು
 ಪಾದ್ಯ-ಅರ್ಘ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ನೃಪ! ಆಹ್ನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು
 ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

12331033a ತೇಷು ತತ್ಪೋಪವಿಷ್ಟೇಷು ಸ ದೇಶೋಽಭಿವ್ಯರಾಜತ|

12331033c ಆಜ್ಯಾಹುತಿಮಹಾಜ್ವಾಲೈರ್ಯಜ್ಞವಾಟೋಽಗ್ನಿಭಿಯಥಾ||

ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಲು ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಆಜ್ಯಾಹುತಿಗಳಿಂದ
 ಉಂಟಾದ ಮಹಾಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಅಗ್ನಿಗಳಿಂದ
 ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು.

12331034a ಅಥ ನಾರಾಯಣಸ್ತತ್ರ ನಾರದಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್|

12331034c ಸುಖೋಪವಿಷ್ಟಂ ವಿಶ್ರಾಂತಂ ಕೃತಾತಿಥ್ಯಂ ಸುಖಿಸ್ಥಿತಮ್||

ಬಳಿಕ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖಾಸೀನರಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಹೊಂದಿದ
ನಾರದನಿಗೆ ನಾರಾಯಣನು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12331035a ಅಪೀದಾನೀಂ ಸ ಭಗವಾನ್ವರಮಾತ್ಮಾ ಸನಾತನಃ|

12331035c ಶ್ವೇತದ್ವೀಪೇ ತ್ವಯಾ ದೃಷ್ಟ್ಯ ಆವಯೋಃ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಪರಾ||

“ನಮ್ಮ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ಪೂಜ್ಯ ಸನಾತನ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೀನು
ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಈಗತಾನೇ ನೋಡಿ ಬಂದೆಯಲ್ಲವೇ?”

12331036 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12331036a ದೃಷ್ಟೋ ಮೇ ಪುರುಷಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ವಿಶ್ವರೂಪಧರೋಽವ್ಯಯಃ|

12331036c ಸರ್ವೇ ಹಿ ಲೋಕಾಸ್ತತ್ರಸ್ಥಾಸ್ಥಥಾ ದೇವಾಃ ಸಹರ್ಷಿಭಿಃ|

12331036e ಅದ್ಯಾಪಿ ಚೈನಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯುವಾಂ ಪಶ್ಯನ್ಸನಾತನೌ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಪುರುಷ, ಶ್ರೀಮಾನ್, ವಿಶ್ವರೂಪಧರ,
ಅವ್ಯಯನನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳೂ ಋಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ
ದೇವತೆಗಳೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಸನಾತನರಾದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ
ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ.

12331037a ಯೈರ್ಲಕ್ಷಣೈರುಪೇತಃ ಸ ಹರಿರವ್ಯಕ್ತರೂಪಧೃಕ್|

12331037c ತೈರ್ಲಕ್ಷಣೈರುಪೇತೌ ಹಿ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಧರೌ ಯುವಾಮ್||

ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಹರಿಯು ಯಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿರುವನೋ ಅವೇ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಧರರಾದ
ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿದ್ದೀರಿ.

12331038a ದೃಷ್ಟ್ವೈ ಮಯಾ ಯುವಾಂ ತತ್ರ ತಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವತಃ|

12331038c ಇಹ ಚೈವಾಗತೋಽಸ್ಮ್ಯದ್ಯ ವಿಸೃಷ್ಟಃ ಪರಮಾತ್ಮನಾ||

ಅಲ್ಲಿ ಆ ದೇವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿದ್ದೆ.
ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು ನೇರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೇ
ಆಗಮಿಸಿದ್ದೇನೆ.

12331039a ಕೋ ಹಿ ನಾಮ ಭವೇತ್ತಸ್ಯ ತೇಜಸಾ ಯಶಸಾ ಶ್ರಿಯಾ|

12331039c ಸದೃಶಸ್ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಋತೇ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜೌ ಯುವಾಮ್||

ಧರ್ಮನ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೇಜಸ್ಸು, ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು
ಶ್ರೀಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಅವನ ಸದೃಶರಾದವರು ಈ ಮೂರು
ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ?

12331040a ತೇನ ಮೇ ಕಥಿತಂ ಪೂರ್ವಂ ನಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸಂಜ್ಞಿತಮ್|

12331040c ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾಶ್ಚ ಕಥಿತಾ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಹಿ ಯೇ ಯಥಾ||

ಮೊದಲು ಅವನು ನನಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದರ ಕುರಿತು
ಹೇಳಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ
ಆಗುವ ಅವತಾರಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು.

12331041a ತತ್ರ ಯೇ ಪುರುಷಾಃ ಶ್ವೇತಾಃ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯವಿವರ್ಜಿತಾಃ|

12331041c ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಾಶ್ಚ ತೇ ಸರ್ವೇ ಭಕ್ತಾಶ್ಚ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್||

ಅಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷರು ಶ್ವೇತವರ್ಣದವರು ಮತ್ತು
ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿದವರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು
ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಭಕ್ತರು.

12331042a ತೇಽರ್ಚಯಂತಿ ಸದಾ ದೇವಂ ತೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ರಮತೇ ಚ ಸಃ|

12331042c ಪ್ರಿಯಭಕ್ತೋ ಹಿ ಭಗವಾನ್ವರಮಾತ್ಮಾ ದ್ವಿಜಪ್ರಿಯಃ||

ಅವರು ಸದಾ ದೇವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನೂ ಕೂಡ ಅವರೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ದ್ವಿಜಪ್ರಿಯನಾದ ಭಗವಾನ್ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಕ್ತಪ್ರಿಯನು.

12331043a ರಮತೇ ಸೋಽರ್ಚ್ಯಮಾನೋ ಹಿ ಸದಾ ಭಾಗವತಪ್ರಿಯಃ|

12331043c ವಿಶ್ವಭುಕ್ಸರ್ವಗೋ ದೇವೋ ಬಾಂಧವೋ ಭಕ್ತವತ್ಸಲಃ|

12331043e ಸ ಕರ್ತಾ ಕಾರಣಂ ಚೈವ ಕಾರ್ಯಂ ಚಾತಿಬಲದ್ಯುತಿಃ||

ಆ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ಸರ್ವಗ ಬಾಂಧವ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ದೇವನು ಸದಾ ಭಾಗವತಪ್ರಿಯನು. ಅರ್ಚಿಸಿದರೆ ರಮಿಸುವವನು. ಅವನೇ ಕರ್ತ, ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ. ಅವನು ಅತಿಬಲ. ದ್ಯುತಿ.

12331044a ತಪಸಾ ಯೋಜ್ಯ ಸೋಽತ್ಮಾನಂ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಾತ್ಪರಂ ಹಿ ಯತ್|

12331044c ತೇಜ ಇತ್ಯಭಿವಿಖ್ಯಾತಂ ಸ್ವಯಂಭಾಸಾವಭಾಸಿತಮ್||

ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದ ಆಚೆ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶದಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ತೇಜಸ್ಸೆಂದೇ ವಿಖ್ಯಾತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

12331045a ಶಾಂತಿಃ ಸಾ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ್|

12331045c ಏತಯಾ ಶುಭಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ನೈಷ್ಠಿಕಂ ವ್ರತಮಾಸ್ಥಿತಃ||

ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಿದ್ಧರ ಭಾವಿತಾತ್ಮರ ಶುಭ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನೈಷ್ಠಿಕ ವ್ರತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12331046a ನ ತತ್ರ ಸೂರ್ಯಸ್ತಪತಿ ನ ಸೋಮೋಽಭಿವಿರಾಜತೇ|

12331046c ನ ವಾಯುರ್ವಾತಿ ದೇವೇಶೇ ತಪಶ್ಚರತಿ ದುಶ್ಚರಮ್||

ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಸುಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸೋಮನು ಬೆಳಗುವುದಿಲ್ಲ.
ದೇವೇಶನ ದುಶ್ಚರ ತಪಸ್ಸು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಲ್ಲಿ ವಾಯುವೂ
ಬೀಸುವುದಿಲ್ಲ.

12331047a ವೇದೀಮಷ್ಟತಲೋತ್ಸೇಧಾಂ ಭೂಮಾವಾಸ್ಥಾಯ ವಿಶ್ವಭುಕ್|

12331047c ಏಕಪಾದಸ್ಥಿತೋ ದೇವ ಊರ್ಧ್ವಬಾಹುರುದಜ್ಜುಖಃ|

12331047e ಸಾಂಗಾನಾವರ್ತ ಯನ್ವೇದಾಂಸ್ತಪಸ್ತೇಪೇ ಸುದುಶ್ಚರಮ್||

ವಿಶ್ವಭುಕ್ ದೇವನು ಭೂಮಿಯಿಂದ ಎಂಟು ಅಂಗುಲಗಳಷ್ಟು
ಎತ್ತರವಾಗಿರುವ ವೇದಿಯಲ್ಲಿ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ
ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಒಂದೇ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಷಡಂಗಯುಕ್ತ
ವೇದಗಳನ್ನು ಅವರ್ತನೆಮಾಡುತ್ತಾ ಅತ್ಯಂತ ಕಠೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು
ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

12331048a ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಋಷಯಶ್ಚೈವ ಸ್ವಯಂ ಪಶುಪತಿಶ್ಚ ಯತೇ|

12331048c ಶೇಷಾಶ್ಚ ವಿಬುಧಶ್ರೇಷ್ಠಾ ದೈತ್ಯದಾನವರಾಕ್ಷಸಾಃ||

12331049a ನಾಗಾಃ ಸುಪರ್ಣಾ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಸಿದ್ಧಾ ರಾಜರ್ಷಯಶ್ಚ ಯೇ|

12331049c ಹವ್ಯಂ ಕವ್ಯಂ ಚ ಸತತಂ ವಿಧಿಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಯುಂಜತೇ|

12331049e ಕೃತ್ಸುಂ ತತ್ತಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಚರಣಾವೃಪತಿಷ್ಠತಿ||

ಬ್ರಹ್ಮ, ಋಷಿಗಳು, ಸ್ವಯಂ ಪಶುಪತಿ, ಉಳಿದ ವಿಬುಧಶ್ರೇಷ್ಠರು,
ದೈತ್ಯ-ದಾನವ-ರಾಕ್ಷಸರು, ನಾಗರು, ಸುಪರ್ಣರು, ಗಂಧರ್ವರು,
ಸಿದ್ಧರು, ರಾಜರ್ಷಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ವಿಧಿಯುಕ್ತವಾದ ಹವ್ಯ-ಕವ್ಯಗಳನ್ನು

ಸತತವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ದೇವನ
ಚರಣಗಳನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12331050a ಯಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಾಸ್ತು ಏಕಾಂತಗತಬುದ್ಧಿಭಿಃ|

12331050c ತಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಶಿರಸಾ ದೇವಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ವೈ ಸ್ವಯಮ್||

ಏಕಾಂತಗತಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವಯಂ
ದೇವನು ಶಿರಸಾ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

12331051a ನ ತಸ್ಯಾನ್ಯಃ ಪ್ರಿಯತರಃ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧೈರ್ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

12331051c ವಿದ್ಯತೇ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ತತೋಽಸ್ಮೈಕಾಂತಿಕಂ ಗತಃ|

ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮಹಾತ್ಮಗಳಿಗೂ ಪ್ರಿಯತರರಾದವರು ಮೂರು
ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.
ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಏಕಾಂತಿಕವನ್ನು ನಡೆಸಿದೆನು.

12331051e ಇಹ ಚೈವಾಗತಸ್ತೇನ ವಿಸೃಷ್ಟಃ ಪರಮಾತ್ಮನಾ||

12331052a ಏವಂ ಮೇ ಭಗವಾನ್ದೇವಃ ಸ್ವಯಮಾಖ್ಯಾತವಾನ್ ಹರಿಃ|

12331052c ಆಸಿಷ್ಯೇ ತತ್ಪರೋ ಭೂತ್ವಾ ಯುವಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ನಿತ್ಯಶಃ||

ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು ನೇರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದೆನು.
ಸ್ವಯಂ ಭಗವಾನ್ ದೇವ ಹರಿಯೇ ನನಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಈಗ
ನಾನು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರನಾಗಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ
ಇದ್ದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ನಾರಾಯಣೇಯೇ ಏಕತ್ರಿಸಾಧಿಕತ್ರಿಸತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೇಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಮಾವತ್ತೊಂದನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೨

ನರನಾರಾಯಣರು ನಾರದನಿಗೆ ವಾಸುದೇವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು
 ಹೇಳಿದುದು (1-26).

12332001 ನರನಾರಾಯಣಾವೂಚತುಃ|

12332001a ಧನ್ಯೋಽಸ್ಯನುಗೃಹೀತೋಽಸಿ ಯತ್ತೇ ದೃಷ್ಟಃ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭುಃ|

12332001c ನ ಹಿ ತಂ ದೃಷ್ಟವಾನ್ಕಶ್ಚಿತ್ಪದ್ಮಯೋನಿರಪಿ ಸ್ವಯಮ್||

ನರನಾರಾಯಣರು ಹೇಳಿದರು: “ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭುವನ್ನು ನೋಡಿದ ನೀನು
 ಧನ್ಯನು. ಅನುಗೃಹೀತನು. ಸ್ವಯಂ ಪದ್ಮಯೋನಿಯೂ ಅವನನ್ನು
 ಎಂದೂ ನೋಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12332002a ಅವ್ಯಕ್ತಯೋನಿರ್ಭಗವಾನ್ದರ್ಧರ್ಶಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|

12332002c ನಾರದೈತದ್ಧಿ ತೇ ಸತ್ಯಂ ವಚನಂ ಸಮುದಾಹೃತಮ್||

ಅವ್ಯಕ್ತಯೋನಿ ಭಗವಾನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಸುಲಭವಾಗಿ
 ನೋಡಲ್ಪಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ನಾರದ ! ನಿನಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ
 ಎಂದು ತಿಳಿ.

12332003a ನಾಸ್ಯ ಭಕ್ತೈಃ ಪ್ರಿಯತರೋ ಲೋಕೇ ಕಶ್ಚನ ವಿದ್ಯತೇ|

12332003c ತತಃ ಸ್ವಯಂ ದರ್ಶಿತವಾನ್ ಸ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ಅವನಿಗೆ ಭಕ್ತರಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಿಯತಮರು ಈ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ನಿನಗೆ
ತಾನಾಗಿಯೇ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

12332004a ತಪೋ ಹಿ ತಪ್ಯತಸ್ತಸ್ಯ ಯತ್ ಸ್ಥಾನಂ ಪರಮಾತ್ಮನಃ|

12332004c ನ ತತ್ಸಂಪ್ರಾಪ್ನುತೇ ಕಶ್ಚಿದ್ಭೃತೇ ಹ್ಯಾವಾಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆ
ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಹೋಗಲಾರರು.

12332005a ಯಾ ಹಿ ಸೂರ್ಯಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಸಮಸ್ತಸ್ಯ ಭವೇದ್ಧ್ವತಿಃ|

12332005c ಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಸಾ ಭವೇತ್ತಸ್ಯ ಸ್ವಯಂ ತೇನ ವಿರಾಜತಾ||

ಸಹಸ್ರ ಸೂರ್ಯರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿದರೆ ಯಾವ
ಪ್ರಕಾಶವುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಸ್ವಯಂ
ಪ್ರಕಾಶನಾದ ಭಗವಂತನು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

12332006a ತಸ್ಮಾದುತ್ತಿಷ್ಠತೇ ವಿಪ್ರ ದೇವಾದ್ವಿಶ್ವಭುವಃ ಪತೇಃ|

12332006c ಕ್ಷಮಾ ಕ್ಷಮಾವತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯಯಾ ಭೂಮಿಸ್ತು ಯುಜ್ಯತೇ||

ವಿಪ್ರ ! ಕ್ಷಮಾವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ! ವಿಶ್ವಭುವನಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದ ಆ
ದೇವನಿಂದಲೇ ಕ್ಷಮೆಯು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಕ್ಷಮಾಗುಣದಿಂದಲೇ ಭೂಮಿಯು
ಸಂಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ.

12332007a ತಸ್ಮಾಚ್ಚೋತ್ತಿಷ್ಠತೇ ದೇವಾತ್ಸರ್ವ ಭೂತಹಿತೋ ರಸಃ|

12332007c ಆಪೋ ಯೇನ ಹಿ ಯುಜ್ಯಂತೇ ದ್ರವತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಚ||

ಸರ್ವಭೂತಹಿತನಾದ ಆ ದೇವನಿಂದಲೇ ರಸವು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಅದು

ಆಪದೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ದ್ರವತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

12332008a ತಸ್ಮಾದೇವ ಸಮುದ್ಭೂತಂ ತೇಜೋ ರೂಪಗುಣಾತ್ಮಕಮ್||

12332008c ಯೇನ ಸ್ಮ ಯುಜ್ಯತೇ ಸೂರ್ಯಸ್ತತೋ ಲೋಕಾನ್ವಿರಾಜತೇ||

ಆ ದೇವನಿಂದಲೇ ರೂಪಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.
ಅದರಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಸೂರ್ಯನು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

12332009a ತಸ್ಮಾದ್ದೇವಾತ್ಸಮುದ್ಭೂತಃ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ತು ಪುರುಷೋತ್ತಮಾತ್||

12332009c ಯೇನ ಸ್ಮ ಯುಜ್ಯತೇ ವಾಯುಸ್ತತೋ ಲೋಕಾನ್ವಿವಾತ್ಯಸೌ||

ಆ ದೇವ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಿಂದಲೇ ಸ್ಪರ್ಶವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.
ಅದರಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ವಾಯುವು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12332010a ತಸ್ಮಾಚ್ಚೋತ್ತಿಷ್ಠತೇ ಶಬ್ದಃ ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರಾತ್ಪ್ರಭೋಃ|

12332010c ಆಕಾಶಂ ಯುಜ್ಯತೇ ಯೇನ ತತಸ್ತಿಷ್ಠತ್ಯಸಂವೃತಮ್||

ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ ಆ ಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ಶಬ್ದವೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.
ಅದರಿಂದ ಆಕಾಶವು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನಾವೃತವಾಗಿಯೇ
ಇರುತ್ತದೆ.

12332011a ತಸ್ಮಾಚ್ಚೋತ್ತಿಷ್ಠತೇ ದೇವಾತ್ಸರ್ವ ಭೂತಗತಂ ಮನಃ|

12332011c ಚಂದ್ರಮಾ ಯೇನ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಕಾಶಗುಣಧಾರಣಃ||

ಅವನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸು
ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತನಾದ ಚಂದ್ರನು ಪ್ರಕಾಶಗುಣವನ್ನು
ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

12332012a ಷಡ್ಭೂತೋತ್ಪಾದಕಂ⁹⁶⁵ ನಾಮ ತತ್ಕೃತಂ ವೇದಸಂಜ್ಞಿತಮ್|

12332012c ವಿದ್ಯಾಸಹಾಯೋ ಯತ್ರಾಸ್ತೇ ಭಗವಾನ್ ಹವ್ಯಕವ್ಯಭುಕ್||

ಹವ್ಯಕವ್ಯಭುಕ್ ಭಗವಾನನು ವಿದ್ಯಾಶಕ್ರಿಯೊಡನಿರುವ ಆ ಸ್ಥಾನವು
“ಷಡ್ಭೂತೋತ್ಪಾದಕಂ” ಎಂದು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಿತವಾಗಿದೆ.

12332013a ಯೇ ಹಿ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷಾ ಲೋಕೇ ಪುಣ್ಯಪಾಪವಿವರ್ಜಿತಾಃ|

12332013c ತೇಷಾಂ ವೈ ಕ್ಷೇಮಮಧ್ವಾನಂ ಗಚ್ಚತಾಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

12332013e ಸರ್ವಲೋಕತಮೋಹಂತಾ ಆದಿತೋ ದ್ವಾರಮುಚ್ಯತೇ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಪಾಪವಿವರ್ಜಿತರಾಗಿ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷರಾಗಿ
ಕ್ಷೇಮಕರ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ಸರ್ವಲೋಕಗಳ
ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಆದಿತ್ಯನೇ ದ್ವಾರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12332014a ಆದಿತ್ಯದಗ್ಧಸರ್ವಾಂಗಾ ಅದೃಶ್ಯಾಃ ಕೇನ ಚಿತ್ತ್ವ ಚಿತ್|

12332014c ಪರಮಾಣುಭೂತಾ ಭೂತ್ವಾ ತು ತಂ ದೇವಂ ಪ್ರವಿಶಂತ್ಯುತ||

ಆದಿತ್ಯನಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗಗಳೂ ಸುಟ್ಟು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸದೇ
ಪರಮಾಣುಗಳಾಗಿ ಅವರು ದೇವ ಆದಿತ್ಯನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ
ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12332015a ತಸ್ಮಾದಪಿ ವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಅನಿರುದ್ಧತನೌ ಸ್ಥಿತಾಃ|

12332015c ಮನೋಭೂತಾಸ್ತತೋ ಭೂಯಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಪ್ರವಿಶಂತ್ಯುತ||

ಅಲ್ಲಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಅನಿರುದ್ಧನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

⁹⁶⁵ ಸದ್ಭೂತೋತ್ಪಾದಕಂ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಅನಂತರ ಅವರು ಮನೋಭೂತರಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

12332016a ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಚ್ಚಾಪಿ ನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಜೀವಂ ಸಂಕರ್ಷಣಂ ತಥಾ|

12332016c ವಿಶಂತಿ ವಿಪ್ರಪ್ರವರಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಾ ಭಾಗವತ್ಯೈಃ ಸಹ||

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಂದಲೂ ಹೊರಬಂದು ಆ ವಿಪ್ರಪ್ರವರರು ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನಿಗಳು
ಮತ್ತು ಭಾಗವತರೊಂದಿಗೆ ಜೀವ ಸಂಕರ್ಷಣನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

12332017a ತತಸ್ತ್ರೈಗುಣ್ಯಹೀನಾಸ್ತೇ ಪರಮಾತ್ಮಾನಮಂಜಸಾ|

12332017c ಪ್ರವಿಶಂತಿ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ನಿರ್ಗುಣಾತ್ಮಕಮ್|

12332017e ಸರ್ವಾವಾಸಂ ವಾಸುದೇವಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ವಿದ್ಧಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ಅನಂತರ ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದ ವಿಹೀನರಾದ ಅವರು
ನಿರ್ಗುಣಾತ್ಮಕ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಆವಾಸಸ್ಥಾನನಾಗಿರುವ ವಾಸುದೇವನೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂದು
ತತ್ತ್ವತಃ ತಿಳಿದುಕೋ.

12332018a ಸಮಾಹಿತಮನಸ್ಕಾಶ್ಚ ನಿಯತಾಃ ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯಾಃ|

12332018c ಏಕಾಂತಭಾವೋಪಗತಾ ವಾಸುದೇವಂ ವಿಶಂತಿ ತೇ||

ಸಮಾಹಿತ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ ನಿಯತರಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಏಕಾಂತಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅವರು
ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

12332019a ಆವಾಮಪಿ ಚ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗೃಹೇ ಜಾತೌ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

12332019c ರಮ್ಯಾಂ ವಿಶಾಲಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ತಪ ಉಗ್ರಂ ಸಮಾಸ್ಥಿತೌ||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ನಾವಾದರೋ ಧರ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.
ರಮ್ಯವಾದ ವಿಶಾಲ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ನಿರತರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

12332020a ಯೇ ತು ತಸ್ಮೈವ ದೇವಸ್ಯ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾಃ ಸುರಪ್ರಿಯಾಃ|

12332020c ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ತ್ರಿಲೋಕಸ್ಥಾಸ್ತೇಷಾಂ ಸ್ವಸ್ತಿತೃತೋ ದ್ವಿಜ||

ದ್ವಿಜ ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಗುವ ಆ ದೇವನ ಸುರಪ್ರಿಯ
ಅವತಾರಗಳು ಮಂಗಳಕರವಾಗಿರಲಿ ಎಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಈ ತಪಸ್ಸಿನ
ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

12332021a ವಿಧಿನಾ ಸ್ವೇನ ಯುಕ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಯಥಾಪೂರ್ವಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|

12332021c ಆಸ್ಥಿತಾಭ್ಯಾಂ ಸರ್ವಕೃಚ್ಛಂ ವ್ರತಂ ಸಮ್ಯಕ್ತದುತ್ತಮಮ್||

ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ! ನಾವು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿದ್ದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸರ್ವಕೃಚ್ಛ ವೆಂಬ ವ್ರತವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೇವೆ.

12332022a ಆವಾಭ್ಯಾಮಪಿ ದೃಷ್ಟಸ್ವಂ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪೇ ತಪೋಧನ|

12332022c ಸಮಾಗತೋ ಭಗವತಾ ಸಂಜಲ್ಪಂ ಕೃತವಾನ್ಯಥಾ||

ತಪೋಧನ ! ನಾವೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆವು.
ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಭಗವಂತನು ಮಾತನಾಡಿದನು.

12332023a ಸರ್ವಂ ಹಿ ನೌ ಸಂವಿದಿತಂ ತ್ರೈಲೋಕೈ ಸಚರಾಚರೇ|

12332023c ಯದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ವೃತ್ತಂ ವಾ ವರ್ತತೇ ವಾ ಶುಭಾಶುಭಮ್||

ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಚರಾಚರಗಳಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಆಗುತ್ತದೆ,

ಹಿಂದೆ ಏನು ಆಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಈಗ ಏನು ಆಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ
ಶುಭಾಶುಭಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ.”

12332024 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12332024a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ತಯೋರ್ವಾಕ್ಯಂ ತಪಸ್ಯುಗ್ರೇಽಭ್ಯವರ್ತತ|

12332024c ನಾರದಃ ಪ್ರಾಂಜಲಿಭೂತ್ವಾ ನಾರಾಯಣಪರಾಯಣಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ
ನಾರಾಯಣಪರಾಯಣನಾದ ನಾರದನು ಅಂಜಲೀಬದ್ಧನಾಗಿ ಉಗ್ರ
ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು.

12332025a ಜಜಾಪ ವಿಧಿವನ್ಮಂತ್ರಾನ್ನಾರಾಯಣಗತಾನ್ವಹೂನೌ|

12332025c ದಿವ್ಯಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಂ ಹಿ ನರನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮೇ||

ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಜಪಿಸುತ್ತಾ
ನರನಾರಾಯಣರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ಒಂದು ದಿವ್ಯ
ಸಹಸ್ರವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಇದ್ದನು.

12332026a ಅವಸತ್ಸ ಮಹಾತೇಜಾ ನಾರದೋ ಭಗವಾನ್ಯುಷಿಃ|

12332026c ತಮೇವಾಭ್ಯರ್ಚ ಯನ್ದೇವಂ ನರನಾರಾಯಣೌ ಚ ತೌ||

ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ಭಗವಾನ್ ಯುಷಿ ನಾರದನು ಆ ದೇವನನ್ನೂ
ನರನಾರಾಯಣರನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ನಾರಾಯಣೀಯೇ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಮಾವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೩೩

ನರನಾರಾಯಣರು ನಾರದನಿಗೆ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯು ಪಿತೃಪೂಜೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದರ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದು (1-25).

12333001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12333001a ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ತ್ವ ಥ ಕಾಲಸ್ಯ ನಾರದಃ ಪರಮೇಷ್ಟಿಜಃ|

12333001c ದೈವಂ ಕೃತ್ವಾ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಪಿತ್ರೈಂ ಚಕ್ರೇ ತತಃ ಪರಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಒಮ್ಮೆ ಪರಮೇಷ್ಟಿಜ ನಾರದನು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ದೇವಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಪಿತೃಕಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದನು.

12333002a ತತಸ್ತಂ ವಚನಂ ಪ್ರಾಹ ಜ್ಯೇಷ್ಠೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜಃ ಪ್ರಭುಃ|

12333002c ಕ ಇಜ್ಯತೇ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ದೈವೇ ಪಿತ್ರೈ ಚ ಕಲ್ಪಿತೇ||

ಆಗ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪ್ರಭುವು ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ನೀನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಈ ದೇವ-ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೀಯೆ?

12333003a ತ್ವಯಾ ಮತಿಮತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತನ್ಮೈ ಶಂಸ ಯಥಾಗಮಮ್|

12333003c ಕಿಮೇತತ್ಕ್ರಿಯತೇ ಕರ್ಮ ಫಲಂ ಚಾಸ್ಯ ಕಿಮಿಷ್ಯತೇ||

ಮತಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಈ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಬೇಕು?
ಇವುಗಳಿಂದ ಯಾವ ಫಲವು ದೊರಕುತ್ತದೆ? ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ
ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12333004 ನಾರದ ಉವಾಚ|

12333004a ತ್ವಯೈತತ್ಕಥಿತಂ ಪೂರ್ವಂ ದೈವಂ ಕರ್ತವ್ಯಮಿತ್ಯಪಿ|

12333004c ದೈವತಂ ಚ ಪರೋ ಯಜ್ಞಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸನಾತನಃ||

ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು
ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ನೀನೇ ನನಗೆ
ಹೇಳಿರುವೆ. ದೇವಕಾರ್ಯವು ಪರಮ ಯಜ್ಞ. ಆ ಯಜ್ಞವೇ ಸನಾತನ
ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪ.

12333005a ತತಸ್ತದ್ಭಾವಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ಯಜೇ ವೈಕುಂಠಮವ್ಯಯಮ್|

12333005c ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಪ್ರಸೃತಃ ಪೂರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ||

ಅದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಭಾವಿತನಾದ ನನು ನಿತ್ಯವೂ ಅವ್ಯಯ ವೈಕುಂಠನನ್ನು
ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನಿಂದಲೇ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಲೋಕಪಿತಾಮಹ
ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

12333006a ಮಮ ವೈ ಪಿತರಂ ಪ್ರೀತಃ ಪರಮೇಷ್ಟ್ಯಪ್ಯಜೀಜನತ್|

12333006c ಅಹಂ ಸಂಕಲ್ಪಜಸ್ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ ಪ್ರಥಮಕಲ್ಪಿತಃ||

ಪರಮೇಷ್ಟಿಯು ಪ್ರೀತನಾದ ನನ್ನ ತಂದೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯನು
ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೊದಲ
ಮಗನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12333007a ಯಜಾಮೃಹಂ ಪಿತೃನ್ನಾಧೋ ನಾರಾಯಣವಿಧೌ ಕೃತೇ|

12333007c ಏವಂ ಸ ಏವ ಭಗವಾನ್ವಿತಾ ಮಾತಾ ಪಿತಾಮಹಃ|

12333007e ಇಜ್ಯತೇ ಪಿತೃಯಜ್ಞೇಷು ಮಯಾ ನಿತ್ಯಂ ಜಗತ್ಪತಿಃ||

ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ನಂತರ ನಾನು ಪಿತೃಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಆ ಭಗವಂತನೇ ನನ್ನ ಪಿತ, ಮಾತಾ ಮತ್ತು ಪಿತಾಮಹನು. ನಿತ್ಯ ಪಿತೃಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಆ ಜಗತ್ಪತಿಯನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

12333008a ಶ್ರುತಿಶ್ಚಾಪ್ಯಪರಾ ದೇವ ಪುತ್ರಾನ್ ಹಿ ಪಿತರೋಽಯಜನ್|

12333008c ವೇದಶ್ರುತಿಃ ಪ್ರಣಿಷ್ಠಾ ಚ ಪುನರಧ್ಯಾಪಿತಾ ಸುತ್ತೈಃ|

12333008e ತತಸ್ತೇ ಮಂತ್ರದಾಃ ಪುತ್ರಾಃ ಪಿತೃತ್ವಮುಪಪೇದಿರೇ||

ದೇವ! ಪಿತೃಗಳೇ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ವೇದಶ್ರುತಿಗಳು ನಾಶವಾದಾಗ ಸುತರೇ ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಕಲಿತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿತ ಪುತ್ರರೇ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

12333009a ನೂನಂ ಪುರೈತದ್ವಿದಿತಂ ಯುವಯೋರ್ಭಾವಿತಾತ್ಮನೋಃ|

12333009c ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಪಿತರಶ್ಚೈವ ಪರಸ್ಪರಮಪೂಜಯನ್||

ಭಾವಿತಾತ್ಮರಾದ ನಿಮಗೆ ಹಿಂದೆ ಪುತ್ರರು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು ಎಂಬ ವಿಷಯವು ತಿಳಿದಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

12333010a ತ್ರೀನ್ವಿಂಡಾನ್ಯಸ್ಯ ವೈ ಪೃಥ್ವ್ಯಾಂ ಪೂರ್ವಂ ದತ್ತ್ವಾ ಕುಶಾನಿತಿ|

12333010c ಕಥಂ ತು ಪಿಂಡಸಂಜ್ಞಾಂ ತೇ ಪಿತರೋ ಲೇಭಿರೇ ಪುರಾ||

ಹಿಂದೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪೂಜಿಸುವುದರ ಕಾರಣವೇನು? ಹಿಂದೆ ಪಿತ್ಯಗಳು ಪಿಂಡಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು?”

12333011 ನರನಾರಾಯಣಾವೂಚತುಃ|

12333011a ಇಮಾಂ ಹಿ ಧರಣೀಂ ಪೂರ್ವಂ ನಷ್ಟಾಂ ಸಾಗರಮೇಖಿಲಾಮ್|

12333011c ಗೋವಿಂದ ಉಜ್ಜಹಾರಾಶು ವಾರಾಹಂ ರೂಪಮಾಶ್ರಿತಃ||

ನರನಾರಾಯಣರು ಹೇಳಿದರು: “ಹಿಂದೆ ಸಾಗರಮೇಖಿಲೆ ಧರಣಿಯು ನಷ್ಟವಾದಾಗ ಗೋವಿಂದನು ವರಾಹ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಬಹಳ ಬೇಗ ಮೇಲೆತ್ತಿದನು.

12333012a ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ತು ಧರಣೀಂ ಸ್ವೇ ಸ್ಥಾನೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|

12333012c ಜಲಕರ್ದಮಲಿಪ್ತಾಂಗೋ ಲೋಕಕಾರ್ಯಾರ್ಥಮುದ್ಯತಃ||

ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಧರಣಿಯನ್ನು ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನೀರು-ಕೆಸರುಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತಾಂಗನಾಗಿ ಲೋಕಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

12333013a ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಚಾಹ್ನಿಕಕಾಲೇ ಸ ಮಧ್ಯಂದಿನಗತೇ ರವೌ|

12333013c ದಂಷ್ಟ್ರಾ ವಿಲಗ್ನಾನ್ಮೃತ್ಪಿಂಡಾನ್ವಿಧೂಯ ಸಹಸಾ ಪ್ರಭುಃ|

12333013e ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ವೈ ಪೃಥ್ವ್ಯಾಂ ಕುಶಾನಾಸ್ತೀರ್ಯ ನಾರದ||

ನಾರದ ! ಸೂರ್ಯನು ಹಗಲಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನಿಕದ ಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಪ್ರಭು ವರಾಹನು ತನ್ನ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಿಗೆ ಮೆತ್ತಿದ್ದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ

ದರ್ಬೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಆ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನು
ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

- 12333014a ಸ ತೇಷ್ವಾತ್ಮಾನಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಪಿತ್ರಂ ಚಕ್ರೇ ಯಥಾವಿಧಿ|
12333014c ಸಂಕಲ್ಪಯಿತ್ವಾ ತ್ರಿನ್ವಿಂಡಾನ್ ಸ್ವೇನೈವ ವಿಧಿನಾ ಪ್ರಭುಃ||
12333015a ಆತ್ಮಗಾತ್ರೋಷ್ಮಸಂಭೂತೈಃ ಸ್ನೇಹಗರ್ಭೈಸ್ತಿಲೈರಪಿ|
12333015c ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯಾಪವರ್ಗಂ ದೇವೇಶಃ ಪ್ರಾಚ್ಛುಖಃ ಕೃತವಾನ್ಸ್ವಯಮ್||
12333016a ಮರ್ಯಾದಾಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಂ ಚ ತತೋ ವಚನಮುಕ್ತವಾನ್|

ಅನಂತರ ಅವನು ತನ್ನನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ
ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಪ್ರಭುವು ತನ್ನದೇ ವಿಧಿಯಿಂದ
ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ತನ್ನ ಶರೀರಶಾಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಎಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನೂ ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ
ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದನು. ಇದರ ಕುರಿತು ಒಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ
ಸಲುವಾಗಿ ದೇವೇಶನು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿದು ಈ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

- 12333016c ಅಹಂ ಹಿ ಪಿತರಃ ಸ್ರಷ್ಟುಮುದ್ಯತೋ ಲೋಕಕೃತ್ ಸ್ವಯಮ್||
12333017a ತಸ್ಯ ಚಿಂತಯತಃ ಸದ್ಯಃ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವಿಧಿಂ ಪರಮ್|
12333017c ದಂಷ್ಟ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರವಿನಿರ್ಧೂತಾ ಮಮೈತೇ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಮ್|
12333017e ಆಶ್ರಿತಾ ಧರಣೀಂ ಪಿಂಡಾಸ್ತಸ್ಮಾತ್ತ್ಪಿತರ ಏವ ತೇ||

“ನಾನೇ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಪಿತ. ಪರಮ
ವಿತೃಕಾರ್ಯವಿಧಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಕೋರೆ ದಾಡೆಗಳಿಂದ
ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳು ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನೆಡೆಗೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು.

ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳೂ ಪಿತೃಸ್ವರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

12333018a ತ್ರಯೋ ಮೂರ್ತಿವಿಹೀನಾ ವೈ ಪಿಂಡಮೂರ್ತಿಧರಾಸ್ತಿಮೇ|

12333018c ಭವಂತು ಪಿತರೋ ಲೋಕೇ ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಾಃ ಸನಾತನಾಃ||

ಮೂರ್ತಿವಿಹೀನರಾದ ಪಿತೃಗಳು ನಾನು ಮಾಡಿದ ಈ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಇವರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸನಾತನ ಪಿತೃಗಳು ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ.

12333019a ಪಿತಾ ಪಿತಾಮಹಶ್ಚೈವ ತಥೈವ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ|

12333019c ಅಹಮೇವಾತ್ರ ವಿಜ್ಞೇಯಸ್ತಿಷು ಪಿಂಡೇಷು ಸಂಸ್ಥಿತಃ||

ಈ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಿತ, ಪಿತಾಮಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಿತಾಮಹನಾಗಿ ನಾನೇ ಇರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12333020a ನಾಸ್ತಿ ಮತ್ತೋಽಧಿಕಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಕೋ ವಾಭ್ಯರ್ಚೋ ಮಯಾ ಸ್ವಯಮ್|

12333020c ಕೋ ವಾ ಮಮ ಪಿತಾ ಲೋಕೇ ಅಹಮೇವ ಪಿತಾಮಹಃ||

12333021a ಪಿತಾಮಹಪಿತಾ ಚೈವ ಅಹಮೇವಾತ್ರ ಕಾರಣಮ್|

ನನಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕನಾದವನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದಲೇ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವವನು ಯಾರಿದ್ದಾನೆ? ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಿತನಾರು? ನಾನೇ ಪಿತಾಮಹ. ಪಿತಾಮಹನ ಪಿತನೂ ನಾನೇ. ನಾನೇ ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಕಾರಣನು.”

12333021c ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ವಚನಂ ದೇವದೇವೋ ವೃಷಾಕಪಿಃ||

12333022a ವರಾಹಪರ್ವತೇ ವಿಪ್ರ ದತ್ತ್ವಾ ಪಿಂಡಾನ್ಸವಿಸ್ತರಾನ್|

12333022c ಆತ್ಮಾನಂ ಪೂಜಯಿತ್ವೈವ ತತ್ರೈವಾದರ್ಶನಂ ಗತಃ||

ವಿಪ್ರ! ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ದೇವದೇವ ವೃಷಾಕಪಿಯು
ವರಾಹಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ವಿಸ್ತಾರ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ತನ್ನನ್ನೇ
ಪೂಜಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

12333023a ಏತದರ್ಥಂ ಶುಭಮತೇ ಪಿತರಃ ಪಿಂಡಸಂಜ್ಞಿತಾಃ|

12333023c ಲಭಂತೇ ಸತತಂ ಪೂಜಾಂ ವೃಷಾಕಪಿವಚೋ ಯಥಾ||

ಶುಭಮತೇ! ಪಿಂಡಸಂಜ್ಞಿತರಾದ ಪಿತೃಗಳ ಅರ್ಥವೇ ಇದು.
ವೃಷಾಕಪಿಯ ವಚನದಂತೆ ಪಿತೃಗಳು ಸತತವೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

12333024a ಯೇ ಯಜಂತಿ ಪಿತೃನ್ದೇವಾನ್ಗುರಾಂಶ್ಚೈವಾತಿಥೀಂಸ್ತಥಾ|

12333024c ಗಾಶ್ಚೈವ ದ್ವಿಜಮುಖ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಮಾತರಂ ತಥಾ|

12333024e ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ವಿಷ್ಣುಮೇವ ಯಜಂತಿ ತೇ||

ಯಾರು ಕರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ,
ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಗುರುಗಳನ್ನೂ, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನೂ, ಗೋವುಗಳನ್ನೂ,
ದ್ವಿಜಮುಖ್ಯರನ್ನೂ, ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನೂ, ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸುವರೋ
ಅವರು ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಿದಂತೆ.

12333025a ಅಂತರ್ಗತಃ ಸ ಭಗವಾನ್ಸರ್ವಸತ್ತ್ವಶರೀರಗಃ|

12333025c ಸಮಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಈಶ್ವರಃ ಸುಖದುಃಖಯೋಃ|

12333025e ಮಹಾನ್ಮಹಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ನಾರಾಯಣ ಇತಿ ಶ್ರುತಃ||

ಆ ಭಗವಾನನು ಸತ್ತ್ವನಾಗಿ ಸರ್ವ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ
ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಈಶ್ವರನಾದ ಅವನು
ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾರಾಯಣನು

ಮಹಾನ್ ಮಹಾತ್ಮನೆಂದೂ ಸರ್ವಾತ್ಮನೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು
ಹೇಳುತ್ತದೆ.””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ನಾರಾಯಣೀಯೇ ತ್ರಿತ್ರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತೂರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೪

ನಾರಾಯಣೀಯ ಸಮಾಪ್ತಿ (1-17).

12334001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12334001a ಶ್ರುತ್ವೈತನ್ನಾರದೋ ವಾಕ್ಯಂ ನರನಾರಾಯಣೇರಿತಮ್|

12334001c ಅತ್ಯಂತಭಕ್ತಿಮಾನ್ ದೇವೇ ಏಕಾಂತಿತ್ವಮುಪೇಯಿವಾನ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ನರನಾರಾಯಣರು ಹೇಳಿದ
ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿವಂತನಾದ ನಾರದನು ದೇವನಲ್ಲಿ
ಏಕಾಂತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

12334002a ಪ್ರೋಷ್ಯ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಂ ತು ನರನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮೇ|

12334002c ಶ್ರುತ್ವಾ ಭಗವದಾಖ್ಯಾನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಹರಿಮವ್ಯಯಮ್|

12334002e ಹಿಮವಂತಂ ಜಗಾಮಾಶು ಯತ್ರಾಸ್ಯ ಸ್ವಕ ಆಶ್ರಮಃ||

ನರನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ

ಭಗವದಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಯ ಹರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ
ನಾರದನು ತನ್ನದೇ ಆಶ್ರಮವಿದ್ದ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

12334003a ತಾವಪಿ ಖ್ಯಾತತಪಸೌ ನರನಾರಾಯಣಾವ್ಯಾಪೀ|

12334003c ತಸ್ಮಿನ್ನೇವಾಶ್ರಮೇ ರಮ್ಯೇ ತೇಪತುಸ್ತಪ ಉತ್ತಮಮ್||

ಖ್ಯಾತತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ನರನಾರಾಯಣ ಋಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ಅದೇ ರಮ್ಯ
ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದರು.

12334004a ತ್ವಮಪ್ಯಮಿತವಿಕ್ರಾಂತಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಕುಲೋದ್ವಹಃ|

12334004c ಪಾವಿತಾತ್ಮಾದ್ಯ ಸಂವೃತ್ತಃ ಶ್ರುತ್ವೇಮಾಮಾದಿತಃ ಕಥಾಮ್||

ಅಮಿತವಿಕ್ರಾಂತನೂ ಪಾಂದವರ ಕುಲೋದ್ವಹನೂ ಆದ ನೀನೂ ಕೂಡ
ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕೇಳಿ ಇಂದು
ಪವಿತ್ರಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.

12334005a ನೈವ ತಸ್ಯ ಪರೋ ಲೋಕೋ ನಾಯಂ ಪಾರ್ಥಿವಸತ್ತಮ|

12334005c ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಯೋ ದ್ವಿಷ್ಯಾದ್ವಿಷ್ಣುಮವ್ಯಯಮ್||

ಪಾರ್ಥಿವಸತ್ತಮ! ಕರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಯಾರು
ಅವ್ಯಯ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಪರಲೋಕವೂ ಇಲ್ಲ;
ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ.

12334006a ಮಜ್ಜಂತಿ ಪಿತರಸ್ತಸ್ಯ ನರಕೇ ಶಾಶ್ವತೀಃ ಸಮಾಃ|

12334006c ಯೋ ದ್ವಿಷ್ಯಾದ್ವಿಬುಧಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ಹರಿಮ್||

ವಿಬುಧಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವ ನಾರಾಯಣ ಹರಿಯನ್ನು ಯಾರು
ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಪಿತೃಗಳು ಶಾಶ್ವತ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ

ನರಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12334007a ಕಥಂ ನಾಮ ಭವೇದ್ವೇಷ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಲೋಕಸ್ಯ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್

12334007c ಆತ್ಮಾ ಹಿ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಜ್ಞೇಯೋ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ಸ್ಥಿತಿಃ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಹೇಗೆ ದ್ವೇಷಿಸಿಯಾರು?

ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ವಿಷ್ಣುವು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆತ್ಮನು ಎಂದು ತಿಳಿ.

12334008a ಯ ಏಷ ಗುರುರಸ್ಮಾಕಮೃಷಿರ್ಗಂಧವತೀಸುತಃ|

12334008c ತೇನೈತತ್ಕಥಿತಂ ತಾತ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಪರಮಾತ್ಮನಃ|

12334008e ತಸ್ಮಾಚ್ಚುತಂ ಮಯಾ ಚೇದಂ ಕಥಿತಂ ಚ ತವಾನಘ||

ಅನಘ! ಅಯ್ಯಾ! ನಮ್ಮ ಗುರು ಋಷಿ ಗಂಧವತೀಸುತನು ನಮಗೆ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅವನಿಂದ ಕೇಳಿದುದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12334009a ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಂ ವ್ಯಾಸಂ ವಿದ್ಧಿ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್|

12334009c ಕೋ ಹ್ಯನ್ಯಃ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಮಹಾಭಾರತಕೃದ್ಭವೇತ್|

12334009e ಧರ್ಮಾನಾನಾವಿಧಾಂಶ್ಚೈವ ಕೋ ಬ್ರೂಯಾತ್ತಮೃತೇ ಪ್ರಭುಮ್||

ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ವ್ಯಾಸನು ಪ್ರಭು ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ತಿಳಿ.

ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ಬೇರೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು

ರಚಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು? ಆ ಪ್ರಭುವಿನ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾರು ತಾನೇ

ನಾನಾವಿಧದ ಧರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಬಹುದು?

12334010a ವರ್ತತಾಂ ತೇ ಮಹಾಯಜ್ಞೋ ಯಥಾ ಸಂಕಲ್ಪಿತಸ್ವ ಯಾ|

12334010c ಸಂಕಲ್ಪಿತಾಶ್ವಮೇಧಸ್ವಂ ಶ್ರುತಧರ್ಮಶ್ಚ ತತ್ತ್ವತಃ||

ನೀನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದಂತೆಯೇ ಈ ಮಹಾಯಜ್ಞವು ನಡೆಯಲಿ. ನೀನು ಅಶ್ವಮೇಧದ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ತತ್ತ್ವತಃ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ.”

⁹⁶⁶12334011a ಏತತ್ತು ಮಹದಾಖ್ಯಾನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಾರಿಕ್ಷಿತೋ ನೃಪಃ|
12334011c ತತೋ ಯಜ್ಞಸಮಾಪ್ತರ್ಥಂ ಕ್ರಿಯಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸಮಾರಭತ್||

ಈ ಮಹಾ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ನೃಪ ಪಾರಿಕ್ಷಿತನು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಗೊಳಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

⁹⁶⁷12334012a ನಾರಾಯಣೀಯಮಾಖ್ಯಾನಮೇತತ್ತೇ ಕಥಿತಂ ಮಯಾ|
12334012c ನಾರದೇನ ಪುರಾ ರಾಜನ್ಗುರವೇ ಮೇ ನಿವೇದಿತಮ್|
12334012e ಋಷೀಣಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಶೃಣ್ವತೋಃ ಕೃಷ್ಣಭೀಷ್ಮಯೋಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ನಾನು ಹೇಳಿದ ಈ ನಾರಾಯಣೀಯ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹಿಂದೆ ನಾರದನು ಋಷಿಗಳೂ, ಪಾಂಡವರೂ, ಕೃಷ್ಣ-ಭೀಷ್ಮರೂ ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಗುರುವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು.

12334013a ಸ ಹಿ ಪರಮಗುರುಭೂವನಪತಿರ್
ಧರಣಿಧರಃ ಶಮನಿಯಮನಿಧಿಃ|
12334013c ಶ್ರುತಿವಿನಯನಿಧಿದ್ವಿಜಪರಮಹಿತಸ್
ತವ ಭವತು ಗತಿರ್ಹರಿರಮರಹಿತಃ||

⁹⁶⁶ ಸೂತ ಉವಾಚ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁹⁶⁷ ಇಲ್ಲಿ ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ ಎಂದು ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು??

ಅವನೇ ಪರಮ ಗುರು. ಭುವನ ಪತಿ, ಧರಣೀಧರ. ಶಮನಿಯಮ ನಿಧಿ.
ಶೃತಿವಿನಯ ನಿಧಿಯೂ ದ್ವಿಜರ ಪರಮ ಹಿತೈಷಿಯೂ ಅಮರರ
ಹಿತೈಷಿಯೂ ಆದ ಹರಿಯು ನಿನಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಲಿ.

⁹⁶⁸12334014a ತಪಸಾಂ ನಿಧಿಃ ಸುಮಹತಾಂ ಮಹತೋ

ಯಶಸಶ್ಚ ಭಾಜನಮರಿಷ್ಟಕಹಾ|

12334014c ಏಕಾಂತಿನಾಂ ಶರಣದೋಽಭಯದೋ

ಗತಿದೋಽಸ್ತು ವಃ ಸ ಮಖಭಾಗಹರಃ||

ತಪಸ್ಸಿನ ನಿಧಿ, ಮಹತ್ತರವಾದವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತರನಾದ,
ಯಶೋವಂತ, ಅರಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ, ಏಕಾಂತಿಗಳ
ಶರಣದ, ಅಭಯದಾಯಕ, ಮಖಭಾಗಹರನಾದ ಅವನು ನಿನಗೆ
ಆಶ್ರಯನಾಗಲಿ.

12334015a ತ್ರಿಗುಣಾತಿಗಶ್ಚ ತುಷ್ಟಂಚಧರಃ⁹⁶⁹

ಪೂರ್ತೇಷ್ಟಯೋಶ್ಚ ಫಲಭಾಗಹರಃ|

12334015c ವಿದಧಾತಿ ನಿತ್ಯಮಜಿತೋಽತಿಬಲೋ

ಗತಿಮಾತ್ಮಗಾಂ ಸುಕೃತಿನಾಮೃಷಿಣಾಮ್||

ತ್ರಿಗುಣಾತಿಗನೂ, ತುಷ್ಟಂಚಧರನೂ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಯಜ್ಞಗಳ

---

⁹⁶⁸ ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಈ
ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಅಸುರವಧಕರಸ್ತಪಸಾಂ ನಿಧಿಃ ಸುಮಹತಾಂ ಯಶಸಾಂ
ಚ ಭಾಜನಮ್| ಮಧುಕೈಟಭಹಾ ಕೃತಧರ್ಮವಿದಾಂ ಗತಿದೋಽಭಯದೋ
ಮಖಭಾಗಹರೋಽಸ್ತು ಶರಂ ಸ ತೇ||

⁹⁶⁹ ತ್ರಿಗುಣೋ ವಿಗುಣಶ್ಚ ತುರಾತ್ಮಧರಃ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಫಲಭಾಗಹರನೂ, ನಿತ್ಯನೂ, ಅಜಿತನೂ, ಅತಿಬಲನೂ ಆದ ಆ ದೇವನು ಸುಕೃತ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

12334016a ತಂ ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಣಮಜಂ ಪುರುಷಂ
ರವಿವರ್ಣಮೀಶ್ವರಗತಿಂ ಬಹುಶಃ|

12334016c ಪ್ರಣಮಧ್ವಮೇಕಮತಯೋ ಯತಯಃ
ಸಲಿಲೋದ್ಭವೋಽಪಿ ತಮೃಷಿಂ ಪ್ರಣತಃ||

ಆ ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿ, ಅಜ, ಪುರುಷ, ರವಿವರ್ಣ, ಈಶ್ವರ, ಅನೇಕ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವವನನ್ನು ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಾರಿ ಬಾರಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿರಿ. ಸಲಿಲೋದ್ಭವ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಆ ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12334017a ಸ ಹಿ ಲೋಕಯೋನಿರಮೃತಸ್ಯ ಪದಂ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಪುರಾಣಮಚಲಂ ಪರಮಮ್|

12334017c ತತ್ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಭಿರುದಾರಧೃತಂ
ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಯತಾತ್ಮಭಿರ್ವಿದಿತಂ ಸತತಮ್||

ಅವನೇ ಲೋಕಯೋನಿ. ಅಮೃತ ಪದ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಪುರಾಣ. ಅಚಲ ಮತ್ತು ಪರಮ. ಜಿತಮನಸ್ಕರಾದ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಸನಾತನ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸತತವೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ನಾರಾಯಣೇಯೇ ಚತುರ್ಸ್ತ್ರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೇಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಮೂವತ್ನಾಲ್ಕನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೫

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹಯಗ್ರೀವಾವತಾರದ ಕಥೆ (1-72); ನಾರಾಯಣನ
 ಮಹಿಮೆ (73-89).

12335001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ⁹⁷⁰||

12335001a ಶ್ರುತಂ ಭಗವತಸ್ತಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಪರಮಾತ್ಮನಃ|

12335001c ಜನ್ಮ ಧರ್ಮಗೃಹೇ ಚೈವ ನರನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಮ್||

12335001e ಮಹಾವರಾಹಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಪಿಂಡೋತ್ಪತ್ತಿಃ ಪುರಾತನೀ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನ್ನಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ

ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು - ನರನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕರಾಗಿ ಧರ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ

ಅವನ ಜನ್ಮ, ಪುರಾತನ ಮಹಾವರಾಹನ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪಿಂಡೋತ್ಪತ್ತಿ

- ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು.

12335002a ಪ್ರವೃತ್ತೌ ಚ ನಿವೃತ್ತೌ ಚ ಯೋ ಯಥಾ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಃ|

12335002c ಸ ತಥಾ ನಃ ಶ್ರುತೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಯಥ್ಯಮಾನಸ್ವ ಯಾನಘ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಅನಘ! ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿವೃತ್ತಿಗಳು ಹೇಗೆ

⁹⁷⁰ ಶೌನಕ ಉವಾಚ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪರಿಕಲ್ಪಿತವಾಗಿವೆಯೋ ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನಿಂದ ನಾವು ಕೇಳಿದೆವು.

12335003a ಯಚ್ಚ ತತ್ಕಥಿತಂ ಪೂರ್ವಂ ತ್ವಯಾ ಹಯಶಿರೋ ಮಹತ್ |

12335003c ಹವ್ಯಕವ್ಯಭುಜೋ ವಿಷ್ಣೋರುದಕ್ಪೂರ್ವೇ ಮಹೋದಧೌ |

12335003e ತಚ್ಚ ದೃಷ್ಟಂ ಭಗವತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಪರಮೇಷ್ಟಿನಾ ||

ಈ ಮೊದಲು ನೀನು ಹವ್ಯಕವ್ಯಭುಜ ವಿಷ್ಣುವು ಹಿಂದೆ
ಮಹೋದಧಿಯಿಂದ ಹಯಶಿರನಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬಂದುದನ್ನು ಪರಮೇಷ್ಟಿ
ಬ್ರಹ್ಮನು ನೋಡಿದನು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

12335004a ಕಿಂ ತದುತ್ಪಾದಿತಂ ಪೂರ್ವಂ ಹರಿಣಾ ಲೋಕಧಾರಿಣಾ |

12335004c ರೂಪಂ ಪ್ರಭಾವಮಹತಾಮಪೂರ್ವಂ ಧೀಮತಾಂ ವರ ||

ಧೀಮಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಹಿಂದೆ ಲೋಕದಾರಿ ಹರಿಯು ಆ
ಪರಮಾದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಅಪೂರ್ವವಾದ
ರೂಪವನ್ನು ಏಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು?

12335005a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹಿ ವಿಬುಧಶ್ರೇಷ್ಠಮಪೂರ್ವಮಮಿತೌಜಸಮ್ |

12335005c ತದಶ್ವಶಿರಸಂ ಪುಣ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಕಿಮಕರೋನ್ಮನೇ ||

ಮನೇ! ಆ ವಿಬುಧಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಪೂರ್ವ ಅಮಿತೌಜಸ ಪುಣ್ಯ
ಅಶ್ವಶಿರಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಏನು ಮಾಡಿದನು?

12335006a ಏತನ್ನಃ ಸಂಶಯಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಪುರಾಣಜ್ಞಾನಸಂಭವಮ್ |

12335006c ಕಥಯಸ್ವೋತ್ತಮಮತೇ ಮಹಾಪುರುಷನಿರ್ಮಿತಮ್ |

12335006e ಪಾವಿತಾಃ ಸ್ಮ ತ್ವಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಪುಣ್ಯಾಂ ಕಥಯತಾ ಕಥಾಮ್ ||

ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಉತ್ತಮಮತೇ! ಇದು ನಮ್ಮ ಸಂದೇಹ!

ಮಹಾಪುರುಷನಿರ್ಮಿತವಾದ ಪುರಾಣಜ್ಞಾನಸಂಭವವಾದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನೀನು ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಪವಿತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು.”

12335007 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12335007a ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಸರ್ವಂ ಪುರಾಣಂ ವೇದಸಂಮಿತಮ್|

12335007c ಜಗೌ ಯದ್ಭಗವಾನ್ವ್ಯಾಸೋ ರಾಜ್ಞೋ ಧರ್ಮಸುತಸ್ಯ ವೈ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ವೇದಸಂಮಿತ ಪುರಾಣವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸನು ರಾಜಾ ಧರ್ಮಸುತನ ಬಳಿ ಹೋಗಿದ್ದನು.

12335008a ಶ್ರುತ್ವಾಶ್ವಶಿರಸೋ ಮೂರ್ತಿಂ ದೇವಸ್ಯ ಹರಿಮೇಧಸಃ|

12335008c ಉತ್ಪನ್ನಸಂಶಯೋ ರಾಜಾ ತಮೇವ ಸಮಚೋದಯತ್||

ಹರಿಮೇಧಸ ದೇವನ ಅಶ್ವಶಿರಸ ಮೂರ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಕೇಳಿ ಸಂಶಯತಾಳಿದ ರಾಜನು ಅವನನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದನು.

12335009 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12335009a ಯತ್ತದ್ಧರ್ತಿತವಾನ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ದೇವಂ ಹಯಶಿರೋಧರಮ್|

12335009c ಕಿಮರ್ಥಂ ತತ್ಸಮಭವದ್ವಪುರ್ದೇವೋಪಕಲ್ಪಿತಮ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಯಶಿರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ದೇವನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ನೋಡಿದನೆಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದಿರಲ್ಲಾ ಆ ಅಪೂರ್ವ ರೂಪವನ್ನು ದೇವನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಧರಿಸಿದ್ದನು?”

12335010 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12335010a ಯತ್ಕಿಂ ಚಿದಿಹ ಲೋಕೇ ವೈ ದೇಹಬದ್ಧಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

12335010c ಸರ್ವಂ ಪಂಚಭಿರಾವಿಷ್ಟಂ ಭೂತೈರೀಶ್ವರಬುದ್ಧಿಜೈಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಶಾಂಪತೇ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇಹಬದ್ಧವಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲ ಇವೆಯೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಆವಿಷ್ಟಗೊಂಡಿವೆ.

12335011a ಈಶ್ವರೋ ಹಿ ಜಗತ್ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಪ್ರಭುರ್ನಾರಾಯಣೋ ವಿರಾಟ್|

12335011c ಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ ವರದಃ ಸಗುಣೋ ನಿರ್ಗುಣೋಽಪಿ ಚ|

12335011e ಭೂತಪ್ರಲಯಮವ್ಯಕ್ತಂ ಶೃಣುಷ್ವ ನೃಪಸತ್ತಮ||

ನೃಪಸತ್ತಮ! ಪ್ರಭು ನಾರಾಯಣ ಈಶ್ವರ ವಿರಾಟನೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಾ. ಅವನೇ ಭೂತಗಳ ಅಂತರಾತ್ಮ, ವರದ, ಸಗುಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣನೂ ಕೂಡ. ಈಗ ಅವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳು ಲಯಹೊಂದಿದ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12335012a ಧರಣ್ಯಾಮಥ ಲೀನಾಯಾಮಪ್ಸು ಚೈಕಾರ್ಣವೇ ಪುರಾ|

12335012c ಜ್ಯೋತಿರ್ಭೂತೇ ಜಲೇ ಚಾಪಿ ಲೀನೇ ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಚಾನಿಲೇ||

12335013a ವಾಯೌ ಚಾಕಾಶಸಂಲೀನೇ ಆಕಾಶೇ ಚ ಮನೋನುಗೇ|

12335013c ವ್ಯಕ್ತೇ ಮನಸಿ ಸಂಲೀನೇ ವ್ಯಕ್ತೇ ಚಾವ್ಯಕ್ತತಾಂ ಗತೇ||

12335014a ಅವ್ಯಕ್ತೇ ಪುರುಷಂ ಯಾತೇ ಪುಂಸಿ ಸರ್ವಗತೇಽಪಿ ಚ|

12335014c ತಮ ಏವಾಭವತ್ಸರ್ವಂ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂ ಚನ||

ಹಿಂದೆ ಮಹಾಪ್ರಳಯವಾದಾಗ ಭೂಮಿಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಯವಾಯಿತು. ಜಲವು ಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಯೋತಿಯು ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿಯೂ, ವಾಯುವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಆಕಾಶವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಮನಸ್ಸು

ವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿಯೂ, ವ್ಯಕ್ತವು ಅವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿಯೂ, ಅವ್ಯಕ್ತವು ಪುರುಷನಲ್ಲಿಯೂ,
ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕತ್ತಲೆಯು ತುಂಬಿತ್ತು. ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

12335015a ತಮಸೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಭೂತಂ ತಮೋಮೂಲಮೃತಾತ್ಮಕಮ್|

12335015c ತದ್ವಿಶ್ವಭಾವಸಂಜ್ಞಾಂತಂ ಪೌರುಷೀಂ ತನುಮಾಸ್ಥಿತಮ್||

ಆ ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವು ಹುಟ್ಟಿತು. ತಮೋಮೂಲವಾದ ಅದು
ಋತಾತ್ಮಕವಾದುದು. ಅದೇ ಪುರುಷನ ಶರೀರವನ್ನು ತಾಳಿ ವಿಶ್ವದ
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

12335016a ಸೋಽನಿರುದ್ಧ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತತ್ ಪ್ರಧಾನಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ|

12335016c ತದವ್ಯಕ್ತಮಿತಿ ಜ್ಞೇಯಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ನೃಪಸತ್ತಮ್||

ನೃಪಸತ್ತಮ ! ಅವನನ್ನು ಅನಿರುದ್ಧನೆಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನೇ
ಪ್ರಧಾನನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮನನಾದ
ಅವ್ಯಕ್ತನೆಂದೂ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

12335017a ವಿದ್ಯಾಸಹಾಯವಾನ್ದೇವೋ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನೋ ಹರಿಃ ಪ್ರಭುಃ|

12335017c ಅಪ್ಸ್ವೇವ ಶಯನಂ ಚಕ್ರೇ ನಿದ್ರಾಯೋಗಮುಪಾಗತಃ|

ವಿದ್ಯೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ ಹರಿ ಪ್ರಭುವು ನಿದ್ರಾಯೋಗವನ್ನು
ಹೊಂದಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದನು.

12335017e ಜಗತಶ್ಚಿಂತಯನ್ಸೃಷ್ಟಿಂ ಚಿತ್ರಾಂ ಬಹುಗುಣೋದ್ಭವಾಮ್||

12335018a ತಸ್ಯ ಚಿಂತಯತಃ ಸೃಷ್ಟಿಂ ಮಹಾನಾತ್ಮಗುಣಃ ಸ್ಮೃತಃ|

12335018c ಅಹಂಕಾರಸ್ತತೋ ಜಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶುಭಚತುರ್ಮುಖಃ|

12335018e ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ಭಗವಾನ್ಸರ್ವಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ||

ಬಹುಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಅದ್ಭುತ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕುರಿತು ಅವನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಗುಣವಾದ ಮಹತ್ತತ್ವ ವೆಂಬ ಗುಣದ ಸ್ಮರಣೆಯಾಯಿತು. ಆಗ ಮಹತ್ತಿನಿಂದ ಅಹಂಕಾರವು ಹುಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಶುಭ ಚತುರ್ಮುಖಿ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಭಗವಾನ್ ಲೋಕಪಿತಾಮಹ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

12335019a ಪದ್ಮೇನಿರುದ್ಧಾತ್ಸಂಭೂತಸ್ತದಾ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ|

12335019c ಸಹಸ್ರಪತ್ರೇ ದ್ಯುತಿಮಾನುಪವಿಷ್ಯಃ ಸನಾತನಃ||

12335020a ದದೃಶೇದ್ಭುತಸಂಕಾಶೇ ಲೋಕಾನಾಪೋಮಯಾನ್ವಭುಃ|

12335020c ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಃ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಸ ತತೋ ಭೂತಗಣಾನ್ ಸೃಜತ್||

ಆ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣನು ಪದ್ಮರೂಪಿ ಅನಿರುದ್ಧನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆ ದ್ಯುತಿಮಾನ್ ಸನಾತನನು ಸಹಸ್ರದಳದ ಪದ್ಮದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅದ್ಭುತರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆ ಪ್ರಭುವು ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜಲಮಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಬಳಿಕ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಿಂದ ಆವಿರ್ಭೂತನಾಗಿದ್ದ ಆ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯು ಭೂತಗಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

12335021a ಪೂರ್ವಮೇವ ಚ ಪದ್ಮಸ್ಯ ಪತ್ರೇ ಸೂರ್ಯಾಂಶುಸಪ್ರಭೇ|

12335021c ನಾರಾಯಣಕೃತೌ ಬಿಂದೂ ಅಪಾಮಾಸ್ತಾಂ ಗುಣೋತ್ತರೌ||

ಸೂರ್ಯನಕಿರಣಗಳಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪದ್ಮದ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮೊದಲೇ ನಾರಾಯಣನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ರಜೋಗುಣ-ತಮೋಗುಣಪ್ರತೀಕಗಳಾದ ಎರಡು ನೀರಿನ ಬಿಂದುಗಳಿದ್ದವು.

12335022a ತಾವಪಶ್ಯತ್ಸ ಭಗವಾನನಾದಿನಿಧನೋಽಚ್ಯುತಃ|

12335022c ಏಕಸ್ತತ್ರಾಭವದ್ಬಿಂದುರ್ಮಧ್ವಾಭೋ ರುಚಿರಪ್ರಭಃ||

12335023a ಸ ತಾಮಸೋ ಮಧುರ್ಜಾ ತಸ್ತದಾ ನಾರಾಯಣಾಜ್ಞಯಾ|

12335023c ಕಠಿನಸ್ವ ಪರೋ ಬಿಂದುಃ ಕೈಟಭೋ ರಾಜಸಸ್ತು ಸಃ||

ಅನಾದಿನಿಧನ ಅಚ್ಯುತ ಭಗವಾನನು ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆ ಎರಡು ಬಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ತಮೋಗುಣದ ಒಂದು ಬಿಂದುವಿನಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮಧುವು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ರಾಜಸ ಗುಣದ ಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಕೈಟಭನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

12335024a ತಾವಭ್ಯಧಾವತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ತಮೋರಜಗುಣಾನ್ವಿತಾ|

12335024c ಬಲವಂತೌ ಗದಾಹಸ್ತೌ ಪದ್ಮನಾಲಾನುಸಾರಿಣೌ||

ತಮೋರಜಗುಣಾನ್ವಿತರಾದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬಲವಂತರೂ ಗದೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪದ್ಮದ ಕಾಂಡವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಓಡಿ ಬಂದರು.

12335025a ದದ್ಯಶಾತೇಽರವಿಂದಸ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಮಿತಪ್ರಭಮ್|

12335025c ಸೃಜಂತಂ ಪ್ರಥಮಂ ವೇದಾಂಶ್ಚ ತುರಶ್ಚಾರುವಿಗ್ರಹಾನ್||

ಅವರು ಕಮಲದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಸುಂದರ ದೇಹಗಳುಳ್ಳ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಮಿತಪ್ರಭ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದರು.

12335026a ತತೋ ವಿಗ್ರಹವಂತೌ ತೌ ವೇದಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸುರೋತ್ತಮೌ|

12335026c ಸಹಸಾ ಜಗೃಹತುರ್ವೇದಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪಶ್ಯತಸ್ತದಾ||

ಆಗ ವಿಶಾಲಕಾಯರಾಗಿದ್ದ ಆ ಅಸುರಶ್ರೇಷ್ಠರು ಬ್ರಹ್ಮನು
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆ ವೇದಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹಿಡಿದರು.

12335027a ಅಥ ತೌ ದಾನವಶ್ರೇಷ್ಠೌ ವೇದಾನ್ ಗೃಹ್ಯ ಸನಾತನಾನ್|

12335027c ರಸಾಂ ವಿವಿಶತುಸ್ತೂರ್ಣಮುದಕ್ಪೂರ್ವೇ ಮಹೋದಧೌ||

ಆ ದಾನವಶ್ರೇಷ್ಠರು ಸನಾತನ ವೇದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ
ಮಹಾದಧಿಯ ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

12335028a ತತೋ ಹೃತೇಷು ವೇದೇಷು ಬ್ರಹ್ಮಾ ಕಶ್ಮಲಮಾವಿಶತ್|

12335028c ತತೋ ವಚನಮೀಶಾನಂ ಪ್ರಾಹ ವೇದೈರ್ವಿನಾಕೃತಃ||

ವೇದಗಳು ಹೀಗೆ ಅಪಹೃತವಾಗಲು ಖಿನ್ನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು
ವೇದಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ಈಶಾನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12335029a ವೇದಾ ಮೇ ಪರಮಂ ಚಕ್ಷುರ್ವೇದಾ ಮೇ ಪರಮಂ ಬಲಮ್|

12335029c ವೇದಾ ಮೇ ಪರಮಂ ಧಾಮ ವೇದಾ ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಚೋತ್ತಮಮ್||

“ವೇದಗಳು ನನ್ನ ಪರಮ ಕಣ್ಣುಗಳು. ವೇದಗಳು ನನ್ನ ಪರಮ ಬಲ.
ವೇದಗಳು ನನ್ನ ಪರಮ ಧಾಮ. ವೇದಗಳೇ ನನ್ನ ಉತ್ತಮ ಬ್ರಹ್ಮವು.

12335030a ಮಮ ವೇದಾ ಹೃತಾಃ ಸರ್ವೇ ದಾನವಾಭ್ಯಾಂ ಬಲಾದಿತಃ|

12335030c ಅಂಧಕಾರಾ ಹಿ ಮೇ ಲೋಕಾ ಜಾತಾ ವೇದೈರ್ವಿನಾಕೃತಾಃ|

12335030e ವೇದಾನ್ಯತೇ ಹಿ ಕಿಂ ಕುರ್ಯಾಂ ಲೋಕಾನ್ವೈ ಸೃಷ್ಟುಮುದ್ಯತಃ||

ನನ್ನ ವೇದಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಈ ದಾನವರಿಬ್ಬರೂ
ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಗಳಿಂದ ವಿಹೀನನಾದ ನನಗೆ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ

ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿವೆ. ವೇದಗಳಿಲ್ಲದೇ ನಾನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ
ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿ?

12335031a ಅಹೋ ಬತ ಮಹದ್ಧುಃಖಂ ವೇದನಾಶನಜಂ ಮಮ|

12335031c ಪ್ರಾಪ್ತಂ ದುನೋತಿ ಹೃದಯಂ ತೀವ್ರಶೋಕಾಯ ರಂಧಯನ್||

ಅಯ್ಯೋ! ವೇದಗಳ ನಾಶದಿಂದ ನನಗೆ ಮಹಾ ದುಃಖವೇ
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ತೀವ್ರಶೋಕದಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಪೀಡೆಗೊಳಗಾಗಿ
ನೋಯುತ್ತಿದೆ.

12335032a ಕೋ ಹಿ ಶೋಕಾರ್ಣವೇ ಮಗ್ನಂ ಮಾಮಿತೋಽದ್ಯ ಸಮುದ್ಧರೇತ್|

12335032c ವೇದಾಂಸ್ತಾನಾನಯೇನ್ನಷ್ಟಾನ್ಯಸ್ಯ ಚಾಹಂ ಪ್ರಿಯೋ ಭವೇ||

ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಇಂದು ಯಾರು
ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ? ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವ ನನ್ನ ವೇದಗಳನ್ನು
ತಂದುಕೊಡುವಷ್ಟು ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ?”

12335033a ಇತ್ಯೇವಂ ಭಾಷಮಾಣಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ನೃಪಸತ್ತಮ|

12335033c ಹರೇಃ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಥಮದ್ಭೂತಾ ಬುದ್ಧಿಬುಧ್ಧಿಮತಾಂ ವರ|

12335033e ತತೋ ಜಗೌ ಪರಂ ಜಪ್ಯಂ ಸಾಂಜಲಿಪ್ರಗ್ರಹಃ ಪ್ರಭುಃ||

ನೃಪಸತ್ತಮ ! ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೀಗೆ
ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕೆಂಬ
ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಪ್ರಭುವು ಕೈಮುಗಿದು ಪರಮ ಜಪ್ಯವಾದ
ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

12335034a ನಮಸ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಹೃದಯ ನಮಸ್ತೇ ಮಮ ಪೂರ್ವಜ|

12335034c ಲೋಕಾದ್ಯ ಭುವನಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗನಿಧೇ ವಿಭೋ||

“ಬ್ರಹ್ಮಹೃದಯ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜ ! ನಿನಗೆ
ನಮಸ್ಕಾರ ! ಲೋಕಗಳ ಆದಿಯೇ ! ಭುವನಶ್ರೇಷ್ಠ !
ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗನಿಧೇ ! ವಿಭೋ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

12335035a ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಕರಾಚಿಂತ್ಯ ಕ್ಷೇಮಂ ಪಂಥಾನಮಾಸ್ಥಿತ|

12335035c ವಿಶ್ವಭುಕ್ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮಂತರಾತ್ಮನ್ನಯೋನಿಜ||

12335036a ಅಹಂ ಪ್ರಸಾದಜಸ್ತುಭ್ಯಂ ಲೋಕಧಾಮ್ನೇ ಸ್ವಯಂಭುವೇ|

12335036c ತ್ವತ್ತೋ ಮೇ ಮಾನಸಂ ಜನ್ಮ ಪ್ರಥಮಂ ದ್ವಿಜಪೂಜಿತಮ್||

ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಗಳ ಕರ್ತೃವೇ ! ಅಚಿಂತ್ಯ ! ಕ್ಷೇಮಮಾರ್ಗವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವವನೇ ! ವಿಶ್ವಭುಕ್ ! ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಅಂತರಾತ್ಮಾ !
ಅಯೋನಿಜ ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.
ಲೋಕಧಾಮ್ನ ! ಸ್ವಯಂಭುವ ! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ
ದ್ವಿಜರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವಾಯಿತು.

12335037a ಚಾಕ್ಷುಷಂ ವೈ ದ್ವಿತೀಯಂ ಮೇ ಜನ್ಮ ಚಾಸೀತ್ತುರಾತನಮ್|

12335037c ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾಚ್ಚ ಮೇ ಜನ್ಮ ತೃತೀಯಂ ವಾಚಿಕಂ ಮಹತ್||

ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಪುರಾತನ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ
ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯಿನಿಂದ ಮಹತ್ತರವಾದ ನನ್ನ ಮೂರನೆಯ
ಜನ್ಮವಾಯಿತು.

12335038a ತ್ವತ್ತಃ ಶ್ರವಣಜಂ ಚಾಪಿ ಚತುರ್ಥಂ ಜನ್ಮ ಮೇ ವಿಭೋ|

12335038c ನಾಸಿಕ್ಯಂ ಚಾಪಿ ಮೇ ಜನ್ಮ ತ್ವತ್ತಃ ಪಂಚಮಮುಚ್ಯತೇ||

ವಿಭೋ ! ನಿನ್ನ ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ನನ್ನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜನ್ಮವನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡೆನು. ನಿನ್ನ ನಾಸಿಕನಿಂದ ಆದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು
ಐದನೆಯದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12335039a ಅಂಡಜಂ ಚಾಪಿ ಮೇ ಜನ್ಮ ತ್ವತ್ತಃ ಷಷ್ಠಂ ವಿನಿರ್ಮಿತಮ್ |

12335039c ಇದಂ ಚ ಸಪ್ತಮಂ ಜನ್ಮ ಪದ್ಮಜಂ ಮೇಽಮಿತಪ್ರಭ ||

ಅಮಿತಪ್ರಭ ! ನಿನ್ನ ಅಂಡದಿಂದ ಕೂಡ ನನ್ನ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ಅದು
ನನ್ನ ಆರನೆಯ ಜನ್ಮ. ನಿನ್ನ ಪದ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಇದು ನನ್ನ ಏಳನೆಯ
ಜನ್ಮ.

12335040a ಸರ್ಗೇ ಸರ್ಗೇ ಹ್ಯಹಂ ಪುತ್ರಸ್ತವ ತ್ರಿಗುಣವರ್ಜಿತಃ |

12335040c ಪ್ರಥಿತಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಪ್ರಧಾನಗುಣಕಲ್ಪಿತಃ ||

ತ್ರಿಗುಣವರ್ಜಿತ ! ಸೃಷ್ಟಿ-ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಿಯೇ
ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ! ನಾನು ಪ್ರಧಾನಗುಣಕಲ್ಪಿತನೆಂದು
ಪ್ರಥಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12335041a ತ್ವಮೀಶ್ವರಸ್ವಭಾವಶ್ಚ ಸ್ವಯಂಭೂಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |

12335041c ತ್ವಯಾ ವಿನಿರ್ಮಿತೋಽಹಂ ವೈ ವೇದಚಕ್ಷುರ್ವಯೋತಿಗಃ ||

ನೀನು ಈಶ್ವರ ! ನೀನೇ ಸ್ವಭಾವವು. ಸ್ವಯಂಭೂ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ.
ವೇದಗಳನ್ನೇ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನಾಗುಳ್ಳ ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ
ನಿರ್ಮಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12335042a ತೇ ಮೇ ವೇದಾ ಹೃತಾಶ್ಚಕ್ಷುರಂಧೋ ಜಾತೋಽಸ್ಮಿ ಜಾಗೃಹಿ |

12335042c ದದಸ್ವ ಚಕ್ಷುಷೀ ಮಹ್ಯಂ ಪ್ರಿಯೋಽಹಂ ತೇ ಪ್ರಿಯೋಽಸಿ ಮೇ ||

ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿದ್ದ ವೇದಗಳು ಅಪಹೃತವಾದುದರಿಂದ ನಾನು
ಅಂಧನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಎದ್ದೇಳು ! ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೀಡು. ನಾನು
ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.”

12335043a ಏವಂ ಸ್ತುತಃ ಸ ಭಗವಾನ್ಪುರುಷಃ ಸರ್ವತೋಮುಖಃ|

12335043c ಜಹೌ ನಿದ್ರಾಮಥ ತದಾ ವೇದಕಾರ್ಯಾರ್ಥಮದ್ಯತಃ|

12335043e ಐಶ್ವರೇಣ ಪ್ರಯೋಗೇಣ ದ್ವಿತೀಯಾಂ ತನುಮಾಸ್ಥಿತಃ||

ಅವನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲು ಸರ್ವತೋಮುಖ ಭಗವಾನ್ ಪುರುಷನು
ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತು ವೇದಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ತನ್ನ
ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಎರಡನೆಯ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು.

12335044a ಸುನಾಸಿಕೇನ ಕಾಯೇನ ಭೂತ್ವಾ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ತದಾ|

12335044c ಕೃತ್ವಾ ಹಯಶಿರಃ ಶುಭ್ರಂ ವೇದಾನಾಮಾಲಯಂ ಪ್ರಭುಃ||

ಅವನ ಶರೀರವು ಚಂದ್ರಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಂದರ ನಾಸಿಕದ
ಶುಭ್ರ ಹಯದ ಶಿರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಆ ಪ್ರಭುವು ವೇದಗಳ
ಆಲಯದಂತಿದ್ದನು.

12335045a ತಸ್ಯ ಮೂರ್ಧಾ ಸಮಭವದ್ವೌಃ ಸನಕ್ಷತ್ರತಾರಕಾ|

12335045c ಕೇಶಾಶ್ಚಾಸ್ಯಾಭವನ್ದೀರ್ಘಾ ರವೇರಂಶುಸಮಪ್ರಭಾಃ||

ನಕ್ಷತ್ರ-ತಾರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವೇ ಅವನ ನೆತ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು.
ಅವನ ಕೂದಲುಗಳು ನೀಳವಾಗಿಯೂ ಸೂರ್ಯನ ರಶ್ಮಿಯಂತೆ
ಪ್ರಭಾಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿದ್ದವು.

12335046a ಕರ್ಣಾ ವಾಕಾಶಪಾತಾಲೇ ಲಲಾಟಂ ಭೂತಧಾರಿಣೀ|

12335046c ಗಂಗಾ ಸರಸ್ವತೀ ಪುಣ್ಯಾ⁹⁷¹ ಭುವಾವಾಸ್ತಾಂ ಮಹಾನದೀ||

ಆಕಾಶ-ಪಾತಾಳಗಳು ಅವನ ಕಿವಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಭೂತಧಾರಿಣೀ ಭೂಮಿಯೇ ಅವನ ಹಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾನದೀ ಪುಣ್ಯ ಗಂಗಾ-ಸರಸ್ವತಿಯರು ಅವನ ಹುಬ್ಬಾಗಿದ್ದವು.

12335047a ಚಕ್ಷುಷೀ ಸೋಮಸೂರ್ಯೌ ತೇ ನಾಸಾ ಸಂಧ್ಯಾ ಪುನಃ ಸ್ಮೃತಾ|

12335047c ಓಂಕಾರಸ್ವಧ ಸಂಸ್ಕಾರೋ ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಾ ಚ ನಿರ್ಮಿತಾ||

ಸೋಮ-ಸೂರ್ಯರೇ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವು ನಾಸಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಓಂಕಾರವು ಆಭರಣವಾಗಿತ್ತು. ವಿದ್ಯುತ್ತೇ ನಾಲಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು.

12335048a ದಂತಾಶ್ಚ ಪಿತರೋ ರಾಜನ್ಸೋಮಪಾ ಇತಿ ವಿಶ್ರುತಾಃ|

12335048c ಗೋಲೋಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಶ್ಚ ಓಷ್ಠಾವಾಸ್ತಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12335048e ಗ್ರೀವಾ ಚಾಸ್ಯಾಭವದ್ರಾಜನ್ಯಾಲರಾತ್ರಿಗುಣೋತ್ತರಾ||

ರಾಜನ್! ಸೋಮಪರೆಂದು ವಿಶ್ರುತರಾದ ಪಿತೃಗಳು ಅವನ ಹಲ್ಲುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಗೋಲೋಕ-ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಳು ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ತುಟಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ರಾಜನ್! ತಮೋಗುಣಮಯವಾದ ಕಾಲರಾತ್ರಿಯೇ ಅವನ ಕುತ್ತಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು.

12335049a ಏತದ್ಧಯಶಿರಃ ಕೃತ್ವಾ ನಾನಾಮೂರ್ತಿಭಿರಾವೃತಮ್|

12335049c ಅಂತರ್ದಧೇ ಸ ವಿಶ್ವೇಶೋ ವಿವೇಶ ಚ ರಸಾಂ ಪ್ರಭುಃ||

971 ಶ್ಲೋಕೋ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಹೀಗೆ ನಾನಾಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಂಘಟಿತವಾದ ಹಯಶಿರನ
ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಿಶ್ವೇಶ ಪ್ರಭುವು ರಸಾತಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ
ಅದೃಶ್ಯನಾದನು.

12335050a ರಸಾಂ ಪುನಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಶ್ಚ ಯೋಗಂ ಪರಮಮಾಸ್ಥಿತಃ|

12335050c ಶೈಕ್ಷಂ ಸ್ವರಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಓಮಿತಿ ಪ್ರಾಸೃಜತ್ಸ್ವರಮ್||

ಪರಮಯೋಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಅವನು ರಸಾತಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ
ಓಂಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಶಿಕ್ಷ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದವನ್ನು
ಹಾಡತೊಡಗಿದನು.

12335051a ಸ ಸ್ವರಃ ಸಾನುನಾದೀ ಚ ಸರ್ವಗಃ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಏವ ಚ|

12335051c ಬಭೂವಾಂತರ್ಮಹೀಭೂತಃ ಸರ್ವ ಭೂತಗುಣೋದಿತಃ||

ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮನೋಹರ ಸಾಮಗಾನ ಸ್ವರವು ಸಮಸ್ತ
ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಗುಣಗಳನ್ನು ಉದ್ಭೋದಿಸುತ್ತಾ ಭೂಮಿಯ
ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ರಸಾತಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು.

12335052a ತತಸ್ತಾವಸುರೌ ಕೃತ್ವಾ ವೇದಾನ್ಸಮಯಬಂಧನಾನ್|

12335052c ರಸಾತಲೇ ವಿನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಯತಃ ಶಬ್ದಸ್ತತೋ ದ್ರುತೌ||

ಆಗ ಆ ಅಸುರರು ವೇದಗಳನ್ನು ಕಾಲಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ
ರಸಾತಲದಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿ ಟ್ಟು ಸಾಮಗಾನದ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆ
ಧಾವಿಸಿದರು.

12335053a ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ರಾಜನ್ದೇವೋ ಹಯಶಿರೋಧರಃ|

12335053c ಜಗ್ರಾಹ ವೇದಾನಖಿಲಾನ್ರಸಾತಲಗತಾನ್ ಹರಃ|

12335053e ಪ್ರಾದಾಚ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಭೂಯಸ್ತತಃ ಸ್ವಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಗತಃ||

ರಾಜನ್! ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವ ಹಯಶಿರೋಧರ ಹರಿಯು
ರಸಾತಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಖಿಲ ವೇದಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ
ಕೊಟ್ಟು ಪುನಃ ತನ್ನ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿದನು.

12335054a ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಹಯಶಿರ ಉದಕ್ಷೂರ್ವೇ ಮಹೋದಧೌ|

12335054c ವೇದಾನಾಮಾಲಯಶ್ಚಾಪಿ ಬಭೂವಾಶ್ವಶಿರಾಸ್ತತಃ||

ಮಹೋದಧಿಯ ಈಶಾನ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳಿಗೆ ಆಲಯನಾದ
ಹಯಶಿರನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನು ಅಶ್ವಶಿರನೆಂಬ
ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಖ್ಯಾತನಾದನು.

12335055a ಅಥ ಕಿಂ ಚಿದಪಶ್ಯಂತೌ ದಾನವೌ ಮಧುಕೈಟಭೌ|

12335055c ಪುನರಾಜಗ್ಮತುಸ್ತತ್ರ ವೇಗಿತೌ ಪಶ್ಯತಾಂ ಚ ತೌ|

12335055e ಯತ್ರ ವೇದಾ ವಿನಿಕ್ಷಿಪ್ತಾಸ್ತತ್ ಸ್ಥಾನಂ ಶೂನ್ಯಮೇವ ಚ||

ಇತ್ತಲಾಗಿ ದಾನವ ಮಧು-ಕೈಟಭರು ಏನನ್ನೂ ಕಾಣದೇ ವೇಗದಿಂದ
ಎಲ್ಲಿ ಅವರು ವೇದಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ
ಸ್ಥಾನವೂ ಶೂನ್ಯವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದರು.

12335056a ತತ ಉತ್ತಮಮಾಸ್ಥಾಯ ವೇಗಂ ಬಲವತಾಂ ವರೌ|

12335056c ಪುನರುತ್ತಸ್ಥತುಃ ಶೀಘ್ರಂ ರಸಾನಾಮಾಲಯಾತ್ತದಾ|

12335056e ದದ್ಯಶಾತೇ ಚ ಪುರುಷಂ ತಮೇವಾದಿಕರಂ ಪ್ರಭುಮ್||

12335057a ಶ್ವೇತಂ ಚಂದ್ರವಿಶುದ್ಧಾಭಮನಿರುದ್ಧತನೌ ಸ್ಥಿತಮ್|

12335057c ಭೂಯೋಽಪ್ಯಮಿತವಿಕ್ರಾಂತಂ ನಿದ್ರಾಯೋಗಮುಪಾಗತಮ್||

ಆಗ ಆ ಬಲವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಬ್ಬರೂ ಉತ್ತಮ ವೇಗದಿಂದ ರಸಾತಲದಿಂದ ಹೊರಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಚಂದ್ರನ ವಿಶುದ್ಧ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಗೌರವರ್ಣನಾದ ಅನಿರುದ್ಧನ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಆದಿಕರ ಪ್ರಭು ಅಮಿತವಿಕ್ರಾಂತ ಪುರುಷನು ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರು.

12335058a ಆತ್ಮಪ್ರಮಾಣರಚಿತೇ ಅಪಾಮುಪರಿ ಕಲ್ಪಿತೇ|

12335058c ಶಯನೇ ನಾಗಭೋಗಾಥ್ಯೇ ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾಸಮಾವೃತೇ||

12335059a ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷೇಣ ಸತ್ತ್ವೇನ ಸಂಪನ್ನಂ ರುಚಿರಪ್ರಭಮ್|

12335059c ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದಾನವೇಂದ್ರೌ ತೌ ಮಹಾಹಾಸಮಮುಂಚತಾಮ್||

ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಶರೀರದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿದ್ದ, ಜ್ವಾಲಾಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಆವೃತ ನಾಗನ ಶರೀರರೂಪದ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಸತ್ತ್ವದಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದ ಸುಂದರ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಇಬ್ಬರು ದಾನವೇಂದ್ರರೂ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಗತೊಡಗಿದರು.

12335060a ಊಚತುಶ್ಚ ಸಮಾವಿಷ್ಟೌ ರಜಸಾ ತಮಸಾ ಚ ತೌ|

12335060c ಅಯಂ ಸ ಪುರುಷಃ ಶ್ವೇತಃ ಶೇತೇ ನಿದ್ರಾಮುಪಾಗತಃ||

12335061a ಅನೇನ ನೂನಂ ವೇದಾನಾಂ ಕೃತಮಾಹರಣಂ ರಸಾತ್|

12335061c ಕಸ್ಮೈಷ ಕೋ ನು ಖಿಲ್ವೇಷ ಕಿಂ ಚ ಸ್ವಪಿತಿ ಭೋಗವಾನ್||

ರಜೋ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಸಮಾವಿಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು: “ನಿದ್ರಾವಶನಾಗಿ ಮಲಗಿರುವ ಈ ಶ್ವೇತ ಪುರುಷನೇ ರಸಾತಲದಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನು.

ಸರ್ಪಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವ ಇವನು ಯಾರ ಮಗನು?
ಯಾರಿರಬಹುದು?”

12335062a ಇತ್ಯುಚ್ಚಾರಿತವಾಕ್ಯೈ ತೌ ಬೋಧಯಾಮಾಸತುರ್ಹರಿಮ್|
12335062c ಯುದ್ಧಾರ್ಥಿನೌ ತು ವಿಜ್ಞಾಯ ವಿಬುದ್ಧಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ||
12335063a ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಚಾಸುರೇಂದ್ರೌ ತೌ ತತೋ ಯುದ್ಧೇ ಮನೋ ದಧೇ|

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹರಿಯನ್ನು
ಎಬ್ಬಿಸತೊಡಗಿದರು. ಎಚ್ಚೆದ್ದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಆ
ಅಸುರೇಂದ್ರರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಅವರು ಯುದ್ಧಮಾಡುವ
ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ತಾನೂ ಅವರೊಡನೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

12335063c ಅಥ ಯುದ್ಧಂ ಸಮಭವತ್ತಯೋರ್ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಚ||
12335064a ರಜಸ್ತಮೋವಿಷ್ಟತನೂ ತಾವೃಭೌ ಮಧುಕೈಟಭೌ|
12335064c ಬ್ರಹ್ಮಣೋಪಚಿತಿಂ ಕುರ್ವನ್ ಜಘಾನ ಮಧುಸೂದನಃ||

ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರೊಂದಿಗೆ ನಾರಾಯಣನ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.
ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಮಧುಸೂದನನು
ರಜಸ್ಸು-ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಆ
ಮಧುಕೈಟಭರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

12335065a ತತಸ್ತಯೋರ್ವಧೇನಾಶು ವೇದಾಪಹರಣೇನ ಚ|
12335065c ಶೋಕಾಪನಯನಂ ಚಕ್ರೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ||

ಹೀಗೆ ಅವರನ್ನು ವಧಿಸಿ ವೇದಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮನ

12335070a ಯೋ ಹ್ಯೇತದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಿತ್ಯಂ ಶೃಣುಯಾದ್ಧಾರಯೇತ ವಾ|

12335070c ನ ತಸ್ಯಾಧ್ಯಯನಂ ನಾಶಮುಪಗಚ್ಛೇತ್ಕದಾ ಚನ||

ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಿತ್ಯವೂ ಇದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೋ ಅಥವಾ
ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಅವನ ಅಧ್ಯಯನವು ಎಂದೂ
ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12335071a ಆರಾಧ್ಯ ತಪಸೋಗ್ರೇಣ ದೇವಂ ಹಯಶಿರೋಧರಮ್|

12335071c ಪಾಂಚಾಲೇನ ಕ್ರಮಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ರಾಮೇಣ.⁹⁷² ಪಥಿ ದೇಶಿತೇ||

ಪಾಂಚಾಲದೇಶದ ಗಾಲವ ಮುನಿಯು ರಾಮನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ
ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ
ಕ್ರಮಪಾಠವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12335072a ಏತದ್ಧಯಶಿರೋ ರಾಜನ್ನಾಖ್ಯಾನಂ ತವ ಕೀರ್ತಿತಮ್|

12335072c ಪುರಾಣಂ ವೇದಸಮಿತಂ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ||

ರಾಜನ್! ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಪುರಾಣವೇದಸಮಿತವಾದ
ಹಯಶಿರನ ಆಖ್ಯಾನವಿದು.

12335073a ಯಾಂ ಯಾಮಿಚ್ಛೇತ್ತನುಂ ದೇವಃ ಕರ್ತುಂ ಕಾರ್ಯವಿಧೌ ಕ್ವ ಚಿತ್|

12335073c ತಾಂ ತಾಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಕುರ್ವಾಣಃ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ||

ದೇವನು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಶರೀರವನ್ನು
ಧರಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವನೋ ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನಗಿಷ್ಟವಾದ ಆಯಾ ಶರೀರವನ್ನು ತನ್ನಿಂದಲೇ

---

⁹⁷² ದೇವೇನ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

12335074a ಏಷ ವೇದನಿಧಿಃ ಶ್ರೀಮಾನೇಷ ವೈ ತಪಸೋ ನಿಧಿಃ|

12335074c ಏಷ ಯೋಗಶ್ಚ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಚ ಬ್ರಹ್ಮ ಚಾಗ್ರ್ಯಂ ಹರಿರ್ವಿಭುಃ||

ಇವನೇ ವೇದನಿಧಿ. ಈ ಶ್ರೀಮಾನನೇ ತಪಸ್ಸಿನ ನಿಧಿ. ಇವನೇ ಯೋಗ, ಸಾಂಖ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹವಿಸ್ಸು ಮತ್ತು ವಿಭು.

12335075a ನಾರಾಯಣಪರಾ ವೇದಾ ಯಜ್ಞಾ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಾಃ|

12335075c ತಪೋ ನಾರಾಯಣಪರಂ ನಾರಾಯಣಪರಾ ಗತಿಃ||

ವೇದಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾರಾಯಣಪರವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಯಜ್ಞಗಳು ನಾರಾಯಣನ ಸ್ವರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ತಪಸ್ಸಿನ ಪರಮ ಫಲವೂ ನಾರಾಯಣನೇ. ನಾರಾಯಣನೇ ಪರಮ ಗತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

12335076a ನಾರಾಯಣಪರಂ ಸತ್ಯಮೃತಂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಮ್|

12335076c ನಾರಾಯಣಪರೋ ಧರ್ಮಃ ಪುನರಾವೃತ್ತಿದುರ್ಲಭಃ||

ನಾರಾಯಣನೇ ಪರಮ ಸತ್ಯ. ಋತವು ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವು. ಪುನರಾವೃತ್ತಿದುರ್ಲಭವಾದ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವೂ ನಾರಾಯಣನೇ.

12335077a ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಶ್ಚೈವ ಧರ್ಮೋ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಃ|

12335077c ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕೋ ಗಂಧೋ ಭೂಮೌ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮವೂ ಕೂಡ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವು. ಭೂಮಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣವಾದ ಗಂಧವೂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

12335078a ಅಪಾಂ ಚೈವ ಗುಣೋ ರಾಜನ್ರಸೋ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಃ|

12335078c ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಚ ಗುಣೋ ರೂಪಂ ಸ್ಮೃತಂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಮ್||

ರಾಜನ್! ಜಲದ ಗುಣವಾದ ರಸವೂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವು.
ಜ್ಯೋತಿಗಳ ಗುಣವಾದ ರೂಪವೂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12335079a ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಶ್ಚಾಪಿ ಸ್ಪರ್ಶೋ ವಾಯುಗುಣಃ ಸ್ಮೃತಃ|

12335079c ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಶ್ಚಾಪಿ ಶಬ್ದ ಆಕಾಶಸಂಭವಃ||

ವಾಯುವಿನ ಗುಣವಾದ ಸ್ಪರ್ಶವೂ ಕೂಡ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವೆಂದು
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆಕಾಶಸಂಭವವಾದ ಶಬ್ದವೂ ಕೂಡ
ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವು.

12335080a ಮನಶ್ಚಾಪಿ ತತೋ ಭೂತಮವ್ಯಕ್ತಗುಣಲಕ್ಷಣಮ್|

12335080c ನಾರಾಯಣಪರಃ ಕಾಲೋ ಜ್ಯೋತಿಷಾಮಯನಂ ಚ ಯತ್||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ವಸ್ತುವೂ,
ಕಾಲ ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲಗಳೂ ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ.

12335081a ನಾರಾಯಣಪರಾ ಕೀರ್ತಿಃ ಶ್ರೀಶ್ಚ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚ ದೇವತಾಃ|

12335081c ನಾರಾಯಣಪರಂ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೋಗೋ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಃ||

ಕೀರ್ತಿ, ಶ್ರೀ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ.
ನಾರಾಯಣಪರವಾದ ಸಾಂಖ್ಯ ಯೋಗವೂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವು.

12335082a ಕಾರಣಂ ಪುರುಷೋ ಯೇಷಾಂ ಪ್ರಧಾನಂ ಚಾಪಿ ಕಾರಣಮ್|

12335082c ಸ್ವಭಾವಶ್ಚೈವ ಕರ್ಮಾಣಿ ದೈವಂ ಯೇಷಾಂ ಚ ಕಾರಣಮ್||

ಇವೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಪುರುಷನು ಕಾರಣನು. ಪ್ರಧಾನವೂ ಕಾರಣವು.
ಸ್ವಭಾವ-ಕರ್ಮಗಳೂ ಕಾರಣಗಳು. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ದೇವ
ನಾರಾಯಣನೇ ಕಾರಣನು.

⁹⁷³12335083a ಪಂಚಕಾರಣಸಂಖ್ಯಾತೋ ನಿಷ್ಠಾ ಸರ್ವತ್ರ ವೈ ಹರಿಃ|

12335083c ತತ್ತ್ವಂ ಜಿಜ್ಞಾಸಮಾನಾನಾಂ ಹೇತುಭಿಃ ಸರ್ವತೋಮುಖೈಃ||

12335084a ತತ್ತ್ವಮೇಕೋ ಮಹಾಯೋಗೀ ಹರಿರ್ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ|

ಐದು ಕಾರಣಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರ ಹರಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ.

ಸರ್ವತೋಮುಖ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು

ಇಚ್ಛಿಸುವವರಿಗೆ ಮಹಾಯೋಗಿ ಪ್ರಭು ಹರಿ ನಾರಾಯಣನೇ

ಜ್ಞೇಯನಾದ ಏಕೈಕ ಮಹಾತತ್ತ್ವವು.

12335084c ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾನಾಂ ಲೋಕಾನಾಮೃಷೀಣಾಂ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್||

12335085a ಸಾಂಖ್ಯಾನಾಂ ಯೋಗಿನಾಂ ಚಾಪಿ ಯತೀನಾಮಾತ್ಮವೇದಿನಾಮ್||

12335085c ಮನೀಷಿತಂ ವಿಜಾನಾತಿ ಕೇಶವೋ ನ ತು ತಸ್ಯ ತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳ, ಲೋಕಗಳ, ಮಹಾತ್ಮ ಋಷಿಗಳ,

ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಿಗಳ, ಆತ್ಮವೇದಿ ಯತಿಗಳ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕೇಶವನು

ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅವನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು

---

⁹⁷³ ಮೊದಲು ಈ ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ: ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ ತಥಾ ಕರ್ತಾ ಕರಣಂ ಚ

ಪ್ರಥಗ್ವಿಧಮ್| ವಿವಿಧಾ ಚ ತಥಾ ಚೇಷ್ಟಾ ದೈವಂ ಚೈವಾತ್ರ ಪಂಚಮಮ್||

ಅರ್ಥಾತ್: ಅಧಿಷ್ಠಾನ, ಕರ್ತಾ, ಕರಣ ನಾನಾವಿಧದ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು ಮತ್ತು ದೈವ

ಇವು ಪಂಚಕಾರಣಗಳು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

12335086a ಯೇ ಕೇ ಚಿತ್ಸರ್ವಲೋಕೇಷು ದೈವಂ ಪಿತ್ರಂ ಚ ಕುರ್ವತೇ|

12335086c ದಾನಾನಿ ಚ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ತಪ್ಯಂತಿ ಚ ತಮೋ ಮಹತ್||

12335087a ಸರ್ವೇಷಾಮಾಶ್ರಯೋ ವಿಷ್ಣುರೈಶ್ವರಂ ವಿಧಿಮಾಸ್ಥಿತಃ|

12335087c ಸರ್ವಭೂತಕೃತಾವಾಸೋ ವಾಸುದೇವೇತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ||

ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ದೇವ ಮತ್ತು ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ಮಹಾ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಆಶ್ರಯನು ಓಗೈಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವ ವಿಷ್ಣುವು. ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ವಾಸುದೇವನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12335088a ಅಯಂ ಹಿ ನಿತ್ಯಃ ಪರಮೋ ಮಹರ್ಷಿರ್

ಮಹಾವಿಭೂತಿರ್ಗುಣವಾನ್ನಿರ್ಗುಣಾಖ್ಯಃ|

12335088c ಗುಣೈಶ್ಚ ಸಂಯೋಗಮುಪೈತಿ ಶೀಘ್ರಂ

ಕಾಲೋ ಯಥರ್ತಾವೃತುಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಃ||

ಈ ಪರಮ ಮಹರ್ಷಿಯು ನಿತ್ಯ. ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಯುಳ್ಳವನೂ, ಗುಣವಂತನೂ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಗುಣಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿರುವ ಕಾಲವು ಹೇಗೆ ಋತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಯುಕ್ತವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರ್ಗುಣನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12335089a ನೈವಾಸ್ಯ ವಿಂದಂತಿ ಗತಿಂ ಮಹಾತ್ಮನೋ

ನ ಚಾಗತಿಂ ಕಶ್ಚಿದಿಹಾನುಪಸ್ಯತಿ|

12335089c ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಾಃ ಸಂಯಮಿನೋ ಮಹರ್ಷಯಃ

ಪಶ್ಯಂತಿ ನಿತ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಗುಣಾಧಿಕಮ್||

ಈ ಮಹಾತ್ಮನ ಗತಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಅವನ ಆಗಮನದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಯಾರೂ ಅರಿಯಲಾರರು.

ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪರಾಗಿರುವ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಅನಂತಗುಣ ಸಂಪನ್ನ ನಿತ್ಯ ಆ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ನಾರಾಯಣೀಯೇ ಪಂಚತ್ರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಮಾವತ್ತೈದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೬

ಸಾತ್ವತಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶ ಪರಂಪರೆ (1-50); ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ
ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆ (51-82).

12336001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ|

12336001a ಅಹೋ ಹ್ಯೇಕಾಂತಿನಃ ಸರ್ವಾನ್ಪ್ರೀಣಾತಿ ಭಗವಾನ್ ಹರಿಃ|

12336001c ವಿಧಿಪ್ರಯುಕ್ತಾಂ ಪೂಜಾಂ ಚ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಭಗವಾನ್ಸ್ವಯಮ್||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ ! ಭಗವಾನ್ ಹರಿಯು

ಸರ್ವ ಏಕಾಂತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ವಿಧಿಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡು ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ಸ್ವತಃ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

12336002a ಯೇ ತು ದಗ್ಧೇಂಧನಾ ಲೋಕೇ ಪುಣ್ಯಪಾಪವಿವರ್ಜಿತಾಃ|
12336002c ತೇಷಾಂ ತ್ವಯಾಭಿನಿದಿಷ್ಟಾ ಪಾರಂಪರ್ಯಾಗತಾ ಗತಿಃ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸುಟ್ಟುಹೋದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ಪುಣ್ಯಪಾಪ ವಿವರ್ಜಿತರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಯಾವ ಗತಿಯು ದೊರಕುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವೆ.

12336003a ಚತುರ್ಥ್ಯಾಂ ಚೈವ ತೇ ಗತ್ಯಾಂ ಗಚ್ಚಂತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್|
12336003c ಏಕಾಂತಿನಸ್ತು ಪುರುಷಾ ಗಚ್ಚಂತಿ ಪರಮಂ ಪದಮ್||

ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ⁹⁷⁴. ಏಕಾಂತಿನ ಪುರುಷರು ನೇರವಾಗಿ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12336004a ನೂನಮೇಕಾಂತಧರ್ಮೋಽಯಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯಃ|
12336004c ಅಗತ್ವಾ ಗತಯಸ್ತಿಸ್ತೋ ಯದ್ಗಚ್ಚಂತ್ಯವ್ಯಯಂ ಹರಿಮ್||

ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಈ ಏಕಾಂತ ಧರ್ಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಈ ಧರ್ಮವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವರು

---

⁹⁷⁴ ಅನಿರುದ್ಧ-ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ-ಸಂಕರ್ಷಣರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯವನಾದ ವಾಸುದೇವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಅನಿರುದ್ಧ-ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ-ಸಂಕರ್ಷಣರ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದೆಯೇ
ನೇರವಾಗಿ ಅವ್ಯಯ ಹರಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12336005a ಸಹೋಪನಿಷದಾನ್ವೇದಾನ್ವೇ ವಿಪ್ರಾಃ ಸಮ್ಯಗಾಸ್ಥಿತಾಃ|

12336005c ಪಠಂತಿ ವಿಧಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಯೇ ಚಾಪಿ ಯತಿಧರ್ಮಿಣಃ||

12336006a ತೇಭ್ಯೋ ವಿಶಿಷ್ಟಾಂ ಜಾನಾಮಿ ಗತಿಮೇಕಾಂತಿನಾಂ ನೃಣಾಮ್|

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವೇದಗಳನ್ನೇ ಪರಮಾಶ್ರಯವೆಂದು
ಭಾವಿಸಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ
ಮತ್ತು ಯತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವವರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ
ಸದ್ಗತಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗನಿಯು ಏಕಾಂತಿನ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ
ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

12336006c ಕೇನೈಷ ಧರ್ಮಃ ಕಥಿತೋ ದೇವೇನ ಋಷಿಣಾಪಿ ವಾ||

12336007a ಏಕಾಂತಿನಾಂ ಚ ಕಾ ಚರ್ಯಾ ಕದಾ ಚೋತ್ಪಾದಿತಾ ವಿಭೋ|

12336007c ಏತನ್ಮೇ ಸಂಶಯಂ ಚಿಂಧಿ ಪಠಂ ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ||

ವಿಭೋ! ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಯಾವ ದೇವತೆ ಅಥವಾ ಋಷಿಯು
ಮೊದಲು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು? ಏಕಾಂತಿನರ ಜೀವನವಿಧಾನವು
ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ಈ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿ ಧರ್ಮವು ಎಂದಿನಿಂದ
ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತು? ನನ್ನ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸು. ಇದರ
ಕುರಿತು ನನಗೆ ಪರಮ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗಿದೆ.”

12336008 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12336008a ಸಮುಪೋಥೇಷ್ಟನೀಕೇಷು ಕುರುಪಾಂಡವಯೋರ್ಮೃಧೇ|

12336008c ಅರ್ಜುನೇ ವಿಮನಸ್ಕೇ ಚ ಗೀತಾ ಭಗವತಾ ಸ್ವಯಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುರು-ಪಾಂಡವರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
 ಎರಡು ಸೇನೆಗಳೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜಾಗಿ ಎದುರು-ಬದುರಾಗಿ
 ನಿಂತಿದ್ದಾಗ ಅರ್ಜುನನು ವಿಮನಸ್ಕನಾದನು. ಆಗ ಸ್ವಯಂ
 ಭಗವಂತನು ಇದನ್ನು ಗೀತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು.

12336009a ಆಗತಿಶ್ಚ ಗತಿಶ್ಚೈವ ಪೂರ್ವಂ ತೇ ಕಥಿತಾ ಮಯಾ|

12336009c ಗಹನೋ ಹ್ಯೇಷ ಧರ್ಮೋ ವೈ ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯೋಽಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ||

ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಗತಿ (ನಿವೃತ್ತಿ) ಮತ್ತು ಗತಿ
 (ಪ್ರವೃತ್ತಿ) ಧರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಏಕಾಂತಿನ ಧರ್ಮವು
 ಅತಿಗಹನವಾದುದು ಮತ್ತು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಲ್ಲವರಿಗೆ ಇದನ್ನು
 ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಾಧ್ಯವು.

12336010a ಸಂಮಿತಃ ಸಾಮವೇದೇನ ಪುರೈವಾದಿಯುಗೇ ಕೃತಃ|

12336010c ಧಾರ್ಯತೇ ಸ್ವಯಮೀಶೇನ ರಾಜನ್ನಾರಾಯಣೇನ ಹ||

ಈ ಏಕಾಂತಿನ ಧರ್ಮವು ಸಾಮವೇದಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿದ್ದು ಹಿಂದೆ
 ಆದಿಯುಗ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಜನ್!
 ಇದನ್ನು ಆಗ ಸ್ವಯಂ ಈಶ ನಾರಾಯಣನೇ ಧರಿಸಿದ್ದನು.

12336011a ಏತಮರ್ಥಂ ಮಹಾರಾಜ ಪೃಷ್ಠಃ ಪಾರ್ಥೇನ ನಾರದಃ|

12336011c ಋಷಿಮಧ್ಯೇ ಮಹಾಭಾಗಃ ಶೃಣ್ವತೋಃ ಕೃಷ್ಣಭೀಷ್ಮಯೋಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಇದೇ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಋಷಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ
 ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾರ್ಥ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ನಾರದಲ್ಲಿ
 ಕೇಳಿದ್ದನು.

12336012a ಗುರುಣಾ ಚ ಮಮಾಪ್ಯೇಷ ಕಥಿತೋ ನೃಪಸತ್ತಮ|

12336012c ಯಥಾ ತು ಕಥಿತಸ್ತತ್ರ ನಾರದೇನ ತಥಾ ಶೃಣು||

ನೃಪಸತ್ತಮ ! ಆಗ ನಾರದನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ನನ್ನ ಗುರುವು ನನಗೂ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

12336013a ಯದಾಸೀನ್ಮಾನಸಂ ಜನ್ಮ ನಾರಾಯಣಮುಖೋದ್ಗತಮ್|

12336013c ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪೃಥಿವೀಪಾಲ ತದಾ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ವಯಮ್|

12336013e ತೇನ ಧರ್ಮೇಣ ಕೃತವಾನ್ದೈವಂ ಪಿತ್ರೈಂ ಚ ಭಾರತ||

ಪೃಥಿವೀಪಾಲ ! ಯಾವಾಗ ನಾರಾಯಣನ ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸ ಜನ್ಮವಾಯಿತೋ ಆಗಲೇ ಸ್ವಯಂ ನಾರಾಯಣನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಭಾರತ ! ಅದೇ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ನಾರಾಯಣನು ದೇವ-ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12336014a ಫೇನಪಾ ಋಷಯಶ್ಚೈವ ತಂ ಧರ್ಮಂ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ|

12336014c ವೈಖಾನಸಾಃ ಫೇನಪೇಭ್ಯೋ ಧರ್ಮಮೇತಂ ಪ್ರಪೇದಿರೇ|

12336014e ವೈಖಾನಸೇಭ್ಯಃ ಸೋಮಸ್ತು ತತಃ ಸೋಽಂತರ್ದಧೇ ಪುನಃ||

ಅನಂತರ ಫೇನಪ ಋಷಿಗಳು ಅವನಿಂದ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಫೇನಪರಿಂದ ವೈಖಾನಸರು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ವೈಖಾನಸರಿಂದ ಸೋಮನು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಅದು ಪುನಃ ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

12336015a ಯದಾಸೀಚ್ಚಾಕ್ಷುಷಂ ಜನ್ಮ ದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ನೃಪ|

12336015c ತದಾ ಪಿತಾಮಹಾತ್ಸೋಮಾದೇತಂ ಧರ್ಮಮಜಾನತ|

12336015e ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಂ ರಾಜನ್ರುದ್ರಾಯ ಪ್ರದದೌ ಚ ಸಃ||

ನೃಪ! ನಾರಾಯಣನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಎರಡನೇ ಜನ್ಮವಾದಾಗ
ಪಿತಾಮಹನು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸೋಮನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.
ರಾಜನ್! ಅನಂತರ ಅವನು ಈ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕ ಧರ್ಮವನ್ನು
ರುದ್ರನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

12336016a ತತೋ ಯೋಗಸ್ಥಿತೋ ರುದ್ರಃ ಪುರಾ ಕೃತಯುಗೇ ನೃಪ|

12336016c ವಾಲಖಿಲ್ಯಾನ್ಯಷೀನ್ಸರ್ವಾನ್ಧರ್ಮಮೇತಮಪಾರಯತ್|

12336016e ಅಂತರ್ದಧೇ ತತೋ ಭೂಯಸ್ತಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಮಾಯಯಾ||

ನೃಪ! ಹಿಂದೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗಸ್ಥಿತ ರುದ್ರನು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು
ವಾಲಖಿಲ್ಯಖುಷಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಆಗ ಆ ದೇವನ
ಮಾಯೆಯಿಂದ ಪುನಃ ಅದು ಅಂತರ್ಧಾನವಾಯಿತು.

12336017a ತೃತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಜನ್ಮ ಯದಾಸೀದ್ವಾಚಿಕಂ ಮಹತ್|

12336017c ತತ್ರೈಷ ಧರ್ಮಃ ಸಂಭೂತಃ ಸ್ವಯಂ ನಾರಾಯಣಾನ್ಭೃಪ||

ನೃಪ! ನಾರಾಯಣನ ವಾಣಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಹತ್ತರವಾದ
ಮೂರನೆಯ ಜನ್ಮವಾದಾಗ ಈ ಧರ್ಮವು ಸ್ವಯಂ
ನಾರಾಯಣನಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.

12336018a ಸುಪರ್ಣೋ ನಾಮ ತಮೃಷಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ಪುರುಷೋತ್ತಮಾತ್|

12336018c ತಪಸಾ ವೈ ಸುತಪ್ತೇನ ದಮೇನ ನಿಯಮೇನ ಚ||

ಸುಪರ್ಣನೆಂಬ ಋಷಿಯು ಇದನ್ನು ದಮ-ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ
ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಿಂದ ಇದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12336019a ತ್ರಿಃ ಪರಿಕ್ರಾಂತವಾನೇತತ್ಸುಪರ್ಣೋ ಧರ್ಮಮುತ್ತಮಮ್|

12336019c ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ವ್ರತಂ ಹ್ಯೇತತ್ತಿಸೌಪರ್ಣಮಿಹೋಚ್ಯತೇ||

ಸುಪರ್ಣನು ಆ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮೂರು ಬಾರಿ ಪಾರಾಯಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಆ ವ್ರತವನ್ನು ತ್ರಿಸೌಪರ್ಣವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12336020a ಋಗ್ವೇದಪಾಠಪಠಿತಂ ವ್ರತಮೇತದ್ಧಿ ದುಶ್ಚರಮ್|

12336020c ಸುಪರ್ಣಾಚ್ಚಾಪ್ಯಧಿಗತೋ ಧರ್ಮ ಏಷ ಸನಾತನಃ||

12336021a ವಾಯುನಾ ದ್ವಿಪದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಥಿತೋ ಜಗದಾಯುಷಾ|

ಈ ದುಶ್ಚರ ವ್ರತವು ಋಗ್ವೇದಪಾಠದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದ್ವಿಪದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪನಾದ ವಾಯುವು ಸುಪರ್ಣನಿಂದ ಈ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12336021c ವಾಯೋಃ ಸಕಾಶಾತ್ ಪ್ರಾಪ್ತಶ್ಚ ಋಷಿಭಿರ್ವಿಘ್ನಾಶಿಭಿಃ||

12336022a ತೇಭ್ಯೋ ಮಹೋದಧಿಶ್ಚೈನಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ಧರ್ಮಮುತ್ತಮಮ್|

12336022c ತತಃ ಸೋಽಂತರ್ದಧೇ ಭೂಯೋ ನಾರಾಯಣಸಮಾಹಿತಃ||

ವಿಘ್ನವನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಋಷಿಗಳು ಈ ಏಕಾಂತಧರ್ಮವನ್ನು ವಾಯುವಿನಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಅವರಿಂದ ಈ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಹೋದಧಿಯು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಪುನಃ ಈ ಧರ್ಮವು ಲುಪ್ತವಾಗಿ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಯಿತು.

12336023a ಯದಾ ಭೂಯಃ ಶ್ರವಣಜಾ ಸೃಷ್ಟಿರಾಸೀನ್ಮಹಾತ್ಮನಃ|

12336023c ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ತತ್ರ ಕೀರ್ತಯತಃ ಶೃಣು||

ಯಾವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜನ್ಮವು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ
ಕಿವಿಯಿಂದಾಯಿತೋ ಆಗ ಈ ಧರ್ಮವು ಪುನಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿತು.
ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12336024a ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟುಮನಾ ದೇವೋ ಹರಿರ್ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ವಯಮ್|

12336024c ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಪುರುಷಂ ಜಗತ್ಸರ್ಗಕರಂ ಪ್ರಭುಃ||

ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿದ ಸ್ವಯಂ ದೇವ ಹರಿ ನಾರಾಯಣ
ಪ್ರಭುವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ಪುರುಷನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದನು.

12336025a ಅಥ ಚಿಂತಯತಸ್ತಸ್ಯ ಕರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಪುರುಷಃ ಸೃತಃ|

12336025c ಪ್ರಜಾಸರ್ಗಕರೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತಮುವಾಚ ಜಗತ್ಪತಿಃ||

ಹಾಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಪುರುಷ
ಪ್ರಜೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಜಗತ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು:

12336026a ಸೃಜ ಪ್ರಜಾಃ ಪುತ್ರ ಸರ್ವಾ ಮುಖಿತಃ ಪಾದತಸ್ತಥಾ|

12336026c ಶ್ರೇಯಸ್ತವ ವಿಧಾಸ್ಯಾಮಿ ಬಲಂ ತೇಜಶ್ಚ ಸುವ್ರತ||

“ಪುತ್ರ! ಸುವ್ರತ! ಮುಖಿದಿಂದಲೂ ಪಾದಗಳಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲ
ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ.
ನಿನ್ನ ಬಲ-ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

12336027a ಧರ್ಮಂ ಚ ಮತ್ತೋ ಗೃಹ್ಣೀಷ್ಟ ಸಾತ್ವತಂ ನಾಮ ನಾಮತಃ|

12336027c ತೇನ ಸರ್ವಂ ಕೃತಯುಗಂ ಸ್ಥಾಪಯಸ್ವ ಯಥಾವಿಧಿ⁹⁷⁵||

ಸಾತ್ವತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸು.
ಇದರಿಂದ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಕೃತಯುಗದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸು.”

12336028a ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನಮಶ್ಚಕ್ರೇ ದೇವಾಯ ಹರಿಮೇಧಸೇ|

12336028c ಧರ್ಮಂ ಚಾಗ್ರ್ಯಂ ಸ ಜಗ್ರಾಹ ಸರಹಸ್ಯಂ ಸಸಂಗ್ರಹಮ್|

12336028e ಆರಣ್ಯಕೇನ ಸಹಿತಂ ನಾರಾಯಣಮುಖೋದ್ಗತಮ್||

ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹರಿಮೇಧಸ ದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ
ನಾರಾಯಣನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಆರಣ್ಯಕ ಸಹಿತವಾದ ಆ
ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಹಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಗಳೊಂದಿಗೆ
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12336029a ಉಪದಿಶ್ಯ ತತೋ ಧರ್ಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೇಽಮಿತತೇಜಸೇ||

12336029c ತಂ ಕಾರ್ತಯುಗಧರ್ಮಾಣಂ ನಿರಾಶೀಕರ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಮ್|

12336029e ಜಗಾಮ ತಮಸಃ ಪಾರಂ ಯತ್ರಾವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್||

ಕೃತಯುಗಧರ್ಮವಾದ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಯೋಗವೆಂದು
ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ
ಉಪದೇಶಿಸಿ ನಾರಾಯಣನು ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದ ಆಚೆ
ಅವ್ಯಕ್ತವಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

12336030a ತತೋಽಥ ವರದೋ ದೇವೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ|

975 ಇದರ ನಂತರ ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ತ್ವಂ ಕರ್ತಾ
ಯುಗಧರ್ಮಾಣಾಂ ನಿರಾಶೀಕರ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಮ್| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12336030c ಅಸೃಜತ್ಸ ತದಾ ಲೋಕಾನ್ಕೃತ್ಸಾನ್ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾನ್||

ಅನಂತರ ವರದ ಲೋಕಪಿತಾಮಹ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು
ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

12336031a ತತಃ ಪ್ರಾವರ್ತತ ತದಾ ಆದೌ ಕೃತಯುಗಂ ಶುಭಮ್||

12336031c ತತೋ ಹಿ ಸಾತ್ವತೋ ಧರ್ಮೋ ವ್ಯಾಪ್ಯ ಲೋಕಾನವಸ್ಥಿತಃ||

ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶುಭ ಕೃತಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು ಸಾತ್ವತ ಧರ್ಮವು
ಲೋಕಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡಿತು.

12336032a ತೇನೈವಾದ್ಯೇನ ಧರ್ಮೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕವಿಸರ್ಗಕೃತ್||

12336032c ಪೂಜಯಾಮಾಸ ದೇವೇಶಂ ಹರಿಂ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್||

ಆ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಬ್ರಹ್ಮನು ದೇವೇಶ ಹರಿ
ನಾರಾಯಣ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪೂಜಿಸಿದನು.

12336033a ಧರ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠಾಹೇತೋಶ್ಚ ಮನುಂ ಸ್ವಾರೋಚಿಷಂ ತತಃ||

12336033c ಅಧ್ಯಾಪಯಾಮಾಸ ತದಾ ಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಧರ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಲೋಕಗಳ
ಹಿತವನ್ನೂ ಬಯಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅದನ್ನು ಸ್ವಾರೋಚಿಷ ಮನುವಿಗೆ
ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

12336034a ತತಃ ಸ್ವಾರೋಚಿಷಃ ಪುತ್ರಂ ಸ್ವಯಂ ಶಂಖಪದಂ ನೃಪ||

12336034c ಅಧ್ಯಾಪಯತ್ ಪುರಾವ್ಯಗ್ರಃ ಸರ್ವಲೋಕಪತಿರ್ವಿಭುಃ||

ನೃಪ! ಅನಂತರ ಸ್ವಯಂ ಅವ್ಯಗ್ರ ಸರ್ವಲೋಕಪತಿ ವಿಭು
ಸ್ವಾರೋಚಿಷನು ಅದನ್ನು ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಪುತ್ರ ಶಂಖಪದನಿಗೆ
ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

12336035a ತತಃ ಶಂಖಪದಶ್ಚಾಪಿ ಪುತ್ರಮಾತ್ಮ ಜಮೌರಸಮ್|

12336035c ದಿಶಾಪಾಲಂ ಸುಧರ್ಮಾಣಮಧ್ಯಾಪಯತ ಭಾರತ|

12336035e ತತಃ ಸೋಽಂತರ್ದಧೇ ಭೂಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ತ್ರೇತಾಯುಗೇ ಪುನಃ||

ಭಾರತ! ಅನಂತರ ಶಂಖಪದನು ತನ್ನ ಔರಸ ಪುತ್ರ ದಿಶಾಪಾಲ
ಸುಧರ್ಮನಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ತ್ರೇತಾಯುಗವು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಅದು ಪುನಃ ಅಂತರ್ಗತವಾಯಿತು.

12336036a ನಾಸಿಕೃಜನ್ಮನಿ ಪುರಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪಾರ್ಥಿವೋತ್ತಮ|

12336036c ಧರ್ಮಮೇತಂ ಸ್ವಯಂ ದೇವೋ ಹರಿರ್ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ|

12336036e ಉಜ್ಜಗಾರಾರವಿಂದಾಕ್ಷೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪಶ್ಯತಸ್ತದಾ||

ಪಾರ್ಥಿವೋತ್ತಮ! ಹಿಂದೆ ನಾರಾಯಣನ ನಾಸಿಕದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ
ಜನ್ಮವಾದಾಗ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ದೇವ ಹರಿ ನಾರಾಯಣ
ಪ್ರಭು ಅರವಿಂದಾಕ್ಷನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು.

12336037a ಸನತ್ಕುಮಾರೋ ಭಗವಾಂಸ್ತತಃ ಪ್ರಾಧೀತವಾನ್ಘೃಪ|

12336037c ಸನತ್ಕುಮಾರಾದಪಿ ಚ ವೀರಣೋ ವೈ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

12336037e ಕೃತಾದೌ ಕುರುಶಾರ್ದೂಲ ಧರ್ಮಮೇತಮಧೀತವಾನ್||

ನೃಪ! ಭಗವಾನ್ ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಅದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಕುರುಶಾರ್ದೂಲ! ಕೃತಯುಗದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಈ

ಧರ್ಮವನ್ನು ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಪ್ರಜಾಪತಿ ವೀರಣನಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಿದನು.

12336038a ವೀರಣಶ್ಚಾಪ್ಯಧೀತ್ಯೈನಂ ರೌಚ್ಯಾಯ ಮನವೇ ದದೌ|

12336038c ರೌಚ್ಯಃ ಪುತ್ರಾಯ ಶುದ್ಧಾಯ ಸುವ್ರತಾಯ ಸುಮೇಧಸೇ||

12336039a ಕುಕ್ಷಿನಾಮೇಽಥ ಪ್ರದದೌ ದಿಶಾಂ ಪಾಲಾಯ ಧರ್ಮಿಣೇ|

12336039c ತತಃ ಸೋಽಂತರ್ದಧೇ ಭೂಯೋ ನಾರಾಯಣಮುಖೋದ್ಗತಃ||

ವೀರಣನಾದರೋ ದಿಅನ್ನು ಮನು ರುಚಿಗೆ ನೀಡಿದನು. ರುಚಿಯು ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಪುತ್ರ ಶುದ್ಧ, ಸುವ್ರತ, ಸುಮೇಧಸ, ಕುಕ್ಷಿ ಎಂಬ ದಿಶಾಪಾಲ ಧರ್ಮಿಗೆ ನೀಡಿದನು. ನಾರಾಯಣನ ಮುಖದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಧರ್ಮವು ಪುನಃ ಅಂತರ್ಹಿತವಾಯಿತು.

12336040a ಅಂಡಜೇ ಜನ್ಮನಿ ಪುನರ್ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಹರಿಯೋನಯೇ|

12336040c ಏಷ ಧರ್ಮಃ ಸಮುದ್ಭೂತೋ ನಾರಾಯಣಮುಖಾತ್ಪುನಃ||

12336041a ಗೃಹೀತೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ರಾಜನ್ ಪ್ರಯುಕ್ತಶ್ಚ ಯಥಾವಿಧಿ|

12336041c ಅಧ್ಯಾಪಿತಾಶ್ಚ ಮುನಯೋ ನಾಮ್ನಾ ಬರ್ಹಿಷದೋ ನೃಪ|

ಹರಿಯೋನಿಯ ಅಂಡದಿಂದ ಪುನಃ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜನ್ಮವಾಗಲು ಈ ಧರ್ಮವು ನಾರಾಯಣನ ಮುಖದಿಂದ ಪುನಃ ಉದ್ಭವಿಸಿತು.

ರಾಜನ್! ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡನು. ನೃಪ! ಬ್ರಹ್ಮನು ಅದನ್ನು ಬರ್ಹಿಷದರೆಂಬ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

12336042a ಬರ್ಹಿಷದ್ಭ್ರಷ್ಟ ಸಂಕ್ರಾಂತಃ ಸಾಮವೇದಾಂತಗಂ ದ್ವಿಜಮ್|

12336042c ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ನಾಮ್ನಾಭಿವಿಖ್ಯಾತಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮವ್ರತೋ ಹರಿಃ||

12336043a ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಚ್ಚಾಪ್ಯನುಸಂಕ್ರಾಂತೋ ರಾಜಾನಮವಿಕಂಪನಮ್|

12336043c ಅಂತರ್ದಧೇ ತತೋ ರಾಜನ್ನೇಷ ಧರ್ಮಃ ಪ್ರಭೋರ್ಹರೇಃ||

ಬಹಿಷದರು ಅದನ್ನು ಸಾಮವೇದಪಾರಂಗತ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ
ದ್ವಿಜನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ವನು ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮವ್ರತ ಹರಿಯೆಂದು
ವಿಖ್ಯಾತನಾದನು. ಜ್ಯೇಷ್ಠನು ಅದನ್ನು ರಾಜಾ ಅವಿಕಂಪನನಿಗೆ
ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ರಾಜನ್! ಪುನಃ ಪ್ರಭು ಹರಿಯ ಈ ಧರ್ಮವು
ಅಂತರ್ಗತವಾಯಿತು.

12336044a ಯದಿದಂ ಸಪ್ತಮಂ ಜನ್ಮ ಪದ್ಮಜಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ನೃಪ|

12336044c ತತ್ರೈಷ ಧರ್ಮಃ ಕಥಿತಃ ಸ್ವಯಂ ನಾರಾಯಣೇನ ಹಿ||

12336045a ಪಿತಾಮಹಾಯ ಶುದ್ಧಾಯ ಯುಗಾದೌ ಲೋಕಧಾರಿಣೇ|

12336045c ಪಿತಾಮಹಶ್ಚ ದಕ್ಷಾಯ ಧರ್ಮಮೇತಂ ಪುರಾ ದದೌ||

ನೃಪ! ಪದ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಈ ಏಳನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ
ನಾರಾಯಣನು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಶುದ್ಧ ಪಿತಾಮಹ ಲೋಕಧಾರಿಣೀ
ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಯುಗಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು. ಹಿಂದೆ ಪಿತಾಮಹನು ಈ
ಧರ್ಮವನ್ನು ದಕ್ಷನಿಗೆ ನೀಡಿದನು.

12336046a ತತೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠೇ ತು ದೌಹಿತ್ರೇ ಪ್ರಾದಾದ್ಧಕ್ಷೋ ನೃಪೋತ್ತಮ|

12336046c ಆದಿತ್ಯೇ ಸವಿತುಜ್ಯೇಷ್ಠೇ ವಿವಸ್ವಾನ್ ಜಗೃಹೇ ತತಃ||

ನೃಪೋತ್ತಮ! ಅನಂತರ ದಕ್ಷನು ತನ್ನ ಮಗಳ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಗ,
ಸವಿತುವಿನ ಅಣ್ಣ ಆದಿತ್ಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಅವನಿಂದ
ವಿವಸ್ವಂತನು ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12336047a ತ್ರೇತಾಯುಗಾದೌ ಚ ಪುನರ್ವಿವಸ್ವಾನ್ಮನವೇ ದದೌ|

12336047c ಮನುಶ್ಚ ಲೋಕಭೂತ್ಯರ್ಥಂ ಸುತಾಯೇಕ್ಷ್ವಾ ಕವೇ ದದೌ⁹⁷⁶||

ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಸ್ವಾನನು ಇದನ್ನು ಪುನಃ ಮನುವಿಗೆ ನೀಡಿದನು. ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಮನುವು ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಮಗ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿಗೆ ನೀಡಿದನು.

12336048a ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಣಾ ಚ ಕಥಿತೋ ವ್ಯಾಪ್ಯ ಲೋಕಾನವಸ್ಥಿತಃ|

12336048c ಗಮಿಷ್ಯತಿ ಕ್ಷಯಾಂತೇ ಚ ಪುನರ್ನಾರಾಯಣಂ ನೃಪ||

ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಈ ಧರ್ಮವು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿದೆ. ನೃಪ! ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಪುನಃ ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತದೆ.

12336049a ವ್ರತಿನಾಂ ಚಾಪಿ ಯೋ ಧರ್ಮಃ ಸ ತೇ ಪೂರ್ವಂ ನೃಪೋತ್ತಮ|

12336049c ಕಥಿತೋ ಹರಿಗೀತಾಸು ಸಮಾಸವಿಧಿಕಲ್ಪಿತಃ||

ನೃಪೋತ್ತಮ! ಏಕಾಂತವ್ರತಿಗಳ ಧರ್ಮವು ಏನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮೊದಲೇ ನಿನಗೆ ಹರಿಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12336050a ನಾರದೇನ ತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸರಹಸ್ಯಃ ಸಸಂಗ್ರಹಃ|

12336050c ಏಷ ಧರ್ಮೋ ಜಗನ್ನಾಥಾತ್ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾರಾಯಣಾನ್ಮುಪ||

---

976 ಇಮಂ ವಿವಸ್ವತೇ ಯೋಗಂ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಹಮವ್ಯಯಮ್|

ವಿವಸ್ವಾನ್ಮನವೇ ಪ್ರಾಹ ಮನುರಿಕ್ಷ್ವಾ ಕವೇಽಬ್ರವೀತ್|| ಎಂಬ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
(ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ನೃಪ! ನಾರದನು ರಹಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜಗನ್ನಾಥ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.

12336051a ಏವಮೇಷ ಮಹಾನ್ ಧರ್ಮ ಆದ್ಯೋ ರಾಜನ್ಸನಾತನಃ|

12336051c ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯೋ ದುಷ್ಕರಶ್ಚ ಸಾತ್ವತೈರ್ಧಾರ್ಯತೇ ಸದಾ||

ರಾಜನ್! ಈ ಸನಾತನ ಮಹಾನ್ ಧರ್ಮವೇ ಮೊದಲ ಧರ್ಮ.

ಸಾತ್ವತರಿಂದ ಸದಾ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಆಚರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ.

12336052a ಧರ್ಮಜ್ಞಾನೇನ ಚೈತೇನ ಸುಪ್ರಯುಕ್ತೇನ ಕರ್ಮಣಾ|

12336052c ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮಯುಕ್ತೇನ ಪ್ರೀಯತೇ ಹರಿರೀಶ್ವರಃ||

ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು
ಕಾರ್ಯತಃ ಆಚರಣೆಗೆ ತರುವುದರಿಂದ ಈಶ್ವರ ಹರಿಯು
ಪ್ರೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12336053a ಏಕವ್ಯೂಹವಿಭಾಗೋ ವಾ ಕ್ವ ಚಿದ್ವಿವ್ಯೂಹಸಂಘತಃ|

12336053c ತ್ರಿವ್ಯೂಹಶ್ಚಾಪಿ ಸಂಖ್ಯಾತಶ್ಚ ತುವ್ಯೂಹಶ್ಚ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಕೆಲವರು ಏಕವ್ಯೂಹವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಾಸುದೇವನೊಬ್ಬನನ್ನೇ
ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಕೆಲವರು ಎರಡು
ವ್ಯೂಹಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ-ಸಂಕರ್ಷಣರನ್ನು, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಮೂರು
ವ್ಯೂಹಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ-ಸಂಕರ್ಷಣ-ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರನ್ನು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ
ಕೆಲವರು ನಾಲ್ಕು ವ್ಯೂಹಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ-ಸಂಕರ್ಷಣ-ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ-
ಅನಿರುದ್ಧರನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

12336054a ಹರಿರೇವ ಹಿ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞೋ ನಿರ್ಮಮೋ ನಿಷ್ಕಲಸ್ತಥಾ|

12336054c ಜೀವಶ್ಚ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಪಂಚಭೂತಗುಣಾತಿಗಃ||

ಹರಿಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು. ನಿರ್ಮಮನು ಮತ್ತು ನಿಷ್ಕಲನು. ಪಂಚಭೂತಗಳ ಗುಣಾತಿತನಾಗಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಜೀವಾತ್ಮನು ಕೂಡ.

12336055a ಮನಶ್ಚ ಪ್ರಥಿತಂ ರಾಜನ್ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಸಮೀರಣಮ್|

12336055c ಏಷ ಲೋಕನಿಧಿಧೀಮಾನೇಷ್⁹⁷⁷ ಲೋಕವಿಸರ್ಗಕೃತ್||

ರಾಜನ್! ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರೇರಕವೆಂದು ಪ್ರಥಿತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಹರಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಧೀಮಂತನೇ ಲೋಕನಿಧಿಯೂ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

12336056a ಅಕರ್ತಾ ಚೈವ ಕರ್ತಾ ಚ ಕಾರ್ಯಂ ಕಾರಣಮೇವ ಚ|

12336056c ಯಥೇಚ್ಛತಿ ತಥಾ ರಾಜನ್ ಕ್ರೀಡತೇ ಪುರುಷೋಽವ್ಯಯಃ||

ರಾಜನ್! ಈ ಅವ್ಯಯ ಪುರುಷನು ಕರ್ತಾ ಮತ್ತು ಅಕರ್ತಾ. ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾರಣ. ಅವನು ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ಆಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12336057a ಏಷ ಏಕಾಂತಿಧರ್ಮಸ್ತೇ ಕೀರ್ತಿತೋ ನೃಪಸತ್ತಮ|

12336057c ಮಯಾ ಗುರುಪ್ರಸಾದೇನ ದುವಿಜ್ಞೇಯೋಽಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ|

12336057e ಏಕಾಂತಿನೋ ಹಿ ಪುರುಷಾ ದುರ್ಲಭಾ ಬಹವೋ ನೃಪಃ||

ನೃಪಸತ್ತಮ! ಇದೋ ನಾನು ಏಕಾಂತಿಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಕೃತಾತ್ಮರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಇದನ್ನು ನಾನು

⁹⁷⁷ ಲೋಕನಿಧಿಧೀಮಾನೇಷ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಗುರುವಿನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡೆನು. ನೃಪ! ಏಕಾಂತಿನ
ಪುರುಷರು ದುರ್ಲಭರು.

12336058a ಯದ್ಯೇಕಾಂತಿಭಿರಾಕೀರ್ಣಂ ಜಗತ್ ಸ್ಯಾತ್ಕುರುನಂದನ|

12336058c ಅಹಿಂಸಕೈರಾತ್ಮವಿದ್ಭಿಃ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತ್ಯೈಃ|

12336058e ಭವೇತ್ ಕೃತಯುಗಪ್ರಾಪ್ತಿರಾಶೀಃಕರ್ಮವಿವರ್ಜಿತೈಃ||

ಕುರುನಂದನ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಜಗತ್ತು ಅಹಿಂಸಕರಾದ
ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮತ್ತು ಸರ್ವಭೂತಹಿತರತರಾದ ಕಾಮ-
ಕರ್ಮವಿವರ್ಜಿತರಾದ ಏಕಾಂತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದರೆ
ಕೃತಯುಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

12336059a ಏವಂ ಸ ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸೋ ಗುರುರ್ಮಮ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

12336059c ಕಥಯಾಮಾಸ ಧರ್ಮಜ್ಞೋ ಧರ್ಮರಾಜ್ಞೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ||

12336060a ಋಷೀಣಾಂ ಸನಿಧೌ ರಾಜನ್ ಶೃಣ್ವತೋಃ ಕೃಷ್ಣಭೀಷ್ಮಯೋಃ|

ವಿಶಾಂಪತೇ! ರಾಜನ್! ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಗುರು ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ಧರ್ಮಜ್ಞ
ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸನು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ , ಋಷಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ, ಕೃಷ್ಣ-
ಭೀಷ್ಮರು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಹೇಳಿದನು.

12336060c ತಸ್ಯಾಪ್ಯಕಥಯತ್ಪೂರ್ವಂ ನಾರದಃ ಸುಮಹಾತಪಾಃ||

12336061a ದೇವಂ ಪರಮಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶ್ವೇತಂ ಚಂದ್ರಾಭಮಚ್ಯುತಮ್|

12336061c ಯತ್ರ ಚೈಕಾಂತಿನೋ ಯಾಂತಿ ನಾರಾಯಣಪರಾಯಣಾಃ||

ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಮಹಾತಪಸ್ವೀ ನಾರದನು ಅವನಿಗೆ ಇದನ್ನು
ಹೇಳಿದ್ದನು. ನಾರಾಯಣ ಪರಾಯಣರಾದ ಏಕಾಂತಿಗಳು ಪರಮ

ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವ ಶ್ವೇತ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು
ಸೇರುತ್ತಾರೆ.”

12336062 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ|

12336062a ಏವಂ ಬಹುವಿಧಂ ಧರ್ಮಂ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧೈರ್ನಿಷೇವಿತಮ್|

12336062c ನ ಕುರ್ವಂತಿ ಕಥಂ ವಿಪ್ರಾ ಅನ್ಯೇ ನಾನಾವ್ರತೇ ಸ್ಥಿತಾಃ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: 'ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆಚರಿಸುವ ಬಹುವಿಧದ
ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನಾ ವ್ರತಗಳನ್ನು
ಆಚರಿಸುವ ಅನ್ಯ ವಿಪ್ರರು ಏಕೆ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ?’

12336063 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12336063a ತಿಸ್ರಃ ಪ್ರಕೃತಯೋ ರಾಜನ್ ದೇಹಬಂಧೇಷು ನಿರ್ಮಿತಾಃ|

12336063c ಸಾತ್ತ್ವಿಕೇ ರಾಜಸೀ ಚೈವ ತಾಮಸೀ ಚೇತಿ ಭಾರತ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಭಾರತ!

ದೇಹಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೇ, ರಾಜಸೀ ಮತ್ತು ತಾಮಸಿಗಳೆಂಬ ಮೂರು
ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ.

12336064a ದೇಹಬಂಧೇಷು ಪುರುಷಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ|

12336064c ಸಾತ್ತ್ವಿಕಃ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಭವೇನ್ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥನಿಶ್ಚಿತಃ||

ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ! ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ದೇಹಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ
ಪುರುಷನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಅವನೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾದವನೆಂದು
ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ.

12336065a ಅತ್ರಾಪಿ ಸ ವಿಜಾನಾತಿ ಪುರುಷಂ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ತಿನಮ್|

12336065c ನಾರಾಯಣಪರೋ ಮೋಕ್ಷಸ್ತತೋ ವೈ ಸಾತ್ವಿಕಃ ಸ್ಮೃತಃ||

ಅಂಥವನು ಪುರುಷ ನಾರಾಯಣನೇ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ತಿಯೆಂದೂ
ನಾರಾಯಣನೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು
ಸಾತ್ವಿಕನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

12336066a ಮನೀಷಿತಂ ಚ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಚಿಂತಯನ್ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್|

12336066c ಏಕಾಂತಭಕ್ತಿಃ ಸತತಂ ನಾರಾಯಣಪರಾಯಣಃ||

ಅಂಥಹ ಸಾತ್ವಿಕನು ಸದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಹರಿಯನ್ನು
ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಬಯಸಿದುದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಾರಾಯಣನ
ಸತತ ಪಾರಾಯಣವೇ ಏಕಾಂತಭಕ್ತಿ.

12336067a ಮನೀಷಿಣೋ ಹಿ ಯೇ ಕೇ ಚಿದ್ಯತಯೋ ಮೋಕ್ಷಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ|

12336067c ತೇಷಾಂ ವೈ ಚಿನ್ನತ್ಯಷ್ಟಾನಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವಹೋ ಹರಿಃ||

ತೃಷ್ಣೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮೋಕ್ಷಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿದ್ವಾಂಸ
ಯತಿಗಳು ಇರುವರೋ ಅವರೆಲ್ಲರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ಹರಿಯೇ
ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12336068a ಜಾಯಮಾನಂ ಹಿ ಪುರುಷಂ ಯಂ ಪಶ್ಯೇನ್ಮಧುಸೂದನಃ|

12336068c ಸಾತ್ವಿಕಸ್ತು ಸ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ಭವೇನ್ಮೋಕ್ಷೇ ಚ ನಿಶ್ಚಿತಃ||

ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಯಾವ ಪುರುಷನನ್ನು
ಮಧುಸೂದನನು ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೋ ಅವನನ್ನೇ
ಸಾತ್ವಿಕನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಂಥವನೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ನಿಶ್ಚಿತ
ಅಧಿಕಾರಿಯು.

12336069a ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೇನ ತುಲ್ಯೋ ಹಿ ಧರ್ಮ ಏಕಾಂತಸೇವಿತಃ|

12336069c ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕೇ ಮೋಕ್ಷೇ ತತೋ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಮ್||

ಏಕಾಂತಿಕ ಧರ್ಮ ಚರಣೆಯು ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿದೆ.

ಮೋಕ್ಷವು ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕ. ಆದುದರಿಂದ ಏಕಾಂತಿಕರು ಆ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

12336070a ನಾರಾಯಣೇನ ದೃಷ್ಟಶ್ಚ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧೋ ಭವೇತ್ತುಮಾನ್|

12336070c ಏವಮಾತ್ಮೈಚ್ಛಯಾ ರಾಜನ್ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧೋ ನ ಜಾಯತೇ||

ನಾರಾಯಣನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಪುರುಷನು

ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವುದರಿಂದ

ಮಾತ್ರವೇ ಯಾರೂ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12336071a ರಾಜಸೀ ತಾಮಸೀ ಚೈವ ವ್ಯಾಮಿಶ್ರೇ ಪ್ರಕೃತೀ ಸ್ಮೃತೇ|

12336071c ತದಾತ್ಮಕಂ ಹಿ ಪುರುಷಂ ಜಾಯಮಾನಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

12336071e ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣೈರ್ಯುಕ್ತಂ ನಾವೇಕ್ಷತಿ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ರಾಜಸೀ ಮತ್ತು ತಾಮಸೀ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು

ಮಿಶ್ರಪ್ರಕೃತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ

ಹುಟ್ಟಿದವನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೇ

ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಯಂ ಹರಿಯು ಅವನನ್ನು ನೋಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

12336072a ಪಶ್ಯತ್ಯೇನಂ ಜಾಯಮಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ|

12336072c ರಜಸಾ ತಮಸಾ ಚೈವ ಮಾನುಷಂ ಸಮಭಿಷ್ಠತಮ್||

ರಜಸ್ತಮಸ್ಸು ಗುಣಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಲೋಕಪಿತಾಮಹ

ಬ್ರಹ್ಮನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

12336073a ಕಾಮಂ ದೇವಾಶ್ಚ ಋಷಯಃ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾ ನೃಪಸತ್ತಮ|

12336073c ಹೀನಾಃ ಸತ್ತ್ವೇನ ಸೂಕ್ಷ್ಮೇಣ ತತೋ ವೈಕಾರಿಕಾಃ ಸ್ತೃತಾಃ||

ನೃಪಸತ್ತಮ ! ದೇವತೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ಸಾತ್ತ್ವಿಕಗುಣಯುಕ್ತರಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರು ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಿಂದ ವಿಹೀನರಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂಥವರು ವೈಕಾರಿಕರೆಂದು
ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.”

12336074 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ|

12336074a ಕಥಂ ವೈಕಾರಿಕೋ ಗಚ್ಛೇತ್ಪುರುಷಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್⁹⁷⁸|

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ವೈಕಾರಿಕ ಪುರುಷನು ಹೇಗೆ
ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು?”

12336075 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12336075a ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸತ್ತ್ವ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಸಂಯುಕ್ತಂ ತ್ರಿಭಿರಕ್ಷರೈಃ|

12336075c ಪುರುಷಃ ಪುರುಷಂ ಗಚ್ಛೇನ್ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಃ ಪಂಚವಿಂಶಕಮ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾದ
ಸತ್ತ್ವ ಸಂಯುಕ್ತನಾದ, ಅ-ಉ-ಮ್ ಎಂಬ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಪುರುಷನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯವನಾದ ಪುರುಷನನ್ನು

978 ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ವದ ಸರ್ವಂ
ಯಥಾದೃಷ್ಟಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಮ್ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

12336076a ಏವಮೇಕಂ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಂ ವೇದಾರಣ್ಯಕಮೇವ ಚ|

12336076c ಪರಸ್ಪರಾಂಗಾನ್ಯೇತಾನಿ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ಚ ಕಥ್ಯತೇ|

12336076e ಏಷ ಏಕಾಂತಿನಾಂ ಧರ್ಮೋ ನಾರಾಯಣಪರಾತ್ಮಕಃ||

ಹೀಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ ಮತ್ತು ವೇದ-ಅರಣ್ಯಕಗಳು ಒಂದೇ. ಪರಸ್ಪರರ ಅಂಗಗಳು. ನಾರಾಯಣಪರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಏಕಾಂತಿಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಂಚರಾತ್ರ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12336077a ಯಥಾ ಸಮುದ್ರಾತ್ ಪ್ರಸೃತಾ ಜಲೌಘಾಸ್

ತಮೇವ ರಾಜನ್ ಪುನರಾವಿಶಂತಿ|

12336077c ಇಮೇ ತಥಾ ಜ್ಞಾನಮಹಾಜಲೌಘಾ

ನಾರಾಯಣಂ ವೈ ಪುನರಾವಿಶಂತಿ||

ರಾಜನ್! ಹೇಗೆ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಮೇಲೆಹೋದ ನೀರಿನ ಮೋಡಗಳು ಪುನಃ ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಮಹಾ ಮೋಡಗಳು ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಪುನಃ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

12336078a ಏಷ ತೇ ಕಥಿತೋ ಧರ್ಮಃ ಸಾತ್ವತೋ ಯದುಬಾಂಧವ|

12336078c ಕುರುಷ್ವೈನಂ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಯದಿ ಶಕ್ನೋಷಿ ಭಾರತ||

ಯದುಬಾಂಧವ! ಭಾರತ! ಇಗೋ ನಿನಗೆ ಸಾತ್ವತ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಸಾದ್ಯವಾದರೆ ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸು.

12336079a ಏವಂ ಹಿ ಸುಮಹಾಭಾಗೋ ನಾರದೋ ಗುರವೇ ಮಮ|

12336079c ಶ್ವೇತಾನಾಂ ಯತಿನಾಮಾಹ ಏಕಾಂತಗತಿಮವ್ಯಯಾಮ್||

ಹೀಗೆ ಮಹಾಭಾಗ ನಾರದನು ನನ್ನ ಗುರುವಿಗೆ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವಾಸಿ
ಯತಿಗಳ ಅವ್ಯಯ ಏಕಾಂತಗತಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು.

12336080a ವ್ಯಾಸಶ್ಚಾಕಥಯತ್ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಧರ್ಮಪುತ್ರಾಯ ಧೀಮತೇ|

12336080c ಸ ಏವಾಯಂ ಮಯಾ ತುಭ್ಯಮಾಖ್ಯಾತಃ ಪ್ರಸ್ಯತೋ ಗುರೋಃ||

ಧೀಮತ ವ್ಯಾಸನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಧರ್ಮಪುತ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.
ಗುರುವಿನಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಅದನ್ನೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12336081a ಇತ್ಥಂ ಹಿ ದುಶ್ಚರೋ ಧರ್ಮ ಏಷ ಪಾರ್ಥಿವಸತ್ತಮ|

12336081c ಯಥೈವ ತ್ವಂ ತಥೈವಾನ್ಯೇ ನ ಭಜಂತಿ ವಿಮೋಹಿತಾಃ||

ಪಾರ್ಥಿವಸತ್ತಮ! ಈ ಧರ್ಮವು ಆಚರಿಸಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದು.
ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೇಗೆ ವಿಮೋಹಿತನಾಗಿರುವೆಯೋ ಹಾಗೆ
ಅನ್ಯರೂ ವಿಮೋಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12336082a ಕೃಷ್ಣ ಏವ ಹಿ ಲೋಕಾನಾಂ ಭಾವನೋ ಮೋಹನಸ್ತಥಾ|

12336082c ಸಂಹಾರಕಾರಕಶ್ಚೈವ ಕಾರಣಂ ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಕೃಷ್ಣನೇ ಲೋಕಗಳ ಭಾವನ ಮತ್ತು ಮೋಹನ. ಅವನೇ
ಸಂಹಾರಕಾರಕ ಮತ್ತು ಕಾರಣ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ನಾರಾಯಣೀಯೇ ಷಟ್ತ್ರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಮಾವತ್ತಾರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೨

ವ್ಯಾಸನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತ (1-69).

12337001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ|

12337001a ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೋಗಂ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ವೇದಾರಣ್ಯಕಮೇವ ಚ|

12337001c ಜ್ಞಾನಾನೈತಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ಲೋಕೇಷು ಪ್ರಚರಂತಿ ಹ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ! ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಖ್ಯ,
ಯೋಗ, ಪಂಚರಾತ್ರ, ಮತ್ತು ಉಪನಿಷದ್ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಗಳು
ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ.

12337002a ಕಿಮೇತಾನೈಕನಿಷ್ಠಾನಿ ಪೃಥುಘ್ನಿಷ್ಠಾನಿ ವಾ ಮುನೇ|

12337002c ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ವೈ ಮಯಾ ಪೃಷ್ಟಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಮ್||

ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಒಂದೇ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತವೆಯೇ
ಅಥವಾ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗುರಿಗಳಿವೆಯೇ?
ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನೂ
ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು.”

12337003 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12337003a ಜಜ್ಞೇ ಬಹುಜ್ಞಂ ಪರಮತ್ಯುದಾರಂ

ಯಂ ದ್ವೀಪಮಧ್ಯೇ ಸುತಮಾತ್ಮವಂತಮ್|

12337003c ಪರಾಶರಾದ್ಗಂಧವತೀ ಮಹರ್ಷಿಂ

ತಸ್ಮೈ ನಮೋಽಜ್ಞಾನತಮೋನುದಾಯ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಬಹುಜ್ಞಾನೀ ಪರಮ ಉದಾರಿ
ಪರಾಶರ-ಗಂಧವತಿಯರಿಗೆ ದ್ವೀಪಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಆತ್ಮವಂತ
ಸುತ ಮಹರ್ಷಿ ಅಜ್ಞಾನತಮವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ
ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12337004a ಪಿತಾಮಹಾದ್ಯಂ ಪ್ರವದಂತಿ ಷಷ್ಠಂ
ಮಹರ್ಷಿಮಾಷೇಯವಿಭೂತಿಯುಕ್ತಮ್|

12337004c ನಾರಾಯಣಸ್ಯಾಂಶಜಮೇಕಪುತ್ರಂ
ದ್ವೈಪಾಯನಂ ವೇದಮಹಾನಿಧಾನಮ್||

ಪಿತಾಮಹನಿಗೂ ಮೊದಲಿಗನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಂದ
ಆರನೆಯವನೆಂದು⁹⁷⁹ ಯಾರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೋ, ಋಷಿಗಳ
ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮಹರ್ಷಿ, ನಾರಾಯಣನ ಅಂಶಜ,
ಪರಾಶರನ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರ ವೇದಗಳ ಮಹಾನಿಧಿ ದ್ವೈಪಾಯನನನ್ನು
ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12337005a ತಮಾದಿಕಾಲೇಷು ಮಹಾವಿಭೂತಿರ್
ನಾರಾಯಣೋ ಬ್ರಹ್ಮಮಹಾನಿಧಾನಮ್|

12337005c ಸಸರ್ಜ ಪುತ್ರಾರ್ಥಮುದಾರತೇಜಾ
ವ್ಯಾಸಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಮಜಃ ಪುರಾಣಃ||

⁹⁷⁹ ನಾರಾಯಣ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಸಿಷ್ಠ, ಶಕ್ತಿ, ಪರಾಶರ, ವ್ಯಾಸ- ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ
ವ್ಯಾಸನು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಆರನೆಯವನು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೈಭವಸಂಪನ್ನ ನಾರಾಯಣನು
ಬ್ರಹ್ಮಮಹಾನಿಧಿಯಾದ ಉದಾರತೇಜಸ್ವೀ ಮಹಾತ್ಮಾ ಅಜ ಪುರಾಣ
ವ್ಯಾಸನನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.”

12337006 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ|

12337006a ತ್ವಯೈವ ಕಥಿತಃ ಪೂರ್ವಂ ಸಂಭವೋ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

12337006c ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ಸುತಃ ಶಕ್ತಿಃ ಶಕ್ತೇಃ ಪುತ್ರಃ ಪರಾಶರಃ||

12337007a ಪರಾಶರಸ್ಯ ದಾಯಾದಃ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನೋ ಮುನಿಃ|

12337007c ಭೂಯೋ ನಾರಾಯಣಸುತಂ ತ್ವಮೇವೈನಂ ಪ್ರಭಾಷಸೇ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ನೀನೇ ಈ ಮೊದಲು
ಹೇಳಿದ್ದೆ - ವಸಿಷ್ಠನ ಮಗ ಶಕ್ತಿ ಶಕ್ತಿಯ ಪುತ್ರ ಪರಾಶರ ಮತ್ತು
ಪರಾಶರನ ಮಗನಾಗಿ ಮುನಿ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನು ಹುಟ್ಟಿದನು
ಎಂದು. ಮತ್ತೆ ನೀನು ಈಗ ಅವನು ನಾರಾಯಣನ ಸುತನೆಂದೂ
ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ!

12337008a ಕಿಮತಃ ಪೂರ್ವಜಂ ಜನ್ಮ ವ್ಯಾಸಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ|

12337008c ಕಥಯಸ್ವೋತ್ತಮಮತೇ ಜನ್ಮ ನಾರಾಯಣೋದ್ಭವಮ್||

ಉತ್ತಮ ಮತೇ! ಅಮಿತತೇಜಸ್ವೀ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಂದು
ಜನ್ಮವಿದ್ದಿತೇ? ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಅವನ ಜನ್ಮವು ಯಾವಾಗ ಮತ್ತು
ಹೇಗೆ ಆಯಿತು?”

12337009 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12337009a ವೇದಾರ್ಥಾನ್ವೇತ್ತುಕಾಮಸ್ಯ ಧರ್ಮಿಷ್ಠಸ್ಯ ತಪೋನಿಧೇಃ|

12337009c ಗುರೋರ್ಮೇಘಾನ್ವಿಷ್ಣುಸ್ಯ ಹಿಮವತ್ಪಾದ ಆಸತಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ
ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠ ತಪೋನಿಧಿ ನನ್ನ
ಗುರುವು ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12337010a ಕೃತ್ವಾ ಭಾರತಮಾಖ್ಯಾನಂ ತಪಃಶ್ರಾಂತಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

12337010c ಶುಶ್ರೂಷಾಂ ತತ್ಪರಾ ರಾಜನ್ ಕೃತವಂತೋ ವಯಂ ತದಾ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾಭಾರತ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದ
ಆ ಧೀಮತನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಮುಗಿಸಿದ್ದ ನಾವು
ತತ್ಪರರಾಗಿದ್ದೆವು.

12337011a ಸುಮಂತುರ್ಜೈಮಿನಿಶ್ಚೈವ ಪೈಲಶ್ಚ ಸುದೃಢವ್ರತಃ|

12337011c ಅಹಂ ಚತುರ್ಥಃ ಶಿಷ್ಯೋ ವೈ ಶುಕೋ ವ್ಯಾಸಾತ್ಮಜಸ್ತಥಾ||

ಸುಮಂತು, ಜೈಮಿನಿ, ಸುದೃಢವ್ರತ ಪೈಲ, ನಾಲ್ಕನೆಯವನಾಗಿ ನಾನು
ಮತ್ತು ವ್ಯಾಸನ ಮಗ ಶುಕ.

12337012a ಏಭಿಃ ಪರಿವೃತೋ ವ್ಯಾಸಃ ಶಿಷ್ಯೈಃ ಪಂಚಭಿರುತ್ತಮೈಃ|

12337012c ಶುಶುಭೇ ಹಿಮವತ್ಪಾದೇ ಭೂತೈರ್ಭೂತಪತಿಯಥಾ||

ಈ ಐವರು ಉತ್ತಮ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಪರಿವೃತನಾದ ವ್ಯಾಸನು
ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ
ಭೂತಪತಿಯಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12337013a ವೇದಾನಾವರ್ತಯನ್ನಾಂಗಾನ್ಭಾರತಾರ್ಥಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ|

12337013c ತಮೇಕಮನಸಂ ದಾಂತಂ ಯುಕ್ತಾ ವಯಮುಪಾಸ್ಮಹೇ||

ಷಡಂಗಯುಕ್ತ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಮಹಾಭಾರತದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ

ಆವರ್ತನೆಮಾಡುತ್ತಾ ದಾಂತ ಏಕಮನಸ್ಕು ಗುರುವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ
ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು.

12337014a ಕಥಾಂತರೇಽಥ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿತ್ಪುಷ್ಪೋಽಸ್ಮಾಭಿದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ|

12337014c ವೇದಾರ್ಥನ್ಭಾರತಾರ್ಥಂಶ್ಚ ಜನ್ಮ ನಾರಾಯಣಾತ್ಪಥಾ||

ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಭಾರತದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ
ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಥೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಆ ನಾರಾಯಣನಿಂದ
ಅವನಿಗಾದ ಜನ್ಮದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದೆವು.

12337015a ಸ ಪೂರ್ವಮುಕ್ತ್ವಾ ವೇದಾರ್ಥನ್ಭಾರತಾರ್ಥಂಶ್ಚ ತತ್ತ್ವವಿತ್|

12337015c ನಾರಾಯಣಾದಿದಂ ಜನ್ಮ ವ್ಯಾಹರ್ತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ||

ಆ ತತ್ತ್ವವಿದುವು ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಭಾರತದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ
ಮೊದಲು ಹೇಳಿ ನಂತರ ನಾರಾಯಣನಿಂದಾದ ಅವನ ಜನ್ಮದ
ಕುರಿತು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

12337016a ಶೃಣುಧ್ವಮಾಖ್ಯಾನವರಮೇತದಾರ್ಷೇ ಯಮುತ್ತಮಮ್|

12337016c ಆದಿಕಾಲೋದ್ಭವಂ ವಿಪ್ರಾಸ್ತಪಸಾಧಿಗತಂ ಮಯಾ||

“ವಿಪ್ರರೇ! ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಋಷಿಸಂಬಂಧವಾದ ಈ ಉತ್ತಮ
ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ. ತಪಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು.

12337017a ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಪ್ರಜಾವಿಸರ್ಗೇ ವೈ ಸಪ್ತಮೇ ಪದ್ಮಸಂಭವೇ|

12337017c ನಾರಾಯಣೋ ಮಹಾಯೋಗೀ ಶುಭಾಶುಭವಿವರ್ಜಿತಃ||

12337018a ಸಸೃಜೇ ನಾಭಿತಃ ಪುತ್ರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಮಿತಪ್ರಭಮ್|

12337018c ತತಃ ಸ ಪ್ರಾದುರಭವದಧೈನಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ಏಳನೆಯ ಬಾರಿ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಶುಭಾಶುಭವಿವರ್ಜಿತ ಮಹಾಯೋಗೀ ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಿಂದ ಅಮಿತಪ್ರಭೆಯ ಪುತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದನಂತರ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12337019a ಮಮ ತ್ವಂ ನಾಭಿತೋ ಜಾತಃ ಪ್ರಜಾಸರ್ಗಕರಃ ಪ್ರಭುಃ|

12337019c ಸೃಜ ಪ್ರಜಾಸ್ತ್ವಂ ವಿವಿಧಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಸಜಡಪಂಡಿತಾಃ||

“ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಭು ನೀನು ನನ್ನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನೀನು ಜಡ ಮತ್ತು ಪಂಡಿತ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸು!”

12337020a ಸ ಏವಮುಕ್ತೋ ವಿಮುಖಿಶ್ಚಿಂತಾವ್ಯಾಕುಲಮಾನಸಃ|

12337020c ಪ್ರಣಮ್ಯ ವರದಂ ದೇವಮುವಾಚ ಹರಿಮೀಶ್ವರಮ್||

ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಬ್ರಹ್ಮನು ಚಿಂತಾವ್ಯಾಕುಲ ಮಾನಸನಾಗಿ ವಿಮುಖನಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವರದ ದೇವ ಹರಿ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

12337021a ಕಾ ಶಕ್ತಿರ್ಮಮ ದೇವೇಶ ಪ್ರಜಾಃ ಸ್ರಷ್ಟುಂ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ|

12337021c ಅಪ್ರಜ್ಞಾವಾನಹಂ ದೇವ ವಿಧತ್ಸ್ವ ಯದನಂತರಮ್||

“ದೇವೇಶ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ? ನಾನು ಅಪ್ರಜ್ಞಾವಾನನು. ದೇವ! ಮುಂದೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀನೇ ಹೇಳು.”

12337022a ಸ ಏವಮುಕ್ತೋ ಭಗವಾನ್ ಭೂತ್ವಾಧಾಂತರ್ಹಿತಸ್ತತಃ|

12337022c ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ದೇವೇಶೋ ಬುದ್ಧಿಂ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ವರಃ||

ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಗವಾನ್ ದೇವೇಶನು ಅಂತರ್ಹಿತನಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿದನು.

12337023a ಸ್ವರೂಪಿಣೀ ತತೋ ಬುದ್ಧಿರುಪತಸ್ಥೇ ಹರಿಂ ಪ್ರಭುಮ್|

12337023c ಯೋಗೇನ ಚೈನಾಂ ನಿಯೋಗಃ ಸ್ವಯಂ ನಿಯುಯುಜೇ ತದಾ||

ಆಗ ಬುದ್ಧಿಯು ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪ್ರಭು ಹರಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ನಿಯೋಗನಾದ ಅವನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಅವಳನ್ನು ಯೋಗದಿಂದ ಸಂಯೋಜಿಸಿದನು.

12337024a ಸ ತಾಮೈಶ್ವರ್ಯಯೋಗಸ್ಥಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಶಕ್ತಿಮತೀಂ ಸತೀಮ್|

12337024c ಉವಾಚ ವಚನಂ ದೇವೋ ಬುದ್ಧಿಂ ವೈ ಪ್ರಭುರವ್ಯಯಃ||

ಪ್ರಭು ಅವ್ಯಯ ದೇವನು ಹಾಗೆ ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯಯುಕ್ತಳಾಗಿದ್ದ ಶಕ್ತಿಮತೀ ಸತೀ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12337025a ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಪ್ರವಿಶಸ್ವೇತಿ ಲೋಕಸೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ|

12337025c ತತಸ್ತಮೀಶ್ವರಾದಿಷ್ಟಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಿವೇಶ ಸಾ||

“ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸು!” ಈಶ್ವರನ ಆದೇಶದಂತೆ ಆ ಬುದ್ಧಿಯು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು.

12337026a ಅಥೈನಂ ಬುದ್ಧಿಸಂಯುಕ್ತಂ ಪುನಃ ಸ ದದೃಶೇ ಹರಿಃ|

12337026c ಭೂಯಶ್ಚೈನಂ ವಚಃ ಪ್ರಾಹ ಸೃಜೇಮಾ ವಿವಿಧಾಃ ಪ್ರಜಾಃ||

ಆಗ ಬುದ್ಧಿಸಂಯುಕ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹರಿಯು ಪುನಃ ನೋಡಿದನು ಮತ್ತು “ವಿವಿಧ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸು!” ಎಂದು ಪುನಃ ಹೇಳಿದನು.

12337027a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಭಗವಾಂಸ್ತತ್ತ್ಯವಾಂತರಧೀಯತ|

12337027c ಪ್ರಾಪ ಚೈವ ಮುಹೂರ್ತೇನ ಸ್ವಸ್ಥಾನಂ ದೇವಸಂಜ್ಞಿತಮ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಭಗವಾನನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು ಮತ್ತು ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವಸಂಜ್ಞಿತವಾದ ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

12337028a ತಾಂ ಚೈವ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಏಕೀಭಾವಗತೋಽಭವತ್|

12337028c ಅಥಾಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿರಭವತ್ ಪುನರನ್ಯಾ ತದಾ ಕಿಲ||

ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವಳೊಡನೆ ಏಕೀಭೂತನಾದನು. ಅನಂತರ ಪುನಃ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರವು ಹುಟ್ಟಿತು.

12337029a ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಇಮಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸರ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಪರಮೇಷ್ಟಿನಾ|

12337029c ದೈತ್ಯದಾನವಗಂಧರ್ವರಕ್ಷೋಗಣಸಮಾಕುಲಾಃ|

12337029e ಜಾತಾ ಹೀಯಂ ವಸುಮತೀ ಭಾರಾಕ್ರಾಂತಾ ತಪಸ್ವಿನೀ||

“ಪರಮೇಷ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ದೈತ್ಯ, ದಾನವ, ಗಂಧರ್ವ, ರಾಕ್ಷಸ ಗಣ ಸಮಾಕುಲಗಳ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಇವರ ಭಾರದಿಂದ ತಪಸ್ವಿನೀ ವಸುಮತಿಯು ಪೀಡಿತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

12337030a ಬಹವೋ ಬಲಿನಃ ಪೃಥ್ವ್ಯಾಂ ದೈತ್ಯದಾನವರಾಕ್ಷಸಾಃ|

12337030c ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ತಪೋಯುಕ್ತಾ ವರಾನ್ಮಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ಚೋತ್ತಮಾನ್||

ಅನೇಕ ಬಲಶಾಲಿ ದೈತ್ಯ-ದಾನವ-ರಾಕ್ಷಸರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಪೋಯುಕ್ತರಾಗಿ ಉತ್ತಮ ವರಗಳನ್ನು

ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

12337031a ಅವಶ್ಯಮೇವ ತ್ಯೈಃ ಸರ್ವೈರ್ವರದಾನೇನ ದರ್ಪಿತ್ಯೈಃ|

12337031c ಬಾಧಿತವ್ಯಾಃ ಸುರಗಣಾ ಋಷಯಶ್ಚ ತಪೋಧನಾಃ|

12337031e ತತ್ರ ನ್ಯಾಯ್ಯಮಿದಂ ಕರ್ತುಂ ಭಾರಾವತರಣಂ ಮಯಾ||

ವರದಾನಗಳಿಂದ ದರ್ಪಿತರಾದ ಅವರೆಲ್ಲರಿಂದ ಸುರಗಣಗಳೂ ಮತ್ತು ತಪೋಧನ ಋಷಿಗಳೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬಾಧೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಅವತರಿಸಿ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡುವುದು ನ್ಯಾಯವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

12337032a ಅಥ ನಾನಾಸಮುದ್ಭೂತ್ಯೈರ್ವಸುಧಾಯಾಂ ಯಥಾಕ್ರಮಮ್|

12337032c ನಿಗ್ರಹೇಣ ಚ ಪಾಪಾನಾಂ ಸಾಧೂನಾಂ ಪ್ರಗ್ರಹೇಣ ಚ||

12337033a ಇಮಾಂ ತಪಸ್ವಿನೀಂ ಸತ್ಯಾಂ ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮೇದಿನೀಮ್⁹⁸⁰|

ವಸುಧೆಯಲ್ಲಿ ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾನಾ ಅವತಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಮತ್ತು ಸಾಧುಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಈ ತಪಸ್ವಿನೀ ಸತ್ಯ ಮೇದಿನಿಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12337033c ಮಯಾ ಹ್ಯೇಷಾ ಹಿ ದ್ವಿಯತೇ ಪಾತಾಲಸ್ಥೇನ ಭೋಗಿನಾ||

12337034a ಮಯಾ ಧೃತಾ ಧಾರಯತಿ ಜಗದ್ಧಿ ಸಚರಾಚರಮ್|

12337034c ತಸ್ಮಾತ್ ಪೃಥ್ವಾಃ ಪರಿತ್ರಾಣಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ಸಂಭವಂ ಗತಃ||

ಪಾತಾಲದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗನಾಗಿ ನಾನು ಇವಳನ್ನು ಹೊರುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನಿಂದ ಹೊರಲ್ಪಟ್ಟ ಇವಳು ಚರಾಚರಗಳೊಂದಿಗೆ ಜಗತ್ತನ್ನು

⁹⁸⁰ ಇಯಂ ತಪಸ್ವಿನೀ ಸತ್ಯಾ ಧಾರಯಿಷ್ಯತಿ ಮೇದಿನೀ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಧಾರಣೆಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಪೃಥ್ವಿಯಮೇಲೆ ಅವತರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.”

12337035a ಏವಂ ಸ ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ತು ಭಗವಾನ್ ಮಧುಸೂದನಃ|

12337035c ರೂಪಾಣ್ಯನೇಕಾನ್ಯಸ್ಯ ಜತ್ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಭವಾಯ ಸಃ||

12337036a ವಾರಾಹಂ ನಾರಸಿಂಹಂ ಚ ವಾಮನಂ ಮಾನುಷಂ ತಥಾ|

12337036c ಏಭಿರ್ಮಯಾ ನಿಹಂತವ್ಯಾ ದುರ್ವಿನೀತಾಃ ಸುರಾರಯಃ||

ಭಗವಾನ್ ಮಧುಸೂದನನನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ವರಾಹ, ನಾರಸಿಂಹ, ವಾಮನ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ “ಇವುಗಳಿಂದ ಸುರರ ದುರ್ವಿನೀತ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಅವತರಿಸಿದನು.

12337037a ಅಥ ಭೂಯೋ ಜಗತ್ಪ್ರಾ ಭೋಃಶಬ್ದೇನಾನುನಾದಯನ್|

12337037c ಸರಸ್ವತೀಮುಚ್ಚ ಚಾರ ತತ್ರ ಸಾರಸ್ವತೋಽಭವತ್||

ಅನಂತರ ಜಗತ್ಪ್ರಾಣನು “ಭೋಃ” ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಕರೆದನು. ಆಗ ಸಾರಸ್ವತನ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಯಿತು.

12337038a ಅಪಾಂತರತಮಾ ನಾಮ ಸುತೋ ವಾಕ್ಸಂಭವೋ ವಿಭೋಃ|

12337038c ಭೂತಭವ್ಯಭವಿಷ್ಯಜ್ಞಃ ಸತ್ಯವಾದೀ ದೃಢವ್ರತಃ||

ವಿಭುವಿನ ವಾಕ್ಸಂಭವನಾದ ಅವನ ಸುತನ ಹೆಸರು ಅಪಾಂತರತಮಾ ಎಂದಾಯಿತು. ಆ ಸತ್ಯವಾದೀ ದೃಢವ್ರತನು ಭೂತ-ಭವ್ಯ-ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದನು.

12337039a ತಮುವಾಚ ನತಂ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ದೇವಾನಾಮಾದಿರವ್ಯಯಃ|

12337039c ವೇದಾಖ್ಯಾನೇ ಶ್ರುತಿಃ ಕಾರ್ಯಾ ತ್ವಯಾ ಮತಿಮತಾಂ ವರ|

12337039e ತಸ್ಮಾತ್ಕುರು ಯಥಾಜ್ಞಪ್ತಂ ಮಯೈತದ್ವಚನಂ ಮುನೇ||

ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಅವನಿಗೆ ದೇವತೆಗಳ ಆದಿ ಅವ್ಯಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ವೇದಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ನಿನ್ನಿಂದ ಶ್ರುತಿಗಳ ಕಾರ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಮುನೇ! ನಾನು ಹೇಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತೇನೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಮಾಡು.”

12337040a ತೇನ ಭಿನ್ನಾಸ್ತದಾ ವೇದಾ ಮನೋಃ ಸ್ವಾಯಂಭುವೇಽಂತರೇ|

12337040c ತತಸ್ತುತೋಷ ಭಗವಾನ್ ಹರಿಸ್ತೇನಾಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಾ|

12337040e ತಪಸಾ ಚ ಸುತಪ್ತೇನ ಯಮೇನ ನಿಯಮೇನ ಚ||

ಅಪಾಂತರತಮನು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಪಿಸಿದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಯಮ-ನಿಯಮಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಹರಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದನು.

12337041 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

12337041a ಮನ್ವಂತರೇಷು ಪುತ್ರ ತ್ವಮೇವಂ ಲೋಕಪ್ರವರ್ತಕಃ|

12337041c ಭವಿಷ್ಯಸ್ಯ ಚಲೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಪ್ರಧೃಷ್ಯಶ್ಚ ನಿತ್ಯಶಃ||

ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುತ್ರ! ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಲೋಕಪ್ರವರ್ತಕನಾಗು. ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿತ್ಯವೂ ಅಚಲನೂ ಅಜೇಯನೂ ಆಗುವೆ.

12337042a ಪುನಸ್ತಿಷ್ಠೇ ಚ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕುರವೋ ನಾಮ ಭಾರತಾಃ|

12337042c ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ರಾಜಾನಃ ಪ್ರಥಿತಾ ಭುವಿ||

ದ್ವಾಪರ-ಕಲಿಗಳ ಸಂಧಿಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಕುರುಗಳೆಂಬ
ಭಾರತರು ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಹಾತ್ಮ ರಾಜರು ಭುವಿಯಲ್ಲಿ
ಪ್ರಥಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

12337043a ತೇಷಾಂ ತ್ವತ್ತಃ ಪ್ರಸೂತಾನಾಂ ಕುಲಭೇದೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12337043c ಪರಸ್ಪರವಿನಾಶಾರ್ಥಂ ತ್ವಾಮೃತೇ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ! ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರಸೂತರಾಗುವ ಅವರಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಪರಸ್ಪರ ವಿನಾಶರಾಗುವ, ಕುಲಭೇದವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

12337044a ತತ್ರಾಪ್ಯನೇಕಧಾ ವೇದಾನ್ ಭೇತ್ಸ್ಯಸೇ ತಪಸಾನ್ವಿತಃ|

12337044c ಕೃಷ್ಣೇ ಯುಗೇ ಚ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ||

ಆಗಲೂ ಕೂಡ ತಪಸಾನ್ವಿತನಾದ ನೀನು ವೇದಗಳನ್ನು
ಅನೇಕಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುವೆ. ಕೃಷ್ಣಯುಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು
ನೀನು ಕೃಷ್ಣವರ್ಣನಾಗುತ್ತೀಯೆ.

12337045a ಧರ್ಮಾಣಾಂ ವಿವಿಧಾನಾಂ ಚ ಕರ್ತಾ ಜ್ಞಾನಕರಸ್ತಥಾ|

12337045c ಭವಿಷ್ಯಸಿ ತಪೋಯುಕ್ತೋ ನ ಚ ರಾಗಾದ್ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ||

ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳ ಕರ್ತನಾಗುವೆ. ಜ್ಞಾನಕರನಾಗುವೆ.
ತಪೋಯುಕ್ತನೂ ಆಗುವೆ. ಆದರೆ ರಾಗಾದಿಗಳಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12337046a ವೀತರಾಗಶ್ಚ ಪುತ್ರಸ್ತೇ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

12337046c ಮಹೇಶ್ವರಪ್ರಸಾದೇನ ನೈತದ್ವಚನಮನ್ಯಥಾ||

ಮಹೇಶ್ವರನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗನು ವೀತರಾಗನಾಗಿ
ಪರಮಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ಈ ವಚನವು ಅನ್ಯಥಾ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

12337047a ಯಂ ಮಾನಸಂ ವೈ ಪ್ರವದಂತಿ ಪುತ್ರಂ
ಪಿತಾಮಹಸ್ಯೋತ್ತಮಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಮ್|

12337047c ವಸಿಷ್ಠಮಗ್ರ್ಯಂ ತಪಸೋ ನಿಧಾನಂ
ಯಶ್ಚಾಪಿ ಸೂರ್ಯಂ ವ್ಯತಿರಿಚ್ಯ ಭಾತಿ||

12337048a ತಸ್ಯಾನ್ವಯೇ ಚಾಪಿ ತತೋ ಮಹರ್ಷಿಃ
ಪರಾಶರೋ ನಾಮ ಮಹಾಪ್ರಭಾವಃ|

12337048c ಪಿತಾ ಸ ತೇ ವೇದನಿಧಿರ್ವರಿಷ್ಠೋ
ಮಹಾತಪಾ ವೈ ತಪಸೋ ನಿವಾಸಃ|

12337048e ಕಾನೀನಗರ್ಭಃ ಪಿತೃಕನ್ಯಕಾಯಾಂ
ತಸ್ಮಾದ್ಯುಷೇಸ್ವಂ ಭವಿತಾ ಚ ಪುತ್ರಃ||

ಯಾರನ್ನು ಪಿತಾಮಹನ ಮಾನಸಪುತ್ರನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೋ ಆ
ಉತ್ತಮಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತ ಅಗ್ರ್ಯ, ತಪಸ್ಸಿನ ನಿಧಿ, ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಮೀರಿ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಮಹರ್ಷಿ ವಸಿಷ್ಠನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ
ಮಹಾಪ್ರಭಾವನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆ ವೇದನಿಧಿ ವರಿಷ್ಠ
ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ನಿನ್ನ ಪಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೂ ತಂದೆಯ
ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಕನ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವೆ
ಮತ್ತು ಅದರ ಕಾರಣ ಕಾನೀನಗರ್ಭನೆಂದಾಗುವೆ.

12337049a ಭೂತಭವ್ಯಭವಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಚಿನ್ನಸರ್ವಾರ್ಥಸಂಶಯಃ|

12337049c ಯೇ ಹೃತಿಕ್ರಾಂತಕಾಃ ಪೂರ್ವಂ ಸಹಸ್ರಯುಗಪರ್ಯಯಾಃ||

12337050a ತಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನ್ಮಯೋದ್ವಿಷ್ಟಾನ್ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸೇ ತಪಸಾನ್ವಿತಃ|

12337050c ಪುನರ್ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಚಾನೇಕಸಹಸ್ರಯುಗಪರ್ಯಯಾನ್||

ಭೂತ-ಭವ್ಯ-ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತಪಸಾನ್ವಿತನಾದ ನೀನು ಸಹಸ್ರಯುಗಗಳ ಹಿಂದೆಯೂ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಡೆದುಹೋದವುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡುವೆ. ಮುಂದಿನ ಸಾವಿರ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ನೀನು ಸ್ಪಷ್ಟರೂಪದಿಂದ ಕಾಣುವೆ.

12337051a ಅನಾದಿನಿಧನಂ ಲೋಕೇ ಚಕ್ರಹಸ್ತಂ ಚ ಮಾಂ ಮುನೇ|

12337051c ಅನುಧ್ಯಾನಾನ್ಮಮ ಮುನೇ ನೈತದ್ವಚನಮನ್ಯಥಾ||

ಮುನೇ! ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅನಾದಿನಿಧನನಾದ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ. ನನ್ನ ಈ ಮಾತು ಅನ್ಯಥಾ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

⁹⁸¹12337052a ಶನೈಶ್ಚ ರಃ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮನುರ್ಮಹಾನ್|

12337052c ತಸ್ಮಿನ್ನನ್ವಂತರೇ ಚೈವ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಣಪೂರ್ವಕಃ⁹⁸²|

12337052e ತ್ವಮೇವ ಭವಿತಾ ವತ್ಸ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾನ್ ಸಂಶಯಃ||

ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ ಶನೈಶ್ಚ ರನು ಮಹಾಮನುವಾಗುತ್ತಾನೆ.

⁹⁸¹ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವಿದೆ: ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾಸತ್ತ್ವ ಖ್ಯಾತಿಶ್ಚಾಪ್ಯತುಲಾ ತವ| (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

⁹⁸² ಮನ್ನಾದಿಗಣಪೂರ್ವಕಃ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ವತ್ಸ! ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಅವನ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ನೀನು
ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನನಾಗುವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.””

12337053 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

12337053a ಏವಂ ಸಾರಸ್ವತಮೃಷಿಮಪಾಂತರತಮಂ ತದಾ|

12337053c ಉಕ್ತ್ವಾ ವಚನಮೀಶಾನಃ ಸಾಧಯಸ್ವೇತ್ಯಥಾಬ್ರವೀತ್||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಆ ಸಾರಸ್ವತ ಋಷಿ ಅಪಾಂತರತಮನಿಗೆ
ಹೇಳಿ ಈಶಾನನು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹೇಳಿದನು.

12337054a ಸೋಽಹಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದೇನ ದೇವಸ್ಯ ಹರಿಮೇಧಸಃ|

12337054c ಅಪಾಂತರತಮಾ ನಾಮ ತತೋ ಜಾತೋಽಜ್ಞಯಾ ಹರೇಃ|

12337054e ಪುನಶ್ಚ ಜಾತೋ ವಿಖ್ಯಾತೋ ವಸಿಷ್ಠಕುಲನಂದನಃ||

ಹೀಗೆ ನಾನು ಆ ದೇವ ಹರಿಮೇಧಸನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಅಪಾಂತರತಮ
ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆಯೇ ಪುನಃ
ನಾನು ವಿಖ್ಯಾತ ವಸಿಷ್ಠನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆನು.

12337055a ತದೇತತ್ಕಥಿತಂ ಜನ್ಮ ಮಯಾ ಪೂರ್ವಕಮಾತ್ಮನಃ|

12337055c ನಾರಾಯಣಪ್ರಸಾದೇನ ತಥಾ ನಾರಾಯಣಾಂಶಜಮ್||

ಹಿಂದೆ ನಾರಾಯಣನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಾನು ನಾರಾಯಣಾಂಶದಿಂದ
ಹುಟ್ಟಿದ್ದೆನು. ಇದೋ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12337056a ಮಯಾ ಹಿ ಸುಮಹತ್ತಪ್ತಂ ತಪಃ ಪರಮದಾರುಣಮ್|

12337056c ಪುರಾ ಮತಿಮತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಪರಮೇಣ ಸಮಾಧಿನಾ||

ಮತಿವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಹಿಂದೆ ನಾನು ಪರಮ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ

ಪರಮ ದಾರುಣವಾದ ಮಹಾತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿದೆನು.

12337057a ಏತದ್ವೈಃ ಕಥಿತಂ ಸರ್ವಂ ಯನ್ಮಾಂ ಪೃಚ್ಛಥ ಪುತ್ರಕಾಃ|

12337057c ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಭವಿಷ್ಯಂ ಚ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಸ್ನೇಹತೋ ಮಯಾ||

ಪುತ್ರರೇ! ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ, ಭಕ್ತರ ಮೇಲಿನ ಸ್ನೇಹದಿಂದ, ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

12337058 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12337058a ಏಷ ತೇ ಕಥಿತಃ ಪೂರ್ವಂ ಸಂಭವೋಽಸ್ಮದ್ಗುರೋರ್ನೃಪ|

12337058c ವ್ಯಾಸಸ್ಯಾಕ್ಲಿಷ್ಟಮನಸೋ ಯಥಾ ಪೃಷ್ಠಃ ಪುನಃ ಶೃಣು||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ನೃಪ! ನೀನು ನನಗೆ ಕೇಳಿದಂತೆ ನನ್ನ ಗುರು ಅಕ್ಲಿಷ್ಟಮನಸ್ಕ ವ್ಯಾಸನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಿವೆ. ಕೇಳು.

12337059a ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೋಗಂ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ವೇದಾಃ ಪಾಶುಪತಂ ತಥಾ|

12337059c ಜ್ಞಾನಾನ್ಯೇತಾನಿ ರಾಜರ್ಷೇ ವಿದ್ಧಿ ನಾನಾಮತಾನಿ ವೈ||

ರಾಜರ್ಷೇ! ಸಾಂಖ್ಯ, ಯೋಗ, ಪಂಚರಾತ್ರ, ವೇದಗಳು ಮತ್ತು ಪಾಶುಪತ - ಈ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಗಳೂ ಒಂದೇ. ಆದರೆ ನಾನಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಂದು ತಿಳಿ.

12337060a ಸಾಂಖ್ಯಸ್ಯ ವಕ್ತಾ ಕಪಿಲಃ ಪರಮರ್ಷಿಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ|

12337060c ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ಯೋಗಸ್ಯ ವೇತ್ತಾ ನಾನ್ಯಃ ಪುರಾತನಃ||

ಸಾಂಖ್ಯದ ವಕ್ತಾರನು ಕಪಿಲ. ಅವನು ಪರಮ ಋಷಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪುರಾತನ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೇ ಯೋಗದ ವೇತಾರನು. ಬೇರೆ

ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ.

12337061a ಅಪಾಂತರತಮಾಶ್ಚೈವ ವೇದಾಚಾರ್ಯಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ|

12337061c ಪ್ರಾಚೀನಗರ್ಭಂ ತಮೃಷಿಂ ಪ್ರವದಂತೀಹ ಕೇ ಚನ||

ಅಪಾಂತರತಮನನ್ನು ವೇದಾಚಾರ್ಯನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಆ ಋಷಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನಗರ್ಭ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12337062a ಉಮಾಪತಿಭೂತಪತಿಃ ಶ್ರೀಕಂಠೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸುತಃ|

12337062c ಉಕ್ತವಾನಿದಮವ್ಯಗ್ರೋ ಜ್ಞಾನಂ ಪಾಶುಪತಂ ಶಿವಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರ ಉಮಾಪತಿ ಭೂತಪತಿ ಶ್ರೀಕಂಠ ಅವ್ಯಗ್ರ ಶಿವನು ಪಾಶುಪತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿದನು.

12337063a ಪಂಚರಾತ್ರಸ್ಯ ಕೃತ್ಸ್ನಸ್ಯ ವೇತ್ತಾ ತು ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಯಮ್|

12337063c ಸರ್ವೇಷು ಚ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠ ಜ್ಞಾನೇಷ್ಟೇತೇಷು ದೃಶ್ಯತೇ||

ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠ! ಪಂಚರಾತ್ರವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಭಗವಾನನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಈ ಸರ್ವ ಜ್ಞಾನಗಳೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು.

12337064a ಯಥಾಗಮಂ ಯಥಾಜ್ಞಾನಂ ನಿಷ್ಠಾ ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ|

12337064c ನ ಚೈನಮೇವಂ ಜಾನಂತಿ ತಮೋಭೂತಾ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳೂ ಜ್ಞಾನಗಳೂ ಪ್ರಭು ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿವೆ. ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12337065a ತಮೇವ ಶಾಸ್ತ್ರಕರ್ತಾರಂ ಪ್ರವದಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ|

12337065c ನಿಷ್ಠಾಂ ನಾರಾಯಣಮೃಷಿಂ ನಾನೋಽಸ್ತೀತಿ ಚ
ವಾದಿನಃ⁹⁸³||

ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿಷ್ಠೆ ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಯನ್ನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಕರ್ತಾರನೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12337066a ನಿಸಂಶಯೇಷು ಸರ್ವೇಷು ನಿತ್ಯಂ ವಸತಿ ವೈ ಹರಿಃ|

12337066c ಸಸಂಶಯಾನ್ ಹೇತುಬಲಾನ್ನಾಧ್ಯಾವಸತಿ ಮಾಧವಃ||

ಸರ್ವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಸಂಶಯನಾಗಿರುವವನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಹರಿಯು
ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕುತರ್ಕಗಳಿಂದ ಸಂಶಯಾನ್ವಿತರಾದವರ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಾಧವನು ಎಂದೂ ವಾಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12337067a ಪಂಚರಾತ್ರವಿದೋ ಯೇ ತು ಯಥಾಕ್ರಮಪರಾ ನೃಪ|

12337067c ಏಕಾಂತಭಾವೋಪಗತಾಸ್ತೇ ಹರಿಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ವೈ||

ನೃಪ! ಪಂಚರಾತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಯಾರು ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ
ಏಕಾಂತಭಾವದಿಂದ ಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವರೋ ಅವರು
ಹರಿಯನ್ನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

12337068a ಸಾಂಖ್ಯಂ ಚ ಯೋಗಂ ಚ ಸನಾತನೇ ದ್ವೇ

ವೇದಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ನಿಖಿಲೇನ ರಾಜನ್|

12337068c ಸರ್ವೈಃ ಸಮಸ್ತೈರ್ ಋಷಿಭಿರ್ನಿರುಕ್ತೋ

ನಾರಾಯಣೋ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಪುರಾಣಮ್||

983 ವಚೋ ಮಮ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ರಾಜನ್! ಸಾಂಖ್ಯ, ಯೋಗ, ಪಂಚರಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪಾಶುಪತಗಳೆಂಬ
ಎರಡು ಸನಾತನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ವೇದಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹಾಗೆಯೇ
ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾರಾಯಣ ಸ್ವರೂಪವೇ ಎಂದು
ಸರ್ವ ಋಷಿಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12337069a ಶುಭಾಶುಭಂ ಕರ್ಮ ಸಮೀರಿತಂ ಯತ್

ಪ್ರವರ್ತತೇ ಸರ್ವಲೋಕೇಷು ಕಿಂ ಚಿತ್|

12337069c ತಸ್ಮಾದೃಷೇಸ್ತದ್ ಭವತೀತಿ ವಿದ್ಯಾದ್

ದಿವ್ಯಂತರಿಕ್ಷೇ ಭುವಿ ಚಾಪ್ಸು ಚಾಪಿ||

ದಿವಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ನೀರು - ಈ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ
ಯಾವ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ
ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಯಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ತಿಳಿಯಬೇಕು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ದ್ವೈಪಾಯನೋತ್ಪತ್ತೌ ಸಪ್ತತ್ರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವೈಪಾಯನೋತ್ಪತ್ತಿ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತೇಳನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨೮

ವೈಜಯಂತ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಪುರುಷನ ಕುರಿತು ಬ್ರಹ್ಮ-ರುದ್ರರ
ಸಂವಾದ (1-25).

12338001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ|

12338001a ಬಹವಃ ಪುರುಷಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನುತಾಹೋ ಏಕ ಏವ ತು|

12338001c ಕೋ ಹ್ಯತ್ರ ಪುರುಷಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಕೋ ವಾ ಯೋನಿಹೋಚ್ಯತೇ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಪುರುಷರು

ಅನೇಕರಿರುವರೇ? ಅಥವಾ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವನೇ?

ಅನೇಕರಿರುವುದಾದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ
ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನನಾದ ಪುರುಷನು ಯಾರು?”

12338002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

12338002a ಬಹವಃ ಪುರುಷಾ ಲೋಕೇ ಸಾಂಖ್ಯೋಗವಿಚಾರಿಣಾಮ್|

12338002c ನೈತದಿಚ್ಚಂತಿ ಪುರುಷಮೇಕಂ ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ! ಸಾಂಖ್ಯ-

ಯೋಗಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು
ಪುರುಷನು ಒಬ್ಬನೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12338003a ಬಹೂನಾಂ ಪುರುಷಾಣಾಂ ಚ ಯಥೈಕಾ ಯೋನಿರುಚ್ಯತೇ|

12338003c ತಥಾ ತಂ ಪುರುಷಂ ವಿಶ್ವಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಗುಣಾಧಿಕಮ್||

12338004a ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ತು ಗುರವೇ ವ್ಯಾಸಾಯಾಮಿತತೇಜಸೇ|

12338004c ತಪೋಯುಕ್ತಾಯ ದಾಂತಾಯ ವಂದ್ಯಾಯ ಪರಮರ್ಷಯೇ||

ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿ, ತಪೋಯುಕ್ತ, ದಾಂತ, ವಂದ್ಯ, ಪರಮ ಋಷಿ ಗುರು

ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅನೇಕ ಪುರುಷರಿಗೂ ಯಾರನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ

ಮೂಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ಅಧಿಕಗುಣಗಳಿರುವ ವಿಶ್ವಾತ್ಮ
ಪುರುಷನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ.

12338005a ಇದಂ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಂ ಹಿ ಸರ್ವವೇದೇಷು ಪಾರ್ಥಿವ|

12338005c ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ಚ ವಿಖ್ಯಾತಮೃಷಿಸಿಂಹೇನ ಚಿಂತಿತಮ್||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ಇದೇ ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಸಿಂಹನು ಚಿಂತಿಸಿದ
ಪುರುಷಸೂಕ್ತವು ಸರ್ವವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಋತ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವೆಂದು
ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ.

12338006a ಉತ್ಸರ್ಗೇಣಾಪವಾದೇನ ಋಷಿಭಿಃ ಕಪಿಲಾದಿಭಿಃ|

12338006c ಅಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣ್ಯುಕ್ತಾನಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಕಪಿಲನೇ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಚಿಂತನೆಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ
ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

12338007a ಸಮಾಸತಸ್ತು ಯದ್ವ್ಯಾಸಃ ಪುರುಷೈಕತ್ವಮುಕ್ತವಾನ್|

12338007c ತತ್ತೇಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಸಾದಾದಮಿತೌಜಸಃ||

ಆದರೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಪುರುಷನ ಏಕತ್ವವು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಅಮಿತೌಜಸ
ಗುರುವಿನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12338008a ಅತ್ರಾಪ್ಯದಾಹರಂತೀಮಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಮ್|

12338008c ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಹ ಸಂವಾದಂ ತ್ರ್ಯಂಬಕಸ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಾದ
ಬ್ರಹ್ಮನೊಂದಿಗೆ ತ್ರ್ಯಂಬಕನ ಸಂವಾದವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

12338009a ಕ್ಷೀರೋದಸ್ಯ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಹಾಟಕಸಪ್ರಭಃ|

12338009c ವೈಜಯಂತ ಇತಿ ಖ್ಯಾತಃ ಪರ್ವತಪ್ರವರೋ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯೆ ಸುವರ್ಣಪ್ರಭೆಯಿಂದ
ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವೈಜಯಂತವೆಂಬ ಖ್ಯಾತ ಪರ್ವತವಿದೆ.

12338010a ತತ್ರಾಧ್ಯಾತ್ಮಗತಿಂ ದೇವ ಏಕಾಕೀ ಪ್ರವಿಚಿಂತಯನ್|

12338010c ವೈರಾಜಸದನೇ ನಿತ್ಯಂ ವೈಜಯಂತಂ ನಿಷೇವತೇ||

ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಗತಿಯ ಕುರಿತೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇವ ಬ್ರಹ್ಮನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ
ನಿತ್ಯವೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಿಂದ ವೈಜಯಂತ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು
ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

12338011a ಅಥ ತತ್ರಾಸತಸ್ತಸ್ಯ ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

12338011c ಲಲಾಟಪ್ರಭವಃ ಪುತ್ರಃ ಶಿವ ಆಗಾದ್ಯದೃಚ್ಚಯಾ|

12338011e ಆಕಾಶೇನೈವ ಯೋಗೀಶಃ ಪುರಾ ತ್ರಿನಯನಃ ಪ್ರಭುಃ||

ಹಿಂದೆ ಒಮ್ಮೆ ಧೀಮತ ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರನು ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ
ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಲಲಾಟದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪುತ್ರ ಯೋಗೀಶ ತ್ರಿನಯನ
ಪ್ರಭುವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಬಯಸಿದನು.

12338012a ತತಃ ಖಾನ್ನಿಪಪಾತಾಶು ಧರಣೀಧರಮೂರ್ಧನಿ|

12338012c ಅಗ್ರತಶ್ಚಾ ಭವತ್ ಪ್ರೀತೋ ವವಂದೇ ಚಾಪಿ ಪಾದಯೋಃ||

ಆಗ ಆಕಾಶದಿಂದ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಇಳಿದು ರುದ್ರನು
ಎದುರಿದ್ದವನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿದನು.

12338013a ತಂ ಪಾದಯೋರ್ನಿಪತಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸವ್ಯೇನ ಪಾಣಿನಾ|

12338013c ಉತ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ತದಾ ಪ್ರಭುರೇಕಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ಪಾದಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಏಕೈಕ ಪ್ರಭು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು

ತನ್ನ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದನು.

12338014a ಉವಾಚ ಚೈನಂ ಭಗವಾಂಶ್ಚಿರಸ್ಯಾಗತಮಾತ್ಮಜಮ್|

12338014c ಸ್ವಾಗತಂ ತೇ ಮಹಾಬಾಹೋ ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತೋಽಸಿ ಮೇಽಂತಿಕಮ್||

ಬಹಳ ಸಮಯದ ನಂತರ ಬಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹೋ! ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ! ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು.

12338015a ಕಚ್ಚಿತ್ತೇ ಕುಶಲಂ ಪುತ್ರ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯತಪಸೋಃ ಸದಾ|

12338015c ನಿತ್ಯಮುಗ್ರತಪಾಸ್ತ್ವಂ ಹಿ ತತಃ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ಪುನಃ||

ಪುತ್ರ! ನೀನು ಕುಶಲಿಯಾಗಿದ್ದೀಯಾ? ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ತಪಸ್ಸುಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆಯೇ? ನೀನು ನಿತ್ಯವೂ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರುತ್ತೀಯೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪುನಃ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

12338016 ರುದ್ರ ಉವಾಚ|

12338016a ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ಭಗವನ್ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯತಪಸೋರ್ಮಮ|

12338016c ಕುಶಲಂ ಚಾವ್ಯಯಂ ಚೈವ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತ್ಸುಧಾ||

ರುದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್! ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸುಗಳು ಕುಶಲವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಸರ್ವ ಜಗತ್ತೂ ಅವ್ಯಯವಾಗಿದೆ.

12338017a ಚಿರದೃಷ್ಟೋ ಹಿ ಭಗವಾನ್ ವೈರಾಜಸದನೇ ಮಯಾ|

12338017c ತತೋಽಹಂ ಪರ್ವತಂ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ವಿಮಂ ತ್ವತ್ಪಾದಸೇವಿತಮ್||

ಭಗವನ್! ಬ್ರಹ್ಮಸದನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ

ಸಮಯವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವಿತವಾದ ಈ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

12338018a ಕೌತೂಹಲಂ ಚಾಪಿ ಹಿ ಮೇ ಏಕಾಂತಗಮನೇನ ತೇ|

12338018c ನೈತತ್ಕಾರಣಮಲ್ಪಂ ಹಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಪಿತಾಮಹ ! ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಕುತೂಹಲವೂ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಅಲ್ಪವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

12338019a ಕಿಂ ನು ತತ್ಸದನಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾವಿವರ್ಜಿತಮ್|

12338019c ಸುರಾಸುರೈರಧ್ಯುಷಿತಮೃಷಿಭಿಶ್ಚಾಮಿತಪ್ರಭೈಃ||

12338020a ಗಂಧವೈರಪ್ಸರೋಭಿಶ್ಚ ಸತತಂ ಸಂನಿಷೇವಿತಮ್|

12338020c ಉತ್ಸ್ರಜ್ಯೇಮಂ ಗಿರಿವರಮೇಕಾಕೀ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನಸಿ||

ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ವಿವರ್ಜಿತವಾಗಿರುವ, ಸುರಾಸುರರಿಂದ ಮತ್ತು ಅಮಿತಪ್ರಭೆಯ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿತವಾಗಿರುವ, ಸತತವೂ ಗಂಧವರ್ಷ-ಅಪ್ಸರೆಯರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವ ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸದನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಗಿರಿವರಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆ?"

12338021 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12338021a ವೈಜಯಂತೋ ಗಿರಿವರಃ ಸತತಂ ಸೇವ್ಯತೇ ಮಯಾ|

12338021c ಅತ್ರೈಕಾಗ್ರೇಣ ಮನಸಾ ಪುರುಷಶ್ಚಿಂತ್ಯತೇ ವಿರಾಟ್||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: "ನಾನು ಈ ಗಿರಿವರ ವೈಜಯಂತಕ್ಕೆ ಸತತವೂ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ."

12338022 ರುದ್ರ ಉವಾಚ|

12338022a ಬಹವಃ ಪುರುಷಾ ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ವ ಯಾ ಸೃಷ್ಟಾಃ ಸ್ವಯಂಭುವಾ|

12338022c ಸೃಜ್ಯಂತೇ ಚಾಪರೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನ ಚೈಕಃ ಪುರುಷೋ ವಿರಾಟ್||

12338023a ಕೋ ಹ್ಯಸೌ ಚಿಂತ್ಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ವ ಯಾ ವೈ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|

12338023c ಏತನ್ಮೇ ಸಂಶಯಂ ಬ್ರೂಹಿ ಮಹತ್ಕೃತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ||

ರುದ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಸ್ವಯಂಭುವಾದ ನೀನು ಅನೇಕ ಪುರುಷರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಇನ್ನೂ ಇತರ ಪುರುಷರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೀಯೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನೂ ಒಬ್ಬನಾಗಿರಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನೀನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಯಾರು? ಇದರ ಕುರಿತು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೂ ಕುತೂಹಲವೂ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಹೇಳು.”

12338024 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12338024a ಬಹವಃ ಪುರುಷಾಃ ಪುತ್ರ ಯೇ ತ್ವಯಾ ಸಮುದಾಹೃತಾಃ|

12338024c ಏವಮೇತದತಿಕ್ರಾಂತಂ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ ನೈವಮಿತ್ಯಪಿ|

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುತ್ರ! ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾನು ಅನೇಕ ಪುರುಷರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ನೋಡಬೇಕಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

12338024e ಆಧಾರಂ ತು ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಏಕಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ತೇ||

12338025a ಬಹೂನಾಂ ಪುರುಷಾಣಾಂ ಸ ಯಥೈಕಾ ಯೋನಿರುಚ್ಯತೇ|

ನಾನು ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆಧಾರಭೂತನಾಗಿರುವ, ಅನೇಕ ಪುರುಷರಿಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನನಾಗಿರುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುರುಷನ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12338025c ತಥಾ ತಂ ಪುರುಷಂ ವಿಶ್ವಂ ಪರಮಂ ಸುಮಹತ್ತಮಮ್|

12338025e ನಿರ್ಗುಣಂ ನಿರ್ಗುಣಾ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಸನಾತನಮ್||

ಎಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಗುಣವಾಗಿ ಆ ವಿಶ್ವ ಪರಮ ಮಹತ್ತತ್ವ ನಿರ್ಗುಣ ಸನಾತನ ಪುರುಷನನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ದ್ವೈಪಾಯನೋತ್ಪತ್ತೌ ಅಷ್ಟತ್ರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವೈಪಾಯನೋತ್ಪತ್ತಿ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತೆಂಟನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೩೯

ಬ್ರಹ್ಮನು ರುದ್ರನಿಗೆ ಪುರುಷನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು (1-21).

12339001 ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ|

12339001a ಶೃಣು ಪುತ್ರ ಯಥಾ ಹ್ಯೇಷ ಪುರುಷಃ ಶಾಶ್ವತೋಽವ್ಯಯಃ|

12339001c ಅಕ್ಷಯಶ್ಚಾಪ್ರಮೇಯಶ್ಚ ಸರ್ವಗಶ್ಚ ನಿರುಚ್ಯತೇ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುತ್ರ! ಈ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನು ಹೇಗೆ
ಶಾಶ್ವತನು, ಅವ್ಯಯನು, ಅಕ್ಷಯನು, ಅಪ್ರಮೇಯನು ಮತ್ತು ಸರ್ವಗನು
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

12339002a ನ ಸ ಶಕ್ಯಸ್ತ್ವ ಯಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಮಯಾನೈವಾರ್ಪಿ ಸತ್ತಮ|

12339002c ಸಗುಣೋ ನಿರ್ಗುಣೋ ವಿಶ್ವೋ ಜ್ಞಾನದೃಶ್ಯೋ ಹ್ಯಸೌ ಸ್ಮೃತಃ||

ಸತ್ತಮ ! ನೀನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ನಾನಾಗಲೀ ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು
ಶಕ್ಯರಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಸಗುಣ-ನಿರ್ಗುಣ ವಿಶ್ವನನ್ನು ಜ್ಞಾನದಿಂದ
ಮಾತ್ರ ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

12339003a ಅಶರೀರಃ ಶರೀರೇಷು ಸರ್ವೇಷು ನಿವಸತ್ಯಸೌ|

12339003c ವಸನ್ನಪಿ ಶರೀರೇಷು ನ ಸ ಲಿಪ್ಯತಿ ಕರ್ಮಭಿಃ||

ಅಶರೀರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಸರ್ವ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿತ್ಯವೂ
ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಶರೀರಗಳು
ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12339004a ಮಮಾಂತರಾತ್ಮಾ ತವ ಚ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ದೇಹಸಂಜ್ಞಿತಾಃ|

12339004c ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಾಕ್ಷಿಭೂತೋಽಸೌ ನ ಗ್ರಾಹ್ಯಃ ಕೇನ ಚಿತ್ಸ್ಯ ಚಿತ್||

ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಹಾಗೂ ದೇಹಿಗಳೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ
ಅನ್ಯರ ಅಂತರಾತ್ಮನು ಇವನು. ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷೀಭೂತನು ಇವನು.
ಆದರೆ ಇವನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ.

12339005a ವಿಶ್ವಮೂರ್ಧಾ ವಿಶ್ವಭುಜೋ ವಿಶ್ವಪಾದಾಕ್ಷಿನಾಸಿಕಃ|

12339005c ಏಕಶ್ಚ ರತಿ ಕ್ಷೇತ್ರೇಷು ಸ್ವೈರಚಾರೀ ಯಥಾಸುಖಮ್||

ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಭುಜಗಳು.
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಪಾದಗಳು, ಕಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಗುಗಳಿವೆ. ಅವನು
ಒಬ್ಬನೇ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ

ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ⁹⁸⁴.

12339006a ಕ್ಷೇತ್ರಾಣಿ ಹಿ ಶರೀರಾಣಿ ಬೀಜಾನಿ ಚ ಶುಭಾಶುಭೇ|

12339006c ತಾನಿ ವೇತ್ತಿ ಸ ಯೋಗಾತ್ಮಾ ತತಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಉಚ್ಯತೇ||

ಶರೀರಗಳೇ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳೇ ಬೀಜಗಳು.

ಇವೆರಡನ್ನೂ ಆ ಯೋಗಾತ್ಮನು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

12339007a ನಾಗರ್ತಿನಃ ಗತಿಸ್ತಸ್ಯ ಜ್ಞೇಯಾ ಭೂತೇನ ಕೇನ ಚಿತ್|

12339007c ಸಾಂಖ್ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಚೈವ ಯೋಗೇನ ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಮ್||

12339008a ಚಿಂತಯಾಮಿ ಗತಿಂ ಚಾಸ್ಯ ನ ಗತಿಂ ವೇದ್ಮಿ ಚೋತ್ತಮಾಮ್|

12339008c ಯಥಾಜ್ಞಾನಂ ತು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪುರುಷಂ ತಂ ಸನಾತನಮ್||

ಅವನು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾವ

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯದು. ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ

ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳ ವಿಧಿಯಿಂದ ಅವನ ಗತಿಯ ಕುರಿತು

ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಆದರೂ ಆ ಸನಾತನ ಪುರುಷನ ಕುರಿತು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದನ್ನು

ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

12339009a ತಸ್ಮೈಕತ್ವಂ ಮಹತ್ತ್ವಂ ಹಿ ಸ ಚೈಕಃ ಪುರುಷಃ ಸ್ಮೃತಃ|

12339009c ಮಹಾಪುರುಷಶಬ್ದಂ ಸ ಬಿಭರ್ತ್ಯೇಕಃ ಸನಾತನಃ||

⁹⁸⁴ ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುರುತ ವಿಶ್ವತೋ ಮುಖೋ ವಿಶ್ವತೋ ಹಸ್ತ ಉತ

ವಿಶ್ವತಸ್ಪಾತ್ ಎಂಬ ವೇದವಾಕ್ಯವಿದೆ. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

ಅವನಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವೂ ಮಹತ್ವವೂ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು
ಏಕಮಾತ್ರಪುರುಷನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸನಾತನನಾದ
ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಮಹಾಪುರುಷ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

12339010a ಏಕೋ ಹುತಾಶೋ ಬಹುಧಾ ಸಮಿಧ್ಯತೇ

ಏಕಃ ಸೂರ್ಯಸ್ತಪಸಾಂ ಯೋನಿರೇಕಾ|

12339010c ಏಕೋ ವಾಯುರ್ಬಹುಧಾ ವಾತಿ ಲೋಕೇ

ಮಹೋದಧಿಶ್ಚಾಂಭಸಾಂ ಯೋನಿರೇಕಃ|

12339010e ಪುರುಷಶ್ಚೈಕೋ ನಿರ್ಗುಣೋ ವಿಶ್ವರೂಪಸ್

ತಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ಪುರುಷಂ ಚಾವಿಶಂತಿ||

ಒಬ್ಬನೇ ಅಗ್ನಿಯು ಅನೇಕರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನೇ
ಸೂರ್ಯನು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾಶಗಳಿಗೆ ಯೋನಿ. ಒಬ್ಬನೇ ವಾಯುವು
ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತಾನೆ. ಸಮುದ್ರವು ಹಲವು
ರೂಪದ ನೀರುಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬನೇ
ಪುರುಷನು ನಿರ್ಗುಣನೂ, ವಿಶ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ನಿರ್ಗುಣನಾದ
ಅವನನ್ನು ಗುಣಯುಕ್ತವಾದ ಎಲ್ಲವೂ ಲಯಹೊಂದುತ್ತವೆ.

12339011a ಹಿತ್ವಾ ಗುಣಮಯಂ ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮ ಹಿತ್ವಾ ಶುಭಾಶುಭಮ್

12339011c ಉಭೇ ಸತ್ಯಾನ್ಮತೇ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಏವಂ ಭವತಿ ನಿರ್ಗುಣಃ||

ಗುಣಮಯವಾದ ಸರ್ವವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸಿ ಸತ್ಯ-ಸುಳ್ಳುಗಳೆರಡನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಾಧಕನು
ನಿರ್ಗುಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12339012a ಅಚಿಂತ್ಯಂ ಚಾಪಿ ತಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಭಾವಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಚತುಷ್ಟಯಮ್

12339012c ವಿಚರೇದ್ಯೋ ಯತಿಯೃತ್ತಃ ಸ ಗಚ್ಛೇತ್ಪುರುಷಂ ಪ್ರಭುಮ್||

ಅಚಿಂತ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ನಾಲ್ಕು ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವಗಳನ್ನು⁹⁸⁵
ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಡೆಯುವ ಯತಿಯು ಆ ಪ್ರಭು ಪುರುಷನನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12339013a ಏವಂ ಹಿ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಕೇ ಚಿದಿಚ್ಛಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ|

12339013c ಏಕಾತ್ಮಾನಂ ತಥಾತ್ಮಾನಮಪರೇಽಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕಾಃ||

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರು ಪರಮಾತ್ಮನು ನಾಲ್ಕು ವ್ಯೂಹಗಳುಳ್ಳವನು
ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕರು ಅವನು
ಏಕಾತ್ಮನು ಮತ್ತು ತಮಗೂ ಆತ್ಮಭೂತನಾಗಿರುವನು ಎಂದು
ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

12339014a ತತ್ರ ಯಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಹಿ ಸ ನಿತ್ಯಂ ನಿರ್ಗುಣಃ ಸ್ಮೃತಃ|

12339014c ಸ ಹಿ ನಾರಾಯಣೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋ ಹಿ ಸಃ|

12339014e ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಫಲೈಶ್ಚಾಪಿ ಪದ್ಮಪತ್ರಮಿವಾಂಭಸಾ||

ಅಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.
ಅವನೇ ನಾರಾಯಣ. ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ಪುರುಷ.
ತಾವರೆಯ ಎಲೆಯು ನೀರಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಿರುವಂತೆ ಅವನು
ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಫಲಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

12339015a ಕರ್ಮಾತ್ಮಾ ತ್ವಪರೋ ಯೋಽಸೌ ಮೋಕ್ಷಬಂಧೈಃ ಸ ಯುಜ್ಯತೇ|

⁹⁸⁵ ವಾಸುದೇವ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮತ್ತು ಅನಿರುದ್ಧ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು
ವ್ಯೂಹಗಳು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12339015c ಸಸಪ್ತದಶಕೇನಾಪಿ ರಾಶಿನಾ ಯುಜ್ಯತೇ ಹಿ ಸಃ|

12339015e ಏವಂ ಬಹುವಿಧಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪುರುಷಸ್ಯೇ ಯಥಾಕ್ರಮಮ್||

ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು ಮುಂತಾದ ಬಂಧನಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥವನು ಹದಿನೇಳು ರಾಶಿಗಳಿಂದ⁹⁸⁶ ಯುಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪುರುಷನ ಕುರಿತು ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12339016a ಯತ್ತತ್ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಲೋಕತಂತ್ರಸ್ಯ ಧಾಮ

ವೇದ್ಯಂ ಪರಂ ಬೋಧನೀಯಂ ಸಬೋದ್ಧೃ|

12339016c ಮಂತಾ ಮಂತವ್ಯಂ ಪ್ರಾಶಿತಾ ಪ್ರಾಶಿತವ್ಯಂ

ಘ್ರಾತಾ ಘ್ರೇಯಂ ಸ್ಪರ್ಶಿತಾ ಸ್ಪರ್ಶನೀಯಮ್||

ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಲೋಕತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನನಾಗಿರುವ ಅವನೇ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ ಪರಮ ತತ್ತ್ವವೂ, ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವವನೂ, ಬೋಧಿಸುವವನೂ, ಮನನಶೀಲನೂ, ಮನನಮಾಡಬೇಕಾದವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಭೋಜಿಸುವವನೂ ಭೋಜಿಸುವ ಆಹಾರವೂ ಅವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆಘ್ರಾಣಿಸುವವನೂ, ಗಂಧವೂ ಅವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವವನೂ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ ವಸ್ತುವೂ ಅವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

12339017a ದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ ಶ್ರಾವಿತಾ ಶ್ರಾವಣೀಯಂ

ಜ್ಞಾತಾ ಜ್ಞೇಯಂ ಸಗುಣಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ಚ|

⁹⁸⁶ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು - ಇವೇ ಹದಿನೇಳು ರಾಶಿಗಳು. (ಭಾರತ ದರ್ಶನ)

12339017c ಯದ್ವೈ ಪೋಕ್ತಂ ಗುಣಸಾಮ್ಯಂ ಪ್ರಧಾನಂ⁹⁸⁷

ನಿತ್ಯಂ ಚೈತಚ್ಚಾಶ್ವತಂ ಚಾವ್ಯಯಂ ಚ||

ನೋಡುವವನೂ ನೋಡುವ ದೃಶ್ಯನೂ ಅವನೇ. ಕೇಳುವವನೂ ಕೇಳುವ ಶಬ್ದವೂ ಅವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ತಿಳಿಯುವವನೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನೂ ಅವನೇ. ಅವನು ಸಗುಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣನು ಕೂಡ. ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ತತ್ತ್ವವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅದು ನಿತ್ಯವೂ, ಶಾಶ್ವತವೂ, ಅವಿನಾಶಿಯೂ, ಗುಣಸಾಮ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ.

12339018a ಯದ್ವೈ ಸೂತೇ ಧಾತುರಾದ್ಯಂ ನಿಧಾನಂ
ತದ್ವೈ ವಿಪ್ರಾಃ ಪ್ರವದಂತೇನಿರುದ್ಧಮ್|

12339018c ಯದ್ವೈ ಲೋಕೇ ವೈದಿಕಂ ಕರ್ಮ ಸಾಧು
ಆಶೀರ್ಯುಕ್ತಂ ತದ್ಧಿ ತಸ್ಯೋಪಭೋಜ್ಯಮ್||

ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ (ನನಗಿಂತಲೂ) ಮೊದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂಲಕಾರಣ ಅಥವಾ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಪ್ರರು ಅನಿರುದ್ಧ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಶೀರ್ಯುಕ್ತ ಸಾಧು ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅವನವೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.

12339019a ದೇವಾಃ ಸರ್ವೇ ಮನಯಃ ಸಾಧು ದಾಂತಾಸ್
ತಂ ಪ್ರಾಗ್ಯಜ್ಞೈರ್ಯಜ್ಞಭಾಗಂ ಯಜಂತೇ|

12339019c ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಆದ್ಯ ಈಶಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ
ತಸ್ಮಾಜ್ಜಾತಸ್ವಂ ಚ ಮತ್ತಃ ಪ್ರಸೂತಃ|

⁹⁸⁷ ಯದ್ವೈ ಪೋಕ್ತಂ ತಾತ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಧಾನಂ | (ಭಾರತದರ್ಶನ).

12339019e ಮತ್ತೋ ಜಗಜ್ಜಂಗಮಂ ಸ್ಥಾವರಂ ಚ
ಸರ್ವೇ ವೇದಾಃ ಸರಹಸ್ಯಾ ಹಿ ಪುತ್ರ||

ದೇವತೆಗಳು, ಮುನಿಗಳು, ಸಾಧುಗಳು ಮತ್ತು ದಾಂತರು ಎಲ್ಲರೂ
ಮೊದಲು ಯಜ್ಞಭಾಗಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ಯಜಿಸಿದರು. ಪ್ರಜೆಗಳ ಈಶ
ಆದ್ಯನಾದ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಅವನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಿಂದ
ನೀನು ಹುಟ್ಟಿರುವೆ. ಪುತ್ರ! ನನ್ನಿಂದ ಈ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳ
ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ರಹಸ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸರ್ವ ವೇದಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿವೆ.

12339020a ಚತುರ್ವಿಭಕ್ತಃ ಪುರುಷಃ ಸ ಕ್ರೀಡತಿ ಯಥೇಚ್ಛತಿ|

12339020c ಏವಂ ಸ ಏವ ಭಗವಾನ್ ಜ್ಞಾನೇನ ಪ್ರತಿಬೋಧಿತಃ||

ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಆ ಪುರುಷನು ಹೇಗೆ
ಇಚ್ಛಿಸುವನೋ ಹಾಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನದೇ
ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

12339021a ಏತತ್ತೇ ಕಥಿತಂ ಪುತ್ರ ಯಥಾವದನುಪೃಚ್ಛತಃ|

12339021c ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನೇ ತಥಾ ಯೋಗೇ ಯಥಾವದನುವರ್ಣಿತಮ್||

ಪುತ್ರ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಾನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ
ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳು ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ
ಪಂಚರಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನ ಹಿರಿಮೆಯ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ನಾರಾಯಣೀಯಸಮಾಪ್ತೌ

ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕೃತಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣೀಯಸಮಾಪ್ತಿ ಎನ್ನುವ
ಮುನ್ನೂರಾಮೂವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೪೦

ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಖ್ಯಾನ

ನಾರದನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಉಂಚವೃತ್ತಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಥೆಯನ್ನು
ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದು (1-11).

12340001 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

12340001a ಧರ್ಮಾಃ ಪಿತಾಮಹೇನೋಕ್ತಾ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾ ಶ್ರಿತಾಃ ಶುಭಾಃ|

12340001c ಧರ್ಮಮಾಶ್ರಮಿಣಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ ಮೇ ಭವಾನ್||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಾ ಶ್ರಿತ ಶುಭ
ಧರ್ಮಗಳ ಕುಳಿತು ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಶ್ರಮಧರ್ಮವನ್ನು
ಅನುಸರಿಸುವವರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12340002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12340002a ಸರ್ವತ್ರ ವಿಹಿತೋ ಧರ್ಮಃ ಸ್ವರ್ಗ್ಯಃ ಸತ್ಯಫಲೋದಯಃ⁹⁸⁸|

12340002c ಬಹುದ್ವಾರಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ನೇಹಾಸ್ತಿ ವಿಫಲಾ ಕ್ರಿಯಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಿಗಳಿಗೂ ಇಂತಹುದೇ ಎಂಬ

⁹⁸⁸ ಸತ್ಯಫಲಂ ಮಹತ್ (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವ ಧರ್ಮಗಳು ವಿಹಿತವಾಗಿವೆ.
ಅನೇಕ ದ್ವಾರಗಳಿರುವ ಧರ್ಮದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕ್ರಿಯೆಗಳ್ಯಾವುವೂ
ವಿಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

12340003a ಯಸ್ಮಿನ್ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತು ವಿಷಯೇ ಯೋ ಯೋ ಯಾತಿ ವಿನಿಶ್ಚಯಮ್|

12340003c ಸ ತಮೇವಾಭಿಜಾನಾತಿ ನಾನ್ಯಂ ಭರತಸತ್ತಮ||

ಯಾರ್ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಯ
ಬುದ್ಧಿಯಿರುವುದೋ ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವನು ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು
ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭರತಸತ್ತಮ! ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅವನು
ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

12340004a ಅಪಿ ಚ ತ್ವಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಶ್ರೋತುಮರ್ಹಸಿ ಮೇ ಕಥಾಮ್|

12340004c ಪುರಾ ಶಕ್ರಸ್ಯ ಕಥಿತಾಂ ನಾರದೇನ ಸುರರ್ಷಿಣಾ||

ನರವ್ಯಾಘ್ರ! ಹಿಂದೆ ಸುರರ್ಷಿ ನಾರದನು ಶಕ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಆ
ಕಥೆಯನ್ನು ಈಗ ನೀನೂ ಕೂಡ ಕೇಳಲು ಅರ್ಹನಾಗಿರುವೆ.

12340005a ಸುರರ್ಷಿರ್ನಾರದೋ ರಾಜನ್ಸಿದ್ಧಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸಂಮತಃ|

12340005c ಪರ್ಯೇತಿ ಕ್ರಮಶೋ ಲೋಕಾನ್ವಾಯುರವ್ಯಾಹತೋ ಯಥಾ||

ರಾಜನ್! ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಪೂಜಿತ ಸಿದ್ಧ ಸುರರ್ಷಿ ನಾರದನು ವಾಯುವು
ಹೇಗೆ ಅವ್ಯಾಹಿತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಅಡತಡೆಯಿಲ್ಲದೇ
ಸರ್ವತ್ರ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

12340006a ಸ ಕದಾ ಚಿನ್ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ದೇವರಾಜಾಲಯಂ ಗತಃ|

12340006c ಸತ್ಯ ತಶ್ಚ ಮಹೇಂದ್ರೇಣ ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನಗತೋಽಭವತ್||

ಮಹೇಷ್ಟಾಸ! ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ದೇವರಾಜಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋದನು.
ಮಹೇಂದ್ರನಿಂದ ಸತ್ಯ ತನಾಗಿ ಅವನ ಹತ್ತಿರವೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

12340007a ತಂ ಕೃತಕ್ಷಣಮಾಸೀನಂ ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛಚ್ಛಚೀಪತಿಃ|

12340007c ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ಕಿಂ ಚಿದಾಶ್ಚ ಯಮಸ್ತಿ ದೃಷ್ಟಂ ತ್ವಯಾನಘ||

ಅವನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ ನಂತರ ಶಚೀಪತಿಯು ನಾರದನನ್ನು ಕೇಳಿದನು:
“ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ! ಅನಘ ! ನೀನು ನೋಡಿದ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಾದರೂ ಇದೆಯೇ?

12340008a ಯಥಾ ತ್ವಮಪಿ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸಚರಾಚರಮ್|

12340008c ಜಾತಕೌತೂಹಲೋ ನಿತ್ಯಂ ಸಿದ್ಧಶ್ಚ ರಸಿ ಸಾಕ್ಷಿವತ್||

ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ! ನೀನು ಪ್ರಪಂಚದ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು
ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಕಾಣುವ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದರೂ ಕುತೂಹಲಕ್ಕಾಗಿ
ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಂತೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತೀಯೆ.

12340009a ನ ಹ್ಯಸ್ಥವಿದಿತಂ ಲೋಕೇ ದೇವರ್ಷೇ ತವ ಕಿಂ ಚನ|

12340009c ಶ್ರುತಂ ವಾಪ್ಯನುಭೂತಂ ವಾ ದೃಷ್ಟಂ ವಾ ಕಥಯಸ್ವ ಮೇ||

ದೇವರ್ಷೇ ! ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.
ನೀನು ಯಾವುದಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೆ
ಅಥವಾ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12340010a ತಸ್ಮೈ ರಾಜನ್ಸುರೇಂದ್ರಾಯ ನಾರದೋ ವದತಾಂ ವರಃ|

12340010c ಆಸೀನಾಯೋಪಪನ್ನಾಯ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನ್ವಿಪುಲಾಂ ಕಥಾಮ್||

ರಾಜನ್! ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾರದನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸುರೆಂದ್ರನಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

12340011a ಯಥಾ ಯೇನ ಚ ಕಲ್ಪೇನ ಸ ತಸ್ಮೈ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಃ|

12340011c ಕಥಾಂ ಕಥಿತವಾನ್ ಪೃಷ್ಟ್ವಸ್ತಥಾ ತ್ವಮಪಿ ಮೇ ಶೃಣು||

ಯಾವ ಕಲ್ಪವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮನು ಅವನಿಗೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದನೋ ಅದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ನಾನು ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ ಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾನಲ್ವತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೧

ಮಹಾಪದ್ಮಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಓರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸದಾಚಾರಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಮನೆಗೆ ಅತಿಥಿಯೋರ್ವನ ಆಗಮನ (1-9).

12341001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12341001a ಆಸೀತ್ಕಿಲ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಾಪದ್ಮೇ ಪುರೋತ್ತಮೇ|

12341001c ಗಂಗಾಯಾ ದಕ್ಷಿಣೇ ತೀರೇ ಕಶ್ಚಿ ದ್ವಿಪ್ರಃ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ! ಗಂಗೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪುರವಾದ ಮಹಾಪದ್ಮದಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಸಮಾಹಿತ ವಿಪ್ರನಿದ್ದನು.

12341002a ಸೌಮ್ಯಃ ಸೋಮಾನ್ವಯೇ ವೇದೇ ಗತಾಧ್ವಾ ಚಿನ್ನಸಂಶಯಃ|

12341002c ಧರ್ಮನಿತ್ಯೋ ಜಿತಕ್ರೋಧೋ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ||

ಸೋಮನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಅವನು ಸೌಮ್ಯನು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನು ಧರ್ಮನಿತ್ಯನೂ, ಜಿತಕ್ರೋಧನೂ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದನು.

12341003a ಅಹಿಂಸಾನಿರತೋ ನಿತ್ಯಂ ಸತ್ಯಃ ಸಜ್ಜನಸಂಮತಃ|

12341003c ನ್ಯಾಯಪ್ರಾಪ್ತೇನ ವಿತ್ತೇನ ಸ್ವೇನ ಶೀಲೇನ ಚಾನ್ವಿತಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ಅಹಿಂಸಾನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಸತ್ಯವಂತನೂ ಸಜ್ಜನರ ಸಮ್ಮತಿಗೆ ಪಾತ್ರನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ದೊರಕಿದ ಸ್ವಂತ ಧನದಿಂದಲೇ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಉತ್ತಮ ಶೀಲವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದನು.

12341004a ಜ್ಞಾತಿಸಂಬಂಧಿವಿಪುಲೇ ಮಿತ್ರಾಪಾಶ್ರಯಸಂಮತೇ|

12341004c ಕುಲೇ ಮಹತಿ ವಿಖ್ಯಾತೇ ವಿಶಿಷ್ಟಾಂ ವೃತ್ತಿಮಾಸ್ಥಿತಃ||

ಮಿತ್ರಾಪಾಶ್ರಯಸಂಮತವಾದ ವಿಪುಲ ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ವಿಖ್ಯಾತ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಅವನು ತನ್ನ ವಿಶೇಷವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

12341005a ಸ ಪುತ್ರಾನ್ಬಹುಲಾನ್ವೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಪುಲೇ ಕರ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತಃ|

12341005c ಕುಲಧರ್ಮಾ ಶ್ರಿತೋ ರಾಜನ್ಧರ್ಮ ಚರ್ಯಾ ಪರೋಽಭವತ್||

ರಾಜನ್! ವಿಪುಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಅನೇಕ ಪುತ್ರ-
ಪೌತ್ರರನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಕುಲಧರ್ಮಾ ಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದ ಅವನು
ಧರ್ಮಾ ಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು.

12341006a ತತಃ ಸ ಧರ್ಮಂ ವೇದೋಕ್ತಂ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮೇವ ಚ|

12341006c ಶಿಷ್ಟಾಚೀರ್ಣಂ ಚ ಧರ್ಮಂ ಚ ತ್ರಿವಿಧಂ ಚಿಂತ್ಯ ಚೇತಸಾ||

ಆಗ ಅವನು ವೇದೋಕ್ತ ಧರ್ಮ, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು
ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದಿಂದ ಅನುಮೋದಿತ ಧರ್ಮ - ಈ ಮೂರು ವಿಧದ
ಧರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು.

12341007a ಕಿಂ ನು ಮೇ ಸ್ಯಾಚ್ಚುಭಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಿಂ ಕ್ಷಮಂ ಕಿಂ ಪರಾಯಣಮ್|

12341007c ಇತ್ಯೇವಂ ಖಿದ್ಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ನ ಚ ಯಾತಿ ವಿನಿಶ್ಚಯಮ್||

“ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಶುಭವಾಗುತ್ತದೆ?
ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ಯಾವುದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು?” ಹೀಗೆ
ನಿತ್ಯವೂ ಯೋಚಿಸಿ ಖಿನ್ನನಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಯಾವ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೂ
ಬರಲಿಲ್ಲ.

12341008a ತಸ್ಯೈವಂ ಖಿದ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಧರ್ಮಂ ಪರಮಮಾಸ್ಥಿತಃ|

12341008c ಕದಾ ಚಿದತಿಥಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸುಸಮಾಹಿತಃ||

ಹೀಗೆ ಅವನು ಯೋಚಿಸಿ ಖಿನ್ನನಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ
ಪರಮಧರ್ಮಾತ್ಮ, ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋರ್ವನು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ
ಆಗಮಿಸಿದನು.

12341009a ಸ ತಸ್ಮೈ ಸತ್ತ್ವಿಯಾಂ ಚಕ್ರೇ ಕ್ರಿಯಾಯುಕ್ತೇನ ಹೇತುನಾ|

12341009c ವಿಶ್ರಾಂತಂ ಚೈನಮಾಸೀನಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಅವನನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ, ಅವನು ಕುಳಿತು
ವಿಶ್ರಾಂತನಾಗಲು ಅವನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಉಂಚಪೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ
ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚಪೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ
ಮುನ್ನೂರಾನಲ್ವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೨

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದುದು (1-16).

12342001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12342001a ಸಮುತ್ಪನ್ನಾಭಿಧಾನೋಽಸ್ಮಿ ವಾಚ್ಛೌಧುರ್ಯೇಣ ತೇಽನಘ|

12342001c ಮಿತ್ರತಾಮಭಿಪನ್ನಸ್ವಾಂ ಕಿಂ ಚಿದ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಚ್ಚೈಣು||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಘ! ನಿನ್ನ ಮಧುರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ
ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಾಗಿದೆ. ನೀನು
ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12342002a ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮಂ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಕೃತ್ವಾ ಪುತ್ರಗತಂ ತ್ವಹಮ್|

12342002c ಧರ್ಮಂ ಪರಮಕಂ ಕುರ್ಯಾಂ ಕೋ ಹಿ ಮಾರ್ಗೋ ಭವೇದ್ವಿಜ||

“ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ! ದ್ವಿಜ! ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು
ನಾನು ಪರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ
ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾರ್ಗವಿದೆಯೇ?

12342003a ಅಹಮಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮಸ್ಥಮೇಕ ಏವಾತ್ಮನಿ ಸ್ಥಿತಃ|

12342003c ಕರ್ತುಂ ಕಾಂಕ್ಷಾಮಿ ನೇಚ್ಚಾಮಿ ಬದ್ಧಃ ಸಾಧಾರಣೈರ್ಗುಣೈಃ||

ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿದ್ದು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು
ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಸಾಧಾರಣ
ಗುಣಗಳಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿರುವ ನಾನು ಒಡನೆಯೇ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲೂ ಇಚ್ಛೆಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ.

12342004a ಯಾವದೇವಾನತೀತಂ ಮೇ ವಯಃ ಪುತ್ರಫಲಾಶ್ರಿತಮ್|

12342004c ತಾವದಿಚ್ಛಾಮಿ ಪಾಥೇಯಮಾದಾತುಂ ಪಾರಲೌಕಿಕಮ್||

ಪುತ್ರಫಲವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ಇದೂವರೆಗಿನ ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವೆಲ್ಲವೂ
ಕಳೆದೇ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನಾದರೂ ಪರಲೌಕಿಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

12342005a ಅಸ್ಮಿನ್ ಹಿ ಲೋಕಸಂತಾನೇ ಪರಂ ಪಾರಮಭೀಷ್ಪತಃ|

12342005c ಉತ್ಪನ್ನಾ ಮೇ ಮತಿರಿಯಂ ಕುತೋ ಧರ್ಮಮಯಃ ಪ್ಲವಃ||

ಈ ಲೋಕಸಂತಾನಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಈ
ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿರುವ ನನಗೆ

ಧರ್ಮಮಯ ದೋಣಿಯು ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕಬಹುದು ಎಂಬ
ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯುಂಟಾಗಿದೆ.

12342006a ಸಮುಹ್ಯಮಾನಾನಿ ನಿಶಮ್ಯ ಲೋಕೇ

ನಿಯಾತ್ಯಮಾನಾನಿ ಚ ಸಾತ್ವಿಕಾನಿ|

12342006c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಧರ್ಮಧ್ವಜಕೇತುಮಾಲಾಂ

ಪ್ರಕೀರ್ಯಮಾಣಾಮುಪರಿ ಪ್ರಜಾನಾಮ್||

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕರೂ ಕೂಡ ವಿಧ-ವಿಧದ ಯಾತನೆಗಳಿಂದ
ಪೀಡಿತರಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಜನರ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮಧ್ವಜಗಳ
ಮಾಲೆಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

12342007a ನ ಮೇ ಮನೋ ರಜ್ಯತಿ ಭೋಗಕಾಲೇ

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯತೀನ್ ಪ್ರಾರ್ಥಯತಃ ಪರತ್ರ|

12342007c ತೇನಾತಿಥೇ ಬುದ್ಧಿಬಲಾಶ್ರಯೇಣ

ಧರ್ಮಾರ್ಥತತ್ತ್ವೇ ವಿನಿಯುಂಕ್ಷ್ವ ಮಾಂ ತ್ವಮ್||

ಭೋಗಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪರರನ್ನು
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಯತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವಿರಕ್ತ ಸಂನ್ಯಾಸಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ
ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಅತಿಥೇ! ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನ
ಧರ್ಮಾರ್ಥತತ್ತ್ವ ಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಬಲದ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು
ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸು.””

12342008 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12342008a ಸೋಽತಿಥಿರ್ವಚನಂ ತಸ್ಯ ಶ್ರುತ್ವಾ ಧರ್ಮಾಭಿಲಾಷಿಣಃ|

12342008c ಪ್ರೋವಾಚ ವಚನಂ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಮಧುರಯಾ ಗಿರಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಭಿಲಾಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದ
ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತಿಥಿಯು ಮೃದು ವಚನವನ್ನು ಮಧುರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ
ಉತ್ತರಿಸಿದನು:

12342009a ಅಹಮಪ್ಯತ್ರ ಮುಹ್ಯಾಮಿ ಮಮಾಪ್ಯೇಷ ಮನೋರಥಃ|

12342009c ನ ಚ ಸಂನಿಶ್ಚಯಂ ಯಾಮಿ ಬಹುದ್ವಾರೇ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇ||

“ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ದ್ವಾರಗಳಿರುವಾಗ ಇದೇ ಮನೋರಥವುಳ್ಳ
ನಾನೂ ಕೂಡ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡಾಗಿದ್ದೇನೆ.
ಯಾವುದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12342010a ಕೇ ಚಿನ್ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಕೇ ಚಿದ್ಯಜ್ಞಫಲಂ ದ್ವಿಜಾಃ|

12342010c ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಂ ಕೇ ಚಿದ್ಗಾರ್ಹಸ್ಥಂ ಕೇ ಚಿದಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಕೆಲವರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ದ್ವಿಜರು
ಯಜ್ಞಫಲವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

12342011a ರಾಜಧರ್ಮಾಶ್ರಯಂ ಕೇ ಚಿತ್ಕೇ ಚಿದಾತ್ಮಫಲಾಶ್ರಯಮ್|

12342011c ಗುರುಚರ್ಯಾಶ್ರಯಂ ಕೇ ಚಿತ್ಕೇ ಚಿದ್ವಾಕ್ಯಂ ಯಮಾಶ್ರಯಮ್||

ಕೆಲವರು ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು
ಆತ್ಮಫಲವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಗುರುಸೇವೆಯನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

12342012a ಮಾತರಂ ಪಿತರಂ ಕೇ ಚಿಚ್ಚುಶ್ರುಷಂತೋ ದಿವಂ ಗತಾಃ|

12342012c ಅಹಿಂಸಯಾ ಪರೇ ಸ್ವರ್ಗಂ ಸತ್ಯೇನ ಚ ತಥಾ ಪರೇ||

ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ
ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇತರರು ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮತ್ತು
ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸತ್ಯದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ.

12342013a ಆಹವೇಽಭಿಮುಖಾಃ ಕೇ ಚಿನ್ನಿಹತಾಃ ಸ್ವಿದ್ಧಿವಂ ಗತಾಃ|

12342013c ಕೇ ಚಿದುಂಚವ್ರತೈಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಕೆಲವರು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತರಾಗಿ
ದಿವಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಉಂಭವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ
ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

12342014a ಕೇ ಚಿದಧ್ಯಯನೇ ಯುಕ್ತಾ ವೇದವ್ರತಪರಾಃ ಶುಭಾಃ|

12342014c ಬುದ್ಧಿಮಂತೋ ಗತಾಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ತುಷ್ಟಾತ್ಮಾನೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ||

ಕೆಲವು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ವೇದಾಧ್ಯಯದಲ್ಲಿಯೇ ಯುಕ್ತರಾಗಿ,
ವೇದವ್ರತಪರಾಯಣರಾಗಿ, ಶುಭ ತೃಪ್ತಾತ್ಮರೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ ಆಗಿ
ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

12342015a ಆರ್ಜವೇನಾಪರೇ ಯುಕ್ತಾ ನಿಹತಾನಾರ್ಜವೈರ್ಜನೈಃ|

12342015c ಋಜವೋ ನಾಕಪೃಷ್ಠೇ ವೈ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ||

ಕೆಲವು ಶುದ್ಧಾತ್ಮ ಸರಳಜೀವಿಗಳು ಋಜುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದು
ರುಜುಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದ ವಂಚಕರಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

12342016a ಏವಂ ಬಹುವಿಧೈರ್ಲೋಕೇ ಧರ್ಮದ್ವಾರೈರನಾವೃತೈಃ|

12342016c ಮಮಾಪಿ ಮತಿರಾವಿಗ್ನಾ ಮೇಘಲೇಖೇವ ವಾಯುನಾ||

ಹೀಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಧದ ಧರ್ಮದ್ವಾರಗಳು ತೆರೆದಿರುವಾಗ
ಯಾವುದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಾನೂ ಕೂಡ - ಗಾಳಿಯಿಂದ
ಚದುರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೋಡಗಳ ಸಾಲಿನಂತೆ - ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ
ದ್ವಾಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ
ಮುನ್ನೂರಾನಲ್ವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೨

ಅತಿಥಿಯು ನಾಗರಾಜ ಪದ್ಮನಾಭನ ಸದಾಚಾರ ಮತ್ತು
ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಅವನ ಬಳಿ ಹೋಗಿಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು
ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದುದು (1-11).

12343001 ಅತಿಥಿರುವಾಚ|

12343001a ಉಪದೇಶಂ ತು ತೇ ವಿಪ್ರ ಕರಿಷ್ಯೇಽಹಂ ಯಥಾಗಮಮ್||

12343001c ಗುರುಣಾ ಮೇ ಯಥಾಖ್ಯಾತಮರ್ಥತಸ್ತಚ್ಚ ಮೇ ಶೃಣು||

ಅತಿಥಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಪ್ರ! ನನ್ನ ಗುರುವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ
ಯಾವ ತತ್ವಾರ್ಥಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನೇ ನಿನಗೆ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

12343002a ಯತ್ರ ಪೂರ್ವಾಭಿಸರ್ಗೇಣ ಧರ್ಮಚಕ್ರಂ ಪ್ರವರ್ತಿತಮ್|

12343002c ನೈಮಿಷೇ ಗೋಮತೀತೀರೇ ತತ್ರ ನಾಗಾಹ್ವಯಂ ಪುರಮ್||

ಎಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದಂತೆ ಧರ್ಮಚಕ್ರವು ಉರುಳಿತೋ ಆ ಗೋಮತಿ ತೀರದ ನೈಮಿಷದಲ್ಲಿ ನಾಗ ಎಂಬ ಪುರವಿದೆ.

12343003a ಸಮಗ್ರೈಸ್ತ್ರಿದಶೈಸ್ತತ್ರ ಇಷ್ಟಮಾಸೀದ್ವಿಜರ್ಷಭ|

12343003c ಯತ್ರೇಂದ್ರಾತಿಕ್ರಮಂ ಚಕ್ರೇ ಮಾಂಧಾತಾ ರಾಜಸತ್ತಮಃ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭ! ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜಸತ್ತಮ ಮಾಂಧಾತನೂ ಕೂಡ ಇಂದ್ರನನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ್ದನು.

12343004a ಕೃತಾಧಿವಾಸೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ತತ್ರ ಚಕ್ಷುಃಶ್ರವಾ ಮಹಾನ್|

12343004c ಪದ್ಮನಾಭೋ ಮಹಾಭಾಗಃ ಪದ್ಮ ಇತ್ಯೇವ ವಿಶ್ರುತಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಪದ್ಮನಾಭ ಎನ್ನುವ ಮಹಾಭಾಗ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಮಹಾ ನಾಗನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಪದ್ಮ ಎಂದೇ ವಿಶ್ರುತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

12343005a ಸ ವಾಚಾ ಕರ್ಮಣಾ ಚೈವ ಮನಸಾ ಚ ದ್ವಿಜರ್ಷಭ|

12343005c ಪ್ರಸಾದಯತಿ ಭೂತಾನಿ ತ್ರಿವಿಧೇ ವರ್ತ್ಮನಿ ಸ್ಥಿತಃ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭ! ಅವನು ಮಾತು, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳ ಮೂಲಕ ಕರ್ಮ, ಉಪಾಸನೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಈ ಮೂರು ವಿಧದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12343006a ಸಾಮ್ನಾ ದಾನೇನ ಭೇದೇನ ದಂಡೇನೇತಿ ಚತುರ್ವಿಧಮ್|

12343006c ವಿಷಮಸ್ಥಂ ಜನಂ ಸ್ವಂ ಚ ಚಕ್ಷುರ್ಧ್ಯಾನೇನ ರಕ್ಷತಿ||

ಕುಮಾರ್ಗಿ ಜನರನ್ನು ಸಾಮ, ದಾನ, ಭೇದ ಮತ್ತು ದಂಡವೆನ್ನುವ
ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಧ್ಯಾನ
ಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

12343007a ತಮಭಿಕ್ರಮ್ಯ ವಿಧಿನಾ ಪ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹಸಿ ಕಾಂಕ್ಷಿತಮ್|

12343007c ಸ ತೇ ಪರಮಕಂ ಧರ್ಮಂ ನಮಿಧ್ಯಾ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯತಿ||

ಅವನ ಬಳಿಸಾರಿ ನಿನಗಿಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಕೇಳಬಹುದು. ಅವನು ನಿನಗೆ ಪರಮ ಧರ್ಮವನ್ನೇ
ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮಿಥ್ಯಾಧರ್ಮವನ್ನಲ್ಲ.

12343008a ಸ ಹಿ ಸರ್ವಾ ತಿಥಿನಾಗೋ ಬುದ್ಧಿಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಃ|

12343008c ಗುಣೈರನವಮೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಸಮಸ್ತೈರಾಭಿಕಾಮಿಕೈಃ||

ಆ ಬುದ್ಧಿಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ ನಾಗನು ಸರ್ವ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನೂ
ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನುಪಮ ಗುಣಯುಕ್ತನೂ ಸಮಸ್ತರ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನೂ
ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

12343009a ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ನಿತ್ಯಸಲಿಲೋ ನಿತ್ಯಮಧ್ಯಯನೇ ರತಃ|

12343009c ತಪೋದಮಾಭ್ಯಾಂ ಸಂಯುಕ್ತೋ ವೃತ್ತೇನಾನವರೇಣ ಚ||

ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವನು ನೀರಿನಂತೆ ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲನು. ನಿತ್ಯವೂ
ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವವನು. ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ
ಸಂಯುಕ್ತನಾಗಿರುವವನು. ಉತ್ತಮವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವನು.

12343010a ಯಜ್ಞಾ ದಾನರುಚಿಃ ಕ್ಷಾಂತೋ ವೃತ್ತೇ ಚ ಪರಮೇ ಸ್ಥಿತಃ|

12343010c ಸತ್ಯವಾಗನಸೂಯಶ್ಚ ಶೀಲವಾನಭಿಸಂಶ್ರಿತಃ||

ಅವನು ಯಜ್ಞಶೀಲನು. ದಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಕ್ಷಮಾಶೀಲನು.
ಸದಾಚಾರಿಯು. ಸತ್ಯವಾನನು. ಅಸೂಯಾರಹಿತನು. ಶೀಲವಂತನು
ಮತ್ತು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನು.

12343011a ಶೇಷಾನ್ನಭೋಕ್ತಾ ವಚನಾನುಕೂಲೋ

ಹಿತಾರ್ಜವೋತ್ಕೃಷ್ಟಕೃತಾಕೃತಜ್ಞಃ|

12343011c ಅವೈರಕೃದ್ ಭೂತಹಿತೇ ನಿಯುಕ್ತೋ

ಗಂಗಾಹೃದಾಂಭೋಽಭಿಜನೋಪಪನ್ನಃ||

ಶೇಷಾನ್ನವನ್ನೇ ಅವನು ಉಣ್ಣುತ್ತಾನೆ. ಅನುಕೂಲಕರ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ
ಆಡುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಹಿತನು. ಸರಳನು. ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು
ಅಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿದವನು. ವೈರವಿಲ್ಲದವನು.

ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಹಿತನಾಗಿರುವವನು. ಗಂಗಾನದಿಯಂಥ ಪಾವನ
ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ
ಮುನ್ನೂರಾನಲ್ಪತ್ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೪

ಅತಿಥಿಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಾಗರಾಜನ
ಮನೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದುದು (1-10).

12344001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12344001a ಅತಿಭಾರೋದ್ಯತಸ್ತ್ವೈವ ಭಾರಾಪನಯನಂ ಮಹತ್|

12344001c ಪರಾಶ್ವಾಸಕರಂ ವಾಕ್ಯಮಿದಂ ಮೇ ಭವತಃ ಶ್ರುತಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದು ನನಗೊಂದು ಅತಿಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಇಂದು ನೀನು ಆ ಮಹಾ ಭಾರವನ್ನು ಹಗುರಗೊಳಿಸಿರುವೆ. ನಾನು ಕೇಳಿದ ಈ ಮಾತು ಇತರರನ್ನೂ ಸಂತೈಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ.

12344002a ಅಧ್ವಕ್ಲಾಂತಸ್ಯ ಶಯನಂ ಸ್ಥಾನಕ್ಲಾಂತಸ್ಯ ಚಾಸನಮ್|

12344002c ತೃಷಿತಸ್ಯ ಚ ಪಾನೀಯಂ ಕ್ಷುಧಾರ್ತಸ್ಯ ಚ ಭೋಜನಮ್||

12344003a ಈಪ್ಸಿತಸ್ಯೈವ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿರನ್ನಸ್ಯ ಸಮಯೇಽತಿಥೇಃ|

12344003c ಏಷಿತಸ್ಯಾತ್ಮನಃ ಕಾಲೇ ವೃದ್ಧಸ್ಯೈವ ಸುತೋ ಯಥಾ||

12344004a ಮನಸಾ ಚಿಂತಿತಸ್ಯೈವ ಪ್ರೀತಿಸ್ಸಿಗ್ಧಸ್ಯ ದರ್ಶನಮ್|

12344004c ಪ್ರಹ್ರಾದಯತಿ ಮಾಂ ವಾಕ್ಯಂ ಭವತಾ ಯದುದೀರಿತಮ್||

ನೀನು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತು ಪ್ರಯಾಣಿಸಿ ಬಳಲಿದವನಿಗೆ ಶಯನವು ಹೇಗೋ, ನಿಂತು ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರುವವನಿಗೆ ಆಸನವು ಹೇಗೋ, ಬಾಯಾರಿದವನಿಗೆ ನೀರು ಹೇಗೋ, ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದವನಿಗೆ ಭೋಜನವು ಹೇಗೋ, ಅತಿಥಿಗೆ ಬಯಸಿದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಭೋಜನವು ಹೇಗೋ, ತಾನು ಬಯಸಿದುದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೊರೆತರೆ ಹೇಗೋ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗನು ಹೇಗೋ, ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಪ್ರೀತಿಯ ಸ್ನೇಹಿತನ ದರ್ಶನವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ.

12344005a ದತ್ತಚಕ್ಷುರಿವಾಕಾಶೇ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಮೃಶಾಮಿ ಚ|

12344005c ಪ್ರಜ್ಞಾನವಚನಾದ್ಯೋಽಯಮುಪದೇಶೋ ಹಿ ಮೇ ಕೃತಃ|

12344005e ಬಾಧಮೇವಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾ ಮಾಂ ಭಾಷತೇ ಭವಾನ್||

ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾನವಚನದಿಂದ ನನಗೆ ನೀನು ಏನು ಉಪದೇಶ
ಮಾಡಿದ್ದೀಯೋ ಅದು ಕುರುಡನಾದವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು
ಕೊಟ್ಟಂತಾಗಿದೆ. ಸಾಧೋ! ಒಳ್ಳೆಯದು! ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ
ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

12344006a ಇಹೇಮಾಂ ರಜನೀಂ ಸಾಧೋ ನಿವಸಸ್ವ ಮಯಾ ಸಹ|

12344006c ಪ್ರಭಾತೇ ಯಾಸ್ಯತಿ ಭವಾನ್ ಪರ್ಯಾಶ್ವಸ್ತಃ ಸುಖೋಷಿತಃ|

12344006e ಅಸೌ ಹಿ ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯೋ ಮಂದರಶ್ಮಿರವಾಙ್ಮುಖಃ||

ಇಗೋ! ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯನು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖನಾಗಿ
ಮಂದರಶ್ಮಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಾತ್ರಿ ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆಯೇ ತಂಗಿರು.
ಸುಖವಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು
ಪ್ರಭಾತವಾಗುತ್ತಲೇ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡು.”

12344007 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12344007a ತತಸ್ತೇನ ಕೃತಾತಿಥ್ಯಃ ಸೋಽತಿಥಿಃ ಶತ್ರುಸೂದನ|

12344007c ಉವಾಸ ಕಿಲ ತಾಂ ರಾತ್ರಿಂ ಸಹ ತೇನ ದ್ವಿಜೇನ ವೈ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಶತ್ರುಸೂದನ! ಆಗ ಅವನು ಅವನಿಗೆ
ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅತಿಥಿಯಾದರೋ ಆ ರಾತ್ರಿ
ದ್ವಿಜನೊಡನೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡನು.

12344008a ತತ್ತಚ್ಚ ಧರ್ಮಸಂಯುಕ್ತಂ ತಯೋಃ ಕಥಯತೋಸ್ತದಾ|

12344008c ವ್ಯತೀತಾ ಸಾ ನಿಶಾ ಕೃತ್ಸು ಸುಖೇನ ದಿವಸೋಪಮಾ||

ಧರ್ಮಸಂಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿಯು ಹಗಲಿನಂತೆಯೇ ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆಯಿತು.

12344009a ತತಃ ಪ್ರಭಾತಸಮಯೇ ಸೋಽತಿಥಿಸ್ತೇನ ಪೂಜಿತಃ|

12344009c ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಯಥಾಶಕ್ತ್ಯಾ ಸ್ವಕಾರ್ಯಮಭಿಕಾಂಕ್ಷತಾ||

ಪ್ರಭಾತಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯನ್ನೇ ಬಯಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

12344010a ತತಃ ಸ ವಿಪ್ರಃ ಕೃತಧರ್ಮನಿಶ್ಚಯಃ

ಕೃತಾಭ್ಯನುಜ್ಞಃ ಸ್ವಜನೇನ ಧರ್ಮವಿತೌ|

12344010c ಯಥೋಪದಿಷ್ಟಂ ಭುಜಗೇಂದ್ರಸಂಶ್ರಯಂ

ಜಗಾಮ ಕಾಲೇ ಸುಕೃತ್ಯೈಕನಿಶ್ಚಯಃ||

ಅನಂತರ ಆ ಧರ್ಮವಿದು ವಿಪ್ರನು ಧರ್ಮನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸ್ವಜನರಿಂದ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ, ಶುಭಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಏಕೈಕ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ, ಭುಜಗೇಂದ್ರನು ಇರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ

ಚತುಶ್ಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ

೨೪೫

ನಾಗಪತ್ನಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದುದು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು
ನಾಗರಾಜನ ಆಗಮನವನ್ನೇ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುವುದು (1-13).

12345001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12345001a ಸ ವನಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ಚ ಸರಾಂಸಿ ಚ|

12345001c ಅಭಿಗಚ್ಚನ್ ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ಮ ಕಂ ಚಿನ್ನುನಿಮುಪಸ್ಥಿತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವನು ವಿಚಿತ್ರ ವನಗಳನ್ನೂ, ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ,
ಸರೋವರಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಓರ್ವ ಮುನಿಯ ಬಳಿ
ಹೋದನು.

12345002a ತಂ ಸ ತೇನ ಯಥೋದ್ದಿಷ್ಟಂ ನಾಗಂ ವಿಪ್ರೇಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ|

12345002c ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛದ್ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಶ್ರುತ್ವೈವ ಚ ಜಗಾಮ ಸಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನಗೆ ಆ ವಿಪ್ರನು ಹೇಳಿದ್ದ ನಾಗನ ಕುರಿತು ಅವನಲ್ಲಿ
ಕೇಳಿದನು. ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು.

12345003a ಸೋಽಭಿಗಮ್ಯ ಯಥಾಖ್ಯಾತಂ ನಾಗಾಯತನಮರ್ಥವಿತೌ|

12345003c ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಹಮಸ್ಮಿತಿ ಭೋಃಶಬ್ದಾಲಂಕೃತಂ ವಚಃ||

ಅವನು ಹೇಳಿದಂತಲ್ಲಿಗೇ ನಾಗನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಅರ್ಥವಿದುವು
“ಭೋ!” ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸಮಲಂಕೃತವಾದ “ಅಹಮಸ್ಮಿ” ಎಂದು
ಹೇಳಿದನು.

12345004a ತತಸ್ತಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ರೂಪಿಣೀ ಧರ್ಮವತ್ಸಲಾ|

12345004c ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ತಂ ವಿಪ್ರಂ ನಾಗಪತ್ನೀ ಪತಿವ್ರತಾ||

ಅವನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರೂಪಿಣೀ ಧರ್ಮವತ್ಸಲೆ ಪತಿವ್ರತೆ ನಾಗಪತ್ನಿಯು ಆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳು.

12345005a ಸಾ ತಸ್ಮೈ ವಿಧಿವತ್ಪೂಜಾಂ ಚಕ್ರೇ ಧರ್ಮಪರಾಯಣಾ|

12345005c ಸ್ವಾಗತೇನಾಗತಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಿಂ ಕರೋಮೀತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಆ ಧರ್ಮಪರಾಯಣೆಯು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು “ಏನು ಮಾಡಲಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

12345006 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12345006a ವಿಶ್ರಾಂತೋಽಭ್ಯರ್ಚಿತಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಭವತ್ಯಾ ಶ್ಲಕ್ಷಯಾ ಗಿರಾ|

12345006c ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭವತಿ ತಂ ದೇವಂ ನಾಗಮುತ್ತಮಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಮಧುರ ಮಾತಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದ್ದೀಯೆ ಮತ್ತು ನಾನು ವಿಶ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಉತ್ತಮ ನಾಗದೇವನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ.

12345007a ಏತದ್ಧಿ ಪರಮಂ ಕಾರ್ಯಮೇತನ್ಮೇ ಫಲಮೀಪ್ಸಿತಮ್|

12345007c ಅನೇನಾರ್ಥೇನ ಚಾಸ್ಮ್ಯದ್ಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪನ್ನಗಾಲಯಮ್||

ಇದೇ ನನ್ನ ಪರಮ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಬಯಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ನಾನು ಇಂದು ನಾಗರಾಜನ ಆಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.”

12345008 ನಾಗಭಾರ್ಯೋ ವಾಚ|

12345008a ಆರ್ಯ ಸೂರ್ಯರಥಂ ವೋಧುಂ ಗತೋಽಸೌ ಮಾಸಚಾರಿಕಃ|

12345008c ಸಪ್ತಾಷ್ಟಭಿದ್ನೈವಿಪ್ರ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಮ್||

ನಾಗಭಾರ್ಯೆಯು ಹೇಳಿದಳು: “ವಿಪ್ರ! ಆರ್ಯನು ಸೂರ್ಯರಥವನ್ನು ಹೊರಲು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನೀಯುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

12345009a ಏತದ್ವಿದಿತಮಾರ್ಯಸ್ಯ ವಿವಾಸಕರಣಂ ಮಮ|

12345009c ಭರ್ತು ಭರ್ವತು ಕಿಂ ಚಾನ್ಯತ್ ಕ್ರಿಯತಾಂ ತದ್ವದಸ್ವ ಮೇ||

ಇಗೋ ಅವನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಪತಿಯು ಬರುವವರೆಗೆ ಅನ್ಯ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

12345010 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12345010a ಅನೇನ ನಿಶ್ಚಯೇನಾಹಂ ಸಾಧ್ವಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾನಿಹ|

12345010c ಪ್ರತೀಕ್ಷನ್ನಾಗಮಂ ದೇವಿ ವತ್ಸ್ಯಾ ಮ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಹಾವನೇ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಾಧ್ವಿ! ಅವನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುವ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದಲೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ದೇವಿ! ಅವನ ಆಗಮನವನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಾ ಈ ಮಹಾವನದಲ್ಲಿ ನಾನು ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ.

12345011a ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತ್ವೈವ ಚಾವ್ಯಗ್ರಮಾವೇದ್ಯೋಽಹಮಿಹಾಗತಃ|

12345011c ಮಮಾಭಿಗಮನಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವಾಚ್ಯಶ್ಚ ವಚನಂ ತ್ವಯಾ||

ಅವನು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅವ್ಯಗ್ರಳಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅವನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ದರ್ಶನವನ್ನೀಯುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಪತಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

12345012a ಅಹಮಪ್ಯತ್ರ ವತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಗೋಮತ್ಯಾಃ ಪುಲಿನೇ ಶುಭೇ|

12345012c ಕಾಲಂ ಪರಿಮಿತಾಹಾರೋ ಯಥೋಕ್ತಂ ಪರಿಪಾಲಯನ್||

ನಾನು ಗೋಮತೀ ನದಿಯ ಶುಭ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಿತಾಹಾರನಾಗಿ ನೀನು ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.”

12345013 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12345013a ತತಃ ಸ ವಿಪ್ರಸ್ತಾಂ ನಾಗೀಂ ಸಮಾಧಾಯ ಪುನಃ ಪುನಃ|

12345013c ತದೇವ ಪುಲಿನಂ ನದ್ಯಾಃ ಪ್ರಯಯೌ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಷಭಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಆ ವಿಪ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಷಭನು ನಾಗಪತ್ನಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ನದಿಯ ತಟಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ

ಪಂಚಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾನಲ್ವತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೬

ನಾಗರಾಜನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ನಾಗರಾಜನ
ಪರಿವಾರದವರು ಭೋಜನಮಾಡಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು
ಒತ್ತಾಯಿಸಿದುದು (1-13).

12346001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12346001a ಅಥ ತೇನ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ತಪಸ್ವಿನಾ|

12346001c ನಿರಾಹಾರೇಣ ವಸತಾ ದುಃಖಿತಾಸ್ತೇ ಭುಜಂಗಮಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಆಗ ಆ ತಪಸ್ವಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು
ನಿರಾಹಾರನಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರಲು ಭುಜಂಗಮರು ದುಃಖಿತರಾದರು.

12346002a ಸರ್ವೇ ಸಂಭೂಯ ಸಹಿತಾಸ್ತಸ್ಯ ನಾಗಸ್ಯ ಬಾಂಧವಾಃ|

12346002c ಭ್ರಾತರಸ್ತನಯಾ ಭಾರ್ಯಾ ಯಯುಸ್ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪ್ರತಿ||

ಆ ನಾಗನ ಬಾಂಧವರು, ಸಹೋದರರು, ಮಕ್ಕಳು, ಪತ್ನಿ ಎಲ್ಲರೂ
ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಳಿ ಹೋದರು.

12346003a ತೇಽಪಶ್ಯನ್ ಪುಲಿನೇ ತಂ ವೈ ವಿವಿಕ್ತೇ ನಿಯತವ್ರತಮ್|

12346003c ಸಮಾಸೀನಂ ನಿರಾಹಾರಂ ದ್ವಿಜಂ ಜಪ್ಯಪರಾಯಣಮ್||

12346004a ತೇ ಸರ್ವೇ ಸಮಭಿಕ್ರಮ್ಯ ವಿಪ್ರಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಚಾಸಕ್ಯತ್|

12346004c ಊಚುರ್ವಾ ಕ್ಯಮಸಂದಿಗ್ಧಮಾತಿಥೇಯಸ್ಯ ಬಾಂಧವಾಃ||

ಆ ನಿರ್ಜನ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು
ನಿರಾಹಾರನಾಗಿ ಜಪಪರಾಯಣನಾಗಿದ್ದ ಆ ನಿಯತವ್ರತನನ್ನು ನೋಡಿ

ಆ ಬಾಂಧವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಪ್ರನ ಬಳಿಸಾರಿ ಅರ್ಚಿಸಿ ಆತಿಥ್ಯದ ಈ
ಸಂದಿಗ್ಧ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರು:

12346005a ಷಷ್ಠೋ ಹಿ ದಿವಸಸ್ತೇಽದ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ಯೇಹ ತಪೋಧನ|

12346005c ನ ಚಾಭಿಲಷಸೇ ಕಿಂ ಚಿದಾಹಾರಂ ಧರ್ಮವತ್ಸಲ||

“ತಪೋಧನ! ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆರು ದಿವಸಗಳಾದವು. ಅದರೆ
ಧರ್ಮವತ್ಸಲ! ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಲು
ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

12346006a ಅಸ್ಮಾನಭಿಗತಶ್ಚಾಸಿ ವಯಂ ಚ ತ್ವಾಮುಪಸ್ಥಿತಾಃ|

12346006c ಕಾರ್ಯಂ ಚಾತಿಥ್ಯಮಸ್ಮಾಭಿವರ್ಯಂ ಸರ್ವೇ ಕುಟುಂಬಿನಃ||

ನೀನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದೀಯೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗಾಗಿ
ಉಪಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಕುಟುಂಬಿಗಳಾಗಿರುವ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಿನಗೆ
ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ.

12346007a ಮೂಲಂ ಫಲಂ ವಾ ಪರ್ಣಂ ವಾ ಪಯೋ ವಾ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ|

12346007c ಆಹಾರಹೇತೋರನ್ನಂ ವಾ ಭೋಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ||

ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ಮೂಲ-ಫಲ ಅಥವಾ ಎಲೆಗಳು ಅಥವಾ
ನೀರು, ಅಥವಾ ಇತರ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀನು ಆಹಾರವನ್ನಾಗಿ
ಸೇವಿಸಬೇಕು.

12346008a ತ್ಯಕ್ತಾಹಾರೇಣ ಭವತಾ ವನೇ ನಿವಸತಾ ಸತಾ|

12346008c ಬಾಲವೃದ್ಧಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಪೀಡ್ಯತೇ ಧರ್ಮಸಂಕಟಾತ್||

ನೀನು ಆಹಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಈ ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವುದು

ಬಾಲವೃದ್ಧರಾದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಧರ್ಮಸಂಕಟದಿಂದ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದೆ.

12346009a ನ ಹಿ ನೋ ಭ್ರೂಣಹಾ ಕಶ್ಚಿದ್ರಾಜಾಪಥ್ಯೋಽನೃತೋಽಪಿ ವಾ|
12346009c ಪೂರ್ವಾಶೀ ವಾ ಕುಲೇ ಹ್ಯಸ್ಮಿನ್ ದೇವತಾತಿಥಿಬಂಧುಷು||

ಈ ನಮ್ಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಅಥವಾ ರಾಜನ ನಿಯಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವನು ಅಥವಾ ಸುಳ್ಳಾದವನು ಅಥವಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ಅತಿಥಿ-ಬಂಧುಗಳು ಊಟಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಭೋಜನ ಮಾಡುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.”

12346010 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12346010a ಉಪದೇಶೇನ ಯುಷ್ಮಾಕಮಾಹಾರೋಽಯಂ ಮಯಾ ವೃತಃ|
12346010c ದ್ವಿರೂನಂ ದಶರಾತ್ರಂ ವೈ ನಾಗಸ್ಯಾಗಮನಂ ಪ್ರತಿ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿಮ್ಮ ಈ ಉಪದೇಶದಿಂದ ನಾನು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು. ನಾಗನ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಎಂಟು ರಾತ್ರಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿದಿವೆ.

12346011a ಯದ್ಯಷ್ಟರಾತ್ರೇ ನಿಯಾತೇ ನಾಗಮಿಷ್ಯತಿ ಪನ್ನಗಃ|

12346011c ತದಾಹಾರಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಮಿದಂ ವ್ರತಮ್||

ಒಂದುವೇಳೆ ಎಂಟನೇ ರಾತ್ರಿಯೂ ಪನ್ನಗ ನಾಗನು ಹಿಂದಿರುಗದೇ ಇದ್ದರೆ ಆಗ ನಾನು ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನಿಗಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಈ ವ್ರತವು.

12346012a ಕರ್ತವ್ಯೋ ನ ಚ ಸಂತಾಪೋ ಗಮ್ಯತಾಂ ಚ ಯಥಾಗತಮ್|

12346012c ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ವ್ರತಂ ಮಹ್ಯಂ ನೈತದ್ ಭೇತ್ತುಮಿಹಾರ್ಹಥ||

ಸಂತಾಪ ಪಡಬೇಡಿ. ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅವನ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿಯೇ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ನೀವು ಭಂಗಗೊಳಿಸಬಾರದು.””

12346013 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12346013a ತೇನ ತೇ ಸಮನುಜ್ಞಾತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಭುಜಂಗಮಾಃ|

12346013c ಸ್ವಮೇವ ಭವನಂ ಜಗ್ಮುರಕೃತಾರ್ಥಾ ನರರ್ಷಭ||

ಭೀಷ್ಮ ನು ಹೇಳಿದನು: “ನರರ್ಷಭ! ಹೀಗೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಅನುಜ್ಞಾತರಾಗಿ ಭುಜಂಗಮರು ಅಸಫಲರಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ ಷಟ್ಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾನಲ್ವತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪೨

ನಾಗರಾಜನು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದುದು, ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಧರ್ಮವಿಷಯದ ಮಾತುಕಥೆ ಮತ್ತು ಪತ್ನಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ನಾಗರಾಜನನ್ನು ಉತ್ತಾಯಿಸಿದುದು (1-

16).

12347001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12347001a ಅಥ ಕಾಲೇ ಬಹುತಿಥೇ ಪೂರ್ಣೇ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭುಜಂಗಮಃ|

12347001c ದತ್ತಾಭ್ಯನುಜ್ಞಃ ಸ್ವಂ ವೇಶ್ಮ ಕೃತಕರ್ಮಾ ವಿವಸ್ವತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಬಹುದಿನಗಳ ಕಾಲವು ಪೂರ್ಣವಾಗಲು ಭುಜಂಗಮನು ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ವಿವಸ್ವತನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

12347002a ತಂ ಭಾರ್ಯಾ ಸಮಭಿಕ್ರಾಮತ್ ಪಾದಶೌಚಾದಿಭಿರ್ಗುಣೈಃ|

12347002c ಉಪಪನ್ನಾಂ ಚ ತಾಂ ಸಾಧ್ವೀಂ ಪನ್ನಗಃ ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛತ||

ಪತ್ನಿಯು ಅವನನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡು ಪಾದಶೌಚಾದಿ ಸೇವೆಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಪನ್ನಗನು ಆ ಸಾಧ್ವಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು:

12347003a ಅಪಿ ತ್ವಮಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ದೇವತಾತಿಥಿಪೂಜನೇ|

12347003c ಪೂರ್ವಮುಕ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ ಯುಕ್ತಾ ಯುಕ್ತೇನ ಮತ್ಸಮಮ್||

“ಕಲ್ಯಾಣಿ! ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನೀನು

ದೇವತಾತಿಥಿಪೂಜನದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನಿರತಳಾಗಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ?

12347004a ನ ಖಿಲ್ವಸ್ಯಕೃತಾರ್ಥೇನ ಸ್ತ್ರೀಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮಾರ್ದವೀಕೃತಾ|

12347004c ಮದ್ವಿಯೋಗೇನ ಸುಶ್ರೋಣಿ ವಿಯುಕ್ತಾ ಧರ್ಮಸೇತುನಾ||

ಸುಶ್ರೋಣಿ! ನಾನು ಇಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ಸ್ತ್ರೀಬುದ್ಧಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಧರ್ಮಸೇತುವೆಯನ್ನು ಮುರಿದುಹಾಕಿಲ್ಲ ತಾನೇ?”

12347005 ನಾಗಭಾರ್ಯೋವಾಚ|

12347005a ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಗುರುಶುಶ್ರೂಷಾ ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ವೇದಪಾರಣಮ್|

12347005c ಭೃತ್ಯಾನಾಂ ಸ್ವಾಮಿವಚನಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಲೋಕಾನುಪಾಲನಮ್||

ನಾಗಭಾರ್ಯೆಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆ, ವಿಪ್ರರಿಗೆ ವೇದಪಾರಾಯಣ, ಸೇವಕರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ರಾಜರಿಗೆ ಲೋಕಪಾಲನೆಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು.

12347006a ಸರ್ವಭೂತಪರಿತ್ರಾಣಂ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮ ಇಹೋಚ್ಛತೇ|

12347006c ವೈಶ್ಯಾನಾಂ ಯಜ್ಞಸಂವೃತ್ತಿರಾತಿಥೇಯಸಮನ್ವಿತಾ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ವೈಶ್ಯರ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ.

12347007a ವಿಪ್ರಕ್ಷತ್ರಿಯವೈಶ್ಯಾನಾಂ ಶುಶ್ರೂಷಾ ಶೂದ್ರಕರ್ಮ ತತ್||

12347007c ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮೋ ನಾಗೇಂದ್ರ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೈಷಿತಾ||

ವಿಪ್ರ-ಕ್ಷತ್ರಿಯ-ವೈಶ್ಯರ ಶುಶ್ರೂಷೆಯು ಶೂದ್ರಕರ್ಮವು. ನಾಗೇಂದ್ರ! ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸುವುದೇ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವು.

12347008a ನಿಯತಾಹಾರತಾ ನಿತ್ಯಂ ವ್ರತಚರ್ಯಾ ಯಥಾಕ್ರಮಮ್|

12347008c ಧರ್ಮೋ ಹಿ ಧರ್ಮಸಂಬಂಧಾದಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ವಿಶೇಷಣಮ್||

ನಿತ್ಯವೂ ನಿಯತಾಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ರತಚರ್ಯನಾಗಿರುವುದು ಎಲ್ಲರ ಧರ್ಮವೂ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಸಾಧಕವಾಗಿದೆ.

12347009a ಅಹಂ ಕಸ್ಯ ಕುತೋ ವಾಹಂ ಕಃ ಕೋ ಮೇ ಹ ಭವೇದಿತಿ|

12347009c ಪ್ರಯೋಜನಮತಿನಿತ್ಯಮೇವಂ ಮೋಕ್ಷಾಶ್ರಮೀ ಭವೇತ್||

“ನಾನು ಯಾರವನು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ? ನನ್ನವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ?
ಈ ಜೀವನದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?” ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
ಮೋಕ್ಷಾಶ್ರಮಿಯು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

12347010a ಪತಿವ್ರತಾತ್ವಂ ಭಾರ್ಯಾಯಾಃ ಪರಮೋ ಧರ್ಮ ಉಚ್ಯತೇ|

12347010c ತವೋಪದೇಶಾನ್ನಾಗೇಂದ್ರ ತಚ್ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ವೇದ್ಮಿ ವೈ||

ನಾಗೇಂದ್ರ! ಪತಿವ್ರತೆಯೇ ಭಾರ್ಯೆಯರ ಪರಮ ಧರ್ಮವೆಂದು
ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಅದನ್ನು ನಾನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ
ತಿಳಿದಿರುತ್ತೇನೆ.

12347011a ಸಾಹಂ ಧರ್ಮಂ ವಿಜಾನಂತೀ ಧರ್ಮನಿತ್ಯೇ ತ್ವಯಿ ಸ್ಥಿತೇ|

12347011c ಸತ್ಪಥಂ ಕಥಮತ್ಸೃಜ್ಯ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ವಿಷಮೇ ಪಥಿ||

ನಿತ್ಯವೂ ನೀನು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಾಗ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ನಾನು ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಹೇಗೆ ತಾನೇ
ದುರ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವೆನು?

12347012a ದೇವತಾನಾಂ ಮಹಾಭಾಗ ಧರ್ಮಚರ್ಯಾ ನ ಹೀಯತೇ|

12347012c ಅತಿಥೀನಾಂ ಚ ಸತ್ಕಾರೇ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾಸ್ಯ ತಂದ್ರಿತಾ||

ಮಹಾಭಾಗ! ದೇವತೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ಧರ್ಮಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ
ಲೋಪವೂ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ಅತಿಥಿಗಳ ಸತ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು
ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ನಿತ್ಯವೂ ಯುಕ್ತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ.

12347013a ಸಪ್ತಾಷ್ಟದಿವಸಾಸ್ವ ದ್ಯ ವಿಪ್ರಸ್ಯೇಹಾಗತಸ್ಯ ವೈ|

12347013c ಸ ಚ ಕಾರ್ಯಂ ನ ಮೇ ಖ್ಯಾತಿ ದರ್ಶನಂ ತವ ಕಾಂಕ್ಷತಿ||

ಆದರೆ ಇಂದಿಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ವಿಪ್ರನೋರ್ವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದನು. ಅವನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12347014a ಗೋಮತ್ಯಾಸ್ತ್ವೇಷ ಪುಲಿನೇ ತ್ವದ್ದರ್ಶನಸಮುತ್ಸುಕಃ|

12347014c ಆಸೀನೋಽವರ್ತಯನ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಸಂಶಿತವ್ರತಃ||

ಆ ಸಂಶಿತವ್ರತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೇದಪಾರಾಯಣನಾಗಿ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಾ ಗೋಮತೀ ತೀರದ ಮರಳುದಿಣ್ಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ.

12347015a ಅಹಂ ತ್ವನೇನ ನಾಗೇಂದ್ರ ಸಾಮಪೂರ್ವಂ ಸಮಾಹಿತಾ|

12347015c ಪ್ರಸ್ಥಾಪ್ಯೋ ಮತ್ಸಕಾಶಂ ಸ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯೋ ಭುಜಗೋತ್ತಮಃ||

ನಾಗೇಂದ್ರ! ಭುಜಗೋತ್ತಮನು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸತ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಅವನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

12347016a ಏತಚ್ಚುತ್ವಾ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ತತ್ರ ಗಂತುಂ ತ್ವಮರ್ಹಸಿ|

12347016c ದಾತುಮರ್ಹಸಿ ವಾ ತಸ್ಯ ದರ್ಶನಂ ದರ್ಶನಶ್ರವಃ||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ಕಿವಿಯಾಗುಳ್ಳವನೇ! ಅವನಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ

ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾನಲ್ವತ್ತೆಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೪೮

ಪತ್ನಿಯ ಧರ್ಮಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಭಿಮಾನ-ರೋಷಗಳನ್ನು ತೊರೆದ ನಾಗರಾಜನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದರ್ಶನಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದುದು (1-20).

12348001 ನಾಗ ಉವಾಚ|

12348001a ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪೇಣ ಕಂ ತಂ ಸಮನುಪಶ್ಯಸಿ|

12348001c ಮಾನುಷಂ ಕೇವಲಂ ವಿಪ್ರಂ ದೇವಂ ವಾಥ ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ||

ನಾಗನು ಹೇಳಿದನು: “ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾರನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿದೆ? ಆ ವಿಪ್ರನು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯನೇ ಅಥವಾ ದೇವತೆಯೇ?

12348002a ಕೋ ಹಿ ಮಾಂ ಮಾನುಷಃ ಶಕ್ತೋ ದ್ರಷ್ಟುಕಾಮೋ ಯಶಸ್ವಿನಿ|

12348002c ಸಂದರ್ಶನರುಚಿರ್ವಾ ಕ್ಯಮಾಜ್ಞಾಪೂರ್ವಂ ವದಿಷ್ಯತಿ||

ಯಶಸ್ವಿನೀ! ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಯಾರು ತಾನೇ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ? ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದರೂ ಯಾರು ತಾನೇ

ತನ್ನಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ದರ್ಶನವನ್ನೀಯಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲನು?

12348003a ಸುರಾಸುರಗಣಾನಾಂ ಚ ದೇವರ್ಷೀಣಾಂ ಚ ಭಾಮಿನಿ|

12348003c ನನು ನಾಗಾ ಮಹಾವೀರ್ಯಾಃ ಸೌರಸೇಯಾಸ್ತರಸ್ವಿನಃ||

12348004a ವಂದನೀಯಾಶ್ಚ ವರದಾ ವಯಮಪ್ಯನುಯಾಯಿನಃ|

12348004c ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ವಿಶೇಷೇಣ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಾ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ⁹⁸⁹||

ಭಾಮಿನಿ! ಸುರಸೇಯ ವಂಶಜರಾದ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತವೇಗಶಾಲಿಗಳಾದ ಮಹಾವೀರ್ಯ ನಾಗಗಳು ನಾವು ಸುರಾಸುರಗಣಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕರಲ್ಲವೇ? ನಾವು ವಂದನೀಯರು ಮತ್ತು ವರಗಳನ್ನೂ ನೀಡುವವರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ನಾವು ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷರೆಂದು ವಿಶ್ರುತರಾಗಿದ್ದೇವೆ.”

12348005 ನಾಗಭಾರ್ಯೋವಾಚ|

12348005a ಆರ್ಜವೇನಾಭಿಜಾನಾಮಿ ನಾಸೌ ದೇವೋಽನಿಲಾಶನ|

12348005c ಏಕಂ ತ್ವಸ್ಯ ವಿಜಾನಾಮಿ ಭಕ್ತಿಮಾನತಿರೋಷಣಃ||

ನಾಗಭಾರ್ಯೆಯು ಹೇಳಿದಳು: “ಅತಿರೋಷಣ! ಅನಿಲಾಶನ! ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಸರಳತೆಯಿಂದ ಅವನು ದೇವನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ನಿನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತನು ಎಂಬ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

12348006a ಸ ಹಿ ಕಾರ್ಯಾಂತರಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಜಲೇಪ್ಸುಃ ಸ್ತೋಕಕೋ ಯಥಾ|

⁹⁸⁹ ನಾವೇಕ್ಷ್ಯಾ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ| (ಭಾರತದರ್ಶನ).

12348006c ವರ್ಷಂ ವರ್ಷಪ್ರಿಯಃ ಪಕ್ಷೀ ದರ್ಶನಂ ತವ ಕಾಂಕ್ಷತಿ||

ಮಳೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಪಕ್ಷಿಯು ಮಳೆಗಾಗಿಯೇ ಕಾಯುವಂತೆ
ಯಾವುದೋ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅವನು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನೇ
ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

12348007a ನ ಹಿ ತ್ವಾ ದೈವತಂ ಕಿಂ ಚಿದ್ವಿವಿಗ್ನಂ ಪ್ರತಿಪಾಲಯೇತ್|

12348007c ತುಲೈ ಹ್ಯಭಿಜನೇ ಜಾತೋ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ಪರ್ಯಪಾಸತೇ⁹⁰||

ನೀನು ನಿನ್ನ ದೈವತ್ವವನ್ನು ತೊರೆದು ಯಾವ ವಿವಿಗ್ನತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೇ
ಇದನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಿನ್ನ
ಸಮನಾದವನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

12348008a ತದ್ರೋಷಂ ಸಹಜಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತ್ವಮೇನಂ ದ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹಸಿ|

12348008c ಆಶಾಚೇದೇನ ತಸ್ಯಾದ್ಯ ನಾತ್ಮಾನಂ ದಗ್ಧುಮರ್ಹಸಿ||

ಸಹಜವಾಗಿರುವ ರೋಷವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನೀನು ಅವನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.
ಇಂದು ಅವನ ಆಸೆಯನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು
ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡ.

12348009a ಆಶಯಾ ತ್ವಭಿಪನ್ನಾನಾಮಕೃತ್ವಾಶ್ಚುಪ್ರಮಾರ್ಜನಮ್|

12348009c ರಾಜಾ ವಾ ರಾಜಪುತ್ರೋ ವಾ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೈವ ಯುಜ್ಯತೇ||

ಯಾವುದೋ ಆಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕವರ ಕಣ್ಣೀರನ್ನೊರೆಸಿ

⁹⁰ ಹಿತ್ವಾ ತ್ವದ್ದರ್ಶನಂ ಕಂಚಿದ್ವಿಘ್ನಂ ನ ಪ್ರತಿಪಾಲಯೇತ್|

ತುಲೋಽಪ್ಯಭಿಜನೇ ಜಾತೋ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ಪರ್ಯಪಾಸತೇ|| (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಸಂತೈಸಿದದಿದ್ದರೆ ಅವನು ರಾಜನೇ ಆಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ರಾಜಪುತ್ರನೇ ಆಗಿರಲಿ ಅವನಿಗೆ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾದೋಷವು ತಗಲುತ್ತದೆ.

12348010a ಮೌನಾಜ್ಞಾ ನಫಲಾವಾಪ್ತಿದರ್ಶನೇನ ಚ ಯಶೋ ಮಹತ್

12348010c ವಾಗ್ಮಿತ್ವಂ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯೇನ ಪರತ್ರ ಚ ಮಹೀಯತೇ||

ಮೌನದಿಂದ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ದಾನದಿಂದ ಮಹಾ ಯಶಸ್ಸು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಾಗ್ಮಿತ್ವವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವನು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಖ್ಯಾತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

12348011a ಭೂಮಿಪ್ರದಾನೇನ ಗತಿಂ ಲಭತ್ಯಾಶ್ರಮಸಂಮಿತಾಮ್|

12348011c ನಷ್ಟಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ⁹⁹¹ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಫಲಮುಪಾಶ್ನುತೇ||

ಭೂದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆಶ್ರಮಸಂಮಿತರ ಗತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಧನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಿಗೆ ಧನವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

12348012a ಅಭಿಪ್ರೇತಾಮಸಂಕ್ಲಿಷ್ಟಾಂ ಕೃತ್ವಾಕಾಮವತೀಂ ಕ್ರಿಯಾಮ್|

12348012c ನ ಯಾತಿ ನಿರಯಂ ಕಶ್ಚಿದಿತಿ ಧರ್ಮವಿದೋ ವಿದುಃ⁹⁹²||

ತನಗಿಷ್ಟವಾದ ಪಾಪದ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದ ಅಕಾಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು

⁹⁹¹ ನ್ಯಾಯಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

⁹⁹² ಅಭಿಪ್ರೇತಾಮಸಂಕ್ಲಿಷ್ಟಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಚಾತ್ಮಹಿತಂ ಕ್ರಿಯಾಮ್| ನ ಯಾತಿ ನಿರಯಂ ಕಶ್ಚಿದಿತಿ ಧರ್ಮವಿದೋ ವಿದುಃ|| (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಧರ್ಮವಿದುಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.”

12348013 ನಾಗ ಉವಾಚ|

12348013a ಅಭಿಮಾನೇನ ಮಾನೋ ಮೇ ಜಾತಿದೋಷೇಣ ವೈ ಮಹಾನ್|

12348013c ರೋಷಃ ಸಂಕಲ್ಪಜಃ ಸಾಧ್ವಿ ದಗ್ಧೋ ವಾಚಾಗ್ನಿನಾ ತ್ವಯಾ||

ನಾಗನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಾಧ್ವಿ! ನಾನು ಅಭಿಮಾನಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಜಾತಿದೋಷದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ಕೋಪವಿದೆ. ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅದೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಸುಟ್ಟುಹೋಯಿತು.

12348014a ನ ಚ ರೋಷಾದಹಂ ಸಾಧ್ವಿ ಪಶ್ಯೇಯಮಧಿಕಂ ತಮಃ|

12348014c ಯಸ್ಯ ವಕ್ತವ್ಯತಾಂ ಯಾಂತಿ ವಿಶೇಷೇಣ ಭುಜಂಗಮಾಃ||

ಸಾಧ್ವಿ! ರೋಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ತಮವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭುಜಂಗಮರು ರೋಷಯುಕ್ತರು ಎಂಬ ಅಪವಾದವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

12348015a ದೋಷಸ್ಯ⁹⁹³ ಹಿ ವಶಂ ಗತ್ವಾ ದಶಗ್ರೀವಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

12348015c ತಥಾ ಶಕ್ರಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧೀ ಹತೋ ರಾಮೇಣ ಸಂಯುಗೇ||

ಇದೇ ದೋಷಕ್ಕೆ ವಶನಾಗಿ ಶಕ್ರನೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ದಶಗ್ರೀವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಂದ ಹತನಾದನು.

12348016a ಅಂತಃಪುರಗತಂ ವತ್ಸಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಮೇಣ ನಿರ್ಹೃತಮ್|

---

⁹⁹³ ರೋಷಸ್ಯ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

12348016c ಧರ್ಷಣಾದ್ರೋಷಸಂವಿಗ್ನಾಃ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಸುತಾ ಹತಾಃ||

ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದ ಕರುವನ್ನು ರಾಮನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನೆಂದು ಕೇಳಿ ರೋಷಸಂವಿಗ್ನರಾಗಿ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಸುತರು ಹತರಾದರು.

12348017a ಜಾಮದಗ್ನೇನ ರಾಮೇಣ ಸಹಸ್ರನಯನೋಪಮಃ|

12348017c ಸಂಯುಗೇ ನಿಹತೋ ರೋಷಾತ್ಕಾರ್ತವೀರ್ಯೋ ಮಹಾಬಲಃ||

ಸಹಸ್ರನಯನ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮನಾಗಿದ್ದ ಜಾಮದಗ್ನಿ ರಾಮನ ರೋಷದಿಂದ ಮಹಾಬಲ ಮಹಾವೀರ್ಯನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತನಾದನು.

12348018a ತದೇಷ ತಪಸಾಂ ಶತ್ರುಃ ಶ್ರೇಯಸಶ್ಚ ನಿಪಾತನಃ|

12348018c ನಿಗೃಹೀತೋ ಮಯಾ ರೋಷಃ ಶ್ರುತ್ವೈವ ವಚನಂ ತವ||

ಅಂತಹ ರೋಷವು ತಪಸ್ಸಿನ ಶತ್ರುವು. ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ನನ್ನ ರೋಷವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

12348019a ಆತ್ಮಾನಂ ಚ ವಿಶೇಷೇಣ ಪ್ರಶಂಸಾಮ್ಯನಪಾಯಿನಿ|

12348019c ಯಸ್ಯ ಮೇ ತ್ವಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ಭಾರ್ಯಾ ಸರ್ವಗುಣಾನ್ವಿತಾ||

ಸಹಭಾಗಿಣಿ! ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ! ಸರ್ವಗುಣಾನ್ವಿತಳಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

12348020a ಏಷ ತತ್ರೈವ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಯತ್ರ ತಿಷ್ಠತ್ಯಸೌ ದ್ವಿಜಃ|

12348020c ಸರ್ವಥಾ ಚೋಕ್ತವಾನ್ವಾಕ್ಯಂ ನಾಕೃತಾರ್ಥಃ ಪ್ರಯಾಸ್ಯತಿ||

ಇಗೋ! ಆ ದ್ವಿಜನು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸರ್ವಥಾ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ

ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶಾಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾನಲ್ಪತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೪೯

ನಾಗರಾಜ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೇಟಿ ಮತ್ತು ಮಾತುಕಥೆ (1-16).

12349001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12349001a ಸ ಪನ್ನಗಪತಿಸ್ತತ್ರ ಪ್ರಯಯೌ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪ್ರತಿ|

12349001c ತಮೇವ ಮನಸಾ ಧ್ಯಾಯನ್ ಕಾರ್ಯವತ್ತಾಂ ವಿಚಾರಯನ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ

ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾ ಆ

ಪನ್ನಗಪತಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು.

12349002a ತಮಭಿಕ್ರಮ್ಯ ನಾಗೇಂದ್ರೋ ಮತಿಮಾನ್ಸ ನರೇಶ್ವರ|

12349002c ಪೋವಾಚ ಮಧುರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಧರ್ಮವತ್ಸಲಃ||

ನರೇಶ್ವರ! ಸ್ವಭಾವತಃ ಧರ್ಮವತ್ಸಲನಾಗಿದ್ದ ಆ ಮತಿಮಂತ
ನಾಗೇಂದ್ರನು ಅವನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಈ ಮಧುರ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

12349003a ಭೋ ಭೋ ಕ್ಷಾಮ್ಯಾಭಿಭಾಷೇ ತ್ವಾಂ ನ ರೋಷಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ|

12349003c ಇಹ ತ್ವಮಭಿಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್||

“ಭೋ ಭೋ! ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.
ರೋಷಗೊಳ್ಳಬೇಡ. ನೀನು ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ಯಾವ
ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿರುವೆ?

12349004a ಆಭಿಮುಖ್ಯಾದಭಿಕ್ರಮ್ಯ ಸ್ನೇಹಾತ್ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ದ್ವಿಜ|

12349004c ವಿವಿಕ್ತೇ ಗೋಮತೀತೀರೇ ಕಿಂ ವಾ ತ್ವಂ ಪರ್ಯುಪಾಸಸೇ||

ದ್ವಿಜ! ನಿನ್ನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸ್ನೇಹದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
ಗೋಮತೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಯಾರನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರುವೆ?”

12349005 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12349005a ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಂ ಹಿ ಮಾಂ ವಿಧಿ ನಾಗಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಹಾಗತಮ್|

12349005c ಪದ್ಮನಾಭಂ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠಂ ತತ್ರ ಮೇ ಕಾರ್ಯಮಾಹಿತಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನನ್ನು ಧರ್ಮಾರಣ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿ.
ಪದ್ಮನಾಭನೆಂಬ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಗನನ್ನು ನೋಡಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸವಿದೆ.

12349006a ತಸ್ಯ ಚಾಹಮಸಾಂನಿಧ್ಯಂ ಶ್ರುತವಾನಸ್ಮಿ ತಂ ಗತಮ್|

12349006c ಸ್ವಜನಂ ತಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷಾಮಿ ಪರ್ಜನ್ಯಮಿವ ಕರ್ಷಕಃ||

ಅವನು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆಂದೂ ಅವನ ಸ್ವಜನರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಕೃಷಿಕನು ಮಳೆಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವನ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ.

12349007a ತಸ್ಯ ಚಾಕ್ಷೇಶಕರಣಂ ಸ್ವಸ್ತಿಕಾರಸಮಾಹಿತಮ್|

12349007c ವರ್ತಯಾಮ್ಯಯುತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ನಿರಾಮಯಃ||

ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧದ ಕ್ಷೇಶವೂ ಉಂಟಾಗದೇ ಕುಶಲನಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಲೆಂದು ನಾನು ನಿರಾಮಯನಾಗಿ ಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿ ವೇದಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

12349008 ನಾಗ ಉವಾಚ|

12349008a ಅಹೋ ಕಲ್ಯಾಣವೃತ್ತಸ್ತ್ವಂ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನವತ್ಸಲಃ|

12349008c ಶ್ರವಾಢ್ಯಸ್ತ್ವಂ⁹⁹⁴ ಮಹಾಭಾಗ ಪರಂ ಸ್ನೇಹೇನ ಪಶ್ಯಸಿ||

ನಾಗನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನ್ನ ಆಚರಣೆಯು ಕಲ್ಯಾಣಮಯವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಸಾಧು ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನವತ್ಸಲನು. ಮಹಾಭಾಗ! ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ನೀನು ನಿಂದನೀಯನಲ್ಲ. ಇತರರನ್ನು ನೀನು ಪರಮ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

12349009a ಅಹಂ ಸ ನಾಗೋ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಯಥಾ ಮಾಂ ವಿಂದತೇ ಭವಾನ್|

12349009c ಆಜ್ಞಾಪಯ ಯಥಾ ಸ್ವೈರಂ ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ಪ್ರಿಯಂ ತವ||

ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ! ಯಾರನ್ನು ನೀನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೀಯೋ ಆ ನಾಗನೇ ನಾನು.

---

⁹⁹⁴ ಅವಾಚ್ಯಸ್ತ್ವಂ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲಿ? ಆಜ್ಞಾಪಿಸು.

12349010a ಭವಂತಂ ಸ್ವಜನಾದಸ್ಮಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಶ್ರುತವಾನಿಹ|

12349010c ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಸ್ವಯಮೇವಾಹಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಭ್ಯಾಗತೋ ದ್ವಿಜ||

ದ್ವಿಜ ! ಸ್ವಜನರ ಮೂಲಕ ನಿನ್ನ ಆಗಮನದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ನಾನಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

12349011a ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಶ್ಚ ಭವಾನದ್ಯ ಕೃತಾರ್ಥಃ ಪ್ರತಿಯಾಸ್ಯತಿ|

12349011c ವಿಸ್ತುಬ್ಧೋ ಮಾಂ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಷಯೇ ಯೋಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ನೀನು ಇಂದು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಿಯೇ

ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತೀಯೆ. ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೇ ವಿಷಯವನ್ನು
ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು.

12349012a ವಯಂ ಹಿ ಭವತಾ ಸರ್ವೇ ಗುಣಕ್ರೀತಾ ವಿಶೇಷತಃ|
12349012c ಯಸ್ತ್ವ ಮಾತ್ಮ ಹಿತಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮಾಮೇವೇಹಾನುರುಧ್ಯಸೇ||

ಆತ್ಮ ಹಿತವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ನನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವ
ನೀನು ನನ್ನನ್ನೂ ನನ್ನ ಬಂಧುಗಳನ್ನೂ ನಿನ್ನ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಕೊಂಡುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿರುವೆ.”

12349013 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12349013a ಆಗತೋಽಹಂ ಮಹಾಭಾಗ ತವ ದರ್ಶನಲಾಲಸಃ|

12349013c ಕಂ ಚಿದರ್ಥಮನರ್ಥ ಜ್ಞಃ ಪ್ರಷ್ಟು ಕಾಮೋ ಭುಜಂಗಮ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಭುಜಂಗಮ! ಮಹಾಭಾಗ! ನಿನ್ನ
ದರ್ಶನಲಾಲಸನಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ
ಇರುವ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ.

12349014a ಅಹಮಾತ್ಮಾ ನಮಾತ್ಮ ಸ್ಥೋ ಮಾರ್ಗ ಮಾಣೋಽತ್ಮನೋ ಹಿತಮ್⁹⁹⁵|

12349014c ವಾಸಾರ್ಥಿನಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಬಲವಂತಮುಪಾಸ್ಮಿ⁹⁹⁶ ಹ||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ನಾನು ಆತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿ ಆತ್ಮ ಹಿತ
ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ
ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಬಲವಾದ ಬಯಕೆಯನ್ನೂ

⁹⁹⁵ ಗತಿಮ್ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

⁹⁹⁶ ಚಲಚ್ಚಿತ್ತಮುಪಾಸ್ಮಿ (ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ.

12349015a ಪ್ರಕಾಶಿತಸ್ವಂ ಸ್ವಗುಣೈರ್ಯಶೋಗರ್ಭಗಭಸ್ತಿಭಿಃ|

12349015c ಶಶಾಂಕಕರಸಂಸ್ಪರ್ಶೈರ್ಹೃದ್ಯೈರಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಿತೈಃ||

ಚಂದ್ರನಂತೆ ಸುಖಿಸ್ಪರ್ಶಿಗಳಾದ ಯಶೋಗರ್ಭ ಕಿರಣಗಳಂಥಹ
ಸ್ವಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ನೀನು ಆತ್ಮಪ್ರಕಾಶದಿಂದ
ಪ್ರಕಾಶಿತನಾಗಿರುವೆ.

12349016a ತಸ್ಯ ಮೇ ಪ್ರಶ್ನಮುತ್ಪನ್ನಂ ಚಿಂಧಿ ತ್ವಮನಿಲಾಶನ|

12349016c ಪಶ್ಚಾತ್ಕಾರ್ಯಂ ವದಿಷ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೋತುಮರ್ಹತಿ ಮೇ ಭವಾನ್||

ಅನಿಲಾಶನ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು
ಹೋಗಲಾಡಿಸು. ಅನಂತರ ನಾನು ಬಂದ ಕಾರ್ಯದ ಕುರಿತು
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಬೇಕು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ

ಏಕೋನಪಂಚಾಶದಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ

ಮುನ್ನೂರಾನಲ್ವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೫೦

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕೇಳಲು ನಾಗರಾಜನು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ

ಆಶ್ಚರ್ಯ ಜನಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದುದು (1-15).

12350001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12350001a ವಿವಸ್ವತೋ ಗಚ್ಛತಿ ಪರ್ಯಯೇಣ

ವೋಢುಂ ಭವಾಂಸ್ತಂ ರಥಮೇಕಚಕ್ರಮ್|

12350001c ಆಶ್ಚರ್ಯ ಭೂತಂ ಯದಿ ತತ್ರ ಕಿಂ ಚಿದ್

ದೃಷ್ಟಂ ತ್ವಯಾ ಶಂಸಿತುಮರ್ಹಸಿ ತ್ವಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ವಿವಸ್ವತನ ಏಕಚಕ್ರರಥವನ್ನು ಹೊರಲು ಸರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ. ಅಲ್ಲೇನಾದರೂ ನೀನು ಯಾವುದಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾದರೆ ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.”

12350002 ನಾಗ ಉವಾಚ|

⁹⁹⁷12350002a ಯಸ್ಯ ರಶ್ಮಿಸಹಸ್ರೇಷು ಶಾಖಾಸ್ವಿವ ವಿಹಂಗಮಾಃ|

12350002c ವಸಂತ್ಯಾಶ್ರಿತ್ಯ ಮುನಯಃ ಸಂಸಿದ್ಧಾ ದೈವತೈಃ ಸಹ||

ನಾಗನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಕ್ಷಿಗಳು ವೃಕ್ಷಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಸಹಸ್ರಾರು ರಶ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಿದ್ಧ ಮುನಿಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡೆದು ವಾಸಿಸಿದ್ದಾರೆ.

12350003a ಯತೋ ವಾಯುರ್ವಿನಿಸೃತ್ಯ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮ್ಯಾಶ್ರಿತೋ ಮಹಾನ್|

---

⁹⁹⁷ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಒಂದು ಅಧಿಕಶ್ಲೋಕವಿದೆ:

ಆಶ್ಚರ್ಯಾಣಾಮನೇಕಾನಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಭಗವಾನ್ಪ್ರವಿಃ| ಯತೋ ಭೂತಾಃ
ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಸರ್ವೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸಮ್ಮತಾಃ|| (ಭಾರತದರ್ಶನ).

12350003c ವಿಜೃಂಭತ್ಯಂಬರೇ ವಿಪ್ರ ಕಿಮಾಶ್ಚ ಯಃ ತರಂ ತತಃ||

ವಿಪ್ರ! ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಮಹಾವಾಯುವು ಅವನ ರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಅಂಬರದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದುದಾದರೂ ಏನಿದೆ?

⁹⁹⁸12350004a ಶುಕ್ರೋ ನಾಮಾಸಿತಃ ಪಾದೋ ಯಸ್ಯ ವಾರಿಧರೋಽಂಬರೇ|

12350004c ತೋಯಂ ಸೃಜತಿ ವರ್ಷಾಸು ಕಿಮಾಶ್ಚ ಯಃ ಮತಃ ಪರಮ್||

ವರ್ಷ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶುಕ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನೀರನ್ನು ಹೊತ್ತ ಮೋಡವು ಅವನ ಪಾದವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಶ್ಚರ್ಯವು ಏನಿದೆ?

12350005a ಯೋಽಷ್ಟಮಾಸಾಂಸ್ತು ಶುಚಿನಾ ಕಿರಣೇನೋಜ್ಜಿತಂ ಪಯಃ|

12350005c ಪರ್ಯಾದತ್ತೇ ಪುನಃ ಕಾಲೇ ಕಿಮಾಶ್ಚ ಯಃ ಮತಃ ಪರಮ್||

ಪುನಃ ಎಂಟು ತಿಂಗಳು ವಾರ್ಷಿಕಾಲದ ನೀರನ್ನು ಶುದ್ಧ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದುದು ಬೇರೆ ಏನಿದೆ?

12350006a ಯಸ್ಯ ತೇಜೋವಿಶೇಷೇಷು ನಿತ್ಯಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ|

---

⁹⁹⁸ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಎರಡು ಅಧಿಕಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ: ವಿಭಜ್ಯ ತಂ ತು ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ| ತೋಯಂ ಸೃಜತಿ ವರ್ಷಾಸು ಕಿಮಾಶ್ಚ ಯಃ ಮತಃ ಪರಮ್|| ಯಸ್ಯ ಮಂಡಲಮಧ್ಯಸ್ಥೋ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪರಮತ್ವಿಷಾ| ದೀಪ್ತಃ ಸಮೀಕ್ಷತೇ ಲೋಕಾನ್ಕಿಮಾಶ್ಚ ಯಃ ಮತಃ ಪರಮ್|| (ಭಾರತದರ್ಶನ).

12350006c ಯತೋ ಬೀಜಂ ಮಹೀ ಚೇಯಂ ಧಾರ್ಯತೇ ಸಚರಾಚರಮ್||

12350007a ಯತ್ರ ದೇವೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶಾಶ್ವತಃ ಪರಮೋಽಕ್ಷರಃ|

12350007c ಅನಾದಿನಿಧನೋ ವಿಪ್ರ ಕಿಮಾಶ್ಚ ಯಮತಃ ಪರಮ್||

ಸೂರ್ಯನ ವಿಶೇಷ ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಆತ್ಮನು
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವನು. ಅವನಿಂದಲೇ ಬೀಜಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅವನೇ
ಸಚರಾಚರ ಮಹಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿಪ್ರ! ಅವನೇ ದೇವ.
ಮಹಾಬಾಹು. ಶಾಶ್ವತ, ಪರಮ ಅಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅನಾದಿನಿಧನ.
ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುದು ಬೇರೆ ಏನಿದೆ?

12350008a ಆಶ್ಚರ್ಯಾಣಾಮಿವಾಶ್ಚರ್ಯಮಿದಮೇಕಂ ತು ಮೇ ಶೃಣು|

12350008c ವಿಮಲೇ ಯನ್ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಮಂಬರೇ ಸೂರ್ಯಸಂಶ್ರಯಾತ್||

ಸೂರ್ಯನ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಾಗ ನಿರ್ಮಲ ಅಂಬರದಲ್ಲಿ ಈ
ಎಲ್ಲ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಿಷಯವೊಂದನ್ನು
ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಅದರ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

12350009a ಪುರಾ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಸಮಯೇ ಲೋಕಾಂಸ್ತಪತಿ ಭಾಸ್ಕರೇ|

12350009c ಪ್ರತ್ಯಾದಿತ್ಯಪ್ರತೀಕಾಶಃ ಸರ್ವತಃ ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯತ||

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರನು ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಸುಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನಂತೆಯೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪುರುಷನು ಎಲ್ಲ
ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದನು.

12350010a ಸ ಲೋಕಾಂಸ್ತೇಜಸಾ ಸರ್ವಾನ್ಸ್ವಭಾಸಾ ನಿರ್ವಿಭಾಸಯನ್||

12350010c ಆದಿತ್ಯಾಭಿಮುಖೋಽಭ್ಯೇತಿ ಗಗನಂ ಪಾಟಯನ್ನಿವ||

ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಅವನು
ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಸೀಳಿ ಬಿಡುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ವೇಗವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ
ಅಭಿಮುಖನಾಗಿಯೇ ಬಂದನು.

12350011a ಹುತಾಹುತಿರಿವ ಜ್ಯೋತಿರ್ವ್ಯಾಪ್ಯ ತೇಜೋಮರೀಚಿಭಿಃ|

12350011c ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯೇನ ರೂಪೇಣ ದ್ವಿತೀಯ ಇವ ಭಾಸ್ಕರಃ||

ಆಹುತಿಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ತೇಜೋಮಯ
ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅನಿರ್ದೇಶನೀಯ
ರೂಪದಿಂದ ಎರಡನೇ ಭಾಸ್ಕರನಂತೆ ಅವನು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

12350012a ತಸ್ಯಾಭಿಗಮನಪ್ರಾಪ್ತೌ ಹಸ್ತೋ ದತ್ತೋ ವಿವಸ್ವತಾ|

12350012c ತೇನಾಪಿ ದಕ್ಷಿಣೋ ಹಸ್ತೋ ದತ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯರ್ಚನಾರ್ಥಿನಾ||

ಅವನು ತನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ವಿವಸ್ವತನು ತನ್ನ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು
ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನು. ಅವನೂ ಕೂಡ
ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪ್ರತಿಸಮ್ಮಾನಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ತನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನು
ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿದನು.

12350013a ತತೋ ಭಿತ್ತ್ವೈವ ಗಗನಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ರವಿಮಂಡಲಮ್|

12350013c ಏಕೀಭೂತಂ ಚ ತತ್ತೇಜಃ ಕ್ಷಣೇನಾದಿತ್ಯತಾಂ ಗತಮ್||

ಆಗ ಗಗನವನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿ ಅವನು ರವಿಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.
ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ತೇಜಸ್ಸು ಆದಿತ್ಯನನ್ನು ಸೇರಿ ಏಕೀಭೂತವಾಯಿತು.

12350014a ತತ್ರ ನಃ ಸಂಶಯೋ ಜಾತಸ್ತಯೋಸ್ತೇಜಃಸಮಾಗಮೇ|

12350014c ಅನಯೋಃ ಕೋ ಭವೇತ್ಸೂರ್ಯೋ ರಥಸ್ಥೋ ಯೋಽಯಮಾಗತಃ||

ಅವರ ತೇಜಸ್ಸುಗಳು ಹಾಗೆ ಒಂದಾಗಲು ನಮಗೆ

ಸಂಶಯವುಂಟಾಯಿತು. ನಿಜವಾದ ಸೂರ್ಯನು ಯಾರು? ರಥದಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತಿರುವವನೇ ಅಥವಾ ಅವನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ಬಂದವನೇ?

12350015a ತೇ ವಯಂ ಜಾತಸಂದೇಹಾಃ ಪರ್ಯಪೃಚ್ಛಾಮಹೇ ರವಿಮ್|

12350015c ಕ ಏಷ ದಿವಮಾಕ್ರಮ್ಯ ಗತಃ ಸೂರ್ಯ ಇವಾಪರಃ||

ಹಾಗೆ ಸಂದೇಹಗ್ರಸ್ತರಾದ ನಾವು ರವಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆವು: “ಇನ್ನೊಬ್ಬ
ಸೂರ್ಯನಂತೆಯೇ ದಿವವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದವನು ಯಾರು?”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ ಪಂಚಾಶದಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಮುನ್ನೂರಾಐವತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೧

ಉಂಚ ಮತ್ತು ಶಿಲವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪುರುಷನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು
ಪಡೆದುದು (1-6).

12351001 ಸೂರ್ಯ ಉವಾಚ|

12351001a ನೈಷ ದೇವೋಽನಿಲಸಖೋ ನಾಸುರೋ ನ ಚ ಪನ್ನಗಃ|

12351001c ಉಂಚವೃತ್ತಿವ್ರತೇ ಸಿದ್ಧೋ ಮುನಿರೇಷ ದಿವಂ ಗತಃ||

ಸೂರ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಇವನು ಅನಿಲಸಖ ಅಗ್ನಿದೇವನಲ್ಲ.

ಅಸುರನೂ ಅಲ್ಲ. ಪನ್ನಗನೂ ಅಲ್ಲ. ಉಂಚವೃತ್ತಿವ್ರತದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಈ ಮುನಿಯು ನನ್ನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ದಿವಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

12351002a ಏಷ ಮೂಲಫಲಾಹಾರಃ ಶೀರ್ಣಪರ್ಣಾಶನಸ್ತಥಾ|

12351002c ಅಂಬ್ಯಕ್ಷೋ ವಾಯುಭಕ್ಷಶ್ಚ ಆಸೀದ್ವಿಪ್ರಃ ಸಮಾಹಿತಃ||

ಈ ವಿಪ್ರನು ಕಂದ-ಮೂಲ-ಫಲಗಳನ್ನೇ ಆಹಾರವನ್ನಾಗಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇವಲ ನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಗಾಳಿಯನ್ನೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು.

12351003a ಋಚಶ್ಚಾನೇನ ವಿಪ್ರೇಣ ಸಂಹಿತಾಂತರಭಿಷ್ಟುತಾಃ|

12351003c ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಕೃತೋದ್ಯೋಗೋ ಯೇನಾಸೌ ತ್ರಿದಿವಂ ಗತಃ||

ಈ ವಿಪ್ರನು ಸಂಹಿತೆಯ ಮಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಋಚನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸತತವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಇವನು ಈಗ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

12351004a ಅಸನ್ನಧೀರನಾಕಾಂಕ್ಷೀ ನಿತ್ಯಮುಂಚಶಿಲಾಶನಃ|

12351004c ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ಯುಕ್ತ ಏಷ ವಿಪ್ರೋ ಭುಜಂಗಮ||

ಭುಜಂಗಮ ! ಈ ವಿಪ್ರನು ಅಧೀರನೂ ಅನಾಕಾಂಕ್ಷಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ನಿತ್ಯವೂ ಉಂಚಶಿಲವೃತ್ತಿ⁹⁹⁹ಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರ್ವಭೂತಹಿತರತನಾಗಿದ್ದನು.

⁹⁹⁹ ಹೊಲದ ಕೊಯಿಲಾದನಂತರ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಾಳುಗಳನ್ನೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವುದು (ಭಾರತ ದರ್ಶನ).

12351005a ನ ಹಿ ದೇವಾ ನ ಗಂಧರ್ವಾ ನಾಸುರಾ ನ ಚ ಪನ್ನಗಾಃ|

12351005c ಪ್ರಭವಂತೀಹ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್||

ಇಂತಹ ಉಂಚವೃತ್ತಿವ್ರತಧಾರಿಗಳು ಪಡೆಯುವ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳಾಗಲೀ, ಗಂಧರ್ವರಾಗಲೀ, ಅಸುರರಾಗಲೀ, ಪನ್ನಗರಾಗಲೀ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರರು.””

12351006 ನಾಗ ಉವಾಚ|

12351006a ಏತದೇವಂವಿಧಂ ದೃಷ್ಟ್ವಮಾಶ್ಚರ್ಯಂ ತತ್ರ ಮೇ ದ್ವಿಜ|

12351006c ಸಂಸಿದ್ಧೋ ಮಾನುಷಃ ಕಾಯೋ ಯೋಽಸೌ ಸಿದ್ಧಗತಿಂ ಗತಃ|

12351006e ಸೂರ್ಯೇಣ ಸಹಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಪೃಥಿವೀಂ ಪರಿವರ್ತತೇ||

ನಾಗನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜ! ಬ್ರಹ್ಮನ್! ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ವಿಧವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಆ ಸಂಸಿದ್ಧ ಮನುಷ್ಯನು ಸಿದ್ಧರ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸೂರ್ಯನೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವಣಿ

ಉಂಚವೃತ್ಯುನಪಾಖ್ಯಾನೇ

ಏಕಪಂಚಾಶದಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುನಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ

ಮುನ್ನೂರಾಐವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೨

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಾಗರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಉಂಭವೃತ್ತಿಯ
ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಲು ನಾಗರಾಜನ
ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದುದು (1-10).

12352001 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12352001a ಆಶ್ಚರ್ಯಂ ನಾತ್ರ ಸಂದೇಹಃ ಸುಪ್ರೀತೋಽಸ್ಮಿ ಭುಜಂಗಮ|

12352001c ಅನ್ವರ್ಥೋಪಗತೈರ್ವಾಕ್ಯೈಃ ಪಂಥಾನಂ ಚಾಸ್ಮಿ ದರ್ಶಿತಃ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಭುಜಂಗಮ ! ಇದು

ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಅನ್ವರ್ಥ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು

ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವೆ !

12352002a ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇಽಸ್ತು ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಾಧೋ ಭುಜಗಸತ್ತಮ|

12352002c ಸ್ಮರಣೀಯೋಽಸ್ಮಿ ಭವತಾ ಸಂಪ್ರೇಷಣನಿಯೋಜನೈಃ||

ಸಾಧೋ ! ಭುಜಗಸತ್ತಮ ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! ನಾನು

ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಳುಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ

ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸವನ್ನು ನನಗೆ ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕಾಗಿ

ಬಂದರೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.”

12352003 ನಾಗ ಉವಾಚ|

12352003a ಅನುಕ್ವಾ ಮದ್ಗತಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕ್ವೇದಾನೀಂ ಪ್ರಸ್ಥಿತೋ ಭವಾನ್|

12352003c ಉಚ್ಯತಾಂ ದ್ವಿಜ ಯತ್ಕಾರ್ಯಂ ಯದರ್ಥಂ ತ್ವಮಿಹಾಗತಃ||

ನಾಗನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜ ! ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳದೆಯೇ

ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ? ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

12352004a ಉಕ್ತಾನುಕ್ತೇ ಕೃತೇ ಕಾರ್ಯೇ ಮಾಮಾಮಂತ್ರೈ ದ್ವಿಜರ್ಷಭ|

12352004c ಮಯಾ ಪ್ರತ್ಯಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಸ್ತತೋ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ||

ದ್ವಿಜರ್ಷಭ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ನೀನು ಹೇಳು ಅಥವಾ ಹೇಳದೆಯೇ ಇರು.

ಆದರೆ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿದನಂತರ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ

ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದೇ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಬೇಕು.

12352005a ನ ಹಿ ಮಾಂ ಕೇವಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಣಯವಾನಿಹ|

12352005c ಗಂತುಮರ್ಹಸಿ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ವೃಕ್ಷಮೂಲಗತೋ ಯಥಾ||

ವಿಪ್ರರ್ಷೇ! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನೀನು ಮರದ

ಬುಡದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಹೊರಟುಹೋಗುವ ದಾರಿಹೋಕನಂತೆ

ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನ್ನೇ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

12352006a ತ್ವಯಿ ಚಾಹಂ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಭವಾನ್ಮಯಿ ನ ಸಂಶಯಃ|

12352006c ಲೋಕೋಽಯಂ ಭವತಃ ಸರ್ವಃ ಕಾ ಚಿಂತಾ ಮಯಿ ತೇಽನಘ||

ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ಅನಘ! ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದೀಯೆ

ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನದೇ

ಆಗಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲು ನಿನಗೆ ಯಾವ

ಚಿಂತೆಯಿದೆ?”

12352007 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ|

12352007a ಏವಮೇತನ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ವಿಜ್ಞಾತಾರ್ಥ ಭುಜಂಗಮ|

12352007c ನಾತಿರಿಕ್ತಾಸ್ತು ಯಾ ದೇವಾಃ ಸರ್ವಥೈವ ಯಥಾತಥಮ್||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಭುಜಂಗಮ! ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ದೇವತೆಗಳೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಮೀರಲಾರರು. ಈ ಮಾತು ಸರ್ವಥಾ ಯಥಾರ್ಹವಾದುದು.

12352008a ಯ ಏವಾಹಂ ಸ ಏವ ತ್ವಮೇವಮೇತದ್ ಭುಜಂಗಮ¹⁰⁰⁰||

12352008c ಅಹಂ ಭವಾಂಶ್ಚ ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವತ್ರಗಾಃ ಸದಾ||

ಭುಜಂಗಮ! ನಾನು ಯಾರೋ ಅವನು ನೀನೂ ಆಗಿರುವೆ. ನಾನು, ನೀನು ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೂ ಸದಾ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ.

12352009a ಆಸೀತ್ತು ಮೇ ಭೋಗಪತೇ ಸಂಶಯಃ ಪುಣ್ಯಸಂಚಯೇ|

12352009c ಸೋಽಹಮಂಚವ್ರತಂ ಸಾಧೋ ಚರಿಷ್ಯಾಮ್ಯರ್ಥದರ್ಶನಮ್||

ಭೋಗಪತೇ! ಪುಣ್ಯಸಂಚಯದ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿದ್ದಿತು. ಸಾಧೋ! ನನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ನಾನು ಉಂಚವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತೇನೆ.

12352010a ಏಷ ಮೇ ನಿಶ್ಚಯಃ ಸಾಧೋ ಕೃತಃ ಕಾರಣವತ್ತರಃ|

12352010c ಆಮಂತ್ರಯಾಮಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಕೃತಾರ್ಥೋಽಸ್ಮಿ ಭುಜಂಗಮ||

ಸಾಧೋ! ಭುಜಂಗಮ! ಇದು ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವು. ನಾನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿಯಿತು. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

---

¹⁰⁰⁰ ಸ ಏವ ತ್ವಂ ಸ ಏವಾಹಂ ಯೋಽಹಂ ಸ ತು ಭವಾನಪಿ|
(ಭಾರತದರ್ಶನ).

ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹೊರಡಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡು.””

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ವಿಪಂಚಾಶದಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ
ಮುನ್ನೂರಾಐವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫೨

ನಾಗರಾಜನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಚ್ಯವನ ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ
ಉಂಚವೃತ್ತಿಯ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸಾಧನಪರಾಯಣನಾಗುವುದು
ಮತ್ತು ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನದ ಸಮಾಪ್ತಿ (1-9).

12353001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

12353001a ಸ ಚಾಮಂತ್ಯೋರಗಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ|

12353001c ದೀಕ್ಷಾಕಾಂಕ್ಷೀ ತದಾ ರಾಜಂಶ್ಚೈವನಂ ಭಾರ್ಗವಂ ಶ್ರಿತಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಆ ಉರಗಶ್ರೇಷ್ಠನಿಂದ
ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೃತನಿಶ್ಚಯನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು
ದೀಕ್ಷಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಚ್ಯವನ ಭಾರ್ಗವನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕನು.

12353002a ಸ ತೇನ ಕೃತಸಂಸ್ಕಾರೋ ಧರ್ಮಮೇವೋಪತಸ್ಥಿವಾನ್|

12353002c ತಥೈವ ಚ ಕಥಾಮೇತಾಂ ರಾಜನ್ಯಥಿತವಾಂಸ್ತದಾ||

ರಾಜನ್! ಅವನಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಅವನು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ

ನೆಲೆಗೊಂಡನು. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವನು ಚೈವನನಿಗೂ ಹೇಳಿದನು.

12353003a ಭಾರ್ಗವೇಣಾಪಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಜನಕಸ್ಯ ನಿವೇಶನೇ|

12353003c ಕಥ್ಯಷಾ ಕಥಿತಾ ಪುಣ್ಯಾ ನಾರದಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಭಾರ್ಗವನೂ ಕೂಡ ಜನಕನ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಮಹಾತ್ಮ ನಾರದನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

12353004a ನಾರದೇನಾಪಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ದೇವೇಂದ್ರಸ್ಯ ನಿವೇಶನೇ|

12353004c ಕಥಿತಾ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಪೃಷ್ಠೇನಾಕ್ಷಿಪ್ತಕರ್ಮಣಾ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ರಾಜೇಂದ್ರ! ನಾರದನು ದೇವೇಂದ್ರನ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಆ ಅಕ್ಷಿಪ್ತಕರ್ಮಿಯು ಕೇಳಲು ಅವನಿಗೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

12353005a ದೇವರಾಜೇನ ಚ ಪುರಾ ಕಥ್ಯಷಾ ಕಥಿತಾ ಶುಭಾ|

12353005c ಸಮಸ್ತೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಶಸ್ತೇಭ್ಯೋ ವಸುಭ್ಯೋ ವಸುಧಾಧಿಪ||

ವಸುಧಾಧಿಪ! ಹಿಂದೆ ದೇವರಾಜನು ಈ ಶುಭ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಮಸ್ತ ವಸುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

12353006a ಯದಾ ಚ ಮಮ ರಾಮೇಣ ಯುದ್ಧಮಾಸೀತ್ಸುದಾರುಣಮ್|

12353006c ವಸುಭಿಶ್ಚ ತದಾ ರಾಜನ್ಕಥೇಯಂ ಕಥಿತಾ ಮಮ||

ರಾಜನ್! ರಾಮನೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ದಾರುಣ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಸುಗಳು ನನಗೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

12353007a ಪೃಚ್ಛಮಾನಾಯ ತತ್ತ್ವೇನ ಮಯಾ ತುಭ್ಯಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

12353007c ಕಥೇಯಂ ಕಥಿತಾ ಪುಣ್ಯಾ ಧರ್ಮ್ಯಾ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ವರ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಧರ್ಮಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ನೀನು ಕೇಳಲು ಈ ಪುಣ್ಯ
ಧರ್ಮದ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

12353008a ತದೇಷ ಪರಮೋ ಧರ್ಮೋ ಯನ್ಮಾಂ ಪೃಚ್ಛಸಿ ಭಾರತ|

12353008c ಅಸನ್ನಧೀರನಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕರಣೇ ನೃಪ||

ಭಾರತ! ನೃಪ! ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪರಮ ಧರ್ಮವೇ ಇದು. ಆ ಧೀರ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅನಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು.

12353009a ಸ ಚ ಕಿಲ ಕೃತನಿಶ್ಚಯೋ ದ್ವಿಜಾಗ್ರೋ

ಭುಜಗಪತಿಪ್ರತಿದೇಶಿತಾರ್ಥಕೃತ್ಯಃ|

12353009c ಯಮನಿಯಮಸಮಾಹಿತೋ ವನಾಂತಂ

ಪರಿಗಣಿತೋಂಚಶಿಲಾಶನಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ||

ಭುಜಗಪತಿಯು ಉಪದೇಶಿಸಿದನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದೇ ತನ್ನ
ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವನು ಉಂಚವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಲು
ದೃಢನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ನಂತರ ಅವನು ಇನ್ನೊಂದು ವನಕ್ಕೆ
ಹೋಗಿ ಯಮನಿಯಮ ಸಮಾಹಿತನಾಗಿ ಉಂಚಶಿಲಾವ್ರತದ ಪ್ರಕಾರ
ನಿಯಮಿತ ಆಹಾರವನ್ನು ಭುಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದರಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನೇ ತ್ರಿಪಂಚಾಶದಧಿಕತ್ರಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಂಚವೃತ್ಯುಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ

ಮುನ್ನೂರಾಐವತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಣಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವಃ|

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ
ಪರ್ವವು|

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವವು||

ಇದೂವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಮಹಾಪರ್ವಗಳು - ೧೨/೧೮,
ಉಪಪರ್ವಗಳು-೮೬/೧೦೦, ಅಧ್ಯಾಯಗಳು-೧೬೮೧/೧೯೯೫,
ಶ್ಲೋಕಗಳು-೬೨೮೭೩/೭೩೭೮೪

ಸ್ವಸ್ತಿಪ್ರಜಾಭ್ಯಃ ಪರಿಪಾಲಯಂತಾಮ್
ನ್ಯಾಯೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ಮಹೀಂ ಮಹೀಶಾಃ|
ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಶುಭಮಸ್ತು ನಿತ್ಯಂ
ಲೋಕಾಃ ಸಮಸ್ತಾಃ ಸುಖಿನೋ ಭವಂತು||

ಕಾಲೇ ವರ್ಷತು ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಪೃಥಿವೀ ಸಸ್ಯಶಾಲಿನೀ|
ದೇಶೋಽಯಂ ಕ್ಷೋಭರಹಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಂತು ನಿರ್ಭಯಾಃ||
ಅಪುತ್ರಾಃ ಪುತ್ರೀಣಃ ಸಂತು ಪುತ್ರೀಣಃ ಸಂತು ಪೌತ್ರೀಣಃ|
ಅಧನಾಃ ಸಧನಾಃ ಸಂತು ಜೀವಂತು ಶರದಾಂ ಶತಮ್||

ಕಾಯೇನ ವಾಚಾ ಮನಸೇಂದ್ರಿಯೈರ್ವಾ
ಬುದ್ಧ್ಯಾತ್ಮನಾ ವಾ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಸ್ವಭಾವಾತ್
ಕರೋಮಿ ಯದ್ಯತ್ಸಕಲಂ ಪರಸೈಶ್ಚ
ನಾರಾಯಣಾಯೇತಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ||

ಯದಕ್ಷರಪದಭ್ರಷ್ಟಂ ಮಾತ್ರಾಹೀನಂ ತು ಯದ್ಭವೇತ್
ತತ್ಸರ್ವಂ ಕ್ಷಮ್ಯತಾಂ ದೇವ ನಾರಾಯಣ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ||

|| ಹರಿಃ ಓಂ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||